QVÆSTIONVM REGVLARIVM, ET CANONICARVM,

IN QVIBVS VTRIVSQVE IVRIS,

Et Priuilegiorum Regularium, et Apoſtolicarum Conſtitutionum nouæ, ac veteres difficultates alibi diſperſæ, atq; confuſæ miro ordine Scholaſtico per quæſtiones, & articulos elucidantur;

Prælatis Eccleſiaſticis, & Regularibus, nec non Iudicibus cuiuſcunque tribunalis, & vtriuſque Iuris peritis maximè neceſſariarum

TOMI TRES.

AVCTORE P. F. EMANVELE RODERICO LVSITANO,

Sacræ Theologiæ Lectore, Prouinciæ Sancti Iacobi Regularis obſeruantiæ.

QVIBVS TANDEM PER R. P. F. PAVLINVM BERTI LVCENSEM EREM. S. AVGVST.

Congregationis Lombardiæ, Sacræ Theologiæ Lectorem, & Sancti Iacobi Florentiæ Priorem

Nunc ACCESSIT *ex diuerſis grauiſſimis Auctoribus conflatus*

TOMVS QVARTVS

PRAXIM CRIMINALEM

Tam Regularium, quam Secularium Clericorum abſolutiſſimam continens.

Cum triplici Indice, quorum Primus articulos oſtendit: Secundus Conſtitutionum Pontificalium, & Iuris Canonici atque Ciuilis, & Concilij Tridentini decreta multipliciter hic declarata proponit: Tertius rerum notabilium ſententias inſinuat.

SVPERIORVM PERMISSV, ET CVM PRIVILEGIIS.

BIBLIOTECA NAZIONALE DI NAPOLI

VENETIIS, MDCXVI.

Apud Baretium Baretium.

Digitized by Google

Digitized by Google

ADMODVM R. PATRI

F. BARTHOLOMÆO FALCVMBELLO

AVELIANENSI

VICARIO GENERALI VIGILANTISSIMO

Congregationis Lombardiæ Ordinis Eremitarum Sancti Auguſtini Sacræ Theologiæ Lectori, & Concionatori eximio.

F. PAVLINVS BERTI LVCENSIS S. P. D.

QVANTA ſemper te fuerim proſequutus beneuolentia tùm ob eximias tuas virtutes, tum ob ſingulares tuos mores, ſicuti nullus eſt, quem lateat noſtratum; ita quanta modo te ſuſpiciam reuerentia tùm ob dignitatem, tum ob maieſtatem, quibus cœteris, præes, eiſdem exiſtimo fore manifeſtum: Verùm quum meam in te beneuolentiam, & reuerentiã intra domeſticos (vt aiunt) parietes includi nullatenus ferre poſſim, ac debeam, omnibus eam reuelandam, atque declarandam putaui; Id quod facillimum eſt nunc factu Regularium harum quæſtionum impreſſione tuo præclariſſimo nomine, & meis additionibus corruſcantium: Tibi igitur olim Amico fideli modò Patri optimo hoc opus nuncupo, & inſcribo, quippe ille es, qui à fundamentis Monaſteria reſtauraſti, Populos docuiſti, Congregationem non ſemel adminiſtraſti, Principum, & Pontificum amorem conciliaſti; Ille inquam es tu, quem ſemper obſeruarunt, & obſeruant probi, amarunt, & amant docti, quem ceu Magiſtrum, ac Patrem venerati ſunt, & venerantur iuniores, quem tandem F. Paulinus Amicum intimum magni fecit, & Prælatum integerrimum in præſentia maximi facit. Vale.

Venetijs Calendis Septembris. M DC XV.

† 2

Digitized by Google

AD LECTOREM.

L*EGITVR in Prouerbijs Regis Sapientiſſimi, cap. 26. Quòd* ſicut qui mittit lapides in aceruum Mercurij: ita qui tribuit inſipienti honorem. *Et quidem in Hebræo ita eſt:* Sicut, qui mittit lapidem in palma fundæ; ſic, qui inſipienti honorem tribuit. *Quibus verbis Spiritus Sanctus ſignificare voluit vim prorſus eandem, quæ lapidi fit, honori fieri, inferriq; cum periculo pari ad iuſtitiam. Enimuerò lapis, cùm ab immo centri eruitur, fundæque imponitur in ſublime iaciendus, ſæpè caſu decidens in particulas diuiſus minuatim laceratur: ita quoque periclitari nonnunquam ſolet honor, cùm à centro ſuo, quod eſt virtus, demouetur, alióque transfertur, vbi ſoliditate caret, id eſt, in hominem nullius frugis à virtute alienum tumoris & inſolentiæ plenum. Contingit enim ſæpe ſæpius, eum, qui titulo honoris abutitur, altiuſque rerum inanium cogitatione effertur, ex alta ſede actum in præceps diminutum, debilitatumq; de ſtatu dignitatis deijci. Mihi verò poſt abſolutam, confectamque Expoſitionem Bullæ indulgentiarum, quam* Cruzadam *vocant, Summamque caſuum ad conſcientiam pertinentium, cum à ſuperioribus meis, tum etiam à grauiſſimis hominibus huius regni doctiſſimis factum, collocatumque beneficium eſt, & is honor habitus, qui primarum gentium literatis, alijſque opinione virtutum ſingulari præſtantibus, & deberi, & haberi ſolet. Igitur, ego cùm illo haud dignum me eſſe intuerer, cùm quòd literarum, tum quòd virtutis inanis eſſem, Diuinam maieſtatem precatus ſum, vt nollet, vt huius tam nominis, quàm honoris prærogatiua in me contra naturam, aut vi coacta eſſet, vt lapis eſſe ſolet, cùm fundæ impoſitus in ſublime mittitur. Itaque mecum cùm attentius perpenderem myſterioſam illam Regis Aſſyrij ſtatuam, cuius caput erat ex auro confectum, brachia, & pectus ex argento, proximum ex ære, ferroque, pedes denique ex argilla: Dan. cap. 2. cùm, inquam, perpenderem, cauſamque reperiſſem, ob quam corruerit, fuiſſe pedum, quibus ſtabiliebatur, imbecillitatem, defectumque, intellexi honorem iſtum, ſi pedibus ex luto confectis, id eſt, humilitate, non ſtaret, ac niteretur, defecturum facilè, eiuſque caſum cum dedecore futurum. At vero erit non nemo, qui dicat, cùm de humilitate agam, quare tantum, ac tam difficile opus apprehenderim, ſi difficultatem videbam, qui tam profundum, ac tam immenſum pelagus tentauerim, vbi tot Syrtes, tot ſcopuli, tot loca vadoſa, ideſt, tot regularium ordinum priuilegia, in quibus non minus periculum, quàm in mari inæquale diſcrimen aditur. Qui demum, quæ ſpectant ad monaſticum ſtatum, decidere potuerim: ſiquidem huic mari adeo periculoſo enauigando, ſuperan-*

perandoque, & Sacræ Theologiæ, & vtriuſque iuris adminiculo opus erat? Quæ quòd ijs ab hinc multos iam annos ſtuduerim, non ita mihi ſunt in promptu, vt tot difficultatibus expediendis neceſſe erat. Expono enim conſtitutiones Apoſtolicas, & leges peculiares, quæ ſunt occulta priuilegia, de quibus (quod ſciam) ad hoc æui nemo ex profeſſo quidquam literis vnquam commiſit. Cui reſpondeo, me hoc opus vnquam non modò complexurum, ſed ne tentaturum quidem, niſi obedientia, cui parere debeo, mihi illud imperaret. Et quidem id ſi auderem ſuperioris iniuſſu, temeritatis non ſolum crimen ſubirem; ſed etiam iure dici poſſet, hunc honorem in me violenter & contra naturam conſiſtere; tamen, quidquid ſit, parui. Ceterum, quia hęc materies tota difficultatum & obſcuritatum plena eſt, & ad eam exponendam diſtinctè omnium ſcientiarum, quarum ſupra memini, notitia opus erat, & ingenij ope, & quod in multis mihi defectum iri pręuidi, manum adieci, meque totum ad imitationem, & methodum compoſui, quam Scholaſtici in ſcribendo tenuerunt; vt Doctrinę defectum, qui forſan in hoc ſcribendi genere ſeſe oſtendet, claritas, diſtinctio, & diſpoſitio operis ſuppleret. Tamen religioſos Regularium Ordinum viros admonitos volo, ſi quid illis ex antiquis priuilegijs derogo, facere non aliter poſſe. Idque duplici de cauſa. Primùm quidem, quòd qui libros ſcribunt, debent, cum in alijs, tum præſertim in rebus ad mores ſpectantibus, veritati adhęrere, atque omnino inſiſtere; quod ni faciant, vndequaque in auctoritate periculum. Alterum eſt, quod Epiſcopis, ac Prętoris tribunalibus non mediocrem poteſtatis eius partem, quam ius commune illis impertitur, eripio. Quod ſi quod eorum eſt ſecundum ius, & ad libram priuilegiorum, quibus regularium hominum ordines Sedis Apoſtolicę beneficio affecti ſunt, eis non dedero, iure optimo me repudiare, & crimine ſuſpecti, atque iniqui ſcriptoris inſimulare poſſent; ad hæc iudicij mei, ſi vocarer in calculos, futilis & inanis omnis futura eſſet fides; Ceterum lectorem oro, atque obteſtor, vt hunc, qualiſcunque ſit, huius tam difficilis operis, laborem ſuſcipiat, idque ea animi moderatione, atque temperantia, qua illud confectum eſt, perlegat; vt lumine cælitus immiſſo pręeunte altius inſpiciat, & interius in profundum penetret, omneſque difficultates intelligat, quas cum hoc primo volumine, tum alijs etiam, quę Deo fauente iampridem in lucem dedi, complector. Errores autem pęto, vt boni conſulat, meque admoneat, vt ſi quid minus cautè ſcripſi, eius hortatu cautior redditus emendem. Cùm enim Ordinis Minorum minimus ſim, literatorumque omnium, à quibus edoceri volo, minimus non haberi ſolum, ſed etiam eſſe ſentio. Vale.

INDVLGENTIA CONCEDIDA

EN FAVOR DE LAS ANIMAS DE LOS FRAYLES, DE SVS PADRES, Y de los hermanos, que los recogen es ſus caſas.

CLEMENS PAPA VIII.

Ad perpetua rei memoriam.

DE omnium ſalute paterna charitate ſoliciti, ſpiritualia de Theſauro Eccleſiæ libenter erogamus, per quæ animæ fidelium defunctorum (præſertum religioſorum) Domini noſtri Ieſu Chriſti, & glorioſiſſimæ eius Genitricis Mariæ, ac Sanctorum omnium ſuffragia meritorum conſequi, & illis adiutæ ex purgatorij pęnis ad æternitatis gloriam feliciter valeant peruenire. Supplicationibus igitur pro parte dilectorum filiorum miniſtri Prouincialis, & fratrum prouinciæ Sanctis Gabrielis Hiſpaniarum, ordinis Sancti Franciſci, diſcalçiatorum nuncupatorum, nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, ac de omnipotentis Dei miſericordia, ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius authoritate confiſi, concedimus, vt decedente aliquo dicti Ordinis religioſo, vel alicuius religioſi parentibus, vel altero ipſorum, aut perſona, quam ipſi religioſi fratrem appellant, & in quolibet loco dictæ Prouinciæ ad eorum receptaculum, & ſubuentionem paratam habent, ab aliquo ſeu aliquibus eius conuentus, in quo religioſi parentes, vel alter ipſorum deceſſerit, vel perſona præfata in fratrem deſcripta fuerit, miſſam defunctorum pro anima ipſius defuncti, quæ Deo in charitate coniuncta, ab hac luce migrauerit, celebrante, ſeu celebrantibus anima ipſa de Theſauro Eccleſię indulgentiam conſequatur, ita vt Domini noſtri Ieſu Chriſti, ac Beatiſſimæ Virginis Mariæ, & Sanctorum omnium meritis ſibi ſuffragantibus à purgatorij pœnis liberetur, in contrarium facientibus non obſtantibus quibuſcunque. Datum Romæ apud Sanctum Marcum ſub annulo piſcatoris, die xx. Iunij. M. D. X C VI. Pontificatus noſtri anno quinto.

Mr. Veſtrius Barbianus.

Noteſe, que qualquiera ſacerdote religioſo de las ordenes mendicantes del conuento donde muriere algun frayle de las dichas ordenes, que dixere miſſa de diffunctos, por el anima del dicho frayle, gana indulgencia para la dicha anima, y *per modum ſuffragij* la ſaca de purgatorio, y la miſma indulgencia ſe gana diziendo miſſa de deffunctos los dichos religioſos por la anima de qualquiera de los padres de los dichos frayles, y lo miſmo es, diziendo vna Miſſa de diffunctos por entrambos a dos, y la miſma indulgencia ſe gana, diziendo los dichos frayles la dicha Miſſa deffunctos, por los hermanos y hermanas que los recogen en ſus caſas, y tienen carta de hermandad del prelado del conuento, en cuyo diſtricto eſta, y donde moran los religioſos, que han de dezir la Miſſa. Y eſto, attento vn priuilegio di Leon X. por virtud del qual lo concedido à vna caſa particular ò à vna prouincia particular de las dichas ordenes mendicantes, ſe communica à todos los mendicantes, como lo prueuo en el Tercero Tomo de las Queſtiones Regulares, citando el breue de Leon X. Y aduertaſe, que tambiem gozan las otras Religiones no mendicantes deſte indulto, ſi tienen de la Sede Apoſtolica concedida comunicacion de los priuilegios concedidos, y por conceder à las ordenes mendicantes.

COPIA

GLi Eccellentiſſimi Signori Capi dell'Eccellentiſſimo Conſiglio di X. infraſcritti hauuta fede dalli Signori Reformatori del Studio di Padoua per relatione à loro fatta dalli dui à queſto deputati, cioè dal Reuerendo Padre Maeſtro Dominico da Rauenna Inquiſitor, & dal circonſpetto, & fideliſſimo Secretario del Senato Gio. Maraueglia con giuramento, come nel Libro intitolato, Quæſtiones Regulares, & Canonicæ del Padre Emanuel Roderico diuiſo in tre volumi, non ſi troua coſa alcuna contraria alle Leggi, & è degno di ſtampa concedono licentia, che'l poſſa eſſer ſtampato in queſta Città.

Dat. Die 11. Ianuarij 1610.

D. Coſtantin Renièr.
D. Zuane Marcello. } Capi dell'Eccellentiſſimo Conſeglio di X.
D. Lorenzo Gabriel.

Illuſtriſſimi Conſilij X. Secretariùs.
Bartholomæus Cominus.

1610. 15. Genaro.

Regiſtrato nel Libro all'officio contra la Biaſtemma à carte num. 45. tergo.

Ioannes Franciſcus Ricius Officij contra Blaſphemiam coadiutor.

Digitized by Google

QVAESTIONES REGVLARES
Authore

F. EMANVELE RODERICO LVSITANO,
Sacræ Theologiæ Lectore, Prouinciæ S. Iacobi, Regularis Obſeruantiæ, Beati Patris Franciſci Alumno.

TOMVS PRIMVS.

QVESTIO PRIMA.

De religione in communi in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *Vnde habuerint originem religiones.*
2 *Quæ requirantur modo ad hoc, quod votum religionis ſit ſolemne.*
3 *Vtrum Canonici regulares ſint verè monachi, & an canonici cathedralium eccleſiarum ſint einſdem rationis.*
4 *Vtrũ perſonæ Societatis Ieſu ſint propriè religioſæ*
5 *Vtrum liceat diſputare, an Societatis inſtitutum ſit verè religioſum.*
6 *Vtrũ profeſſi in ordinibus militaribus ſint religioſi.*

ARTICVLVS I.

Vnde habuerint originem Religiones.

RESPONDEO dicendo, q̃ religionis inſtitutum etiam in lege veteri fuit deſignatum, prout affirmat D. Th. *a* dicens per Nazaræos in lege veteri ſanctificari ſolitos ſignificari, qui ad perfectionis apicẽ aſpirant. Ex quo is etiam doctè argumentatur, ad perfectionis ſtatum neceſſarium eſſe votum. Et in lege noua non ab homine nec per hominem fluxit: ſed ab ipſo filio Dei, in quo ſunt omnes theſauri ſapientię & ſcientiæ Dei. Qui inter reliqua ſalutis documenta hanc quoque viuendi formulam, quo homines diligentius, & accuratius ad vitam æternam anhelarent, vita & exemplo ſuo, & prædicatione præſignauit in illis verbis Matthæi. *b Vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & ſequere me, & habebis theſaurum in cœlo.* Quæ verba protulit Chriſtus Dominus adoleſcenti quærenti, quid faceret, vt vitam æternam conſequi mereretur. Quibus verbis, prout refert D. Auguſtinus, normam religionis nobis tradidit: vbi perfectio religionis Chriſtianæ diſcitur. Et tempore Apoſtolorum cępit religio multitudine credentium propagari; ipſorum enim cor erat vnum, & anima vna; neque quiſquam eorum, quę poſſidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat; ſed erant illis omnia communia. Quotquot enim poſſeſſores agrorum, aut domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum, quæ vendebant, & ponebant ante pedes Apoſtolorum. Atque in hoc ipſo aliquod votum, & ſolemnem aliquam promiſſionẽ interceſſiſſe declarant viri illuſtres, et in primis D. Hieronymus *c* declarans illud Petri *d* in obiurgationem Ananiæ: *Cur tentauit Satanas cor tuum, mentiri te Spiritui Sancto, & fraudare de pretio agri? Non es mentitus hominibus, ſed Deo.* Nam ſi eam liberalitatem ex deuotione tantum, et alacritate liberæ voluntatis exhibuiſſet nulla interpoſita obligatione, nec ille in Spiritum ſanctum mentitus diceretur: nec certe tam graue ſupplicium meritus eſſet. Rectè igitur de ſeculo illo Hieron. *e* ait. *Talis*, inquit, *primo credentium fuit Eccleſia, quales nunc monachos eſſe videmus.* Hoc etiã probat authoritate D. *f* Dionyſij de cæleſti Hierar. Hieron. Plati. inquit enim D. Dionyſ. *Diuini præceptores noſtri ſanctis eos nominibus appellare conſueuerant, alij cultorum, alij Monachorum à puro Dei famulatu & cultu, indiuiduaque & ſingulari vita; quippe quæ eos vnum faciet Sanctis rerum diuinarum coniunctionibus ad diuinã vnionem, Deoq; gratam perfectionem adipiſcendam.* Et pergit deinde D. Dionyſius cæremonias, ac ritus, qui monachis conſecrandis adhiberi ſolebant, applicare, et ſtatim poſt Apoſtolos aliquos fuiſſe clericos religioſos probat eleganter Medina. *g*

a *D. Tho. 2. 8. q. 186. art. 6.*

b *B. Matt. 19. Marc. 10. Luca 18.*

c *Hierony. ad Epheſ. 8.*

d *Acto. 5. c.*

e *Hierony. de Scriptoribus Eccleſ. in fine.*

f *Dion. de Eccleſ. Hierar. c. 10. Plati. de bono ſtatu relig. lib. 2. c. 23.*

g *Medi. lib. 2. de ſacro. hom. continent. c. 5.*

ARTICVLVS II.

Quæ requirantur modo ad hoc, quod votum religionis ſit ſolemne.

RESpondeo dicendo, quod hanc litem nobis clare diffiniuit *h* Bonifacius Octauus, cuius verba ſunt. *Illud religionis votum eſt ſolemne, quantum ad dirimendum matrimonium poſt contractum, quod ſolennizatum fuerit per profeſſionem expreſſam, vel tacitam factam alicui de religionibus per ſedem Apoſtolicam approbatis.* Hactenus Bonifacius. Ex his verbis collige duo copulatiue requiri ad hoc, quod religionis votum ſit ſolemne. Primum eſt, quod fiat profeſſio expreſſa vel tacita. Alterum eſt, quod profitens voueat certam regulam, ſeu religionem a ſede Apoſtolica approbatam. Exponamus ſingula. Ad votum ſolemne prærequiritur profeſſio, et cum profeſſio requirat

h *cap. vnico de voto & voti redemptione. li. 6.*

ſuſceptionem habitus, & annum probationis, neceſſario prærequiritur ad huiuſmodi voti ſolennitatem, quod emittens profeſſionem ſuſceperit illius religionis veſtem a ſuperioribus eiuſdem religionis: quibus & non alijs commiſſa eſt facultas ueſtes religionis concedendi. Præterea & id neceſſarium eſt ad validitatem profeſſionis, quod illa fiat in manu potentis profitentem incorporare huic religioni: alias profeſſio irrita eſt, & nulla. Ad hoc enim, quod aliquis ſit alicuius religionis religioſus, neceſſe eſt, vt ab eo, qui habet facultatem incorporandi religioſum, in tali religione recipiatur: & ſic nec Epiſcopus, nec prælatus alicuius religionis poſſunt dare ipſam profeſſionem, verbi gratia, nouitio profitenti in religione fratrum Minorum. Ita tenet Antonius *a* de Butrio & Abbas, Syluester, & communis: & latius dicemus infra in quæſt. de nouitijs. Requiritur præterea ad hoc, quod religionis votum ſit ſolemne, quod profeſſionem emittẽs voueat certam regulam, ſeu religionẽ, quod innuens Bonifacius inquit, quod profeſſio fiat *alicui de religionibus*, quaſi dicat, certæ & determinatæ religioni. Si quis enim in manibus præfecti regulariũ vouerit in genere religionem, hoc ad votum ſolemne nõ ſufficeret, ſed requiritur, quod certam aliquam religionem, ſeu certam aliquam regulam in particulari voueat. Ad idem eſt Concilium *b* Tridentinum dicens, *Regulares omnes tam viri, quam mulieres vitam inſtituant ad regulæ, quam profeſſi ſunt, præſcriptum*. Quod & hac ratione fit manifeſtum: Religioſi in iure communi vocantur regulares; ergo aſtringuntur alicui certæ regulæ, a qua ſumant hanc denominationem: alias non potius dicerentur regulares quam certi clerici, qui nullam regulam profeſſi ſunt. Hanc doctrinam docet Diuus Thomas *c* dicens, quod votum ſit ſolemne in profeſſione certæ regulæ. Requirit præterea Bonifacius ad hoc, quod religionis votum ſit ſolemne, qđ regula ſeu religio, quam quis uouet, & profitetur, ſit per ſedẽ Apoſtolicam approbata. Quare ſi quis religionem aliquam, aut regulam a ſede Apoſtolica non approbatam profiteretur, huiuſmodi votũ non eſſet ſolemne, ſed ſimplex duntaxat. Hoc etiã confirmatur ex Concilio *d* generali Lugdunenſi, & Gregorius IX. ſua decretali ratificat, & Ioannes vigeſimus ſecundus in quadam extrauaganti notum facit, & hanc doctrinam docent, Caietanus, *e* Paludanus & Syluester, & tenet Panormitanus, & communis, & tradit doctiſſimus Nauar. Hinc eſt quod votum eorum, qui nullam profitentur regulam ab Eccleſia approbatam, quamuis in congregatione viuant, & tria vota emittant, non eſt ſolemne religionis votum: & per conſequens illam profitentes non erunt regulares. Quod exemplis aliquibus cõprobat, & declarat Nauarrus. *f* Imo dico, ſi aliquod eſſet collegium hominum, vel mulierum in congregatione viuentium, triaque ſubſtantialia vota obedientiam, ſcilicet, paupertatem, & caſtitatem poſt annum probationis elapſum profitentium ſub obedientia fratrum alicuius religionis, a quibus habitum ſuſcipiunt, & in quorum manibus profeſſionem emittunt, induanturque veſtibus eiuſdem coloris cũ habitu fratrum dictæ religionis; ſi nullum modum viuendi approbatum a ſede Apoſtolica ſeruant, talis congregatio eſt illicita, & prohibita iure *g* ciuili dicente, omnia collegia eſſe illicita, niſi contrarium probetur, & niſi facultate regia inſtituantur, & ſic in iure ciuili hæc verba proponuntur. *Niſi ex ſenatus conſulti vel Cæſaris authoritate collegium coierint, tale collegium celebratur contra ſenatus conſulta & mandata & conſtitutiones, et ideo diſſoluendum eſt.* Hæc ibi. Et confirmatur ex quadã lege Dattiarũ vbi *h*, id ipſum diſponitur, & gloſſa

a *Butrius & Abb. in c. correctam de regularibus Syluest. verb. religio. 8. nu. 1.*

b *Conci. Trid. ſeſſ. 25. c. 1. de regularibus.*

c *D. Tho. 2. 2. q. 88. art. 7.*

d *Cap. vlti. de religioſis domibus, lib. 6. extrauag. ſancta Ro. vniuerſalis eccleſia de religioſis domibus.*

e *Caiet. 2. 2. q. 88. art. 7. Palu. 4. d. 38. q. 2. art. 8. Sylu. verb. religio. 3. §. 1. Panor. cum com. in regula de regularibus. Nauar. in c. cum porrio. 12. q. 1. n. 10*

f *Nauar. in c. non dicatis 2. q. 1. nu. 13.*

g *libr. 1. iuncta gl. in verb. illici. colleg. ff. de colleg. illicit.*

h *li. 4. tit. 3. p. 6. vbi Grego. in ver. contra de verb. & in ver. contra velun- tat.*

Gregoriana ibidem, vt ſolet, doctiſſime proſequitur. Et etiam ſi tales congregati in eo collegio ad modum religionis titulo viuãt, ex quo videtur piũ & laudandum, adhuc tamen eſſe illicitum affirmãdũ cenſeo, cũ non ſit eius modus viuendi ab Eccleſia approbatus quod verba Concilij Lugdunenſis *i* ſatis probant. Ait enim in hunc modum. *Ne nimia religionis diuerſitas in Eccleſia Dei confuſionem inducat, firmiter prohibemus, ne quis de cetero nouam religionem inueniat: ſed quicunque ad religionem conuerti voluerit, vnam de approbatis aſſumat. Similiter qui voluerit religioſam domum de nouo fundare, regulam et inſtitutionem accipiet de approbatis*. Et id ipſum Gregorius *k* Nonus in ſua Decretali, & Ioannes vigeſimusſecundus in ſua extrauaganti clariſſime innuunt. Neque iſti religioſi poſſunt dici tertij ordinis Seraphici noſtri patris Franciſci, prout probabimus infra quæſt. de tertiarijs, cum non ſeruẽt inſtitutum iſtorum fratrum. Denique neceſſarium eſt, vt collegium ſit licitum, quod modus eius viuendi ab Eccleſia ſit approbatus. Et hoc confirmatur ex quadam conſtitutione Sixti IV. quæ habetur in compendio, *l* ſic ſtatuens, *Fratres Prædicatores et Minores recipientes, ſeu admittentes ad priuilegia, ſeu immunitates ſuorũ ordinum quoſcunque vtriuſque ſexus laicos prætextu ordinis tertij, ſeu alterius modi viuendi, niſi dicti tertij ordinis habitum geſtauerint, & profeſſionem ſolitam emiſerint, & in congregatione viuant, ſint excommunicati, non obſtantibus quibuſcunque*. Hæc ibi. Et obſerua, quod licet hæc bulla in quantum excommunicat recipientes ad ordinem tertium eos, qui non viuunt in congregatione, derogata ſit per Leonem X. eius ſucceſſorem, qui dat facultatem recipiendi eas mulieres, quæ emiſſo voto caſtitatis in proprijs domibus degũt, vt habetur in ſupplemento *m* in bulla, quæ incipit, nuper ſacro Lateranenſi Concilio: attamen in quantum Sixtus IV. excommunicat recipientes ad ordinem tertium eos, qui ſolitam profeſſionem non emiſerint, non eſt reuocata, ſed manet in ſua vi. Quare hæc cenſura comprehendit prælatos ordinum prædicatorum, & minorum recipientes ad ordinem tertium collegas, de quibus eſt noſtra diſputatio: quandoquidem profeſſionem in tertio ordine ſolitam non emittunt, ſiquidem nullam tertiam regulam Leonis, aut Pauli, neque viuendi modum Nicolai promittunt. Ex quo ſequitur prædictum collegium illicitum eſſe, ac reprobatum.

i *Conc. Lugd. c. fin. de religioſis domibus.*

k *Dict. c. uni. extrauaga. S. Ro. ac vniuer. Eccleſ.*

l *Habet. in cõpen. tit. tertiarij fratres. §. 10.*

m *Supplemen. fol. 28.*

ARTICVLVS III.

Vtrum canonici regulares ſint vere monachi.

RESpondeo dicendo, quod Panormitanus *n* ait, quod in pœnalibus, & exorbitantibus appellatione monachi non venit Canonicus regularis, Quod confirmat D. Thomas *o* dicens, Canonicos Regulares quatenus tales, clericos eſſe dicendos. Et probat, eo quod regula, quam vouẽt, appellatur regula clericorum, vt videre eſt apud Diuum Auguſtinum: & ita appellat eam Gratianus. *p* Et hoc confirmatur ex quadã ſentẽtia litis Canonicorum regularium ordinis D. Auguſtini, congregationis Lateranenſis aduerſus monachos Sãcti Benedicti, congregationis Caſſinenſis, alias Sanctæ Iuſtinæ de Padua pro præcedentia data a Pio IV. anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo quarto in bulla, quæ incipit: Sedis Apoſtolicæ circunſpecta, Vbi Pius IV. *q* facit ſæpe ſæpius diſtinctionem inter Canonicos Regulares, & ipſos monachos dicens ipſos canonicos regulares eſſe de illis clericis a Sancto Auguſtino reformatis, imò à Sanctis Apoſtolis inſtitutis, prout a parta ipſorum fuit allegatũ.

Vnde

n *Panor. in ca. quod Dei timorem de ſtatu monachorum. nu. 2.*

o *D. Th. 2. 2. q. 189. ar. 8. & 2.*

p *Gartia. in de ſcrip. capitis ſi quando 36. d.*

q *Hẽt in ſum. conſtit. Pontifi. p. 434.*

Digitized by Google

a *Nau in c. ſta-tum. 19. q. 3. c. pana de pænit. diſt. 1.*

Vnde Nauarrus *a* hac ratione, & alijs iuribus à ſe allegatis, diſtinctionem facit inter monachos, & canonicos Regulares: Sicut facit diſtinctionem rubrica de ſtatu monachorum, & canonicorum Regularium. Et cum lex pœnalis non debeat excedere proprium caſum, prout habetur in iure, videtur dicendum, quod ſaltem lex pęnalis loquens de monachis non debet extendi ad canonicos regulares. Verum eſt tamen, quod quando eſt eadem ratio de canonico, & de monacho, cum in hoc ſecundum ius antiquum reperiantur exęquati, fit extenſio etiam exorbitantium & pœnalium, vt reſoluit Dominicus. Et ſic ius vetans monachis poſtulare, comprehendit etiam *b* Canonicos regulares, prout in alio iure *c* decernitur. Et ratio eſt, quia cauſa, qua vetatur monachus poſtulare, fundatur in abrenũciatione temporalium, quæ ratio ęque militat in canonico regulari, eo quod perinde renunciat temporalibus per tria vota ſolennia, ac monachus, & quoad hanc renuntiationem iure antiquo reperiuntur æquales, vt colligitur ex regula D. Auguſt. & D. Benedicti. Ex quo infertur eſſe verè religioſos regulam determinatam, & à Sede Apoſtolica confirmatam profitentes, prout in quæſt. ſequenti, agendo de religionum origine clarius patebit. † Magnum autem in præſentiarum ſolet dubium agitari vtrum regulares canonici cathedralium Eccleſiarum eiuſdem ſint ordinis, & conditionis cum reliquis canonicis regularibus. Pro cuius grauis dubij explicatione aduertendum eſt, quod Ioannes Trullus *d* aſſerit. Quod non deſuerunt olim, nec hodie deſunt, qui hanc leuem, opinionem ſint ſecuti, ſibi ſuadentes canonicos regulares Eccleſiarum cathedralium nõ eſſe eiuſdem religionis, & ordinis cum reliquis canonicis regularibus, monaſteriorum, & collegiatarum inſignium Eccleſiarum. Ad quam opinionem refellendam duo fundamenta iacit idem author. Primum fundamentum eſt, quamuis Eccleſia cathedralis canonicorum rarò, aut nunquam monaſterium, aut cęnobium appelletur, quia tamen regularis eſt. veriſsime monaſterium eſt, atq; cęnobium, & conuentus, ſiquidem vulgare eſt ſub nomine Eccleſiæ monaſterium etiam intelligi atque comprehendi. Hinc eſt quod D. Auguſt. in ſua regula octo in locis regularium canonicorum domum, & monaſterium nuncupauerit, quæ tamen Eccleſia cathedralis erat. Secundum fundamentum eſt, vbi eſt idem religionis habitus eſſentialis, eademque ſolemnis profeſſio, ibi idem eſt ordo, & ratio, hac enim ratione, atque diſcrimine vniuerſæ religiones à ſe inuicem diſcrepant, & ſecernuntur. Quibus præiactis fundamentis, hanc firmam propunit concluſionem dictus author. Omnes canonici regulares tam Eccleſiarum cathedralium, ſiue monaſteriorum eiuſdem ordinis, & religionis ſunt, quoniam vbi eſt eadem habitus eſſentialis, & profeſſionis ratio, ibi eſt eadem iuris diſpoſitio, ſed vniuerſi canonici regulares eandem profeſſionem emittunt, eundemq; habitum gerunt, nempe togam lineam, igitur omnes regulares canonici etiam cathedrales ſunt cum reliquis eiuſdem ordinis, & religionis. Et hoc conſtat ex traditis à D. Anto. Florentino, *e* dicente in Eccleſia cathedrali Oxomenſi in regno Caſtellæ ſub Didaco Epiſcopo inſtituti ſunt Canonici regulares, è quorum numero, & Canonicus, & ſuperior erat Beatus Dominicus, qui erat profeſſus ſecundum regulam D. Auguſtin. quam poſtea ſuis fratribus Prædicatoribus tradidit. Et Innocentius *f* III. hanc tem nobis inſinuauit, Cantuarienſi Archiepiſcopo ſcribens. Ait enim, *Innotuit nobis quod Vvigorenſi Eccleſia deſtituta paſtore prior, & conuentus eiuſdem loci Magiſtrum M. Archidiaconũ Eboracenſem in Epiſcopum elegerunt.* Et idem Innocentius ait *g*. *Cum Vintonenſis Eccleſia paſtore vacaret Archidiaconus cum ſuis fautoribus Salubien. decanum, prior verò, & complices eius præcentorem Ianeon. in Epiſcopum elegerunt*, in quo loco gloſſa ſummaria Vintonenſem Eccleſiam, & priorem habere & conuentum eſſe affirmat, ergo Canonici illarum Eccleſiarum cathedralium regulares erant id quod & Ioannes Andreas aſſerit. Id ipſum etiam probatur ex alia Decretali *h* ibi *G. qui in tua, & Tolaſana Eccleſia eſt Archidiaconus conſtitutus, & in vtraque Eccleſia regulariter profeſſus*, quo in loco ait Gloſſa Canonicum regularem poſſe fieri Archidiaconum. Præterea id conſtat ex alijs iuribus *i* iuncta gloſſa in quibus legibus Canonicos Bethlehemiticos, & Nazarenſes emittere ſolitos profeſſionem ſecũdum regulam D. Auguſtini, dareq; conſueuiſſe habitum lineum, qui proprius eſt habitus canonicorum regularium. Et ſic in diſpoſitione illorum iurium locus ille canonica vocatur & pro verbo *profiteri*, gloſſa vtitur verbo *monachari:* ſed has prædictas Eccleſias Cathedrales eſſe compertum eſt ex regiſtro Innocentij III. ergo canonici Cathedrales ſunt etiam regulares cum ceteris. Sunt & alia quamplurima iuris canonici loca, quæ rei propoſitæ ſtabiliendę nõ parum conducunt, ea tamen ad amputandam faſtidioſam prolixitatem prætermittimus: ſi quis verò ea de re plura noſſe cupit, perlegat Auguſtinum *K* Ticinenſem in propugnaculo canonici ordinis, qui rẽ & copioſè & luculenter perſtrinxit.

b *Domin. in c. 1. de temp. ordinan. lib. 6. in 6. fallentia.*
c *ca. Mona. 2. 16. q. c. 2. de poſtulat.*
d *Trul. lib. 1. de cano. regula. ca. 2. de conuen. et diſſ. cano.*
e *3. p. hiſt. tit. 23. c. 4.*
f *cap. Innotuit de elect.*
g *c. cum Vin-ton. eod. tit.*
h *c. præterea, de præbend. li. 6.*
i *c. cum ſuper electum de conf. & in c. ſicut nobis. de regul.*
K *Ticinenſ. in propug. Canon. ords. part. ca. 5.*

ARTICVLVS IV.

Vtrum perſonæ Societatis Ieſu ſint propriè religioſæ.

RESpondeo dicẽdo, quod Gregorius *l* Decimus tertius motu proprio, certaq; ſcientia, ac de Apoſtolicæ plenitudine poteſtatis, declarando ſtatuit ac decernit. *Non ſolum eos qui in coadiutorum formatorum, ſiue ſpiritualium ſiue temporalium Societatis gradus, & miniſteria admittuntur, ſed & alios omnes, qui in ea biennio probationis peracto tria caſtitatis paupertatis, & obedientiæ vota publica ſcilicet ſimplicia emiſerint, emiſſentve in futurum, verè & propriè religioſos fuiſſe, & eſſe, & vbicunque ſemper ab omnibus cenſeri, & nominari debere, non ſecus atque ipſos tum Societatis, tum quorumuis aliorum regularium ordinum profeſſos.* Ex quo nota, quod hi religioſi ſunt in duplici gradu. Primo enim ſunt coadiutores formati cum voto ſimplici obediendi in manibus prælati, per quod non poſſunt profiteri in alia religione (excepta Cartuſienſi) votum vero paupertatis illos facit bonorum incapaces; voto autem ſimplici continentię, quantum ad perpetuum vſum ita efficiuntur incapaces ad contrahendum matrimonium, prout determinauit Gregorius Tertius decimus, & infra in quæſt. de matrimonio dicemus. In ſecundo gradu ſunt quidam in hac perfectionis ſchola; qui tanquam ſcholares approbati coarctantur, quorum vota prælatus nõ acceptat, niſi implicite, & hos etiã diffinit eſſe veros religioſos, quib. mandatur profeſſio implicita & tacita et poſt Concilium Triden. vt infra in quæſt. de religione, quoad profeſſionem latè agemus. Et ſic oportet ſcholarem acceptari implicite per prouincialem, qui ipſum admittit poſt ſcrutinium probationis biennij. Differt tamen ſcholaris à coadiutore formato in paupertate, quia ſcholaris cum licẽtia prælati poteſt ad tempus retinere dominium bonorum, ſed ſine vſu & administratione, in quo differt à monachis, & ab Epiſcopis, qui poſſunt habere adminiſtrationem &

l *Habet. in cõp. ſocietatis, verbo religioſus.*

Digitized by Google

vſum non tamen dominium. Et propter hanc rationem videbatur ipſos ſcholares ſaltem poſt biénium probationis non eſſe regulares; nam capacitas dominij, & paupertatis ſecundũ ſe *a* eſt contra eſſentiam ſtatus regularis. Et ſic Innocẽtius Papa negat, Summum Pontificem poſſe diſpenſare cum monacho & regulari, vt habeat dominium & proprietatem. Cui obiectioni reſpondetur, non eſſe inconueniens concedere, quod religioſus, & monachus poſſit habere dominium, & proprietatem cum authoritate Papę. Quidam enim doctiſſimi etiam concedunt, monachum factum Epiſcopum non obſtante monachatu de licentia Papæ, dominium poſſe retinere. Hæc ſolutio quodam ſimili declaratur, & confirmatur. Sicut enim quando coniuges conſummato matrimonio profitentur religionem, manet vinculum & poteſtas penes coniugem, ſed quãtum ad vſum, & operationes ſuas ſe transferunt in religionem, & hoc ſufficit, vt ſint verè religioſi, licet maneant cum dominio, & proprietate mutua ſuorum corporum, ſiquidem manet vinculum matrimonij indiſſolubile: ita in propoſito hi, qui profitentur voto ſimplici in religione Societatis, licet maneant cum proprietate & dominio ſuarum rerum quoad poteſtatem, ſunt verè religioſi, cum maneant ſine vſu, & adminiſtratione ipſarum. Et quando Innocentius negauit, hoc Papam potuiſſe facere, loquebatur de monacho profeſſo ſimpliciter, & abſolutè, qui iam abdicauerat proprietatem & dominiũ omnium rerum, & per traditionem fuit effectus religioſus. At hic loquimur de his, qui voto ſimplici ſunt aſtricti ſecundũ conſtitutiones ipſius religionis Societatis Ieſu, quibus ad tempus hæc proprietas & dominium conceditur, vt ipſa religio ſecundum modum viuendi ipſius melius poſſit cõſeruari. Denique nonne videmus, quod à religione propter ſua delicta expulſi manent monachi, & religioſi, iuxta ea, quæ infra dicemus in quæſt. de expulſione *b* à religione. Quo non obſtante, tenet doctiſſimus Soto, quod non manent obligati voto paupertatis, quod nos etiam in dicta quæſtione defendemus. Quid igitur mirum, ſi patres non expulſi à religione, ſed in ea vt filij fructificantes, ſint verè religioſi, etiam non profiteantur paupertatem, quoad proprietatem, & dominium, ſed tantum quoad vſum & adminiſtrationem, ita diſponente Papa, qui plenariam authoritatem habet ad limitandam huiuſmodi paupertatem. Et hoc confirmatur. Nam viri doctiſſimi tenent, prout nos inferius defendemus, milites, verbi gratia, D. Iacobi eſſe verè religioſos. Nam licet caſtitas ſit de eſſentia religionis, ſicut paupertas, tamen aſſerunt ſupra dicti viri docti pro conſeruatione ordinum militarium ſufficere caſtitatem coniugalem, ita diſponente Papa, qui habet plenariam authoritatem ad huiuſmodi caſtitatem limitandam, propter conſeruationem ipſarum militiarum. Nec etiam ijs obſtat, quod ſtatus religionis ſit ſtabilis & conſtans & Papa ſecundum multorum opinionem non poſſit diſpenſare, vt religioſus ducat vxorem propter votum perpetuæ cõtinentiæ, quod emiſit, per quod Deo ſe perpetuo ſacrauit; & videmus, quod ſupradicti religioſi ſi dimittantur à religione & ſoluantur ab obligatione ipſius religionis ſecundum eius conſtitutiones à Sede Apoſtolica approbatas, ſi ducunt vxores valet matrimonium, non verò quando ipſi religioſi, antequam dimittantur, ducunt ſibi vxores. Nam reſpondetur ſtatum religionis eſſe cõſtantem & ſtabilem, ſi loquamur de religioſis profitentibus in religionibus, vbi fit profeſſio irreuocabilis ex vtraque parte, ſicut contingit in illis, qui dicuntur profeſſi in ipſa ſocietate, qui, prout in Secundo tomo dicemus, ſolum ſunt de corpore ſocietatis. At hæc ſacra religio ex authoritate Apoſtolica hoc habet reſpectu ſcholarium, & aliorum, vt profeſſio in ea facta ſit reuocabilis ex parte prælatorum dimittentium ſuos religioſos. Vel aliter dic, quod ſatis eſt, vt ſtatus religionis ſit ſtabilis, & conſtans ex parte profitentium ad hoc, vt ſit vere religioſus. Licet enim ex parte prælatorum ſit reuocabilis, hoc non intenditur per ſe, ſed per accidens ab ipſa religione, ſuppoſitis demeritis profitentium. Et hoc in fauorem religionis fuit à Sede Apoſtolica conceſſum. Et quando Gregorius Tertius decimus diffinit eſſe religioſos, intelligit religioſos reuocabiliter. Quod clare innuit, ſiquidem non irritat matrimonium eorum, poſtquam ſunt remiſſi à religione. Et Papa habet à Chriſto Domino infallibilem poteſtatem approbandi nouam religionem ſalua religionis ſubſtantia, prout definiuit Concilium Conſtantienſe damnans contrarium in errore vltimo Vvicleph, & tenet Diuus *c* Thomas, & eſt communis omnium Theologorum, prout patet ex late traditis à Cano, Banes, & Bellarmino. Et diffiniendo ſupradictos eſſe vere religioſos ſaluat ſubſtantiam religionis, cum antequam dimittantur, contrahere matrimonium prohibeantur, & eorum matrimonium ſit irritum, & inane.

a cap. cum ad monaſterium, de regularibus.

b q. 10. art. 19. Soto. libro 7. de iuſt. q. 7. artic. 1.

c D. Tho. opuſc. 19. contra impugnat. religionum. ca. 4. puncto. 5. Cano. lib. 5. de locis. ca. 5. Ban. 2. 2. q. 1. artic. 10. dub. 8. Bellar. libro 2. de monac. ca. 4.

Sed, vt clarius pateat conſtitutio Papalis Gregoriana, quæ diffinit, ipſos eſſe verè religioſos, & ſi contrahant, eſſe nullum matrimonium, nolo ſubticere quandam difficultatem, quæ viros doctiſſimos aliquando torſit. Et eſt, quomodo Papa poteſt efficere, vt votum ſimplex caſtitatis dirimat matrimonium futurum, cum hoc iure diuino tantum voto ſolenni tribuatur. Cui difficultati primo facillimo negotio reſpondemus, quod effectus voti ſolennis, vt dirimat matrimonium futurum, eſt de iure pontificio, prout tenent multi iuriſperiti, & Theologi, inter quos eſt *d* Caietanus, & noſter Medina Franciſcanus, vir eruditiſſimus, qui fatentur etiam in voto ſimplici fieri traditionem quandam, ſolennitatem profeſſionis eſſe de iure Eccleſiaſtico, & in hanc partem ſe inclinant multi ex Thomiſtis allegati ab Enriquez *e*. Et ideo nil mirum ſi Papa, cuius ſtatuto factum eſt, vt votum ſolẽne dirimat matrimonium, alio eiuſdẽ tenoris ſtatuto efficiat, vt votum ſimplex dirimat etiã matrimoniũ, in quo fit aliqualis traditio, maximè in votis ſimplicibus, quæ emittuntur in Societate Ieſu, quæ fiunt in manu prælati. Vnde illi qui negant in voto ſimplici fieri traditionem, loquuntur de illo, qui in ſeculo exiſtens tale votum emiſit, vbi nullus authoritate Chriſti, ac Papæ acceptat. At in religione Societatis Ieſu acceptantur ſaltem implicitè dicta vota ſimplicia à prælatis authoritate Chriſti, & Papæ ſuas religioſas conſtitutiones confirmantis. Vnde nil mirum ſi hæc vota ſimplicia ita foueantur à ſummo pontifice, vt efficiant emittentem verè religioſum, & incapacem ad contrahendum matrimonium, ſiquidem in ipſis interuenit vera & realis traditio; præſertim cum ipſe Papa moderetur eum ſtatum, & capacitatem ad contrahendum, vt non ſit ipſa incapacitas perpetua, ſed tantum duret, quandiu durat ipſa actualis & realis traditio, quæ poteſt diſſolui authoritate prælatorum iuſta interueniente cauſa. Et quod ſolennitas, quæ fit per traditionem in voto ſolenni, ſit de iure poſitiuo, probatur. Nam antiquitus verè erant religioſi tempore Apoſtolorum, & illo tempore non ſolùm paupertatem & continentiam, ſed etiam obedientiam profitebantur, vt ex Philone & alijs concludit doctiſſimus & eruditiſſimus Hieronymus Plati dicens *f*: *Fere omnes votis inſuper obligan-*

d Caiet. 2. 2. q. 88. ar. 7. Med. lib. 5. de ſacrorũ hominum controuer. 7.

e Henriq. 2. to. lib. 10. de matr. c. 5. num. 7. litera N.

f Plat. lib. 2. de bono ſtatu relig. c. 21.

Digitized by Google

gantur.ita vt ab illo ſtatu deficere,illicitum plane ac nefarium eſſet. Verum eſt tamen, quod adhuc non tanta inerat monaſticis hiſce votis authoritas, ac hæc,quam noſtri Theologi & iuriſperiti appellãt, Solemnitas, imo etiam in initio nec expreſſe quidem,vt veriſimilius eſt,ac publice vota emittebantur. Sed ea profeſſio ex generali omnium ſenſu & conſenſu,ita erat religioſo ſtatui annexa,vt etiam ſi voce nulla facta eſſet promiſſio,tamen intelligeretur ſimul cum ſtatu ſuſcepta eius profeſſionis obligatio,modo quo nunc caſtitatis votũ in ſacris ordinibus accipiendis includitur. Idque ex quodam *a* Baſilij loco intelligi poteſt,vbi ait eos, qui ſe ad monachorum ordinẽ addicerent Cælibatum admittere conſueuiſſe.Itaq; hoc etiam tandiu ſeruatũ eſt, quandiu priſca illa pietas,ac verecũda ſatis fuit ad homines in officio continendos.Poſtea tamen commodius viſum eſt,quod etiã Baſilius ibidem decernit, expreſſam caſtitatis promiſſionem adijcere. Et primũ quidem adhuc eo modo,vt ſi quis rupto voto matrimoniũ iniret,peccaret quidem, ſed tamen matrimonium ratum validumque eſſet: declarant hoc veterum Patrum ſententiæ *b* Cyprian.in epiſt. ad Pomponiũ,*c* Hieronymi ad Demetriadem: vbi ita de Monialibus loquũtur, vt ſi ſe continere nõ poſſent,quod profeſſæ erant, eas potius ad nubẽdum hortarentur:quod iam nec peccatũ quidẽ feciſsẽt, accedente legitima Epiſcopi diſpenſatione:id quidem ab Epiphanio *d* quoque conſuli videmus. Auguſtinus *e* etiam inſuper quoſdam aperte confutat, qui horũ coniugium eſſe negabãt.Quod ſi Innocẽtius *f* Primus Pontifex, qui horum ætate vixit, & concilia etiam quædam huiuſmodi coniugia dirimi iubent,id pęnæ cuiuſdam loco cõſtituũt: quod ſine dubio poterant,vt thorus ſeparetur: non quia ipſum connubij vinculum non valuiſſet, id enim nuſquam dicit.Atq; hanc ipſam pœnam conſtat illo quidem tẽpore non ab Eccleſia generaliter receptam eſſe. *g* Itaque & Leo Primus,qui poſt Innocẽtium fuit annis paulo plus quam viginti,etiamſi peccatum id eſſe doceat, non tamen de nuptijs reſcindendis mentionem vllam fecit. Et Gelaſius, *h* qui anno quadringenteſimo nonageſimo ſecundo,eandem ſedem tenuit,has quidem moniales ad propoſitum vnde exciderunt adhortatur, nõ tamẽ compellit,neque matrimoniũ infirmat.Quin Gregorius ipſe, quo nullus antea Pontifex ſeuerior in hoc genere fuerat,cum crebris *i* decretis & epiſtolis eos,qui coniugium contraxiſſent, ſeiungi, & in monaſterium retrudi iubeat,nihil tamen dicit, qđ coniugium non valuiſſe intelligatur. Imò vero qđ valuiſſe exiſtimauerit,ex eo etiam intelligitur,quod in homilia *k* quadam narrat de Gordiana amita, quæ ſe poſtquam vna cum duabus ſororibus dedicaſſet mortuis illis oblita (vt ipſe ait) Dominici timoris,oblita pudoris, ac reuerentiæ, oblita conſecrationis,maritum acceperat, & cum eo deinceps vixerat. Quare primus omnium, quod literis extet, Innocentius Secundus,cum Romana Synodo generali anno nimirum humanæ ſalutis milleſimo centeſimo trigeſimo nono, hoc conſtituit, vt religioſis omnino matrimonium omne interdiceretur: idq; ita vt ſi contraherent,nullam vim haberet. Ex his omnibus ita concludendum eſt religioſa vota eam quidem vim habuiſſe ſemper, vt matrimoniũ illicitum efficerent,illam autem vim vt etiam irritum,ac nullum efficerent propter eorum ſolemnitatem,temporis progreſſu, & quaſi gradatim iure pontificio fuiſſe introductam.Ex ea quidem re magnum conſtat ornatum,dignitatem, ac ſtabilitatẽ religioſis inſtitutis adiunctam,vt non modo veteribus illis nihilo inferiora ſint,ſed quo ad eorũ qui-

a *Baſil.2.epiſt. 5. ad Anfil. can.14.*

b *Cypr.lib.1. epiſt.11.*

c *Hier.epiſt.8.*

d *Hæreſ.61.cõtra Apoſt.*

e *Auguſt. de bono viduitatis c.1.& 22.*

f *Con. Tol.27. q.1. ca. viduat char.c.de filia.*

g *Epiſt.5.c.14.*

h *27.q.1.de viduis.*

i *Referuntur 27.41.*

K *Hom.38.in Euang.*

dem formam aliquid etiam hoc tempore melius & præſtantius habere.Et iſtud aliud non a iure diuino,ſed a pontificio emananiſſe. Vnde propter decorem ipſius religionis Societatis Ieſu ordinauit Gregorius XIII.his nouiſſimis tẽporibus, vt vota ſubſtantialia religionis licet ſimplicia,efficiant inhabiles ad contrahendum dictas perſonas ipſius ſocietatis antequam a Societate dimittantur. Et aduertendum eſt, quod in hoc articulo non diſputamus vtrum profeſſi ſocietatis ſint vere religioſi, manifeſtum eſt enim,ipſos eſſe vere religioſos, & ideo de his non agit conſtitutio Gregoriana.

ARTICVLVS V.

Vtrum ſit licitum diſputare, an Societatis inſtitutum ſit vere Religioſorum.

RESpondeo dicendo, quod *l* Gregorius Tertiuſdecimus,anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo quarto, octauo calendas Iulij, Pontificatus ſui anno decimotertio, ait, *Præcipio in virtute Sanctæ obedientia, necnon inhabilitas ad quæuis officia & beneficia ſecularia, & quorumuis ordinũ regularia eo ipſo abſque alia declaratione incurrendis,quarum abſolutionem ipſi et Sedi Apoſtolicæ reſeruat,ne quis cuiuſcumque ſtatus gradus,& præeminentiæ exiſtat,dicta Societatis conſtitutiones et inſtitutiones,vel etiam prę ſentes aut quaſuis earũ, vel ſupradictorum omnium articulorum (quos ſupra enumerauit ipſe Gregorius) vel aliud quid ſupradicta concernens quouis diſputandi vel etiam veritatis indagandę quęſito colore directe,vel indirecte impugnare,vel eis contradicere audeat.* Hæc Gregorius. Ex quibus verbis colligitur,minime licere diſputare, & in dubium adducere vtrum cõſtitutiones Societatis,& eius conſtituta,& decreta pontificalia circa ea connoeant veritatem:quod aliquibus durum nimis viſum fuit.Nã licet viris doctis Theologis, aut in iure canonico peritis præſertim laurea Licẽtiatis aut Doctoratus inſignitis, explicare dubium ſenſũ bullæ,aut priuilegij Apoſtolici iuxta ea, quæ tradit Caſtillo,*m* & Didacus Perez & late dicemus infra.Sed hi mentem Pontificis minime penetrãt, quæ fuit, vt multis iurgijs parum ad ædificationẽ pertinentibus,imò ſcãdaloſis obuiaret, ſicut etiam in primordijs ordinum Prædicatorum, & Minorum ordinauit Alexander Quartus Pontifex maximus contra quendam Guilielmum de Sancto Amatore,& alios vniuerſitatis Parienſis ſtatum harum ſacrarum religionum damnantes, vt patet ex bulla ipſius Domini Alexandri data Anagnie Decimo ſeptimo calendas Decembris, Pontificatus ſui anno ſecundo; quæ incipit. *Dei venerabilibus fratribus vniuerſis Archiepiſcopis.&c.* Quibus literis Apoſtolicis præcluditur via linguis mordacibus contra ipſas religiones doloſe agẽtibus; & habetur Pariſijs authentica cũ alijs bullis,quæ ibi habẽtur, & congeruntur in quodam libello, cuius titulus eſt,declaratio, & defenſorium priuilegiorum fratrum mendicantium. Simile etiam legimus feciſſe his temporibus Pium Quintum Pontificem maximum in bulla,*n* quæ incipit *ſuper ſpeculum Domini*,data Romæ anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo,pridie calendas Decembris, in qua adducens authoritatem Apoſtoli arguentis aliquorum audaciam aliquas quæſtiones ventilantes,& verborum pugnas concitantes, ex quibus oriuntur inuidiæ,& contentiones cæteraque vitiorũ monſtra,tumultus excitantes.*Statuit, & ordinauit, atque per Apoſtolica ſcripta mandauit,quatenus*

l *Habet. in ſumm.conſtitu. pont. pag.785. conſtit. 1321.*

m *Caſt.in lib. 1. Tau. fol.15. Perez in proœmi.ordin.90.*

n *Habet. in ſumm. conſtit. pontif.p 639.*

Digitized by Google

nemo cuiuſquam ordinis, gradus, conditionis, uel dignitatis exiſtat popularibus concionibus, vel vbicunque promiſcua virorum uel mulierum multitudo conuenire ſolet, de immaculata virginis Mariæ Conceptione diſputare rationibus, vel Doctorum authoritate aſſerendo propriam ſententiam, & contrariam refellendo, aut impugnando, vel de hac ipſa quæſtione cuiuſuis pietatis, aut neceſſitatis prætextu vulgari ſermone ſcribere, vel dictare præſumant: & qui contra fecerit, ſuſpenſionis pœnam à diuinis abſque noua declaratione ipſo facto incurrat, ſi modo fuerit in ſacris conſtitutus, & quocunque præterea gradu ſiue dignitate, vel adminiſtratione fungatur, illis omnibus ſit ipſo iure priuatus, & ad eadem, vel ſimilia munera obtinenda perpetuę inhabilitatis cenſurę ipſo etiam facto ſit obnoxius. Vides quomodo Pius V. ad ſedandas lites, & contentiones aliquorum omni diſputationi in concionibus, vel in libris vulgari ſermone ſcriptis de immaculata virginis Cõceptione viam merito præcludit. Et ſic non eſt mirum, quod Gregor. XIII. viam præcludat diſputationi de his, quæ pertinent ad ſtatum religionis Societatis Ieſu, vt verborũ pugnas, ac quæſtiones reprimat: ex quibus oriuntur inuidiæ, & contentiones, ceteraque vitiorum monſtra. Et ſic videmus Imperatorẽ Iuſtinianum de regimine, & tranquilitate Reipublicæ ſatis benemeritum propter eius prudentiſſimas conſtitutiones, quadam lege *a* prohibere, ne de myſterijs fidei fiat diſputatio non ſincera intentione, vt melius intelligantur. Sed dicent aliqui, quod ſicut non vetatur diſputatio Sanctiſſimæ Trinitatis ſyncera intentione ventilata, ita non debet vetari diſputatio de ſtatutis Societatis ſincera intentione.

a l.3.C.de ſum. Trin. & fide Catholica.

Ad quod reſpondeo, negando conſequentiam. Nam diſputatio de ſanctiſſima Trinitate, & myſterijs fidei eſt neceſſaria Eccleſiæ, & vtiliſſima ad cõuincẽdos, & redarguendos hæreticos, & infideles; at diſputatio de concernentibus ad Societatem, ſuppoſito quod ſunt a ſede Apoſtolica approbata, etiamſi fiat ſincera mente, non eſt neceſſaria, nec vtilis, imò parit diſcordias, inuidias incitat, inimicitias gignit in animis eorum, qui vt homines poſſunt præſumere talem diſputationem non ſincera, ſed ſiniſtra intentione ab aliquibus proponi. Et aduertendum, quod non prohibetur omnis diſputatio de concernentibus ad Societatem Ieſu, ſed tantum illa, quæ proponitur ad ipſam impugnãdum, vel contradicendum, etiamſi hoc fiat ad indagandam veritatem. Non autem prohibetur diſputatio, qua nec impugnatur, nec contra dicitur ipſa ſacra religio, ſed confirmatur, & roboratur ex Bulla Gregorij XIII. ibi. *Impugnare, vel eis contradicere audeant.* Vnde ego articulo ſuperiori diſputans de ipſa ſacra religione, & ſtatu ſolum rationibus, & iuribus ipſam a contrariorum argumentis defendere ſum conatus.

ARTICVLVS VI.

Vtrum profeſſi in ordinibus Militaribus ſint religioſi.

RESpondeo dicendo, quod vt certa ab incertis ſecernamus, dicendum eſt, quod profitentes regulam D. Ioannis, qui Commendatores de Malta nuncupantur, nõ dubiũ eſt, quod omnes etiam milites ſeculares ſint verè religioſi, gaudeàtque priuilegio Canonis, & fori, & etiam per eorum profeſſionẽ dirimatur matrimonium ratũ nõ conſumatum, & alia, quæ ad vere religioſos pertinent, ipſis etiam pertineant. Hanc opinionem tenent Cord. *b* Nauarr. & Arag. Et hanc opinionem docet Sot. in lib. 7. de iuſtitia & iure, quæſt. 5. art. 3. verſi. *Ex his ergo militum.* Verum tamen eſt, quod in 4. diſtin. 27. quæſt. 1. art. 4. verſic. *quocirca*, dicit, quod non auderet affirmare diuini matrimonium ratum per ingreſſum religionis ſancti Ioannis, ſi ſermo fiat de militibus ſecularibus huius ordinis, quem ſequitur Sarmiento, *c* Nihilominus tamen quamuis hi milites ſeculares Ordinis D. Ioannis ſint vere religioſi tria vota ſubſtantialia emittentes, vt conſtat ex libro, continenti omnia dictorum militum, cui titulus eſt: *Stabilimenta militum ſacri ordinis Sancti Ioannis Baptiſtæ Hieroſolymitani*, præſertim ex proœmio, & exordio, & ex bulla Innocentij Pontificis, habent tamen ex pontificio priuilegio, vt non comprehendantur ſubire odiorum religioſorum, quantum ad odia, & rigores, prout aduertit Aragon. *d* Et ſic in Concilio *e* Tridentino excipiuntur, ne teneantur contribuere pro ſeminario.

De alijs autem militaribus ordinibus etiam certum eſt, quod ſi loquamur de monialibus cruciatis, & de clericis cruciatis in dictis ordinibus profeſſis, qui intra ſepta monaſterij vitam degunt, vere quidem religioſi ſunt, prout concedit Soto, *f* Aragon, & communis. Punctus autem difficultatis in hoc conſiſtit, an milites prædictorum ordinũ, qui poſſunt matrimonio copulari, cum tantum promiſerint in ſua profeſſione caſtitatem coniugalẽ, ſint vere religioſi. De quo eſt duplex opinio, vna iuriſperitorum affirmantium eſſe vere religioſos, ſiquidem vouent tria vota ſubſtãtialia. Et loquendo de militibus Sancti Iacobi hanc opinionem eleganter defendit Fortunius *g* Garcia. Loquendo autem de militibus Calatrauæ eam defendit Burg. de Paz adducens ſtatuta harum religionum. Loquendo autem de his omnibus religionibus in communi, hãc ipſam opinionem defendit doctiſſimus, & piiſſimus Nauar. *h* in multis ſingularis ſuæ doctrinæ locis, & eam ipſam innuit doctiſſimus eius contemporaneus Couarruuias.

Secunda opinio eſt Theologorum dicentium, milites harum religionum non eſſe vere religioſos, cum vxorem ducere poſſint. Hanc opinionem tenet *i* Soto, tenet Aragon, tenet Molina, & multis defendit Sarmiento, & ſi attẽte legatur, tenet eam Couarru. & pertinaciter defendit Naita, addens, quod milites Sancti Ioannis ſint vere regulares, & eorum præcipuum fundamentũ eſt authoritas Doctoris D. Thom. qui arguens, quod continentia ad perfectionem religionis non requiritur, eo quod aliqui ſunt religioſi, qui vxoribus viũtur, ſicut ſunt milites iſtarum militiarum, reſpondet, illos viuendi modos, vbi eſt matrimonialis vſus, non eſſe ſimpliciter & abſolute loquendo religiones, ſed ſecundum quid, in quantum ſcilicet, aliqua participant, quæ ad ſtatum religionis pertinent, & per conſequens, profeſſores iſtarum militiarum non eſſe ſimpliciter, & abſolute religioſos, ſed ſecundũ quid, in quantum ſcilicet aliqua participant, quę ad ſtatum religionis pertinent.

In hac igitur opinionum varietate ego ſimul Theologus, & inter iuriſconſultos enutritus, puto hos milites eſſe vere religioſos non abſolute & ſimpliciter, ſed religioſos militares. Licet enim milites de Alcantara, & milites de Calatraua profiteantur regulam Diui Benedicti, & Ciſtercienſis Ordinis, non profitentur eam in ordine ad obſeruantias monachales, ſed in ordine ad obſeruantias militares. Et ita appellantur à Summis Pontificibus profeſſi ordinum militarium, volentibus in hoc nobis ſignificare, quod licet ipſi profi-

b Cord. in ſum. q. 18. & 278. in fi. Na. de regu. ſur. li. 3. conſil. 11. p. 242. et tit. de conuerſ. coniug. Conc. 1. p. 296. Arag. 2. 2. q. 88. art. 11. ad vlt. pa. 1039. col. 1. in prin.

c Sarm. de red. d. 4. p. c. 1. nu. 3. & in defenſ. 1. pa. mon. 56. n. 1.

d Arag. vbi ſupra.

e Conc. Trid. ſeſſ. 23. c. 18. de reform.

f Soto lib. 7. de iuſt. qu. 5. art. 3. verſ. 3. argum. pag. 640. col. 2. & in 4. d. 27. q. 1. ar. 4. ver. iuc ſu pag. fol. 16. col. 2.

g Fortun. in conſ. præſtito pro milit. S. Iaco. 2. p. v. præterea, But. Conſti. 12. per totũ.

h Nau. in tra. de redditi. q. 1. mon. 55. art. n. 5. & q. 3. mon. 27. nu. 1. & in prepar. apologia in § 15. & lib. 3. de reg. pa. 99. & li. 4. nu. 18. pag. q. 166. conſ. 23. p. 243. & libr. 1. tit. de his que vi, metuſ ve cauſa, conſ. 3. n. 6. tit. de ſpo. conſ. 13. pa. 373. et Cou. de ſponſ. 2. p. 1.

i Sot. vbi ſupra in 4. d. 27. q. 1. ar. 4. pag. 117. et lib. 7. de iuſt. 93. ar. 3. ad 3. p. 640. Arago. ubi ſup. p. 1036. col. 2. Med. de iuſt. & iu. q. 11. col. 771. Sarm. de reddit. 4. p. c. 1. n. 13. et in defenſ. de redd. 1. p. mon. 56. Cou. vbi ſup. Nat. l. 3. conſ. 308. et conſil. 509. D. Th. 2. 2. q. 186. ar. 4. ad tertiũ.

Digitized by Google

profiteantur regulam monachorum, non tamen ipſam profitentur cum onere obſeruandi conſtitutiones monachales, & obſeruantias monaſticas, ſed in ordine ad finem, ad quem eorum profeſſio tendit, ſcilicet ad militiam, & ad pugnandum contra infideles cum onere obſeruandi conſtitutiones ſuorum ordinum, & obſeruantias regulares militares. Et ſic milites D. Iacobi promittunt paupertatem ordinatam ad iuſtum finem, prout in conſtitutionibus ipſius ordinis declaratur. Et ſi non eſſent regulares paupertatis profeſſores, ad quid Pius V. omnia priuilegia teſtandi profeſſoribus ordinum militarium conceſſa reuocauit? Et qua ratione *a* Papa hæc priuilegia poſſet dare, & tollere profeſſorib. prædictis, ſi non eſſent vere profeſſi paupertatem? Et quomodo regia poteſtas ferret, vt tot illuſtriſſimi, & nobiles viri alioqui laici penderent à manu Papæ, quoad diſpoſitionem bonorum temporalium in ſuis regnis ſuorum, cum non patiatur, vel minimum agricolam laicum ſuorũ regnorum pendere ab eo etiam quoad diſpoſitionem vnius præſulis ſecularis? Vnde commendatarij militiarum ſunt velut depoſitarij perpetui ad modum, quo traditur *b* in iure ciuili de commendatarijs, & depoſitarijs loquẽte. Non enim eorum commẽdæ ſunt vere tituli beneficiorum, tituli enim beneficiorum ipſorum ordinum ſunt apud alios, qui in ipſis ordinibus rectores appellantur. Nam commendatarij vtuntur tantummodo fructibus, & emolumentis temporalibus authoritate ſuorum maiorum magiſtrorum, prout tradit doctiſſimè Auendan. *c* Et ſic clariſſimi ingenij vir Gregor. Lopez *d* hanc partem ſuo claro ingenio demonſtrat, dicens, hos commendatarios eſſe religioſos, quia iſti ordines ad militandum ſunt religiones quædam permiſſæ, & iuſtæ. Sicut enim ordines monachales ſunt ordines iuſte à Sede Apoſtolica approbari, miniſterio Eccleſiaſtico deputari; ita prædicti ordines ſunt iuſte ordinati propter defenſionem fidei, & ad diuini cultus, & publicæ ſalutis conſeruationem maximè neceſſarij. Et ſic Eccleſia a Spiritu Sancto edocta pacem non ſolum ſpiritualem, ſed etiam temporalem ad Diuinas laudes celebrãdas à Deo optimo, & maximo præcatur orans. Deus, a quo ſancta deſideria, & recta conſilia, & iuſta ſunt opera, da ſeruis tuis illam, quam mundus dare non poteſt pacem, vt corda noſtra mandatis tuis dedita, & hoſtium ſublata formidine tempora ſint tua protectione tranquilla. Et ordo militiæ Sancti Iacobi fuit approbatus authoritate Alexãdri Tertij ad ſupplicationem honorabilis viri Petri de Fuenencalada primi magiſtri dicti ordinis, quod requiritur, vt profeſſores ipſius ſint verè religioſi iuxta tradita in iure canonico. Vnde *e* magiſter ipſius ordinis tanquam perſona Eccleſiaſtica per electionẽ aſſumebatur, prout dicitur in iure, & cum in profeſſione ſua promittunt obedientiam, dicti milites, promittunt etiam caſtitatem coniugalem, in ordine ad conſeruationem ordinum militarium. *f* Licet enim de eſſentia religionis ſit votũ caſtitatis, Summus tamẽ Pontifex maxima ſua prudentia ordinauit, vt in iſto ordine militari ſufficeret ad eius perfectionem caſtitas coniugalis, ne propagatio virorum nobilium deficeret, ſine quibus militia conſeruari non poteſt. De alijs vero ordinibus Calatrauæ, & Alcantaræ non eſt tanta dubitatio, cũ ſint ordinis Ciſtercienſis profeſſores ab antiquis canonibus approbati, & promittunt obedientiam, & viuunt ſine proprio, & ſi quid retinent, & poſſident, hoc eſt ex voluntate prælati. Et ante modernam conceſſionem Pauli Tertij non ducebant vxores, imò promittebant continentiam. Vnde ſi ex diſpenſatione fuit conceſſum eis, vt nuberent in poſterum reliquis in ſuo ſtatu permanentib. non videtur ex hoc ita mutatus eorum ſtatus, quin Eccleſiaſticæ, & religioſæ perſonæ cenſeantur. Nam quod in fauorem alicuius eſt introductum, non debet in eius damnum retorqueri iuxta id, quod in iure habetur. *g* Et cum iſto modo Papa approbat hos ordines militares, ſicut approbauit ordinem fratrum, & ſororum Tertij ordinis non promittentium caſtitatem & continentiam, prout tradit Petr. de Peruſi. *h* Imò Hoſtienſis in Summa de regularibus dixit, vxorem habentes, & nullam aliam cognoſcentes caſte viuere. Denique hi omnes milites verè religioſi ſunt militares, obedientiam, paupertatem, & caſtitatem promittentes in ordine ad militiam, cuius profeſſores exiſtunt. Et ſic quando D. Thom. dixit, quod cum vſu matrimoniali non eſſet ſimpliciter, & abſolutè religio, verum quidem dicit, & ſic nos non vocamus religiones militares ſimpliciter religiones, ſed religiones militares, & in hoc allucinati ſunt Theologi non potentes intelligere, quomodo illa dicatur vera religio, vbi eius profeſſores vxores habere minime prohibentur, non conſiderantes, quod vera, & abſoluta religio minimè cum vxoribus comparari poſſit. At religio cum additamento militaris cũ vxorum vſu compari poteſt, prout authoritate Apoſtolica ordinatum eſt, & in quantum talis vera religio eſt; ſicut in ſimili tali caſu ſunt allucinati peritiſſimi Theologi, non potentes percipere, quomodo ſecundum Scotum peccator poſſit de congruo mereri primam gratiam, cum ſecundum fidem prima gratia non cadat ſub merito: non conſiderantes, quod Scotus non dicit, peccatorem poſſe mereri primam gratiam abſolute, ſed poſſe eam mereri cum adiumento de congruo, quod non eſt meritum abſolutè ſed meritum de congruo, & in quantum tale bene meritum eſt. Denique non poteſt negari hæc veritas attentis Bullis Summorum Pontificum, præcipuè quadam Alexandri Papæ quæ incipit, *Dei venerabilibus fratribus*, quæ habetur authentica in conuentu de Vcles ordinis militaris Diui Iacobi. Vtrum autem per ingreſſum harum religionum ſoluatur matrimonium ratum, in quæſtione de matrimonio vẽtilabitur. De qua in tertia huius noſtri operis Deo ducente agetur: in quo etiam agemus, vtrum fratres tertiarij ſint vere religioſi.

a *c. 1. tit. de la regla y eſtablimiento de la caualeria de la orden de Sãcti Iago.*

b *l. Comendare de v. ſign. l. Lucius. ff. depoſi.*

c *Auend. de exequendis mandat. princ. 2. p. c. 26.*

d *Lopez in l. 1. tit. 7 p. 1. ſentẽ. de ordi.*

e *1. ſi. de reli. domib. c. 1. de voto lib. 6.*

f *c. 1. de electi. c. congrega. 16. q. fin.*

g *l. quod fauore, C. de leg.*

h *Peruſin. in tract. diſtin. Epiſcop.*

QVAESTIO II.

De ordinibus Mendicantibus, & eorum origine; in nouem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur nouem.

1 *QVi ſint ordines mendicantes.*
2 *Vnde habuerit exordiũ ordo Prædicatorum.*
3 *A quo habuerit originem religio fratrũ Minorũ.*
4 *Vnde traxerit originem ordo Eremitarum Sancti Auguſtini.*
5 *Vnde habuerit originem ordo Carmelitarum.*
6 *Vnde habuerit originem religio ſeruorum Beatæ Mariæ.*
7 *Vnde habuerit originem religio Minimorum.*
8 *Vnde habuit originem religio ſancti Hieronymi Ieſuatorum.*
9 *Vnde habuit principium religio Societatis Ieſu. Et an inter Mendicãtes quo ad omnia eius mẽbra computetur.*

Digitized by Google

ARTICVLVS I.

Qui ſint ordines Mendicantes.

RESpondeo dicendo, quod licet omnes religiones, quæ viuunt ex eleemoſynis ſecundũ etymologiam vocabuli poſſint dici Mendicantes, prout probant Iulius *a* Clarus, & Antonius Gabriel: illæ tamen, quæ hoc nomẽ ab initio ſibi vẽdicarunt, ſunt quatuor, ſcilicet, ordo Prædicatorum, Beati Franciſci, Eremitarũ D. Auguſt. & Carmelitarũ, qui propriè, & principaliter Mẽdicantes appellãtur, etſi aliqui eorũ in cõi bona ſtabilia poſſideãt, prout innuit Pius Quintus in quadam conſtitutione de præcedentia ſtatuum Prædicatorũ reſpectu aliorum Mendicantiũ, & declarauit in alia conſtitutione, quæ incipit: *Et Romanus Pontifex b* Verũ eſt tamen, qđ ordo Seruorum Beatæ Mariæ inter ordines Mẽdicãtes poſtea fuit enumeratus, & ordo Minimorũ, & ordo Societatis Ieſu, prout tradunt Paraſelus, *c* & Nauarrus.

a Iulius Cla. ver. teſtam. q. 24. & Anton. Gabr. 1. tom. p. 234.

b Habetur in conſt. Pii V lib. conſtr. apoſt. pa. 56. in impreſ. Lugdu. 1584.

c Paraſ. in ſuo comp. fol. 117. Naua. in c. ſtatui. 54. q. 3. no. 13. in fine.

d Habetur inter conſtitutiones Apoſtolorũ conſt 1.

Quãtum ad ordinem Seruorum Beatæ Marię, & Minimorum habemus expreſſam conſtitutionẽ *d* Pij V. Vbi Pius V. poſtquã dixerat ordines B. Dominici & B. Franciſci, atq; Eremitarum Sancti Auguſtini, necnon Carmelitarum eſſe ordines mendicantes, affirmat ſe ordinem Seruorũ Beatæ Mariæ in eorum *numerum aggregaſſe, & ſtatuit, omnia priuilegia mendicantibus conceſſa ad præfatum Minimorũ ordinem de nouo extendi, et ampliari, ipſumque vere Mendicantem eſſe, & ſub Mendicantium ordinibus eſſe & comprehendi debere. necnon omnia, & ſingula Concilij Tridentini decreta pro Mendicantibus ordinibus declarata, & modificata etiam pro ordine Minimorum huiuſmodi eſſe declaranda & modificanda diſtrictius in virtute ſanctæ obedientiæ, ac alijs arbitrio ſuo iniungendis pœnis inhibendo quibuſuis locorum ordinarijs, ac alijs quibuſcunq; ne eoſdem fratres ordinis Minimorum contra eorum conceſſa priuilegia moleſtare, inquietare, vel perturbare audeant, vel præſumant.* Hæc Pius V. in dicta conſtitutione *e* qui ſimiliter in alia conſtõne declarauit, ordinẽ Societatis Ieſu, eiuſq; perſonas mendicãtes eſſe, prout habetur in compendio priuilegiorum Societatis. Et idem Summus Põtifex in alia conſtitutione data Romæ apud Sãctum Petrũ ſub annulo piſcatoris die decimo nono Nouembris milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo Pontificatus ſui anno ſecundo, congregationem Sancti Hieronymi Ieſuatorum inter ordines Mendicantium comprehendi voluit motu proprio & de plenitudine poteſtatis concedens dicto *Ordini omnia, & ſingula priuilegia, immunitates, exẽptiones, facultates, gratias, indulta, & alias gratias per ſuos prædeceſſores, & per eandem Sedẽ Apoſtolicam quomodolibet Mẽdicantibus ordinibus conceſſa eorum omnium, ac deſuper, tã & ſub plumbo, quam in forma breuis confectarum literarum tenore, ac ſi de verbo ad verbũ inſererentur præſentibus pro expreſſis et inſertis habentes ad ipſam congregationẽ Ieſuatorum, illiuſq; fratres domos, & Eccleſias, & loca quæcunq; de nouo (quoad ea, quæ eorum regulæ, & modo viuendi non repugnat tamẽ) authoritate Apoſtolica extendit et ampliauit, ipſoſque vere mendicantes & ſub mendicantium ordinibus eſſe & cõprehendi debere, necnon omnia, & ſingula Concilij Tridentini decreta pro mendicantibus huiuſmodi declarata, & modificata etiãm pro congregatione huiuſmodi, eiuſque fratribus declarauit, & modificauit.* Et hoc ipſum confirmauit Gregorius *f* Tertius decimus in quadã conſtitutione, data Romæ apud Sanctum Petrũ ſub annulo piſcatoris die primo Februarij milleſimo quingẽteſimo ſeptuageſimo octauo, Pontificatus ſui anno ſexto. Et iſtã religionem inter mendicantes connumerari late probat Antonius *g* Corſetus, & aſſerit Viualdus *h* in ſuo Candelabro aureo ipſos fratres Bononiæ habere prædictam Bullam Pij Quinti authenticam.

e Habetur cõen. v. ſocietat. §. 1. Habetur in eadem ſum. conſtitu Pont. pag. 566. incip. Ro. Pontifice. priuilegia.

f Habet. in Sum. conſt. Põtiſi p. 734. incipit ſpecta qui in caſtitatis.

g Corſe. tract. de eiſdem.

h Viuald. titu. de abſolutione n. 20. pag. 138. col. 2. 2. part.

ARTICVLVS II.

Vnde habuerit exordium ordo prædicatorum.

RESpondeo dicendo, quod ordo Prædicatorum, ſiue Sancti Dominici ab ipſo Sanctiſſimo Patriarcha originem duxit, qui ortus in his Hiſpaniæ partibus in oppido Calagorræ diœceſis Oxomen. ex illuſtri Guzmanorũ familia patre Felice, & Ioanna matre natus, fuitque eius regula confirmata ab Honorio III. primo anno ſui Pontificatus, & anno ſexto Federici Secundi Imperatoris, & noſtræ ſalutis anno milleſimo ducenteſimo decimo ſexto, regnante in Hiſpanijs Catholico Rege Alfonſo IX qui victoriam illam celeberrimam en las Nauas de Toloſa contra Saracenos obtinuit, prout aſſerit Hieronimus *i* Roman. in libro, cuius titulus eſt *Republicas del mundo*, Hiſpano ſermone. Qui feruentiſſimus B. Dominicus ex hac vita ad Dominum migrauit anno Domini milleſimo ducenteſimo vigeſimo tertio, fuitque poſtea Gregorio IX. in Sanctorum numero collocatus. Eſtq; iſte ordo diuiſus in conuentuales & obſeruantes. Qui ſanctiſſimus pater de mãdato Domini Papæ moniales colligendas, & reformandas accepit, ipſiuſque domũ, quam cum fratribus incolebat, apud Sanctum Sixtum reliquit, ſuſceptus de liberalitate Summi Pontificis domo & Eccleſia ſanctæ Sabinæ, prout in hiſtoria ipſius latius continetur, digeſta per fratrem Ferdinandum del Caſtillo iſtius ordinis patrem benemeritum, in quo ordine patre, tam literis quam ſanctitate illuſtres ſemper extiterunt. Ad quem in ſuis principijs ſtatim aſſumptus ẽ Reginaldus Aurelianenſis decanus, quem poſt duos alios Sũmos Pontifices, ſcilicet, Benedictum Secundum, & Innocentium, Dominis his nouiſſimis temporibus illuſtrauit, cum fratrem Michaelem D. Dominici inſtituta profeſſum, Summum Pontificem omnium ſuffragijs coronauit die natalitio ſuo ſexto decimo Kalendas Ianuarij in feſto S. Antonij ineunte eius vita anno ſexageſimo ſecundo, qui voluit vocari Pius V. illuſtris religione, zelo, & ſanctitate, vt eius acta probant. Non eſt tamen ſilendus quidam pater frater Ioannes Berulẽſis huius ſacri ordinis, de quo ſic in Dominicanis natalibus legimus, Cum annis viginti ordinem totum gubernaſſet, & cum quidem orbẽ iam ferme toto diffuſum pedibus obijſſet. Et in ijs Cardinalium Comitijs, quæ inter Nicolaum III. & Martinum II. milleſimo ducenteſimo octuageſimo anno Domini habita ſunt, hunc omnium ſuffragijs abſentem elegerunt ſed tamẽ, priuſquam eius rei nuncium acciperet, mortuum eſſe refert Hieronymus Plati *k* in ſuo libro de bono ſtatu religioſi.

i Hiero. Rom. libr. 6. de repet. Chriſt. ca. 23.

k Hieron. Plati. lib. 2. de bono ſtatu religioſ. c. 28. p. 368.

ARTICVLVS III.

A quo habuit originem religio fratrum Minorum.

RESpondeo dicendo, quod fratrum Minorũ ordo, alias D. Franciſci traxit originẽ ab ipſo ſeraphico patre, & Patriarcha Frãciſco, qui ortus fuit in Ciuitate Aſſiſijs, eiuſq; primæ regulæ

confirma-

Digitized by Google

confirmationem habuit ab Innocentio Tertio anno Domini milleſimo ducenteſimo duodecimo, & regulæ ſecundæ ab Honorio Tertio, anno octauo ſui pontificatus, & noſtræ ſalutis circiter milleſimo ducenteſimo vigeſimo quarto. Ex huius ordinis ſodalitio viri percelebres exorti ſunt, qui & ſanctitate, & vitæ integritate cum doctrinæ excellentia coruſcarunt, multiq; hodie vita, laude regulę commendantur: ita vt nulla, vel frequentior, vel amplior monaſtica profeſſio ipſis minoribus in Eccleſia habeatur. Ab hoc ordine quatuor ad regendam Petri nauem aſſumpti ſunt. Nicolaus IV. qui & Hieronymus Aſculanus, Alexander V. qui & Petrus Cretenſis, Sixtus IV. qui & Franciſcus de Ruuere Saonenſis, & Sixtus V. qui & Felix Peretus ex oppido Montalto, cuius memoria & opera illuſtria patent ex libro Italo ſermone ſcripto, vbi multa memoria digna iſtius Pontificis referuntur, & refert etiã pater Hieronymus *a* Roman. quadraginta duos Patres huius ordinis Cardinales fuiſſe creatos. Qui addit, quod forte non ſunt in Hiſpania Eccleſiæ, quarum regimen Epiſcopali dignitate nõ habuerint fratres Minores. Qui minorum ordo magis, ac magis in tanta multitudine creuit, vt in tempore Calixti Tertij Papæ anno Domini milleſimo quadringẽteſimo quinquageſimo, quinto regnante Imperatore Federico IV. ſe Eccleſiæ Dei obligauerit dare triginta millia fratrum ad pugnandum contra infideles, remanentibus totidem ad cultum diuinum peragendum. Et ſic prædictus ordo Minorum vocatus, reperitur nũc in plures partes ob varias illius reformationes diuiſus, videlicet in Conuentuales, in fratres de Obſeruantia, in Conuentuales reformatos, & reliquos, & in fratres Amadeos, & Clarenos ſub ordine fratrum Minorum vnitos à Pio V. prout patet ex quadam huius Pontificis bulla, quæ habetur in Summa conſtitutionum Pontificalium data *b* Romæ anno Incarnationis Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo, decimo Kalẽdas Februarij Pontificatus eius anno tertio, Qui fratres Amadei, ſcilicet & alij iam à dicta vnione defecerunt. Reformatio fratrum de Obſeruantia exijt à fratribus conuentualibus, & cępit anno Domini circiter milleſimo quadringenteſimo decimo quarto, iuxta Concilij Conſtantienſis decretum. Sed & formam, & ordinem dedit poſtmodum Beatus Bernardinus de Senis, vir magnæ ſanctitatis, & gratiæ, & feruoris in prædicando ſub Eugenio IV. Summo Pontifice, anno Domini circiter milleſimo quadringẽteſimo trigeſimo, ac ſub eodem à vita deceſſit, fuitque à Nicolao V. in ſanctorum catalogum relatus anno milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo; cuius reformationis aſſeclę fratres de Obſeruãtia dicti ſunt. De quib. fratribus de Obſeruantia exijt congregatio Capucinorum cępta à quodam deuotiſſimo fratre Matthæo de Barechio, ac fratre Ludouico Athenalia, eiuſq; fratre, patria Foro Sẽproniano in Marcia Anchonitana tempore Clementis Septimi, à quo obtinuit habitum portare cum Capucio & alijs illũ concedere anno Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo ſexto, & ſui Pontificatus anno tertio. Et poſtea tertio ferè anno cępit hæc eadem reformatio in patribus Calabriæ a ſanctiſſimis alijs quibuſdam viris. Fuitq; iſte ordo non ſolum ab ipſo Clemente, ſed ab alijs ſubſequentibus Sũmis Pontificibus, ac præcipue à Paulo III. cõfirmatus, pluribuſq; gratijs, atq; indultis refertus. Nec non ſacra Tridentina *c* Synodus nomine religionis inter alios illum inſigniuit. Et hic ordo Minorum hoc habet peculiare, vt tres habeat patres generales. Primus eſt Generalis de Obſeruãtia, qui eſt legitimus ſucceſſor patris noſtri Franciſci, imò eius ſigillum continet. *Generalis totius ordinis*, de quo agemus in quæſtione de miniſtro generali. Secundus eſt Generalis patrum conuentualium. Tertius eſt Generalis Capucinorum. Et ſic poſſum dicere de iſta alma religione illud, quod canit Propheta *d* de Eccleſia Dei catholica. Aſtitit Regina à dextris tuis in veſtitu deaurato circumamicta varietate. Eſt enim hæc familia Minorum veſtita ſanguine martyrum, ſanctitate Doctorum, & Confeſſorum & Sanctarum Virginum candore. Ipſe enim pater noſter Franciſcus conſtituit ordinem Monialium Sanctæ Claræ, & tertium ordinem de pęnitentia, ex quibus ordinibus numeroſa candidatarum virginum, & confeſſorũ turma ad cęlos euolauit, plurimos enim confeſſores ordinis de pęnitentia ſedes Apoſtolica canonizauit. Eſt etiam circumamicta varietatibus familiarum ſupradictarum: quæ ipſam præ ceteris religionibus maximè decorant. Quod non conſiderans quidam licet doctiſſimus, & religioſiſſimus pater noſtræ religionis quandam epiſtolam ſcripſit ad Sanctitatem Pij V ſupplicans à Sede Apoſtolica, vt quædam forma præſcriberetur viuendi, per quã, ſiquidem eſt vna, nõ eſſet tam multiformis noſtrorũ norma. Quidam.n. (vt ipſe aiebat) nũcupabantur Obſeruantes, alij Conuentuales, alij Capucini, quidam Amadei, nonnulli Clareni, alij Alcantariſtæ, alij Paſchalitæ. Quidam vſq; adeo incedunt pannis vt nefas arbitrentur, ſi tractis, integris cooperiantur veſtibus. Alij omnino diſcalciati ac propè nudi ambulãt, illi viliſſimo, iſti pretioſo induuntur panno. Quidam nunquam non equitãtes, alij inexpiabile ſacrilegium exiſtimant, ſi vel grauì, & vrgenti cauſa etiam per quam minimo loci & tẽporis ſpatio aſellum quendam aſcenderint. Quidam tanto in deſerto paupertatis & contemplationis zelo laborant, vt in ſuis prouincijs omittant literarum ſtudia. Alij vſque adeo multiplicant, & librorum codices, & ſtudiorum genera, vt præ nimio ſcientiarum amore paupertatis, & orationis obliuiſcantur: incertum ſtudia in contraria vulgus. Quibus narratis exclamat ipſe pater dicens. Hæccine eſt religio B. Franciſci? Tanto ne ſchiſmate voluit ſuos diuidi? Tot inſtituit viuendi formas? Abſit, vt Chriſti ſigniferum tanti diſſidij authorem arbitremur. Vnus enim eſt Deus, vna fides, vnũ Baptiſma, vnus inquã Deus & Pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, vna prorſus D. Franciſci regula, vna viuendi forma ab ipſomet quondam ſuis omnibus inſtituta. Hæc ille pater. Sed miror certè doctiſſimum, & religioſiſſimum patrem in hæc prorupiſſe verba. Fateor enim, vnam, & eandem eſſe fidem, vnum baptiſma, vnumque Deum, & vnam tandem patris noſtri Franciſci regulã: Sed ſicut ſub vna, fide & vno baptiſmo apparet Dei multiformis gratia ad decorem, & conſeruationem Eccleſiæ militantis diuidẽs ſingulis, prout vult ſecundum menſuram donationis Chriſti, propter quod dicit. Aſcendens in altum captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus. Et quoſdam quidem dedit Apoſtolos, quoſdam autem prophetas, alios autem Euangeliſtas, alios autem paſtores, & Doctores ad conſummationem Sanctorum in opus miniſterij in ædificationem corporis Chriſti, donec occurramus omnes in vnitatem fidei agnitionis filij Dei in virum perfectum, in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti, prout ait Apoſtolus ſcribẽs ad Ephesios. *e* Ita vna prorſus D. Franciſci regula eſt, & vnus paſtor ſignifer Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui datus eſt mundo, & inſtituit regulam, vt peccatores ſaluos faceret. Et ita de eo canit Eccleſia, non ſibi ſoli viuere, ſed alijs proficere vult. Sed multiformis gratia Dei ſuam ampliſsimam religionẽ nõ ceſſat

a *Rom. de la rep. Chriſpiana c. 20.*

b *Incipit B. Chriſti Saluatoris, & habetur in Summa conſtit. Pontificalium p. 568.*

c *Conc. Trid. ſeſ. de reg. c. 3.*

d *Pſal. 42.*

e *Ad Epheſ.*

ſat

Digitized by Google

ſat quotidie fętu nouę prolis multiplicare; quoſdam enim dat Obſeruantes, quoſdã Cõuentuales, quoſdam Capucinos, Clare nos quoſdam, Alcantariſtas quoſdam, Paſchalitas, quoſdam repeciatis veſtibus coopertos, alios Excalciatos, alios non vili panno indutos, quoſdam ſemper equitantes, alios ſemper pedeſtres, quoſdã in deſerto in paupertate habitantes, quoſdam librorum codices multiplicantes, & literarum ſtudia ſectantes ad conſummationem Sanctorum in opus miniſterij huius religionis in ædificationem corporis Chriſti, quod eſt Eccleſia. Ita.n. ædificant Eccleſiam Dei Conuentuales boni & obſeruantes veſtibus ſuis honeſtis induti, librorum codices in lucem proferentes, & literarum ſtudia ſectantes, & neceſſitate vrgente ſemper equitantes, contra hæreſes diſputantes, peccatores prædicationibus ſuis à peccato abſtrahentes, cõfeſſionibus auricularibus inſiſtentes, agonizantibus in articulo mortis auxiliantes; & in ſuis infirmitatibus conſolantes ipſos opportunè inuiſendo, ſicut ædificant boni Capucini, Amadei, Clareni, Alcantariſtæ, Paſchalitę nunquam equitantes, & alij vniuerſa ſtudia literarum repudiantes zelo ſancto paupertatis ſemper addicti orationi, & contemplationi, & laudibus diuinis inſiſtendo vitam ſolitariam in deſertis domibus agendo. Hæc eſt religio D. Franciſci patris noſtri, & non eſt hoc ſchiſma, ſed vnio, non confuſio, ſed gloria huius religionis, gaudium, lætitiaque huius Hieruſalem, & honorificentia populi noſtri. Et ita ducente Deo debet procedere quaſi aurora conſurgens, donec occurramus in vnitatẽ fidei, & agnitionis filij Dei in virum perfectum, & menſuram ætatis plenitudinis Chriſti. Etenim tunc nõ erimus ſicut paruuli fluctuantes, neque his varietatibus circumferemur: Sed erimus in illis Angelorum ſedibus alijs excellentioribus & perfectioribus varietatibus circumamicti. Nunc noſtra religio ingemiſcit, & parturit iſtos nouos fętus perfectionis, & ſic de ea canit Eccleſia per excellentiam: *Deus, qui Eccleſiam tuam fœtu noua prolis amplificas*: quod de nulla alia religione decantat. Licet enim aliæ religiones prole quotidie amplificentur, nullæ tamen earum ab initio, & quotidie prole noua amplificantur ſicut noſtram ab initio, & modo, & quotidie videmus propagari: & ſicut ſponſam ornatam de thalamo ſuo his nouis fœtibus præparatam procedere exultantem, tunc autem non ingemiſcet, nec parturiet, ſed lætabitur, lætabunda videns Deum, & ſemen longæuum. Aduertat tamen curioſus lector, ne me arguat de peccato quaſi noſtrum inſtitutum transgrediens in ſupradictis narrandis moram fecerim. Nam cum in his tractatibus ſim de conuentualibus, Obſeruantibus, diſcalciatis, Capucinis, & de alijs verba facturus, operæ pretium eſſe duxi, in medium adducere, quomodo omnes hi ſub inſtituto & regula patris noſtri Franciſci militant, ſacram noſtram religionem non deformando, ſed mirifico varietatis ordine informando.

ARTICVLVS IV.

Unde traxit originem ordo Eremitarum Sancti Auguſtini.

RESpondeo dicendo, quod ordo Eremitarum S. Auguſt. initium habuit ab ipſomet hæreticorum malleo Auguſtino, & poſtea Affricanis ruinis à Vvandalis factis à quodam Sanctiſſimo Gulielmo Guaſconiæ duce facto huius ordinis Eremita in Gallia fuit reparatus anno Domini circiter milleſimo cẽteſimo quinquageſimo ſeptimo. Vnde fratres Gulielmitæ multo tempore fuerunt vocati, ac poſtmodum per quendam Ioannem Bonum in tota Italia, ac præcipuè in Lombardia fuit reformatus, & ab Alexandro IV. Summo Pontifice ſub vno nomine, eodemque habitu à S. Auguſtino Eremitano inſtituto, & regula coadunatus, ſicut hucuſque iam perſeuerat; extatque hic ordo diuiſus in Conuentuales & Obſeruantes, & vnaquæque familia habet maximam in orbe latitudinem. Et de ea præclara dicit F. Hierony. a Roma. huius inſtituti profeſſus.

a *Rom. l.6. de rep. Chriſtiana. cap.6.*

ARTICVLVS V.

Unde habuit originem religio Carmelitarum.

RESpondeo dicendo, quod ordo Carmelitarum habuit originem in oriente, & nomen a monte Carmelo duxit: in quo primo ipſius ordinis profeſſores ſuam habitationem habuerũt, ſicut Cartuſiani, Ciſtercienſes, Præmonſtratenſes nomen acceperunt à locis, in quibus eorum caput eſt inſtitutum. Annus, in quo cœpit, ignoratur. Attamen inuenio, quod illi ſanctiſſimi patres, qui in monte Carmelo Eccleſiam quãdam ad honorem Dei genitricis Beatiſſimæ Marię, quam ſibi patronam, & protectricem elegerant, condiderunt vſque ad annum à Virginis partu quadringenteſimum duodecimum perſeuerauerunt; quo tempore Ioannes quidã doctiſſimus, ac ſanctiſſimus Græcus Patriarcha quadrageſimus quartus Hieroſolymitanus, qui fuerat ante prior huius ordinis in monte Carmelo, primo regulam quandam eis obſeruandam præſcripſit. Deinde anno circiter milleſimo centeſimo decimo Albertus quidam Patriarcha ſimiliter Hieroſolymitanus aliã eis dedit regulam, quæ hucuſq; ſemper poſtmodum eſt obſeruata: fuitque confirmata ab Honorio III. in primo ſui Pontificatus anno, ac vt eum, quo nunc vtuntur habitu, poſſent aſportare, conceſſit Honorius IV. anno Domini milleſimo ducẽteſimo octuageſimo ſeptimo. Et vt poſſent carnes comedere eis in præfata regula prohibitum, conceſſere Eugenius IV. milleſimo quadringenteſimo trigeſimo primo anno, & Pius II. anno Domini milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo nono, et Sixtus IV. anno milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo ſexto. Deinde à Magiſtro fratre Ioanne Sereth fuit ordo reformatus, ac perinde in duas partes remanſit diuiſus, in conuentuales, ſcilicet, & obſeruantes.

Aduertendum tamen, quod in partibus Hiſpaniarum quidam huius religionis fratres zelo obſeruantiæ prioris regulæ, & inſtituti poſtpoſitis quibuſcunque corporis commodis, dummodo Chriſto lucrifacerent, cum licentia ſui Prioris Generalis aliquot fratrum, & monialium monaſteria, in quibus primitiua regula prædicta cum omni obſeruantia, & rigore retineretur (ſub obediẽtia tamen Prouincialis) fundare, & ædificare cœperunt: quorum, & quarum numerus ita fauente Deo propagatus eſt, vt ad inſtantiam Philipphi II. inuictiſſimi Hiſpaniarum Regis, & prædictorum protectoris Gregorius Tertius decimus, Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo piſcatoris die vigeſima ſeptima Iunij, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo, ſui Pontificatus anno tertio prædictorum fratrum, & monialium diſcalciatorum tranquillitati, indemnitati, eorumque inſtituto, propagationi, & profectui conſulere cupiens, *ipſos diſcalciatos fratres, & moniales primitiuam regulam in huiuſmodi Hiſpaniarum regnis obſeruãtes, eorumque domos conuentus, monaſteria, & loca, nunc, & pro tempore exiſtentia à prouincijs fratrum,*

& mo-

Digitized by Google

& monialium eius ordinis B. Mariæ de Monte Carmelo regulam per Eugenium Quartum mitigatā profitentium penitus, & omnino in perpetuum Apoſtolica authoritate ſeiunxit, ſeparauit, & diſmembrauit, ipſoſque diſcalceatos ab omni, & quacunque iuriſdictione, viſitatione, correctione, et ſuperioritate Prioribus, Prouincialibus, & alijs prælatis, & ſuperioribus mitigatis in ipſos diſcalciatos competente perpetue exemit, & liberauit, & ipſam omnem iuriſdictionem ad vnum de ipſa familia diſcalciatorum idoneum, & canonice ab ipſis fratribus electum deuoluit. Statuit tamen, vt dicta prouinciæ diſcalciatorum fratres perpetue eidem Priori Generali parere & obedire, & ipſum, cum ad eorum monaſteria, domos, & loca diuerteret, vt pro viſitatione huiuſmodi, aut aliàs accedere contigerit cum omni humilitate, reuerentia, et benignitate accipere, et pertractare, prout decet, teneantur, & debeant. Statuit etiam, q ipſe Prior prouincialis poſtquam fuerit electus ex dictis fratrib. diſcalciatis, plenā, & liberam habeat facultatem ſuum exercendi officium abſq; alia confirmatione: quam tamen à priori totius ordinis generali maxime petere tenetur. Sixtus tamē Quintus Romæ apud Sanctum Marcum *Sub annulo piſcatoris die vigeſima Iulij, anno Domini milleſimo quingēteſimo octuageſimo ſeptimo, Pontificatus ſui anno tertio eorum prædictorum fratrum diſcalciatorum profectui ſimiliter conſulere volens ipſis conceſſit in capitulo legitime congregato vnum vicarium generalem de corpore eorundem diſcalciatorum eligendum, qui in eo capitulo poſſit ipſos in diuerſas prouincias diſtinguere. Qui vt extiterit electus, eo ipſo ordinaria ſui officij exercere tantummodo poſſit, grauiora verò, vel atrocia nō, niſi poſtquam à priore generali confirmatus, aut probatus fuerit, gerere, aut exequi valeat.* Poſtea verò Gregorius XIV. Romę apud S. Petrū ſub annulu piſcatoris die vigeſima quinta Aprilis anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo ſecundo, Pontificatus ſui anno primo ſupradicta confirmauit, & alia pro regimine prædictarū prouinciarum addit. *Nunc verò Clemens VIII. etiam ipſius ordinis profectui conſulens ipſum vicarium generalem ipſius ordinis Diſcalciatorum generalem ipſius ordinis nuncupari præcepit, & immediatè ſub Apoſtolica protectione, ſubiectione, gubernatione & obedientia recepit, & ſubiecit, & quod nullam à priori generali ordinis Mitigatorum haberet dependentiam.* Et alia quamplurima his fratrib. conceſſit de quibus infra ſuis locis nobis peragendum erit. Hic eſt ſtatus iſtorum patrum.

ARTICVLVS VI.

Vnde originem habuerit ordo Seruorum B. Mariæ.

RESpondeo dicendo, quod ordo Seruorum B. Marię (vt eorum narrant monumenta) à ſeptē nobiliſſimis viris Florentinis in monte Senerio prope Florentiam ex B. Mariæ Virginis monitu fundationem mirabiliter cæpit, ac mirabilius propagari anno Domini milleſimo ducēteſimo trigeſimo tertio, ſub Gregorio IX. virgineoque monitu hunc, quem ferunt habitum, ac regulam D. Auguſtini obſeruare cęperunt, & ab Alexandro IV. poſtea ordo iſte confirmatus, ac inter quatuor mendicantes connumeratus fuit anno ſalutis circiter milleſimo ducenteſimo quinquageſimo quinto. Poſtmodum verò à patre Nicolao Peneſiano, tunc totius ordinis generali fuit iſte ordo in duas partes diuiſus, & alij Conuentuales alij Obſeruantes nuncupantur. Hoc quoq; nomine Seruorum B Marię ex voce quadam puerorum infantum, & lactētium miraculoſa edita inſigniter dimanaſſe fertur. Quidam enim pueri vidêtes aliquos ex ſupradictis ſeptem eleemoſynam per ciuitatem quæritantes exclamare clariſſima voce cœperunt. En ſerui B. Mariæ Virginis veniunt, date eleemoſynam. Quod nomen adeò præualuit, vt ita in poſterum ſemper fuerint vocati.

ARTICVLVS VII.

Vnde habuerit originem ordo Minimorum.

RESpondeo dicendo, quod Minimorum ordinis caput, & fundator inclytus fuit S. Franciſcus à Paula anno Domini milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo, Qui ob multitudinem tam virorū, quàm mulierum ex omnibus partibus ad ſe confluentium regulas tres inſtituit, vnam pro fratribus, aliam pro monialibus, & tertiam pro Mantelatis, quæ confirmatæ, & approbatæ fuerūnt à Sixto IV. Innocentio VIII. & Alexandro V. Qui ſanctiſſimus Patriarcha ſanctitate, & miraculis plenus migrauit ad Dominum anno ſalutis milleſimo quingenteſimo ſeptimo, & à Leone X. in Sāctorum Catalogo fuit ſcriptus anno milleſimo quingenteſimo decimo nono. Qui ordo, prout diximus ſupra, inter mendicantes computatur.

ARTICVLVS VIII.

Vnde habuerit initium congregatio Sancti Hieronymi Ieſuatorum.

RESpondeo dicendo, quod ordinis S. Hieronymi Ieſuatorum, ſeu clericorum Apoſtolicorū congregationis B. Ioannes Columbinus author fuit, nobilis inter Senarum ciues ab anno ſalutis noſtræ circiter milleſimo treceteſimo quinquageſimo quinto eo modo, vt hiſtoriæ dicunt; qui ex hac luce ſolutis corporis vinculis in cæleſtem patriam euolauit anno Domini milleſimo trecenteſimo ſexageſimo ſexto, ſub Vrbano V. Summo Pontifice. Fuitq; ipſe Vrbanus huius ordinis approbator, habituſq; confeſſor anno Domini milleſimo trecēteſimo ſexageſimo ſeptimo. Qui ordo ſub D. Auguſtini patrocinio militat, & ſub obſeruantia cuiuſdam regulæ ſibi à quodam eorum fratre, & poſtmodum Epiſcopo Ferrarienſi vitæ ſanctitate celeberrimo præſcriptæ. Reguntur que fratres huius ordinis a generali. Ob frequentiam, quā huius nominis ſanctiſſimi Ieſu in ore gerebant, Ieſuatæ vocantur, & dicuntur S. Hieronymi, non quod ab eo is ordo fuerit inſtitutus, ſed quia eius religioſi nō multo poſt religionem huiuſmodi vnanimi conſenſu, & voluntate ſanctum Doctorem ſibi patronum, & protectorem elegerunt. Cuius rei illud magno teſtimonio eſſe videtur, quod monaſteria & Eccleſias ſuas magna ex parte Diuo Hieronymo dedicarunt. Quod nomen è Sancto Doctore ductum, vt in perpetuum haberēt, Alexander VI. anno milleſimo quadringenteſimo nonageſimo ſecundo ad Pontificatum aſſumptus conceſſit, ſanciens, *ne in poſterum ſimpliciter Ieſuatæ, ſed adiuncto fratres Ieſuatæ S. Hieronymi dicerentur.* Ferunt tunicam albam, & cappam ciceruli colorem, ſeu ſinopedis referentem abſq; capucio, cuius loco tegumentum manicę ſimile portant, trium votorum profeſſionem completo probationis anno aliorū religioſorum ex inſtituto S. Auguſtini viuentium more emittunt. Exercent ſe in viſitatione infirmorum & diuerſa alia officia, atq; opera manualia ad vitandum otium. Hanc autem congregationem Pius V. apud S. Petrum ſub annulo piſcatoris die decima

ſeptima

Digitized by Google

ſeptima Nouembris anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo, Pontificatus ſui anno ſecundo in ea bulla incipienti. Romanus Pontifex, inter mendicantes connumerauit. Et Gregorius XIII. apud S. Petrum ſub annulo piſcatoris, prima die Februarij, anno milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo octauo, Pontificatus ſui anno ſexto in bulla incipienti, ſpectatus, qui in caſtitatis, omnia huius religionis priuilegia per ſuos prædeceſſores conceſſa confirmauit, & de nouo conceſſit.

ARTICVLVS IX.

Vnde habuerit initium religio Societatis Ieſu, & vtrum ſit mendicans.

RESpondeo dicendo, quod fluctibus varijs, & ſumma temporum tyrannide agitatam Eccleſiam ſponſam chariſſimam Chriſtus nunquam deſerit; ſed miris ſolatur donis, innumeris illuſtrat gratijs, ac fauoribus, nullo turbine, nullis procellis, nulla hæreticorum acie turtis hæc fortiſſima, in qua lapis lapidi fide, ac charitate firmiſſime cohæret, atque coniungitur, concuti potuit. Suſcitata fuit ab inferis illa turpiſſima beſtia Martinus Lutherus, qui ſuis infeſtis hæreſibus, ac erroribus reginã hanc ſtantem à Dextris Dei in veſtitu deaurato circumamictam varietatibus fœdare, ac denigrare nixus eſt auertere fideles à pœnitentia, & à frequentia ſacramentorum, affirmans homines pœnitentes Chriſti paſſionem infamare, quaſi ipſius ſatisfactioni aliquid defeciſſet, auertens etiam fideles à Sommi Põtificis Romani obedientia, qui præeſt Eccleſiæ Dei, quæ eſt columna, & firmamentum veritatis. At ille omnipotens ſermo Dei à regalibus ſedibus veniens iſtam ſuam chariſſimam ſponſam viſitans ſuſcitauit à Cælis Ignatium Loyola Hiſpanum Cantabrenſem genere illuſtrem, ſed virtutibus & literis illuſtriorem cum ſanctiſſimus ſocijs Petro Fabro, Franciſco Xauier, Iacobo Laynez, Claudio Iayo, Ioanne Coderio, Alfonſo Salmeronio, Simone Roderico Luſitano, Nicolao de Bobadilla, Paſcaſio Broet. Qui acerrimus dux cum ſuis ſodalibus zelo omnes feruentiſsimo æſtuantes contra Lutherum omneſque eius ſequaces caſtra poſuerunt, pænitentiam prædicantes, dicentes, regnum Dei non eſſe potum & eſcam, ſicut impij Lutherani exiſtimabãt ſed iuſtitiam & pacem, & gaudium in ſpiritu Sancto: quæ iuſtitia, quæ pax, & quod gaudiũ frequentia ſacramentorum conſequitur. Qui enim in hoc ſeruit Chriſto, placet Deo, & probatus eſt hominibus, ait Apoſtolus Paulus. A quo ſtrenuo duce habuit originem ordo Societatis Ieſu tanquam à ſuo capite, & fundatore, vt teſtatur Gregorius XIII. in ſua conſtitutione incipiente. *Aſcendente Domino* Qui iunctis illis ſecum ſtrenuiſsimis Chriſti Ieſu commilitonibus Italiam venit, vbi ſanctiſſima opera per ipſos in augmentum ſanctiſsimæ fidei, animarumque ſalutem Deus in dies operando conſtituerunt congregationem iſtam non Ignatij, ſed Societatem Ieſu Chriſti appellari, adeo, vt inde Ieſuitæ veniant appellari. Quam Paulus III Farneſius Summus Põtifex anno à virgineo partu milleſimo quingenteſimo quadrageſimo quinto confirmauit, multiſque eam poſtmodum priuilegijs locupletauit, vt etiam Iulius III. Gregorius XIII. in conſtitutione centeſima vigeſima, *Aſcendente Domino*, alijque ſubſequentes fecerunt. Hactenus de ordinibus mendicantibus. Dubium autem in præſentiarum reſolui oportet, vtrũ ſocietas ſit quoad omnia eius membra ordo mendicans, & iam ſupra articulo primo huius quæſtionis diximus, ſocietatem, eiuſque perſonas eſſe mendicantes. Quibus verbis attentis nemini dubium eſſe debet, profeſſos huius ſacræ religionis vere eſſe mendicantes. Cum hi ſint membra ſocietatis, at de ſcholaribus poterat aliquis dubitare, cum hi ſtricte loquendo non ſint de corpore ſocietatis.

Pro cuius rei explicatione notandum eſt, in ſocietate quoſdam ſcholares nuncupari, qui licet non ſint ſolenniter profeſſi, tria vota ſimplicia ſubſtantialia emittunt, neque à ſocietate citra incurſum apoſtaſiæ recedere poſſunt, licet præpoſitus generalis illos expellere valeat. Qui ſcholares licet nihil in particulari poſsideant, eorum tamen collegia, in quibus ipſi ad diſcendas literas, & docendas exiſtũt, bona immobilia, annuos cenſus, pluraq; alia in communi retinent, ex quo videtur, quod non poſſunt dici mendicantes, iuxta quæ notantur in iure *a* & loquens de Carthuſienſibus, qui bona in communi poſsident, tradit Abbas, & huiuſmodi nouitij non ſunt proprie de corpore ſocietatis, neque immutabiliter religioſi. ſicut ſunt ſolenniter profeſsi, quo ſuppoſito:

a c.exiit.qui ſeminat.§. porro de verb.ſignif. lib.6. Abb.cõſ. 27. proclama.c. 2.lib.2.

Sit prima concluſio: Profeſsi ſolenniter in dicta ſocietate ſunt ſine dubio mendicantes, & priuilegia mendicantium religionibus conceſſa inſpectis eorum conſtitutionibus, & priuilegijs ipſis etiam conceduntur. Cõſtitutionibus autem eorum per ſedem Apoſtolicam confirmatis cauetur profeſſos ſocietatis non poſſe aliqua bona immobilia, ſeu redditus annuos in particulari, neq; in communi poſsidere, neque aliqua annua relicta etiam ad vtilitatem, ſeu pro ſacramenti luminaribus percipere, neq; aliqua pro confeſsionibus, ſeu aliorum ſacramentorũ miniſterio, etiam ſub nomine eleemoſynæ exigere, neque arculam, in qua ſolent Chriſti fideles eleemoſynas conijcere in eorum Eccleſiis, ſeu alibi retinere. Adeo vt huiuſmodi ſocietas non ſolum in paupertate, ſed in extrema neceſsitate in Domino tantum confidens, qui volucres cæli paſcit, conſtituta videatur. Vnde ex hoc ſolum fatendum eſſet, prorſus ſocietatem hanc mendicantẽ eſſe inſpecta mendicantium definitione, quæ eſt, vt hi mendicantes dicantur, quibus regula, vel conſtitutio interdicit poſſeſsiones, ſeu redditus ad propriam ſuſtentationem, & incerta mendicitas ſolet eis præbere victum per publicum quæſtum, prout definitur *b* in iure, & tradit Ioannes Andreas, & poſt alios Petrus Rebuffus. Præterea hoc priuilegio Apoſtolico hæc concluſio efficaciter probatur, quo à Sede Apoſtolica determinatur, perſonas ſocietatis mendicantes eſſe.

b c.1.§.confirmatos de reliq. domib. libro 6. gl. in c. quorundam in v. mendicantium. vbi Archidiac. & Ioann. And. de elect. lib.6. Rebuf. ſup. concor. tit. de regia ad prala. nomin. §. 1. v. mẽdicãtib.

Secunda concluſio loquendo de ſcholaribus magis dubium eſt, Cum ipſi non ſint proprie, & incommutabiliter religionis membra, ſicut ſunt profeſsi qui dicuntur membra inſeparabilia argumento eorum, quæ tradit Aretinus; *c* quia illud eſt proprium & inſeparabile membrum, quod à ſuo corpore non ſeparatur, vt probatur in iure, *d* & tradunt Bellamera & Socinus. Et quod ipſi ſcholares ſocietatem non conſtituant, patet ex quibuſdam literis Iulij II. in quibus nonnullæ ſocietatis conſtitutiones inſeruntur; vbi inter cetera dicitur, quod Societas habeat collegia, in quibus ſcholares velut in quodam ſeminario exiſtant innuens diuerſam eſſe ſocietatem ab huiuſmodi ſeminario, Quod etiam clarius liquet ex alijs literis Pauli III. vbi dicitur; quod ſcholares huiuſmodi peracto ſtudiorum ſuorũ curſu, & qui in literis aliquid profecerint, in ſocietatem admitti poſsint, & ſic neceſſario ſupponitur, quod

c Aret. in trad. de teſt. gl. 2. ver. ſtẽ reliquit Eccleſiæ, nu. 2.

d c. cum non liceat de reſcri. c. non decet a ca. diſt. 2. Bell. in. conſil. 20. col. 2. Socin. conſil. 7. nunc ta quaſ iterum ſuper ...

antea

Digitized by Google

anica non erant de ſocietate, neq. ſocietatem conſtituebant. At Mandoſius, *a* quodammodo ſupradictos ſcholares nuncupandos eſſe aſſerit mendicantes, & probat. Licet enim ſint nouitij inſpecto tamẽ fine, ad quem intra probationis tempus inſtituuntur, poſſunt mendicantes appellari. Cum vniuſcuiuſque rei finis ſit præſtantiſſimus, & conſiderandus. Nam cum vnumquodque alicuius gratia fiat, vt inquit Ariſtoteles, *b* cum ipſi ordinentur ad profitendum ordinẽ profeſſorum mendicantium, mendicantes per conſequens debent nuncupari. Animi enim deſtinatio, quæ ex actu inchoato, licet non cõſummato deprehenditur, habetur interdum pro opere perfecto, & conſummato, licet caſu fortuito aut alio impedimento non perueniat ad effectum, argumento cuiuſdam iuris. *c* Quod etiam de nouitio loquens ſcribit Petrus de Ancharano. *d* Præterea licet ipſi habeant bona immobilia, & redditus annuos poſſunt etiam dici mendicantes habito ſaltem reſpectu, quod ipſi mendicare cogerentur, ſi de facto bona aliqua, aut redditus non haberent, prout probat Rebuffus. *e* Præterea ſi recte quis intueatur, ipſi ſcholares, vt ex ſerie conſtitutionũ ſocietatis apparet, nihil poſſident in communi, aut in particulari. Nam præpoſitus generalis eſt gubernator collegiorum, & redituum annuorum diſtributor, quos pro ſcholarium victu, & veſtitu, alijſque neceſſarijs, & pro collegij ſuſtentatione expendit: nihil tamen pro ſe, aut ſocietate retinẽdo, & ſic huiuſmodi ſcholares nihil certi habent, niſi id, quod a præpoſito generali ex benignitate quodammodo ſuſcipiunt.

a *Mandoſ. de priuil. ad inſtar gl. 9. a nu. 9.*

b *Ariſt. 2. phyſic. c. 26.*

c *l. ſi nõ fuerit l. ſi quid ergo. ff. de aur. & argẽ. leg.*

d *Anch. conſi. 69. contra donationem. n. 8.*

e *Rebuff. vbi ſup. mendicantibus ver. ſicut il li. qui in fundatione.*

Hæc dicta ſint pro dictis religioſis ſcholaribus. Videant ipſi an ex priuilegijs ſocietatis aliud patentius ius habeant. Priuilegia enim huius ſacræ religionis originalia ad meas manus non peruenerũt ſolum enim vidi aliqua in quodam compendio auctoritate R. P. Claudij generalis compilato. Et ex priuilegio ſuperius allegato ſolum collegi omnes perſonas ſocietatis mendicantes eſſe, & priuilegijs & gratijs omnium mendicantium ordinum gaudere. Vtrum autem dicti ſcholares inter perſonas ſocietatis ſub illa vniuerſali omnes comprehendantur ex tenore dictorum verborum aſſequi clare minime poſſum.

QVAESTIO III.

De origine Ordinum non Mendicantium, in decem, & ſeptem articulos diuiſa.

Circa quam decem, & ſeptem quæruntur.

1 *A quo habuerit originem ordo Canonicorum regularium.*
2 *A quo habuit exordium ordo S. Benedicti.*
3 *A quo incepit congregatio Montis Oliueti.*
4 *A quo habuit initiũ congregatio vallis Vmbroſæ.*
5 *A quo cœpit congregatio Ciſtercienſium.*
6 *A quo habuit exordium congregatio Camaldulenſium.*
7 *A quo habuit originem ordo Celeſtinorum.*
8 *A quo habuit initium ordo Carthuſienſium.*
9 *A quo habuit exordium congregatio Eremitarũ Sancti Hieronymi e Piſa.*
10 *A quo cœpit congregatio Eremitarum S. Hieronymi in Hiſpania.*
11 *A quo habuit originem ordo fratrũ Crucigerorũ.*
12 *A quo cœpit religio Sanctiſſimæ Trinitatis.*
13 *A quo habuit principium cõgregatio Sanctæ Mariæ de la Merced.*
14 *A quo habuit exordium congregatio clericorum regularium, qui vocantur Theatini.*
15 *A quo habuit initium congregatio clericorum miniſtrantium infirmis.*
16 *A quo habuit originem congregatio aliorum clericorum regularium, & vtrum ſint eiuſdem ordinis cum canonicis Eccleſiarum cathedralium regularium.*
17 *A quo habuit principium congregatio S. Georgij in Algala.*

Quæſt. Reg. Eman. Roderici tom. 1.

ARTICVLVS I.

A quo habuit originem ordo Canonicorum regularium.

RESpondeo dicendo, quod Canonici regulares Ordinis Sancti Auguſtini dicti Lateranẽſes ab Apoſtolis primum, vt narrant hiſtoriæ, traxerũt originem, prout tradit Hieronymus Plati, *f* ſed poſtea a Beato Auguſtino fuit talis congregatio regulariter ordinata, cum quibus Canonicis ipſe factus presbyter a Valerio ſecundum regulam ab Apoſtolis traditam aliquandiu vixit. Qui cum poſt aliqua temporum ſpatia varias habuiſſet a laudabilibus viris reformationes, ſecundum illas varia ſortiti ſunt nomina, inter alia prima fuit iſta congregatio Lateranenſis, quæ tamen fuit reformata in templo Sanctæ Mariæ Frigionariæ prope ciuitatem Lucæ, anno 1407. a quodam clerico nobiliſſimo Romano nomine Bartholomæo illuſtriſſimæ familiæ Columnæ, vna cum quodam eius ſocio nomine Iacobo de Euogradi vtriuſque iuris doctore excellentiſſimo: ſed prius per 800. annos vſque ad Bonifacium VIII. fuerunt in Eccleſia Lateranenſi a Gelaſio diſcipulo prius Diui Auguſtini ſemper viuentes, ex qua eccleſia licet in poſterum plures eſſent eiecti ac iterum regreſſi, tandẽ ſub Sixto Quarto Summo Pontifice omnimodam ipſius poſſeſſionem amiſerunt: non tamen titulum, & priuilegia, vt ipſe idem Pontifex eis conceſſit, vna cum monaſterio Sanctæ Mariæ pacis, in quo adhuc vſq. Romæ perſeuerant.

f *Hier. Plati li. 2. de bono ſtatu relig. c. 23. p. 332.*

Sed eſt notandum, quod alii ſunt Canonici regulares congregationis Sancti Saluatoris, qui initium habuerunt in quadam Canonica vocata Sancta Maria Rheni apud flumen Rhenũ, & prope ad duo milliaria Ciuitatis Romæ ſita, in qua quidam canonici cohabitabant ſecũdum regulam Diui Auguſtini viuentes: fuitque talis ordo ibi ab Innocentio Secundo confirmatus anno Domini 1136. & in hac canonica perſeuerauerunt vſque ad annum 1350. poſtmodum a militibus Ioannis Viſconti in obſidione Bononiæ deuaſtata ſe intra ciuitatem in canonica Sancti Saluatoris tranſtulerunt, in qua vſque ad annum 1418. perſeuerauerunt, qui poſtmodum vniti cum quodam patre Stephano Senenſi, & ſocii ex ordine Eremitarum Lecetti, & a Gregorio XII. & a Martino Quinto confirmati, habituque canonico induti, circa annum Domini milleſimum quadringenteſimum decimum octauum, nomen ſumpſerunt canonicorum, S. Saluatoris. Denique eorum verum principium, & origo non eſt a Sancto Donato de Scopeto prope Florentiam ſito, & nunc iam diruto, vt innuit D. *g* Antoninus dicens, quod hæc congregatio dicitur Scopetinorum. Nam licet ipſi canonici quarto loco ibi habuerint habitationẽ, habitatio tamen

g *D. Ant. 3. p. ſua hiſt. 11. 5.*

Digitized by Google

ipſorum ſecundo loco in canonica S. Saluatoris ſecundum prædictam hiſtoriã fuit. Et ſic magis propriè ab ea ſumit denominationem. Aduertit tamen Hieronymus *a* Roman. cum Abbate Ioachino, quod hi canonici nõ ſunt de numero eorum, quorum memoriam faciunt Pontificum iura: ſupradicti.n. inſtituti ſunt per D. Hilarium, & per Apoſtolos, & per Epiſcopos eorum ſucceſſores, & per Diuum Auguſtinum reformati, & ad antiquum ſtatũ canonicorum Eccleſiarum cathedralium reſtituti. Illi autem, quos ius canonicum Regulares canonicos vocat, ſuam originem minus antiquam habent, ſcilicet a quodam ſancto Epiſcopo Leonis Franciç Arnulpho vocato, anno Domini milleſimo centeſimo decimo ſeptimo. quibus regulam Diui Auguſtini tradidit, & multa monaſteria in Italia, & in Gallia ædificauit zelo reformandi clerum. Qui modus viuendi cum omnino non eſſet monaſticus, neque omnino eſſet clericalis, fuit diuerſis titulis ipſius rigor ſignatus, & a Papa Benedicto XII. anno milleſimo trecenteſimo quadrageſimo ſecundo, multis gratijs & priuilegijs ampliatus. Cui congregationi, vt eius exemptionibus fruerentur, fuerunt vnita quædam in Hiſpania monaſteria, vt monaſteria Sancti Iſidori Legionenſis, qui fuit prius monachorum D. Benedicti, & Sanctæ Crucis Conimbricenſis, vbi adhuc ſunt conſtitutiones, & regulæ, per quas dicebant officium diuinum ſecundum ſtylum S. Arnulphi. Et in Italia, & Gallia ſunt maxime reformati, & habent Generales & prouinciales, in Luſitania vero reformatiſſimi, & communiter Canonici regulares Diui Auguſtini nuncupantur, non quia eorum religio conſtituta fuerit a Diuo Auguſtino, ſed propter regulam illis a Diuo Auguſtino traditam. Et iuxta ſupradicta debet intelligi extrauagans Martini Quarti in capite, *viam ambitioſe, de tranſeuntibus ad religionem*, vtrum autem ſupradicti ſint religioſi, dictum eſt in quæſtione prima proœmiali.

a Rom. lib. 6. de le reb. b. Chriſ. c. 4. & c. 16.

ARTICVLVS II.

A quo habuit Originem ordo Diui Benedicti.

RESpondeo dicendo, quod religio Sancti Benedicti, prout ait Caſſaneus, fuit primus ordo monachorum pro Chriſto inſtitutus ab eo in ſequendo vitam antiquorum monachorum. Sed ante eum fuit Baſilius, qui fuit in Oriente, Benedictus in Occidente, vt refert Antoninus Florẽtinus. Hic aũt ordo vocatur Montis Caſſini, ac Sãctæ Iuſtinæ, q. a ab ipſo ſanctiſſimo Patriarcha in Subiaco primo, ac in Monte Caſſino poſtmodum ſumpſit primordia anno Domini circiter trecenteſimo trigeſimo fuitque poſtmodum reformatus ab Odone in abbatia Lunæ ſanctæ Iuſtinç ciuitatis Paduæ, anno milleſimo quadringenteſimo decimo. Qui quidem Benedictus a Domino tot, tantoſque habuit tamos, vt breui temporis curſu totum ferè ſtatutis temporibus eorum ſanctitate, & diſciplina illuſtrarint orbem. Et inter alios fuerunt congregationes, & ordines Mõtis Oliueti, Vallis vmbroſç, Ciſtertiẽſium, Carthuſienſium, Cæleſtinorum, Camaldulenſium, Sancti Hieronymi, & fratrum militiæ Ieſu Chriſti reformatorum Regni Portugalliç Et de hac religione ſacra mirabilia tradit Pater Ioannes de Caſtaniza in celebri Sancti Romoaldi hiſtoria.

ARTICVLVS III.

A quo habuit originem congregatio Montis Olueti.

RESpondeo dicendo, Montis Oliueti congregationem quendam Bernardum Ptolomæũ cum duobus alijs ſocijs Senenſibus fundare cçpiſſe in Monte Oliueto propè ipſam ciuitatem Senarum anno Domini milleſimo trecenteſimo decimo nono ſub Ioanne vigeſimo ſecundo Sũmo Pontifice; cuius iuſſu Guido Petramala Epiſcopus ciuitatis Aretij viſione prius Beatæ Dei genetricis Mariæ præhabita, & habitum, quem nunc ferunt, dedit, & regulam Sancti Benedicti obſeruandam præſcripſit.

ARTICVLVS IV.

A quo habuit originem congregatio Vallisſumbroſæ.

RESpondeo dicendo, quod congregatio Vallisſumbroſæ exordium habuit a Ioãne Gualberto nobili viro Florentino in quadam parte montis Apennini vocata Vallisſumbroſa prope Florentiam ad duo milliaria, circa annum Domini milleſimum quadrageſimum, vel ſecundum alios milleſimum ſexageſimum, qui Ioannes miraculis clarus deceſſit a vita, anno noſtræ ſalutis 1073. tẽpore Gregorij, ac poſtmodum ab ipſomet, ſiue a Calixto Secundo Pontifice fuit in ſanctorum numero collocatus, & ait Antoninus *b* Florentinus, quod iam quaſi defecit ex toto dicta religio ex defectu fratrũ, quod idem probat Caſſaneus.

b Flor. in 2. p. ſuarum hiſto. tit. 15. ca. 23 §. 2. Caſſ. v. conſideratione 57.

ARTICVLVS V.

Vnde habuit Originem ordo Ciſtercienſium.

RESpondeo dicendo, quod Antoninus Florentinus ait, hunc præclariſſimum ordinem habuiſſe originem a quodam Abbate Stephano, anno Domini milleſimo nonageſimo octauo. Alij dicunt fuiſſe authorem Robertum Abbatem Abbatiç Molis Menſis, quæ congregatio a quodam monaſterio primitus ædificato in quodam loco Ciſtertio dicto tale nomen ſumpſit, & poſt paruum temporis interuallum a Diuo Bernardo Claraualленſi Abbate ſua doctrina, ac morum ſanctitate adeo fuit illuſtrata, & ſanctis inſtitutis imbuta, vt merito eius fundator poſſit appellari: qui migrauit ad Dominum anno ſalutis noſtrç milleſimo centeſimo quinquageſimo quarto, ſiue milleſimo centeſimo nonageſimo quarto ſub Eugenio Tertio Summo Pontifice. Et hæc congregatio D. Benedicti regulam obſeruat, quam Gregorius *c* XIII. in Bulla quadam incipiente, *ſuperna diſpoſitione*, data Romæ, apud S. Petrum ſub annullo Piſcatoris die duodecimo Iunij, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quarto, Pontificatus ſui anno tertio primis inſtitutis reformandam curauit, eiuſque priuilegia, & gratias merito cõfirmauit, & ampliauit. Et idem Gregorius *d* XIII. in Bulla incipiente *Vniuerſi Dominici*, data Romæ apud S. Petrum anno incarnationis Dominicç, milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo nono, decimo quinto Kalendas Martij, pontificatus ſui anno octauo pro quiete, & reformatione

c Hẽt in ſum. conſt. pont. pag. 816.

d Ibid. vt ſup.

Digitized by Google

matione eiuſdem ordinis, omnes moniales eiuſdē ordinis exemit, Et ſubiecit eas iuriſdictioni ordinariorum. Quibus ſingulis in virtute ſanctæ obedientiæ mandauit, vt hoc munus quamprimum ſuſciperent, omnique ſtudio, & vigilantia in eo ſe exercere procurent. Abbatibus verò ac diffinitoribus monachis, & alijs patribus vniuerſis ſub excommunicationis ſententia ipſo facto incurrenda, a qua niſi a Romano Pontifice, (excepto in mortis articulo) abſolui nequeant, præcepit, atque interdixit, ne per ſe, vel per alios ad prædictarum monialium viſitationem ſe intromittere audeant: de quo àgemus in quæſtione de monialibus.

ARTICVLVS VI.

A quo habuit originem congregatio Camaldulenſium.

RESpondeo dicendo, quod congregatio Camaldulenſium fuit inſtituta a Beato Romoaldo viro magnæ ſanctitatis, & ſanctimoniæ a Ciuitate Rauenna oriundo. Et fuit inſtituta anno Domini milleſimo trigeſimo, & ſic ante ordinem Vallis vmbroſæ, & Ciſterttienſis, prout narrat Antonius Florentinus, *a* & Caſſaneus. Quæ congregatio ex famoſiſſimo illo conuentu Camalduli in territorio Ciuitatis Aretij prouinciæ Tuſciæ ab ipſo Beato Romoaldo ędificato nomen accepit Camaldulenſis, & regulam Sancti Benedicti obſeruant. Qui Romoaldus multis miraculis clarus fuit anno a Virgineo partu milleſimo, atque ætate annorum cētum & viginti ex hac luce diſceſſit, in valle Caſtri Marchiæ Anconitanæ.

a Floren. vbi ſu. 2. p. tit. 15. c. 15. Caſſan. 4. p. catalogi gloriæ mundi conſideratione 54.

ARTICVLVS VII.

Vnde habuit originem ordo Cæleſtinorum.

RESpondeo dicendo, quod iſtius ordinis eſt notabilis conuentus in ciuitate Pariſienſi, & in multis alijs locis Galliæ: & iſti ſunt obſeruantes ſub regula Beati Benedicti degentes, prout ait Florentinus; vbi dicit, quod talis ordo habuit originem, & nomen a ſanctiſſimo Petro de Morrone, qui fuit Papa Cæleſtinus Quintus creatus anno Domini milleſimo ducenteſimo nonageſimo quarto, qui renunciauit Papatum. Et habuit initium in quodam monte prope Ciuitatem Sulmonam, vocato Mogella: Confirmationem illius obtinuit a Gregorio Decimo, ac è vita diſceſſit poſt Papatus renunciationem anno milleſimo ducenteſimo nonageſimo ſexto, ſub Bonifacio Octauo Summo Pontifice, & in Sanctorum numerum fuit collocatus a Clemente Quinto anno decimo ſeptimo a ſuo feliciſſimo tranſitu, vt patet ex eius Bulla incipiente: *Qui fecit magna, & inſcrutabilia*, & habetur in ſumma conſtitutionum Pontificalium, pagina quadrageſima quinta.

ARTICVLVS VIII.

A quo habuit originem ordo Carthuſienſium.

RESpondeo dicendo, quod licet ordo Carthuſienſium non ſit ſub regula beati Benedicti, neque aliquarum quatuor regularum ab Eccleſia approbatarum, ſed habet ſua ſtatuta pro regula; habetur tamen ab Eccleſia in magna veneratione,

Quæſt. Reg. Eman. Roderici tom. 1.

prout teſtatur Florentinus, *b* & eſt venerabilis Religio, quæ vſq. ad præſentem diem ſeruat rigorem ſuarum Obſeruantiarum, prout ait idem Florentinus. Et aliqua in eius laudem adduxit *c* Caſſaneus. Fuit autem author huius ordinis Diuus Brunus Alemanus nobilis ciuitatis Agrippæ, ſiue Coloniæ, cum aliquibus alijs eius ſocijs in quodam loco nominato certoſa in territorio Grabonæ ſito anno Domini milleſimo octuageſimo quarto tempore Victoris tertij ſummi Pontificis, a quo loco Certoſa Certuſiani poſtmodum nuncupati fuere. Qui ſanctiſſimus Brunus ædificata poſtmodum ampliſſima illa Abbatia in prouincia Calabriæ in Squilinenſi territorio migrauit ad Dominum, anno milleſimo centeſimo primo in cathedra Petri ſedente Paſchali Secundo, & anno milleſimo quingenteſimo vigeſimo, a Papa Leone Decimo in Sanctorum numerum fuit adſcriptus.

b Flo. 2. par ti. 16. c. 1. § 6.

c Flor. in ſuo li. hiſtor. 2. p. ti. c. c. 22. § 1. Caſſ. vbi ſup. conſider. 62.

ARTICVLVS IX.

A quo habuit originem congregatio Eremitarum S. Hieronymi è Piſa.

RESpondeo dicendo, quod congregatio Sancti Hieronymi è Piſa originem habuit a Beato Petro de Piſa nobiliſſimę proſapiæ de Gambacorta anno Domini milleſimo tercenteſimo octuageſimo. Quæ congregatio Eremitarum vocatur Sancti Hieronymi, tum ob incredibilem deuotionem, quam ſemper in ſuo pectore geſtauit erga hunc Sanctum Doctorem Eccleſiæ Hieronymum, tum etiam vt hoc nomine inſigniti illius veſtigia ſectarentur, cuius diſcipuli eſſe conatentur.

ARTICVLVS X.

A quo habuit originem congregatio Eremitarum Sancti Hieronymi Hiſpaniarum.

RESpondeo dicendo, congregationis Eremitarum Sancti Hieronymi Hiſpaniarum fundatorem, ſeu potius reformatorem fuiſſe doctiſſimum quendam Lupum de Olmeto Hiſpanum, qui in vrbe in Eccleſia Sancti Alexij in monte Auentino ſita a Summo Pontifice obtinuit facultatem huiuſmodi congregationem faciendi, ſeu potius reformandi, fratribuſque eiuſdem ordinis quandam regulam ab operibus Sancti Hieronymi collectam, obſeruandam tradendi. Vel, vt aliqui alij volunt, Congregatio iſta habuit principium ab Euſebio, Cremonenſi, glorioſiſſimi Hieronymi diſcipulo, cuius creduntur veſtigia ſequi Monachi de Guadalupe in Hiſpania. Sed poteſt eſſe, quod iſti eſſent reformati a ſupradicto Lupo, & diuiſi ab iſta congregatione. Deceſſit ex hac vita Lupus, anno milleſimo quatercenteſimo trigeſimo tertio, anno tertio Eugenij Quarti, ſepultuſque eſt in dicta Eccleſia Sancti Alexij. Hæc ab aliquibus dicuntur. Sed Pater Hieronymus *d* Roma. Hiſpanus, ſexto libro de Republica Chriſtiana dixit, hunc ordinem habuiſſe originem a ſocijs cuiuſdam Sancti viri fratris Thomæ, cuius reuelationis cauſa diſcipuli eius in Hiſpaniam venerunt anno Domini circiter milleſimum tercenteſimum ſeptuageſimum, & in quodam deſerto vocato Lupiana in Regno Toleti habitationem elegerunt, vbi vitam tam auſteram fecerunt, vt multi illuſtres eorum exemplo

d Rom. libr. 2. c. 29.

moti eorum vitam ſolitariam,& pœnitentiam fuerint aggreſſi. Qui diuino ſpiritu ducti a Gregorio Vndecimo approbationem petierunt vitę ſuæ. Qui repręſentans patrem illum luminum filios ſuos benigne recipiens eorum inſtitutum approbauit, deſumptum ex regula Eremitarum D. Auguſtini in die Diui Lucæ, anno Domini milleſimo tercenteſimo ſeptuageſimo quinto, & eos vocari voluit fratres D. Hieronymi. Quorum inſtitutum a dicto Patre de Olmeto eiuſdem ordinis Alumno tempore Martini Quinti, & Eugenij Quarti, fuit maxime perturbatum. Sed tandem re ad Sedem Apoſtolicā deducta, dicti diſcipuli fratris Thomæ contra dictum fratrem de Olmeto obtinuerunt, vt ſuam congregationem haberent diſtinctam a congregatione Italiæ. Quæ quidem congregatio multa monaſteria habet in Hiſpanis, in quibus viri illuſtres ſanguine, literis, & ſanctitate extiterunt. Inter quos fuit ille pater Fernandianes, qui relicto Archiepiſcopatu Toletano voluit veteraſcere in teſtamento ſuo, vt eius hiſtoria narrat.

ARTICVLVS XI.

A quo habuit originem ordo fratrum Crucigerorum.

RESpondeo dicendo, quod ordo fratrum Crucigerorum a Sidiaco Epiſcopo Hieroſolymitano (qui fuit ille Iudas, qui Crucem Domini noſtri Sanctiſſimæ Reginæ Helenæ præmonſtrauit) originem ſumpſit anno Domini tercenteſimo ſexageſimo quinto, vt duæ Bullæ Alexandri Tertij, & Alexandri Sexti, teſtimonium ferunt, vel (vt Chronica Martiniana, & Sabella aiunt) a Cleto ſecundo poſt Diuum Petrum Summo Pontifice. Et licet ordo iſte pluries fuiſſet ob ingruentia bella penitus fere deuaſtatus, & iterum atque iterum vigoratus, & reualidatus, Pius tamen Secundus, Summus pontifex in Concilio Mantuæ celebrato anno milleſimo quatercenteſimo ſexageſimo ordinauit, vt fratres illius habitu coloris cærulei azurini induti peragrarent, cum alio prius colore eorum veſtimentum eſſet. Et confirmauit etiam vt ſemper præ manibus crucem geſtarent. Ex quo ijdem in anteriori pectoris parte ſemper, & Crucem argenteam, & habitum talis coloris deferre conſueuerunt. At poſt modum a Pio Quinto fuit iſte ordo approbatus, eorumque priuilegia confirmata, ac plura alia conceſſa, vt in eorum Bulla patet. Et huius congregationis adeſt in Hiſpania ordo Hoſpitalium Sancti Antonij Crucigerorum cum ſtola.

Nolo in præſentiarum agere de ordine Humiliatorum, qui cœpit anno Domini milleſimo decimoſeptimo, & cum proceſſu temporis fuerit multipliciter variatus vltimus eorum viuendi modus fuit approbatus anno Domini milleſimo ducenteſimo, & per Innocentium Tertium confirmatus cū inſtitutis ſumptis de regula Sancti Benedicti, prout narrat S. Antoninus Florentinus. Qui ordo a Pio Quinto Pontifice maximo fuit omnino extinctus, vt patet ex eius Bulla incipiente. *Quemadmodū ſollicitus*, data Romæ Apud Diuum Petrum anno incarnationis Dominicæ, milleſimo quingenteſimo ſeptimo, idibus Februarij, Pontificatus ſui anno ſexto. *Vide in Vita S. Caroli Cardin. Boromæi.*

ARTICVLVS XII.

A quo habuit initium religio Sanctiſſimæ Trinitatis.

RESpondeo dicendo, quod religio Sanctiſſimæ Trinitatis ordinis captiuorum, ſi a primordijs ipſius exordiamur, initiū habuit in regno Galliæ in temporibus Papæ Anaſtaſij Quarti, & Adriani Quarti. Ille.n. qui occaſionem dedit, vt hæc religio inſtitueretur, fuit quidam Vuilhelmus Dux Aquitaniæ, & Comes de Pictauia. Qui zelo redemptionis captiuorum accēſus aliquas confratrias ad huiuſmodi pium miniſterium inſtituit. Sed poſtea quidam eius ſocius Ioannes Merencis Romam petijt, & ab Innocentio Tertio approbationem huius inſtituti obtinuit, prout refert pater Hieronymus a Roman. *a Rom. lib. 6. de la rep. 6. Chriſ. c. 18.* Et ſic in ſepulchro, vbi fuit appoſitus dictos pater ſcilicet, in Eccleſia Diui Thomæ Demonri Romæ in monte Celio, vbi fratres huius ordinis habitant, reperiuntur infraſcriptæ literæ. *Anno Dominica incarnationis milleſimo conteſimo nonageſimo ſeptimo, Pontificatus vero Domini Innocentij III. anno primo, decimo quinto calendas Ianuarij inſtitutus eſt nutu Dei ordo Sanctiſſimæ Trinitatis et captiuorum a fratre Ioanne ſub propria regula ſibi ab Apoſtolica Sede conceſſa. Sepultus eſt idē frater Ioannes in hoc loco anno Domini milleſimo ducēteſimo decimo tertio, menſe Decembris vigeſima prima die.* E quib. & fundatorum, & temporis fundationis eius habetur cognitio. Et ab hac religione in regnis Luſitanię anno Domini milleſimo quatercēteſimo nonageſimo octauo proceſſit illuſtris cōfratria Sanctæ Miſericordiæ, quæ in illis regnis, & Prouincijs maxime floret, cum maxime exerceatur in omnib. operib. pietatis, & ab illuſtriorib. illorum regnorum procerib. cum maxima deuotione gubernatur; Fuit.o. inſtituta in quadam capella Eccleſiæ cathedralis ciuitatis Vliſiponenſis a quodam patre Michaele de Contreras ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis viro virtute Illuſtri, & in ſacra Theologia Magiſtro patre a confeſſionibus Reginę Dominę Leonoræ. Et primi huius illuſtris confratriæ confratres fuerunt Dominus Emanuel Rex Portugalliæ, & Regina eius chariſſima coniux, & Domina Beatrix mater eius cum ſorore ipſius Domini Emanuelis Domina Leonora Regina, quod Illuſtriſſimū præſidium præclariſſimum iſtius pijſſimi operis exitū clariſſime præſignauit. Et in teſtimonium, quod hæc illuſtriſſima confratria a dicto patre fuerit inſtituta in vexillo deuotiſſimo huius confratriæ ipſe pater depingitur cum tribus literis in fimbrijs eius habitus. Quæ literæ ſont litæ. F. M. I. quæ ſignificant frater Michael inſtitutor. Hæc addixi in honorem iſtius patris; inſtituit enim rem memoria dignam, vt omnibus illorum regnorum incolis experientia patet.

ARTICVLVS XIII.

A quo habuit initium congregatio Sanctæ Mariæ de Mercede.

RESpondeo dicendo, quod huius ordinis inſtitutum fuit reuelatum catholico illi Regi Aragoniæ Domino Iaymi acerrimo Eccleſiæ contra Mauros propugnatori: fuit etiam reuelatum eadem hora fratri Raymundo de Penafort, Ordinis

Prædi-

Digitized by Google

Prædicatorum in Sacra Theologia Magiſtro patri a confeſſionibus ipſius inuictiſſimi Regis, fuit etiã reuelatum eadem nocte hora cuidam deuoto, & nobili viro Petro Nolaſco, qui fuit primus pater iſtius inſtituti, prout refert pater Hieronymus Roman. *a* Et ſic initium habuit in ciuitate Barchinoniæ in Hiſpania anno Domini milleſimo ducenteſimo octauo. Et fuit confirmata authoritate Apoſtolica tempore Clementis Quarti Summi Pontificis anno Domini milleſimo ducenteſimo ſexageſimo quarto. Quæ redimendi captiuos è Turcarum manibus officium gerit, & induuntur habitu albo cum cappa ad ſimilitudinem Carmelitarum. Sed in pectore a parte dextra ſcutum deferunt cum cruce alba in campo rubeo in parte ſuperiori poſita; & in parte inferiori cum Aragoniæ regni inſignijs. Emittunt tria vota eſſentialia, vltra quæ emittunt aliud videlicet, quod quicunque eorum ierit inter infideles pro redemptione captiuorum, ibi debet remanere obſes pro liberatione captiui, ſi timeatur, poſſe in fide periclitari. Propter quod votum inſigne habet huiuſmodi religio priuilegiũ a Martino Quinto conceſſum, prout ſuo loco dicemus.

a Roma.d. lib. 6. de la Republi ca Chriſtiana, c. 22.

ARTICVLVS XIV.

Vnde habuit originem congregatio clericorum regularium.

Reſpondeo dicendo, quod congregatio clericorum regularium, qui vocantur Theatini, originem habuit a Domino Petro Carrapha illuſtri Domino Neapolitano, qui Epiſcopus a Iulio Secundo creatus poſtmodum Epiſcopatum renunciauit, ac cum trib. alijs nobiliſſimis viris voto ſolemni emiſſo obſeruandi tria illa, quæ alij religioſi vouere ſolent ante principis Apoſtolorum altare in Eccleſia eiuſdem Romæ anno noſtræ ſalutis milleſimo quingenteſimo vigeſimo octauo, tempore Clementis Septimi Theatinis patribus initium dedit, qui ab ipſo Epiſcopo Theatino Theatini ſunt appellati. Verum quia hæc Congregatio principiata fuit a Paulo Tertio Cardinale tunc temporis, & poſt mortem Marcelli electo Summo Pontifice, Paulo Tertio appellato, ideo a multis etiam Paulini ſunt vocati, ſed vniuerſalius Theatini. Et ſic in Hiſpania per errorẽ religioſi Societatis Ieſu Theatini appellantur.

ARTICVLVS XV.

A quo habuit initium congregatio clericorum Miniſtrantium infirmis.

Reſpondeo dicendo, quod congregatio clericorum Miniſtrantium infirmis hiſce noſtris tẽporibus ſumpſit exordium a Patre Camillo Decelis Theatinenſi Doctore anno a Virgineo partu circiter milleſimo quingenteſimo octuageſimo quarto cum quibuſdam ſocijs, ſcilicet, Patre Franciſco Propheta, Patre Bernardino Norſino, Patre Cortio Glodij, & Patre Blaſio de Opertis huius congregationis obtinuerunt approbationem a Sixto Quinto Summo Pontifice, anno primo ſui pontificatus, & noſtræ ſalutis milleſimo quingẽteſimo octuageſimo ſexto, vt in eius Bulla apparet. At poſtmodum a Gregorio Decimo quarto, anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo primo, fuit innumeris decorata gratijs, indultis, ac priuilegijs, vt in Bulla illius incipiente, *Qui Gregis Dominici*, fuſius eſt videre.

ARTICVLVS XVI.

Vnde habuit originem ordo Præmonſtratenſis.

Reſpondeo dicendo, hunc ordinem fuiſſe fundatum a D. Noberto in S. Ioanne de præmonſtrato in Regno Galliæ in diœceſi Laudunenſi, qui ordo fuit poſtea ſub regula D. Auguſtini inſtitutus anno Domini milleſimo cẽteſimo vigeſimo, prout refert Dominus Hugo huius ſancti ſucceſſor, qui eius vitam ſcripſit ab anno Domini milleſimo centeſimo decimo ſexto (quo anno mundum reliquit tempore Paſchalis ſecundi Papæ) vſque ad annum milleſimum centeſimum trigeſimum quartum, in quo a vita deceſſit tempore Innocentij Secundi Papæ. Qui duo ſummi Pontifices in vita huius ſancti ordinem confirmarũt, cuius Hugi hiſtoria habetur in monaſterio ſanctæ Mariæ charitatis Ciuitatẽſis. Et huius ſancti hiſtoriam cum fundatione tradunt Florentinus, *b* Ioannes Trullus, Paulus Morigia, Hieronymus Curita, Et ſummorum Pontificũ Bullę de hac religione agentes hanc veritatem nobis vt certiſſimam proponunt, vt conſtat ex Bullis Honorij Secundi, & Honorij Tertij, & Gregorij XIII. qui anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſecundo præfatum Sanctum Nobertum ſanctorum Catalogo aſcripſit.

b Flor. 2. par. hiſt. tit. 15. c. 19. & tit. 17. c. 2. §. 2. et ti. 15. c. 17. Trul. de cano. reg. c. 9. nu. 7. et c. 3. nu. & lib. 1. c. 24. Morig. in lib. fundat. ord. Curita. c. 9. lib. 3.

ARTICVLVS XVII.

A quo habuit originem congregatio S. Gregorij in Algala.

Reſpondeo dicendo, quod Venetiis anno Domini milleſimo quadringenteſimo fuit incepta hæc congregatio a quodam Gabriele Condulmerio viro admodum illuſtri, qui fuit filius cuiuſdam ſororis Gregorij Papæ ad reformationem clericorum ad ſimilitudinem Canonicorum regularium D. Auguſtini, & in regno Luſitano habuit initium a quodam deuotiſſimo viro Ioanne Vliſiponenſis ciuitatis Medico eruditiſſimo, & poſtea Epiſcopo Lamecenſi, tẽpore Regis Portugalliæ Ioannis Primi huius nominis. Et fundatio huius ordinis in regno Luſitano incepit in Monaſterio quodam ordinis D. Benedicti ſito prope oppidum de Barcelos, diœceſis Bracharenſis vocato, *Sant Saluador de Vila de Frades*, prout refert pater Hieronymus *c* Roman. Quæ religio in ſumma obſeruantia viget in dicto regno. Et ex ipſa exijt Eugenius Quartus, quam plurimis priuilegijs, & redditib. per totam Italiam ampliauit, & cœpit tempore Bonifacij octaui anno Domini milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo quarto, trigeſimo die Octobris, vt patet ex bulla ipſius Pontificis hanc religionem approbãtis. Et in regno Portugalliæ Loyos nuncupantur.

c Roman. libr. de la Republ. Chriſt. c. 30.

QVAESTIO IV.

De origine Conuentualitatis, & obſeruantiæ; in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *A quo habuerit originem Conuentualitas religionis P. N. Franciſci.*
2 *De origine Obſeruantiæ prædicti ordinis.*
3 *Vnde cœperit conuentuali...s in alijs religionibus.*

ARTICVLVS I.

A quo habuit originem Conuentualitas Religionis Patris noſtri Franciſci.

RESpondeo dicendo, religionem patris noſtri Diui Franciſci, licet ſupra diximus inſtituiam ab ipſo patre, nuncab illo æterno principio tanquã a ſuo vero conditore emanaſſe dico, aſſirmando eam eſſe de iure diuino, ſicut doctiſſimus quidam noſtræ religionis pater frater Ioannes de Bobadilla, Pater benemeritus prouinciæ Caſtellæ ſacræ noſtræ religionis Obſeruãtiæ, genere, literis, ac religione illuſtris, publicè prædicauit in regio Cænobio Toletano S. Ioannis Regum, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſecundo in feſto Seraphici Patris noſtri Franciſci coram numeroſa doctiſſimorum hominum multitudine. Quod in hunc modum doctiſſimus ille pater probauit. Primo, nam certum eſt apud Theologos, quos refert doctiſſimus *a* Corduba, qui de ſpecialibus reuelationibus dixerunt vim, ac diuinum robur eas habere, modo ſint approbatæ, ad obligandum ſub lethalis noxæ obligationẽ. Immo plures, & præſtantiſſimi Theologi, de quorum numero eſt noſter Vega, & Catherinus intrepide aſſirmant ſpeciales Sãctorum reuelationes approbatas deuincere ad credendum ſub pœna hæreſis. At vero non eſt dubitãdum, Seraphicum patrem noſtrum Franciſcum expreſſam habuiſſe Dei reuelationem de Minorum religione inſtituenda, cum non ſemel ſed ter Chriſtus cruci affixus eidem Diuo in voce delapſa prædixerit, *Franciſce, vade repara domum meam, nam tota, vt cernis, labitur.* Quibus verbis palam oſtenditur, diuinum præceptum Seraphico viro impoſitũ fuiſſe non de vouenda, ſed de inſtituenda Minorũ religione, vt Eccleſiam peccatorum pondere preſſam, & iam propemodum labẽtem, aſſiduis virtutum excitamentis inſtauraret. Cuius rei certior factus per Seraphicum patrem Innocentius ſummus pontifex inſtitutũ fratrũ Minorum viuæ vocis oraculo approbauit Pontificatus ſui anno decimo tertio, Chriſti verò Domini milleſimo ducenteſimo nono. Et poſtea Literis Apoſtolicis fuit approbatũ ab Honorio II. prout in ſuperiorib. dictum eſt. Cũ ergo ex dictis conſtet, Seraphicũ patrem authẽticã reuelationem diuinam habuiſſe, & præceptum expreſſum a Chriſto Domino impoſitũ, & a Sede Apoſtolica approbatũ, vt ex D. Bonauentura, et Eccleſiaſtico Officio colligitur, valde probabiliter colligere poſſumus, noſtram Sacram Religionẽ iure diuino eſſe inſtitutam. Neq; deſunt Summorum Põtificum teſtimonia pro hoc aſſerẽdo. Nam Nicolaus *b* III. Pontifex maximus de Seraphica Fratrũ Minorum religione verba faciens in hæc dulciora ſuper mel, & fauum prorumpit verba. *Hac eſt apud Deum, et patrem mũda, & immaculata Religio, qua deſcendens a patre luminum per eius filium exemplariter, & verbaliter Apoſtolis tradit a & demum per Spiritum Sanctum Franciſco inſpirata, quaſi totius in ſe continet teſtimonium Trinitatis.* In quib. verbis noſtra aſſertio magnopere comprobatur, Cũ totius Sanctiſſimæ Trinitatis teſtimonio ſit authentica. Et idem docet Clemens *c* Quintus, iuxta Concilium Viennenſe dicens, *hanc Religionem vita eſſe cæleſtis formam.* Eandem veritatem teſtatur Leo decimus in Bulla vnionis, quæ incipit: *Ite vos.* In qua apertè ait *hanc Minorum Religionem eſſe vineam ab æterno Patre plantatam.* Ob idq. dixit ſummus Põtifex, quod merito iſtam Religionem ſuam appellat. Ergo ſi Deus peculiari ratione, iſtam Religionẽ vocat ſuam, non immerito colligimus, iure diuino ab eo eſſe conditam, & conſtitutam. Ac proinde nulla poteſtas eſt in terra, quæ hoc ſacrum, & diuinum inſtitutum poſſit licite conuellere, & extirpare. Et ſic regula huius ſacræ Religionis indicat nobis hanc probabilem veritatem. Omnia.n. ad perfectiorẽ vitam ſpectantia plenarie in duodecim ipſius capitulis comprehenduntur. Et ſic meritò in primo capite vocatur vita. Sicut.n. vita naturalis in anima, & corpore conſiſtit, in quo non omnia membra ſunt æqualia, ſed ſeruant inter ſe mirum quendam ordinem; ita Minorum Religio vita ipſius regulæ confortatur, & augmentatur; in cuius corpore nõ omnia membra ſunt æqualia. Quoſdam.n. voluit Seraphicus Pater eſſe laicos miniſterio corporali addictos, de quorum numero multi ſancti in noſtra Religione ab initio extiterunt, extant, & Deo fauente extabunt. Alios verò Clericos diuino cultui conſecratos inter quos, quoſdam voluit eſſe presbyteros ſatis confeſſionibus deputatos, alios verò voluit eſſe verbi Dei concionatores; vt colligitur ex ſeptimo capite, & nono regulæ ipſius Patris. Verum licet varia ſint hominum genera in hoc ſacratiſſimo cæleſti ſeminario, omnes tamen inter ſe mirum ordinem ſeruant. Quapropter numeroſa hominum copia ad hanc Religionem tanquam ad vitam concurrunt. Et cum eſſet ſemen, & granum cadens in terram miniſterio patris luminum, qui hanc Religionem inſtituit, ita fuit multiplicatum, vt licet in primitiis eius temporibus fuerit iſta Religio recollecta in altiſſima, & arctiſſima paupertate vitam agens, & eius profeſſores huius paupertatis obſeruantiſſimi habitarent exigua, & paupercula monaſteria; per ſpatium tamen viginti annorum ita fuit per vniuerſum orbem propagata, vt patres iſtius ordinis intelligerent, ſtatum primitiuum recollectorum non eſſe ſatis commodum ad cultum diuinum, & literarum exercitia quibus potuiſſent Eccleſiam, & animarum ſalutem adiuuare neque exiguitatem monaſteriorum eſſe capacem ob tantorum fratrum habitationem, neque arctiſſimam regulæ paupertatem eſſe ſufficientem ad ipſorum ſuſtentationem, a ſummis Pontificibus diſpenſationem impetrauerunt, vt diuitias proprias in communi, & in clauſtro viuentes poſſidere potuiſſent, & ita Apoſtolico diplomate factum eſt, vt anno Domini milleſimo treceнteſimo octuageſimo, nulla eſſet domus, quæ diuitias, & prædia non poſſideret. Et ideò his temporibus ampla ædificia, magnificaſquè domos huius religionis profeſſores ædificare curarunt, in quibus ampliſſima clauſtra erigebantur, quorum ratione forſan Clauſtrales vulgariter appellati ſunt, Nam primitiua fratrum habitacula loca tantum appellabantur. Et tempore Innocentij quarti nomine conuentualitatis ſunt inſigniri. Ipſe enim per Bullam authenticam in ſacro conuentu Aſiſij vſque hodie ſeruatam ſtatuit, vt Eccleſia fratrum Minorum, & domus conuentus appellarentur, a quo tempore Minores conuentuales vocati ſunt huius religionis fratres. Antea enim domus fratrum Mendicantium non habebant nomen proprium, ſicut domus monachorum, quæ propriè vocantur monaſteria, vt dicit Syluester. *d* Et ideo mendicantium, & aliorum regularium habitationes cœperunt vocari conuentus, prout conſtat, ex quadam Clementina. *e* Quapropter voluit Innocentius, vt domus fratrum Minorum appellarentur, quia iam clauſtra, & ædificia magnifica habebant, a quo conuentuales

a *Cor. lib. 1. qq. q. 44. pag. 162. et 163.*

b *Nicol. c. exiit de verb. ſignif. lib. 6.*

c *Clem. exiui. de verb. ſignif.*

d *Syl. verb. conuentus.*

e *Cle. vnic. de rebus Eccleſiæ non alienandis.*

Digitized by Google

les in noſtro ordine ſunt vocati, per quod nomen diſtinguebantur ab his, qui reformationes affecta-bant, qui fratres de familia vocabantur. Cõuentua-lium autem Minorum fratrum ſtatus in Hiſpania cœpit reformari ad inſtantiam Regum Catholico-rum Fernandi, & Eliſabetis: Sed inſtante Philippo ſecundo nominis ſecũdo Rege Hiſpaniarum omnino extinctus fuit in vniuerſa Hiſpania hic ſtatus iuſſu Pij Quinti, & opere, Cardinalis Spinoſę legati Apo ſtolic. ad hanc extinctionem agendam. In Italia ve rò ſtatus conuentualium Minorum non fuit extin ctus per Pium V. quia in eo magiſtri præſtantiſſimi Sacrę Theologiæ ſemper fuerunt, & ſunt, ſed tan-tum ſunt reformatus. Ex quo his temporibus Felix Perettus, frater minor conuentualis felix Eccleſiæ caput in lucem prodijt, qui ſimilitudinem Sixti Quarti de eodem ordine minorum aſſumpti Quin tus voluit appellari.

ARTICVLVS II.

De Origine Fratrum Minorum obſeruantiæ.

RESpondeo dicendo, quod cum religio Fratrũ Minorũ & eius regula ſit quædã diuina plan-tatio, non potuit ipſa diuina maieſtas pati, vt ipſe conuentualis ſtatus cõtra regulam & viuendi nor-mam Patris noſtri Frãciſci inductus, ita perſeuera-ret, vt in eo ſigillum totius ordinis cõtineretur, & Generalis ipſius Conuentualitatis Patrem noſtrũ Franciſcum repræſentaret, cuius ipſe minime fuit inſtitutor & author. Et ſic diuino numine patroci-nante Obſeruantiom fratrum ſtatus fuit procrea-tus, qui antequam obſeruantes appellarentur fra-tres de familia vocabantur. Et cum Deus humilia eligat, vt fortia quæq. confundat, & cum de ſter-core erigat pauperẽ, vt collocet eum cum principi-bus cũ principib. populi ſui, erexit cornu ſalutis ſuę in domo Franciſci pueri ſui, fratrẽ Paulũ de Trin-cis laicũ diuino ſpiritu afflatũ, qui literas a Genera li Miniſtro obtinuit, quarũ facultate conuentũ Bur lianum in Italia erexit ductis ſecum quibuſdam fratribus, cum quibus vitam pauperem, prout in regula præcipitur, duxit, ſtatimque nouem orato-ria, ſiue eremitoria illi adhæſerunt, in quibus rigi-dæ paupertatis amatores libenter habitabant, qui-bus idem fratres Paulus præfectus eſt primus vica-rius, & prælatus anno Domini mileſimo trecente-ſimo octuageſimo. Poſtmodum fratres Petrus de Villacrucis Minorum Obſeruãtiam in Hiſpaniam duxit. Cuius initium factum legimus in conuentu vulgo *Salzeda* in Prouincia Caſtellæ collocato. Ex quo regularis obſeruantia in alios plures conuen-tus nempe in *Arroyo, Aguilera, Pennaſiel*, fuit deri uata. Cum ergo in Italia, Hiſpania, Gallia, & vbiq. terrarum mirum in modum eſſet fratrum de fami lia ſtatus propagatus cautum fuit in Concilio Con ſtantienſi, vt ex ipſis Minoribus reformatis, qui fra tres de familia vocabantur, eligerẽtur vicarij pro-uinciales, qui omnibus reformatis religioſis præ-eſſent ea lege, & conditione, vt Vicarij prouincia-les fratres minores regularis obſeruantiæ vocaren-tur, dummodo in omnibus ſubderentur Miniſtris prouincialibus conuentualium. Verum Euge-nius quartus Apoſtolico diplomate cauit, vt fra-tres regularis obſeruantiæ eligere poſſent Vicariũ generalem in comitiis generalibus, & vicarios pro uinciales in capitulis prouincialibus, qui nimirum vicarij in nullo ſubderentur Miniſtris conuentuali bus, niſi quoad vicariatus confirmationem. Quare virtute Eugenianę Beatus Bernardinus fuit primus

Vide in Cronic. Ord. Par. 3. & in princ. Par. 4.

Vicarius generalis, quem Regularis Obſeruãtia ha buit. Et in hac forma vitæ regularis obſeruantię vi xit vſq. ad annum milleſimum quingenteſimum decimum ſeptimum. In quo Romę factũ eſt quod dam capitulum generaliſſimũ, ad quod ſimul Ob-ſeruantes, & Cõuentuales concurrerẽt, in quo vni-uerſalis religionis noſtræ reformatio concluſa eſt. Et in quadam Bulla vnionis ſequẽtia ſancita ſunt. Primum, quod ordinis ſigillũ adimeretur Conuen tualibus, & omnino Obſeruantibus traderetur. Se cundum quod ſupremus Obſeruantiæ prælatus vo caretur Miniſter generalis, vt regula diſponit. Con uentualium verò Magiſter generalis nũcuparetur. Tertium quod præfecti prouinciarum Obſeruãtũ vocarentur ſecundum regulam Miniſtri prouincia les. Quartum quod Miniſter generalis eſſet ſexen-nius, & prouincialis triennius. Quintum quod for-ma tenenda ad ſtatuta pro reformatione facienda ſit huiuſmodi. Primo quod deputentur aliqui viri religioſi & docti, qui de ſtatutis faciendis delibe-rent. Et quod ea, quæ obſeruanda deliberauerint Commiſſariis generalibus præſentent. Secundo cautum eſt, vt in ſingulis Obſeruantiæ prouinciis ſint certę quædam domus huic ſtatui maxime ac-commodatæ vocatæ recollecta pleno iure miniſtris obſeruantibus ſubditæ.

ARTICVLVS III.

Vnde cęperit Conuentualitas in alijs Religionibus.

RESpondeo dicendo, religiones obſeruãtiſſimas & antiquiſſimas D. Benedicti, & Auguſtini in maximo vitę rigore fuiſſe fundatas, ſed ſucceſſu tẽ-poris eo deuenerunt, vt a prædicto rigore maxime deficerent, & reformatione maximè indigerẽt. Cui indigentiæ ille pater luminum, a quo bona cuncta procedunt ſubuenire dignatus eſt ordini S. Benedi cti, per quendã patrẽ vocatum Odon fundatorem congregationis Cluniacenſis, a quo Obſeruãtia ha buit principium, cui alii illuſtriſſimi, & Sanctiſſimi viri ſucceſſerunt. Ordini autem D. Auguſtini etiam fuit datus quidã illuſtriſſimus vir dux de Guiena, & Comes Pictauienſis, qui S. Vvielmus vocatur, a quo habuit principiũ obſeruãtia in hac Religione, cui præclariſſimi alii viri ſancti adhęſerunt, prout refert pater Hieronymus Rom. a Sed poſtea anno Domini milleſimo treceteſimo quadrageſimo o-ctauo propter vniuerſalem in toto orbe peſtilentiã & famẽ tanta multitudo hominum periit, vt rema nerent monaſteria deſerta, & fratres in eis remanẽ tes ita erant liberi, & eorum religio ita erat diſſolu ta, vt reformari minime poſſet. Vnde principum Chriſtianorum miniſterio, & ſummorum Ponti-ficum fauore factum eſt, vt relaxati ab his, qui Ob-ſeruantiam regularem ſectabantur, diuiderentur, & diuerſa ab Obſeruãtib. & Clauſtralib. eſſet fami lia. Et primi, qui caput ſibi Obſeruantiæ conſtitue-rũt, fuerũt fratres religioſi D. Benedicti. Nam anno Domini milleſimo trecẽteſimo nonageſimo Domi nus Ioannes Rex primus Caſtellæ monaſteriũ Val liſoleti illis fundauit, quod totius Obſeruantiæ eſt caput. Et tempore Domini Regis Ioannis ſecundi cępit Obſeruantia in ordine D. Auguſtini a quodã conſiliario ipſius Regis Licentiato Alarcon nuncu pato, qui huius ſanctiſſimæ religionis habitũ aſſu-pſit. Cuius religionis, vt verus filius obſeruantiã ma-ximè fuit proſequutus remanẽtibus aliis huius in-

a Roma. de re-pub. Chriſtiana cap. 3.

tuitu

ſtituti fratribus in ſua relaxatione, qui vulgo per ironiam vocati ſunt clauſtrales à clauſtris, ac ſi in clauſtro, id eſt, in clauſura viuerent, prout Hieronymus Roman. aii. *a* Sed verius puto ab ampliſſimis clauſtris ſuorum monaſteriorum vulgus hoc illis tribuiſſe nomen.

a Rom. vbi ſup.

QVAESTIO QVINTA.

De ordinibus militaribus, quoad eorum numerum, & principium: in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *Quis fuerit Templariorum ordo, & de eorum fine.*
2 *Quæ fuit origo ordinis militaris Diui Ioannis Baptiſtæ.*
3 *Vnde habuit originē ordo militaris de Calatraua.*
4 *A quo habuit originem religio militaris de Alcantara.*
5 *A quo habuit principium ordo militiæ S. Iacobi.*
6 *Vnde habuit originem ordo de Auis in Regno Luſitano.*

ARTICVLVS I.

Quis fuit ordo Templariorum, & de eorum fine.

RESpondeo dicendo, quod Petrus Gregorius religionem hanc ab incunabulis deduxit, & per varios caſus per tot diſcrimina rerum tandem deuenit ad Balduinum Regem, ſub quo Chriſtiani reperierunt Hieroſolymam anno Domini milleſimo centeſimo decimo octauo. Cum quo quidam nobiles viri ex equeſtri in ordine Chriſti ſe ſeruituti adiecerunt, & ſe mancipauerunt. Et more Canonicorum regularium in caſtitate, & obedientia, & ſine proprio velle perpetuo ſe viuere profeſſi ſunt. Inter quos præcipui fuerunt Hugo de Paginis, & Ganfredus de Sancto Amadeo; prima autem eorū profeſſio, & opus, quod à Patriarcha Hieroſolymitano in remiſſionem peccatorum fuit iniunctum, fuit, vt vias, & itinera maxime ad ſalutem peregrinorum proficiſcentium ad inuiſendum loca ſacra Hieroſolymis contra latronum inſidias conſeruarent. Nouem annis poſt eorum inſtitutionem in habitu fuerunt ſeculari, & veſtibus vſi eleemoſynis elargitis. Nono autem anno Concilio in Francia apud Cetas habito inſtitutus, & adſignatus eſt illis habitus albus ex mādato Honorii Papæ, & Stephani Heroſolymitani Patriarchæ. Cœpitque augeri eorum numerus, & tempore Eugenii Papæ cœperunt Cruces panni rubei in pallijs, ſeu amiculis, ſeu chlamydibus albis aſſumere, tā equites, quam eorū fratres inferiores, prout refert Gulielmus *b* Seruis, & Paulus Æmilius. Qui fratres militiæ templi fuerūt appellati, & eorum ordo ita per vniuerſum orbē creuit, vt ad tantas opes beneficiis & liberalitatibus Principum perueniret, vt regias tandem opes excederet. Qui incraſſati, impinguati, dilatati ita dereliquerunt Deum factorem ſuum, & a Deo ſalutari ſuo receſſerunt, vt eorum ordo fuerit funditus extinctus; & hi omnes teterrima ſentētia damnati, & quotquot comprehendi potuerunt, necati, eo quod cum Saracenis iuncti in Chriſtianum nomen conſpiraſſent, vt refert Platina in Clementis Quarti vita. Quā cauſam huius atrociſſimi ſupplicij puto veriorem, quam alias enumeratas & adductis ab authore Hiſtorico Gaguino.

b Gul. in vita Philippi pulchri lib. 7.

ARTICVLVS II.

Quæ fuerit origo ordinis Militaris Sancti Ioannis Baptiſtæ.

RESpondeo dicendo, quod anno Domini milleſimo nonageſimo nono cum Hieroſolyma a Chriſtianis recepta fuiſſet, ducēte Gothfredo, Hieroſolymis erant Chriſtiani Latino nomine, qui ab Agarenis, qui ibi imperabant, impetrauerūt, vt ſibi liceret habere domicilia iuxta ſepulchrū Domini noſtri Ieſu Chriſti, et cœnobium Dei genitricis conſtruxerunt, (qđ dr̄ Latinorum) dicatum ad excipiēdos Chriſtianos hoſpites Latinos, cui adiunctum eſt alterum Cœnobium Diuæ Magdalenæ ad excipiendas feminas præparatum. At creſcente peregrinorum numero ita vt in cœnobijs recipi non poſſent, poſtea ædificata eſt hoſpitalis domus: quam Diui Ioannis Baptiſtæ titulo Deo dicarunt: & ipſi datus eſt quidam Præfectus, vt tradit Polydorus *c* Virgillius, & huius hoſpitalis miniſterio viri pij nobiles ſe deuouerunt, qui peregrinos tutarentur, & a latronum, ſeu Agarenorum incurſu defenderent. Horum profeſſio eſt votum ſolenne paupertatis, & abdicationis propriorum, caſtitatis, obedientiæ. Prout habetur in inſtitutis *d* hoſpitalis Hieroſolymitani. Ob votum paupertatis nihil proprii habere poſſunt. Et commendatum, quas accipiunt, nō habent proprietatem, ſed tantum percipiunt alimēta, quandiu viuunt, earumque habent adminiſtrationem, reddituri morientes, quæ apud illos reperiuntur, ſocietati. Vnde propria beneficia eorum perceptariæ non ſunt ex ſententia Rebuffi, licet diſſentiat impius Molineus. Pari modo eorum priores, & commendatarij ſunt tantum adminiſtratores bonorum ordinis, vt in ipſorum inſtitutis continetur. Et proinde commendantur illis bona non ab Epiſcopo, vt beneficia; ſed ab Archimagiſtro Ordinis. Ob votum caſtitatis affines ſunt Eccleſiaſticis perſonis neque vxorem ducere poſſunt. Propter quod Alexander Tertius vocati illos fratres Sācti Ioannis, & præfectum eorū priorem. Et Innocentius Tertius vocat eos fratres hoſpitalis Sācti Ioannis. Et in hoc ordine ſunt religioſi milites pugnantes contra infideles: ſunt etiam Eccleſiaſticæ perſonæ, cultui Diuino cōſecratæ: & ſunt priores ex Monaſterio Monialium Cruce ſignatorum, vt patet ex eorū inſtitutis. Et etiā præeſt omnibus Archimagiſter, qui primus omnium fuit quidā Gerardus, qui cum ſocijs Crucem candidam in nigro panno affixit; Horum militum priuilegia multa ſunt, qualia ſcribit circa annalia hoſpitalis Ioannes Vigeſimus ſecundus Sūmus Pontifex in quadam Extrauagāti. Et iſti milites dicti ſunt Ioannitæ, & Hoſpitalarij Hieroſolymitani, ab hoſpitali, vt dixi, Diui Ioannis. Dicuntur etiam equites Rhodienſes, eo quod illam poſſiderent inſulam, habentes ibi propugnaculum perpetuum contra Turcas, & modo dicuntur Malienſes, ſeu Melitenſes ab inſula, in quam ſe receperunt, poſtquam Solymanus duodecimus Otomanæ familiæ Tyrannus, cum Agarenorū ingenti vi poſt ſemeſtrem obſidionem die Natiuitatis Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo ſecūdo, illis Rodum ademit, vt ſcribit frater Thomas Guiſchardus Rhodius in oratione, quā de expugnatione Apud Clementem Septimum Summum Pontificem habuit, prout tradit Petrus Gregorius. Et Gregorius XIII. anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo, die vigeſimatertia Martij, Pōtificatus ſui anno octauo priuilegia huius Religionis confirmauit, ac rata, & grata habuit, ac quatenus opus ſit, probauit

c Poly. lib. 7. de inuentorib. rerum ca. 5.

d c. 2. inſtitut. hoſpital.

& de

Digitized by Google

& de nouo conceſſit motu proprio, & ex certa ſcientia.

ARTICVLVS III.

Vnde habuit Originem ordo milataris de Calatraua.

RESpondeo dicendo, quod Sancius huius nominis tertius Rex Legionis, & Caſtellæ cognomento Deſideratus filius Alphõſi Octaui filij Raymundi Berẽgarij Comitis Toloſani inſtituit militum ſacrorum Ordinem de Calatraua, vbi Cœnobium Templariorum fuerat, prout tradit Franciſcus Taraph. *a* Et fuit confirmatus ab Alexandro tertio. Principium eius anno Domini milleſimo cẽteſimo quinquageſimo octauo, prout refert Hieronymus Roman. *b* cępit.

a Lib. 1. de regia. Hiſpan. Sanct. 3.
b Hier. Rom. lib. 2. de la Repub. Chriſtiana c. 8.

ARTICVLVS IV.

A quo originem habuit Religio militaris de Alcantara.

RESpondeo dicendo, quod Religio militaris de Alcantara, prout conſtat ex priuilegio cõceſſo Ordini, anno Domini milleſimo cẽteſimo ſeptuageſimo quarto fuit principiata a Domino Gomezio Hernandez tẽpore Ferdinãdi II. Regis Legionis, & vocabatur eius inſtitutio *del Pereyro*, quæ fuit approbata ab Alexandro tertio anno milleſimo centeſimo Octuageſimo tertio, & a Lucio III. Poſtea autem anno Domini milleſimo ducenteſimo quinto fuit approbata ab Innocentio IV. prout traditur in cõſtitutionibus eiuſdẽ ordinis in principio paragrapho ſecundo. Dicitur *del Pereyro*, prouinciæ Regni Legionis, quæ nunc eſt in prouincia Luſitania iuxta fluuium *Coa* vicinum Ciuitati, diœceſi, quæ poſtea fuit translata in Alcantaram, ex pro oppido, & Caſtello ab Alphonſo Rege Legionenſi, & Galiciæ anno Dñi milleſimo ducẽteſimo tertio contra Mauros, qui ipſum occupauerant.

ARTICVLVS V.

Vnde habuit originem ordo militiæ Sancti Iacobi.

RESpondeo dicendo, quod ordo militiæ Sancti Iacobi inſtitutus fuit in Hiſpania tẽpore Regis Ramiri primi huius nominis Hiſpaniæ Regis qui vicit manu exigua ingentes Saracenorum copias, ope Dei & auxilio B. Iacobi, qui viſus eſt in eo prælio equo candido, vexillo niueo & in eo Cruce rubea cõſpicuus, & pugnans, prout tradit Franciſcus Teraph, & Ioannes Vaſeus. Huic ordini & Magiſter & Commendatarius cõſtituti ſunt. Et ad hoc tempus refert conſtitutionem quoque Ioannes Vaſeus, quamuis frater Alphõſus Venerus huius principium refert ad annum Domini milleſimum centeſimum ſexageſimum; vide patrem Hieronymum Roman. opiniones circa propoſitam quæſtionem proponentem, & licentiatum D. Amota huius inſtituti profeſſorem, qui duos libros ſatis eruditos, & doctos de hac Religione edidit. Et in hac religione ſunt in triplici differentia perſonæ. Quędam enim Diuino cultui ſunt deſtinatæ, quæ *freyres* communiter vocantur, in communitate, & regulariter viuentes, quorum caput eſt conuentus de Ycles, Alię ſunt Moniales, aliæ vero ſunt milites.

ARTICVLVS VI

Vnde habuit originem ordo de Auis in Regno Luſitano.

RESpondeo dicẽdo, qđ ordo militaris de Auis in Regno Portugaliæ habuit originem tpe Dñi Alphonſi Henrici Regis primi Luſitaniæ, anno Dñi milleſimo centeſimo quadrageſimo ſeptimo, quo tempore militia noua fuit appellata. Poſtea aũt anno Domini milleſimo centeſimo ſeptuageſimo ſexto, Ordo Eboræ fuit nũcupatus ab illuſtriſſima illius Regni Ciuitate, vbi Dñs Rex Conuentũ militib. huius ordinis ædificauit, & in Eccleſia Sancti Michaelis Diuina Officia celebrãt. Poſtea autem pp ſubiectionem, quam pręſtiterunt huius milites ordini de Calatraua, ordo etiam Calatrauæ in illo Regno nuncupatus eſt. Vnde in porta principali Oppidi de Auis in quodam lapide hęc memoria ſcribitur. *Ferdinandus Magiſter Dei gratia Calatrauenſis in Portugalia cũ ſuo conuentu plantauit Aui: in feſtiuitate Aſſumptionis Beatæ Marię Aera milleſima ducenteſima ſexageſimaprima.*

Nunc ordo de Auis in illo regno communiter nũcupatur, qui ab Ebora ad illud oppidũ fuit trãſlatus tempore Domini Alphõſi Regis Portugaliæ primi, virtute cuiuſdam priuilegii conceſſi ab ipſomet Rege anno Domini milleſimo ducẽteſimo vigeſimo primo, prout tradit Pater Hieronymus Roman. Seruant huius ordinis alumni Regulam Diui Benedicti iuſſu Innocentij Tertij, qui anno quarto ſui Pontificatus ipſum ordinem literis Apoſtolicis confirmauit. Quarum literarũ tenor habetur in dicto Conuentu de Auis. Vbi etiã habetur confirmatio, & communicatio priuilegiorum conceſſa per Gregoriũ XIIII. Anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo Põtificatus ſui anno quarto. Quas Bullas ſub ſigillo autentico ego ipſe vidi, de quibus agam infra in quæſtione de communicatione priuilegiorum. Sed in fine huius libri ſubiiciam quendam doctiſſimum tractatum, quẽ ad me miſit Reuerendiſſimus, & de literis maximè meritus Dominus Franciſcus de Auelar Prior Maior huius ſacri Ordinis.

QVAESTIO VI.

De ſtatutis, & ordinationibus, & priuilegijs Apoſtolicis, quibus hęc religionum Monarchia conſeruatur in decem & ſeptem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſeptemdecim.

1 *Quotuplex ſit ſtatutum Apoſtolicum regularib.*
2 *Vtrum omnia, quæ in iure canonico ſtatuuntur obligent.*
3 *Vtrum ad hoc, vt iſtæ leges canonicæ obligent regulares, neceſſe ſit quod publicentur.*
4 *Vtrum conſtitutio liget eos, ad quorum notitiam venerit ante lapſum duorum menſium à promulgatione eius.*
5 *Vtrum conſtitutio Pontificia irritatoria obliget ſtatum poſtquam Romæ promulgatur, ita vt ſtatim actus contrarius irritetur.*
6 *Vtrum ad hoc vt lex Canonica habeat vim legis, ſit expectandus populi conſenſus.*
7 *Vtrum liceat ſupplicare Papæ, vt ſuas conſtitutiones reuocet.*

8 *Vtrum*

Digitized by Google

8 *Vtrum ſuſpenſio literarũ Apoſtolicarũ poſſit fieri ſine aliqua iuſta cauſa ſupplicatione interpoſita.*
9 *Vtrum pœna legis ignorantes liget,*
10 *An conſtitutio non recepta liget.*
11 *Quando dicatur conſtitutio non recepta, vt non habeat vim legis.*
12 *Per quot actus contrarios legis obligatio ſciente principe euacuetur.*
13 *Quando lex pœnalis obliget ad paccatũ mortale.*
14 *Vtrum regulares legibus ciuilibus obligentur.*
15 *Vtrum leges pœnales obligent in conſcientia.*
16 *Vtrum obligent leges pœnales ante latam ſententiam.*
17 *Vtrum conſtitutio dicatur reſpicere præterita vel futura.*

ARTICVLVS I.

Quotuplex ſit ſtatutum Apoſtolicum regularibus directum.

RESpondeo dicendo, quod Summi Pontifices conſiderantes, quaotum proſint Eccleſię religionum reformatio,& ampliatio, non ceſſant,eas diuerſis pro temperum neceſſitate conſtitutionibus ſtabilire, & priuilegiis corroborare. Et ſunt ipſæ in differentia multiplici. Quædam enim continentur in corpore iuris Canonici, & in Concilio Tridentino,quæ vniuerſos religioſos obligãt. Aliæ autem ſunt in eodem ſpecialiter ſtatutæ pro religione particulari, quæ nimirum continentur in libro Decretalium in Clementinis,& in Extrauagãtibus. Aliæ verò ſunt, quæ extra ius commune vagantur. Hæ verò partim continentur in libro monumenta Ordinis nuncupato partim habentur in ſumma conſtitutionum Pontificaliũ. Aliæ verò habentur in proprijs motibus, & conſtitutionibus, quæ in nullo volumine inſeruntur; ſunt tamẽ ſolẽniter promulgatæ. Quarum aliquę ſunt promulgatæ in comitijs generalibus regularium: aliæ ſunt in diffinitionibus, ſeu tabulis comitiorũ generalium. Aliæ etiam ſunt reſcripta particularia, quæ à Sede Apoſtolica,aut ab habente authoritatẽ Sedis Apoſtolicę mittuntur. De quibus omnibus, quas potui diligenter congerere,agã in hoc opere, Diuino lumine adiutus. Necnon agam etiam de viuæ vocis oraculis ab ipſis Summis Pontificibus datis regularibus,& de declarationibus Cardinalium pro regularibus a ſua Sanctitate deputatorum.

ARTICVLVS II.

Vtrum omnia,quæ in iure Canonico ſtatuuntur obligent.

RESpondeo dicendo, quod lex Canonica quæ fuit ſacta à Summis Pontificib. cõſiſtit in tribus voluminib. videlicet in volumine Decretaliũ in volumine ſexto, & in volumine Clemẽtinarum. Ista enim tria volumina continent leges caoonicas Põtificales autenticas,& approbatas, quæ pro legibus habentur,& pro legib. indubiè ſeruantur, cũ ſint conditæ ab habente poteſtatem legem condendi. Connumeratur etiam inter leges canonicas, & liber Decretorum,qui liber non fuit conditus a Sũmo Pontifice, neque ab habente poteſtatem legis condendæ, & fuit compilatus per quẽdam Magiſtrũ Gratianũ,qui fuit Religioſus Ordinis S.Benedicti,& Sacræ Theologiæ Magiſter, vt teſtatur Archiepiſcopus Florentinus. *a* Qui Gratianus ex ſanctorum patrum dictis cõpilauit dictũ opus,& volumen decretorum. Appellaturque liber Decretorum,quia ex decretis ſanctorum Patrum fuit cõpilatus. Neque reperitur,quod fuerit approbatus per Summos Pontifices. Vnde non poteſt dici authẽticus,vt ait Abbas *b* in proœmio Decretalium, Ioannes Andreas,& Antonius de Butrio. Licet aliqui dicãt,quod fuit approbatus ab Eugenio Papa, hoc tamen non conſtat per ut aduertit Maranta. Verũtamen eſt aduertẽdum, quod in libro Decretorum reperiuntur quatuor ſpecies authoritatum. Prima ſpecies eſt authoritas Sanctorũ patrum,prout plurima omnia ferè capitula ibi exiſtẽtia ſunt extracta a dictis Sanctorum. Secunda ſpecies eſt authoritas ipſiuſmet Gratiani authoris, vt quando ipſemet loquitur,ſine authoritate Sanctorum. Tertia ſpecies eſt authoritas cuiuſdam Paleæ; vt quando in rubrica alicuius capituli Decretorum ſtat ſcriptum Palea. Quarta ſpecies eſt authoritas iuriſconſultorum, & Imperatorum ſecularium: quoniam ſunt multæ leges Ciuiles inſertæ, & canonicæ in Decretis. Quoad primam ſpeciem,ſcilicet,de authoritate ſanctorum Patrũ,verum eſt,quod ex diuturna approbatione cẽſetur authenticus liber, & illa decreta Sanctorum allegãtur ad deciſionem cauſarum, vt intelligunt *c* Abbas,& Felinus: non vero quoad tres alias authoritates, ſecundum eoſdem ibi,& Archidiaconũ. *d* Nam authoritas Gratiani nõ reperitur approbata,neque eſt authentica,nec etiam authoritas Paleæ. Nam Palea fuit quidam diſcipulus Gratiani,qui ſua authoritate inſeruit nõnulla capitula in decretis,quæ nullam faciunt fidem, vt dicit Ioãnes Andreas,Salycetus, & Imola, & Antonius Cor.cum non fuerit facta ab homine habẽte poteſtatem. Sicut etiam dicta,& ſolutiones Gratiani reprehenduntur in aliquibus,vt non bene loquẽtes, ſecũdum Archidiaconum. Ex quo patet,quod eius dicta non ſunt authẽtica; ſed velut dicta Innocẽtij in ſuo opere gloſſarum, quod compoſuit ſuper decretalibus. Cuius Innocentij dicta nõ ſunt authentica,quia ipſe noluit,vt haberentur vt textus,ſed vt gloſſa,licet præ ceteris ſint magnæ authoritatis, vt teſtatur Felinus. Quoad quartam partẽ, ſcilicet,de legibus ciuilibus inſertis in decretis minime ſunt approbatæ,vt per hoc ſeruentur de iure Canonico, ex quo Gratianus,qui eas inſeruit, non habuit talẽ authoritatem. Et ſic dictæ leges remanent Ciuiles, prout antea erant:& periode habẽtur,ac ſi inibi nõ eſſent inſitæ,& ſic nõ ſeruantur vt Canones, vt dixit Abbas,& Andreas de Iſoreca,& tradit Marãta. Ex quibus concluditur,quid ſit dicendum de contentis in voluminibus Decretaliũ, Sexti, Clementinarum & Decretorum concernentibus ſtatum religioſorum. Colligitur etiam, quãtam authoritatem continent vniuerſa, quæ in iure Canonico continẽtur ad comprobationem multorum, quæ in hoc opere Deo duce per ipſa decreta decidentur. Et aduerte, quod eandem authoritatem habent bullę ſuæ Sanctitatis poſitæ in Summa conſtitutionum Pontificalium, & aliæ, quæ ſunt legitimè publicatæ, cum dimanent à Principe habente authoritatem condendi leges, vt eſt Papa, iuxta ea, quæ in iure notantur, et patet ex his, quæ traduntur à Syluestro. *e*

a Floren. 3. p. Chron. titu. 17. c. 6.

b Abb. in proœ. Decretorum in carez. pacificus col. 5. And. & Anto. de Butr. in c. 2. de reſcr. Marant. de ordine iu. 3. part. princ. nu. 34.

c Abb. in ca. 2. col. fi. de reſcri. pt. ibi Felin. col. 23. verſ. liber decreti.

d Archid. in c. qui neſciat. 9. diſt.

e Sylue. verb. Papa. nu. 14.

ARTI-

ARTICVLVS III.

Vtrum ad hoc, quod iſtæ leges Canonicæ obligent, neceſſe ſit, quod ſint ſolenniter promulgatę.

RESpondeo dicendo, quod non ſtatim poſt promulgationem in curia obligat cõſtitutio. Nã intra duos mẽſes non ligat, prout dicitur in iure, *a* etiam ſi ad notitiam eorum, quos obligat deuenerit, prout cõtra Gloſſam *b* & Felin. tradit *c* Nauar. Et licet liget, non tamen peccant ignorantiam inculpabilem de illis habentes, ſi eas ignorãtes tranſgrediantur iuxta tradita à Diuo Bonauentura, *d* & reſoluta a Caſtro, & à Couarruuia. Dixi, *inculpabilem.* Nam ſi fuerit culpabilis ratione negligentiæ, peccabunt, prout cum communi tenet Diuus Thomas *e* Adeo hoc eſt verum, vt etiam quando ſtatutum, vel præceptum Eccleſiaſticum iuris cõmunis, aut Summi Pontificis, aut Concilij generalis impo nit regularibus, & alijs pęnam excõmunicationis; non incurrant in eam excommunicationem ignorantes talem conſtitutionem & præceptum tranſgredientes, etiamſi conſtitutio ſit Papalis, prout tenẽt Nauarrus *f* Couarruuias, Soto, Corduba, & Caſtro, contra alios, id ſine fundamẽto ſufficiente negãtes. Quæ eſt communis omnium Theologorum ſententia, & puto veriſſimã, quæ ſummè à regularibus eſt notanda. Nam multas conſtitutiones referam in hoc volumine, quibus ipſo facto à ſummis Pontificibus ligantur, quorum ipſi habẽt ignorantiam non craſſam, neque ſupinam: & ideo non eſt cur eorum cõſcientias timoratas alligemus. Et aduerte, quòd ad vincendam ignorantiam non requiritur vera ſciẽtia, quæ naſcitur ex intuitiua alicuius quinque ſenſuum, nec ſufficit quædam auditio, & relatio, ſed requiritur talis, quæ inducat, vel inducere debeat fidem, & credulitatem in audiente, iuxta ea, quæ tradit Nauarrus. *g* Et nõ videtur requiri, vt per præſules, vel alios prælatos in ſuis territorijs publicentur; quoniam ſecundum ſtylum, & conſuetudinem curiæ ſufficit promulgatio, & publicatio in in curia facta.

a Auth. vt factæ nouæ Conſtitu. in rub. & in nigro. c. noui. de ſent. excommu.
b Gloſ. in c. 2. v. baſilen. de reb. eccl. non alien. Fel. in c. cognoſcentes. nu. 7. de conſt.
c Nauar. lib. 1. conſ. tit. de conſtit. conſil..
d D. Bonauen. in 2. d. 22. art. 2. quaſ. 2. ad 4. Caſt. de legib. pœn. lib. 2. c. 4. Couarr. in reg. poſſeſſ. 2. p. §. 7. n. 7.
e D. Tho. 1. 2. q. 76. art. 2.
f Nauar. c. 27. n. 16. Couar. in c. alma mater. 1. p. §. 1. num. 8. Soto in 4. d. 22. q. 1. art. 2. non longè à fi. Con. lib. 2. q. 27. Caſ. lib. 2. de poteſt. leg. pœn cap. 14. poſt medium,
g Nauar. lib. 1. conſ. tit. de cõſt. conſ. 1. à nu. 9.

ARTICVLVS IV.

Vtrum conſtitutio liget illos, ad quorum notitiam venerit ante lapſum duorum menſium à promulgatione eiuſdem.

RESpondeo dicendo, quòd ſolo iure ſcripto attento princeps nõ videtur ligare ante lapſum duorum mẽſium etiam ſcientes eã factam, & promulgatam, vt videtur tenere gloſſa *h* & Antonius. Quam opinionem contra Panormitanum, Imolã & Felinum cum Decio ſequitur *i* Nauarrus. Tum, quia authentica *K* tam in rubro, quam in nigro expreſsè habet illã poſt duos menſes, & non ante valituram, & conſequenter ante illos duos menſes eã non ligaturam. Tũ, quia et ſi bona pars cauſę quare datur dilatio duorum menſium, ſit, ne ignorãtes obligentur; tamẽ non eſt ſola, quia etiam datur ne alios liget, antequam alios, & vt omnes incipiat eodem tempore ligare, & vt tollatur confuſio, rixa, & imparitas ſubditorũ, dum alij ante alios ligantur. Tum etiam, quia ſicut ſcientia legis, donec promulgetur, non ligat, ita pari fere ratione ſcientia promulgatæ legis, donec labatur tempus cõſtitutũ ad ligandum, non debet ligare. Dixi, *attento iure ſcripto*

h Gloſſ. vlt. in data Sexti Anton. in capit ſi quando. de conſtit.
i Nauar. lib. 1. conſ. de conſt. num. 17.
k Authent. vt facta noua conſtit. coll. 5.

nam quamuis hæc pars ſolo iure ſcripto attẽto, verior videatur: de conſuetudine tamen, & ſtylo, ait Nauarrus, *l* quod videtur in vrbe ſeruari, vt tranſgredientes legẽ Papæ publicatam etiam ante duos menſes elapſos puniantur, non ſolum, qui conſitẽtur, vel probantur ſciuiſſe illius promulgationem. ſed etiam qui non probant iuſtè ignoraſſe præſuppouendo, quod præſumuntur ſcire. Quæ conſuetudo, & ſtylus ait Nauarrus, quòd fortè reſtringi poſſet ad forum tantum exterius, & ad vrbiculas. Hęc dicuntur à Nauarro. Et licet Hieronymus à Sorbo contrarium contra Nauarrum tenuerit, explicans conſtitutionem Clementis VIII. de largitione munerum, dicens, in foro cõſcientiæ ſupra dictos peccare, affirmans opinionẽ Abbatis, & Felini eſſe communem, & eam tenere doctiſſimum Sotũ. *m* At Soto realiter non tenet hanc opinionẽ, immò ait, quod ſi lex cõſtituat poſt duos mẽſes facta publicatione incipere valere, ſignificat, quòd licet tempore promulgationis obliger, nihilominus vſque ad duos mẽſes poſſe ſe quẽquã ignorantia protegere, tũc intelligendum eſt, quãtum ad forum exterius ipſam legem minime ante lapſum duorum menſiũ obligare: Et quantum ad forum conſcientiæ dicendũ eſt, ipſos obligari, ſi ante ipſos elapſos eorum notitiam ſufficientem haberent: data enim ſcientia neceſſario continuò excuſatione nudantur. At, ait Soto, ſi inciperet valere poſt duos menſes, idem eſt, quod vigorem tunc præcepti obtineret, fit, vt neq. ante elapſos dictos menſes ſcientes obligentur, & iſtam gloſſam poſteriorẽ ad dicta verba ego reputo magis conſonã æquitati, & menti legislatoris illa proferentis iuxta rationes traditas à Nauarro. *n* Et nõ debuit dictus pater à Sorbo tenere dictã opinionem in caſu dictæ Conſtitutionis Clementis VIII. cum ipſe Summus Pontifex expreſſe declarauerit, quod in partibus vltramontanis obligaret poſt lapſum duorũ menſium, in partibus vero ciſmontanis poſt lapſum quatuor menſium. Nã quando in lege tẽpus appoſitum eſt, intra quod debeat ſeu incipit ligare, tempore ſtatuto ſtandũ eſt, iuxta id, quod dicitur in iure; *o* quia in incertis non in claris eſt opus coniecturis, prout in eodem iure notatur. *p* De hac autem conſtitutione quid ſentiam infra in quæſtione de donationibus dicam.

l Nau. vbi ſup.
m Soto li. 1. de iuſt. & iure q. 1. art. 4. pa. 10. coll. 2.
n Nau. vbi ſu.
o c. cum ſingula de preben.
p l. continuus. ff. de ver. oblig. infra 10. 2.

ARTICVLVS V.

Vtrum Conſtitutio Pontificia irritatoria obliget ſtatim, poſtquam Romæ eſt promulgata, ita vt actum in contrarium ſit irritum.

RESpondeo dicendo, certum eſſe, quòd ille, qui agit cõtra legem Romę promulgatam, ſi eam inuincibiliter ignorat, non peccat. Dubium autem magnum eſt, vtrum factum per dictam legẽ irritatũ teneat. Et vt omnia pateſiant, operæpretium eſſe duxi, quoddam exẽplum proponere, quod eſt huiuſmodi: Concilium Tridentinũ matrimonia clandeſtina irritauit. Si quis autem poſt eius promulgationem inuincibiliter ignorando clandeſtinè contraxerit, certum eſt, quod non peccabit contra legem. Quod autem vertitur in dubium eſt; vtrũ facta promulgatione Romę, vel Tridẽti dictum matrimonium fuerit nullum necne? Circa quod opinio eſt Panormitani, *q* quod ſufficit legem Romę promulgari, vt obliget totũ orbem, tamq; atque omnes cõtractus ſtatim ſint irriti. Hoc tamẽ negat Soto *r* ſequens Caietanum, dicens, quod quandiu lex non promulgatur nobis, nõ obligat, neque contractus

q Pan. in c. nouis extra de ſen. excom. & in c. cognoſcentes extra de conſt.
r Soto lib. 1. de iuſt. q. 1. art. 4. Caiet. 2. 2. q. 4. art. 4.

Digitized by Google

ctus reſcinduntur, niſi ex tempore, quo nobis eſt promulgata. Probatur, quia alias non opus eſſet, vt lex Romæ ſemel promulgata in alijs prouincijs promulgaretur. Videmus autem leges Pontificum in qualibet diœceſi promulgari. Ergo ſignũ eſt, qđ illa lex non ante cenſebatur nobis ſufficienter promulgata. Et confirmatur; Nam Concilium Tridẽtinum matrimonia clandeſtina irritans decernit, vt huiuſmodi decretũ in vnaquaque parochia ſuum robur poſt triginta dies habere incipiat à die primę publicationis in eadem parochia factæ numerandos. Et certè, ſi contrarium daretur, multa ſcandala ſequerẽtur, nam multi Concilium Tridentinum *a* inuincibiliter ignorantes poſſent contrahere, & conſumare matrimonium, quib. eſſet licitum decedere: ſi matrimonium irritum iudicatur, quòd maximum ſcãdalum in republica generaret. Quod inſuper probatur, Nã leges Papæ multò grauiores, quã Ciuiles reputantur: ſed leges ciuiles in qualibet ciuitate publicantur, ergo à fortiori leges Papę pſertim alicuius actus irritatoriæ: vbi enim maius viget periculum, ibi cautius eſt agendum. Verũ eſt tamen, quòd Papa poteſt irritare omnes cõtractus à tempore legis latę Romæ. Et ideò ſi lex dicat, ex tunc omnia irritamus, vel ex tunc inhabiles reddimus, ab illa hora omnes contractus irritantur, & ſunt inualidi. Quod ex iure *b* clariſſimè colligitur, vbi Papa dicit, quod quicunque duas præbendas habuerit, ex tunc nõ faciat fructus alterius earum. Tenetur ergo clericus a tempore latæ legis omnes fructus perceptos reſtituere. Vnde notanter Sixtus V. in quadam ſua conſtitutione data Romæ apud Sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ milleſimo quingẽteſimo octuageſimo tertio, ſexto Calendas Decembris, Pontificatus ſui anno tertio prohibens nouitios ad religiones recipi, ſine forma in ipſa conſtitutione ab eo facta, in hæc prorumpit verba dicens: *Etſi qui eorũ contra noſtram præſentẽ conſtitutionem temerè admittentur, tam ſuſceptionẽ habitus quam profeſſionẽ, & inde ſecuta ex nunc prout ex tunc pari modo irritamus, et annullamus, viribus, & effectu carere decernimus.* Ratione quorum verborum cũ Conſilio omniũ doctiſſimorum virorum, profeſſiones multæ factæ ſtatim poſt datam dictæ conſtitutionis, fuerunt nullæ declaratę, & ab ipſis nulliter profeſſis fuit facta de nouo ſolemnis profeſſio iuxta formam dictæ conſtitutionis. Alij autem nolentes profeſſionem reiterare ad vomitum redierunt, & in mundo exiſtentes matrimonium contraxerunt. Quod in aliquibus generauit ſcandalum, quod certè non paterentur doctiſſimi viri, ſi dicta conſtitutio ſolum dictas profeſſiones irritaret, ſine illo addito ex nunc irritamus, ſcandalum enim in dubio leges non permittunt.

a *Concil. Trid. ſeſ. 34. ca. 1. in fi. de reforma.*

b *c. cum ſingula. de repu.*

ARTICVLVS VI.

Vtrum ad hoc, vt lex Canonica habeat vim legis, ſit expectandus populi conſenſus.

RESpondeo dicendo, quod Papa, & quicunq; Princeps habẽs authoritatem condendi leges poteſt compellere ſubditos ad earum obſeruationẽ, ſuppoſito, quod ipſæ ſint iuſtæ, & rationabiles. Hoc clariſſime in iure *c* probatur, prout ibi notat Archidiaconus. Et hanc opinionem tenet Hoſtienſis, & Antonius de Butrio & Imola, Burgos de Paz, & Syluester. Vñ nõ eſt expectãdus populi aſſenſus ad vim legis, prout tenet Felinus, & per multa fundamẽta tenet Burgos de Paz cõtra Guilielmũ Benedictum. A qua opinione nõ diſcedit doctiſſimus Couarruuias. Licet enim ipſe Couarruuias allegetur pro opinione Guilliermi, apertè tamẽ ſe explicat dicẽs, quod lex non dicitur recepta, quando per aliquos actus cõtrarios impugnatur, ſciẽte, & conſenriente principe. Et ita ſentit Couarruias, quòd nihil operatur inuoluntas populi de per ſe, abſque Principis voluntate. Et hæc opinio probatur; nã ſi contrarium eſſet verum, indirectè maneret penes populum poteſtas condendi leges, quę ſoli Principi competit nunc & à tempore, quo ei ſuum imperium, & poteſtatem contulit populus, prout colligitur ex iure. *d* Quod à fortiori procedit in conſtitutionibus, & legibus Papalibus, cum Papa non a populo, ſed ab ipſo Chriſto Domino habeat huiuſmodi poteſtatem.

c *c. de vulg. 23. q. 5. verſ. 6. Archid. Hoſt. Bu. & Imol. in c. 1. de treg. et pace, Burgos de Paz in præ. ll. Tau. n. 299. Sylu. in Sum. ver. lex. num. 6.*

d *Felin. in c. cogneſcentes nu. 7. de cõſt. Bur. vbi ſu. nu. 219. Ca. l. 2. varia. c. 16. n. 6.*

ARTICVLVS VII.

Vtrum liceat ſupplicare Papę, vt ſuas Conſtitutiones reuocet.

RESpondeo dicendo, nõ eſſe dubium, ſuam ſanctitatem poſſe ſupplicari, vt ſuas cõſtitutiones aut reuocet, aut moderetur prout notatur in iure. Immo & mala informatione facta, põt & clericus ſupplicare ſecundum Seluam. Et tunc ſecundũ ipſum ſupplicatur ad Papã ipſum bene informando. Secundũ gloſſam in pragmaticis ſanctionibus, vbi inquit, quòd Papa ſupplicatus de reuocatione, aut moderatione alicuius reſcripti particularis, peccaret; ſi talem ſupplicationem non admitteret. Et hęc ſupplicatio habet effectum, vt Papa benè informatus mutet ſentẽtiam in melius iuxta ea quæ in iure canonico tradũtur. Quod autẽ vertitur in dubium eſt, an talis ſupplicatio habeat effectum ſuſpenſiuũ ita quod obediendo literis Apoſtolicis, earum executionẽ ſuſpendẽtes, ſuppoſita ſupplicatione, non remaneant excõmunicati. De qua difficultate agũt Hoſtiẽſis, *e* Abbas, Palacius, Rubius, Driedo, & doctiſſimus Couarruuias. Ad quod dico primo, quòd executio reſcriptorum, & literarum particularium interpoſita ſupplicatione poteſt ſuſpendi, obediendo tamen reuerenter ipſis literis Apoſtolicis, allegando cum debita humilitate cauſas, & circunſtantias, propter quas non poſſunt cõmode executioni mandari. Et hoc probatur in iure, *f* vbi Papa dicit: *Patienter ſuſtinebimus ſi allegando dictas cauſas, & circunſtantias dicta litera minimè executioni mandentur*, & ſic ſecunda iuſſio ipſius Papæ eſt expectanda, prout dicit tex. *g* iuncta gloſſa ſumens inde argumentum contra miſeros prelatos, qui timẽt in tantum literas Domini Papæ, vt non audeant reclamare; quòd facere non debent, quando rationabilis, & iuſta cauſa id ſuadeat. Quã gloſſam Felinus, *h* Baldus & Innocentius ſequuntur. Vnde alia celebris gloſſa *i* dicit, quod non debent timere, ſed veritatem ſequi, quia ſic placebunt Deo, & Papæ. Non enim dicitur contra mandatum Regis, nec Papæ veniſſe, qui pro maiori vtilitate, & honore Papæ, aut Regis nõ facit id, ꝙ in aliquo reſcripto, aut literis particularibus ipſi imponitur faciendũ, prout pulchrè notant *k* Baldus & Alexander. Et hoc confirmatur. Nã executio præcepti ſuperioris differri poteſt, quotieſcunque maius damnum timetur ex executione, quam ex dilatione: quod fit vſq. dum apparet de vera præcepti iuſtitia, prout tenẽt. *l* Nauarrus, Soto, & Couarruuias. Et ita debẽt eſſe cauti iudices, vt ſemper obediant ſuperiorum pręceptis ea executioni mandantes, niſi contineant peccatũ, aut errorem intolerabilem, & quod in eorum exe-

cutione

e *§. ſed quod principi placuit inſtit. de iure naturali gent. ca. cum ex literis qui in integrum reſt. c. paſtoralis de appell. auth. quæ ſupplicatio. C. de precibus Imperato. offerendis. c. 2. 10. ti. de fratribus appell. verſ. fero pag. 42. in par.*

f *Selu. de beneſi. 5. p. q. 8. n. 10. ver. 19.*

g *Hoſt. in d. c. paſtoralis et ibi Ab. §. verũ. Palat. Rub. de beneſi. vacant. in cur. § 12. in fin. Dried. de liber. Chriſtia. l. 1. ar. 4. pag. 181. Couar. in prac. qq. c. 35. nu. 4.*

h *c. ſignif. de reſcript. Tex. iuncta gl. in auth. de mãda. Principis. ſi quis autem cellat. 3.*

i *Feli. Bald. & Innoc. in cap. ſi quando.*

k *Glo. in l. puniri ſi contra ius, vel vtilit. publicã Bald. in l. fi. C. de neg. geſ. Alex. conſ. 106.*

l *Nauar. in c. inter verba corol. 55. Soto de ſecret. tegen. 3. memb. q. 2. Couar. in cap. peccatum 1. p. n. 3. n. ſ. ...*

cutione, ſi opus fuerat ſuperſedeāt ſupplicatione interpoſita, & prout negotij qualitas exegerit, cauſas & motiua ſuperſedendi referant, prout notat Docliſſimus, & in practica verſatiſſimus *a* Auiles, qđ ipſum docuerunt nō minus docti Rodericus Xuares & Rebuffus. Ex quibus deueniēdo ad practicā infertur primo, quod ſi Generales, & prouinciales receperint literas a Domino Papa, vel ab aliquo Apoſtolicæ ſedis legato, ſuper aliquo negotio peragendo, poſſunt ſuperſedere ipſarū literarum executionem ſuſpendendo informando Dominū Papā, vel eius legatū de cauſis, rōne quarū talis executio non poteſt ſtatim fieri, etiāſi in ipſis literis mādatum cum excommunicatione latæ ſententiæ cōtineatur, prout dicit Ancharanus. *b* Infertur ſecundo, Quod prouinciales, & Guardiani literas à ſuis ſuperioribus recipientes, quibus aliquid ſub eadē pœna præcipitur faciendum, poſſunt iuſta interueniente cauſa id ipſum facere dilatando ipſarum literarum executionem, donec ipſi ſuperiores informati reſpondeant, quid ſuper ea re ſit agendum.

a Auil. in c. 1. de los Corregidores. nu. 23. Xuarez. alle. 2. verſ. 1. nu. 1. pote. negari Rebuf. 2. to. cōſti. Frācia tit. de reſcriptis, ar. 1. glo. 5.

b Anch. cō. 253

Dico ſecundò, quòd loquēdo de literis Apoſtolicis, quæ non ſunt particularia reſcripta ſuper aliquo particulari negotio a ſede apoſtolica emanata, ſed ſunt leges generales ad conſeruationem reipublicæ Eccleſiaſticę, vel regularis diſciplinæ, in communi, licet de ipſis poſſit fieri ſupplicatio, vt reuocentur, aut moderentur, non tamen poſſunt inferiores à Papa, quibus tales literæ diriguntur talē executionē earū ſuſpendere, ēt interpoſita ſupplicatione, expectando Domini Papæ ſecundam iuſſionem. Nam à lege vel ordinatione edita ab eo, qui habet poteſtatem ipſam condendi, ſicut non poteſt appellari, prout dicitur in iure, *c* vbi notant Doctores, & notat etiā Decius, ita ſupplicatione interpoſita non poteſt earum legum executio ſuſpendi. Nā ſuſpenſio executionis effectus eſt in hoc caſu ipſius appellationis, & grauamen legis vniuerſalis nō eſt grauamē, vt tenet Baldus: *d* quia legi omnes obedire debent: prout notatur in iure, *e* & ab omnibus debent cuſtodiri, prout dicitur in iure, *f* Et ſic ab eis nō licet appellare, prout tenet Rebuffus *g* cū cōi, & per cōſequens non licet ipſius legis executionē ſuſpendere interpoſita ſupplicatione: nā hoc re vera appellatio eſt. Et confirmatur. *h* Nam ſecundū legē iudicandū eſt, ētſi dura videatur iuxta id, quod in iure notatur, & vbi eſt certa pęna a lege, vel conſuetudine ſtatuta, nō poteſt ea per iudicem remitti neq; augeri, prout traditur in iure, *i* & docēt cōiter Doctores, & tradit Gloſſa optima. Facti enim quæſtio in arbitrio eſt iudicantis: pœnæ vero proſecutio non eius voluntati mādatur, ſed legis authoritati reſeruatur, vt docēt iura, & tradit Sebaſtianus Medices. *k*

c l. ſi res vbi Ba. col. 2. ff. de app. reci. ſext. & ibi DD. & i c. quia nos. de appel. Decius in ca. conſuluit. 3. eod. tit.

d Bal. in c. ad noſtram de appel.

e §. cripiat in auth. vt o. obediant iud. ci. prouincial. col. 7.

f l. leges. C. de leg.

g Rebuf. in l. ſcanola reſpōdit. §. ſiqua pœn. ff. de verb. ſign.

h l. proſpexit. ff. qui & a quib.

i l. 1. §. 1. ff. ad ſenatus cōſult. turpil. c. de cauſis et ibi Doc cō. a. de off. deleg. tradit glo. in c. licet ve. pœna de pœnis.

k Medic. in c. tru aut ē lex 42. diſt. nu. 74.

l l. ſi operum. C. de pœn.

m D. Tho. 1. 2. q. 90. art. 2. l. 1. de conſt.

Sed vt hæc quotidiana & maxime neceſſaria clariora fiat, eſt inquirendum, quæ ſit rō differentiæ, quare ſuſpendatur executio reſcripti interpoſita ſupplicatione, & non legis ea interpoſita. Pro huius dubitationis reſponſione eſt aduertendum primo, qđ reſcriptū eſt omne illud, quod Princeps ſcribit nō faciens ius generale, ſed ſpeciale in negotijs, & in perſonis, in quibus, & inter quas promulgatum eſt, ſiue tribuat ius, ſiue exercitium iuris alicui competentis, prout communiter in iure notatur. *l* At lex, & conſtitutio faciunt ius generale reſpectu perſonarum, & locorū, & negotiorum, pro quibus ipſe leges proponuntur: Et ſic dicitur communiter, quod lex ad bonum commune ordinatur; vt oſtendit, & probat D. Tho. *m* Licet enim præcipiat, aut prohibeat operationes, quæ ſunt in particularibus, illa tamen particularia referuntur ad bonum commune, non quidem communitate generis, vel ſpeciei, ſed communitate cauſę finalis, ſecundum quod bonū commune dicitur finis communis. Vnde ſufficit, quod regimen legis cōmunis ſit definitum ad bonum commune totius generis, licet ſit quibuſdam conueniens, quibuſdam vero diſconueniens, prout tradit Bartholomeus Medina. *n* Hoc iacto fundamento ad dubitationē facillimo negotio reſpōdetur, ſ. quod ideo interpoſita ſupplicatione alicuius reſcripti executio ipſius ſuſpenditur, quia pręceptū in tali reſcripto facit ius quoddā particulare ſecundum ea, quæ ex parte impetrantis proponuntur, in quo poteſt eſſe error propter malā informationē: & ideo nil mirū ſi velit Summus Pontifex, vt non ſtatim executioni mandetur, ſed expectetur ſecunda ipſius iuſſio, poſt aliam informationem ſibi traditam. At lex cum cōmuni bono conſulat, & ſit lata iuxta dictamē rationis iuſtitię, vult Sūmus Pontifex, vt etiamſi aliqui ex ea grauatos ſe eſſe cognoſcant, ne ſuſpendatur eius executio, etiam ſupplicatione interpoſita. Non. n. vt ait Medina, *o* debet legislator ſuam legem poſitiuam mutare ſecundum diuerſitatem variationis ſingulorum hominum, & temporum, ſicut peritus medicus, qui medicinam præparat, ac variat, prout opus eſt vnicuique ſingulari ſecundū diſpoſitionem complexionis ipſius in ſtatu, quem habet. Sed neceſſarium eſt, vt regimen legis communis ſit definitum ad commune bonū totius generis, licet ſit quibuſdam conueniens, quibuſdam verò nequaquam. Proinde oportet Rectores, & legislatores eſſe ſapientes, atque prudētes, & tales eſſe, qui tantum illuminationis ſint aſſecuti, quantum ſufficit non ſolū ad regendos ſe ipſos ſolos, ſed quantum ſufficit ad dirigēdum & regendū alios, vt conſiderent, quid in condenda lege, aut in dando præcepto, liceat, deceat, & expediat vtilitati, aut directioni eorum, quibus lex, aut præceptū imponitur, ne incidant in damnationem, quam comminatur Eſaias, *p* dicēs *væ qui cōdunt leges iniquas.*

n Med. 1. 2. q. 96. art. 3.

o Medi. vbi ſu.

p Eſai. c. 10.

Ex his infertur, quòd ſi quādo Summus Pōtifex aliquam legem pro regularibus cōſtituat (ſicut fuit illa cōſtitutio D. Clemētis de largitione munerū) poſſunt regulares ſentiētes ſe eſſe multū grauatos ſuam Sanctitatē ſupplicare, vt eam dignetur ſua benignitate moderari; nō tamen interpoſita dicta ſupplicatione poſſunt eius executionem ſuſpendere. Vnde tali legi ex contemptu contrariantes, mortaliter peccabunt, & minimè pęnas ipſius fugient. Et ſupradicta ſunt maximè obſeruanda. Hęc enim nō penetrātes vidi aliquos doctos toto cælo aberrare aſſirmantes legem Domini Papæ non eſſe executioni mādandam, ſupplicatione interpoſita, donec ſecunda iuſſio ſuæ Sanctitatis ſuperueniat.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum ſuſpenſio literarum Apoſtolicarum poſſit fieri ſine aliqua iuſta cauſa ſupplicatione interpoſita.

RESpondeo dicēdo, certiſſimum eſſe apud omnes, literas apoſtolicas ſine iuſta cauſa minime poſſe detineri, ne executioni mandentur, vt ex ſupradictis ſatis patet. Cauſæ autem iſtius detētionis ſunt variæ, quę arbitrio boni, & docti, & pij viri relinquuntur: ſicut relinquuntur omnia quæ in iure non habent expreſſam determinationem: nam arbiter eſt, qui habet aliquid determinare ex bono, & æquo extra iudicium iuxta ea, quæ notantur in iure. *q* Sed non poſſum ſubticere vnam principalē cauſam, propter quam huiuſmodi detentio, & ſuſpenſio poteſt optimo iure fieri: & eſt, quando literę Apoſtolicę ſine cauſa tollunt iura tertij, nō enim

q c. niſi eſſent de praben.

Papa poteſt ſine cauſa tollere ius tertio quæſitum, prout concludunt Andreas *a* Iſernia, & Palacios Rubios, & Rebuffus, & facit tradita per doctiſſimũ Soto. Papa enim in dubio nemini vult præiudicare neq; præiudicium facere, prout tradit *b* Baldus, & in priuilegio Epiſcopi nõ videtur derogari per reſcriptũ Papę ſecundum Decium. *c* Adeo quod ſi aliqua verba reperiantur in reſcriptis apoſtolicis, per quæ ius tertio videatur auferri, cenſetur illa ſuper ſtua ſecundum Gomezium. *d* etiam ſi motu proprio conceſſa ſint: & etiam ſi certa ſcientia concedantur ſecundum Abbatem. *e* Imò ſi aliquo caſu contingeret, Papam ius tollere, præſumitur hoc per circumuentionem & importunitatem feciſſe, ſecũdum Gomezium, *f* & Caſſiodorum, & Rebuffum enumerantem ea, quæ per importunitatem cenſentur conceſſa. Vnde dicitur, quod ſi per ſpeciale gratiam vni factam, & per reſcriptum alicui Papa videretur præiudicare, cenſeri debet non fuiſſe bene informatus ſecundum eundẽ Gomezium. *g* Ex quo ad ſingularia deueniendo infertur, quod ſi a Papa impetraretur reſcriptum, vt relegatur Prouincialis in religione, verbi gratia, Patris N. Franciſci vocatis ad electionẽ ipſius Guardianis, & Patribus eiuſdem Prouinciæ (ſicut ego vidi in facti côtingentia) tale reſcriptum ſubreptitium debet iudicari, & contra voluntatem côcedentis impetratum, & per importunitatem, circumuentionem, & ſubreptionem, & per conſequens non neceſſario eſſe ſtatim execu tioni mandandum: etiã ſi imponat præceptum cũ excommunicatione ipſo facto: Et Papa debet informari ſupplicatione interpoſita continente inconue nientia & obſtacula, quæ eius adimplementum ipſe, & iudice impediunt. Quod probatur, nam tale reſcriptum tollit ius in noſtra religione quæſitũ conuentibus, qui habent ius mittendi diſcretos habentes in ipſa electione vocem actiuã, & paſſiuã, prout in o dinationibus generalibus *h* Toletanis continetur, cuius conſtitutionis verba ſunt: *Statuitur præterea, vt in quocunque Conuentu vnus diſcretus eligatur ad Capitulũ Prouinciale trãſmittendus, qui ſimul cũ Guardiano illius loci omniũ fratrũ ibidẽ commorantium voces, & vota referret ad omnia, quæ in capitulo prouinciali ſunt peragenda.* Quod nis ipſorum conuentuum Papa non præſumitur auferre, cum ipſis ſit quæſitum rônabiliter authoritate Apoſtolica propter regulã iuris, quia dicitur, id, quod oẽs tangit, ab omnib. approbari debere: Vnde ſimile reſcriptum cum debita reuerentia & obedientia ipſi prælati non neceſſario debent ſtatim executioni mandare; Sed pôt ſua Sanctitas ſupplicatione interpoſita informari de præiudicio iuris quæſiti, & ſuſpendi, donec ſecunda ſuæ ſanctitatis, aut ſedis Apoſtolicæ miſſio accipiatur: vt optimè in ſimili caſu docet doctiſſimus Caietanus, *i* quem ſequuntur grauiſſimi Patres Simancas, & Victoria. Nec ſupradictis obſtat, quod in prædicta Bulla dicatur, quod dicta electio fiat a prędictis Patribus non obſtantibus ordinationibus, &c. Nam reſpondetur, quod nulla plenitudo verborum appoſitorum in reſcriptis tollit ius quæſitũ tertio niſi aliud expreſſe appareat, prout tradit Felinus. *k*

a Iſernia in ca. 1. v. ſiumina n. 5 quæ ſunt regalia in vſib. feu. Rubios in ac. de benefi. vaca. in curia. § 4 cum ſeque. Rebuf. in praxi, benef. in reg. de non tollẽdo ius quæſi. glo. 6. nu. 13. & 14. & denotat. q. 21 n 62. Sot. li. 3. de iuſ. q. 6. ar. 3. col. pe. p. 244.
b Bald. vel. aut pauſũ in ſi C. de vſuris.
c Decius conſil. 69. n. 25. & 26.
d Gom. de iure quæſit. quæſ. 1. in prin. fo. 27.
e Abbas in c. 1. p. 20. de in.
f Gom. d. cl. q in prin Caſſiod. in regul. de tollaus deciſ 39. nu. 5. Rebuff. 2. to. con ſtit. Franciæ ti. de reſcr. n. 2. gl. 3.
g Gom. vbi ſup. p. 3.
h Ord. Tol. tit. de diſc. abols. p. 16.
i Caiet. 1. to. tract. 8. Th. ut. de authorit. P. ap. et conc. c. 27. ver. ad 2. rationem. Simanc. de inſt. catho. ti. 48. nu. 34. & 35. vict. in relec. de poteſtate Pap. & cõc. l. 22. propoſi.
k Fel. in ca. veniens de teſt.

ARTICVLVS IX.

Vtrum pœna legis liget ignorantes.

RESpondeo dicendo, quòd qui ignorat legẽ, vel ſtatutum probabiliter abſque culpa et leuiſſima, vt quia iuſtam ignorantiæ cauſam habeat omnem pœnam legis, vel ſtatuti dicitur euitare, nec enim diſpoſitione ligatur iuxta quandam legem. *l* Dixi iuſtam cauſam ignorantiæ, nam ſi ignoranti poſſit imputari, cur ipſe neſcierit, punietur, quia tunc non erit iuſta ignorantia, non enim licet ignorare, quod publicè poſitum eſt iuxta doctrinam iuris manifeſtam. *m*

Aduertendum tamen, quod ſi ignorãs eſt abſq; dolo, non tamen abſque lata culpa, vt quia ſtatutũ ignorabat, quod omnes ſciebãt, & ſtatutum dicat, quod quis puniri debet de dolo facto, vel expreſſo tunc talis ignorans abſq; dolo exiſtens excuſatur, punitur tamen ratione latæ culpæ aliter, quam ſtatutum dicat niſi etiam in his, in quibus lata culpa dolo æquiparatur, nam licet regulariter lata culpa dolo æquiparetur, vt dicitur in iure; *n* in multis tamen non ambulat pari paſſu cũ dolo, vt quando ratione doli corporis afflictiua pęna imponitur: Et in aliis caſibus adductis a Sebaſtiano Medices. *o* Vnde dicendum eſt, quod ſtatutum ligat ignorantes, quando fuerunt in lata culpa, quæ dolo æquiparatur omnino, hoc ſtatutum dicat, quod tãtum comprehendere intendit illos, qui fuerint in dolo iuxta quandam legem, *p* quam limitationem intelligo, niſi lex, vel ſtatutum dolũ ſpecificum, & qualificatum requirat.

Quando vero ignorans ſolum in leui, vel leuiſſima culpa fuerit, cum regulares tãtum criminaliter puniantur, puniendi ſunt criminaliter, mitius tamẽ ſunt caſtigandi, licet in totum non ſint abſoluendi argumento eorum, quæ in quadam lege notantur, & magis qualificati in religione patres minori pęna ſunt afficiendi argumento eorum, quæ in ſimili notant communiter Doctores. *q*

Pro complemento autem huius articuli quoad noſtrum propoſitum eſt aduertẽdum, quod qui ad duxerit ignorantiam probabilem legis, audiendus erit, atque excuſandus etiam poſt lapſum duorum menſium, dummodo iuſtam, ac neceſſariam ignorantiam probet iuxta doctrinam cuiuſdam legis, nam ex quo poſt lapſum duorum menſium præſumitur ſcientia, ignorantia probanda eſt, vt dicitur in iure, vt poteſt contingere in eo, qui tempore publicationis erat in partibus remotiſſimis, quæ ignorantia per iuramentum probari poteſt quando alia probatio non habeteur, ratio eſt, quia ſcientia, vel ignorantia pendent ab animo, & ea, quæ pendent ab animo, per iuramentum rectè probari poſſunt, vt ita ſunt quæ iam gloſſæ *r* & probatur in iure & dicunt Doctores communiter cum Bartolo, & Alexandro. *ſ*

Et etiam aduertendum, quod extrauagantium conſtitutiones, cum non ſunt publicè notæ, etiã ignorantes, ignorantes excuſantur, quia tales non præſumũtur perueniſſe ad notitiam cuiuslibet iuxta *t* Baldum, & alios, quos tradit *u* Alciatus.

ARTICVLVS X.

An conſtitutio non recepta liget.

RESpondeo dicendo, quod non. Nã leges confirmantur, cum moribus vtentiũ approbãtur, prout ait D. Auguſtinus. Et ſic dicitur i iure *x* Ciuili, qd ipſæ leges nulla alia ex cauſa nos tenẽt, quam pro iudicio populi receptę ſunt. Et ſic ait Nauarrus *y* quod lex, antequã recipiatur, ſaltem per maiorem partem ciuitatis, cuius pars eſt, tranſgreſſorem non ligat: quoniã promulgata videtur cu conditione, ſi recipiatur ſaltẽ per maiorẽ partem, vt ſingulariter dixit Dominicus *z* per recẽtiores receptus: & pro-

l l. ſi. ff. de decre ab ord. faciend.
m c. non imputatur. 1. q. 4. c. ſine culpa de reg. iu. lib. 6.
n l. quod Nerua. ff. depoſit.
o Medices de legib. & ſtat. p. 4. q. 7.
p l. magna. ff. de ver. ſig. l. abſentem. ff. de pæn.
q l. in ſeruorum ff de pæn. l. 1. ff. eod.
r l. fin. de decr.
ſ l. ſine poſſidetis. l. actio. C. de probat. c. propoſuiſſi. eo. tit.
t Glo. in § alia inſt. de actio. gl. gl. in l. 1. §. ſignificaſti de homi. Cardi. Cle. 18. 9. de conſang. et effin. ad. d. comm. ti. c. eos. de tẽpo. ordin. Bar. in l. inter oẽs. §. recte de fur. Ale. conſil. 71. vol. 1. col. 2.
u Bal. in l. leges ſacrat. ſſime, C. de legib. Alcia. 3. reg. præſump. 31. nu. 5.
x Habet. in §. leges. 4. d. l. ac qq. ff. de ll.
y Nauar. ca. 3. nu. 21.
z Domin. in d. §. legis vbi dd. & in c. de conſ. d. 1. Fely. in ca. 1. de trien. & pace. a nu. 12 ver. intell. 4. & in n. 13. conſid. 2.

Digitized by Google

& profundius Doctiſſimus Felinus. Et hoc probãt prædicti Patres; nam præſumitur, legislatorem ferre illam ſub cõditione, ſi fuerit recepta, & in hoc nullam inuenio difficultatem. Difficultas autem eius dubij verſatur in eo ſolum, vtrum primi non recipientes peccent? Ad quod reſpondeo, quod ſic, niſi aliqua rationabili, & iuſta cauſa excuſentur, ſiquidem omnes tenentur præpoſitis ſuis obedire: & non eſt in poteſtate ſubditorũ leges à ſuperioribus latas recipere, vt dictum eſt ſupra. Quod præcipue habet locum in legibus latis à Domino Papa, qui non ab hominibus, ſed à Deo habet ſuã iuriſdictionem. Dixi, *niſi rationabilis, & iuſta cauſa.* Et rationabilis & iuſta cauſa erit, quando aliqui volentes ſeruare legem, & cõſtitutionem, vident ſuos maiores, aut maiorem partem illorum; quib. fuit impoſita, eam non ſeruare, neque cæpiſſe ſeruare, prout tenet D. Thomas, *a* & Archidiaconus. Cũ enim lex reſpiciat vtilitatem communem, non videtur eius lator vnum velle, vel alterum ligare ad ſeruãdum, quod alij non ſubditi non ſeruant, prout ait doctiſſimus Nauarrus. *b* Vnde attendant maximè regulares, an eorum ſuperiores, aut maior pars ſuæ religionis ſeruent Papales inſtitutiones. Nam ſi ab his non ſeruantur, nõ eſt, cur ſcrupulis agitentur, ſi eas ſimiliter non ſeruant, volentes ipſas in præparatione animi ſeruare. Vnde conſtitutio Sixii *c* Quinti, interdicens, *ne quis regularis alterius prouinciæ intra aliquod monaſterium, domum, vel locu alienæ prouinciæ, etiam tanquam hoſpes ad modicum tempus recipi poſſit, niſi à ſuperiore loci, vbi reſidebat, & a quo diſceſſit licẽtiam expreſſam in reſcriptis exhibuerit, vel niſi ſatis cognitus ſit.* Et addit ſanctiſſimus Põtifex: *Id obſeruari volumus non ſolũ in religioſis de vna ad aliam prouinciam, ſed in his quoque, qui proficiſcũtur de vno in aliud eiuſdem prouinciæ monaſterium, tam ſui, quam alterius ordinis.* Cõſtitutio iſta Sixti Quinti, ſi non ſeruatur à maiori parte ſuperiorum alicuius religionis, non eſt, cur alij ſuperiores faciant cõſcientiam de ipſius tranſgreſſione, cum ex dictis iuſtam habeant cauſam non obſeruandi eam.

a D. Th. 1. 2. q. 96. ar. 6. & 2. 2 q. 47. ar. 3. Archi. in c. vtinã. 76. d.

b Nau. li. 1. conſil. tit. de conſti. conſ. 1. nu. 23.

c Habet in conſti. 2. moderato ria, 5. conſti. de illegitimis.

ARTICVLVS XI.

Quando dicetur conſtitutio non recepta, vt non habeat vim legandi.

RESpondeo dicendo, quòd renuente populo legis receptionem, ſciente Principe, & tacente, per aliquos actus cõtrarios remaneat lex inermis, prout ait gloſſa *d* affirmans, Epiſcopos quoſdã non teneri de tranſgreſſione canonis, qui moribus vtentium receptus non eſt. Et eãdem opinionem tenet conſimilis Gloſſa. *e* Et tunc dicitur, legem non eſſe receptam, quando excluditur per aliquos actus cõtrarios Principe ſciente. Dicitur etiam, non eſſe receptam, quando eo ignorante per decennium lex negligitur, & omittitur ſecundum Felinum contra Abbatem, qui exiſtimabat ſpatiũ quadraginta annorum eſſe neceſſarium. Quam opinionem Felini, vt magis veram, & communem, libenter recipiunt Duennas *f* & Couarruuias. Hæc autem concluſio ampliatur primò, vt habeat locum, ſiue ſit lex, ſiue ſtatutum, ſiue decretalis, ſiue extrauagans Summi Pontificis: quæ niſi vſu receptæ ſint, nemo eas ſeruare tenetur. Et eſt communis *g* opinio inter communes opiniones relata. Secundo ampliatur, etiam ſi lex de nouo emergens deroget omni contrariæ cõſuetudini; non enim habet locum ſua diſpoſitio, ſi à principio nõ fuit recepta. Quia licet ſit verum, quod non valet conſuetudo contra legem conſuetudinem derogantem vt tenet Abbas, *h* Antonius de Butrio, & Bartolus, debet tamen intelligi dicta clauſula derogatoria conſuetudinis reſpectu præteritæ conſuetudinis antecedẽtis ipſius legis promulgationem, non autem de cõſuetudine futura ipſam ſubſequẽti. Nam corruẽte aliqua diſpoſitione per contrariam conſuetudinem, corruunt etiam clauſulæ in ipſa diſpoſitione inſertæ, vt ait notabilis Gloſſa, *i* quam Iaſon, & Duennas ſequuntur. Et aduertendum eſt, quod in dubio præſumuntur leges, conſtitutiones, ſtatuta eſſe vſu recepta. Vnde qui eas in ſuum fauorem allegat, habet intẽtionem pro ſe fundatam, & ille, contra quem allegantur, debet probare, ipſas minimè eſſe receptas ſecundum Bartolum, *k* quem ſequitur Rolandus à Valle.

d Glo. in c. 1. de treg. & pace.

e Glo. in l. rẽ nouam. §. Patro. C. de iudicijs.

f Duenn. de re. 79. ampl. 5. Coua. lib. 2. va. ca. 16. n. 6.

g Mich. Th. cõmun. opin. fol. 561. col. 1.

h Abb. in c. fin. de conſ. n. 22. et But. ibi in repe. n. 53. Bart. in l. de qq. nu. 4. ff. de leg.

i Glo. in l. ſ. patronus. §. patronũ ver. l. abiana. ff. ſi quid in fraudẽ patroni Iaſon in l. certi conditio n. 6. ff. ſi certum peta. Duen. reg. 144. limit. 2.

k Bar. in l. ill. n. 5. ff. de ver. obli. Valle tib. o cõſ. conſ. 90. nu. 53. & 54.

ARTICVLVS XII.

Per quot actus contrarios legis obligatio ſciente Principe euacuatur.

RESpondeo dicendo, quod ſecundum Abbatẽ *l* ſufficit binus, aut trinus actus cõtrarius ſciente legislatore, vt lex non habeat vim. Quæ doctrina fuit etiam Bartoli, *m* quam ſequitur Caſſaneus. Et confirmatur, Nam ad inducendam cõſuetudinem binus actus ſufficit, & frequentia actus contingit, quando bis fit, nam quòd bis fit, frequẽter fit iuxta Gloſſam *n* ſingularem, quã poſt alios ſequitur Humada addens, non eſſe neceſſarium, quod iſti actus ſint iudiciales. Et eſt ſummopere notandum, quod non eſt neceſſarium, illos actus fieri in præſentia Principis legislatoris, vt ipſi legem infringant. Nã ſicut conſuetudo poteſt induci, & valet initio ignorante Principe legislatore, prout tenent Abbas, *o* Barbatius, & communis ſecundum Michaelem, & tenet etiam Auendaunus inquiens, quod ſcientia Regis non exigitur ad introducendam conſuetudinem, quia ſi rationabilis eſt, ſeruanda eſt, & habet voluntatem, & approbationem ipſius Regis tacitam: & ſic non eſt neceſſariũ, quod prædicti actus fiãt ſciente Principe, & legislatore. Satis enim eſt, quod fiant ſcientibus auditoribus regiis, & ipſius principibus correctoribus: prout tenet Burgos *p* de Paz. Et ita videmus, non argui a Theologis de peccato mortali eos, qui faciunt aliqua contra extrauagantes aliquas apoſtolicas, propterea quod per contrarios actus non ſunt receptæ, qui actus non fiunt ſciente Papa, ſed ſcientibus Nuntiis Apoſtolicis, & locorum Ordinariis, & ſuperioribus, quibus incũbit hæc executioni mandare, & ipſi nullo modo dictis actibus contradicunt. Vnde infertur, non peccare mortaliter, neq; incidere in excommunicationem Rectores, & Magiſtratus cõſentiẽtes. Tauros agitari contra conſtitutionem Domini Papæ Pij Quinti, datam Romæ apud Sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſexageſimo, ſeptimo Kalendas Nouẽbris Põtificatus ſui anno ſecundo. Quæ conſtitutio licet a Gregorio XIII. anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quinto, vigeſima quinta die Auguſti, fuerit quantũ ad ſeculares moderata, permittendo ipſorũ taurorũ agitationem, dummodo nõ fiat in die feſto, & dũmodo ẽt Rectores, & Magiſtratus curent diligenter, vt ita fiat prædicta agitatio, ne aliquod homicidium contingat, ipſos tamẽ Magiſtratus, & Rectores docti, & periti Theologi de peccato mortali nõ arguunt, tam os agitari conſentientes, nõ adhibita maiori diligẽtia ad euitanda homicidia, quam adhibebatur ante ipſarum

l Abb. in ca. de treg. & pace.

m Bart. in l. de qq. n. 10. ff. de ll. Caſ. in conſuet. Burg. rubr. 1. 6. 4. fol. 116 n. 34

n Glo. in rub. C. quæ ſit longa cõſuetudo Humada in ſcholy. ad ll. par. in l. 30. ti. 2. gl. 3. nu. 3.

o Abb. in c. fin. de conſu. n. 13. et ibi Barba. n. 7. Mich. Th. c. mm. opi. f. 23 Auẽda. de exequ. mãda. Prin. 1. p. c. 8. nu. 3.

p Bur. in l. 1. Taur. nu. 232. & 233.

Digitized by Google

conſtitutionum promulgationem & receptionem. Et vt conſtat ex Gregorii Tertii decimi conſtitutione nimio maior diligentia ab ipſo Summo Pontifice deſideratur. Et ratio eſt, quia in ſua cōſtitutione Pius Quintus vniuerſis venerabilibus Patribus Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis; aliiſque locorum Ordinariis in virtute ſanctæ obedientiæ ſub obteſtatione Diuini Iudicii, & interminatione maledictionis æternæ præcepit, quatenus in ciuitatibus, & diœceſibus propriis, præſentes ſuas literas publicari faciant, & præmiſſa etiam ſub pœnis, & cenſuris Eccleſiaſticis obſeruari procurent. Quod præceptum in ſua cōſtitutione innouat Gregorius XIII. quod nō videmus ab ipſis obſeruari. Imo ipſis ſcientibus, & conſentientibus ſine vlla moderatione agitantur. His tamen addendum eſt, quod lex non tollitur per non vſum, ſi caſus, in quo ipſa executioni mandetur, intra decennium non aduenit. Nā ſi nullus talis incideret caſus, non propterea minus recepta dicitur, nec propterea in diſſuetudinem abit, prout tradit Marcus Antonius Cuccus, *a* † Circa hunc tamen articulum aliqua dicemus in ſecundo tomo, in quæſtione de legibus quoad ipſarum ceſſationem. †

a Cuccus lib. 1. maio. inſti. titu. 3. in fin.

ARTICVLVS XIII.

Quando lex poſitiua obliget ad peccatum mortale.

RESpondeo dicendo, quòd ſuppoſito ipſam legem eſſe iuſtam, rationabilē, & vſu hominū receptam poſt huius ſolemnem promulgationem, ſi proponatur per verba præceptiua, & conſtet de legiſlatoris mente, quod vult ad peccatum mortale obligare, ad ipſum ſine dubio obligabit, ſi in materia graui frangi contigerit. *b* Ita gloſſa, quā dicit communem Barbatius, & Martienſus, Antonius Gomez, & Couarruuias. Et hanc doctrinam approbat D. Thomas, & omnes communiter Theologi. Et doctiſſimus Alphonſus de Caſtro. Sed prędicta concluſio nimis vniuerſalis eſt: nō enim ex ea poſſumus colligere, quando lex canonica, aut ciuilis obliget ad peccatum mortale. Cum iuxta ſupradicta hoc pendeat a voluntate legiſlatoris, an ſcilicet voluerit transgreſſores ad mortale obligare; ideo operæ pretium erit legiſlatoris mentem inueſtigare, & conicere ex verbis conſtitutionis ab eo latæ. Et quamuis non ſint ſemper per legem fixa, & decreta omnia verba, quæ indicent ipſum ad culpam mortalem obligare velle, aliqua tamen ex iure colligi poſſunt, quæ in pręſenti articulo explicare decreui. Quapropter dico, quod ſi de mente conditoris legis conſtat, quod vult ad mortale obligare, in claris non eſt opus coniecturis, prout in *c* notatur. Si vero non conſtet, ad verba recurrēdum eſt, quæ aliquando ſunt præceptiua, aliquando inhibitoria, aliquando mandatoria, aliquando conſultoria, & ſi ex his mens legiſlatoris haberi non poteſt, recurrendum eſt ad materiam, & pœnas ibi impoſitas. Vnde Soto *d* aſſignat hanc regulā. Omnis lex, quę abſolute fertur, id eſt, quę contrarium non explicat, obligat ad peccatum mortale, vel veniale ſecundum materiā prohibitam. Quod vt clarius eluceſcat, dico primò, quod omnis lex præceptiua canonica, ſiue ciuilis, ideo in foro in conſcientia obligat, quia præceptum eſt cōmonitio ſuperioris, vel legis ad aliquid faciendum, vel omittendum de neceſſariis ad ſalutem ſecundum Diuum Thomam *e* quē refert Syluester. Et verba, quæ indicant, legē eſſe pręceptiuam, & conditoris mentem efficacem,

b Glo. in cap. qui in eccleſ. de conſt. Bar. in l. ſi unt num. 8. ae reſtit. Marien. l. 5. cōpillati- nū. lib. 2. titu. 2. gl. 3. nu. 8. An. Go. in l. 3. tauri. n. 13. D. Th. 1. 2. q. 96. Caſt. li. 1. de l. pœnal. c. 5. f. 44. docu. 4.

c l. Contin. ff. de verb. obl.

d So. lib. 1. de iuſtu. q. 6. ar. 5.

e D. Tho. 2. 2. q. 44. ar. 1. Sylu. v. præceptum.

ad transgreſſores de peccato mortali damnandos, ſunt hæc, *præcipio, mando, iubeo, prohibeo, inhibeo, veto, interdico.* Verba autem æqui pollentia præcepto (de quibus idem eſt iudicium) ſunt, *dicant, teneantur, neceſſario, neceſſe eſt, non licet, non poteſt.* Vel ſi alicui verbo ex omnibus ſupradictis addentur ſequētia verba, *in virtute ſanctæ obedientiæ, aut ſub interminatione gehennæ,* ſecundum Caſtro *f* reprobātem Abbatē dicentē, quod omne illud, quod per verbum imperatiuum ponitur, æquipollet præcepto. Et *g* Nauarrus addit, quod iſta verba, *teneantur, obligentur,* & alia *obligamus, vetamus, inhibemus, mandamus, interdicimus, & præcipimus,* ex ſe, & ex ſua natura primitiua, & originali in lege poſita nō indicant eſſe mentem legiſlatoris, trāſgreſſores ad peccatum mortale obligandi: verē tamen obligāt ex communi vſu Conciliorum, & Doctorum, qui indicant, legiſlatoris mentem eſſe tranſgreſſores ad peccatum mortale obligandi iuxta canonicas ſanctiones, niſi clauſula aliqua ibi inſerta aliud ſignificaret. Et ſic limitat Nauarrus *h* prædictam concluſionem ad ſanctiones canonicas, ita quod non procedat in diſpoſitione legum ciuilium. Contra quem communis ſchola opponitur, neque ab ea eſt recedendum ſecundum Antonium Gomez, & Matienço, & alios patres ſuperius allegatos.

f Caſt. in d. c. 5. nu. 46. col. 1.

g Naua. in Manua. c. 23. n. 50. & 52.

h Naua. vbi ſupra num. 54. & 55. & 64.

Secundò dico: Quamuis regulariter prædicta ſint vera, aliquando tamen dicta verba improprientur. Nam eo verbo, quo frequenter vti ſolent omnes ad deſignandum obligationem ad culpā mortalem, aliqui vſi ſunt ad ſolam venialem manifeſtandam, alii vero è contrario ad mortalis culpæ obligationem. Hoc ex aliquibus iuribus conſtat notatis a Caſtro *i* & Syluestro dicentibus, quòd hoc verbum, *mando,* aliquando ponitur precariè. Nam quidam Canon *k* ait, Epiſcopum mandare Papæ, quod ſignificat precari. Et econuerſo verbum, *rogo* ponitur pręceptiuè, vt in alio Canone *l* continetur. Vnde ſingulariter dixerunt Panormitanus, *m* & Geminianus ex Ioannis Andreæ doctrina; quod lex humana poſitiua iuſta, etiamſi non loquatur per verba præceptiua, trāſgreſſores ad culpam mortalem obligat, ſi conſtet, materiam eſſe præceptiuam, puta de neceſſariis ad iuſtitiam, & charitatem, vel ad diuinam reuerentiam. Vnde infero intellectum ad quandam decretalem Innocentii *n* III. vbi dicitur, quod clerici non debent contribuere pro neceſſitatibus, vel ciuitatum vtilitatibus ſeu aliorum locorum, etiam vbi laicorum non ſuppetunt facultates. Addit enim ibi Summus Pontifex; propter imprudentiam tamen quorundam, Romanus Pontifex prius cōſulatur. Hoc enim verbum *conſulatur;* licet ſecundum ſuam primitiuam naturam, præceptum minime imponat: grauitas tamen materiæ, quæ eſt immunitas eccleſiaſtica (de qua in dicta decretali) præceptiuum eſſe indicat.

i Caſtr. vbi ſup. f. 45. col. 2. in fi. Syl. vbi ſu. n. 2.

k ca. mandatis. 192.

l c. rogo. n. qō. 3.

m Pan. in c. clerici de vita Gemini. in ca. animarum periculis de conſt. li. 6.

n c. aduerſus de immu. Eccleſ.

Tertiò dico. Quod ſi lex loquatur per verba cōſultiua, aduertendum eſt, duplex eſſe conſilium, vnum perfectionis, aliud honeſtatis, de quibus loquuntur gloſſa, *o* & Innocentius. Et leges loquentes per prædicta verba non obligant ad peccatum mortale, prout teſtantur Abbas *p* & Felinus, niſi aliquis ſe aſtringat Conſilio per votum, vel veniat contra legem conſilii ex contemptu, prout ait Felinus *q* communiter receptus, vel quam lex continet conſilii reuerentiam. Conſilii autem reuerentia eſt, quando materia, quæ conſulitur, eſt neceſſaria, aut propter reuerentiam eius, cui tale conſilium, imponitur, vtitur lex verbo conſultiuo, non præceptiuo ſecundum Antonium de *r* Butrio, Imolam, & Felinum.

o Glo in c. 1. de conſt. Innoc. in c. 5. de vit. 1. to.

p Abb. in d. ca. 1. nu. 4. vbi Fel. num. 20.

q Fel. vbi ſupr. num. 22.

r But. Imo. in c. d. 1. & Fel. ibi. num. 23.

Quartò

Quarto dico. Quod ſi neque ex legis verbis, & canonis, neque ex materia conſtat de mẽte legiſlatoris, velle obligare traſgreſſores ad culpam mortalem, recurrendum eſt ad pœnas conſtitutionum, quia ſi imponitur pœna excommunicationis latæ ſententiæ, vel ferendæ, videtur lex eſſe præceptiua, & ſic obligare ad culpam mortalem, cum nemo excommunicetur, niſi pro tali culpa. Ita tenet Syluester. *a* Idem quoque erit ſi lex pœnas corporales imponat, puta decapitationẽ, vel mutilationẽ mẽbri. De quo melius locutus eſt Caſtro dicens, quod ſi verba talia ſunt, quod præceptum apertè non indicent, n q; æquipolleant verbis præceptiuis, qua lia ſunt, *decernimus, ſtatuimus, ordinamus, volumus, ſancimus*, tunc diligenter aduertendum eſt, ſi pœna aliqua ibi contra traſgreſſores ſtatuitur, quæ ſi talis eſt, quæ niſi pro peccato mortali infligi non poteſt, ex illa pœna adiuncta conijcitur intentionem legiſlatoris fuiſſe tranſgreſſorem ad mortalem culpam obligare. Et pœnæ hoc ſignificantes ſunt *excõmunicatio, degradatio, priuatio eccleſiaſtica ſepultura, mors, carcer perpetuus, omniũ bonorũ confiſcatio, infamia*, non autem *irregularitas, ſuſpenſio, & interdictum*. Hæc enim ſine peccato mortali infliguntur, iuxta id quod dicitur in iure. *b*

a Syluest. in ſũ. verb. præcep. nu. 3.

b c. ſi ciuitas, e. ſi ſent. de ſentẽ. excom. lib. 6.

Quinto dico, quod eccleſiaſticos præceptiuos ca nones negare (ſi materia eſt debita, & ipſi ſint vſu recepti) obligare ad peccatum mortale hæreticum eſt: at negare legibus ciuilibus iſtam authoritatem, vt poſſint obligare ad peccatum, temerarium omnino iudicatur, prout reſoluit doctiſſimus Soto, *c* Ex his colligere poſſunt Regulares quando ſub pœna peccati mortalis teneantur obſeruare eccleſiaſticas ſanctiones: dixi eccleſiaſticas ſanctiones, nam ad leges imperiales, vtrum ſint obligati, in articulo ſequenti ventilabitur.

c Sot. libr. 1. de iuſ. q. 6. ar. 4.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum regulares legibus ciuilibus obligentur.

REſpondeo dicendo, hanc quæſtionem de eccleſiaſticis loquendo, reſoluere doctiſſimè Victoriam, & Soto, qui concludunt, quod licet clerici ex priuilegio eximantur a legibus ciuilibus, non eximuntur tamen a legibus, quæ ordinãtur ad bonum commune, quæ non dedecent eccleſiaſticos, vt quod certo tempore a venatione abſtineant, & quod non vendant triticum vltra taxatum pretiũ, cæterum non tenentur ſeruare leges quæ in odiũ eccleſiaſticorum fuerunt inſtitutæ. Denique eccleſiaſtici, & regulares, leges ciuiles ſeruare tenentur, quarum tranſgreſſio contrariatur charitati, aut iuſtitiæ. Verbi gratia eſt in Hiſpania penuria tritici; præcipit lex ne deferatur extra regnum triticum. Hæc lex obligat ad mortale ſeculares, Eccleſiaſticos & regulares; nam contrariũ facere eſt in graue detrimentũ Reipublicæ, aut proximi. Præcipit lex ne vẽdatur triticum vltra taxam ab ipſa lege iuſtè impoſitam. Hæc lex obligat ad mortale Seculares, Eccleſiaſticos, & regulares. Nã cõtrarium fieri eſt peccatum contra iuſtitiam. Licet enim Eccleſiaſtici & regulares a iuriſdictione ciuili eximantur, non tamen eximuntur ab obligatione, ad quam ſecundum ius naturale & diuinum tenentur, nihilque poſſunt contra charitatem & iuſtitiã facere, quod ipſis ciuilibus legibus fieri vetatur. † De hoc vide quæ ſcribimus infra hoc tomo, quæſtione ſexageſima ſexta, articulo ſecundo.

ARTICVLVS XV.

Vtrum leges pœnales obligent in conſcientia.

REſpondeo dicendo, quod de hac quæſtione agunt Summiſtæ, qui variè diſtinguũt. Sed ſecundum Diuum *d* Thomam abſolutè dicendũ videtur, quod omnis lex pœnalis ad culpam obliget, cum omnis pœna & ſupplicium, ſi propriè loquendum eſt, culpæ correſpondeat. Vnde eo ipſo, quod legiſlator in tranſgreſſores pœnas ſtatuit, demonſtrat euidenter ad culpam obligare. † Et hæc eſt breuiter mea ſententia, in qua licet plura dicantur, nolo amplius immorari, vt ad alia noſtri inſtituti properemus. Vnde Clementis VIII. conſtitutio vſu cõprobata de largitione munerum regularibus prohibita, per quam grauiſſimæ pœnæ temporales regulares ipſius tranſgreſſores incurrunt, obligat ſine dubio ad culpam mortalem. Quod adeo eſt verum, vt dicendum ſit neceſſariò, ceſſante culpa mortali, ipſis pœnis Regulares tranſgreſſores minimè affici. Quod autem verſatur in dubium, eſt, vtrum ante latam ſententiam teneantur legis pœnalis tranſgregreſſores pœnas ipſas ſubire. De quo in ſequenti articulo dicetur.

d D. Tho. 1. 2. q. 87. ar. 3. 2. 2. q. 108. art. 4.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum legum pœnalium trãſgreſſores ante latam ſententiam pœnas ipſas ſubire teneantur.

REſpondeo dicendo, circa hoc duas contrarias verſari opiniones. Prima eſt quorundam iuris peritorum, quam noſter doctiſſimus Caſtro *e* defendit.

Alia ſententia dicit, quod tranſgreſſores legum pœnalium puniuntur quidem, ſed ad pœnam ſubeundam non tenentur ante Iudicis condemnationem. Hanc ſententiam tenet D. *f* Thomas. Pro quarum opinionum varietate, & reſolutione difficultatis eſt notandum cum Soto, *g* quod vniuerſæ pœnæ, quæ legibus decernuntur, ad tria genera reduci poſſunt. Primum genus eſt earum pœnarum, quæ nullam actionem requirunt, neque ex parte Iudicis, neque ex parte miniſtri, neque ex parte delinquentis, ſed conſiſtunt in priuatione, vt excommunicatio, irregularitas, & vocis actiuæ & paſſiuæ priuatio. Secundum genus illarum eſt, in quibus actio delinquentis miſcetur paſſioni. Tertium genus illarum eſt, in quibus actio requiritur exequentis Iuſtitiam, ſed ex parte delinquentis tantũ paſſio requiritur, vt pœna mortis vel membrorum abſciſſionis. Hoc ſuppoſito dico primo tranſgreſſores legum pœnalium (quæ dicunt pœnam ipſo iure vel ipſo facto) ante iudicis ſentẽtiam pœnas incurrunt delinquendo, ſi ſint eorum, quæ in priuatione conſiſtunt. Cuiuſmodi ſunt *excõmunicatio, irregularitas, inhabilitas ad beneficia, & vocis actiua, & paſſiua priuatio*. Hæc concluſio ab omnibus tanquã certa conceditur, vt conſtat ex Eccleſiæ traditione. Et ratio huius eſt: nam dictæ pœnæ in priuatione conſiſtunt, & quantum ad priuationem vocis paſſiuæ in iure *h* diffinitum eſt. De voce vero actiua dubitat Soto. *i* Qui videtur docere, quod priuatio vocis actiuæ non incurritur ante iudicis declarationem, a quo diſſentit Medina; *k* cum priuatio vocis actiuæ pœna ſit priuatiua: priuatus enim voce actiua eſt priuatus iure dandi vocem capitulariter, vt ſatis colligitur ex quadam Gloſſa, & ex traditis a Cardinale, & Bonifacio, *l* tum vero quoniã excom-

e Caſtr. libr. 2. iuſt. hær. punit. cap. 6.

f D. Tho. 2. 2. q. 61. art. 3.

g Sot. libr. 1. de iuſt. q. 6. ar. 6.

h c. cũ ſingula de præb. lib. 6.

i Soto vbi ſup.

K Med. 2. 2. q. 96. ar. 4. p. 888. col. 2.

l Glo. verbo. inhibere. in cle. 1. de treug. Cardin. & Bonifa. in cap. ij qui de ætate, & quali.

Digitized by Google

communicatio, ſecundum omnes continuò incurritur ante iudicis declarationem. & excommunicatio priuationem includit vocis actiuæ, & paſſiuæ. Nec obſtat, quod ſi talis delinquens priuaretur ipſo facto voce actiua vix vlla eſſet valida electio, quod perniciosiſſimum eſſet Reipublicæ, & conſcientiis. hoc enim inconueniens in priuatione vocis paſſiuę etiam militat. Aduerte tamen, quod, vt prædicta ſint vera, requiritur primò, quod dicat lex, ipſo iure vel ipſo facto, nam leges pęnales cum ſint odioſæ in minorem partem ſunt interpretandæ. Propter quod ſi dicat, ſub ſententia excommunicationis, intelligendum eſt ferendæ, non latæ. Secundo requiritur, quod actus, ratione cuius talis pœna incurritur, ſit perfectus. Vnde conſtitutiones, quæ ſub pœnis prædictis ipſo facto prohibent regularibus aliquid facere, non habent locum, niſi id quod prohibetur, perfectè fiat, & non ſufficit quod fieri intentetur, vnde non incurrit in pœnas conſtitutionis Pij V. religioſus, qui in electione ſuffragatorem ſubornauit, ſi ſuffragator ſubornationi minimè conſenſit, ſicut qui mittit ſagittam in clericum non remanet excommunicatus, ſi ictus errauit, de quo infra in quæſtione de electione.

Dico ſecundò, quod tranſgreſſores legum pœnalium ante iudicis ſententiam, non tenentur ſubire eas pœnas, quæ in actione & paſſione cōſiſtunt. Hanc concluſionē ſatis copioſe demouſtrat Sotus. *a* Nam infligere pœnam pro delicto eſt officiū iudicis & magiſtratus. ergo non eſt obligatio ad ſubeundam pęnam ante iudicis condemnationem, & leges debent eſſe tolerabiles, & quæ omnimodo a ſubditis obſeruari valeant. Nam leges difficiles & quæ vix obſeruari poſſunt, non solū ſunt inutiles, ſed pernicioſæ, & iniquæ, in laqueum animarum, propter quod D. Thomas *b* inter conditiones legis iuſtæ conſtituit hanc præcipuam, quod, ſcilicet, tolerabilis ſit. Sed prorſus eſt intolerabile quod homo, qui commiſit crimen in occulto, antequam deferatur ad iudicium, & antequam a iudice condēnetur, ipſe ſe condemnet ad iacturam omnium bonorum, ad iacturam officij, vel prælationis. Nam priuare aliquem bonis proprijs ad iudicis condemnationem ſpectat. Vnde cōſtitutiones Apoſtolicæ priuantes regulares ab officijs, & pręlationibus, quæ poſſident ipſo facto & ſine alia declaratione debent piè & verè interpretari, vt intelligantur, quod amittant ipſo facto ipſas pręlationes ſine aliqua ſententia declaratoria ipſius pœnę, non tamen ſine ſententia declaratoria ipſius criminis, propter quod ipſa pœna & priuatio pręlationis & officij imponitur, vt tenet Syluester *c*. Si dicas ergo ſi factum eſt publicum, non eſt neceſſaria iudicis declaratio. Reſpondetur, quod etiam ſi factum ſit publicum, etiam erit neceſſaria iudicis declaratio condemnatoria per quam delinquens teneatur, ſtatim ipſum officium & pręlationem renuntiare: nā publicitas facti, non efficit vt ipſe reus, pœnæ ſibi illatæ ſit executor. Imo dicūt viri doctiſſimi, quod lex pœnalis dicens aliquē ipſo iure remanere priuatū ſuo officio, aut beneficio ſine alia declaratione debet intelligi, quod ſolum loquitur in foro exteriori & non in foro animæ interiori. Regulariter enim loquendo, omnes leges pœnales rigoroſa ipſa verba addentes debent modificari, quod non obligent in foro conſcientię ad dicta officia, vel beneficia relinquenda: vt ita eorum rigor aliqua lenitate moderetur, prout allegādo multos reſoluit Enriquez. *d* Quæ a religioſis maximè ſunt notanda, vt ab importunitate ſcrupulorum liberentur ſumpta ex rigoroſis aliquarum conſtitutionum verbis.

a Soto vbi ſup.
b D. Tho. 2.2. q. 96. art 4.
c Syl. ver. pœna. nu. 28.
d Enri. 2. to. li. 3. c. 16. nu. 1.

ARTICVLVS II.

Vtrum conſtitutio dicatur reſpicere præterita, vel futura.

RESpondeo dicendo, quod regulariter loquendo cōſtitutio tantum reſpicit futura, prout dicitur in iure, *e* & ait Panormitan. Quod eſt verum niſi in ea nominatim de pręteritis caueatur iuxta id quod in iure notatur. *f* Adde tamen ſingulare dictum Panormitani *g* dicentis, quod conſtitutio iuris antiqui declaratoria, addens nouam pœnā non extenditur reſpectu pœnę ad pręterita: & ſic reſpectu illius pœnę cenſetur conſtitutio noua. Quod optimè probat ibi, nā licet ante conſtitutionē cuiuſdam concilij ſimonia committeretur in receptione monialium pretio dato; tamen pœna ibi non erat ſic conſtituta, ſcilicet quod moniales cōmittentes ſimoniam in earum receptione de monaſterio repellerentur in arctius ad agendum pœnitentiā detrudendæ. Quæ pœnę non extenduntur ad moniales ante dictam conſtitutionem per ſimoniam receptas. Vnde licet conſtitutio Clementis Octaui de largitione munerum, regularibus prohibeat id, quod per antiquos canones erat regularibus prohibitum, prout doctiſſimè demōſtrat Doctiſſimus & Reuerendiſſimus pater Franciſcus a Sota, meus quondam clariſſimus cōdiſcipulus, & nunc totius ordinis noſtri Minorum digniſſimus generalis in repetitione, quā edidit ſuper dictam conſtitutionē. Ea tamen cōſtitutio eſt noua quoad modū, quo cōcedit regularibus ipſis prędictā largitionē, & quoad pęnas in ea cōtentas, cōtra eius trāſgreſſores. Et per cōſequens nō reſpicit largitiones pręteritas, in quib. modus in ea datus, & pręſcriptus nō fuit obſeruatus. Et addidit Panormitanus, *h* quod vbi cōſtitutio eſt declaratoria iuris, naturalis extenditur ad præterita, quia ibi declarat, & nihil de nouo inducit, iuxta id quod in iure *i* habetur: vbi potius ligat conſtitutio antiqua, quam noua declaratoria.

e c. cognoſcentes de conſtitut. & Pan.
f c. fin. eod. titu.
g Pano. in cap. quoniam ſimonia. de ſimonia.
h Pan. in d. c. fi.
i l. here. palam, ff. de teſtam.

QVAESTIO VII.

De priuilegijs in communi, quibus religiones conſeruantur, in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *A Quo dicatur, & quid ſit priuilegium,*
2 *Quotuplex ſit priuilegium.*
3 *Vtrum appellatione priuilegij veniat conſuetudo immemorialis.*
4 *Quid ſignificat hoc nomen, mare magnum.*
5 *Vtrū priuilegiū neceſſario debeat dari in ſcriptis.*
6 *Vtrum priuilegium ad hoc, vt valeat neceſſarium ſit quod promulgetur.*

ARTICVLVS I.

A quo dicatur, & quid ſit priuilegium.

REſpondeo, quod priuilegium, quia priuatorum lex eſt, priuilegium nūcupatur; quaſi quia in priuatum fertur prout dicitur in iure: *k* & ſic dicitur ſingulare ius contra commune indultum. Verum tamen eſt quod aliquando indulgetur alicui id quod de iure communi conceditur: de quo in iuribus *l* aliqui caſus dantur. Ad quod reſpondetur ibi ea indulgeri, non quia ſunt contra, aut præter ius commune, ſed

k c. priuil. 3. d. c. non exemplo. 23. q. 3.
l c. & ſi Chriſtus. §. fin. de iureiu. c. in cauſis de procura.

quia

Digitized by Google

qui i ea quæ generaliter dicuntur, neglecta videntur eſſe, niſi ſpecialiter notentur, *a* vt dicunt iura. Ideo priuilegia quandoque renouantur, magis enim timentur, quæ ſpecialiter cauentur, quam quæ generaliter prohibentur, prout dicunt c nones. *b* Et notandum, quod hæc diffinitio habet ſuam genus, ſcilicet, verbum illud, *ius*, habet ſuam differentiam, ſcilicet, illud verbum, *ſingulare*. Non enim eſt ius commune, ſed ius ſingulare quod denotat illud verbum, *contra ius commune*. Nam priuilegium ſemper contra ius commune aliquid operatur, iuxta id quod communiter in legibus notatur, *c* & tradit Sebaſtianus. Medices *d* Cui eſt addendum ad prædictorum intelligentiam, quod licet non tribuat aliquod ius, aut præter ius commun ſufficit, vt ſit verum priuilegium, vt clarius & facilius tribuat ius quam illud quod ius commune concedebat. Et ſic priuilegia ius c mmune continentia, hoc vltra ius commune operantur. *e* Et hac ratione regulares à S. de Apoſtolica impetrant multa priuilegia, de quibus in ſequentibus dicetur. Quæ licet nihil aliud concedant, quam id, quod iure ipſo communi poterant facere, hæc tamen priuilegia operantur, vt facilius, & clarius ius habeat, & ſic prouideatur ipſorum conſcientijs timoratis. & litibus quæ ſuper eorum dubia oriri poſſunt, finis facilius detur, quod volunt ſummi Pontifices, maxime ijs cauſis regularibus obſeruari. Et pro complemento aduerte, quod facultas & priuilegium, in quantum gratia ſignificat conceſſionem gratiosè factam contra, vel præter ius commune, prout colligitur ex iure, & tradūt Abbas, *f* & Barbatia.

a l. iit apud §. ait prætor. ff. de iniur.
b c. quis neſciat 3. d. c. quanquā 20. diſt.
c l. fi. C. de inoſ fi. teſt. l. de eius. ff. de vſu.
d Medices de diſſin. 2. p. §. 17.
e ca. gratia de reſcrip. li. 6. clē. gra. eo. ti. Abb. in ca. 2. nu. 1 de commodat.
f Barb. in tra. eiuſd. ti. in prin.

ARTICVLVS II.

Quotuplex ſit priuilegium.

Reſpondeo dicendo, priuilegia concedi, ſolere, vel perſonæ, vel rei, vel loci intuitu. Conceſſum perſonæ, eſt perſonale, & eam non tran greditur, niſi eadē ratio militet, vt plurib. exemplis demonſtrat Decius, *g* & Marcus Antonius Cuccus. Et hoc priuilegium perſonale, perſonam ſequitur iuxta id quod in iure *h* habetur. Quando autē priuilegium datur ratione alicuius rei, vel loci perpetuum eſt, & tandiu durat, quamdiu etiam durat res, vel locus. Si tamen priuilegium perſonale ratione certæ rei, vel loci datum fuerit ad aliam rem aliumve locum non prorogabitur, prout eleganter tradit Ruinus. *i* vnde quando conceditur exemptio alicui monaſterio, & eius monachis conuerſis & perpetuo oblatis non extenditur ad Monachos conuerſos, & oblatos aliorum monaſteriorum. Et ſic monaſterium Pariſienſe Sancti Patris noſtri Frācíſci & eius fratres, cūm exempti ſint in aliquibus a iuriſdictione patris Prouincialis prouinciæ, in qua ſitum eſt, & immediatè ſit ſubiectum Generali, & Commiſſario generali Ciſmontano noſtræ ſacræ religionis obſeruantiæ, ſequitur quod dicti monachi dum ibi morantur, gaudent dicta immunitate: nam ſi ad alia monaſteria transferantur, dicta immunitate minimè gaudent. Aduertendum tamen, quòd priuilegium perſonale, & reale aliud eſt generale, aliud ſpeciale: generale eſt, quando plures complectitur articulos, vel quando pluribus rebus conceditur, prout dicunt iura. *K* Vt priuilegium quod conceditur toti religioni. Speciale vero eſt, quod vni familiæ, vel vni religioni aut monaſterio conceditur, quod alteri familiæ, vel monaſterio, ſecūdum ius minimè communicatur, niſi aliquod ſit ſpeciale priuilegium, per quod talis communicatio

g Deci. in c. ſané de priu. & in l. ſenium. C. qui teſt. facere poſſunt. Cuccus li. 1. mai. inſ. ti. 6. per totum.
h cap. priuil. de reg. iur. lib. 6.
i Ruin. li. 2. cōſ. conſ. 28. nu. 2.
K c. veniēt de preſcr. c. ex tuo rum. de fil preſ byter.

fieri poſſit; de quo dicemus latè in quæſtione de communicatione priuilegiorum. Et eodem modo eſt philoſophandum de priuilegio perſonali. Quoddam enim eſt generale, quod pluribus perſonis ſuper pluribus articulis conceditur; ſpeciale vero qđ vni tantum perſonæ in aliquo tantum conceditur. Ex dictis colligitur, quòd priuilegiati debent ſe cōtinere intra limites ſuorum priuilegiorum, nec vlterius ea protendere debent, vt dicunt canones. Ideòque in priuilegijs non fit extenſio de cauſa ad cauſam, nec de perſona ad perſonam etiam ex identitate rationis, vt dicunt iura, *l* & notant canoniſtæ, & Bartolus, & ſcribentes, tradit Cardinalis, & Thomas Grammaticus.

l c. Priu. de reg. iur. 6. notatur in cl 1. de cenſi bus Bar. & ſcribentes in l. 1. ff. de conſtit. Prin. Card. in Cle. 1. q. 6. de ceſ. Gra. decis. 28. n. 31.

ARTICVLVS III.

Vtrum appellatione priuilegij veniat conſuetudo immemorabilis.

Reſpondeo dicendo, quod appellatione priuilegij, venit etiam conſuetudo eius temporis curſus, cuius initij nulla extat memoria. Talis enim temporis præſcriptio, priuilegij illius poteſtatem habere dicitur, quod à Principe ex certa ſcientia conceſſum ſuit, & pro ſolemni priuilegio æſtimari ſolet, iuxta notata in varijs iuribus *m* tradit Decius. Quamuis enim inficiari quis poſſit huiuſmodi priuilegium fuiſſe fictum, cum lex dicat conſtitui loco haben, verbo improprio vtens, veri tamen priuilegij eius poteſtatem habet, & certe in quibuſcunque caſibus diſpoſitio etiam ficta negotia comprehendere ſolet. Hoc pariter includit priuilegium, ſiue id ſictum, ſiue tacitum, ſiue præſumptum appelletur, prout ait *n* Crauetta, quāuis Socinus nullo diſcrimine cenſeat priuilegij appellatione hoc prædictum tempore memoriam excedente quæſitum cōtineri.

m c. ſuper quibuſda. §. præterea. de ver. ſig. l. hoc iure. §. ductus aqua. ff. de aqua quot. c. hoc quippe. 3. q. 6. Dec. conſ. 496. co. 17. d. in d. §. ductus aquæ.
n Cra. de antiq. temp. ſeſſ. 4. in c. abſolutis n. 10. Socin. conſ. 260. ante fin. ver. nec obſtat lib. 2.

ARTICVLVS IIII.

Quid ſignificat hoc nomen, Mare magnum.

Reſpondeo dicendo, quod Mare magnum dicitur, & eſt vna compilatio multorum priuilegiorum ibi miſtim confuſeque contentorum: prædictum autem Mare magnum ſeu compilationem priuilegiorum fecerunt diuerſi ſummi Pontifices pro diuerſis religionibus, & pro diuerſis temporibus colligendo priuilegia prædeceſſorum, & addendo ſua. Ideò quoad nos fratres Minores, Alexander IIII. Innocentius, & Clemens IIII. Honorius IIII. Bonifacius VIII. & Eugenius IIII. fecerunt ſinguli ſuum Mare magnum. Sed tandem Sixtus *o* IIII. colligendo omnia prædictorum Pontificum, & inſuper addens plura fecit mare magnū fratrum Minorum, quòd incipit, *regimini vniuerſalis Eccleſiæ*, Mare magnum ordinis Prædicatorum fecit Gregorius Vndecimus, Eugenius Quartus, & tandem Sixtus *p* Quartus, & incipit: *In nomine Domini*. Mare magnū Auguſtinianis fecerunt Innocētius Quartus Eugenius Quartus, Nicolaus tertius, & tandem Sixtus Quartus, in priuilegio, *dū fructus vberes*. *q* Mare magnum Carmelitarum fecit idem Sixtus Quartus in priuilegio, *r* dum attenta. Et iſti ſunt quatuor ordines mendicantes. Poſt hoc à tempore Sixti Quarti, additus eſt ordo Minimorum, quorum Minimorum mare magnum fecit Sixtus Quartus, & tandem Iulius Secundus, in priuilegio. *ſ dum ad ſacrum*.

o Habet. ī ord. mon. 1. impreſ. fol. 55. & in 2. f. 140.
p Habet ī mō. in 2. impreſſ. fo. 135. & in ſup ple. f. 131.
q Hab. ſuppl. fol. 132.
r In 1. impr.
ſ Habet. in ſup plemen.

AR-

ARTICVLVS V.

Vtrum priuilegium neceſſario debeat dari in ſcriptis.

RESpondeo dicendo, quod cum priuilegiũ ſit lex priuata, ſicut à iuriſperitis vẽtilatur, vtrũ ad eſſentiã legis ſit neceſſaria ſcriptura: ita ẽt a nobis quæritur, vtrum priuilegium ad ſui validitatem ſit neceſſarium, quòd inſcriptis edatur. Et ita ſicut Legiſtæ tenent ſcripturam neceſſario ad validitatem legis requiri, Canoniſtæ autem contrarium arbitrantur, prout refert *a* Sebaſtianus Medices; ita ſimiliter duæ ſunt contrariæ opiniones circa quæſitum in hoc articulo. Vera tamen opinio eſt, quòd ſcriptura, ſeu bullatio non eſt de eſſentia priuilegij Apoſtolici, prout tenent Innocentius, *b* Archidiaconus, & Ioannes Andreas. Tamen quia ſine bullis non poteſt etiam apud peritiſſimos priuilegium probari, & ideò requiritur, vt priuilegium in ſcriptis edatur, non ad eſſentiam ipſius, ſed ad probationem, difficulter.n.per teſtes probari poteſt. Vnde Leo *c* Decimus cõceſſit *fratribus minorib. quod non ſint minoris efficaciæ, & valoris viuæ vocis oracula quam ſi per bullam, aut breue ad perpetuã rei memoriam eſſent conceſſa. Et hoc tantũ eſt in foro cõſcientiæ.* Et idem Leo *d* Decimus conceſſit, *quod fratres Minores regulares obſeruãtia ſecura cõſciẽtia poſſẽt vti omnib. conceſſis à ſede Apoſtolica, & Romanis Pontificibus ſiue per bullas, aut breuia, aut viuæ vocis oracula prout in libris ordinis reperiuntur ac ſi omnia ſpecifice fuiſſent tunc expreſſa, ac pro maiori conſcientiarum ſecuritate omnia denuo conceſſit.* Notãda sũt verba *pro maiori conſcientiarum ſecuritate.* Nam ſecundum ius viuæ vocis oracula ſufficit quod probentur, etiamſi ſcriptura de tali gratia nullimè habeatur. At pro maiori fratrum ſecuritate, qui aliquãdo timore concutiuntur, vbi non eſt materia timoris hoc impetratũ, & conceſſum eſt a ſede Apoſtolica. Ex quib. infertur, quod ſi interim Papa moriatur ante expeditionem bullarum, gratia ab ipſo conceſſa non expirat, ſed debet per ſucceſſorem expediri, faciendo mentionem de gratia prædeceſſoris: prout poſt alios tenent Baldus, *e* M. Antonius Peregrinus Gigas, & Carolus Tapia. Ideò autem ſummus Pontifex voluit prædicta vocis oracula valere in foro conſcientiæ tantum, quia licet ipſa valeant, tamen videtur ipſis vti non poſſe. Nam opinio eſt Baldi, *f* Quod ſi Papa verbo aliquem pronunciat Epiſcopum vel Abbatem, quod ſtatim ſit Epiſcopus, vel Abbas, licet recipi non debeat pro prælato, niſi gratiam probet per literas Apoſtolicas: Alias tam recipientes, quàm ſe ingerentes incurrunt graues pœnas, vt patet per extrauagantem *g* Bonifacij Octaui quæ incipit: *iniunctæ*. Quod iuſtiſſimè ſtatutum fuit. Nam ſi viuè vocis oraculis daretur regulariter eadem fides, quæ literis Apoſtolicis datur, magnæ fraudes, & doli poſſent in his contingere, ſicut cõtigit tempore Sixti Quarti *h* Pontificis maximi, propter quod omnes facultates, & gratias a ſe factas reuocauit, niſi ex ſpeciali licentia, & certa ſcientia etiam ipſius Summi Pontificis fuerint profectę, de qua licentia conſtet, cum ſignatura ipſius deſuper manu ſua cõſcripta, aut literis ſuis expreſſa. Addens quod contra facientes excommunicationem ipſo facto incurrant, a qua a nemine præterquam a Romano Pontifice poſſint abſolui, niſi in mortis articulo fuerint conſtituti. His addendum fore, dixi pro complemento *quod omnia priuilegia facta ordinibus mendicantibus, & illis, qui ſuis gaudent priuilegijs per ſe, ſiue per communicationem, ſiue ſint facta in forma breuis, ſiue per ſupplicationes expedita in quibus placuit, vt ſignatura ſola ſufficeret, eandem omnino vim, & efficaciam habent, tam in iudicio quã extra iudicium, ac haberent ſi plumbeo ſigillo eſſent conſignata.* Ita conceſſit Iulius Secundus pro Eremitis Sancti Auguſtini, vt in eorum priuilegijs *i* cõtinetur. Idque conſtat ex alia Leonis conceſſione facta pro eiſdem Eremitis, vt in eiſdem priuilegijs K enarratur.

a *Medic. de l. & ſtatu. 3. p. q. 11.*

b *Inno. in c. cõſtitutus de reſc. Archid. & Io. And. in proœ. Sexti.*

c *Suppl. fol. 18. conceſ. 361.*

d *In ſupplem. f. 58. conceſ. 261.*

e *Bald. in l. falſus. C. de fur. per reg. de iure fiſ. li. 5. 41. 2. nu 12. & 13. Gigas de penſ. q. 34. Tapia in c. 1. de cõſt. in p. 13. et 14.*

f *Bal. in leg. ſi quæ per n. 5. C. de epiſ. & cleri. et in l. humanũ in ſi. C. de ll.*

g *Extrau. iniũctæ de elect.*

h *Extrau. etſi dom. gregis de ſent. excom.*

i *Fol. 244. p. 2.*

K *Fol. 47. p. 1.*

ARTICVLVS VI.

Vtrum priuilegium, ad hoc vt valeat, ſit neceſſarium, vt promulgetur.

RESpondeo dicendo, quòd quando ſtatutum in fauorem priuilegiati merum priuilegium continet, nec reſpicit præiudicium alterius, ſufficit ſola ſcientia priuilegiati ad hoc, videlicet, vt omnẽ effectum ſuum operetur: ſtatutum enim priuilegiatiuum, ligat etiam ignorantes ex mente Bartoli. *l* Statim enim quod conceditur, effectus ſuos operatur, iuxta id quod dicitur in iure. Aduertendum tamen eſt, quod quamuis dixi ſtatim priuilegium etiã ligare ignorantes, hoc procedit, vt priuilegiato ſtatim ius quæſitum eſſe dicatur, prout tenent communiter Doctores. *m* Sed vt omnem ſuum effectũ producat, non ligat ante notitiam eius, in cuius fauorem eſt impetratum. Ita tenet *n* Cardinalis, & eſt opinio Bartoli. Exemplum eſt in legatario, cui abſenti ius quæſitum eſt, ſtatim enim ex legato legatario ius quæſitum eſſe dicitur, ſed non cum effectu, prout tenet Bartholus, *o* & cum eo ſupra dicta omnia tenet Abbas, & Iaſon dicit eſſe communem Legiſtarum & Canoniſtarum: & tenet Aretinus. *p* Verum eſt tamen, quòd quando quis per ſe, vel per alium obtinet priuilegium, ne ab Ordinario poſſit excommunicari, ſicut communiter habent regulares, videtur quòd ſtatim bullato priuilegio incipiat ſuos habere effectus, etiamſi ille, in cuius fauorem fuit datum, ignoret ipſum, ſi Papa in priuilegio dixerit præſenti per ſe, vel nuntio, prohibemus omnes nequis eum excommunicet: nam tunc iam concurrit voluntas Papæ concedentis, & priuilegiati per nuntium ſuum tale ius acceptantis. Ita tenet Syluester. *q* Vnde ſupradicta communis opinio intelligitur, quando nec per ſe, nec per nuntium aliquis impetrat priuilegium, ſed Papa proprio motu, vel ad inſtantiam alterius ipſum concedit, tunc enim niſi appareat de contraria voluntate concedentis, priuilegiatus non gaudebit beneficio, niſi poſtquam ad eum peruenerit. Multa alia de priuilegijs Deo duce dicemus in 2. & 3. tomo in quæſt. de priuil.

l *Bar. in l. omnes popul. q. 15. p. principali. n. 37. ff. de iuſt. & iure.*

m *Doctores in l. pen. C. de dec. li. 10.*

n *Car. in Proœ. cle. c. 1. de conceſ. prabẽ. in 6. Bar. & cõmunis in l. pen. C. de decurio. li. 10.*

o *Barth. in l. a Titio. ff. de fur.*

p *Abb. in c. cognoſcentes de conſt. n. 7. Iaſ. in c. fi. de cõſt. Pri. Aretin. in l. qui habent de acq. poſ.*

q *Syluе. ſi. pri. nu. 14.*

QVAESTIO OCTAVA.

De priuilegijs, quoad ſuam confirmationem, innouationem, & vſum, in 17. articulos diuiſa.

Circa quam decem, & ſeptem quæruntur.

1 *VTrum Papæ confirmauerint priuilegia regularium.*

2 *Vtrum confirmatis priuilegijs alicuius religionis, intelligantur etiam confirmata priuilegia ad illius inſtar alteri conceſſa.*

3 *Vtrum poſſimus modo vti priuilegijs, quæ non ſunt in vſu.*

4 *Vtrum*

4 *Vtrum Sixtus Quintus ſubijciens illa verba, quatenus ſunt in vſu, aliquid noui conceſſerit.*

5 *Vtrum priuilegiũ perditũ per non vſum quoad religionẽ, cui directè eſt cõceſſum perdatur ẽt quoad alias religiones, quib. per extẽſionẽ eſt cõicatum*

6 *Vtrum lex, & priuilegiu, quæ imponũt pænam ipſo facto, poſſint derogari per cõtrariã conſuetudinẽ*

7 *Vtrum priuilegia contra decreta ſacri Concilij Tridentini ſint derogata.*

8 *Quæ priuilegia derogentur per Cõciliũ Tridẽtinũ.*

9 *Vtrum priuilegia, quæ ſunt contra ſacros Canones alios à decretis, & canonibus Concilij Tridentini ſint abrogata.*

10 *Vtrum priuilegia regulariũ ſint in foro cõſcientiæ valida, etiamſi ſint contra Concilium Trident.*

11 *Vtrum Pontifices a Clemente VII. confirmauerũt priuilegia regularium in foro exteriori, etiamſi ſint contra Concilium Lateranenſe.*

12 *Vtrum clauſula generalis, non obſtantium, tollat legem iuratam.*

13 *Quõ intelligenda ſit illa clauſula, contradictores quoslibet, & rebelles ẽt per cenſuras cõpeſcendo.*

14 *Quomodo intelligenda ſit illa clauſula, omni appellatione remota.*

15 *Quomodo intelligenda ſit illa clauſula, inuocato ẽt ad hoc auxilio brachij ſecularis.*

16 *Quomodo ſit intelligenda illa clauſula, ſupplentes omnem defectum.*

17 *Vtrum exemplar deductum ab originali priuilegio valeat non vocata parte, cuius intereſt.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Papæ confirmauerint priuilegia regulariũ.

a *In Mon. 1. impr. f. 68. conceſ. 127.*

b *In 1. impr. et in 2. f. 64. & f. 68. conceſ. 137.*

c *In mo. in 1. impre. fo. 59 & f. 152. in 2. conceſ. 342.*

d *In ſuppl. fol. 58. conc. 191.*

e *In ſupp. f. 27. conce. 88. Habetur in conſt. 17. ipſius Leonis in Bullariis.*

RESpondeo dicendo, quod quantũ ad fratres mẽdicantes, rem ab incunabulis (vt ita dixerim) educẽdo, inuenio ꝙ Sixtus *a* Quartus confirmauit oĩa priuilegia ab eodẽ, vel à prædeceſſorib. ſuis conceſſa ordini fratrũ Minorum, & præſertim contenta in bulla eiuſdem, quæ incipit, *Regimini vniuerſalis Eccleſiæ*, non obſtantib. quibuſcũq; literis poſtmodũ ordinatis à ſua Sanctitate, præſertim illis, quę incipiunt; *Super cura gregis Domini*. Et idẽ Sixtus IIII. *b* oĩa priuilegia à ſua Sanctitate, vel à ſuis prædeceſſorib. ordini Minorũ conceſſa, cõfirmauit, exceptis indulgentiis Generalib. quoad viſitantes loca fratrũ vel ſororũ, ꝓut dicetur in titulo de indulgentiis. *c Idem Sixtus Quartus in mari magno motu proprio, et ex certa ſciẽtia authoritate Apoſtolica approbauit & robur perpetuæ firmitatis obtinere debere decreuit oĩa, & ſingula priuilegia per quoſcũq; Romanos Põtifices prædeceſſores ſuos, ordini fratrũ Minorũ, & illius domibus, & profeſſorib. (in genere ſub quacunq. verborum forma) conceſſa: ac pro potiori cautela oĩa, & ſingula prædicta de nouo cõceſſit, & indulſit.* Et Leo *d* Decimus cõceſſit: *Quod fratres minores regularis Obſeruantiæ ſecura conſcientia poſſint vti omnib. eis conceſſis à ſede Apoſtolica, & Romanis Pontificib. ſiue per bullas, ſiue per breuia, vel viuæ vocis oracula. prout in libris ordinis reperiuntur, ac ſi oĩa ſpecificè fuiſſent præfato Romano Pontifici expreſſa. Et pro maiori cõſcientiarum ſecuritate o. a præfata priuilegia de nouo conceſſit.* Et idẽ *e* Leo X. poſt quam in Concil. *Lateranenſi moderauit, & reuocauit in aliquib. priuilegia fratrum mẽdicantium, declarauit, quod oĩa, & ſingula prædictorũ fratrum mendicantium priuilegia, qualitercunque eis conceſſa permanſerint, & permaneant in ſuo robore, exceptis illis, in quib. fuerunt modificata, et reuocata, & ad abundantiorẽ cautelã priuilegia prædicta cũ dictis modificationib. motu proprio innouauit, ac diſtrictè præcepit, & Eccleſiarum prælatis mandauit, vt religioſos præfatos ſuper alijs priuilegijs non modificatis moleſtare non præſumant, ſed ſua eis iura, & priuilegia inuiolabiliter obſeruent.* Vtrum aũt idem Sũmus Põtifex eadẽ priuilegia poſtea reualidauerit, ẽtſi eſſent contra Conciliũ Lateranenſe, dicetur infra, *f Clemens VII. motu proprio, & ex certa ſcientia omnia, et ſingula priuilegia, immunitates, exemptiones, indulgẽtias, peccatorum remiſſiones, & gratias & oĩa, & ſingula indulta ordini fratrum minorũ regularis Obſeruantiæ, ac tertio a pænitentia nuncupato, ordinib. illorumque fratrib. monialib. ſororibus, et vtriuſque ſexus perſonis, ac monaſterijs, domib. Eccleſiis, et locis quibuſcunq. etiam per modum extenſionis, ſeu cõicationis, & alias quomodolibet per quoſcunq. Romanos Põtifices prædeceſſores ſuos, ac per ipſum, & ſedem Apoſtolicam approbauit, ac innouauit, & perpetuæ firmitatis robur obtinere, et inuiolabiliter obſeruari debere decreuit.* Prout latiùs dicemus in quæſt. de cõicatione priuileg. Deinde Paulus Papa IV. anno Domini milleſimo quingenteſimo nono, die decima Maii Pontificatus ſui anno quarto: *Eadem priuilegia ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis approbauit, et perpetuam roboris firmitatem obtinere, et firmiter obſeruari voluit.* Poſtea aũt Pius Quartus Romę apud S. Marcum ſub annulo piſcatoris, die vigeſima ſeptima Aprilis, Anno Domini milleſimo quingẽteſimo ſexageſimo primo, Pontificatus ſui anno ſecundo, in Bulla, quę incipit: *Excellentis Sedis Apoſtolicæ prouiſione*. q̃ ego vidi ſub ſigillo authentico, *ex certa ſcientia, et de plenitudine poteſtatis confirmauit, & innouauit, & de nouo conceſſit fratrum Minorũ regularis Obſeruantiæ S. Claræ ac tertio de pænitentia nũcupato, ordinib. illorumque ſuperiorib. fratribus, monialib. & ſororibus, ac vtriuſq. ſexus perſonis ac monaſteriis, & domibus & Eccleſiis, & locis, quibuſcunque dictorum ordinum nunc, & pro tẽpore exiſtentib. omnia, et ſingula priuilegia immunitates, et exemptiones ẽt ab inquiſitoribus, libertates, prærogatiuas, fauores conſeruatorias, declarationes, facultates, diſpenſationes, gratias, conceſſiones, indulgẽtias, & indulta ſpiritualia, & temporalia, ẽt per modum cõicationis, & extenſionis inter ſe, & cũ aliis ordinibus mendicantibus, & non mendicantib. in genere, vel in ſpecie, ẽt per ſolam ſignaturam. ẽt viuæ vocis oraculo, aut alias per alios ſuos prædeceſſores, & per ſe & per ſedem Apoſtolicam, et per Imperatores, Reges & alios Principes ſub quacunq; forma. & expreſſione verborum conceſſa, ac ẽt iteratis vicib. approbata, necnon cum omnib. & ſingulis in eis contentis clauſulis, decretis, & declarationibus, ſingulas deſuper confectas literas, & in eis contenta, ac ſi de verbo ad verbum inſererentur.*

f *inf ar. 10.*

Idem etiam Pius Quartus poſtea anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo quinto, decimo tertio calendas Martii, in quadam Bulla *inprincipit Apoſtolorum Sede*, publicata Romę in dicto anno, die vigeſima quarta menſis Februarii, Pontificatus dicti Pii Quarti anno ſexto. *Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de plenitudine poteſtatis omnia, & ſingula priuilegia, exẽptiones, immunitates, facultates diſpenſationes cõſecratorias, indulta, cõfeſſionaria, mare magnum, & alias gratias conceſſas, tam cathedralibus ẽt Metropolitanis, quam Collegiatis Eccleſiis, Monaſteriis, Conuentib. et aliis Religionis etiam fratrum Mendicantium domib. & ordinibus, hoſpitalibus, militiis, eorumq. capitulis, & conuentibus, ac vniuerſitatib. etiam ſtudiorum generalium collegiis, tam ſecularibus, quam eccleſiaſticis, confraternitatibus, ſocietatib. & tam Principis Apoſtolorum de vrbe quã aliis fabricis Sanctæ Cruciatæ, aliiſq. piis locis, et operib. necnon Patriarchis, Archiepiſcopis, & Abbatibus, Prioribus, præpoſitis, et aliis Eccleſiaſticis, tã ſecula-*

Digitized by Google

cularibus quam diuerſorum ordinum, & militiarum regularib. ac etiam laicis cuiuſcunque dignitatis, et ſtatus, & gradus, & excellentiæ et Ducali, Regia, & Imperiali dignitate fulgentibus vtriuſq; ſexus perſonis in his omnibus, & ſingulis, in quibus illa ſtatutis, et decretis Concilij Tridentini cõtrariãtur, ipſo iure reuocata, caſſata, & annullata, ac ad ipſius Concilij terminos, atq. limites reducta ſint. & eſſe cenſeãtur. Nec quid quam aduerſus ipſa decreta, et ſtatuta, quo minus vbiq; & apud oẽs obſeruentur, in aliquo ſuffragari poſſe, ſed ea penitus haberi, & reputari debere, ac ſi nunquam emanaſſent authoritate Apoſtolica declarauit, ac ẽt ſtatuit, & ordinauit. Hæc Pius Quartus: verum eſt tamen, quod in his omnib. quæ non contrariantur dicto Concilio, priuilegia regularium approbantur, & confirmantur ab eodem Concilio, ſeſſione trigeſima quinta de regularib. capite vigeſimo in fine, vbi dicitur, *in ceteris omnibus præfatorum ordinũ priuilegia, et facultates quæ ipſorum perſonas, loca, & iura cõcernunt firma ſint & illæſa.* Deinde Pius V. die vigeſima ſeptima Aprilis, Pontificatus ſui anno ſecundo. *Ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis eadem priuilegia confirmauit, & innouauit, atq; perpetuam roboris firmitatem obtinere, et firmiter obſeruari præcepit.* In qua conſtitutione multa contra Cõcil. Trident. regularibus conceſſit, quorum aliqua contra terminos ipſius Concilij conceſſa poſtea reuocauit Greg. XIII. Pontificatus ſui anno primo in quadam cõſtitutione ab ipſo edita, & Romæ publicata, prout colligitur ex Nau. a in ſuo Enchiridione. Ait enim ipſe, quod tenorem huius conſtitutionis ponit in fine Enchiridionis, ſi publicetur. Vnde cum ipſe ponat dictam conſtitutionem eius promiſſionem adimplens, clarè colligitur, quod fuit publicata, & ſic habet vim legis. *In qua ſanctiſſimus Pater ſtatuit de prædictis literis Pij V. & de alijs omnibus literis, & conſtitutionib. quæ ab eodem prædeceſſore eiſdem de rebus, pro quorumcunq. regularium ẽt mendicantium ordinibus, & congregationib. quomodolibet emanauerint, ac omnibus, et quibuſcunq. in eis contentis eam deincept diſpoſitionem atque deciſionem pro ſubiecta materia futurum eſſe, quæ ſiue ex iure veteri, ſiue ex ſacri Cõcilij Tridentini decretis, ſiue alijs, quæ ante dictarum literarum, & conſtitutionũ editionem erat, ac ſi ipſa non emanaſſent, futura fuiſſet. Ad quã diſpoſitionem, & deciſionem ſuumque priſtinum ſtatũ illa omnia reduxit.* Hęc Gregorius Decimus tertius. Vnde ipſe ſanctiſſimus Pater hunc ordinẽ ſequens ſecundũ hanc limitationẽ confirmauit, & de nouo conceſſit, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quinto, die vigeſima prima Maii, & Pontificatus ſui anno tertio, prædicta priuilegia, & facultate, quatenus ſunt in vſu, & decretis ſacri Cõcilii, & ſacris canonibus non contradicunt. Et Sixtus Quintus ex ordine Minorum aſſumptus die tertia Octobris, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo, Pontificatus ſui anno tertio. *Confirmauit, & innouauit eadem priuilegia, facultates, & gratias, perpetuamque roboris firmitatem obtinere, & firmiter obſeruari voluit in his omnib. in quib. decretis Concilij non aduerſantur, ſubiicens illa verba ſcilicet, quatenus ſunt in vſu: non ſolum ordinẽ Minorum, et Mendicantium, ſed ẽt alios ordines miris Summi Pontifices decorauerunt priuilegiis.* Pius b .n. Quartus, Iulii decima quarta die, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo tertio, Pontificatus ſui anno primo: *Omnia, & ſingula priuilegia indulta, & indulgentias, ceteraſq. gratias ſpirituales, & temporales congregationis Ciſtercienſis, illius ſuperiorib. & perſonis tã in genere quam in ſpecie, per quoſcu q. Romanos Pontifices quolibet conceſſa indiſtinctè cõfirmauit.* Quod ipſũ fecit c Sixtus Quintus, anno Domini milleſimo quingẽteſimo octuageſimo ſexto, die vigeſima quita Iulii, ſub annulo piſcatoris, Põtificatus ſui anno ſecundo: d *Quatenus ſunt in vſu, & Concilii Tridentini decretis non aduerſantur, cum extenſione, & cõmunicatione quorumcunq. quomodolibet quibuſuis alijs ordinib. conceſſorum, & concedẽdorum. Immo ipſemet Pontifex maximus antiqua priuilegia totius ordinis Ciſtertienſis confirmata Gregorio XIII. in forma breuis confirmauit anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſexto, quatenus ſũt in vſu, et prædictis Conciliis nõ aduerſantur.* Et Greg. XIII. anno Domini 1578. Pontificatus ſui anno 6. 1. die Februarii confirmans priuilegia congregationis S. Hieron. Ieſuatorum ait. *Priuilegiorum, facultatum, exemptionum, immunitatum, indultorum, & cuiuſuis ſint generis indulgentiarum per quoſcunq. Romanos Pontifices eius prædeceſſores, quibuſuis etiam ſpecialibus rationibus conceſſorum tenores pro expreſſis habens omnia, & ſingula priuilegia, facultates, & gratias, exemptiones, & immunitates, libertates, indulgentias atq. peccatorum remiſſiones, circa tamen clauſulam porrigendi manus adiutrices, & conceſſiones etiam per ipſam congregationem ſufficiente ad id facultate ſuffultam ad dicta congregationis aggregatos, infraternatos, nuncupatos, extenſa, atq. indulta prædicta quomodocunque, & qualitercunque conceſſa, et approbata, quatenus ſunt in vſu, & ſacris canonibus, & Concil. Tridentino non ſunt contraria, ex certa ſciẽtia denuo in perpetuum, Apoſtolica authoritate tenore præſentium approbauit, & cõfirmauit illiſq. perpetuæ, et inuiolabilis firmitatis robur addidit.* Hæc Gregorius XIII. Pontifex Maximus. Inuenio ẽt Gregoriũ XIV. prout habetur in compendio e Religioſæ Societatis Ieſu. *Motu proprio, certaq. ſcientia, ac de plenitudine poteſtatis Apoſtolicæ approbare, atq. confirmare omnia priuilegia Societatis facultates, exemptiones, immunitates, gratias, & indulta tam per ſuos prædeceſſores, quam à ſe conceſſa.* Et non ponitur à Collectore ibi illa limitatio ſolita poni à ſummis Pontificibus, ſcilicet, dummodo decretis ſacri Concilii non aduerſentur, neſcio, an in priuilegio originali ponatur: quia ad manus meas non potuit peruenire: ſicut non potuerunt peruenire priuilegia originalia huius ſacræ religionis, & propterea ea tantum proponam, ſicut proponuntur ab eorum Collectore. Exiſtimo tamen, quòd forte illam limitationem adiecit prædictus Pontifex, ſicut etiam eam apponunt alii Summi Pontifices in confirmationibus priuilegiorum aliarum religionum. Nec ego poſt Pium V. inueni aliquem Põtificem confirmaſſe abſolute priuilegia regularium. Immo tam limitatus fuit Gregorius XIII. in huiuſmodi confirmationibus, vt in bulla, quam edidit pro confirmatione ordinis clericorum regularium, qui vocantur miniſtri infirmorum, licet eis *communicauerit omnia priuilegia, exemptiones, & immunitates, et exemptiones omnium aliorum ordinum mendicantium, & non mendicantium, & Societatis Ieſu:* dicit tamen ibi, *quæ tamen ſunt in vſu, nec ſub illis reuocationibus cõprehenſa, nec decretis ipſius Concilii, nec ipſius congregationis regularibus inſtitutis contraria.* Solum inueni poſt Concilium Tridentinum quandam ampliſsimam conceſsionem factam à Sixto V. f anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo, ſeptimo Calendas Decembris, Pontificatus ſui anno tertio, *Congregationi Sãcti Benedicti Regni Portugalliæ ac omnib. & ſingulis illius Monaſteriis, Prioribus, & aliis regularibus locis tam præſentibus, quam futuris, eorũ Generali, et aliis Abbatibus Diffinitoribus, Viſitatoribus & Superiorib. Monachis religioſis, Nouitiis, Conuerſis, & ceteris perſonis, nunc, & pro tempore exiſtentibus, vt omnibus priuilegiis*

tem-

a *Nau. in ma. c. 21. num. 6.*

b *Habetur in com. ord. Ciſte. ri. confir. priuil. n. 1.*

c *Habet. in eodem com. n. 2.*

d *Habet. in com. §. 3.*

e *Habet. i cõp. Societati. priui. n. 2.*

f *Habet ſub ſigillo authen. in lib. congreg. S. Benedi. regni Portugal.*

temporalibus, & ſpiritualibus conceſſis S. Hieronymi S. Bernardi, & alijs Ciſtercienſis ordinis, nec non Caſſinenſis, & Valliſoleti dicti ordinis S. Benedicti cõgregationibus huiuſmodi per vniuerſum orbem conſtitutis, ẽi per modum communicationis, et extenſionis, quibus illa, & illi quomodolibet vtũtur, potiuntur et gaudent, ac vti potiri & gaudere poſſunt et poterunt. Nõ obſtantibus conſtitutionibus, ſeu reuocationibus ac alijs præmiſſis, & ſua de n. edendis indulgentijs ad inſtar, & alijs Cancellariæ Apoſtolicæ regulis, alijſq. Apoſtolicis, necnon in vniuerſalib. Prouincialibus, & Synodalibus Concilijs editis ſpecialibus, & generalib. conſtitutionibus, & ordinationibus. Prout plenius refertur hæc conceſſio infra in quæſt. de communicatione priuilegiorum. Per quæ verba ibi *in vniuerſalib.* iunctis verbo infra *Concilijs* videtur poſſe concedi, quod in hoc indulto continetur quid maximum, ſ. quòd poteſt vti dicta congregatio priuilegijs, & indultis, etiamſi ſint contra Concilium Tridentinum. Conceditur enim ipſi congregationi communicatio priuilegiorum dictorum ordinum, non obſtantibus Conciliorum omnium generaliũ conſtitutionibus. Sed rem oculatius penetrando nihil tale in dicta conceſſione continetur, ſolum enim conceditur dictæ congregationi communicatio priuilegiorum dictorum ordinum, ſicut dicti ordines vtuntur, potiuntur, & gaudent, ac vti, potiri, & gaudere poſſunt, & poterunt, non obſtantibus conſtitutionibus Conciliorum etiam generalium, & Concilium Tridentinum, nec aliquod Concilium generale, quod ego viderim, obſtat, quominus poſſet regularibus concedi communicatio priuilegiorum aliorum ordinũ, eo modo, quo alij ordines gaudẽt, potiuntur, & gaudere poſſunt, & potiri poterunt. Ipſis autem poſt Concilium Tridentinum ſuorum priuilegiorum vſus non abſolutè conceditur, niſi quatenus ipſius Concilij decretis non contradicunt, prout patet.

Hic eſt igitur ſtatus priuilegiorum. Reſtat igitur nunc explicare circa ſupra dicta aliqua difficilia, quæ in ſequentibus articulis reſoluentur.

ARTICVLVS II.

Vtrum confirmatis priuilegijs alicuius religionis, intelligantur etiam confirmata priuilegia ad illius inſtar alteri conceſſa.

RESpondeo dicendo, quod, vt propoſitum in hoc articulo clarius pateat, diſtinguendum eſt, an confirmatio fuerit facta in forma communi, an vero fuerit facta ex certa ſcientia. Quo ſuppoſito reſoluendus eſt articulus per duas concluſiones.

Prima concluſio: Si priuilegia confirmantur in forma communi, negatiuè eſt reſpondendum, quia ſicut per reuocationem priuilegiorum alicuius religionis, non cenſentur reuocata priuilegia ad inſtar, ita per confirmationem priuilegiorum alicuius religionis, non cenſentur confirmata priuilegia eius ad inſtar conceſſa: cum contrariorum eadem ſit diſciplina, & pariformis ratio, vt dicitur in iure. *a*

a *l. 1. in princ. ff. de his qui sũt sui, vel alien.*

Secunda concluſio: Si confirmatio eſſet ex certa ſcientia, aut priuilegiato ad inſtar alterius princeps priuilegia conceſſit, præterita, & præſentia, ſic dicendum eſt, priuilegia non intelligi confirmata quia licet hæc confirmatio vim priuilegij habeat, tamen non poſſet dici, illam ſub conceſſione præſentiũ priuilegiorũ icludi, immo nec ſub ſimplici cõfirmatione priuilegiorũ, quæ ad futura priuilegia non protrahitur. At ſi nedum præterita, ſed etiam futura priuilegia princeps conceſſiſſet, non dubito, quin confirmatis alicuius priuilegijs ex certa ſcientia, et priuilegia ad inſtar confirmata cenſeantur: quia huius generis confirmatio eſt quaſi noua priuilegiorũ conceſſio, immo eſt noua priuilegiorum conceſſio, quando additur clauſula, & de nouo concedimus, iuxta ea, quæ tradit Bartolus, *b* & reſoluit Mandoſius. Qui præterea addit ſecũdum Archidiaconum, quod huiuſmodi cõfirmatio dicitur gratia. Ex quibus infertur, quod ſi aliquibus religionibus concedantur priuilegia alijs conceſſa, & concedenda, procuidubio etiam huiuſmodi confirmatio facta alteri religioni, ipſis cẽſetur conceſſa, & multo magis hoc erit verum, ſi non ſolum dictis religionibus concedantur priuilegia conceſſa, & concedenda, ſed etiã cõcedantur fauores, & gratiæ, ſicut ait Mandoſius, conceditur a Paulo III. Societati Ieſu.

b *Bar. in l. more maiorum. co. 2. ver. dic. clari. ff. de iuriſ. omn. iud. Mando. de priu. ad inſtar. q. 7. art. 2.*

ARTICVLVS III.

Vtrum poſſimus modo vti priuilegijs, quæ non ſunt in vſu.

RESpondeo dicendo quod hic articulus proponitur ad elucidanda, & explicanda verba poſita in confirmationibus priuilegiorum, de quibus mentionem fecimus in articulo ſuperiori, in quantum Gregorius Decimus tertius in eis confirmat priuilegia regularium, quatenus ſunt in vſu. Ad cuius clauſulæ explicationem eſt notandum, quod in ea tangitur quædam quæſt. Vtrum priuilegium tollatur per non vſum, an per vſum contrarium, verbi gratia priuilegiatus, vt decimas non ſoluat, ſoluit ſicut alij. Et exemptus conuentus coram ordinario reſpondet non allegans priuilegiũ, an perdãtur illa priuilegia? De qua quæſt. ait Panor. *c* Et breuiter concludẽdo quantum ad noſtrum propoſitum vnica diſtinctione huic difficultati ſatisfiet; aut enim priuilegium fuit conceſſum perſonæ priuatæ, aut fuit conceſſum communitati, vel Eccleſiæ. Si fuit conceſſum perſonæ priuatæ, perditur per vnicam contrauentionem, ſcilicet, ſi directè obuiauit illi, prout probatur in iure: *d* ſecus ſi non directè. Vnde priuilegiatus, ne ſubeat aliqua munera publica, vel honores, ſponte acceptans vnum non præiudicat ſibi in alijs, nec etiam in illo. ſi denuò eligatur iuxta quandam legem *e* expreſſam, niſi acceptauerit decurionatum, quia ex illo officio aſſumitur ad alia officia. Ideoque acceptando illud videtur ſibi præiudicare, prout tenet Syluester. *f* Si vero priuilegium fuit conceſſum communitati, ſicut concedũtur priuilegia regularium, tunc non perditur, niſi legitimo tempore præſcribatur. Et licet Alexander Tertius *g* determinauerit, quod fieret præſcriptio ſpatio triginta annorum. *h* Innocentius tamẽ Tertius poſtea determinauit, quod in minore, quam quadraginta annorum ſpatio nullimè talis præſcriptio contra dicta priuilegia contingat. Et ratio differentiæ inter priuilegium conceſſum priuatæ perſonæ, & conceſſum communitati eſt. Nam ſingulares perſonæ non poſſunt per contrauentionem renũtiare priuilegio facto communitati, quia per contrauentionem perditur priuilegium ex tacita renunciatione, quàm tacitam renũciationem validam in priuato quęlibet directa contrauentio inducit, argumento aliquorum canonum. *i* Sed in priuilegio facto religioni, ſicut regulares non poſſunt expreſſe renuntiare priuilegio religioni conceſſo, ita nec tacitè, prout notatur in iure, *K* & ſic ſolum perditur per præſcriptionẽ dicti temporis. Aduerte inſuper

c *Pan. in ca. cũ acceſſiſſent de conſt.*

d *d. c. cum acceſſiſſent.*

e *l. voluntarie. C. de excuſ. tut.*

f *Sylu. v. priui. nu. 2. 3.*

g *ca. ſi de terra de priu.*

h *ca. accedenti de priu.*

i *c. cum renunciat. 33 q. 1.*

K *Notat. in d. c. accidentibus.*

quod

Digitized by Google

quod Eugenius IV. anno Domini milleſimo quatercenteſimo trigeſimo quarto, ſeptimo Kal. Martii, Pontificatus ſui anno quarto. *Conceſſit ordini S. Benedicti Valliſoleti ex certa ſcientia, & motu proprio, quòd contra præfatæ congregationis monaſteria, loca, perſonas, & bona aliqua nõ curra præſcriptio, niſi poſt lapſum ſexaginta annorum: Quod quidem ad ipſum, tam in caſibus rebus et bonis præteritis, quàm futuris poteſtate, & ſcientia ſimilibus extendi, & locum habere omnino voluit.*

Hoc priuilegium habetur authenticum in libro *a* priuilegiorum dicti ordinis impreſſo Romæ, ex Typographia Titi, & Pauli de Decanis, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo nono. Quo indulto fruuntur etiam ordines mendicantes & alii communicantes in priuilegiis. Ex quo priuilegio colligitur clare, quod contra priuilegia dictę congregationis non currit præſcriptio, niſi poſt lapſum ſexaginta annorum. At enim, quod contra monaſteria, loca, perſonas, & bona ipſius non currat præſcriptio, niſi poſt dictum terminũ elapſum. Priuilegia enim ſunt quędam iura, & actiones concernentes monaſteria, loca, perſonas, & bona pręfata. Nam, vt ait Vlpianus, *b* ęque bonis annumeratur, etiamſi quid eſt in actionibus, petitionibus, proſecutionibus: nam hęc omnia in bonis eſſe videntur. Hoc igitur conſtituto quod priuilegia conceſſa religionibus non pręſcribuntur, niſi poſt quadrageſimum annum elapſum ſecundum ius commune, aut poſt ſexageſimum elapſum ſecundum dictum priuilegium, quia toto illo tempore non vſi ſunt regulares dictis priuilegiis, immo contrauentum eſt illis, videtur dicendum, quod quando Gregorius Decimus tertius in confirmationibus factis pro priuilegiis regularium, dicens ſe illa confirmare, *quatenus ſunt in vſu*, debet intelligi, quod ea non confirmat, ſi per contrarium vſum contra ea fuerit præſcriptum tempore legitimo. Et ſic, vt clarius loquar, vult dicere, quod tantum vult confirmare priuilegia regularium, quę valent, non autem illa, quę per contrarium vſum ſunt ſublata.

a Habet. ib lo. p. 38. cum ſeq.

b leg. bonorum 49 ff. de verb. ſignif. c. de quarta de præſc. authen. qua actione, C. de ſac. eccl.

Quod confirmatur primo, Nam, prout ait Alexander *c* Tertius Papa confirmando communiter in dubio intelligitur confirmare illud, quod actu valet. Per confirmationem enim non creatur ius nouum, prout ſacri Canones *d* expreſſe decidunt, & notat Gloſ. quędam ſingularis. Licet. n. aliquando aliquis confirmat illud, quod eſt ipſo iure nullum, quo caſu videtur potius dare, quam confirmare, prout contingit in aliquibus caſibus notatis à Iureperitis, *e* & quandoq; quis confirmat illud, quod non eſt ipſo iure nullũ, ſed eſt imperfectum, vt quãdo ſuperior confirmat electionem, quo caſu non videtur dare, qui confirmat: ſed videtur imperfectum perficere, prout dicitur in iure *f* & notat Bartolus, & ſcribentes. At loquendo de confirmatione communi, id eſt, loquendo in dubio, nunquam legiſlator videtur confirmare, quãdo ab ipſo petitur confirmatio legis, aut priuilegii, niſi legẽ, aut priuilegiũ quod actu valet. Secũdò confirmatur. Nam Gregorius Decimus tertius non ſolum confirmat dicta priuilegia, ſed etiam innouat, & de nouo concedit, & innouatio priuilegiorũ, prout determinat Innocentius *g* Tertius nouum ius non tribuit, ſed antiquũ conſeruat. Quod ipſum etiã determinat Honorius Tertius. Vnde Iulius *h* Secundus declarauit, quod per confirmationem priuilegiorum fratrum minorum per Sixtum Quartum factam, ac eorundẽ priuilegiorum nouam conceſſionẽ per hęc verba (*De nouo concedimus*) ſolũ, modo eſſe confirmata priuilegia dicto ordini conceſſa, & non alias reuocata. Circa quam Iulii Secũdi declarationem aduertit Collector, *i* quod prædicta declaratio creditur ſic facta fuiſſe abſolutè, & generaliter propter defectum relationis. Quia multi famoſi Doctores vniuerſitatis Salmanticæ declarauerunt, & determinauerunt, quod quandocunq. aliqua priuilegia conceduntur de nouo cum ſequenti clauſula, non obſtantib. reuocationib. Apoſtolicis, prout in bulla aurea continetur, intelliguntur viuificata, & de nouo conceſſa etiam illa, quæ fuerunt reuocata. Nam aliter nihil operantur prædicta verba, cum tamen verba in literis Apoſtolicis poſita debeant aliquid operari. Et hanc opinionem Collectoris approbat Corduba, *k* & eã tenet Panormitanus poſt Ioannem de Lignano, & diffuſè probat id Summa Roſella. Quod quidem libenter fateor, ſic concludendo ex dictis, quod per confirmationem, & innouationem priuilegiorum in dubio ſolum confirmantur, & innouantur ea, quæ actu valent, niſi aliud exprimat confirmans, & innouans, prout exprimit quãdo addit illam clauſulam. Non obſtantibus reuocationibus Apoſtolicis. Vnde cum Gregor. XIII. confirmauerit priuilegia regularium, quatenus ſunt in vſu, videtur loquendo iuridice determinare, quod confirmat ea, quę ſunt in viridi obſeruantia, & valent, non autem ea, quę per contrarium vſum ſunt abrogata. Quod fuit neceſſarium addere. Nam confirmatio ex certa ſcientia (prout infra dicetur) de qua vſus eſt Gregorius decimus tertius, confirmata etiam abrogat, & per contrarium vſum caſſata.

c c. quia diuerſitatẽ de conceſ. præb. d. c. cum dilecta, de confir. vtil. vel inut.

d c. 1. & quaſi per totum notat gl. in d. c. quia diuerſitatem. vt forma cõſ.

e l. adoptio ff. de adop. leg. legata inut. ff. de leg. 1.

f In authen. de defenſ. ciu. § interim. col. 3. notat Bart. in l. & quia ff. de iuriſ. omn. iud.

g c. ex pa. ex de priuil.

h In mõ. 1. impr. f. 43. & f. 126. in 2. impr. conceſ. 277.

i Collector. in comment. ti. priuil. fratrum. §. 15.

k Cord. in addit. ad comp. Panor. su. c. cum ſuper de cauſ. poſ. & propri. Roſel. la tit. abſolutio 1. num. 122. & 123.

Sed dices: Ad quid igitur ſeruiunt illa verba addita poſt confirmationem, ſcilicet, (de nouo concedimus) ſi Papa per illa nihil noui concedit? Quid operantur dicta verba, innouamus, aut de nouo concedimus? Ad quod reſpondeo breuiter, quod maximum quid operantur. Nam ſi priuilegia non ſunt in vſu ſpatio viginti aut triginta annorum intermediente, poſt dictum ſpatium elapſum ipſorum innouatione incipiunt de nouo dicta priuilegia, ac ſi in ipſo inſtanti innouationis eſſent de nouo conceſſa. Et ſic, vt pręſcriptione legitima quadraginta annorum, aut ſexaginta tollerentur, eſſet neceſſarium, vt hoc temporis ſpatium curreret ab inſtanti innouationis, nec aliquid ad dictam pręſcriptionem proficeret ſpatium illud vigiti, aut triginta annorum elapſum, ante dictam innouationem. Ita ſentit doctiſſimus Corduba. *l*

l Cord. in addi. ad Comp. ti. abſol. quoad ſeculares. 1. verſ. quoad §. 15.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum Sixtus Quintus ſubticens illa verba, quatenus ſunt in vſu, aliquid noui conceſſerit.

RESpondeo dicẽdo, videri ex dictis ſequi, quod Sixtus *m* V. in dicta confirmatione priuilegiorum ordinis Minorum, & Sanctæ Claræ, & tertii ordinis de pœnitentia ſubticẽs verba illa, *Quatenus ſunt in vſu*, nihil noui nobis conceſſit. Nam in dubio nunquam Summi Pontifices videntur confirmare, niſi illud, quod actu valet. Et per conſequẽs licet confirment priuilegia abſolutè, debent iuridice interpretari, id eſt quatenus ſunt in vſu, & non ſunt per contrariũ vſum abrogata, & ſublata. Hoc tamen non obſtante quid magnum nobis conceſſit, dicta verba (*Quatenus ſunt in vſu*) ſubticẽdo. Et ita vt quid magnũ ſuit à patre noſtro Reuerẽdiſſimo F. Franciſco à Toloſa tunc Generali, nunc autem Epiſcopo Lycenſi impetratum, vt ego audiui a patribus grauiſſimis noſtrę religionis. Nam confirmatio ſupradicta fuit facta ex certa ſciẽtia, vt patet ex verbis ibi, *Dicta authoritate Apoſtolica tenore præſentium ex certa ſcientia, in his omnibus in quib. decretis Concilij*

m Sub. ſigil. auth.

Tri-

Tridentini non aduerſantur, approbamus, cōfirmamus, ac innouamus, perpetuāq; roboris firmitatē obtinere, & firmiter obſeruari. Hæc Sixtus V. Cōfirmatio autē ſecundum Doctores *a* eſt duplex, ex certa ſcientia, & in forma communi, tunc autem dicitur confirmari ex certa ſcientia, quando in confirmatione inſeritur totus tenor rei confirmatæ, vel quādo vtitur illis verbis, ex certa ſcientia, vel de plenitudine poteſtatis iuxta gloſſam, *b* Panormitanū, Decium, & Felinum, & Aymon Craueta. Dicitur etiam confirmatio ex certa ſcientia, quando Papa cōfirmat id, quod videt. prout habetur in iure, *c* & tradit Innocentius. Tunc autē dicitur confirmare in forma communi, quando ſimpliciter confirmat, aliter non inſtructus de negotio. Hoc enim caſu verba intelligi debent propriè cōditionaliter; quia Papa præſumitur ignorare, quæ in facto cōſiſtunt iuxta id, quod tradunt Canones. *d* Et confirmatio ex certa ſcientia ſecūdum Gloſſam *e* ſingulariē tria operatur. Primū, quod talis res ſit firmioris authoritatis. Secūdum, quia ſi illa res eſt minus valida, ſit valida. Tertium, quia propter authoritatem confirmantis nullus inferior poteſt de illa cognoſcere. Quando autem confirmatio eſt facta in forma cōmuni, parum, aut nihil operatur. Immo ex hoc nō tollitur cognitio iudicis inferioris, nec talis confirmatio creat aliquod ius nouum, vt ſupra dictū eſt. Vnde ſi impetratur, eſt, quia ſolet magis timeri, quòd ſpecialiter prohibetur, quam quòd generaliter. Ex quibus Baptiſta *f* de Salis, infert deciſionē notabilis quæſtionis de priuilegijs ordinis Minorum. Nam felicis recordationis Bonifacius Papa VIII. conceſſit quædam priuilegia, quæ dictos fratres eximebant a ſolutione quartæ Canonicæ portionis debitæ Eccleſiæ parochiali, ratione ſepulturæ. Quæ priuilegia per Clementinam *g dudum* fuerunt reuocata. Sed poſt dictam Clementinam eadē priuilegia ab Eugenio Papa IV. prius examinata, & approbata fuerunt ex certa ſciētia, & ſimiliter a Iulio II. Et à Leone X. quæſitum fuit, an dicta confirmatio Eugenij faciat valere dicta priuilegia conceſſa per Bonifacium VIII. & reſpondit dictus author, quòd valet dicta cōfirmatio. Pro quo allegat duo decreta, *h* in quibus ſedes Apoſtolica determinat, quod quando Papa cōfirmat aliquid ex certa ſciētia, validat nullum, vel inualidū. Immo talis confirmatio habet vim innouationis, dando nouā vim illi, quod alias nullam habebat. Et hanc doctrinam tenet Panormitanus, *i* poſt Ioannem de Lignano, & tenet etiam Gloſſa, & diffusè probat Summa Roſellæ, & Collector priuilegiorū Mendicantium. Et idē eſt, quando confirmat cum clauſula de plenitudine poteſtatis. Nam tunc ea vti cēſetur, quando actus non valet de poteſtate ordinaria, prout tenet Paulus Caſtrenſis, *k* Alexāder, Decius, Alciatus, Duennas, Menochius. Quod intelligitur cum Princeps non arbitrabatur, ſe id poſſe facere ex poteſtate ordinaria, vt explicat Craueta, *l* quē ſequitur Menochius. Ex quib. infertur, quod cum Pius IV. anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo primo, Pontificatus ſui anno ſecundo, prout dictum eſt ſupra, confirmauerit, & innouauerit priuilegia fratrum Minorum de obſeruantia, & Sanctæ Claræ, & tertij ordinis de pœnitentia ex certa ſcientia, ac de plenitudine poteſtatis, vt conſtat ex bulla articulo ſuperiori allegata. Quod non ſolum cōfirmauit, & innouauit ea, quæ adhuc valebant, & erant in viridi obſeruantia, ſed etiam illa, quæ per cōtrarium vſum erant abrogata. Vnde licet a Sixto V. anno Dñi milleſimo quingēteſimo octuageſimo ſeptimo non fuiſſent ex certa ſcientia confirmata: nondum tamen per contrarium vſum erant abrogata, nam ab anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo primo, vſq; ad annum milleſimum quingenteſimum octuageſimum ſeptimum, cucurrunt viginti octo anni, quo temporis ſpatio non potuit contra dicta priuilegia currere præſcriptio. Et ſic priuilegia horum regularium per contrarium vſum nō ſunt abrogata. Et licet eſſent abrogata, aliquorum abrogatio minimè probari poteſt: cuiuſmodi ſunt priuilegia, & facultates concedentia authoritatem abſoluendi à reſeruatis, diſpēſandi in cenſuris, irregularitatibus, commutandi vota, & iuramenta, necnon in ipſis diſpēſandi. Hæc enim in ſecreto ſigillo confeſſionis vſui mandantur. Et neſcio, quomodo de ipſis poſſet aliquis, licet curioſus inueſtigator, dicere cum veritate, quod nō ſunt in viridi obſeruantia. Nam etiam ſi ipſe non vſus fuerit eis à multis retro temporib. alij tamen regulares, ſui, & alterius ordinis, his ſæpe ſæpius fortaſſis vſi ſunt. Quarto quis poteſt ſcire, quod non eſt in vſu cōceſſio illa notabilis Martini V. qua concedit, q. *Prior Monaſterij S. Benedicti Valliſoleti in foro conſcientiæ poſſit diſpenſare ſuper irregularitate contracta a Monachis ex homicidio voluntario occulto.* de quo dicitur infra in quæſt. de diſpenſatione, debentne Prælati facere diſpēſationem in medio monaſterij, aut in plateis, vbi non vſus huius facultatis poſſit ſciri, & probari? non certè, ſed in occulto, vbi à nemine non dico ſciatur, ſed nec ſomnietur. Præterea caſus iſte rariſſimè in religionibus aliquibus contingit, & fortaſſe ſunt aliquæ religiones, in quib. poſt centū annorum ſpatium elapſum huiuſmodi caſus contingit, & ſic per totum illud tempus nunquam fuit talis conceſſio in vſu. Et non poſſumus propter hoc dicere, quod ea ſit quoad ipſas religiones ſublata. Nam vt ex non vſu ſublata aliqua lex, aut priuilegium dicatur, oportet caſum eueniſſe, quod lex, vel priuilegium diſponit. Nam ſi nullus vnquam talis inciderit caſus, non propterea minus recepta dicetur. Nec præterea in diſſuetudinem abijſſe creditur, quamuis exequutionem ſortita non ſit, prout tradit eleganter Marcus *m* Antonius.

a DD. in c. ex frequen. de conſtit. in c. quia diuerſitatē de conceſ. præb. & de confir. vtili. per totum.
b Glo. in c. ad hæc vbi Pan. n. 7. De. n. 14. de reſcr. Fel. in ca. nonnullis. co. 15. eo tit. Dec. in l. teſt. n. 13. C. de mil. teſt. Crau. conſ. 182. n. 18.
c c. venerabilis de confir. vtil. Innoc. in c. 1. de tranſ.
d c. ſi. de conſt. lib. 6.
e Glo. in c. quia diuerſitatem.
f Salis in ſumma ver. abſolutio. ſ. 9. co. 2.
g Clem. dudum de ſepul.
h c. 1. de tranſac. c. quoties de pact.
i Panor. poſt Ligna. ca. cū ſuper de cā. poſ. glo. c. cū acceſſiſſent de conſt. Roſella. ti. abſol. 1. §. 121. & §. 123. Collect. comp. Mend. conſ. in fi. ſ. 43.
k Caſt. in l. ex imperfecto. C. de teſt. Alex. in l. quanquā. n. 5. Dec. in l. in teſt. nu. 2. C. de mil. teſta. Alcia. de præſc. reg. 3. præſump. 2. num. 6. Duen. regu. 43. nu. 5. ver. 2. rō. Menoch. conſ. 2. nu. 38.
l Crau. de antiq. temp. 2. p. 1. nu. 47. Menoch. in reſp. cau. Ferra. reſp. 2. n. 147.
m Cucc. li. 1. maior. inſt. tit. 3. in fi.

ARTICVLVS IV.

Vtrum priuilegium perditum per non vſum quoad religionem, cui directè eſt conceſſum, perdatur etiam quoad alias religiones, quibus per extenſionem eſt communicatum.

RESpondeo dicendo, quod *n* Collector priuilegiorum Mendicantium tangit iſtam difficultatem, agens de quodam priuilegio Carmelitarum conceſſo ab Vrbano IV. ipſis patribus Carmelitis, *vt de licentia prælatorum Eccleſiæ poſſint audire confeſſiones omnium Chriſti fideliū cauſa deuotionis ad eos recurrentium, niſi talia commiſerint, propter quæ eſſet ſedes Apoſtolica meritò conſulenda.* Dubitat igitur, vtrum apud Carmelitanos, quibus directè facta eſt hæc conceſſio, habeatur in vſu, vt ſic tā illi, quam ceteri mendicantes virtute communicationis, ſeu extenſionis priuilegiorū poſſint vti illa? Et ait, quod ſuper hoc conſuluit ipſe generalem priorem præfati ordinis Carmelitani. Qui reſpondit, quod abſq; dubio in partibus Italiæ, & Frāciæ, vbi vigebat illius ordo, habetur præfata conceſſio in vſu. Licet fortè in Hiſpania propter paucitatē monaſteriorum prædicti ordinis, vbi huiuſmodi dubitatio inſurrexit, non haberetur in vſu. Ac per cōſequens videtur, quod non obſtante ſupradicta hæſitatione poſſint mendicantes vti hac cōceſſione, cui

n Collect. in cō pen. mend. titu. abſolu. quoad ſeculares. 2. §. 19.

D ſimilis

ſimilis non reperitur in priuilegijs mendicantium. Hæc collector. Ex quib. verbis, prout Colligit Corduba *a* videtur collector innuere, quod non poſſint regulares vti dicta gratia Vrbani IV. conceſſa Carmelitis, ſi ipſi Carmelitæ non vtuntur illa, cum priuilegium perdatur per non vſum, vel per vſum contrarium. At Doctiſſimus Corduba his non obſtantibus contrarium tenet ex ſententia cuiuſdam valde docti patris, quem ipſe non allegat. Nam cũ hoc indultum fuerit conceſſum ordini Carmelitarum, & per communicationem ordini Minorũ, & per conſequens alijs ordinibus Mendicantibus cõmunicatur ex æquo, ac ſi ipſis fuiſſet ſpecialiter cõceſſum, non perditur niſi legitimo tempore præſcribatur, quod eſt ſpatium quadraginta annorũ, ſecundum ius commune, & ſecundum priuilegiũ Eugenij quarti ſexaginta annorum, prout dictum eſt in ſuperioribus. Et ad hoc vt talis præſcriptio contingat, oportet habere ſcientiam priuilegij, & voluntatem non vtendi illo ad hoc, vt per non vſum perdatur, prout probant aliqua decreta, *b* Vbi notant Doctores. Et quamuis contra regularium priuilegia, gratias, & exemptiones, immunitates, & indulta per vnum, aut plures actus; ex negligẽtia, vel ignorantia per quoſcunque ventum fuerit, cõtrariumque ſit obſeruatum, nullum tamẽ præiudicium illius generari poteſt, ſed omnia in ſuo robore, & firmitate permanent, prout conceſſit Leo X. congregationi *c* Camaldulenſi, & Iulius Secundus congregationi *d* Sancti Oliueti, & Eugenius Quartus congregationi Sanctæ Iuſtinæ. *e* Circa quòd priuilegiũ aduertit Collector *f* priuilegiorũ ordinis Ciſtercienſis, quod præſcriptio quadragenaria regulariter etiam contra ignorantes currit ſecundum Abbatem, *g* quo temporis ſpatio ſecundũ ius commune præſcribuntur priuilegia, vt probatũ eſt ſupra; & in hoc conſiſtit vis huius priuilegij, vt cõtra ea non præſcribatur, ſi propter ignorantiam eorum eis minime fuerit vſum, non dico per quadraginta annos continuos, ſed etiam per ſexaginta. At in vſu priuilegij, de quo hic agitur, ceſſant omnia iſta, cum per ignorantiam eo non fuerint vſi, ſicq. quoad fratres Minores, & alios Mendicantes non eſt perditum prædictum priuilegium per nõ vſum Carmelitarum. Facit etiã ad hoc, quòd dicit Innocentius, *h* quòd, ſcilicet, particulares canonici bene poſſunt ſibi præiudicare perdẽdo priuilegium per vnicam contrauentionem, ſed Eccleſiæ præiudicare non poſſunt, quin ea poſſit allegare, non eſſe ſibi ſublatum ſuum priuilegium, quod fuit perditum quoad particularem perſonam: & Panormitanus *i* etiam dicit, quod ſi vnus vtitur, & non alter priuilegio nullus conceſſo, non præiudicat non vtens vtẽti, de quo etiam agit Syluest. *k* concordans cũ his. Ergo licet aliqui Fratres, ſeu Conuentus, ſeu Prouinciæ ex voluntate, ſeu etiam (quòd minus eſt) ex ignorantia vſi non eſſent tali priuilegio, vel contra illud feciſſent, non poſſent toti ordini, ſeu alijs præiudicare. Deficit etiam in hoc caſu præſcriptio, q̃a hoc priuilegium per communicationem, & nouã cõceſſionem factum eſt iam ordinis Minorum per plures Summos Pontifices, vt patet ex confirmationibus priuilegiorum Ordinis Minorum factis per Clementem Septimum, Paulum Quartum, Pium Quartum, Pium V. Gregorium Decimum tertiũ, & Sixtum V. Ex quibus patet, quod priuilegia Carmelitarum & aliorum ordinum fuerunt facta nouo dicto ordini Minorum, & ſic contra ea non poteſt allegari præſcriptio, qua ſolent præſcribi priuilegia ordinibus conceſſa, vt patet ex dictis.

a Cordub. in addit. ad dictum, §. 15.

b ca. ſi de terra in verſ. detrahere noluiſti.

c Congreg. Camal. nu. 73.

d Congreg. S. Oliu. priu. 3. f. 90.

e Congreg. S. Iuſtin. priu. 49.

f Li. 2. priuileg. 50. f. 91. & priu. 52. fol. 205.

f Collec. Ciſt. tit. priu. 9. 2

g Abb. in c. vigilan. 1. de præſcr. per illum, et l. fi. in fin. C. de praeſcr.

h Inn. in d. c. accedentibus.

i Pan. d. c. cũ acceſſiſſent. in fin.

k Syl. tit. prim. nu. 11.

ARTICVLVS V.

Vtrum lex, & priuilegium, quod imponit pœnam, ipſo facto poſſit derogari per contrariam conſuetudinem.

RESpondeo dicendo, quod *l* Panor. dicit, quod lex & priuilegium pœnale imponens pœnam ipſo facto, & ipſo iure poteſt derogari per contrariam conſuetudinẽ, & reprehendit Hoſtienſem, *m* qui contrarium docet. At Doctiſſimus Caſtro opinionem *n* Panormitani omnino refellit hoc ductus fundamento; nam pœna excommunicationis impoſita ipſo iure contra imponentes manus violentas in clericum quandocunque, aut quomodo poterit contra illam incipere conſuetudo, cum nulla iudicis, aut prælati negligentia poſſit impedire, quin cõtra illam legem delinquens ſtatim poſt delictũ cõmiſſum incidat in excommunicationem; nã, vt dicunt Canones, *o* excommunicatio trahit ſecũ executionem, & hanc rationem multis confirmat Caſtro, & infert illos, qui ſine vlla Papæ diſpenſatione ingrediuntur intra portas domus alicuius monaſterij ſororum Sanctæ Claræ, aut ordinis Prædicatorum, eſſe ipſo facto excommunicatos, quamuis propter monaſterij deformationem, & deſolationem, & ſuperioris prælati negligentiam, & diſſimulationem moniales ipſæ multis ſuæ domus portas aperire, & liberam introeundi facultatem concedere conſueuerint: nam introitus ad huiuſmodi monialium domus eſt ſub excommunicationis ipſo facto incurrenda pœna Apoſtolica authoritate interdictus, nec illis poteſt vllo pacto ſuffragari longæua mulierum ſine licentia Apoſtolica intrantium conſuetudo, cum ipſo facto excommunicatio ipſius illigatur. Aduerte tamen, quòd quãdo id, quod per legem præcipitur poſitiuam, per contrariã conſuetudinem eſt abrogatum, etiam excõmunicatio ipſo iure lata contra tranſgreſſores illius legis eſt nulla, ſublata enim obligatione principali ipſius legis, tollitur etiam obligatio pœnæ tali legi appoſita, & ſic videmus multas excommunicationes hodie nõ ligare, quæ in extrauagantibus proponuntur, & ratio eſt, quia obligationes eorum, quæ in talibus extrauagantibus præcipiuntur, per contrariam conſuetudinem ceſſauerunt; ita Doctiſſimus Caſtro Et ſic ceſſat hodie excõmunicatio, quæ in vltimo Concilio Lateranẽſi ſub Leone Decimo, ſeſſione nona lata eſt cõtra eos, qui imprimũt, aut imprimi faciũt librũ aliquẽ, ſine præuia legitima ordinarij examinatione, ſufficit enim in his Hiſpaniarum regnis iuxta pragmaticas ſanctiones, priuilegium regale.

l Pan. in c. 1. de treu. & pace.

m Hoſt. in d. c. 1.

n Caſt. lib. 2. de leg. pœn. c. 11. f. 216.

o cap paſtor. §. verum de ſent. excom.

ARTICVLVS VI.

Vtrum priuilegia contra decreta ſacri Concilij Tridentini ſint abrogata.

RESpondeo dicendo, quòd vt cõſtat ex ſuperioribus, prout in ſua bulla ſtatuit Pius IV. omnia Priuilegia contra Cõcilium Tridentinum ſunt abrogata, & idem ſummi Pontifices, ſcilicet Gregorius Decimuſeptimus, & Sixtus V. noluerunt ea cõfirmare, in quantum ſunt contra Concilij Tridẽt. decreta, prout dictũ eſt latè in ſuperioribus, & hæc veritas explicatione eget: videmus enim multa decerni à Concilio Trid. contra priuilegia regia regulariũ, quæ tamẽ a viris Doctiſſimis reputantur non derogare p̃dicta priuilegia: in vno. n. ac eodẽmet cap. videmus determinari diuerſa. Vnũ abſolute ſine derogatione priuilegiorũ, alterũ verò cũ derogatione

ganone

Digitized by Google

gatione expreſſa eorũ, quod patet in ſeſſione trigeſima tertia de reformat. cap. octauo, vbi duo ſtatuũtur: Primum eſt, quod *ſacri ordines ſtatutis à iure tẽporib. ac in cathedrali Eccleſia vocatis, præſentibuſque ad id Eccleſia canonicis publicè celebrentur*, & reſpectu huius non derogatur priuilegia. Secundum eſt, *vnuſquiſq. autem à proprio Epiſcopo ordinetur: quod ſi aliquis ab alio promoueri petat nullatenus id etiam cuiuſuis generalis aut ſpecialis reſcripti, vel priuilegij prætextu etiam ſtatutis temporibus permittatur*. Vides quomodo reſpectu iſtius ſecundi derogantur priuilegia, & ſic vidi ego firmatum à viris doctiſſimis, Iuriſperitis, & Theologis, & Eccleſiaſticis, & Regularibus huius vniuerſitatis Salmanticenſis, quòd Religioſi modo poſt Concilium Trid. poſſunt ordinari extra tempora virtute ſuorũ priuilegiorum. Et quidam reuerendiſſimi Epiſcopi viſa ipſorum ſententia, ordinauerunt aliquos extra tempora, de quo infra in tertio tomo in quæſt. de ordinibus latius dicetur, vnde exiſtimo, quod ſolum illa decreta Conc. lij Tridentini deroganda ex preſſe priuilegia regularium, ſunt illa, de quibus loquitur Gregorius XIII. in confirmatione priuilegiorum regularium. nõ autem alia decreta, in fine quorum nominè dicitur, non obſtantibus priuilegiis in contrariũ. Vnde quando dicunt Gregorius XIII. & Sixtus V. quòd confirmãt priuilegia regularium, quatenus decretis Concilij Tridentini non aduerſantur, ſunt gloſſandi, videlicet, quatenus decretis ſacri Conc. Tridẽtini irritantibus expreſsè prædicta priuilegia per non obſtantias priuilegiorum ibi appoſitas non ſunt contraria. Nec contra hoc obſtat decretum *a* Concilij Tridentini, cuius verba ſic ſe habent.

a Seſſ. 25. de ref. cap. 22.

Hæc omnia, & ſingula in ſuperiorib. decretis contenta obſeruari ſancta Synodus præcipit in omnib. cœnobijs ac monaſterijs collegijs ac domibus quorumcunque monachorum, ac regularium, necnon quorũcunq. ſanctimonialium virginum ac viduarum, & ſi illa ſub gubernio mi litarium etiam Hieroſolymitanũ viuant, & quocunq nomine appellentur, ſub quacunque regula, vel conſtitutionib. & ſub cuſtodia, vel gubernatione, &c. non obſtantibus eorum & ſingulorũ priuilegiis, ſub quibuſcunq. formis verborum conceptis, ac mare magnũ appellatis etiam in fundatione obtentis, necnon conſtitutionibus, & regulis etiam iuratis, atque etiam conſuetudinibus, vel præſcriptionibus etiam immemorabilibus, Reſpõdeo enim, quod in dicto capite vigeſimo ſecundo, ſolum reuocantur priuilegia, quæ ſunt contra illud, quod decretatum eſt in ſeſſione vigeſima quinta de regularibus: & non priuilegia, quæ ſunt contra decreta aliarum ſeſſionũ dicti Concilij, & ſic dicit Concilium *hæc omnia, & ſingula in ſuperioribus decretis contenta*, &c. Nota quod dicit *in ſuperioribus decretis*, & nõ dicit in ſuperioribus ſeſſionibus: vnde clare innuere voluit, quòd decreta contenta in dicta ſeſſione vigeſima quinta de regularibus obſeruantur omnino cõtra priuilegia regularium, etiamſi in aliquo eorum nõ fiat derogatio expreſſa priuilegiorum regularium, at contenta in alijs ſeſſionibus non præcipit Concilium obſeruari contra ipſorum priuilegiorum tenorem, ſi expreſsè in his non reuocantur.

b Seſſ. 4. de vſu ſacr. libror.

Vnde infertur primò, quòd decretum *b* Concilii Tridentini ordinans, quòd non liceat regularibus imprimere libros de rebus ſacris ſine approbatione ordinarij, & licentia ſuorum ſuperiorum, cum nõn deroget expreſſe priuilegia regularium, ſi aliquod eſſe priuilegium contrarium Religioſis conceſſum, ipſi optimo iure poſſent vti: at ego nullum tale priuilegium inueni. Infertur ſecundò, quod Concilium Tridentinum. *c* quatenus præci-

c Seſſ. 5. de reform. cap. 1.

pit, quod *in monaſterijs monachorum, vbi cõmodè fieri poteſt, etiam lectio ſacræ ſcripturæ habeatur* cũ non deroget expreſſe priuilegia in contrarium, ſi aliquod eſſet tale priuilegium, poſſent eo vti regulares, & eo caſu non poſſent compellere ſedis Apoſtolicæ Legati, & Epiſcopi locorum in hoc negligentes Abbates, cum eorum priuilegia quantum ad hoc non derogentur: ſed ego nullum ad hoc in ueni priuilegium.

Tertio infertur, quod Concilium Tridentinum *d* inquantum ſtatuit, quod *qui in ſubdiaconatus ordine ſaltem non ſit, vocem in capitularibus actib. non habeat* cum non deroget expreſſe priuilegia regularium, poſſunt ipſi regulares ſi ad id aliquod habent, vocem habere in capitularibus actibus, etiã ſi ſubdiaconi nõ ſint, & ita declarauit optima Cardinalium congregatio ſuper concilium Tridentinum, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo tertio, Patri Fratri Gaſpari Paraſolo Minimorum generaliſſimo, quod dictum Concilium non contrariatur conſtitutionibus regularium, ſi in aliquo ordine etiam non in ſacris conſtitutis ex conſuetudine, aut conſtituto ad actus capitulares admittuntur. Quæ conſuetudo viget in dicta religione, prout in libro *e* ſuorum priuilegiorum refertur. Quibus addo, quod ſi in aliqua religione eſſet priuilegiũ, quod tales ad actus capitulares poſſint admitti, priuilegium adhuc vigeret.

d Seſſ. 22. & reform. c. 4.

e v. Concil.

Quartò infertur, quòd Concilium Tridentinũ *f* quatenus ponit qualitates ordinandorum, & ordines non eſſe ſuſcipiendos, niſi tranſactis interſtitiis, cum non deroget quantum ad hoc expreſſe priuilegia regularium, poſſunt vti regulares priuilegiis, ſi quæ quantum ad hoc habent, niſi obſtaret eis Bulla Sixti Quinti contra malè promotos promulgata, de qua infra dicemus. *g* Hæc ſunt loca Concilij Tridẽti. in quibus ego non inuenio, qđ ipſum Concilium obliget ad obſeruãtiam eorum, quæ ibi præcipiuntur cum derogatione priuilegiorum regularium expreſſa. Quod eſt neceſſarium: nam ſicut priuilegia inſerta in corpore iuris non derogantur ſub generali derogatione (prout allegando multos concludit Henriquez *h*) ita ſi de priuilegiis regularium non ſit ſpecialis mentio. Et in dictis decretis non ſolum non derogantur expreſſe priuilegia regularium, ſed neque etiam alia Eccleſiaſticorum, de nullis enim priuilegiis ibi aliquod verbum fit.

f Conc. Triden. ſeſ. 2. de refor. c. 11.

g 2. tom. q. de ordinib.

h Henriq. t. to. l. 7. c. 28. nu 9. lit. y. et c. 31 n. 5. lib. 5.

Sed contra ſupra dicta obſtat Bulla Pij IV. in ſuperioribus relata reuocatoria priuilegiorum, exemptionum, immunitatum facultatum, confeſſionariorum, indultorum, confeſſionalium, maris magni, & aliarum quarumcumque gratiarum, quibus cunque locis, & perſonis conceſſarum in his, in quibus ſtatutis, & decretis ſacri Concilij Tridentini contrariatur. Ex cuius Bullæ generalitate videtur colligi, quòd non ſolum ab ipſo Summo Pontifice reuocantur, & annullantur, & caſſantur priuilegia, quæ in decretis ſacri Concilij expreſſe reuocantur, ſed etiam omnia alia, quæ ſunt contraria decretis ipſius Concilij: etiam ſi in ipſis decretis eorum expreſſa non fiat derogatio. Sed qui hoc ſequunt generalitatem tantum legum; & conſtitutionum in ſuperficie contemplantur, & ad mentem legiſlatoris minimè ſe conuertunt; *i* Vnde pro ſolutione eſt notandum, quod in dubio Principis mens ſemper præſumitur fuiſſe talis, qualis de iure eſſe debet, prout notant Baldus, Alexander, & Iaſon: vnde dicta Bulla Pij IV. reuocans priuilegia, quæ ſunt contra decreta Concilij Trident. eſt regulanda ſecundum ipſa decreta, & intelli-

i Bal. l. ex fac. in notab. 4. et ibi Alexã ff. de vulg. et pup. Iaſ. in l. Lecch. ... n. 55 ff. de leg.

Quæſt. Canonic. & Regul. tom. 2. D 2

Digitized by Google

intelligenda, reſtringenda, & extendẽda ad terminos illorum decretorum, & conſequenter reſtringenda ad ea tantùm, quæ per illa prohibita ſunt, & illicita reuocando priuilegia in contrarium. Et nõ eſt extendenda ad illa, quæ non ſunt per illa prohibita, neq; illicita cum derogatione priuilegiorum. Tum quia cauſa finalis dictę Bullæ fuit obſeruãtia dictorum decretorum, cui obſeruantiæ eſt locus, quoad ea, quæ in ipſis decretis ſpecialiter non reuocantur, cu enim reuocentur priuilegia, videntur innuere, quod obſeruentur, niſi aliquod priuilegiũ in cõtrarium allegetur, & ita ceſſante cauſa finali, ceſſat diſpoſitio, prout habetur in iure. *a* Tum etiã quia conſtitutio, quæ fit ad roborandum aliam, cuiuſmodi eſt Bulla Pij IV. quę fuit facta in robur, & obſeruationẽ decretorũ Concilij, vt patet ex eius verbis ibi, *Nos quibus in primis cordi eſt tã ſancta, & Eccleſiæ Dei ſaluberrima decreta ſuos, vt par eſt, effectus vbiq. conſequi, & ab oĩbus obediẽter obſeruari, &c.* Debet intelligi ſecundũ eam, & concludẽda terminis eius iuxta id, quod habetur in iure, *b* & clare ſentit gloſſa, quam dicit ſingularẽ Cardinalis addens, quod eaſdem limitationes, & extẽſiones, quas recipit corroborata, debet recipere corroborans, quem ſequitur doctiſſimus Felinus. Nã ſecundum ius *c* referens ſe ad aliquid, intelligitur ſecundum illud, ad quod refertur, & ſic hæc Bulla cum ſe referat ad decreta Concilij Tridentini, ſecũdum illorum decretorum terminos debet explicari. Quæ, prout patet ex ſuperioribus, non derogant priuilegia. Et ideo videntur velle, quòd ipſa maneant in ſuo vigore.

a l. adigere. §. quamuis. ff. de iur. patr. c. ceſſan. de app.

b Auth. conſtitutio. quę innoua. §. inde. ver. in illis. colũ. 3. Gloſ. & Cardi. ibi in c. ſtatuimus. v. conſuet. de elec. Fel. in ca. 1. de iure iur. nu. 57.

c l. in teſta. ff. de conditio. & demonſt.

ARTICVLVS VII.

Quæ priuilegia derogentur per Concilium Tridentinum.

RESpondeo dicendo, quod ſicut dictum eſt in articulo ſuperiori non omnia decreta Cõcilij Tridentini ſunt ſeruanda contra tenorem noſtrorum priuilegiorum, ſed ſolùm illa, quæ decernunt obſeruandum, quod in ipſis ſtatuitur, nõ obſtantibus quibuſcunque priuilegiis; nunc autem reſtant ea omnia loca in præſentia breuiter, & ſummariè enunciare, vt religioſis magis pateſiant.

Primum omnium decretum eſt, quòd habetur ſeſſione quinta, de reformatione, capite ſecundo, vbi dicitur, ꝙ *ſi prædicator aliquis (quod abſit) errores aliquot, aut ſcandala ſeminauerit in populo, etſi in monaſterio ſui, vel alterius ordinis prædicet, Epiſcopus ei prædicationem interdicat, & contra eum ſecundum iuris diſpoſitionem, aut loci conſuetudinẽ procedat, etiam quacunque ſtante exemptione* Quod patet, nam ait decretum, quod *Epiſcopus authoritate Apoſtolica, et tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus procedat.* Quæ verba clare indicant reuocari quodcunque priuilegium in contrarium, ſiquidem Epiſcopo datur facultas, vt procedat tanquam Apoſtolicæ ſedis delegatus, q in prouincia ſuæ delegationis poteſt omnia, quæ poteſt ipſe Papa delegans, prout tradit Syluester *d* poſt alios, & ita quoteſcũque in decretis Conciliorum dicitur, quod ordinarij tanquam ſedis Apoſtolicæ delegati ibi ſtatuta executioni mandent, ſignum eſt certiſſimum, ibi derogari quodcunque priuilegium in contrarium datum ante ipſa decreta.

d Syl. ver. delegatus. n. 22.

Secundum decretũ eſt, quod habetur in eadem ſeſſ. & c. quod ſcilicet *regulares cuiuſcunque ordinis in ſuis monaſterijs etiam prędicare non audeant, niſi a licentia ſui ſuperioris prius ſe Epiſcopo præſentauerint, & ab eo benedictionem petierint, antequam prędicare incipiãt: in Eccleſiis vero, quæ ſuorum ordinũ non ſunt, vltra ſuorum ſuperiorum ordinum licentiã, ordinariorũ habere tenẽtur, ſine qua in Eccleſiis, quę ſuorum ordinũ nõ ſunt, nullo modo prædicare poſſunt, immo neq. in Eccleſiis ordinũ Epiſcopo contradicente:* prout in ſeſſione vigeſima quarta, capite quarto, de reformatione ordinatur, qđ infra ſecundo in quæſtione de prædicatoribus, quomodo ſit intelligendum, ventilabitur.

Tertium decretum eſt; nam in ſeſſione decima quarta, capite vndecimo, ordinatur quòd *regulares de vno ordine ad alium trãſlati, ſub ſui ſuperioris obedientia maneant.*

Quartum decretum eſt: nam in ſeſſione vigeſima ſecunda, in decreto de obſeruandis, & euitandis in celebratione Miſſæ, ordinatur, quòd *cuiuſcunque generis mercedem, conditiones, & quidquid pro miſſis nobis datur, ordinarij omnino prohibeant, et ne cuiuis vago, aut ignoto ſacerdoti miſſas celebrare liceat, neq. in priuatis domibus, ſed in Eccleſiis, aut oratorijs per ipſos ordinarios deputandis, & viſitandis, et debitis horis Miſſa celebretur.*

Quintum decretũ habetur in ſeſſione vigeſima tertia, capite decimo, vbi ordinatur quòd *Abbatibus, atque alijs quibuſcunque quantumuis exemptis, non liceat in poſterum intra fines alterius diœceſis, vel ſubditis alterius, ſed ſolum ſuis regularibus tonſuram, & minores ordines conferre.*

Sextum decretũ habetur in eadem ſeſſione, capite duodecimo, vbi ordinatur quod *nullus etiã regularis ante vigeſimum ſecundum annum ad ſubdiaconatus ordinem, et ante vigeſimũ tertium ad diaconatus, & ante vigeſimum quintum ætatis ſuæ annũ ad presbyteratus ordinem promoueatur, nec hoc ſine diligenti Epiſcopi examine fiat, priuilegijs quibuſcunque quoad hoc penitus excluſis.*

Octauum decretũ habetur in eadem ſeſſione, capite decimotertio, vbi dicitur quod *nemini etiam regulari duo ſacri ordines eodẽ die conferantur, priuilegijs quibuſcunq. non obſtantibus, nec promoti ad ſacrum ſubdiaconatus ordinem, ſi per annum ſaltẽ in eo non ſint verſati, ad altiorem gradum, niſi aliud Epiſcopo videatur, aſcendere permittantur.*

Nonum decretum habetur in eadẽ ſeſſione, capite decimoquinto, vbi ordinatur, quod *nullus etiã regularis poteſt ſecularium cõfeſſiones audire, nec ad id idoneus reputari, niſi aut parochiale beneficium habeat, aut ab Epiſcopo per examẽ, ſi illi videbitur eſſe neceſſarium, aut alias idoneus reputetur, & approbationem obtineat priuilegijs, & conſuetudinibus non obſtantibus.*

Decimo eſt notandum, quòd omnia decreta poſita in ſeſſione vigeſimaquinta de regularib. obſeruanda ſunt priuilegijs quibuſcunq. non obſtantibus, prout præcipitur in capite vigeſimo ſecundo eius ſeſſionis, quę nõ hic adduco, ne faſtidioſus ſim lectoribus, & quia in ſuis materijs particularibus digeſta ponentur Deo duce in his tractatibus.

Vndecimum decretum habetur in ſeſſione vigeſimaquinta de reform. cap. vndecimo, vbi ſtatuitur de locationibus bonorum Eccleſiæ anticipatis, & ſolutionibus non faciendis.

Duodecimum decretum habetur in eadem ſeſſione, capite decimotertio, vbi ſtatuitur de quarta funerali ſoluenda cathedralibus, & parochialibus Eccleſijs, cum conditione ibi poſita.

Hæc recipiat lector: aduertat tamen, quòd in ſuis proprijs locis omnia hic breuiter contenta, prout decet, explicabuntur Deo duce.

ARTI-

Digitized by Google

ARTICVLVS VIII.

Vtrum priuilegia, quæ ſunt contra ſacros Canones alios à decretis, & canonibus Concilij Tridentini ſint reuocata.

RESpondeo dicendo, quòd hic articulus ponitur ad dilucidanda quędā verba poſita in confirmatione priuilegiorum ordinis Minorū data à Gregorio XIII. Dicit enim *ſe ex certa ſciētia, & de plenitudine poteſtatis confirmare omnia priuilegia dicti ordinis, quatenus ſunt in vſu, & decretis Concilij Tridentini, & ſacris Canonib. nō cōtradicunt.* Quæ verba maximā præ ſe ferunt difficultatem: per hæc enim verba ibi, *ſacris Canonibus non contradicunt*, videtur Summus Pontifex nolle cōfirmare multa priuilegia regularium, aut, vt melius dicā, fere omnia priuilegia regularium, cum ferè omnia ſacris canonibus contradicant: & per cōſequens videtur, quòd hæc confirmatio ſit parui momenti. Frater Hierony. *a* à Sorbo Capucinus ſentiens hanc difficultatem eam ſoluit in hunc modum dicens, eſſe intelligendum de ſacris canonibus, & decretis Cōcilij Trid. cum clare pateat Concilium ipſum, ex canonibus, & decretis conſtare, & ait, quod illud operatur illa copula (&) cōiungendo canones cū decretis Concilij Tridentini. Ideò male ipſi ſentire videntur, qui aiunt ſub illa particula canonibus intelligi decreta, & decretalia ſummorum Pontificū, & ſub illis decretis Concilij Tridentini ea, quæ ſunt in eodem Concilio Tridētino. Et quod perinde nulla, aut paruiſſima remanent mendicantium priuilegia. Et ita equidem eſſet, ſi hæc illorum valeret opinio. Et nihil ſummus Pontifex concederet. Quod confirmatur; nam ſi ſummus Pontifex ſecūdum eorum opinionē vellet priuilegia ſupradicta confirmare, diceret, quatenus ſunt in vſu, & ſacris canonibus ſummorum Pontificum, & decretis ſacri Concilii Tridentini non contrariantur. Quidquid tamen ſit, illa verba (*ſacris canonibus*) fuerūt ſublata a Sixto V. in confirmatione priuilegiorum noſtri ordinis Minorum, & ordinis Ciſterciēſis, & à Gregorio Quarto decimo in cōfirmatione priuilegiorum ordinis Ciſtercienſis. Priuilegia ſocietatis abſolute ſunt ſine aliqua limitatione, & reſtrictione a Gregorio Decimo tertio confirmata, ſecūdum quod in compendio priuilegiorum dicti ordinis refertur; quorum priuilegiorum ordines Mendicantes habent cōmunicationem, vt infra in quęſtione de communicatione priuilegiorum dicetur.

a In cõp. mend. 2. pa. ti. priuile. fratrū. p. 329.

ARTICVLVS IX.

Vtrum priuilegia regularium reuocata per Concilium Tridentinum ſint ualida in foro conſcientiæ.

RESpondeo dicendo, quod Leo Decimus in Concilio Lateranenſi edidit quandam bullā ſuper moderationem priuilegiorū per ſedem Apoſtolicam fratribus Mendicantibus, & alijs Religioſis conceſſorum: ſed poſtea idem Leo Decimus reualidauit, & in priſtinū ſtatum reſtituit omnia priuilegia fratrum Minorum obſeruantiæ, viuę vocis oraculo, quod habetur in regiſtro ordinis facto tēpore reuerendiſſimi Patris Fratris Franciſci Licheti miniſtri generalis, ex cuius perſona ſic ibidem habetur. *Anno Domini milleſimo quingenteſimo decimo nono, in vigilia Viſitationis B. Mariæ Virginis, dū eſſem in præſentia, & conſpectu ſanctiſſimi Dñi noſtri, Domini Leonis Papæ X. ipſe Pontifex liberaliter confirmauit oīa priuilegia ordinis in foro conſcientiæ tantum, ita quod in foro conſcientiæ eiſdē uti poſſumus, ſicut ante Conciliū Lateranenſe vltimatè celebratum. Non obſtantibus quibuſcunq. in dicto Concilio ordinatis, & determinatis aliter, vel in contrarium diſponentibus.* Hæc in regiſtro ordinis habentur in actis præfati reuerēdiſſimi P. F. Franciſci Licheti generalis miniſtri. Alia adducit in cōfirmationem huius rei Collector *b* priuilegiorū mendicantium. Sed quia ego inferius debeo probare iam dicta priuilegia etiam in foro exteriori eſſe confirmata, etiam ſi ſint contra dictum Concilium; ideo ea relinquo, & ſimiliter in eodem foro conſcientię ſunt noſtra priuilegia confirmata, etiamſi ſint contra Concilium Trident. per viuæ vocis oraculum Pii V. Pontificis maximi, quod refert Pater Frater Alfonſus de Veracruz in ſuo Speculo cōiugatorū in fine. Cuius tenor ſequitur. *Pōtifex Pius V. anno milleſimo quingēteſimo ſexageſimo ſeptimo, decimo tertio die mēſis Martij viua vocis oraculo. Supplicāti miniſtro generali Minoritarū fratri Aloiſio de Puteo, cuius ſupplicationis tenor eſt. Supplicatur S. D. Pio Papæ V. vt ſua ſanctitas dignetur confirmare, & concedere omnia priuilegia, & quaſcunque gratias etiam viuæ vocis oraculo conceſſas per bonæ memorię Paulum Papam IV. & alios Romanos Pontifices prędeceſſores Sanctitatis ſuæ, cum ſingulis clauſulis, & decretis, & derogationibus in eis contentis fratribus Ordinis Minorum regularis obſeruantiæ, ita vt illis gaudere & vti poſſint, totiēs, quoties opus fuerit, et eis videbitur. Et quoad illa ·is, quæ ſunt reſtricta ſeu derogata per Concilium Tridentinū etiā vti poſſint in foro cōſcientiæ tantum.* Et Pōtifex dixit, *fiat.* Et hęc conceſſio refertur in compendio *c* ſocietatis. Nec iſta conceſſio fuit reuocata per Gregorium Tertiū decimum, qui primo ſui Pōtificatus anno [illegible]uocauit omnia conceſſa per Pium V. ordinibus mēdicantibus contra decreta Concilii Tridentini, iuxta in [illegible]tis prȩfati. Nam reſpondeo, quod Gregorius Tertiusdecimus ſolum reuocauit cōceſſa a Pio Quinto in foro exteriori ad euitandas lites, & diſcordias, quæ inter Eccleſiaſticos, & regulares ratione illorum priuilegiorum fuerunt poſt Concilium Tridentinum exorta. Et ita non reuocauit viuæ vocis oracula, quæ in foro conſcientiæ tantum erant conceſſa, cum ex eis non oriātur diſcordiæ, quæ dictę reuocationis Gregorii Tertii decimi cauſa finalis fuerunt. Quod clarè colliget, qui attente legerit conſtitutionem Gregorii Tertii decimi, in qua nullam Summus Pontifex facit mentionem viuæ vocis oraculi alicuius. Sed tantum literarum Apoſtolicarum, & has ſolum reuocat, in quantum contrariantur decretis Concilii Tridentini.

b Collect. tit. Concil. c. 7.

c Compen. Societ. tit. Concilium.

ARTICVLVS X.

Vtrum Pontifices à Clemente VII. confirmauerint priuilegia regularium in foro exteriori etiamſi eſſent contra Concilium Lateranenſe.

RESpondeo dicendo, quòd nemini dubium eſt Leonē X. confirmaſſe in foro conſcientiæ dicta priuilegia, prout dictū eſt in articulo ſuperiori. Quod autem dubitatur, eſt, vtrum idē Leo X. *d* in foro exteriori fecerit eandem confirmationem, & Collector priuilegiorum Mendicantium affirmat, quod ſic, ſequendo quendam virum inſignē, & doctiſſimum ſuper hoc conſultū, & bene informatū

d Collect. tit. Cōcil. §. 7. dic. ii, quod ſic.

ſolet apponi, quod iudices delegati procedant ad executionem ipſorum priuilegiorum omni appellatione remota, quod etiam in conſeruatorijs ſolet literis apponi, & ſic iſtam clauſulam ponunt Paulus Quartus, & Pius Quartus, & Pius Quintus, & Gregorius Decimus tertius io cõfirmat one, & innouatione priuilegiorum fratrum, de quibus fecimus mentionem. Pro cuius clauſulæ explicatione aduerte, quod hanc clauſulam à ſententia definitiua, & interlocutoria ſolus Princeps in reſcriptis ſolet apponere, vt in iure *a* probatur, & tradunt Canoniſtæ. Cauſam autem appellationis ab interlocutoria cum ſupradicta clauſula, etiam inferior à Principe ſolet committere. Vt probatur in iure, *b* vbi notat Gloſſa & tenet Imola.

Et aduerte, quòd legatus à latere non poteſt cõmittere cauſam appellatione remota, niſi expreſsè hoc ſibi ſit conceſſum ſecundum *c* Bald. Hic autem videmus, Principem non recognoſcentem ſuperiorem, qui eſt ſummus Pontifex, committere cauſas motas ſuper priuilegia regularium certis iudicibus vt procedãt contra rebelles, & cõtradictores quoſlibet etiam per quaſcunque (de quibus eis videbitur) cẽſuras, & pœnas eccleſiaſticas, ac alia opportuna iuris remedia appellatione poſtpoſita. Et dubium eſt, an hoc intelligatur de appellatione legitima, an de friuola appellatione? Pro cuius rei explicatione eſt notandum, quòd appellatio friuola dicitur illa, quæ imponitur ſine legitima cauſa, vt quando quis appellat, vbi non eſt grauatus iniuſtè, & in hoc caſu idem eſt dicere friuolam, quam vanam, & inanem, & ſine iuſta cauſa interpoſitã, quæ nullum potent ſortiri iuris effectum, ita declarat *d* Geminianus. Hoc ſuppoſito quidã dicunt ſolùm tolli appellationes friuolas, prout refert author tractatus clauſularum, ſed contrarium eſt tenendum in noſtro caſu. Primò quia Sixtus Quintus in ſua confirmatione non dicit, quod procedant iudices in huiuſmodi cauſis appellatione remota. Sed dicit, quòd *procedant appellatione quacunque poſtpoſita*. Quibus verbis ſatis indicat omnem remouere appellationem. Secundò quia in tantùm lex odio habet appellationes friuolas, quòd non ſolùm introduxerit pœnas contra appellantes, verùm etiã cenſetur fieri iniuria iudici, à quo friuolè appellatur. Adeo quòd poteſt iudex agere actione iniuriarum, prout tenet Gloſſa *e* ſingularis, quam ſequuntur Geminianus, & Felinus, & eſt alia Gloſſa expreſsè hanc tenens opinionem. Vnde cum ſecundũ iura talis appellatio remoueatur, non eſt credendum, quod ſummi Pontifices uolentes religionibus aliquod priuilegium concedere, quòd ſcilicèt ad executionem ſuorum priuilegiorum procedatur appellatione remota, ſolùm voluerint remouere appellationem friuolã à iure valde remotam. Eorum igitur intentio eſt apponendo dictam clauſulam in dictis priuilegijs remouere omnem appellationem legitimam, ſcilicet, & friuolam. Ex prædictis igitur patet, quòd delegatus cum dicta clauſula non tenetur deferre appellationi, ſi non eſt facta in caſu expreſſo in iure, & ſic poteſt procedere ad executionẽ ſententiæ, non obſtante appellatione, niſi facta fuerit inhibitio, vel niſi ex certa ſcientia Papa commiſerit appellationem. Licet tamen iudex non teneatur deferre appellationi, tamẽ ſi pars appellauerit ex tali cauſa, quæ ſi eſſet vera, deberet legitima reputari, quãuis non ſit ſcripta in iure, licèt iudex nõ detulerit tali appellationi, poterit tamen pars adire Principẽ ſuper tali appellatione, qui poterit illam admittere, ſi ſibi viſum fuerit prout tenet Imola *f* & in iure probatur, Qui ait etiam, quod ad Principem poterit ſupplicari, ſicut a ſentẽtia præfecti pretorij non appellatur, ſed ſupplicatur, prout habetur in iure. *g* Ex quibus infertur, quòd licet appellatione pendente nihil poſſit innouari, vt habetur in toto titulo, ff. nihil innouari appellatione pendẽte. Hoc tamen fallit, ſi eſt commiſſa cauſa appellatione remota, nam hoc caſu non obſtante appellatione poterit per iudicem, à quo appellatum eſt, innouari, & ſententia executioni mandari ſecundum Innocentium, *h* & Hoſtienſem.

a l. 1. §. fin. ff. à quibus appell. Canon. in c. paſtora. & in c. ſu. 3. n. § porro. & §. & ſi uero domino de off. del.

b l. fin. cum ibi. noua glo. C. de ſent. interl. om. iud. Imol. in d. l. 1. §. fin.

c Bal. in l. a. C. de appell.

d Gemin. in ca. cum appell. col. 2. verſic. quæro quid importet de app. Trac. clauſ. par. 18.

e Glo. in l. fin. in gloſ. fin. C. quod prou. non eſt neceſ. Gemin ubi ſup. col. 2. et Fel, in c. 2. col. 1. de appell. glo. 2. in c. ſi quis præpoſt. diſt. 50.

f Imol. ubi ſup. c. paſtoralis.

g l. 1. C. de ſen. præfe. præt. Auth. qua ſuppl. c. C. de precib. imperat. offeren.

h *Innocent. et Hoſt. in ca. paſtoralis de off. de leg.*

ARTICVLVS XIV.

Quid ſibi vult clauſula poſita in confirmationibus priuilegiorum, inuocato etiam ad hoc auxilio brachij ſecularis.

REſpondeo dicendo, quòd hæc clauſula ponitur in confirmationibus priuilegiorum datis à Pontificibus in ſuperioribus articulis citatis, pro cuius clauſulæ explicatione nota, quòd delegatus a Papa derogare poteſt ſecundum Imolam *i* receptum ibi a communi, cuius verba ſunt, *ſi hoc Ordinarius poteſt, vt patet in iure multo fortius Delegatus, qui eſt maior illo in cauſa ſibi delegata, prout* dicunt Canones. K *Et licet quãdoque in reſcripto adijciatur clauſula, inuocato ad hoc ſi opus fuerit auxilio brachij ſecularis, illud eſt ad ſuperabũdantẽ cautelã, ſicut de ſtylo curiæ interdũ exprimũtur clauſula, quæ ſuapte natura inſunt.* Hæc Imola. Quem ad hoc adducit Nauarrus *l* ſequens, & illuſtrans hanc doctrinam. Ex quo ſequitur, quod in dictis priuilegiorũ cõfirmationibus fuit dicta clauſula appoſita ad ſuperabundantem cautelam. Aduerte etiam pro explicatione huius clauſulæ, quòd iudices ſeculares difficillimè, & ægrè ferunt officium ſuum inuocatum impartiri, ita vt eis videatur facere quid iniuſtum, & ſui officij alienum, ac vniuerſam, & regalem iuriſdictionem prorſus deſtruere. Qui quidem ſcandalizantur perſæpè, atq; iraſcuntur valde, quãdo vident eccleſiaſticum iudicem ſub excommunicationis interminatione eos compellere, vt ſuũ exhibeant auxilium. Dicentes ipſum non eſſe illis ſuperiorem, & ſic iure nõ poſſe eos excommunicare. Non conſiderantes ipſos ad id præſtandum ab eo compelli poſſe, prout habetur in iure. *m* Et tradunt cõmuniter ſcribentes maximè Abbas, & Iaſõ. Imo ex ſententia Menochij *n* iudices ſeculares, qui hoc auxilium eccleſiaſtico iudici præſtare negligunt, eius arbitrio puniẽdi ſunt. Verum eſt tamen, quod praxis ſolummodo admittit, vt inobedientes excõmunicatione plectantur, donec mandatis Eccleſiæ paruerint, prout tradit Aualos. *o* Vnde quãdo Summi Pontifices dicunt in dicta confirmatione priuilegiorum, quòd iudices ab ipſis delegati pro eorũ executione poſſunt procedere, ſi opus fuerit, inuocato ad hoc auxilio ſeculari: clarè innuunt ipſos iudices eccleſiaſticos ibi delegatos poſſe compellere opportunis remedijs iudices ſeculares ad ſuum auxilium præſtandum. Si enim ipſis hæc cõpulſio nõ concederetur, ad nihilũ talis conceſſio ipſis præberetur. Quòd adeo verũ eſt, quod aliqui iudices ſeculares ita ſunt duri in præſtando huiuſmodi auxilio, quod acta proceſſus ab eis examinãda fore proclamant, & vſque dũ eis exhibentur obedire recuſãt. Quòd licet in cauſis mixti fori eis cõcedatur iuxta tradita per Doctores, *p* & tradit poſt alios Rodin. crederem tamen profecto cõtrarium ſuſtineri poſſe in cauſis eccleſiaſticis, prout ait Aualos. *q* Nam ſi ſecularis iudex eccleſiaſtico auxilium ſuum non

debet

i Imol. in c. ſignific. aſti. n. 3. de off. deleg.

K *c. 1. de off. ord. c. ſane el 2. de offic. deleg.*

l Nauar. in ca. cum contingat 1. reme. 1. nu. 1. de reſcrip.

m *c. de maled. tradũt ſcribẽtes maximè Abb. in c. 2. n. 2. de off. ordi. Iaſ. in l. a Diuo Pio. §. ſententiam Romæ nu. 16. de re iud.*

n *Menoch. de arbit. lib. 2. caſ. 452. nu. 4.*

o *Aualos in direct. iud. eccl. 2. p. c. 15. n 32.*

p *DD in c. 1. de off. ordi. Rodin. in tract. de maieſ princip. ver. ſed et per legitimos tramites n. 85.*

q *Aualos ubi ſupra 2. p. cap. 12. num. 13.*

Digitized by Google

debet impendere, niſi examinato proceſſu, ac iuſtitiæ cauſa prius diſcuſſa, Quid igitur operatur communis opinio Doctorum aſſerentium, quòd eccleſiaſticus iudex cenſuris queat ſecularem iudicem compellere ad exhibendum auxilium? Profectò nihil, ſi quidem in manu cuiuslibet iudicis ſecularis erit non obedire cenſuris eccleſiæ. Ac ex cauſa quilibet diceret proceſſum minimè eſſe iuſtificatum, Quod par in parem facere ſolet, nõ tamen inferior aduerſus ſuperiorem. Quod etiam comprobari videtur ex eo, quia ſi inter ſeculares, & Eccleſiaſticũ iudicem controuertitur ſuper iuriſdictionis competentia, ac præoccupatione, eccleſiaſticus tanquam ſuperior cognoſcere, ac iudicare habet, an ſua ſit iuriſdictio, Vt eleganter reſoluit Couarruuias. *a* Igitur, ſi eadem quæſtio inter ipſos ſuboriatur Iudices ſuper cauſæ, & proceſſus iuſtificatione, eccleſiaſticam ſententiam præualere iuſtius erit. Et ex eo potiſſimum id fieri debet, quia in ſimilibus controuerſijs, ſi ſecularis iudex iniuſte ab eccleſiaſtico fuerit compulſus, eam vim, & iniuſtitiam eius ſuperiores per viam (vt aiunt de la fuerca) dimouere poſſunt. Ex quib. patet, quomodo iudex eccleſiaſticus delegatus ad executionem eorum, quæ per priuilegia conceduntur regularibus, poteſt inuocare auxilium brachij ſecularis, iuſta ad id cauſa ſuadente.

a Cou. in prac. qq. ca. 33. nu. 1. ver. quib. ut ſuffragatur.

ARTICVLVS XV.

Quomodo ſit intelligenda clauſula poſita in confirmationibus priuilegiorum, ſcilicet, ſupplentes omnem defectum.

RESpondeo dicendo, quòd Sixtus *b* V. in dicta confirmatione priuilegiorum, ad hoc vt ipſa debitum, & deſideratum effectum ſortiatur, addit clauſulam ſequentem. *Supplentes omnes & ſingulos iuris & facti, ac ſolemnitatum etiam iuris, et de neceſſitate, aut alias quomodolibet requiſitarum forſan omiſſarum, & alios quoſcunq. defectus, ſi qui forſitan interuenerint in eiſdem priuilegijs.* Quæ etiã clauſula ponitur a Paulo IV. in ſua confirmatione licet non tam ampla. *Art. n. ſupplentes omnes iuris & facti defectus, ſi qui forſitan interuenerint in eiſdẽ priuilegijs.* Circa quam clauſulam eſt primo notandum, ꝙ clauſula ſupplens oẽm defectum non tollit defectus ſubſtantiales ſcdm Hoſtienſem. *c* & alios, quos ſequitur Speculator, & Pariſius. Quando tñ clauſula ſupplet oẽm defectum de plenitudine poteſtatis in literis Apoſtolicis, aut in reſcriptis, ſupplet omnes defectus præter defectum partis ſupplicantis, quia illum non videtur tollere: ideo ſi ſupplicans eſſet ſpurius, excõicatus, vel bigamus, talis clauſula non tollit illum defectum: at ſi defectus procedunt ex ſolennitate iuris poſitiui omiſſa, bene tolluntur virtute dictæ clauſulę, prout tenet Speculator, *d* Qui ait, quod nõ tollit defectus naturales, vel ex cauſa naturali deſcendentes, ita vt id, quod conceditur alicui per reſcriptum, aut priuilegium, in quo dicta clauſula continetur, ipſi adiudicetur etiam ſi ſit mente captus, aut furioſus. *e*

b Sixtus V. in confir. priu.

c Hoſt. et alij cõiter in c. 1. de tranſ. Speculator in tit. de leg. § nunc oſtendẽdum, ver. 14. Pariſius conſi. 5. n. 16. vol. 4.

d Specul. tit. de leg. § nunc oſtendendũ, ver. 18.

e Spec. vbi ſup. n. 4. Inno. in ca. ſuſcitatus inf. de reſcr. quem ſeq. Fel. ibi n. 4. Hoſtien. vbi ſu.

Et ita tenent Innocentius, & Felinus, & eſt communis doctrina Hoſtienſis. Hęc autem ad noſtrum propoſitum applicando, dico, quòd tam amplè ponitur hæc clauſula poſita a Sixto Quinto, vt dicam in ea ex certa ſcientia & de plenitudine poteſtatis ſuppleri, non ſolum defectus iuris poſitiui in datis priuilegiorum inuentos, ſed etiam defectum partis impetrantis. Ita quod etiam ſi ipſa pars impetrans eſſet aliqua excommunicatione ligata, qua propter priuilegium ab ea impetratum ſuper alio articulo, quam excommunicationis, vel appellationis, non valeat, ſicut non valet reſcriptum ab excommunicato impetratum, prout dicitur in iure. *f* Priuilegia tamen Minorum cõfirmantur ita a Sixto Quinto, vt etiam ſi ab excommunicatis eſſent impetrata, valerent: ſupplet. n. ipſe de plenitudine poteſtatis, ex certa ſcientia, & motu proprio in eis omnes, & ſingulos iuris, & facti, ac ſolemnitatem etiam iuris, & de neceſſitate, aut alias quomodolibet requiſitarum forſan omiſſarum, & alios quoſcunque defectus, ſi fortè interuenerint in eiſdem priuilegijs, &c. Et ſic voluit Sixtus Quintus, confirmare etiam inualida priuilegia, & de nouo ipſa cõcedere, quòd clare indicauerat ſupra confirmando, & innouando ea de plenitudine poteſtatis, & ex certa ſcientia, & motu proprio, Verum tamẽ eſt, ꝙ non ſupplet defectum naturalem ex parte impetrantis. ſ. dolum in impetratione, nam ratione doli ſunt literæ impetratę ſubreptitiæ. *g* Et hac de cauſa Leo X. vt habetur in regiſtro ordinis facto tempore reuerendiſſimi Magiſtri generalis Fratris Franciſci de Lychero, conceſſit anno Domini milleſimo quingẽteſimo decimo nono, in vigilia viſitationis B. Mariæ, viuæ vocis oraculo ait, *quod omnib. priuilegijs, & indultis, & conceſſionibus in vtroq. foro impetratis per fratrẽ Ioannem de Coſta commiſſarium quondam vltramontanum, quæ habentur in ſupplemento, quod liceat fratribus minoribus vti ſecure, quamuis fuerint impetratę indebitę abſq. cauſa legitima, vel quouis alio modo indebito, etiam malitioſę, & mendaciter, doloſè, & huiuſmodi. Quæ omnia Dominus Papa habuit pro ſufficienter expreſſis, & ſuppleuit quoſcunq. defectus in tali impetratione factos, et tanquam ſi debite, et legitimè impetrata fuiſſent dictis fratribus minoribus licitè vti conceſſit eiſdem.*

f c. ipſo iure de reſcr. l. 6.

g In ſupp. f. 92.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum exemplar deductum ab originali priuilegio valeat non citata parte, cuius intereſt.

RESpondeo dicendo, ꝙ Panormitanus *h* tenet vnum valde notabile, & ſingulare, ꝙ cõtra petentem innouationem alicuius priuilegij, ſeu inſtri poteſt is, de cuius præiudicio agitur, ſe opponere, et impedire innouationem, ſi probet de ſuo iure, quia cum hoc tendat in præiudicium alterius, nunquam debet innouari priuilegium, ſiue inſtrumẽtum, niſi citato illo, cuius intereſt. Et ſi nõ apparet de intereſſe alicuius, debet fieri edictum generale, vt quicũque putauerit ſua intereſſe compareat ad contradicendum. Ait tamen Panormitanus, *i* quod quando probatio priuilegij fit per eum, qui poteſt de nouo illud concedere, non eſt neceſſe citare aliquem ad contradicendum ipſi innouationi, niſi hoc velit facere ad cautelam, ſicut communiter fit in curia nõ ſolum in innouationibus priuilegiorum, ſed etiam quando fit tranſumptio alicuius priuilegij: ſecus autem ſi innouatio fit per inferiorem, quia non valet tunc tranſumptio ſeu innouatio, niſi citata parte, ſeu præmiſſo edicto generali. Quare autem requiratur huiuſmodi citatio, reſpõdet Panormitanus, *k* quia in hac innouatione, ſeu tranſumptione, ſeu exemplificatione ſubeſt magnum periculũ, & non minus quam quando teſtes examinantur. Immo minus cũ inſtrumentum, & priuilegium poſſit eſſe falſum latenter, & iudex, & notarius de facili non perpenderent, cum non ſint de materia informati. Ideo debet vocari is, cuius intereſt, vt ſe opponat, ſi volet, alias exemplar nõ valebit, vt Doctores

h Pano. in c. cũ olim. el primero. de priuil.

i Panor. in c. ex parte.

k Panor. in ca. Alber. extra de teſt.

a *Canoniſt. in d.ca. Alber. leg. Conſt. prac. qq. c.2. ver. in legiſta & Barth. in auth. ſi quis C. de ed. Bap. de Salis in ſum. v. priuile. f. 199. co. 1.*
b *Innoc. in d. c. Alber.*
c *Habet. in li. ord. Italico impreſſo Venetijs i ſi. 2. p.*

ctores Communiter a dicunt Canoniſtæ Et Couarruuias, & Legiſtæ maxime Bartholus, & Doctores de Rota, prout aduertit Baptiſta de Salis, dicens, quod in hoc multi errant facientes ſolum exemplari dicta priuilegia per notarium authoritate iudicis. Et plus dicit Innocentius, b quod etiam ſi ſit inſtrumentum, quod alium ſpecialiter non tangat, vt priuilegium, vel indulgentia, quibus non eſt peculiaris aduerſarius, qui ſe illis opponat, debent tamen per edictum ſolenniter citari, quos intereſſe poteſt, alias non valebit exemplatio, niſi fieret per illum, qui illud conceſſit. Vtcunque tamen ſit de iure, nos habemus priuilegium conceſſum per Leonem Decimum, c ſtatuentem. *Quod tranſumptis quarumlibet literarum Apoſtolicarum fratrib. minorib. obſeruantia conceſſarum manu notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius Curiæ Eccleſiaſticæ, vel perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis eadē prorſus fides adhibeatur in iudicio, uel extra, quæ ipſis literis originalibus adhiberetur, ſi originaliter exhiberēt, uel oſtenſa forent Non obſtantib. quibuſcunq. in cōtrarium facientib.* Et ſic in literis datis a Clemente V, vſq. ad Clementem VIII. iam hæc clauſula in eiſdem ſolet cōiter apponi. Dicentes ipſi Summi Pontifices. *Volumus autem, quod præſentium tranſumptis etiam impreſſis manu notaris publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in dignitate cōſtitutæ munitis eadē prorſus fides adhibeatur, quæ adhiberetur originalib. literis, ſi eſſent exhibita et oſtēſa.* Hæc clauſula ponitur à Sixto V in confirmatione priuilegiorum ſæpe allegata. Quod ipſum Paulus Quartus in cōfirmatione priuilegiorum ſuperius allegata conceſſerat minoribus. Et alij Pontifices plurimi conceſſere. Et quam magnum ſit indultum ex dictis patet, ſiquidē nullam ad ipſius exemplificationis robur, & validitatem requirit citationem, aut generale edictū ab Innocentio, & ab alijs ſecūdum terminos iuris cōis deſideratū. Immo Iulius II. d *proprio motu, ac de plenitudine ſua poteſtatis voluit, & ſtatuit, ac decreuit, vt quæcunq. conceſſio Apoſtolica facta ordini fratrū Auguſtinenſium, uel eiuſdē ordinis Generali ſiue directe, aut per cōicationem priuilegiorū aliorū ordinū eandem omnino vim, atq. efficaciam perpetuo habeat tam in iudicio, quā extra iudiciū, ac ſi plumbeo ſigillo obſignata eſſet. Et hoc intelligi voluit, tā de his, quæ in forma breuis, quā de his, quæ per ſupplicationes expedita ſunt in quibus placuit, vt ſola ſignatura ſufficeret.* e *Et idē Iulius Secundus proprio motu, et ex certa ſcientia, ac de plenitudine ſuæ poteſtatis decreuit, et mandauit, vt quæcunq; priuilegia dicto ordini Auguſtinenſiū, vel eiuſdem ordinis Generali vtcunq; cōceſſa, ſiue ipſa exēplaria, ſiue eorū tranſumpta oſtendantur Prælati alicuius aut publici notarij manu ſignata, aut etiā Generalis dicti ordinis ſigillo firmata, eadem omnino vim habeant, & illis fides adhibeatur, ac ſi plūbi ſigillum haberent.* Quam conceſſionem non video reuocatam: licet enim Summi Pontifices modo dicant, quod vt credatur tranſumptis, eſt neceſſarium, quod ſint ſubſcripta manu publici notarij, & ſigillo alicuius perſonæ in dignitate conſtitutæ munita: non reuocant tamen priuilegia hæc non copulatiuè, ſed diſiunctiuè requirentia. Ex his conſequens eſt quædam notabilis conceſſio facta a Leone X. Pontifice maximo, f *Qui Summus Pontifex ſtatuit, et ordinauit, ac decreuit, quod in quibuſcunq. cauſis per fratres minores obſeruantia, vel contra eos in Romana curia, vel extra eam pro tpe motis, ad quarū proſecutionē, et decenſionem aliqua clauſula, vel clauſulis ex contentis in literis Apoſtolicis, Mare magnum nuncupatis, & alijs quibuſcunq. in poſterum poſt modum concedendis, indiguerint, huiuſmodi fratres mandata, citationes, et inhibitiones, quæ earū vigore fieri contigerint, etiam illarum non in certo tenore ſed ſolum effectu clauſulæ deputationis, ſeu conceſſionis, & iuriſdictionis huiuſmodi, vna cum clauſula rei, ſuper qua agitur ex ipſis literis originalib. aut earum tranſumpto authentico de mandato iudicis, coram quo fuerint producta per notariū publicum fideliter extractis, perinde eos, quos concernent arctent, & proceſſus earū vigore pro tempore habiti valeant. & eo prætextu, quod non in certo tenore delegationis facti fuerint, de inualiditate impugnari nequeant dummodo in primo actu corā ipſo mandante, vel citante, antequā ad vlteriora procedatur, ipſæ literæ originales, aut earum tranſſumptum authenticum exhibeatur. Quodq. clauſulæ huiuſmodi extractæ, vt præfertur, et non totus ipſarum literarum tenor apud acta regiſtrari, et quod ipſi Iudices, etiam Delegati Apoſtolici iuxta clauſulæ vel clauſularū, ſic coram eis pro tpe productarum continentiam, aut tenorem iudicare et diffinire debeant, ac ſi ipſæ literæ originales, ſeu earū tranſumptum authēticum producta, & regiſtrata forent. Et quod præmiſſis in aliquo per quemcunq. et miniſtris, et alijs fratrib. dicti ordinis, concedendo niſi eis & pro tempore exiſtentib. Generalib. aut ſuis Commiſſarijs Romanam curiam ſequentib. vocatis, et auditis, et in eoſdem contineatur Romanū Pontificem pro tempore exiſtentem eoſdem deſuper vocaſſe, et aduiſaſſe, derogari non poſſit, nec derogatum cenſeatur.*

d *In monu. 1. imp. f. 207. cōc. 968. Et ſuppl. f. 76. conc. 229.*
e *in 2. impr. fo. 268. conce. 698. et conc. 230. in ſuppl. f. 67.*
f *Habet. in lib. Italico impreſſo Venetijs in ſi. 3. partis.*

QVÆSTIO IX.

De priuilegijs, quoad ipſorum ceſſationem & reuocationem, in vndecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur vndecim.

1 *VTrum priuilegia & reſcripta Papæ eo mortuo expirent.*
2 *Vtrum Generales ordinum, capitula Generalia, & Prouincialia poſſint reſtringere ſeu tollere a Guardianis, & a fratribus uſum, priuilegiorum Apoſtolicorum.*
3 *An priuilegia reuocatione tollantur.*
4 *An priuilegium tempore tollatur.*
5 *An leges derogantes conſuetudinem, derogent etiam futuram, & immemorialem.*
6 *Quomodo intelligitur illa clauſula poſita in priuilegijs, quod nō cenſeantur reuocata, niſi de eis ſpecialis fiat mentio.*
7 *Vtrum non obſtantiæ priuilegiorum derogent omnia priuilegia, quibus opponuntur.*
8 *Vtrum poſſimus uti noſtris priuilegijs non reuocatis contra inferiores a Papa.*
9 *Vtrum ſublatis priuilegijs alicuius monaſterij, aut religionis cenſeantur ſublata priuilegia ad inſtar.*
10 *Vtrum perdatur priuilegium regularium uiuendo ipſis irregulariter.*
11 *Vtrum priuilegiatus poſſit uti ſuo priuilegio cōtra pariter priuilegiatum.*

ARTICVLVS I.

Vtrum priuilegium Papæ, & eius reſcripta expirent mortuo Papa.

RESpondeo dicēdo, quod aut Papa, Epſ, aut Princeps concedit quædā nomine pſonæ, aut nomine dignitatis: quo ſuppoſito dico primo, quod quādo Ordinarius vt Papa, vel epiſcopus cōcedit alteri ordinariā iuriſdictionem, hæc non expirat morte concedētis, prout tradit Sylueſter g cū Federico, et Anton. Gabriel.

g *Sylu. v. g. 5. 2. Gabr. com opi. tit. de preben. concl. 1. f. 1576. 9. 12.*

Gabriel. Ex quo inſertur, q̃ mortuo Generali religionis Societatis Ieſu non expirat poteſtas Prouincialium, & Rectorum in ea Societate, vbi omnes hi Patres a patre Generali eliguntur cum conſilio Patrum: expirat tamen poteſtas delegati, vt viſitatoris. Quando verò Papa concedit gratiam nominæ perſonæ (vecum dicit ad noſtræ voluntatis beneplacitum) expirat mortuo eo, prout tradunt An-

a *Gab. d. §. 20. Con. lib. 3. var. c. 15.*
b *Nau. ca. 27. nu. 22. & 47.*

tonius Gabriel, *a* & Couarruuias, ſimiliter mandatū expirat morte mandantis, vt dictū Epiſcopi, & executoris ab homine expirat cum authore iuxta traditam Nauarro, *b* Quando vero Papa concedit gratiā nomine dignitatis, & officij, non expirat cū Papa, vt ſi dicat, ad beneplacitum Romani Pontificis, aut Sedis Apoſtolicę prout tenent authores allegati, & Nauarrus, *c* & Didacus Perez, quia hæc res tanquam fauor amplianda eſt. Vnde infertur, q̃ Bullæ, quæ dantur in fauorem religionis Chriſtianæ, & perſonarū, ad quas diriguntur, non expirant mortuo Papa. Sicut gratia eligendi confeſſorem non expirat mortuo Papa, prout tenent Sylu. *d* Paludan. Soto, Nauar. & Corduba. Sicut ēt mortuo Papa non expirat indulgentia ab illo data. Sicut etiam literæ dimiſſoriæ non expirant morte, vel translatione Epiſcopi concedentis, ſecundū ſententiam Cardinalis *e* receptam prout tradit Perez.

c *Na. de redd. q. 3. monit. 8. & in §. in Leu. no. 3. Perez in l. 2. tit. 2. lib. ordin.*
d *Sylu. v. cōfeſſor nu. 3. Palud. in 4. d. 17. q. 3. Soto in 4. d. 18. q. 4. ar. 3. Nau. in Hiſpa. 27. n. 264. Cord. li. 5. qq. q. 63.*
e *Cardin. in c. fin. de elect. q. 5. Perez. vbi ſup. p. 199.*

Quãdo vero Papa committit hoc modo Epiſcopo in illius fauorem, vt vnum, vel plura beneficia ad Sedem Apoſtolicam pertinentia prouidere poſſit, quibus maluerit, nec Papa deſignat perſonam, hęc gratia non expirat morte Papæ, quia facta eſt Epiſcopo iam acceptāū; cæterum ſi committat Epiſcopo, vt tale beneficium prouideat Petro, tunc re integra expirat gratia mortuo Papa, quia ea gratia non fit Epiſcopo, ſed Petro, in Petro autem nondū ſortita eſt illud effectum. Prout probatur expreſsè in iure, *f* vbi Ancharranus & Anto. Gabriel. ſed ſi Epiſcopo non committit gratiam ſed executionem gratiæ, quamuis cum aliquali cognitione, non expirat officium executoris morte mandantis. Vt ſic Epiſcopo committat Papa, vt verificata informatione diſpenſet nominè Papæ inter quoſdam conſanguineos, vel in voto religionis: ita Sylu. *g* Armilla. Anton. Gab. *h* Et probatur in iure. Si quis autem dicat, hanc diſpenſationem non tam committi Epiſcopo vt executori, quam vt iudici delegato. Tunc dicendum eſt, quod re non integra poteſt illā perducere ad plenum effectum, prout aduertit Anto. Gabr. & ſic Greg. Tertius decimus in literis commiſſionis directis eidem Commiſſario generali Cruciatæ, quem de nouo creauit, concedit eidem vt finito etiam tempore Bullæ Cruciatæ, poſſit ipſe Commiſſarius cantas iotta tempus Bullæ inchoatas perducere ad finem.

f *c. ſicut de pra ben. in 6. vbi Anch. Gab. vbi §. 57. & 65.*
g *Sylu. v. gratia, § 2. Arm. §. 5. Gabr. vbi ſup. §. 5. & 8. c. ſuper gratia de offic. del. g. in 6.*
h *Gabr. vbi ſu. §. 35. & 41.*

ARTICVLVS II.

Vtrum generales ordinum, Capitula generalia, & prouincialia poſſint reſtringere, vel tollere a Guardianis, vel alys fratribus vſum priuilegiorum Apoſtolicorum.

Reſpondeo dicendo, quòd omnes ſuperiores prælati, & capitula habentia authoritatē Apoſtolicam ſpecialem poſſunt limitare, & omnino tollere vſum prædictorū priuilegiorū a Guardianis, et fratribus, vt planè conſtat. Atque adeo reſeruationes factę in ordine noſtro Minorum in conſtitutionib. Barchinonenſibus antiquis Molianis, & Toletanis circa illā cōtrouerſiam ſunt validę, quia quod quidem in his Capitulis generalibus actum eſt, cōſtat fuiſſe authoritate Apoſtolica factum, & cōfirmatū. Quod ſimili modo eſt concedendum loquendo de cōnſtitutionibus, quæ ſiunt circa hoc quęſitum in alijs capitulis generalibus aliarum religionum. Verum eſt tamen quod prælati generales, & prouinciales, qui non habent authoritatem Apoſtolicam, non poſſunt tollere a Guardianis, neque à religionis fratribus vſum priuilegiorum Apoſtolicorū, cum certum ſit, non poſſe minores tollere, neque abrogare, quod à maioribus geſtum eſt, niſi in caſu, quo Guardiani, & reliqui abuterentur priuilegijs, nam tunc ſuſpendere poſſent prædicta priuilegia. Priuilegium enim meretur amittere, qui male accepta vtitur poteſtate. Ita tenent doctiſſimi viri. At ego nunquam potui huic ſententiæ acquieſcere; Nam regula illa magiſtralis, quæ hēt, quòd inferior non poteſt tollere, quòd à ſuperiore conceſſum eſt, intelligitur quando ipſe inferior tollit ipſe priuilegium conceſſum contra voluntatem illius, cui conceſſum eſt: at quando is qui habet priuilegium repudiat illud, abſq; dubio pōt dicti priuileg. vſus tolli per inferiorem; nam priuilegiū, vt habet regula iuridica, non confertur in inuitū. Hinc ſequitur, quod cum in capitulis Prouincialibus, & Generalibus contineatur interpretatiua voluntas totius prouinciæ, & ordinis totius, cui conceſſa ſunt priuilegia ſine authoritate Apoſtolica, poſſunt tolli, & abrogari, & hoc vſu, & conſuetudine probatur, multa namq; capitula Prouincialia ſtatuere, vt officia propria ſanctorū ordinis nō dicerentur in ſuis ſolemnitatibus, quamuis ſint priuilegia conceſſa ad ea officia recitanda.

Et aduertendum, quòd circa hoc eſt conceſſio *i* Leonis X. Pontificis Maximi, qui *cōceſſit quod Generalis fratrū Minorū in ſuo capitulo gñali, & quilibet Prouincialis in ſuo capitulo prouinciali (de conſēſu eiuſdē capituli, vel maioris partis) declarare poſſit, & valeat, utrū ab vſu alicuius conceſſionis viuæ vocis oraculo facta abſtinere debeat, ac ſi cōceſſio huiuſmodi per ſanctitatē ſuā ſuſpēſa, vel reuocata fuiſſet.* Quæ conceſſio oēm tollit ambiguitatē. Aduertendum ēt, quod Gregor. XIII. die tertia Maij, anno Dñi 1575. *decreuit, ne perſonis ſocietatis abſque expreſſa ſuperiorū cōnnuentia licētia vti liceat facultatibus, iubileis, bullis Cruciatæ, confeſſionalibus, aut alijs quibuſcunque Apoſtolicis indultis quocunque hactenus conceſſis & in poſterum concedendis. Declarat præterea, poſſe ſuperiorē dum huiuſmodi licentiā concedit, limitare eam ad uſum unius, aut alterius facultatis, et prohibere uſum reliquarū, ēt eadem Bulla aut indulto contētarum.* Ita refertur in Compendio *K* Societatis. Verum eſt tamē, quod nō poſſunt dicti prælati virtute horum indultorū tollere aliquid, quod ſit contra vſum Sacrorū canonum, quia quæ de iure ſtatuta ſunt, hēnt robur obligandi ad culpam, aut pęnam ſecundum ipſius iuris diſpoſitionem, quæ obligatio totaliter à prælans tolli non poteſt. Cum ſecundū iura ciuilia, & ſacros Canones inferior licet poſſit diſpētare in lege ſuperioris iuſta interueniente cauſa in caſibus particularibus, non tamē poteſt tollere obligationē inditam à ſuperiori etiam in caſibus particularibus, ſi à ſuperiori ad id non habet authoritatem.

i *Habetur in ſupplem. fol. 94. conc. 296.*
K *Cōp. Societatis, tit. gratiarū vſus, §. 2.*

ARTICVLVS III.

Vtrum priuilegium reuocatione tollatur.

Reſpondeo dicendo, quod licet in Principe inconſtātia reprobetur, quia in Principe tanquā in fonte iuſtitia debet eſſe conſtās uoluntas, & Principibus conuenit illud uerbum, ſemel locutus eſt Deus, & quod ſcripſi, ſcripſi. Ideo Princeps dēt habere vnum calamum, & unam linguam, non plures,

plures, quia ſcriptum eſt, Quæ procedunt de labijs meis non faciam irrita. Vnde debet eſſe immobilis ſicut lapis angularis, & ſicut polus in cælo. Prout ait Bald. *a* Et ideo quando Princeps reuocat, quod fecit etiam motu proprio, dicitur circumuentus, adeo vt contrarium probari nõ poſſit iuxta ea, quę tradit Decius *b* de reuocatione conceſſionis Principis. At quamuis hoc in Principe deſideretur, cum ſit homo, ſicut alij homines, nõ erit ab eo alienum mutare ſuas leges, & conſtitutiones pro qualitate temporis: propter quod tot, vt videmus, habet conſilia regalia, & tot comitia quotidie celebrantur, in quib. de ſtatu totius regni diligenter ſcrutatur: ſecundum quod examen ſępe ſæpius antiquæ, & nouæ leges variantur. Vnde ipſis aut ſolum eſt ſap ê utilium, & laudabile, ſed etiam neceſſarium mutare propoſitum in melius, vt ait Iuriſcõſultus *c* Papinianus. Et tradunt Marianus, Cagnolus, & Baldus poſt Emilium. Ex rationes huius doctrinæ aliquę a doctoribus traduntur. Quarum præcipua, & philoſophica eſt, quia pro hoc ſtatu iuxta dictum Philoſophi oportet intelligentem phantaſmata ſpeculari, et propter diuerſitatem phantaſmatum, quę in dies in hominibus generantur, diuerſæ intelligentię gignuntur, a quibus variatio reſultat. Et hãc rationem adducunt *e* Baldus, Barbatia, Gomez, & Curtius. Denique qui non vult præcipitanter agere, oportet aliquando variare, cum bonus quandoque dormitet Homerus; Vt notat ample *f* Corraſius. Vnde ſi oportet Principem mutare ſuas leges pro varietate temporum, quæ nunquam ſine magna deliberatione eduntur, cur non affirmabimus, poſſe ſua priuilegia reuocare, quæ nõn tanta cũ deliberatione conceduntur? Et quod Princeps poſſit ſuum mutare priuilegium tenent *g* Alexander, & Felinus pro indubitato: immo eſt in ipſo ſpeciale, quod etiam ſine cauſa poſſet illud reuocare, prout reſoluit doctiſſimus *h* Decius. Verum tamen eſt, quod debet conſtare de voluntate Principis volentis reuocare. Et clauſula, non obſtante, hoc operatur. Pro cuius rei intelligentia eſt notandum, quòd tollitur priuilegium contrarium priuilegio poſteriori de priori mentionem faciente, quod ſi huiuſmodi mentionem nullam fecerit, quamuis poſterius ſit, ac ſpeciale, non ideo tamen priori generali derogare cenſetur, ratione cuius alicui eſt iam ius quæſitum. Prout traditur in iure, *i* & notant Gloſſa, Abbas, Decius, Felinus, Ripa, & Curtius Iunior, Immo ſi illud ius ad rem adeo alte radices egiſſet, vt veroſimile non ſit Summum Pontificem illud auferre voluiſſe, idem quod de iure in re erit iudicandum.

Et nota, quod non tantum prioris priuilegij, ſed etiam clauſulæ derogatoriæ, ſi quæ ei inſit, mentionem facere debet priuilegium ſecũdum, vt valeat. In tantum, ꝙ ſi duplex derogatoria clauſula adſit, vtriuſq; ie mentio fieri debet, prout tradit Rum. *k* Et ſic patet, quare Sixtus V. Pontifex maximus, & alij Summi Pontifices in confirmatione priuilegiorum regularium, in clauſula, Non obſtantibus, &c. non ſolum mentionem fecerunt de clauſulis derogatorijs, ſed etiam de clauſulis derogatoriarum derogatorijs. Verum eſt tamen, ꝙ ſi poſterius priuilegium legis formam, nomenque habeat, poteſt antiquius quamuis derogatoria clauſula munitum auferre, prout tradunt *l* Calderinus, & Felinus. Non tamen credas ad legis formam dici conceſſum priuilegium, ſi clauſula illa conſueta clauſum fuerit. *Videlicet, nulli ergo hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire.*

Sed vt ſupradicta clariora fiant, & omnib. huius artic. difficultatibus plenius ſatisfiat, oportet inueſtigare, An quando Princeps concedit ſecundũ priuilegium, videatur derogare primo? Et an vnum priuilegium deroget alteri? Ad quod dico primo, quod ſi vnum eſt ſpeciale, & aliud generale, ſpeciale derogat generali, ſi generale contineat ius ad rẽ, ſecus ſi contineat ius in re, prout tradit Abbas. *m* Nec refert, an generale præcedat, vel ſequatur, prout in iure *n* notatur. Si vero vtrunque eſt generale, vel vtrunque eſt ſpeciale, tunc ſecundum Abbatem, ſi vtrunque eſt clauſum in corpore iuris, ſecũdum tollit primum. Ratio eſt ſecundum eum, quia ita iudicandum de priuilegio in iure incluſo, ac de iure ipſo iuxta quandam *o* Gloſſam, & Felinum, & clarum eſt, quod ius ſecundũ non faciens mentionem de præcedenti iure, tenet iuxta ea, quæ notantur in iure. *p*

Ex hac deciſione Abbatis, quæ probatur ab omnibus, pondera, ꝙ non ſolum Princeps præſumitur habere iura communia, & generalia in ſcrinio pectoris ſui, ſed etiam iura particularia, & deciſiones particulares inſertas tamen in iure. Quod eſt bene notandum ad intelligendum, & limitandum *q* ius definiens, quod particulares deciſiones non cenſentur habere in ſcrinio ſui pectoris.

Secundo dico, quòd ſi primum priuilegium tantum eſt incluſum in corpore iuris, & ſecundũ non, ſecundum priuilegium tenet, & primum cenſetur derogatum, dummodo de eo fiat mentio, quia ſecũdum Abbatem ex quo primum eſt clauſum in corpore iuris, dicitur eſſe ius, & ſic ſecundum priuilegium contra illud ius debet facere mentionem de illo iure, iuxta quandam Gloſſam. *r* At *ſ* Boſius cũ communi tenet contra Abbatem, videlicet, ꝙ ſecũdum non clauſum in corpore iuris tollit primum, licet de eo non faciat mentionem. Et ratio eſt, quia poſtquam Princeps vult ſecundum eſſe priuilegiũ, quia ipſum appellat priuilegiũ, vel ipſum deſignat ſigillo priuilegiorum, & cum dicatur priuilegium, quia priuat legem, certe apparet, quod vult tollere legem contrariam, & per conſequens aliud priuilegium contrarium in corpore iuris inſertum: Ita declarat Baldus *t* quem ceteri communiter ſequũtur.

Nec obſtat, quod ab Abbate in contrarium adducitur: nam reſpondetur, quòd quando priuilegium eſt inſertum in corpore iuris cenſetur ius, & ideo aliud ſecundum priuilegium debet valere, etiam nõ facta de eo mentione, cũ ſit concluſio communis, ꝙ priuilegium valet, licet non faciat mentionem de iure, contra quod emanat, vt probat quædam Gloſſa, *u* de quo late Felinus.

Sed contra hanc opinionem communem cõtra Abbatem adeſt nobis Gloſſa. *x* At dic, quod nos loquimur, quando contra primum priuilegium inſertũ emanat aliud priuilegiũ. At opinio dictæ Gloſſæ non loquitur in alia conceſſione priuilegij, ſed in diſpoſitione reuocatoria, & derogatoria tãtum. Et ratio diuerſitatis eſt, nam ſi ſecunda conceſſio eſt priuilegium, debemus dicere, quod ſit priuatiua legis, vnde debet tollere primum, cum ad hoc ſit cõceſſum. Sed diſpoſitio derogatoria nõ eſt conceſſa, vt tollat ius, immo eſt cõceſſa, vt redigat nos ad ius commune. Et ſic minimum ſi non tollat illud priuilegiũ inſertum, niſi de eo faciat mentionem. Ex quibus ſatis apparet, quod ſi primum priuilegium non eſſet clauſum in corpore iuris, diſpoſitio derogatoria tolleret illud, licet de eo non faceret mẽtionem ſpecialẽ. Et ideo non iuridicè fuit loquutus *y* Alexander, qui tenet oppoſitum dicens, quod generalis abolitio primi priuilegij, quod non eſt inſertũ in iure, non tollit illud, niſi de eo faciat ſpecialẽ mentionem,

a Bal. cõſ. 279. pridie. n. vol. 3.

b Dec. in regu. nemo pot mutare, de reg. iu.

c l. Nõnunquã. in prin. vbi Gl. C. de coll. bono. Mar. a in ca. ſi diligenti, de foro comp. Cag. a l. nemo põt mutare. nu. 5. ff. de regu. iur. Emil. conſ. 130. nu. 4. Bal. in l. non vident. C. de in. n teg.

e Bal. l. un. n. 5. C. de his qui cant. apert. ab. Barb. conſ. 102. & in conſ. 13. i fi. Gomez in §. oium. n. 29. inſtit. de ac. Cur. in l. admon. nu. 221. ff. de iure iur.

f Corr. in tra conſ. opin. lib. 1. tit. 6. n. 25.

g Alex. conſil. 216. uol. 2. co. 4. ver. 2. Nã Fel. in c. quæ in Eccleſiarũ, de cõſ. verſ. quinta declaratio.

h Dec. in d. ca. quæ in Eccleſiarũ. verſ. præterea, ad fi. & in c. nouit de iud. in 4. char. verſic. concl.

i Gl. in c. ueniẽs de reſcrip. gl. in ſum. 23. q. 2. in fi. Abb in c. 1. de reſcr. & in d. c. veniens, Dec. conſ. 147. Fel. & Rip. in d. c. 1. Curt. conſ. 1. nu. 50. cum ſeq. de reſcr.

k conſ. 128. nu. 8. lib. 1.

l Cald. cõſ. 15. ſub rub. de priu. Fel. in c. accedẽtes, de priuil.

m Abb. in c. 1. col. 3. de reſc.

n c. Abb. de reſcr. notatu 1. in reg. gen. de reg. iuris in 6.

o Gl. in c. ut cir. §. 1. in v. corporali ibi. item priuil. de elect. lib. 6. Fel. in d. c. 1. 8 col. circa prin.

p c. 2. de conſt. lib. 6.

q Dicto. c. 1.

r gl. in d. c. 1. v. noſcatur.

ſ Boſ. in pract. cri. tit. de principe & priuil. nu. 316.

t Bal. in l. item lapilli col. 2. ff. de rer. diu.

u Gl. in d. ca. 1. v. noſcatur ad finem Fel. in c. nonnulli. 2. f. 2. reg. de reſc.

x Glo. in Aut. qua in prouincia. C. ub. de cri. agi. oportet.

y Alex. conſ. ul. 4. vo. in fi.

tionem. Hoc enim ſolum de priuilegio clauſo in iure eſt concedendum iuxta notata in iure. *a* Vnde nunquã diſpoſitio generalis trahitur ad caſum particularem in corpore iuris inſertum, iuxta notata per Iaſonem. *b*

a l. 3. iunct. gl. C. de ſilentiar. decurion.
b Iaſo. in l. 1. co. 3. ff. ſol. mat.

Adeſt etiam contra dictam doctrinam; nam licet Princeps, qui habet notitiã primi priuilegij, videatur illud tollere, non tamen ſic de facili videtur tollere ius tertij, quod quidem reſultat ex primo priuilegio iuxta quandã legem. *c* Sed reſpondetur hoc procedere in dubio, nos aũt loquimur in caſu claro quando ſcilicet Princeps ſcit illud priuilegium, & conſequenter ſcit etiam, quod ex eo acquiſitum eſt ius priuilegiato, & ideo ſi per ſecundũ priuilegium tollat primum, conſequenter tollit etiã ius reſultãs ex tali priuilegio. Ex quo infertur ampliatio quædã notabilis ad doctrinam Baldi ſuperius notatam, quòd ſcilicet non ſolum vbi ſit ſecundum priuilegium tollitur primum, ſed etiam tollitur ius tertij.

c l. nec auus C. de emanc. lib.

Tertio dico ſecundum Abbatem, *d* quòd vbi sũt duo priuilegia non clauſa in corpore iuris, licet ſint contraria, vnum non tollit aliud, ſiue ambo ſint ſpecialia, ſiue generalia, immo attenditur primum, prout colligitur ex quadam Decretali, *e* quod intellige, etiam ſi impetrentur hæc duo ab eodem, ſiue a diuerſis, quia hoc caſu etiam ſecundum non tollit primum, niſi de eo eſſet mentio facta, prout in eadem Decretali continetur. Item intellige, quod ſecundum priuilegium non tollit primum, etiam ſi primum ſit generale, & contineat ius. Prout tradũt latè *f* Felinus, & Decius.

d Abb. in d. c. 1.
e c. veniens. de reſcrip.
f Fel. & Dec. in d. c. 1.

ARTICVLVS IV.

An priuilegium tempore tollatur.

RESpondeo dicendo, primo, quòd priuilegium conceſſum ad tempus ceſſat elapſo tempore, iuxta quandam legem *g* loquentem de ſecuritate conceſſa debitori, vt non poſſit conueniri infra certum tempus, ſentit enim clarè, quod ceſſat elapſo tempore, cum alias illa ſecuritas non concederetur. Ita probat Abbas *h* & communiter ſcribentes. Et ſic expirat ipſo iure ſine alia declaratione, iuxta quandam Decretalem, *i* vbi notat Baldus. Et ideo relegati ad tempus, poſſunt finito tempore domum reuerti ſine licentia Principis ſecundum Baldum *k* cõiter receptum, & Franciſcũ de Cremona, multa ad hoc accumulantem. Secundo dico, quod priuilegiũ cõceſſum ex certa cauſa expreſſa, vel tacita, ceſſat ceſſante cauſa, iuxta quandam Decretalem, *l* determinantem, quod priuilegium decimandi conceſſum monachis certi ordinis fuit retractatũ, quia poſtea multum creuerunt monaſteria illius ordinis, & tũ quare a principio fuerat ipſis dictum priuilegium conceſſum (ſcilicet, paruum præiudicium, quod ſequebatur illis, contra quos decimabatur) iam ceſſauerat propter multitudinem monaſteriorum. Et hanc ſententiam tenet cum communi Panormitanus. *m*

g l. Quoties C. de proc. Imperat. offer.
h Abb. in c. cũ acceſſiſſent vlt. col. de conſtit.
i c. de cauſis de offic. deleg. vbi notat Bal.
k Bal. in c. ex literis de conſt. Cremo. ſingu. 47. conſulimus heri.
l ca. ſuggeſtum de decimis.

Tertio dico, quòd priuilegium conſiſtens in facto, tollitur per non vſum decem annorum, iuxta quandam legem, *n* & non ſolum procedit in priuilegio conceſſo priuato, vt in ea lege notatur, & tenet Baldus, *o* verum etiam ſi conceſſum ſit ciuitati prout tenent Bartholus, *p* & communiter Doctores. At contra Eccleſiam non præſcribitur ſecundũ ius commune, niſi ſpatio quadraginta annorũ, iuxta ea, quæ iam ſunt tacta in ſuperiorib. vbi allegauimus priuilegiũ Benedictinis cõceſſum, quo eorũ bona, & iura non minori quam ſexaginta annorũ ſpatio præſcribuntur, & infra in quæſtione de præſcriptione, aliam referam conceſſionem, qua non minori, quàm centum annorum dicta regularium bona præſcribuntur.

m Pan. in d. c. cũ acceſſiſſent.
n l. 1. de nundinis.
o l. oẽs populi. ff. de iuriſd. om. iud.
p Bar. in d. l. 1. dd. in l. ſi de cõſ. princ. & in d. c. cũ acceſſiſſent.

Quarto dico, quòd quando priuilegium conceditur in liberam voluntatem alicuius, eſt perpetuũ. Ita Doctores *q* communiter. Sed hoc declaratione indiget. Pro quo eſt aduertendum, quòd aut hæc libera voluntas reſpicit tempus, aut ipſum priuilegiũ, ſi reſpicit tempus, procedit limitatio, alias ſecus. Exemplis hoc illuſtratur. Concedimus tibi tale priuilegium, quando volueris, vel quandocunque tibi libebit: non eſt dubium, quin priuilegium ſit perpetuum, quia ita oſtendunt verba. Et hoc eſt de mente Principis: ſed ſi dicatur, ſi volueris, priuilegium propter hoc non deſinet eſſe perpetuum, quia ſolũ exprimitur, quod tacitè ineſt, & hoc ſecundum *r* ius nihil operatur. Et idem eſt, ſi dicatur ad libitum voluntatis tuæ, ac ſi dicatur, ſi volueris, non enim tale verbum reſpicit tempus, ſed ipſum priuilegium.

q DD. in locis allegatis.
r l. 3. ff. de leg. 1.

Quintò dico, quod priuilegium in non faciendo tollitur vnico actu contraueniendo: cenſetur enim renunciare priuilegio iuxta id quòd in iuribus *ſ* notatur. Quod procedit, niſi fiat proteſtatio in contrarium iuxta doctrinam Bartholi *t* communiter receptam. Intelligitur etiam, quando quis cõtraueniret directo, alias ſecus ſecundum Panormitanum. *u* Et dicitur contrauenire directo, quando eſt conceſſum vnum priuilegium tantùm, & quis venit contra illud faciendo actum contrarium priuilegio, vt dicitur in iure. *x* Sed ſi eſſet conceſſum priuilegium generale alicui, vt eſſet exemptus ab omnibus oneribus, vel etiam a tribus, vel quatuor tantùm, certè in his caſibus contrauenendo quo ad vnum, non cenſeretur quis cõtrauenire directò, & ideo pp hoc non amitteret alia ſua priuilegia. Pro quo eſt textus *y* expreſſus, quòd etiam procedit in priuilegio habente actum momentaneum, vt quando alicui Eccleſiæ conceditur, vt non habeat primicerium, & poſtea Canonici contrauenerint aliquem videlicet in primicerium eligendo, prout in iure *z* notatur. At in priuilegio habẽte actum ſucceſſiuum nõ procedit, Puta ſi habeo priuilegium non ſoluendi collectas, vel alias exactiones. Quod vt vides, habet actũ ſucceſſiuum ſemel ſoluendo etiam ſine proteſtatione non ſit mihi præiudicium, ſecundum *a* Bartolũ. quem ſequitur Alexander in multis ſuorum Conſiliorũ locis, quæ allegat Boſſius. Qui aduertit, quod ſiue priuilegiũ conſiſtat in faciendo, ſiue non, nunquam perditur, quando poteſt capi alia coniectura, quàm renunciationis priuilegij, ſecundum Gloſſam *b* communiter receptam.

ſ l. inter emptorem, & vendit. C. de pact. d. ca. cũ acceſſiſſent.
t Bart. in l. 1. C. de his qui pon. mu. ſuſcep.
u Pan. in d. c. cũ acceſſis.
x d. c. cum acceſſiſſent.
y l. voluntarie. c. de exc. tut.
z d. c. cum acceſſiſſent.
a Bart. in d. l. fi. inf. de cõſt. pri. Ale. conſ. 193. Ex themate volum. 2. Boſ. in pra. crim. tit. de princ. & priuil. eius nu. 320.
b Glo. in c. pro illorum de preb. & DD. communi. ubi ſup.

ARTICVLVS V.

Utrùm leges derogantes conſuetudinem, derogent etiam futurum, & etiam immemorialem.

RESpondeo dicendo, hoc dubium quantum ad primam partem iam in ſuperiorib. quæſtione ſexta, non ex propoſito eſſe tractatum. Nũc autem libuit in præſentiarum (cum videatur eſſe proprius locus) ipſum diſcutere. Et prout latè conſtat ex traditis a Baldo Nouel. *c* aut lex in aliqua materia expreſsè derogat præteritæ conſuetudini, & etiam futuræ, & tunc ſine dubio non valet conſuetudo poſtea emanans, aut ſimpliciter derogata nõ faciẽdo mentionem de præterita, vel futura cõſuetudine, Puta, nõ obſtante aliqua cõſuetudine in contrariũ,

c Nouel. de dote 6. par. prin. priu. 21. num. 18. & 19. vol. 6. in tra. diuer. Doct. fol. 168. in antiq.

& tunc

Digitized by Google

& tunc ex quo loquitur ita definitè debet intelligi derogatum etiam futuræ, niſi conſuetudo de nouo eſſet introducta ex noua cauſa a principio non cogitata propter varietatem temporum, vel ex præterita, quæ erat vt rſimiliter incognita ipſi Legum latori. Et idem eſt dicendum, etiamſi lex in hac ſpecie deroget expreſſe futuræ conſuetudini: quia ad nouam cauſam habentem rationabilem prouiſionem nouiter factam ſe non extendit talis clauſula generalis derogatoria, de qua ſi fuiſſet cogitatum non fuiſſet ſic generaliter derogatum argumento cuiuſdam legis. *a* Intelligitur enim reb. ſic ſtantib. & ſe habentibus, iuxta aliam legem. *b* Aut fuit facta mentio de præterita conſuetudine eam abrogante, & tunc aut fuit expreſſum de irrationabilitate dictæ conſuetudinis, & videtur reprobata etiā futura conſuetudo in contrarium, ſecus ſi dicta ratio non ſubeſſet, vel propter varietatem temporum vel alio modo, quia tunc valeret cōſuetudo poſtea contraria. Et hanc concluſionem vt communem, quatuor adiectis concluſionib. & ex plurium Doctorum authoritate ponunt, & ſequuntur Couarruuias, *c* & nouiſſimè alios multos allegans doctiſſimus Gutierrez, & iuxta hæc ſunt intelligenda dicta in quæſtione ſexta ſuperius allegata.

a ſi l. hominem. ff. manda.
b l. quod ſeruus ff. de condi. ob cauſ.
c Co. li. 3. var. c. 13. nu. 14. Gutiẽs. 3. prac. q. 32.
d Glo in Auth. vt de cetero nō fiat commut. ver. præſc Boer. deci. 39 nu. 12. Fel. in rubr. de præſcr. num. 18. Otalo. de nobili. 3 p. ca. 7. nu. 11. Cou. vbi ſup. n. 5. Tira. de trac. conuent. §. 1. glo. 2. n. 25. Meneſ. in l. 2. nu. 29. C. de ſeruitu. & q. Auenda. rep. 16 q. 1. Mieres de maio 4. p. q. 20. nu. 50. Velaz. in 6. cau. glo. nu. 9.

Et aduertendum, quod immemorialis conſuetudo, ſiue præſcriptio nunquam a lege cenſetur excluſa, etiamſi omnis conſuetudo excludatur, niſi ſpecialiter ipſa reijciatur, iuxta Gloſſam *d* ſingularem quam ſequuntur Boerius. Felinus Otalura, Couarruuias, Tiraquellus, Meneſius, Auendanus, Mieres & Velazquez.

ARTICVLVS VI.

Quomodo intelligitur illa clauſula poſita in aliquibus priuilegijs, ſcilicet, quod non cenſentur reuocata, niſi de eis fiat mentio de verbo ad verbum.

RESpondeo dicendo, quod hoc dubium proponitur, quia in aliquibus, & plurib. conceſſionibus, de quibus infra, & Mari magno Minorum, & in alijs priuilegijs continetur, quod non intelligantur reuocata, niſi de eis fiat mẽtio de verbo ad verbum. Verbi gratia, conceditur nobis, vt non teneamur ad procurationem legatorum, etiamſi in literis eorundem dicatur, vt tam exempti, quam non exempti teneantur ad hoc onus, niſi de hoc indulto nobis conceſſo fiat mentio de verbo ad verbum. Poſtea Papa concedit Legato, vt poſſit exigere procurationem à quibuſcunque perſonis & exemptis quamuis alia habeat priuilegia, quod de eis ſit facienda mentio de verbo ad verbum, quæ voluit in literis allegatis haberi pro expreſſis, quæritur nunc vtrum per has literas legatorum ſit derogatū priuilegio noſtro & ſic de ſimilibus. Et licet ſuper hoc multi multa dicerent, tamen ſemper maior, & ſolennior pars Doctorum tenuit priuilegio noſtro derogatum eſſe, & Felinus *e* coploſè tractans hanc quæſtionẽ, & ibi adducens oēs ſuper ea ſcribentes concludit, quod ſi hoc habet ſtylus Curiæ ſine dubio derogatum eſt priori priuilegio. Et quod hoc habeat ſtylus Curiæ, eſt pluſquam manifeſtum, cū in nullis reuocationibus literæ priores inſerantur, niſi aliquando ad abūdantiorem cautelam, ac propterea non debent opinari fratres, quod ſua priuilegia ſint immobilia, ſicut ſi eſſent ligatæ manus Pōtificum, vt non poſſent derogare conceſſa a ſe vel a ſuis prædeceſſoribus, niſi illa insererētur, cū eſſet impoſſibile omnia ſcire, cum ſint innumerabilia, et peculiaria. Vnde Sixtus V. & alij Pontifices eius prædeceſſores in clauſulis non obſtantibus. &c. poſitis in ſuis priuilegijs, aut conſtitutionibus dicunt ibi. *Decreta obſeruanda eſſe non obſtantib. quibuſcunq. etiamſi in eis caueatur expreſſe, quod illis nullatenus aut non niſi ſub certo modo, et forma derogari poſſit tenores huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbū nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſeruata inſerti forent præſentib. pro ſufficienter expreſſis, & inſertis habentes motu proprio. ſcientia, et authoritate ſimilibus derogamus.* Hæc Sixtus V. in confirmatione priuilegiorum ordinum Minorum de obſeruantia.

e Fe. in can. nulli. de reſcr.

Ex quibus colligitur, quomodo ſit intelligendū priuilegium conceſſum fratrib. Prædicatoribus ab Eugenio Papa *f* Quarto, & Benedictinis ab eodē Eugenio 4. Leone X. ſcilicet. *Quod nulla litera ſeu priuilegia Apoſtolica quibuſuis perſonis, & quibuſuis collegijs, vniuerſitatib. ſeu conuentib. conceſſa contra tenorē priuilegiorum Mendicantium, & Benedictinorum, et eorum, qui per viam communicationis gaudent priuilegijs eorum præiudicant dictis religionibus eiuſq. domib. locis, aut perſonis, niſi in eis cum expreſſione dictorum ordinum, & illorum religioſorum ac illorum domib. ac eis conceſſis priuilegijs, nec de generali cuiuſlibet dictorum ordinum qui pro tempore erunt ſpecialiter, ac expreſſe, ac de verbo ad verbum mentio facta fuerit.* Et aduertendum, quod facta reuocatione generali priuilegiorū, non cēſentur reuocata priuilegia regulariū, cum priuilegia regularibus propter merita concedantur, vt ait *g* Mand. & priuilegia pp merita nunquā in dubio reuocentur, licet in reuocationib. verba generalia, & geminata apponātur, prout tradunt *h* Mand & Burſa.

f Hab. ĩ comp. Soc. ie. priuileg. §. 8. et in comp. Ciſtercij eodem ver. §. 7.
g Mand. reg. Cancel. 13. q. 8. nu. 6.
h Man. in reg. Cancel. 11. de reuoc. q. 13. nu. 6. & ſeq. et Burſa. tom. 2. cōſ. 138. num.

ARTICVLVS VII.

Vtrum non obſtantiæ poſitæ in dictis confirmationibus, & in Bullis derogent in totum priuilegia, quibus opponuntur.

RESpondeo dicendo, aduertendū eſſe, an Bullæ concedentes priuilegia derogent in partē, vel in totū priorib. priuilegijs in alijs bullis conceſſis Nā licet habeant ſecundas Bullas magnas non obſtantias, & amplas generalitates, non derogant niſi illis, contra quæ ſunt, verbi gratia. Ego habeo priuilegiū, vt in partes Hieroſolymitanas poſſim trāſire, poſtea prohibetur, quod in illas partes vllus tranſeat, non obſtantib. quibuſcunq. priuilegijs cōceſſis ordinibus, vel perſonis, &c. & ſi de eis, eorūque totis tenoribus, &c. nunquid non potero proficiſci ad Compoſtellam, cum habeam aliud priuilegium hoc mihi concedens? Si diceretur, quod nō quia omnibus priuilegijs eſt derogatum, abſurdū certe concederetur. Ideò dicta clauſula eſt explicāda iuxta terminos conceſſionis, ſcilicet, quod omnibus priuilegiis ſit derogatum quoad tranſeundū in Hieruſalem. Vnde infertur, quod licet in Bulla Cruciatæ fiat ſuſpenſio generalis omniū priuilegiorum, illa tamen generalis ſuſpenſio debet reſtringi ad ea priuilegia ſolum, quæ ſunt eadem cū priuilegiis conceſſis in dicta Bulla Cruciatæ. Vt priuilegium temporis interdicti celebrandi. Et priuilegium eligendi confeſſorem, & priuilegium indulgentiarum; Hæc enim impediunt expeditionē; Et hæc in dicta Bulla Cruciatæ ſuſpenduntur non autem priuilegia ſuper alias materias, vel in Bullis Cruciatæ non contenta. Quia abſordum eſſet, qđ ſuſpenderetur illud, quod mihi non poteſt præbere, quia non habet. De quo dicemus late infra in quæſtione de Bulla Cruciatæ. Hæc doctrina a ſimili confirmatur, nam priuilegium conceditur ſecundum qualitatem perſonarū, & ſic priuilegiū teſtandi conceſſū militi, videtur ei cōceſſum quaſi militi

ideo iure militari teſtari poteſt argumento eiuſdē legis, *a* cum autem Pagano conceditur facere teſtamentum, videtur conceſſum quaſi Pagano, vt iure communi teſtari poſſit ſecundum Gloſſam *b* ſingularem: nam ſermo debet intelligi ſecundum conditionem perſonæ, ad quam dirigitur. Prout colligitur ex iure *c* & tenent Bart. & Dinus, & ſimiliter non obſtantia generalis debet intelligi, & limitari ſecundum naturam priuilegiorum, ad quorum bonam executionem apponitur dicta clauſula. Et ſic tenent communiter Doctores, quod tunc non obſtantia generalis non extenditur ad aliquod priuilegium, quando aliunde habetur quod ad ipſum non extenditur. Vt probat lex optima, *d* quam ibi notat Bartolus, & reputat ſingularem Angelus, & tenet Syluester.

a l. ex militari, §. ſed vtrum de mili. teſt.
b *Gl. l. ſi quādo ff. de in offi. teſt.*
c *l. plenum, §. æquitas. ff. de vſu fr. Barto. in d. l. ex mili. Dinus in ea. quæ a iure de regu. iuris in 6.*
d *l. oēs in verſi. ſpiritualiter, et nominatim, C. de praſc. 40. anno. vbi Bart & Angelica uerb. excommunica. caſ. 3. Silueſter verbo emp. q. 11*

ARTICVLVS VIII.

Vtrum poſſimus vti priuilegijs noſtri non reuocat. contra inferiores à Papa.

RESpondeo dicendo, quod non obſtante contradictione quorumcumque prælatorum ſecularium priuilegijs nobis quomodolibet conceſſis vti poſſumus. Et ipſi, niſi deſtiterint, excõmunicationis pœnam incurrunt, & quidquid per eos in contrarium factum fuerit, irritum eſt, & inane. Ita cõceſſit Iulius II. congregationi e mõtis Oliueti. Imò quicumque contra conceſſionis huiuſmodi tenorē ire auſi fuerint, tanquam excommunicati publicari poſſunt. Et ſi clerici ſunt, dignitatibus, & beneficijs Eccleſiaſticis priuandi veniunt, ita vt à quocūque impetrari valeant. Prout conceſſit Leo X. Anguſtinianis. Et refertur in Compendio Societatis *f* Ieſu. Vnde clauſula poſita in confirmationib. dictorum priuilegiorum, *videlicet contradictores quoſlibet et rebelles etiam per quaſcunque (de quibus eis videbitur) cenſuras pænas Eccleſiaſticas, & alia opportuna iuris remedia appellatione poſtpoſita compeſcendo.* Debet ampliari, vt etiam per remedium priuilegiorum declarãdo eos eſſe excommunicatos, compellantur ad obedientiam illis præſtandam. Et ſi fuerint Eccleſiaſtici, dignitatibus, & beneficijs eccleſiaſticis poſſunt priuari. Non tamen poſſunt declarare ipſos eſſe priuatos, nec inhabiles ad alia beneficia obtinenda, cum tales pęnæ in dictis priuilegijs minime animaduertantur, & priuilegiati debeant ſe continere intra limites ſuorum priuilegiorum pęnalium. Non enim vlterius ea protendere poſſunt, prout dicitur in iure. *g* Ideoque in priuilegijs non fit extenſio de cauſa ad cauſam, neq; de perſona ad perſonam ex identitate rationis. Prout aiunt iura, *h* & tradunt Cardinalis, Thomas Grãmaticus, Bartolus, & ſcribētes. Animaduertendum tamen, quod non poſſunt declarare dictos contradictores, & inobedientes eſſe violatores Eccleſiaſticæ libertatis infringendo priuilegia concernentia regulares, tunc enim violatur eccleſiaſtica libertas, quando violatur priuilegium ſuper generalem libertatem eccleſiæ quoad omnes eccleſiaſticos, prout tradit eleganter Syluester. *i* Quando autem frãguntur priuilegia concernentia ſtatum religioſum non læditur libertas, & immunitas monachalis, & priuilegia ſupradicta. Prout concludit Syluester, loquens de priuilegio quodam exemptionis ordinis Ciſtercienſis. Aduertendum etiam eſt, quod iudices non poſſunt punire contradictores, & inobediētes ipſis priuilegijs, quando hoc faciunt non aliqua magna, & quaſi extrema neceſſitate id poſtulante. Vt ſi vellent magiſtratus compellere regulares ad ſolutionem alicuius collectæ tempore alicuius maximè neceſſitatis, priuilegia enim non habent locum in tempore neceſſitatis, ratione cuius ſumma iuris precepta infringi ſolent, & non humana ſolum, ſed etiam diuina limitari. Prout notatur in ſacris *k* Canonibus, & conſtat ex latè traditis a Romano, & Azeuedo.

e *Congre. mont. Oliuet. priu. 32. fol. 97.*
f *Com. Socie. §. 10.*
g *c. Capella extra, de priu.*
h *c. priu. de reg. iuris in 6. Cl. 1 de cenſib. Card. in Cle. 1. q. 6. de reſi. Gramm in decis. 28. nu. 31. Bar. & ſcribentes in leg. 1. ff. de conſt. principū.*
i *Syl. v. immunitas. 2. num. 2.*
K *ca. diſcipulos de cõſe. d. 5. Ro. nume. 9. in l. ſi vero §. ſi vero 2. ſolen. 54. ff. ſolu. matr Azeu. li. 1. nouæ cõpil. ti. 3. l. 11. pa. 54 col 21.*

ARTICVLVS IX.

Vtrum ſublatis priuilegijs alicuius monaſterij, aut religionis cenſeantur ſublata priuilegia ad inſtar.

RESpondeo dicendo, quod ſublatis priuilegijs alicuius Eccleſiæ, Hoſpitalis, Ordinis, vel Societatis, non cenſentur ſublata priuilegia conceſſa alijs ad inſtar earum. Sicut priuilegia conceſſa Academiæ Cõplutenſis ad inſtar priuilegiorum Academiæ Salmanticenſis, ſi Salmanticenſis perdat ſua, nõ perdit ea Academia Cõplutenſis, Ita Baldus receptus. Et ratio eſt, quoniam huiuſmodi priuilegia non pendent ab alijs quoad cõſeruationē, ſed quoad productionem, ſunt. n. iam facta propria earum religionum, aut ſocietatum, quibus ad inſtar ſunt conceſſa. Vnde infertur, quod licet Pius V. Pontifex maximus extinxerit ordinem Humiliatorum, eius tamen ordinis priuilegia conceſſa per viā communicationis alijs religionib. nõ pereunt quantum ad dictas religiones, quib. conceſſa ſunt, & ſunt facta propria licet ſint extincta quantum ad dictum ordinē Humiliatorū. Extincta enim re extinguitur priuilegium tali rei conceſſum, prout notatur in iure. *l* quando. ſ. propter eius culpam deſtruitur, ſicut propter culpam religioſorum Humiliatorum fuit eorum religio totaliter extincta.

l *de conſe. d. 1. c. placuit. 16 q. 7.*

ARTICVLVS X.

Vtrum perdatur priuilegium regularium non viuentibus ipſis regulariter.

RESpondeo dicendo, quod ſecundum Baldū *m* illud prouerbium, *ſi nomine priueris, neq; rem habere mereris*, eſt verum, ſi nomen ſignificat ſubſtantiam, vel qualitatē neceſſariam ineſſe alicui ſubiecto, quod clarè indicant iura; *n* ſecus ſi ſignificat ſolum ſimplicem denominationē, iuxta eadē iura. *o* Vnde ſi Scholares Salmanticēſes ſuis domib. commorantes negotijs ſecularib. inſiſtētes, nunquam intrãt ſcholas neq. ſtudent immo intrãt in ſcholis non cã ſtudendi, ſed cauſa ludēdi, cõſumendiq. ad libitū ſine tõne bona eccleſię, nõ poſſunt gaudere Eugeniana, quę concedit fructus beneficij in abſentia cã ſtudendi, & illos percipientes non ſunt in conſcientia ſecuri. Prout aduertit Perez *p* dicens, hoc eſſe perpetuo tenendum. Et ſe plures de hoc fuiſſe conſultum. Qui caſus eſt frequēs Quod dictat ratio, nam priuilegium ceſſat ceſſante cauſa priuilegij. Prout tradit Syluester. *q* Et ſic videmus, quod qui ſunt de collegio alicuius artis artem illam non exercentes, non gaudent priuilegio eiuſdē artis. Prout notant *r* Bartolus, & iura indicant. Ex quib. videtur dicendum, quod non poſſūt religioſi diſſoluti, & effrenati vti priuilegijs ſuis in maximum præiudicium particulariū, contra quos ſummi Pontifices ipſis concedunt maxima priuilegia, videlicet, quod non poſſint cõpelli ad ſolutionē aliquarum collectarū impoſitarū in aliqua maxima neceſſitate. Cum. n. ipſi ab earum ſolutione eximuntur, alij pauperes grauantur. Quod autē in

foro

m *Bal. de vaſſal. mil. qui arma bellica depoſ.*
n *l. Lucius. ff. de fideicommi. l. talem pactum §. fi. ff de pac.*
o *l. ſi cognatio, ff. de reb. dub.*
p *Perez in l. 8. ti. 2. li. 1. ordinament.*
q *Syl. v. priu. q. 10.*
r *Bar. in l. ſemper. ff. de immunit. c. generaliter §. negotiatores, 10. q. 1.*

Digitized by Google

a l. nã ad c. ff. de leg. l. ſi a fratre iunctis ibi notat per Caſtr. C. qui teſtam fac. poſ. Are. in l. 2. co. 2. in prin ff de vul garib. C ur. ion. in l poſtliu. n. 42 C. contra tabulas. Couar. c. cũ eſſes de teſt. n 9. & a. p. de ſpon. ſub §. 9. n. 8. Vic. d. poteſ. ciuil. nu. 22. pa. 94. So li. 4. de iuſt. q. 5. ar. 3. col 3.

b l. aſſiduus ver. & ideo. C. qui po tio. in pign. hab. & ibi Bal. n. 2. Bolog. in l. 1. ff. ſol. mat.

foro conſcientię in periculo verſentur, patet ex ſuperioribus, cum ceſſante cauſa priuilegij ceſſet etiã priuilegium, hoc tamen in foro conſcientiæ ſolum intelligo poſſe teneri, at in foro exteriori minimè tenendum iudico. Nam in foro ſaltem exteriori regula ceſſante cã ceſſat effectus, intelligitur quando cauſa ceſſat in communi, ſecus ſi ex accidenti ceſſat in perſona particulari argumẽto aliquorum iurium. a Et poſt Archidiaconum tradit Aretinus, Curtius, Innocentius, Couarruuias, Victoria, & Soto. Vnde priuilegia generaliter concesſa mulierib. propter liberos, vigebunt in ea muliere, quæ ex accidenti liberos non procreat, quia eius reſpectu ratio videtur ceſſare in particulari, quod vtiq. non faciunt aliqua iura, quæ ad id expendit Baldus b & Bolognetus. Vnde Religioſus, licet irreligioſè viuat in foro exteriori, non perdit priuilegium religioſis conceſſum, quia licet in eo deſſet ratio priuilegiorum regularium, non ceſſat tamen in communi.

ARTICVLVS XI.

Vtrum priuilegiatus vti poſſit ſuo priuilegio contra pariter priuilegiatum.

c Auth. de Sanctis Epiſcopis. §. ſed hac præſenti l. ſequen l. verũ §. vlt. cum l. ſequenti. ff. de minoribus.

RESpondeo dicendo, quod priuilegium habẽs non vtitur priuilegio contra habentem idẽ priuilegium, vt dicunt iura, c Vnde priuilegium quod Canones concesſerunt eccleſijs, pro ſuo noſterijs videtur, quod obijci non debet aduerſus eccleſiam aliam, aut monaſterium, quod ſimile habet priuilegium.

d l. vlt. ff. quibus ex cauſis. mai. vbi Bar. Parla. li. 2. verũ quoti. c. 17. nu. 28.

Nihilominus tamen reſpõdetur, quod vbi duo idem habent priuilegium, & contendũt de aliquo is quidem præfertur alteri, qui priuilegiũ actu habet, & practicè in ea re, & ſpecie, de qua agitur. Prout notat Bartolus, d per textum ibi. Et tradit Ioannes Parladorius. Nam qui Reipublicæ cauſa abfuerit, etiam aduerſus eum, qui pariter abfuerit, reſtituendus eſt, ſi quod damnum patiatur, vterq; priuilegium habet, ex quo reſtitutionem, ſi læſus fuerit, petere poteſt, & tamen qui modo indiget auxilio reſtitutionis ad reparationem damni, priuilegium habet in ſpecie, de qua agitur, & in exercitio quia læditur, alter verò cum læſus in eadem cauſa non fuerit in præſentiarum, id priuilegium minime habet. Ita tenet Abbas, e & alij, quos refert, & ſequitur Couarruuias.

e Abb. in ca. ſuper ſpoliato de ordi. cogn. & in c. ad aures, de re ſcri. Cou in reg. poſſeſſor. 2. p. §. 2 num. 4.

Ex quo infertur, quod in ſpecie præſcriptionis eccleſia, aut monaſterium, quę rem alterius monaſterij, vel eccleſiæ pręſcribit, non habet in præſcribenda illa re, neque in pręſcribendis rebus alicuius priuilegium aliquod; eccleſia vero, & monaſterium, contra quod præſcribitur priuilegium habet, vt minori ſpatio ſecundum ius commune quadraginta annorum, aut ſecundum priuilegium Eugenij Quarti in ſuperiorib. allegatum ſexaginta, aut ſecundum aliud priuilegiu, de quo in tertio tomo, in quęſtione de pręſcriptionib. centum, eius bona, & res minime vſucapiantur. Vnde hic non videtur priuilegiorum concurſus, quia tantum vnius eccleſię, vel monaſterij priuilegium huic negocio cõuenit, & hunc modum dicendi approbat Couarruuias f contra Decium.

f Cou. vbi ſup.

Infertur ſecundo, quod in ſpecie ædificationis intra certas cannas ſecundum priuilegia, de quib. agemus in quęſt. de ædificijs in ſecundo tomo, ſi vnum monaſterium velit iuxta aliud ędificari intra terminum dictarum cãnarum, tantum dicetur habere priuilegium monaſterium illud, quod patitur damnum, & læſionem ex dicta ędificatione, & ſic iuridicè poteſt illam impedire contra aliud monaſterium volens ædificari. Non enim in hoc agit priuilegiatum monaſterium contra pariter priuilegiatum, ſolum enim in hac ſpecie propoſita monaſterium conſtructum eſt priuilegiatum, habens ius ad impediendam ędificationem alterius monaſterij intra cannas. Regula igitur, ſcilicet, quod priuilegiatus non vtitur priuilegio contra pariter priuilegiatum habet locum, quando ex parte vtriuſque concurrit duplex ſcilicet priuilegium. Verbi gratia, Dux qui cum ſuis militibus habet priuilegium regale, quo poſſunt compellere populum, vt ipſe cum ſuis militibus recipiatur, non poteſt vti hoc priuilegio contra illos, qui recipiunt in ſuis domibus fratres Minores regularis obſeruantiæ, qui habent priuilegium a Regibus Hiſpaniarum confirmatũ per Regem noſtrum Philippum ſecundum huius nominis, vt non teneantur, nec poſſint, cogi in ſuis domib. prædictos milites recipere. Alio illuſtratur hoc (vt clarius fiat) exemplo. Rex Philippus habet priuilegium a ſua Sanctitate conceſſum, vt poſſit petere, & exigere ſubſidium ab eccleſiaſticis, iuxta tenorem dicti priuilegij per ipſum ab Eccleſiaſtico habente priuilegium, vt ad id ſoluendum minimè compellatur; non poteſt hoc caſu Rex dicto priuilegio vti contra hunc, ſiquidem eſt pariter priuilegiatus. Alia concernentia priuilegia vide in tertio tomo in quæſt. de priuileg.

QVAESTIO X.

De ſtatutis factis in religionibus in nouem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur nouem

1 QVid ſit ſtatutum, & a quo poſſit fieri.

2 *Vtrum Generales & Prouinciales imponentes præcepta circa res graues debeant ea ordinare cum conſilio patrum.*

3 *Vtrum Capitulum generale alicuius religionis poſſit ſtatuere authoritate ordinaria, ne recipiantur ad ſuum ordinem, qui fuerint infideles, vel qui deſcendunt ex his.*

4 *Vtrum Capitulum generalis Capituli repreſentatiuum poſſit tollere facta in Capitulo generali authoritate Papæ.*

5 *Vtrum aliqua perſona poſſit procurare priuilegium contra ſtatuta regularium.*

6 *Vtrum ſtatuta religionum obligent ad pœnam.*

7 *Vtrum moniales teneantur ad ſtatuta facta in capitulis generalibus aut prouincialibus:*

8 *Vtrum ſtatuta facta præter regulam B. Franciſci obligent ad culpam.*

9 *Vtrum Papa confirmando ſtatuta regularium prætendat remouere eos per illa ab ſtricta obſeruantia, quam habent.*

ARTICVLVS I.

Quid ſit ſtatutum, & a quo poſſit fieri.

RESpondeo dicendo, quod ſtatutum a ſtatuendo dictũ eſt ius ab homine poſitũ, vel diſpoſitio, de qua ius producitur, prout notatur in toto titulo, Inſtitut. de iure naturali, gentium, & ciuili: & ipſum ſtatutum poteſt facere Capitulum generale quoad totum ordinem, & prouinciale quoad totam Prouinciam,

prout colligitur ex traditis in iure. *a* Verum eſt tamen, quod non poſſunt illud facere ſine conſenſu Generalis, aut Prouincialis, ſicut nullum ſtatutum poteſt facere Eccleſia cathedralis ſine conſenſu Epiſcopi, vt dicunt Canones. *b* Et ratio eſt, quia Generalis eſt caput totius ordinis, & Prouincialis caput totius Prouinciæ, & ſine capite nihil eſt faciendum, ſecundum Innocentium, *c* & communẽ. Et vt valeat vt ſtatutum, debet fieri per maiorem partem Capituli; ſecundum Innocentium, *d* Bartolũ & communem, quando ipſum in vtilitatem, & bonum ſit religionis, vt fiunt omnia ſtatuta regularia. Dixi, vt valeat, vt ſtatutum, nam vt valeat, vt præceptum, poteſt a ſolo Generali, aut Prouinciali fieri, & vt ſtatutum valet etiam poſt mortem Generalis aut Prouincialis, niſi expreſſe reuocetur, vt ait Panormitanus, *e* & probat Decretum quoddam expreſſum. Vnde ſecundum Federicum *f* etiam ſtatutum factum a Capitulo ſede vacante durat creato nouo Epiſcopo niſi expreſſe reuocetur per Epiſcopum creatum. Vt tamen præceptum morte præcipientis finitur.

a c. cũ acce. extra de conſt. ca. ex literis extra eodem.
b c. vt conſu. c. nouit de his quæ fiunt a prælatis.
c Inn. in d. c. cũ acceſſiſſent.
d Inn. in c. 2. de noui operis enũ. Bar. in l. oẽs populi ff. de iuſt. et iure.
e Pan. in c. a nobis el 1. de ſent. excom. c. ſi. de off. del.
f Federicus conſil. 16.

ARTICVLVS II.

Vtrum Generales, & Prouinciales imponentes præcepta circa res graues debeant ea ordinare cum conſilio Patrum.

RESpondeo dicendo, quod quemadmodum Omnipotens Deus, in quo eſt abſolutiſſima poteſtas, dicitur tunc ordinario modo operari, quando per cauſas ſecundas tanquam per inſtrumenta ſua conſueta res ſuauiter diſponit: & vſus ordinariæ poteſtatis in Papa nihil aliud cenſetur, quam id exercere, quod Canones, Decreta, & conſtitutiones iuris declararunt. Quod Innocentius Tertius Papa varijs in *g* locis declarauit; ſic quando prælati regulares volunt aliquid diſponere, aut ordinare, ſequendo eorum poteſtatem ordinariam, ea debent facere cum aſſenſu, & conſilio Patrum Ordinis, vt non extraordinariè procedant, & vt ſuas actiones iuxta leges iam conſtitutas, conſuetumque morem exerceant, in hiſque ex ſolito legum curſu vna cum dictis Patribus progrediantur. Hinc legimus in multis conſtitutionibus. *h* quæ paſſim occurrunt, eas per Summum Pontificem de conſilio, & aſſenſu Patrum factas fuiſſe. Et ceremoniale Romanæ Curiæ hoc præcipit. Quod quidem non ſine magna ratione olim dicitur ita ſtatutum; nam cum hæc de quibus agit Summus Pontifex ardua appellentur quæ oſtendũt res eſſe valde difficiles, & implicitas obſcuritate, & in quibus etiam ipſe intellectus Papæ iuſtam habet cauſam ſubſiſtẽdi, merito cenſetur alto præſidio indigere, quandoquidem eiuſmodi, quæ non arte, neque certa conſtant demonſtratione, & facti plerunque controuerſiã patiuntur. In quo tum propter multiplices, fortuitaſque circunſtantias, tum fallaces atteſtationes ſæpe veritas inuoluitur, prout ſacri Canones *i* proclamant, Vnde cum ipſi prælati regulares a fortiori cum humana circundati ſint infirmitate, interdũ labi poſſint, ideo in arduis multa cautione, vigilantia, & ſolicitudine opus habẽt, quæ quidem ab vno tantum præſtari nequeunt. Et ideo ſtatuit Leo X. *k* *quod Capitulum generaliſſimum celebratum Romæ (quando ſcilicet, facta eſt vnio fratrum Minorum obſeruantiæ, et omnium aliorũ reformatorũ eiuſdem ordinis) tenetur deputare nõnullos fratres ex diuerſis religionib. ſeu nationib. aſſumptos ex probatioribus & doctioribus, ac magis expertis fratribus. Qui omnia et ſingula, quæ pro manutentione reformationis, et vera regulæ obſeruantia accommoda iudicarint, in vnum recolligerent, ac poſtea per totum Capitulum generale, ac per maiorem partem eiuſdem approbarentur.* Et tandem *Apoſtolicæ confirmationis patrocinio muniantur.* Et ſic factum fuit, & ordinatum a Reuerendiſſimo Patre noſtro Franciſco de Gonzaga totius noſtri ordinis generali nunc autem Archiepiſcopo Mantuano, & legato a latere ſanctiſſimi Domini noſtri Clementis Octaui in partibus Galliarum in Capitulo generali intermedio celebrato Toleti in celeberrimo noſtri Ordinis Conuentu Sancti Ioannis Regum anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo quinto. Et ratio prædictæ conceſſionis Leoninæ fuit, nam cum pertinentia ad reformationem ſint ardua, doctrina, ſcientia, & experientia opus eſt ad ea omnia peragenda.

g c. cum dilecti de dolo, & contu. c. cũ nobis olim in ſiae de elect.
h ca. ad apoſ. de re iud. lib. 6. c. 1. de ſchiſmat. in 6. c. olim plerique de elect. c. de renũ. in 6. & in ca. cũ inter, de conſue. Cere. f. 136. & 133. & 195.
i c. cum a nobis, c. 2. de ſen. exca. c. ex literis. de in integ. reſt.
k In Supplem. f. 20. conc. 107.

ARTICVLVS III.

Vtrum Capitulum generale alicuius religionis poſſit ſtatuere authoritate ordinaria, ne recipiantur ad ſuum Ordinem, qui fuerunt infideles, vel qui deſcendunt ex eis.

RESpondeo dicendo, quod doctiſſimus Nauarrus *l* tenet, quod nullus inferior a Papa poteſt aliquid contra ius Canonicum ſtatuere, prout ipſe ius Canonicum docet. Et præfatum ſtatutum videtur eſſe contra præfatum ius; tum quia iure communi canonico omnes Chriſtiani regulariter ſunt apti ad ingrediendum, & profitendum religionẽ a ſede Apoſtolica approbatam, ſi non obſtet eis aliquod impedimentum Canonicum. Adeo quod etiam pueri poſſunt ad eam recipi ſecundum Diuũ Thomam, *m* & etiam Presbyteri Curati ſecũdum eundem. *n* At deſcenſio aut generatio, qua quis deſcendit ex infidelibus non eſt impedimentum Canonicum ad intrandum, & profitẽdum religionem. Nullo enim iure id cauetur, immo iure diuino, vnde ius Canonicum habet originem, prout *o* idem ius Canonicum concludit, expreſſe id conceditur. Nam Alexander Tertius declarauit non debuiſſe quem a canonicatu repelli, eo quod fuiſſet Iudæus. Immo vt ibi aiunt gloſſa, & Doctores cõmendari potius debuit, & laudari. Sed placuit hic tenorem huius decretalis proponere ad huius o[illegible] nionis comprobationem, qui eſt huiuſmodi. E[illegible] *p* re, *& infra Dudum, ſi quidem ante ſuam promotionem litera a nobis (ſi bene meminimus) emanarunt, quibus Decano & Eccleſiæ tibi commiſſæ (te adhuc in eodem Capitulo exiſtente) mandatum dedimus & præceptum, vt P. (qui de gente Iudæorum originem duxit, & diuina gratia fidem Chriſti ſuſcepit) in Canonicum reciperent, & præbendam ſibi conferre deberent, & infra. Ipſi vero (quia donatio præbendæ non ad te ſpectabat) præceptum noſtrum executioni nõ potuerunt mandare. Cum itaq. præſcriptus P. te ſuper hoc ex parte noſtra requireret, ſpondiſti, quod auliens vnde mandatũ receperas, & ſic eum a te infecto negotio remiſiſti. Quod nullatenus feciſſe deberes, ſi data literarum diligentius attendiſſes, cum tẽpore, quo litera ipſa datæ fuerunt, de Capitulo ipſo eſſes, ſicut qui eras Archidiaconus, & Canonicus eiuſdem Eccleſiæ, neque eſſes adhuc in Epiſcopum conſecratus, & infra. Pro eo vero quod Iudæus extiterit, ipſum dedignari non debes.* Hæc Alexander Tertius. Per hanc decretalem, & alia multa ab eo allegata ait Nauarrus *q* ſe firmiter credere, quod ante hãc qua-

l Nau. li. 3. de conſil. ti. reg. cõſ. 20 num. 4. & 5. cap. ſuper his de maio. & obed.
m D. Tho. 2. 2. q. 189. ar. 5.
n Idem D. Th. vbi ſup. ar. 7.
o c. qualiter & quando de acc.
p c. eã te de reſcript.
q Nau. vbi ſup. num. 8.

ſi dubitat, nempe nulla Capitula quãuis generalia alicuius Ordinis poſſe ſtatuere, vt profeſſio trium votorum ſubſtantialium non valeat facta ſit communi iure Canonico (ſublato de medio illo ſtatuto) eſſet valitura: ſicut nec valeret ſtatutũ alicuius ſynodi, vel concilij Prouincialis, vel nationalis, etiã omnium eccleſiaſticorum ipſius Epiſcopatus, prouinciæ, vel nationis, quo abſque authoritate Papæ ſtatueretur, vt certi generis perſonæ eſſent inhabiles ad contrahendum matrimonium, ſi iure Canonico communi eſſent habiles. Adeo quidem quod matrimonium inter eos contractum valeret non obſtante talis ſynodi, vel Concilij ſtatuto. Verum eſt tamen, quod id, & aliud ſimile ſtatutum facientes nõ peccant aliquando, cum errare circa ius dubium humanum non ſit peccatum iuxta gloſſam *a* communiter receptam. Ex quibus verbis colligitur, Nauarrum nõ tenere ſimpliciter tale ſtatutum expellens ab ingreſſu religionum deſcendentes ex genere ſupradicto eſſe inualidum: ſed tantum tenere, quod ſtatutum expellens, & inhabilitans ab huiuſmodi ingreſſu ſit inualidum, quod certè fatemur. Impedimentum enim huiuſmodi inhabilitãs aliquos ad id, ad quod ſecundum ius Canonicũ habiles erant ſumma authoritate ſummi Pontificis effici debet: vnde ſecundum ipſum Nauarrum poteſt dici ſtatutum ipſum, & legem valere, ſi per ipſum non habilitantur tales ad profeſſionem emittendam, ſi ad id efficiendum iuſtæ cauſæ intercedant; nam ſi odio tantum generis fiat, non poſſum non ipſum condemnare, ſicut condemnat doctiſſimus *b* Corduba, cum ſtatutum iniquum non habet rationem ſtatuti, & legis, quæ debet eſſe iuſta. Et ita prædictum ſtatutum factum non odio generis defendit Caietanus. *c* Quod probat; nam in meris liberis, & gratioſis, vbi non eſt acceptatio perſonarum, ſi fiat ſine ſcandalo, & ſine ſpecie mali, poteſt quis expellere hos, & admittere illos. Verbi gratia ad matrimonium poſſum ex ſolo genere velle hunc, & nolle alterum. Similiter propter ſolam patriam, & nationem, vt infrà dicemus. Similiter ad famulatitium, & ad ſodalitium ad officia, ſiue mechanica ſiue libera, vt ad docendum filios, ſiue alendum, patet quia nemini fit iniuria, & facit quis de ſuo, quod vult, prout apud Matthæum *d* operaribus conceditur. Et videmus, quod ſacræ literæ *e* non reprehendunt Rebecam, quod dixerit marito ſuo Iacob, tædet me vitæ meæ propter filias Hæth. Si acceperit Iacob ſtirpem huius terræ nolo viuere, & ſupra hęc verba ait Chryſoſtom. *f* ſcis, quomodo vitam meam amicauerint vxores Eſau, & quomodo propter illorum malitiam in omnes filias Hæth malè afficior, & propter illas omnem illam gentem exoſam habeo. Sed reſtat videre vt hæc ratio concludat, quomodo admiſſio ad habitũ religionum ſit mere gratuitum, videtur enim ad rationem debiti pertinere. Ad quod reſpondeo qđ actus recipiendi ad religionis ſtatum, vt à prælatis religionum egreditur, & terminatur ad aliquem indeterminatè, licet habeat rationem debiti (quoniam religiones inſtitutæ ſunt non ſolum propter præſentes, ſed etiam propter futuros) vt tamen terminatur ad hanc vel illam conditionem perſonarum, vel hanc, aut illam perſonam caret debiti ratione, niſi neceſſitas aliqua debiti rationem inducat, prout aduertit Ouandus. *g* Quæ opinio videtur mihi continere veritatem, ſi bono zelo, & non odio generis tale ſtatutum fiat. Et videant ſtatuentes, ne ſibi mentiatur iniquitas, nam ſi odio generis id fecerint, ſine dubio peccabunt ſicut peccauit ille Epiſcopus, qui noluit in ſua Eccleſia admittere ad præbendam illum, qui fuerat Iudæus odio tantum generis ad id faciendum motus, vt patet ex verbis Alexandri III. facti caſum decidentis in hęc verba in fine prorumpentis. *Pro eo vero quod Iudæus extiterit, ipſum dedignari non debes.* Notanda enim ſunt, quod Iudęus extiterit, nullam enim pręſupponit Summus Pontifex cauſam indignationis in eo Epiſcopi, niſi ſolum illum admittẽdum fuiſſe Iudæum. Et ſecundum hanc gloſſam debent intelligi, & concordari Otalora, *h* & Simancas dicentes, tale ſtatutũ valere, & Didacus Perez de ipſius iuſtitia maxime hęſitans. Vtrum autem aliquod ſtatutum Apoſtolicum ſit in ordine Minorum inhabilitans deſcendentes ex genere maculato ad profeſſionem admittendam, tractabitur in quęſtione decima quarta de Abbatibus quoad genus.

a Glo. in c. 1. de poſtu. prælat. v. de de cetero.

b Cor. l. 1. q. q. 54.

c Cai. 10. 2. q. 6.

d Matt. 20.

e Gene. 27.

f Chryſo. ho. 54 ſuper Geneſ.

g Ouand. in 3. d. 13. pr. p. 48. & 49.

h Otalo. de abi. 2. p. 3. p. princ. e. 7. nu. 26 de inſ. catho ti. 47. nu. 84. Perez in l. 9. ti. 1. l. 1. ordi. col. 54. in med. & latius in l. 1. titul. 1. le. 4. col. 1316.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Capitulum generalis Capituli repræſentatiuum poſſit tollere facta in Capitulo generali authoritate Papæ.

RESpondeo dicendo, quod Capitulum repræſentatiuum Capituli generalis nõ poteſt tollere facta in Capitulo generali authoritate Papę, quia facta illa ſunt facta Papę, & inferior nõ põt tollere facta ſuperioris. & conſequenter ſtatuta facta in Capitulis generalib. authoritate Apoſtolica virtute priuilegij ad id habiti, non põt tollere Capitulum generale, is enim, qui facit aliquid authoritate Papę, non poterit illud tollere authoritate ſua inferiori per iura, quę ad hoc citat Felinus, *i* ita tenet Nauarrus. Vnde generales volentes celebrare Cõgregationem Generalem habentem vim Capituli generalis, aut volentes celebrare Capitulum generale, vt poſſint immutare ſtatuta facta authoritate Apoſtolica in alio Capitulo generali, debent procurare authoritatem Apoſtolicam ad id efficiendum. Hęc tamen opinio Nauarri eſt intelligenda, quando ſtatuta concernũt fauorem potius aliorum, vel bonum publicum, quam mere ipſos ſtatuentes, tunc enim non poſſunt recedere ſine obtenta licentia Apoſtolica, non autem, quando ſtatuta principaliter concernunt fauorem ſtatuentium, nam tunc liberè poſſunt recedere vt volunt Bartolus, *k* & ratio eſt, quia tunc confirmatio Papę habet vim cuiuſdam Priuilegij ipſis facti, cui poſſunt ſtatuentes (vt priuilegio) renuntiare, † de hoc vide latius infra quęſtione ſexageſima octaua articulo quinto.

i Fel in c. cũ ac ceſſiſſent de cõſ. n. 9. Na. l. 1. cõ. 15. de conſ. 8.

k Bart. in l. oẽs populi. ff. de iuſ. & iure.

ARTICVLVS V.

Vtrum aliqua perſona poſſit procurare priuilegium contra ſtatuta regularium.

RESpondeo dicendo, *Quod nulla perſona regularis priuilegium aliquod contra communia ſuæ religionis poſtulare audeat, aut obtentum retinere*, vt conceſſit Vrbanus IV. Pręmonſtratenſibus, *ſi qua uero impetrabũtur huiuſmodi a Sede Apoſtolica, vel eius legatis ſub quacunq. forma. & expreſſione verborum irrita ſunt, & inania* ſicut conceſſit Clemens VII. Abbati & conuentui Ciſtertij Gabilonenſis diœceſis, & hoc idem habetur latius per literas Leonis X. pro Eremitis S. Auguſ. iuxta quas, *ſi quæ priuilegia à noſtris fuerunt impetrata contra regulam, & conſtitutiones, aut mores religionis Minorum nullius momenti, ac pro infectis habenda ſunt, etiamſi à Sede Apoſtolica ſint cõceſſa;*

niſi eiſdem Leonis X. literis de verbo ad verbũ conſentiente minorum religione ſit derogatum, prout habetur *a* in priuilegijs dicti Ordinis Circa vltimam clauſulam huius priuilegij aduertendum eſt, quod etiamſi de verbo ad verbum literæ Leonis X. non referantur, nihilominus Summi Pontifices poſſunt dictum priuilegium derogare, prout ſatis dictũ eſt in ſuperioribus. Ex dictis infertur, quod conceſſio Pij V, qua non tenentur fratres Minores ad omnia in regula contenta, de qua agemus infra in quæſtione vigeſima ſexta, non videtur valida, ſi fuit obtenta à Patre Ioanne de Aguilera tunc Commiſſario Romano ſine licentia Miniſtri generalis, aut Commiſſarij generalis, noſtræ ſacræ religionis, de quo infra agemus in dicta quæſtione. Et confirmatur ex conceſſione Alexandri Sexti, *b* de qua ibi.

a *Habet. in priui. dicti ordinis f. 47. p. 1. & apud Collectorẽ. Comp. Societatis tit. priu. §. 3. & in Compẽ. Ciſtercien. §. 7.*

b *Habet. in Cõpen. mend. titu. priu. fratrũ. §. 14.*

ARTICVLVS VI.

Vtrum ſtatuta religionum obligent ad pœnam.

RESpondeo dicendo, quod videntur maximam habere difficultatẽ ſtatuta religionũ obligãtia ad pœnam, & nõ ad culpam ſicut continetur in ſtatutis Ordinis prædicatorum, vbi expreſſe dicitur. Nolumus obligare ad culpam, ſed ad pœnam, quod videtur non bene cohærere, nam vbi eſt pœna, neceſſe eſt, vt & culpa adſit, cui dubitationi reſpondet Soto *c* dicens, tales non eſſe propriè legitimè pœnas quæ ſunt quaſi conuentiones, & pacta quia Monachi tali volunt ſe voto adſtringere, vt ſi hæc fecerit, illa patiantur; dicuntur aũt non ineptè pœnæ quia propter res vetitas exiguntur, ac rependuntur, ſicut quando quis ſe adſtringit, vt quoties iuramẽto fuerit abuſus, tantum perdat. Aduertendum tamen, quod D. Thomas *d* diſſerens de obedientia religioſorum quãtę ſit virtutis, & poteſtatis ad obligandũ ſubditos, tandẽ in reſponſione ad primũ argumẽtũ hæc uerba profert. *In aliqua tamen religione, ſcilicet Ordinis prædicatorum tranſgreſſio talis, vel omiſſio ex ſuo genere non obligat ad culpam mortalem, vel venialem, ſed ſolum ad pœnam taxatam ſuſtinendam, quia per hunc modum ad talia obſeruãda obligãtur.* Hęc D. Thomas, circa quę verba Caietanus *e* mouet aliqua dubia, quorum tertium eſt, an reus trãſgrediens incurrat in culpam, ſi non ſuſtineat pœnã. Et reſpondet, quod vbi tale ſtatutum vniuerſale eſt de non obligando ad culpam, ſicut eſſe dicitur in ſtatutis fratrum Pręedicatorum, ibi dicit, nullam eſſe culpam, quamuis non ſuſtineat reus pœnam, quæ per ſtatuta fuerat illi pręcepta, ſicut non peccat, inquit ille, violando ſilentium, ita etiam nõ peccat omittendo pœnam, quę propter violatum ſilentium eſt in ſtatutis expreſſa. Quam ſententiam reprobat Caſtro. *f* nam in Ordine fratrum Minorum habetur ſtatutum generale, quo admonentur ſubditi, vt intelligant nullum ſui Ordinis ſtatutum obligare ad culpam aliquam mortalem, vel venialem. Hoc tamen ſtatuto non obſtante, reipſa intelligimus, aliquam eſſe in aliquibus ſtatutis pœnalibus obligationem ad culpam ſaltem venialem: nã ſi reus omittat eam ſubire pœnam quę eſt per ſtatutum decreta reprehenditur a Prælato, & alia inſuper grauior illi propter talem pœnæ omiſſionem infligitur a Prælatis pœna, & credit idem contingere in ordine Prædicatorum, & in quocunq. alio Ordine, qui bonis moribus (vt ille regitur) gubernatur. Hęc autem iuſtè fieri non poſſent, ſi nullam eſſe crederent in tali omiſſione culpam ſaltem venialem, non enim eſt æquũ, vt quis ſine culpa ſua, uel aliena reprehendatur, & pœnam inſuper ſuſtineat. Hęc tamen acta doctiſſimo Caſtro ſalua pace tãti meæ religionis, & prouinciæ uiri non obſtat, ut ab opinione Caietani, & communi recedamus, cũ enim religioſi ſint in ſtatu perfectionis, in quo ſolenni voto ſe in omnibus obſeruantijs regularibus obedire prælatis obſtrinxerint, nimirum ſi ab ipſis prælatis corrigãtur, nulla culpa etiam ueniali occurrente, ut ita mortificati corpore ſpiritu uiuant.

c *Sot. l. 1. de iuſ. q. 6. ar. 5. in fin.*

d *D. Th. 2. 2. q. 186. ar. 9.*

e *Cai. ſuper D. Tho. ibi.*

f *Caſt. li. de poteſtate, c. 8. fol. 168.*

ARTICVLVS VII.

Vtrum moniales teneantur ad ſtatuta facta in capitulis generalibus, ſeu Prouincialibus.

RESpondeo dicendo, *quod Leo* g Decim*us motu proprio, & ex certa ſcientia & de poteſtatis plenitudine ac ſub excommunicationis ſententia præcepit monialib. Sanctæ Claræ ac vniuerſis, & ſingulis alijs ſub cura fratrum Minorũ pro tempore degẽtibus, quatenus ipſæ (iuxta regulares in hactenus celebratis, & in poſterum celebrandis Capitulis generalibus, ſeu prouincialibus editas, & factas conſtitutiones, ac deſuper ab earum prouinciali, ſeu alijs ſuperiorib. traditam formam) obedire teneantur, & in earũ aſſumptam profeſſionem altiſſimo famulatum impẽdere debent.* Et idem Leo Decimus h *confirmauit, et approbauit ſtatutum factũ in Capitulo generali Lugdunenſi, quo cauetur, quod de cetero moniales Sanctæ Claræ tam de prima, quam de ſecunda regula, quæ Vrbaniſtæ appellãtur, quam quæcunq. aliæ religioſæ, quæ per fratres Ordinum Minorum reguntur, nullos habeant viſitatores, nec confeſſores per ipſas electos ſed a miniſtris Prouincialib. in ſuis prouincijs reſpectiuè cum ſuis Capitulis prouincialib. eis in viſitatores, & confeſſores datos, & aſſignatos. Ipſiq. viſitatores, & confeſſores a ſuis miniſtris prouincialib. ſic dati a Prouinciali, adiunctis ſecum aliquib. diſcretis Capituli præcedẽtis, etiam extra tempus Capituli exigentibus legitimis cauſis, iudicari, & ab officijs prædictis abſolui poſſunt, debeantq. ipſi viſitatores & confeſſores, ac alij fratres dictis monialib. ſeruientes, prælatis Ordinis, ſicut ceteri fratres per omnia eſſe ſubiecti, ita tamen quod Moniales ipſæ, cum eis placuerit, in viſitatorem, ſeu confeſſorem nominare poſſint aliquem fratrem, quem miniſter Prouincialis cum ſuo Capitulo (ſi eis placuerit) inſtituere poſſit, Non obſtantib. quibuſcunq. indultis et priuilegijs Apoſtolicis in contrarium dictis monialib. viſitatorib. & confeſſorib. a Sede Apoſtolica præſertim Monaſterio de Tordeſillas, & Palentiæ conceſſis. Mandauit ẽt in virtute ſanctæ obedientiæ ſub excommunicationis latæ ſententię pœna, a qua non niſi a Romano Pontifice, præter, quam in mortis articulo conſtituti abſolui poſſint, ac iniunxit omnib. & ſingulis fratrib. & religioſis, ac monialibus ſub cura fratrum dicti Ordinis degentibus tam qui ante ſtatutum huiuſmodi erant ſub obedientia Miniſtrorum prouincialiũ. quã viſitatorũ, ſeu cuiuſuis alterius ẽt Sedi Apoſtolicæ mediate, vel immediate ſubiectis, quatenus pmiſſa oia in dicto ſtatuto contẽta firmiter, & inuiolabiliter obſeruent. Decreuit inſuper irritum, & inane, quidquid ſecus a quocunque quauis authoritate fieri ſeu attentari contigerit.*

g *Suppl. fol. 49. conceſ. 128.*

h *Sup. f. 57. cõc. 123.*

ARTICVLVS VIII.

Vtrum ſtatuta facta præter regulam B. Franciſci obligent ad culpam.

RESpõdeo dicendo q. Sixtus *i* Quartus decimo Kalẽdas Aprilis Põtificatus ſui anno decimo *ſtatuit ac decreuit, quod miniſtri cuſtodes et Guardiani,*

i *Fol. 22. & fo. 106. conc. 229.*

Digitized by Google

ni, & fratres dicti ordinis præſentes, et qui pro tẽpore fuerint ex ſtatutis ſiue cõſuetudinib. vel declarationibus dicti Ordinis præter regulã quomodolibet, & a quibuſcũq. editis ẽt cõfirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, illis cõtrafaciendo nulla Eccleſiaſtica cẽſura, nulloq. mortalis peccati vinculo ligari valeãt, nec cẽſuras et pœnas, ſeu mortale peccatũ huiuſmodi incurrãt niſi tales eſſent caſus, vel exceſſus qui diuina lege ſeu præcepto Rom. Eccleſiæ merito inducerẽt ad mortale cenſuras, & pœnas taliter latas harũ ſerie reuocãs, & annullãs, illaſq. ad vim cõmutationis pœnarũ cõminatoriarũ vel ferẽdarũ, ſeu corporales, & tẽporales pœnas prædictas per Generalẽ Miniſtrũ, Cuſtodes, Guardianos, & alios Prælatos ipſius Ordinis ferẽdas & infligẽdas reducẽtes, quodq. Miniſtri Cuſtodes, Guardiani, & alii ipſius Ordinis prælati prædicti, corporales & tẽporales ſeu alias pœnas pro nõ ſeruatione dictorũ ſtatutorũ ſecundũ qualitatẽ perſonarũ locorũ & tẽporũ & alias prout videbitur ſaluti aiarũ fratrũ eorundẽ in Domino expedire ferre, & promulgare ac delinquẽtes ab illis abſoluere valeãt. Circa quam Sixti IV. ordinationẽ eſt aduertendum, & notandũ primo ſecundũ Collectorẽ *a* priuilegiorũ mendicantium, quod illud quod ait *de declarationib.* intelligitur de factis per fratres, & per Papã approbatis, non aũt de declarationibus Regulæ a Sũmis Pontificib. factis præſertim a Nicolao III. & Clemente V. quæ extãnt in corpore iuris, licet aliqui, & male aliter ſenſerint.

a Collector. tit. ſtatut. ord. §. 1.

Et ſic ſecundum hanc opinionem præcepta & pœnæ, ſi quæ ſunt in declarationibus Nicolai III. & Clementis V. & Ioannis Vigeſimi ſecundi, vltra ſeu præter obligatoria regulæ noſtræ bene nos obligant, & ſunt in ſuo vigore, nec reuocantur per priuilegium præfatum, quia de illis neque loquitur, neque intelligitur præfatũ priuilegium. Sed cõtrariã opinionẽ tenet doctiſſimus Corduba *b* dicẽs hanc tenuiſſe Patrẽ ſatis doctũ, quod ſcilicet, non ſolũ reuocantur obligationes nobis ſpecialiter indictæ per ſtatuta, & declarationes vltra ſeu præter regulã additas intra ordinẽ, ſeu a fratrib. ſeu capitulis noſtri ordinis, ſed etiam a Papa, vel Eccleſia, ſeu a quibuſcunque alijs. Et fundamentum præcipuum huius opinionis eſt, nam ſecundum Doctores *c* communiter priuilegia recipiunt interpretationem a ſupplicatis, Ita tenent Felinus, Iaſon, & Decius. Vnde videamus, quid ſupplicatum fuerit Sanctitati Domini Sixti Quarti; tenor ſupplicationis eſt. *Sane pro parte dilectorũ filiorũ miniſtri generalis, & vniuerſorũ fratrũ ordinis Minorũ nobis nuper exhibita petitio cõtinebat qđ licet multis fratrib. dicti ordinis durũ, & difficile ſit regulã B. Frãciſci tenere, & ad ſuarũ ſalutẽ aiarũ ſufficere videatur, regulã ipsã laudabiliter obſeruare. Nihilominus quia nõnulli Roma. Pontifices prædeceſſores noſtri, & alii ac ẽt generalis, & fratres ipſius ordinis feruore deuotionis accenſi vltra regulã nõnulla ſtatuta, & ordinationes ſiue cõſtitutiones, ſuper quæ aliqua eiſdẽ fratribus prohibentur, &c.* Ecce quomodo in ſupplicatione non ſolũ fit mẽtio de ſtatutis factis a dictis fratribus, ſed etiam de factis a Summis Pontificibus. Et ex ſupradictis hoc priuilegium ex ſupplicatione debet intelligi, quod nõ loquitur limitate, ſed generaliter de ſtatutis, & declarationib. factis a fratribus ordinis, & a Summis Pontificib. Quod ẽt ex eadẽ Bulla in non obſtantia patet ibi, *non obſtantib. ſtatutis, ordinationib. & declarationibus præmiſſis, quib. quoad hæc expreſſe derogamus.* † Nota verbum relatiuũ, *præmiſſis*, ſe referens non ſolum ad ſtatuta, ſed ẽt ad Papales declarationes, de quibus in ſupplica, quæ omnia reuocat. † Nec huic opinioni obſtant multa verba illius bullæ ibi, *ſtatutis ſeu conſuetudinib. ſeu declarationibus dicti ordinis*, per quæ verba ſola Collector ſuam opinionẽ fundabat. Ad quę reſpondeo, quod intelligitur de ſtatutis, ordinationibus, & declarationibus factis pro ordine fratrum Minorum tantum: ſolũ enim hæc reuocantur, non aũt reuocantur obligationes ad culpam ſeu pœnam indictæ per ſtatuta, ſeu declarationes Papales, ſeu Eccleſiaſticas editas generaliter pro omnib. Chriſtianis, ſeu pro omnib. religioſis, quales ſunt multæ prohibitiones & cẽſuræ inflictæ a iure, ſeu per extrauagãtes generaliter quoad oẽs Chriſtianos, ſeu quoad omnes religioſos iã tum, quia iſta non reuocantur per prædictum priuilegium vt patet. Nam hoc eſſet abſurdum, quod clare innuitur in eodem priuilegio Sixti IV. vbi expreſſe dicitur, *niſi tales eſſent caſus, et exceſſus qui diuina lege aut præcepto Rom. Eccleſiæ merito inducerent ad mortale.* Hæc ibi, quæ verba ibi, *aut præcepto Romanæ Eccleſiæ*, debent intelligi de præcepto obligãte oẽs fideles, aut omnes regulares, quod patet ex verbis præcedentibus ibi, *qui diuina lege*, quæ innuunt ad eũdẽ modũ obligare præceptũ Eccleſiæ in hoc caſu, quo obligat diuina lex. Ex quibus patet, quod ſolũ reuocãtur ſtatuta, & declarationes editę a quibuſcunq; etiam a Papa vel Eccleſia ſpecialiter pro nobis fratribus Minoribus, in quantũ nos obligãt ad culpã, ſeu ad pœnas aliquas vltra id, quod in noſtra regula continetur, non aũt ſtatuta, aut declarationes generaliter edita a Papa vel Eccleſia pro omnibus Chriſtianis, ſeu pro omnibus religioſis, quãuis ibi de nobis fratrib. Minoribus ſpecialiter fiat mentio, aut ibi quoad eas im aliquid ſtatuatur ſpecialiter; quia tale non reuocatur per prædictum priuilegium, ex quo tale ſtatutum non eſt ſpecialiter pro nobis editum, ſed generaliter pro omnibus religioſis, aut Chriſtianis, vt dictum eſt. Et quamuis aliquis dixerit, quod etiam ſtatuta, & declarationes Papæ generaliter edita, quoad omnes religioſos & Chriſtianos, reuocãtur quoad nos fratres Minores, nec obligamur per ea ad culpam, ſeu ad cenſuras aliquas: hoc tamen, vt probatum eſt, non eſt verũ, prout affirmat *d* Corduba, cuius opinionem ego libenter amplector, tũ quia continet veritatem, tum etiam quia religioſorum arctiſſimam regulam profitentium animarum diſpendijs libenter obuiat, tum quod omnes ſummopere prætendere debemus fragilitati humanæ compati, quod non facit Collector in explicationibus, quas ad reliqua priuilegia concernentia noſtram regulam adducit, alia via diuerſa progrediens, zelo ſcilicet obſeruantiæ dictæ regulæ quem ego in hoc non ſequor, licet enim debeam eſſe zelator regulæ reſpectu eorum qui eam ad literam cum omnibus ſuis declarationibus volunt obſeruare, reſpectu tamen eorum, qui non ſimili ſpiritu aguntur, zelator ſum ſuarum animarum, & ſic omnibus modis poſſibilibus eos a varijs obligationibus, & præceptis liberabo vt iugum Chriſti Domini ſuaue, magis ſuaue ipſis reddatur. Et licet mihi aliqui zelatores dicant, quod per ſuam viam euitantur multæ relaxationes, & peccata, ipſis tamen reſpondeo, quod hæc cauſa non eſt ſufficiens ad ponendum præceptum, vbi re vera nullum eſt. Vnde melius multo eſt dicere clare veritatẽ affirmando nullum eſſe præceptum, licet ex tali dicto aliqua relaxatio oriatur, quam dicere eſſe præceptum, vbi re vera nullum eſt; non enim vult Deus quod ſua Eccleſia quæ eſt columna, & fundamentum veritatis, mendacijs præſertim in ſpiritualib. regatur, prout traditur in iure, *e* & tractant Diuus Thomas, & Couarruuias.

b Cord. in add. ad cõp. in dict. ti. ſtatut. ordin.

c c. iter dilectos §. ceterorũ. & ibi Fel. de fid. inſtru. Iaſ. in l. Gallus, §. id credendũ, n. 10. ff. de lib. & poſthum. Dec. cõſ. 10. n. 8. & cõſ. 61. col. 2. & cõſ. 403. n. 15. Iaſ. in l. cũ n. 5. C. de trãſ.

d Cord. vbi ſu.

e c. qui ſcãdalizauerit. extra de regu. iur. D. Th. 2. 2. q. 2. 43 a. 7 ad 2. Conſ. reg. peccatũ. 2. p. n. 4. ver. 1.

Aduertendum etiam cum Collectore ſuperius alle-

Digitized by Google

allegato, quod nō obſtante præfata Ordinatione, ſeu cōceſſione tenentur fratres Minores ad ſtatuta, quæ poſtea authoritate Apoſtolica facta reperiuntur, ac de cetero fient, quia Pontifices præcedētes nequeunt ligare manus ſuccedentiū, præſertim vero tenentur ad ſtatuta generalia virtute mādati Leonis X. de quo ſupra mentionem fecimus.

ARTICVLVS IX.

An Papa confirmando ſtatuta regularium prætendat remouere eos per illa ab ſtricta obſeruantia, quam habent.

RESpondeo dicendo, quod Sūmi Pontifices ſanctitatis, & reformationis ſemper amatores fauorem beneuolum ſemper ſunt impartiti formā, & vitam recollectam anhelantibus. Nolo autem hanc rem comprobare teſtimonijs antiquis, & factis Summorum Pontificum, ſed teſtimonijs & factis modernis volo illam demoſtrare: nam Pius Quintus *a* anno Domini milleſimo quingēteſimo ſeptuageſimo, nonnulla ad obſeruantiam, & regimen Ordinis ſeruorum B. Mariæ ordinauit: reformauit etiam conuentuales Ordines Minorum. Et Gregorius *b* Decimus tertius anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo octauo confirmauit, & declarauit regulam, & regimen fratrum diſcalciatorum Prouinciæ S. Ioſeph in Regnis Hiſpaniarum, Ordinis Minorum S. Franciſci de obſeruantia. Ac ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ inhibuit ſuperioribus & Prælatis ipſorum de obſeruantia, ne eos circa eorum viuendi modū moleſtare aut in eis aliquid innouare præſumant, cuſtodiam S. Gregorij in Indijs Philippinis incorporauit eidem Prouinciæ S. Ioſeph. Ac ipſos diſcalciatos ſub iuriſdictione Miniſtri generalis totius Ordinis tantum remanere iuſſit, adeo vt ipſe generalis per ſe ipſum, vel aliū, ſeu alios euſdē Ordinis Diſcalciatorum, tantum poſſit ipſos fratres Diſcalciatos corrigere, viſitare ac in eos iuriſdictionem exercere. Per quod tamen non priuant Commiſſarium generalem Ciſmontanum ſua in dictos fratres iuriſdictione, habet enim eandem in ſuis partibus, quam habet ipſe generalis, prout in quæſtione de commiſſario generali dicemus. Et idem Gregorius XIII. anno Domini milleſimo quingēteſimo octuageſimo nonnulla ordinauit de inſtitutione, & regula gratijſque, & priuilegijs fratrum, & monialium diſcalciatorum primitiuam Regulam ordinis B. Mariæ de Monte Carmelo in Regnis Hiſpaniarum obſeruantium, & de officio Prioris Prouincialis Hiſpaniarum, & Prioris generalis totius ordinis, prout late dictum eſt in ſuperioribus. *b* Denique ſemper Summi Pontifices reformationem regularium miris fauoribus proſequuti ſunt conſtitutiones ſtatuentes, quibus a ſua reformatione minimè prolaberentur. Et hoc idem Concilia generalia religionis Chriſtianæ ſemper effecerunt. Vnde Concilium Trident. multa pro regularibus in communi ſtatuens tandem determinat *c* quod regulares ſub ſtrictioribus ſtatutis viuentes, ab ipſis non intendit remouere. Ex quibus oib. concludendū eſt, quod quādo Summi Pontifices ad efficienda ſtatuta regularia in Comitijs generalibus ſuam impartiuntur authoritatem, non ipſam concedunt, vt per ea regulares ſub ſtrictiori vita agētes a ſuis inſtitutis remoueantur. Nec confirmātes dicta ſtatuta, ea quę a talibus inſtitutis abſtrahūt, confirmare cenſendi ſunt. Confirmatio enim generalis ſtatutorum non extenditur ad ſtatuta iniuſta, vel inutilia, neq; ad illa, quæ ſunt iuri contraria, vel quæ poſſunt aliquod nouum ius inducere cum alias confirmatio intelligatur per obreptionē impetrata. Quod etiam procedit, quando talis confirmatio fuiſſet facta cum clauſula ex certa ſcientia quoniam non eſt vero ſimile, principem voluiſſe talia ſtatuta iniuſta cōfirmare, prout affirmant multi Doctores allegati per Rolandū a Valle, *d* & Marianum Socinum Iuniorē, Auiles, & Gutlerrez. Vnde in conſtitutionibus generalibus Toletanis noſtræ ſacræ religionis de obſeruantia, poſtquam multa pro fratribus pie & ſalubriter ſunt inſtituta, authoritate Apoſtolica additur, *e* quod per ea non tolluntur ſtatuta aliquarum prouinciarū ſub arctiori diſciplina vitam agentium.

a Habe. in bullario bulla 102 incipit poſtquā nos Deo.
b *in conſtitu. ad nos Deus 9.*
b *S. 2. artic.*
c *Conc. Tri. ſeſ. 25. de reg. c. 27.*
d *Valle cōſ. 29. a nu. 32. vſque ad n. 36. Mar. cōſ. 32. n. 43. l. 9 Auil. 17. præto. n. 4. Gutie. de iuram. confir. 3. c. 38 nu 6.*
e *Ordin. Tolet.*

QVAESTIO XI.

De ſacris canonibus, priuilegijs, & ſtatutis, quoad eorum explicationem, in nouem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur nouem.

1 *VTrum declaratio ſacrorum canonū, & priuilegiorum pertineat ad principem ſolū.*
2 *Vtrum declarationes cōgregationis Cardinaliū obligent in foro interiori & exteriori.*
3 *Vtrum liceat iuris peritis ius Canonicum, & priuilegia declarare.*
4 *Vtrum præferendus ſit Theologus Canoniſtis in interpretationibus dubiorum, quæ tāgunt forum conſcientiæ.*
5 *Vtrum prælati religionum habeant facultatem ad iura, & priuilegia interpretanda.*
6 *Quomodo decreta, & priuilegia ſint explicāda.*
7 *An leges, & priuilegia ſecundum conſuetudinē interpretentur.*
8 *Quid requiratur ad hoc, vt ſit rationabilis conſuetudo ad interpretandam legem.*
9 *Vtrum priuilegium Principis ſit ample interpretandum.*

ARTICVLVS I.

Vtrum declaratio ſacrorum Canonum, & priuilegiorum pertineat ad Principem ſolum.

REſpondeo dicendo, *f* quod Panormitanus diſtinguendo determinat hanc quæſtionē dicens, quod aut dubium eſt ſuper poteſtate videlicet ſi potuit declarare, & ſic nulli inferiori a Principe licet, quod multis ſacris Canonibus *g* confirmat, & de hac interpretatione intelliguntur conſtitutiones pontificales dicentes, quod nemini liceat aliter interpretari, loquuntur enim de iudiciali definitione, & interpretatione; hanc enim Summi Pontifices ſibi reſeruant. Aut dubiū eſt ſuper validitate, & ſurreptione, & ſic poteſt inferior iudex ſecundum communiter Doctores. Aut dubium eſt circa verba ſolum, & tunc ſi caſus eſt clarus, & deciſibilis de facili, tunc poteſt inferior cognoſcere ad præiudicium partium ſecundū communiter Doctores, quia inferior interpretatur legem ſuperioris in pręiudicium partium, vt notat Innocentius *h* & probant decreta, ſi vero caſus eſt dubius, tunc ad principem eſt recurrēdum, ſi eius pręſentia de facili poteſt haberi, argumēto multarum *i* legum, & decretalium quod ſi de facili nō poteſt adiri princeps propter longam diſtantiam,

f Pan. in c. cū veniſſent de iudic.
g c. 1 transl. prę la. 17. p. 4. §. qui aūt. et 9. q. 3. c. cūcta per modū
h *Innoc. in c. cū ſpecialis de appel. inter alia de ſen. excom.*
i *l. ex facto. §. 1 ff. de vul. et pu.*

ſic

Digitized by Google

d. c. cū veniſſē, & d. t. inter alia. ſic poterit interpretari per rationem naturalem, & veroſimilem, vt facit Iuriſcōſultus de quo in inferioribus latius agemus. Aut dubium verſatur circa intentionē principis, & decimi non pōt ſinget a gno dubio, quo caſu interpretatio eſt ſolius Principis a. *a in d. l. ex facto §. 1.* Vnde cum multa dubia circa Concil. Tridē. exorta non potuerint decidi ſine magna difficultate, ad ſedem Apoſtolicam fuit ſępe ſæpius recurſum, vt dignaretur ſuam intenſionem manifeſtare. Quod fecit Pius V vt conſtat ex multis declarationibus ab eo latis ſuper impedimenta matrimonij, & Sūmi Pontifices propter multitudinem dubiorum conſtituerunt congregationem Cardinalium ad huiuſmodi decreta, & dubia explicāda vt conſtat ex duabus concellionib. datis a Sixto V. Pontifice maximo. Vna eſt vniuerſalis pro ſecularib. & Eccleſiaſticis. Altera tm̄ pro regularib. quarum tenores hic referam, cenſui enim id eſſe neceſſarium ad multa in inferioribus decidenda.

CONGREGATIO VIII.

Pro interpretatione, & executione Concilij Tridentini.

Corint. 1. 2. Corint. 4. *DEo aūt patri miſericordiarū gratias agentes in œcumenico Concil. Triden. Spiritus Sanc. lumine diffuſo catholicā veritatē omnibus patefecit & hæreſes noſtrorū tēporum confutauit mores, & diſciplinā reſtituit, eiuſdēq. Concilij decreta ab omnibus obſeruari volentes. Cū ad ſingularem Ro. Pontificis authoritatē tantūmodo ſpectet Generalia Cōcilia indicere, confirmare, interpretari, & vt vbiq. locorū ſeruentur, curare & præcipere, eorū quidē decretorū quæ ad fidei dogmata pertinēt, interpretationē nobis ipſis reſeruamus Cardinalib. vero præfectis interpretationi, & executioni Conc. Trident. ſi quando in his quæ de morū reformatione, diſciplina, ac moderatione, & eccleſiaſticis iudicijs alijs, quæ huiuſmodi ſtatuta ſūt dubietas, aut difficultates emerſerint interpretēda facultate nobis tū conſultis, impartimur, &c.*

CONGREGATIO XI.

Pro conſultationibus regularium.

Habentur in Bullario Six. V. *NEc ſane minus de regularīū ordinib. ſoliciti ſumus, qui Eccleſiæ Dei magnū adiumentū, & ornamentū omni tēpe præſtiterunt, immo vero ſūmo opere cupientes eorū ſalutaria ſtudia, progreſſuſq. ad pietatē promouere, qui e fluctib. ſeculi in portu regularis vitæ cōfugerunt ob eā cauſā, vt remotis, impedimentis, & inanib. contentionib. amputatis ſub ſuaui religionis iugo, & ſuorū inſtitutorū obſeruantia quiete viuant gratumq. altiſſimo famulatū exhibeāt, quinque alios Cardinales legimus, quib. facultatē concedimus, vt Clauſtralīū regularium mendicantium, non mendicantiū, hoſpitaliorum, & militarīū poſſidentiū & non poſſidentiū, cuiuſcūs demū ordinis ſint, controuerſiis dubitationib. conſultationib. propoſitis reſpondeant, cauſas vero quas ia er ipſos religioſos oriri cōtigerit, iuxta quarūcumq. religionū inſtituta, earumq. diſpoſitione aut interpretatione cōprehēdatur: eas ad eandē congregationem Concilij remittant. Audiant itidē, ac decidant prædicti Cardinales cauſas, & controuerſias inter prædictos ordines vertentes ſiue in vniuerſū, ſeu ratione particularīū locorum, dummodo formā iudiciariam non requirāt etc. ſub nomine autē regularium etiam moniales cuiuſq. ſint regulæ, & obſeruantiæ comprehendi volumus. Hac quatrū ad noſtrum propoſitum continguntur in dictis commiſſionibus.* Nunc videndū eſt quam vim & authoritate habeant horū patrum Eccleſię declarationes, virtute iſtarum Commiſſionum Apoſtolicarū.

ARTICVLVS II.

Vtrum declarationes Congregationis Cardinalium obligent in foro interiori, & exteriori.

RESpondeo dicendo, quod quidam vir doctiſſimus noſtræ religionis ſecutus ſententiam doctiſſimorū virorum (prout ipſe ait) dicit: Nonnulla fuerunt decreta ab hac illuſtriſſima congregatione impetrata ad regulares ſpectantia, quę vtrum obligent conſulendus eſt Summus Pōtifex & illud eſt inuiolabiliter obſeruandū, quod ab eo iudicialiter ſub literis authenticis fuerit declaratū. Interim tamen a viris doctiſſimis firmatū fuit, huiuſmodi declarationes, quæ ad inſtantiā quorundam ſunt, non obligare in foro interiori, neq. exteriori. Atque adeo inferunt neminem eſſe damnādum in iudicio propter has declarationes Cardinalium, ſi oppoſita ſententia idoneo, & iuridico fulcita ſit fundamēto. Huius rei ratio hæc ēſt, quia prędictę interpretationes non habent vim legis, quia non ſunt ſolemniter promulgatæ, nā promulgatio eſt de intrinſeca ratione legis iuxta ea, quę in ſuperiorib. late dicta ſunt, b Nec etiam huiuſmodi declarationes habent etiam vim ſententiæ diffinitiuæ, cum omnes ſciant, quod parte non audita ſint diffinita. Sed, ait hic doctiſſimus vir, inutilis ergo eſt huius congregationis inſtitutio, ſi quæ ab ea definita ſunt nullum habent obligādi robur in foro interiori, neque exteriori. Negatur omnino obiectio: nam maturo conſilio a ſanctiſſimis Summis Pontificibus Gregorio Tertiodecimo, & Sixto V. hæc congregatio inſtituta eſt. Ad tollendos ſcilicet frequentes ſcrupulos, quos quotidie oriri videmus circa ea, quæ in Concil. Trident. definita ſunt. Atque adeo iſtæ declarationes potius ſunt doctorales, quam iudiciales, cum nulla ſit promulgata lex: quę iubeat has declarationes ſuſcipiēdas eſſe, tanquā leges certas, & infallibiles. Nam ſicut dubia omnia abſolui poſſūt doctrinaliter a iuriſperitis. & Theologis, immo a Chriſti Vicario id ſępe factum legimus; ita Summus Pōtifex certos quoſdam ſacri Concilij interpretes eſſe voluit, quorum reſponſa doctrinalia eſſent interim, quo a Summo Pontifice declaratio iudicialis totius Concil. Tridentini conditur, & promulgatur. Quę nimirū iuridica declaratio ita neceſſaria exiſtimari debet, vt nihil magis opportunū eſſe videatur ad veram intelligentiam, & executionem ipſius Concil. Tridentini. Atque adeo ſub literis authenticis eſſent ſolenniter promulgandæ. Hæc vir ille doctiſſimus. *b Sup. q. 6. ar. 3.*

Quæ licet vera appareant, in aliquibus tamen examinatione opus habent. Et ita dico primo quod dictæ declarationes, ſi authenticæ ſigillo ipſius congregationis, aut alio iuridico habeantur, in iudicio & extra iudicium ſunt obligatoriæ, & ſecundū eas Authenticas ſæpe in tribunalibus fuit iudicatū. Et ego ſcio ſecundum quandam Cardinalium declarationem fuiſſe quendam ætatis ſolum decem, & ſex annorum admiſſum ad quandam dignitatē in Eccleſia collegiata in diœceſi Burgenſi. Declarauerunt enim Illuſtriſſimi Cardinales, quod Concil. c Tridentinum, requirens vigeſimum ſecundum ætatis annum ad huiuſmodi admiſſionē loquitur de dignitatibus, & canonicatibus Eccleſiarum cathedralium, non autem collegiatarum, vt patet ex litera eiuſdem Concilij, & probat Quintilianus d Mādoſius. Dicere autem, quod, vt declarationes obli- *c Conc. Tri. ſeſſ. 24. dē ref. c. 12. d Quintil. Mādo. cōſ. 20. n. 12.*

obligent in foro cõſcientiæ, & in foro exteriori eſt neceſſarium, quod promulgentur, nõ videtur continere veritatem. Licet enim leges, vt obligent, ſit neceſſarium, quod publicentur, vt tamen declarationes legum iam publicatarũ, & receptarum obligent, non eſt neceſſarium, quod publicentur. Sufficit enim, quod ipſæ leges ſint promulgatæ & receptæ, ad hoc quod earum declarationes a Principe, vel ab habente poteſtatem ab ipſo Principe datæ obligent eodem modo, quo ipſæ leges obligant. Cõſtat autem declarationes Cardinalium eſſe datas ab ipſis authoritatẽ Apoſtolica habita ab ipſo Summo Pontifice. Vt cõſtat ex verbis primæ commiſſionis Sixti V. ſuperius allegatæ *Ibi interpretãdi facultatẽ nobis tamen conſultis impartimur*. Nec mihi videtur, verũ quod dicit prædictus pater, ſcilicet, quod in dictis verbis ſolum conceditur dictis patribus interpretatio doctrinalis. Nam declaratio ab eis lata cenſeri debet non ſicut declaratio doctrinalis lata a Doctoribus, & iuriſperitis, ſed ſicut declaratio lata a viris habentibus facultatẽ ad declarandum ab ipſo legislatore. Immo & ab ipſo legislatore, cum ipſi eo inconſulto minimè poſſint ipſum Cõcilũ declarare vt patet ex litera ipſius cõmiſſionis ibi, *nobis tamen conſultis*. Nec his obſtat quod dicebat prædictus pater, quod nulla eſt promulgata lex, quæ iubeat has declarationes ſuſcipiendas eſſe tanquam leges certas, & infallibiles. Nam huic obiectioni reſpondeo concedendo, nullam eſſe ſpecialem legem expreſſe iubentem. At cõceſſo quod hi illuſtriſſimi patres proferant ſupradictas declarationes commiſſione Papali, eadẽ lege, qua obligamur recipere declarationem Papalem tanquam verã, cum ad Legiſlatorem pertineat vera ſuarum legum intelligentia, prout dicitur in *a* Iure eadem met obligamur recipere declarationes horum patrum tanquã veras, & vere mentem ipſius Legiſlatoris attingentes. Ex quibus patet, quod tales declarationes authenticæ dicẽdæ ſunt declarationes definitiuæ, quæ vt tales imponunt neceſſitatem, & in ſcriptis redigũtur ſicut declarationes ipſius Principis Legiſlatoris, ſecundum ea, quæ tradunt Canones, *b* & leges, quæ ius faciũt quoad omnes prout iidemmet Canones *c* profitentur dixi *aut hẽticæ*, ſi enim authenticæ non ſint, non obligamur ad eas recipiendas, & in hoc caſu vera erit opinio dicti doctiſſimi patris.

a c. 1. de ſur. cal.

b c. inter alia de ſent. exc. 2 q. 1. §. ex his o. b. l. vlt. C. de legib. c c. ſi de conſt.

ARTICVLVS III.

Vtrum liceat Doctoribus ius Canonicum, & priuilegia declarare.

RESpondeo dicendo, quod verus ſenſus Concilij Tridentini & aliorum Canonum a Papa eſſet petendus, vel a congregatione Cardinalium deputatorum.

Attamen ipſum poſſunt interpretari in tribunalibus iudices, & in Academijs lectores pro communi vtilitate, iuxta tradita in eodem Concilio *d* Trident. quod in praxi videmus obſeruari. Et videmus, quod legum Regni interpretatio reſeruatur Regi, aut Regio ſenatui, quas tamen interpretantur Iuriſperiti, prout tradunt Perez, *e* & Caſtillo, & per æquitatem ſiue epicheiam temperant legum rigorem iuxta intentionem præſumptam Legiſlatorũ, vt tradunt Perez, *f* Couarruuias, Caietanus cum Diuo Thoma, Nauarro, Soto, & Ferdinãdus a Mẽdoza. Alioquin multa, ſine quib. Reſpublica gubernari non poteſt, penderent in ancipiti, ſi ſub generali prohibitione prohiberentur iudices, & Doctores Academiarum interpretari Cõcilia, & priuilegia, iuxta planum verborum ſenſũ. Vnde licet Papa reſeruauerit ſibi interpretationẽ regulæ B. Patris noſtri Frãciſci, prout patet ex quadam Clementina, *g* viri tamen docti apud nos, & ſeculares ipſam interpretantur, cum opus eſt, prout aduertit Corduba *h* in expoſitione ipſius regulæ. Ex his ſequitur circa Concilium Trident. quod cum ſit facta ſpecialis prohibitio neceſſario ſeruanda (vt conſtat ex bulla confirmationis eiuſdẽ Concilij facta a Pio IV. quæ incipit, *benedictus*, & eſt inſerta in fine ipſiuſmet Conc. Trident.) in qua *Prælatis præcipitur ſub pœna interdicti, & reliquis omnib. ſub pœna excõmunicationis latæ ſententiæ ne cõmentarios, gloſſas, annotationes, ſcholias, vllumve interpretationis genus ſuper ipſius Concilij decretis quoquomodo edere, aut ſtatuere audeant, etiam prætextu maioris corroborationis, aut executionis ipſius Concilij*. Ipſa tamen ſpecialis prohibitio non prohibet, ne aliqui ad iuuandam memoriam, & ſuam eruditionẽ, & ſpecialẽ inſtitutionẽ annotationes, vel commentarios faciant, ſed ne tantum ad edendũ vel publicandum prædicta commentaria, & ſcholia. Velut ſi quis ad huiuſmodi libros imprimeret vel codicem cõponeret, eo animo, vt eius copia ad omnium manus peruenire poſſet. Aduertendũ etiam eſt, quod nõ prohibetur aduocatis declarare Concilium dicto loco, qui litem aliquam defendentes etiã ex dubia intelligentia alicuius decreti prædicti Concilij ſcribunt, & componunt cauſæ patrocinio, ad perſuadendum Iudicum animos. Idem quoque dicẽdũ de viris literatis, qui verbo, & ſcripto reſpõdent doctrina, & doctoi aliter ſpectabilibus dubijs quæſitis circa intelligẽtiã alicuius decreti a ſe dandam, & quoties ſit, eorum ſententia iuſta eſt. Neque etiam prohibentur authores librorum, qui incidenter interpretantur aliqua decreta eiuſdẽ Concilij ab eis allegata; Vt fecit doctiſſimus Nauarrus ſæpe, & alij plures, vt Medina, Corduba, Menochius, & Vega, quia hoc non eſt edere aliquod genus cõmentarij ſuper ipſius Concilij decretis. Has igitur omnes exceptiones ad dictum præceptum Pij IV. in dicta Bulla licitas eſſe vniuerſalis conſuetudo iam declarauit. Addendum tamen ſupra dictis, quod poſſunt huiuſmodi Doctores leges, & iura interpretari, ſed non leges, aut iura cõdere, id enim neceſſario cenſendum eſt de interpretibus iuris humani, quod de Sacræ Scripturæ interpretibus cenſet Auguſtinus in Epiſtola 19. quæ eſt ad Hieronymum, ſic inquiẽs. *Ego ſolis eis ſcripturarũ libris, qui iã Canonici appellantur, didici hunc timorẽ, honoremq. deferre, vt nullum eorum ſcribendo errasse, audeam credere.* Et aliquib. interpoſitis ſubdit, *alios autem ita lego, vt quantalibet ſanctitate, quantave doctrina polleant, non ideo verum putẽ, quia ipſi ita cenſuerunt, ſed quia mihi per alios authores, vel canonicas, vel probabiles rationes, quod a vero nõ abhorreat perſuadere potuerunt.* Hæc Auguſt. Et in Epiſtola ad Fortunatum iterũ ait. *Nec quorumlibet diſputationes quamuis catholicorum, & laudatorũ hominũ velut ſcripturas Canonicas habere debemus, vt nobis nõ liceat ſalua honorificẽtia, quæ illis debetur hominib. aliquid in eorũ ſcripturis improbare, atque reſpuere, ſi forte inuenerimus, quod aliter ſenſerint, quam veritas habet diuino adiutorio ab alijs intellecta, vel a nobis, talis ego ſum in ſcripturis aliorum quales volo eſſe intellectores mearum.* Hæc Auguſtinus. Si Sacræ Scrip. & iuris diuinis interpretes, quãtũuis ſanctiſſimi viri ſint, nõ poſſunt (vt Auguſtin. ait) nos cogere, vt ſuã ſententiã tanquam pro lege recipiamus, multò minus iuris humani interpretes, qui nõ tanta ſanctitate pollent, poterunt nobis præſcribere leges

d Con. Tri. ſeſ. 25. de refo. c. 2.

e Pere. in proœmi., ord. reg. q. 2. Caſtillo. in l. 1 tau. 10. c 5.

f Pere. in d. q. 2. Couar. in regu. poſſ. 2. p. §. 6. n. 2. Caie. & D. Th. 1. 2. q. 97. et 2. 2. q. 60 a. 4. & ex profeſſo q. 120. Sot. l. 1. de iuſ. q. 7. a. 3. & li. 5. q. 4. ar. 5. Mend. l. 1. diſp. iur. c. 3.

g Clem. exiui de verb. ſign.

h Cor. in introduct. q. 5. & 6.

leges, aut latas abrogare: poſſunt quidem (vt dixi) iura interpretari. Sed eorum interpretatio eatenus recipienda eſt quatenus illa textui conſentire videbitur.

ARTICVLVS IV

Vtrum præferendus ſit Theologus Canoniſtis in interpretatione dubiorum, quæ tangunt forum conſcientiæ.

RESpondeo dicendo, quod Theologi præferuntur iuriſperitis in interpretatione dubiorum, quæ tangunt forum conſcientiæ, quia ad Theologos pertinet fons legum, & examẽ, prout Diuus *a* Thomas, & Soto, tractantes de legibus ſatis indicant. Pertinet enim ad eos de lege diuina poſitiua, quæ eſt de fide explicita, & Sacramentis iudicare, & de omnibus caſibus, & contractibus, vt pertinẽt ad forum conſcientiæ, aut peccatum, & de charitate, & iuſtitia erga proximos, de reformatione, &c. Id vero colligunt non tantũ per lumen naturæ, & Philoſophiam moralẽ, quæ eſt ancilla Theologiæ ſed etiam per lumen infuſum fidei, per dona Spiritus Sancti, & Sanctorũ exempla; ab hoc enim fonte Pontifices ſua decreta, & Canones deriuant, prout tradunt Caſſaneus, *b* Cano, & Palatius; atque ita dicunt viri docti, quod Theologi pro Epiſcopatu, & parochiali Eccleſia pręferendi ſunt Canoniſtis. Debet tamen Theologus pro interpretatione prædictorum dubiorũ eſſe inſtructus in Canonũ, & legum peritia, prout reſoluũt Perez, *c* Palatius, & Caſſaneus, quia ex ſolo diſcurſu rationis Theologus ſcire non poteſt, quid circa varios caſus diſponant iura pro foro etiam conſcientiæ, quorum decreta pendent ſemper a libera Principis voluntate, & præter lectionem librorum, qui ſunt magiſtri muti, debent conſulere vtriuſque iuris peritos, quibus auditis Theologus tanquam ſuperior iudex adhibeat moderamen pro foro conſcientiæ. Ita Henriquez. *d*

a D.Th. 1. 2. q. 95. Soto l. 2. de iuſ.

b Caſſa. de gloria mũdi. p. 10. cõſid. 10. Cano. de locis. Palatius in prin. li. de contractibus.

c Perez. in pę. ord. q. 2. Palat. vbi ſupr. Caſſa. vbi ſup. cõſi. 23.

d Henr. hom. l. 67. de indul. ca. 29. n. 4. lit. v.

ARTICVLVS V.

Vtrum Prælati religionum habeant facultatem ad iura, & priuilegia interpretanda.

RESpondeo dicendo, quod iudicialis definitio, ſeu interpretatio priuilegiorum Sedis Apoſtolicæ reſeruatur Summo Pontifici, vt iura *e* decernunt, non tamen prohibetur doctrinalis, ſeu magiſtralis declaratio, quam non ſolum Pręlati religionum; ſed etiam quicunque literati ſecundum naturalem rationem & iuris fundamenta præſtare poſſunt priuilegijs, & legibus quibuſcunque, non ſolũ reſpondendo particularibus quæſitis, ſed etiã publica commentaria edendo, ſi tamen prælati religionum in dubijs emergentibus circa priuilegia Apoſtolica, & Canones declarationes iudiciales in ſcriptis, vel alias facerent; prohibendo ſub aliqua pœna ne ſubditi poſſint vti alia interpretatione, peccarent quidẽ, & ſua declaratio eſſet nulla, quia talis declaratio Papæ reſeruatur. Verum ſi ex alicuius legis Apoſtolicæ, vel priuilegij promulgatione dubia occurrunt inter ſubditos, & pręcipue ſi ea dubia reſpectent ad totam communitatẽ, poterũt quidem Prælati doctrinalem quandam interpretationẽ concedere, & ad eius obſeruantiam ſubditos exhortari, & admonere, interim quoad Summum Pontificem recurritur, quia in hoc nulla inuenitur prohibitio, immo eſt bona gubernatio. Et ſic Innocentius Octauus fecit pro fratrib. Ordinis Prædicatorũ congregationis Hiſpaniæ ſuper gratijs & priuilegijs, tam Ordini, quam Congregationi prædictæ conceſſis. *Pro ſecuritate enim conſcientiarum prædictorũ fratrũ conceſſit facultatẽ vicario generali dictæ cõgregationis pro tẽpore exiſtenti cũ aliqua perſona in dignitate conſtituta, & duob. aliis iuris conſultis interpretãdi huiuſmodi dubia, & quod fratres dictæ cõgregationis ſecure poſſint ſtare declarationib. per eoſdẽ faciendis.* Immo Leo *f* X. conceſſit quod *in reb. dubiis & ſcrupuloſis conſcientias fratrũ Minorũ ſubditorũ tangentib. generales & prouinciales, ſeu cuſtodes cũ conſilio aliquorũ Patrũ (ſi res magnæ importantiæ fuerint) poſſint authoritate ſua Sanctitatis determinare in ſcrupulis et reb. huiuſmodi, atq; eorũ determinationi ſubditi ſecura conſcientia poſſint & debeant ſtare.* Et idẽ Leo X. *g* amplians prædictam conceſſionẽ, *Conceſſit quod fratres qui ſunt nimis ſcrupuloſi poſſint in omnib. dubiis ſuam conſcientiam tangentibus ſecura conſcientia ſtare determinationi ſui guardiani, vel cuiuſcunq. alterius Prælati.* Et aduerte, quod hoc conceditur etiam vicarijs, & Præſidentibus loco ipſorum Guardianorum guardianis abſentibus; licet enim ipſi non ſint Prælati, & conceſſio ſupradicta ſolum Prælatis concedatur, vt conſtat ex eius verbis ibi, *ſui Guardiani vel cuiuſcunq. alterius Prælati*: hoc tamen priuilegium fundatur in fauore publico animarũ, & priuilegia fundata in fauore publico, vel pia cauſa, & fauorabilia recipiunt quidem extenſionem de vna perſona ad aliam perſonã ex paritate rationis, vt poſt alios tenet doctiſſimus Petrus *h* Barboſa primarius Conimbricenſis Academiæ, & ſupremi Concilij Portugalliæ Cõſiliarius. Et in hoc caſu eſt in vicarijs abſentibus ſuis pręlatis eadem ratio, alioquin cõſcientijs fratrum non ſatis prouidetur. Aduertant tamen Prælati, quod ſi dubia ſint circa leges, & priuilegia & literas Apoſtolicas circa incurſionẽ alicuius pœnæ, & res deuenta fuerit ad iudicium, poterit Pręlatus ſequi opinionẽ, quæ ſibi verior apparuerit in infligenda pœna, vel ab ea releuando, & tunc ſententia erit valida, quia ſententia lata contra ius dubium non eſt nulla, ſed valida, vt docent ſcribentes *i* multis iuribus ad hoc ſuffragantibus.

Circa ſupradictam conceſſionem Leonis Decimi eſt notandum primo, quod habet locũ, quãdo res eſt dubia, ſi enim clara eſt, non eſt neceſſaria Prælati declaratio: ſicut ſecundum ius, in claris nõ eſt opus coniecturis. Vnde ſubditus obligatur ad faciendum id, quod per regulam ſibi clare præcipitur nõ obſtante declaratione cõtraria ipſius prælati, in hoc enim non tenetur illi obedire, niſi ipſe Prælatus præcipiat aliquid diſpenſando in illo, & iudice in præcepto regulę, aut Canonis, cõtra quod præcipit aliquid faciẽdum, prout in quæſtione de diſpenſatione dicetur. Ad maiorem autem explicationem dictæ conceſſionis Leonis X. eſt aduertendum ſecundo, quod declaratio Pręlati, quando aliquis caſus particularis dubius contingat, eſt optima ad timoratas ſubditorum conſcientias quietandas, & vt talis maxime a Theologis commẽdatur: propter quam cauſam debet religioſus declarationi acquieſcere captiuando ſuum intellectum in obſequium ipſius declarationis iuxta tradita a Diuo *k* Thoma, Caietano, & Nauarro, qui aiunt male, & imprudenter agere Prælatos, qui dubitantibus eorum ſubditis an teneantur ieiunare, hoc ſuis conſcientijs remittunt, debent enim, vt patres cõpati infirmitatibus ſuis, prout ait Sylueſter. *l* Et Caietanus laudat maxime ſubditos ſequẽtes in rebus dubijs declarationem ſui prælati intelligẽtes, ipſum vt ſapiẽtem prælatum minime errare poſſe

e c. cum veniſſent de iudic.

f Habe. in ſupp. f. 59. conc. 127.

g Suppl. fol. 93. conceſſ. 287.

h Barb. in l. 1. ẽ 2. p. ff. ſol. matr. nu. 19. & 20.

i Pan. in c. 1. de ſen. & iud. nu. 9

k D. Th. 1. 2. q. 96. in corp. a. & ad 2. & 2. 2. q. 147 a. 4. vbi Caie. Na. c. 21. nu. 22.

l Syl. v. obedientia. 92 Cai. v. ieiuniũ. §. quad 3

Digitized by Google

in his, quæ ad eorum ſalutem neceſſaria ſunt, & ipſum poſſe in tali caſu diſpenſare, etiam ſi declaratio, eius in eo caſu locū non habeat. Circa hoc aliqua docte adducit Corduba. *a* Et eandem doctrinam docet Nicolaus Terrins in ſua Clementina *b exiit*, & clarus Ioannes. *c* Vigeſimus ſecundus in extrauaganti *quorundam*, quorum veſtigia ſecutus Diuus Bernardinus primus Vicarius generalis obſeruantiæ in quadam Epiſtola, quam ad fratres de familia ſcribit vt Vicarius generalis ipſorum, hanc doctrinam præ oculis eorum ſemper habendā teſtatur, vt corda ipſorum mandatis Dei, & regulæ ſuæ ſint (prout decet) dedita, & conſtitutiones generales religionum a Sede Apoſtolica approbatæ hoc ſæpe ſæpius proclamant.

a Cor. ſup. reg. B. Fra. c. 10. q. 2. in 3. puncto.
b Cle. exiit, §. ſi ſuper neq. viten ſilia.
c Extrava. quorundā. a. c. et 2

ARTICVLVS VI.

Quomodo decreta, & priuilegia ſint explicanda.

d Gre. l. 4. mo. 1

RESpondeo dicendo, maximè neceſſariam eſſe declarationem legum, & priuilegiorum, nam vt ait D. Gregorius, *d* ille qui ſolum conſiderat literam Sacræ Scripturæ, & per conſequens legum, & priuilegiorum, quæ a diuina Theologia dimanant, & ſenſum eorum minime perſcrutatur, magis confuſionē, quam doctrinam adeptus erit, ſæpe enim literæ verba videntur contrariari, quam contrarietatis apparētiam ideo Deus ſua altiſſima prouidentia permittit, vt lectorem ad diligentiſſimè indagandam veritatem alliciat. Quod ipſum declarat optimo exemplo Diuus Chryſoſtomus; *e* & ſic ait iuris conſultus Celſus *f ſcire leges nō eſt verba eorum tenere, ſed vim aut poteſtatē*, quod alijs ſignificatioribus verbis proponit Paulus *g* iuris cōſultus dicens *non oportere ius ciuile calumniari, neque verba captari, ſed qua mente quid dicitur animaduertere, conuenire*. Cū igitur legū, & priuilegiorū vera intelligentia maxime ſit neceſſaria, operę pretiū eſſe duxi in hoc loco aliquas regulas proponere collectas maximo meo labore ex varijs locis

e Chry. ho. 35. i Ioannem.
f L. ſcire l. ff. de legibus.
g l. pe. ff. de exh.

Prima regula maximè neceſſaria ad intellectum legum, Canonum, & priuilegiorum eſt, quod procemia ipſorum cauſam continent finalem, prout lex *h* quædam nobis teſtificatur, vbi notant Bartolus, Baldus, Angelus, & Imola. Nam ex verbis prooemij colligitur mens diſponentis ſecundum Panormitanum, *i* & Imolam, ſicut ex præfationibus, probatur intentio contrahentium, vt dicunt iura, *k* & ex præfationibus ſtatutorum probatur mens ſtatuentium ſecundum Bartolum. *l* Ad prooemiū enim ſemper recurrimus, quo diſponentis voluntatem conijciamus ſecundum iura, *m* & ibi notat Bartolus. Et hæc ſententia eſt notanda, & conſideranda, eſt enim maximè neceſſaria ad intelligentiam legum, Canonum, ſtatutorum, & priuilegiorum, ad quam non aduertentes viri doctiſſimos in intelligentia multorum hallucinati male ea explicantes, conſiderando deciſionem ſine diſcurſu ad intentionem legiſlatorum, quæ ex prooemijs, & præfationibus indagatur.

h l. ſi. de her. inſt. vbi Bart. nu. 3. Bal. An. et Im.
i Pan. in c. adu. n. 2. de imu. ecc. Imo in d. l. fin.
K l. titia, § iuē reſpondit. ff. de verbo. obli. l itē quia §. fin. ff. de pact.
l Bar. in l. ambitioſa. col. pen. de decr. ab ord. fa.
m l. 1. in prin. et ibi Bar. ff. ad Senat. conſ. Mac. & in l. cū hi in prin. ff. de trāſ.
n c. inter de ec. §. ceteri & ibi Fel. col. 4. de fi. inſt. Iaſ. i l. Gallus, §. idē credēdū. ff de libe. & poſth. in l. tas. n. 5. C. de trāſ. Deci. cō. 10. n. 8. &

Secunda regula non minus ſcitu digna, & neceſſaria ad interpretationem priuilegiorum & gratiarū, & conceſſionum eſt, quod ipſa recipiunt interpretationem a ſupplicatis cum mente enim ſupplicantis præſumitur ſe conformare concedens, prout quędam decretalis *n* nos docet, vbi notat Felinus, & tenet Iaſon, & Decius.

Tertia regula eſt, quod verba legum, Canonū, & priuilegiorum debent intelligi ſecundum id ad quod principaliter proferuntur a legiſlatore; ait enim iuris cōſultus Vlpianus *o* illa verba Prætoris in principio legis poſita, ne quid in flumine ripave fiat, quo ſtatio nauigij deterius fiat, de flumine nauigabili eſſe intelligenda, quoniam ad id principaliter proferuntur, & verba poſita ad vnum finem ad illum finem ſunt interpretanda, vt ait quidam Canon, *p* & intelligentia verborum ex cauſis eſt aſſumenda dicendi, vt ait Diuus Hilarius, *q* & actus agentium non operatur vltra eorum intentionem, ſecundum Philoſophos, quod etiam docent nos Iuriſconſulti, quæ regula eſt magiſtralis, & ſummè notanda, & per eam defendunt doctiſſimi Theologi *r* Concilium *ſ* Tridentinum dicens, nos iuſtificari per gratiam, & charitatem diffuſam a Spiritu Sancto in cordibus noſtris non definire nos iuſtificari per habitus infuſos in animabus noſtris inhęrentes, cū illa verba non ponantur in illo decreto ad hoc definiendū, ſed principaliter ad definiendum cōtra Lutherum nos non iuſtificari ab extrinſeco per non imputationē peccati, ſed ab extrinſeco per renouationem quandam interiorem.

conſ. 6 col. 2. & conſ. 403. n. 15.
o l. 1. §. non aūt ff de flumin.
p c. ſi. de ve. ſig.
q c. intelligētia eo. t. 1 l. nō oēs. ff. de reb. cred. l. in agris. ff. de acq. rer. dom.
r med. 1. 2. q. 112
ſ Conc. Tri. ſeſ. 6. c. 4. de ſac pę.

Quarta regula eſt, quod vna ſcriptura declaratur nō ſolum per aliam partem eius, ſed etiam per alias omnino ab ea ſeparatas, q; grauiſſimus author Auguſtinus *t* in hæc verba docet: *Cum verba Scripturæ apertius in uno loco ponuntur, ubi diſcendū eſt, quō in locis intelligantur obſcuris*, & Super Geneſim ad literam docet, *quod cū Scripturas legimus, id eligamus, quod certo apparuerit, eū ſēnſiſſe, quē legimus. Si autē dubitatur id certe, quod circunſtantia Scripturæ non impedit, & cum ſana fide concordat*. Et *u* alibi in hæc verba prorumpit dicens; Cū ambiguitas occurrit contextus ipſe ſermonis a præcedentibus, & ſequentib. partibus, quę ambiguitatem illam in medio poſuerunt, eſt conſulendum vt videamus cuiuam ſententię de pluribus, quę ſe oſtēdunt ferat ſuffragium. Quibus conſonat illud quod tradit Cicero libro ſecundo de inuentione, vbi tractat de controuerſia, quæ in ſcriptis agitur, & ibi ait, *ſi ipſa ſeparata ex ſe verba conſiderentur omnia, aut pleraq. videbūtur ambigua*. Sed videamus quid de hac re ſentiant Iuriſconſulti, ſiquidē ſua in hoc opere res agitur. Et in primis Vlpianus *x* ait alterā partem alternatiue per alterā interpretari. Iulianus dicit *y* ad ſummā numorū legatorū conijciendā ea, quæ præcedūt, vel quæ ſequuntur ſcripta, eſſe attēdenda. Vlpianus *z* itidem agens de interpretanda clauſula prima inſerta Senatuſcōſulto eā interpretatur per tertiā clauſulam in eodē Senatuſcōſulto longe poſitam. Et idē Vlpianus *a* ait interpretationē verborū, quę in teſtamentis inueniuntur obſcura fieri poſſe ex vicinis ſcripturis. Ex verbis enim prolatis in vna ſcriptura ſumitur interpretatio quid ſenſerit, quis in alia. Quod Scęuola *b* Iuriſconſultus ſentit, quatenus ſignificat per verba teſtamenti alicuius declarari poſſe, quid ipſe in inſtrumento donationis ſenſerit. Quod ibidem annotauit Bartolus, quem ſequitur Alexander, per quam regulam multa pulchra determinauit *c* Decius in varijs conſilijs ab eo datis Vnde rectè dixit Ioannes Croperus Archidiaconus *d* Colonienſis. *Nulla alia ratione ad eorum, quæ a quopiam obſcure dicta ſunt ad certiorem, magiſq. propriam et germanam poteſt intelligentiam, & notitiam peruenire, quam vt ea, quæ antecedunt, & ſequuntur verba, expendantur*. Et vt alia omittamus Cæleſtinus Papa *e* ait vtriuſq; iuris argumenta nos docere ea, quæ in principio ad medium, & ad finem, & in principium referuntur: id quod his verbis ſic ſummat Baldus *f* dicens: Per media declarātur extrema, & per vnum extremum declaratur aliud.

t Aug. l. 3. de doctr. Chriſt. c. 26. & ſuper Gene. ad lit. c. vii.
u Idē D. Aug. l. de doc. Chr. c. 2
x in l. 1. ff. de rebus dub.
y l. ſi ſeruus. §. fi. ff. d poſt. le. re.
z l. verū. ff. de te ti. hered.
a l. hæredes palā. §. ſi quid ſub ſi. ff. de teſt.
b l. vxoris, §. fi. de legat. 3. vbi Bar. Ale. conſ. 69. vol. 6.
c Dec. cōſ. 15. n. 3. con. 270. n. 2. et cōſ. 41. nu. 4.
d Croper. de verit. corp. et ſan. Chriſt. p. 103.
e cap. 2. requiris de appell.
f Bal. in d. ca. 2. requir. i.

Quinta

Digitized by Google

Quinta regula maxime neceſſaria ad explicationem decretorum eſt, quod voluntas Legiſlatoris declaratur a veriſimili, ſicut voluntas hominis a veriſimili indagatur, prout traditur in iure. *a* Nam qui arguit a veriſimili, arguit a ratione naturali, cum ſimilitudo ſit cognata naturæ, vt ait Baldus, *b* & pro lege habetur, vt tradit Oldradus, *c* quos refert, & ſequitur Craueta referens eum, qui habet vero ſimile pro ſe, habere caſum legis pro ſe. Vnde verba generalia conſtitutionum ad veroſimilia extenduntur, de quo vide late *d* Euerardum, & Tiraquellum.

a l. non eſt veriſimile. ff. de eo quod metus cã l cum re. ff. de leg. 1.
b Bald. conſil. 180. n. 3. vol 3.
c Oldra. conſi. 13. Crau. conſi. 292. num. 6.
d Euera. in ſcr. loc. c. 5. Tiraq. in præfa. leg. ſi vnquam n. 37. & ſeq.
e l. hoc modo ff. de cond. & demonſt.

Sexta regula ad interpretationem decretorum vtiliſſimum eſt conſiderare, an ipſa decreta, & ſtatuta ſint fauorabilia, vt ſicut fauorabilia amplientur ſecundum ſententiam cuiuſdam Iuriſconſulti, *e* an vero ſint odioſa, & per conſequens reſtringenda iuxta regulam vulgarem Difficillimum tamen eſt concludere, quando lex ſit fauorabilis, an odioſa, iuris enim periti in hoc variant, aliqui enim iudicant, legem eſſe fauorabilem, quem alij odioſiſſimam prædicant iudicantes de ea ſecundum id, quod ſibi magis arridet, ſuum vnuſquiſque intereſſe prætendens: hoc clarè videtur in lege Regni, quæ concedit propinquiori cognato, vt reni ſuorũ progenitorum ſibi pro pretio, quo venditur, poſſit applicare. Quidam enim hanc legem fauorabilem appellant, cum ſit in fauorem progenierum. Alij vero odioſam eſſe iudicant; ſiquidem eſt contra ius commune in præiudicium aliorum emptorum, vt refert Tiraquellus. *f* Eadem controuerſia inuenitur in legatis, & fideicommiſſis, qua fiunt in teſtamentis & vltimis voluntatibus, quidam enim Doctores affirmant eſſe fauorabilia; Alij vero contraria via gradientes odioſa eſſe prædicant, de qua re late agit Mantica, *g* qui decem pro vna parte, & alias decem pro alia rationes proponit, Et tandem videns difficultatem rem indeciſam relinquit. Eadem quæſtio verſatur circa ſtatuta excludentia a ſucceſſione, quidam enim dicunt eſſe odioſa, alij e contra fauorabilia, prout innuit Imperator Iuſtinianus, *h* & tradit Sarmiento. Et eadem reperitur controuerſia in inſtitutione maioratus, quam quidam fauorabilem, alij odioſam eſſe dicunt, prout refert Tiraquellus. *i* Et eadem controuerſia verſabitur etiam in præceptis Papalibus, & in conſtitutionibus expeditis in fauorem religionum iuxta tradita in iure, *k* dicunt enim, quod cum hæc obligent aliquando vltra terminos iuris communis tanquam odioſa cenſeri debent, & ſic dicunt obligationem votorum religioſorum ſtricte eſſe interpretandam, cum præter ius commune ſit conſtituta iuxta ea, quæ in iure *l* notantur. Verum eſt tamen, quod alij Doctores diuerſa via gradientes dicnnt, quod in legibus, & conſtitutionibus principalins quod intenditur, debet conſiderari, & quod, vt lex fauorabilis dicatur, ſufficit, quod principalius quod intenditur, debet conſiderari, & quod, vt lex fauorabilis dicatur, ſufficit, quod principalius intendat aliquem fauorem, licet cõſecutiue in alicuius præiudicium redundet, prout notat gloſſa *m* ſingularis ſecundum Nauarrum, de quo late Felinus. Et ſecundum hanc ſententiam dicunt Canonem excommunicantem percuſſorem clerici eſſe fauorabilem legem, licet enim pœnalis reſpectu delinquentis ſit, reſpectu tamen Eccleſiæ fauorabilis eſt, & ipſe Canon fauorem Eccleſiæ principaliter intendit. Sed hæc doctrina non vſquequaque certa eſt, ſi enim ſecundum eam regula vniuerſalis conſtitueretur, maxima eſſet perplexitas in iudicando, quid magis, aut minus principalius Canon intenderet, & facile ſecundum vniuſcuiuſque iudicium lex odioſa fauorabilis, & e contra fauorabilis odioſa iudicaretur. Et circa hoc ego regulam certam ex Doctoribus minime poſſum colligere. Nec doctiſſimus Sarmiento *n* de hac re nouiſſime agens eam conſtituit. Vnde pro ſolutione dico primo, quòd cum vltimæ teſtatorum voluntates quædam ſint leges, prout dicitur in iure, *o* & quædam a Doctoribus reputentur odioſæ, verbi gratia, quando aliquis exhæredatur, & hæreditate priuatur, quædam vero fauorabiles iudicantur, quando, ſcilicet, aliquem ad ſucceſſionem hæreditatis legatorum aut fideicommiſſorum admittunt ſecundum leges communes imperiales, & regales. Ita leges, quæ infligunt pœnam, & priuant, odioſæ debent iudicari, licet enim ſint fauorabiles reſpectu actoris, reſpectu tamen rei odioſæ ſunt, & ius commune magis fauet reis, quam actoribus. Vnde Canon excommunicans percuſſorem clerici odioſus debet iudicari. Licet enim faueat actori, ſcilicet, Eccleſiæ, reum tamen punit, cui ius maxime fauet; & e contra leges aliquid concedentes fauorabiles debent dici, cum ius commune beneficia principis fauorabilia proclamet. Secundo dico, quod ſecundum ius leges antiquæ, & communes debent conſeruari, correctio enim legum euitari debet, prout dicitur in iure, *p* & ſic dicunt communiter Doctores, quod lex contra regulas iuris debet intelligi, vt quanto minus fieri poſſit, corrigat ius commune, prout infra dicetur; debemus conſequenter iudicare leges correctorias, & exorbitantes eſſe odioſas, & ſtrictè interpretandas & intelligendas, & ſolùm locum habere in eo caſu, in quo loquuntur, prout probatur in iure, *q* & tradunt Tiraquellus & Sarmiento. Vnde lex correctoria & exorbitans ſufficit, quòd in aliquo operetur, non enim credendum eſt legiſlatorem velle leges per tot annos obſeruatas vnico tollere verbo, prout tradunt Decius, *r* Ripa, Calderinus, & Iaſon. Ex quibus infertur, quod quando aliquod dubium ortum fuerit inter Religioſos ſuper obſeruatione ſuæ regulæ, debet conſiderari, vtrum tale dubium concernat obligationem trium votorum, quæ ſecundum ius commune ſunt eſſentialia Religioni, an verò concernat alia præcepta vltra dicta tria vota, quæ in aliquibus Religionibus expreſsè præcipiuntur adimplenda: nam ſi verſatur circa obſeruationem trium votorum latè & fauorabiliter eſt interpretandum, ſicut illud, quòd conſequitur ſecundum ius commune latè, & fauorabiliter interpretatur. Si verò verſatur circa alia præcepta, ſtrictè interpretandum venit, ſicut ea, quæ à limitibus iuris communis recedunt, ſtrictè explicantur, ita vt ſolùm locum habeant in caſu, in quo loquuntur. Ex hoc infertur, quod conſtitutiones, & extrauagantes, quæ præcipiunt executioni mandari ea, quæ ſecundum ius commune præcipinntur, addendo aliquas pœnas, & cenſuras, odioſa debent iudicari, cum reſpectu dictarum pœnarum, & cenſuratum à terminis iuris communis egrediantur, ſicut priuilegia, licet in quantum beneficia ſunt, ample ſint interpretanda, prout infra dicemus: in quantum tamen à terminis iuris communis egrediuntur, & contra contemptores, & inobedientes grauiſſimas pœnas infligunt, ſtrictè interpretanda ſunt.

f Tiraq. de retr. lignag. in præfa. nu. 62.
g Mant. de cõiect. lib. 7.
h L. maximũ vitium. C. de li. præter. Sarmien. lib. 2. ſelect. c. 12. n. 3.
i Tiraq. de primog. q. 4.
k l. ſunt perſonæ. ff. de relig. et ſump. fu.
l l. quod cont. ff. de leg. Regula quæ a iure com. de reg. iuris.
m Gl. in c. ſciãt cuncti de elect. Na. conſ. 32. de reg. Fel in c. nõ dubium de elec.
n Sarm. libr. 1. ſelec. c. 12.
o Anth. vt cũ de appell. §. diſponat.
p Reg. qui a iure com. de reg. iu. l. 6.
q l. quod vero ff. de leg. Tira. in trac. lign. præf. n. 62. Sarm. vbi ſu. nu. 5.
r Dec. in ca. 1. col. 5. in fi. de reſcr. & ibi Ripa n. 42. Cal. ti. de dona. conſi. vlt. ver. ſufficit. n. Iaſ. in l. ſi quis poſthumo. §. filium.

Septima regula eſt, quod ita debet fieri interpretatio legis, qnod ipſa lex minimè inutilis reddatur, prout dicitur in iure. *ſ* Qui enim contra faciunt, licet amplectantur verba legis, contra voluntatem tamẽ legiſlatoris inſurgunt, qnod in iure pro-

ſ l. non dubiũ. C. de legib.

a prohibetur. Deniq. vt ſit bona interpretatio legis, debet eſſe vtilis & non ridicula, prout tenent *b* Baldus, & Tiraquellus, adeo quod etiam ſi lex odioſa ſit, & vt odioſa ſtrictè ſit interpretanda, debet tamẽ ampliari, ne inutilis, & ridicula reddatur, prout Iulianus *c* iuriſconſultus in quodã caſu Senatuſconſulti Macedoniani nos docet. Et ita lex pœnalis licet ſtrictè ſit interpretanda, ne tamen inutilis reddatur, amplianda eſt, nam ne fiat fraus legi etiam in odioſa materia, verba propriè intelligere debemus, & legem ampliare, vt ipſius mens ſeruetur, prout tradit Sarmiento *d* allegans multos alios. Et aduertendum, quod in interpretatione legum pœnalium ſemper præſumitur pro illa parte, per quam pœna euitatur, prout dicitur *e* in iure, & tradit Cumanus, quod tamen non procedit, quando caſus eſt clarus, puta ſi proprietas verborum importaret pœnam, tunc enim ſtaremus proprietati, vt dicunt iura *f* & notant moderni. Confirmatur ex doctrina Abbatis *g* dicentis, quod licet in dubio præualeat illa interpretatio legis, quæ eſt benignior, tamen plurimum debet attendi proprietas verborum ſecundum gloſſam, & Decium. Vnde debet in pœnalibus fieri lata interpretatio, quatenus verba concedunt, vt tradit optime Alciatus, *h* Et ibi conſtat de expreſſa, & ſubintellecta mente diſponẽtis tunc licita eſt extenſio, non ſolum in fauorabilibus, ſed etiam in correctorijs & odioſis, vt pluribus citatis docet Molina. *i*

Octaua regula & maximè neceſſaria ad interpretationem ſtatutorum, & eorum, quæ ad regulares pertinent, quod in legibus, & ſtatutis monaſticam vitam, & obſeruantiam agentibus, non debet fieri ita rigoroſa interpretatio, vt apices iuris ſeruentur: ſed debent ampliari de bono & æquo. Multæ enim leges iubent, vt in aliquib. caſibus non procedatur ſecundum apices iuris, ſed de bono & æquo, & quidam iuriſconſultus *K* ait, quod ſæpe ſæpius pernicioſe errarunt allegata ſolum authoritate ſcientiæ iuris, qui vult dicere, quod non debent iudices iudicare neque caſus determinare ſecundum rigorem iuris, ſed ſecundum æquitatem naturalem, quam iuriſconſultus bonum & æquum appellat. Pro quorum terminorum intelligentia eſt aduertendum, quod iſtius termini rigor, & apex iuris, etiamſi opponantur iſtis terminis bonum & æquum, non inde debet inferri rigorẽ, & apices iuris eſſe mala, & iniuſta, iuſtiſſima enim ſunt, vbi ſecundum ius obſeruari debent.

Multi enim ſunt caſus in quibus ſecundum rigorem, & apices iuris debent iudices iudicare, & in quibus ſi procederent ſecundum rigorem, & apices iuris, & non de bono & æquo iniuriam iuſtitiæ maximam facerent, & apices iuris cum ſuo rigore iubentur obſeruari ad euitandas hominum calumnias. Sicut enim videmus hominem inimicos habentem cautè viuere, armis armatum incedere, qui ceſſante neceſſitate ipſa arma deponit: ita iura conſiderantia calumnias hominum multarum ſolemnitatum fuerunt inuentricia, quibus velut armis, et munitionibus dictis calumnijs obuiarent, vt videmus in ſolemnitate teſtamentorum, contractuum, & ſimilium, quæ ſolemnitates apices iuris nuncupantur, quod iubet ipſum ius obſeruare, vbi neceſſitas poſtulat, quas ſolemnitates præcipit deponi in alijs caſibus, iubendo, vt de bono, & æquo, & de plano, ſecundum naturam, & ius gentium in his procedatur. Et ſic videmus, quod in teſtamento ad pias cauſas iubet deponi ſolemnitatem ſeptem teſtium, dicens quód in hoc caſu ſufficit, vt procedatur ſecundum naturam, & ius diuinum, ſecundum quod in ore duorum, vel trium ſtat omne verbum. Et hoc eſt procedere de bono, & æquo, id eſt ſecundum æquitatem, & non ſecundum rigorem iuris, prout declarat optimè quidam Iuriſconſultus, *l* Hæc eſt differentia; æquitas enim procedit ſecundum ſimplex ius gentium; Rigor autem, & apices iuris, ſolemnitates, & cærimonias iuris poſitiui ſignificant additas dicto iuri gentium. Hoc ergo modo debent interpretari quæſtiones; & dubia ſtatuti monaſtico conducentia; in his enim rigor, & apices iuris deponi debent; oportet enim religioſos procedere de bono & æquo ſecundum æquitatem naturalem.

Ex quo infertur deciſio cuiuſdam caſus: fuit. n. apud regulares viſitatus quidam prælatus, quòd nõ fuerit canonicè confirmatus, & quòd non obſtante ſua mala confirmatione officium prælaturæ exercuit, cauſa autem iſtius malæ confirmationis afferebatur ex eo, quod poſtquã fuit canonice electus; præſidens electioni noluit electum confirmare, propter quod grauamen ad ſuperiorem fuit ſtatim appellatum: & interpoſita appellatione, ipſe præſidens mutata ſententia ipſum confirmauit, confirmatio nulla videbatur, cum pendente appellatione nihil ſit innouandum, & certè ſecundum iuris rigorem, & apices iuris, ita videtur affirmandum, quòd ſcilicet ipſa confirmatio ſit nulla, quia pendente appellatione, & remiſſione cauſæ ad ſuperiorem inferior circa eam nullam habet ad definiendum poteſtatem, prout expreſſe aſſerit Conſtantinus *m* Imperator. At ſecundum æquitatem, & procedendo de bono, & æquo (vt debent procedere Religioſi) dicta confirmatio videtur ſuſtinenda, cum dictus præſidens adhuc ſuam habeat commiſſionem, & partes ab appellatione, & deuolutione cauſæ ad ſuperiorem deſiſtant.

Aduertant tamen prælati regulares, quomodo de bono, & æquo ſecundum æquitatem in cauſis monaſticis ſe habent. Nam vt benè dicit Baldus, *n* non debent ipſi procedere de bono, & æquo ſecundum ſuam imaginationem, & ad libitum, ſed prudenter ſecundum terminos iuris, & ita ipſe Baldus *o* alibi dixit ſapienter, quod humanæ æquitates in ſe vim ſtatuti minimè habent, niſi aliquo ſtatuto, et conſuetudine legitimè præſcripta ſint munitæ, quod dictum ſumme notandum dicit Tiraquellus *p* & ita debent interpretari ea, quæ pertinent ad regulares, non ſecundum apices iuris, ſed de bono, & æquo, non ad libitum, & beneplacitum cuiuſcunq; ſed iuridicè ſecundum terminos iuris naturalis, & gentium.

Noua regula, vbi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus, niſi authoritate alterius legis, iuxta late tradita a *q* Bartolo, Paulo Caſtrenſi, & Iaſone. Nam conſtitutio generalis per aliam ſpecialem limitatur, prout tradit Bartolus quem *r* ſequitur Barbatia in quodam conſilio inſerto inter conſilia Alexandri.

Decima regula eſt, quòd priuilegia conceſſa regularib. dubietate aliqua laborantia orta ex verborum ambiguitate, & ex iuriſperitorum interpretatione, in fauorem Regularium intelligenda ſunt, prout conceſſit Leo X. *ſ* congregationi Camaldulenſi, & Iulius I. congregationi montis Oliueti, vt refertur in compendio Societatis Ieſu, *t* & congregationi Sanctæ Iuſtinæ, vt refertur in compendio monachorum Sancti Benedicti Hiſpaniæ, quæ regula ſumme a Regularibus notanda eſt ad multorum dubiorum deciſionem, de qua infra latius agemus.

Regula vndecima eſt, quod lex non includit illud,

a *l. ſcire oportet. 1. de tut. & cura.*
b *Bald. conſil. 254. Tiraq. cõnub. gl. 5. n. 115.*
c *l. 1. § penult. ff. ad ſenatuſcõſultum Macedon.*
d *Sarm. vbi ſup. nu. 7.*
e *l. proxime. ff. de his quæ in teſt. delen. Cuma cõſil. 134. col. vlt.*
f *l. cum lege vbi Are. ff. de regul. iu. l. ſemper in obſcuris col. vl ff. de reg. iu.*
g *Abb. in c. a. 1. de conſt. gl. in l. non poſſunt. ff. de le. Dec. in d. c. 1. col. pen. ver. 3. concl.*
h *Alcia. de præſump. 3. p. præſum. vlt. a n. 7.*
i *Moli. de primog. c. 5. n. 5.*
k *l. ſi ſeruum. §. ſequitur. ff. de verb. obl.*
l *l. bonæ fidei. ff. de poſſeſ.*
m *l. 1. C. de relationibus.*
n *Bal. in rubr. C. de conſtit. pecun.*
o *Bald. in c. 1. §. qui viduã. de his qui feud. dare poſſ.*
p *Tiraq. de retr. lignag. §. 35. gl. 2. n. vl.*
q *Bar. in l. vn. cir. pri. C. quorũ leg. Caſt. in l. ſciendum in prin. n. 5. ff. qui ſatis dar. cog. Iaſ. in l. triticũ. nu. 6. ff. de ver. obl.*
r *Bar. in l. quæſitum. §. ſi nu. 2. ff. de fid. in. Barb. cõſ. 123. nu. 11. vol. 4.*
ſ *Num. 10.*
t *Comp. Socie. v. priuilegia. §. 4. v. Comp. Benedict. nu. 49.*

illud, ad quod mens, & ratio authoris eius non ſe extendit, prout dicitur in iure, *a* & tradunt Panormitanus, & Felinus; & in dubio mens Principis ſem per præſumitur fuiſſe talis, qualis de iure eſſe dẽt, prout notant Baldus, *b* Alexander, & Iaſon.

Regula duodecima: Verba legis ſunt intelligẽda ſecundum ſubiectam materiam, prout dicitur a iure. *c* Proponamus exemplum, vt pateſiat regula maximè neceſſaria ad multorum cognitionem; ſtatuit Clemens Octauus, vt informationes illorum, qui volunt ingredi religionem, fiant a quatuor patrib. ex antiquioribus coram Notario; & non declarant, an Notarius debeat eſſe Regius; an vero Apoſtolicus; an Notarius ex fratrib. Religionum; Et cũ ſecundum dictam regulam verba debeant intelligi ſecũdum ſubiectam materiam, dicendum eſt, quòd ſufficit ad hoc adeſſe notarium ipſorum ordinum creatum a Generalibus, vel Prouincialibus ipſarũ, prout in religionibus fieri conſueuit, & conceſſum eſt a Pio V. ordini Prædicatorum, prout infra in quæſtione de notarijs latius dicemus. Decima tertia regula eſt, quod quando proprietas verborum repugnat, & voluntas Legiſlatoris non poteſt declarari, ſecundum diſpoſitionem legis, niſi per improprietatem, verbis ſecundum proprietatem debemus ſtare. Vnde determinatur in iure *d* Canonico, & ciuili, quòd ceſſante ordine neceſſitatis & charitatis, ſi quis inſtituit Titium patrem, & eius filios, non cenſentur vocati ordine ſucceſſiuo ſecundum diſpoſitionem legum, ſed veniunt ſimul propter naturam copulæ, quæ omnes eodem tempore vocat, argumento aliquarum legum *e* alias dicta copula impropriaretur. Et ita etiam affirmant *f* Paulus de Caſtro, & Socinus: quod fallit, quando eſſet alia conіectura, quæ corroboraret hanc præſumptionem ortam ex proprietate ſermonis. Vt contingit, quando neceſſarius ordo naturæ, & ſanguinis, ſuaderet aliud, quam quod verba improprientur.

Decima quarta regula eſt, quod argumentum a ſimili in legibus pœnalibus non valet. Nam pœnæ, legum interpretatione molliendæ ſunt potius, quã nimis exaſperandæ, atq. ideo proprium caſum non excedunt. Ita tenet gloſſa, & probatur in iure. Cauſam autem, quare argumentum a ſimili, aut ab identitate rationis non valet in lege pœnali, cum tamen in alijs legibus valeat, gloſſa illa non exprimit: Caſtro *g* tamen de lege pœnali eam aſſignat dicens, quòd aliæ leges adeo pendent ex ratione, vt ratio legis dicatur eſſe mens illius. Vnde dicit Panormitanus, *h* & docet Baldus, legem non eſſe aliud, quam rationem eius: & hinc euenire neceſſe eſt, vt vbicumque illa eadem inuenitur ratio, ibi etiam eadem habeatur lex. Pœnalis autem lex non omnino pendet ex ratione, ſed etiam pendet ex ſola Legiſlatoris voluntate, quatenus certam aliquam pœnam decernit. Nam licet ex recta ratione procedat, ꝙ crimen puniatur; nulla tamen ratio cogit, vt tale crimen, tali pœna puniatur. Sed hoc ex ſola Legiſlatoris voluntate pendet, quæ etſi aliquam habuerit congruentem rationem: non tamen, neceſſario cogentem, vt talis pœna potius, quam alia ſtatuatur: propter quod lex pœnalis non eſt extendenda vltra caſum per legem expreſſum, etiam ſi ſit per argumentum a ſimili, aut a contrario ſenſu, niſi forte talis extenſio poſſit per alias iuris regulas probari. Ita Caſtro contra Abbatem, contrarium tenentem.

Decima quinta regula eſt, quod Papa reſcribendo cum iure communi, atque ratione magis quam fieri poteſt ſe conformare præſumendus eſt iuxta dictum *i* Baldi approbatum a Ruino, Decio, & Pariſio. Verum eſt tamen, quòd concedendo priuilegium taliter debet interpretari, vt aliquid diſpoſitioni iuris communis addat, vt ita ſuperfluum non reddatur, prout dicunt iura, *K* & notant Hoſtienſis, Abbas, & Baldus, & Ancharanus. Priuilegium n. in fauorem alicuius religionis conceſſum debet augeri, ita vt præter ea, quæ de iure ipſi competebant, aliquid aſſequatur; vel ſi dubium fuerit, an ſibi aliquid competat, tollendo tale dubium, id cõfirmet, prout tradit Mandoſius. *l*

Hæ regulæ ſufficiant, omittendo alias multas, de quibus in his tractatibus mentionem faciemus, & præcipue in tertio tomo, in quæſtione de priuilegijs.

a l. cum pater. §. dolo. ff. de leg. 1. Pan. in c. ſuggeſtum. et c. me minimus de appe. & inc ſi de rump. ſid. in ca. tua de vſureur.
b Bald. in l. ex facto. in 1. priu. not. 4. & ibi Alex. de vid. & pupil. Iaſ. in l. beneficium nu. 35. ff. de le.
c c. intelligẽtia de verb. ſign.
d c. Rainut. c. Rainal. de teſt. Doct. in l. Gallus. §. 1. ff. de vulg.
e l ſi duob. ff. de leg. 1. l. 1. §. is eta. C. de cadu. tollendi.
f Caſtr. et Soc. in l. in his. ff. de cond. et demon.
g Caſtro de lẽ. pœn. l. 1. ca. 17. f. 58.
h Panor. in l ſi. de reſcrip. Bal. in l. non dubiũ. C. de legi.
i Bald. in l. ex facto. ff. de vu & pup. Ruin. conſil. 69. an. 5. Dec. conſil. 64. col. pen. n. 7. Pariſ. conſil. 11. l. 1. n. 127.
K l. ſi quando. C. de inoſ. te. c. paſtoralis re-ſpon. 1. de ap̃pe. c. in his ubi & o ſtien u. cõſirma & Abbas n. 3. 2. de priui. Bal. in Auth. habita. 4. no. C. ne ſi lius pro patre. Anchar c. ſi. 166. col. 2.
l Mandoſ. in 17. q. reg. 5. Ci col. n. 5.

ARTICVLVS VII.

An leges, & priuilegia & ſecundum conſuetudinem interpretentur.

RЕſpondeo dicendo, quod, vt aduertit quidam Iuriſconſultus, *m* omnes Reſpublicæ politicæ viuentes; non ſolùm habẽt leges ſcriptas, ſed etiam conſuetudines quas omninò obſeruant, & in ſuis actibus, ſecundum illas diriguntur. Vnde non reprobata fuit in ſacra Scriptura *n* cõſuetudo, prius maritandi filias maioris ætatis, quam minoris. Ex quo procedit, quod ius Ciuile, *o* & Doctores communiter tractant copioſè de conſuetudine, & de eius vi, ſentientes eſſe maximè neceſſariam ad Rei publicæ politicum regimen; & Canones *p* etiam de ea multa tradunt, intelligentes, eſſe maximè neceſſariam, & vtilem, ad gubernationem hierarchiæ Eccleſiaſticæ. Et Theologi, quantum ad forum conſcientiæ, etiam de ea aliqua vtiliſſima in lucem proferunt; & nõ minorem vim haber in gubernatione monachali, Videmus. n. in ſacra Religione Beati Patris noſtri Frãciſci fuiſſe maximè dubitatum inter Patres Ordinis, an præcepta regulæ ad peccatũ mortale obligarent, & tãdem hoc fuit declaratum, in Concilio Generali Viennenſi, *q* ꝙ in omnibus caſibus, in quibus regula fratrum Minorum ponit hoc verbum (teneantur) obligantur fratres ad peccatum mortale. Quod probat ipſum Concilium ex ſola conſuetudine ipſius ordinis ita interpretante. Ex quo Caietanus, *r* & Syluеſter deducunt quandam regulam generalem, quòd conſuetudo interpretatur, an præceptum obliget ad peccatum mortale necne. Sic principalis effectus ipſius conſuetudinis eſt interpretari legem, quando nobis non cõſtat de eius vero ſenſu, ſed in dubio verſatur, & huc eſt illud, quod communiter dicunt iuriſperiti, conſuetudinem eſſe optimam legum interpretẽ, adeo vt affirment non ſolum eſſe interpretem legis humanæ, ſed etiã diuinæ, prout aduertit Nauarrus. *ſ* Vnde videmus, quòd ante Cõcilium Tridentinum, poterant Sacerdotes ſecundum conſuetudinem antiquam eligere in confeſſorem quemlibet ſacerdotem etiam ab Ordinario non approbatum, quæ cõſuetudo hoc modo interpretabatur præceptum diuinum confeſſionis; quæ etiam, conſuetudo in multis interpretatur ieiunij præceptum, vt aſſerit D. Thom. *t* referens Diuum Hieronymum dicentem, quòd in ieiunijs ſeruetur vniuſcuiuſque prouinciæ conſuetudo, & traditiones maiorum. Nec mirum eſt habere vim conſuetudinem, ſiquidem nullo exiſtẽte præcepto ieiunandi ſub pœna peccati mortalis, in aliquib. caſibus conſuetudo explicauit

m l. omnes populi. ff. de iuſt. & iure.
n Gen. 2. c. n. 1.
o l. de quib. ff. de legibus vos Doctores.
p c. conſu. 1. d.
q Clem. exiui §. item cum de verb. ſign.
r Caiet. 2. 2. q. 186. ar. 9. ad 2. Sylu. verb. præceptum. n. 2
ſ Nau. c. 17. n. 186.
t D. Th. 2. 2. q. 147 art. 4. Hie ro. relatus in c. vnu. ã. 7. d. ſt.

ſub ea pœna obligare, vt affirmant idẽ Caietanus, *a* & Nauarrus. Imo interpretatur præceptum ieiunij aliquando non obligare, prout aduertit Caietanus. *b* Quid adhuc egemus teſtibus, ad hanc veritatem comprobãdam? ſiquidem videmus in Regnis Caſtellæ eſſe conſuetudinem introductam contra ius, vt omnes in Sabbatis poſſint manducare inteſtina, & vltimas extremitates animalium, & hoc a nemine condemnari.

a Caiet. 2.2 q. 1 8. art. 3. Na. c. 21. nu. 12.
b Caiet. 2.2. q. 147. ar. 8.

ARTICVLVS VIII.

Quid requiritur ad hoc, vt ſit rationabilis conſuetudo, ad explicandam legem.

RESpondeo dicendo, quòd quando conſuetudo eſt contra legem, vt ſupra dictam vim, & alias iuridicas habeat, neceſſarium eſt, quòd ipſa conſuetudo habeat inferius poſitas conditiones. Prima quod ſit rationabilis; ſecunda quòd ſit legitime præſcripta. Cum enim conſuetudo legi comparetur, vt iuſta iudicetur, eaſdemmet cõditiones, quas habet lex, habere tenetur; lex autem debet eſſe iuſta, & ab habente authoritatem, edita, prout in iure *c* ab omnibus notatur. Sed ad huius rei maiorem explicationem, videndum eſt, quando ipſa cõſuetudo erit iuſta, & rationabilis. Quod difficillime ab authoribus explicatur; Cum enim conſuetudo ſæpe ſæpius ſit contra legem, & interpretetur ipſam contra tenorem, difficillime intelligitur, quo modo poſſet fieri, quod per actus a principio illicitos, per quos conſuetudo fuit introducta, poſſit cõſuetudo iuſta, & rationabilis generari, cum arbor mala malos fructus faciat dicente hoc ſumma veritate. Ad reſolutionem huius difficultatis dico primo, quod conſuetudo, quæ eſt contra legem naturalem, & diuinã, non poteſt eſſe rationabilis, & per conſequens non eſt valida ad dictam explicationẽ: hoc eſt certiſſimum apud omnes Theologos, & Canoniſtas, & tenent Diuus Thomas, *d* & Caietanus. Et ratio eſt, quia ius naturale primæuum, & diuinũ ſunt immutabilia; & ſic non poteſt conſuetudo alterare ſubſtantiam ſacramentorum, prout dicunt multi Canones. *e* Secundò dico, quòd ſi conſuetudo eſt contra ius humanum, bene poteſt eſſe rationabilis, & ratio eſt, quia licet à principio fuerit iniuſta, & irrationabilis, temporis ſucceſſu poteſt eſſe tolerabilis, ſicut vna lex iuſta ſucceſſu temporis per aliam corrigitur. Verum tamen eſt, quod contrauenientes legi iuſtæ, ante eius legitimam præſcriptionem peccabunt: ipſa enim legitima præſcriptio, eã rationabilem facit; ſicut legitima præſcriptio, rem non eius domino applicat, quòd eſt rationabile, nè dominia rerum ſint in incerto; ita reſpondet difficultati propoſitæ Caietanus. *f* Quando vero cõſuetudo non eſt contra legem, ſed eſt ſolum declaratiua legis, verbi gratia, quando in aliqua quæſtione ſunt pro vtraq; parte concludentes iuris rationes æqualiter, tunc conſuetudo vnam approbans dicetur eſſe declaratiua, & ius certum videtur conſtituere, ſecundum *g* Panormitanum. Et talis conſuetudo declaratiua, non tam valebit ratione conſuetudinis, quam virtute legis ſic interpretatæ per conſuetudinem, prout tenet Socinus. *h* Neq; exigitur quod hæc conſuetudo declaratiua ſit præſcripta, cum non aduerſetur legi, ſed illam declaret; & ſufficit eam declarationem aliquo tempore fuiſſe obſeruatam, prout tenent Aretinus, Socinus, *i* & Aymon, quos ſequitur Doctiſſimus Luſitanus Barboſa.

c c. erit autem lex. 4. d.
d D. Thom. 1. 2. q. 97. ar. 3. ad 1. Caiet. in § dignitat. cum ca. ſeq. 8. diſt.
e ca. ſuper eadem cognatio. ſpirit. & trina. de conſecr. d. 4. ca. vltimo qui de celeb. miſſ.
f Caie. 2.2. qu. 97. ar. 3.
g Pan. in c. cũ dilectus, n. 7. de conſtit.
h Soc. conſ. 148. col. 2 l. 1.
i Are. conſ. 11. nu. 5. poſt med. Soc. conſ. 111. n. 5. li. 1. Ay. conſ. ... nu. 12. Bar. ... in l. poſt do... ... ſi. ſol. matr.

ARTICVLVS IX.

Vtrum priuilegium Principis ſit ample interpretandum.

RESpondeo dicendo, quod duplex eſt priuilegium; primum in quo datur actualis diſpenſatio, per quam quis eximitor à lege cõmuni, vt Bulla Cruciatæ concedit laicis eſum ouorum etiam in Quadrageſima: ſecundo datur potentia diſpenſandi aliquibus. Quo ſuppoſito dico primò, quòd aliquando priuilegium nihil videtur concedere præter ius commune, & tamen confert ad tollendos ſcrupulos, vbi fuerunt variæ authorum ſententiæ. Secundò dico, conandum eſſe ita interpretari priuilegiũ, vt aliquid operetur præter ius commune, iuxta id, quòd dicitur in iure, & tradũt, Syluester *k* & Nauarrus. Tertio dico, quòd ſi priuilegium, continet actualem diſpẽſationem legis communis, dato aliquo, quod operetur, eſt in alijs ſtricte interpretandum iuxta id, quod traditur in iure, *l* & dicunt Sylueſter, & Nauarrus. Vt ſi diſpenſentur ad ordines abſolute intelligitur ad minores tantum. Item diſpenſatus tempore interdicti, vt interſit diuinis, non poteſt recipere communionem, nec intereſſe diuinis tempore ceſſationis, prout tradunt *m* Nauarrus, & communis. Quarto dico, quod diſpenſatio in lege priuata, vel conſuetudine priuata, quę eſt contra ius commune, eſt ample interpretanda, quia reducit hominem in ius commune, quod eſt fauorabile, prout tradit Sylueſter *n* cum Ioane Andrea. Similiter conceſſio indulgentiarum eſt ample interpretanda, etiam de non iniunctis pœnitentijs, quia nihil habet cõtra ius commune, ita Sylueſter, & Corduba *o* cum communi: Quinto dico, quòd quando priuilegiũ continet poteſtatem diſpenſandi, commutandi, vel abſoluendi, eſt ample interpretãdum, cum ſit fauor, vel beneficium Principis, ita Sylueſter, & Nauarrus, *p* & Couarruuias. Verum tamen eſt quod ſi hæc ampliatio cedat in præiudicium tertij, debet reſtringi, prout tenet Sylueſter, *q* & cõmunis. Sextò dico, quod hæc facultas diſpẽſandi, commutandi, & abſoluendi, poteſt extẽdi ad ſimiles caſus, vbi ſubeſt eadem, vel maior ratio: ita Didacus Perez. *r* Vnde beneficiarius, qui profitetur Canones, fruitur prouẽtibus beneficij in abſentia, ſicut conceditur Theologis: cum ſcientia Canonum, maxime ſit neceſſaria ad Eccleſiaſticæ hierarchię regimẽ, ſicut eſt neceſſaria Theologia, prout dicunt communiter Doctores, & explico in noſtra Sũma, & eſt praxis valde ordinaria, & doctrinam huius dicti cõfirmant exempla tradita à Nauarro *ſ* & Sarmiento. Et ſic Doctores communiter dicunt, quod Bullæ concedentes commutationem votorũ extendi poſſunt ad ſimilia iuramenta commutanda, dummodo non vergãt in præiudicium tertij. Similiter ſi Epiſcopo concedat Papa gratiam teſtandi, poteſt facere codicillum, aut donare cauſa mortis. Prout tradunt Nauarrus, *t* & Quintilianus Mãdoſius. Vnde infertur, quod regulares, quibus ſedes Apoſtolica concedit licentiã teſtandi poſſunt facere codicillos, & cauſa mortis donare.

Nec his obſtat, quod priuilegia non recipiũt extenſionem ex ſimilitudine rationis, neque ex maioritate rationis iuxta tradita in Iure, *u* & tradunt Rolandus, Berous, & *x* Baldus. Nam reſpõdetur,

k cap. in his d. pri. Sylu. verb. priu. §. 3. nu. 1. & 4. Na. in apolog. de redditibus. q. 3. memb. 6. nu. 3.
l cap. porro de priuil. Sylueſ. & Nauar. vbi ſup.
m Nau. ca. 27. nota. 178. & 189.
n Syl. vbi ſup §. 3. conſ. 2.
o Syl. verb. indulgentia, §. 3. Cord. li. 5. qq. q. 9. concl. 4. ad 2.
p Naua. in relec. de ſimo. n. 3. Syl. verb. diſpẽſatio. §. 5. Co. in 4. 2. p. ca. 8. §. 8. num. 6.
q Syl. ver. pri. §. 3. v. 4.
r Per. in prologo. ordin. q. 2.
ſ Na. c. 21. nu. 74. Sar. l. ſele. c. 12. nu. 7.
t Na. de red. q. 3. monitu. 20. Mandoſ. in praxi ſigna. gratiæ. tit. licen.
u l. ſi pupillorũ §. ſi prætor. ff. de reb. eorum. Rola. conſil. 81. nu. 81. n. 17. li. 1.
x Bero. in cano. 70. de proba. Bald. in c. inter cetera. num. 10. de reſcrip.

Digitized by Google

detur, quod hoc regulariter eſt verum: at non procedit in priuilegijs cauſæ fauorabili conceſſis, ſicut ſunt priuilegia, quæ doti conceduntur. Et ratio eſt, quia in dote agitur de vtilitate publica ſaltē ſecundariò, quia ex dote ſequitur matrimoniū; & ex ipſo ſperatur proles, & intereſt Reipublicæ, quod hominibus liberis repleatur. Vnde quando lex etiam exorbitans fundatur in publica vtilitate ſecundariò, tanquam fauorabilis recipit extēſionem ex ſimilitudine rationis, vnde receptum eſt, quod priuilegia, & iura exorbitantia, agenna de pia cauſa, & fauorabili, recipiunt extenſionem ex ſimilitudine rationis. Nam tunc ex materia ſubiecta conſtat non abhorrere mentem legiſlatoris ab exorbitantibus; & ideo ea lex, & priuilegium etiam exorbitans, facile admittit extenſionem à ſimilitudine rationis: & priuilegia Religionibus conceſſa, in ſatis pia cauſa fundantur. Ita doctiſſimus Barboſa *a* multa allegando.

a Barbo. in l. 1. part. ff. ſolut. matr. num. 19. & 20.

QVAESTIO XII.

De Abbatibus, & Abbatiſſis quoad eorum eſſentiam, & differentiam, in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1. *Quid ſit Abbas.*
2. *Quid ſit Abbatiſſa.*
3. *Vtrum Abbates, & Abbatiſſæ ſint benedicti, & an eorum benedictio poſſit reiterari.*
4. *Vtrum Abbates non benedicti habeant eadem priuilegia, quæ habent benedicti.*
5. *Quot ſint prælatorum ſpecies.*
6. *Vtrum Guardiani, et eorum Vicarij ſint prælati.*

PRo indnctione, notandum quod licet prælati fratrum Minorum, aliorumque mendicantiū, Abbates minime appellentur, attamē ſub nomine Abbatum, in hac quæſtione comprehenduntur omnes Prælati Regulares, diuerſis nominibus nuncupati, de quibus omnibus in hoc tractatu agere oportet, cum omnes communicationem omnium fere priuilegiorum habeant.

ARTICVLVS I.

Quid ſit Abbas.

REſpondeo dicendo, quod Hebræi vocāt patrē *Ab* (cui nomini Chaldæi, & Syri ſuo more, addunt in fine literam A.) Vnde factum eſt, prout tradit Aluarus Pelagius, *b* & Petrus Gregor. hoc nomen *Aba*, & deriuatum eſt nomen *Abbas*, quod nomē ex Anachoretis primum cœpit frequentari in Chriſtiana religione. Scribunt namque Sozomenus, *c* & D. Hieronymus, & alij, Hilarionem Anachoretam in ſaltibus Thebaidos Sinæ primū floruiſſe Monachū, ac plures viuendi formulam accipientes eremi cultū in cætum tranſtulerunt. Vixit & D. Antonius in Thebaica regione Aegypti, & inibi condidit monaſterium. Hunc innumeri poſtea ſecuti ſunt, qui ſuos iudices, præpoſitos, & prælatos nomine proprio Abbates dixerunt. Fuit hoc nomen primum tributum Monachis Prælatis ſolitarijs venerationis cauſa ab his, qui ſe tanquam filios ſuos edoceri, & haberi optabant: poſtea tamen in ambitionē

b Pelarius de planc. Eccleſi. 2. c. 23. Gr. lib. 15. ſyntag. iuris. 2. p. cap. 3. n. 1.
c Sozomen. l. 5. c. 10. Hier. in vit. Hilar.

apud quoſdam degenerauit, vt quondam etiam factum eſt: faſtidita ſuperbia eorum, qui volebant vocari Rabbi, in quos inuehitur, & deteſtatur D. Hieronymus in *d* hæc notanda verba prorumpens: *cum autem Abba pater Hebræo ſermone, Syroque dicatur, & Dominus noſter in Euangelio e præcipiat, nullum Patrem vocandum, niſi Deum: neſcio qua licentia vocamus hoc nomine alios, vel vocari nos acquieſcimus*. Et nota, quod Diuus Hieronymus loquitur de his, qui nulla cura aliorū donati, nullis præpoſiti, ſe ita nominari deſiderant. Vnde tranſiuit hoc nomen in dignitatem, & præpoſituram monachorum, quod idcirco ab alijs, quam à præpoſitis Religionum vſurpari iure, ſine ſtultitia, vel glorio la nequit, prout tradit quædam celebris *f* Gloſſa. Deniq; præpoſitus Monachorum dicitur Abbas: in alijs autem ordinibus diuerſis nominibus nuncupantur, vt puta præpoſiti, Rectores, Miniſtri, Vicarij, Guardiani, & Priores, de quibus omnibus in hac quæſtione agemus.

d Hieron. in epiſ. ad Gala. cap. 4.
e Mat. ca. 23.
f Glo. in capit. tuā, verb. non aſcēdat de ata. & qualitate.

ARTICVLVS II.

Quid ſit Abbatiſſa.

REſpondeo dicendo, quòd Abbatiſſa eſt præpoſita monialium; & ſic ea fere omnia, quæ cōpetūt Abbatibus, locum habent in Abbatiſſis; nam nō minorem, quam Abbates habent adminiſtrationem, iuxta Baldum, *g* Abbatem, Iaſonem, & alios, quos refert. & ſequitur Marcus Antonius Cuccus. Nec adminiſtratione in ſuas moniales carent; nec poteſtate conferendorum beneficiorum, & dignitatum, quæ ſuo monaſterio competunt. At Soto *h* cū communi Theologorum, eas prælatas omnino negat, dicens, quòd mulier non poteſt in dignitate conſtitui, cui ſit ſpiritualis iuriſdictio annexa. Vnde oritur, quod Abbatiſſæ, & aliæ matres ſanctimonialibus præfectæ, ratione officij poteſtatem nō habent imponendi præcepta ſpiritualia, ſicut Religioſorum Prælati, ſed tantum ciuilia, ſicut matres familias; de quo infra dicemus in quæſtione quinta decima, de Abbatibus, & Abbatiſſis, quoad ſexum. & ætatem.

g Bal. in ca. 1. in princ. colu. 6. qui feudum dare poſſunt Ab. in c. 2. in princ. d. his qua fiunt a præla. Laſo. in d. tit. qui feuā dare nu. 6 Cuc. lib. 3. maiorum inſt. ti. 3. de Ab. iuxta finem.
h Soto in 4. d. 10. q. 1. art. 4. p. 881. & d. 25. q. 1. art. 2.

ARTICVLVS III.

Vtrum benedictio Abbatis, & Abbatiſſæ ſit reiterabilis.

REſpondeo dicēdo, quod Abbates & Abbatiſſæ aliqui ſunt benedicti, & aliqui nō, & illi, qui benedicuntur, non poſſunt rebenedici, prout tenet gloſſa *i* communis tamen Doctorum, quam ſequitur Bonifacius, hanc opinionem clarius, & indubitanter tenet. Vnde Abbas benedictus ad ſecūdam Abbatiam promotus, non debet rebenedici, quia benedictio eius nō eſt reiterabilis. Benedictio autem Abbatiſſæ, quæ longe eſt minor, & ſimplicior, benedictione Abbatis eſt iterabilis, vt ipſemet Bonifacius, *k* & qui fuit auditor Rotæ concludit. Sed quidquid ſit de benedictione Abbatiſſę, quam tenuit iterabilē Felinus, *l* benedictionem tamen Abbatis, credo, non eſſe iterabilem: tū quia longe plus accedit ad ordinem imprimentem characterē, quā benedictio Abbatiſſæ; tū quia multa ſacramētalia, quę non imprimūt characterē, non ſunt iterabilia, vt benedictio nuptialis, & pœnitentia ſolēnis, prout dicunt Canones. *m* Vnde ſi Abbas non poteſt probare benedictionem factam, & eius probatio eſt neceſſaria, quoad forum externum, ait Nauarrus *n* quod non debet dicere ſe eſſe benedictum, ſed du-

i Gloſ. in ca. at tendentes. §. ſtatuimus v. benedicitur de ſtatu monach.
k Boniſa. in d. §. ſtatuimus nu. 20.
l Fel. in c. me. minimus nu. 5. de accuſat.
m c. 1. & 3. de ſecund. nup. ca. quamquam 50. diſt.
n Nau. lib. 1. conſi. tit. de ſacra. conſ. 2.

Digitized by Google

bitare de prima benedictione, & ita ſumere ſecundam benedictionem, cum illa conditione, quę ſolet apponi quando baptizatur aliquis, de quo dubitatur, an ſit baptizatus, ſcilicet, *ſi es benedictus, non te benedico, ſi autem non es benedictus, benedico te*. Et ſi ei opponatur, quomodo poſſit dubitare, cum ipſemet ſciat, ſe eſſe benedictum, & ſic non poſſit dubitare, niſi mentiatur? poteſt excuſari a mendacio, intelligendo in mente ſua, quòd ad faciendam fidem in foro exteriori, dubitat iuxta ea, quæ tradit idemmet Nauarrus. *a* Aduerte tamen, quòd Abbatiſſæ triennales non ſunt ſolitę benedici, prout tradit Nauarrus. *b* Vnde iura, quæ ordinant Abbatiſſam electam, & confirmatam perdere Abbatiam, ſi intra annum non benedicatur, de Abbatiſſis perpetuis ſunt intelligenda.

a Nauar. in c. humanę aures, 21. q. 5.
b Nauar. lib. 3. conſil. de ſtat. mon.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Abbates non benedicti habeant eadem priuilegia, quæ habent benedicti.

RESpondeo dicendo, quod licet munus benedictionis Abbatibus non impendatur: omnibus tamen, & ſingulis honoribus, præeminentijs, priuilegijs, prærogatiuis, iuribus & inſignijs Abbatialibus benedictis competētibus, fungi poſſunt, prout concedit Eugenius *c* Quartus, & Iulius Secūdus, & conceſſum eſt congregationi *d* Montis Oliueti, & conceſſit idem Eugenius IV. Congregationi Sanctæ Iuſtinæ, ſeu montis Caſſini; & Leo *e* Decimus congregationi Camaldulenſi; & refertur in compēdio priuilegiorum ordinis Ciſtercienſis; atque ita eiſdem conceſſum eſt, vt minores ordines (prout de iure & in forma Concilij Tridentini ipſis conceditur Abbatibus benedictis) ſuis ſubditis liberè cōferre valeant, de quo infra in quęſtione de benedictionibus, & in quæſtione de ordinibus latius dicetur, in tertio tomo.

c Eug. pri. 6. n. 24. & Iu. 2. pri. 19. n. 7.
d Congregat. mone. oliu. pri. 31. fo 76.
e Eug. in l. 4. priu. Sanctæ Iuſtinę priu. 50. f. 190. & pri. 51. f. 205.
f Leo Decim. congregat. Camal. nu. 34. hēt. in compen. Rot. nu. Abb. § 4.

ARTICVLVS V.

Quæ ſint regularium prælatorum ſpecies.

RESpondeo dicēdo, multiplices eſſe apud regulares prælatorum ſpecies: alij namq. ſunt prælati conuentuales, vt ſunt Guardiani; Priores, Præpoſiti, Rectores, Miniſtri, & Abbates particulariū monaſteriorum: alij ſunt prælati Prouinciales, qui præſunt prouincijs; alij vero generales, qui ordinib. in totum præficiuntur. In ordine vero fratrū Minorum eſt aliud genus prælatorum, qui Cuſtodes appellantur, quorū authoritas, quoad iuriſdictionem, eſt epiſcopalis. Cuſtodia namque eſt velut dięceſis, certis liminibus concluſa, in qua ſunt plures cōuentus cum ſuis Guardianis, qui nimirum omnes cuſtodi ſubduntur, qui eſt Prælatus ordinarius ſecūdum regulam Seraphici Patris noſtri Frāciſci: atq. ideo, ſicut Epiſcopus poteſt facere ſynodum ex Archipresbyteris, & parochis: ſic cuſtos poteſt celebrare capitulum cuſtodiale ex Guardianis ſuæ cuſtodiæ. Prouinciales vero in ordine Minorum habent poteſtatem iuriſdictionis ad modum Archiepiſcoporum. Nam ſicut Archiepiſcopi præſunt prouinciæ, in qua ſunt plures Epiſcopi ſubditi quodammodo Metropolitano Archiepiſcopo, ſic, eodemque modo Prouinciales Miniſtri præſunt Prouincię propriè dictæ, in qua ſunt plures Cuſtodes iuriſdictionem Epiſcopalem habentes, & diœceſim, vel cuſtodiam: qui ſane Cuſtodes ſunt ſubditi prædictis Prouincialibus. Ac tandem ſicut Archiepiſcopus, ſic etiam Miniſter Prouincialis de iure poteſt ad capitulum Prouinciale conuocare omnes cuſtodes, & Prælatos ſuæ Prouinciæ, atq. adeo Miniſtri Prouinciales ordinis ſacri Minorum ſunt magis propriè, & vere Prælati Prouinciales, quam reliqui aliarū Religionum, in quibus non ſunt iſtæ cuſtodiæ. Generales vero Miniſtri huius ſacri ordinis, habent authoritatem iuriſdictionis, ad modum Patriarcharum, vel Primatum. Nam ſicut Primas, qui ſolo nomine differt a Patriarcha (vt Anacletus *g* dixit in decreto) præeſt nationi, in qua ſunt plures Epiſcopi, qui ſunt Prælati prouinciales, ita Miniſter Generalis præeſt omni nationi, & ordini, in qua ſunt plures Prouinciales Miniſtri, & plures Cuſtodes, quos omnes poteſt cogere, & conuocare ad capitulum generale totius ordinis fratrum Minorum. Quare Seraphicus pater noſter Franciſcus ab Eccleſia merito vocatur Patriarcha pauperum, non ſolū quia inter omnes pauperes Euangelicos (præter Apoſtolos, & Diſcipulos Domini) primatum obtinuit; ſed quia fuit primus Generalis Miniſter Seraphici ordinis, habens iuriſdictionem Patriarchalē, ſupèr omnes fratres Minores, exiſtentes per omnes mundi nationes. Ex dictis colligitur, quòd ordo Minorum proprijſſimè inſtitutus eſt ad inſtar Eccleſiæ Catholicæ Romanæ. Nam ſicut tota Hierarchia Eccleſiaſtica conſtat ex parochis, Archipresbyteris, Epiſcopis, Archiepiſcopis, Patriarchis, & Primatibus, qui omnes Summo Pontifici ſubdūtur, ita Hierarchia Minorum conſtat ex confeſſoribus, qui ſunt velut presbyteri, ſeu parochi, & ex Guardianis, qui ſunt velut Archipresbyteri: et ex Cuſtodibus, qui ſunt vt Epiſcopi, et ex Prouincialibus, qui ſunt velut Archiepiſcopi; & ex Generalibus, qui ſunt velut Primates, & Patriarchæ: qui omnes Summo Pontifici Romano ſubduntur, non ſolum ex iure diuino, vt reliqui Chriſtiani, ſed etiam ex ſpeciali noſtræ regulæ inſtituto, tenentur omnes profeſſores illius, ſemper ſubditi, & ſubiecti eſſe pedibus ſanctæ Romanæ Eccleſiæ.

g c. prouincię. 99 diſt.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Guardiani, & eorum Vicarij ſint Prælati.

RESpondeo dicendo, Guardianos, & ceteros cōuentuum præfectos eſſe verè prælatos habentes dignitatem Eccleſiaſticam; & ſic poſſunt eligi iudices Apoſtolici. Nam in ordine Mendicantium Miniſter Generalis, & prior Prouincialis & conuētualis, etiam ſi non eligantur per diffinitorum authoritate Apoſtolica, ſunt tamē vere Prælati, vt colligitur ex iure, *h* non aūt vicarius Prioris, qui non habet iuriſdictionem ordinariam; ſed Priore mortuo, vel amoto, ſuperior videtur Prælatus; & idem videtur dicendum de vicario cōuentus, quando ſit Priore mortuo, vel amoto, vt ait Syluester. *i* Nota tamē, quòd mortuo Guardiano in noſtro ordine Minorū regularis Obſeruantiæ, ſtatim expirat eius vicarij iuriſdictio, prout in quæſtione de vicarijs latius dicemus in tertio tomo. Et ideo ſtatim vicarius tenetur ad prouincialem per literas recurrere, vt prouideat, interim tamen nullam habet vicarius authoritatem nec in foro exteriori, nec in foro conſcientiæ; ſed tantum præſidebit, ne tumultus fiat in conuentu; quod nimirum munus præſidendi,

h Gl. ca. exiuit de verb. ſign.
i Syl. ver. Prælatus. n. 2.

dendi, habent Vicarij in noſtra Religione ex vſu, & conſuetudine; non tamen quouſque prouincialis reſpondeat, poterit Vicarius abſoluere à reſeruatis, vel tenere capitulum, vel profeſſionẽ dare. Quod ego intelligo verum, niſi ipſi Vicarij in tabula capitulari, a Prouinciali, & definitoribus inſtituantur, licet tamen per talem inſtitutionem non efficiantur Prælati, ſed tãtum ſint vicarij ſuorum Guardianorum: ea tamẽ inſtitutio efficiet, vt mortuis Guardianis ipſis officio vicariorum fungantur ex præſumpta voluntate patrum ipſos expreſsè inſtituentium, nam quemadmodum morte Domini extinguitur iuriſdictio Auditorum, prout aduerſus Auẽdanum probat *a* Couarruuias, niſi Princeps ſpecialiter hos Auditores, ſiue Vicarios cõſtituerit, nã cum tunc ab ipſo Principe videantur iuriſdictionẽ habere morte dominorum eorum nõ extinguitur, neq; expirat iuriſdictio, prout tenet Guido, *b* Franciſcus Marcus, & Doctiſſimus Petrus Barboſa. Ita licet mortuis Guardianis expiret Vicariorum eorum iuriſdictio ſecundũ ius: hoc tamen non habet locum, quando ipſi Vicarij ſunt inſtituti à Prouinciali, & definitoribus: ab ipſo enim tunc habent iuriſdictionem. Aduerte etiam, quod Vicarij ſunt p̃lati in cõuentibus, qui propter paucitatem fratrũ nomine Guardianatus minimè appellãtur, ſed nomen Vicarij illis tribuitur; & per conſequens poſſunt nominari iudices conſeruatores; & de hoc latius in quęſtione de Vicarijs nobis agendum erit.

a Couarr. in præf. q. 4. n. 4.

b Guid. deciſ. 234. Marcus deciſ. 780. nu. 5. 1. p. Barboſ. in l. quia tale. ff. ſol. mat. nu. 94.

QVAESTIO XIII.

De Abbatibus & Abbatiſſis, quoad qualitatem legitimationis, in viginti quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæſtionem viginti quatuor quæruntur.

1. *Qui ſunt filij legitimi, et illegitimi.*
2. *Vtrum filij militum Ordinis D. Iacobi Calatraue, & Alcantara non habiti ex matrimonio ſint ſacrilegi.*
3. *Vtrum per ingreſſum Religionis tollatur illegitimatio, quoad ordines.*
4. *Quis ingreſſus Religionis tollat ipſo iure irregularitatem illegitimationis, quoad ordines.*
5. *Vtrum per ingreſſum Religionis approbatæ omnis illegitimitatis irregularitas tollatur, etiam quoad prælationes, et dignitates.*
6. *Quis poſſit diſpenſare cum Religioſis illegitimis ad prælationem.*
7. *Vtrum filius alicuius Religioſi poſſit diſpenſari, vt ſit prælatus in Religione, in qua ipſius pater habuit prælationem.*
8. *Vtrum genitus ex concubina, poſt cuius profeſſionem in Religione approbata pater eius matrem in vxorem duxit, indigent diſpenſatione, vt poſſit eſſe prælatus.*
9. *Vtrum iſta diſpenſatio poſſit fieri a dictis patribus congregatione intermedia.*
10. *Vtrum illegitimus diſpenſatus in ſeculo, vt beneficium curatum obtinere poſſit, poſtea Religioſus effectus, indigeat noua diſpenſatione, vt poſſit eſſe Prælatus regularis.*
11. *Vtrum diſpenſatus in Religione poſſit habere beneficium curatum.*
12. *Vtrum illegitimus factus Canonicus regularis Eccleſiæ Cathedralis poſſit eſſe Archidiaconus eiuſdem, ſine diſpenſatione Papæ.*
13. *Vtrum illegitimus per profeſſionẽ Religionis legitimatus poſſit eſſe vicarius, vel prouiſor alicuius Epiſcopi, ſine diſpenſatione.*
14. *Vtrum diſpenſatio illegitimorũ requirat cauſam.*
15. *Quæ cauſa requiratur ad huiuſmodi diſpẽſatio ẽ,*
16. *Vtrum electo illegitimo in prælatum diſpenſatio facta cenſeatur.*
17. *Vtrum ad hoc, vt valeat diſpenſatio, ſufficiat petere diſpenſationem illegitimorum in genere.*
18. *Vtrum Religioſus illegitimus poſſit eſſe definitor ſine diſpenſatione.*
19. *Vtrum illegitimi poſſint eligi Diſcreti ad capitulum Generale, aut Prouinciale.*
20. *Vtrum Religioſus illegitimus, poſſit eſſe ſine diſpẽſatione magiſter Nouitiorum, confeſſor Monialium, & Vicarius conuentus.*
21. *Vtrum Moniales illegitimæ poſſint eſſe Abbatiſſæ ſine diſpenſatione.*
22. *Quis poſſit cum Monialibus illegitimis diſpenſare, vt ſint Abbatiſſæ.*
23. *Vtrum prælati regulares poſſint cũ familiaribus illegitimis monaſteriorum diſpenſare, vt habere poſſint beneficium curatum, aut ſimplex.*
24. *Vtrum iſta diſpenſatio debeat fieri a dictis patribus, cum Generali, Prouinciali, aut intermedio Capitulo.*

ARTICVLVS I.

Qui ſint legitimi filij, & illegitimi.

Reſpondeo dicendo, quod legitimi dicũtur, qui a legitimo matrimonio geniti ſunt, deinde qui ex matrimonio in facie Eccleſiæ cum bona fide, ſaltẽ ex parte alterius coniugis celebrato ſunt geniti, eſto matrimonium propter occultũ impedimẽtũ fuerit nullum, vt conſtat ex iure *c* Canonico, & Partitarum, & tenet conſtanter Molina, Emanuel, Acoſta, & communis Doctorum ſententia. Immerito ergo doctiſſimus Soto aſſerere trepidauit, vt filij ſint legitimi, non ſufficere fidẽ bonã alterius tantum coniugis, nam ex iuribus citatis id ſufficere aperte colligitur. Quando autem in aliquibus euentibus bona fides in foro exteriori præſumenda ſit, aut non, diſputat Couarruuias, *d* optime autem, cum multis alijs, quos citat, aduertit Emanuel Acoſta, *e* filium genitum ex matrimonio in facie Eccleſiæ, ex parte alterius tantum coniugis bona fide celebrato, eſſe legitimum, etiam comparatione coniugis, qui impedimenti erat conſcius, idq; ad ſuccedẽdũ non ſolum ab inteſtato, ſed etiam ex teſtamento cum omnibus prærogatiuis filij legitimi. Aduertendũ tamen eſt, ꝙ non quæcunq; ignorantia efficit, vt iſta proles ſit illegitima, ſed tãtum ignorantia facti, & non iuris. Vnde affines, & conſanguinei, qui ſine diſpenſatione bona fide contrahunt matrimonium, ſcientes ſe eſſe affines, aut conſanguineos, ignorantes tamen affinitatem, & conſanguinitatem eſſe impedimentum iuris minime faciunt ſuã prolem legitimã, prout vltra ſupradictos patres aduertunt Sarmiento, *f* & Paleotus. In numerum etiam legitimorum veniunt filij nati ex ſoluto, & ſoluta, qui tempore conceptionis poterãt contrahere, ſi poſtea inter eos matrimonium contrahatur. Quod procedit etiam ſi pater in medio tẽpore aliam duxerit vxorem, & ea mortua accepit dictam ſolutam, ex qua concepit filios, in vxorẽ, prout tenet Bartolus. *g* *Dixi qui tempore conceptionis poterant contrahere.* Nam ſi non poterant contrahere propter aliquod impedimentum dirimens, non legitimabuntur dicti filij, ſi poſtea ſublato impedimento inter eos matrimonium contrahatur, prout reſoluunt *h* Couarruuias, Sarmiento, & Molina. Et eſt

c c. ex tenore, qui filij ſint legitimi, c. 1. eo. d. tit. l. 1. titul. 13. parti. 4. Molin. de primoge. lib. 3. c. n. 12. Acoſ. in ca. ſi pater. 1. par. ver. vxo. n. 2. fol. 31. Soto in 4. d. 41. ar. 4. ante 2. concluſ.

d Couarru. in epith. 4. pa. 2. c. 9. §. 1.

e Acoſt. ubi ſupr.

f Sarm. libr. 1. Select. c. 6. Paleo. de noth. ca. 10. num. 4.

g Bar. in l. eũ mihi decẽ. ſol. mat.

h Cou. ubi ſup. §. 1. nu. 30. Sar. vbi ſup. nu 8. Mol. vbi ſupr. lib. 1. c. 1 nu. 6

Digitized by Google

ſequens matrimonium contracta, habet locum, etiam ſi matrimonium fiat cum concubina in articulo mortis ad hunc effectum, vt filij nati ex ea reddantur legitimi, & ſint capaces magnæ hæreditatis etiam maioratus, prout reſoluunt Couarruuias, *a* Molina, Sarmiento, & Menchaca. Quod procedit, etiam ſi in hoc articulo contrahat matrimonium homo ita ſenex, & decrepitus, vt videatur impoſſibile, ipſum poſſe generare, prout reſoluit *b* Rojas, & affirmat, hãc eſſe opinionem magis communem Couarruuias. Expoſiti etiam legitimi cenſentur, ſecundum opinionem doctiſſimorum virorum, quã tenent Paleotus, *c* & Menochius, a qua non recedit omnino Salzedo. Vnde non videntur indigere legitimatione, et diſpenſatione, vt ad ſacros ordines promoueantur; nec etiam facti regulares videntur indigere diſpenſatione, vt ad prælationes regulares admittantur. Cum tamen circa hoc ſit varietas opinionum, conſultius erit, vt minime ad prælationes regulares admittantur, niſi cum eis prius ſecundum terminos priuilegiorum regularium diſpenſetur. Quantum autem ad eos, qui ſunt illegitimi, tria genera diſtinguit Innocentius *d* Tertius, videlicet, naturales, ſpurios, nothos, & manceres. Naturales filij de iure Canonico illi ſoli dicebantur, qui ex vnica concubina domi retenta, gignuntur, inter quẽ, & quam, tempore conceptionis, aut natiuitatis filij, nullum erat impedimentum ad legitime contrahẽdum, vt conſtat ex Iure. *e* Nothi dicuntur qui ex ſoluto, & ſoluta, inter quos poteſt contrahi matrimonium, procreati ſunt. Sed aduerte, quòd hi naſcuntur ex matre domi non retenta, & in hoc differunt a filijs naturalibus; ac ea de cauſa pater huiuſmodi filiorum non eſt adeo certus, ſicut pater filiorum naturalium; quo circa neceſſe eſt, vt pater recognoſcat eos vt ſuos, alioquin non reputabuntur illius, niſi id aliunde probetur ſufficienter, vt aperte colligitur ex legibus Hiſpaniarum. *f* Sed relictis multis alijs traditis circa hoc a Couarruuias *g* quantum ad noſtrum inſtitutum eſt aduertendum, quod de Iure Canonico vniuerſi hi omnes filij reputantur naturales, qui geniti ſunt ex parentib. inter quos tempore conceptionis, aut natiuitatis talium filiorum nullum erat impedimentum dirimens ad contrahendum. Prout iam dictum eſt in ſuperioribus, & tradunt Antonius Gomez, *h* & Pater Molina, qui aſſerit in ordinationibus Luſitanis id ipſum eſſe deciſum. Et vltra ſupradictas ſpecies illegitimorum aliæ adduntur, verbi gratia inceſtuoſi, qui nati ſunt ex affinibus, vel conſanguineis, & alijs, inter quos contracta eſt ſpiritualis, vel legalis cognatio. Alij vero dicuntur ſacrilegi, illi ſcilicet, qui nati sũt ab eis, qui votum ſolenne caſtitatis emiſerunt. Vtrum autem filij illegitimi militum ordinum Sancti Iacobi, & Calatrauæ ſint ſacrilegi, articulo ſequẽti diſputabitur.

a *Cou. vbi ſup. n. 10. Mol. vbi ſu. l. 2. c. 51. nu. 6. Sar. vbi ſup. c. 9. nu. 9. Mẽc. li. 3. cont. freq. c. 4. n. 4.*

Rojas in epit c. 1. 2. 20. & 22. Cou. vbi ſup. ca. 8. §. 2. n. 10.

c *Palu. vbi ſup. c. 3. n. 63. Menoc. de arb. l. 2. cen. 4. cau. 396. Salz. in pract. crim. c. 14. p. 35.*

d *Inno. 3. in c. niſi cũ pridem. §. perſona de renunc.*

e *Auth. quibus modis naturales efficiantur. §. ſi quis autẽ defunctus l. 3. ti. 11. p. 4.*

f *l. 11. Tau.*

g *Cou. vbi ſup. §. 4. nu. 6.*

h *Ant. Gomez in l. 11. Tau. n. 91. Mol. li. 2. diſp. 66. col. 934. lib. 4. tit. 71. in princ.*

ARTICVLVS II.

An filij illegitimi militum Alcantarenſium, et Sancti Iacobi de la Spada, necnon Calatrauæ, ſint ſacrilegi.

RESpondeo dicendo, quod filios prædictorum militum habitos abſque matrimonio, ex muliere ſoluta dicunt quidam (inter quos eſt Gutierrez *i* in ſuis practicis quæſtionibus) eſſe naturales. Nam cum hi milites libere poſſint hodie matrimonium contrahere abſque diſpenſatione ſpeciali, vt ſatis continetur in Bullis & conſtitutionib. Apoſtolicis ſuper hoc latis, præcipuè Pauli Tertij. Quæ habentur in definitionibus prædictorum ordinum: conſequens eſt, vt hi filij antea ab eis ſuſcepti, ex muliere ſoluta, cum qua, ſi velint, poſſint tunc temporis contrahere matrimonium ſunt naturales, ſi a patre cognoſcantur, vt tales iuxta terminos legis *K* Tauri, quam ait prædictus doctus vir eſſe ad hoc expreſſam attentis, & præſuppoſitis dictis Bullis.

i *Gutt. in ſuis pract. li. 3. q. 91. p. 245.*

K *l. 11. Taur.*

Sed contra ſupradicta obſtat, Nam prędictę Bullæ tantum concedunt prædictis militibus facultatem contrahẽdi matrimonium, & quod filii eorum in figura matrimonij habiti ſint legitimi, eiſq. ſuccedant, & ſic minimè loquuntur de filijs ab eis habitis abſque matrimonio; & debent ſeruare caſtitatem coniugalem, ergo caſus hic tanquam omiſſus remanere debet ſub diſpoſitione iuris communis, nempe quod non ſunt naturales, ſed ſacrilegi.

Huic obiectioni reſpondet Gutierrez, quod ex quo hi milites hodie libere poſſunt contrahere matrimonium, ex hac facultate, & libertate oritur, atque dependet naturalitas filiorum ante ſuſceptorum, ſicque non eſt caſus omiſſus, ſed potius prçuiſus per eam. Nam ad hoc vt ſint filij naturales, non requiritur, vt parentes eorum realiter contrahant matrimonium (tunc enim erunt naturales, & legitimi) nec quòd poſt natiuitatem eorum, parentes illud contrahant (quia tunc per ſubſequens matrimonium; efficerentur legitimi, prout ordinatur in Iure.) *l* Sed tantum deſideratur, quod poſſint, ſi velint, illud contrahere abſque diſpenſatione. Hæc Gutierrez.

l *c. tua qui filij ſunt legit.*

At licet hæc opinio, aliquando mihi placuerit, modo vero attentius conſiderata, mihi minime placere poteſt. Fateor enim hos milites, modo abſque diſpenſatione poſſe contrahere, ſi quidem cum eis iam eſt a ſede Apoſtolica diſpenſatum: at non eſt cũ eis diſpenſatum, vt non ſeruent caſtitatem coniugalem, ad quam ſeruandam ratione voti ſolennis aſtringuntur. Quę caſtitas coniugalis in hoc conſiſtit, vt neque ante matrimonium contractum, nec poſt ipſum contractum, poſſint accedere ad non ſuam, ſine eo, quod mortaliter peccet tranſgrediendo ſextum præceptum Decalogi, & votum ſolemne caſtitatis coniugalis. Vnde ſecundum omnes cognoſcendo aliquam non ſuam, tenentur confiteri prædictam circunſtantiam, ſcilicet quod votum ſolemne caſtitatis coniugalis in religione approbata emiſerint; cum hæc circunſtantia mutet ſpeciem peccati, ita vt ſacrilegium committant, vt doctiſſimus Ayalas teſtatur in libello, quem ſuper ordinẽ Diui Iacobi edidit. Quo ſuppoſito clare infertur, quod ſi committunt ſacrilegium, filij ab eis procreati non naturales, ſed ſacrilegi ſunt cenſendi.

Nec is obſtat, quod communiter dicitur, & pro cõtraria parte adducitur, quòd nati ex his qui tẽpore conceptionis, aut natiuitatis poſſunt cõtrahere, ſunt naturales. Nam reſpondetur, quod hoc intelligitur, quando poſſunt contrahere, & non tenentur aliquo ſolemni voto caſtitatis coniugalis, quo obligantur non accedere ad non ſuam. Et hic intellectus patet ex dicta lege Tauri, ibi. *Saluo ſi fuerẽ los hijos de Clerigos frayles, o freyles*, in hoc. n. claré ſtatuit, quod non ſunt filij naturales a ſupradictis procreati. Nec obſtat, quod in collectione noua legum *m* huius Regni, vbi tranſcribitur tenor dictæ legis nouæ, ſublata fuerunt illa verba, *o freyles*, & tãtum ponuntur cetera, nempe. *Los hijos de los Clerigos, o frayles, o de monjas*, non vero dĩ, *de los hijos de los frayles*. Quod ponderat Guttierez p̃ ſua opinione.

m *l. 7. ti. 8. li. 5. noua comp.*

At

Ait enim, quod ideo ſublata fuerunt dicta verba, quia cum hodie per diſpenſationem Papalem poſſint contrahere, iam eorum filij illegitimi, non ſacrilegi reputantur. Sed certè ego in ea ſum opinione, vt putem dicta verba, ideo ſublata fuiſſe, quia non erat neceſſarium, quòd apponerentur. Statuente enim ea lege, quod filij Religioſorum ſint ſacrilegi, conſequenter ſtatuerat, quod filij horum militum ſint etiam ſacrilegi, cum tales milites ſint verè Religioſi, prout probauimus ſup. *a* Et patet ex Bulla Alexandri Papæ, pro Religione Sancti Iacobi de Spata data, cuius tenor ſequitur.

a *Sup. hoc to. q. 1. artic. 6.*

Alexander Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei venerabilib. fratribus Archiepiſcopis, & Epiſcopis, et dilectis filijs Abbatibus, & vniuerſo clero, & populo, ad quos literæ iſtæ peruenerint, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Verſus Hiſpaniam, contra gentem nefariam Paganorum, ſurrexerunt de nouo viri Deum timentes, et zelantes legem Domini, videlicet. Fratres S. Iacobi, qui pro defenſione fidei Chriſtianæ ſe ipſos extremis periculis exponunt, & fines Chriſtianitatis ab incurſib. Paganorum induti lorica fidei, & multiplici ſuccincti virtute, tuentur. Horum vtiq. propoſitum in Domino digna gratiarum proſequimur actione, & ei a quo omne bonum procedit, adſcribimus, quòd temporib. noſtris, ſurrexit in partibus illis Religio, quæ Deo grata eſt, ſicut indubitanter credimus, & accepta, Chriſtianitati neceſſaria plurimum: cum hi, qui Religionē ipſam aſſumunt, ad hoc ſpecialiter, & præcipuè ſtudio totius ſollicitudini. elaborēt, vt inimicos Crucis Chriſti eo adiuuante confundant, & fines Chriſtianitatis verſus Hiſpaniam, ab eorum incurſib. protegant, et defendant. Vnde cum expediat vniuerſis, qui nomine Chriſtiano cenſentur, tā fortes athletas Chriſti propter Deum feruenti charitate diligere, & ſignum, quod geſtant in pectore, reuereri, per quod ad tuitionem fidei noſtræ ſe oſtendunt ſemper armatos; Rogamus vniuerſitatem veſtram, monemus, & hortamur in Domino, atque in remiſſionem veſtrorum peccatorum iniungimus quatenus, ſi quando aliquos prædictorum fratrū vos videre contigerit, eos pro charitate Chriſti, et reuerentia B. Iacobi cuius milites ſe eſſe fatentur, curetis benignè recipere, & eis humanitatis, & charitatis affectum propter Chriſtum humiliter exhibere. Vobis quoq. auctoritate, qua fungimur, arctius inhibemus, ne quis veſtrū eos in perſonis, vel reb. offendere audeat, quia cum nos eos & eorum domos, conſiderato Religionis ordine, quem ſumpſerunt ſub B. Petri, et noſtra protectione, pro noſtri officij debito ſuſcepimus, propter diuinam offenſam in contemptum Romanæ Eccleſiæ cederet ſi quid moleſtiæ, vel grauaminis a quolibet indebitè paterentur. Dat. Ferentis ij. nonas Auguſti.

Ex qua bulla, ibi *Religio*, & ibi, *cōſiderato Religionis ordine, quem ſumpſerunt*, clare colligitur hos milites Religioſos eſſe, & ita gaudent milites D. Iacobi, priuilegio capituli *b* (ſi quis ſuadente) tāquam perſonæ Eccleſiaſticæ, & conſtat ex varijs Bullis huic ordini, & alijs conceſſis, & tenent Nauarrus, *c* & Syluester, & Iacobus de Graffijs.

b *C. ſi quis ſuadente. 17. q. 4.*

c *Nauarr. de reddit. nu. 55. et 56. et in propug. nu. 15. Graff. li. 2. deciſ. aurearum num. 33.*

Ex his etiam colligitur, quòd filij horum militū, habiti ante matrimonium contractum ex copula cū aliqua ſoluta, cum qua poterant contrahere, etiam ſi de facto contrahant, non videntur legitimari per ſubſequens matrimonium cum dicta ſoluta contractum, ſolum. n. illi filij legitimantur per ſubſequēs matrimonium, qui ſunt filij naturales: at hi ſunt ſacrilegi contra votum ſolenne caſtitatis coniugalis habiti. Nam, vt dictum eſt articulo ſuperiori, filij adulterini, & inceſtuoſi, minime per ſubſequens matrimonium legitimantur, prout reſoluunt Couarruuias, *d* Sarmiento, & Molina. Verum eſt tamen, quod diuerſa eſt ratio adulterinorum, & inceſtuoſorum, quia hi habiti ſunt ab his, qui non poterant contrahere propter impedimentum dirimens, at filios dictorum militum præſupponitur fuiſſe habitos a mulieribus, cum quib. poterat matrimonium iniri.

d *Coua. in 4. p. 2. c. 8. §. 2. n. 30. Sar. lib. 5. ſelec. c. 6 Mol. de primogen. lib. 1. c. 2. nn. 6.*

ARTICVLVS III.

Vtrum per ingreſſum Religionis, tollatur illegitimatio, quoad ordines.

RESpondeo dicēdo, quod licet illegitimi apud ſacros Canones aliquibus inhabilitatibus afficiantur non propter eorum peccata, ſed ob parentum ſuorum incontinentiam, quorum veſtigia ſecuturos præſumptio iuris innuit: non defuerunt tamē ſpurij viri, literis, & ſanctitate præclariſſimi. Et Paleotus *e* refert multos, eos nominando, qui fuerunt Epiſcopi, Cardinales, & Pontifices, Reges, & Præclariſſimi viri, de quo etiam agūt Tiraquellus, & Rojas. Et Gambarus, *f* & Lambertinus Abbas, & Gomez diſputāt, vtrum poſſint eſſe Cardinales, & quòd poſſint eſſe, ſatis indicat quidam decretorum Canon. *g* Propter quod ius canonicum cum aliquib. diſpenſandum decernit, & priuilegia Apoſtolica concedunt, vt ad prælationes cum ipſis in Religionib. diſpenſetur, de quo articulo quinto latè agemus. Nunc autem quæritur, vtrum ſi efficiantur Religioſi, ipſo facto reddātur habiles, vt poſſint ſacris initiari. Et eſt ſciendum, quod Gregor. XIV. anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo, Pontificatus ſui anno primo, idibus Martij in quadam conſtitutione reduxit conſtitutionem Sixti V. contra illegitimos datam Romæ anno milleſimo quingenteſimo octuageſimo octauo Pontificatus ſui anno quarto, duodecimo Kalendas Nouembris, ad terminos iuris cōis, in hæc verba prorumpens. *Authoritate Apoſtolica tenore præſentium ad terminos iuris communis reducimus, et moderamur.* Vnde non eſt dubium, ꝙ prędicti illegitimi Religionē a Sede Apoſtolica approbatam profitentes, poſſint ſecundum *h* ius commune ad omnes ordines promoueri. Ingreſſus. n. Religionis tollit irregularitatem, ſicut ingratitudinem, prout in iure *i* decretum eſt, & reſoluit Soto. Vnde videtur non fuiſſe neceſſarium priuilegium Sixti Quarti, quod habetur in Compendio *K* priuilegiorum Mendicantium, quo conceditur Generali, & Prouinciali, Miniſtris, atq. eorum vicarij ordinis Minorum authoritas diſpenſandi cum fratribus dicti ordinis patientibus defectum natalium ex adulterio, ſacrilegio, inceſtu, & quouis alio nefario, & illicito coitu proueniente, quòd poſſint promoueri ad quoſcunq. ſacros Ordines, quod ipſum conceſſit etiam Eugenius Quartus congregationi S. Iuſtinæ, & habetur in priuilegijs montis Oliueti, *l* & refertur in Compendio priuilegiorum ordinis Ciſtercienſis. Nam in iure communi hoc habetur, & fruſtrà precibus impetratur, quod iure communi conceditur. Verum eſt tamen, quod Syluester *m* ait, quòd priuilegium continens ius commune, aliquid prodeſt, vel operatur: nam multi ſciunt talia priuilegia ius commune ignorantes, & plerumq. quia malè tuta ſeruantur, per priuilegia innouantur, prout in iure *n* habetur.

e *Paleot. de noth. c. 57. nu. 7. et c. 66. Tiraq. de nob. c. 15. ex nu. 31. Roias. de ſucc. cre. c. 25. a num. 18.*

f *Gambar. de of. et poteſt. leg. in later. li. 7. nu. 72. & n. 83. & n. 108. & 148. Lam. de iu. pet. 1. p. l. 2. nu. 11. ar. 7. q. prin. nu. 11. fol. 55. Abbas in c. per venerabilem n. 5. qui filij ſunt legitimi Gom. in reg. de trien. q. 2. poſt prin.*

g *Oſius. 56. diſ.*

h *Ca. 1. de filijs presb.*

i *19. q. vl. c. non liceat. Sot in 4. d. 25. q. 1*

K *Tri. diſp. § 12.*

l *Priuil. 50. f. 121. et priu. 52. f. 205.*

m *Sylu. verb. priu. q. 4.*

n *c. 2. de treg. & pace.*

ARTICVLVS IV.

Quis ingreſſus Religionis tollat ipſo iure irregularitates quoad ordines.

RESpondeo dicendo, quod triplex eſt Religionis ingreſſus, primus educationis, ſecūdus, probatio-

banionis, tertius profeſſionis. Olim enim, qui aſſumendi erant ad Religionem, educabantur prius in cœnobijs habitu honeſto ſeculari detento, vt multi canones affirmant. Nam ſecundum decretum Bonifacij *a* ingreſſuri Religionem per triennium educandi erant in monaſterio, antequam eis daretur habitus monachalis. Secundum verò decretum *b* Greg. per biennium educabantur: hodie vero nullus præfixus eſt terminus, nam tẽpus educationis arbitrariũ eſt, vt ait Gloſſa, *c* & experimẽto comprobatur. Ingreſſum verò probationis dicit eſſe vnius anni ſpatium poſt habitus ſuſceptionem, vt iura *d* decernunt, & Concilium Tridentinum confirmat. Ingreſſus vero profeſſionis eſt, quando tranſacto anno probationis Religioſi per ſolemnem profeſſionem ſe tradunt in manibus prælati. His ſuppoſitis opinio eſt Doctiſſimorum virorum, quòd non ſolum profeſſio, ſed etiam educatio Religionis tollit ipſo iure irregularitatem ad ordines ſuſcipiendos; & ideo Gloſſa, & communiter Doctores, ſimpliciter, & abſolutè dicunt, quod ingreſſus Religionis tollit irregularitatem illegitimationis, non coarctando ingreſſum ad profeſſionem, & hanc concluſionem videtur probare ius, *e* vbi dicitur, illegitimè nati ad ſacros ordines non promoueantur, niſi aut monachi fiant, vel in Congregatione Canonica regulariter viuentes, vbi nota, quòd illegitimus non ordinatur, niſi vt Religioſus fiat, vt apertè teſtatur author ſummarij in eodem iure dicens, illegitimus non ordinatur, niſi vt Religioſus fiat, & idem apertius dicit Vrbanus Papa, ſic inquiens: filios presbyterorum à ſacris miniſterijs remouemus, niſi aut in cœnobijs, aut in Canonica Religione, probati fuerint. Ecce quomodo non dicit Papa, quod debeant eſſe profeſſi, ſed probati tantùm, quod nimirum fieri poteſt per tempus educationis, idq. eſſe intelligendum, fauor Religionis probat. Nam cùm iſta decreta ſint conceſſa in fauorem Religionis, & nõ in fauorem illegitimorum, non strictè, ſed latè ſunt interpretanda. Scio tamen Sotum, *f* contrarium aſſeruiſſe; Nam dicit ſolùm Religioſum profeſſum illegitimè natum, poſſe abſque diſpenſatione ordinari: ſed ſuam aſſertionem non probat, & ideo, qua dicitur facilitate reijcitur. Cum Soto tenet Philippus Francus, cuius fundamentum eſt, nam alias poteſt eſſe fraus intrando Religionem, & ſacros ordines ſuſcipiendo, & ante profeſſionem exeundo; & ſic lex eſſet impoſita verbis contra iuris *g* diſpoſitionem. Sed reſpondetur, quod in eo caſu nulla erit fraus; nam ſi talis poſt promotionem recedat, erit irregularis ad ſuſcepti ordinis executionem: nam cùm fuerit reſpectu profeſſionis ordinatus, non ſecuta profeſſione per receſſum à Religione non illi ſuffragabitur ordo ſuſceptus, atque adeo abſque ſpeciali diſpenſatione non poterit adminiſtrare ſine peccato mortali. Vnde infertur extenſio ad priuilegium Clementis Quarti (de quo dicemus infra, hoc tomo) vbi dicitur, ꝙ Nouitij virtute priuilegiorum abſoluti a cenſuris, ſi à Religione ante profeſſionem retrocedant, in dictas cenſuras relabuntur. Hæc enim conceſſio, ſecundum dicta, videtur extendenda ad irregularitatem contractam ratione illegitimationis quoad ordines, vt ſcilicet Nouitius ab ea abſolutus per ingreſſum Religionis, retrocedens, in eam recidat. Huic autem noſtræ ſententiæ obſtant Angelus, *h* & Syluester dicentes, Nouitios non poſſe ordinari, etiam de prima tonſura, quòd nimirum probant ex ſolo capitulo, *Monaſterij, decima nona, quæſtione tert.a.* Ad quod reſpondetur, hoc capitulum non decernere, ne Nouitij ordinentur, vt euidenter conſtat literam legenti: ſed tantũ prohibet, ne ad Deum cõuerſi in monaſterijs ordinentur, ante biennium. Quæ nimirum diſpoſitio, per contrariam conſuetudinem vniuerſalem vacatã, ſecundum quam ante biennium ordinãtur, qui ad Deum in monaſterijs ſunt conuerſi. Vel melius reſpondetur, quod Nouitij nullibi prohibentur ordinari. Immo *i* Bonifacius Octauus ait, ꝙ infantes, qui non habent ætatem ad profitendũ, poſſunt ordinari, ſi Religionem intrent: ait enim, *nullus Epiſcopus, vel quiuis alius infanti, niſi fortè Religionem intraret, ſeu illiterato, ſed neque abſque ſui ſuperioris licentia, homini diœceſis alienę clericalem prǽſumant conferre tonſuram*, & hanc opinionem tenet expreſſe ibi Summator, & Gloſſa, *k* quæ nimirum diſpoſitio noſtram confirmat ſentẽtiam: atque adeo ſtando in rigore iuris, ſi illegitimus hodiè educaretur in cęnobio in honeſto habitu ſeculari animo Religionis habitum ſuſcipiendi, & profitendi, ſi a Prę-lato ordinis teſtimonium probatæ vitæ haberet, poſſet ſine aliqua diſpenſatione ordinari.

a c. ſi quis incognitus, 17 q. 2.
b c. monaſterij. 19. q. 3.
c Gloſ. in cap. Gonsaluus. 17. q. 2. verſ. vnius anni.
d c. Gonsal. 17. q. 2. Conc. Tri. ſeſ. 25. de reg. 15.
e cap. 1. de filijs presby.
f Soto in 4. diſ. 25. q. 1. artic. 3. Franc. in ca. is qui. de filijs presby. l. 6. nu. 11.
g c. commiſſa de elect. l. 6.
h Ang. v. nouitius n. 2. Sylu. v. religio n. 2.
i cap. nullus temp. ordin. l.
k Gl. ibi. v. infanti. et verb. intrare.

ARTICVLVS V.

Vtrum per ingreſſum Religionis approbatę omnis illegitimitatis irregularitas tollatur non ſolùm quoad ſacros ordines, ſed etiam quoad omnes prælationes, & dignitates.

RESpondeo dicendo, quòd ferè omnes iuris Canonici interpretes, inter quos eſt Gloſſa *l* Panormitanus, & alij, quos refert & ſequitur Nauarrus, reſpondent negatiuè; quibus etiam nonnulli Theologi conſentiunt, vt doctiſſimus Sotus. *m* At ſecundum venerationem & obſequium ſactũ Religionum, quæ his temporibus ab hæreticis acerrimè infeſtantur, ſtatuitur concluſio in hũc modum, profeſſio ſolemnis approbatę Religionis eſt vera legitimatio, non ſolùm iure humano, ſed etiam iure diuino introducta, qua omnino filij illegitimi ipſo iure idonei ſunt ad omnes dignitates, & prælaturas Eccleſiaſticas, & Epiſcopatus, ac ſi ex legitimo eſsẽt procreati matrimonio.

Hanc opinionem tenet Gloſſa *n* celebris, & probatur in quadam Authentica, *o* in qua dicitur, ꝙ monachatus omnem abſtergit maculam. Ex quib. verbis nõnulli inferũt, vt notat Nauarrus, *p* quòd non ſolum tollitur illegitimitas, ſed etiam irregularitas homicidij voluntarij, & bigamiæ: hoc tamen non credo verum, vt ſuo loco dicetur. Tantũ enim illa verba ſunt intelligenda de illegitimatione, quę eſt propriè macula, cũ ſit infamia iuris. Ceterę vero irregularitates, nõ ſunt propriæ maculæ, & ideo per Monachatum non tolluntur. Hanc noſtram opinionem tenent omnes ferè iuris Cęſarei interpretes aſſerentes filium illegitimum legitimari ipſo iure per profeſſionem Religionis approbatæ, inter quos eſt Guillelmus de Cunno, Bald. Felinus, Iaſon, & alij, quos refert Couarruuias, *q* & quãuis recedat ab ipſis; fatetur noſtram opinionem eſſe communem, fundamentum autem eorum eſt argumentum de minori ad maius. Nam per oblationẽ Curiæ ſecularis inquiunt legitimari filios illegitimos: ergo per oblationem ad curiam ſpiritualem multò fortius debent filij illegitimi legitimari.

Pro hac ſententia facit Bartolus, & Ludouicus Romanus, quos refert, & ſequitur Ciſuentes, *r* aſſerentes, quòd filius illegitimus naturalis factus monachus legitimatur quoad ſucceſſionem ab inteſtatio:

l Gl. in c. fin. de filijs presby. Panor. in cap. 2 de apoſtatis. Nau. in c. non dicatis nu. 92.
m Sot. in 4. diſ. 25. q. 1. art. 3.
n Glo. in c. cum dignitate de ſu dic.
o Authent. de monac. collat. 1. in princ.
p Na. in c. non dicatis n. 92.
q Cou. de ſpon. 2 p. c. 8. nu. 4.
r Ciſuentes in l. 10. l. u.

Digitized by Google

ſtato, ergo multo magis quoad prælationes, cum ſucceſſio in hæreditatem ſit ſtrictior, difficilior, & iuri magis repugnans, quam habilitas Religioſi illegitimi, ad Prælaturas. Diximus, iure diuino, hanc concluſionem probari, quòd in hunc modum demonſtratur. Nam difficilius eſt tollere vincula matrimonij rati, non conſummati, quam illegitimitatem tollere: quia matrimoniale vinculũ inductum eſt iure diuino; illegitimitas verò non niſi iure humano: ſed profeſſio Religionis (vt omnes Theologi dicunt) iure diuino vinculum matrimonij dirimit, prout dicemus in quæſtione de matrimonio: ergo eodem iure diuino dirimit illegitimitatem. Aliæ rationes adducuntur pro iſta parte, ſed has adduxi in ſacræ Religionis honorem, & reuerentiam. At me omnino non conuincunt; omnes enim rationes adductę ſunt argumenta topica. Et pro contraria parte eſt quoddam decretum, *a* cui difficillimè reſpondetur; & inueni Eugenium Quartum conceſſiſſe monachis congregationis Sanctæ Iuſtinæ, per profeſſionem regularem tolli eorum illegitimationem, nõ ſolum quoad ordines, ſed etiam quoad prælationes obtinendas; & in dubio cẽſendum eſt, priuilegium aliquid contra, vel præter ius commune concedere. Præterea Gregorius Decimus quartus in quadam conſtitutione moderante conſtitutiones Sixti Quinti, felicis recordationis contra illegitimos Regulares promulgata decernit, legitimationem Regularium quoad dignitates, & prælationes, debere fieri cum Capitulo generali, aut prouinciali, ſeu intermedio, & non alias: de qua conſtitutione ſtatim in ſequentibus nobis erit ſermo. Ex quibus verbis clarè conſtat, ipſos illegitimos modo non fieri legitimos, quoad Prælationes, per profeſſionem in Religione approbata. Et aduerte, quòd hoc procedit, etiãſi defectus natalium ſit occultus, prout reſoluunt Nauarrus, *b* Soto, & Couarruuias. Vnde filius presbyteri natus ex muliere coniugata ita occultè, quòd non poſſit probari, niſi ex dicto ipſius mulieris, huius ſpeciei irregularis cenſetur, prout ait Nauarrus, *c* & reſoluit Corduba contra Caſtro, & ſic, vt ſit prælatus, neceſſariũ eſt, vt cum ipſo diſpenſetur. Verum eſt tamẽ, quòd ſi cogatur prælationem acceptare, & ſine ſua, & ſuorum infamia, non poteſt petere diſpenſationem, poteſt dictam prælationem acceptare.

a *ca. 1. de filijs presbyt.*

b *Nau. in c. nõ dicatis. nu. 60. Soto in 4. d. 25. q. 1. art. 3. Cou. de ſponſ. 2. p. ca. 8. num. 4.*

c *Nau. vbi ſu. n. 192. Cord. l. 1. quæſtionum q. 35. p. 279. ec. ver. ex dictis Caſ. de leg. pęn. li. 2. c. vl. cõc. 3.*

ARTICVLVS VI.

Quis poſſit diſpenſare cum Religioſis illegitimis ad prælationem.

RESpondeo dicendo, quod ſecundum ius *d* cõmune intellectum ſecundum opinionem Couarruuias in ſuperiori articulo allegatam, ſolus Papa poteſt in hoc diſpenſare. Nec Concilium Tridentinum *e* in hoc aliquam facultatem Epiſcopis conceſſit. Licet enim definierit, quod *liceat Epiſcopis in omnibus irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus (excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis alijs deductis ad forum contentioſum) diſpenſare*, non tamen poſſunt in hac irregularitate diſpenſare. Nam facultas Concilij Tridentini eſt reſpectu irregularitatis, & ſuſpenſionis ortæ ex delicto occulto ipſius irregularis, vel ſuſpenſi, at irregularitas illegitimitatis non nata ſuit ex delicto illegitimi, ſed ex delicto ſuorum parentum. Verum eſt tamen, quod Sixtus IV. *conceſſit hoc generali, & prouincialibus fratrum Minorum, eorumque vicarijs, quod ſcilicet poſſint in hoc caſu diſpenſare cum fratribus dicti ordinis Minorum, defectum natalium patientib. ex adulterio, ſacrilegio, inceſtu, & quouis alio nefario, & illicito coitu proueniente, necnon cum his, qui ex quauis cauſa, præterquam homicidij voluntarij, Bigamiæ, et membrorũ mutilationis, irregulares forent, poſtquam ordinem ipſum profeſſi fuerint, diſpenſare, vt defectu, et irregularitate huiuſmodi non obſtantibus, irregulares ipſi ad quoſcunque etiam ſacros ordines promoueri, & in illis etiam in altaris miniſterio miniſtrare, quod tam ipſi irregulares, quam defectum natalium patientes prædicti ad quaſcunque adminiſtrationes, & officia dicti ordinis eligi, recipi, & aſſumi, illaq. gerere, & exercere liberè, et licitè valeant.* *f* Idemq. conceſſit idem Sixtus IV. miniſtro generali, & Priorib. conuentualib. ac eorum vicarijs ordinis fratrum Prædicatorum, prout habetur *g* in libris Ordinũ. Quod ipſum ſpecialiter conceſſum inueni ordini S. Hieronymi, & alijs Religionib. monachalib. vt patet ex traditis in Compendio ordinis Ciſtercienſis, & ordinis D. Hieronymi, & in *h* libro priuilegiorum congregationis *dos Loys* nuncupatę, impreſſo Oliſiponę. Hęc tamẽ authoritas ſublata fuit poſtea a Sixto V. Pontifice maximo in duab. conſtitutionibus contra illegitimos editis: quarum vna modificans, & declarans primam, habebat diſpenſationes, quæ ab ipſis Prælatis, prædicta authoritate Apoſtolica, emanarunt etiam ante dictas conſtitutiones, eſſe irritas, & nullius valoris. At *i* Gregor. XIV. prout dictum eſt, ſupra, dictas Conſtitutiones benignitate Apoſtolica eſt moderatus, *Statuendo, vt omnes diſpenſationes, et habilitationes vigore priuilegiorum, ſeu indultorum Apoſtolicorum cuiuis ordini, Religioni, Monaſterio, aut Congregationi, eorumve ſuperioribus in genere, vel in ſpecie, conceſſorum, quæ tempore conſtitutionum Sixti V. & non ſub illis, & alijs reuocationibus, comprehenſa erunt, per quoſcunque eorum ſuperiorum factas, in priſtinum ſtatum, et validitatem, in quib. ante ipſas conſtitutiones exiſtebãt, reſtituit, & reintegrauit: volens (eiſdem conſtitutionib. non obſtantibus) & ſtatuens, licere Generali, aut Prouinciali ſingulorum ordinũ, aut congregationum aut hoſpitalium, ad quos dicta diſpenſatio ſpectat, iuxta tenorem indultorũ, & priuilegiorum Apoſtolicorum eis conceſſorum, quæ modo vſu recepta, nec alias ſub vllis reuocationibus cõprehenſa ſunt, vt præfertur in hac parte reualidans, cum illegitimis, quos alias dicti Generales, aut Prouinciales, cum generali, prouinciali, ſeu intermedio Capitulo, & nõ alias, ſuffragantib. meritis, dignos iudicauerint, ad honores, gradus, et dignitates obtinendas, diſpenſare, ac diſpenſationes huiuſmodi, pro tempore ita factas, & inde ſecuta quæcunq. antea valere, et tenere, perinde ac ſi dictę conſtitutiones nõ emanaſſent.* Hęc Greg. XIV. Ex qua conſtitutione concluditur, per eam, quoad modum diſpenſandi cum illegitimis, eſſe prælatis Regularib. reuocata priuilegia, quib. ipſis concedebatur abſolutè facultas diſpenſandi cum illegitimis ad prælationes obtinendas, & poſſidendas: de quib. habetur in libris *K* priuilegiorum Apoſtolicorum, præſertim in compendiò Mendicantium, & in compendio ordinis D. Hieronym. & in compendio ordinis Ciſtercienſis, & in compendio ordinis Societatis Ieſu. Nam dictæ diſpenſationes, iuxta conſtitutionem Gregorij XIV. non poſſunt fieri a Generalibus, & Prouincialibus vt antea poterant; ſed debent neceſſario ab ipſis fieri cum generali, ſeu prouinciali, ſeu intermedio capitulo. Ex quibus euidenter infertur, quòd Priores conuentuales, & eorum vicarij non poſſunt modo dictam diſpenſationem facere, ſicut per Sixtum Quartum dictis Prioribus, & ſuperioribus ordinis Prædicatorum fuit cõceſſum. Nam modo Gregorius XIV.

huc

d *cap. 1. de filijs presb.*

e *Concil. Trid. ſeſſ. 14. ca. 7. & ſeſſ. 24. ca. 6. de reform.*

f *In 1. impr. f. 6. & in 2. fol. 144. conc. 252.*

g *In 2. impr. f. 246. conc. 575.*

h *Habetur in dict. lib. fol. 9.*

i *Sup. art. 4.*

k *Habetur in comp. Minor. ti. vt diſpenſ. §. 12. & 13. & in comp. ord. D. Hier. tit. diſpẽ. in defectu natalium. §. 1. & 2. p. 146. et 147. & in compen. Ciſter. ti. diſpẽ. §. 13. 14. & in comp. Societ. ti. diſpen. §. 1. et 2.*

Digitized by Google

hoc ſolùm Generalibus,& Prouincialibus commiſit cũ ſupradicta moderatione. Et,vt aduertit Collector *a* priuilegiorum Mendicãtium,quod ſupradicta authoritas apud dictos patres nunquam fuit in vſu,quantum ad ſuperiores:& ideò idem eſt, ac ſi non fuiſſet conceſſa.Secundò infertur, quòd per ingreſſum Religionis non remanent illegitimi,diſpenſati quoad prælationes ; & ſic eſt reuocatum priuilegium *b* Eugenij IV.hoc concedens congregationi Sanctæ Iuſtinæ.

a *Collect.in cõ. Mend.titu.diſpen.§.13*

b *Habet.in cõ. Ciſterc.tit. diſpenſa.§.15.et tit.natalium de fectus.*

ARTICVLVS VII.

Vtrùm filius alicuius Religioſi poſſit diſpenſari, vt ſit prælatus in Religione, in qua ipſius pater habuit prælationem.

RESpondeo dicendo,quòd filij illegitimi,& naturales præsbiterorum, nempe geniti ab his, qui vxore mortua presbyteri, aut Religioſi facti ſunt,poſſunt prouideri de beneficio, aut prælatione iure communi in Eccleſijs ſuorum parentum, iuxta ea,quæ notantur in iure; *c* & poſſunt prouideri de paterno beneficio,& prælatione, quam ipſorum parentes antea tenuerunt, dummodò id beneficium immediatè non fuerit à patre poſſeſſum, iuxta ea,quæ *d* ſacri Canones decernunt.Et hoc vt euitetur ſucceſſio in beneficijs Eccleſiaſticis, prout commendant ſacra decreta; *e* & ita iudicatum fuiſſe,tradit Petrus Gregorius. *f* Dubium autem eſt,vtrum id ipſum debeamus dicere de filijs Religioſorum habitis poſt profeſſionem ſolennem. Vtrum ſcilicet ipſi cum diſpenſatione poſſint eſſe prælati in Religione,vbi eorum parentes prælationes habuerunt;& videtur,quòd non.Nam Gregorius XIV.in ſua conſtitutione concedens,vt illegitimi ad Religionem admittantur,addit, *dummodo tamẽ filius illegitimus in Religione,in qua pater ſuus ante ſiue poſt natiuitatem dicti filij profeſſus fuerit,nõ admittatur,quod expreſsè*,ait,*prohibemus*. Ex quib. verbis videtur dicendum,quòd ſi huiuſmodi illegitimi ad Religionem admittantur,& de facto in ea profiteantur,licet eorum profeſſio valeat(prout in noſtra ſumma *g* concludimus)non tamen poſſint eſſe Prælati in Religione; vbi ipſorum parentes prælationes habuerunt,ſaltem viuentibus ipſis parentibus. Et confirmatur ex decreto Conc. *h* Tridentini, vbi dicitur, quòd *non liceat filijs clericorum illegitimis,in Eccleſijs,vbi eorum patres beneficium aliquod Eccleſiaſticum habent,aut habuerunt, quodcunque,etiam diſſimile beneficium obtinere*.His tamen non obſtantibus reſpondeo,virtute priuilegiorum poſſe Prælatos cum ipſis diſpenſare,vt ſcilicet poſſint eſſe Prælati in Religione,vbi parentes eorum prælationem aliquam obtinuerunt.Neque his obſtat,quòd Gregorius XIV. expreſsè prohibuerit,eos ad Religionem admitti:nam reſpondetur, quòd imò ex hac conſtitutione colligitur contrarium: in ea enim conſtitutione inter alia duo decernuntur. Primum eſt,quòd illegitimi admittantur; & hoc prohibet caſu, quòd ipſi illegitimi fuerint filij Religioſi,prout dictum eſt. Secũdum, decernit,quòd Prælati Regulares poſſint diſpenſare cum ipſis illegitimis,vt ad prælationes admittãtur,& non prohibet hoc reſpectu illegitimorum filiorum Religioſorum: vt ſcilicet non poſſit cum ipſis diſpenſari virtute priuilegiorum, vt habeant prælationes, quas ipſorum parentes obtinuerunt, Vnde clarè colligitur, in hoc ſecundo decreto illimitatè Summum Pontificem fuiſſe locutum, & generaliter eſſe intelligẽdum: ſi enim limitatè vellet intelligi,id expreſsè prohiberet, ſicut prohibuit in primo decreto.Neque obſtat Conc. Tridentin. Nam reſpõdetur,quòd loquitur de Eccleſiaſticis, & non de Regularibus,& cum ſit lex pœnalis,non debet extendi ad caſum ſimilem: argumentũ enim à ſimili in legibus pœnalibus non valet, prout tradit Gloſſa *i*,& reſoluit doctiſſimus Caſtro. Dixi, *in Religione*, nam Generales;& Prouinciales non videntur poſſe diſpenſare cum capitulo cum illegitimis fratribus, vt poſſint habere eaſdem prælationes,quas parentes eorum aliquando habuerunt in aliquo monaſterio,ſi tales ſunt geniti à dictis parentibus,cum eſſent presbyteri,clerici,aut Regulares,prout ordinauit Clemens Septimus.Cuius conſtitutionis tenorem tradit Nauartus,*K* quam conſtitutionem non video quoad hoc,eſſe reuocatam. Et vltrà,ſupra poſitam reſponſionem, ad Conciliũ Tridentinum reſpondetur aliter,ſcilicet, quòd Cõcil.Trid.ſolùm prohibeat, quod filij illegitimi ſint Beneficiarij in Eccleſijs,vbi parentes eorum beneficium obtinuerunt.At nos hic dicimus,filios illegitimos poſſe habere prælationes in Religione, vbi parentes eorum profeſſi ſunt,non autem in monaſterijs,vbi prælationes habuerunt.

c *cap.ad hoc de filij. presb.*

d *c.ex trãſmiſſa de filijs preſby.et c.præſentiũ eodem ti.*

e *c. conſtitutus c.quoniã ad extirpandas eod. tit.*

f *Greg. lib. 14. ſyntag.iur.c.6. nu.33.& 34.*

g *In ſum. 2.p. c.4.ti. Nouitijs, pag.9.*

h *Conc. Trid. ſeſſ.25.de reforma.c.15.*

i *Glo.in c.in pœnis,de reg. iur. lib.6.Caſ.de legib.pœn.lib. 1. c.7.fo.58*

K *Nau. in c.ſi quando, de reſcrip.ex ca.21. nu.2.*

ARTICVLVS VIII.

An genitus ex concubina,poſt cuius profeſſionem in Religione approbata pater eius matrem in vxorem duxit,indigeat diſpenſatione,vt poſſit eſſe Prælatus.

RESpondeo dicendo,quòd aut iſte effectus Religioſus prælationem obtinuit,antequam pater illam vxorem duxiſſet, & tunc diſpenſatio requiritur: illo enim tempore illegitimus eſt,& ſic ius ei reſiſtit,ne etiam ſi Religioſus ſit,Prælatus effici poſſit,iuxta notata per Bartolum, *l* & Aymon. Nam tempus datæ prælationis inſpici debet, an quis ſit inhabilis: vt tradit Gigas. *m* Aut iſte poſt ſubſequens matrimonium contractum ex concubina prius natus, prælationẽ aſſequitur (& licet ſint variæ opiniones) veritas tamen eſt,quòd diſpenſatione nõ indiget.Hic enim vere legitimus effectus eſt iuxta *n* gloſſam,quam ſequitur Abbas,& Quintilianus Mandoſius,& tempus datæ prælationis inſpici debet,quando iudicatur, an quis ſit habilis, aut inhabilis ad eam.

l *Bar.in l.ſi conſtãte,§.quoties. n.7.ff.ſol.mat. Aymon. conſi. 16.nu.8.ver.reſpondeo quod regula.*

m *Gig.de penſio.q.22.nu.19.& ſeq.*

n *Gloſ.in c.tanta, qui filij ſint leg.et ibi Abb. co.2. Mãd.de ſign.gratia tit. ſuper defectum natal.f.81.pag. 1.col.1*

ARTICVLVS IX.

Vtrum iſta diſpenſatio poſſit fieri à dictis fratribus in congregatione intermedia,in ordine Minorum.

RESpondeo dicendo,quòd Gregorius Decimus Quartus in ſua conſtitutione ordinauit,vt iſta diſpenſatio fieret à Generalibus, aut Prouincialibus,cum generali,aut prouinciali, ſeu intermedio capitulo. Vnde cùm congregationes intermediæ, in noſtra Religione, habeant vim capituli intermedij,prout ordinatum eſt, in ordinationibus generalibus *o* Toletanis,authoritate Apoſtolica confirmatis,& regula ſit vulgaris inter Iuriſperitos,quod ſubrogatus debet ſapere naturam eius, cui ſubrogatur, videtur aſſerendum, quòd dicta diſpenſatio poteſt fieri à Generalibus,& Prouincialibus in con-

o *Ord. Tol.c.8 de c.fratrum.*

Digitized by Google

in congregatione intermedia, cum ſubrogetur in locum capituli intermedij. Ad cuius rei explicationem notandum eſt, capitulum intermediũ, aut cõgregationem intermediã in noſtra Religione Minorum diſtingui, & differre. Ad capitulũ enim intermedium vocantur omnes congregationis vocales, in quo noui definitores eliguntur, & vocales, in diſcretorio agunt de rebus concernentibus ad regimen totius congregationis, quæ in definitorio cum conſilio patrum ſolent definiri. Sed ad congregationem intermediam non vocantur vocales: ſiquidem in ea non eliguntur definitores, ad prouidendum, & definiendum ea, quæ in capitulis ſolent in definitorio prouideri, & definiri, & ita ſeruatur in noſtra Religione. Secundo notandum eſt, quòd in noſtra Religione ad diſpẽſandum cum illegitimis, vt poſſint eſſe prælati, non petuntur ſuffragia vocalium in diſcretorio, ſed patrum prouinciæ in diffinitorio. Verum tamẽ eſt, quod aliqui patres doctiſſimi, & in cauſis Religionum maxime verſati, contrariam auſi ſunt tenere opinionem, attentis verbis conſtitutionis Gregorij Decimi Quarti: contra quos in præſentiarum nobis eſt ſermo. Quibus ſic prælibatis, dictam diſpenſationem, in congregatione intermedia fieri poſſe, concludam. Licet enim inter congregationem intermediam, & capitulum intermedium ſit differẽtia (prout dictum eſt in primo notabili) attamen quantum ad diſpẽſationem hanc concedendam, exiſtimo, nullam eſſe differentiam, cum hæ diſpẽſationes non fiant ſuffragijs vocalium in diſcretorio, ſed patrum congregationis in definitorio. Et eandem vim habet definitorium capituli intermedij, quam habet definitorium congregationis intermediæ iuxta dictas cõſtitutiones. Sed his videtur obſtare conſtitutio Gregorij Decimi Quarto: non enim dicit, quòd iſta diſpẽſatio fiat à miniſtris Generalibus, aut Prouincialibus in generali, aut prouinciali, ſeu intermedio capitulo (ſi enim hoc diceret, ipſi conſtitutioni ſatisfieret, ſi huiuſmodi diſpenſatio daretur iuxta modum ſupradictum, in congregatione intermedia) ſed ait, quod dicta diſpenſatio a dictis Miniſtris fiat, cum generali, prouinciali, ſeu intermedio capitulo. Quæ dictio, *cum*, denotat, quod cum capitulo intermedio debeat tractari, & de numero ipſius non ſolũ ſunt definitores in definitorio, ſed etiam vocales in diſcretorio. Nam huic rationi reſpondetur, quod cũ hic agatur de legitimatione fratrum, quæ illegitimationem occultiſſimam aliquando præſupponit, cuius reuelatio aliquando in infamiam, & maximũ ſcandalum vergit: non eſt credendum, Summum Pontificem velle in diſcretorio vocalium de cauſis ipſius legitimationis tractari: cum in dicto diſcretorio ſæpe ſæpius congregentur in vnum vocales in magna quantitate non ita circunſpecti, ſicut decet ad ſeruandum ſecretum. At in definitorio patres in minori numero congregantur, & in prudentia, & confidẽtia præclariores, de quorum taciturnitate magis confidendum eſt. Et ſicut verba ſecũdum cõditionem perſonæ intelligi debent, ad quã diſpoſitio refertur (vt dicitur in iure) *a* ita verba ſũ pradicta, cum Generali, Prouinciali, & intermedio capitulo debent intelligi iuxta diſpoſitionem negotij, quod committitur peragendum. Nam verba legis ſunt intelligenda ſecundum ſubiectam materiam, prout notatur in iure. *b* Hoc autem negotium, in multis caſibus, magnum requirit ſecretum. Præterea, licet prædicta diſpenſatio debeat fieri cum capitulo generali, &c. id eſt cum maiori parte Capituli, prout in iure *c* definitur. illa tamen dicitur maior, & ſanior pars capituli, quæ nititur maiori ratione, & pietate, prout tradit Syluester *d* allegãs ad hoc pulchram deciſionem cuiuſdam canonici decreti, D. Auguſtini *e* ad Caſulanũ. Et certe iure communi receptum eſt, vt pro cauſarum varietate in quibuſdam ad numerum tãtum: in alijs præter numerũ, etiam ad virtutem meriti, ſit reſpiciendum, prout tenẽt Abbas, *f* Felinus, Paleotus, & Marcus Antonius Cuccus: & nemini dubium eſt, definitorium propter eius authoritatem maiori præſumi, & niti ratione, & pietate, præſertim in hoc caſu; cum in eo debeat agi de moribus, & qualitatibus ipſius illegitimi, qui magis patent patribus congregationis, quam vocalibus diſcretorij, vt patet intuẽti. Neque ex hoc debet quis inferre, quòd huiuſmodi diſpenſationes poſſunt fieri in alijs congregationibus, quæ ſæpe ſæpius fiunt congregatis in vnum Patribus prouinciæ ad eligẽdum aliquem in Guardianum, aut alia peragenda, cum in his congregationibus ita congregentur in vnum prædicti patres, ſicut conueniunt in vnum in congregatione intermedia. Nam huic rationi facillimo negotio reſpondetur; maximam eſſe differentiam inter has congregationes, & congregationem intermediam. Nam congregationes ſupradictæ nõ ſubrogantur in locum Capituli intermedij. At congregatio intermedia ſecundum conſtitutiones generales Ordinis authoritate Apoſtolica factas ſubrogatur in locum Capituli intermedij, non ſolum ad eligendum, ſed etiam ad decidendum, & definiendum, & ideo nil mirum, quod in ea, & non in alijs congregationibus poſſit fieri ſupradicta diſpẽſatio. Nam ſubrogatum (vt eſt notum in iure) dẽt ſapere naturam illius, in cuius locum ſubrogatur. Huic opinioni ſubſcripſerunt inter alios duo grauiſſimi patres huius vniuerſitatis Salmanticenſis; primus, doctiſſimus, ac Reuerendiſſimus pater frater Franciſcus Cumel, magiſter ſacræ Theologiæ, & huius almę vniuerſitatis publicus profeſſor, & Generalis totius Ordinis a Mercede: ſecundus eſt doctiſſimus Doctor magiſter meus Martinus a Buſtos in cathedra decretorum iubilatus; & nunc ſereniſſimi, & Catholici Regis noſtri Philippi in Pintiana cancellaria meritiſſimus Conſiliarius.

a l penultim. §. Equitii. ff. de uſu & habitatione.
b c. intelligentia de verb. ſignif. l. ſi vno. §. 1. ff locat.
c capit. cum in cunctis de his quæ fiunt a maiori parte.

d Syluestr. in Sum. tit. de ca. nume. 2.
e c. Sane quippe. d. 6.
f Abb. in capi. eccl. col. 2. num. 9. & 14. de ele. Fel. in cap. cum omnes de conſt. num. 17. & 19. Paleoto de ſacr. conſiſt. conſ. p. 5. q. 5. pag. 261. lit. C. Cuccus lib. 4. maior. inſtit. tit. 1. de electio. ar. n. 122. vſque ad num. 264.

ARTICVLVS X.

An illegitimus diſpenſatus in ſeculo vt beneficium curatum obtinere poſſit, poſtea Religioſus factus indigeat noua diſpenſatione, vt poſsit eſse Prælatus Regularis.

RESpondeo dicendo, circa hoc duas eſſe opiniones contrarias. Prima eſt affirmatiua Nauarri *g* tenentis, noua diſpenſatione indigere, quæ ſequenti ratione videtur probari; nam diſpenſationes ſunt ſtricti iuris, & ſtricte ſunt interpretandæ, iuxta tradita à quadam gloſſa *h* quã probant Andreas Butrius, Abbas, Angelus, & late Pariſius; & ſic ſunt intelligenda ſecundum ius commune, vt illud minus lædant, quam fieri poſſit, prout tenent Abbas, *i* & Geminianus. Neque in diſpenſationibus licita eſt extenſio, etiam ad caſum maiorem rationem habẽtem, prout tradunt Doctores *k* cum Abbate. Et cõfirmatur, nã licet fiat extenſio de maiori ad minus, (prout dicitur iure) *l* propter odium tamen diſpenſationis diſpenſatio cum Monacho ad beneficium curatum non ſe extendit ad beneficium ſimplex, prout tenent Ioannes Andreas, *m* & Felinus, & diſpenſatus, vt poſſit habere beneficium curatum, nõ poteſt habere dignitatẽ, prout ait Geminianus, *n* &

g Nau. libr. 4. conſ. ti. qui filii ſint legitimi cõſil. 2. in 1. impr.
h Gloſ. in ca. ordin. de off. ordi. li. 6. And. Butr. et Abb. in c. de multa de praben. Ang. conſ. 374. non eſt dubium n. 4. verſ. et maxime hoc credo Par. conſ. 88. quod ſent. n. 20. libr. 4.
i Abb. in d. ca. de multa nu. 4. Gem. conſ. 47. nu. 3.
k DD. in ca. poſtulaſti de reſc. Abbas in capi. ad aures, num. 7. col. 4. eod. tit.
l l. non debet cui plus. ff. de regul. iuris. cum licet quod plus eſt de regu. iur l. 6.
m And. in ca. quæ a iure verſ. in contrarium adducitur, de re. iur. l. 6. Fel. in ca. poſtulaſti autem. 9. de reſcrip.
n Gem. in c. ſi. de filijs presbyt. l. 6.

iure probatur, vbi tanquam diuerſa ponuntur, beneficium, & dignitas, & conſequenter, vno conceſſo, non venit aliud, in Religione autem, prælationes Prouincialium, Priorum, Guardianorum, dignitates ſunt, cum ſint adminiſtrationes rerum Eccleſiaſticarum, cum iuriſdictiones, iuxta tradita à Syluestro. *a* Contrariam tamen opinionem tenet doctiſſimus Rebuſſus, *b* dicens, quod illegitimus ſecularis ad quæcunque, & qualiacunque beneficia diſpenſatus; ingreſſus Religionem poteſt in ea habere prioratum regularem. Nam licet vi prædictæ diſpenſationis, videatur ei ſolum prouidendum de ſeculari (cum eſſet ſecularis, quo tempore ipſam diſpenſationem impetrauit, cum verba debeant intelligi ſecundum conditionem perſonæ, ad quam diſpoſitio dirigitur, iuxta tradita in iure, *c* & notat Iaſon) contrarium tamen ait eſſe verius, quia diſpenſatio iſta generalis eſt, per quam diſpenſatus fit capax cuiuſcumque beneficij: & ita ſi factus ſit Religioſus, poteſt ei conferri prioratus regularis, pro qualitate ſuæ perſonæ; non enim debet attendi tempus diſpẽſationis, ſed tempus vacationis beneficij, & eius collationis, prout dicitur in iure. *d* Vnde licet tempore diſpenſationis iſte eſſet ſecularis, ſufficit, quod tempore collationis Prioratus regularis, ſit ipſe Regularis capax cuiuſcunque beneficij per diſpenſationem appoſitam. Pro huius notabilis dubij, & iſtarum opinionum concordia, notandum eſt, longè diuerſum eſſe, legitimari aliquem illegitimum, & diſpenſari cum illo; diſpenſatio namque eſt ſtrictè iuris, & ideo ſtrictè interpretanda, iuxta ea, quæ diximus in ſuperioribus. Legitimatio autem, amplè eſt intelligenda, ſi hæc legitimatio non eſt diſpenſatio: & è contrario, diſpenſatio, amplè eſt interpretanda, ſi eſt legitimatio, vt conſtat ex traditis a Couarruuias, *e* & hoc ſeruat praxis. Differentia autem eſt maxima, inter diſpenſationem, & legitimationẽ cum illegitimo. Nam quando illegitimo non conceditur habilitas, & facultas ad omnia, ad quæ vel à iure Canonico, vel Ciuili erat inhabilis ſed ad aliqua duntaxat, eſt diſpenſatio: eſto, qui habilem illum reddidit, dicat legitimare ad hoc, vel ad aliud beneficium: ratio eſt, quoniam non poteſt eſſe quis pro parte illegitimus, & pro parte legitimus. Quando vero ſimpliciter redditur habilis, vel ad ea, quæ iure Canonico, vel ad ea, ad quæ iure Ciuili erat inhabilis, dicitur legitimatus, reſtitutuſue natalibus, quibus primitus omnes homines habiles naſcebantur, ad omnia, ad quæ poſteà iure poſitiuo inhabiles ſunt facti: idque ſiue is, qui ita legitimum facit, dicat legitimum te facio, aut reſtituo te natalibus: ſiue dicat tecum diſpenſo. Potius enim attendendum eſt ad id, quod fit, quam ad verba, quibus fieri ſignificatur, prout tradit doctiſſimus Molina *f* Societatis Ieſu pater benemeritus. Aduertendum etiã cum doctiſſimo Alciato, *g* magnam eſſe differentiam, inter legitimationem, & diſpenſationem. Poteſtas enim ad legitimandum à Principe conceſſa, eſt beneficium Principis, & quid fauorabile, prout dicit Baldus: *h* quod fallit, quando Princeps daret authoritatem diſpenſandi, hoc eſt, legitimandi pro parte: nam talis diſpenſatio eſt odioſa, quòd ſapiat quid monſtroſum, & contra naturã, videlicet, quod quis poſſit facere aliquem pro parte legitimum, & pro parte illegitimum. Vnde Comes Palatinus habens facultatem legitimandi non poſſet diſpenſare. Licet enim plus includat legitimatio, quam diſpenſatio; hoc tamen intelligitur reſpectu legitimati, & diſpenſati; non autem reſpectu legitimantis, & diſpenſantis. Difficiliùs enim conceditur diſpenſatio à Principe, quia odioſa, quam legitimatio, quæ eſt fauorabilis, prout voluit Socinus, *i* quod

a *Syl. v. dignitas nu. 1. & 2.*

b *Rebuſ. in praxi. benef. tit. de diſpen ſupe. defectu natalium num. 74. & 75.*

c *l. ſi fortè. §. libertus vbi Iaſ. ff. de cõd. indeb. l. ple. §. Equitij. ff. de vſu. & habitatione.*

d *cap. ei cui de praben. l. 6. c. ſi eo tempore de reſcr. l. fin. C. de milita. teſta.*

e *Coua. in 4. p. c. 8. §. 8. nu. 4. in poſtrem. additione.*

f *Mol. 2. 2. tra. 2. diſp. 173. col. 179.*

g *Alcia. in l. 2. ff. de verbo. obl. num. 47.*

h *Bald. in l. 1. ff. de tut. et curat. dat. ab his.*

i *Soc. conſ. 246. in 13. co. Franciſ. de Cur. conſi. 18. Alex. cõſi. vlt. col. 2.*

eſt repertum inter Conſilia Franciſci de Cur. & id ipſum eſt etiam de mente Alexandri: & hoc defendit contra Paulum de Caſtro doctiſſimus Alciatus. *k* Quo ſuppoſito ad difficultatem reſpondeo, dicẽdo primò, quod quando quis, in mundo exiſtens legitimatur ad quæcunq. beneficia, & qualiacunque, hoc nihil aliud eſt, quam reddere illum ſimpliciter habilem, ad omnia, ad quæ iure Canonico erat inhabilis. Et in hoc caſu, factus Religioſus, poteſt in ſua Religione, ſine alia noua diſpenſatione eſſe Prælatus, cum talis ſit legitimatus, & legitimatio ſit ample interpretanda; & idem dicendum eſt de eo, qui exiſtens in mundo, fuit diſpenſatus ad alia quæcunque beneficia, & in hoc caſu eſt intelligenda opinio Rebuſſi, ſuperius allegata. Diſpenſatio enim ad quæcunque, & qualiacunque beneficia, legitimatio eſt, & latè interpretanda, iuxta ſuperius dicta. Secundo dico, quod quando quis exiſtens in ſeculo legitimatur, aut diſpenſatur ad beneficium curatum, aut ſimplex: non poteſt ingreſſus Religionem, eſſe in ea Prælatus, ſine noua diſpenſatione, cum iſta legitimatio, ſit limitata, & per conſequens diſpenſatio, iuxta ſupradicta. Et in hoc caſu, eſt intelligenda opinio doctiſſimi Nauarri; eius enim rationes hoc tantum probant, & ſic tenor diſpenſationis eſt attente conſiderandus, vt colligamus, an aliquis ſit diſpenſatus, an legitimatus. Aduerte tamen cum Rebuſſo, quod diſpenſatio ſeculari conceſſa ad quæcunque, & qualiacunque beneficia non facit eundem habilem ad regularia, in commendam retinenda, quamdiu ſecularis remanet, ne duplex cõcurrat diſpenſatio, videlicet ſuper defectu natalium, & ſuper qualitate beneficiorum, quod eſſet abſurdum: ſed hoc caſu poterit commendam Papa concedere, non verò Ordinarius. Ex ſupradictis colligitur quod Prælati Regulares non habent facultatem ad legitimandum Religioſos, ſed ſolum ad diſpenſandum, vt patet ex priuilegijs Sixti Quarti, Ordini Minorum, & Ordini Prędicatorum, conceſſis, ibi, *diſpenſare*, & ibi, *ad quaſcunque adminiſtrationes, & officia dicti Ordinis, eligi, recipi, & aſſumi.* Patet etiã ex conſtitutione Gregor. decimi quarti, ſuperius allegata, ibi, *ad honores, gradus, et dignitates obtinendas diſpenſare.* Intelligitur enim de honoribus, & dignitatibus regularibus. Nam permittit, Prælatos Regulares facere dictas diſpenſationes iuxta tenorem priuilegiorum antiquorum, quę ibidem renalidat: quę priuilegia (vt patet ex ſuperioribus) ad dignitates tantum Ordinis concedunt diſpenſationem, quę diſpenſatio, vt patet ex dictis, non eſt legitimatio, cum ſit tantum reſpectu dignitatum Regularũ, conceſſa; & ille, cui cõmittitur ad diſpenſandum, cũ illegitimis authoritas: non habet ex ipſo authoritatem ad eos legitimandos. Cui enim cõceditur, quod eſt minus, non cõceditur quod eſt maius, prout tradit doctiſſimus *l* Couarruuias cum communi, quę communis à contrario tenet, quod ille, qui authoritate Principis habet ad legitimandum illegitimos facultatẽ, habet etiam facultatem ad diſpenſandũ: à qua communi, in hac parte, videtur diſcedere Couarruuias *m* dicens, eum, qui ex Principis delegatione habet facultatem ad legitimandum, non habere facultatem ad diſpenſandum, eo quod legitimatio ſit magis odioſa, & ſic ſtricte interpretanda: facultas vero diſpenſandi, cum ſit Principis beneficium, nõ eſt odioſa, & ideo multo facilius conceditur, quàm facultas legitimandi; ſicut etiam facilius, in aliquibus diſpenſatur cum illegitimo, quam eidem legitimatio conceditur, prout contra Couarruuiá, aduertit Molina. *n* Ex dictis infertur ſecundo, quod illegitimi in Religione, ad prælationes eccleſiaſticas diſpenſati (iuxta priuilegiorum ſupradictorũ tenorem)

k *Alciat. n. 48. & nu. 49*

l *Cou. in 4. 2. p. c. 8. §. 8 num. 6.*

m *Cou. vbi ſup. nu. 10.*

n *Moli. vbi ſ. col. 982.*

rem) ſi à Religione eijciantur, nõ poſſunt in ſeculo exiſtentes ſine noua diſpenſatione ad Eccleſiaſtica beneficia promoueri; ipſi enim in Religione ſolum fuerunt diſpenſati ad regulares prælationes, & non abſolutè legitimati, cum Prælatis Regularibus per dicta priuilegia ſolùm ad diſpenſandum facultas concedatur: ex quo, iuxta ſupradicta, non habent facultatem ad abſolutè legitimandum. Infertur etiã quòd illegitimi diſpenſati virtute dictorum priuilegiorum, vt ſuæ Religionis poſſint prælationes obtinere, indigent alia diſpenſatione, ſi ad aliam ſe tranſtulerint Religionem, vt ipſius Religionis prælationes, & adminiſtrationes iure conſequi poſſint: cũ per primam diſpenſationem, non ſint abſolutè legitimati, ſed tantum diſpenſati, ad honores, & dignitates dictæ Religionis obtinendas.

ARTICVLVS XI.

Vtrum diſpenſatus in Religione poſſit habere Beneficium curatum.

RESpondeo dicendo, quod cum Religioſus poſſit habere beneficium curatum de licentia ſui Prælati, in Eccleſia ſeculari, nõ vt præſit, ſed vt proſit propter officium prædicandi; ſic propter bonum curæ, iuxta tradita à Syluestro, a nemini dubium eſſe debet, illud nõ poſſe habere ſine diſpenſatione, ſi ſit illegitimus, etiamſi ad prælationes ſuæ Religionis ſit à ſuis Prælatis priuilegio Apoſtolico diſpenſatus, iuxta latè tradita in ſuperiori articulo: & ſic debet petere diſpenſationem à Summo Pontifice, vel ab habente eius ad hoc authoritatem. Verum eſt tamẽ quod poſſunt Prælati Regulares generales diſpenſare cum ipſis illegitimis, vt poſſint habere non ſolũ ordinis ſui prælationes, ſed etiam beneficium regulare ſimplex, aut curatum. Nam Paulus b III. anno Domini milleſimo quingenteſimo, trigeſimo ſexto. Pontificatus ſui anno ſeptimo die quarta Auguſti: *Conceſſit admodum Reuerendo Patri fratri Petro de Liuno moderatori generali Ordinis D. Hieronymi, et eius ſucceſſoribus, pro tempore exiſtentibus, vt cum omnibus, & ſingulis profeſſis, fratribus conuerſis, & donatis, familiaribuſq. & quibuſcunq. alijs perſonis quorum cunque monaſteriorum dicti Ordinis, nunc & pro tempore exiſtentib. natalium defectum (ẽt inceſtuoſo, vel alio quouis dãnato, ſacrilego, aut illicito coitu) patientibus, ad hoc, vt ipſi eodem defectu non obſtante quemcunq prioratum etiam generalem, aut vicariam ſeu alias quodcumque, & qualitercumq; qualificatum beneficium regulare cum cura, vel ſine cura quorũcumque monaſteriorum, prioratuum, ẽt ſi ad ea conſueuit quis per electionem aſſumi ſi ſibi alias canonicè conferantur, vt illud accipere, & retinere liberè, & licitè valeant, poſſint diſpẽſare, authoritate Apoſtolica, in omnibus, & per omnia, ac ſi de legitimo matrimonio procreati eſſent, dummodo beneficium, ſeu dignitas perpetua non exiſtat.* Et hoc cõceſſerat Eugenius c Quartus anno Domini milleſimo, quadringenteſimo, quadrageſimo tertio, pontificatus ſui anno decimo tertio, octauo idus Auguſti.

a *Syl. v. religio. 6. ar. n. . vſque ad 8. idem v. diſpenſatio, nu. 3.*

b *Habet. in cõpen. ord. D. Hiero. tit. diſpẽſatio in defectu natalium fol. 147.*

c *Eug. 4. ind. comp. vbi ſup.*

ARTICVLVS XII.

Vtrum illegitimus factus Canonicus Regularis Eccleſiæ Cathedralis poſſit eſſe Archidiaconus eiuſdem ſine diſpenſatione Papæ.

RESpondeo dicendo, quod videtur non egere diſpenſatione, cum Archidiaconatus non ſit prælatura, reſpectu cuius tantum videtur inhabilis illegitimus regularis iuxta tradita in iure d Et quod Archidiaconatus non ſit prælatio probatur ex communi modo loquendi præſertim legiſlatorum, qui attendendus eſt, quoad intelligendum leges ab eis conditas iuxta tradita in iure: e & communis vſus loquendi habet appellare prælatos ſolos Epiſcopos, & eorum ſuperiores, & præfectos Eccleſijs Collegiatis ſecularibus, vel regularibus, & non alios, etiamſi copioſos habeant redditus. Quinimmo, & Legiſlatores ipſi in eadem ſignificatione eo nomine vtũtur, vt patet ex multis iuribus, f & multorum iuris Canonici rubricis, & gloſſis. & ſic communiter Doctores, Clementinam *dudum §. olim de ſepulturis*, gloſſantes dicunt, Rectores Eccleſiarum Parochialium non eſſe prælatos. Vnde illi, qui in dicta Clementina §. nos autem, dicuntur Prælati locorum ſunt Epiſcopi, & alij iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, prout aduertit Cardinalis: g Hæc proponuntur pro vna parte. At pro contraria parte, (quam ſequimur) facit, quia fundatione priuilegij, vel immemoriali poſſeſſione vſucaptum eſt, quòd præfatus Archidiaconatus ſit beneficium perpetuũ, & non ad nutum reuocabile, & beneficium non qualecunque, ſed dignitas, perſonatus, vel beneficiũ incompatibile cum alio ſimili, vel Eccleſia parochiali, iuxta ea, quæ in iure h dicuntur. Ex quibus non ſine colore videri poteſt, quod illegitimus ad ordines diſpenſatus per ingreſſum Religionis non cenſeatur diſpenſatus ad beneficium perpetuum, quod eſt dignitas, officium, vel perſonatus perpetuus a natura officiorum Religionis Canonicorum Regularium longè diſtans, quæ iure communi ſūt manualia. Præterea ſecundum i Antonium, & Cardinalem communiter receptos, non poſſet monacho illegitimus ad omnes ordines diſpenſatus per Religionis ingreſſum habere ſine diſpenſatione etiam beneficium manuale, ſi curam habeat animarum, prout tenet etiam Dominicus, K & Peruſinus, & Francus. Præterea ſtylus Curiæ, qui habet illegitimum per profeſſionem diſpenſatum ad officia ſui monaſterij, & ordinis, diſpenſatione non egere, videtur reſtringi ad ea, quæ ſui ordinis officiorum naturam ſeruant, & quod non extendantur ad alia, quæ exuerunt illam naturam, & induerunt aliam longè diuerſam, argumento eorum, quæ in iure l notantur, quo declaratum eſt, diſpoſitionem de Eccleſia parochiali loquentem, non includere Eccleſiam parochialem collegiatam, quia accidens adiunctum generi, videtur eximere id, cui additũ eſt a ſuo genere. m Hanc opinionem tenet Nauarrus. n

d *ca. 1. de filij presbyt.*

e *l. liberorum. §. aut Caſſ. ff. de leg. 3.*

f *cũ ab eccleſiarũ prælatis de officio ord. rubrica de his quæ fiunt à præl. Rub. de exceſſi præl. c. cũ illis. §. illis vero ibi prælaturas de pben. lib. 6. Cl. dudum. §. olim. ibi prælatos & rectores. de ſepult.*

g *Car. in d. cle. dudum. §. ſtatuimus. q. 3.*

h *multa de pb.*

i *Ant. & Car. q. 8. & 9. in c. 1. de filij pre by.*

K *Dom. n. Peruſi. & F. in c. 1. in q. . tores de ſup. p. bit. l. 6.*

l *cap. ſtatui de eccleſ. li. 6.*

m *c. licet cã non eo. tit. & lib. 6.*

n *Nau. l. 1 cõſil. tit. al. de filijs presb. conſ. 1. in 2. edit.*

ARTICVLVS XIII.

Vtrum illegitimus poſt profeſſionem Religionis poſſit eſſe vicarius, vel prouiſor alicuius Epiſcopi ſine diſpenſatione.

RESpondeo dicendo, quod titulus quæſtionis, vnũ ſupponit, & aliud quęrit. Supponit enim Regulares poſſe eſſe vicarios Epiſcoporum: quęrit vero vtrum illegitimus in Religione poſt profeſſionem poſſit ſine alia noua diſpenſatione ſupradictam vicariam, vel prouiſoriam obtinere. Quantum ad ſuppoſitum breuiter dico, quod Religioſi, quorum propoſitum, & obligatio eſt mẽ necar... nona vitam felicem traducere, ad eſt enim vic...j Epiſcoporum non aſpirant: monachi vero, aut canonici Regulares, nullo iure vicarij Epiſcoporum eſſe prohibentur accedente ad hoc ſui prçlati licentia,

Digitized by Google

prout infra in tertio tomo, in quęſtione de vicarijs, dicetur. Quantum vero ad id, quod principaliter quæritur, dico quod non ex mente Abbatis *a* & gloſſæ, quorum opinionem ſequitur Paleotus dicens, quod illegitimi Religioſi tantum ad ſacros ordines promoueri poſſunt. At quoad dignitates ſpectat, aut grauiora quædam munera, is, qui ſpurius natus eſt, licet deinde in monaſterium ingreſſus fuerit, hæc tam in propria Eccleſia, quàm in aliena exercere minimè poteſt, ita vt neque Abbas in nulla monachorum familia etiam eligi ab his queat abſque Summi Pontificis indulgentia, prout tenet Felinus. *b* Quod procedit etiam ſi talis Religioſus ſit legitimatus in ſua Religione: nam in ea per priuilegia in ſuperioribus allegata legitimatur ſolùm ad prælationes ſui Ordinis, & non ad munera in alia Eccleſia, vel in alia Religione, obtinenda, iuxta ea, quæ in ſuperioribus ſatis diximus.

a *Abb. in c. 1. ī fin de fil presb. glo ſi. eo. tit. Paleot. de no. & ſpur. c. 57. nu. 4.*

b *Fel. in c. meminimus, de acuſ. nu. 6.*

ARTICVLVS XIV.

Vtrum diſpenſatio illegitimorum requirat cauſam.

RESpondeo dicendo, quòd cum huiuſmodi diſpenſatio, ſecundum priuilegia ſuprapoſita, pertineat ad Generales, & Prouinciales Prælatos cum Capitulo, nemini dubium eſſe poteſt, ipſos ſine iuſta cauſa diſpenſare nunimè poſſe. Nam ſupradicti prælati, inferiores ſunt Papa: qui autem ſunt huiuſmodi poteſtatem habentes ad diſpenſandum ex commiſſione, aut ex priuilegio non poſſunt diſpenſare in decretis iuris communis, ſine cauſæ iuſtę cognitione, adeò vt diſpenſationes huiuſmodi, quæ ab ipſis ſine cauſa emanarunt, ſint nullæ, prout tradit Nauarrus, *c* & Rebuffus cum communi. Et hoc clarè indicat Gregorius XIII. in ſua conſtitutione, dicens. *Volumus quoque, atque ſtatuimus, licere Generali, aut Prouinciali ſingulorum Ordinum, aut congregationum, aut Hoſpitalium, ad quos dicta diſpenſatio ſpectat (iuxta tenorem eorum priuilegiorum, et indultorum Apoſtolicorum eis cōceſſorum, quę dummodo vſu recepta, neque alias ſub vllis reuocationibus comprehenſi ſint, vt prefertur in hac parte reualidamus) cum illegitimis, quos alias dictus Generalis, aut Prouincialis cum generali, Prouinciali, aut intermedio Capitulo, & non alias, ſuffragantibus meritis, dignos iudicauerunt, ad honores, gradus, & dignitates obtinendas diſpenſare, &c.* In quibus narratis verbis, conſideranda ſunt in illa verba (*& non alias*) quę nō ſolum referenda ſunt ad præcedentia: ſed etiam ad ſequentia verba, ſcilicet (ſuffragantibus meritis) & ſic clarè innuunt, diſpenſationes factas extra capitulum intermedium, aut in capitulo intermedio, non ſuffragantib. meritis illegitimorum, eſſe nullas. Nā iſta verba non aliter, non alio modo, non alias, inducunt conditionem, & formam præciſam, iuxta gloſſam *d* communiter receptam, Bartolum, Iaſonē, & Felinum. Sunt enim verba hæc reſtrictiua, prout tenet Pariſius. *e* Immo ſunt annullatiua diſpoſitionis, in qua proferuntur, ſi non cōcurrant in actu omnes qualitates pręcedentes, prout tradunt Tiraquellus *f* & Luc. de Penna. Ex ſupradictis infertur, quod illegitimus, ſine cauſa legitima, diſpenſatus per ſupra appoſita priuilegia, non erit tutus in conſcientia, neque quoad Deum, neque quoad Eccleſiam, prout reſoluit Innocentius. *g* Dixi, per ſupra appoſita priuilegia: nam ſi Papa cum eo diſpēſet ſine cauſa, tutus erit in conſcientia, propter eius plenitudinē poteſtatis, quam habet ſupra ius commune.

c *Na. in ma c. 25. n. 74. Rebu. in prax. beneficiorū 2. p. ti. diſpēſatio ad plura. n. 52. cū ſeq.*
d *l. ſi. vbi gl. & Bar. C. de vēdi ca. rerū ciuitatis l. 11. Bart. in l de his ver. Præterea et ibi Iaſ. col. pe. nu. 10. ff. de tranſac. & conſ. 4. col pen. vol. 1. & conſ. 86. n. 16. vol. 3. Fel. in c. dilecta nu. 8. verſ. 7 ſignū de reſcri.*
e *Pariſ. conſil. 118 nu. 6. & 7. vol. 1.*
f *Tira. de ret. lignag. §. 5. aut re. ment. & de retra. conuē. §. 4. Pēna in l. vnicuiq. col. 3. C. de proxim. ſacro. ſcrin. l. 12.*
g *Innoc. in c. cū ad monaſteriū de ſtatu monachorum.*

ARTICVLVS XV.

Quę cauſæ requirantur ad huiuſmodi diſpenſationem.

RESpondeo dicendo, quod multæ cauſæ poſſunt ad hoc concurrere, & ideo non poteſt dari in hoc regula certa, & generalis, ſed ſtandū eſt arbitrio boni viri, ſicut Greg. XIV. in ſua conſtitutione permittens illegitimorum receptionem ad Religionem eorum ſuffragantibus meritis hoc arbitrio prælatorum recipientium relinquit, dicens: *diligenter mores eorum, & vitam inquirant et ita demum recipiant, ſi tamen bon. m indolem. & virtutis ſpecimē prę ſe ferant, & tot eis merita ſuffragentur, vt natalium ſuppleant defectum eorumq; receptio Religionis commodo, & vtilitati profutura videatur, & ſuper hoc ipſo, hi ad quos (vt dictum eſt) pertinet receptio matura delibe ratione habita, ita cenſuerint, & iudicauerint.* Nam *cenſuerint, & exiſtimauerint*, ad arbitrium boni viri, non verò ad beneplacitum voluntatis referenda ſunt, prout probatur in iure. *h* Vnde prælati illegitimos inuenientes eorum ſuffragantibus meritis dignos ad prælationes, peccant non diſpenſando cum illis, prout tenet Syluester *i* allegans ad hoc deciſionē *k* Gregorij Papæ miſſam Caſtorio notario Rauēnæ. Et ego puto, mortaliter non peccare, ſed tantum venialiter, cum ſubditi non habeant ius petendi in huiuſmodi ſecundum Doctores communiter, ſed tātum poſſunt deprecari humiliter, ſicut decet, vtrū autem profeſſio illegitimorum facta nullis eorum ſuffragantibus meritis valeat, dicetur tomo tertio.

h *l. fideicom. §. quacunq. de l. 3.*
i *Sylu. v. diſpenſatio n. 3. in fine*
k *c. quanto in fin. 2. q. 5.*

ARTICVLVS XVI.

Vtrum electo illegitimo in Pralatum diſpenſatio facta cenſeatur.

RESpondeo dicendo, quod cum diſpenſatio pertineat ad patres Prouinciæ, à quibus electio Prælatorum fit, electo aliquo illegitimo ab ipſis patribus in prælatum ſcientibus eſſe illegitimum, in generali, prouinciali, aut intermedio capitulo, aut congregatione intermedia; non dubito, quin remaneat in foro conſcientiæ diſpenſatus, ſi talis fuit eorum intentio, iuxta tradita à Nauar. *l* At verò in foro exteriori valere minime puto, in quo foro electio nulla eſt, prout affirmat idem Nau. *m* Quod probatur, nam hæc eſt differentia inter Papam, & Prælatos inferiores, nam Papa præbens aliquid ei, quem ſcit iure humano ad id inhabilem, ipſo facto ſine expreſſione diſpenſationis cenſetur habilem facere, non autem prælati inferiores. Cuius diuerſitatis ratio eſt, quia prælati inferiores non poſſunt abſque cauſa diſpenſare in iure communi: Papa verò ſic, cum ſit ſuper omne ius Canonicū, prout copioſè Nau. *n* concludit. Et ſic concluditur, quod prius ipſi patres debent facere diſpenſationem, qua conſummata poſſunt procedere ad diſpenſati electionem, & ſic intelligenda ſunt tradita à Syluestro *o* de hac difficultate agente. Dixi *in generali, prouinciali, aut capitulo intermedio, aut congregatione intermedia habente vicem capituli*: nam electio illegitimi facta in alijs congregationibus, quæ non ſunt congregationes intermediæ, neque habent vim capituli intermedij, inualida eſt, non ſolum in foro exteriori, ſed etiam in foro conſcientiæ, cum nec in iſto foro dicta diſpenſatio tacita valeat, ſicut non valet expreſſa; idem enim eſt iudicium taciti, & expreſſi, vt dicunt iura. *p* Quapropter ſicut diſpenſatio illegitimi Regularis ad prælationes,

l *Naua. in d. c. 25. nu. 64.*
m *Na. vbi ſu. & in addit. ad li. 4. conſ. si. qui. filij ſint legitimi conſ. 2. n. 4. in addit.*
n *Nau. in ca. ſi quando par. 29. de reſcr.*
o *Syl. ver. diſpēſatio in ſi.*
p *l. cum quid. ff. ſi certū petatur l. hęc verba. ff. de leg. 1. l. fratri commiſſo. §. ſi filio. ff. de leg. 3.*

non

Digitized by Google

non poteſt fieri, niſi in congregatione intermedia habente vicem capituli intermedij; ita diſpenſatio tacita, quæ contingit, quando illegitimus Regularis eligitur in prælatum, non poteſt fieri, niſi à Generali, aut prouincialibus cum congregatione intermedia habente vicem capituli intermedij iuxta terminos conſtitutionis Gregorij decimi quarti ſuperius allegatæ.

ARTICVLVS XVII.

Vtrum ad hoc, vt valeat diſpenſatio, ſufficiat petere diſpenſationem illegitimationis in genere.

RESpondeo dicendo, quòd vt legitimatio per reſcriptum obtenta, aut aliàs per facultatem Principis conceſſa, & obtenta valeat, neceſſe eſt, vt legitimanti, aut diſpenſanti proponatur, aut manifeſtetur quidquid retrahere cum poteſtâ tali legitimatione, aut diſpenſatione eo caſu concedenda; alioquin ſubreptitia iudicabitur, vt colligitur ex multis iuribus *a* allegatis à Couarruuias, & hoc tenent Doctores communiter. Hinc colligitur, legitimandi qualitatem eſſe explicandam, quoad illegitimationis fœdiorem modum, nempe an ſit ſpurius, & ſi ſpurius ſit, an ex adulterio, vel inceſtu, aut ex ſacrilegio: & ſi ex adulterio, vtrum ex altera parte tantum, an ex vtraque, nempe ex coniuga o, & coniugata. Si verò ex inceſtu, arbitratur Couarruuias *b* explicandum eſſe, vtrum ex adulterio cum matre, aut cum filia, vel ſorore, & denique explicandum eſſe gradum conſanguinitatis, & affinitatis inter parentes, ex quibus ſuit genitus. Si autē ex ſacrilegio, vtrum ex ſacerdote moniali, Religioſo, & vtrum vtrinque. Item explicādum eſſe, vtrum ſimul concurrerint adulterium, & ſacrilegium, aut inceſtus. Ita Panormitanus, *c* Syluester, Aluarus, Velaſcus, Couarruuias, & Doctores, & alij quos ipſi citant. Nec defectus legitimationis, in qua huiuſmodi qualitas ſiletur, tollitur ex eo, quod in legitimatione apponuntur clauſulæ de plenitudine poteſtatis, aut ex certa ſcientia, aut ſupplentes omnem defectum, vt Aluarus *d* Velaſcus cum alijs, quos citat, rectè ait. Si tamē Princeps in legitimatione, aut diſpenſatione diceret, ex quocunque coitu talis illegitimus eſſet conceptus, non dubito, validam eſſe diſpenſationem, aut legitimationem, etiamſi qualitas illegitimani non exprimatur; niſi eſſet talis, de qua præſumeretur, quòd ſi in particulari exprimeretur, nullatenus legitimatio, aut diſpenſatio concederetur. In conceſſione enim generali non cenſetur id conceſſum, de quo ſi in particulari concedens interrogaretur, nequaquā id concederet, prout iura aduertunt. Sit igitur hæc generalis regula: Quando coniecturæ ſunt ſufficientes, vt dubitandum nō ſit, eum, qui legitimationem, aut diſpenſationem concedit, ſimiliter illam fore conceſſurum, etiamſi qua litas aliqua, quæ expl cata non fuit, illi fuiſſet propoſita, valida eſt iudicanda legitimatio, aut diſpenſatio ſine explicatione qualitatis illius obtenta. In dubio autem, an eam ſimiliter conceſſiſſet, iudicanda eſt ſubreptitia, ita Molina, *e* Ex hac doctrina colligo non eſſe neceſſe in Religionibus explicare omnes prædictas qualitates, cum vero ſimiliter credatur, Prelatus earum Religionum diſpenſare cum Religioſo illegitimo quacunque qualitate interueniente: præſertim quia cum ipſis facilius diſpenſandum eſt, quàm cum clericis ſecularibus illegitimis: Siquidem Ius *f* Canonicum iam ipſos ad ſacros ordines recipiendos habiles reddit, poſt ſolennē profeſſionem multum de coitu conſidens continētia. Aduertendum tamē, quòd quando qualitas aliqua ideò non fuit propoſita, quia tempore coitus, & expeditionis legitimationis ignorabatur: vt ſi quis ignoraſſet eſſe filium ex ea, quæ communiter vidua habebatur, & poſt legitimationem ſcitum eſt fuiſſe coniugatam, meritò Aluarus Velaſcus *g* air huiuſmodi diſpenſationem eſſe validam: Nam ad validitatem actus opinio quandoque præfertur veritati, prout dicitur in iure, *h* & notat latè Iaſon. Aduertendum etiam, quòd qualitates, quæ augent culpā, non tamen mutant modum illegitimitatis, vt quod naturalis filius genitus ſit ex virgine, vel ex vidua; *i* & quod ſit genitus ex nobilibus, vel ex conſtituto in dignitate, non ſunt neceſſariò exprimendæ, vt ait Velaſcus, & dicet s, ſic ſeruare ſtylum. Credit tamē Molina *k* quod ſi quis genitus ſit ex epiſcopo, id exprimi debet, quoniam non minus augei gradum ſacrilegij, quam eſſe genitum ex Religioſo, aut moniali.

a ca. vl. de filijs presb. l. 6. cap. poſtulat. de reſcrip. Coua. in 42 p. c. 8. §. 9. nu. 1.

b Cou. vbi infra.

c Pan. in c. per venerabilē qui filij ſint legitimi Syl. ver. legitimus nu. 8. Velaſc. 1. to. conſu. conſul. 80. Cou. vbi ſup.

d Velaſc. conſtit. 80.

e Molin. 2. 2. trac. 2. diſp. 178 col. 986.

f cap. 1. de filijs presb.

g Velaſ. vbi.

h § ſed cum alì quis inſt. de teſt. ordi. Barbarius vbi Iaſon n. 22 ff. de offic. prop.

i Velaſ. vbi ſup.

K Molin. vbi ſup. col. 989.

ARTICVLVS XVIII.

Vtrum Religioſus illegitimus poſſit eſſe definitor ſine diſpenſatione.

RESpondeo dicendo, quòd cum Gregorius *l* nonus prohibuerit, quod filij presbyterorum, & alij illegitimi ad dignitates, & perſonatus, & ad alia beneficia curam animarum habentia, ſine diſpenſatione ſedis Apoſtolicæ, promouerentur; aſſerēdum eſt, Religioſos illegitimos, non poſſe eſſe definitores, ſine prædicta diſpenſatione ſuorum prælatorum. Hoc enim officium definitoriatus perſonatus dignitatem importat, eſt enim perſonatus ſecundum Archidiaconum *m* quædam prærogatiua in Eccleſia ſine iuriſdictione, vt habere ſtatum honorificum in choro, in Capitulo, in optionibus, in proceſſionibus, in vocibus dandis, & ſimilibus plus quam alij ordinis ſui Canonici, & non tanquā alij in dignitate conſtituti: quæ omnia ſi diligenter conſiderentur, præeminētiam definitoriatus important.

l cap. ſi. de filijs presbyt.

m Archid. in c. 1. de conſue. li 6.

ARTICVLVS XIX.

Vtrum illegitimi poſſint eligi diſcreti ad Capitulum generale, aut prouinciale.

RESpondeo dicendo, quod ſi loquamur de diſcretis, in quantum habent vocem actiuam in Capitulis, nemini dubium eſſe debet, quòd illegitimi poſſunt eligi diſcreti ſine diſpenſatione ad Capitulum Prouinciale. Hoc enim munus non eſt dignitas, neque prælatio, neque perſonatus cum iuriſdictione ordinaria. Attamen cum ex inſtitutione Religionum, quarum iſti ſunt diſcreti, non ſolum habeant vocem actiuam in dictis Capitulis, verum etiam paſſiuam ratione cuius poſſunt eligi definitores, & Prouinciales & Generales, qui de corpore Capituli eliguntur, non poſſunt dicti illegitimi in Diſcretos eligi, antequàm cum ipſis authoritate Apoſtolica in illegitimationibus diſpenſetur, ſine qua ad ſupradicta officia eligi non poſſunt. Aduerte quod diſcreti in noſtra religione ad Capitulum generale electi aliquo modo ſunt Prelati, & qualemqualem habent dignitatem, prout dicetur infrà in quæſtione de cuſtodibus; propter quod diximus non ſine cauſa, in ſuperioribus, quòd illegitimi ratione præciſæ vocis actiuæ, quam habent, poſſunt ſine diſpenſatione illegitimitat. is

ad Capitulum Prouinciale eligi; nam ad Capitulũ generale minimè gentium, ſine prædicta diſpenſatione eligi poſſunt: cùm Diſcreti ad Capitulum generale electi inter patres Prouinciæ numerentur, & aliqualem in noſtro Ordine habeant iuriſdictionem, & dignitatem. Sed dicet aliquis, quòd poſſunt Diſcreti ad Capitulum Prouinciale electi, renunciare vocem paſſiuam, ratione cuius non poſſunt in Diſcretos eligi ſine diſpenſatione. Ad hoc reſpondeo, quod nullo modo poſſunt dicto iuri renuntiare: ſicut enim Clerici non poſſunt ſecundum ius iuri fori renuntiare, quia tale ius non ſolum ipſis in fauorem ipſorum conceditur, ſed etiam in fauorem totius Ordinis clericalis: ita etiam Religioſus illegitimus electus ad Capitulum Prouinciale in Diſcretum, non poteſt renuntiare voci paſſiuæ, quam ratione diſcretionis habet, cum talis vox paſſiua ipſi non ſolum in fauorem ipſius concedatur, ſed etiam in fauorem Conuentus ipſum in Diſcretum eligentis. Maximè enim intereſt ipſis Conuentibus, vt Diſcreti ab ipſis electi, omnimodam authoritatem, ſ. vocem actiuam, & paſſiuam habeant, ſicut ceteri Diſcreti aliorum Conuentuum, habent.

ARTICVLVS XX.

Vtrum Religioſus illegitimus poſſit ſine diſpenſatione eſſe magiſter Nouitiorum, Confeſſor Monialium, & Vicarius Conuentus.

RESpondeo dicendo, quòd illegitimis ſecundum ius iuriſdictio ordinaria interdicitur, non aũt delegata; & conſequenter non poſſunt habere officium, cui neceſſario ordinaria cura ſit annexa, vt Prouincialatus, Magiſtratus, Prioratus, vel Guardianatus officium: neq; etiam poſſunt habere officia, quibus poſſibiliter cura ordinaria ſit annexa, vt officium ſupprioratus, aut alicuius Conuentus vicariatus, quia iſti in aliquo caſu ſunt ordinarij iure ſpeciali, quando, ſcilicet, conuentus eſt exiguus, & nomen vicariæ tantùm illi retribuitur. Poſſunt tamen eſſe vicarij Priorum (etiam eo abſente, extra terminos ſui Prioratus) quia non habent ex hoc iuriſdictionem, niſi delegatam, & multo magis poſſunt eſſe magiſtri Nouitiorum, & Confeſſores Monialium, (vt dicetur in quæſtione de Confeſſoribus Monialium) & huiuſmodi: cũ hi, neque habeãt, neque in aliquo caſu poſſibiliter poſſint habere inquantum tales iuriſdictionem ordinariam. Neque tamen ſequitur ex hoc, quòd poſſint eſſe vicarij Magiſtrorum Generalium, aut Prouincialium ſupra Priores ordinarios, reſpectu aliquarum prouinciarum, aut aliquorum conuentuum, aut alicuius tantum Conuentus, cuiuſmodi ſunt viſitatores prouinciarum in noſtra Religione Minorum: quia licet tales non ſint propriè prælati, neque iuriſdictionem ordinariam habeant, ſed delegatam: hæc tamen delegata iuriſdictio, quantum ad aliqua, eſt ſuperior aliqua ordinaria, ad quam illegitimus ſine diſpenſatione promoueri non poteſt: eſt enim ſuperior ordinaria Prioris prouincialis, aut Conuentualis, cum circa eorum cauſas ipſis committatur viſitatio. Ex quibus colligitur, quod in Ordinibus nullus illegitimus indiſpẽſatus poteſt eſſe viſitator alicuius Prouinciæ, aut Conuentus. Hæc omnia eleganter Syluester *a* tradit.

a *Syl. v. Prælatus nu. 3.*

ARTICVLVS XXI.

Vtrum Moniales illegitimæ poſſint eſſe Abbatiſſæ ſine diſpenſatione.

RESpondeo dicendo, quòd cum mulier ſecundũ Apoſtolum ſit in ſtatu ſubiectionis, & ideò ſpiritualem iuriſdictionem habere non poſſit, ſecundum Diuum Thomam, *b* & communem traditã à Soto communiter et aliquis clauium vſus, ſicut habere correctionem in ſubditas propter periculum, quod poſſet euenire ex cohabitatione virorum cum ipſis: propter quod videtur dicendum, ipſas poſſe eſſe Abbatiſſas, aut Prioriſſas, etiam ſi diſpenſationẽ illegitimitatis non habeant. In iure enim ſolum illegitimis interdicitur habere officium cum iuriſdictione Ordinaria, prout dictum eſt articulo ſuperiori. Eſſe autem Abbatiſſam, & Prioriſſam, non eſt habere prælationem Ordinariam, ſed quaſi ex commiſſione, cùm non poſſint excommunicare, neq; ab excommunicatione abſoluere, prout in iure *c* definitur, & hanc opinionem tenent Ioannes Andreas, & Geminianus, & alij, quos refert, & ſequitur Felinus. *d* Sed idem videntur ſentire Ioannes Fabianus, & Syluester. qui neque in verbo (Abbatiſſa) neque in verbo (diſpenſatio) neque in verbo (illegitimus). neque in alijs locis, vbi tractant de diſpoſitione illegitimorum, aliquid loquuntur de Monialibus illegitimis. Inuenio tamen Gloſſam, *e* quam ſequitur doctiſſimus Nauarrus, dicentem, ipſas indigere diſpenſatione, quam multi *f* probant, inter quos eſt doctiſſimus Ancharranus *f* allegans pro ſua parte; Cynum & Bartolum quod probant; Nam totus titulus de filijs presbyterorum loquitur de maſculis, quorum appellatione in materia odioſa feminæ non comprehenduntur, prout habetur in iure. *g* Et ſic Iuſtinianus *h* Imperator de feminis loquens ait, mitiorem cum eis debere eſſe ſententiam, quas pro infirmitate ſexus, minus auſuras eſſe confidimus. Probatur etiam: Nam profeſſio maſculorum in Religione operatur in his, quod licet ſint illegitimi poſſint ad Ordines ſacros promoueri: ergo profeſſio feminarum in Religione approbata, aliquid fauorabile debet operari, & nõ poteſt operari, quod ad ſacros ordines promoueantur (cum feminæ ſint incapaces cuiuſcunque ordinis) ergo debet operari, vt poſſint eſſe Abbatiſſæ, aut prioriſſæ, cum ipſius Abbatiſſatus, & prioratus non ſint incapaces. Et confirmatur, nam opinio eſt doctiſſimorum virorum, quod per profeſſionem in Religione approbata tollitur illegitimatio etiam quoad prælationes. Et hoc, vt dictum eſt in ſuperioribus, *i* conceſſit Eugenius Quartus congregationi ſanctæ Iuſtinæ, quod priuilegium per communicationem conceſſum eſt etiam Monialibus: quod (quoad ipſas) non inuenio eſſe reuocatum, prout infra in articulis duobus ſequentibus demonſtrabitur. Et ſic Sixtus Quintus, in conſtitutione illa edita contra illegitimos, efficiens ipſos incapaces ad dignitates & honores, anno Domini milleſimo, quingẽteſimo octuageſimo octauo, duodecimo Kalendas Nouẽbris, Pontificatus ſui anno quarto, addit dicens: *Ceterum quæ à nobis circa Religioſos viros in præfata conſtitutione ſancita ſunt, ea nequaquam volumus ad Moniales nunc extendi.* Hæc Sixtus Quintus. Verum tamen eſt, quod ex ſupradictis verbis Sixti Quinti non elicitur efficax argumentum, vt dicamus, quod Summus Pontifex declarauit in vniuerſum, illegitimas non indigere diſpenſatione. Nam fortè ſolũ voluit eximere eas à ſua rigoroſa, & exorbitante conſtitutione contra illegitimos edita,

b *D. Tho. in 4. d. 19. q. 1. ar. 1. q. 4. ad 4. Sot. 4. d. 2. 10. q. 1. ar. 4.*

c *c. dilect. de maioritate & obe.*

d *Fel. in c. menſtrimus nu. 4. de accuſat. Fab. v. virginũ conſecra.*

e *Glo. in c. iam demus tatib. v. canonica, de elect. li. 6. Nau. c. non dicatis n. 60.*

f *Anch. in c. generali. de elec. li. 6. Cyn. in leg. quicũq. ff. de ſeruis fugit. Bart. in l. 2. ff. ae ver. ſign.*

g *d. c. generali.*

h *Iuſtin. in le. quiſquis. § ad filias C. ad legẽ Iul. maieſt.*

i *Super hac q. art. 3.*

Quod

Quod videtur innuere in illis verbis, ibi, *Nequaquam volumus ad Moniales nunc extendi*. Illud.n. aduerbium, *Nunc*, emphaſim habet, & videtur ſonare, quòd nunc reſpectu huius conſtitutionis iuris communis. Stando tamen in opinione Ioannis Andreæ, non videtur tenenda opinio eorum, qui dicunt Abbatiſſas Benedictas, & Perpetuas, egere diſpenſatione, ſi ſint illegitimæ, quorum opinionē in noſtra Summa *a* ſecutus ſum, à qua modo ex dictis diſcedo, tenendo in vniuerſum, neque temporales, neque perpetuas Benedictas diſpenſatione egere.

a In Sum. 2. to. c. 29. col. 12.

ARTICVLVS XXII.

Quis poſſit cum Monialibus illegitimis diſpenſare, ut ſint Abbatiſſæ.

RESpondeo dicendo, quòd hic articulus proponitur pro opinione illorum, qui ſentiunt Moniales illegitimas diſpenſatione egere. Quam opinionem in ſuperiori articulo tetigimus, quia cum ſit opinio Doctiſſimorum virorum non abs re eſſe cenſui hunc articulum proponere, quis ſcilicet poſſit cum ipſis diſpenſare? Ad quod reſpondeo, quod ſi de Monialibus Regularibus loquamur (de quibus in præſentiarum nobis ſermo eſt) Generales, & Prouinciales Ordinis Mēdicantium, & eorum, qui priuilegiis Mendicātium fruuntur, poſſunt cū ipſis diſpenſare. Nam Leo Decimus *b* declarauit, & conceſſit: *Quod perſonæ triū Ordinum Diui Auguſtini, ſcilicet fratres, Moniales & Mantilatæ omnibus, & ſingulis priuilegijs, gratiis, et indultis, quæ in mari magno, ſeu in aliis conceſſionib. tam per ipſum, quam per alios Romanos Pōtifices prædeceſſores ſuos ordini antedicto conceſſis continentur, plene, et largè frui poſſint, & debeant. Sed voluit, quod quarti generis vtriuſque ſexus perſonæ indulgentiis tantummodo gaudeant.* Vnde cum fratres Diui Auguſtini, & per conſequens Ordinum mendicantium, & alii, qui priuilegiorum eorum communicationem habent, poſſint a ſuis Generalibus, & Prouincialibus in illegitimitate diſpenſari, iuxta priuilegia ſuperius *c* allegata, videtur concludendum, quod poſſint ſimiliter Moniales dicti ordinis illegitimæ diſpenſari, & aliæ, quæ priuilegiorum ipſorum communicationem habeant, vt ſunt Moniales Sanctæ Claræ, & Tertiariæ, ſub obedientia fratrum Minorū exiſtentes, quæ priuilegiis conceſſis, & concedendis fratribus Minoribus, gaudent iuxta indultum ipſis a Bonifacio *d* Octauo conceſſum, & alia priuilegia habent, quæ omitto, ne videar prolixus. Solū hanc partem confirmare volo, ratione quadam iuridica, qua dicitur, quod quando conceditur aliquod priuilegium viris, cenſetur feminis conceſſum, ſi talis priuilegii ſunt capaces: argumento eorum, quę tradit Antonius de Butrio: *e* tradunt etiam Rebuffus, & Doctores communiter. Vnde cum dicti Generales, & Prouinciales poſſint diſpenſare cum fratribus illegitimis ad honores & dignitates: conſequens eſt per ſupradictam rationem poſſe diſpenſare cum Monialibus ſibi ſubiectis in dicta met illegitimitate. Et non eſt neceſſarium, quod ipſa diſpenſatio fiat ab ipſis, cum generali, prouinciali, aut intermedio Capitulo, iuxta Gregor XIIII. cōſtitutionem. Nam certum eſt, prout dictum eſt in ſuperioribus, Sixtum Quintum, in ſua rigoroſa cōſtitutione, tantum locutum fuiſſe de fratribus illegitimis (non autem de illegitimis Monialibus) quorum diſpenſationem ſibi, & Sedi Apoſtolicæ tantum reſeruabat, reuocans omnia priuilegia Regularibus conceſſa, quibus ipſorum Prælatis ad hoc authoritas concedebatur. Vnde Gregorius Decimus quartus hoc conſtitutionē minus rigoroſam volens benignitate Apoſtolica moderari, loquens de fratribus illegitimis tantum, de quibus Sixtus V. conſtitutio loquebatur, ſtatuit, vt ſupradicti prælati poſſent diſpenſare cum fratribus illegitimis ad quaſcunque dignitates in ta priuilegia ſibi conceſſa reuocata à Sixto V. ab ipſo tamen Gregor. XIV. in priſtinum ſtatum redacta: dummodo diſpēſatio ipſa fieret, & a dictis patribus cū generali, Prouinciali, aut intermedio Capitulo. Qui certè ſi voluiſſet, quod hoc modo cū Monialibus illegitimis deberet fieri diſpēſatio, hoc minimè ſubticuiſſet. Imò expreſſe hoc diceret. Siquidem Sixtus V. in ſua rigoroſa cōſtitutione minimè ſubticuit, eam ad Moniales non eſſe extendendam.

b Habet in Cōpen. priuil. fratrū Minorū ti. cōicatio priuilegiorum. §. 28.

c Sup §. 5. & 6.

d Habet in cōpen. fratrū minorū tit. moniales. §. 3. & 4.

e Butr. in c. fi. de conſuetud. Rebuf. in l. 1. ff. de verb. ſig. fo. 19. Doct. in c. cum plantia res. §. Eccleſias de priuilegijs.

ARTICVLVS XXIII.

Vtrùm Prælati Regulares poſſint cum familiaribus illegitimis monaſteriorum diſpenſare, vt habere poſſint Beneficium ſimplex, aut curam.

RESpondeo dicendo, quòd prout dictum eſt in ſuperioribus, *f Paulus Tertius, moderatorib. generalibus Ordinis D. Hieronymi g conceſſit, vt cū quibuſcunque conuerſis donatis, et familiaribus, et quibuſcunque aliis perſonis quorumcunque monaſteriorū dicti ordinis, nunc, & pro tempore exiſtentib. natalium defectū (etiā ex inceſtuoſo, vel alio quouis damnato ſacrilego, atque illicito coitu) patientibus, ad hoc vt ipſi eorū defectu non obſtante quodcunque, & qualitercunque qualificatum beneficiū regulare, cum cura, vel ſine cura, quorūcunque monaſteriorū, Prioratuum (etiamſi ad ea conſuet quis per electionem aſſumi, ſi ſibi aliàs canonicè conferatur) vt illud recipere, retinere, & adminiſtrare liberè & licitè valeant, & poſſint diſpenſare authoritate apoſtolica in omnib. & per omnia ac ſi de legitimo matrimonio procreati eſſent, dummodo beneficium perpetuū non ſit.* Ex quibus infertur, quod Generales dicti ordinis cum dictis illegitimis familiarib. diſpenſare poſſint; & nomine familiarū veniunt illi, qui actualiter ſeruiūt in dictis monaſterijs ſub prælatorū poteſtate iuxta doctrinam gloſſæ *h*, quam ſequuntur Aretinus, & Felinus. Poſſunt etiam diſpenſare, cum quibuſcunque aliis perſonis dictorum monaſteriorum, cuiuſmodi ſunt ſeruitores, qui actualiter, & permanēter & pro aliquo tempore obſeruiunt in dictis monaſterijs, aſſumpti non in fraudē illius priuilegij. Neque priuilegium hoc dictis patribus conceſſum eſt ſuſpenſum per Bullam Cruciatæ. Nam etiā ſi cruciata habeat clauſulam ſuſpenſoriam generalem aliorum priuilegiorum, dicta tamen clauſula non ſuſpendit omnia priuilegia in particulari, ſed ſolū illa, quæ impediunt expeditionem dictæ cruciatæ, iuxta doctrinam traditam a Felino *i*, & Bartolo dicentibus, quod etiam ſi aliquæ literæ Apoſtolicæ habeant clauſulas generales reuocatorias aliorum priuilegiorum: dictæ tamen clauſulæ non derogāt omnia priuilegia in particulari, ſed ſolum illa, quæ impediunt dictarum literarum Apoſtolicarū executionem. Hoc autem priuilegiū, de quo agimus, expeditionem Bullæ Cruciatæ non impedit. Et aduerte, quod hoc priuilegio poſſunt frui mendicantes, & omnes aliæ Religiones, communicationem priuilegiorum Ordinis Diui Hieronimi habentes, dę quo dicemus infra in quæſtione de communicatione priuilegiorum.

f Supra hac q. art. 2.

g Habetur in comp. D. Hier. titu. diſpenſatio in defectu natalium f. 147.

h Glo. vbi ſupr. Aret. & Fel. in c. cum aliter de teſtib.

i Fel. in c. nō nullis de reſc. Bar. in extrauag. ad reprimendū verbo non obſtantibus.

AR-

Digitized by Google

ARTICVLVS XIV.

Vtrum iſta diſpenſatio debeat fieri à dictis Patrib. cum Generali, Prouinciali, aut intermedio Capitulo.

RESpondeo dicendo, quod poteſt fieri diſpēſatio cum dictis familiaribus, & ſeruitoribus extra Capitulum: nam ita eſt conceſſum dictis Patribus ab Eugenio Quarto, & Paulo Tertio: ex qua conceſſione erat ipſius ad rem quæſitum, ſcilicet ad diſpenſandum extra Capitulum; & Princeps in dubio non cenſetur velle præiudicare in iure, quæſito, non ſolum in re, ſed etiam in iure ad rem, iuxta Gloſſam *a* communiter receptam, maximè commendatam à Felino, & ab alijs a Gomezio cōgeſtis, Et ſic, quamuis prima gratia expectatiua tribuat ſolum ius ad rē, certè neque in illis præſumitur Princeps per ſecundam conceſſionem præiudicare voluiſſe: & per conſequens eſt dicendum in noſtro propoſito, quòd Gregorius decimusquartus noluit præiudicare dictis Patribus in iure ad rē, quod habeant rationem dicti priuilegij Eugenij Quarti, & Pauli Tertij ad diſpenſandum extra Capitulum cū ſuis familiaribus, & ſeruitoribus illegitimis. Præſertim cum Gregorius decimusquartus ſolum loquatur de diſpenſatione cum illegitimis fratribus, iuxta dicta in ſuperioribus, & priuilegia in dubio ſunt interpretanda contra concedentem, qui non clarè fuit locutus, prout habetur in iure. & tradit Iaſon. *b* Aduertant tamen dicti Patres, quòd nō poſſunt diſpenſare cum ipſis familiaribus, & ſeruitoribus illegitimis, ad habendum dicta beneficia regularia, ſi procreati, & geniti ſunt a presbyteris clericis, & Religioſis, qui ea in titulum, vel commendam, aut ad miniſtrationem, ſeu vt alijs perpetuo vnita, aliquādo obtinuerunt. Nam Clemēs Septimus expreſsè prohibuit, reuocans omnibus priuilegijs in contrarium, ne filij illorū poſſent habere talia beneficia, cuius conſtitutionis tenorem refert Nauarrus. *c*

a Glo. in c. cum olim. de cōſuet. verb. præiudicij Fel. in c. a. causa nu. 10. de reſcriptis Gom. in gl. de iure non tollen. v. quæſitum q. 1. f. 27. 28. & 43.

b c. cum dilecti de dona. c. a. cum olim. tibi de ve. ſign. Iaſ. in l. a. nu. ne 3. sit. nu. 9. ff. de pact.

c Nau. in cap. ſi quando de reſc. exc. 21.

QVAESTIO XIV.

De Abbatibus, & Abbatiſſis, quoad genus in quatuordecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuordecim.

1 *VTrum deſcendentes ex Iudæis, Saracenis, et hæreticis poſſint eſſe Prælati in Religione Minorum regularis obſeruantiæ.*

2 *Vtrum omnes deſcendētes ex Iudæis, Saracenis, & hæreticis vſque ad quartam generationē incluſiuè comprehendantur in dicta conſtitutione.*

3 *Vtrum Religioſus, cuius tritaua fuit igne cremata, poſſit eſſe Prælatus in noſtra Religione.*

4 *Vtrum dictus Religioſus teneatur in foro conſcientiæ credere, ſe habere ſuam deſcendentiam ab ipſa tritaua poſt commiſſum crimen.*

5 *Vtrum nouiter cōuerſi ex Iudaiſmo, & ex infidelitate comprehendantur in dictis conſtitutionib.*

6 *Vtrum præfatæ conſtitutiones includant oēs, quos vulgus Luſitanū, & ēt aliqua pars vulgi Hiſpaniæ appellat Chriſtianos nueuos, ēt ſi ante quintā generationē maiores eorum fuerint cōuerſi.*

7 *Vtrum deſcendentes ex dicto genere maculato ſint priuati dictis officijs, & inhabiles ad ea, ſi ſui progenitores vſque ad quartā generationem incluſiuè condemnati ſint propter hæreſim, reconciliati tamen ſunt Eccleſiæ.*

8 *Vtrum deſcendentes ex dicto genere maculato ſint priuati dictis officijs, & inhabiles ad ea antè latam ſententiam.*

9 *Vtrum fratres poſſint obedire electis ex dicto genere, cum primum ſciuerint, ipſos eſſe comprehenſos in dictis conſtitutionibus.*

10 *Vtrum prædictos ad munera dicta admittentes in excommunicationem ipſo facto incidant, et ſint priuati ipſo facto officijs, et inhabiles ad ea.*

11 *Vtrum hi, qui profeſſi ſunt in Religione Minorū, ante conſtitutionem Clementis Septimi, & Pauli Quarti, poſſint eſſe Diffinitores, Diſcreti, Capitulares, Magiſtri Nouitiorum, Vicarij Conuentuum, & Confeſſores Monialium.*

12 *Vtrum profeſſi in dicta Religione ex dicto genere maculato poſſint eſſe prædicatores.*

13 *Vtrum moniales Sanctæ Claræ, ex genere maculato deſcendentes, comprehendantur in dictis conſtitutionibus.*

14 *Vtrum in ordine D. Hieronymi deſcendentes ex Iudæis, & Saracenis, poſſint eſſe Religioſi, & poſſint habere officia dicti Ordinis.*

ARTICVLVS I.

Vtrum deſcendentes ex Iudæis, Saracenis, & Hæreticis poſſint eſſe Prælati in Religione Minorum regularis obſeruantiæ.

REſpondeo dicendo, quòd licet ſecundū Apoſtolum Iudæi, & Græci non ſit diſtinctio (quantū ad regenerationē baptiſmalem, & ad receptionē Euāgelij, prout figuratum fuit in illo linteo magno, quatuor initijs emiſſo de Cælo ad terram, in quo erant omnia quadrupedia, & ſerpentia terræ, & volatilia cæli, prout in actibus *d* Apoſtolorum narratur.) Quātum tamen ad prælationes, & dignitates Eccleſiaſticas, iure optimo pōt eſſe diſtinctio. Et ſic Sūmus Pontifex authoritate Apoſtolica non odio generis, ſed propter cauſas legitimas, potuit deſcendentes ex Iudæis Saracenis, & Hæreticis, inhabiles facere ad prædicta officia, prout reſoluit doctiſſimus Cordub. *e* Et nullus à Papa ſine ipſius particulari authoritate pōt prædictam edere conſtitutionem, vt doctiſſimè reſoluit Nauarrus *f* in quodā Conſilio: & nos diximus in noſtra ſumma, & ſuprà in iſto tractatu. Vnde Paulus Quartus anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo octauo, die vigeſima quarta Aprilis, pōtificatus ſui ann. quarto, renouās conſtitutionē Clemētis VII. datā Romæ, anno Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo quinto, die decima quarta Martij, reuocatā a Iulio III. anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo, die 10. Octobris; *Authoritate Apoſtolica ordinauit quod nullus ſecularis, qui Iudæus, ſeu Hæreticus fuerit, ſeu a Iudæis ſeu Hæreticis, quorū progenitores paterni, ſeu materni viuentes, ſeu defuncti, vſque ad quartā generationē incluſiuè, hæretici declarati, & vt tales condēnati; & illi, ſeu eorum corpora & oſſa ſeu eorū ſtatuæ, igni tradita fuerint, originē trahēs, ſeu ex deſcendentib. prædictorū Iudæorū ſeu hæreticorum, vſque ad quartam generationem incluſiuè, fuerit, vel ſit, in totius Ordinis S. Franciſci dicti ordinis fratrem, in quibuſcunque locis, et mundi partibus, vbi Religio, & Ordo Fratrum Minorum huiuſmodi fuerint, aliquomodo ſub quouis prætextu, & quæſito colore ſub pœnis infra ſcriptis, eo ipſo, ſic recipientes, & admittentes, abſq; aliqua declaratione, incurrēdis, recipi, & admitti poſſit. Etſi aliqui, tempore datæ præſentium inter fratres Minores totius dicti ordinis Patris noſtri Franciſci in quibuſcunque locis & mundi*

d Acto. c. 10.

e Cor. li. 1. q. 54. f Nau. li. 3. cōſ. 5. pag. 224. in titu. de regu. in 2. edi. & in Sum. 2. 10. c. 5. pa. 17 & 18.

Digitized by Google

mundi partibus, vbi Religio & ordo fratrũ huiuſmodi ſimiliter fuerint, ſeu a ſimilib. Iudæis, & hæreticis quorũ ſimiliter parentes, & progenitores paterni, ſeu materni, viuentes, ſeu defuncti vſq. ad quartã generationem incluſiuè hæretici declarati, atq; illi, ſeu eorum corpora, oſſa, & ſtatuæ igni tradita fuerint originẽ trahentes, ſeu deſcendentes, vſq. ad quartam generationẽ incluſiuè ad quaſcunque dignitates, beneficia, & officia Eccleſiaſtica obtinenda, exercenda, præmiſſis non obſtantib. etſi ſufficienti diſpenſatione, ſeu indulto ſuffulti reperiatur in miniſtros generales, ſeu Prouinciales, ac Commiſſarios Generales, ſeu quoſcunque alios Commiſſarios ſeu Guardianos, aut prædicatores, etiã ſi alias ſoliti fuerint ad huiuſmodi officia Generalatus, Commiſſariatus, aut Guardianatus, & cuiuſcunq. alterius Commiſſariatus, Prouincialatus, ſeu Guardianatus, & prædicationes eligi, & aſſumi, nullatenus eligi, ſeu recipi poſſint. Electioq. & aſſumptio, ſeu receptio de ipſis facta ad offic a prædicta, ſi de facto fieri contigerit, nullius ſit roboris aut momẽti, & pro nõ facta habeatur, nec vigore electionis, aſſumptionis, ſeu receptionis prædicta, illi ſic electi, aliquid adminiſtrare ſeu prædicare poſſint. Sed oĩa, et ſingula per eos ſic electos, & aſſumptos, de facto adminiſtrata, & geſta virib. careant, & nulla prorſus firmitatẽ obtineant. Nulliq. fratres totius ordinis S. Franciſci, & qui eos en Generalẽ Miniſtrũ, Cõmiſſariũ Generalẽ, et alios quoſcunq. cõmiſſarios pro eiſde contra eiuſmodi mandata electis, aſſumptis obedire, ſed incõtinẽti ab eorum obedientia recedere, eiſq. prædicationis officiũ interdicere, & ad alios Miniſtros Generalẽ, vel Cõmiſſariũ Generalẽ, eligendos procedere, perinde ac ſi prædicti nullatenus electi ſeu aſſumpti forẽt ſub pœnis infraſcriptis teneantur, & debeant. Et vlterius ſi contigerit, tẽpore data pſentiũ aliquẽ ex dictis olim Iudæis, ſeu hæreticis exiſtentib. ſeu a Iudæis, ſeu hæreticis vſque ad quartã generationẽ incluſiuè, vt ſupra deſcendentib. in aliquod ex officijs, electũ, aſſumptũ confirmatũ, & inſtitutũ, & in quaſi poſſeſſione dictorũ officiorũ exiſtentẽ reperiri: ille ſic electus, aſſumptus, confirmatus, & inſtitutus, & in quaſi poſſeſſione repertus vigore pſentium intelligatur, & ſit eo ipſo, & abſq. aliqua alia ſuper declaratione facienda, dictis officijs deſtitutus & priuatus. Nihilq. vigore dictorũ officiorũ gerere, ſeu adminiſtrare ſeu pdicare poſſit: Geſtaq. et adminiſtrata, poſt pſentium publicationem in Capitulo Generali dicti Ordinis facienda virib. careant, nullamque prorſus obtineant firmitatem. Hæc Paulus IV. Cuius conſtitutionem Pius IV. anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo nono, Põtificatus ſui anno quinto, die quinta Decembris, ad literam confirmauit. Sed poſtea Pius V. anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo primo, ipſam conſtitutionem reſtrinxit, vſque ad ſecundam generationem, ex parte patris, & vſque ad primam, ex parte matris, ſicut antea reſtrinxerat Iulius Tertius, At Gregorius decimus tertius, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quarto, reuocans conſtitutionem Pij V. cõfirmauit, & de nouo ſtatuit, vt cõſtitutio Pauli IV. & Pij IV. ſeruaretur, & extendatur ad deſcẽdentes ex Saracenis, vſque ad quartam generationem incluſiuè. Ex quibus colligitur, quod modo ſeruanda eſt conſtitutio Pauli IV. ſiquidem fuit cõfirmata a Gregorio Decimotertiò. Et licet patres grauiſſimi noſtræ Religionis mihi affirmauerint, ipſã eſſe reuocatã a Sixto V. Pontifice maximo, præcipiente, vt conſtitutũ à Iulio Tertio, & Pio V. ſeruaretur, hanc reuocationem eſſe ſcriptam in libro Ordinis, qui habetur in Conuentu Aracæli in Archiuo Reuerendiſſimi patris procuratoris generalis, tamen non poſſum modo huius decreti certiorem reddere rationem, cum ad manus meas in forma authentica non peruenerit, & ideo dico modo ſtandum eſſe conſtitutioni Pauli Quarti.

ARTICVLVS II.

Vtrum omnes deſcendentes ex Iudæis, Saracenis, & Hæreticis vſque ad quartam generationem incluſiuè comprehendantur in dicta conſtitutione.

RΕſpondeo dicendũ, quod a Nauarrus in quodam Conſilio tenet omnes deſcẽdentes, ſine aliqua limitatione ex Iudæis, comprehendi in dicta — *a Nauar. lib. 3. conſ. titu. de Iudæis & Saracenis conſ. 1. pag. 482. in 1. editio. & idem Nau. li. 3. conſ. tit. de hæret. con. 22. in 2. edit.*
conſtitutione, vſque ad quartam generationem incluſiuè: non condemnat tamẽ partem negatiuam, imò dicit eſſe certiorem, & veriorem, loquendo ſecundum æquitatem, ſcilicet, quod ſolum in dictis conſtitutionibus comprehendantur illi, qui deſcendunt ex Iudæis, quorum corpora morientiũ in ſua hæretica prauitate igne cremata ſunt; non aũt illi, qui deſcendunt à prædicto genere maculato vſque ad quartam generationem incluſiuè, etiam ſi eorũ progenitores ſint cõdemnati, ſi eorum corpora, & oſſa, ſeu ſtatuæ igni tradita non fuerint. Huius opinionis fuit doctiſſimus Doctor Grado, Cathedraticus primarius iuri. peritię, & eiuſdẽ Cathedræ primarius, doctiſſimus Doctor Solis Magiſter meus, in Salmanticenſi Academia. Huius etiã opinionis fuit pater noſter Reuerendiſſimus Generalis frater Franciſcus a Camora, qui in quodam definitorio interrogatus à Capitulo Prouinciali Prouincię Sancti Iacobi noſtrę ſacrę Religionis circa aliqua dubia dictæ conſtitutionis reſpondit, prout infra continetur. Et referam fideliter dubia cum reſponſionibus ipſorum, quæ ſunt maximæ authoritatis, cum ipſemet pater à Paulo Quarto dictam conſtitutionem impetrauerit, fungens officio Commiſſarij Curiæ Romanæ noſtræ ſacræ Religionis in illa Curia Romana.

Sequuntur dubia, & reſponſiones.

LO que ſupplica el definitorio a nueſtro Padre Reuerendiſſimo, que declare para ſeguridad de las conſciencias, es lo ſiguiente.

Primeramente a quien cõprehende el Breue, y quales ſon los excluſos del, anſi de Prelados como de Predicadores.

Lo ſecũdo, ſi el definitorio para nombrar los dichos, es obligado a inquirir a quien comprehende, mayormente aquellos de quien ſe tiene alguna duda.

Lo tercero, ſi fueſſen nõbrados algunos a quien toca ſi ellos en conſciencia ſon obligados a manifeſtarſe.

Lo quarto, ſi deſpues de elegidos algunos de los tales excluſos por el Breue ſi el padre Prouincial teniendo dello noticia ſera obligado a deponerlos.

A lo primero dize ſua paternidad Reuerẽdiſſima, que el Breue cõprehende a los deſcendientes de los Iudios, vſque ad quartam generationem incluſiuè, cuyos cuerpos y ſtatuas fueron quemadas, y lo miſmo ſe entiende delos Hereges, vſque ad quarta generationem incluſiuè, cuyos cuerpos o eſtatuas ſe quemaron.

A lo ſegundo reſpõde, que los definidores deuen preguntar y tomar informacion de aquellos de quiẽ agora ſe tiene ſoſpecha, para Prelados, y Predicadores, y a los abſentes que ſe les eſcriua encargãdole las cõſciencias, que ſi les conſta ſer inhabiles, no exerciten los officios.

A lo tercero parece a nueſtro Padre Reuerendiſſimo que ſon obligados a manifeſtarſe. Empero a mi me parece lo contrario como lo dire abaxo.

A lo quarto reſponde, que obligado es el padre Prouincial teniẽdo informacion por dõde le conſte ſer excluſos los tales a deponerlos, ò remouerlos de los tales officios,

officios por la mejor uia q̃ pudiere azer. Eſto reſpōdio ſu Paternidad en difinitorio a 14. de Majo de 1560.

Frater Franciſcus Damora Generalis Miniſter.

EX prima reſponſione ad dubium primū colligitur, non omnes deſcendentes a genere maculato indiſtinctè comprehendi in dicta conſtitutione: pro quo facit ratio, quam adducunt Paulus Quartus, & Pius Quartus, in ſuis conſtitutionibus, quæ eſt huiuſmodi. *Nos conſiderantes non ſolum eos, qui orthodoxæ fidei contemptores exiſtunt a ſacris Canonibus grauiſſimis pœnis plecti, verum etiam eos, & eorum deſcendentes a dignitatibus, & beneficijs, & officijs Eccleſiaſticis arceri, &c.* Ex quib. verbis colligitur, quod ideo voluerunt Summi Pontifices, dictos deſcendentes ex genere maculato priuare, & inhabilitare ad dicta officia: quia originē trahebāt a contemptoribus orthodoxæ fidei, qui acerrimis pœnis a ſacris Canonibus plectuntur. Hi autem tantum ſunt, quorum progenitores in hæretica prauitate perſiſtentes fuerunt concremati, prout dicitur in textu cuius tenor eſt. *Statutum fœlicis recordationis Innocentij, & Alexandri, prædeceſſorū noſtrorū, ne videlicet hæreticis credentes, receptores, defenſores, auctores eorum, ipſorumq. filij uſque ad ſecundam generationem ad aliquod beneficium Eccleſiaſticum, ſeu publicum officiū admittantur: quod ſi ſecus actum fuerit, ſit irritum et inane: primū, & ſecundum gradū, per paternam lineam, declaramus comprehēdere; per maternam vero ad primū duntaxat volumus hoc extendi. Hoc ſane de filijs, & nepotibus hæreticorum credentium, & aliorū huiuſmodi, qui tales eſſe, vel tales etiam deceſſiſſe probātur, intelligendum eſſe videtur: nō autem illorum, quos emendatos eſſe conſtiterit, & reincorporatos Eccleſiæ unitati, & pro culpa huiuſmodi a ſuo ... Eccleſiæ pœnitētiam recepiſſe quam ipſi vel iā perfecerūt, vel humiliter proſecutioni eius inſiſtunt, vel parati fuerint ad recipiendam eandem.* Hæc Bonifacius Octauus. Nec valet dicere, quod decretalis iſta ſolum loquitur de deſcendentibus, ab hæreticis, non autem de deſcendentibus, a Saracenis. & Iudæis: nam huic obiectioni reſpondetur intelligendam eſſe tam de deſcendentibus ab hæreticis, quam a Iudæis. Primo quia Iudæi conuerſi ad fidem Chriſtianam poſtea ad Iudaiſmum reuertētes hæretici nuncupantur, & iure ſunt hæretici, prout definit Bonifacius *b* VIII. Secundo, quia deſcendentes de Iudæis, qui nunquam receperūt fidem, non puniuntur ab Eccleſia propter infidelitatem ipſorum parentum, ſi ipſi fidem in Baptiſmo receperunt. Imo Chriſtiani originem a quacunque natione trahentes admittuntur a iure ad officia, & dignitates Eccleſiaſticas, prout habetur in iure. *c* Et certè ſi prædictum capitulū *Statutum*, & prædictæ literæ Apoſtolicæ ſolum excluderent a dignitatib. & officijs deſcendentes ab hæreticis, quorum corpora, vel ſtatuæ concrematæ ſunt, & non alij hac macula minimè notati, à fortiori idē eſt dicendum de deſcendentibus a Iudæis, & Saracenis. Quod ſequenti rōne probatur, licet enim Iudæi peius omnibus occidendo Chriſtum, ipſumque in ſua perfidia blaſphemando peccauerint. tamen propter hoc Eccleſia non punit pœna infamiæ, ſicut neque punit alios infideles propter infidelitatē illarum; maximè dum contra pacem Reipublicæ nō peccant, & per conſequens eorum filij Chriſtiani effecti, non ita debent puniri, & inhabiles fieri propter peccata parentum, ſicut filij hæreticorum, & omnium aliorum, qui poſt Baptiſmum ad vomitum redierunt, ex quo ſemel de iuriſdictione Eccleſiæ fuerunt, neque inde egredi potuerunt. Vnde cum omnes concedant deſcendentes tantum ab hæreticis, quorum corpora concremata ſunt eſſe inhabiles ad prædictas dignitates, a fortiori debent concedere deſcendentes a Iudæis, vel Saracenis tantū inhabiles eſſe: ſi eorū progenitores uſque ad quartā generationē incluſiue perſiſtentes in ſua hæretica prauitate ab hac vita deceſſerūt. Pro iſta parte faciunt verba dictæ Bullæ ſuperius allegatæ, ibi *Quorū ſimiliter parentes et progenitores paterni, ſeu materni, &c.* Nam illud relatiuū *quorum*, æqualiter reſpicit hæreticos, & Iudæos determinate, nam vna determinatio reſpiciens plura determinabilia, debet ea pariformiter determinare, prout tradunt Alexander, *d* & Picus. Et ſi illud relatiuum, *Quorum ſimiliter parētes*, determinat hæreticos, quorum corpora concremata ſunt, pariformiter debet determinare Iudæos, cum ipſum relatiuum cum ſua determinatione Iudæos, & hæreticos tanquam plura determinabilia debeat ea pariformiter determinare. Plura poſſem pro hac parte adducere; nolo tamen in his morari: vt ad ſolutionem argumentorum, quę pro contraria parte adducuntur, me cōuertam, ex quorum ſolutione magis veritas noſtræ concluſionis patebit.

Ad argumenta contrariorum, Primum argumētum, quod magnifaciunt contrariæ partis ſectatores, deſumitur ex litera Bullæ Pauli Quarti ſuperius allegatæ, ibi. *Qui olim Iudæi, ſeu hæretici*, & ibi, *Iudæis, ſeu hæreticis*. Si enim Paulus Quartus tātum loqueretur de his, qui procedunt nouiter a Iudęis, modo conuerſis, quorū corpora concremata ſunt, nulla eſt cauſa, quare dicta verba iteratis vicibus ſępe ſępius in dicta Bulla repeteret, dicēs, *Iudæis, ſeu hæreticis*, nā ſufficeret dicere ex hæreticis, quorum enim corpora concremata ſunt, hæretici ſunt, ſolum enim hæretici Chriſtū negantes concremantur nō autem Iudęi, qui nunquam Baptiſmum receperunt. Huic argumento, quod eſt baſis contrariorum, reſpondetur: magis eſſe cōſiderandam intentionem, & mentem legis, quā eius verba, Mens autem Bullæ Pij Quarti conſtat ex eius verbis, ibi, *Nos conſiderantes non ſolum eos, qui orthodoxę fidei contemptores exiſtunt a ſacris Canonibus grauiſſimis pœnis plecti. Verum etiam eos, & eorum deſcendentes a dignitatibus, & beneficijs, & officijs Eccleſiaſticis arceri, &c.* Ex quibus verbis, prout iam in ſuperioribus declaratum eſt, colligitur, quod intentio Pauli IV. fuit tantū arcere a dignitatibus eos, qui deſcendunt a Iudęis, & hæreticis fidei orthodoxæ contēptorib. quorū corpora, vel ſtatuæ cōcrematæ ſunt, iuxta antiquam iuris cōis conſtitutionē decretam a Bonifacio Octauo in capitulo, *Statutum fœlicis recordationis de hæreticis lib. 6.* Et quando nobis conſtat de mente legis, licet recedere a verbis, mentem ſeruando, prout colligitur ex iure, *e* et tradit lautiſſimè Baldus dicens, quod nō ſolum debemus recedere a verbis legis, & eius mentem ſeruare, quando mens eſt expreſſa, ſed etiam vbi mens, & ratio non eſt expreſſa, quod idem tenet ipſe Baldus, Bartolus, & Alexander, & reſoluit Iaſon. Facit etiam pro hac parte, nam ſequens diſpoſitio à præfatione reſtringitur, & declaratur, prout tradunt Romanus, *f* & Aretinus: Vnde cum prædicta verba, ibi, *Nos conſiderantes non ſolum eorum, qui orthodoxæ fidei, &c.* Sint præfatio ſequētis diſpoſitionis, reliquum eſt vt ſequens diſpoſitio ab ipſis verbis reſtringatur. Confirmatur deinde iſta noſtra reſponſio, nā ſemper inſpicienda eſt ratio, qua Legiſlatores fuerunt moti ad legem condendam, prout concludunt Pariſius, & *g* Alexander, qui dicit plus

atten-

a c. *Statutū fœlicis recordationis, de hęr. li. 6.*

b *c. contra Chriſtianos de hęretic. lib. 6.*

c *c. cū de reſcri. ca. ad decorē de in. tit. c. uenerabili de præben. & dignita. ib.*

d *Alexā. in l. in hoc iure col. 3. ff. de vulga. & pupil. Picus int. etiā cum teſta. col. 2. ff. de leg. 2.*

e *l. credendū in prin ff. qui petere tutores poſ. l. ſcire oportet. §. aliud ff. de excuſat. tut. vbi Bal. in l. ſi quis ſerno C. de fur. Bald. conſ. 1. n. 7. vol. 1. Bar. in l. cum mulier. ff. ſolut. matr. Alex. in l. ſoror in 3. inſi. C. de his qui vt indignis Iaſon in l. iure gentiū §. ait Prætor n. 15. ff de pactis.*

f *Rom. conſ. 16. Aret. conſ. 132. col 4.*

g *Pariſ. conſ. 8; num. 13. & ſeq. vo. 3. Alex. conſ. 54. nu. 9. & ſeq. vol. 4.*

Digitized by Google

attendendam eſſe rationem, & mentem Legislatoris, quam ipſius legis verba, quod idem concludit Pariſius. a Confirmatur etiam ex dicto Baldi b aſſerentis, quod quando dubia ſtatuti ratio non põt ſaluari, ſequẽdo ſenſum literalem ipſius ſtatuti, nõ debemus ſequi ipſum ſenſum literalem, & planum, immo debemus ipſum gloſſare iuxta intentionem ſtatuentis: & certè ſi ſecundũ ſenſum literalẽ (prout aduerſarij affirmãt) intelligeretur prædicta conſtitutio Pauli IV. & per conſequens excluderentur ab officijs, & dignitatibus deſcendentes a Iudæis & Saracenis, qui nunquam poſt Baptiſmum receptum probantur a fide defeciſſe, ratio Bullæ Pauli IV. & Pij Quarti, ibi, *Nos conſiderantes, etc.* non poſſet ſaluari, cum prædicta pœna non puniantur deſcendentes a genere maculato abſolute, ſed tantum deſcendentes a cõtemptoribus fidei, quorum corpora, aut ſtatuæ per ſententiam diffinitiuã igni tradita fuerunt.

a *Pariſ. cõſ. 52. nu. 22. vol. 3.*
b *Bal. in l. omnes popul. col. 3. ff. de iu. & iu.*

Secundum argumentum ſumitur ex Epiſtola Diui Pauli, c vbi ſcribens ad Titũ, in hæc prorũpit verba dicens, *Oportet enim Epiſcopum ſine crimine eſſe, &c. vſq; ibi; ſunt enim multi inobedientes vaniloqui, & ſeductores, maxime qui de circunciſione ſunt,* Notentur prædicta verba, *Maxime qui de circunciſione ſunt.* Nam ſicut Apoſtolus nos monet inter alios præcipue eſſe cauendos à dignitate Epiſcopali illos, qui conuerſi ſunt a Iudaiſmo, videtur nobis magnum argumẽtum inſinuari, quod Canones, & ſtatuta Apoſtolica id ipſum nobis innuunt. Et per conſequens videri dicendum, quod etiam ſi deſcẽdentes ex hæreticis intra quartum gradum incluſiuè, vt ſint ad dictas prælationes inhabiles, ſit neceſſarium, vt deſcendant a progenitoribus igne crematis, vſque ad quartam generationem: attamen vt ſint inhabiles deſcendentes ex Iudæis, non eſſe neceſſarium, quod deſcendant a progenitoribus hujuſmodi, cum multi eorum ſint inobedientes, vaniloqui, & ſeductores, ſecundum dictum Pauli. Huic argumento reſpondetur, quod non dicit Apoſtolus, vt caueamus conuerſos ex Iudaiſmo, & eorum deſcendentes in fide permanentes, ſed eos tantum, qui conuerſi ex Iudaiſmo ad vomitum redierunt, prout explicat Diuus Anſelmus, & Gloſſa interlinealis ſuper dicta verba. *Qui de circunciſione ſunt* ea declarans ait: *Iudęi, qui ſub nomine Chriſti Iudaizare docebant: renati enim in Chriſto non pure erant Chriſtiani, qui partim legem, partim Chriſtũ venerari volebant.* Et Nicolaus de Lira gloſſans ſupradicta verba ait: *Iſti erant falſi Apoſtoli de Iudaiſmo conuerſi.* Et idemmet Apoſtulus Paulus ſe declarat, vocans iſtos, qui ſunt ex circunciſione hæreticos. Subdit enim: *Teſtimonium hoc verum eſt, quam ob rem increpat illos dure, vt ſint ſani in fide,* quæ verba, *vt ſint ſani in fide,* indicant, ipſos eſſe hæreticos. Et ſic dicit gloſſa interlinealis dicta verba declarando, quod Diuus Paulus commendare voluit, vt ipſi dure increpentur, vt ſic rectè credant non intendentes Iudaicis fabulis, quibus ipſi ad vomitum redeuntes affirmabant, legem Euangelicã currere cum cęrimonijs veteris legis, quibus nemo apud Deum iuſtificatur. Ex quo infertur, quod nõ dicit D. Paulus in dicto loco, nos non debere euitare omnes eos, qui conuerſi fuerint ex Iudaiſmo, & eorum deſcendentes, ſed eos tantum, qui poſt ſuam conuerſionem ad Iudaicam prauitatem redierunt intendentes falſis fabulis dicentes, quod legalia veteris legis non fuerint mortua, neque erant mortifera. Et quod iſte ſit verus ſenſus literæ Pauli, probatur; Nunquam enim ipſe Paulus ex Iudaiſmo conuerſos in fide Chriſti permanentes euitauit: immo cum ipſis ſociabatur adimplentes omnes ſimul, quæ deerant paſſionibus Chriſti in corpore eorum, prout conſtat ex his, quæ ſcribit ipſe Apoſtolus ad Coloſſenſes, dicens: *Salutat vos Euſtachius cõcaptiuus meus, et Marcus cõſobrinus Barnaba, et Ieſus, qui dicitur Iuſtus, qui ſunt ex circũciſione, hi ſolũ ſunt adiutores mei in Deo, qui mihi ſolatio fuerunt.* Hęc Apoſtolus. Ex his ſequitur, & cõcluditur, quod deſcendentes ex dicto genere maculato intra quartum gradum incluſiuè, non poſſunt expelli a muneribus ſupradictis per dictas literas Apoſtolicas, ſi eorum progenitores in ſua hæretica prauitate non deceſſerunt. Veruntamen ſummopere obſecro aduertendum, non eſſe meę intentionis per ſuperius adducta, & inferius dicenda condemnare ſtatuta Apoſtolica ſine aliqua diſtinctione expellentia deſcendentes a dicto genere maculato à dignitatibus, perſonatibus, & Canonicatibus in aliquibus Eccleſiis Cathedralibus. Nec meæ eſſe intentionis condemnare ſtatuta, & ordinationes aliquarum religionum confirmatas authoritate Apoſtolica prohibentia, ne dictæ perſonæ ad habitum regularem ipſarum religionum admittantur. Primum enim non pertinet ad pręſentem articulum, in quo ſolum agitur de explicatione conſtitutionis Pauli Quarti, & Pij Quarti: ſecũdum autem in tertio tomo agendo de receptione nouitiorum ventilabitur, & ſupra in quęſtione decima, articulo tertio dictum eſt aliquid.

c *Ad Tit. 1. c.*

ARTICVLVS III.

Vtrum Religioſus, cuius tritaua fuit igne concremata, poſſit eſſe prælatus in noſtra religione Minorum.

RESpondeo dicendo, quòd videbitur alicui prima fronte quæſtionem iſtam propoſitam eſſe faciliſſimæ ſolutionis, & conſtat ex dictis, & ſic dicendum eſſe huiuſmodi religioſum minimè poſſe eſſe prælatum, cum per conſtitutiones Pauli Quarti, & Pij Quarti ſit inhabilis ad omnes pręlationes, honores, & dignitates in Religione obtinẽdas. Attamen quæſtio iſta iuridice enucleata altiorem nobis indaginem poſtulat. Pro cuius explicatione eſt diſtinguendum, quod aut certum eſt, hunc religioſum ab ipſa tritaua deſcẽdiſſe poſt crimen hęreſis ab ipſa commiſſum, aut certum eſt deſcendiſſe ab ipſa tritaua ante cõmiſſam ab ea hæreſim: aut dubium eſt, & ignoratur dictum religioſum ab ipſa tritaua deſcendere poſt, vel ante comiſſum crimẽ. Hac præhabita diuiſione ad dubij propoſiti reſolutionem accedamus neceſſe eſt.

Quantum ad primum membrum diuiſionis reſpondeo dicendo, quod ſi probatur, & certo ſcitur, dictum religioſum a dicta tritaua deſcendere poſt crimen hęreſis ab ipſa commiſſum, ratione cuius ipſius corpus, aut ſtatua fuit igne cremata, non eſt dubium, quod non poſſit eſſe prælatus. Et ſic tam ipſe, quam electores hoc ſcientes incurrunt in pœnas noſtræ conſtitutionis, & in hoc non eſt opinionum varietas, immo oẽs Doctores in hoc vnanimiter conueniũt, dictam conſtitutionem Bonifacij Octaui declarando, quæ habetur in capitulo, *Statutum fœlicis recordationis, de hęreticis lib. 6.* de qua in ſuperioribus mentionem fecimus, iuxta quam diximus, conſtitutiones Pauli Quarti, & Pij Quarti, & Gregorij Decimi tertij eſſe explicandas. Si tamen dictus religioſus deſcendit a progenitoribus, qui ab ipſa tritaua concepti fuerunt, antequam ipſa committeret crimen hæreſis, & hoc eſt

nota-

Digitized by Google

notorium: licet in hoc ſit varietas opinionum, quidam enim dicunt, ipſum ſub dictis conſtitutionibus comprehendi, inter quos eſt doctiſſimus *a* Couarruuias, & Didacus Perez in ſimili caſu loquentes; attamen communior opinio eſt in contrarium, & in praxi ſæpe ſæpius ſeruata, quod neque electus, neque electores in pœnas earum conſtitutionum incurrunt, cum talis poſſit eſſe in religione prælatus.

a Couarr. lib. 2. var. c. 8. num. 4. quæritur quod de filijs hæreticorũ n. 5. Perez. li. 4. or. li. 3. ti. 9.

Hæc opinio eſt doctiſſimorum virorũ affirmantium, quod vt deſcendentes ab hæreticis incurrant in pœnas contra ipſos in iure poſitas, neceſſarium eſt, quod ab ipſis hæreticis deſcendant, poſtquã dictum crimen hæreſis commiſerunt, & non ſufficit, quod ab ipſis originem trahant antè dictum crimẽ commiſſum. Hanc opinionem poſt alios tenet Antonius Gomez, *b* Bernardus Diaz de Lugo, Alciatus, Tiraquellus, & Simancas, & vt benigniorem amplectitur Iacobus Septimacenſis, qui late & erudite pro vtraque parte argumẽta proponit. Et hęc opinio probatur ex Cõcilio *c* Toletano decimo tertio, in quo parentes hæretici reconciliati reſtituuntur in priſtinos honores, & ex indulgẽtia, & gratia reſtituuntur filij nati poſt ſcelus commiſſum, vbi clarè innuit Concilium, quod nati ante ſcelus commiſſum non indigeant aliqua reſtitutione. Et argumentum huius concilij vrgentiſſimum pro hac opinione Didacus Perez *d* appellat: cui nihilominus, cum Couarruuias reſpondet, dicendo, dictum concilium non conuincere, cum ipſum non ſit generale, licet non ſit omnino prouinciale, quia ex omnibus partibus Hiſpaniarum congregatum fuit. Sed certè licet concilium hoc non omnino vt generale conuinçat, conuincit tamen propter maximam ipſius authoritatem, vt hæc opinio communior, & probabilior ſit, quam contraria, ſi quidem tot, & ita graues patres, & docti in eo Concilio exiſtẽtes huius fuerunt opinionis, prout fatentur Couarruuias, & Didacus Perez, qui pro ſua opinione contra noſtram concluſionem inter alia argumenta duo præcipuè adducunt, quibus mihi viſum eſt reſpondete, vt ita probabilitas noſtræ concluſionis magis elucefcat.

b Gom. in c. 1. 9 Tau. num. 51. Diaz. reg. 664. Mol. li. 1. de primog. c. 13. & li. 4. c. vlt. à n. 50. Alexã. Alenſ. 447. n. 7. Tira. de primog. q. 21 Simanc. de inſt. Cath. titu. 397. n. 23 cum ſequ. Septima ca. de inſti. Cat. c. 29. num. 7.

c Conc. Tolet. refert. 1. q. 4. c. nõ imputatur.

d Perez vbi ſu. Couar. vbi ſup. ver. 4. ſolet pro Calderin.

Primum argumentum eſt deſumptum ex capitulo, *Filij, de hæreticis lib. 6.* vbi filij eorum, qui in articulo mortis hæreſim commiſerint, pœnas Canonicas patiuntur: & manifeſtum eſt, hoc capitulum locutum fuiſſe de filijs natis ante commiſſum crimen, ſiquidem loquitur de crimine hæreſis in articulo mortis commiſſo.

Huic argumento reſpõdetur, quod in eo capitulo ſolum quæritur; vtrum filius illius, qui verbotenus crimen hæreſis commiſit in articulo mortis, ſit admittendus ad probandum, patrem ſuum in articulo mortis non fuiſſe ſanæ mentis. Cui difficultati Alexander Papa Quartus reſpondet ibi, quod ſi pater erat infamatus, aut de hæreſi ſuſpectus, nõ admittitur, ſi verò non erat infamatus, neque ſuſpectus de hæreſi, admittitur; quę facultas non dicitur ibi filio dari, vt ſe a iuris pœnis liberet, in quas filij hæreticorum incurrunt: nam talis filius ſecundum noſtram opinionem minimè in eas incurrit, cũ ſit conceptus, & natus ante dictam hæreſim commiſſam, ad quid igitur fuit data filio ſupradicta facultas, ſi non fuit data, vt à pœnis iuris liberaretur? Huic obiectioni facillimo negotio reſpondetur, ꝙ fuit data, vt ſe ab infamia facti, ſeu vulgi liberaret, ne contra eum poſſet aliquando allegari hæretici filium fuiſſe, quod certe maxima infamia eſſet. Secundum argumentum deſumitur ex capite, *Statutum el ſegundo de hæreticis in ſexto,* vbi Didacus Perez expreſsè dicit, eos filios hæreticorum infames eſſe probari, ſcilicet, quorum patres tales deceſſiſſe probantur.

Ex quibus vltimis verbis deduxit Perez, quod vt tales filij dicantur infames infamia iuris, ſufficit ꝓbari parentes eorum hæreticos deceſſiſſe, licet antè commiſſum crimen fuerint nati vel poſt. Sed miror valdè doctiſſimum Peruſium huius decretalis argumentum ita expreſſum, & efficax pro ſua opinione reputare: nam in eo capitulo ſolum dicitur, quod filij infames dicuntur ex eo, quod parentes eorum in hæreſi deceſſerunt ad denotandum, quod licet parentes in hæreſim inciderint, & de ea iudicialiter fuerint conuicti, non tamen erunt infames infamia iuris, ſi parentes eorum non deceſſerunt in hæreſi, ſed Eccleſiæ ſunt reconciliati. Et propterea ſanctum officium en los ſambenitos hæreticorum, qui fuerũt reconciliati ſcribi facit ſequẽtia verba *P. Hæreticus reconciliatus,* ad notandum, quod filij iſtius non incurrunt in pœnas iuris contra filios hæreticorum latas, ſiquidem pater eorum in ſua hęretica prauitate non deceſſit, ſed fuit vnitati Eccleſię reconciliatus, & ſic Summi Pontificis intentum ibi fuit hoc, & non denotare (vt ait Perez) quod filij nati, aut geniti antè mortem hęretici in articulo mortis hęreſim committentis pœnis iuris afficiantur, & ex his ad ſecundum membrum diuiſionis ſatis meo iudicio reſponſum eſt.

Quantum ad tertium, quod promiſimus diſputandum, quando, ſcilicet, ignoratur, vtrum hic religioſus habeat deſcendentiam ab ipſa tritaua antè, vel poſt commiſſum crimen hęreſis? reſolutione ſuperius pręmiſſa reſpondebo. Verumtamen antè quam reſpondeam, quid ſentiam in hac difficultate, volo admonere lectorem, meam intentionem ſolum eſſe explicare Pauli Quarti, & Pij Quarti cõſtitutiones, iuxta communis iuris rigorem, vt cum conſcientia pacifica poſſint electores in electionibus procedere, & electi acceptare, non autem per hoc volo, vt huiuſmodi infamia notati ad pręlationes admittantur, cum ratione boni regiminis multa ſunt illicita, quę ſecundum iuris rigorem nulli pœnę Canonicę ſunt ſubiecta, & ita mea ſententia in hac parte eſt, quod eligentes hunc religioſum, ſcientes eius tritauam fuiſſe concrematam, & hoc eſſe notorium, non bene faciunt, nam vilibus, & infamibus portę dignitatum patere non debent, prout in iure *e* habetur, & hi ſaltim infamia facti infames reputantur.

e ca. inter dilectos de exceſſib. prælatorum.

Attamen ſecundum iuris rigorem loquendo, nõ exiſtimo ſupradictos electores in pœnas incidere contra ipſos in dictis conſtitutionibus latas, ſi ſimplicitate animi ipſum religioſum elegerunt, putantes hoc ſibi licere, ex eo quod non poſſunt certo ſcire, vtrum dictus religioſus in dictis conſtitutionibus comprehendatur propter ignorantiam, quam habent, an antè an poſt delictum à dicta tritaua commiſſum ab ea duxerit originem. Nam pęnę huius conſtitutionis contra illos proponuntur, qui audacia, & pręſumptione eligunt procedentes ex dicto genere maculato, vt patet ex verbis Pij Quarti, ibi, *Audeant, aut præſumant,* & ſic hę pęnę non comprehendunt eos, qui animi ſimplicitate, & ſine malitia, & temeritate ad huiuſmodi electiones procedunt iuxta ſingularem Cardinalis *f* doctrinam, quam dicit communiter receptam Nauarrus in multis ſuę doctrinę locis.

f Card. in Cle. 1. q. 39. de priu. Nau. in c. Statuimus 2. q. 3. nu. 62. & in man. c. 27. nu. 115. & 156.

Et eligẽtes huiuſmodi religioſum carẽt prędicta temeritate, & pręſumptione; ſiquidem pręſupponitur, ipſos ignorare, dictum religioſum habere deſcendentiam à tritaua ante commiſſum crimen hęreſis, & per conſequens ignorabant, an comprehenderetur ſub pęna huius conſtitutionis. Et quando

eſt

eſt dubium facti, an ſcilicet quis ſit vere irregularis, excommunicatus, & huiuſmodi, vbi agitur ad pœnam, debemus interpretari, & iudicare, quod non eſt excommunicatus irregularis, aut huiuſmodi ſecundum doctrinam Panormitani *a* maximè, vbi agitur de pœna imponenda, vt quia celebrauit, quia collatio non tenuit, & huiuſmodi quia in iudicio mitior pars eſt eligenda, odia enim ſunt reſtringenda, fauores autem ampliandi. Et quod ipſi electores non incidant in pœnas dictæ conſtitutionis probatur deinceps: nam in *b* iure communi dicitur, quod non præſumitur, quem ex ſacerdote fuiſſe genitum, etiamſi probetur ſacerdotis filius. Et hæc eſt communis Doctorum, prout tradit Couarruuias: nam poterat ipſe filius naſci, ante quam eius pater eſſet ſacerdos. Et ſic in propoſito videtur dicendum, non præſumi, quem in dicta conſtitutione comprehenſum, ex eo quod probetur, eius tritauam fuiſſe igne crematam propter hæreſim, cum potuerit ſuam deſcendentiam ab ipſa tritaua habere ante ipſam hæreſim commiſſam. Vnde volentes ipſum a dicto officio deponere, & declarare ad alia eſſe inhabilem, debent probare, ipſam ſuam deſcendentiam habere a dicta tritaua poſt commiſſum crimen, cum ipſe poſſit iure optimo pro ſe dictam præſumptionem allegare, iuxta communem; quam tenent *c* Baldus, Angelus, & Felinus, Baldus, Iaſon, & Decius.

a *Panor. in c. in pœnis de reg. iu. in 6. & in c. cum tu filij prapoſita de teſtib.*
b *c. 2. de filijs p̃ſbit. Cou. in q. 2. p. c. 8. §. 3. nu. 1.*
c *Bal. & Ang. in l. ſuper longe. C. de præſc. lõgi tẽporis Idẽ Ange. in l. eũ qui. §. vlt. ff. de public. dels. in c. ſi n. 8. de præſc. Bal. in l. exceſſus. ff. de vſucap. 3. p. col. 2. Iaſ. cõſ. Dec. col. 2. in l. nõ hoc C. vnde legit.*

Et confirmatur, nam expoſiti, quorum parentes adeo latent, vt prorſus incertum ſit, an ex legitimis nuptijs concepti ſint, non reputantur illegitimi, & irregulares a doctiſſimis viris, prout tenet Annanias *d*, quam dicunt communem Cardinalis Paleotus, & doctiſſimus Iacobus Menochius, quod eſt tenendum contra Couarruuiam, & Ioannem Maiorem, & alios. Fundamentum principale huius opinionis eſt, nam licet filij ex legitimo matrimonio non ſoleant exponi, ſed potius qui ex furtiuis, & illicitis fornicationibus, congreſſibuſque naſcuntur: attamen hæc ratio concludens non eſt, ſiquidem veterum exemplis conſtat, filios a multis expoſitos fuiſſe, qui tamen ex matrimonio nati ſunt, vt de Semiramide, Paride, Ciro, & de alijs pluribus teſtantur hiſtoriæ, & de Moyſe idem teſtantur diuinæ literæ *e*; & nos quotidiano vſu experimur, quam plurimos rei familiaris inopia oppreſſos non potentes ſuis liberis alimenta ſuppeditare ſolere eos exponere, vt commodius ab alijs educentur: quam opinionem ego puto veriſſimam, quatenus enim a communiter accidentibus rem debeamus iudicare, & ſic videatur iudicandum, expoſitos eſſe illegitimos, cum a communiter accidentibus illegitimi exponantur hoc tamen fallit, niſi agatur de magno alterius præiudicio: cuiuſmodi eſt aliquem illegitimum iudicare: tunc enim rem a communiter accidentibus minimè iudicare debemus; & præſuppoſito quod hæc opinio ſit vera, ex ea maximum ducitur argumentum pro noſtra parte. Nam ſi filij expoſiti legitimi reputantur, & per cõſequens habiles ad ſacros ordines, & dignitates, quæ ſecundum ius Ciuile, & Canonicum, non niſi legitimis conferuntur cum aliquando contingat ex legitimo matrimonio natos exponi: cur iſte religioſus cum bona conſcientia non obtinebit prælatiam, & ad eam eligi non poterit ſine timore alicuius pœnæ, etiamſi habeat ſuam deſcendentiam ex tritaua combuſta, cũ ſæpe ſæpius contingat aliquos deſcendere a tritauis combuſtis, antequam ab ipſis crimen hæreſis committatur; Et confirmatur, quia non ſufficit, quem probare ingenuitatem ſuam, vt filia

d *Annã. l. 1. de infante expoſi. p. 11. Pale. de no this, & ſpur. ca. 63. nu. 3 Men. de arb. l. 2. centu. 4. cau. 346. Cou. de ſponſ. 2. p c. 8. §. 3. nu. 9. Mat. l. 1. de irrer. ca. 11. nu. 1.*
e *Exod. 2.*

eius ſit ingenua, cum aliunde poſſit eſſe plebeia, prout traditur in iure. *f* Et a fortiori non ſufficit probare, tritauam fuiſſe combuſtam, vt eius abnepos inhabilis reputetur per dictas conſtitutiones, cum aliunde poſſit eſſe habilis, quia videlicet habuit deſcendentiam ab ipſa tritaua ante commiſſum crimen.

f *l. natales. C. de presb.*

Sed contra hoc poteſt argui, primo, quod iſte tenetur probare ſuam capacitatem. Nam licet ſecundum ius, vbicumque reus eſt in poſſeſſione, vel quaſi poſſeſſione legitimitatis, præſumatur legitimus, niſi contrarium probetur, prout tradit Cranetta *g* & dicit communem Solinus: hoc verum eſt, niſi talis reus, qui eſt in tali poſſeſſione, eſſet infamatus de illegitimitate, tunc tenetur ſe purgare, iuxta formam capituli, *Accedens*, de purgatione canonica. Vnde videtur, quod iſte electus tenetur ſe purgare, cum ſit diffamatus de ſua incapacitate, cum certo ſciatur, eius tritauam propter hæreſim fuiſſe combuſtam. Sed huic obiectioni reſpondeo dicendo, quod licet ille religioſus ſit diffamatus, quod deſcenderet ex tritaua combuſta, non tamen eſt diffamatus, quod eius progenitores ab ea deſcenderunt poſt crimen hæreſis commiſſum: in qua deſcendentia eius inhabilitas conſiſtit, & non ſequitur, eſt diffamatus quod deſcenderit a tritaua combuſta: ergo etiam eſt diffamatus, quod deſcendent ab ea poſt crimen commiſſum.

g *Cra conſil. f. 66. nu. 4. Socin. conſi. 139. num. 12. col. 2.*

Primo, quia ſecundum ius *h* à diuerſis non fit illatio, præſertim in odioſis. Secundo, quia potuit habere deſcendentiam ante crimen commiſſum, prout ſatis in ſuperioribus dictum eſt. Ex quibus ſequitur, quod non ſufficit probare contra iſtum religioſum deſcendere a tritaua combuſta, vt ipſe inhabilis reputetur, niſi probetur habere ſuã deſcendentiam ab ipſa poſt crimen commiſſum, in hoc enim vltimo eius incapacitas conſiſtit, & probatio ad hoc, vt iſta repellatur a poſſeſſione capacitatis, debet eſſe integra, & ex omni parte concludens, prout habetur in iure. *i* Et hæc probatio denunciatori, & non reo incumbit, nam ſi quis vocetur de ingenuitate ad ſeruitutem, debet actor probare, prout colligitur ex iure, K nã qualitas ab ſtatuto requiſita, quando iuri communi refragatur, agiturque contra alium, ab actore debet probari, prout tradit *l* Decius, & habetur in quadam deciſione Pedemontana. Vnde cum iſta qualitas, quod iſte deſcendat a tritaua poſt commiſſum crimen, & ſic ſit inhabilis ad dictas prælationes refragetur iuri communi, debet a denunciatore probari. Et quod refragetur iuri communi concluditur nam ius commune dicti capituli. *Statutum de hæreticis, libro ſexto*, ſolum inhabilitat ad beneficia Eccleſiaſtica eos, qui deſcendunt ex dicto genere maculato ex parte patris vſque ad ſecundam generationem, & ex parte matris vſque ad primam. At conſtitutiones Pauli Quarti, & Pij Quarti, vſque ad quartam generationem incluſiue ſe extendunt, tam ex parte patris quam ex parte matris, prout dictum eſt in ſuperioribus.

h *l. ſi. ff. de calũ. l. Papi. exul. ff. de minoribus*
i *l. non hoc C. vnde legitimi. ca. in præſentia de prob.*
K *l. circa. & l. quadã de proba.*
l *Dec. conſi. 1. 222. nu. 1. & 2. deci pedemon. 20. nu. 10*

Secundum argumentum eſt, quod proponitur a Nauarro, *m* qui ſub diſtinctione loquitur in hoc caſu, dicẽs quod aut loquimur in caſu, quando electio illius facta eſt, aut caſu, quo electio nondum facta eſt, & in primo caſu dicit neceſſariam eſſe probationem ex omni parte, vt ab ipſa prælatione priuetur. At in ſecundo caſu ad impediendam, ſcilicet, electionem ſufficere ſemiplenam probationem. Et ad hoc probandum ſingularem decretalem *n* adducit, qua probatur propter

m *Na. l. 5. cõſ. ti. de hære. conſ. 22. n. 2. nu.*
n *c. præterea. 2. de ſponſ.*

H dictum

dictum vnius teſtis, & ſemiplenam probationem impedimenti affinitatis impediendum eſſe matrimonium nondum contractum, ne contrahatur. Et ſimiliter in noſtro caſu videtur ſemiplene probari, iſtum religioſum eſſe inhabilē, cum probatur eius tritauam fuiſſe combuſtam, & per conſequens ita ſemiplenam probationem ſufficere ad dictam probationem impediendam. Huic argumento reſpondetur negando conſequentiam, ſcilicet, quod in noſtro caſu ſufficit ſemiplena probatio ad impediendam electionem, cum in eo agitur de honore illius religioſi, & ſuorum progenitorum, affinium, & conſanguineorum, & ſic de re grauiſſima in præiudicium multorum redundante, quo caſu nō ſufficit ſemiplena probatio immo debet præcedere probatio iuridica, integra, & ex omni parte concludens, prout dictum eſt in ſuperioribus. At in dicta decretali non agitur de honore, neque de aliqua re graui ſimili: & ideo nil mirum ſi ad impediendum matrimonium ſemiplena probatio impedimenti allegati ſufficiat. Præſertim, quia ſi nō ſufficeret, ſæpe ſæpius contingeret, quod illi qui cōtraherent inualide, & matrimonium inualidum cōſummarent in maximum præiudicium, & ſcandalum multorum, quæ omnes rationes in noſtro caſu ceſſant cū hic agatur de re graui, & multis præiudiciali, & ex electione huiuſmodi religioſi nullum præiudicium neque ſcandalum pateſcit.

ARTICVLVS IV.

Vtrum dictus Religioſus teneatur in foro conſcientiæ credere habere ſuam deſcendentiam ab ipſa tritaua poſt commiſſum crimen.

RESpondeo dicendo, quod cum in ſuperioribus ſatis probatum ſit, iſtum Religioſum non eſſe remouendum ab electione propter ignorantiam quæ habetur de eius deſcēdentia a ſua tritaua poſt cōmiſſum crimen, viſum mihi fuit, vt hoc dubium plene reſolueretur, & nulla dubitādi ratio remaneret, ventilare, vtrum ſupradictus religioſus teneatur credere ſuam deſcendētiam habere ab ipſa tritaua poſt commiſſum crimen? Cui dubio reſpondeo, quod non. Et probatur, nam communiter Doctores ex *a* iure notant, quod nō eſt obligatus filius credere matri dicenti, eſſe conceptum ex adulterio, attento quod eſt in poſſeſſione legitimi, quod eſt verum etiam ſi mater ſit conuicta de adulterio. Et aſſignat textus rationem, quod bene cōpatitur eſſe adulteram, & quod natus fuerit ex proprio marito. Et ſic in ſimili forma in noſtro caſu dico, quod non eſt obligatus credere, quod deſcenderit ex tritaua hæretica, etiam ſi propter hæreſim fuerit combuſta, quia bene compatitur, talem eſſe hæreticam, & quod ipſe deſcenderit ab ea ante commiſſum crimen. Sed dices, ipſum electum in foro conſcientiæ magis ſecuram partem ſequi debere, ſcilicet qđ ſit incapax propter tritauæ combuſtionem, etiamſi dubitet, an ante, an poſt cōmiſſum crimen ab ea proceſſerit, nam etiamſi quando eſt dubiū facti, an quis ſit vere irregularis, excōmunicatus, aut huiuſmodi, in foro contentioſo, vbi pure agitur de pœna debemus interpretari, & iudicare, quod non ſit excommunicatus irregularis, aut ſuſpenſus, iuxta doctrinam Panormitani *b*. Maxime vbi agitur de pœna imponenda. Verbi gratia, quia collatio non tenuit, & huiuſmodi. Veruntamen in foro conſcientiæ contrarium dicendum eſt, ſcilicet, quod ipſe electus partem magis ſecuram ſequi debet, prout communiter in iure *c* notatur. & tenet gloſſa ſingularis, & idem iudicium eſt in foro quaſi pœnitentiali, & vbi peccatum imminet ex tali dubio, nempe quia non agitur ad pœnam propriam, ſed vt ab altaris miniſterio abſtineat, & caueat peccatum, vel abſtineat à contractu matrimonij dubij, vel aliquo officio exercendo, in quo timetur peccatum, prout tradunt communiter Doctores, & notat Sylueſter. *d* Et ſic videtur, quod iſte in foro conſcientiæ non debet acceptare prælaturam, nam conſtitutio Pontificum non agit mere ſolum ad pœnam contra ipſum, ſed etiam ad culpam, peccant enim mortaliter tale officium exercendo, & quod in hoc dubio non tenentur acceptare ipſum, cum immineat ex tali acceptatione lethale periculum. His tamen non obſtantibus reſpondeo, non teneri electū religioſum in illo caſu iudicare eſſe inhabilem, & incapacem ratione prædicti dubij. Pro cuius rei, & rationis dubitandi explicatione primo notandum eſt, quod duo ſunt dubia, primum ſpeculatiuum, & aliud practicum: ſpeculatiuum dubium eſt, quod non tractat de re operabili, vel ſi tractat, eſt in communi, verbi gratia, an iſte contractus ſit licitus, an iſte ſit capax, an vero incapax, an iſte ſit maritus legitimus, an vero illegitimus. Dubium autem practicum eſt, quod tractat de re operabili, verbi gratia, an iſte peccet, reddendo debitum, vel non peccet: an iſte incapax peccet acceptando Guardianatum, vel non.

Secundo eſt notandum, quod hæc duo dubia non mutuo conſequuntur, quia poteſt eſſe cum dubio ſpeculatiuo certitudo practica, verbi gratia, dubitant milites, an bellum ſit iuſtum, an non: cum hoc tamen ſtat, quod accedente Principis mandato certo ſciant, quod non peccent militando. Item ſunt opiniones probabiles in aliquo caſu quarum vnam ego ſequor, licet ſim dubius ſpeculatiuè de veritate alicuius rei, de qua agit opinio: ſum tamen certus, quod ſequendo illam non pecco. Item fœmina dubia eſt ſpeculatiue, an iſte ſit ſuus maritus, non tamen dubia practice, quod reddendo debitum non peccat, prout definit *e* Innocentius Papa. Hanc doctrinam tradunt doctiſſimus Soto, *f* Corduba, & Veracrux. His præhabitis fundamentis ad dubium reſpondetur, quod iſte electus, etiamſi ſpeculatiuè dubitet, an comprehendatur in dictis conſtitutionibus, necne: Attamen practice poteſt credere ad effectum accepiandi prælaturam, non eſſe comprehenſum: ſiquidem erat in poſſeſſione capacitatis, & vt capax eligitur, & non plene probatur ſub dictis conſtitutionibus comprehenſum eſſe. Et hoc procedit, præſertim ſi ex renunciatione talis prælaturæ, non ſolum ſibi maculam infert, ſed etiam ſuis conſanguineis ex dicta tritaua deſcendentibus; nam ipſis præiudicium maximum infert, ſi forte ſint in poſſeſſione capacitatis ad officia publica. Quod confirmatur, quia non poteſt ipſe, niſi cum maxima difficultate certificari, vtrum eius progenitores ab ipſa tritaua poſt commiſſum crimen deſcenderit. Et ſi dixerint, quod recurrat ad archiuum Sanctæ Inquiſitionis, vbi eſt confeſſio dictæ tritauæ, in qua tempus commiſſi criminis continetur, & quod recurrat ad libros baptiſmales, vbi eſt natiuitas ipſorum progenitorum, ex quibus poteſt concludere, an habeat deſcendentiam ab ipſa tritaua, ante, vel poſt commiſſum crimen; Ipſis reſpondeo, quod ad vitandum hanc

igno-

---

a l. miles. §. defunctus. ff. de adulte.

b Pano. in c. pœnis de re. iur. in 6. & c. ij tu filij prepoſita de teſtibus.

c c. ſignificaſti, de homic. ca. il lud dominus de cler. excō. miniſt. gl. in c. ex ore de ſi. r. in ad ſarte.

d Sylu. v. er. dubium q. 4.

e c. inquiſitioni de ſent. excom.

f Sot. l. 4. de iuſ. q. 5. art. 4. & in 4. d. 27. q. 1. a. 3. Cor. l. 3. qq. q. 8. Vera. in ſpe. coniu. p. 3. ar. 18.

Digitized by Google

ignorantiam non obligatur homo ponere diligentiam poſſibilem abſoluté, ſed diligentiam moralem prout notat *a* Almainus, reſoluit Medina, & talis diligentia non eſt moralis: nulla enim lex moraliter loquendo hominem ad archiuos Sanctæ Inquiſitionis in hoc caſu recurrere obligabit, vt patet. Denique prædictus religioſus non obligatur ad dictã inquiſitionem, ſed ſolum ille, qui denunciat: vel iudex ex officio, ille enim, qui denunciat, obligatur ad probandam inhabilitatem, prout determinat Lucas *b* de Penna, & reſoluit Salzedo in ſua Practica criminali Canonica.

a *Alm. in moral. c. 4. Med. 1. 2. q. 76. ar. 1. iuxta finem.*

b *Luc. de Penn. in rubr. de delato lib. 10. col. 2. ver. ad ferendũ Salz. in pract. crim. c. 6.*

ARTICVLVS V.

Vtrum noviter conuerſus ex Iudaiſmo, & ex infidelitate comprehendatur in dictis conſtitutionibus.

RESpondeo dicendo, quod iſti tales rariſſimé ad Presbyteratum, & Epiſcopatum ſunt aſſumendi, multumq. debent probari, atque in inferioribus ordinibus, & officijs exercitari, vt ſic pateat, qua fide ſint muniti, qua modeſtia, qua grauitate, & verecundia prædıti, prout dicitur in Concilio Niceno *c* ſecundo, & in Concilio Cardicenſi, & in Concilio Laodicenſi: & tradunt Diuus Gregorius, & Syluester Papa, & Siricius Papa, & traditur etiam in Concilio Arelatenſi tertio, capite primo, & in Concilio *d* Bracharenſi primo. Et ratio hoc dictat. Nã, vt inquit Innocentius *e* Papa primus, miſerum eſt, eum magiſtrum fieri, qui nunquam fuit diſcipulus: eum ſummum fieri ſacerdotem, qui nunquam in vllo gradu obſequutus fuit ſacerdoté. Et ſic in quodã Canone *f* dicitur conſtituiſſe ſanctum Concilium, vt Iudæi, aut hi qui ex Iudæis ſunt, officia publica nullatenus approbant, vbi gloſſa ait, quod loquitur de Iudæis ad fidem de nouo conuerſis, iuxta Canonem *g* quendam, in quo ordinatur, nulla officia publica Iudæis eſſe iniungenda, ne his occaſio tribuatur pęnã inferre Chriſtianis. His ducti rationibus Paulus Quartus, & Pius Quartus in ſuis conſtitutionibus inhabilitantes deſcendentes ex Iudæis, & Hæreticis, quorum corpora concremata ſunt, ad prælationes, & honores, & dignitates noſtræ ſacræ religionis, voluerunt comprehẽdere ſub dicta inhabilitatione, & pœnis nouiter conuerſos ex Iudaiſmo, & ex Hæretica prauitate, vt patet ex ſequentib. verbis, ibi. *Nullus ſecularis, qui Iudæus, vel hæreticus fuerit.* Quæ verba habentur in conſtitutione Pij IV. & in conſtitutione Pauli Quarti, ſequentia verba proponũtur. *Si contigerit tẽpore data aliquẽ ex dictis olim Iudæis, vel hæreticis exiſtentibus,* &c. Ex quibus verbis ſatis colligitur, ipſos nouiter conuerſos a dictis officijs expellendos eſſe: cum ſint inhabiles: indecorum enim eſt, veteranis Chriſti miniſtris munere publico præterri eũ, qui pauloante Chriſtianam religionem, vel idolorum cultum, aut Iudaicas cęrimonias, & ſuperſtitiones inſectabatur. Quod alijs multis comprobat Couarruuias *h* Circa quas conſtitutiones aduertendum eſt primo, quod qui iamdiu Catholicam fidem relicta falſa religione ſuſcepit & miles eſt veteranus militiæ Chriſtianæ nulla lege prohibetur ad ſecularia officia eligi, & admitti, imm regia conſtitutione partitarum *i* expreſſe admittuntur, cuius meminit late hanc communem opinionem comprobás Montaluus, *k* & Felinus, & Ripa ipſum prius adnotauerunt. Et licet dicta lex regia indiſtincte eos admittendos cenſeat ad publica munera, qui relicta Iudæorum, aut Maurorum ſecta Chriſto nomẽ dederunt: *l* Couarruuias tamen ſentit eam legem eſſe intelligendam iuxta ſupradicta. Vnde merito dubitari poteſt, an nouiter ex Iudaiſmo conuerſi, qui iamdiu legem Chriſti, vt veterani milites profeſſi ſunt, non obſtantibus dictis conſtitutionibus ad dictas prælationes ſint admittendi. Et iuxta ſupradicta videtur dicendum, non eſſe repellendos, cum enim hæc lex ſit pœnalis, videtur intelligẽda, & reſtringenda iuxta ea, quæ dicunt Doctores aliã ſimilem legẽ intelligentes & reſtringentes. Neque conſtitutio Pij IV. huic ſententiæ cõtradicit, ait. n. abſolute: *Nullus ſecularis, qui Iudæus, vel hæreticus fuerit.* &c. quæ verba non de his, qui fuerunt olim Iudæi, & hæretici, & iãdiu legem Chriſti profeſſi ſunt intelligi ſine aliqua violentia poſſunt. Sed his obſtant verba conſtitutionis Pauli IV. ibi, *qui olim Iudęi ſeu hęretici fuerint.* &c. Illud enim aduerbiũ *olim* denuiat conuerſos a Iudaiſmo poſt multum tempus a dictis officijs eſſe repellendos, propter q̃ opinioni ſupra poſitæ non omnino adhæreo.

c *Conc. Nic c. 1. & 2. Cõc. Car. c. 13. Laod. c. 3. Greg. li. 4. mor. reguſt. epiſt. 51. & l. 7. epiſ. 1. 10 Sylu. in Cõc. Roma. c. 11. Siricius. c. 3. epiſt. 3.*
d *Brach. ca. 38.*
e *Inno. epiſ. 12.*
f *c. conſt. 17. q. 4. vbi glo. v. hi qui ex Iudęis ſunt.*
g *c. nulla. d. 54.*

h *Cou. in c. ſi furioſus. 1. p. § 2. p. 914. c. 1.*
i *l. 6. ti. 24 par. 7*
k *Montal. in l. 2. tit. 3. s. 4. fori. Fel. Rip. in ca. eã te. nu. 31. de reſcript.*

l *Cou. vbi ſupr.*

Secundo aduertendũ eſt circa dictas conſtitutiones, quod licet nouiter conuerſi ad fidem ex gentilitate rariſſime ad presbyteratum, & Epiſcopatum aſſumantur, prout in ſuperioribus Concilijs, & epiſtolis Apoſtolicis comprobatur, & tradit luculenter *m* Simon Maiolus de irregularitate, & Couarruuias alios allegantes: noluerunt tamen Summi Pontifices huiuſmodi neophitos in his conſtitutionibus comprehendere, vt patet ex dictis verbis, ibi, *Nullus ſecularis qui Iudæus, vel hęreticus fuerit, & ibi olim Iudęis, vel hęreticis exiſtẽtibus,* &c. in quibus nulla fit mentio de conuerſis a Gentilitate, & lex pœnalis, & exorbitans de vno caſu ad aliũ non extenditur, neque de vna ad aliam perſonam propter ſimilitudiné rationis, prout pluries in ſuperioribus dictum eſt. Ex quibus infertur, quod admittẽtes ad prælationes conuerſos a Gentilitate non puniuntur pœnis harum conſtitutionum, neque ipſi electi eas renũciare tenentur, cum minime ad illas ſint inhabiles.

m *Maio. lib. 1. de irregular. c. 31. & Cou. vbi ſup.*

Tertió aduertendum eſt, quod licet conſtitutiones Pij Quarti, & Pauli Quarti, tantum loquantur de deſcendentib. a Iudæis, & hæreticis, qui olim Iudæi, & hæretici fuerunt, Gregorius tamen Decimus tertius in ſua conſtitutione, quæ incipit Conſueuit, data Romę die Octauo Septẽbris, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quarto, eas conſtitutiones ad deſcendentes a Mauris, & ad ipſos Mauros nouiter conuerſos extendit dicẽs, *decernentes de nouo, quod quoad illos qui ex Mahometanorum, Iudęorum, vel hęreticorum origine deſcendunt, ſeruetur, quę pię memorię Paulus IV. prędeceſſor noſter per ſuas in forma breuis literas ſub data videlicet vigeſima quarta Aprilis, milleſimo quingenteſimo nono:* Pontificatus *ſui anno quarto, ſtatuit.* Hæc Gregorius Decimus tertius.

ARTICVLVS VI.

An præfatæ conſtitutiones includant omnes, quos vulgus Luſitanum, et etiam aliqua pars vulgi Hiſpaniæ appellat Chriſtianos nouos, etiamſi ante quintam generationem maiores eorum fuerint conuerſi.

RESpondeo dicendo, quod non, quoniam ipſæmet conſtitutiones ſe reſtringunt vſque ad

quartam generationem tantum, & in claris nõ eſt opus coniecturis iuxta id, quod dicitur in iure, *a* & ita tenet Nauar. Ex quibus conſtitutionibus colligitur clarè, quod cum loquatur de deſcendentibus a dicto genere maculato, non habebit locũ in collateralibus, & ita ille, cuius frater fuerit pęna combuſtionis propter hæreſim damnatus, non cõprehenditur in dictis conſtitutionib. cum dictæ conſtitutiones dictam pœnam aperte imponant deſcendentibus vſque ad quartam generationem incluſiue, nullam mentionem facientes de collateralibus. Et lex pœnalis, etiam vbi eſt eadem ratio, minimè extenſionem admittit, & in hoc caſu conſtat, minorem rationem verſari in collateralibus, quam in deſcendentibus, prout tradunt leges Ciuiles, & Canonicæ de ſucceſſionibus agentes.

a l. continuus. §. cuncta. ff. de verbo. oblig. Na. li. conſ. tit. de hęre. cõſ. 22. in 2. edi.

ARTICVLVS VII.

Vtrum deſcendentes ex dicto genere maculato ſint priuati dictis officijs, et inhabiles ad ea, ſi ſui progenitores vſque ad quartam generationem incluſiuè condemnati propter hæreſim, reconciliati tamen ſunt Eccleſiæ.

RESpondeo dicendo, quod Paulus IV. & Pius IV. in ſuis conſtitutionibus videntur determinare, quod ſufficiet fuiſſe cõdemnatos, etiamſi Eccleſiæ vnitati reconciliati ſint. Quod colligitur ex verbis conſtitutionum ipſarum, ibi. *Condemnati, ac eorum corpora igni tradita.* illa enim dictio, Ac, diſiunctiua cenſetur, & ſic ſignificat, quod ſufficit ad dictam inhabilitatem, & priuationem aliquem a damnatis, vel concrematis deſcendere. At docliſſimus doctor Gradus ſuperius allegatus, & Reuerendiſſimus pater noſter Generalis ſuperius allegatus, contrarium definierunt prout in articulo ſecundo latè diximus. Ad argumentũ autem dictionis, Ac, facillimo negotio reſpondetur, ſcilicet quod ipſa non ſit diſiunctiua, ſed declaratiua; & ſic voluerunt dicere Summi Pontifices, quod priuantur à dictis officijs, & fiunt inhabiles ad ipſa illi, quorum progenitores vſque ad quartam generationem incluſiue tã ex parte patris, quàm ex parte matris ſunt hæretici condemnati, & eorum corpora igne cremata: & ſic non ſufficit condemnatio ſola, ſi eorum corpora & ſtatuæ igni traditæ non ſunt iuxta diſpoſitionem antiquam iuris communis in Capitulo *ſtatutum fœlicis recordationis*, cuius literã ſupra articulo ſecundo propoſuimus. Neque eſt alienum à iure communi, quod hæc dictio, Ac, ponatur inter duas res idem ſignificantes, prout cum Panormitano, & alijs ex multis iuribus concludit Nauarrus. *b* Et ſic in conſtitutionibus idẽ omnino ſignificat condemnati, quod ſignificant iſta verba corpora eorũ igni tradita ſunt, & quod in materia harum conſtitutionum ſecundum hunc ſenſum ſit accipienda iſta dictio, Ac, probatur. Nam lex pęnalis continens aliquid contra regulam iuris cõis debet intelligi, vt quantum minus fieri poſſit corrigat ius commune, *c* prout traditur in iure Canonico, & Ciuili, & tractant Socinus, & Felinus; ſatis enim eſt, quod in aliquo operetur, prout tradunt Decius Ripa, Caldcrinus, Iaſon, & Cornelius, at conſtitutiones ſupradictæ leges ſunt pœnales multa continentes contra terminos iuris communis, prout ex ſuperioribus patet.

b Na. in c. ſtatuimus. 19. q. 3. n. 44.

c c. cũ dilect. & ibi gl. ver. iur. cõ. de cõſuet. notatur. i l. ſi. §. in cõp. C. de iur. deliberãdi. l. ſi uerbo. §. de viro. ff. ſolut. matr. Soc. conſ. 38. colu. 2. Fel. in c. 1. col. 7 de reſcript. Dec. in c. 1. col. in ſi. vbi Ripa. n. 42. de reſcrip. Cal. ti. de contr. conſ. vlt. v. ſufficit. n. Iaſ. in l ſi quis poſthu. § ſi filius. n. 47 ff. de lib. & poſthum. Corn. conſ. 191. l. G. vol. 4.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum deſcendentes ex dicto genere maculato ſint priuati dictis officijs, & inhabiles ad ea ante latam ſententiam.

RESpondeo dicendo, quòd Paulus IV. & Pius IV. in ſuis conſtitutionib. definiunt, *Ipſos eſſe priuatos ipſo iure officijs Generalatus, Commiſſariatus, & Prouincialatus, ſeu Guardianatus, eſſeque inhabiles ad ipſa obtinenda, nihilque vigore dictorum officiorum gerere, ſeu adminiſtrare poſſe geſtaque & adminiſtrata per ipſos poſt pręſentium publicationem in capitulo generali noſtri ordinis faciendam viribus careant, nullamque prorſus obtineant firmitatem.* Aduertendum tamen conſuetudinem leges pęnales interpretari, quoad priuationem officiorum, & ſuſpenſionem ipſorum ipſo facto ſic intelligi debere, quod ſcilicet officialis, & prælatus electus ipſo facto per legem ſit priuatus, vel ſuſpẽſus officio, & prælatione; Attamen dum toleratur ab Eccleſia vſque ad ſententiam iudicis eius geſta, & acta valeãt, exercẽs tamẽ dicta officia peccat mortaliter. Et ſic interpretatur conſuetudo, quod priuatus ante ſententiam peccat acceptando, niſi in caſu neceſſitatis quando, ſcilicet tale exercitium fuerit neceſſarium ne eius, vel alterius crimen occultum reueletur. Et de Tabellionibus, & alijs huiuſmodi officialibus, id ſpecialiter tenet Gloſſa. *d* De prælatis vero id ipſum dicunt Richardus & *e* Sylueſter, quos ſequuntur Corduba, & Aragon. Ex quib. concluditur ſecũdum opinionem iſtorũ Patrum ſupradictos ipſo facto eſſe priuatos a dictis officijs, & inhabiles ad ea, antequam per ſententiam iudicis ipſi priuentur, & inhabilitẽtur, & ſic peccare mortaliter, ipſa officia exercentes, niſi ratione alicuius magnæ neceſſitatis excuſentur, verbi gratia, quia ſi ipſa nõ exercerẽt ipſius vel alterius crimen occultũ reuelaretur, prout reſoluunt idem *f* Corduba, Nauarrus, Soto, & Caſtro dicentes, quod quando legiſlator ponit pęnas graues ipſo facto contra trãſgreſſores alicuius legis, non ſunt obligati ipſi tranſgreſſores eſſe executores dictarum pœnarum, renunciando, verbi gratia officia, a quibus ſunt ipſo facto priuati, vel quorum ſunt inhabiles, ſi renunciatione timetur probabiliter, quod delictum eorum reuelabitur, & aliquis infamabitur. Vnde ſupradicti aſcendentes ex genere maculato, & damnato dicta officia habentes ea renunciare minimè tenentur, ſi ex tali renunciatione timent probabiliter ipſorum famam, & eorum progenitorum detrimentum fore paſſuram, quia ſcilicet ſunt in poſſeſſionem bonæ famæ. Verum tamen eſt, quod tenentur petere diſpenſationem quã citius fieri poteſt, vt admonẽt in ſimili caſu Doctores ſupradicti. Illi vero, qui nõ ſunt in poſſeſſione ipſorum officiorum, ſi ad ea per electionem, aut alio quocũq. modo admittantur, ſuę inhabilitatis non ignari, tenentur dicta officia omnibus modis poſſibilibus renunciare. Neque excuſantur, quod forte ex tali renunciatione poſſit oriri aliqua ſuſpicio generis maculati, nam multę ſunt rationes mouentes homines ad dictas renunciationes faciendas, quæ his temporibus propter maximum onus prælationum ipſis renunciantib. maximũ cõferunt honorẽ, & ipſorum prudẽtia in his ab omnibus bene ſentientibus ſatis cõmendatur. Ex quibus infertur, quod vſq. dum tolerantur in officijs, acta per eos facta valẽt, & ſic tenẽtur ſubditi eis obedire

(prout

d Gl. in auth. de tab. §. penu.

e Rich. in 4. d. 18. artic. 7. q. 1. Syl. ver. excõ. q. 10. & 11. & titr. confeſ. 1. q. 10. Cord. l. 1. qq. q. 36. pa. 290. c. 2. Aragon. 2. 2. q. 11. a. 3. p. 349

f Cor. vbi ſu. q. 35. Soto l. 1. de iuſt. q. 6. ar. 4. & lib. 5. q. 6. art. 2. Nauar. Manu. 23. n. 63. & ca. 26. n. 239. Caſt. lib. 2. de leg. pęnal. c. 15.

Digitized by Google

(prout infra declarabitur) quouſq. in foro exteriori per ſententiam declaretur, ipſos in dictis conſtitutionibus eſſe comprehenſos. Neq; his obſtat verba dictarum conſtitutionum, ibi, *Receptio de ipſis facta ad prædicta officia, ſi fieri contigerit de facto, nullius ſit roboris, & momenti, & pro non facta habeatur, ſed omnia, & ſingula per eos ſic electos, & aſſumptos de facto adminiſtrata & geſta virib. careant, & nullam prorſus firmitatem obtineant neque ius alicui tribuant.* Nam reſpondetur primo, dicta verba intelligi debere, niſi tolerentur iuxta prędicta. Vel ſecundo reſpondetur ex mente Soti, *a* quod conſtitutiones Apoſtolicæ priuantes regulares ab officijs, & prælationibus, quas poſſident ipſo facto, & eos inhabilitantes ſine alia declaratione debent piè, & verè interpretari, vt intelligatur, quod amittant ipſo facto dictas pręlationes ſine aliqua ſententia declaratoria ipſius pęnæ, non tamen ſententia declaratoria ipſius criminis, propter quod ipſa pęna imponitur. Vt tenet etiam Syluester. *b* Immo tenet Henriquez *c* quod regulariter loquendo omnes leges pœnales rigoroſè dicta verba addentes, debent explicari, quod ſolum loquantur in foro exteriori, non autem in foro conſcientiæ prout diximus [illegible] ſupra in quæſtione ſeptima articulo decimo ſexto. Immo pater Victoria in relectione de Indis ait, quod cum priuari in foro conſcientiæ ſit pœna, nec debeat infligi ante condemnationem, non ſatis ſcio, an ius humanum hoc poſſit efficere, vt ſcilicet ante condemnationem teneatur quis dicta bona reſtituere. Hæc Victoria.

a Sot. libr. 1. de iuſt. q. 6. art. 6.

b Sylu. ver. pœna. nu. 28.

c Henriq. 2. to. li. 13. c. 16. n. 3.

ARTICVLVS IX.

Vtrum fratres noſtri ordinis poſsint obedire electis ex dicto genere, cum primum ſciuerint ipſos eſse comprehenſos in dictis conſtitutionibus.

RESpondeo dicendo, quod licet Paulus Quartus, & Pius Quartus in ſuis conſtitutionibus dicant, quod fratres debent, & tenentur incõtinenti ab eorum obedientia recedere: hoc tamen cũ ſit præceptum mortale, moraliter, & iuridice debet explicari, ſcilicet, vt prius caſus ad ſuum ſuperiorem referatur, vt ab ipſo ſententia declaratoria eos eſſe comprehenſos ſub dictis conſtitutionibus proferatur, qua prolata, ſtatim remanent priuati, & tenentur ſubditi ab ipſorum obedientia recedere. Quod ex dictis in articulo ſuperiori comprobatur, Et ſi contrarium diceremus, maximum inconueniens ſequeretur: nam vnicuique ſubdito liceret ſuo prælato non obedire, dictam exceptionem, vel aliam ſimilem allegando, quod pareret maximam in religione confuſionem. Et ſup. dicta probãtur ex verbis ipſarum conſtitutionum, ibi: *Nullique fratres in dictis officijs contra huiuſmodi mandata exiſtentib. obedire, ſed incõtinenti quam primum potuerint, &c.* Vbi notanda ſunt verba, *quam primum potuerint*, ſonant enim, ac ſi aperte dicerent, quam primum, licite, religioſè, iuridice, & ſine ſtrepitu potuerint, cõſultando ſuperiorem, ita vt iuſtitia ſeruetur, & frater non infametur. Probatur etiam ex alijs verbis earum conſtitutionum, ibi: *ab eorum obediẽtia recedere, & ad aliam eligendum procedere.* In quib. verbis videtur velle Summi Pontifices, quod tunc teneantur ab eorum obedientia recedere, quando res ita ſe habet, vt ad alium eligendum poſſint procedere. Vnde cum non poſſint procedere ad alium eligendum, niſi prius declararetur per ſententiam iuridicam, electum in dictis conſtitutionibus comprehendi, clare ſequitur nõ teneri ſubditos ab eius obedientia recedere, niſi cum primum fuerit dicta ſententia declaratoria contra ipſum lata.

ARTICVLVS X.

Vtrum ſupradictos ad dicta munera admittentes in excommunicationem ipſo facto incidant, & ſint priuati ipſo facto officijs & inhabiles ad ea.

RESpondeo dicendo, quod volentes admittere aliquos ad dicta munera, de quorum infamia eſt aliqua non leuis ſuſpicio, tenentur ante electionem inquirere, vtrum comprehendantur ſub dictis conſtitutionibus, & eos intrepide admittentes ſcientes macula prædicta eſſe infectos, grauiſſimè peccant, & pęnis maximis efficiuntur. Nam in ipſis conſtitutionibus continetur, *Quod in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub excõicationis latæ ſentent. pœna, & priuatione generalatus, commiſſariatus generalis, & alterius cuiuſcumq; commiſſariatus, prouincialatus, & guardianatus aliorumq. officiorũ & dignitatum dicti ordinis, & inhabilitatis ad illa in perpetuũ obtinenda pęnas eo ipſo incurrant ſe aliquos ex ſupra dictis ad dicta munera admittant,* quam pęnam excõmunicationis certũ eſt quod ipſo facto incurrit, prout tenent omnes ſecundum Sotum *d*. Corduban, & Nauarrum quod autem remaneant priuati dictis officijs, & inhabiles ad ea ante ſententiam declaratoriam ſui criminis, ſatis patet ex dictis in articulo ſuperiori. Circa quod eſt ſummè aduertendum, quod etiam admittatur opinio Nauarri, de qua ſupra in articulo ſecundo fecimus mentionem, ſcilicet, quod omnes deſcendẽtes ex dicto genere maculato, vſque ad quartam generationẽ incluſiuè, etiam ſi genus maculatum non ſit pęna ignis condemnatum, & concrematum: ſint inhabiles ad prælationes, iuxta dictas conſtitutiones: nihilominus eligentes ad dicta officia aliquos ex ſupradictis non incurrunt in pœnas huius conſtitutionis, cõſiderantes opinionem contrariã eſſe certiorem, & magis conformem iuri communi, & ſic intelligentiam veram huius conſtitutionis adhuc ſub dubio verſari. Nam intellectus verus iuris humani dubij excuſat a peccato ſaltem mortali, ſecundum Innocentium. *e* Vnde admittentes ſupradictos ad prælationes putantes ſolum excludi a Paulo IV. & Pio IV. deſcẽdẽtes ex genere maculato pęna combuſtionis afflicto, cum non ſi omnes deſcendentes ex dicto genere indifferenter excludantur, vt tenet Nauarrus, non peccant mortaliter, & per conſequens non incidunt in dictas pęnas, pęnæ n. ſupradictæ non imponuntur, niſi ratione peccati mortalis ſecundum Doctores communiter, & expreſſe proponuntur hę pęnæ contra præſumentes.

d Soto. lib. 1. de iuſt. q. 6. artic. 4. Cord. li. 1. q. 26. Nau. in Man. c. 13. nu. 63.

e Innoc. in c. per tuas. 2. nu. 4. de Simon.

ARTICVLVS XI.

Vtrum hi, qui profeſſi ſunt in noſtra religione ante conſtitutionem Clementis Septimi, & Pauli Quarti, poſsint eſse definitores, diſcreti, capitulares, magiſtri nouitiorum, vicarij conuentuum, & confeſsores monialium.

RESpondeo dicendo, quod licet Clemens Septimus ediderit dictam conſtitutionem, &

Digitized by Google

Paulus IV. & Pius IV. eandem innouauerint, & Gregorius Decimus tertius ipſam confirmauerit. Iulius tamen Tertius, & Pius Quintus eas cõſtitutiones moderati ſunt, dicentes, quod ſolum repellantur a noſtra religione, & a prælationibus eiuſdẽ illi, qui ex genere maculato pœna ignis afflicto deſcendunt, vſque ad ſecũdam generationem ex parte patris, & vſque ad primam ex parte matris. Vnde colligitur quod illi, qui noſtram religionem profeſſi ſunt ante publicationem cõſtitutionis Clemẽtis Septimi, etiam ſi a dicto genere deſcendant, vere ſint Religioſi, cum ante illud tempus per nullam conſtitutionem eorum profeſſio fiat irrita. Et idem dicendum de his, qui profeſſi ſunt in noſtra religione ab anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo, die decima Octobris, vſque ad annum milleſimum quingenteſimum quinquageſimum octauum, die vigeſima quarta Aprilis, quo temporis ſpatio durauit cõſtitutio Iulij Tertij, qui moderauit conſtitutionem Clementis Septimi. Et idem etiam dicendum eſt de his, qui profeſſi ſunt ab anno Domini milleſimo quingẽteſimo ſeptuageſimo primo, vſque ad annum milleſimum quingenteſimum ſeptuageſimum tertium, quo temporis ſpatio durauit conſtitutio Pij Quinti. Hi enim etiam ſi deſcendant a tritauis ex parte patris, & etiamſi deſcendant ab auis ex parte matris, quorum corpora ſunt concremata, ſi prædictis temporibus noſtram religionem profeſſi ſunt, eorum profeſſio valida eſt: non enim Summi Pontifices ſupradicti irritabant profeſſionem, niſi eorum tantum, quorum progenitores vſque ad ſecundam generationem ex parte patris, & vſque ad primam ex parte matris fuerunt condemnati, & concremati iuxta terminos dicti capituli, *Statutum fœlicis recordationis*, ſępe ſæpius allegati. Vnde titulus noſtræ quæſtionis tantum intelligitur de his, qui profeſſi ſunt valide in noſtra religione, de quib. quærit, vtrũ poſſint eligi ad officia in dicto articulo quæſtionis propoſita? Reſpondetur optimo iure eligi poſſe ad officia, quæ non habent iuriſdictionem ordinariam, ſicut habent officia generalatus, commiſſariatus generalis, prouincialatus, commiſſariatus prouincialis, quæ in dictis conſtitutionibus prohibentur dari dictis perſonis. Cum enim iſtæ conſtitutiones ſint pœnales, & rigoroſæ, nõ debent extendi, immo debent reſtringi præciſè ad dignitates, & prælationes, de quibus expreſſe loquuntur, prout traditur in iure, *a* & tenent poſt alios Tiraquellus, & Sarmiento. Vnde cum dictæ conſtitutiones loquantur de officijs, quæ ſunt vere prælationes, & habent iuriſdictionem Ordinariam, vel quaſi Ordinariam iuxta tradita a Syluestro *b* minimè ſunt extendendæ ad officia, quæ non habent huiuſmodi iuriſdictionem. Et ſic poſſunt eſſe definitores, Magiſtri Nouitiorum, Vicarij Priorum Conuentualium, & multo magis Confeſſores monialium. Hæc enim munera non ſunt prælationes, neque habent iuriſdictionem Ordinariam. Poſſunt etiam eſſe diſcreti Capitulares in Capitulis Prouincialibus, cum hoc munus non habeat iuriſdictionem annexam. Attamen non poſſunt eligi in capitulo ad aliquod officium habens dictam iuriſdictionem. Dixi in capitulis prouincialibus, non enim in noſtra religione poſſunt eligi diſcreti ad capitula generalia. Diſcreti enim diſcretorum, qui ad capitulũ generale mittuntur, aliquam ſaltem in potentia habent iuriſdictionem, prout dictum eſt in ſuperioribus, *c* aduertendum tamen, quod non poſſunt eſſe Vicarij conuentuum, qui propter cauſas particulares non vocantur Prioratus, neque Guardianatus, ſed Vicariatus. Vicarij enim, & ſuperiores talium conuentuum iuriſdictionem habent ordinariam iure ſpeciali, prout tradit Sylueſter. *d*

a *l. quod lex. ff. de leg. Tiraqu. tracta. linag. in præfatio. nu. 62. Sarm. lib. 1. Se lect. c. 12. nu. 5.*
b *Syl. ver. Prælat. nu. 6.*
c *Sup. q. 13.*
d *Sylueſt. verb. Prælatus. nu. 3.*

ARTICVLVS XII.

Vtrum profeſſi in noſtra religione ex dicto genere maculato poſſint eſſe prædicatores.

RESpondeo dicendo, quod Paulus Quartus, & Pius Quartus in ſuis conſtitutionibus hoc expreſſe interdixerunt, ſed quoad hoc hæ conſtitutiones a Patribus ordinis non fuerunt receptæ. Nunquam enim audiui aliquẽ propter huiuſmodi maculam a prædicationibus fuiſſe priuatum. Immo in conſtitutionibus generalibus Toletanis noſtræ ſacræ religionis, ſolum ordinatur, vt ipſemet ab officijs ordinis ſupra poſitus repellatur, nullam mentionem de prędicationibus facientibus. Ex quibus ſatis colligitur, quod cum conſtitutio Toletana ad maiorem obſeruantiam dictarum conſtitutionum ſit facta, vt ipſamet ait, non prohibeat ipſis munus prædicandi, dictas conſtitutiones, quoad munus prædicationis minimè fuiſſe receptas, ſed tantum quoad munus prælationum, & ſic quoad hoc non obligare, ſicut non obligant aliæ leges minimè receptæ, prout poſt Dominicum, *e* Felinum, & communem tradit eleganter Nauarrus. Vnde conſtituentes aliquem ex ſupradictis prædicatorem non peccant mortaliter, neque incurrunt in pœnas harum conſtitutionum. Et per conſequens talis prædicator conſtitutus, titulum, nomen, & rem prædicationis habere poteſt.

e *Domi. in c. 2. de conſt. Fel. in c. 2. de treug. & pace. annot. 12. verſic. intellige quando, & n. 13. conſid. 2. Nau. Ma. c. 23. n. 41*

ARTICVLVS XIII.

Vtrum moniales noſtri ordinis deſcendentes ex genere maculato comprehendantur in dictis conſtitutionibus.

RESpondeo dicendo, quod lex exorbitãs, & rigoroſa nõ debet extendi extra caſum, de quo loquitur, vnde cum iſta conſtitutio ſolum loquatur de fratribus, non debet extendi ad moniales, præſertim quia lex loquens de viris in odioſis non extenditur ad feminas, prout diximus in quæſtione *f* præcedenti. Præterea Pius Quartus, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo quarto, Kalendis Auguſti, ſimilem conſtitutionem declarauit confirmatã authoritate Apoſtolica, quę ſeruatur in ordine Diui Hieronymi, prout habetur in huius ordinis Compendio. *g* Scilicet, quod ipſa conſtitutio excludens ab ea religione deſcendentes ex genere maculato non extendatur ad eiuſdem ordinis moniales. Et in noſtris conſtitutionibus generalibus Toletanis, cum agitur de obſeruantia cõſtitutionum Pauli Quarti, & Pij Quarti, non præcipitur fieri inquiſitionem ex genere virginum cupientium ingredi religionẽ, vt ad profeſſionem, & officia religionis admittantur, ſicut præcipitur, vt fiat inquiſitio de fratrib. Ex quo concluditur, quod admittentes ad profeſſionẽ feminas deſcendentes ex genere maculato ẽt combuſtionis pęna afflicto, non faciunt contra noſtras conſtitutiones, neque ẽt faciunt contra eas admittentes illas iam profeſſas ad mu-

f *Sup. quæſt. præced. artic.*
g *Comp. verbo. ſtatut. pag. 317.*

ad munus Abbatiſſatus,& ad alia offic a monialiũ, tum quia conſtitutiones ſupradictæ nõ loquuntur de monialibus,tum ẽt quia dicta officia non ſunt verè prælationes habentes iuriſdictionem Ordinariam,ſicut ſunt officia generalatus,Cõmiſſariatus, Prouincialatus,quæ in dictis conſtitutionibus negantur deſcendentibus ex dicto genere maculato,

ARTICVLVS XIV.

Vtrum in ordine Diui Hieronymi deſcendentes à Iudæis,vel Saracenis poſſint habere officia dicti ordinis.

RESpondeo dicendo, quod Alexander Sextus, anno Domini milleſimo quadringẽteſimo nonageſimo quinto Pontificatus ſui anno ſecũdo,die vigeſima tertia Nouẽbris, *Authoritate Apoſtolica ſupplẽs omnes, et ſingulos defectus ſi qui forſan interuenerint,approbauit,& confirmauit ſtatũ ordinis D. Hieron.ne neophyti,aut deſcendentes intra quartum gradum ex noviter à Iudaiſmo conuerſis ad fidem ad dicti ordinis habitum recipiantur ſine licentia capituli Generalis cum conſenſu maioris partis definitorũ,aut deputatorum Capituli, quod priuatũ appellatur,& nihilominus ſic admiſſos ad dignitates,officia ſacroſq; ordines promoueri minimè poſſe. Et ſi ſciẽter ſecus actũ fuerit,nullius ſit roboris:& tã agens quam patiens ſcienter in præmiſſis excommunicationis ſententiã ipſo facto incurrant. Neq. receptus ſic ordinem profiteri poſſit,non obſtantib. ſtatutis, conſuetudinib. dicti ordinis,ceteriſq.contrarijs quibuſcunque.* Et eſt aduertẽdum quod prædictum ſtatutum ſuper deſcendentib.ex Iudæis eodem ordine vſq; ad ſimilẽ quartum gradum, non tamen quoad monaſteria monialium authoritate Apoſtolica Pius IV. Pontificatus ſui anno ſexto,quarto kalẽdas Auguſti extendit ad religioſos in iſto ordine non admittẽdos etiam ex deſcendentib. ex Saracenis. Hæc omnia
a Comp. verb. Statutum. §.1. & 2. in Compendio *a* priuilegiorum dicti ordinis continentur. Nolo aũt in declaratione,& explicatione huius ſtatuti immorari, cum ſit particulare huius ſacræ,& obſeruantiſſimæ religionis: meum enim intentum in hoc opere eſt ſolùm tractare de his, q̃ omnib.religionib.communicantur,& non de particularib.huiuſmodi ſtatutis,quę ad regimen ipſarum religionum concernunt,ne aliquib.ſim odioſus,cum potius omnib. vellem eſſe gratus. Particularia tamen noſtræ religionis pertractabo,cum omnia cum patribus ipſius conferam , & ipſorum mentem ſciam.

QVAESTIO XV.

De Abbatibus, & Abbatiſſis, quoad ſexum,& ætatem, in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *AN feminæ ſint capaces ſpiritualis poteſtatis eccleſiaſticę.*
2 *Vtrum minores viginti quinque annorum poſſint eſſe Abbates.*
3 *Quã ętatẽ debẽt habere Abbatiſſę, & Prioriſſę.*

ARTICVLVS I.

An feminę ſint capaces ſpiritualis poteſtatis Eccleſiaſticæ.

RESpondeo dicendo,quod mulier non poteſt in dignitate conſtitui: cui ſpiritualis iuriſdictio annexa eſt. Nã ait *b* Paulus, Mulieres
b Corint.14.c.
in Eccleſia taceant, non enim permittitur eis loqui,ſed ſubditas eſſe. Si quid autem volunt dicere, domi viros ſuos interrogent,turpe eſt enim mulieri loqui in Eccleſia. Et ne quis arbitretur ſuum nõ Dei præceptum eſſe,ſubdit,ſi quis videtur Propheta eſſe,aut ſpiritualis cognoſcat quæ ſcribo quoniã Domini ſunt mandata. Et probatur ratione, quia poteſtas iuriſdictionis,quamuis non ſit immediate poteſtas clauium,hoc eſt remittendi peccatum,ordinatur tamen ad illam:immo ex illa ortũ habet, atq; ſicut mulier non poteſt habere poteſtatem ordinis,ſicut neque congruam habere iuriſdictionẽ ſpiritualem,atq. vt optime ait *c* Innocentius Papa tertius,noua & inaudita eſſe,quod Abbatiſſæ moniales benedicant,aut confeſſiones audiant,aut p̃dicent,cum beatiſſima Virgo Maria dignior, & excellentior fuerit Apoſtolis vniuerſis, cui tamen Dominus claues regni cęlorum nõ commiſit: quo vtique exemplo quantumuis in Eccleſia mulieres præceſſerint ſanctitate præclariſſimæ, nunquam illis fuit poteſtas clauium commiſſa: hanc ſententiam cum Diuo Thoma,& Theologis,communiter tenent *d* Durandus,Paludanus, & Sylueſter. Hinc fit,quod Abbatiſſæ,& aliæ matres ſanctimonialibus præfectæ ratione officij poteſtatẽ non habent ponendi præcepta ſpiritualia:ſicut religioſorũ prę1ati,ſed tantum ciuilia,ſicut matres familias prout dictũ eſt in ſuperioribus. Et ſic ſicut matres familias poſſunt imponere præcepta,quibus ſubditæ tenentur obedire,nẽpe ne literas ſcribant, neq. recipiant. Et hæc præcepta ex natura rei æſtimari debent,ſub quo reatu obligent mortaline, an veniali,tantum enim ad cuſtodiam domus conferre poteſt,vt eorum tranſgreſſio ſit mortalis,& tam parũ,vt ſit venialis. Similia.n.præcepta poſſet mater familias ponere filijs ſuis licet in monaſterio vrgẽtior ſit cauſa,& magis obligent illa pręcepta. At verò ponere præceptum more religioſorum, vt eo ipſo quod in ſcriptis detur, intelligatur obligare ad mortale re vera nequeũt ex facultate officij annexa. Neq; de hoc vllo modo dubitandum eſt, quia earum pręfectura non eſt,ſicut religioſorum. Alioquin poſſent excommunicare,quod nullus concedit,quia excommunicatio eſt priuatio bonorũ ſpiritualium. Quod ſi quis arguat ratione voti moniales teneri Prælatæ parere,etiam ſi ſpirituale pręceptum non imponat:nam ſi quis vouit alicui ſeculari obedientiam, obedire tenetur maximè ſi Deo votum faciat obediendi homini:Reſpondetur q̃d dum quis vouet obedientiam alteri, non intelligitur,niſi prout moris eſt obtemperare, vel vt laicũ laica, vel vt religioſum religioſo. Ob id.n.quod qs voueat obedire amico ſeculari, non propterea ille poteſt ei imponere pręceptum ſpirituale,vt Epiſcopus. Pari ergo modo moniales vouent obedire Abbatiſſis ſecundũ poteſtatem, quã ipſæ habent præcipiendi. Et confirmatur hoc quia non ſunt moniales in hac parte melioris conditionis, quam religioſorum conuerſi,quibus tamen nunquam ſpiritualium cura demandatur,prout infra dicetur. Dixi ex facultate officij annexa,quia ex cõmiſſione, ait doctiſſimus Sotus,*e* quod non videt,cur non poſſint hanc habere poteſtatẽ conſtituendi huiuſmodi præcepta ſpiritualia. Ait.n.non inquam, video cur prouincialis,vbi et viſum fuerit ad honorẽ domus,& monialium expedire,non poſſit Prioriſſis, & Abbatiſſis committere,vt poſſint huiuſmodi p̃cepta ſpiritualia in graui neceſſitate ponere, citra tamẽ excommunicationis ſentẽtiã:nã hæc facultas nunquam mulieribus commiſſa eſt,neque eis committere decet. Tametſi Paludanus, *f* quia hoc eſt ius poſitiuũ, cẽſeat, eam quoq. poſſe eis committi, cum

c Innoc.in c.tua de pen. & rem.

d Dur. in 4.d. 14.q.1.Pal.vbi ſup.q.2.Sylu.v. Abbatiſſa paragrapho.1.

e Soto in 4.d. 10.q.1.artic.4. pag.882.

f Palu.vbi ſup.

cum committatur mere laico: de quo infra in quæſtione de excommunicatione dicemus.

ARTICVLVS II.

Vtrum minores viginti quinque annorum poſſint eſſe Abbates.

RESpondeo dicendo, quod Abbas, & quicunque prælatus debet eſſe profeſſus in religione in qua eſt prælatus. Neophytus enim in religione non poteſt eſſe, neque eligi in Abbatem & prælatũ, prout in iure *a* diffinitur, & debet eſſe ſacerdos ſecundũ ius *b* commune, & debet eſſe viginti quinque annorum prout in eodẽ iure *c* ſtatuitur, quod Concilium Tridentinum *d* confirmat dicens. *Nemo igitur deincepſ ad dignitates quaſcunque, quibus animarum cura ſubeſt promoueatur, niſi qui ſaltem vigeſimum quintum ſuæ ætatis annum attigerit, & in clericali ordine verſatur, doctrina ad ſuum munus exequendum neceſſaria ac morum integritate commendetur iuxta conſtitutionem Alexandri Tertij in Concilio Lateranenſi promulgatam, quæ incipit cũ in cunctis.* Ex his infertur, quod non poteſt ſtatui in religionibus, vt poſſint eſſe Abbates, & prælati illi, qui adhuc vigeſimum quintum annũ non attigerunt. Quod ex dictis patet, & inſuper probatur, quia poteſtas iuriſdictionis ſpiritualis, licet non ſit immediatè poteſtas clauium, hoc eſt poteſtas remittendi peccatum ordinatur tamen ad illam, immo ex illa ortum habet, poteſtas autem remittendi peccatum ſolum ſacerdotibus commendatur. Sacerdotes autem minimè poſſunt eſſe, niſi vigeſimum quintum annum attigerint, prout in Concilio Tridentino *e* definitur: Non obſtantib. quibuſcunque priuilegijs etiam regularibus conceſſis, & ſic de primo ad vltimum non poteſt fieri ſine authoritate Apoſtolica ſtatutum, vt ſint prælati huiuſmodi ætatem non habentes. Nam vt ſupra dictum eſt, *f* non poteſt in religionibus fieri ſtatutũ contra id, quod in iure communi determinatur. Non ignoro tamen, quod pater noſter Franciſcus in ſua regula authoritate Apoſtolica confirmata, ordinauit, vt conuerſi in ipſo ordine abſque ſacris ordinibus, poſſint eſſe prælati, & habere curam animarũ, ac ſubinde ſicut Epiſcopi electi non ordinati poſſunt creare confeſſarios, & caſus reſeruare, a quibus nemo ſubditorum, niſi de ſua licentia, valeret abſolui, ſpiritualiaque præcepta proponere eadem; ſub cenſura excommunicationis. At vt ait Sotus, *g* quamuis hoc authoritate Apoſtolica fieri poterat; tamen quia ſapienter iudicatum eſt minime conuenire, vt qui non habent poteſtatem ad conſecrandum corpus Chriſti verum: illam habeant ſpiritualem circa myſticum: ideo in tota ferè familia obſeruantiæ patris noſtri Frãciſci hoc priuilegium iam per contrarium vſum aboleuit. Verum autem poſſint eſſe diſcreti, capitulares, & definitores illi, qui vigeſimum quintum annũ nõ attigerunt, neque ſacris ordinibus ſunt initiati, aliquibus dubium poteſt eſſe. Nam ſecundum ius, *h* qui habent vigeſimum annum impletum, poſſunt habere dignitates, & perſonatus, quib. non eſt cura animarum commiſſa, & dico vigeſimum ſecundum annum habentes poſſe eſſe in noſtra religione definitores, & diſcretos in capitulo dummodo ſacro ordine ſint inſigniti, non vero ſi non ſacro ordine ſint decorati: nam cum diſcreti capitulares habeant vocem actiuam, & paſſiuam in capitulis, & ſimiliter definitores ſecundum conſtitutiones aliquarum religionum, & conuerſi nullo ſacro ordine inſigniti, ſecundum Decretum Concilij *i* Tridentini, nullam ad eligendum aliquem prælatum vocẽ actiuam habere poſſunt: hinc ſequitur quod non poſſunt eſſe diſcreti capitulares in noſtra religione, qui ordinibus ſacris non ſunt inſigniti: *K* Vnde Concilium Tridentinum ait ſufficere habere vigeſimum ſecundum annum ad promotionẽ dignitatum, & perſonatuum, quibus non eſt cura animarum commiſſa, quia hi in iſta ætate poſſunt ad ordinem ſacrum ſubdiaconatus promoueri, prout in eodem Concilio definitur. *l* Propter quod in noſtra obſeruantia, ſaltim in his partib. Hiſpaniarum minimè conuerſi ad capitulum prouinciale, aut generale mittuntur, vt diſcreti, cum ſecundum ius vocem actiuam ad eligendum minimè habere poſſint, & ſi ex aliquibus partibus mittuntur, hoc fit priuilegio Apoſtolico concedente ſecundũ noſtram regulam poſſe eſſe prçlatos, quod per conſequens concedit poſſe eſſe diſcretos, cũ oẽs prælati in noſtra religione ſint diſcreti capitulares.

a c. 1. nullus, de elect. lib. 6.
b c. 1. de ęta. & qualit.
c c. cum in cunctis extra de elect.
d Conc. Trid. ſeſ. 24. de reformat. cap. 12.
e Conc. Tri. ſe.
f Sup. q. 12.
g Sot. vbi ſup.
h c. vnic. de ęta te, & qualitate ord. præficiẽdi.
i Conc. Tri. ſeſ.
K Conc. Trid. ſeſ. 24. c. 12.
l Conc. Trid.

ARTICVLVS III.

Quam ætatem debeant habere Abbatiſſæ, & Prioriſſæ.

RESpondeo dicendo, quod *m* Bonifacius Octauus ſtatuit, vt nulla Monialis in Abbatiſſam aut Prioriſſam eligatur, niſi trigeſimum annũ compleuerit, & expreſſe profeſſa fuerit ordinem regularem, Neque ab hoc iure multum diſtat Concilium *n* Tridentinum, in quo præcipitur, quod Prioriſſa, vel quocunque alio nomine præfecta, vel prępoſita cuiuſcũque monaſterij monialium non minor annorum quadraginta, quæ octo annis poſt expreſſam profeſſionem laudabiliter vixerit, vel ſaltim triginta annos exceſſerit, & quinque ſaltim annos poſt profeſſionẽ rectè vixerit, eligatur. Circa quod eſt notanda quædam declaratio Cardinalium Concilij Tridentini, in qua vicario Caietano reſcripſerunt. *Quod Abbatiſſa licet per quinquenniũ non permanſerit in religione, dum tamen excedat triginta annos, & id fiat ad requiſitionem monialiũ de licentia ſecundæ dignitatis Eccleſię Cathedralis, & patrum ſuperioris regularis. dummodo laudabiliter ſuperiori anno ſe geſſerit in officio cõfirmari poterit per biennium in officio.* Et huic declarationi addiderũt ijdem illuſtriſſimi Cardinales aliam declarationẽ reſcribendo. *Quod ſi ad confirmationem dictę Abbatiſſę deeſſet conſenſus ſuperiorum regularium propter eorum abſentiam. ſeruatis his, quę in prçcedenti declaratione reſcripta fuerant, procedendum eſſe ad dictam confirmationem.* Aduertendum tamen eſt, qđ dicit Concilium non debere admitti ad hoc, vt ſit Prioriſſa, aut Abbatiſſa niſi illa, quæ fuerit expreſſe profeſſa. Et ſic Concilium non admittit tacitam profeſſionem ad hoc, vt aliqua poſſit habere Abbatiſſatum, licet tacita profeſſio ſufficiat ad hoc, vt ſit vera monacha regularis quod ante Conciliũ diffinitum erat a Bonifacio *o* Octauo, & reſpectu religioſorum id ipſum definitum erat ab eodẽ Bonifacio *p* Octauo, dicente, quod nullus religioſus ab Abbatiam, ſeu prælaturam ſuæ vel alterius religionis de cetero eligatur, niſi ante fuerit dictum ordinem regularem expreſſe profeſſus, quod ſi ſecus actum fuerit eo ipſo irritum habeatur. Et adeo hoc eſt verum, vt dicat gloſſa *q* quod ipſa expreſſa, profeſſio debet in ſcriptis fieri, vt obmittas, ſi poſtea reclamauerint, ꝓpria ſcriptura. Et hac forma ratione illuſtriſſimi Cardinales declarauerũt. *Quod moniales, quę eius ordinis ſunt, quę requirũt profeſſio*

m c. indemnitati pri de elec. li. 6.
n Conci. Trid. ſeſ. 25. cap. 7. de regul.
o c. indemnitatibus.
p cap. nullus de elect. lib. 6.
q gl. in d. c. nullus, v. expreſſe.

nem

nem ſi tacitam profeſſionem emiſerint, & ſi palam expreſſe id factum non fuerit, cogenda ſunt, vt profiteantur.

QVAESTIO XVI.

De Abbatibus, & Abbbtiſſis quoad eorum durationem, in quinque articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 *VTrum magis conueniens ſit, quod Abbates ſint perpetui, an temporales.*
2 *Quo temporis ſpatio duret modo officium generalis, & aliorum ſuperiorum regularium.*
3 *Vtrum Abbatiſſa finito triennio teneantur officiũ Abbatiſſatus renuntiare.*
4 *Vtrum patrono conſtituto a Papa ſuper quodã monaſterio monialium ad præſentandum Abbatiſſam habens poteſtatem, debeat eius inſtitutio eſſe perpetua, aut triennalis.*
5 *Vtrum collegium oblatarum teneatur eligere præſidentem triennalem.*

ARTICVLVS I.

Vtrum magis conueniens ſit, quod Abbates ſint perpetui, quam temporales.

RESpondeo dicendo cum Nau. *a* quod experientia, quæ eſt rerum magiſtra, prout dicit quidam Canon *b* nos docet innumera ſpiritualia vitia, quæ oriuntur ex electionibus triennalibus, vel ſexannarijs: Oritur enim inde ambitio qua bona pars monachorum ad præfecturas anhelat contra illud pulchrum traditũ in quadam Decretali, *c* vbi Gloſſa in eius confirmationé aliqua citat. Oriuntur ẽt conuentiones ſimoniacæ, quibus alij alijs promittunt ſuum fauorem futuris triennijs, vt in præſenti ſibi faueant contra id, quod quidam Canones *d* prædicant. Oritur ẽt eneruatio diſciplinæ regularis dum candidati ſuffragatorib. fauores, honores, dignitates, indulgentias, licentias & impunitates promittunt. Oritur etiam ſubornatio perpetua, & colluſio, quã alij ſibi, vel alijs aliorum in finem triennij procurant ſuffragia contra iura *e* ſubornationi, & colluſioni obuiãtia. Deinde oriuntur factiones, & diſſidia irreconciliabilia, quę impediunt cultum pacis auctoris: qui non colitur niſi tempore pacis, prout dicit quædam Clementina. *f* Inſuper oriuntur ſuſurrationes, murmurationes & detractiones ferè continuæ, dum alij aliorũ defectus, & vitia, tum naturæ, tum morũ detegũt, & augent, & falſos imponunt, quo factiones contrariæ perſonarum opinionem bonam tollant, vel minuãt contra tradita ĩ capitulo, inter verba. *g* Ad hæc è contrario pax, & concordia mala, commendatio, & laudatio immodica, immo, & falſa oriuntur, quæ ſuæ factionis perſonas extollunt, & in cęlum efferunt contra dictũ capituli, *inter verba.* Accedit præterea ſublatio, vel certe eneruatio authoritatis corrigendi, & præcipiẽdi, quod quædã decretalis *h* deteſtatur adeò vt ferantur raro electos primo anno vllũ eorũ, qui ſibi ſuffragati ſunt in grauã ſuffragiorum, caſtigare, aut in gratiam aliquid eis præcipere. Accedit ẽt quod vix ẽt aduerſarijs diſplicent, præuidentes eo elapſo in eorum, vel in eis fœderatorum manus incidere poſſe. Denique inclementia, & crudelitas vitia quam par ſit puniendi, corrigendi, & inquietãdi eos, qui ſibi ſunt aduerſarij ab iſto fonte dimanant, cõtra notata per Angelicum Doctorem: *i* Quin & occaſione oblata, vel quæſita ex eodẽ fonte dimanat actus eijciendi, vel in alia monaſteria relegandi ſuos contrarios, & nõ nunquam in carcerem conijciendi, voceq; actiua & paſſiua dicunt priuandos: præſertim ſi per ſtatuta liceat in alium triennium, ſeu ſexennium de cõmuni conſenſu regimen prorogare. Hæc pro iſta parte adducuntur a Nauarro, qui pro cõtraria parte, ſcilicet, quod Abbates, & Abbatiſſæ debent eſſe triennales, adducit alias rationes, non minus primo aſpectu efficaces, ſcilicet, quod frequenter perpetui Abbates, & Abbatiſſæ nimium abſolutè gubernant temporarios redditus in vſus malos, vanos, vel ordini extraneos prodigendo, & nimis parce, & auare in monachos, & ornamenta, & fabricã monaſteriorum, & pauperes impendẽdo. At huic rationi reſpondet Nauarrus, quod hæc nõ ſemper contingunt, & licet frequenter contingant, hæc nõ eſſe ita mala, & pernicioſa ſicut ſunt ea, quæ pro contraria parte allegantur. Et certum eſt ſecundũ Ius, *k* de duobus malis minus eſſe eligendum, & tolerandum. Inſuper ait, quod huic malo etiam occurritur per decreta in Concilio Tridentino, quo præcipitur, fieri capitula prouincialia, & in eis ſtatui ad confirmationem, & reformationem ordinũ neceſſaria, & vt deputentur viſitatores qui mónaſteria in capite, & in membris viſitent, iuxta ſtatuta, & notata in iure antiquo *l* Ex quibus concludit Nauarrus, iſtas electiones triennales eſſe abolẽdas, & regimen religioſorum eſſe reducẽdum ad illud regimen, quod patriarchæ regularium in primordijs ſuarum religionum ſtatuerunt. Quibus viſa eſt commodior quieti Chriſtianæ, vt cura ſpiritualium bonorum, & temporalium Generalib. perpetuis committeretur, & ita hodie ſeruatur in illuſtri ordine Prædicatorum, in quo Generales ſunt perpetui. Et Seraphicus pater noſter Franciſcus in ſua regula Generales ſuæ religionis fore perpetuos ſatis demonſtrauit. Verum tamen eſt, quod in hac, & in alijs religionibus ad petitionem ipſorum religioſorum Sedes Apoſtolica ipſorum pijs precib. inclinata, videns prælatos ſuperiores eſſe dominantes in fratres, & eis imperare cum auſteritate, & propter eorum magnam potentiam, & valorem minime poſſe per viſitatores reformari: & in corda antiquorum patrum conuerti, ordinauit, vt Generales, & Abbates, & Abbatiſſæ minimè eſſent perpetui, ſed temporales.

a *Nau. in c. nulla. 18. q. 2. nu. 3. et l. 3. conſil. tit. de ſtatu monac. conſil. 7. in fi. in 2. edi.*
b *c. quam ſit de elect. lib. 6.*
c *c. quorundam de elect. l. 6. vbi gloſ.*
d *c. quam pio 1. q. 2. c. vl. de pac.*
e *c. 1. & per totum de colluſione de reg. ca. ſeries de teſti. cle. 2. eodem tit.*
f *Cle. dudum de ſepul.*
g *c. inter. ver. 11. q. 3.*
h *ca. cum inter de conſue.*
i *D. Tho. 2. 2. q. 108. art. 3. et 4. & q. 157. cum tribus ſequentibus.*
k *Conc. Tri. ſeſ. 25. de reg. ca. 8.*
l *ca. in ſingulis c. ea quæ de ſtatu monachorũ.*

ARTICVLVS II.

Quo temporis ſpatio durent modo officia Generalium, & aliorum præpoſitorum, præpoſitarumve regularium.

REſpondeo dicendo, quod in noſtra ſacra religione Diui patris noſtri Franciſci ordinauit Pius V. Põtifex maximus die vigeſima octaua Maij anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo primo Põtificatus ſui anno ſexto in Bulla, quæ incipit. *Paſtoralis officij nobis diuinitus iniũcti*, quod officium generalis Miniſtri octo duraret annis officiũ vero procuratoris, & cõmiſſarij quatuor duraret & quod officiũ ꝓuincialiũ finito quadriẽnio ẽt finiretur. Quod tamẽ Grego. Decimus Tertius in Bulla. quę incipit: *Cũ vniuerſi Chriſti fideles*, data Romæ die octaua Septembris, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo tertio, Pontificatus ſui anno ſecũdo, nõ reuocauit, ſed ad

ſtatuto-

Digitized by Google

ſtatutorum dicti ordinis generalium ſeriẽ reduxit. Neque idem Gregorius Decimus tertius id ipſum reuocauit in Bulla, quæ incipit, *Ad tollendum autẽ omnem ambiguitatem*, data Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris die vigeſima nona Aprilis, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo nono, Põtificatus ſui anno ſeptimo. Sed Syxtus quintus Pontifex maximus ordinauit vt officium generalis ſexẽnio duraret, officium aũt prouincialium, & guardianorum triẽnio finiretur. Et aduertit ordinatio generalis Valliſoletan. cele brata die quinto Iunij anno Domini milleſimo quingenteſimo tertio, quod triennij guardianorũ tempus a Capitulo in capitulum, vel a congregatione in congregationem numeretur, etiamſi capitulum aut Congregatio vltra tres annos ob aliquã rationem protrahantur. Et idem Sixtus Quintus in Bulla, quæ incipit, *Paſtoralis officij nobis*, data Romæ apud Sanctum Marcum ſub annulo piſcatoris die vigeſima nona Iulij, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo Pontificatus ſui anno tertio ſtatuta aliqua pro regimine monialium Sanctæ Claræ facta in capitulo generali fratrũ ordinis Minorũ de obſeruantia celebrato Romæ, in domo Beatę Mariæ de Aracęli, & cõfirmauit, quatenus licita, & honeſta ſint, & ſacris Canonib. & præſertim Concilij Tridẽtini decretis non aduerſantur. Ac dummodo Abbatiſſæ, vel aliç præfectæ quorumcunq. Monaſteriorum monialiu ipſorum fratrum curę commiſſarum ad ſummum triẽnales ſint, & ſuis officij, elapſo triennio perfunctæ in quibuſuis prouincijs, non per biennium tantum iuxta decretum in capitulo generali Pariſienſi eiuſdem ordinis editum: ſed ſaltem per triennĩũ integrum a die finitæ ſui officij adminiſtrationis numerandum. Nullumq. Abbatiſſatus, & præfecturæ monaſteriorum, aut aliud officium, neq. aliquam poteſtatem, vel authoritatem in eis obtinere, vel exercere poſſint aut debeant. Hæc Syxtus Quintus. Et aduertendum, quod licet Papa confirmando dicta ſtatuta, nihil eis de nouo addat quã ſolum confirmationem relinquendo ea in ſuo tantum robore ſtatutorum: at quod addit in dicta cõfirmatione quod, ſcilicet, Abbatiſſę ſũt triennales, pręceptum apoſtolicum e , in quo non poſſunt ſuperiores regulares diſpenſare, ſicut poſſunt diſpenſare in ſtatutis regularibus authoritate apoſtolica confirmatis: niſi ſint confirmata cum clauſula ex certa ſcientia, vel de plenitudine poteſtatis: vt dicemus infra quęſtione ſexageſima octaua, articulo quinto: *Aduertendum inſuper, quod Abbates Cõgregationis Ciſtercienſis regularis obſeruantiæ in Regnis Hiſpaniarum triennales ſunt, & per triennium duntaxat ſecundum regularia ipſius ſtatuta, & definitiones præficiuntur.* Prout conceſſit Eugenius a Quartus. *Verum eſt tamen, quod quamuis monaſterijs dictæ Congregationis triennales deputentur Abbates: neq; in aliud triẽnium immediate eiſdem præponi poſſent; pro monaſterio tamen B. Mariæ de Laureto in ciuitate Salmantina erecto, necnon Sancti Bernardi Cõplutenſi Toletanæ diæceſis Capitulo generali vel ſi vacaro contigerit extra illud generali reformatori cum ordinis Conſiliarijs, commiſſum eſt Abbates ita eligere, vt ſi oportuerit, in alio triennio immediate ſequenti reeligi poſſent, qui nulla alia confirmatione ſecuta adminiſtrationis munus exequi poſſunt.* Prout cõceſſit Gregorius XIII. & Syxtus Quintus, octauo Kalendas Nouembris, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo Pontificatus ſui anno tertio; & habetur in compendio b priuilegiorum dicti Ordinis. Et in eodem Compendio c refertur, quod *Abbatiſſæ monaſteriorum monialium huic congregationi ſubiecta, ãt triennales ſunt. Et per triennium a ſuperioribus eorum monialib. eiuſdẽ monaſterij, vel alterius eiuſdem Ordinis in forma Concilij Tridentini (ſi hoc expedire videbitur) ſecundum Ordinis ſtatuta eligendæ proponuntur, & ab ipſis monialibus eliguntur, ab eiſdemque ſuperioribus confirmantur iuxta terminos* d *Concilij Tridentini.*

a *Eug. IV. priui. 6. nu. 14. habet. in cõp eiuſdem. ord. u. Abbas. §. 1.*

b *Hab. in cõp. Ordinis. § 6.*

c *Eod. comp. v. Abbatiſſ.*

d *Conc. Tri. ſeſ. 25. de reg. c. 7.*

ARTICVLVS III.

Vtrum Abbatiſſæ finito triennio teneantur officium Abbatiſſatus renunciare.

RESpondeo dicendo, quod reſpectu monialium ſubditarum Prouincialib. obſeruantiæ Nicolaus V. & Leo Decimus multa ordinauerunt circa renuntiationem officiorum Abbatiſſarum, prout continetur in compendio e Minorum, *Quod prędictarũ Abbatiſſarũ ſeu matrum monialium dignitates, & officia per annũ tantũ durent in partib. Ciſmõtanis, ſ. Italię. & alijs eis annexis, tẽporeq. illo decurſo ẽt ſi iuſtas renuntiationes non fecerint dicta officia vacẽt, ac vacare cẽſeantur, & quod teneantur finito dicto tẽpore ſub excommunicationis pœna ipſo facto ſi contra fecerint, incurrendo, renũtiare regimini. & adminiſtrationi monaſteriorũ, ſeu domorũ earũ, ac ſigillũ, & claues monaſteriorũ, & officinarum reſtituere in manib. Prouincialiũ fratrũ minorũ illarum Prouinciarũ, in quib. monaſteria, & loca ipſa conſiſtunt vel ſaltem in manib. viſitatorum, ſeu domorũ, huiuſmodi per eoſdẽ Prouinciales in cõgregatione fratrum deputandorum et ad id ab eiſdem Prouincialibus poteſtatem habentium. Et hoc fieri voluit in præſentia ſororũ, ſeu monialium ad id ſpecialiter vocatarum.* Quod Leo X. minimè reuocauit, prout patet ex traditis in dicto Cõpendio Minorũ, immo conſtitutionẽ ſupradictam Nicolai V. eiſdẽ quaſi verbis confirmauit. Circa quæ aduertit ibi Collector dicẽs, quod quia circa prædicta quotidie fiũt nouæ interpretationes, ſeu prouiſiones, & innouationes: ideò in his nullus decipiatur credens omnia huiuſmodi eſſe neceſſario ſeruãda, pręſertim quia ex his aliqua fortè nunquam fuerunt morib. vtentium admiſſa, pcipuè quoad durationem officiorum, & ætatem eligentium. Hęc Collector, & bene quidẽ. Sed aduertendum eſt, quod non inuenio per aliquam conſtitutionem immutatum pręceptum ſub excommunicatione impoſitum Abbatiſſis, & officialibus monialium, renuntiandi ſua officia tempore, quo ſecundum conſtitutionem nouam Syxti V. modo finiuntur. Verum tamẽ eſt, quod per non vſum iam hoc pręceptum aboleuit in aliquib. noſtrę religionis prouincijs, vt à patribus ordinis accepi, & ſic non cenſentur excommunicatę non renũtiantes, immo in vſu eſt in aliquib. prouincijs, finito tẽpore ſui Abbatiſſatus eas conſtituere monaſteriorum pſidentes, donec Abbatiſſę eligantur, Nec his obſtat conſtitutio Syxti V. in ſuperiori articulo allegata, ibi *Nullum Abbatiſſatus, et pręfecturę monaſteriorum, aut aliud officium, nec aliquã poteſtatẽ, vel authoritatẽ in eis obtinere, vel exercere poſſint aut debeant.* Nã reſpõdetur, qd ibi prohibẽtur habere aliquod officium, quod per triennium duret in dictis monaſterijs, ſicut officiũ Vicarię, portiſſorię, & alia. Hoc n. eſt in officijs perpetuari, qd à Summis Pontificib. prohibetur non tamẽ vetatur ipſas finito ſui Abbatiſſatus munere eſſe præſidentes, donec alię loco ipſarum eligantur. Hoc enim pertinet ad bonum regimẽ; Primo quia diſpoſitionis monaſteriorum pro tunc habẽt maiorem notitiam, quam alię: ſecundo quia alię nominatę nouitatum

e *Cõp. v. Abbatiſſa. §. 7. & 9. B. f. 48. & f. 43 conceſ. 48. ac f. 40. conceſ. 128.*

uitatum amatrices in ſua breuis temporis adminiſtratione aliqua innouarent, quæ in detrimentum pacis, quietis, & tranquillitatis monaſteriorum cederent.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum Patrono conſtituto a Papa ſupra quodam monaſterio Monialium ad præſentandam Abbatiſſam habente poteſtatem, debeat inſtitutio ipſius eſſe perpetua, aut triennalis, ſuppoſito quod Patronus per ſeptuaginta annos præſentauit Abbatiſſam, cuius inſtitutio fuit perpetua.

RESpondeo dicendo primo, patrono, & monaſterio volentib. vt Abbatiſſa præfata præſentata per Patronum confirmetur pro perpetua ſine triennalis temporis præfinitione, clarum, & manifeſtum ius eis in poſſeſſorio competere, quia ab annis ſeptuaginta ſunt in hac poſſeſſione cum titulo colorato, quod ſufficit iuxta celebrem gloſſam. *a* Et ita nullatenus permittere debent, vt agatur, & litigetur ſuper petitorio, & ꝓprietatemis, donec poſſeſſorium finiatur, & reponatur in pacifica, & tranquilla poſſeſſione iuris præſentandi, & petendi cõfirmationem perpetuam, prout tradit Doctiſſimus Nauarrus. *b* Et licet prædictus Patronus non fuerit in poſſeſſione præſentandi illam ab hinc ſeptuaginta annis, ait Nauarrus, habere ius præſentandi prędicto modo ita vt ſic preſentata debeat perpetuo remanere Abbatiſſa, & non per ſolum trienniũ: nam in cauſa proprietatis, & petitorij ius eſt preſato patrono, & monaſterio iure communi attento. Tum quia pars aduerſa cognoſcit iure ſpeciali Pontificis maximi competere dicto Patrono ius pręſentandi prędictam Abbatiſſam, Et conſtant iure communi Abbatum, & Abbatiſſarum, & aliorum prælatorum, & prælatarum, & omnium aliorum beneficiatorum inſtitutiones præſentatorum ad dignitates, & beneficia debere eſſe perpetuas. Itaque ſine culpa graui non poſſunt ab eis deponi iuxta ea quę in iure *c* notantur. Vnde Bullę Gregorij XIII. & Syxti V. definientes Abbatiſſas debere eſſe triennales, & non perpetuas, explicandę ſunt non de Abbatiſſis creatis per pręſentationem, & inſtitutionẽ; nam iure antiquo inſtitutio, & cõfirmatio debebat eſſe perpetua. Et in caſu propoſito debet etiam eſſe perpetua: Nam ſic redditur ad ius priſtinũ quę reditio fauorabilis reputatur in vtroque *d* iure tam Canonico, quam Ciuili, prout declarat Iaſon, & ante illum Felinus.

a *Gloſſ. in Cle. 1. de cauſa poſ.*

b *Na. li. 2. cõſ. 1. de cauſa poſſ. & propriet.*

c *ca. Satis peruerſum. 56. d. c. ſtatuimus 16. q. 7.*

d *c. ab exordio 35. d. l. ſi vnus, §. pactus ne peteret. ff. de pactis. vbi Iaſon Fel. in c. eum omnes de conſt.*

ARTICVLVS V.

Vtrum Collegium Oblatarum teneatur eligere Præſidentem triennalem, an poſſit eligere perpetuam ſicut antiquitus eligebant.

RESpondeo dicendo, quod conſtitutiones Gregorij Decimi tertij, & Syxti V. & aliorũ Pontificum (de quibus in ſuperioribus mentionem fecimus) ordinantes quod deinceps Abbatiſſę, & Prioriſſę eligantur triennales, & non perpetuę, habent tantum locum in monialibus obedientiam monachalem profitentibus. Nam Gregorius Tertius decimus vir erat Canonum peritiſſimus, & licet in ſua conſtitutione multas moniales multorum ordinum expreſſiſſet, nullã tamẽ expreſſit earum, q̃ dicuntur vulgo Religioſę: quę vere non ſunt tales, ſicut nõ ſunt religioſę huiuſmodi oblatę collegialiter viuentes, prout infra in ſecundo tomo in quæſtione de oblatis dicetur. Et ſic expreſſit moniales ordinis Sãcti Benedicti, Ciſtercienſis, & Carthuſiani ordinis, addita clauſula generali, & aliorum quorumcunq. ordinum non comprehendente maiora expreſſis. Et ita credendum eſt certe, predictum Gregorium noluiſſe includere prępoſitas tertij ordinis Sancti Dominici, & Sancti Patris noſtri Franciſci; neque alias ſimiles ſi vere non ſunt profeſſæ regulã a ſede Apoſtolica pro vera regula approbatam. Et conſequenter neque oblatas ſupradictas, quarum neque pręſidens eſt vere religioſa, neque pręeſt vere religioſis. Quod confirmatur. Nã conſtitutio canonica ſtatuens aliqua noua, & iure cõmuni exorbitantia de ſanctimonialibus, & feminis religioſis, ſolum eſt intelligenda de vere religioſis, & regulam per ſanctam ſedem Apoſtolicam pro vera regula approbatam profeſſis, & non de aliis, quantumcunq. religioſe, & collegialiter viuentib. niſi expreſſe ſuam legem ad illas extendat iuxta decretalem *e* quandam memorabilẽ, & notabilẽ. At Gregorius XIII. tulit legem de electione Abbatiſſarum, & prępoſitarum, normam & diſciplinam regularem ſeruantium: & non extendit ad alias expreſſe, ergo de illis minime eſt intelligenda.

e *c. indemnitatibus. §. pen. de elect. lib. 6.*

QVAESTIO XVII.

De Abbatibus, & Abbatiſſis quoad poteſtatem iuriſdictionis in communi, in duodecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duodecim.

1 *VTrum Abbates habeant immediatam iuriſdictionem in ſuos monachos.*
2 *Quo iure competat prælatis regularibus iuriſdictio ſuper monachos.*
3 *An priores conuentuales, et Guardiani habeant eandem iuriſdictionem quam habent Prouinciales & Generales.*
4 *Quam poteſtatem habeant priores, & guardiani ſecundum priuilegia.*
5 *An prælati & capitula generalia, & prouincialia poſſint tollere vſum priuilegiorum a Guardianis & fratribus.*
6 *Vtrum prælati regulares habeant iuriſdictionem ordinariam, an delegatam.*
7 *An poteſtas prælatorum regularium poſſit reſtringi, & coarctari a ſuis prælatis.*
8 *Quo iure habeant miniſtri ordinis minorũ iuriſdictionem ordinariam in moniales ipſis ſubiectas.*
9 *Vtrum prædicta authoritas conceſſa prælatis circa moniales ſit reuocata per Concilium Tridentinũ & extendatur ad moniales conceptionis.*
10 *An poteſtas Prouincialium in moniales ſit ordinaria an delegata.*
11 *Vtrum authoritas iuriſdictionis prælatorum in monitios ſit ordinaria, an delegata.*
12 *Quam poteſtatem habent Abbatiſſę.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Abbates habeant immediatam iuriſdictionem in ſuos monachos.

RESpondeo dicendo, quod temporalis poteſtas ciuiliſque iuriſdictio tota, & ſuprema penes Rempublicam eſt. Ideirco is erit Princeps temporalis, omnibusq. ſuperior Reipublicæ regi-

ſto inſtitutas in communi ab omnibus Catholicis aothoribus,vt infallibilis ſuſcipitur. Nam certum eſt ſecundum fidem, ſtatum religionis non eſſe sõnium inuentum,ſed eſſe Apoſtolicam traditionem vt in Ecclefia Chriſti ſit ſtatus ſpecialis,in quo vota ſpecialia religionis emittant, qui voluerint, vt Theologi præſupponũt authore Bannes.*a* Ergo poteſtas gubernandi religioſos ab eodẽ Chriſto data eſt.Quare doctiſſimus Soto *b* merito dicit,quod ſubiectio religioſorum ad ſuos prælatos ſit diuina.

a Bannes.2.2.q.1.art.28.dub.3.conc.1.
b Soto de iu.& iure l.8.q.3.ar.1.

ARTICVLVS III.

An Guardiani,et Priores habeant eandem iuriſdictionem, quam habent Prouinciales, aut generales.

RЕſpondeo dicendo, quod ſecundum iuris diſpoſitionem circunſcriptis priuilegijs, & prohibitionibus ſpecialibus Guardiani,& Priores,& ceteri conuentuales Prælati plenitudinem poteſtatis minime habent,ſicut habent generales,& Prouinciales Prælati.Nam ex eo quod prædicti Guardiani,& Priores ſubduntuř Prouincialibus,& generalibus Prælatis,non habent plenariam iuriſdictionem Epiſcopalẽ. Immo ipſo iure eadem iuriſdictio limitatur:& ſic non poſſunt actum illũ exercere ad iuriſdictionem Epiſcopalem pertinentem.Hęc veritas probatur à ſimili;Nam Archipresbyteri plebani,quibus per omnem modũ aſſimilantur Guardiani,& Priores eo quod ſunt prælati Epiſcopis inferiores,nõ poſſunt maiora negotia per ſe abſoluere, ſed eorũ iuriſdictio præciſa eſt,vt conſtat ex iure, *c* Præeſſe ea lege plebibus,vt cuncta referant ad epiſcopum,nec aliquid cõtra eius decretum ordinare præſumant.Super quib.verbis dicit gloſſa, *d* quod minora negotia ipſe Archipresbyter determinare põt,qui habet iuriſdictionem Ordinariam.Eodem modo dicendum eſt de Guardianis,& priorib.quia cum ſint inferiores pręlati,ſuũ munus præciſum eſt tantum præeſſe ad minora determinandũ, maiora verò referant ad pręlatos prouinciales habentes iuriſdictionẽ quaſi epiſcopalem.Si verò quęras, quæ ſunt minora,quę Guardiani de iure poſſunt? Reſpõdetur eſſe omnia,quæ pertinent ad obſeruantiam diſciplinæ regularis,ad quæ põt ſuos ſubditos cenſuris cogere.Et tandem ea omnia definiri valent,q̃ ſpectant ad ordinariam gubernationem conuẽtus. Maiora,quæ non poſſunt,ſunt,quę præciſe ad iuriſdictionem epiſcopalem pertinent,vt licentiare ſubditos ad ordines ſacros,inſtituere prędicatores,& confeſſores,diſpenſare,& abſoluere à reſeruatis,& appprobare ſeo reprobare cõtractus,et alienationẽ rerũ temporaliũ,& grauiora ſupplicia infligere,& id genus alia.Sed contra iſtã reſponſionem videtur obſtare Pelagius Papa *e* aſſerẽs,quod tota poteſtas ad Abbatem pertinet.Super quib. verbis dicit Nauarrus,*f* quod plenitudo poteſtatis per decretũ Pelagij ampliatur ad præfectos canonicorũ, & Abbatiſſas,& Prioriſſas,& alias quocũq; nomine vocentur. Et per conſequens potius ampliãda plenitudo tota poteſtatis per prædictum Pelagij decretum ad Guardianos,& alios prælatos conuentuũ,& monaſteriorũ.Sed reſpondetur quod prędictum decretũ Pelagij procedit ſolum in Abbatib.immediate habentibus iuriſdictionem epiſcopalem.Quales ſunt hodie multi Abbates Ordinis Sancti Benedicti,qui à Regib.præſentantur, & à Summo Pontifice præficiũtur,quia re vera tales Abbates ſunt pręlati maiores:non aũt procedit in guardianis, & Prioribus Ordinum Mendicantium,qui ſubdũtur prouincialibus,& generalib. quia hi ſunt inferiores prælati.

c c.fi.de off.Archipresbyteri.
d Gl.in eodem c.v.referat.
e c.nullã 18.q.2.
f Nau.vbi ſup.num.4.

Et idem dicendum eſt de Abbatiſſis,nam prædictũ decretum,non procedit,niſi in illis,quæ habent iuriſdictionem epiſcopalem,de quibus agitur in capitulo,*dilecta.de maioritate.& obedientia*,non tamen intelligitur de Abbatiſſis ſimplicibus, quales ſunt omnes, quę mendicantibus ſubduntur, quæ non ſunt prælatæ ſimpliciter,ſed tantum nominetenus prout dictum eſt in ſuperioribus.

ARTICVLVS IV.

Quam poteſtatem habeant Guardiani,& Priores ſecundum ſua priuilegia.

RЕſpondeo dicẽdo, quod ſecũdum priuilegia conceſſa à Sede Apoſtolica maximam habẽt authoritatem prædicti patres. Habẽt.n ipſi, & quicunq. præfecti locales habentes communicationem priuilegiorum tantam authoritatem circa ſuos ſubditos conuentuales, quantã habet miniſter Prouincialis in tota prouincia. Hæc aſſertio cõſtat primo ex priuilegijs conceſſis Prælatis religionum,vt habetur in cõpendio Mendicantium in titulo præſertim Prælati,& in titulo Guardiani,& in omnibus titulis,in quibus ad marginẽ ponitur hoc nomen Prælati.In quibus omnibus conceditur authoritas ad abſolutiones,diſpenſationes,correctiones,& alia ſimilia.Sub nomine tamen prelato.ũ in dictis priuilegijs comprehendũtur guardiani,quia vt Clemens Quartus,& Sixtus Quartus declarauerunt,guardiani ſunt vere prælati,& in capitulo generali noſtrę religionis Florẽtino celebrato anno Domini milleſimo quatercenteſimo nonageſimo primo,cuius meminit doctiſſimus *g* Corduba,ſic dicitur.Declaratur,quod nomine prælati intelligitur Generalis,& Prouincialis,Cuſtos, & Guardianus. Ita quod quandocunque in regula,& declaratione Summorũ Pontificũ ſtatutis, & ordinationibus aliquid continetur faciendum, vel prohibendum per prælatum,ſeu prelatos,aut de eorum licentia, ſeu cõceſſione intelligitur de aliquo prędictorum. Eadem aſſertio conſtat ex decreto Iulij ſecundi,cuius meminit compendiũ *h* priuilegiorum Mẽdicantiũ, in quo conceſſit,quod omnia priuilegia,& indulta ordini Prędicatorũ conceſſa, quę ſpectant ad priores conuentuales dicti ordinis,pertineant etiam ad guardianos conuẽtuum ordinis Minorum. Authoritas autem priorum conuentualium ordinis Prędicatorum ita magna eſt,vt patificetur,&(vt melius dicam)æquetur authoritati priorum prouincialiũ, vt *i* Collector priuilegiorum notat,& probat in eodem loco,non ſolum ex Mari magno,ſed etiam ex alijs priuilegijs conceſſis ordini Prædicatorum. Et ita concludit,quod guardiani poterunt vti eadem authoritate,qua priores prędicti gaudent. Et quãuis idem Collector *k* alio loco videatur coarctare prędictam authoritatem priorum,& guardianorũ ad alios guardianos,& priores Lõbardię, & Caſtellę,hoc eſt intelligendum virtute illius conceſſionis ſpecialis,de qua in eodem loco loquitur, Sed virtute cõmunicationis priuilegiorum ad omnes extenditur guardianos,& priores,vt dictum eſt ex mẽte ipſius collectoris attenta cõceſſione Iulij II.Ex hoc infertur,quod corrigendus eſt idem Collector *l* eo quod ipſemet dixerit alio in loco,quod poteſtas abſoluẽdi,& diſpenſandi conceſſa prælatis per priuilegia,hodie ſolũ maneat in generalib.& prouincialib.& cuſtodibus.Nam addendũ erat,quod ẽt manet in guardianis,vt Corduba optimè adnotauit in annotationib.ad Compendium: & idẽ Collector videtur ſe correxiſſe poſtea in multis locis, p̃ſertim loco ſuperius *m* allegato.Atq.ideo ſit certa cõcluſio

g Cor.in anno.ad Comp.titul.guardianus.
h Comp.verb.guard.§.4.
i Collec.in d.§.4.
k Collec.verb.abſolutio quo ad fratres.§.7.
l Colle.in Cõp.verb.abſolutio quoad fratres § ſi.in verſ.1.dubium.
m in d.§.4.

quod virtute priuilegiorum habent guardiani plenariam authoritatem circa ſuos ſubditos, ſicut prouinciales in totam prouinciam. An autem hæc authoritas ſit ordinaria, an delegata dicetur infra.

ARTICVLVS V.

An generales, & Prouinciales, aut Capitula generalia, & prouincialia poſſint reſtringere, & tollere à Guardianis, & prioribus vſum dictorum priuilegiorum.

RESpondeo dicendo, quod iam diximus in ſuperioribus, poſſe dicta capitula ſuſpendere, & tollere authoritatem dictorum prælatorum, ſcilicet à guardianis, & prioribus vſum prædictorum priuilegiorum. Nunc autem quantum ad noſtrum propoſitum dico primo, quod authoritas guardianorum, & priorum poteſt reſtringi, & limitari per capitula generalia, & prouincialia, vt videmus quotidie fieri. Ideo guardiani, & ceteri præfecti tenentur abſtinere ab vſu eorum priuilegiorum prohibito in dictis capitulis. Si tamē quæras, quæ ſint præfectis localibus prohibita: ad hoc reſpōdeo, quod non poteſt certa lege definiri, cum varias ipſis prohibeantur in ſtatutis generalibus, & prouincialibus, quæ quotidie variantur, etiam conſuetudine, quæ variá & diuerſa exiſtit, ſecundum religionum diuerſitatem. Ideo ſinguli prælati locales tenentur conſulere ſuorum ordinum conſtitutiones, & conſuetudines: nam contra illas nequeunt manū mittere ſub pœna peccati mortalis, aut venialis ſecundum grauitatem materiæ: nam videntur peccare mortaliter admittendo nouicios ad ordinem, ordinando iuuenes, inſtituendo prædicatores, & confeſſores, & reſeruando caſus, abſoluendo à reſeruatis prouincialibus, & faciendo alia grauia, quæ expreſſe prohibentur facere in dictis conſtitutionibus, niſi dictæ conſtitutiones expreſſe dicant, nolle tranſgreſſores earum ad culpam aliquam obligare, ſed tãtum ad pœnam, & cum eadem limitatione. Dico ſecundo, quod ſi materia non ſit grauis, ſolum peccabunt venialiter dicti tranſgreſſores: grauitas autem, & leuitas materiæ arbitrio boni viri relinquenda eſt. Et de hoc latius dictum eſt in ſuperioribus. *a*

a Supr. hoc tomo. q. 9. art. 3.

ARTICVLVS VI.

Vtrum generales, prouinciales, Cuſtodes, Priore, et Guardiani habeant iuriſdictionem delegatam, aut ordinariam.

b l. 1. ff. de offi. eius cui mandata, & in rubrica de off. deleg.

c Gl. in c. cū ab Eccleſiarū de off. iudicis Ordinarij v. eccleſiaſtici. et Inn. cit. in margine gl. ibidem.

d c. Nullā 18. q. 1.

e Nau. in c. nō dicatis nu. 95.

RESpōdeo dicendo, quòd delegatus dicitur, qui vices alterius gerit ex commiſſione, & nō ex lege, vt colligitur ex Iure. *b* Et ordinarius dicitur, qui beneficio legis habet ſuam authoritatem, vt docent ſcribentes. *c* Vnde Prælati religionum officio iuris communis habent ſuam authoritatem ex decreto Pelagij *d* Papæ dicentis, quod tota poteſtas ad Abbatem pertinet, & ex iure ſpeciali, & conſuetudine non ſolum habent prædicti præfecti religionum authoritatem ordinariā ad cauſas regulares, ſed ēt ad extraneas, vt ſcribentes late probant, teſte Nauarro. *e* Quales ſunt lites, quas ſeculares habent aduerſus regulares, ſiue ſint ciuiles, ſiue criminales. Et confirmatur, Nam, vt nos probauimus ſupra, præfecti religionum ex Iure Diuino ſuam ſortiuntur authoritatem, ergo non ſunt ſuperiores religionum iudices delegati, ſed ordinarii. Atq. adeo Concilium Salmantinū celebratum à Domino Gaſpare a Stunica tunc Archiepiſcopo Compoſtelano declarauit, vt refert Manipulus fratrum, authoritatem prælatorum regularium non eſſe delegatā ſed ordinariam. Ex his collige, quod ſi nulla fuiſſet facta prohibitio à iure, & Pontifice, & Eccleſia, qđ prælati religionum habentes iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi, potuiſſent circa ſuos ſubditos, quidquid poſſunt Epiſcopi in ſuos, ſi non eſſent prohibiti. Qui ſicut ſi non eſſent prohibiti, quicquid pōt Summus Pontifex in Eccleſia Dei, id poſſunt Epiſcopi in ſua diœceſi, vt præſtãtiſſimi Theologi Victoria, *f* & Soto ante nos docuerunt. Ita cū prælati religionum (vt ſunt generales, & Prouinciales) ſint pares, vt dictum eſt, ipſis Epiſcopis in poteſtate iuriſdictionis; inde ſequitur, quòd poſſent, ſi non eſſent prohibiti omnia efficere circa ſuos ſubditos, quæ efficere poteſt Papa in Eccleſia Dei. Si tamen quæras, in quibus caſibus poſſunt modo diſpenſare præfecti regulares? Reſpondetur quod poſſunt diſpenſare ipſo iure in omnibus caſibus, in quibus non ſunt prohibiti ſpecialiter, ſicut de Epiſcopis tenet Bernardus, *g* & Syluester; & de religioſorum prælatis habentibus iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem tenet Panormitanus, *h* ſecundum Fredericum, & Benedictum. Quare quando dicunt Summiſtæ, *i* Abbates non poſſe diſpenſare, niſi in certis caſibus, id eſt intelligendum de illis, qui ſunt Epiſcopis ſubiecti vel de prælatis localibus non habentibus iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, vt expreſſe dicit Panormitanus. Vtrum autem hæc iuris poteſtas poſſet coarctari, vide articulo ſequenti.

f Vict. in relectione de poteſtat. Eccle. q. 2. nu. 28. Sot. in 4. d. 27. q. 1. art. 4.

g Bernar. in c. etſi clerici et iu. Syl. v. diſpenſatio. §. 14.

h Pan. in d. c. etſi clerici de iud. §. de adult. nu. 12.

i Syl. v. diſpenſat. §. 20.

ARTICVLVS VII.

An poteſtas Prælatorum regularium poſſit reſtringi, et coarctari à ſuis prælatis.

RESpondeo dicendo, poſſe videri alicui, quod nō, eo quod inferiores non poſſunt reſtringere poteſtatem a ſuperiorib. collatam: ſed poteſtas prælatorum regularium eſt illis tradita à Chriſto, qui nō habet ſuperiorem, ergo nulla eſt in Eccleſia authoritas ad coarctandā poteſtatem iuriſdictionis, & gubernationis prælatorum regularium. His tamen non obſtantibus reſpondetur, dicendo primo, quod nulla eſt in terra poteſtas ad tollendas omnes religiones eo quod ſit Dei expreſſa voluntas ex traditione conſtans, vt ſit ſtatus religionis in Eccleſia, vt dictum eſt, ita non eſt in alicuius hominis poteſtate tollere Prælato regulares ab ipſis religionibus, cum ſit de Iure diuino, vt prælati regularium ſint religioſi, prout ſupra probatum eſt. Secundo dico, quod poteſtas prælatorum regularium poteſt reſtringi, & coarctari à Summo Pontifice. Hæc ſūt de fide. Nam de fide eſt, quod Summus Pontifex ſupremus prælatus in Eccleſia Dei, cui de Iure Diuino tenentur omnes obedire in his, quæ non ſūt ī deſtructionem, ſed in ædificationem, vt omnes Catholici docēt, teſte Corduba *k* per illa verba dicta Petro, & eius ſucceſſoribus, ſine limitatione aliqua *paſce oues meas*. Et etiam conſtat eadem veritas catholica per traditionem eccleſiaſticam. Sed maxime expedit, vt multæ cauſæ ſummo Chriſti Vicario reſeruentur; ergo illas poteſt ſibi reſeruare, quoties ſibi viſum fuerit expedire. Ex quo ſequitur

k Cord. l. 4. q. 1. propoſi. 8.

quod

quod poteſtas iuriſdictionis, ſeu gubernationis, quæ data eſt præfectis regularibus, non eſt independens ſed dependens à ſuperioribus omnibus. Nam ordine Hierarchico data eſt illis poteſtas. Et ſic ſuperiores religionum prælati poſſunt iuſta exiſtente cauſa reſtringere, & coarctare authoritatem inferiorum prælatorum, quia licet vtriſque data ſit poteſtas memorata iure Diuino, conceſſa tamen eſt ordine Hierarchico, vt minores pendeant à maioribus. Verum tamen eſt, quod nequeunt maiores prælati reſtringere poteſtatem inferiorum prælatorum ordinariorum ſine iuſta cauſa. Quare ſi ſecus fecerint, peccabunt, licet factum teneat, & poſſunt tempore reſidentiæ, & viſitationis de ea re cōueniri, & puniri; quia ex eo, quod prælati omnes regulares memorati ſunt ordinarij, & non delegati, habēt ſuam authoritatem, vt dictum eſt, beneficio legis nō ſolùm humanę, ſed etiam diuinę. Et ideo ſi ad libitum reſtringatur ſine iuſta cauſa iniuria illis irrogatur. Ex quibus infertur, quòd omnes reſeruationes, & reſtrictiones, quę factę ſunt à iure, ſeu à conſtitutionibus religionum, & conſuetudine ſūt iuſtę, & expedientes: in quibus caſibus reſeruatis nequeunt prǽfecti religionum aliquid efficere: Quod adeo certum eſt, vt nulla indigeat probatione; quia cum poteſtas prędictorum ſit dependens à ſuperioribus, hinc conſtat quod reſeruationes fieri poſſunt à iure, conſtitutionibus, & conſuetudine. Quę nimirum reſeruationes tanta authoritate factę, expedientes exiſtimari debent. Quare Concilium *a* Tridentinum non ſolum probat reſeruationem quoad forum pœnitentiale, ſed etiam quoad forum exterius damnans ſub anathemate oppoſitum ſentientes. Sed grandis nobis occurrit diſputatio, qui ſint caſus reſeruati, in quibus prǽfecti religionum, & Epiſcopi nullam habent facultatē? Ad quod dico quod nolui eos in pręſentiarum breuiter congregare, quia in ſuis materijs proprijs, quę in ſequentibus tomis ventilabuntur, ducente Deo reſoluentur ad quę curioſum doctumque lectorē remittere decreui, ne materias confunderem, ſed ordinem ſolitum ſeruarem.

a *Conci. Trid. ſeſ. 14. de doct. pœn. c. 7. et canon. 11.*

ARTICVLVS VIII.

Quo iure habeant miniſtri ordinis Minorum iuriſdictionem ordinariam in Moniales ipſis ſubiectas.

RESpondeo dicendo, quod Miniſtri ſupra commemorati in articulo quęſtionis habēt authoritatem Apoſtolicam ſpecialiter conceſſam in vniuerſas moniales Sanctę Clarę, ſiue ſint primę, ſiue ſecūdę regulę, & in tertiarias religioſas ordinis Sancti Patris noſtri Franciſci ſibi ſubiectas. Nam quamuis regula prima *b* ſanctę Clarę, quam inſtituit Seraphicus pater, & Innocentius Tertius confirmauit, ſtatuerit, vt protector earum eſſet pręcipuus pręlatus earum ad hoc, vt ex ordine Minorū idem protector ad libitum inſtituerit viſitatorem: Et licet Vrbanus IV. etiam cauerit in regula, quam ipſe edidit, vt protector eiuſdem ordinis eſſet pręcipuus pręlatus, qui viſitatorem inſtitueret ꝓ Monialibus Sanctę Clarę ſecundę regulę: tamen ipſa experientia cogente, pluribuſque rationibus ad id ſuadentibus quidam protector Mathęus nomine fecit conceſſionem regiminis Monialium, & earum gubernationē pleno iure commiſit generalibus, & prouincialibus Minorum fratrum, vt conſtat ex libro *c* nuncupato Monumenta ordinis, primę impreſſionis. Verùm, vt quidam *d* notant, prelati ordinis noluerunt acceptare commiſſionē ab ipſo: neque ab alio protectore conceſſam, tum quia talis commiſſio erat infirma, expirabat enim per mortem concedentis, tum etiam, quia expediebat, vt commiſſio Monialium eſſet ſpecialiter, & immediatè conceſſa à Summo Pontifice ad ſedandas conſcientias prelatorum, quibus ex regula prohibetur ingredi monaſteria Monialium ſine ſpeciali licentia Sedis Apoſtolicę. Quare Innocentius Quartus legitur fuiſſe primus, qui gubernationem Monialium generalibus commiſit, & prouincialibus Miniſtris, vt conſtat in eius literis relatis, & confirmatis per Bonifacium Octauum qui ſtatuit, & declarauit, *quod quæcunque Moniales cōmiſſæ fuerint gubernationi fratrum Minorum virtute alicuius indulti Apoſtolici, non propterea intelligatur eſſe Ordinis prędicatorum fratrū, ſed quod huiuſmodi commiſſio ad hoc extendatur, vt moniales ſic commiſſæ gaudeant priuilegijs conceſſis, & cōcedendis prędictis fratribus: quodq. prælati Ordinis exhibeant eiſdem monialib. de conſtitutionibus prædicti Ordinis Minorum ea, quę illis competere poſſunt. Ac etiam quod Miniſtri per ſe, vel fratres ſuos, quos ad hoc idoneos viderint, viſitationis officium eis impendant corrigendo, & reformando tam in capite, quam in membris, quę correctione, & reformatione nouerint indigere, inſtituendo, et deſtituendo, mutando & ordinando, prout ſecundum Deum viderint expedire. Ita tamen quod electio Abbatiſſę libere pertineat ad conuētum, et quod confeſſiones earundem monialiū audiat, et eis Eccleſiaſtica ſacramenta adminiſtrent. Ac inſuper quod poſſint aſſignare, & deputare aliquem Capellanum ſecularem, diſcretum tamen, & prouidum, qui in neceſſitatis articulo prędictarum monialium confeſſiones audiat, & alia ſacramenta miniſtret, necnon diuina officia celebret.* Hęc cōceſſio habetur in libro Monumenta ordinis nuncupato in ſecunda impreſſione. Poſt *e* Innocentium verò alij ſummi Pontifices contulerunt immediatè eiſdem generalibus, & prouincialib. miniſtris plenariam authoritatem ad cunctas religioſas Sanctę Clarę, quocunq; nomine appellentur, gubernandas, vt cōſtat ex Extrauagante Eugenij Quarti, quę incipit, ad ea, habita in eodē *f* libro. Tandem Eugenius Quartus decreuit, vt prędictę moniales Sanctę Clarę, & Tertiarię Sancti Franciſci pręſentes, & futurę volentes viuere in regulari obſeruantia gubernarentur per vicarios generales, & prouinciales eiuſdem obſeruantię. Et reddit rationem Summus Pōtifex, quare voluit prędictas religioſas ſubiicere gubernationi Minorum fratrum dicens id ſtatuiſſe, quia certo experimento illi conſtabat ſaluberrimam gubernationem ſub cura prędictorum fratrum eaſdē religioſas habuiſſe, & hodie in pręſenti, & in poſterum habituras ſperebat, vt conſtat ex extrauaganti ordinis, *ex reuelatione* habita in eodē libro *g* primo. His ſic conſtitutis quoad iuriſdictionem prouincialium in moniales, & religioſas dubitatū fuit inter fratres, quāta eſſet authoritas pręlatorum in moniales. Et ideo Iulius Secundus decreuit, & ſtatuit, quod Miniſtri Prouinciales habeant in vniuerſas Moniales ſibi ſubditas eandem authoritatem, quam habebat protector cōceſſam per Vrbanum Quartum per regulam quam ipſe edidit, et compoſuit, vt conſtat in extrauaganti ex reuelatione, in loco ſuperius allegato. *h* Verum ſi roges, quę erat poteſtas Protectoris? Reſpōdetur quod erat valde magna: Nam prędictę Moniales tenebantur prędicto protectori obedire, & ipſe Protector tenebatur habere curam animarum ipſarum monialium.

b *Habetur in 1. regul.*

c *Fol. 33.*

d *Frater Ioannes de Araguman. in Chro. pro Monial. c. 15.*

e *Fol. 33. conceſ. 35.*

f *Fol. 39.*

g *Fol. 42.*

h *Fol. 222. conceſ. 517.*

Atque ideo eiſdem monaſteriis, & perſoniis degentibus in eis capellanis, conuerſis, & famulis tã per ſe, quam per alios viros idoneos, quoties expedire videbitur, viſitationis officium impendere tenebatur, corrigendo, & reformando ibidem tam in capite, quàm in membris, quæ correctionis, & reformationis officio nouerint indigere, inſtituentes, & deſtituentes, ordinantes, & diſponentes ſecundum Deum prout melius viderint expedire, vt conſtat in regula Vrbani *a* Quarti. Et tamen ipſe Protector non ſolùm ingredi, ſed etiam præſtare licentiã poterat ad ingrediendum alijs perſonis, vt conſtat in eadem regula. *b* Sed hæc poteſtas reſtricta eſt per Martinum Quintum. Et ideo noſtri prouinciales nequeunt ingredi, neque licentiare perſonas, niſi in caſibus expreſſis & neceſſarijs, vt aduertit Collector *c* cum omnibus communiter, & dicetur infra in hoc tomo agendo de clauſura monialium.

a *cap. 25.*

b *cap. 18.*

c *Colle. in cõp. Mend. tit. moniales. §. 21.*

ARTICVLVS IX.

Vtrum prædicta authoritate conceſſa prælatis reſpectu monialium Sanctæ Claræ ſit renocata per Concilium Tridentinum, & extendatur ad Moniales Conceptionis.

RESpondeo dicendo, quòd prædicta authoritas prælatorum regularium reſpectu monialium non eſt ſublata per Concilium Tridentinũ, immo ipſum concilium *d* generaliter confirmat omnia priuilegia, quæ non ſunt contra ipſum. Adeò quod expreſſe decreuit ipſummet Conciliũ *e* moniales, quæ à regularibus reguntur, eorum iuri eſſe relinquendas. Et eadem authoritas irreuocata per Concilium Tridentinum reſpicit Moniales Cõceptionis: nam in ſua regula tenentur prædictæ moniales ſubeſſe gubernationi fratrum Minorum, vt conſtat in earum regula, *f* in qua ſic etiam dicit Iulius II. *Volumus etiam, quia ex quo fratres Minores indefeſſo ſtudio, et vigilantia puritatis, & innocẽtia Dei genitricis defenſores exiſtũt, quod Vicarij Generales in ſuis Vicarijs, & Prouinciales, et Cuſtodes in ſuis Prouincijs, et cuſtodijs ſint viſitatores huius ſanctæ religionis, quib. moniales teneantur firmiter obedire in omnibus, quæ promiſerunt Domino, obſeruare, & quæ non ſunt contraria animæ, & regulę ſuæ.* Et tandem Leo Decimus poſt vnionem Ordinis, in qua ſigillũ Ordinis, & miniſtratus ad obſeruantiam, facta eſt trãſlatio, præcepit omnibus monialibus, vt ſubijciantur omnibus ſtatutis in Capitulis generalibus vel Prouincialibus factis, vt conſtat in libro *g* Ordinis tertiæ impreſſionis in extrauagante, *cum ſit.* Ex his omnibus colligitur, quod ſi de nouo conſtituantur aliqua monaſteria Sanctæ Claræ Conceptionis ipſo facto ſubdantur Prouinciali Minorum, & Capitulo Prouinciali illius Prouinciæ, in qua fuerit erigendum abſque alia noua prouiſione. Atque adeò ſequitur, quod ſi aliquod monaſteriũ de nouo cõſtituendum ex dictis Ordinibus ſit gubernandum per diœceſanum, vel alium ſuperiorem, qui nõ fuerit ex noſtro ordine, quod id fieri non poteſt ſine ſpeciali authoritate Sedis Apoſtolicæ: quia, vt dictum eſt, ipſo facto prædictorum monaſteriorum gubernator eſt miniſter Prouincialis. Et ideo, vt ait quod monaſterium monialium ſit immediatũ noſtro Reuerendiſſimo Patri generali, neceſſe eſt, vt per ſuam Paternitatem eius gubernatio temporalis, & ſpiritualis ipſi ab ipſomet reſeruetur: ſi enim non reſeruetur, miniſtro Prouinciali erit ſubiectum immediatè.

d *Conci. Trid. ſeſ. 25. ca. 20. de reg.*

e *Conc. Trid. ſeſ. 25. cap. 9. de regul.*

f *cap. 4.*

g *Fo. 40. conceſſ. 128.*

ARTICVLVS X.

An poteſtas Prouincialium in Moniales, ſit ordinaria, vel delegata.

RESpondeo dicendo, quod abſque dubio eſt ordinaria. Nam quamuis huiuſmodi poteſtas ſit ex priuilegio, & commiſſione, quia tamen iſta priuilegia ſunt perpetua, conferunt proinde authoritatem ordinariam; quare iure optimo poſſunt prouinciales conſtituere Commiſſarios pro ipſis Monialibus vitandis, quamuis eis id non ſit ſpecialiter cõceſſum, quia ex vi ſuæ commiſſionis ordinariæ eoſdem Commiſſarios create poſſunt Prouinciales. Immo de facto olim ita fieri ſolebat; nam Prouinciales ſtatim creabant viſitatores quoſdam, qui nihil aliud curabant, niſi quæ ad gubernationẽ monialium ſpectare videbantur. Sed quia experimento deprehenderunt id non expedire, earum curam ſibi retinent miniſtri Prouinciales.

ARTICVLVS XI.

Vtrum authoritas iuriſdictionis Prælatorum regularium in nouitios ſit delegata, vel ordinaria.

RESpondeo dicendo, quod prælati regulares habent multa priuilegia, quibus poſſunt abſoluere, & diſpenſare cum religioſis, & cum venientib. ad religionem: quæ priuilegia ſunt perpetuæ. Vnde cum iuriſdictio manans ex cõceſſione perpetua facta a Papa, vel Principe, vel communitate nõ recognoſcente ſuperiorem ſit ordinaria, videtur dicendum iuriſdictionem ſuper nouitios ordinariam eſſe, iuxta tradita per gloſſam, *h* Bartolum & Baldũ. Et hãc doctrinam tenet Bartolus & clariſſime Baldus, cuius verba ſunt: *nunc quæritur, vtrum commiſſio faciat quem ordinarium ſeu delegatum. Reſpõdeo ſi eſt commiſſio perpetua, facit ordinarium, ſi autẽ tẽporalis facit delegatum.* Et hanc eandem opinionẽ tenent Panormitanus *i* & Nauarrus. Et dicendum videtur idem de iuriſdictione, quam habent prædicti prælati quoad ſeculares, ſaltem in partibus Indiarum occidentalium: quia Adrianus Sextus conceſſit prouincialibus Indiarum mendicantium Ordinum, quod omnia priuilegia per ſuos anteceſſores conceſſa, & concedẽda fratribus Indiarum poſſint communicare ſuis fratribus. Ex quo infertur quod priuilegia, quæ concedunt aliquid prælatis ſuper laicos, vel ſuper fratres, vel quæ in poſterum concedentur, poſſunt per Prouinciales communicari ſuis fratribus: quod eſt valde notandum, & menti tenendum. Et aduerte, quod talis commiſſio facta fratribus per mortem ipſorum prælatorum nõ expirat. Dicit enim Syluester, *K* quod gratia conceſſa authoritate Papæ durat mortuo Papa, durat etiam mortuo prælato eam concedente, vel à ſuo officio amoto. Eandem opinionem tenet Panormitanus. *l* Et ratio eſt: quia præfati prælati non committunt dictam poteſtatem, ſed Papa, quia authoritate eius committunt. Ait enim idem Panormitanus, *m* quod quando delegatus Papę præcipit aliquid, præcipit illud authoritate Papę. Ex quo infertur, quod ſi prouincialis alicui fratri commiſerit particulariter, & expreſſe facultatẽ Pij Quinti

h *Gloſſ. & ibi Bar. in l. plurib. ff. de procur. gl. in c ſi de offi. or. ibi cũ cõceſſum ſit in priuilegiũ perpetuum quã dicit vnicã ibi Bald.*

i *Bart. in l. 1. §. ſi plures ff. de exerci. act. col. 1. Bal. in l. vnica. ff. de offic.*

K *Pan. in c. quoniã de offi. dele. §. ceterũ. 1. Na. c. 27. nu. 24.*

l *Syl. v. g. & v. indulgentia p. 7*

m *Pan. in ca. cũ ad hoc de cleri. non reſid. Pan. in c. cum in iure de off. deleg. nu. 2. aut 3.*

Digitized by Google

ad diſpenſandum cum inceſtuoſis, vel cum his, qui poſt votum ſimplex caſtitatis matrimonium inierunt, vt poſſint petere debitum, quod non eſt opus ab alio Prouinciali petere dictam authoritatem, dato quod ipſe, qui commiſit talem facultatem dicto fratri mortuus ſit, vel eius officium finiatur. Et ratio huius eſt, quia dictus frater habet dictam authoritatem, & priuilegium, non authoritate eius, ſed Papæ, qui conceſſit ei, vt committere poſſit.

At verò non ex hoc inferas, quod Prouinciales dictam, vel aliam ſimilem authoritatem ſuis fratribus communicantes, & committentes, vel alij eorũ ſucceſſores nõ poſſint tollere dictam poteſtatem à dictis fratribus, quã do ſibi viſum fuerit bene. Quoniam ex literis Principis non debemus intelligere per ipſas velle inferre alicui præiudicium, vel tollere eius ius, niſi expreſſe, & clarè id exprimat, prout continetur in iure, *a* & tradunt Panormitanus, & Syluester: quia in dubio non debemus præſumere de Principe, quod velit aliquid concedere, cũ graui alterius diſpendio. Et certe graue diſpendium eſſet illatum obſeruãtiæ regulari, ſi ſubditus habeat velle ac nolle contra voluntatem ſui prælati. Et quando Papa de hac læſione, & diſpendio nullam facit mentionem, minimè dictum ius tollere videtur. Et prouinciales remanent cum ſua plenaria authoritate ad tollendam licentiam ſupradictam, vbi, & quando iuſtè eam tolli debere exiſtimauerint. Dixi iuſtè; nam ſine iuſta cauſa peccabũt eam tollendo, cum talis facultas ſit à Papa; at tenebit factum. Et ſupradicta confirmantur; nam prouinciales habent authoritatem declarandi priuilegia, & ſic poſſunt declarare vſum talis priuilegij ab ipſo fratre abſtrahi eſſe conuenientiſſimum. Aduertendum inſuper circa ſuperiora præfatos prælatos eſſe ordinarios, non obſtante, quod aliquibus videatur dictam facultatem, & poteſtatem illis conceſſam non eſſe iuriſdictionem, cum in abſolutione, & diſpenſatione aothoritate Papali magis eis videatur committi arbitrium, quàm iuriſdictio. Nam ad hoc reſpondetur, quod dato caſu, quod ſit arbitriũ, & non iuriſdictio, adhuc in huiuſmodi arbitrio ſũt ordinarij, & non delegati. Ita tenet Bartolus ĩ quadam lege; ſed longius, & ſingularius in repetitione alterius legis, in qua ſemper loquens in arbitrio, in hæc doctiſſima prorumpit verba. *b An autem videatur conceſſum per modum cuiuſdam iuriſdictionis ordinaria vel delegata. Dico verba ſtatuti, ſeu reformationis concedentis ſtatuta eſſe diligenter inſpicienda. Si enim hoc concedat officium, vt quia dicunt illa verba: Ad officia priorum pertinent arbitrium, &c. Videtur conceſſum officium, & tunc priores poterunt vigore ſui officij ex poteſtate ordinaria.* Ponderanda ſunt valde præfata verba Bartoli: quia non dicit, an videatur conceſſa iuriſdictio ordinaria in arbitrio, ſed an videatur conceſſum arbitrium per modum iuriſdictionis ordinariæ. Ex qua ponderatione colliguntur duo, & ambo ſingularia in propoſito. Vnum, quod non idem ſunt arbitrium, & iuriſdictio: ſecundum quod poteſt concedi arbitriũ ad inſtar iuriſdictionis ordinariæ. Et eandem opinionem tenet Baldus. *c* Et ſic ex omnib. ſupradictis apparet euidenter, quod authoritas, de qua ſupra, eſt ordinaria, & non delegata, cum ſit commiſſa officio, & non perſonæ nominatæ, & quia eſt commiſſio perpetua, & non temporalis facta a ſupremo Principe Papa, qui in terris non habet ſuperiorem.

a cap. 1. de filijs presby. l. 6. Pan. in d. ca. cum ad hęc Syl. v. priu. § 3.

b Bart. ĩ l. 2. ff. de opt. le. ĩ fi. co. & ĩ l. ambitioſe. ff. de decretis ab ord. fac.

c Bal. ĩ l. morẽ ff. de iuriſ. omn. iud. in fin. col.

ARTICVLVS XII.

Quam poteſtatem habeant Abbatiſſæ.

RESpondeo dicẽdo, quod Abbatiſſa ſtatim poſt confirmationem poteſt conferre Eccleſias, & beneficia, & inſtituere clericos in Eccleſijs ad ſuũ monaſterium pertinentibus, ſicut faciunt alij prælati iuxta ea, quæ dicuntur in iure, *d* & tradit gloſſa à Panormitano ibi approbata. Ex qua elicit duo. Primum quod Abbatiſſa eſt capax collationis beneficiorum: & ſic poteſt habere ius conferendi, & inſtituendi: iſta enim ſunt iuriſdictionis ſpiritualis, & non ordinis. Vnde Abbatiſſa poteſt habere ſub ſe clericos ſeculares. Quod intellige de iure ſpeciali; vt puta, ſi habeat Cappellas ex priuilegio, vel præſcriptione pleno iure ſubiectas. Nam tunc clerici illarum Capellarum illi ſubijciuntur. Et dicitur pleno iure, videlicet, in ſpiritualibus, & temporalibus, prout explicat gloſſa. *e* Et quod dictum eſt, quod Abbatiſſa poteſt inſtituere clericos, &c. aliqui limitant hoc verum de inſtitutione, quæ dat poſſeſſionem, & titulum, non autem de inſtitutione authorizabili, per quam datur poteſtas exercendi curam animarum ligandi, atq. ſoluendi, ſecundum quod notat Panormitanus. Ratio eſt, quia ea, quæ pendent à poteſtate clauium, non cadunt in mulierem etiam aliàs habentem iuriſdictionem ſpiritualem. Vnde Abbatiſſa non poteſt abſoluere moniales à peccatis *f* earum, neq. excommunicare. *g* Ex quo infertur, quod non habens ordinem non poteſt excommunicare, licet ſit perſona religioſa. Et ſic ſi eſſet aliquod Collegium religioſorum non habentiũ ordinem non poſſet excommunicare ſuos ſubditos ſuperior eorum ordinem non habens, neque ſuſpẽdere ab officia, neq; interdicere ab ingreſſu Eccleſiæ & à diuinis officijs poſſunt. Et hanc opinionem ſequuntur communiter Doctores, *h* dicentes, q̃d licèt Abbatiſſa ſuſpendere poſſit ab officio, & beneficio, ſubtrahere præbendas, & lato modo interdicere, & ſuſpendere ab ordine, vt puta præcipiendo ſubiectis, ne celebrent, donec ſatisfecerint: tamen ſtrictè, proprieque interdicere, vel ſuſpendere non poteſt ab ordine, ea, ſcilicet, ſuſpenſione, & interdictione, quæ earum tranſgreſſores pœna irregularitatis ferit. Probatur hoc ex eo, quod excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum continentur appellatione cenſuræ, vt habetur in iure. *i* Vnde cũ Abbatiſſis interdicatur excommunicare ratione incapacitatis, etiam reliqua ipſis interdicuntur, cũ ſint cenſuræ, & cum omnia pendeant ab ordine. Hæc Panormitanus. *k* Vnde Abbatiſſa quando præcipit ſuis officialibus, vt excommunicent non excommunicant ipſi authoritate Abbatiſſæ, ſed authoritate Papæ ſecundum Archidiaconum. Denique quæcunque competunt Abbati, ea ferè omnia locum habent in Abbatiſſa. Nam & non minorẽ quam Abbas adminiſtrationem habet, eiq; comparatur iuxta tradita à Baldo *l* & Iaſone, & ab alijs, quos refert, & ſequitur Marcus Antonius Cuccus.

d ca. noſt. & c. noſcit de his que ſiunt a prælatis c. dilect. iuncta g. & ibi Pan. de maior. & obed.

e Gl. in c. Abbates de priu. li. 6.

f c. noua de pœni. & rem.

g c. dilecta.

h Doct. in d. c. dilecta.

i c. querenti de verb. ſign.

K Pan. in d. c. dilecta.

l Bal. in c. 1. in princ. co. 6. qui feudũ dare poſſunt Abbas in c. 2. in prin. de his quæ ſiunt a Prælatis Iaſ. i d. tit. qui fe. dare poſ. nu 6. Cuccus l. 3. maior. tit. ti. 3. de Abbat.

QVAESTIO XVIII.

De Abbatibus quoad poteſtatem conferendi ordines, & dandi dimiſſorias ſuis ſubditis, in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 V*Trum Abbates poſſint conferre ordines minores ſuis ſubditis.*

I 3 *Vtrum*

Digitized by Google

2 *Vtrum Abbates non benedicti poſſint prædictos ordines ſuis ſubditis conferre.*
3 *Vtrum Abbates ordinis Ciſtertij habeant poteſtatem conferendi ordines ſacros ſuis ſubditis.*
4 *Vtrum dictum priuilegium ſit abrogatum per Concilium Tridentinum.*
5 *Vtrum regulares poſſint ordinari cum literis dimiſſorijs ſuorum prælatorum.*
6 *Vtrum cum dictis dimiſſorijs teneantur Epiſcopi ordinare religioſos nullo præcedente examine.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Abbates poſſint conferre ordines minores ſuis ſubditis.

RESpondeo dicendo, quod Abbas poteſt populum ſolenniter benedicere: in Eccleſijs pleno iure ſibi ſubiectis, poſt miſſarum, & matutinarum precum officia. Alijs autem in locis (nec per vias tranſeundo) non poteſt Abbas publicè benedictionis munus ſolenniter impartiri, niſi ex priuilegio ſpeciali, hanc poteſtatem ſit conſecutus, iuxta ca., quæ in iure *a* communiter à doctoribus notantur. Item Abbas pontificalibus inſignijs decoratus, ſi in presbyterorum ordinē ſit receptus benedictusque (vt in tali dignitate, & officio fieri conſueuit) poteſt monachos ſuos, atque eos, qui monachi eſſe volunt, nedum inter pſalmiſtas, ſed inter lectores, & oſtiarios, eos recipere, prout notant communiter ſcribentes in iure. *b* Exteras verò perſonas, niſi priuilegio ſpeciali hoc ſit ipſis conceſſum, ad prædictos ordines admittere non poteſt. Quare debebit illicò probare Abbatis priuilegium, qui ab eo ſe promoueri impetrauit, prout tradit Pariſius, *c* quē ſequitur Rebuffus. Et Concilium *d* Tridentinum ipſis Abbatibus id ipſum concedit, dicens, *Abbatibus, & alijs quibuſcunq. quantumuis exemptis non liceat in poſterum, intra fines alicuius diœceſis conſiſtētibus (etiamſi nullius diœceſis, vel exempti eſſe dicantur) cuiquā, qui Regularis ſubditus ſibi non ſit, tonſurā, vel minores ordines conferre.* Ex quibus verbis Concilij colligitur, iam non eſſe veram opinionem aliquorū, quos refert, & ſequitur Baptiſta *e* de Salis, dicentiū, quod Abbas inuitatus ab alio Abbate exempto, poterit ordinare monachos alterius monaſterij exempti. Nam iuxta verba Concilij Tridētini ibi, *qui ſibi ſubditus non ſit*, hæc opinio nullo modo poteſt teneri. Verum eſt tamen, quod ſi ipſi Abbates ſupradictos ordinent, characterem imprimunt, argumento eorum, quæ ſcribit Vrbanus *f* Papa, Hugoni Lugdunenſi Archiepiſcopo, dicens, *Clerici, ab Epiſcopo alterius parochiæ ordinati, à proprio Epiſcopo in ſuis ordinibus recipi poſſunt.* Ex quo loco duo colliguntur. Primum, quod ipſi Clerici recipiunt characterem. Secundum quòd non ipſis conferunt executionem ordinum, ſi quidem ait Vrbanus, quod *à proprio Epiſcopo in ſuis ordinibus recipi poſſunt:* quæ verba præſupponunt, ordinatos eſſe ſuſpenſos ab ordinū executione. Et ſic in noſtro propoſito, dicti monachi extranei ordinati ab Abbate characterem recipiunt, ſed executio ordinum illis minimè confertur. Neque hoc antiquo, in ſacroſancto Concilio Tridentino, reuocatum. Solum enim Concilium Tridētinum prohibet ipſis Abbatibus ordinare illos, qui ſibi ſubditi non ſunt: non tamen decidit, ipſos Abbates, ordinando ſuos non ſubditos, illis minimè characterem conferre. Et regula eſt notiſſima in iure, quod per ſubauditos intellectus nō debēt iura antiqua corrigi, iuxta gloſſam *g* ſingularem: præcipuè quando non eſt tanta ratio in caſu legis corrigendæ, quanta in caſu legis nouę corrigentis, iuxta ea, quæ notantur in iure, *h* & tradit doctiſſimus Nauarrus. Et iuxta ſupradicta debet intelligi priuilegium conceſſum ab Innocentio Papa Octauo, expeditum anno Dominicæ incarnationis *i* milleſimo quadringenteſimo octuageſimo nono, ad petitionem Ioānis Abbatis Ciſtertij, in quo datur facultas, ipſis Abbatibus ordinis Ciſtertij, pro tempore exiſtentibus, vt omnes ordines minores, perſonis ordinis eiuſdem, intra monaſteria poſſint conferre. Et aduertendum, quod hoc priuilegium, cum ſit facultatiuum, & ad dignitatem Abbatialem pertineat, ex per non vſum derogare non poſſunt Abbates: quin etiam poſt longum tempus, mutata voluntate, eo vti poſſunt, iuxta tradita à Felino. *k*

a *ca. 1. Abbat. vbi gl. ver. plenit. de pri. in 6.*

b *ca. Abb. vbi Francus de pri. li. 6. c. quoniam vbi gl. et Card. Alex. d. 69.*

c *Pariſ. conſil. 125. l. 4. Reb. in praxi bene. 1. p. de ele. et a quib. & quomodo. crean. num. 17.*

d *Conc. Tri. de refor. ſeſ. 23. ca. 10.*

e *Salis in ſumma v. Abb. in princ.*

f *Habet. qq. 2. lugdu parochiæ*

g *Gl. in c. cupiētes. § quod ſi per viginti. de elec. lib. 6.*

h *Auth. quas actiones. de ſacroſ. Eccleſiis. Nau. li. 5 conſ. tit. de pri. conſi. 15.*

i *Habetur. li. 1. priu. ord. Ciſtertii. priu. 118. fol. 136.*

k *Fel. in c. cum acceſſiſſem de conſtit.*

ARTICVLVS II.

Vtrum Abbates non benedicti, poſſint dictos ordines minores, ſuis ſubditis conferre.

RESpondeo dicendo, *quod licet munus benedictionis eiſdem Abbatibus non impendatur omnib. tamen, et ſingulis honoribus præeminentijs, priuilegijs prærogatiuis, iuribus, & inſignijs, Abbatibus benedictis competentibus, fungi poſſunt*, Prout conceſſerunt Eugenius Quartus, & Iulius Secūdus, ordini Ciſtertij, & congregationi, montis Oliueti, & Sanctæ Iuſtinæ, ſeu montis Caſſini; & conceſſit ēt Leo Decimus Congregationi Chamaldulenſi, prout tradit Collector *l* priuilegiorum, ordinis Ciſtertij. Inferēs inde, vt iidem Abbates non benedicti, minores ordines (prout de iure, & in forma Concilii Tridentini) ſuis ſubditis liberè conferre valeant. Et hoc ipſum poterant Abbates non benedicti, electi in Abbates, ſi Epiſcopi differant eos benedicere, iuxta ea, quæ communiter à Doctoribus in iure *m* notantur. Et iſta conceſſio facta Abbatibus non benedictis, non multum diſtat ab his, quæ in iure traduntur. Nam ſecundum ius *n* in Epiſcopis neceſſaria eſt conſecratio, in Abbatibus verò benedictio. Verum in his hoc contingit diuerſo modo. Nam Epiſcopus non dicitur niſi ſit conſecratus, prout dicūt Canones, *o* & tradit Panormitanus; & proinde poteſt repelli per exceptionem, ne fiat Epiſcopus vſq. ad conſecrationem, prout quędam decretalis *p* determinat. At Abbas electus, & confirmatus in Abbatem, ante benedictionem dicitur Abbas, & in negligentiam, & contumaciam ſuperioris nolentis cū benedicere, ipſe non benedictus poteſt ſuos monachos benedicere, aliaque ſuæ prælaturæ munia obire. Quorum differentiæ ratio eſt, nam per conſecrationem Epiſcopi, & confertur Ordo (vt notatur in proœmio Sexti) Et ſic eius conſecratio dicitur in iure, *q* ordinatio. At per benedictionem Abbatis, non confertur ordo, neque ipſa benedictio in iure dicitur ordinatio, vt poſt Oldradum *r* tradit Petrus Gregorius. Vnde non eſt mirum, quod Sūmi Pontifices, Abbatibus non benedictis, dictum conceſſerint priuilegium, cum ipſi electi, & cōfirmati in Abbates, ante benedictionem ſint verè Abbates, & per benedictionem, nulla ipſis ordinatio conferatur.

l *Habetur in d. cōp. ii. Abba. § 4. & 5.*

m *cap. 1. de ſupplend. neglig. Prælat.*

n *c. 1. de ſupplenda neglig. prælatorum Cle. t. §. ſtatuimus de electione.*

o *c. licet de trāſlat. Epiſc. c. tua de his, quę fiunt a pręla. ſine cōſenſu Capituli Pan. in c. ea ante de reſcr. de c. ſuper his de accuſ. cap. noſti de election.*

p *c. quoniā quidam. 75. d.*

q *Oldra. conſ. 14. Greg. li. 17. ſyntagmatum iuris 2. p. ca. 14. nu. 3.*

ARTI-

Digitized by Google

ARTICVLVS III.

Vtrum Abbates ordinis Ciſtertij, habeant priuilegium conferendi ordines ſubdiaconatus, & diaconatus ſuis monachis.

RESpondeo dicendo, quòd Innocentius Papa Octauus, expediuit anno Dominicæ incarnationis milleſimo quatercenteſimo octuageſimo nono, quoddam ſingulare priuilegium *a* ad petitionẽ Ioannis Abbatis Ciſtertij: cuius priuilegij verba ſunt. *Ac ne monachi dicti ordinis, pro ſuſcipiẽdis ſubdiaconatus, & diaconatus ordinib. extra clauſtrum, hinc inde diſcurrere cogantur, tibi, & ſucceſſorib. tuis & quibuſcunque dicti ordinis monachis: Alijs vero quatuor Abbatibus præfatis eorum ſucceſſoribus, vt ſuorum monaſteriorum prædictorum* Religioſis, *quot ad id idoneos, repereris ſubdiaconatus, & diaconatus ordines liceat rite conferre.* Hæc Innocentius. Circa quod priuilegium eſt aduertendum, quod multi tenent, inter quos eſt Scutus, Durãdus, & Adrianus, quod is, qui non eſt Epiſcopus, non poteſt cõfirmare ex commiſſione Papæ allegantes ad hoc aliquos Canones; *b* Et a fortiori non poterit ordinem ſacrũ cõferre. Et licet Diuus Thomas, & cõmunis Theologorum, *c* & Canoniſtarum *d* teneãt presbyteros ex commiſſione poſſe confirmare, quos non ſine magno labore defendit Sotus. *e* Idem tamẽ Diuus Thomas affirmat ibidem, non poſſe presbyterum ex commiſſione Papæ conferre vllum ordinem ſacrum, quod etiam prædictus Soto cõcedit. Et à fortiori omnes alij, qui affirmant, illum non poſſe etiã de commiſſione Papæ confirmare, debent hoc ipſum concedere. Ex quibus videtur, Summum Pontificem minimè potuiſſe concedere dictis Abbatib. priuilegium, & facultatem conferendi ſuis ſubditis ſupradictos ordines ſacros, cum cõmiſſione Papæ presbyteris hæc facultas nullime poſſit communicari. Vnde doctiſſimus quidã vir, ſentiens hanc difficultatem, priuilegiũ ſupra poſitum nixus fuit explicare, dicens, quod ipſis Abbatibus tantum in eo cõceditur facultas, vt in ſuis monaſterijs poſſit quilibet Antiſtes Catholicus ſuos ſubditos ſacris ordinibus inſignire. Quæ explicatio aliena eſt a litera dicti priuilegij, vt patet intuenti. Et ſic concludo, dicendo. Primo, non poſſe negari, Summum Pontificem ſupradictum priuilegium conceſſiſſe dictis Abbatibus: Secundo dico, Summum Pontificem id concedere potuiſſe, ſiquidem de facto ipſum cõceſſit, & Patres ſupradicti eo vſi ſunt, prout accepi a Patribus dicti ordinis, quod non concederetur, & quo non vterentur, ſi ſecundum ius non poſſet ab ipſo Papa concedi, argumento eorum, quæ in iure nutantur.

a *Habet. il. priuil. 118. f. 156.*

b *c. manus de cõſe. d. 5. c. quando de conſuet.*
c *Tho. in 4. d. 7.*
d *in c. peruenit. 95. d. & in d. c. quanto.*
e *Sot. in 4. d. 7. q. vni. art. 2.*

ARTICVLVS IV.

Vtrum dictum priuilegium ſit abrogatum per Concilium Tridentinum.

RESpondeo dicendo, quod Concilium Tridentinum *f* videtur ſolis Epiſcopis reſeruare ordinationẽ ad ſacros ordines, dicens, *vnumquemque debere a proprio Epiſcopo ordinari: quod ſi quis ab alio promoueri petat, nullatenus id ei etiã cuiuſuis generalis, aut ſpecialis reſcripti, vel priuilegij ... rętexiu, &c.* Et idem Concilium *g* Tridentinum ... *ne Abbates conferant minores ordines, alijs quam ſuis monachis,* ſignificando non debere conferre ſacros ordines, etiam ipſis. Et idem inter Concilium Tridentinum *h* ſtatuit, vt *neque regulares, ſine diligẽti examine Epiſcoporum ordinentur, derogãdo priuilegia omnia cõtraria.* In quo loco, duo videntur ſtatui, primũ eſt, quod Regulares debent ſacris ordinibus ab Epiſcopis initiari: Alterum eſt, quod id debẽt facere præmiſſa diligenti examinatione, quod videtur eſſe cõtrarium priuilegio conceſſo alicui Abbati ad ordinandos ſuos ſubditos ſacris ordinibus. Et licet Concilio aliqui reſpondeant, non poſſunt tamen negare eius hanc fuiſſe mentem. Et Sixtus Quintus anno Domini mileſimo quingẽteſimo octuageſimo ſextu, die vigeſima quinta Iulij confirmauit priuilegia ordinis Ciſtertij, quatenus ſunt in vſu, & decretis Concilij Tridentini non aduerſantur, prout refert Collector *i* priuilegiorũ huius ordinis Ciſtertij. Et huius priuilegij tenorem in quæſtione de cõmunicatione priuilegiorum proponemus. Et hoc confirmatur. Nam Pius IV. prout ſæpè dictum eſt in ſuperioribus, omnia priuilegia contraria decretis Concilij Tridentini reuocauit. Et hanc opinionem in proprijs terminis tenet Nauarrus, *k* & Collector priuilegiorum dicti ordinis, huius videtur eſſe opinionis. Nam neque in verbo (Abbas) neq; in verbo ordo, neque alibi, huius priuilegij mẽtionem fecit. Nec obſtat, quod dicto priuilegio modo dicti Abbates vtantur. Nam reſpondeo, quod ideò forte illo vſi ſunt modo, quia in partibus, vbi eorũ ſunt monaſteria, non ſunt recepta decreta Concilij: non enim in tota Gallia fuerunt recepta.

f *Cõc. Tri. ſeſſ. 23. de refo. c. 8.*

g *Conc. Tride. vbi ſup. ca. 10.*

h Conc. *Trid. c. 12. in d. ſeſ.*

i *Hab. in comp. priuil. ord. Ciſter. titu. cõmu. in caſ. priuilegiorum. §. 2.*

k *Nau. l. 5. cõſ. 11. de pri. cõſ. 15*

ARTICVLVS V.

Vtrum Regulares poſſint ordinari cum literis commendatitijs ſuorum prælatorum.

RESpondeo dicendo, quod Regulares ſunt ſuſpenſi, ſi abſque reuerẽdis proprij Prælati initiantur ſacris, prout tenet Quintilianus Mãdoſius. *l* Vnde cum proprius Regularium ſit eorum Prouincialis, colligitur, dictum authorem tenere, dictos Prouinciales poſſe concedere dimiſſorias. Et hanc opinionem in proprijs terminis tenet Nauarrus. *m* Et probatur: nam Concilium *n* Tridentinũ decreuit, *nullum ab alieno Epiſcopo ordinari debere, niſi eius probitas, & mores ordinarij ſui teſtimonio cõmendentur.* Et certum eſt, dictos Prouinciales eſſe ordinarios reſpectu ſuorum ſubditorum iuxta latè tradita in quæſtione ſuperiori. Probatur deinde ex eodem Concilio: *o* quod a contrario ſenſu probat, Abbates exemptos poſſe dare literas dimiſſorias ſuis regularibus, ad ordines ſuſcipiendos. Et hanc opinionẽ tenet Henriquez. *p* Sed quia non obſtante authoritate dictorum patrum, & non obſtantibus etiam rationibus ſupra adductis, aliqui dominorum epiſcopi nolunt ordinare Religioſos ſine literis commendatitijs epiſcoporum, vbi habent ſuam habitationem, volentes eos ordinare, cum literis commendatitijs ſuorum Prælatorum Regularium, quaſi aliquod magnum ſacrilegium contra decreta ſacri Concilij Tridentini committant; libuit hic referre conſtitutionem Clementis Octaui, nunc feliciter Eccleſiam Dei regentis, quam vidi ſub ſigillo authentico in libro *q* priuilegiorum Illuſtriſſimi monaſterij de Alcobaca regni Portugalliæ, cuius tenor eſt huiuſmodi.

l *Mãdo. in Ca. col. reg. 24. q. 2.*

m *Na l. 1. cõ. ti. de temporibus ord. conſ. 21.*

n *Conc. Tridẽ. de ref. ſe. 23. c. 8*

o *Conc. Tridẽ. ſeſ. 23 de ref. c. 10. et ſe. 24. de refor. c. 2.*

p *Henr. li 7. de indul. cap. 26. in prin.*

q *Pag. 56.*

Clemẽs Octauus, ad perpetuã rei memoriã. vt ea, quę pro Eccleſiaſticarũ perſonarum quarũlibet præſertim Regularium quiete, & tranquillitate, ſtatuta et declarata ſunt, debitę executioni demandentur, ex iniũcto nobis Apoſtolicę ſeruitutis officio prout a Domino conſpi-

Digitized by Google

cõſpicimus expedire, prouidere debemus. Sane dilecti filij Generales, Abbates, & vtriuſq; ſexus Regulares perſonæ congregationis B. Mariæ de Alcobaca Ciſtercienſis Regnorum Portugalliæ, nobis exponi fecerũt, quod cum alias per congregationem S.R.E. Cardinalium decretorum Concil. Trident. interpretum, declaratum fuerit, licere Abbatibus Benedictis, vel quibus à Sede Apoſtolica cõceſſum ſit priuilegium, vt poſſint omnia facere, quæ poſſunt Abbates Benedicti, tõſurã, minoreſque ordines ſuis ſubditis Regularibus tantum conferre, aliaq; Pontificalia huiuſmodi Abbatib. cõpetentia in ſui ordinis monaſteriorum Eccleſijs, & limitibus exercere, taliterq; ordinatos (ſi quid aliud nõ obſtiterit) legitime poſſe a quibuſuis Ordinarijs, ad vlteriores ordines promoueri, necnon monachos, a diœceſanorum ſuperioritate, et iuriſdictione exemptos, abſque illorum literis dimiſſorijs, a quibuſuis locorũ ordinarijs, cum teſtimonialib. literis ſuorum ſuperiorũ tantum, ad omnes etiam ſacros, & presbyteratus ordines, admitti debere. Hæc Clemens VIII. Quib. poſitis, & alijs, quæ circa prouiſionẽ parochialiu Eccleſiarum, vnitarum dicti ordinis monaſterijs, declarauerunt illuſtriſſimi Cardinales, & Pius V. determinauerat. Ad confirmationẽ prædictorum ſe accingens, Clemens VIII. in hæc prorumpit verba.

Quare Generalis reformator, Abbates, & vtriuſque ſexus Regulares perſonæ prædictæ, nobis humiliter ſupplicari fecerũt, quatenus ſupradicta, prout decreta ſũt approbare, eaq; omnia inuiolabiliter obſeruari mãdaremus. Nos igitur huiuſmodi ſupplicationib. inclinati, decreta, & ordinationes huiuſmodi, Apoſtolica authoritate, tenore præſentiũ approbamus, eaque per quoſcũque Archiepiſcopos, epos vel alios locorũ Ordinarios inuiolabiliter perpetuò obſeruari debere ſtatuimus, et ordinamus, decernentes ſic & non aliter per eoſdẽ & alios quoſcunq; Iudices, Ordinarios, & delegatos, etiã S.R.E. Cardinales, & cauſarum Palatij Apoſtolici auditores (ſublata eis, et eorum cuilibet, quauis aliter iudicandi & interpretandi facultate, & authoritate) iudicari & definiri debere. Irritum quoque, & inane, quicquid ſecus ſuper his à quoquam, quauis authoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. decernimus non obſtantibus quibuſcunque Apoſtolicis, & in Prouincialibus, ac ſynodalib. Concilijs editis conſtitutionibus, & ordinationibus, quibus omnib. illorum omnium tenores, præſentib. pro ſufficienter expreſſis, et inſertis habentes, harum ſerie ſpecialiter & expreſſe approbamus; Cæteriſq; contrarijs quibuſcumq. Datũ Romæ apud Sanct. Petrum, ſub annulo Piſcatoris, die quinta Martij, anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo ſecundo, Pontificatus ſui anno primo.

M. Veſtrius Barbianus.

Ex his infertur, non eſſe correcta per Concilium Tridentinum priuilegia concedentia, vt monachi poſſint ordinari, cum literis dimiſſorijs ſuorũ Prælatorum, ſicut conceſſerat Leo Decimus, & Paulus Tertius, prout habetur in cõpendio ordinis Ciſtercienſis *a*, & in compẽdio Societatis Ieſu. Nam per congregationẽ Cardinalium, vt patet ex dicto priuilegio Clementis VIII. declaratum eſt, nõ eſſe ſublatam per Concilium Tridẽtinum a Prælatis Regularibus prædictam authoritatem.

a *Conc. Ciſter. titu. ord. §. 2. & in compen. Soc. eod. ver. §. 2.*

ARTICVLVS VI.

Vtrum dictis dimiſſorijs, & commendatitijs literis Prælatorum Regularium præſentatis teneantur Epiſcopi ordinare Monachos nullo præcedente examine.

Respondeo dicendo, quod Concilium *b* Tridẽtinum antiquorum Canonum veſtigijs inhærendo, præcipit Epiſcopis, *vt antequam ad ſacrum miniſterium accedant, ordinantes eos examinent:* at in hoc decreto non video reuocata priuilegia, quibus Regulares debent ordinari cum literis cõmendatitijs ſuorum Prælatorum, nullo præcedente epiſcoporum examine. Immo inuenio in alio decreto *c* eiuſdẽ Concilij, quod *ſi quis ab alio nõ proprio Epiſcopo, promoueri petat, nullatenus id ei concedatur, niſi eius probitas & mores, Ordinarij ſui teſtimonio cõmendentur:* adeo quod ipſummet Conciliũ *d* Tridentinum decernens, quod epiſcopi titulares, nullum ſine ſui Ordinarij expreſſa licentia, ordinent, reddit cauſam, dicẽs, quia plerumque fit, vt minus idonei, & rudes, atque ignari ordinentur ſine ſui Ordinarij licentia, ſupponens ipſum Concilium, quod Ordinarij dantes dictam licentiam, & literas cõmendatitias, examinant ipſos ordinandos, non conſentientes, minus idoneos, rudes, & ignaros ſacris initiari. Ex quo infertur quod priuilegium Eugenij IV. *e* quod ſtatuit, & decreuit, quatenus *monachi S. Benedicti, congregationis Italiæ, omnes, etiã ſacros ordines, ad quos per eorum ſuperiores præſentati fuerint, a quocunq; maluerint catholico Antiſtite gratiam & cõmunionem Sedis Apoſtolicæ habente ſtatutis à iure temporibus, abſque aliquo dictorũ Monachorũ examine, recipere valeant*, non eſt reuocatum per Concilium Trident. Verum eſt tamẽ, quod Leo X. in Concilio Lateranenſi *f*, *Statuit, quod fratres ad ordines promouendi poſſint per Ordinarios, de Grammatica & ſufficientia examinari, & quod dummodo competenter reſpondeant, per eoſdem Ordinarios debeant libere admitti.* At iam dictum eſt in ſuperioribus, *g* omnia ordinata in Conc. Lateranenſi, contra priuilegia Regularium eſſe reuocata, non ſolũ in foro conſcientiæ, ſed etiam in foro exteriori. Et propterea Gregorius Tertius decimus, nimis obſeruator decretorum Concilij Tridentini, *Præcipit, & interdicit omnibus Epiſcopis, & alijs Antiſtibus, ne à Religioſis Societatis Ieſu promouendis, qui licentiam a Præpoſito generali Societatis quo tempore exiſtẽte, vel ab alio delegato habuerint, quedam requirat, vel exigant in literis Apoſtolicis proxime citandis, contẽti, ſed ipſos etiam abſque vlla functione, in ipſis ordinibus, aut obſeruatione interſtitiorum, ad illos ſuſcipiendos, aut inquiſitione de cantu, officijs & cærimonijs Eccleſiaſticis, idoneitate, proprij ordinarij licentia & alijs in alijs requiſitis: ad minores (ac etiam extra tempora, a iure ſtatuta, tribus dominicis, vel alijs feſtis diebus et continuis) ad ſacros, etiam presbyteratus, ordines promoueant, ac ſi illi omnibus requiſitis eſſent præditi.* Vbi etiam prohibet, huius gratiæ cõmunicationem, etiam his, qui ſua priuilegia cũ Societate participant, & participare poſſunt. Hoc magnum priuilegium refertur a Collectore, in Compendio *h* dictæ Religionis. † At licet ſupradicta ſint probabiliter dicta inuenio tamẽ in Cõc. *i* Tridentino contrarium expreſſe determinatum, ait. n. *Regulares quoque, nec in minori ætate, neque ſine diligenti Epiſcopi examine ordinentur, priuilegijs quibuſcunq. quoad hoc penitus excluſis.* Et licet poſt dictum Concilium, habeant Regulares priuilegium Societatis ſuperius allegatum: hoc tamen priuilegium eſt reuocatum a Sixto, in conſtitutione cõtra male promotos, de qua in tertio tomo agemus.

b *Cõc. Tri. ſeſſ. 23. de ref. c. 7.*

c *Conc. Tri. in d. ſeſ. c. 8.*

d *Conc. Tri. ſeſ. 14. de ref. c. 2.*

e *Habet. in cõpen. mend. 2. in pr. titu ordinis ſacri. § 1c.*

f *Habet. in d. comp. § 7.*

g *Sup. q. 7. a. 10*

h *Habet. in d. cõp. tit. ord. § 3.*

i *Conc. Tr. ſeſſ. 23 de ref. c. 12.*

QVAESTIO XIX.

De Abbatib. quoad poteſtatem benedicendi Eccleſiaſtica, in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *Vtrum benedictio calicis, & aliorũ pro Miſſis celebrandis, poſſit fieri a proprio ſacerdote.*

2 Vtrum

Digitized by Google

2 *Vtrum Priores & Guardiani, poſſint benedicere ornamenta eccleſiaſtica.*
3 *Vtrum Prouinciales poſſint benedicere ſupradicta alia, in partibus Indiarum non diſtantibus Epiſcopis per duas dietas.*
4 *Vtrum Prælati regulares poſſint petere benedictionem eorum, quæ pertinent ad cultum diuinum, diœceſani loci licentia minimè requiſita.*
5 *Vtrum Epiſcopi pro benedictione horum paramentorum poſſint aliquid recipere.*
6 *Vtrum Prælati Regulares poſſint benedicere Eccleſiam pollutam.*

ARTICVLVS I.

Vtrum benedictio calicis, paramentorum, & huiuſmodi pro miſſis celebrandis, poſſit fieri à Sacerdote ſimplici.

a *In c. attendentes de ſtatu monach. & in ea. Abb. de pri. li. 6*

RESpondeo dicendo, Doctores *a* communiter tenere, quòd non, quia potius ſunt ordinis Epiſcopalis. Et hoc habet conſuetudo, & ſimiliter ſtylus curiæ dantis priuilegia Regularibus, vt benedicere poſſint dicta paramenta, quod fruſtra fieret, ſi hoc iure, vel conſuetudine poſſent. Et hoc eſt tenẽdum, licet Angelus teneat, quod ſimplices ſacerdotes, ſecundum ius poſſunt benedicere omnia, in quibus Chriſma non interuenit. Nam conſuetudine contrarium eſt obſeruatum. Refert tamen Summa Roſela, Sixtum Quartum conceſſiſſe ſimplicibus ſacerdotibus ordinis Minorum, vt benedicere poſſint omnia Eccleſiæ, vel altaris ornamenta, vel veſtes ſacerdotales, & huiuſmodi, exceptis corporalibus. Et conſequenter ait Syluester, *b* quod idem poſſunt per communicationem, ſacerdotes ordinis Prædicatorum. Ego inuenio in libris priuilegiorũ, ſacerdotes hanc habere facultatem proprio vſu. Nam author *c* Compendij priuilegiorum mendicantiũ, in ſecunda impreſſione, refert, Sixtũ Quartum dictam conſtitutionem, fratribus Minoribus ſacerdotibus dediſſe. Et refert etiam Gregorium Nonum conceſſiſſe, quod fratres Minores presbyteri, in terris infidelium exiſtentes, poſſint veſtes ſacerdotales, altaris pallia, & corporalia, cum neceſſe eis fuerit, benedicere; vbi catholicorum Epiſcoporum copia non habetur, Quæ conceſſio facta ipſis fratribus à Sixto Quarto, quoad eis minime eſt in vſu. Nam Doctiſſimus frater Alfonſus à Veracruce, in ſacra Theologia magiſter ordinis Eremitarum Diui Auguſtini in ſuo Compendio priuilegiorum manuſcripto, ait, quod capitulum generale fratrum Minorum, ad ſolos Guardianos reſtrinxerit facultatem: At ait, quod fratres Prædicatores ſacerdotes, non propterea prohibentur hæc benedicere: & conſequenter Auguſtinenſes, quia non poteſt dictum generale capitulum fratrum Minorũ reſtringere priuilegia dictorum fratrum, cum illa, quæ eis conceduntur, ſtatim fiant aliorum ordinũ mendicantium, ac ſi illis ſpecialiter concederentur, prout dicetur in quæſtione de communicatione priuilegiorum. Quantum autem ad amplam conceſſionem Gregorij Noni, reſpectu benedictionis corporalium, etiam credo, nõ eſſe in vſu in illis partibus infidelium, cum de ea dictus pater in Cõpendio nullam fecerit mentionem. Verum eſt tamen, quod Prouinciales poſſunt dare licẽtiam ſuis fratribus, vt corporalia benedicant, prout dicetur infra.

b *Syl. v. benedict. nu. 4.*

c *Habet. in cõpen. mend. titu. benedicere Eccleſ. §. 2.*

ARTICVLVS II.

Vtrum priores conuentuales, & Guardiani poſſint benedicere ornamenta Eccleſiaſtica.

RESpondeo dicendo, quòd *Leo Decimus conceſſit Generalibus, Prouincialibus, & Cuſtodib. nec non & Guardianis fratrum Minorum de obſeruantia, pro tẽpore exiſtentib. vt omnia, & ſingula euſdẽ ordinis de obſeruantia, Eccleſias, & cœmeteria, capellas, & oratoria vbicunq. exiſtẽtia, tam recepta, quã recipienda, ac paramenta, & ornamenta, & alia quæcunq. ad diuinum cultum, & vſum fratrum neceſſaria, in quib. Chriſma non interuenit pro eorundẽ fratrum vſu tantum ſolenni benedictione valeant benedicere. Et volunt, quod hoc idem poſſint alij euſdẽ ordinis, qui ad hoc in capitulis generalib. deputati fuerint.* Ita habetur in ſupplemento *d* priuilegiorum Apoſtolicorum. Circa quam conceſſionem aliqua ſunt aduertenda. Primum eſt, ex ea probari, Guardianos, & Priores Conuentuales poſſe benedicere corporalia, vt patet ex illis verbis. *Ac omnia alia quæcunque ad diuinum cultum neceſſaria, in quibus Chriſma non interuenit.* Et certum eſt in benedictione Corporalium minime Chriſma interuenire. Et ita per hæc verba, hanc opinionem tenet Veracrux *e* in ſuo Cõpendio manuſcripto, & Collector compendij Ordinis Ciſternenſis, eandem tenet opinionem, loquendo de Abbatibus Generalibus, & conuentualibus ſui ordinis allegans Gregorium Decimum tertium, ſub annulo piſcatoris, die vigeſima ſexta Iulij, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo, id conceſſiſſe. Et Pius Quintus, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto, prout refert Alfonſus de Caſarubius Capucinus in additionibus ad compẽdium, *f* Mendicantium. *Conceſſit ordini S. Hieronymi Hiſpaniæ, vt Priores exiſtentes Monaſteriorũ ordinis, non ſolũ veſtes, & alia quæcunque ornamenta Eccleſiaſtica, ad cultum diuinum pertinentia* (vt eis conceſſerat prius Innocentius Octauus anno Domini milleſimo quadringenteſimo nonageſimo ſecundo) *ſed etiam corporalia, & alia omnia ſuorum monaſteriorum, in quibus Chriſmatis vnctio non interuenit licite, & libere poſſint benedicere.* Et id ipſum conceſſit Innocentius VIII. anno Domini milleſimo quadringenteſimo octuageſimo ſeptimo, vt refertur in libro eorũ priuilegiorum, prout aduertunt Alfonſus de Caſarubius *g* & Collector priuilegiorũ ordinis Ciſternij dicentes: *Innocentium Octauum conceſſiſſe Priorib. dictis ordinis, & vicarijs, in abſentia Prioris, & cuilibet habenti principale regimen cuiuſcunque monaſterij, poſſe benedicere corporalia, veſtimenta, cæteraq. ornamenta Eccleſiaſtica, ad cultum diuinũ pertinentia tam ſui monaſterij, quã etiã vndecunq. ſint.* Ex quo magno, & amplo priuilegio colligitur primo clare, Guardianos, & Priores Conuentuales, poſſe benedicere corporalia. Et ſic hoc iam eſt indubitatũ, licet de hoc particulari dubitauerit Collector *h* priuilegiorum mendicantium. Et in noſtra religione, vti poſſunt Guardiani prædicta cõceſſione. Neque his obſtat, quod capitulum generale Mechlinenſe determinauerit, & præceperit, quod ſolum Prouinciales habeant benedicere corporalia. Nam poſt dictum Capitulum generale habemus ſupradictas conceſſiones, quæ nobis per communicationem conceduntur. Et in libro Cæremonialium, noſtræ Sacræ Religionis, recepto, & approbato, in Congregatione generali noſtræ Sacræ Religionis, celebrata in cœnobio Sancti Ioannis Regum Toleti, aduertitur, quod Guardiani habent iam facultatem,

d *Supp. fo. 116. conceſ. 55.*

e *Veracrux in cõp. v. benedicere §. 2. & Collector. Cõpen. Ordi. Ciſtertij. §. 2*

f *Eccl. 185.*

g *Caſ. vbi ſup. Colle. vbi ſup.*

h *Collec. mem. tit. benedicere, Eccleſ. 1. di.*

tem,

Digitized by Google

Prout continetur in libro, *a* Monumenta ordinum in prima & ſecunda impreſſione. Quod ipſum conceſſit Eugenius IV. fratribus Auguſtinienſibus, prout habetur in eodem libro *b* ſecundę impreſſionis. Quæ priuilegia debent intelligi, ſecundum determinata in ſacris Canonibus, ſcilicet, præcedente licentia diœceſani. Dicitur enim in Conc. *c* Triden. quod *nulli Epiſcopo liceat, cuiuſuis priuilegij prætextu, pontificalia in alterius diœceſi exercere, niſi de Ordinarij loci expreſſa licentia.* Ex quo ſequitur reuocatum eſſe per Concil. Trident. priuilegium conceſſum fratribus Minoribus, vt quilibet Epiſcopus poſſit conſecrare Eccleſias eorum, & altaria, & Cęmeteria, Calices, & ornamenta, & omnes alios actus Epiſcopales exercere, in locis, & perſonis fratrum Prædicatorum obſeruantiæ, diœceſani loci, vel cuiuſcunque alterius licentia, minimè requiſita. Quod priuilegium habetur in ſupplemēto *d* ordinis. Et ſic fruſtra laborat Collector *e* priuilegiorū ordinis Mendicantium: an poſſint fratres vti dicto priuilegio poſt Concilium Lateranenſe; cum per Concil. Trident. ſit expreſſe reuocatum. Verum eſt tamen, quod vbi ordinarius requiſitus ter a dictis fratribus cum debita reuerentia, & inſtantia, recuſarit ſupradicta benedicere, & conſecrare, ſine legitima cauſa, puto probabiliter, quod poſſunt fratres, dicto priuilegio vti prout in dicto Cōcilio Lateranenſi fuit ipſis ab eodem Leone X. cōceſſum, & habetur in eodem ſupplemento. *f* Quod quidem non intelligo eſſe reuocatum, per Concil. Trident. Licet enim in ipſo Concil. Trident. dicatur, nullum Epiſcopum poſſe exercere pontificalia, in aliena diœceſi, ſine licentia expreſſa diœceſani prætextu cuiuſcunq; priuilegij, non tamen negat Concilium, Epiſcopos ea efficere poſſe prætextu iuris communis. Ex iure autem *g* communi conſtat, Alexandrum tertium ſtatuiſſe, vt *ſi Epiſcopus, tertio cum humilitate, & deuotione, ſicut conuenit, requiſitus*, ſubſtitutos Abbates benedicere renuerit, eiſdem Abbatibus liceat proprios monachos benedicere, & alia, quæ ad officium huiuſmodi pertinent, exercere, donec ipſi epiſcopi ſuam duritiem recogitent, & Abbates benedicere non recuſent. Et ait gloſſa *h* in eo iure, quod in odium Epiſcoporum Dominus Papa concedit, ne propterea in ſpiritualibus, vel in alijs patiantur monaſteria detrimentum propter negligentiā Epiſcoporum, & ſimilem indulgentiam conceſſiſſe Innocentiū *i* Tertium. Ex quo iure patet; cōceſſionem iſtam Leonis Decimi factā Minorib. requiſito Ordinario bis aut ter, & ſine cauſa recuſante, eſſe conformem iuri cōmuni, ex Alexandri Tertij decreto; & per conſequens non reuocari per Conc. Trident. quod quidem ſolum priuilegia reuocat. Facultatē autem ſupradictam Leonis X. factam Minoribus, non indico eſſe priuilegium, ſed ius commune, iuxta tradita in dicto decreto Alexandri III. ne monaſteria, in ſpiritualibus detrimentum patiantur.

a In 1. impr. fo. 100. & in 2. fo. 183. conc. 455.
b Fol. 244. conceſ. 607.
c Conc. Tri. ſeſ. 9 de ref. c. 5.
d Fol. 60. conce. 179.
e Colle. tit. benedicer. eccl. §. 15.
f Fol. 26. conce. 69.
g c. 1. de ſupple. neglig. prælato.
h Glo. in d. c. 1. ver. alia.
i c. nihil eſt. §. vlt. de elect.

A R T I C V L V S V.

Vtrum Epiſcopi pro benedictione dictorum paramentorum, & aliorum ad cultum diuinum pertinentium poſſint aliquid recipere.

Reſpondeo dicendo, quod Sixtus IV. (prout refertur in libro nuncupato Monumenta ordinum K in prima & ſecunda impreſſione) *conceſſit fratrib. Carmelitis, vt pro conſecrationib. altariū, vel Eccleſiarum, & pro oleo ſancto, ac quolibet eccleſiaſtice ſacramento, nullus ſub obtentu cuiuslibet conſuetudinis, vel alio modo, quidquam audeat extorquere, ſed hæc omnia gratis, Epiſcopi diœceſani (vt tenētur) liberè & gratioſè impendat. Alioquin liceat prædictis fratrib. quoſcūq. maluerint catholicos adire Antiſtites, gratiā, & communionē Apoſtolicæ ſedis habētes, qui Apoſtolica freti authoritate, eiſdem fratrib. quæ poſtulauerint impendāt; & quoa ſi ſedes diœceſanorum Epiſcoporū forte vacauerit interim omnia Eccleſiaſtica ſacramenta a vicinis Epiſcopis liberè, & abſque contradictione, ſuſcipere poſſint. Ita tamen quod ex hoc in poſterum, proprijs epiſcopis, nullum præiudiciū generetur.* Hoc priuilegiū habetur in libro, Monumenta ordinum. *l* In quo et libro *m* continetur, id ipſum conceſſiſſe Eugenium Quartum, fratrib. Auguſtinenſibus. Et hoc priuilegium, non cenſeo, reuocatum eſſe per Concil. Trident. ſi Epiſcopi ter requiſiti, a dictis fratribus iuxta terminos capituli primi, de ſupplenda negligentia Prælatorum, noluerint gratis conſecrare eorum eccleſias, & altaria, & alia pontificalia exercere. Tunc enim poſſunt ab alio Epiſcopo hæc fieri, etiam ipſis inuitis, prout dictum eſt in articulo ſuperiori.

K In 1 impr. f. 100. & in 2. f. 183. conc. 454.
l in 1. impr. fol. 100. & in 2. fo. 183. cōceſ. 454.
m in 2. impr. f. 147. cōceſ. 605.

A R T I C V L V S VI.

Vtrum Prælati regulares poſſint benedicere Eccleſiam pollutam.

Reſpondeo dicendo, quod ſecundum iura, ſex modis Eccleſia polluta dicitur, quę ſecundū iura, ab Epiſcopo debet reconciliari, iuxta tradita a Nauarro, *n* & iuxta ea quæ ego in noſtra ſumma in primo tomo, in capite de Eccleſia polluta, late dico: Regulares tamen Prælati habent poteſtatē, ad ſuas Eccleſias pollutas reconciliandas. Nam Leo X. conceſſit, *Generalib. Prouincialibus, & Cuſtodibus, necnon Guardianis fratrum Minorum obſeruantiæ, pro tempore exiſtentibus quod poſſint recōciliare Eccleſias, &c. quæ quomodolibet ſanguinis, vel ſeminis effuſione pollutæ fuerint*, ſcilicet, hoc cū aqua per prædictos prælatos benedicta, præſertim in locis remotis, vbi epiſcopū, aquā benedicentē, per duas dietas adire nō poterunt, prout habetur in ſupplemēto. *o* Pro cuius priuilegij explicatione eſt notandum, quod nihil aliud eſt Eccleſiā pollui, quam interdici in ea celebrari miſſas, & alia officia diuina. Et ſi polluitur Eccleſia cōſecrata, difficiliori modo reconciliabitur, puta per ſolum epiſcopū loci proprium, vel per alium Epiſcopum de licētia proprij, prout tradit Nauarrus, *p* Sylueſter, & Armilla. Et cum aqua, per eundem, vel per aliū epiſcopum benedicta, quę habeat commiſtionem, & vim cinerum prout dicitur in iure, *q* & tradit Sylueſter: & cum verbis, quę ponuntur in Pontificali, vel manuali Romano. Papa tamen eā Eccleſiæ cōſecratæ reconciliationem, poteſt cōmittere ſimplici ſacerdoti, iuxta Sylueſtrum, & Armillam, ſed cū aqua per epiſcopum benedicta, prout cōceſſit Leo Decimus ſuperius relatus. Quod idē conceſſit Iulius Secundus Minimis, prout habetur in eodem libro vocato (Supplementū.) *r* Quod intelligitur, ſi epiſcopus, intra duas dietas inueniatur ſecūdum conceſſionem Leonis X. Dieta autem continet, viginti milliaria, ſeu ſeptem leucas, prout dicitur in iure, *ſ* & tradunt Mandoſius, & Sylueſter. Quod ſi diſtauerit epiſcopus pluſquam dictas duas dietas, poteſt ſuperior monaſterij ſolemniter benedicere Eccleſiam propriam, Cœmeterium & oratoria,

n Na. c. 27. nu. 156.
o Fol. 60. conce. 179.
p Na. c. 27. nu. 251. Syl. v. Eccleſ. conſec. §. 2 et ibi. Ar. §. 9
q c. propoſuiſti de conſecr. eccl. Syl. vbi ſup.
r Fol. 8. cōc. 30.
ſ c. nōnulli. de reſcr. Mandoſ. in Canc. regu. 3. q. 2. nu. 2. Sylu. v. benef 2. §. 1.

ria, prout colligitur ex conceſſione Leonis X. Et ad uerte, quod qui ſciēter ī Eccleſia polluta celebrat, licet peccet mortaliter, non tamen ſit irregularis, vt probat expreſſe quædam decretalis.a

a cap. ſi qui, de ſen.excō.li.6.

QVAESTIO XX.

De Abbatibus, quoad poteſtatem abſoluendi ſuos monachos, in triginta articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur triginta.

1 *Vtrum prælati regulares, poſſint abſoluere ſuos monachos à reſeruatis a Papa.*
2 *Vtrum authoritas conceſſa per Clementem Quartū, quoad abſolutiones, & diſpenſationes fratrum, extendatur ad priores conuentuales, & eorum vicarios.*
3 *Vtrum ſuperiores in ordine Prædicatorum poſſint abſoluere a ſupradictis.*
4 *Vtrum ſupradicti patres poſſint abſoluere dictos fratres, & hoſpites ab omni excommunicatione à iure, & particulariter lata.*
5 *Vtrum poſſint dicti prælati, abſoluere a dictis cenſuris, non impoſita pœnitentia ſalutari, & non citata parte.*
6 *Vtrum virtute dicti priuilegij, poſſint Prælati abſoluere nominatim excommunicatos.*
7 *Vtrum prædicti prælati poſſint abſoluere a dictis cenſuris, virtute dictorum priuilegiorum.*
8 *Vtrum prædicti prælati, poſſint abſoluere à cenſuris & a caſibus reſeruatis Papæ, poſt datas dictas conceſſiones commiſſis.*
9 *Vtrum prædicti prælati, poſſint abſoluere ſuos ſubditos, a caſibus Cœnæ Domini.*
10 *Vtrum prædicti prælati poſſint abſoluere ſuos ſubditos a crimine hæreſis.*
11 *Vtrum Epiſcopi poſſint per ſuū vicariū abſoluere a crimine hæreſis occulta, quandam Monialē.*
12 *Vtrū prædicti prælati poſſint abſoluere ſuos ſubditos ab excōmunicatione capituli, ſi quis ſuadēte.*
13 *Vtrum prædicti prælati, poſſint abſoluere ſuos ſubditos, a ſuſpenſione, qua incurritur ratione ſimoniæ in ordine.*
14 *Vtrum prælati, poſſint abſoluere a ſuſpēſione a diuinis, virtute ſuorum priuilegiorum, & quia ſit ſuſpenſio a diuinis.*
15 *Vtrum prædicti patres poſſint abſoluere ſuos ſubditos a cenſuris, in contemptum clauium incurſis.*
16 *Vtrum peccantes ex confidentia horum priuilegiorum, poſſint abſolui a dictis prælatis, virtute dictorum priuilegiorum.*
17 *Quid ſibi velint verba poſita in priuilegiis, quib. dicitur, quod poſſint abſoluere prælati ſuos ſubditos, a pœnis, a iure, vel ab homine.*
18 *Quid ſignificent illa verba poſita in priuilegiis, qd ſcilicet, dicti prælati poſſint abſoluere, a quibuſcunque irregularitatibus & inhabilitatibus.*
19 *Quid importetur per illa verba, abſoluo vos ab omni infamiæ macula.*
20 *Vtrū dicti plati poſſint habilitare ſuos, monachos ad officia ordinis, ad quæ ſunt inhabiles, ratione alicuius tranſgreſſionis legis canonicæ.*
21 *Vtrū prædicti prælati, poſſint abſoluere Nouitios.*
22 *Vtrū prædicti prælati poſſint abſoluere Moniales.*
23 *Vtrum Nouitiæ Monialiū poſſint abſolui a dictis prælatis, ſicut abſoluūtur Moniales, et fratres.*
24 *Vtrum ſeruitrices ipſarum monialiū a dictis prælatis poſſint abſolui.*
25 *Vtrum valeat abſolutio, vel diſpenſatio prælatorū, virtute priuilegij, quod ipſi ignorant.*
26 *Vtrum in Capitulo Generali Religionum poſſint prælati abſoluere fratres plenarie.*
27 *Vtrū prælatus cōcedens alicui fratri facultatē, vt poſſit eligere confeſſorem poſſit abſolui a caſib. a quibus prælati abſoluunt, virtute priuilegiorum.*
28 *Vtrum aliqua conſuetudine poſſit introduci, quod aliquis, præter ſui Superioris licentiam, confeſſorem ſibi eligere valeat.*
29 *Vtrū prælato Regulari impedito, eius ſubditus poſſit recurrere ad Epm pro abſolutione caſuum, a quib ipſe iure cōi, aut ſpeciali poterat abſolui.*
30 *Vtrum poſſit Regularis abſolui a reſeruatis a quolibet confeſſore Regulari, negante Superiore pœnitentis ſuam authoritatem.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Prælati Regulares poſſint abſoluere ſuos ſubditos a reſeruatis a Papa.

RESpondeo dicendo, quod Pelagius b Papa determinauit, totam poteſtatem, reſpectu monachorum, apud Abbatem eſſe: quæ poteſtas intelligitur, non ſolum quoad forum exterius, ſed ēt quo ad forum Sacramentale, prout in quæſtione de exemptione fratrum dicitur.

b cap. nullam. 18.q.1.

Et ſic Clemens Quartus, prout habetur in libro c *Monumenta ordinū, in prima & ſecunda impreſſione, cōceſſit Generali, & Prouincialib. Miniſtris, & eorū Vicarijs, atq ēt Cuſtodib. fratrū Minorū, in prouincijs, & cuſtodijs ſibi cōmiſſis, fratrib. prędictis ibidē conſtitutis, necnon fratrib. alijs eiuſdem ordinis, interdum ad eos declinantib. vndecunque abſolutione, & diſpenſatione indigentibus ſiue priuſquam intrauerint Ordinē, ſiue poſt, in caſib. exceſſerint, pro quib. excōmunicationis vel interdicti, aut ſuſpenſionis incurrerint ſnas, a iure, vel a iudice generaliter promulgatas: & huiuſmodi ſententijs innodati, aut in locis ſuppoſitis interdicto diuina officia celebrantes, vel ſuſcipientes ordines, ſic ligati notā irregularitatis incurrerint; vt abſolutionis, & diſpenſationis beneficiū valeant impartiri; niſi adeo fuerint graues, & enormes exceſſus, qd ſint ad ſedē Apoſtolicā merito deſtinandi. Ac ſimiliter conceſſit, quod fratres, quos Generales, & Prouinciales Miniſtri, & eorū Vicarij, ac ēt Cuſtodes in proprios habuerint cōfeſſores poſſint eis abſolutionis, & diſpenſationis beneficiu impartiri.* Et eandē conceſſionē habent fratres prædicatores extenſam ad priores cōuentuales, prout patet in lib. Monum. ordin. d in 2. impreſ. Et eandem facultatem habent Carmelitæ, vt continetur in eodem e libro, & impreſſione. Et eandem conceſſionem cōceſſit Leo Decimus *Generalibus ſingulorum ordinum Mendicantium, & eorum vicarijs, ac etiam illis, quib. ipſi Generales duxerint ſpecialiter committēdum prout continetur in Supplemento* f *Ordinis.*

c In 1. impr. fol. 57. & in 2. fol. 140. conceſ. 318 & 319.

e Fol. 136. conc. 548.

e Fol. 180. conc. 432.

f Fol. 27. conce. 82.

Denique ſecundum priuilegia Mendicantium, poſſunt Miniſtri Generales, & Prouinciales, & illi, quibus ipſi commiſerint, abſoluere fratres, & Moniales, & venientes ad Ordinem a ſupradictis. Poſſunt etiam abſoluere prælati, & confeſſores, fratres quoſcunque oblatos, conuerſos, vel donatos, familiares, ſeruitores officiales, & continuè commenſales conuentuum, & domorum ab omnibus peccatis, præterquam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, & à cenſuris, quas ex ignorantia, vel ex inaduertentia incurrerunt, ac eis Eccleſiaſtica ſacramenta, toties quoties opus fuerit, miniſtrare. Et cum in ſupradicto priuilegio contineantur multa, ſcilicet,

abſo-

abſolutiones a peccatis, & a cenſuris, & diſpenſationes irregularitatum, in hac queſtione, ſolum agemus de his, que pertinent ad ſolutionem; in ſequenti autem de his, que diſpenſationem concernunt.

ARTICVLVS II.

Vtrum prædicta authoritas conceſſa per Clementē Quartum, quoad abſolutiones, & diſpenſationes fratrum extendatur ad Priores Conuentuales, & eorum vicarios.

RESpondeo dicendo, quod prout conſtat ex Mari magno Prædicatorum, ad Priores conuentuales, & eorum vicarios extenditur, prout dictum eſt in articulo ſuperiori. Et licet poſtea per Sixtū Quartum, ipſis Prioribus Conuentualibus, & eorū vicarijs fuerit ablata in Bulla aurea; ipſe tamen Sixtus Quartus, hoc idem ampliauit, & conceſſit omnino ipſis Prioribus Conuentualibus, & eorum vicarijs, quod poſſint abſoluere, & diſpenſare, ſicut poterant virtute Maris magni prædicti ante reſtrictionem Bullæ aureæ, prout continetur in libro Monumentorum *a* Ordinum. Aduertendum tamen quod ſolum conceſſit hoc Prioribus Conuentualibus, & eorum vicarijs obſeruantiæ Hiſpaniæ, & Lombardiæ, prout aduertit Corduba *b* in additionibus ad Compendium, contra Collectorem priuilegiorum Mendicantium; dicentem hoc tantum cōcedi Prioribus Regnorum Caſtellæ, & Legionis. At ego virtutē communicationis priuilegiorum, dico, omnibus Prioribus eſſe ſimiliter facultatem conceſſam per conceſſionem Martini *c* Quinti viuæ vocis oraculo authenticè datam Priori monaſterij Sancti Benedicti Vallisoleti: *Vt ipſe, in foro conſcientiæ, poſſit abſoluere monachos ab omni excommunicationis ſententia, etiamſi talis eſſet, quam ipſe Summus Pōtifex reſeruare conſueuit: & cum eis, ſuper omni irregularitate, etiam in illis caſibus, in quib. Papa ſibi ipſi tacitè reſeruat (in morte videlicet, & in membrorum truncatione, & enormi ſanguinis effuſione) valeat diſpenſare, dum tamen aliquod horum trium, non ſit notorium. Et hoc propter ſcandalum.* Et aduertit Collector *d* priuilegiorum Mendicantium quod licet ſupradicta conceſſio, primo facta ſit ſoli Priori, ſeu Abbati monaſterij Sancti Benedicti Vallisoleti: ſpoſtea tamen extenſa, & communicata fuit omnib. Prioribus, vel Abbatibus aliorum monaſteriorum, vt dicetur infra, in quæſtione de communicatione priuilegiorum. Et ait ipſe Collector, ſe hanc conceſſionem vidiſſe ſub ſigillo authentico. Quæ quidem nimis magna conceſſio eſt. In quacunque enim diſpenſandi conceſſione, ſupradicta tria excepta intelliguntur, niſi expreſſe concedantur. Et aduerte, quod per illud verbum, poſitum in conceſſione Martini Quinti ibi, *ab omni excommunicatione*, veniunt, ſecundum aliquos, intelligendæ et cenſuræ contentæ in Bulla Cœnæ Domini, de quo dicemus infra. Aduerte etiam, quod dato in priuilegijs, vel alibi concedatur abſolutio ab excommunicatione; non inde infertur, abſolutionem a ſuſpenſione, vel interdicto concedi. Et ſimiliter dato, quod concedatur abſolutio a ſuſpenſione: non ſtatim eſt inferendum, concedi abſolutionem ab excommunicatione, vel interdicto: nam non ſunt iſtæ cenſuræ connexæ; neq. habent eundem effectum. At verò ſi in literis Apoſtolicis detur facultas abſoluendi a quacunq. cenſura Eccleſiaſtica, tunc optimè ſequitur concedi abſolutionem ab excommunicatione, & a ſuſpenſione, & ab interdicto. Quia nomine cenſuræ (quando in literis Papæ habetur) veniunt omnes tres dictæ, ſcilicet, excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum, prout habetur in iure. *e* Ex quo nihil ſequitur, quod Priores, virtute priuilegij Martini V. non poſſunt abſoluere a ſuſpenſione, neque ab interdicto, cum in dicta facultate ſolum concedatur abſolutio, ab omni excommunicationis ſententia, vt patet ex eius verbis. *Ibi ab omni excommunicationis ſententia.* At per priuilegium Clementis Quarti, non ſolum ab excommunicatione, ſed etiā ab interdicto, & ſuſpenſione poſſunt abſoluere ſuos ſubditos, loquendo de his, quibus eſt conceſſum, priuilegium, ſcilicet Hiſpaniæ, & Lombardiæ, ſecundū aduertentiā doctiſſimi Patris Cordubæ; de quo infra, in quæſtione de cōmunicatione priuilegiorū.

a *In 2. imp. f. 74. & 119.*

b *Cor. i add. ad Comp. su. abſol. ord. q. 1. ad fra. ver. quoad. §. 7.*

c *Hab. in ti. abſolut. ordinaria quoad fiat. §. 40 in 2. imp. comp. Mendicant.*

d *Collector. in comp. ti. abſ. or. quo ad fra. § 40 in 2. impreſ.*

e *c. querenti de verb. ſign.*

ARTICVLVS III.

Vtrum Superiores in ordine Prædicatorum poſſint abſoluere a ſupradictis.

RESpondeo dicendo, quod mortuo Priore, vel amoto poterunt abſoluere ſuperiores, quia tunc ſunt vices gerentes Priorum conuentualium. Sic .n. dicit gloſſa conſtitutionum, in prologo: *ſic enim habent vices Priorum plenariè.* Pro quo aduerte qd Collector *f* Compendij priuilegiorum Mendicantium, dicit quod vicarius Prioris, qui propter mortem, vel defectum prioris, habet regimen conuentus, & ſimiliter ſuperior, Sede uacante, poſſunt uti præfata authoritate. At doctiſſimus Veracruz dicit, quemcunque uicarium Prioris Conuentualis relictum ab ipſo Priore, propter eius abſentiā, hanc ipſam habere authoritatem. Quod probat, quia priuilegium ſupradictum concedit Generali, Prouincialibus, Prioribus Conuentualibus, atque eorum vicem gerentibus in eorum conuentibus, & locis ſibi commiſſis, ſupradictam poteſtatem abſoluendi. Sed tunc ille talis uicarius gerit uices Prioris in ſuo conuentu: ergo ille poteſt. Et mirandum eſt, ait, de Collectore, quod ad hoc non aduertit. Ex quo doctè collige, prædictum priuilegium ſine dubio etiam extendi ad ſuppriorem in abſentia Prioris, quia tunc ille ſupprior dicitur gerere uices Prioris in ſuo Conuentu, cū habeat principale regimē.

f *Collec. ti. abſol. quoad fratres. §. 7. & §. 34.*

ARTICVLVS IV.

Vtrum ſupradicti patres poſſint abſoluere dictos fratres, & Hoſpites ab omni excommunicatione a iure, & à particulariter lata.

RESpondeo dicendo, quod loquendo ſecundū ius commune, nec Abbas, neq. Prior, nec eorum Superior, nec Prouinciales poſſunt ſuos Religioſos, ab excōmunicatione iuris abſoluere, niſi in caſib. ſibi a iure conceſſis, iuxta quandā Clementinam, *g* & tradit a Bartholomeo Vgolino. Et quando Religioſi mutuo ſe percuſſerint, cōceſſum eſt in iure, *h* ut eorum Abbas poſſit eos abſoluere, quia frequentius in eam incidunt ob aſſiduā familiaritatem inter Religioſos, quæ parere contēptum ſolet. Vnde neceſſariò extra monaſterium egredi, uagarique ſæpe ſæpius oporteret, ſi abſolui a ſuo Abbate non poſſent, quod ab eorum uita, ac religioſo inſtituto, alienū eſt, ut Doctores *i* communiter aduertunt. Et uirtute prædictorum priuilegiorum, uidemus ſupradictos Prælatos habere authoritatem abſoluendi, ab omni excommunicatione a iure,

g *Cle. 1. de priuilegiis gloſ. vlt. Vgol. de conſe. Eccl. tabu. 1. c. 30. §. 1. num. 20*

h *cap. Canon d. ſen. excom.*

i *DD. communiter in d. Cle. 1.*

Digitized by Google

[illegible] poſſunt: [illegible] fratres, & ſui ordinis [illegible] ab excommunicatione maiori generaliter, vel particulariter lata, & ab omni alia cenſura Eccleſiaſtica. Neque his obſtat verba dicti priuilegij Clementis IV. ibi, *à iure vel ab homine generaliter promulgatas*. In quib. verbis non conceditur abſolutio à cenſuris particulariter promulgatis. Nam per alia eiuſdem priuilegij verba poſſunt abſolui, ſicut ab eis. Quod probatur, quia poſſunt abſoluere ab omni cenſura, etiamſi eſſet de cœna Domini, exceptis quibuſdam à Sixto Quarto, & Iulio Secundo ſignatis, de quibus ſtatim agemus. Ergo à fortiori poſſunt abſoluere à cenſura iudicis, quæcunque ſint minoribus maioribus, ſcilicet caſibus Cœnæ Domini, includitur minus, ſcilicet cenſura hominis. Nã cui licet quod eſt maius, licet vtique quod eſt minus, prout habetur in iure. a Et probatur inſuper ex priuilegio Martini Quinti ſuperius allegato, ibi. *Ab omni excommunicationis ſententia, etiamſi talis eſt quam ipſe Summus Pontifex reſeruare conſueuit*. Hæc enim verba (vt patet ex eorũ generalitate) quamcunq. cenſuram, ſiue generaliter, ſiue particulariter promulgatam comprehendũt. Probatur denique ex quodam priuilegio Gregorij Quarti decimi dato anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo primo. *Qui approbans in eo Religionẽ miniſtrorum infirmorum, inter alia conceſſit pro tempore exiſtenti præfato Generali, vt per ſe, vel per alios à ſe deputatos, & omnes ſingulos eiuſdem congregationis ſibi ſubditos ab omnib. & ſingulis eorum peccatis, ante vel poſt ingreſſum in dictam congregationem per eos commiſſis, necnon à quibuſuis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, aliiſq. cenſuris et pœnis, à iure, vel ab homine (non tamen nominatim) quomodolibet latis, abſoluere poſſit in foro conſcientiæ tantum*, prout latius continetur in Bulla relata ab Alphonſo de Caſarubios Capucino. b Ex quibus verbis (ibi nominatim) colligitur, prædictum Generalem, & eius Commiſſarios ab omni cenſura generaliter, vel particulariter lata poſſe abſoluere, dummodo abſoluendi non ſint nominatim excommunicati. Probatur deinde ex quodam priuilegio Eugenij Quarti conceſſo ordini Ciſtertij, & ordini Sancti Benedicti Hiſpaniæ & Cæleſtini V. conceſſo congregationi Cæleſtinorum, prout habetur in Compendio ordinis Ciſtertij c. *Quod datur facultas generali reformatori regularis obſeruantiæ, quoſcunq. Abbates, monachos, nouitios, donatos, & conuerſos ſemel dumtaxat ab omnibus etiam qualitercunq. enormibus peccatis ante, vel poſt ingreſſum Religionis commiſſis vel committendis abſoluendi; nec non a quibuſuis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, & cenſuris aliiſq. ſententiis, & pœnis, à iure, vel ab homine Apoſtolica, vel ſedis Apoſtolicæ legatorum, delegatorum, vel ſubdelegatorum ordinaria, vel quauis alia authoritate prouincialis, vel ſynodalis conſtitutionis, & regularium dicti ordinis, inſtitutorum in genere, vel in ſpecie promulgatis, vel promulgandis*. Et aduerte, quod cum ibi Summus Pontifex faciat facultatẽ abſoluendi à qualitercunq. enormibus, nulli dubiũ eſſe debeat, eam extendi ad maiora, & ei quomodolibet reſeruata: quia verbum vniuerſale ampliat diſpoſitionem, iuxta quandam gloſſam d probantẽ verbũ (ipſis) quod regulariter ſolum ſimilia cõprehendit: iuxta aliam gloſſam e adiuncto ſigno vniuerſali, qui alis, comprehendere etiam maiora expreſſis quã vt ſingularem commendant Panormitanus, & Barbatia. Quod priuilegium licet concedatur Generali, ipſe tamen tanquam ordinarius habens, reſpectu huius priuilegij perpetui, iuriſdictionem ordinariã poteſt illam facultatem alijs committere.

a c. 1. cui licet de reg. iur. lib. 6.

b Capucin. in addi. ad comp. ti. abſol. ordinaria quo ad fra. pag. 27.

c Tit. abſol. §. art. 1.

d Glo. in Cle. [illegible] quamuis de [illegible] re iu. Pan. [illegible] vl. 1. p. n. 3. Bar bat. in c. 3. [illegible] de probat. [illegible]

e Glo. in c. ſedes de reſer.

ARTICVLVS V.

Vtrum poſſint dicti Prælati abſoluere à dictis cenſuris non impoſita pœnitentia ſalutari, neque ſatisfacta parte.

RESpondeo dicendo, quod cum ſatisfactio pœnarum cautiores, & vigilantiores in futurum pœnitentes efficiat, reliquiaſque peccatorum medeatur, & vitioſos habitus malè viuendo comparatos contrarijs virtutum actionibus tollat, vt ait ſacroſancta Tridentina Synodus, f merito confeſſarijs iniungitur, vt pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate, ſalutares, & conuenientes pœnitentias imponant. Quod præceptum ſubintelligitur impoſitum in omni priuilegio ad abſoluendum à peccatis. Et per conſequens dictis Prælatis, & eorum vicarijs, in abſolutione, virtute ſupradictorum priuilegiorum, tale præceptum ſubintelligitur impoſitum, ſicut expreſſe imponitur in conceſſione facta ab Eugenio Quarto Abbatibus Ciſtertij, de qua in articulo quarto mentionem fecimus. Ibi, *pro modo culpæ, pœnitentia ſalutari, in forma Eccleſiæ conſueta, & alijs, prout de iure iniungendis quemlibet eorum abſoluere*. Quantã aũt pro quocunque peccato pœnitentia debeatur, ſolus Deus nouit, qui grauitatem peccati, & vim contritionis, meritumq. cuiuſlibet operis ſatisfactorij perfecte cognoſcit. At ipſa diuina bonitas in indiuiſibili quantitate pœnitentiã non repoſuit. Vnde videmus ipſam matrem Eccleſiam, diuino ductam lumine, & inſpiratam, prudentis Confeſſoris arbitrio, penſatis penſandis eam reliquiſſe, iuxta ea, quæ notantur in ſacris Canonibus, & tradunt communiter doctiſſimi Theologi. Et idem præceptum ſubintelligitur in omnib. priuilegijs, reſpectu ſatisfactionis partium. Licet n. in dicto priuilegio conceſſo Abbatib. Ciſtertij, dicitur, quod dicta abſolutio fiat, pœnitentia ſalutari in forma Eccleſiæ conſueta, & alijs, prout de iure iniungendis: per quæ poſteriora verba imponitur præceptum Abbatib. abſoluentibus, vt non abſoluant niſi ſatisfacta parte; aduertit tamen Collector ibi, quod illa clauſula ponitur ad cautelam, & regulariter ſolum ſatisfactionem partis læſæ faciendam reſpicit, vt ſcilicet, pœnitentes (ſi alicui iniuriam irrogauerint, vel alias nocuerint) teneantur pro viribus, illis ſatis facere quod de iure naturali, diuino, & humano cautũ eſt, prout dicit iura g & tradit Nauarrus. Verum tamen eſt, quod dicti Prælati peccabunt abſoluentes, à dicta excommunicatione, virtute priuilegij Clementis Quarti, non præcipientes pœnitentib. vt fiat partibus ſatisfactio, non tamen abſolutio irrita erit: ſiquidem in dicto priuilegio, nulla de prædicta ſatisfactione mentio fit, iuxta ea, quæ reſolutiuè diximus h in explicatione Bullæ Cruciatæ ſequẽdo Armillam, & Nauarrum, reprehendendo Gutierrez, aſſerentem non deberi abſolui pœnitentem virtute alicuius priuilegij præcipientes prius debere fieri dictam ſatisfactionem niſi præcedat realis ſatisfactio, etiamſi ſit pœnitens, verè alleget ſe non poſſe eam realiter facere. Nam ſecundum ius, ſufficit dari, in iſto caſu, fideiuſſorem, aut cautionem.

f Conc. Tri. ſe. 24. c. 8.

g c. peccatũ de reg. iuris li. 6. c. ſole. de ſẽ. excõ. li. 6. Na. in pri. c. 1. in 34. de pœ. d. 6.

h In expli. Bulla §. 9. n. 52. & 53.

ARTICVLVS VI.

Vtrum virtute dicti priuilegij poſſint Prælati abſoluere nominatim excommunicatos.

RESpondeo dicendo, quod Collector Compendij i priuilegiorum Mendicantium tenet, quod con-

i Colle. ti. abſo. in ſtro ordin. quoad ſecular.

Confeſſores Mendicantium, virtute ſuorum priuilegiorum, non poſſunt abſoluere nominatim excõmunicatos, Nam alioquin perturbaretur ordo iuris, & bonum Reipublicæ, quod in foro exteriori prætenditur, detrimentum pateretur Et idem videtur dicendum, in abſolutione, quam faciunt Prælati, abſoluendo ſuos ſubditos. Quod expreſſè decernit Gregorius XIIII. in illo priuilegio ſuperius, articulo primo, allegato, conceſſo Prælatis Ordinis Miniſtrorum, infirmorum. Licet enim ibi concedat quod dicti Prælati poſſint abſoluere ſuos ſubditos a quibuſcunque excommunicationibus, ſuſpenſionibus, & interdictis; addit tamen, quod hæc conceſſio, non eſt extendenda, ad nominatim excommunicatos. Eſt tamen aduertendum, hoc eſſe verum, loquendo de abſolutione in foro exteriori, nã in hoc foro niſi prius fiat ſatisfactio parti læſæ, ratione cuius pœnitens fuit nominatim excommunicatus, minime poteſt abſolui, virtute cuiuſcunque priuilegij; at ſatisfacta parte, non ſolum in foro interiori, ſed etiam exteriori, poteſt abſolui. Quod declarauit Pius Quintus, in iubileo ab ipſo conceſſo, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo octauo, quinto Kalendas Nouembris, Pontificatus ſui anno tertio. In quo poſtquam conceſſit Confeſſoribus approbatis ab ordinarijs authoritatem ad abſoluendum a quacunque cenſura, addit clauſulam ſequentem.

Declarans inſuper tam præſentes, quam alias quaſcunque ſuper confeſsionalium ſimilium, uel diſsimiliũ indulgentiarum a nobis, & a prædeceſſoribus noſtris hactenus emanatas, et in futurum quomodolibet emanandas literas Chriſti fidelibus ipſis, niſi ad earum effectum, in foro conſcientiæ, et pœnitentiali conſequendũ duntaxat, non autem in foro fori, aut contentioſo, niſi ſatisfecerint, nullatenus ſuffragari. Hæc Pius Quintus. In qua clauſula notantur duo. Primũ eſt, quod virtute dictorum priuilegiorum, & aliorum ſimilium, poſſunt abſolui pœnitentes nominatim excommunicati, etiamſi parti minime ſatisfaciant, propter ipſorum inopiam, & impotentiam, dando tamẽ cautionem, aut fideiuſſionem. Secundum colligitur, quòd in foro exteriori poſſunt etiam abſolui, ſatisfacta parte. Neque in hoc, aliqua iniuria fit iudici nominatim excommunicãti, cum ipſe excommunicauerit nominatim ad petitionem partis, quæ vt ſupponitur iã eſt ſatisfacta, Quod debuit aduertere Gutierrez *a* tenens pertinaciter cum Couarruuia, non poſſe abſolui nominatim excõmunicatos, in foro exteriori, virtute cuiuſcunque priuilegij, etiam ſi ſit ſatisfacta pars, ſine eo, quod prius iudex excommunicans conſentiat: Pius enim V. vt patet ex dictis verbis, concedit poſſe abſolui, ſatisfacta parte, etiamſi non conſentiat, cum ipſi, vt patet ex dictis, nullum præiudicium inferatur: præſertim, quia etiam ſi aliquod præiudicium ei inferatur, Papa in fauorem animarum, & alicuius piæ cauſæ, poteſt cum paruo præiudicio alterius, ſecundum ea, quæ notantur iure, *b* priuilegium concedere, & de hoc latius inf. in quæſt. de confeſſarijs, quantum ad poteſtatem abſoluendi ſeculares, artic. ſexto.

a Gutier. in q. Can. c. 5 iux. fi. Cou. in c. alma mater 1. par. §. 11. nu. 16.

b l. quoties. C. de prec. imperator offerendis.

ARTICVLVS VII.

Vtrum prædicti Prælati poſſint abſoluere a dictis cenſuris virtute dictorum priuilegiorum, extra forum ſacramentale.

Reſpondeo dicendo, quod Gregorius Quartus decimus in dicta conceſſione facta Prælatis miniſtrantium infirmis reſpectu ſuorum ſubditorũ concedit ipſis Prælatis, vt poſſint abſoluere ſuos ſubditos, a quacunq; cenſura, a iure, vel ab homine non tamen nominatim; & hoc in foro conſcientiæ tantum. Ex quibus verbis aliqui poſſunt ſuſpicari, dictos Prælatos, non poſſe abſoluere extra ſacramẽtum pœnitentiæ a dictis cenſuris. At eorum ſuſpicio confunditur ex eo, quod dicit Summus Pontifex, *In foro conſcientiæ tantum.* Si enim vellet per illa verba, quòd in foro ſacramentali deberet dicta abſolutio, ab ipſis conferri, diceret, in foro conſcientiæ tantum & pœnitentiali, ſicut dixit Pius V. in clauſula allegata, articulo ſuperiori. Nam illa verba, *in foro conſcientiæ tantum*, ſolũ important & ſignificant, quod ipſis ſuffragabitur abſolutio data in ſacramẽto, vel extra ſacramentum, in foro conſcientiæ, & non in foro exteriori, niſi parti fiat ſatisfactio iuxta dicta, in articulo. ſuperiori. Non autem important, & ſignificant; quod ipſa abſolutio debet præſtari, in foro ſacramentali tantum. Et ſic eſt tenendum vniuerſaliter, quod quotieſcunque in aliqua Bulla, & priuilegio conceditur, facultas abſoluendi, a quacunque cenſura, ſicut conceditur Prælatis Religionum, in facultate ipſis commiſſa a Clemente IV. & etiamſi addatur, quòd id ipſum poſſunt facere, in foro conſcientiæ (ſicut additur in priuilegio Martini V. conceſſo Priori Sancti Benedicti Valliſoleti de quo ſupra egimus) talem facultatem extendi, vt extra forum ſacramentale, poſſit talis abſolutio dari, prout tenet Hẽriquez *c* dicens, hanc opinionem tenuiſſe Victoriã, Pennã, & Medinam, doctiſſimos Patres Dominicanæ familiæ: Et affirmat, quod Cõmiſſarius generalis Cruciatæ, hoc modo ſimilem clauſulam Bullæ Cruciatæ explicauit. Neque obſtat quod in dictis priuilegijs dicatur, quod poſſint abſoluere, a peccatis & a cenſuris, & peccatorũ abſolutio non poſſit dari, niſi in ſacramento pœnitentiæ. Nam reſpondetur id debere intelligi ſecũdum diſpoſitionẽ iuris, videlicet, quod a peccatis fiat abſolutio in ſacramento pœnitentiæ, & a cenſuris extra ſacramentum, iuxta ea, quæ notantur in iure, & tradunt Armilla, *d* Ledeſma, & Soto.

c Henriq. l. 3. de indul. ca. 13. lit. R.

d Armil. v. ex commun. §. 20. Ledeſm. 2. 4. q. 19. ar. 9. Soto in 4. d. 18. q. art. 5. col. 9.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum prædicti Prælati poſſint abſoluere a cenſuris, et caſibus reſeruatis a Summo Pontifice poſt datas dictas conceſſiones.

Reſpondeo dicendo, quod conceſſio Papæ ad abſoluendum ab omnib. ſibi reſeruatis, intelligitur etiam de reſeruatis poſt factã conceſſionem. Quod probatur. Nam ſi Princeps alicui Magnati concedat collationem beneficiorum certę ciuitatis, talis conceſſio intelligitur etiam de his beneficijs, & officijs, quę poſt conceſſionẽ creata ſunt per Principẽ. Quod probatur ex quadã decretali. *e* Ex qua colligit gloſſa ibi, quod licet verba in dubio videantur relata ad tempus præſens, iuxta ea, quę dicũtur in iure: *f* id tamen non procedit in conceſſionibus reſpicientib. ſolum præiudicium concedentis. Nam tunc quaſi beneficium, late accipietur, atque ita etiam in illis, futura venient, prout tenent Panormitanus, *g* Crotus, Fortunius, Garcia, Alciatus, Couarruuias, & noſter Luſitanus doctiſſimus Petrus Barboſa. Et ſic in propoſito, Papæ in dictis conceſſionibus videtur cõcedere caſus de nouo, a ſede Apoſtolica reſeruandos in conceſſionib. ſupradictis: cũ facile cogitare potuerint, eos poſſe reſeruari, ſicut de nouo multi reſeruãtur, argumẽto eorũ, quæ traduntur in iure, *h* & tradit Alexander: Præſertim, quia dictæ cõceſſiones, generaliter, & ſimpliciter factæ

e Cap. quia circa de priu.

f lata. ff. de auro et argen. leg.

g Pan. in d. ca. quia circa n. 5. & in c. cum ex iniuncto. n. 5. de hæret. Crotus in l. omnes popu. n. 153. ff. de inſt. et iur. Fort. in l. Gallus, §. et quid ſi. nu. 166. Alc. in l. verbũ crit. nu. 7. ff. de verb. ſign. Cou. in pract. qq. c. 1. n. 1. in ſi. Barb. in d. l. diuort. 8. §. quod in anno. ff. ſolut. matr.

h l. ſi ſeruus. ff. de ſeruit. urb. præd. Alex. in l. ſi mi hi, et tibi § fin. co. vl. delega. t.

propter iuſtam cauſam debent recipere extenſionem, ſicut recipiunt conceſſiones datæ principaliter propter publicam vtilitatem, iuxta tradita a Ioanne Andre, *a* & ab eodem Alexādro. Ex quibus colligitur, quod dicti prælati poſſunt abſoluere, etiam ab excommunicationibus reſeruatis a Sede Apoſtolica, poſt conceſſionem priuilegiorum, per quæ eis dicta abſolutio fuit commiſſa, niſi ipſa reſeruatione ſpecialiter prohiberetur ipſis prælatis, abſoluere ſuos Regulares ab ipſis peccatis nouiter reſeruatis, derogando eorum priuilegia.

a Ioan. And. in c. qui ſen. tit. de regul. iur. in 6. Alc. cōſ. 178. n. 11. & 12. li. 2.

ARTICVLVS IX.

Vtrum dicti Prælati poſſint abſoluere ſuos ſubditos à caſibus Cœnæ Domini.

RESpondeo dicendo, quod Sixtus IV. *b* prout habetur in libro Monumenta ordinum, in prima, & ſecunda impreſſione, circa literas Clementis Quarti ſuperius allegatas, quibus conceſſerat Miniſtris, vicarijs, & cuſtodibus fratrum Minorū, facultatē abſoluēdi & diſpēſandi fratres eiuſdē ordinis niſi talia perpetraſſent, propter quæ eſſent merito ad ſedem Apoſtolicam deſtinandi: declarauit duntaxat eſſe ad ſedem Apoſtolicam merito deſtinandos hæreticos relapſos, ſchiſmaticos, & qui literas Apoſtolicas falſificaſſent, aut ad infideles prohibita detuliſſent. Sed in reliquis omnibus etiam ſimoniæ prauitate irretitis, poſſe per illos, quibus inibi conceditur, abſolutionis & diſpēſationis beneficiū iuxta caſuum exigentiam impertiri. Circa quæ verba aduertit Collector priuilegiorum Mendicantium, quod iſta cōceſſio videtur expiraſſe: & idem eſſe de omnibus conceſſionibus tangentibus prædictum proceſſum Bullæ Cœnæ *c* Domini. Cum quolibet anno, ille proceſſus cenſurarum, de nouo promulgetur, cum noua reſeruatione prædictorū caſuum, & cum maximis cenſuris, contra abſoluentes, ponendo ibi expreſſe; *non obſtantibus priuilegijs &c. etiam ordinibus Mendicantibus conceſſis & alijs ſufficientibus derogatorijs.* Vnde ait, quod tempore primi capituli generaliſſimi, conſultus ſuper hoc Reuerendiſſimus Dominus Cardinalis Alexandrinus, qui & protectorius appellatur, reſpondit Reuerendo Patri bonæ memoriæ Fr. tri Martiali Boulier, qui fuit Generalis vicarius fratrum Minorum Ciſmontanorum, dicens, quod prælati noſtri non poterant abſoluere fratres ſuos, non ſolum ab illis quatuor caſibus contentis, ſeu exceptis in Marimagno, ſed neq; ab aliquo alio in Bulla Cœnæ cōtento: & quod illa conceſſio & declaratio Sixti, in dicto Marimagno, potuit valere in vita ſua. Quia licet proceſſum quolibet anno publicaret: ſemper tamen intendebat excipere fratres (prout ipſe conceſſerat) niſi in dictis quatuor caſibus. Et propterea ait, quod reuerendiſſimi Generales Ordinum debent prouidere, quod ponatur ſemper in Bulla Cœnæ Domini exceptio Religioſorum, quoad fratres ſuos. Vel debent præcipere, vt quolibet anno procuratores Ordinis tranſacta die Iouis Sancti, poſt promulgationem cenſurarum obtineant facultatem abſoluendi ab illis caſibus omnes fratres, & alias perſonas, pro quibus Prælati noſtri habent authoritatem, ſcilicet Moniales, Tertiarios vtriuſque ſexus, Oblatos, famulos & domeſticos Hæc Collector. Sed doctiſſimus Doctor Morgouejus Cathedraticus primarius ſacrorum Canonum, in illuſtri vniuerſitate Conimbricenſi, & Canonicus doctoralis cathedralis Salmanticenſis, in inclyta Salmanticæ Academia publice ſacros Canones legens, affirmauit hanc explicationem Collectoris duram nimis ſibi videri, cum ex ea multa ſequantur abſurda. Quorum primum eſt. Nam ſic eſſet derogatum indultum conceſſum cōfratriæ Sanctiſſimi ſacramenti, virtute cuius, confratres quotannis aliquoties poſſunt abſolui, ab omnibus caſibus Papalibus etiam contentis in Bulla Cœnæ. Secūdum abſurdum eſt: Nam ille qui, verbi gratia, impetrauit indultum in principio Quadrageſimæ, vt a caſibus Cœnæ Domini poſſet abſolui, nihil haberet, ſi publicata Bulla Cœnæ Domini, in die Iouis Sancti tale indultum reuocaretur. Quæ omnia inconſtantiam, & repugnantiam, alienam maxime à Principe prædicant, quam ſacri *d* Canones, & leges imperatorum condemnant, vt tradit Baldus, allegans ad id aliqua, dicens voluntatem principis debere eſſe conſtantem & immobilem, vt lapis angularis, & polus in cœlo. Quare non eſt veriſimile Papam, reuocare ſtatim, quod ſui anteceſſores, & ipſe de proximo conceſſerat. Ad cuius rei confirmationem ponamus, quod Papa prima die Decembris concedat bullam cuidam prædicatori a ſe miſſo ad conuerſionem Indorum Orientalium, vel Occidentalium: in qua concedit, vt in illa noua Eccleſia poſſit plantare confratrias, & confratres ipſarum poſſint abſolui a reſeruatis Bullæ Cœnæ Domini, qui prædicator gaudens in Domino pergens in Hiſpaniā accedens ad ciuitatem Oliſiponenſem, aut Hiſpalenſem, volens nauim aſcendere, dies Iouis Sancti iam accedit, in quo proceſſus Bullæ Cœnæ Domini in curia publicatur cum reuocatione priuilegiorū etiam Mendicantibus conceſſorum: an debemus dicere hūc prædicatorem ſuam operam perdidiſſe, & ſuā bullā, quoad caſus Cœnæ Domini eſſe reuocatā? Abſit hoc concedere. Neque hoc credendum eſt, de mēte ſuæ Sanctitatis conuerſionem animarum maxime zelantis. Quibus addo, ſecūdum mētem ipſius debemus iudicare. Argumentum etiā veriſimilitudinis, voluntatem legiſlatoris maxime declarat, vt colligitur ex iure. *e* Vnde quia a veriſimili arguit, argumentum a ratione naturali proponit: veriſimilitudo enim quid connaturale eſt naturæ diſcurſiuæ, vt ait Baldus, *f* & habetur pro lege, vt dicit Oldradus, quos ſequitur Crauet. Qui ex hoc infert, quod ille qui habet veriſimilitudinem pro ſe habet deciſionem legis etiam pro ſe, prout late tradunt Euerardus *g* & Tiraquellus. Neque valet conſiliū Collectaris, ſcilicet, quod tranſacto die Iouis Sancti ſtatim petatur a Procuratoribus ordinū reualidatio priuilegiorum regularium prædictos caſus concernentium. Nam etiam ſi ea fiat diligentia, minime poſſumus liberare Summum Pontificem ab inconſtantia, ab ipſo maxime aliena. Neque etiam his obſtat declaratio illuſtriſſimi Cardinalis. Primò, quia ipſa non eſt Papalis; ſecundo quia ea data non ceſſat poſterius abſurdum. Poteſt enim contingere, quod Papa concedens prædictam bullam Prædicatori ad Indias pergenti, prima die Decembris, a vita decedat, ſtatim poſt natiuitatem, & eius ſucceſſor, in die Iouis Sancti, reuocet dicta priuilegia Regularium, in qua reuocatione, ſecundū declaratione domini Cardinalis, debet neceſſario includi indultum ſupradicti prædicatoris. Quare concludēdo, dico quod dicta abſurda mihi grauiſſima videntur. Et ſic ſalua ſēper correctione ſanctæ matris Eccleſiæ puto dicendū, quod Bulla Cœnæ Domini in ſua reſeruatione, & derogatione priuilegiorum, ſolum vult dicere, quod colore priuilegiorū Bullarum, concedentiū abſolutionē a reſeruatis, a Sede Apoſtolica, nullus audeat abſoluere a dictis caſib.

reſer-

b In 1. impreſ. f. 59 & in 2. f. 543. cōceſ. 345.

c Colle. tit. abſolutio ordinaria quoad fratres. §. 13.

d Ca. imputari, de fide inſtr. clemen. vnica. de renunc. l. vbi repugnantia de reg. iur.

e l. non eſt veriſimile. ff. quod metus cauſa. l. cum res legatę. ff. leg. 1.

f Bald. conſil. 180. nu. 3. volu. 1. Old. conſ. 13. Crau. conſ. 182 nu. 6.

g Euera. in locis leg. c. 5. Tiraq. in l. ſi vnquam. num. 37. & ſequent.

Digitized by Google

reſeruatis in Bulla Cœnæ Domini, propter grauitatem delictorum, & peccatorum, quorum reſeruatio in ea fit. Et hac ratione, quotannis a Sede Apoſtolica fit eorum reſeruatio, publicato ſolenniter, proceſſu dictæ Bullę in die Iouis Sancti. Et ſic noluit Summi Pontifices derogare priuilegia concedentia dictos caſus. Et hoc conſtat ex Bulla Cœnæ Domini publicata per Dominum Sixtum Quintũ Papam, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſexto, primo anno ſui Pontificatus. Cuius clauſulæ tenorem hic proponam.

Ceterum a prędictis ſententijs nullus per aliũ, quã per Romanum Pontificem, niſi in mortis articulo cõſtitutus, Neq. etiam tunc, niſi de ſtando Eccleſiæ mãdatis, & ſatisfaciendo cautione præſtita, abſolui poſſit: ẽt prætextu quarumuis facultatum, & indultorũ, quibuſcunq. perſonis Eccleſiaſticis, ſecularib. & quorumuis Ordinum, & ẽt Mendicantium, ac militarium, Regularib. & Epiſcopali, vel alia maiori dignitate præditis ipſiſque ordinibus, & eorum monaſterijs, cõuentibus, et domib. ac capitulis, collegijs, confraternitatibus, Congregationibus, hoſpitalibus, & locis pijs, nec non laicis etiam Imperiali, Regali, & alia mundana excellentia fulgentib. per nos ac dictam ſedem, ac cuiuſuis Concilij decreta, verbo, literis, & alia quacunque ſcriptura, in genere, et in ſpecie conceſſorũ, et innouatorum, ac concedendorum, & innouandorum, niſi in eis, ẽt caſus, pręſentibus literis, expreſſe comprehẽdantur. Hæc Sixtus Quintus. Et eãdem exceptionẽ ad literam in illis verbis: *Niſi in eis, etiam caſus præſentibus literis expreſſe comprehendantur*, ponit Dominus Clemens Octauus, in eadem clauſula proceſſus Bullæ Cœnæ publicatæ ab ipſo, anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo tertio. Ex quibus verbis exceptiuis, expreſsè colligitur, nolle ſupradictos Summos Pontifices, in dicta publicatione derogare priuilegia dictos caſus concedentia. Et ſic remanet noſtra opinio magis confirmata. Neque contra hoc obſtat, quod alij Summi Pontifices prædictorum verborum nõ fecerint mẽtionem, Nam huic obiectioni reſpõdeo, quod ideo eorum non meminerunt: quia, licet non exprimantur, debent cenſeri expreſſa, & taciti, & expreſſi idẽ eſt iudicium, prout dicitur in iure. Pro cuius rei explicatione, notandum eſt: quod etiamſi Bullæ Apoſtolicæ concedant authoritatem, vt fideles poſſint abſolui ab omnibus caſibus Papæ reſeruatis, virtute dictarum Bullarum, non poſſunt abſolui fideles a caſibus contentis in Bulla Cœnæ Domini. Licet enim concedant generaliter authoritatem abſoluẽdi ab omnibus caſibus Papæ reſeruatis: ſunt tamẽ caſus Bullæ Cœnæ Domini, tam notabiles; & atroces, vt in generali conceſſione minimè comprehendantur, niſi de eis expreſſa mentio fiat, iuxta doctrinam multarum legum, *a* & decretorum. Vnde concedens ſua Sanctitas abſolutionem a quocunque caſu Sedi Apoſtolicę reſeruato, volens concedere caſus Bullæ Cœnę, illud non ſubijcit: ſed exprimit, prout aduertunt Staphyleus, *b* & Gomezius. Ex qua doctrina ſequens conficio argumentum, videlicet. quod ſi in conceſſione generali caſuum Papalium (quæ eſt beneficium) & per conſequens amplianda non includitur poteſtas) ad abſoluendum a caſibus Bullæ Cœnæ Domini, niſi expreſsè in ea comprehendantur: quare in reuocatione generali priuilegiorum concedentium poteſtatem ad abſoluendum a caſibus reſeruatis Sedi Apoſtolicę, cum ipſa reuocatio ſit ſtricti iuris, & per conſequens ſtrictè interpretanda, debemus dicere, quod reuocantur priuilegia concedentia authoritatem ad abſoluendum a caſibus Bullę Cœnę, niſi in ea reuocatione, ipſorum priuilegiorum fiat expreſſa mentio. Et ita cenſeo, quod, vt ſupradicta opinio collectoris eſſet vera erat neceſſarium quod Papa dicere, quod per nullum priuilegium, & facultatem poſſint abſolui a caſibus Bullę Cœnæ, ẽtſi in ipſis priuilegijs authoritas ad eorum abſolutionem concedatur, quod non inuenio expreſſum in Bullis Cœnæ Domini his temporibus publicatis. Et per conſequens, nulla facta mentione prędictorum priuilegiorũ in dictis reuocationib. cenſeo ſalua ſẽper correctione ſanctę matris, Eccleſię Sũmos Pontifices ea minimè velle reuocare: cum beneficia Principum debeant eſſe permanentia, vt dicunt iura, *c* & nemo authoritate legis deriuatę ab illa ęterna ratione damnum pati debeat, prout dicit quidam Imperator. *d* Et pro hac noſtra opinione facit Extrauagans *e* Papę Pauli Secundi. Vnde ſequitur, non eſſe reuocatum, per Bullam Cœnę Domini, priuilegium conceſſum ab Adriano Sexto, anno Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo ſecundo, ad petitionem Imperatoris Cęſaris Auguſti, quod conceſſit, vt Prouinciales Indiarum Ordinum Mendicantium poſſint abſoluere fratres ſuos deputatos conuerſioni Indorum, ab omni cenſura Eccleſiaſtica, etiamſi eſſet de Cœna Domini. Hoc enim priuilegium, quantum ad forum conſcientię minime cenſeo eſſe reuocatum. Quod confirmatur, quia proceſſus Bullę Cœnę Domini minimè publicatur in Epiſcopatibus Indiarum, cum nec etiam publicetur in Epiſcopatibus Hiſpaniarum; & publicatio ipſius, in vnoquoque Epiſcopatu requiritur, ad reuocationem priuilegiorum, vt doctè ait Soto. *f* De quo dicemus in quęſtione de Confeſſarijs, quoad poteſtatem abſoluendi.

a *l. ita apud Labeonem. §. ait Prætor. ff. de iniur. cap ſedes. de reſcr.*
b *Staphyl. ti. de reſcr. in for. breuium. pag.* 191. *Gomez. in trac. breuium nu.* 26
c *Regu. decet de reg. iur. l.* 6.
d *l.* 1. *C. qui veniam ætatis impetra.*
e *Extrau. §. ſanctiſſimus. ibi ſine ſpeciali ſuæ ſanctitatis licẽtia.*
f *Sot. li.* 1. *de iu. q.* 1. *art.* 3.

ARTICVLVS X.

Vtrum prædicti Prælati poſſint abſoluere ſuos ſubditos a crimine hæreſis.

RESpondeo dicendo, quod ſuppoſito priuilegia Regularium concedentia authoritatem ad abſoluendum a caſibus Bullę Cœnę non reuocari, quando ipſa Bulla Cœnę publicatur (prout dictum eſt in articulo ſuperiori) videtur, quod dicti Prælati poſſint abſoluere in foro conſcientiæ ſuos ſubditos, a crimine hæreſis, dummodo non ſint hæretici relapſi, iuxta declarationem Sixti Quarti. Et hæc opinio probatur, ſi crimen hæreſis ſit occultum, ex decretis in Concilio *g* Tridentino; vbi conceditur Epiſcopis tantum, & non eorum vicarijs, vt poſſint abſoluere ſuos ſubditos in foro conſcientiæ a crimine hæreſis occulto. Et per conſequens id ipſum videtur aſſerendum de Pręlatis Regularibus habentibus iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem; quod, ſcilicet poſſint abſoluere in foro conſcientiæ ſuos ſubditos ab eodem crimine hæreſis occulto. Et hanc opinionem tenet Panormitanus *h* ſequens Benedictum, & Federicum. Et confirmatur, nam quidquid conceditur Epiſcopis conceditur etiam prædictis Prælatis, ex eo, quod habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, prout aiunt celebris Gloſſa, *i* & plura decreta, quæ hanc veritatem confirmant, vt doctiſſimus Nauarrus ẽt expreſsè innuit. Neque his obſtat, quod ſecundum aliquos facultas conceſſa Epiſcopis a Concilio Tridentino, vt ſcilicet poſſint abſoluere ſuos ſubditos a crimine hęreſis occulto ſublata eſt per proceſſum bullæ Cœnæ Domini poſtea, a Gregorio Tertio

g *Conc. Tri. ſeſ.* 24. *de refor. c.* 6.
h *Pan. in c. at ſi cleri. §. de adul. n.* 18. *de iudicijs*
i *Glo. in clem. de reb. Eccl. nõ alien. c. Abbates & ibi Gl. de priui. li.* 6. *Nau. in ſum. c.* 12. *n.* 75. *& l.* 4. *conſ. ti. de ſpõ. cõſ.* 5. *in fin.*

Atque ideo eiſdem monaſteris,& perſoniis degentibus in eis capellanis,conuerſis,& famulis tã per ſe,quam per alios viros idoneos, quones expedire videbitur,viſitationis officium impendere tenebatur,corrigendo,& reformando ibidem tam in capite, quã in membris,quæ correctionis,& reformationis officio nouerint indigere,inſtituentes,& deſtituentes,ordinantes, & diſponentes ſecundum Deum prout melius viderint expedire, vt conſtat in regula Vrbani *a* Quarti. Et tamen ipſe Protector non ſolùm ingredi,ſed etiam præſtare licentiã poterat ad ingrediendum alijs perſonis, vt conſtat in eadem regula. *b* Sed hæc poteſtas reſtricta eſt per Martinum Quintum. Et ideo noſtri prouinciales nequeunt ingredi,neque licentiare perſonas,niſi in caſibus expreſſis & neceſſarijs,vt aduertit Collector *c* cum omnibus communiter, & dicetur infra in hoc tomo agendo de clauſura monialium.

a *cap. 25.*

b *cap. 18.*

c *Colle. in cõp. Mend. tit. moniales. §. 21.*

ARTICVLVS IX.

Vtrum prædicta authoritate conceſſa prælatis reſpectu monialium Sanctæ Claræ ſit reuocata per Concilium Tridentinum, & extendatur ad Moniales Conceptionis.

RESpondeo dicendo, quòd prædicta authoritas prælatorum regularium reſpectu monialium non eſt ſublata per Concilium Tridentinũ, immo ipſum concilium *d* generaliter confirmat omnia priuilegia,quę non ſunt contra ipſum. Adeò quod expreſſe decreuit ipſummet Conciliũ *e* moniales, quæ à regularibus reguntur, eorum curæ eſſe relinquendas. Et eadem authoritas irreuocata per Concilium Tridentinum reſpicit Moniales Conceptionis:nam in ſua regula tenentur prædictæ moniales ſubeſſe gubernationi fratrum Minorum,vt conſtat in earum regula, *f* in qua ſic etiam dicit Iulius II. *Volumus etiam,quia ex quo fratres Minores indefeſſo ſtudio et vigilantia puritatis,& innocẽtia Dei genitricis defenſores exiſtũt,quod Vicarij Generales in ſuis Vicarijs,& Prouinciales,et Cuſtodes in ſuis Prouincijs,et cuſtodijs ſint viſitatores huius ſanctæ religionis,quib. moniales teneantur firmiter obedire in omnibus,quæ promiſerunt Domino,obſeruare, & quæ non ſunt contraria animæ, & regulę ſuæ.* Et tandem Leo Decimus poſt vnionem Ordinis,in qua ſigillũ Ordinis,& miniſtratus ad obſeruantiam, facta eſt trãſlatio,præcepit omnibus monialibus,vt ſubijciantur omnibus ſtatutis in Capitulis generalibus vel Prouincialibus factis,vt conſtat in libro *g* Ordinis tertiæ impreſſionis in extrauagante,*cum ſit*. Ex his omnibus colligitur, quod ſi de nouo conſtituantur aliqua monaſteria Sanctæ Claræ Conceptionis ipſo facto ſubdantur Prouinciali Minorum, & Capitulo Prouinciali illius Prouinciæ,in qua fuerit erigendum abſque alia noua prouiſione. Atque adeò ſequitur,quod ſi aliquod monaſteriũ de nouo cõſtituendum ex dictis Ordinibus ſit gubernandum per diœceſanum,vel alium ſuperiorem,qui nõ fuerit ex noſtro ordine,quod id fieri non poteſt ſine ſpeciali authoritate Sedis Apoſtolicæ: quia, vt dictum eſt, ipſo facto prædictorum monaſteriorum gubernator eſt miniſter Prouincialis. Et ideo,vt aliquod monaſterium monialium ſit immediatũ noſtro Reuerendiſſimo Patri generali, neceſſe eſt,vt per ſuam Paternitatem eius gubernatio temporalis,& ſpiritualis ipſi ab ipſomet reſeruetur: ſi enim non reſeruetur,miniſtro Prouinciali erit ſubiectum immediatè.

d *Conci. Trid. ſeſ. 25. ca. 20 de r. g.*

e *Conc. Trid. ſeſ. 25. cap. 9. de regul.*

f *cap. 4.*

g *Fo. 40. conceſſ. 128.*

ARTICVLVS X.

An poteſtas Prouincialium in Moniales, ſit ordinaria, vel delegata.

RESpondeo dicendo, quod abſque dubio eſt ordinaria. Nam quamuis huiuſmodi poteſtas ſit ex priuilegio,& commiſſione,quia tamen iſta priuilegia ſunt perpetua,conferunt proinde authoritatem ordinariam;quare iure optimo poſſunt prouinciales conſtituere Commiſſarios pro ipſis Monialibus vitandis,quamuis eis id non ſit ſpecialiter cõceſſum,quia ex vi ſuæ commiſſionis ordinariæ eoſdem Commiſſarios creare poſſunt Prouinciales. Immo de facto olim ita fieri ſolebat;nam Prouinciales ſtatim creabant viſitatores quoſdam, qui nihil aliud curabant,niſi quæ ad gubernationẽ monialium ſpectare videbantur. Sed quia experimento deprehenderunt id non expedire,earum curam ſibi retinent miniſtri Prouinciales.

ARTICVLVS XI.

Vtrum authoritas iuriſdictionis Prælatorum regularium in nouitios ſit delegata, vel ordinaria.

RESpondeo dicendo,quod prælati regulares habent multa priuilegia,quibus poſſunt abſoluere, & diſpenſare cum religioſis, & cum venientib. ad religionem:quæ priuilegia ſunt perpetua. Vnde cum iuriſdictio manans ex cõceſſione perpetua facta a Papa,vel Principe,vel communitate nõ recognoſcente ſuperiorem ſit ordinaria,videtur dicendum iuriſdictionem ſuper nouitios ordinariam eſſe,iuxta tradita per gloſſam, *h* Bartolum & Baldũ. Et hãc doctrinam tenet Bartolus & clariſſime Baldus,cuius verba ſunt: *nono quæritur, vtrum commiſſio faciat quem ordinarium ſeu delegatum. Reſpõdeo ſi eſt commiſſio perpetua,facit ordinarium,ſi autẽ temporalis facit delegatum.* Et hanc eandem opinionẽ tenent Panormitanus *i* & Nauarrus. Et dicendum videtur idem de iuriſdictione,quam habent prædicti prælati quoad ſeculares, ſaltem in partibus Indiarum occidentalium:quia Adrianus Sextus conceſſit prouincialibus Indiarum mendicantium Ordinum,quod omnia priuilegia per ſuos anteceſſores conceſſa,& concedẽda fratribus Indiarum poſſint communicare ſuis fratribus. Ex quo infertur quod priuilegia , quæ concedunt aliquid prælatis ſuper laicos,vel ſuper fratres, vel quæ in poſterum concedentur,poſſunt per Prouinciales communicari ſuis fratribus:quod eſt valde notandum, & menti tenendum . Et aduerte,quod talis commiſſio facta fratribus per mortem ipſorum prælatorum nõ expirat. Dicit enim Syluester, *K* quod gratia conceſſa authoritate Papæ durat mortuo Papa, durat etiam mortuo prælato eam concedente, vel à ſuo officio amoto. Eandem opinionem tenet Panormitanus. *l* Et ratio eſt:quia præſati prælati non committunt dictam poteſtatem,ſed Papa,quia authoritate eius committunt. Ait enim idem Panormitanus, *m* quod quando delegatus Papę pręcipit aliquid,præcipit illud authoritate Papę. Ex quo infertur, quod ſi prouincialis alicui fratri commiſerit particulariter, & expreſſe facultatẽ Pij Quinti

h *Gloſſ. & ibi Bar. in l. plurib. ff. de procur. gl. in c. ſi de offi. or. ibi cũ cõceſſum ſit in priuilegiũ perpetuum quã dicit vnicã ibi Bald.*

i *Bart. in l. 1. §. ſi plures ff. de exerci. act. col. 1. Bal. in l. vnica. ff. de offic.*

K *Pan. in c. quoniã de offi. dele. §. ceterũ. 1. Na. c. 27. nu. 24.*

l *Syl. v. g. & v. indulgentia p. 7*

m *Pan. in ca. cũ ad hoc de cleri. non reſid. Pan. in c. cum in iure de off. deleg. nu. 2. aut 3.*

ei

ad diſpenſandum cum inceſtuoſis, vel cum his, qui poſt votum ſimplex caſtitatis matrimonium inierunt, vt poſſint petere debitum, quod non eſt opus ab alio Prouinciali petere dictam authoritatem, dato quod ipſe, qui commiſit talem facultatem dicto fratri mortuus ſit, vel eius officium finiatur. Et ratio huius eſt, quia dictus frater habet dictam authoritatem, & priuilegium, non authoritate eius, ſed Papæ, qui conceſſit ei, vt committere poſſit.

At verò non ex hoc infertas, quod Prouinciales dictam, vel aliam ſimilem authoritatem ſuis fratribus communicantes, & committentes, vel alij eorũ ſucceſſores nõ poſſint tollere dictam poteſtatem à dictis fratribus, quãdo ſibi viſum fuerit bene. Quoniam ex literis Principis non debemus intelligere per ipſas velle inferre alicui præiudicium, vel tollere eius ius, niſi expreſſe, & clarè id exprimat, prout continetur in iure, *a* & tradunt Panurmitanus, & Sylueſter: quia in dubio non debemus præſumere de Principe, quod velit aliquid concedere, cũ graui alterius diſpendio. Et certe graue diſpendium eſſet illarum obſeruãtiæ regulari, ſi ſubditus habeat velle ac nolle contra voluntatem ſui prælati. Et quando Papa de hac læſione, & diſpendio nullam facit mentionem, minimè dictum ius tollere videtur. Et prouinciales remanent cum ſua plenaria authoritate ad tollendam licentiam ſupradictam, vbi, & quando iuſtè eam tolli debere exiſtimauerint. Dixi iuſtè: nam ſine iuſta cauſa peccabũt eam tollendo, cum talis facultas ſit à Papa; at tenebit factum. Et ſupradicta confirmantur; nam prouinciales habent authoritatem declarandi priuilegia, & ſic poſſunt declarare vſum talis priuilegij ab ipſo fratre abſtrahi eſſe conuenientiſſimum. Aduertendum inſuper circa ſuperiora præfatos prælatos eſſe ordinarios, non obſtante, quod aliquibus videatur dictam facultatem, & poteſtatem illis conceſſam non eſſe iuriſdictionem, cum in abſolutione, & diſpenſatione authoritate Papali magis eis videatur committi arbitrium, quàm iuriſdictio. Nam ad hoc reſpondetur, quod dato caſu, quod ſit arbitriũ, & non iuriſdictio, adhuc in huiuſmodi arbitrio sũt ordinarij, & non delegati. Ita tenet Bartolus ĩ quadam lege; ſed longius, & ſingularius in repetitione alterius legis, in qua ſemper loquens in arbitrio, in hæc doctiſſima prorumpit verba. *b* *An autem videatur conceſſum per modum cuiuſdam iuriſdictionis ordinariæ vel delegatæ. Dico verba ſtatuti, ſeu reformationis concedentis ſtatuta eſſe diligenter inſpicienda. Si enim hoc concedit officium, vt quia dicunt illa verba: Ad officia priorum pertinęat arbitrium, &c. Videtur conceſſum officium, & tunc priores poterunt vigore ſui officij ex poteſtate ordinaria.* Ponderanda ſunt valde præfata verba Bartoli: quia non dicit, an videatur conceſſa iuriſdictio ordinaria in arbitrio, ſed an videatur conceſſum arbitrium per modum iuriſdictionis ordinariæ. Ex qua ponderatione colliguntur duo, & ambo ſingularia in propoſito. Vnum, quod non idem ſunt arbitrium, & iuriſdictio: ſecundum quod poteſt concedi arbitriũ ad inſtar iuriſdictionis ordinariæ. Et eandem opinionem tenet Baldus. *c* Et ſic ex omnib. ſupradictis apparet euidenter, quod authoritas, de qua ſupra, eſt ordinaria, & non delegata, cum ſit commiſſa officio, & non perſonæ nominatæ, & quia eſt commiſſio perpetua, & non temporalis facta a ſupremo Principe Papa, qui in terris non habet ſuperiorem.

a cap.1.de filijs presby.l.6.Pan. in d.ca.cum ad hęc Syl.v.priu. §.3.

b Bart.ĩ l.2.ff. de opt.le. ĩ fi.co. & ĩ l.ambitioſe.ff.de decretis ab ord.fac.

c Bal.ĩ l.morẽ ff.de iuriſ.omn. iud.in fin.col.

ARTICVLVS XII.

Quam poteſtatem habeant Abbatiſſæ.

RESpondeo dicẽdo, quod Abbatiſſa ſtatim poſt confirmationem poteſt conferre Eccleſias, & beneficia, & inſtituere clericos in Eccleſijs ad ſuũ monaſterium pertinentibus, ſicut faciunt alii prælati iuxta ea, quæ dicuntur in iure, *d* & tradit gloſſa à Panormitano ibi approbata. Ex qua elicit duo. Primum quod Abbatiſſa eſt capax collationis beneficiorum: & ſic poteſt habere ius conferendi, & inſtituendi: iſta enim ſunt iuriſdictionis ſpiritualis, & non ordinis. Vnde Abbatiſſa poteſt habere ſub ſe clericos ſeculares. Quod intellige de iure ſpeciali; vt puta, ſi habeat Cappellas ex priuilegio, vel pręſcriptione pleno iure ſubiectas. Nam tunc clerici illarum Capellarum illi ſubiiciuntur. Et dicitur pleno iure, videlicet, in ſpiritualibus, & temporalibus, prout explicat gloſſa. *e* Et quod dictum eſt, quod Abbatiſſa poteſt inſtituere clericos, &c. aliqui limitant hoc verum de inſtitutione, quæ dat poſſeſſionem, & titulum, non autem de inſtitutione authorizabili, per quam datur poteſtas exercendi curam animarum ligandi, atq. ſoluendi, ſecundum quod notat Panormitanus. Ratio eſt, quia ea, quæ pendent à poteſtate clauium, non cadunt in mulierem etiam aliàs habentem iuriſdictionem ſpiritualem. Vnde Abbatiſſa non poteſt abſoluere montales à peccatis *f* earum, neq. excommunicare. *g* Ex quo infertur, quod non habens ordinem non poteſt excommunicare, licet ſit perſona religioſa. Et ſic ſi eſſet aliquod Collegium religioſorum non habentiũ ordinem non poſſet excommunicare ſuos ſubditos ſuperior eorum ordinem non habens, neque ſuſpẽdere ab officio, neq; interdicere ab ingreſſu Eccleſiæ & à diuinis officiis poſſunt. Et hanc opinionem ſequuntur communiter Doctores, *h* dicentes, qđ licèt Abbatiſſa ſuſpendere poſſit ab officio, & beneficio, ſubtrahere præbendas, & lato modo interdicere, & ſuſpendere ab ordine, vt puta præcipiendo ſubiectis, ne celebrent, donec ſatisfecerint: tamen ſtricte, proprieque interdicere, vel ſuſpendere non poteſt ab ordine, ea, ſcilicet, ſuſpenſione, & interdictione, quæ earum tranſgreſſores pœna irregularitatis ferit. Probatur hoc ex eo, quod excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum continentur appellatione cenſuræ, vt habetur in iure. *i* Vnde cũ Abbatiſſis interdicatur excommunicare ratione incapacitatis, etiam reliqua ipſis interdicuntur, cũ ſint cenſuræ, & cum omnia pendeant ab ordine. Hæc Panormitanus. k Vnde Abbatiſſa quando præcipit ſuis officialibus, vt excommunicent non excommunicant ipſi authoritate Abbatiſſæ, ſed authoritate Papæ ſecundum Archidiaconum. Denique quæcunque competunt Abbati, ea ferè omnia locum habent in Abbatiſſa. Nam & non minorẽ quam Abbas adminiſtrationem habet, eiq; comparatur iuxta tradita à Baldo *l* & Iaſone, & ab aliis, quos refert, & ſequitur Marcus Antonius Cuccus.

d ca.noſt.& c.noſcit de his que fiunt a pręlatis c.dilect. iuncta g.& ibi Pan.de maior.& obed.

e Gl.in c.Abbates de priu.li.6.

f c.noue de pœni.& rem.

g c.dilecta.

h Doct.in d.c.dilecta.

i c.querenti de verb.ſign.

K Pan.in d.c.dilecta.

l Bal.in c.1.in princ.co.6.qui feudũ dare poſſunt Abbas ĩ c.2.in prin.de his que fiunt a Pręlatis Iaſ.i d.tit. qui fe.dare poſ.nu.6. Cuccus l.3.maior.iẽ.ti.3.de Abbat.

QVAESTIO XVIII.

De Abbatibus quoad poteſtatem conferendi ordines, & dandi dimiſſorias ſuis ſubditis, in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 V*Trum Abbates poſſint conferre ordines minores ſuis ſubditis.*

2 *Vtrum Abbates non benedicti poſſint prædictos ordines ſuis ſubditis conferre.*
3 *Verum Abbates ordinis Ciſtertij habeant poteſtatem conferendi ordines ſacros ſuis ſubditis.*
4 *Vtrum dictum priuilegium ſit abrogatum per Cõcilium Tridentinum.*
5 *Vtrum regulares poſſint ordinari cum literis dimiſſorijs ſuorum prælatorum.*
6 *Vtrum cum dictis dimiſſorijs teneantur Epiſcopi ordinare religioſos nullo præcedente examine.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Abbates poſſint conferre ordines minores ſuis ſubditis.

RESpondeo dicendo, quod Abbas poteſt populum ſolenniter benedicere in Eccleſijs pleno iure ſibi ſubiectis, poſt miſſarum, & matutinarum precum officia. Alijs autem in locis (nec per vias tranſeundo) non poteſt Abbas publice benedictionis munus ſolenniter impartiri, niſi ex priuilegio ſpeciali, hanc poteſtatem ſit conſecutus, iuxta ea, quæ in iure *a* communiter à doctoribus notantur. Item Abbas pontificalibus inſignijs decoratus, ſi in presbyterorum ordinẽ ſit receptus benedictuſque (vt in tali dignitate, & officio fieri conſuetum) poteſt monachos ſuos, atque eos, qui monachi eſſe volunt, nedum inter pſalmiſtas, ſed inter lectores, & oſtiarios, eos recipere, prout notant communiter ſcribentes in iure. *b* Exteras verò perſonas, niſi priuilegio ſpeciali hoc ſit ipſis conceſſum, ad prędictos ordines admittere non poteſt. Quare debebit illicò probare Abbatis priuilegium, qui ab eo ſe promoueri impetrarint, prout tradit Pariſius, *c* quẽ ſequitur Rebuffus. Et Concilium *d* Tridentinum ipſis Abbatibus id ipſum concedit, dicens, *Abbatibus, & alijs quibuſcunq. quantumuis exemptis non liceat in poſterum, infra fines alicuius diœceſis conſiſtẽtibus (etiamſi nullius diœceſis, vel exempti eſſe dicantur) cuiquã, qui Regularis ſubditus ſibi non ſit, tonſurã, vel minores ordines conferre.* Ex quibus verbis Concilij colligitur, iam non eſſe veram opinionem aliquorũ, quos refert, & ſequitur Baptiſta *e* de Salis, dicentiũ, quod Abbas inuitatus ab alio Abbate exempto, poterit ordinare monachos alterius monaſterij exempti. Nam iuxta verba Concilij Tridẽtini ibi, *qui ſibi ſubditus non ſit*, hæc opinio minime modo poteſt teneri. Verum eſt tamen, quod ſi ipſi Abbates ſupradictos ordinent, characterem imprimẽt, argumento eorum, quæ ſcribit Vrbanus *f* Papa, Hugoni Lugdunenſi Archiepiſcopo, dicens. *qd Clerici, ab Epiſcopo alterius parochię ordinati, à proprio Epiſcopo in ſuis ordinibus recipi poſſunt.* Ex quo loco duo colliguntur. Primum, quod ipſi Clerici recipiunt characterem. Secundum quod non ipſis conferunt executionem ordinum, ſi quidem ait Vrbanus, quod *à proprio Epiſcopo in ſuis ordinibus recipi poſſunt:* quæ verba præſupponunt, ordinatos eſſe ſuſpenſos ab ordinũ executione. Et ſic in noſtro propoſito, dicti monachi extranei ordinati ab Abbate characterem recipiunt, ſed executio ordinum illis minimè confertur. Neque hoc inuenio, in ſacroſancto Concilio Tridentino, reuocatum. Solum enim Concilium Tridẽtinum prohibet ipſis Abbatibus ordinare illos, qui ſibi ſubditi non ſunt: non tamen decidit, ipſos Abbates, ordinando ſuos non ſubditos, illis minimè characterem conferre. Et regula eſt notiſſima in iure, quod per ſubſequẽtia iura intellectus nõ debet iura antiqua corrigi, iuxta gloſſam *g* ſingularem: præcipuè quando non eſt tanta ratio in caſu legis corrigendæ, quanta in caſu legis nouę corrigentis, iuxta ea, quæ notantur in iure, *h* & tradit doctiſſimus Nauarrus. Et iuxta ſupradicta debet intelligi priuilegium conceſſum ab Innocentio Papa Octauo, expeditum anno Dominicæ incarnationis *i* milleſimo quadringenteſimo octuageſimo nono, ad petitionem Ioãnis Abbatis Ciſtercij, in quo datur facultas, ipſis Abbatibus ordinis Ciſtercij, pro tempore exiſtentibus, vt omnes ordines minores, perſonis ordinis eiuſdem, intra monaſteria poſſint conferre. Et aduertendum, quod hoc priuilegium, cum ſit facultatiuum, & ad dignitatem Abbatialem pertineat, et per non vſum derogari non poſſunt Abbates: quin etiam poſt longum tempus, mutata voluntate, eo vti poſſunt, iuxta tradita à Felino. *k*

a *ca.1. Abbat. vbi gl. ver. plenit. de pri. in 6.*

b *ca. Abb. vbi Francus de pri. li.6. c. quoniam vbi gl. et Card. Ale c. d. 69.*

c *Pariſ. conſil. 125. l. 4. Reb. in praxi bene. 1. p. de cle. et a quib. & quomodo. crean num. 17.*

d *Conc. Tri. de refor. ſeſ. 23. ca. 10.*

e *Salis in ſumma v. Abb. in princ.*

f *Habet. qq. 2. lugdu parochia*

g *Gl. in c. cupiẽtes. §. quod ſi per viginti. de elec. lib. 6.*

h *Auth. quas actiones. de ſacroſ. Eccleſiis. Nau. li. 5 conſ. tit. de pri. conſi. 15.*

i *Habentur li. 1. priu. ord. Ciſtercij. priu. 11. S. fol. 136.*

k *Fel. in c. cum acceſſiſſem de conſtit.*

ARTICVLVS II.

Vtrum Abbates non benedicti, poſſint dictos ordines minores, ſuis ſubditis conferre.

RESpondeo dicendo, *quod licet munus benedictionis eiſdem Abbatibus non impendatur, omnibus tamen, et ſingulis honoribus præeminentijs, priuilegijs prærogatiuis, iuribus, & inſignijs, Abbatibus benedictis competentibus, fungi poſſunt*, Prout conceſſerunt Eugenius Quartus, & Iulius Secũdus, ordini Ciſtercij, & congregationi, montis Oliueti, & Sanctæ Iuſtinæ, ſeu montis Caſſini; & conceſſit ẽt Leo Decimus Congregationi Chamaldulenſi, prout tradit Collector *l* priuilegiorum, ordinis Ciſtercij. Infertur inde, vt iidem Abbates non benedicti, minores ordines (prout de iure, & in forma Concilij Tridentini) ſuis ſubditis liberè conferre valeant. Et hoc ipſum poterant Abbates non benedicti, electi in Abbates, ſi Epiſcopi differant eos benedicere, iuxta ea, quæ communiter à Doctoribus in iure *m* notantur. Et iſta conceſſio facta Abbatibus non benedictis, non multum diſtat ab his, quæ in iure traduntur. Nam ſecundum ius *n* in Epiſcopis neceſſaria eſt conſecratio, in Abbatibus vero benedictio. Verum in his hoc contingit diuerſo modo. Nam Epiſcopus non dicitur niſi ſit conſecratus, prout dicũt Canones, *o* & tradit Panormitanus; & proinde poteſt repelli per exceptionem, ne fiat Epiſcopus vſq. ad conſecrationem, prout quędam decretalis *p* determinat. At Abbas electus, & confirmatus in Abbatem, ante benedictionem dicitur Abbas, & in negligentiam, & contumaciam ſuperioris nolentis eũ benedicere, ipſe non benedictus poteſt ſuos monachos benedicere, aliaque ſuæ prælaturæ munia obire. Quorum differentiæ ratio eſt, nam per conſecrationem Epiſcopi, & confertur Ordo (vt notatur in proœmio Sexti) Et ſic eius conſecratio dicitur in iure, *q* ordinatio. At per benedictionem Abbatis, non confertur ordo, neque ipſa benedictio in iure dicitur ordinatio, vt poſt Oldradum *r* tradit Petrus Gregorius. Vnde non eſt mirum, quod Sũmi Pontifices, Abbatibus non benedictis, dictum conceſſerint priuilegium, cum ipſi electi, & cõfirmati in Abbates, ante benedictionem ſint verè Abbates, & per benedictionem, nulla ipſis ordinatio conferatur.

l *Habetur in d. cõp. ti. Abba. §. 4. & 5.*

m *cap. 1. de ſupplenda neglig. Prælat.*

n *c. 1. de ſupplenda neglig. prælatorum Cle. 1. §. ſtatuimus de electione.*

o *c. licet de tranſlat. Epiſc. c. tua de his, quę fiunt a pręla. ſine cõſenſu Capituli Pan. in c. ea ante de reſcr. de c. ſuper his de accuſ. cap. noſti de electione.*

p *c. quoniã quidam. 75. d.*

q *Oldra. conſ. 14. Greg. li. 17. ſyntagmatum iuris 2. p ca. 14. nu. 3.*

ARTI-

Digitized by Google

ARTICVLVS III.

Vtrum Abbates ordinis Ciſtertij, habeant priuilegium conferendi ordines ſubdiaconatus, & diaconatus ſuis monachis.

a *Habet. in priuil. 118. f. 156.*

RESpondeo dicendo, quòd Innocentius Papa Octauus, expediuit anno Dominicæ incarnationis milleſimo quatercenteſimo octuageſimo nono, quoddam ſingulare priuilegium *a* ad petitionẽ Ioannis Abbatis Ciſtertij: cuius priuilegij verba ſunt. *Ac ne monachi dicti ordinis, pro ſuſcipiẽdis ſubdiaconatus, & diaconatus ordinib. extra clauſtrum, hinc inde diſcurrere cogantur, tibi, & ſucceſſorib. tuis & quibuſcunque dicti ordinis monachis: Alijs vero quatuor Abbatibus præfatis eorum ſucceſſoribus, ut ſuorum monaſteriorum prædictorum Religioſis, quos ad id idoneos, repereritis ſubdiaconatus, & diaconatus ordines liceat rite conferre.* Hæc Innocentius. Circa quod priuilegium eſt aduertendum, quod multi tenent, inter quos eſt Scotus, Durãdus, & Adrianus, quod is, qui non eſt Epiſcopus, non poteſt cõfirmare ex commiſſione Papæ allegantes ad hoc aliquos Canones; *b* Et a fortiori non poterit ordinem ſacrũ cõferre. Et licet Diuus Thomas, & communis Theologorum, *c* & Canoniſtarum *d* teneãt presbyteros ex commiſſione poſſe confirmare, quos non ſine magno labore defendit Sotus. *e* Idem tamẽ Diuus Thomas affirmat ibidem, non poſſe presbyterum ex commiſſione Papæ conferre vllum ordinem ſacrum, quod etiam prædictus Soto cõcedit. Et à fortiori omnes alij, qui affirmant, illum non poſſe etiã de commiſſione Papæ confirmare, debent hoc ipſum concedere. Ex quibus videtur, Summum Pontificem minimè potuiſſe concedere dictis Abbatib. priuilegium, & facultatem conferendi ſuis ſubditis ſupradictos ordines ſacros, cum cõmiſſione Papæ presbyteris hæc facultas minime poſſit communicari. Vnde doctiſſimus quidã vir, ſentiens hanc difficultatem, priuilegiũ ſupra poſitum nixus fuit explicare, dicens, quod ipſis Abbatibus tantum in eo cõceditur facultas, vt in ſuis monaſterijs poſſit quilibet Antiſtes Catholicus ſuos ſubditos ſacris ordinibus inſignire. Quæ explicatio aliena eſt a litera dicti priuilegij, vt patet intuenti. Et ſic concludo, dicendo. Primo, non poſſe negari, Summum Pontificem ſupradictum priuilegium conceſſiſſe dictis Abbatibus: Secundo dico, Summum Pontificem id concedere potuiſſe, ſiquidem de facto ipſum cõceſſit, & Patres ſupradicti eo vſi ſunt, prout accepi a Patribus dicti ordinis, quod non concederetur, & quo non vterentur, ſi ſecundum ius non poſſet ab ipſo Papa concedi, argumento eorum, quæ in iure notantur.

b *c. manus de cõſe. d. 5. c. quando de conſuet.*
c *Tho. in 4. d. 7.*
d *in c. peruenit. 95. d. & in d. c. quanto.*
e *Sot. in 4. d. 7. q. vni. art. 2.*

ARTICVLVS IV.

Vtrum dictum priuilegium ſit abrogatum per Concilium Tridentinum.

f *Cõc. Tri. ſeſſ. 23. de refo. c. 8.*
g *Conc. Tride. vbi ſup. ca. 10.*

RESpondeo dicendo, quod Concilium Tridentinum *f* videtur ſolis Epiſcopis reſeruare ordinationẽ ad ſacros ordines, dicens, *vnumquemque debere a proprio Epiſcopo ordinari: quod ſi quis ab alio promoueri petat, nullatenus id ei etiã cuiuſuis generalis, aut ſpecialis reſcripti, vel priuilegij prætextu, &c.* Et idem Concilium *g* Tridentinum ait, *ne Abbates conferant minores ordines, alijs quam ſuis monachis,* ſignificando non debere conferre ſacros ordines, etiam ipſis. Et idem in eo Concilium Tridentinum *h* ſtatuit, vt *neque regulares, ſine diligẽti examine Epiſcoporum ordinentur, derogãdo priuilegia omnia cõtraria.* In quo loco, duo videntur ſtatui, primũ eſt, quo *i* Regulares debent ſacris ordinibus ab Epiſcopis initiari: Alterum eſt, quod id debẽt facere præmiſſa diligenti examinatione, quod videtur eſſe cõtrarium priuilegio conceſſo alicui Abbati ad ordinandos ſuos ſubditos ſacris ordinibus. Et licet Concilio aliqui reſpondeant, non poſſunt tamen negare eius hanc fuiſſe mentem. Et Sixtus Quintus anno Domini mileſimo quingẽteſimo octuageſimo ſexto, die vigeſima quinta Iulij confirmauit priuilegia ordinis Ciſtertij, quatenus ſunt in vſu, & decretis Concilij Tridentini non aduerſantur, prout refert Collector *i* priuilegiorũ huius ordinis Ciſtertij. Et huius priuilegij tenorem in quæſtione de cõmunicatione priuilegiorum proponemus. Et hoc confirmatur. Nam Pius IV. prout ſæpè dictum eſt in ſuperioribus, omnia priuilegia contraria decretis Concilij Tridentini renocauit. Et hanc opinionem in proprijs terminis tenet Nauarrus, *k* & Collector priuilegiorum dicti ordinis, huius videtur eſſe opinionis. Nam neque in verbo (Abbas) neq; in verbo ordo, neque alibi, huius priuilegij mẽtionem fecit. Nec obſtat, quod dicto priuilegio modo dicti Abbates vtantur. Nam reſpondeo, quod ideò forte illo vſi ſunt modo, quia in partibus, vbi eorũ ſunt monaſteria, non ſunt recepta decreta Concilij: non enim in tota Gallia fuerunt recepta.

h *Conc. Trid. c. 12. in d. ſeſ.*
i *Hab. in comp. priuil. ord. Ciſter. titu. cõmu. in caſ. priuilegiorum. §. 2.*
k *Nau. l. 5. cõſ. ti. de pri. cõſ. 15*

ARTICVLVS V.

Vtrum Regulares poſſint ordinari cum literis commendatitijs ſuorum prælatorum.

l *Mãdo. in Ca. col. reg. 24. q. 2.*
m *Na l. 1. cõ. ti. de temporibus ord. conſ. 21.*
n *Conc. Tridẽ. de ref. ſe. 23. c. 8*
o *Conc. Tridẽ. ſeſ. 23 de ref. c. 10. et ſe. 24. de refor. c. 2.*
p *Henr. li 7. de indul. cap. 26. in prin.*

RESpondeo dicendo, quod Regulares fiunt ſuſpenſi, ſi abſque reuerẽdis proprij Prælati initiantur ſacris, prout tenet Quintilianus Mãdoſius. *l* Vnde cum proprius Regularium ſit eorum Prouincialis, colligitur, dictum authorem tenere, dictos Prouinciales poſſe concedere dimiſſorias. Et hanc opinionem in proprijs terminis tenet Nauarrus. *m* Et probatur: nam Concilium *n* Tridentinũ decreuit, *nullum ab alieno Epiſcopo ordinari debere, niſi eius probitas, & mores ordinarij ſui teſtimonio comendentur.* Et certum eſt, dictos Prouinciales eſſe ordinarios reſpectu ſuorum ſubditorum iuxta late tradita in quæſtione ſuperiori. Probatur deinde ex eodem Concilio: *o* quod a contrario ſenſu probat, Abbates exemptos poſſe dare literas dimiſſorias ſuis regularibus, ad ordines ſuſcipiendos. Et hanc opinionẽ tenet Henriquez. *p* Sed quia non obſtante authoritate dictorum patrum, & non obſtantibus etiam rationibus ſupra adductis, aliqui domini epiſcopi nolunt ordinare Religioſos ſine literis commendatitijs epiſcoporum, vbi habent ſuam habitationem, volentes eos ordinare, cum literis commendatitijs ſuorum Prælatorum Regulariũ, quaſi aliquod magnum ſacrilegium contra decreta ſacri Concilij Tridentini committant; libuit hic referre conſtitutionem Clementis Octaui, nunc feliciter Eccleſiam Dei regentis, quam vidi ſub ſigillo authentico in libro *q* priuilegiorum Illuſtriſſimi monaſterij de Alcobaca regni Portugalliæ, cuius tenor eſt huiuſmodi.

q *Pag. 56.*

Clemẽs Octauus, ad perpetuã rei memoriã. vt ea, quæ pro Eccleſiaſticarũ perſonarum quarũlibet præſertim Regulariũ quiete, & tranquillitate, ſtatuta, et declarata ſunt, debitæ executioni demandentur, ex nũc nobis Apoſtolicæ ſeruitutis officio prout à Domino

conſpi-

Digitized by Google

cõſpicimus expedire, prouidere debemus. Sane dilecti filij Generales, Abbates, & vtriuſq; ſexus Regulares perſonæ congregationis B. Mariæ de Alcobaca Ciſtercienſis Regnorũ Portugalliæ, nobis exponi fecerũt, quod cum alias per congregationem S. R. E. Cardinalium decretorum Concil. Trident. interpretum, declaratum fuerit, licere Abbatibus Benedictis, vel quibus a Sede Apoſtolica cõceſſum ſit priuilegium, vt poſſint omnia facere, quæ poſſunt Abbates Benedicti, tõſurã, minoreſque ordines ſuis ſubditis Regularibus tantum conferre, aliaq; Pontificalia huiuſmodi Abbatib. cõpetentia in ſui ordinis monaſteriorum Eccleſijs, & limitibus exercere, talicerq; ordinatos (ſi quid aliud nõ obſtiterit) legitime poſſe a quibuſuis Ordinarijs, ad vlteriores ordines promoueri, necnon monachos, a diœceſanorum ſuperioritate, et iuriſdictione exemptos, abſque illorum literis dimiſſorijs, a quibuſuis locorũ ordinarijs, cum teſtimonialib. literis ſuorum ſuperiorũ tantum, ad omnes etiam ſacros, & presbyteratus ordines, admitti debere. Hæc Clemens VIII. Quib. poſiti, & alijs, quæ circa prouiſionẽ parochialiũ Eccleſiarum, vnitarum dicti ordinis monaſterijs, declarauerunt illuſtriſſimi Cardinales, & Pius V. determinauerat. Ad confirmationẽ prædictorum ſe accingens, Clemens VIII. in hæc prorumpit verba. *Quare Generalis reformator, Abbates, & vtriuſque ſexus Regulares perſonæ prædictæ nobis humiliter ſupplicari fecerũt quatenus ſupradicta, prout decreta ſunt approbare, eaq; omnia inuiolabiliter obſeruari mãdaremus. Nos igitur huiuſmodi ſupplicationib. inclinati, decreta, & ordinationes huiuſmodi, Apoſtolica authoritate, tenore præſentiũ approbamus, eaque per quoſcũque Archiepiſcopos, epũs vel alios locorũ Ordinarios inuiolabiliter perpetuo obſeruari debere ſtatuimus et ordinamus, decernentes ſic & non aliter per eoſdẽ & alios quoſcunq; Iudices, Ordinarios, & delegatos, etiã S. R. E. Cardinales, & cauſarum Palatij Apoſtolici auditores (ſublata eis, et eorum cuilibet, quauis aliter iudicandi & interpretandi facultate, & authoritate) iudicari & definiri debere. Irritum quoque, & inane, quicquid ſecus ſuper his à quoquam, quauis authoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari, decernimus non obſtantibus quibuſcunque Apoſtolicis, & in Prouincialibus, ac ſynodalib. Concilijs editis conſtitutionibus, & ordinationibus, quibus omnib. illorum omnium tenores, præſentib. pro ſufficienter expreſſis, et inſertis habentes, harum ſerie ſpecialiter & expreſſe approbamus; Ceteriſq; contrarijs quibuſcumq. Datũ Romæ apud Sanct. Petrum, ſub annulo Piſcatoris, die quinta Martij, anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo ſecundo, Pontificatus ſui anno primo.*

M. Veſtrius Barbianus.

Ex his infertur, non eſſe correcta per Concilium Tridentinum priuilegia concedentia, vt monachi poſſint ordinari, cum literis dimiſſorijs ſuorũ Prælatorum, ſicut conceſſerat Leo Decimus, & Paulus Tertius, prout habetur in cõpendio ordinis Ciſtercienſis *a*, & in compẽdio Societatis Ieſu. Nam per congregationẽ Cardinalium, vt patet ex dicto priuilegio Clementis VIII. declaratum eſt, nõ eſſe ſublatam per Concilium Tridentinum a Prælatis Regularibus prædictam authoritatem.

a *Conc. Ciſter. titu. ord. §. 2. & in compen. Soc. eod. ver. §. 2.*

ARTICVLVS VI.

Vtrum dictis dimiſſorijs, & commendatitijs literis Prælatorum Regularium præſentatis teneantur Epiſcopi ordinare Monachos nullo præcedente examine.

RESpondeo dicendo, quod Concilium *b* Tridentinum antiquorum Canonum veſtigijs inhærendo, præcipit Epiſcopis, *vt antequam ad ſacrum miniſterium accedant, ordinantes eos examinent:* at in hoc decreto non video reuocata priuilegia, quibus Regulares debent ordinari cum literis cõmendatitijs ſuorum Prælatorum, nullo præcedente epiſcoporum examine. Immo inuenio in alio decreto *c* eiuſdẽ Concilij, quod *ſi quis ab alio nõ proprio Epiſcopo, promoueri petat, nullatenus id ei concedatur, niſi eius probitas & mores, Ordinarij ſui teſtimonio cõmendentur:* adeo quod ipſummet Conciliũ *d* Tridentinum decernens, quod epiſcopi titulares, nullum ſine ſui Ordinarij expreſſa licentia, ordinent, reddit cauſam, dicẽs, quia plerumque fit, vt minus idonei, & rudes, atque ignari ordinentur ſine ſui Ordinarij licentia, ſupponens ipſum Concilium, quod Ordinarij dantes dictam licentiam, & literas cõmendatitias, examinant ipſos ordinandos, non conſentientes, minus idoneos, rudes, & ignaros ſacris initiari. Ex quo infertur quod priuilegium Eugenij IV. *e* quod ſtatuit, & decreuit, quatenus *monachi S. Benedicti, congregationis Italiæ, omnes, etiã ſacros ordines, ad quos per eorum ſuperiores præſentati fuerint, a quocunq; maluerint catholico Antiſtite gratiam & cõionem Sedis Apoſtolicæ habente ſtatutis a iure temporibus, abſque aliquo dictorũ Monachorũ examine, recipere valeant,* non eſt reuocatum per Concilium Trident. Verum eſt tamẽ, quod Leo X. in Concilio Lateranenſi *f*, *Statuit, quod fratres ad ordines promouendi poſſint per Ordinarios, de Grammatica & ſufficientia examinari, & quod dummodo competenter reſpondeant, per eoſdem Ordinarios debeant libere admitti.* At iam dictum eſt in ſuperioribus, *g* omnia ordinata in Conc. Lateranenſi, contra priuilegia Regularium eſſe reuocata, non ſolũ in foro conſcientiæ, ſed etiam in foro exteriori. Et propterea Gregorius Tertius decimus, nimis obſeruatur decretorum Concilij Tridentini, *Præcipit, & interdicit omnibus Epiſcopis, & alijs Antiſtibus, ne à Religioſis Societatis Ieſu promouendis, qui licentiam a Præpoſito generali Societatis quo tempore exiſtẽte, vel ab alio delegato habuerint, quædam requirat, vel exigant in literis Apoſtolicis proxime citandis, contẽta, ſed ipſos etiam abſque vlla functione, in ipſis ordinibus, aut obſeruatione interſtitiorum, ad illos ſuſcipiendos, aut inquiſitione de cantu, officijs & cæremonijs Eccleſiaſticis idoneitate, proprij ordinarij licentia & alijs in alijs requiſitis: ad minores (ac etiam extra tempora, a iure ſtatuta, tribus dominicis, vel alijs feſtis diebus ẽt continuis) ad ſacros, etiam presbyteratus, ordines promoueant, ac ſi illi omnibus requiſitis eſſent præditi.* Vbi etiam prohibet, huius gratiæ cõmunicationem, etiam his, qui ſua priuilegia cũ Societate participant, & participare poſſunt. Hoc magnum priuilegium refertur a Collectore, in Compendio *h* dictæ Religionis. † At licet ſupradicta ſint probabiliter dicta inuenio tamẽ in Coc. *i* Tridentino contrarium expreſſe determinatum, ait. n. *Regulares quoque, nec in minori ætate, neque ſine diligenti Epiſcopi examine ordinentur, priuilegijs quibuſcunq. quoad hoc penitus excluſis.* Et licet poſt dictum Concilium, habeant Regulares priuilegium Societatis ſuperius allegatum: hoc tamen priuilegium eſt reuocatum a Sixto, in conſtitutione cõtra male promotos, de qua in tertio tomo agemus.

b *Cõc. Tri. ſeſſ. 23. de ref. c. 7.*
c *Conc. Tri. in d. ſeſ. c. 8.*
d *Conc. Tri. ſeſ. 14. de ref. c. 2.*
e *Habet. in cõpen. meud. 2. in pr. titu. ordinũ ſacri. §. 10.*
f *Habet. in d. comp. §. 7.*
g *Sup. q. 7. a. 10*
h *Habet. in d. cõp. tit. ord. §. 3.*
i *Conc. Tr. ſeſſ. 23. de ref. c. 12.*

QVAESTIO XIX.

De Abbatib. quoad poteſtatem benedicendi Eccleſiaſtica, in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 V*Trum benedictio calicis, & aliorũ pro Miſſis celebrandis, poſſit fieri a proprio ſacerdote.*

2 *Vtrum*

Digitized by Google

2 *Vtrum Priores & Guardiani, poſſint benedicere ornamenta eccleſiaſtica.*
3 *Vtrum Prouinciales poſſint benedicere ſupradicta alia, in partibus Indiarum non diſtantibus Epiſcopis per duas dietas.*
4 *Vtrum Prælati regulares poſſint petere benedictionem eorum, quæ pertinent ad cultum diuinum, diæceſani loci licentia minimè requiſita.*
5 *Vtrum Epiſcopi pro benedictione horum paramentorum poſſint aliquid recipere.*
6 *Vtrum Prælati Regulares poſſint benedicere Eccleſiam pollutam.*

ARTICVLVS I.

Vtrum benedictio calicis, paramentorum, & huiuſmodi pro miſſis celebrandis, poſſit fieri à Sacerdote ſimplici.

a *In c. attendentes de ſtatu monach. & in ca. Abb. de pri. li. 6*

RESpondeo dicendo, Doctores *a* communiter tenere, quòd non, quia potius ſunt ordinis Epiſcopalis. Et hoc habet conſuetudo, & ſimiliter ſtylus curiæ dantis priuilegia Regularibus, vt benedicere poſſint dicta paramenta, quod fruſtra fieret, ſi hoc iure, vel conſuetudine poſſent. Et hoc eſt tenẽdum, licet Angelus teneat, quod ſimplices ſacerdotes, ſecundum ius poſſunt benedicere omnia, in quibus Chriſma non interuenit. Nam conſuetudine contrarium eſt obſeruatum. Refert tamen Summa Roſela, Sixtum Quartum conceſſiſſe ſimplicibus ſacerdotibus ordinis Minorum, vt benedicere poſſint omnia Eccleſiæ, vel altaris ornamenta, vel veſtes ſacerdotales, & huiuſmodi, exceptis corporalibus. Et conſequenter ait Syluester, *b* quod idem poſſunt per communicationem, ſacerdotes ordinis Prædicatorum. Ego inuenio in libris priuilegiorũ, ſacerdotes hanc habere facultatem proprio vſu. Nam author *c* Compendij priuilegiorum mendicantiũ, in ſecunda impreſſione, refert, Sixtũ Quartum dictam conſtitutionem, fratribus Minoribus ſacerdotibus dediſſe. Et refert etiam Gregorium Nonum conceſſiſſe, quod fratres Minores presbyteri, in terris infidelium exiſtentes, poſſint veſtes ſacerdotales, altaris pallia, & corporalia, cum neceſſe eis fuerit, benedicere; vbi catholicorum Epiſcoporum copia non habetur, Quæ conceſſio facta ipſis fratribus à Sixto Quarto, quoad eos minime eſt in vſu. Nam Doctiſſimus frater Alfonſus à Veracruce, in ſacra Theologia magiſter ordinis Eremitarum Diui Auguſtini in ſuo Compendio priuilegiorum manuſcripto, ait, quod capitulum generale fratrum Minorum, ad ſolos Guardianos reſtrinxerit facultatem: At ait, quod fratres Prædicatores ſacerdotes, non propterea prohibentur hæc benedicere: & conſequenter Auguſtinenſes, quia non poteſt dictum generale capitulum fratrum Minorũ reſtringere priuilegia dictorum fratrum, cum illa, quæ eis conceduntur, ſtatim fiant aliorum ordinũ mendicantium, ac ſi illis ſpecialiter concederentur, prout dicetur in quæſtione de communicatione priuilegiorum. Quantum autem ad amplam conceſſionem Gregorij Noni, reſpectu benedictionis corporalium, etiam credo, nõ eſſe in vſu in illis partibus infidelium, cum de ea dictus pater in Cõpendio nullam fecerit mentionem. Verum eſt tamen, quod Prouinciales poſſunt dare licẽtiam ſuis fratribus, vt corporalia benedicant, prout dicetur infra.

b *Syl. v. benedict. nu. 4.*

c *Habet. in cõpen. mend. titu. benedicere Eccleſ. §. 2.*

ARTICVLVS II.

Vtrum priores conuentuales, & Guardiani poſſint benedicere ornamenta Eccleſiaſtica.

RESpondeo dicendo, quòd *Leo Decimus conceſſit Generalibus, Prouincialibus, & Cuſtodib. nec non & Guardianis fratrum Minorum de obſeruantia, pro tẽpore exiſtentib. vt omnia, & ſingula eiuſdẽ ordinis de obſeruantia, Eccleſias, & cæmeteria, capitula, & oratoria vbicunq. exiſtẽtia, tam recepta, quã recipienda, ac paramenta, & ornamenta, & alia quæcunq. ad diuinum cultum, & vſum fratrum neceſſaria, in quib. Chriſma non interuenit pro eorundẽ fratrum vſu tantum ſolenni benedictione valeant benedicere. Et voluit, quod hoc idem poſſint alij eiuſdẽ ordinis, qui ad hæc in capitulis generalib. deputati fuerint.* Ita habetur in ſupplemento *d* priuilegiorum Apoſtolicorum. Circa quam conceſſionem aliqua ſunt aduertenda. Primum eſt, ex ea probari, Guardianos, & Priores Conuentuales poſſe benedicere corporalia, vt patet ex illis verbis. *Ac omnia alia quæcunque ad diuinum cultum neceſſaria, in quibus Chriſma non interuenit.* Et certum eſt in benedictione Corporalium minime Chriſma interuenire. Et ita per hæc verba, hanc opinionem tenet Veracrux *e* in ſuo Cõpendio manuſcripto, & Collector compendij Ordinis Ciſtercienſis, eandem tenet opinionem, loquendo de Abbatibus Generalibus, & conuentualibus ſui ordinis allegans Gregorium Decimum tertium, ſub annulo piſcatoris, die vigeſima ſexta Iulij, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo, id conceſſiſſe. Et Pius Quintus, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto, prout refert Alfonſus de Caſarubius Capucinus in additionibus ad compẽdium, *f* Mendicantium. *Conceſſit ordini S. Hieronymi Hiſpaniæ, vt Priores exiſtentes Monaſteriorũ ordinis, non ſolũ veſtes, & alia quæcunque ornamenta Eccleſiaſtica, ad cultum diuinum pertinentia* (vt eis conceſſerat prius Innocentius Octauus anno Domini milleſimo quadringenteſimo nonageſimo ſecundo) *ſed etiam corporalia, & alia omnia ſuorum monaſteriorum, in quibus Chriſmatis vnctio non interuenit licite, & libere poſſint benedicere.* Et id ipſum conceſſit Innocentius VIII. anno Domini milleſimo quadringenteſimo octuageſimo ſeptimo, vt refertur in libro eorũ priuilegiorum, prout aduertunt Alfonſus de Caſarubius *g* & Collector priuilegiorũ ordinis Ciſtercij dicentes: *Innocentium Octauum conceſſiſſe Priorib. dicti ordinis, & vicarijs, in abſentia Prioris, & cuilibet habenti principale regimen cuiuſcunque monaſterij, poſſe benedicere corporalia, veſtimenta, cæteraq. ornamenta Eccleſiaſtica, ad cultum diuinũ pertinentia tam ſui monaſterij, quã etiã vndecunq. ſint.* Ex quo magno, & amplo priuilegio colligitur primo clare, Guardianos, & Priores Conuentuales, poſſe benedicere corporalia. Et ſic hoc iam eſt indubitatũ, licet de hoc particulari dubitauerit Collector *h* priuilegiorum mendicantium. Et in noſtra religione, vti poſſunt Guardiani prædicta cõceſſione. Neque his obſtat, quod capitulum generale Mechlinenſe determinauerit, & præceperit, quod ſolum Prouinciales habeant benedicere corporalia. Nam poſt dictum Capitulum generale habemus ſupradictas conceſſiones, quæ nobis per communicationem conceduntur. Et in libro Cæremonialium, noſtræ Sacræ Religionis, recepto, & approbato, in Congregatione generali noſtræ Sacræ Religionis, celebrata in cœnobio Sancti Ioannis Regum Toleti, aduertitur, quod Guardiani habent iſtam facultatem,

d *Supp. fo. 116. conceſ. 55.*

e *Veracrux in cõp. v. benedicere §. 2. & Collector. Cõpen. Ord. Ciſtercij. §. 2*

f *Eccl. 185.*

g *Caſ. vbi ſup. Colle. vbi ſup.*

h *Collec. mem. tit. benedicere, Eccleſ. 1. di.*

Digitized by Google

a In 1. impr. fo. 100. & in 2. fo. 183. conc. 455.
b Fol. 244. conceſ. 607.
c Conc. Tri. ſeſ. 9 de ref. c. 5.

Prout continetur in libro, *a* Monumenta ordinum in prima & ſecunda impreſſione. Quod ipſum conceſſit Eugenius IV. fratribus Auguſtinienſibus; prout habetur in eodem libro *b* ſecundę impreſſionis. Quæ priuilegia debent intelligi, ſecundum determinata in ſacris Canonibus, ſcilicet, præcedente licentia diœceſani. Dicitur enim in Conc. *c* Triden. quod *nulli Epiſcopo liceat, cuiuſuis priuilegij prætextu, pontificalia in alterius diœceſi exercere, niſi de Ordinarij loci expreſſa licentia.* Ex quo ſequitur reuocatum eſſe per Concil. Trident. priuilegium conceſſum fratribus Minoribus, vt quilibet Epiſcopus poſſit conſecrare Eccleſias eorum, & altaria, & Cœmeteria, Calices, & ornamenta, & omnes alios actus Epiſcopales exercere, in locis, & perſonis fratrum Prædicatorum obſeruantiæ, diœceſani loci, vel cuiuſcunque alterius licentia, minimè requiſita. Quod priuilegium habetur in ſupplemēto *d* ordinis. Et ſic fruſtra laborat Collector *e* priuilegiorū ordinis Mendicantium: an poſſint fratres vti dicto priuilegio poſt Concilium Lateranenſe; cum per Concil. Trident. ſit expreſſe reuocatum. Verum eſt tamen, quod vbi ordinarius requiſitus ter a dictis fratribus cum debita reuerentia, & inſtantia, recuſauit ſupradicta benedicere, & conſecrare, ſine legitima cauſa, puto probabiliter, quod poſſunt fratres, dicto priuilegio vti prout in dicto Cōcilio Lateranenſi fuit ipſis ab eodem Leone X. cōceſſum, & habetur in eodem ſupplemento. *f* Quod quidem non intelligo eſſe reuocatum, per Concil. Trident. Licet enim in ipſo Concil. Trident. dicatur, nullum Epiſcopum poſſe exercere pontificalia, in aliena diœceſi, ſine licentia expreſſa diœceſani prætextu cuiuſcunq; priuilegij, non tamen negat Concilium, Epiſcopos ea efficere poſſe prætextu iuris communis. Ex iure autem *g* communi conſtat, Alexandrum tertium ſtatuiſſe, vt *ſi Epiſcopus, tertio cum humilitate, & deuotione, ſicut conuenit, requiſitus*, ſubſtitutos Abbates benedicere renuerit, eiſdem Abbatibus liceat proprios monachos benedicere, & alia, quæ ad officium huiuſmodi pertinent, exercere, donec ipſi epiſcopi ſuam duritiem recogitent, & Abbates benedicere non recuſent. Et ait gloſſa *h* in eo iure, quod in odium Epiſcoporum Dominus Papa concedit, ne propterea in ſpiritualibus, vel in alijs patiantur monaſteria detrimentum propter negligentiā Epiſcoporum, & ſimilem indulgentiam conceſſiſſe Innocentiū *i* Tertium. Ex quo iure patet, cōceſſionem illam Leonis Decimi factā Minorib. requiſito Ordinario bis aut ter, & ſine cauſa recuſante, eſſe conformem iuri cōmuni, ex Alexandri Tertij decreto; & per conſequens non reuocari per Conc. Trident. quod quidem ſolum priuilegia reuocat. Facultatē autem ſupradictam Leonis X. factam Minoribus, non indico eſſe priuilegium, ſed ius commune, iuxta tradita in dicto decreto Alexandri III. ne monaſteria, in ſpiritualibus detrimentum patiantur.

d Fol. 60. conce. 179.
e Colle. tit. benedicer. eccl. §. 15.
f Fol. 26. conce. 69.
g c. 1. de ſupple. neglig. prælato.
h Glo. in d. c. 1. ver. alia.
i c. nihil eſt. §. vlt. de elect.

ARTICVLVS V.

Vtrum Epiſcopi pro benedictione dictorum paramentorum, & aliorum ad cultum diuinum pertinentium poſſint aliquid recipere.

K In 1 impr. f. 100. & in 2. f. 183. conc. 454.

RESpondeo dicendo, quod Sixtus IV. (prout refertur in libro nuncupato Monumenta ordinum K in prima & ſecunda impreſſione) *conceſſit fratrib. Carmelitis, vt pro conſecrationib. altariū, vel Eccleſiarum, & pro oleo ſancto, ac quolibet eccleſiaſtico ſacramento, nullus ſub obtentu cuiuslibet conſuetudinis, vel alio modo, quidquam audeat extorquere, ſed hæc omnia gratis, Epiſcopi diœceſani (vt tenētur) liberè & gratiosè impendat. Alioquin liceat prædictis fratrib. quoſcūq. maluerint catholicos adire Antiſtites, gratiā, & cōmunionē Apoſtolicæ ſedis habētes, qui Apoſtolica freti authoritate, eiſdem fratrib. quæ poſtulauerint impendāt: & quod ſi ſedes diœceſanorum Epiſcoporū fortè vacauerit interim omnia Eccleſiaſtica ſacramenta a vicinis Epiſcopis liberè, & abſque contradictione, ſuſcipere poſſint. Ita tamen quod ex hoc in poſterum, proprijs epiſcopis, nullum præiudiciū generetur.* Hoc priuilegiū habetur in libro, Monumenta ordinum. *l* In quo ēt libro *m* continetur, id ipſum conceſſiſſe Eugenium Quartum, fratrib. Auguſtinenſibus. Et hoc priuilegium, non cenſeo, reuocatum eſſe per Concil. Trident. ſi Epiſcopi ter requiſiti, a dictis fratribus iuxta terminos capituli primi, de ſupplenda negligentia Prælatorum, noluerint gratis conſecrare eorum eccleſias, & altaria, & alia pontificalia exercere. Tunc enim poſſunt ab alio Epiſcopo hæc fieri, etiam ipſis inuitis, prout dictum eſt in articulo ſuperiori.

l in 1. impr. fol. 100. & in 2. fo. 183. cōceſ. 454.
m in 2. impr. f. 147. cōceſ. 605.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Prælati regulares poſſint benedicere Eccleſiam pollutam.

n Na. c. 27. nu. 256.

RESpondeo dicendo, quod ſecundum iura, ſex modis Eccleſia polluta dicitur, quę ſecundū iura, ab Epiſcopo debet reconciliari, iuxta tradita a Nauarro, *n* & iuxta ea quæ ego in noſtra ſumma in primo tomo, in capite de Eccleſia polluta, late dico. Regulares tamen Prælati habent poteſtatē, ad ſuas Eccleſias pollutas reconciliandas. Nam Leo X. cōceſſit, *Generalib. Prouincialibus, & Cuſtodibus, necnon Guardianis fratrum Minorum obſeruantiæ pro tempore exiſtentibus quod poſſint recōciliare Eccleſias, &c. quæ quomodolibet ſanguinis, vel ſeminis effuſione pollutæ fuerint*, ſcilicet, hoc cū aqua per prædictos prælatos benedicta, præſertim in locis remotis, vbi epiſcopū, aquā benedicentē, per duas dietas adire nō poterunt, prout habetur in ſupplemēto. *o* Pro cuius priuilegij explicatione eſt notandum, quod nihil aliud eſt Eccleſiā pollui, quam interdici in ea celebrari miſſas, & alia officia diuina. Et ſi polluitur Eccleſia cōſecrata, difficiliori modo reconciliabitur, puta per ſolum epiſcopū loci proprium, vel per alium Epiſcopum de licētia proprij, prout tradit Nauarrus, *p* Sylueſter, & Armilla. Et cum aqua, per eundem, vel per aliū epiſcopum benedicta, quę habeat commiſtionem, & vim cinerum prout dicitur in iure, *q* & tradit Syluester: & cum verbis, quę ponuntur in Pontificali, vel manuali Romano. Papa tamen eā Eccleſiæ cōſecratæ reconciliationem, poteſt cōmittere ſimplici ſacerdoti, iuxta Syluestrum, & Armillam, ſed cū aqua per epiſcopum benedicta, prout cōceſſit Leo Decimus ſuperius relatus. Quod idē conceſſit Iulius Secundus Minimis, prout habetur in eodem libro vocato (Supplementū.) *r* Quod intelligitur, ſi epiſcopus, intra duas dietas inueniatur ſecūdum conceſſionem Leonis X. Dieta autem continet, viginti milliaria, ſeu ſeptem leucas, prout dicitur in iure, *ſ* & tradunt Mandoſius, & Sylueſter. Quod ſi diſtauerit epiſcopus pluſquam dictas duas dietas, poteſt ſuperior monaſterij ſolemniter benedicere Eccleſiam propriam. Cœmeterium & oratoria,

o Fol. 60. conce. 279.
p Na. c. 27. nu. 251. Syl. v. Eccleſ. conſec. §. 2 et ibi. Ar. §. 9.
q c. propoſuiſti de conſecr. eccl. Syl. vbi ſup.
r Fol. 8. cōc. 30.
ſ c. nōnulli. de reſcr. Mandoſ. in Canc. regu. 3. q. 2. nu. 2. Sylu. v. benef 2. §. 1.

tia, prout colligitur ex conceſſione Leonis X. Et aduerte, quod qui ſciẽter ĩ Eccleſia polluta celebrat, licet peccet mortaliter, non tamen fit irregularis, vt probat expreſſe quædam decretalis.a

a cap. is qui, de ſent. excõ. l. 6.

QVAESTIO XX.

De Abbatibus, quoad poteſtatem abſoluendi ſuos monachos, in triginta articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur triginta.

1 *VTrum prælati regulares, poſſint abſoluere ſuos monachos à reſeruatis à Papa.*

2 *Vtrum authoritas conceſſa per Clementem Quartũ, quoad abſolutiones, & diſpenſationes fratrum, extendatur ad priores conuentuales, & eorum vicarios.*

3 *Vtrum ſuperiores in ordine Prædicatorum poſſint abſoluere à ſupradictis.*

4 *Vtrum ſupradicti patres poſſint abſoluere dictos fratres, & hoſpites ab omni excommunicatione à iure, & particulariter lata.*

5 *Vtrum poſſint dicti prælati, abſoluere à dictis cenſuris, non impoſita pœnitentia ſalutari, & non citata parte.*

6 *Vtrum virtute dicti priuilegij, poſſint Prælati abſoluere nominatim excommunicatos.*

7 *Vtrum prædicti prælati poſſint abſoluere à dictis cenſuris, virtute dictorum priuilegiorum.*

8 *Vtrum prædicti prælati, poſſint abſoluere à cenſuris & à caſibus reſeruatis Papæ, poſt datas dictas conceſſiones commiſſis.*

9 *Vtrum prædicti prælati, poſſint abſoluere ſuos ſubditos, à caſibus Cœnæ Domini.*

10 *Vtrum prædicti prælati poſſint abſoluere ſuos ſubditos à crimine hæreſis.*

11 *Vtrum Epiſcopi poſſint per ſuũ vicariũ abſoluere à crimine hæreſis occulta, quandam Monialẽ.*

12 *Vtrũ prędicti prælati poſſint abſoluere ſuos ſubditos ab excõmunicatione capituli, ſi quis ſuadẽte.*

13 *Vtrum prędicti prælati, poſſint abſoluere ſuos ſubditos, à ſuſpenſione, quæ incurritur ratione ſimoniæ in ordine.*

14 *Vtrum prælati, poſſint abſoluere à ſuſpẽſione à diuinis, virtute ſuorum priuilegiorum, & quia ſit ſuſpenſio à diuinis.*

15 *Vtrum prædicti patres poſſint abſoluere ſuos ſubditos à cenſuris, in contemptum clauium incurſis.*

16 *Vtrum peccantes ex confidentia horum priuilegiorum, poſſint abſolui à dictis prælatis, virtute dictorum priuilegiorum.*

17 *Quid ſibi velint verba poſita in priuilegijs, quib. dicitur, quod poſſint abſoluere pręlati ſuos ſubditos, à pœnis, à iure, vel ab homine.*

18 *Quid ſignificent illa verba poſita in priuilegijs, q.d. ſcilicet, dicti prælati poſſint abſoluere, à quibuſcunque irregularitatibus & inhabilitatibus.*

19 *Quid importetur per illa verba, abſoluo vos ab omni infamiæ macula.*

20 *Vtrũ dicti p̄lati poſſint habilitare ſuos, monachos ad officia ordinis, ad quæ ſunt inhabiles, ratione alicuius tranſgreſſionis legis canonicæ.*

21 *Vtrũ prædicti pręlati, poſſint abſoluere Nouitios.*

22 *Vtrũ prædicti prælati poſſint abſoluere Moniales.*

23 *Vtrum Nouitię Monialiũ poſſint abſolui à dictis pręlatis, ſicut abſoluũtur Moniales, et fratres.*

24 *Vtrum ſeruitrices ipſarum monialiũ à dictis pręlatis poſſint abſolui.*

25 *Vtrum valeat abſolutio, vel diſpenſatio pręlatorũ, virtute priuilegij, quod ipſi ignorant.*

26 *Vtrum in Capitulo Generali Religionum poſſint pręlati abſoluere fratres plenarie.*

27 *Vtrũ prælatus cõcedens alicui fratri facultatẽ, vt poſſit eligere confeſſorem poſſit abſolui à caſib. à quibus pręlati abſoluunt, virtute priuilegiorum.*

28 *Vtrum aliqua conſuetudine poſſit introduci, quod aliquis, pręter ſui Superioris licentiam, confeſſorem ſibi eligere valeat.*

29 *Vtrũ pręlato Regulari impedito, eius ſubditus poſſit recurrere ad Ep̃m pro abſolutione caſuum, à quib. ipſe iure cõi, aut ſpeciali poterat abſolui.*

30 *Vtrum poſſit Regularis abſolui à reſeruatis à quolibet confeſſore Regulari, negante Superiore pœnitentis ſuam authoritatem.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Prælati Regulares poſſint abſoluere ſuos ſubditos à reſeruatis à Papa.

REſpondeo dicendo, quod Pelagius *b* Papa determinauit, totam poteſtatem, reſpectu monachorum, apud Abbatem eſſe: quæ poteſtas intelligitur, non ſolum quoad forum exterius, ſed ẽt quoad forum Sacramentale, prout in quæſtione de exemptione fratrum dicitur.

b cap. nullam. 18. q. 1.

Et ſic Clemens Quartus, prout habetur in libro c *Monumenta ordinũ, in prima & ſecunda impreſſione, cõceſſit Generali, & Prouincialib. Miniſtris, & eorũ Vicarijs, atq; ẽt Cuſtodib. fratrũ Minorũ, in prouincijs, & cuſtodijs ſibi cõmiſſis, fratrib. prędictis ibidẽ conſtitutis, necnon fratrib. alijs eiuſdem ordinis, interdum ad eos declinantib. vndecunque abſolutione, & diſpenſatione indigentibus ſiue priuſquam intrauerint Ordinẽ, ſiue poſt, in caſib. exceſſerint, pro quib. excõmunicationis vel interdicti, aut ſuſpenſionis incurrerint ſnias, à iure, vel à iudice generaliter promulgatas: & huiuſmodi ſententijs innodati, aut in locis ſuppoſitis interdicto diuina officia celebrantes, vel ſuſcipientes ordines, ſic ligati notã irregularitatis incurrerint; vt abſolutionis, & diſpenſationis beneficiũ valeant impartiri; niſi adeo fuerint graues, & enormes exceſſus, q.d. ſint ad ſedẽ Apoſtolicã merito deſtinandi. Ac ſimiliter conceſſit, quod fratres, quos Generales, & Prouinciales Miniſtri, & eorũ Vicarij, ac ẽt Cuſtodes in proprios habuerint cõfeſſores poſſint eis abſolutionis, & diſpenſationis beneficiũ impartiri.* Et eandẽ conceſſione habent fratres prædicatores extenſam ad priores cõuentuales, prout patet in lib. Monum. ordin. *d* in 2. impreſ. Et eandem facultatem habent Carmelitæ, vt continetur in eodem *e* libro, & impreſſione. Et eandem conceſſionem cõceſſit Leo Decimus *Generalibus ſingulorum ordinum Mendicantium, & eorum vicarijs, ac etiam illis, quib. ipſi Generales duxerint ſpecialiter committẽdum prout continetur in Supplemento* f *Ordinis.*

c In 1. impr. fol. 57. & in 2. fol. 140. conceſ. 318 & 319.

e Fol. 136. conc. 548.

e Fol. 180. conc. 432.

f Fol. 27. conce. 82.

Denique ſecundum priuilegia Mendicantium, poſſunt Miniſtri Generales, & Prouinciales, & illi, quibus ipſi commiſerint, abſoluere fratres, & Moniales, & venientes ad Ordinem à ſupradictis. Poſſunt etiam abſoluere prælati, & confeſſores, fratres quoſcunque oblatos, conuerſos, vel donatos, familiares, ſeruitores officiales, & continuè commenſales conuentuum, & domorum ab omnibus peccatis, præterquam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, & à cenſuris, quas ex ignorantia, vel ex inaduertentia incurrerunt, ac eis Eccleſiaſtica ſacramenta, toties quoties opus fuerit, miniſtrare. Et cum in ſupradicto priuilegio contineantur multa, ſcilicet,

abſo-

abſolutiones a peccatis,& a cenſuris, & diſpenſationes irregularitatum; in hac quęſtione, ſolum agemus de his, quę pertinent ad ſolutionem; in ſequenti autem de his, quę diſpenſationem concernunt.

ARTICVLVS II.

Vtrum prędicta authoritas conceſſa per Clementē Quartum, quoad abſolutiones, & diſpenſationes fratrum extendatur ad Priores Conuentuales, & eorum vicarios.

RESpondeo dicendo, quod prout conſtat ex Mari magno Prædicatorum, ad Priores conuentuales,& eorum vicarios extenditur, prout dictum eſt in articulo ſuperiori. Et licet poſtea per Sixtū Quartum, ipſis Prioribus Conuentualibus,& eorū vicarijs fuerit ablata in Bulla aurea; ipſe tamen Sixtus Quartus, hoc idem ampliauit, & conceſſit omnino ipſis Prioribus Conuentualibus,& eorum vicarijs, quod poſſint abſoluere & diſpenſare, ſicut poterant virtute Maris magni prędicti ante reſtrictionem Bullæ aureæ, prout continetur in libro Monumenta *a* Ordinum. Aduertendum tamen quod ſolum conceſſit hoc Prioribus Conuentualibus, & eorum vicarijs obſeruantiæ Hiſpaniæ,& Lombardię, prout aduertit Cordubā *b* in additionibus ad Compendium, contra Collectorem priuilegiorum Mendicantium; dicentem hoc tantum cōcedi Prioribus Regnorum Caſtellæ,& Legionis. At ego virtutē communicationis priuilegiorum, dico, omnibus Prioribus eſſe ſimiliter facultatem conceſſam per conceſſionem Martini *c* Quinti viuæ vocis oraculo authentice datam Priori monaſterij Sancti Benedicti Valliſoleti: *Vt ipſe, in foro conſcientia, poſſit abſoluere monachos ab omni excommunicationis ſententia, etiamſi talis eſſet, quam ipſe Summus Pontifex reſeruare conſueuit: & cum eis, ſuper omni irregularitate, etiam in illis caſibus, in quib. Papa ſibi tantum reſeruat (in morte videlicet, & in membrorum truncatione, & enormi ſanguinis effuſione) valeat diſpenſare, dum tamen aliquod horum trium, non ſit notorium. Et hoc propter ſcandalum.* Et aduertit Collector *d* priuilegiorum Mendicantium quod licet ſupradicta conceſſio, primo facta ſit ſoli Priori, ſeu Abbati monaſterij Sancti Benedicti Valliſoleti: poſtea tamen extenſa,& communicata fuit omnib. Prioribus, vel Abbatibus aliorum monaſteriorum, vt dicetur infra, in quæſtione de communicatione priuilegiorum. Et ait ipſe Collector, ſe hanc conceſſionem vidiſſe ſub ſigillo authentico. Quę quidem nimis magna conceſſio eſt. In quacunque enim diſpenſandi conceſſione, ſupradicta tria excepta intelliguntur, niſi expreſſe concedantur. Et aduerte, quod per illud verbum poſitum in conceſſione Martini Quinti ibi, *ab omni excommunicatione*, veniunt, ſecundum aliquos, intelligendæ ēt cenſuræ contentæ in Bulla Cœnæ Domini, de quo dicemus infra. Aduerte etiam, quod dato in priuilegijs, vel alibi concedatur abſolutio ab excommunicatione; non inde infertur, abſolutionem a ſuſpenſione, vel interdicto concedi. Et ſimiliter dato, quod concedatur abſolutio a ſuſpenſione: non ſtatim eſt inferendum, concedi abſolutionem ab excommunicatione, vel interdicto: nam non ſunt iſtę cenſuræ connexę; neq. habent eundem effectum. At verò ſi in literis Apoſtolicis detur facultas abſoluendi a quacunq. cenſura Eccleſiaſtica, tunc optimè ſequitur concedi abſolutionem ab excommunicatione, & a ſuſpenſione,& ab interdicto. Quia nomine cenſuræ (quando in literis Papæ habetur) veniunt omnes tres dictę, ſcilicet, excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum, prout habetur in iure. *e* Ex quo notabili ſequitur, quod Priores, virtute priuilegij Martini V. non poſſunt abſoluere a ſuſpenſione, neque ab interdicto, cum in dicta facultate ſolum concedatur abſolutio, ab omni excommunicationis ſententia, vt patet ex eius verbis, *Ibi ab omni excommunicationis ſententia*. At per priuilegium Clementis Quarti, non ſolum ab excommunicatione, ſed etiā ab interdicto,& ſuſpēſione poſſunt abſoluere ſuos ſubditos, loquendo de his, quibus eſt conceſſum priuilegium, ſcilicet Hiſpaniæ,& Lombardię, ſecundū aduertentiā doctiſſimi Patris Cordubę; de quo infra in quęſtione de cōmunicatione priuilegiorū.

a In 2. imp. f. 74. & 119.

b Cor. in add. ad Comp. tit. abſol. ord. q. 1. ad fra. ver. quoad. §. 7.

c Hab. in ti. abſolut. ordinaria quoad fiat. §. 40 in 2. imp. comp. Mendicant.

d Collector. in comp. ti. abſ. or. quo ad fra. § 40 in 2. impreſ.

e c. quærenti de verb. ſign.

ARTICVLVS III.

Vtrum Superiores in ordine Prędicatorum poſſint abſoluere a ſupradictis.

RESpondeo dicendo, quod mortuo Priore, vel amoto, poterunt abſoluere ſuperiores, quia tunc ſunt vices gerentes Priorum conuentualium. Sic n. dicit gloſſa conſtitutionum, in prologo: *ſic enim habent vices Priorum plenariè.* Pro quo aduerte qđ Collector *f* Compendij priuilegiorum Mendicantium, dicit quod vicarius Prioris, qui propter mortem, vel defectum prioris, habet regimen conuentus,& ſimiliter ſuperior, Sede vacante, poſſunt vti præfata authoritate. At doctiſſimus Veracrux dicit, quemcunque vicarium Prioris Conuentualis relictum ab ipſo Priore, propter eius abſentiā, hanc ipſam habere authoritatem. Quod probat, quia priuilegium ſupradictum concedit Generali, Prouincialibus, Prioribus Conuentualibus, atque eorum vicem gerentibus in eorum conuentibus, & locis ſibi commiſſis, ſupradictam poteſtatem abſoluendi. Sed tunc ille talis vicarius gerit vices Prioris in ſuo conuentu: ergo ille poteſt. Et mirandum eſt, ait, de Collectore, quod ad hoc non aduertit. Ex quo docte collige, prędictum priuilegium ſine dubio etiam extendi ad ſuppriorem in abſentia Prioris, quia tunc ille ſupprior dicitur gerere vices Prioris in ſuo Conuentu, cū habeat principale regimē.

f Collec. ti. abſol. quoad fratres. §. 7. & §. 34.

ARTICVLVS IV.

Vtrum ſupradicti patres poſſint abſoluere dictos fratres, & Hoſpites ab omni excommunicatione a iure, & a particulariter lata.

RESpondeo dicendo, quod loquendo ſecundū ius commune, nec Abbas, neq. Prior, nec eorum Superior, nec Prouinciales poſſunt ſuos Religioſos ab excōmunicatione iuris abſoluere, niſi in caſib. ſibi a iure conceſſis, iuxta quandā Clementinam, *g* & tradit a Bartholomęo Vgolino. Et quando Religioſi mutuo ſe percuſſerint, cōceſſum eſt in iure, *h* ut eorum Abbas poſſit eos abſoluere, quia frequentius in eam incidunt ob aſſiduā familiaritatem inter Religioſos, quę parere contēptum ſolet. Vnde neceſſariò extra monaſterium egredi, vagarique ſępe ſępius oporteret, ſi abſolui a ſuo Abbate non poſſent, quod ab eorum vita, ac religioſo inſtituto, alienū eſt, ut Doctores, *i* communiter aduertunt. Et uirtute prędictorum priuilegiorum, uidemus ſupradictos Prelatos habere authoritatem abſoluendi, ab omni excommunicatione

g Cle. 1. de priuilegiis & gloſ. vb. Vgol. de conſe. Eccl. tab. 1. ca. 10. §. 1. num. 20 h c. p. Cum illorum d. ſent. excom. i DD. communiter in d. Cle. 1.

K aiore,

à iure. Et poſſunt etiam illi ... fratres, & ... ſui ordinis hoſpitum ab excommunicatione maiori, generaliter, vel particulariter lata, & ab omni alia cenſura Eccleſiaſtica. Neque his obſtat verba dicti priuilegij Clementis IV. ibi, *A iure vel ab homine generaliter promulgatas*. In quib. verbis non conceditur abſolutio à cenſuris particulariter promulgatis. Nam per alia eiuſdem priuilegij verba poſſunt abſoluere ab eis. Quod probatur, quia poſſunt abſoluere ab omni cenſura, etiam ſi eſſet de caſu Domini, exceptis quibuſdam à Sixto Quarto, & Iulio Secundo ſignatis, de quibus ſtatim agemus. Ergo à fortiori poſſunt abſoluere à cenſura minori, quacunque illa ſit, quia in maioribus (ſcilicet caſibus Cenæ Domini) includitur minus (ſcilicet à cenſura hominis. Nã cui licet quod eſt maius, licet vtique quod eſt minus, prout habetur in iure. a Et probatur inſuper ex priuilegio Martini Quinti ſuperius allegato, ibi. *Ab omni excommunicationis ſententia, etiamſi talis eſt, quam ipſe Summus Pontifex reſeruare conſueuit.* Hęc enim verba (vt patet ex eorũ generalitate) quamcunq. cenſuram, ſiue generaliter, ſiue particulariter promulgatam comprehendũt. Probatur deinde ex quodam priuilegio Gregorij Quarti decimi dato anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo primo. *Qui approbans in eo Religionem miniſtrorum infirmiorum, inter alia conceſſit pro tempore exiſtenti prefato Generali, vt per ſe, vel per alios à ſe deputatos, & omnes ſingulos eiuſdem congregationis ſibi ſubditos ab omnib. & ſingulis eorum peccatis, ante vel poſt ingreſſum in dictam congregationem per eos commiſſis, nec non à quibuſuis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, aliiſq. cenſuris et pœnis, à iure, vel ab homine (non tamen nominatim) quomodolibet latis, abſoluere poſſit in foro conſcientiæ tantum*, prout latius continetur in Bulla relata ab Alphonſo b de Caſarubios Capucino. Ex quibus verbis (ibi nominatim) colligitur, prędictum Generalem, & eius Commiſſarios ab omni cenſura generaliter, vel particulariter lata poſſe abſoluere, dummodo abſoluendi non ſint nominatim excommunicati. Probatur deinde ex quodam priuilegio Eugenij Quarti conceſſo ordini Ciſtercij, & ordini Sancti Benedicti Hiſpaniæ, & Celeſtini V. conceſſo congregationi Cæleſtinorum, prout habetur in Cõpendio c ordinis Ciſtercij: *Quo datur facultas generali reformatori regularis obſeruantiæ, quoſcunq. Abbates, monachos, nouitios, donatos, & conuerſos ſemel dumtaxat ab omnibus etiam qualitercunq. enormibus peccatis ante, vel poſt ingreſſum Religionis commiſſis vel committendis abſoluendi, nec non à quibuſuis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti censuris aliiſq. ſententiis, & pœnis, à iure, vel ab homine Apoſtolica, vel ſedis Apoſtolicæ legatorum, delegatorum, vel ſubdelegatorum ordinaria, vel quauis alia authoritate prouincialis, vel ſynodalis conſtitutionis, & regularium dicti ordinis, inſtitutorum in genere, vel in ſpecie promulgatis, vel promulgandis.* Et aduerte, quod cum ibi Summus Pontifex faciat facultatẽ abſoluendi à qualitercunq. enormibus, nulli dubiũ eſſe debeat, eam extendi ad maiora, & ei quomodolibet reſeruata: quia verbum vniuerſale ampliat diſpoſitionem, iuxta quandam gloſſam d probantẽ verbũ (omnis) quod regulariter ſolum ſimilia cõprehendit iuxta aliam gloſſam e adiuncto ſigno vniuerſali, qui ... comprehendere etiam maiora expreſſis, quã vt ſingularem commendant Panormitanus, & Barbatia. Quod priuilegium licet concedatur Generali, ipſe tamen tanquam ordinarius habens, reſpectu huius priuilegij perpetui, iuriſdictionem ordinariã poteſt iſtam facultatem alijs committere.

a c. 1 cum lice. de reg. iur. lib. 6.

b Capucin. in addi. ad comp. ti. abſol. ordinaria quo ad fra. pag. 27.

c Tit. abſol. §. art. 1.

d Glo. in Cle. R... quamuis de re iu. Pan. conſ. vl. 1. p. n. 3. Barba. in c. 3. tit. de probat.

e Glo. in c. ſedes de reſer.

ARTICVLVS V.

Vtrum poſſint dicti Prælati abſoluere à dictis cenſuris non impoſita pœnitentia ſalutari, neque ſatisfacta parte.

RESPONDEO dicendo, quod cum ſatisfactio pœnæ ... & ... in futurum peccati ... reliquias peccatorum medeatur, & vitioſos habitus male viuendo comparatos contrariis virtutum actionibus tollat, vt ait ſacroſancta Tridẽtina Synodus, f merito cõfeſſarijs iniungitur, vt pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate, ſalutares, & conuenientes pœnitentias imponant. Quod præceptum ſubintelligitur impoſitum in omni priuilegio ad abſoluendum à peccatis. Et per conſequens dictis Prælatis, & eorum vicarijs, in abſolutione, virtute ſupradictorum priuilegiorum, tale præceptum ſubintelligitur impoſitum, ſicut expreſſe imponitur in conceſſione facta ab Eugenio Quarto Abbatibus Ciſtercij, de qua in articulo quarto mentionem fecimus. Ibi, *pro modo culpæ, pœnitentia ſalutari, in forma Eccleſiæ conſueta, & alijs, prout de iure iniungendis quemlibet eorum abſoluere.* Quanta aũt pro quocũque peccato pœnitentia debeatur, ſolus Deus nouit, qui grauitatem peccati, & vim contritionis, meritumq. cuiuſlibet operis ſatisfactorij perfecte cognoſcit. At ipſa diuina bonitas in indiuiſibili quantitate pœnitentiã non repoſuit. Vnde videmus piam matrem Eccleſiam, diuino ductam lumine, & inſpiratam, prudentis Confeſſoris arbitrio, pẽſatis penſandis eam reliquiſſe, iuxta ea, quę notantur in ſacris Cannonibus & tradunt communiter doctiſſimi Theologi. Et idem præceptum ſubintelligitur in omnib. priuilegijs, reſpectu ſatisfactionis partium. Licet. n. in dicto priuilegio conceſſo Abbatib. Ciſtercij, dicitur, quod dicta abſolutio fiat, pœnitentia ſalutari in forma Eccleſię conſueta, & alijs, prout de iure iniungendis: per quę poſteriora verba imponitur præceptum Abbatib. abſoluentibus, vt non abſoluant niſi ſatisfacta parte; aduertit tamen Collector ibi, quod illa clauſula ponitur ad cautelam, & regulariter ſolum ſatisfactionem partis læſę faciendam reſpicit, vt ſcilicet, pœnitens (ſi alicui iniuriam irrogauerit, vel aliàs nocuerit) teneatur, pro viribus, illis ſatiſfacere quod de iure naturali, diuino, & humano cautũ eſt, prout dicitur iura g & tradit Nauarrus. Verum tamen eſt, quod dicti Prælati peccabunt abſoluentes, à dicta excommunicatione, virtute priuilegij Clementis Quarti, non præcipientes pœnitentib. vt fiat partibus ſatisfactio, non tamen abſolutio irrita erit: ſiquidem in dicto priuilegio, nulla de prędicta ſatisfactione mentio fit, iuxta ea, quę reſolutiuè diximus h in explicatione Bullę Cruciatę ſequẽdo Armillam, & Nauarrum, reprehendendo Gutierrez, aſſerentem non deberi abſolui pœnitentem virtute alicuius priuilegij præcipientes prius debere fieri dictam ſatisfactionem: niſi pręcedat realis ſatisfactio, etiamſi ſit pœnitens, vere alleget ſe non poſſe eam realiter facere: Nam ſecundum ius, ſufficit dari, in illo caſu, fideiuſſorem, aut cautionem.

f Conc. Tri. ſe. 24. c. 8.

g ca. peccatũ de reg. iuris li. 6. c. ſole. de ſẽ. excõ. li. 6. Na. in pr. c. 1. in 34. de pœ. d. 6.

h In expli. Bulla §. 9 n. 52. & 53.

ARTICVLVS VI.

Vtrum virtute dicti priuilegij poſſint Prælati abſoluere nominatim excommunicatos.

RESPONDEO dicendo, quod Collector Compẽdij i priuilegiorum Mendicantium tenet, quod con-

i Colle. ti. abſo. ... ordin. quo ad ſecular.

Confeſſores Mendicantium, virtute ſuorum priuilegiorum, non poſſunt abſoluere nominatim excõmunicatos, Nam alioquin perturbaretur ordo iuris, & bonum Reipublicæ, quod in foro exteriori prætenditur, detrimentum pateretur. Et idem videtur dicendum, in abſolutione, quam faciunt Prælati, abſoluendo ſuos ſubditos. Quod expreſsè decernit Gregorius XIIII. in illo priuilegio ſuperius, articulo primo, allegato, conceſſo Prælatis Ordinis Miniſtrorum, infirmorum. Licet enim ibi concedat quod dicti Prælati poſſint abſoluere ſuos ſubditos a quibuſcunque excommunicationibus, ſuſpenſionibus, & interdictis; addit tamen, quod hæc conceſſio, non eſt extendenda, ad nominatim excommunicatos. Eſt tamen aduertendum, hoc eſſe verum, loquendo de abſolutione in foro exteriori, nã in hoc foro niſi prius fiat ſatisfactio parti læſæ, ratione cuius pœnitens fuit nominatim excommunicatus, minime poteſt abſolui, virtute cuiuſcunque priuilegij; at ſatisfacta parte, non ſolum in foro interiori, ſed etiam exteriori, poteſt abſolui. Quod declarauit Pius Quintus, in iubileo ab ipſo conceſſo, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo octauo, quinto Kalendas Nouembris, Pontificatus ſui anno tertio. In quo poſtquam conceſſit Confeſſoribus approbatis ab ordinarijs authoritatem ad abſoluendum a quacunque cenſura, addit clauſulam ſequentem.

Declarans inſuper tam præſentes, quam alias quaſcunque ſuper confeſsionalium ſimilium, uel diſsimiliũ indulgentiarum, a nobis, & a prædeceſſoribus noſtris hactenus emanatas, et in futurum quomodolibet emanandas literas Chriſti fidelibus ipſis, niſi ad earum effectum, in foro conſcientiæ, et pœnitentiali conſequendũ duntaxat, non autem in foro fori, aut contentioſo, niſi ſatisfecerint, nullatenus ſuffragari. Hæc Pius Quintus. In qua clauſula notantur duo. Primũ eſt, quod virtute dictorum priuilegiorum, & aliorum ſimilium, poſſunt abſolui pœnitentes nominatim excommunicati, etiamſi parti minime ſatisfaciant, propter ipſorum inopiam, & impotentiam, dando tamẽ cautionem, aut fideiuſſionem. Secundum colligitur, quòd in foro exteriori poſſunt etiam abſolui, ſatisfacta parte. Neque in hoc, aliqua iniuria fit iudici nominatim excommunicãti, cum ipſe excommunicauerit nominatim ad petitionem partis, quæ vt ſupponitur iã eſt ſatisfacta, Quod debuit aduertere Gutierrez *a* tenens pertinaciter cum Couarruuia, non poſſe abſolui nominatim excõmunicatos, in foro exteriori, virtute cuiuſcunque priuilegij, etiam ſi ſit ſatisfacta pars, ſine eo, quod prius iudex excommunicans conſentiat. Pius enim V. vt patet ex dictis verbis, concedit poſſe abſolui, ſatisfacta parte, etiamſi non conſentiat, cum ipſi, vt patet ex dictis, nullum præiudicium inferatur: præſertim, quia etiam ſi aliquod præiudicium ei inferatur, Papa in fauorem animarum, & alicuius piæ cauſæ, poteſt cum paruo præiudicio alterius, ſecundum ea, quæ notantur iure, *b* priuilegium concedere, & de hoc latius inf. in quæſt. de confeſſarijs, quantum ad poteſtatem abſoluendi ſeculares, artic. ſexto.

a *Gutier. in q. Can. c. 5. iux. fi. Cou. in c. alma mater 1. par. §. 11. nu. 16.*

b *l. quoties. C. de prec. imperator offerendis.*

ARTICVLVS VII.

Vtrum prædicti Prælati poſſint abſoluere a dictis cenſuris virtute dictorum priuilegiorum, extra forum ſacramentale.

RESpondeo dicendo, quod Gregorius Quartus decimus in dicta conceſſione facta Prælatis miniſtrantium infirmis reſpectu ſuorum ſubditorũ concedit ipſis Prælatis, vt poſſint abſoluere ſuos ſubditos, a quacunq; cenſura, a iure, vel ab homine non tamen nominatim; & hoc in foro conſcientiæ tantum. Ex quibus verbis aliqui poſſunt ſuſpicari, dictos Prælatos, non poſſe abſoluere extra ſacramẽtum pœnitentiæ a dictis cenſuris. At eorum ſuſpiciũ confunditur ex eo, quod dicit Summus Pontifex, *In foro conſcientiæ tantum*. Si enim vellet per illa verba, quod in foro ſacramentali deberet dicta abſolutio, ab ipſis conferri, diceret, in foro conſcientiæ tantum & pœnitentiali, ſicut dixit Pius V. in clauſula allegata, articulo ſuperiori. Nam illa verba, *in foro conſcientiæ tantum*, ſolũ important & ſignificant, quod ipſis ſuffragabitur abſolutio data in ſacramẽto, vel extra ſacramentum, in foro conſcientiæ, & non in foro exteriori, niſi parti fiat ſatisfactio iuxta dicta, in articulo, ſuperiori. Non autem important, & ſignificant, quod ipſa abſolutio debet præſtari, in foro ſacramentali tantum. Et ſic eſt tenendum vniuerſaliter, quod quotieſcunque in aliqua Bulla, & priuilegio conceditur, facultas abſoluendi, a quacunque cenſura, ſicut conceditur Prælatis Religionum, in facultate ipſis commiſſa a Clemente IV. & etiamſi addatur, quòd id ipſum poſſunt facere, in foro conſcientiæ (ſicut additur in priuilegio Martini V. conceſſo Priori Sancti Benedicti Valliſoleti de quo ſupra egimus) talem facultatem extendi, vt extra forum ſacramentale, poſſit talis abſolutio dari, prout tenet Hẽriquez *c* dicens, hanc opinionem tenuiſſe Victoriã, Pennã, & Medinam, doctiſſimos Patres Dominicanæ familiæ: Et affirmat, quod Cõmiſſarius generalis Cruciatæ, hoc modo ſimilem clauſulam Bullæ Cruciatæ explicauit. Neque obſtat quod in dictis priuilegijs dicatur, quod poſſint abſoluere, a peccatis & a cenſuris, & peccatorũ abſolutio non poſſit dari, niſi in ſacramento pœnitentiæ. Nam reſpondetur id debere intelligi ſecũdum diſpoſitiunẽ iuris, videlicet, quod a peccatis fiat abſolutio in ſacramento pœnitentiæ, & a cenſuris extra ſacramentum, iuxta ea, quæ notantur in iure, & tradunt Armilla, *d* Ledeſma, & Soto.

c *Henriq. l. 3. de indul. ca. 13. lit. R.*

d *Armil. v. ex commun. §. 20. Ledeſm. 2. 4. q. 19. ar. 9. Soto in 4. d. 18. q. art. 5. col. 9.*

ARTICVLVS VIII.

Vtrum prædicti Prælati poſſint abſoluere a cenſuris, et caſibus reſeruatis a Summo Pontifice poſt datas dictas conceſſiones.

RESpondeo dicendo, quod conceſſio Papæ ad abſoluendum ab omnib. ſibi reſeruatis, intelligitur etiam de reſeruatis poſt factã conceſſionem. Quod probatur. Nam ſi Princeps alicui Magnati concedat collationem beneficiorum certæ ciuitatis, talis conceſſio intelligitur etiam de his beneficijs, & officijs, quæ poſt conceſſionẽ creata fuiit per Principẽ. Quod probatur ex quadã decretali. *e* Ex qua colligit gloſſa ibi, quod licet verba in dubio videantur relata ad tempus præſens, iuxta ea, quæ dicũtur in iure: *f* id tamen non procedit in conceſſionibus reſpicientib. ſolum præiudicium concedentis. Nam tunc quaſi beneficium, late accipientur, atque ita etiam in illis, futura venient, prout tenent Panormitanus, *g* Crotus, Fortunius, Garcia, Alciatus, Couarruuias, & noſter Luſitanus doctiſſimus Petrus Barboſa. Et ſic in propoſito, Papæ in dictis conceſſionibus videtur cõcedere caſus de nouo, a ſede Apoſtolica reſeruandos in conceſſionib. ſupradictis: cũ facile cogitare potuerint, eos poſſe reſeruari, ſicut de nouo multi reſeruãtur, argumẽto eorũ, quæ traduntur in iure, *h* & tradit Alexander. Præſertim, quia dictæ cõceſſiones, generaliter, & ſimpliciter factæ

e *Cap. quia circa de priu.*

f *l. ita. ff. de auro et argen. leg.*

g *Pan. in d. ca. quia circa n. 5. & in c. cum ex iniuncto. n. 5. de hæret. Crotus in l. omnes popu. n. 153. ff. de iuſt. et iur. Fort. in l. Gallus, §. et quia ſi. nu. 166. Alc. in l. verbũ erit. nu. 7. ff. de verb. ſign. Cou. in pract. qq. c. 2. n. 1. in fi. Barb. in d. l. diuort. 8. §. quod in anno. ff. ſolut. matr.*

h *l. ſi ſeruus. ff. de ſeruit. urb. præd. Alex. in l. ſi mihi, et tibi §. fin. co. vl. delega. 1.*

reſeruatis in Bulla Cœnæ Domini, propter grauitatem delictorum, & peccatorum, quorum reſeruatio in ea fit. Et hac ratione, quotannis a Sede Apoſtolica fit eorum reſeruatio, publicato ſolenniter, proceſſu dictæ Bullę in die Iouis Sancti. Et ſic nolunt Summi Pontifices derogare priuilegia concedentia dictos caſus. Et hoc conſtat ex Bulla Cœnæ Domini publicata per Dominum Sixtum Quintū Papam, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſexto, primo anno ſui Pontificatus. Cuius clauſulæ tenorem hic proponam.

Ceterum a prędictis ſententijs nullus per aliū, quā per Romanum Pontificem, niſi in mortis articulo cōſtitutus, Neq. etiam tunc, niſi de ſtando Eccleſię mādatis, & ſatiſfaciendo cautione praſtita, abſolui poſſit ēt prætextu quarumuis facultatum, & indultorū, quibuſcunq. perſonis Eccleſiaſticis, ſecularib. & quorumuis Ordinum, & ēt Mendicantium, ac militarium, Regularib. & Epiſcopali, vel alia maiori dignitate praditis ipſiſque ordinibus, & eorum monaſterijs, cōuentibus, et domib. ac capitulis, collegijs, confraternitatibus, Congregationibus, hoſpitalibus, & locis pijs, nec non laicis etiam Imperiali, Regali, & alia mundana excellentia fulgentib. per nos ac dictam ſedem, ac cuiuſuis Concilij decreta, verbo, literis, & alia quacunque ſcriptura, in genere, et in ſpecie conceſſorū, et innouatorum, ac concedendorum, & innouandorum, niſi in eis, ēt caſus, pręſentibus literis, expreſſe comprehēdantur. Hæc Sixtus Quintus. Et eādem exceptionē ad literam in illis verbis: *Niſi in eis, etiam caſus præſentibus literis expreſſe comprehendantur*, ponit Dominus Clemens Octauus, in eadem clauſula proceſſus Bullæ Cœnæ publicatæ ab ipſo, anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo tertio. Ex quibus verbis exceptiuis, expreſsè colligitur, nolle ſupradictos Summos Pontifices, in dicta publicatione derogare priuilegia dictos caſus concedentia. Et ſic remanet noſtra opinio magis confirmata. Neque contra hoc obſtat, quod alij Summi Pontifices prædictorum verborum nō fecerint mētionem, Nam huic obiectioni reſpōdeo, quod ideo eorum non meminerunt: quia, licet non exprimantur, debent cenſeri expreſſa, & taciti, & expreſſi idē eſt iudicium, prout dicitur in iure. Pro cuius rei explicatione, notandum eſt: quod etiamſi Bullæ Apoſtolicæ concedant authoritatem, vt fideles poſſint abſolui ab omnibus caſibus Papæ reſeruatis, virtute dictarum Bullarum, non poſſunt abſolui fideles a caſibus contentis in Bulla Cœnæ Domini. Licet enim concedant generaliter authoritatem abſoluēdi ab omnibus caſibus Papæ reſeruatis: ſunt tamē caſus Bullæ Cœnæ Domini, tam notabiles, & atroces, vt in generali conceſſione minimè comprehendantur, niſi de eis expreſſa mentio fiat, iuxta doctrinam multarum legum, *a* & decretorum. Vnde concedens ſua Sanctitas abſolutionem a quocunque caſu Sedi Apoſtolicę reſeruato, volens concedere caſus Bullæ Cœnę, illud non ſilet: ſed exprimit, prout aduertunt Staphyleus, *b* & Gomezius. Ex qua doctrina ſequens conficio argumentum, videlicet, quod ſi in conceſſione generali caſuum Papalium (quæ eſt beneficium) & per conſequens amplianda non includitur poteſtas) ad abſoluendum a caſibus Bullæ Cœnæ Domini, niſi expreſsè in ea comprehendantur: quare in reuocatione generali priuilegiorum concedentium poteſtatem ad abſoluendum a caſibus reſeruatis Sedi Apoſtolicę, cum ipſa reuocatio ſit ſtricti iuris, & per conſequens ſtrictè interpretanda, debemus dicere, quod reuocantur priuilegia concedentia authoritatem ad abſoluendum a caſibus Bullę Cęnę, niſi in ea reuocatione, ipſorum priuilegiorum fiat expreſſa mentio. Et ita cenſeo, quod, vt ſupradicta opinio collectoris eſſet vera erat neceſſarium quod Papa dicere, quod per nullum priuilegium, & facultatem poſſint abſolui a caſibus Bullę Cœnæ, ētſi in ipſis priuilegijs authoritas ad eorum abſolutionem concedatur, quod non inuenio expreſſum in Bullis Cœnæ Domini, his temporibus publicatis. Et per conſequens, nulla facta mentione prędictorum priuilegiorū in dictis reuocationib. cenſeo ſalua ſēper correctione ſanctę matris, Eccleſię Sūmos Pontifices ea minimè velle reuocare: cum beneficia Principum debeant eſſe permanentia, vt dicunt iura, *c* & nemo authoritate legis deriuatę ab illa ęterna ratione damnum pati debeat, prout dicit quidam Imperator. *d* Et pro hac noſtra opinione facit Extrauagans *e* Papę Pauli Secundi. Vnde ſequitur, non eſſe reuocatum, per Bullam Cœnę Domini, priuilegium conceſſum ab Adriano Sexto, anno Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo ſecundo, ad petitionem Imperatoris Cęſaris Auguſti, quod conceſſit, vt Prouinciales Indiarum Ordinum Mendicantium poſſint abſoluere fratres ſuos deputatos conuerſioni Indorum, ab omni cenſura Eccleſiaſtica, etiamſi eſſet de Cœna Domini. Hoc enim priuilegium, quantum ad forum conſcientię minime cenſeo eſſe reuocatum. Quod confirmatur, quia proceſſus Bullę Cœnę Domini minimè publicatur in Epiſcopatibus Indiarum, cum nec etiam publicetur in Epiſcopatibus Hiſpaniarum; & publicatio ipſius, in vno quoque Epiſcopatu requiritur, ad reuocationem priuilegiorum, vt doctè ait Soto. *f* De quo dicemus in quęſtione de Confeſſarijs, quoad poteſtatem abſoluendi.

a *l. ita apud Labeonem. §. an Prætor. ff. de iniur. cap ſedes. de reſcr.*
b *Staphyl. ti. de reſer. in for. breuium. pag. 191. Gomez. in trac. breuium nu. 26*
c *Regu. decet de reg. iur. l. 6.*
d *l. 1. C. qui veniam ætatis impetra.*
e *Extrau. §. ſanctiſſimus. ibi ſine ſpeciali ſuæ ſanctitatis licētia.*
f *Sot. li. 1. de iu. q. 1. art. 3.*

ARTICVLVS X.

Vtrum prædicti Prælati poſſint abſoluere ſuos ſubditos a crimine hæreſis.

RESpondeo dicendo, quod ſuppoſito priuilegia Regularium concedentia authoritatem ad abſoluendum a caſibus Bullę Cœnę non reuocari, quando ipſa Bulla Cœnę publicatur (prout dictum eſt in articulo ſuperiori) videtur, quod dicti Prælati poſſint abſoluere in foro conſcientiæ ſuos ſubditos, a crimine hæreſis, dummodo non ſint hæretici relapſi, iuxta declarationem Sixti Quarti. Et hæc opinio probatur, ſi crimen hæreſis ſit occultum, ex decretis in Concilio *g* Tridentino; vbi conceditur Epiſcopis tantum, & non eorum vicarijs, vt poſſint abſoluere ſuos ſubditos in foro conſcientiæ a crimine hæreſis occulto. Et per conſequens id ipſum videtur aſſerendum de Pręlatis Regularibus habentibus iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem; quod, ſcilicet poſſint abſoluere in foro conſcientiæ ſuos ſubditos ab eodem crimine hæreſis occulto. Et hanc opinionem tenet Panormitanus *h* ſequens Benedictum, & Federicum. Et confirmatur, nam quidquid conceditur Epiſcopis conceditur etiam prædictis Prælatis, ex eo, quod habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, prout aiunt celebris Gloſſa, *i* & plura decreta, quæ hanc veritatem confirmant, vt doctiſſimus Nauarrus ēt expreſsè innuit. Neque his obſtat, quod ſecundum aliquos facultas conceſſa Epiſcopis a Concilio Tridentino, vt ſcilicet poſſint abſoluere ſuos ſubditos a crimine hęreſis occulto ſublata eſt per proceſſum bullæ Cœnæ Domini poſtea, a Gregorio Tertio deci-

g *Conc. Tri. ſeſ. 24. de reſor. c. 6.*
h *Pan. in c. at ſi cleri. § de adul. n. 18. de iudicijs*
i *Glo. in clem. de reb. Eccl. nō alien. c. Abbates & ibi Gl. de priui. li. 6. Nau. in ſum. c. 12. n. 75. & l. 4. conſ. ti. de ſpō. cōſ. 5. in fin.*

decimo publicatum: nam reſpondetur, quod ego nunquam mihi potui perſuadere, talem authoritatem ipſis fuiſſe ſublatam, reſpectu abſolutionis ab hæreſi. Nam Concilium Tridentinum reſtituit Epiſcopis ſublatam olim iuriſdictionem, quam habebant iure communi, aut diuino ſecundum quoſdam, ſed ſubordinatam, & reſtringibilem a Papa. Epiſcopi enim iure communi, aut diuino; niſi expreſſe limitentur, habent pro ſubditis, quidquid habet Papa pro tota Eccleſia. Et ſic Concilium Tridentinum in hoc eſt lex correctoria, quæ reducit iuriſdictionem dictis Epiſcopis factâ ad terminos iuris communis antiqui, & per conſequens (iuxta doctrinam communem, traditam a Molina, *a* & a Gutierrez, & a Couarruuias) non cenſetur derogari, neque limitari, niſi expreſſe derogetur, aut limitetur. Vnde in conſtitutionibus quæ a Sede Apoſtolica emanarunt, in quibus aliqui caſus Sedi Apoſtolicæ reſeruantur, particularis mentio fit de decreto Concilij Tridentini, dicendo, quòd concilio prędicto non obſtante, talium caſuum abſolutio ſoli Sedi Apoſtolicæ reſeruaretur. Nec in illa Bulla cœnæ Domini, neque in alijs poſtea publicatis videmus expreſſe, & ſpecialiter hoc decretum derogari. Et confirmatur ex dictis ſupra articulo ſuperiori. Et ita tenet Henriquez *b*, quod Epiſcopi modo, in foro conſcientiæ, poſſunt abſoluere ab hæreſi occulta affirmans eam tenere opinionem modo multos Iuriſperitos, & Theologos, videlicet Pennam, Medinam, & Gallum de familia Prædicatorum; eam tenuiſſe & Doctiſſimum dominum Sanctium Epiſcopum Segorbienſem, & dominum Guerrerum Archiepiſcopum Granatenſem, & dominum Blãcum Archiepiſcopum Compoſtellanum, huius etiam fuiſſe opinionis affirmat. Qui reuerẽdiſſimi Præſules magnam habent in hoc authoritatem, tum propter eorum ſingularem doctrinam, & ſanctitatem; tum quia, vt patres Eccleſiæ interfuerunt Concilio Tridentino. Refert etiam doctorem Mouam, & doctorem Solis Primarios Salmanticenſes huius fuiſſe opinionis. Refert etiam, quod illuſtriſſimus Cardinalis Carrafa, nomine congregationis Cardinalium, ita reſcripſit ad dominum Chriſtophorum Vela Archiepiſcopum Burgenſem. Et hãc opinionem tenui in explicatione *c* Cruciatæ, quam nouiſſime, me ipſum, & alios allegãs tenet doctiſſimus Gutierrez *d* in quæſtionibus Canonicis, ab ipſomet nouiter additis, & locupletatis.

a *Molin. l. 3. de primog. c. 2. nu. 25. Gutie. de iuramento confirmatorio. cap. 52. nu. 8. Coua. lib. 3. var. ca. 6. nu. 4.*

b *Enriq. li. de pœn. ca. 3. in 2. tom.*

c *In explicat. Cruciatæ. §. 9. nu. 70.*

d *Gutier. in q. Can.*

Hoc tamen non obſtante, modo de ſupradicta Abbatis Benedicti, & Federici opinione dubito. Licet enim Epiſcopis concedatur abſolutio ab hæreſi occulta, in foro conſcientiæ: non inde ſequitur, ipſam concedi Prælatis Regularibus habentibus iuriſdictionem, quaſi Epiſcopalem; Epiſcopi enim vltra id, quod ſunt Epiſcopi, habent modo titulum inquiſitorum: imò ſunt inquiſitores hæreticæ prauitatis, prout infra, ſecundo tomo, in quæſtione de inquiſitoribus hæreticæ prauitatis, dicemus. At Prælati regulares minime ſunt inquiſitores reſpectu ſuorum ſubditorum; & ideo non concludit, prælati Regulares habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem; ergo poſſunt abſoluere ſuos ſubditos ab omnibus, a quibus Epiſcopi poſſunt abſoluere ſuos diœceſanos, & per conſequẽs a crimine hæreſis occultæ: cum Epiſcopi vltra iuriſdictionem Epiſcopalem, ratione muneris ipſorum, habeant annexum munus inquiſitorum. Præterea ipſis Epiſcopis ſublata fuit, quoad crimen hæreſis, iuriſdictio, vt poſſint ſuos diœceſanos abſoluere; & hæc iuriſdictio per Concilium Tridentinum fuit ipſis reſtituta, prout dictum eſt in ſuperioribus. Ex quibus hoc conficio argumentum: Si communi ſenſu, Epiſcopis fuit ſublata talis iuriſdictio reſpectu criminis hæreſis: ergo etiam fuit ſublata prælatis Regularibus, cum eorum iuriſdictio ſit quaſi epiſcopalis, ſeu ad inſtar iuriſdictionis epiſcopalis, & videmus ſupradictam iuriſdictionem reſtitutam a Concilio Tridentino Epiſcopis tantum & non eorum vicarijs, habentibus iuriſdictionem ordinariam. In quo decreto nulla fit mentio, neque in generali, neque in ſpeciali de prælatis Regularibus iuriſdictionem quaſi epiſcopalem habentibus; ergo quoad ipſos, non eſt reſtituta. Vnde concludendo dico, ipſos prælatos regulares per ſupradicta, minime hanc habere authoritatem: & opinionem Panormitani, licet ſuo tempore haberet probabilitatem, modo tamẽ eam minime continere, cum poſt eius tempus, iuriſdictio ad abſoluendum ab hæreſi ſuos diœceſanos Epiſcopis fuerit ſublata & per conſequens fuerit etiam ſublata a prælatis Regularibus, ſi eam habebant: quibus minime fuit reſtituta; ſicut Epiſcopis a Concilio Tridentino fuit reſtituta, & conceſſa.

Neque his obſtat, quod regulares non ſunt peioris conditionis, quam ſeculares. Vnde cum ipſi ſeculares poſſint abſolui ab hæreſi occulta a ſuis Epiſcopis, videtur dicendum, quod Regulares poſſint abſolui ab eodem crimine occulto, ab eorum prælatis iuriſdictionem quaſi epiſcopalem habẽtibus, Nam reſpondetur non eſſe peioris conditionis in hoc regulares, quam ſeculares, cum ipſi Regulares poſſint ſubmitti iuriſdictioni Epiſcoporum, renunciando priuilegium exemptionis, quoad hoc, & ſic abſolui ab eiſdem, iuxta doctrinam Federici Senenſis, quam ſequitur doctiſſimus Nauarrus, *e* Hæc dicta ſint ſecluſo quocunque priuilegio.

e *Nau. li. 1. cõſ. tit. de offi. ordin. conſ. 8. in 1. impreſ.*

ARTICVLVS VI.

Vtrum Epiſcopi poſſint abſoluere, a crimine hæreſis occulto, per ſuum Commiſſarium, aliquam, verbi gratia, Monialem.

RESpondeo dicendo, quod doctiſſimus *f* Corduba tenet partem affirmatiuam, dicẽs, quod in Concilio Tridentino nõ diffinitur, quod Epiſcopi non poſſunt committere alicui ſpecialiter talem facultatem: ſed quod eorum vicarijs non licet abſoluere a prædicta cenſura, & culpa. Quod docet eſſe intelligendum, virtute generalis commiſſionis quæ dari ſolet vicarijs Epiſcoporum ad abſoluendum a quibuſcunque caſibus ſibi reſeruatis. Et ſic tenet, quod Epiſcopi poſſunt committere ſuam authoritatem alicui commiſſario particulari, ad effectum prędictæ abſolutionis. Et ratio huius eſt, quia Commiſſarius, ex priuilegio perpetuo, poteſt alteri ſuas vices committere, prout cũ communi tenet Syluеſter *g* Cũ ergo Epiſcopi ſint ad hunc effectũ, ex priuilegio iuris in Concilio conceſſo, Cõmiſſarij & non prohibeantur in eodem Concilio, ſuam cõmittere authoritatem in prædicto caſu; ſequitur, quod id poſſunt. Et hanc opinionem tenet Angles *h* olim Epiſcopus Boſenſis, & ego eam ſecutus ſum in explicatione *i* Cruciatæ, & in noſtra Summa cõfeſſorum, id ipſum affirmaui contra Ioannem Gutierrez, ſequens doctiſſimum Nauarrum. Nec obſtat Conciliũ Tridentinum ibi, *aut Vicarium ad id ſpecialiter deputandum*. Quæ verba innuunt, Epiſcopũ ad alios caſus, præter hæreſim creare vicariũ

f *Cord. de caſi. conſ. q. 8.*

g *Syl. ver. abſolutio. 4. q. 6. dub. 2. & ver. commiſ.*

h *Ang. in 4. q. de conſe. art. 5. difficul. 6. §. 9. nu. 79.*

i *in ſũ. 1. tom. c. 129. p. 343. colum. 1. Gut. pra. q. c. 3. nu. 28. p. 151. Naua. l. 5. conſ. tit. de ſent. exc. conſil. 15. p. 165. in 1. impreſ.*

de

Digitized by Google

de nouo. Ex quibus ſequitur, quòd ad abſoluẽdum ab hæreſi (ad quod contrariũ ſeruari præcipit Concilium) nõ poteſt aliquis vicarius de nouo deputari. Ad hoc enim reſpondetur, quod nõ poteſt creari aliquis vicarius de nouo, cũ ſpeciali authoritate ad abſoluendum omnes generaliter ab hæreſi occulta: at non negat Concilium, Epiſcopum poſſe create commiſſarium ad aliquem caſum particularem, concurrentibus cauſis ad id vrgentibus, verbi gratia, ad abſoluendum Monialem, quæ propter votum, aut præceptum clauſuræ, ad præſentiã Epiſcopi, minimè adire poteſt; neque Epiſcopus, ad eam recurrere commodè poteſt, vt eam abſoluat; quo caſu, ſi ipſa neceſſariò per Epiſcopum eſſet abſoluenda, in maximis anguſtijs conſtitueretur, & eius anima in probabili periculo collocaretur. Et quia hæc opinio mihi maximè arridet; viſum eſt mihi, eam aliquibus rationibus Theologicis, & iuridicis confirmare, quibus ſufficienter probabo, quòd in hoc caſu præceptum Concilij in toto ſuo rigore minimè obligabit. Prima ratio eſt: nam in omnibus præceptis epicheya ſeruari debet, quę ſecundum Diuum Thomam, *a* & Angeſt. nihil aliud eſt, quàm æquitas, quę eſt iuſtitia dulcore miſericordiæ temperata, penſatis omnibus circunſtãtijs, cuius officium, ſeu proprius actus eſt, in caſibus ſpecialibus diſcedere à verbis legis generalis, ſeruata tamen legis intentione, attentis omnibus circunſtantijs. Itaque epicheya eſt, quæ prætermiſſo verborum legis rigore, præfert quod recta ratio poſcit, & quod legiſlator in tali caſu præeligere debuiſſet. De his enim, quæ vt plurimum accidunt, feruntur leges pro bono communi; quarum obſeruantia, in quibuſdam caſibus, & circunſtantijs, manifeſtè bono communi pernicioſa foret. Quod enim pro certo fine introductum eſt, non debet contra illũ finem militare; quare ipſum ſalubriori conſilio eſt pro tunc relinquendum; ſi enim non relinqueretur potiùs præuaricatio legis, quam obſeruantia eſſet cenſenda, iuxta regulam iuris dicentem, quòd is committit in legem, qui verba legis amplectens contra legis nititur voluntatem. Et ſic rigor iuris ſequendus nõ eſt, quando ex ipſius obſeruatione, in caſu particulari, fit contra bonum, ab ipſo iure intentum. Et certe ſi rigor Cõcilij Tridentini, in hoc caſu ſeruaretur, ita, vt nullatenus in eo poſſint Epiſcopi, alicui committere vices ſuas: clarè videtur, huiuſmodi rigorem, in hoc caſu, non in ædificationem, ſed in diſpendium prædictæ animæ retorqueri.

a *D. Thom. 2. 2. q. 129. art. 1. Angeſt. in morali cap. 5.*

Secunda ratio eſt: nam neque Deus, neque Eccleſia intẽdit in ſuis præceptis, nos obligare ad vix poſſibile, & nimis difficile in ſe: quia moraliter & ciuiliter ſecundum iura impoſſibile eſt, quod vix, niſi cũ magno detrimento fieri poteſt; ad quod nemo regulariter obligabitur. Alioqui quomodo ſaluaretur illud Matthęi, *b* Iugũ meũ ſuaue eſt, & onus meum leue? Neque Deus eſſet homine benignior, ſed durior, quod abſit. Et in hoc caſu iam videmus, quanta cum difficultate, huic animæ mederi poteſt, ſeruato rigore Concilij Tridentini.

b *Matth. 11.*

Tertia ratio eſt: quia piè credendum eſt, neque Deum in lège gratiæ velle, neque Eccleſiam debere imponere nobis iugum vix poſſibile, & difficillimum, ſaltem ſub pœna peccati mortalis. Neque enim Deus, vt homo quærit occaſionem ad calumniandum, prout dicitur Sapientiæ primo capite: Sentite de Deo in bonitate; & concordat doctiſſimus Angeſt. *c* exemplificans de medio iuſtitiæ, ſcilicet de æqualitate punctuali, quam ſeruare eſt nimis difficile, & vix poſſibile in omnibus: ideò ad eam non tenemur, ſed intra latitudinem, quodam groſſo modo æſtimatam, ſecũdum Scotum, & communiter Doctores, ex ſecundo, & quarto Ethicorum. Ex quo dicunt Doctores, quòd ideò non obligamur ſub mortali peccato confiteri peccatum, quando ex eius confeſſione explicata, imminet probabile periculum ſpiritoale, aut corporale, cuiuſcunque. Neque tenemur quærere cõfeſſorem cum magna difficultate, puta itinerando viginti leucas, ad ipſum quærendum. Tũc enim reputatur homo non habere copiam idonei confeſſoris, quando vix & ſine magna difficultate haberi non poteſt. Et de alijs multis caſibus ſimile erit iudicium, ex prædicta regola. Quæ omnia in caſu, de quo in præſentiarum, locum habent, vt patet intuenti. Et ſic ex dictis patet, in eo vtendum eſſe epicheya, licet Concilij Tridentini rigor obuiaret: quanto magis, quod non obuiat, ſecundum explicationem Angles, & Nauarri ſuperiùs citatam. Et aduertendum ſecundum Nauarrum, *d* quòd Epiſcopus duobus modis poteſt committere hanc authoritatem dicto Vicario. Primò ſignando ipſi pœnitentiam, quam imponere debet poſt abſolutionem, ſecundo concedendo ipſi authoritatem, nõ ſolùm ad abſoluendum, ſed ad arbitrandum pœnitentiam. Ille enim, cui competit abſoluere, ratione officij ſui, prout competit Epiſcopo in hoc caſu, poteſt abſolutè, non ſolum committere authoritatem ad abſoluendum, ſed etiam ad pœnitentiam arbitrandum, ſecundum doctrinam doctiſſimi Decij. *e*

c *Angeſt. in moralib. cap. 6. & 10.*

d *Nau. vbi ſu.*

e *Dec. in c. fin. de off. ordin.*

Eſt etiam aduertendum, quòd Epiſcopus poteſt abſoluere in abſentia, ab excõmunicatione, extra ſacramentum pęnitentiæ, incurſa ratione hæreſis occultæ, ſicut poteſt abſoluere ab alijs excommunicationibus, vt affirmat *f* Nauarrus. Ex quo ſequitur quòd poteſt abſoluere ab excõmunicatione, dictam Monialem abſentem, quę abſoluta ab excommunicatione poteſt abſolui a crimine hæreſis, a quocunque confeſſore, ab eodẽ Epiſcopo ad hoc ſpecialiter approbato. Peccata enim Sedi Apoſtolicæ reſeruata ratione excommunicationis reſeruantur qua ſublata, iam non ſunt dicenda reſeruata.

f *Nau. vbi ſu.*

ARTICVLVS XII.

Vtrùm prædicti Prælati poſſint abſoluere ſuos ſubditos ab excommunicatione capituli, Si quis ſuadente diabolo.

RESpondeo dicẽdo, quòd Bonifacius Octauus *g* ordinauit, quòd Religioſus, qui manus violentas in clericum iniecit, ne hoc prætextu habeat materiam vagandi, poſſit ab Epiſcopo, eo caſu abſolui, quo ſecularem clericum poſſet abſoluere, ſi alium clericum percuſſiſſet; vt videlicet quando leuiter percuſſit, ſecundum gloſſam ſuper decretalem ipſius Bonifacij. Sed poſtea Innocẽtius Quartus, prout habetur in libro *h* Monumẽta ordinum *conceſſit Generali & Prouincialibus Miniſtris, vt eos, qui ex fratribus ſuis, pro iniectione manuũ in ſe ipſos incurrerint in excõmunicationis vinculũ, aut in id ante ſusceptum habitũ inciderint, vel alias ſunt excõmunicati, valeant abſoluere niſi adeo graues. & enormes ſint exceſſus, quòd merito ſint ad Sedem Apoſtolicã deſtinandi.* At poſtea Clemens Quartus in priuilegio citato, in primo articulo huius quæſtionis *conceſſit Generalibus, Prouincialibus, Vicarijs, Cuſtodibus, & Prioribus conuentualibus (iuxta quandam conceſſionem fratrum Prædicatorũ ſuperius allegatam) & eorum vicarijs, vt poſſint beneficium abſolutionis impertiri ſuis fratribus, & om-*

g *Cap. religioſo de ſent. excom. lib. 6.*

h *In 1. impr. f. 104. conc. 219.*

n.bus

Digitized by Google

tibus fratrib. ſuorũ ordinũ ad eos declinãtibus, cuiuſcunque ſententia excõmunicationis a iure, vel ab homine, excepta excõmunicatione lata cõtra hæreticos relapſos, Schiſmaticos et literas Apoſtolicas falſificãtes, aut ad infideles prohibita deferentes, iuxta declarationem Sixti Quarti ſuperius allegatam. Ex quo colligitur, quod cũ exceptio firmet regulã in cõtrarium, poſſunt ſine dubio dicti patres abſoluere, ab excõmunicatione propter iniectionem manuũ violentarũ in clericum, etiamſi ſit ſedi Apoſtolicæ reſeruata, quod inſuper probatur; nam cui conceditur maius, etiam minus cõceſſum videtur: ſed ipſis prælatis conceditur abſolutio a cæteris caſibus in cœna Domini, ergo a fortiori abſolutio huius excõmunicationis, quæ eſt minor, indulgetur. Sed dubium eſt, vtrum dicta abſolutio cõcedatur eis, quãdo fratres ſe mutuo in clauſtro percutiunt, & non quando extra clauſtrum. Et videtur quod ſic. Nã priuilegia debent explicari iuxta terminos iuris cõmunis. Et in quadam decretali *a* ordinatur, quod Regulares, ſi in clauſtro ſe percuſſerint, paſſint a ſuo prælato, vel Epiſcopo abſolui. At reſpondetur, quod licet extra clauſtrum ſe percuſſerint, poſſunt abſolui, virtute dicti priuilegij. Neque obſtat dicta obiectio: illa enim verba non ponuntur in ea decretali quaſi innuant, quod ſi extra clauſtra ſe percuſſerint ab Epiſcopo, & non a ſuo prælato debeant abſolui: ſed quia hoc crebrius in clauſtro cõtingit, prout aduertit Panormitanus, *b* allegans aliqua iura, in quibus probatur claré Prælatos Regulares poſſe abſoluere ſuos ſubditos extra clauſtrũ ſe mutuo percutiẽtes: Et aduerte, quod ſi ſuperior aliquis percuſſerit ſuum ſubditum, poteſt ipſe ſecũdum priuilegia, abſolui ab alio ſubdito ſuo, electo ab ipſo in confeſſorem, & ſi ſubditus & prælatus ſe adinuicem percuſſerint, & in conuentu nõ ſit aliquis, qui eos poſſit abſoluere, poſſunt ad inuicẽ ſe abſoluere, prout tenet Ioãnes *c* Fabian. Licet. n. ſecundum ius ordinarium, excõmunicatus maiori excommunicatione, non poſſit alium excõmunicatum eadem excommunicatione maiori, abſoluere, prout eſt notatum in ſacris Canonibus: *d* in caſu tamen neceſſitatis, vbi non eſt alius frater, qui eos poſſit abſoluere, poteſt excommunicatus, alium excommunicatum abſoluere: & ratio eſt, quia neceſſitas non habet legẽ, & probat hoc dictum Ioãnes Fabian. a maiori. Quia ſi excommunicatus, in caſu neceſſitatis, poteſt abſoluere a peccatis: a fortiori, poterit ab excommunicatione.

a *c. monach. de ſent. excom.*

b *Pano. in c. cũ illorũ. de ſen. ex cõ. per tex. ibi. et c. cano. eo. tit.*

c *Fabian. in v. abſolutio. 2. §. 6*

d *cap. audimus. 24. q. 1.*

ARTICVLVS XIII.

Vtrum prædicti Prælati poſſint abſoluere ſuos ſubditos ab excommunicatione, et ſuſpenſione, quæ incurritur ratione ſimoniæ in ordine.

RESpondeo dicẽdo, ſimoniacum realem in ordine, tam occultum, quam publicum eſſe ipſo iure ſuſpenſum, quoad ſe, & quoad alios, vt probant iura *e* & tradit Innocentius cõmuniter receptus: qui ẽt eſt ipſo iure ſuſpenſus cum reſeruatione Papali, prout tradit Nauar. Et Pius V. in conſtitutione, quæ incipit, *cum primum*, excommunicat excommunicatione Papali latæ ſententiæ ſimoniacos in ordine, & beneficio, Mediatores, & Procuratores palã, vel occulté, tam recipientes, confirmans in hoc extrauagantẽ Pauli Secundi. Ipſi vero aſſecuti Beneficia, ſunt ẽt ipſo iure illis priuati: & inſuper inhabiles ad ea, & ad omnia alia obtinenda, abſque aliqua declaratione: non autẽ mediatores. Et eſt aduertendum, appellatione Beneficij, etiam Prioratum, Guardianatũ, & ſimilia venire, quouis nomine nuncupẽtur, quæ ſunt Prælationes, & officia Paſtoralia apud Mendicantes. Quoniam Monaſteriorũ, ſeu conuentuũ ſunt electiones, confirmationes, ſeu prouiſiones huiuſmodi, quãuis inter beneficia Eccleſiaſtica, cõiter non computentur. Quæritur igitur in articulo quæſtionis, vtrum ſupradicti Prælati poſſint abſoluere ab his pœnis ſuos fratres, in ordine vel beneficio realiter ſimoniacos. Et dico primo, quod ſemel in vita poſſunt dicti Prælati Generales, & quibus id cõmiſerint, abſoluere ſuos ſubditos, a dictis caſibus: per communicationẽ priuilegij Eugenij IV. & Celeſtini Quinti, factam Abbatibus Ciſtertij, & congregationi Cæleſtinorum, & congregationi S. Benedicti Hiſpaniarum, prout refert Collector *f* priuilegiorum Ordinis Ciſtertij, in ſuo Compendio. *Nã hi Sũmi Pontifices cõcedunt Abbati generali dicti ordinis, & per conſequẽs alijs, quibus ipſi duxerint cõmittendum: vt ſemel in vita poſſint abſoluere ſuos ſubditos a quibuſuis excõmunicationis, ſuſpẽſionis, & interdicti cẽſuris alijſq. ſentẽtijs, & pœnis a iure, vel ab homine, Apoſtolica, vel Sedis Apoſtolicæ legatorũ, delegatorum vel ſubdelegatorũ ordinaria, vel quauis alia authoritate Prouincialis, vel Synodalis cõſtitutiones, & regularũ dicti ordinis inſtitutorũ in genere, vel in ſpecie promulgatis, vel promulgãdis. Atq. ẽt a quibuſcũque irregularitatib. & inhabilitatib. et iã ante ingreſſum vel poſt ex quauis cã contractis vel cõtrahẽdis, etiãſi talia forent, propter quæ ad ſedẽ Apoſtolicã, vel quẽcunq. aliũ ſpecialis habendus eſſet acceſſus, &c. ac de quib. contriti & cõfeſſi fuerint, plenariã remiſſionẽ, Apoſtolica authoritate, concedere.* Ex quib. iã generalibus verbis, colligitur veritas dicti, ſ. q; dicti Prælati poſſunt abſoluere a pœnis, quas incurrunt eorũ ſubditi propter Simoniã in ordine, & in beneficio. At Clemens IV. priuilegium ſuperius citatum, nõ ſemel in vita, ſed quoties expedire videbitur, cõcedit dictis Prælatis, eorũ vicarijs, vt a dicta excommunicatione, & ſuſpẽſione in ordine, vel beneficio poſſint abſoluere, cũ in eo ſolũ fiat exceptio quatuor caſuum, iuxta declarationem Sixti IV. a quibus Prælati ſupradicti tantum abſoluere arcentur. Et Eugenius IV. vt habetur in librog Monumenta ordinum, conceſſit, vt fratres Minores poſſent abſolui ſemel in vita a ſuis Prælatis a ſimonia, quocunque modo contracta. Verum tamen eſt quod Sixtus V. in conſtitutione, quam edidit contra male promotos, dixit. *Volumus præter alias cenſuras, et pœnas contra ſimoniace ordinatos, a ſacris canonib. & conſtitutionib. Apoſtolicis & alias inflictas, et irrogatas (quibus nequaquam derogare intendimus) ẽt omnia, & ſingula ſupradicta, in ſic promouentib. & promotos locum habeant.* Illa autem ſupradicta quæ Sixtus V. ſupra determinauerat ſunt ſequentia, ad literam a Sixto poſita. ibi, *Clericos male promotos, ab executione, & exercitio eorundem ordinum ſuſceptorum; & ab omni ſpe, & facultate aſcendendi ad alios ſuperiores perpetuo ſuſpenſos eſſe. Et ſi in eis celebrare præſumpſerint illos ſic irregulares effectos omnibus, & quibuſcunque per eos, in titulum, cõmendã, aut alias obtentis dignitatibus, officiis, & beneficiis Eccleſiaſticis cũ cura & ſine cura, quomodocunque qualificatis, ſecularib. vel cuiuſuis ordinis aut militiæ Regularibus; ac etiã ſi ipſi clerici Regulares fuerint, actiua, aut paſſiua voce, ipſo facto, priuamus, & ipſo priuatos, atque ad illa, & alia ſimilia, vel diſſimilia in poſterũ obtinẽda, inhabiles, & incapaces eſſe decernimus, & declaramus dignitatũ officiorũ, beneficiorũ huiuſmodi, ſic pro tẽpore vacantiũ collationem Apoſtolicæ Sedi perpetuo reſeruamus.* Ecce pœnas, quas Summus Pontifex Sixtus V. declarauit cõprehendere

e *Extra. 2. de ſimon. c. tãta eo. tit. vbi Innocẽ.*

f *Collector priuil. ordi. Ciſter. tit. abſol. §. 1.*

g *In 1. impreſ. f. 61. & in 2. fo. 63. conc. 85.*

Digitized by Google

dere dictos ſimoniacos, etiam Regulares. Et addit inſuper Summus Pōtifex, *Quod nemo prætextu cuiuſcunque priuilegij (etiam mare magnū nūcupati) cōceſſi, quibuſcunque ordinibus, cōgregationibus, & perſonis regularibus, aut Epiſcopis per decreta Cōc. Trident. aut officio ſacræ pænitentiariæ Apoſtolicæ, vel minoribus aut etiam maioribus pænitētiarijs noſtris, & Romani Pōtificis pro tēpore exiſtētis, vel alias quomodolibet pro tempore conceſſis, perſona ſic, vt præfertur, delinquentes, tam ſcilicet, Antiſtites, quam Abbates promouentes, quam clerici male inſigniti, ſeu ordinati, a reatibus, & exceſſibus præfatis abſolui, præterquam in mortis articulo poſſint, aut debeant, neque cum his ſuper irregularitate præmiſſa contracta, etiamſi crimen pęnitus occultū fuerit quouis modo valeat diſpenſari.* Hæc Sixtus V. Ex quibus verbis colligitur, iuxta ſuperiùs citata, quòd ſimoniacos in mala ordinū promotione, nullus præter Papam poteſt abſoluere, etiam prætextu priuilegiorū regularū, quæ ſufficienter derogat Summus Pontifex. Et licèt Clemens VIII. anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo nonageſimo quinto, pridie Kalend. Martij, Pontificatus ſui anno quinto. *Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ ſedis plenitudine, ſua perpetua valitura cōſtitutione ſupra dictas literas Sixti Quinti, ad terminos ſacrorum canonum, ac conſtitutionem Pij Papæ ſecundi ſui prædeceſſoris, quę incipit: Cū ex ſacrorum ordinum, & ad diſpoſitionem decretorum ſacri Concilij Tridentini reſtrinxerit, & reduxerit, necnon cenſuras, & pęnas in eiſdem Sixti literis, contra quoſcunque: Addit tamen verba ſequentia, Præterquam contra ſimoniacè ordinantes, & ordinatos, inflictas. Has enim voluit in ſuo robore permanere.* Ex quibus verbis colligitur, quòd hodie Prælati Regulares etiam habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, non poſſunt abſoluere, neque diſpenſare cū ſuis ſubditis, ſimoniacis in ordine, cùm priuilegia, quibus id facere poterant, per Sixtum Quintū ſint abrogata. Neque etiā poſſūt abſoluere eos, & cum eis diſpenſare, quando ipſorū delictū eſt occultū virtute Concilij Tridentini; cùm etiā decretū Cōcilij Tridētini, quoad hoc, ſit per Sixtū Quintum abrogatum, & per Clementem VIII. reſpectu eorum, quæ pertinet ad prędictos ſimoniacos, nihil ſit immutatum, vt conſtat ex ſuperius allegatis.

ARTICVLVS XIV.

Vtrùm dicti Prælati poſſint abſoluere à ſuſpenſione à diuinis virtute ſuorum priuilegiorum.

RESpondeo dicendo, non poſſe plenè ſatisfieri huic difficultati, ſine eo, quod ſciamus, quid ſit ſuſpenſio a diuinis. Quod maximè neceſſarium eſſe duxi explicare, cū Religioſi ſępè ſępius, Apoſtolicis conſtitutionibus, hac pęna & cenſura feriātur. Et reſpōdeo, quòd, vt ego exiſtimo, fuit opinio cuiuſdā gloſſæ, *a* quod ſuſpenſio a diuinis, nihil aliud eſt, niſi ſuſpenſio ab ingreſſu Eccleſiæ. Nam finis illius gloſſæ eſt, omnes ſuſpenſionis ſpecies numerare, & ſub vna ſpecie, & ſub vno mēbro ponit ſimul ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ, & ſuſpenſionē a diuinis, vt innuat, quod hæ duæ pęnæ, ſolo nomine differunt. Fundamentū huius opinionis eſt Decretalis *b* Innocētij Quarti in Concilio Lugdunenſi: in qua iudices excommunicantes, ſuſpendētes, vel interdictum ponentes, verbo, & non ſcripto, ſuſpendit ab ingreſſu Eccleſię, & a diuinis officijs ſimul, vt innuat has duas pęnas, ſolo nomine differre & ſecundū ſubſtantiam, vnā & eandē rem eſſe. Nam ſuſpenſio ab ingreſſu Eccleſiæ non prohibet

a Gl. in Clem. cupientes de pęnis verb. ſuſpēſio.

b c. 1. de ſent. excom. lib. 6.

omnem introitum in Eccleſiam; ſed tātùm eū, qui eſt ad celebrādum diuina officia. De qua re eſt textus expreſſus Bonifacij Octaui, *c* ſic dicentis. Is cui eſt Eccleſię ingreſſus interdictus, ſibi per cōſequēs cenſetur ipſa diuinorū celebratio interdicta. Atq; adeo ſecundū hanc opinionem, ſuſpēſio a diuinis nihil aliud eſſe videtur, niſi prohibitio celebrandi diuina officia in Eccleſia tantum. Quare extra Eccleſiā quæcunque diuina officia celebrare poterit. Verum licèt hæc opinio non careat probabilitate: communis tamen doctorum ſententia oppoſitum ſentire videtur. Et ideo vera opinio, & tenenda eſt, quòd ſuſpenſio a diuinis ſit pęna diſtincta ſecundū ſubſtantiam, ab ingreſſu Eccleſiæ. Nā retenta hęc a diuinis ſuſpenſio, non ſolum in Eccleſia, ſed etiam extra Eccleſiam, prohibet diuina officia celebrari. Supereſt ergo declarare, quis ſit effectus huius pęnæ. Pro cuius rei explicatione eſt aduertēdū quod effectus ſuſpenſionis a diuinis eſt, non ſolum prohiberi aliquid ſub pœna peccati, ſed etiam ſub pęna irregularitatis, prout exiſtimat Syluester *d* dicens, quod ſuſpenſus a diuinis non poteſt ſub pęna peccati officiari in choro, ſeu extra canere, neque intereſſe diuinis officijs. Verùm quāuis peccet in his, non cōtrahit irregularitatē, ſi ſolùm interſit, vt ſimplex laicus. Hanc opinionē non probat prædictus author; & ideo nō eſt tenenda. Sed potius eſt dicendum, quòd quoties hęc cenſura nō inducit irregularitatem, nec etiam inducit peccatum quia nō eſt maior ratio de vno, quam de alio, in ſuſpenſione a diuinis. Imo eſt argumentum maximū, quòd ſuſpēſio a diuinis, quæ non inducit irregularitatem, non inducat peccatum, cùm ſit malū acerbius quā irregularitas. Ergo ſi non inducit quod minimum eſt, non inducet quod eſt maximum. Atque adeò, ſi ſecundum mētem Sylueſtri, pſallere in choro, & intereſſe diuinis, vt laicū, non inducit irregularitatē; multo minùs peccatum inducet. Aduertendum tamen, quòd opinio Sylueſtri procedit tātùm in interdicto. Nam qui interdictus eſt, peccat audiendo diuina, licèt non ſit irregularis. Ratio verò quare peccet, eſt, quia eſt ſpecialiter prohibitus ne diuina officia audiat & ſacramēta Eccleſiaſtica recipiat, vt conſtat ex iure. *e* At verò ſuſpenſus nō eſt prohibitus aliquo iure circa prędicta, & ideò interdictū & ſuſpenſio, quoad inducendum peccatum, differūt. Verùm, quantum ad inducēdam irregularitatem, parificantur, quia in omnibus caſibus, in quibus interdictum inducit irregularitatem, in illiſmet inducit etiam eandem irregularitatem ſuſpenſio a diuinis, quia iura eodem modo loquuntur de iſtis duabus cenſuris, quantum ad inductionem irregularitatis. Vnde reſolutione dico primò, quod ſuſpenſio a diuinis eſt priuatio officiorum (quæ ante ſuſpenſionem habebant) pertinentium ad ſeptem ordines Eccleſiaſticos, & ſeptem horas Canonicas. Hæc definitio ſumpta eſt ex decreto Martij *f* Papæ, & Innocentij IIII. in Conc. Lugdunenſi. *g* Et ideo in ea, tria ſunt conſideranda. Primum eſt, quod hæc cenſura ſit prohibitio officiorum, quia non prohibet ſuſpenſio a diuinis quæcunque diuina, ſed ea tantum, quæ ad officium ſpeciale pertinent. Et ideo Innocentius IIII. in loco citato dixit, quod ſic ſuſpenſus a diuinis poteſt ſua confiteri peccata, communicare, dicere horas Canonicas, aſſiſtere ſacris, cantare in choro, baptizare ſine ſolemnitate, benedicere menſam priuatam, quia hæc, & ſimilia deputantur alicui officio ſpeciali, a iure, conſtitutione, vel conſuetudine: nam ad hæc, quilibet Chriſtianus habet poteſtatem. At vero vſus ſolennis acolytorum ad deferendum cæreos, & ſubdiaconorum, diaconorum,

presby-

c c. is cui. de ſent. exc. lib. 6.

d Syluest. v. ſuſpenſio.

e c. alma mater de ſent. excomm. lib.

f c. ſi quis Epiſcop. in conc. 11. q. 3.

g c. 1. de ſent. excomm. lib. 6.

Digitized by Google

presbyterorum, & hebdomadariorum & cantorū in officio diuino, prohibetur in ſuſpenſione a diuinis, quia vſus omnium prædictorum eſt deputatus alicui officio ſpeciali, ex iure & conſuetudine, vt authores plures dicunt, teſte Philip. Franco *a* Secūdo dico, quòd ſuſpenſio a diuinis prohibet ab officijs pertinentibus ad ſeptem ordines, & ad ſeptem horas Canonicas quia iſta miniſteria Eccleſiaſtica sūt propriè officia diuina. De horis canonicis id patet, quia iure pleno diuinum officium vocantur. De ſeptem ordinibus etiam eſt certum, quod ſint & appellentur propriè officia diuina, quia omnes ordinātur ad diuinum ſacramentum altaris. Et ideò quando Innocentius dixit, quòd ſuſpenſus a diuinis, exequi non poteſt diuina officia, de iſtis ſolūm duobus (cum ſint propriè diuina) ſunt illa verba intelligēda, videlicet, de ſeptem ordinibus, & de ſeptem horis. Nam reliqua, quamuis tractant de rebus aliquando diuinis, non tamen ſunt propriè officia diuina, vt eſt officium cantoris in proceſſionibus extraordinarijs, vigilijs, & funeralibus. Et officium cantoris in refectorijs, & in cathedris Theologiæ, & ſimilia, prout notant Hoſtienſis, Ioannes Andreas, Speculator, & Innocentius: quos referunt & ſequūtur Philippus Francus, *b* & Nauarr. Tertiò dicitur, quòd prædicta officia debent haberi ante ſuſpenſionem, Nam ſi quis ſe ingerat diuinis rebus propriè ſumptis, & non faciat ea, ex officio, quòd prius habebat, non incurrit irregularitatem illatam contra transgreſſores huius ſuſpenſionis, & cenſuræ; atque adeo ſi aliquis, qui non eſt acolytus, diaconus, neque ſubdiaconus deferat cæreos, & ſolenniter dicat Epiſtulam, vel Euangelium, non contrahit irregularitatem, ex vi huius ſuſpenſionis a diuinis, vt notant Nauarrus, *c* & Philippus Francus. Benè tamē incurrit aliam irregularitatem alterius ſpeciei, quòd exercet ſolenniter officium, & ordinem, quē non habet. Verum eſt tamen, quòd ſi Religioſus, vel aliquis alius facit officium acolyti, & ſubdiaconi deferendo cæreos, vel dicendo epiſtolam non ſolenniter, ſed vt laicus, non incurrit hanc cenſuram quia quamuis ingerat ſe diuinis propriè ſumptis, cū tamen ea non faciat ſolenniter ex officio, quod antea habebat, non incurrit pœnam huius ſuſpenſionis, neque aliam quamcunque. *d* Et videtur etiam dicendum, quod ſuſpenſus a diuinis eſt prohibitus ab actu prædicandi, cum ſecūdum iura antiqua ſit actus deputatus ſacerdoti, quamuis non competat omnibus ſacerdotibus ex officio prædicare vt cautum eſt in Concilio *e* Conſtantienſi. At contrarium puto dicendum. Licet enim aliqua iura dicant eſſe deputatum ordini diaconatus: iura tamen ſupradicta debent intelligi reſpectu actus cantandi Populo Euāgelium ſolenniter; prout in noſtra ſumma *f* reſoluimus. De actu verò benedicendi menſam in refectorijs & dicendi orationes ſolenniter in proceſſionibus extraordinarijs, & vigilijs, & funeralibus, & ſimilibus; dubium eſt, an comprehendantur in ſuſpenſione a diuinis, & exiſtimo eos actus, & ſimiles eſſe interdictos, & prohibitos, eò quòd ex cōſuetudine ſunt actus pertinentes ad ſacerdotium. Nam huc vſque nō vidi ea miniſteria exerceri, niſi a presbyteris inter religioſos viros. Hæc ſunt quæ prohibentur in ſuſpēſione a diuinis. Videamus igitur veniendo ad id, quod in articulo quæſtionis propoſuimus diſputandum, vtrum, ſcilicet, Prælati Regulares poſſint ab huiuſmodi cenſura abſoluere ſuos ſubditos: Et reſpondeo, quòd in foro conſcientiæ rectè poſſunt per priuilegium Clementis IV. in primo articulo huius quæſtionis allegatum, vbi cōcedit poſſe eos abſoluere, à quacūque ſuſpēſione a iure, vel ab homine generaliter promulgata. Quod alijs priuilegijs ibi, & in ſuperioribus articulis confirmaui. Et nemini dubium eſt quòd prælati Regulares habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, poſſunt ab ea abſoluere in foro conſcientiæ, ſi procedat a delicto occulto, non deducto in iudicium, iuxta indultum conceſſum Epiſcopis a Concil. Tridentino *g* quod indultum ipſis Prælatis etiam communicatur. Dubium tamen eſt, an in foro exteriori poſſint abſoluere a dicta pœna? Et reſpondeo, quod ſic, quando iſta pœna non eſt perpetua: quia non infligitur ex natura ſua propter delictum prohibitū; ſed propter ſolā contumaciam, cùm ordinarij poſſint diſpenſare, vt apertè dicit quædam decretalis. *h* Et quamuis hæc pœna ſit perpetua, quando non eſt reſeruata, certum etiam eſt, quod poteſt remitti per ordinarios Prælatos, prout euidenter deducitur ex alia decretali *i* Et ſic prælati generales & prouinciales, cum ſint ordinarij ſuorum ſubditorum, poſſunt abſoluere à dicta ſuſpenſione a diuinis quādo non eſt perpetua, & quando licèt perpetua ſit, ſuæ ſanctitati non eſt reſeruata. Vnde dicemus infra, in quæſtione de clauſura, quantum ad ingreſſum mulierum in monaſteria Monachorū, quod dicti prælati poſſunt abſoluere ſuos ſubditos a ſuſpēſione a diuinis incurſa ab eis admittentibus præſumptuosè mulieres intra clauſuram dictorum monaſteriorum, contra fœlicis recordationis Pij V. conſtitutionem.

a *Fran. in ca. 1. de ſen. ex co. li. 6.*

b *Fran. in cap. vbi ſup. Nau. in ſum. c. 27. n. 163*

c *Fran. vbi ſu. §. auream nu. 3 Nau. vbi ſup.*

d *c. adijcimus. 16. q. 1.*

e *Conc. Conſt. ſeſ. 8. & 15.*

f *In ſum. 2. 10. c.*

g *Conc. Trid. ſeſ. 23. c. 6. de re form.*

h *c. ex literis de conſtit.*

i *c. nuper de ſen. excom.*

ARTICVLV XV.

Vtrùm Prędicti Patres poſſint abſoluere ſuos ſubditos à cenſuris in contemptum clauium commiſſis.

Reſpondeo dicēdo, quod Bonifacius *K* IX. prout refertur in ſupplemento, concedit facultatē dictis Prælatis, vt poſſint abſoluere ſuos fratres & ſorores, ab excommunicatione incurſa, propter violentas manus in clericos iniectas, & cum eis diſpenſare ſuper irregularitate, ſi quam huiuſmodi ſententijs ligati, celebrando diuina, vel miſcendo ſe illis modo tantum (non tamen in cōtemptum clauiū) alias præmiſſorum occaſione qualitercumque contraxerint, diſpenſare; eoſque quoad hoc, in ſtatum priſtinum reſtituere, & quod ſimiliter poſſint abſolui dicti magiſtri; & priores, ac vicarij, a confeſſoribus per eos eligendis. Et Eugenius IIII. in conceſſione facta fratribus Minoribus, de qua *l* infra, qua poſſint ab omnibus abſolui plenariè, addit, *niſi illa in contēptū clauium cōmittant*. Ex quib. videtur dicendū, quod ſi incurrant in dictas cenſuras, in contemptum clauium, non poſſunt abſolui per prædictos Prælatos, neque ipſi prælati, per cōfeſſores, ab ipſis electos. At licèt uirtute huius priuilegij, a dictis cenſuris minime poſſint abſolui; uirtute tamen priuilegij Clementis IV. uidentur poſſe abſolui, & diſpenſari, licet in contemptū clauium tales cenſuras contraxerint. Nam priuilegium Clementis IV. & alia priuilegia ſuperiùs allegata, concedunt abſolutè ſine dicta limitatione, dictis prælatis facultatē ad ipſam abſolutionē, prout ſuperius late diximus. Et cum ipſa priuilegia ſint beneficia principis, fauorabiliter, & latè ſunt interpretanda, iuxta ea, quę ſupra diximus *m* in quæſtione de priuilegiorū explicatione. Et inſuper probatur, quod ſaltem Generalis, & Prouinciales, & alij habentes iuriſdictionem quaſi epiſcopalē, poſsūt abſoluere & diſpēſare. Pro quo eſt uidendum, quid ſit peccare in contemptū clauium.

K *Fo. 120. in c. ſ. 542.*

l *Infra huc q. art. 40.*

m *Supr. qu. 11 art. 6.*

clauium. Et dico, quod tunc aliquis peccat in contemptum clauiū, & Eccleſiæ, nō quādo mouetur ad huiuſmodi contemptū ex aliqua ira, odio, & affectione; ſed tm ex eo, quod non vult ſe ſubmittere Eccleſiæ poteſtati, credendo tamen Eccleſiā habere poteſtatem, iuxta doctrinā expreſſam D. Thomæ, a Soto, Caietani, a doctiſſimo Caſtro reſolutā. Vnde quādo aliquis propter aliquā cauſam particularem, ſcilicet, odium, iram, aut concupiſcentiā, non vult ſe ſubmittere Eccleſiæ præceptis, credendo eſſe iuſtam, tolerabilem, & diſcretam, credendo ipſam regi ab Spiritu Sancto, & eius poteſtatē eſſe a Deo collatam, non dicitur ex contemptu clauiū peccare, ſed ex dicta cauſa particulari, etiā ſi ſæpè ſæpius, propter eandem cauſam eadem met peccata cōmittat, prout reſoluit Syluester. b Hoc ſuppoſito probatur noſtra cōcluſio, quod, ſcilicet, in foro conſcientiæ poſſint Prælati generales & Prouinciales abſoluere, & diſpenſare in foro conſcientiæ in cenſuris cōmiſſis a ſuis ſubditis, in contemptum clauium.† Licet enim non poſſint abſoluere ſuos ſubditos, ab hæreſi occulta, iuxta tradita in ſuperioribus, poſſunt tamen abſoluere a cenſuris incurſis in contemptum clauium, nolendo ſubijci clauibus Eccleſiæ, credendo tamen, Eccleſiam habere poteſtatem a Christo Domino ad ligandum & ſoluendum: hoc enim non eſt hæreticale, cum vt ſupponitur, credant Eccleſiam poſſe cenſuras iure optimo fulminare, & imponere.†

a D. Tho. 2. 2. q. 186. ar. 9. ad 3. vbi Cai. Sot. in 4. d. 6. q. 2. 6. quantū ad ſecūdū Caſt. de leg. pœ. l. 2. c. 5. da. ii.

b Sylue. v. contēptus, n. 1. & 2.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum peccantes ex confidentia horum priuilegiorum poſſint abſolui a dictis Prælatis virtute eorum priuilegiorum.

RESpondeo dicendo, quod hic articulus proponitur, propter priuilegiū Bonifacij IX. in ſuperiori articulo allegati, dantis facultatem Prælatis Regularibus ad abſoluendū, & diſpenſandum in certis cauſis cū ſuis fratribus; dummodo tamen non in contemptum clauiū, aut alias occaſione dictæ indulgentiæ peccauerint. Ponitur etiā iſte articulus occaſione conceſſionis Eugenij IV. de qua in libro c Monumenta ordinum in prima & ſecunda impreſſione, qua cōceſſit ipſis fratribus quandā indulgentiam, & remiſſionem peccatorum plenariam, de qua in quæſtione de confeſſarijs, quantū ad abſolutionem, diximus. Et addit Summus Pōtifex, ne (quod abſit) propter huiuſmodi gratiam reddantur fratres procliuiores ad illicita in poſterum cōmittenda. Quod ſi ex cōfidentia huiuſmodi aliqua peccata committant, ad talia prædicta indulgētia nullatenus ſuffragetur. Vnde dico, quod quando in priuilegio, & facultate Apoſtolica non excipiuntur, quæ cum confidentia talis facultatis fuerint commiſſa, de rigore videntur conceſſa. Vnde cum in priuilegio Clementis IV. allegato, in articulo primo huius quæſtionis, non fiat talis exceptio: debemus cōcedere de rigore, quod prælati virtute dicti priuilegij, & aliorū, talem exceptionem minime facientium, poſſunt abſoluere ſuos fratres a peccatis & a cenſuris, quæ cum confidentia dicti priuilegij commiſerint, & contraxerint. Hæc propoſitio videtur probabilis, ſtando in rigore talium conceſſionum nihil excipientium: quia priuilegia talia interpretanda ſunt contra concedentē, maxime in fauorabilibus, quæ non ſunt in præiudiciū tertij, vt probatur in iuribus, d & tradunt Doctores communiter, cum Innocentio, Quod confirmatur primo, qui neceſſitate eſt ... priuilegio diceret potuit apertius ... ſpicione ex iure canonico, & ... Confirmatur deinde, quia non dicitur, quod ipſo facto priuilegiū amittitur, quia cōceſſa ſibi diminuitur poteſtate: ſed dicit, q priuilegium amittere meretur. Et ita ſecundū mentem ... declarationē amiſſionis, nō ipſo iure, aut facto fieri, ſed poſſe & debere fieri, ſicut dixit D. Auguſtinus, q peccator eſt indignus pane, quo veſcitur, non tamē eo ipſo q peccat, eſt priuatus iure, quod habet in ſuo pane. Dixi (in rigore) quia ſi de mente cōcedentium illud probabiliter præſumitur, non conſtetur tūc talis conceſſio, aut priuilegium non extenditur ad ea, quæ cum confidentia eius commiſſa fuerint, poſt talē conceſſionem, vt patet: quia a voluntate cōcedentis pendet totum hoc. Vnde, quia in generali conceſſione, aut facultate contra ius commune nō præſumitur quis concedere velle id, quod non eſſet ſpecialiter conceſſurus (vt eſt communis regula vtriuſque iuris) Specialiter autem nō eſſet quis conceſſurus id, vnde eſſet occaſio peccandi, qualis videtur eſſe ſi concederetur poteſtas etiam ad ea, quæ cum confidentia eius committerentur (quia ſemper eſt interpretatio facienda, vt euitetur delictum, vt notatur in iure) f Hinc videtur, quod concedens non intendit, quod ad ea facultas ſua extendatur: & per conſequens videtur, quod virtute eius peccantes cum dicta confidentia minime poſſunt abſolui, niſi expreſſe in ipſa facultate concedatur. Et hæc opinio eſt ſecurior & magis pia, cōſulenda eſt, ad terrorem & præſeruationē peccati: præſertim cū contraria nō ſit in rigore adeo certa. Verū eſt tamē, quod in caſu particulari, in quo diſpendium animæ immineret, ſi a commiſſis cum confidentia priuilegij non poſſet quis abſolui: ego eum abſoluendum iudicarem, præſuppoſita cōtritione debita, notificando ipſi pœnitenti, quod talis facultas ei amplius non valebit ad alia, cū eius cōfidentia de cætero committenda. Ex dictis colligitur, quod licet in priuilegio Clementis IV. & aliorum Pontificum nō ponantur limitationes aſſignatæ in priuilegijs Bonifa. IX. & Eugenij IV. ſcilicet, quod non poſſint abſolui fratres ab his peccatis & cenſuris, quæ cum confidentia dictorum priuilegiorum cōmiſerunt, & contraxerunt, abſolute loquendo, debent ſecundum mentem cōcedentium neceſſario ſubintelligi. Et ita regulariter loquendo, non debent Prælati abſoluere ſuos fratres, virtute dictorum priuilegiorum, ab his, quę cum confidentia ipſorum commiſerūt, niſi ex negatione talis abſolutionis periculum ſpirituale ipſius animę abſoluendæ immineat. Sed videndum eſt quid ſit peccare cū confidentia priuilegiorū ad hoc, vt dicta abſolutio & diſpēſatio negetur. Et reſpōdetur, quod quantum ad hunc effectum, tunc dicitur quis peccare cum cōfidentia facultatis ſibi conceſſæ, quando ex talis facultatis confidentia mouetur ad committendum id, ad quod nō moueretur ſine ea. Pro cuius dicti explicatione nota, quod non dico, quod quando non committeret illud, ſi talem facultatē non haberet dicitur quis peccare cum prędicta cōfidentia; ſed dico quod tunc dicitur peccare cū ea, quando non mouetur ad id niſi ex tali confidētia. Eſt enim inter hæc magna differentia. Stat enim, quod ſi ego non haberem per talem facultatem, tā facile remedium & certum, ſolicitius me haberē, ne inciderem in talia reſeruata. At vero cum video mihi facile remedium per talem facultatem adeſſe ſicut adeſt ad alia non reſeruata, certe nō curo magis illa cauere, ac ſi reſeruata non eſſent: vel ſicut alia non reſeruata, pro quibus facile remediū haberetur.

c Fol. 62. in 1. impr. & in 2. f. 65. conceſ. 66.

d c. olim de verb. ſign. c. quia circa. de priui. vbi gl. vlt. et Innoc. d. cap. licet de tranſ. Epiſcop.

e d. c. quia circa. l. ſi. ff. de conſtit. principum.

f l. 1. §. ſi fundū C. de his qui no.

beretur. Et tamen in hoc caſu eſt verum, quod talia non cõmitterem, ſi talem facultaté non haberé. Sed tamen hoc nõ eſt poſitiuè peccare cum confidentia priuilegij, aut quod idem eſt, cauſaliter cũ confidentia priuilegij peccare, dum talis confidentia non eſt cauſa poſitiua, ſed concomitãs ad peccatum, dum per talem cõfidentiam ego negligẽtior in dies fio, ad cauendum diligentius talia reſeruata quã ſi talem facultatem non haberẽ; & per conſequens, hoc nõ eſt præbere, aut ſumere cauſaliter incentiuũ peccandi: ſed eſt per talẽ confidentiã auferri ſpecialem ſolicitudinẽ cauendi talia reſeruata. Quod ſi ego non ſolum ex tali confidentia priuilegij eſſem negligens ad cauendum reſeruata ſicut nõ reſeruata: ſed inſuper mouerer ſpecialiter ad exequẽda praua deſideria, ſeu paſſiones, quibus etiam aliàs ad talia reſeruata inſtigor, & moueor; tunc vere propriè talis cõfidẽtia facultatis, eſt cauſa poſitiua, aut poſitiuè mouens ad peccatũ, & præſtans incentiuum ad id; & talis propriè cum confidentia, ſeu potius ex confidentia priuilegij peccare dicitur. Sicut ſi aliqui dicerẽt & deliberarẽt ſecũ dicẽtes: accipiamus hoc priuilegium & occidamus illum, quia abſoluemur per illud: vel priuilegiũ habemus per quod poſſumus abſolui, occidamus illũ &c. Et iſti tales non poſſunt abſolui virtute priuilegij dicti, cum tacitè ſubintelligatur in omnibus priuilegijs, quod virtute eorũ nemo abſoluatur, ſi cũ confidentia ipſorum peccata commiſerit, & cenſuras contraxerit. Ille autem, qui ſolum fit negligens per talem facultatem ad cauẽdum reſeruata, videtur quod bene poteſt abſolui virtute talis facultatis, cũ expreſſe excipientis eum, qui cum eius cõfidentia peccaret. Et ratio huius eſt, quia virtute talis exceptionis ſolũ excipitur is, qui propriè & poſitiuè mouetur ad peccandum, & ſumit inde incentiuũ peccandi: quia & hoc ſolum intendit concedens præcauere, quando talem exceptionẽ expreſsè, aut implicitè fecit. Quia & in conceſſione facultatis, certè intendit liberare eos, quibus eam concedit à maiori ſolicitudine adhibẽda, circa abſolutionem a reſeruatis, quam ſi non eſſent reſeruata: alioquin ſcrupuloſum, aut ferè ſemper ſcrupuloſum eſſet habere tales facultates, niſi ſic intelligãtur propriè, vt dictum eſt; cum cuilibet peccanti in reſeruatis fere ſemper occurrat cogitatio aliqua, de tali facultate & remedio, & intentio aliqua ſe remediandi poſt tale peccatum reſeruatum commiſſum: quia ſi putaret non patere ſibi remedium, niſi difficile, certe ſolicitius caueret ab ipſis reſeruatis. Ita eleganter Corduba. *a*

a Cord. l. 5. q. de indulgen. q. 37. iuxta fin.

ARTICVLVS XVII.

Quid ſibi velint verba poſita in priuilegijs ſuprà poſitis, in quibus dicitur, quod Prælati poſſunt abſoluere ſuos ſubditos a pœnis, a iure, vel ab homine.

RESpondeo dicendo, quòd in priuilegio conceſſo Abbatibus Ciſtercij, ab Eugenio IV. & in priuilegio cõceſſo à Gregorio Decimo quarto Miniſtris infirmorũ, & in alijs priuilegijs, *Supra poſitis, conceditur Prælatis, quod poſſint abſoluere à cenſuris, & pœnis*; ſub quib. verbis (cenſuris & pœnis) nõ includitur facultas diſpenſandi ab irregularitate, quia irregularitas nõ eſt cẽſura, vt dicitur in iure *b* & notat Nauar. Neque ẽt nomine pœnæ continetur. Licet enim irregularitas contracta ratione alicuius culpæ pœna dicatur: nõ tamẽ venit abſoluẽda nec diſpenſanda virtute prædictorum verborum

b c. querenti de verb. ſign. Nau. in man. c. 27. n. 254.

prout conſtanter tenet idem Nauar. *c* cõtra Cordubam, Medinam, Gutierrez, & Sotum in 4. Sententiarum, qui in lib. de iuſtitia *d* & iure ſententiã Nauarri amplectitur, quã ego in noſtra Sũma conſtãter ſequor, aduertens Sũmos Pontifices his temporibus in iubileis ab eis emanatis eã expreſſis verbis approbare. Nomine igitur pœnæ illa tantum veniunt, quæ a confeſſore, vel a canonibus pœnitẽtialibus imponuntur, vel etiã, quæ ab ipſo pœnitente ſponte aliquo bono fine ſubeuntur, de quibus per Nauarrum. *e* Igitur ſub dictis verbis, ſolum de cenſuris & pœnis illis loqui videtur priuilegia, quæ abſolutiones a peccatis, vel Sacramẽtorum ſuſceptionem impedirent. Quod nõ facit irregularitas quia illa ſubſiſtente, abſolutio a peccatis, atque etiã ab eo, quod irregularitati cauſam dedit impẽdi põt iuxta doctrinã Cardinalis. *f* Et aduertendũ, quod nomine pœnæ nõ venit pœna pecuniaria debita per ſententiã iudicis. Pœna. n. pecuniaria non eſt pœna Eccleſiaſtica, prout aduertunt Soto, *g* & Nauarr. Hinc quidã aiunt illud verbũ, *& pœnis*, eſſe declarationem prioris verbi, ſcilicet, *cenſuris*, nempe quando cenſura fertur per modum ſententiæ & pœnæ.

c Na. c. 27. nu. 254. Cord. vbi ſup. q. 43. dub. 4. Med. in 1. 2. q. 96. d. 4. Gutier. in q. Canon. c. 1. fol. 57. Sot. in 4. d. 22. q. 5. art. 1.

d Sot. l. 5. de iuſt. q. 1. art. 4. pag. 382. in ſum. conf. ſ. 1. tom. c.

e Na. vbi ſup. 191. et 194. & 254.

f Card. in clem. dudũ. §. ac deinde q. de ſepult.

g Sot. in 4. d. 22. q. 1. a. 2. poſt. 3. conclu. Nau. c. 27. nu. 25.

ARTICVLVS XVIII.

Quid ſignificent illa verba poſita in priuilegijs, quod ſcilicet dicti Prælati poſſint abſoluere a quibuſcunque irregularitatibus, & inhabilitatibus.

RESpondeo dicendo, quod Eugenius IV. in illo priuilegio ſæpe ſæpius allegato, cõceſſit reformatori Generali Ciſtercij, in illa abſolutione plenaria, quã ſemel dũtaxat poteſt ſuis ſubditis conferre cõcedit in quã ipſis, *vt eos a quibuſcunq; irregularitatibus, & inhabilitatib. abſoluat*. Et dubitatũ eſt an ratione prædictorũ verborũ, poſſint dicti Generales cũ ſuis monachis diſpenſare, in irregularitatibus, & inhabilitatibus. Et author Compendij *h* ordinis Ciſtercij ait, quod nullibi dici poſſit, ſub abſolutione irregularitatũ, diſpenſationem ſuper eiſdẽ cõprehendi. Vnde clauſula intelligi videtur de abſolutione a peccato irregularitatem producẽte, quod peccatũ ad exercitium ordinũ, & officij, pœnitentem inhabilẽ reddit, vt per Nauarrum: *i* qualis eſt cõcubinatus notorius, & fornicatio, & alia ſimilia quibus illaqueati ſunt ipſo iure ſuſpẽſi, prout ſacri canones *k* decernunt (ſaltem donec pœniteant) & irregulares celebrãdo fiunt. Vnde venit intelligendum quoddã priuilegium conceſſum a Iulio II. domino Georgio, Duci Colimbricẽſi, adminiſtratori per Sedẽ Apoſtolicã ſpecialiter deputato, ac Priori Generali militiæ de Auis Ciſtercienſis ordinis, datum Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo. ſexto kalend. Iulij. Pontificatus ſui anno quarto, in quo inter alias ſequens proponitur conceſſio: dicitur enim *Sũmus Pontifex concedere ipſi domino Georgio, & ſucceſſoribus eius, & Prioribus maioribus, & ſucceſſorib. eorũ, vt poſſint abſoluere milites, Priores, & fratres dictæ militiæ a peccato adulterij, inceſtus, ſacrilegij, & fornicationis*; quæ verba ſunt explicanda reſpectu pœnarum & ſuſpenſionum, quæ correſpondent iſtis delictis vt ſcilicet dicti magiſtri, & Priores poſſint abſoluere fratres dictæ militiæ a dictis pœnis, & ab infamia, reſultantibus ab eis. Alioquin ſi eis tantum concederetur abſolutio a dictis criminibus, nulla indulgentia ipſis fieret, cum hoc cuicunque ſacerdoti approbato ab ordinario cõcedatur. Et hoc ſignificat

h Colle. cõp. Ciſter. tit. abſolu. v. irregularitatibus, et inhabilitatibus.

i Nau. in man. c. 25. nu. 76.

k c. propter 32. d. ca. ſi quis ſunt 81. d. c. 1. de ſẽ. & re iud. lib. 6.

abſolutio

abſolutio dicti prioris maioris, facta in Capitulo generali dictæ militiæ, in qua dicit, *Aboleo etiam omnem maculam infamiæ, & inhabilitatis vndecunque contractam*, quæ infamia, & inhabilitas conſiſtit in pęnis canonicis talibus delictis correſpondentib.

ARTICVLVS XIX.

Quid importetur per illa uerba (abſoluo uos ab omni infamiæ macula) poſita in ſuperioribus priuilegijs.

Reſpondeo dicendo, quod prędicta verba ponũtur in dicto priuilegio Eugen. IV. cõceſſo Reformatori ordinis Ciſterrij: in quo conceditur, *quod poſſit abſoluere omnẽ inhabilitatem, et infamiæ maculam ſiue notam contractã, excepta ea, quæ naſcitur ex homicidio uoluntario, mutilatione membri, et bigamia*. Pro quorum explicatione, nota ꝙ regulariter omnes infames ſecundum leges (de quibus Bart. *a* & decreta canonica, verba faciunt) etiam ſecũdum canones ſunt infames, vt deducitur ex iure, *b* & notat Innocentius, & ſimiliter omnes, qui ſuis culpis, ad ordines promoueri non poſſunt, de quib. per Panorm. *c* Pro quorum explicatione nota, ꝙ quædam dicũtur delicta leuia, & ſunt illa, in quib. dolus non requiritur, vt quando aliquid contingit per imperitiam ſine dolo; vel quãdo interuenit culpa leuis, vt late tradũt Panor. & *d* Ange. quod arbitrio iudicis relinquendum eſt, vt ait Aretinus *e* grauia dicũtur, vbi dolus interuenit, in graue præiudiciũ alterius, ſeu Reipublicæ, quæ alias dicũtur mediocria, vt eſt furtum, et periurium. Grauiora ſunt publica, in quibus non imponitur pœna mortis; & grauiſſima, in quib. non imponitur pęna mortis, quę alias dicũtur enormia. Has differentias ponunt Bart. *f* Felin. Angel. Are. Folerius, Boſſius, & Iul. Clar. Secundo nota, ꝙ duæ ſunt opiniones, quæ horum delictorum indicant irregularitatem. Prima eſt, ꝙ delicta mediocria, ſiue ſint notoria iuris, ſiue facti, propter notorietatem cauſant irregularitatem ex accidenti: & tales delinquentes nõ poſſunt promoueri etiã acta pęnitentia. Si vero iſta delicta mediocria ſint occulta, prout diſtinguitur occultum contra notorium, tunc acta pœnitentia promoueri poſſunt. Hanc ſententiã tenẽt Angelus *g* Syluester, & D. Antoninus. Qui omnes fatentur, delicta enormia, quantumcũque occulta ſint, irregularitatẽ non inducere, dicentes, non ſufficere ad irregularitatem quod delicta ſint enormia tantum, ſed etiam exigere, vt ſint notoria vel publica. Quã ſententiam tenet Nauarrus, dicens, quod omne crimen notorium depoſitione dignum inducit irregularitatem. Neq. ad hoc ſufficit, ꝙ ſit enorme, vt inducat dictam irregularitatem, ſi occultum eſt, niſi in illis caſib. in quib. ius cõſtituit, vt nunc ſortiatur effectum, ſicut homicidiũ. Ex quibus infertur, ꝙ delicta mediocria ſiue ſint notoria iuris, ſiue facti propter notorietatem cauſant irregularitatem ex accidenti, & quod tales non poſſint promoueri, etiam acta pęnitentia, intelligenda ſunt, quando talia delicta ſint depoſitione digna, vt ait Nauarrus: *h* qualia ſunt furtum, periurium, & adulterium, falſum teſtimonium, ſacrilegium, vt referunt Antoninus *i* & Abbas, vbi numerat crimina depoſitione digna. Ex his colligitur, ad quæ ſe extendat poteſtas data in dictis conceſſionibus regularibus prælatis, quoad ſuos ſubditos.

a *Bar. in l. 1. C. ex quibus cauſis infamia irrogat. c. omnes ca. nulli, et c. infames. 6. q. 1. c. infamib. de regu. iur. li. 6. c. ſancti Daniel. 81. d. c. vlt. de teſt. ca. Deus omnipotens, de accuſ.*

b *c. omnes 6. q. 1. Inn. in c. qual. et quando 2. de accuſ.*

c *Pan. in ca. ex diligenti de ſimonia.*

d *Pan. in c. tua de pęnit, Ange. in l. non ſolum. §. ſi mandato. ff. de iniur. et in l. leuia ff. de accuſat.*

e *Aret. in c. cũ illorum de ſent. excom.*

f *Bar. in d. paragrapho ſi mandato. nu. 7 et in d. l. leuia Fel. in d. c. cum illorũ. Are. in d. tract. maleſi. in prin. col. 3. Foler. in prac. cri. in ver. audiãtur accuſatores n. 49. pa. 70. Boſſ. in pra. cri. tit. de iud. n. 91. f. 179. Clarus lib. 1. recep. paragrapho. 1. nu. 9.*

g *Ang. in Summa verb. irregularit. ubi Sylueſt. q. 14. Ant. 3. p. tit. 28. ca. 6. nu. 7.*

h *Nau. vbi ſu. nu. 248.*

i *Ant. in tra. de irreg. vol. 16. tract. c. 6. num. 11. et 12. Abb. in c. at ſi clerici de iudic. nu. 34. in fine.*

ARTICVLVS XX.

Vtrũ dicti Prælati poſſint habilitare ſuos monachos ad officia ordinis, ad quæ ſunt inhabiles ratione alicuius tranſgreſſionis legis Canonicæ.

Reſpondeo dicendo, quod hic articulus proponitur propter cõſtitutionẽ ſuperius allegatam Eugenij IV. conceſſam generali Reformatori Ciſtertij, in qua conceditur ipſi, *vt poſſit abſoluere ſuos ſubditos nouitios, donatos oblatos & commiſſos ſemel, à quibuſcunque irregularitatibus, & inhabilitatib. et ante impreſſum, vel poſt ex quacunq. cauſa cõtractis, vel cõtrahendis: etiã ſi talia forent, propter quæ ad ſedẽ Apoſtolicã vel quemcunq; alium ſpecialis habendus eſſet acceſſus, iniuncta pro modo culpæ pœnitentia ſalutari in forma Eccleſiæ conſueta & alijs prout de iure iniungendis.* Ex quib. verbis videtur colligi, qđ prælati virtute eorũ poſſunt habilitare ſuos fratres ad officia ordinis, ad quæ per aliquam conſtitutionẽ Apoſtolicam ſunt inhabiles. Et videtur pręlatos virtute ſupradictæ conceſſionis à dicta inhabilitate poſſe eos in foro conſcientiæ abſoluere. Dixit. n. ſũmus Pontifex, quod a quibuſcũq; inhabilitatib. cõtractis, & cõtrahendis, etiã Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, poſſint eos abſoluere in foro cõſcientiæ, de quibus corde contriti, & confeſſi fuerint, eiſq; remiſſionem plenariam concedere. Sed his verbis reſponderi poteſt, quod, ſ. non intelligantur de omnibus inhabilitatibus in vniuerſum, ſed tantũ de illis, quæ impediunt exercitium Ordinum, & officij inhabilẽ ad ea reddendo pœnitentem, ratione quorũ inhabilitatum non poſſunt accedere ad ſacramenta communicando, & celebrando, & diſponi ad indulgentiam plenariam lucrandum, quæ in dicta conceſſione conceditur. Nam verba illimitata debent ſecũdum ſubiectam materiam limitari, prout diximus *k* ſupra. Vnde cum habilitare aliquem ſit res maximi momenti, præcipue quando ipſa habilitatio Sedi Apoſtolicæ reſeruatur, vt hanc facultatem prelatis concedamus ad aliud priuilegium, hoc expreſſè concedens debemus deuenire. Et inuenio eudem Eugenium Quartum, prout continetur in libro Monumenta *l* ordinum conceſſiſſe fratrib. Minoribus de obſeruantia prouinciæ regni Caſtellæ. *Quatenus ſinguli prælati dicti ordinis quocũque nomine cenſeantur, & confeſſores per ipſos prælatos deputati, vel pro tempore deputandi, ſingulorum cõuentuum, locorum, domorum, vel Eremitoriorum huiuſmodi ſemel tantum abſoluere omnes, & ſingulos fratres profeſſos, conuerſos atq; nouitios habentes propoſitum profitendi, necnõ perpetuo donatos, oblatos præſentes, & futuros ipſorum cõuentuum, domorum, Eremitoriorum huiuſmodi ab omnibus, & ſingulis ſuis peccatis,* &c. Et addit. *Necnon cũ ſingulis ſupradictis ſupra quibuſcunq; irregularitatibus, et inhabilitatib. quouis modo contractis in omnibus, et ſingulis etiã Sedi Apoſtolicæ ſpecialiter, & expreſſe reſeruatis (bigamię, homicidij voluntarij, mutilationis membri caſibus duntaxat exceptis) ſemel ſimiliter diſpenſare atque eos habilitare, vt nõ promoti ad oẽs ordines ſacros, & miſſarum celebrationẽ promoueri poſſint. et ipſi promoti in eiſdẽ miniſtrare valeant, et poſſint, et quod ad quaſcunque dignitates administrationes, & officia dicti ordinis, etiam ſi curam habeant animarũ recipi, illiſq; præfici, et aſſumi Apoſtolica authoritate valeant, et poſſint.* Hęc Eugenius IV. Ex quibus colligitur, quod in foro ſacramentali dicti pręlati, & confeſſores per eoſdẽ deputati, vel pro tempore deputandi poſſunt ſemel in vita abſoluere fratres, & alios numeratos ab inhabilitate, quã contraxerunt tranſgrediendo leges papales, inhabilitãtes eos, ne poſſint promoueri ad ordines ſacros, neque in ſuſceptis miniſtrare, neque etiam poſſint eligi, & aſſumi ad officia ordinis. Et licet hoc priuilegium tantùm concedatur fratribus Minoribus obſeruantiæ prouinciarum Regni Caſtellæ, Pius tamen ſecundus ipſum ad totam familiam extendit, prout aduertit Collector *m* priuilegiorum Mendi-

k *ſu. q. 11. ar. 6 reg. 11.*

l *in 1. impr. fol. 61. & in 2. fol. 62. conc. 85.*

m *Collec. tit. ab ſolut. ex extra ordinaria quoad fratres. §.*

Digitized by Google

candum. Aduertẽdum etiam, quod idem Papa Eugenius IV. voluit, quod ad gaudendum ſupradicta conceſſione, quod ſinguli prædictorum, qui ſufficiẽtis literaturæ ſunt per vnũ annum a tempore, quo conceſſione huiuſmodi gaudere voluerint, in ſingulis ſeptimanis impedimẽto ceſſante legitimo, vel ſeptem pſalmos pœnitentiales cum litanis recitent ſiue legant. Alij vero non ſufficientes literati alias orationes (iuxta confeſſorum ſuorũ arbitrium, prout animarum ſuarum ſaluti viſum fuerit) dicere teneantur. Et quod ſi forſan impedimento detenti in dictis anno & ſeptimanis orationes prædictas commode dicere nõ potuerint, vel ex inaduertentia, aut obliuione omiſerint, ex tũc ſeptimanis alijs ſequentis anni ſupplere teneãtur, prout continẽtur in lib. Monumenta *a* ordinum. Quæ additio nõ ponitur, vt conditio, qua non impleta abſolutio, & diſpenſatio eſt nulla. Nam in ſupradicta conceſſione non ſolum cõceditur diſpenſatio, et habilitatio, ſed etiam abſolutio a peccatis, & a cenſuris. Abſolutio autẽ a peccatis non poteſt impendi, ita vt non adimpleta obligatione dicendi dictas orationes pœnitens non remaneat abſolutus a peccatis, neq. a cenſuris, iuxta ea, quæ tradunt Corduba, *b* & communiter ſcribentes. Vnde cum dictum præceptum reſpiciat nõ ſolum diſpenſationes, & habilitationes, ſed etiã abſolutiones a peccatis, conſequenter eſt dicendum, non eſſe conditionem, qua non impleta diſpenſationes, habilitationes, & abſolutiones ſint nullæ: ſed tantum eſſe præceptum, quod a Domino Papa præcipitur a ſacerdotibus imponendũ. Quod tanquam pœnitentiam ſalutarem a Domino Papa taxatã tenẽtur volẽtes gaudere dicto indulto, acceptare, ita vt etiam ſi teneant viri doctiſſimi, pœnitentes non teneri ad acceptandam pœnitentiam a confeſſarijs impoſitam, hanc tamen pœnitentiam dicendi ſeptem pſalmos cum ſuis litanis, ſingulis ſeptimanis vnius anni, aut aliam, prout ipſis confeſſarijs expedire videbitur, iuxta formam dictæ conceſſionis acceptare teneantur, alioquin minime debent abſolui, neque diſpenſari, neque habilitari. Et eam abſq. dubio adimplere tenentur ſub pœna peccati mortalis, iuxta ea, quæ tradunt communiter Doctores. Aduertendum etiam eſt id, quod infra in quæſtione de confeſſarijs quoad poteſtatem abſoluẽdi fratres dicetur. Vtrum autem in foro exteriori poſſint dicti prælati in dicta habilitate diſpenſare, quando ſuæ ſanctitati non reſeruatur, dicemus infra in quæſtione de Abbatibus, quoad poteſtatem diſpenſandi in irregularitate ex delicto præter homicidium voluntarium procedente.

a In 1. Impr. f. 62. & in 2. fol. 65. conc. 86.

b Cordub.

ARTICVLVS XXI.

Vtrum prædicti Prælati poſsint abſoluere nouitios.

RESpondeo dicendo, quod Clemens IV. conceſſit generali, & Prouincialibus miniſtris, eorumque vices gerentib. & cuſtodibus, prout habetur in libro Monumenta *c* ordinum. *Vt ſuo volentes aggregari conſortio, ſ. volentes ingredi ordinem, qui ſuſpenſionis, vel interdicti, vel excommunicationis ſententijs a iure, vel a iudice promulgatis generaliter ſint ligati, abſolutionis beneficium obſeruata forma Canonica impertiri, ipſosq. in fratres recipere valeant. Ac eos, qui poſt aſſumptum habitũ, vel profeſſionem emiſſam recoluerint ſe talibus in ſeculo fuiſſe ſententijs innodatos, ſecundum formam prædictã valeant præfati Prælati, ac illorũ vices gerentes abſoluere. & cum irregularitatib. diſpenſare, ſi forſan talib. innodati ſententijs, vel in locis interdicto ſuppoſitis diuina præſumpſerint officia celebrare, vel ordines recipere. Ita tamẽ quod ſi aliqui ex talib. eiſdem ſententijs propter debitũ ſint adſtricti, ſatisfaciant, vt tenentur. Volumus tamen, quod niſi præfati mox ordinem intrauerint, etiãſi ſuper hoc eis indulta a Prælatis cauſa eiuſdem ordinis concedatur, eo ipſo in priſtinas ſententias, a quib. eos abſolui cõtigerit, relabatur.* Hæc Clemens Quartus: circa quã cõceſſionem ibi, *ſeruata forma Canonica*, eſt aduertendum, quod Leo X. prout habetur in Supplemẽto, *d* conceſſit; quod fratres Minores, qui audiunt confeſſiones abſoluendo in foro conſcientiæ excõmunicatos, non teneantur ſeruare formam, quæ obſeruatur in publicis abſolutionibus, ſcilicet flagellationem, cum Pſalmo, *Miſerere mei.* Et ſic licet cõcedatur a Clemente IV. quod poſſint dicti nouitij abſolui ab excommunicationibus, obſeruata tamen forma Canonica, ſatis attenta conceſſione Leonis X. ſeruatur, abſoluendo ipſos in foro conſcientiæ ſine forma flagellationis cum dicto Pſalmo. Aduertendum inſuper circa illa verba eiſdem ſententijs propter debitum ſint adſtricti, quod Sixtus V. Pontifex maximus in quadam conſtitutione (de qua infra in tertio tomo in quæſtione de nouitijs, quo ad eorum receptionem) ordinauit, quod *nullus ad religionem admittatur, neq. validè profiteri poſsit onere alicuius debiti implicatus, niſi prius creditori ſatisfaciat.* Aduertendum inſuper circa eandem cõceſſionem, quod voluit Summus Pontifex eo ipſo in priſtinas ſñias relabi, ſi mox ordinẽ non intrauerit. Voluit etiam, quod *Prouinciales Mendicantium, ac ipſis abſentib. vicarij prouinciarũ*, prout refert Veracruz in ſuo cõpendio manuſcripto, *ac alij, quibus ſpecialiter, & expreſſe commiſerint, poſſunt abſoluere omnes religioſos volentes ſuum ordinem intrare ab omnibus excommunicationib. ſententijs, cenſuris & peccatis ẽt a caſib. Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, exceptis de Cœna Domini, quando ad eos pro confeſsionib. audiendis recurrerint.* Quod priuilegiũ, ait dictus pater conceſſiſſe Clementẽ VII. anno milleſimo quingẽteſimo trigeſimo prouinciali ordinis Prædicatorũ prouinciæ Sanctæ Crucis de la Heſpañola, quo, ait, gaudent omnes prouinciales, ac vicarij prouinciarum abſentibus prouincialibus, & quibus ipſi ſpecialiter expreſſe commiſerint, & in quocunque loco quarumcunque prouinciarum in toto orbe exiſtentes vti poterũt. Quia in dicto priuilegio nulla expreſſa habetur rõ particularis, quæ mouet Papam ad hoc concedendum, & ſic vbi militat eadem ratio, & cã, idem erit iudiciũ. Et ait inſuper doctiſſimus ille vir, hoc eſſe ſingulare priuilegium pro nouitijs, vel pro illis, qui irretiti ſunt excommunicatione, vel ſuſpenſione a iure particulariter in eos promulgata, & ordinẽ intrent; vt virtute huius priuilegij poſſint abſolui, quia conceſſis caſibus, & cenſura Papæ reſeruatis, conceduntur aliæ cenſuræ inferiores quia in maiori includitur minus, & cui conceditur maius, conceditur etiam minus, prout dicitur in iure. *e* Ait inſuper, quod abſoluti virtute huius conceſſionis non reincidunt in cenſuras, dato, ordinem non intrent, vel a nouitiatu retrocedant; quia abſolute cõceditur abſolutio in omnes fideles pro confeſſionibus recurrẽtes ad prouinciales, & ad ceteros nominatos, quod ego propter hanc rationem omnino admitto. Quia Paulus III. apud S. Petrum Romæ, ſub annulo piſcatoris, die tertio Iulij, anno Dñi milleſimo qngenteſimo quadrageſimo quinto, Pontificatus ſui anno ſecundo. *Conceſsit moderno, et pro tpe exiſtenti præpoſito Societatis Ieſu, qui presbyteri fuerint, et approbati ab Ordinario, quorumcunq. vtriuſq. ſexus Chriſti fidelium ad eos vndiq. accedentiu cõfeſſionib. diligenter auditis, ipſos, et eorũ ſingulos ab omnibus, & ſingulis eorũ peccatis, criminib. exceſſibus. &*

c f. 56. in 1. impr. & in 2. Imp. fol. 140. conce. 320. & f. 326. conceſ. 530.

d fol. 59. con. 174.

e In c. licet de reg. iur. li. 6.

veluti

Digitized by Google

delictis quantumcunq. grauib. & enormib. etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, & a quibuſuis ex ipſis caſib. reſultantibus ſententijs, cenſuris & pœnis Eccleſiaſticis (exceptis contentis in Bulla, quæ in die Cœna Domini ſoluta eſt legi) poteſtatem abſoluendi, atque eis pro commiſſis pœnitentiam ſalutarem iniungendi, etc. Et hoc priuilegium vidi ego ſub ſigillo authentico in Collegio Societatis Ieſu Valẽtinę Ciuitatis, quo gaudent confeſſores approbati ab ordinario aliarũ religionum participantium, & communicationem habentium priuilegiorũ dictæ Societatis, ſicut gaudet noſtra ſacra religio Minorum: de quo agemus infra in quæſtione de communicatione priuilegiorum. Et ſic virtute iſtius priuilegij poſſunt intrãtes religionem abſolui ab excommunicatione, vel ſuſpenſione, a iudice particulariter in eos promulgata: ſiquidem in ea conceditur omnib. fidelib. quod poſſint abſolui a cenſuris Papæ reſeruatis, quod eſt inanis. Sed hoc dẽt intelligi ſatisfacta parte, prout iam dictũ eſt in ſuperiorib. Et abſoluti a dictis cenſuris, etiãſi retrocedant, ordinem non intrando, neque profitendo, non reincidunt in eas. Verũ eſt tñ, quod ſi dicti abſoluantur virtute priuilegij Clemẽtis Quarti reincidunt. Quod intellige, ſi expellatur, aut retrocedat a religione, ita vt ſuperior non decernat illos amplius admittere; cum dictum priuilegiũ concedatur his, dum ſunt in via ad religionem, prout explicat Viualdus *a* in ſuo aureo Cãdelabro.

a *Viual. in Cande. 1. p. ti. de abſol. nu. 24. p. 39. col. 2.*

ARTICVLVS XXII.

Vtrum prædicti Prælati poſſint abſoluere moniales.

RESpondeo dicendo, quod Nicolaus V. conceſſit, quod confeſſores monialium *Sãctæ Claræ, ſeu alius frater eiuſdem ordinis ad hoc per Prouincialem pro tempore deputatus, in omnib. et per omnia iuxta formam, & tenorem priuilegiorum, et conceſſionẽ eiuſdem monialib. quoad ipſarum perſonas a Sede Apoſtolica, ſeu alias quomodolibet conceſſorũ in omnibus, præterquam dictæ Sedi caſibus reſeruatis, quoties fuerit opportunum eas abſoluere poſſit. Necnon ipſarũ ſeruitrices (ſi id petierint humiliter) a quibuſcunq. excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, alijſque ſententijs cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis, quib. pro tẽpore innodatæ fuerint, iniungendo, quæ iniungenda fuerint, abſoluere eiſq. Euchariſtiæ, et Extremæ vnctionis Sacramẽta miniſtrare libere, & licite valeãt, diœceſanorum locorum cuiuſcunque alterius licentia minime requiſita.* Hoc priuilegium habetur in libro Monumenta *b* Ordinum circa quam conceſſionẽ eſt notandum primo, quod ipſæ moniales poſſunt abſolui a ſuis miniſtris, ſeu viſitatorib. & confeſſorib. earum ab omnibus criminib. pœnis, & cenſuris etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, quoties opus fuerit, prout conceſſit Sixtus Quartus (& habetur in libro Monumenta *c* Ordinum) monialibus Sanctæ Claræ primæ regulæ ſub cura fratrum Minorum viuentib. Cum idemmet Sixtus Quartus conceſſerit, vt ſorores Sanctæ Claræ ſub cura eorundem fratrum Minorum obſeruantiæ viuentes gaudeãt omnibus priuilegijs, gratijs, & exemptionib. in genere ſororib. primæ regulæ Sanctæ Claræ factis, quæ vocantur Collectaneæ. Ita habetur in libro Monumenta ordinum, *d* et in Supplemento. Immo addo, quod poſſunt dicti Prælati, & confeſſores per eos deputati abſoluere dictas moniales ab omnib. peccatis, & cenſuris, a quib. poſſunt abſoluere ſuos fratres. Quia ſecundum conceſſionẽ Sixti Quarti (ſic qua in quæſtione de cõicatione priuilegiorũ) moniales S. Claræ, & S. Dominici gaudent eiſdem priuilegijs, immunitatib. gratijs, & fauorib. conceſſionib. indultis ſpiritualib. & temporalib. fratrib. Prædicatorum, et Minorum Ordinum conceſſis. Vnde colligitur, poſſe eas abſolui a caſibus Cœnæ Domini virtute conceſſionis Clementis Quarti in primo articulo huius quæſtionis citatæ; virtute cuius poſſunt fratres minores ab eiſdẽ abſolui, exceptis quatuor caſibus a Sixto Quarto enarratis, de quibus in ſuperioribus fecimus mentionem. *Immo virtute cuiuſdam conceſſionis Sixti Quarti poſſunt dictæ ſorores Sanctæ Claræ, et Tertiariæ eligere ſemel confeſſorem de familia fratrum Minorum de obſeruantia, qui poſſit eas abſoluere ab omnib. criminibus, exceſſib. & cenſuris Eccleſiaſticis, ſi quos fortè contraxerint, & eis remiſſionem generalem, et plenariam peccatorum omnium impartiri.* Prout habetur in lib. Monumenta Ordinum *e* & in Supplemento. In quibus locis idem ipſis conceſſum eſt in articulo mortis. *Inſuper addo, quod Leo Decimus conceſſit licentiã, & facultatem omnib. monialib. Sanctæ Claræ, & Ancillis Beatæ Virginis, vt quater in anno poſſint ſe a ſuis ſuperioribus, ſiue confeſſorib. aut alijs fratrib. de Ordine fratrum Minorũ per ſuperiores deputatis facere abſolui ab omnib. peccatis ſuis, qualitercunque commiſſis. Ita tamen quod nulli ipſarum hæc gratia ſuffragetur, ſi cõfeſſæ de ipſo aliquid temerarent committere, quod oculos Diuinæ Maieſtatis earũ violando profeſſionem offenderet. Et inſuper placuit ſuæ Sanctitati de benignitate Apoſtolica pietatis concedere facultatem earum confeſſorib. de licentia Prælatorum eaſdem audientib. quod eadem plenitudine eas abſoluant, et illis ſtatus innocentiæ reſtituant, quã Sanctitas ſua faceret, ſi ipſemet in cõfeſſione auſcultaret peccata. Et quod poſthac eadẽ authoritate Apoſtolica omnib. & ſingulis ſanctã benedictionem impartiantur nomine Sanctitatis ſuæ.* Ita habetur in ſupplemento. *f* Forma autem benedictionis eſt huiuſmodi. *Authoritate tibi conceſſa, & mihi commiſſa, ego te abſoluo: & ſic plenarie illi ſtatui innocentiæ reſtituo quomodo Sanctitas Domini noſtri Papa faceret, ſi ipſemet in confeſſione tua peccata auſcultaret, eadem authoritate Apoſtolica tibi ſanctam benedictionem Papalem impartior, in nomine Patris, & Filij, &c.*

b In 1. *Impr. f. 49. & in 2. fol. 43. conc. 48.*

c *In 2. Imp. fol. 26. conc. 658.*

d 2. *Impr. fol. 261. conc. 677. & in ſupp. f. 96. conceſ. 338.*

e *in 1. Imp. fol. 64. et in 2. f. 68. conc. 131. et in ſupp. f. 96. conc. 341.*

f *in Supp. f. 23. conc. 20.*

ARTICVLVS XXIII.

Vtrum nouitiæ monialium poſſint abſolui a dictis Prælatis, ſicut abſoluuntur moniales, & fratres.

RESpondeo dicendo, quod ego nunquam potui inuenire aliquod priuilegium in terminis, quo Prælati, & confeſſores monialium poſſint abſoluere nouitias nondum profeſſas a caſib. reſeruatis Sedi Apoſtolicæ, & earũ vota diſpenſare, ſicut diſpenſant in votis monialium profeſſarum. Solũ tñ inueni priuilegiũ Sixti Quarti, *quo conceſſit monialib. collectaneis, id eſt, monialib. primæ regulæ Sanctæ Claræ, quod ipſæ, et earũ nouitiæ poſſint promereri omnes indulgentias almæ vrbis viſitãdo ſuas Eccleſias.* Quod priuilegium habetur in libro Monumẽta *g* ordinus. Sed quantũ ad abſolutionem earũ nullũ potui inuenire, prout dixi. Sed non poſſum mihi perſuadere, qđ ipſę ſaltẽ nomine ſeruitricũ intra clauſtra monialiũ degẽtium poſſint abſolui virtute priuilegij Nicolai Quarti in ſuperiori articulo allegati, *quo conceditur ipſas ſeruitrices (ſi id petierint humiliter) poſſe abſolui a cõfeſſario per generalem deputato a quibuſcunque excõmunicationib. ſuſpenſionib. et interdictis, alijſq; ſententijs, cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis, quibus pro tẽpore innodatæ fuerint, iniungendo quę iniũ-*

g *Habet in 1 Impr. fol. 261. conc. 678.*

genda fuerint, eiſq. Euchariſtia, & Extrema vnctionis ſacramenta Eccleſiaſtica miniſtrare liberè, & licitè valeant diœceſanorum locorum, & cuiuſcumque alterius licentia minimè requiſita. Et prætereà nemini dubium eſſe debet, quod ſicut prælati regulares habent iuriſdictionem ordinariam ſuper nouitios
a Sup. q. 17. ar. 11. in ſua religione receptos, prout dictum eſt ſupra, *a* ita etiam habent iuriſdictionem ordinariam ſupra nouitias, vt authoritate ipſius abſoluantur, & in votis earum diſpenſetur. Inſuper addo, quod virtute priuilegij Pauli Tertij ſuperius allegati conceſſi cõfeſſoribus Societatis poſſunt abſolui a confeſſore approbato ab Ordinario, iuxta formam Conc. Tridentini, ab omnibus caſib. & cenſuris Papę reſeruatis, exceptis in Bulla Cœnæ Domini contentis; ſicut poſſunt abſolui alij fideles.

ARTICVLVS XXIV.

Vtrum ſeruitrices dictarum monialium a dictis prælatis poſſint abſolui.

Reſpondeo dicendu, quod Nicolaus Quartus conceſſit, eas abſolui poſſe, prout dictum eſt in duob. articulis ſupra poſitis. Circa quod eſt aduertendum, quod hodie ad hoc vt locum habeat, oportet, vt illæ ſint eiuſdẽ regulæ profeſſę, & intra clauſuram maneant actualiter in monialium ſeruitijs, prout fuit ordinatum de Tertiarijs per Concilium Lateranenſe, telùm io conſtitutione decima ſeptima Leonis X. & in Concilio Tridentino *b* vbi tra-
b Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reſor. ctatur pari modo de ſeruitoribus regularium. Et licet antiquitus eſſet forſan permiſſum ſeruitricibus ipſis extra clauſtra monialium foris in ſuis domib. habitare, nunc tamen eſt eis omnino prohibitum, & in clauſuram monialium intrare. Propter quod
c Caſſ. in compen. Mend. tit. abſolut. ordinaria quo ad frat. p. 30. in §. 2. ait Caſſarubius, *c* quod non poſſunt gaudere ipſarũ monialium exemptionibus per Concilium Tridentinũ, ac aliorum Pontificum cõſtitutiones. Et ideo, ait circa iſtas confeſſores monialium ſint cauti in adminiſtrando eis Sacramẽta, maximè pœnitentię, & videant ſi ſint approbati ab Ordinario, nec ne; et a quibus ſic eas poſſint abſoluere, cum non aliam ſuper illas habeant authoritatem ſiue facultatem, quam ſuper puras alias ſeculares haberent. At opinionem huius patris non in omnibus admitto; intelligo enim ipſam ſolum eſſe veram in ſeruitricibus degentib. extra clauſtra monialium in ſuis proprijs domib. non autem loquendo de ſeruitricibus nõ profeſſis, aut profeſſis in religionibus, in domib. contiguis habitantibus, quę vocantur profeſſæ conuerſæ, quæ ſub obedientia prælatorum monialium degunt; quas Pius V. in conſtitutione *d* incipiente,
d Habet. in cõſtit. Pontifi. fol. 515. (*Circa paſtoralis officij*) permittit habitare extra clauſtra in domibus contiguis dicens. *Authoritate Apoſtolica ſtatuimus, decernimus, & pręcipimus, atque mandamus ordinarijs, & ſuperioribus earum, vt curent colligi fidelium eleemoſynas per conuerſas, quæ non ſunt profeſſæ, vel ſi profeſſæ fuerint, ſint tamen ętatis annorum quadraginta, & in domibus contiguis, extra tamen monaſterium degant, & non ingrediantur clauſuram aliarum monialium, niſi in caſib. ex earum conſtitutionib. permiſſis, & earum domib. exire non poſſunt pro huiuſmodi eleemoſynis colligendis, niſi de licentia Ordinarij vel earum ſuperiorũ.* Et Greg. XIII. in ſimili conſtitutione, cuius tenorem refert *e*
e Nau. in c. ſtatuimus ca. 5. q. 3. d. 56. Nauar. dixit: *Cęterum quod attinet ad conuerſas profeſſas, quas pręfatus Pius V. prędeceſſor noſter per prę fatas literas ſub certis conditionib. ibi contentis permiſit poſſe manere extra monaſteria pro colligendis eleemoſynis, & e. annuit,* prout ex eo collegit Nauarrus, quod non tollit monaſterijs, neceſſitate oppreſſis facultatem tenendi aliquas cõuerſas extra illa in domib. contiguis durante neceſſitate, ſed tantum ea ſublata. Et ſic gloſſat, quod Pius V. ait. ſ. quod de cętero nullæ amplius conuerſæ accipiantur, & earum receptionem eſſe irritam, & inanem, intelligẽdum eſſe ſublata neceſſitate, quę neceſſitas nunquã ceſſabit in omnib. ferè monialium monaſterijs. Ex quib. colligo, quod cum dicti Summi Pontifices ordinauerint pro obſeruatione Concilij Tridentini prohibentis ingredi ſepta monaſterij monialium, vt ipſæ conuerſæ profeſſæ, & non profeſſæ pro colligendis eleemoſynis, & ſubueniendis monialibus pauperib. poſſint manere extra monaſteria in domibus contiguis, non debemus eas priuare exceptionibus, & immunitatib. conceſſis ſeruitricib. tantum intra ſepta monaſterij degẽtibus iuxta reformationẽ, & reſtrictionem Concilij Tridentini, cum pro obſeruatione alterius decreti eiuſdem Cõcilij Tridentini extra ſepta monaſterij in domib. contiguis eas viuere permittantur, ne paſſim ipſa ſepta ingrediantur, & egrediantur pro eleemoſynis colligendis.

ARTICVLVS XXV.

Vtrum valeat abſolutio, & diſpenſatio Prælatorum virtute priuilegij, quod ipſi ignorant.

Reſpondeo dicendo, hoc dubium eſſe grauiſſimum, vtrum ſcilicet valeat abſolutio, vel diſpẽſatio prouincialis habentis authoritatem a Papa, vt poſſit abſoluere a tali cenſura, vel diſpenſare ſuper tali re, ſi ipſo prælato ignorante hoc priuilegium abſoluit, & diſpenſat in caſu, in quo via ordinaria non poterat, poterat tamen per priuilegium, quod omnino ignorat. Et ſimiliter iſte prælatus habet a Papa, vt poſſit committere ſuis fratrib. dictam poteſtatem abſoluendi, vel diſpenſandi in caſibus, in quibus via ordinaria non poterat Prælato ignorante hoc priuilegium commiſit ſubdito ſuo omnem ipſam poteſtatem, quam ipſe Prælatus habet: Dubitatur modo, ſi iſte ſubditus abſoluit, vel diſpenſat virtute priuilegij ignorati, valebitne abſolutio, & diſpenſatio? Cui dubitationi reſpondet quidam Doctiſſimus vir, quod in vtroque caſu valet
f c. vnico. de deſponſatione impube. li. 6. abſolutio, & diſpenſatio per regulam iuris, *f* quæ habet, ſi non valet, quod ago, vt ago, valet, vt valere poteſt. Quod confirmatur ex doctrina Panormitani *g* dicentis, quod quando ex coniecturis cõſtat,
g Panor. in c. licet de offic. ord. num. 6. et in ca. cum ſup. de off. deleg. nu. 12. quod quis voluit, quod *actus, quẽ facit, valeat omni modo quo poteſt. quod tunc habet verum præfata regula. Immo quando ſumus in dubio de hac intentione, tunc præſumendũ eſt, quod voluit valere actum omni modo quo, poteſt. quia facienda eſt interpretatio eo modo, vt res potius valeat iuxta capitulum* Abbate, *de verb. ſignific.* Hæc Panormitanus. Itẽ confirmatur, quia validitas actus non pẽdet a notitia poteſtatis, ſed ab ipſa poteſtate & ab ipſo poſſe: quia ſcientia tantum habet accuſare, vel excuſare a peccato, ſed nõ inualidare, vel validare actũ. Quod cõfirmatur etiam argumento ex ſacerdote ſimplici, qui in articulo mortis poteſt abſoluere ab excõmunicatione. Ponamus caſum, quod ipſo ignorante hanc poteſtatem abſoluit agonizantẽ a caſu Bullæ Cęnæ Domini, certè valebit abſolutio, dato, ipſum ignoraſſe cõtingat, tunc poſſe. Vides, quomodo validitas nõ dependet a notitia poteſtatis, ſed ab ipſo poſſe, vel nõ poſſe. Et hũc caſum dicit doctiſſimus ille, & religioſus pater Veractux religionis Eremitarũ D. Augu. pater de ſua religione, & de Eccleſia Dei ſatis bene meritus, in ſuo cõpendio manuſcripto contigiſſe in Guatimala anno Domini milleſimo quingenteſimo

ſe-

Digitized by Google

ſexageſimo ſecundo, affirmans ſic ibi fuiſſe iudicatum, quia interpretatiuè voluit ille Prælatus, & abſoluere, & committere illam poteſtatem. Sic enim reſponderet, ſi tunc interrogatus fuiſſet. Et ſic dicũt communiter Doctores, quod adimplentes præcepta ex ignorantia, nihilominus adimplent illa ex intentione virtuali, vt ſi die feſto, quem ignorãt eſſe obſeruandum, Miſſam audiant. Et hæc opinio procedit maxime in religioſis, quibus licet ignorantibus multa priuilegia concedantur, conceduntur tamen ad petitionem procuratorũ generalium, qui nomine totius ordinis ad hæc, & ad alia ſuarum religionum negotia in Romana curia aſſiſtunt.

ARTICVLVS XXII.

Vtrum in Capitulo generali religionum poſſint Prælati abſoluere fratres plenariè.

RESpondeo dicendo, quod quoties Capitulum generale celebratur. *In ordine militari militia de Auis* Ciſtertienſi *ordinis conceſſum eſt Magiſtro generali, & eius ſucceſſorib. Capitulum generale quocunq. loco celebrare, ac ipſe, quo capitulum huiuſmodi celebrare contigerit, ipſe, & eius ſucceſſores, Priores maiores, milites, Priores, & fratres, qui capitulo huiuſmodi interfuerint duntaxat, & annis quib. huiuſmodi Capitulum non celebrabitur in maiori hebdomada duntaxat, & quolibet hmõdi hebdomada die, ſi cui in dicto Capitulo generali prædictos, et eorum quolibet ab omnib. & ſingulis excõicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, alijſq. Eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris & pœnis a iure, vel ab homine, quauis occaſione, vel cauſa latis, et votorum quorumcunq. iuramentorum, & mandatorum Eccleſiæ tranſgreſſionib. pœnitentiarum eis iniunctarum horarum Canonicarum omiſſionib. manuumque violentarum in quaſcunq. perſonas iniectionib. periuriorum. homicidij voluntarij caſualis, & mentalis, adulterij. inceſtus, ſacrilegij, et fornicationis reatib. necnon ab omnib. & ſingulis reatibus, & exceſſibus, criminib. & delictis, quantũcunq. grauib. & enormibus de quibus corde contriti, & ore confeſſi fuerint, etiam ſi talia forent, propter quæ merito ſedes Apoſtolica eſſet conſulenda (contentis in Bulla, quæ legitur in Cœna Domini dũtaxat exceptis) plenarie abſoluere, et pro commiſſis pœnitentiam ſalutarem iniungi.* Hoc priuilegium eſt Iulij Secundi conceſſum dicto ordini, de quo ſupra *a* hac quæſtione iã egimus, clauſulam eius declarando. Ratione cuius Prior Generalis dicti ordinis in dicto Capitulo generali pronũciat abſolutionem plenariam. Et inter alia dixit Dominus noſter Ieſu Chriſtus, &c. *iſta eadem authoritate vos abſoluo ab omnib. et ſingulis peccatis veſtris criminib. exceſſib. et delictis etiam quantumcunq. enormibus, confeſſis, & oblitis circunſtantijs eorumdem, quomodocunq. & qualitercunq. offendiſtis Creatorem veſtrum, animam veſtram, & proximum veſtrum, et regulam veſtram, & do, et concedo uobis plenariam remiſſionem omnium peccatorum veſtrorum, & pœnarum in purgatorio debitarum, et reſtituo vos illi innocentiæ, in qua eratis quando baptizati fuiſtis in quantumcunque mihi permittitur, et vobis conceditur. In nomine Patris, et Filij, et Spiritus Sancti. Amen.*

a *Supra hac q. ar. 18.*

Circa quod priuilegium dubitatum fuit, vtrum Prior maior poſſit ſacerdotibus ordinis confeſſoribus approbatis committere authoritatem, vt virtute prædicti priuilegij talem abſolutionem, & indulgentiam plenariam impartiantur? Et reſpondeo, quod ſic; cum hæc authoritas commiſſa dicto priori maiori, & eius ſucceſſoribus, ſit ordinaria emanans ex commiſſione perpetua facta a Papa. Immo dico, quod etiamſi prior maior moriatur poſt commiſſam authoritatem, poſſunt dicti delegati dictã abſolutionem, & indulgentiam concedere, ipſi enim non authoritate dicti prioris, ſed authoritate Papæ id efficiunt, iuxta ea quæ in ſuperioribus late diximus.

Secundum dubitatum fuit, quomodo prior maior in abſolutione plenaria ſuperius allegata non audiendo confeſſiones ſuorum ſubditorum potuit dicere illa verba: *Item eadẽ authoritate vos abſoluo ab omnibus, et ſingulis peccatis veſtris, criminibus, et exceſſib. et delictis, etiam quantumcunq. enormibus, confeſſis, et oblitis?* Quod dubiũ mihi per epiſtolam propoſuit Reuerendiſſimus dominus, religione & ſcientia præſtãtiſſimus Franciſcus de Auelar, prior maior dicti ordinis militaris. Ad quod reſpõdeo de ſimili dubio fuiſſe dubitatum apud patres Sãctiſſimæ Trinitatis Redemptionis Captiuorum ratione cuiuſdam pleniſſimæ abſolutionis, quæ virtute ſuorum priuilegiorum ſecularibus trib. vicibus quotannis impẽditur, prout refertur in Compendio, et manuali dicti ordinis, impreſſo anno Domini milleſimo quingẽteſimo ſeptuageſimo. Et res deducta eſt ad vniuerſitatem Salmanticenſem. Et vt ibi dicitur Theologi illius vniuerſitatis non poterant intelligere, quomodo dicti fratres ratione prędicti priuilegij poterant dicere nõ audiendo peccata ſecularium: *abſoluimus vos fratres ab omnib. peccatis veſtris.* Vnde res ad aliud tribunal Theologorum aliquorum fuit deducta: & ex parte dicti ordinis hãc prouinciam ſuſceperũt Pater frater Petrus de Soto ex ordine Prędicatorum primarius Salmanticẽſis, & magiſter Sanctius poſtea Epiſcopus Segorbienſis, & magiſter Martinus Vicentioẽs tres antiquiſſimi Theologi. Qui omnes poſtquã attente dicta verba conſiderauerunt in quodam actu publico ſimul cum alijs magiſtris, & Theologis pręſentata in ſcriptis dicta forma abſolutionis, vnanimi conſenſu determinauerunt, dictam abſolutionem pleniſſimam optimo iure fieri poſſe: quia illa abſolutio non eſt abſolutio ſacramentalis, neque per eam abſoluitur quis a culpa peccati. Culpa enim peccati per ſolam contritionem mediante ſacramento confeſſionis in re vel in voto remittitur, Sed eſt quædam abſolutio deprecatiua, delegatiua, et authoritatiua, per quam authoritate Apoſtolica abſoluuntur plenarie pœnitentes a pœna debita in purgatorio, quæ ſecundum æquitatem iuſtitiæ diuinæ reſtat adimplenda propter defectum ſufficientis contritionis, aut ſatisfactionis in hac vita. Vnde reſolutiue dixerũt dicta verba, *abſoluimus, vos fratres ab omnibus peccatis veſtris*, eſſe ſic explicanda. ſ. quoad pœnam, id eſt abſoluimus vos ab omni pęna peccatorũ, ſiue ab omni pęna pro peccatis veſtris debita. Neq. hoc eſt alienum a Theologia diuina. Illud enim quod dicitur communiter in Bullis & Iubilæis concedentib. remiſſionem peccatorum facientibus certam rem, debet explicari de pœnis debitis ipſis peccatis. Sæpe enim ſæpius hoc nomen (*peccatum*) in ſacris literis non ipſius peccati culpam, & maculam, ſed pęnam temporalem tantũ ſignificat. Et ſic intelligitur illud Machabæorũ ſecundo capite. *Sãcta ergo et ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, vt a peccatis ſoluãtur*, id eſt a pęnis debitis pro peccatis, prout explicat ſupplemẽtum *b* Gabrielis, & tradit allegando alios doctiſſimus Corduba. Vnde dicta forma abſolutionis prolata, a dicto reuerendiſſimo Priori maiori in Capitulo generali ſecundum ſupradictam doctrinam debet explicari, vt, ſcilicet, in ea non abſoluantur fratres & milites a culpis, ſed a pęnis ipſis debitis. Et iuxta hunc ſenſum eſt dicta abſolutio approbata a Clemente Octauo, vt patet ex bulla ſequẽti.

b *Suppl. in 4. d. 55. q. 3. artic. 3. no. 1. Cord. lib. 5. q. de indulg. q. 8.*

CLEMENS PAPA VIII.

AD perpetuam rei memoriam. Infirma cui cõditio ſæpe efficit, vt res vel maximè nobiles ex hominum memoria ſenſum excidant. Quo genere incõmodi ordo B. Mariæ de Mercede Redemptionis captiuorum affectus eſſe dicitur in hoc more antiquiſſimo, ab immemorabili tẽpore obſeruato, videlicet, quod ipſa religio poteſt in diebus Sanctæ Catherinæ virginis & martyris, ac Cinerum, & Cœnæ Domini omnes tam religioſos, quam ſeculares nimirum in Eccleſia præſentes, et genuflexos poſt confeſſionem a ſacerdote coram omnib. recitatã de more abſoluere & benedicere: vt & aliæ religiones facere conſueuerunt. Sed quia hoc ſolũ ex traditione obſeruatur, & neſcitur, a quo Romano Pontifice ſit huiuſmodi facultas abſoluendi dictæ Religioni conceſſa, eò quod tractu temporis, & literæ Apoſtolicæ, & alia chirographa dictæ Religionis fuerint deperdita, nos de cõſilio venerabilium fratrum noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium ſuper ſtatum regularium deputatorum, ac ſupplicationib. dilecti Filij magiſtri Petri Machado Prouincialis Prouinciæ Caſtellæ dicti ordinis in hac parte inclinati hãc facultatem, præuia dicta confeſſione, vt præfertur de more a ſacerdote coram omnib. recitata abſoluendi, et benedicendi omnes præſentes tam religioſos, quam ſeculares dictis dieb. generalem, & inueteratam, Apoſtolica authoritate tenore præſentium approbamus, et confirmamus et eidem religioni, quatenus opus ſit, de nouo concedimus. Non obſtantib. quibuſuis conſtitutionib. & ordinationib. Apoſtolicis ceteriſque contrarijs quibuſcunq. Volumus autem, quod præſentium tranſumptis, manu alicuius notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis eadem prorſus fides adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Dat. Romæ, apud Sanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris. Die xx. Aprilis M. D. XCII. Pontificatus noſtri anno primo. M. Barbanius.

ARTICVLVS XXVII.

Vtrum Prælatus concedens alieni fratri facultatem, vt poſſit eligere confeſſorem, poſſit abſolui a caſibus, a quibus dicti Prælati poſſunt abſoluere virtute dictorum priuilegiorum.

a *c. ſi Epiſcopus de pœnit. & remiſſio.*

RESpondeo dicendo, quod Bonifacius VIII. ſtatuit prout dicitur in iure, *a* quod ſi Epiſcopus, ſeu Prælatus ſuo ſubdito conceſſerit, vt poſſit eligere confeſſorem idoneum, ille, quem is elegerit in caſibus, qui eidem Epiſcopo, ſeu Prælato ſpecialiter reſeruantur, nullam habet penitus poteſtatem, cum in generali conceſſione illa non veniant, quæ non eſſet quis veriſimiliter in ſpecie conceſſurus. Circa quam conſtitutionem eſt notanda doctrina Nauarri, *b* dicentis, quod Epiſcopus concedendo ſuos caſus, ſiue ſibi reſeruatos, non videtur concedere abſolutionem a cenſuris reſeruatis, cum a diuerſis nõ fiat illatio: & aliud eſt peccatum reſeruatum epiſcopo, & aliud cenſura reſeruata. Nam aliqua ſunt peccata annexam cenſurã non habentia, quæ ſunt Epiſcopo reſeruata, & etiam ſunt cenſuræ aliquæ illi reſeruatæ, quæ non contrahuntur ratione aliquorũ peccatorum, quæ ipſi non ſunt reſeruata; neq. etiã concedendo abſolutionem a ſuis caſibus, & cenſuris, videtur concedere abſolutionem, ac diſpenſationem votorum, aut irregularitatum, *c* a quibus ipſe poteſt: quia non ſunt caſus, nec cenſuræ ipſi reſeruatæ, & ita ex illis non infertur ad hæc, nec e contra argumento aliquorum iurium. Ex qua doctrina deciſio quæſtionis propoſitæ infertur. Nam, ſi Epiſcopus concedendo alicui, vt poſſit eligere confeſſorem, non videtur illi concedere authoritatem, vt poſſit abſoluere a caſibus ſibi Epiſcopo reſeruatis, a fortiori Prælatus concedens alicui authoritatem, vt poſſit ſibi eligere confeſſorem, non videtur illi concedere authoritatem, vt poſſit ipſe confeſſor abſoluere ipſum a caſib. reſeruatis & cenſuris, a quib. ipſo iure communi, aut particulari, aut conſuetudine generali, vel ſpeciali poteſt abſoluere. Præterea, ſi concedendo ſuos caſus, ſiue ſibi reſeruatos non videtur concedere abſolutionem a cenſuris, quomodo credere debemus, quod concedendo tantum, vt poſſit eligere confeſſorem, committere ipſi confeſſori omnem ſuam authoritatem iure communi, & ſpeciali ſibi competentem ad reſeruata, & ad cenſuras, & ad irregularitates? Neceſſarium igitur eſt, vt Prælatus dicat: concedo tibi licentiam, vt eligas cõfeſſorem, cui omnem authoritatem, & facultatem meam committo ad tuas confeſſiones audiendas. In hoc enim caſu hæc confeſſio etiam ad reſeruata extenditur iuxta tradita ab eodem Nauarro. *d*

b *Naua. c. 27. nu. 262.*

c *L. Papin. ff. de min. c. ad audientiam de decim.*

d *Nau. vbi ſ.*

ARTICVLVS XXVIII.

Vtrum aliqua conſuetudine poſſit introduci, quod aliquis præter ſui ſuperioris licentiam confeſſorem ſibi eligere valeat.

RESpondeo dicendo, quod Bonifacius Octauus in loco citato articulo ſuperiori ſtatuit, quod nulla poſſit conſuetudine introduci, quod aliquis præter ſui ſuperioris licentiam confeſſorem ſibi eligere valeat; qui eum poſſit abſoluere, vel ligare. Quod intelligitur de ſubditis, non aũt de prælatis, vt ſunt guardiani, priores, prouinciales. Illi enim, etiam ſi fuerint Hoſpites in alieno loco, poſſunt ſibi eligere confeſſorem abſq. illius loci ſuperioris licentia. Licet enim Collector *e* priuilegiorum Mendicantium dicat, quod Miniſtri prouinciales, & Cuſtodes, & Guardiani non ſint in numero illorũ prælatorum exemptorum, quib. ius *f* concedit, vt poſſint eligere ad libitum confeſſorem ſequens opinionem Angeli, *g* qui pro ſua parte allegat Hoſtienſem, Panormitanum, & Monaldum, attamen contrariũ tenet Florentinus, *h* Sylueſter, Margarita confeſſorum, Roſella, Cordub. & Soto. Qui dicunt, quod in prælatos inferiores, quibus in dicto iure cõceditur licentia ad eligendum confeſſorem cõprehenduntur dicti prælati, quod ex litera eius iuris ſatis patet. *Habet enim, ne pro dilatione pœnæ periculũ immineat animarum, permittimus Epiſcopis, & alijs ſuperiorib. necnon Minorib. Prælatis exemptis, vt etiam præter ſui ſuperioris licentiam prouidum, & diſcretum ſibi poſſint eligere confeſſore.* Hæc ibi. Quæ verba. ſ. *præter ſui ſuperioris licentiam*, cum poſt oĩa ponantur, & nihil diſtinguant, ſine dubio videntur cõprehendere omnes Prælatos minores exemptos etiam nõ immediatos Papæ. Nam ſi requireretur, vt ait Collector cũ alijs ſuæ claſſis, quod tales prælati eſſent ſubiecti immediatè Papæ, certum eſt, quod non ponerentur illa verba, *ſcilicet, præter ſui ſuperioris licentiam.* Et hanc opinionem videtur tenere Panormitanus in eo iure dicens, quod prælatus ibi ſumitur in lata ſignificatione. Vnde ait, quod Rectores Eccleſiarum ibi cõprehenduntur. Et hoc priuilegium non videtur eſſe ſublatum ex nõ v... in noſtra religione Minorum: Nã Sixtus V. anno Domini milleſimo quingẽteſimo nonageſimo ſeptimo die tertio Octobris confirmauit, & de nouo conceſſit omnia priuilegia per ſuos anteceſſores conceſſa religioni

e *Collec. in cõp. Mend. tit. accedere ad monaſteria monial. iux. finem.*

f *c. ſine pro dilatione de pœnit. remiſſ.*

g *Ang. tit. confeſſor. 3. § 5.*

h *Flor. 3. par. ſumm. tit. 17. ... 2. & in 1. p. defecerunt ... Syl. tit. confeſ. 1. § S. Marg. ... ti. conf. ... § Roſel. titu. conf. ... Cord. in ... ad compatiu. accedere ad monaſteria moni... mal. in fi. Soto in 4 d. 18. q. ... ar. ... nc. 1.*

Patris

Patris noſtri Franciſci, regularis obſeruantiæ non ponendo illam limitationem poſitam a Gregorio Tertiodecimo in confirmatione dictorum priuilegiorum, ſcilicet, *quatenus ſunt in vſu*. Vnde cum ea confirmauerit de plenitudine poteſtatis, & ex certa ſcientia, etiam ea, quæ non erant in vſu, confirmare cenſetur, iuxta ea, quæ latè diximus in ſuperiorib. *a* & per conſequens confirmaſſe priuilegium, de quo nobis ſermo eſt. Ex quo ſequitur, poſſe prædictos patres eo modo vti, niſi per ſtatuta generalia ei ſit renuntiatum ſtatuendo, quod nemo, niſi fuerit generalis, aut prouincialis eo vti poſſit, iuxta ea, quæ in ſuperioribus *b* annotauimus ventilando, an Generales, & Prouinciales, Capitula generalia, aut prouincialia poſſint limitare, & coarctare vſum priuilegiorum: & per conſequens, vtrum prælati ſuperiores, ſcilicet, generales, & prouinciales poſſint coarctare poteſtatem Guardianorum, & Præſidentium domorum illis communicatam per priuilegium Clem. IV. & alia priuilegia in ſuperioribus articulis poſita.† Imo, vt verum fatear, dubito, an dicti prælati poſſint tollere à Guardianis dictum priuilegium, cum ipſum non ſit priuilegium, ſed conſtitutio iuris communis, contra quam ipſi ſine licentia ſpeciali ſedis Apoſtolicæ non poſſunt aliquid ordinare.† Vtrum autem dicti Guardiani poſſint abſolui à peccatis reſeruatis per confeſſorem ab ipſis electum, quæſtione ſequenti diſputabitur.

a *Sup. q. 8. art. 2.*
b *Sup. q. 9. art. 2.*

ARTICVLVS XXIX.

Vtrùm Prælato regulari impedito, eius ſubditus poſſit recurrere ad Epiſcopum pro abſolutione caſuum, à quibus ipſe iure communi, aut ſpeciali poterat abſoluere.

RESpondeo dicendo, quod ſi prælatus regularis nõ ſit ſacerdos, & nullus alius ſit ſacerdos regularis in conuentu, vel ſi ſit excommunicatus, aut aliter impeditus, poteſt eius ſubditus abſolui ab Epiſcopo à minori læſione clerici, vt conſtat ex iure, *c* quod quidem ſecundum Syluestrum, *d* quo ad monachos non exẽptos verum eſt. Imo quo ad exemptos hoc verum aliqui putãt, inter quos ſunt Federicus, *e* & Ioannes de Lignano. Sed contrariũ tenuerunt Ioannes Andreas, *f* & Panormit. Quod probant, quia per exemptionem exempti efficiuntur non ſubditi Epiſcopo, id eſt nõ ſubiecti eius poteſtati: ſed Papæ immediatè, vt dicitur in iure. *g* Vnde epiſcopus in illos nullam habet poteſtatem, niſi in caſibus ſibi expreſſe conceſſis, prout decernunt Canones. *h* Et ſic exempti non poſſunt abſolui ab eo, neque ipſi poſſunt eius iuriſdictionem prorogare, quantum ad forum contentioſum, vt dicit quædam decretalis, *i* neque quantum ad forum pœnitentiale, vt ipſimet Canones determinant; *k* non enim exemptio concernit ſimpliciter fauorem exẽptorum, ſed in fauorem ſuperioris, qui eos eximit, vt deducitur ex iure. *l* Et certè loquendo ſecũdũ rigorem hæc opinio ſolidioribus nititur fundamentis, quam contraria; ſed de æquitate videtur contraria opinio ſeruanda. Licet enim regulares eximantur in fauorem ſuperioris, vel Papæ eos eximẽtis a iuriſdictione epiſcopali, principaliter tamen in ſuum fauorem eximũtur, vt quietius Deo ſeruiãt. Nec videtur æquum, quod per exemptionem fiãt deterioris conditionis, quam non exempti in ſpectantibus ad quietem animi in Deo, ad quam ordinatur omnis religio. Vnde infert *m* Sylueſter, quod poteſt Epiſcopus in defectum prælati abſoluere regularem exemptum, qui ſecularem clericum, aut regularem leuiter percuſſerit, vel habet impedimẽtum adeundi ad curiam. Et hoc ſecundum æquitatem, quod affirmat Panormitanus *n* eſſe æquũ. Et hoc confirmat *o* Sylueſter ex traditis a Diuo Thoma, dicente, quod ad æquitatem, quæ epicheia dicitur, pertinet agere in caſu ſecundum legis intentionem verbis omiſſis. Imo etiam dici poteſt, quod quando in quadam Clementina *p* dicitur, quod quando datur poteſtas cõtra exemptos, ſemper debet fieri mentio de authoritate Apoſtolica: hoc debet intelligi de poteſtate odioſa, puta ad coërcendum, de qua loquuntur iura ſuperius allegata, vt patet intuenti, at de benigna, quæ eſt ad abſoluendum non ſemper eſt verum. Ex his cõcludo, quod dicti epiſcopi poſſunt abſoluere dictos regulares ad ſe in ſimili caſu recurrentes ab omnibus, à quibus ſecũdum ius poſſunt abſoluere ſuos ſubditos, cum regulares non debeant eſſe peioris conditionis, quam alij fideles. Non tamen poterunt eos abſoluere a caſu, à quo prælatus regularis poterat abſoluere ſecundum aliquod particulare priuilegiũ, quod nõ habet epiſcopus erga ſuos ſubditos. Poteſtas enim prælatorum regularium ad aliqua ſe extẽdit circa ſuos ſubditos, ad quæ iuriſdictio epiſcoporum circa ſuos minimè protrahitur.

c *Cap. monachi & c. cum illorũ de ſent. excom.*
d *Sylu. verb. abſol. 5. nu. 1.*
e *Feder. conſil. 14. Lignan. cle. in c. in agro.*
f *Andr. in reg. ſcien. Panor. in d. c. monachi & in c. ſignificaſti de for. compet.*
g *Cap. ſi Papa de priuil. li. 6.*
h *ca. frater noſter. 16. q. 1.*
i *d. c. ſignifi.*
k *ca. omnes vtriuſque ſexus de pœn.*
l *c. ad Apoſtolicam de reg. l. ſi quis in conſcribendo. C. de Epiſcopis et Clericis.*
m *Syl. vbi ſup. not. 3.*
n *Pano. in clem. attendentes de ſtatu. regular.*
o *Sylu. vbi ſup. D. Tho. 2. 2. q. 100. ar. 1. §. 2.*
p *Clem. attendẽtes.*

ARTICVLVS XXX.

Vtrùm poſſit regularis abſolui à reſeruatis à quolibet confeſſario regulari, negante ſuperiore pœnitentis ſuam authoritatem.

RESpondeo dicendo, quod loquẽdo de caſibus reſeruatis ipſi prælato per ipſum, & per ſtatuta religionis; ſi expediat, prælatum non cognoſcere reum peccati reſeruati debet non grauate, ſed facile cauſam totam committere docto & approbato confeſſario petenti, nè iugum confeſſionis de ſe ſuaue appareat durum. Interdum tamen ſi frequẽs eſſet ruina, poteſt quidem prudenter negare, prout tradunt D. Thomas *q* Sylueſter, Victoria, & poſt alios Nauarrus. Qua licentia negata cum inferior confeſſarius in ea reſeruata nihil proprio iure poſſit, perſuadeat adire Prælatum. Qui quando iniuſtè negat ſuam authoritatem, aiunt D. Thomas, *r* Alexander de Ales, Marſilius, & Medina, non poſſe inferiorem abſoluere. Nã ideo abſente ſuperiore abſoluit inferior à reſeruatis indirectè, quia præſumitur, tacitam licentiam illius habere. Quæ ratio ceſſat cum prælatus præſens negat licentiam. Qui tamen fatentur, quod propter ſcandalum euitãdum liceret pœnitenti contrito communicare, & celebrare, ſi timet malum graue ex eo, quod ſuo prælato id reſeruatum contraxit. Ex quo colligitur, qđ in hoc periculo poteſt etiam abſoluere à reſeruato ex citata commiſſione maioris prælati, aut Papæ abſentis, quia iniuſtè negatam licentiam videtur ipſo iure concedere. Si enim ob euitandum ſcandalum Doctores concedunt hanc cõmunionem maioris ſacramenti, cur negant licere abſolutionẽ, licet in occulto detur? Ita Henriquez. *ſ* Sed hæc doctrina non mihi placet, licet alibi eam fuerim ſecutus. Licet enim communicare cum debita cõtritione in ſupradicto periculo. Nam Concilium *t* Tridentinum, definiens debere confeſſionem præcedere communionẽ, loquitur, quãdo adeſt copia cõfeſſoris. Nam neceſſitate vrgente, ſi nõ adeſt copia confeſſoris, poteſt cum contritione quis accedere ad ſacrum miniſterium celebrãdum. At negata inuſte

q *D. Tho. in 4. d. 17. q. 3. ad 3. Syl. v. confeſſ. 1. §. 3. 13. Victo. §. 145 in fi. Nau. in c. placuit nu. 129. & 15. c. 25. nu. 131.*
r *D. Th. vbi ſupra. ad 3. & 5. Alenſ. 4. p. q. 77 memb. 3. art. 1. ad 1. Marſi. in 4. q. 12. art. 1. p. 4. conc. 2. ad 4. & 5. Medin. de confeſ. quæſtio. 37. f. 86.*
ſ *Henr. libr. 3. de pœn. c. 13. nu. 6. & c. 15. nu. 5.*
t *Concil. Trid. ſeſ. 14. de ſacra Euch. c. 7.*

Digitized by Google

iuſtè authoritate prælati non poteſt inferior etiam in dicto periculo abſoluere à reſeruatis cum licentia præſumpta alterius ſuperioris; cum ipſe inferior ad ea peccata non habeat iuriſdictionem: quã ſi concedamus dari per licentiam præſumptam alterius ſuperioris, ſcilicet Papæ, ſequeretur, quod iuriſdictio daretur per licentiam præſumptam, & ſic aperiretur quædam ampla porta ad fundãdam, & protelandam iuriſdictionem ex ſola voluntate præſumpta: & ſæpiſſimè neruoſum vinculum reſeruationis diſſolueretur, ſi liceret pœnitentibus negata iniuſtè, & tyrannicè à pęnitentiarijs maioribus abſolutione recurrere ex præſumpta voluntate Papæ ad quemlibet confeſſarium. Supradictum autẽ argumentum Henriquez ſolùm cõcludit, quod ſicut licet communicare in neceſſitate cum ſola contritione ob defectum confeſſoris cum obligatione cõfitendi eadem met peccata data copia ipſius: ita negata iniuſtè authoritate ad reſeruata imminente dicto periculo propter defectum confeſſarij licebit pęnitenti confiteri inferiori, qui eum directè poterit abſoluere à peccatis non reſeruatis: at à reſeruatis minimè licebit, niſi indirectè, cum obligatione tamen confitendi ea ſuperiori alicui, quando eius copiam habuerit. Et dato quod opinio Henriquez ſit vera, ſcilicet quod directè ipſe inferior poſſet abſoluere pęnitentem eũ à reſeruatis negata iniuſtè authoritate ſuperioris in dicto periculo propter commiſſionem tacitam Papæ, in prędicto caſu ego eam minimè reciperem, quãdo ab ipſo prælato petitur authoritas, quæ ſibi ratione priuilegiorum cõpetit ad abſoluendum à reſeruatis Sedi Apoſtolicæ, aut in Bulla Cœnæ Domini, & ad diſpẽſandũ in reliquis irregularitatibus, de quibus in ſuperioribus late egimus. Licet enim prælati reſpectu prædictorum habeant iuriſdictionem ordinariam, & eã poſſint committere aliquibus ſecundum ea, quę in ſuperioribus dicta ſunt, non tamen concedẽdũ exiſtimo, quod negantibus iniuſtè prælatis ſuã authoritatem Papa eam concedere videatur cuilibet approbato confeſſario. Tum quia iuriſdictionem, & poteſtatem ad delegãdum commiſit ipſis pręlatis, confiſus de eorum prudentia, & zelo; quam confidentiam non habet de quocunque alio cõfeſſario à pęnitenti electo. Tum etiam quia ſi hoc eſſet verum, ſequeretur, quod negata iniuſtè, & tyrannicè diſpenſatione ab Epiſcopo, cui Summus Pontifex eam commiſit, poſſet pęnitens imminente periculo, ad alium recurrere allegando in eius fauorem tacitam voluntatem Papæ in hoc caſu alteri delegantis. Poſſet inſuper pœnitens negata ſibi abſolutione à reſeruatis iniuſtè, & tyrannicè ab aliquo confeſſario tempore Iubilei recurrere ad aliũ confeſſarium non habentem ſimilem poteſtatem ex tacita voluntate Papæ eam ſibi in dicto caſu concedentis. Quæ in materia ſpiritualis iuriſdictionis minimè ſunt admittenda. Tum etiam quia prælatis conceditur abſolutio ab excommunicatione etiam Papæ reſeruata, à qua dictus confeſſor inferior nõ poteſt abſoluere; ſicut non poteſt abſoluere ab excommunicatione quacunque reſeruata, prout quęſtione ſequenti declarabitur. Verum eſt tamen, quod negante prælato ſuam authoritatẽ ad reſeruata, quam habet ratione priuilegiorum, ſi adeſt aliquod graue periculum, poterit pœnitens abſolui à confeſſario approbato à non reſeruatis: quia remanebit cum debita contritione abſolutus indirectè à reſeruatis, cum obligatione confitendi ea habenti ad ipſa ſpecialem iuriſdictionem.

QVAESTIO XXI.

De Abbatibus quoad poteſtatem reſeruandi caſus, & ab eis abſoluendi, in vndecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur vndecim.

1 *VTrum Prælati Eccleſiaſtici poſſint reſeruare caſus.*
2 *Vtrum Prælati Regulares poſſint reſeruare caſus.*
3 *Quis poteſt abſoluere à caſibus reſeruatis ipſis Prælatis.*
4 *Vtrũ Prælati regulares teneãtur cõcedere ſuis ſubditis authoritatẽ, vt poſſint abſolui à reſeruatis.*
5 *Vtrum ſit obligatio religioſis confiteri peccata reſeruata ſimul cum alijs negata iniuſtè authoritate à ſuperiore.*
6 *Vtrum ſuperior teneatur ſimul audire peccata non reſeruata cum reſeruatis.*
7 *Vtrum conceſſio reſeruatorum ſine debita cõditione ſufficiat, vt cum quocunque confeſſario poſſit prædicta reſeruata confiteri.*
8 *Vtrum confeſſor electus per Guardianum poſſit ipſum abſoluere à reſeruatis.*
9 *Vtrum Guardiani quibus Prouinciales commiſerũt ſuos caſus poſſint alteri cõmittere dicta poteſtatẽ.*
10 *Vtrum religioſi poſſint abſolui à caſibus reſeruatis virtute Bullæ Cruciatæ.*
11 *Vtrũ nouitij poſſint à quocũq; abſolui à reſeruatis.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Prælati Eccleſiarum poſſint reſeruare caſus.

RESPONDEO dicendũ, quòd presbyteri in ſua ordinatione à peccatis abſoluẽdi poteſtatẽ accipiunt, vt ait Sanctũ Cõcilium Triden. *a* Nam cum oẽs in dicta ordinatione poteſtatẽ ſuper verũ Christi corpus ad conficiendũ Euchariſtiæ Sacramentũ accipiant, conſequens eſt, vt ẽt accipiant poteſtatẽ ſuper corpus myſticũ ad abſoluendũ ab omnibus peccatis, vt ait Paludanus. *b* Et ſic ad eos iure diuino pertinent oĩa, quæ ſunt fori interioris, & pęnitentialis, niſi iure humano illa eis fuerint adẽpta, vt ait D. Antoninus. *c* Neque in hoc eſt differẽtia inter ſacerdotes ſeculares, & regulares, quia omnibus in ea æqualis impartitur authoritas, vt optime cõcludit Gratianus *d* Vnde infertur, caſum nõ dici reſeruatum, eo quod non concedatur poteſtas abſoluendi ab eo, ſed quia tollitur, & minuitur eis, qui eam actu, vel habitu habent. Proinde Conciliũ Trident. *e* diffiniuit, *hæreſim eſſe dicere non poſſe Epiſcopum in foro interiori ſibi aliquẽ caſum reſeruare.* Et idem Concilium *f* Tridentinum ait: *Quoniam magnopere ad Chriſtiani populi diſciplinam pertinet vt atrocia quædam, & grauiora crimina à ſolis quidẽ Summis Pontificibus in toto terrarum orbe, ab Epiſcopis vero in ſua diœceſi abſoluantur, merito ſinguli pro poteſtate ſibi in Eccleſia tradita eadẽ ſuo poterũt peculiari iudicio reſeruare. Quã reſeruationẽ tãquã diuina authoritate conſonante, non tãtum in externa politia, ſed etiam corã Deo (articulo mortis excepto) vim habere poteſt. Vnde cum extra illum articulum ſacerdotes nullam in caſibus huiuſmodi reſeruatis abſoluendi poteſtatem habeant, pęnitentes ad legitimos ſuperiores pro abſolutione conſequenda remittere debeat.* Dubium autẽ grauiſſimum à Doctoribus ventilatum. Vtrum Prælati Eccleſiaſtici poſſint ſibi reſeruare caſus merè interiores.

a *Conc. Triden. ſeſſ. 23. ca. 5. de reform.*

b *Palud. in 4. d. 17. q. 3. ar. 2.*

c *Ant. 3. p. tit. 7. c. 2.*

d *Capit. adijcimus c. generaliter 16. q. 1.*

e *Conc. Tri. ſeſ. 14. canone. 2.*

f *Conc. Tri. ſeſ. 14. c. 7. de caſuũ reſeruatione.*

Ad quod dico primo, quod Eccleſia directè nullã poteſtatẽ h[illegible] actus pure interiores abſolute, &

ſed

per ſe ſumptos, & per conſequens non poteſt eos, vt ſic reſeruare.

Secũdò dico, quòd Eccleſia bene habet poteſtatem in actus animæ interiores ad præcipiẽdum, & prohibendum, & puniendum eos, vt ſunt cauſæ cõtingentes, aut qualitates exteriorum actuum, vel omiſſionum, vel vt ordinantur ad hæc exteriora, & ea qualificant. Vnde infertur, quod ſi quis aliquod peccatum mẽtale aliquo ſigno, aut verbo, aut ſcripto expreſſerit externis incidit in excommunicationem tali peccato ab Eccleſia appoſitam, & ſi fuerit reſeruata ab ea, non poterit abſolui a quocunq; cõfeſſore approbato, niſi ad id habuerit facultatem a ſuperiore reſeruante. Quod limitandum eſt, vt ait Almain, quem ſequitur Simancas inſtr. allegãdus, quando per actum, vel ſignum malum manifeſtatiuum talis peccati interioris, etiamſi ſecretiſſime nullo vidente externus exprimitur, ſecus ſi per actũ bonum manifeſtetur, puta ad conſilium capiendũ in ſacramento vel extra. Hãc opinionem tenet expreſsè Caietanus, *a* & videtur eſſe opinio D. Thomę, & eam tenet Petrus de Palude, Florentinus, Almain, Driedo, Caſtro, Soto, Nauarrus, Simãcas, & Couarruuias, & licet alij alijs diuerſis vijs progrediantur, hæc tamen opinio duobus ſuperiorib. dictis, & vnico corollario ſic propoſita mihi quidẽ probabilior apparet, & viſis certè, & conſiderans aliarum opinionum fundamentis magis ad veritatem accedere videtur.

a Caiet. 2. 2. qu. 11. ar. 3. et 4. & in ſum. tit. hæreſis et tit. hora canonica. D. Tho. 1. 2. q. 91. art. 4. et 2. 2. q. 11. ar. 3. et q. 100. ar. 6. ad 6. Pal. in 4. d. 15. q. 5. ar. 2. cõc. 4. Flo. 3. p. ti. 24. c. 4. §. 7. Almai. de poteſt. Eccl. c. 3. Drie. de liber. Chr. lib. 3. c. 5. p. 90. Caſt. de pun. hęret. lib. 2. c. 18. et de leg. pęn. li. 2. c. 15. concl. 1. & 2. Sot. de iuſtit. et iur. li. 10. q. 5. ar. 5. Naua. de ſimo. nu. 20. et 21. f. 118. Couar. de hęr. c. 42 Couar. in regu. peccatum. 2. p. in initio.

ARTICVLVS II.

Vtrum Prælati regulares poſſint caſus reſeruare.

RESpondeo dicendo, quòd quantum attinet ad generales, & prouinciales, nemini dubiũ eſt, poſſe reuocare caſus, Imò exiſtimo eſſe hæreſim dicere contrarium. Nam cum ipſi generales, & prouinciales, ſecundum ius, prout dictum eſt in ſuperioribus, *b* habeant iuriſdictionem Epiſcopalem, aut quaſi Epiſcopalem, conſequens eſt, vt ſicut hęreticantur dicentes, Epiſcopos non poſſe reſeruare caſus in foro interiori: ita etiam hęreticare videntur negantes iſtam authoritatem dictis prælatis regularibus. Vnde merito declarauit, & decreuit Alexander Sextus, prout habetur in libro Monumenta *c* ordinum, & in ſupplemento, *Quod generales, & prouinciales poſſunt caſus reſeruare hoc extendens ad guardianos dicens. Et quod guardiani poſſunt reſeruare caſus ac occultos inter religioſos, & quod abſoluentes a talibus poſt huiuſmodi reſeruationẽ nullã faciunt abſolutionẽ, et incidunt in pœnam abſoluẽtiũ a caſib. non conceſſis.* Circa quam conceſſionem primo eſt aduertẽdum, quod tempore Martini Quinti iam fuerunt in religione noſtra ſacra minorum taxati, & ordinati caſus Miniſtris ordinis minorum reſeruati, & ab ipſo Martino Quinto confirmati, vt in regula apparent impreſſi. Deinde eſt pariter aduertendum, quod nunc per ſanctiſſimum Dominum noſtrum Clementem Octauum, tum quoad iſtam, tum etiam quoad illam Alexandri Sexti diſpoſitionem, illud eſt ordinatum. Anno enim Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo tertio, menſe Maij cunctis regularibus per publicum Breue infraſcriptos caſus reſeruatos fore præſcripſit.

b Sup. q. 17. ar. 1
c Monumen. 2. impr. f. 56. conc. 66. et in ſup. f. 3.

Primum eſt veneficia, incantationes, ſortilegia.

Secundum eſt apoſtaſia à religione, ſiue habitu dimiſſo, ſiue retento, quando eo peruenerit, vt extra ſepta monaſterij, ſeu conuentus fiat tranſgreſſio.

Tertium eſt nocturna, ac furtiua à monaſterio ſeu conuentu egreſſio, etiam non animo apoſtatãdi facta.

Quartum eſt proprietas contra votum paupertatis, quæ ſit peccatum mortale.

Quintus eſt lapſus carnis voluntarius opere cõſummatus

Sextus eſt occiſio, aut vulneratio, ſeu grauis percuſſio alicuius perſonæ.

Septimus eſt malitioſum impedimentum, aut retardatio, aut apertio literarũ à ſuperioribus ad inferiores, & è contra.

Octauus eſt iuramẽtum falſum in iudicio regulari, ſeu legitimo.

Nonus eſt auxilium, ſeu conſilium, ſeu procuratio ad abortum faciendum poſt animatum fętum, etiam effectu non ſubſecuto.

Decimus eſt falſificatio manus, aut ſigilli officialis monaſterij, aut conuentus.

Vndecimus eſt furtum de rebus monaſterij, ſeu conuentus in ea quantitate, quæ ſit peccatum mortale. Hoc fuit à Pontifice declaratum debere intelligi etiam de rebus particularibus ad alicuius fratris particularis vſum conceſſis. Quę autẽ ſit quantitas conſtituens peccatum mortale, vide in noſtra ſumma. *d*

Addit autem Summus Pontifex, quod ſi aliud peccatum graue pro religionis conſeruatione, aut pro conſcientię puritate reſeruandũ videbitur, id non aliter fiat quàm generalis capituli in toto ordine, aut prouincialis in prouincia matura diſcuſſione, & cõſilio. Ex qua diſpoſitione videtur remanere diſpoſitionem ſupra dictam Alexandri Sexti reſtrictam, & moderatam: vt ſcilicet, prouinciales, & generales per ſe ſolos iam non poſſint reſeruare caſus, niſi in capitulis generalibus, & prouincialibus cum conſenſu patrum vocalium ibi pro electione facienda conuenientium. In dictis enim Capitulis poterunt reſeruari alij caſus à ſupradictis et eiuſdẽ materię ſupradictorum caſuum, vt puta in materia lapſus carnis, poſſunt reſeruari etiam tactus impudici: ſupradictis tamen caſibus ſemper firmiter manentibus, & in nullo mutatis. At hęc conſtitutio Clementis VIII. quantum ad iſtam reſtrictionẽ, & limitationem non video eſſe receptam in noſtra religione, cum ſępe ſępius contingat euenire caſus particulares, qui propter bonum regimẽ ſtatim antè capitulum generale, aut Prouinciale neceſſariò ſunt reſeruandi, ſi enim non reſeruarẽtur, maxima incommoda religio pateretur.

d in Sum. 1. to. c.

Aduertendum ſecundo circa prędictam conſtitutionem Alexandri Sexti, quod eius declaratio, ſeu decretum, quoad Guardianos nõ permanet in ſuo vigore in noſtra religione regularis obſeruantię, quia in Capitulo generali Aſſiſij celebrato anno Domini milleſimo quingẽteſimo vigeſimo ſexto, ſequens ſtatutum, quod authoritate Apoſtolica factum eſt.

Ordinatur, & mandatur authoritate Apoſtolica, & totius capituli generalis, quod nullus Guardianus poſſit ſibi reſeruare caſũ aliquẽ, ſed ſolus miniſter Prouincialis id poterit. Et merito quidẽ hoc eſt ordinatum; Reſeruatio enim ad habentes iuriſdictionẽ Epiſcopalem pertinet ſecũdũ ius, & non ad Guardianos, qui curatis comparantur, quibus ius Canonicum reſeruationem minimè commiſit. Et certè reſeruatio caſuum ad ędificationem, & non ad deſtructionem religionis inducta eſt: quę ſi cuilibet guardiano cõmitteretur cederet in deſtructionẽ, cum multi ſint Guardiani, & pręlati Cõuẽtuales, qui propter defectum ętatis, & experientię in religionibus non habent eam maturam prudentiã, & conſilium, ſcientiam, & zelum, quę ad huiuſmodi

reſer-

Digitized by Google

reſeruationem requiruntur, vt cedat in ædificationem, & augmẽtum religionis. Imò aliquos ego vidi Prouinciales tam faciles, & incõſideratos in his quæ pertinent ad regimen, & ædificationem religionis, vt de eis ad hoc miniſteriũ peragẽdum, vt decet, parum cõſiderem. Et ideo ſanctiſſimus Dominus noſter Clemens Octauus hanc authoritatẽ ipſis reſtrinxit, vt ita ligati nunimè alijs eſſent in ſcandalum, & ruinam.

ARTICVLVS III.

Quis poſſit abſoluere à caſibus reſeruatis ipſis Prælatis.

RESpondeo dicendo, quòd Alexãder Sextus in priuilegio in ſuperioribus allegato ait, quod abſoluentes a talibus caſibus reſeruatis poſt eorũ reſeruationem, nullam faciũt abſolutionem, & incidunt in pœnam abſoluẽtium à caſibus non conceſſis. Pœna autem ponitur in capitulo religioſi, de priuilegijs, & eſt quod remanent excommunicati ipſo facto. Et dico primo, quod Prælati generales habẽt authoritatem ad abſoluẽdum fratres totius ordinis à peccatis reſeruatis; prouinciales autẽ poſſunt abſoluere omnes fratres totius prouinciæ, & hoſpites ad ſuam prouinciam declinantes. Vnde ſi quis habet authoritatem abſoluendi a peccatis reſeruatis actiuè, ſi hanc habet a generali poteſt ea vti cum omnibus fratribus totius ordinis, cum omnes ſint ſui ſubditi; & ſi à prouinciali, cum fratribus tantùm illius prouinciæ, & etiam cum hoſpitibus ad eam venientibus. Nam Gregorius XI. *Conceſſit Magiſtro Generali et ſingulis prioribus, prouincialibus, & conuentualibus, ac vices eorum gerentib. vt in prouincijs, & conuentibus, ac locis ſibi commiſſis fratribus eiuſdem ordinis interdũ ad eos declinantib. vt cumque abſolutione, & diſpenſatione indigentib. abſolutionis, & diſpenſationis beneficium poſſint impartiri.* Ita habetur in libro Monumenta *a* ordinis, Et id ipſum concedit Clemens Quartus prout habetur in Bulla allegata in articulo primo quæſtionis præcedentis. Et ſi frater habeat authoritatẽ paſſiuam, vt poſſit ipſe abſolui a dictis caſibus, poterit confiteri cum quouis ordinis confeſſore, ſiue ſit ei authoritas iſta cõceſſa à Generali, ſiue à prouinciali: cũ multi Summi Pontifices noſtræ religioni conceſſerint, vt fratres poſſint de materia peccati mortalis confiteri cum quouis ordinis ſacerdote cõfeſſore; etiam ſi a ſuis prælatis licentiam non petant. Proinde habens authoritatem hãc paſſiuã poterit ſine dubio à quouis ordinis ſacerdote abſolui, cũ omnes ſacerdotes ordinis approbati à ſuis ſuperioribus ad audiendas cõfeſſiones fratrum ſint idonei: pro omnibus fratribus ordinis, prout conceſſerunt Summi *b* Põtifices, & in comitijs noſtræ ſacræ religionis generalibus eſt ordinatũ. Nam de iure *c* cõmuni contrarium dicẽdum erat. In quo definitur, quod *nulla poteſt conſuetudine introduci, quod aliquis præter ſui ſuperioris licentiam cõfeſſorem ſibi eligere valeat.* Vnde in aliquibus Prouincijs inter Capucinos fratres adhuc extat laudabilis conſuetudo, quod fratres hoſpites à Prælatis ſe cõfitendi licentiam petant: licet non ſit neceſſaria, quãdo hoſpites ſunt Prælati, vt dicit Corduba in v. ibi, accedere ad monaſteria monialium, in fine. Et hoc debet multum notari: quia ſecundum ius commune videbatur dicendum contrariũ. Nam cum Prouincialis dignitas comparetur Epiſcopali dignitati: videtur etiam, quod ipſa Prouincia comparetur Epiſcopatui. Vnde, ſicut quis vnius epiſcopatus cõfiteri nõ poteſt de materia peccati mortalis cũ alio ſacerdote in alio Epiſcopatu approbato, niſi priuilegium aliquod eſſet in contrarium; ita pariter dicendum videbatur, vt fratres de vna Prouincia confiteri minimè poſſint cum ſacerdotibus alterius Prouinciæ, licet eiuſdem Ordinis.

a *In t. imp. fol. 136. concl. 548.*

b *Habet. in expl. Cruc. §. 9. n. 22.*

c *c. ſi. Epiſc. de pœn. & remiſ.*

ARTICVLVS IV.

Vtrum Prælati regulares teneantur concedere facultatem ſuis ſubditis, vt poſſint abſolui à caſibus reſeruatis.

RESpondeo dicendo, quod Pius V. die vigeſima prima Iulij, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo primo Pontificatus ſui anno ſexto in quodam Breui, quod incipit, *Romani Pontifices circunſpecta benignitat. prohibent ne Fratres Ordinis Prædicatorum poſſint eligere cõfeſſorem, & abſolui a reſeruatis virtute Bullæ Cruciatæ ſine licentia ſuorũ Prælatorũ*, addit: *Eiſdem tamen Prælatis in vſu huiuſmodi poteſtatis cũ ſubditis benignos & faciles ſe exhibeant, præcipimus.* Quod verbũ (Præcipimus) prout dictum eſt *d* ſupra, præceptum importat. Et cum res ſit grauis, videntur peccare mortaliter Prælati dictam authoritatem ſine cauſa negantes, intelligentes, quod ex huiuſmodi negatione animæ ſuorum ſubditorum diſpendium patientur. Vnde religioſus pœnitens, cui oportet non reuelare in confeſſione ſacramentali ſua peccata reſeruata ſuperiori præſenti, propter maximum periculum, quod ex tali reuelatione reſultat, nolente ipſo concedere licentiam, vt cum alio confiteatur, poteſt cum contritione benè celebrare ad euitandum ſcandalum, prout tenet *e* Victoria, cum in hoc caſu careat copia confeſſoris. Quod eſt intelligendum nullo alio confeſſore præſenti; Nam ſi eſt præſens confeſſor, tenetur confiteri de alijs peccatis mortalibus, antequam ad celebrationẽ accedat, iuxta decretum Concil. *f* Tridentini: qui cõfeſſor directè abſoluat eũ à peccatis mortalibus, & indirectè a reſeruatis, ratione quorũ ſolùm non habet copiam confeſſoris, & iudicatur, ac ſi eſſet abſens à ſuperiori. Quod intelligitur, quando peccata reſeruata non habent annexam excommunicationem. Si enim habẽt annexam excommunicationem, minimè poteſt abſolui etiam à non reſeruatis. Nullus enim poteſt abſolui à quocũque peccato, niſi prius ab excommunicatione abſoluatur, à qua inferior, ſi eſt reſeruata, minimè poteſt abſoluere. Verũ tamẽ eſt, quod inſtante maxima neceſſitate communicandi, aut celebrandi ad euitandum magnum ſcandalum, poteſt iſte talis cum contritione accedere ad hoc altiſſimum ſacramentũ, prout tenent *g* Sotus, Couarruuias, Medina, Ledeſma, & Caſtro. Iuxta quam doctrinam eſt gloſſandus idẽ *h* Sotus dicẽs, quod in nullo caſu neque ad euitandũ ſcandalum licitum eſt excõmunicato celebrare. Hoc enim intelligi debet, quando ſcandalum eſt paruum, nõ verò quando ſcãdalum eſt magnum, præceptum enim de non ſcandalizando fratrem eſt diuinum, & naturale; præceptum autẽ non cõmunicandi cum excommunicato, præſuppoſita debita contritione, eſt humanum. Et etiam erit licitum dicto religioſo pœnitenti excommunicato ad Euchariſtiam accedere cum debita contritione, quando Prælatus nõ vult ipſi cõcedere authoritatem ad caſus reſeruatos, & timet maximam infamiã, aut maximum periculũ ſi non accedat, prout tenent *i* Ledeſma, & Syluester. Quod probatur; nam etiam præſente confeſſore, qui eum abſoluere poſſit, poteſt ſine confeſſione celebrare, aut cõmunicare, quando ex confeſſione timet periculum ſimile imminere ſibi. Et cõfirmatur

d *Supra q. 6. ar. 13.*

e *Victoria in ſũ. f. 146.*

f *Conc. Tri. ſeſ. 14. c. 7.*

g *Sot. in 4. d. 18. q. 2. art. 5. § hoc ant. dubium. Couar. in ca. alma mater. 1. p. § 2. nu. 11. Medi. in ſum. 1. lib. c. 11. § 5. Ledeſ. 2. 4. q. 25. ar. 1. prop. ſi. Caſt. lib. 2. de leg. pœn. c. vlt.*

h *Soto in 4. d. 12. q. 5. ar. 4. § 4. caſus.*

i *Ledeſm. vbi ſupr. Syluẽſ. v. Euchar. ſt. 2. q. 7. § quantum. vo.*

Digitized by Google

a Nau.c.27.n.179.

matur. Nam etiam concedit Doctiſſimus *a* Nauarrus, quod irregularis ad euitandum ſimile ſcandalum, & periculum poteſt celebrare. Et quãtũ ad inhabilitatem celebrandi pari paſſu ambulant reſpectu peccati mortalis excommunicatus & irregularis. Ex his infertur, quod religioſus accedens ad celebrãdũ cum excõmunicatione reſeruata, ad cuius abſolutionẽ ſibi authoritas a ſuperiore eſt negata, ſi hoc facit neceſſitate compulſus, nõ potens aliter ſcandalũ euitare, aut pericula allegata fugere, minime incurrit irregularitatem, quam incurrunt excõmunicati cum excommunicatione celebrantes cũ minime peccent miniſtrando. Aduertendum eſt tamen, quod nulli occultò excommunicato licitũ erit celebrare ad implendum præceptum Eccleſiæ, aut præceptum & obligationem ſuo officio annexam, quando ex omiſſione horum præceptorum nullum graue ſcandalum ſequitur, aut infamia. In his enim caſibus, nec lex diuina nec humana permittit aliquem excommunicatum celebrare, vnde pęnam irregularitatis incurrit celebrando. Aduertendũ inſuper, quod ſemper dixi, quod propter vitandum magnum ſcandalum, & periculum licet dicto religioſo excõmunicato celebrare, negata ſibi authoritate à ſuo ſuperiore. Ad denotandum, quod neq; ratio verecundiæ, aut malæ famæ, quam ex reuelatione ſui peccati reſeruati apud ſuum prælatum habere debet, erunt cauſa ſufficiens, vt dictus religioſus ſine confeſſione poſſit cum ſola contritione ad celebrationem accedere. In hoc enim caſu tenentur ſuo ſuperiori prius confiteri: niſi culpa reſeruata apud prælatos ordinis ſit iam in iudicio exteriori caſtigata, aut timet, quod directè, aut indirectè ab ipſo prælato reuelabitur. Ex quo infertur, quod ſi ſubditus timet, quod petendo per interpoſitam perſonam licentiam ſuperioris ad caſum reſeruatum, ipſe prælatus veniet in cognitionem ipſius, poteſt ad celebrãdum accedere, etiam ſi ſit excommunicatus, cũ debita tamen contritione, neceſſitate maxima vrgente, & ſcandalo magno id flagitante: prout tenent *b* Victoria, Soto, & Ledeſma. Qui omnes affirmant etiam cauſam eſſe ſufficientem ad accedendum ad celebrandum aut communicandum cum caſib. reſeruatis, & excommunicatione, ſi adſit contritio, quando prælatus non vult concedere ſuam authoritatem, & ſcit pęnitens probabiliter, quod ſi ipſi cõfiteatur, impediet ipſe prælatus maxima bona ſpiritualia, & etiam magna bona temporalia, negando illi ſuffragium ad ipſorum cõſecutionem. Et ſic nõ omnino probo ſententiam *c* Nauarri, dicentis poſſe prælatum negare ſuffragium alicui in electione ratione criminis, quod ſolùm ſcit in confeſſione: cũ timor talis negationis ſit ſufficiens cauſa vt ipſe religioſus poſſit accedere ad communicationem cũ caſu reſeruato, ad cuius abſolutionem nullo modo a ſuo prælato poteſt facultatem per interpoſitam perſonam petitam adipiſci. Ex his etiam infertur, quod timor reuelandi complicem, aut ipſum infamandi, aut impediendi ipſi aliqua grauia bona ſpiritualia, aut temporalia, erit cauſa ſufficiens, vt ſupradictus religioſus excommunicatus cum contritione poſſit accedere ad celebrandum præciſa neceſſitate, & vrgente id poſtulante: vt affirmant ſupradicti patres.

b Vict. de conf. nu.146. So. in 4 d.12.q.1.ar.4. prope fine. Led. 2.4.q.7.art.5. dub. verſ. ſed videatur.

c Nau. in c. ſacerdos de pœn. d.6.

ARTICVLVS V.

Vtrum ſit obligatus religioſus confiteri peccata reſeruata ſimul cum alijs negata iniuſtè authoritate a ſuperiore.

Reſpondeo dicendo, quod in omnibus caſibus in quibus religioſus habens caſus reſeruatos poteſt confiteri inferiori non habenti poteſtatem ad eorum abſolutionem, prout dictum eſt in ſuperiori articulo, obligatur ad confitendum peccata etiam reſeruata ipſi inferiori, vt cum D. Thoma *d* Ledeſma, Soto, Caietanus, & alij communiter tenent. Nam pænitens de iure diuino tenetur, quando fieri poteſt, confeſſionem integram facere. Nec obſtat, quod poſtea tenetur iterum confiteri reſeruata habẽti authoritatem ad eorum remiſſionem. Hoc enim per accidens eſt: Per ſe autem eſt, quod tenetur confiteri peccata confeſſario habẽti authoritatem ad eorum remiſſionẽ, & vt ſupponitur, dicta reſeruata confeſſario non habenti talem facultatem ſunt propalata. Vnde quando pęnitens religioſus ſolùm reſeruata confeſſario inferiori reuelauerit abſolutio nulla erit ex defectu iuriſdictionis, prout tenent Ledeſma *e* & Nauarrus. Aduertendũ tamen: quod pœnitens abſolutus à confeſſario inferiori directè à mortalibus, & indirectè à reſeruatis, recipit vnum verum ſacramentum. Et quando poſtea ſuperior, aut alius eius habens poteſtatem, abſoluit directè a reſeruatis, aliud diſtinctum ſacramẽtum à primo recipit, vt dicunt communiter Doctores. Aduertendum inſuper, quod ſacerdos ſimplex in abſentia confeſſoris inferioris non poteſt abſoluere dictum religioſum pænitentem indirectè a reſeruatis, directè autem a venialibus. Licet enim habeat iuriſdictionem ad abſoluendum à venialibus, hoc tamen intelligitur, quando ſolùm illi venialia confitentur, non autem quando illi venialia ſimul cum mortalibus ſacramentaliter reuelantur: cuiuſmodi ſunt reſeruata, quæ, vt ſupponitur, dicto ſacerdoti ſimplici confitentur. Denique ſolùm habet ſacerdos ſimplex poteſtatem ad abſoluendum a venialibus, aut a mortalibus ſemel iam confeſſis legitime; vt communis conſuetudo Eccleſiæ probat.

d Ledeſ.2.4.q.8.art.1.dub.4. Sot. in 4 d.18.q.2.art.5. Cai. v. confeſſ. conc.10

e Ledeſ. vbi ſupr. dub.3. prope. 3. Nau.c.16.nume.14.

ARTICVLVS VI.

Vtrum ſuperior teneatur audire peccata reſeruata ſimul cum non reſeruatis, vt ſubditum poſſit abſoluere a reſeruatis.

Reſpondeo dicendo, quòd Caietanus, *f* Sotus, & Nauarrus tenent, quod ſuperior poteſt audire peccata tantùm reſeruata, & ab eis pęnitentem abſoluere, & remittere ipſum ad confeſſorem inferiorem, vt ipſe auditis eius peccatis non reſeruatis, ab eis eum ſacramentaliter abſoluat. Et conſequenter dicunt, quod dictus pęnitens duo recipit ſacramenta, vnum a ſuperiore, alterũ ab inferiori, & qd dictus ſuperior poteſt iure optimo hanc facere diuiſionẽ ſicut faciunt Papæ pænitentiarij. At cõtrariã opinionem ſecundũ diuinã Theologiã exiſtimo veriorem. Scilicet, dictum ſuperiorem eam diuiſionem facere minime poſſe, & ſic neceſſario debere audire peccata reſeruata, & non reſeruata, prout tenent *g* Ledeſma, Durandus, & Sylueſter, Adrianus, & Victoria. Et fundamẽtũ huius opinionis eſt; quia integritas confeſſionis eſt de iure diuino, in quo dictus ſuperior minime poteſt diſpẽſare, nulla præſertim exiſtente neceſſitate, cum ipſe ſuperior poſſit remittere ſuum ſubditum ad cõfeſſorem inferiorem cum authoritate, vt ipſum ab omnibus abſoluere poſſit. Et dato, quod Prælatus velit extra confeſſionem ſcire peccata reſeruata ipſius pœnitentis, remittendo abſolutionem ad inferiorem cõfeſſarium ſigillum cõfeſſionis ſeruare tenetur, cum reuelatio ipſi facta ad confeſſionẽ ordinetur; prout ait Ledeſma. Qui cum Adriano, & Durando affirmat,

f Cai. ver. conf. conducto Sot. in 4. in d. ar.5. Nauar. in c. Sacerdos §. quãtus de pęn. d.5. nu.12.

g Lede.2.4.q.8 ar.2.dub.3.cõc.5. Durand. in 4 d.17.q.15. Syl. v. conf.1.q.19. Adr. q.4. de confeſſ.§.7 ſed dubium Vict. de cõfeſſ. nu.162.

Digitized by Google

mat, quod pœnitentiarij Papæ non diuidunt confeſſionem ſed tantùm abſoluunt à cenſuris Papæ reſeruatis, non potentes maximis negotijs implicati integras confeſſiones pœnitentium audire. Et ſublatis cenſuris iam peccata non remanent reſeruata, Papa enim ſolùm cenſuras reſeruat.

ARTICVLVS VII.

Vtrum confeſſio reſeruatorum ſuperiori, aut habenti poteſtatem facta ſine debita contritione, aut attritione, valeat, vt pœnitens poſſit ea peccata confiteri cuicumq. alij confeſſori inferiori approbato.

RESpondeo dicendo, quòd quando pœnitens religioſus fuit abſolutus ſacramentaliter à caſibus reſeruatis per ſuperiorem, aut per habentem eius ad id poteſtatem exiſtente nulla abſolutione propter defectum contritionis, aut attritionis, non tenetur dictus pœnitens amplius dicta peccata reſeruata confiteri prælato, aut habenti eius authoritatem. Sufficit enim quod ea confiteatur cuicunque legitimo confeſſori, vt ait *a* Caietanus. Reſeruatio enim quid odioſum eſt; Vnde dicentus Theologizare, ſufficere ipſum peccatum reſeruatum eſſe cognitum, & reuelatum ipſi prælato, aut alij eius poteſtatem habenti, vt ſic ceſſet ipſa reſeruatio. Et hác opinionem, vt veriſſimam tenent Syluester: *b* & cã tenent communiter Doctores, affirmantes idem eſſe dicendum, quando pœnitens aliquod peccatum mortale malitioſe tacuit, dummodo omnia peccata reſeruata reuelauerit. Et id ipſum etiam affirmãt eſſe dicendum, quando pœnitens multa habet peccata reſeruata, & vnius, aut duorum fuit oblitus, prout dicunt *c* Adrianus & Ledeſma. In hoc enim caſu omnium peccatorum etiam oblitorum volũt Prælati tollere reſeruationem, prout affirmat *d* Nauarrus. Verum eſt tamen, quod tenetur dictum peccatum confiteri cum ipſius fuerit recordatus. Et id ipſum etiam ſentiunt dicendum, quando pœnitens tempore iubilei, aut Bullæ concedentis abſolutionem à reſeruatis propter ipſius culpam (quia verbi gratia, tacuit aliquod peccatum mortale, aut nõ habuit debitam attritionem) fuit inualidè abſolutus, omnia peccata reſeruata confitendo: In hoc enim caſu finito tempore iubilei, aut Bullæ: dicunt grauiſſimi Theologi, illam inualidam confeſſionẽ operari vt reſeruatio peccatorum tollatur. Quam opinionem vt veriſſimam amplector, quando dicta peccata ſunt reſeruata ratione alicuius cenſuræ: Cum enim confeſſor virtute iubilei & Bullæ poſſit abſoluere à cenſuris & a peccatis, & abſolutio cenſurarum præcedat abſolutionẽ peccatorum, & eſt abſolutio cenſurarum non pendeat ab abſolutione eorum; non requiritur diſpoſitio ex parte pœnitentis, vt à cenſuris ſoluatur. Quod confirmatur; Poteſt enim dari caſus, in quo quis abſoluatur à cenſuris ſine diſpoſitione: & ſtatim quando ſacerdos profert formam abſolutionis peccatorum per internam Spiritus ſancti motionem debite diſponatur. Quo caſu non videtur poſſe negari, quod à peccatis, & cenſuris remaneat pœnitens liberatus. Non ignoro tamen, aliquos viros doctiſſimos contrariã tenere opinionem dicentes, quod abſolutio cenſurarum virtute alicuius Bullæ, aut iubilei cõceduntur in ordine ad abſolutionem peccatorum; adeo, vt Confeſſarius mortaliter peccaret, ſi virtute dicti Iubilei, aut Bullæ pœnitentem ſine diſpoſitione a cenſuris abſolueret. Quod non contingeret in Superiore ab eis abſoluente, ipſe enim poteſtatem habet ad abſoluendum ab eis nulla præuia diſpoſitione, cum, prout dicitur in materia de excommunicatione, poſſit abſoluere ab ea etiam inuitũ. At licet iſta ſint probabiliter dicta, cũ reſeruatio ſit quid odioſum, & confeſſarius virtute Bullæ, aut iubilei poſſit abſoluere à cenſuris extra ſacramentalem cõfeſſionem, dicendum arbitror, quod abſoluẽdo ab eis in confeſſione inualida ex defectu pœnitentis, remanebit pœnitens ab ipſis liberatus; cum abſolutio a cenſuris, ſi non valet vt abſolutio ſacramẽtalis, poſſit valere vt abſolutio extra confeſſionem, ad cuius validitatem non requiritur tanta diſpoſitio. Quod probatur ex *e* regulis iuris, &c non valet quod ago, vt ago, valet, vt valere poteſt. Ex quibus deducitur, quod ſi tempore iubilei, aut Bullæ quis inualidè abſoluatur à peccatis reſeruatis non habentibus excõmunicationem annexam, minimè ſublata fuit ipſa reſeruatio. Cum enim confeſſor virtute dicti iubilei, & Bullæ poſſit tollere reſeruationem in foro cõſcientiæ, virtute abſolutionis, exiſtente nulla abſolutione, conſequitur nullitas ablationis ipſius reſeruationis, præcipuè cum iubilei & Bullæ cõcedant abſolutionem à reſeruatis non pœnitentibus abſolutè, ſed verè pœnitentibus. Illi autem, qui ſcienter tacent peccatum mortale, aut non habent debitã contritionem, aut attritionem, vere pœnitentes minimè poſſunt nuncupari. Ex quibus rurſus infertur, quod quando prælati religionum in aliquibus feſtiuitatibus concedunt ſuam authoritatem, vt eorum ſubditi poſſint abſolui à caſibus reſeruatis, ſi ipſi intra tempus conceſſum omnia peccata reſeruata confiteantur ſine debita contritione: aut ſcienter celato aliquo peccato mortali, minimè remanent liberati à dicta reſeruatione: & ſic tranſacto dicto tempore tenentur ea confiteri confeſſario non cuicunq. potenti abſoluere à mortalibus, ſed potenti abſoluere ab eiſdem reſeruatis. Et hoc probatur: nam prælati, vt fit in noſtra ſacra religione, quando ſimilem cõcedunt authoritatem, in hæc verba prorumpunt. *Vt fratres poſſitis cum puriori conſcientia hanc feſtiuitatem celebrare, pater noſter prouincialis vobis omnibus ſuam authoritatem impartitur.* Quę verba ſatis indicant, eam authoritatem concedi in ordine ad purificandas conſcientias fratrum, vt cum maiori puritate diuina prædictis diebus poſſint miniſtrare, & prælatus minimè dictam authoritatem velle concedere, qui purificandis ſuis conſcientijs minimè incumbunt, accedendo ad ſacramentum pœnitentiæ ſine debita diſpoſitione, aut celãdo aliquod peccatum mortale diuinæ gratiæ obicem ponẽdo.

a *Caie. ver. caſus reſeruatus.*

b *Syl. ver. conſ. 1. q. 19.*

c *Adrian vbi ſup. §. ſi petas v. ex hoc. Led. vbi ſup. dub. 7.*

d *Nau. c. 26. n. 13.*

e *c. vnico de deſponſ. impuber. lib. 6.*

ARTICVLVS VIII.

Vtrum guardiani habentes poteſtatem ſecũdum ius ad eligendum confeſſorem, prout dictum eſt in quæſtione ſuperiori, poſſint abſolui a caſibus reſeruatis ſuis prouincialibus.

RESpondeo dicendo, quod licet guardiani ſecundum opinionem, quam *f* ſupra quęſtione præcedẽte retulimus, poſſunt eligere confeſſorem; non tamen ex hoc infertur, quod poſſit confeſſor per ipſos electus eos abſoluere a caſibus reſeruatis prouincialibus, & alijs ſuis ſuperioribus regularibus. Hoc enim minimè conceditur in *g* decretali: ex qua deducitur ipſos poſſe eligere confeſſorem. Verum eſt tamen, quod talis confeſſor electus per Bullam Cruciatæ, ſi illis valet, poſſunt abſoluere à reſeruatis. Etſi ipſi guardiani habent poteſtatem ad abſol-

f *Sup. qu. præcedenti art.*

g *c. ſi. de pœn. remiſſ.*

Digitized by Google

abſoluẽdum ſuos ſubditos a caſibus reſeruatis, poteſt confeſſor per ipſos electus, eos ab eiſdem abſoluere, ſecundũ regulã, quam tradit doctiſſimus *a* Caietanus, ſcilicet, quod ille, qui habet poteſtatem ad diſpenſandum cum ſuis ſubditis, habet eandem poteſtatem ad diſpenſandum ſecum. De quo dicemus quæſtione *b* ſequenti. Et aduertendum, quod Abbatiſſa licet ſit benedicta, non poteſt eligere cõfeſſorem, prout tenet *c* Syluester.

a *Caieta. 2. 2. q. 96. ar. 5.*
b *q. ſ q. art.*
c *Sylu. ver. confeſ. §. 8.*

ARTICVLVS IX.

Vtrum Guardiani, quibus Prouinciales committunt ſuos caſus, poſſint alteri committere dictam poteſtatem.

Reſpondeo dicẽdo, quod nũ, niſi quando tales guardiani ſint commiſſarij prouincialiũ cũ plenitudine poteſtatis. Ratio huius eſt: quia delegatus ab inferiori a Principe non poteſt ſubdelegare, niſi ſit delegatus ad vniuerſitatem cauſarũ, vel niſi hoc ſibi ſpecialiter concedatur, ſecundũ *d* Ioãnem Andream. Hãc tamen doctrinam non recipit *e* Nauarrus dicens, quod ſimplex miniſterium abſoluendi poteſt delegari etiam a delegato ordinarij, & a ſubdelegato delegati Papæ, quamuis non poſſint delegare ſuas iuriſdictiones, ratione quarum id eis cõpetit, neq. etiam aliquem articulum iuriſdictionalẽ. Et ad hoc allegat aliqua *f* iura, & Felinũ. Ratione cuius doctrinæ dico, ipſos guardianos poſſe cõmittere ſuam authoritatem in caſibus particularib. quando ab ipſis particulariter fuerit petita. Nõ tamen eam generaliter alicui cõmittere poſſunt, vt quotieſcũque occaſio ſe obtulerit, illa vtatur, prout tenet *g* Corduba. Et hoc cõcludit doctrina adducta per Felinũ, & Nauarrũ. Et his eſt addendũ pro noſtra ſacra religione, quod in quodã *h* capitulo generali noſtri ordinis definitũ fuit. *Inſtituitur, quod vniuerſi cõfeſſores monialiũ familiæ noſtræ habeãt præſenti decreto ſemper actiue authoritatẽ Prælatorũ ſuper moniales in foro conſcientiæ, quoad caſus, & ſententias. Habent ſimiliter Guardiani, & eorũ vicarij in abſentia ipſorũ guardianorũ.* Hæc ibi, Et paulo inferius in ſequenti tabula *i* ſic habetur. *Declaratur, quod illa clauſula in tabula capituli generalis Albienſis præcedentis inſerta. ſ. quod guardiani, & eorum vicarij habeant authoritatem prælatorũ in foro conſciẽtiæ, &c. ſic debet intelligi, quod. ſ. authoritas per patrẽ prouincialem conceſſa guardianis remaneat ſemper penes eorum vicarios, ſeu vicariorum vicarios ipſis guardianis ſuum conuentum pro ſuis negotijs exeuntibus.* Hæc ibi.

d *Andr. in ca. it cũ de offic. dele. l. 6.*
e *Nau. in man. c. 27. nu. 45.*
f *c. ſup. qq. §. quẽ vero. de off. dele. vbi Fel. n 8. et 9*
g *Core. ſu. reg. c. 7. q. 29. p. 218.*
h *In tab. 20. ius gen. ul l. ord. in 3. tra. f. 228.*
i *Tab. 21. virgen. f. 226.*

ARTICVLVS X.

Vtrum religioſi poſſint abſolui a caſibus reſeruatis virtute Bullæ Cruciatæ.

Reſpondeo dicendo, quod Leo X. prohibuit, & declarauit prout habetur in ſupplemento, qd *K* *Nullus fratrum minorum, aut moniales S. Claræ poſſint accipere Bullas Cruciatæ, ſeu alias indulgẽtias generales cõceſſas, aut cõcedendas, vt poſſint vi gratiæ ſibi cõtentis vtpote cõtra regularia ordinis inſtituta confiteri quibuſcunq. ſacerdotibus, & abſolui a caſibus reſeruatis, non obſtantibus quibuſcunque Bullis, etiamſi in eis expreſſe inhibeatur prælatis ſub cenſuris, ne ſubditos ſuos a talium Bullarum acceptione prohibeãt, & ſubditis libera facultas eas accipiendi tribuatur, cæteriſq. in contrarium facientib. quibuſcunq.* Et hoc ipſum prohibuit Pius V. fratribus Ordinis Prædicatorum anno Dñi milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo primo, vt refert Paraſelus in cõpilatione *l* priuilegiorũ S. Frãciſci a Paula. Et idem priuilegiũ habẽt alij regulares ab Alexãdro VI. cõceſſum vt in cõpendio *m* Ciſtercij dicitur. Vbi habetur, *Non eſſe mentis sãctiſſimi Domini Papæ per Bullas Cruciatæ, aut iubileorũ, aut alias ſimiles conceſſiones ſub quacũque derogatione, aut tenore etiã cũ clauſula (quacunque prohibitione ſublata) vel etiã viuæ vocis oraculo, pœnitentiariũ, S. Petri, vt quibuſuis alijs, hactenus factas, vel faciendas velle derogare indultis, et conſtitutionib. Societatis Ieſu.* Prout declarauit Gregorius XIII. & habetur in compendio ipſius *n* Societatis. His ſic præhabitis, hanc difficilem quæſtionem reſolui in noſtra explicatione Bullæ Cruciatæ multas conceſſiones Summorum Põtificum in ſupradictam ſententiam adducens, vbi in hanc ſentẽtiam Collectorem, Cordubam, & Paraſelum allegaui. Nunc autem eam, qua poſſum breuitate, quibuſdam dictis perſtringam.

K *in ſupp. f. 60. conc 163. et fo. 46. conceſ. 144.*
l *fol. 117.*
m *In cõp. Ciſte. verb. Crucia. §. 1. & 4.*
n *Conc. Soc. ve. abſ. §. 11.*

Et primo dico, quod omnes fratres mendicãtes poſſunt accipere Bullã Cruciatæ, prout ego probo ex Bulla in eodem loco. Attamen hoc debẽt facere cum licentia ſuorum prælatorum, cũ non intendat Pontifex regularẽ obſeruantiam diſſipare. Et apparet, quia cum in anno milleſimo quingenteſimo ſexageſimo quarto a Pio IV. in ſua Bulla mandaretur, vt poſſint religioſi ſine licentia ſuorũ prælatorũ Bullã accipere, & ſtatim anno ſequenti, & in Bullis vſq. hodie Publicatis dicta clauſula ſubtrahitur, ex quo Pontificũ mens proclamat, talẽ libertatẽ regularib. minimè ſedẽ Apoſtolicam dare velle. Bene tamen verum eſt, quod Prælati regulares talem licentiam pro re tam ſancta faciliter dare debent.

Secũdo dico, quod fratres Minores, quibus ex regula recurrere ad pecuniã abſque præſente, vel imminente neceſſitate, eſt prohibitũ poſſunt illã pecuniam cum licẽtia prælatorum procurare pro huius Bullæ acceptione, ſeruatis tamen reliquis alijs modificationib. ſummorũ Pontificũ iuxta eorum profeſſionẽ. Et licet *o* dicat, quod hæc Bullæ acceptio nõ ſit cã ita neceſſaria, vt poſſit proinde ad pecuniã recurri, cum totum illud, quod in ea conceditur, habeatur in noſtris priuilegijs: attamen *p* Antonius de Corduba in expoſitione noſtræ regulæ tenet contrariũ, dicens, quod immo iſta ſit ſufficiẽs neceſſitas, vt prælati poſſint dare talem licẽtiã, cũ ſit negotiũ tãtæ pietatis. Quib. addo, quod licet poſſint per virtutẽ priuilegiorum ſuas animas liberare, ſanctũ tamẽ eſt plurib. alijs vijs id attentare. Et eo magis. cũ poſſint virtute huius Bullæ a cõtentis in Bulla Cenæ Dñi abſolui: quod in priuilegijs nõ habetur, ſecundũ prædictũ Collectorẽ, contra quẽ in quæſtione præcedenti latè egimus. Verũ eſt tamẽ, quod Paulus III. *Viuæ vocis oraculo cõceſſit fratri Antonio de Ortiz Prouinciali Prouinciæ S. Gabrielis, & eius ſocio Ioãni de Aguila facultatẽ, ut omnes fratres ordinis poſſint comedere oua, & lacticinia in dieb. ieiunij, & lucrari oĩa alia, quæ cõceduntur in Bulla Cruciatæ (excepto quod nõ poſſint abſolui a caſibus reſeruatis) mõ fratres Sacerdotes duas miſſas celebrẽt, et choriſtæ duos Pſalmos Pœnitẽtiales cũ ſuis litanijs, & cõuerſi ducẽtos Pater noſter, cũ totidẽ Aue Maria. Et quãdo ſuſpendũtur Bullæ oĩa prędicta reiterando.* Hanc conceſſionẽ vidi ego in conuentu de Abrojo firmatã per patrẽ fratrẽ Gartiã de Gaſtillo virum maximæ authoritatis, & ſanctitatis apud omnes ſuos coætaneos zelatorẽ maximũ paternarũ traditionũ Patris noſtri Franciſci, propter quod maxime fuit habitus apud Maieſtatẽ Imperatoris Caroli V. & Philippi II. eius filij nunc in Hiſpanijs feliciter regnantis. Qua conceſſione attenta quam puto non eſſe reuocatam, nõ eſt neceſſarium

o *Collectio. ver. Cruciatæ. §. 5. in comp. mend.*
p *Cord. in expoſi. reg. ca. 4. q. 7 fol. 13.*

beretur. Et tamen in hoc caſu eſt verum, quod talia non cõmitterem, ſi talem facultatẽ non haberẽ. Sed tamen hoc nõ eſt poſitiuè peccare cum confidentia priuilegij, aut quod idem eſt, cauſaliter cũ confidentia priuilegij peccare, dum talis confidentia non eſt cauſa poſitiua, ſeu concomitãs ad peccatum, dum per talem cõfidentiam ego negligẽtior in dies fio, ad cauendum diligentius talia reſeruata quã ſi talem facultatem non haberẽ; & per conſequens, hoc nõn eſt præbere, aut ſumere cauſaliter incentiuũ peccandi: ſed eſt per talẽ confidentiã auferri ſpecialem ſolicitudinẽ cauendi talia reſeruata. Quod ſi ego non ſolum ex tali confidentia priuilegij eſſem negligens ad cauendum reſeruata ſicut nõ reſeruata: ſed inſuper moueres ſpecialiter ad exequẽda praua deſideria, ſeu paſſiones, quibus etiam aliàs ad talia reſeruata inſtigor, & moueor; tunc verè propriè talis cõfidẽtia facultatis, eſt cauſa poſitiua, aut poſitiuè mouens ad peccatũ, & præſtans incentiuum ad id; & talis propriè cum confidentia, ſeu potius ex confidentia priuilegij peccare dicitur. Sicut ſi aliqui dicerẽt & deliberarẽt ſecũ dicẽtes: accipiamus hoc priuilegium & occidamus illum, quia abſoluemur per illud: vel priuilegiũ habemus per quod poſſumus abſolui, occidamus illũ &c. Et iſti tales non poſſunt abſolui virtute priuilegij dicti, cum tacitè ſubintelligatur in omnibus priuilegijs, quod virtute eorũ nemo abſoluatur, ſi cũ confidentia ipſorum peccata commiſerit, & cenſuras contraxerit. Ille autem, qui ſolum fit negligens per talem facultatem ad cauẽdum reſeruata, videtur quod bene poteſt abſolui virtute talis facultatis, etiã expreſſe excipientis eum, qui cum eius cõfidentia peccaret. Et ratio huius eſt, quia virtute talis exceptionis ſolũ excipitur is, qui propriè & poſitiuè mouetur ad peccandum, & ſumit inde incentiuũ peccandi: quia & hoc ſolum intendit concedens præcauere, quando talem exceptionẽ expreſſè, aut implicitè fecit. Quia & in conceſſione facultatis, certè intendit liberare eos, quibus eam concedit à maiori ſolicitudine adhibẽda, circa abſolutionem a reſeruatis, quam ſi nõn eſſent reſeruata: alioquin ſcrupuloſum, aut ferè ſemper ſcrupuloſum eſſet habere tales facultates, niſi ſic intelligãtur propriè, vt dictum eſt; cum cuilibet peccanti in reſeruatis ferè ſemper occurrat cogitatio aliqua, de tali facultate & remedio, & intentio aliqua ſe remediandi poſt tale peccatum reſeruatum commiſſum: quia ſi putaret non patere ſibi remedium, niſi difficile, certè ſolicitius caueret ab ipſis reſeruatis. Ita eleganter Corduba. *a*

a Cord. l.5. q. de indulgen. q. 37. iuxta fin.

ARTICVLVS XVII.

Quid ſibi velint verba poſita in priuilegijs ſupra poſitis, in quibus dicitur, quod Prælati poſſunt abſoluere ſuos ſubditos a pœnis, a iure, vel ab homine.

RESpondeo dicendo, quòd in priuilegio conceſſo Abbatibus Ciſtercij, ab Eugenio I V. & in priuilegio cõceſſo à Gregorio Decimo quarto Miniſtris infirmorũ, & in alijs priuilegijs, *Supra poſitis, conceditur Prælatis, quod poſſint abſoluere à cenſuris, & pœnis*; ſub quib. verbis (cenſuris & pœnis) nõ includitur facultas diſpenſandi ab irregularitate, quia irregularitas nõ eſt cẽſura, vt dicitur in iure *b* & notat Nauar. Neque ẽt nomine pœnæ continetur. Licet enim irregularitas contracta ratione alicuius culpæ pœna dicatur: nõ tamẽ venit abſoluẽda nec diſpenſanda virtute prædictorum verborum prout conſtanter tenet idem Nauar. *c* cõtra Cordubam, Medinam, Gutierrez, & Sotum in 4. Sententiarum, qui in lib. de iuſtitia *d*, & iure ſententiã Nauarri amplectitur, quã ego in noſtra Sũma conſtãter ſequor, aduertens Sũmos Pontifices his temporibus in ſubſidijs ab eis emanatis eã expreſſis verbis approbare. Nomine igitur pœnæ illa tantum veniunt, quæ a confeſſore, vel a canonibus pœnitẽtialibus imponuntur; vel etiã, quæ ab ipſo pœnitente ſponte aliquo bono fine ſubeuntur, de quibus per Nauarrum. *e* Igitur ſub dictis verbis, ſolum de cenſuris & pœnis illis loqui videntur priuilegia, quę abſolutiones a peccatis, vel Sacramẽtorum ſuſceptionem impedirent. Quod nõ facit irregularitas quia illa ſubſiſtente, abſolutio a peccatis, atque etiã ab eo, quod irregularitatẽ cauſauit delicti impõdi pot iuxta doctrinã Cardinalis. *f* Et aduertendũ, quod nomine pœnæ nõ venit pœna pecuniaria debita per ſententiã iudicis: Pœna. n. pecuniaria non eſt pœna Eccleſiaſtica, prout aduertunt Soto, *g* & Nauarr. Hinc quidã aiunt illud verbũ, *& pœnis*, eſſe declarationem prioris verbi, ſcilicet, *cenſuris*, nempe quando cenſura fertur per modum ſententiæ & pœnæ.

b c. quærenti de ver. ſign. Nau. in man. c. 27. n. 254.

c Na. c. 27. nu. 154. Cord. vbi ſup. q. 43. dub. 4. Med. in 1. 2. q. 96. d. 4. Gutier in q. Canon. c. 1. fol. 57. Sot. in 4. d. 22. q. 3. art. 1.
d Sot. l. 5. de iuſt. q. 1. art. 4. pag. 382. in ſum. confeſ. 1. tom. c.
e Na. vbi ſu. n. 191. et 194. & 254.
f Card. in clem. dudũ. §. ac deinde q. de ſepult.
g Sot. in 4. d. 23. q. 1. a. 2. poſt. 3. conclu. Nau. c. 27. nu. 25.

ARTICVLVS XVIII.

Quid ſignificent illa verba poſita in priuilegijs, quod ſcilicet dicti Prælati poſſint abſoluere a quibuſcunque irregularitatibus, & inhabilitatibus.

RESpondeo dicendo, quod Eugenius IV. in illo priuilegio ſæpe ſæpius allegato, cõceſſit reformatori Generali Ciſtercij, in illa abſolutione plenaria, quã ſemel duntaxat poteſt ſuis ſubditis conferre cõcedit inquã ipſis, *vt eos a quibuſcunq; irregularitatibus, & inhabilitatib. abſoluat*. Et dubitatũ eſt an ratione prædictorũ verborũ, poſſint dicti Generales cũ ſuis monachis diſpenſare, in irregularitatibus, & inhabilitatibus. Et author Compendij *h* ordinis Ciſtercij ait, quod nullibi dici poſſit, ſub abſolutione irregularitatũ, diſpenſationem ſuper eiſdẽ cõprehendi. Vnde clauſula intelligi videtur de abſolutione a peccato irregularitatem producẽte, quia peccatũ ad exercitium ordinũ, & officij, pœnitentem inhabilẽ reddit, vt per Nauarrum; *i* qualis eſt cõcubinatus notorius, & fornicatio, & alia ſimilia quibus illaqueati ſunt ipſo iure ſuſpẽſi, prout ſacri canones *k* decernunt (ſaltem donec pœniteant) & irregulares celebrãdo fiunt. Vnde venit intelligendum quoddã priuilegium conceſſum a Iulio II. domino Georgio, Duci Colimbricẽſi, adminiſtratori per Sedẽ Apoſtolicã ſpecialiter deputato, ac Priori Generali militiæ de Auis Ciſtercienſis ordinis, datum Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo. ſexto kalend. Iulij. Pontificatus ſui anno quarto, in quo inter alias ſequens proponitur conceſſio: dicitur enim, *Summus Pontifex concedere ipſi domino Georgio, & ſucceſſoribus eius, & Prioribus maioribus, & ſucceſſorib. eorũ, vt poſſint abſoluere milites, Priores, & fratres dicta militia a peccato adulterij, inceſtus, ſacrilegij, & fornicationis*; quę verba ſunt explicanda reſpectu pœnarum, & ſuſpenſionum, quæ correſpondent iſtis delictis vt ſcilicet dicti magiſtri, & Priores poſſint abſoluere fratres dictæ militiæ a dictis pœnis, & ab infamia, reſultantibus ab eis. Alioquin ſi eis tantum concederetur abſolutio a dictis criminibus, nulla indulgentia ipſis fieret, cum hoc cuicunque ſacerdoti approbato ab ordinario cõcedatur. Et hoc ſignificat

h Colle. cõp. Ciſter. tit. abſolu. v. irregularitatibus, et inhabilitatibus.

i Nau. in man. c. 25. nu. 76.

k c. propter 31. d. c. a. ſi qui ſunt 81. d. c. 1. de ſẽt. & re iud. lib. 6.

abſolutio

abſolutio dicti prioris maioris, facta in Capitulo generali dictæ militiæ, in qua dicit, *Abſolvo etiam omnem maculam infamiæ, & inhabilitatis vndecunque contractam*, quæ infamia, & inhabilitas conſiſtit in pęnis canonicis talibus delictis correſpondentib.

ARTICVLVS XIX.

Quid importetur per illa verba (abſoluo vos ab omni infamiæ macula) poſita in ſuperioribus priuilegijs.

RESpondeo dicendo, quod pędicta verba ponũtur in dicto priuilegio Eugen. IV. cõceſſo Reformatori ordinis Ciſtertij: in quo conceditur, *quod poſſit abſoluere omnẽ inhabilitatem, et infamiæ maculam ſiue notam contractã, excepta ea, quæ naſcitur ex homicidio voluntario, mutilatione membri, et bigamia*. Pro quorum explicatione, nota ꝙ regulariter omnes infames ſecundum leges (de quibus Bart. *a* & decreta canonica, verba faciunt) etiam ſecũdum canones ſunt infames, vt deducitur ex iure, *b* & notat Innocentius, & ſimiliter omnes, qui ſuis culpis, ad ordines promoueri non poſſunt, de quib. per Panorm. *c* Pro quorum explicatione nota, ꝙ quædam dicũtur delicta leuia, & ſunt illa, in quib. dolus non requiritur, vt quando aliquid contingit per imperitiam ſine dolo; vel quãdo interuenit culpa leuis, vt late tradũt Panor. & *d* Ange. quod arbitrio iudicis relinquendum eſt, vt ait Aretinus *e* grauia dicũtur, vbi dolus interuenit, in graue præiudiciũ alterius, ſeu Reipublicæ, quæ alias dicũtur mediocria, vt eſt furtum, et periurium. Grauiora ſunt publica, in quibus non imponitur pœna mortis; & grauiſſima, in quib. non imponitur pęna mortis, quę alias dicũtur enormia. Has differentias ponunt Bart. *f* Felin. Angel. Are. Folerius, Boſſius, & Iul. Clar. Secundo nota, ꝙ duæ ſunt opiniones, quæ horum delictorum indicant irregularitatem. Prima eſt, ꝙ delicta mediocria, ſiue ſint notoria iuris, ſiue facti, propter notorietatem cauſant irregularitatem ex accidenti: & tales delinquentes nõ poſſunt promoueri etiã acta pęnitentia. Si vero iſta delicta mediocria ſint occulta, prout diſtinguitur occultum contra notorium, tunc acta pœnitentia promoueri poſſunt. Hanc ſententiã tenẽt Angelus *g* Syluester, & D. Antoninus. Qui omnes fatentur, delicta enormia, quantumcũque occulta ſint, irregularitatẽ non inducere, dicentes, non ſufficere ad irregularitatem quod delicta ſint enormia tantum, ſed etiam exigere, vt ſint notoria vel publica. Quã ſententiam tenet Nauarrus, dicens, quod omne crimen notorium depoſitione dignum inducit irregularitatem. Neq. ad hoc ſufficit, ꝙ ſit enorme, vt inducat dictam irregularitatem, ſi occultum eſt, niſi in illis caſib. in quib. ius cõſtituit, vt nunc ſortiatur effectum, ſicut homicidiũ. Ex quibus infertur, ꝙ delicta mediocria ſiue ſint notoria iuris, ſiue facti propter notorietatem cauſant irregularitatem ex accidenti, & quod tales non poſſint promoueri, etiam acta pęnitentia, intelligenda ſunt, quando talia delicta ſint depoſitione digna, vt ait Nauarrus. *h* qualia ſunt furtum, periurium, & adulterium, falſum teſtimonium, ſacrilegium, vt referunt Antoninus *i* & Abbas, vbi numerat crimina depoſitione digna. Ex his colligitur, ad quæ ſe extendat poteſtas data in dictis conceſſionibus regularibus prælatis, quoad ſuos ſubditos.

a Bar. in l. 1. C. ex quibus cauſis infamia irrogat. c. omnes ca. nulli, et c. infames. 6. q. 1. c. infamib. de regu. iur. li. 6. c. tantis Daniel. 81. d. c. vlt. de teſt. ca. Deus omnipotens. de accuſ.

b c. omnes. 6. q. 1. Inn. in c. qual. et quando 2. de accuſ.

c Pan. in ca. ex diligenti de ſimonia.

d Pan. in c. tua de pęnis, Ange. in l. non ſolum. §. ſi mandato. ff. de iniur. et in l. leuia ff. de accuſat.

e Aret. in c. cũ illorum de ſent. excom.

f Bar. in d. paragrapho ſi mandato. nu. 7. et in d. l. leuia Fel. in d. c. cum illorũ. Are. in d. tract. maleſi. in prin. col. 3. Foler. in prac. cri. in ver. audiãtur accuſatores n. 49. pa. 70. Boſſ. in pra. cri. tit. de iud. n. 91. f. 179. Clarus lib. 1. recep. paragrapho. 1. nu. 9.

g Ang. in Summa verb. irregularit. ubi Syl ueſt. q. 14. Ant. 3. p. tit. 28. ca. 6. nu. 7.

h Nau. vbi ſu. nu. 248.

i Ant. in tra. de irreg. vol. 16. tract. c. 6. num. 11. et 12. Abb. in c. At ſi clerici de iudic. nu. 34. in fine.

ARTICVLVS XX.

Vtrũ dicti Prælati poſſint habilitare ſuos monachos ad officia ordinis, ad quæ ſunt inhabiles ratione alicuius transgreſſionis legis Canonicæ.

Quæſt. Canonic. Reg. tom. 1.

RESpondeo dicendo, quod hic articulus proponitur propter cõſtitutionẽ ſuperius allegatam Eugenij IV. conceſſam generali Reformatorũ Ciſtercij, in qua conceditur ipſi, *vt poſſit abſoluere ſuos ſubditos nouitios, donatos oblatos & commiſſos ſemel, à quibuſcunque irregularitatibus, & inhabilitatib. ẽt ante impreſſum, vel poſt ex quacunq. cauſa cõtractis, vel cõtrahendis: etiã ſi talia forent, propter quæ ad ſedẽ Apoſtolicã vel quemcumq; alium ſpecialis habendus eſſet acceſſus, iniuncta pro modo culpæ pœnitentia ſalutari in forma Eccleſiæ conſueta & alijs prout de iure iniungendis*. Ex quib. verbis videtur colligi, qđ prælati virtute eorũ poſſunt habilitare ſuos fratres ad officia ordinis, ad quæ per aliquam conſtitutionẽ Apoſtolicam ſunt inhabiles. Et videtur pręlatos virtute ſupradictæ conceſſionis à dicta inhabilitate poſſe eos in foro conſcientiæ abſoluere. Dixit. n. ſũmus Pontifex, quod à quibuſcũq; inhabilitatib. cõtractis, & cõtrahendis, etiã Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, poſſint eos abſoluere in foro cõſcientiæ, de quibus corde contriti, & confeſſi fuerint, eiſq; remiſſionem plenariam concedere. Sed his verbis reſponderi poteſt, quod, ſ. non intelligantur de omnibus inhabilitatibus in vniuerſum, ſed tantũ de illis, quæ impediunt exercitium Ordinum, & officij inhabilẽ ad ea reddendo pœnitentem, ratione quorũ inhabilitatum non poſſunt accedere ad ſacramenta communicando, & celebrando, & diſponi ad indulgentiam plenariam lucrandam, quæ in dicta conceſſione conceditur. Nam verba illimitata debent ſecũdum ſubiectam materiam limitari, prout diximus *k* ſupra. Vnde cum habilitare aliquem ſit res maximi momenti, præcipuè quando ipſa habilitatio Sedi Apoſtolicæ reſeruatur, vt hanc facultatem pręlatis concedamus ad aliud priuilegium, hoc expreſsè concedens debemus deuenire. Et inuenio eundem Eugenium Quartum, prout continetur in libro Monumenta *l* ordinum conceſſiſſe fratrib. Minoribus de obſeruantia prouinciæ regni Caſtellæ. *Quatenus ſinguli prælati dicti ordinis quocũque nomine cenſeantur, & confeſſores per ipſos prælatos deputati, vel pro tempore deputandi, ſingulorum cõuentuum, locorũ, domorum, vel Eremitoriorum huiuſmodi ſemel tantum abſoluere omnes, & ſingulos fratres profeſſos, conuerſos atq; nouitios habentes propoſitum profitendi, necnõ perpetuo donatos, oblatos præſentes, & futuros ipſorum cõuentuum, domorum, Eremitoriorum huiuſmodi ab omnibus, & ſingulis ſuis peccatis, &c.* Et addit. *Necnon cũ ſingulis ſupradictis ſupra quibuſcunq; irregularitatibus, et inhabilitatib. quouis modo contractis in omnibus, et ſingulis etiã Sedi Apoſtolicæ ſpecialiter, & expreſſè reſeruatis (bigamię, homicidij voluntarij, mutilationis membri caſibus duntaxat exceptis) ſemel ſimiliter diſpenſare, atque eos habilitare, vt nõ promoti ad oẽs ordines ſacros, & miſſarum celebrationẽ promoueri poſſint, et ipſi promoti in eiſdẽ miniſtrare valeant, et poſſint, et quod ad quaſcunque dignitates, adminiſtrationes, & officia dicti ordinis, etiam ſi curam habeant animarũ recipi, illiſq; præfici, et aſſumi Apoſtolica authoritate valeant, et poſſint*. Hęc Eugenius IV. Ex quibus colligitur, quod in foro ſacramentali dicti pręlati, & confeſſores per eoſdẽ deputati, vel pro tempore deputandi poſſunt ſemel in vita abſoluere fratres, & alios numeratos ab inhabilitate, quã contraxerunt transgrediendo leges papales, inhabilitãtes eos, ne poſſint promoueri ad ordines ſacros, neque in ſuſceptis miniſtrare, neque etiam poſſint eligi, & aſſumi ad officia ordinis. Et licet hoc priuilegium tantum concedatur fratribus Minoribus obſeruantiæ prouinciarum Regni Caſtellæ, Pius tamen ſecundus ipſum ad totam familiam extendit, prout aduertit Collector *m* priuilegiorum Mendi-

k ſu. q. 11. ar. reg. 11.

l in 1. impr. fo. 61. & in 2. fo. 62. conc. 85.

m Collec. tit. ſolut. ex exi ordinaria q. ad fratres. 9.

candum. Aduertẽdum etiam, quod idem Papa Eugenius IV. voluit, quod ad gaudendum ſupradicta conceſſione, quod ſinguli prædictorum, qui ſufficiẽtis literaturæ ſunt per vnũ annum a tempore, quo conceſſione huiuſmodi gaudere voluerint, in ſingulis ſeptimanis impedimẽto ceſſante legitimo, vel ſeptem pſalmos pœnitentiales cum litanis recitent ſiue legant. Alij vero non ſufficientes literati alias orationes (iuxta confeſſorum ſuorũ arbitrium, pro ut animarum ſuarum ſaluti viſum fuerit) dicere teneantur. Et quod ſi forſan impedimento detenti in dictis anno, & ſeptimanis orationes prædictas commode dicere nõ potuerint, vel ex inaduertentia, aut obliuione omiſerint, ex tũc ſeptimanis alijs ſequentis anni ſupplere teneãtur. prout continẽtur in lib. Monumenta *a* ordinum. Quæ additio nõ ponitur, vt conditio, qua non impleta abſolutio, & diſpenſatio eſt nulla. Nam in ſupradicta conceſſione non ſolum cõceditur diſpenſatio, et habilitatio, ſed etiam abſolutio a peccatis, & a cenſuris. Abſolutio ante a peccatis non poteſt impendi, ita vt non adimpleta obligatione dicendi dictas orationes pœnitens non remaneat abſolutus a peccatis, neq. a cenſuris, iuxta ea, quæ tradunt Corduba, *b* & communiter ſcribentes. Vnde cum dictum præceptum reſpiciat nõ ſolum diſpenſationes, & habilitationes, ſed etiã abſolutiones a peccatis, conſequenter eſt dicendum, non eſſe conditionem, qua non impleta diſpenſationes, habilitationes, & abſolutiones ſunt nullæ: ſed tantum eſſe præceptum, quod a Domino Papa præcipitur a ſacerdotibus imponendũ. Quod tanquam pœnitentiam ſalutarem a Domino Papa taxatã tenẽtur volẽtes gaudere dicto indulto, acceptare, ita vt etiam ſi teneant viri doctiſſimi, pœnitentes non teneri ad acceptandam pœnitentiam a confeſſarijs impoſitam, hanc tamen pœnitentiam dicendi ſeptem pſalmos cum ſuis litanis, ſingulis ſeptimanis vnius anni, aut aliam, prout ipſis confeſſarijs expedire videbitur, iuxta formam dictæ conceſſionis acceptare teneantur, alioquin minime debent abſolui, neque diſpenſari, neque habilitari. Et eam abſq. dubio adimplere tenentur ſub pœna peccati mortalis, iuxta ea, quæ tradunt communiter Doctores. Aduertendum etiam eſt id, quod infra in quæſtione de confeſſarijs quoad poteſtatem abſoluẽdi fratres dicetur. Vtrum autem in foro exteriori poſſint dicti prælati in dicta habilitate diſpenſare, quando ſuæ ſanctitati non reſeruatur, dicemus infra in quæſtione de Abbatibus, quoad poteſtatem diſpenſandi in irregularitate ex delicto præter homicidium voluntarium procedente.

a In 1. Impr f. 61. & in 2. fol. 65. conc. 86.

b Cordub.

ARTICVLVS XXI.

Vtrum prædicti Prælati poſſint abſoluere nouitios.

RESpondeo dicendo, quod Clemens IV. conceſſit generali, & Prouincialibus miniſtris, eorumque vices gerentib. & cuſtodibus, prout habetur in libro Monumenta *c* ordinum. *Vt ſuo volentes aggregari conſortio. ſ. volentes ingredi ordinem, qui ſuſpenſionis, vel interdicti, vel excommunicationis ſẽtentijs a iure, vel a iudice promulgatis generaliter ſint ligati, abſolutionis beneficium obſeruata forma Canonica impertire, ipſosq. in fratres recipere valeant. Ac eos, qui poſt aſſumptum habitũ, vel profeſſionem emiſſam recoluerint ſe talibus in ſeculo fuiſſe ſententijs innodatos, ſecundum formam prædictã valeant præfati Prælati, ac illorũ vices gerentes abſoluere. & cum irregularitatib. diſpenſare, ſi forſan talib. innodati ſententijs, vel in locis interdicto ſuppoſitis diuina præſumpſerint officia celebrare, vel ordines recipere. Ita tamẽ quod ſi aliqui ex talib. eiſdem ſententijs propter debitũ ſint adſtricti, ſatisfaciant, vt tenentur. Volunt tamen; quod niſi præfati mox ordinem intrauerint, etiãſi ſuper hoc eis inducie a Prælatis eiuſdem ordinis concedãtur, eo ipſo in priſtinas ſententias, a quib. eos abſolui cõtigerit, relabantur.* Hæc Clemens Quartus: circa quã cõceſſionem ibi, *ſeruata forma Canonica*, eſt aduertendum, quod Leo X. prout habetur in Supplemẽto, *d* conceſſit, quod fratres Minores, qui audiunt confeſſiones abſoluendo in foro conſcientiæ excõmunicatos, non tenentur ſeruare formam, quæ obſeruatur in publicis, abſolutionibus, ſcilicet flagellationem, cum Pſalmo, *Miſerere mei.* Et ſic licet cõceſſatur a Clemente IV. quod poſſint dicti nouitij abſolui ab excommunicationibus, obſeruata tamen forma Canonica, ſatis attenta conceſſione Leonis X. ſeruatur, abſoluendo ipſos in foro conſcientiæ ſine forma flagellationis cum dicto Pſalmo. Aduertendum inſuper circa illa verba eiſdem ſententijs propter debitum ſint adſtricti, quod Sixtus V. Pontifex maximus in quadam conſtitutione (de qua infra in tertio tomo in quæſtione de nouitijs, quo ad eorum receptionem) ordinauit, quod *nullus ad religionem admittatur, neq. validè profiteri poſſit onere alicuius debiti implicatus, niſi prius creditori ſatisfaciat.* Aduertendum inſuper circa eandem cõceſſionem, quod voluit Summus Pontifex eo ipſo in priſtinas ſñias relabi, ſi mox ordinẽ non intrarent. Voluit etiam, quod *Prouinciales Mendicãtium, ac ipſis abſentib. vicarij prouinciarũ*, prout refert Veracruz in ſuo cõpendio manuſcripto, *ac alij, quibus ſpecialiter, & expreſſe commiſerint, poſſint abſoluere omnes religioſos volentes ſuum ordinem intrare ab omnibus excommunicationib. ſententijs, cenſuris & peccatis ẽt a caſib. Sedis Apoſtolicæ reſeruatis, exceptis de Cœna Domini, quando ad eos pro confeſſionib. audiendis recurrerint.* Quod priuilegiũ, ait dictus pater conceſſiſſe Clementẽ VII. anno milleſimo quingẽteſimo trigeſimo prouinciali ordinis Prædicatorũ prouinciæ Sanctæ Crucis de la Heſpañola, quo, ait, gaudent omnes prouinciales, ac vicarij prouinciarum abſentibus prouincialibus, & quibus ipſi ſpecialiter expreſſe commiſerint, & in quocunque loco quarumcunque prouinciarum in toto orbe exiſtentes vti poterũt. Quia in dicto priuilegio nulla expreſſa habetur rõ particularis, quæ moueat Papam ad hoc concedendum, & ſic vbi militat eadem ratio, & cã, idem erit iudiciũ. Et ait inſuper doctiſſimus ille vir, hoc eſſe ſingulare priuilegium pro nouitijs, vel pro illis, qui irretiti ſunt excommunicatione, vel ſuſpenſione a iure particulariter in eos promulgata, & ordinẽ intrent; vt virtute huius priuilegij poſſint abſolui, quia conceſſis caſibus, & cenſura Papæ reſeruatis, conceduntur aliæ cenſuræ inferiores quia in maiori includitur minus, & cui conceditur maius, conceditur etiam minus, prout dicitur in iure. *e* Ait inſuper, quod abſoluti virtute huius conceſſionis non reincidunt in cenſuras, dato, ordinem non intrent, vel a nouitiatu retrocedant; quia abſolute cõceditur abſolutio in omnes fideles pro confeſſionibus recurrẽtes ad prouinciales, & ad ceteros nominatos, quod ego propter hanc rationem omnino admitto. Quia Paulus III. apud S. Petrum Romę, ſub annulo piſcatoris, die tertio Iulij, anno Dñi milleſimo quingenteſimo quadrageſimo quinto, Pontificatus ſui anno ſecundo. *Conceſſit moderno, et pro tẽpore exiſtenti præpoſito Societatis Ieſu, qui presbyteri fuerint, et approbati ab Ordinario, quorumcunq. vtriuſq. ſexus Chriſti fideliũ ad eos vndiq. accedentiũ cõfeſſionib. diligenter auditis, ipſos, et eorũ ſingulos ab omnibus, & ſingulis eorũ peccatis, criminib. exceſſibus, &*

c f. 56. in 1. impr. & in 2. Imp. fol. 140. conce. 320. & f 326. conceſ. 530.

d fol. 59. conc. 174.

e In c. licet, de reg. iur. li. 6.

delictis

Digitized by Google

delictis quantumcunq. grauib. & enormib. etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, & a quibuſuis ex ipſis caſib. reſultantibus ſententijs, cenſuris & pœnis Eccleſiaſticis (exceptis contentis in Bulla, quæ in die Cœna Domini ſolita eſt legi) poteſtatem abſoluendi, atque eis pro commiſſis pœnitentiam ſalutarem iniungendi, etc. Et hoc priuilegium vidi ego ſub ſigillo authentico in Collegio Societatis Ieſu Valētinę Ciuitatis, quo gaudent confeſſores approbati ab ordinario aliarū religionum participantium, & communicationem habentium priuilegiorū dictæ Societatis, ſicut gaudet noſtra ſacra religio Minorum: de quo agemus infra in quæſtione de communicatione priuilegiorum. Et ſic virtute iſtius priuilegij poſſunt intrãtes religionem abſolui ab excommunicatione, vel ſuſpenſione, a iudice particulariter in eos promulgata: ſiquidem in ea conceditur omnib. fidelib. quod poſſint abſolui a cenſuris Papæ reſeruatis, quod eſt maius. Sed hoc dēt intelligi ſatisfacta parte, prout iam dictū eſt in ſuperiorib. Et abſoluti *a* dictis cenſuris, etiãſi retrocedant, ordinem non intrando, neque profitendo, non reincidunt in eas. Verū eſt tñ, quod ſi dicti abſoluantur virtute priuilegij Clemẽtis Quarti reincidunt. Quod intellige, ſi expellatur, aut retrocedat a religione, ita vt ſuperior non decernat illos amplius admittere; cum dictum priuilegiũ concedatur his, dum ſunt in via ad religionem, prout explicat Viualdus *a* in ſuo aureo Cãdelabro.

a *Viual. in Can de. 1. p. ti. de abſol. nn. 24. p. 39. col. 2.*

ARTICVLVS XXII.

Vtrum prædicti Prælati poſſint abſoluere moniales.

RESpondeo dicendo, quod Nicolaus V. conceſſit, quod confeſſores monialium *Sãctæ Claræ, ſeu alius frater eiuſdem ordinis ad hoc per Prouincialem pro tempore deputatus, in omnib. et per omnia iuxta formam, & tenorem priuilegiorum, et conceſſionẽ eiuſdem monialib. quoad ipſarum perſonas a Sede Apoſtolica, ſeu alias quomodolibet conceſſorū in omnibus, præterquam dictæ Sedi caſibus reſeruatis, quoties fuerit opportunum eas abſoluere poſſit. Necnon ipſarū ſeruitrices (ſi id petierint humiliter) a quibuſcunq. excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdictis, alijsque ſententijs cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis, quib. pro tẽpore innodatæ fuerint, iniungendo, quæ iniungenda fuerint, abſoluere eisq. Euchariſtiæ, et Extremæ vnctionis Sacramẽta miniſtrare libere, & licite valeãt, diœceſanorum locorum cuiuſcunque alterius licentia minime requiſita.* Hoc priuilegium habetur in libro Monumenta *b* Ordinum circa quam conceſſionẽ eſt notandum primo, quod ipſæ moniales poſſunt abſolui a ſuis miniſtris, ſeu viſitator. b. & confeſſorib. earum ab omnibus criminib. pœnis, & cenſuris etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, quoties opus fuerit, prout conceſſit Sixtus Quartus (& habetur in libro Monumenta *c* Ordinum) monialibus Sanctæ Claræ primæ regulæ ſub cura fratrum Minorum viuentib. Cum idemmet Sixtus Quartus conceſſerit, vt ſorores Sanctæ Claræ ſub cura eorundem fratrum Minorum obſeruantiæ viuentes gaudeãt omnibus priuilegijs, gratijs, & exemptionib. in genere ſororib. primæ regulæ Sanctæ Claræ factis, quæ vocantur Collectaneæ. Ita habetur in libro Monumenta ordinum, *d* et in Supplemento. Immo addo, quod poſſunt dicti Prælati, & confeſſores per eos deputati abſoluere dictas moniales ab omnib. peccatis, & cenſuris, a quib. poſſunt abſoluere ſuos fratres. Quia ſecundum conceſſionẽ Sixti Quarti (de qua in quæſtione de cõicatione priuilegiorū) moniales S. Claræ, & S. Dominici gaudent eiſdem priuilegijs, immunitatib. gratijs, & fauorib. conceſſionib. indultis ſpiritualib. & temporalib. fratrib. Prædicatorum, et Minorum Ordinum conceſſis. Vnde colligitur, poſſe eas abſolui a caſibus Cœnæ Domini virtute conceſſionis Clementis Quarti in primo articulo huius quæſtionis citatæ; virtute cuius poſſunt fratres minores ab eiſdẽ abſolui, exceptis quatuor caſibus a Sixto Quarto enarratis, de quibus in ſuperioribus fecimus mentionem. *Immo virtute eiuſdem conceſſionis Sixti Quarti poſſunt dictæ ſorores Sanctæ Claræ, et Tertiarię eligere ſemel confeſſorem de familia fratrum Minorum de obſeruantia, qui poſſit eas abſoluere ab omnib. criminibus, exceſſib. & cenſuris Eccleſiaſticis, ſi quos forte contraxerint, & eis remiſſionem generalem, et plenariam peccatorum omnium impartiri.* Prout habetur in lib. Monumenta Ordinum *e* & in Supplemento. In quibus locis idem ipſis conceſſum eſt in articulo mortis. *Inſuper addo, quod Leo Decimus conceſſit licentiã, & facultatem omnib. monialib. Sanctæ Claræ, & Ancillis Beatæ Virginis, vt quater in anno poſſint ſe a ſuis ſuperioribus, ſiue confeſſorib. aut alijs fratrib. de Ordine fratrum Minorū per ſuperiores deputatis facere abſolui ab omnib. peccatis ſuis, qualitercunque commiſſis. Ita tamen quod nulli ipſarum hæc gratia ſuffragetur, ſi cõfeſſa de ipſo aliquid tentareat committere, quod oculos Diuinæ Maieſtatis earū violando profeſſionem offenderet. Et inſuper placuit ſuæ Sanctitati de benignitate Apoſtolicæ pietatis concedere facultatem earum confeſſorib. de licentia Prælatorum eaſdem audientib. quod eadem plenitudine eas abſoluant, et illi ſtatui innocentiæ reſtituant, quã Sanctitas ſua faceret, ſi ipſemet in cõfeſſione auſcultaret peccata. Et quod poſt hæc eadẽ authoritate Apoſtolica omnib. & ſingulis ſanctã benedictionem impartiantur nomine Sanctitatis ſuæ.* Ita habetur in ſupplemento. *f* Forma autem benedictionis eſt huiuſmodi. *Authoritate tibi conceſſa, & mihi commiſſa, ego te abſoluo: & ſic plenarie illi ſtatui innocentiæ reſtituo, quomodo Sanctitas Domini noſtri Papa faceret, ſi ipſemet in confeſſione tua peccata auſcultaret, eadem authoritate Apoſtolica tibi ſanctam benedictionem Papalem impartior, in nomine Patris, & Filij, &c.*

b *In 1. Impr. f. 49. & in 2. fol. 43. conc. 48.*

c *In 2. Imp. fol. 26. conc. 658.*

d *2. Impr. fol. 261. conc. 677. & in ſupp. f. 96. conceſ. 338.*

e *in 1. Imp. fol. 64. et in 2. f. 68. conc. 131. et in ſupp. f. 96. conc. 341.*

f *in Supp. f. 23. conc. 20.*

ARTICVLVS XXIII.

Vtrum nouitiæ monialium poſſint abſolui a dictis Prælatis, ſicut abſoluuntur moniales, & fratres.

RESpondeo dicendo, quod ego nunquam potui inuenire aliquod priuilegium in terminis, quo Prælati, & confeſſores monialium poſſint abſoluere nouitias nondum profeſſas a caſib. reſeruatis Sedi Apoſtolicæ, & earū vota diſpenſare, ſicut diſpenſant in votis monialium profeſſarum. Solū.n. inueni priuilegiū Sixti Quarti, *quo conceſſit monialib. collectaneis, id eſt, monialib. primæ regulę Sanctæ Claræ, quod ipſæ, et earū nouitię poſſint promereri omnes indulgentias almæ vrbis viſitãdo ſuas Eccleſias.* Quod priuilegium habetur in libro Monumẽta *g* ordinis. Sed quantū ad abſolutionem earū nullū potui inuenire, prout dixi. Sed non poſſum mihi perſuadere, qd ipſę ſaltẽ nomine ſeruitricū intra clauſtra monialium degẽtium poſſint abſolui virtute priuilegij Nicolai Quarti in ſuperiori articulo allegati, *quo conceditur ipſas ſeruitrices (ſi id petierint humiliter) poſſe abſolui a cõfeſſario per generalem deputato a quibuſcunque excommunicationib. ſuſpenſionib. et interdictis, alijsq: ſententijs, cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis, quibus pro tẽpore innodatæ fuerint, iniungendo quę iniũ-*

g *Habet in 1 Impr. fol. 261. conc. 678.*

genda fuerint, eiſq. Eucharistia, & Extremæ unctionis ſacramenta Eccleſiaſtica miniſtrare liberè, & licitè valeant diœceſanorum locorum, & cuiuſcumque alterius licentia minimè requiſita. Et præterea nemini dubium eſſe debet, quod ſicut prælati regulares habent iuriſdictionem ordinariam ſuper nouitios in ſua religione receptos, prout dictum eſt ſupra, *a* ita etiam habent iuriſdictionem ordinariam ſuper nouitias, vt authoritate ipſius abſoluantur, & in votis earum diſpenſetur. Inſuper addo, quod virtute priuilegij Pauli Tertij ſuperius allegati conceſſi confeſſoribus Societatis poſſunt abſolui a confeſſore approbato ab Ordinario, iuxta formam Conc. Tridentini, ab omnibus caſib. & cenſuris Papæ reſeruatis, exceptis in Bulla Cœnæ Domini contentis; ſicut poſſunt abſolui alij fideles.

a Sup. q. 17. ar. 11.

ARTICVLVS XXIV.

Vtrum ſeruitrices dictarum monialium a dictis prælatis poſſint abſolui.

RESpondeo dicendo, quod Nicolaus Quartus conceſſit, eas abſolui poſſe, prout dictum eſt in duob. articulis ſuprapoſitis. Circa quod eſt aduertendum, quod hodie ad hoc vt locum habeat, oportet, vt illæ ſint eiuſdē regulæ profeſſę, & intra clauſuram maneant actualiter in monialium ſeruitijs, prout fuit ordinatum de Tertiarijs per Concilium Lateranenſe, relatum in conſtitutione decima ſeptima Leonis X. & in Concilio Tridentino *b* vbi ſtatuit pari modo de ſeruitoribus regularium. Et licet antiquitus eſſet forſan permiſſum ſeruitricibus ipſis extra clauſtra monialium foris in ſuis domib. habitare, nunc tamen eſt eis omnino prohibitum, & in clauſuram monialium intrare. Propter quod ait Caſſarubius, *c* quod non poſſunt gaudere ipſarū monialium exemptionibus per Concilium Tridentinū, ac aliorum Pontificum cōſtitutiones. Et ideo, ait circa iſtas confeſſores monialium ſint cauti in adminiſtrando eis Sacramēta, maxime pœnitentię, & videant ſi ſint approbati ab Ordinario, nec ne; et a quibus ſic eas poſſint abſoluere, cum non aliam ſuper illas habeant authoritatem ſiue facultatem, quam ſuper puras alias ſeculares haberent. At opinionem huius partis non in omnibus admitto; intelligo enim ipſam ſolum eſſe veram in ſeruitricibus degentib. extra clauſtra monialium in ſuis proprijs domib. non autem loquendo de ſeruitricibus nō profeſſis, aut profeſſis in religionibus, in domib. contiguis habitantibus, quę vocantur profeſſæ conuerſæ, quæ ſub obedientia prælatorum monialium degunt; quas Pius V. in conſtitutione *d* incipiente, (*Circa paſtoralis officij*) permittit habitare extra clauſtra in domibus contiguis dicens. *Authoritate Apoſtolica ſtatuimus, decernimus, & pręcipimus, atque mandamus ordinarijs, & ſuperioribus earum, vt curent colligi fidelium eleemoſynas per conuerſas, quæ non ſunt profeſſæ, vel ſi profeſſæ fuerint, ſint tamen ętatis annorum quadraginta, & in domibus contiguis, extra tamen monaſterium degant, & non ingrediantur clauſuram aliarum monialium, niſi in caſib. ex earum conſtitutionib. permiſſis, & earum domib. exire non poſſunt pro huiuſmodi eleemoſynis colligendis, niſi de licentia Ordinarij vel earum ſuperiorū.* Et Greg. XIII. in ſimili conſtitutione, cuius tenorem refert *e* Nauar. dixit: *Ceterum quod attinet ad conuerſas profeſſas, quas pręfatus Pius V. pręđeceſſor noſter per pręfatas literas ſub certis conditionib. ibi contentis permiſit poſſe manere extra monaſteria pro colligendis eleemoſynis, &c.* annuit, prout ex eo collegit Nauarrus, quod non tollit monaſterijs, neceſſitate oppreſſis facultatem tenendi aliquas cōuerſas extra illa in domib. contiguis durante neceſſitate, ſed tantum ea ſublata. Et ſic gloſſat, quod Pius V. ait. ſ. quod de cetero nullæ amplius conuerſæ accipiantur, & earum receptionem eſſe irritam, & inanem, intelligēdum eſſe ſublata neceſſitate, quę neceſſitas nunquā ceſſabit in omnib. ferè monialium monaſterijs. Ex quib. colligo, quod cum dicti Summi Pontifices ordinauerint pro obſeruatione Concilij Tridentini prohibentis ingredi ſepta monaſterij monialium, vt ipſæ conuerſæ profeſſæ, & non profeſſæ pro colligendis eleemoſynis, & ſubueniendis monialibus pauperib. poſſint manere extra monaſteria in domibus contiguis, non debemus eas priuare exēptionibus, & immunitatib. conceſſis ſeruitricib. tantum intra ſepta monaſterij degē tib. iuxta reformationē, & reſtrictionem Concilij Tridentini, cum pro obſeruatione alterius decreti eiuſdem Cōcilij Tridentini extra ſepta monaſterij in domib. contiguis eas viuere permittatur, ne paſſim ipſa ſepta ingrediantur, & egrediantur pro eleemoſynis colligendis.

b Concil. Trid. ſeſſ. 24. de refor.

c Caſſ. in compen. Mend. tit. abſolut. ordinaria quo ad frat. p. 30. in §. 2.

d Habet. in cōſtit. Pontifi. fol. 515.

e Nau. in c. ſtatuimus ca. 5. q. 3. d. 56.

ARTICVLVS XXV.

Vtrum valeat abſolutio, & diſpenſatio Prælatorum virtute priuilegij, quod ipſi ignorant.

RESpondeo dicendo, hoc dubium eſſe grauiſſimum, vtrum ſcilicet valeat abſolutio, vel diſpēſatio prouincialis habentis authoritatem a Papa, vt poſſit abſoluere a tali cenſura, vel diſpenſare ſuper tali re, ſi ipſo prælato ignorante hoc priuilegium abſoluit, & diſpenſat in caſu, in quo via ordinaria non poterat, poterat tamen per priuilegium, quod omnino ignorat. Et ſimiliter iſte prælatus habet a Papa, vt poſſit committere ſuis fratrib. dictam poteſtatem abſoluendi, vel diſpenſandi in caſibus, in quibus via ordinaria non poterat Prælato ignorante hoc priuilegium commiſit ſubdito ſuo omnem ipſam poteſtatem, quam ipſe Prælatus habet: Dubitatur modo, ſi iſte ſubditus abſoluit, vel diſpenſat virtute priuilegij ignorati, valebitne abſolutio, & diſpenſatio? Cui dubitationi reſpondet quidam Doctiſſimus vir, quod in vtroque caſu valet abſolutio, & diſpenſatio per regulam iuris, *f* quæ habet, ſi non valet, quod ago, vt ago, valet, vt valere poteſt. Quod confirmatur ex doctrina Panormitani *g* dicentis, quod quando ex coniecturis cōſtat, quod quis voluit, quod *actus, quē facit, valeat omni modo quo, poteſt. quod tunc habet verum præfata regula. Immo quando ſumus in dubio de hac intentione, tunc præſumendū eſt. quod voluit valere actum omni modo quo, poteſt. quia facienda eſt interpretatio eo modo, vt res potius valeat iuxta capitulum* Abbate, *de verb. ſignific.* Hæc Panormitanus. Itē confirmatur, quia validitas actus non pēdet a notitia poteſtatis, ſed ab ipſa poteſtate, & ab ipſo poſſe: quia ſcientia tantum habet accuſare, vel excuſare a peccato, ſed nō inualidare, vel validare actū. Quod cōfirmatur etiam argumento ex ſacerdote ſimplici, qui in articulo mortis poteſt abſoluere ab excōmunicatione. Ponamus caſum, quod ipſo ignorante hanc poteſtatem abſoluit agonizantē a caſu Bullæ Cęnæ Domini, certe valebit abſolutio, dato, ipſum ignoraſſe cōtingat, tunc poſſe. Vides, quomodo validitas nō dependet a notitia poteſtatis, ſed ab ipſo poſſe, vel nō poſſe. Et hūc caſum dicit doctiſſimus ille, & religioſus pater Veracrux religionis Eremitarū D. Augu. pater de ſua religione, & de Eccleſia Dei ſatis bene meritus, in ſuo cōpendio manuſcripto contigiſſe in Guatimala anno Domini milleſimo quingenteſimo

f c. vnico. de deſponſatione impube. li. 6.

g Panor. in c. licet de offic. ord. num. 6. et in ca. cum ſup. de offi. deleg. nu. 12.

ſe-

Digitized by Google

ſexageſimo ſecundo, affirmans ſic ibi fuiſſe iudicatum, quia interpretatiuè voluit ille Prælatus, & abſoluere, & committere illam poteſtatem. Sic enim reſponderet, ſi tunc interrogatus fuiſſet. Et ſic dicūt communiter Doctores, quod adimplentes præcepta ex ignorantia, nihilominus adimplent illa ex intentione virtuali, vt ſi die feſto, quem ignorāt eſſe obſeruandum, Miſſam audiant. Et hæc opinio procedit maxime in religioſis, quibus licet ignorantibus multa priuilegia concedantur, conceduntur tamen ad petitionem procuratorū generalium, qui nomine totius ordinis ad hæc, & ad alia ſuarum religionum negotia in Romana curia aſſiſtunt.

ARTICVLVS XXII.

Vtrum in Capitulo generali religioſorum poſſint Prælati abſoluere fratres plenariè.

RESpondeo dicendo, quod quoties Capitulum generale celebratur. *In ordine militari militiæ de Auis Ciſtertienſis ordinis conceſſum eſt Magiſtro generali, & eius ſucceſſorib. Capitulum generale quocunq. loco celebrare ac tpe. quo capitulum huiuſmodi celebrare contigerit, ipſe, & eius ſucceſſores, Priores maiores, milites, Priores, & fratres, qui capitulo huiuſmodi interfuerint duntaxat, & annis quib. huiuſmodi Capitulum non celebrabitur in maiori hebdomada duntaxat, & quolibet hmōdi hebdomadæ die, ſicut in dicto Capitulo generali prædictos, et eorum quolibet ab omnib. & ſingulis excōicationis, ſuſpenſionis, & interdictis, aliiſq. Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris & pœnis a iure, vel ab homine, quauis occaſione, vel cauſa latis, et votorum quorumcunq. iuramentorum, & mandatorum Eccleſiæ tranſgreſſionib. pœnitentiarum eis iniunctarum horarum Canonicarum omiſſionib. manuumque violentarum in quaſcunq. perſonas iniectionib. periuriorum, homicidij voluntarij caſualis, & mentalis, adulterii, inceſtus, ſacrilegij, et fornicationis reatib. necnon ab omnib. & ſingulis reatibus, & exceſſibus, criminib. & delictis, quantūcunq. grauib. & enormibus de quibus corde contriti, & ore confeſſi fuerint, etiam ſi talia forent, propter quæ merito ſedes Apoſtolica eſſet conſulenda (contentis in Bulla, quæ legitur in Cœna Domini dūtaxat exceptis) plenarie abſoluere, et pro commiſſis pœnitentiam ſalutarem iniungi.* Hoc priuilegium eſt Iulij Secundi conceſſum dicto ordini, de quo ſupra *a* hac quæſtione iā egimus, clauſulam eius declarando. Ratione cuius Prior Generalis dicti ordinis in dicto Capitulo generali pronūciat abſolutionem plenariam. Et inter alia dixit Dominus noſter Ieſu Chriſtus, &c. *ita eadem authoritate vos abſoluo ab omnib. et ſingulis peccatis veſtris criminib. exceſſib. et delictis etiam quantumcunq enormibus, confeſſis, & oblitis circumſtantiis eorumdem, quomodocunq. & qualitercunq. offendiſtis Creatorem veſtrum, animam veſtram, & proximum veſtrum. et regulam veſtram, & do, et concedo uobis plenariam remiſſionem omnium peccatorum veſtrorum, & pœnarum in purgatorio debitarum, et reſtituo vos illi innocentiæ. in qua eratis quando baptizati fuiſtis in quantumcunque mihi permittitur, et vobis conceditur. In nomine Patris, et Filij, et Spiritus Sancti. Amen.*

a *Supra hac q. ar. 18.*

Circa quod priuilegium dubitatum fuit, vtrum Prior maior poſſit ſacerdotibus ordinis confeſſoribus approbatis committere authoritatem, et virtute prædicti priuilegij talem abſolutionem, & indulgentiam plenariam impartiantur? Et reſpondeo, quod ſic; cum hæc authoritas commiſſa dicto priori maiori, & eius ſucceſſoribus, ſit ordinaria emanans ex commiſſione perpetua facta a Papa. Immo dico, quod etiamſi prior maior moriatur poſt commiſſam authoritatem, poſſunt dicti delegati dictā abſolutionem, & indulgentiam concedere, ipſi enim non authoritate dicti prioris, ſed authoritate Papæ id efficiunt, iuxta ea quæ in ſuperioribus late diximus.

Secundum dubitatum fuit, quomodo prior maior in abſolutione plenaria ſuperius allegata non audiendo confeſſiones ſuorum ſubditorum potuit dicere illa verba: *Item eadē authoritate vos abſoluo ab omnibus et ſingulis peccatis veſtris, criminibus, et exceſſib. et delictis, etiam quantumcunq. enormibus, confeſſis, et oblitis?* Quod dubiū mihi per epiſtolam propoſuit Reuerendiſſimus dominus, religione & ſcientia præſtātiſſimus Franciſcus de Auelar, prior maior dicti ordinis militaris. Ad quod reſpōdeo de ſimili dubio fuiſſe dubitatum apud patres Sāctiſſimæ Trinitatis Redemptionis Captiuorum ratione cuiuſdam pleniſſimæ abſolutionis, quæ virtute ſuorum priuilegiorum ſecularibus trib. vicibus quotannis impēditur, prout refertur in Compendio, et manuali dicti ordinis, impreſſo anno Domini milleſimo quingēteſimo ſeptuageſimo. Et res deducta eſt ad vniuerſitatem Salmanticenſem. Et vt ibi dicitur Theologi illius vniuerſitatis non poterant intelligere, quomodo dicti fratres ratione prędicti priuilegij poterant dicere nō audiendo peccata ſecularium: *abſoluimus vos fratres ab omnib. peccatis veſtris.* Vnde res ad aliud tribunal Theologorum antiquorum fuit deducta: & ex parte dicti ordinis hāc prouinciam ſuſceperūt Pater frater Petrus de Soto ex ordine Pędicatorum primarius Salmanticēſis, & magiſter Sanctius poſtea Epiſcopus Segobienſis, & magiſter Martinus Vicentinēs tres antiquiſſimi Theologi. Qui omnes poſtquā attente dicta verba conſiderauerunt in quodam actu publico ſimul cum alijs magiſtris, & Theologis pręſentata in ſcriptis dicta forma abſolutionis, vnanimi conſenſu determinauerunt, dictam abſolutionem pleniſſimam optimo iure fieri poſſe: quia illa abſolutio non eſt abſolutio ſacramentalis, neque per eam abſoluitur quis a culpa peccati. Culpa enim peccati per ſolam contritionem mediante ſacramento confeſſionis in re vel in voto remittitur, Sed eſt quædam abſolutio deprecatiua, delegatiua, et authoritatiua, per quam authoritate Apoſtolica abſoluuntur plenarie pœnitentes a pœna debita in purgatorio, quæ ſecundum æquitatem iuſtitiæ diuinæ reſtat adimplenda propter defectum ſufficientis contritionis, aut ſatisfactionis in hac vita. Vnde reſolutiue dixerūt dicta verba, *abſoluimus, vos fratres ab omnibus peccatis veſtris,* eſſe ſic explicanda. ſ. quoad pœnam, id eſt abſoluimus vos ab omni pęna peccatorū, ſiue ab omni pęna pro peccatis veſtris debita. Neq. hoc eſt alienum a Theologia diuina. Illud enim quod dicitur communiter in Bullis & Iubilæis concedentib. remiſſionem peccatorum facientibus certam rem, debet explicari de pœnis debitis ipſis peccatis. Sæpe enim ſæpius hoc nomen (*peccatum*) in ſacris literis non ipſius peccati culpam, & maculam, ſed pęnam temporalem tantū ſignificat. Et ſic intelligitur illud Machabæorū ſecundo capite. *Sācta ergo et ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare, vt a peccatis ſoluātur,* id eſt a pęnis debitis pro peccatis, prout explicat ſupplemētum *b* Gabrielis, & tradit allegando alios doctiſſimus Corduba. Vnde dicta forma abſolutionis prolata, a dicto reuerendiſſimo Priori maiori in Capitulo generali ſecundum ſupradictam doctrinam debet explicari, vt, ſcilicet, in ea non abſoluantur fratres & milites a culpis, ſed a pęnis ipſis debitis. Et iuxta hunc ſenſum eſt dicta abſolutio approbata a Clemente Octauo, vt patet ex bulla ſequēti.

b *Suppl. in 4. d. 55. q. 3. artic. 3. no. 1. Cord. lib. 5. q. de indulg. q. 8.*

CLEMENS PAPA VIII.

AD perpetuam rei memoriam. Infirma cui cōditio ſæpe efficit, vt res vel maxime nobiles ex hominum memoria ſenſum excidant. Quo genere incōmodi ordo B. Mariæ de Mercede Redemptionis captiuorum affectus eſſe dicitur in hoc more antiquiſſimo, ab immemorabili tpe obſeruato, videlicet, quod ipſa religio poteſt in diebus Sanctæ Catherinæ virginis & martyris, ac Cinerum, & Cœna Domini omnes tam religioſos, quàm ſeculares nimirum in Eccleſia præſentes, et genuflexos poſt confeſſionem a ſacerdote coram omnib. recitatā de more abſoluere & benedicere eum et aliæ religiones facere conſueuerunt. Sed quia hoc ſolū ex traditione obſeruatur, & neſcitur, a quo Romano Pontifice ſit huiuſmodi facultas abſoluendi dictæ Religioni conceſſa, eò quod tractu temporis, & literæ Apoſtolicæ, & alia chirographa dictæ Religionis fuerunt deperdita, nos de cōſilio venerabilium fratrum noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium ſuper ſtatum regularium deputatorum, ac ſupplicationib. dilecti Filij magiſtri Petri Machado Prouincialis Prouinciæ Caſtellæ dicti ordinis in hac parte inclinati hāc facultatem, prauia dicta conceſſione, vt præfertur de more a ſacerdote coram omnib. recitata abſoluendi, et benedicendi omnes præſentes tam religioſos, quam ſeculares dictis dieb. generalem, & inueteratam, Apoſtolica authoritate tenore præſentium approbamus, et confirmamus et eidem religioni, quatenus opus ſit, de nouo concedimus. Non obſtantib. quibuſuis conſtitutionib. & ordinationib. Apoſtolicis ceteriſque contrarijs quibuſcunq. Volumus autem, quod præſentium tranſſumptis, manu alicuius notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis eadem prorſus fides adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Dat. Romæ, apud Sanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris. Die xx. Aprilis M. D. XCII. Pontificatus noſtri anno primo. M. Barbianus.

ARTICVLVS XXVII.

Vtrum Prelatus concedens alicui fratri facultatem, vt poſſit eligere confeſſorem, poſſit abſolui a caſibus, a quibus dicti Prælati poſſunt abſoluere virtute dictorum priuilegiorum.

RESpondeo dicendo, quod Bonifacius VIII. ſtatuit prout dicitur in iure, *a* quod ſi Epiſcopus, ſeu Prælatus ſuo ſubdito conceſſerit, vt poſſit eligere confeſſorem idoneum, ille, quem is elegerit in caſibus, qui eidem Epiſcopo, ſeu Prælato ſpecialiter reſeruantur, nullam habet penitus poteſtatem, cum in generali conceſſione illa non veniant, quæ non eſſet quis veriſimiliter in ſpecie conceſſurus. Circa quam conſtitutionem eſt notanda doctrina Nauarri, *b* dicentis, quod Epiſcopus concedendo ſuos caſus, ſiue ſibi reſeruatos, non videtur concedere abſolutionem a cenſuris reſeruatis, cum a diuerſis nō fiat illatio: & aliud eſt peccatum reſeruatum epiſcopo, & aliud cenſura reſeruata. Nam aliqua ſunt peccata annexam cenſurā non habentia, quæ ſunt Epiſcopo reſeruata, & etiam ſunt cenſuræ aliquæ illi reſeruatæ, quæ non contrahuntur ratione aliquorū peccatorum, quæ ipſi non ſunt reſeruata; neq. etiā concedendo abſolutionem a ſuis caſibus, & cenſuris, videtur concedere abſolutionem, ac diſpenſationem votorum, aut irregularitatum, a quibus ipſe poteſt: quia non ſunt caſus, nec etiam ipſi reſeruata, & ita ex illis non infertur ad iſta, nec e contra argumento aliquorum iurium. *c* Ex qua doctrina dictæ quæſtionis propoſitæ infertur. Nam, ſi Epiſcopus concedendo alicui, vt poſſit eligere confeſſorem, non videtur illi concedere authoritatem, vt poſſit abſoluere a caſibus ſibi Epiſcopo reſeruatis, a fortiori Prælatus concedens alicui authoritatem, vt poſſit ſibi eligere confeſſorem, non videtur illi concedere authoritatem, vt poſſit ipſe confeſſor abſoluere ipſum a caſibus reſeruatis & cenſuris, a quib. ipſo iure communi, aut particulari, aut conſuetudine generali, vel ſpeciali poteſt abſoluere. Præterea, ſi concedendo ſuos caſus, ſiue ſibi reſeruatos non videtur concedere abſolutionem a cenſuris, quomodo credere debemus, quod concedendo tantum, vt poſſit eligere confeſſorem, committere ipſi confeſſori omnem ſuam authoritatem iure communi, & ſpeciali ſibi competentem ad reſeruata, & ad cenſuras, & ad irregularitates? Neceſſarium igitur eſt, vt Prælatus dicat: concedo tibi licentiam, vt eligas cōfeſſorem, cui omnem authoritatem, & facultatem meam committo ad tuas confeſſiones audiendas. In hoc enim caſu hæc confeſſio etiam ad reſeruata extenditur iuxta tradita ab eodem Nauarro. *d*

ARTICVLVS XXVIII.

Vtrum aliqua conſuetudine poſſit introduci, quod aliquis præter ſui ſuperioris licentiam confeſſorem ſibi eligere valeat.

RESpondeo dicendo, quod Bonifacius Octauus in loco citato articulo ſuperiori ſtatuit, quod nulla poſſit conſuetudine introduci, quod aliquis præter ſui ſuperioris licentiam confeſſorem ſibi eligere valeat; qui eum poſſit abſoluere, vel ligare. Quod intelligitur de ſubditis, non aūt de prælatis, vt ſunt guardiani, priores, prouinciales. Illi enim, etiam ſi fuerint Hoſpites in alieno loco, poſſunt ſibi eligere confeſſorem abſq. illius loci ſuperioris licentia. Licet enim Collector *e* priuilegiorum Mendicantium dicat, quod Miniſtri prouinciales, & Cuſtodes, & Guardiani non ſint in numero illorū prælatorum exemptorum, quib. ius *f* concedit, vt poſſint eligere ad libitum confeſſorem ſequens opinionem Angeli, *g* qui pro ſua parte allegat Hoſtienſem, Panormitanum, & Monaldum, attamen contrariū tenet Florentinus, *h* Syluester, Margarita confeſſorum, Roſella, Cordub., & Soto. Qui dicunt, quod in prælatos inferiores, quibus in dicto iure cōceditur licentia ad eligendum confeſſorem cōtinentur dicti prælati, quod ex litera eius iuris ſatis patet. *Habet enim, ne pro defectione pœnæ periculū immineat animarum, permittimus Epiſcopis, & alijs ſuperiorib. necnon Minorib. Prælatis exemptis, vt etiam præter ſui ſuperioris licentiam prouidum, & diſcretum ſibi poſſint eligere confeſſore.* Hæc ibi. Quæ verba. ſ. *præter ſui ſuperioris licentiam*, cum poſt oīa ponantur, & nihil diſtinguant, ſine dubio videntur cōprehendere omnes Prælatos minores exemptos etiam nō immediatos Papæ. Nam ſi requireretur, vt ait Collector cū alijs ſuæ claſſis, quod tales prælati eſſent ſubiecti immediatè Papæ, certum eſt, quod non ponerentur illa verba, *ſcilicet, præter ſui ſuperioris licentiam.* Et hanc opinionem videtur tenere Panormitanus in eo iure dicens, quod prælatus ibi ſumitur in lata ſignificatione. Vnde ait, quod Rectores Eccleſiarum ibi cōprehenduntur. Et hoc priuilegium non videtur eſſe ſublatum ex nō vſu in noſtra religione Minorum. Nā Sixtus V. anno Domini milleſimo quingēteſimo octuageſimo ſeptimo die tertio Octobris confirmauit, & de nouo conceſſit omnia priuilegia per ſuos anteceſſores conceſſa religioni

Patris

a c. ſi Epiſcopus de pœnit. & remiſſio.

b Naua. c. 27. nu. 262.

c L. Papin. ff. de min. c. ad audientiam de decim.

d Nau. vbi ſ.

e Collec. in cōp. Mend. v. accedere ad monaſteria monialium. finem.

f c. ſiue pro ſtilatione de pæn. et remiſſ.

g Angel. tit. confeſſor. 3. §. 5.

h Flor. 3. par. ſumm. tit. 17. c. 2. & in 1. p. defecerint cap. 2. Syl. tit. confeſſ. 1. §. 8. Marg. in v. conf. §. 5. Roſel. titu. conf. 2. Cord. in eod. ad compat. accedere ad monaſteria monial. in ſi. Soto in 4 d. 18. q. 3. artic. 1.

Patris noſtri Franciſci regularis obſeruantiæ non ponendo illam limitationem poſitam a Gregorio Tertio decimo in confirmatione dictorum priuilegiorum, ſcilicet, *quatenus ſunt in vſu.* Vnde cum ea confirmauerit de plenitudine poteſtatis, & ex certa ſcientia, etiam ea, quæ non erant in vſu, confirmare cenſetur, iuxta ea, quæ latè diximus in ſuperiorib. *a* & per conſequens confirmaſſe priuilegium, de quo nobis ſermo eſt. Ex quo ſequitur, poſſe prædictos patres eo modo vti, niſi per ſtatuta generalia ei ſit renuntiatum ſtatuendo, quod nemo, niſi fuerit generalis, aut prouincialis eo vti poſſit, iuxta ea, quæ in ſuperioribus *b* annotauimus ventilando, an Generales, & Prouinciales, Capitula generalia, aut prouincialia poſſint limitare, & coarctare vſum priuilegiorum: & per conſequens, vtrum prælati ſuperiores, ſcilicet, generales, & prouinciales poſſint coarctare poteſtatem Guardianorum, & Præſidentium domorum illis communicatam per priuilegium Clem. IV. & alia priuilegia in ſuperioribus articulis poſita. † Imo, vt verum fatear, dubito, an dicti prælati poſſint tollere à Guardianis dictum priuilegium, cum ipſum non ſit priuilegium, ſed conſtitutio iuris communis, contra quam ipſi ſine licẽtia ſpeciali ſedis Apoſtolicæ non poſſunt aliquid ordinare. † Vtrum autem dicti Guardiani poſſint abſolui à peccatis reſeruatis per confeſſorem ab ipſis electum, quæſtione ſequenti diſputabitur.

a *Sup. q. 8. art. 2.*
b *Sup. q. 9. art. 2.*

ARTICVLVS XXIX.

Vtrùm Prælato regulari impedito, eius ſubditus poſſit recurrere ad Epiſcopum pro abſolutione caſuum, à quibus ipſe iure communi, aut ſpeciali poterat abſoluere.

RESpondeo dicendo, quod ſi prælatus regularis nõ ſit ſacerdos, & nullus alius ſit ſacerdos regularis in conuentu, vel ſi ſit excommunicatus, aut aliter impeditus, poteſt eius ſubditus abſolui ab Epiſcopo à minori læſione clerici, vt conſtat ex iure, *c* quod quidem ſecundum Syluestrum, *d* quo ad monachos non exẽptos verum eſt. Imo quo ad exemptos hoc verum aliqui putãt, inter quos ſunt Federicus, *e* & Ioannes de Lignano. Sed contrariũ renuerunt Ioannes Andreas, *f* & Panormit. Quod probant, quia per exemptionem exempti efficiuntur non ſubditi Epiſcopo, id eſt nõ ſubiecti eius poteſtati: ſed Papæ immediatè, vt dicitur in iure. *g* Vnde epiſcopus in illos nullam habet poteſtatem, niſi in caſibus ſibi expreſſe conceſſis, prout decernunt Canones. *h* Et ſic exempti non poſſunt abſolui ab eo, neque ipſi poſſunt eius iuriſdictionem prorogare, quantum ad forum contentioſum, vt dicit quædam decretalis, *i* neque quantum ad forum pœnitentiale, vt ipſimet Canones determinant; *k* non enim exemptio concernit ſimpliciter fauorem exẽptorum, ſed in fauorem ſuperioris, qui eos eximit, vt deducitur ex iure. *l* Et certè loquendo ſecũdũ rigorem hæc opinio ſolidioribus nititur fundamentis, quam contraria; ſed de æquitate videtur contraria opinio ſeruanda. Licet enim regulares eximantur in fauorem ſuperioris, vel Papæ eos eximẽtis à iuriſdictione epiſcopali, principaliter tamen in ſuum fauorem eximũtur, vt quietius Deo ſeruiãt. Nec videtur æquum, quod per exemptionem fiãt deterioris conditionis, quàm non exempti in ſpectantibus ad quietem animi in Deo, ad quam ordinatur omnis religio. Vnde infert *m* Sylueſter, quod poteſt Epiſcopus in defectum prælati abſoluere regularem exemptum, qui ſecularem clericum, aut regularem leuiter percuſſerit, vel habet impedimẽtum adeundi ad curiam. Et hoc ſecundum æquitatem, quod affirmat Panormitanus *n* eſſe æquũ. Et hoc confirmat *o* Sylueſter ex traditis a Diuo Thoma, dicente, quod ad æquitatem, quæ epicheia dicitur, pertinet agere in caſu ſecundum legis intentionem verbis omiſſis. Imo etiam dici poteſt, quod quando in quadam Clementina *p* dicitur, quod quando datur poteſtas cõtra exemptos, ſemper debet fieri mentio de authoritate Apoſtolica: hoc debet intelligi de poteſtate odioſa, puta ad coercendum, de qua loquuntur iura ſuperius allegata, vt patet intuenti, at de benigna, quæ eſt ad abſoluendum non ſemper eſt verum. Ex his cõcludo, quod dicti epiſcopi poſſunt abſoluere dictos regulares ad ſe in ſimili caſu recurrentes ab omnibus, à quibus ſecũdum ius poſſunt abſoluere ſuos ſubditos, cum regulares non debeant eſſe peioris conditionis, quam alij fideles. Non tamen poterunt eos abſoluere a caſu, à quo prælatus regularis poterat abſoluere ſecundum aliquod particulare priuilegiũ, quod nõ habet epiſcopus erga ſuos ſubditos. Poteſtas enim prælatorum regularium ad aliqua ſe extẽdit circa ſuos ſubditos, ad quæ iuriſdictio epiſcoporum circa ſuos minimè protrahitur.

c *Cap. monachi & c. cum illorũ de ſent. excom.*
d *Sylu. verb. ab ſol. 5. nu. 1.*
e *Feder. conſil. 14. Lign. in cle. in c. in agro.*
f *Andr. in reg. ſcien. Panor. in d. c. monachi & in c. ſignificaſti de for. compet.*
g *Cap. ſi Papa de priuil. li. 6.*
h *ca. frater noſter. 16. q. 1.*
i *d. c. ſignifi.*
K *ca. omnes vtriuſque ſexus de pœn.*
l *c. ad Apoſtolicam de reg. l. ſi quis in conſcribendo. C. de Epiſcopis et Clericis.*
m *Syl. vbi ſup. not. 3.*
n *Pano. in clem. attendentes de ſtatu. regular.*
o *Sylu. vbi ſup. D. Tho. 2. 2. q. 100. ar. 1. §. 2.*
p *Clem. attendẽtes.*

ARTICVLVS XXX.

Vtrùm poſſit regularis abſolui à reſeruatis à quolibet confeſſario regulari, negante ſuperiore pœnitentis ſuam authoritatem.

RESpondeo dicendo, quod loquẽdo de caſibus reſeruatis ipſi prælato per ipſum, & per ſtatuta religionis; ſi expediat, prælatum non cognoſcere reatum peccati reſeruati debet non grauate, ſed facile cauſam totam committere docto & approbato confeſſario petenti, nè iugum confeſſionis de ſe ſuaue appareat durum. Interdum tamen ſi frequẽs eſſet ruina, poteſt quidem prudenter negare, prout tradunt D. Thomas *q* Sylueſter; Victoria, & poſt alios Nauarrus. Qua licentia negata cum inferior confeſſarius in ea reſeruata nihil proprio iure poſſit, perſuadeat adire Prælatum. Qui quando inutilè negat ſuam authoritatem, aiunt D. Thomas, *r* Alexander de Ales, Marſilius, & Medina, non poſſe inferiorem abſoluere. Nã ideo abſente ſuperiore abſoluit inferior à reſeruatis indirectè, quia præſumitur, tacitam licentiam illius habere. Quæ ratio ceſſat cum prælatus præſens negat licentiam. Qui tamen fatentur, quod propter ſcandalum euitãdũ liceret pœnitenti contrito communicare, & celebrare, ſi timet malum graue ex eo, quod ſuo prælato id reſeruatum contineatur. Ex quo colligitur, qđ in hoc periculo poteſt etiam abſoluere à reſeruato ex citata commiſſione maioris prælati, aut Papæ abſentis, quia iniuſtè negatam licentiam videtur ipſo iure concedere. Si enim ob euitandum ſcandalum Doctores concedunt huic cõmunionem maioris ſacramenti, cur negant licere abſolutionẽ, licet in occulto detur? Ita Henriquez. *ſ* Sed hæc doctrina non mihi placet, licet alibi eam fuerim ſequutus. Licet enim communicare cum debita cõtritione in ſupradicto periculo. Nam Concilium *t* Tridentinum, definiens debere confeſſionem præcedere communionẽ, loquitur, quãdo adeſt copia cõfeſſoris. Nam neceſſitate vrgente, ſi nõ adeſt copia confeſſoris, poteſt cum contritione quis accedere ad ſacrum miniſterium celebrãdum. At negata in-

q *D. Tho. in 4. d. 17. q. 3. ad 3. Syl. v. confeſſ. 1. §. 3. 13. Victo. §. 145 in fi. Nau. in c. placuit nu. 129. & 15. c. 25. nu. 131.*
r *D. Th. vbi ſupra. ad 3. & 5. Alenſ. 4. p. q. 77 memb. 3. art. 1. ad 1. Marſi. in 4. q. 12. art. 1. p. 4. conc. 2. ad 4. & 5. Medin. de confeſ. queſtio. 37. f. 86.*
ſ *Henr. libr. 3. de pœn. c. 13. nu. 6. & c. 15. nu. 5.*
t *Concil. Trid. ſeſ. 14. de ſacra Euch. c. 7.*

iuſte

Digitized by Google

iuſtè authoritate prælati non poteſt inferior etiam in dicto periculo abſoluere à reſeruatis cum licentia præſumpta alterius ſuperioris; cum ipſe inferior ad ea peccata non habeat iuriſdictionem: quā ſi concedamus dari per licentiam præſumptam alterius ſuperioris, ſcilicet Papæ, ſequeretur, quod iuriſdictio daretur per licentiam præſumptam, & ſic aperiretur quædam ampla porta ad fundādam, & protelandam iuriſdictionem ex ſola voluntate præſumpta: & ſæpiſſimè neruoſum vinculum reſeruationis diſſolueretur, ſi liceret pænitentibus negata iniuſtè, & tyrannicè à pęnitentiarijs maioribus abſolutione recurrere ex præſumpta voluntate Papæ ad quemlibet confeſſarium. Supradictum autē argumentum Henriquez ſolùm cōcludit, quod ſicut licet communicare in neceſſitate cum ſola contritione ob defectum confeſſoris cum obligatione cōfitendi eademmet peccata data copia ipſius: ita negata iniuſtè authoritate ad reſeruata imminente dicto periculo propter defectum confeſſarij licebit pęnitenti confiteri inferiori, qui cum directè poterit abſoluere à peccatis non reſeruatis: at à reſeruatis minimè licebit, niſi indirectè, cum obligatione tamen confitendi ea ſuperiori alteri, quando eius copiam habuerit. Et dato quod opinio Henriquez ſit vera, ſcilicet quod directè ipſe inferior poſſet abſoluere pęnitentem etiā à reſeruatis negata iniuſtè authoritate ſuperioris in dicto periculo propter commiſſionem tacitam Papæ, in prædicto caſu ego eam minimè reciperem, quādo ab ipſo prælato petitur authoritas, quæ ſibi ratione priuilegiorum cōpetit ad abſoluendum à reſeruatis Sedi Apoſtolicæ, aut in Bulla Cœnæ Domini, & ad diſpēſandū in reliquis irregularitatibus, de quibus in ſuperioribus late egimus. Licet enim prælati reſpectu prædictorum habeant iuriſdictionem ordinariam, & eā poſſint committere aliquibus ſecundum ea, quę in ſuperioribus dicta ſunt, non tamen concedēdū exiſtimo, quod negantibus iniuſtè prælatis ſuā authoritatem Papa eam concedere videatur cuilibet approbato confeſſario. Tum quia iuriſdictionem, & poteſtatem ad delegādum commiſit ipſis prælatis, confiſus de eorum prudentia, & zelo; quam confidentiam non habet de quocunque alio cōfeſſario à pęnitenti electo. Tum etiam quia ſi hoc eſſet verum, ſequeretur, quod negata iniuſtè, & tyrannicè diſpenſatione ab Epiſcopo, cui Summus Pontifex eam commiſit, poſſet pęnitens imminente periculo, ad alium recurrere allegando in eius fauorem tacitam voluntatem Papæ in hoc caſu alteri delegantis. Poſſet inſuper pœnitens negata ſibi abſolutione à reſeruatis iniuſtè, & tyrannicè ab aliquo confeſſario tempore Iubilei recurrere ad aliū confeſſarium non habentem ſimilem poteſtatem ex tacita voluntate Papæ eam ſibi in dicto caſu concedentis. Quæ in materia ſpiritualis iuriſdictionis minimè ſunt admittenda. Tum etiam quia prælatis conceditur abſolutio ab excommunicatione etiam Papæ reſeruata, à qua dictus confeſſor inferior nō poteſt abſoluere; ſicut non poteſt abſoluere ab excommunicatione quacunque reſeruata, prout quęſtione ſequenti declarabitur. Verum eſt tamen, quod negante prælato ſuam authoritatē ad reſeruata, quam habet ratione priuilegiorum, ſi adeſt aliquod graue periculum, poterit pœnitens abſolui à confeſſario approbato à non reſeruatis: qui remanebit cum debita contritione abſolutus, & directè à reſeruatis, cum obligatione confitendi habenti ad ipſa ſpecialem iuriſdictionem.

QVAESTIO XXI.

De Abbatibus quoad poteſtatem reſeruandi caſus, & ab eis abſoluendi, in vndecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur vndecim.

1 *VTrum Prælati Eccleſiaſtici poſſint reſeruare caſus.*
2 *Vtrum Prælati Regulares poſſint reſeruare caſus.*
3 *Quis poteſt abſoluere a caſibus reſeruatis ipſis Prælatis.*
4 *Vtrū Prælati regulares teneātur cōcedere ſuis ſubditis authoritatē, vt poſſint abſolui à reſeruatis.*
5 *Vtrum ſit obligatus religioſus confiteri peccata reſeruata ſimul cum alijs negata iniuſtè authoritate a ſuperiore.*
6 *Vtrum ſuperior teneatur ſimul audire peccata non reſeruata cum reſeruatis.*
7 *Vtrum conceſſio reſeruatorum ſine debita cōtritione ſufficiat, vt cum quocūque confeſſario poſſit prædicta reſeruata confiteri.*
8 *Vtrum confeſſor electus per Guardianum poſſit ipſum abſoluere à reſeruatis.*
9 *Vtrum Guardiani quibus Prouinciales committūt ſuos caſus, poſſint alteri cōmittere dicta peccata.*
10 *Vtrum religioſi poſſint abſolui a caſibus reſeruatis virtute Bullæ Cruciatæ.*
11 *Vtrū nouitij poſſint a quocūq; abſolui à reſeruatis.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Prælati Eccleſiarum poſſint reſeruare caſus.

RESP. ideo dicendo, quòd preſbyteri in ſua ordinatione à peccatis abſoluēdi poteſtatē accipiunt, vt ait Sanctū Cōcilium Triden. *a* Nam cum oēs in dicta ordinatione poteſtatē ſuper verū Chriſti corpus ad conficiendū Euchariſtiæ Sacramentū accipiant, conſequens eſt, vt ēt accipiant poteſtatē ſuper corpus myſticū ad abſoluendū ab omnibus peccatis, vt ait Paludanus. *b* Et ſic ad eos iure diuino pertinent oīa, quæ ſunt fori interioris, & pęnitentialis, niſi iure humano illa eis fuerint adēpta, vt ait D. Antoninus. *c* Neque in hoc eſt differētia inter ſacerdotes ſeculares, & regulares, quia omnibus in ea æqualis impartitur authoritas, vt optime cōcludit Gratianus *d* Vnde infertur, caſum nō dici reſeruatum, eo quod non concedatur poteſtas abſoluendi ab eo; ſed quia tollitur, & minuitur eis, qui eam actu, vel habitu habent. Proinde Conciliū Trident. *e* definiuit, *hæreſim eſſe dicere non poſſe Epiſcopum in foro interiori ſibi aliquē caſum reſeruare.* Et idem Concilium *f* Tridentinum ait: *Quoniam magnopere ad Chriſtiani populi diſciplinam pertinet vt atrocia quædam, & grauiora crimina à ſolis quidē Summis Pontificibus in toto terrarum orbe, ab Epiſcopis vero in ſua diœceſi abſoluantur, merito ſinguli pro poteſtate ſibi in Eccleſia tradita eadē ſuo poterūt peculiari iudicio reſeruare. Quā reſeruationē tāquā diuina authoritate conſonante, non tātùm in externa politia, ſed etiam corā Deo (articulo mortis excepto) vim habere poteſt. Vnde cum extra illum articulum ſacerdotes nullam in caſibus huiuſmodi reſeruatis abſoluendi poteſtatem habeant, pęnitentes ad legitimos ſuperiores pro abſolutione conſequenda remittere debent.* Dubium autē grauiſſimum à Doctoribus ventilatur. Vtrum Prælati Eccleſiaſtici poſſint ſibi reſeruare caſus mere interiores.

Ad quod dico primo, quod Eccleſia directè nullā poteſtatē hēt in actus purè interiores abſoluēre, &

per

a *Conc. Triden. ſeſſ. 23. ca. 5. de reform.*

b *Palud. in 4 d. 17. q. 3. ar. 2.*

c *Ant. 3. p. tit. 7. c. 2.*

d *Capit. adijcimus c. generaliter 16. q. 1.*

e *Conc. Tri. ſeſ. 14. canone. 2.*

f *Conc. Tri. ſeſ. 14. c. 7. de caſuū reſeruatione.*

Digitized by Google

per ſe ſumptos, & per conſequens non poteſt eos, vt ſic reſeruare.

Secūdo dico, quòd Eccleſia bene habet poteſtatem in actus animæ interiores ad præcipiēdum, & prohibendum, & puniendum eos, vt ſunt cauſæ cōtingentes, aut qualitates exteriorum actuum, vel omiſſionum, vel vt ordinantur ad hæc exteriora, & ea qualificant. Vnde infertur, quod ſi quis aliquod peccatum mētale aliquo ſigno, aut verbo, aut ſcripto expreſſerit exterius incidit in excommunicationem tali peccato ab Eccleſia appoſitam, & ſi fuerit reſeruata ab ea, non poterit abſolui a quocunq; cōfeſſore approbato, niſi ad id habuerit facultatem a ſuperiore reſeruante. Quod limitandum eſt, vt ait Almain, quem ſequitur Simancas infra allegādus, quando per actum, vel ſignum malum manifeſtatiuum talis peccati interioris, etiamſi ſecretiſſime nullo vidente exterius exprimitur, ſecus ſi per actū bonum manifeſtetur, puta ad conſilium capiendū in ſacramento vel extra. Hāc opinionem tenet expreſsè Caietanus, *a* & videtur eſſe opinio D. Thomę, & eam tenet Petrus de Palude, Florentinus, Almain, Driedo, Caſtro, Soto, Nauarrus, Simācas, & Couarruuias, & licet alij alijs diuerſis vijs progrediantur, hæc tamen opinio duobus ſuperioribus dictis, & vnico corollario ſic propoſita mihi quidē probabilior apparet, & viſis certè, & conſideratis aliarum opinionum fundamentis magis ad veritatem accedere videtur.

a *Caiet. 2. 2. qu. 11. ar. 3. et 4. & in ſum. tit. hæreſis et tit. hora canonica. D. Tho. 1. 2. q. 91. art. 4. et 2. 2. q. 11. ar. 3. et q. 100. ar. 6 ad 6. Pal. in 4. d. 15. q. 5. ar. 2. cōc. 4. Flo. 3. p. ti. 24. c. 4. §. 7. Almai. de poteſt. Eccl. c. 3. Drie. de liber. Chr. lib. 3. c. 5. p. 90. Caſt. de puni. hęret. lib. 2. c. 18. et de leg. pę. li. 2. c. 15. concl. 1. & 2. Sot. de iuſtit. et iur. li. 10. q. 5. ar. 5. Naua. de ſimo. nu. 20. et 21. f. 118. Couar. de hęr. c. 42 Couar. in regu. peccatum. 2. p. in initio.*

b *Sup q. 17. ar. 1*

c *Monumen. 2. impr. f. 56. conc. 66. et in ſup. f. 3.*

ARTICVLVS II.

Vtrum Prælati regulares poſſint caſus reſeruare.

RESpondeo dicendo, quòd quantum attinet ad generales, & prouinciales, nemini dubiū eſt, poſſe reuocare caſus, Imo exiſtimo eſſe hæreſim dicere contrarium. Nam cum ipſi generales, & prouinciales, ſecundum ius, prout dictum eſt in ſuperioribus, *b* habeant iuriſdictionem Epiſcopalem, aut quaſi Epiſcopalem, conſequens eſt, vt ſicut hęreticantur dicentes, Epiſcopos non poſſe reſeruare caſus in foro interiori: ita etiam hęreticare videntur negantes iſtam authoritatem dictis prælatis regularibus. Vnde merito declarauit, & decreuit Alexander Sextus, prout habetur in libro Monumenta *c* ordinum, & in ſupplemento, *Quod generales, & prouinciales poſſunt caſus reſeruare hoc extendens ad guardianos dicens. Et quod guardiani poſſunt reſeruare caſus ac occultos inter religioſos, & quod abſoluentes a talibus poſt huiuſmodi reſeruationē nullā faciunt abſolutionē, et incidunt in pœnam abſoluētium a caſib. non conceſſis.* Circa quam conceſſionem primo eſt aduertēdum, quod tempore Martini Quinti iam fuerunt in religione noſtra ſacra minorum taxati, & ordinati caſus Miniſtris ordinis minorum reſeruati, & ab ipſo Martino Quinto confirmati, vt in regula apparent impreſſi. Deinde eſt pariter aduertendum, quod nunc per ſanctiſſimum Dominum noſtrum Clementem Octauum, tum quo ad iſtam, tum etiam quoad illam Alexandri Sexti diſpoſitionem, aliud eſt ordinatum. Anno enim Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo tertio, menſe Maij cunctis regularibus per publicum Breue infraſcriptos caſus reſeruatos forè præſcripſit.

Primum eſt veneficia, incantationes, ſortilegia.

Secundum eſt apoſtaſia à religione, ſiue habitu dimiſſo, ſiue retento, quando eo peruenerit, vt extra ſepta monaſterij, ſeu conuentus fiat tranſgreſſio.

Tertium eſt nocturna, ac furtiua à monaſterio ſeu conuentu egreſſio, etiam non animo apoſtatādi facta.

Quartum eſt proprietas contra votum paupertatis, quæ ſit peccatum mortale.

Quintus eſt lapſus carnis voluntarius opere cōſummatus

Sextus eſt occiſio, aut vulneratio, ſeu grauis percuſſio alicuius perſonæ.

Septimus eſt malitioſum impedimentum, aut retardatio, aut apertio literarū à ſuperioribus ad inferiores, & è contra.

Octauus eſt iuramētum falſum in iudicio regulari, ſeu legitimo.

Nonus eſt auxilium, ſeu conſilium, ſeu procuratio ad abortum faciendum poſt animatum fœtum, etiam effectu non ſubſecuto.

Decimus eſt falſificatio manus, aut ſigilli officialis monaſterij, aut conuentus.

Vndecimus eſt furtum de rebus monaſterij, ſeu conuentus in ea quantitate, quæ ſit peccatum mortale. Hoc fuit à Pontifice declaratum debere intelligi etiam de rebus particularibus ad alicuius fratris particularis vſum conceſſis. Quę autē ſit quātitas conſtituens peccatum mortale, vide in noſtra ſumma. *d*

d in Sum. 1. to. c.

Addit autem Summus Pontifex, quod ſi aliud peccatum graue pro religionis conſeruatione, aut pro conſcientię puritate reſeruandū videbitur, id non aliter fiat quàm generalis capituli in toto ordine, aut prouincialis in prouincia matura diſcuſſione, & cōſilio. Ex qua diſpoſitione videtur remanere diſpoſitionem ſupra dictam Alexandri Sexti reſtrictam, & moderatam: vt ſcilicet, prouinciales, & generales per ſe ſolos iam non poſſint reſeruare caſus, niſi in capitulis generalibus, & prouincialibus cum conſenſu patrum vocalium ibi pro electione facienda conuenientium. In dictis enim Capitulis poterunt reſeruari alij caſus à ſupradictis et eiuſdē materię ſupradictorum caſuum, vt puta in materia lapſus carnis, poſſunt reſeruari etiam tactus impudici: ſupradictis tamen caſibus ſemper firmiter manentibus, & in nullo mutatis. At hęc conſtitutio Clementis VIII. quantum ad iſtam reſtrictionē, & limitationem non video eſſe receptam in noſtra religione, cum ſępe ſępius contingat euenire caſus particulares, qui propter bonum regimē ſtatim antè capitulum generale, aut Prouinciale neceſſariò ſunt reſeruandi, ſi enim non reſeruarētur, maxima incommoda religio pateretur.

Aduertendum ſecundo circa prędictam conſtitutionem Alexandri Sexti, quod eius declaratio, ſeu decretum, quoad Guardianos nō permanet in ſuo vigore in noſtra religione regularis obſeruantię, quia in Capitolo generali Aſſiſij celebrato anno Domini milleſimo quingēteſimo vigeſimo ſexto, ſequens ſtatutum, quod authoritate Apoſtolica factum eſt.

Ordinatur, & mandatur authoritate Apoſtolica, & totius capituli generalis, quod nullus Guardianus poſſit ſibi reſeruare caſū aliquē, ſed ſolus miniſter Prouincialis id poterit. Et merito quidē hoc eſt ordinatum; Reſeruatio enim ad habentes iuriſdictionē Epiſcopalem pertinet ſecūdū ius, & non ad Guardianos, qui curatis comparantur, quibus ius Canonicum reſeruationem minimè commiſit. Et certè reſeruatio caſuum ad ędificationem, & non ad deſtructionem religionis inducta eſt: quę ſi cuilibet guardiano cōmitteretur cederet in deſtructionē, cum multi ſint Guardiani, & prçlati Cōuētuales, qui propter defectum ętatis, & experientię in religionibus non habent eam maturam prudentiā, & conſilium, ſcientiam, & zelum, quę ad huiuſmodi

reſer-

reſeruationem requiruntur, vt cedat in ædificationem, & augmẽtum religionis. Imò aliquos ego vidi Prouinciales tam faciles, & incõſideratos in his quæ pertinent ad regimen, & ædificationem religionis, vt de eis ad hoc miniſteriũ peragẽ ſum, vt decet, parum cõſiderem. Et ideò ſanctiſſimus Dominus noſter Clemens Octauus hanc authoritatẽ ipſis reſtrinxit, vt ita ligati minimè alijs eſſent in ſcandalum, & ruinam.

ARTICVLVS III.

Quis poſſit abſoluere à caſibus reſeruatis ipſis Prælatis.

RESpondeo dicendo, quòd Alexãder Sextus in priuilegio in ſuperioribus allegato ait, quod abſoluentes a talibus caſibus reſeruatis poſt eorũ reſeruationem, nullam faciũt abſolutionem, & incidunt in pœnam abſoluentium à caſibus non conceſſis. Pœna autem ponitur in capitulo religioſi, de priuilegijs, & eſt quod remanent excommunicati ipſo facto. Et dico primo, quod Prælati generales habẽt authoritatem ad abſoluẽdum fratres totius ordinis à peccatis reſeruatis; prouinciales autẽ poſſunt abſoluere omnes fratres totius prouinciæ, & hoſpites ad ſuam prouinciam declinantes. Vnde ſi quis habet authoritatem abſoluendi à peccatis reſeruatis actiuè, ſi hanc habet a generali poteſt ea vti cum omnibus fratribus totius ordinis, cum omnes ſint ſui ſubditi; & ſi à prouinciali, cum fratribus tantùm illius prouinciæ, & etiam cum hoſpitibus ad eam venientibus. Nam Gregorius XI. *Conceſſit Magiſtro Generali et ſingulis prioribus, prouincialibus, & conuentualibus, ac vices eorum gerentib. vt in prouincijs, & conuentibus, ac locis ſibi commiſſis fratribus eiuſdem ordinis interdũ ad eos declinantib. vnicuique abſolutione, & diſpenſatione indigentib. abſolutionis, & diſpenſationis beneficium poſſint impartiri.* Ita habetur in libro Monumenta *a* ordinis, et idipſum concedit Clemens Quartus prout habetur in Bulla allegata in articulo primo quæſtionis præcedentis. Et ſi frater habeat authoritatẽ paſſiuam, vt poſſit ipſe abſolui a dictis caſibus, poterit confiteri cum quouis ordinis confeſſore, ſiue ſit ei authoritas iſta cõceſſa à Generali, ſiue à prouinciali: cũ multi Summi Pontifices noſtræ religioni conceſſerint, vt fratres poſſint de materia peccati mortalis confiteri cum quouis ordinis ſacerdote cõfeſſore; etiam ſi a ſuis prælatis licentiam non petant. Proinde habens authoritatem hãc paſſiuã poterit ſine dubio à quouis ordinis ſacerdote abſolui, cũ omnes ſacerdotes ordinis approbati à ſuis ſuperioribus ad audiendas cõfeſſiones fratrum ſint idonei: pro omnibus fratribus ordinis, prout conceſſerunt Summi *b* Põtifices, & in comitijs noſtræ ſacræ religionis generalibus eſt ordinatũ. Nam de iure *c* cõmuni contrarium dicẽdum erat. In quo definitur, quod *nulla poteſt conſuetudine introduci, quod aliquis præter ſui ſuperioris licentiam cõfeſſorem ſibi eligere valeat.* Vnde in aliquibus Prouincijs inter Capucinos fratres adhuc extat laudabilis conſuetudo, quod fratres hoſpites à Prælatis ſe cõfitendi licentiam petant: licet non ſit neceſſaria, quãdo hoſpites ſunt Prælati, vt dicit Corduba in verbo, accedere ad monaſteria monalium, in fine. Et hoc debet multum notari: quia ſecundum ius commune videbatur dicendum contrariũ. Nam cum Prouincialis dignitas comparetur Epiſcopali dignitati: videtur etiam, quod ipſa Prouincia comparetur Epiſcopatui. Vnde, ſicut quis vnius epiſcopatus cõfiteri nõ poteſt de materia peccati mortalis cũ alio ſacerdote in alio Epiſcopatu approbato, niſi priuilegium aliquod eſſet in contrarium; ita pariter dicendum videbatur, vt fratres de vna Prouincia confiteri minimè poſſint cum ſacerdotibus alterius Prouinciæ, licet eiuſdem Ordinis.

a In 1. imp. fol. 136. concl. 548.

b Habet. in expl. Cruc. §. 9. n. 22.

c c. ſi. Epiſc. de pœn. & remiſ.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Prælati regulares teneantur concedere facultatem ſuis ſubditis, vt poſſint abſolui à caſibus reſeruatis.

RESpondeo dicendo, quod Pius V. die vigeſima prima Iulij anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo primo Pontificatus ſui anno ſexto in quodam Breui, quod incipit. *Romani Pontifices circunſpecta benignitas. prohibens ne Fratres Ordinis Prædicatorum poſſint eligere cõfeſſorem, & abſolui a reſeruatis virtute Bullæ Cruciatæ ſine licentia ſuorũ Prælatorũ.* addit. *Eiſdem tamen Prælatis in vſus huiuſmodi poteſtatis cũ ſubditis benignos & faciles ſe exhibeant, præcipimus.* Quod verbũ (Præcipimus) prout dictum eſt *d* ſupra, præceptum importat. Et cum res ſit grauis, videntur peccare mortaliter Prælati dictam authoritatem ſine cauſa negantes, intelligentes, quod ex huiuſmodi negatione animæ ſuorum ſubditorum diſpendium patentur. Vnde religioſus pœnitens, cui oportet non reuelare in confeſſione ſacramentali ſua peccata reſeruata ſuperiori præſenti, propter maximum periculum, quod ex tali reuelatione reſultat, nolente ipſo concedere licentiam, vt cum alio confiteatur, poteſt cum contritione licitè celebrare ad euitandum ſcandalum, prout tenet *e* Victoria, cum in hoc caſu careat copia confeſſoris. Quod eſt intelligendum nullo alio confeſſore præſenti; Nam ſi eſt præſens confeſſor, tenetur confiteri de alijs peccatis mortalibus, antequam ad celebrationẽ accedat, iuxta decretum Concil. *f* Tridentini: qui cõfeſſor directè abſoluat eũ à peccatis mortalibus, & indirectè à reſeruatis, ratione quorũ ſolùm non habet copiam confeſſoris, & iudicatur, ac ſi eſſet abſens à ſuperiori. Quod intelligitur, quando peccata reſeruata non habent annexam excommunicationem. Si enim habẽt annexam excommunicationem, minimè poteſt abſolui etiam à non reſeruatis. Nullus enim poteſt abſolui à quocũque peccato, niſi prius ab excommunicatione abſoluatur, à qua inferior, ſi eſt reſeruata, minimè poteſt abſoluere. Verũ tamẽ eſt, quod inſtante maxima neceſſitate communicandi, aut celebrandi ad euitandum magnum ſcandalum, poteſt iſte talis cum contritione accedere ad hoc altiſſimum ſacramentũ, prout tenent *g* Sotus, Couarruuias, Medina, Ledeſma, & Caſtro. Iuxta quam doctrinam eſt gloſſandus idẽ *h* Sotus dicẽs, quod in nullo caſu neque ad euitandũ ſcandalum licitum eſt excõmunicato celebrare. Hoc enim intelligi debet, quando ſcandalum eſt paruum, nõ verò quando ſcandalum eſt magnum, præceptum enim de non ſcandalizando fratrem eſt diuinum, & naturale; præceptum autẽ non cõmunicandi cum excommunicato, præſuppoſita debita contritione, eſt humanum. Et etiam erit licitum dicto religioſo pœnitenti excommunicato ad Eucharistiam accedere cum debita contritione, quando Prælatus nõ vult ipſi cõcedere authoritatem ad caſus reſeruatos, & timet maximam infamiã, aut maximum periculũ ſi non accedat, prout tenent *i* Ledeſma, & Syluester. Quod probatur; nam etiam præſente confeſſore, qui eum abſoluere poſſit, poteſt ſine confeſſione celebrare, aut cõmunicare, quando ex confeſſione timet periculum ſimile imminere ſibi. Et cõfir-

matur

d Supra q. 6. ar. 13.

e Victoria in ſu. f. 146.

f Conc. Tri. ſeſ. 14. c. 7.

g Sot in 4. d. 18. q. 2. art. 5. §. hoc aut. dubium. Couar. in ca. alma mater. 1. p. §. 2. nu. 11. Medi. in ſum. 1. lib. c. 11. §. 5. Ledeſ. 2. 4. q. 25. ar. 1. prop. ſi. Caſt. lib. 2. de leg. pœn. c. vlt.

h Soto in 4. d. 12. q. 5. ar. 4. §. 4. caſus.

i Ledeſm. vbi ſupr. Syluef. v. Euchar. ſt. 2. q. 7. §. quantum. vo.

a Nau. c. 27. n. 179.

matur. Nam etiam concedit Doctiſſimus *a* Nauarrus, quod irregularis ad euitandum ſimile ſcandalum, & periculum poteſt celebrare. Et quãtũ ad inhabilitatem celebrandi pari paſſu ambulant reſpectu peccati mortalis excommunicatus & irregularis. Ex his infertur, quod religioſus accedens ad celebrãdũ cum excõmunicatione reſeruata, ad cuius abſolutionẽ ſibi authoritas à ſuperiore eſt negata, ſi hoc facit neceſſitate compulſus, nõ potens aliter ſcandalũ euitare, aut pericula allegata fugere, minime incurrit irregularitatem, quam incurrunt excõmunicati cum excommunicatione celebrantes cũ minime peccent miniſtrando. Aduertendum eſt tamen, quod nulli occultò excommunicato licitũ erit celebrare ad implendum præceptum Eccleſiæ, aut præceptum & obligationem ſuo officio annexam, quando ex omiſſione horum pręceptorum nullum graue ſcandalum ſequitur, aut infamia. In his enim caſibus, nec lex diuina nec humana permittit aliquem excommunicatum celebrare, vnde pęnam irregularitatis incurrit celebrando. Aduertendũ inſuper, quod ſemper dixi, quod propter vitandum magnum ſcandalum, & periculum licet dicto religioſo excõmunicato celebrare, negata ſibi authoritate à ſuo ſuperiore. Ad denotandum, quod neq; ratio verecundiæ, aut malæ famæ, quam ex reuelatione ſui peccati reſeruati apud ſuum prælatum habere debet, erunt cauſa ſufficiens, vt dictus religioſus ſine confeſſione poſſit cum ſola contritione ad celebrationem accedere. In hoc enim caſu tenentur ſuo ſuperiori prius confiteri: niſi culpa reſeruata apud prælatos ordinis ſit iam in iudicio exteriori caſtigata, aut timet, quod directè, aut indirectè ab ipſo prælato reuelabitur. Ex quo infertur, quod ſi ſubditus timet, quod petendo per interpoſitam perſonam licentiam ſuperioris ad caſum reſeruatum, ipſe prælatus veniet in cognitionem ipſius, poteſt ad celebrãdum accedere, etiam ſi ſit excommunicatus, cũ debita tamen contritione, neceſſitate maxima vrgente, & ſcandalo magno id flagitante: prout tenent *b* Victoria, Soto, & Ledeſma. Qui omnes affirmant etiam cauſam eſſe ſufficientem ad accedendum ad celebrandum aut communicandum cum caſib. reſeruatis, & excommunicatione, ſi adſit contritio, quando prælatus non vult concedere ſuam authoritatem, & ſcit pęnitens probabiliter, quod ſi ipſi cõfiteatur, impediet ipſe prælatus maxima bona ſpiritualia, & etiam magna bona temporalia, negando illi ſuffragium ad ipſorum cõſecutionem. Et ſic nõ omnino probo ſententiam *c* Nauarri, dicentis poſſe prælatum negare ſuffragium alicui in electione ratione criminis, quod ſolùm ſcit in confeſſione: cũ timor talis negationis ſit ſufficiens cauſa vt ipſe religioſus poſſit accedere ad communicationem cũ caſu reſeruato, ad cuius abſolutionem nullo modo à ſuo prælato poteſt facultatem per interpoſitam perſonam petitam adipiſci. Ex his etiam infertur, quod timor reuelandi complicem, aut ipſum infamandi, aut impediendi ipſi aliqua gratia bona ſpiritualia, aut temporalia, erit cauſa ſufficiens, vt ſupradictus religioſus excommunicatus cum contritione poſſit accedere ad celebrandum præciſa neceſſitate, & vrgente id poſtulante: vt affirmant ſupradicti patres.

b Vict. de conf. nu. 146. So. in 4 d. 12. q. 1. ar. 4. prope fine. Led. 2. 4. q. 7. art. 5. dub. verſ. ſed videtur.

c Nau. in c. ſacerdos de pœn. d. 6.

ARTICVLVS V.

Vtrum ſit obligatus religioſus confiteri peccata reſeruata ſimul cum alijs negata miniſtè authoritate à ſuperiore.

RESpondeo dicendo, quod in omnibus caſibus in quibus religioſus habens caſus reſeruatos poteſt confiteri inferiori non habenti poteſtatem ad eorum abſolutionem, prout dictum eſt in ſuperiori articulo, obligatur ad confitendum peccata etiam reſeruata ipſi inferiori, vt cum D. Thoma *d* Ledeſma, Soto, Caietanus, & alij communiter tenent. Nam pænitens de iure diuino tenetur, quando fieri poteſt, confeſſionem integram facere. Nec obſtat, quod poſtea tenetur iterum confiteri reſeruata habẽti authoritatem ad eorum remiſſionem. Hoc enim per accidens eſt: Per ſe autem eſt, quod tenetur confiteri peccata confeſſario habẽti authoritatem ad eorum remiſſionẽ, & vt ſupponitur, dicta reſeruata confeſſario non habenti talem facultatem ſunt propalata. Vnde quando pęnitens religioſus ſolùm reſeruata confeſſario inferiori reuelauerit abſolutio nulla erit ex defectu iuriſdictionis, prout tenent Ledeſma *e* & Nauarrus. Aduertendũ tamen: quod pœnitens abſolutus à confeſſario inferiori directè à mortalibus, & indirectè à reſeruatis, recipit vnum verum ſacramentum. Et quando poſtea ſuperior, aut alius eius habens poteſtatem, abſoluit directè à reſeruatis, aliud diſtinctum ſacramẽtum à primo recipit, vt dicunt communiter Doctores. Aduertendum inſuper, quod ſacerdos ſimplex in abſentia confeſſoris inferioris non poteſt abſoluere dictum religioſum pænitentem indirectè a reſeruatis, directè autem a venialibus. Licet enim habeat iuriſdictionem ad abſoluendum à venialibus, hoc tamen intelligitur, quando ſolùm illi venialia confitentur, non autem quando illi venialia ſimul cum mortalibus ſacramentaliter reuelantur: cuiuſmodi ſunt reſeruata, quæ, vt ſupponitur, dicto ſacerdoti ſimplici confitentur. Denique ſolùm habet ſacerdos ſimplex poteſtatem ad abſoluendum à venialibus, aut a mortalibus ſemel iam confeſſis legitime; vt communis conſuetudo Eccleſiæ probat.

d Ledeſ. 2. 4. q. 8. art. 1. dub. 4. Sot. in 4. d. 18. q. 2. art. 5. Cai. v. confeſſ. conc. 10

e Ledeſ. vbi ſupr. dub. 3. prope. 3. Nau. c. 16. nume. 14.

ARTICVLVS VI.

Vtrum ſuperior teneatur audire peccata reſeruata ſimul cum non reſeruatis, vt ſubditum poſſit abſoluere a reſeruatis.

RESpondeo dicendo, quòd Caietanus, *f* Sotus, & Nauarrus tenent, quod ſuperior poteſt audire peccata tantùm reſeruata, & ab eis pęnitentem abſoluere, & remittere ipſum ad confeſſorem inferiorem, vt ipſe auditis eius peccatis non reſeruatis, ab eis eum ſacramentaliter abſoluat. Et conſequenter dicunt, quod dictus pęnitens duo recipit ſacramenta, vnum à ſuperiore, alterũ ab inferiori, & quod dictus ſuperior poteſt iure optimo hanc facere diuiſionẽ ſicut faciunt Papæ pænitentiarij. At cõtrariã opinionem ſecundũ diuinã Theologiã exiſtimo veriorem. Scilicet, dictum ſuperiorem eam diuiſionem facere minime poſſe, & ſic neceſſario debere audire peccata reſeruata, & non reſeruata, prout tenent *g* Ledeſma, Durandus, & Sylueſter, Adrianus, & Victoria. Et fundamẽtũ huius opinionis eſt; quia integritas confeſſionis eſt de iure diuino, in quo dictus ſuperior minime poteſt diſpẽſare, nulla præſertim exiſtente neceſſitate, cum ipſe ſuperior poſſit remittere ſuum ſubditum ad cõfeſſorem inferiorem cum authoritate, vt ipſum ab omnibus abſoluere poſſit. Et dato, quod Prælatus velit extra confeſſionem ſcire peccata reſeruata ipſius pœnitentis, remittendo abſolutionem ad inferiorem cõfeſſarium ſigillum cõfeſſionis ſeruare tenetur, cum reuelatio ipſi facta ad confeſſionẽ ordinetur; prout ait Ledeſma. Qui cum Adriano, & Durando affirmat,

f Cai. ver. conf. conducto Sot. in 4. in d. ar. 5. Nauar. in c. Sacerdos §. quãtus de pęn. d. 5. nu. 12.

g Lede. 2. 4. q. 8 ar. 2. dub. 3. cõc. 5. Durand. in 4 d. 17. q. 15. Syl. v. conf. 1. q. 19. Adr. q. 4. de confeſſ. §. 7 ſed dubium Vict. de cõfeſſ. nu. 162.

Digitized by Google

mat, quod pœnitentiarij Papæ non diuidunt confeſſionem ſed tantùm abſoluunt à cenſuris Papæ reſeruatis, non potentes maximis negotijs implicati integras confeſſiones pœnitentium audire. Et ſublatis cenſuris iam peccata non remanent reſeruata, Papa cum ſolùm cenſuras reſeruat.

ARTICVLVS VII.

Vtrum confeſſio reſeruatorum ſuperiori, aut habenti poteſtatem facta ſine debita contritione, aut attritione, valeat, vt pœnitens poſſit ea peccata confiteri cuicumq. alij confeſſori inferiori approbato.

RESpondeo dicendo, quòd quando pœnitens religioſus fuit abſolutus ſacramentaliter à caſibus reſeruatis per ſuperiorem, aut per habentem eius ad id poteſtatem exiſtente nulla abſolutione propter defectum contritionis, aut attritionis, non tenetur dictus pœnitens amplius dicta peccata reſeruata confiteri prælato, aut habenti eius authoritatem. Sufficit enim quod ea confiteatur cuicunque legitimo confeſſori, vt ait *a* Caietanus. Reſeruatio enim quid odioſum eſt; Vnde dicebant Theologizare, ſufficere ipſum peccatum reſeruatum eſſe cognitum, & reuelatum ipſi prælato, aut alij eius poteſtatem habenti, vt ſic ceſſet ipſa reſeruatio. Et hãc opinionem, vt veriſſimam tenent Syluester: *b* & eã tenent communiter Doctores, affirmantes idem eſſe dicendum, quando pœnitens aliquod peccatum mortale malitioſe tacuit, dummodo omnia peccata reſeruata reuelauerit. Et id ipſum etiam affirmãt eſſe dicendum, quando pœnitens multa habet peccata reſeruata, & vnius, aut duorum fuit oblitus, prout dicunt *c* Adrianus & Ledeſma. In hoc enim caſu omnium peccatorum etiam oblitorum volũt Prælati tollere reſeruationem, prout affirmat *d* Nauarrus. Verum eſt tamen, quod tenetur dictum peccatum confiteri cum ipſius fuerit recordatus. Et id ipſum etiam ſentiunt dicendum, quando pœnitens tempore iubilei, aut Bullæ concedentis abſolutionem à reſeruatis propter ipſius culpam (quia verbi gratia, tacuit aliquod peccatum mortale, aut nõ habuit debitam attritionem) fuit inualidè abſolutus, omnia peccata reſeruata confitendo: In hoc enim caſu finito tempore iubilei, aut Bullæ, dicunt grauiſſimi Theologi, illam inualidam confeſſionẽ operari vt reſeruatio peccatorum tollatur. Quam opinionem vt veriſſimam amplector, quando dicta peccata ſunt reſeruata ratione alicuius cenſuræ: Cum enim confeſſor virtute iubilei & Bullæ poſſit abſoluere à cenſuris & a peccatis, & abſolutio cenſurarum præcedat abſolutionẽ peccatorum, & etſi abſolutio cenſurarum non pendeat ab abſolutione eorum, non requiritur diſpoſitio ex parte pœnitentis, vt à cenſuris ſoluatur. Quod confirmatur; Poteſt enim dari caſus, in quo quis abſoluatur à cenſuris ſine diſpoſitione: & ſtatim quando ſacerdos profert formam abſolutionis peccatorum per internam Spiritus ſancti motionem debitè diſponatur. Quo caſu non videtur poſſe negari, quod à peccatis, & cenſuris remaneat pœnitens liberatus. Non ignoro tamen, aliquos viros doctiſſimos contrariã tenere opinionem dicentes, quod abſolutio cenſurarum virtute alicuius Bullæ, aut iubilei cõceditur in ordine ad abſolutionem peccatorum; adeo, vt Confeſſarius mortaliter peccaret, ſi virtute dicti Iubilei, aut Bullæ pœnitentem ſine diſpoſitione a cenſuris abſolueret. Quod non contingeret in Superiore ab eis abſoluente, ipſe enim poteſtatem habet ad abſoluendum ab eis nulla praua diſpoſitione, cum, prout dicitur in materia de excommunicatione, poſſit abſoluere ab ea etiam inuitũ. At licet iſta ſint probabiliter dicta, cũ reſeruatio ſit quid odioſum, & confeſſarius virtute Bullæ, aut iubilei poſſit abſoluere à cenſuris extra ſacramentalem cõfeſſionem, dicendum arbitror, quod abſoluẽdo ab eis in confeſſione inualida ex defectu pœnitentis, remanebit pœnitens ab ipſis liberatus; cum abſolutio a cenſuris, ſi non valet vt abſolutio ſacramẽtalis, poſſit valere vt abſolutio extra confeſſionem, ad cuius validitatem non requiritur tanta diſpoſitio. Quod probatur ex *e* regula iuris, Si non valet quod ago, vt ago, valet, vt valere poteſt Ex quibus deducitur, quod ſi tempore iubilei, aut Bullæ quis inualidè abſoluatur à peccatis reſeruatis non habentibus excõmunicationem annexam, minime ſublata fuit ipſa reſeruatio. Cum enim confeſſor virtute dicti iubilei, & Bullæ poſſit tollere reſeruationem in foro cõſcientiæ, virtute abſolutionis, exiſtente nulla abſolutione, conſequitur nullitas ablationis ipſius reſeruationis, præcipuè cum iubilei & Bullæ cõcedant abſolutionem à reſeruatis non pœnitentibus abſolutè, ſed verè pœnitentibus. Illi autem, qui ſcienter tacent peccatum mortale, aut non habent debitã contritionem aut attritionem, vere pœnitentes minimè poſſunt nũcupari. Ex quibus rurſus infertur, quod quando prælati religionum in aliquibus feſtiuitatibus concedunt ſuam authoritatem, vt eorum ſubditi poſſint abſolui à caſibus reſeruatis, ſi ipſi intra tempus conceſſum omnia peccata reſeruata confitentur ſine debita contritione: aut ſcienter celato aliquo peccato mortali, minimè remanent liberati à dicta reſeruatione: & ſic tranſacto dicto tempore tenentur ea confiteri confeſſario non cuicunq. potenti abſoluere à mortalibus, ſed potenti abſoluere ab eiſdem reſeruatis. Et hoc probatur: nam prælati, vt fit in noſtra ſacra religione, quando ſimilem cõcedunt authoritatem, in hæc verba prorumpunt. *Vt fratres poſſitis cum puriori conſcientia hanc feſtiuitatem celebrare, pater noſter prouincialis vobis omnibus ſuam authoritatem impartitur.* Quę verba ſatis indicant, eam authoritatem concedi in ordine ad purificandas conſcientias fratrum, vt cum maiori puritate diuina prædictis diebus poſſint miniſtrare, & prælatos minime dictam authoritatem velle concedere, qui purificandis ſuis conſcientijs minime incumbunt, accedendo ad ſacramentum pœnitentiæ ſine debita diſpoſitione, aut celãdo aliquod peccatum mortale diuinæ gratiæ obicem ponẽdo.

a Caie. ver. caſus reſeruatus.

b Syl. ver. conf. 1. q. 19.

c Adrian vbi ſup. §. ſi petas v. ex hoc. Led. vbi ſup. dub. 7.

d Nau. c. 26. n. 13.

e c. vnico de deſponſ. impuberũ lib. 6.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum guardiani habentes poteſtatem ſecũdum ius ad eligendum confeſſorem, prout dictum eſt in quæſtione ſuperiori, poſſint abſolui a caſibus reſeruatis ſuis prouincialibus.

RESpondeo dicendo, quod licet guardiani ſecundum opinionem, quam *f* ſupra quęſtione præcedẽte retulimus, poſſint eligere confeſſorem; non tamen ex hoc infertur, quod poſſit confeſſor per ipſos electus eos abſoluere a caſibus reſeruatis prouincialibus, & alijs ſuis ſuperioribus regularibus. Hoc enim minime conceditur in *g* decretali: ex qua deducitur ipſos poſſe eligere confeſſorem. Verum eſt tamen, quod talis confeſſor electus per Bullam Cruciatæ, ſi illis valet, poſſunt abſoluere à reſeruatis. Etſi ipſi guardiani habent poteſtatem ad abſol-

f Sup. qu. præcedenti art.

g c. ſi. de pœn. & remiſſ.

abſoluẽdum ſuos ſubditos a caſibus reſeruatis, poteſt confeſſor per ipſos electus, eos ab eiſdem abſoluere, ſecundũ regulã, quam tradit doctiſſimus *a* Caietanus, ſcilicet, quod ille, qui habet poteſtatem ad diſpenſandum cum ſuis ſubditis, habet eandem poteſtatem ad diſpenſandum ſecum. De quo dicemus quæſtione *b* ſequenti. Et aduertendum, quod Abbatiſſa licet ſit benedicta, non poteſt eligere cõfeſſorem, prout tenet *c* Syluester.

a *Caieta. 2.2.q. 96.ar.5.*
b *q.5 q art.*
c *Sylu.ver.confeſ.§.8.*

ARTICVLVS IX.

Vtrum Guardiani, quibus Prouinciales committunt ſuos caſus, poſſint alteri committere dictam poteſtatem.

RESpondeo dicẽdo, quod nõ, niſi quando tales guardiani ſunt commiſſarij prouincialiũ cũ plenitudine poteſtatis. Ratio huius eſt: quia delegatus ab inferiori a Principe non poteſt ſubdelegare, niſi ſit delegatus ad vniuerſitatem cauſarũ, vel niſi hoc ſibi ſpecialiter concedatur, ſecundũ *d* Ioãnem Andream. Hãc tamen doctrinam non recipit *e* Nauarrus dicens, quod ſimplex miniſterium abſoluendi poteſt delegari etiam a delegato ordinarij, & a ſubdelegato delegati Papæ, quamuis non poſſint delegare ſuas iuriſdictiones, ratione quarum id eis cõpetit, neq. etiam aliquem articulum iuriſdictionalẽ. Et ad hoc allegat aliqua *f* iura, & Felinũ. Ratione cuius doctrinæ dico, ipſos guardianos poſſe cõmittere ſuam authoritatem in caſibus particularib. quando ab ipſis particulariter fuerit petita. Nõ tamen eam generaliter alicui cõmittere poſſunt, vt quotieſcũque occaſio ſe obtulerit, illa vtatur, prout tenet *g* Corduba. Et hoc cõcludit doctrina adducta per Felinũ, & Nauarrũ. Et his eſt addendũ pro noſtra ſacra religione, quod in quodã *h* capitulo generali noſtri ordinis definitũ fuit. *Inſtituitur, quod vniuerſi cõfeſſores monialiũ familiæ noſtra habeãt præſenti decreto ſemper actiue authoritatẽ Prælatorũ ſuper moniales in foro conſcientia, quoad caſus, & ſententias. Habent ſimiliter Guardiani, & eorũ vicarij in abſentia ipſorũ guardianorũ.* Hæc ibi, Et paulo inferius in ſequenti tabula *i* ſic habetur. *Declaratur, quod illa clauſula in tabula capituli generalis Albiẽſis præcedentis inſerta. ſ. quod guardiani, & eorum vicarij habeant authoritatem prælatorũ in foro conſciẽtiæ, &c. ſic debet intelligi, quod. ſ. authoritas per patrẽ prouincialem conceſſa guardianis remaneat ſemper penes eorum vicarios, ſeu vicariorum vicarios ipſis guardianis ſuum conuentum pro ſuis negotijs exeuntibus.* Hæc ibi.

d *Andr. in ca. is cui de offic. dele. l.6.*
e *Nau. in man. c.27.nu.45.*
f *c. ſup. qq. §. quẽ vero. de off. dele. vbi Fel. n.8. et 9*
g *Core. ſu. reg. c. 7.q.29.§p.218.*
h *In tab. 20. ius gen. ſiũ l. ord. in 3. tra. f.228.*
i *Tab. 21. virgen. f.226.*

ARTICVLVS X.

Vtrum religioſi poſſint abſolui a caſibus reſeruatis virtute Bullæ Cruciatæ.

RESpondeo dicendo, quod Leo X. prohibuit, & declarauit prout habetur in ſupplemento, qđ *K Nullus fratrum minorum, aut moniales S. Claræ poſſint accipere Bullas Cruciatæ, ſeu alias indulgẽtias generales cõceſſas, aut cõcedendas, vt poſſint vi gratiæ ibi cõtentis vtpote cõtra regularia ordinis inſtituta confiteri quibuſcunq. ſacerdotibus, & abſolui a caſibus reſeruatis, non obſtantibus quibuſcunque Bullis, etiamſi in eis expreſſe inhibeatur prælatis ſub cenſuris, ne ſubditos ſuos a talium Bullarum acceptione prohibeãt, & ſubditis libera facultas eas accipiendi tribuatur, ceterisq. in contrarium facientib. quibuſcunq.* Et hoc ipſum prohibuit Pius V. fratribus Ordinis Prædicatorum anno Dñi milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo primo, vt refert Paraſelus in cõpilatione *l* priuilegiorũ S. Frãciſci a Paula. Et idem priuilegiũ habẽt alij regulares ab Alexãdro VI. cõceſſum vt in cõpendio *m* Ciſtercij dicitur. Vbi habetur, *Non eſſe mentis ſãctiſſimi Domini Papæ per Bullas Cruciatæ, aut iubileorũ, aut alias ſimiles conceſſiones ſub quacũque derogatione, aut tenore ẽt cũ clauſula (quæcunque prohibitione ſublata) vel etiã viuæ vocis oraculo, pœnitentiarij, S. Petri, vt quibuſuis alijs, hactenus factas, vel faciendas velle derogare indultis, ec conſtitutionib. Societatis Ieſu.* Prout declarauit Gregorius XIII. & habetur in compendio ipſius *n* Societatis. His ſic præhabitis, hanc difficilem quæſtionem reſolui in noſtra explicatione Bullæ Cruciatæ multas conceſſiones Summorum Põtificum in ſupradictam ſententiam adducens, vbi in hanc ſentẽtiam Collectorem, Cordubam, & Paraſelum allegaui. Nunc autem eam, qua poſſum breuitate, quibuſdam dictis perſtringam.

K *in ſupp. f.60. conc 163. et fo. 46. conceſ. 144.*
l *fol.117.*
m *In cõp. Ciſtc. verb. Crucia. §. 1. & 4.*
n *Conc. Soc. ve. abſ. §.11.*

Et primo dico, quod omnes fratres mendicãtes poſſunt accipere Bullã Cruciatæ, prout ego probo ex Bulla in eodem loco. Attamen hoc debẽt facere cum licentia ſuorum prælatorum, cũ non intendat Pontifex regularẽ obſeruantiam diſſipare. Et apparet, quia cum in anno milleſimo quingenteſimo ſexageſimo quarto a Pio IV. in ſua Bulla mandaretur, vt poſſint religioſi ſine licentia ſuorũ prælatorũ Bullã accipere, & ſtatim anno ſequenti, & in Bullis vſq. hodie Publicatis dicta clauſula ſubtrahitur, ex quo Pontificũ mens proclamat, talẽ libertatẽ regularib. minimè ſedẽ Apoſtolicam dare velle. Bene tamen verum eſt, quod Prælati regulares talem licentiam pro re tam ſancta faciliter dare debent.

Secũdo dico, quod fratres Minores, quibus ex regula recurrere ad pecuniã abſque præſente, vel imminente neceſſitate, eſt prohibitũ poſſunt illã pecuniam cum licẽtia prælatorum procurare pro huius Bullæ acceptione, ſeruatis tamen reliquis alijs modificationib. ſummorũ Pontificũ iuxta eorum profeſſionẽ. Et licet *o* dicat, quod hæc Bullæ acceptio nõ ſit cã ita neceſſaria, vt poſſit proinde ad pecuniã recurri, cum totum illud, quod in ea conceditur, habeatur in noſtris priuilegijs: attamen *p* Antonius de Corduba in expoſitione noſtræ regulæ tenet contrariũ, dicens, quod immo iſta ſit ſufficiẽs neceſſitas, vt p̃lati poſſint dare talem licẽtiã, cũ ſit negotiũ tãtæ pietatis. Quib. addo, quod licet poſſint per virtutẽ priuilegiorum ſuas animas liberare, ſanctũ tamẽ eſt plurib. alijs vijs id attentare. Et eo magis cũ poſſint virtute huius Bullæ a cõtentis in Bulla Cenæ Dñi abſolui: quod in priuilegijs nõ habetur, ſecundũ prædictũ Collectorẽ, contra quẽ in quæſtione præcedenti latè egimus. Verũ eſt tamẽ, quod Paulus III. *Viuæ vocis oraculo cõceſſit fratri Antonio de Ortiz Prouinciali Prouinciæ S. Gabrielis, & eius ſocio Ioãni de Aguila facultatẽ, ut omnes fratres ordinis poſſint comedere oua, & lacticinia in dieb. ieiunij, & lucrari oĩa alia, quæ cõceduntur in Bulla Cruciatæ (excepto quod nõ poſſint abſolui a caſibus reſeruatis) mõ fratres Sacerdotes duas miſſas celebrẽt, et choriſtæ duos Pſalmos Pænitẽtiales cũ ſuis litanijs, & cõuerſi ducẽtos Pater noſter, cũ totidẽ Aue Maria. Et quãdo ſuſpendũtur Bullæ oĩa prædicta reiterando.* Hanc conceſſionẽ vidi ego in conuentu de Abrojo firmatã per patrẽ fratrẽ Gartiã de Gaſtillo virum maximæ authoritatis, & ſanctitatis apud omnes ſuos coætaneos zelatorẽ maximũ paternarũ tradi tionũ Patris noſtri Franciſci, propter quod maxime fuit habitus apud Maieſtatẽ Imperatoris Caroli V. & Philippi II. eius filij nunc in Hiſpanijs feliciter regnantis. Qua conceſſione attenta quam puto non eſſe reuocatam, nõ eſt neceſſarium recur-

o *Collectio. ver. Cruciatæ. §.5. in comp. mend.*
p *Cor d. in expoſit. reg. ca.4.q.7 fol.13.*

Digitized by Google

recurrere ad pecuniam ad Bullas Cruciatæ recipiẽdas, cũ dicti ſupradicti Patres Minores omnia habeant, quę in ipſa cōceduntur. Niſi dicamus, quod recurrunt ad ipſam pro accipiendis Bullis concedentibus abſolutionem a caſibus in religione reſeruatis, qđ in viuæ vocis oraculo Pauli III. expreſſe negatur. Dico tertio, quod dato ſine licentia prælatorum Bullæ Cruciatæ a fratrib. minoribus recipiãtur procurando pecuniam, quãuis contra regulam facerent: adhuc tamen omne, quod in illa conceditur, poſſunt gaudere, dummodo non ſit cōtra regularem obſeruantiam. Vnde poſſunt lucrari indulgentias, quæ viſitando altaria, vel aliquid aliud pium in Bulla mandatum faciendo lucrẽtur; cum ſubditi non in omnibus, ſed in illis tantum, quę ad obſeruantiam regularem ſpectant ſuis Pręlatis obedire teneantur: & ſi in alijs obediunt, hoc perfectionẽ præciſe, non obligationẽ concernit, vt poſt D. Thomam tenet Nauarrus. *a* Dico quarto, quod ſecundum multos viros doctos attentis Bullis, quę hodie publicãtur, fratres Mẽdicantes minimè poſſunt eligere confeſſorẽ, & abſolui a caſib. reſeruatis virtute Bullæ Cruciatæ, ſine licẽtia ſuorũ prælatorum, vt probant Bullæ ſuperius allegatæ, quas per Bullã Cruciatæ non video ſuſpendi, eũ in ſuſpenſione generali priuilegiorũ indultorum, gratiarum, & indulgentiarum, quæ fit a Commiſſario generali dicatur. *Exceptis tamen, quæ conceſſa ſunt ordinũ Mendicantium ſuperiorib. quo ad eorum fratres.* Quæ exceptio fit a dicto Commiſſario virtute facultatis datæ ſibi in eadem Bulla Cruciatæ. Nec valet euaſio aliquorum, licet doctiſſimorum virorũ, quod dicta clauſula exceptiua ad indulgentias tm̃ referri debeat: ita quod velit Summus Pōtifex per eam, quod indulgentiæ conceſſæ fratribus mẽdicantibus minimè per Bullam ſuſpendantur: non vero priuilegium eligendi confeſſorem, & abſoluendi à caſibus reſeruatis. Nam reſpondetur, quod illa clauſula exceptiua ponitur in fine ſuſpẽſionis, in qua ſuſpenduntur non ſolum indulgentiæ, ſed etiam alia priuilegia, & indulta. Cuiuſmodi eſt priuilegium de eligendo cōfeſſorem, de poteſtate ad abſoluendum à reſeruatis. Et clauſula in fine poſita refertur ad omnia præcedentia, vt deducitur ex *b* iure, & tradit Bartolus, Iaſon & alij, quos refert & ſequitur Quintilianus Mãdoſius. Immo vult *c* Abbas, qđ clauſula in fine diſpoſitionis poſita referatur ad omnia præcedẽtia, etiam ſi diuerſa contineant, de hoc tamen vide infra quæſtione ſexageſima prima artic. 4. Dico ſexto, quod licet fratribus ſupradictis ſit prohibitum eligere confeſſorem, & abſolui à reſeruatis virtute Cruciatæ ſine licentia ſuorum prælatorum iuxta ſuperius citata, non auderem tamen illos condemnare, qui ſine tali licentia ea vtuntur, quantũ ad hos articulos. Tum quia multi Doctores ſic tenent. Tum etiam, quia pręlati aliquarum religionum, videntur tacite cōſentire: cum id non prohibeant; immo vident & tacent, neque illas prohibitiones Apoſtolicas ſubditis notificant. Et leges reuocatoriæ priuilegiorũ, & gratiarũ nullam vim habent, antequam promulgentur, nō ſolum in prouincia, ſed ẽt in diœceſi prout dicunt *d* Soto, & Medina. Vnde cum dictæ cōceſſiones reuocent priuilegium omnibus fidelibus conceſſum in prædicta Bulla, ſcilicet, de eligendo confeſſorẽ, & abſoluendo a caſibus reſeruatis, dicentes, quod non intelligatur quantum ad fratres, quod, ſcilicet ſine licentia ſuorum prælatorũ minime poſſint abſolui etiam virtute Cruciatæ, neceſſariũ eſt, quod ſecundum formam prædictam publicetur: at pręlati in aliquib. religionibus minime id faciunt. Supradicta opinio cōfirmatur: Nam dicti religioſi in diebus ieiunij extra quadrageſimã videntibus prælatis, virtute Cruciatæ veſcũtur ouis, & lacticinijs contra eandem prohibitionẽ Leonis X. in principio huius articuli allegatã, & nemo eos arguit de peccato. Hæc ſufficiant pro hac parte, omiſſis alijs multis, quæ in explicatione Cruciatæ late diximus.

a Na. in manu. c. 23. nu. 38.

b Ita lis ſcrip. ff. de leg. 1. l. ſi peperit. §. filia, & ibi Bar. col. 1. et 2. ff. de lib. & poſth. Mãd. 1 reg. cancel. reg. 1. reſeru. q. 1. nu. 2.

c Abb in c. ſecũdo requiris, nu. 10. de app.

d Sot. de iu q. 2. a. 4. f. 11. Med. 1. 2. q. 95. art. 4.

ARTICVLVS XI.

Vtrum nouitij religionum præſertim ordinis noſtri fratrum Minorum poſſint abſolui ſacramentaliter a peccatis, etiam intra Ordinem reſeruatis, & a cenſuris Eccleſiaſticis abſque licentia prælatorum eiuſdem Ordinis per illos ſacerdotes, per quos poſſent abſolui, ſi in ſeculo permanerent: an quoad hoc omnino teneantur, ſicut profeſſi eiuſdem religionis, ita quod abſolutio aliter impenſa ſit nulla.

RESpondeo dicendo, quod doctiſſimus *e* Corduba hanc in terminis diſſerit quæſtionem pro vtraq. parte argumẽta proponens, qui videtur in partem negatiuam inclinare. At ego (loquendo de peccatis reſeruatis intra ordinem) eius opinioni acquieſcere minimè poſſum. Et ſic cenſeo, partẽ affirmatiuam eſſe amplectendã, ſcilicet, quod poſſunt abſolui ſine licentia ſuorũ prælatorum a peccatis reſeruatis. Et probatur: nam ipſi antequã profeſſionẽ emittant, non ſunt vere, & realiter religioſi: ergo non poſſunt, vt alij religioſi ligari quoad hoc per prælatos ad regulam, vel ſtatuta illius religionis, vt deducitur ex *f* iure & tenent Doctores communiter. Nec euaſio Cordubæ quicquam contra hoc facit, dicendo, ſcilicet quod bene ſtat, quod non ſint proprie, & irreuocabiliter religioſi, & quod etiam quoad hoc teneantur aſtricti ſub iuriſdictione prælatorum illius religionis, vt ſeculares, qui habent pro curato prælatum religioſorum. Licet enim ipſi non ſint adſtricti, vt religioſi, ſubduntur tamen tali prælato. Nã huic euaſioni & inſtantiæ reſpondetur concedendo, quod non ſubduntur illi, ſicut ſui ſubditi religioſi, ſed ſicut diœceſani. Et ſimiliter dico in propoſito, quod nouitij ſupradicti ſubdũtur dictis prælatis, non vt religioſi profeſſi, ſed vt nouitij, qui obligati ſunt ad religionis aſperitates ſupportandas nō ſub pęna peccati mortalis ita vt peccent in eis deficiẽdo ſed ſub pęna expulſionis a religione, ita vt ad profeſſionem minime admittantur. Et ſic poſſunt Prælati expellere a religione nouitiũ, quẽ cognouerunt innocentẽ, inobedientem, & ſubreptitie eligentem confeſſorem præter nominatum ad cōfeſſiones nouitiorum audiendas. Nã vt dicitur in iure nouitij ſolũt ingrediuntur ad probandum vel experiendum ſi mores religionis illis placent, & *g* è contra ſi mores illorum placent religioſis, vt ad profeſſionem admittãtur. Et ſic expulſis, religio nihil habet ſuper eos, neq. ipſi ſuper religionem. Ex quibus concludo, quod etiam ſi nouitij manere voluerint in religione, nũ ſunt lege coactiua obligati ſub pęna peccati mortalis ad obſeruantias regulares, ſed tantũ ſunt obligati ad pęnã eiectionis a religione, ſi eas non ſeruauerint, aut ad aliam pęnam temporalem a magiſtris nouitiorum imponendã iuxta conſtitutiones & laudabiles conſuetudines & regulares. Neque etiam obſtat quod dicit *h* Geminianus, quẽ ſequuntur Roſella & Syluester, quod nouitius delinquens etiã tali delicto, quod profeſſus meretur carcerem perpetuum per prælatos ordinis tali pœna carceris etiam ad tempus puniri non poteſt niſi ipſe velit. Vnde videtur dicendum, quod ſi nouitius velit remanere in

reli-

e Cord. b. lib. 1. qq 4. 30.

f ca. religioſo de ſẽt. ex. c. l. 6. Andr. & gl. in c. beneficio de regu. in l. 6.

g c. ad apoſtolicam de reg. cap. mon. 29. q. 3.

h Gemi. in c. non ſolũ de reg. iu. li. 6. Roſella v. nouitios. §. 12. Syl. relig. 5. q. 7.

Digitized by Google

religione, ſicut poteſt puniri pęna carceris propter delictum ab ipſo commiſſum: ita etiam poteſt ligari a ſuis Prælatis, vt non abſoluatur, niſi a confeſſoribus per eos aſſignatis a caſibus reſeruatis. Nã reſpondetur concedendo ipſos nouitios poſſe incarcerati, ſi velint in religione tẽpore nouitiatus perſeuerare. At ipſe carcer non eis tunc dabitur vt pęna iudicialis, cum prælatus minime ſit eorũ iudex ſed vt pęnitentia illis data, & ab ipſis acceptata. Et ſimiliter in propoſito dicimus, quod minime poterunt abſolui a confeſſoribus per ipſos electis a caſibus reſeruatis, nec ab alijs caſibus non reſeruatis.

At hoc nõ procedit ab obligatione coactiua impoſita a ſuis pręlatis, & iudicibus ſpiritualibus; non.n. ipſis per profeſſionem ſunt ſubiecti. Sed procedit ab obligatione nouitiali, quia nouitij volentes perſeuerare in religione, obligantur ad cõfeſſiones faciendas cum confeſſoribus pro ipſis deputatis. Et obligantur etiam ſub pęna expulſionis a religione ad non eligendum alios confeſſores extraordinarios, qui eos à reſeruatis, & ab alijs abſoluant. Denique noſtra opinio confirmatur ex eo, quod communiter dicunt Doctores, ſcilicet, quod nouitij quantum ad fauores inter religioſos computãtur, quantum vero ad odia, minime in iſta claſſe collocantur. Non poſſe autem abſolui a reſeruatis, niſi à prælatis ordinis, aut habentibus eorum poteſtatẽ, quid odioſum eſt & ideo ad nouitios minimè extẽdendum. Vtrũ aũt virtute Cruciatę poſſint eligere confeſſorẽ, & abſolui a reſeruatis, partẽ affirmatiuã vt indubitatã admitto, cũ ipſi non ſint profeſſi: & prohibitiones Apoſtolicæ, quibus mandatur religioſis, ne virtute Cruciatæ confeſſores ſibi eligãt, tm loquantur de religioſis profeſſis. Quantũ autẽ ad abſolutionem a cenſuris Eccleſiaſticis iam diximus *a* ſecundum priuilegium Eugenij IV. conceſſum fratribus Minoribus, quod poſſunt abſolui per confeſſores deputatos per ipſos prælatos.

a Sup. q. pręced. ar. 25.

QVAESTIO XXII.

De Abbatibus quantum ad poteſtatem diſpenſandi in communi, in vndecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur vndecim.

1 *Quid ſit diſpenſatio.*
2 *Quotuplex ſit diſpenſatio.*
3 *Vtrum ſit idem diſpenſatio quod priuilegium, & declaratio.*
4 *Vtrum ſit neceſſaria cauſa ad diſpenſandum.*
5 *Quę cauſę requirantur ad diſpenſandum.*
6 *Vtrum Summus Pontifex poſſit diſpenſare cum religioſis.*
7 *Vtrum Epiſcopi poſſint diſpenſare cum religioſis.*
8 *Vtrum Pręlati inferiores poſſint diſpenſare in legibus ſuperioris, & in eorum pœnis.*
9 *Vtrum Prelati inferiores in aliquib. caſib. poſſint diſpenſare in ſubſtãtialib. legis latę a ſuperiori, tollendo omnino obligationem in particulari.*
10 *Vtrum Prelati regulares poſſint diſpenſare cum ſuis religioſis.*
11 *Vtrum Prelati regulares poſſint delegare miniſterium diſpenſandi.*

ARTICVLVS I.

Quid ſit diſpenſatio.

Reſpondeo dicendo, quod diſpenſare ſumitur pro diſtribuere, & diſpenſator pro eo, qui diſpendia domus curat, ſeu victui diſtribuẽdo pręeſt, prout notatur in iure. *b* Et Pontifex Romanus diſpẽſator a D. Bernardo *c* vocatur, & a Chriſto Domino hoc nomine inſignitur dicente. *Quis putas eſt fidelis ſeruus, & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam?* Et propterea diſpenſator is dicitur ex eo qđ diſtribuat, atq. expendat poteſtatem ſibi a Deo conceſſam. Et ſic diſpẽſatio deſcribitur a Doctoribus, quod ſit prouida iuris cõis relaxatio vtilitate, ſeu neceſſitate pẽſata. Ita tenent Gloſſa, *d* & Doctores, Ancharanus, Paulus Caſtrenſis, & Alexander, Abbas, & Speculator. Qui definit eſſe iuris cõmunis relaxationem, procedentem ex mera diſponentis miſericordia. Baldus autem in additionibus ad Speculatorem addit dicens, quod diſpenſatio eſt rigoris mitigatio vel moderatio pęnę facta per hñ beniẽ authoritatẽ ex publica authoritate, vel vtilitate vel alia rationabili æquitate, quã lex ciuilis indulgẽtiam appellat. Et idem Baldus *e* definit eſſe ſeueritatis, & exceſſuum mitigationẽ, vel remiſſionem. Subdens, quod iura ciuilia raro diſpenſationes permittunt: quia non debent indulgentia crimina ſubleuari. Et Alciatus nihil aliud eſſe affirmat diſpenſationem, quam iuris cõmunis quãdam in fauorem particularem relaxationem, ſeu correctionem, quæ & priuilegium dici poteſt. Diſpenſationis autem virtus, ſeu effectus eſt, vt licitum efficiat, quod alias erat de iure illicitũ, prout tenet *f* Gloſſa, & affirmãt Geminianus, & Pariſius.

b l. Verba. ff. de ver. ſig. l. cenſori. ff eo. l. diſpenſatoris. ce l. diſpẽſator ẽ ff. de ſolu.
c Ber. l. 3. de conſider. ad Eug. c. Luc. 22
d Gl. & DD. in c. requiſitis. § niſi rigor. 1. q. 7. Anch. cõſ. 241. co. 2. Caſt. conſi. 348. col. 2. v. pterea diſpẽſatio l. 1. iuxta nouã imp. Ale cõſ. 88 col. 2 v. 2. vol. 5. Abbas i c. cũ in cunctis. col. 1 de elec. & i c exti. § qui vero, de pben. Speculato. tit. diſpenſat.
e Bal. in addit. ad Spec. in c 1. de paco cõſ. 5. diſpenſ.
f Gl. pen. de elo. in c. nõ dẽt de cõſa. & affi. Gem. conſ. 106. ſuper dicto nu. 6. Par. cõſ. 68. nu. 128. vol. 4.

ARTICVLVS II.

Quotuplex ſit diſpenſatio.

Reſpondeo dicendo, quod diſpenſationum altera eſt tacita, quando v.g. Papa indigno, vel inhabili ſciẽter prouidet, vel inhabilem, ſeu indignũ ad beneficium, officiũ, vel aliud admitut, vel promouet informatus de illius inhabilitate. Et hæc diſpẽſatio dicitur tacita, quæ æquipollet expreſſę iuxta Gloſſam, *g* Innocentium, Antonium de Butrio, Bartolum, Imolam, Barbatiam, Iaſonem, & Felinum. Aduertendum tamen, quod tacita diſpenſatio Epiſcoporum, & aliorum Prælatorũ inferiorũ parum, aut nihil operatur, prout ait Baldus, *h* quẽ ſequitur poſt alios Felinus. Nã prælati inferiores non poſſunt diſpenſare, niſi exiſtente cauſæ cognitione. At Papa cum ſit ſuper omne ius ſine pręuia cauſa põt diſpẽſare, prout tradunt Butrius, *i* Imola, Felinus, & Præpoſitus. Et ideo in eo tacita diſpenſatio magni eſt momẽti. Expreſſa diſpenſatio dicitur, quãdo adſunt hæc verba in ſupplicatione, videlicet, Diſpenſare dignemini, vel in literis Apoſtolicis appoſitũ ſit verbũ, Diſpẽſamus vt deducitur ex iure. *k* Et idẽ eſt quando apponitur verbũ permittimus, vt deducitur ex iure. *l* Et aduerte quod diſpenſationũ tria ſunt genera. Primũ eſt legis: alterũ hominis, & aliud mixtũ, quando ſcilicet lex concedit, vt homo diſpẽſare poſſit, vt notatur *m* in iure.

g Gl. in c. qui in aliquo. 1. d. i hoc & But. c. venẽs de fi. ij pref. Imo. i l. quidã cõſulebãt. ff. de re iud. Iaſ. i l. Bar. n. 24. ff. de of. pt. Fel. i c. pręſ. col. 2. & ſeq. de teſtibus cog.
h Bal. i addi. ad Spe. tit. de diſpẽ. §. qualiter. v. nũquid ſuperior. Fel. i c. ſi quãdo c. 4. in 3. conſidera. de reſcr.
i Bu. & Imme. ce. 13. Fel. in 4. fallẽt. in c. 1. de cõſt. prępoſ. i c. per venorabilẽ qui filij ſint legitimi.
k c. at cler. §. de adul. de iudic. c. de multa. in fin. de pręb.
l In c. clericũ de filijs pręſ. ca. vn. de ęta. et qua. l. 6 m c. de multa in fi. de pręben.

ARTICVLVS III.

Vtrum ſit idem diſpenſatio quod priuilegium, & declaratio.

Reſpondeo dicendo, quod diſpenſatio a priuilegio differt. Nam priuilegium ſine cauſa cõceditur, ſeu concedi conſueuit; diſpenſatio vero cum cauſa, qua exiſtente falſa, corruit ipſa diſpenſatio. Ita Abbas *n* & Decius. Rurſus diſpẽſatio ſtrictiorem interpretationem recipit, vt probat Re-

n Abb. in c. quo circa col. 2. de cõſan. Dec. cõſ. 681. col. pe. c. 1. de fil. preſby. l. 6.

Digitized by Google

buſſus. *a* Rurſus diſpenſatio ad petitionem partis conceditur, non autem motu proprio, ſicut priuilegium, vt probant quędam Decretales. *b* Ratio eſt, quia ſolui, ſeu relaxari non debet ius niſi parte petente, inſtante, & ſupplicante, vt deducitur a iure, *c* & tradit Quintilianus Mãdoſius. Nec idē ſunt declarare iura, & diſpenſare circa ius. Ius enim interpretatur quiſquis illud explicat, vt oſtendat aperte an ius illud, in quo agitur, includat, necne, vt dicũt iura. *d* Lex nãque illa naturalis, nõ occides, per humanas leges ſæpiſſime ita explicatur, vt cõſtet per eam homicidium ad defenſionem commiſſum minimè prohiberi, vt ait quędã *e* lex. Naturalis enim ratio dictat defenſionem, omnibus permiſſam eſſe. Ius autē diſpenſat data legis obligatione ab ea priuatim aliquem eximendo. Nam ſecundũ D. Thomam *f* lex ponitur reſpiciendo ad id, quod eſt, vt in pluribus bonũ. Sed quia contingit huiuſmodi in aliquo caſu non eſſe bonum, oportuit per aliquem determinari in illo particulari caſu, legem non eſſe ſeruandam. Et hoc eſt authore D. Thoma proprie in lege diſpenſare. Quod exemplo manifeſtatur. Nam *g* iure humano, prout tradit D. Thomas, nobiles, & literati duo beneficia curam animarum habentia obtinere prohibentur, at Romanus Pontifex aliquem ab hac lege eximere poteſt propter eminentem nobilitatem, & ſcientiam, ita explicant Turrecremata, *h* Catherinus, Almainus, Soto, & Conartuuias.

a Rebuf. ſu. cõſ. c. fort. m. ã l. ia ver. diſpe. v. iuſtę diſpēſatiões.
b c. cannotuit i ſi. de ele. ca. fin. de ſchiſm.
c l. 4. hoc aũt iudiciũ. ff. de dã inf. c. Mãd. de ſign. gratiæ tit. diſpen. f. 79. p. 2. col. 2.
d l. ſi. C. de erib. c. cũ veniſſēt de iud.
e l. vt vim. ff. de iuſt.
f D. Tho. 2. 2. q. 88. nu. 10.
g c. de multa de v. D. Tho. quodlibet. 9. ar. 15.
h Turrec. de Eccl. Hiera. l. 3. c. 55. Cather. l. 6. cont. Caiet. c. 2. iuxta fi. Alma. de pote. Eccle. c. 13 Soto li. 1. de iuſt. q. 7. art. 3. Cou. de ſponſ. c. 6. § 9. nu. 2.

ARTICVLVS IV.

Vtrum ſit neceſſaria cauſa ad diſpenſandum.

RESpondeo dicẽdo, quod nulla diſpenſatio ſine iuſta cauſa à Summo Pontifice conceſſa, eſt licita in conſcientia, quamuis ſit circa legē pure humanam à iure diuino non dependentem, vt communis opinio *i* Theologorũ & iuris interpretum docet. Nam re vera Summus Pontifex ſic diſpenſans peccabit mortaliter ex ſuo genere, & ſimiliter, qui eandem diſpenſationem procurauerunt. Si vero diſpenſatio huiuſmodi ſit circa legem depẽdentē a iure diuino, vt eſt diſpenſatio in iuramento, & voto, & pluralitate beneficiorũ; & diſpenſatio quod laicus, vel ſecularis præficiatur monachis in Abbatē: atque profeſſus deſcendat ad laxiorem ordinē, ſi fiat ſine cauſa, non ſolum peccant diſpenſantes, & ſolicitantes, ſed ipſa diſpenſatio eſt irrita, & nulla quoad Deũ. Itaque quotieſcunque diſpẽſatus illa vtatur, peccabit mortaliter, vt omnes *K* Theologi docent. Tamen ſi diſpenſatio ſit in lege pure humana, nullo modo depẽdente a diuina, vt eſt diſpẽſatio in gradibus prohibitis matrimonij, & diſpenſatio in ieiunio, ſi fit ſine cauſa, peccabũt diſpenſantes & ſolicitantes, vt dictum eſt. Non tamen illa diſpẽſatio eſt nulla quoad Deum ipſo iure, nam factum tenebit, nec vtentes illa peccabunt mortaliter, ſed venialiter, vt tenent Doctiſſimus *l* Sotus, & Nauarrus & Victoria contra Caietanum *m* tenentem vtentes tali diſpenſatione peccare mortaliter, & cõtra Panormitanum, & alios canoniſtas aſſerentes, vtentes tali diſpenſatione nullo modo peccare. Aduertendũ tamen, diſpenſationē inferioris circa legem ſui ſuperioris, ſine iuſta cauſa factam minime valere. Quia diſpenſatio, prout dictum eſt in ſuperioribus, eſt relaxatio legis cauſa cognita. Et probatur: nam diſpenſatio Monarchæ ſine iuſta cauſa circa legem Dei nihil valet. ergo, neq. diſpenſatio inferioris circa legem ſui Monarchæ ſine iuſta cauſa valebit, nec proderit. Et cõfirmatur: quia collatio beneficij a Papa facta ei, quē ſcit eſſe inhabilem ad illud lege humana ſua tantũ, valet, licet non dicat, ſe diſpenſare. Facta vero ab ordinario etiam in eo caſu, quo poteſt, non valet iuxta duo celebria iura Innocentij *n* adiuncta declaratione eorum, quam poſuit Hoſtienſis, *o* quam ſequitur Panormitanus communiter receptus. Cu ius nulla alia cauſa efficax reddi poteſt, quã quod inferior non poteſt diſpenſare ſine cauſa circa legem ſuperioris, ſuperior autem poteſt circa ſuam. His & alijs rationibus hanc partē defendit Doctiſſimus Nauarrus. *p* Ex his infertur contra indiſcretas diſpenſationes, quas faciunt prælati regulares contra legem communem virtute ſuorum priuilegiorum ſine iuſta cauſa interueniente: ipſi enim nõ ſolum peccant diſpenſando, immo diſpẽſatio eorũ nulla eſt. Et ſic in huiuſmodi diſpenſationibus indulgendis magna conſideratione opus eſt. Qui ad uertere debent, quod diſpẽſatio facta ab ipſis inferioribus circa ſuam, vel prędeceſſoris ſui legem, valet in vtroque foro, etiam ſi pro voluntatis libito eam fecerint. Immo arbitror eos tacite diſpenſare circa illam, quoties prudentes, & ſcientes iubent, aut concedunt fieri aliquid contra eam nulla de diſpenſatione mentione facta, prout concludit idē doctiſſimus Nauarrus. *q*

i D. Tho. 1. 2. q. 97. a. 4. & q. 96 a. 5. ad 3. vbi Caie. Vict. de poteſ. Papę. & Gan. nu 7. So. de iu. l. 4. q. 7. ar. 7. c. cũ oēs de cenſ. Na. in c. ſtatuimus, n. 36. & 40.
K Sot. de iuſt. li. 1. q. q. 7. a. 3. Caie. 1. 2. q. 96. a. 5. & q. 97. ar. 4.
l Sot. de iu. li. 1. q. 3. Na. c. 230. n. 42. Vic. de poteſt. Papę n. 15.
m Caiet. 1. 2. q. 97. ar. 4.
n Diuerſis fallacijs de cler. coniug. c. venientes de filijs presbyt.
o Hoſt. in d. c. aduerſis.
p Pan. in c. cũ in cunctis, § inferiora. col. pen. de elect.
q Nau. vbi ſup.

ARTICVLVS V.

Quæ cauſæ requirantur ad diſpenſandum.

RESpondeo dicendo, plures eſſe cauſas ad diſpēſandum, neminem ambigere. Nam a Concil. Trident. *r* quatuor recenſentur, videlicet, *Chriſtiana Charitas, vrgens neceſſitas, debita obedientia, & Reipublicæ vtilitas.* Gloſſa *ſ* tamen quędã, alias ponit. Nã timor futuri mali, & ſpes futuri boni, & vitatio ſcandali dicit, quod ſit ſufficiens cauſa ad diſpenſandũ. Alij ẽt dicunt, inter quos eſt Sotus, *t* qđ qualitas tẽporis, ſcientiæ, & perſonæ ad iu ē ſufficiat. At hi oēs licet diuerſis vijs gradiãtur ad vnũ tamen oēs deueniunt finē videlicet, quod oīs cauſa iuſtæ diſpenſationis debet reduci aliquo modo ad bonũ cõe. Nã ſicut lex non põt eſſe iuſta niſi ad bonũ publicũ referatur: ita diſpenſatio, ipſius legis, niſi ad bonũ publicũ referatur, minime dēt iuſta cenſeri. Vnde omnes cauſæ ſupra memoratę ad bonũ publicũ reducuntur. Nã quod ſit in virtutis cuiuſcunq. obſequium, in bonum cõe cedit, Et ideo iuſtiſſimę ſunt ad diſpenſandũ. Ponamus exẽpla vt iſta clariora fiant. Multiplex.n. cauſa occurrit in particulari, cuius rõne poſſit diſpenſari cum religioſo, vt ad aliã religionem conuolet. Prima eſt zelus religionis perfectioris, vel declinatio ſui ordinis a perfectione debita, aut infirmitas, ſeu debilitas, & delicata cõplexio ad auſteritates ſuæ religionis obſeruandas, vt docent plures authores prętertim D. Thomas, *u* Naua. Syluester, & Cordoba. Immo parentũ vrgens neceſſitas, ſi in ordine proprio nõ ſit cõmoditas ad ſubueniendũ illis per modos ſuæ regulæ cõgruentes eſſet ſufficiens cauſa ad diſpenſandum cum religioſo, vt trãſeat ad laxiorē ordinem Monachalē. Dummodo non ſit religioſus ille ex Mendicantibus: quia talis tranſitus eſt prohibitus per extrauagantē Martini IV. Niſi forte dicas illam prohibitionem eſſe intelligendam quando fit ſine iuſta cauſa, vel cum illa virtute alicuius licentiæ ſpecialis & non ex facultate a iure cõceſſa.

Erit prędicta cauſa ſufficiens ad diſpenſandum ad laxiorem Ordinem ignorantia de his, ad quæ ipſa religio obligat. Nam ſi quis propter ſuã ſimpli-

r Cõc. Trid. ſeſ. 21. c. 1. de reſid. ſeſ. 25. de refor. c. 18.
ſ Gl. 1 c. 1. c. quęrentes. 1. q. 7.
t Sot. lib. 1. de iuſt. q 7. ar. 3.
u D. Th. 2. 2. q. 189. a. 3. Na. in c. ſtatuimus. nu. 4. Syl. v. relig. 4 §. 1. & 2. Cord. ſu. reg. c. 2. p. 17.

Digitized by Google

ſimplicitatem non ſufficienter intelligat regulam vel conſtitutiones tempore profeſſionis, & poſtea laxius viueret, poteſt cum illo licite diſpẽſari vt docet Doctiſſimus Corduba.a Voluntas etiam & intentio ſe non obligandi in profeſſione ad totã vitæ rectitudinem, & perfectionem, quanta in illa religione præcipitur, eſt ſufficiens cauſa ad diſpenſandum cum illo, vt ad laxiorem ordinem ſe transferat; quamuis ſic vouere ſit peccatum mortale, vt idem Corduba dicit eodem loco.

a Cor. ſup. regu. c. 2. q. 16.

Si vero quæras, an difficultas & moleſtia ad obſeruanda præcepta religionis ſit ſufficiens cauſa ad diſpenſandum cum illo, vt ad laxiorẽ ordinem fiat tranſitus? Reſpondeo ſi difficultas ſit in re ipſa, vt pote quia inconſulta prudentia non commenſurauit profeſſus religionis aſperitates cum ſua delicata complexione, quãdo emiſit profeſſionem temeritas illa eſt cauſa diſpenſandi. At vero ſi difficultas illa ortum habeat à prauo habitu, non eſt cauſa iuſta. Si verò difficultas accedat poſt profeſſionẽ ex infirmitate, vel ex quacunque alia ratione, non eſt cauſa ad diſpenſandum, vt ad aliam religionẽ conuolet. Primo, quia in eo caſu prælati religionũ poſſunt cum tali diſpenſare in eadem religione in prædictis aſperitatibus. Sic reſpondit Doctiſſimus Sotus b ad prædictam dubitationem. Si vero nolit diſpenſare, aut prælati murmurent, & fratres illũ relaxare religionem dicant, ante oculos magis habẽtes literales & exteriorem auſteritatem, cauſa ſufficiens erit ad diſpenſandum, vt ego in particulari defendam tertio tomo in quæſtione de facultate quoad poteſtatem diſpenſandi ad trãſeundum ad aliam religionem,

b So. l. 1. de iu. q. 5. ar. 3.

Sed nunquid perſecutio in eadem religione facta erit ſufficiens cauſa ad diſpenſandum, vt ad aliã religionẽ laxiorem, vel æqualem transferatur? Reſpõdeo, ꝙ ſi dictus Religioſus dedit cauſam ad talem perſecutionem, minimè erit talis perſecutio cauſa ſufficiens, quia nemo ex peccato debet commodum reportare. Sed ſi non dedit cauſam, & gratis odio habetur, vt contingere poteſt, crediderim, quod talis perſecutio erit ſufficiens cauſa ad diſpẽſandum, quia tunc ad Chriſtianam charitatem referri poteſt cauſa prædicta, vt innuit Nauarrus, c Itaque quoties aliqua neceſſitas moralis grauis occurrat, rara, inexcogitata, & extraordinaria, in qua viſum fuerit prælatis, quod expediat diſpenſare cõgregent diſcretos prouinciæ, vel alios viros peritos conſulant. Et ſi illi decreuerint neceſſitatem occurrẽtem eſſe ſufficientem, tuta conſcientia poterunt diſpenſare in prędicto ingreſſu. Nam cũ caſus ſunt innumerabiles ſtãdum eſt arbitrio boni viri ad determinandum, quæ ſit iuſta cauſa diſpẽſationis: vt docet Syluester. Quia de hoc nulla poteſt regula generalis præſcribi. Vtrum autem prælati peccent non diſpenſando iuſta interueniente cauſa & neceſſitate iam dictum eſt ſupra in quæſtione d de Abbatibus quoad legitimationem.

c Na. in c. ſtatuimus. nu. 10.

d Sup. q. 13. art. 15.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Summus Pontifex poſſit diſpenſare cum religioſis.

RESpondeo dicendo, quod Summus Pontifex diſpenſare poteſt cum omnibus religioſis, non ſolũ, quia iure diuino eſt caput totius eccleſiæ vniuerſalis, vt catholici omnes dicunt eſſe fide tenendũ, prout allegãdo multos tradit Doctiſſimus Corduba. e Sed etiam quia Summus Pontifex eſt Generalis, Prouincialis, Guardianus & Prior omniũ religioſorũ, vt doctiſſimus Sotus f annotauit. Quare certo eſt credendũ, omnes religioſos in ſuis obſeruantijs regularibus ex æquo teneri rõne ſtatus regularis Sũmo Pontifici obedire, ac ſi iure ſpeciali voto obedientiæ illi ſe conſecrarent, vt faciunt religioſi Societatis Ieſu, qui vltra tria vota eſſentialia religionis aliud votum ſpeciale emittunt: quo obedire profitentur Sũmo Pontifici. Quod ſpeciale votum, licet ſit maxime laudandum, quia abundans cautela non nocet: tamen propterea nõ ſubduntur magis religioſi Societatis Ieſu Summo Põtifici in ſuis obſeruantijs, quã ceteri religioſi in ſuis. Quia cum nulla ſit vera religio, quæ nõ fuerit à Summo Pontifice approbata, inde ſequitur omniũ religionum profeſſores teneri obedire Papæ tanquam vero prælato in ſuis obſeruantijs, quia ab eo pendet tota obſeruantia regularis.

e Cor. lib. 4. qq. 1. pro pul. 8.
f Sot. lib. 8. de iuſt. q. 5. ar. 1.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Epiſcopi poſſint diſpenſare cum religioſis.

RESpondeo dicendo, quod religioſi exempti non ſubduntur Epiſcopis. Quia ſecundum ius commune, vel ſpeciale, Prælati regulares ſunt religioſorũ ſuorũ iudices ordinarij, non ſolum quoad obſeruantias regulares, ſed etiã quoad oẽs cauſas extraneas, ciuiles, vel criminales, vt tradit Nauarrus g & declarat Concilium Tridentinum. h Sed quãuis hoc certiſſimũ exiſtimari debeat, poſſunt epiſcopi eccleſiæ theſaurũ religioſis diſpenſare, illis indulgẽtias concedendo, vt cõis docet doctorum ſnia, teſte Corduba i & Nauarro. Et quamuis Paludanus dicat, id fieri poſſe ex iure communi ſine prælatorũ licentia; ego tamen nullum inuenio fundamentum ad hoc aſſerendum; cum certum ſit ex iure communi eſſe religioſos liberos omni modo a iuriſdictione epiſcoporum. Ac propterea, ſi ex iuſta cauſa prælati religionẽ prohiberẽt ſuis ſubditis, ne diæceſanorum indulgentias lucrarentur, reuera prohibitio teneret. Quia cũ indulgentiarum conceſſio ſit actus iuriſdictionis, non poteſt Epiſcopus inuito prælato regulari eum actum in non ſubditũ exercere. Sed cum hucuſq. non fuerit in religionibus talis prohibitio facta de licentia tacita & præſumpta ſuorũ prælatorum, poſſunt religioſi Epiſcoporum indulgentias lucrari intra ſepta monaſterij. Nã ſi extra oporteret recedere ſine expreſſa licentia ad exeundum, non liceret, vt docet cõis ſententia. Sed eſt dubiũ, an Epiſcopi poſſint diſpenſare cum religioſis in interſtitijs in Concilio Tridẽ. k poſitis in ijs, qui de vno ad aliud Ordinẽ aſcendere debẽt. Et reſpondeo, quod licet aliqui dicant, prælatos regulares debere, & poſſe cum prædictis diſpenſare, quia, vt ſæpe dictũ eſt, habent circa ſuos ſubditos iuriſdictionem quaſi epiſcopalẽ; hæc tamen opinio mihi nunquã placuit, Nã licet habeãt iuriſdictionẽ quaſi Epiſcopalem, non tamẽ quoad conferendum ordines ſuis ſubditis. Et Concilium Tridentinum cõmittit interſtitiorum diſpenſationem non Ordinarijs abſolute, ſed Epiſcopis Ordinantibus, prout patet ex contextu Concilij. Et ita declarauerunt illuſtriſſimi Cardinales pro explicatione Cõcilij Trident. deſignati (prout refert pater Gaſparus Paraſelus l) anno Dñi milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo tertio. Verũ tamẽ eſt, qđ prælati regulares volẽtes ordinare ſuos ſubditos ordinib. minorib. poſſunt cũ eis in interſtitijs diſpẽſare cũ ipſis cõmittatur facultas ad ordinandũ. Et ſic concludo dicens, poſſe Epiſcopos, vel Abbates ordinantes in interſtitijs cum religioſis diſpẽſare:

g Nau. in c. non dicatis, nu. 73.
h Concil. Trid. ſeſ. 25. de reg. c. 8. & 20.
i Cor. li. 5. qq. q. 13. du. 2. Na. de iubilæo nu. 1. 2.

k Conc. Tridẽ. ſeſ. 23. de refor. c. 11. & 13.

l Paraſel. in l. priuil. f. 225.

non autem prælatos ordinum, poſſunt tamen ipſi, quando iudicauerint diſpenſandum expedire, Epiſcopū in literis dimiſſorijs exorare, vt in illis interſtitijs cum tali & tali, &c. diſpenſare dignetur, abſque eo quod in alicuius particularis cauſæ cognitionem deſcenderet. Illudque ſane Epiſcopo ad illos ordinandos poſſe ſufficere arbitror. Et ſic debet intelligi declaratio ſupradictorum Cardinalium, vt, videlicet, ſufficiens cauſa ad diſpenſandū a prælatis iudicata ordinaturo Epiſcopo teſtetur, cuius erit iudicare de illa. Et de hoc latius in tertio tomo in quæſtione de ordinib. Et aduerte, quod non poſſunt Epiſcopi modo ad ordines ſacros promouere religioſos Societatis Ieſu, & eos, qui eorū gaudent priuilegijs abſque obſeruatione interſtitiorū prout conceſſit Gregorius III. cuius priuilegium retulimus ſupra quæſtione decima octaua articulo ſexto. Cum dictum priuilegium ſit a Sixto V. reuocatum in conſtitutione contra male promotos, quod in tertio tomo late probabitur.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum prælati inferiores poſſunt diſpenſare in legibus ſuperiorum, & in pœnis eorum.

a c. inferior 21. d. cle. ne Romani de elect. l. 1. C. de legib.
b Syl. v. diſpenſatio. nu. 14. & 15. Na. in ſum. c. 22. n. 8. Med. in 1. 2. q. 97. ar. 4.

RESpondeo dicēdo, quod iure communi prohibentur diſpēſare in legib. latis a ſuperioribus, vt tradunt iura, *a* & explicant Syluester, *b* Nauarrus, & Medina. Atq. adeo nequeunt diſpēſare præfecti religionum in legib. latis a Concilio Generali, vel Summo Pontifice, niſi quando illis expreſſe, vel interpretatiue cōceditur. Pro maiori expoſitione eſt notandū, quod aliud eſt diſpenſare in lege, aliud vero diſpenſare in pęna legis iam contracta. Diſpenſare in lege, eſt obligationē legis tollere ab aliquo particulari, propter aliquam cauſam. Diſpēſare vero in pęna, eſt tollere prædictā pęnam iam contractam per legis traſgreſſionem. Quo ſuppoſito dico primo, quod prælati inferioris nō poſſunt diſpenſare in lege ſuperioris, tollendo eius obligationem ab aliquo particulari. Secundo dico, quod prælati inferiores poſſunt tollere pęnam iam contractam per legis trāſgreſſionem: dummodo talis pęna non ſit reſeruata. Ratio eſt, quia prælati ordinarij poſſunt omnia, in quibus ſpecialiter nō ſunt prohibiti, quod omnes Theologi concedunt teſte Medina. *c* Exemplum iſtorum duorum dictorum patet in iure, *d* in quo dicitur, quod communicās cum excommunicato eſt ipſo iure excōmunicatus per iuris determinationem. Attamen cōditor Canonis eius abſolutionem ſibi ſpecialiter non reſeruauit. ex quo eo ipſo cōceſſiſſe videtur alijs diſpenſationem relaxando. Ex quibus nota, quod nō poſſunt inferiores prælati diſpenſare cū aliquo, vt nō incidat in excommunicationem, cōmunicando cū excōmunicato, quia id eſſet diſpēſare in legis ſubſtantia, quod ipſis minimè cōceditur. Attamē poſtquam iam contracta eſt excōmunicatio, pōt prædicta pęna omnino tolli per prælatos ordinarios: ſiquidem eam ſuperior minime ſibi reſeruauit. Ex quib. infertur, quod prouinciales miniſtri poſſunt diſpenſare ex iuſta cauſa in pęnis poſitis, & taxatis a conſtitutionibus generalib. ſi ipſarum diſpenſationem, & mitigationē miniſtri generales ſibi non reſeruarunt: cum ipſo iure poſſint omnia, in quib. non ſunt prohibiti. Aduertendū tamen, quod hęc de diſpenſatione pœnæ intelligenda ſunt de pęnis poſitis, & inflictis ab ipſis legib. nam ſi pœna ſit impoſita a iudice, & prælato Ordinario, nō poteſt ſuperior illam tollere contra voluntatē ipſius prælati ordinarij. Exempli gratia; demus Prouincialē condēnaſſe religioſum aliquem iuſte in priuatione actuum legitimorum, aut ſuſpēſione ordinum, non poteſt Generalis Miniſter talem pænā tollere contra voluntatem prouincialis, qui pœnam tulit, vt aperte decretum eſt in Concilio *e* Tridentino. Ratio huius decreti eſt, ne prælati ordinarij contēnātur à ſubditis, quod eſt maximum totius religionis nocumentū. Verum eſt tamen, quod poſtquam prouincialis ſuo officio functus fuerit, poterit generalis pęnam inflictam tollere ſine facultate prouincialis moderni, & alterius, qui eam punit in ſta occurrente cauſa, ſine Concil. Trident. violatione; quia iam prælati ordinarij authoritas non contemnitur, cum iam functus fuerit officio ſuo.

c Me. vbi ſup.
d ca. nuper. de ſen. excom.
e Conc. Tride. ſeſ. 14. de reſor. c. 1. Con. Trid. c. 6. de pęna impoſ. ad reuocat.

ARTICVLVS IX.

Vtrum in aliquo caſu poſſint inferiores prælati diſpenſare in ſubſtantialibus legis latæ à Superiore; tollendo omnino obligationem legis in particulari.

f Med. 1. 2. q. 97. art. 4.

RESpondeo dicendo, quod *f* Medina reſpōdet affirmatiuè cū Theologis. Primo, ratione cōſuetudinis, quę eſt optima legū interpres: quia ipſi diſpenſant in votis emiſſis a religioſis. Secundo, in caſibus leuibus diſpenſant, in quibus recurrere ad Pontificem; vel ad alium ſuperiorem eſſet omnino intolerabile. Tertio diſpenſare poſſunt prælati regulares (quod maxime eſt aduertendū) in caſibus qui frequenter accidūnt, vt eſt lex ieiunij, & obſeruationis feſtorum: & in caſibus, in quibus recurrere ad Summum Pontificē eſſet omnino intolerabile. In his enim caſibus re vera prælati inferiores habent facultatem interpretatiuè a iure & ſuperioribus conceſſam ad diſpenſandum vere, & propriè cū ſuis ſubditis. Nec hæc doctrina eſt aliena ab eo, quod iuris Canonici interpretes tenent. Nam doctiſſimus *g* Nauarrus in hæc admodum cōſultatoria verba prorumpit dicens: *ſolum Papa circa ieiunia generaliter diſpenſat abſolute, ne quis ieiunij lege teneatur, vel non illis, aut illis diebus. Simpliciter tamen cum illo, aut illo iuſta de cauſa, aut ne illo aut illo die ieiunet, etiā Epiſcopus videtur poſſe diſpēſare. Immo & eo abſente parochus, & quilibet prælatus regularis cū ſuis religioſis, iuxta* h *D. Thomā, quem ſequitur Caietanus. Tum, quia licet hoc iure expreſſo probari nequiret, ſatis tamen neceſſitatib. quotidie occurrentib. perſuadetur. Tū quia tam frequenter ſedes Apoſtolica conſuli non poteſt. Tū quia videtur receptum cōſuetudine, qua iuriſdictionem dare poteſt iuxta tradita in i iure.* Vnde infert doctiſſimus k Caietanus, nō debere prælatos relinquere ſuæ conſcientiæ ſubditos petentes ab ipſis diſpenſationem, vt liceat eis cœnare aliqua de cauſa in die ieiunij, aut ante horam comedere: quia potius debent eis cōpati, & benigne diſpenſando a ſuis ſcrupulis liberare, aut ieiuniū in aliud pium opus commutare.

g Na. in ma. c. 12. n. 11. & 22.
h D. Tho. in 4. d. 15. q. 3. art. 2. vlt. & 2. 2. q. 147. a. vbi Cai.
i c. cum contingat. de for. cōp. cap. duo ſunt ac offic. ord.
k Caie. d. ar. 4.

ARTICVLVS X.

Quo iure Prælati religionum poſſint diſpenſare cum ſuis religioſis.

RESpondeo dicendo, quod poteſtas diſpenſandi maioribus religioſorum Præfectis cōceſſa, a iuriſdictione, quam ipſi habēt, procedit; quam in ſuperioribus probauimus de iure diuino illis com-

Digitized by Google

competere. Quod vltra ea, quæ ibi dicta ſunt amplius probatur in authoritatem religionum, quæ hodie ab hæreticis tam acerrimè oppugnantur, & ab aliquibus Catholicis (proh dolor) carpuntur: adeò quod poſſunt dicere, odio gratis haberi. Et ſi dicunt quod ſunt relaxati, ad hoc reſpondeo, quod etiam omnes ſtatus à ſua perfectione defecerunt. Et aduertere debent, quod licet à ſua primæua religione defecerint, ex eis tamen viri præclariſſimi tanquam à limpidiſſimis fontibus emanarunt, & emanant, quos quotidie ſancta mater Eccleſia, vt ſanctos in cœlis collocatos recipit. Et à multis abhinc annis nullos ſanctos videmus canonizari, niſi illos, qui in religionibus nutriti, & educati ſe religionis vinculo ſolenniter aſtrinxerunt. Quod ſignum euidentiſſimum eſt, Deum Optimum Maximum hunc ſtatum magnifacere, licet in eo aliqui ſint relaxati: ſiquidem tot, & tantos ex eo ad fruendum ſua eſſentia glorioſa aſſumit, & miraculis, portentiſque mirificis eorum prædicat triumphum. Sed de hoc aliàs: ad noſtrum propoſitum deueniamus. Probatur noſtrum aſſertum, Nam cum præſtantiſſimi noſtræ Hiſpaniæ Theologi, qui in iſtis calamitoſis temporibus claruerunt, non ob aliud aſſerant datam fuiſſe Epiſcopis iure diuino vtranque poteſtatem, videlicet, ordinis, & iuriſdictionis, niſi quia à Chriſto ſancitum eſt, quod Epiſcopi tanquam Apoſtolorũ ſucceſſores ſint in Eccleſia Dei; vt eandem Eccleſiam ſinguli in ſuis diœceſis iure gubernarent, inde neceſſariò colligere debemus generalium omnium, & prouincialium iuriſdictionem à Chriſto Domino, eſſe immediatè deriuatam: cum religioſi omnes, & horum ſuperiores Præſides Iure Diuino ſint inſtituti, & Apoſtolorum ſint ſucceſſores. Nam quamuis electio perſonarum ad præfecturas Generalium, & Prouincialiũ regulares, hominum arbitrio, & ſecundum leges humanas fiant, facta tamen ſecundum iuris formam electione Summi Pontificis miniſterio iuriſdictionem ſibi commiſſam à Deo optimo maximo habent. Deus enim immediatè Epiſcopis, & Religioſorum Prælatis habentibus iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem poteſtatem tribuit. Quare Doctiſſimus Sotus *a* dicit, quòd vox illa hominis, quæ dicitur Epiſcopo cum conſecratur, ſcilicet, *accipe Euangelium, & Baculum*, & ſimilia, ſit vox audienda, ac ſi à proprio Chriſto eſſet prolata; quia eius nomine, & auctoritate profertur ab homine tanquam ab organo, & præcone Dei duntaxat. Ob idque ſæpe dictum eſt, poteſtatem iuriſdictionis Eccleſiaſticæ Iure Diuino dari omnibus Epiſcopis & ceteris religioſorum Prælatis, qui illi ſunt ſimillimi, vt ſunt Generales, & Prouinciales quia immediatè à Deo tribuitur. Quod nimirum neceſſariò exiſtimare debemus, vt aliquid ſit propriè, & verè de Iure Diuino. Verum quia modo dictum eſt, ad hoc, vt aliquid ſit de iure Diuino, opus eſſe, vt ſit immediatè à Chriſto inſtitutum aduertendum eſt, dupliciter aliquid eſſe à Deo immediatè, vt omnes Theologi, & iuris interpretes annotauerunt, quos eleganter congerit Doctiſſimus Vargas. *b* Primo enim aliquid dicitur immediatè à Deo immediatione virtutis dũtaxat: ad quod ſolum requiritur, quòd virtus eius pertingat ad effectum, quis aliæ cauſæ illum effectum attingant, & producant. Et ideo omnes effectus naturales ſunt à Deo immediatè immediatione virtutis. Alia eſt immediatio ſubiecti, ad quam requiritur quod ſit ſuppoſiti, vel ſubiecti immediata operatio ad effectum producendum ſine alterius rei adminiculo: Atque adeò quando Deus producit aliquem effectum per ſe ſolum, vt quando vrit ſine igne, illa combuſtio eſt à Deo immediatè vtroque modo. Verũ quando cõcurrit cum cauſis ſecundis, non concurrit cum illis immediatione ſubiecti ad effectum producendum, ſed immediatione tantum virtutis. Ad rem igitur deuenientes aduertamus oportet, quod ad hoc, vt aliquid ſit de iure diuino, non ſufficit ſolũ, quod ſit à Deo immediatè immediatione virtutis ſed opus eſt, quòd ſit à Deo immediatione ſuppoſiti, id eſt, ſine vlla cooperatione alicuius cauſæ ſecundæ, vel inſtrumẽtalis. Ob eamq; rationẽ poteſtas ſecularis: quæ Regib. & Principib. confertur, vel in electionibus, vel quando iuuantur, non eſt de Iure Diuino, vt nonnulli ferunt, inter quos eſt Doctiſſimus Victoria. *c* Quia licet iſta poteſtas ſit à Deo immediatione virtutis, iuxta Diuum Paulũ *d* dicentem, omnis poteſtas eſt à Deo: non tamẽ eſt à Deo immediatione ſuppoſiti, quia reſpublica eſt, quæ ſuam poteſtatem in Reges, & Principes tranſtulit, vt communis tenet Iuriſconſultorum, & Theologorum ſententia, præſertim doctiſſimus Soto. *e* Crediderim tamen, quod poteſtas, quæ eſt in republica perfecta, quòd ſit de Iure Diuino, & naturali, quia eſt à Deo immediatè vtraque immediatione, cum nullus ſit, qui cum Deo concurrat ad præſtandam authoritatem, quæ in republica perfecta reſidet, vt luculenter docet idem doctiſſimus Victoria. *f* Omnia tamen præcepta fidei, & ſacramentorum ſunt de iure diuino propriè, quia ſunt à Deo immediatè vtraque immediatione. Quia licet Deus ea oĩa tradiderit per Apoſtolos, & Prophetas, nihil tamen ex propria authoritate dicebãt, aut proponebant, ſed vt Dei præcones, & organa promulgabant, quod Deus immediatè promulgabat. Hinc etiam ſequitur, non omnia, quæ ſunt in ſacris literis, & in Eccleſiaſticis traditionibus, eſſe de iure diuino; vt ferè omnes Theologi fatentur, quos etiam congerit Doctiſſimus Vargas. *g* Quia authores ſacri plura præcepta, & conſilia tradiderunt propria authoritate, vt rectores, & legiſlatores Eccleſiarum tantum, & non vt præcones, & organa Dei, vt docet Sotus. *h* Huius generis ſunt, quæ à Diuo Paulo vbique inueniuntur. Verbi gratia, quod bigami ſint irregulares, & alia ſimilia. Quia quàuis ſint à Deo ſuggerente, non tamen ius diuinum propriè efficiebant. Quia licet ſint à Deo immediatè tradita immediatione virtutis, non tamen ſunt à Deo immediatè prodita immediatione ſubiecti. Quæ nimirum differentia ex præcedentibus, & ſequentibus ex contextu ſacræ Scripturæ, & ex Eccleſiæ doctrina, & definitione, & ſanctorum, & grauiorum authorum ſententia deprehendi optimè poteſt. Ob eam ergo cauſam doctiſſimus Sotus cũ alijs valde probabiliter dixit, Epiſcopis dari iure diuino iuriſdictionis authoritatem, quia non ſolum à Deo immediatione virtutis, ſed etiam immediatione ſubiecti eam habent. Quia omnia verba, quæ à Papa proferuntur, vel eius commiſſione ab alijs dicuntur in epiſcoporum confirmatione, nõ proprio nomine, ſed nomine Chriſti referuntur. Atq; adeo nullam Summus Pontifex confert authoritatem Epiſcopis, ſed datam à Chriſto promulgat, & explicat, vt inſtrumentum, & præco Dei. Pro hac ſententia facit quædam *i* Decretalis, in qua dicitur, quod diſpoſitio, ceſſio, & tranſlatio Epiſcopi non fit authoritate humana ſed diuina: ergo multo magis inſtitutio. Et pro hac ſententia faciunt multi *k* Canones, in quibus Anacletus, Cyprianus, & Hieronymus dicunt, Apoſtolos parem poteſtatem cum Petro accepiſſe. Et idem conſequenter dicendum eſt de generaliſſimis religionum Prælatis, & de Prouincialibus habentibus iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem. Ipſis enim immediatè iure Diuino con-

ferun

a *Sot. lib. 10. de iuſt. q. 1. ar. 4.*

b *Varg. in lib. de Epiſ. axiomate. 11.*

c *Victor. de poteſta. ciuili n. 8.*

d *Rom. 13.*

e *Sot. in 4. diſt. 25. q. 2. ar. 1. & 2.*

f *Victo. vbi ſu. n. 7. & 8.*

g *Varg. vbi ſu. axiom. 10.*

h *Sot. in 4. diſ. 27. q. 3. ar. 1.*

i *c. Incorporalia de transla. Epiſ.*

k *c. In nouo 21. d. & c. loquitur. 24. q. 1. c. Paulũ 2. q. 7.*

Digitized by Google

a Sup. q. 17. ar. 2.
b c. ita Dominus. d. 9.

fertur iuriſdictionis poteſtas, cũ ſint eo inſtituti in partem ſolicitudinis Apoſtolicæ, iuxta ea, quæ in *a* præcedentibus iam dicta ſunt. Et tandem vltra ibi dicta id videtur probare Leo Papa *b* dicens: *Ita Dominus noſter Ieſus Chriſtus humani generis Saluator inſtituit, vt veritas, quæ antea legi, & prophetarum præconio continebatur, per Apoſtolicam turbam in ſalutẽ vniuerſitatis exiret, ſicut ſcriptum eſt: In omnẽ terram exiuit ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Sed huius muneris Sacramentum, ita Dominus ad omnium Apoſtolorũ officium pertinere voluit, vt in beatiſſimo Petro omnium Apoſtolorũ ſummo principaliter collaret, vt ab ipſo quaſi à quodã capite dona ſua velut in corpus omne diffamatur*. Hæc Leo. Ergo ſicut dona Dei diffunduntur à Petro in epiſcopos ſolicitudinis Apoſtolicæ fideles conſortes: ita etiam ea dona diffunduntur in prælatos religionũ eiuſdem ſolicitudinis Apoſtolicæ coadiutores. Et per conſequens, ſicut iuriſdictio ſpiritualis à Deo data diffunditur a Petro tanquam à fonte in Epiſcopos, debemus dicere eandem iuriſdictionẽ in prælatos religionum à Deo immediatè eſſe diffuſam. Non me tamen latet, communiorẽ eſſe ſententiam, non habere epiſcopos iuriſdictionẽ immediatè à Chriſto, ſed à Petro, cui immediatè data eſt ab eo, in eos fluxiſſe, vt patet ex *c* Bellarm. & Lelio Iordano, qui referunt omnes alios eandẽ tenentes: licet inſtitutio epiſcopalis dignitatis ſit de Iure diuino, prout probat eleganter *d* Soto. Sed ſupradictam opinionem doctiſſimorum virorum adduxi, vt ex ea religionum ſtatui ab hæreticis conculcato honor, & decus aliquod reſultaret. Vtcunq; tamen ſit quantum ad noſtrum propoſitum, cum dicti p̄lati regulares iuriſdictionem habeant ad ſimilitudinem epiſcoporum, poſſunt ipſi diſpenſare in omnibus caſibus, in quibus poſſunt epiſcopi. Et ſicut epiſcopi poſſunt diſpenſare in omnibus, in quibus ſpecialiter non ſunt prohibiti, prout cõmuniter tenẽt Doctores teſte Sylueſtro: *e* ita etiam prælati religionum habentes iuriſdictionem quaſi epiſcopalẽ poſſunt diſpenſare in iure in omnibus, in quib. ſpecialiter non ſunt prohibiti epiſcopi, prout expreſsè tenet *f* Panormitanus, ſequens Federicum, & Benedictum. Vnde quod dicitur, quod religioſorum prælati non poſſunt diſpenſare, niſi in quantũ eis à iure, vel à regula, vel à priuilegio conceditur, ꝓut tenet *g* Innocentius, & communiter Doctores; ſic explicandũ eſt, quod ſcilicet dicti prælati maiores regulares non poſſunt diſpenſare, niſi in quantum eis a iure permittitur: ſicut permittitur epiſcopis habentibus ſimilem iuriſdictionem epiſcopalẽ, & per conſequẽs quod ipſis permittitur diſpenſare in omnibus, in quibus ius non prohibet Epiſcopis diſpẽſare. Et ſic videndum eſt, in quibus ius reſiſtat Epiſcopis, vt inde iuriſdictionem generaliſſimorum & prouincialium clarius indagemus. De quo in quæſtione ſequenti latiſſime dicemus. Et nota q̃d Eugenius Quartus conceſſit *Monachis Sancti Benedicti regularis Obſeruantiæ Italiæ, ne ab eorũ quiete diſtrahi, & Romanam Curiã pro obtinendis licentijs frequentare cogantur, Quod in omnib. caſibus in quib. de iure communi prælatis, & monachis præfatis authoritas, ſeu licentia, ſeu diſpenſatio ordinarij eſſet neceſſaria, ſi ab eodem exẽpti non eſſent Prælatis, Abbatib. Prioribus, Rectoribus huiuſmodi, qui pro tempore fuerint vna cum eorũ conuentib. de licentia tamẽ, & conſenſu capituli generalis, aut præſidentis cũ maiori parte viſitatorum authoritate Apoſtolica, abſq. eo quod ad Sedem Apoſtolicam habeant recurſum, huiuſmodi licentiam, authoritatem, & diſpenſationẽ indulſit.* Quod priuilegium affirmat Collector *h* priuilegiorum Mendicantium vidiſſe authẽticum,

c Bella. de Ro. Pontif. li. 4. cap. 22. 23. & 24. Iorda. Maior. Epiſ. cauſis. c. 7.
d Sot. li. 10. de iuſt. q. 1. arti. 4.
e Syl. verb. diſpen. §. 14.
f Pan. in c. at ſi cler. §. de adult. num. 13. de iud.
g Innoc. in c. 2. de eo qui fur. ord. ſuſcepit.
h Coll. mend. ti. de ſpon. §. 25.

Quod quidem loquendo de Abbatibus generalib. aut prouincialibus non eſt indulgentia, ſed ius commune iuxta ſupradicta. Loquendo autem de Prælatis conuentualibus non habentibus iuriſdictionẽ Epiſcopalem, priuilegium magnum eſt, licet cum dicta ſit conceſſum limitatione.

ARTICVLVS XI.

Vtrum Prælati Religionum valentes ex iure communi, vel ex priuilegio diſpenſare, poſſint hanc authoritatem ſubdelegare.

RESpondeo dicendo, quòd hæc quæſtio pendet ex deciſione alterius quæſtionis, ſcilicet, an delegatus a Papa, vel a Principe poſſit indiſtincte cauſam totam, vel partem alteri delegare. Et videtur, quod ſic, iuxta notata in iure, *i* & tradita ab Innocentio. Quod eſt verum, niſi quando miniſterium committitur ei, vt, verbi gratia, prædicare crucem, diſpenſare cum irregulari, pœnitentiam iniungere, excommunicatos abſoluere, & huiuſmodi: & generaliter, quando cõmittitur nudum miniſterium, & non iuriſdictio, vel quando per verba reſcripti cõprehenditur electa fides, & induſtria eius, cui negotium committitur. Verbi gratia cum dicitur, confidimus de tua induſtria, vel perſonaliter exequaris, vel quando negotium non eſt per alium bene expedibile. Hoc aũt, prout aduertit Sylueſter, *k* non eſt verum in legatis Sedis Apoſtolicæ, qui etiam in prædictis ſubdelegare poſſunt, ſcilicet, in prædicatione crucis, & diſpẽſatione cum irregulari. Ita Sylueſter. Ex quibus ait, aliquos voluiſſe, quod Prælati habentes priuilegium, quod in aliquo caſu poſſint abſoluere ſubditos, aut cũm eis diſpenſare: non poſſunt hoc alijs delegare, cum iſta eorum poteſtas ſit delegata. Et verum dicunt, ſi iſta conceſſa ſunt iſtis Prælatis in numero circa determinatos ſubditos, puta abſoluatur ille, aut iſte, ſecus, vbi hoc cõceditur reſpectu ſubditorum in genere tam reſpectu culparum præteritarum, quam futurarũ Prælatis præſentib. ac futuris. Tum quia non committitur certum, & nudum miniſterium, ſed cognitio cauſæ, & iuriſdictio. Tum, quia etſi committatur nudum miniſterium quod eſt falſum, tamen nõ eſt electa induſtria perſonæ, cum ſit incognita. Addit etiam Sylueſter allegando Panormitanũ, & Innocentium. Quod ſi nudum miniſterium committatur certæ perſonæ, ſed illud non ſit ita magnũ, ſed res parui momenti, tunc etiam id poteſt ſubdelegare. Et ita conſuetudo, quæ legem interpretatur, obſeruat, & eſt rationabilis. Tum quia plerumq. ſubditi verentur Prælatos; Tum etiam quia priuilegiũ Prælatis pro tempore exiſtentibus conceſſum eſt perpetuum, & dat iuriſdictionem ordinariam ex natura ſua delegabilem prout iam in ſuperioribus *l* ſatis diximus. Et hanc opinionem tenet gloſſa *m* quædam ſingularis.

i l. a iudic. c. de iud. c. fi. de offic. deleg. Innoc. in c. paſto. eod. tit.
K Syl. ti. de leg. §. 10. & 11.
l Sup. q. 19. ar. 6.
m Glo. in c. fin. de off. ord.

QVAESTIO XXIII.

De Abbatibus quoad poteſtatem diſpenſandi in certis caſibus contra legem, in decem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur decem.

1 *VTrum omnis iuriſdictionis poteſtas Epiſcoporum, et Prælatorum regularium depẽdeat a Summo Pontifice.*

2 *Vtrum generales religionum poſſint transferre prouincialem vnius prouinciæ in aliam prouinciam.*

3 *Vtrum*

3 *Vtrum generales, & prouinciales poſſint eximere ſubditum ab obedientia ſui Guardiani.*
4 *Vtrum Prælati regulares poſſint reſtituere degradatos ab ordine.*
5 *Vtrum prelati regulares poſſint reſtituere a religione fratrem ab ipſa electum, & exauthorizatũ.*
6 *Vtrum prelati regulares poſſint deſerere monaſteria ędificata.*
7 *Vtrum prelati regulares poſſint ſine authoritate Papę erigere monaſteria.*
8 *Vtrum prelati regulares poſſint erigere prouincias de nouo.*
9 *Vtrum Prelati regulares poſſint diſpenſare, vt vnus habeat plures prioratus.*
10 *Vtrum Prelati regulares poſſint diſpenſare in ętate requiſita ad prelationes.*

ARTICVLVS I.

Vtrum omnis iuriſdictionis poteſtas Epiſcoporum & Prælatorum regularium dependeat à Summo Pontifice.

RESpondeo dicendo, certiſſimè ſtatuendum eſſe, ita vt nullo modo ſit dubitandum, vniuerſam Epiſcoporum, & ceterorum omniũ Prælatorum iuriſdictionem dependere à Summo Pontifice mediate, vel immediate, quia re vera ſine eius miniſterij interuentione nulla Epiſcopis, vel reliquis Prælatis iuriſdictio applicari poteſt. Atque adeo iuſtis de cauſis Summus Pontifex Epiſcoporum iuriſdictionem limitare, & reſtringere iure optimo valet, prout magis ſuæ Sanctitati expedite videbitur. Immo de facto omnes Epiſcopi, & ceterorum religioſorum Prelati ſunt prohibiti, ne poſſint aliquid, vel efficere, vel decernere cõtra iuris communis deciſionem, vel conſuetudinem. Quia Diuo Petro, & ſuis ſucceſſoribus dictum eſt, ſine aliqua limitatione. *Paſce oues meas.* Et ideò Summo Pontifici conuenit totius Eccleſię gubernatio, & poteſtatis iuriſdictionis aliorum limitatio. Verumtamen, ſi Summus Põtifex prohibitionem Epiſcopis, aut reliquis Prelatis illis ſimilibus auferret, eos relinquens in plenitudine poteſtatis, quam in ſua conſtitutione recipiunt, re vera potuiſſet quicunque Epiſcopus in ſua diœceſi, & vnuſquiſque generalis miniſter in ſua religione quidquid Summus Pontifex efficere valet in Eccleſia vniuerſali, vt ante nos preclariſſimi authores docuerunt: pręſertim doctiſſimus Sotus *a* & Victoria. Et hoc expreſſè innuit D. Thom. Quærit namque an Principes, & Rectores multitudinis poſſint diſpenſare. Et concludit, quod ſic. Quod & Sotus *b* de iuſtitia, & iure etiam expreſſè tenet. Nam licet iſti authores de Epiſcopis dumtaxat loquantur, idem dicendum eſt de Generalibus & Prouincialibus.

a *Sot. in 4. ſent. d. 27. q. ar. 4. Victo. de poteſt. Eccleſ. q. 2. nu. 28. D. Tho. 1. 2. q. 97. ar. 3.*
b *Sot. lib. de iuſ. q 7. ar. 3.*

ARTICVLVS II.

Vtrum Generales religionum poſſint transferre Prouincialem unius prouinciæ ad aliam prouinciam.

RESpondeo dicendo, quod ſolus Summus Pontifex poteſt transferre Epiſcopum de vna ad aliam diœceſim, vt multa iura *c* decernũt, & generalis conſuetudo docet, Doctores *d* verò extendunt hæc iura ad tranſlationem Abbatum Regularium exemptorum, & per conſequens ad tranſlationes omnium Prælatorum regularium. Atque adeo iure prohibentur Generales religionum Pręti, ne Prouincialem vnius prouincię ad aliam transferre poſſint, & contra. Immo ne Guardianum, & Priorẽ vnius conuentus ad alium transferre valeant: quia mutationes ſunt omnino prohibitæ per locum à ſimili, & etiam quia ſunt contra generalem conſuetudinem, quod nimirũ ſufficit, vt ſint omnino interdictæ, vt expreſſè dicit Innocentius Tertius. Verum tamẽ eſt, quod generales in hoc poſſunt diſpẽſare, non enim iſta translatio, eſt translatio epiſcoporum, neque translatio prouincialium habẽtiũ iuriſdictionem epiſcopalem, ſed Guardianorum, qui Curatis animarum comparantur. Immo iura ſupradicta, quę extendunt Doctores ad Abbates, ad Abbates tantum perpetuos puto ipſos ea ampliare, non autem ad Guardianos, quorum Prelationes non perpetuę, ſed temporales ſunt.

c *ca. 1. & 2. de tranſla. epiſc. c. . de offi. deleg.*
d *Syl. v. cauſa. in . caſu.*

ARTICVLVS III.

Vtrum Generales, & Prouinciales poſſint eximere ſubditum ab obedientia ſui Guardiani.

RESpondeo dicendo, quòd Prelati non poſſunt eximere ſubditum a ſuis prelatis. Ita colligũt Doctores *e* ex decreto Gregorij *f* Papę, quare Prouinciales nequeunt eximere religioſum in conuentu aliquo commorantem, ne omnino obediat ſuo Guardiano, & Priori. Nec generales poſſunt eximere Guardianũ, ne ſit ſubditus Prouinciali, in cuius prouincia exiſtit: quia non ſolum iuri, ſed rectę rationi, & conſuetudini generali omnino refragari videtur. Atque adeo ſolus Summus Pontifex eſt, qui huiuſmodi exemptiones efficere poteſt. Hinc ẽt colligo, non poſſe generales prelatos efficere pdicatores generales, & pręedicatores vbique terrarum ad libitum ſine licentia ordinariorum Prelatorum regularium: quia hoc eſt in effectu eximere tales religioſos a iuriſdictione prelatorum, & ideo ad ſolum Papam pertinet. Et ſic in noſtra religione hoc ſtatuto *g* quodam generali fuit prohibitum particulariter id, quod Concilium Tridentinũ rectè prohibet ad obediẽtię obſeruationem, *ne quis, ſcilicet, regularis ſine ſui ſuperioris licentia prędicationis, vel lectionis, aut cuiuſuis pij operis prętextu ſubijciat ſe obſequio alicuius Prelati, Principis, vel vniuerſitatis, vel cõmunitatis, vel alterius cuiuſcunque perſonę ſeu loci. Nec ei aliquod priuilegiũ aut facultas ab alijs ſuper his obtenta ſuffragetur. Quod ſi cõtra fecerit tanquã inobediens arbitrio ſuperioris puniatur.* Deniq. ſuprapoſita veritas in iure *h* & Doctorib. inſinuatur, & confirmatur, cum Monachus nõ poſſit pręſcribere obedientiam, prout notatur in iure *i* ab Abbate, & tenet Gregorius Lopez: licet obedientia, quę ſecularibus debetur ſępe ſępius pręſcribatur. Maxima enim eſt differentia inter obedientiam debitam principibus ſecularibus, & Eccleſiaſticis, & eam, quę debetur regularibus, prout notant Doctores, *K* Caietanus, & Nauarrus. Verũ tamen eſt, quod non ſolum Summus Pontifex, ſed etiam Generales ordinum non poſſunt quoad aliquid eximere ſubditum ab obedientia Prouincialis verbi gratia, vt ſi in aliquo fuerit pręoccupatus de licto cauſa ad ipſum generalem remittatur, & ſi in aliquo miniſterio fuerit occupatus ab ipſo minimè perturbetur. Ex quo infertur, quod ſi Papa alicui religioſo profeſſo in Indijs Orientalibus quoddam conceſſerit reſcriptum, vt ad partes Hiſpaniarum

poſſit

e *Syl. ver. cauſa caſu 5.*
f *16. q. 1. c. frater.*
g *ord. Tol. ca. 5. de mo. exterius conuer. f. 38. p. 2 Concil. Tri. ſeſ. 25. de reg. ca. 4.*
h *c. ſi. 9. q. 3. & c. qui reſiſtit 11 q. 3. Syl. v. cauſ. cauſa. 38.*
i *c ſi cur. & 6. Abb. de reg. Greg. in l. 3. tit. 14. p. 7.*
K *Gl. in c. periculoſo de re. in 6 Caie. 2. 2. q. 80. ar. 12. Nau. ca. 12. num. 78.*

Digitized by Google

poſſit tranſmigrare, ibiq. incorporari iuxta ordinis ſtatuta in aliqua eiuſdem ordinis prouincia, non poteſt Prouincialis eiuſdem prouinciç ipſum iam incorporatum per obedientiam compellere, vt ad eaſdem partes Orientales ſe transferat ex eo ſolũ, quòd ibi profeſſionem emiſit. Quod probatur, Nã ſicut beneficiũ manuale collatum monacho ad vitam, non poteſt ab eo remoueri, prout tradunt Ioãnes Andreas, *a* & alij Doctores, quia decet beneficium principis eſſe manſurum, vt dicitur in iure. *b* Adeò, vt dicat Archidiaconus, *c* quod ſi Papa cõferat monacho Prioratum, non tenebitur renunciare ad preceptum Abbatis: quia quantum ad hoc eſt exemptus ab eo, ſicut filius emancipatus à Patre, & adhoc allegat capitulum, *ſi monachus*, decima ſexta, queſtione prima, & eandem opinionem tenet Baldus, *d* quem ſequitur Barbacia. Huic enim monacho à Papa collata ſunt beneficia ad vitam; ergo ab illis deſtitui non poteſt. Et ſimiliter in noſtro caſu eſt Theologicè, & iuridicè moralizandum, ſcilicet, quod cũ dictus religioſus beneficio Papç tranſlatus ad dictas Hiſpaniarum partes, et virtute dicti reſcripti ſit in quadã prouincia harum partium incorporatus, per conſequens eſt exemptus ab obedientia prouincialium illius, quantum ad hoc, vt minime poſſint prouinciales ipſum compellere, vt ad eaſdem partes reuertatur ex eo ſolo, quod in illis emiſerit profeſſionem. Dixi *ex eo ſolum, quod ibi emiſerit profeſſionem*, ad denotandum, quod ex alio titulo poſſunt ipſum compellere, ſicut compellunt alios fratres in Hiſpaniis profeſſos, vt propter conuerſionem infidelium ad alias partes ſe conferant, ſicut Prçpoſiti generales Societatis Ieſu poſſunt compellere Societatis religioſos propter particulare votum, quo ad id perangendum aſtringuntur. Prçlati autem aliarum religionum, vbi ſimile non emittitur votum, dubito, an ſuis ſubditis id eis per obedientiam iniungere valeant, prout in quçſtione de obedientia dicetur.

a An. & DD. in c. in praſenti de offic. ord. l. 6. & c. cum ſingula de prab. li. 6.
b Reg. decet. de reg. iur. l. 6
c Archi. in d. 3 in praſenti.
d Bal. in c. illud de maior Barb. in c. cum eſſem. de conſi. nu. 85. cum ſeq.

Nec dictum religioſum incorporatum inauditũ poſſunt Prouinciales expellere à prouincia, in qua eſt incorporatus, vt neceſſarium illi ſit ad ſuam natiuam prouinciam conuolare. Nam ſententia Prouincialis cum ſuo definitorio qua ita determinatur. *Remouemus, & excludimus à noſtra prouincia Petrum verbi gratia, prçcipientes ei ſub certis panis, vt infra tot dies ab hac diſcedat, et vt in ſuam ſtatim proficiſcatur.* Eſt nulla ipſo iure, prout defendit Nauarrus. *e* Primo, quia nemo ſine accuſatione, & alia via, quç ei çquipollet, eſt damnãdus, vt clamãt iura. *f* Adeo quidem vt ſint, qui putent non ſine magno fundamento id eſſe iuris naturalis, & diuini conſtitutum, iuxta illa, quç dicuntur in Actibus *g* Apoſtolorum de Paulo, & eius accuſatore, & de adultera apud Ioannem. *h* Et prçſuponitur, quod dictus excluſus nõ fuit de aliqua culpa accuſatus, & factus certior, & vocatus ad iudicium. Et omnis ſententia lata contra nõ citatum, vel non legitime auditum, eſt ipſo iure *i* nulla, etiamſi feratur ab Imperatore, iuxta quandam Clementinã. *K* Et etiam ſi feratur à Papa, vt ait decretalis quçdam. *l* Ex quo infertur, quod prçdictus prouincialis cum ſuo definitorio non potuit expellere dictum religioſum à prouincia, vt ſic compellatur ad ſuam prouinciam conuolare, & ſi expellat, debet ipſum ad priſtinum ſtatum reſtituere, à quo per eius prçceptũ fuit excluſus. Quod ſi noluerit, Prçlati ſuperiores tenẽtur ipſum ad eos recurrentem à ſuſcepto grauamine alleuiare iuxta notata à Doctorib. *m* communiter. Et licet in ordinibus prçſertim Mendicantib. non permittatur grauato vti verbo, appellatione, qua ſeculares, & aliquot religioſi viũtur, poſſunt tamẽ vti eo remedio defenſionis, quo ſe iſte religioſus grauatus poteſt defendere, prout in quæſtione de appellatione dicetur. Sicut ego conſului in facto contingenti quidam religioſo ordinis Mẽdicantiũ ſupradicto grauamine afflicto, quod recurreret ad ſuperiorem, qui recurrens apud ipſum inuenit gratiam.

e Nau. li. 1. cõſi. de appell. cõſ. 5. in 1. edit.
f c. ſuper his & cap. qualiter, & quando, de acc.
g Ac. c. 22. et 2.
h Ioan. 8.
i c. nõ in quemque. 2. q. 2.
K Cle. paſtora. §. ceterum de re iudic.
l c. 1. de cau. poſ.
m l. 1. ff. de app. notatur in rub. de appel.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Generales, & Prouinciales poſſint reſtituere degradatos ab ordine.

RÉſpondeo dicendo, quòd reſtitutio degradatorum ab ordine Papæ reſeruatur, vt colligunt Doctores *n* ex decreto Iulij Primi. Pro huius rei explicatione aduerte, quòd depoſitio, ſeu degradatio eſt duplex. Prima eſt verbalis alia ſolennis, & actualis: Quæ articulo ſequenti declarabuntur, Inter quas eſt maxima differentia. Nam quando quis eſt degradatus tantum verbaliter, iudex laicus nullam habet iuriſdictionem in clericum ſic degradatum, niſi tradatur etiam curiæ ſeculari, Sed ſi eſt actualiter degradatus, poteſt iudex ſecularis eũ punire abſque alia traditione. Et hæc eſt communis opinio, quam tradit Alciatus: *o* prout illum refert Villalobos. His ſic conſtitutis eſt dubium, de qua degradatione ſint iura intelligenda, quæ Summo Pontifici reſeruant talem reſtitutionem. Sylueſter *p* poſt Panormitanum, & communem tenet ſolam actualem degradationem eſſe Papæ reſeruatam, & per conſequens quod cũ degradatis verbaliter poſſunt Epiſcopi diſpenſare, de quo articulo ſequenti latius dicetur.

n Syl. v. cauſ. 6 2. q. 7. c. ideo 1. & 2.
o Alciat. in c. cũ non ab homine. num. 108. de iud. Villal. in opin. lit. c. n. 71.
p Syl. v. caſus caſu. 6.

ARTICVLVS V.

Vtrum patres Generales religionum poſſint recipere ad Religionem *eiectos ab ea, & habitu ſpoliatos.*

REſpondeo dicendo, in prima editione me partem negatiuam tenuiſſe, at quia aliqui contra me tanquam quid nouum docentem, & contra torrentem loquentem inſurrexerunt ad meam opinionem latius probandam me conuertere decreui. Pro cuius probatione aliqua ſunt iacienda fundamẽta.

Primum eſt, quod degradatio eſt duplex, Prima eſt verbalis, quæ eſt depoſitio ab ordinibus, vel gradibus eccleſiaſticis facienda à proprio Epiſcopo aſſiſtente canonico Epiſcoporum numero, prout tradit Panor. *q* Quæ degradatio ſequentibus verbis pronunciatur ab Epiſcopo in hũc modum. *Authoritate Dei omnipotentis Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, & noſtra te degradamus priuantes omnino ordine, & beneficio, et priuilegio clericali.* Alia eſt degradatio actualis ſiue ſolennis, quæ ſic fit, nã deordinandus indutus veſtibus ſacris tenens vas, aut inſtrumentum, aut ornamentum ad ſuum ordinẽ ſpectans, ac ſi ſuo officio deberet ſolenniter miniſtrare adducitur ad præſentiã Epiſcopi, & auferuntur illa omnia data in ordinatione incipiendo ab vltimo gradatim vſque ad veſtem datam in prima tonſura, deinde tũdetur, vel raditur. Et dicit epiſcopus. *Authoritate Dei omnipotentis Patris. et Filij. et Spiritus Sancti, & noſtra tibi auferimus habitũ clericalem, deponimus, & degradamus, & ſpoliamus, &*

q Pan. in ca. nõ põt. de re iudic.

exui-

te omni ordine, & beneficio, & priuilegio clericali, Ita colligitur ex iure, *a* & tradit Panorm. Degradatio actualis eſt itaque executio degradationis verbalis, quia degradandus actualiter iam prius verbaliter eſt degradatus, & ad eam Epiſcoporum numerus non requiritur, ſicut ad degradationem verbalem, ita traditur in pontificali, & de ea agit Florerius.

a c. degradat. de pœn. li. 6. Pa. in c. qualiter et quando el. 2. de accuſ. in Pontif. fol. 190. cũ ſe Flo. in pra. cri. f. 170. num. 17.

Secundum fundamentum, nullus præter Papã poteſt reſtituere iſtos degradatos, & depoſitos ab ordine actualiter, prout notat quædam gloſſa *b* cõmuniter recepta. Dixi *degradatos actualiter*, quia degradatos verbaliter poteſt Epiſcopus reſtituere, vt ſecundum veriorem opinionem tenet Sylueſter. *c*

b Gl. in c. ideo el. 2. q. 6.

c Sylu. v. caſus caſ.

Tertium fundamẽtum, quod dictum eſt de degradatione reſpectu clericorum, moralizãdum eſt in eiectione, & priuatione habitus religioſorum ab ordine, & ſtatu monachali. Quædam enim eiectio eſt verbalis, alia verò actualis; verbalis eſt, quando ſententia definitiua datur contra fratrem eijciendum, & habitu ſpoliandum, ſed actualiter tunc non ſpoliatur: actualis eſt, quando publicatur ea ſẽtentia, & executioni mandatur, eijciendo ipſum eiectum à religione, & eum ab habitu, & tonſura monachali, & priuilegijs regularium priuando. Et ſicut ad degradationem verbalem requiritur, quod fiat ab Epiſcopo aſſiſtente canonico epiſcoporum numero, ſi degradãdus eſt in ſacris. Nam vltra Metropolitanum duodecim, ſi degradãdus eſt Epiſcopus, vel ſex ſi eſt presbyter vltra proprium Epiſcopum, vel tres, ſi eſt diaconus vel ſubdiaconus, vt in ſacris Canonibus *d* determinatur, ſi vero non eſt in ſacris, poteſt fieri à proprio Epiſcopo ſine aliorum epiſcoporum præſentia, prout late tradit Panormitanus: *e* ita etiam ad eiectionem à religione verbalem ſecundum qualitatem religioſi eijciendi congregantur cum ſuperiori ex ſenioribus, & Doctoribus fratres in cauſis regularium verſati, vt de cauſa cognoſcant, & ipſum religioſum eijciendũ ab ordine; & habitu priuandum iudicent iuxta ea, quæ infra hoc tomo *f* late dicemus. Et ſicut in degradatione, & depoſitione actuali traditur tonſura clericorum degradandorum, & ipſi veſtibus ſacris ſpoliantur, & perdunt dignitatem, & locum, quem ante degradationem habebant, & ita iuriſdictioni ſeculari traduntur. Ita etiam in eiectione ab ordine regulari cum depoſitione actuali habitus raditur tonſura monachalis, & regulares eiecti ſuo habitu ſpoliantur, & veſtibus ſecularibus ſuo ſtatui conuenientibus induuntur, & priuantur omni priuilegio regulari, ſicut degradati priuantur priuilegio clericali, & ſic actualiter eiecti cum priuatione habitus remanent in obedientia Epiſcopi originis, vt probat Nauarrus; *g* *oportet enim*, ait Nauarrus, *quod præter vitæ honeſtatem patefaciant ſuum ſtatum Epiſcopo, & petant ab eo quod vellent ſe facere ſecũdum ordinem clericalem, ſecundum quem et tenentur obedire obedientia voto ſolenni.* Vnde ſequitur, quod eo ipſo, quod aliqui ſunt eiecti à religione cum ſpoliatione habitus monachalis, licet remaneant monachi quoad obſeruantiam trium votorum eſſentialium, ſunt tamen inter clericos computandi reſpectu iuriſdictionis debitæ Epiſcopo, prout expreſſè tenet Nauarrus. *h*

d c. degrad. c. fælix 15. q. 7.

e Pan. vbi ſu.

f Infr. q. 30. ar. 16.

g Nau in con. 2. de reg. n. 34. 35.

h Na. li. 2. conſ. ti. de reg. conſi. 51. pag. 261.

Ex his fundamentis præiactis colligo, non poſſe prælatos ſuperiores religionum ſemel expulſos ab ipſis à religione, & habitu regulari, & priuilegijs regularibus perpetuo priuatos ad religionem eandem iterum admittere ſine auctoritate Apoſtolica. Quod primo probatur, nam eiecti à religione priuati perpetuo habitu monachali, & priuilegijs regularium æquiparantur clericis depoſitis, & actualiter degradatis, vt patet ex præfatis fundamentis, ſed actualiter degradati ab Epiſcopo non poſſunt niſi per Papam reſtitui, vt dictum eſt in ſecundo fundamento: ergo actualiter depoſiti à religione, & eius priuilegijs priuati ab alio quam à Papa non poſſunt reſtitui.

Sed contra hanc probationem dicet aliquis, diuerſam eſſe rationem degradationis clericorum ab eiectione monachorum ab ordine, & ſpoliatione habitus regularis, nam clericus degradatus non ſolum priuatur habitu, & priuilegijs clericalibus, ſed etiam ſuſpenditur ab ordine ſacro, id eſt à celebratione miſſæ, at eiectus ab ordine, & ſpoliatus veſtibus monachalibus, & priuatus priuilegiis regularibus non ſemper à Miſſa priuatur; & ideo non bene infertur, epiſcopus non poteſt reſtituere actualiter degradatum, ergo neque generalis, neque prouincialis eiectum ab ordine cũ priuatione habitus cum maior, vt patet, ſit pœna degradatio, quam eiectio ab ordine. At huic neruoſo argumento reſpondetur quod ratio præciſa, quare epiſcopus non poteſt reſtituere degradatum clericum, non eſt, quia priuatus eſt à miniſterio altaris, & priuilegiis clericalibus ſpoliatus, ſed quia poſt degradationem actualem iam tranſit in aliam iuriſdictionem, & fit iuriſdictionis ſecularis, quam iuriſdictionem actualem non poteſt epiſcopus propria auctoritate ſibi vindicare, neque à Rege auferre, quæ ratio æque militat in eiectis ab ordine, & habitu priuatis, cum per talem actualem depoſitionem trãſeant in iuriſdictionem eccleſiaſticam, quam ſibi prælati regulares propria auctoritate vẽdicare minime poſsĩt, & in hac ratione debet figere pedem, qui hanc partem tutari velit. Quæ ratio ex tertio fundamento corroboratur; In eo enim ꝓbatum eſt, hos eiectos ſubiectos eſſe poteſtati eccleſiaſticæ, cui iam quæſita eſt circa eos iuriſdictio in vtroque foro ad ligandum, & ſoluendum eos tanquã ſi eſſent quoad hoc mere clerici ſeculares, à quo iudicio eccleſiaſtico non poſſunt prælati regulares propria auctoritate tollere hoc ius quæſitum, niſi auctoritate Apoſtolica ad hoc ſint muniti, cum par in parem poteſtatẽ non habeat. Propter quam rationem, vt reor, in pœnitentiaria fuit ventilatum, vtrum eſſet neceſſariũ, eos eiectos iterum profiteri, ſi ad ſuam religionem vellent reuerti prout refert Nauarrus *i* dicens, *Quin etiam forte poſſet addi, non poſſe eos redire ad ſuum ordinem, ita vt ſine noua profeſſione reciperentur, ſaltem ad eum locum, & gradum, in quo ante ſententiam erant. Quod tamen quia noue occurrit in pœnitentiaria, neq. approbo, neq. reprobo.* Hæc Nau. Cuius verba ibi, *ad eum locum, & gradũ*, ſunt hoc mõ intelligenda, ſcilicet, vt ad priuilegia monachatus fruenda admittantur, ſicut ante eiectionem fruebantur. In quo tempore neq. conueniri, neq. corrigi à iudice eccleſiaſtico poterant.

i Na. li. 3. conſ. ti. de reg. conſi. 64. in fi.

Sed contra ſupradictam rationem in qua ego pedem figendum eſſe dico, ab aliquibus ſic arguitur, quod clericus ſecularis ſubiectus Epiſcopo aufert iuriſdictionem ab ipſo epiſcopo ſumẽdo habitum, & profitendo in aliqua religione approbata, & ſimiliter iſti eiecti propria auctoritate poſſunt ab Epiſcopo iuriſdictionem, quam habet, auferre, reuertendo ad ſuam natiuam religionem, & propria auctoritate poſſunt ab eorum prælato generali, aut prouinciali recipi.

Reſpondeo, quod clericus recipiens nouitiatus habitum in aliqua religione approbata, cum primum illud recipit, & profitetur, ſubijcitur iuriſdictioni prælatorum illius monaſterii, in quo profitetur, & aufertur ab Epiſcopo, ſed hoc auctoritate Apoſtolica, & non propria auctoritate fit, & ſic aucto-

cto-

thoritates Apoſtolica ſubiicitur irreuocabiliter ipſis prælatis: Summus. n. Pontifex Regulam religionis approbans concedit, vt omnes è mundo fugientes habiles ad profitendum ſub eius iugo ſubmitti poſſint, & alteri iuriſdictioni ſe mancipare, qui enim concedit aliquid, videtur concedere omnia ad id conſequendum neceſſaria, quid enim prodeſſet regulam approbare, niſi ſimul cũ regulæ approbatione licentia ad recipiendum nouitios conceſſa cenſeretur.

Secundo probatur noſtra ſententia ab Archidiacono *a* in hunc modum, nam ſententiæ definitiuæ datæ per eundem iudicem nihil addi poteſt, aut minui vel mutari, vel reuocari, vt in quadã lege *b* probatur, & hoc neque a iudice delegato, quia functus eſt officio ſuo iuxta quandam decretalem, *c* neque ab ordinario, vt in alijs decretalib. *d* definitur. Vnde religionum ſuperiores religioſos prædictos eijcientes, per ſententiam definitiuam, quæ tranſiuit in rem iudicatam, non poſſunt amplius ſuam ſententiã reuocare, neq; cum prædictis diſpenſare, præſertim ſi ipſi afficiantur hac pœna propter grauiſſima delicta, ſuper quorum priuationibus, & inhabilitationibus non poſſunt epiſcopi diſpenſare, vt tradunt communiter Doctores, *e* & generales, & prouinciales erga ſuos ſubditos non habet maiorem auctoritatem, quam epiſcopi ſuper ſuos diœceſanos quoad hũc effectum, niſi aliquid amplius ipſis per priuilegia cõcedatur. Et circa hoc nullum ipſis inuenio conceſſum priuilegium, tantum. n. inuenio priuilegia, quibus crimino ſos, & rebelles poſſunt à religione eiicere vſque ad priuationem habitus, de quibus infra dicemus, nullum tamen reperio, quo poſſint eos, ſi velint, reſtituere, prout infra latius explicabitur, ſed vt hæc ſententia probabilior appareat, oportet argumentis in contrarium reſpondere.

a *Arch. in d. c. idem.*
b *l. quãuis ff. de arbit.*
c *c. in literis de offic. deleg.*
d *c. cũ inter de ſent. & re iud. ca. cum Bertoldus. eo. tit.*
e *DD. in ca. at ſi clerico. en. ex tra de iudic.*

Ad argumenta.

PRimo contra ſupradictam ſentẽtiam arguitur, eiecti, de quibus loquimur tenentur rogare, et requirere ſuperiores, vt eos velint recipere, quod præſupponit in ipſis ſuperioribus adeſſe auctoritatem ad eos recipiendos, alias fruſtranea eſſet eorũ requiſitio, & rogatio. Huic argumento reſpondetur cum Nauarro, *f* quòd dicti eiecti per ſententiam definitiuam cum cauſæ cognitione latam non tenentur requirere, neque rogare ſuperiores, vt eos velint recipere, quia id nullo iure cauetur, & ita nõ eſt aſſerendum, argumento eorum quę in iure *g* notantur, tum quia ſententia per lapſum decem dierũ tranſiuit in rem iudicatam, vt eſt notum in iure, *h* & contra rem iudicatam nulla partium auditur per viam iuſtitiæ, cum res iudicata pro veritate habeatur, vt etiam in iure *i* definitur.

f *Na. li. 3. cõſ. ti. de reg. cõ. 64.*
g *c. legatur. 24. q. 2. §. conſideremus, in Auth. de trien. & ſemiſ. colla. 3.*
h *Auth. hodie C. de appel. c. cũ ſit Roma. eo. ti.*
i *c. cum Bertol. de ſent. excom. l. res iudicat. ff. de reg. iur.*

Secundo arguitur, ex quadam decretali, *k* ibi: *Si verò huiuſmodi fugitiuos, vel eiectos inobediẽtes inuenerint, eos excõmunicent donec ad mandatum ipſorũ humiliter reuertãtur.* Per quã decretalem videtur prælatis regularibus conceſſa facultas ad hos eiectos recipiendos, ſi ipſi velint reuerti, cum ipſi prælati eos compellere poſſint. Hoc argumentum eſt magnum, & ita torſit animum Nauarri *l* tenentis, quod non poſſint compelli, vt in hæc prorumpat verba ad dictam decretalem reſpondendo dicens. *Ad prædictum capitulum vltimum de regularib. & rationem pro eo adductam reſponderi poſſet, intelligẽda eſſe de eiectis iniuſte, vel inordinate, aut per colluſionem, vel ſaltem non definitiue per ſententias rite, & recte ſine colluſione latas.* Hæc Nauarrus. Quod ipſum alibi repetit. *m* Nec ipſemet vir doctiſſimus potuit contrarium affirmare, cum dicat, quod eiecti definitiue per ſententiam, non tenentur requirere, neq. rogare ſuperiores, vt ipſos recipiant, quia aiũ, id nullo iure præcipitur, at in dicta decretali in fine præcipitur eiectis dicta requiſitio, & rogatio, ergo neceſſario ſecundum eum debet intelligi de eiectis iniuſte.

K *c. fi. de reg. li. 6. §.*
l *Nau. in 2. cõment. de regul. nu. 36.*
m *Nau. lib. 3. conſi. 2. tit. de regul. conſi. 3. & 4. 261.*

Præterea quis vnquam audiuit in religionibus teneri prælatos requirere annuatim huiuſmodi eiectos, & adducere ad ſua monaſteria, & eis præſtare alimenta? At in præfata decretali hæc expreſſe illis præcipiuntur. Ergo ipſa de iniuſte, & non rite eiectis videtur neceſſario accipienda.

Verum licet hæc ſolutio Nauarri ſecundum eius doctrinam videatur neceſſario tenenda: ergo tamẽ ei nullatenus poſſum acquieſcere; Cum decretalis, prædicta loquatur de eiectis generaliter, & generaliter iuxta regulam iuris debeat intelligi, niſi per aliam legem reſtringatur, vnde poſt multum laborẽ ſatis inſudatis conſiderando ſanctorum patrũ Canones, & Pontificum decretales de huiuſmodi eiectis verba facientes inueni quod tempore Innocentij III. Honorij III. & Gregorij IX. vt ex eorũ conſtat decretis quædam in religionibus monachalib. conſuetudo inoleuerat approbata in quodã Concilio *n* generali, vt cum inſolentes, & incorrigibiles fratres a prælatis inueniebantur, conuictos de crimine à monaſterio cum habitu expellebãt. Quod ex quadam decretali *o* Innocentii III. colligitur, in qua præcipitur, vt *frater proprietarius non emendatus regulari modo de monaſterio expellatur, nec recipiatur vlterius niſi pœniteat ſecundum monaſticã diſciplinam.* Hæc in dicta decretali, ſed dices. Vnde colligis, quod hic eiectus cum habitu regulari expellebatur à monaſterio? Reſpõdeo quod hoc colligo primo ex illis verbis, *modo regulari*, ſecundo ex illis, *ex Monaſterio expellatur*, & nõ addit ab habitu regulari priuetur, & priuilegiis regularib. careat

n *c. ea quæ pro religionis honeſtate de ſta. monach.*
o *c. cũ ad monaſterium de ſtat. mon.*

Et ſic perluſtret curioſus iura communia canonica de eiectis verba facientia, & nihil aliud inueniet in eis de priuatis habitu, & priuilegii regularib. ſed tantum de monaſterio eiectis, quia ſi prædicta decretalis in capitulo *p* finali loqueretur de eiectis ab ordine, & priuatis ab habitu, cum prælatis regularib. ad eiiciendum eos auctoritas clara, & patens in ea concedatur fruſtra eam à ſede Apoſtolica priuilegiis particularibus impetrarent, concludẽdum eſt ergo, prefatam decretalem & alias ſimiles tantum prælatis conceſſiſſe, vt poſſint fratres delinquentes ab ordine & monaſterio eiicere non ſpoliando eos habitu regulari. Qui cum habitu regulari retento incedentes eſſent religioni poſiti in ſcãdalum; Patres ordinum ſuam ſanctitatem ſupplicarunt, vt eos poſſent non ſolum eiicere ab ordine, ſed etiam ab habitu priuare. Et ſic Alexander VI. conceſſit facultatem generalibus ordinis Minorũ, vt per ſemetipſos duntaxat, & prouincialibus, vt cum conſenſu maioris partis Capituli prouincialis fratres dicti ordinis, quos incorrigibiles repererint habitu ſpoliare valeant, & ab ordine eiicere, prout latius in monumentis *q* ordinis continetur. Et Pius Quintus pro ordine ſancti Hieronymi conceſſit, & indulſit, ut incorrigibiles religioſos poſſint eorum ſuperiores in Capitulo generali, aut priuato ad triremes perpetuo, uel ad tempus condemnare, nec non conceſſit facultatem extrahendi ipſum habitum, & auferendi per ſe, uel per ſuos miniſtros, ut plenius in Compendio *r* priuilegiorum dicti ordinis continetur.

p *c. fi. de regu.*
q *2. impr. f. 56. coxeſ. 65.*
r *Comp. priu. ti. condemnare § 1. 2. & 3.*

Quod autem prædictum ius non conceſſit, ut

pretium

poſſint habitu ſpoliari. Inſuper probatur, nam eiecti modo & habitu priuari licet tria vota eſſentialia ſeruare teneantur, non tamen religioſi nuncupantur, nec ſunt ſub obedientia prælatorum regularium, vt patet ex dictis, at in dicto Capitulo *a* finali eiecti religioſi vocantur, vt patet ex eius verbis ibi. *Ne religioſi.* Et prælati tenentur eos tanquam ſuos ſubditos annuatim requirere, & poſſunt eos excommunicare, vt caſtigatio det intellectum, & ad ſua monaſteria conuerſi ad pœnitentiam conuertantur: ergo in eo Capitulo finali minime credendum eſt agi de eiectis, & habitu ſpoliatis ſub iuriſdictione Epiſcoporum tanquam ſeculares clericis commorantibus, ſed de eiectis habitu retento ſub iuriſdictione, & obedientia prælatorum regularium extra clauſtra degentibus, qui eos excōmunicare, & virga ferrea, regere poterant, qua pœna tunc afficiebantur. Ex qua cum poſtea experientia magiſtra ſumerent occaſionem nō emendandi vitam, & mutandi in melius, ſed vagandi & ſcandalizandi, ideo Gregorius IX. in dicto Capitulo finali ordinauit, vt annuatim hi eiecti à prælatis regularibus ſolicite requirerentur, & cogerentur ad monaſterium reuerti, cuius definitionis cauſam aſſignat Sūmus Pontifex dicens. *Ne hi religioſi eiecti aut fugitiui cum habitu vagandi occaſionem habentes ſalutis propriæ detrimentum incurrant, & ſanguis eorum à prælatorum manibus requiratur.* Et hunc exiſtimo eſſe germanum præfatæ decretalis ſenſum, quem nemo, quem viderim, ſunt aſſecutus, non attendentes, neq; conſiderantes maximum diſcrimen, quod inter eiectionem ab ordine, & monaſterio, & priuationem ab habitu verſatur. Ex quibus duo notabilia inferuntur. Primum eſt, quod cum prælati regulares per ſacros Canones in corpore iuris inſertos non poſſent incorrigibiles habitu regulari priuare, ſed tantùm eos à religione eijcere, fuit neceſſarium à ſede Apoſtolica facultatem impetrare, vt eos etiam habitu regulari & priuilegijs regularibus poſſent priuare ſicut de facto impetrauerunt, prout in ſuperioribus dictum eſt.

a d.c.fi.de regu.

Infertur ſecundo, quod cum pœna eiectionis ab ordine poſita in iure cōmuni ſit multo minor quā pœna eiectionis ab ordine cum habitus priuatione, quæ modo religioſis incorrigibilib. imponitur per priuilegia Apoſtolica, non debent modo eijci ab ordine cum priuatione habitus propter delicta, quæ per dictas decretales antiquitus ab ordine eijciebantur, vnde conſequenter ſequitur, quod licet in quadam decretali *b* præcipiatur expelli à monaſterio monachus de peccato proprietatis cōuictus, & non emendatus; modo tamen propter huiuſmodi peccatum, minimè debet expelli, & habitu priuari, cum pœna expulſionis ab ordine antiquitus multo minor fuerit quàm pœna expulſionis, de qua modo vtimur. Quod debēt iudices regulares maximè aduertere, ne præcipitanter ſe gerant in tam graui pœna imponenda dicentes ſe antiquorum Canonum veſtigijs adhærere. Hæc mihi videntur neceſſario tenenda attento iure communi, ſecundum quod ſecluſo priuilegio, aut conſuetudine debent iudices regulares ſuas cauſas decidere, Dixi, *ſecluſo priuilegio, aut conſuetudine*, nam in religione fratrum Prædicatorū, & in noſtra religione Minorum communiter contrarium practicatur, vt à viris grauiſſimis harum ſacrarum religionū accepi dicentibus, quod ſi aliquis horum eiectorū ad cor conuerſus ad religionem vult reuertere, prælati generales ipſum præcipiunt recipi, ſine eo quod ad ſedem Apoſtolicam recurrat, imo ſi per viam ſimplicis querelæ talis eiectus ad ipſam recurrit, ſolet ab illuſtriſſimis dominis Cardinalibus tanquam iniuriam paſſus patrocinari cum literis, vt ſtatim recipiatur, & in regulari diſciplina intra clauſtra ſub obedientia prælatorū regularium commoretur. Quæ tam probata cōſuetudo dat iuriſdictionē Prælatis harum religionū, vt in hoc caſu poſſint diſpenſare recipiēdo propria authoritate eiectos ſine eo, quod ad ſedem Apoſtolicam recurratur; Cum cōſuetudo legitimè præſcripta vim priuilegij, & legis habeat, vt dicitur in iure, *c* præſertim quia hæc eſt conſuetudo immemorialis in præfatis religionibus, vt ego ab eiſdem viris grauiſſimis accepi, & qui probat illam, probat habere titulum, vt dicitur in iure. *d* Et vnus actus fortius effectum habens cauſam ſucceſſiuam multo tempore continuatus facit dici rem conſuetam iuxta quendam textum *e* quem ad hoc ſingularem dicit Nauarrus. Adeò quod hæc iuriſdictio conſuetudine quæſita à prælatis præfatarum religionū eſt ordinaria, quia iuriſdictio quocunq; iure titulo quæſita eſt propriè ordinaria, quia genus prædicatur de qualibet eius ſpecie, vt ait Baldus *f* ab omnibus receptus. Vnde patres harum religionum, quibus huiuſmodi receptio conſuetudine eſt quæſita, poſſunt eam alijs delegare. Prælati autem aliarum religionum, in quibus prædicta conſuetudo non præſcripſit, & iuriſdictionem quæſiuit, videant, quomodo in receptione dictorum eiectorum ſe habeant, cum ipſos eos propria auctoritate in puncto iuris nō poſſe recipere tanquam veros monachos eorum iuriſdictioni ſubiectos putem veriorem, quam, vt in puncto iuris veram amplexati ſunt viri Doctiſſimi in hac vniuerſitate Salmanticenſi, quorum vnus meis rationibus conuictus firmauit, eos poſſe recipi, ſed debere iterum profiteri, vt prælatis regularibus iure poſſint ſubijci, & eorum iuriſdictioni irreuocabiliter ſubmitti.

b c. cum ad monaſterium, de ſtat. reg.

c c.fi. de conſuetud.

d l. hoc iure §. ductus aquæ. ff. de aqua, quo. et æſtiu.

e c. cū de benefi. de præb. l. 6. Naua. lib. 3. conſ. ti. ſucc. ab inteſta. conſ. 4. in fi. in 1 edit.

f Bal. in l. 2. C. de iure annul.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Prælati regulares poſſint deſerere monaſteria ædificata.

RESpondeo dicendo, quod prohibentur prælati religionum Mendicantium monaſteria deſerere omnino, vel de vno in aliū locum prædicta monaſteria transferre, vt colligunt Doctores, *g* ex iure Canonico, quia id nō licet ſine licentia Papæ, & eſt lata excommunicatio contra oppoſitum facientes. Verum eſt tamen quòd *Sixtus IV. conceſſit Generali fratrum Minorum obſeruantiæ licentiam, & facultatem, ea loca, quæ fratribus ſuis minus commoda eſſe cognouerint, dimittendi in manibus ordinariorū locorum, et illa licite deſerendi, prout viſum fuerit expedire, ſupra quod eiuſdem Generalis conſciētiam onerat. Et hoc voluit nō obſtāte conſtitutione Bonifacij Octaui prohibentis loca ſemel recepta deſerere, et alijs Apoſtolicis conſtitutionibus, ceteriſq; contrarijs quibuſcunque.* Ita habetur in libro Monumenta *h* ordinu. Vbi nota, ꝙ prouincia tota, nec Prouinciales habent facultatē deſerendi prædicta loca ſine licētia miniſtri generalis. Nota ēt, ꝙ nō poſſunt deſerere ipſa loca abſolute patres ſupradicti, niſi in manib. ordinariorum locorū. Na prout dicitur in iure, *i* Bonifacius VIII. mēdicātibus, & non mendicantib. prohibuit.

g Sylu. v. caſus. caſ. 8. et v. exco. 8. §. 22. C. de relig. domib. c. cū ex eo de exc. præl. lib. 6.

h In 1 impr. fo. 47. et in 2. f. 131. conceſ. 293.

i c. cū ex eo de elec. præl. li. 6

ARTICVLVS VII.

Vtrum Prælati regulares poſſint diſpenſare in iure communi erigendo monaſteria ſine authoritate Papæ.

RESpondeo dicendo, quod prælati religionum non poſſunt erigere conuentum aliquem ſine autho-

Digitized by Google

authoritate ſpeciali Apoſtolica, vt conſtat ex quadã decretali *a* Bonifacij Octaui, & Gregorij Noni *b* in Cõcilio Lugdunenſi. De qua re oritur dubium, an præter authoritatem Papæ ſit neceſſaria ad noui conuentus erectionem licentia Epiſcopi diœceſani. Reſpondetur affirmatiuè, vt expreſsè traditur in Concilio Tridentino. *c* In quo dicitur, quod *ſimilia loca non erigantur ſine licentia Epiſcopi, in cuius loco erigenda ſunt*, & poſt prædictum decretum dubitatum eſt, an ſufficiat licentia Epiſcopi ad nouam cõuentus conſtitutionem, an ſimul ſit neceſſarius conſenſus Papæ, Cui dubio reſponſum eſt per illuſtriſſimos Cardinales ſacri Concilij Tridẽtini interpretes, in hunc modum: *Monachi non poſſunt ædificare monaſteria in parochia, in qua ea non habent, ſine cognitione, & licentia Papę.* Hæc declaratio eſt maxime iuridica, quia Concilium Tridentinum in prędicto decreto non abrogauit diſpoſitionem iuris communis, ſecundum quam requiritur Summi Pontificis facultas. Sed tantùm de nouo induxit, vt ſimul cum licentia Papæ concurrat etiam facultas Epiſcopi, quæ nimirum ſemper erit neceſſaria, niſi Papa aliud diſponat. Sicut diſpoſuit Iulius Secundus, *Cõcedens fratribus Minoribus, quod ſi a Principe, Duce, Marchione, aut Comite, vt aliquam domum dicti ordinis ædificet requiſiti fuerint, domum huiuſmodi pro vſu, & habitatione perpetua fratrum dicti Ordinis regularis obſeruantia cõſtruere, & ædificare, ac locum pro huiuſmodi inſtructione recipere poſſint, & valeant*, Ita habetur in libro Monumenta ordinum. *d* Eidem Iulius II. approbauit conceſſionem iſtam, *Supplendo aliquos defectus, qui in eius relatione interuenerant. Ac voluit, & decreuit quod litera prædicta valeant, & prædictis fratribus ſuffragẽtur, non obſtãte conſtitutione Bonifacij Octaui in contrarium faciẽti, & cæteris contrarijs quibuſcunque*. Ita habetur in eodem libro Monumẽ. ordinum, *e* & in Supplem. id ipſum cõceſſerunt Vrbanus *f* IV. & Sixtus *g* IV. id etiam conceſſit Carmelitis. Et Iulius II. conceſſit fratribus Ordinis Minorum ampliſſimam cõceſſionem, quæ habetur in Supplem. Hæc conceſſio Iulij II. reuocata eſt per Conc. Trid. Nam poſt prædictũ decretum vltra prædictum priuilegium requiritur abſque dubio licentia, & facultas Epiſcopi, vt longa conſuetudo declarauit. Neque ſunt audiendi argumentes, prædictam declarationem illuſtriſſimorum Cardinalium abrogaſſe priuilegia cõceſſa fratribus ad recipienda noua monaſteria abſque noua facultate Epiſcopi. Nam re vera nulla eſt in ea declaratione priuilegiorum abrogatio, ſed tantùm decreuit, quod vltra Epiſcopi licentiam requiritur ad hunc effectum facultas Papæ, ſiue illa iã ſit per priuilegia conceſſa, ſiue in poſterum fuerit concedenda. Notandum tamen, quod eadem licẽtia Epiſcopi requiritur poſt Conc. Trid. ad tranſlationem monaſterij de vno ad alium locum, ſicut ad nouam conuentus erectionem, quia non videtur eſſe maior ratio de vno quàm de alio. Quod infra tom. 2. in q. de Eccleſijs fratrum quoad eorum ædificationem latiùs dicetur.

a ca. 1. de exceſ. prę l. lib. 6.
b c. vnic. de relig. dom. lib. 6.
c Seſ. 25. de reg. c. 3. in fi.
d In 1. impr. fo. 43. et in 2. f. 126 conceſ. 268.
e In 1. imp. fol. 211 conc. 515. et in ſupp. fo. 71. conc. 518.
f Vrb. IV. in 1. imp. fol. 81. et in 2. fol. 189. conc. 388.
g Sixt. IV. in 1. imp. f. 104. et in 2. fo. 187. concl. 481.

ARTICVLVS VIII.

Utrùm Prælati regulares poſſint erigere prouincias de nouo.

RESpondeo dicendo, quòd iure prohibentur omnes Prælati regulares, & etiam generales, ne poſſint de nouo prouinciam erigere, & fundare, nec poſſunt erectam diuidere, nec vnam prouinciã alteri prouinciæ ſubijcere, quia cum de ſimilibus idem ſit iudicium, prohibitio, quæ facta eſt in iure, *h* ne fiat noua conſtitutio ſedis Epiſcopalis, neque diuiſio, neque ſubiectio abſque Papæ facultate, iure debet accommodari ad erectionem, diuiſionem, & vnionem prouinciarum. Vnde Nicolaus IV. *ſtatuit & ordinauit, & diſtrictè inhibuit, ne in ordine fratrũ Minorum fiat diuiſio alicuius prouinciæ, vel nouarũ prouinciarum multiplicatio abſque Romani Põtificis licentia ſpeciali, per eius patentes literas concedenda, faciente plenam, & expreſſam de huiuſmodi ſtatuto, & ordinatione, ac inhibitione mentionem. Decreuitq. irritum, & inane, ſi ſecus in hac parte contigerit attentari.* Ita habetur in libro Monumenta *i* ordinũ. Quod ſtatutum eſſe conforme iuri communi patet ex dictis.

h c. felix. 16. q. 1. et c. de locorũ de conſec. d. 1. c. de temporib. 16. q. 1. c. ſicut in l. de exceſ. Prala. c. tranſl. de off. leg. tradit Syl. v. caſus. caſu. 9. et 10.
i In 1. impr. f. 53 et 2. f. 136. conc. 303.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm prælati religionum poſſint diſpenſare, vt vnus habeat plures Guardianatus, & Prioratus.

RESpondeo dicendo, quòd nequeunt prælati religionum diſpẽſare, vt vnus habeat ſimul plures Guardianatus, & Prioratus. Hæc. n. eſt expreſſa iuris *k* determinatio, vt nemo habeat duo beneficia ſimul curam animarum habentia. Quæ nimirũ prohibitio comprehendit officia, & dignitatẽ, Guardianatum, & Prioratum: quia de ſimilibus, vt ſæpe dictum eſt, idem eſt iudicium, & vſus iam diu confirmauit. *l* Item eodem iure *l* prohibetur, ne poſſit vnus habere duas dignitates, & officia aut præpoſituras, & perſonatus; quamuis non habeant curam animarum. Quæ nimirum munera proprie reperiũtur in religionibus. Nam dignitas eſt adminiſtratio cum iuriſdictione, vt eſt Abbatia, & Guardianatus. Perſonatus verò eſt præeminentia ſine iuriſdictione. Et ideo ille qui præcedit Canonicos in Eccleſijs Collegiatis, ſeu Cathedralibus, dicitur habere perſonatum. Definitores autem in religionibus iure dici poſſunt perſonatus regulares. Officiũ autem eſt adminiſtratio ſine præeminentia, vt ſacriſta: præpoſitura eſt munus præcedendi. Hæc omnia in quadã gloſſa *m* traduntur. Ex his colige, quod ſecundum ius non poteſt vnus definitor eſſe ſimul Guardianus: quia ſunt duo officia diſtincta. Authoritate tamen Apoſtolica conceſſum eſt in ordine Minorum generali Miniſtro, & Commiſſario Generali, vt valeant diſpenſare in hoc articulo, vt conſtat ex ordinationibus generalibus Toletanis. *n*

k ca. de multa de præb. c. ſibi 1 q. 2. Sylu. caſus, caſu. 21.
l cap. de multa. de præb. c. 1. de conſue. lib. 6.
m Glo. in ca. de conſue. lib. 6. v. conſue.
n Ord. Tol. c. 7. de elec. etc. f. 57 pag. 2.

ARTICVLVS X.

Vtrùm prælati religionum poſſint diſpenſare in ætate requiſita ad habendam prælationem, aut dignitatem.

RESpondeo dicendo, deciſionem huius quæſtionis iam ex parte patere ex dictis ſupra *o* in q. de Abbat. & Abbatiſſis quoad ætatem. Nunc autem reſolutiuè dico primo, quod cum iure *p* cautum ſit, vt Eccleſias, aut dignitates curatas nullus habere poſſit ante vigeſimum quintum annum, atque adeo nullus prę latus religionum poteſt diſpenſare cum religioſo vt ante vigeſimum quintum annum poſſit Prior aut Guardianus eſſe, cum Prioratus & Guardianatus regulares ſint dignitates habentes curam animarum. Secundo dico, quod eodem iure decretum eſt, vt non habentes trigeſimũ annum

o Sup. q. 15. ar. 2.
p c. licet canon de elect. lib. 6. Syl. v. caſus caſ. 22.

annum ætatis, minime poſſint eſſe Epiſcopi, & ideo non decet, vt prælatus regularis diſpenſet, vt in minori ætate poſſit religioſus eſſe generalis aut prouincialis. Cum ſæpè dictum ſit, quod Prouincialatus in religionibus ſit dignitas habens iuriſdictionem Epiſcopalem ideò prohibitio facta de Epiſcopatu comprehendit Prouincialatum; quia eſt ſimilis iuriſdictionis. Et eſt notandum, quod contra prædicta iura nullum eſt hactenus impetratum priuilegiũ, cuius ego memoriam habeam. Ex his infertur, quod cum Conc. *r* Trid. ſtatuerit, vt nullus poſſit promoueri ad dignitatem Epiſcopalem, niſi in vniuerſitate ſtudiorum Magiſter, ſiue Doctor, aut Licẽtiatus in ſacra Theologia, vel iure Canonico meritò ſit promotus, aut publico alicuius Academiæ teſtimonio idoneus ad alios docendos oſtendatur, videtur dicendum, neminem poſſe admitti ad dignitatem Generalatus, aut Commiſſariatus, aut Prouincialatus, niſi ſcientiæ Theologiæ, aut ſaltem ſacrorum canonum habeat ſufficientiam, cum prælatorum prædictorum dignitas reſpectu ſuorum ſubditorum ſit quaſi Epiſcopalis: & eorum iuriſdictio Epiſcopali comparetur. Et in religionibus nõ inuenio aliquod indultum, quo tali ſufficiẽtia carentes ad dictas prælationes diſpenſatiue poſſint promoueri. In alijs multis prohibentur prælati diſpenſare, quæ in ſuis locis declarabuntur.

r Conc. Triden. ſeſ. 22. de ref. c. 2.

QVAESTIO XXIV.

De Abbatibus quantum ad poteſtatem diſpenſandi in irregularitatibus in decem & ſeptem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur decem, & ſeptem.

1 *QVid ſit irregularitas.*
2 *Vtrum prælati regulares poſſint diſpenſare cũ bigamis.*
3 *Vtrum prælati regulares poſſint diſpenſare cũ corpore vitiatis.*
4 *Quis dẽt iudicare, an aliquis ſit corpore vitiatus.*
5 *Vtrum Prouinciales poſſint diſpenſare, vt velato capite miſſa dicatur.*
6 *An prouinciales poſſint diſpenſare cum infamib.*
7 *Vtrum poſſint diſpenſare in irregularitate ex animæ defectu.*
8 *Vtrum poſſint diſpenſare in irregularitate proueniente ex defectu lenitatis.*
9 *Vtrum poſſint diſpenſare in irregularitate procedente ex homicidio voluntario.*
10 *Vtrũ poſſint diſpenſare in irregularitate procedente ex mutilatione membrorum.*
11 *Vtrum ſecundum ius cõmune poſſint diſpenſare in irregularitate procedente ex homicidio occulto.*
12 *Vtrum ſecundum priuilegia id poſſint efficere.*
13 *Vtrum poſſint diſpenſare in irregularitate procedẽte ex homicidio caſuali, aut cauſa defenſionis facto.*
14 *Vtrũ poſſint diſpenſare in irregularitate procedẽte ex celebratione diuinorũ in excommunicatione.*
15 *Vtrum poſſint diſpenſare in irregularitatibus nouitiorum.*
16 *Vtrum poſſint diſpenſare cum fratre homicida, ut poſſit eſſe Prælatus.*
17 *Vtrum poſſit diſpenſare cum fratribus inhabilitatis ad officia ordinis.*

ARTICVLVS I.

Quid ſit irregularitas.

RESpondeo dicendo, quod irregularitas eſt impedimẽtum canonicũ, quo quis ad Eccleſiaſticos ordines promoueri, & iam promotus, in eis miniſtrare prohibetur directè. Vnde nota, quod ad veram, & propriam irregularitatem non ſufficit, quod quis ſit prohibitus ſuſcipere ordines Eccleſiaſticos, vel in ſuſceptis miniſtrare, vtrumq; enim cõtingit in excommunicato. Quia ex eo, quod quis eſt excommunicatus, eſt priuatus omnium ſacramentorum adminiſtratione, & cõmunicatione. Et ideo ſequitur indirectè, quòd non poſſit promoueri ad ſacros ordines, nec promotus miniſtrare: non tamẽ propterea excommunicatio eſt proprie, & verè irregularitas, vt egregie docet Nauar. *a* contra Specul. idem patet de ſuſpenſo ab omni officio, & beneficio, & de interdicto. Nam vera irregularitas, prohibet directè ordinum promotionem, & executionẽ, in quantum ſunt ordines Eccleſiaſtici, ſiue ſint ſacramenta, ſiue non, vt patet in ordinibus minorib. quæ non ſunt ſacramenta; Et tamen irregularitas priuat dictis ordinibus. Non tamen prohibet irregularitas ordinum promotionem, & executionem, in quantum ſunt ſacramenta, quia hoc pertinet ad excommunicationem, neque in quantum officia, quia hoc pertinet ad ſuſpenſionem, ſed in quãtum ſunt ordines Eccleſiaſtici tantùm. Et licet irregularis celebrans non incurrat aliam irregularitatem, peccat tamen, quoties celebrat, prout ait Nauarr. *b* & nos late diximus in noſtra Sum. confeſſorum. Cõſiderare autem oportet, quod irregularitas non incurritur, niſi in caſibus à iure expreſſis, vt aperte traditur in quadam decretali. *c* Et quamuis nonnulli dicant, non poſſe ad numerum & ordinem reduci irregularitates, nos tamen ſequentes Nauar. *d* dicimus, reduci ad quinque ſpecies. Prima eſt ex defectu ſacramenti, vt bigamia. Secunda ex defectu corporis, vt mutilatio paſſiua. Tertia ex defectu animæ vt ignorantia. Quarta ex defectu perfectæ lenitatis, vt ſunt mutilationes actiuæ, & occiſiones licitæ. Quinta ex delicto, vt homicidium. De quibus omnibus agemus in ſequentibus, diſputãdo, an in his omnibus poſſint prælati religionum cum ſuis fratribus diſpenſare.

a Nau. in Summa. c. 27. num. 191. & 192.

b Nau. c. 27. n. 194.

c c. 1. de ſent. ex co. lib. 6.

d Nau. c. 27. n. 195.

ARTICVLVS II.

Vtrum Prælati religionum poſſint diſpenſare cum fratribus bigamis ad hoc, vt ad ſacros ordines promoueantur.

REſpondeo dicendo, quod vt propoſitum quæſitum clarius explicetur, eſt notandum triplicẽ eſſe irregularitatem. Prima eſt vera, ſecunda interpretatiua, tertia ſimilitudinaria. Vera dicitur, & cõtrahitur, quãdo quis habuit & cognouit ſucceſſiuè duas vxores. Nã in hac bigamia eſt defectus ſacramenti; quia in ſecundo matrimonio non eſt ſignificatio integralis ſacramenti. Nam in matrimonio eſt vnio, & cõiunctio Chriſti cum Eccleſia, quæ eſt vnius cum vna, quæ ſignificatio omnino deeſt in bigamia: & ideo dicitur, & eſt vera irregularitas, vt dicit D. Th. *e* Interpretatiua eſt, cum quis viduã, vel corruptam ab alio duxit in vxorẽ. Similitudinaria contrahitur cũ clericus in ſacris conſtitutus, vel religioſus profeſſus cõtrahit matrimoniũ, & cognouit vxorẽ, vt colligunt Sũmmiſtæ *f* ex multis iurib. His ſic cõſtitutis, certa eſt concl. quod prælati religionũ nequeunt diſpenſare cũ religioſo in bigamia vera, & interpretatiua, vt ordinentur ordinibus ſacris, videlicet in ſubdiaconatu, diaconatu, & presbyterio: quia ipſo iure reſeruatur talis diſpẽſatio ad Papã, vt omnes *g* dicũt. Et quãuis nõnulli dixerint, Papã nõ poſſe diſpenſare in bigamia ſupradicta, exiſtimãtes

e D. Th. in 4. d. 27.

f Ang. Sy. v. bigam. Na. c. 27. nu. 20. S. in fi. c. quotquot 27. q. 1. c. ſi. de biga.

g D. Tho. quod lib. 4. Nau. vbi ſupr.

eſſe contra ius diuinum, oppoſita tamen ſententia, quam tenet D. Thom. eſt communis, & tenenda. Dum ergo talis diſpenſatio reſeruetur Papæ, & nulla ſit facta prælatis religionum conceſſio circa hãc irregularitatem; hinc ſequitur, religionum præfectos in ea diſpenſare non poſſe. Secũdo dico, quod cum bigamo vero, & interpretatiuo poſſunt ordinarij diſpenſare, vt ad minores ordines aſcendant. Prout tenet D. Tho. *a* quem ſequitur Syluest. quia nullibi in iure reperitur talis reſeruatio. Nec obſtat quædam decretalis Gregor. *b* X. in Concil. Ludun. Nam in ea nulla ſit mentio de reſeruatione, ſed tãtùm diſponitur, vt bigamus habitu clericali nõ vtatur. Quod nimirum intelligendum eſt, quando ei nulla eſt conceſſa diſpenſatio. Et hanc opinionem puto ſequendam, licet Nauarr. *c* media via incedat dicens, quod ſi bigamus non eſt promotus ad minores ordines, diſpenſationem Papæ reſeruari, vt poſſit promoueri, ſi verò fuerit promotus, dicit non reſeruari, vt iã promotus poſſit miniſtrare. Hæc enim opinio nullum in iure habet ſolidum fundamentũ: & pro concordia opinionum non debemus tenere id, quod ſolido fundamento minime videmus fulcitum: quare ſequitur, quod prȩlati religionum poſſunt cum bigamo diſpenſare, vt minoribus ordinibus initietur per regulam ſępè à nobis inculcatam, quod prælati religionum habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem poſſunt cum religioſis ſubditis quidquid Epiſcopi cum ſuis efficere. Tertio dico, quod poſſunt prædicti prælati diſpenſare cum bigamo ſimilitudinario, vt ad ordines maiores aſcendat vt *d* communiter dicunt Doctores, teſte Naua. quia nullibi de his bigamis ſimilitudinarijs eſt reſeruatio, quando vxor, cum qua contraxit, erat virgo.

a D. Th. in 4. d. 2. Syl. v. big. 49
b c. unde de big. lib. 6.
c Na. in Man. c. 27. nu. 197.
d Gl. in c. qui cl. uel vouent. vbi Pano. cũ Card. propoſitiuo & eum tenet Nau. in ſum. c. 27. n. 197.

Ex quibus infertur quomodo ſint intelligenda priuilegia concedentia prælatis regularibus facultatem ad diſpenſandum in certis irregularitatibus excepta bigamia: nam ſunt intelligenda ſolùm de bigamia vera, & interpretatiua, reſpectu ordinum ſacrorum. Nam reſpectu ordinum minorum, poſſunt optimo iure cum ipſis diſpenſare. Vnde non eſt admittendus Henriq. *e* dicens, Prælatos regulares poſſe in bigamia vera diſpenſare, contra quem tenuimus noſtra Sum. Confeſſorum. Et pro maiori explicatione nota, quod vt ſit bigamia vera indiſpenſabilis per prælatos regulares ſecundum eorũ priuilegia, eſt neceſſarium, quod copula interueniat, prout tradit Sotus, *f* & probat quædam decretalis. Et vltra copulam non requiritur ſeminis in vaſe effuſio, ſed ſufficit vt ſit bigamus, quod corrumpat intrando clauſtra pudoris. Ita tenent Armilla. *g* Ex quo infertur, quod non ſit bigamus ille, qui extraordinarie extra vas cognouit vxorem, & ſi mortua ea aliam ducat huius ſpeciei, minime irregularis cenſetur, ita Viuald. *h* Erit tamen bigamus, qui clauſtra non intrauit vxoris virginis, ſed matrix attraxit ſemen, & fuit facta grauida (& poſtea ferro aliquo genitale membrũ aperitur, quo aperto egreſſa eſt creatura) ſi aliam duxerit vxorem, iſta mortua. Quia licet copula realiter, quæ neceſſaria eſt in prima, non fuerit ſecuta; ex immiſſione tamen ſeminis intra vas vxoris ſecutus eſt effectus, id eſt, partus, prout concludit Viualdus. *i*

e Hen. 2. to. lib. 12. de ſacr. matr. c. 9. nu. 10.
f Soto in 4. d. 17 q. 3. art. 1. c. debitum de bigam.
g Armil. v. big. nu. 7. in fin.
h Viual. in candel. aur. 2. tit. de irreg. nu. 23.
i Viuald. vbi ſu pr. nu. 24.

Ex his ſequitur etiam, quod qui vxorem Sodomiticè cognouit, vel vxor tantùm commiſit adulterium, per copulam Sodomiticam, hac vxore mortua, poſtea ſecundam legitimè cognoſcens, non eſt bigamus, cum irregularitas non contrahatur, niſi in caſibus in iure expreſſis, vt dicitur in iure. *k*

k c. is qui de ſen ten. exc. lib. 6.

ARTICVLVS III.

Vtrum Generales & Prouinciales poſſint diſpenſare cum fratribus irregularibus ex corpore vitiato.

RESpondeo dicendo, quod vitium corporis eſt multiplex. Primo enim conſideratur in quantum reddit hominem impotentem ad celebrandũ, vt ſi eſſet quis omnino ſine manu, aut oculis carẽs: cum tali enim non poteſt prælatus regularis diſpẽſare, vt apertè traditur in multis iuribus. *l* Imo ratione periculi, & ſcandali exiſtimant viri doctiſſimi, *m* quod ſummus Pontifex non poterit licitè diſpenſare, vt colligitur ex decretali *n* Eugenij Papæ, atque adeo nunquam legitur per ſummos Pontifices cum talibus vnquam fuiſſe diſpenſatum. Cum religioſo autem habente corporis vitium, ſcilicet habente pudenda culpa ſua ſciſſa, ſolus Papa poteſt diſpenſare, vt authores colligunt *o* ex iure, quia talis homicida reputatur. At cum religioſo, qui habet membrum occultum, ſeu manifeſtum, non ſua culpa abſciſſum, quãdo ceſſat homicidij præſumptio, poteſt prælatus regularis diſpenſare, quia iſtæ irregularitates non reſeruantur Papæ in aliquo iuris loco, ſeu in aliqua conſtitutione Apoſtolica. Et ideo ſicut poteſt Epiſcopus diſpenſare in huiuſmodi caſibus cum clerico ſæculari, ſic prouinciales cum regulari. Quare ſi quis religioſus non habet digitum, dummodo non ſit pollex, qui eſt neceſſarius ad celebrandum, aut ſi quis non habet oculum dextrũ, poteſt generalis, aut prouincialis diſpenſare, non tamen poterit diſpenſare cum non habente oculum ſiniſtrum, qui dicitur oculus canonis, quia non poteſt decenter legere canonem, qui eo eſt orbatus; niſi vertat nimis faciem ad populũ. Et ideo ratione iſtius indecentiæ, & ſcandali, hic caſus Papæ reſeruatur ſecũdum omnes. Nec obſtat dicere, quod talis poterit ex memoria canonem dicere, quia tũc erit periculũ obliuionis, & ideo ſolus Papa in hoc diſpenſat. Hinc collige, quod Prælati regulares poſſunt diſpenſare cum religioſo, vt cum pede ligneo celebret. Hæc omnia dicta ſunt ſecundum mentẽ Aſten. *p* & Hoſtienſis, quos refert, & ſequitur Syluester. Nam quamuis iſte ſuſe aliquo modo procedat: Nauar. *q* tamen dicit ſic authorem ſentire Syluestrum, & authores ab eo citatos. Ratio huius opinionis eſt, quia in prædictis irregularitatibus non reperitur in iure vlla reſeruatio ad diſpenſandum. Quare licet Nauarrus oppoſitam ſententiam exiſtimet veriorem, non tamen habet vllum ſolidum fundamentum in iure, & ideo opinio Hoſtienſis videtur verior, & probabilior. Nam omnis pȩna, quȩ ſpecialiter non reſeruatur Papæ, poteſt per ordinarium remitti, dummodo non ſit notabilis indecentia, aut notabile ſcandalum oriatur, vt colligitur ex quodam decreto *r* Canonico. Et ideo quamuis ſint expreſſæ prohibitiones in iure, vt tales corporis uitiati non ordinentur, non tamen in dictis iuribus dicitur, ut diſpenſatio cum talibus Papæ reſeruetur. Et ſupradicta ueritas comprobatur ex priuilegio Iulij Secundi, quo *Conceſſit Generalibus Ordinis Minorum facultatem diſpenſandi ſuper quacunque irregularitate per fratres ordinis prædicti regularis obſeruantiæ quomodolibet, præter quã in homicidio voluntario, aut præſtatione auxilij, vel fauoris huiuſmodi ex homicidio, aut ex bigamia prouenientẽ; ita vt illa nõ obſtãte ad oẽs ordines etiam ſacros, ac etiam presbyteratus promoueri poſſint.* Ita habetur in ſupplemento Ordinis *ſ* in quodam uiuæ uocis oraculo. Vnde

cum

l c. pen. & vlt. de corp. vitia. c. 2. de cl. ægro et ibi Pan & Syl. v. corpore vitiatus m. Steph. de lite ris gra. 2. p. ca. 193.
n c. 2. de cler. ægrot. tradit Sot. in 4. d. 25. qu. 1. ar. 3.
o c. ſi quis abſciderit. d. 55. & ſeq.
p Aſteſ. v. corpore vitiatus. §. vlt.
q Nau. c. 27. n. 200.
r c. super de ſen ten. exc.
ſ Fo. 91. concl. 193.

Digitized by Google

cum iſta conceſſio ſolùm excipiat dictas irregularitates, & non iſtam, clarum eſt, poſſe in ea dictos generales diſpenſare, cum exceptio firmet regulam in contrarium. Quare, ſicut poſſunt Ordinarij abſoluere ab excommunicatione lata à iure, dummodo non ſit reſeruata; ſic eodem modo poſſunt tollere pœnam hanc irregularitatis, cum non inueniatur reſeruata. Ad vitiũ corporis reducitur lepra, aut alia quæcunque infirmitas, quæ ſcandalum generat celebrando. Quare in his irregularitatibus ſolus Papa diſpenſare poteſt, ſecundum omnes rationes ſcandali, prout tradit Nauar. *a* Hęc omnia dicta ſunt ex mente omnium Doctorum, quos refert & ſequitur Nauarr. *b* Aduertendum inſuper, quod illi, qui incidunt in inſaniã & phreneſim organis ſenſuum minimè deordinatis, non ſunt irregulares, poſtea ad ſanam mentem deuenientes, ſicut etiam minime irregulares cenſentur per breue tempus vſum rationis perdentes ratione alicuius magnæ paſſionis, ſi ſtatim ad ſe reuertentur. Vt tenet Nauarr. *c* dicens hanc opinionem eſſe Doctiſſimorum virorum ex familia ordinis Prædicatorum, cum quibus ſuper hoc puncto habuit conſultationem.

a *Nau. c. 18. n. 203.*
b *Nau. vbi ſup. nu. 203.*
c *Nau. vbi ſu.*

ARTICVLVS IV.

An Epiſcopus, an verò Prælatus regularis debeat iudicare, ſit ne Religioſus corpore vitiatus.

RESpondeo dicendo, quod Angelus *d* tenet religioſum eſſe promouendum, vel repellendum iudicio, & examini ſui prælati regularis eſſe relinquendum. Syluester *e* tamen, quem ſequitur Nauar. dicit, non eſſe iudicandum, niſi ab Epiſcopo, qui debet ordines conferre: quam opinionem puto veriſſimam. Licet enim prælati regulares habeant iuriſdictionem ordinariam, & quaſi Epiſcopalem circa ſuos ſubditos: hoc tamen intelligitur quantum ad abſoluendum, & ligandum in foro interiori, & exteriori: non tamen reſpectu ordinandi, & conferendi ordines. Ipſi enim (exceptis Abbatibus) etiam minores ordines minimè poſſunt conferre. Vnde ſicut non habent poteſtatem ad ordines conferendum: ita ètiam non habent poteſtatem ad iudicandum, an ordinandi ſint irregularitate corporis vitiati infecti, quando in dubio verſatur, an ea ſint maculati, niſi hoc expreſsè ipſis à Sede Apoſtolica committatur.

d *Ang. v. corpore vitiatus.*
e *Syl ver. corpore vitiatus. nu. 2. Nau. vbi ſu. nu. 200.*

ARTICVLVS V.

An Prouinciales poſſint diſpenſare, vt religioſus poſſit celebrare velato capite propter infirmitatem capitis.

RESpondeo dicendo, quod Doctiſſimus Nauar. *f* conſtanter tenet, quod non eſt irregularis ſacerdos, qui non niſi velato capite poteſt celebrare propter capitis fragilitatem. Quod probat: quia licitum eſt non ſolùm infirmum caput habẽti, ſed etiã ſanum, dicere ſacrum amicto velatum, vt maiori deuotione, & attentione cultum diuinum exequatur. Imò addit, licitum eſſe homini fragilitate capitis laboranti facere ſacrum aliquo tegumento honeſto in capite ſupra poſito, præſertim vſque ad cõſecrationem. Et addit, quod ſi ſcrupulo ſtimuletur, recurrat ad ſuum Epiſcopum, qui in hoc caſu optimè poteſt diſpenſare. Et per conſequens, poterunt diſpenſare Prouinciales cum ſuis religioſis ſimilt neceſſitate laborantibus, cum habeant iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem.

f *Nau. lib. 3. cõſil. tit. de celeb. miſſ. conſ. 4. pa. 345. in 1. editione.*

ARTICVLVS VI.

An Prouinciales poſſint diſpenſare cum infamibus.

RESpondeo dicẽdo, quòd infamia, quę naſcitur ex notorietate delicti inducit irregularitatem reductam ad irregularitatem, quæ oritur ex corpore vitiato. Et infamia tam facti, quàm iuris notatus, eſt irregularis, prout in multis iuribus *g* probatur, & tradunt cõmuniter Doctores, in qua, cũ naſcitur ex infamia iuris, ſolus Papa poteſt diſpenſare iuxta Villadiego. *h* In ea vero, quæ naſcitur ex infamia facti, qualis eſt illa quæ naſcitur ex crimine graui notorio, etiã Epiſcopus diſpenſat, quin etiã & pęnitẽtia iuſta, & emendatione vitæ interdũ aliqua tollitur, quia omnis res per quaſcũq; cauſas cõponitur, per eaſdẽ diſſoluitur, vt tenet Nau. *i* Ex dictis infertur, quod Prouinciales religionum non poſſunt diſpẽſare cũ fratrib. infamia iuris maculatis: quia v. g. fuerunt conuicti de crimine nefando, & iuridice cõdemnati: cum infamati iuridicè de crimine enormi ſint irregulares, iuxta tradita à Nauarr. *K* & per conſequens indiſpenſabiles à Prælatis inferiorib. Nec his obſtat, quòd Sixtus IV. conceſſerit *generalibus prouincialibus, et eorum vicarijs facultatẽ ad diſpenſandum ſuper quibuſcunque irregularitatibus, exceptis homicidio voluntario membrorum mutilatione, et bigãmia:* & excipiendo has irregularitates videtur cõcedere licentiam ad reliquas diſpẽſandas. Nam reſpondetur, quòd ẽtſi excipiat ſupradictas, non videtur concedere, quod poſſint diſpenſari in irregularitate, quæ procedit ex enormi corporis vitio, ſicut dictum eſt in ſuperiorib. propter ſcãdalũ, quod generat fidelibus propter notorietatem dictæ enormitatis. Et cum de diſſimilibus idẽ ſit iudiciũ, videtur, quod etiam non conceſſerit authoritatem ad diſpenſandum cum notorio iuridice infamato propter ſcandalum, quod generaret fidelibus propter notorietatem dictæ deformitatis, & enormitatis, & ſic pro eis ad Papam eſt recurrendum.

g *Gloſ. & not. per Frãcũ in c. infamib. de reg. iur. l. 6. & c. 2. iuncta gl. fin. de ordi. cogn. & d. ipſi Apoſto. 297*
h *Villadieg. ubi ſu. co. 50.*
i *Na. in Man. c. 27. nu. 204.*
K *Na. in Ma. c. 25. nu. 75. & 76. et ca. 27. nu. 248.*

ARTICVLVS VII.

Vtrum Prælati regulares poſſint diſpenſare cum ſuis religioſis in irregularitate quæ procedit ex animi defectu.

RESpondeo dicendo, quòd irregularitas ex animi defectu multiplex eſſe poteſt. Primo incurrunt hãc irregularitatem furioſi, lunatici, dæmoniaci, & habentes morbũ caducum, & cum talibus nõ poſſunt prælati diſpenſare, vt promoueantur. Verũ tamen ſi iam promoti ſunt, & ex toto liberati fuerint, debet tempus commodum ad arbitrium prælatorum aſſignari, vt experimẽtum aſſumatur, & tũc poterit cum illis diſpenſare vt celebrent. Dicẽte D. Hieronymo *l* in hunc modum. *Verum ſi poſt ſacerdotium furere incepit, nõ ideo ſacerdotio carebit, niſi forte nunquam ad ſanę mentis officium illum redire contingat.* Hæc Hieron. Tamen ſi non ſunt omnino liberati, diſtinguendum eſt. Aut enim patiuntur frequenter tales paſſiones, & tũc arcere, & priuare debent prælati eos ab officio miſſæ, vt decreuit Alexãder *m* Secũdus, & Pius *n* Papa. Verũ ſi raro prædictæ paſſiones eueniant, poterunt prælati permittere, vt celebrent, vt iidẽ Pontifices inſinuant, dũmodo aſſocientur cũ alio ſacerdote parato ad celebrandum, ſi infirmitatis paſſio forte contingat, niſi ita apprehendat eos, vt ſpument, & vt furioſi dentibus freniant.

l *c. ſi. 15. q. 2.*
m *c. in literis. 1 q. 2.*
n *c. communiter. 53. d.*

ſtemant. In hoc enim caſu, neque cum ſocio ſacerdote poſſunt celebrare. Aduerte tamen, quod cum tumoſis, & ſimilibus nec Papa poteſt diſpenſare, vt ordinentur, nec vt in minoribus admittantur, vt notant communiter ſcribentes, teſte *a* Nauarro. Secundo, incurritur irregularitas ex defectu fidei. Quare qui non eſt baptizatus, quamuis ſit conuerſus, nullo pacto poteſt ordinari: neque poſtquam fuerit baptizatus, ſi eſt nouiter conuerſus (qui Neophytus appellatur) poteſt promoueri, neque cum illis poteſt prælatus diſpenſare, vt cautum eſt in iure. *b* Si tamen roges, quanto tempore duret nominatus in fide, in quo non poteſt nominis, ſeu neophytus ad ordines maiores promoueri? credo, quod duret per tempus congruum per Epiſcopum aſſignandum reſpectu ſecularium, aut per prælatos religionum, quoad ſuos ſubditos, aut per decennium iuxta Nauar. *c* dicens quod conuerſi poſt decennium aut viginti annos non prohibentur ordinari. Filij præterea hæreticorum pertinacium, vſque ad ſecundam generationem per viam maſculinam, & ſeclinæ, & vſque ad primam per fœmineam excluduntur ab ordinibus ſuſcipiendis, & cenſentur irregulares, vt decreuit Bonifacius *d* Octauus. Cuius decretalem ad hoc propoſitum ponderans Ioannes Septimacenſis, affirmans, quod ſecundum ius alij præter illos deſcendentes ab hæreticis non poſſunt ab ordinibus ſacris repelli. Et ſecundum hoc debet explicari Concilium Tridentinum *e* præcipiens *Epiſcopi, vt antequam aliquos ordinent, vetum genus inquirant*, prout aduertit Salzedus *f* Nō enim Concilium nouum impedimentum ponit, ſed ſolùm præcipit obſeruari, quæ antea in ſacris canonibus erant inſtituta, & ſic vult concilium, vt non ordinetur aliquis, antequam probetur, an ſit illegitimus, necne. Et aduertendum, quod cum nouiter conuerſis, vt poſſint ad ſacros ordines promoueri, & habere beneficia eccleſiaſtica, poſſunt Epiſcopi diſpenſare habentes de ſuis moribus bonis, & profectu in Chriſtianitate experientiam non vulgarē, prout dicitur in iure & tradit Couar. *g* Et per conſequens id ipſum à fortiori poſſunt prælati regulares cum ſuis ſubditis, cum non ſolùm habeant iuriſdictionem Epiſcoporum, ſed tractent de promouendis regularibus, qui fauore religionis multa habent priuilegia. Et ſicut præſumuntur continentes, etiā ſi ſint illegitimi, vt dicitur in iure, *h* ita præſumuntur boni, etiamſi ſint nouiter conuerſi. Tertio incurritur irregularitas ex defectu ſcientiæ: & ideò idiotæ irregulares cenſentur, quia iura prohibent *i* illiteratos ordinari. Eſt tamen dubium valde notandum videlicet, an religioſi idiotæ nullam habentes latinæ linguæ cognitionem poſſint licitè promoueri ad ſacros ordines, obtenta ſuorum ſuperiorum licentia? Cui dubio reſpondetur per ſequentem aſſertionem. Concluſio eſt: a religioſis non requiritur tanta ſcientia ad ordines ſuſcipiendos, quanta requiritur in clericis ſecularibus. Nam clericos illiteratos omnino repellendos eſſe ab ordinibus ſuſcipiendis iura prædicta ſtatuere: id autem de religioſis nunquam ſanxere. Ratio eſt: quia religioſi regulariter loquendo, non ordinantur ad curam animarum habendam: & quamuis ad eandem curam ſæpius inueniantur, adhuc non requiritur in eis tanta ſcientia: quia ſemper manet in illis ſpes de comprobanda ſibi ſcientia, & cognitione neceſſaria ad ſuū miniſterium peragendum. Eo quod viuunt ſemper in cœnobijs, in quibus vigent aut literarum ſtudia, aut ſemper ſunt plures viri literati, à quibus edoceri poſſunt. Ex quibus dicit Henriquez *k* allegans Maiolum, & alios, licitum eſſe Epiſcopis ſacris initiare religioſos benè legentes, & cantantes, etiam ſi in lingua Latina deficiant. Circa quod nota, non eſſe opus, vt religioſus ſciat omnes difficultates ad ſacramentum ordinis pertinentes, ſed tantùm quod ſciat & intelligat neceſſaria, & eſſentialia, quæ communiter ſcire ſolent ſacerdotes celebrantes. Videlicet, quod ſeptem ſint Eccleſiæ ſacramenta: & quod conferant gratiam, & quod in ſacramento altaris continetur realiter & ſubſtantialiter Corpus Chriſti facta conſecratione, & quod materia eſt panis, & vinum & forma verba conſueta. Hanc concluſionem ſic explicatam docuit olim quædam *l* gloſſa celebris; Verba enim agens de requiſitis ad ſacros ordines ſic ſe habet. *Sufficit monacho quod tantum bonus ſit, licet ſit illiteratus*: Quæ nimirum gloſſa a nemine, quem ego viderim, fuit vnquam reprobata, imò ab omnib. ſuſcepta, præſertim a Sylueſtro, *m* Angelo, Philippo Franco & Dominico. Et Doctiſſimus Soto *n* eam veritatem luculenter agnouit ſic dicens: *Quando religioſi, qui curam animarū non habent, ordinantur, non requiritur alia ſcientia, quam vt myſterium ſacramenti intelligant.* Hæc cōcluſio euidenter colligitur, & deducitur ex Decretali *o* Clementis IV. atque adeò mirari non deſino, quoties audio aliquorum dominorum Epiſcoporum rigidā examinationem cum religioſis ordinādis, cum Cōcilium Tridentinum nō imponat prædictis Epiſcopis neceſſitatem examinandi religioſos per ſe, aut per ſeculares. Sed ſufficit, quod Epiſcopis conſtet per literas teſtimoniales prælatorum regulariū eſſe prædictos religioſos ordinandos examinatos per ſuos prælatos. Et qui ſic ordinantur, non promouētur ſine diligenti Epiſcopi examine, vt Conc. Trid. *p* ſtatuit. Cur enim magis debet credere, Epiſcopus ſeculari examinatori, quam prælato regulari teſtificanti de ſcientia ordinandi? Nec ſupradictis obſtat nunc decretum *q* Conc. Trid. ſtatuens, quod *nemo ad presbyteratus ordinem admittatur, niſi ſit ſufficienter inſtructus ad docendum populum ea, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt, et ad adminiſtranda ſacramenta diligenti examinatione præcedenti idoneus comprobetur.* Nam huic decreto reſpondetur, contrariū eſſe in vſu inter doctos, & religioſos timoratæ cōſcientiæ, qui tantam ſufficientiam non petunt in presbytero ordinando. Nec concilium voluit tam exactā ſufficientiam, quam aliqui poſtulant, ſcilicet, vt poſſit ſecularium confeſſiones audire. Nam idem met Concilium *r* ordinauit, *nullum presbyterum etiam regularem poſſe ſecularium confeſſiones audire, niſi ſit examinatus, & per ordinarium approbatus.* Nec obſtat Concilium Bracharenſe *ſ* ordinans, quod tales debent eſſe idonei ad dictas confeſſiones ſeculariū audiendas. Concilium etenim non loquitur de ſimplicibus presbyteris, ſed de presbyteris, qui ordinātur ad titulū alicuius beneficij curati, vt conſtat ex annotationibus poſitis in initio dicti concilij. Præterea dicta concilia non habent locum in religioſis, qui vt ſæpe dictum eſt, non ordinantur, vt curam animarum exerceāt. Et per dictas rationes poſſent domini epiſcopi dimittere ſcrupulum. Neſcio tamen, an ſint ſufficientes, & efficaces ad temperandum nimium rigorem, quo nonnulli eorum concitantur in religioſos ordinādos, quod (proh dolor) neſcio vnde prouenit, cum nullos in curandis animabus prædicando: confeſſionibus audiendis inſiſtendo, & alia ad diuinum cultum pertinentia peragendo habeant maiores, & meliores coadiutores.

a Nau. c. 29. n. 205.

b c. totam d. 48.

c Nau. c. 27. nota. 205.

d c. Statutum: ſ. de hæreticis recordatione de hæreticis lib. 6. Septimacenſis in inſt. catho. n. 29. n. 130.

e Conc. Tr. de. ſeſ. 23. de refor. c. 3.

f Salz. in prac. cri. c. 22. pag. 77

g c. a. d. 5. Co in cle. ſi furioſus, 2. p. § 2. nu. 7.

h cap. 1. de filijs presbyt.

i ca. in ſingulis. 77. d. Cōc. Tr. ſeſ 23. de reſid. prælat. c. 11

k Henr. de ſacram. ord. li. 10 c. 16. in fi. Maiol. li. 1. de irre. c. 31. n. 5. & 20.

l Gl. in c. leg. 16. q. 1. v. inſtruct.

m Syl. v. cleric. 2. nu. 1. Angel. ibi n. 2. Francus et Dominicus in c. nullus de temporib. ord. lib. 6.

n Sot. in 4. d. 25 q. ar. fin. pa. 60. col. 1.

o Cap. nullus de temp. ord. lib. 6.

p Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reſi. prælat. c. 1.

q Conc. Tridē. ſeſ. 23. de reſid. prælat. c. 14.

r Concil. Trid. vbi ſupr. nu. 15.

ſ Conc. Brac. ar tic. 2. c. 20.

AR-

ARTICVLVS VIII.

Vtrum prelati regulares poſſint diſpenſare in irregularitate prouenıente ex defectu lenitatis.

RESpondeo dicendo, pro explicatione tituli quæſtionis notandum, quod hæc irregularitas oritur ex occiſione, vel mutilatione membri hominis in caſu licito: Quia viſum eſt Eccleſię, non poſſe ſatis repræſentare lenitatem, atq. manſuetudinem Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui propter nos ſuum proprium ſanguinem fudit, & morti ſe tradidit eum, qui occidit, vel mutilat etiam licite, prout tradit D. Thom. *a* Quid autem hic nomine membri veniat, vide, quæ ego late trado in noſtra Summa confeſſorum, & quæ infra dicenda ſunt. Ad propoſitam igitur quæſtionem deueniendo, dico, quod priuilegia conceſſa religionibus, vt earum generales, & prouinciales poſſint diſpenſare in omnibus irregularitatibus excipiendo tres, ſcilicet, homicidium voluntarium, bigamiam, & mutilationem membrorum, videntur concedere facultatem ipſis prælatis ad diſpēſandum cum ſuis ſubditis in irregularitate, quæ procedit ex defectu lenitatis. Nam homicidium voluntarium in hac materia ſolum eſt illud, quod procedit ex delicto, & culpabiliter contra iuris ordinem, & iuſtitiam perpetratum, prout explicat Caietanus, *b* quem ſequuntur Conar. & Nauar. Et homicidium, de quo hic nobis ſermo eſt, licet ſit voluntarium (iudices enim, & miniſtri iuſtitiæ voluntariè occidunt, aut mandant occidere reum) nō tamen eſt culpabile, & ſic minime cooperatur ad homicidium iniuſtum. Et hanc opinionem tenet Bannes *c* dicens, dictos prælatos poſſe diſpenſare cum ſuis ſubditis occidentibus aliquem in bello iuſto, cum hoc homicidium non ſit illud homicidium voluntarium, ratione cuius contrahitur irregularitas ſolum per Summum Pontificem diſpenſabilis. Et hanc opinionem tenet Viualdus, *d* in ſuo candelabro aureo dicens, ita practicari. Et hanc opinionem tenent Polanco *e* Felicianus, & Maiolus dicentes, vniuerſaliter homicidium voluntarium, cuius irregularitas ſoli Papæ reſeruatur, & non comprehenditur in iubileis, & in alijs priuilegijs concedentibus diſpenſationem ab irregularitatib. ſolum comprehendere homicidium prohibitum. Homicidiū enim ſignificat factum iniuſtum, quod prohibetur in quinto præcepto Decalogi, iuxta tradita ab Auguſtino, *f* D. Tho. & Soto. Ex quibus videtur, quod cum Conc. Trid. *g* concedat *Epiſcopis, vt poſſint in foro conſcientię abſoluere a quacunque irregularitate Papę reſeruata orta ex delicto occulto, non deducto in forum contentioſum, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario*, quod modo Epiſcopi poſſunt diſpenſare in irregularitate occulta procedente ex occiſione iuſta hominis, etiam ſi ſit voluntaria, cum non ſit homicidium voluntarium. Sed reſpondetur, quod licet prędicta occiſio non ſit homicidium voluntarium, eſt tamen occiſio inducens irregularitatem non ratione culpæ occultæ, ſed ex defectu lenitatis. Et Concilium Tridentinū ſolum concedit licentiam Epiſcopis, vt poſſint diſpenſare in irregularitatibus procedentibus ex delictis occultis. Sed ex alia parte poſſumus huic adhærere ſententiæ, ſcilicet, quod Epiſcopis conceditur licentia ad diſpenſandum in omnibus irregularitatibus, ex delicto occulto prouenientibus non deductis in iudicium, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario. Et non negat, quod poſſint diſpenſare in hac irregularitate procedente ex occiſione hominis iuſta occulte facta; nam hoc non eſt homicidium voluntarium, vt dictum eſt. Ex quibus infertur, quod cum Generales, & Prouinciales regularium habeant iuriſdictionem quaſi epiſcopalem, quod poſſint diſpenſare in irregularitate procedente ex dicta iuſta occiſione occulta. Et licet Nauar. *h* hoc negauerit in epiſcopis, non currit eadē ratio in dictis pręlatis regularibus, cum vltra ius commune habeant maius priuilegium, ſcilicet, vt poſſint diſpenſare in irregularitate ex homicidio voluntario occulto prouenıente, de quo infra dicemus, in hac quæſtione, & cui conceditur maius, conceditur minus, vt clamant iura, & ratio naturalis ſatis euidenter innuit. Ex quibus reſolutiue colliguntur duo. Primum eſt, quomodo ſit intelligendum priuilegium conceſſum Miniſtro Generali, & prioribus prouincialibus, & conuentualibus ordinis Prædicatorum, de quo in libro Monumenta ordinum, *i* in ſecunda impreſſione, vt poſſint diſpēſare in quacunque irregularitate orta ex quacunque cauſa, præterquam ex homicidio voluntario, bigamia, & mutilatione membrorum. Nam prædictum priuilegium non eſt intelligendum de quocunque homicidio voluntario, ſed de homicidio, quod eſt delictum, & peccatum contra quintum præceptum Decalogi, & non de homicidio voluntario, patrato mandato iudicis, & in bello iuſto. Et ſic prouinciales, & generales poſſunt diſpenſare cum fratribus profeſſis, qui exiſtentes in mundo iudicando, aut miniſterium iuſtitiæ peragendo, hominem ad mortem, aut mutilationem membrorum condemnauerunt, & eorum ſententia executioni fuit mandata, Propter quod irregularitatem contraxerint: cum eorum irregularitas non fuerit orta ex homicidio iniuſto. Secundum eſt, quod poſſunt diſpenſare cum dictis fratribus irregularibus ex occiſione, aut mutilatione membrorum alicuius hominis in bello iuſto: cum dicta occiſio, & mutilatio nō ſit peccatum contra quintum præceptum Decalogi. Erit autem iuſtum bellum tribus concurrentibus. Primum authoritate in principe ipſum bellum mouente, ſcilicet, quod ſit Princeps & ſupremus in temporalib. Dixi mouente, nam etiā inferior ipſo Principe poteſt vti bello defenſiuo contra inimicos non expectata ſupremi Principis facultate, prout reſoluit *k* Bannes. Secundum eſt cauſa ad bellandum, ſcilicet, iniuria illata a parte cōtraria. *l* Tertia eſt recta intentio, ſcilicet quod bellum non inicatur odio, ſed ex zelo iuſtitiæ. Et deficiente aliqua iſtarum qualitatum bellum ipſum iniuſtum nuncupatur, prout conſtat ex traditis a Diuo Thoma, Caſtro, Couarruuias, Corduba, Nauarro, & Nauarra. Ad Principem autem ſpectat examinare de iuſtitia belli iuſti, aut iniuſti, de quo latius in noſtra Summa confeſſorum primo tomo, capite centeſimo vigeſimo quarto. Supradicta autem ex dicendis in articulo ſequenti magis patēt, & confirmātur. *m* Sed de hoc vide, quæ diximus in ſecundo tomo harum quæſtionum.

a *D. Tho. 2. 2. q. 40. art. 2.*

b *Caie. ver. irregularitas Con. 1. p. re'e. cl. in ſi furioſus §. 1. n. 7. in ſi. Nau. in Man. c. 27. nu. 240. adiuncto nu. 217. in ſi. & in c. 1. de iud. n. 104.*

c *Bannes 2. 2. art. 2. dub. 4.*

d *Viual. in Cande. n. 2. p. tit. de irreg. §. de diſp. quoad fratres. num. 326. 337.*

e *Polan. in directo. Felicia. de irreg. c. 9. et 11. p. 494. & p. 182. Maiol. lib. 5. de irreg. c. 48. §. 3. no. 18.*

f *Ang. li. 1. de l. arb. c. 4. D. Th. 2. 2. q. 88. art. 6. ad 3. Soto l. 2. de iuſt. q. 3. ar. 8. et l. 5. q. 1. ar. 2.*

g *Conc. Trid. ſeſ. 24. de refor. c. 6.*

h *Naua. c. 27 nota. 195. & 239. et conſ. 34. ti. 1 a. de homic. lib. 5. conſi.*

i *in 1. Impr. f. 240. conc. 575.*

k *Bannes, 2. 2. q. 40. ar. 1.*

l *D. Th. 2. 2. q. 40. art. 1. & q. 66. ar. 8. Caſtr. aduerſus hære. ver. bellū. Cou. in regu. peccatū 2. p. §. 10. & 11. Cord. 1. q. q. 39. Naua. in man. c. 15. n. 15. Naua. l. 2. de reſt. ca. 3. n. 159.*

m *2. 10. q. 105. art. 2.*

ARTICVLVS IX.

Vtrum Generales & Prouinciales poſſint diſpenſare in irregularitate contracta ex homicidio voluntario.

RESpondeo dicendo, quod ille dicitur homicida voluntarius, ſuper cuius irregularitate diſpenſan-

ſpenſandi poteſtas excipitur in omnibus facultatibus diſpẽſandi ſuper irregularitate iactis a Summo Pontifice, cuius homicidium ſint illicitum, intentum, ſiue volitum in ſe ſaltem æquipollenter, alias quam vitandi mortis cauſa ab oratore. Dixi *illicitum*. Nam homicidium licitum non eſt homicidiũ voluntarium, prout probatum eſt in articulo ſuperiori. Dixi *intentum, ſiue volitum in ſe*, quia non ſufficit, vt ſit volitum in cauſa: quale eſt omne homicidium caſuale producens irregularitatem, ſecundum Diuum Thomam *a* communiter receptũ. Dixi, *ſaltem æquipollenter*, ad includẽdum illud, quod non eſt quidem intentum, ſeu volitum in ſe, ſed in cauſa adeo propinqua morti, vt moraliter vix ſint compatibilia velle illam cauſam, & nolle occidere. Cuiuſmodi ſunt, nolle occidere, & venenum, quod ſcit eſſe mortiferum, propinare, vel ferire enſe punctim, circa præcordia, vel in alia parte periculoſa. Dixi *alias quam vitandæ mortis cauſa* ad excludendum intentum ob defenſionem vitandæ mortis cauſa: De quo infra dicemus. Dixi *ab oratore*, id eſt a petente diſpenſationem, quia non ſufficit, vt intendatur ab alio. Fit enim ſæpe, quod idem homicidium ſit voluntarium vni, & non alteri, quale eſt, quod facit Petrus percutiendo aliquem animo occidendi mandante Ioanne, vt aliquam iniuriam leuem citra deformationem ei dicat, vel faciat. Illud enim Petro eſt voluntarium, & Ioanni non. Vnde ſi Petrus ingrediatur religionem, & profiteatur ipſam, ſecundum ſupradicta non poſſunt Prælati regulares cum eo diſpenſare, poſſunt tamen diſpenſare cum Ioanne, ſi ſimiliter ingrediatur religionẽ, & in ea profiteatur, & definitio ſupradicta fundatur in verbis Concilij *b* Tridentini dicentis. *Cum etiam qui per induſtriam occiderit proximum ſuum, & per inſidias ab altari auelli debeat, quia ſua voluntate homicidium perpetrauerit:* Et inf. *Si vero homicidium non ex propoſito*, Quæ verba, *per induſtriam per inſidias, ſua voluntate, & ex propoſito*, Satis indicant definitionem homicidij voluntarij ſuperius aſſignatam.

a *D. Th. 2. 2. q. 64. ar. fin.*

b *Conc. Trid. ſeſſ. 14. de refor. c. 7.*

Nam verba per *induſtriam, vel per inſidias* excludunt occiſionem hominis factam iuridice a iudice, quia non per induſtriam, neq. per inſidias, ſed per allegata, vel probata ipſam præcipit faciendam. Indicant etiam non comprehendi occiſionem factam in iuſto bello, ipſa enim non fit per inſidias & induſtriam mortiferam. Verba autem, *voluntate ſua, & ex propoſito*, excludunt omne homicidium caſuale; hoc enim non contingit ex voluntate, & ex propoſito, prout ſatis explicatum eſt in ſuperioribus.

Ex quibus infertur intellectus ad priuilegia concedentia Prælatis regularibus facultatem ad diſpenſandum in omnibus irregularitatibus, exceptis tribus: de quorum numero eſt irregularitas orta ex homicidio voluntario. Ea enim priuilegia intelliguntur de homicidio voluntario, ſic explicato.

Et ſimiliter intelligendum eſt decretum Concilij c Tridentini, ſtatuens *licere Epiſcopis in irregularitatibus omnibus et ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & cæte. diſpenſare*. In eo enim decreto ſolum excipitur irregularitas contracta ex homicidio voluntario ſuperius definito. Et ſic Domini Epiſcopi poſſunt diſpenſare in irregularitate orta ex homicidio caſuali occulto, quod patet ex traditis per Nauarrum. *d* Et aduertendum, quod homicida non ſolum eſt irregularis quoad ordines, ſed etiam quoad quaſcunque Prælaturas in religione: quales ſunt Guardianatus, & prouincialatus. Quia licet oppoſitum fuerit declaratum in quodam noſtro Capitulo generali Baſiliẽſi; in Concilio tamen Tridentino *e* determinatum eſt contrarium, definiente *homicidas voluntarios non poſſe promoueri ad ſacros ordines, neque ad beneficia Eccleſiaſtica, etiam ſi curam non habeant animarum*. Et ſic eo ipſo quod in Concilio prohibentur homicidæ habere beneficia Eccleſiaſtica, prohibentur etiã habere prædictas Prælationes in Religione.

c *Concil. Trid. ſeſſ. 24. de refor. c. 6.*

d *Naua. c. 27. nu. 240.*

e *Conc. Trid. ref. ſeſſ. 14. c. 7.*

ARTICVLVS X.

Vtrum Prælati regulares poſſint ſecundum ſuorum priuilegia diſpenſare in irregularitate procedente ex mutilatione voluntaria alicuius membri.

RESpondeo dicendo, quod antiquitus ſolus Papa poterat diſpenſare in irregularitate procedente ex mutilatione voluntaria membrorum: prout definitur in iure, *f* & tradunt communiter Doctores teſte Couarruuias & Nauarro. Nunc autem poſt Concilium Tridentinum *g* hẽnt Epiſcopi facultatem in foro conſcientiæ diſpenſandi, vt ad omnes ordines ſacros, & ad beneficia Eccleſiaſtica poſſint promoueri, ſi delictum mutilationis fuerit occultum, nec deductum in iudicium: etiam ſi per inſidias, induſtriam & ex propoſito dictam mutilationem perpetrauerint. Nam Concilium concedit facultatem Epiſcopis ad diſpenſandum in foro conſcientiæ in omnibus irregularitatibus procedentibus ex delicto occulto, & non deducto in iudicium, excepta illa, quę oritur ex homicidio voluntario. Per homicidium autem voluntarium non intelligitur mutilatio voluntaria, prout aduertit Nauarrus. *h* Neque obſtat, quod homicidium voluntarium, & mutilatio voluntaria videntur pro eodem accipi in iure. Nam reſpondeo, quod hoc debet intelligi in hunc ſenſum. Scilicet, quod ſicut ex homicidio voluntario incurritur irregularitas, ita etiam ex mutilatione voluntaria: & ſicut non incurritur irregularitas ex occiſione hominis propter defenſionem: ita etiam non contrahitur ex mutilatione propter defenſionem. Attamen in vniuerſum non quidquid attribuitur homicidio voluntario, attribuitur etiam mutilationi voluntariæ. Nec talis regula generalis in iure datur. Imò in diuerſis titulis collocantur apud ſacros Canones homicidium, & mutilatio, vt conſtat ex titulo de homicidio, & ex titulo, de corpore vitiatis, in Decretalibus: & in Clementina *ſi furioſus*, de homicidio. Et de mutilatione ſeparatim fit mentio, innuens, quod, qui dicit homicidium, non dicit mutilationem: neque qui dicit mutilationem, dicit homicidium: neque in lingua Latina hæc duo nomina pro eodem capiuntur. Vnde Alexander Tertius *i* concedens facultatem cuidam Epiſcopo ad diſpenſandum cum quodam clerico, qui intrauit in duellum, addit dicens: *Dummodo ex ipſo duello homicidium, vel membrorum diminutio non fuerit ſecuta*. Et ſuperfluum eſſet apponere illam particulam (*membrorum diminutio*) quæ idem ſignificat, quod membrorum mutilatio, ſi verbum homicidium voluntarium idem ſignificaret. Præterea patres, qui interfuerunt in Concilio Tridentino eruditiſſimi erant in Iure Canonico: & per conſequens intelligebant, nomine homicidij voluntarij non venire mutilationem voluntariam. Quare excipientes ſolùm irregularitatem procedentem ex homicidio

f *c. 1. de cler. pugnant. in duello. Couarr. vbi ſup. 1. p. num. 7. Naua. vbi ſup. nu. 200. in fin.*

g *Conc. Trid. ſeſſ. 24. c. 6. de reform.*

h *Naua. c. 27. nu. 194. in fi. notabilis.*

i *c. 1. de cleric. pug. in duello.*

vo-

voluntario, videntur clarè concedere epiſcopis facultatem in foro conſcientiæ ad diſpenſandum in foro conſcientiæ ab irregularitate procedente ex mutilatione voluntaria occulta, non deducta in iudicium. Ex quibus infertur, quod patres Generales, & prouinciales Ordinum Mendicantium poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis in foro conſcientiæ in irregularitate procedente ex mutilatione voluntaria occulta procedente ex delicto non deducta in iudicium; cum habeant iuriſdictionem quaſi epiſcopalem, vt ſæpe dictum eſt in ſuperioribus. Tum etiam, quia Pius V. conceſſit Prouincialibus Ordinis Prædicatorum facultatem circa ſuos ſubditos, quam conceſſit Concilium Tridentinum Epiſcopis circa ſuos diœceſanos: prout iam in ſuperiorib. ſæpe repetitum eſt. Et id etiam declarauit Gregorius Decimus tertius, concedendo id, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quarto Generalibus, & Abbatibus congregationis Hiſpaniæ ordinis Ciſtercienſis, vt refertur in compendio *a* dicti ordinis.

a comp. D. Ber. verb. abſolutio. quoad fr. et. §. 11.

Sed reſtat explicare, quæ ſit mutilatio membrorum, inducens irregularitatem Papæ in foro exteriori reſeruatam: vt inde indagemus, quæ ſit irregularitas ex mutilatione membrorum occulta: in qua in foro conſcientiæ poſſunt Epiſcopi, & prælati regulares diſpenſare? Ad cuius rei explicationem notandum eſt, quod mutilatio membrorum in hac materia eſt diminutio alicuius membri totalis. Et ita quando vnus alteri aliquod membrũ debilitat, non incurrit irregularitatem. Nam etiam ſi membrum debilitatũ inutile redditur ad ſuas operationes exercendas, non ideo deſinit eſſe membrum, vtile ad corporis ornatum. Et certum eſt, quod pœnæ benigne debent interpretari. Vnde cum ius iudicet irregularem membrum mutilantem, hoc ius pœnale non debet extendi ad homines membrum debilitantes. Et ſic ille, qui deformauit faciem alicuius hominis, aut læſit oculos ipſius non excæcando eum, minime irregularis eſt, prout contra Syluestrum *b* tenet Couarruuias, & Nauarrus. Quod eſt tenendum. Licet nouiſſime Salzedus opinionem Syluestri ſequatur. Secundo eſt notandum, quod incurritur irregularitas ratione mutilationis membrorum, quando mutilantur membra, quibus corpus mouetur, & ad ſuas operationes obeundas adiuuatur, habens vnum quodque eorum ſuas particulares, & diſtinctas actiones, & officia. Sicut habent oculi ad videndum, pedes ad ambulandum, manus ad palpandum, nares ad odorandum: lingua ad loquendum. Ita explicant Couarruuias, *c* Nauarrus, & Salxedus. Ex quo infertur contra Caietanum, quod ex mutilatione digiti non incurritur irregularitas. Digitus enim non eſt propriè membrum. Licet enim habeat ſuam operationem, hæc tamen operatio minus principalis eſt. Principalior enim ipſius digiti operatio eſt adiuuare manum ad ſuas operationes exequendas; prout aduertunt Couarruuias, *d* & Nauarrus.

b Syl. v. hom. c. 3. n. 4. Cou. 3. p. rele. Cle. ſi furioſus. in ini. ſi. nu. vl. Nau. 27. n. 7. c. 7. & l. 3. conſ. conſil. 20. ti. de homi. Salze. in pract. ca. 90. p. 343.

c Cou. vbi ſup. nu. 8. Nau. d. c. 27. n. 206. Salze. vbi ſup.

d Cou. vbi ſup. n. 8 Nau. in vtroq. ma. ca. 26. num. 16.

ARTICVLVS XI.

Vtrum Prælati regulares poſſint ſecundum ius commune diſpenſare in irregularitate contracta ex homicidio occulto.

RESpondeo dicendo, maximam fuiſſe dubitationem, an homicidium occultum inducat irregularitatem ipſo facto. Et ne per ignota procedamus: homicidium occultum tripliciter poteſt conſiderari. Primo modo, quod nulla ratione poteſt in iudicio probari, neque in notitiam hominis venire, niſi ex propria occiſoris confeſſione. Secundo modo dicitur homicidium occultum, quod licet non ſit deductum ad forum contentioſum, poteſt tamen accuſari, & deduci. Et de hoc certum eſt inducere irregularitatem, de primo vero dubitatur. Scio nanque communem eſſe opinionem, quod vere contrahitur irregularitas ex homicidio occulto primo modo. Nullam tamen vidi rationem, nec authoritatem, quæ id efficaciter probet. Immo iura omnia, quæ huic videntur ſuffragari ſententiæ, omnino refragari exiſtimo. Ideo ſtatuitur concluſio probabilis, quod per homicidium omnino occultum nulla contrahitur irregularitas. Hanc opinionem tenet noſter doctiſſimus Caſtro. *e* Nam quamuis illi placet Abbatis opinio dicentis, quod in foro conſcientiæ contrahitur irregularitas ab Epiſcopo tunc diſpenſabilis: verum eius rationes eo tendunt, vt per eas probet, nullam in foro conſcientiæ incurri irregularitatem per homicidium omnino occultum, nullaque in eo caſu opus eſſe Epiſcopi diſpenſatione, & Couarruuias *f* dicit, Caſtro ſic ſentire, videlicet, quod nulla contrahitur irregularitas. Et eam opinionem primo probat Decretalis *g* expreſſa, in qua ſic dicit Alexander Tertius. *Verumtamen, quia peccatum occultum eſt, ſi promoueri volueris non debes aliqua ratione prohibere.* Quæ verba ſunt maxime ponderanda. Nam loquitur Decretalis de delicto degradatione digno. Id etiam probatur, quia nulla incurritur irregularitas, niſi in caſibus a iure expreſſis, vt omnes authores tenent contra Sotum teſte Nauarro *h* & Medina. Sed nulla eſt Decretalis expreſſa, in qua ſit decretum, quod per delictum omnino occultum contrahitur irregularitas. Nam quamuis ſint iura *i* dicentia, quod ſit illata irregularitas, quando culpa latet, vel quando delictum eſt occultũ. Sed nullibi dicitur, quod talis pœna ſit inflicta, quando omnino culpa latet, vel delictum eſt omnino occultum: ergo non incurritur. Imò Concilium *k* Tridentinum noſtræ ſententiæ maximè fauet. Nam euidenter innuit quod homicidium occultum, propter quod incurritur irregularitas, non ſit omnino occultum, ſed illud appellat occultum, quod nõ ſit ordine iudiciario probatum, & quod poteſt probari, eſt aliquo modo publicum. Et hoc Caſtro, & omnes concedunt inducere irregularitatem. Cum ergo homicidium, quod non poteſt probari vllo modo in iudicio, nõ ſit publicum moraliter, ſed ſecretum, & occultum de per ſe moraliter loquendo, inde colligitur non eſſe de mente Concilij, quod irregularitas incurratur propter homicidium ſic occultum. Nam quamuis nõ nulli dicant, quod delictum quodcunque exterius commiſſum, quamuis à nemine videatur, ſi publicum de per ſe, & occultum de per accidens, hoc eſt intelligendum metaphyſice, & non moraliter. Nã moraliter loquendo, quod non poteſt deduci in iudicium, eſt ſecretum de per ſe, & quod eſt ſic ſecretum, nulla ratione eſt publicum moraliter loquendo. Cum ergo certum ſit, Concilium non loqui de crimine occulto, vel publico metaphyſice, ſed de culpa publica, vel ſecreta moraliter: inde ſequitur manifeſte, quod illud homicidiũ ſit ſimpliciter, & abſolutè ſecretum, & nulla ratione publicum, quod non poteſt aliquo modo deduci in iudicium exterius. Verba namque conciliorum moraliter ſunt ſumenda, id eſt, ſecundum communem vſum, & non metaphyſice, id eſt, ſecundum naturam à rebus, & moribus abſtractam. Tandem id conſtat efficaciſ-

e Caſt. l. 2. de leg. pæn. c. vl. verſ. 3. principalis cõcluſ.

f Coua. de ho. 2. p. §. 3. n. 4.

g c. ex tenore de temporib. ord.

h Nau. in sũ. c. 27. n. 144. Me. in ſum. lib. 1. c. 11. §. 10.

i c. in §. Perſonæ de renunc. Cõc. Tri. ſeſ. 14. c. 7. et ſeſ. 24. c. 6. de reform.

k Conc. Trid. ſeſ. 14. de refor. c. 6.

ficaciſſima ratione. Nam qui eſt excommunicatus propter delictum omnino occultum, vel ſuſpéſus, non videtur debere ſe abſtinere ab exercitio ordinis, ne hac ratione ſe prodat, vt omnes dicunt teſte Nauarro: *a* ergo ſignum eſt, quod Eccleſia, cum ſit mater pietatis, non vult aliquam pœnam exteriorem infligere propter crimen omnino occultum. Multa namque ſunt relinquenda Dei iudicio punienda. Et ideo Eccleſia de occulto vllam pęnam exteriorem hactenus non intulit. Nam quamuis excommunicatio incurratur, ſtatim propter delictum omnino occultum exterius commiſſum quoad priuationem ſuffragiorum, quæ eſt occulta, & ſecreta; non tamen quoad communicationem exteriorem, et participationem ſacramentorum, cum in eo caſu licitum ſit excommunicato ſe ingerere, ne ſe prodat, & infamet. Et ſecundum hanc probabilem opinionem prælati regulares non attinguntur diſpenſare cum ſuis ſubditis homicidium omnino occultum perpetrantibus, cum ex dicto delicto nulla irregularitas contrahatur. Et dato quod contrahatur, poſſunt in ea diſpenſare, cum habeant iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, cum Epiſcopi ſecundum opinionē Abbatis ſuperius citatam poſſint in ea diſpenſare. Verum, licet prædicta concluſio ſit probabilis, & propterea non ſit in conſcientia damnandus, qui eam ſequitur; tamen longe probabilior mihi apparet ſententia, quæ aſſerit irregularitatem incurri propter homicidium omnino occultum. Cuius rei ratio eſt: quia non ſolum infligitur pœna irregularitatis homicidij propter delictum: Sed etiam propter indecentiam, & defectum ſignificationis. Nam qui ſanguinem fundit, nõ poteſt in altari repræſentare agnum immaculatum: quod nimirum eſt neceſſarium cuilibet ordinato. Nam omnes clericorum ordines ordinantur ad altaris miniſteriũ, in quo ſub ſacramento repræſentatur Chriſtus, vt Diuus *b* Thomas catholice dixit. Atq; adeo, quamuis in homicidio occulto omnino non incurratur irregularitas ratione delicti, contrahitur tamen ratione indecentiæ, & ob defectum ſignificationis, ſicut de bigamo, qui contraxit matrimonium cum corrupta ab alio, neceſſario dicendum eſt, quamuis, quod fuerit corrupta, ſit omnino occultum. Sed nunquid hoc caſu potuit prælatus regularis diſpenſare cum ſubdito, qui cum eſſet ſecularis, vel dum eſſet monachus, fuit homicida omnino occultus. Reſpondeo affirmatiue. Nam ſecundum ſententiam, quam ſequitur Couarruuias *c* cum multis authoribus, quos refert, & ſequitur, prædicta irregularitas non eſt Papæ reſeruata, ſed Epiſcopo; ac proinde ſicut Epiſcopus poteſt cum ſuis ſubditis diſpenſare, vt ſæpe dictum eſt; ita etiam Prælatus regularis habens iuriſdictionē quaſi Epiſcopalem. Nec obſtat Cõcilium Tridentinum, *d* vt obſtare putauit Nauarrus: *e* Nam id intelligendum eſt in homicidio occulto, quod tunc eſt probabile in iudicio, quamuis actu non ſit deductum ad forũ contẽtioſum, vt Couarruuias dicit eodem loco nuper citato: & non de homicidio omnino occulto, quod probari non poteſt. Nam Concilium euidenter innuit, quod non procedit, niſi in homicidio, quod licet ordine iudiciario non ſit probatum, poteſt tamen probari. Verum tamen eſt, quod contrariam opinionem tenent viri docti, quam ſequitur Salzedus: *f* quam ego quoq. in noſtra Summa confeſſorum ſum ſecutus, ſcilicet, quod neceſſarium eſt recurrere ad Papam ad huiuſmodi diſpenſationem impetrandam. At modo cum videam contrariam opinionem ſolido niti fundamento, eam libenter amplector, præcipue quãdo agitur de diſpenſando cum aliquo religioſo, vt tollatur materia vagandi multa in iure permittuntur, quæ ſecularibus minime conceduntur. Sed videamus, vtrum ipſis ſit conceſſum aliquod priuilegium, vt in huiuſmodi poſſit cum ipſis diſpenſare.

a *Nau. in ſum. c. 27. nu. 239.*

a *D. Th. 2. 2. q. 40. ar. 2.*

c *Cou. de hom. 2. q. § 4. num. 4.*

b *Conc. Trid. ſeſſ. 19. ca. 7. de reform. & c. 6. ſeſſ. 29.*

e *Nau. in ſum. lat. ca. 27. nu. 239.*

f *Salz. in prac. crim. cap. 95. p. 329. quam ego ſum. to. ca. 176. p. 474. nu. 3.*

ARTICVLVS XII.

Vtrum prælati regulares poſſint diſpenſare ſecundum eorum priuilegia cum ſuis ſubditis in irregularitate contracta ratione homicidij voluntarij occulti.

RESpondeo dicẽdo, quod Martinus V. conceſſit. *Quod Prior monaſterij Sancti Benedicti Valliſoleti in foro conſcientiæ poſſit abſoluere monachos ab omni excommunicationis ſnia, etiam ſi talis eſſet, quam ipſe Summus Pontifex reſeruare cõſueuit, & cum eis ſuper omni irregularitate etiam in illis caſibus in quib. Papa ſibi inuicem reſeruat (in morte, videlicet. & in membrorum truncatione, & enormis ſanguinis effuſione) ualeat diſpenſare dum tamen aliquid horum trium non ſit notorium. Et hoc propter ſcandalum.* Simile priuilegium conceſſum eſt a Iulio Secũdo Ordini Prędicatorum, vt refertur in Compẽdio *g* Societatis Ieſu, & in compendio Diui Hieronymi Hiſpaniæ. Circa quam conceſſionem notat Collector *h* priuilegiorum Mendicãtium, quod licet primo facta ſit ſoli Priori, ſeu Abbati monaſterij Sancti Benedicti Valliſoleti, poſtea tamen extenſa, ſeu communicata fuit omnibus prioribus, vel Abbatibus aliorum monaſteriorũ. Et ait, hanc conceſſionẽ ipſum vidiſſe ſub ſigillo authentico in prætato conuentu Valliſoleti, & inde fideliter extraxiſſe.

Secundo eſt aduertendum ex Corduba, *i* quod hęc diſpenſatio intelligitur de quocunque homicidio voluntario, vel caſuali directo, vel indirecto, dummodo iudicialiter non poſſit probari. Nec obſtat, quod Sixtus Quartus qui poſt Martinũ V. fuit, conceſſit facultatem diſpenſandi in homicidio caſuali, excipiendo expreſſe homicidium voluntariũ, vt patet in Compendio. *k* Quia huic obiectioni reſpondetur, omiſſis multis alijs ſolutionibus, quod prædicta exceptio, & limitatio intelligitur, vt procedat ſolum circa conceſſiones factas ab eodem Sixto Quarto, & non extẽdatur ad alias factas ab alijs Pontificibus. Nam ſi omnes conceſſiones voluiſſet Sixtus Quartus ceſſare, illud vtique expreſſiſſet: & priuilegium conceſſum nullo modo abrogatur, niſi fiat de illo ſpecialis mentio, & abrogatio. Et idem dicendum eſt ad Concilium Tridentinũ, quo conceſſa eſt facultas Prælatis ordinarijs ad diſpenſandum in irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus excepto homicidio voluntario. Nam hęc exceptio ſolum procedit reſpectu illorum caſuum, qui in eodem decreto conceduntur: non tamen procedit in caſibus alias conceſſis; cum in prædicti Concilij decreto nulla facta ſit priuilegiorum abrogatio.

Tertio nota, quod hoc priuilegium non extenditur ad diſpenſandum cum bigamo, quia bigamia *l* eſt grauior ceteris irregularitatibus ad diſpenſandum, vt aduertit author *m* compendij priuilegiorum.

Quarto aduertendum eſt, quod non incurritur irregularitas propter enormem ſolam ſanguinis effuſionem, etiam ſi multis vulneribus operta fuerit ſecundũ Nauarrum, *n* niſi ſequatur mors, vel membri mutilatio. Et quia quando hoc modo contracta

eſt huiuſ-

g *Ver. diſpenſatio. § 1. f. 83. § 24.*

h *Collector. in compen. men. 2. imp. tit. abſolut. Ordin. quoad frat. § 40.*

i *In addit. ad d. comp. v. diſp. § 24.*

k *Comp. ver. diſpẽ. § 10. 12. & 13. & in mon. ord. in 1. impr. f. 63. & in 2. f. 66. con. 102. & in ſuppl. fol. 59. conceſ. 319.*

l *Bigamia irregularitas ceteris grauior.*

m *Aut. comp. vbi ſup.*

n *Naua. c. 27. nu. 221. in fin.*

eſt huiuſmodi irregularitas, eſt difficilior ad diſpenſandum. Quamobrem hic Papa exprimit enormē ſanguinis effuſionem.

Quinto notandum eſt, quod ſupprior conuentus mortuo priore non poteſt hoc priuilegio gaudere; quia conceditur priori, & non ſuppriori, priori tamen non ſuccedit ſupprior, ſede prioratus vacante in his, quæ habet iure ſpeciali, vt dicimus in capitulo ſede vacante: quod non ſuccedit Epiſcopis, niſi in his, quæ ad ipſum pertinent iure communi, non autem iure particulari, vt notat Panormitanus. *a* Contrarium tamen videtur tenendum, quia non dignitati, vel officio conceditur hoc priuilegium, ſed in fauorem animarum. Item quia hoc priuilegium non conceditur Abbati, ſed priori Diui Benedicti: ergo quare non ad ſuppriorem, ſede vacante, hoc non eſt extendendum, cum beneficia principum recipiant extenſionem de vno ſimili caſo ad alium ſimilem?

a Panor. in c. unic. de to. comput. nu. 9. & c. ſcriptum de elect. nu. 12.

Sexto aduertendum eſt, quod huiuſmodi peccatũ, propter quod incurritur dicta irregularitas non debet eſſe notorium, alias non valeret diſpenſatio virtute huius priuilegij facta: quia non ſeruatur forma reſcripti. *b* Et dicetur notorium, quãdu ſunt tot coniecturæ, quod tergiuerſationi locus non eſt, vt notant Panormitanus, *c* & Angelus, dicentes, tunc ſcilicet, eſſe notorium, quando nullam habet tergiuerſationem, & dubietatem.

b *c. ſi. de præbẽ. & c. prudentiũ. de offic. delegat.*
c *Panor. ca. de cohabita. cle. n. 7. et Ang. ver. concubinarius.*

Aduerte, quod dicit priuilegium, quod propter ſcandalum non debet fieri, quod ſequitur, quando eſt ibi notorium. Ex quo ſequitur, & patet quod ſi alibi nihil ſcitur, poteſt fieri diſpenſatio; quia ibi nõ eſt ſcandalum. Nec contra iſtam notabilem conceſſionem valet quidquam, quod aliqui dicunt, affirmantes non eſſe in vſu. Nam ipſis reſpondetur, vnde ipſis conſtat non eſſe in vſu? Debent ne prouinciales, & Prælati ſupradicti vti hac conceſſione in plateis, aut in monaſteriorum clauſtris ſcientib. omnibus, & videntibus? Minime quidem: cum tantum concedatur pro caſibus occultis: præterea refert Veracrux in ſuo compẽdio manu ſcripto, quod hac facultate vſi ſunt in Indijs occidentalibus fratres Prædicatores in primo capitulo prouinciali celebrato in Guatimala, anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo tertio.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum prouinciales poſſint diſpenſare cum ſuis ſubditis irregularibus ex homicidio caſuali, & in homicidio facto cauſa defenſionis.

RESpondeo dicẽdo, ex ſuperioribus patere deciſionem articuli quæſtionis. Sed pro maiori explicatione eſt notandum, ꝙ homicidium caſuale eſt illud, quod non eſt directe, nec per ſe volitum, ſed indirecte, & per accidens; vt quia non ex propoſito occidit hominem, dans operam rei illicitæ, vel non adhibendo debitam diligentiam; quamuis daret operam rei licitæ. Et aliqui dicunt, quod homicidium factum cauſa defenſionis, eſt vere & proprie caſuale, quia non eſt directe voluntarium, ſed per accidens ad ſe melius defendendũ. Nec (aiunt) Concilium Tridentinum oppoſitum ſentire, ex eo quod loquitur de homicidio caſuali, & de homicidio cauſa defenſionis ſub diſiunctione, ſic dicens. *Si vero homicidium non ex propoſito, ſed caſu, vel vim vi repellẽdo, vt quis ſe à morte defenderet, factũ narretur, diſpenſatio quoque iure debetur.* Vnde inferunt, quod ſi homicidium defenſiuum eſſet caſuale, ſuperflua eſsẽt illa verba, *vel vim vi repellẽdo.* Cũ homicidium hoc contineretur ſub caſuali. Sed reſpondent, quod illa diſiunctiua non eſt adiecta à Concilio cauſa diſtinctionis formalis ſignificandæ inter illa duo homicidia, ſed cauſa maioris declarationis. Atque adeo non ſuperfluit illa diſtinctio à concilio poſita. Præſertim quod in exemplis nũ eſt ſemper rigor locutionis ſeruandus. Et ſic non eſt de mente concilij quod homicidium defenſiuum ſit voluntarium in ſe. Imo ex dictis verbis Concilij Tridentini colligitur, homicidium defenſionis cauſa eſſe caſuale; cum illa duo homicidia ſint, de quibus Concilium dicit aperte, non fuiſſe facta ex propoſito. Cum ergo id, quod non fit ex propoſito ſit caſuale, vt placuit Ariſtoteli, *d* inde colligitur homicidium cauſa defenſionis perpetratum eſſe proprie caſuale.

d *Ariſ. 2. Ph.*

Hoc fundamento prælibato, certum eſt, quod Concilium Tridentinum concedit epiſcopis, quod in foro conſcientiæ poſſint diſpenſare cum ſuis ſubditis irregularibus ex homicidio caſuali occulto, & non deducto in iudicium, cum tantùm ipſis neget diſpenſationem in irregularitate procedente ex homicidio voluntario. Et eadem met authoritas generalibus, & prouincialibus conceditur erga ſuos ſubditos, cum, vt ſæpe dictum eſt in ſuperioribus, habeant iuriſdictionem quaſi epiſcopalem. Et certũ eſt etiam, quod dicti prælati virtute ſuorum priuilegiorum, non ſolùm in foro conſcientiæ, ſed etiam in foro exteriori, non ſolùm quando homicidium caſuale eſt occultum, ſed etiam quando eſt publicum, poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis in dicta irregularitate procedente ex homicidio caſuali. *Nam Sixtus Quartus conceſſit Generalibus & Prouincialibus Ordinis Minorum, & Prędicatorum, ut poſſint diſpenſare cum ſuis ſubditis in omni irregularitate (excepta ea qua procedit ex homicidio voluntario, bigamia & mutilatione membrorum,)* Prout patet ex libro Monumenta Ordinum *e* in prima & ſecunda impreſſione. Aduertendum tamen pro explicatione prædictorum, quod homicidium cauſa defenſionis factum cum moderamine inculpatæ tutelæ, non inducit irregularitatem, prout in quadã Clementina *f* definitur. Si verò modum inculpatæ tutelæ excedat, ipſam inducit. Et hæc per epiſcopos in foro conſcientiæ eſt diſpenſabilis, vt dicitur in Concilio Tridentino, & a Prælatis ordinum per ipſorum priuilegia etiam diſpenſabilis eſt non ſolùm in foro interiori, ſed etiam in foro exteriori.

e *In 1. impr. fo. 61. et 2. fo. 144. conc. 252. et fo. 240. conceſ. 575*
f *Clem. vnic. de homic.*

ARTICVLVS XIV.

Vtrùm prælati regulares poſſint diſpenſare cum fratribus irregularibus ex eo, quod cenſura Eccleſiaſtica irretiti diuina celebrauerunt.

RESpondeo dicendo, *Quod Magiſter Ordinis, Prouinciales. Priores Cõuentuales, atq. eorũ vicẽgerentes in conuentibus poſſunt diſpenſare cum fratribus ſibi commiſſis, nec non cum fratribus ſui Ordinis ad eos declinantibus, undecũque in irregularitate, quã contraxerunt, antequam, vel poſtquam ordinem intrauerunt, ex eo quod excommunicati, vel ſuſpenſi vel interdicti*

Digitized by Google

terdicti celebrarunt, aut in locis interdicto ſuppoſitis diuina officia celebrauerint, vel ſi ſic ligati ordines ſuſceperunt. Ita conceſſit Clemens Quartus, prout habetur in libro Monumenta *a* Ordinum. Qui ſimiliter cõceſſit, quod fratres, quos Generalis & Prouinciales miniſtri, & eorum Vicarij ac Cuſtodes in proprios habuerint confeſſores, poſſint eis abſolutionis, & diſpenſationis beneficium impartiri. Hoc priuilegium habetur authenticum in Marimagno *b* Prædicatorum. Circa quam conceſſionem primo eſt notandum, hoc eſſe ſingulare priuilegium. Datur enim poteſtas dictis Prælatis ad diſpenſandum circa fratres ſibi non ſubditos, ſuper irregularitatem, quæ prouenit ex peccato, puta, quod excommunicati celebrauerint, vel ordines ſuſceperint, vel ſi diaconus baptizauit cum ſolennitate abſque neceſſitate præſente præsbytero, qui baptizet, tunc enim eſt irregularis ſecũdum Syluestrum, *c* Nauarrum et Sotum. Et nullibi reperitur, quod prouinciales poſſint diſpenſare cum fratribus alterius prouinciæ: neq. prior conuentualis poſſit ſimiliter diſpenſare cum fratribus alterius conuentus ſuper irregularitate contracta ratione homicidij caſualis. Quia conceſſiones, quæ inueniuntur ſuper diſpenſatione ab hac irregularitate, loquuntur ſolum cum proprijs fratribus, & non cum fratribus ad eos declinantibus. Et ſi opponas, quod ſecundum opinionẽ iuriſtarum citatã per Couarruuiam, *d* ſcilicet, quod quando Papa conceſſit, quod poſſint abſoluere per cuſtorem clerici in quibuſdam caſibus, prout concedit in capitulo *quamuis*, de ſententia excommunicationis, ex hacinet declaratione, & conceſſione his caſib. concurrentib. datur ſimilis licentia in alijs excommunicationibus, quarum abſolutio ſimiliter Papæ reſeruatur, vt etiam dicunt Panormitanus *e* & Innocentius. Ergo idem venit dicendum, quod conceſſa diſpenſatione ſuper irregularitate contracta, quia frater ſubditus excommunicatus, celebrauit, conceditur etiam diſpenſatio ſuper eadem met irregularitate ab hoſpitibus contracta, ad hanc obiectionem reſpondetur, quod hæc opinio, & Theorica Iuriſtarum non agit ad rem; quia tractat de extenſione facultatis conceſſæ iure communi. Nos autem in præſenti agimus de extenſione priuilegij extra, vel contra ius commune dati.

a In 1. Impr. f. 127. et in 2. fol. 140. conc. 318. et 319.

b Marima. f. 236.

c Sylu. v. Bapt. Nau. c. 22. n. 6. Sot. in 4. d. 4. q. vnic.

d Cou. in c. alma mat. in 1. p. relec. §. 11. n. 15.

e Panor. et Innoc. c. de cete. de ſent. exc.

Quod non debet extendi vltra ea, quæ concedit expreſſe: cum omnis receſſus a iure communi ſit odioſus, & reſtringendus. Neque per Concilij Tridentini decretum poſſunt prędicti Prouinciales diſpenſare in dicto caſu; cum Concilium Tridentinũ ſolum concedat epiſcopis & per conſequens prælatis regularibus habentibus iuriſdictionem Epiſcopalem facultatem ad diſpenſandum cum ſuis ſubditis. Neque obſtat, quod hoſpites declinantes ad aliquas prouincias, & conuentus ſint ſubditi prouincialium, & Guardianorum locorum, vbi tũc hoſpitantur. Nam reſpondetur, hoc eſſe ex ordinatione generali aliquarum religionum. Sicut in noſtra religione contingit, vt ſcilicet, poſſint dicti prælati eos per obedientiam & per ſententiam excommunicationis præcipere, quæ neceſſaria ipſis præcipienda viderint, non autem, vt cum ipſis poſſint diſpenſare, neq. vt ipſos poſſint abſoluere, niſi in illis caſibus, in quibus ſecundum ius, & conſtitutiones generales, & conſuetudinem receptam, & priuilegia Apoſtolica poſſunt diſpenſare & abſoluere

ARTICVLVS XV.

Vtrum dicti Prælati poſſint diſpenſare cum nouitijs in irregularitatibus.

Reſpondeo dicẽdo, *quod Magiſter ordinis Prędicatorum, Prouinciales, Priores Conuentuales, et eorum vicem gerentes poſſunt diſpenſare cum nouitijs, qui in ſeculo inciderunt in irregularitatẽ, eo quod excommunicati, ſuſpenſi, vel interdicti, aut in locis interdictis diuina celebrarunt, vel ordines ſuſceperunt, dato a iudice generaliter fuerit data, vel lata, vel a iure dicta cenſura. Ita tamen, quod ſi ex huiuſmodi ſentẽtijs propter debita ſunt aſtricti ſatisfaciant*. Hoc cõceſſit Sixtus Quartus ordini Prædicatorũ, vt habetur in Marimagno *f* ſtius ſacri ordinis. Circa quam conceſſionem in primo eſt notãdum, quod hoc eſt ſingulare priuilegium, quia concedit diſpenſare cũ nouitijs in irregularitate ſupradicta. Et aduerte, quod ſi particulariter fuiſſent iſti nouitij excommunicati, ſuſpenſi, vel interdicti a iudice, & deinde celebraſſent diuina, quod non poſſunt prædicti prælati cum eis diſpenſare virtute huius conceſſionis, *Vbi dicitur dato, a iudice generaliter lata cenſura fuiſſet*. Quæ verba ſignificant, quod quando iudex generaliter fert ſententiam, aut cenſuram, dicendo, excommunico, vel ſuſpendo, vel interdico tales facientes (iuxta formam traditam a Nauarro *g*) cõprehendentem dictos nouitios, tunc concedere Papam dictam facultatem: non vero quando iudex excommunicauit, vel ſuſpendit, vel interdixit in particulari fratrem, qui poſtea religionem intrauit. Nam tunc cum hæc cenſura ſit ſtrictioris vinculi, quam cenſura generaliter promulgata, & in dicto priuilegio minime eius diſpenſatio concedatur, minime poſſunt dicti prælati cum nouitio hac cenſura irretito diſpenſare. Neque his obeſt, quod nos per noſtra priuilegia poſſumus abſoluere fratres, et nouitios a cenſura excommunicationis iudicis particulariter lata. Nam hoc prouenit, prout dictum eſt in ſuperioribus, *h* ex eo, quod conceditur per dicta priuilegia abſolutio a caſibus cœnæ Domini. Vnde intulimus, quod poſſimus abſoluere a cenſura iudicis particulariter lata fundati in illa regula iuris, quod cui conceditur maius, conceditur etiam minus. At in diſpenſatione cum nouitijs non conceditur prælatis, niſi in hac ſpecie ſolum irregularitatis. Et ideo non eſt extendendum hoc priuilegium, niſi vt ſonat. Et hoc priuilegium clare dicit, *A cenſura iudicis generaliter lata*. Quæ verba cum ſint clara, minime nobis licet contra tenorem ipſorum ipſum priuilegium in pręiudicium concedentis late interpretari. Verum eſt tamen, quod poterunt prædicti prælati cum dictis nouitijs in caſu poſito diſpenſare virtute cuiuſdam conceſſionis Sixti Quarti habita in libro Monumenta *i* ordinum, vbi concedit nouitijs, *Vt per confeſſionem poſt ingreſſum religionis poſſint diſpenſari in omnib. irregularitatibus (homicidij voluntarij, et mutilationis membri exceptis)* & quia Papa concedit diſpenſationem ab omnibus irregularitatibus cum exceptione homicidij voluntarij, & membri mutilationis. In quib. includitur etiam bigamia, quia eſt grauior reliquis ad diſpẽſandum, firmauit regulam in contrarium. Et ſic conceſſit, quod ab alijs irregularitatib. poſſint dicti nouitij abſolui. Sed hoc cum duabus conditionibus. Prima, quod nouitij debent habere propoſitum profitendi. Secunda, quod ſi ante profeſſionem exeunt ſic diſpenſati, iterum reincidunt in cenſuras, a quibus fuerunt abſoluti & diſpen-

f Marim. fol. 256. conc. 350.

g Na. c. 17. nu. 42.

h Sup. q. 20. ar. 4.

i in 1. impr. f. 64. & in 2. fol. 68. con. 131. & in ſuppl. fol. 96. conceſ. 341.

Digitized by Google

& diſpenſari. Et ratio eſt, quia ſupra dicta conceſſio datu, vt poſſint per ingreſſum religionis plenariè confiteri; deinde quia, vt ait Syluester *a* ipſo iure in ſimilibus conceſſionibus videtur incluſa conditio, verbi gratia, ſi perſeuerauerint.

a Syl. ti. abſolu. §. 5. 9.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum prælati regulares poſſint diſpenſare cum fratre irregulari ratione homicidij voluntarij ad hoc, vt in religione poſſit eſſe prælatus.

RESpondeo dicendo, quod in iure antiquo poterant Epiſcopi diſpenſare cum homicida volũtario, vt poſſit retinere beneficium curatum obtentum ante irregularitatem, non tamen vt poſſit obtinere beneficium curatum de nouo, prout tradũt Couarruuias *b* & Naua. Et per conſequens prælati regulares iuriſdictionem Epiſcopalem habentes poterant diſpenſare cum ſuis ſubditis, vt poſſent retinere prælationes, quas ante irregularitatem obtinuerunt, non tamen quas poſt irregularitatem poſſunt adipiſci. Vnde priuilegium Sixti Quarti conceſſum *Generali, & prouincialibus miniſtris, & eorum Vicarijs, vt poſſint diſpenſare cum fratribus ordinis Minorum patientibus irregularitatem (præterquam homicidij voluntarij bigamiæ, & mutilationis membrorum) vt ad quaſcumque adminiſtrationes, et officia dicti ordinis eligi, recipi, & aſſumi, illaque gerere, & exercere libere, & licite valeant*,, Prout habetur in libro Monumenta *c* ordinum, (In quo etiam libro *d* continetur Sixtum Quartum id ipſum magiſtro generali, & prioribus prouincialibus, & conuentualib. ordinis prædicatorum conceſſiſſe) debet explicari, loquendo ſecundum ius antiquum, quod ad prælationes de nouo obtinendas tantum neceſſaria erat prædicta diſpenſatio, non autem ad retinendas prælationes ante irregularitatem obtentas. Nam ad ipſas retinendas etiam cum homicida voluntario poterant ſecundum ius commune diſpenſare. Et ſic non ſine myſterio ponuntur in dicto priuilegio Sixti Quarti verba illa. *Ad quaſcũque adminiſtrationes, & officia dicti ordinis eligi, recipi, & aſſumi, illaq; gerere, & exercere libere, et licite valeãt.* Et non dicit ad quaſcunque adminiſtrationes, & officia dicti ordinis obtenta, vt ea retinere poſſint. Nam, prout dictum eſt, ſine priuilegio poterant dicti prælati diſpenſare cum ſuis ſubditis ad retinendas dictas prælationes poſt irregularitatem obtentas. Verum tamen eſt, quod hodie per Concilium Tridentinum, neque Epiſcopi, neque prælati regulares poterunt diſpenſare cum homicida voluntario etiam occulto, vt poſſit retinere dictas prælationes, cum per ipſius Concilii Tridentini *e* decretum beneficium curatum minime illis conferri liceat. Bene tamen poſſunt diſpenſare cum homicida caſuali; cum in eodem decreto diſpenſatio iſta Ordinariis committatur. Aduertendum etiam eſt, quod ſicut habens beneficium curatum committens aliquod homicidium, non remanet priuatus ipſo facto tali beneficio, ſed per ſententiam iudicis debet priuari, & vſquequo priuetur cum ſuo remanet beneficio, prout aduertunt Nauarrus, *f* & Couarruuias dicentes,. Concilium Tridentinum hoc minime immutare, cum in eo ſolum definiatur, quod de nouo ipſi homicidæ nullum beneficium eccleſiaſticum conferatur, ita etiam religioſus homicida non amittit ipſo iure guardianatum, aut prælatiam regularem obtentam ſtatim, quod homicidium committit: ſed neceſſarium eſt, vt a ſuo prælato regulari per ſententiam priuetur. Et ſic licet non poſſit exercere in adminiſtratione talis prælationis ea, quæ irregularibus prohibentur, poteſt tamen ea, quę ipſis minime interdicuntur opere cõſumare. Vnde cum per irregularitatem ſolum impediatur vſus ordinum Eccleſiaſticorũ, & acceptio ipſorum, & aliquod beneficium de nouo obtinere, reliquum eſt, reliqua omnia, quæ ad iſta tria munia minime reducuntur, poſſe ipſum homicidam exercere, donec a prælatis per ſententiã ab ipſis arceantur. Et ſic poſſunt præſidere in ſuis monaſteriis imponendo præcepta nõ ſpiritualia; quia iſta minime poſſunt imponi, niſi ab habente ordines ſacros, iuriſdictio enim ſpiritualis poteſtatem ordinis præſupponit. Poſſunt etiam percipere fructus, & prouentus ipſarum prælationum, quas habent aliqui prælati regulares, & præpoſiti aliquarum religionum, quas in foro conſcientiæ ante latam ſententiam minime tenentur reſtituere. Denique aduertendum eſt, quod Epiſcopi poſſunt diſpenſare cum quocunque irregulari ex aliquo delicto occulto, excepto homicidio voluntario, & exceptis aliis ad forum contentioſum deductis, prout decernitur in Concilio Tridentino. *g* Quod intelligendum eſt, non ſolum, vt poſſint promoueri ad ſacros ordines ſed etiam vt poſſint beneficia etiam curam animarum habentia de nouo obtinere. Nam Concilium Tridentinum generaliter, & abſolute concedit, quod poſſint cum ipſis diſpenſare. Et cum hoc priuilegium iuris ſit beneficium Principis generaliter & illimitate loquens, generaliter, & illimitate debet explicari. Et ſic prælati regulares habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem iure communi poſſunt cum ſuis ſubditis in prædictis diſpenſare in foro conſcientiæ. Ex quo infertur, quod priuilegium Sixti IV. ſuperius allegatum reſpectu irregularitatum ex delicto occulto prouenientium, excepto homicidio voluntario, aut aliis deductis ad forum cõtentioſum, vt ſcilicet poſſint diſpenſare cum ſuis ſubditis prælati regulares, ad nihil deſeruit in foro conſcientiæ, deſeruiet tamen ut poſſint diſpenſare in foro exteriori cum ſuis ſubditis irregularibus, etiamſi ipſorum irregularitas procedat ex delicto publico, quod aliquando in forum contentioſum fuit deductum. Nec mirum eſt, prælatos regulares maiorem poteſtatem habere erga ſuos ſubditos, quam Epiſcopos erga ſuos diœceſanos, cum, prout conſtat ex libris ſuorum priuilegiorum, fauore religionis multo maiores fauores illis a Sede Apoſtolica impertiantur.

b Coua. in Cle. ſi furioſus. §. 3. n. 6. Naua. in c. 27. n. 240. in fi.

c In 1. imp. fol. 61. & in 2 fol. 144. cõceſ 252.

d In 2. imp. fol. 240. conc. 575.

e Conc. Tri. ſeſ. 14. de refor. c. 7.

f Nau. c. 27. n. 249. Al med et in c. ſi quando excep. 9. de reſ. Cou. in c. ſi furioſus 2. pa. §. 3. un. 6.

g Concil. Trid. ſeſ. 24. de refor. cap. 6.

ARTICVLVS XVII.

Vtrum Generales, et Prouinciales poſſint in foro exteriori diſpenſare cum religioſis committentib. aliqua delicta, propter quæ conſtitutionib. Apoſtolicis ſunt priuati officijs ipſo facto, & inhabiles ad alia futura.

RESpondeo dicendo, quod Alexander *h* Tertius determinat, quod in adulteriis, & minoribus delictis poteſt Epiſcopus cum clericis peracta pœnitentia diſpenſare. Pro cuius decreti explicatione eſt aduertendum, quod adulterii crimen graue eſt & vt tale ſemper etiam apud infideles reputatur. Si enim crimina ex tertii iniuria, & præiudicio conſideranda ſunt, prout docent D. Thomas, *i* & Soto cum ſcribentibus communiter, clarum eſt, maximam iniuriã irrogari marito, & ipſius, & coniugis parentibus, & conſanguineis. Qua ratione tantis

h c. at ſi cleric. § de adul. de ni.

i D. Th. 2. 2. q. 73. ar. 3. Sot. li. 5. de iuſtit. q. 10. art. 3.

Digitized by Google

pęnis apud omnes fere nationes interdictum eſt vt late reſoluunt Iulius Clarus *a* Antonius Gomez, Menochius, & Maſcardus. Inter maiora autem delicta prior eſt ſimplex fornicatio olim depoſitione digna, adulterio enim inferior eſt, ut docet Diuus Auguſtinus. *b* Item periurium ſimplex, vt reſoluit Decius. *c* Huiuſmodi eſt ſtuprum, licet graue ſit crimen. Quando uero alter alterum inducit ad peierandū, uel ex periurio proximi mors, uel graue dānū ſuccedit, pręſtat adulterio, & inter maiora reputatur. Sicut etiam reputatur Sodomia, & crimē aſſaſſinatus, & homicidium qualificatum ut colligitur ex iure *d* & tradit Diuus Thomas. Supereſt ergo iuxta regulam Alexandri Tertij, quod poteſt Epiſcopus (non reſeruante ſpecialiter ſibi Papa) diſpenſare in pęnis debitis adulterio, fornicationi, ſtupro, & periurio ſimplici, & alijs huiuſmodi. Non tamen poteſt diſpenſare in pœnis Eccleſiaſticis debitis maioribus, qualia ſunt periurium qualificatum Simonia, Inceſtus, Sodomia, aſſaſſinatus: quia huiuſmodi crimina inter grauiſſima reputantur, prout conſtat ex traditis a Couarruuias, *e* Mandoſio, Maiolo, & Salzedo: Aduertendum eſt etiam, quod patres generales, & prouinciales habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, quā poſſunt exercere circa ſuos ſubditos, ſicut Epiſcopi poſſunt exercere ſuam circa ſuos diœceſanos, iuxta gloſſam *f* quandam ſingularem communiter receptam. Et per conſequens in caſibus, in quibus Epiſcopi poſſunt iure communi diſpenſare cum eis, poſſunt ipſi patres diſpenſare cum ſuis ſubditis. Et ſic poſſunt diſpenſare in omnibus irregularitatibus, & depoſitionibus uerbalibus, & priuationibus officij, aut beneficij, & inhabilitatibus ad ea peracta pęnitentia, quādo reſultant ex delictis grauibus, ut eſt adulterium iuxta determinationē *g* Alexandri Tertij, ſuperius citatam, quæ tantum de depoſitione uerbali eſt intelligenda ſecundum communem allegatam a Gama. *h* Et ratio horum eſt quia licet ſint ſupradictis pęnis Eccleſiaſticis afflicti propter crimina grauia, grauia tamen frequenter committuntur. Vnde oportet frequentiſſimè a Sede Apoſtolica diſpenſationem impetrare. Ad conſulendum autem tanto clericorum labori ius Pontificium Epiſcopis diſpēſationem concedit peracta pœnitentia; quia citra Pontificem maximum, nemo abſque cauſæ cognitione diſpenſat. Et Eccleſia Spiritus ſancti lumine irradiata, clericos humilitate iſtructos literis inſtitutos, uirtute ſacramentorum, frequentia diuini cultus; miniſterio exercitatos (ſecundum quod experientia docet, & ſacri Canones *i* prædicant) ſemper ad uitę emendationem dirigi intendit. Et ideo quamuis humana miſeria eos ſæpe errare contingat, mitius eos puniendos eſſe docuit, ut ex multis probat communis quam ſequitur Tiberius *k* Decianus. Et ſic eos magis dociles, & corrigibiles eſſe ſperat: & ea ratione pænitentes reſtituit, ut ſic alios ad pęnitentiam inducat: quæ omnia etiam uidemus in religioſis. Immo ultra dicta in clauſtro uiuunt, & ſub rigoroſo obendiētiæ iugo militant, quibus propter clauſuram non decet uagari, & propter obedientiam de eorum emendatione certior multo ſpes habetur. Ex his infertur, quod dicti prælati regulares poſſunt reſtituere diſpenſatiue priuatos ab officiis, & inhabiles ad ea per conſtitutiones Apoſtolicas, propter crimina grauia ſicut adulterium commiſſa cōtra ipſarum conſtitutionū tenorem, ſi Summus Pontifex eorum reſtitutionē diſpenſatiuam Sedi Apoſtolicæ minime reſeruauit. Vnde cum Summi Pontifices, maxime Pius Quintus, & Gregorius Tertius decimus, in ſuis conſtitutionibus latis contra religioſos introducentes mulieres in monaſteria uirorum, aut mulierum non reſeruauerint ſibi ſuſpenſionem a diuinis, nec priuationem ab officiis, nec inhabilitatem ad ea, ſicut excommunicationem reſeruauerunt, euidenter ſequitur, poſſe dictos pręlatos in ſupradictis omnibus diſpenſare pęnitentia peracta, cum crimen dictæ præſumptuoſæ introductionis, non ſit grauisſimum, neq. atrox, nec ſit maius quam adulterium. Licet enim ipſum in dictis conſtitutionibus grauioribus pœnis puniatur, quā adulterium, non ex hoc debemus inferre crimen eſſe grauius. Si hoc enim eſſet uerum, unum & idem numero delictum eſſet grauius in una Prouincia, quam in alia, cū minori pęna in ipſa afficiatur, & eſſet crimen nefandum maius crimē in his Hiſpaniarū partib. quā in alijs, ubi cum Sodomitis mitius agitur. Debet ergo grauitas delictorum penſari ex minori, aut maiori nocumento Reipublicæ illato. Et certe ego non uideo, ex qua parte dicta mulierum introductio, abſolute loquendo, ſit maius delictum quam adulterium. Immo ipſa introductio abſolute loquēdo nō eſt mala in ſe, ſed quia prohibita: at adulterium eſt quoddam intrinſecè malum. Infertur ſecundo, nō poſſe dictos prælatos diſpenſare in pœnis, quæ propter crimen nefandum per ſacros Canones determinantur, cum hoc delictum, non inter delicta grauia, ut adulterium, ſed inter grauisſima numeretur. Infertur tertio, quod ſi Gregorius Tertius decimus non committeret reſtitutionem uocis actiuę, & paſſiuæ generalibus, & prouincialibus, quam incurrunt religioſi, qui in electionibus, uel ante eas per ſex menſes pro ſe, uel pro alio ſubornaſſent, minime dicti patres in hoc caſu poſſent diſpenſare, etiamſi Summus Pontifex huius rei diſpenſationem Sedi Apoſtolicæ minime reſeruaſſet. Subornatio enim in electionibus grauius crimen eſt, quam adulterium: immo inter grauisſima crimina connumeratur. Ait enim & probat doctisſimus Soto *l* eſſe crimen contra rempublicam, ſicut eſt crimen læſe maieſtatis, & furtum publici ærarii, & alia huiuſmodi, quæ immediatè contra publicum, & commune bonum perpetrantur.

Non deſunt aliqua argumenta, quę hanc partem uidentur reddere dubiam. Primum eſt, quod deciſio Decretalis Alexandri Tertii, & communis quam reſoluimus, limitatur quando pęna imponitur per legem, aut conſtitutionem, ipſo facto, aut ipſo iure, prout tenet Archidiaconus, *m* & refert, & ſequitur Felinus. At pœnę dictarum conſtitutionum Pii Quinti, & Gregorii Tertii decimi imponuntur ipſo facto. Sed huic argumento reſpondetur, quod opinio Archidiaconi non eſt adeo ſecura, cum nitatur falſo fundamento, ſcilicet, quod quemadmodum Epiſcopus non poteſt diſpenſare poſt ſententiam a ſe latam, iuxta quandam gloſſam. *n* Ita neque quando lex imponit pęnam ipſo iure; quia tūc lex trahit ſecum executionem. Nam contrariam ſententiam ſcilicet, quod Epiſcopus poſſit diſpenſare poſt latam depoſitionis ſentētiam cum clerico, quem iam pænituit, tenent Collector *o* Abbas, Felinus, Decius, Alciatus, & Selua: & ita obſeruandum eſſe, contra Baldum, & Aretinum tenet Maiolus. Adeo quod etiam contradicente accuſatore, Epiſcopus poteſt diſpenſare, ſiquidem lex poſitiua Epiſcopo diſpenſationem libere concedit, & committit. Et ita communiter interpretatur decretum Alexandri Tertii ſuperius allegatum, ut cōſtat ex traditis ab Abbate, *p* Felino, Decio, & Alciato, & Hippolyto.

Secundum argumentum eſt, quod decretum Ale-

a *Clar. in rubr. 9. de adu. Gom. 12. l. 80. Taur. Menoc. l. 5. pręſum. præſ. 43. Maſcar. concl. 57. cum ſeq.*

b *c. adulterii malū. 32. q. 7.*

c *Decius in c. adult.*

d *c. ille qui. 22. q. 5. Diuus Th. quodlibet. in 18*

e *Cou. in 4. 3. p. c. 6. 3. 8 a nu. 2. Mando. in praxi ſign. § ampē ſa. cum inceſtu. Maiol. li. 5. de irreg. c. de inceſt & c. de Sodomit. Salzed. in prac. crim. c. 86*

f *Cl. 1. de rebus Eccleſiæ non alienandis recepta per Coua. c. Ioan. num. 1. de teſtam.*

g *In d. § de adulterijs.*

h *Gama. lib. 2. de offic. deleg. n. 193.*

i *c. clericos 21. d. c. prælatos, 25 d. c. cum ſecundum Apoſtolū de præbend.*

k *Tiberius in praxi. lib. 4. ca. 9. in princ.*

l *Sot. de tegen. ſecret. memb. 2. q. 4. conc. 3. p. 37 col. 1.*

m *Archid. in c. licet canon. de elect. lib. 6. Fel. in d. § de adult. num. 4. ver. fallit. 1.*

n *Gl. in cap. & ideo 2. q. 6.*

o *Colle. num. 9. Abbas nu. 14. Fel. n. 16. Dec. n. 18. Alex. n. 1. in b. § de adult. Selua de benef. 4. d. 7. n. 8. Maio. l. 3. c. 22.*

p *Abb. n. 16. et 18. in § de adul. Fel. ibi. nu. 20. Dec. nu. 22. Alci. n. Hippo. in prin. & n. 74*

Alexandri Tertij, & opinio, quæ per eũ reſoluitur non habet locum, quando conſtitutio dicit: Sit perpetuo priuatus, aut dicit alia ſimilia verba, quę inducunt priuationem, non ſolum beneficiorum, & officiorum, ſed etiam inducunt inhabilitatem ad obtinẽda in futurum, vt tenet quædam Gloſſa, *a* & cõſtat ex exemplis traditis a Felino, *b* qui eius opinionem ſequitur. Et hoc cõtingit in conſtitutionibus ſupradictis ibi, *& inhabilitatus in poſterum ad illa, et alia omnia.* Huic argumento reſpondetur, quod et ſi hanc opinionem teneant Felinus, & alij, contrariam tamen opinionẽ tenent Authores grauiſſimi; ſcilicet, quod Epiſcopus poſſit diſpenſare cum priuato perpetuo ipſo facto beneficio, aut officio. Nam lex Canonica ad ſubleuandum priuatos, & depoſitos, ne Romam accedere teneantur propter quodcunque graue delictum, conſiderans ea frequenter committi, hoc permiſit. Ita quod in quibuſcunque pœnis incurſis reſpectu alicuius grauis delicti poſſint id ipſum Epiſcopi poſt actam pœnitentiam, quod Papa, niſi Papa earum reſeruationẽ ſibi ſpecialiter reſeruauerit, etiam ſi ipſæ pœnæ incurrantur ipſo facto, & ſint perpetuæ. Et hanc opinionem tenent Abbas *c* & Decius, & hanc opinionem defendit Hippolytus *d* de Marſilijs, concludens eſſe ridiculum per verba, *perpetuo omnino, & ipſo facto* poteſtatem datam Epiſcopis in dicto decreto Alexandri Tertij eſſe ſublatam, ita firmauerunt doctiſſimi Doctores Sahagun, & Gabriel Hẽriquez Salmancenſis Academiæ primarij digniſſimi Sacrorum Canonum, & iuris ciuilis profeſſores. Et ita viri doctiſſimi putant decretum Alexandri Tertij eſſe extendendum, cum ratio dicti decreti militet in his etiam caſibus. Siquidem in conſtitutionibus Apoſtolicis pro delictis grauibus hæ pęnę infliguntur, in quibus ſi Epiſcopi non poſſent diſpenſare cogerentur clerici, & regulares vrbem frequenter accedere, & iugum Eccleſiæ fieret durum, & pęnoſum, cum ſit leue, & ſuaue.

a Gl. in c. cupientes. § ceterũ, ubi perpetuo de electis lib. 6.
b Fel. vbi ſup. ver. 2. limita.
c Abb. in d. § de adult. nu. 6. ver. & hoc intelligo, & in verſ. quamtoque vbi Dec. nota. 8.
d Marſ. in d. § de adul. num. 63. et 68.

Aduertendum circa ſupradicta, quod ſæpe ſępius repetit verba, poſt actam pœnitentiam. Nam inferior ſine cauſa non poteſt in lege Papæ diſpenſare, & pęnitentia acta delinquentis ſufficiens cauſa ad diſpenſandum iudicatur. Propter quam rationem poſſunt Epiſcopi diſpenſare cum clerico officio perpetuo priuato, etiam ante actam pœnitentiam, ſi propter eius prudentiam, & regimen vt vtilis Eccleſiæ poſtulatur, cum hæc ſit ſufficiens ad diſpenſandum cauſa. Pro cuius rei probatione, & explicatione notandum eſt, diſpẽſationem eſſe duplicem, voluntariam, & neceſſariam. Voluntaria eſt illa, de qua egimus in ſuperioribus, quę ab Epiſcopis poſt actã pęnitentiã conceditur. Neceſſaria eſt, quando clericus depoſitus, aut priuatus, Eccleſię, & populo eſt neceſſarius, quod præſumitur ſi a populo petatur, vt ſacri Canones *e* ſic intellecti innuunt, & tradunt gloſſa, Abbas, Felinus, Decius, & doctiſſimus Alciatus. Inter quas magnũ diſcrimen verſatur. Quod in voluntaria Epiſcopus pro arbitrio diſpenſabit. In neceſſaria autem diſpenſare debet, & ad diſpenſandum compelli poterit, ꝓpter Eccleſię vtilitatem, vt tenẽt communiter ſcribẽtes. Immo & capitulum ſede vacãte in hoc caſu ꝓpter Eccleſiæ vtilitatem poterit diſpenſare. Et ita ſupradicta iura interpretatur Gambarus, *f* & Theſaurus Chriſtianę religionis. Ex quibus infertur, quod etiam ante actam pœnitentiam poſſunt prælati regulares habentes iuriſdictionem Epiſcopalẽ diſpenſare cum ſuis ſubditis priuatis perpetuo ab officijs, propter aliqua crimina grauia (ſicut adulterium) quæ commiſerunt, ſi eorum prudentia, & regimen eſt vtile monaſterijs. Quæ vtilitas præſumitur, ſi ad ea poſtulantur officia exercenda.

e c. vt conſtitueretur & ca. Domino Sãcto d. 50. vbi glo. v. neceſſe Abba. in d. § de adu. nu. 20. vbi Fel. nu. 35. Dec. nu. 24. Alcia. nu. 4.
f Gambar de offic. deleg. li. 2. nu. 69. & 276. Theſaurus cap. 29.

QVAESTIO XXV.

De Abbatibus quoad poteſtatem diſpenſandi, & commutandi vota ſuorum ſubditorum in octo articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur octo.

1 *Vtrum Papa poſſit diſpenſare cum religioſis in voto ſolemni religionis.*
2 *Vtrum Papa poſſit efficere de religioſo non religioſum, vt poſſit ducere vxorem.*
3 *Vtrũ Summus Pontifex poſſit diſpenſare cũ fratrib. ordinum militiarum, vt poſſint ducere vxorem.*
4 *Vtrum prælati regulares poſſint irritare, aut diſpenſare voto ſuorum ſubditorum.*
5 *Quo iure prælati regulares habeant authoritatem ad irritandum vota ſubditorum.*
6 *Vtrum prælati regulares valeant diſpenſare in votis volentium ordinem intrare.*
7 *Vtrum dicti prælati, & Abbatiſſæ poſſint diſpenſare in votis monialium.*
8 *Vtrum prædicti prælati poſſint commutare, irritare, et diſpenſare vota nouitiorum, & nouitiarũ.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Papa poſſit diſpenſare cum religioſis in voto ſolenni religionis.

RESpondeo dicendo, quod Papa non poteſt diſpenſare cũ religioſo in tribus votis eſſentialibus, ita vt manẽte propria religione monachali poſſit verus religioſus monachalis habere proprium, & vxorem ducere, & nulli ſubditum eſſe ſpecialiter; vt egregie probant omnes Theologi teſte Sot. *g* & Corduba; quia de iure diuino ſunt illa tria vota eſſentialia, & intrinſeca veræ religioni Monachali, vt euidenter conſtat ex decretali *h* Innocentij Tertij dicentis, quod abdicatio proprietatis, ſicut cuſtodia caſtitatis ita eſt annexa regulæ monachali, vt neque Summus Pontifex poſſit diſpenſare. Quæ exceptio de duobus votis extenditur ad votum obedientiæ cum ſit tam intrinſecum religioni, ſicut reliqua, immo eſt inter ea præcipuũ vt probat D. Thom. *i* Neque hoc eſt alienum a iuriſperitorum doctrina, cum certum ſit apud omnes iuris interpretes, quod exceptiones omnes extenduntur ad omnes caſus ſimiles, in quibus eadẽ ratio verſatur, vt probat doctiſſimus Couarruuias. *k* Cum ergo Summus Pontifex iudicialiter procedens dicat, quod Papa non poſſit in illis votis eſſentialibus diſpenſare, inde colligitur euidenter quod illa tria vota ſunt eſſentialia iure diuino verę religioni monachali. Atque adeo non eſt poteſtas in terra, quæ poſſit efficere, vt monachus manens vere, & proprie monachus poſſit habere proprium & vxorem, & eſſe liberum ab omni obediẽtia, ſicut ceteri ſeculares. Neque oppoſitum huius ſententiæ ſentit Scotus, *l* aſſerens, quod matrimonio non repugnat votum ſolẽnne continentiæ, ſeu monachatus, niſi ex eo quod Eccleſia illegitimauit ſic vouentem ad contrahẽdum. Nam, vt dicit Flauius *m* Scoti interpres, illegitimatio iſta iure diuino eſt facta, eo quod fuit facta ab Apoſtolis, qui erant in Eccleſia primitiua, vt cõſtat ex traditione. Quæ nimirum Eccleſia primitiua, quatenus erat organum

g Sot. li. 7. de iu. q. 4. ar. 2. & q. 5. ar. 3. Cor. li. 1. q.
h c. cum ad monaſteriũ de ſtatu monach.
i D. Th. 2. 2. q. 136. ar. 5. 6. & 8.
k Couar. lib. 2. var. c. 5. nu. 6.
l Scot. in 4. d. 38
m Fla. in 4. diſt. d.

Digitized by Google

Spiritus ſancti immediate poterat ius diuinum, & ſacram ſcripturam condere. Et ideo quando aliqui dicunt Scotum ſentire, matrimonium nõ repugnare monachatui ex iure diuino: hoc eſt intelligendũ ſucceſſiue, prout explicat noſter Pater Michael a Medina. *a* Id eſt, quod ſi is, qui vere monachus eſt, ex cauſa poſſit effici ſecularis, & matrimonium contrahat. Sed iure diuino, vt ex traditione cõſtat, prohibitum eſt, ne poſſit eſſe diſpenſatio in trib. votis manente monachatu. Dixi manente monachatu: Nam in ordinibus militarib. contrariũ eſt dicendũ prout infra articulo tertio ventilabitur. Dixi manẽte monachatu: Nam ceſſante monachatu bene poteſt id ipſum Papa efficere ſecundum Scotum, & alios, vt articulo ſequenti ſtatim demonſtrabitur.

a Med. de ſacro ho. con. lib. 4. contro. 7. c. 39

ARTICVLVS II.

Vtrum Papa poſſit efficere de religioſo non religioſum, vt poſſit ducere vxorem.

Reſpondeo dicendo, quod Diuus Thomas *b* aſſerit Papam non poſſe efficere, quod ille, qui eſt profeſſus in religione, nõ ſit religioſus, licet quidam Iur. ſtę ignoranter contrariũ dicant. At quamuis ipſe angelicus Doctor notauerit Iuriſperitos de ignorantia in hac parte, contraria tamen ſententia eſt verior, & inter Doctores communior, & Eccleſiæ conſuetudine recepta, ſcilicet, quod Papa poſſit diſpenſare in hoc cum religioſis: Diſpenſauit enim aliquando cum aliquibus religioſis profeſſis ad cõponendas multorum regnorum lites, vt refert Spichus. *c* Et in hanc partem inclinat Scotus, *d* quẽ magna Theologorum, & Iuriſperitorum turba ſequitur, quos omnes congregat, & ſequitur doctiſſimus noſter pater Corduba, *e* & etiã Couarruuias. Et ratio præcipua huius ſententiæ eſt, quia votum ſolemne religionis non irritat ex diuina inſtitutione matrimonium contractum ab eo, qui fuit monachus. Et probatur primo. Quia, vt ait Scotus, nulla inuenitur ex iure diuino inhabilitas ſimpliciter ad matrimonium in vouente, & tradente ſe in manus Domini, & manus Dei, ita vt nunquam poſſit contrahere, quia licet non poſſit Põtifex, vt dictum eſt in ſuperiori articulo, diſpenſare, vt religioſus nubat manente religione, nulla tamen lex diuina eſt arcens, & vetans ſummum Pontificem poſſe ex monacho facere ſecularem ad contrahendum. Nam, quamuis iure diuino, & naturali ſit religioſus Deo traditus, & conſecratus cum ſtatus aſſumptione, per votum ſolemne religionis, tamen quia hęc diuina traditio, & obligatio habet ortum a voluntate humana, hinc ſequitur quod ex iuſta cauſa poteſt religioſus effici ſecularis ad contrahendum. Sicut contingit in ordine ſacro, & in voto ſimplici religionis, in quo licet ſit actualis traditio reſpectu Dei (vt ait Scotus) & obligatio de iure diuino, & naturali ad non contrahendum matrimonium, poteſt in illo fieri diſpenſatio, in quo eſt actualis traditio reſpectu Dei, & hominum. Sic eodem modo in voto ſolemni religionis fieri poteſt. Nec tunc capitur alienum inuito domino, ſed ex Dei volũtate, quod erat Deo conſecratum conuertitur ad vſum matrimonij. Quare licet verum ſit, quod Summus Pontifex non poſſit diſpenſare in iure diuino abſolute contento in pręceptis fidei, & ſacramentorum; in iure tamen diuino ex ſuppoſitione, quod habuit ortum ab humana voluntate, optime poteſt diſpenſare.

b D. Tho. 2. 2. q. 88. ar. 1.

c Spic. lib. 5. de continent. c. 5.
d Sco. in 4. d. 38
e Cord. li. 1. qq. q. 24. Cou. de reſtit. c. 2. nu. 10.

ARTICVLVS III.

Vtrum Summus Pontifex poſſit diſpenſare cum militibus ordinum militiarum, vt poſſint contrahere matrimonium.

Reſpondeo dicendo, quod Innocentius III. in articulo primo huius quæſtionis allegatus ſolum de religioſis monachalibus loquens dixit, Sũmum Pontificem minime poſſe diſpenſare, vt remanentibus monachis poſſent ducere vxores; non tamen hoc negauit militibus ordinum militarium poſſe concedi. Sicut de facto diſpenſatum eſt cum Commendatarijs Chriſti in regno Luſitano, qui neque coniugalem caſtitatẽ vouent, & ſic ducunt vxores, & habent diſpenſationem, vt coniugatis de gentibus in ſeculo extra monaſterij clauſtra alentibus liberos, ſplendidamq; (prout decet) familiam habentib. omnia ſecundum regulam ſuppeditẽtur teſte Molina. *f* Diſpenſatum enim eſt cum equitibus ordinis Alcantaræ, & Calatrauæ, vt poſſint ducere vxores. Et ſic iam modo non promittunt caſtitatem abſolute, ſed caſtitatem coniugalem. Quæ conſiſtit in hoc, quod non debent cognoſcere alias vxores præter ſuas; & cognoſcendo alias præter ſuas non ſolum adulterium, ſed etiam ſacrilegium contra votum caſtitatis emiſſum cõmittunt. Vnde filios prædictorum Commendatariorum non habentium vxores habitos ex ſoluta ſacrilegos eſſe exiſtimo contra Larã, *g* & Henriquez, & Guuerrez aſſerentes eſſe naturales: Contra quos egi in *h* ſuperioribus. Nec mirum eſt, quod Summus Pontifex cum iſtis poſſit diſpenſare, cum ſecundum opinionem Theologorum non ſint vere religioſi, quibus ego ſupra *i* aſſentius ſum, concordans eos cũ Canoniſtis; dicens non eſſe vere religioſos monachales, & pœnitentiæ, ſed eſſe vere religioſos militares, quorum inſtituto non repugnat habere vxores. Immo maxime decet; cum ordinentur ad pugnandum armis materialibus pro Eccleſia Sancta Dei, quorum familiæ deficerent, ſi liberos viros nobiles non poſſent procreare, qui parentum, & procerum ſuorum exempla ſectarentur, & pro fide Catholica militarent.

f Mol. 2. 2. tractã. 2. d. 414 co. 77.

g Lara de aliment. c. lib. 9. Henriq. lib. 11. c. 10. § 3. in gl. licet D. Gutier. in pract. q. c. 11. p. 146.
h Sup. q. 13. ar. 2.
i q. c. ar. 6.

ARTICVLVS IV.

Vtrum prælati regulares poſſint irritare, aut diſpenſare vota ſuorum ſubditorum.

Reſpondeo dicẽdo, quod opera religioſorum ſunt in multiplici differẽtia. Primũ genus eſt eorum, quę fiunt contra prohibitionẽ regulæ, vel prælati, generalem vel ſpecialem: & vota ſuper his non tenent, niſi prælati conſenſerint. Et non tenent etſi ignoret monachus, tem eſſe prohibitam à prælato iuxta tradita a Soto, *K* Nauarro, & Arag. Et hæc vota, cum ſint nulla, irritatione non indigent. Secundũ genus eſt eorum, quæ ſolemni voto comprehenduntur, vt ſunt tria vota eſſentialia, & peculiaria ſtatuta. Et in his duobus proculdubio ſubijciuntur monachi prælatis. Apparet nihilominus poſſe de his votũ voto ita firmiter adijcere, vt illud prælatus irritare queat. Vt ſi voueat in ordine Prædicatorum nunquã carnes guſtare, & nunquã locis, & horis vetitis ſilentium rumpere. Quoniam poſtquam licuit votum ſolẽne illis emittere, videtur poſſe arctius ſe adſtringere ad ea ſeruanda, quæ nihilominus poteſt prælatus diſpenſare, & irritare. Quinimò & debet, quia hæc vinculorum congeminatio ſuper eadẽ materia vix vnquã prudẽter fit,

K Soto lib. 7. de iuſt. q. 5. arti. 1. dub. 3. Nau. in c. non dicatis. n. 74. ver. 4. Ara. 2. 2. q. 88. art. 8. conc. 1. & 2.

ſit.Poteſtas autem prçlatorum in hac parte inde patet,quod cum ſuper omnibus conſtitutionibus, & regulæ ſtatutis præter tria vota eſſentialia valeant præfecti ex cauſa diſpenſare, cohibere poſſunt ſubditorum arbitrium , ne de his ſtatutis noua edant vota. Nam & illa,ſuper quibus diſpenſare poſſunt, dũ diſpenſando faciunt ea de illicitis licita,poſſunt pro cauſa nonnunquam iubere , ſcilicet,vt ſubditi ſilentium rumpant , aut religionis ieiuniũ frangãt ac proinde valent horum vota caſſare. In tertio ordine ſunt opera libera, ideſt, quæ neque legis ſunt præcepta,neque ſub voto includuntur;vt orare,atque noua ſuperaddere ieiunia . Et ad hæc prælati regulares quidem pro ſuo libito cogere nequeunt ſubditos,poſſunt ea tamen impedire,quando libuerit.Et ideo hæc particulariter & propriè ſunt vota, ſuper quib.Prçlatorum irritatio, & diſpenſatio cadere poſſunt. Quartus operũ ordo eſt,quç prorſus Prçlatorũ authoritatẽ exuperãt, vt tranſitus ad arctiorem religionem. Hic enim tranſitus,cũ ſpectet ad exitum ſubditi ab obediẽna Prçlati,non cõprehẽditur ſub illa.Quo fit (vt bene ait Caietanus) votum,quod monachi huiuſmodi tranſitus emiſerint nõ poſſe à prælatis irritari,poſſe tamen in eo diſpenſari.Nam irritare eſt voluntatem alterius coercere diſpenſare vero non,niſi ſpontaneæ petitioni ſubditi annuere.Prælati autem prohibere nequeunt ſubditum tranſire volentem ad feliciorem frugem. Si autem ille vult ſub eorum obedientia manere, poterunt tunc ſuper huiuſmodi voto ab eiſdem prçlatis diſpenſari, quandoquidem illud non eſt ſimpliciter votum religionis; ſed votum tranſitus vnius ad aliam religionem. Quintum genus operum eſt eorum,quæ ad ſalutem ſunt neceſſaria,vt legis prçcepta ſeruare.Et non ſolum illa,ſed & quæ ad charitatem ſeruorum attinent;quorum contraria ſunt peccata venialia. Et horum votum cenſet Caietanus irritari à præfectis regularibus non poſſe. Vt ſi monachus votum Deo nouit non iurandi,aut non mentiendi:Ratio eſt, quoniam hæc materia nõ eſt prælatis ſubiecta.Ait enim nihilominus Caietanus poſſe Prælatum huiuſmodi uotum in nomine Dei commutare. At contrarium uidetur tenere Sotus,*a* quem ſequitur Nauar. Nam ſi quantum ad neceſſitatem præcepti implendi diſpenſatio iſtorum ſub poteſtate prælatorum minime comprehendatur, nihilominus illa noua obligatio, qua ſubditus ſua ſponte religare ſe cogitat, ait Sotus ſe non uidere, cur non poſſit a prælatis irritari. Nam quantum ad ſpontanea domini ſunt ſubditarum ſibi uoluntatũ.

a So.li.8.de iu. q.3.ar.1. Nau. in man.c.12.n. 64.

Et iuxta ſupradicta debet intelligi id quod conceſſit Eugenius IV.monachis S.Benedicti obſeruantiæ Italiæ. *Ne ab eorum quiete diſtrahi,& Romanã Curiam pro obtinendis licentijs frequentare cogãtur. Quod in omnib.caſibus in quibus de iure cõi prælatis & monachis præfatis authoritas,ſeu licẽtia,ſeu diſpẽſatio ordinarij eſſet neceſſaria, ſi ab eodem exẽpti non eſſent,prçlatis Abbatib.Priorib.Rectoribus huiuſmodi qui pro tempore fuerint una cum eorum Conuentibus,de licentia tamen, et conſenſu capituli Generalis, aut prçſidentis cum maiori parte viſitatorum authoritate Apoſtolica abſq; eo, quod ad ſedem Apoſtolicã habeant recurſum huiuſmodi licentiam,authoritatẽ, & diſpenſationem indulſit.*ut habetur in Cõpendio *b* Mendicantium,ubi ait Collector uidiſſe hoc priuilegium authenticum.

b Comp.Mendic.ti.diſpenſatio.§.25.

ARTICVLVS V.

Quo iure Prælati regulares habeant authoritatem irritandi vota religioſorum.

RESpondeo dicendo , cum doctiſſimo Soto *c* quod Sũmus Pontifex quia eſt uelut generalis miniſter,Prouincialis,Guardianus,ſeu Prior,poteſt irritare uota religioſorum. Et hoc ueriſſimum eſt apud omnes. Addit tamen nouiter idẽ author, quod Sũmus Pontifex non poteſt irritare vota ſecularium; Licet enim ſuper omnes fideles habeat pleniſſimam poteſtatis iuriſdictionem , non habet tamen ſuper ſeculares poteſtatem dominatiuam, quæ requiritur ad irritandum,ſicut habet ſuper regulares. At hæc opinio Soti reꝓbatur a doctiſſimo noſtro fratre Michaele à Medina. *d* Nam in ordine ad fidem,& Euangelium omnes ſubduntur Sũmo Põtifici. Quare ſi quis ſecularis inutilem ſe reddidiſſet ad fidei obſequia viuẽdo in religione, ſi ad propulſandos fidei hoſtes in bello hic homo eſſet valde neceſſarius, poſſet quidem Summus Põtifex illum ad arma cogere,omnia eius vota huic muneri contraria irritando: quia propter Baptiſmum fit Papa dominus voluntatis Chriſtiani hominis,id ẽ, in ordine ad finem ſpiritualem. Atq; adeo ſi Epiſcopus voueret religionem, Papa poteſt illud votũ irritare:quia ſine illius voluntate nullum eſt. Sed vt ingenue fatear,hoc non eſt ſimpliciter irritare, ſed tantum ſecundum quid,id eſt ad illum finem. Prælati vero regulares ſimpliciter irritant ex eo ſolum,quia ſunt domini abſoluti volũtatis omnium religioſorum ſuorum , quod nimirum non cõcedit Sotus de Papa reſpectu ſecularium . Ex his patet, quo iure poſſint dicti prçlati irritare vota. Ad quod reſpondet *e* Sotus,quod iure diuino, & naturali. Nam rõne voti efficitur prçlatus dominus voluntatis ſubditi. Quç nimirum ſententia veriſſima eſt. Et aduerte,quod ad irritandum uota nulla requiritur cauſa,ſicut requiritur ad diſpẽſandum. Ex mera.n. uoluntate prçlati hanc votorum irritationem facere poſſunt,prout poſt Syluestrum concludit Sotus dicens,peccare nihilominus uenialiter prçlatos irritando uota ſubditorum ſine cauſa. Quæ nimirum ſententia ſolidũ habet fundamentũ; Nã ſic irritare eſſet actus otioſus,& inutilis,teneret tamẽ irritatio ſi prælatus de dicto uoto præmonitus,& certior factus illud irritauit,& caſſauit, ut optime docuit *f* Caietanus. Sed ſi aliquo bono fine prælatus irritaret uota præuia aliqua deliberatione, nõ peccaret.

c Sot.lib.8.de iuſt.q.3.arti.1. dub.

d Med.lib.5. de ſacrorum ordinum continẽt. c.44.& 45.

e Sot.in d.c. ...

f Caiet.2.2.q. 88.ar.8.

ARTICVLVS VI.

Vtrum prælati regulares poſſint diſpenſare in uotis uolentium ordinem intrare.

RESpondeo dicendo,quod Eugenius IV.cõceſſit prælatis congregationis Sancti Benedicti. *Perſonas volentes eorum Congregationi ſociari, quç religionem,locum, & ordinem alium quemcunq; ẽe artiorem vouiſſent,tali voto non obſtante approbationẽ,profeſſionemq.recipere,eademq.authoritate Apoſtolica ab ipſo voto abſoluere,& cum ipſis diſpenſare, dummodo in tali religione,ſeu ordine de quo vouiſſẽt, profeſſionem non emiſerint. Quod ſi tamẽ ante profeſſionẽ emiſſã ab ipſa receſſerint cõgregatione huiuſmodi diſpenſatio nullius erit roboris uel momẽti:* Iſta cõceſſio habetur in compendio *g* Mendicantium.

g Cõpend. Mẽdican.ti.diſpẽ. §.8.

Circa quam conceſſionem eſt notandum,quod eſt magni æſtimanda, quandoquidem concedit,ut poſſimus diſpenſare cum illo,qui habens uotum ingrediendi in Carthuſiam uenit ad ordinem Mẽdicantiũ. At uero ſemper requiritur cauſa rationabilis ad intrandum ipſum Ordinem;quia Papa non poteſt diſpenſare, ut religioſus ſine cauſa legitima tranſeat ad laxiorem religionem , prout tenet *h* Panormitanus,& Syluester. Et ſic concedens prælatis, ut poſſit diſpenſare cum illo , qui habens

h Pan.in c.non eſt voti de vot. Syl.ver. uotum §.3.

Digitized by Google

votum intrandi in Cartuſiam, vt poſſit profiteri in Ordine mendicantium, concedit hoc ſecundum modum, quo poteſt, ſcilicet, cauſa iuſta interueniente. Cauſa autem iuſta, & rationabilis eſt, vt ſi is putet melius Altiſſimo famulatum dedicare in hoc ordine, quam in arctiori. Quod probatur, Nam ſecundum doctiſſimum Sotum, vt aliqui doctiſſimi eius diſcipuli affirmant, Epiſcopi poſſunt diſpenſare cum ſeculari, vt intret ordinem reformatum, dato, emiſiſſet votum arctioris religionis, & quod cauſa ſufficiens ad huiuſmodi diſpenſationem concedendam erit, ſic velle, qui votum emiſit. Nam inclinari magis ad laxiorem religionem, quam ad ſtrictiorē per ipſum votatam, ſignum eſt notiſſimum, quod Altiſſimo Domino famulatum magis dicabit in laxiori, quam in ſtrictiori. Aduertendum tamē, quod ſupradicta procedunt, quando aliquis virtute diſpenſationis ſe, non obſtante dicto voto, transfert in laxiorem religionem. At verò quando aliquis vouens ſtrictiorem religionem, licet virtute priuilegij alicui religioni laxiori conceſſi, ſe transferat, & profiteatur in ipſa, & vt profitendo ſatisfaciat voto, nō tamen liberetur a culpa mortali, quam commiſit omittendo religionem ſtrictiorem, quam vouit, ſuſcipiendo habitum, & profitendo in alia religione laxiori, prout tenet D. Thomas, *a* quem ſequitur Nauarrus: cum ſine cauſa & ſine legitima diſpenſatione votū prius factū non in ſpecie adimpleuerit.

a D. Th. 2. 2. q. ſi. arti. pe. ad 3. Nau. c. 12. n. 58

ARTICVLVS VII.

An dicti prælati, & Abbatiſſæ poſſint diſpenſare in votis ſuarum monialium.

RESpondeo dicendo, certum eſſe, prælatos regulares poſſe diſpenſare, & irritare vota ſuarum monialium, etiamſi emittant vota adimplenda in poteſtate aliorum prælatorum. Abbatiſſæ tamen non poſſunt diſpenſare in dictis votis, neque ea commutare, cum hoc pertineat ad ſpiritualem iuriſdictionem, quam Abbatiſſæ ſuper ſuas moniales minime habent. Poſſunt tamen dictæ Abbatiſſæ irritare vota per ſuas moniales emiſſa, ſicut pater poteſt irritare vota filij, & maritus vota vxoris, propter poteſtatem dominatiuam, quā habent: ſiquidem Abbatiſſæ maiorem authoritatem habent dominatiuam ſuper ſuas moniales, quam pater, & maritus ſuper filium, & vxorem, prout notat noſter Epiſcopus Angles, & conſtat ex traditis in noſtra ſumma *b* confeſſorum. Vbi aduerto, quod quando fiunt iſta vota ſine conſenſu prælatorum, non peccant prælati, neque Abbatiſſæ ea ſine cauſa irritando. Neq. peccant ſubditi, & moniales dictam irritationem ſine cauſa petendo, ſi quidem promiſerunt Deo ſub conditione tacita, ſi eorum prælati, dicta promiſſa non irritauerint, vt ex late traditis in eadem ſumma patet.

b In ſum. 2. tit. c. 89. de voto p. 319. n. 1. & n. 9.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum dicti prælati poſſint diſpenſare, commutare & irritare vota nouitiorum, & nouitiarum.

RESpondeo dicēdo, quod omnia vota perſonalia, & mixta, vt ſunt peregrinationes, ceſſant, emiſſa profeſſione in aliqua religione à Sede Apoſtolica approbata, vt dicunt Sanctus *c* Thomas, & Sotus cum communi. Ceſſat etiam votum vltramarinum, quidquid dicat Syluester. Quod probatur. Nam profitens moritur mundo, & viuit Deo, & ad hanc vitam profeſſio ſolennis dirigitur, vnde ceſſante vita præterita, etiam ceſſant vota in ipſa facta: Vnde infertur, quod etiam ceſſant vota realia, ſiquidem ad regimen ſpirituale prioris vitæ fuerint emiſſa, quæ iam ceſſat per translationem profitentis in aliam vitam mere ſpiritualem. Et intra annum nouitiatus liberi ſunt nouitij a votis, quæ non poſſunt impleri in religione. Et ratio eſt, quia diſponente Papa, vt omnia nouitiorum, & nouitiarum vota in voto ſolenni religionis abſoluantur, & ſtatuente quod nouitij probent auſteritates religionis, & religio ipſorum nouitiorum mores, clarum eſt, nolle obligare dictos nouitios in illo anno ad obſeruationem votorum, quæ in religione minime poſſunt adimplere. Verum ad ea, quæ poſſunt adimplere ex voluntate ipſius Papæ, aſtringuntur, Notandum eſt tamen, quod conſideratis exercitijs, in quibus in dicto anno occupantur, verbi gratia, ſurgendo ad matutinas, & in alijs horis canonicis aſſiſtendo orationi mentali, ieiunijs, diſciplinis, mortificationibus, miſſarum auditionibus, vt acolyti ſeruiendo, & alijs exercitijs humilitatis inſiſtendo, poterunt prælati, & ipſi, qui curam habent nouitiorum dicta vota in aliqua opera iſtorum Deo magis grata commutare. Attendant tamen, quod nō habent poteſtatem ad dicta vota irritanda, cum ſuper nouitios non habeant poteſtatem dominatiuā, ſicut habēt ſuper profeſſos, vt aduertit doctiſſimus *d* Nauarrus. Attamen propter poteſtatem ſpiritualem, quam habent ſuper eos bene poſſunt eorum vota commutare, & diſpenſare in opera, & exercitia, quæ ab ipſis in religione communiter fiunt, prout aduertit Alcocer *e* in ſua docta, & compendioſa ſumma confeſſorum.

c D. Th. 2. 2. q. 86. ar. 12. q. 186 ar. 1. Sot. lib. 4. de iuſt. q. 1. art. 4.

d Na. ar. 12. n. 69.

e Alcocer in ſum. c. 16. f. 57. p. 1.

QVAESTIO XXVI.

De Abbatibus quoad poteſtatem diſpenſandi in obſeruantiis regularibus, in ſeptem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſeptem.

1 *VTrum prælati poſſint diſpenſare in omnibus obſeruantijs regularibus.*
2 *Vtrum expediat vti conſtitutione Pij II. de qua in articulo ſuperiori.*
3 *Vtrum fratres Minores poſſint recipere triticum verbi gratia, ut pro alijs commutetur.*
4 *Vtrum præcepta regulæ minorum ſint vota.*
5 *Qui ſint prælati, qui poſſunt diſpenſare in præceptis regulæ minorum.*
6 *Quis poſſit diſpenſare cum prælatis ad ſupradicta.*
7 *Vtrum poſſint fratres uti diſpenſationibus ſine cauſa impetratis.*

ARTICVLVS I.

An prælati Generales, et prouinciales poſſint diſpenſare in omnibus obſeruantijs regularibus, exceptis tribus uotis eſſentialibus.

RESpondeo dicendo, quod obſeruantiæ regulares ſunt, quidquid in iure, & in Concilio Tridentino, & regulis, & ſtatutis Apoſtolicis continetur, concernens ſolas perſonas regulares, & prælati regulares habentes iuriſdictionē

Epiſco-

Epiſcopalem, poſſint diſpenſare ſecundum ius in particulari cum aliquo in omnibus obſeruantijs præciſis regularibus comprehenſis, & contentis in iure, & Concilio Tridentino, & conſtitutionibus iuſta exiſtente cauſa, dummodo non ſit ſpecialis prohibitio in aliquo ſtatuto facta. Hęc aſſertio primo probatur, quia nullibi reperitur prohibitio generalis arcens prædictos Prælatos, ne poſſint in huiuſmodi obſeruantijs diſpenſare. Quod nimirum aperte deducitur ex iure Canonico. *a* In quo ſic dicitur, *Neque exiſtimet Abbas, quod ſuper habenda proprietate poſſit cum aliquo monacho diſpẽſare quia abdicatio proprietatis, ſicut & cuſtodia caſtitatis, ita ſunt annexę Ordini monachali, vt contra eam neque Summus Pontifex poſſit indulgere licentiam.* In quibus verbis, *Ne exiſtimet Abbas*, Notandum eſt; Nam ſicut per iſta Prælatos regulares prohibet diſpenſare in his, quæ ſunt eſſentialia, & annexa monachatui, per eadem verba videtur concedere, quod in non eſſentialibus poteſt diſpenſare, quia exceptio firmat in contrarium regulam in omnibus, quæ excepta non ſunt, vt euidenter conſtat in multis iuribus, quæ a Doctiſſimo *b* Couarruuia referuntur. Quam vnicam regulam non ſolum dicit eſſe probatam ex Bartolo & Dino, ſed ait eſſe omnium conceſſione receptam. Hanc eandem veritatem probat Concilium Tridentinum, *c* in quo dicitur quod *ſuperiores non poſſunt, quæ ad ſubſtantiam regularis vitæ pertinent relaxare*. Ergo omnia, quæ non ſunt ſubſtantia regularis vitæ; ſecundum mentem Concilij poſſunt ex cauſa a Prælatis diſpẽſari per regulam ſuperius traditam; qua dicitur, quod exceptio facit regulam firmã: & certam in omnibus, quæ non excipiuntur. Cum his concordant Angelus, & *d* Sylueſter. Nam poſt argumentum a contrario ſenſu tenent Prælatum in omnibus, exceptis tribus votis eſſentialibus, poſſe diſpenſare. Immo eſt expreſſa ſententia D. *e* Bernardi, cuius verba ſic habentur. *Quamdiu charitate militant ſtatuta regularia immobiliter fixa ſunt. At ſi forte contra charitatem aliquãdo viſa fuerint, ijs duntaxat, quibus hoc poſſe videre datum eſt, nonne iuſtiſſimum eſſet, vt aliqua verba, ſi expedire videbitur, vel omittantur, vel in aliud forte commodius demutentur?* Hæc Bernardus. Et circa hoc vide D. *f* Thomam & Sotum.

a c. cũ ad monaſter. de ſta. mo.

b Couar. l. 2. de varijs reſo. c. 6. n. 6

c Conc. Tri. ſeſ. 25. de regu. c. 1.

d Sylu. v. ad diſpenſa. §. 20. & ſi.

e D. Ber. de præce. & diſpenſat.

f D. Th. 2. 2. q. 47. a. 2. & Sot. de iuſt. li. 1. q. 7. ar. 3. & l. 3. q. 3 ar. 1. dub. 1.

g Concil. Trid. in d. c. 1.

Sed pro maiori explicatione noſtræ cõcluſionis eſt aduertendum, quod obſeruantia regularis eſt triplex, vt colligitur ex Concilio *g* Tridentino. Prima dicitur, & eſt eſſentialis, vel ſubſtantialis in genere ſiue abſolute, quia eſt de intrinſeca ratione cuiuſcunque religionis regularis; vt eſt obſeruatio trium votorum eſſentialium. Secunda obſeruantia dicitur eſſentialis in ſpecie, ſiue reſpectiue, quia obligat ad culpam mortalem in aliqua religione ſpeciali ex peculiari inſtitutione illius, vt conſtat in religione fratrum Minorum de obſeruantia; in qua ſunt viginti quatuor præcepta, obligantia ad culpam mortalem. Idem etiam patet in religione religioſorum Societatis Ieſu: in qua vltra tria vota eſſentialia religionis ſunt alia plura vota ſpecialia, quæ obligant ad peccatum mortale. Vt eſt votum obediendi Summo Pontifici in miſſionibus, & de non immutando ſtatuta paupertatis in eadem religione inſtituta: & de non procurando directe, aut indirecte aliquod officium in eadem religione, & de detegendo ea, quæ aliquis per miniſterium procuraſſe repertus fuerit, & de nõ acceptanda aliqua dignitate extra eandem religionem, niſi coacti fuerint per obedientiam ab eo, qui eius Ordinis profeſſores poſſit ad culpam obligare. Idem conſtat in religione S. Claræ: in qua eiuſdem Ordinis religioſæ vltra tria vota eſſentialia promittunt perpetuam clauſuram. Idem etiam patet in Carthuſienſibus, de quibus dicitur, obligatos eſſe ad perpetuã carnium abſtinẽtiam ſub lethalis culpæ noxa. Tertia Obſeruantia eſt, quę nullo modo eſt eſſentialis, quia ad nullam culpã obligat, vt ſunt ea, quę pertinent ad victum, & veſtitum, & cõmunem vitam. His ſuppoſitis noſtra cõcluſio eſt intelligenda non ſolum de obſeruantijs tertij generis, quæ non obligant ad aliquam culpam, ſed ẽt de ſecundis obſeruantijs eſſentialibus in ſpecie, ſeu reſpectiuis, quæ obligant ad peccatum mortale: In his namque poſſunt ſuperiores diſpenſare ex cauſa. Nam quando Concilium Tridentinum dicit, non poſſe ſuperiores relaxare, quæ ad ſubſtantiam regularem pertinent, loquitur de his, quæ ſunt ſimpliciter, & abſolute eſſentialia cuicunque religioni, non autem de his, quæ reſpectiue ſunt eſſentialia alicui religioni, Et ideo dicit Concilium Tridentinum abſolute & ſimpliciter, quod *non poſſunt relaxare, quæ pertinẽt ad ſubſtantiam regularis vitæ*, & non dixit *alicuius regularis voti*. Quod ſtatim magis Concilium explicat, cum ſtatim aperte loquatur de illis ſubſtantialibus obſeruantijs, quæ ſunt baſes, & fundamenta totius regularis diſciplinæ. At vero ſola tria vota eſſentialia ſunt huiuſmodi, quia ſine reliquis poteſt vera conſtare religio: ſine illis autem minime. Merito ergo ſola tria vota eſſentialia vocãtur baſes, & fundamenta. Atque adeo certo ſtatuendum eſt, quod in omnibus ſpecialibus votis, & præceptis ſecundi generis cuiuſcunque religionis poſſunt ſecundum ius, & Concilium Tridentinum diſpenſare prælati in particulari cum aliquo, ſi iuſta exiſtat cauſa. Et quantum ad noſtram religionem regularis obſeruantiæ habemus conceſſionem Pij Secundi, in *qua conceſſit, quod prælati Ordinis Minorum de obſeruantia circa ſubditos ſuos poſſint annuere, ſeu diſpenſare cum debilibus, & infirmis in his, quæ non ſunt contraria regulæ. Et fuerunt expreſſi aliqui caſus, vt de ſotularibus in itinere, ac de equitando, licet non ſit arcta neceſſitas, vel infirmitas.* Ita habetur in libro *h* Monumenta Ordinum, & in ſupplemento. Circa quam conceſſionem aduertit *i* Collector priuilegiorum Mendicantium, quod eſt veluti propoſito ſeipſam falſificans. Nam primo dicit, quod poſſit diſpenſare in his, quæ non ſunt contra regulam, & poſtea explicat aliqua, quæ ſunt manifeſte contra regulam. Ponit enim exemplum in equitatione, & calceamentis, &c. quæ ſunt manifeſte de obligatorijs. Et propterea videtur, quod debuit hic dici de his, quæ non ſunt contra tria vota ſubſtantialia. Sed doctiſſimus *k* Corduba in additionibus ad compendium duo circa dictam conceſſionem aduertit. Primum eſt, quod ponitur diminute a Collectore: nam debet *addi de receptione frumenti pro induendis fratribus, vbi non eſt alius modus habendi, & procurandis in diebus Sabbati eleemoſynis pro carnibus, vbi conſuetum eſt, & ſimilibus. Neque propter hoc dicuntur facere contra regulam.* Ita habetur *l* in ſupplemento. Secundum eſt circa id, quod dicit Collector, iſtam conceſſionem ſeipſam falſificare. Ait enim, quod ibi Papa concedit noſtris prælatis, quod poſſint diſpenſare cum debilibus in his, quæ non ſunt omnino contra ſubſtantiam obligationum regulæ, neque extra totam latitudinem ipſorum, præceptorum, ſeu obligationum. Quod ideo dicit, quia ex aliquali cauſa recipere frumentum per ſindicum nomine Papæ, aut per alium nomine dantis, non eſt omnino contra præceptum de non recipiendo pecuniam, quamuis forte aliquando ſit cõtra aliquam circunſtantiam, ſeu conditionem requiſitã ad plenam, & debitam obſeruantiam illius præcepti, ſic quod in hoc non fiat omnino contra

h Ita habe. 1. 7. pr. f. 62. et f. 65. conceſ. 92. & in ſup. f. 100. conc. 382.

i Col. ti. diſp. § 8

k Cord. in addi. ad cõp. tit. diſpẽſatio ver. quoad §. 8.

l in ſuppl. f. 100 p. 2. conceſ. 381.

tra

tra, ſeu extra totam latitudinem illius præcepti, quamuis fiat aliqualiter. Similiter portare calceamenta & equitare exiſtente aliquali neceſſitate, ſeu cauſa, quamuis non ſit vrgens, non eſt contra præceptum regulæ, ſed contra aliquam conditionem, ſeu circumſtantiam requiſitam ad plenam & debitam obſeruantiam illius præcepti, requirentis manifeſtam, & vrgentem neceſſitatem, & infirmitatē ad hoc, vt quis poſſit licite calceari, & equitare. In his ergo, quæ ſic ſunt contra regulā, id eſt, quę omnino non ſunt contra ſubſtantiam præceptorum regulæ, ſed ſolum ſunt contra aliquam circunſtantiam, vel conditionem requiſitam ad plenam obſeruationem ipſorum, concedit Pius II. quod noſtri prælati poſſint diſpenſare non quidem ad libitum, hoc enim eſſet diſſipare, ſed ex cauſa aliqua rationabili, quamuis non omnino ſufficiente. Et talis diſpenſatio in prædictis ex tali cauſa hoc tantum in ſumma concedit, quod illa cauſa, quæ alias non erat ſufficiens, fiat ſufficiens ipſa diſpenſatione, ad licite verbi gratia equitandum, faciendum alia ſimilia, quæ ſunt obligatoria regulæ. Et circa ſupra dicta eſt notanda quædam, quæ communiter circunfertur, conceſſio *Pij V. facta anno Domini milleſimo quingēteſimo ſexageſimoſexto, die uigeſimo ſexto Auguſti ordini ad ſupplicationē Patris Ioannis de Aguilera Cōmiſſarij Romani oībus fratrib. Ordinis Minorū quod tantū teneantur ſeruare ſub pœna peccati mortalis præcepta regulæ quæ ſequuntur, ſ. tria vota eſſentialia obedientię caſtitatis & paupertatis, nec nō prohibitionis recipiendi denarios, vel pecunias & præceptū de dicendo diuina officia ſecundū Ordinē Romanæ Eccleſiæ & præceptū de ieiunijs in regula inditis. Et quādo quis calceamenta de corio, quibus omnino pedes cooperiantur ſine neceſſitate, aut diſpenſatione ſuperiorū, aut iter fecerit, equitando ſine manifeſta neceſſitate ſeu diſpēſatione ſuperiorū, quib. ſua Sāctitas id cōmittit, onerādo tamen eorū conſcientias, licet non ſit arcta neceſſitas: & quando intra clauſurā quorūcunq; monialium intrauerint extra caſus in earū regula & Apoſtolicis conſtitutionib. contentos, & quando electores quibus incūbit omiſerint eligere miniſtrū Generalē in feſto Pentecoſtes, aut petere à Domino Papa vnum Cardinalē protectorem Ordinis, et tandē quando a debita obedientia, & reuerētia Domini Papæ quiſpiā receſſerit. In ceteris aūt pręceptorum tranſgreſſionib. nullus incurrat aliquod peccatū mortale, niſi quatenus aliquod ius, vel præceptū diuinū naturale, vel humanū fuerit tranſgreſſus, aut contemptū habuerit. Et iſta omnia in foro conſcientiæ tantū ſua Sanctitas conceſſit non obſtantibus quibuſcunque literis & declarationibus necnon conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, & dicti Ordinis ſtatutis, et conſuetudinibus & alijs quibuſcunque.*

Circa quam Pij V. conceſſionem notandum eſt, multum differre a conceſſione Pij II. In conceſſione enim Pij II. non fit diſpenſatio in aliquibus præceptis regulę Minorum, ſed regula ipſa intacta, & integra permanente cōmittitur pręlatis, vt poſſint in non eſſentialibus regulæ diſpenſare neceſſitate, aut infirmitate id petente. At in præfata Pij V. conceſſione præfata regula trūcata permanet, & ei aliqua detrahuntur, vt patet ex ea ibi, *in ceteris autē pręceptorum tranſgreſſionib. nullus incurrat aliquod peccatum mortale.* Et ideo conceſſio Pij II. in noſtra religione fuit recepta. Conforme eſt enim iuri communi, vt poſſint prælati regulares in prædictis diſpenſare, prout in ſuperioribus in hoc articulo ex mēte Concilij Tridentini eſt probatū. At conceſſio Pij V. cum diuidat regulam, ab ea præcepta obligantia ad peccatum mortale tollendo, & in libris ordinis modo minime reperitur, ſuper cuius inueſtigatione eximiam ego appoſui diligentiā certior factus multis viris grauibus, quod hæc conceſſio eſt nimis licentioſa, & nullum in libris ordinis eiuſmodi inuenitur veſtigium. Et reuerendiſſimus Pater noſter Generalis Frater Franciſcus a Soſa prouinciæ S. Iacobi alumnus, & Conuentus S. Franciſci Salmanticenſis filius digniſſimus, & mihi in eo conuentu chariſſimus olim condiſcipulus cum eſſet totius ordinis ſecretarius, ter, vt exiſtimo, mihi reſcripſit prædictæ conceſſionis in libris ordinum nullum modo veſtigium reperiri. Et Reuerendus Pater Frater Ioānes Baptiſta de Moles Prouinciæ S. Gabrielis Pater, & nūc ordinis Definitor Generalis, cum eſſet Curiæ Romanæ Cōmiſſarius, me de hoc ipſo certiorem fecit. Quod ipſum eius religioſus ad modum & Doctus Secretarius Pater Frater Ludouicus de la Cruz Luſitanus, per quandam epiſtolam ad me miſſam certificauit dicens in inquiſitione eius omnimodam diligentiam adhibuiſſe, qui omnes Fratres noluerunt talis conceſſionis reuocationem impetrare, cum illius, cuius non eſt veſtigium, reuocatio fruſtra impetretur. Et cum in ore duorum, vel trium ſtet omne verbum, ſatis ſufficiens teſtimonium eſt prædictorum tantorum patrum, vt vnuſquiſque ſibi perſuadeat, modo dictā conceſſionem in præfatis libris minime contineri, & ſicut nullo modo ea eſſe vtendum cum nullo teſtimonio authentico modo nitatur, & in re tā graui literis authenticis tantum fides eſt adhibenda.

Immo prædicti patres me certiorē fecerunt in dictis libris, cōtineri nullo viuæ vocis oraculo poſſe vti fratres Minores ſine aſſenſu, & licentia Miniſtri Generalis, quod Leo X. *a* conceſſit Auguſtinēſibus, & Eugenius II. & Clemens. IV. Ciſtercienſib. prout in compendio Ciſtercienſi, & Societatis Ieſu Inuenies relatum. Pro cuius rei veritate volui in præſentiarum conceſſionem Clementis IV. factā ordini Ciſtercienſi referre.

Clemens *b* Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei dilectis filijs Abbati & Conuentui Ciſtercij Cabilonenſis dięceſis ſalutē & Apoſtolicam benedictionem. *Ne propter inſolentias aliquorū quærentium, quæ ſua ſunt, non quæ Dei, turbari contingat ſanctæ cōtemplationis otiū, cui vos ſpecialiter deuouiſtis. Nos ex hoc paci veſtræ, ac ordinis veſtri trāquillo ſtatui paterna ſolicitudine cōſulentes indulgentias oēs, & literas per quaſcunq; perſonas eiuſdē ordinis contra comunia ipſius a ſede Apoſtolica, vel eius legatis ſub quacunque forma vel expreſſione verborū de cetero impetradas, irritas, et inanes pręſentium authoritate decernimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginā noſtræ cōſtitutionis infringere, vel ei auſu temerario cōtraire. Si quis aūt hoc attentare præſumpſerit indignationē omnipotentis Dei, ac Beatorū Petri & Pauli, Apoſtolorū eius ſe nouerit incurſurū: datū Peruſij V. idus Iulij Pontificatus noſtri anno primo.* Et ſic idem Clemens IV. *c* conceſſit eidē ordini Ciſtertij, quod pater Abbas ſubiectū ſibi Abbatem poſſit in certis caſibus grauibus deponere, inter quos hunc vt grauiſſimum expreſſit dicens. *Et ſi contra cōmunia inſtituta ipſius ordinis priuilegia impetrauerit, vel retinuerit, vel vti præſumpſerit impetratis.*

Ex quibus non poſſum non condemnare quoſdam viros doctos in priuilegijs ordinum parū verſatos, qui videntes ſimiles in hac materia Pij V. cōceſſionem auſi ſunt ſententiam manu ſua propria ſubſcriptam affirmare, fratres particulares præfata conceſſione vti poſſe, etiam ſi non ſit a Generali Miniſtro, aut ab ordine recepta, non aduertentes eam eſſe contra ordinis inſtituta, quæ ſine aſſenſu ordinis impetrata nullius sūt roboris, & valoris, vt ex dicto priuilegio Auguſtinienſium, & Ciſtercienſium

a *Comp. Ciſter. v. priuil. §. 6. & in cōpen. Socie. eo. v. §. 3.*

b *Habe. in bulla huius ord. in per. cōpiatt a 1574 norum f. 33. p. 2.*

c *Habet. in eo. l. 6. fol. 33. p. 1. nu. 24.*

ſum ſatis patet; Quo nos fratres Minores per participationem in vtilitatē religionis fruimur. Quod rationi videtur ſatis cōſonum, Cum enim Miniſtri Generales religionū ſint electi ad religiones in obſeruantia regulari conſeruandas, & ad eas, ſi opus fuerit, reformandas propter quod in aliquibus religionibus reformatores, & moderatores nuncupātur, non eſt credendum, Summum Pontificē reformationem maxime zelantem aliquid velle cōcedere fratribus, quo non cōſentiente ſuo reformatore, aut ſuo ordine in vnum congregato illis in particulari vti, & frui liceret. Sicut enim lex, cum reſpiciat communem vtilitatem, vt dicitur in iure, a nō videtur legiſlator velle vnum, vel alterum ligare, ad ſeruandū id, quod alij conſubditi non ſeruant, nec ſeruare incipiunt, prout tradit Nauar. b ita cum priuilegia religionibus in fauorem ipſarū concedantur, & ſic communem earum vtilitatem, non eſt credēdum, Summum Pontificem ea concedentē velle, vt aliqui fratres his vtantur alijs non ſeruantibus ea, nā ſic eſſet in vno cōuētu diſpar modus viuēdi, & eſſent in his, quę ad eorū pertinent ſtatū, in vna domo contraria verbo, facto, & exēplo docētes. Et poſſet de tali cōgregatione verificari illud Hierem. c Nunquid auis diſcolor hæreditas mea mihi?

a c. ait autē lex 4. diſt.

b Nau. lib. con. ſit. de conſ. conſ. 1. q. 4. n. 24.

c Hierem. 4.

Et confirmatur quātum ad noſtrum propoſitū in ſpeciali recurrendo ad verba dicti viuæ vocis oraculi Pij V. nam ēt ſi eſſet conceſſum (quod ex ſupradictis omnino nego) eſt conceſſum fratrib. Ordinis Minorum, vt ex ipſius contextu patet. Et licet nō ſolum dicatur priuilegium perſonale, quod conceditur alicui particulari, ſed etiam quod conceditur certo generi perſonarum, vt colligitur ex quadam lege d loquēte de priuilegio conceſſo maritus in genere, vt expendit Zaſius; hoc tamen intelligendum eſt non procedere, quando quid cōceditur certo generi perſonarum, quæ per fictionem iuris nunquam videntur perire. Nam tunc priuilegium eſt reale, & perpetuo durabit, vt puta ſi priuilegium cōcedatur ciuibus alicuius ciuitatis, nam hi per fictionem iuris nūquam cenſentur perire, vt in quadam alia e continetur, & ideo conceſſio facta cenſebitur realis, & perpetua. Nam ſicut cenſetur perpetuum priuilegium, quod conceditur ciuitati, vel loco iuxta quandam legem, f ita cenſetur perpetuum priuilegium, quod conceditur ciuitatibus iuxta aliam legem, & in ſpecie ita tenent Romanus g & Socinus, Vnde cum dicta conceſſio, vt fertur, omnibus fratribus ordinis Minorum regularis obſeruantiæ concedatur, non poteſt ab aliquibus fratribus in particulari recipi, neque ea vti ſine eo, quod ab omnibus recipiatur; mens enim Summi Pontificis ſimilia indulta cōcedentis eſt, vt omnes in vnum his fruantur eorum ſupremo prælato nō repugnantē, ſicut ab initio alijs ſimilibus conceſſionibus repugnauerunt ſupremi noſtræ religionis prælati intelligentes, per ea poſſe obſeruari aorum noſtræ Sacræ religionis, & colorem optimum reformationis mutari: propter quod hęc & aliæ ſimiles conceſſiones, quæ in manibus aliquorum fratrum habentur tanquam a Pio V. indultę ad ſupplicationē prędicti Patris fratris Ioannis de Aguilera pro non receptis a tota noſtra religione ſunt habitæ. Quod ex authoritate tantorum patrum maxime confirmatur.

d l. ſi quis tal. 24. ff. ſolu. mat. Zaſ. in l. maritum. 32. ff. eod.

e l. proponebatur ff. de iudi.

f l. form. 6. quā quā. ff. de cenſi.

g l. 2. ff. de reb. dub. Roma in l. maritū. nu. 17. ff. ſol. mat. Soc. in l. 2. nu. 4.

Nec ſupradictis obſtat quædam Leonis X. conceſſio facta noſtrę religioni Minorum, qua *ſtatuit, quod nullus frater ordinis Minorū obſeruantię obtinere poſſit aliquā exemptionem, aut indultum Apoſtolicū ſub quauis forma, & expreſſione verborū niſi generalium, aut commiſſariorum ſuorū in Romana curia exiſtentium ad hoc expreſſus accedat aſſenſus. Et quod ſi illa impetrauerit illa nullatenus ſibi ſuffragentur, vt illorum obtentu a prælatorum ſuorū iuriſdictione, & regulari diſciplina exemptus cenſeatur.* Ita habetur in ordinis ſupplemento h Ex quo indulto videtur colligi, quod indulta petita, & obtenta a Commiſſario Romano in Curia exiſtenti ſunt valida, &, vt fertur, prædictum indultum fuit a præfato patre de Aguilera impetratum, cum eſſet in Curia Romana Commiſſarius. Nam reſpondetur primo, non nobis conſtare, quod prędictus pater tale obtinuerit indultum, cum in libris ordinis minime inueniatur, & alia obtenta a dicto patre reperiantur, prout mihi prædicti patres ſuis literis authenticis reſcripſerunt, & licet ipſum obtinuerit a religione, nūquam fuit receptum, quod ſufficit, vt ipſum nullius eſſe momenti arbitremus: licet enim non ſit idem conceſſionem non eſſe receptam, & non eſſe latam, i cum priori caſu extet lex, licet non liget, quia non recepta: poſteriore vero non extat lex, nec recipi poteſt, ſicut in ſimili non ſunt paria, receptum eſſe ipſo iure nullum, vt in iure dicitur, & eſſe validum, ſed elidibile per exceptionem, vt in decretali quadam innuitur. k Attamen quoad noſtrum propoſitum attinet, ſufficit talem conceſſionem minime eſſe receptam vt ipſam eneruem, & inanem eſſe affirmemus, & per conſequens ea vtentes reos mortis eſſe iudicemus.

h Supp. fol. 15. conceſſ. 52.

i c. 1. de reſc. l. 6

k ca. cæterū de reſcrip.

Secundo reſpondetur, quod conceſſio præfata Leonis Decimi loquitur in ſatis diſſimili caſu, ſcilicet quando aliquis frater petit a Papa aliquod indultum, vt illo obtento a prælatorum ſuorum iuriſdictione, & regulari diſciplina exemptus cēſeatur: ad cuius indulti valorem ſufficit conſenſus Commiſſarij Romani, cum in eo de fratre particulari agatur, & in re particulari, iuriſdictioni prælatorū ordinis præiudicium inferatur, reſpectu cuius rei quia modica & quotidiana in vrbe, nimirū ſi dicto cōmiſſario authoritas ad contradicendum, & conſentiendum cōmittatur. At in noſtro caſu agitur de impetratione indulti derogantis, & omnino tollentis aliqua præcepta regulæ, per quod ipſa regula reuocatur, & ipſi aliquid detrahitur, quod cū bonū cōmune concernat authoritate generalis boni communis pater & defenſor debet impetrari, alioquin nullū erit, & inane iuxta ſuperius adducta præſertim præfatum Indultū cui ex diametro aduerſatur Concilium l Tridentinum, in quo ſtatuitur, *vt omnes regulares tam viri quam mulieres ad regulę, quā profeſſi ſunt, præſcriptum vitam inſtituant, & componant*. Et in eodem m ſtatuitur & mandatur vt hoc executioni mandetur reuocando omnia priuilegia in contrarium. Et licet dictum indultum fuerit poſt Concilium a Pio V. conceſſum, & ſic ipſum à Concilio eſſe ſublatum non poſſit allegari, meminiſſe tamen oportet conceſſa a Pio V. contra Concilium Tridentinum a Gregorio XIII. eſſe ſublata, & eam deinceps diſpoſitionē atque deciſionem pro ſubiecta materia futuram eſſe, quæ ſiue ex iure veteri, ſiue ex ſacris dicti Cōcilij decretis, ſiue alias legitime ante dictarum literarum & Conſtitutionum editionem erat, etiam ſi ipſæ non emanaſſent, futura fuiſſet, ad quam diſpenſationē, & deciſionē, ſuumque priſtinū ſtatum illa omnia reducit, prout cōſtat ex eiuſdem Gregorij Decimi tertij Bulla relata a Nauarro in fine Manualis Latini.

l Con. Trid. ſeſ. 15. de reg. c. 1. et c. 5.

m ſeſſ. 25. de regul. c. 21.

Ex his reſolutione infertur, minimè poſſe fratres vti conceſſione Pij V. ſuperius allegata, cum ipſius nullum modo veſtigium authenticum in libris ordinis inueniatur, & a religione minime fuerit recepta, cuius tenorem ſupra retuli. quia in manibus aliquorum fratrum inueni aliam huius Pontificis

con-

Digitized by Google

conceſſionem ſatis diſſimilē circa ea, ex qua varietate non modica conſurgit eius conceſſionis ſuſpicio falſitans, ſicut videmus ex variatione teſtiũ indicium vehemens falſitatis oriri, prout in ſecundo tomo late Deo duce dicemus. Vti tamen fratres poſſunt conceſſione Pij II. cum hæc non ſit repudiata, & ab ordine reiecta, & in nullo ſubſtantiali regulæ Minorum præiudicet, & ſit vere in libro ſupplementi relata.

ARTICVLVS II.

Vtrum expediat uti dicta constitutione Pij II.

RESpondeo dicendo, ſumme eſſe aduertendum vnum, in quo multi falluntur, ſcilicet quod fratres, aut cõuentus regulę obſeruantiſſimi, minimè debent ſibi perſuadere, alios fratres, & alios conuentus non ita rigoroſe obſeruãtes regulam ipſam tranſgredi. Certum eſt enim, Seraphicum Patrem noſtrum Franciſcum regulã cum multo maiori rigore obſeruaſſe, quam omnes eius fratres etiã obſeruantiſſimi obſeruauerint. At non ex hoc debemus inferre, neminem eam obſeruare: ſiquidem ad culmen obſeruationis ipſius patris nemo vſq. hodie peruenit. Patefaciamus hoc exemplo morali deſumpto a præcepto Eccleſiaſtico ieiunandi. Ita enim ieiunat ſumens tantum panem, & aquam, ſicut ille, qui vna vice in die ſplendide epulatur. Et ad eundem modum, ita frater Minor adimplet regulam, & eius præceptum induendo vnam tãtum veſtem repeciatam, ſicut ille, qui habet duas tunicas cum vno caputio; ſiquidem regula ad id licentiam concedit. Verum tamen eſt, quod primi perfectius, ſecũdi perfecte illã obſeruant. Et, ni fallor, poteſt cõtingere, quod etiam ſi in aliqua prouincia aliquod prę̨ceptum cum maiori rigore obſeruetur, hoc reſpectu vnius virtutis ſit perfectio, reſpectu tamen alterius ſit maior perfectio, non obſeruare illud cum tanto rigore ad vacãdum alijs rebus magis arduis ad ſalutem animarum, & ad cultum diuinum debite peragendum. Et glorioſus Bernardus in apologia ad Guilhelmum Abbatem, hunc ipſum articulum proponens, propter controuerſiam, quæ orta fuit inter monachos Cluniacenſes, qui cõmuniter vocantur Sancti Benedicti, & inter monachos Ciſtercięſes, qui Diui Bernardi nuncupantur, circa obſeruantiã ſuæ regulę hãc quæſtionē eodem modo reſoluit dicens, quod ille, qui poteſt, nõ manducet, & qui non manducat, non damnet comedentem, aſſerens ad hoc Diui Pauli *a* authoritatem. Et hoc confirmat quodam pulchro exemplo. Nam ſicut obſeruat Euangelium qui ad vacandum Deo vitam agit continentem: & non illud frangit ducens vxorem; eodem modo monachi eandem regulam profitentes, diuerſis vijs gradientes illam obſeruant, licet quidam magis punctualiter, quam alij. Et in rigore *b* ſcholaſtico hanc eandem doctrinam nobis proponit D. *c* Thom. dicens, *Omne prę̨ceptum poſſe diuerſis vijs adimpleri. Et licet vnus perfecte adimpleat, nõ propterea frangitur ab alio ipſũ nõ adimplēte in eodē perfectionis gradu.* Hic eãdē reſolutionē nobis proponit doctiſſimus *d* Na. Qui loquens de obſeruantia regulæ D. Auguſt. canonicorũ regularium, quã ipſemet fuit profeſſus, affirmat licitũ eſſe canonicis regularib. recipere a cõuētu certã portionē panis, & vini pro quolibet menſe, quã poſſint conſumere in rebus ſibi licitis. Et authoritate grauiſſimorũ Doctorũ ſufficiēter probat, nõ ex hoc frangere votum paupertatis. Confitetur tamen, maiorem eſſe perfectionē iſtas

a *D. Paul.*

b *D. Thom. 2. 2. q. 187. a. 3. ad 2.*
c *D. Tho. 2. 2. q. 187. a. 3. ad 2.*
d *Nau. in c. nullã 18. q. 2. n. 25. cum ſequent.*

portiones non recipere, ſed conformare ſe cum refectione communitatis. Immo addit iſtum modũ viuendi recipiendo dictas portiones maximas ſecum ducere cõmoditates ſpirituales, & per ipſum maxima inconuenientia & obſtacula contra perfectionem tendentia euitari.

Secundo notãdum eſt, quod fratres Minores, & quicunque alij religioſi obligantur ad ſcientiam explicitam, & diſtinctam præceptorum ſuarum regularum. Et cũ in hoc poſſet contingere error in duobus extremis, vnum, & alterũ prohibuit Pater noſter Seraphicus in ſuo dulce, & bene ordinato teſtamento: per obedientiam iniungendo Miniſtris quod regulæ nihil addãt, neque detrahant: Propter quod non minus erant regulæ tranſgreſſores addētes, ſicut ſunt trãſgreſſores minuentes. Et tam malum, & periculoſum eſt diminuere præcepta, dicendo, non obligare ea, quæ realiter obligant, ſicut eſt malum, & pernicioſum ipſa augere fingēdo præcepta, vbi non ſunt propter occaſionem peccandi dandam conſcientiæ erroneæ facientis aliquid, quod putat eſſe peccatum. Et eſt error maximus eligere opinionem falſam fingentem aliquod præceptum in lege diuina, & eccleſiaſtica, & in regula prætextu euitandi aliquas relaxationes, & peccata. Hoc enim non eſt cauſã ſufficiens ad huiuſmodi præcepta fingēda. Immo multo melius eſt propalare veritatem affirmando non eſſe præceptum, vbi nõ eſt, etiã ſi ex hoc aliqua relaxatio introducatur, quam affirmare eſſe præceptum, vbi minime eſt. Regimen enim ſpirituale non mendacijs, ſed ſolidis veritatibus debet proponi, & edoceri, iuxta ea quæ traduntur in iure canonico *e* & quæ docte tradũt D. Thom. & Couarru. Alij alia via gradiuntur, ad aliud extremum declinantes in nullo ſcrupulizantes. Adeo, vt dicat quidam grauis Doctor, conſiderando iſtam diuerſitatem deuiantium a vera intelligentia regulæ Patris noſtri Franciſci, quod de illis poteſt dici illud Apoſtoli de Chriſto Domino crucifixo, quod erat gentibus inſipientia, iudæis ſcandalum, fidelibus verò virtus, & ſapientia. Sũt enim quidam fratres adeo timoratæ conſcientiæ, & literales, vt in omnibus præceptis regulæ ſibi videantur ſcandalizari, & in omnibus peccati occaſionem inueniunt. Alij vero ſicut Gentiles literis & ſapiẽtia humana inflati, & quidquid agitur, & dicitur circa regulam, iudicant inſipientiam, & irridēt in nullo peccatũ inuenientes. Alij vero ſunt diſcreti, & veri fratres Minores, obſeruãtes regulam cũ timore, & diſcretione, timentes vbi debent timere, quibus dicta regula non eſt ſcandalum, neque inſipientia, ſed ſapientia, & virtus Dei.

e Cap. qui ſcandalizauerit, de reg. iur. in 6. D. Tho. 2. 2. q. 43. a. 7. ad 2. Coua. in reg. peccatũ. 1. p. nu. 4. ver. 1.

Et pro complemento cõſideranda ſunt, quę grauiſſimus & Doctiſſimus Doctor Gerſon. *f* nobis dicit, ait enim alia ſimilia tradens. *Propterea non diximus ea, quæ diximus ad relaxandum frena luxuriæ, gulæ, & obedientiæ, & non ad diſſoluendũ rigorē regularis diſciplinæ, nõ ad habendũ velamē malitiæ libertatē, ſeorſum a nobis hoc ſacrilegium, ſed quod interim quærimus inueſtigare, quouſq. & quantum obligatio regularis extenditur, ne vitare cupientes Scyllã, nimiæ relaxationis, præcipitemus nos & alios in Carybdim falſę, & auſterę obligationis, quoniã diſplicet infidelis, & ſtulta promiſſio; infidelis ſi nõ impletur, ſtulta, ſi diſcretione nõ ſalietur. Et alibi ait idē author,* g *obijcies fortaſſe de multis ſimplicib. immo literatis qui religionē intrantes, et regulã audiētes putant ex intētione vouere ſeruaturos abſque exceptionis & cõditionis adiectione omnia, quæ illic cõtenta ſunt? Reſpondemus, quod ſi humiles ſunt, ſicut eſſe debent, non ita adhæreant ſenſui ſuo, quin explicitè, vel implicitè, actu vel habitu parati ſint ſtare in ſalub. ad interpretationem*

f Gerſon. de vi. ſpiri. ani. lib. 2. lib. 6. lit. N.

g Gerſ. vbi ſup. lit. O.

nem

nem, & iudicium prudẽtiorum. Præterea ſicut in adoratione imaginum per Eccleſiam, & alijs plurib. ſimplicitas aliquorum errat, quos tamen ſaluet pia fides, & intentio ſaltem generalis faciendo ea, & non aliter, quam, & qualiter Eccleſia tenet, non ſecus in iſtis exiſtimandum puto. Hæc Gerſon.

Sed contra dictam conceſſionem, In quantum addit, prout aduertit Corduba, quod poſſunt diſpẽſare prælati cum ſubditis, quantum ad recipiẽdum frumentum pro induendis fratribus, &c. aduertendum eſt, quòd dicta verba non fuerunt appoſita a collectore priuilegiorum mendicantium, quia intellexit conceſſionẽ hanc Pij II. quoad hoc eſſe relaxatiuã religionis, cui infra articulo quarto huius quæſtionis cum Corduba ſatisfaciemus, reſpondẽdo non eſſe contra declarationem Nicolai III. ad modum ibi explicatum, alij autẽ alia via procurant prædictam conceſſionem quoad hoc a familia Minorum de obſeruantia relegare dicentes, Papam non potuiſſe eam concedere, cum in votis ſolemnibus minime poſſit diſpenſare, non aduertentes fratres Minores, promittentes obſeruare regulam, non eſſe aſtrictos ratione voti, niſi tantum ad tria vota eſſentialia, ad alia autem, quæ non ſunt eſſentialia, ratione præcepti tantum aſtringuntur, prout infra hac quæſtione articulo quinto latè dicemus, & in his præceptis clarum eſt, Summum Pontificẽ poſſe diſpenſare.

ARTICVLVS III.

Vtrum fratres Minores poſſint recipere modo triticum, et alia ſuperabundantia, vt pro alijs rebus neceſſarijs commutentur.

RESpondeo dicendo, quod Leo X. Pontifex Maximus, id ſub certa forma fratribus Minorib. conceſſit dicens, quod fratres Minores *poſſint recipere triticum, ac alias res ſuperabundãtes, ſcilicet, quibus in propria ſpecie fratres nõ habent neceſſe vti, aut non in tanta quantitate, vt pro vino carnibus, ac alijs reb. victui neceſſarijs per ſyndicum Romanę Eccleſię eiſdem fratribus datum commutentur, & permutentur, ſeu vt triticum, & alia huiuſmodi vẽdantur, & ex pecunia inde proueniente vinũ, & carnes & alia neceſſaria emantur.* Ita habetur in ſupplemento *a* Ordinis. Circa quam conceſſionem aduertit Collector *b* priuilegiorum mendicantium, cauendum eſſe omnino ab ea, quia eſt expreſſe contra declarationem Nicolai III. & ſic relaxatiua, & deſtructiua noſtræ ſtrictæ paupertatis, quam in regula promiſſimus, cum talia ſic recepta ſit manifeſte pecunia, cuius receptio, quam prohibita ſit in noſtra regula, notorium eſt. Nec ſufficit dicere, quod Papa diſpẽſat in hoc. Nam per ſimiles diſpenſationes vel potius diſſipationes religio noſtra diſſiparetur in altiſſima paupertate fundata, vt patet euidenter in conuentualibus. Sed Doctiſſimus Corduba *c* ab hac rigida cenſura optimo iure diſcedit, aduertens, quod Papa id concedit cũ duabus limitationibus. Prima eſt, quod triticum, &c. poſſit peti & recipi pro rebus neceſſarijs, quæ alias ſine pecunia cómode haberi non poſſunt. Secunda limitatio, quod per ſyndicum talia diſtrahantur pro alijs neceſſarijs. His ergo ſuppoſitis, ait conſtare, quod ibi non eſt maior diſpenſatio, neque conceditur alia relaxatio maior, quam quod per ſyndicum procurẽtur, ſeu accipiãtur pecuniæ, ſicut habent patres Vltramontani ſecundum conſtitutionem Martini V. qua poſſe vti patres Ciſmõtanos dicemus latè infra tertio tomo, in quæſt. de ſyndico. Sed inueni quendã virum ſatis piũ erga paupertatem Minorũ dicentẽ, Papam minime poſſe diſpenſare in hoc caſu, cũ fratres rõne voti ſolennis teneantur nõ recipere pecunias, & cum votũ concernat ius diuinum, & ſolenne ſit, nõ poteſt diſpenſare ſuper ipſum. Ad quod argumentũ reſpondeo, fratres Minores rõne voti minimè prohiberi recipere denarios, vel pecunias. Non.n. omnia contenta in regula Patris noſtri Franciſci obligant rõne voti; quod cum aliquib. videatur difficile creditu, articulo ſequenti late diſputabitur.

a Fol.23. conte. 66.

b Coll. in titulo commutare.

c Cord. in addi. ad c. pend. titu. commutare. ve. quod. §. 3.

ARTICVLVS IV.

Vtrum præcepta regulæ Minorum ſint vota.

RESpondeo dicendo, quod multi exiſtimant vniuerſa præcepta regulæ Patris noſtri Franciſci eſſe vota ſolennia. Sed contrariam ſententiam tenent viri ſapientiſſimi, ſcilicet, quod cetera omnia præcepta exceptis præceptis de caſtitate, obediẽtia, & paupertate, minime inter ſolennia vota eſſe computanda: ſed ſolum eſſe præcepta Minoribus tradita inſtar præcepti ieiunij quadrageſimalis Chriſtianis per Eccleſiam impoſiti. Hanc ergo propoſitionem argumentis luce meridiana clariorib. veriſſimam, ac certiſſimam oſtendam. Primo eam Viennenſe Concilium definit, ac prope inſinuat. Sic.n. ſcriptum legimus. *Declaramus, & dicimus, quod dicti fratres non ſolum obligantur ad tria vota nude, & abſolute accepta, ſed etiam tenentur ad ea omnia implenda, quæ ſunt pertinentia ad hęc tria, quæ ipſa regula ponit.* Et paulo inferius. *Neque tamen putandum eſt, quod D. Pater noſter Frãciſcus profeſſores huius regulę, quantũ ad ea omnia contenta in regula modificantia tria vota æqualiter intenderit eſſe obligatos.* Et iterum quando dubitatũ fuit inter fratres, quæ eſſent præcepta modificantia prædicta vota plura explicat Viennenſis Synodus præcepta ea concernens ad tria vota. Quod quidem perſpicuum erit legenti. Ex hoc multiplici textu hanc rationem ſic colligo. Concilium Viennenſe decernit, & diuidit vota ſolennia a præceptis in regula Minorum fratrum contentis, igitur præcepta & vota longe ſibi inuicem diſtant, ſicut cælum & terra. Si enim cuncta, quæ Minoribus præcipiuntur eſſent ſolennia vota, erroneũ profecto in Philoſophia, & prorſus ab omni dialectica eſſet alienum inter vota, & præcepta diſcrimẽ aliquod conſtituere. Quis enim vnquam dialecticorum diſtinxit inter hominẽ, & rationalem, & petram, & lapidem, & gladiũ & enſẽ, cuiuſmodi ſunt vota ſolennia, & præcepta? Supereſt igitur vniuerſale conciliũ diſcernens inter vota & præcepta apertiſſime noſtram inſinuaſſe propoſitionem. Quod ſi rurſus contendas, præcepta omnino eſſe vota, quæro ſintne ſimplicia, an ſolennia? Simplicia autem minime: nullum enim tale in profeſſione emittimus. Si autem ſolennia, iterum rogo; continenturne præcepta ſub voto ſolenni abdicationis proprietatis, aut continentiæ? Nequaquam. Nullus enim hactenus in eam incidit amentiam, vt mandatum ieiunandi, non equitandi per vias, preces canonicas perſoluẽdi, & alia huiuſmodi generis, quæ Minorib. fratrib. in regula pręcipiũtur, affirmare audeat eſſe materia paupertatis, aut continentiæ, vt ſub his votis contineantur. Eritne obſecro, reus paupertatis, aut cõtinentiæ frangens ieiunium, aut equitans per itinera? Ridiculũ caput quis ſanę mẽtis hoc audebit excogitare, nedum aſſerere. At dices, vniuerſa præcepta contineri ſub voto ſolẽni obedientiæ. Neque hoc quidem verũ eſt. Nihil enim tam certum hac in re apud Catholicos & omnes Sapientes, quam neminem eſſe reũ voti

ſolennis

Digitized by Google

ſolennis obedientiæ, niſi ea ſolum quis prætermittat, quæ virtute obedientiæ, aut ſub excommunicatione latę ſententiæ ſibi a prælato aut verbo tenus aut ſcripto præcipiuntur. Per lege, obſecro, vniuerſa Minorũ fratrum præcepta, & vno dempto de protectore Cardinali creando, nullum per obedientiã nobis traditũ reperies in regula. Si igitur præcepta ſub nullo trium votorum ſolennium continentur perſpicuum eſt, apertiſſimumque erit, non eſſe aliquomodo vota, ſed ſolũmodo præcepta a D. Patre noſtro Franciſco ipſius regulæ authore, & ab Honorio Eccleſiæ principe eiuſdem regulæ cõfirmatore Minoribus fratribus impoſita. Scio aliquis his argumentis reſpõdens dixerit, eſſe quadruplex Minorũ ſolenne votum præter illa tria, regularibus cunctis cuiuſcunque inſtituti communia, profitentur enim Minores peculiare quartum, ac ſolenne votũ, illud nempe de obſeruanda regula. Sic enim præ ceteris regularibus Minores profitentur. *Promitto toto tẽpore vita meę ſeruare regulã fratrum Minorum.* Ecce inquit, quartũ ſolenne votum, quo aſtringi mur ad obſeruantiam præceptorum, quæ in regula proponuntur. Huic argumento mox Deo fauente ſatisfaciemus. Hoc ſolũ ex hac tua ratione colligo. Ex ea manifeſtiſſime ſequi, minime eſſe multiplex ſolẽne votum, ſed vnicum tantum. Si enim promiſſio ſeruandi regulam omnia, quæ in ipſa regula exprimũtur, amplectitur, conſequens erit, vt promittens abſolutè regulæ obſeruantiam, promiſerit, necnõ ipſa met tria vota ſolẽnnia: fruſtra igitur & abſque vlla vtilitate profitentes Minorum regulam adderent, viuendo in obedientia ſine proprio, & in caſtitate; quandu quidem hæc tria in ipſa regula cõtinentur. Quæ quidem vota nõ fruſtra exprimuntur, immo eſt perquam neceſſarium. Si enim profitentes non exprimerent tria vota, non aſtringerẽtur aliquo ſolenni, & regulari voto. Quod ſi hæc, quæ apertiſſima ſunt, & a priori (quod aiunt) noſtræ ſententiæ ſuffragantes non ſibi ſatis omnino faciunt: iterum rogo, poteſtne Romanus Pontifex manente Monachatu remittere alicui ſolenne, ac regulare votum ſemel emiſſum? Eſto, exẽpli gratia, Pontificẽ Maximum diſpẽſaſſe, vt Petrus monachus fundi, aut domus poſſet habere dominiũ, erit ne hæc indulgẽtia monachatui cõpoſſibilis? Minime profecto. Audi Innocentium *a* Papã. *Abdicatio* (inquit) *proprietatis, ſicut & cuſtodia caſtitatis adeo eſt annexa regulæ Monachali, vt cõtra eam neque Summus Pontifex poſſit licentiam indulgere.* Illud proculdubio eſt in cauſa quod ſolẽnia vota ſunt monachatui eſſentialia, ſublata autem rei eſſentia rem ipſam perire neceſſe eſt. Igitur ſi Minorũ præcepta, de quibus modo eſt concertatio, ſunt, vt affirmas, vota ſolennia, apertiſſime conſequitur Papa (etiam abſque vlla cauſa) diſpẽſante cum Franciſco ex familia Minorum, ne tempore aduentus ieiunare teneatur, in huiuſmodi aduentum Franciſcum ipſum nõ manere fratrem Minorem, quoniam ſublato ſolenni voto, vt diximus, non manet idem Monachatus, tolle è medio rei eſſentiam, velis nolis, res ipſa peribit. Profecto ſi Romanus Pontifex Moniali Sanctæ Claræ clauſuram remitteret, quam Moniales huius inſtituti ſolenniter profitẽtur, eſſet proculdubio Monialis, non tamen inſtituti S. Claræ. At vero frequentiſſime hactenus contigit, Romanum Pontificem peculiari, ac pia quadam diſpẽſatione, quibuſdam Minorum fratrum conceſſiſſe, ne ad aliqua, ſuæ regulæ præcepta præter quam ad tria ſolennia vota teneantur. Nec tamen ob hanc conceſſionem ab inſtituto liberantur, & a Minorũ obſeruantia; Igitur huiuſmodi præcepta nequaquam ſolennia vota ſunt nuncupanda. Alioqui, qui iã obtenta præceptorum diſpenſatione frueretur priuilegijs, & immunitatibus nobis conceſſis: & in comitijs generalibus aut prouincialibus haberet actiua & paſſiua ſuffragia, eſſet in ſtatu damnationis, cũ nõ eſſet ex familia Minorum, & ipſorũ immunitatib. frueretur. Tandem hoc vno argumento propoſito verbum non amplius addam. Dicitur mihi. Habetne quiſpiam prælatorũ, quantumcunque ſit dignitate præditus, vices Romanorum Pontificum ſibi commiſſas, vt diſpenſare poſſit cũ ſibi ſubditis in aliquo votorum ſolennium? Hactenus nullus eſt. Tamen Pius Secundus indulſit (vt dictum eſt in ſuperioribus) Minorum prælatis, vt etiam extra arctã neceſſitatẽ diſpenſare poſſint in ſingulis regulæ præceptis præter ſubſtantialia vota cũ omnibus ſibi ſubditis. Apertiſſime igitur conſtat, hæc præcepta, de quib. eſt diſpenſatio, non eſſe ſolennia vota.

a cap. cũ ad monaſteriũ de ſtatu reg.

Ad argumenta contrariorum.

Quotque ſunt contrariæ ſententiæ principio illud nobis obijciunt. In ipſo profeſſionis capite Minorũ cuncti ſolẽniter profitentur dicentes, *Voueo, & promitto Deo toto tẽpore vitæ meæ ſeruare regulã fratrũ Minorũ, &c.* Ex hoc loco ſic probatur. Promittens regulã promittit oĩa, quæ in ipſa continentur regula: vniuerſa autẽ ſupra recenſita præcepta, de quibus orta eſt contentio, proculdubio nobis obſeruanda tradũtur in regula. Igitur de primo ad vltimũ (quod aiunt) promittẽs ſolenniter regulã promittit necnon eadẽ ſolennitate cuncta præcepta ibi cõtenta. Huic argumento profecto ſatiſfacere non auderẽ, niſi D. Tho. *b* Theologorum lumen, & pater me illuſtraſſet, qui argumento pro poſito ſub his verbis reſpõdet, *Ille qui profitetur regulam, non vouit ſeruare omnia, quæ in regula continentur, ſed vouet regularẽ vitã, quæ eſſentialiter conſiſtit in tribus prædictis votis ſolennibus.* Hactenus D. Tho. Cuius ſnia probatiſſima eſt, affirmat.n. quod ipſa nos edocet ratio. Nempe illam promiſſione indefinitam ſtatui in vniuerſum regulam, modificari, ac reſtringi ad tria tantum vota, quæ ſimul per vouentem ipſum exprimũtur. Idem enim eſt dicere, voueo regulam viuendo in obedientia ſine proprio & in caſtitate, ac ſi apertius diceret, voueo regulam non abſolutè, non omnia, quæ in ipſa continentur, ſed ſub hac reſtrictione, viuẽdo in obedientia, & infra. Hæc enim huius argumenti ſolutio manifeſtiſſime colligitur ex traditis per Bonifacium, *c* & Nicolaum Pontifices maximos, affirmantes vniuerſos Minores vouere Euangelij obſeruantiã per ipſam regulam ipſis tribus ſpecificatam, modificatam, & determinatam. His tantorum Pontificũ & D. Thomæ authoritatibus ſuffragatur communis loquendi forma. Eſto quempiam alteri promittere perpetuum obſequium ſub hac verborũ ſerie: Promitto tibi omne meum ſtudium, omnem meam operam, omnẽ meum laborem, omne denique obſequium, & ſolicitudinem meam obediendi tibi in cultura prædictorũ, & ſtructura domus, in huiuſmodi euentu illud indefinitum promiſſum cuiuſcunque obſequij ad illa tantũ duo perſtringeretur, ad domus, videlicet, & prædictorum culturam: eodem prorſus pacto hac in re eſt philoſophandum, de qua eſt modo diſputatio.

b D. Tho. 2. 2. q. 186. a. 5. ad 1.

c c. exijt de verbor. ſign. in 6.

Secundo oppugnant nobis aduerſarij Concilium Viennenſe aperte definiens, Minores omnes obligari ex vi profeſſionis ad omnia, quæ in regula proponuntur obſeruanda. Sic enim ſcriptum legimus. *Declaramus, et dicimus, quod prædicti fratres nõ ſolũ*

ad

ad illa tria vota nude, abſolute ex profeſſione accepta ſuæ regulæ obligantur, ſed etiam ad omnia implenda tenentur, quæ ſunt pertinentia, & ad hæc tria prædicta, quæ regula ipſa ponit. Hactenus Cōcilium. Quod quidem optime decernit, vniuerſos Minores ex vi ſuæ profeſſionis non ſolum teneri ad votorum ſolēnium obſeruantiam, ſed etiam ad præcepta implenda, quæ in ipſa regula proponuntur. Ad huius autē difficultatis explicationem, quæ tantiſpet vigere viſa eſt, illud omnino præmittendum cenſeo, quempiam ex vi ſuæ profeſſionis trifariam obligari ad explendam rem ipſam voto ſolemni promiſſam; qui enim pollicetur ſolemnem continentiam, tenebitur proculdubio cauere non tantum coniugium, verū, & quodcunque libidinis genus. Eadē nec non promiſſione inſuper erit obnoxius ad eas occaſiones ſubterfugiendas, quæ voti præuaricationem inducere poſſunt, veluti coniuges mutuam ex ambotū conſenſu continentiam promittentes tenebuntur huius promiſſionis virtute communem vitare thorum tanquam certiſſimam violandi votum occaſionem. Tādem virtute profeſſionis tenebitur quis ad leges illius ſtatus ſeruandas: quem quidem ſtatum in profeſſione ſuſcepit, & illo obligationis genere, quo illius ſtatus homines obligari ſunt ſoliti, ſiue ad pœnam tantum, ſiue ad culpam. Hoc namq. pacto proculdubio tenētur Carthuſiani ex vi ſuæ profeſſionis perpetuo abſtinere a carnibus, alioquin iuſtiſſime punientur, non quod ex profeſſione huiuſmodi abſtinentiam fuerint polliciti, ſed quia profeſſores eum ſuſceperunt ſtatum, in quo hæ leges ſeruari cōſueuerunt. Ad rem modo reſpondemus: Minores vniuerſos virtute ſuæ profeſſionis obligari non ſolum ad illa tria vota ſolemnia, verum etiā ad vniuerſa præcepta, quæ in regula ipſa exprimuntur, non quod illa ſolemniter promiſerint; ſed occaſione ſtatus, quem per promiſſionem ſuſceperunt, in quo huiuſmodi ſancitæ ſunt leges inſtar Dominicorum, qui ex vi ſuę profeſſionis tenentur a carnibus abſtinere ratione tantum ſtatus, quem profeſſi ſunt. Nec tamen carnes comedentes ſunt rei voti ſolemnis.

At vero aduerſus hāc argumenti ſolutionem eſt acerrima ex eodem Concilio Viennenſi argumentatio. Poſtquam enim definierat Concilium, minores omnes obligari non ſolum ad tria vota, ſed etiā ex profeſſione ſuæ regulæ ad vniuerſa huius inſtituti præcepta, mox horum rationem ſubdit dicens. *Nam ſi ad hęc tria prędicta tantum pręciſe, & nude promittentes ſe ſeruare regulam viuēdo in obedientia ſine proprio, et in caſtitate, & non etiam ad omnia contenta in regula quę hęc tria modificantur arctarētur pro nihilo, & vane profiterentur hęc verba, promitto ſemper hanc regulam obſeruare. Ex quo de his verbis nulla obligatio naſceretur.* Hactenus Cōciliū. Quod quidem apertiſſime refragatur omnib. ſupra recenſitis argumentorum ſolutionibus; maxime autem D. Thom. Definit enim Concilium his verbis: *Promitto ſeruare regulam promiſſionem fieri ſeruandi vniuerſa pręcepta, quę in ipſa regula exprimuntur.* Vt autem huic difficultati integrā ſatisfactionem reddere poſſimus operæ precium erit, illud inueſtigare, an omnia, quæ traduntur in pontificum decretis, & quæ interponuntur ſæpiſſime in his Eccleſiaſticis ſanctionibus, ſint tanquam definita per Eccleſiam ſuſcipiènda necne? An potius nonnulla proponantur in decretis, quæ ab ipſo legis Authore, non nunquam proferuntur, nō tanquam a legis conditore, ſed tanquam a Doctore dicta habeantur. Concors hac de re eſt Scholaſticorum *a* ſententia, quia, inquiunt, in decretis tradita in duplici ſunt differentia. Quædam enim tāquam definitiones legiſlatoris ſunt ſuſcipienda nōnulla vero intermiſcent, quę non velut definita per legis authorem, ſed ac ſi eſſent opiniones Principis condentis legem ſunt accipienda. Supereſt modo inter hęc diſcernere, quādo videlicet legiſlator definiat, ſiue opinetur? Accipe certiſſimum huius rei Canonem. Quandocumque enim Pontifex propoſitæ reſpondet quæſtioni, aut ſi loquatur authoritatiue quidquam imperans, aut obſcurum declarans, tunc proculdubio legiſlatoris perſonam agit & non Doctoris. At vero ſi cōtigerit quidquam interponere, quod minime conſultationi reſpondeat, nec vtatur verbo imperatiuo, nec loquatur authoritatiue per hæc verba, declaramus dicimus & alia huiuſmodi, ſed vel ſolum reddit rationem definiti, vel quædam alia intermiſcuerit ad conſultationem minime ſpectantia, tunc quidem nulli eſt dubium non legiſlatoris, ſed Doctoris potius perſonam gerere. Non pauca de hac re ſunt in ipſo Canonico iure exempla. Nicolaus namque Pontifex Bulgaris tantum quærentibus, Baptiſmus collatus ab infidelibus eſſet iterandus necne? reſpondit, *minime eſſe iterandum quamuis in nomine Trinitatis, aut ſolius Chriſti, vt olim in actibus Apoſtolorum fuerit collatus.* Hactenus Nicolaus Papa. Communis autem, & iuris conſultorum & Theologorum ſchola ſolum recipit tanquam per Nicolaum definitum baptiſmum etiam ab infideli collatum verum, ac legitimum eſſe ſacramentum. Non tamen multitudo Sapientum recipit Nicolaum ſanxiſſe valere Baptiſmū Trinitatis, aut Chriſti nomine ſolummodo miniſtratum; non alia de cauſa, niſi quia reſponſio prior fuit reddita cōſultationi Bulgarorum, reliquum vero fuit præter cōſultationem ab ipſo pontifice ſponte intermixtum. Lego Innocentium Tertium, qui ſecernens inter pęnam peccato originali, & actuali reſpondentē, affirmat cum originali tantum decedentes obnoxios eſſe pœna ſolum damni, reliquos autem morientes cum actuali culpa pęna ſenſus eſſe plectendos. At vero quoniam nō definitiue loquitur, ideo abſq. erroris labe poſſet nunc quis tueri D. Auguſtini ſententiā, aſſerentis paruulos abſq. baptiſmo migrantes perpetuis Gehennæ cruciatib. eſſe puniēdos; quam opinionem ex Doctorib. Scholaſticis tuetur Gregorius Ariminēſis. Ad rē igitur me cōuertens intrepide reſpondere audeo Viennenſem Synodum his verbis, quorū modo eſt diſputatio, nihil prorſus definire, ſed ſolum rationem definiti reddere. Prædixerat namq; ſic authoritatiue loquēs, declaramus, & dicimus, Minores ex profeſſione ſuæ regulę obligari nō ſolum ad tria vota, verum ēt ad alia, quę in regula continentur pertinentia ad hæc tria. Hactenus præfata ſynodus definiēs loquitur, mox autem definiti rationem ſubdit dicens. Nam ſi ad hęc tria vota tantum obligarentur pro nihilo, & vane proferrētur hæc verba, promitto ſeruare regulam. His verbis nihil profeſſio definit ſolummodo quod definitum erat ratione confirmat: ideo non tanquam legiſlator ſententiam profert, ſed tanquam Doctor opinionem ſuam exprimit. Supereſt igitur nullam iniuriam Concilio irrogari ſi quis prædicta verba iuxta Diui Thomę ſententiam interpretetur, quam in ſuperioris argumenti ſolutione ſecuti ſumus.

Eſto tamen Concilij Viennenſis decretum inſinuaſſe Minores omnes profiteri non ſolum informe illud ſolemne religionis votum, verum & vniuerſa præcepta Minoribus ipſis per regulam obſeruanda: perperam tamen inde colligitur, præcepta ipſa quoquo pacto eſſe ſolēnia vota: vouentes namque Minorum regularem vitam promittūt ſeruare cuncta, quę in eorum regula traduntur, nō tamen ad vniuerſa eodem obligationis genere tenentur,

a *In c. hęc quidem de conſecr. d. 4. & DD. in 4. in ma de Baptiſ.*

ſed ad vota, prout ſunt, quatenus monachatus ſubſtantiam exprimunt, ad præcepta autem vt præcepta ſunt & ſolum prout Minorum ſtatui connectũtur. Audi a Nicolaum Pontificem Maximum ſimilem contentioſam dirimentem quæſtionem. *Dato, inquit, quod abſolute diceretur, omnino promitto S. Euangelium ſeruare, clarè videtur, promiſſionem huiuſmodi ad alium intellectum non debere perſtringi, niſi ut obſeruantia Euangelij ſit ſicut tradita a Chriſto reperitur. Videlicet, quod præcepta vt præcepta, & cõſilia vt conſilia a promittentib. obſeruentur.* Hactenus Nicolaus pontifex Maximus.

a ca. exit. §. & dato de uerb. ſign. in 6.

Vides quonam pacto, quãdo plura in vniuerſum promittuntur, non tamen omnia æque deuinciũt vouentes. Quid plura? Audi Dominicanis ipſis præſcriptam promittendi normã. *Promitto (inquiunt) obedientiam ſecundum regulam B. Auguſtini Epiſcopi, & ſecundum inſtitutiones fratrum Prædicatorum*, & infra. Idem prorſus apud illos ſignificat promitto obedientiam ſecundum regulam & inſtitutiones huius ordinis, quod apud nos promitto ſeruare regulam. Et tantum illarum inſtitutionum trãſgreſſores ſola temporali pœna plectuntur, culpę autem actuali minime ſunt obnoxij. At dices, qui fieri poteſt, vt obſeruantiam inſtitutionum quis promittat, nec tamen illorum tranſgreſſor reus ſit voti? Nempe, quoniam huius promiſſionis materia nequaquam ſunt ipſæ conſtitutiones in quocunque conuentu ſub lethalis culpæ reatu obſeruandæ: Sed ſolum quãdocunque prælatus iuxta huiuſcemodi inſtituta, ſub anathemate, ſeu obedientię vinculo quidquam prę ceperit, poteſt enim prælatus intra regulam, quod placuerit iubere, ſupra regulam autẽ minime. Quapropter nequiret Dominicorum præpoſitus ſuos, quominus pecunias recipere valeãt deuincire, hoc enim ſuperat ipſorum regulam. Poterit tamen (iuſta id exigente cauſa) ſuos ab eſu carnis ſub anathemate coercere, cum hoc intra eorum ſit regulam. Tandem ſolemniter inſtituta religionum profitentes, regularem tantum vitam iuxta ſui inſtituti conſtitutiõnes peracturos pollicentur. Tunc autem huius promiſſionis præuaricatores lethaliter peccabunt, quando prelatis quidquam intra eorum inſtituta pręcipientibus parere contempſerint, aut citra contemptum obedientiæ vinculo reſtiterint. Minores autem quocunq. euentu ſua tranſgredientes inſtituta mortaliter peccant, quoniam ita huiuſmodi promiſſum conſuetudo interpretata eſt, ceterum ex ſolius promiſſionis vi, nõ magis ad peculiaria inſtituta Minores arctãtur, quam regulares vniuerſi, omnes.n. vel promittũt ſeruare regulã, vel obedientiam ſecundum regulam, quod idem prorſus ſonat.

Iam vero inter nos non mediocris reſtat concertatio; Si enim Minores regulam præuaricantes nullius ſunt rei voti ſolemnis, qua ergo ratione præceptorum tranſgreſſores lethaliter peccant? Huic ergo controuerſiæ præmiſſa Scholaſticorũ Doctrina breuiter ſatisfaciam, frequentiſſima atque infallibili illa Theologorum ſententia: õmnẽ legem humanam obligare tranſgreſſores ad gehennam vno ex quadruplici capite, ſiue ratione contemptus, veluti hoc ſolo animo peccãs, vt oſtendat ſe nolle ſubijci legiſlatori, cuius tranſgreſſionis erit reus quicumq. regularis hoc ſolo animo frangens ſilẽtium, vt prælato ſtatutis horis illud præcipienti iniuriã irroget. Vel ſecundo lethaliter peccat, qui reus fuerit maximæ iniuſtitiæ in proximum, vt ſi nõ ſoluat fructuũ decimas proprio ſacerdoti. Aut tertio, ſi præcepta virtute obedientiæ, aut ſub excommunicatione latę ſentẽtiæ a ſuperiori tradita violauerit. Vltimo quoque dignus eſt damnatione æterna, qui legitimam conſuetudinem præuaricatur. Nam cum ipſa conſuetudo ſit optima legum interpres, ſi diuturna cõſuetudine apud nos præſcriptum b fuerit legem aliquam obligare eius tranſgreſſores ad gehennã; procul dubio huiuſcemodi legis trãſgreſſor mortaliter c peccabit. Quam ſententiam D. e Auguſtinus aperiſſime docuit ad Caſulanum quendam ipſum hac de re conſulentem ſic reſcripſit in verbis. *In quibus nihil certi ſtatuit diuina ſcriptura, mos populi Dei, & inſtituta maiorum tenenda ſunt, & ſicut præuaricatores diuinarum legum, ita contemptores Eccleſiaſticarũ conſuetudinum ſunt coercendi.* His tãquam veriſſimis prælibatis, vtcũque operæ pretium erit inueſtigare, quatenus Minorum præcepta (citra contemptũ) obligent ſuos tranſgreſſores ad gehennã: Eritne horum præceptorũ tranſgreſſio iniuſtitiæ actus aduerſus proximum? Minimè gentium. Omnia nãque præcepta Minorum, ſi recte diſſoluantur, ad tẽperantiam potius, quàm ad iuſtitiam ſpectant. Erũtne rei ſtatarum legum, quoniã ſibi proponuntur ſub excommunicatione latæ ſententiæ, aut virtute obedientiæ? Nequaquam, præter illud namque mãdatum de Cardinale protectore creando nullũ aliud in virtute ſanctæ obedientiæ nobis proponitur. Supereſt igitur, vt Minores regulam præuaricantes lethaliter peccent, non alia de cauſa, niſi quoniam ab ipſo primordio religionis naſcentis conſuetudine diutina apud omnes Minorum proceres, & literatos etiam receptiſſimũ ſemper fuit vniuerſa huius regulæ præcepta dãnare ſuos tranſgreſſores ad gehennam. Hanc ergo ſententiam in medium adducere non auderẽ niſi multis retro annis eam me docuiſſet Caietanus d Cardinalis Theologorũ ſapientiſſimus, quã ſub illa verborum ſerie proponit. *Conſtat, inquit, quod ſiue in cõmuni, ſiue in municipali iure vocabulum aliquod ſecundum communem ſenſum cõſueuit firmiter reputari obligatiuũ ad mortale, procul dubio vbicumque ibidem ponitur, habet vim huius præcepti, vt in regula fratrum Minorum patet de vocabulo, teneantur, vt habetur in Clementina de verborum ſignificatione, exiui de paradiſo. Et per oppoſitum conſtat, quod quomodocunq; lex vtatur verbo, ſi cõmunis ſenſus intellexit, non propterea datã obligationem ad mortale non eſt tale præceptum.* Hactenus Caiet. Qui apertiſſime teſtatur, Minores obligari ſub peccati mortalis reatu ad obſeruantiam ſuæ regulæ; non aliunde (vt ipſius verbis vtar) niſi, quia ſic cõſueuit firmiter reputari. Huic etiam doctrinæ aſtipulatur ſententia D. Thomæ e inter regulares prorſus recepta, affirmantis nullum Monachale præceptum (dempto triplici ſolẽni voto) quenquã citra contemptum obligare eius tranſgreſſorem ad gehẽnam. Cum in regulis D. Auguſtini, & Benedicti multa antonomaticẽ pręcipiantur, & tamẽ neminem obligant ad mortale: cur obſecro ſola D. Patris noſtri Frãciſci ſub hac lege regula obligabit? Nempe, non alia de cauſa, niſi quoniam ſic conſuetudine interpretante receptũ eſt. Vnde, obſecro, Minores abſque vlla neceſſitate per vias equitantes ſunt rei lethalis culpę? Forte quoniam in ipſorũ regulę interdicitur, vt non debeant equitare, niſi manifeſta neceſſitate, vel infirmitate cogãtur? Minime profecto niſi conſuetudo id ita interpretata eſſet. Verbum namque, debet, nequaquam obligationem inducit, ſed ſolùm honeſtatem. Audi Honoriũ Pontificem maximum, cum deſponſatione impuberum definiret, *Filium*, inquit, *nondum adultum (voluntas cuius decerni non pẽt) f eius pater poterit cui voluerit matrimonio tradere: & poſtquam filius ad perfectã ætatẽ peruenerit, omnino debet hoc adimplere.* Vniuerſi tamen iuris Canonici interpretes, huiuſmodi filios ad implẽdas Patrũ volũtates debito honeſtans, nõ autẽ neceſſitans teneri arbitrantur. Igitur verbum

b C. cum dilect. e. de conſue.
c c. in his 11. d.

d Cai. 2. 2. q. 186 ar. 9 & in ſum. verſic. præcepti. trãſg. 55. verb. diſiunctiua.

e 2. 2. q. 168 ar. 9. in col. 9. & latius ad infra.

f c. 1 de deſ. impub.

debet

debet in Minorum regula ceſſante conſuetudine neminem ad gehennam damnaret. Prædictis refragatur Vienneſe Conc. vbi ſic ſcriptum legimus. *Neque tamen putandum eſt, quod B. Pater noſter Franciſcus profeſſores huius regulę quantum ad omnia contenta in ea modificata tria vota, ſeu ad alia in ipſa regula expreſſa ęqualiter intenderit eſſe obligatos. Quin potius aperte decreuit, quod quoad quędam ipſorum ex vi verbi tranſgreſſio eſt mortalis, & quoad quædam alia non, cum ad quędā ipſorum verbum apponat pręcepit vel ęquipollentis. Et quoad reliqua verbis alijs ſit contemptus.* Hactenus Concilium. Quod quidem apertiſſime definit verbum illud *pręcipere, aut ęquipollens*, prout ſunt verba imperatiui modi, inducere obligationem ſub reatu mortalis culpæ. Affirmat namq. præfata Vienneſis ſynodus hanc D. Patris noſtri Franciſci fuiſſe mentem, vt vbicunque ponatur verbum illud *pręcipio*, ſeu æquipollēs huiuſmodi leges obligare tranſgreſſores ad gehennam. Igitur ad hæc tenebuntur ex intentione legiſlatoris, et non ex conſuetudine tantum. Facile mihi videor poſſe diluere hanc obiectionem, quæ non nihil vrgeret appatet, cum prius propoſuero verbum illud *pręcipere*, aut æquipollentia, cuiuſmodi ſunt verba imperatiui modi, nullatenus virtute verborum dānare rebelles ad gehennam. Legimus Chriſtum Redemptorem noſtrum cęcis, quos illuminauerat pręcepiſſe, ne cui miraculum illud propalarent. Sic. n.
a *Luc. 5. c.* Scriptum: a *Et comminatus eſt illis Ieſus dicens, videte, ne quis ſciat. Illi autem exeuntes diffamauerunt eū in tota terra illa.* Quis autem dicat peccaſſe miracula Chriſti promulgantes. Etiam rurſus apud *b* Mar-
b *Matth. 10. Mar. 6.* thæum & Marcum Euangeliſtas accepimus Chriſtum præcepiſſe Apoſtolis, ne in via portarent calceamenta: & tamen in actis Apoſtolorum legimus Angelum dixiſſe Petro, *calcia te caligas tuas*, & pręcepit necnō eiſdem Apoſtolis ne haberent duas tunicas. Et tamen Paulus rogat Timotheū ad ſe venturum, vt ferat ſecum penulam, quam ipſe Apoſtolus reliquerat Troade. Penola autem, vt Theophilato placuit, tunicā ſignificat. Nunquid Eccleſię Principes ab Spiritus Paracleti deſcenſu lethalis culpæ reos conſtituemus, quod ille caligis, ille multiplici vteretur veſte? Nūquid fidei Patres, & morum Doctores Euangelicam perfectionem pręuaricati ſunt abſit. Igitur verbum *pręcipere*, prout diuinum inſinuat Euangelium, minime obligat trāſgreſſores ad gehennam. His accedit, præcepta regulæ D. Auguſtini non conſtituere ſuos præuaricatores reos lethalis culpæ, & tamen in principio ipſius regulę ſic exorditur magnus Pater Auguſtinus: *Hęc ſunt quę vt obſeruetis pręcipimus in monaſterio conſtituti.* His ſuffragatur frequentiſſima præcipiēdi norma, qua prohibentur non ſolum mortalia, verum etiam venialia ipſa. Sunt enim præcepta prohibentia mortalia, furtum, videlicet, & adulterium, & alia huius generis. Sunt etiam pręcepta, in quib. venialia prohibentur; quale eſt illud, mendacio non aſſueſcat os tuum, quæ tradunt verbis imperatiui modi præcepto ęquipollentibus. Nonne vides venialia nonnunquam præceptiuis verbis interdici? Non igitur quæcunque pręceptum fieri vetat in vniuerſum ſunt lethalia. His apertiſſime inſinuatur verbum pręcipere virtute ſuæ ſignificationis neminem tranſgreſſorem conſtituere gehennæ reum. Tanquam veriſſimis, vtcunque his pręlibatis, ſupereſt modo ſatiſfaciamus Vienneſi Concilio, affirmanti præcepta regulæ fratrum Minorum obligare tranſgreſſores ad gehennam, quoniā proponuntur nobis hoc verbo, *præcipio*, aut æquipollenti. Affirmare autem huiuſmodi verba ex natura actus nemini imponere præcepta ſub reatu mortalis culpæ, niſi vel apponatur excommunicatio ipſo iure contrahenda, aut in virtute obedientiæ quidquid præcipiatur? Hoc nobis proculdubio inſinuant Euangelij loca citata. Inſuper & D. Auguſtini regulam. His addit axioma illud Theologorum. Eiuſdem (inquiunt, prorſus authoritatis eſt ſuperioris præceptum voce tenus, aut ſcripto prolatum. Illud certiſſimum nunc eſt, Romanum Pontificem tantum quidquid præcipientē non damnare perpetuis cruciatibus inobediētem. Igitur nec ſi ſcriptis præceptum illud propoſuerit; eadem namque eſt vtriuſque præcepti authoritas, & idem vtrobique legiſlator. Supereſt igitur pręcepta regulæ Minorum conſtituere tranſgreſſores reos lethalis culpę ex intētione D. Patris noſtri Frāciſci, vt Concilium proteſtatur. Ex intentione (inquit,) non abſolute & nude conſiderata, ſed quia Minorum regularium cōſuetudo interpretata eſt, eam fuiſſe mentem Sancti Patris noſtri Franciſci, vt regulæ præuaricatores mortali ſubiacerēt peccato. Tolle igitur e medio hanc legitimam & longiſſimo tempore præſcriptam inter Minores conſuetudinem, & non erit profecto, cur potius verbum pręcipere, aut quodcunque aliud æquipollens obliget hos tranſgreſſores ad gehennam, quam regulares ceteros D. Auguſtini viuendi normam profitentes. At dices, obligant præcepta, quoniam Vienneſis œcumenica Synodus iā explicuit. Fateor expliciuſſe, nullam tamen præter antiquam obligationem induxiſſe. Qui enim declarat legem nullam, prorſus condit legem, ſed priſtinam tantum interpretatur. Quamobrem, ſi aliunde Minores nō tenerētur ad regula præcepta (nēpe inuiolabili, vt diximus cōſuetudine) nullum profecto vniuerſale Concilium obligationem addidiſſet. Iam vero huiuſmodi pręcepta (inquies) ratione materiæ reos gehennæ conſtituunt ſuos tranſgreſſores. Eſtne grauiſſima materia ieiunium, eſt; necnon grandis perfectionis materia; per quam arcta cunctarum rerum penuria, & alia huius generis, quę nobis obſeruanda traduntur. Minime, inquam, ſolius materiæ conſideratione decernere quis poterit leges damnantes ad gehennam. Ius namque poſitiuum plerumque minoris culpæ materiam grauiori vinculo coercet. Longe namque deterius eſt, Deum ipſum blaſphemare, quam clericum minorem lædere; & tamen ſacrilegus in Deum nulla excommunicationis ſententia plectitur, qua percutiens clericum innodatur. Eſto tamen prout frequenter peritorum teſtatur ſententia, leges omnes pro materiæ paruitate ſuos deuincire tranſgreſſores, nonne conſuetudo ipſa plerūq; materiæ paruitatem (prout cetera omnia) interpretatur? Legito Theleſphorum Romanæ ſedis Epiſcopum, qui vniuerſis Eccleſiaſticis Quadrageſimale ieiunium ſtatum a Quinquageſima etiam inchoandum dixit, & præcepit, authoritate. Tamen conſuetudine huiuſmodi decretum violantes a labe lethalis culpę excuſantur. Mediolanenſis Eccleſia eadem conſuetudine interprete nonne initium Quadrageſimalis ieiunij reiecit. Fatere igitur Eccleſiæ conſuetudinem nonnunquam grauitati materiæ refragari, plerumque autem legibus ipſis ſuffragari. Ita obnixe defendit doctiſſimus ille pater; & meus præceptor pater frater Gaſpar de Vzeda noſtræ almæ prouinciæ Sancti Iacobi regularis Obſeruantiæ digniſſimus alumnus in quadam explicatione noſtrę regulę, quam ad Pium Quintum Pontificem maximum ſcripſit, cui propria manu ſubſcripſit doctiſſimus Pater frater Bartholomęus a Medina ex Pręedicatorum ordine ad primariam Theologię Salmanticenſis aſſumptus.

a 1. Quæſt. Canonic. & reg. ibid. 1.

ARTICVLVS V.

Quis ſit Prælatus, qui poſſit diſpenſare in præceptis de equitando, & de portandis calceamentis, an neceſſario debeat eſſe Prouincialis?

a Soto l. 2. de iuſtit. et iu. q. 7. ar. ſ. Nauar. c. 21. num. 21.

RESpondeo dicendo, quod doctiſſimus Sotus *a* & Nauar. ſimilem quęſtionem diſcernẽtes, dicunt, quod Epiſcopi poſſunt tam in ſuis proprijs legibus, quam in legibus Papæ diſpẽſare, ſed vel iuris conceſſione vel conſuetudine. Præterea in triplici rerum ordine, nempe ſi materia leuis eſt, vel frequens caſus, vel lex proprium bonum ſuæ ciuitatis, ſeu diœceſis reſpicit. Et hanc ſententiam dixit eſſe Caietani. *b* Et aduertit Sotus leuia illa cenſeri, quæ non præcepto proprie dicto obligante ad mortale, ſed ſtatuto poſita ſunt: qua ratione (ait) Prælati noſtri etiam Priores conuentuales diſpenſare poſſunt in eſu carnium, in induendis lineis, & id genus ceteris. Frequentia deinde caſuum cauſa eſt, vt poſſit Epiſcopus diſpenſare, vt in ieiunijs, licet ſit lex ſuperioris: quoniam grauiſſimũ eſſet onus, quoties quis diſpenſatione ad non ieiunandum egeret, adire Papam. Hæc Caietanus. Quod temperandum eſſe credit Sotus quod ſcilicet poſſit Epiſcopus in diẽ, aut in breue tempus cum aſſiſtente cauſa ſuper huiuſmodi legibus diſpenſare; non tamen ſe determinat, vtrum poſſit diſpẽſare pro tota vita. Et Nauarrus *c* eandem doctrinã ſequens ait, quod abſenti Epiſcopo parochus, & abſente prouinciali quilibet prælatus cũ ſuis religioſis poteſt diſpenſare iuxta D. Thomam, & Caietanum. Ex qua doctrina colligo, quãtum ad noſtrum propoſitum, quod facultas diſpenſandi in præceptis regulæ in aliquibus caſibus particularibus, & non pro tota vita reſidet apud generalem, & prouincialem, cum ad ſimilitudinem Epiſcoporum habeant iuriſdictionem Epiſcopalem, & ipſis abſentibus etiam reſidet penes Prælatos inferiores, ſcilicet, Guardianos & Pręſidentes, qui in noſtra religione per ſtatuta generalia abſentib. Guardianis, eãdem habent poteſtatem. Et ita videtur intelligendus Pius II. in ſua cõceſſione, ſcilicet, quod Guardiani, & præſidentes poſſint diſpenſare cum ſubditis in aliquibus caſibus particularibus, vt poſſint equitare, & portare calceamenta neceſſitate licet non arcta interueniente. Verum Generales & Prouinciales poſſunt diſpenſare cum fratribus particularibus, nõ ſolum in aliquibus caſibus pro vna, aut duabus vicibus, ſed etiam pro toto eorum tempore, neceſſitate licet non arcta interueniente, vt poſſint portare calceamenta, & equitare. Neq. obſtat doctrina doctiſſimi Soti hoc ipſis Prælatis negantis. Nam Sotus non ſe determinat; Et licet ſe determinaret, loquitur in caſu differenti, ſcilicet, quando Prælati inferiores ſolũ conſuetudine diſpenſant in legibus ſuperiorum, nulla expreſſa ipſis facultate a ſuperiorib. conceſſa. At in noſtro caſu ipſis Prælatis conceditur licentia ad diſpenſandum cum fratribus aliquali neceſſitate laborantibus, vt poſſint portare calceamenta, & equitando itinerare. Quæ conceſſio, cum ſit beneficium Principis, ample debet interpretari iuxta ea, quæ de interpretatione priuilegiorum late diximus. Sed dubium eſt, quid faciat ſubditus, vbi ſe inuenerit cum neceſſitate ad portandum calceamenta, & ad itinerandum equitando, nullo exiſtente Prælato ad diſpẽſandum. Ad hoc reſpondeo, quod tunc recurrat ad epicheyam. Nam epicheya non eſt eximere ſubditum per licentiã caſu, quo teneretur, ſed explicare, quod illo caſu non tenetur. Quare epicheya non ſolum Prælatis, verum etiam ſubditis competit. Et in hoc differt a diſpenſatione, quæ ſolum Prælatis competit. Vnde ſubditi in neceſſitate aliqua poſiti poſſunt vti epicheya ſua propria authoritate exiſtimantes, & ſentientes in tali caſu rigorem legis cum ipſis eſſe mitigandum. At videant, ne mentiatur ſibi iniquitas, fingentes neceſſitatem in præceptis, aduertentes, quod licet Prælati poſſint diſpenſare cum ipſis non arcta exiſtente neceſſitate, ipſi tamen non poſſunt vti epicheya, niſi manifeſta neceſſitate vrgente: aduertant tamen patres Prouinciales facultatem ad diſpenſandum in his poſſe inferiorib. Prælatis impartiri, quam ad conſolationem ſuorum ſubditorum debita humilitate debent ipſi inferioribus Prælati procurare, quæ diſpenſatio ſi ab ipſis petatur, non debent reſpondere hoc eorum conſcientię cõmittere: quin potius debent eis compati, & benigne diſpenſandu a ſuis ſcrupulis liberare, prout aduertit Caietanus *d* ita tamen quod per tales diſpenſationes religionis obſeruantiam diſſipare minime contingat. d Caieta. in d. ar. 4.

ARTICVLVS VI.

Quis poſſit diſpenſare cum dictis Prælatis ad ſupradicta.

RESpondeo dicendo, quod Prælati, qui poſſunt licẽtiare ſuos ſubditos ad ſupradicta, videtur, quod non poſſint licentiare ſemetipſos, quia nullus poteſt eſſe iudex in ſua propria cauſa. Et hanc opinionem tenet Collector *e* Mendicantium priuilegiorum. [e Collect. tit. accedere ad monaſt. iuxta fi.] Sed *f* Corduba dicit, ſaluo meliori iudicio contrarium eſſe dicendum, ſcilicet, quod Generales, & Prouinciales eo modo, quo poſſunt licẽtiare ſuos ſubditos, poſſunt licentiare ſemetipſos: & ſimiliter alij Prælati inferiores eo modo, quo poſſunt licentiare ſuos ſubditos, poſſunt licentiare ſemetipſos. [f Cord. in d. loco.] Et fundamentũ ipſorum eſt; quia in actibus, qui non ſunt iuriſdictionis, vel iudiciarię poteſtatis, ſed ſuperioritatis tantum, bene poteſt quis licentiare ſeipſum, ſicut & alios ſubditos, quomodocunq. habeat talem poteſtatem, ſcilicet, ex officio, aut commiſſione facta ſibi ratione officij. Sed iſta omnia concludunt; quando Prælatus habet ſolum nudum miniſterium licentiandi procedentem a ſuperioritate, & non ab actu iuriſdictionis, cuiuſmodi eſt diſpenſatio, quę a iuriſdictione procedit. Nã cum ſit actus iuriſdictionis, videtur, quod nemo poſſit eum in ſemetipſum exercere. Et ſic dicit Abbas, *g* quod Epiſcopus, & ſimiles Prælati non poſſunt diſpenſare in votis a ſe emiſſis, ſicut poſſunt diſpenſare in ſubditorum votis. [g Abb. in c. magna de voto.] Vnde videtur ſecundum Collectorem vbi ſupra, quod deberet prouideri in hoc caſu per conceſſionem Apoſtolicam; qua concedatur, quod quilibet Prælatus poſſit ſecum diſpenſare, & interim dum talis licentia minime obtinetur inferiores Prælati & Guardiani debent ſibi prouidere in hoc authoritate ſui Prouincialis, vt ſcilicet, eam ab ipſo obtineant, vt eorum confeſſor poſſit cum ipſis diſpenſare, prout dicitur in ſpeculo fratrum Minorum. Prouinciales vero attẽdant ſuam cõmiſſionẽ, quã Generalis dat eis, videantq. vtrum ibi præfata facultas contineatur, vel comprehendatur. Et forte poſſunt iuuari ex indulto capitis finalis, de pœnitentijs, & remiſſionib. Quod capitulum licet ſolum loquatur in cõfeſſione, videtur poſſe etiã intelligi de diſpenſatione, prout aliqui doctores dicunt, cũ ipſi ſint exẽpti per Papam, ad quẽ ipſi pro continuis neceſſitatibus recurrere difficillime poſſunt. Vel dic, quod cum ipſi poſſint diſpẽſare ratione iuriſdictionis

ordinariæ

ordinariæ delegabilis, delegant ſuam authoritatem confeſſori ab ipſis electo, qui cum eis in hoc caſu ratione iuriſdictionis delegatæ poterit diſpenſare.

ARTICVLVS VII.

Utrum poſſint fratres vti diſpenſationibus ſine cauſa impetratis.

RESpondeo dicendo, quod omnes fatentur, quod diſpēſare ſine cauſa eſt graue peccatū, maius, aut minus ſecundum qualitatem negotij, & materiæ, ſuper quam fit diſpenſatio prout concludit D. Th.*a* Certum etiam eſt, quod peccat iniuſte diſpenſationem petens, & quando eſt cauſa. vt Prælati peccent, etiam concedendo. Quod vero hic dubitatur, eſt, an poſtquam talis diſpenſatio iuſte fuit data, ea diſpenſati in foro animæ vti poſſint. Cui dubio varie a Theologis, & a Iuriſperitis reſpondetur: At breuitate vtendo quātum ad noſtrum propoſitum reſpondeo, quod ſi religioſi ratione voti tenētur ad oia regulæ ſuæ præcepta obſeruanda, non poſſunt vti in foro conſcientiæ diſpenſationib. ſibi ſine cauſa conceſſis circa dicta præcepta; cum ſit notiſſimū, quod neq; etiam Papa ſine cauſa poteſt in votis diſpenſare, prout tenet quædam gloſ.*b* quam ſequuntur Caietanus, Sot. Nauarrus, & Couarruuias. Quod eſt ſumme notandum contra multos religioſos noſtræ ſacræ religionis impetrantes a ſede Apoſtolica facultatem ad noſtræ regulæ præcepta non obſeruāda ſub obligatione peccati mortalis ſine vlla cauſa iuſta id poſtulante, attento quod ſecundum communem opinionem ad ea obſeruanda ſunt ratione voti obligati; Verum eſt tamen, quod attenta opinione contraria, etiam ſi ſine cauſa iuſta ipſæ diſpenſationes impetratæ ſint, valebunt, cum non ratione voti, ſed præcepti ad ea teneantur, prout defendimus, vt probatiſſimum eſt in ſuperioribus. Aduertendum eſt, quod Prælati diſpenſantes in præceptis regulæ iuxta conceſſiones Pij Secundi, & alia priuilegia, ſine iuſta cauſa in ipſamet conceſſione determinata peccabunt, & minime diſpenſationes valebunt cum diſpenſationes factæ ab inferioribus ſine cauſa minime valeant, prout ſatis dictum eſt in ſuperioribus. Ex quo ſequitur diſpenſationes datas fratribus ad equitandum nulla neceſſitate prorſus interueniente, minime valere, & per conſequens in foro conſcientiæ ipſis minime vti poſſunt. Hęc ſufficiant de poteſtate Abbatū, & prælatorum. Reliqua autem in ſuis particularibus articulis proponentur. Ipſos autem per Deum viuum obſecro, et obteſtor, vt in diſpenſando ſint parci. Sicut enim veſtis propter vnum paruum foramen paulatim rumpitur: ita regularis obſeruantia per vnius diſpenſationis facultatem paulatim decidit. Et conſiderent, quod exemptio aliquorum etiam iuſta cauſa id ſuadente, eſt occaſio, vt alij hoc exemplo ad ſimilia ſine diſpenſatione facienda moueantur, prout in quodā Concilio *c* Lateranenſi Spiritus ſancti lumine illuſtrato omnibus prædicatur.

a D.Th.1.2.q.79.ar.4.

b Glo. in c.non eſt de voto Caie. tam.n.diſp.Sot. lib.1.de iuſ.q.1. ar.ul.ad 2.Na. c.12.nu.76.Co. ſñ 4.2.p.§.6.

c t.in cunctis in princip. de elec.

QVAESTIO XXVII.

De alienatione rerum monaſteriorum, in tredecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tredecim.

1 *QVid ſit alienatio.*
2 *Quæ ſolemnitates requirantur in alienatione rerum monaſteriorum.*
3 *Vtrum in aliq. ib. religionibus alienationes Generalib. & Prouincialib. tantum committantur.*
4 *Vtrum Abbas ſine conſenſu ſui Capituli, aut generalis poſſit opacas arbores ſcindere. et vendere.*
5 *Vtrum Prælati ordinis Minorū poſſint commutare legata facta, ſuis locis ad vnum vſum in alium.*
6 *Vtrum Syndicus fratrum Minorum poſſit extra ordinem aliquid donare.*
7 *Vtrum idem Syndicus poſſit alienare triticum, et alia eleemoſynaliter petita.*
8 *Quæ alienationes dicantur fieri in vtilitatem monaſteriorum.*
9 *Vtrum valeat alienatio facta in vtilitatem monaſterij ſine dicta ſolemnitate.*
10 *An emptor teneatur rem monaſterij ab ipſo ſine ſolemnitatibus emptam reſtituere.*
11 *Vtrum male alienans rem monaſterij teneatur ad reſtitutionem damni.*
12 *Vtrum Commendatarij perpetui ordinum militarium poſſint alienare.*
13 *In quas pœnas incurrunt non ſeruantes in dictis alienationibus ſolemnitates.*

ARTICVLVS I.

Quid ſit alienatio.

RESpondeo dicēdo, quod proprie, et ſtricte eſt omnis actus, per quem dominium transfertur, iuxta ea, quæ tradūtur in iure.*d* Largiſſime dicitur, quando aliquid datur in emphyteuſim, & locatur ad longum tempus. Ait Panormitanus, *e* quod in materia odioſa alienatio capitur ſtricte, & conſequenter ſolū pro contractu, per quem dominium transfertur. In materia tamen ampla & fauorabili, vt quando agitur de alienatione rerum Eccleſiaſticarum alienationis verbum cōtinet conductionem. ſ. ad longum tempus, donationem, venditionem, permutationem, et emphyteuticum perpetuū contractum: & ſecundum Archidiaconum cōprehendit etiam contractum ſub conditione factum, vt ſi ſoluatur tributum, aut nauis veniat ex Indijs, quem ſequitur Sylueſter.*f* Vnde cum nomine alienationis in noſtro propoſito omnia iſta comprehēdantur de omnibus his in hac quęſtione aliquid dicemus:

d l.& ſecundū. C.de fun.do.gl. in c.a. cum nulli de reb.Eccl.non alien.

e Panor.ſin d.c. nulli.

f Syl.u.alien.

ARTICVLVS II.

Quæ ſolemnitates requirantur in alienatione rerum monaſteriorum.

RESpondeo dicēdo, quod Clemens V. *Monaſteriorū, et aliarū adminiſtrationum regularium diſpendijs occurrere uolens, perpetuo prohibuit edicto, ne quis religioſus monaſterio prioratus, eccleſia, ſeu adminiſtrationi cuiuis præſidens reditus, ac poſſeſſiones eiuſdem alicui ad uitam eius, ſeu ad aliud certum tēpus pecunia etiam inde recepta quouis modo concedat, niſi neceſſitas, aut utilitas monaſterij, prioratus, eccleſiæ, aut adminiſtrationis huiuſmodi hoc expoſcat cōuentus ſui, aut ſi conuentum non habeat, prælati proprij aſſenſu ad hoc nihilominus accedente. Si quis autem contra fecerit, pœnā ſuſpēſionis ab officio eo ipſo incurrat, neq. ex cōceſſione ipſius recipientis ius aliquod adquiratur. Verum præmiſſa ad locationes, uel etiā reddituum, aut fructuum uenditiones ad tempus modicū faciendas declarauit non extendi.* Ita habetur in quadā Clementina *g* & Paulus II. in extrauaganti ambitioſe *pretulit ſententiam excōicationis in eos, qui bona eccleſiæ quæcunque alienant uel pactum, per quod ipſorum*

g Hab. in Cle monaſ.de rebus eccl.

domi-

dominium transfertur, faciunt conceſſionem hypothecæ, locationem, & conductionem vltra triennium, nec non infeudationem, vel contractum emphyteuticum, præter quam in caſib. a iure permiſſis, aut de reb. et bonis in emphyteuſim ab antiquo concedi ſolitis, & tunc eccleſiarum euidenti vtilitate, ac de fructib. et bonis, quę ſeruando ſeruari non poſſunt, pro inſtantis tẽporis exigentia. Et ſimilem ſententiam protulit in eos, qui bona ſic alienata recipiunt, alienationemq. ipſam nullius voluit eſſe momenti. Hæc de iure communi conceduntur Abbatibus, et prioribus conuentualibus. Habent enim ſecundum ius liberam, & generalem rerum ſuorum conuentuum adminiſtrationẽ, iuxta ea, quæ tradit Marcus Antonius Cuccus, *a* idem ſecundum ius de Guardianis determinans. Sed illa libera adminiſtratio, circa alienationes, & contractus ſupradictos limitatur, vt non fiat ſine aliquib. ſolemnitatib. quæ ex dicta Clementina, & ex extrauaganti colligũtur. Prima eſt, quod cauſa adeſſe debet antequam res monaſteriorum alienentur, videlicet, neceſſitatis, prout dicitur in iure *b* Altera cauſa eſt vtilitatis iuxta alios ſacros Canones, *c* vel magnæ incommoditatis; quia res monaſterij, quæ eſt alienanda, eſt magis damnoſa, quam vtilis. Verbi gratia; ſeruus fugitiuus, prout traditur in iure; *d* & affirmant Guido Papa, Ioannes Andreas, Angelus, & Rebuffus. Altera eſt pietatis, vt pro redẽptione captiuorum iuxta quandam legem; *e* & de his cauſis, vel earum altera debet conſtare per publicũ inſtrumentum, alioquin nõ creditur etiam Papæ feciſſe ex aliqua iſtarum cauſarum, quando donat cõſanguineis, prout notat Præpoſitus. *f* Et multo minus credetur Epiſcopo, Abbati, vel alijs prælatis inferioribus. Secundo ſolemnitas eſt, quæ colligitur ex dicta Clementina, ſcilicet, quod vt dicta alienatio fiat aſſenſu conuentus, debet exquiri, congregato capitulo conuentuali. Et ſic non ſufficit, quod ſigillatim ſuffragia ſua impendat, debent enim Conuentuales ſimul eſſe congregati, quia ſimul communicando apparebit, an ſit vtile vendere, vel non, prout poſt alios tradit Rebuffus; *g* inferens inde cũ Baldo, quod non valebit etiam conſenſus pręſtitus per literas. Et conſenſus iſte debet præcedere alienationem, cũ tractatus debeat interuenire, qui neceſſario debet præcedere conſenſum. Verum eſt tamen, quod ſi non præcedat conſenſus, per ſequentem conſenſum ipſa alienatio conualeſcit, cuius validitas, & ratificatio etiam collegialiter debet fieri; alias nullum effectum habebit, prout tenet Peruſinus, *h* & Ioannes Andreas. Et dicunt Imola, Barbatia, & Socinus, quod quando Canonici alienationẽ factam ratam habent, id temporis adhibere debẽt tractatum, in quo deliberabunt, an expediat, & vtilis ſit ratificari illum contractum; & ita facto illo contractu valebit alienatio.

Et aduertendum, quod non ſufficit, quod cõſenſus hic ſit tacitus; neceſſarium enim eſt, quod ſit expreſſus, niſi quando agitur de alienatione rei reſpectu alicuius neceſſitatis, vbi parum lęditur monaſterium iuxta ea, quæ tradit Rebuffus, *i* intelligens in hoc caſu gloſſam, & iura tacitum conſenſum, & taciturnitatem ſufficere annuentia. Qui tractatus debet fieri in hunc modum; Nam omnes fratres conuentuales debent vocari expreſſe ad ſonum campanæ, vel alias iuxta morem ipſarum religionum ad tractandum, et deliberandum ſuper venditionẽ, vel locationẽ perpetuam, vel aliam alienationem. Quibus congregatis præſidens ipſorum fratrum debet proponere cauſam, videlicet, debitum vrgere, vel aliam intereſſe neceſſitatem, ſuper quæ debent tractare. Et poſtea ſi cõuenerit maior pars in vnam ſententiam, debet fieri inſtrumentum huius deliberationis & tractatus, videlicet, quod tales fratres poſt longum & diligentem tractatum communi conſenſu confirmauerunt, quod talis poſſeſſio propter tale debitum concedatur, vel alienetur, & pecunia ad dictam cauſam conuertatur, credentes hoc vtilius expedire monaſterio, videntes minime eius neceſſitati aliter ex fructibus locationum rerum ipſius habitis, & ex rebus mobilibus, & ex alijs rebus minus fructuoſis prouideri poſſe. Ita tenet Speculator. *k* Et requiritur, quod in inſtrumento alienationis nomina ſingulorum, qui conſenſerunt, exprimantur, vt probat Bartolus, *l* & tenet Barbatia. Sicut etiam eſt neceſſarium, quod fiat in conſtitutione ſyndici, prout tradit Rebuffus. Aduertendum inſuper, quod ſi monachorum maior pars diſſentiret, & præſidens conſentiat alienationi, non valebit dicta alienatio, prout a contrario ſenſu probatur in quibuſdam Canonibus. *m* Sicut nec poſſent monachi diſſentiente præſidente, alienare; quia non ſolum requiritur conſenſus fratrum, ſed etiam Prælatorum authoritas; quæ ſi non interueniat, nõn valebit alienatio. Quod confirmatur. Nã etiam Sede vacante non poterit fieri alienatio per ſolum Capitulum, ſed vltra requiritur ſuperiorum authoritas, prout affirmant & probant per aliqua iura Præpoſitus, *n* & alij. Nec poterit hæc authoritas interponi a Capitulo, vt tradit Geminianus, *o* & vidimus ordinatum in quadam conceſſione Leonis Decimi, facta monialibus Sanctæ Claræ ad dictas alienationes peragendas. De qua, & alia ſimili eiuſdem Summi Pontificis facta monialibus Sanctæ Claræ & Tertiarij nobis infra hac quæſtione erit diſputatio. Nec contrarium exiſtimo concedi Patribus Generalibus ordinis Ciſtertij. Quibus Eugenius Quartus (prout refertur in Compendio priuilegiorum p huius ſacræ religionis) *Concedit, quod alienationes bonorum mobilium, et immobiliũ vtriuſque congregationis, etiam in perpetuum per infeudationem, venditiones, permutationes, et quoſcunq. alios contractus, & in eorũ euidentem vtilitatem factas, quamdiu regularis obſeruantia durat Generalis reformator concedere confirmare, & inualidare poteſt.* In ea enim conceſſione nihil præter, aut contra ius cõmune, de quo agimus modo, exiſtimo indulgeri. Tantum enim ibi conceditur, quod Generalis reformator concedere, confirmare, & inualidare poteſt alienationes iam per ipſos fratres factas ſecundum ordinem iuris, quod præcipit, vt tales alienationes minime poſſint fieri ſine conſenſu ipſorum fratrum. Non dubitatur tamen in aliquibus alijs magna in dicta conceſſione contineri priuilegia. Primo in quantum concedit, poſſe fieri dictas alienationes rerum immobilium in perpetuũ. Hoc enim eſt expreſſe prohibitum in Clementina Clementis Quinti, & in Extrauaganti Pauli Secundi ſuperius allegata. Qui Pontifices maximi vltra triennium etiam locationes fructuum monaſteriorum fieri prohibuerunt. Secundo, Nam videtur, quod Summus Pontifex in illis verbis (*confirmare, inualidareque*) concedere videtur, quod ſi moniales aliquid alienauerint ſine licentia ſui Prouincialis, propter quod dicta alienatio ſit inualida iuxta ea, quę infra dicemus, poſſunt ipſi Generales validare, & ratificare dictã alienationem. Illud enim verbum *validare* ſignificat validationẽ illius, quod ante minime valebat. Sicut conuentus cũ ſuo præſidente poſſunt ratificare alienationem factam ſine eorũ ſimul congregatorũ expreſſo conſenſu; prout iam dictũ eſt in ſuperioribus. Tertio eſt priuilegiũ, in quantum per verba proxime allegata poſſunt dicti Generales ratificare alienationes inualidas ſuorum ſubditorum propter defectum ſolemnitatum,

quæ

a Cuc li. 3. maior. inſt. tit. 4. de priori in medio et ti. 5. de guard.
b ca. ſi. 12. q. 2.
c ca. ina de his quę fiunt a prę. c. ſine exc. 12. q.
d c. fugitiui, de reb. eccl. non aliе. Guid. q. 356. Andr. in c. qui tacet de reg. iu. in 6. Ang. in §. neq. & in ſi. de alien. emphyt. collat. 9. Rebu. de alien. rerum eccl. tit. 24.
e l. ſancimus de ſacroſ. eccl.
f Prępoſit. in c. nõ liceat Papę. 12. q. 2.
g Rebuf. ĩ trac. de alie. nu. 91.
h Peruſ. in ca. 1. col. 3. de reb ec. cl. non alie. l. 6. Ang. d. in c. qđ ſic de elec. imo. in c. 3. de his quę fiunt a Pręla. Barb. conſ. 16. colum. 2. vol. 3. Soc. conſ. 15. co. 2. nu. 1.
i Rebuſ. de alie. rerum Eccl. n. 118. Glo. in d. c. ſine except. ca. poſſeſ. 16. q. 1.

k Spec. tit. de locat. in §. ſequitur. verſic. & ſcias.
l Bart. in l. 1. ff. de al. ſcribendo. Barbat. conſil. 12. col. vl. vol. 2. Rebuff. in arbitrium excep. in v. ratione ſyndici in litera O.
m c. ſine except. 12. q. 2. c. mona. 16. q. 1.
n Prępo. & ibi gl. per tex. ibi in c. ſi qua & precar. de Eccl. nõ alie.
o Gemin. in 1. de maior. & obed. lib. 6.
p Tit. alie. bonorum.

quæ ad earum validitatem requiruntur. Non obliuiſcantur tamen dicti prælati, quòd prætextu dicti priuilegij nõ poſſunt ratificare dictas alienationes ſine tractatu, & cauſę cognitione. Non enim efficiũtur diſſipatores, ſed diſpenſatores fideles conſtituti ſuper familiam ſuarum religionũ. Et ſic Eugenius Quartus in dicta conceſſione concedit ipſis prælatis ratificare, non quaſcunque alienationes per ſuos ſubditos factas, ſed tantum eas, quæ in eorum euidentem vtilitatem fuerũt factæ. Vnde ait Geminianus, *a* non poſſe dictos prælatos ſuam authoritatem impartiri ſine cauſæ cognitione. Et ſi non interueniat cauſæ cognitio, non valebit authoritas prælatorum præſtita; & per conſequens ipſæ alienationes minime conualeſcent.

a Gem. conſ. 48 presby. c. 3.

Aduertendum inſuper, quòd ſolemnitates ſupermemoratæ in dictis alienationibus minimè præſumentur ſecundum *b* Bartolum, & alios communiter. Et probatur; Nam ſolennitas extrinſeca, vt authoritas tutoris in alienatione rei minoris, & ſimiliter authoritas prælati, tractatus conuentus, & conſenſus ſolennis, non præſumuntur niſi probentur, ſecundum Alexandrum, *c* Quod ſecundum Doctores fallit ex longinquitate temporis, quia tunc omnia præſumuntur ſolẽniter facta. Ita Socinus *d* per quandam legem, & Decius. Vnde præſumptio eſt contra contractum, ſi non probetur ſolennitatem interueniſſe. Verum eſt tamen, quod ſi dicatur in inſtrumento, ſolennitatem eſſe ſeruatam is, qui dicit non ſeruatam, vel cauſam non fuiſſe veram, probare debet. Ita Panormitanus. *e* Ex ſupradictis infertur, quod prælati conuentuales non habent omnimodam, & plenam poteſtatem, quantum ad adminiſtrationem temporalium, cum ſecundum ſupradicta non poſſint res ſuorum monaſteriorum alienare ſine conſenſu maioris partis conuentus, cuius res alienantur, & niſi talis alienatio fiat iuſta, & vrgente cauſa id ſuadente. Et inſuper in vtilitatem dictorum monaſteriorũ, prout ſupra explicauimus; ſecundum diuerſa regularium priuilegia minime tales alienationes ſunt vt validæ admittendæ, niſi generalium ipſarum religionum licentia, & facultate celebrentur. Verum tamen eſt, quod Abbas ipſiuſmet tantùm authoritate nullo ipſius conuentus accedente conſenſu, quem ex monachis ſuis maluerit procuratorem ad exigendum, atque ad erogandum conſtituere poteſt, ſicut poteſt multa ſolus facere nullo monachorum ſuorum adhibito, vel exquiſito conſenſu. Nam & litem mouere, & eam excipere, atque defendere poteſt, niſi ſit arduum negotium, vt ferendum nõ ſit eos a negotio excludi, quos grauiter lædere contingere poteſt, prout tenet poſt alios Felinus; *f* & tradit Marcus Antonius Cuccus.

b Bar. in l. ſcientum. ff. de verb. oblig.

c Alex. conſ. 17 viſo in atrum. col. 3. volu. 4.

d Soc. conſi. 15. col. 4. in 1. vo. l. ſi filiusfam. C. de pet. hęr. Dec. conſil. 341. viſo nu. 3.

e Pan. conſ. 41. co. 3. vol. 1.

f Fel. in c. edoceri. de reſcri. Cuccus. l. 3. maior. inſti. ti. 5. de Abbate. nu. 33.

Neque his obſtat; quod omnium optima regẽdi ſpecies eſt monarchia, in qua vnus ſolus gubernat, vnus omnia præcipit, & vetat, ideoque ſapientium ſententia poſtponitur illi Ariſtocratia & Democratia; in quibus totus populus, aut ſoli eius optimates gubernant. Huic enim obiectioni reſpondeo, concedendo abſolutè, & ſimpliciter optimam regendi ſpeciem eſſe monarchiam, qua Reges vtuntur, in qua ſolus vnus gubernat, ſolus omnia præcipit, & vetat ſecundum Ariſtotelem *g* receptum a D. Thoma, licet ſoleat per tyrannidem degenerare, quę eſt peſſima ſpecies mali regiminis, ſecundum eundem. *h* Et quia prælati regulares, & eccleſiaſtici in adminiſtratione eorum, quę ſibi committuntur adminiſtranda, degenerabant ab ſpecie gubernandi monarchica forte per tyrãnidem; ideo in quamplurimis religionibus loco monarchię, inſtituta eſt Ariſtocratia, aut certe monarchia reſtricta, qua vnus de conſenſu multorum ad id deputatorũ gubernat; quæ videtur quarta regendi ſpecies. Cui accedit alia Regum ætatis noſtræ, qui de cõſilio multorum id faciunt. Quod & certe facerent Patres fundatores religionum, qui monarchiam inſtituerunt, ſi modo viuerent, ſuorumque huius ætatis ſtatum cernerent, animaduerterẽtque prælatorum, ac ſubditorum tantopere, quæ ſua ſunt quærentium ambitionem, ſcilicet, & cupiditatem. Et ita prouiſũ eſt per ſuperius allegata priuilegia, & ſtatuta circa hoc. Et hac noſtra ætate iuſtiſſimis de cauſis Dominus Clemens Octauus Pontifex maximus circa largitiones munerum à regularibus faciendas quamdam rigoroſam edidit conſtitutionem maxime monarchicum regimen coarctando, de qua cõſtitutione nobis in inferioribus erit ſermo.

g Ariſt. recep. a D. Th. li. 3. pol. lect. 5. et 4. poly. lect. 1. de regi. Prin. c. 3. 4. et 5.

h præſertim in pri. 4. polytic.

Neque contra ſupradicta facit Concilium Tridentinum, *i* vbi ſic habetur. *Omnes regulares tam viri, quàm mulieres ad regulã, quã profeſſi ſunt, præſcriptum, vitam inſtituant, & componant, necnon ad communem victum, & veſtitum conſeruanda pœnitentia fideliter obſeruent.* Et certum eſt, Adminiſtrationẽ tam temporalem, quàm ſpiritualẽ pertinere ad ſolum Abbatem, Priorem, vel alium Præfectum, qui pro Abbate habetur, ſecundum primæuum aliquarum religionum ſtatum, ad quem prædictum concilium iubet reduci omnes regulares; quod in vltimo capitulo ſeſſionis ſuperius in margine allegatæ tollit omnia priuilegia, quæ conceſſa erant à Sede Apoſtolica impedientia executionem eorum, quæ in dictis duobus capitulis in margine allegatis ordinantur, prout videre eſt in dicto capitulo vltimo, & tradit Nauarrus. *k* Nam reſpondetur, concilium non agere de huiuſmodi inſtitutis primæuis. Nam ſi hoc eſſet verum, ſequeretur deſtructio omnium reformationum elaboratarũ ordinis Sancti Benedicti, Diui Bernardi, & Diui Hieronymi, & aliorum, in quibus magno conatu inductum eſt, ne ſoli Prælati pro ſolo arbitratu gubernẽt monaſteria & Prioratus, ne fructus eorum impendant, ſed cum conſilio & conſenſu aliquorum, quos alibi Conſiliarios, alibi Diſcretos, alibi Diffinitores appellant. Conſtat enim ſecundum originarium ſtatum regularium totam adminiſtrationem debere ad eos ſolos pertinere. Mens igitur concilij non eſt decernere, vt ſtatus religionum reducantur ad primam omnimodo formam præſertim iure communi, vel authoritate Papæ relaxatam, vel mutatam, ſed ſolum ad eam, quæ habet, vt tria vota ſubſtantialia ſeruentur, & vt nullus ſimplex regularis habeat quidquam proprij quoad dominium, neq; quoad vſum aliter, quàm regula permittit, vt ex tenore, tam capitis primi, quàm capitis ſecundi dicti concilij ſuperius allegatorum ſatis colligitur. Primum enim caput ſolum habet in ſumma vt religioſi tria vota ſubſtantialia obſeruent, & alia ad communem vitam, victum, & veſtitum conſeruanda pertinentia.

i Cõc. Tri. ſeſſ. 15. de reg. ca. 1. et 2.

k Nau. in Manu. c. 27 n. 190.

Secundum verò caput totum tendit ad hoc, vt nullus ſimplex religioſus habeat quidquam particulare aliter, quàm regula permittit, ut ex eodem legenti conſtabit, prout aduertit Nauarrus. *l* Et per præfata priuilegia, & conſtitutiones, nihil contra vllum trium votorum ſubſtantialium, neque contra pertinẽtia ad communem vitam inducitur. Immo ea priuilegia ordinantur ad maiorem horum obſeruationem.

l Na. in c. nullam. 18. q. 2. nu. 24.

Ex his infertur intellectus ad conceſſionẽ quandam fratribus ordinis S. Hieronymi factam, *Nam Nicolaus Frãcus legatus à latere Sixti Quarti, Prioribus, & fratribus monaſterij B. Mariæ de Monte Martha præſentibus, et futuris facultatem dedit vendendi*

dendi

Digitized by Google

dendi libere et licite hæreditates, poſſeſſiones, reditus, & iura in teſtamentis legata vel aliter eidem monaſterio donata, vel donanda, ſeu legãda, quæ difficile poſſint regi et adminiſtrari ſine damno ipſorum bonorũ & incommodo monaſterij, & pretia horũ bonorũ in alias vtiliores poſſeſſiones et reditus commutare: non obſtantibus vltimis voluntatibus talia legantium. Ita refert Collector a Compendij dicti ordinis D. Hieronymi. Quæ conceſſio, licet facta fuerit Prioribus, & fratribus dicti monaſterij: per Sixtũ tamen Quintum hæc, & aliæ ſimiles conceſſiones extenduntur ad monaſteria omnia ipſius religionis vtriuſque ſexus, prout habes infra in quæſtione de communicatione priuilegiorum. Circa quam conceſſionem primo eſt aduertendum, quod non conceditur Prioribus ſolis hanc poſſe facere alienationem: ſed Prioribus, & fratribus. Et ad veritatem copulę requiritur, quod omnes, tam Priores, quam fratres concurrãt ad eam faciendam iuxta tradita in iure, *b* & notata à Bartolo, Iaſone, & Felino, Alexandro, & Burſato. Et ipſi fratres cum Priore debent in vnum congregari iuxta ſuperius explicata.

a Tit. alien.
b l. ſi hæred. plures. ff. de cond. in d. Bar. et Iaſ. in l. 1. n. 2. ff. de iuſti. et iur. idem Bar. et DD. in l. ſi is qui ducenta. § vtrũ. ff. de reb. dub. Fel. in c. 2. de reſcript. Alex. conſi. 110 colu. 2 Bur. l. 3. conſ. 319. nu. 8.

Secundo aduertẽdum eſt, quod dicti priores, & fratres habent facultatem per iſtam conceſſionem liberè vendendi dictas poſſeſſiones, &c. Et appellatione venditionis, omnis alienatio continetur, & aliquando omnis contractus, prout dicitur in iure. *c* Vbi notat Bartolus dicens, quod ſi venditio prohibita ſit ratione rei, aut ratione perſonæ, tunc omnis contractus prohibetur, ſecus ſi ratione modi & formæ, vt notatur in iure. *d* Et hoc quando eſt ratio in alijs contractibus, ſicut in venditione, prout aduertit Iaſon, *e* & in propoſito venditio hæc prohibetur ratione rei, quia Eccleſiaſtica, & ratione perſonæ, quia regularis, ne ex libertate ad vendendum in laqueum proprietarium incidat diaboli. Et pręterea agitur de materia fauorabili Eccleſiæ, & de publica vtilitate, & tunc ampliatur diſpoſitio, iuxta quendam textum *f* ſingularem. Et ita in proprijs terminis tenet Antonius de Burgos, *g* dicens, ſtatutum prohibens venditionem fauore publico laté accipiendum, vt omnem comprehendat alienationem. Conceſſio autem huius priuilegij, licet pro vna parte ſit conceſſio in quantum concedit Prioribus facultatem ad vendendum, pro alia parte eſt prohibitio, in quantum limitat ipſis ipſam facultatem, dicens iuxta ſuperius explicata, quod non poſſit eam facere, niſi cum alijs fratribus. Et reſpectu huius prohibitionis non ſolùm extenditur dicta conceſſio ad venditiones, ſed etiam ad alios contractus.

c l. Stat. liber. §. 5. ff. de ſtat. liber. c. vno de contr. inter dominũ et excęptorẽ ſe. vbi Bar. in ſi.
d l. 2. C. de vſuc. pro emp. l. 2. C. de præd. minor. lib. 10.
e Iaſ. in l. fi. nu. 65. C. de iure emphyt.
f l. hoc modo. ff. de condit. et demonſt.
g Burg. in ru. de empt. coll. vlti.

Tertio eſt aduertẽdum, ſuppoſito, quod idem ſit venditio, quod alienatio, quod cum alienatio quatuor modis in iure capiatur, teſte Baldo, *h* quem ſequitur Barbatia. Primo proprijſſime, vtpote, quando plenum dominium transfertur. Secundo propriè, quando transfertur dominium directum, vel vtile, vt in emphyteuſi. Tertio impropriè; quando dominium rei non eſt translatum, vel alienatum, ſed aliquod ius tantùm, vt vſusfructus, vel quando res pignori obligatur, & ſic de ſimilibus euidenter ſequitur, quod omnes has alienationes poſſunt facere dicti patres cum dictis fratribus, & nullam, nec etiam alienationem per pignoris dationem poſſunt facere ipſi ſoli. Nam licet ſtatuta, & conſuetudines prohibentes alienationem, quando ſunt pœnalia, & odioſa propriè debeant intelligi, at hic ſumus in materia fauorabili Eccleſiæ, & monaſterij, & ſic eſt illa conceſio accipienda, vt comprehẽdat etiam impropriam venditionem, & per conſequẽs, quod prohibeat hypothecam.

h Bald. in aut. hoc ius C. de ſacroſ. Ecc. Barb. conſt. ſi ſcripſit. col. 15. vol. 1.

Verũ eſt tamé, quod quando eſt ſpes certa, quod res pignori data redimatur, tenent viri docti, dictos priores ſolos poſſe dictas res hypothecare, iuxta tradita ab Alexandro, Barbatia, *i* & Rebuffo. Vltimo nota, quod licet hęc cõceſſio hoc indulgeat fratribus, & Prioribus, attamen in religionibus, vbi conſuetudo, aut conſtitutio eſt in contrarium, ſcilicet, qđ ſine licentia alterius ſuperioris non poſſit fieri alienatio; hæc indulgentia minimè prodeſt ipſis Prioribus, & fratribus. Primo, quia ſi nunquam Summus Pontifex in ſuis conſtitutionibus viſus eſt derogare conſuetudines, & ſtatuta particularia, quæ cum ſint facti veriſimiliter ignorat, iuxta tradita in iure, *k* quomodo nobis poſſumus perſuadere, ipſum nolle conceſſiones aliquibus religionibus factas alijs religionibus communicari; ita quod Prælati, & fratres earum ipſis poſſint frui, & gaudere, ac ſi in ipſis directè eſſent conceſſę, ſi ſunt contra eorum priuilegia, conſuetudines, & ſtatuta particularia?

i Alexan. conſ. 169 in ſpecto ſi. vol. 6. Bar. in rubr. huius ti. vol. 12. nu. 71. Reb. vbi ſup. nu. 7
K c. 1. de conſt. lib 6.

Infertur ſecundo intellectus ad conceſſionem Leonis Decimi, quæ prout habetur in Supplemẽto, *l* *Conceſſit licentiam, & facultatem Abbatiſſis, & monialibus Sanctæ Claræ vltramontanis ſub obedientia fratrum Minorum regularis obſeruantiæ exiſtentib. vt de cõſenſu miniſtrorum Prouincialium ac maioris partis conuentuum poſſint bona ſuorum monaſteriorũ cuiuſcunque annui valoris et qualitatis fuerint, pro alijs immobilibus, & ſtabilibus bonis, et annuis redditibus, & vaſſallis in euidentem vtilitatem eorundem monaſteriorum permutare, ſeu illa vendere, vt ex pretio illorum alia bona eiſdem monaſterijs vtiliora emãtur: non obſtantibus quibuſcunque.*

l Fol. 43. conceſ. 138.

Hoc enim priuilegium debet intelligi ſecundum ſuperius notata. Infertur etiã intelligentia ad aliã conceſſionem Leonis Decimi, quæ habetur in eodem Supplemento. *m* *In qua conceſſit Abbatiſſis, & monialibus Sãctæ Claræ, ac Tertiarijs, vt pro emergẽtibus neceſſitatibus, & euidentibus vtilitatibus conuẽtuum, & monaſteriorum ſuorum poſſint vendi, et alienari, ac permutari qualibet bona immobilia ſuorũ monaſteriorum, de licentia tamen, aut cõſenſu Generalis, aut Prouincialium, Miniſtrorum & duarum partiũ cõuentuum monialium, et monaſteriorum, quorũ dicta bona fuerint. Ac ſimiliter quod de conſenſu maioris partis eorundem etiam vltra triennium locare, (vltimis teſtatorum voluntatibus non obſtãtibus) dummodo id in conuentuum, locorum, & monaſteriorum ipſorum euidentem vtilitatem (habita diligẽter informatione a duobus vel tribus viris locorũ in quibus talia bona conſiſtunt) cedere dignoſcatur, ſuper quo conſciẽtias Prælatorum, & prædictorũ bonorum virorũ obligat.* Hæ enim duæ conceſſiones debent explicari iuxta ea, quę late ſuperius diximus, & inferius dicemus. Et eandem conceſſionem inuenio factam à Gregorio Terdecimo fratribus, & monialibus ordinis Eremitarum Sancti Auguſtini in conſtitutione nona incipienti, Dum ad vberes, quæ habetur in Bullario. *Anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo ſecundo emanato, in qua cõceſſit facultatem datam à Clemente Septimo, anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo primo, Magiſtro generali, & Prouinciali Romano reformato ordinis Prædicatorũ, & prouinciæ reformatæ huiuſmodi ſibi ſubditis in Italia conuentib. fratribus, monaſterijs, monialibus, necnon Collegijs, ac perſonis vtriuſque ſexus de pænitentia dicti ordinis nuncupatis, vti poſſe facultate licentiam concedendi bona conuentuum, & locorum huiuſmodi ad certum tempus, ac in perpetuum locãdi, vel in emphyteuſim ad lineam maſculinam concedendi, ſiue commutandi, aut quocunque alio titulo alienandi bona immobilia & pretioſa mobilia, minus vtilia, quæ nunc habent, & in poſterum iuſto titulo*

m Fol. 33. conc. 125.

habituri

habituri ſunt pro euidenti vtilitate ipſorum cõuentuũ Promiſo tamen quod pretio ipſorum bonorum immobilium, ſi vendantur, vel alias quouis modo alienentur, centum ducatorum auri de camera ſecundum communem æſtimationem valorem annuum nõ excedant, et in emptionem, & reparationem, aut augmentum aliorum immobilium, aut neceſſariorum bonorum, ſeu debitorum realem ſolutionem cum effectu conuertatur. Et ad hoc accedat cõſenſus duarum partium vocaliũ conuentus quibuſuis conſtitutionibus Apoſtolicis, & ſpecialiter felicis recordationis Pauli Secundi contra alienantes res Eccleſiaſticas non obſtantibus.

a *Fol.204.*

Quæ conſtitutio reperitur regiſtrata in libro priuilegiorum ordinis Prædicatorum à reuerẽdiſſimo Stephano *a* Vſuſmaris Collectore, cui conſtitutioni Gregorius Tertius decimus in dicto priuilegio conceſſo Auguſtinianis addit. *Quoad conceſſionem in emphyteuſim, quod illa non fiat vltra duas generationes, vel nominationes abſque licentia Apoſtolica. Necnon vt accedat etiam Prioris Generalis approbatio, ſiue conſenſus in ſupradictis alienationibus loco cõſenſus Sedis Apoſtolicæ.* Neq; ponitur illa reſtrictio ducatorum centum auri, vt in ea videre eſt. Hæc enim, & aliæ ſimiles conceſſiones, quantũ ad eſſentialia, quæ requirũtur in alienationibus rerum monaſteriorum à Clemente Quinto, & à Paulo Secundo in dictis Clementina, & Extrauaganti nihil immutant. Solùm enim ad maiorem vtilitatem monaſteriorum aliqua adduntur, videlicet, quod locationes poſſunt fieri in perpetuum; quod duæ partes conuentus debent conſentire, non enim ſufficit, quod maior pars conſentiat, & alia, quæ ſolemnitates ſuprapoſitas minime tollunt. Quæ conceſſiones in religionibus, quibus conceduntur, debent obſeruari: in alijs autem religionibus obſeruabuntur ea, quæ ipſis fuerint conceſſa. Cum enim hæc ad regimen, & gubernationem temporalem pertineant, vnaquæque religio gaudet ſuo ſenſu, ſecundum quem ſuis conſtitutionibus gubernatur pro neceſſitate temporum, & locorum. Aduertendum tamẽ, quod generaliter, & regulariter loquendo, quando prælatus cum capitulo alienat, eo ipſo probata eſt præſumptiuè Eccleſiæ vtilitas, ita tenet Baldus *b* quem ſequitur Auendannus. Et ſic ſolent conuẽtus alienare cum tractatibus, & licentia ſuperiorum abſque alia informatione: & ſic tenendum eſt argumẽto aliquarum legum.

b *Bal. in c.1. §. 1 de his qui feu. dar. poſ. Auẽd. in ca. prato. 1. p. c.4. nu.4. l. v. et quia.*

c *l. minime & l. ſi de interpretatione. ff. de legib.*

ARTICVLVS III.

Vtrum in aliquibus religionibus alienationes, & contractus Generalibus, & Prouincialibus tantùm committantur.

Reſpondeo dicendo, quod Alexander Quartus *Irritauit, ac nullius exiſtere firmitatis decreuit oẽs conuentiones, obligationes, cõputationes, & pacta, quæ fratres Minores, etiã ſi ſint Guardiani, vel Cuſtodes fecerint contra prædicti ordinis ſtatuta, vel conſuetudines abſq; Generalis, vel Minorum Prouincialiũ licentia, & aſſenſu.* Ita habetur in libro Monumẽta *d* ordinum. Inſuper Honorius Quartus *Decreuit irrita, & inania pacta quæcunq; quæ fratres Minores, & domus eiuſdem ordinis cum Prælatis, Rectoribus, & Clericis Eccleſiarum, in quarum territorio domus, & loca prædicta exiſtunt, ſi abſque licentia Generalis Miniſtri, & Capituli etiã generalis inire etiam præſumpſerint in præiudicium dicti ordinis.* Ita habetur in eodem *e* libro Monumenta ordinum. Circa quas duas conceſſiones eſt aduertẽdum, quod fuerunt reuocatæ per quandam Decretalem *f* Bonifacii Octaui, *In qua ſtatuit compoſitiones & pacta cũ Prælatis capitulis, Rectoribus, & perſonis Eccleſiarum, ciuitatum, caſtrorum, vel villarum, & locorum in quibus domus, ſeu habitationes eorum exiſtunt ſuper iuribus parochialibus, vel alijs quibuſcunq; articulis à Prioribus conuentualibus ſeu Guardianis fratrũ Prædicatorum, & Minorum, aliorũq; Mendicantiũ facta, vel approbata de ſuorum conuentuum cõſilio, et aſſenſu (Dum tamen alias ſint licita, & honeſta) debere ab ipſis fratrib. in locis, in quib. fuerint facta, inuiolabiliter obſeruari, non obſtante quod Magiſtri, vel Miniſtri, aut Prioris, Generalium, ſeu Prouincialiũ prædictorum non interuenerit in eiſdem aſſenſus: neque ab ipſorum Generalibus, vel Prouincialib. capitulis extiterint approbata, ſeu quod ſedes Apoſtolica in his, quæ per prædictos fratres facta fuerint, authoritatem ſuam non præſtiterit, vel aſſenſum.* At, prout ait Collector priuilegiorum Mendicantium, licet prędicta priuilegia Alexandri Quarti, & Honorij IV. fuerint per Bonifacium Octauum ſublata, per Sixtum tamen Quartum fuerunt poſtea reualidata cũ motu proprio, *Et ex certa ſcientia authoritate Apoſtolica approbauerit, & robur perpetuæ firmitatis obtinere debere decreuit omnia, & ſingula priuilegia per quoſcunq; Summos Pontifices prædeceſſores ſuos ordini fratrum Minorum, et illius domibus, & profeſſoribus in genere ſub quacunque forma verbor ã conceſſa, ac pro potiori cautela oĩa, & ſingula prædicta de nouo conceſſerit, & indulſerit,* prout habetur in libro Monumẽta *g* ordinum. Etiam ſuperius *h* diximus probando ex multorum Pontificũ priuilegijs Clementis Septimi, Pij Quarti, & aliorum priuilegia Mendicantium reuocata per Concilium Lateranenſe eſſe per ipſos Summos Pontifices reualidata. Et ſic in noſtra ſacra religione ſeruatur; Nullus enim Guardianus neque Abbatiſſa, etiam cum conſenſu ſuorũ conuentuum aliquem contractum efficere poſſunt ſine expreſſa patrum Prouincialium authoritate, alioquin irritus iudicatur.

d *In 1. imp. fol. 48 et f.26. conc. 29.*

e *In 1. imp. f.48 et in 2. fo.132. conc.297.*

f *c. quia excom. de pact. lib.6.*

g *In 1. imp. fol. 59. & in 2. fol. 142. conc. 333.*

h *Sup. q. 8. art. 10.*

Aliud eſt priuilegium conceſſum à Iulio Tertio religioni Societatis Ieſu, prout refert Collector *i* cõpendij ipſius Societatis, *Quo poteſt præpoſitus Generalis Societatis pro tempore exiſtens, vel ipſa Societas, dum erit generaliter congregata per ſe, vel per alios informatione extraiudicialiter, & ſummariè, ac ſimpliciter accepta, vel etiam ea omnino omiſſa bona domorum etiam probationis collegiorum, & aliorum locorum eiuſdem Societatis ſtabilia, & etiam mobilia pretioſa præſentia, & futura pro illorũ vtilitate, ſeu neceſſitate quibuſcunque perſonis tam Eccleſiaſticis, quam ſecularibus cuiuſcunque gradus, ordinis, et dignitatis exiſtentibus etiam Collegijs, cõitatibus, et vniuerſitatib. ad eã rationem, quæ facilius inueniri poteſt pro precio reperibili, vendere, alienare, permutare in emphyteaſim, ſeu libellũ ad tres generationes, vel in aliud longum tempus dare, locare, etiam cum donationis, ſeu inueſtitura acceptione, ac præſentata pecunia, ſine tamen diminutione ſortis illorũ reditus, necnõ generaliter, & ſpecialiter obligare, et hypotecare ſuper illos cenſus, quoſcunq; redimibiles imponere, & vendere. Nec nõ de bonis eiſdem cõpromittere, & quomodolibet ſuper illis tranſigere illiſq. ſimpliciter, vel lite deſuper habita, & actionem etiam in non poſſeſſorem cedere, et renunciare, vtilitatemque venditionum, et aliorum huiuſmodi, vel etiam neceſſitatem aut aliã cauſam, propter quã fiant ſimpliciter, & abſq figura iudicij cognoſcere, iudicare, refinire, & penitus determinare libere licitèque. Et quod quæcunque cõtractus ſuper prædictis initi vſq. ad huius conceſſionis tempus perpetuo valeant, parteſque ipſę ad illorum obſeruationem omnino obligantur, et tam ipſi hactenus initi cõtractus, quam ineundi in futurum, quibus ipſius Generalis prępoſiti pro tempore exiſtentis, vel etiam cõgregatę Societatis conſenſus, ſeu confirmatio acceſſerit,*

i *Collec. tit. alienat. §.1.*

alia

Digitized by Google

alia Sedis Apoſtolicæ confirmatione, & approbatione non indigeant.

Ita cõceſſit Gregorius Decimus tertius, prout in eodem Compendio a Societatis refertur. Circa quã conceſſionem multa ſunt aduertenda. Primum eſt, quod Generales aliorum ordinum, aut capitula generalia, ſi habent communicationem priuilegiorum Societatis, poſſunt vti hac conceſſione, & ſic poſſunt renunciare cuique actioni, & liti habitæ ſuper iuribus ad monaſteria pertinentibus, etiam ſine cõſenſu monaſteriorum, ad quæ pertinet prædictum ius. Quod eſt magnum priuilegium.

a Compe. vbi ſu pr. tit. alien. §. 2.

De qua facultate Generalium, & capituli Generalis vidi ego in facti contingentia aliquando dubitari inter viros doctos. Et ſic debent notare Generales hanc facultatem ad ſedãdas lites, quæ aliquãdo non ſine magno ſcandalo inter regulares ex vtraque parte, & inter regulares, & Eccleſiaſticas perſonas, & laicas verſantur. Aduertere tamen debẽt, quod non poſſunt hoc facere abſolute, ſed habita prius informatione ſummaria de neceſſitate, & vtilitate iſtarum litium ſedendarum. Et ſi aliter faciãt renunciatio minime valebit, prout colligitur ex dicta conceſſione.

Secundo eſt aduertendum ſuper illa verba, ibi, *Actionem etiam non poſſeſſorem cedere, & renunciare.* Quod in hac facultate magna quædam deciditur controuerſia inter Doctores. An quando alienatur res, quæ præſcribitur, ſed non eſt adquiſita Eccleſiæ, vt ſunt res legatæ nondum traditæ ipſis Eccleſijs, & monaſterijs poſſint à Prælatis ſine ſolennitate iuris repudiari, aut renuntiari. Nam quidam dicunt, quod ſic. Inter quos ſic cõſuluit, Federicus, b & tenent Ioannes Andreas, & Lappus. Quia ante acceptiones res non cenſentur Eccleſiæ, iuxta ea, quæ traduntur in iure. c Sed quod res legata monaſterijs adquirenda non poſſit ſine ſolennitate alienari, neque repudiari etiam in Eccleſiam transferatur dominium ſine traditione, tenent Ancharanus d Oldradus, & Socinus. Et ſic ait Rebuffus, quod Prælatus non poteſt repudiare ſine conſenſu capituli. At priuilegium noſtrum concedit dictis Generalibus, aut capitulo Generali congregato hoc ſufficere poſſe. Et ſic clariſſimè innuit, quod dicta repudiatio poteſt fieri ſine prædicta ſolennitate, id eſt, ſine conſenſu monaſteriorum.

b Fed. con. 24. caſus. Andr. in c. cum Apoſt. de his quæ ſiunt à Prę́l. Lappus al leg. 26.
c l. quæſita. ff. de cond. inſt.
d Ant. in Cle. 1 de reb. Eccl. nõ alie. Old. con. 9. Soc. intra. fal. reg. 102. Rebuf. de alien. reb. Eccl. nu. 30.

Aduertendum etiam eſt, quod dictum priuilegium conceditur etiam ipſi Societati Ieſu generaliter congregatæ, quæ non poteſt eſſe ſine capite, id eſt, ſine eo, quod aliquis in ipſa congregatione præſideat. Qui præſidens ſi non eſt Generalis, nõ poteſt hoc efficere cum conſilio ipſius cõgregationis, ſed cum conſenſu ſuppoſito tractatu inter Patres congregationis, vtrum id expediat, nec ne. Quod proborem hoc priuilegium operatur, vt id, quod ſecũdum ius debebat fieri, cum conſenſu capituli monaſterij, ad quod pertinet ius, & actio, fiat à congregatione generali generaliter congregata, in qua eſt interpretatiua voluntas omnium fratrum aliorum conuentuum. Vnde cum ſecundum ius ad dictam alienationem requiratur non conſilium, ſed cõſenſus capituli, ita etiam ſecundum ius debet requiri conſenſus dictæ congregationis, ſine quo nihil circa hoc effici poteſt.

Aduertant tamẽ dicti Generales & Patres ne facile cedant prædictis iuribus, niſi re vera hoc ſit in vtilitatem dictorum collegiorum, & conuentuum accommodatiſſimum. Nam vltra quod dicta renũciatio claudicabit iuxta ſupradicta, tenebuntur ipſi in conſcientia ſatisfacere conuentibus, & collegijs læſis. Nam Prælati, qui potuerunt quærere Eccleſiæ, & non quæſierunt, ad intereſſe tenentur, vt tenent communiter Doctores, teſte Peruſino, e & Rebuffo.

e Tex. & ibi gl. in ca. qui cũque de alie. re. Eccl. q. 4. Per. in c. 1. eo ti. in 6. Reb. vbi ſup. nu. 31.

Aduertendum etiam, quod licet Leo Decimus conceſſerit Minoribus, vt ipſorum prouinciales cũ cõſenſu monaſteriorum poſſent alienare, prout dictum eſt in ſuperioribus; at prouinciales Societatis minime gentium id poſſunt efficere etiam pro neceſſitatibus emergentibus, & euidentibus vtilitatibus domorum, aut collegiorum; facultas enim ſupradicta ſoli Præpoſito Generali, & congregationi generali, aut quibus duxerit committendum, reſeruatur, & ea rariſſime vtitur, & in illius vſu mittitur ad Præpoſitum Generalem informatio, de qua in dicto priuilegio ſit mentio, vt licentiam concedere dignetur, prout in conſtitutionibus Societatis continetur. Aduertit tamen collector compendij Societatis, in dicta religione poſſe alienari mobilia non pretioſa, concedi omnibus ſuperioribus auditis cõſultoribus, pretioſa etiam, quæ centum, Prouincialibus vero, quæ ducentorum valorem non excedunt, in vtilitatem tamen domorum, ſeu collegiorum. Quæ verò ad Eccleſias pertinent, quamuis minoris pretij ſint, nonniſi in Eccleſiæ ipſius ornamenta impendere licet, in alijs autem religionibus videãtur conſtitutiones, quibus gubernantur.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Abbas ſine conſenſu Capituli ſui, et Generalis, poſſit opacas arbores locorum ſui monaſterij pro vberiori fructuum collectione cedere, præſertim ſi cæſarum arborum pretia in bonorum ſtabilium emptionem in commodum illius monaſterij conuertit.

RESpondeo dicendo, quod ſic, tum quia non vid始 dentur alienare rem immobilem, neque mobilem pretioſam, quæ ſeruari poſſit, qua non alienauit ſolum, cui adhærebant arbores, ſed tantum arbores ipſas excíſas, quas conſtat eſſe res mobiles, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, & iura prohibẽtia alienationem rerum, intelliguntur de rebus immobilibus, & mobilibus pretioſis, quæ ſeruando ſeruari poſſunt, vt tradit Panormitanus, f & Clementina prohibens alienationem, ſolum comprehendit illum, qui conceſſit ius redituum, & poſſeſſionem, & prædictus Abbas non conceſſit aliquod ius, tum quia duo concurrunt in hoc caſu, ſcilicet arborum cæſio, & arborum cæſarum venditio, quorum neutrum eſt delictum, ſed potius meritum, arborum enim cæſio fuit vtilis, & bona, quia ſicut nimia raritas arboreti nocet fructui eius quærendo, ita nimia denſitas nocet arboribus, & fructui ab eis quærendo, vt palam eſt.

f Pan. in c. cum nullo de reb. Eccl. non alien. & alij in c. ſine except. 12. q. 2.

Ergo ſicut herbas, rubos, lapides, et alia nocentia arboribus potuit tollere ſolus ſine conſenſu, ita potuit etiam tollere illas arbores, quæ impediebant augmentum fructuum, & vtilitatem aliquarum arborum ſufficientium prædio, & ita nulla in hoc interuenit alienatio, ſed nec damnificatio. Arborũ autem venditio nullo iure prohibetur, quia erant res mobiles, & quæ ſeruando ſeruari non poſſunt & conſequenter licite poterant vendi, ita Nauarrus. g Qui tamen alio in loco ait, quod Abbas ſuccidens arbores fructiferas, & caſtaneas, et vendidit eas ad quantitatem duorum millium

g Nau. lib. 3. cõſil. de reb. Eccl. non alien. con ſi. 6. & 7.

ſcuto-

ſcutorũ ſine conſenſu contientis,& ſuperioris peccaret,& incideret in pęnas contra alienantes res eccleſiaſticas,cum alienet res mobiles precioſas.

ARTICVLVS V.

Vtrum prælati Ordinis Minorum poſſint commutare legata facta locis ſuis ad unum uſum in alium.

a Bal. Ange.& Salan l.ſi teſta.

RESpondeo dicendo,quod licet Baldus *a* Angelus & Salicetus dicant,quod non licet Papæ alterare vſum earum rerum,quæ per fideles ſunt reſtrictæ, hoc tamen intelligendum eſt de poteſtate ordinaria,& de legatis non pijs: ſecus de abſoluta poteſtate,vel de legatis pijs;& ſic voluntas, & legata teſtatoris circa pias cauſas poſſunt per Papam mutari in alium pium vſum , etiam ſine cauſa ſe tenente ex parte rei,non autem ſine cauſa ſe tenente ex parte ipſius Papę,quia oportet,quod faciat bona fide, & omnis ratio motiua Principis habetur pro cauſa ſecundum Baldum.*b* Per Epiſcopum verò ſecundum aliquos indiſtinctè mutari non poſſunt,quod Summa Roſela *c* videtur tenere allegãs pro hoc quandam Clementinam,licet ipſe author, infra *d* ibidem oppoſitum ſentiat; ſecundum alios verò poſſunt per Epiſcopum mutari. Primo ex cauſa legitima ſe tenente ex parte rei, non autem ſine cauſa.Secundo quando eſt in dubio,an cauſa ſit legitima,necne,poteſt enim iudicare eſſe legitimam. Ad Clementinam autem allegatam communiter reſpondetur,quod Epiſcopus hoc non poteſt facere ſine cauſa,& idem dicendum eſt de legato ſedis Apoſtolicæ ſecundum *e* Gloſſam ordinariam,quã ſequitur allegando alios Syluester. Et circa hoc Sixtus Quartus conceſſit,*quod prælati Ordinis Minorũ poſſint commutare legata facta locis noſtris ad unũ vſum in alium,ſine ſcandalo tamẽ illorum,ad quos ſolutio talium legatorum pertinet*,prout habetur in libro Monumenta *f* ordinum,& in ſupplemento, & Leo Decimus ampliando dictã gratiam Sixti Quarti *Cõceſſit,quod ſimili modo poſſint dicti prælati facere in rebus donatis per viuentes,ſi tamen,ut dictũ eſt, non ſequatur ſcandalum*.Ita habetur in ſupplemẽto *g* ordinis. Circa quam conceſſionem primo eſt notandum,quod continet magnum priuilegium, ſcilicet,commutationem prædictam non ſolùm concedi generalibus,aut prouincialibus,qui habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem,de quibus poterat eſſe dubium , cum etiam de Epiſcopis dubitetur, prout dictum eſt in ſuperioribus , ſed etiam concedi Guardianis conuentuum,ait enim,quod prælati ordinis Minorum poſſint dictas commutationes facere,Guardiani autem Prælati veri ſunt,prout in ſuperioribus *h* probauimus : & idem priuilegium quoad priores conuentuales eſt conceſſum ordini Diui Hieronymi per Nicolaum Francum legatum à latere Sixti IV.quod *poſſent commutare relicta dictis monaſterijs non obſtantibus ultimis uoluntatibus talia legantium*, prout iam dictum *i* eſt ſupra hac quæſtione,& hoc Summi Pontifices potuerunt cõcedere,cũ huiuſmodi legata,et donata ad pias cauſas fuerint deſtinata.

b Bald.l.reſ.C. de pre.Impe off.
c tu.leg.§.6.gl. quia cont.de re. do.
d §.9.
e Gl.in d.Cl.ſit. ti.de.4.nu.12.in fin.
f In 1.imp.f.62 et f.66.conc.95 & in ſupp.f.95. conc e.317.
g Fol.93.conc. 293.
h Sup.q.12.ar.6
i Sup.hac q.ar.2

Secundo notandum eſt circa dictas conceſſiones,quod attenta puritate noſtræ regulæ pecunia, vel eleemoſyna data à viuis ad vnum vſum non poteſt in alios vſus expendi,cum ipſa pecunia ſemper ſit in nomine dantis , et eius nomine conſumatur; prout dicitur in quadam Clemẽtina *K* et hic videtur Summus Pontifex Leo Decimus concedere , quod res donata per viuos ad vnum vſum, ad aliũ vſum per ipſos Prælatos poſſit conuerti, & appellatio rei latior eſt:quam appellatio pecuniæ,res enim comprehendit pecuniam , & plus aliud , prout ait Paulus *l* Iuriſconſultus libro ſecundo ad edictum , & licet prælati in noſtra religione poſſint commutare dictas res donatas , hoc tamen intelligendum eſt de rebus donatis à viuis locis,& monaſterijs noſtræ religionis,iuxta ea quæ cõceſſerat Sixtus Papa Quartus. Extenſio enim Leonis Decimi ad eleemoſynas à viuis donatas,debet intelligi iuxta cõceſſionem Sixti Quarti,quam ipſemet Pontifex ampliauit. Vnde cum Sixtus Quartus loquatur de legatis relictis locis fratrum,conſequens eſt, quod amplatio & extenſio Leonis Decimi tantum intelligatur de eleemoſynis datis ipſiſmet locis, non autem de eleemoſynis datis fratribus particularibus ad eorum neceſſitates ſubleuandas. Si enim donatæ fuerint ad vnum certum,& determinatum vſum,non poſſunt dicti Prælati virtute prædictæ Leoninæ cõceſſionis ad alium vſum eas commutare. Et probatur,nam priuilegia recipiũt interpretationem a ſupplicatis,prout poſt alios tradit Iaſon, *m* & nos iam diximus ſupra in quæſtione de priuilegijs quoad eorum interpretationem,& Leoni Decimo fuit ſupplicatum ad inſtantiam patris fratris Antonij del Rincon:quia Sixtus Quartus conceſſerat,quod legata facta ad certum vſum poſſunt prælati ad aliũ vſum conuertere ceſſante ſcandalo executorum dictam gratiam ampliando,conceſſit quod eo modo poſſint dicti Prælati facere in rebus donatis per viuentes,ſi tamen,vt dictum eſt , non ſequatur ſcandalum. Vnde ſicut Sixtus Quartus fuit loquutus de rebus relictis à mortuis locis ipſius ordinis , & non de rebus donatis fratribus particularibus. Ita etiam Leo Decimus non loquutus fuit de rebus datis , & donatis fratribus particularibus ad certum vſum. Et confirmatur; nam lex & a fortiori priuilegium contra regulas iuris conceſſum debet intelligi , vt quanto minus fieri poſſit , corrigat ius commune, iuxta ea,quę latè in dicta quęſtione notauimus. Vnde cum dictum priuilegium ſit contra ius commune dictæ Clementinæ ſtatuentis,quod tales eleemoſynæ datæ dictis fratribus ſemper ſint in nomine dantis,& ad alium vſum ſine eius licentia minimè conuertantur,reliquum eſt,vt dicamus virtute dicti priuilegij minimè dictas eleemoſynas ad alium diuerſum vſum poſſe transferri.

K Cle.exiuit de uerb.ſign.
l l.rei appell.ff de uerb.ſign.
m Iaſon.in l.caſus.num.5.C.de tranſact.

Notanda ſunt etiam verba ipſarum conceſſionũ ibi.*Sine ſcandalo tamen illorum,ad quos ſolutio taliũ legatorum pertinet*,& ibi,*Si tamen non ſequatur ſcandalum*. Hæc enim verba ſunt poſita, quia quando ex cauſa legitima ſit iſta commutatio, requiritur ad eam faciendam conſenſus hæredis grauati. Ita Peruſinus,*n* & priuilegia conceduntur ſine præiudicio tertij,non enim Summus Pontifex poteſt ſine cauſa tollere ius tertio quæſitum,prout reſoluunt Palacius *o* Rubeus, & Rebuffus,& ideo hic non expectata ſoluentis,& dantium volũtate Papa commutationem rerum oblatarum concedit ad alterum diſtinctum vſum,quia licet offerentes ad alium ipſas res deſtinauerint,ipſis tamen parum præiudicii ex hoc prouenit, cum iam ipſarum rerum dominium ad piam cauſam à ſe abdicauerint , & certum eſt, quod Princeps poteſt concedere priuilegium cum præiudicio modico alterius iuxta ea , quæ traduntur in iure.*p* Et ſic pręcipit,vt dicta diſpenſatio fiat ſine ſcandalo ipſorum,vt ſic eis minus pręiudicium inferatur.

n Peruſi. in Cl. quia cotingit de religioſ.dom.
o Palac.in tra. de benef.uac.in Cur.§ 4.cũ ſequen. Rebuff. in praxi honorũ in reg.de non tollẽdo iure quæſito. gl.6 nu. 13. & 14.
p l.quoties C.de precib. Imper. offerendis.

Aduertendum inſuper circa verba dictarum cõceſſionum,ibi,*Si tamen non ſequatur ſcãdalum*.hęc dictio , *ſi tamen* , & hæc dictio , *prouiſo* , & hæc dictio,*ita tamen*,& hæc dictio,*dummodo*, fere æqui

paran-

Digitized by Google

parantur,& reſtringunt, ac modificant præcedentia, iuxta ea, quæ communiter notantur in iure, *a* & tradunt Lucas de Penna,& Rebuffus. Vnde infertur, quod ſi prælati fecerint dictas commutationes non proviſo, quod non ſcandalizentur hi, ad quos pertinet ſoluuo, tanquam tranſgreſſores ſuæ regulæ poſſunt puniri, cum ſine facultate Apoſtolica ea fecerint, per quod eorum inſtitutum violatur,& tales commutationes minimè gerium valebunt.

a l. Lucius. §. qui habebat in l. ita tamē ff. ad Treb. Lu. de Pen. in l. 1. C. de col. fundis fiſcal. lib. 11. Re. in concord. de mand. Apoſ. §. 1. ī gl. ita tamen.

Ex his infertur, quod legatum pro monaſterio faciendo per has conceſſiones non poteſt à prælatis commutari ad alium vſum, ſine conſenſu hæredis, iuxta quandam decretalem. *b* Nam in hoc caſu nō ſolùm contrauenitur voluntati teſtatoris relinquentis prædictum legatum ad prædictum vſum, ſed hęredi ſit maximum præiudicium, præcipue ſi ius patronatus prædicti monaſterij debet acquirere, & per ipſum memoria defuncti conſeruatur, & non eſt credendum, Summum Pontificem hanc facultatem in his indultis concedere voluiſſe. Verum tamen eſt, quod ſi hæres eſt negligens,& monaſteriū non poteſt ædificari de facto, quia pecunia eſt modica, vel non eſt locus aptus, vbi ædificari commodè poſſit, poterit in hoc caſu fieri commutatio authoritate Epiſcopi, etiam ſi teſtamento ſit clauſula, quod ad alium vſum conuerti non poſſit, quam in deputatum,& ratio eſt, quia voluntas teſtatoris interpretanda eſt ſecundum ius commune, *c* vt res magis valeat, quam pereat, ideoque cum de iure communi *d* poſſit in alium vſum cōuerti, talis clauſula nō obſtabit. Et ſic ſi fiat legatum, vt ædificetur monaſterium in tali loco, quod fieri non poteſt, propter priuilegium, quod habent Prædicatores,& Minores, vt prope eorum conuentus intra certas cānas minime poſſit aliud monaſterium erigi, poteſt authoritate Epiſcopi in alio loco fieri. Nec per dictas conceſſiones puto prælatos noſtros hanc commutationem facere poſſe; nam ſi hoc intentarent, ſcandalum cauſarent. Aduertendum tamen, quod Concilium Tridentinum *e* determinat, vt nunc fiat dicta commutatio, quando fuerit neceſſaria, dicēs, *In commutationibus vltimarum voluntatum, quæ nō niſi ex iuxta & neceſſaria cauſa fieri debent, Epiſcopi tanquam delegati ſedis Apoſtolicæ ſummarie, & extraiudicialiter cognoſcant, nihil in precibus tacita veritate, vel ſuggeſta falſitate fuiſſe narratum, priuſquā commutationes prædictæ executioni mandentur.*

b c. nos quidē, de teſt.

c ca. Abbate de verb. ſign.

d d. c. quia nos.

e Conc. Tride. ſeſſ. 22. de reſo. c. 4.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Syndicus fratrum Minorum poſſit extra ordinem aliquid per donationem alienarē.

RESpondeo dicendo, quod Syndicus fratrū Minorum habet authoritatem ad quinque caſus prout in quæſtione de Syndicis clarius explicabitur, inter quos actus principalis eſt ad vēdendum, commutandum, diſtrahendum omnes res pertinētes ad dominium Papæ,& Eccleſiæ Romanæ, quibus fratres minores vti poſſunt, prout conceſſit Innocentius Quartus,& habetur in libro Monumenta ordinum: *f* & certe ſi attente conſideretur inter noſtram religionem,& alias habentes bona in communi, diuerſitas non conſiſtit in hoc, quod non habent bona in particulari, ſicut enim religioſi noſtri non habent bona in particulari, ita nec etiam religioſi aliarum religionum. Diuerſitas igitur conſiſtit in hoc, quod noſtra religio non habet bona in communi, vt prælati poſſint res communitatis diſtrahere iuxta neceſſitates emergentes, & facere alienationes neceſſarias, iuxta formam à iure conſtitutam; habet tamen Syndicum, qui nomine Papæ, & Sedis Apoſtolicæ, quibus proprietas, & dominium rerum religioni oblatarum reſeruatum eſt, qui Syndicus eandem authoritatem habet ad adminiſtrandum,& diſtrahendum nomine Papæ, qualem habent prælati aliarum religionum nomine totius communitatis. Dixi ad adminiſtrandum & diſtrahendum. Quia non habēt authoritatem, vt poſſint nomine monaſteriorum ſuccedere ab inteſtato, ſicut habent aliæ religiones. Hoc enim in nobis Franciſcanis regularis obſeruantiæ prohibitum eſt in quadam Clementina. *g* Prælati autem aliarum religionum,& capitula earum non poſſunt facere religioſo facultatem, vt det alteri aliqua, quæ directe, vel indirecte non vergunt in vtilitatem monaſterij,& ſic non poſſunt concedere facultatem prædicto religioſo, vt faciat eleemoſynam, vel aliquam remunerationem, quam ipſi facere non poſſunt, quia non poſſunt dare quod non habent, iuxta ea, quæ notantur in iure *h* Canonico,& Ciuili. Ex quo colligitur, quod in vtilitatem monaſterij poſſunt prædictam facere alienationem, iuxta ea, quæ reſoluuntur à Nauarro *i* dicente, quod licet concedere facultatem dandi aliqua religioſo ſuis cognatis pauperibus, vel ſocijs, amicis,& famulis de ſe bene meritis, quibus religionis intuitu aliqua notabilia ab initio ingreſſus, vel quæ poſtea obuenerunt monaſterio per ſucceſſionem, artem, vel induſtriam eius, vel aliqua munera, quæ geſſit vt Dominicani Sancti Stephani Salmanticæ ſolent Magiſtris eiuſdem ordinis cathedras magnorum redditiuum ibi regentibus permittere, vt ex illis pauperibus cognatis ſubueniant,& alij remunerentur. Hæc Nauarrus. Vnde cum ſyndicus habeat tantam facultatem ad diſtrahendum nomine Papæ,& Eccleſię Romanę in vtilitatem fratrum, ſicut habent prælati aliarum religionum nomine totius communitatis, ſequitur euidenter, quod poſſunt dare facultatem cū licentia patrum generalium, aut prouincialium ad donandum aliquid extra religionem ſuis conſanguineis, vel alijs benemeritis ex libris, & voluminibus à ſe compoſitis reſultans.

f In 1. impr. fol. 29. & in 2. fol. 113. conce. 247.

g cle. exiu. §. porro. & ſequen. de v. ſignif.

h c. quod autem de iure patr. l. ſi vniuerſo. C. de legat.

i Nau. in c. non dicatis. nu. 25.

Quod probatur primo. Nā licet prelatis ſit prohibita alienatio rerum eccleſiaſticarum ſine certis ſolennitatibus,& per cōſequens ſit eis prohibitum donare, prout traditur in iure. *k* Hoc intelligitur de donationibus gratioſis, donare enim dicitur, quod nullo iure cogente conceditur, iuxta quādam legem. *l* Non autem de donationibus remuneratorijs, iuxta quandam decretalem, *m* Quia non videntur tunc pręlati donare, ſed ſoluere potius debitum naturę, prout multę Iuriſconſultorum leges *n* proclamant,& Canones ſacri ſignificant,& tradunt *o* Iaſon,& Decius, dicentes cum Doctoribus communiter remunerationes debere fieri de rebus mobilibus, & ęquiualentes meritis eſſe debere.

Secūdo probatur; nam licet dictis pręlatis ſit prohibita alienatio rerum ſuorum monaſteriorū, ſine debitis ſolēnitatibus, hoc tamen non procedit, quādo vellent donare cōſanguineis pauperibus, ſcilicet pro victu,& veſtitu, vt ſacri Canones *p* determinât & tradit eleganter Rebuffus. Ex quibus colligitur, quòd ratione remunerationis,& ratione eleemoſynę poteſt concedere ipſe ſyndicus Apoſtolicus nomine Papę facultatem religioſis libros imprimentibus, vt poſſint dare aliquid ex ipſis impreſſionib. cognatis,& aliquibus perſonis extra ordinem, poteſt etiam ratione vtilitatis, quę prouenit ipſis monaſterijs, & ordini faciendo dictas impreſſiones.

Nam

k ca. ſine exce. 12. q. 2.

l l. donare. ff. de reg. iur.

m c. ſi quos de rebus eccleſiæ non alien.

n l. aquil. ff. de dona. l. & ſi le. § cōſuluit de peti. hær. c. cum in officioſis de teſt.

o Iaſ. in conſil. 116. mihi quoq. in 4. vol. Dec. cōſil. 174. & pertimuit. col. 2.

p c. quiſquis de reb. eccl. nō alie. Rebuff. de reb. eccle. non alien. nu. 65.

Nam ex dictis impreſſionibus reſultat monaſterijs maxima vtilitas, & Ordini honor & gloria, & Eccleſiæ ſalus animarũ, cũ fratres imprimentes prædicta volumina ad ſtudendum, & ad laborandum in dictis impreſſionibus faciendis maxime prouocantur, videntes ſibi aliquid concedi ad ſuas, & ſuorum neceſſitates ſubleuandas, & hoc indicat facultas conceſſa ab Innocentio IV. ipſis ſyndicis, ibi, *& in fratrum vſum conuertere*, id eſt, in vtilitatẽ fratrum iuxta alia decreta Canonica permittẽtia alienationem rerum Eccleſiaſticarum in vtilitatẽ Ecclesiarum. Neque ſupradictis obſtat, quod ſi a Papa petitur prædicta facultas ad diſtrahendum & alienandum extra religionem in eleemoſynam, aut remunerationem, aut ipſius religionis vtilitatem, cũ difficultate hoc concederet: Et ſic videtur dicendũ, quod prælatis, & ſyndicis tam amplam facultatẽ minime concedet. Nam huic rationi reſpondetur cum doctiſſimo Nauarro, *a* quod Papa non ſolet, neque debet ſemper, & tam libere concedere religioſo tãtam facultatem diſponẽdi de quæſitis monaſterio, quantam, & quam libere poteſt concedere Abbas & prælatus eius, & ſyndicus noſtræ ſacræ religionis cum conſenſu noſtrorum prælatorum, & ratio huius dicti eſt, quia Papa neq; debet neque ſolet tam libere diſponere de fructibus ad Eccleſiarum, & monaſteriorum ſuſtẽtationem deputatis, quam libere diſponit de deputatis immediate Sedi Apoſtolicæ, nec tam libere, quã poſſunt ipſi prælati. Quod fundatur in quaſi contractu, qui inter Eccleſiam, & monaſterium, & prælatum contrahitur, eo quod ipſe ſeruiet ei, & illa eum ſuſtentet, vt dicit quędam Decretalis *b* & in deputatione bonorum, & fructuum illorum, per ipſummet Papam immediate, vel mediate ipſis facta, quibus cõmiſit adminiſtrationem, cui velut cuidam quaſi cõtractui nõ debet eius ſanctitas libere, & ſine aliqua cauſa, & conſenſu eorum contrauenire. Prælati autem inferiores poſſunt facere religioſo facultatem diſponendi de fructibus ſuis tantum, quantum, & quomodo ſibi licet per poteſtatem, quam ab ipſomet Papa immediate, vel mediate accipit, virtute tituli Canonici ei collati, & ſimiliter ſyndicus cum conſenſu prælatorum noſtri ordinis poteſt ſimilia facere, cum reſpectu alienationis extra ordinem habeant eandem poteſtatem, quam habent prælati aliarum religionum habentium bona in communi. Ex quibus colligo, non poſſe prælatos, & ſyndicos noſtræ ſacræ religionis facere facultatem religioſo dicto libros ſuos imprimenti, vt omnem impreſſionis vtilitatem, & lucrum extra ordinem ſuis cõſanguineis poſſit dare, cum hoc non ſit alienare in vtilitatem religionis, poteſt tamen concedere, vt aliqua pars ipſis conferatur, cum ex hac conceſſione lux Eccleſiæ, ſalus animarum, religioni decus, & ornamẽtum, & monaſterijs vtilitas, prout dictum eſt, proueniat. Hoc enim fauore, & gratia, & conceſſione, ipſi religioſi anhelantes ſtudijs incumbunt, vigilijs inſtant, & laboribus impreſſionum maximis accidentibus minime ſuccumbunt. Nec his obſtat conſtitutio Clementis Octaui de largitione munerum prohibita regularibus, ea enim cõſtitutio non loquitur de donationibus remuneratorijs, nec de alienationibus factis in vtilitatem religionis, ſed loquitur tantũ de donationibus gratioſis aut ambitionis, cauſa factis. Per quas patrimonium Eccleſiæ diſſipatur, vt ex eius litera ſatis conſtat, per dictas autẽ donationes remuneratorias in caſu poſito patrimonium Eccleſiæ augmẽtatur, vt ex dictis patet, & ſic prælati regulares poſſunt ipſa facere, ſicut ante dictam conſtitutionem faciebãt; & prælati ordinis minorum poſſunt ſuam interponere authoritatem, vt ſyndici ipſas poſſint facere ſine timore alicuius pœnæ.

a Nau. vbi ſu. nu. 26.

b c. niſi cũ pridẽ de renuntia.

ARTICVLVS VII.

Vtrum ſyndicus fratrum minorum poſſit commutare triticum, & alia eleemoſynaliter petita pro alijs rebus ad victum neceſſarijs.

Circa hunc articulũ vide, quæ late habes ſupra *c* in quæſtione de Abbatibus quoad poteſtatem diſpenſandi in obſeruantijs regularibus.

c Sup. q. 26.

ARTICVLVS VIII.

Quæ alienationes dicantur fieri in vtilitatem monaſteriorum.

Reſpondeo dicendo, quod ius commune, & priuilegia ſupra poſita concedunt fieri prędictas alienationes, quando ex eis vtilitas ipſis monaſterijs reſultat. Et ideo ad claram dictorum, & dicendorum explicationem operæ pretium eſſe duxi hic tractare, in quibus caſibus, & quomodo iſta vtilitas reſultabit. Ad quod reſpondeo Primo quod hoc iudicare boni, & prudentis viri arbitrio relinquendum eſt, quia illis relinquuntur determinanda quæ iure non ſunt determinata. vt dicit quidã iuris Conſultus, *d* & quædam Decretalis, & tradit Nauarrus, & ita conſideranda ſunt perſona, locus tempus, & finis, in quem res conceduntur, earum quãtitas, & qualitas, & id genus alia. Sed cum hic agatur de dictamine prudẽtiali, ad ſingularia oportet deuenire, circa quæ ipſa prudentia verſatur. In vtilitatem autem ipſorum monaſteriorũ fiunt alienationes, ſi conuertantur in rem monaſterij, & diuturnam, puta in emptionem alicuius rei, ſeu ædificium, vel aliud ſimile, iuxta notata in legibus, *e* & ſacris Canonibus. Item conuerti dicetur in vtilitatem monaſterij, etiam ſi monaſterium non habebit perpetuam vtilitatem, ſed temporalem ex tali alienatione, vt pote pro colendis agris, colligendis fructibus, ſeu alias prout notat per aliqua iura Dominicus, *f* dicens, quod non eſt vera vtilitas, neque etiam quando datur res in feudum, licet retineatur homogeneum, & ob defectum homogenei nõ debet attendi diuerſa fortuna, vt tradit per aliqua iura Belamera. *g* Et ſufficit, quod tempore contractus dicatur vtilis, licet poſtea efficiatur deterior, quia attenditur tempus contractus, vt probat Calderinus. *h* Verum eſt tamen, quod ſi alienatio fiat cauſa neceſſitatis, ſufficit, quod ex contractu alienationis Eccleſia non patiatur damnum. Ita reſoluit Rebuffus *i* cõcludens, prout iam dictum eſt in ſuperioribus, quod non ſufficit, quod in inſtrumẽto dicatur fieri dictam alienationem cauſa neceſſitatis, aut vtilitatis, niſi talis neceſſitas, & vtilitas, probetur.

d l. 1. ff. de iure deli ca. de canſ. de offic. delega. Nauar. c. nõ dicatis. nu. 25.

e l. 1. & l. 2. ff. de impoſ. in re. diſ. facie ca qd quibuſdã de fideiuſſor.

f l. in fundo. l. ſũptus, l. ſi fun. ff. de re uẽd. Domin. in ca. ea. n. §. hoc ius. 16. q. 2. col. 2.

g l. inter. §. ſacra. ff. de verb. oblig. Belame. conſ. 33. quodſi, col. 14. v quoad 2. d. fficultatem

h l. ſi volũ ate. C. de reſcin. vẽdit. Cald. cõſ. 5.

i Rebuf. de alie na. rer. ecc. n. 27.

ARTICVLVS IX.

An valeat alienatio facta in utilitatem monaſterij etiamſi non fiat cum prædictis ſolennitatibus.

Reſpondeo dicendo, quod quãdo alienatio eſt facta in vtilitatem monaſterij, tunc etiãſi nõ interuenerit ſolennitas canonica valebit argumẽto pupilli ad monaſterium. Videmus enim aliena

tionem factam a pupillo ſine authoritate tutoris valere, vt ait gloſſa quædam ſingularis. *a* Nã vbi in aliquo actu debet interuenire aliqua ſolennitas habito reſpectu ad certum finem, tunc obtento fine, licet non interuenerit ſolennitas actus valebit, & ſufficit, quod ſolennitas poſtea interuenerit, argumento aliquorum iurium. *b* Iura enim nolunt niſi effectum ad finem, & ita tradit Corſetus. Verũ eſt tamen, quod hoc in fauorem monaſteriorum concedunt Doctores, ſicut in fauorem pupillorum ſimiliter concedunt. Nam quando ſolẽnitas in alienatione requiritur, nõ ſufficit vtilitas, niſi ſimul ſolennitas per legem requiſita interueniat, vt poſt alios tradit doctiſſimus Petrus *d* Barboſa. Aduertendum tamen, quod alienatio facta a monacho ſine licentia ſui prælati, non obligat etiam in conſcientia. Nam quando lex reſiſtit alicui actui, tunc nec naturalis nec ciuilis obligatio oritur, prout dicitur in iure, *e* Vbi notat Bartolus. Vnde i foro animæ non remanet obligata mulier contrahendo ſine licentia viri, vt tenet Antonius Gomez, *f* & Couarruuias, addens nõ iuſte retineri poſſe rem quæſitam ex huiuſmodi contractu nullo per alterã partem, etiam in foro animæ contra Sotum, & Tiraquellum, quos refert, & late examinat Menchaca, *g* hãc tenens partem, quã ſequitur Gutierez. Quod idem videtur a fortiori dicendũ in monacho, quẽ conſtat ſine licentia prælati nihil poſſe alienare, & alienando peccare contra votum paupertatis, & lex canonica eius contractui reſiſtit. Et idem etiam dicendum videtur de pactis factis a monialibus ſine licentia ſuorum ſuperiorum, & ſi in inſtrumento alienationis hæc licentia non apponatur nõ præſumitur interueniſſe, niſi expreſſe concedatur vel alias de ea conſtet, prout ait, & reſoluit Antonius *h* Gomez limitans hoc, niſi poſſeſſor diu poſſediſſet rem habitam a dictis monialibus, quia ex diuturna poſſeſſione præſumitur interueniſſe dicta licentia, & per conſequens tractatus retractari non poteſt, vt latiſſime tenet Rodericus Suarez, *i* & Palatius Rubius ad hoc allegans Baldum *k* huius opinionis authorem. Et omnes iſti patres tenẽt quod ſufficit diuturna poſſeſſio decem annorum in alienatione facta a muliere.

Hæc quæ dicta ſunt puto vera loquendo de iſta ſolennitate, id eſt de licentia prælati, quæ adeo neceſſaria eſt ad prædictas alienationes, vt ea non obtenta ius reddat inhabiles ad contrahendum ipſos monachos, & moniales cum nõ habeant velle, nec nolle. At loquendo de alijs ſolennitatibus, ſine quibus minime poſſunt aliquid alienare, videlicet ſine eo, quod fiat tale inſtrumentum, & in eo fiat mentio de tali & tali re, non puto alienationem a dictis fratribus, & monialibus factam iuſta de cauſa in foro conſcientiæ claudicare: prout concludit Nauarrus, *l* Nam ſolennitates ipſæ ad præſumendam cauſam iuſtam inductæ ſunt, & ſic non habent locum in eo foro, in quo ſtandum eſt veritati, quæ de eo patet, vt Scriptura Sacra prædicat in ſacris Canonibus *m* contenta.

a Gl. in l. 2. ff. de accepti.
b c. ſi qua de rebus 12. q. 2. & ca. cũ nos de his quæ fiũt a præl. c l. 1. 9. Inde. ff. de nou. ope nun. Corſ. in addit. 1 verb. pupillus.
d Barboſ. in l. 1 p. 5. n. 9. p. 437. ff. ſolu. matr.
e l. cũ lex et ibi Bar. ff. de fideiuſ.
f Go. in l. 3. tau. n. 124. Co. reg. peccatũ. 2. 3. n. 11. fo. 34.
g Menth. li. 1. cõtro. vſu. fre. c. 16. n. 19. Gut. de iur. conf. 1. p. c. 1. n. 42. in fin.
h Ant. Go. 2. to. de ut. cont. n. 17
i Xuar. in li. 3. q. 1. f. 52. Rub. in l. 57. tau n. 3.
k bal. in l. fin. C. de pet. hære.
l Na. de ſpolijs, eccle. §. 2. nu. 6.
m c. is qui & c. tua de ſpõſalib.

Et *n* ait Rebuffus, quod curia parlamenti Pariſienſis, non ſolet reſcindere alienationes factas ſine ſolennitate, ſi non inſit læſio. Et notat, quod ad hoc, vt reſcindatur, tria requiruntur, & ſolennitatis defectus, & læſio, & quod ſit læſio notabilis, non aũt minima, de qua rationabiliter non debet curari, ſicut neque prætor curat de minimis, vt ait quidam Iuriſconſultus, *o* Quod mihi certe videtur valde iuridicum, præſertim ſi ſolum ſit defectus in ſolennitatibus iuris poſitiui, de quibus in ſuperiori articulo egimus, non autem in cauſa, nam ſi ad alienãdum iuſta cauſa interuenit, tunc in foro conſcientiæ talis alienatio valebit, prout diximus ibi cũ Nauarro, & ſicut ſecũdum Innocentium *p* communiter receptum electus tali electione, quæ iure naturali tenet, eo quod legitimus eligentium cõſenſus interuenerit, licet ob defectũ ſolẽnitatibus iuris humani caſſari poſſit, bona conſcientia retinet dignitatem, donec illa caſſetur, ita emptor bonæ fidei iuſta cauſa interueniente res monaſteriorum poſſidens titulo emptionis, in quo ſolennitates iuris poſitiui defuerint, bona conſcientia poteſt dictas res detinere, donec ipſa emptio in foro exteriori caſſetur ob defectum prædictarum ſolennitatũ. Et iuxta hoc intelligerem ego quoddã priuilegiũ, quod refertur in Compendio *q* priuilegiorum ordinis Ciſtercienſis conceſſum a Ioanne Vigeſimo ſecundo congregationi mõtis Oliueti, vbi dicitur. *Quod ſi qua læſio in bonis & iuribus monaſteriorũ ordinis per quaſuis cuiuſcunque ſtatus gradus, habitus, ſeu conditionis Eccleſiaſticas vel mundanas, vel regulares perſonas facta fuerit etiã ſi culpa prælatorum monachorum, ſeu procuratorũ illa contigerit, ipſo iure reſcinditur, nec opus eſt ſuper ea reſtitutionem in integrum quomodolibet impetrare.* Intelligerẽ enim ego hoc priuilegium, quando læſio fuerit notabilis, non vero quando fuerit minima, de qua nõ eſt curandum iuxta ſuperius notata. Et additur in dicta conceſſione, prout refertur in eodem compendio, *r* quod hoc ius ſiue priuilegium trahitur ad præterita nondũ deciſa, præſentia & futura, qua clauſula ſtante ceſſat quæſtio, quo vel ad quod tẽpus petenda, & facienda ſit in integrum reſtitutio, de qua gloſſa, *ſ* & Doctores agunt reſoluentes, quod aduerſus contractum, vel quaſi contractũ datur quadriennium. Nam attento hoc priuilegio cum extendatur ad præterita nondũ deciſa, etiam tranſacto quadriennio non poterit contra monaſterium præſcribi, nec etiamſi vnius prælati authoritas intercedat in dicta alienatione bona fide facta, quando ſecundum ius authoritatis alterius deberet interuenire iuxta tradita in ſacris Canonibus *t* & reſoluta a Rebuffo.

n c. ſi quis preſ. de reb. Eccl nõ alie. c. grauis de ſpoliat. Rebuff. vbi ſup. n. 102.
o l. ſcio. ff. de minor.
p Inn. in c. quia pleriq. de immuni. Eccl. & in c. quando ſicut de elect. nu 8.
q Tit. læſio.
r Tit. reſt. in integrum.
ſ Cle. vnic. vbi gloſ. & DD. de reſ. in integr.
t d. ca. preſb. de reb. Eccl. nõ alien. Rebuf. vbi ſup. nu. 36.

ARTICVLVS X.

An emptor teneatur reſtituere rem monaſterij ab ipſo emptam ſine ſolennitatibus ſupra poſitis.

RESpondeo dicendo, ipſum eſſe excommunicatum, vt patet ex dictis, & cum ipſo iure ſit ipſa alienatio nulla tenetur ipſe, vel alius, qui poſſederit rẽ ex tali cõtractu nullo, etiã vſus fructus reſtituere iuxta notata in quibuſdam Decretalibus

ARTICVLVS XI.

Vtrum male alienans rem Eccleſiæ teneatur reſtituere damnum datum ei, qui eam alienauit, vel contra male accipiens rem alienam debeat ſoluere damnum alienanti, uel Eccleſiæ, cuius eſt res male alienata.

RESpondeo dicẽdo, ꝙ Nau. *u* proponit hãc qõ. & pro eius reſolutione dicit, quod ea reſoluẽda eſt in foro exteriori, & in foro interiori. Quoad forũ interius dicit, ꝙ interdũ accidit, ꝙ alienãs peccat, & in hoc caſu ſolum ipſe tenetur ad reſtituendum, & interdum accidit ſolum accipientem peccare, & tunc ipſe ſolus debet damnũ reſtituere, & interdũ accidit, vtrumq. peccare, & in hoc caſu vtrũque dẽt alteri reſtituere. Eccleſia autem nõ peccat

u Na. de alien. reb. Eccl. n. 24. & 25.

& deli-

& delictum perſonæ non debet nocere illi, neutiquam tertieri. Vnde quando excuſantur a peccato alienans, & accipiens, excuſantur ſimiliter a reſtitutione; & ad ſciendum, quando a peccato excuſantur, eſt neceſſario conſideranda qualitas perſonarũ negotiorum, & erroris, aut ignorantiæ, an ſint iuris aut facti, & qualis iuris, aut diuini, vel humani, & an clari, aut dubij, vt videre eſt apud Felinum. *a* Quoad forum autem exterius idem reſpondendũ ſi idẽ probatur in eo, quod in interiori ſed frequenter in exteriori iudicandum eſt ſecundum præſumptiones aliquas allegatas, & probatas, quæ frequẽter ſunt contrariæ veritati, & conſequenter contrarium tunc eſt iudicandum in illo foro.

a Feli. in c. 4. n. 24. de praeſ.

ARTICVLVS XII.

Vtrum commendatarij perpetui Ordinum militiarum poſſint alienare.

RESpondeo dicendo, quòd Cõmendatarijs perpetuis ordinũ militarium (excepta alienandi facultate) omnia competunt, quæ veris prælatis iuxta ſacros Canones *b* & quæ reſoluũtur de beneficiarijs pariter, & de his commendatarijs accipienda ſunt prout aiunt Fulg. *c* Dominicus, & Natta. Et ideo in ſpecie dicit Calderinus, *d* quod commẽdatarij poſſunt locare res Eccleſię in plures an nos ad ſimilitudinem prælatorum: quem ſequitur Gomexius, & faciunt, quæ de his commendatarijs tradunt Antonius Capicius, & Probus. Quam concluſionem limitabis, vt non procedat in locatione ad longum tempus. Nam cum hæc cenſeatur alienatio iuxta notata in quadam Clementina *e* nõ poterit valere, niſi adhibeantur cauſæ, & ſolẽnitates, de quibus in iuribus de rebus Eccleſiæ non alienãdis agitur, vt in ſpecie conſuluerunt Iaſ. *f* & Ruinus, & ideo merito Medina reſoluit, quod prçlatus, ſeu beneficiarius non poſſunt Eccleſiæ commoditates ad lõgum tempus locare, niſi in ea locatione interueniant ſolennitates, quæ a iure in alienatione rerũ Eccleſiæ requiruntur. Ex quib. infertur; quod in his caſibus fruſtra quæritur, vtrum ſucceſſor teneatur illam obſeruare, cum & ipſe, qui eã fecit, poſſit aduerſus illam venire. Quare cum locatio facta ad vitam alicuius, dicatur facta ad longũ tempus iuxta quandam gloſſam, *g* niſi ſolennitates requiſitæ in alienationibus interuenerint, prout tradit Decius, niſi talis ſit perſona, quæ veriſimiliter nõ poſſit viuere vltra decem annos, habito reſpectu ad cõputationem, de qua in lege, hæreditatum, ad legẽ Falcidiam, & tradit Couarruuia. *h* Et Rolandus ſequitur: quod abſolutè loquendo dicti cõmendatarij non poterunt facere locationem ad vitam, niſi cauſæ, & ſolennitates ſupradictæ interuenerint.

b ca. ir qui. 24. de elect. l. 6.
c Fulg. cõſ. 125 Domi. cõſ. 417. Nat. conſ. 517. nu. 5. lib. 3.
d Cald. cõſ. 8. de locat. Go. reg. de triẽ. q. 5. pag. 195. Capic. dec. 3. n. 9. Probus i c. 1. a n 1. infra de reb. eccl. non alien. lib. 6.
e Cle. 1. de reb. eccle.
f Iaſ. cõſ. 94. li. 1. Rui. conſ. 157 & ſeq. li. 2.
g Gl. i cle. 1. v. eius de reb. eccl. nõ alie. Dec. cõ. 504. a nu. 2.
h Coua. l. 2. va. c. 16. n. 1. Rolã. de reb. eccle. pa. 347. nu. 3.

Et adde, quod ſi locatio fiat in nouennium cum pacto de retrouendendo in aliud nouennium, nõ valet, quia magis cenſetur locatio facta ad longum tempus, vt eleganter probat *i* Alexander, Iaſon, & noſter Luſitanus Barboſa. Vnde venit explicãdum priuilegium Clementis VIII. conceſſum ordini militiæ Alcantaræ anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimoquinto, die verò vndecima mẽſis Nouembris, quod incipit: *Vniuerſis & ſingulis, venerabilib. fratrib &c.* in quo priuilegio cõſtitui Summus Pontifex pro iſto ordine conſeruatores, quibus inter alia ſequentem tribuit facultatem, ſcilicet: *Quod ea, quę de caſtris, villis, locis, terris, domibus poſſeſſionib. & alijs bonis, & iuribus prędicti ordinis alienata, vel vſurpata inuenerint illicita, vel dẽſtructa ad ius & proprietatem mẽſurarũ, prioratuũ, prçceptoriarũ domorum locorum, membrorum, & beneficiorum dicti Ordinis reducendi plenã, et liberã concedit facultatẽ.* Hæc enim facultas non extenditur ad ea, quæ ſecundum iuris ordinem fuerunt alienata, quod patet ex dicta conceſſione, ibi, *Alienata, vel vſurpata inueneritis illicite,* & ſic locationes ad longũ tempus factas, ſine ſolennitatib. & cauſis in alienatione rerum eccleſiaſticarũ requiſitis, poſſunt ipſi cõſeruatores Apoſtolici virtute prędictæ authoritatis reducere ad dictam menſam.

i Alex. cõſ. 165 l. 2. Iaſ. conſ. 94 a n 2. li. 1 & in l. manumiſſio a n. 7. ff. de tuſ. & tur. Barb. in l. ſi filioſa. 26. § fin. ff. ſol. mat. n. 27

Vtrum autem commendatarij ordinum militiarum poſſint donare ſuis cõcubinis controuertitur. Et reſpondetur, quod non, prout fundat, & bene probat Palatius *k* Rubius, Antonius Gomez dicẽs ita iudicaſſe de facto in cõmmẽdatarijs cuiuſdam Ordinis militaris. Adeo hoc eſt verum, vt etiã donatio harum perſonarum iuramento firmata, ſit irrita, prout tenet Couarruuias *l* allegans Aymon, Ripam & alios, & Didacus Perez, & hanc opinionẽ ſequitur Gutierrez.

K Palat. in repet. de dona. inter vir. & vxo. in rubr. in d. §. 39. n. 1. & ſeq. Ant. Go. in l. 3. tau nu. 63.
l Coua. in c. quãuis pact. 2. §. 1. n. 4. ad fi. fo 68. Perez i l. 1. tt. 3. l. 1. ord co. 98. in verbo. quod tãtũ. Gut. de iuram. confir. c. 1. 1. p. a n. 13. vſque ad fin.

ARTICVLVS XIII.

In quas pęnas incurrant non ſeruantes in dictis alienationibus ſolennitates ſupradictas.

RESpondeo dicendo, quod Clemens V. *m* vltra quod irritat alienationes, determinat pœnas ſuſpenſionis ipſo iure ab officio eo ipſo incurrendas. Sed poſtea Paulus II. *n* grauiores pœnas addidit. Et prima eſt, quod alinatio ſit nulla. Secũda eſt, quod tam is, qui alienat, quam is cui alienatur, ſit excõmunicatus. Tertia eſt pęna ſacrilegij, vt dicitur in quodam Canone *o* vbi ſic dicitur. Omnes Eccleſię raptores, atq. ſuarũ facultatum alienatores a liminibus eiuſdem matris Eccleſię anathematizamus, authoritate Apoſtolica pellimus, damnamus, atq; ſacrilegos eſſe iudicamus, & non ſolũ eos, ſed omnes conſentientes eiſdem, &c. Quarta pęna, quod deponi debet omnis, qui alienat res eccleſiæ, vt dicunt Canones, *p* vbi Hoſtienſis, & alij Quinta eſt, quod epiſcopo, ſeu Abbati alienãti interdicitur ingreſſus Eccleſiæ, vt patet ex dicta extrauaganti ambitioſæ. Sexta eſt quod ſi per ſex menſes immediate ſequentes ſub interdicto ille animo indurato perſeuerauerit lapſis dictis menſibus a regimine ſuæ Eccleſiæ, ſeu monaſterij, vbi præſidet in tẽporalibus, & ſpiritualibus eſt ipſo iure ſuſpenſus. Septima eſt, quod priuantur ipſo iure ſuis beneficijs curatis, & ſimplicibus dignitatibus, adminiſtrationibus, vel officijs Eccleſiaſticis ſecularibus: vel regularibus. Octaua eſt, quod non obſtante dicta alienatione res alienatæ reuertantur ad monaſteriũ vel Eccleſias nullo dato pretio, prout notant Ancharanus, *q* & Florentinus, dicẽs emptorẽ habere recurſũ cõtra venditorẽ ad pretiũ, non poterit tamen retinere dictas res, prout notatur in quadam Decretali. *r* Alias pęnas miſſas facio, ne faſtidiũ in animis legentiũ ingeram, & hæ ſunt præcipuæ, in quas minime incurrẽt alienantes res minimi momenti, vel vtilitatis. Quod intelligitur de re nobili, & minus pretioſa, ſecus de re pretioſa, quæ æquiparatur immobilib. iuxta quandã gloſſam, *ſ* & ſingularẽ. Vnde deponitur alienans prędium Eccleſiæ licet exiguum, vt dicit quidam Canon, *t* Quod intelligitur niſi propter aliquod legitimum impedimentum non potuerit prælatus conuocare monachos. Nam tunc quando prædium eſt exiguum, & minus vale, poteſt alienare ſine hac conuocatione

m Cle. mona. de reb. Eccleſ.
n In extrau. ambitio. de re. eccl.
o c. omn. eccle. 17. q. 4.
p ca. Diaconi de alie. re. c. ſi quis de reb. eccle.
q Anch. ꝑ tex. in c. 1. de ſeruã. Flo. 3. p. tit. 24. ca. 9.
r c. fi. de reb. eccle. non alien.
ſ Gl. in c. tua de his quæ fiunt a prælat.
t cap. quicunque 17. q. 1.

a *Rebuf. de re. Eccl. nu. 60.*

prout explicando aliquã iura affirmat, & commendat Rebuffus. *a* Non incurrit etiam dictas pœnas quando reſtituũtur ea, quæ iniuſte ab Eccleſia, aut monaſterio detinentur. Hæc enim reſtitutio poteſt fieri ſine dictis ſolennitatibus. Non incurritur etiã quando bona feudalia, ſeu emphyteutica reuertentur ad Eccleſiam, vel eſſent cõſueta infeudari, tunc enim ſi non ceſſet prima cauſa, poterunt iterũ concedi in feudum iuxta conſuetum modũ, vel in emphyteuſim ſine ſolennitate, prout tradunt, & probant communiter Doctores. *b*

b *DD. in c. ſup. de reb. Eccl. nõ alien.*

QVAESTIO XXVIII.

De Altaribus, in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 V*Trum neceſſario debeat dici miſſa in altari conſecrato.*

2 *Vtrum regulares poſſint altaria conſecrare.*

3 *Vtrũ regulares poſſint celebrare in altari portatili.*

ARTICVLVS I.

Vtrũ neceſſario debeat dici miſſa in altari cõſecrato.

c *c. altar. de cõſ. d. 1.*

RESpondeo dicendo, quod neceſſario debet dici miſſa ſuper altare lapideũ, prout definitur in Concilio Hipponenſi relato a Gratiano *c* hoc antẽ altare debet eſſe primo fixũ, & non eſt neceſſe, quod ſit ex omni parte lapideum ſufficit. n. quod ſuperior menſa ipſius, aut ara, ſuper quam fit conſecratio, & reponitur corpus, & ſanguis Domini noſtri Ieſu Chriſti, ſit lapidea, & habeat eã longitudinem, & latitudinem, quæ poſſit capere maiorẽ partẽ calicis & patenæ cũ hoſtia & ſanguine conſecrato, ſine periculo aliquo cadendi, prout dicunt cõiter Doctores, Paludanus, *d* Alenſis, Syluester, Sotus, Nauarrus. Hoc autem altare debet eſſe cõſecratum, & nemo ipſum põt conſecrare, niſi Epiſcopus. Et Sixtus V. conceſſit fratrib. Carmelitis. *Quod quãdo diœceſani Epiſcopi noluerint gratioſe altaria ſuorũ monaſteriorũ conſecrare, poſſint adire quoſcunq. antiſtites catholicos pro ipſorũ altarium conſecratione, & quod ſede vacante poſſint ab Epiſcopis vicinis ad ipſum petere, ita tamen quod ex hoc in poſterum nullũ præiudicium inferatur.* Ita habetur in libro, Monumẽta ordinũ, *e* Neque puto hoc priuilegium per Concilium Tridentinum *f* eſſe ſublatum, vbi dicitur, quod nulli Epiſcopo liceat cuiuſuis priuilegij prætextu pontificalia in alterius diœceſi exercere, niſi de ordinarij loci expreſſa licentia, nam hoc intelligitur niſi ipſi Epiſcopi diœceſam requiſiti bis, aut ter, conſecrationẽ huiuſmodi facere noluerint iuxta ea, quę communiter notantur in titulo de ſupplenda negligentia prælatorum. Et ita in noſtro caſu ſi diœceſani noluerint bis, aut ter requiſiti facere ſupradicta, aut ſedes vacans ad licentiam noluerit concedere, poſſunt dicti fratres hoc uti priuilegio. Verũ eſt tamen, quod alia priuilegia concedentia regularibus, vt quilibet catholicus Epiſcopus poſſit conſecrare eccleſias eorum, & altaria & cęmiteria, calices, & ornamenta, & omnes alios actus epiſcopales exercere, in locis & perſonis fratrum prædictorum diœceſani loci, vel cuiuſcunque alterius licentia minime requiſita, ſicut conceſſit Leo X. fratribus Minoribus, ſunt abrogata per Concilium Tridentinum, niſi Epiſcopi bis aut ter requiſiti ea minime voluerint exercere.

d *Palud. in 4. d. 13. q. 3. a. 4. Alenſ. nu. 4. pa. q. 38. mẽb. 3. ali. as q. 10. mẽb. 5. a. 2. Syl. v. altare. Na. c. 25. n. 83. Sot. 4 d. q. 2. a. 3*

e *In 1. impr. fo. 100. & in 2. f. 138. conc. 454.*

f *Hæ. be. 1 ſupp. f. 60. conc. 179.*

ARTICVLVS II.

Vtrum regulares poſſint altaria conſecrare.

RESpondeo dicendo, *Quod Abbas Ciſtertij, et alij primi Coabbates poſſunt altaria de nouo conſtructa, ſeu tranſlata reſtaurata, aut mutata in quibuslibet locis dicti Ordinis Chriſmate ſacro prius ab aliquo Antiſtite catholico recepto conſecrare, & etiã benedictionem ſolennem poſt miſſarum, veſperarum, matutinarum ſolennia in quibuslibet monaſterijs domibus, ac locis dicti ordinis vtriuſq. ſexus ſeruatis gradibus ſuperioritatis inter eos elargiri.* Ita cõceſſit Innocentius VIII. anno Dominicę incarnationis milleſimo quadringẽteſimo octuageſimo nono dictis quatuor Coabbatibus ad petitionem Ioannis Abbatis Ciſtertij, vt habetur in libro priuilegiorũ huius ordinis, impreſſo Compluti anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quarto, priuilegio centeſimo decimo octauo, p. 118. Et inuenio Greg. XIV. Romæ ſub annulo piſcatoris die vigeſima octaua Iunij anno incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo nonageſimo primo, põtificatus ſui anno primo, hæc & alia primorũ Coabbatum priuilegia ad omnes Abbates congregationis Ciſtertij in his Hiſpaniarũ partibus extẽdere, prout latius in quæſtione priuilegiorum continetur. Ex qua conceſſione colligitur, quod priuilegia illis quatuor Coabbatibus conceſſa iam omnibus alijs Abbatib. iſtarũ partiũ Hiſpaniarũ congregationis ſunt communicata, & per conſequens, qđ poſſunt in quibuſcunque locis dicti Ordinis Chriſmate ſacro prius ab aliquo catholico antiſtite recepto altaria, & aras, & calices conſecrare in quibuſcunque locis dicti Ordinis, non autem extra dicta loca, nam extra minime poſſunt dicta munera exercere ſine licentia diœceſani, quia iuxta Concil. Triden. ſuperius allegatum ſine licentia diœceſani nullus virtute cuiuſcunque priuilegij poteſt pontificalia exercere, & ſic in locis, & monaſterijs ſui ordinis vtriuſque ſexus poſſent ſolẽnem benedictionem poſt miſſarum, veſperarum, & matutinarũ ſolennia elargiri, & pro Pontificali cum baculo ſicut ſolent Abbates miſſam celebrare. At ſi inuitentur in aliqua feſtiuitate ad celebrandum in aliquo monaſterio, vel eccleſia non ſui ordinis, minime poſſunt ſine licentia diœceſani hæc Põtificalia exercere. Aduertendũ eſt etiã circa iſtum articulũ, quod presbyteri religioſi ſocietatis Ieſu habent priuilegium conceſſum a Paulo III. anno Domini milleſimo quingenteſimo quadrageſimo nono, *Vt in locis remotiſſimis infidelium, vbi Epiſcoporum copia non habetur, poſſint altaria conſecrare.* Et ex priuilegio Adriani VI. poſſunt prouinciales Indiarũ, & fratres eorum habentes authoritatem omnimodã dicti priuilegij conſecrare altaria etiam pro vſu alieno in caſu neceſſitatis, Epiſcopis in prouincia nõ exiſtentibus, prout conceſſit Leo Decimus fratribus Ioanni Glapioni, & Franciſco de Angelis Ordinis Minorum, anno Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo primo euntibus ad Indias occidẽtales. Et poſtea Adrianus VI. anno Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo ſecundo, conceſſit de nouo hoc priuilegium prouincialibus, & quod poſſint communicare ſuis fratribus authoritatem ſuam, & conceſſit, quod poſſint benedicere calices, & ſacramentum cõfirmationis fidelibus miniſtrare, de quo iam diximus in ſuperioribus in quæſtione de Abbatibus quoad poteſtatem benedicendi ea, quæ ad cultum diuinum ſunt neceſſaria.

ARTI-

ARTICVLVS III.

Vtrum fratres minores poſſint celebrare in altari portatili.

RESpondeo dicendo, quod licet Epiſcopus in itinere, & vbicunque celebrari, & celebrare facere in altari portatili *a* ſecũdum facultatem ipſis a iure communi conceſſam, & idem cõceditur prædicatoribus, & minoribus, vt vbicunque libere, id eſt ſine licẽtia diœceſanorũ celebrare poſſint ſuper altari portatili ſine præiudicio Eccleſiæ parochialis, prout habetur in quadam decretali. *b* Ius autẽ parrochiale (prout allegans quandam conceſſionẽ & declarationem Gregorij Noni dicit Syluester,) *c* conſiſtit in tribus, ſcilicet in obligationibus decimis, primitijs, prout etiam tradit Marcus Antonius Cuccus, & id ipſum video conceſſum ab Honorio Tertio prout habetur in ſupplemento, *d* & a Clemente Quarto, prout habetur in libro Monumenta *e* ordinum, & a Sixto IV. prout habetur in eodem libro: *f* Quod priuilegium non intelligo eſſe abrogatum per Concilium Tridentinum, Cõcilium enim non prohibet directe celebrare in altari portatili, ſed quod hoc minime Epiſcopi cõcedãt, immo pro viribus prohibeãt. Ex quibus verbis colligitur, intentionẽ Cõcilij eſſe, quod Epiſcopi pro libito non concedant licentiam ad celebrãdum in oratorijs particularibus, & in altari portatili. At nõ negat ipſum Concilium dictam licentiam eſſe concedendã aliqua cauſa iuſta interueniente, iuxta decretum Concilij Triburienſis, *g* vt explicat doctiſſimus Nauarrus. Vnde non eſt audiẽdus *h* Nauarrus tenens dicta priuilegia per Concilium eſſe abrogata. Solum enim inuenio Concilium præcipere Epiſcopis vt hoc per cenſuras prohibeant, non obſtante quocunque priuilegio, & conſuetudine in contrarium, & ſic concedo ipſa priuilegia eſſe abrogata, ſi Epiſcopi velint prædicta prohibere. At in foro conſcientiæ nõ intelligo ipſa eſſe reuocata Epiſcopis & ordinarijs tacentibus, ſicut videmus eos tacere, cum ex vſu talis priuilegij, nulla irreuerentia diuino cultui ſequatur, cũ dicta altaria a regularibus ſemper in locis decentiſſimis collocentur, tũ etiam, quia ex tali vſu nullum præiudicium Eccleſijs parochialibus reſultat, de quo præiudicio licet Honorius Quartus, & Clemens Quartus, & Sixtus Quartus in prædictis priuilegijs nullam fecerint mentionem, ſemper tamen ſubintelligitur, prout in ſimili dicit *i* Salzedus affirmans, ita declaraſſe Dominos Cardinales pro declaratione Concilij Tridentini deputatos.

a *c. quoniam, de priuil. li. 6.*
b *c. 1 his de pri.*
c *Sylu. v. altare n. 5. Cuccus l. 5. mai. inſt. 6. dimiſ. nu. 39.*
d *fol. 83. conce. 242. & 243.*
e *In 1. impr. fo. 76. & fol. 140. conceſ. 313.*
f *In 1. impr. fol. 59.*
g *c. cũ ſedib. de conſ. d. 1. Na. li. 5. con. 16. p. 56. in 1 impr. 2.*
h *Na. in man. c. 25. nu. 82.*
i *Salz. in pract. crim. c. 38. pag. 121. col. 1.*

QVAESTIO XXIX.

De Appellationibus, In quinque articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 *QVid, & quotuplex ſit appellatio.*
2 *Vtrum ſit licitum regularibus appellare à grauaminibus ſibi illatis.*
3 *Vtrum deceat religioſos appellare.*
4 *Vtrum peccent iudices regulares appellationes negantes.*
5 *Vtrum ſuſpenſio a voce actiua, & paſſiua ſuſpendatur per appellationem.*

ARTICVLVS I.

Quid, et quotuplex ſit appellatio.

RESpondeo dicendo, quod appellatio eſt a minori ad maiorẽ, vel ſuperiorẽ prouocatio prout dicitur in iure. *k* Et eſt duplex, ſcilicet iudicialis, quę eſt prouocatio iniquæ ſententiæ quærelam continens. Et extra iudicialis, quæ eſt a præſenti, aut veriſimiliter futuro grauamine ad ſuperiorẽ prouocatio: appellatur. n. aliquando extra iudicium, vt in electione, prout ait quædam Decretalis. *l* Prima ſi eſt legitima ſuſpendit pronunciatum, ac ẽt iudicis iuriſdictionem quoad illam cauſam, & ipſius ad ſuperiorem transfert cognitionẽ. Secunda vero ſi eſt probabilis, ipſam cauſam ad ſuperiorẽ transfert, vt ea pendente nihil in ipſius præiudiciũ attentetur. Vnde appellatio operatur duplicem effectũ. ſ. deuolutorium, & ſuſpenſiuum; qui ſuſpenſiuus eſt triplex id eſt in iudiciali, quia ſuſpendit pronuntiatum ſuſpendit etiam iuriſdictionem iudicis quantum ad illam cauſam, ſuſpendit etiam præſumptionem, quæ erat pro ſentẽtia. Sed tamen non ſemper iſtos effectus operatur in appellatione ſententiæ cenſuræ Eccleſiaſticæ, quia propter ſequentem appellationem talis ſententia non ſuſpenditur, ſed appellatio tunc operatur effectum deuolutiuum, deuoluendo cauſam ad ſuperiorem, prout tradit Syluester. *m*

k *2. q. c. omni oppr et c. ſi qu & c. placuit.*
l *o. conſ. de ap*
m *Syl. titu. e com. 2. §. 1.*

ARTICVLVS II.

Vtrum licitum ſit regularibus appellare a grauaminibus ſibi illatis.

REſpondeo dicendo, quod licet in ordinibus præſertim mendicantiũ non permittatur grauato vti verbo appellationis, a correctionibus ipſi inflictis obſeruatis conſuetudinibus approbatis, & ſtatutis regularibus debita maturitate, & deliberatione, prout dicitur in libro monumenta ordinum *n* Quod ipſum Iulius Secũdus ſub excommunicationis pœna fratribus & ſororibus ordinibus prædicatorum prohibent, prout habetur in ſupplemẽto. *o* Hoc tamen intelligendum eſt loquẽdo de appellatione a correctione in mandatis regularibus legitime factis, ſecus de alijs ſententijs & mandatis non tangentibus illum, ſi modus regularis, & legitimus excedatur, etiam a correctione in mãdatis regularibus. Nam cum appellatio ſit de iure naturali, quilibet a qualibet ſententia poteſt appellare, niſi prohibeatur iuxta quandam gloſſam *p* communiter receptam, & nullus iure communi prohibetur regularis appellare, immo in quadã decretali *q* grauiter iubetur caſtigari prior, qui appellationem non admiſit ex cuius gloſſa prima colligit Decius, quod nõ ſolum poteſt appellare religioſus in cauſa ciuili, vel criminali, ſed etiam in cauſa correctionis, in qua regulariter etiam ſecularis prohibetur appellare iuxta quandam decretalem *r* vbi notat Panormitanus, niſi modũ correctionis excedat prout notat, & probat gloſſa in eadem Decretali *ſ* & tenet Baldus communiter receptus teſte Nauarro. Et licet ipſis grauatis diffugium appellationis eſſet omnino interclusum, poſſent tamen vti remedio defenſionis quæ eſt iuris naturalis, quam appellatio in ſe includit, tũ quia ipſi mendicantes non debent eſſe peioris conditionis quam alij, immo longe melioris, propter quod ſunt eis conceſſæ multæ immunitates, & priuilegia, tum etiã quia

n *In 1. impr. f. 125. et in 2. f. 220. conc. 49*
o *fol. 121. con 553.*
p *Glo. vlti. in qui reſ. ff. de iudic.*
q *c. de priori appell.*
r *c. lic. de of.*
ſ *Gl. ibi v. intercluſ. & v. app Bal. i l. 2. §. or de his qui ſu ſui. vel alie. Na. in c. mult 18. q. 1. n. 50.*

grauatus, etiamſi non poſſit appellare, & per viam appellationis ad ſuperiorē accederet poſſet tamen per viam ſimplicis querelæ adire ſuperiorem gratū ſecundum Panormitanum *a* & alios. Nam licet inter religioſos non ſeruentur, nec debeant ſeruari in his grauaminibus exequendis omnia admodū ſimiſicut inter ſeculares, prout dicitur in iure *b* ea tamen quæ ſunt de iure naturali, & diuino, non derogant eorum ſanctitatem illa proſequi, prout tradit elegāter Nauarrus. *c* Et iuxta hęc intelligenda ſunt omnia priuilegia apoſtolica prohibentia regularibus appellare a ſuorum ſuperiorum mandatis, & correctionibus, ſunt enim intelligenda niſi correctiones in modo excedant. Nam tunc aut per viam appellationis, aut per viam ſimplicis querelæ poſſunt optimo iure ad ſuos recorrere ſuperiores. Et in noſtra ſacra religione viget quędam conſtitutio *d* Gregorij XIII. in qua *ſub pęna excommunicationis latę ſententia Summo Pontifici reſeruata, & priuationis officiorum præcipitur fratribus minoribus de obſeruātia, ne ad ſecularia tribunalia appellent, concedit tamen eis ipſe Summus Pontifex appellationem ad Generalem, vel protectorem, vel Papam.* Et a ſacra Cardinalium congregatione eſt impoſitum anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo, vt appellatio hoc ordine proſequatur. *A Guardiano ad prouincialem, à Prouinciali ad Generalem, a Generali ad Protectorē, à Protectore ad ſacram Cōgregationem.* Et iſta appelatio permiſſa eſt in conſtitutione Sixti Quinti, cuius tenorem ſupra *e* retolimus. Neque hoc eſt contra Concilium Tridentinū *f* ipſum enim non prohibet religioſos ad ſuos ſuperiores per viam appellationis recurrere, ſed tātum prohibet, ꝙ ad eos perſonaliter nō recurrant ſine ſuorum ſuperiorum licentia niſi ab eiſdem aduocati fuerint. Et ſunt, qui dicant, quod non obſtante hoc decreto, non peccant mortaliter ad eos ſine licentia accedentes, ſcientes ſe nimis eſſe grauatos, de quo in quæſtione ſequenti agemus.

a *Pan. in c. cum dile. de appella.*
b *c. qual. & quādo §. vl. de accu.*
c *Na. l. 2. cōſ. 11. de app. conſ. 5. a n. 6. in 2. impre.*
d *Conſ. 34.*
e *Sup. q. 1. art.*
f *Coc. Trid. ſeſſ. 25. c. 4. de re.*

ARTICVLVS III.

Vtrum deceat Religioſos appellare.

RESpondeo dicendo, certum eſſe ipſos religioſos poſſe appellare, prout probatum eſt in articulo ſuperiori, nihilominus tamē ſanctiſſimè à religionibus hoc nomen appellationis eſt excluſum ad alia tribunalia. Nam etiamſi poſſit euenire, & cōtingere caſus, in quo religioſi indigeant hoc vnico remedio, dānum tamē, quod ex negatione ipſius reſultat cum pace, & tranquillitate, & honore ſuæ religionis (quæ eorum eſt mater) compenſatur, cū fortitudo, & decor illius conſiſtat in eo, quod religioſi inter ſe cum ſilentio, & quiete omnia negotia & controuerſias ita cōponant, vt ad notitiam aliorum tribunalium eccleſiaſticorum aut ſecularium, neque per ſomnium (vt dicitur) perueniant. Experientia enim compertum eſt, a religioſis a ſuis clauſtris egreſſis eorum controuerſias ventilantibus religionis decorem & honorificentiam deluſtrari. Vnde ſicut lex naturalis dictat, quod manus recipiant ictum & vulnus deſuper ab aliquo illatum ad ſeruandū caput, a quo vita, & ſalus totius corporis pēdet, ita etiā eadem lex naturalis dictat, & intime prædicat, quod religioſus permittat ſe ictibus grauaminū opprimi, & feriri, ne ea grauamina & alia cadant ſuper ſuam religionem, quæ eſt eius Caput, & ipſis grauaminibus ſuccumbat, & eius honor deturpetur. Quod conſiderantes Summi Pontifices cognoſcentes & conſiderantes inconſiderationes aliquorū religioſorum, ipſis ſub pœna excōmunicationis iniungunt, ne a mandatis, & ordinationibus Prælatorum appellare valeant, prout dictū eſt in articulo ſuperiori. Et licet concedatur ipſis, vt poſſint ad Dominum protectorem recurrere, & ad ſacram Cardinalium Congregationē, & ad Papā, & eius legatos habentes poteſtatem ſuper regulares. Hoc tamē vt dicit Aragon *f* debet fieri in negotijs grauibus, & hoc cū debita conſideratione in negotijs nāt minimis ad eos accedere redundat in maximū religionis nocumentum, cuius augmentū debemus oēs pro viribus pro[c]urare, pręcipue infeliciſſimis his temporibus in quibus hæretici ſagittas ſuas cum carbonibus deſolatorijs contra eam emittūt.

f *Ara. 2. 2. q. 69 art. 3.*

ARTICVLVS IV.

Vtrum peccent iudices regulares appellationes negantes.

RESpondeo dicendo, quod iura & priuilegia remouentia appellationē in aliquibus caſibus, & admittenda regulariter in omnibus iuxta gloſſam *g* ſingularem ſolum procedunt in foro exteriori, quia in interiori iudex, qui grauat, peccat non admittendo appellationē, vel alia via grauamē nō remouēdo, ſiue ſit caſu quo liceat appellare, ſiue nō, argumento aliquorum iurium: *h* qua in re quāplurimi litigantes, vel aduocati, & procuratores eorū paſſim grauiſſime peccant cum obligatione reſtituendi, prout aduertit Nauarrus *i* & ad hoc vt iudex peccet, non admittendo appellationem a parte interpoſitam, non requiritur, quod ſententia ſit iniuſta ſecundum acta, ſed ſufficit, quod credatur eſſe ipſa re iniuſta, & per agenda de nouo poſſit demōſtrari eſſe talem, vt argumento aliquorum iurium tenet Nauarrus. *k*

g *Gl. in l. qui res ff. de rei ven.*
h *l. 1. de appell. c. ad noſt. eo. tit.*
i *Nau. in man. c. 25. nu. 25.*
k *Nau. vbi ſu.*

ARTICVLVS V.

Vtrum ſuſpenſio à voce actiua & paſſiua ſuſpendatur per appellationem ſubſequentem.

RESpondeo dicendo, quod ſic. Nam regulariter omnis appellatio ſuſpendit ſententiam, & eius effectum, etiamſi ſecum trahat executionem iuxta quamdam legem, *l* & non videtur excepta huiuſmodi ſuſpenſionis ſententia, non enim excipitur ab illa regula omnis ſuſpenſio, ſed ſolum ſuſpēſio ab officio, vel ingreſſus Eccleſiæ. Decretalis *m* enim quædam ſolum loquitur de his, & non de alijs, & non eſt alius textus, qui diſponat idem de alijs; ſiquidem ante illum controuerſia etiam erat de illis, quamuis in alia decretali *n* idem de interdicto haberetur, & a regulari iure non eſt recedendum, niſi quoad ea, quæ inueniuntur excepta, pręcipue cum in dicta Decretali appellatio legitima non ſuſpendat omne interdictum, ſed ſolum illud quo interdicitur ingreſſus Eccleſiæ, vel aliquod officium diuinum, quod non fit in ſuſpenſione vocis actiuæ, & paſſiuæ: nam hæc nō ſuſpendit a diuinis. Vnde ſicut interdictum ingreſſus poſſeſſionis agri vel beneficij, vel poſſeſſionis eius, vel aliorum actuum, qui non tangunt animam, ſuſpenditur appellatione, vt omnes *o* dicunt, & ſentiunt: ita ſuſpēſio a voce actiua, & paſſiua ſuſpenditur per illā, & ita ſuſpēſus a dicta voce actiua, & paſſiua, ſi poſt appellationē eligatur, vel eligat, valida procul dubio

erit

l *l. Furti. ff. de his, qui notant. infam.*
m *c. is cui. §. fin. de ſent. excom.*
n *c. ad hęc quoniā. de appellat.*
o *c. omnes in d. §. ſi & in d. ca. ad hęc quoniā.*

Digitized by Google

erit electio. Quod notent regulares, quando vident aliquos priuari voce actiua, & paſſiua in aliquibus Capitularibus Congregationibus, vt ſic ab electionibus excludantur, & Epiſcopatum eorũ accipiant alter, & nutantes transferantur filij eorum, & mẽdicent, & eijciantur de habitationibus ſuis, & non ſit illis adiutor, nec ſit qui miſereatur pupillis eorũ. Poterunt enim ab hac priuatione appellare, ſi fiat ab aliquo inferiori, & poſita, & accepta poſſunt actiuè, & paſſiuè ad electionem procedere, niſi dicatur quod in religione appellatio tantum habet effectũ deuolutiuum, & non ſuſpenſiuum.

QVÆSTIO. XXX.

De Apoſtatis, & a religione eiectis, in viginti nouem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur viginti nouem.

1 *QVid ſit, et quotuplex ſit apoſtaſia, et apoſtata.*
2 *Vtrum portantes habitum ſubtus in abſcondito ſint apoſtatæ.*
3 *Vtrum pœna fugitiui puniatur monachus, qui ob aliquod leue peccatum ſupra modum grauatus ad ſuos ſuperiores ſine licentia pergit.*
4 *Vtrum pœnæ, quas ponit Paulus Quartus contra religioſos extra clauſtra vagantes, & apoſtatas cum habitu vel ſine habitu tantum, ſint latæ contra apoſtatas.*
5 *Vtrum prælatus teneatur requirere apoſtatam, & fugitiuum monachum.*
6 *Vtrum prælatus poſſit vbicunque deprehendere apoſtatam fugitiuum.*
7 *Vtrum prælati teneantur petere licentiam a fratribus ad ſua monaſteria accedentibus.*
8 *Qua pœna puniantur hi fugitiui.*
9 *Qua pœna puniantur dictos fugitiuos recipientes.*
10 *Vtrum apoſtatæ, & fugitiui fratres ſint a ſuis prælatis benigne recipiendi.*
11 *Vtrum bona apoſtatarum, & fugitiuorum ordinis minorum pertineant ad ipſum ordinem.*
12 *An prædicti Apoſtatæ, & fugitiui ad ordinem cũ aliquibus bonis redeuntes, teneantur ſcribere memoriale creditorum, & debitorum, & ipſum ſuo prælato præſentare.*
13 *Vtrum ſolum bona acquiſita ab apoſtatis per negotiationem contra iuſtitiam applicentur Cameræ Apoſtolicæ.*
14 *Vtrum propter crimen apoſtaſiæ quis a religione recte poſſit expelli.*
15 *Vtrum apoſtata, qui in noſtra religione minorum non fuit ter conuictus, neq; ter punitus poſſit expelli a religione propter hæc, et alia grauia delicta, quæ in apoſtaſijs, & in religione commiſit.*
16 *Vtrum ſolum generalibus aut prouincialibus expulſio horum apoſtatarum, & delinquentium committatur.*
17 *Vtrum generales, & prouinciales poſſint eijcere incorrigibiles ſine conſilio patrum.*
18 *Vtrum dicti prælati poſſint expellere a religione homicidam.*
19 *Vtrum religioſus de crimine nefando conuictus poſſit a religione expelli.*
20 *Vtrum iuſte expulſi a religione teneantur ſeruare regulam, quam vouerunt.*
21 *Vtrum a monaſterio eiectus rogans, vt iterum recipiatur, poſſit remanere tuta conſcientia in ſeculo ſi prælati eum nolint recipere.*
22 *Vtrum legitime eiectus poſſit intrare aliam religionem.*
23 *Vtrum prælati poſſint expellere a religione incorrigibilem iubendo, vt ingrediatur aliam ſtrictiorem intra certum tempus.*
24 *Vtrum promotus tantum ad ſacrum ſubdiaconatus ordinem ſi expellatur propter eius delicta ab ordine, poſſit ordinari alijs ordinibus ab Epiſcopis.*
25 *Cui Epiſcopo erunt ſubiecti expulſi a religione, an Epiſcopo originis, an domicilij.*
26 *Cui acquirant iſti legitime expulſi.*
27 *Vtrum eiectus teneatur vti habitu clericali ordini ſuo conuenienti.*
28 *Vtrum iſti eiecti poſſint tradi brachio ſeculari, vt corporaliter puniantur.*
29 *Vtrum eiectus a ſua religione, ſi ad eam iterum recipiatur, neceſſarium ſit, quod in ea iterum profiteatur.*

ARTICVLVS I.

Quid, & quotuplex ſit apoſtaſia, et apoſtata.

REſpondeo dicẽdo, quod apoſtaſia iuxta gloſſam *a* ſolemnem & receptam eſt triplex a fide, ab obedientia, & ordine, vel religione. Hic autem ſolum nobis eſt ſermo de apoſtaſia ab ordine monachali & religione, licet apoſtaſia generaliter ſumpta dicatur ab obedientia, & à præceptis obediendi retroceſſio, & retractio, ſiue deſertio, iuxta prædictam gloſſam, & Diuum Thomam. *b* Non tamen dicitur apoſtaſia a religione accipiendo verbum hoc ſtricte in ea ſignificatione, in qua accipitur in toto titulo de apoſtatis, pro quacunque retroceſſione. Sed requiritur primo, vt ipſa retroceſſio ſit criminoſa, & mortiferè mala, vt erudite dixit Caietan. *c* Immo ait, quod non ſufficit, qđ ſit criminoſa, & mortifere mala, qualis eſt inobedientia; qua monachus intra monaſterium exiſtens contrarie renuit obedire iuſſis prælati, etiamſi violaret votum ſubſtantiale caſtitatis, licet enim tanquam inobediens, & impudicus poſſit caſtigari, non tamẽ tanquam apoſtata ſecundum omnium mentem. Immo neque ſufficit, quod exeat monaſterium ſine licentia prælati, abſque tamen animo deſerendi religionem. Vnde retroceſſio ab aliquo monaſterio alicuius religionis ſine licentia prælati cum animo tamen intrandi aliam religionem, etiam laxiorem, ſi intret illam, non dicitur apoſtata, quia licet ſit receſſus ab illo monaſterio, & ab illo ordine, non tamen eſt receſſio a religione, & ita non incidit in pœnas apoſtatarum iuxta determinationem *d* Innocentij communiter receptã, quam Caietanus vbi ſupra præclare declarat. Inimo neque omnis retroceſſio, per quam non ſolum peccatur mortaliter ſed etiam incurritur excõmunicatio maior, ſufficit ad conſtituendam illam apoſtaſiam, de qua loquimur, per deſertionem enim temerariam habitus a religione fit retroceſſio mortifera, & excommunicatione ipſo iure punita, prout dicitur in iure, *e* Nõ tamẽ illa omnis eſt apoſtaſia, de qua loquimur, quia illa fit aliquando animo cito habitum reaſſumẽdi ad hoc enim vt hæc apoſtaſia conſtituatur, neceſſarium eſt, quod deſeratur habitus ſine propoſito illum reaſſumendi, vel aliam religionem intrãdi. Ex prædictis colligitur, quod apoſtata a religione dicitur religioſus expreſſe, vel tacitè profeſſus, qui deſerit religionem, quam profeſſus eſt ſine tranſitu ad aliam cum animo non reuertendi ad ſuam. Cui cõſequens eſt, non omnem religioſum fugitiuum eſſe apoſtatam, omnis enim, qui exit a monaſterio ſine licentia ſuperioris retento habitu vagans, vel ſe celat, ne inueniatur, eſt fugitiuus, vt Ioannes An-

a *Gloſ. in c. 1. de apoſt.*

b D. *Th.* 2. 2. q. 12. *ar.* 1.

c *Caie. ſupr. D. Tho. in d. 1. c. ar.* 2.

d *c. ſi. de renu. ea. intelleximus ata. & qualit*

e *c. 2. ne cler. vel monachi.* 6.

a And. in c. fi. de regul. l. quis ſi: fugitiui. ff. de ędilitio edic.

Andreas, *a* & communis determinat, attamen non omnis talis eſt apoſtata per ſupradicta. Cõſequens item eſt, nullum religioſum, qui tranſit ad arctiorẽ religionem perita licet non obtenta licentia ſuperioris eſſe apoſtatam, quia eius tranſitio non eſt retroceſſio criminalis, ſiue mortifera iuxta ſacros Canones. *b* Conſequitur item eadem ratione, nullum tranſlatum ad aliam religionem, vel ad alium locũ mediante diſpenſatione legitima eſſe apoſtatam, iuxta quandam Extrauagantem *c* hoc definiẽtem. Neque conſequenter, qui eſt tranſlatus ad Epiſcopatũ iuxta ſacros Canones. *d* Neque inſtitutus perpetuo in aliqua Eccleſia definit eſſe clauſtralis, iuxta quandã gloſſam ſingularem *e* neq; ille, qui per aliquos paucos paſſus ſine licentia prælati egreditur monaſterium, ſtatim regreſſurus, quia non videtur egreſſio illa mortifera, cum exiguitas in omni materia excuſet a culpa mortali, prout tradunt D. Thomas *f* & Nauarrus.

b c. licet. de reg.
c Extra. viam ambitioſe de regu. ſub ſta.
d Cle. 1. de ele. c. ſtatutis 19. q. 1.
e Gl. in cle. 1. §. ad hęc. de ſtatu monach.
f D. Th. 2. 2. q. 59. ar. 4. Na. in man. c. 21. n. 4.

ARTICVLVS II.

Vtrum portantes habitum ſubtus in abſcondito ſint apoſtatæ.

RESpondeo dicendo, quod portantes habitum ſubtus vel coopertum in abſcondito, an proprie vel improprie dicantur apoſtatæ, an vero tantum excommunicati, diſputatũ fuit a Rota, & per maiorem partem fuit determinatum ipſos eſſe excommunicatos, non tamen apoſtatas, vel ſi apoſtatas eos eſſe affirmamus, hoc de apoſtaſia improprie, & lato modo dicta, eſſe accipiẽdum. Ita Quintil. Mand. *g* & citabatur conſilium *h* Oldradi, qui volebat non incurri propterea aliquam inhabilitatem, ſed tantum excommunicationẽ, niſi adeſſent coniecturæ animi deſerendi religionem. Aduerte tamen, quod contra licentiam, quæ olim concedebatur paſſim religioſis portandi habitum ſubtus, adeſt Conc. Trid. *i* vbi determinatur contra talem licentiam, *ne detur licentia cuiquam occulte regulari ferendi habitum ſuæ religionis.*

g Mand. de ſign. gratiæ ti. licentiæ f. 101. p. 2. col. 2.
h Conſi. 202.
i Conc. Tri. ſeſ. vlt. ſub Pio IV. c. 14. in princ.

ARTICVLVS III.

Vtrum pœna fugitiui puniatur monachus, qui ob aliquod leue peccatum ſupra modum grauatus ad ſuos ſuperiores ſine licentia pergit.

RESpondeo dicendo, talem non eſſe apoſtatam ſecundum ſuperius dicta, neque pœna fugitiui eſſe puniendum ſecundum Baldum, *k* ſi accedit ad ſuperiorẽ, vt ipſũ a tali grauamine ſubleuaret, argumento aliquorum iurium, *l* Tum, quia dicens ſe grauatum, ob idq; adiens ſuperiorem, videtur appellare, argumento cuiuſdam Decretalis. *m* Vbi notant ſcribentes præſertim Decius. Neq; ſupradictis obſtat Concil. Trid. *n* quod *vetat omnibus religioſis recedere à ſuis conuentibus etiam ob cauſam adeundi ſuperiorem:* nam reſpondetur non eſſe credendũ Conciliũ voluiſſe derogare tam iuſtam concluſionem tam graui ratione nitentem, præſertim quod non eſt petenda licentia ab eo, ad cuius grauamen tollendum pergitur ad ſuperiorem iuxta gloſſam, *o* & cõmuniter ſcribentes: & quod adire ſuperiorẽ ob iuſtum grauamẽ habet vim appellationis apud religioſos a quorũ ſuperioribus poſſe appellari verbo, vel facto irrefragabiliter probãt Doctores in ſuperiori quæſtione allegati; vbi diximus Concilium Trid. hoc non vetare, ſed ſolum prohibere ne quis religioſus poſſit exire a monaſterio ſine licentia ſuperioris, etiam vt adeat ſuperiorem, non antẽ vetare ne grauiter grauatus per viã iuſti grauaminis, & appellationis iuſtæ, verbo vel facto interpoſitæ poſſit adire ſuperiorem ad conquerendum de illo, cũ hoc ſit conſonum iuri naturali, & maliriis hominũ obuiandũ eſt; ita explicat Naua. *p* Quæ opinio mihi videtur ſequenda cum ſolido nitatur fundamento licet contrariam teneat Bannes, cuius opinionem poſſe ſequi videtur caſu, quo non conſtat de iuſtitia grauaminis, & hoc ratione ſcandali, & iuxta hoc debet explicari; quidquid circa hoc determinatum eſt pro regularibus.

k Bal. in ca. ad noſtrã de appel.
l l. contra pupillũ. §. qui ad magis adiutorium. ff. de re iudic.
m c. dilect. 2. de appell.
n Conc. Tri. ſeſ. 25. de reg. ca. 4.
o Glo. in c. cum paſtoris. 2. q. 7.
p Nau. in c. nõ dicatis. n. 61. Bãnes 2. 2. qu. 12. ar. 1. pag. 667.

ARTICVLVS IV.

Vtrum pęnæ, quas ponit Paulus IIII. contra religioſos extra clauſtra vagantes, & apoſtatas cum habitu, vel ſine habitu tantum ſint latæ contra apoſtatas.

RESpondeo dicẽdo, quod cum nullus fiat apoſtata per aliquem actum, qui non ſit peccatũ mortale, ſed ſolũ per illum, per quem fiat apoſtata a religione, conſequenter videtur dicẽdũ, quod pœnæ conſtitutionis Pauli IV. quę habentur in conſtitutionib. Pontificalibus, *q* confirmatæ, & modificatæ per Pium IV. in quadam conſtitutione huius Põtificis prima in ordine, quę habetur in eiſdem conſtitutionib. *r* Pontificalibus, non fuerunt incurſæ ſaltem quoad Deum, & forum conſciẽtiæ niſi per eos, qui exierunt monaſteria, & religiones per exitũ mortiferum. Neq; omnes, qui per talem exitũ exierunt, quia prædictę bullę non induxerũt pęnas, niſi cõtra apoſtatas a religione, vt colligitur ex earũ prooemiis & verbis ibi, *apoſtatas*, & ibi, *apoſtaſia*, decies repertis in bullis Pauli IV. & Pii IV. & bulla Pii IV. ſolum eſt intelligenda de his, quos cõprehendit bulla Pauli Quarti, quę interpretatur illã. Cum lex interpretans aliam intelligẽnda ſit de comprehenſis in ea iuxta quandam authenticam *ſ* & hoc determinat Cardinalis. Nec obſtat, quod Paulus IV. dicit in ſua bulla. *Omnes, & ſinguli, qui poſt profeſſionẽ per eoſ in ætate legitima conſtitutos in aliquo approbato ẽt militari Ordine purè, & libere emiſſa temeritate propria, aut quouis prætextu, aut cã extra clauſtra ſuorum regularium locorum degunt.* Quia dicta verba debẽt intelligi de prætextu, & cã illicitis, quoniã vna pars copulatiua dubii declaratur per aliam. Vnde cũ verbũ *prætextu*, & verbum *cauſa* ſint generalia, & dubia ad licita, & illicita debẽt intelligi per aliam partẽ copulatiuæ, ibi, *temeritate propria* de iniuſtis, & temerariis, tum, quia illa verba apoſtaſia, & apoſtata, decies repetita, intelligẽda ſunt de illis, qui per apoſtaſiã degũt extra clauſtra, repetitio namq; eiuſdẽ verbi in eadẽ lege, vel Canone grãde myſteriũ indicat iuxta gloſsã *t* celebrẽ, tũ quia niſi illa bulla ad apoſtatas reſtringatur, poſſet argui pontifex in ea de iniquitate, quod nõ eſt dicẽdũ de lege a Paulo Quarto ſanctiſſime lata; cũ vt Theologus doctiſſimus noſſet de legis eſſẽtiali qualitate eſſe iuſtitiã, & honeſtatẽ iuxta ea, quæ in ſuperiorib. latẽ diximus. Nec Pius Quartus eius conſtitutionẽ vt non iuridicã notauit, ſed ſolũ declarauit eam, quantum ad formam procedendi, & declarandi eſſe priuatos beneficiis, & dignitatibus, forẽ neceſſarium; vt exhiberent licẽtias, & a iudicibus

q Fol. 359.
r Fol. 398.
ſ Aut. Hac cõſtitutio. §. vnde collat. 3. Card. propoſ. 3. in c. ſtatutum v. cũ ſua de elect.
t Glo. in c. 1. de iure patronatus

apo-

Digitized by Google

apoſtolicis eorum veritas, vel ſubreptio examinaretur. Vnde hodie cōſtitutio Pij Quarti ſolum habet locum in apoſtatis, & in his, qui cū literis, & diſpenſationibus ſubreptitijs in ſeculo vagantur, qui per ordinarios poſsūt cōpelli, vt ad ſuas natiuas religiones reuertantur eos beneficiis Eccleſiaſticis priuando, prout ſecundum Deum melius ipſis videbitur expedire. Quod confirmat Concil. *a* Trid. dicens, quod *non liceat regularibus à ſuis Conuentib. recedere etiam prætextu ad ſuperiores ſuos accedēdi, niſi ab eiſdem miſſi aut uocati fuerint, qui vero ſine prædicto mandato in ſcriptis obtento repertus fuerit ab ordinarijs locorū tanquam deſertor ſui inſtituti puniatur.* Ex quo colligitur, quod non ſolum virtute conſtitutionis Pij Quarti poſſunt ordinarii procedere contra apoſtatas, eos ad clauſtrum reducendo, ſed virtute dicti Concilii Tridētini ipſis facultatē ad eos coercendos concedentis. Verum tamen eſt, quod non licebit ipſis ordinariis ipſos ſine licentia in ſcriptis per ſuum territorium tranſeuntes detinere, neque punire, ſi fidem fecerint ſe grauatos appellaſſe, vel de grauamine proteſtatos coram ſeniorib iter arripuiſſe ad ſuperiorem, & ideo licentiam in ſcriptis nō deferre, quia noluit eā dare prælatus, a quo appellarunt, vel iuſte metuerunt eam petere, vel quia per appellationem, vel licentiæ petitionem in carcerem iniuſtè coniecti aufugerunt, prout affirmat Nauarrus *b* hanc opinionem neruoſe defendens. Supradicta ſunt conformia cōſtitutioni Innocētii Octaui, quę habetur in libro Monumenta *c* ordinū qua præcipit, *omnib. Eccleſiarū prælatis, ut omnino euitēt fratres Minores deſcedētes ab ordine poſt profeſſionē ac quod illos (cū requiſiti fuerint à miniſtris, et cuſtodib.) denūciari faciāt fore excōmunicatos*, nā iam nō poſſunt vlterius progredi cōtra eos procedendo, iuxta decretum concilii ſuperius allegatū.

a *Conc. Tri. ſe. 25. de reg. ca. 4.*

b *Nau. in c. nul la. 18. q. 1. in fi.*

c *In 1. impr. fo. 37. & in 2. fol. 121. conc. 1163*

ARTICVLVS V.

Vtrum Prælatus teneatur requirere apoſtatam, et fugitiuum monachum.

RESpondeo dicendo, quod Abbas, & quilibet prælatus conuentualis requirere debet monachos fugitiuos, & ad clauſtrum deducere, ſalua diſciplina ordinis iuxta quandam Decretalē. *d* Quæ requiſitio mandatur ibi fieri annuatim in tempore Capituli. Quando tamē monachus fugitiuus ita eſſet ſcādaloſus, & periculoſus aliis fratrib. et apertè nō poſſet capi, cogi, & detineri, ait *e* Syluester, quod forte prælatus vel cōuentus nō teneatur reducere talē ſecundum Archidiaconū, ne aliis noceat, ſi nō ſperatur poſſe emēdari, quia vtilitas communis p̄ponitur priuatæ. Et huic dicto ſuffragatur D. Bonauentura *f* dicens de iſtis fugitiuis incorrigibilibus. *Quod ſi Deo permittente aliqui ſeipſos eijcerent, gratia ſunt Deo referendæ non quia illi peccauerunt, ſed quod oues ſuas a peſtifera contagione liberauit.* Vnde Apoſtolus ad Galatas *g* ſcribens ait, *vtinam abſcindantur qui vos conturbant, ſcilicet, puritatem ueſtrā pacem, & famam.* Si autem ſperatur correctio, & impeditio malorum eius, ſi coerceatur, vel detineatur, tenetur prælatus, vel conuentus, & corrigere, et cogere ad redeundum, iuxta determinationē cuiuſdā Decretalis. *h* Et ſi nolint debent incarcerari. Dixi, ſalua ordinis diſciplina, quia ſic ponitur in regula B. Benedicti, quę habet, quod *ter egreſſus monaſteriū, ad monaſteriū recipi non debet*, *vt dicitur in* capitulo ſecundo eiuſdem regulæ. Et ſicut incorrigibilis debet eiici a monaſterio, quando in ergaſtulis non poſſet commode detineri. Dixi (ſi ita eſſet ſcādaloſus) graue autem ſcandalū erit, quando alii dicunt, ſe potius tale monaſteriū deſerturos, quā ſimul cum illo moraturos, ſicut ait Hoſtienſis, ſe aliquando vidiſſe de facto, & ſimiliter Archidiaconus hoc vidiſſe aſſerit in quadam moniali. At in hoc putat Syluester, *i* ſtandum eſſe arbitrio boni viri.

d *c. ne religioſi ex. de regul.*

e *Syl. v. apoſtaſia. nu. 10.*

f *D. Bonau. ſu. reg. q. 14.*

g *Ad Gal. 5.*

h *c. a nobis extra de apoſta.*

i *Sylu. vbi ſup not. 11.*

ARTICVLVS VI.

Vtrum prælatus poſsit vbicunque deprehendere apoſtatam fugitiuum.

RESpondeo dicendo, quod poteſtas prælati ſupra ſuum ſubditum regularem eſt tanta, vt etiā extra ſuum monaſterium & territorium manentē fugientem, & male, vel bene facientem ſina licentia ipſius poſſit capere realiter, & vinctū in ſuum monaſterium adducere, ſicut quicunque poſſidet aliquam rem, poteſt propria authoritate, vbicunque eam inuenerit, capere, & retinere, iuxta quandam legem. *k* Tum quia Dominus poteſt capere ſeruū fugientem, vbicunque ille eum inuenerit iuxta alias leges. *l* Quarum vna habet curialem, vel cohortalem, id eſt, curiæ, vel cohorti obligatum fugientē capi poſſe authoritate curię, vel cohortis, cui obnoxius eſt. His & aliis hanc concluſionem probat Nauarrus. *m* Et licet hoc ius cōmune concedat, priuilegia tamen amplius concedunt fratribus minoribus, quod ſcilicet, eorum generales, & prouinciales miniſtri ac cuſtodes, & ceteri fratres ordinis Minorum poſſunt apoſtatas & inſolentes dicti ordinis excommunicare, ligare, capere, & carcerari mancipare, ſi videbitur expedire, vt conceſſit Inno. VIII. *n* Quod ipſum conceſſit Clemens Quartus, *o* in quocunq. habitu eos contigerit reperiri, inuocato ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſecularis, & in Marimagno *p* fratrum Carmelitarum ipſum cōceditur. Et additur, quod præfati fratres apoſtatæ poſſunt capi, & incarcerari, &c. in quocunque loco etiamſi in curia Romana inueniri eos contigerit, in qua ſicut extra poſſunt prælati dicti ordinis ſuper ſubditos ſuos ratione profeſſionis tam tacite quam expreſſe emiſſæ, tanquam ordinarii procedere. Ita habetur in libro Monumēta *q* ordinū. Multa circa hoc inueniuntur priuilegia, quæ eſſet faſtidioſum recenſere, & ne faſtidium ingeram ea ex propoſito ſubticeo, aduertēdo ex ipſis colligi, non ſolū prælatos ſuos ſubditos apoſtatas, & fugitiuos capere poſſe, ſed omnes alios ſui ordinis apoſtatas, & fugitiuos vbicunque eos ſine licentia in ſcriptis inuenerint, inuocato ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſecularis, & ita vſu, & conſuetudine in noſtra, & aliis religionibus receptum videmus. Ita conceſſit Leo X. congregationi Camaldulenſi, & Eugenius IIII. congregationi montis Oliueti, & congregationi S. Iuſtinæ, & S. Benedicti Hiſpaniæ, & Clemens III. & Clemens IV. & Greg. IX. Carthuſienſibus, prout refertur in Compend. *r* Ciſterti ordinis.

k *d. l. quis. §. differenti. ff. de acquir. poſ.*

l *l. 1. §. per ſeruū qui in fuga. ff. de ac. poſ. ſeſ. l. 3. C. vbi curialis vel cohortalis.*

m *Nau. in ca. nullum. 18. q. 1. nu. 50.*

n *Habet in li. Monum. ord. 1. impr. f. 37. et in 2. f. 121. cōc. 264.*

o *Habet. in eo. l. in 1. impr fol. 58. et in 2. f. 14. conce. 329.*

p *in §. apoſtatas corrigi quoq. ordinis.*

q *In 2. imp fol. 186. conc. 470.*

r *Ti. fugitiuus §. 5.*

ARTICVLVS VII.

Vtrum prælati teneantur petere licentiam à fratribus ad ſua monaſteria accedentes.

RESpondeo dicēdo, quod Sixtus V. Romę apud D. Petrū anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo, ſeptimo

Kalendas

Kalendas decembris, Pōtificatus ſui anno tertio in conſtitutione contra illegitimos, criminoſos volēs multis malis remedio apoſtolico obuiare ſequentē ponit conſtitutionem dicens. *Sed quia interdum Sathanas in Angelū lucis ſe callide transfigurat, ac perditi quidā, & facinoroſi homines, quod ſæpe vidimus, & experti ſumus, inſtigante antiquo pacis, & religionis hoſte non veriti ſunt temerario auſu habitū religioſorū aſſumere ea mente, vt veluti ſub ouina pelle lupi rapaces per dolum & inſidias Chriſti fideles incautos et nihil male a religioſis ſuſpicantes opprimerent, ſiue vt poſt ſcelera patrata viam faciliorem ad fugā haberent ſiue vt ſæuitiam curiæ ſecularis, quæ eos prope modum interceptos perſequebatur manus aufugerent. Et contingit aliquando ipſos ſicarios religioſis veſtib. indutos a veris religioſis dolo, ac fraude deceptos intra domus regulares hoſpitio receptos fuiſſe. Prohibemus eodem modo atq. interdicimus, ne quis regularis ex vna prouincia ad aliam prouinciā ſui ordinis tranſeundo etiam in itinere intra aliquod monaſterium domum vel locum alterius prouinciæ ad habitandū, vel tanquam hoſpes recipi, aut ad modicum tempus diuertere poſſit, niſi a ſuperiori eius loci, vbi reſidet, expreſſam licentiam reſidendi in ſcriptis obtentam, ſeu literas obedientiæ, vel commendatitias ſecum deferat, atque exhibeat, vel niſi ita cognitus ſit ijs, ad quos diuertit, vt de eius perſona nullus omnino dubitationi, aut ſuſpectioni locus relinquatur.* Et addit infr. Sixt. V. *Volumus, vt hi, qui etiam pietatis, vel hoſpitalitatis prætextu regulares alterius, prouinciæ ignotos, aut ſine licentia, vel literis omnino receperint, pœnas priuationis vocis actiuæ et paſſiuæ, necnon officiorum, graduū honorum, & dignitatum obtentorum, atque inhabilitatis perpetuæ pariter incurrant.*

Circa quam conſtitutionem primo eſt notandū in religione, in qua non ſeruatur à maiori parte ſuperiorum ipſius, non obligat alios volentes eam ſeruare, prout diximus ſupra in quæſt. 6. art. 10.

Secundo eſt notandum, quod pęnis huius conſtitutionis non afficiuntur prælati, qui recipiunt religioſos ſuæ prouinciæ ad eorum monaſteria, ſine licentia ſuorum ſuperiorum diuertentes. Hęc enim conſtitutio loquitur, quando recipiuntur fratres alterius prouinciæ, vt patet ex eius verbis ibi, *ex vna prouincia ad aliam prouinciam*, & ibi *alterius prouinciæ*, & infra ibi, *alterius prouinciæ ignotos.* Supponit .n. Summus Pontifex, quod ſi ſunt fratres eiuſdem prouinciæ ab aliquo eiuſdē conuentus, in quo recipiūtur, debēt cognoſci, aut ſaltem poſſunt ab ipſis religioſis cognoſci ex interrogationib. & informationibus cum ipſis habitis. Et licet dicta conſtitutio loqueretur vniuerſaliter etiam de religioſis eiuſdē prouinciæ, ea ſine dubio non debet habere locum in religioſo cognito ad aliquod monaſterium ſine licentia diuertente, cum in eo ceſſet rō huius conſtitutionis, quæ fuit impedire, ne ſicarij, & criminoſi in conuentib. veſtiti habitu regulari hoſpitarentur, & dolo, & fraude delicta, & ſcelera committi ab ipſis ſolita continuarent: ita vidi in facti contingētia fuiſſe reſponſum à viris doctiſſimis, quorum ſententiæ ego quoq; læto animo ſubſcripſi, iudicans prælatum dictum religioſum recipientem in pęnas huius conſtitutionis minime incurriſſe.

ARTICVLVS VIII.

Qua pœna puniantur hi fugitiui.

RESpondeo dicendo, quod Eugenius IIII. pro ampliori conſeruatione cōgregationis Ciſtertij, & congregationis S. Benedicti Hiſpaniæ anno Domini milleſimo quadringenteſimo ſexto, & Celeſtinus V. pro ſua congregatione, *Prohibuit enim, quæ ex monachis conuerſis, & perſonis religioſis monaſteriorū eorum, ne ſub excōmmunicationis incurrēda pœna ipſo facto ſine generalis reformatoris, vel ēt Abbatis, et cōuentuum quorum tunc religioſus fuerit petita, & nō obtenta licentia a monaſterio exire poſſit ēt ſi ad quemcunq. alium ordinem, vel locū, ſeu quodcunq. aliud monaſteriū eorū vel cuiuſuis ordinis tranſire velit, quā excōmunicationē incurrere voluerunt Abbates, Priores, religioſos, & ſuperiores dictū tranſeuntem recipientes, ſi poſtquā per dictos cōgregationis monachos requiſiti intra triū dierū ſpatiū dictum tranſlatum ad proprium monaſterium, a quo exierit ſine difficultate non remiſerint cum effectu, a qua tam recipientes, quā tranſeuntes, niſi in mortis articulo ad ſuum monaſterium reduxerint, abſolui nequeunt.* Circa quam conceſſionē aduerte primo cū Collectore a cōpēdij Ciſtercij, quod ad nullū aliū ēt Carthuſienſiū ordinū, niſi petita, & obtenta licentia ſupradicta monachis Ciſtercii tranſire licet, ēt virtute literarum apoſtolicarum, niſi in eiſdē de monaſterio & ordine, & dicta cōceſſione ſpecialis, & expreſſa mentio habeatur cū decreto irritante, quidquid ſecus. Immo ait, ꝙ concordia eſt facta inter Ciſterciēſes, & Carthuſienſes, ꝙ nullus monachus ordinum ſuorū de vno ad alium ſine licentia poſſit tranſire. a *Collec. in cōn. tit. fugitiuus. §. 1. & 2.*

Secundo eſt notandū, quod licet monachi S. Benedicti, cōgregationis Regni Portugalliæ ſupradicto gaudeant priuilegio, eo tamen ipſi non viūtur, vt patet ex quadam conſtitutione facta a dictis Patrib. in capitulo generali celebrato in Sancto Martino de Tibaes decima tertia die mēſis Maij, anno Domini milleſimo quingēteſimo nonageſimo, cuius tenor lingua Luſitana eſt qui ſequitur. *Quando algun religioſo da noſſa Ordē ſe quiſer paſſar a outra Orden dos Mendicantes nam facilmente ſe lhe conceda: mas neguenlha. Porē ſe elle a tomar nam lha cōcedendo: vaſe em boa hora: poys os Canones declaram que petita licentia, & non obtenta, o tal religioſo ſe podeſſe mudar à outrà religiom mays eſtreyta. E ſe de fora pedir a tal licentia denlha. Mas o com eſta cor andar vagueando: mandamos, que oprendam, & caſtiguem como fugitiuo.*

ARTICVLVS IX.

Qua pęna puniantur dictos fugitiuos recipientes.

RESpondeo dicendo, *Quod nulla perſonę Eccleſiaſticę, vel ſeculares, quacūq. dignitate pdite a iquē ex Pręlatis, vel monachis abſq. ſuperioris licentia apud eos diuertentē recipere, et penes ſe detinere audeāt ēt prætextu arctioris vitæ ordinis, vel obſeruantię ēt authoritate quarumcunq literarum Apoſtolicarum in quib. de Prælato monacho. & congregatione nominatim expreſſe mētio facta non fuerit. Recipientes vero, ſi intra tres dies poſtquā eis præſens priuilegiū innotuerit, prædictū Prælatū, vel monachū eidē cōgregationi cū effectu non reſtituerint, vel a ſe realiter abiecerint, excōmunicationis ſententia ipſo facto innodati exiſtāt, in qua, niſi in mortis articulo. vel a ſede Apoſtolica abſolui nullo modo poſſunt.* Ita cōceſſit Leo X. cōgregationi Camaldulenſi. Et Iulius II. congregationi montis Oliueti, & Innocen. IV. b nobis Minorib. *Cōceſſit quod retinētes fratres fugitiuos, et ipſi ſugnius, ſint ipſo iure excōmunicati, Nec nō remanēt ēt excōmunicati eiſdē auxiliū, cōſilium, aut fauorē præſtantes*, prout conceſſit Iulius II. ordini Prędicatorū, & habetur in libro Monumenta c ordinū. Attende tamē (prout ait Collector d priuilegiorū Mendicantium) quod in mari magno fratrum Carmelitarum additur quędam clauſula, ſcilicet, *quod poſſint Prælati ordinis promulgare ſententiā excomunicationis in detinētes fratres diſcedētes, vel apoſtatas, ſiue tales*

b *Ita habet. in l. Mo. um. ord. in 2. imp. f. 260 conc. 951.*
c *In 2. imp. fo. 237. conc. 554.*
d *Tit apoſtatę ab ord. §. 8. in fi.*

tales retinentes ſint laici, ſiue clerici. Ita habetur in lib. Monumenta *a* ordinum. Et ait Collector, ſe videre, quod hæc eſt magna authoritas conceſſa Prælatis ordinis; & quod alibi non inueniatur ſimilis. Circa quam conceſſionem eſt aduertendum, quod recipientes, & detinentes ſupradictos fratres, non in quantum fugitiuos, & apoſtatas, ſed in quantũ conſanguinei affines, aut amici, & familiares benignitate quadam naturali ipſis benefaciendo, non incidunt in dictam excommunicationem: quod probatur; Nam etiam Bulla Cœnæ, quæ quotãnis publicatur, & intimatur, excommunicat detinentes hæreticos, aut eis auxilium præſtantes. Et ſecundũ communiter Doctores illa excommunicatio non comprehendit recipientes, aut auxilium præſtantes ſupradictis, non tanquam hæreticis, ſed tanquam amicis, aut alio vinculo humanitatis addictis. Solũ enim recipientes, & auxilium præſtantes ipſis hæreticis, inquantum hæreticis comprehendit, vt recte notauit Caietanus. Tum quia poteſt quis, licet non teneatur, eiſdem etiam non extreme indigentibus ſubuenire quatenus homo, argumento cuiuſdam Canonis *b* loquentis de peccatore dicentis, *quia peccator eſt, corripe, quia homo miſerere.* Et ibi, *nulli homini claudenda* [*eſt*] *miſericordia ſicut nulli peccatori impunitas relaxanda eſt:* tum quia nullo Canone contrarium probatur. Licet multis probari poſſit, eum præſumi fauere hæretico, qui, ſciens, eum eſſe talem, fauet ei ſine aliqua circunſtantia, q̃ excuſare poſſet eum etiam in foro exteriori à tali præſumptione, quales multæ occurrere poſſunt fũdatę in timore, neceſſitate, cognatione vel vtilitate, in pace, militia, & bellis, in quibus videmus, & legimus Catholicos Imperatores, & Reges donis ducibus, & militibus fauiſſe Lutheranis. Quo ad forum autem interius, in quo ſola veritas reſpicitur, facile eſt decernere fauorem datum alicui eo reſpectu, quo malus, & hæreticus eſt a dato ab ipſo, eo quod proximus, & a Chriſto redemptus. Ita doctiſſimus Nauarrus, *c* ſupradictis conſentiens. Vnde ſic debemus in noſtro caſu Theologizare, quod ſcilicet non remaneant excommunicati recipientes apoſtatas, & fugitiuos ſi hunc illis fauorem impendunt non titulo, & colore apoſtaſiæ, aut fugæ a religione, ſed titulo pietatis, amicitiæ, & conſanguinitatis, & benignitatis erga proximos afflictos ſatis debitæ. Et iuxta hanc Theologiam priuilegia ſupra poſita ſunt explicanda.

a *In 1. imp. fo. 183. conc. 452.*

b *Cap. duo iſta nomina. 23. q. 4*

c *Nau. in ma. c. 27. nu. 55.*

ARTICVLVS X.

Vtrum apoſtatæ & fugitiui fratres ſint à ſuis Prælatis benignè ſuſcipiendi.

RESpondeo dicendo, neminẽ negare poſſe, apoſtatas, & fugitiuos fratres, qui ſui ſacri ordinis habitu derelicto vagantur, dignos eſſe regulariter vituperio, indignos auxilio. Tum quia manum ad aratrum poſtquam miſerunt, retro aſpexerũt, & effecti ſunt indigni regno Dei, iuxta dictũ *d* Domini noſtri Ieſu Chriſti. Tum quia multa addunt, & cõmittunt digna maximo ſupplicio: cum ceteris paribus omnia in eis peccata ſint aliquanto maiora, ẽtſi ob ſolam circunſtantiam religionis nõ ſiant ſemper mortifera, quæ abſque illa ſolum ſunt venialia ſecũdum Diuum Thomam. *e* Ob quę, & alia multi pijſſimi, & circunſpecti viri nullo alio remedio iuuandos putant, quam vt redeant in monaſteria, vnde exierunt, pęnas omnes quantumlibet graues eis paratas ſubituri, & ſi redire noluerunt, vel redeuntes non recipiantur ab eis, nulla præterea cura de eis habeatur: immo tanquam perditæ, & derelictæ oues relinquantur a dæmonibus, vt plurimũ deuorãdæ. At doctiſſimus, nec minus pius Nauarr. *f* ex multis probat, Primo eos, qua parte fieri poteſt, tũ blandiendo, tum docendo inducendos eſſe, vt ad idem aratrum, in quod manum miſerant, redeant & ita pareant, vt contumacia, & inobedientia, quibus vſi ſunt in duplicatam obedientiam, & reuerẽtiam, commutentur. Deinde, quod ſi ad id non potuerint induci, audiantur, ex quibus impedimentis ad id peragendum retardantur, & iuxta illorum varietatem eis prouideatur, alijs quidem facta facultate tranſeundi ad eiuſdẽ ordinis monaſteria, alijs ad alias eiuſdem ordinis prouincias, alijs ad alios ordines æquales, alijs etiam ad laxiores: quod prudentiæ, & ſuperiorum iudicio relinquitur. Ex his colligitur, qua benignitate ſint iſti miſeri recipiendi, & tanquam oues perditæ a paſtoribus ſuper humeros ſuos ſubleuandæ, non extinguentes hæc ligna fumigantia, & hos calamos quaſſatos non infringentes. Ad ſimilitudinem Saluatoris Domini noſtri, conſiderantes Dominum poſuiſſe hos homines ſuper capita ſua. Non ſolum enim ſunt trahendi ſubditi a Prælatis ſuper humeros, ſed ſuper capita. Nam eorum regimen non ſolum eſt onus humeri, ſed etiam capitis. Debent enim viribus gubernari, & diſcretione, & prudentia ſubleuari, & blanditijs attrahi.

d *Luc. 9.*

e *D. Th. 2. 2. q. 188. art. 9*

f *Na. in c. ſi ... nu.*

ARTICVLVS XI.

Vtrum bona apoſtatarum, et fugitiuorum ordinis Minorum pertineant ad ipſum ordinem.

RESpondeo dicendo, quod ipſi apoſtatæ nihil ſibi quęrunt ſingulariter, nec monaſterio alicui ſuo. Quia licet regulariter religioſi aliorum ordinũ contrahendo vtiliter quærant ſuo monaſterio, vel ordini iuxta doctrinam Innocentij, *g* ſiue contrahant nomine ſuo, ſiue nomine monaſterij, vel ordinis, ſiue imperſonaliter, vt tradit Nauarrus *h* poſt Baldum; Frater tamẽ Minorita de obſeruantia nõ poteſt id facere; quia monaſteria, & ordo sãcti Frãciſci de Obſeruãtia ſunt incapacia dominij, & poſſeſſionis omnium bonorum pecuniariorum, iuxta ſuam regulam a iure communi *i* confirmatam, & declaratam. Loquendo tamẽ ſecundum priuilegia ipſi ordini conceſſa, aliter eſt procedendum. Leo n. Decimus conceſſit, *Vt quandocunq. acciderit, quod fratres Minores extra obedientiam vagantes obſeruantia fuerint capti, aut ſponte redierint ad ordinẽ, qui aliqua bona habuerint, qui tempore apoſtaſiæ diuerſis vijs acquiſierint, poſſint Prælati ordinis, & alij fratres, quibus ipſi commiſerint, accipere alia bona, & ea exigere à quibuſcunque perſonis ea detinentib. & vt illis, ſi talia ſunt, quorum vſum liceat fratribus habere uel, ſi huiuſmodi non ſint, quibus in propria ſpecie fratribus vti non liceat, vt ſunt pecunia, veſtes ſeculares, & ſimilia, quod fiat de talibus rebus, ſicut heri mandatur in declaratione ſua regula de ſimilibus, quando ſibi ab alijs dantur, vel in teſtamentis legantur. Et conceſſit, quod ſi oportuerit huiuſmodi bona in iudicio petere, poſſit hoc facere Procurator ſeu ſyndicus ordinis deputatus authoritate Sedis Apoſtolicæ, vel alius amicus ſpiritualis fratrum, qui ab aliquo prælato ordinis ad hoc fuerit nominatus.* Ita habetur in ſupplemento. *k* Ex quibus infertur quod omnes obligationes actiuæ, aliaque iura vtilia, quæſita per Minoritam apoſtatam pertinent ad ſedẽ Apoſtolicam, & poſſunt peti a dicto ſyndico, & diſponi ab his, prout prælatus dicti ordinis ordinauerit, nõ tamen ſecundũ rigorem ſyndicus tenetur ad omnia

debita

g *i. Cum olim ... 3. de priuile.*

h *Nau. in c. ... dicatis 12. q. ... nu. 12. Bal. in ... ſeruũ. C. de pac...*

i *c. exiuit. § ... hic de ver. ſig. l. 6. Cle. exiuit § proinde eodẽ tit.*

k *Fol. 62. conc. 203.*

Digitized by Google

dendi libere et licite hareditates, poſſeſſiones, reditus, & iura in teſtamentis legata vel aliter eidem monaſterio amata, vel donanda, ſeu legẽda, qua difficile poſſint regi, et adminiſtrari ſine damno ipſorum bonorũ & incommodo monaſterij, & pretia horũ bonorũ in alias vtiliores poſſeſſiones et reditus commutare: non obſtantibus vltimis voluntatibus talia legantium. Ita refert Collector a Compendij dicti ordinis D. Hieronymi. Quæ conceſſio, licet facta fuerit Prioribus, & fratribus dicti monaſterij: per Sixtũ tamen Quintum hæc, & aliæ ſimiles conceſſiones extenduntur ad monaſteria omnia ipſius religionis vtriuſque ſexus, prout habes infra in quæſtione de communicatione priuilegiorum. Circa quam conceſſionem primo eſt aduertendum, quod non conceditur Prioribus ſolis hanc poſſe facere alienationem: ſed Prioribus, & fratribus. Et ad veritatem copulæ requiritur, quod omnes, tam Priores, quam fratres concurrãt ad eam faciendam iuxta tradita in iure, *b* & notata à Bartolo, Iaſone, & Felino, Alexandro, & Burſato. Et ipſi fratres cum Priore debent in vnum congregari iuxta ſuperius explicata.

a Tit. alien.
b l. ſi hered. plures. ff. de cond. an d. Bar. et Iaſ. in l. 1. et 2. ff. de inſti. et iur. idem Bar. et DD. in l. ſi is qui ducenta. § vtrũ. ff. de reb. dub. Fel. in c. 2. de reſcript. Alex. conſ. 110 colu. 2 Bar. l. 3. conſ. 319. nu. 8.

Secundo aduertẽdum eſt, quod dicti priores, & fratres habent facultatem per iſtam conceſſionem liberè vendendi dictas poſſeſſiones, &c. Et appellatione venditionis, omnis alienatio continetur, & aliquando omnis contractus, prout dicitur in iure. *c* Vbi notat Bartolus dicens, quod ſi venditio prohibita ſit ratione rei, aut ratione perſonæ, tunc omnis contractus prohibetur, ſecus ſi ratione modi & formæ, vt notatur in iure. *d* Et hoc quando eſt ratio in alijs contractibus, ſicut in venditione, prout aduertit Iaſon, *e* & in propoſito venditio hæc prohibetur ratione rei, quia Eccleſiaſtica, & ratione perſonæ, quia regularis, ne ex libertate ad vendendum in laqueum proprietatum incidat diaboli. Et præterea agitur de materia fauorabili Eccleſiæ, & de publica vtilitate, & tunc ampliatur diſpoſitio, iuxta quendam textum *f* ſingularem. Et ita in proprijs terminis tenet Antonius de Burgos, *g* dicens, ſtatutum prohibens venditionem fauore publico latè accipiendum, vt omnem comprehendat alienationem. Conceſſio autem huius priuilegij, licet pro vna parte ſit conceſſio in quantum concedit Prioribus facultatem ad vendendum, pro alia parte eſt prohibitio, in quantum limitat ipſis ipſam facultatem, dicens iuxta ſuperius explicata, quod non poſſit eam facere, niſi cum alijs fratribus. Et reſpectu huius prohibitionis non ſolùm extenditur dicta conceſſio ad venditiones, ſed etiam ad alios contractus.

c l. Stat. liber. §. 5. ff. de ſtat. liberis, c. vno de contr. inter dominũ et exceptorẽ fe. vbi Bar. in ſi
d l. 2. C. de vſuc. pro empt. l. 2. C. de præd. minor. lib. 10.
e Iaſ. in l ſi. nu. 65. C. de iure emphyt.
f l. hoc modo. ff. de condit. et demonſt.
g Burg. in ru. de empt. coll. vlti.

Tertio eſt aduertẽdum, ſuppoſito, quod idem ſit venditio, quod alienatio, quod cum alienatio quatuor modis in iure capiatur, teſte Baldo, *h* quem ſequitur Barbatia. Primo proprijſſime, vtpote, quando plenum dominium transfertur. Secundo propriè, quando transfertur dominium directum, vel vtile, vt in emphyteuſi. Tertio impropriè, quando dominium rei non eſt translatum, vel alienatum, ſed aliquod ius tantùm, vt vſusfructus, vel quando res pignori obligatur, & ſic de ſimilibus euidenter ſequitur, quod omnes has alienationes poſſunt facere dicti patres cum dictis fratribus, & nullam, nec etiam alienationem per pignoris dationem poſſunt facere ipſi ſoli. Nam licet ſtatuta, & conſuetudines prohibentes alienationem, quando ſunt pœnalia, & odioſa propriè debeant intelligi, at hîc ſumus in materia fauorabili Eccleſiæ, & monaſterij, & ſic eſt illa conceſio accipienda, vt comprehẽdat etiam impropriam venditionem, & per conſequẽs, quod prohibeat hypothecam.

h Bald. in aut. hoc ius C. de ſacroſ. Ecc. Barb. conſt. ſi ſcripſit. col. 13. vol. 1.

Verũ eſt tamẽ, quod quando eſt ſpes certa, quod res pignori data redimatur, tenent viri docti, dictos priores ſolos poſſe dictas res hypothecare, iuxta tradita ab Alexandro, Barbatia, *i* & Rebuffo. Vltimo nota, quod licet hæc cõceſſio hoc indulgeat fratribus, & Prioribus, attamen in religionibus, vbi conſuetudo, aut conſtitutio eſt in contrarium, ſcilicet, qd ſine licentia alterius ſuperioris non poſſit fieri alienatio; hæc indulgentia minimè prodeſt ipſis Prioribus, & fratribus. Primo, quia ſi nunquam Summus Pontifex in ſuis conſtitutionibus viſus eſt derogare conſuetudines, & ſtatuta particularia, quæ cum ſint facti veriſimiliter ignorat, iuxta tradita in iure, *k* quomodo nobis poſſumus perſuadere, ipſum nolle conceſſiones aliquibus religionibus factas alijs religionibus communicari; ita quod Prælati, & fratres earum ipſis poſſint frui, & gaudere, ac ſi in ipſis directè eſſent conceſſæ, ſi ſunt contra eorum priuilegia, conſuetudines, & ſtatuta particularia?

i Alexan. conſ. 169 in ſpecto ſi. vol. 6. Bar. in rubr. huius ti. vol. 12. nu. 71. Reb. vbi ſup. nu. 7
K c. 1. de conſt. lib 6.

Infertur ſecundo intellectus ad conceſſionem Leonis Decimi, qui prout habetur in Supplemẽto, *l* *Conceſſit licentiam, & facultatem Abbatiſſis, & monialibus Sancta Clara vltramontanis ſub obedientia fratrum Minorum regularis obſeruantia exiſtentib. vt de cõſenſu miniſtrorum Prouincialium ac maioris partis conuentuum poſſint bona ſuorum monaſteriorũ cuiuſcunque annui valoris et qualitatis fuerint, pro alijs immobilibus, & ſtabilibus bonis, et annuis redditibus, & vaſſallis in euidentem vtilitatem eorundem monaſteriorum permutare, ſeu illa vendere, vt ex pretio illorum alia bona eiſdem monaſterijs vtiliora emãtur: non obſtantibus quibuſcunque.*

l Fol. 43. conceſ. 138.

Hoc enim priuilegium debet intelligi ſecundum ſuperius notata. Infertur etiã intelligentia ad aliã conceſſionem Leonis Decimi, quæ habetur in eodem Supplemento *m* *In qua conceſſit Abbatiſſis, & monialibus Sãcta Clara, ac Tertiarijs, vt pro emergẽtibus neceſſitatibus, & euidentibus vtilitatibus conuẽtuum, & monaſteriorum ſuorum poſſint vendi, et alienari, ac permutari qualibet bona immobilia ſuorũ monaſteriorum, de licentia tamen, aut cõſenſu Generalis, aut Prouincialium, Miniſtrorum & duarum partium cõuentuum monialium, et monaſteriorum, quorũ dicta bona fuerint. Ac ſimiliter quod de conſenſu maioris partis eorundem etiam vltra trienniũ locare, (vltimis teſtatorum voluntatibus non obſtãtibus) dummodo id in conuentuum, locorum, & monaſteriorum ipſorum euidentem vtilitatem (habita diligẽter informatione a duobus vel tribus viris locorũ, in quibus talia bona conſiſtunt) cedere dignoſcatur, ſuper quo conſciẽtias Pralatorum, & pradictorũ bonorum virorũ obligat.* Hæ enim duæ conceſſiones debent explicari iuxta ea, quæ latè ſuperius diximus, & inferius dicemus. Et eandem conceſſionem inuenio factam à Gregorio Terdecimo fratribus, & monialibus ordinis Eremitarum Sancti Auguſtini in conſtitutione nona incipienti, Dum ad vberes, quæ habetur in Bullario. *Anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo ſecundo emanato, in qua cõceſſit facultatem datam a Clemente Septimo, anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo primo, Magiſtro generali, & Prouinciali Romano reformato ordinis Pradicatorũ, & prouincia reformata huiuſmodi ſibi ſubditis in Italia conuentib. fratribus, monaſterijs, monialibus, necnon Collegijs, ac perſonis vtriuſque ſexus de pænitentia dictis ordinis nuncupatis, vti poſſe facultate licentiam concedendi bona conuentuum, & locorum huiuſmodi ad certum tempus, ac in perpetuum locãdi, vel in emphyteuſim ad lineam maſculinam concedendi, ſiue commutandi, aut quacunque alio titulo alienandi bona immobilia & pretioſa mobilia, minus vtilia, qua nunc habent, & in poſterum iuſto titulo*

m Fol. 33. conc. 125.

habituri

Digitized by Google

habituri ſunt pro euidenti vtilitate ipſorum cõuentuũ Prouiſo tamen quod pretio ipſorum bonorum immobilium, ſi vendantur, vel alias quouis modo alienentur, centum ducatorum auri de camera ſecundum communem æſtimationem valorem annuum nõ excedant, et in emptionem, & reparationem, aut augmentum aliorum immobilium, aut neceſſariorum bonorum, ſeu debitorum realem ſolutionem cum effectu conuertatur. Et ad hoc accedat cõſenſus duarum partium vocaliũ conuentus quibuſuis conſtitutionibus Apoſtolicis, & ſpecialiter felicis recordationis Pauli Secundi contra alienantes res Eccleſiaſticas non obſtantibus.

Quæ conſtitutio reperitur regiſtrata in libro priuilegiorum ordinis Prædicatorum à reuerẽdiſſimo Stephano *a* Vſuſmaris Collectore, cui conſtitutioni Gregorius Tertius decimus in dicto priuilegio conceſſo Auguſtinianis addit. *Quoad conceſſionem in emphyteuſim, quod illa non fiat vltra duas generationes, vel nominationes abſque licentia Apoſtolica. Necnon vt accedat etiam Prioris Generalis approbatio, ſiue conſenſus in ſupradictis alienationibus loco cõſenſus Sedis Apoſtolicæ.* Neq; ponitur illa reſtrictio ducatorum centum auri, vt in ea videre eſt. Hæc enim, & aliæ ſimiles conceſſiones, quantũ ad eſſentialia, quæ requirũtur in alienationibus rerum monaſteriorum à Clemente Quinto, & à Paulo Secundo in dictis Clementina, & Extrauaganti nihil immutant. Solùm enim ad maiorem vtilitatem monaſteriorum aliqua adduntur, videlicet, quod locationes poſſunt fieri in perpetuum; quod duæ partes conuentus debent conſentire, non enim ſufficit, quod maior pars conſentiat, & alia, quæ ſolemnitates ſuprapoſitas minime tollunt. Quæ conceſſiones in religionibus, quibus conceduntur, debent obſeruari: in alijs autem religionibus obſeruabuntur ea, quæ ipſis fuerint conceſſa. Cum enim hæc ad regimen, & gubernationem temporalem pertineant, vnaquæque religio gaudet ſuo ſenſu, ſecundum quem ſuis conſtitutionibus gubernatur pro neceſſitate temporum, & locorum. Aduertendum tamẽ, quod generaliter, & regulariter loquendo, quando prælatus cum capitulo alienat, eo ipſo probata eſt præſumptiuè Eccleſiæ vtilitas, ita tenet Baldus *b* quem ſequitur Auendannus. Et ſic ſolent conuẽtus alienare cum tractatibus, & licentia ſuperiorum abſque alia informatione: & ſic tenendum eſt argumẽto aliquarum legum.

a *Fol. 204.*

b *Bal. in c. 1. §. 1. de his qui feudar. poſ. Auẽd. in ca. præte. 1. p. c. 4. nu. 4. 1. v. et quia.*

c *l. minime & l. ſi de interpretatione ff. de legib.*

ARTICVLVS III.

Vtrum in aliquibus religionibus alienationes, & contractus Generalibus, & Prouincialibus tantùm committantur.

RESpondeo dicendo, quod Alexander Quartus *Irritauit, ac nullius exiſtere firmitatis decreuit oẽs conuentiones, obligationes, cõputationes, & pacta, quæ fratres Minores, etiã ſi ſint Guardiani, vel Cuſtodes fecerint contra prædictis ordinis ſtatuta, vel conſuetudines abſq; Generalis, vel Minorum Prouincialiũ licentia, & aſſenſu.* Ita habetur in libro Monumẽta *d* ordinum. Inſuper Honorius Quartus *Decreuit irrita, & inania pacta quæcunq; quæ fratres Minores, & domus eiuſdem ordinis cum Prælatis, Rectoribus, & Clericis Eccleſiarum, in quarum territorio domus, & loca prædicta exiſtunt, ſi abſque licentia Generalis Miniſtri, & Capituli etiã generalis inire etiam præſumpſerint in præiudicium dicti ordinis.* Ita habetur in eodem *e* libro Monumenta ordinum. Circa quas duas conceſſiones eſt aduertẽdum, quod fuerunt reuocatæ per quandam Decretalem *f* Bonifacii Octaui, *In qua ſtatuit compoſitiones & pacta cũ Prælatis capitulis, Rectoribus, & perſonis Eccleſiarum, ciuitatum, caſtrorum, vel villarum, & locorum in quibus domus, ſeu habitationes eorum exiſtunt ſuper iuribus parochialibus, vel alijs quibuſcunq; articulis à Prioribus conuentualibus ſeu Guardianis fratrũ Prædicatorum, & Minorum, aliorũq; Mendicantiũ facta, vel approbata de ſuorum conuentuum cõſilio, et aſſenſu (Dum tamen alias ſint licita, & honeſta) debere ab ipſis fratrib. in locis, in quib. fuerint facta, inuiolabiliter obſeruari, non obſtante quod Magiſtri, vel Miniſtri, aut Prioris, Generalium, ſeu Prouincialiũ prædictorum non interuenerit in eiſdem aſſenſus: neque ab ipſorum Generalibus, vel Prouincialib. capitulis extiterint approbata, ſeu quod ſedes Apoſtolica in his, quæ per prædictos fratres facta fuerint, authoritatem ſuam non præſtiterit, vel aſſenſum.* At, prout ait Collector priuilegiorum Mendicantium, licet prædicta priuilegia Alexandri Quarti, & Honorij IV. fuerint per Bonifacium Octauum ſublata, per Sixtum tamen Quartum fuerunt poſtea reualidata cũ motu proprio, *Et ex certa ſcientia authoritate Apoſtolica approbauerit, & robur perpetuæ firmitatis obtinere debere decreuit omnia, & ſingula priuilegia per quoſcunq; Summos Pontifices prædeceſſores ſuos ordini fratrum Minorum, et illius domibus, & profeſſoribus in genere ſub quacunque forma verborũ conceſſa, ac pro potiori cautela oĩa, & ſingula prædicta de nouo conceſſerit, & indulſerit*, prout habetur in libro Monumẽta *g* ordinum. Etiam ſuperius *h* diximus probando ex multorum Pontificũ priuilegijs Clementis Septimi, Pij Quarti, & aliorum priuilegia Mendicantium reuocata per Concilium Lateranenſe eſſe per ipſos Summos Pontifices reualidata. Et ſic in noſtra ſacra religione ſeruatur; Nullus enim Guardianus neque Abbatiſſa, etiam cum conſenſu ſuorũ conuentuum aliquem contractum efficere poſſunt ſine expreſſa patrum Prouincialium authoritate, alioquin irritus iudicatur.

d *In 1. imp. fol. 48 et f. 26. conc. 29.*

e *In 1. imp. f. 48 et in 2. fo. 132. conc. 297.*

f *c. quia excom. de pact. lib. 6.*

g *In 1. imp. fo. 59. & in 2. fo. 142. conc. 333.*

h *Sup. q. 8. art. 10.*

Aliud eſt priuilegium conceſſum à Iulio Tertio religioni Societatis Ieſu, prout refert Collector *i* cũpendij ipſius Societatis, *Quo poteſt præpoſitus Generalis Societatis pro tempore exiſtens, vel ipſa Societas, dum erit generaliter congregata per ſe, vel per alios informatione extraiudicialiter, & ſummariè, ac ſimpliciter accepta, vel etiam ea omnino omiſſa bona domorum etiam probationis collegiorum, & aliorum locorum eiuſdem Societatis ſtabilia, & etiam mobilia pretioſa præſentia, & futura pro illorũ vtilitate, ſeu neceſſitate quibuſcunque perſonis tam Eccleſiaſticis, quam ſecularibus cuiuſcunque gradus, ordinis, et dignitatis exiſtentibus etiam Collegijs, cõitatibus, et vniuerſitatib. ad eã rationem, qua facilius inueniri poteſt pro precio reperibili, vendere, alienare, permutare in emphyteuſim, ſeu libellũ ad tres generationes, vel ad aliud longum tempus dare, locare, etiam cum donationis, ſeu inueſtituræ acceptione, ac præſentata pecunia, ſine tamen diminutione ſcitis illorũ reditus, necnõ generaliter, & ſpecialiter obligare, et hypotecare ſuper illos cenſus, quoſcunq; redimibiles imponere, & vendere. Nec nõ de bonis eiſdem cõpromittere, & quomodolibet ſup. rillis transfigere illiſq. ſimpliciter, vel litis deſuper habita, & actionem etiam in non poſſeſſorem cedere, et renunciare, vtilitatemque venditionis, et aliorum huiuſmodi, vel etiam neceſſitatem aut aliã cauſam, propter quã fiant ſimpliciter, & abſq figura iudicij cognoſcere, iudicare, definire, & penitus determinare libere licitèque. Et quod quicunque cõtractus ſuper prædictis initi vſq. ad huius conceſſionis tempus perpetuo valeant, parteſque ipſæ ad illorum obſeruationem omnino obligantur, et tam ipſi hactenus initi cõtractus, quam ineundi in futurum, quibus ipſius Generalis præpoſiti pro tempore exiſtentis, vel etiam cõgregatæ Societatis conſenſus, ſeu confirmatio acceſſerit,*

i *Collec. tit. alienat. §. 1.*

alia Sedis Apoſtolicæ confirmatione, & approbatione non indigeant.

a Compe. vbi ſu pr. tit. alien. §. 2.

Ita cõceſſit Gregorius Decimus tertius, prout in eodem Compendio a Societatis refertur. Circa quã conceſſionem multa ſunt aduertenda. Primum eſt, quod Generales aliorum ordinum, aut capitula generalia, ſi habent communicationem priuilegiorum Societatis, poſſũt vti hac conceſſione, & ſic poſsũt renunciare cuique actioni, & liti habitæ ſuper iuribus ad monaſteria pertinentibus, etiam ſine cõſenſu monaſteriorum, ad quæ pertinet prædictum ius. Quod eſt magnum priuilegium.

De qua facultate Generalium, & capituli Generalis vidi ego in facti contingentia aliquando dubitari inter viros doctos. Et ſic debent notare Generales hanc facultatem ad ſedãdas lites, quæ aliquãdo non ſine magno ſcandalo inter regulares, ex vtraq; parte, & inter regulares, & Eccleſiaſticas perſonas, & laicas verſantur. Aduertere tamen debẽt, quod non poſſunt hoc facere abſolute, ſed habita prius informatione ſummaria de neceſſitate, & vtilitate iſtarum litium ſedendarum. Et ſi aliter faciãt renunciatio minime valebit, prout colligitur ex dicta conceſſione.

Secundo eſt aduertendum ſuper illa verba, ibi, *Actionem etiam non poſſeſſorem cedere, & renunciare.* Quod in hac facultate magna quædam deciditur controuerſia inter Doctores. An quando alienatur res, quæ præſcribitur, ſed non eſt adquiſita Eccleſiæ, vt ſunt res legatæ nondum traditæ ipſis Eccleſijs, & monaſterijs poſſint à Prælatis ſine ſolennitate iuris repudiari, aut renunciari. Nam quidam dicunt, quod ſic. Inter quos ſic cõſuluit, Federicus, b & tenent Ioannes Andreas, & Lappus. Quia ante acceptiones res non cenſentur Eccleſiæ, iuxta ea, quæ traduntur in iure. c Sed quod res legata monaſterijs adquirenda non poſſit ſine ſolennitate alienari, neque repudiari cum in Eccleſiam transferatur dominium ſine traditione, tenent Anchatanus d Oldradus, & Socinus. Et ſic ait Rebuffus, quod Prælatus non poteſt repudiare ſine conſenſu capituli. At priuilegium noſtrum concedit dictis Generalibus, aut capitulo Generali congregato hoc ſufficere poſſe. Et ſic clariſſimè innuit, quod dicta repudiatio poteſt fieri, ſine prędicta ſolennitate, id eſt, ſine conſenſu monaſteriorum.

b Fed. con. 24. caſus. Andr. in c. cum Apoſt. de his quæ fiunt à Prel. Lappus al leg. 26.
cl. quęſita. ff. de cond. inſt.
d Ant. in Cle. 1. de reb. Eccl. nõ alie. Old. con. 9. Soc. intra. fal. reg. 100. Rebuf. de alien. reb. Eccl. nu. 30.

Aduertendum etiam eſt, quod dictum priuilegium conceditur etiam ipſi Societati Ieſu generaliter congregatę, quę non poteſt eſſe ſine capite, id eſt, ſine eo, quod aliquis in ipſa congregatione pręſideat. Qui pręſidens ſi non eſt Generalis, nõ poteſt hoc efficere cum conſilio ipſius cõgregationis, ſed cum conſenſu ſuppoſito tractatu inter Patres congregationis, vtrum id expediat, nec ne. Quod probetiam hoc priuilegium operatur, vt id, quod ſecũdum ius debebat fieri, cum conſenſu capituli monaſterij, ad quod pertinet ius, & actio, fiat à congregatione generali generaliter congregata, in qua eſt interpretatiua voluntas omnium fratrum aliorum conuentuum. Vnde cum ſecundum ius ad dictam alienationem requiratur non conſilium, ſed cõſenſus capituli, ita etiam ſecundum ius debet requiri conſenſus dictæ congregationis, ſine quo nihil circa hoc effici poteſt.

Aduertant tamẽ dicti Generales & Patres ne facile cedant prędictis iuribus, niſi re vera hoc ſit in vtilitatem dictorum collegiorum, & conuentuum accommodatiſſimum. Nam vltra quod dicta renũciatio claudicabit iuxta ſupradicta, tenebuntur ipſi in conſcientia ſatisfacere conuentibus, & collegijs læſis. Nam Pręlati, qui potuerunt quęrere Eccleſię, & non quęſierunt, ad intereſſe tenentur, vt tenent communiter Doctores, teſte Peruſino, e & Rebuffo.

e Tex. & ibi gl. in ca. qui cũque de alie. re. Eccl. q. 4. Per. in c. 1. eo ti. in 6. Reb. vbi ſup. nu. 31.

Aduertendum etiam, quod licet Leo Decimus conceſſerit Minoribus, vt ipſorum prouinciales cũ cõſenſu monaſteriorum poſſent alienare, prout dictum eſt in ſuperioribus; at prouinciales Societatis minimè gentium id poſſunt efficere etiam pro neceſſitatibus emergentibus, & euidentibus vtilitatibus domorum, aut collegiorum; facultas enim ſupradicta ſoli Pręposito Generali, & congregationi generali, aut quibus duxerit committendum, reſeruatur, & ea rariſſime vtitur, & in illius vſu mittitur ad Prępoſitum Generalem informatio, de qua in dicto priuilegio fit mentio, vt licentiam concedere dignetur, prout in conſtitutionibus Societatis continetur. Aduertit tamen collector compendij Societatis, in dicta religione poſſe alienari mobilia non pretioſa, concedi omnibus ſuperioribus auditis cõſultoribus, pretioſa etiam, quę centum, Prouincialibus vero, quę ducentorum valorem non excedunt, in vtilitatem tamen domorum, ſeu collegiorum. Quę verò ad Eccleſias pertinent, quamuis minoris pretij ſint, nonniſi in Eccleſię ipſius ornamenta impendere licet, in alijs autem religionibus videãtur conſtitutiones, quibus gubernantur.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Abbas ſine conſenſu Capituli ſui, et Generalis, poſſit opacas arbores locorum ſui monaſterij pro vberiori fructuum collectione cedere, præſertim ſi cæſarum arborum pretia in bonorum ſtabilium emptionem in commodum illius monaſterij conuertit.

RESpondeo dicendo, quòd ſic, tum quia non videtur alienare rem immobilem, neque mobilem pretioſam, quę ſeruari poſſit, qua non alienauit ſolùm, cui adhęrebant arbores, ſed tantum arbores ipſas exciſas, quas conſtat eſſe res mobiles, quę ſeruando ſeruari non poſſunt, & iura prohibẽtia alienationem rerum, intelliguntur de rebus immobilibus, & mobilibus pretioſis, quę ſeruando ſeruari poſſunt, vt tradit Panormitanus, f & Clementina prohibens alienationem, ſolùm comprehendit illum, qui conceſſit ius redituum, & poſſeſſionem, & prędictus Abbas non conceſſit aliquod ius, tum quia duo concurrunt in hoc caſu, ſcilicet arborum cœſio, & arborum cęſarum venditio, quorum neutrum eſt delictum, ſed potius meritum, arborum enim cœſio fuit vtilis, & bona, quia ſicut nimia raritas arboreti nocet fructui eius quęrendo, ita nimia denſitas nocet arboribus, & fructui ab eis quęrendo, vt palam eſt.

f Pan. in c. cum nullo de reb. Eccl. non alien. & alij in c. ſine excep. 12. q. 2.

Ergo ſicut herbas, rubos, lapides, et alia nocentia arboribus potuit tollere ſolus ſine conſenſu, ita potuit etiam tollere illas arbores, quę impediebant augmentum fructuum, & vtilitatem aliquarum arborum ſufficientium prędio, & ita nulla in hoc interuenit alienatio, ſed nec damnificatio. Arborũ autem venditio nullo iure prohibetur, quia erant res mobiles, & quę ſeruando ſeruari non poſſunt & conſequenter licite poterant vendi, ita Nauarrus. g Qui tamen alio in loco ait, quod Abbas ſuccidens arbores fructiferas, & caſtaneas, et vendidit eas ad quantitatem duorum millium ſcuto-

g Nau. lib. 3. cõſil. de reb. Eccl. non alien. conſ. 6. & 7.

Digitized by Google

ſcutorũ ſine conſenſu conuentus,& ſuperioris peccaret,& incideret in pœnas contra alienantes res eccleſiaſticas,cum alienet res mobiles precioſas.

ARTICVLVS V.

Vtrum prælati Ordinis Minorum poſſint commutare legata facta locis ſuis ad unum uſum in alium.

a *Bal. Ange.& Sal.in l.ſi teſta.*

RESpondeo dicendo,quod licet Baldus *a* Angelus & Salicetus dicant,quod non licet Papæ alterare vſum earum rerum,quæ per fideles ſunt reſtrictæ, hoc tamen intelligendum eſt de poteſtate ordinaria,& de legatis non pijs: ſecus de abſoluta poteſtate,vel de legatis pijs;& ſic voluntas, & legata teſtatoris circa pias cauſas poſſunt per Papam mutari in alium pium vſum , etiam ſine cauſa ſe tenente ex parte rei,non autem ſine cauſa ſe tenente ex parte ipſius Papę,quia oportet,quod faciat bona fide, & omnis ratio motiua Principis habetur pro cauſa ſecundum Baldum.*b* Per Epiſcopum vero ſecundum aliquos indiſtinctè mutari non poſſunt,quod Summa Roſela *c* videtur tenere allegãs pro hoc quandam Clementinam,licet ipſe author, infra *d* ibidem oppoſitum ſentiat; ſecundum alios vero poſſunt per Epiſcopum mutari. Primo ex cauſa legitima ſe tenente ex parte rei, non autem ſine cauſa.Secundo quando eſt in dubio,an cauſa ſit legitima,necne,poteſt enim iudicare eſſe legitimam. Ad Clementinam autem allegatam communiter reſpondetur,quod Epiſcopus hoc non poteſt facere ſine cauſa,& idem dicendum eſt de legato ſedis Apoſtolicæ ſecundum *e* Gloſſam ordinariam,quã ſequitur allegando alios Syluester.Et circa hoc Sixtus Quartus conceſſit,*quod prælati Ordinis Minorũ poſſint commutare legata facta locis noſtris ad vnũ vſum in alium,ſine ſcandalo tamẽ illorum,ad quos ſolutio talium legatorum pertinet*,prout habetur in libro Monumenta *f* ordinum,& in ſupplemento, & Leo Decimus ampliando dictã gratiam Sixti Quarti Cõceſſit,*quod ſimili modo poſſint dicti prælati facere in rebus donatis per viuentes,ſi tamen,ut dictũ eſt, non ſequatur ſcandalum*.Ita habetur in ſupplemẽto *g* ordinis. Circa quam conceſſionem primo eſt notandum,quod continet magnum priuilegium, ſcilicet,commutationem prædictam non ſolùm concedi generalibus,aut prouincialibus,qui habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem,de quibus poterat eſſe dubium , cum etiam de Epiſcopis dubitetur, prout dictum eſt in ſuperioribus , ſed etiam concedi Guardianis conuentium,ait enim,quod prælati ordinis Minorum poſſint dictas commutationes facere,Guardiani autem Prælati veri ſunt,prout in ſuperioribus *h* probauimus : & idem priuilegium quoad priores conuentuales eſt conceſſum ordini Diui Hieronymi per Nicolaum Francum legatum à latere Sixti IV.quod *poſſent commutare relicta dictis monaſterijs non obſtantibus ultimis uoluntatibus talia legantium* , prout iam dictum *i* eſt ſupra hac quæſtione,& hoc Summi Pontifices potuerunt cõcedere,cũ huiuſmodi legata,et donata ad pias cauſas fuerint deſtinata.

b *Bald.l.reſ.C. de pre.Impe off.*
c *tit.leg.§.6.gl. quia cont.de re. do.*
d §.9.
e *Gl.in d.Cl.ſit. ti.le.4.nu.12.in fin.*
f *In 1.imp.f.62 et f.66.conc.95 & in ſupp.f.95. conce.317.*
g *Fol.93.conc. 293.*
h *Sup.q.12.ar.6*
i *Sup.hac q.ar.2*

Secundo notandum eſt circa dictas conceſſiones,quod attenta puritate noſtræ regulæ pecunia, vel eleemoſyna data à viuis ad vnum vſum non poteſt in alios vſus expendi,cum ipſa pecunia ſemper ſit in nomine dantis , et eius nomine conſumatur; prout dicitur in quadam Clemẽtina *K* et hic videtur Summus Pontifex Leo Decimus concedere , quod res donata per viuos ad vnum vſum, ad aliũ vſum per ipſos Prælatos poſſit conuerti, & appellatio rei latior eſt:quam appellatio pecuniæ,res enim comprehendit pecuniam , & plus aliud , prout ait Paulus *l* Iuriſconſultus libro ſecundo ad edictum , & licet prælati in noſtra religione poſſint commutare dictas res donatas , hoc tamen intelligendum eſt de rebus donatis à viuis locis,& monaſterijs noſtræ religionis,iuxta ea quæ cõceſſerat Sixtus Papa Quartus. Extenſio enim Leonis Decimi ad eleemoſynas à viuis donatas,debet intelligi iuxta cõceſſionem Sixti Quarti,quam ipſemet Pontifex ampliauit. Vnde cum Sixtus Quartus loquatur de legatis relictis locis fratrum,conſequens eſt, quod ampliatio & extenſio Leonis Decimi tantum intelligatur de eleemoſynis datis ipſiſmet locis, non autem de eleemoſynis datis fratribus particularibus ad eorum neceſſitates ſubleuandas.Si enim donatæ fuerint ad vnum certum,& determinatum vſum,non poſſunt dicti Prælati virtute prædictæ Leoninæ cõceſſionis ad alium vſum eas commutare.Et probatur,nam priuilegia recipiũt interpretationem a ſupplicatis,prout poſt alios tradit Iaſon, *m* & nos iam diximus ſupra in quæſtione de priuilegijs quo ad eorum interpretationem,& Leoni Decimo fuit ſupplicatum ad inſtantiam patris fratris Antonij del Rincon:quia Sixtus Quartus conceſſerat,quod legata facta ad certum vſum poſſint prælati ad aliũ vſum conuertere ceſſante ſcandalo executorum dictam gratiam ampliando,conceſſit quod eo modo poſſint dicti Prælati facere in rebus donatis per viuentes,ſi tamen,vt dictum eſt , non ſequatur ſcandalum. Vnde ſicut Sixtus Quartus fuit loquutus de rebus relictis à mortuis locis ipſius ordinis , & non de rebus donatis fratribus particularibus.Ita etiam Leo Decimus non loquutus fuit de rebus datis , & donatis fratribus particularibus ad certum vſum . Et confirmatur; nam lex & a fortiori priuilegium contra regulas iuris conceſſum debet intelligi , vt quanto minus fieri poſſit , corrigat ius commune, iuxta ea,quę latè in dicta quęſtione notauimus. Vnde cum dictum priuilegium ſit contra ius commune dictæ Clementinæ ſtatuentis,quod tales eleemoſynæ datæ dictis fratribus ſemper ſint in nomine dantis,& ad alium vſum ſine eius licentia minimè conuertantur,reliquum eſt,vt dicamus virtute dicti priuilegij minimè dictas eleemoſynas ad alium diuerſum vſum poſſe transferri.

K *Cle.exiuit de uerb ſign.*
l *l.rei appell.ff de uerb.ſign.*
m *Iaſon.in l.ca ſus.num.5.C.de tranſact.*

Notanda ſunt etiam verba ipſarum conceſſionũ ibi.*Sine ſcandalo tamen illorum,ad quos ſolutio taliũ legatorum pertinet*,& ibi,*Si tamen non ſequatur ſcandalum* . Hæc enim verba ſunt poſita, quia quando ex cauſa legitima fit iſta commutatio, requiritur ad eam faciendam conſenſus hæredis grauati. Ita Peruſions,*n* & priuilegia conceduntur ſine præiudicio tertij,non enim Summus Pontifex poteſt ſine cauſa tollere ius tertio quæſitum,prout reſoluunt Palacius *o* Rubeus, & Rebuffus,& ideo hic non expectata ſoluentis,& dantium volutate Papa commutationem rerum oblatarum concedit ad alterum diſtinctum vſum,quia licet offerentes ad alium ipſas res deſtinauerint,ipſis tamen parum præiudicii ex hoc prouenit, cum iam ipſarum rerum dominium ad piam cauſam à ſe abdicauerint , & certum eſt, quod Princeps poteſt concedere priuilegium cum præiudicio modico alterius iuxta ea , quæ traduntur in iure.*p* Et ſic pręcipit,vt dicta diſpenſatio fiat ſine ſcandalo ipſorum,vt ſic eis minus pręiudicium inferatur.

n *Peruſi. in C quia cõtingit de religioſ.dom.*
o *Palac.in tra de beneſ.uac. Cur.§ 4.cũ ſe quen. Rebuff. praxs honorũ reg.de non tol do iure quæſit gl.6 nu.13. 14.*
p *l.quoties C. precib. Impe. offerendis.*

Aduertendũm inſuper circa verba dictarum cõceſſionum,ibi,*Si tamen non ſequatur ſcãdalum*.hęc dictio , *ſi tamen* , & hæc dictio , *prouiſo* , & hæc dictio,*ita tamen*,& hæc dictio,*dummodo*,fere æquiparan-

a l. Lucius. §. qui habebat in litt. ſamẽ ff. ad Treb. Lu. de Pen. in l. 1. C. de col. fundi fiſcal. lib. 11. Re. in concord. de mand. Apoſ. §. 1. in gl. ita tamen.

b c. nos quidẽ, de teſt.

parantur, & reſtringunt, ac modificant præcedentia iuxta ea, quæ communiter notantur in iure, *a* & tradunt Lucas de Penna, & Rebuffus. Vnde infertur, quod ſi prælati fecerint dictas commutationes non prouiſo, quod non ſcandalizentur hi, ad quos pertinet ſolutio, tanquam tranſgreſſores ſuæ regulæ poſſunt puniri, cum ſine facultate Apoſtolica ea fecerint, per quod eorum inſtitutum violatur, & tales commutationes minimè generum valebunt.

Ex his infertur, quod legatum pro monaſterio faciendo per has conceſſiones non poteſt à prælatis commutari ad alium vſum, ſine conſenſu hæredis, iuxta quandam decretalem. *b* Nam in hoc caſu nõ ſolùm contrauenitur voluntati teſtatoris relinquẽtis prædictum legatum ad prædictum vſum, ſed hęredi fit maximum præiudicium, præcipue ſi ius patronatus prædicti monaſterij debet acquirere, & per ipſum memoria defuncti conſeruatur, & non eſt credendum, Summum Pontificem hanc facultatem in his indultis concedere voluiſſe. Verum tamen eſt, quod ſi hæres eſt negligens, & monaſterium non poteſt ædificari de facto, quia pecunia eſt modica, vel non eſt locus aptus, vbi ædificari commodè poſſit, poterit in hoc caſu fieri commutatio authoritate Epiſcopi, etiam ſi teſtamento ſit clauſula, quod ad alium vſum conuerti non poſſit, quam in deputatum, & ratio eſt, quia voluntas teſtatoris interpretanda eſt ſecundum ius commune, *c* vt res magis valeat, quam pereat, ideoque cum de iure commun *d* poſſit in alium vſum cõuerti, talis clauſula nõ obſtabit. Et ſic ſi fiat legatum, vt ædificetur monaſterium in tali loco, quod fieri non poteſt, propter priuilegium, quod habent Prædicatores, & Minores, vt prope eorum conuentus intra certas cãnas minimè poſſit aliud monaſterium erigi, poteſt authoritate Epiſcopi in alio loco fieri. Nec per dictas conceſſiones puto prælatos noſtros hanc commutationem facere poſſe; nam ſi hoc intentarent, ſcandalum cauſarent. Aduertendum tamen, quod Concilium Tridentinum *e* determinat, vt tunc fiat dicta commutatio, quando fuerit neceſſaria, dicẽs, *In commutationibus vltimarum voluntatum, quæ nõ niſi ex iuxta & neceſſaria cauſa fieri debent, Epiſcopi tanquam delegati ſedis Apoſtolicæ ſummariè, & extraiudicialiter cognoſcant; nihil in precibus tacita veritate, vel ſuggeſta falſitate fuiſſe narratum priuſquã commutationes prædictæ executioni mandentur.*

c ca. Abbate de verb. ſign.

d d. c. quia nos.

e Conc. Tride. ſeſſ. 22. de refo. c. 4.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Syndicus fratrum Minorum poſſit extra ordinem aliquid per donationem alienarẽ.

RESpondeo dicendo, quod Syndicus fratrũ Minorum habet authoritatem ad quinque caſus prout in quæſtione de Syndicis clarius explicabitur, inter quos actus principalis eſt ad vẽdendum, commutandum, diſtrahendum omnes res pertinẽtes ad dominium Papæ, & Eccleſiæ Romanæ, quibus fratres minores vti poſſunt, prout conceſſit Innocentius Quartus, & habetur in libro Monumenta ordinum: *f* & certe ſi attente conſideretur inter noſtram religionem, & alias habentes bona in communi, diuerſitas non conſiſtit in hoc, quod non habent bona in particulari, ſicut enim religioſi noſtri non habent bona in particulari, ita nec etiam religioſi aliarum religionum. Diuerſitas igitur conſiſtit in hoc, quod noſtra religio non habet bona in communi, vt prælati poſſint res communitatis diſtrahere iuxta neceſſitates emergentes, & facere alienationes neceſſarias, iuxta formam à iure conſtitutam; habet tamen Syndicum, qui nomine Papæ, & Sedis Apoſtolicæ, quibus proprietas, & dominium rerum religioni oblatarum reſeruatum eſt, qui Syndicus eandem authoritatem habet ad adminiſtrandum, & diſtrahendum nomine Papæ, qualem habent prælati aliarum religionum nomine totius communitatis. Dixi ad adminiſtrandum & diſtrahendum. Quia non habẽt authoritatem, vt poſſint nomine monaſteriorum ſuccedere ab inteſtato, ſicut habent aliæ religiones. Hoc enim in nobis Franciſcanis regularis obſeruantiæ prohibitum eſt in quadam Clementina. *g* Prælati autem aliarum religionum, & capitula earum non poſſunt facere religioſo facultatem, vt det alteri aliqua, quæ directè, vel indirectè non vergunt in vtilitatem monaſterij, & ſic non poſſunt concedere facultatem prædicto religioſo, vt faciat eleemoſynam, vel aliquam remunerationem, quam ipſi facere non poſſunt, quia non poſſunt dare quod non habent, iuxta ea, quæ notantur in iure *h* Canonico, & Ciuili. Ex quo colligitur, quod in vtilitatem monaſterij poſſunt prædictam facere alienationem, iuxta ea, quæ reſoluuntur à Nauarro *i* dicente, quod licet concedere facultatem dandi aliqua religioſo ſuis cognatis pauperibus, vel ſocijs, amicis, & famulis de ſe bene meritis, quibus religionis intuitu aliqua notabilia ab initio ingreſſus, vel quæ poſtea obuenerunt monaſterio per ſucceſſionem, artem, vel induſtriam eius, vel aliqua munera, quæ geſſit vt Dominicani Sancti Stephani Salmanticæ ſolent Magiſtris eiuſdem ordinis cathedras magnorum redditũum ibi regentibus permittere, vt ex illis pauperibus cognatis ſubueniant, & alij remunerentur. Hæc Nauarrus. Vnde cum ſyndicus habeat tantam facultatem ad diſtrahendum nomine Papæ, & Eccleſię Romanę in vtilitatem fratrum, ſicut habent prælati aliarum religionum nomine totius communitatis, ſequitur euidenter, quod poſſunt dare facultatem cũ licentia patrum generalium, aut prouincialium ad donandum aliquid extra religionem ſuis conſanguineis, vel alijs benemeritis ex libris, & voluminibus à ſe compoſitis reſultans.

f In 1. impr. fol. 29. & in 2. fol. 113. conce. 247.

g cle. exiui. §. porro. & ſequen. de v. ſignifi.

h c. quod autem de iure patr. l. ſi vniuerſo. C. de legat.

i Nau. in c. non dicatis. nu. 25.

Quod probatur primo. Nã licet prælatis ſit prohibita alienatio rerum eccleſiaſticarum ſine certis ſolennitatibus, & per cõſequens ſit eis prohibitum donare, prout traditur in iure. *k* Hoc intelligitur de donationibus gratioſis, donare enim dicitur, quod nullo iure cogente conceditur, iuxta quãdam legem. *l* Non autem de donationibus remuneratorijs, iuxta quandam decretalem, *m* Quia non videntur tunc prælati donare, ſed ſoluere potius debitum naturę, prout multę Iuriſconſultorum leges *n* proclamant, & Canones ſacri ſignificant, & tradunt *o* Iaſon, & Decius, dicentes cum Doctoribus communiter remunerationes debere fieri de rebus mobilibus, & ęquiualentes meritis eſſe debere.

Secũdo probatur; nam licet dictis prælatis ſit prohibita alienatio rerum ſuorum monaſteriorũ, ſine debitis ſolẽnitatibus, hoc tamen non procedit, quãdo vellent donare cõſanguineis pauperibus, ſcilicet pro victu, & veſtitu, vt ſacri Canones *p* determinãt & tradit eleganter Rebuffus. Ex quibus colligitur, quòd ratione remunerationis, & ratione eleemoſynę poteſt concedere ipſe ſyndicus Apoſtolicus nomine Papę facultatem religioſis libros imprimentibus, vt poſſint dare aliquid ex ipſis impreſſionib. cognatis, & aliquibus perſonis extra ordinem, poteſt etiam ratione vtilitatis, quę prouenit ipſis monaſterijs, & ordini faciendo dictas impreſſiones.

k ca. ſine exce. 12. q. 2.

l l. donare. ff. de reg. iur.

m c. ſi quos de rebus. eccleſiæ non alien.

n l. aquil. ff. de dona. l. & ſi le. §. cõſuluit de peti. hær. c. cum in officioſis de teſt.

o Iaſ. in conſil. 116. mihi quoq. in 4. vol. Dec. cõſil. 174. & pertinuit. col. 2.

p c. quiſquis de reb. eccl. nõ alie. Rebuff. de reb. eccle. non alien. nu. 65.

Nam

Digitized by Google

Nam ex dictis impreſſionibus reſultat monaſterijs maxima vtilitas,& Ordini honor & gloria, & Eccleſiæ ſalus animarũ, cũ fratres imprimentes prædicta volumina ad ſtudendum,& ad laborandum in dictis impreſſionibus faciendis maxime prouocantur, videntes ſibi aliquid concedi ad ſuas,& ſuorum neceſſitates ſubleuandas,& hoc indicat facultas conceſſa ab Innocentio IV. ipſis ſyndicis, ibi, *& in fratrum vſum conuertere*, id eſt, in vtilitatẽ fratrum iuxta alia decreta Canonica permittẽna alienationem rerum Eccleſiaſticarum in vtilitatẽ Eccleſiarum. Neque ſupradictis obſtat, quod ſi a Papa petitur prædicta facultas ad diſtrahendum & alienandum extra religionem in eleemoſynam, aut remunerationem, aut ipſius religionis vtilitatem, cũ difficultate hoc concederet: Et ſic videtur dicendũ, quod prælatis,& ſyndicis tam amplam facultatẽ minime conceder. Nam huic rationi reſpondetur cum doctiſſimo Nauarro, *a* quod Papa non ſolet, neque debet ſemper,& tam libere concedere religioſo tãtam facultatem diſponẽdi de quæſitis monaſterio, quantam,& quam libere poteſt concedere Abbas & prælatus eius, & ſyndicus noſtræ ſacræ religionis cum conſenſu noſtrorum prælatorum,& ratio huius dicti eſt, quia Papa neq; debet neque ſolet tam libere diſponere de fructibus ad Eccleſiarum, & monaſteriorum ſuſtẽtationem deputatis, quam libere diſponit de deputatis immediate Sedi Apoſtolicæ, nec tam libere, quã poſſunt ipſi prælati. Quod fundatur in quaſi contractu, qui inter Eccleſiam,& monaſterium,& prælatum contrahitur, eo quod ipſe ſeruiet ei,& illa eum ſuſtentet, vt dicit quędam Decretalis *b* & in deputatione bonorum,& fructuum illorum, per ipſummet Papam immediate, vel mediate ipſis facta, quibus cõmitit adminiſtrationem, cui velut cuidam quaſi cõtractui nõ debet eius ſanctitas libere,& ſine aliqua cauſa,& conſenſu eorum contrauenire. Prælati autem inferiores poſſunt facere religioſo facultatem diſponendi de fructibus ſuis tantum, quantum,& quomodo ſibi licet per poteſtatem, quam ab ipſomet Papa immediate, vel mediate accipit, virtute tituli Canonici ei collati,& ſimiliter ſyndicus cum conſenſu prælatorum noſtri ordinis poteſt ſimilia facere, cum reſpectu alienationis extra ordinem habeant eandem poteſtatem, quam habent prælati aliarum religionum habentium bona in communi Ex quibus colligo, non poſſe prælatos, & ſyndicos noſtræ ſacræ religionis facere facultatem religioſo dicto libros ſuos imprimenti, vt omnem impreſſionis vtilitatem,& lucrum extra ordinem ſuis cõſanguineis poſſit dare, cum hoc non ſit alienare in vtilitatem religionis, poteſt tamen concedere, vt aliqua pars ipſis conferatur, cum ex hac conceſſione lux Eccleſiæ, ſalus animarum, religioni decus,& ornamẽtum,& monaſterijs vtilitas, prout dictum eſt, proueniat. Hoc enim fauore,& gratia,& conceſſione, ipſi religioſi anhelantes ſtudijs incumbunt, vigilijs inſtant, & laboribus impreſſionum maximis accidentibus minime ſuccumbunt. Nec his obſtat conſtitutio Clementis Octaui de largitione munerum prohibita regularibus, ea enim cõſtitutio non loquitur de donationibus remuneratorijs, nec de alienationibus factis in vtilitatem religionis, ſed loquitur tantũ de donationibus gratioſis aut ambitionis, cauſa factis. Per quas patrimonium Eccleſiæ diſſipatur, vt ex eius litera ſatis conſtat, per dictas autẽ donationes remuneratorias in caſu poſito patrimonium Eccleſiæ augmẽtatur, vt ex dictis patet,& ſic prælati regulares poſſunt ipſa facere, ſicut ante dictam conſtitutionem faciebãt, & prælati ordinis minorum poſſunt ſuam interponere authoritatem, vt ſyndici ipſas poſſint facere ſine timore alicuius pœnæ.

a Nau. vbi ſu. nu.26.

b c. niſi cũ pridẽ de renuntia.

ARTICVLVS VII.

Vtrum ſyndicus fratrum minorum poſſit commutare triticum, & alia eleemoſynaliter petita pro alijs rebus ad victum neceſſarijs.

Circa hunc articulũ vide, quæ late habes ſupra *c* in quæſtione de Abbatibus quoad poteſtatem diſpenſandi in obſeruantijs regularibus.

c Sup. q.26.

ARTICVLVS VIII.

Quæ alienationes dicantur fieri in vtilitatem monaſteriorum.

Reſpondeo dicendo, quod ius commune,& priuilegia ſupra poſita concedunt fieri prędictas alienationes, quando ex eis vtilitas ipſis monaſterijs reſultat. Et ideo ad claram dictorum,& dicendorum explicationem operæ pretium eſſe duxi hic tractare, in quibus caſibus, & quomodo iſta vtilitas reſultabit. Ad quod reſpondeo Primo quod hoc iudicare boni, & prudentis viri arbitrio relinquendum eſt, quia illis relinquuntur determinanda quæ iure non ſunt determinata. vt dicit quidã iuris Conſultus, *d* & quædam Decretalis, & tradit Nauarrus,& ita conſideranda ſunt perſona, locus tempus, & finis, in quem res conceduntur, earum quãtitas,& qualitas,& id genus alia. Sed cum hic agatur de dictamine prudẽtiali, ad ſingularia oportet deuenire, circa quæ ipſa prudentia verſatur. In vtilitatem autem ipſorum monaſteriorũ fiunt alienationes, ſi conuertantur in rem monaſterij,& duraturam, puta in emptionem alicuius rei, ſeu ædificium, vel aliud ſimile, iuxta notata in legibus, *e* & ſacris Canonibus. Item conuerti dicetur in vtilitatem monaſterij, etiam ſi monaſterium non haberet perpetuam vtilitatem, ſed temporalem ex tali alienatione, vt pote pro colendis agris, colligendis fructibus, ſeu alias prout notat per aliqua iura Dominicus, *f* dicens, quod non eſt vera vtilitas, neque etiam quando datur res in feudum, licet teneatur homogeneum, & ob defectum homogenei nõ debet attendi diuerſa fortuna, vt tradit per aliqua iura Belamera. *g* Et ſufficit, quod tempore contractus dicatur vtilis, licet poſtea efficiatur deterior, quia attenditur tempus contractus, vt probat Calderinus. *h* Verum eſt tamen, quod ſi alienatio fiat cauſa neceſſitatis, ſufficit, quod ex contractu alienationis Eccleſia non patiatur damnum. Ita reſoluit Rebuffus *i* cõcludens, prout iam dictum eſt in ſuperioribus, quod non ſufficit, quod in inſtrumẽto dicatur fieri dictam alienationem cauſa neceſſitatis, aut vtilitatis, niſi talis neceſſitas, & vtilitas, probetur.

d l.1. ff. de iure deli ca. de cauſ. de offic. delega. Na. in c. nõ dicatis. nu.25.

e l.1. & l.2. ff. de impoſ. in re. diſ. facie ca qd. quibuſdã de fideiuſſor.

f l. in fundo. l. ſũptus, l. ſi ſun. ff. de re ued. Domin. in ca. e.n. §. hoc ius. 16. q. 2. col.2.

g l. inter. §. ſacra. ff. de verb. oblig. Belame. conſ.33. quodſi, col.14. v quoad a.d. ſficultatem

h l. ſi volũ ate. C. de reſcin. vẽdit. Cald. cõſ.5.

i Rebuf. de alienat. rer. ecc. n.27.

ARTICVLVS IX.

An ualeat alienatio facta in utilitatem monaſterij etiamſi non fiat cum prædictis ſolennitatibus.

Reſpondeo dicendo, quod quãdo alienatio eſt facta in vtilitatem monaſterij, tunc etiãſi nõ interuenerit ſolennitas canonica valebit argumẽto pupilli ad monaſterium. Videmus enim alienationem

a Gl. in l. 2. ff. de acceptil.

b c. ſi qua de rebus 12. q. 2. & ca. cũ nos de his quæ fiũt a præl. c. l. 1. §. Inde ff. de nou. ope nun. Corſ. in addit. 1 verb. pupillus.

tionem factam a pupillo ſine authoritate tutoris valere, vt ait gloſſa quædam ſingularis. *a* Nã vbi in aliquo actu debet interuenire aliqua ſolennitas habito reſpectu ad certum finem, tunc obtento fine, licet non interuenerit ſolennitas actus valebit, & ſufficit, quod ſolennitas poſtea interuenerit, argumento aliquorum iurium. *b* Iura enim nolunt niſi effectum ad finem, & ita tradit Corſetus. Verũ eſt tamen, quod hoc in fauorem monaſteriorum concedunt Doctores, ſicut in fauorem pupillorum ſimiliter concedunt. Nam quando ſolẽnitas in alienatione requiritur, nõ ſufficit vtilitas, niſi ſimul ſolennitas per legem requiſita interueniat, vt poſt alios tradit doctiſſimus Petrus *d* Barboſa. Aduertendum tamen, quod alienatio facta a monacho ſine licentia ſui prælati, non obligat etiam in conſcientia. Nam quando lex reſiſtit alicui actui, tunc nec naturalis nec ciuilis obligatio oritur, prout dicitur in iure, *e* Vbi notat Bartolus. Vnde i foro animæ non remanet obligata mulier contrahendo ſine licentia viri, vt tenet Antonius Gomez, *f* & Couarruuias, addens nõ iuſte retineri poſſe rem quæſitam ex huiuſmodi contractu nullo per alterã partem, etiam in foro animæ contra Sotum, & Tiraquellum, quos refert, & late examinat Menchaca, *g* hãc tenens partem, quẽ ſequitur Gutierez. Quod idem videtur a fortiori dicendũ in monacho, quẽ conſtat ſine licentia prælati nihil poſſe alienare, & alienando peccare contra votum paupertatis, & lex canonica eius contractui reſiſtit. Et idem etiam dicendum videtur de pactis factis a monialibus ſine licentia ſuorum ſuperiorum, & ſi in inſtrumento alienationis hæc licentia non apponatur nõ præſumitur interueniſſe, niſi expreſſe concedatur vel alias de ea conſtet, prout ait, & reſoluit Antonius *h* Gomez limitans hoc, niſi poſſeſſor diu poſſediſſet rem habitam a dictis monialibus, quia ex diuturna poſſeſſione præſumitur interueniſſe dicta licentia, & per conſequens tractatus retractari non poteſt, vt latiſſime tenet Rodericus Suarez, *i* & Palatius Rubius ad hoc allegans Baldum *k* huius opinionis authorem. Et omnes iſti patres tenẽt quod ſufficit diuturna poſſeſſio decem annorum in alienatione facta a muliere.

d Barboſ. in l. 1. p. 5. n. 9. p. 437. ff. ſolu. matr.

e l. cũ lex et ibi Bar. ff. de fideiuſ.

f Go. in l. 3. tau. n. 124. Co. reg. peccatũ. §. 3. n. 11. fo. 34.

g Menc. h. li. 1. cõtro. vſu. fre. c. 16. n. 19. Gut. de iur. conf. 1. p. c. 1. n. 42. in fin.

h Ant. Go. 2. to. de ut. cont. n. 17

i Xuar. in li. 3. q. 1. f. 52. Rub. in l. 57. tau n. 3.

K bal. in l. fin. C. de pet. hære.

Hæc quæ dicta ſunt puto vera loquendo de iſta ſolennitate, id eſt de licentia prælati, quæ adeo neceſſaria eſt ad prædictas alienationes, vt ea non obtenta ius reddat inhabiles ad contrahendum ipſos monachos, & moniales cum nõ habeant velle, nec nolle. At loquendo de alijs ſolennitatibus, ſine quibus minime poſſunt aliquid alienare, videlicet ſine eo, quod fiat tale inſtrumentum, & in eo fiat mentio de tali & tali re, non puto alienationem a dictis fratribus, & monialibus factam iuſta de cauſa in foro conſcientiæ claudicare: prout concludit Nauarrus, *l* Nam ſolennitates ipſæ ad præſumendam cauſam iuſtam inductæ ſunt, & ſic non habent locum in eo foro, in quo ſtandum eſt veritati, quæ de eo patet, vt Scriptura Sacra prædicat in ſacris Canonibus *m* contenta.

l Na. de ſpolijs, eccle. §. 2. nu. 6.

m c. is qui & c. tua de ſpõſalib.

ARTICVLVS X.

An emptor teneatur reſtituere rem monaſterij ab ipſo emptam ſine ſolennitatibus ſupra poſitis.

RESpondeo dicendo, ipſum eſſe excommunicatum, vt patet ex dictis, & cum ipſo iure ſit ipſa alienatio nulla tenetur ipſe, vel alius, qui poſſederit rẽ ex tali cõtractu nullo, etiã vſus fructus reſtituere iuxta notata in quibuſdam Decretalibus

Et *n* ait Rebuffus, quod curia parlamenti Pariſienſis, non ſolet reſcindere alienationes factas ſine ſolennitate, ſi non inſit læſio. Et notat, quod ad hoc, vt reſcindatur, tria requiruntur, & ſolennitatis defectus, & læſio, & quod ſit læſio notabilis, non aũt minima, de qua rationabiliter non debet curari, ſicut neque prætor curat de minimis, vt ait quidam Iuriſconſultus, *o* Quod mihi certe videtur valde ridicum, præſertim ſi ſolum ſit defectus in ſolennitatibus iuris poſitiui, de quibus in ſuperiori articulo egimus, non autem in cauſa, nam ſi ad alienãdum iuſta cauſa interuenit, tunc in foro conſcientiæ talis alienatio valebit, prout diximus ibi cũ Nauarro, & ſicut ſecũdum Innocentium *p* communiter receptum electus tali electione, quæ iure naturali tenet, eo quod legitimus eligentium cõſenſus interuenerit, licet ob defectũ ſolẽnitatibus iuris humani caſſari poſſit, bona conſcientia retinet dignitatem, donec illa caſſetur, ita emptor bonæ fidei iuſta cauſa interueniente res monaſteriorum poſſidens titulo emptionis, in quo ſolennitates iuris poſitiui defuerint, bona conſcientia poteſt dictas res detinere, donec ipſa emptio in foro exteriori caſſetur ob defectum prædictarum ſolennitatũ. Et iuxta hoc intelligerem ego quoddã priuilegiũ, quod refertur in Compendio *q* priuilegiorum ordinis Ciſtercienſis conceſſum a Ioanne Vigeſimo ſecundo congregationi mõtis Oliueti, vbi dicitur. *Quod ſi qua læſio in bonis & iuribus monaſteriorũ ordinis per quaſuis cuiuſcunque ſtatus gradus, habitus, ſeu conditionis Eccleſiaſticas vel mundanas, vel regulares perſonas facta fuerit etiã ſi culpa prælatorum monachorum, ſeu procuratorũ illa contigerit, ipſo iure reſcinditur, nec opus eſt ſuper ea reſtitutionem in integrum quomodolibet impetrare.* Intelligerẽ enim ego hoc priuilegium, quando læſio fuerit notabilis, non vero quando fuerit minima, de qua nõ eſt curandum iuxta ſuperius notata. Et additur in dicta conceſſione, prout refertur in eodem compendio, *r* quod hoc ius ſiue priuilegium trahitur ad præterita nondũ deciſa, præſentia & futura, qua clauſula ſtante ceſſat quæſtio, quo vel ad quod tẽpus petenda, & facienda ſit in integrum reſtitutio, de qua gloſſa, *ſ* & Doctores agunt reſoluentes, quod aduerſus contractum, vel quaſi contractũ datur quadriennium. Nam attento hoc priuilegio cum extendatur ad præterita nondũ deciſa, etiam tranſacto quadriennio non poterit contra monaſterium præſcribi, nec etiamſi vnius prælati authoritas intercedat in dicta alienatione bona fide facta, quando ſecundum ius authoritatis alterius deberet interuenire iuxta tradita in ſacris Canonibus *t* & reſoluta a Rebuffo.

n c. ſi quis preſ. de reb. Eccl. nõ alie. c. grauis de ſpoliat. Rebuff. vbi ſup. n. 102.

o l. ſcio ff. de minor.

p Inn. in c. quia pleriq. de immuni. Eccl. & in c. quando ſicut de elect. nu 8.

q Tit. læſio.

r Tit. reſt. in integrum.

ſ Cle. vnic. vbi gloſ. & DD. de reſ. in integr.

t d. ca. preſb. de reb. Eccl. nõ alien Rebuf. vbi ſup. nu. 36.

ARTICVLVS XI.

Vtrum male alienans rem Eccleſiæ teneatur reſtituere damnum datum ei, qui eam alienauit, vel contra male accipiens rem alienam debeat ſoluere damnum alienanti, uel Eccleſiæ, cuius eſt res male alienata.

RESpondeo dicẽdo, ꝙ Nau. *u* proponit hãc qõ. & pro eius reſolutione dicit, quod ea reſoluẽda eſt in foro exteriori, & in foro interiori. Quoad forũ interius dicit, ꝙ interdũ accidit, ꝙ alienãs peccat, & in hoc caſu ſolum ipſe tenetur ad reſtituendum, & interdum accidit ſolum accipientem peccare, & tunc ipſe ſolus debet damnũ reſtituere, & interdũ accidit, vtrumq. peccare, & in hoc caſu vtrũque dẽt alteri reſtituere. Eccleſia autem nõ peccat

u Na. de alien. reb. Eccl. n. 24. & 25.

& deli-

Digitized by Google

& delictum perſonæ non debet nocere illi, neutiquam tenen. Vnde quandu excuſantur a peccato alienans, & accipiens, excuſantur ſimiliter a reſtitutione; & ad ſciendum, quando a peccato excuſantur, eſt neceſſario conſideranda qualitas perſonarũ negotiorum, & erroris, aut ignorantiæ, an ſint iuris aut facti, & qualis iuris, aut diuini, vel humani, & an clari, aut dubij, vt videre eſt apud Felinum. *a* Quoad forum autem externus idem reſpondendũ ſi idẽ probatur in eo, quod in interiori ſed frequenter in exteriori iudicandum eſt ſecundum præſumptiones aliquas allegatas, & probatas, quæ frequẽter ſunt contrariæ veritati, & conſequenter contrarium tunc eſt iudicandum in illo foro.

a *Feli. in c. 4. n. 24. de praſ.*

ARTICVLVS XII.

Vtrum commendatarij perpetui Ordinum militiarum poſſint alienare.

RESpondeo dicendo, quòd Cõmendatarijs perpetuis ordinũ militarium (excepta alienandi facultate) omnia competunt, quæ veris prælatis iuxta ſacros Canones *b* & quæ reſoluũtur de beneficiarijs pariter, & de his commendatarijs accipienda ſunt prout aiunt Fulg. *c* Dominicus, & Natta. Et ideo in ſpecie dicit Caldennus, *d* quod commẽdatarij poſſunt locare res Eccleſię in plures an nos ad ſimilitudinem prælatorum: quem ſequitur Gomexius, & faciunt, quæ de his commendatarijs tradunt Antonius Capicius, & Probus. Quam concluſionem limitabis, vt non procedat in locatione ad longum tempus. Nam cum hæc cenſeatur alienatio iuxta notata in quadam Clementina *e* nõ poterit valere, niſi adhibeantur cauſæ, & ſolẽnitates, de quibus in iuribus de rebus Eccleſiæ non alienãdis agitur, vt in ſpecie conſuluerunt Iaſ. *f* & Ruinus, & ideo merito Medina reſoluit, quod prçlatus, ſeu beneficiarius non poſſunt Eccleſiæ commoditates ad lõgum tempus locare, niſi in ea locatione interueniant ſolennitates, quæ a iure in alienatione rerũ Eccleſiæ requiruntur. Ex quib. infertur; quod in his caſibus fruſtra quæritur, vtrum ſucceſſor teneatur illam obſeruare, cum & ipſe, qui eã fecit, poſſit aduerſus illam venire. Quare cum locatio facta ad vitam alicuius, dicatur facta ad longũ tempus iuxta quandam gloſſam, *g* niſi ſolennitates requiſitæ in alienationibus interuenerint, prout tradit Decius, niſi talis ſit perſona, quæ veriſimiliter nõ poſſit viuere vltra decem annos, habito reſpectu ad cõputationem, de qua in lege, hæreditatum, ad legẽ Falcidiam, & tradit Couarruuia. *h* Et Rolandus ſequitur: quod abſolutè loquendo dicti cõmendatarij non poterunt facere locationem ad vitam, niſi cauſæ, & ſolennitates ſupradictæ interuenerint.

b *ca. ir q. ri. 24. de elect. l. 6.*
c *Fulg. cõſ. 125 Domi. cõſ. 417. Nat. conſ. 517. nu. 5. lib. 3.*
d *Cald. cõſ. 8. de locat. Go. i reg. de triẽ q. 5. pag. 195. Capic. dec. 3. n. 9. Probus i c. 1. a n 1. infra de reb. eccl. non alien. lib. 6.*
e *Cle. 1. de reb. eccle.*
f *Iaſ. cõſ. 94. li. 1. Rui. conſ. 157 & ſeq. li. 2.*
g *Gl. i cle. 1. v. eius de reb. ecel. nõ alie. Dec. cõ. 504. a nu. 2.*
h *Coua. l. 2. va. c. 16. n. 1. Rolã. de reb. eccle. pa. 347. nu. 3.*

Et adde, quod ſi locatio fiat in nouennium cum pacto de retrouendendo in aliud nouennium, nõ valet, quia magis cenſetur locatio facta ad longum tempus, vt eleganter probat *i* Alexander, Iaſon, & noſter Luſitanus Barboſa. Vnde venit explicãdum priuilegium Clementis VIII. conceſſum ordini militiæ Alcantaræ anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimoquinto, die verò vndecima mẽſis Nouembris, quod incipit: *Vniuerſis & ſingulis, venerabilib. fratrib &c.* in quo priuilegio cõſtituit Summus Pontifex pro iſto ordine conſeruatores, quibus inter alia ſequentem tribuit facultatem, ſcilicet: *Quod ea, quę de caſtris, villis, locis, terris, domibus poſſeſſionib. & alijs bonis, & iuribus prędicti ordinis alienata, vel vſurpata inueneritis illicita, vel de*ſtructa *ad ius & proprietatem mẽſarum, prioratuũ, prçceptoriarũ domorum locorum, membrorum, & beneficiorum dicti Ordinis reducendi plenã, et liberã concedit facultatẽ.* Hæc enim facultas non extenditur ad ea, quæ ſecundum iuris ordinem fuerunt alienata, quod patet ex dicta conceſſione, ibi, *Alienata, vel vſurpata inueneritis illicite,* & ſic locationes ad longũ tempus factas, ſine ſolennitatib. & cauſis in alienatione rerum eccleſiaſticarũ requiſitis, poſſunt ipſi cõſeruatores Apoſtolici virtute prçdictæ authoritatis reducere ad dictam menſam.

i *Alex. cõſ. 165 l. 2 Iaſ. conſ. 94 a n 2. li. 1 & in l. manumiſſio a n. 7. ff de ſuſ. & tur. Barb. in l. ſi filioſa. 26. § fin. ff ſol. mat. n. 27*

Vtrum autem commendatarij ordinum militiarum poſſint donare ſuis cõcubinis controuertitur. Et reſpondetur, quod non, prout fundat, & bene probat Palatius *k* Rubius, Antonius Gomez dicẽs ita iudicaſſe de facto in commẽdatarijs cuiuſdam Ordinis militaris. Adeo hoc eſt verum, vt etiã donatio harum perſonarum iuramento firmata, ſit irrita, prout tenet Couarruuias *l* allegans Aymon, Ripam & alios, & Didacus Perez, & hanc opinionẽ ſequitur Gutierrez.

k *Palat. in rebet. de dona. inter vir. & vxo. in rubr. in d. 9. 39. n. 1. & ſeq. Ant. Go. in l. 3. tau nu. 63.*
l *Coua. in c. quãuis pact. 2. 9. 1. n. 4. ad fi. fo 68. Perez, i l. 1. tt. 3. l. 1. ord co. 98. in verbo. quod tãtũ. Gut. de iuram. confir. c. 1. 1. p. a n. 13. vſque ad fin.*

ARTICVLVS XIII.

In quas pęnas incurrant non ſeruantes in dictis alienationibus ſolennitates ſupradictas.

RESpondeo dicendo, quod Clemens V. *m* vltra quod irritat alienationes, determinat pœnas ſuſpenſionis ipſo iure ab officio eo ipſo incurrendæ. Sed poſtea Paulus II. *n* grauiores pœnas addidit. Et prima eſt, quod alienatio ſit nulla. Secũda eſt, qd tam is, qui alienat, quam is cui alienatur, ſit excõmunicatus. Tertia eſt pęna ſacrilegij, vt dicitur in quodam Canone *o* vbi ſic dicitur. Omnes Eccleſię raptores, atq. ſuarũ facultatum alienatores a liminibus eiuſdem matris Eccleſię anathemanzamus, authoritate Apoſtolica pellimus, damnamus, atq; ſacrilegos eſſe iudicamus, & non ſolũ eos, ſed omnes conſentientes eiſdem, &c. Quarta pęna, quod deponi debet omnis, qui alienat res eccleſiæ, vt dicunt Canones, *p* vbi Hoſtienſis, & alij Quinta eſt, quod epiſcopo, ſeu Abbati alienãti interdicitur ingreſſus Eccleſiæ, vt patet ex dicta extrauaganti ambitioſæ. Sexta eſt quod ſi per ſex menſes immediate ſequentes ſub interdicto iſte animo indurato perſeuerauerit lapſis dictis menſibus a regimine, ſuæ Eccleſiæ, ſeu monaſterij, vbi præſidet in tẽporalibus, & ſpiritualibus eſt ipſo iure ſuſpenſus. Septima eſt, quod priuantur ipſo iure ſuis beneficijs curatis, & ſimplicibus dignitatibus, adminiſtrationibus, vel officijs Eccleſiaſticis ſecularibus: vel regularibus. Octaua eſt, quod non obſtante dicta alienatione res alienatæ reuertantur ad monaſteriũ vel Eccleſias nullo dato pretio, prout notant Ancharanus, *q* & Florentinus, dicẽs emptorẽ habere recurſũ cõtra venditorẽ ad pretiũ, non poterit tamen retinere dictas res, prout notatur in quadam Decretali. *r* Alias pęnas nullas facio, ne faſtidiũ in animis legentiũ ingeram, & hæ ſunt præcipuæ, in quas minime incurrẽt alienantes res minimi momenti, vel vtilitatis. Quod intelligitur de re nobili, & minus pretioſa, ſecus de re pretioſa, quæ æquiparatur immobilib. iuxta quandã gloſſam, *ſ* & ſingularẽ. Vnde deponitur alienans prędium Eccleſiæ licet exiguum, vt dicit quidam Canon, *t* Quod intelligitur niſi propter aliquod legitimum impedimentum non potuerit prælatus conuocare monachos. Nam tunc quando prædium eſt exiguum, & minus vtile, poteſt alienare ſine hac conuocatione

m *in Cle. mona. de reb. Eccleſ.*
n *In extrau. ambitio. de re. eccl.*
o *c. omn. eccle. 17. q. 4.*
p *ca. Diaconi de alie. re. c. ſi quis de reb. eccle.*
q *Anch. p tex. in c. 1. de ſeruã. Flo. 3. p. tit. 24. ca. 9.*
r *c. fi. de reb. eccle. non alien.*
ſ *Gl. in c. tua de his quæ fiunt a prælat.*
t *cap. quicunque 17. q. 1.*

prout explicando aliqua iura affirmat, & commendat Rebuffus. *a* Non incurrit etiam dictas pœnas quando reſtituūtur ea, quæ iniuſte ab Eccleſia, aut monaſterio detinentur. Hæc enim reſtitutio poteſt fieri ſine dictis ſolennitatibus. Non incurritur etiã quando bona feudalia, ſeu emphyteutica reuertentur ad Eccleſiam, vel eſſent cõſueta in feudari, tunc enim ſi non ceſſet prima cauſa, poterunt iterũ concedi in feudum iuxta conſuetum modũ, vel in emphyteuſim ſine ſolennitate, prout tradunt, & probant communiter Doctores. *b*

a Rebuf. de re. Eccl. nu. 60.

b DD. in c. ſup. de reb. Eccl. nõ alien.

QVAESTIO XXVIII.

De Altaribus, in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *VTrum neceſſario debeat dici miſſa in altari conſecrato.*
2 *Vtrum regulares poſſint altaria conſecrare.*
3 *Vtrũ regulares poſſint celebrare in altari portatili.*

ARTICVLVS I.

Vtrũ neceſſario debeat dici miſſa in altari cõſecrato.

RESpondeo dicendo, quod neceſſario debet dici miſſa ſuper altare lapideũ, prout definitur in Concilio Hipponenſi relato a Gratiano *c* hoc autẽ altare debet eſſe primo fixũ, & non eſt neceſſe, quod ſit ex omni parte lapideum ſufficit .n. quod ſuperior menſa ipſius, aut ara, ſuper quam fit conſecratio, & reponitur corpus, & ſanguis Domini noſtri Ieſu Chriſti, ſit lapidea, & habeat eã longitudinem, & latitudinem, quæ poſſit capere maiorẽ partẽ calicis & patenæ cũ hoſtia & ſanguine conſecrato, ſine periculo aliquo cadendi, prout dicunt cõiter Doctores, Paludanus, *d* Aleoſis, Syluester, Sotus, Nauarrus. Hoc autem altare debet eſſe cõſecratum, & nemo ipſum põt conſecrare, niſi Epiſcopus. Et Sixtus V. conceſſit fratrib. Carmelitis. *Quod quãdo diœceſani Epiſcopi noluerint gratioſe altaria ſuorũ monaſteriorũ conſecrare, poſſint adire quoſcunq. antiſtites catholicos pro ipſorũ altarium conſecratione, & quod ſede vacante poſſint ab Epiſcopis vicinis ad ipſum petere, ita tamen quod ex hoc in poſterum nullũ præiudicium inferatur.* Ita habetur in libro, Monumẽta ordinũ, Neque puto hoc priuilegium per Concilium Tridentinum *f* eſſe ſublatum, vbi dicitur, quod nulli Epiſcopo liceat cuiuſuis priuilegij prætextu pontificalia in alterius diœceſi exercere, niſi de ordinarij loci expreſſa licentia, nam hoc intelligitur niſi ipſi Epiſcopi diœceſani requiſiti bis, aut ter, conſecrationẽ huiuſmodi facere noluerint iuxta ea, quæ communiter notantur in titulo de ſupplenda negligentia prælatorum. Et ita in noſtro caſu ſi diœceſani noluerint bis, aut ter requiſiti facere ſupradicta, aut ſedes vacans ad licentiam noluerit concedere, poſſunt dicti fratres hoc vti priuilegio. Verũ eſt tamen, quod alia priuilegia concedentia regularibus, vt quilibet catholicus Epiſcopus poſſit conſecrare eccleſias eorum, & altaria & cœmiteria, calices, & ornamenta, & omnes alios actus epiſcopales exercere, in locis & perſonis fratrum prædictorum diœceſani loci, vel cuiuſcunque alterius licentia minime requiſita, ſicut conceſſit Leo X. fratribus Minoribus, ſunt abrogata per Concilium Tridentinum, niſi Epiſcopi bis aut ter requiſiti ea minime voluerint exercere.

c c. altar. de cõſ. d. 1.

d Palud. in 4. d. 13. q. 3. a. 4. Alenſ. nu. 4. pa. q. 38. mẽb. 3. alias q. 10. mẽb. 5. a. 2. Syl. v. altare. Na. c. 25. n. 83. Sot. 1 d. q. 2. a. 3

e In 1. impr. fo. 100. & in 2. f. 138. conc. 454.

f Habe. i ſupp. f. 60. conc. 179.

ARTICVLVS II.

Vtrum regulares poſſint altaria conſecrare.

REſpondeo dicendo, *Quod Abbas Ciſtertij, et alij primi Coabbates poſſunt altaria de nouo conſtructa, ſeu translata, reſtaurata, aut mutata in quibuslibet locis dicti Ordinis Chriſmate ſacro prius ab aliquo Antiſtite catholico recepto conſecrare, & etiã benedictionem ſolennem poſt miſſarum, veſperarum, matutinarum ſolennia in quibuslibet monaſterijs domibus, ac locis dicti ordinis vtriuſq. ſexus ſeruatis gradibus ſuperioritatis inter eos elargiri.* Ita cõceſſit Innocentius VIII. anno Dominicę incarnationis milleſimo quadringẽteſimo octuageſimo nono dictis quatuor Coabbatibus ad petitionem Ioannis Abbatis Ciſtertij, vt habetur in libro priuilegiorũ huius ordinis, impreſſo Compluti anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quarto, priuilegio centeſimo decimo octauo, p. 118. Et inuenio Greg. XIV. Romæ ſub annulo piſcatoris die vigeſima octaua Iunij anno incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo nonageſimo primo, põtificatus ſui anno primo, hæc & alia primorũ Coabbatum priuilegia ad omnes Abbates congregationis Ciſtertij in his Hiſpaniarũ partibus extẽdere, prout latius in quæſtione priuilegiorum continetur. Ex qua conceſſione colligitur, quod priuilegia illis quatuor Coabbatibus conceſſa iam omnibus alijs Abbatib. iſtarũ partiũ Hiſpaniarũ congregationis ſunt communicata, & per conſequens, qđ poſſunt in quibuſcunque locis dicti Ordinis Chriſmate ſacro prius ab aliquo catholico antiſtite recepto altaria, & aras, & calices conſecrare in quibuſcunque locis dicti Ordinis, non autem extra dicta loca, nam extra minime poſſunt dicta munera exercere ſine licentia diœceſani, quia iuxta Concil. Triden. ſuperius allegatum ſine licentia diœceſani nullus virtute cuiuſcunque priuilegij poteſt pontificalia exercere, & ſic in locis, & monaſterijs ſui ordinis vtriuſque ſexus poſſent ſolẽnem benedictionem poſt miſſarum, veſperarum, & matutinarũ ſolennia elargiri, & pro Pontificali cum baculo ſicut ſolent Abbates miſſam celebrare. At ſi inuitentur in aliqua feſtiuitate ad celebrandum in aliquo monaſterio, vel eccleſia non ſui ordinis, minime poſſunt ſine licentia diœceſani hæc Põtificalia exercere. Aduertendũ eſt etiã circa iſtum articulũ, quod presbyteri religioſi ſocietatis Ieſu habent priuilegium conceſſum a Paulo III. anno Domini milleſimo quingenteſimo quadrageſimo nono, *Vt in locis remotiſſimis infidelium, vbi Epiſcoporum copia non habetur, poſſint altaria conſecrare.* Et ex priuilegio Adriani VI. poſſunt prouinciales Indiarũ, & fratres eorum habentes authoritatem omnimodã dicti priuilegij conſecrare altaria etiam pro vſu aliorum in caſu neceſſitatis, Epiſcopis in prouincia nõ exiſtentibus, prout conceſſit Leo Decimus fratribus Ioanni Glapioni, & Franciſco de Angelis Ordinis Minorum, anno Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo primo euntibus ad Indias occidẽtales. Et poſtea Adrianus VI. anno Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo ſecundo, conceſſit de nouo hoc priuilegium prouincialibus, & quod poſſint communicare ſuis fratribus authoritatem ſuam, & conceſſit, quod poſſint benedicere calices, & ſacramentum cõfirmationis fidelibus miniſtrare, de quo iam diximus in ſuperioribus in quæſtione de Abbatibus quoad poteſtatem benedicendi ea, quæ ad cultum diuinum ſunt neceſſaria.

ARTI-

ARTICVLVS III.

Vtrum fratres minores poſſint celebrare in altari portatili.

RESpondeo dicendo, quod licet Epiſcopus in itinere, & vbicunque celebrari, & celebrare facere in altari portatili *a* ſecũdum facultatem ipſis a iure communi conceſſam, & idem cõceditur prædicatoribus, & minoribus, vt vbicunque libere, id eſt ſine licẽtia diœceſanorũ celebrare poſſint ſuper altari portatili ſine præiudicio Eccleſiæ parochialis, prout habetur in quadam decretali. *b* Ius autẽ parrochiale (prout allegans quandam conceſſionẽ & declarationem Gregorij Noni dicit Syluester,) *c* conſiſtit in tribus, ſcilicet in obligationibus decimis, primitijs, prout etiam tradit Marcus Antonius Cuccus, & id ipſum video conceſſum ab Honorio Tertio prout habetur in ſupplemento, *d* & a Clemente Quarto, prout habetur in libro Monumenta *e* ordinum, & a Sixto IV. prout habetur in eodem libro: *f* Quod priuilegium non intelligo eſſe abrogatum per Concilium Tridentinum, Cõcilium enim non prohibet directe celebrare in altari portatili, ſed quod hoc minime Epiſcopi cõcedãt, immo pro viribus prohibeãt. Ex quibus verbis colligitur, intentionẽ Cõcilij eſſe, quod Epiſcopi prohibito non concedant licentiam ad celebrãdum in oratorijs particularibus, & in altari portatili. At nõ negat ipſum Concilium dictam licentiam eſſe concedendã aliqua cauſa iuſta interueniente, iuxta decretum Concilij Triburienſis, *g* vt explicat doctiſſimus Nauarrus. Vnde non eſt audiẽdus *h* Nauarrus tenens dicta priuilegia per Concilium eſſe abrogata. Solum enim inuenio Concilium præcipere Epiſcopis vt hoc per cenſuras prohibeant, non obſtante quocunque priuilegio, & conſuetudine in contrarium, & ſic concedo ipſa priuilegia eſſe abrogata, ſi Epiſcopi velint prædicta prohibere. At in foro conſcientiæ nõ intelligo ipſa eſſe reuocata Epiſcopis & ordinarijs tacentibus, ſicut videmus eos tacere, cum ex vſu talis priuilegij, nulla irreuerentia diuino cultui ſequatur, cũ dicta altaria a regularibus ſemper in locis decentiſſimis collocentur, tũ etiam, quia ex tali vſu nullum præiudicium Eccleſijs parochialibus reſultat, de quo præiudicio licet Honorius Quartus, & Clemens Quartus, & Sixtus Quartus in prædictis priuilegijs nullam fecerint mentionem, ſemper tamen ſubintelligitur, prout in ſimili dicit *i* Salzedus affirmans, ita declaraſſe Dominos Cardinales pro declaratione Concilij Tridentini deputatos.

a c. quoniam, de priuil. li. 6.
b c. 1 his de pri.
c Sylu. v. altare n. 5. Cuccus l. 5. mai. inſt. 6. dimiſ. nu. 39.
d fol. 83. conce. 242. & 243.
e In 1. impr. fo. 76. & fol. 140. conceſ. 313.
f In 1. impr. fol. 59.
g c. cũ ſedib. de conſ. d. 1. Na. li. 5. con. 16. p. 56. in 1 impr. 2.
h Na. in man. c. 25. nu. 82.
i Salz. in pract. crim. c. 38. pag. 221. col. 1.

QVAESTIO XXIX.

De Appellationibus, In quinque articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 *QVid, & quotuplex ſit appellatio.*
2 *Vtrum ſit licitum regularibus appellare à grauaminibus ſibi illatis.*
3 *Vtrum deceat religioſos appellare.*
4 *Vtrum peccent iudices regulares appellationes negantes.*
5 *Vtrum ſuſpenſio a voce actiua, & paſſiua ſuſpendatur per appellationem.*

ARTICVLVS I.

Quid, et quotuplex ſit appellatio.

REſpondeo dicendo, quod appellatio eſt a minori ad maiorẽ, vel ſuperiorẽ prouocatio prout dicitur in iure. *k* Et eſt duplex, ſcilicet iudicialis, quę eſt prouocatio iniquæ ſententiæ querelam continens. Et extra iudicialis, quæ eſt a præſenti, aut veriſimiliter futuro grauamine ad ſuperiorẽ prouocatio: appellatur. n. aliquando extra iudicium, vt in electione, prout ait quædam Decretalis. *l* Prima ſi eſt legitima ſuſpendit pronunciatum, ac ẽt iudicis iuriſdictionem quoad illam cauſam, & ipſius ad ſuperiorem transfert cognitionẽ. Secunda vero ſi eſt probabilis, ipſam cauſam ad ſuperiorẽ transfert, vt ea pendente nihil in ipſius præiudiciũ attentetur. Vnde appellatio operatur duplicem effectũ. ſ. deuolutorium, & ſuſpenſiuum; qui ſuſpenſiuus eſt triplex id eſt in iudiciali, quia ſuſpendit pronuntiatum ſuſpendit etiam iuriſdictionem iudicis quantum ad illam cauſam, ſuſpendit etiam præſumptionem, quæ erat pro ſentẽtia. Sed tamen non ſemper iſtos effectus operatur in appellatione ſententiæ cenſuræ Eccleſiaſticæ, quia propter ſequentem appellationem talis ſententia non ſuſpenditur, ſed appellatio tunc operatur effectum deuolutiuum, deuoluendo cauſam ad ſuperiorem, prout tradit Syluester. *m*

K 2. q. c. omnis oppr et c. ſi quis & c. placuit.
l o. conſ. de appe.
m Syl. titu. excom. 2. §. 1.

ARTICVLVS II.

Vtrum licitum ſit regularibus appellare a grauaminibus ſibi illatis.

REſpondeo dicendo, quod licet in ordinibus præſertim mendicantiũ non permittatur grauato vti verbo appellationis, a correctionibus ipſi inflictis obſeruatis conſuetudinibus approbatis, & ſtatutis regularibus debitã maturitate, & deliberatione, prout dicitur in libro monumenta ordinum *n* Quod ipſum Iulius Secũdus ſub excommunicationis pęna fratribus & ſororibus ordinibus prædicatorum prohibuit, prout habetur in ſupplemẽto. *o* Hoc tamen intelligendum eſt loquẽdo de appellatione a correctione in mandatis regularibus legitime factis, ſecus de alijs ſententijs & mandatis non tangentibus illum, ſi modus regularis, & legitimus excedatur, etiam a correctione in mãdatis regularibus. Nam cum appellatio ſit de iure naturali, quilibet a qualibet ſententia poteſt appellare, niſi prohibeatur iuxta quandam gloſſam *p* communiter receptam, & nullus iure communi prohibetur regularis appellare, immo in quadã decretali *q* grauiter iubetur caſtigari prior, qui appellationem non admiſit ex cuius gloſſa prima colligit Decius, quod nõ ſolum poteſt appellare religioſus in cauſa ciuili, vel criminali, ſed etiam in cauſa correctionis, in qua regulariter etiam ſecularis prohibetur appellare iuxta quandam decretalem *r* vbi notat Panormitanus, niſi modũ correctionis excedat prout notat, & probat gloſſa in eadem Decretali *ſ* & tenet Baldus communiter receptus teſte Nauarro. Et licet ipſis grauatis diffugium appellationis eſſet omnino interclusum, poſſent tamen vti remedio defenſionis quæ eſt iuris naturalis, quam appellatio in ſe includit, tũ quia ipſi mendicantes non debent eſſe peioris conditionis quam alij, immo longe melioris, propter quod ſunt eis conceſſæ multæ immunitates, & priuilegia, tum etiã quia

n In 1. impr. fo. 125. et in 2. fol. 220. conc. 499.
o fol. 121. conc. 553.
p Glo. vlti. in l. qui reſ. ff. de re iudic.
q c. de priori de appell.
r c. ˀlic. de of. or.
ſ Gl. ibi v. interclus. & v. appel. Bal. i l. 2. §. ord. de his qui ſunt ſui. vel alie. iur. Na. in c. nullã. 18. q. 1. n. 50.

grauatus, etiamſi non poſſit appellare, & per viam appellationis ad ſuperiorē accederet poſſet tamen per viam ſimplicis querelæ adire ſuperiorem gratū ſecundum Panormitanum *a* & alios. Nam licet inter religioſos non ſeruentur, nec debeant ſeruari in his grauaminibus exequendis omnia admiſſimiſicut inter ſeculares, prout dicitur in iure *b* ea tamen quæ ſunt de iure naturali, & diuino, non derogant eorum ſanctitatem illa proſequi, prout tradit elegāter Nauarrus.*c* Et iuxta hęc intelligenda ſunt omnia priuilegia apoſtolica prohibentia regularibus appellare a ſuorum ſuperiorum mandatis, & correctionibus, ſunt enim intelligenda niſi correctiones in modo excedant. Nam tunc aut per viam appellationis, aut per viam ſimplicis querelæ poſſunt optimo iure ad ſuos recurrere ſuperiores. Et in noſtra ſacra religione viget quędam conſtitutio *d* Gregorij XIII. in qua *ſub pęna excommunicationis latę ſententiæ Summo Pontifici reſeruata, & priuationis officiorum præcipitur fratribus minoribus de obſeruātia, ne ad ſecularia tribunalia appellent, concedit tamen eis ipſe Summus Pontifex appellationem ad Generalem, vel protectorem, vel Papam.* Et a ſacra Cardinalium congregatione eſt impoſitum anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo, vt appellatio hoc ordine proſequatur. *A Guardiano ad prouincialem, à Prouinciali ad Generalem, a Generali ad Protectorē, à Protectore ad ſacram Congregationem.* Et iſta appelatio permiſſa eſt in conſtitutione Sixti Quinti, cuius tenorem ſupra *e* retulimus. Neque hoc eſt contra Concilium Tridentinū *f* ipſum enim non prohibet religioſos ad ſuos ſuperiores per viam appellationis recurrere, ſed tātum prohibet, ꝙ ad eos perſonaliter nō recurrant ſine ſuorum ſuperiorum licentia niſi ab eiſdem aduocati fuerint. Et ſunt, qui dicant, quod non obſtante hoc decreto, non peccant mortaliter ad eos ſine licentia accedentes, ſcientes ſe nimis eſſe grauatos, de quo in quæſtione ſequenti agemus.

a Pan. in c. cum dile. de appella.
b c. qual. & quā do §. vl. de accu.
c Nau. 2. cōſ. 11. de app. conſ. 5. à n. 6. in 2. impre.
d Conſ. 34.
e Sup. q. 1. art.
f Coc. Trid. ſeſſ. 25. c. 4. de re.

ARTICVLVS III.

Vtrum deceat Religioſos appellare.

RЕſpondeo dicendo, certum eſſe ipſos religioſos poſſe appellare, prout probatum eſt in articulo ſuperiori, nihilominus tamē ſanctiſſimè à religionibus hoc nomen appellationis eſt excluſum ad alia tribunalia. Nam etiamſi poſſit euenire, & cōtingere caſus, in quo religioſi indigeant hoc vnico remedio, dānum tamē, quod ex negatione ipſius reſultat cum pace, & tranquillitate, & honore ſuæ religionis (quæ eorum eſt mater) compenſatur, cū fortitudo, & decor illius conſiſtat in eo, quod religioſi inter ſe cum ſilentio, & quiete omnia negotia & controuerſias ita cōponant, vt ad notitiam aliorum tribunalium eccleſiaſticorum aut ſecularium, neque per ſomnium (vt dicitur) perueniant. Experientia enim compertum eſt, a religioſis a ſuis clauſtris egreſſis eorum controuerſias ventilantibus religionis decorem & honorificentiam deluſtrari. Vnde ſicut lex naturalis dictat, quod manus recipiant ictum & vulnus deſuper ab aliquo illatum ad ſeruandū caput, a quo vita, & ſalus totius corporis pēdet, ita etiā eadem lex naturalis dictat, & intime prædicat, quod religioſus permittat ſe ictibus grauaminū opprimi, & feriri, ne ea grauamina & alia cadant ſuper ſuam religionem, quæ eſt eius Caput, & ipſis grauaminibus ſuccumbat, & eius honor deturpetur. Quod conſiderantes Summi Pontifices cognoſcentes & conſiderantes inconſiderationes aliquorū religioſorum, ipſis ſub pœna excōmunicationis iniungunt, ne a mandatis, & ordinationibus Prælatorum appellare valeant, prout dictū eſt in articulo ſuperiori. Et licet concedatur ipſis, vt poſſint ad Dominum protectorem recurrere, & ad ſacram Cardinalium Congregationē, & ad Papā, & eius legatos habentes poteſtatem ſuper regulares. Hoc tamē vt dicit Aragon *f* debet fieri in negotijs grauibus, & hoc cū debita conſideratione in negotijs aūt minimis ad eos accedere redundat in maximū religionis nocumentum, cuius augmentū debemus oēs pro viribus procurare, pręcipue in feliciſſimis his temporibus in quibus hæretici ſagittas ſuas cum carbonibus deſolatorijs contra eam emittūt.

f Ara. 2. 2. q. 69 art. 3.

ARTICVLVS IV.

Vtrum peccent iudices regulares appellationes negantes.

RЕſpondeo dicendo, quod iura & priuilegia remouentia appellationē in aliquibus caſibus, & admittentia regulariter in omnibus iuxta gloſſam *g* ſingularem ſolum procedant in foro exteriori, quia in interiori iudex, qui grauat, peccat non admittendo appellationē, vel alia via grauamē nō remouēdo, ſiue ſit caſu quo liceat appellare, ſiue nō, argumento aliquorum iurium *h* quia in re quāplurimi litigantes, vel aduocati, & procuratores eorū paſſim grauiſſime peccant cum obligatione reſtituendi, prout aduertit Nauarrus *i* & ad hoc vt iudex peccet, non admittendo appellationem a parte interpoſitam, non requiritur, quod ſententia ſit iniuſta ſecundum acta, ſed ſufficit, quod credatur eſſe ipſa re iniuſta, & per agenda de nouo poſſit demōſtrari eſſe talem, vt argumento aliquorum iurium tenet Nauarrus.*k*

g Gl. in l. qui res ff. de rei vēa.
h l. 1. de appell. c. ad noſt. eo. tit.
i Nau. in man. c. 25. nu. 25.
k Nau. vbi ſu.

ARTICVLVS V.

Vtrum ſuſpenſio à voce actiua & paſſiua ſuſpendatur per appellationem ſubſequentem.

RЕſpondeo dicendo, quod ſic. Nam regulariter omnis appellatio ſuſpendit ſententiam, & eius effectum, etiamſi ſecum trahat executionem iuxta quamdam legem, *l* & non videtur excepta huiuſmodi ſuſpenſionis ſententia, non enim excipitur ab illa regula omnis ſuſpenſio, ſed ſolum ſuſpēſio ab officio, vel ingreſſus Eccleſiæ. Decretalis *m* enim quædam ſolum loquitur de his, & non de alijs, & non eſt alius textus, qui diſponat idem de alijs; ſiquidem ante illum controuerſia etiam erat de illis, quamuis in alia decretali *n* idem de interdicto haberetur, & a regulari iure non eſt recedendum, niſi quoad ea, quæ inueniuntur excepta, pręcipue cum in dicta Decretali appellatio legitima non ſuſpendat omne interdictum, ſed ſolum illud quo interdicitur ingreſſus Eccleſiæ, vel aliquod officium diuinum, quod non fit in ſuſpenſione vocis actiuæ, & paſſiuæ: nam hæc nō ſuſpendit a diuinis. Vnde ſicut interdictum ingreſſus poſſeſſionis agri vel beneficij, vel poſſeſſionis eius, vel aliorum actuum, qui non tangunt animam, ſuſpenditur appellatione, vt omnes *o* dicunt, & ſentiunt: ita ſuſpēſio a voce actiua, & paſſiua ſuſpenditur per illā, & ita ſuſpēſus a dicta voce actiua, & paſſiua, ſi poſt appellationē eligatur, vel eligat, valida procul dubio

l l. Furti. ff. de his, qui notant. infam.
m c. ſi cui. §. fin. de ſent. excom.
n c. ad hęc quoniā. de appellat.
o c. omnes in d. §. ſi & in d. ca. ad hęc quoniā.

erit

Digitized by Google

erit electio. Quod notent regulares, quando vident aliquos priuari voce actiua, & paſſiua in aliquibus Capitularibus Congregationibus, vt ſic ab electionibus excludantur, & Epiſcopatum eorũ accipiant alter, & nutantes transferantur filij eorum, & mẽdicent, & eijciantur de habitationibus ſuis, & non ſit illis adiutor, nec ſit qui miſereatur pupillis eorũ. Poterunt enim ab hac priuatione appellare, ſi fiat ab aliquo inferiori, & poſita, & accepta poſſunt actiuè, & paſſiue ad electionem procedere, niſi dicatur quod in religione appellatio tantum habet effectũ deuolutiuum, & non ſuſpenſiuum.

QVÆSTIO. XXX.

De Apoſtatis, & a religione eiectis, in viginti nouem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur viginti nouem.

1 *QVid ſit, et quotuplex ſit apoſtaſia, et apoſtata.*
2 *Vtrum portantes habitum ſubtus in abſcondito ſint apoſtatæ.*
3 *Vtrum pœna fugitiui puniatur monachus, qui ob aliquod leue peccatum ſupra modum grauatus ad ſuos ſuperiores ſine licentia pergat.*
4 *Vtrum pœnæ, quas ponit Paulus Quartus contra religioſos extra clauſtra vagantes, & apoſtatas cum habitu vel ſine habitu tantum, ſint latæ contra apoſtatas.*
5 *Vtrum prælatus teneatur requirere apoſtatam, & fugitiuum monachum.*
6 *Vtrum prælatus poſſit vbicunque deprehendere apoſtatam fugitiuum.*
7 *Vtrum prælati teneantur petere licentiam a fratribus ad ſua monaſteria accedentibus.*
8 *Qua pœna puniantur hi fugitiui.*
9 *Qua pœna puniantur dictos fugitiuos recipientes.*
10 *Vtrum apoſtatæ, & fugitiui fratres ſint a ſuis prælatis benigne recipiendi.*
11 *Vtrum bona apoſtatarum, & fugitiuorum ordinis minorum pertineant ad ipſum ordinem.*
12 *An prædicti Apoſtatæ, & fugitiui ad ordinem cũ aliquibus bonis redeuntes, teneantur ſcribere memoriale creditorum, & debitorum, & ipſum ſuo prælato præſentare.*
13 *Vtrum ſolum bona acquiſita ab apoſtatis per negotiationem contra iuſtitiam applicentur Cameræ Apoſtolicæ.*
14 *Vtrum propter crimen apoſtaſiæ quis a religione recte poſſit expelli.*
15 *Vtrum apoſtata, qui in noſtra religione minorum non fuit ter conuictus, neque ter punitus poſſit expelli a religione propter hac, et alia grauia delicta, quæ in apoſtaſijs, & in religione commiſit.*
16 *Vtrum ſolum generalibus aut prouincialibus expulſio horum apoſtatarum, & delinquentium committatur.*
17 *Vtrum generales, & prouinciales poſſint eijcere incorrigibiles ſine conſilio patrum.*
18 *Vtrum dicti prælati poſſint expellere a religione homicidam.*
19 *Vtrum religioſus de crimine nefando conuictus poſſit a religione expelli.*
20 *Vtrum iuſte expulſi a religione teneantur ſeruare regulam, quam vouerunt.*
21 *Vtrum a monaſterio eiectus rogans, vt iterum recipiatur, poſſit remanere tuta conſcientia in ſeculo ſi prælati eum nolint recipere.*
22 *Vtrum legitime eiectus poſſit intrare aliam religionem.*
23 *Vtrum prælati poſſint expellere a religione incorrigibilem iubendo, vt ingrediatur aliam ſtrictiorem intra certum tempus.*
24 *Vtrum promotus tantum ad ſacrum ſubdiaconatus ordinem ſi expellatur propter eius delicta ab ordine, poſſit ordinari alijs ordinibus ab Epiſcopis.*
25 *Cui Epiſcopo erunt ſubiecti expulſi a religione, an Epiſcopo originis, an domicilij.*
26 *Cui acquirant iſti legitime expulſi.*
27 *Vtrum eiectus teneatur vti habitu clericali ordini ſuo conuenienti.*
28 *Vtrum iſti eiecti poſſint tradi brachio ſeculari, vt corporaliter puniantur.*
29 *Vtrum eiectus a ſua religione, ſi ad eam iterum recipiatur, neceſſarium ſit, quod in ea iterum profiteatur.*

ARTICVLVS I.

Quid, & quotuplex ſit apoſtaſia, et apoſtata.

REſpondeo dicẽdo, quod apoſtaſia iuxta gloſſam *a* ſolemnem & receptam eſt triplex a fide, ab obedientia, & ordine, vel religione. Hic autem ſolum nobis eſt ſermo de apoſtaſia ab ordine monachali & religione, licet apoſtaſia generaliter ſumpta dicatur ab obedientia, & à præceptis obediendi retroceſſio, & retractio, ſiue deſertio iuxta prædictam gloſſam, & Diuum Thomam. *b* Non tamen dicitur apoſtaſia a religione accipiendo verbum hoc ſtricte in ea ſignificatione, in qua accipitur in toto titulo de apoſtatis, pro quacunque retroceſſione. Sed requiritur primo, vt ipſa retroceſſio ſit criminoſa, & mortiferè mala, vt erudite dixit Caietan. *c* Immo ait, quod non ſufficit, qd̃ ſit criminoſa, & mortifere mala, qualis eſt inobedientia, qua monachus intra monaſterium exiſtens contrarie renuit obedire iuſſis prælati, etiamſi violaret votum ſubſtantiale caſtitatis, licet enim tanquam inobediens, & impudicus poſſit caſtigari, non tamẽ tanquam apoſtata ſecundum omnium mentem. Immo neque ſufficit, quod exeat monaſterium ſine licentia prælati, abſque tamen animo deſerendi religionem. Vnde retroceſſio ab aliquo monaſterio alicuius religionis ſine licentia prælati cum animo tamen intrandi aliam religionem, etiam laxiorem, ſi intret illam, non dicitur apoſtata, quia licet ſit receſſus ab illo monaſterio, & ab illo ordine, non tamen eſt receſſio à religione, & ita non incidit in pœnas apoſtatarum iuxta determinationem *d* Innocentij communiter receptã, quam Caietanus vbi ſupra præclare declarat. Immo neque omnis retroceſſio, per quam non ſolum peccatur mortaliter ſed etiam incurritur excómunicatio maior, ſufficit ad conſtituendam illam apoſtaſiam, de qua loquimur, per deſertionem enim temerariam habitus a religione fit retroceſſio mortifera, & excommunicatione ipſo iure punita, prout dicitur in iure, *e* Nõ tamẽ illa omnis eſt apoſtaſia, de qua loquimur, quia illa fit aliquando animo cito habitum reaſſumẽdi, ad hoc enim vt hæc apoſtaſia conſtituatur, neceſſarium eſt, quod deferatur habitus ſine propoſito illum reaſſumendi, vel aliam religionem intrãdi. Ex prædictis colligitur, quod apoſtata a religione dicitur religioſus expreſſe, vel tacitè profeſſus, qui deſerit religionem, quam profeſſus eſt ſine tranſitu ad aliam cum animo non reuertendi ad ſuam. Cui cõſequens eſt, non omnem religioſum fugitiuum eſſe apoſtatam, omnis enim, qui exit a monaſterio ſine licentia ſuperioris retento habitu vagans, vel ſe celat, ne inueniatur, eſt fugitiuus, vt Ioannes

An-

a Gloſ. in c. 1. de apoſt.

b D. Th. 2. 2. q. 12. ar. 1.

c Caie. ſupr. D. Tho. d. 1. & ar. 2.

d c. ſi. de renun. ea intelleximus ata. & qualit.

e c. 2. ne clerici vel monach. li. 6.

Digitized by Google

a And. in c. ſi. de regul. l. quis ſit fugitiuus. ff. de ædilitio edic.

b c. licet. de reg.

c Extra. viam ambitioſe de regu. ſub tit.

d Cle. 1. de ele. c. ſtatutis 19. q. 1.

e Gl. in cle. 1. §. ad hęc, de ſtatu monach.

f D. Th. 2. 2. q. 59. ar. 4. Na. in man. c. 21. n. 4.

Andreas, *a* & communis determinat, attamen non omnis talis eſt apoſtata per ſupradicta. Cōſequens item eſt, nullum religioſum, qui tranſit ad arctiorē religionem petita licet non obtenta licentia ſuperioris eſſe apoſtatam, quia eius tranſitio non eſt retroceſſio criminalis, ſiue mortifera iuxta ſacros Canones. *b* Conſequitur item eadem ratione, nullum tranſlatum ad aliam religionem, vel ad alium locū mediante diſpenſatione legitima eſſe apoſtatam, iuxta quandam Extrauagantem *c* hoc definiētem. Neque conſequenter, qui eſt tranſlatus ad Epiſcopatū iuxta ſacros Canones. *d* Neque inſtitutus perpetuo in aliqua Eccleſia deſinit eſſe clauſtralis, iuxta quandā gloſſam ſingularem *e* neq; ille, qui per aliquos paucos paſſus ſine licentia prçlati egreditur monaſterium, ſtatim regreſſurus, quia non videtur egreſsio illa mortifera, cum exiguitas in omni materia excuſet a culpa mortali, prout tradunt D. Thomas *f* & Nauarrus.

ARTICVLVS II.

Vtrum portantes habitum ſubtus in abſcondito ſint apoſtatæ.

g Mand. de ſign. gratia ti. licentia f. 101. p. 2. col. 2.

h Conſi. 202.

i Conc. Tri. ſeſ. vlt. ſub Pio IV. c. 14. in princ.

RESpondeo dicendo, quod portantes habitum ſubtus vel coopertum in abſcondito, an proprie vel improprie dicantur apoſtatæ, an vero tantum excommunicati, diſputatū fuit a Rota, & per maiorem partem fuit determinatum ipſos eſſe excommunicatos, non tamen apoſtatas, vel ſi apoſtatas eos eſſe affirmamus, hoc de apoſtaſia impropriè, & lato modo dicta, eſſe accipiēdum. Ita Quintil. Mand. *g* & citabatur conſilium *h* Oldradi, qui volebat non incurri propterea aliquam inhabilitatem, ſed tantum excommunicationē, niſi adeſſent coniecturæ animi deſerendi religionem. Aduerte tamen, quod contra licentiam, quæ olim concedebatur paſſim religioſis portandi habitum ſubtus, adeſt Conc. Trid. *i* vbi determinatur contra talem licentiam, *ne detur licentia cuiquam occulte regulari ferendi habitum ſuæ religionis.*

ARTICVLVS III.

Vtrum pœna fugitiui puniatur monachus, qui ob aliquod leue peccatum ſupra modum grauatus ad ſuos ſuperiores ſine licentia pergit.

k Bal. in ca. ad noſtrā de appel.

l l. contra pupillū. §. qui ad maius adiutorium. ff. de re iudic.

m c. dilecti. 2. de appell.

n Conc. Tri. ſeſ. 25. de reg. ca. 4.

o Glo. in c. cum paſtoris. 2. q. 7.

RESpondeo dicendo, talem non eſſe apoſtatam ſecundum ſuperius dicta, neque pœna fugitiui eſſe puniendum ſecundum Baldum, *k* ſi accedit ad ſuperiorē, vt ipſū a tali grauamine ſubleuaret, argumento aliquorum iurium, *l* Tum, quia dicens ſe grauatum, ob idq; adiens ſuperiorem, videtur appellare, argumento cuiuſdam Decretalis. *m* Vbi notant ſcribentes præſertim Decius. Neq; ſupradictis obſtat Concil. Trid. *n* quod *vetat omnibus religioſis recedere à ſuis conuentibus etiam ob cauſam adeundi ſuperiorem:* nam reſpondetur non eſſe credendū Conciliū voluiſſe derogare tam iuſtam concluſionem tam graui ratione nitentem, præſertim quod non eſt petenda licentia ab eo, ad cuius grauamen tollendum pergitur ad ſuperiorem iuxta gloſſam, *o* & cōmuniter ſcribentes: & quod adire ſuperiorē ob iuſtum grauamē habet vim appellationis apud religioſos a quorū ſuperioribus poſſe appellari verbo, vel facto irrefragabiliter probāt Doctores in ſuperiori quæſtione allegati; vbi diximus Concilium Trid. hoc non vetare, ſed ſolum prohibere ne quia religioſus poſſit exire a monaſterio ſine licentia ſuperioris, etiam vt adeat ſuperiorem, non autē vetare ne grauiter grauatus per viā iuſti grauaminis, & appellationis iuſtæ, verbo vel facto īterpoſitæ poſſit adire ſuperiorem ad conquerendum de illo, cū hoc ſit conſonum iuri naturali, & malitijs hominū obuiandū eſt; ita explicat Naua. *p* Quæ opinio mihi videtur ſequenda cum ſolido nitatur fundamento licet contrariam teneat Bannes, cuius opinionem poſſe ſequi videtur caſu, quo non conſtat de iuſtitia grauaminis, & hoc ratione ſcandali, & iuxta hoc debet explicari; quidquid circa hoc determinatum eſt pro regularibus.

p Nau. in c. nō dicatis. n. 61. Bānes 2. 2. qu. 12. ar. 1. pag. 667.

ARTICVLVS IV.

Vtrum pęnæ, quas ponit Paulus IIII. contra religioſos extra clauſtra vagantes, & apoſtatas cum habitu, vel ſine habitu tantum ſint latæ contra apoſtatas.

q Fol. 359.

r Fol. 398.

s Aut. Hac cōſtitutio. §. vnde collat. 3. Card. propoſ. 3 in c. ſtatutum v. cū ſua de elect.

t Glo. in c. 1. de iure patronatus

RESpondeo dicēdo, quod cum nullus fiat apoſtata per aliquem actum, qui non ſit peccatū mortale, ſed ſolū per illum, per quem fiat apoſtata a religione, conſequenter videtur dicēdū, quod pœnæ conſtitutionis Pauli IV. quę habentur in conſtitutionib. Pontificalibus, *q* confirmatæ, & modificatæ per Pium IV. in quadam conſtitutione huius Pōtificis prima in ordine, quę habetur in eiſdem conſtitutionib. *r* Pontificalibus, non fuerunt incurſæ ſaltem quoad Deum, & forum conſc ētiæ niſi per eos, qui exierunt monaſteria, & religiones per exitū mortiferum. Neq; omnes, qui per talem exitū exierunt, quia prædictę bullę non induxerūt pęnas, niſi cōtra apoſtatas a religione, vt colligitur ex earū proœmijs & verbis ibi, *apoſtatas*, & ibi, *apoſtaſia*, decies repertis in bullis Pauli IV. & Pij IV. & bulla Pij IV. ſolum eſt intelligenda de his, quos cōprehendit bulla Pauli Quarti, quę interpretatur illā. Cum lex interpretans aliam intelligēnda ſit de comprehenſis in ea iuxta quandam authenticam. *s* & hoc determinat Cardinalis. Nec obſtat, quod Paulus IV. dicit in ſua bulla. *Omnes, & ſinguli, qui poſt profeſſionē per eos in ætate legitima conſtitutos in aliquo approbato et militari Ordine purè, & libere emiſſa temeritate propria, aut quouis prætextu, aut cā extra clauſtra ſuorum regularium locorum degunt.* Quia dicta verba debēt intelligi de prætextu, & cā illicitis, quoniā vna pars copulatiua dubij declaratur per aliam. Vnde cū verbū *prætextu*, & verbum *cauſa* ſint generalia, & dubia ad licita, & illicita debēt intelligi per aliam partē copulatiuæ ibi, *temeritate propria* de iniuſtis, & temerarijs, tum, quia illa verba apoſtaſia, & apoſtata, decies reperita, intelligēda ſunt de illis, qui per apoſtaſiā degūt extra clauſtra, repetitio. n. eiuſdē verbi in eadē lege, vel Canone grāde myſteriū iudicat iuxta gloſsā *t* celebrē, tū quia niſi illa bulla ad apoſtatas reſtringatur, poſſet argui pontifex in ea de iniquitate, quod nō eſt dicēdū de lege a Paulo Quarto ſanctiſſime lata; cū vt Theologus doctiſſimus noſſet de legis eſſētiali qualitate eſſe iuſtitiā, & honeſtatē iuxta ea, quæ in ſuperiorib. latè diximus. Nec Pius Quartus eius conſtitutionē vt non iuridicā notauit, ſed ſolū declarauit eam, quantum ad formam procedendi, & declarandi eſſe priuatos beneficijs, & dignitatibus, forē neceſſarium; vt exhiberent licētias, & a iudicibus

apo-

apoſtolicis eorum veritas, vel ſubreptio examinaretur. Vnde hodie cōſtitutio Pij Quarti ſolum habet locum in apoſtatis, & in his, qui cū literis, & diſpenſationibus ſubreptitijs in ſeculo vagantur, qui per ordinarios poſsūt cōpelli, vt ad ſuas nanuas religiones reuertantur eos beneficiis Eccleſiaſticis priuando, prout ſecundum Deum melius ipſis videbitur expedire. Quod confirmat Concil. *a* Trid. dicens, quod *non liceat regularibus à ſuis Conuentib. recedere etiam prætextu ad ſuperiores ſuos accedēdi, niſi ab eiſdem miſſi aut uocati fuerint, qui vero ſine prædicto mandato in ſcriptis obtento repertus fuerit ab ordinarijs locorū tanquam deſertor ſui inſtituti puniatur.* Ex quo colligitur, quod non ſolum virtute conſtitutionis Pij Quarti poſſunt ordinarii procedere contra apoſtatas, eos ad clauſtrum reducendo, ſed virtute dicti Concilii Tridētini ipſis facultatē ad eos coercendos concedentis. Verum tamen eſt, quod non licebit ipſis ordinariis ipſos ſine licentia in ſcriptis per ſuum territorium tranſeuntes detinere, neque punire, ſi fidem fecerint ſe grauatos appellaſſe, vel de grauamine proteſtatos coram ſenionib iter arripuiſſe ad ſuperiorem, & ideo licentiam in ſcriptis nō deferre, quia noluit cā dare prælatus, a quo appellarunt, vel iuſte metuerunt eam petere, vel quia per appellationem, vel licentiæ petitionem in carcerem iniuſtè coniecti aufugerunt, prout affirmat Nauarrus *b* hanc opinionem neruoſe defendens. Supradicta ſunt conformia cōſtitutioni Innocētii Octaui, quę habetur in libro Monumenta *c* ordinū quia præcipit, *omnib. Eccleſiarū prælatis, vt omnino euitēt fratres Minores deſcedētes ab ordine poſt profeſſionē ac quod illos (cū requiſiti fuerint à miniſtris, et cuſtodib.) denūciari faciāt fore excōmunicatos*, nā iam mō poſſunt vlterius progredi cōtra eos procedendo, iuxta decretum concilii ſuperius allegatū.

a *Conc. Tri. ſe. 25. de reg. ca. 4.*

b *Nau. in c. nulla. 18. q. 1. in fi.*

c *In 1. impr. fo. 37. & in 2. fol. 121. conc. 1163*

ARTICVLVS V.

Vtrum Prælatus teneatur requirere apoſtatam, et fugitiuum monachum.

RESpondeo dicendo, quod Abbas, & quilibet prælatus conuentualis requirere debet monachos fugitiuos, & ad clauſtrum deducere, ſalua diſciplina ordinis iuxta quandam Decretalē. *d* Quæ requiſitio mandatur ibi fieri annuatim in tempore Capituli. Quando tamē monachus fugitiuus ita eſſet ſcādaloſus, & periculoſus aliis fratrib. et aptè nō poſſet capi, cogi, & detineri, ait *e* Sylueſter, quod forte prælatus vel cōuentus nō teneatur reducere talē ſecundum Archidiaconū, ne aliis noceat, ſi nō ſperatur poſſe emēdari, quia vtilitas communis ꝑponitur priuatæ. Et huic dicto ſuffragatur D. Bonauentura *f* dicens de iſtis fugitiuis incorrigibilibus. *Quod ſi Deo permittente aliqui ſeipſos eijcerent, gratiæ ſunt Deo referendæ, non quia illi peccauerunt, ſed quod oues ſuas a peſtifera contagione liberauit.* Vnde Apoſtolus ad Galatas *g* ſcribens ait, *vtinam abſcindantur, qui vos conturbant, ſcilicet, puritatem veſtrā pacem, & famam.* Si autem ſperatur correctio, & impeditio malorum eius, ſi coerceatur, vel detineatur, tenetur prælatus, vel conuentus, & corrigere, et cogere ad redeundum, iuxta determinationē cuiuſdā Decretalis. *h* Et ſi nolint debent incarcerari. Dixi, ſalua ordinis diſciplina, quia ſic ponitur in regula B. Benedicti, quę habet, quod *ter egreſſus monaſteriū, ad monaſteriū recipi non debet*, vt dicitur in capitulo ſecundo eiuſdem regulæ. Et ſicut incorrigibilis debet eiici a monaſterio, quando in ergaſtulis non poſſet commode detineri. Dixi (ita eſſet ſcādaloſus) graue autem ſcandalū erit, quando alii dicunt, ſe potius tale monaſteriū deſerturos, quā ſimul cum illo moraturos, ſicut ait Hoſtienſis, ſe aliquando vidiſſe de facto, & ſimiliter Archidiaconus hoc vidiſſe aſſerit in quadam moniali. At in hoc putat Sylueſter, *i* ſtandum eſſe arbitrio boni viri.

d *c. ne religioſi ex. de regul.*

e *Syl. v. apoſtaſia. nu. 10.*

f *D. Bonau. ſu. reg. q. 14.*

g *Ad Gal. 5.*

h *c. a nobis extra de apoſta.*

i *Sylu. vbi ſup. nu. 11.*

ARTICVLVS VI.

Vtrum prælatus poſſit vbicunque deprehendere apoſtatam fugitiuum.

RESpondeo dicendo, quod poteſtas prælati ſupra ſuum ſubditum regularem eſt tanta, vt etiā extra ſuum monaſterium & territorium manentē fugientem, & male, vel bene facientem ſine licentia ipſius poſſit capere realiter, & vinctū in ſuum monaſterium adducere, ſicut quicunque poſſidet aliquam rem, poteſt propria authoritate, vbicunque eam inuenerit, capere, & retinere, iuxta quandam legem. *k* Tum quia Dominus poteſt capere ſeruū fugientem, vbicunque ille eum inuenerit iuxta alias leges. *l* Quarum vna habet curialem, vel cohortalem, id eſt, curiæ, vel cohorti obligatum fugientē capi poſſe authoritate curię, vel cohortis, cui obnoxius eſt. His & aliis hanc concluſionem probat Nauarrus. *m* Et licet hoc ius cōmune concedat, priuilegia tamen amplius concedunt fratribus minoribus, quod ſcilicet, eorum generales, & prouinciales miniſtri ac cuſtodes, & ceteri fratres ordinis Minorum poſſunt apoſtatas & inſolentes dicti ordinis excommunicare, ligare, capere, & carcerari mancipare; ſi videbitur expedire, vt conceſſit Inno. VIII. *n* Quod ipſum conceſſit Clemens Quartus, *o* in quocunq. habitu eos contigerit reperiri, inuocato ad hoc; ſi opus fuerit, auxilio brachii ſecularis, & in Marimagno *p* fratrum Carmelitarum ipſum cōceditur. Et additur, quod præfati fratres apoſtatæ poſſunt capi, & incarcerari, &c. in quocunque loco etiamſi in curia Romana inuenirẽ eos contigerit, in qua ſicut extra poſſunt prælati dicti ordinis ſuper ſubditos ſuos ratione profeſſionis tam tacite quam expreſſe emiſſæ, tanquam ordinarii procedere. ita habetur in libro Monumēta *q* ordinū. Multa circa hoc inueniuntur priuilegia, quæ eſſet faſtidio ſum recenſere, & ne faſtidium ingeram ea ex propoſito ſubiiceo, aduertēdo ex ipſis colligi, non ſolū prælatos ſuos ſubditos apoſtatas, & fugitiuos capere poſſe, ſed omnes alios ſui ordinis apoſtatas, & fugitiuos vbicunque eos ſine licentia in ſcriptis inuenerint, inuocato ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſecularis, & ita vſu, & conſuetudine in noſtra, & aliis religionibus receptum videmus. Ita conceſſit Leo X. congregationi Camaldulenſi, & Eugenius IIII. congregationi montis Oliueti, & congregationi S. Iuſtinæ, & S. Benedicti Hiſpaniæ, & Clemens III. & Clemens IV. & Greg. IX. Carthuſienſibus, prout refertur in Compend. *r* Ciſtertii ordinis.

k *d. l. quis. §. differentia. ff. de acquir. poſ.*

l *l. 1. §. per ſeruū qui in fuga. ff. de ac. poſ. ſeſ. l. 1. C. vbi curialis vel cohortalis.*

m *Nau. in ca. nullum. 18. q. 1. nu. 50.*

n *Habet in li. Monum. ord. 1. impr. f. 37. et in 2. f. 121. cōc. 264.*

o *Habet. in eo. l. in 1. impr fol. 58. et in 2. f. 14. conce. 329.*

p *in §. apoſtatas corrigi quoq. ordinis.*

q *In 2. imp fol. 186. conc. 470.*

r *Ti. fugitiuus §. 5.*

ARTICVLVS VII.

Vtrum prælati teneantur petere licentiam à fratribus ad ſua monaſteria accedentes.

RESpondeo dicēdo, quod Sixtus V. Romę apud D. Petrū anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo, ſeptimo

Kalendas

Digitized by Google

tales retinentes ſint laici, ſiue clerici. Ita habetur in lib. Monumenta *a* ordinum. Et ait Collector, ſe videre, quod hæc eſt magna authoritas conceſſa Prælatis ordinis; & quod alibi non inueniatur ſimilis. Circa quam conceſſionem eſt aduertendum, quod recipientes, & detinentes ſupradictos fratres, non in quantum fugitiuos, & apoſtatas, ſed in quantū conſanguinei affines, aut amici, & familiares benignitate quadam naturali ipſis benefaciendo, non incidunt in dictam excommunicationem: quod probatur; Nam etiam Bulla Cœnæ, quæ quotānis publicatur, & intimatur, excommunicat detinentes hæreticos, aut eis auxilium præſtantes. Et ſecundū communiter Doctor[illegible] illa excommunicatio non comprehendit recipientes, aut auxilium præſtantes ſupradictis, non tanquam hęreticis, ſed tanquam amicis, aut alio vinculo humanitatis addictis. Solū enim recipientes, & auxilium præſtantes ipſis hæreticis, inquantum hæreticis comprehendit, vt recte notauit Caietanus. Tum quia poteſt quis, licet non teneatur, eiſdem etiam non extreme indigentibus ſubuenire quatenus homo, argumento cuiuſdam Canonis *b* loquentis de peccatore dicentis, *quia peccator eſt, corripe, quia homo miſerere.* Et ibi, *nulli homini claudenda [eſt] miſericordia ſicut nulli peccatori impunitas relaxanda eſt*: tum quia nullo Canone contrarium probatur. Licet nullus probari poſſit, eum præſumi fauere hæretico, qui, ſciens, eum eſſe talem, fauet ei ſine aliqua circunſtantia, q̄ excuſare poſſet eum etiam in foro exteriori à tali præſumptione, quales multæ occurrere poſſunt fundatę in timore, neceſſitate, cognatione vel vtilitate, in pace, militia, & bellis, in quibus videmus, & legimus Catholicos Imperatores, & Reges donis ducibus, & militibus fauiſſe Lutheranis. Quo ad forum autem interius, in quo ſola veritas reſpicitur, facile eſt decernere fauorem datum alicui eo reſpectu, quo malus, & hæreticus eſt a dato ab ipſo, eo quod proximus, & a Chriſto redemptus. Ita doctiſſimus Nauarrus, *c* ſupradictis conſentiens. Vnde ſic debemus in noſtro caſu Theologizare, quod ſcilicet non remaneant excommunicati recipientes apoſtatas, & fugitiuos ſi hunc illis fauorem impendunt non titulo, & colore apoſtaſiæ, aut fugæ a religione, ſed titulo pietatis; amicitiæ, & conſanguinitatis, & benignitatis erga proximos afflictos ſatis debitæ. Et iuxta hanc Theologiam priuilegia ſupra poſita ſunt explicanda.

a *In 1. imp. fo. 183. conc. 452.*

b *Cap. duo ista nomina. 23. q. 4*

c *Nau. in ma. c. 27. nu. 55.*

ARTICVLVS X.

Vtrum apoſtatæ & fugitiui fratres ſint à ſuis Prælatis benignè ſuſcipiendi.

RESpondeo dicendo, neminē negare poſſe, apoſtatas, & fugitiuos fratres, qui ſui ſacri ordinis habitu derelicto vagantur, dignos eſſe regulariter vituperio, indignos auxilio. Tum quia manum ad aratrum poſtquam miſerunt, retro aſpexerūt, & effecti ſunt indigni regno Dei, iuxta dictū *d* Domini noſtri Ieſu Chriſti. Tum quia multa addunt, & cōmittunt digna maximo ſupplicio: cum ceteris paribus omnia in eis peccata ſint aliquanto maiora, ētſi ob ſolam circunſtantiam religionis nō fiant ſemper mortifera, quæ abſque illa ſolum ſunt venialia ſecūdum Diuum Thomam. *e* Ob quę, & alia multi pijſſimi, & circunſpecti viri nullo alio remedio iuuandos putant, quam vt redeant in monaſteria, vnde exierunt, pęnas omnes quantumlibet graues eis paratas ſubituri, & ſi redire noluerunt, vel redeuntes non recipiantur ab eis, nulla præterea cura de eis habeatur: immo tanquam perditæ, & derelictæ oues relinquantur a dæmonibus, vt plurimū deuorandæ. At doctiſſimus, nec minus pius Nauarr. *f* ex multis probat. Primo eos, qua parte fieri poteſt, tū blandiendo, tum docendo inducendos eſſe, vt ad idem aratrum, in quod manum miſerant, redeant & ita pareant, vt contumacia, & inobedientia, quibus vſi ſunt in duplicatam obedientiam, & reuerētiam, commutentur. Deinde, quod ſi ad id non potuerint induci, audiantur, ex quibus impedimentis ad id peragendum retardantur, & iuxta illorum varietatem eis prouideatur, alijs quidem facta facultate tranſeundi ad eiuſdē ordinis monaſteria, alijs ad alias eiuſdem ordinis prouincias, alijs ad alios ordines æquales, alijs etiam ad laxiores: quod prudentiæ, & ſuperiorum iudicio relinquitur. Ex his colligitur, qua benignitate ſint iſti miſeri recipiendi, & tanquam oues perditæ a paſtoribus ſuper humeros ſuos ſubleuandæ, non extinguentes hæc ligna fumigantia, & hos calamos quaſſatos non infringentes. Ad ſimilitudinem Saluatoris Domini noſtri, conſiderantes Dominum poſuiſſe hos homines ſuper capita ſua. Non ſolum enim ſunt trahendi ſubditi a Prælatis ſuper humeros, ſed ſuper capita. Nam eorum regimen non ſolum eſt onus humeri, ſed etiam capitis. Debent enim viribus gubernari, & diſcretione, & prudentia ſubleuari, & blanditijs attrahi.

d *Luc. 9.*

e *D. Th. 2. 2. q. 188. art. 9*

f *Na. in c. intimus. nu.*

ARTICVLVS XI.

Vtrum bona apoſtatarum, et fugitiuorum ordinis Minorum pertineant ad ipſum ordinem.

RESpondeo dicendo, quod ipſi apoſtatæ nihil ſibi quęrunt ſingulariter, nec monaſterio alicui ſuo. Quia licet regulariter religioſi aliorum ordinū contrahendo vtiliter quærant ſuo monaſterio, vel ordini iuxta doctrinam Innocentij, *g* ſiue contrahant nomine ſuo, ſiue nomine monaſterij, vel ordinis, ſiue impersonaliter, vt tradit Nauarrus *h* poſt Baldum; Frater tamē Minorita de obſeruantia nō poteſt id facere; quia monaſteria, & ordo ſācti Franciſci de Obſeruātia ſunt incapacia dominij, & poſſeſſionis omnium bonorum pecuniariorum, iuxta ſuam regulam a iure communi *i* confirmatam, & declaratam. Loquendo tamē ſecundum priuilegia ipſi ordini conceſſa, aliter eſt procedendum. Leo n. Decimus conceſſit, *Vt quandocunq. acciderit, quod fratres Minores extra obedientiam vagantes obſeruantiæ fuerint capti, aut ſponte redierint ad ordinē, qui aliqua bona habuerint, qui tempore apoſtaſiæ diuerſis vijs acquiſierint, poſſint Prælati ordinis, & alij fratres, quibus ipſi commiſerint, accipere alia bona, & ea exigere à quibuſcunque perſonis ea detinentib. & vt illis, ſi talia ſunt, quorum vſum liceat fratribus habere uel, ſi huiuſmodi non ſint, quibus in propria ſpecie fratribus vti non liceat, vt ſunt pecunia, veſtes ſeculares, & ſimilia, quod fiat de talibus rebus, ſicut fieri mandatur in declaratione ſua regulæ de ſimilibus, quando ſibi ab alijs dantur, vel in teſtamentis legantur. Et conceſſit, quod ſi oportuerit huiuſmodi bona in iudicio petere, poſſit hoc facere Procurator ſeu ſyndicus ordinis deputatus authoritate Sedis Apoſtolicæ, vel alius amicus ſpiritualis fratrum, qui ab aliquo prælato ordinis ad hoc fuerit nominatus.* Ita habetur in ſupplemento. *k* Ex quibus infertur quod omnes obligationes actiuæ, aliaque iura vtilia, quæſita per Minoritam apoſtatam pertinent ad ſedē Apoſtolicam, & poſſunt peti a dicto ſyndico, & diſponi ab his, prout prælatus dicti ordinis ordinauerit, nō tamen ſecundū rigorem ſyndicus tenetur ad omnia

debita

g *c. Cum ali. 3. de priuile.*

h *Nau. in c. dicatis 12. q. nu. 12. Bal. in ſeruū. C. de p.*

i *c exiuit. §. b. c de ver. ſ. l. 6. Cle. exiui. §. proinde ſeu tit.*

k *Fol. 62. con. 203.*

debita liquide contracta per dictum apoſtatam, cũ ipſe ſyndicus ſit cõſtitutus nomine Sedis Apoſtolicæ, quæ pro conſeruatione ordinis, & quiete fratrũ recipit in ſe dominium iſtarum rerum. Non tamen conſtituitur ad ſoluendum debita ab ipſis fratribus contracta, cum ius reſiſtat obligationibus ab ipſis initis: non tamen reſiſtit acquiſitioni dominij, quod per ipſos Sedi Apoſtolicæ in vtilitatem horũ fratrum poteſt obuenire. Et hoc videtur tenẽdum. In quam partem inclinat Nauarrus; *a* licet in hac difficultate aliquantulum fuerit hallucinatus propter ignorantiam ſupradictæ conceſſionis Leonis Decimi. Vnde infertur, quod apoſtatæ, & fugitiui aliarum religionum habentium bona in cõmuni, quibus poteſt acquiri aliquid in communi, poſſent petere prædictas actiones; & intra Minimè tamen obligantur loquendo ſecundum rigorem ad ſoluẽdum debita per ipſos apoſtatas contracta: Verũ eſt tamen, quod ſicut ille, qui emit rem Eccleſiæ ſine ſolemnitate, non poteſt repetere pretium ab Eccleſia, prout dicitur in iure, *b* niſi pretium ſit conuerſum in vtilitatem Eccleſię; vt argumento eiuſdem Decretalis c tenet Syluester: ita & non poſſunt creditores petere monaſterijs ſibi debita ab apoſtatis ipſorum monaſteriorum, niſi id, propter quod debitum fuit contractum, cõuerſum ſit in vtilitatem ipſorum monaſteriorum. Qui enim ſentit commodum, ſentire incommodũ quoq; neceſſe eſt, prout ait quędam iuris regula. Adeo hoc videtur verum vt id etiam ſentiam affirmandum in fratribus Minoritis regularis obſeruantię, ſi ad ordinem reuerſi aliqua bona ſecum traxerint, ex his enim debet Syndicus ipſorum fratrum debita perſoluere, non enim credendum eſt, piam ſedem apoſtolicã velle ſibi applicare dictorum bonorum dominium ita, vt debita per dictos fratres contracta minimè ex rebus per ipſos acquiſitis ſoluantur.

a *Nau. l. 3. cõſ. ti. de reg. conſi. 95.*

b *12. q. 2. c. non liceat.*

c *cap. 1. de poſi. Syl. vt aliquã. 14.*

d *c. qui ſent. de reg. iur l. 6. Cle. 1. de cenſ.*

QVAESTIO XII.

An prædicti apoſtatæ, et fugitiui ad ordinem cum aliquibus bonis redeuntes teneantur ſcribere memoriale creditorum, et debitorum, et ipſum ſuo Prælato præſentare.

RE ſpondeo dicendo, quod prædicti cuiuſcũq. ſint ordinis, tenẽtur ſcribere aliquod memoriale creditorum, & debitorum, & ſcripturarum, & teſtium, quib. ea, quę oportet, probẽtur, & tradere illud ſuis prælatis, petendo ab eis humiliter; vt dictis debitis ſatisfaciant: ſiquidem ipſi nihil habent nec habere poſſunt proprium, vt tales ſatiſfactiones fiant, & debita per eos contracta ſoluantur. Sed quid, ſi apoſtata fuit propter apoſtaſias, & alia eiectus a religione per ſententiam iuridicã, & diffinitiuam: & cum eſſet in vinculis, eius prælatus ipſi per obedientiam præcepit, vt omnia eius debita propalaret, dicẽs ſe ex bonis ab ipſo ad religionẽ per apoſtaſiam adductis paratum eſſe omnib. creditorib. ſatis facere: & ipſe quandam debitorum ſummam patefecerit. Poſtea autem eiectus a religione miſit Epiſtolam ad prę latũ, qua ipſi alia in multo maiori quantitate debita ſatisfacienda indicauit, dicens cum hoc ſuam conſcientiam exonerare. Nũquid tenetur prę latus ex dictis reb. hæc noue manifeſtata debita ſatisfacere. Ad quod reſpõdeo, quod non tenetur ei credere in iſto caſu, cum nemo ſecundum ius credatur peccare, & ipſe apoſtata ſub obedientia, & excommunicationis ſententia iuſſus manifeſtare omnia debita aſſeruit, minorẽ multo ſummam obligatum eſſe perſoluere. Cui aſſerto magis credendum eſt quam ſecũdo: cum primum fuerit dictum ſub dicta cenſura, & obedientia, ſecũdum autẽ non. Prætereà poteſt pręſumi de tali excluſo, quod eam ſummam, et ea debita poſtea fraudulenter propalauerit, cõuentione facta cum fictis creditoribus, dicendo ea ipſis deberi: vt ſic ſumma, quã in apoſtaſia quęſierat ad ſuas manus poſſet peruenire, & ipſi religioni nihil relinqueretur: quod non eſt alienum ab ipſis cum totam ſuam vitam in fraudibus, & cauillationibus conſumant. Pręterea hoc probatur; Nam ſecundum iura rei confeſſioni primæ magis eſt credendum, quam ſecundæ, præſertim quando prima eſt iudicialis, prout cum cõmuni contra Bartolum tenet doctiſſimus Conarruuias *e* Mẽchacha, & Iulius Clarus, & ita conſuluit in facti contingentia, cui dicto ſubſcripſit, quidam doctus, & religioſus vir.

Sed cõtra dicta in his duobus articulis adeſt nobis quędã conſtitutio Pij Quarti incipiens. *Cupientes malitijs nonnullorum, &c.* data Romę anno Domini milleſimo quingẽteſimo ſexageſimo, ſeptimo die Decẽbris pontificatus ſui anno primo, Qua determinauit, quod omnia acquiſita per negociationẽ illicitam clericorũ, & religioſorum, quę in tempore mortis eorum remanſerunt inconſumpta, vel quibus in vita priuantur Sedis Apoſtolicę Camerę applicari. Quam Bullam refert Nauarrus, *f* dicens eam continere ius nouum; tum quia nuſquam hoc alibi inuenitur ſtatutum; tum quia vtitur verbo, *decernimus*, quod inducit ius nouum. Quo fit, vt nõ adeo ſit firmum (vt ait Nauarrus) id quod, quidam reſponderunt, ſcilicet omnia pertinere ad monaſterium, vnde iam profeſſus ſine licẽtia exiuit, in hac enim Bulla, quam ipſi non viderunt, contrarium videmus contineri, quod tanquam quotidianũ valde videtur notandum, & conſulendum eſſe monaſterijs, quorum religioſi talia taliter quęſierunt, vt ſe componant cum Camera Sedis Apoſtolicę, quæ in illa ius habet, quo iure optimo, & firmo talia bona petere poſſit Hæc Nauarrus: Ex qua bulla ibi. *Quib. ẽt illos viuẽtes priuari, et eis deſtitui cõtigerit.* Colligitur bona apoſtatarum, quibus ipſi in vita priuati, aut deſtitui cõtigerit, nõ pertinere ad monaſterium, ſed ad Cameram Apoſtolicam. Nam reſpondetur, prædictam conſtitutionem intelligendam eſſe de bonis acquiſitis illicite ab apoſtatis extra clauſtra degentibus, quę inuenta fuerunt tempore mortis eorũ. Hęc enim veniunt ſub nomine ſpoliorum, non aũt de bonis acquiſitis a Regularibus apoſtatis, aut fugitiuis, qui ad ſua monaſteria reuertuntur. Bona enim iſta ad ea pertinent monaſteria (iuxta deciſionẽ iuris communis) quibus talis fugitiuus debet cum alijs fratribus alimentari, ſi in clauſtro manſerit. Et ſi propter eius demerita expellatur, debet ei ſubueniri de veſtitu, & alijs neceſſarijs, ne ſtatim cogatur mendicare, iuxta doctrinam Nauarri. *g* Et ſecundum hunc modum intelligenda eſt conſtitutio Gregorij tertij decimi, quę habetur inter conſtitutiones Pontificales eiuſdem Summi Pontificis. Quę incipit. *Officij noſtri partes ſedulo, &c.* Nam ea conſtitutio loquitur de bonis apoſtatarum, & fugitiuorũ, aut religioſorum viuẽtium & decedẽtiũ extra clauſtra, vt patet ex eius verbis, ibi, *Poſt eorum obitum*, & ibi, *ſufficienti fuerint teſtãdi, aut de illis diſponẽdi facultate ſuffulti*, & ibi, *nomẽ & eius veri heredis, illiuſq. naturã ſortiri.* Et ſecundum hunc ſenſum allegauit dictam conſtitutionẽ Nauarrus, *h* dicẽs per ea bona acquiſita a religioſo

apo-

e *Con. l. 2. va. r. 3. Mencha. cõtrou. vſu freq. c. 32. nu. 4. Iul. Clar. in pract. crim. §. fi. q. 53. nu. 11.*

f *Nau. r. de ſpol. cle. § 7. num. 4.*

g *Nau. vbi ſu. § num. 5.*

h *Na. li. 3. conſ. tit. de ſta. mon. conſi. 17.*

apoſtata decedente extra clauſtra Cameræ Apoſtolicę deberi. Immo ex hac Gregorij Decimi tertij cõſtitutione, colligitur conſtitutionem Pij IV. tãtùm de his bonis eſſe accipiendam. Nam allegans cõſtitutionem prædictam, dicit eam continuiſſe bona acquiſita à dictis Regularibus extra clauſtra poſt eorum obitum ad eandem Cameram Apoſtolicã pertinere. Et dictæ conſtitutiones determinantes omnia iſta Cameræ Apoſtolicæ applicari, ſunt intelligendæ deducto ære alieno, & ſolutis debitis, quib. ipſi Apoſtatæ tenebantur, ſicut explicat Gutierez *a* aliam ſimilem conſtitutionem Pij V. determinãtis ornamenta, paramenta, vaſa, miſſalia, gradualia, libros cantuum, & omnia auri, & argenti conſectata & omnia deſtinata per quemcunque beneficiariũ, aut Prælatos Commendatarios, ad cultum diuinũ applicari tempore mortis ipſorum ſiue ab inteſtato, ſiue cum teſtamento decedant Eccleſijs monaſterijs, & beneficijs, vbi dicti beneficiarij, Prælati, & Commendatarij ſuum titulum habent, & redditus colligunt, etiam ſi ad teſtandum habeant facultatẽ. Hæc enim conſtitutio intelligitur iuridice ab ipſomet Gutierrez, deducto prius ęre alieno, & debitis, quibus alias minimè poteſt ſatis fieri.

a *Guti. li. 2. prac. c. 94. in fi.*

ARTICVLVS XIII.

Vtrum ſolum bona acquiſita ab apoſtatis per negotiationem contra iuſtitiam applicentur Cameræ Apoſtolicæ.

RESpondeo dicendo, quod dupliciter poteſt cõſiderari negotiatio illicita: quędam enim eſt cõtra virtutem iuſtitiæ ſpecialem, quæ non ſolùm inducit peccatum, ſed etiam obligationẽ ad reſtituendũ. Alia eſt, quæ fit contra virtutes Morales, vt quę fit à regularibus, & Eccleſiaſticis, quibus prohibitũ eſt iuxta ſacros Canones negotiari, prout tradit Panormitanus, *b* & reſoluit poſt alios Nauarrus. Et hæc ſolum inducit peccatum ſine obligatione aliqua ad aliquid reſtituendum. Hanc differentiam innuit D. Thomas. *c* Gregorius Lopez, & Didacus Perez, & Nauarrus Et iuxta hæc quæritur, an ſolũ pertineant ad Sedem Apoſtolicam bona apoſtatarum cum negotiatione illicita contra virtutem ſpecialem iuſtitiæ acquiſita, quæ obnoxia erant reſtitutioni, an etiam ea, quæ acquiſierunt dicti apoſtatæ contra ſacros Canones eis negotiari prohibentes? Cui dubio reſpondetur ex traditis ab ipſomet Pontifice Pio Quarto. Vbi, poſtquam dixit per illicitam negotiationem acquiſita Cameræ Apoſtolicæ applicari, addit, *vel alias contra ſacros Canones*. Per quæ verba ſatis explicat ipſe Summus Põtifex quæſita ab ipſis regularibus per modos eis à ſacris canonibus prohibitos, Cameræ Apoſtolicæ applicari, quæ profecto magna ampliatio eſt. Nam etiam conſequitur, quod quæſita per quaſcunque perſonas Eccleſiaſticas, & regulares ex beneficijs contra iura retentis, ex officijs ſecularibus contra iura exercitis ex arte Medicinæ, & Chirurgiæ, vel alia eis prohibita; ex obſequijs item indecenter regibus, & alijs ſecularibus perſonis contra iura canonica exhibita, ſunt reſeruata Papæ, & veniunt nomine ſpoliorum Cameræ Apoſtolicę applicanda.

b *Pan. in c. 1. et 2. de poſt. Nau. c. 25. nu. 100. & lib. 3. conſ. tit. de ſucc. ab int. cõſ. 3. par. 2. 12. in 1. impr.*

c *D. Th. 2. 2. q. 92. ar. 1. & Gregor. in l. 45. par. 1. v. conſ. volũt. Per. in l. 3. tit. 1. ver. mandamiẽ tol. 1. ord.* Nau. *l. 3. conſ. 1. de teſta. cõ. 10 p. 204 in 1. imp.*

†

ARTICVLVS XIV.

Vtrum propter crimen Apoſtaſiæ quis a religione recte poſſit expelli.

RESpondeo dicendo, quod expellere aliquem à religione res, eſt maximæ conſiderationis. Et ideo ad explicandam iſtam difficultatem videndũ eſt, in quo caſu hoc ſit licitum Pręlatis regularibus. Et aduerte, quod Alexander Sextus fecit *Facultatẽ Generalibus ordinis Minorum, vt per ſemetipſos dũtaxat, & Prouincialibus, vt per eos cũ conſenſu maioris partis capituli dicti fratres ordinis, quos incorrigibiles repererint, habitu expoliare valeant, & ab ordine eijcere. Atque contra quoſcunque eis auxilium, conſilium, fauorem publice, vel occulte, directe, vel indirecte, aut quouis quæſito colore ſupradicti habitus delatione praſtantes, etiam cuiuſcunque dignitatis gradus, ordinis aut conditionis fuerint, per cenſuras Eccleſiaſticas, ac alia iuris opportuna remedia (appellatione poſtpoſita) procedendi, inuocando etiam, ſi opus fuerit auxilium brachij ſecularis.* Ita habetur in libro Monumenta *d* ordinũ. Ex quo priuilegio colligitur, qđ dicti prælati ſolũ eijcere poſſunt à religione, quos incorrigibiles legitime iudicauerint, prout aduertit D. Bonauentura, *e* addens, oportere exceſſus, & incorrigibilitatem eſſe notoria: ita quod alij eius exẽplo poſſint infici, ſi retineatur in ordine, & extranei ſcandalizentur, quod talis in ordine ſuſtineatur. Itaque propter vitandum ſcandalum, & propter incorruptionem ordinis debet eijci pręuaricator voti. Et ſic ſecundum hunc ſanctum Doctorem tria debent concurrere ad hoc, vt iuſte poſſint fratres ab ordine eijci. Primum, quod eorum delicta ſint notoria fratribus, & ſecularibus. Secundum, quod ſuo malo exemplo corrumpant alios fratres. Tertio, quod probẽtur eſſe incorrigibiles. *Nec obſtat*, ait Doctor ſanctus, *quod Papa Alexander VI. abſolute conceſſerit incorrigibiles poſſe ab ordine expelli, nullã mentionem faciens de notorietate ſuorum delictorum, & de corruptione aliorum fratrum ſuo malo exẽplo.* Nam reſpondet quod *in foro exteriori poſſunt Prælati ſupradicta facere abſolute, at in foro conſcientiæ minime id eſſe tutum iudicat. Quia nec prælati ordinis, nec Papa poteſt liberare fratres huiuſmodi ab obligatione, qua in profeſſionis emiſſione per votum ſolenne ſe aſtrinxerunt. Eijciendo autem tales abſolute extra ordinem vltra ſcandalum, quod in animis ſecularium poteſt generari eſt exponere illos periculo dãnationis æternæ, cum ſic eiecti atqueant ſeruare regulam quam promiſerunt. Sed tales debent perpetuis carceribus mancipari, ac ſecundum exigentiam delictorum puniri etiam vltimo ſupplicio, prout puniri ſolent clerici ſeculares ſecundum iura Canonica, quibus ſubijciuntur religioſi, ſicut reliquæ perſonæ Eccleſiaſticæ.* Hęc D. Bonauentur. Bene poſſem aduerſus hanc modificationem aliqua adducere. At cum eijcere aliquẽ à religione ſit res magnę conſiderationis, & conſiderem maximam huius Seraphici doctoris Eccleſię clementiam, in ea proponenda ipſam libentiſſime amplector. Sed ad eius perfectam explicationem videndum eſt, quis dicatur incorrigibilis, vt ſic a religione poſſit expelli. Pro quo aduertendum eſt primo, quod in religionibus hoc eſt per conſtitutiones ipſarum declaratum. Nam in conſtitutionibus ordinis Pręd icatorum definitur, *quod incorrigibilitas fratris, quare ab ordine eſt eijciendus, eſt, quãdo ſcilicet culpas non timet committere, & pœnas recuſat ferre, vel ex earum ſæpius repetita inflictione iudicio diſcretorum cognoſcitur nõ proficere. Talis de*

d *In 1. impr. fo. 56. conc. 65.*

e *Bonau. ſup. regum. fratrum Min. q. 14.*

conſilio diſcretorum, ſi expediens iudicatur, poteſt magiſter ordinis, vel capitulũ Prouinciale, facere vt exutus habitu de ordine expellatur. Sic habetur in conſtitutionibus a Prædicatorum nouiter impreſſis per Reuerendiſſimum Iuſtinianum, Romæ anno milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto. Per quam conſtitutionem exploditur à dictis patribus opinio Sylueſtri b dicentis, quod quandiu ille frater voluerit ſe corrigere, non debet expelli à religione, quia ſecundum D. Thomam c hæc expulſio eſt ſicut excommunicatio, quæ non, niſi in contumacem, & in eum, qui ſe corrigere nõ vult, fieri debet. Et opinio Arnulli x d dicentis, quod nullus religioſus quantũcunque malus, ſi vult corrigi, debet expelli, ſed eſt ſequeſtrandus, & incarcerandus, & ibi debet puniri ſecundum conſtitutiones, quia hoc magis conducit correctioni eius, & magis ſcandala vitantur. Et certe ſi eius correctio quæratur, hoc præſtat. At in noſtra religione ille dicetur incorrigibilis ſecũdum ordinationes e generales Toletanas, *Qui ter fuit iuridicè conuictus, & punitus de eodem crimine graui, & nõ fuit correctus.* Et in ordinationibus generalib. Valliſoletanis factis in capitulo Generali celebrato anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo tertio ad coercendam delinquentium inſolentiam, fuit declaratum, *illum dici incorrigibilẽ qui ter fuit conuictus, & punitus de aliquibus criminibus grauibus, etiã diſtinctis, & nunquam fuit emendatus.* Ex quo colligitur, quod committens tres apoſtaſias, propter quas fuit iuridice punitus, & nũquam fuit emẽdatus, poteſt expelli à religione; ſi aliam poſtea commiſerit, cum apoſtaſia delictum graue ex ſua natura ſit, & committentes ipſam in eodem crimine perſeuerantes, vt ſuſpecti de fide ab inquiſitoribus reputentur tanquam contemptores cẽſuræ Eccleſiaſticæ excommunicationis, in quam per Apoſtaſiam incurrunt, & vt excommunicati in ſuis religionibus anathematizantur. Dicit enim Concilium f Tridentinum, quod *ſi quis obdurato animo cenſuris annexus in illis per annum inſorduerit, etiam contra eum tanquam de hæreſi ſuſpectum procedi poſſit.*

a *In 1. d. c. 19.*

b *Sylu. v. relig. 6. §. 17.*

c *D. Th. quodl. 12. in fi.*

d *Arm. v. religio. vlt.*

e *ca. 6. tit. de incorrigibili.*

f *Conc. Tri. ſeſ. 25. de re. c. 3. in fin.*

ARTICVLVS XV.

Vtrum apoſtata, qui in noſtra religione Minorum non fuit ter conuictus, neque ter punitus, poſſit expelli à religione propter hæc, et alia grauia delicta, quæ in apoſtaſiis, et in religione commiſit.

RESpõdeo dicendo, quod ſi quis religioſus quatuor commiſit apoſtaſias, in quibus per multũ tempus perſeuerans excommunicatus ſacra celebrauit, & ſacramentum pœnitentiæ ſæpe ſæpius miniſtrauit, & contra præceptum ſuæ regulæ pecuniã contrectauit, & alearum ludum prohibitum ſæpe ſæpius cum ſecularibus exercuit, cum maximo ſuæ religionis detrimento, & ſecularium ſcandalo, & fratrum, quos ad ludendum prouocabat, docendo eos aliarum ludos prohibitos, & inter fratres ipſos diſcordias diſſeminando, mendacijs, & dolis eos infamando ſine ſpe alicuius correctionis, & emendationis ad meliorem frugem, poteſt iure optimo expelli in ordine Minorum ab ipſa religione tãquam membrum putridum, & incorrigibile. Pro qua opinione facit primo quædam declaratio Parlamenti Pariſienſis, in qua fuit declaratum, quod in criminibus grauibus, in quibus nõ imponitur pena mortis reputatur clericus incorrigibilis ad effectum, vt degradatus poſſit tradi brachio ſeculari, ſi bis ipſi venia fuit data. Quam doctrinam dicit Iulius Clarus g ſibi videri iuſtam, & iuridicam, a qua non recedit Salzedo in ſua practica criminali Canonica. Si igitur hic clericus, aut ſacerdos reputatur incorrigibilis ad effectum, vt poſſit tradi brachio ſeculari propter id ſolum, quod eius delicta bis fuerunt condemnata, & non fuit emendatus: à fortiori debet iudicari incorrigibilis dictus malus religioſus ad effectum, vt cum confuſione poſſit expelli à religione; quæ non eſt tam grauis pena, ſicut degradatio, & traditio brachio ſeculari; cum eius grauia crimina non bis, ſed ſæpe ſæpius fuerint ab eius prælatis condonata, vtentibus clementia à Concilio Trident. commendata, volentibus clementia magis, quàm rigore ipſum ad pœnitentiam adducere. Quod propter eius induratum animum, & impœnitens cor, nunquam efficere potuerunt. Et certè D. Paulus hanc noſtram veritatẽ manifeſtat in epiſtola, quam ad h Rom. ſcribit, dicens; *An ignoras, quod patientia Dei ad pœnitentiam te adducit? An diuitias bonitatis eius patientiæ, & longanimitatis contemnis? Secundum autem duritiam tuam, & impœnitens cor theſaurizas tibi iram.* Vides, quomodo Paulus notat habere impœnitens cor, id eſt, incorrigibile, illum, qui contemnit clementiam, & bonitatem iudicis delicta condonantis. Eſaias i etiam nobis hanc veritatem prædicat dicens. *Filios enutriui, & exaltaui, ipſi autem ſpreuerunt me.* Et ſtatim addit. *Væ genti peccatrici, & populo graui iniquitate:* populus autem grauis iniquitate, nihil aliud ſignificat, quàm populum impœnitentem, & incorrigibile habentem. Cauſam autem huius ſententiæ incorrigibilitatis aſſerit eſſe, Deum ipſis ſæpe ſæpius peccata condonaſſe, immo enutriſſe, & exaltaſſe, ipſos autẽ ipſum ſpreuiſſe. Et etiam ſi in ordinationibus Toletanis, & Valliſoletanis non iudicetur eſſe incorrigibilem illum, cui delicta ſua ſæpe ſæpius fuerint cõdonata, & diſſimulata, & nũquam ad pœnitentiam fuit adductus, ſed ſolùm illum, qui ter de aliquibus criminibus grauibus fuit conuictus, & iuridice caſtigatus, & nunquam fuit emendatus, non propterea debemus iudicare hunc religioſum non eſſe incorrigibilem ad effectum vt non poſſit expelli à religione. Ipſę enim ordinationes generales ſolùm ponunt quandam regulam certam, & determinatam ad cognoſcendum, quis ſit regulariter incorrigibilis de iure; non autem negant, alios eſſe incorrigibiles de facto, de quibus Syluester K in ſequentia verba prorumpit. *Abbas, vel prælatus non poteſt expellere monachum à religione; hoc tamen poteſt facere regula, vel conſtitutio priuata probata per Papam, & etiam ius commune, aut ipſe Prælatus iuribus regulatus. Vnde in capitulo, cum ad monaſterium, de ſtatu monachorum. Monachus deprehenſus in vitio proprietatis mandatur expelli. Dicit tamen D. Thomas in quodlibeto duodecimo, quod expelli non debet, quamdiu vult corrigi, ſed ſolum propter contumaciam. Quod intelligo, niſi incorrigibilitas præſumatur de facto propter conditiones viri, vel de iure propter regulam ita mandantem.* Hęc doctiſſimus Sylueſter. Ex quibus verbis, ibi: *Niſi incorrigibilitas præſumatur de facto propter conditiones viri.* Colligitur hunc monachum, de quo agimus, licet de iure ſecundum dictas ordinationes generales non ſit incorrigibilis, cum ter de delictis grauibus non fuerit iudicialiter conuictus, & punitus, eſſe nihilominus incorrigibilem de facto ſecundum conditiones viri, & ſic à religione poſſe iure optimo expelli. Neque ordinationes generales hunc eſſe expellendum negãt; cum tantum loquantur de incorrigibilibus de iure. Probatur pręterea noſtra

con-

g *Cla. in prac. crim. q. 36. nu. 34. Sal. in pra. c. 140. §. incorrig.*

h *Ad Rom. c. 2*

i *Eſai. 1. nu.*

K *Sylu. v. Ab. nu. 6.*

concluſio, Nam loquendo in alia ſimili materia iudices inferiores poteſtatem habent arbitrandi pœnas ſecundum circunſtantias, adeo quod poſſunt eas arbitrari vſq; ad pęnam mortis, prout poſt alios tradit Maranta,*a* & vnum delictum poteſt habere tales circunſtantias adeo enormes, vt pro vna vice, qua committitur, poſſit digne imponi pęna mortis, vt poſt alios tradit Iulius Clarus.*b* Et eadem ratione, etiam ſi hic religioſus non ſit conuictus, & punitus tribus vicibus criminaliter, & iudicialiter, tot ſunt circunſtantiæ delictorum, quæ in titulo quæſtionis proponuntur, & talis poteſt eſſe conditio delinquentis, quod ſecundum ius poſſunt eius prælati iudicare, ipſum eſſe incorrigibilem, & à religione per conſequens cum confuſione eſſe diſmembrandum, & expellendum. Præſertim, cum vt proponitur in titulo quæſtionis, ſoleret iſte falſa teſtimonia in rebus grauiſſimis contra viros graues affirmare & ſeditiones in conuentibus ſeminare, diſcordias inter fratres mouendo. Quod delictum perniciosiſſimum eſt Reipublicæ; pręſertim in religionibus, in quibus ſicut eſt bonum, & iucundum habitare fratres in vnum: ita eſt malum, & infeſtum paci, & tranquillitati religionum habitare diuiſos, & cōtrarios. Et ita Diuus Thomas,*c* & alij, quos refert, & ſequitur Nauarrus hoc vitium, vt pernicioſiſſimum, exterminandum eſſe proclamant. Probatur etiam noſtra ſententia, Nam Pius Quintus, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto, Pontificatus ſui anno primo, decima nona die Septēbris. *Ordini D. Hieronymi in Hiſpanijs conceſſit, & indulſit, quod capitulum generale, aut priuatum tātum poſſit fratres delinquentes in caſibus, quibus quis de iure communi ad mortem damnatur, perpetuo in carcere, vel eos in perpetuum, aut ad tempus ad triremes relegare et condemnare, & in alijs delictis grauioribus aut grauiſſimis, velut inobedientia contumacia, ſeu incorrigibilitatis eos etiam vſque ad priuationem habitus incluſiuè punire, & caſtigare.*

a *Marāta in ſuo ſpec. fo. 29. poſt. nu. 53.*
b *Clar. l. receptarū ſententiarū. §. ſacrilegium. nu. 3.*
c *D. Th. 2. 2. q. 73. Nau. in c. inter. v. 11. q. 3. cō cl. 6. à nu. 419.*

Circa quod conſideranda ſunt illa verba. *Et alijs delictis grauibus, aut grauiſſimis*. Nam dictio, *alijs*, deſignat ſimilitudinem, & refert diuerſum in ſubſtantia, ſed idem in qualitate, iuxta quandam legē *d* & decretalem, prout tradit Bartolus. Vnde dixit Baldus, quem ſequitur Quintilianus Mandoſius, quod ſi ſtatutum dicit, quod aliquis puniatur pęna pedis, vel alia, intelligitur de ſimili, vnde non de pęna pecuniaria intelligitur, quia nō cōuenit in genere pœnæ, neque de amputatione capitis, quia longè remota eſt à tali pęna. Vnde in hac conceſſione illa dictio *alijs*, denotat alia ſimilia delicta non longè remota à qualitate præcedentium delictorum, ſed quædam delicta grauia, quæ proponitur, hunc religioſum commiſiſſe; ſcilicet, delictum inobedientiæ, contumaciæ, quam habuit iſte delinquens, qui vt probatum eſt, ſatis eſt incorrigibilis de facto. Et inſuper probatur noſtrum aſſertū; Dicit enim Pius Quintus, quod poſſunt Prælati procedere, vſq; ad priuationem habitus incluſiue in delictis grauibus aut grauiſſimis. Illa autem alternatiua *aut*, innuit Prælatos non ſolum propter delicta grauiſſima poſſe procedere vſque ad priuationem habitus, cuiuſmodi eſt incorrigibilitas; ſed etiam propter grauia; quæ denotat grauitatem non ita qualificata incorrigibilitate affectam. Quæ autem ſint delicta grauia, & grauiſſima non explicant Doctores, regulā certam conſtituentes; immò hanc rem arbitrio boni viri relinquunt. Et hanc dicit cōmunem opinionem Alciatus,*e* prout illum refert, & ſequitur Villalobos. Vnde reſolutiuè dico, hunc delinquentem poſſe à religione eijci propter eius delicta, quæ non ſolùm ſunt grauia, ſed grauiſſima, cū virtute dictæ

d *l. ſi fugitiuum C. de ſeruis fu. cū gl. fin. c. ſeaes & ibi oēs de reſtit. Bar. in l. ſed & ſi quis. §. quaeſitum. nu. 2. ff. ſi quis vocatus Bal. in l. conuenticulum col. 4. C. de epi. & cle. Mā. in reg. 3. reſ. q. 8. nu. 2. & 3.*
e *Alci. in c. cum nō abbo. nu. 18. de iud. Villal. in ſua collect. cōm. opi. li. D. nu. 16.*

conceſſionis, cuius nos Minoritæ, per communicationem priuilegiorū participes ſumus, poſſint propter talia delicta fratres à religione expelli.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum ſolùm Generalibus, aut Prouincialibus expulſio horum apoſtatarum, & delinquentium committatur.

RESpondeo dicendo, quod Alexander Sextus, prout dictū eſt in articulo supraproximo hoc tantùm Generalibus, & Prouincialibus commiſit cum conſenſu maioris partis capituli Prouincialis. At Pius Quintus, modificans conceſſionem factam ordini D. Hieronymi in articulo ſuperiori relatam anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto, *Statuit, conſiderans, quod Prior generalis per conſtitutiones dicti ordinis habet omnimodam, & ordinariam poteſtatem ipſum capitulum Generale tēpore, quo celebratur, priori generali, qua conceſſit facultatem relegandi, & condemnandi præfatos delinquentes ad triremes perpetuas, vel ad tempus, nec non priuandi habitu, & ipſum habitum extrahendi, & auferendi per ſe, vel per ſuos miniſtros, dum tamen hæc omnia faciant de conſilio fratrum Monaſterij Sācti Bartholomæi*. Et ita habetur in compendio *f* priuilegiorum D. Hieronymi. Circa quam cōceſſionem eſt primo notandum, quod ea gaudent generales aliarum religionum habentium communicationē priuilegiorum, & Prouinciales non poſſunt ea gaudere, niſi ad id habeant commiſſionem à Patre Generali. Secundo eſt notandum circa illa verba, ibi, *De cōſilio fratrum Sancti Bartholomæi*, quod ponūtur in dicta conceſſione illa verba, quia pater generalis Ordinis D. Hieronymi habet in dicto monaſterio ſuam continuam habitationem, nec inde poteſt egredi, niſi cum maxima limitatione, iuxta dicti ordinis rigoroſas circa hoc conſtitutiones; & ſi alibi ſuam habitationem mutaret, ibidem poteſt efficere cum conſilio diſcretorum monaſterij, vbi ſic haberet habitationem. Priuilegium enim Generalis in hoc caſu perſonale eſt, & eius ſequens perſonam, non autem locale reſpectu diſcretorum dicti monaſterij. Pro cuius rei explicatione eſt notanda regula, quod ad cognoſcendum vtrū priuilegiū ſit perſonale, debet in primis haberi reſpectus ad qualitatem rei conceſſæ, prout tradit Aimon,*g* item, & ad cauſam conceſſionis iuxta quandam iuris regulā,*h* ſentiūt Romanus, Aretinus, Baldus, & poſt Ancharanū Alciatus. At idem dicendū eſt, ſi cōſtet cauſam principalem priuilegij fuiſſe perſonā, nam tūc cenſebitur perſonale. Et per contrarium, ſi conſtet cauſam principalem priuilegium concedendi fuiſſe rē, vel locum, priuilegium cenſebitur reale, Nam in qualibet diſpoſitione cauſa principalis, & immediata inſpicienda eſt, non autem ſecundaria, ſeu remota, & impulſiua. Si autem de hac cauſa non conſtet, quia non inuenitur expreſſa in conceſſione, tunc ſi verba referantur ad perſonam, præſumitur perſonam fuiſſe cauſam præciſam, & immediatam conceſſionis, vt colligitur ex communi traditione; quæ habet priuilegium in dubio cenſeri perſonale, prout tradunt quædam gloſſa, Bartolus,*i* & alij relati a Deciano, & Natta. Et per contrariū ſi verba conceſſionis referantur ad rem ſiue locum, præſumitur rem ſiue locum fuiſſe cauſam principalē cōceſſionis. Perſonam autem fuiſſe cauſam remotam ſiue impulſiuam conceſſionis. Ac proinde attenta

f *Verb. condemnat.*
g *Aimon. conſ. 404. ar. nu. 2. li. 3.*
h *l. in omnibus cauſis in n. 2. d. reg. iur. Rom. in l. maritum n. 32 & ibi Aret. col. 3. in prin. ff. ſolu. matr. Bal. in l. apud Iul. §. idē Iul. ad med. ff. de leg. 1. Alc. conſ. 203. no. 21. alias conſ. 7. n. 27. vo. 4.*
i *Gloſ. in ſu. 25. q. 2. Barto. conſ. 189. n. 4. Decia. conſ. 56. nu. 52. Natta conſ. 163 nu. 7. li. 1.*

cauſa principali priuilegium cenſebitur reale, prout allegando alios reſoluit Natta, *a* & vt receptum tradunt Boerius, & Tiraquellus. Ex quibus colligitur, quod cum verba dictæ cõceſſionis minus principaliter referantur ad monaſterium Sãcti Bartholomæi, ſed principaliter referuntur ad generalem, tale priuilegium erit perſonale, ſequens ipſum generalem, vbicunque fuerit. Qui tamen debet prædicta exequi cum conſilio patrum, & ſeniorum, nõ Sancti Bartholomæi præciſe, ſed illius, vbi tunc habuerit habitationem: ſicut alia grauiora non poteſt executioni mandare ſine præfato conſilio prius habito, vt articulo ſequenti diſputabitur.

a Natta vbi ſupr. nu. 16. Boer. conſ. 115. nu. 1. li. 2. Tiraqu. in tract. de primoge. q. 40. nu. 72. in fin.

ARTICVLVS XVII.

Vtrum Generales, aut Prouinciales poſſint eijcere incorrigibiles ſine conſilio Patrum.

RESpondeo dicendo, quod hoc dubium mouetur propter verba poſita à Pio V in dicta conceſſione, ibi, *de conſilio fratrum*. Quod dictum in ſimili ſpecie mouet Burſatus. *b* Et reſpondet negatiue ea ratione, quia conſilium, quod ab aliquo non participe officij requiritur, non eſt neceſſario ſequẽdum; & dicti patres conſulentes non ſunt participes officij, ſed tantùm reuerendiſſimus generalis. Nec ex eo quod iubeatur conuocare eos, infertur, quod conſilium ſit neceſſariò ſequendum, ſed habendum tantum, vt vberius, & vtilius officium exequatur; quod poteſt multis legibus, *c* & exemplis comprobari, quibus conſilium ad vtilitatem nõ ad neceſſitatem requiritur. Atque imperator *d* profitetur omnia cum peritorum conſilio facturum, Scientis enim eſt de vnaquaque re ſigillatim conſulere, vt veritas facilius detegatur per plures, vt dicitur in quodam Canone, *e* quod ex multis confirmat Burſatus. *f* Nec refert, quòd in priuilegio ſiue cõceſſione dicatur, quod procedatur de conſilio iuriſperitorum, quæ dictio, de, cauſam proximam, materialemque ſignificat, quod ſecus eſt, ſi dicatur ex conſilio, vel aliter indefinite adhibito cõſilio. Quæ verba non ita præciſe conſilium ſequendum dicur, licet adhibendum tantùm. Nam huic obiectioni reſpondet Burſatus, quod omnes iſtæ dictiones in re dicti conſilij adhibendi non differunt, cum videantur tendere ad eundem finem, vt ſcilicet, adhibito conſilio cauſa expediatur. Quare ſi conſilium adhibendum ex virtute dictionis, ex, vel ex virtute dictionis, cum, ſecundum non eſt; nec etiam eſt ſequendum cum dictione, de, inter quas nullam propoſito differentia cõſtitui poteſt, vt ſentit Bartolus. *g* Reprobando enim diſtinctionem prędictam oſtẽdit, nullum eſſe inter ſe harum dictionum diſcrimẽ reſpectu conſilij adhibendi, vt poſita vna neceſſario ſit ſequendum, poſitis autem alijs ſolùm neceſſario ſit adhibendum. Nam dictio, de, non ſemper arctat ad iudicandum iuxta conſilium: vt communiter dicitur de Pontifice ordinante aliquid, de fratrum ſuorum conſilio. Et licet dici ſoleat, formam a lege præſcriptam actum reddere nullum, ſi omittatur, vt in conſilio ſapiẽtis neglecto annotauit Scala. *h* At illud procedit, cum a lege pro forma conſilium requiritur, vel datur authoritas alicui, qui antea eam non habebat, & cum alias a lege libera alicui poteſtas tribuatur iudicandi, vt contra religioſos inſolentes conceditur prælatis ea, quam habent Epiſcopi circa ſuos clericos, tunc licet poſtea eiſdẽ committatur, vt de vel ex conſilio alterius expediat, nunquam tamen coguntur conſilium adhibere. Quod autem ipſi prælati hanc poteſtatem corrigendi ſuos ſubditos exemptos a iuriſdictione Epiſcoporum, clarum eſt, cum habeant iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem circa eos. Verum tamen eſt, quod ſi dicta ſententia fuerit data non ſequuto conſilio fratrum, ab ea poteſt appellari tanquam à ſententia iniuſta, verè, vel præſumptiuè, prout allegando multos tenent Iaſon, *i* & Burſatus. Sed dices, ad quid dicitur, quod fiat cum conſilio ſeniorum, ſi non eſt neceſſe illud ſequi? Huic dubio tam ex dictis patet reſponſio. Sed pro maiori, & clariori explicatione, dico nũc, quod poteſt eſſe, quod tale conſilium ſit vtile, quia poteſt remouere prælatos ad aliquid faciendum, quod forſitã per ſe nõ feciſſent: quia quod à pluribus quæritur, facilius inuenitur. Et habito conſilio deliberent, an expediat eis ſequi conſilium. *k* Et ideo dicit Panormitanus, *l* quod eſt vtile in caſu dubio exquirere conſilium à plurimis tam literatis, quàm illiteratis, ſapientibus, & inſipientibus. Nam quandoque parum ſapientes habent in certa re electum intellectum, & ingenium acutius, ſicut habemus exemplum in Ietro ſocero Moyſis. Ex quibus infertur, quod Prælati volentes ab ordine inſolentes expellere virtute conceſſionis Pij V. ſuperius allegatæ, non tenentur ſequi conſilium ſeniorum. At volentes eos expellere virtute conceſſionis Alexãdri VI. tenentur ſequi conſenſum maioris partis capituli. Ibi enim non conceditur ipſis, vt eam poteſtatem poſſint exercere cũ conſilio maioris partis capituli, ſed cum conſenſu. Pro cuius rei explicatione, & probatione nota, maximam eſſe differentiam inter hoc verbum, *conſenſus, & conſilium*. Nam quamuis vtrunque ex his verbis varie ſoleat accipi, aliter à Theologis, aliter à Philoſophis, & aliter a Iuriſperitis, prout ait Ioannes Tabien. *m* Et ideo nos omiſſa multiplici eorũ diſtinctione, & declaratione quã tradunt *n* Nemeſius, & Damaſcenus, quæ ad rem non pertinent in præſentia ſufficere nobis cenſuimus de his eo ipſo ſenſu agere, quo iuris Doctores vtuntur huiuſmodi in commentarijs ſuis tractantes. Illi enim quærunt, quando lex conſenſum, aut conſilium alterius in aliquo actu requirat, prout, & nos hic quærimus, quomodo hæc verba ſunt accipienda. Et videmus eos hæc vocabula potius ab effectibus quibuſdam denominare, & diſtinguere, quam ab ipſorum propria vi, & natura. Vnde appellare ſolent conſenſum cum voluntatis ſignificatione, & approbatione, qui quando a lege requiritur, neceſſarius eſt omnino ad actus validitatem, iuxta quandam *o* gloſſam communiter receptam. Et ideo, ſiue in ipſo actu, ſiue etiam poſt, interponi neceſſario debet; modo ille, qui conſentire debet, in eo, de quo agitur, conuenire, & concordem eſſe conſtet, prout tenet Abbas. *p* At conſilium dixerunt eſſe aliquid faciendi, aut non faciendi excogitatam rationem, ſiue inquiſitionem quãdam alterius ſententiæ, quam lex præcipit explicari. Quod proprium, & regulare eſt huius nominis, vnde conſilium vtilitatis dici ſolet; quod, quando à iure pręcipitur, exquiri debet, antequam actus ipſe conficiatur: cum hæc conſilij ſit natura, vt actum *q* gerendum pręcedat, iuxta quandam gloſſam communiter receptam licet petentem non obliget, vt illud poſtea ſequi teneatur, ſi præciſe in ratione conſilij conſideretur, prout dictum eſt: ſiquidem non ponitur conſilium inter proprios actus legis, cuius eſt præcipere, ſed ponitur inter ea, quæ ſuadent tantùm, & priuatis competunt, prout tradit D. Thomas. *r* Ex quo ſequitur, quod dato conſilio, is, qui petijt, ſi id non probet, liberum ſit eiid non acce-

b Burſat. lib. 1. conſ. conſ. 90. a nu. 35.

c l. Si aurũ. C. de inge. & manũ. 1. l. dub. C. de repud.

d l. humanũ. C. de legib.

e c. de qui. 20. d

f Burſat. vbi ſupr. nu. 40.

g Bar in l. 1. §. ſi plures. ff. de exerc. act.

h Scala de conſil. ſap. li. 1. c. 7. & de contra. et vlt. volu. c. 11.

i Iaſ. in rubr. de iur. in ſi. Burſa. in d. conſ. in ſi.

k c. de quib. 20. cap.

l Pano. in ca. cũ ad noſtrã de cõſuetud.

m Tab. v. conſilium no. 1. & v. conſenſus.

n Nemeſi. lib. 5 de phi. Ioſeph. c. 5. Dam. libr. 2. de Fide orto.

o Gl. in c. 1. §. ſi. ne ſede vacãte in 6. & in ca. ſi porro verbo, aſſenſu de reſt. in 6.

p Abb. in c. 1. de his quę fiunt à prala. no. 3. & in c. cũ inueteri de elec. no. 12.

q Glo. in c. cum olim. de arbit. vbi Abb. n. 4.

r Tho. 2. 2. q. 92 ar. 2. ad 2.

Digitized by Google

acceptare, eum conſilium volũtatis eſſe dicatur, at dato conſenſu minimè ab eo licet recedere, cum ad ipſius actus validitatem requiratur, prout luculenter tradit Cardinalis Paleotus. *a*

a Paleot. de ſacri. conſiſ. conſult. 1. p. q. 3. ar. 1. q. 19. cum ſeq.

ARTICVLVS XVIII.

Vtrum dicti prælati poſſint expellere a religione homicidam.

RESpondeo dicendo, quod hoc dubium mouetur propter verba conſtitutionis Pij V. ſuperius allegatæ, quę habet poſſe fratres eijci à religione propter delicta, propter quæ ſi in ſeculo exiſterent, pęna mortis affligerentur. Et ſic dico, quod cũ pęna homicidij ſit hodie pęna mortis ſecundum communem opinionem, quã tradit Boſius. *b* Quę pęna imponitur hodie homicidæ tam plebeio, quã nobili, vt recipit in practica Bolentius, *c* ſequitur, quod frater homicida pœna expulſionis à religione poteſt puniri. Pro cuius rei explicatione eſt aduertendum, quod pluribus modis committitur homicidium. Aliquando enim quis propriis manibus alium interficit: aliquando mandat alteri, vt homicidium cõmittat, quo etiam caſu tenetur de homicidio propter mandatum, perinde ac ſi ipſe interfeciſſet, prout reſoluit Iulius Clarus, *d* dicens, quod ſimiliter dicitur homicida dans aliquid mortiferũ alicui ad comedendum, vel bibendum, & ille, qui miſit aliquem per viam, in qua ſciebat eſſe eius inimicum, vt occideretur. Quæ omnia iuribus claris confirmat. Verum tamen eſt, quòd etiam in caſib. in quibus pęna mortis eſſent afficiẽdi in ſeculo fratres, ſi talia ipſi perpetraſſent, non condemnarem eos pęna mortis. Et in his intrepidè ſequerer doctrinam D. Bonauenturæ tenentis, hæc, & alia ſimilia priuilegia, & iura in foro exteriori poſſe ſeruari; at in foro conſcientiæ minimè eſſe executioni mandãda, niſi negotium ſit notorium, & taliter delinquẽtes ſint incorrigibiles. Nam poſſunt hi caſus contingere his fratribus, ita repente ſanguine ad cor aſcẽdente, vt eorum culpa nõ ſit ita notabilis, & enormis ratione huius circunſtantiæ. Et etiam ſi ſit notabilis, poſſunt habere talem contritionem, & propoſitum pęnitentiam agendi, vt ſit contra miſericordiam, & æquitatem eos à religione eijcere, in qua ſine periculo tranſgreſſionis votorum, quibus ſe Deo ſacrauerunt, poſſunt, prout tenẽtur, ſui peccati agere rigoroſam pęnitentiam.

b Boſiu. in ti. de hom. nu. 109.
c Bolẽt. in rep. l. c. §. famoſos. n. 64. ff. de pęnis.
d Clar. lib. 5. recept. §. fin. q. 88. & q. 90.

Aduertendum tamen, quod aliqua ſunt delicta, quibus in mundo pęna vltimi ſupplicij, & mortis infligitur, propter quæ minimè à religione sũt eius patratores reijciendi. Pœna enim mortis in mũdo condemnantur ſecundum ius *e* extrahentes de manibus iuſtitiæ condemnatum ad mortem de tali crimine legitimè conuictum. Quam opinionem aſſerit frequentiori calculo receptam Placa, *f* quem ſequitur Craueta, & teſtatur in practica receptam Iulius Clarus. At non debent religioſi hæc cõmittentes pæna excluſionis damnari; cum vt plurimum hæc pietate moti licet libertate nimia faciant. Et de ſimilibus ſimile erit iudicium faciendum. Præ oculis iudices regulares habebunt magis benignitatem, quam rigorem, intelligentes ipſos magis conſtitui iudices ad ſuorum ſubditorum medicinam, & correctionem, quam in vindictam malefactorum, & laudem bonorum.

e l. cuiuſcunq. ff. ad l. Iul. ma.
f Placa lib. 1. de delict. c. 38. n. 7. Craue. ſuper ti. 169. nu. 2. in fi. Iul. Clar. in practic. crim. q. 68. nu. 20.

ARTICVLVS XIX.

Vtrum religioſus de crimine nefando conuictus poſſit a religione expelli.

RESpondeo dicendo, quod omnes presbyteri ſeculares, & etiam regulares cuiuſcumque gradus, & dignitatis huiuſmodi vitium exercentes, remanent priuari omni priuilegio clericali, & quocũque officio, & dignitate, & beneficio Eccleſiaſtico, Ita quod per iudicem Eccleſiaſticum degradati poteſtati ſtatim ſeculari tradantur; Ita ordinauit Pius Quintus anno Incarnationis Dominicę milleſimo quingenteſimo ſexageſimo octauo, tertio Kalẽdas Septembris, Pontificatus ſui anno tertio. *Dixi exercentes.* Nam illi, qui non exercent huiuſmodi actũ, licet pęna capitis puniantur, non tamen rigoroſa huius conſtitutionis pęna afficiuntur, prout aduertit Nauarrus. *g* Quod tenendum eſt, licet Salzedo dicit, *h* eadem rigoroſa pęne eſſe puniẽdum quemcumque Sodomitam, etiam hunc nefandum actũ minimè continuantem. Conſiderare enim debuerat, quod licet idem Pius Quintus in alia eius cõſtitutione data anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo ſexto, cuius conſtitutionis meminit in allegata conſtitutione, nullam fecerit mentionẽ huius verbi *exercentes*; ſed tantùm dicat: *Si quis perpetrauit*, in dicta tamen conſtitutione, non tam rigoroſas pęnas adhibuit, ſicut in ſecunda: & ideò nil mirum, ſi pęna primæ cõſtitutionis comprehendat perpetrantes; pęnæ autem ſecundæ, quia grauiores, comprehendunt tantùm exercentes. Hæc obiter dicta ſint, quantum ad noſtrum propoſitum. Loquendo autem de his, qui aliquando fragilitate humana in hoc vitium cadunt, dico, quod pęna capitis, & combuſtionis ſecundum leges imperiales plectuntur. Immo tantùm in affectu hoc peccatum committentes eadẽ pęna condemnantur. Nam in delictis atrociſſimis punitur affectus, & conatus, et ſi effectus non ſequatur, prout tenet gloſſa, *i* quã dicunt communiter receptam Felinus, Couarruuias, & Afflictus, affirmans, ſe hanc opinionem vidiſſe p multos determinatam. Verum tamen eſt, quod ſi quis actum non conſummaſſet, quia ſcilicet, in ipſas partes pudendas membrum non impoſuiſſet, ſed tantùm extra vas ſe polluiſſet, non debet puniri pęna mortis, ſed alia extraordinaria, ſecus autem ſi membrum impoſuiſſet, licet intus ſemen nõ emiſiſſet. Et ita dicit Iulius Clarus *k* fuiſſe iudicatum in cauſa cuiuſdam, quem tantummodo virgis cędi iuſſum eſt, *l* à qua opinione, quia mitior, dicit non eſſe recedendum. Ex quibus, quantum ad noſtrum propoſitum colligo primo, quod religioſi, qui hoc crimen exercuiſſe conuicti ſunt, pęna combuſtionis ſunt afficiendi, ſecundum cæremoniam in religionibus pro huiuſmodi crimine vſitatam. Et à religione ſunt expellẽdi, aut in triremes relegandi, cũ hinc vitio aſſuefacti incorrigibiles reputentur. Alios autem non huic vitio aſſuefactos non condemnarem ad expulſionem à religione in eis ſigna cõtritionis conſiderans, & videns, cum ex cõfuſione huius grauiſſimi peccati, & ex pęna ipſis publicè illata ſæpe ſæpius conuertantur, in ipſum miſerabiliter cadentes ad maximam pęnitentiam agendam, & ad vitam monaſticam proſequendam. Sicut ego vidi in quodam graui viro in facti contingentia accidiſſe, qui cũ maximo honore in religione ad patres ſuos fuit appoſitus. Et minus condemnarem ad dictam expulſionem hoc crimen attentantes, licet pęna cõbuſtionis eſſent digni.

g Nauar. c. 27. not. 249.
h Salze. in practic. crim. c. 66.
i Gl. in l. 1. § hęc autem v. verbo putamus. ff. qd. quiſq; iuris Fel. in c. 1. nu. 9. ve. lim. 2. de offi. de leg. Cou. in cle. ſi furioſ. f. 276 n. 6. Affl. ſuper. 3. p. conſi. reg. in rubr. 42. in princip. poſt. nu. 19.
k Clar. lib. 5. ſent. recep. § ſodomia. nu. 8.

conceſſione aliæ poſſunt vti religiones participes priuilegiorum ordinum Minorum. Ex hoc colligitur, quod cum ipſis officium prædicandi, confeſſiones audiendi interdicatur, quod tales ſunt infames, vt notat Lappus, *a* vt tales non compellentur prælati eos recipere ad ſuam religionem; cum ſecundum ius infames recipere minime compellantur. Immo ſecundum conſtitutionem nouiſſimam Sixti V. prohibentur recipi ad religionem hi, qui propter eorum delicta inter infames numerātur. Quę conſtitutio videtur extendenda etiam ad huiuſmodi eiectos, qui velut ſeculares, quantum ad hoc reputantur, cum iam ſint exempti ab obedienna ſuorum regularium prælatorum. Præterea, ſi iuſte eiecti poſſent compellere prælatos, vt iterum recipiant tur, iam priuilegia eis conceſſa, quibus poſſunt perpetuo eijcere criminoſos a religione, fruſtratoria redderentur.

a Lappus ad diclum. Federici conſ. 58.

ARTICVLVS XXII.

Vtrum legitime eiectus poſſit intrare in aliam religionem ſine licentia ſuperioris, qui eum eiecit.

Reſpondeo dicendo, quod doctiſſimus Nauarrus *b* tenet, quod poſſunt ſine illa licentia tranſire ad aliam religionem ſiue ſtrictorem, ſiue æqualem, ſiue laxiorem, quam poſſent intrare, ſi nunquā intraſſent illam, a qua ſunt iā ſoluti per ſententiam iuridicam, et definitiuam, per quā extincta eſt obligatio, qua tenebantur tali regulæ; cum obligatio ex tincta non poſſit reuiuiſcere, neque impedimētum tollere, neque auferre, iuxta quandam l. *c* Nec ſupradictis obſtat quædam Decretalis, *d* quæ habet, prælatos ſuperiores ordinū teneri ad requirendum quotannis fugitiuos, & eiectos, & cogere monaſteria ad eos recipiendos. Nam reſpondet Nauarrus, quod loquitur de fugitiuis eiectis iniuſte, vel inordinate per ſententias interloquutorias, vel ſine cauſæ cognitione, vel etiā de iuſte, & ordinate eiectis; ſed volentib. ad monaſteria redire, prout ſoluit idē Nauarrus. *e* Nec huic ſolutioni obſtant, quæ addit addito ad conſilium ſeptuageſimum ſeptimum Nauarri libro tertio conſiliorum, titulo de regularib. Vbi ait, quod periculoſa eſt explicatio dicti capituli, ſi intelligatur ſolum de iniuſte eiectis, vel per ſententiam interloquutoriam: quandoquidem iſta Decretalis etiam expreſſe loquitur de illis regularibus eiectis, qui ſecundum ordinem regularem non poſſunt amplius recipi, qui non poſſunt eſſe alij, niſi iuſte, & definitiue eiecti. Nam huic obiectioni reſpondetur, quod poſſunt eſſe alij, præter iuſte, & definitiue eiectos, illi. ſ. qui fuerint eiecti iuſte, non ſeruato iuris, neque regulę ordine, qui ſeruato ordine regulari non poſſunt recipi, cum ſint incorrigibiles de facto, & tot vinjs innodati, qui ſi recipiantur, eorum receptio ad religionem erit periculoſa, cum poſſet multis religioſis ruina ſubeſſe immiſcendo vitia, & corrumpendo bonos mores colloquijs prauis, & ſeminando zizaniam inter fratres ad ſimilitudinem inimici hominis, qui ſuperſeminauit zizaniam. Et etiam erit ſcandaloſa ſecularibus, & alijs regularibus propter notorietatem delictorum, quæ commiſerunt: & ita deberent iſti incarcerari in locis competentibus ſine graui ſcandalo. Et iuxta ſupradicta debet explicari conceſſio Innocentij Quarti, qua *Conceſſit, vt eiecti, vel egreſſi de praedicto ordine Minorum poſſint trāſire ad alios ordines approbatos, prater quā ad B. Auguſtini Templariorum, Hoſpitaliorum, & aliorum religioſorum arma portātiū deferendo tamen literas teſtimoniales generales, vel prouinciales dicti ordinis. Et inhibuit diſtricte, ne tales fratres aliter ad alium ordinem tranſeant, vel aliqui eos recipere, ſeu retinere præſumant abſq. licentia ſpeciali Sedis Apoſtolicæ facientis de præſentib. mentionem.* Ita habetur *f* in libro Monumenta ordinum.

b Naua. lib. 8. conſi. tit. de reg. con. 78.

c l. qui rei. §. aream ff. ſolu.

d c. vl. de reg.

e Nau. in c. nō dicatis. nu. 36.

f In 1. impr. f. 37. & in 2. fol. 120. conc. 162.

Circa quam conceſſionem eſt notandum, quod inhibuit Summus Pontifex ab alijs ordinibus recipi ſine literis dimiſſorijs teſtimonialib. non tamen irritant receptionem, aut profeſſionem, nihilominus puto, profeſſionem ab ipſis factam in his religionibus non valere. Eſt. n. regula Gloſſ. *g* ſingularis, & ſolennis, quę dicit, quod non valet confirmatio inquiſitione omiſſa, quæ præmitti debet, & ſimiliter in propoſito videtur irrita dicta receptio nō ſeruata inquiſitione de literis teſtimonialibus. Et ſic per dictam gloſſam tenet Felinus *h* communiter receptus, quod non valet actus ab eo, cui data eſt poteſtas faciendi illum adiecta certa forma, ſi non ſeruat omnia, nec habet aliunde poteſtatem, qua illum faciat.

g Gl. in Cle. 1. verſ. inhibentes de iu. pat. c. pm. de elect. lib. 6.

h Felin. in c. ex parte co. 6. de cō ſtit.

ARTICVLVS XXIII.

Vtrum prælati poſſint expellere incorrigibilē a ſua religione, iubendo ei ut ingrediatur aliam ſtrictiorem intra certum tempus.

Reſpondeo dicendo, quod non, prout probat Nauarrus, *i* quia iudici extra territorium iudicanti non eſt parendum, iuxta vulgaria iura. *K* Et ſicut iudex non poteſt iudicare extra territorium, & locū, vbi habet iuriſdictionem, ita non poteſt extra tempus, intra quod habet illam, valet enim argumentum de loco ad tempus, iuxta quandam *l* legem. Cum ergo prouincialis habeat iuriſdictionē in ſuum religioſum, quanto tempore ſubditur illi; at ſimul vt priuatur habitu, deſinit eſſe eius ſubditus, ergo nō poteſt in illud tempus illum obligare, tum quia paria ſunt facere aliqua in tempore prohibito, vel in tempus prohibitum. Nam ſicut donatio coniugis facta coniugi tempore, quo non eſt cō iux, non valet: ita donatio ſponſæ pro tempore, quo eſt futura coniux, non valet, iuxta quandam legem. Sed licet iſta opinio ſit vera fundamentum tamen Nauarri ad eam comprobandam non me cōuincit. Nam illud prælati præceptum (vt ſupponitur) ponitur vt pęna debita delicto ſubditi incorrigibilis. Et licet dicti Prælati non habeāt iuriſdictionem in excl. ſim. poſtquam ipſe eſt iam ab eorum iuriſdictione exemptus, habent tamen iuriſdictionem in ipſum, vt iudices potentes eum condemnare ad ſimilia, & obligare per ſententiam diffinitiuā. Quod experientia, & conſuetudine comprobatur; Videmus. n. prælatos diffinitiue hos incorrigibiles condemnantes, eos obligare per expulſionis ſententiam, ne in tales ciuitates, & territorium ingrediantur, aut accedant grauiſſimis id cauſis ſuadentibus. Et nemo, quem ego viderim, firmauit hanc ſententiam minime dictos expulſos obligare: præſertim, cum ipſi ei aſſentirent. Ex alia ergo parte opinio Nauarri venit iure optimo ſequenda. Obligare enim aliquem per ſententiam diffinitiuam, vt ſtrictiorem religionem ingrediatur metas naturæ voti videtur tranſgredi, cum vota in dicta religione emittenda voluntaria eſſe debeant. Et ſicut quis propter eius delicta non poteſt in ipſorum pœnam obligari, vt religionem ingrediatur, & ibi emittat profeſſionem: ita ſimiliter hi expulſi minime poſſunt ad id aſtringi iuxta quæ late notauimus in noſtra ſumma *m* confeſſorum.

i Nau. lib. 3. con ſil. tit de re. con ſil. 77. nu. 2.

k l. ſi. ff. de iur. omn. iud. c 2. de conſtit. lib. 2.

l l. ſi viuam ſi cer. pet.

m 2. tom. c. 93. pag. 335.

ARTI-

ARTICVLVS XXIV.

Vtrum promotus tantum ad ſacrum ſubdiaconatus ordinem, ſi expellatur propter eius delicta ab ordine, poſſit ordinari ab Epiſcopis.

RESpondeo dicendo, quod ſi præfatus ſubdiaconus fuit eiectus ob aliquod delictum induces irregularitatem, a qua non poteſt epiſcopus abſoluere, oportet pro diſpenſatione recurrere ad Papã, ſi antequam eijciatur, non fuit cum ipſo diſpenſatum per priuilegia ordinis ad id facultatem concedentia. Vnde prelati regulares ſententia diffinitiua eos eijcientes, debent cum eis expreſſe diſpenſare in his, quæ poſſunt (ſi ipſis videbitur expedire) vt poſſint ad alios ordines aſcendere, & in promotis miniſtrare, ita vt epiſcopis hæc pateant. Et fere ſemper hoc debent facere: nam regulariter illi eijciuntur propter grauiſſimorum delictorum notorietatem, ratione quorum incurritur irregularitas Papæ reſeruata. Verum tamen eſt, quod ſi dicta delicta, ob quæ ab ordine eijcitur, inducunt irregularitatẽ, aut aliam inhabilitatem, ſuper quam poteſt epiſcopus diſpenſare, poterit quidem epiſcopus, cui ſe ſubiecit recipere illum. & ſi habet beneficium ſufficiẽs ad honeſte viuendum, & eſt idoneus ætate, & literis, & moribus in ſacerdotem Domini ordinare, facta ei prius fide de alijs ordinibus rite in religione ſuſcepiis, & facta diſpenſatione in ſupradicta irregularitate, & inhabilitate. Poterit etiam eum ad titulum patrimonij ordinare: Licet enim ipſe non poſſit habere proprium, quia dominium in particulari eſt contra votum paupertatis, a quo ſecundum commonem, non fuit per expulſionem abſolutus: non tamen eſt ei prohibitum habere bona quæſita epiſcopo, & Eccleſiæ, vt in *a* ſuperiorib. dictum eſt, quib. ſe honeſte, & decenter in habitu clericali ſuſtentare poſſit, ad quod patrimonium ſufficiens poſtulatur, ne ſcilicet, mendicare cogatur. Aliqua ex dictis colliguntur ex traditis a Nauarro. *a*

a *Naua. lib. 3. conſ. tit. de reg. conſ. 84.*

ARTICVLVS XXV.

Cui Epiſcopo erunt ſubiecti expulſi a Religione, an Epiſcopo originis, an domicilij.

RESpondeo dicendo, certum eſſe hos eiectos debere ſe epiſcopis cum literis teſtimonialib. præſentare, prout dictum eſt in ſuperioribus. Sed quod quærit titulus quæſtionis eſt, an ſe præſentare teneantur epiſcopo originis, an epiſcopo domicilij, vt ſub eorũ, ſicut alij clerici ſint iuriſdictione? Cui dubio reſpondet Nauarrus, *b* quod debent ſe præſentare epiſcopo originis, quod probat. Nam, aut debent eſſe ſubiecti epiſcopo domicilij, cui ſub erant ante religionis ingreſſum, aut epiſcopo beneficij, quod habent, aut epiſcopo, in cuius ditione eſt ſitum monaſterium, a quo eijciuntur, aut epiſcopo originis. Non epiſcopo beneficij, & monachatus, & domicilij, nam hic eſt motabilis, non enim durat, niſi quoad fuerit Abbas monachus, aut beneficiarius ſecundum Bartolum *c* receptum: relinquitur ergo, vt maneant ſubiecti epiſcopo originis, qui eſt immutabilis, iuxta quandam legem, *d* & non perditur per acceſſionem dignitatis, quæ non tollit, ſed accumulat domicilium, iuxta aliam legem *e* vbi notat Bartolus. At ratio iſta non omnino me conuincit, vt obligemus hos miſeros ſubijci Epiſcopis originis cum maxima aliquando ſui, & ſuorum infamia, præcludendo eis viam, ne ad partes remotas tranſmeare poſſint: & ſic exiſtimo, hos cuicunque Ordinario poſſe ſe ſubdere. Nec obſtat, quod antequam ſe præſentent alicui Ordinario, erunt ſine capite; nam reſpondetur, quod tunc eorum Ordinarius erit Summus Pontifex, cum ſi per ſententiam a natiuis prouincijs relegentur, ſoli Papæ ſint ſubiecti, vt concedit idem Nauarrus, *f* dicens, eius iuriſdictioni ſpirituali ſubiectos iri, eique ſoli, quæcunque quæſierint quæſituros. Et ſi forte ab vrbe exterminentur, ſatisfacerent forte ſuis conſcientijs eligendo aliquẽ antiſtitem cui ſubdantur argumento cuiuſdam decretalis. *g* Vnde ſi moriantur, antequam ſe alicui Ordinario præſentent, bona per ipſos quæſita nomine ſpoliorum ad reuertendam cameram pertinebunt, iuxta quandam conſtitutionẽ Gregorij Decimi tertij, de qua in ſuperiorib. *h* mẽtionem fecimus.

b *Nau. in c. nõ dicatis. nu. 42.*

c *Bar. in l. 1. ff. ad municip.*

d *l. aſſump. ff. ad municip.*

e *l. ſenatores ff. de ſenat. vbi Bart.*

f *Naua. in d. c. non dicatis. nu. 34.*

g *c. nihil. de electio.*

h *ſup. hac q. artic. 2.*

ARTICVLVS XXVI.

Cui acquirant iſti legitime expulſi.

RESpondeo dicendo, quod non acquirunt monaſterijs, a quib. fuerunt expulſi, cum deſinãt eſſe regulares, & membra obedientialia talium monaſteriorum, prout argumento aliquorum canonũ tradit Nauarrus. *i* Sibi autem ea acquirere non poſſunt, cum ſint incapaces cuiuslibet iuris pecuniarij ratione voti ſolennis, a quo per ſuam culpam, & ſententiam contra eos latam non abſoluuntur. Vt tenet Cardinalis *K* dicens, quod quando priuatur monachus præbenda, ſi quam accepit, & voce in capitulo, non deſinit eſſe monachus, acquirit autem verum rerum dominium Deo, et ius adminiſtrandi vero eius vicario Papæ, & etiam ſpeciale Eccleſiæ ſeculari, vel regulari, ſi ad eam legitime translatus fuerit, iuxta ſacros Canones *l* alioquin Epiſcopo, vt ait Panormitanus. *m* Tum quia ſub eius obediẽtia viuendum eſt illi, quia per eiectionem iuſtam recidit in eam, a qua liberatus fuerat per profeſſionem, ita Nauarrus. *n* Sed doctiſſimus Molina *o* recedit ab opinione Nauarri, & aliorum dicens, quod licet nullius rei dominium poſſit ſibi comparare, tacite tamen cenſetur ei conceſſa: tum quia ſub religionis obedientia, ac regula non viuit: tum etiam commoditas & vſus rerum, quas comparauerit, & acquieſcit Nauarro, & alijs dicentibus, debere dictum expulſum præſtare obedientiam, vt monachum Epiſcopo, ſufficit enim, vt ei præſtet eam ad modũ aliorum clericorum ſecularium, prout praxis iam recipit, quibus ego addendum iudico, quod licet alij clerici ſeculares poſſent teſtari de rebus ab ipſis acquiſitis, quocunque modo etiam de bonis eccleſiaſticis, prout in Hiſpania receptum eſſe diximus in noſtra *p* Summa confeſſorum; hi tamen expulſi licet ſubdantur Epiſcopo, vt clerici, non tamen poſſunt bonorum a ſe acquiſitorum cõcedere teſtamẽtum. Immo videtur bona, quæ reliquerit nomine ſpoliorum Sedi Apoſtolicæ, eſſe applicanda, iuxta conſtitutionem Gregorij Tertij decimi in ſuperioribus citatam.

i *c. ſi quis tranſlatus 21. q. 2. & ca. ne pro cuiuslibet 16. q. 1. Nauar. vbi ſub nu. 33.*

k *Car. in clem. 1. §. quia vero. q. 1. de ſtat. mona.*

l *c. ſi quis iam 21. q. 2. & c. ne pro cuiuſ. 16. q. 1. ſuncta glo.*

m *Panor. in c. ſi. de regu.*

n *Nau. vbi ſup.*

o *Mol. 2. 2. tractat. 2. d. 140. p. 768.*

p *2. to. 60. conc. 6. n. 7. p. 25. co. 2.*

ARTICVLVS XXVII.

Vtrum eiectus teneatur uti habitu clericali Ordini ſuo conuenienti.

RESpondeo dicendo, quod religioſus eiectus, & exauthorizatus habitu per ſentẽtiam iuſtam, poteſt, debetque vti habitu clericali ordini ſuo conuenienti ſine vlla Papæ diſpenſatione, quia religionis habitu contra ſententiam vti nequit, prout tenet

a Nau.lib.3. cõſil.tit.de re.con. 79.

net Nauarrus. *a* Verum tamen eſt, quod eiectus a monaſterio, quia nolunt eum recipere, non poteſt propria authoritate habitum relinquere, nec eius ſuperior, immo nullus inferior Papa poteſt in hoc diſpenſare. Immo temere propria authoritate illũ relinquens eſt excommunicatus, prout dicitur in iure. *b* Dixi temere, nam relinquens bona fide ſine ſcandalo, aſſumens alium religionis in genere habitum, putans ſibi licere, non dicerem excommunicatum. Nam tranſgrediens ius humanum bona fide putãs ſibi licere, non peccat mortaliter prout tenet Innocentius, *c* Baldus, & Felinus, D. Thomas, & eius commentator Caietanus. Verum eſt tamen, quod ſi tranſeat ad aliam religionem, poteſt eius aſſumere habitum iuxta ea, quæ in iure, *d* notantur.

b ca. 2. ne cler. vel mon. lib. 6.

c Inno. in c. per tuas de ſimon. Bald. in l. ab eo. C. quoniam & quando Fel. in c. 1. fal. 7. de re iud. D. Tho. & Ca. 2. 2. q. 74. ar. 3.

d ca. geſta cum gl. 74. d.

e c. cum non ab homine. de iud.

ARTICVLVS XXVIII.

Vtrum iſti eiecti poſſint tradi brachio ſeculari, ut corporaliter puniantur.

RESpondeo dicendo, quod ſi conſiderentur verba cuiuſdam Decretalis *e* videtur dicendum, quod non debent puniri ad mortem, ſed tantum pœna exilij, vel alia legitima pęna, & verbum, *alia*, eſt de ſimili intelligendum. Sed in hoc non eſt inſiſtendum; aliud enim praxis obſeruat. Iudices enim ſeculares illos puniunt pœna mortis, & ita vbique ſeruari teſtatur Caſſaneus. *f* Et vt clericus in ſacris conſtitutus poſſit hac pęna puniri a iudice ſeculari, requiritur vltra degradationem, quod ſit traditus Curiæ ſeculari. Clericus autem etiam depoſitus non debet tradi Curiæ ſeculari, niſi ſit incorrigibilis. Et hæc eſt cõmunis opinio, quam ſequitur Abbas, *g* quam tenet Alexander *h* de Neuo, & *i* tradit Syluester. Dixi regulariter. Nam cum clericus condemnatus pro enormi crimine ſit deponendus, & tradendus Curię ſeculari, poſt depoſitionem ſtatim poteſt tradi Curiæ ſeculari, & non debet expectari, quod ſit incorrigibilis, prout reſoluit Bernardus Diaz *i* relatus, & ſecutus per Couarruuiam, & Follerium Placam, & Iulium Clarum. Et idem dicendum eſt de monacho propter aliquod graue delictum conuictum, & ad mortem condemnatum a iudicib. ſecularib. authoritatem Apoſtolicam ad id habentibus. Dixi a iudicibus ſecularibus; nam a iudicibus regularibus ſuæ religionis nunquam ad mortem cõdemnatur, iuxta determinationem Decretalis in principio allegatæ, ſed tantum condemnatur ad exilium, aut triremes, ad quas poſſunt a dictis prælatis iure optimo condemnari iuxta ea, quę tradunt Nauarrus, *k* & Duarenus. A qua opinione non recedit Iulius Clarus, prout diximus in noſtra Summa confeſſorum in ordine iudiciali.

f Caſſan. in conſuet. Bur. f. 5. nu. 66.

g Abb. in c. at ſi cle. poſt n. 38. de iud. verſic. et ſic reſid.

h Neuo. conſ. 29. nu. 28. & n. 30. Syluef. v. degrad. n. 4.

i Diaz. in p. ca. 9. Cou. li. 2. uar. c. 20. poſt nu. 7. Foller. in pract. crim. fol. 66. n. 47. circa fi. Placa. li. 1. de del. c. 21. Cla. in prac. q. 36 nu. 40.

k Nau. in c. nullam nu. 18. q. 2. n. 52. Dua. li. 2. de ſacr. Eccleſi. myſt. ca. 3. Clarus in prac. cri. § fin. q. 70. ver. ſeq.

ARTICVLVS XXIX.

Vtrum eiectus a ſua religione, ſi ad eam iterum recipiatur, neceſſarium ſit, quod in ea iterum profiteatur.

RESpondeo dicendo, quod cum eſſentia ſtatus Religionis conſiſtat in tribus votis eſſentialibus, a quibus eiectus non fuit abſolutus, vt conſtat ex dictis in ſuperioribus, videtur dicendum, quod talis eiectus non tenetur iterum profiteri. At pro contraria parte facit; nam cum religioſus ad aliam ſe conferens religionem teneatur in ea iterum profiteri, non obſtante, quod eæ religio eadem vota eſſentialia habeat, ſicut prima propter diſtinctas aſperitates, quam ſecunda habet religio, videtur aſſerendum, quod licet prædictus eiectus non fuerit a prædictis trib. votis eſſentialib. abſolutus, ſi vult redire ad ſuum primæuum ordinem, debet in eo iterum profiteri, propter præcepta ſuæ religionis, a quibus per eiectionem ſecundum communem fuit liberatus: quorum obligatio niſi per nouum conſenſum minime reuiuiſcere poſſe videtur. His pro vtraque parte poſitis, dico, quod minime iſte talis tenetur profiteri, ſed ſolum tenetur ſe committere curę ſui prælati; per quam ſubmiſſionem tam ſubijcitur iugo religionis, a quo fuit liberatus, cui ſtatui ſunt annexa omnia alia ipſius religionis præcepta. Et ſi diceremus, ipſum iterum teneri profiteri, cõſequenter eſt dicendum, debere, & teneri annum probationis cõtinuum complere. Cum in omni religione minime ſit permiſſum ante annum probationis completum integrum, & continuatum, profeſſionem emittere, iuxta decretum ſacri Concilij Tridentini. *l* Nec obſtat, quod adduximus in contrarium. Concedimus .n. quod ſi iſte ad aliam ſe transferret religionẽ, ibi neceſſario deberet iterum profiteri non obſtante, quod trib. votis eſſentialibus ſemper fuit, & remanſit ligatus; nam talis ignorabat aſperitates ſecundæ religionis, quibus ſe de nouo aſtringi neceſſe eſt. At in propoſito cum hic reuertatur ad ſuam primam religionem hæc ratio ceſſat, cum ſcientia experimentali perceperit eius aſperitates. Prętere a iſte eiectus non fuit omnino abſolutus a dictis accidentalibus obligationibus, ſed tãtum fuit ſuſpenſus ab eorum obſeruantia interim, dum extra religionem verſaretur. Et hoc innuit communis doctorum tractans, vtrum ipſe ad ſuam religionem teneatur procurare reuerti, & vtrum eius religio eum ſuſcipere obligetur, de quibus in ſuperioribus egimus.

l Cõc. Trid. ſeſ. 25. de reg. c. 15.

Aduertendum tamen, quod ſi de nouo iſte recipiatur, non debet reſtitui ad eum locum, & gradũ, in quo ante ſententiam erat collocatus. Licet enim nunquam fuerit abſolutus a dictis tribus votis, ſubiecit tamen ſe nouæ poteſtati eius, a quo fuerit per expulſionem liberatus, commutando obedientiam datam epiſcopo, in obedientiam de nouo datã prælato regulari. Et ita nouam, vt epiſcopo tanquam iudici, & prælato in ſpiritualibus ſubderetur, non tamen tanquam patri, ratione cuius non poterat ipſe epiſcopus eius vota irritare, modo autem ad religionem ſe iterum conuertens ſubijcit ſe ſuo prælato tanquam iudici, manẽs ſub eius iuriſdictione, & tanquam patri manens ſub eius poteſtate, & ſic acquirit iſtam ex omni parte nouã ſubiectionem, ratione cuius non debet habere eundem locum, & gradum, quem ante ſententiam habebat, ſicut habent veterani religionum milites. Hæc mihi probatiſſima videntur licet Nauarrus *m* agens de hac poſteriori difficultate varius, & indeterminatus videatur.

m Naua. in d. conſ. 79.

QVAESTIO XXXI.

De Baptiſmo, in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *AN monachi poſſint baptizare.*
2 *An Canonici regulares, poſſint eſſe patrini in baptiſmo.*
3 *Vtrum religioſi in partibus Indiarum poſſint baptizare.*
4 *Vtrum filij Hiſpanorum vocati meſtici poſſint in Indijs per fratres baptizari.*
5 *Vtrum dicti fratres poſſint vti oleo ſancto, et chriſmate antiquis in baptiſmo.*

6 Vtrum

Digitized by Google

6 *Vtrum baptiſmus in his partibus poſſit cõferri extra Eccleſias.*

ARTICVLVS I.

Vtrum monachi poſſint baptizare.

Reſpondeo dicendo, quod Pelagius *a* Papa ſcribit *probos, ac doctos monachos presbyteri honore dedicatos prædicare, & baptizare poſſe*, nec inuenio in iure canonico hoc illis prohiberi. Licet. n. Eugenius *b* Papa prohibuerit monachos baptizare, hoc eſt intelligendum, ſi id faciunt ſine licentia ordinarij iuxta ea, quæ in quadam Clementina *c* notantur. Quod autem inuenio in ſacris canonib. prohiberi ipſis monachis, eſt, eſſe compatres virorum, vel mulierum. Dicitur. n. in Concilio Antiſidiorẽſi, *d ne monachi compatres, commatreſve faciant, et ne oſculentur feminas.* Cuius Concilij quãtum ad hoc meminit Petrus Gregorius. *e* Et in eodem Concilio *f* dicitur, non licet Abbati, vel monacho de baptiſmo ſuſcipere filios, nec commatres habere. Quod ipſum Eugenius Papa Monachis inhibuit, prout dictum eſt ſupra. Et ratio huius prohibitionis meo iudicio fuit, quam tangit quædam gloſſa: *g* ſcilicet, ne oſculentur feminas, in quibus tangitur, vt inquit gloſſa, conſuetudo aliquorum locorum, vbi compatres oſculabantur commatres. Propter quam conſuetudinem decreuerunt Concilium, & Pontifices, ne monachi compatres fierent, ne hac occaſione inter fratres, vel de fratrib. ſcandalum haberetur. Et ſeraphicus Pater noſter Frãciſcus caſtitatis ſummæ amator propter eandem forte aliquarum prouinciarum conſuetudinem, ſicut in regula prohibuit ſuis fratrib. habere ſuſpecta conſortia virorum, ſeu mulierum; Ita etiam prohibuit eiſdẽ fieri compatres virorum, vel mulierum, cuius præcepti cauſam adducit dicens, ne forte, ſcilicet, inter fratres, vel de fratribus ſcandalum oriatur, alludens forte ad conſuetudinem oſculandi commatres.

a *ca. doctos 16. q. 1.*
b *c. placuit 16. q. 1.*
c *Cle. 1. de priu.*
d *c. monach. de conſe. 1. diſt. 4.*
e *Petr. Greg. li. 8. ſyntagm. iur. p. c. 8. circa fi. et li. 1. c. 13. n. 17.*
f *c. non licet de conſ. d. 4.*
g *Gl. d. c. monachi. ver. oſculẽ.*

Ex quibus infertur primo, quod non prohibuit Pater noſter Frãciſcus in ſua regula fratres ſuos baptizare. Nõ enim eſt credendum, ſanctiſſimum Patrem animarum maximum zelatorem prohibuiſſe ſuis fratribus, præſertim in extrema neceſſitat, huius ſacramenti adminiſtrationem, cum propter maximam eius neceſſitatem, quia eſt ianua omnium ſacramentorum, Concilia generalia decreuerint, quod quilibet homo, qui loqui poteſt, & lauare, eſt ſufficiens eius miniſter, ſiue ſit vir, ſiue femina, fidelis, ſiue infidelis, baptizatus, vel nõ baptizatus, dummodo ſciat lauare, & verba proferre cum debita intentione. Ita definitum eſt in Concilio Florentino ſub Eugenio Papa, & probat ex multis Suarez. *h* Et ſic in capitulo Meclinenſi noſtræ Religionis generali declaratur prædictum præceptum noſtræ regulæ in hunc modũ. Scilicet, *quod frater ſacerdos in extrema neceſſitate poſſit paruulo dare ſacramentũ baptiſmatis, dummodo non adſit alius ſacerdos ẽt in præſentia virorum ſecularium laicorũ. Et quod in regula prohibetur, ne fratres fiant compatres, &c. Intelligendũ eſt, quoad eleuationẽ prædictam. Quia, vt dictum eſt, in caſu neceſſitatis abſente ſacerdote ſeculari, vel alterius profeſſionis, bene poſſunt fratres noſtri ſacerdotes baptizare.* Ita habetur in libro monumenta *i* ordinũ. Ex quo infertur, quod in regula Patris noſtri Franciſci ſolum prohibetur, quod fratres fiant compatres quoad eleuationem de fonte baptiſmatis.

h *Suar. 3. p. q. 67. d. 23. ſeſſ. 1.*
i *In 1. impr. fol. 228. tract. 3. & 2. f. 249. trac. 2.*
k *D. Tho. 3. p. q. 67. art. 7.*

Pro cuius præcepti explicatione nota ex Diuo Thoma, *k* quod ex inſtitutione Eccleſiæ præceptũ eſt, vt præter baptizatum, et baptizantẽ, adhibeatur alia perſona in baptiſmo ſolenni, quæ baptizatum ſuſpiciat de ſacro fonte. Quã conſuetudinem fuiſſe antiquiſſimam conſtãt ex D. Dionyſio, *l* & ex Tertulliano, & ex Auguſtino. Munus autẽ huius ſuſceptoris præcipuum eſt, vt puerum baptizatũ de manu baptizãtis, velut ſub tutela, & cura ſua ſuſcipiat vt colligitur ex citatis patribus, & in iure *m* canonico continetur, & hoc munus explicatur per actum ſuſcipiendi baptizatum. Non oportet autem hanc ſuſceptionem ſolum materialiter, ſeu grammaticaliter intelligere, ſed intelligẽda eſt moraliter, quia ſuſceptor ſub ſua cura alterũ ſuſcipit. Quamuis neceſſarius etiã ſit aliquis corporalis contractus, quo munus illud exterius exerceatur, & ſignificetur ipſa mortalis ſuſceptio, & obligatio. Et ideo ſolet hic ſuſceptor vocari fideiuſſor, vt patet ex D. Dionyſio *n* & ex D. Auguſtino, & ex Tertulliano, *o* & ex Concilio Pariſienſi, & fidei Doctor apud Auguſtinũ: *p* quia ſuſcipiẽdo baptizatum, virtualiter fideiuber, & promittit, ſe habiturum curam ſalutis ſpiritualis illius. Atque hinc in citatis decretis cautum eſt, vt hic ſuſceptor idoneus ſit, atque expeditus ad exercendum munus, ad quod aſſumitur. Vnde cũ hæc cura, & ſollicitudo nõ poſſit expediri a monachis, ideo vltra rõnem ſupradictam prohibita ipſis fuit talis ſuſceptio. Conſiderauerunt. n. SS. Patres ipſos monachos, tanquã obedientiæ addictos, eſſe vagos & peregrinos non habentes in hoc mundo ciuitatẽ permanentem, & non poſſe ſemper habere domicilium in loco, vbi moriãtur illi, quos de fonte baptiſmaris eleuauerunt, & ſic in eorum cura, & ſollicitudine eſſe neceſſario defecturos. Ex qua ratione infero etiam in baptiſmo priuato minime monachos & præcipue fratres Minores poſſe eſſe ſuſceptores cum etiam in eo virtualiter obligentur. Et ſecundũ opinionem doctiſſimorum *q* virorum etiam per eã ſuſceptionem compaternitas oriatur, cum oriatur ſpiritualis cognatio.

l *De Eccl. Hierar. c. 2. Tertul. de bapt. cap. 18. Auguſt. libr. 1. de bapt. n. 134.*
m *e. in catech. & ſeq. de conſ. d. 4. Cõc. Trid. ſeſſ. 24. cap. 2. de reform.*
n *Dionyſ. vbi ſup. c. nos autem de conſ. d. 4. Augu. in ſerm. 216. & 13. 215. de temp.*
o *Tertull. vbi ſup. Conc. Pariſ. ad 1. c. 34.*
p *Aug. epiſ. 23.*
q *D. Tho. in 4. d. 24. & Nau. in man. c. 16. n. 34. & c. 22. nu. 40.*

ARTICVLVS II.

An Canonici Regulares poſſint eſſe patrini eleuando baptizatum de fonte.

Reſpondeo dicendo, quod idem videtur dicendum de canonicis regularibus, quod dicitur de monachis iuxta notata in iure *r* per Panormitanum communiter receptum, quatenus dicit, quod leges diſponentes de monachis habent locum in Canonicis Regularib. quando leges illæ fundantur in religione: & non continent aliqua verba, quibus ſignificet non includere canonicos. Ita tenet Nau. *ſ*

r *c. 2. de poſtu.*
ſ *Nau. lib. 3. cõſil. 11. de ſtat. monach. conſ. 10.*

ARTICVLVS III.

Vtrum Religioſi in partibus Indiarum poſſint baptizare.

Reſpondeo dicendo, quod dato, ſit peccatum mortale baptizare alienum parochianum extra neceſſitatem, vt ait Soto *t* cum communi, propter iniuriam, quæ infertur præsbyteris parochialibus, quia ſacramenta a ſuis presbyteris parochialibus ſunt recipienda, iuxta ea, quæ dicuntur in ſacris Canonibus, *u* & tradit Sylueſter: at nulla incurritur excommunicatio, vel irregularitas, ſi oppoſitũ fiat a patribus Mendicantibus, quia nullibi talis pœna reperitur, niſi in adminiſtrãdo Euchariſtiã, matrimonium, & extremam vnctionem, vt patet ex quadã Clementina; *x* neque vlli priuilegio noſtro derogatur quoad hanc materiam per Concilium Tridentinum

t *Soto in 4 d. 4. q. vnic. ar. 3. cõ. 2.*
u *ca. interdicimus 16. q. 1. Sylue. bap. 3. in pri.*
x *Cle. Relig. de priu.*

Digitized by Google

tinum. Hoc ſuppoſito dico primo, quod fratres Indiarum poſſunt omnia ſacramenta infidelibus, & nouiter conuerſis adminiſtrare. Hoc conceſſit motu proprio Paulus Quartus, fratribus de Mexico, & prouinciæ S. Vincentij de Chiapa del Peru noui regni. Et hoc in præmium laborum ſuorum, & vt fides per prædicationem Euangelij, ſacramentaque adminiſtrandum numerus magis in dies creſcat, conceſſum fuit anno Domini milleſimo quingenteſimo primo. Et hoc idem conceſſerat Leo X. duobus fratribus ordinis Minorum ad illas partes euntibus anno Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimoprimo. Et poſtea Paulus III. anno Domini milleſimo quingenteſimo quadrageſimo tertio cõmunicauit fratribus prædicatoribus prouinciç de Mexico, vt refert Pater Veracrux in ſuo compẽdio manuſcripto. Et aduerte, quod cauſa, quæ mouit Paulum III. ad cõcedendum dictum priuilegium fuit, vt fides Christi, quæ ſperatur in his terris per prædicationem noſtram, et ſacramentorum adminiſtrationem, creſceret magis, ipſis fratribus prædicantibus, ſacramentaq; adminiſtrantibus infidelibus, & nouiter conuerſis. Hæc autem cauſa & ratio modo etiam militat in illis, qui per fratres baptizari, & in illis, qui ex his deſcendunt nepotibus, vel pronepotibus, dato, paruuli baptizari ſint. Nam certe huius fidei dilatatio, reb. vt nunc nequit fieri, niſi fratres dicti prædicent, ſacramentaq. adminiſtrent, nouiter conuerſis, & ab eis deſcendentibus. Quia licet in particulari nouiter conuerſi dicantur, qui iam adulti ſunt baptizati, nihilominus in generali conſiderantib. illam huius noui orbis Eccleſiam in Deo adunatam omnes, & ſinguli illarum partium nouiter conuerſi apparebunt. Cuius rei teſtimonium firmiter præſtant quotquot patres graues ex illis partib. ad has Hiſpaniarum partes aſcendunt. Et quod dicti fratres poſſint ſic facere, probatur; quia idem Paulus III. conceſſit fratribus omnia priuilegia de nouo iuxta fauorabiliorem illorum interpretationem, ergo debemus interpretari per nouiter cõuerſos etiam paruulos baptizatos, cum nomen hoc ferat hanc interpretationem, alias ſtricte interpretaremur.

Et aduertendum, quod fratres ſolum debent baptizare in Eccleſijs monaſteriorum ſui ordinis; in quib. habitant, etiam in ciuitatib. ſeu oppidis Hiſpanorum, vt fit mexici, & in locis, quæ habent de viſita, vt vocant. Nam indecẽs eſſet, quod ſacramentũ, quod tantas cerimonias, & ſolennitates publicas petit, adminiſtraretur in aliena parochia, ſine licentia proprij parochi; quia ſic confunderetur Eccleſiaſticus ordo contra ſacros Canones. *a* Quod ſi Papa particulariter non exprimit in conceſſione, nullo modo debet intelligi, vel deduci ex conceſſione generali, vt eſt conceſſio Pauli III. nunquam enim Papa in generali conceſſione viſus eſt alicui præiudicare. Et non eſt dubium, quod in Eccleſijs fratrum ſupradictis poſſit fieri baptiſmus; alias conceſſio Pauli III. ſuum effectum non conſequeretur.

a c. perennis 11. q. 1.

Et ſic de nouo conceſſit Pius V. anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo, vigeſima quarta die Martij, *vt in omnib. monaſterijs ordinum, vel extra illa in locis ipſarũ partium ipſis deputatis, poſſunt religioſi baptizare.* Quo priuilegio vtũtur omnes prouinciç Indiarum, vt. ſ. in monaſterijs ordinum, vel extra in locis ipſarum partium ipſis deputatis poſſint baptizare. De Indis aliorũ populorũ, puta clericorum, vel alterius ordinis idem dico, quod ſcilicet poſſunt baptizari per fratres in locis ſupradictis: quia ſic fuit factũ a principio in his prouincijs, vt teſtantur viri graues ex illis partibus ad has remeantes. Poſtea anno ſupradicto milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo Pius V. cõceſſit fratribus Mendicantibus Indiarum, vt in locis vbi ſupra, poſſint de licentia ſuorum prælatorum in Capitulo prouinciali obtenta adminiſtrare Indis omnia ſacramenta, prout hactenus conſueuerunt. Et quia Pius V. dicit in locis ſignatis, & ſignandis videtur ſecurius, quod ſolum in locis ſignatis, & ſignandis poſſit religioſus baptizare, ſecluſa neceſſitate, de quo late infra.

Infra q. 35.

ARTICVLVS IV.

Vtrum filij Hiſpaniarum vocati Meſtici poſſint virtute Breuis Pauli Tertij per fratres baptizari.

Reſpondeo dicendo, videri eos poſſe per religioſos baptizari, q'a in materia larga ſub ſimplicibus veniunt mixta, prout tenet *b* Syluester. Vt ſi detur alicui poteſtas ad diſpenſandum cum adulterino, & cum inceſtuoſo ſeparatim, poterit diſpenſare cum eo, qui ſimul eſt vtrumq. quia dato ex rigore iuris ſub ſimplicib. mixta non contineantur, ſecus ex benignitate. Sic ergo cum hoc priuilegium Pauli Tertij ſit beneficium principis in remunerationem laborũ fratrum, & in fauorem fidei ampliãdæ, interpretatio latiſſima eſt facienda. Et confirmatur quia prout aſſerit Veracrux in ſuo Compẽdio, Paulus Quartus conceſſit nobis de nouo noſtra priuilegia, & conceſſa, & concedenda iuxta fauorabilem illorum interpretationem. Qui patet refert quoddam viuæ vocis oraculum conceſſum a dicto Pontifice maximo: cuius tenor eſt, qui ſequitur. *Paulus Quartus, vt fidem fecit Cardinalis Alexandrinus, qui poſt fuit electus Papa Pius Quintus pro religioſis in noua Hiſpania, et Peru ad exaltationem diuini cultus proprio motu, & viuç vocis oraculo confirmauit omnia priuilegia data a ſuis prædeceſſorib. p Indorum conuerſione præſertim quod poſſent fratres Mendicantes omnia ſacramenta fidelibus. & nouiter conuerſis adminiſtrare, & de nouo roborauit Apoſtolica authoritate, non obſtantib. quibuſcunq. in contrarium.* Hoc fuit conceſſum die ſeptima Iunij, anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo ſeptimo. Ex quo patet priuilegia Leonis X. et Adriani VI. & Pauli III. quæ fuerunt data in fauorem fidei, & Indorum, fuiſſe confirmata, & roborata peculiariter. Immo per Breue Adriani Sexti prouincialis, vel frater, cui poteſtatẽ prędicti patres cõmiſerint, bene poſſunt filios Hiſpanorũ, & aliorum citra neceſſitatem baptizare cum limitationib. tamen, de quib. ibi. Conceſſit enim Adrianus Sextus ad petitionẽ Imperatoris Caroli Quinti anno Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo, *quod prouinciales Indiarum, & fratres, quib. cõmiſerint, poſſint omnes Indos, et omnes Chriſticolas fratres comitantes ad opus conuerſionis abſoluere in vtroque foro ab omni cenſura, etiam de Cęna Domini, conceſſit et omnimodam in vtroq. foro Papa authoritatem tantã quantã iudicauerint expedire pro cõuerſione Indorũ, & manutentione, ac profectu illorum, atq. aliorũ præfatorum in fide catholica, & obedientia Eccleſiæ Romanç.* Sed vt veritas huius dicti intelligatur oportet radicitus explicare hanc omnimodam Papæ poteſtatem, datam ipſis prælatis & fratribus. In quo aliquantulum immorabor, cum plena iſtius conceſſionis explicatio ſit neceſſaria ad intelligendũ, quãdo fratrib. liceat extra neceſſitatem baptizare, filios dictorum Hiſpanorum, aut Indorum. De quo infra in quæſtione trigeſima quinta dicetur.

b Syl. diſp. 3.

ARTI-

ARTICVLVS V.

Vtrum dicti fratres poſſint uti oleo ſancto, & chriſmate antiquis in baptiſmo.

RESpondeo dicẽdo, quod fratres ſupradicti poſſunt vti oleo ſancto & chriſmate antiquis vſque ad tres annos in baptiſmo conferendo. In his enim partib. inquit Leo Decimus, ſine difficultate magna nouum oleum, & balſamum haberi non poſſunt. Propter quam rationem modo a Gregorio Tertio Decimo conceſſum eſt, vt poſſint vti oleo, et chriſmate antiquis vſq. ad quatuor annos. Pro cuius rei explicatione notandum eſt, quod oleum ſanctum tripliciter conſideratur. Primum eſt, chriſma, ſecundum oleum cathecumenorum, tertium oleũ infirmorum, & annuatim conſecrandum eſt in die Cœnæ Domini, prout dicitur in iure, *a* & vetus eſt comburendum. Verum eſt tamen, quod non debet comburi, niſi poſtquam nouum adductum fuerit; nam præoccupante morte poteſt ſacerdos vetere chriſmate baptizare. Et Nauarrus *b* ait, eſſe peccatũ mortale, niſi in mortis articulo, veteri baptizare, quod ipſum tenet gloſſa *c* cõmuniter recepta. Qua ratione non debet comburi, donec veniat nouum chriſma. Ex quo ſequitur, quod citra mortis articulũ poſſunt omnes vti chriſmate veteri in baptiſmo paruulorum, ſi nondum venit nouum. Probatur; quia paruuli ſemper ſunt in periculo mortis, ꝓpter eorum tenellam ætatem. Et ideo mandatur, quod omni tempore anni poſſint baptizari, quod antiquitus non licebat, niſi in articulo mortis, vt patet ex D. Ambr. et Auguſtino. Vnde ad conceſſionem Leonis X. ſuperius allegatam reſpondetur, quod loquitur de adultis, quod. ſ. intra terminum trium annorum, vbi non inuenitur oleum nouum, dicti fratres etiã ſine neceſſitate poſſint vti antiquo oleo, quod per Gregorium Tertium decimum, ad quatuor annos fuit ampliatum. Et eſt aduertendum, quod ſacerdotes miniſtri etiam ſeculares in his partib. etiã extra neceſſitatem extremam baptizantes Indos, quatuor ſententia debent ſeruare, prout ordinauit Paulus Tertius, anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo quinto. Primum eſt, quod aqua ſacris actionib. ſanctificetur. Secundum vt Catechiſmus, & exorciſmus fiat ſingulis. Tertium, quod ſal, candella, & capellum detur duobus, vel trib. vtriuſq. ſexus. Quartum eſt, quod tunc baptizandis omnibus chriſma ponatur ſuper viri adulti, puerorum, ac puellarum caput.

a c. licet de cõſ. d. 3. c. ſi quid de conſ. d. 4.
b Nau. c. 25. n. 75.
c Gl. ĩ c. quoniã de ſen. exc. li. 6. ver. dubium.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Baptiſmus in his partibus poſsit conferri extra eccleſias, ſine præfatis cęrimonijs.

RESpondeo dicendo, quod vt conſtat ex compendio Indico Societatis Ieſu Pius Quintus conceſſit fratribus de Societate in partibus Indiarum anno Domini milleſimo, quingenteſimo ſexageſimo nono ad decennium, quod poſſint baptizare extra eccleſias, & ſine conſuetis cęrimonijs, cum miniſtri iudicauerint id oportere ad maius Dei obſequium, propter miniſtrorum paucitatem. Et hoc ipſum poſtea cõceſſit Greg. Tertius decimus in aliũ decennium hoc indultum ampliando. Videant autem regulares, quæ circa hoc ipſis ſint conceſſa a ſede Apoſtolica, ſecũdum quæ debent ſe habere. Ego enim alia non potui inuenire.

QVAESTIO XXXII.

De Bello.

Circa quam vnum quęritur.

VTrum religioſi poſsint in Bello contra infideles exhortari dimicantes.

ARTICVLVS VNICVS.

Vtrum religioſi poſsint in bello contra infideles exhortari dimicantes.

REſpondeo dicendo, quod omnes qui in bello iniuſto ſunt cauſa mortis mandando, conſulendo, præparando, & faciendo arma ad dimicandum in dicto bello exhortando milites, & timore aduerſarios confingendo, remanent irregulares, cum ſint cauſa proxima occiſionum, quæ ibi committuntur. In bello tamen iuſto offenſiuo, ſiue defenſiuo licitum eſt eccleſiaſticis adiuuare milites eos conſulendo, & exhortando, vt ipſum prælium animoſe aggrediantur. Immo poſſunt in eodem prælio exhortari milites dicẽdo, Dimicate fortiter, vincite, vt fides exaltetur, & Rex noſter vincat. Poſſunt etiam dicere alia verba ſimilia ad dictam exhortationem ordinata: & etiã ſi ex his ſequatur mors, aut mutilatio membrorum, non incurrunt irregularitatem. Hanc concluſionem tenent Nauarrus, *d* Conarruuias, & Syluester allegãtes pro ipſa aliquas ſacrorũ canonum diffinitiones. Et ratio huius concluſionis eſt, nam cum irregularitas ſit de iure poſitiuo, potuerunt ſummi Põtifices ordinare ſupradicta in fauorẽ belli iuſti, in quo eccleſia Dei defenditur, oppreſſi liberãtur, inimici vincuntur. Et certe ſi cõtrarium diceretur, quaſi totus exercitus in irregularitatis notam incurreret: & ſic homines abſtraherẽtur a ſupradicti belli aggreſſu. Et etiã ſi ipſi exhortando virtualiter intendant mortem, propter quod videantur contrahere irregularitatem, ad contrahendam tamen eam in bello iuſto, non ſufficit intẽtio virtualis, ſed requiritur quædam intentio ſpecialis occidendi, iuxta ea quæ tradunt ſupra dicti Doctores. Quod debuit conſiderare Aluarus Pelagius *e* dicens, non inuenire rationẽ ſufficientem ad liberandos ſupra dictos eccleſiaſticos a nota irregularitatis. Et vt omnem Societatis Ieſu tolleret ſcrupuli occaſionem, obtinuit a Gregorio Tertio decimo, prout dicitur in compendio Indico eiuſdem Societatis, quod ſine periculo irregularitatis patres Societatis per varia Indiarum loca poſſint milites Luſitanos exhortari in bello cum infidelibus ad fortiter dimicandum, dummodo patres ipſi non ferant arma.

d Nau. in ma. c. 27. n. 215. C. 12. p. rele. de ho. l. 3. n. 12. Sylu. ver. hom. 3. q. 6. nu. 8. pronunc. in 4. c. 6.
e Pelagius de plãc. ecc. ar. 48.

QVAESTIO XXXIII.

De benefactoribus, in ſeptem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſeptem.

1 VTrum aliqua cenſura benefactores monaſteriorum moleſtari poſſint ab Ordinarijs.
2 *Vtrum prælati regulares poſsint applicare benefactoribus bona opera ſubditorum.*
3 *Vtrum prælati regulares applicent benefactorib. communicationem quantum ad merendum.*
4 *Quid applicẽt ꝑlati regulares de bonis ſubditorũ.*
5 *Vtrum poſsint applicare bona ſubditorum ſuorum iam facta.*

6 *Quo-*

6 *Quomodo dicta applicatio proficiat benefactorib.*
7 *Quæ ſit differentia inter hanc communicationem, & indulgentiam.*

ARTICVLVS I.

Vtrum aliqua cenſura benefactores monaſteriorum moleſtari poſſint ab Ordinarijs.

RESpondeo dicendo, benefactores monaſteriorum ob beneficia ab illis collata, ſeu quia ſubditi aliquorum dominorum ſunt, & cum monachis conuerſantur, ab eiſque ſacra recipiunt moleſtari, aut grauari à quoquam non poſſunt, put conceſſit Leo Decimus congregationi Camaldulẽſi, & Eugenius Quartus, prout habetur in compendio priuilegiorũ *a* Ciſterſienſiũ. Quod intelligitur quando excommunicantur ex eo, quod ſunt benefactores noſtri, prout innuit collector eiuſdem compendij *b* dicens, non poſſe excommunicari regulares Ciſtertij. *Addens id etiam in familiarium benefactorum, aut ſeruientium, vel ad molendina, & furna noſtra venientium perſonis locum habere, neque quia nobis communicant a quocunque excommunicari poſſint, alias irritum, & inane declarauit* Innocẽtius IV. Hæc dictus collector *c* compendij Societatis dicendo, *quod nullus prælatus poteſt contrà aliquẽ noſtrorum aut contra alios noſtra cauſa ferre ſententiam excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti contra priuilegia Societatis*, prout conceſſit Paulus III. Hæc collector. Notanda ſunt illa verba, *noſtra cauſa*. Ex quibus clare conſtat, quod ſi non religioſorum, & monaſteriorum cauſa vexentur, & excommunicẽtur, ſed alij diſtinctis, & diuerſis cauſis, bene poſſunt a quocunque prælato excommunicari. Et ſi priuilegia aliqua concedunt abſolute, eos ab Ordinarijs non poſſe excommunicari, puto talia indulta per Concilium Trid. *d* eſſe ex parte ſublata. Vbi dicitur loquendo de oblatis, & de quocunque modo addictis, aut ſub nomine ſeruientiũ militijs, ſeu monaſterijs hoſpitalibus collegijs, aut quocunq. alio titulo aſſumptis, *nihil ex priuilegijs ipſis cõceſſis detractum eſſe ordinarijs intelligitur, quo minus, in quibus ea iam conceſſa ſunt, vel in poſterum concedi contigerit, ipſis Ordinarijs tanquam Apoſtolicæ Sedis legatis ſubiecti exiſtant, exceptis tamen his, qui prædictis locis, aut militijs actu ſeruiunt, & intra eorum ſepta, ac domos reſident, ſubq. eorum obedientia viuunt, ſiue his, qui legitime, & ſecundum regulam earundem militiarum profeſſionem fecerint, de qua Ordinario conſtare debet, non obſtantib. priuilegijs quibuſcunq. etiam religionis Sancti Ioannis, & aliarum militiarum*. Hęc Concilium. Ex quib. verbis conſtat, ipſos benefactores non eſſe exemptos a iuriſdictione epiſcoporum, niſi actu ſeruiant ipſis monaſterijs, & intra eorum ſepta, ac domos reſideant. Et ſi dicatur, concilium non loqui de benefactoribus: reſpondeo, quod obligati, & alij ſeruientes ſunt maxime benefactores. Vnde ſi cum ipſis ita rigide fit, à fortiori cum alijs benefactorib. communibus rigidius procedi debere certum eſt.

a *tit. de benefactores. §. 1.*

b Col. *in comp. Ciſter. ver. excomm. §. 3.*

c *habe. in cõp. ſocier. ti. prælatis. §. 2.*

d *Seſ. 24. de refor. c. 21.*

ARTICVLVS II.

Vtrum prælati regulares poſſint applicare benefactoribus bona opera ſubditorum ſuorum.

RESpondeo dicendo, quod Vrbanus V. *conceſſit Generalem miniſtrum poſſe dare de toto ordine ſuffragia indulgentiarum, & orationum, & beneficiorum ſpiritualium quibuſcũq. deuotis, & benefactorib. noſtri ordinis.* Ita habetur in lib. Monumenta *e* ordinum, & in ſupplemento. Et eandem conceſſionem habent prælati alij regulares. Pro cuius conceſſionis intelligentia eſt notandum, quod nihil continet, quod iure communi non ſit conceſſum. Nam ſecundum ius commune prælatus poteſt communicare bona ſuorum, ſuper quæ habet authoritatem. Is enim, qui præeſt alicui congregationi, poteſt cõmunicare bona ſuæ congregationis, applicando ea & intentionem ipſorum bonorum ad hunc, vel illũ vel illos determinate, confuſe, aut diſtincte. Probatur; quia eo ipſo quod habet curam cõgregationis, habet authoritatem diſpenſatiuam cõmunium bonorum ipſorum de congregatione, prout reſoluit Doctiſſimus Corduba. *f* Item; quia, ſi quilibet poteſt bona ſua applicare, ergo & prælatus, qui eſt caput pro ſuis membris, poteſt bona ipſorum alijs ex cauſa rationabili applicare. Patet conſequentia à fortiori. Item idem patet authoritate Sancti Ioannis Amarenſis epiſcopi antiquiſſimi, qui cępit concedere literas, per quas applicantur ſuffragia ſubditorum, & authoritate Anſelmi, & aliorum ſanctorum, & etiam concedit Diuus Thomas, *g* & Paludanus, Ricardus, & Doctores cõmuniter, & Vvaldenſis contra Vvicleph, dicens hoc eſſe commune Theologorum. Ergo patet, quod prælatus generalis, prouincialis, prior, guardianus, & alij prælati poſſunt communicare bona communia ſpiritualia ſuorum ſubditorum, quoad vim ſatisfactoriam. Et hanc opinionem tenet Nau. *h* hanc conceſſionem declarans in multis ſuę doctrinę locis. Dixi, *quoad vim ſatisfactoriam*; eſſet enim magna differentia inter participationem bonorum quoad vim ſatisfactoriam tantum, & inter participationem, quoad vim meriti tantum. Et prima differentia eſt, nã cõmunicatio quoad vim ſatisfaciendi, requirit ſpecialem intentionem, & applicationem eius, qui communicat tale bonum ſatisfactorium alteri ita quod niſi illi ſpecialiter applicetur tꝗlis ſatisfactio, vel ſit receptus ad participandum de ſatisfactionibus alicuius perſonæ, ſeu communitatis, ſeu congregationis, non proderũt eis talia bona ſatisfacto ia ad ſatisfaciendum pro ſuis peccatis. Quia alias ſequeretur quod quicunq. exiſtens in charitate immunis eſſet ab omni pœna propter infinitatem theſauri eccleſię, quę communicatur per ſacramẽta, vel per communicationem ſãctorũ ratione charitatis. Vel ſaltem ſequeretur, quod exiſtens in maiori charitate eſſet debitor minoris pœnæ in hoc ſeculo, & in futuro, quod patet eſſe falſum ſecundum Scotũ. *i* Ergo non ex ſola intentione facientis, ſeu applicantis habetur participatio ad ſatisfaciendum, participatio autem ad merendũ, ſeu potius ad merita per viã meriti de bonis alterius, non ſẽper requirit ſpecialem intentionem, vel applicationem. Nam põt alicui valere meritum alterius ratione vnionis, quę fit per charitatem, ẽt ſine ſpeciali intentione, & applicatione facientis directa ad ipſum participantẽ, iuxta illud Symboli, *Credo ſanctorũ communionẽ*, & illud Pſal. *K Particeps ego ſum omnium timentiũ te*. Secunda differentia eſt; quia per participium ad ſatisfaciẽdum fiunt peioris conditionis omnes participantes; quia minuitur eorum utilitas ſatisfactoria, ſaltẽ prouenienꞇs ex opere operantis, ex multitudine participantiũ. Similiter, & bonũ ſatisfactoriũ ipſius ſatisfaciẽtis ipſi minuitur ex multitudine participantium quoad virtutem ſatisfactoriam prouenientẽ ex opere operantis, quamuis aliunde ei augeatur ex charitate ſcilicet, qua ſic alijs gẽnb. ſua ſatisfactoria opera applicãt: q̃a et p̃ hoc mereť de

e *In 1. in p. fol. 261. conc 671. & in ſup. f. 206 conc. 459.*

f *Cor. li. 5. qq. q. 7.*

g *D. Th. in 4. d. 20. quæ 4. Pal. Ric. DD. in 4. d. 45. Vvalden. 3. to. de ſacra. c. 10. contra Vvicleph.*

h *Na. 1. de indul. nota 31. n. 18. & in ſiely de Roſar. ex pſ. n. 4. & 9.*

i *Scotus quol. 20*

K *Pſal. 118.*

congruo remiſſionem ſuarum pœnarum,& omnia alia, quę per bonum opus quis ſibi, & alteri mereri poteſt. Ideo ſimpliciter eſt melior ſua conditio ex hoc, quod ex charitate pôt alijs ſatisfacere de ſuis bonis ſatisfactorijs. Participium autem meritorum non minuitur ex multiplicatione participantium. Non enim fit deterior conditio alicuius multiplicatis electis,& ſanctis,& bonis operibus, ſed melior ex multiplicatione electorum, & participantium, cum ex hoc maior gloria Deo ſequatur. Ex dictis patet, quod pręlati religionum facientes per ſuas epiſtolas participantes benefactores de bonis ſuarum congregationum quoad bona ſatisfactoria, neceſſariò ipſa bona applicare debent: aliàs minimè ipſis benefactoribus, proderunt quoad vim ſatisfactoriam; bene tamen proderunt quoad vim meriti prout explicatum eſt. Inſtatur deinde, quod per applicationem bonorum, licet aliquid eorum ſubditis minuatur de ipſis bonis, in quantum ſatisfactoria, nihil minuit de ipſis; in quantum meritoria: imò ratione meriti aliquid ipſis augetur, prout declaratum eſt.

ARTICVLVS III.

Vtrum prælati regulares applicent benefactoribus in dictis literis communicationem, quantum ad merendum.

Reſpondeo dicendo, quod ſic. Nã oratio,& bonum alicuius poteſt alijs prodeſſe ratione ſpecialis intentionis orantis,& bonum opus facientis: & hoc modo poteſt valere iuſto,& impio. Et hoc ſolum illis valet per viam gratiæ, & liberalis miſericordiæ Dei,& impetrationis Chriſti Domini, qui, vt Dominus omnium nulli obnoxius eſſe poteſt. Et ſic quicunque voluerit poteſt ad preces, & merita amicorum beneficia impartiri. Quod participium ad merita non valet ad hoc, vt ipſi participantes ex hoc immediate ſine vno bono opere, & diſpoſitione habeant gratiam gratum facientem, ſeu charitatem: ſicut neque ad meritum, aut pręmium glorię. Quia loquendo de lege ordinaria nullus poteſt alteri de condigno mereri gratiam,& gloriam, ſed tãtum de congruo. Poteſt enim de congruo mereri, & per bona opera impetrari, vt Deus peccatorem conuertat, auxilia ipſi præbendo, vt tenent communiter Doctores. *a* Valet ergo talis cõmunicatio meritorum alicuius perſonę ſeu congregationis ad habendam à Deo gratiam conuerſionis,& illuminationem, vt dictum eſt,& ad virtutum profectum,& ad præſeruationẽ à peccatis, à morte,& ab alijs malis ſpiritualibus, ſeu corporalibus, & ad collationẽ bonorum ſpiritualium,& temporalium, ſeu corporalium,& huiuſmodi, quę vnus alteri poteſt de cõgruo mereri, ſeu impetrare à Dei miſericordia liberali. Sicut per merita Abraham Dominus *b* liberauit Loth. Et propter iuſtos parcit,& benefacit iniuſtis,& tradunt communiter Doctores, *c* & ſpecialiter D. Tho.& latius Paludanus, & Adrianus.

a *Docto. in 2. d. 27.*

b *Gene. 19.*

c *Docto. in 2. d. 27. & 36. D. Th. in ad. ad 3. p. q. 27. a. 1. Pa. in 4. d. 45. q. 2. art. 2. Ad. quodli 5. ar. 3.*

ARTICVLVS IV.

Quid applicet prælatus de bonis ſubditorum in literis ab eo conceſſis.

Reſpondeo dicendo, quod regulariter nõ poteſt prælatus cõmunicare ea bona, quę eius ſubditus in particulari facit pro ſatisfactione ſuorũ peccatorum, ſi talis ſubditus ipſis eget, niſi ad hoc aliquo modo conſentiat. Et ratio eſt: quia cum ipſum opus ſit determinatè ab ipſo ſubdito intendente actualiter, vel virtualiter pro ſuis peccatis ipſum applicare, iam non eſt bonum commune eius congregationis, ſed particulare ipſius perſonę operantis, quoad dictam vim ſatisfactoriam:& iam pręlatus non habet poteſtatem ipſum alteri applicandi inuito ipſo operante. Et in hoc cõcordant communiter Doctores, prout affirmat Corduba. *d* Et confirmatur, quia pręlatus etiam Papa non poteſt applicare niſi ea, quę cedent in theſaurum ſuę communitatis, ſi non applicarentur: & non cedunt in theſaurum dictæ communitatis, niſi ea, quæ ſuperſunt facienti. Ergo, licet ſubditus poſſet tollere à ſe neceſſarium alteri applicando, non pôt tamẽ eo inuito id facere eius pręlatus etiã Papa, quia nõ in omnib. abſolute ſubditus ſubditur ſuperiori, neque in omnib. eius bonis habet plenariam poteſtatem, ſed in ſpiritualibus ſuperabundantibus tantũ communicabilib. vt dictum eſt. Dixi regulariter: quia in aliquo caſu,& ex rationabili cauſa poteſt, ſicut poteſt prælatus ſubditis egentibus pro ſe ipſis iniungere aliquando aliqua opera ſatisfactoria, ad quę ipſi nõ tenentur alias, puta orationem, diſciplinam,& huiuſmodi applicando ea pro alijs. Multa enim non poſſunt fieri regulariter, quæ poſſunt,& debent fieri in caſu particulari rationabili cauſa id poſtulante. Verum eſt tamen, quod bona ſatisfactoria, quę ſubditus facit particulariter per ſe, non applicando ea alicui, ſed pro tota Eccleſia generaliter, aut pro animabus purgatorij, aut pro particularibus amicis, ſeu pro alijs, quibus Deus vult ea valere:& ſimiliter bona, quę fiunt in communitate ſecundũ eius inſtituta, aut ex diſpoſitione, ſeu præcepto prælati, talia inquam bona dicuntur communia, quamuis ipſe ſubditus ipſis egeat. Et talia, inquam bona poteſt prælatus inuito ſubdito communicare alijs ſpecialiter, quoad vim ſatisfactoriã. Quo vero ad vim meritoriã omnia bona cuiuſcunq. ſubditi, & congregationis tam particulariter, quam etiam communiter facta, tam ſupererogatoria, quam etiam neceſſaria, ſeu obligatoria, poteſt pręlatus quibuſcunq. ea applicare, quia quoad hoc nulli fit pręiudicium: immo melior fit conditio operantis ex tali multitudine participantium.

d *Cor. l. 2. de indulg. q. 42. art. 5. dicto. 2.*

ARTICVLVS V.

Vtrum prælati poſſint applicare benefactoribus bona ſubditorum ſuorum iam facta.

Reſpõdeo dicẽdo, quod bona opera quoad vim ſatisfactoriam, ſi antequam fiant, vel dũ fiunt non applicantur, per facientẽ, vel ſuperiorẽ aliquibus actualiter, vel virtualiter, iã de cetero poſt quã facta ſunt, non poſſunt applicari alteri per ipſum facientẽ, neq. per pręlatũ. Non.n. faciens, neq. prælatus poſſunt reſeruare bona particularia, vel congregationis opera, quoad dictã vim ſatisfactoriam, vt ſint repoſita, & reſeruata tanquam in theſauro pro alio tempore futuro, vt in eo applicentur. Et rõ huius cõcluſionis nõ eſt, quia bona dicta ſatisfactoria non poſſunt reſeruari: ipſa.n. reſeruantur in theſauro Eccleſię, & per indulgẽtias diſpenſantur. Sed rõ eſt: quia nullus pôt particulariter theſaurizare ſibi, vel alteri theſaurũ ſatisfactorium particularẽ, & per conſequens neq. de eo diſtribuere, aut alicui communicare. Si enim hoc concederetur, ſequeretur bona ſatisfactoria religioſorum eis abundantia nunquam recondi in theſauro Eccleſiæ communi, ſed ſemper remanere ſub poteſtate eorum, vel pręlati, vt ea poſſint, cui voluerint, applicare. Et à for-

tiori

tiori ſequeretur, quod opera religioſorum defunctorum non poſſint applicari per indulgentias, aut alio modo, & ſic non eſſe theſaurum Eccleſiæ collectũ de ſatisfactionibus ſuperabundantib. religioſorum, aut aliorum Sanctorum, dum viuerent; quod abſit. Hoc videtur ſentire D. Bonauentura. *a* Quantum autem ad vim meritam, tam ipſe, qui facit, quam quicunq; prælatus eius mediatus, vel immediatus poteſt ſemper ante, vel poſt communicare, ſeu applicare talia bona præterita, præſentia, & futura, quibuſcunq. voluerit, vt virtute talium meritorum mereatur de congruo ipſi, vel alijs bona ſpiritualia, ſeu temporalia iuxta ea quæ in ſuperioribus dicta ſunt. Nam de his bonis quoad vim meritoriam non congregatur theſaurus indulgentiarũ, prout reſoluit poſt alios Corduba. *b*

a Bona. 4. d. 20. q. 3.

b Cor. li. 5. q. de in d. q. 5.

ARTICVLVS VI.

Vtrum dicta participatio æqualiter proficiat omnibus benefactoribus quibus dicta Epiſtolæ conceduntur.

RESpondeo dicendo, quod quia talis communicatio, ſeu receptio ad participationem bonorum congregationis communiter fit à prælatis in forma tis, eos, quibus conceduntur, eſſe benefactores ordinis; ideo ſi non ſunt benefactores, nõ valet eis talis receptio, niſi ſecundum tatam, ſcilicet, ſecũdum quod fuerint benefactores: quia deficiente cauſa finali conceſſionis, deficit ipſa conceſſio, & non valet niſi in quantum acceſſerit ad cauſam talis cõceſſionis: quod ſi fine vlla cauſa, ſed ad libitum aliquis prælatus vult recipere, ad participationem aliquem bonorum ſuorum, ſeu ſuæ congregationis ex puta charitate motus, tunc bene valebit talis conceſſio, ſeu communicatio ſecundum intentionem eius, quoad vim ſatisfactoriam, & meritoriam.

ARTICVLVS VII.

Quæ ſit differentia inter hanc communicationem, et indulgentiam.

RESpondeo dicendo, quod multiplex inuenitur differentia. Prima eſt, quia prælati, & alij ſic applicantes ſua, vel communitatis ſuffragia, ſeu bona opera quæcumq; non vtuntur claue iuriſdictionis, nec remittunt, nec relaxant pœnas peccatorum: in indulgentiarum autem conceſſione eſt talis iuriſdictio proprie, & abſolute. Secũda differẽtia eſt, quia in indulgentiis, ſicut in ſacramentis applicãtur merita paſſionis Chriſti, & hoc nõ, niſi per clauem Eccleſiæ: Communicatio autem ſupradicta nõ fit per clauem Eccleſiæ, nec de communi theſauro Eccleſiæ, ſed de bonis congregationis, nec fit authoritate poteſtatiua ſuper theſaurum Eccleſię, aut ſuę perſonę, vel communitatis, ſed ſolum poteſtate fit cõmuni naturali, quã quilibet habet in ſuis bonis, aut ſibi commiſſis ad diſtribuendum, ſeu donandum, dum ea habet. Et inde fit, quod per indulgentias liberetur homo in foro Dei, & Eccleſię à pœnis debitis, etiam iniunctis per confeſſorem, quia conſtat de infinitate talis theſauri Eccleſiæ, ſeu de eius ſufficientia, & quia fit authoritate eius, qui lege poteſt per indulgentiam liberare. Huiuſmodi autem communicatio bonorum etiam ſi fiat per Papam, cum non fiat, niſi de bonis perſonarum, aut cõgregationum, quæ non ſunt infinita, nec conſtat de ſufficientia eius ad talem ſatisfactionem, ideo per eas nõ liberatur quis in foro Eccleſiæ a pœnitentiis iniũctis per ſacerdotem, nec habent virtutem indulgentiæ.

Sed communicationes, & ſuffragia dicuntur, prout tradit D. Tho. *c* Tertia differentia eſt, quia indulgentię, vt tales valent ſolum ad ſatisfactionem pœnarum Deo debitarum pro peccatis. Communicationes autem bonorũ valent præcipue ad impetrandum bona, aut remotionẽ malorum, aut pœnarum per viam meriti de congruo. Valent etiam ad ſatiſfactionem pœnarum, ſi hoc aliquo modo intendit ipſe applicans, aliàs nõ, vt patet ex dictis. Ex hoc infertur, quod cum per iſtam facultatem non conceduntur indulgentię, ſed tantum dicta communicatio, non impeditur, nec abrogatur iſta facultas per bullam Pij V. omnes indulgentias queſtuarias tollẽtẽ, & prohibentem ſub grauib. pœnis earum publicationem; Non enim iſta cõmunicatio indulgentia eſt. Secundo infertur, quod non tollitur hęc facultas per bullam Cruciatę; cum hęc facultas nõ ſit priuilegiũ: ſed ius cõe, prout aduertit Nauarrus. *d*

c D. Tho. in 4. d. 30. et in add. ad 3. par. q. 26. art. 1.

d Nau. de indul. no. 31. nu. 22. & 21.

QVÆSTIO XXXIV.

De beneficijs Eccleſiaſticis a regularibus, & regularibus conferendis, in nouem articulos diuiſa,

Circa quam quæruntur nouem.

1 *QVid & quotuplex ſit beneficium.*
2 *Vtrum beneficia regularia ſint beneficia.*
3 *Vtrum monachus beneficium habere poſſit, et a quo ſit collatio facienda.*
4 *Vtrum monachus poſſit promoueri in Eccleſia collegiata ad aliquod canonicatum, vel beneficium ſimplex.*
5 *Vtrum religioſus poſſit acceptare beneficium in Eccleſia ſeculari ſine licentia ſui prælati.*
6 *Vtrum monachus, qui factus eſt rector in Eccleſia ſeculari, teneatur ad ſtatuta ſui ordinis.*
7 *Vtrum religioſus acquirat monaſterio, an Eccleſiæ in qua habet beneficium.*
8 *Vtrum poſſit monachus cogi a ſuis prælatis ad acceptandum beneficium, vel poteſt prohiberi, vt non accipiat.*
9 *Vtrum prælatus poſſit cogere ſubditũ ad relinquendum beneficium, quod habet, aut poſſit facere habilem ad duo beneficia ordinis.*

ARTICVLVS I.

Quid, & quotuplex ſit beneficium.

RESpondeo dicendo, quod in materia canonica appellatione beneficij venit ſpirituale, & Eccleſiaſticũ, vt docet Cardinalis. *e* Et quomodo cognoſcatur beneficiũ Eccleſiaſticũ, docet Belameta, *f* & tradit late Rebuffus. *g* Et loquendo de beneficijs in genere, quædam ſunt ſecularia quędam regularia. Secularia quædam ſunt cum adminiſtratione, quędã ſine adminiſtratione, vt ſunt beneficia ſimplicia, de quib. agit Rebuff. Regularia vero ſunt, quę religioſis addicta ſunt, aut ex fundatione, vel ex ordinarij vel ſuperioris inſtitutione, vt dicũt cõmuniter Doctores, vel cõſuetudine ſeu pſcriptione, *h* vt pote quia per regulares regi cõſueuerunt, & adminiſtrari per quadraginta ſaltẽ annos iuxta ea, quæ traduntur in iure *i* & tradũt Selua, & Mandoſius. Et hæc ſunt in duplici differentia ſecũdũ quoſdam. Quędam. n. ſunt duplicia, vt abbatia regularis, quę dicitur duplex quia eam obtinentes duplici honore funguntur vel fungi debent tã circa perſonas, quã circa res monaſterij, iuxta ea, quę in ſacris canonib. *K* traduntur. Huiuſmodi ſunt multa officia in religione, vt ſunt prio-

e Car. in c. 2. in S. de ind.

f Bol. in noſt. q. 3. de reſ. nu. 10. Reb. de pac. poſ. olim. 20. n. 287

g Reb. in pr. de praxiben.

h Doct. in ca. 1. ſta. monna.

i c. cũ de beneficijs de præb. l. 6. Selu. de b. 1. p. q. 4. n. 42. Ma. de ſignatura grat. ti. redu. aa ſecula f. 120.

K c. cũ ad mon. de ſtatu. mona. & c. in ſingula de præb. lib. 6.

prioratus conuentuales, prioratus clauſtrales. Dicitur enim prior clauſtralis, qui religioſis in clauſtro, & in monaſterio præfectus eſt. Simplicia ſunt prioratus ſimplex, ac monachatus regularis. Hi enim ſimplici honore funguntur, prout dicitur in iure *a* & tradit Rebuffus. Et aduertendum per reductionem Eccleſiæ, & Abbatiæ regularis in ſecularem, ſi eſt caput, à quo aliæ dependent, quod cenſentur etiam, & aliæ ſeculares redactæ: cum acceſſorium principalis ſequatur naturam, iuxta regulam iuris. *b* Abſurdum enim eſſet caput, id eſt Eccleſiam, & abbatem ſecularem eſſe, & alios prioratus & beneficia illius Eccleſiæ eſſe regularia; nam res diuerſi iuris cenſerentur contra regulam iuris. *c* Et ſic quãdo vna Eccleſia vnitur alteri, tunc vna fit Eccleſia, vt ait quædam Decretalis. *d* Et illa vnita ſortitur naturã, & priuilegia Eccleſię cui ſubijcitur, & adijci cenſentur cum omnibus iuribus ſuis, prout dicũt communiter Doctores. *e* Et hanc opinionem tenet pręciſe Petrus de Peruſio, *f* dicens quod ſi Eccleſia, quæ vnitur eſſet ſecularis, & is, cui adiungitur regularis, efficitur regularis. *Aduertendum õt, quod uniones quorumcunq. monaſteriorum, prioratuum, locorumq. regularium, ſeu aliorum beneficiorum Eccleſiaſticorum religionib. monachalibus & alijs eorum priuilegijs gaudentib. facta, & facienda ſub apoſtolicis reuocationib. caſſationibus, & annullationibus, in genere, vel in ſpecie factis, & faciendis non comprehẽduntur, nec præiudicium aliquod per illa eis infertur: ſed illæ omnes õt caſſationes huiuſmodi, niſi de verbo ad verbum in eis inſererentur ſpecialiſq. & expreſſa, ſeu indiuidua de ipſis monaſterijs, & congregationes mentio fiat in ſuo robore inconcuſſa permaneant, irritũque eſt, & inane, quidquid ſecus contigerit attentari.* Ita conceſſit Leo Decimus congregationi Camaldulẽſi, & Iulius ſecundus congregationi Montis Oliueti, & Eugenius Quartus congregationi Sanctę Iuſtinę. *Quod ſi in prædictis unionib. annexionibus incorporationibus receptionib. ſeu reformationib. cõuentiones & pacta illicita, et quando apoſtolica confirmatione carerent expreſſo prohibita inuenirentur interuenirent, illas tamẽ ratas et firmas fore, & eſſe, ipſaq. pacta, & conuentiones obſeruare libere, ac licite poſſe,* ſtatuit Iulius Secũdus cõgregationi Mõtis Oliueti, *conuentioneſq. pacta et modos huiuſmodi facta, & facienda in forma publica redacta, eo ipſo apoſtolico robore munita eſſe conceſſit* Leo Decimus cõgregationi Camald. & Pius Secundus congregationi Montis Oliueti, prout refert in compendio ordinis Ciſtertienſis, titulo vnionis. Verum eſt tamẽ, quod modo Concilium *g* Tridentinum ordinat, quod poteſt epiſcopus non obſtante quocumq. priuilegio examinare, an ſint tales vniones ſubreptitiæ.

a *In c. quod Dei timorẽ & ca. ſi. de ſtatu mo. Rebuff. in cõcor. in ru. de nom. reg. ad præl.*
b *l. vñ principalis. ff. de iu. iur.*
c *l. cui quidẽ. ff. de vſuc.*
d *c. 1. in ſede vacant.*
e *DD in c. 2. de relig. dom.*
f *Peru. de vnio. eccl. c. 2.*
g *Conc. Tri. ſeſ. 7. c. 6. de ref. & ſe. 24. artic. 13. ver. in vni.*

ARTICVLVS II.

Vtrum beneficia regularia ſint beneficia.

Reſpondeo dicendo, quod quędam perſonæ regulares, vel quæ regularibus accedunt titulo ſæpe nominantur, quæ ſacerdotum, & Eccleſiaſticarũ perſonarum appellationem referunt. Imitãtur etiam nomen, & naturam quodãmodo beneficiatorum, qui manualia vt appellant beneficia habẽt quæ tamen propria beneficia non ſunt iuxta gloſſam *h* communiter receptam, quia præfecti ijs beneficijs poſſunt amoueri ad nutũ Abbatis, vel Prioris. Sunt enim huiuſmodi beneficia manualia regularia, non ſecularia; quorum aliqua in ordine Humiliatorum, & Præmonſtratenſium ex conſuetudine eſſe, tradit Ioannes *i* Andreas. Pro cuius rei explicatione obſerua, poſſe beneficium, vel prioratũ regulare eſſe adminiſtrationis tantum cauſa, vel naturam habere beneficij perpetui. Et in primo caſu amoueri poteſt ab Abbate præfectus, videlicet ſi iuſta amonitionis adſit cauſa. Aliter enim poſſet monachus à beneficio manuali, ſine cauſa motus implorare ſuperioris Abbatis auxilium, vt poſt Innocentiũ *k* & Decium tenent Selua, & Rebuffus. Et aduertendum, quod ſit hoc beneficium irreuocabile, quãdo poſt conceſſionem Abbatis confirmatur poſſeſſor ex certa ſcientia, & expreſſa qualitate per Summum Pontificem, vt notauerunt Innno. & Panormitanus, quos allegat, & ſequitur Rebuffus, *l* Quod ſi prioratus perpetui beneficij naturam habet, non poterit præfectus amoueri per Abbatem; conceſſio enim facta cenſetur cum ſua qualitate iuxta ea, quæ dicuntur in iure. *m*

h *Gl. in v. conſi. in c. vni. de cap. mon. li. 6.*
i *And. in addit. ad.*
k *Inn. in c inſinuante qui cler. vel vouen. Decius in c. ad noſ. circa finẽ de cõfirma. vtil. Sel. in trac. beneſ. p. 3. qu. 68. Re. de pacs. poſ n. 275.*
l *Reb. vbi ſu n. 279.*
m *Cle. vnic. de ſupp. negl. præl. c. vnico de ſtat. mona. in 6.*
n *cap. nullus de elect.*

ARTICVLVS III.

Vtrum monachus beneficium habere poſſit, & a quo conferri poſſit.

Reſpondeo dicendo regularia beneficia regularibus, & ſecularia ſecularibus eſſe conferẽda iuxta ea, quę dicuntur in iure, *n* & patet ex priuilegijs conceſſis ordini D. Ioannis Hieroſolymitani. *Nam Pius Quartus dicit in bulla confirmationis eorum, quod presbyteri qui in dicta religione profeſſionẽ non emiſiſſent, niſi de expreſſa licentia, vel conſenſu magiſtri, ſeu priorũ, ſeu pręceptorum, vel fratrũ (quos id tãgeret) ad ſeruiendũ parochialib. & alijs Eccleſijs aut capellis ipſius religionis nullatenus admitterẽtur, ſed in quibuſcunq. parochialib. & alijs Eccleſijs, & capellis hoſpitalis huiuſmodi capellani eiuſdẽ religionis per locorũ ordinarios ſub excommunicationis lata ſententia pœna, ſi contra fecerint, eo effectu incurrenda, ad requiſitionẽ ſeu præſentationẽ baiuliuorũ, priorum, præceptorũ, et fratrũ abſq. aliqua exactione, & oneris impoſitione recipi, & admitti deberent.* Hæc Pius Quartus conſtituit referens Clemẽtẽ Septimum hæc iuridice ordinaſſe. Nec conferẽdo beneficium regulare ſeculari, nec contra conferẽdo ſeculare regulari, ideo cenſetur diſpenſatum, niſi in ſignatura, vel prouiſione de commenda expreſſe fiat mentio, prout habetur in regulis Cancellarię *o* Pauli Tertij. Rurſus regularia, vt prioratus eccleſiarũ, vel adminiſtrationes nõ debent conferri monachis alterius ordinis, quam eius, per quos ſolet, ſicut hactenus poſſideri ſine authoritate Summi Põtificis, prout dicitur in iure. *p* Et ipſi monachi debent expreſſe eſſe profeſſi, vel debent omnino admittere profeſſionẽ, & habitum ſuſcipere tenentur ex Concilio *q* Tridentino. Quanquam in ſenatu conſulto Pariſienſi anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo quarto die vigeſima prima Februarij iudicatum ſit, oportere pręcedere prouiſionem, profeſſionem, & certam, nec ſufficere tacitam, vel expreſſam profeſſionem ſine die, prout refert Petrus Gregorius. *r* Monachis autem Mendicantib. nulla beneficia concedi poſſunt, prout aſſerunt antiqui interpretes in regula tertia Cancellariæ Innocentij Octaui. Cum enim expreſſe emittant votum abdicationis proprietatis, & paupertatem profiteantur, incapaces ſunt reddituum & prouentuum annalium, prout dicitur in quadam Clementina. *ſ* Habent tamen hi mendicantes ſacræ familiæ prioratus ſuos, ſed non ſunt beneficia, ſed adminiſtrationes ſui ordinis, & regulæ. At alij monachi non Mendicantes poſſunt beneficia poſſidere ſibi conuenientia, & ex electione, & confirmatione iuxta ſacros Canones, *t* proprie tamen parochialibus

Eccle-

o *Titu. de commendat.*
p *c. cũ ſing. 32. de præb. in 6.*
q *Seſ. 14. de refor. can. 10.*
r *Gre. l. 17. ſintag. iuris 2. p. n. 27.*
ſ *Cle. exiui. §. cumq. annui redditus de v. ſig.*
t *c. doctos ſi mo. 16. q. 1.*

eccleſijs præfici non poſſunt, iuxta ſacros Canones *a* Quia ſecularia beneficia ſunt prout tradit Petrus *b* Gregorius. Ex dictis infertur, quod ad capellam fundatam in quadam Eccleſia ordinis militiæ ſub hac conditione, vt ad ea admittatur cõſanguineus fundatoris poteſt admitti conſanguineus profeſſus in dicto ordine militari; Nam dicta capella, cum ſit ſita in Eccleſia regulari, eſt per conſequens regularis. Ad iuris patronatus enim acquiſitionem nõ ſufficit conſtructio, & dotatio, ſed eſt neceſſaria ſuperioris authoritas ſcilicet, regis militarium ordinum conſilij, cuius eſt Eccleſia, vt tenet Abbas *c* Lambertinus. Abſurdũ enim videtur, vt poſſet laicus in Eccleſia regulari, & regiæ poteſtati ſubiecta, abſq; regia facultate, capellam fundare, ipſos regulares excludendo. Vnde cum dicta capella ſit regularis, & regularis ordinarij collationi ſubiecta, dicto regulari conſanguineo eſt adiudicãda, ſi ſit propinquior nam ſecundũ iuris regulam ſemper propinquior ẽ præferendus, ſeruata ſui gradus prærogatiua, vt ꝓbant aliqua iura. *d* Neque obſtat, quod ſcilicet, in monaſterium per profeſſionẽ monachi non tranſit ius ſanguinis, vel conſanguinitatis quid perſonaliſſimum. Nam cum monaſteria non ſint perſona vera, non poſſunt habere illam qualitatem conſanguinitatis. Ita Antonius Gomez, *e* & Couarruuias, Vnde ſi conſanguineus monachi vendat aliquam rem immobilem, non poterit monaſteriũ illam retrahere pro tanto, prout probatur in quibuſdam *f* legib. regalib. & tradit Spino. Nam reſpondetur, quod ius ſanguinis in præſentiarum non tranſit in monaſterium, ſed in religioſum militarem, ſui prælati, licentia habilem ad dictam capellam obtinendam; non ſolum iure propinquitatis, ſed etiam, vt religioſus militaris ad beneficia regularia habilis. Et noſtram ſententiam videtur tenere Nauarrus, *g* dicẽs quod religioſus militiæ Sancti Stephani poteſt habere beneficium regulare, & ſeculare commendatum, vel retentum per diſpenſationem, vel dependentem ab ordine ſuo. Hæc autem capella à dicto ordine militari dependet.

a *c. de mona. §. fi. & ca. ſeq. 16. q. 1.*
b *Gre. vbi ſu. n. 280.*
c *Ab. conſ. 59. 2. vol. n. 3. Lamber. de iure pat. conſi. 1 t. p. prin. a. p. lib. 1.*
d *l. in. t. fi. ff. de ver. ſig. l. cũ vero l. cũ ma l. § in fid. cõ. ff. de leg.*
e *Gom. l. 7. Tau. Cou. in pra. qq. c. 16. n. 4. & l. 3. var. c. 11.*
f *l. 6. & 7. tit. 7. l. 5. ord. l. 7. et 8. tit. 11. l. 5. noua comp. Spin. ſpe. teſt. gl. 12. de lega. mona. reli. n. 62.*
g *Nau. l. 3. cõſilio. titu. de reg. conſi. 1. nu. 9.*

ARTICVLVS IV.

Vtrum monachus poſſit promoueri in Eccleſia collegiata ad canonicatum, uel aliud beneficium ſimplex ipſius Eccleſiæ collegiatæ.

RESpondeo dicendo, quod non; prout dicitur in iure. *h* Si vero eligatur ad ipſam dignitatẽ eccleſiæ collegiatæ, vt ad præpoſituram, de hoc ſunt opiniones, vt refert Abbas. *i* Nã Hoſtienſis, & Caldetinus tenent, quod poteſt eligi, ſed debet poſtulari, vt cauſa ipſius poſtulationis, quæ in iure reputatur iuſta, poſſit promoueri, ſine enim diſpẽſatione nemo promoueri poteſt. Abbas tamen contrarium vult; cum ratio curæ, & prædicationis ita militet in hoc caſu, ſicut ſi promoueretur ad dignitatem Epiſcopalẽ in eccleſia ſeculari. Si verò non promoueatur ad eccleſiam cathedralem, nec collegiatam, ſed ad aliam eccleſiam non curatam, non poteſt in hoc caſu promoueri, quia illam obtinere non poteſt, ex quo ceſſat ratio curæ. Quando verò eccleſia eſt curata, cõmuniter tenetur, quod poſſit promoueri, & ita tenet Abbas *k* ponderans ad hoc quandam Decretalem, quę decretalis innuit, non eſſe neceſſariã diſpenſationem, & cogetur Abbas per ſuperiorem cõſentire, vt monachus præficiatur eccleſiæ ſeculari, vbi non inuenirentur idonei, & ſufficiẽtes clerici, & monachus eſt bonus prędicator, & modeſtus in vita, argumento aliquorum Canonum: *l* Et ait Hoſtienſis *m* in ſumma, quod non eſt dicẽdum, eſſe ſpeciale in dignitate Epiſcopali, quo ad religioſũ præficiendũ, in hoc. n. ratio curæ potius eſt conſideranda, & aliquæ rectoriæ inueniuntur, quæ maiorem curam habent animarum, quàm duo, vel tres epiſcopatus, vt Pariſijs eccleſia Sancti Germani, vbi Rector curã habet plus quã quadraginta mille animarum, prout refert Gregorius *n* Lopez, quod etiam confert ad id, quod dictum eſt de pręfectura eccleſiæ. Et confirmantur ſupradicta; nam facilius conceditur, quod monachus ad præſulatum aſcendat, quam quod præſul ad monachatum, iuxta decreta Canonica. *o* Quando tamẽ in eccleſia monachi collegiaſiter habitant, quæ eccleſia, ſeu monaſterium habet populum, tunc ſeculares clerici ibi ſunt ponendi, vt habetur in iure. *p* & non eſt præficiendus curę aliquis monachorum, quod Abbas reputat mirabile, laborans circa rationem diuerſitatis cur in primo caſu monachus eripiatur à monaſterio, & præficiatur eccleſiæ ſeculari, & tamen in monaſterio habente populum monachus curam populi exercere non poſſit.

h *c. ſuper eo. de reg.*
i *Abb. in c. quod Dei timorẽ de ſtat. mon.*
K *Abb. in d. c. quod Dei timorem per textum ibi.*
l *ca. cum pro. de vtil. unctia glo. ibi. 16 q. 1.*
m *Hoſtien. de ſtat. mo §. vti ñ col. 2.*
n *Grego. in lib. 25. tit. 7. p. 1. v lgl. par.*
o *ca. niſi cũ pridem. §. nec putes de renũ. c. licet. §. illo ſemper de reg.*
p *c. 1. de c. mon.*

Quæſt. Canon. & Reg. tom. 1.

ARTICVLVS V.

Vtrum religioſus poſſit acceptare beneficium in Eccleſia ſeculari ſine licentia ſui prælati regularis.

RESpondeo dicendo, quod non, prout habetur in iure, *q* etiamſi promoueatur in Papam, vt dicit quædam gloſſa ſingularis. Et ſi prælatus nolit conſentire, qoando neceſſitas, vel vtilitas exigit, cõpelli poteſt ad conſentiendum propter bonum publicum ſecũdum Abbatem, *r* & Doctores communiter; Atque ita licitum non eſt monacho cuicunq; aliquod eorum etiam beneficiorum, quorum prouiſio pertinet ad Abbates per ſe, vel per alium impetrare, vel eius de illo electioni conſentire, ſeu acceptare in aliquibus religionibus, abſque capituli, vel reformatoris generalis licentia, alias caret impetratis, & ad alia inhabilis perpetuo redditur. Quod ſi monitus intra tres dies non acquieuerit, excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrit, à qua, niſi ſatisfactione ſubiectionis facta, ne illum abſoluant monachi in virtute ſanctę obedientię, & maledictionis ęternæ inhibuit Eugenius Quartus, ꝓut refertur in Compendio *ſ* ordinis Ciſtercij. Verũ eſt tamen, quod ſi apud ſedẽ Apoſtolicam vacare cõtigerit dicta beneficia, vel aliàs diſpẽſationi apoſtolicę reſeruata fuerint, & Papa collationẽ eorũ faciat alicui monacho, ſciens eſſe monachum, & inhabilẽ ad acceptandum beneficium, ſine licentia ſui Abbatis videtur Papa diſpẽſare, & collatio tenet, quia Papa quoties aliquem contra humana iura ꝓmouet, diſpenſare videtur, ſecundum Innocentium: *t* & Bartolum, & cõem, quam reſoluit Nauarrus: ſecus vero quãdo fit collatio ab inferiori à Papa. Tũc enim non cenſetur facta diſpenſatio. Aduertẽdum tamen, quod hodie non ſolum fratres, ſeu monachi non admittuntur, ſeu diſpenſantur ad beneficiũ ſeculare curatũ, immo obtinẽtes priuãtur, ꝓut cõtinetur in Quadã Bulla Pauli Quarti, & tradit Quintilianus *u* Mãdoſius. Attamẽ nęc Bulla Pauli 4. fuit redacta ꝑ Piũ Quartum ad viam iuris, & ſic perinde eſt, ac ſi non emanaſſet, prout in quadã deciſione reſoluitur. Notandum ẽt, quod fratribus S. Ioãnis Hieroſolymitani, & S. Iacobi de Spata militiarũ, & religioſis ordinis B. Marię Theutonicorum & canonicis monaſterij S. Antonij de S. Antonio Viãnẽſis dięceſis, & mẽbrorũ eiuſdẽ ordinis S. Au

q *ca. 1. & c. 53. d ca. ſi relig. de elec. l. 6. glo. in c. quã ſi. a. 18. q. 2*
r *Abb. et DD. in d. c. quod Dei timo.*
ſ *Tit. beneficia Eccl. §. 2.*
t *Inn. in c. diuerſis fall. de cler. comu Bart. in l. Bart. Phil. ff. de of. pra. num 12. Na. in c ſi quãdo de reſc. e. xce. 10. nu. 3.*
u *Man. de ſ. gratia. tit. diſpe pra obt. beneſ.*

canonici regularis ad effectum cogendi eum accipere, non autem ad effectum relinquendi monaſterium, & victum in eo ſibi debitum, etiam ſi ſtatuto caueretur, id, quod ſecundum ius *a* præcipitur, videlicet, vt beneficiarij eant ad ſua beneficia, & in eis reſideant. Supradictum eſt verum etiam in beneficio manuali, ſiue ad nutum amouibili. De hoc enim beneficio, ac de alijs regularibus perpetuis idem eſt iudicandum, Excepta, vt ita dicam, manualitate, prout colligitur ex iure, *b* & tradit Gloſſa. Nihil iuſta cauſa ſe excuſare poſſet. Qualis forte erat illa, quā quidā recuſabat accipere, eo quod probabiliter credebat, velle eum mittere ad aliud, quod erat litigioſum, vt ſua, & ſuorum induſtria, labore, & pecunia pacificaret illud animo ſtatim amouendi eum ab eo, & conferendi alteri. Non.n. eſt malitijs hominum indulgendum, iuxta quandam legem. *c*

a Cle. s. § cęterū. ver. ſane. de ſtatu monach.

b Cle. 1. de ſupp. negl. prę̄l. Glo. in d. §. cęterum ver. reſide.

c l. in fundo. ff. de rei vend.

ARTICVLVS IX.

Vtrum Prælatus poſſit cogere ſubditum ſuum ad relinquendum beneficium manuale, aut habilem facere ad duo beneficia etiam ſui Ordinis, & Monaſterij

RESpondeo dicendo, quod poteſt cogere ipſum ad relinquendū beneficium manuale. Et hoc tantum ſua voluntate, etiam ſi nulla alia cauſa iuſta extet iuxta ſacros Canones, *d* modo id nō ſciat malo animo, prout reſoluit Nauarrus. *e* At non poteſt ipſum cogere, nec habilem facere ad duo beneficia, etiam ſui ordinis & manaſterij per quandam Decretalem. *f* Ex qua notat Rebuffus, quod licet monachus, & regularis poſſit vnū habere beneficium regulare; tamen duo habere non poteſt, nec quidem capellam, vel penſionem, aut portionem monachalem cum beneficio. Nam quodlibet beneficium eſt incompatibile monacho cū primo, & ita diſpenſatione opus eſt, etiam ſi duo tantum ſimplicia vellet habere. Adeo quidem quod regulariter non ſolet concedi diſpenſatio, vt poſſit duo beneficia ſui Ordinis in titulum retinere ſecus in ſeculari. Sed poni ſolet in diſpenſatione, vt religioſus vnum habeat in titulum, aliud in cōmendam. Et ratio eſt; quia ſi religioſus in titulū haberet duo in diuerſis monaſterijs eſſet ſub diuerſa obedientia contra quādam Decretalem, *g* & eſſet monſtrum habens duo capita contra illam Decretalem, *h* niſi illa duo beneficia dependerent ab vno, & eodem monaſterio. Tunc enim poſſet ea ſimul in titulum habere, quia nō ſubeſt in hoc caſu diuerſis, ſed vni tantum. Aut niſi connexa eſſent, vel vnita: nam in his caſibus nō requiritur diſpenſatio ad ea obtinēda, prout dicitur in quadā Decretali. *i* Ex qua illud colligit Nauarrus, & tradit Rebuffus. Ex quib. infertur, quod ſi regularis iā habens parochialē Eccleſiam petat aliā ſibi commendari, & Papa dicit in ſignatura, fiat, vel conceſſum, vt petitur in titulo: ſi Papa alias non diſpenſauerit, tenebitur hic regularis dimittere primā, & ſecundā habere in titulum: quia regularis ſine expreſſa diſpenſatione nō poteſt duas parochiales Eccleſias in titulū habere, iuxta quādam Decretalem, *k* niſi in aliquibus caſibus. Et hunc caſum, ait Rebuffus, *l* ſibi in proprijs terminis conugiſſe, & cuidam monacho conſuluiſſe, vt primam rurſus impetraret, vt vna cum ſecunda poſſit illam obtinere cum diſpenſatione opportuna ad illa duo. Verum, ſi diſpenſatum fuerit cū regulari, vt vna cum prioratu, vel alio beneficio regulari poſſit vnum ſeculare beneficium cum cura vel ſine cura, ſi ſibi alias canonice conferatur, recipere, & quoad vixerit retinere, non valebit tamen ordinarius commendare beneficium ſeculare illi monacho: quia ſeculare beneficium non datur regulari in commendam, etiam à Papa, niſi in ſignatura ſit expreſſe conceſſum, & in diſpenſatione, q̄d etiam ordinarius eidem conferre, & commendare poſſit. Et hoc debet ita fieri, quia interdū quis amiſit beneficium ob hoc, quod hęc clauſula fuerit omiſſa. Et ait Rebuffus, hæc tanquam noua eſſe notanda. Nec quidem in titulum ordinarius dare poteſt, quia duo non dantur per titulum, maximè regulari, niſi hoc in diſpenſatione fuerit conceſſum. Ideo in diſpēſatione debet exprimi, quod illa duo in titulum habeat contra regulam *m* iuris ordinariam: Quod ſecus eſt in ſecularibus. Et ratio diuerſitatis eſt: quia ad vitam non commendātur beneficia ab Epiſcopo iuxta ſacros Canones. *n* Et hoc eſt maxime prohibitum (vt ſcilicet duo habeat) in Concilio Lugdunenſi: cui non poteſt derogare ordinarius, iuxta gloſſam *o* communiter receptam.

d ca. ad noſtrā, & ca. porrecta. de cōfirma. vti.

e Nauar. vbi ſup. nu. 65.

f c. cū ſingula. ī prin. de pręben. Rebuff. vbi ſu. nu. 8.

g ca. ſi. de relig. domib.

h c. quoniam in pleriſque. de offic. ord.

i d. ca. cū ſingu. Nau. vbi ſu. n. 23. Rebuff. in praxi beneſ. tit. de diſpen. cū regu. n. 8. & 9.

K c. Monach. de ſtatu monac. c. quod Dei timorē. de ſta. re.

l Rebuff. vbi ſupra. nu. 13.

m ca. cū ſing §. prouide. de præben. lib. 6.

n c. nemo de electi e. li. 6.

o Glo. in c. cum dilect. de elect.

QVÆSTIO. XXXV.

De cura animarum, quam habent regulares, ſuper Indos, in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *VTrum in partibus Indiarum poſſint religioſi Mendicantes extra ſua monaſteria eſſe eccleſiarum parochi.*
2 *Vtrum Reges Hiſpaniarum poſſint ſignare Miniſtros ſine licentia Epiſcoporum.*
3 *Vtrum licentia ad exercendum officium parochi in partibus Indiarum debeat concedi pro fratribus in capitulis prouincialibus.*
4 *Vtrū capitulū prouinciale poſſit committere hanc licentiam fratribus alterius prouinciæ.*
5 *Vtrum religioſi Indiarum ſint curati.*
6 *Vtrum Epiſcopi poſt intimationem Breuis Pij V. poſſint auferre a fratribus populos aliquos Indorum.*

ARTICVLVS I.

Vtrum in partibus Indiarum poſſint religioſi Mendicantes extra ſua monaſteria eſſe Eccleſiarum parochi.

REſpōdeo dicēdo, quod Pius V. anno Domini milleſimo quingēteſimo ſexageſimo ſeptimo, vigeſimatertia die Martij ad Inſtantiam Philippi II. Hiſpaniarū Regis, *Conceſſit Capitulis prouincialib. Indiarū quorumcunque ordinum, etiam non Mendicantium, vt poſſint dare licentiā ſuis fratribus, vt in monaſterijs ſui ordinis, vel extra cōmorantib. in locis aſſignatis, & aſſignandis, officiū parochi exerceant, ſacramenta miniſtrando, prout hactenus conſueuere, ordinariorū licentia minime requiſita, & quod ibi, vbi dicti religioſi curā animarū exercent, nihil innouent Epiſcopi authoritate Apoſtolica ſtatuit.* Ita refert Veracrux, in ſuo compendio. Circa quam conceſſionem primo eſt notandum, quod perſonæ, quibus conceditur ſupradicta poteſtas exercēdi officium parochi, ſunt religioſi cuiuſcunque ordinis, licet in petitione Regis ſolum petitum fuerit pro fratribus Mendican-

Digitized by Google

dicantibus. Quare religioſi non habentes prouincialem, & capitulum prouinciale in his terris, non poſſunt gaudere dicta poteſtate, quia debet concedi, & haberi in Capitulis prouincialibus à ſuis prælatis.

a Glo. in Cle. dudū de ſepult. §. verum.
b Conc. ſeſſ. 24. de refor. c. 4.
c Conc. Tri. ſeſſ. 7. c. 3. de refor.
d Gome. in reg. de idiom p. 230
e Extra. Ioann. 22. tit. de priuil. ſed. Apoſt.
f Feli. in c. 2. de reſcript.
g c. omnis Chriſtia. de conſe. d. 1.
h Pan. in c. ſuā de ſimo. Sot. de iuſ. l. 9. q. 2. a. 1.

Secundo nota, quod ſub hac poteſtate officium parochi exercendi includitur prædicare, vt dicitur in eodem Breui. Et ait gloſſa *a* quædam, quod pertinet de iure curatis. Quod confirmat Concilium Tridētinum, *b* Includitur etiam ſepelire Indos, & aſportare eorum corpora cum Cruce alta etiā trāſeundo per terminos parochię clericorū: quia alij curati poſſunt, ergo qui exercent officium parochi. Et etiam includitur habere ſcholas puerorum. Deberet tamen iſte curatus, quicunque ſit, habere ſciētiam linguarum ſuarum ouium, quia in Concilio *c* Tridētino mandatur, quod reſideat, & quod ſit habilis atque per ſeipſum curam animarum exercere poſſit; aliàs quod prouiſio, vel collatio irritetur. Si autem non habet ſcientiam linguarum, nō poteſt per ſe officium parochi exercere, puta prędicare, ſacramenta dare, &c. quod alijs canonibus antiquis erat iam decretū: Et Ludouicus *d* Gomez docet eſſe regulā Rotæ, quod is qui Eccleſiæ cathedrali prouidetur, niſi intelligat idioma loci vbi Eccleſia huiuſmodi conſiſtit, prouiſio ſit nulla, & dicit ipſe, ꝙ regula fundatur in iure. *e* Et dicit prædictā regulam habere etiam vim in eccleſia commendata: & quæſtione ſexta dicit, quod hæc regula ligat etiam extra curiā: quia vbique militat eius ratio, ſcilicet, ſalus animarum, argumēto aliquorum iurium, & argumento eorum, quæ tradit Felinus. *f* Includitur etiam in hoc officio parochi, quod continetur in quodam Canone *g* Gregorij VII. Vbi dicitur, qđ omnis Chriſtianus procuret ad miſſarum ſolennia aliquid Deo offerre, & ducere ad memoriā, quod Deus per Moyſem dixit: Nō apparebis in cōpectu meo vacuus, de quo agūt Panormitanus & Soto. *h* Aduerte tamen, quod curatus nō poteſt cognoſcere de cauſis matrimonij, puta de celebratione diuortij: quia hoc pertinet ad dignitatem epiſcopalem. Et ſic nec fratres virtute huius Breuis Pij V. poſſunt de hac re cognoſcere. Verum eſt tamen, quod virtute conceſſionis Adriani Sexti poſſunt de hac re cognoſcere; cum in ea prouincialibus, & fratribus ab ipſis deputatis concedatur omnimoda poteſtas. Et ſimiliter parochus non poteſt punire delicta, vel ferre excommunicationem, quia non habet iuriſdictionem contentioſam. Et per cōſequens huiuſmodi fratres non poterunt id efficere, niſi virtute indulti Adriani Sexti, in quo ipſis cōceditur, vt dictū eſt, omnimoda facultas cum certis limitationibus. De quibus late dicemus.

Tertio nota, quod loca, in quibus poteſtas huius conceſſionis datur exercenda per fratres, ſunt monaſteria ſui ordinis, modo ſint ſita in oppidis Hiſpanorum, modo in populis Indorum; quia omnia ſunt monaſteria ordinis: & ſimiliter extra, puta in populis de viſita. Habetur enim in litera, poſtquā dicitur, in monaſterijs ſui ordinis, in locis ipſarum partium aſſignatis, & aſſignādis, officium parochi exercere poſſunt, de licentia ſuorum prælatorum, in capitulis prouincialibus obtenta, ſine licentia Epiſcoporum. Extra tamen hæc loca non poſſunt fratres officium parochi exercere; quia non conceditur nobis abſolute hęc poteſtas, ſed limitatiue. At vero in dictis populis poſſimus audire confeſſiones omnium Indorum, etiam ſi non ſint de noſtra iuriſdictione, eoſque baptizare, Euchariſtiam, & extremam Vnctionem conferre, & factis bannis, & informatione ſuorum matrimoniorum eos matrimonio coniungere, etiam modo poſt Cōcilium per priuilegia Leonis Decimi, & Pauli Quarti ſupra citata in quæſtione de baptiſmo. Et ait Veracrux, quod ſic erat vſus, & ſe vidiſſe, & feciſſe ſæpe. Et in hoc Breui Pij Quinti conceditur, vt in dictis populis poſſimus officium parochi exercere, matrimonium celebrando, ſacramenta miniſtrando, prout hactenus conſueuerunt, non obſtante Concilio Tridentino, & alijs quibuſcunque. Neque obſtat, quod Gregorius Tertius Decimus reuocauerit omnia, quæ contra Concilium Tridentinum conceſſerit religioſis Pius Quintus. Nam reſpondetur, quod iſta reuocatio non extēditur ad conceſſionem pro partibus Indiarum, in quibus multa hodie contra Concilium Tridentinum conceduntur, pro conuerſione infidelium, & manutenentia conuerſorum. Modo autem non placet, quod poſſint Indos alterius iuriſdictionis matrimonio coniungere, quia abundant miniſtri, & quia ſequitur confuſio: ſecus ſi alter eſt iuriſdictionis illorum, qui volunt matrimonium contrahere, quia Concilium non prohibet, niſi ſponſos alterius parochiæ, quod tales non iungat matrimonio, niſi eorum parochus.

Nota quarto, quod Capitula prouincialia ſine alia licentia nō poſſunt aſſignare populos, quos voluerint ſuis fratribus ad prædictam poteſtatē exercendam, puta, aſſignamus fratrem. N. pro populo. N. indifferenter. Abſurdum eſt enim hoc, neque conceſſum in Breui, confuſioque iuriſdictionis, & hierarchiæ Eccleſiaſticæ, & eſſet commune iurgiū inter paſtores ouium Chriſti, & ſic non poſſumus illud inferre ex commiſſione generali, cum non clare concedatur. Quare verba huius Breuis ibi, *locis ibi aſſignatis, vel aſſignandis* intelliguntur, quod Epiſcopi, vel prorex, vel gubernator, qui vices gerunt Regis concedunt fratribus tales populos, & tunc prouincialis, ſiue prior commendat fratri curam illarum. Quod ſic dicit Breue. Ait enim, quod in huiuſmodi populis, qui tempore dati Breuis ſic erant fratribus aſſignati, vel poſt aſſignabūtur, quod poſſint dicti fratres officiū parochi exercere, habita licentia ſuorum ſuperiorum in capitulis prouincialibus; quia cum non poſſint capitula prouincialia aſſignare fratribus ad prædictum officium exercendum, populos clericorum, niſi de licentia ordinarij, ſequitur, quod cum in hoc Breui Pij Quinti concedatur capitulis prouincialibus, vt poſſint licentiam dare ſuis fratribus, officium parochi exercendi in populis aſſignatis, & aſſignandis, neceſſariò debet intelligi de aſſignatione facta per Epiſcopum, vel proregem de tali, & tali populo cōuentui talis monaſterij, vt dixi, vel facta per Regē Philippum, vel eius gubernatorem, quia eſt Patronus Indiarum, vt declarabitur ſequenti articulo.

ARTICVLVS II.

Vtrum Reges Hiſpaniarum, poſſint aſſignare miniſtros ſine licentia Epiſcoporum.

RESpondeo dicendo, quod Reges Hiſpaniæ ſine conſenſu Epiſcoporum, poſſunt aſſignare dictis fratribus populos Indorum, vt ibi exerceant hanc poteſtatem parochorum. Et ſic refert Veracrux practicatum fuiſſe Mexico anno milleſimo quingenteſimo ſexageſimo octauo, menſe Auguſti. Commendauit enim fratribus Prædicatorum populum de Tepexic contra voluntatem Epiſcopi de-

pi de-

pi de Tlaxcallan, & ſæpe in noua Hiſpania ſic practicatum eſt, & ſimiliter ait dictus pater, ſe vidiſſe illo etiam anno ibidem populum de Mechoacan per dictam audientiam committi fratribus Minorib. non obſtante quod ibi reſidebat clericus per Epiſcopum dictum de Tlaxcallan. Et hanc authoritatem habent Reges Hiſpaniæ per Breue Adriani Sexti *concedens Regibus dictis Hiſpaniarum conuerſionem Indorum huius noui orbis ſtrictè præcipiendo eis, ut mittant viros timentes Deum doctos, peritos, & expertos ad inſtituendos illos in fide catholica.* Et ſic per hanc commiſſionem per Papam factam Regibus Hiſpaniarum poſſunt aſſignare fratribus populos Indorum, vt eos in fide inſtruant; quia in hoc funguntur authoritate Papæ, ac ſi ipſe Papa faceret; quia ſubrogatus debet ſapere naturam ſubrogantis, & delegatus non habet iuriſdictionem iure proprio, ſed iure delegantis, vt notat Panormitanus: *a* & quod iniungit, non ſua, ſed delegantis authoritate iniungit, prout dicitur in iure, *b* & notat Panormitanus. Et ſic facit Rex; & per expreſſum mandatum Regis fit aſſignatio a Proregibus in noua Hiſpania, & a gubernatoribus alibi. Et ſi dixeris, quomodo Papa aufert Epiſcopis ſuam authoritatem. Reſpondeo quod Papa, nõ aufert eam Epiſcopis, quia poteſt vbique terrarũ miniſtros præficere pro ſalute animarum, ſine conſenſu ordinariorum, prout dicitur in quadam decretali, *c* vbi gloſſa ait, ipſe fuit vocatus in plenitudine poteſtatis, vt ipſe concurrat cum omnibus prælatis: ideo inter ipſos eſt locus præuentioni, & hanc poteſtatem præficiendi miniſtros pro ſalute animarũ poteſt Papa committere, quibus ſibi viſum fuerit; & ſic commiſit Regibus Hiſpaniæ.

a Pan. in c. Sane quia de pote. deleg. nu. 2.
b c. cum in iure vbi Pano. nu. 2. eod. tit.
c c. de preb. li. 6.

Et aduerte, quod Rex Hiſpaniarum duplici via poteſt prouidere Eccleſijs Indorum de miniſtris. Prima, iure patronatus, quo gaudet in his partibus, ſicut in Regnis Granatæ, & Cordubę. Secũda, ratione delegationis ſibi factæ per Bullam Alexandri VI. Et ſic incumbit Regi Hiſpaniarum prouidere de miniſtris pro conuerſione Indorum, & nõ Epiſcopis niſi Rege non prouidente, & non præficiente. Ipſi enim ſoli per Sedem Apoſtolicam commiſſum eſt, & hoc antequã eſſent epiſcopatus creati in his partibus.

Ex quo patet, quod nulla iniuria Epiſcopis in hoc infertur. Non enim eis auferretur ius prouidẽdi de curatis, niſi prius Papa prouidiſſet: quia, vt dixi, concurrit cum omnibus prælatis in procurãdo; & gubernando populum Chriſtianum, cum ipſe ſit ordinarius ordinariorum, & ordinarius totius orbis, & vrbis.

Et Rege nõ prouidẽte de huiuſmodi miniſtris, prouident epiſcopi, & cum Rex prouidet, ſtatim cedit etiam pręfectus, & prouiſus ab epiſcopo iuxta tradita in ſacris Canonibus, *d* & notata a Panormitano dicente, *Epiſcopum, neque alium prælatum habere poteſtatem conſtituendi rectorem in beneficio, ſine pręſentatione Patroni illius Eccleſiæ.* Et quando rex iure patronatus prouidet de miniſtris, tunc videtur ſeruare ordinem iuris, vt prouideat de idoneis miniſtris, nõ alterius Epiſcopatus, ſed illius, prout dicitur in ſacris Canonibus: *e* & tradit Antonius dicens, quod ſi patronus præſentat non idoneum, poteſt, & debet Epiſcopus illum repellere. Quod eſt notandum pro iſtis nuper prouiſis neſcientibus linguam Indorum, ſunt enim repellibiles.

d c. decernimus 16. q. 7. Pan. in rubr. de iure patron. nu. 4.
e c. decernimus, 16. q. 7. c. hortamur. d. 71. An. 1. q. tit. 12. q. 12 §. 4. in prin.

Aduertendum tamen, quod hæc habent vim, quando illa loca, vnde Rex mittit authoritate huius conceſſionis Alexandri Sexti prædicatores, & miniſtros, nõ haberent epiſcopum vel capitulum Sede vacante. Et ratio eſt quia Alexander Sextus ſolũ committit Regibus Hiſpaniarum, vt mittãt viros doctos ad inſtruendũ Indos in fide. Quod vero ex his verbis concedatur regibus, quod contra voluntatem epiſcoporum poſſint præficere parochos, indecens videtur officio epiſcopali, nec admittendũ talem ſenſum ex verbis illius generalis conceſſionis Alexandri, però; quia notabiliter læditur iuriſdictio epiſcoporum; Et de hac læſione non fit mẽtio. Et ſic non debemus talem intellectum admittere, iuxta tradita a Syluestro, *f* & Panormitano. Secundo quia Rex mandauit, prouideatur Indorum Populis vocato epiſcopo, & prouinciali coram Vicerege.

f Syluest. verb. priuil. §. 3.

Tertio, quia ſi religioſi haberent populos Indorum ſibi a Rege aſſignatos, & Rex præciperet, vt inde exirent, ſi religioſi adhuc ibi manentes ſacramentum matrimonij adminiſtrarent ibidem, non valeret quod quidem eſt abſurdum. Dixi virtute huius conceſſionis Alexandri Sexti. Nam modo ablatus eſt ſcrupulus per Breue Pij Quinti, quia ibi conceditur, vt religioſi ſacramenta miniſtrent, ſine licentia epiſcopi, in hoc enim caſu Rex prouidet, vt legatus, & non vt patronus: Quãdo aũt Rex prouidet de miniſtris ſecunda via, ſcilicet, vt legatus pro conuerſione Indorũ, tunc non tenetur prouidere ſecundum iura ſuperius dicta; ſcilicet de filijs Epiſcopatus, quia tunc non prouidet, vt patronus, ſed vt delegatus Papæ mandantis ei, vt deſtinet viros timentes Deum, doctos, peritos, & expertos ad inſtruendũ Indos in fide catholica. Et ſic ſolum debet Rex in hoc aduertere, qui melius poterunt inſtruere Indos in fide catholica, & illos præficere populis Indorum. Et hoc nõ aliter probatur, niſi quia facit authoritate Papæ cõmendantis ei cõuerſionem Indorum. Et hinc eſt, quod ſi aliquis eccleſiaſticus in his partibus non exemplariter viuit, ſtatim euocatur a Rege in Hiſpaniã, quia impeditur conuerſio Indorum per ſuum malum exemplum. Et ſimiliter ſi magiſter ordinum mendicantium, mittit vicarium viſitatorem in has partes, debet ſe prius Regi pręſentare. Et ſimiliter, ſi aliquod priuilegium impetratur a Papa, quod tãgat gubernationem in ſpiritualibus in his terris, non debet poni in practica, niſi prius regiſtratum fuerit a conſilio regio Indiarum. Et ſimiliter nec Metropolitani, nec epiſcopi poſſunt publicare Conciliũ prouinciale, vel ſynodale, quouſque Rex in Hiſpania videat, ne perturbent, ſeu impediant cõuerſionem Indorum. Conqueſti ſunt enim religioſi Indiarũ, quia per ſua ſtatuta epiſcopi perturbabant eos in uſu ſuorum priuilegiorum, quæ Rex Hiſpaniæ eis impetrabat a Papa: Et ſic Rex prouidit, vt dixi. Quæ omnia ſapiunt non ius patronatus, cum valde limitatũ ſit, ſed delegationem authoritate Apoſtolica factam. Et notãter dixi, quod tangat gubernationem ſpiritualem in his terris, quoniam ſi eſt lex communis, vt de non agitandis Tauris, & declarationibus Concilij Tridentini, & alia ſimilia, non oportet quod regiſtrentur a Concilio Regio, quia in hoc non impeditur gubernatio pro conuertendis Indis, ſed iuuatur. Ex hoc infertur, quod ſi quis religioſus habeat literas a ſuo generali pro viſitatione facienda in noua Hiſpania regimini ordinis, vel gubernationi conueniens, etiam ſi literę in Senatu Regio non fuerint approbatæ, habent ſuũ vigorem, non ſolum in foro conſcientiæ, ſed etiam in foro exteriori.

Nõ tamen ex dictis inferas, quod ſola aſſignatio populorum religioſis facta per Regem ſufficit ad

hoc,

hoc, vt ipſi poſſint ſacramenta miniſtrare ſine licẽtia Papæ, vel epiſcopi: quia Rex in dicta aſſignatione populorum, ſolum aſſignat materiam, in qua poſſit, qui à Papa habet poteſtatem, ſacramenta ad miniſtrare. Et ſic videmus in hoc priuilegio petiſſe Regem Philippum hanc authoritatem a Papa Pio V. pro fratribus Mendicantibus Indiarum a ſuis ſuperiorib. in Capitulo prouinciali ad hoc nominatis. Habita autem licentia poterunt fratres ſacerdotes in populis ſibi a Rege aſſignatis ſacramenta miniſtrare, officiumque parochi exercere ſine volũtate, & licentia Epiſcopi. Nec *a* obſtant iura contraria ordinantia, loquuntur. n. de iure communi, nos autem loquimur de priuilegio particulari conceſſo per Sedem Apoſtolicam Regi Hiſpaniarum.

a d. c. paſtor.

ARTICVLVS III.

Vtrum licentia ad exercendum officium parochi in partibus Indiarum, debeat concedi fratribus in capitulis prouincialibus.

RESpondeo dicendo, quod prædicta licẽtia ad exercendum officium parochi, quæ mãdatur a fratrib. obtineri in Breui Pij V. in Capitulis Prouincialibus, debet neceſſario fratribus ibi committi. Sic enim dicitur in Breui, non tamen neceſſariũ erit, quod fratres, ibi ſe perſonaliter præſentent quia breue ſolum dicit, quod in capitulis prouincialibus obtinetur illa licentia, & poſſet tunc diffinitorium dicere, quod omnes fratres, quos nominauerit prouincialis, vel priores, vel vicarij domorum in ſacramentorum adminiſtratione circa Indos, habet ipſum diffinitorium pro nominatis, & quod ex nũc, & pro tunc ipſum diffinitorium eos nominat, conceditque licentiam officium parochi exercendi in populis Indorum tunc aſſignatis, & pro tempore aſſignandis, quia hoc tantum eſt, ac ſi in ipſo Capitulo prouinciali daretur licentia: quoniam ibi confertur. Et hoc probatur argumento eorum, quæ quotidie verſantur in praxi, ſcilicet, quãdo delegato conceditur, vt quos ipſe in prælatos, vel in procuratores nominauerit, delegans ipſe ſcilicet, epiſcopus, vel ordinarius ex nunc pro tunc habet pro nominatis, & ipſe eos nominat. Tunc. n. non delegatus, ſed delegans nominat, prout tenet gloſſa, *b* communiter recepta, quam ſequitur Syluester. Et ſic dato, quod non ſit ordinaria, nec delegabilis hæc poteſtas huius Breuis, poteſt tamẽ hoc modo committi. Et quia Breue non mandat, quod fratres, qui obtinere debent hanc licentiam, ſint perſonaliter præſentes in Capitulis prouincialib. neque quod ibi examinentur, ſed ſolum quod ibi obtineatur, ſi quomodocunque verificetur, quod in capitulis prouincialibus, licentia obtinetur, ſufficit, quia tunc verum eſt, quod in capitulis prouincialibus obtineatur.

b Glo. in c. ſi cui de offi. dele. li. 6. & c. 1. de procu. Syl. 2. deleg. §. 8. p. 6.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Capitulum prouinciale poſſit committere hanc licentiam fratribus alterius prouinciæ.

RESpondeo dicendo, quod fratribus alterius prouinciæ licet eiuſdem ordinis ſint, non poteſt Capitulum prouinciale committere hanc poteſtatem, quia Breue concedit fratribus ſubditis, & habentibus ibi ſuos prælatos, iſti vero nõ ſunt ſubditi, nec capitulum prouinciale ſimiliter eſt ſuperior. Non enim iſti fratres vocant prouincialẽ huius noſtræ prouinciæ prouincialem, ſed prouincialem ſuæ prouinciæ, nec prouincialis huius prouinciæ poterit irritate vota facta horũ fratrum. Et ſic non poſſet Capitulum prouinciale cõmittere iſtis fratribus hanc poteſtatem, & quia nõ ſeruatur forma reſcripti, nihil fit iuxta ſacros Canones: *c* vbi notat Panormitanus. Nihilominus licet virtute dicti Breuis hanc minime habeant poteſtatem, virtute tamen Breuis Pauli III. poterunt dicti fratres ſacramenta omnia Indis in illis populis de conſenſu prouincialis, vel prioris, aut vicarij, adminiſtrare. De quo Breui in quæſtione de baptiſmo, *d* fecimus mentionem.

c c. cum dilc. de reſs. & ibi Panor. nu. 4.

d Sup. q. 31. a. 3

ARTICVLVS V.

Vtrum religioſi Indiarum ſint curati.

RESpondeo dicẽdo, quod Epiſcopus poteſt præficere monachum de licentia Abbatis Eccleſiæ parochiali ſeculari, prout tradunt Couarruuias, *e* Turrecremata, & Syluester: immo poſſet cõpellere, niſi ſit exemptus, prout tradit Syluester allegans ad hoc quandam Decretalem. Attamen religioſi Indiarum, nec per Breue Pij V. nec per capitula prouincialia ſunt curati Indorum, quia vnumquodq; recipitur per modum recipientis. Modus autem hic recipiendi in Indorum populis officium Parochi, nunquam fuit receptus a fratribus per modum curatorum, & vt curati: ſemper enim fugerunt fratres hoc graue onus ſuis humeris imponere. Item, quia ante hoc Breue Pij V. certiſſimum erat, quod fratres non erant curati: hoc enim petebant Epiſcopi ab eis, & ipſi renuebant: ergo neque poſtquam venit dictum Breue: conſequẽtia patet; quia in Breui nihil religionis iniũgitur, vt curatis, quia illa verba dicti Breuis ibi, *valeant officiũ parochi exercere*, nõ hoc probant. Nã ſtatim Papa ſubdit, *vt hactenus conſueuerant*, ſed antea nõ erat hoc in conſuetudine: ergo nec modo. Itẽ, quia Papa per prædicta verba non creat fratres curatos, ſed dat licentiã eis officiũ parochi exercendi, ſicut antea faciebant voluntate ordinariorum non requiſita. At vero tenentur religioſi de iuſtitia facere in dictis populis Indorum non totum, quod curatus tenetur de officio facere, quia non ſunt curati, ſed totum, quod aliàs feciſſent ibi clerici, vel religioſi, inde amoti, vel impediti, ne ibi intrent, & ſacramenta adminiſtrent: quia ratio naturalis dictat, vt vnuſquiſque ſoluat damnum, quod ſua cauſa fuit illatum: ſed cauſa aliquorum religioſorum, & precibus coram Rege factum eſt, quod in populis illis aſſignatis nõ reſideãt clerici curati, vel alij religioſi, qui Indis ſacramenta adminiſtrent, mortuos ſepeliant, miſſas diebus feſtiuis agant. Ergo tenentur de iuſtitia hæc omnia reſarcire ſua cauſa populis Indorum ſublata, licet ex charitate adminiſtrent eis ſacramenta. Hoc exemplo declaratur. Qui enim incipit audire confeſſionem alicuius, cœpit ex charitate: at vero poſtquam cœpit, tenetur de iuſtitia perficere propter iniuriam, quam pœnitenti faceret, ſi non perficeret, prout tenet Soto *f* cum communi. Sic in præſentiarum fratres inceperunt ex charitate hæc facere, ſed accepta hac prouincia tenentur de iuſtitia omnia ſupradicta executioni mãdare. Vnde infertur, quod epiſcopus manet verus paſtor populorum ipſis religioſis aſſignatorum, & aſſignandorum, & poteſt con-

e Cou. de teſt. c. 2. nu. 1. Turr. q. 58. ca. 2. Syl. v. religio 7. §. 3. et 9. c. quorũdã §. ſi. de teſt. lib. 6.

f Soto in 4. diſt. 18. q. 41.

confeſſionem illorum audire, ſacramenta adminiſtrare, diuortia celebrare, & punire delicta. Tum quia per hæc nõ impeditur, quin fratres ibidem parochi officium exerceant, tum etiam, quia per Breue Pij V. non tollitur Epiſcopis iuriſdictio, quam ſuper illos populos habent iure ordinario. Nihilominus ſic debent hæc ab Epiſcopis fieri, vt nõ perturbentur fratres in conuerſione, & manutenentia Indorum, quia priuilegium Papæ, nec etiam indirecte frangi debet, nec contra ipſum aliquid intentare, iuxta quandam Decretalem, *a* quod mente tenendũ eſt. Infertur etiam, quod licet ante Conciliũ Tridentinũ parochus potuiſſet delegare licentiam ad audiendas confeſſiones ſubditorum ſecundum opinionem, quam tenuiſſe Mannium, & Gallũ refert Henriquez, *b* putantes quod ſubſiſtente cauſa, ſi parochus ſit fatigatus, aut infirmus, poteſt nunc poſt Concil. Trident. delegare eandem licentiam viro docto, aut regulari ex ratihabitione Epiſcopi abſentis, quia parochus eſt iure communi ordinarius, cui Tridentinum Concilium non videtur derogaſſe, niſi pro foro exteriori dicens. Nec idoneũ reputari confeſſorem ad audiendas confeſſiones ſecularium, niſi ab Epiſcopo approbationẽ obtineat. Tamen dicti fratres minimè poſſunt etiã ſubſiſtentibus dictis cauſis ſupra dictam licentiam delegare, cum ipſi non ſint parochi, nec iuriſdictionẽ habeant ordinariam. Vnde neceſſum eſt ad has neceſſitates ſubleuandas licentiam ab Epiſcopis ipſorũ locorum obtinere, quibus per Breue Pij V. non tollitur iuriſdictio.

a ca. quanto. de priuil.

b Henr. li. de 6. indul.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Epiſcopi poſt intimationem Breuis Pij V. poſſint auferre a fratribus populos aliquos Indorum.

RESpondeo dicendo, quod ſi Epiſcopi modo poſt plenam intimationem dicti Breuis vellent auferre populos aliquos Indorum fratribus, qui tempore datæ Breuis erãt eis aſſignati, nihilominus fratres poterunt ibidem officium parochi exercere, & matrimonia celebrare, quia authoritate Papæ faciunt, qui mandat Epiſcopis in hoc Breui, ne vbi fratres incumbunt confeſſioni, ſeu conuerſioni Indorum, aliquid innouẽt, & priuilegium ſuperioris non poteſt diminui per inferiorem, ſecundum Panormitanum. *c* Et ſic nõ poſſunt Epiſcopi aliquid innouare in populis aſſignatis dictis religioſis tempore datæ Breuis, vel qui poſtea aſſignabuntur, & ſi illos eis auferrent, nihil facerẽt, & fratres poſſent ibi officium parochi exercere contra Epiſcoporum voluntatem, quia ſic concedit Breue, dum dicit ordinariorum voluntate minimè requiſita. Immo ſi Epiſcopus tolleret religioſis populos Indorũ ipſis aſſignatos tẽpore datæ huius breuis, nihil faceret dato q̃ ignoraret, vel ei non intimatũ fuiſſet Breue hoc: quia ligat a tempore datæ, vt tenet Panormitanus. *d* Et Alexander IV. decreuit irritas omnes ſententias, quas Archiepiſcopi, prælati, & rectores ferre præſumpſerint contra indulta apoſtolica cõceſſa ordini prædicatorum, vel in poſterum concedenda, ſicut habetur in ſupplemento, *e* & quædam gloſſa, *f* iuncto textu ibi, decreuit, quod ſententia lata contra priuilegium Papæ non valet, quod ipſum clarius tenet Panormitanus.

c Pano. in c. niſi ſpecialis de offi. deleg.

d Glo. Pan. in c. cognoſcentes de conſt. 1. margi. littera Cadẽ Pano in ca. cognoſcentes, de conſ.

e In ſupp. f. 115 conc. 509.

f Gl. iuncto text. in c. ex parte de ver. ſign. Pan. & c. audito de reſti. ſpol. nu. 14.

QVAESTIO XXXVI.

De poteſtate ad conferendum, & ad gubernandum beneficia regularia, in ſeptem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſeptem.

1 *QVis poſſit beneficia regularia dare.*

2 *Quod ſalarium debeat conſtitui ſeruientib. eccleſiis parochialibus monaſterijs vnitis.*

3 *Vtrum Epiſcopi poſſint viſitare Eccleſias ordinũ militiarum.*

4 *Vtrum Epiſcopi poſſint punire fratrem profeſſum ſeruientem beneficio curato propter defectus in ipſa cura.*

5 *Vtrum ſententia Conſilij regalis noceat exemptioni ab Epiſcoporum viſitatione.*

6 *Vtrũ priores ordinũ militiarũ in eccleſiis annexis ipſorũ prioratibus poſſint pontificalia exercere.*

7 *Vtrum oblationes & anniuerſaria pertineant ad commendatarios, ſeu præceptores militiarum, an ad vicarios & rectores.*

ARTICVLVS I.

Quis poſſit hæc beneficia regularia dare.

REſpondeo dicendo, quod eo ipſo, quod Eccleſia conceſſa monachis eſt, ipſo iure intelligitur conceſſa ipſis facultas conferendi ipſam, & inſtituendi rectorem etiam quoad authorizabilem inſtitutionem, ſupra curam, ita tamen, quod hæc faciant vice epiſcopi vel Papæ concedẽtis Eccleſiam pleno iure, tanquam gerentes vicem epiſcopi vel Papę ſecundum Ioannem *g* Andreã, Ancharanum Imolam & Abbatem; licet Antoninus aliud voluerit. Et Leo Decimus & Iulius II. concesserunt, *quod omnia quæcunque beneficia Eccleſiaſtica cũ cura, vel ſine cura ad præſentationẽ, & electionem, ſeu quamuis aliam monaſteriorum diſpoſitionẽ ſpectantia (præter quam, ſi apud Sedem Apoſtolicam vacare contigerit, vel aliàs diſpoſitioni Apoſtolicæ reſeruata fuerint) impetrari non poſſunt, nec ſub gratijs, expectatiuis, aut prouiſionibus, ſeu alijs diſpoſitionib. a dicta Sede conceſſis, & concedendis cõprehenduntur, ſed eorum præſentationes, electiones, & diſpoſitiones occurrẽte illorũ vacatione ad Abbates, et conuentus libere pertineat, quibuſcunq. non obſtantibus.* Ita conceſſit Leo X congregationi Camaldulenſi, & Iulius II. congregationi Montis Oliueti, prout refertur in compendio *h* ordinis Ciſtertij. Et hoc ipſum conceſſum eſt ab Innocentio VIII. & confirmatum a Pio Quarto in Bulla, quæ incipit, *circumſpecta Romani Pontificis prouidentia* data Romę apud Diuum Petrum anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo, Kalendis Iunij, Põtificatus ſui anno primo, pro ordine S. Ioãnis Hieroſolimitani *Vbi Pius IV. ordinat, quod beneficia Eccleſiaſtica ad præſentationem, ſeu collationem Baiuliuorum, priorũ, & præceptorum Hoſpitalis huiuſmodi ſuffragari debere decernit, ita quod presbyteri ſeculares illa ad præſentes in cõmendam, ſeu alia, quomodolibet obtinenda commendam huiuſmodi cedere, aut illa aliàs dimittere nequeant, niſi de cõſenſu eorũ ad quos præſentatio ſeu collatio ſpectat, & in fauorẽ dictæ religionis ſeu perſonarũ, quæ habitum eiuſdem religionis portant.* Et aduertendũ, *Quod Sixtus V. præcepit, & mandauit omnibus Archiepiſcopis & locorum ordinarijs, vt parochialibus, & alijs Eccleſiis, in quibus fratres congregationis de los Loys aliàs Sãcti Ioãnis Euangeliſtæ Regni Portugalliæ animarũ curã exercẽt vicarij, & perpetuis parochialiũ Eccleſiarũ in quib. pro earum cura ſeculares clerici deputari cõſuetu-*

g Andreas Ancha. Imola. Abbat. & Ant. in d. c. monachis.

h Comp. tit. eccle. benef.

ſueuerunt, monaſterijs, et alijs locis cõgregationis eiuſdem, perpetuo unitis pro tẽpore vacantib. edicta proponere, & concurſum iuxta Concilij Trident. decretum, quod de ſecularib. Eccleſiis tantum intelligendũ eſt, minime de cetero facere præſumãt, ſed regulares ordinis, & congregationis prædicta, ac ſeculares clericos ab eiuſdẽ congregationis, & alijs dictorum monaſteriorum ſuperiorib. iuxta constitutionem Pij V. debito tempore nominandos, ſi ab ipſis idonei reperti fuerint, abſque edictis, & abſque aliorum concurſu in parochialib. Eccleſiis, et vicarijs prædictis admittãt, & instituant prout ipſe admittendos, & instituẽdos eſſe decernit. Quod in parochialium Eccleſiarum, et beneficiorũ cura animarum habentiũ, quæ de eiuſdẽ ordinis, & congregationis iure patronatus eccleſiaſtici exiſtentis, & ſecularib. clericis conferri conſueuerint, earũ vacatione quandocunq; occurrente, quãuis per episcopos ad concurſum & examen admitti poſſint alij, & vltra eos, qui per eiuſdẽ congregationis ſuperiores patronos erunt nominati; nec tamen per eoſdẽ episcopos, ſi ad eos institutio, & non ad aliũ pertineat, instituere ordinare; niſi illos tantũ, qui inter approbatos, & ab examinatorib. idoneos repertos eiuſdẽ ordinis & congregationis prælatis patronis digniores, & magis idonei iudicati, & pro institutione recipienda eiſdẽ episcopis præſentati fuerint. Quod ſi institutio non ab ipſis episcopis, ſed ab alijs erit facienda; tunc quidẽ ſoli episcopi ex dignis digniorẽ eligere debent; ſed nõ ante ab eo, ad quẽ ſpectat institui poſſint, quam ab eiſdẽ patronis ei fuerint præſentati: ſicq; in præmiſſis per eoſdem, & alios quoſcunq; iudices vbiq; iudicari, &c. Hæc conceſſio fuit data a Sixto V. decima tertia die Decembris, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo octauo; & habetur in libro priuilegiorũ impreſſo Olyſipone cum authoritate ſancti officij authẽticato per notarios apoſtolicos ad petitionem ſuperiorũ congregationum de los Loyis in Regno Portugalliæ, folio ſeptuageſimo ſeptimo eiuſdem libri. Et ipſum inuenio conceſſum a Sixto V. anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo octauo, anno tertio ſui pontificatus, congregationi S. Benedicti Regni Portogalliæ, prout conſtat ex libro eiuſdem cõgregationis priuilegiorum, impreſſo Romæ ex Typographia Titi, & Pauli Diadianis, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo nono, pagina vigeſima quarta. Et aduertendum, quod Concil. *a* Tridentinum determinat, quod nec in Eccleſijs regularibus etiam ad nutum amouibiles aliqui deputentur, niſi de epiſcopi conſenſu, ac præuio examine per eum, aut eius vicarium faciendo, excepto monaſterio Cluniacenſi cum ſuis limitibus, & exceptis etiam alijs monaſterijs, ſeu locis, in quib. Abbates generales, aut Capita ordinum, ſedem ordinariam principalem habent, ac alijs monaſterijs, ſeu domib. in quibus Abbates, aut alij regularium ſuperiores iuriſdictionem epiſcopalem & temporalem in parochos, & parochianos exercent.

a Conci. Tridẽ. ſeſſ. 25. c. 11. de reform.

ARTICVLVS II.

Quod ſalarium debeat constitui ſeruientibus Eccleſiis parochialibus monaſterijs unitis.

Reſpondeo dicendo, quod Sixtus V. anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo octauo, Pontificatus ſui anno 4. *Conceſſit cõgregationi S. Benedicti Regni Portugalliæ, quod parochiales Eccleſiæ quæ per monachos ordinis S. Benedicti ſolitæ ſunt curari, ad vitam ipſorũ per presbyteros ſeculares, vel ẽi per monachos ad nutum remouibiles curentur, constituto eis ſalario decente ab ordinarijs locorũ, bene viſo. Reliqui vero fructus in vſus monachorum conuertantur.* Hæc conceſſio habetur in dicto libro dicti ordinis ſuperius citato, pag. vigeſima ſeptima. *Et Raynucius ex authoritate Papæ ſibi conceſſa conceſſit rectorib. et religioſis congregationis de los Loys, id eſt, S. Eliſi, ſiue congregationis S. Ioannis Euangeliſtæ in Regno Portugalliæ cum quibuſuis capellanis per ipſos fratres pro ſeruitio Eccleſiarũ parochialium vnitarum ſuis monaſterijs pro tempore deputatis (dum tamen perſonæ idoneæ ſint, & per loci ordinarium approbentur) pro ſalarijs ſeu ſtipendiis eis pro eorum mercede et ſeruitio annuatim perſoluere, concordare libere, & licitè poſſint, & valeãt, & ad maiorẽ portionẽ, ſeu maius ſalarium, ſiue ſtipẽdium, prout concordabunt, iiſdẽ perſoluendũ, minime teneantur, nec ad id á quocunq; ẽt loci ordinario, & illius viſitatorib. cõpelli, aut propterea aliquib. cenſuris innouari valeant.* Hæc conceſſio habetur in dicto libro de los Loys ſuperius allegato folio ſeptuageſimo octauo. Et eſt conformis Concil. Trident. *b* vbi imponitur ordinarijs dicta beneficia viſitantib. vt per idoneos vicarios perpetuos, ſi opus fuerit, prouideãtur ab eis cum tertia parte fructuum, aut maiori vel minori, arbitrio ipſorum ordinariorum, portione etiam ſuper certa aſſignanda, ibidẽ deputandos, non obſtantibus quibuſcunque priuilegijs. Et ſic Sixtus V. in conceſſione ſuperius allegata a limitibus Concil. Trident. minime receſſit; hoc non ſuperiorum regularium arbitrio, ſed ordinariorum iudicio committens, ne paruitate ſalarij rectores cogantur aliunde neceſſaria quærere; & cura animarum negligenter exerceatur. Et iuxta hæc debent hodie practicari tradita in iure. Qd ſcilicet, monaſteria, quibus ſunt vnita beneficia, nõ poſſunt ad libitum alterari ad antiquum ſtatum Eccleſiæ, ſed tenentur conſeruare rectores, ſeu vicarios illarum eccleſiarũ in antiquo ſtatu; vnde nõ poſſunt diminuere ſolitam penſionem, quæ datur illis rectoribus, nec poſſunt augere penſionem, quam a principio ſoliti erant recipere iuxta quandam Decretalem: *c* vbi notat Abbas, debent ergo religioſi, quibus per epiſcopum conceditur eccleſia pleno iure, conſeruare illam, quantum ad clericos in ſuo ſtatu, ita quod poſſint congrue ſuſtentari, ſecundũ ſtatum antiquum, vt tradũt Antonius, *d* Imola, & Abbas. Quod vt fiat recte, arbitrio epiſcoporum in Concilio Tridentino committitur.

b Seſ. 7 de refo. c. 7. & ſeſſ. vlt. de refo. c. 16.

c c. auaritia vbi Abbas d. notab. 1. de præben.

d Ant. & Imo. in ca. de monachis, de præben. Abb. in ca. 2. de ſacrileg. damn.

ARTICVLVS III.

Vtrum epiſcopi poſſint uiſitare Eccleſias ordinum militiarum, exigendo rationem a rectoribus, & ab œconomis uiſitando confratrias, & eremitas.

Reſpondeo dicendo, quod epiſcopus ius habere non poteſt viſitandi Eccleſias dictorum ordinum. Quod probatur primo, quia dictæ Eccleſiæ, & earum gubernatio pertinet ad ſuperiores militiarum, & per conſequens nullum ius ad earũ viſitationem habere poteſt epiſcopus, cum duo domini eiuſdem rei inſolidum eſſe non poſſint, vt dicunt cõmuniter Doctores. *e* Nec in his Eccleſijs epiſcopus habere poteſt iuriſdictionis partem, ad hoc, vt poſſit viſitare, & corrigere, quæ correctione digna fuerint: qa ſpiritualia diuiſibilia nõ ſunt, cũ nullo corpore conſtant. Et ita ſeruitutes dicũtur indiuiduæ, cũ nullũ habeãt corpus, vt probat quæ S. lex,

e DD. in ca. vt certo. §. ſi duob. ff. commo.

Digitized by Google

a *l.ſtipulationes non.ff.de verb. oblig.*
b *l.pro parte ff. de ſerui.l.ſi quis partem ff commu.præd.*

lex.*a* Cuius verba ſunt. *Stipulationes non diuiduntur earum rerum, quæ diuiſionem non recipiunt.* Quod etiam probant alia iura.*b* Et ratio fundamẽtalis eſt; quia naturaliter eſt indiuidua iuriſdictio & ſine iuriſdictione hæc Eccleſia viſitari non debet, cum ſit res incorporea intellectualis, & indiuiſibilis ſecundum iuris diſpoſitionem. Et ad iſtam materiam eſt regula, & doctrina ſingularis, & neceſſaria, quod illud dicitur indiuiduũ, quando pars eius non affert tantam vtilitatem reſpectu partis, quantam totum reſpectu totius. Quam regulam et doctrinam probant multa iura.*c* Et hanc rationem aſſignant Bartolus,*d* Iaſon, Alexander, & alij, quos refert & ſequitur Antonius Gomez. Et quod iuriſdictio ſit indiuiſibilis tenet expreſſe Speculator. *e* Ex quibus conſtat, quod Epiſcopus non habet iuriſdictionem, nec in totum, nec in partem: nec etiam poteſt dici, quod Epiſcopus ſaltem cumulatiue vti poterit iuriſdictione, præſuppoſito quod in eo loco ſit locus præuentioni, & qui prius inceperit cognoſcere de aliqua causa, ipſe cognoſcat eam. Nam reſpondetur ex ſuperioribus, quod iuriſdictio pertinet ad ordinem (verbi gratia Alcantaræ) & alios ordines communicantes in priuilegijs, vt eſt ordo militiæ de Auis. Et ea ſemper vſi fuerunt pleno iure: Et Epiſcopi nunquam in eis locis exercuerunt, vel ſaltẽ ſi exercuerunt, non bona fide & titulo ſufficienti ad præſcriptionem, nec tempore neceſſario ad complendam iuriſdictionis præſcriptionem & ſic nec cumulatiue, nec priuatiue eam habere potuerunt. Hęc autem opinio his noſtris temporibus maximè controuertitur: ideo oportet argumentis, quę contra ipſam proponuntur reſpondere; ex quorum reſpõſione veritas ipſius magis patebit, & probabitur.

c *l.in executione.§ 2.ad opus. ff.de ver.oblig. l.rei operatio.§. opere.ff.de ver. ſignif.*
d *Bar. in d.l.ſtipu. non diuiduntur, col.3.in fin. nu.8.Iaſ.n.14. Alex.1.col.in medio Gom. in vari.reſol.2.to. ca.10.nu.15.ad medium.*
e *Spec. de præſcr.num.28.*

Primum argumentum, quod contra eam proponitur, eſt huiuſmodi. Nam videtur, quod tam de iure communi, quam ex ipſo Concilio Tridentino ius viſitandi Eccleſias Epiſcopis concedatur prout in quodam Canone *f* expreſſe determinatur. Cuius verba ſunt: *Decretum eſt, vt omnes eccleſiæ cum dotibus ſuis, & decimis, & omnib. ſuis iuribus in Epiſcopi poteſtate conſiſtant, atq. ad ordinationẽ ſuam ſemper pertineant.* Ex quo euidenter colligitur, quod Epiſcopus habeat ius viſitandi in ſua diœceſi, cum habeat omnes eccleſias ſibi ſubiectas, qui tanquã ordinarius poteſt caſtigare, punire, coercere, inquirere contra malefactores, prout dicitur in iure, *g* vbi cõmuniter notant ſcribentes. Et quod magis eſt, Epiſcopus ratione officij & dignitatis tenetur præciſe viſitare Eccleſias in ſua dięceſi conſtitutas; & aliter faciendo procederet cõtra ſacros Canones *h* determinantes, quod Epiſcopus tenetur quolibet anno Eccleſias in ſua dięceſi conſtitutas viſitare, & ſi aliqua viderit quæ reparatione indigẽt reparari iubere. Quod ipſum confirmat Concilium Tri. Vbi probatur, quod ordinarius cuiuslibet loci quolibet anno teneatur omnes eccleſias viſitare. Huic argumẽto reſpondetur veriſſimũ eſſe, quod Epiſcopus habeat omnes eccleſias, & omnia ad eas pertinẽtia in ſua poteſtate Quod tamẽ intelligendum eſt neceſſario de eccleſijs in ſuis dięceſibus conſtitutis: nam extra nullam iuriſdictionem habere noſcuntur. Et quod ſit intelligẽdum prædictum decretum de eccleſijs in ſuis diœceſibus conſtitutis, conſtat ex alio decreto.*i* Cuius verba ſunt. *Epiſcopum per cunctas diœceſis parochias ſuæ per ſingulos annos ire oportet.* Conſtat etiam ex alio iure, *K* vbi dicitur. *Habeant igitur Epiſcopi ſingularium vrbium in ſuis diœceſib. liberam poteſtatem.* Ex quib. locis colligitur, hoc ius viſitãdi, quod põt habere Epiſcopus competere ad hoc, vt ſuam dięceſim viſitet; non vero ea, quę ſint nullius diœceſis, quia hæc tanquam extra ſuam eccleſiam conſtituta viſitare non poterit; quia Epiſcopi extra ſuam diœceſim intelliguntur priuatæ perſonę, argumento aliquorum iurium. *l* Quod etiam colligitur ex Concilio *m* Tridentino. Et quod eccleſiæ ordinum militarium, non ſint alicu ius diœceſis, conſtat ex conceſſione Summi Põtificis Lucij Tertij, qui declarauit ordinem Alcantaræ, & omnia ad eum pertinentia eſſe nullius diœceſis. Et id ipſum definiuit Papa Gregorius. Quorum pontificum Bullæ ſunt in archiuio conuentus Alcantarę, ad quas poteſt recurri, cum fuerit neceſſe. Qua conceſſione funguntur alij, ordines militares priuilegiorum communicationem habentes. Probatur præterea; quia locus exemptus, quoad exercendam iuriſdictionem per epiſcopum æquiparatur loco exiſtenti extra diœceſim prout ait Federicus *n* de Senis, & Dominicus, quos refert & ſequitur Altamiranus. Et propter Bullam ſuperius allegatam ordo Alcantaræ nunquã permiſit, vt dictæ Eccleſiæ per epiſcopos viſitarentur. Immo ſemper viſitatores dicti ordinis eas viſitauerunt a tẽpore immemoriali. Viſitauerunt etiam ſanctiſſimum ſacramentum altaris, oleum, & pilam Baptiſmalem reparãtes, quidquid oportebat reparari, caſtigantes beneficiarios iuxta eorũ delicta facta ita in officio ſiue extra petentes rationem villicationũ ſuarum, ab ęconomis, & confratribus earum eccleſiarum ſine vocibus, et ſtrepitu, & ſine aliqua contradictione.

f *ca. decretum. 10.q.1.*
g *C.1.de off.ordin.*
h *cap. decreuimus.10.q.ca.fi. de elec.& d.ca. placuit.ca.relata.10.q.1.Concil. Trid.ſeſſ.7. de refor.c.8.*
i *c.epiſ.10.q.1.*
k *c.11.de off.ordin.*
l *l.conſin. cum ſimilib ff.de iuriſd.omniũ iud.*
m *Con.ſeſ.6.c. 4.de refor.*
n *Feder.conſil. 16.Dom.in ca. cum epiſc nu.3. de off.ord.lib.6. Altami.de viſitatio.v.propriã dięceſim.n 48. f.22.col.2.*

Sed his, quæ diximus obſtare videtur Cõcilium *o* Tridentinum, vbi videtur probari quod *epiſcopus proximior, viſitet eccleſias, quæ nullius dięceſis eſſe dicuntur.* Et ſic eccleſia, hæc quamuis ſit nullius diœceſis, viſitanda videtur ab epiſcopo diœceſis, ſi eſt proximior. Sed huic decreto reſpondetur habere locum, quando fit viſitatio in eccleſijs ſecularib. ob ſeruitium, non vero in regularibus. Quod colligitur ex illis verbis, *eademque etiam in his eccleſijs ſecularibus.* Quæ verba aperte indicant cõtrarium eſſe in eccleſijs regularibus ſecundum notiſſimam iuris regulã, quod, ſcilicet, expreſſio vnius ſit excluſio alterius. Et pro hac opinione, ſcilicet, quod ille canon intelligendus ſit de eccleſijs ſecularibus, nõ vero de regularibus eſt bonus textus in Concilio *p* Tridentino, vbi probatur, quod *epiſcopus tenetur viſitare commendata monaſteria, etiam Abbatias, & prioratus, ſed non illa, vbi viget, obſeruantia regularis.* Probatur etiam ex eodem Concilio *q* Tridentino; cuius verba ſunt: *Abbates, qui ſunt ordinũ capita, ac ceteri prædictorum ordinum ſuperiores epiſcopis non ſubiecti, quibus eſt in alia monaſteria prioratuſve legitima iuriſdictio, eadem ſibi ſubiecta monaſteria & prioratus, ſuo quiſque loco ex officio viſitẽt.* Ex quib. verbis conſtat; quod regulares, qui epiſcopis non ſunt ſubiecti, debent viſitari ab eorum ſuperioribus, & non ab epiſcopis; & ſic nec eorum eccleſiæ. Quia ſi eccleſias eorum viſitarent, indirecte cognoſcerent de regularium cauſis, quod Conciliũ Tridentinum non vult.

o *Seſ.24.ca.9. de refor.*
p *Concil Trid. ſeſſ.21.c.8.de refor.*
q *Con.Triden. ſeſſ.25.c.20.de refor.*

Secundum argumentum deſumitur ex Concilio Tridentino; *r* vbi dicitur, quod *ordinarius cuiuſlibet loci teneatur quolibet anno viſitare omnes eccleſias, quamuis exemptas, & quamuis quocunque apoſtolico gaudeant priuilegio, & appellatione remota procedere, non obſtantibus priuilegijs & conſuetudinibus etiam immemorabilibus, & præſcriptis.* Ex quo videtur deduci, eſſe abrogata omnia priuilegia, quæ habent ordines militares ad hoc vt non viſitentur ab ordinarijs: Quod etiam probatur ex eodem Concilio *ſ* Tridentino. Sed reſpondetur

r *Concil. Trid. de refor.c.3.& ſeſſ.24.de refo. 9.et 10.*
ſ *Cõc. Trid.ſeſ. 7.c.8.de ref.*

quod Concilium Tridentinum debet intelligi in caſu, in quo loquitur; non enim ait, quod viſitent Epiſcopi, ſed iudices ordinarij illius loci, quod colligitur ex principio dicti capitis Octaui Concilij Tridentini ibi, *Locorũ ordinarij Eccleſias quaſcunq. quomodolibet exemptas authoritate apoſtolica ſingulis annis viſitare teneantur.* Per quę verba innuit Cõcilium, quod quicunq. iudex ordinarius eſt obligatus viſitare eccleſias ſibi ſubiectas, ſingulis annis, ſiue epiſcopus, ſiue alius iudex ordinarius maior, aut minor, aut habeat æqualẽ iuriſdictionem. Et in his eccleſijs iudex ordinarius eſt Dominus, Rex ſiue magiſter, & adminiſtrator perpetuus iſtorum ordinum militarium, & viſitatores eius nomine. Vltra hoc iudex ordinarius eſt ſupremum Concilium ordinũ authoritate apoſtolica, quod cognoſcit quamcunq. cauſam, litem, aut delictum dictorum ordinũ, etiam ſi ſit grauiſſimum. Nec poteſt dici, quod epiſcopus ſolũ ſit iudex ordinarius, cũ poſſint eſſe alij iudices ordinarij, qui ordinarij vocantur, vt ſũt Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, & alij eccleſiarũ prælati, prout notant communiter Doctores. *a* Et hoc modo ſunt intelligenda multa iura Concilij Tridentini, in quibus ſæpe ſæpius fit mentio ordinariorum; Ipſa enim loquentia in hac materia, & in alijs ſimilibus ſunt intelligenda non tantum de epiſcopis, ſed etiam de alijs iudicibus inferioribus, & ſuperioribus iuriſdictionem ordinariam exercentibus; niſi ex proprietate rei illum actum nullus præter epiſcopum facere poſſit, prout eſt ordines conferre, oleum, & chriſma conſecrare, vel confirmare, vel alia ſimilia, quæ ad epiſcopatus officia ſunt pertinentia. Pro hac explicatione facit quoddam decretum eiuſdem Concilij Tridentini ſeſſione decima quarta, capite quinto de reformatione, ibi, *Vt coram Epiſcopo, uel alio ſuperiori ordinario.* Ex quibus verbis conſtat eſſe alios iudices præter Epiſcopos, qui ordinariam iuriſdictionem exercere poſſint. Ad idem etiam eſt textus in capitulo primo. §. hanc autem, de cenſibus, libro ſexto, ibi, *Epiſcopis, aliiſque prælatis ordinario iure* Et quotieſcunque priuilegium exemptionis eſt ſimpliciter vniuerſaliter conceſſum, tunc monaſteria, & alia loca excepta a iuriſdictione prælati viſitari non poſſunt. Nam viſitari eſt quid annexum iuriſdictioni alicuius, vt in aliquibus iuribus probatur; per quæ ita tenet Altamiranus. *b* Et ad hunc modum eſt intelligendum dictum decretum Concilij Tridentini, in capite octauo, ſuperius allegato, ibi *Locorum ordinarij Eccleſias quaſcunque quomodolibet exemptas authoritate Apoſtolica.* Vel aliter poteſt dici, quod loquitur Concilium de eccleſijs ſecularibus exemptis habentibus ante priuilegia, quod minimẽ viſitentur. Hæc enim debent viſitari ab ordinarijs. Et ſic reuocat priuilegia in contrarium, cum talia priuilegia redundẽt in maximum damnum dictarum eccleſiarum non habentium hominem qui illarum curam habeat. Et quod neceſſario intelligatur de alijs eccleſijs ſecularibus; & non de regularibus, conſtat ex eo quod eccleſiæ regulares habeant priuilegium, quod non viſitentur. Et ait Concilium *c* Tridentinum, quod debent ſeruari circa hoc regularũ priuilegia. Immo ponit formam, quę debet haberi in viſitatione regularium, & ſuorum monaſteriorum, & eccleſiarum, & earum, quæ habent iudices ordinarios regulares, vt ſunt tres ordines militares de Alcantara S. Iacobi, & Calatrauæ, & alij ordines militares, & monachales, & mendicantes, & aliæ ſimiles religiones. Ex quo ſequitur, quod ſiquidem eccleſiæ regulares non debent viſitari per epiſcopos, ſed per ſuos ordinarios quos habuerint aut eorum viſitatores generales, decretum Concilij Tridentini ſuperius allegatum tantum eſt intelligendum de eccleſijs ſecularibus exemptis ratione aliquorum priuilegiorum, non autem de eccleſijs regularibus.

a c. decernimus de iudicijs. ver. eccleſiarum prælati.

b Altam. vbi ſup. nu. 68. f. 27. ſcol. 1.

c Concil. Trid. ſeſſ. 4. c. 1. de refor. & ſeſſ. 25. c. 8. et 20. de refo.

Nec aliquod preiudicium huic Eccleſiarum iuri generatur ex eo, quod aliquis epiſcopus aliquã eccleſiam dictorum ordinum viſitauerit, & petierit rõnem ab œconomis. Nam reſpondetur, quod ad præſcribendũ contra dictarum eccleſiarum exemptionem, erat neceſſarium, vt haberent præſcribẽtes in principio præſcriptionis titulum, & bonã fidẽ, quæ omni tempore de iure canonico requiritur, vt in eodem iure Canonico *d* continetur. Ex quo ita colligunt Dinus, & communiter Doctores, Bartolus, & Baldus, & Abbas; Quamuis de iure ciuili probato in quad. m lege patiatarum aliud dicatur *e* Sed tamen in hac materia præſcriptionis, quamuis dicta opinio iure ciuili comprobetur per legem regni, nihilominus iuris canonici diſpoſitionibus ſtare debemus, cum hæc ad ſalutẽ animarũ pertineant, & nõ poſſit res aliena ſine peccato poſſideri, ſi ſcientia Domini ſuperuenerit, prout aduertit Gregorius *f* Lopez. Et quod non habuerit epiſcopus bonã fidẽ conſtat, ſi quidẽ m ſciebat, dictam eccleſiam eſſe ordinis, & quod viſitatores generales dicti ordinis eã viſitent. Et cũ ſit ordinarius (qui re vera eſt) ſciebat aut debebat ſcire, quod habebat viſitatores: & per conſequens quod non habuit poteſtatẽ ad viſitandum, ſi quidem nõ viſitat alias regulares eccleſias eo ſolum, quia ſunt regulares, Et etiã ſi Epiſcopus habuiſſet bonam fidem ſibi ſuadẽs, quod Conciliũ Tridentinum in locis ſuperius allegatis licentiam illi conferebat, ad viſitandum dictam eccleſiã; hoc nihil ipſi ſuffragatur, attento qđ dicta eccleſia erat exempta, & quod nullum ius habebat ad eã viſitandã, nec a Conc. Trid. talis ipſi facultas cõcedebatur prout in ſuperioribus late dictum eſt. Et dato quod epiſcopus viſitauit quiete ac pacifice petendo rationẽ ab ipſis œconomis, & faciendo omnia alia, quæ pertinent ad eum qui habet verũ ius ad viſitandũ, non ex hoc dicendum eſt, quod acquiſierit verũ ius quantum ad proprietatem; & quod verus Dñs cenſeatur reſpectu dictæ viſitationis: ſiquidẽ paruum tẽpus interuenit talis poſſeſſionis. Contra eccleſiam n. regularem nulla currit præſcriptio minoris temporis, quam quadragiota annis roborata, vt probatur in iure. *g* Ex quo colligunt communiter Doctores. Et licet, loquẽdo de quadragenaria præſcriptione, ad eam non ſit neceſſarius titulus, ſed tantum bona fides, prout poſt alios reſoluit Couarruuias. *h* Hoc tamen habet locũ quando ius commune non reſiſtit præſcribenti, vel iuris præſumptio cõtra eũ, qui præſcribit, non eſt. Nã alias tempus quadraginta annorum, & bona fides, non ſufficeret: ſed eſt neceſſarius titulus quo poſſeſſori iuſtã poſſidendi cauſam tribuat, vel allegatio, & probatio tãti temporis poſſeſſionis, cuius initia memoriam hominum excedant. Pro qua doctrina eſt quædã Decretalis expreſſa, & ſingularis, vbi probatur, quod prælatus, vel eccleſia, quæ allegabat, ſe præſcripſiſſe decimas alterius parochiæ, cum ius commune habebat cõtra ſe, debebat probare titulum et bonam fidem, & poſſeſſionem quadraginta annorum, vel tãtum tẽpus poſſediſſe, quod hominum memoria non fuiſſet in contrarium, quod refert Baldus. *i* Et ſic in noſtro caſu, vt intelligatur, quod dictus epiſcopus præſcripſerit iuriſdictionem ad poſſe viſitare dictam eccleſiã, debuiſſet eam viſitare quadraginta annis, cum bona fide, & pacifice viſitando. Cuius contrarium accidit, ſi eam viſitauit excõmunicationibus conſtringendo, vltra quod interrupta fuit etiam præſcriptio a die, qua fuit lis mota ex parte eccleſiæ contra epiſco-

d ca. poſſeſſor. de reg. iu. in 6. vbi Dinus, & communiter Bar. in l. naturaliter. col. 1. de vſucap. Abbas & alij in l. vlt. de praſcr. Bal. de praſc. 2. p. 3. p. princ. q. 7.

e d. l. 12. tit. p. 3.

f Gregor. in d. l. gl. 1.

g c. illud et c. de 4. vbi Doct.

h Couar. regu. poſſeſſ. 2. p. §. 5. n. 7.

i c. 1. de praſcr. c. vbi Bald. n. 6.

Digitized by Google

Epiſcopum. Et hoc à fortiori procedit, ſi ipſa eccleſia eſt ſub commenda, quæ habet aliam Eccleſiam, quæ nunquã ſolita fuit viſitari ab epiſcopo, ſed eſt annexa ipſi eccleſiæ non ſoliтæ viſitari tanquam capiti. Nam in hoc caſu illud, quod dicitur de principali ſecundum regulam *a* notiſſimã iuris, dicẽdum eſt de acceſſorio. Supradicta etiam confirmantur ex quodam priuilegio Eugenij *b* Quarti conceſſo monaſterio S. Pauli extra muros, quod etiam cõceſſit Pius Papa Quartus anno Domini milleſimo quingẽteſimo ſeptimo, pridie nonas Iunij. pontificatus ſui anno quarto cõgregationi montis Oliueti. *Quo priuilegio cõceditur, quod ſicut contra Romanã eccleſiã, non niſi cẽtenaria currit præſcriptio ſecundũ cõſtitutiones canonicas, & legitimas sãctiones, ita quoque prædicto monaſterio minoris temporis præſcriptio nõ obſiſtat.* Et notandũ eſt, hoc priuilegium ad totũ ordinem deriuari. Nã priuilegia vnius monaſterij toti congregationi ſunt cõmunia, & eius particularibus monaſterijs, quando ipſa priuilegia alijs monaſterijs, & locis dictæ cõgregationis adaptari, & cõuenire poſſunt, prout conceſſit Alexander *c* Sextus cõgregationi S. Iuſtinæ. Vnde cũ ordo militiæ Chriſti in Regno Portugalliæ habeat cõmunicationem priuilegiorũ S. Benedicti, & S. Hieronymi, & aliorũ mendicantium per Bullã Pij Quinti, de quo agemus infra in quæſtione de communicatione priuilegiorum, ſequitur, quod contra ius non viſitandi eius eccleſiã, de qua nobis eſt ſermo, non poteſt currere minor præſcriptio, quàm præſcriptio centum annorum, præſuppoſito, quod eccleſia ſit eius ordinis, qui habet communicationem ſupradicti priuilegij. Inſuper noſtrũ aſſertum confirmatur ex Cõcilio *d* Tridentino, cuius verba ſunt: *Vniuerſitates generales, et alia collegia Doctorum, ſeu Scholariũ, et regularia loca, necnõ hoſpitalia actu hoſpitalitatis ſeruiẽtia, ac vniuerſitatũ, collegiorũ locorũ, et hoſpitaliũ cuiuſmodi pſona in præſenti Canone minime cõprehẽdantur, ſed exẽpta omni modo ſint, et eſſe intelligãtur.* Ex quibus verbis conſtat, non ſolum non eſſe abrogata priuilegia dictorũ ordinũ, imo eſſe a Concilio approbata per illã verba; *Et regularia loca ordinũ*, & oẽs perſonæ dictorum locorum regularũ in dicto Concilio declaratæ; & ſic poſſe dictos ordines vti priuilegijs, quæ habuerint conceſſa a quibuſcunque pontificibus. Et in particulari ordo de Alcãtara poteſt frui multis Bullis, quæ declarãt eſſe dictũ ordinem nullius diœceſis, & alijs multis concedẽtibus multa priuilegia, de quibus omnibus fit mẽtio in definitionibus dicti ordinis compilatis per Dominum fratrem Petrum Gutierrez ſacriſtam maiorem eiuſdem ordinis, quæ fuerunt impreſſa anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto, & latius in alijs definitionibus antiquis impreſſis anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo tertio. Quæ Bullæ ſunt oẽs in cõuentu Alcantaræ. Quæ omnia, quãdo oportuerit, poſſunt videri, ne hic ordo militaris, & alii ordines militiarum ſuis priuilegijs deſraudentur, & ſua exemptione ab ordinarijs propter eorum ignorantiã priuentur. Et in archiuio cõuentus de Auis ordinis militaris Regni Portugalliæ eſt quædã Bulla Leonis Decimi conceſſa magiſtro ordinis de Auis Domino Gregorio, anno Domini milleſimo quingenteſimo decimo quarto, confirmata per Dominum Papam Gregorium Tertium decimũ, & ad petitionem Sebaſtiani Regis Portugalliæ gubernatoris, & perpetui adminiſtratoris dicti ordinis a Pio V. cõceſſa anno Domini milleſimo quingenſimo ſeptuageſimo vt fratres priores, & Curati, qui reſidẽt in eccleſijs dicti ordinis, nõ puniãtur, neq; caſtigẽtur per Epiſcopos, aut Archiepiſcopos diœceſum, vbi reſident nec ratione delicti, nec ratione beneficiorum, nec ratione exercitij ipſorum, etiam ſi ab ipſis conferãtur; quia non decet ipſos puniri in duobus tribunalibus ordinis ſcilicet, & ordinarij.

a l. cum principale. ff. de regu. iuris.

b *Habet. in lib. priuil. congreg. S. Benedicti, impreſſo Romæ anno Domini* 1589. p. 802.

c *Habet. in d. li. p.* 93.

d *Conc. Trid. ſeſ. 4. c. 5. de reform.*

ARTICVLVS IV.

Vtrum Epiſcopus poſſit corrigere fratrem beneficiatum dicti ordinis, ſeruientem dictum beneficium curatum in eo, quod deliquerit, circa miniſterium curatus.

RESpondeo dicendo, quòd non, cum dictæ eccleſiæ ſint ſubiectæ ordinibus militaribus, & habentes beneficium curatum dictorum ordinum, in dictis ordinibus ſint profeſſi, & beneficium, & iuriſdictio tam temporalis, quam ſpiritualis ſit dictorum ordinum. Et ſic dicti fratres beneficiati debent caſtigari, & corrigi per ſuos iudices ordinarios, prout patet ex dictis in articulo ſuperiori. Sed contra, nobis obſtat Concilium Tridentinum *e* vbi conceditur facultas Epiſcopis corrigendi, & caſtigandi illos, qui animarum curam exercent, tã regulares, quã ſeculares, ſi deliquerint in ſacramentorum adminiſtratione, & in alijs ad eius officium pertinẽtib. Verba Concilij ſunt, *In monaſterijs. ſiue domibus virorũ, ſeu mulierũ, in quib. imminet animarum cura perſonarũ ſecularium, præter eos, qui ſũt de eorum monaſteriorum, ſeu locorum familia, pſonæ tã regulares, quã ſeculares huiuſmodi curam exercentes ſubſint immediate, in his q̃ ad dictam curã, et ſacramentorũ adminiſtratione pertinent iuriſdictioni, viſitationi, et correctioni epiſcopi ĩ cuius diœceſi ſunt ſita.* Hæc Concilium. Ex quibus verbis videtur colligi, quod epiſcopus poſſit procedere contra beneficiarium dicti ordinis, & caſtigare, ſi deliquerit in adminiſtratione ſacramentorum, & alijs rebus ad officium curatum pertinentibus. Sed huic argumento reſpondetur, quod non poteſt iudicari de particula alicuius legis, niſi tota lege perſpecta, vt ait quidam iuris Conſultus. *f* Vnde oportet perlegere totum capitulum Concilij Tridentini, vbi poſtquam dictam clauſulam argumenti poſuit, ſtatum in hęc verba prorumpit. Excipiendo ea, quę ſequuntur in hunc modũ, *excepto monaſterio Cluniacenſi, cũ ſuis limitib. & exceptis etiã his monaſterijs, ſeu locis, vbi Abbates generales aut capita ordinũ ſedem ordinariam principalem habent, atq; alijs monaſterijs, ſeu domib. in quibus Abbates, & alij regulares ſuperiores, iuriſdictionem epiſcopalem, & temporalẽ in parochos, & parochianos exercent.* Hęc Conciliũ Tridẽtinũ. Ex quibus verbis colligitur, quod regulares ſeruientes beneficia curata ſui ordinis, qui nõ ſunt ſubiecti epiſpopis, in quorum diœceſi extiterint non debẽt per epiſcopos viſitari, ſi tales habuerint Abbates, aut generales, aut ſuperiores, qui habeant iuriſdictionem ordinariam, qualem habet magiſter ordinis de Alcantara, & magiſtri aliorum ordinum militiarum. Vnde planiſſime conſtat, quod epiſcopus non poterit viſitare, nec caſtigare fratrem profeſſum dictorum ordinum, habentem, & ſeruientem beneficium curatum. Quod patet ex dictis. Et quod ordo Alcantaræ, & eius magiſter, qui eſt Dominus Rex Hiſpaniarum habeat iuriſdictionem ordinariam, ita ſpiritualem, ſicut temporalem; & quod poſſit cognoſcere, vt iudex ordinarius, cuiuſcunque cauſæ, litis, & delicti, quantumcunque grauiſſimi, declarat Paz *g* in hæc verba, *ſimiliter etiã in ordinib. militiarũ Diui*

e Conc. Trid. ſeſ. 25. cap. 11. de refor.

f l. 1. in ciuile, ff. de legib.

g Paz. 2. tom. prælu. 10. 1.

Digitized by Google

Iacobi, Alcantara; & Calatraua corā proprijs iudicibus ordinum, & non coram Epiſcopis cauſæ clericorū & mere Eccleſiaſticæ, & reliquæ ad forū eccleſiaſticum pertinentes tractantur. Et idem Paz a ait, declaratione factā à ſupremo ſenatu regali ad id, quod iudices inferiores non poſſint cognoſcere de cauſis matrimonialibus, & criminalibus, non obtinere in iudicibus prædictorū ordinūm militiarū, ad quos etiam grauiſſimarum cauſarum cognitionem pertinere ait. Et ſupra retulimus ordinem militiæ de Auis in Regno Portugalliæ, habere priuilegiū Leonis Decimi ſupradicta confirmans. Ex quo poterit inferri, quod fratres, qui fuerint alicuius ordinis militaris habentes priuilegia notoria, quod nō poſſint conueniri coram alio iudice ordinario, ſed corā proprio eiuſdē ordinis, non ſunt obligati reſpondere citationibus Epiſcoporum, aut ſuorum prouiſorum, quia priuilegiatus notorie non eſt obligatus ad citationem comparere; prout tradunt communiter Doctores, b & tenent Bartolus, & Summiſtæ, & ſic non poſſunt procedere iudices contra citatum, ſi nō comparuerit, habentem priuilegium notorium exemptionis, ſicut habent fratres Mendicantes; Et ideo non tenentur ipſi reſpondere citationibus à iudicibus factis. Vnde cum priuilegium dictorum ordinum militarium ſit notorium, nullus fratrū profeſſus in dictis ordinibus tenebitur reſpōdere citationibus Epiſcoporum: & propter hoc non cōdēnabuntur vt contumaces: & ſi propter hoc excōmunicentur, excōmunicatio erit nulla, tanquā lata a non ſuo iudice. Et quod Ordines militares habeant iuriſdictionem ordinariam in oppidis eorundē Ordinū viſum eſt mihi ponere in præſentiarū, quid ſenſerit circa hoc doctiſſimus Doctor, & præceptor meus Sahagun, prælegēs in ſua cathedra primaria ſacrorum Canonum in vniuerſitate Salmanticenſi capitulū primum de foro cōpetenti, quod explicando ait: *Reſpōdeo, noſtrū decretū non eſſe reſtringendū ad ſolos Epiſcopos. Hoc .n. defendi non pōt: ſiquidē ex decidendi rōne probauimus Eccleſiaſticā cognitionē à Pontificibus fluxiſſe in prælatos inferiores, & prælatorum ſignificatione cū comprehenduntur omnes ſuperiores, & inferiores ordinariā iuriſdictionem habentes vt probāt iura in argumento allegato. Quare uera noſtri textus interpretatio, ēt dum meminit proprij Epiſcopi, intelligitur de proprio iudice ordinario, ſiue ſuperior ſit, ut Archiepiſcopus, ſiue inferior prælatus, ſiue eandē iuriſdictionē habeat, vt ordinariū militiarū D. Iacobi, Alcātara, & Calatraua. Et vide quos prælatos in hac ſpecie appellans capitulum ſecundū de iudicijs, vocat ordinarios Conc. Trid. in dicto capite 20. ad omnes enim iuriſdictionem pertinere diximus in præcedenti argumento. Et probat Sarmiento libro tertio Selectarū capite finali. quod ēt confirmat Cōciliū dicto capite vigeſimo, quod tamē reformat quoad cauſas matrimoniales, & criminales ſolis Epiſcopis reſeruandas eodem capitulo, verſiculo, ad hæc. Quæ ſanè reformatio intelligenda eſt quoad prælatos inferiores Epiſcopis ſubiectos, non quoad alios eandē iuriſdictionem habentes, licet Epiſcopali non gaudeant dignitate, ut ſunt iudices militares. Nec obſtat ultima pars argumenti de ſuperiorib. Videtur .n. textus expreſſe nelle prima inſtātia cognitionem pertinere ad proprium iudicem. Expreſſit tamen Epiſcopū, quia frequentius Epiſcopi primā cognitionem habent. Et ſicut, licet dixerit Epiſcopum intelligimus Ordinarium, ēt inferiorem, ita in illa prima cognitione, quāuis Epiſcopi ſuperiores habeant, excluſit eos omnes quoad prima inſtātiā, & diſpoſuit expediendam eſſe corā proprio iudice. Quod multis rōnibus obſeruare hodie præcipit Concil. Tridentinum in dicto capite vigeſimo, hoc extendens ēt ad legatos in verſiculo, legati. Quare noua illius legis conſtitutione hodie prima inſtantia eccleſiaſticorū corā proprio iudice expedienda eſt uſq; ad definitiuā niſi Pontifex manu propria cōtrarium ſubſcripſerit iuxta formā dicti Cōcilij. Et ita executioni mādatum eſſe non ſemel pronunciatum eſt in regio conſilio.* Hæc doctiſſimus Doctor Sahagun. Nec ſupradictis obſtat textus in capitulo primo, in paragrapho, in eos, verſiculo, niſi forſan, de priuilegijs, libro ſexto, innouatus per Concilium c Tridentinū, & confirmatus in lege Partitarū, nec quod tradit Couarruuias; quoniam loquuntur, & procedunt, quādo religioſi ſunt deſtinati ad monaſteriorum ſuorum prioratus, epiſcopis, vel Archiepiſcopis ſubiectos ad regimen eorundē prioratuum, vt conſtat manifeſtè ex dicto paragrapho, in eos, ibi, *Ordinarijs iiſdem ſubiectos.* Ex quibus conſtat, quod ſi prioratus non ſubiecti ſunt ordinarijs, non poſſunt caſtigari, nec excōmunicari tales religioſi per ordinarios ſeculares, vt expreſsè definiuit lex d Partitæ in verſiculo finali his verbis: *Fueras ſi el monaſterio cō todos ſus prioradgos, y con todas ſus coſas, y con todas ſus granjas fueſſe franqueado.* Et ſic intellexit Couarruuias, e & Sylu. At cum oppida, & eccleſiæ dictarum militiarū ſint pleno iure, tam in ſpiritualibus, quam in temporalibus ſubiecta dictis ordinibus: & religioſi, & priores earundem ſint exempti ſimpliciter non ratione loci, ſed generaliter, & non ſubiecti alicui epiſcopo, non poſſunt citari, nec caſtigari, nec excommunicari ab ipſis epiſcopis, etiam ſi delinquant in ſuo officio priorum, niſi ſolum, quando adminiſtratio, & gubernatio eccleſiæ parochialis pertinet ad epiſcopum, vt expreſſe tenet, & probat Couarruuias. f Et regulariter prioratus dictorum ordinum non gubernantur, nec adminiſtrantur ab ipſis, nec in illis habent aliquid præter id ſolum, quod approbāt curam ſecularem, aut regularē, qui per priorem fuerit præſentatus ad tenēdum, & ſeruiendū dicto prioratui, ſit habilis, & ſufficiens, iuxta determinationem examinatorū ſynodalium; quo finito nihil aliud reſtat Epiſcopis concludendum: omnia enim alia diſpoſitioni dictarum religionum, remanent ſubiecta. Et hoc ſolum communiter conceditur in bullis aggregantibus aliqua beneficia aliquibus religionibus, prout infra dicetur. Ex quo ſumitur efficax argumentum pro noſtra ſententia. Nam ſi ſolū in dictis bullis conceduntur ſupradicta, clarum eſt quod alia negantur. Nam exceptio particularis firmat regulā in contrarium: & incluſio vnius eſt excluſio aliorum, prout probatur in iure, g & docet Decius. Et iuxta ſupradicta debet explicari quædā declaratio ſacræ congregationis illuſtriſſimorum, ac Reuerendiſſimorum dominorum S.R.E. Cardinalium, quæ habet in hunc modū. *Congregatio Cōcilij cenſuit Epiſcopos, aut alios locorum ordinarios vigore cuiuſuis decreti eiuſdem Concilij nullā habere facultatē quouis tēpore in monaſterijs, domibus, & eccleſijs regulariū exemptorum, quibus nō imminet cura animarum perſonarum ſecularium viſitādi Sacriſtias, paramenta, vaſa ſacra altaria, et cætera huiuſmodi, aut etiam tabernaculum, ſeu pyxidem, in qua ſanctiſſimum euchariſtiæ ſacramentum aſſeruatur.*

Hæc enim declaratio ibi, *quibus non imminet cura animarum perſonarum ſecularium* clare innuit, quod in eccleſijs, in quibus imminet cura animarū ſecularium, non procedunt in ea decreta, quod vtique ex dictis verum eſt, ſi intelligamus de eccleſijs exemptis, nō omnino quæ reguntur per Epiſcopos in quibus prælati regulares non habent plenam poteſtatem tam in ſpiritualibus quam in temporalibus: non autem in his, quæ ipſis prælatis regularibus pleno iure ſunt ſubiectæ.

a Vbi ſupra, nu. 10.

b Doct. in cap. eum ordinem de regul. vbi Abb n. 8. Bar. in l. 2. v. 9. cum ſeq. ff. ſi quis in ius vocatus Summiſta v. priuilegium.

c Concil. Trid. ſeſſ. 7. cap. 14. l. 9. tit. 9. part. 1. circa fin. uerſ. maſ. ſi alguno Cou. in pract. qq. c. 11. nu. 5.

d Lex parti vbi ſup.

e Couar. vbi ſup. num. 5. uer. poſſet tamen ſi vel ter. uerbo exemptio in ſi.

f Couar. in d. nu. 5. in uer. ex quibus apparet, in v. poſſet tamen.

g l. cum prætor ff. de iudic. c. non ne de præſump. l. ſi maritus C. de procura. Dec. conſi. 82. nu. 2.

AR-

ARTICVLVS V.

Vtrum ſententia conſilij regalis noceat ſupradictis, quæ declarauit, Epiſcopum quendam non facere vim, viſitando, & prætendendo viſitare Eccleſias dictorum ordinum, & caſtigare fratrem dictorū habentem curā cuiuſdam Eccleſiæ ipſorum in eo, qđ deliquerit in adminiſtratione ipſius curatus.

RESpondeo dicendo, quòd non; etiam ſi dictus frater, huiuſmodi ſententiæ obedierit, & correctioni dicti Epiſcopi ſe ſubiecerit. Nam ſententia ſupradicta in ſe nulla fuit, Conſilium enim regale non potuit eſſe iudex contra dictum fratrem, cum eſſet profeſſus dictorum ordinum, etiam ſi cauſa per viam iuris ad dictum conſilium ſupremū fuiſſet deducta. Nam in his partibus Hiſpaniarum in oppido Matriti ſunt tres iudices commiſſionis nominati a Catholico Rege noſtro Hiſpaniarum, virtute cuiuſdam Bullæ, quam habet ad decidendas lites reſultantes inter ordines militares S. Iacobi Alcantaræ, & Calatrauę, & Epiſcopatus totius ſui Regni. Et ſicut non potuit conſilium ſupremum, eſſe iudex huius cauſæ; ita ſententia per ipſum pronunciata erit nullius effectus contra ius, quod habent dictæ Eccleſiæ, ne ſcilicet, ab Epiſcopis viſitentur. Ex quo ſequitur, quod ſententia erit nullius præiudicij; non enim poteſt tollere ius, quod habēt dicti ordines in quacunque lite per Epiſcopos mota. Nec obſtat dicere, quod dictus frater conſenſit ſententiæ dicti conſilij regalis. Nam ſecundum ius non potuit hoc facere, quia nullus Eccleſiaſticus poteſt in iudicem non ſuum conſentire abſque expreſſa licentia proprij iudicis, prout probatur in iure, *a* & tenet Abbas, & communiter ſcribentes. Adeo quod nec etiam in alium iudicem Eccleſiaſticum poteſt clericus conſentire, prout tenent etiam communiter *b* ſcribentes. Quod procedit, & habet locum a fortiori in regularibus, quia clerici habent liberam voluntatem; regulares vero non habent velle, nec nolle, ideo non potuit præiudicare eius cōſenſus in alium iudicem non ſuum. Præterea facit, quod exemptus, qui immediate ſubeſt Summo Pōtifici, quamuis velit non poteſt in iudicem ordinarium non ſuum conſentire, nec eius iuriſdictionem prorogare; quia Summus Pontifex eſt diœceſanus exemptorum, prout notant communiter ſcribentes, *c* cum Panormitano: & cum Summus Pontifex ſit diœceſanus exemptorum, & nullus abſque licentiam diœceſani poſſit in alium iudicem conſentire, vt ſupra probatum eſt, merito in caſu, de quo in præſentiarum, non potuit prorogari iuriſdictio abſque Summi Pontificis licentia, & ſic prorogatio abſque ea facta erit nullius momenti. Confirmatur, nam nullus exemptus, qui immediate ſubeſt Summo Romano Pontifici, poteſt ſuo priuilegio renunciare abſque licentia Papæ, nec ad abſolutionem recipiendam, nec ad forum contentioſum prorogando iuriſdictionem. Nam per exemptionem exemptus fit non ſubditus, & immediate ſubeſt Papæ, vt probatur in iure. *d* Nam dicitur ſubditus, quaſi ſub alterius iuriſdictione, & poteſtate cōſtitutus. Sed ſic eſt, quod per exemptionis priuilegium Epiſcopus deſinit habere iuriſdictionem, & poteſtatem in exemptos vt probatur in iuribus allegatis: ergo Epiſcopus in exemptum non habet poteſtatem, niſi in caſibus ſibi expreſſe conceſſis, & ſic non poteſt exemptus eius iuriſdictionem prorogare. Exemptio enim concernit non tantum fauorem exempti, ſed & ſuperioris, qui eum exemit, vt probatur in iure. *e* Et ita reſoluit de rigore iuris cū Ioanne Andrea, & Abbate Syluester. *f* Tametſi quoad forum pœnitentiale & ſacramentale concedat ipſe Syluester poſſe exemptum ſubijci Epiſcopo in caſu neceſſitatis. Ex quo quoad noſtrum caſum reſolutum manet, quod non potuit prorogari iuriſdictio ab ipſo fratre etiam in ipſum ſupremū ſenatum, cum ordines militares habeant priuilegiū exemptionis, in quo cauetur, quod omnes horum ordinum immediate iuriſdictioni Summi Pontificis ſubſiſtant: & ſic abſque eius licentia non poſſunt huic exemptioni expreſſe renunciare. Pro quo eſt textus *g* clarus, & expreſſus. Vnde prorogatio facta per dictum fratrem ad hoc conſilium Regale cognoſcens de vi facta per Epiſcopum, volendo ipſum caſtigare propter delicta in eius officio curatus commiſſa fuit nulla, cum facta fuerit ſine licentia ſui ſuperioris, qui eſt Summus Pontifex, & eorum magiſter & conſiliū ſupremum ordinum authoritate Apoſtolica; & cum iam ſint iudices Apoſtolici certi deputati ad decidendas lites ortas inter ordines Militares, & Epiſcopos. Præterea regula eſt generalis iuris, quod ius alteri quæſitum non poteſt ab ipſo auferri ſine ſuo ipſius facto, aut culpa; quam regulam late proſequitur *h* Tiraquellus, vbi eam ampliat, etiam ſi ſpe tantum ſit ius quæſitum; & eſt communis ſecūdū Antonium Gomez, hanc regulam comprobando multis iuribus. Quibus adde Stephanum Aufrer. *i* Et ſequitur Decius amplians etiam, quod ius in ſpe conſiſtens per Principem auferri non poteſt ab agnatis ad ſucceſſionem feudi: & ſic factum, & conſenſus particularis dicti fratris non potuit præiudicare, nec de facto præiudicat in aliquo dictæ exemptioni, & priuilegio totius religionis. Et quando prædicta locum non haberent per viam reſtitutionis, poſſent dicti ordines, & eorum perſonæ procedere adiuti priuilegio quodam Ioannis Vigeſimi III. facto congregationi montis Oliueti, prout habetur in compendio priuilegiorum ordinis Ciſtertij, verbo, reſtitutio in integrum. Vbi dicitur: *Si qua læſio in bonis, & vſibus monaſteriorum per quamuis cuiuſque ſtatus gradus, habitus, ſeu cōditionis Eccleſiaſtica ſeu ſecularis, mundana, vel regularis perſonam etiam culpa prælatorum, monachorum ſeu procuratorum facta fuerit, ipſo iure reſcinditur, nec opus eſt aliquā in integrum reſtitutionem a quoquam ſuper ea quomodolibet impetrare. Et hoc ius ſiue priuilegium trahitur ad præterita nondum deciſa præſentia & futura.*

Et aduerte, quod ſuper caſu in articulis ſuperioribus ventilato, fuit data quædā ſentētia definitiua contra dominum Epiſcopum Salmanticenſem a Catholico Rege noſtro Philippo, authoritate cuiuſdam Breuis Gregorij Decimitertij ſibi conceſſi ad ſedandas dictas lites, & fuit data apud D. Laurētij monaſterium Regale vigeſimoquarto die menſis Iulij, anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo primo. Quæ ſententia fuit intimata dicto domino Epiſcopo Salmanticenſi ſecundo die Octobris eiuſdem anni: cui poſt aliquas inſtantias tandem obediuit, anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo tertio, die tertia decima Maij, & virtute dictæ ſentētiæ executorialis prior de Rollan ordinis Alcantaræ alūnus fuit nominatus Iudex Apoſtolicus, & ordinarius dicti oppidi de Rollan, & vniuerſæ Cōmendę Magdalenæ eiuſdē ordinis, qui reſidet Salmanticæ, habēs ibi ſuū tribunal, in quo ſua vtitur iuriſdictione, & dimiſſoria ſecularibus eiuſdem Commendæ impartitur.

a *c. 1. & c. ſi diligenti. & ca. ſi quis contra cleric. de foro cōp. Abb. in d. ca. 1. n. 1. et 2.*

b *Gl. in c. ſign. in v. cler. de foro compe. Abb. conſ. 25. q. 1.*

c *Doctor. in d. ca. ſign. vbi Panor. gl. in c. authoritate. v. ſedis Apo. de priuil. l. 6.*

d *c. Papa de priuil. l. 6. ca. pe. de off. ordin.*

e *c. Apoſtolicā de regul.*

f *Syluest. ver. abſol. 5. nu. 2.*

g *c. dum tempora de arbit.*

h *l. vlti. C. ſi contra ius vel vtil. publ. Tiraq. de retra. con. §. 1. gloſ. 7. nu. 20. Com. in l. 40. tau. n. 30.*

i *Aufre. in deciſ. cape. Tolo. deciſ. 34. gloſ. magna verſic. ſed fortius Frā ciſcus Deciſ. ſeu Decius conſil. 56. nu. 51.*

ARTICVLVS VI.

Vtrùm priores ordinum militarium, in quorum prioratibus ſunt aliquæ eccleſiæ annexa, poſſint aliqua munera Epiſcopalia exercere.

RESpondeo dicendo, quod ipſi habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, vt patet ex eorũ prouiſionibus, & per conſequens poſſunt benedicere omnia ornamenta, cum ea poſſint benedicere Abbates habentes iuriſdictionem quaſi epiſcopalem vt docet gloſſa, *a* & tenent communiter Doctores. Nec obſtat, quod non ſint Abbates; Nam reſpondetur quod Abbatibus non competit tale priuilegium, quatenus Abbates ſunt, ſed quatenus habẽt iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem. Vnde cum dicti priores habeant iuriſdictionem, quaſi epiſcopalem id poterunt. Nec etiã obſtat, quod non ſint benedicti, ſicut ſunt Abbates. Hoc enim non obſtãte habent iuriſdictionem quaſi epiſcopalem. Id autem conſequitur ad dictam iuriſdictionem, & non ab benedictionem. Et pręterea Abbates non benedicti, vt dictum eſt in ſuperioribus, *b* poſſunt ſupra dicta facere imo ipſis cõmunicantur priuilegia Abbatum benedictorum. Non tamen ſupradicti priores poſsũt benedicere calices, nec corporalia, quia nec Abbates ſecundum ius commune habẽtes epiſcopalem iuriſdictionem, id poſſunt efficere, prout tradit quædam gloſſa, *c* quam ſequũtur Syluester. Roſela, Angelus, & Tabien. At cũ modo Abbates nõ benedicti poſſint benedicere calices, & aras per priuilegium in ſuperioribus citatum, nõ ab re videtur dicendum, quod ſi habent communicationem priuilegiorum conceſſorũ, & concedendorũ dictis Abbatibus, poſſiot ſupradicta benedicere. Quod nihil magis indubitatum eſt loquendo de benedictione corporaliũ, cum ipſam poſſint cõferre priores conuentuales, & guardiani, qui iuriſdictionem non habent epiſcopalem. Vtrum autem poſſint cõcedere ſecularium ſuorum prioratuũ Reuerendas, maxime controuertitur. Nam congregatio Cardinalium declarauit, quod Abbates Metinæ, & Valliſoleti, & alij habentes iuriſdictionem quaſi epiſcopalem non poſſunt dimiſſorias cõcedere prout refert Entiquez adducens pro hac ſententia Mandoſium, Lappum, & Maiorẽ locis ſtatim citandis. Verum eſt tamen, quod cũ adhuc ſub iudice lis ſit, vtrum Abbas omnino exẽptus, & immediatus Sedi Apoſtulicæ poſſit in praxi cõcedere reuerẽdas clericis ſecularibus ſibi ſubditis, vt Abbas Benedictinus S. Fecundi Sahagim, & idẽ notauerunt Dominicus Francus, *d* & alij, & Mandoſius, non dãnarẽ huiuſmodi Priores, & alios habentes iuriſdictionẽ quaſi epiſcopalem, qui reuerendas clericis ſecularibus concederent, nec clericos, qui ipſis vterentur nec epiſcopos, qui eas admitterent. Nam hi omnes videntur ſequi opinionem probabilem, & per hoc excuſantur priores de Alcantara, Magaxela, Salamea, & Rollan, & alij ordinum militariũ priores & vicarij, qui poſt Concilium Tridentinũ has reuerendas communiter concedunt. Nam etiam ipſi Priores, quantumcunque ſint exẽpti, poſſunt poſt Concilium Trideoonum conferre primam tonſuram, & ordines minores ſecularibus ſibi ſubditis, non obſtãtibus quibuſcunque priuilegijs, præſcriptionibus, conſuetudine coam immemoriali. Nam etiam ſi Abbates habentes iuriſdictionem epiſcopalem, poterant conferre ſuis ſubditis ſecularibus primam tonſuram, & ordines minores iuxta gloſſam *e* communiter receptam, ſecundũ Syluestrum Angelum, & Armillam, Nauarrum, & Enricũ: at poſt Concilium Tridentinum id nõ poſſunt, vt docet Enriquus, *f* citans Maiorem, & Mandoſium: & etiam tenẽt Lappus, & Nauarrus. Concilium enim Tridentinum, id prohibet omnibus Abbatibus, & alijs quantumcunq. exemptis reſpectu ſecularium non tameo reſpectu ſuorum ſubditurum regularium. Ex quib. videtur inferri, quod cum ordo Alcantaræ habeat communicationem priuilegiorum ordinis Ciſtercij, prout dicitur in definitionibus Alcantaræ factis Matriti anno Domini milleſimo q̃ngenteſimo ſeptuageſimo ſexto, titulo trigeſimo ſeptimo: & per conſequens, quod ſicut Abbates ordinis Ciſtercij poſſunt conferre ordines Minores ſuis ſubditis: ita etiam videtur, quod dicti priores poſſint dictos ordines Minores conferre. Sed reſpondeo, quod Concilium Tridentinum id prohibet, vt dictum eſt: Et licet Abbates Diui Bernardi poſſint ſuos ſubditos prima tonſura, & minoribus ordinare, non tamen poſſunt priores dictorum ordinum per communicationem priuilegiorum, ſuos conuentuales fratres iiſdem ordinibus inſignire: communicatio enim priuilegiorum ordinis Ciſtercij, vt cõſtat ex Bulla Leonis Decimi, data anno Domini milleſimo quingẽteſimo decimo tertio; qua probatur, ordinem de Alcantara habere participationem priuilegiorum ordinis Ciſtercij; ſolum habet locum reſpectu illorum, quæ ſunt in vſu. At priores dictorum ordinum militarium, nunquam conſueuerunt ordines ſupradictos conferre.

a *Gloſſ. in cap. Abbates v. tonſuram de priu. lib. 6.*

b *Supra q. 12. art. 4.*

c *Gloſſ. in cap. Abb. Sylue. v. benedictio. q. 4. Ang. 1. Roſe. nu. 2. Tabien. v. ſi Abbas. q. 5. nu. 12.*

d *Fran. in cap. 3. §. de tempori. ord Mandoſi. regul. 24. Pãcilius p. 4. nu. 8.*

e *Gloſ. in c. Abbas, de priuil. in 6. ver. quaſi epiſcopalem, & v. tonſurã Syl. ord. 2. q. 2. Angel. ordo. 2. in princ. Arm. v. Abbas. §. 6. Nauar. li. 5. conſi. titu. de priuil. conſ. 13. nu. 13. Enriq. lib. 10. ſum. c. 33. §. 3.*

f *Enri. vbi ſup. Maio. lib. 3. c. 22. n. 12. & l. 4. c. 2. n. 3. & c. 5. n. 4. Mando. regu. 24. canc. q. 2. Lapp. allega. 138. Nau. vbi ſup n. 4. Concil. Trid. ſeſſ. 23. c. 10.*

ARTICVLVS VII.

Vtrum oblationes, & anniuerſaria pertineant ad Commendatarios ſeu præceptores Militiarum, an ad Vicarios, & Rectores eccleſiarum, quibus impoſiti ſunt prælati præcepteres.

RESpondeo dicendo, quod ſecundum Panormitanum, *g* oblationes pertinentes ad Eccleſiam cedunt Rectori ipſius Eccleſiæ, qui habet adminiſtrationem ſpirituale intra parochiam ſuam; iuxta id quod diſponitur in iure. *h* Sed ſic eſt, quod præſati vicarij ſunt loco rectorum, ſeu ſuperiorum, igitur ad eos pertinent oblationes factæ ſuis eccleſijs. Secundo facit; quia decimę, & oblationes differunt inter ſe, vt patet ex rubrica de decimis & oblationibus, vbi ponuntur, quaſi diuerſæ, & diuerſitas vocabulorum inducit diuerſitatem rerum ſecundũ ius. *i* Sed ſic eſt, quod cõmendatarijs non ſunt datę niſi perceptiones decimarum, vt patet ex ſerie Bullę Apoſtolicæ ipſas cõcedentis, ergo non poſſunt extendere manũ ad oblatiooes, & anniuerſaria, quæ non veniunt ſub appellatione decimarum. Tertio ſuffragatur. Nam ſi alicui laico fiat collatio oblationum eccleſiæ, non poteſt ipſe recolligere per ſe, ſed debet ponere clericum pro illis colligendis, prout reſoluit Abbas *K* poſt Hoſtienſem. Vnde conuincitur quod prædictæ oblationes aliquod pręcipuum habẽt. Facit etiam pro iſta parte; Nã in iure *l* dicitur, quod funeralia debentur curatis, & rectorib. & anniuerſaria æquiparantur diſtributionibus quotidianis, diſtributiones autem quotidianæ non debẽtur niſi intereſſentibus diuinis officijs, prout dicitur in iure: *m* vbi Papa reprobat cõſuetudinem in contrarium. Ergo ſi clericus qui eſt capax iſtorũ, non percipit ea in abſentia, certe multo minus commendatarius, qui nullatenus ſeruit in eccleſia. Et ſicut ad percipiendas diſtributiones in abſentia eſt neceſſaria

g *Panor. in c. paſtora. de his quæ fiunt a præla.*

h *ca. audientia 1. de eccl. ædif.*

i *c. omnino 21. d. l. ſi idem. C. de condic.*

K *Abb. in c. fi. ad fin. ne præla. vices ſuas.*

l *Clem. dudum de ſepul.*

m *cap. vnic de cler. non reſid. lib. 6.*

Digitized by Google

a And. in d.ca. vnica.

ria Papę diſpenſatio, quam non conſueuit cōcedere, prout teſtatur Ioannes a Andreas: ita ad percipiendas oblationes, & anniuerſaria per commendatarios militiarum oportebat, quod in bulla ordinis hoc ſpecialiter, & nuncupatim illis cōcederetur. Illa enim, quę ſpeciali nota digna ſunt maximè quę violant ius commune, debent ſpecialiter exprimi, alias non veniunt prout dicitur in iure. *b* Vnde ſub generali verbo oblationum, de quo in Bulla, non veniunt.

b l. itē apud Labeonem. §. & generaliter. ff. de iniurijs.

c Fel. in c. dilectus de offic. Ordi. col. 2.

Sed contra arguitur ex traditione Doctorum, & maximè Felini *c* dicētis, quod ſi perceptio fructuū & redditūum ſpectat ad principalem taxata certa portione vicario iure ſtipendij, tunc decimę, & oblationes atque obuentiones ſimul cum fructibus & redditibus debentur ipſi principali, & non vicario. Sed ſic eſt, quòd in hac quęſtione vicarius habet certam portionem taxatam iure ſtipendij, & quod omnia alia ſunt annexa, & incorporata dictis ordinibus, & particulariter hoc contingit in ordine militiæ Chriſti Domini in regno Portugalię. Quod patet, quia dicit titulus ipſius incorporationis. *Iſta Eccleſia ſunt dicti ordinis, & ſunt illi annexa*: ergo ſunt commendatarij, & nō vicarij. Ex quo patet, & ſequitur, non obſtare quod prędicti commendatarij nō miniſtrantur in Eccleſia, nec ſunt priores nec rectores, quia non attēduntur eorum perſonę, ſed ordo, qui eſt capax, & eius vicarius loco dicti ordinis, qui pro adminiſtrandis diuinis recipit taxatam portionem ab ordine: vnde reliqua omnia perinēt ad commendatarium recipientem de manu eiuſdē ordinis. Huic argumento reſpondetur, quod portio vicarijs aſſignata, & taxata, non eſt niſi reſpectu decimarum, quę commendatariis conceduntur pro bellico contra infideles ſeruitio, non verò reſpectu anniuerſariorum, & oblationum, quæ debentur rectoribus Eccleſiarum inſeruientibus diuinis, iuxta ſuperius allegata, & præceptoriæ militiarum non ſunt fundatæ, niſi ſuper decimis, vt patet ex literis Apoſtolicis. Nec verum eſt dicere, quod Eccleſiæ parochiales ſunt vnitæ ordini, quia literę Apoſtolicę hoc non dicunt, ſed quod Summus Pontifex erigit certas pręceptorias, quibus erectis applicat, & appropriat decimas Eccleſiarum parochialiū. Non verò dicit, quod vnit Eccleſias ordini, prout aduertit doctiſſimus Luſitanus noſter Aluarus Velaſc. *d*

d Velaſ. libr. 1. conſulta. 14.

QVAESTIO XXXVII.

De beneficiis Eccleſiaſticis nouitiorum, in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *VTrum beneficium quod habet nouitius, quando ingreditur religionem vacet.*

2 *Vtrum renunciatio beneficij facta ante duos profeſſionis menſes valeat.*

ARTICVLVS I.

Vtrum beneficium, quod habet nouitius, quando ingreditur religionem, vacet.

e ca. benefic. de reg. l. 6.

REſpondeo dicendo, quod Bonifacius *e* Octauus ſtatuit, vt beneficiū illius, qui religionem ingreditur, non ſit ante annum probationis alicui conferēdū, niſi ipſius ad id accedat aſſenſus, aut conſtet, quod vitam voluerit abſolute mutare, vel expreſſam profeſſionem fecerit, ſeu ſciens habitum profeſſorum receperit, ſed interim eidem beneficio per alium deſeruire debebit aſſignata ſibi congrua de ipſius prouentibus portione. Circa quam conſtitutionem primo eſt notandum circa illa verba, *ſciens habitum profeſſorum acceperit*, &c. quod non ſufficit dictum accipere habitum, niſi profeſſionem tacitam per ipſius habitus ſuſceptionem fecerit. Tunc autē tacite quis profitetur, quando ſciens ſe non eſſe profeſſum, poſt annum integrum probationis per triduum habitum profeſſorum libenter accepit de manu potētis eum ad religionem admittere, prout in tertio tomo in quæſtione de nouitijs quoad eorum profeſſionem dicemus. Secundo eſt notandum, quod congrua portio de prouentibus ipſius beneficij Vicario aſſignanda eſt taxanda per ordinarium iuxta ea, quæ in ſimili ſpecie in Concil. *f* Tridentino decernūtur. Quod tenet Syluester in loco infra citando. Tertio nota, quod reliquū beneficij deducta dicta portione vicario aſſignanda, erit dicti nouitij, ne ſit oneroſus monaſterio iuxta ea, quæ in ſacris canonibus *g* traduntur: & non eſt hic nouitius religioſus vt ipſi denegetur reliquū Beneficij. Licet enim in fauorabilibus religioſus reputetur, in odioſis tamē minime pro tali habetur, & cōſequenter iure ſuo defraudari non debet, hoc ſecūdum rigorē, vt verius amplectitur Syluester, *h* qui dicit conſuetudini in hoc eſſe ſtandum. Quod puto verum etiam ſi aſſumant habitum in ordine Patris noſtri Franciſci regularis obſeruantiæ. Hoc enim reſiduum poteſt ipſi ad alimēta præſtari, cum adhuc non ſit iſtius ſacræ religionis profeſſus. Cui annui redditus minimè debentur, cum ea religio nec in communi, neq; in particulari eos habere poſſit. Verum eſt tamen, quod fratres Minores facient cōtra præceptum ſuæ regulæ tale reſiduum procurando. Vtrum autē penſio vacet per ingreſſum religionis controuertitur, de quo in tertio tomo in quæſtione de penſionibus dicetur, pro nunc autem dic, quod ſic.

f Concil. Trid. ſeſ. 7. de refor. c. 7. & vlt. de ref. c. 6.

g c. lapſis. 16. q. 6

h Syl. v. relig. 2 §. 9.

ARTICVLVS II.

Vtrum renunciatio beneficij facta ante duos profeſſionis menſes valeat.

i Conc. ſeſ. 25. c. 16. de reg.

REſpondeo dicendo, quod Concilium *i* Tridentinū ordinat, quod nulla renuntiatio, aut obligatio nouitij ante profeſſionem facta etiam cum iuramento, vel in fauorē cuiuſcunq; cauſæ piæ valeat niſi cū licentia Epiſcopi, ſiue eius vicarij fiat intra duos menſes proximos ante profeſſionem; ac non alias intelligatur effectū ſuū ſortiri; niſi ſecuta profeſſione, aliter verò facta, etiamſi cū huius fauoris expreſſa renūtiatione iurata ſit irrita, & nullius effectus. Quod decretum non procedit in renunciatione alicuius beneficij Eccleſiaſtici facta duobus menſibus ante profeſſionē cū dicta ſolemnitate. Licet enim nouitius ſuum renunciet beneficium cum dicta ſolēnitate, talis tamen renuntiatio ſimoniaca cenſetur, cum in tali renuntiatione ſit quoddam tacitum pactum cum recipiente beneficium initum, ſcilicet, quod non ſecuta profeſſione, id ipſum ad ipſum nouitium nō profitentem deuoluatur. Tum etiā, quia licet dicta renunciatio non ſit ſimoniaca, alia via eſt inualida. Ille enim, qui recipit beneficiū, non recipit illud à renuntiante, ſed à conferente, & collatio beneficij debet eſſe perpetua, & non tēporalis, prout dicitur in iure. Et etiā renuntiatio debet eſſe perpetua, cui nec etiā collationi poteſt opponi

expreſſa

Digitized by Google

expreſſa, nec tacita conditio, ſcilicet, quod nõ ſecuta profeſſione beneficiũ dicto nouitio reſtituatur. Reſtat modo videre, quomodo nouitius in anno nouitiatus poſſit beneficio Eccleſiaſtico ſupradicto renunciare. Ad quod reſpondeo, quod attento, qđ renunciatio beneficij debet eſſe perpetua, & non tẽporalis, & attento etiam quod vult Conc. ipſam renunciationem nouitiorum non fore perpetuam & ſtabilẽ, ſed temporalẽ & conditionalẽ, ſi ipſe nouitius profiteatur, quod mens Concilij eſt, quod ipſe beneficiũ minime poſſit renunciare, niſi paulo ante profeſſionem. Quod probatur; nam ſi ante duos menſes proximos profeſſioni renuntiaretur, cũ dicta renuntiatio iuxta iuris metas ſit perpetua, ſtabilis, & abſoluta, poſſet euenire caſus, in quo nouitius cogeretur profiteri, videns ſe à beneficio abſolutũ, & deberet neceſſario mendicare, quod eſt contra mentem Concilij, & ſacrorum canonum volentiũ nouitios in ſua libertate vſque ad profeſſionem cõſeruare. Relinquitur ergo, vt ipſa renũtiatio nõ poſſit fieri niſi paulo ante profeſſionẽ, quãdo ſcilicet dictus nouitius iam ad ipſam profeſſione accingitur, & eſt receptus ad profeſſionẽ à fratribus, & omnia ſunt parata, ita vt moraliter loquendo profeſſio indubitanter ſequi debeat. Nã hoc modo nõ defraudatur nouitius iure renunciandi; nec etiã defraudatur libertas maximè à ſacris canonibus intenta.

QVAESTIO XXXVIII.

De Bonis regularium, in ſeptem articulos diuiſa.

Circa quam quaruntur ſeptem.

1 *VTrum religioſi male acquiſita, & ablata, & diſpoſitioni relicta poſſint ſibi applicare.*
2 *Vtrum religioſi poſſint habere bona emphyteutica.*
3 *Vtrum bona feudalia poſſint monachi recipere.*
4 *Vtrum bona deperdita ſint aliquibus religionibus applicata.*
5 *Vtrum aliqua alia dictis fratribus pro redemptione captiuorum debeantur.*
6 *Vtrum bona monaſteriorum deſertorum pertineãt ad fratres.*
7 *In quas pœnas incurrant occupantes bona regularium.*

ARTICVLVS I.

Vtrum religioſi male quaſita, & ablata, & eorum diſpoſitioni relicta, poſſint ſibi applicare.

REſpondeo dicendo, quod Alexãder III. conceſſit, quod *Ex male quaſitis, & incertis relictis poſſint fratres Minores recipere quacũq; data fuerĩt, ac de illis qua eorundẽ fratrũ diſpoſitioni relinquuntur libere valeãt ordinare, & diſponere.* Ita habetur in libro Monumenta a Ordinum, & idẽ Alexander IV. conceſſit *Vniuerſis executoribus teſtamentorũ, vt de male oblatis, & illicite acquiſitis qua teſtatores neſcientes, quib. taliũ reſtitutio fieri debeat necnõ de his quæ idẽ teſtatores indiſtincte nõ expreſſis perſonis, vel locis eorundẽ teſtamentorũ executoribus arbitrio in pios uſus eroganda cõmiſerunt, poſſint indigentys fratrũ Minorũ prouidere, non obſtante contradictione prælatorũ Eccleſiaſticorũ & aliquorum aliorũ.* Ita habetur in dicto libro. b Paulus Quartus conceſſit religioni Societatis Ieſu, *Quod poſſit prapoſitus generalis domus, Eccleſias, & collegia a quouis conſtructa, ſeu teſtamento mandata, vel quouis modo oblata cum omnib. ad id neceſſarijs opportunis ad locum pro huiuſmodi cõſtructione illis oblatum recipere. Qui Summus Pontifex conceſſit, quod domus, Eccleſia, collegia, cella & oratoria vbilibet per fratres Societatis cõſtructa, vel illis donata, eo ipſo authoritate Apoſtolica erecta confirmata ſint, ac cenſeantur. Quod idem ſatis conceſſit Pius Quartus, & idem Paulus Tertius conceſſit eidẽ Societati, quod quacunque bona niſi ad Sedis Apoſtolica collationem pertineant pro collegiorum dote ſeu ſcholarium ibi commorantium ſuſtentatione donata, relicta, & legata, eo ipſo authoritate Apoſtolica perpetuò applicata, & appropriata ſint, ac cenſeantur.* Ita habetur in compendio c Societatis: vbi collector ait, quod ſolius congregationis generalis, & generalis præpoſiti eſt acceptare domus & collegia, ac bona etiam, quæ obligationem aliquam adiunctam, vel conditionem grauantem habent. Qui collector refert quandam conceſſionem Iulij Secundi datã congregationi Sancti Saluatoris, per literas ſub plũbo anno Domini milleſimo quingenteſimo duodecimo, quarto nonas Aprilis, *Qua abſque alia Sedis Apoſtolica conceſſione per viam communicationis, poteſt & ipſa Societas apprehendere, & capere loca quacunque, domus, Eccleſias etiam parochiales, & cuiuſcunque ordinis ſint, ac cõditionis, Societati, et eius perſonis per quoſcunque oblatas.* Vbi aduertit collector Eccleſijs etiam parochialibus accipiendi facultatẽ concedi quoad ædificia tantum, non quoad reditus, & curam animarum, & hoc ſeruata limitatione, quam ſuppoſuerat. Qui met collector referens conceſſionem Martini Quinti, & aliorum Pontificum factam fratribus Mendicantibus dicit, *Quod per eam poteſt prapoſitus generalis per ſe, vel aliũ, ſeu alios, quacunque loca ſecularia, vel regularia, necnon Eccleſias Eremitoria, et monaſteria cuiuſuis ordinis, etiamſi forent ſtrictioris obſeruantia, in quibus tamen ea non teneretur cũ earum bonis omnib. mobilib. et immobilibus libere recipere ſi pia largitione fideliũm illa ſibi donari contigerit, aut ad id eiſdem Eccleſiis, Eremitorijs, et monaſterijs praſidentes, ſiue in illis degentes perſona, ſeu eorum maior pars aut illi quorum intereſt, conſentiunt, ipſaq. etiãſi alijs Eccleſiis monaſterijs, ſeu locis ſint vnita, in collegia ſeu domos erigere, atq; fundare et ad Societatis inſtitutũ et obſeruantiã reducere, omnemq. aliũ ordinẽ in eis ſupprimere.*

b in 1. imp. f. 23 et in 2. fol. 28. con. 21.

c §. 1. et 2.

ARTICVLVS II.

Vtrum religioſi poßint habere bona emphyteutica.

REſpondeo dicendo, quod per conceſſionẽ Leonis X. factam Societati charitatis de vrbe anno Domini milleſimo quingẽt. decimo nono, quinto Calend. Februarij. *Bona feudalia et emphyteutica etiã Eccleſiaſtica donari poſſunt, ſeu relinqui, modo ad ea onera teneantur, ad qua donator, ſeu teſtator occaſione huiuſmodi bonorum tenebatur, et quacunq. alia, qua ipſe teſtator, ſeu donator etiã impoſuerit, & ſi ad certum numerum generationum, aut nominationũ eadem bona conceſſa fuerant.* Ita habetur in cõpendio d priuilegiorum Societatis.

d Comp. ſocit. §. 6. ti. bona.

Pro cuius priuilegij explicatione eſt notandum primò, quod Emphyteuſis vocabulũ Græcũ eſt & Latine dicitur melioratio propter hoc, quod olim per iſtum contractum ſolùm viles quædã terræ, & ſteriles concedebantur, vt accipiens melioraret, & fertiles redderet, ſed deinde permiſſum eſt de rebus fertilibus, & fertiliſſimis emphyteuticari poſſe, vt in quadam lege e habetur. Vnde emphyteuta eſt, qui rem immobilem hæreditario iure meliorandam

e l. 2. C. de iure emphyt.

dam

dam, vel colendam ſub certo pretio, pactis, & conditionibus accipit perpetuò, vel ad tempus, puta in ſecundam, & tertiam generationem, vt dicitur in quadam authentica. *a* Immo contrahi poteſt ad decem aut viginti annos, & vſque ad tẽpus illud ſuccedit hæres.

a *Auth. de non alienan. §. emphyt.*

Dubium autem eſt circa iſtam materiam, Vtrũ ſi pẽſio ratione emphyteuſis debita ſolui monaſterio, nõ ſoluatur, cadat emphyteuta in commiſſum, & poſſit expelli authoritate prælati monaſterij. Et inuenio gloſſam *b* tenere quod ſic; quam vt communiter receptam refert Syluester. Nec obſtat, quod hæc expulſio daret materiam rixæ, & conſequenter ſit fugiẽda. Nam hoc eſt verum, niſi a lege detur licentia. At contrariam opinionem, vt ſecuriorẽ amplectitur Syluester. cum emphyteuta habeat ius in re ideoque propria authoritate non debet expelli, vbi ius adminiſtratur. At patres religionis Sanctiſſimæ Trinitatis redemptionis captiuorum regnorũ Portugalliæ, habent ad ſedendam hanc controuerſiam concesſionem a Pio V. Pontifice maximo factam, cuius tenor ſequitur.

b *Glo. in l. 2. C. de iu. emph. Sylue. v. emph. nu. 2. verſ. Et 7.*

Pius Epiſcopus ſeruus ſeruorũ Dei. Venerabili fratri Archiepiſcopo Olyſiponenſi, vel dilecto filio eius officiali ſalutem & apoſtolicam benedictionem, Dilecti filij Prouinciales et alij miniſtri ac conuentus Sanctiſſimæ Trinitatis redemptionis captiuorum Olyſiponẽſis, et oppidi de Sanctarem. Vlyſipone diœceſis eiuſdem ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis monaſteriorũ proponi fecerunt coram nobis, quod ipſi emphyteutas ipſorum monaſteriorum qui per biennium in ſolutione canonis, ſeu cenſus eiſdem monaſterijs debiti ceſſarũt, ac infra annũ poſt lapſum biẽnij huiuſmodi cenſum, ſeu canonẽ tunc debitũ ſoluendo morã dicta ſolutionis purgare nõ curarũt, dubitant de bonis emphyteuticis, quorũ canonẽ ſeu cenſum, vt præfertur per biennũ ſoluere ceſſauerant, et moram ſolutionis poſt biennũ huiuſmodi infra annũ purgare non curarunt propria authoritate poſſe expellere. Quare pro parte ipſorum prouincialis et miniſtrorum ac cõuentuũ vt ne cõtingat eos et pro tẽpore exiſtentes Prouincialem, ac miniſtros, et conuentus præfatos cõditionẽ dictorũ monaſteriorum præter eorum intentionẽ reddere deteriorẽ, nobis fuit humiliter ſupplicatũ, vt ſuper his, eis prouidere paterna diligentia curaremus. Nos igitur, volentes indẽnitati dictorum monaſteriorum, prout tenemur, ſuccurrere fraternitati tuæ fratri Archiepiſcopo, ſeu diſcretioni tuæ filio officiali p̃ Apoſtolica ſcripta mãdamus, quatenus vocatis vocãdis bona emphyteutica cõtra illorũ emphyteutas, qui in ſolutione canonis, ſeu cẽſus huiuſmodi per biennium pro tẽpore ceſſauerint, et infra annum a fine biẽnij huiuſmodi cõputãdũ morã purgare nõ curauerint, in cõmiſſum cecidiſſe, ac Prouincialẽ, miniſtres, et Conuentus præfatos emphyteutas prædictos de bonis emphyteuticis huiuſmodi propria authoritate expellere poſſe, authoritate noſtra nuncies et declares, prout iuxta caſus huiuſmodi ſucceſſum fuerit de iure faciẽdum. Dat. Romæ apud Sanctum Petrũ anno Dominicæ Incarnationis milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto, pridie nonas Decembris Pontificatus noſtri anno primo.

Hoc priuilegium habetur in libro quodã habito in conuentu Sanctiſſimæ Trinitatis Olyſiponenſi, qui intitulatur pulcher libellus, impreſſus Olyſipone anno Domini 1573. Et fuit intimatũ, & receptũ à Vicario generali domini Archiepiſcopi Olyſiponenſis, anno Domini 1577. die trigeſima prima Ianuarij in ciuitate Olyſiponenſi. Et Vicarius vocabatur Ludouicus Aluarez de Oliuera, vt conſtat ex literijs authenticis, quas ego vidi in dicto monaſterio.

ARTICVLVS III.

Vtrum bona fœudalia poſſint monachi recipere.

Reſpondeo dicendo, quod bona etiam fœudalia poſſunt monachi recipere, ac licite retinere, prout indulſit Celeſtinus V. ſuæ congregationi, *et licet Eccleſiaſtica ſint, eidem donari et relinqui poſſunt dummodo onera ad quæ donator ſeu teſtator illorũ occaſione tenebatur, vel alia impoſita ſuſcipiat, et ſi ad certum numerum generationum, vel nominationum conceſſa fuerint, cõgregatio per viginti annos pro qualibet generatione illa retinere poterit. Quæ tamen, ſi inueſtitura de illis, vt ſolet, non fiant non propterea cadunt in commiſſum;* prout cõceſſum eſt cõgregationi ſancti Georgij in Alga, & habetur in cõpendio *c* Societatis, & in compendio *d* Ciſtertij. Circa quam conceſſionem notat Collector cõpendij, quod iuri communi non refragatur præſertim quãdo ſeruitium, ſi quod imminet per monaſteriũ vel alium præſtari poteſt, prout tradit *e* Decius; etiam ſi reſtitutioni ſint obnoxia, quia tũc monaſterium vſumfructum vita monachi durante habebit: De quo agit Abbas. Pro cuius rei explicatione eſt notandum, quod fœudum ſecundum Goſredum eſt conceſſio rei facta homagio, prout dicitur in iure. *f* At ſecundum Hoſtiẽſem, & Azonem eſt beneficiũ alicuius rei inueſtitura interueniente, ſic conceſſæ vel datæ alii, vt dominium penes concedentem remaneat. Cuius occaſione recipiẽs, & ſucceſſor eius concedente domino ad id ſeruitium, de quo & vſque quo conuenit aut fœudi natura requirit, tenetur directo domino: vtile autem ad fœudatarium tranſit, ſicut loquendo de emphyteuſi notant ſcribentes. *g* Quæ autem ſit natura fœudi, per quam diſtinguitur ab emphyteuſi, tradit Sylueſter. *h* Hoc autem fœudum multis acquiritur modis, inter quos primum, & præcipuum eſt per inueſtituram. Puta cum dominus tradit alicui poſſeſſionem rei immobilis corporaliter, cum haſta, vel baculo aut aliquo tali dicendo ſe per hoc illum inueſtire, vel per id, quod habetur loco inueſtituræ. Vt cũ dominus alicui dicit. Vade in poſſeſſionem illius fœudi, & tene illud pro fœudo. Et de natura fœudi eſt, quod dominus mittere debet vaſſallum in poſſeſſionem prout communiter notant ſcribentes. *i* Aduertendum etiam, quod ſeruitium præſtandum a monachis fœudalia recipientibus debet eſſe compoſſibile eorum ſtatu monachali. Nam ſecundum communiter ſcribẽtes, *k* ſi quis habens bona fœudalia ad ſacros ordines promoueatur, renunciare videtur fœudo tranſeundo ad ſtatum incompoſſibilem ſeruitio fœudali. Nec poterit in iſto caſu ſeruire per ſubſtitutũ, niſi ſit fœudum, ex quo præſtaretur ſolùm ſeruitiũ reale, quod nõ eſt propriè fœudum, vel ex quo præſtaretur ſeruitium perſonale non repugnans ordini eius. Ex quo colligitur, quod tunc monachi poſſunt fœudum recipere, quando ſeruitium præſtandum nõ repugnat ordini monachali, & poteſt per ſubſtitutum præſtari.

c *in cõp. Soc. ti. bona §. 7.*

d *comp. Ciſt. §. 4.*

e *Dec. in ca. in præſentia a nu. 74. de prob. & ibi Abbas.*

f *e. ex diligenti. de ſime.*

g *Scrib. in leg. vni. §. qui me. ff ſi ager. vec. p.*

h *Syl. verb. fœudum. §. 2.*

i *Scrib. in cap. vni. in quib. cauſis, feud. amit.*

K *in c. de multa. de præb. et in capite gratiado reſcr.*

ARTICVLVS IV.

Vtrum bona deperdita ſint aliquibus religionibus applicata.

Reſpondeo dicendo, quod iuriſconſultus Vlpianus *l* fere omnes caſus comprehendit, in quibus loquendo de bonis deperditis dicit, cui ſit facienda reſtitutio, vnum tamẽ omiſit, qui non ſemel ſolet contingere, ſcilicet, quãdo dominus rei deperditæ

l *l. falſus. §. qui alienum. ff de furt.*

ditæ

ditæ diligenti facta inquiſitione non reperitur, vtrū is, qui illam reperit, ſibi poſſit retinere. Et quidē tēpore Vlpiani, & iure antiquo ciuili, licet Doctores noſtri non explicent, non videtur hoc continere magnā difficultatem, cū res alienas nulli, niſi domino teneatur qui reſtituere. & ſufficit, rem non eſſe petitoris, vt reus abſoluendus ſit, prout dicitur in quadam lege. *a* Sed de iure nouo etiam in foro exteriori tales res eſſe reſtituendas pauperibus videtur expreſſum in quadam Authentica, *b* ex qua notāt cōmuniter Doctores; quod vbi non poſſunt Domino reſtitui pauperibus ſunt diſtribuenda. Quod maximè in foro conſcientiæ noſtri Doctores probant, vt non inuento domino vero rei deperditæ ſit pauperibus, vel alicui pio operi applicanda. Et hæc eſt cōmunis opinio, prout conſtat ex traditis per Felinū, *c* & Caſſaneum. Sed hanc opinionem refellit Sarmiento dicens, quod nulla eſt ratio, nec lex, quæ eā probet, immo ratione euidenti oſtendit eſſe falſam. Nam ſi ratione naturali id, quod in nullius bonis eſt, occupantis ſit, conſequens eſt nulli eſſe reſtituēdum, prout ait Iulianus Imperator. *d* Simili ratione dicemus de eis, quæ, in cuius bonis ſint, apparere non poteſt: paria enim ſunt, & eiuſdem rationis, prout dicitur in quadam lege, *e* & tradit Tiraquellus. Et hanc opinionem vltra Sarmiento tenuit doctiſſimus Soto, reſpondens ad iura, quæ pro contraria parte allegari ſolēt; Dicens quod Vlpianus in ſuperiorib. allegatus loquitur, quādo domino reddere non vult, vel lucri faciendi cauſa dominum non perquirit; non autem loquitur, quando poſt factam inquiſitionem diligentem dominus nunquam comparet. Et alia iura loquuntur de his, quæ ſunt male acquiſita. Illa enim etſi dominus non reperiatur, vel ille, cui debentur, nunquam poterunt retineri, ſed pauperibus ſunt reſtituenda, ſi dominus inueniri non poteſt. Et in hac ſpecie loquitur Diuus Thomas: *f* Ita ipſum intelligit Caietanus, licet incliner ad opinionem contrariam noſtræ, & Soti. At ea, quæ reperiuntur, ſine delicto capiuntur: non enim peccat, qui rem deperditam colligit, vt eam vero domino reſtituat. Cum autem hæc deperdita poſſit ea colligens non inuento vero domino facta diligenti inquiſitione applicare, videtur dicendum, quod ius petendi pecus, ſeu moſtrencos, quod de iure competit Prætori tantum ipſi in foro exteriori competat, ita vt ſi petat neceſſariò ſint ſibi ſupradicta deperdita reſtituenda, & ipſo non petente poſſunt talia bona apud inuenientem remanere ſine vlla in foro conſcientiæ obligatione ad eademmet reſtituenda; prout tenet Aragon, *g* dicens de validitate legum ea prætori applicantium aliquos doctos *h* viros dubitare. Ex quibus infertur primo, quod cum Reges Hiſpaniarum hoc ius datum prætori tranſtulerunt in fratres ordinis de la Merced, & ordinis Trinitatis pro redemptione captiuorum, quibus ordinibus datur locus præuentioni, ſicut datur locus præuentioni in cauſa mixti fori: ipſi fratres circa dictas res non habent maius ius, quam habeat ipſe prætor. Et ſicut ipſe prætor tantum ius habet in foro exteriori, ipſi etiam fratres ſimiliter tantum ius habent in foro exteriori, Et aduertendum, quod quidam extendunt dictum ius ad quodcunque animal deperditum, aut aliam rem quæ pro derelicta habeatur, vt prædicti fratres promulgant. Quamuis (vt ait Henriquez *i*) in prima conceſſione ſolum habeatur de lo moſtrenco y de lares. Et ſi modo quæſitus dominus diligenter non compareat intra annum & diem, quo frater depoſitarius tenet, redemptioni adiudicatur, ſi ſemel in menſe intra eum annum voce præconis proclametur. Intra quod ſpatium, ſi dominus reperiatur, ipſi deductis expenſis debet reſtitui. Sed de tam breui temporis præſcriptione murmurant Couarruuias, *K* Penna, & alij recentiores, quos allegat Henriquez. Et ſic dicit, quod dicta lex, & aliæ ſimiles ſunt temperandæ, quod habeant ſolum locum in foro exteriori. Vnde cum iſta deperdita ſolùm debeantur in foro exteriori, ſi petantur ab ipſo prætore, cui Rex tale ius applicauit, videtur dicendum, quod redemptioni captiuorum ſupradicta tantùm debentur in foro exteriori, ſi petantur. Nam Rex nullum aliud ius applicauit redemptioni captiuorū, quàm quod eius prętori per ipſum erat applicatum. Et Gregorius Tertius decimus, cōfirmans priuilegium regale Philippi Secundi Regis Hiſpaniarum, nullum aliud ius redemptioni captiuorum conceſſit; ſed tantùm de nouo conceſſit, & confirmauit ius ab ipſo Rege applicatum, quod tantum eſt actio in foro exteriori ad petendum. Vnde ſi aliquis inuenit ipſum pecus perditum occulte, & expendit illud & alia iumenta, aut res inuentas in opera pia præſertim de conſilio Epiſcopi, aut parochi, vt mos eſt, manet tutus in conſcientia, ſecundum ea, quæ tradit Nauarrus. *l* Et pro eis poſſet etiam facere compoſitionem. Ea enim bona non habent certum dominium, cui debet fieri reſtitutio; Nam redemptio captiuorum non habet dominium talium rerum. Solùm enim habet ius petendi, & ſi non petat ſupradicta manent in ſua natura incerta, & per conſequens de ipſis poteſt fieri compoſitio, ſicut de alijs incertis. Nec his obſtant excommunicationes Paulinæ impetratæ a Nuntio Apoſtolico, quæ quotidie publicantur contra detentores ipſarum rerū, & aliarum, quæ pertinent ad redemptionem captiuorum, vt ſic facilius per cenſuras colligātur ea bona, quæ pro derelictis habentur. Nam reſpondetur quod excommunicatio non confirmat aliud ius, quam quod ex lege ciuili conceſſit Rex; at Rex tātum videtur concedere prætori actionem exigendi prout dictum eſt. Et ſic, vt illud ius conſiſtens in actione tantum effectum habeat conceduntur dictę Paulinæ. Vnde ſi animal, & ſupradictæ res inuētæ ſint iam conſumptæ, quia operibus pijs applicatæ, cum nulla ſit iam actio exigendi non habet locum excommunicatio. Verùm ſi dictæ res non ſint applicatæ ab inuentoribus, & ſiot in propria ſpecie, tenebuntur earum inuentores eas reſtituere ſub pęna dictæ excommunicationis, ſi petantur. Et ſuper his non poterit habere locum compoſitio, cū ſi petantur certus ſit earum dominus, cui ius earum in foro exteriori eſt determinate applicatum, prout declaratumm eſt.

Hæc quoad dictas religiones pro redemptione captiuorum, loquendo de incertis dicta ſint. Quo verò ad alias religiones ootandum eſt, quod Clemens Quartus, *Conceſſit, cum aliqui aſſumētum habitum fratrum Minorum fuerint obligati ad reſtitutionē aliquorum bonorum diuerſis perſonis, quæ ſciri, & inueniri nō poſſunt, miniſtri, & cuſtodes, & eorum vicarij, eorumque, ſinguli in locis ſibi commiſſis poſſint bona huiuſmod in pios vſus conuertere, prout ſecundum Deum viderint expedire.* Ita habetur in libro Monumenta *m* ordinum. Circa quam conceſſionem eſt notandum, quod iſta conceſſio nihil ſeruit alijs religionibus. Nam ſecundum ius commune poſſunt omnes hoc modo de huiuſmodi diſpenſare. Deſeruit tamen plurimum ordini noſtro Minorum, cùm in noſtra regula omnibus huius religionis alumnis prohibeatur, ne de rebus intrantiū religionem hanc, ſiot ſoliciti, ſed mittant eos ad aliquos Deum timentes, vt libere faciant de rebus ſuis, quidquid Domious inſpirauerit eis.

A R-

a l. fin. C. de rei vend.
b Authen. omnes peregrini. C. comm. de ſucce.
c Fel. in c. cum dilecti. nu. 7. de accuſ. Caſſ. in cō ſuet. Bur. rub. 1. §. 12. & 13. Sarmi. ſelectar. to. 2. l. 6. c. 10.
d §. fera. de rerum diuiſi.
e l. in l. ff. de contrah. empt. Tir. de vtroq. retrac. 1. p. §. 1. gl. 10. n. 19. Sot. l. 5. de iuſtit. q. 3. ar. 3.
f D. Th. 2. 2. q. 62. art. 5. in ſol. ad 3.
g Arag. 2. 2. q. 66. ar. 5. p. 430.
h Couar. in reg. peccatum 3. p. §. 1. nu. 31.
i Henriq. l. 7. de indulg. c. 36. liter. G.
K Cou. in reg. poſſeſ. 2. d. §. 11 n. 3 in ſi. & l. 1 var. ca. 9. nu 5. Henr. vbi ſup. lit. H.
l Nau. c. 17. n. 93. c. 27. n. 259
m In 1. imp fo. 58. & in 2. fol. 141. conc. 334.

Digitized by Google

ARTICVLVS V.

Vtrum aliqua alia dictis fratribus pro redemptione captiuorum debeantur.

RESpondeo dicendo, quod habent hi monachi in oppidis ſecularem, quem vocant fratrem, aut Syndicum quibuſdam priuilegijs gaudentem, cui incumbit moſtrendum retinere in depoſito, & colligere legata, aut quæ voto, aut promiſſione mãdata ſunt in redemptionem captiuorum in teſtamẽto, aut donatione, & quinque blancas, vt aiunt quibus tabellio in teſtamento exhæredare ſolet debitum in opera pia, & redemptione captiuorum: Mos eſt enim tabellionum dicere in teſtamento: *Item mando a la Merced y Trinidad, para la ayude de la redẽpcion de los captiuos a cada vna dos o quatro marauedis.* Colligit etiam ſeptimas conſuetas, & ſeptimæ Hiſpaniæ, quæ dicuntur conſuetæ obligationes & ordinariȩ ſunt triginta quinque dipondia, ex quibus decẽ dãtur Mercedi, quindecim Trinitati, quinque Eccleſiæ maiori, & alia quinque Beato Antonio, aut Lazaro; ſi modo vnus alium prȩueniat. His item fratribus adiudicatur quinta pars bonorum morientium ab inteſtato abſque hærede intra quartum gradum, ſed deducto eo, quod pro anima datur. Alij dicunt totum deberi Trinitatis monaſterio, deducto quinto pro anima. Et hoc conforme eſt decreto in quadam authentica. *a* Ex quo colligunt ſcribentes, quod bona decedentium ab inteſtato deficientibus conſanguineis fiſco adiudicentur. Et hæc bona vacantia dicuntur apud iuriſconſultos, *b* & apud Imperatores. Vnde cum dicta bona fiſco ſecundum leges imperiales applicentur, ni mirum, ſi ipſis fratribus ſecundum priuilegia regalia adiudicentur. Pro quo maximè eſt notanda quædam lex ordiamenti, *c* cuius tenor ſermone antiquo Hiſpanico eſt huiuſmodi.

a *Auth omnes, peregrini, C. cõmu. de ſucceſ.*

b *l. 1 ff. de iu fiſ. l. 1. C. de vacat.*

c *l. 1. ti. 8. l. 1. ordin.*

Porque acaeſce que los Procuradores de las ordenes dela Trinidad, y de Sancta Olalla, y de las otras ordenes dizjẽ de tener cartas, y priuilegios de los Reyes nueſtros predeceſſores, y de la nueſtra cãcellaria, ſe entremeten, a premiar y coaſtrenir a los nueſtros ſubditos, vaſſallos, y naturales, que les mueſtrẽ los teſtamentos de los defunctos y moſtrados demandan los legados, y mãdas, que ſon hechos a lugares no ciertos, y otro ſi. ſi en el teſtamento no mãda el finado a las dichas ordenes coſa alguna, dicen que les pertenece la quãtidade la mayor mãda del dicho teſtamento. Y aſſi miſmo, ſi algunos mueren ſin teſtamento, que les pertenecen los bienes del defuncto, y no a los herederos. Y porque deſto ſe han ſeguido muchos danaos, y cohechos reuocamos los priuilegios y cartas, que ſobre eſta razon ſon dados a las dichas ordenes. Pero que ſi las dichas ordenes de la Trinidad o de la Merced moſtrarem los tales priuilegios aquellos declaramos y interpretamos que ſe entiendan que los Reyes pudieron dar lo que perteneciere a ſu camara, o fiſco, y no en otra manera. Y mandamos que ſi el defuncto diſpuſo en ſu vida que fueſſen excluſas las dichas ordenes y frayles, que aun en el tal caſo no ayã lugar los priuilegios, que moſtrarem. Y defendemos, que los coſeruadores deſto ne ſe entremetã, ni los legos ſean eſcriuanos, ny procuradores de las tales coſas. Applicãtur ẽt dictis fratrib. bona naufragorũ, quæ reperiũtur in mari, aut flumine abſq; certo domino, quæ dicuntur, los Algariuos. Et omnia quæ prædictis fratrib. ad effectum redẽptionis debentur iure iuxta priuilegia Apoſtolica & regalia cõfirmata, viſitata & cuſtodita, cõfirmat Philippus Secundus Rex Hiſpaniarũ, & id ipſum cõprobauit Gregorius Tertius decimus anno Domini milleſimoquingenteſimo octuageſimo ſecundo in quodã Breui, prout refert Henriquez. *d* Quæ omnia debent maximè procurare Prædicatores, & confeſſores, vt ſoluantur cum pro tam pio opere ſint applicata, & a regularibus pro amore Chriſti maximo labore colligantur.

d *Henriq. vbi ſup. in fin.*

ARTICVLVS VI.

Vtrum bona monaſteriorum deſertorum pertineant ad fratres.

RESpondeo dicendo, quod Clemẽs IV. *Conceſſit fratribus Minorib. vt cum de priorib. locis ſuis ad alia loca trãſierint, poſſint tã omnem ædificiorum materiã locorum quæ dimittunt (dedicatis eccleſiis dumtaxat exceptis) quàm libros, calices, & paramenta ſecum ad alia loca trãſferre, ac ædificia ipſa cum ſolo et alijs ad eadem loca pertinentijs (prꝫter Eccleſias) per perſonas ad hoc a Sede Apoſtolica deputatas vendere, ipſorũq; pretium in aliorum locorũ, ad quæ dicti fratres ſe trãſferunt ædificationem, ſeu alias in eorum vtilitatem cõuertere, ſecundum quod eis melius videbitur expedire.* Ita habetur in libro Monumenta ordinum. *e* Et aduertendum. *Quod Concilium Conſtãtienſe ſtatuit quod generalis fratrum Minorũ poſſit, & debeat cõuentus ſibi ſubditos ad ſtatum strictæ obſeruantiæ cõformiter iuxta declarationes, & Statuta Sedis Apoſtolicæ, & ordinis reducere tollendo quaſcunq; ſuperfluitates, ſiue ſint in reb. mobilibus quãtum fieri poterit bono modo habito ſemper cõſilio maiorum, et diſcretorum ſibi obedientium: ac eligendo, ſi opus fuerit, aliquas perſonas quæ ipſas ſuperfluitates authoritate dicti Cõcilij vendant, cõmutent, aut alias in opera conuentuum conuertant.* Ita ẽt habetur in dicto libro. *f* Quod verò attinet ad monaſteria monialiũ aduertendũ, *Quod Sixtus Quartus ſtatuit, vt cum contigerit, monaſteria monialium Sancta Clara monialib. deſtitui, adeo vt de illorum reformatione ſpes nulla ſuperſit, illa, quæ ſic deſtituta exiſtunt et deſtitui cõtigerit in futurum, cum eorum bonis omnibus perpetuis vſibus fratrum domus dicti ordinis (eiſdem deſtitutis monaſterijs propinquorib. ſub quorũ cura erãt) applicentur: ita vt fratres ipſi poſſint de illis, et eorundẽ monaſteriorum ſtructuris, & ædificijs pro eorum vtilitate diſponere. Prouiſo tamen, quod eorum Eccleſia, & oratoria ad profanos vſus nõ redigãtur; ſed in illis quandoque diuina celebrentur officia.* Ita habetur in eodem libro. *g* In quo etiam libro continetur idẽ quaſi ad literã contineri in Marimagno Carmelitarum, & in Marimagno Prædicatorũ: *h* & in Marimagno Auguſtinienſium. *i* Circa quas conceſſiones primam Clementis IV. & ſecundã Sixti IV. eſt aduertendũ, quod additur in ipſis, *prouiſo tamen quod illorum Eccleſiæ & oratoria ad profanos vſus nõ redigantur.* Hæc, n. clauſula eſt conformis ſacris Canonibus. *k* Eccleſia. n. ſecundũ ipſos, & prȩcipuè conſecrata; vel oratoria, monaſteria & huiuſmodi teneri non debent ad ſecularem habitationẽ & vſus profanos. Si tamẽ deſtruatur monaſterium ſecundum gloſſam *l* quondam, de lignis & lapidibus conſtitui poteſt dormitorium, vel alius locus honeſtus; vel etiam in coquina ſua ligna comburi a monachis poſſunt iuxta eoſdem ſacros canones: *m* ſed ad priuatos vſus conuerti non debent. Locus autem manet ſacer, licet dirutum ſit ædificium, prout aduertit Syluester. *n*

e *In 1. imp. fo. 58. & in 2. fo. 142. conc. 340.*

f *In 1. imp. fo. 26. & in 2. fo. 110. conc. 236.*

g *In 1. imp. fo. 60. & in 2. fo. 144. cõceſ. 349.*

h *In 2. imp. fo. 182. conc. 443.*

i *In 2. imp. fo. 141. conc. 682.*

K *In 1. imp. fo. 150. conc. 633.*

l *16. q. 3. c. qua ſemel.*

m *c. quoniam & Gloſſ. in d. c. quæ ſemel. cap. ligaa. d. 1.*

n *Syl. v. Eccl. 2. nu. 7. in 1. d.*

ARTI-

Digitized by Google

ARTICVLVS VII.

In quas pœnas incurrant occupantes bona regulari.

RESpondeo dicendo, quod Eugenius Quartus conceſſit congregationi Montis Oliueti, prout habetur in cõpẽdio *a* Societatis Ieſu, & in compendio *b* Ciſtertii. *Quod quacunque perſona cuiuſcũ q. ſtatus, gradus, ſeu qualitatis, Eccleſiaſtica, vel ſecularis, quamis ẽt pontificali præfulgeat dignitate quæ monaſteria, res, & bona mobilia, ſeu immobilia poſſeſſiones, domos molendina, aquas, piſcaria iura iuriſdictionẽ, & alia quacunq. ad præfata congregationẽ, & illius monaſteria pertinẽtia perturbare, vel fatigare præſumpſerit, niſi infra tres dies poſtquã huius indulti certior facta fuerit ſe correxerit, aut debitam cautionẽ de reſtituendo, & ſatiſfaciendo non præſtiterit, excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrit, in qua niſi a Summo Pontifice, aut in mortis articulo beneficium abſolutionis nequit obtinere.* Et idem priuilegium inuenio conceſſum a Leone X. Eremitis S. Auguſtini, prout continetur in compẽdio *c* Societatis, & habetur in ſupplemento, *d* id ipſum conceſſum fuiſſe dictis patribus a Iulio Secundo.

a §. 5. tit. 60.
b Tit. bona. §. 9.
c Vbi ſupr. §.
d Fol. 76. conc. 227.

QVAESTIO XXXIX.

De Canonica portione, in nouem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur nouem.

1 *QVid ſit canonica portio.*
2 *De quib. & a quib. debeatur quarta funeralis*
3 *Vtrum quando aliquis de facto contra voluntatẽ fratrũ in eorũ eccleſiis ſepelitur, debeatur quarta portio.*
4 *Vtrum quarta funeralis debeatur nouitio decedente in anno nouitiatus extra monaſterium eligente in monaſterio ſepulturam.*
5 *Vtrum quando aliquis, cuius maiores ſolent ab antiquo in aliqua Eccleſia ſepeliri, ea dimiſſa eligit ſibi ſepulturam, debeatur canonica portio Eccleſiæ dimiſſa.*
6 *Vtrũ valeat electio ſepulturæ in aliquo monaſterio nõ legando Eccleſiæ parochiali quartã funeralẽ*
7 *Vtrum legatum Eccleſiæ parochiali ab eo, qui alibi elegit ſepulturam, computetur in quartam funeralem debitam parochiæ.*
8 *Vtrum canonica portio poſſit renunciari.*
9 *In quam pœnam incurrant prælati, vel curati cogẽtes fratres, vel teſtamentarios defuncti ad ſoluẽdam quartam.*

ARTICVLVS I.

Quid ſit canonica portio.

REſpondeo dicendo, quod canonica portio dicitur, quæ ſit a canonibus approbata, & debita iure decretorum, iuxta ea, quæ in eiſdẽ ſacris canonib. *e* proponuntur. Et eſt duplex. Vna eſt debita Epiſcopo ab omnibus Eccleſiis totius diœceſis de omnibus relictis factis eiſdem, quam tamẽ non habent ab Eccleſiis ſuis extra diœceſim, de qua agit Couarru. Et aduerte, quod Epiſcopo debetur quarta portio ex his, quæ legantur fraternitatibus, quæ congregationẽ quandã prætextu pietatis præſe ferunt, cum hæc legata pietatis cauſa fiant. Et vt hæc canonica portio debeatur, ſatis eſt, pia eſſe legata, prout dicitur in iure. Hanc opinionẽ ſequitur Menochius & eam communẽ dicit Couarruuias. *f* Alia eſt debita Eccleſiæ parochiali de relictis a parochiano, vel obuenientibus ratione funeris loco illi, in quo eligit ſepulturam; de qua nobis in præſentiarum eſt agendum. Et hæc eſt varia, ideſt, medietas tertia, vel quarta, ſecundum varia iura, & varias conſuetudines; quibus conſuetudinibus eſt ſtandũ, iuxta quandam Decretalem *g* & ſi ibi conſuetudo non appareat, ſpectanda eſt conſuetudo Eccleſiæ metropolitanæ ſecundum Hoſtienſem. Et ſi neque illa appareat ſpectanda eſt conſuetudo vicinarum Eccleſiarum. Quæ ſi varia ſit ſecundum Goſfredũ. quarta debetur, quia in hoc iuri magis concordare videtur, prout tenent Archidiaconus & alij, quos refert & ſequitur Syluester. *h* Et hanc tenentur religioſi ſoluere Eccleſiæ parochiali, prout habetur in Concilio *i* Trid. & poſt alios tradit Molina. *k*

e c. de his 10. q. 1. c. decernimus & c. conſtitutũ. 16. q. 1. Cle. dudum de ſepul.
f c. requiſiſti et c. vl. de reſt. Menoc. c. 5. remed. recu poſſ. q. 5. Cou. in c. officij de teſt. nu. 12.
g ca. certificare extra de ſepul
h Sylu. v. canonica portio n. 1.
i Conc. Tri. ſeſ.
k Molin. 2. 2. trac. 2. diſp. 215

ARTICVLVS II.

De quibus & a quibus debeatur quarta funeralis.

REſpondeo dicẽdo, quod debetur ſolùm ab Eccleſijs, vbi aliquis ſepelitur, vel ad quã tranſit ſe conuertendo modo, & ſi alias eſſent exemptæ, ſecundum Innocentium, *l* nõ autẽ ab alijs Eccleſijs, vel perſonis. Et debẽtur de omnibus, quæ obueniũt ratione funeris, ſ. in die funeris. Et de omnibus legatis factis Eccleſiæ, in qua quis elegit ſepulturam prout dicitur in iure. *m* At Nicolaus Quintus *Conceſſit fratribus Carmelitis, vt de illis, quæ eis pro fabrica Eccleſiarum, & conuentuum ſuorũ Eccleſiaſticis ornamẽtis, luminarib. anniuerſarijs, ſeptimo, vigeſimo, trigeſimo & alijs diuinis cultib. pitancijs, indumentis, calciamentis emendis, celebrandis et habẽdis in eiſdem, necnon annuis cenſib. redimendis, ad quorũ ſolutionem aliqua domus, prædiaque cũ hortis, & alijs locis ordinis eiuſdem obligata noſcuntur, per Chriſti fideles eleemoſyna pietatis intuitu ſiue in funeralibus oblationib. ſepulturis, vltimis voluntatib. legatis, aut alias quoquomodo, etiam abſolute largientur nulli canonicam portionem aliquã teneantur exhibere, aut ad id valeant coarctari. Et neq. ab eis, vel vltimarũ volũtatũ executorib. ſeu deſcendẽtiũ hæredib. de præmiſſis bonis aliquid extorquere, vel exigere præſumãt diſtricte inhibuit. Nõ obſtãte cõſtitutione in Cõc. Viẽnenſi edita, quæ incipit. Dudũ, & alijs conſtitutionibus.* Ita habetur in libro *n* Monumenta ordinũ. Et aduertit collector, *o* priuilegiorum Mendicantium quod hæc conceſſio eſt copioſior, quam ſit in omnibus alijs priuilegijs fratrum Mendicantium in materia iſta. Nam dicit, quod non ſolùm non teneantur fratres ſoluere quartam, vel canonicam portionem de omnibus in alijs conceſſionibus contentis, ſed neq; etiã de funeralibus oblationib. neq; de his quæ eis abſolute quomodocunq. legantur, vel largiuntur, non obſtãte Clementina dudum de ſepulturis, & alijs quibuſcunque in contrarium facientibus, & cum decreto irritante, quod opponitur in fine Bullæ. Quod priuilegium Alexander VI. confirmauit, prout habetur in eodem libro, *p* & conceſſit Leo X. congregationi Camaldulenſi: & Celeſtinus V. ſuæ congregationi & Iulius II. congregationi Montis Oliueti, & Eugenius Quartus congregationi S. Iuſtinæ per Breue datum Bononiæ quinto nonas Iunij milleſimo quatercẽteſimo trigeſimo ſexto, Pontificatus ſui anno ſexto, prout refertur in cõpendio *q* Ciſtertij.

Sed videamus, quid circa hoc decreuerit Concilium *r* Tridentinum. Ad quod reſpondeo, quod

l Inno. in c. relatum & in ca. in noſtra extra de ſpult. & c. requiſiſti extra de teſta.
m Cle. dudum §. verum de ſepult.
n In 1. imp. fol. 86. & in 2. fol 169 conc. 395
o Col tit. canonica portio. §. 4.
p In 1. imp. fol. 76. & in 2. fol. 159. conc. 378.
q V. quarta portio canonic. §. 1. & 2.
r Concil. Trid ſeſſ. 25. c. 13.

decreuit

Digitized by Google

decernit ſancta Synodus, *quibuſcunque in locis, iam ante annos quadraginta, quarta quæ funeralium dicitur, cathedrali, aut parochiali Eccleſiæ ſolita eſſet perſolui, ac poſtea fuerit ex quocunq. priuilegio, alijs monaſterijs, hoſpitalib. aut quibuſcunq. locis pijs conceſſa, eadē poſthac integro iure, & eadem portione, qua antea ſolebat, cathedrali, ſeu parochiali eccleſiæ perſoluatur, non obſtantib. conceſſionibus, gratijs, priuilegijs, etiam mare magnum nuncupatis, aut alijs quibuſcunq.* Circa quod decretū aduertit Collector *a* cōpendij Ciſtertij pro ſuo ordine, quod non ſolum a quadraginta annis citra: verū nec etiam à tempore immemoriali nulla portio de ſupradictis quæſitis a dicto ordine aliquādo fuit ſoluta. Et ita quo ad ipſos in nullo fuerunt eorum priuilegia reuocata. Secundo eſt aduertendū, quod Pius V. anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo octauo, prout refert Gutierrez *b* motu proprio declarauit, Concilium loqui tantum de monaſterijs ante annos quadraginta fundatis, quæ ipſam quartam ſoluere conſueuerunt. Et ſi licet fundata fuiſſent monaſteria ab annis quadraginta, ſi non ſoluebant quartā, modo non tenentur ſoluere. Et etiā concedit, quod monaſteria, quæ fuerunt a quadraginta annis citra fundata, non ſoluant dictā quartam. Cuiuſmodi ſunt omnia monaſteria nouæ Hiſpaniæ apud Indos, & monaſteria Carmelitarum, Diſcalciatorum in Hiſpanijs fundata. Nec Gregorius Tertius decimus in ſua conſtitutione, quā tradit Nauarrus, *c* reuocauit hāc Pij V. declarationē. Tantum.n. ibi reuocātur aliqua quæ Pius V. conceſſit regularibus a Concil. Tridentini tramite diſcedens. Non autem reuocauit declarationes Concilij Tridentini in fauorem regularium a Pio V. factas. Et vt omnis tollatur ratio dubitandi, propo nam hic declarationē illuſtriſſimorum Cardinaliū hoc ipſum affirmantem. Quæ eſt huiuſmodi.

a In d. comp. Ciſtertii. §. 2.

b Gutier. de iuramen. confir. 2 p. cap. 4. nu. 3.

c Nau. c. 27. ī fi.

Congregatio Concilii cenſuit, non cōprehendi monaſteria ædificata quadraginta annis citra, aut quæ indies ædificantur, vel in futurum ædificabuntur, præſuppoſito quod huiuſmodi monaſteria ſint eius religionis, cui a Sede Apoſtolica indultum ſit, vt quartam funeralem non debeat ſoluere Epiſcopo.

Antonius Garrafa.

ET vt omnibus notum ſit, hanc declarationem eſſe authenticam, & facere fidem in iudicio, extra iudicium, vide eius approbationē ſequentē.

El Doctor Chriſtoual de Meſa Cortes Canonigo en la Sancta Igleſia de Cordoua, y Prouiſor general en ella, y ſu Obiſpado por quanto el padre Fray Alonſo de Aluarado Procurador general de la Orden de S. Franciſco, hizo mueſtra ante mi de vn papel en lēgua Latina firmado del Illuſtriſſimo Antonio Garrafa, y con ſu ſello, ſin eſtar roto, ni tener otro vicio ninguno: Y me pidio, que tiene neceſſidad de imprimir algunos traslados por aponer en los Conuentos de ſu orden por tanto por la preſente doy licencia a qualquier impreſſor que lo imprima, y ſolo aé autorizado como lo pide. Fecha en Cordoua a quatro de Iulio de 1592.

El Doctor Chriſtoual de Meſa Cortes.
Luys Royz Notario
Corregido con el original.
Luys Royz Notario.

ET refert Veracrux in ſuo compēdio, quod cū controuerſia fuiſſet inter fratres, & Epiſcopū de Guatimala, data fuit ſententia executorialis per Reuerēdiſſimum Archiepiſcopum Mexicanū in fauorem fratrum, vt non ſoluerent dictam quartam. Et ratio, quæ mouere potuit Pium Quintū, & hos illuſtriſſimos patres ad declarandum, quod monaſteria quæ fuerunt a quadraginta annis citra, id eſt (*de quarenta años a ea*) fundata non ſoluerēt dicta quartā, ſiue ſoluerint illa ſiue non, fuit quia non præſcribitur cōſuetudine, niſi per annos quadraginta, etiam contra Eccleſiam parochialē, vt tenet Panormitanus *d* cōmuniter receptus. Et monaſteria fundata ante quadraginta annos, quæ ſoluebant quartam, tenētur modo ſoluere quia nō eximuntur à Cōcilio, niſi non haberent conſuetudinem ſoluendi; tunc enim iam eſt præſcriptum. Nec volunt tollere Pius Quintus, & Illuſtriſſimi Cardinales ius præſcriptum, ſicut etiam facit Concilium Tridentinum.

d Pan. in c. fi. de conſuet. nu. 9.

Tertio eſt aduertendum, quod qui tenentur ſoluere quartam, non tenentur ſoluere tunc de omnibus relictis fratribus, ſed tantum de his, quæ cum corpore defuncti contigerunt deferri, non autē de miſſis & de candelis, vel alias quomodolibet fuerint donata. Ita Pius V. in dicto motu proprio. Et tam conſuetudine introductum eſt in eccleſia, vt de nullo alio ſoluatur quarta, niſi de his, quæ cum corpore defuncti deferuntur, prout aduertunt Cardinalis, *e* & alij, quos allegat Couarruuias. Qui poſt Panormitanum ait, conſuetudine receptum eſſe etiam, quando aliquis in aliena parochia ſepelitur, Eccleſiam ſepulturæ non teneri ſoluere quartam de oblationib. factis poſt diem ſepulturæ, ſed ſolum de his, quæ in die ſepulturæ fiunt. Et ita ait Molina. *f* quod concilium ſolum facit mētionem de quarta funeralium, quaſi innuens, quod hæc ſolum ſoluitur de his, quæ offeruntur in die funeris.

e Card. ī d. Cle. dudū. §. verum Coua. in c. vl. de teſt. nu 6. & 7.

f Mol. 2. 2 tract. 2 diſp. 215. fol. 306.

ARTICVLVS III.

Vtrum quando aliquis de facto contra voluntatem fratrum, in eorum eccleſiis ſepelitur debeatur quarta portio.

REſpondeo dicendo, quod quando aliquis defunctus de facto contra volūtatem fratrum ſepelitur in eorum Eccleſia, vt tempore interdicti; & multa offeruntur, quarta non debetur ſecūdum Federicum. *g* & Geminianū. Et ratio eſt, quia talis tempore interdicti non poteſt, eligere ſepulturam apud Mendicātes, vt notat Innocētius, *h* quamuis liceat ipſis accipere mortuoria, vt orent pro defunctis, ſi cum pœnitentia deceſſerunt iuxta ſacros Canones. *i* Et præterea facit, quia quarta debetur Eccleſiæ parochiali ratione iniuriæ, quæ ſibi fit iuxta quandā Decretalem. *k* Nullam autem iniuriā illi facit, ex quo ibidē non poterāt ſepeliri, immo plus dicit Federicus: quod ſi Mendicantes cum ſponte tali tempore ſepelirent non debetur quarta, licet teneantur tanquam violatores interdicti ad pœnam, quæ contra violatores proponitur, cum ſolū debeatur quarta, quando mortui ſepeliuntur in caſu a iure conceſſo: ſecus quādo in prohibito, vt decretum *l* eſt. At hoc minimè habet locum attentis priuilegijs conceſſis Mendicantibus, quibus ipſis conceditur, quod tempore interdicti poſſint in ſuis Eccleſijs aliquas pſonas ſeculares libere ſepelire. De quibus agemus late in ſecūdo tomo in quæſt. de interdictis. Nam cū dictæ perſonæ ſepelliātur caſu a iure cōceſſo rōne priuilegiorū, certum eſt, quod quarta funeraliū debetur. Vt ſi ſepeliatur ſyndicus fratrum Minorum, &c. & ſi ſepeliatur aliquis tem-

g Fed. conſ. 116 Cle. in c. 1. de ſepul. lib. 6.

h Innoc. in c. vt priuilegia ac priuil. et c. cupientes eod. tit.

i c. quicunq. 13. q. 3.

k c. certificari de ſepult.

l c. ex parte lib. 1. [illegible] in ſi. de ſepul.

Digitized by Google

pore interdicti authoritate ordinaria concedentis pro tunc, vt ſuſpendatur interdictum; nam in hoc caſu iam hic ſepelitur in caſu a iure permiſſo. Aduertendum tamen, quod ſi eccleſia parochialis eſt interdicta ex culpa ſua, & non parochiani defuncti, tunc talem quartam nõ habebit, ſiue parochianus ſepeliatur alibi ex electione ſua, ſiue nõ; Quia, v.g. non eligendo ſepulturam ſepultus eſt in ſepultura maiorum ſuorum, prout notat Gemmianus. *a* Sed ſi non fuit ſepultus in eccleſia electa, neque in ea, vbi ſunt ſepulchra maiorum ſuorum: ſed alibi fuit ſepultus de facto, & non de iure, nihil dabitur, ſi eccleſia parochialis dedit cauſam interdicto. Secus ſi non fuit in culpa, quia in hoc caſu non debet ſuo iure priuari ſecundum Petrum de Ancharano, quem ſequitur Geminianus. *b*

a Gemin. in c. 1 de ſepul. lib. 6.
b Gem. ubi ſup.

ARTICVLVS IV.

Vtrum quarta funeralis debeatur eccleſiæ parochiali nouitio decedente in anno nouitiatus extra monaſterium, & eligente ſepulturam in monaſterio.

RESpondeo dicendo, quod nouitius decedens intra annum nouitiatus debet ſepeliri in conuentu, vt religioſus, neque debetur quarta funeralis Eccleſiæ cuius erat parochianus, prout aduertunt *c* Ancharanus, & Philippus Francus. Quę opinio eſt tenenda, licet contrarium tenuerit *d* Dominicus. Licet enim ſtatus nouitij nõ ſit religioſi, iuxta ea, quæ traduntur *e* a Tiraquello; qui affirmat hunc ſtatum eſſe dubium in pendenti conſiſtere: attamẽ in multis reputatur nouitius religioſus, gaudet enim beneficio canonis. Et ſic mihi certum eſt, nouitios gaudere omnibus indulgentijs, & gratijs profeſſis a Sede Apoſtolica conceſſis, etiamſi in illis literis Apoſtolicis hoc exprimatur. *f* Ius. n. non ſolum concedit facultatem teſtandi iure militari militibus, ſed etiam illis, qui non ſunt milites, dummodo in militia ſint labores, & pericula militi ſupportantes. Et ſic iure cõmuni, delicta commiſſa intra nouitiatus annum caſtigantur a prælatis regularibus, prout *g* Angelus reſoluit, & Nauarrus. Et ipſis conceditur priuilegium vt in monaſterijs, vbi ſunt nouitij ſepeliãtur tempore interdicti, aut ceſſationis a diuinis cum ſolennitate, ac ſi non eſſet interdictum, neque ceſſatio, ſicut alij fratres profeſſi ſepeliuntur, prout dicemus in ſecũdo tomo in quæſtione de interdictis. Vnde infertur, quod ſi nouitius egrediatur intra annum nouitiatus a monaſterio, vt cum habitu in domo parentum curetur, ſi ibi decedat ſepelietur in eius cõuentu ſine aliqua ad quartam funeralem obligatione.

c Anch. et Frãcus in c. cũ nullus de tẽpor. ord. 6.
d Domi. in c. cũ quis de ſep. l. 6.
e Tiraq. de retrac. linag. gloſ. 8. n. 21. et n. 38.
f l. uni. ff. de bo. poſ. ex teſt. mil.
g Ang. in l. 1. ff. de pa. Na. l. cõſtit. de reg. conſ. 58. to 1. imp.

ARTICVLVS V.

Vtrum quando aliquis, cuius maiores ſolent ab antiquo in aliqua Eccleſia ſepeliri, ea dimiſſa eligit ſibi ſepulturam, vtrum canonica portio debeatur Eccleſiæ dimiſſæ.

RESpondeo dicendo, quod non: ſed potius illi Eccleſiæ; in qua conſueuit audire diuina, & recipere ſacramenta, vt innuit quædam *h* Decretalis. Quod ſi in vna parochia ſolet audire diuina, & in alia recipere ſacramenta, videtur quod canonica portio debebitur ei, vbi conſueuit recipere ſacramenta, argumento cuiuſdam *i* Decreti. In contrarium facit, quod notat *k* Innocentius quærẽs, quid ſi aliquis in capella audiuit diuina, & in plebe recipit Eccleſiaſtica ſacramenta. Et cõcludit, quod fiet diuiſio inter plebem, & capellam. Quã opinionẽ ſequitur Panormitanus. Et idem dicendum eſt de Regibus, & ducibus, & alijs perſonis, quæ per annicirculũ diuerſis Eccleſijs audiunt diuina, & percipiunt ſacramenta, quaſi habentes duo, vel plura domicilia, in quibus pariter ſe collocabant, & eligunt ſepulturam in alio loco. Nam in hoc caſu Eccleſiæ domiciliorum diuident quartã inter ſe. Nec confrater acceptus alicuius loci religioſi liberatur a ſolutione quartæ, ſi extra parochiam eligat ſepulturam, niſi oblatus ipſi loco religioſo omnibus ſuis bonis, retineat ſibi aliquid ad victum; vt ex argumento aliquorum *k* iurium tradit Hoſtieñ. ſiquidem hi ſolum, & non alij ſunt exempti a iuriſdictione Epiſcopali.

h c. cum quis de ſepul. lib. 6.
i c. 1. de ſepul.
k Inno. in ca. de his ext. ord.
K c. cum planta re extra de ſepul. vbi Hoſti.

ARTICVLVS VI.

Vtrum valeat electio ſepulturæ in aliquo monaſterio non legando Eccleſiæ parochiali quartam funeralem.

RESpondeo dicendo, quod *l* Hoſtienſis tenet, quod talis electio non valet, & ſic clerici parochiæ poſſunt demandare corpus defuncti. Sed doctiſſimus *m* Gregor. Lopez ait, hoc ſibi dubiũ videri, quod ſcilicet, hæc omiſſio vitiet electionem. Iura enim tantum volunt, quod de relictis Eccleſiæ ſepulturę detur canonica portio Eccleſię parochiali, aut quarta funeralis, iuxta ea, quæ ſupra articulo ſecundo ſunt declarata: nõ vero quod teneatur expreſſo ſuo iudicio relinquere, & ita ait eſſe intelligendam deciſionem capituli primi de ſepulturis, non. n. prohibetur ibi ſub anathemate, ſi aliter eligatur, ſed ſi canonica portio non ſoluatur. Nec ait, obſtat capitulũ ſecundum de ſepulturis. Ibi enim licet iubeatur relinqui quarta, non tamen ex omiſſione annullat electionem ſepulturæ, ſed vult, qđ debeatur, etiam ſi non relinquatur, & hoc cõprobat Gregorius *n* ex lege partitarum, & alijs iurib. affirmans hanc opinionem tenere *o* Abbatem.

l Hoſt. de ſepu. cap. apud quam eccleſiã ver uel non reddatur.
m Greg. in l. 1. t. pa. 1. vt ſi no. degaſſ.
n Greg. in d. l. 5. per text. ibi.
o Aba. in ca. de his de ſepul. no. 2. per text. ibi.

ARTICVLVS VII.

Vtrum legatum Eccleſiæ parochiali ab eo, qui alibi eligit ſepulturam, computetur in quartam funeralem debitam parochiæ.

RESpondeo dicendo, quod *p* Hoſtienſis, Cardinalis, Ancharanus, & Decius tenent partẽ negatiuam. Contrariam tamen opinionem, ſcilicet, quod cõputetur, tenẽt *q* Antonius Imola, & Abbas, Federicus, Salicetus, Alexander, & Corneus, & eſt magis communis ſecundum Gregorium Lopez. Verũ eſt tamẽ, quod prima opinio probatur à quadam lege partitarum contra cõmunem. Et ait Gregorius Lopez, quod forte iſta opinio ſecuta per iſtam legem eſt de iure verior, quando teſtator nõ relinquit totam quartam Eccleſiæ parochiali. Nã ſi totam reliquiſſet, nihil aliud poſſet peti ab Eccleſiæ parochiali affirmans hoc voluiſſe tenere Hoſtienſem.

p Hoſt. in c. officijs de reſ. Cardin. in Cle. dudum. § verum, q. 17. vbi Anc. q. 2. Deius in authe præterea. C. vnde uir. & in col. 8.
q Anto. Imola, Abb in d. c. offic. Feder. cõſ. 3 Salic. & Alex. in d. anth. præterea vbi Corne. Greg. vbi ſu. t. de maſ. c. d. l. 5.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Canonica portio poſſit renunciari.

RESpondeo dicendo, quod ſecundum Ancharanum, *r* non valet pactum, quando Eccleſia

r Anch. in c. pactum de pac. l. 6.

damni

damnificantur. Vnde ſi ex huiuſmodi pacto, & renūtiatione aliquod damnum Eccleſiæ cathedrali, aut parochiali obuenerit, minime valere exiſtimo. At ſi fiat renūciatio cū proteſtatione, quod per hoc non poſſit allegari aliquod ius contra Eccleſiam, non video loquendo ſecundum ius *a* cōmune, cauſam, ratione cuius talis renuntiatio ſit nulla, etiam ſi fiat ſine authoritate ſuperioris. Nō enim, niſi ob vehementes cauſas maximi iudicis debet vocari authoritas, prout traditur in iure. Et aduertēdum quod *b* Bonifacius VIII. ſtatuit. *Quod compoſitiones, pacta cū capitulis, & rectorib. Eccleſiarum ſuper iuribus parochialibus a prioribus conuentualibus, ſeu guardianis fratrum prædicatorū, aut Minorum, & aliorum mēdicantium facta, vel approbata de ſuorū conuentuū conſilio, & aſſenſu (dum tamen alias ſint licita, & honeſta) debere ab ipſis fratribus in locis, in quib. fuerint facta, inuiolabiliter obſeruari: non obſtāte quod magiſtri, vel miniſtri, aut prioris generaliū, ſeu prouincialium prædictorū non interuenerit in eiſdem aſſenſus*, Prout latius continetur in ſecūdo tomo in quæſtione de pactis. In quo reuocantur priuilegia circa hoc cōceſſa ab Alexādro IV. & ab Honorio IV. In quibus ad validitatem harum conuētionum requiritur authoritas patris generalis, vel capituli generalis, prout habetur in libro *c* monumenta ordinum. Aduertit tamen Collector priuilegiorū Mendicantiū, quod hæc priuilegia fuerūt poſtea reualidata a Sixto IV. Et Leo Decimus *In Concilio Lateranenſi ſtatuit, quod pacta, & conuentiones inter fratres, & prælatos, ac curatos (pro tempore inita) valeant, niſi per ſubſecutum capitulū proximum generale, uel prouinciale refutata, & per eos refutatio huiuſmodi intimata debito tempore fuerit.* Prout habetur in ſupplemento.*d*

a *l. ſi. C. de proc.*

b *ca. quia ex eo de pact. lib. 6.*

c *In 1. imp. f. 18 & in 2. fo. 132. conc. 297.*

d *f. 26. conc. 75.*

ARTICVLVS IX.

In quam pœnam incurrant prælati, uel curati cogentes fratres, uel teſtamentarios, uel hæredes defuncti ad ſoluendam quartam.

RESpondeo dicēdo, quod *e* Sixtus IV. anno Domini milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo quarto *Tulie pœnā interdicti ingreſſus Eccleſiæ in locorum ordinarios, & in alios ſententiā excōmunicationis ipſo facto, ſi directe, aut indirecte ad ſolutionē quartæ alicuius parochialis, vel canonicæ, vel alterius portionis, ſeu oneris, dū apud fratres fideles tumulātur, cogūt quoquomodo fratres, vel teſtamētarios, vel defuncti hęredes.* Vñ licet *f* gloſſa, & D. Anton. dicant poſſe curatos cōpellere ſupradictos ad ſoluendam quartam; hoc tamen pro dictis fratribus eſt tenendum in locis, vbi non ſolum ipſa quarta cōſueuit abhinc quadraginta annis, ſecundū diſpoſitionem Concil. Trident. Nam nos loquimur hic ſecundum priuilegia; gloſſa autem, & Antoninus loquuntur ſecundum terminos iuris cōmunis. Nec per Clementinam, *dudum*, reuocatur priuilegium Sixti IV. Solum enim ibi reuocātur priuilegia quorumcunque etiam exemptorum, in quantum impediunt ſolutionem quartæ funeralis. At per hoc nō reuocatur priuilegium Sixti IV. facientis ipſos exēptos a iuriſdictione ordinarij etiam quoad hoc. Verum tamen eſt, quod poſſunt cogi per ſuos iudices ordinarios regulares, & per Papam, & eius legatum, niſi alijs ordinarijs concedatur. Ita *g* Syluester. Nec ego inuenio in Concil. Trident. aliud definiri. Ibi enim ſolum dicitur, quod quarta ſoluatur, vbi eſt conſuetudo, ſed non dicitur, vt religioſi ad id ab ordinarijs compellantur. Et ſic contra eos per excōmunicationem, & alias cenſuras Eccleſiaſticas minime procedere poſſunt cū excōmunicare ſit iuriſdictionis actus: de hac autem materia vide aliqua in tertio tomo in quæſt. de quarta funerali.

e *In l. monu. or. 1. imp. fo. 63. & in 2. fol.*

f *Glo. in Cle. dudum de ſepultu. Anto. 3. tit. 10. c. 2. nu. 15.*

g *Syl. v. canonica portio in fin.*

QVÆSTIO. XL.

De Cantu, in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *VTrum apud regulares ſit licitus cantus organicus in officio diuino.*

2 *In quas pœnas incurrunt huic cantui organico inſiſtentes.*

ARTICVLVS I.

Vtrum apud regulares ſit licitus cantus organicus in officio diuino.

REſpondeo dicendo, quod voces, & cantus in eccleſia multis teſtimonijs ſunt laudanda. Et ſic videmus apud *h* Lucā Angelos angelica voce proclamaſſe hymnū. Et *i* in actibus Apoſtolorū legitur Paulū in carcere cantaſſe. Et in libris *k* Regum & Paralipomenon cantus diuini approbantur. Aequū igitur eſt, vt in eccleſia cantu diuina myſteria celebrētur. Vnde in præfatione miſſæ quotidie dicit eccleſia, Qui nō ceſſant quotidie clamare dicentes, Sanctus, ſanctus, &c. Et conſiderandū eſt, quod cātus in eccleſia incepit a tēpore S. Ignatij, qui audiuit Angelos cantantes, vt refert Nicephorus in hiſtoria eccleſiaſtica. Et *l* Antonius de Mocharis tradit *m* Caſtro contra hæreſes allegando D. Thomam, & tradit etiā Soto, Qui dicunt, quod in reſurrectione mortuorum ſancti clamabunt cantantes, & laudantes Deum, qui patres, & alia infra referēdi addunt, quod cantantes non debent ſolo cātu eſſe contenti, ſed corde, & quid cantu dicant obſeruare, & cuſtodire tenentur. Ad quod aliqua ex Sacra Scriptura, & ex ſacris Canonibus adducunt, non reprobantes ex hoc vocibus altis & ſonoris laudes diuinas canētes; immo potius laudant, & extollūt. Et ſic *n* Rota noua poſt Clemētinæ gloſſam dicit, quod inter alias qualitates, quas clericus debet obtinere, eſt, quod ſciat bene cantare. Et hanc catholicam veritatem nos docuit ſacra ſynodus Tridentina in Spiritu ſancto congregata. Et multa in eius confirmationem, & qualiter cantus in eccleſia & miſſarum celebritate fieri debeant, videatur apud *o* Diuum Iſidorum, & Vualdenſem, & Ioannem Ekium, Soto, Brunū, Albertum Pighium contra Eraſmum, & F. Antoniū Rubeum contra eundem Eraſmū. Inter alia aūt, quæ in confirmationē, & declarationē huius Catholicæ veritatis adducunt, eſt doctrina D. Hieronymi in epiſtolam ad Epheſios, quæ in hūc modū ſe habet, prout refertur a *p* Gratiano. *Cantantes, & pſallentes in cordib. veſtris Domino. Audiant hoc adoleſcēuli, audiant ij, quib. in eccleſia eſt pſallendi officium, Deo non voce, ſed corde cantandū, nec in tragœdorum modum guttur & fauces, dulci medicamine collinenda, vt in eccleſia theatrales moduli audiantur & cātica.* Vbi gloſſa in hęc prorūpit verba. *Linire aūt, vt melius cantent, et nō pronuntiēt, veluti electuario, peccatū nō eſt, ſi ad laudē Dei, & non gratia laudis conſequendæ delineātur.* Hæc de cantu in cōmuni dicta ſunt, Nunc autem

h *Luc. 2.*

i *Act. 16. e.*

k *Reg. Paralip. 12. & 16.*

l *Mocharis de ſacrifi. mi. l. 4. c. 12. & 13.*

m *Caſtro aduerſus hęreſes v. cātus. D. Th. 2. 2. q. 15. a. 1. Sot. li. 10. de iuſ. q. 5. a. 2*

n *Rota deciſ. 18 de conceſ. præb. Cle. 1. in glo. 1. eo tit. Con. Tri. ſeſ. 22. de obſer. nu. miſſ.*

o *Iſido. de diui. offi. l. 1. & l. etymolog. cap. 2. & Vuald. de ſacr. tit. 2. c. 67. Ekius i Enchi. ſacer. c. 32. Soto vbi ſu. Bruno de cerimo. eccl. l. 5. c. 2. Pig. cōt. Eraſmū l. 6. c. ſi. Rubeus contra Eraſ. aſſer. 9.*

p *cap. cantantes 92. diſt. vbi glo. v. collinenda.*

operæ pretium eſt deſcendere ad cantum organicũ ſpecialiter. Et ex dictis, & alijs ait doctiſſimus, pius, & religioſus Doctor *a* Nauarrus, peccare hodie cõiter aliquot cãtores, qui in horis canonicis, & miſſa canunt cantum organicũ, & ſimiliter procurantes ipſum cantum organicum. Tũ quia, vt augeretur attentio, & deuotio propria, vel aliena permiſſus fuit cantus in officio diuino, vt determinat *b* Ioannes XXII. Ait enim dictus Pontifex. *Ideo enim in Eccleſia Dei pſalmodia cantãda præcipitur vt fidelium deuotio excitetur, & in hoc nocturnum, diurnumq. officium, & miſſarum celebritates aſſidue a clero, ac populo ſub maturo tenore diſtincta, quæ gradatione cantatur, vt eadem diſtincte et mature colliberant & delectent.* Hæc Ioannes XXII. At cantus organicus cõmuniter eſt cauſa, vt non audiantur, minuſq. intelligantur voces, quæ canuntur. Et cõmuniter adimit duas ſpecies triũ attentionum, quę poſſunt haberi in officio diuino præſertim apud eos, qui vix explicant verba aſſerentes ſolo cantu citra vim & ſignificationem vllam verborũ peritos cantores debere mouere auditores. Cui cõſequens eſt, hodie cõmuniter cantum operari contrarium eius, ob quod fuit inuẽtus, & in officijs diuinis permiſſus, ac proinde frequenter eſſe abuſum, & peccatũ, argumẽto cuiuſdã legis *c* & decretalis. Nam cum nõ bene audiant, & minus intelligant, id qđ canitur, cumq; non ſit facile ipſis aſcendere ad faſtigium conuerſationis diuinę, ſine verborum, quę canuntur intellectu, qui ſeruiat pro ſcala & gradu deſcendunt ad humanã, quia intellectus, vt plurimum acuti, quales ſunt vt plurimum religioſorũ ad aliquid ſemper agendũ ſunt propenſi, nequeũt que eſſe otioſi. Tũ quia delectare, aut delectari velle in officijs diuinis magis cantu, quam verbis, eſt peccatũ, vt confitetur *d* D. Auguſtinus in hęc verba prorũpens. *Cum mihi accidit, vt me amplius cantus, quã res, quæ cantãtur moueat pęnaliter me peccare confiteor, & nunc mallem non audire cantantem.* Pręterea, vt ſic licitus cantus inter alia eſt neceſſariũ, nec cãtetur exiſtimãdo, quod cãtatũ per ſe magis arrideat Deo, quam recitatum, vt recte probat Caietanus. *e* Non ab re dixi in principio de cantu organico. Contrapunctus. n. qui non turbat Gregorianum, ſiue planũ, licitus eſt, iuxta ea quę addit Ioannes XXII. qui poſtquã vetuit cantũ organicũ hæc verba dixit: *Per hæc aũt non intendimus prohibere, quin interdum dieb. feſtis, præcipue ſolennib. in miſſis & prædictis diuinis officijs aliqua conſonantiæ, quæ melodiã ſapiunt, puta, octauæ, quintæ, quartæ, & huiuſmodi ſupra cantũ eccleſiaſticũ ſimplicem proferãtur, & nihil ex hoc de bene memorata muſica, immutetur. Maximè cũ huiuſmodi cõſonantia audiiũ demulceãt, deuotionẽ prouocent pſallentiũ, Deo animos torpere non ſinant.* Hęc Ioannes XXII. Et ita *f* Nauarrus ait, quod huiuſmodi cantus vſitatur in tota vrbe. *g* Qui infra pulſum organorũ inficiatur allegans D. Thomam, vbi commentator ſuus Caietanus de hoc agit. Et idem Nauarrus *h* refert qđ cum in quadam eccleſia principali Leonis de ſola Roma cum plures cantu organico diuinas laudes decantaſſent cum faſtidio eo quod inter ipſos optime cantantes quidam ſenex raucus cecinißet, audita eſt vox de cœlo dicens: *Solus raucus auditur.* Quare vſque hodie ait Nauarrus in dicta eccleſia non vſi ſunt Domini miniſtri cantu organico. Denique Ioannes XXII. *De conſilio fratrum ſoliũ prohibet, quod nonnulla nouella ſchola diſcipuli (vt ipſe ais) dum tẽporib. menſurandis inuigilant nouis notis intẽdunt fingere ſuas, quam antiquas cãtare malunt, in ſemibreues, et minimas eccleſiaſtica cãtantur, notulis percutiuntur, nã melodias hoquetis interſecant, diſcantib. lubricant tripis, & motetis vulgarib. nonnunquã inculcant adeo, vt interdum antiphonarij, et gradualis fundamẽta deſpiciant, ignorent. ſuper quod ædificant, tonos neſciãt, quos non diſcernunt, immo cõfundunt: cum ex earum multitudine notarum aſcenſiones pudicæ, deſcenſionesq; tẽperatæ plani cãtus, quibus toni ipſi ſecernuntur, ab inuicẽ offuſcentur. Currunt. n. & quieſcunt, aures inebriant, & non medentur; geſtib. ſimulant, quod depromunt, quibus deuotio quærenda contemnitur, vitanda laſciuia propalatur.* Hæc Ioãnes vigeſimus ſecundus in dicta extrauaganti, quæ merito collocatur ſub titulo de vita & honeſtate cleric. quaſi hæc aliena ſint a grauitate, & modeſtia ipſorum, & ſic incipit dicta extrauagans: *Docta ſanctorum patrum decreuit authoritas, vt in diuinæ laudis officiis, quæ debitæ ſeruitutis obſequio exhibentur, cunctorum mens vigilet, ſermo non ceſpitet et modeſta pſallentiũ grauitas placida modulatione decantet.* Et certe cũ cantus organicus decãtatur, experientia docet, mente nõ vigilare, ſermonẽ ceſpitare cũ alijs in choro intereſſentes horas canonicas priuatim ibi perſoluant, non ea deuotione, & attentione requiſita propter tumultuantem turbã organice canentẽ, & horis ab ipſis recitatis, ſtatim omnes colloquuntur, ita vt chorus magis videatur locus conuerſationis, quam orationis.

a *Na. de or. c. 14. n. 32. cũ ſeq.*

b *Extrau. c. de vit. & hon. cle. D. Tho. 2. 2. q. 91. ar. 1.*

c *l. legata inutiliter. ff. de adim. legat. ca. ad noſtram de appel.*

d *Auge. lib. 10. confeſ.*

e *Caiet. 22. q. 9. art. 2.*

f *Nau. vbi ſup. nu. 36.*

g *Nau. vbi ſup. n. 46. cũ ſeq. D. Tho. vbi ſup. ad 4. q.*

h *Na. in c. quãdo de cõſec. d. 1. c. et no. 8. n. 7.*

ARTICVLVS II.

In quas pęnas incurrunt huic cantui organico inſiſtentes.

Reſpondeo dicendo, qđ ipſemet Ioãnes XXII. in dicta extrauaganti ſubiungit. *Si quis vero contrafecerit per ordinarios locorum, vbi iſta commiſſa fuerint, vel deputandos ab eis in non exceptis, in exemptis vero per præpoſitos, ſeu prælatos ſuos, ad quos alias correctio, & punitio culparum, & exceſſuũ huiuſmodi vel ſimilium pertinere dignoſcitur, vel deputandos, ab eiſdem per ſuſpenſionem ab officio per octo dies authoritate huius canonis puniatur.* Nõ ignoro tamen, hanc extrauagantem nõ eſſe in vſu, cum in eccleſijs cathedralib. cantus organicus maximè frequentetur, & ipſum canẽtes minimè ab ordinarijs puniantur. Vnde in Concilio *i* Tridenti. dicta Extrauagans minime innouatur. Solum enim ibi præcipitur, vt prelati remoueãt ab eccleſijs eas muſicas, vbi ſiue organo, ſiue cantu laſciuũ, aut impurũ aliquid miſcetur. Sed ideo ſupradicta adduxi, vt omnib. notum ſit dictũ cantum organicum depictum admodũ, quo eũ depingit Ioannes XXII. ſecundum eius, & fratrum ſententiam ab honeſtate, & grauitate clericorum maxime religioſorum eſſe alienum: & per conſequens vitandum, aut ad minus moderandum, præcipuè in eccleſijs regularium propter eorum grauitatem.

i *Cnoc. Tri. ſeſſ. 22. in decret. de vit. & obſer. in miſſ.*

QVAESTIO XLI.

De capitulis generalibus & prouincialibus in quinque articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 *QVid ſit Capitulum, & quomodo celebrandũ.*
2 *Quæ in capitulis generalibus, & prouincialibus poſſunt fieri.*
3 *Vtrum ſolis capitulis competat depoſitio Abbatum & Abbatiſſarum.*
4 *Vtrum intereſſentes in ipſo capitulo generali poſſint plenarie abſolui.*
5 *Quam authoritatem habeant Capitula prouincialia fratrum mendicantium Indiarum.*

A R-

ARTICVLVS I.

Quid ſit Capitulum, & quando celebrandum.

RESpondeo dicendo, quod Capitulū aliquando eſt locus, vbi res capitulares formantur; aliquādo ſignificat lectionem; aliquando ſecundum aliquos diſtinctionem, vt ille liber habet quinque capitula: aliquando congregationem multorū præcipue eccleſiaſticorū, prout notat *a* Ioannes Andreas. Et ſic eſt hic ſermo de capitulo, cuius ſcilicet authoritas & poteſtas conſiſtit in maiori parte, & ſaniori: ita quod totū capitulum facere dicitur, quod facit maior pars, & ſanior, iuxta ſacros *b* Canones. Verum tamen eſt, quod quādo maior pars Capituli delinquit, & propterea eſt ſua poteſtate priuata, tūc tota Capituli poteſtas reſidet in minori parte, quę nō deliquit: prout notat *c* Panor. Et iuxta hoc debet intelligi conceſſio Clementis III. & Celeſtini Tertij facta Carthuſienſibus, *Qua dicitur, quod quamuis Capitulo oēs capitulares intereſſe nequiuerint, quidquid tamen a maiori parte, & ſaniorum conſilio ſtatutū fuerit ratum ab omnib. obſeruari debet.* Et hoc capitulū in noſtra ſacra religione Minorū regularis obſeruantiæ per Leonem X. in *d* Bulla vnionis ordinatur, *Vt miniſter generalis primo triennio ſui officij celebrare teneatur vnum Capitulum generale in partib. in quib. in ſuo ſexennio non erit Cōmiſſarius generalis, ſcilicet, in partib. vnde ipſe fuerit aſſumptus, ad quod conueniant vocales illarum partiū, a quib. aſſumptus fuerit. Et quod ſimiliter aliud Capitulum in partibus in quibus aſſumptus non fuerit per ſe, vel per ſuum cōmiſſarium (ad quod omnes vocales illarum partiū accedere teneantur) celebrare debeat. Ad quod ſuper hoc fiat quod generalis miniſter cū capitulo generali iudicauerit faciendum.* Qui ēt Summus Pontifex in eadem *e* Bulla vnionis. *Statuit, q miniſtri prouinciales poſſint infra triennium ſui officij a ſuis Capitulis prouincialib. quæ ſecūdum regulā, & conſuetudinē celebrabuntur, ſi minus vtiles inuenti fuerint ab officijs prouincialib. abſolui, & quod idē iudicium de cuſtodib. per omnia habeatur.* Ex quib. colligitur in noſtra religione Minorū de obſeruātia de triennio in triennium capitula generalia & prouincialia eſſe celebranda. Quod modo non video reuocatum. Solum enim inuenio Gregorium XIII. Pontificem maximum ſtatuere, & ordinare, vt officium generalis duret per ſexennium, officiū autem commiſſarij generalis per triēnium, officiū vero prouincialis per triennium, cui conſequitur Capitula prouincialia de triennio in triennium eſſe celebranda, vt electio prouincialium fiat, capitula autem generalia de triennio in triēnium, vt fiat electio cōmiſſarij generalis. Quæ capitula generalia de triennio in triennium in noſtra ſacra religione vocantur cōgregationes generales intermediæ: ſicut etiam in ea vocantur congregationes prouinciales intermediæ, illæ quæ celebrantur in medio triennij durationis prouincialium. In ordinibus autem monachalib. v.g. Ciſtertij, ordinatum fuit a b Eugenio IV. *f* vt generale Capitulum, & intermedium huius congregationis ſub certis modo & forma ſingulis triennijs celebraretur.

a *And. in c. capitulū. de reſc.*
b *c. cum in cunctis de his quæ fiunt a mai. p.*
c *Pan. in c. 1. de his quæ fiunt.*
d *Habe. i ſupp. f. 29. conc. 96.*
e *Habe. i ſupp. 30. conceſ. 96. §*
f *Habet in cōp. ord. Ciſtert. tit. c. genera. §. 1.*

ARTICVLVS II.

Quæ in Capitulis generalibus, & prouincialibus poſſint fieri.

REſpōdeo dicēdo, q *Capitulo generali eſt omnimoda poteſtas definitiones & ſtatuta in ſpiritualib. & temporalibus pro conſeruatione, & ſoliditate regulari faciendi, & emendandi, corrigendi, necnon cēſuris & pœnis obſeruari faciendis, ſaluis tamen ordinū regularis ſubſtantialibus.* Conceſſit Innocentius VIII. ordini Ciſtertij, & Martinus V. & Eugenius IV. & Leo X. congregationi Camaldulenſi, quæ a Sede Apoſtolica cōfirmata & roborata eo ipſo ſtatim cenſeantur, prout conceſſit Iulius II. congregationi montis Oliueti. Et per conſequens dictis ordinationib. definitionibus, & declarationibus, & correctionibus quibuſcunq; omnes, & ſinguli ſubditi efficaciter, & omnino parere debent. Licet propter illarum violationē, niſi ex contemptu, peccatum mortale non incurrat, prout conceſſit Leo X. Congregationi Camaldulenſi. Et quamuis eidem omnes capitulares intereſſe nequiuerint, quidquid tamen a maiori parte, & ſaniore conſilio rationabiliter, & prouide ſtatutum fuerit, ratum, & firmā ab omnibus haberi, irrefragabiliterq. obſeruari debet: prout cōceſſit Clemens III. & Celeſtinus III. Carthuſienſibus. Hæc omnia habentur in *g* Compendio Ciſtertienſi. Et hoc idem dicendum eſt de ſtatutis factis a regularibus, de quibus iam aliqua diximus ſupra in *h* quæſtione de ſtatutis regularibus, quibus religio conſeruatur.

g *Habet. in di. cōp. 1. 2. 3. & 4.*
h *Sup. q. 10.*

ARTICVLVS III.

Vtrum ſolis Capitulis competat depoſitio Abbatum, & Abbatiſſarum.

REſpondeo dicendo, quod ſecundum quoddam indultum Eugenij IV. relatum a collectore cōpendij ordinis *i* Ciſtertij. *Capitulo generali ſoli, & nullis alij competit generalem reformatorem, Abbates, & Abbatiſſas dicti ordinis, & monaſteriorum cōgregationis certo modo, & forma corrigere, ſuſpendere, ac deſtruere, atque illorum loco alios deputare.* Qui Eugenius IV. decreuit, quod abſolutio, & depoſitio ab officio ipſius generalis Capitulo generali cōpetant, quod ſi monitus renunciare renuat, elapſis duobus diebus ipſo facto iuriſdictione, & poteſtate priuatus intelligatur. Quod ipſū Ioānes XXIII. *k* conceſſit congregationi montis Oliueti. Sed circa hoc videndæ ſunt regularium definitiones, & conſtitutiones.

i *Habe. in di. cōpen. vbi ſu. §. 5.*
K *Habe. in eo. cōp. ti. gen. §. 13.*

ARTICVLVS IV.

Vtrum intereſſentes in ipſo Capitulo generali poſſint plenarie abſolui.

REſpondeo dicendo. *Quod confeſſores a capitulo generali nominatim ſingulas vtriuſq. ſexus monaſteriorum perſonas confeſſionib. illarum auditis, et ſalutarib. pœnitentijs iniunctis ab omnib. præterquam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis criminib. quoties eis vtile fuerit abſoluere poſſunt, ac ſuper irregularitatib. ex quauis cā contractis (homicidij voluntarij, membri mutilatione, ac bigamia duntaxat exceptis) cum eiſdem, vt ad omnes etiā ſacros ordines promoueri, et in eiſdem miniſtrare poſſint, omnem inhabilitatis et infamiæ maculā, ſiue notā per eos contractā abolendo, diſpenſare.* Ita conceſſit Eugenius IV. Ordini Ciſtertij. Et Pius IV. congregationi montis Oliueti, prout habetur in cōpendio *l* dicti ordinis Ciſtertij. Vbi collector addit, quod facultas iſta durat ēt finito Capitulo, vſq; dum ſuſpendatur eum priuilegium generaliter loquatur, & quoad vtriuſq. ſexus perſonas. Aduertēdū tamē, quod, *Omnes alias perſonas prædicti ordinis, & congregationis, ſcilicet nouitios donatos, & ſeruitores, commenſales, nuntios, &*

l *In cōp. Ciſterti titu. Capitulum. §. 7.*

procuratores, qui eidē generali Capitulo interfuerint ab omnib. & ſingulis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti censuris, & eccleſiaſticis pœnis a iure, vel ab homine quauis occaſione, vel cā latis, atque ēt ab omnib. quibuſcunque enormib. peccatis criminibus, & exceſſibus, ēt ſi talia forent, propter quæ Sedes apoſtolica merito eſſet conſulenda ſalutari iniuncta pœnitentia abſoluere, atq. ſuper irregularitatibus quouis modo, & qualitercunq. contractis, vel contrahendis cum eis, & earum quilibet diſpenſare, nec non cōfeſſor idoneus ab ordine deputatus eiſdem indulgētiā plenariam, & omniū peccatorum remiſſionē ſingulis annis in eodē capitulo intra viginti dies immediate ſequentes ſemel dūtaxat impendere, & concedere pōt.

a Habe. in d. cō pen. tit. capitul. generale. §. 8.

Prout conceſſit Sixtus IV. ordini a Ciſterciēſi: circa quam conceſſionem aduertendum, quod licet in ea concedatur facultas ad diſpenſandum ſuper irregularitatibus quouis modo, & qualitercunque contractis, exceptæ debent cenſeri irregularitates procedentes ex homicidio voluntario, mutilatione membrorum, & bigamia. Nam in quacunque generali diſpenſandi conceſſione, ſemper hæc tria excepta intelliguntur, niſi expreſſe cōcedantur, quod dicit notandum *b* Collector priuilegiorum ordinis Ciſtercij.

b Titulo abſolu tio. §. 1. v. homicidij voluntarij.

Aduertendum etiā, *Quod plenariam & perpetuo duraturam indulgentiam conceſſit Pius II. omnibus, & ſingulis dictæ congregationis profeſſorib. conuerſis, & oblatis vere pœnitentibus, & confeſſis, qui eidē generali Capitulo ſeu monaſterio in quo celebrabitur interfuerint, niſi per hanc ad illicita committenda procliuiores reddantur.* Prout cōceſſum eſt cōgregationi mōtis *c* Oliueti. *Et eandem conſequuntur monachi fratres, & conuerſi congregationes etiā a loco, vbi capitulum generale celebrabitur, abſentes, qui vere pœnitentes, & cōfeſſi pro eius felici ſucceſſu preces ad Deū ſecundum ordinis ſtatuta deuote fuderint.* Prout viuæ vocis oraculo cōceſſit Sixtus IV. cōgregationi dictę mōtis *d* Oliueti, & his priuilegijs gaudent mendicantes, & eorū priuilegijs gaudentes.

c Habet. in eod. cōp. tit. capitul. genera. §. 8.
d Habent. in eod. comp. §. 10.

ARTICVLVS V.

Quam authoritatem, & poteſtatem habeant capitula prouincialia patrum mendicantium Indiarum.

RESpondeo dicendo (vt refert Veracrux in ſuo compēdio priuilegiorū) *Quod poteſt diffinitorium capituli prouincialis cōfirmare, vel caſſare fratrem electum in prouincialem, et ad acceptandum dictum officium cenſuris eccleſiaſticis cōpellere. Et ſi contingat diffinitorium in partes æquales diuidi tunc ab eodē diffinitorio vnus religioſus eligatur de dicta prouincia. & ea pars diffinitoriū, cui talis effectus adhæſerit prouincialem caſſet, vel confirmet prout videbitur expedire.* Ita conceſſit Clemens VII. anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo ſecundo. Pro cuius conceſſionis explicatione nota, quod nomine diffinitorij in hoc priuilegio venit vicarius generalis, qui ibi præeſt, & quatuor definitores, quia ſine capite non poteſt eſſe definitorium. Et ad argumentum qoomodo poterit tūc definitoriū in partes æquales diuidi: reſpondeo, quod quando vicarius, qui ibi præeſt, eligitur in prouincialē, nec hæc conceſſio fruſtranea reputetur. Notandum eſt ēt, quod licet iſte frater, qui debet eligi quando definitorium ſe in partes æquales diuidit, appareat prima facie, quod debet eſſe filius prouinciæ; quia alius non dicitur de iſta prouincia, ſed de prouincijs Hiſpaniarum: at non debet intelligi, niſi de fratre aſſignato in hac prouincia, dato non ſit filius eius. Nam quando conſtitutiones Prædicatorum volunt facere hanc diſtinctionem, exprimunt, vt patet de definitore Capituli generalis, & de ſocio eius & habetur in conſtitutionibus *e* Prædicatorum.

e diſ. 2. c. 5. n. 4.

Alia multa cōceſſit Cardinalis a latere in Hiſpania anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo tertio, authoritate Apoſtolica Iulij III. Pontificis maximi Ioānnes Pogius nomine. *Conceſſit in Capitulis, & congregationib. fratrum Prædicatorum, & fratrum minorum, & fratrum D. Auguſtini prouinciæ nouæ Hiſpaniæ, vt in quolibet Capitulo ex dictis ordinibus tres, vel quatuor dictorum ordinum profeſſores idoneos in confeſſores pœnitētiarios nuncupādos, qui oēs & ſingulos vtriuſq. ſexus ad eos accedentes ab omnib. peccatis, a quib. locorum ordinarij abſoluere poſſunt, & ſuper caſib. eiſdem ordinariis reſeruatis diſpenſare, ac vota, quæ ipſi ordinarij poſſunt cōmutare, poſſunt ipſi libere, & licite commutare conceſſit hoc perpetuo authoritate Apoſtolica, & ad perpetuam rei memoriā.* Et notandū quod quando Capitula prouincialia hoc faciunt, aduertatur vt prouincialis dictis confeſſorib. concedat omnimodā authoritatē Adriani VI. & authoritate Clementis VII. & aliorū Pontificum, qui conceſſerūt indulta pro his partibus. Et ſic habebunt ampliorē poteſtatem illa, quam cōcedit Cardinalis ſupradictus: poteſt enim hoc facere prouincialis, prout dicetur infra *f* De poteſtate autē, quam habent Capitula prouincialia Indiarum aſſignandi fratres in curatos, ſatis diximus ſupra in quæſtione de beneficijs Et de neceſſitate reiterandi capitula, vide in tertio tomo agendo de reformatione.

f infra in q de confeſſarijs quo ad poteſtatē abſoluendi ſeculares.

QVAESTIO XLII.

De celebratione diuinorum quoad officium diuinum, in viginti vnum articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur viginti vnum.

1 *VNde habuerit originē ritus, quem Eccleſia Romana ſeruat in diuino officio faciendo.*
2 *Quomodo ſit officium diuinum recitandum.*
3 *Vtrum ſatisfaciant fratres officio diuino ſupplendo poſtea defectus.*
4 *Vtrum officium diuinum poſſit dici mentaliter.*
5 *An fratres poſſint officium diuinum mutare rōne alicuius negotij, aut magnæ occupationis.*
6 *An religioſi recitantes horas canonicas ex libro lucrentur indulgentias.*
7 *Vtrum prælati poſſint diſpenſare cum fratribus infirmis in officio diuino recitando.*
8 *Vtrum itinerantes fratres poſſint recitare horas cānonicas non per breuiarium, quo aſtringuntur eas recitare.*
9 *Vtrum ſocius alicuius religioſi poſſit recitare horas Canon. iuxta priuilegiū cōceſſū dicto religioſo.*
10 *An religioſus liberatus pp eius infirmitatem a recitatione horarum canonicarū, ſit ēt liberatus ab earū auditione, aut a parte, quā pōt recitare.*
11 *Vtrum poſſint prælati regulares immutare aliquid addendo, vel minuendo de officio diuino.*
12 *Vtrum aliquis ratione priuilegij poſſit recitare ſecundum diuerſa breuiaria.*
13 *Vtrum qui non tenetur breuiario Romano nouo, vti poſſint eo extra chorum.*
14 *Vtrum religioſi teneātur dicere officiū defunctorū, & ſeptē pſalmos pœnitentiales, & cāticum graduū e choro et extra chorū, vbi eſt cōſuetudo.*
15 *Vtrum regulares, & clerici ſeculares tentantur*

dicere

Digitized by Google

dicere officiũ Beatæ Mariæ in choro, vbi erat conſuetudo ante breuiarium reformatum.

16 *Vtrum fratres Minores poſſint ferijs quintis relicto ſancto ſemiduplici occurrente recitare officium corporis Chriſti.*

17 *Vtrũ regularis obligatus ad recitandũ horas per breuiariũ reformatũ, ſi præficiatur Eccleſiæ ſeculari, teneatur per ipſum ẽt tũc horas recitare.*

18 *Vtrum officiũ diuinũ poſſit anteponi, & poſtponi.*

19 *Vtrum laici fratres ad ſacerdotium ſine licentia ſuperiorum promoti teneãtur recitare officium diuinum.*

20 *Vtrum moniales teneantur recitare officium diuinum, & an potiantur facultatibus fratribus conceſſis quoad ipſius recitationem.*

21 *Vtrum religioſi & religioſæ poſſint recitare de ſanctis ſuorum ordinum.*

ARTICVLVS I.

Vnde habuit originem ritus, quem Eccleſia Romana ſeruat in officio diuino faciendo.

RESpondeo dicendo, quod ritus illi, quos eccleſia ſancta Romana in diuinis faciẽdis, & horis canonicis dicendis obſeruat, nõ ſunt Papiſtarum inuentũ, vt filius ille diaboli Lutherus aſſerebat, ſed ab ipſo mundi primordio originem traxerunt, & figuram. Vt ſanctũ Abel, alioſq; Prophetas, & Patriarchas omittendo, videre poteris in Dauide, qui vt ſummam erga omniũ ſanctorum Dominũ oſtenderet deuotionẽ, ac reuerentiã, nõ ſolũ ipſe diuinis laudibus incũbebat, ſed inſtituit Sacerdotes, Leuitas, ac cantores, ceteroſq; tẽpli miniſtros in tãta copia, vt vnaquaq; hebdomada viginti quatuor eſſent aſſignati per vices ſuas, vt patet in multis locis veteris teſtamenti, & in Paralip. *a* Et in nouo ẽt teſtamento doctor gentiũ. D. Paulus *b* hortabatur, inquiẽs. Nolite inebriari vino, in quo eſt luxuria, ſed implemini Spiritu ſancto, loquẽtes vobiſmetipſis in pſalmis, hymnis, & cãticis ſpiritualibus cãtantes & pſallentes in cordibus veſtris Domino. Cuius veſtigia ſequutus eius diſcipulus D. Dionyſius Areopagita (cuius diſcipulus fuit S. Eug. martyr primus Toletanæ eccleſiæ antiſtes) ait hac eſſe SS. Apoſtolorum traditionẽ, prout in feſto S. Eugenij, quod decima quinta die Nouembris agitur, refertur. Hanc etiam veritatem nos luculẽter docet D. Clemens, *c* & doctiſſimus Dominus Martinus de Ayala de diuinis & Apoſtolicis traditionibus. Ait enim; Habet eccleſia Dei per vniuerſum mundum diſperſa, quæ Chriſti non ſolùm polina, ſed ſponſa eſt præter ſcripturam ſacram, & ſacramentorum traditiones ſacroſanctas, ritus venerandos, conſuetudineſq; laudabiles ab ipſis primordijs per Chriſtum Dominum, & Apoſtolos, alioſq; ipſorũ ſucceſſores introductas, ac ab omnibus vniuerſali conſenſu receptas, quibus ſalubriter regitur, prudenter ordinatur, recte in viam cęlorum erigitur. Multa in confirmationem huius catholicæ veritatis dicuntur in Concilio Agatenſi, *d* & in Concilio Turonenſi. Et vltra Baſilium, Caſſianum, Chryſoſtomũ, & alios antiquos patres aliqua de hoc modo definit ſacroſancta Synodus Tridentina. *e* Debet ergo omnis orbis conformari ritibus Romanæ Eccleſiæ tanquam matri, vt habetur in quodã canone, & probat Albertus Pigius, & Soto. *f* Ad quam obligationem particulari præcepto voluit nos in ſua regula Seraphicus pater noſter Franciſcus obligare. Et modo Pius V. & Greg. XIII. in quibuſdam conſtitutionibus, quæ habentur in breuiarijs, & in miſſalibus, omnes religioſos (quibuſdam tamen exceptis) obligarunt, de quibus in hac & in ſequenti quæſtione nobis erit ſermo.

a *Lib. 1. c. 23. & 24.*

b *Ad Ephe. c.*

c *Clemens. de conſtit. Apoſt. maxime. 3. 7. Ayal. 4. par. ad prin. §. habet.*

d *Agatẽſ. c. 80. Turon. can. 14.*

e *Seſſ. 13. ca. 5. ſeſſ. 24. can.*

f *Pigius. lib. 1. Eccleſiaſt. Hierarch. lit. t. 1. Sot. 1. de iuſt. q. 5.*

Et officium canonicarum horarum ex eo originem habuit. Nam aliqui Chriſtiani deſiderio, quo ardebant ſemper orandi, iuxta illud Redemptoris *g* oportet ſemper orare, & nunquã deficere, & reputantes non poſſe eos id facere propter fragilitatem, & neceſſitatem humanam, diuidebãt noctes in quatuor partes eo modo, quo milites eas diuidunt in quatuor vigilias, quæ ternis horis conſtabant: & vnaquaque earum orare, in ſingulis quidẽ tribus pronunciando ſingulos nocturnos, & in quarta laudes, vt D. *h* Iſidorus & Thomas Vvaldenſis declarant, imitantes Eſdram. *i* Vltra dicta, quæ nocte faciebant, pronunciabant die primam, tertiam, ſextam, nonam, veſpertinum & completorium ſingulas earum ſeparatis horis ſingulariter. Tum, quod ijdem antiqui alij, aut aliter in vnaquaque noctium ſurgebant, adibantque eccleſiã, vt ſimul orarent, prima quidem vigilia, quando plebs dormiebat, ſurgebant ſoli clerici, qui tempeſtiue cubabant. Poſt verò mediam noctem clerici, & coniugati, ſoluti, pueri, & puellæ teſtante id Coſmo. *K* At poſtea refrigeſcente charitate, & creſcẽte concupiſcentia multa, & turpia in eccleſijs in cõgregationibus nocturnis fiebant. Et factum eſt, vt pauci etiam clerici noctu dictas congregationes adirent, imo nec etiam canonici eccleſiarum cathedralium. Vnde in religionibus bene ordinatis ille mos vſque hodie perſeuerat. Et religioſi, vt hæc conſeruent, debent conſiderare, quàm magnus erat ille ardor, quo ardebant eccleſiæ primitiuæ fideles inſeruiendi ſuo Creatori & Redemptori; quanta cura, & ſolicitudine vigilabant die, ac noctu, & quam parum gaudebant hi, qui iam ſuas horas abſoluiſſent & ab obligatione eas dicendi iam ſoluti eſſent & nunc plerique gaudemus quãtoque magis optabant reuerti ad orandum, & colloquendum cum Deo, petendumque ab eo gratiam, & opem, quam nos. Nos vero contra affligimur deſiderio finis orandi, & horas recitandi, prout lamentatur Nauarrus. *l*

g *Luc. 18.*

h *Iſid. lib. 1. de diuin. offic. ca. 23. Vvald. de ſacram. ca. 24.*

i *Eſdra. 2. c. 6.*

K *Coſmus in pag. qualiter horę ver. officiũ.*

l *Nau. de orat. c. 3. no. 3. n. 32. & c. 8. in fi.*

ARTICVLVS II.

Quomodo ſit officium diuinum recitandum.

RESpondeo dicendo, quòd Innocentius *m* Tertius in Concilio Generali diſtricte præcipit in virtute obediẽtiæ omnibus prçlatis, & clericis, ſeu perſonis eccleſiaſticis, vt diuinũ officium nocturnum pariter, & diurnũ, quãtum eis dederit Deus, ſtudioſe celebrent pariter & deuote. Circa quã cõſtitutionem eſt aduertendum, quod Leo X. prout refertur in *n* ſupplemẽto, *Cõceſſit, quod fratres Minores dicẽdo horas canonicas, et alia officia diuina in choro, vel extra, ſatisfaciãt precepto Capituli dolentes de celebratione miſſarũ de dicẽdo ſtudioſe pariter, & deuote, ac ẽt regulæ ſuę etiã ſi propter aliquam fatigationem, vel aliã cauſam dicant ſedendo, aut deãbulãdo, vel nõ integrè uerba proferendo prout ſcripta ſunt propter negligentiã, aut impèritiã, aut malam pronunciationem naturalẽ propter defectũ linguæ, ſeu alias qualitercunque horas imperfecte dicant, aut cũ animi diſtractione, ac ſenſuum vagatione, dum tamen non ex malitia hęc faciant. Et ſimiliter cõceſſit, quod cum talibus male pronunciantibus, vel alios ſupradictos defectus facientibus, dicunt officium diuinum, nõ teneãtur reiterare ab alijs imperfecte dicta,*

m *Dolentes de celebr. miſſ.*

n *fol. 59. conc. 150.*

aut

Digitized by Google

aut ab eis non integro audita propter diſtantiam localem, vel ſtrepitum, vel aliam cām, ſed ſatisfaciant præcepto eccleſiæ, aut regulæ ſuæ, qualitercunq. audiendo, quæ alij debent dicere præſertim in choro.

Circa quas conceſſiones multa ſunt notanda. Et primo notandū eſt circa illa verba, *ſedendo aut ambulando*, quod Epiſcopus Pariſienſis Gulhel. in ſua Rhetorica diuina air, propriuin corporis habitum ad priuatum cum deuotione, & citra diſtratiooem orandum eſſe ſedere, & intuitu alicuius rei latere, ſiniſtro cor i eo reſidēs, vnde manat omnis motus, & inquietudo quiete fruatur. Ceterum cum corpus, quod corrumpitur, *a* aggrauat animā, & grata ſit in omnibus rebus varietas, & faſtidij expultrix, qua in recitando horas canonicas vſi ſunt ēt fratres Aegyptij, vt ſignificat Ioannes Caſſianus, *b* nō inutile erit quandoque geniculare, nonnunqoam ſtare, aliquando ſedere. Quin ait Nauarrus *c* experientia reperiſſe, deambulaoonem, etſi ſæpè numero nocet, prodeſſe quandoque, præſertim cum ſomnus impugnat, eleuatis tamen oculis in cœlum. Ex quibus videtur, quod qui orat priuatim, eoamſi horas canonicas recitet, poteſt citra peccatum orare procumbens, iacens, vel recumbēs, ambulās, vel quieſcens ſecundum Innocentium, & Hoſtienſem præſertim ſi hoc fiat propter fatigationem, vel aliā cauſam, non tamen ex malitia. Si enim ex malitia hęc fiant, diſtrahendo ſe ita, vt non habeant atteotiooem ad minus virtualem ſatisfaciendi, non ſatis faciunt, & ſi malitia eorū fuerit quędam diſtractio voluntaria, & diuagatio mentis non rollens prædictam intentionem, & attentionē ſatisfaciunt, at minime merebūtur. Quod (proh dolor) frequētiſſime multi priuatim recitando facimus, & conſequenter perdimus fructum meritorium, & ſatisfactoriū earum horarum, qoia per peccatum ueniale nihil mereri poſſumus, cum per illud male mereamur, & uno, eodemque actu bene, & male mereri nequimus, prout reſoluit Nauarrus. *d*

a *Sapien. 7.*

b *Caſſia. li. 2. de inſt. c. mo. c. 11. & 12.*

c *Nau. de ora. c. 4. nu. 13.*

d *Na. in man. pag. 7. nu. 2.*

Ex quibus infertur primo, quod conceſſo ſupradicta Leonis Decimi, ibi, *Sedendo aut ambulando*, non includit aliquod priuilegium ſecundum eundē Nauarrum *e* Secundo infertur intelligentia ad illa uerba eiuſdem conceſſionis, ibi, *Dum ex malitia hæc non ſiant.* Quod ſcilicet, ſint intelligenda de malitia uoluntaria, per quam perditur attentio ad minus uirtualis ſatisfaciendi præcepto recitandi horas canonicas, non aūt de malitia non tollente prędictam attentionem. Non obſtante. n. ipſa licet recitans minime mereatur, dicto tamen præc. pto ſatisfacit. Et in conceſſione Leonis Decimi tantum conceditur, quod ſatisfaciat præcepto, non autem quod meritum conſequatur.

e *Na. de orat. c. 19. num. 85.*

Circa eadem uerba, ibi, *Sedendo, vel deambulādo*, Dubitatur, utrum ſe ueſtiendo recitando horas canonicas ſatisfaciat. Et licet Diuus Antoniuus *f* dicat eos eſſe dignos reprehenſione, & uix ſatisfacere pręcepto, quia ex profeſſo ſe immiſcent actib. ab attentione auertentibus. Quę rō uidetur concludere idem eſſe dicēdum de his, quos paſſim uidemus recitare horas colligendo herbas, roſas, uuas, inſtruendo ignem, pectendo caput, manus ac faciem lauando, calamos ad ſcribendum aptando, & id genus alia faciendo. Attamen cōtrarium ab omnibus obſeruari uidemus. Quis enim non aliquando recitando ſe ſcalpit, aut ad pulicem pungentem manum porrigit, non tendit oculos ad uiridarium, & deambolaos in margine fontis fluuij, uel ripæ non proſpicit illa, gaudet, utque raucum per leuia murmur ſaxa ciat, ut inquit Poeta à Diuo Hieronymo citatus; *g* Secundo totus fere mundus credit, & ſeruat id, ut ait Caietanus, nō peccare recitantes, dum ſe induunt, dummodo pro viribus, recitandis attēdant. Et Ioannes Maior ait, quem poſſe iuſtè exeundo ſe, recitare cum non agat actum repugnantem actuali horarum attentioni, ſicuti deambulatio nō eſt actus contrarius dictæ attentioni, prout dictum eſt in ſuperioribus. Ex quib. colligitur, quod ſi ſint actus contrarij dictæ attentioni, minime ſatisfaciunt eos facientes recitando, cuiuſmodi ſunt ſurgere de lectu, induere, & calciare ſe valde feſtinanter, magna attentione inſtruere focum, & præparare libros. Quorum actuum certa regula omnino pōt conſtitui adeo arbitrio boni viri relinquendum eſt, quaodo ſunt actus repugnantes attentioni, vel non, iuxta iuridicam *h* doctrinam. Cuius muneris erit non ſolum naturam operis exterioris, ſed etiam modum, & habilitatem agentis conſiderare. Poſſet enim quis induens veſtem, ita eſſe intentus recitationi præfatæ, vt oon ſolum ſatisfaceret, ſed etiam vt omnino non peccaret: & ē contra ita eſſe intētus ambulationi, aut indutioni (vt ita dicam) nō ſolum non ſatisfaceret, ſed etiam peccaret. Et tales circunſtantiæ poſſunt interuenire, vt non ſolum ſatisfaciant ſic recitantes debitam atteotionem habētes, ſed etiam mereantur id in ſtatu gratiæ faciendo, prout concludit doctiſſimus *i* Nauarrus; vnde infertur intelligentia ad conceſſionem Leonis X. q. ſcilicet, tales circunſtantię poſſunt ioteruenire in mentis diſtractione, & ſenſuum vagatione, vt non ſolum non peccent fratres ſic horas canonicas recitantes, ſed etiam mereantur, ſi in ſtatu gratiæ id faciāt. Quod vt clarius pateſiat, exemplo illuſtratur. Verbi gratia, quando aliquis vir ſpectatæ authoritatis peruenit ad finem alicoius horę viſitaturus, aut interrogaturus horas canonicas recitantē, quā horam non poteſt finire, & ſimul, vt decet illū recipere, niſi recitet componendo ſe ſimul capillos, pileum, veſtem, calceos, & alias veſtes mutādo. Hoc enim caſu noo videtur peccare, modo conetur mediocriter ad recitationem attendere. Alio exemplo hoc ipſum declaratur. Verbi graoa, quando aliquis lecto abſque culpa incumbens ad celebrandā miſſam publicam hora inſolita vocetur, & recitare vſque ad primam incluſiuè, & pergere ad eam celebrandam tempore opportuno nequeat, niſi ſurgendo, veſticodo, & calceando ſe, & alia ad id præparatoria faciendo recitet, nam in hoc caſu id abſque peccato facere poterit.

f *D. Anto. 2 p. tit. 9. cap. 3. §. 3. v. tertia negligentia.*

g *nunqnam de conſ. d. 5. Caiet. 2. 2. q. 93. ar. 3.*

h *e. caſus de of. delega. l. 1. ff. de iu. deli.*

i *Nau. de ora. c. 13. nu. 49.*

Circa eandem conceſſionem ibi, *vel non integre verba proferendo* Nota, quod non ſatisfaciunt pręcepto recitandi horas canonicas hi, qui cū cantant, aut recitant, omittunt tantam partem verſuom vel pſalmorū vel deglutiendo, corrumpendo, vel ſyncopādo verba, ſyllabas, vel literas, adeo quod ex ita omiſſis, vel corruptis fiet pars notabilis horæ. Qui enim id faciont, non recitant eas integras iuxta decreta *k* Concilij Romani, & Concilij Viennenſis, quæ grauiſſime hæc reprobarunt, & maximè reprobarunt ſtatutum *l* eccleſię Gallicanę, dicens non debere nos recitare horas canonicas pronūciando in gutture, aut inter dentes deglutiēdo, aut ſycopando dictiones. Quod viſione quadam optimè confirmat Diuus Antoninus. *m* Ex qua doctrina īfertur intelligentia ad verba propoſita dictæ conceſſionis Leonis decimi, quod ſcilicet, non ſint intelligenda de omittentibus partem notabilem, in his ſiquidem non militat ea ratio, quæ militat in parte non notabili, nam priuilegia ſunt reſtringenda, & non amplianda in his, quæ poſſunt eſſe occaſio peccandi. Et ſi dicatur, quod ſecundum hoc nihil prodeſt hoc priuilegium, contra tradita in iure. *n* Reſpondetur, quod licet hoc priuilegium nihil concedat vltra ius, multum tamen confert ad pellendos

k *c. dolentes de cele. miſ. c. 1. eo. tit.*

l *Tit. qualiter hora di extra cho.*

m *Ant. 2. p. tit. 9. cap. 13. §. 30. col. 3.*

n *cap. in iis de priui.*

lendus

a *Nau. de orat. c.13. nu.17.*
b *Collect. ti. offi cium diuinum. 1.§.8.*
c *Nau. vbi ſup. nu. 88.*

lendos ſcrupulos, & alios effectus in eo contentos, prout notat Nauar. *a* Quod ſatis ſenſit Collector *b* priuilegiorum mendicantium, qui recitans ſupradictũ priuilegium ait in margine, pro fratribus ſcrupuloſis. Secundo reſpõdet idem Nauarrus, *c* quod hoc priuilegium prodeſt ad tollendam obligationẽ qua religioſi nonnunquam obſtringi poſſunt, ad ſupplendum ſub pœna peccati venialis aliquos defectus, qui ſolum peccatis venialibus committuntur. Pro qua intelligentia facit, quia hoc priuilegiũ non excuſat à peccato veniali eos, qui committunt defectus in eo contentos, ſolum enim conceditur in fauorem recitantis, vt non obſtantibus dictis defectibus videatur ſatisfacere decreto capituli dolentes, etiam ſi eos poſtea non ſuppleat, quod clarius articulo ſequenti patebit.

Circa eandem conceſſionem in quantum dicit, quod recitans horas canonicas, *Non tenetur reiterare ab alijs imperfectè dicta*, Nota, non eſſe vtilem repetitionem aliquorum ſcrupuloſorum, qui quaſi murmurando ſupplent in choro, vel extra chorum principia horarum, capitulorum, & eorum, quę de conſuetudine vnus ſolus dicit; immo talis repetitio à viris doctis, & timoratis ſuperflua, & ſuperſtitioſa reputatur, & peccatum inquietans intellectũ dicitur, cum ſit maius Dei obſequium audire illa deuotè, humiliter, & tranquillè, prout aiunt Paludanus, *d* & alij, quos refert, & ſequitur Nauarrus, qui ait, quod non eſt tam vtile recitare priuatim prius in domo, aut in Eccleſia ea, quę poſtea canenda, & dicenda ſunt communiter in choro eo prætextu, quod ea recitatio communis, vel cantatio ſæpè fit minus attente, quia partẽ attentionis adimant aliena errata, partim propria, partim, quod dictum ab vno nõ ſatis auditur ab alijs, partim colloquia, aut nimis poſterus vnius, vel alterius aggreſſus, aut tardus ingreſſus, aut id genus alia. Et quod interdum ſit damnoſum probatur. Nam qui priuatim recitant horas, vt plurimum non curant ſatis circũſpecte eas recitare, eo quod iterum eas ſunt recitaturi, & poſtea eas recitantes minus attendunt eis, eo qđ iam ſemel dixerint. Ex qua doctrina colligitur ſupradictam conceſſionem Leonis Decimi nullum continere priuilegium, ſed tantum fuiſſe impetratam ad pacandas ſcrupuloſas, & timoratas conſcientias fratrum.

d *Pal. in 4. d.45 q.20. Na. de or. c.10. q.4. n.45.*

ARTICVLVS III.

Vtrum ſatisfaciant Fratres officio Diuino ſupplendo poſtea defectus.

RESpondeo dicendo, quod qui contrahunt ſyllabas, & dictiones deglutiunt, & ſuos verſus incipiunt, antequam hi, quibuſcum recitant ſuos abſoluant, grauiſſime peccant, & ẽt qui recitant cũ his, qui toties hoc faciunt, vt iudicio boni uiri fiat notabilis cõfuſio, mortaliter peccant, quamuis qui parum, non niſi venialiter, prout tradit Nauarrus. *e* Quod intellige, ſi hoc faciunt ſine propoſito iterum recitandi, & de facto non recitant. Vnde Sixtus Quartus *f Conceſſit omnibus fratrib. Minorib. non valentibus perſoluere diuinum officium bene, ac diligenter in choro, prout tenentur quod ſi per defectũ viſus vel auditus aliquid prætermiſerint non teneantur illud omiſſum, iterum perſoluere, ſed dicant vnũ pſalmum in fine horarum, & hoc ſufficiat eis.* Et Innoc. *g* VIII. *Conceſſit, quod quando fratres Minores aliquid dimittunt de diuino officio, nõ ex dolo poſſint ſupplere cum aliquo pſalmo, vel dicendo orationẽ dominicam, vel Aue Maria,* & idem ad literas repetitur conceſſum per Alexandrum Sextũ *h* Et notanda ſunt illa uerba, *non ex dolo*, nam ſecundum ea eſt intelligendum, & reſtringendum priuilegiũ Sixti Quarti, quod ſcilicet, fratres, qui ob defectum auditus dolo, & lata culpa aliquid prętermiſerint, non poſſint illud ſupplere cum pſalmo, aut dicendo orationem Dominicam, uel Aue Maria. Et hoc etiam modo eſt intelligenda conceſſio Leonis *i* Decimi, qua *Conceſſit, quod quicunq. dixerit poſt quamlibet horam dici infra ſcriptam orationem, & in fine illius vnum Pater noſter, & Aue Maria, pro felici ſtatu ſuæ ſanctitatis, & Eccleſiæ ſanctæ Dei conſequatur plenariam remiſſionẽ omnium defectuum in illa hora humana fragilitate commiſſorum.* Nam aduertendum eſt, quod dicit, humana fragilitate, & non humana malitia, & dolo. Oratio aũt, quę dici debet eſt ſequẽs. *Sacroſanctæ, atq. indiuiduæ Trinitati, crucifixi Ieſu Chriſti Domini noſtri humanitati, et Beatiſſimæ, ac Glorioſiſſimæ Virginis Mariæ fœcunditati, ſiue integritati, et omnium ſanctorum vniuerſitati ſit ſempiterna laus, honor, virtus, & gloria ab omni creatura nobiſq. remiſſio peccatorũ per infinita ſęculorum ſecula, Amen. Et beata viſcera Mariæ Virginis quæ portauerunt Chriſtum Dominum.* Et idem Leo X. *k* ampliando prędictam gratiam *Conceſſit, quod non ſolum ſufficiat ſupraſcriptã orationem dicere pro ſupplemento vnius horæ quando dicitur per ſe ſola, ſed etiam omnium horarum, quæ dicuntur ſemel ſiue vno contextu, licet ali quod paruum interuallum inter vnã, et aliam ſit.* Et ſupradicta priuilegia dicit Nauar. *l* eſſe intelligenda de parte non notabili, & quando tam exiguum eſt, quod omittitur, quod licet omitteretur cum culpa, & non ſuppleret, non imponeret neceſſitatem repetendi ſub pęna peccati mortalis. Et ita ait Naua. *m* quod caueãt fratres, qui dicta cõceſſione uti uoluerit, ne ſit eis occaſio negligentius horas canonicas recitandi.

e *Na. in ma. c. nu.11.*
f *Habetur ĩ li. monu. in 1. imp. f.62. & in 2. f. 9. conceſ. 98. & in ſupp. fol.100. vſque 383.*
g *In 1. impre. f. 66. conceſ. 249.*
h *Habetur in ſuppl. f.99. conceſ. 362.*
i *Habet. in ſup. f.6. conceſſ. 169*
k *Habet. in ſupple. f.61 ceſ.268*
l *Nau. de ora. c. 37. nu. 84.*
m *Na. vbi ſup. num. 89.*

ARTICVLVS IV.

Vtrum officium diuinum poſſit dici mentaliter.

n *Habetur in ſupple conſ. 159. conc.70.*

RESpondeo dicendo, quod Leo *n* X. cõceſſit, *Vt ne fratres Minores mutuo ſe impediãt in officio diuino, aut alij ſint faſtidioſi, quod illa, quæ in ordinario iubentur dici ſecretè ſub ſilentio tam in horis canonicis, quam ẽt in miſſa, non teneantur proferre vocaliter, ſed ſatisfaciant dicendo mentaliter, aut legendo inter ſe librum, quia aliqui deuotius ſic dicũt, & abſq. impedimento, et faſtidio illorum, & quod eodẽ modo poſſit facere, qui ſolus dicit officium per ſe cũ prolatio verbalis ſit præcipue, vt ab alijs intelligatur.* Circa quam conceſſionem in quantum dicit, quod mentaliter poſſunt fratres dicere illa, quę ſub ſilentio ſunt recitanda, eſt notandum ſecundum Nauarrũ *o* in hoc non eſſe priuilegium, quatenus continet ſufficere dicere horas canonicas abſq. expreſſione ullius uerbi, quod audiri poſſint ab alio, licet contineat priuilegium, quatenus dicit ſufficere dicere mentaliter abſq. ulla uoce ſecreta, uel publica. Nã omnis oratio publicè, aut ſecreto dicenda requirit uerba ſaltem ſecretè inter dentes, & labia formanda: omnes enim canones, & ſtatuta breuiariorum decernunt, ut horæ dicantur, & nulla, quod mente tantum concipiantur.

o *Nau. de ord. c.19. nu. 88.*

ARTICVLVS V.

An fratres poſſint officium diuinum mutare, ratione alicuius negotij, aut occupationis magnæ.

RESpondeo dicẽdo, quod Leo Decimus *Conceſſit fratrib. Minoribus, vt poſſint officia feriarũ*

quæ

Digitized by Google

expreſſa, nec tacita conditio. ſcilicet, quod nõ ſecuta profeſſione beneficiũ dicto nouitio reſtituatur. Reſtat modo videre, quomodo nouitius in anno nouitiatus poſſit beneficio Eccleſiaſtico ſupradicto renunciare. Ad quod reſpondeo, quod attento, qđ renunciatio beneficij debet eſſe perpetua, & non tẽporalis, & attento etiam quod vult Conc. ipſam renuntiationem nouitiorum non fore perpetuam & ſtabilẽ, ſed temporalẽ & conditionalẽ, ſi ipſe nouitius profiteatur, quod mens Concilij eſt, quod ipſe beneficiũ minime poſſit renunciare, niſi paulo ante profeſſionem. Quod probatur; nam ſi ante duos menſes proximos profeſſioni renuntiaretur, cũ dicta renuntiatio iuxta iuris metas ſit perpetua, ſtabilis, & abſoluta, poſſet euenire caſus, in quo nouitius cogeretur profiteri, videns ſe à beneficio abſolutũ, & deberet neceſſario mendicare, quod eſt contra mentem Concilij, & ſacrorum canonum volentiũ nouitios in ſua libertate vſque ad profeſſionem cõſeruare. Relinquitur ergo, vt ipſa renũtiatio nõ poſſit fieri niſi paulo ante profeſſionẽ, quãdo ſcilicet dictus nouitius iam ad ipſam profeſſionẽ accingitur, & eſt receptus ad profeſſionẽ à fratribus, & omnia ſunt parata, ita vt moraliter loquendo profeſſio indubitanter ſequi debeat. Nã hoc modo nõ defraudatur nouitius iure renunciandi; nec etiã defraudatur libertas maximè à ſacris canonibus intenta.

QVAESTIO XXXVIII.

De Bonis regularium, in ſeptem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſeptem.

1 *Vtrum religioſi male acquiſita, & ablata, & diſpoſitioni relicta poſſint ſibi applicare.*
2 *Vtrum religioſi poſſint habere bona emphyteutica.*
3 *Vtrum bona feudalia poſſint monachi recipere.*
4 *Vtrum bona deperdita ſint aliquibus religionibus applicata.*
5 *Vtrum aliqua alia dictis fratribus pro redemptione captiuorum debeantur.*
6 *Vtrum bona monaſteriorum deſertorum pertineãt ad fratres.*
7 *In quas pœnas incurrant occupantes bona regularium.*

ARTICVLVS I.

Vtrum religioſi male quæſita, & ablata, & eorum diſpoſitioni relicta, poſſint ſibi applicare.

RESpondeo dicendo, quod Alexãder III. conceſſit, quod *Ex male quæſitis, & incertis relictis poſſint fratres Minores recipere quæcũq; data fuerĩt, ac de illis quæ eorundẽ fratrũ diſpoſitioni relinquuntur libere valeãt ordinare, & diſponere.* Ita habetur in libro Monumenti a Ordinum, & idẽ Alexander IV. conceſſit *Vniuerſis executoribus teſtamentorũ, vt de male oblatis, & illicite acquiſitis quæ teſtatores neſcientes, quib. taliũ reſtitutio fieri debeat necnõ de his quæ ijdẽ teſtatores indiſtincte nõ expreſſis perſonis, vel locis eorundẽ teſtamentorũ executoribus arbitrio in pios uſus eroganda cõmiſerunt, poſſint indigentijs fratrũ Minorũ prouidere, non obſtante contradictione prælatorũ Eccleſiaſticorũ & aliquorum aliorũ.* Ita habetur in dicto libro. b Paulus Quartus conceſſit religioni Societatis Ieſu. *Quod poſſit præpoſitus generalis domus, Eccleſias, & collegia a quouis conſtructa, ſeu teſtamento mandata, vel quouis modo oblata cum omnib. ad id neceſſarijs opportunis ad locum pro huiuſmodi cõſtructione illis oblatum recipere. Qui Summus Pontifex conceſſit, quod domus, Eccleſia, collegia, cella & oratoria vbilibet per fratres Societatis cõſtructa, vel illis donata, eo ipſo authoritate Apoſtolica erecta confirmata ſint, ac cenſeantur. Quod item ſatis conceſſit Pius Quartus, & idem Paulus Tertius conceſſit eidẽ Societati, quod quæcunque bona niſi ad Sedis Apoſtolicæ collationem pertineant pro collegiorum dote ſeu ſcholarium ibi commorantium ſuſtentatione donata, relicta, & legata, eo ipſo authoritate Apoſtolica perpetuò applicata, & appropriata ſint, ac cenſeantur.* Ita habetur in compendio c Societatis: vbi collector ait, quod ſolius congregationis generalis, & generalis præpoſiti eſt acceptare domus & collegia, ac bona etiam, quæ obligationem aliquam adiunctam, vel conditionem grauantem habent. Qui collector refert quandam conceſſionem Iulij Secundi datã congregationi Sancti Saluatoris, per literas ſub plũbo anno Domini milleſimo quingenteſimo duodecimo, quarto nonas Aprilis, *Quæ abſque alia Sedis Apoſtolicæ conceſſione per viam communicationis, poteſt & ipſa Societas apprehendere, & capere loca quæcunque, domus, Eccleſias etiam parochiales, & cuiuſcunque ordinis ſint, ac cõditionis, Societati, et eius perſonis per quoſcunque oblatas.* Vbi aduertit collector Eccleſijs etiam parochialibus accipiendi facultatẽ concedi quoad ædificia tantum, non quoad reditus, & curam animarum, & hoc ſeruata limitatione, quam ſuppoſuerat. Quimet collector referens conceſſionem Martini Quinti, & aliorum Pontificum factam fratribus Mendicantibus dicit, *Quod per eam poteſt præpoſitus generalis per ſe, vel aliũ, ſeu alios, quæcunque loca ſecularia, vel regularia, necnon Eccleſias Eremitoria, et monaſteria cuiuſuis ordinis, etiamſi forent ſtrictioris obſeruantiæ, in quibus tamen ea non teneretur cũ earum bonis omnib. mobilib. et immobilibus libere recipere ſi pia largitione fidelium illa ſibi donari contigerit, aut ad id eiſdem Eccleſijs, Eremitorijs, et monaſterijs præſidentes, ſiue in illis degentes perſonæ, ſeu eorum maior pars aut illi, quorum intereſt, conſentiunt, ipſaq. etiã ſi alijs Eccleſijs monaſterijs, ſeu locis ſint vnita, in collegia ſeu domos erigere, atq; fundare et ad ſocietatis inſtitutũ et obſeruantiã reducere, omnemq. aliũ ordinẽ in eis ſupprimere.*

a in 2. imp. f. 26 conc. e. 16.

b in 1. imp. f. 23 et in 2. fol. 28. con. 21.

c §. 1. et 2.

ARTICVLVS II.

Vtrum religioſi poßint habere bona emphyteutica.

RESpondeo dicendo, quod per conceſſionẽ Leonis X. factam Societati charitatis de vrbe anno Domini milleſimo quingẽt. decimo nono, quinto Calend. Februarij. *Bona feudalia et emphyteutica etiã Eccleſiaſtica donari poſſunt, ſeu relinqui, modo ad ea onera teneantur, ad quæ donator, ſeu teſtator occaſione huiuſmodi bonorum tenebatur, et quæcunq. alia, quæ ipſe teſtator, ſeu donator etiã impoſuerit, & ſi ad certum numerum generationum, aut nominationũ eadem bona conceſſa fuerant.* Ita habetur in cõpendio d priuilegiorum Societatis.

d Comp. ſocie. §. 6. ti. bona.

Pro cuius priuilegij explicatione eſt notandum primò, quod Emphyteuſis vocabulũ Græcũ eſt & Latine dicitur melioratio propter hoc, quod olim per iſtum contractum ſolum viles quædã terræ, & ſteriles concedebantur, vt accipiens melioraret, & fertiles redderet, ſed deinde permiſſum eſt de rebus fertilibus, & fertiliſſimis emphyteuticari poſſe, vt in quadam lege e habetur. Vnde emphyteuta eſt, qui rem immobilem hæreditario iure meliorandam

e l. 2. C. de iure emphyt.

dam

dam, vel colendam ſub certo pretio, pactis, & conditionibus accipit perpetuò, vel ad tempus, puta in ſecundam, & tertiam generationem, vt dicitur in quadam authentica. *a* Immo contrahi poteſt ad decem aut viginti annos, & vſque ad tẽpus illud ſuccedit hæres.

a Auth. de non alienan. §. emphyt.

Dubium autem eſt circa iſtam materiam, Vtrũ ſi pẽſio ratione emphyteuſis debita ſolùm monaſterio, nõ ſoluatur, cadat emphyteuta in commiſſum, & poſſit expelli authoritate prælati monaſterij. Et inuenio gloſſam *b* tenere quod ſic; quam vt communiter receptam refert Syluester. Nec obſtat, quod hæc expulſio daret materiam rixæ, & conſequenter ſit fugiẽda. Nam hoc eſt verum, niſi a lege detur licentia. At contrariam opinionem, vt ſecuriorẽ amplectitur Syluester, cum emphyteuta habeat ius in re ideoque propria authoritate non debet expelli, vbi ius adminiſtratur. At patres religionis Sanctiſſimæ Trinitatis redemptionis captiuorum regnorũ Portugalliæ, habent ad ſedendam hanc controuerſiam conceſſionem a Pio V. Pontifice maximo factam, cuius tenor ſequitur.

b Glo. in l. 2. C. de iu. emph. Sylue. v. emph. nu. 2. verſ. Et 7.

Pius Epiſcopus ſeruus ſeruorũ Dei. Venerabili fratri Archiepiſcopo Olyſiponenſi, vel dilecto filio eius officiali ſalutem & apoſtolicam benedictionem, Dilecti filij Prouinciales et alij miniſtri ac conuentus Sanctiſſimæ Trinitatis redemptionis captiuorum Olyſiponẽſis, et oppidi de Sanctarem. Vlyſipone diœceſis eiuſdem ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis monaſteriorũ proponi fecerunt coram nobis, quod ipſi emphyteutas ipſorum monaſteriorum qui per biennium in ſolutione canonis, ſeu cenſus eiſdem monaſterijs debiti ceſſarũt, ac infra annũ poſt lapſum biẽnij huiuſmodi cenſum, ſeu canonẽ tunc debitũ ſoluendo morã dictæ ſolutionis purgare nõ curarũt, dubitant de bonis emphyteuticis, quorũ canonẽ ſeu cenſum, vt præfertur per bienniũ ſoluere ceſſauerant, et moram ſolutionis poſt bienniũ huiuſmodi infra annũ purgare non curarunt propria authoritate poſſe expellere. Quare pro parte ipſorum prouincialis et miniſtrorum ac cõuentuũ vt ne cõtingat eos et pro tẽpore exiſtentes Prouincialem, ac miniſtros, et conuentus præfatos cõditionẽ dictorũ monaſteriorum præter eorum intentionẽ reddere deteriorẽ, nobis fuit humiliter ſupplicatũ, vt ſuper his, eis prouidere paterna diligentia curaremus. Nos igitur, volentes indẽnitati dictorum monaſteriorum, prout tenemur, ſuccurrere fraternitati tuæ fratri Archiepiſcopo, ſeu diſcretioni tuæ filio officiali ꝑ Apoſtolica ſcripta mãdamus, quatenus vocatis vocãdis bona emphyteutica cõtra illorũ emphyteutas, qui in ſolutione canonis, ſeu cẽſus huiuſmodi per biennium pro tẽpore ceſſauerint, et infra annum a fine biẽnij huiuſmodi cõputãdũ morã purgare nõ curauerint, in cõmiſſum cecidiſſe, ac Prouincialẽ, miniſtros, et Conuentus præfatos emphyteutas prædictos de bonis emphyteuticis huiuſmodi propria authoritate expellere poſſe, authoritate noſtra nuncies, et declares, prout iuxta caſus huiuſmodi ſucceſſum fuerit de iure faciẽdum. Dat. Romæ apud Sanctum Petrũ anno Dominicæ Incarnationis milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto, pridie nonas Decembris Pontificatus noſtri anno primo.

Hoc priuilegium habetur in libro quodã habito in conuentu Sanctiſſimæ Trinitatis Olyſiponenſi, qui intitulatur pulcher libellus, impreſſus Olyſipone anno Domini 1573. Et fuit intimatũ, & receptũ à Vicario generali domini Archiepiſcopi Olyſiponenſis, anno Domini 1577. die trigeſima prima Ianuarij in ciuitate Olyſiponenſi. Et Vicarius vocabatur Ludouicus Aluarez de Oliuera, vt conſtat ex literis authenticis, quas ego vidi in dicto monaſterio.

ARTICVLVS III.

Vtrum bona fæudalia poſſint monachi recipere.

Reſpondeo dicendo, quod bona etiam fęudalia poſſunt monachi recipere, ac licite retinere, prout indulſit Celeſtinus V. ſuæ congregationi, *et licet Eccleſiaſtica ſint, eidem donari et relinqui poſſunt dummodo onera, ad quæ donator ſeu teſtator illorũ, occaſione tenebatur, vel alia impoſita ſuſcipiat, et ſi ad certum numerum generationum, vel nominationum conceſſa fuerint, cõgregatio per viginti annos pro qualibet generatione illa retinere poterit. Quæ tamen, ſi inueſtitura de illis, vt ſolet, non fiant non propterea cadunt in commiſſum;* prout cõceſſum eſt cõgregationi ſancti Georgij in Alga, & habetur in cõpendio *c* Societatis, & in compendio *d* Ciſtertij. Circa quam conceſſionem notat Collector cõpendij, quod iuri communi non refragatur præſertim quãdo ſeruitium, ſi quod imminet per monaſteriũ vel alium præſtari poteſt, prout tradit *e* Decius; etiam ſi reſtitutioni ſint obnoxia, quia tunc monaſterium vſumfructum vita monachi durante habebit: De quo agit Abbas. Pro cuius rei explicatione eſt notandum, quod fęudum ſecundum Gofredum eſt conceſſio rei facta homagio, prout dicitur in iure. *f* At ſecundum Hoſtiẽſem, & Azonem eſt beneficiũ alicuius rei inueſtitura interueniente, ſic conceſſæ vel datæ alii, vt dominium penes concedentem remaneat. Cuius occaſione recipiẽs, & ſucceſſor eius concedente domino ad id ſeruitium, de quo & vſque quo conuenit aut fœudi natura requirit, tenetur directo domino: vtile autem ad fœudatarium tranſit, ſicut loquendo de emphyteuſi notant ſcribentes. *g* Quæ autem ſit natura fæudi, per quam diſtinguitur ab emphyteuſi, tradit Syluester. *h* Hoc autem fęudum multis acquiritur modis, inter quos primum, & præcipuum eſt per inueſtituram. Puta cum dominus tradit alicui poſſeſſionem rei immobilis corporaliter, cum haſta, vel baculo aut aliquo tali dicendo ſe per hoc illum inueſtire, vel per id, quod habetur loco inueſtiturę. Vt cũ dominus alicui dicit. Vade in poſſeſſionem illius fæudi, & tene illud pro fęudo. Et de natura fæudi eſt, quod dominus mittere debet vaſallum in poſſeſſionem prout communiter notant ſcribentes. *i* Aduertendum etiam, quod ſeruitium pręſtandum a monachis fęudalia recipientibus debet eſſe compoſſibile cum ſtatu monachali. Nam ſecundum communiter ſcribẽtes, *k* ſi quis habens bona fæudalia ad ſacros ordines promoueatur, renunciare videtur fæudo tranſeundo ad ſtatum incompoſſibilem ſeruitio fæudali. Nec poterit in iſto caſu ſeruire per ſubſtitutũ, niſi ſit fæudum, ex quo præſtaretur ſolùm ſeruitiũ reale, quod nõ eſt proprie fæudum, vel ex quo præſtaretur ſeruitium perſonale non repugnans ordini eius. Ex quo colligitur, quod tunc monachi poſſunt fæudum recipere, quando ſeruitium præſtandum nõ repugnat ordini monachali, & poteſt per ſubſtitutum præſtari.

c in cõp. Soc. ti. bona §. 7.
d comp. Ciſt. §. 4.
e Dec. in ca. in præſentia a nu. 74. de prob. & ibi Abbas.
f c. ex diligenti. de ſimo.
g Scrib. in leg. vni. §. qui me. ff ſi ager. vec. p.
h Syl. verb. fæudum. §. 2.
i Scrib. in cap. vni. in quib. cauſis, faud. amit.
K in c. de multa. de præb. et in capite gratiado reſcr.

ARTICVLVS IV.

Vtrum bona deperdita ſint aliquibus religionibus applicata.

Reſpondeo dicendo, quod iuriſconſultus Vlpianus *l* fere omnes caſus comprehendit, in quibus loquendo de bonis deperditis dici, cui ſit facienda reſtitutio, vnum tamẽ omiſit, qui non ſemel ſolet contingere, ſcilicet, quãdo dominus rei deper

l l. falſus. §. qui alienum. ff de furt.

ditæ diligenti facta inquiſitione non reperitur, vtrũ is, qui illam repetit, ſibi poſſit retinere. Et quidẽ tẽpore Vlpiani, & iure antiquo ciuili, licet Doctores noſtri non explicent, non videtur hoc continere magnã difficultatem, cũ res alienas nulli, niſi domino teneatur quis reſtituere. & ſufficit, rem non eſſe petitoris, vt reus abſoluendus ſit, prout dicitur in quadam lege. *a* Sed de iure nouo etiam in foro exteriori tales res eſſe reſtituendas pauperibus videtur expreſſum in quadam Authentica, *b* ex qua notãt cõmuniter Doctores; quod vbi non poſſunt Domino reſtitui pauperibus ſunt diſtribuenda. Quod maximè in foro conſcientiæ noſtri Doctores probant, vt non inuento domino vero rei deperditæ ſit pauperibus, vel alicui pio operi applicanda. Et hæc eſt cõmunis opinio, prout conſtat ex traditis per Felinũ, *c* & Caſſaneum. Sed hanc opinionem refellit Sarmiento dicens, quod nulla eſt ratio, nec lex, quæ eã probet, immo ratione euidenti oſtendit eſſe falſam. Nam ſi ratione naturali id, quod in nullius bonis eſt, occupantis ſit, conſequens eſt nulli eſſe reſtituẽdum, prout ait Iulianus Imperator. *d* Simili ratione dicemus de eis, quæ, in cuius bonis ſint, apparere non poteſt: paria enim ſunt, & eiuſdem rationis, prout dicitur in quadam lege, *e* & tradit Tiraquellus. Et hanc opinionem vltra Sarmiento tenuit doctiſſimus Soto, reſpondens ad iura, quæ pro contraria parte allegari ſolẽt; Dicens quod Vlpianus in ſuperiorib. allegatus loquitur, quãdo domino reddere non vult, vel lucri faciendi cauſa dominum non perquirit; non autem loquitur, quando poſt factam inquiſitionem diligentem dominus nunquam comparet. Et alia iura loquuntur de his, quæ ſunt male acquiſita. Illa enim etſi dominus non reperiatur, vel ille, cui debentur, nunquam poterunt retineri, ſed pauperibus ſunt reſtituenda, ſi dominus inueniri non poteſt. Et in hac ſpecie loquitur Diuus Thomas: *f* Ita ipſum intelligit Caietanus, licet inclinet ad opinionem contrariam noſtræ, & Soti. At ea, quæ reperiuntur, ſine delicto capiuntur: non enim peccat, qui rem deperditam colligit, vt eam vero domino reſtituat. Cum autem hæc deperdita poſſit ea colligens non inuento vero domino facta diligenti inquiſitione applicare, videtur dicendum, quod ius petendi pecus, ſeu moſtrencos, quod de iure competit Prætori tantum ipſi in foro exteriori competat, ita vt ſi petat neceſſariò ſint ſibi ſupradicta deperdita reſtituenda, & ipſo non petente poſſunt talia bona apud inuenientem remanere ſine vlla in foro conſcientiæ obligatione ad eademmet reſtituenda; prout tenet Aragon, *g* dicens de validitate legum ea prætori applicantium aliquos doctos *h* viros dubitare. Ex quibus infertur primo, quod cum Reges Hiſpaniarum hoc ius datum prætori tranſtulerint in fratres ordinis de la Merced, & ordinis Trinitatis pro redemptione captiuorum, quibus ordinibus datur locus præuentioni, ſicut datur locus præuentioni in cauſa mixti fori: ipſi fratres circa dictas res non habent maius ius, quam habeat ipſe prætor. Et ſicut ipſe prætor tantum ius habet in foro exteriori, ipſi etiam fratres ſimiliter tantum ius habent in foro exteriori, Et aduertendum, quod quidam extendunt dictum ius ad quodcunque animal deperditum, aut aliam rem quæ pro derelicta habeatur, vt prædicti fratres promulgant. Quamuis (vt ait Henriquez *i*) in prima conceſſione ſolum habeatur de lo moſtrenco y de lares. Et ſi modo quæſitus dominus diligenter non compareat intra annum & diem, quo frater depoſitarius tenet, redemptioni adiudicatur, ſi ſemel in menſe intra eum annum voce præconis proclametur. Intra quod ſpatium, ſi dominus reperiatur, ipſi deductis expenſis debet reſtitui. Sed de tam breui temporis præſcriptione murmurant Couarruuias, *K* Pena, & alij recentiores, quos allegat Henriquez. Et ſic dicit, quod dicta lex, & aliæ ſimiles ſunt temperandæ, quod habeant ſolum locum in foro exteriori. Vnde cum iſta deperdita ſolùm debeantur in foro exteriori, ſi petantur ab ipſo prætore, cui Rex tale ius applicauit, videtur dicendum, quod redemptioni captiuorum ſupradicta tantùm debentur in foro exteriori, ſi petantur. Nam Rex nullum aliud ius applicauit redemptioni captiuorũ, quàm quod eius prætori per ipſum erat applicatum. Et Gregorius Tertius decimus, cõfirmans priuilegium regale Philippi Secundi Regis Hiſpaniarum, nullum aliud ius redemptioni captiuorum conceſſit; ſed tantùm de nouo conceſſit, & confirmauit ius ab ipſo Rege applicatum, quod tantum eſt actio in foro exteriori ad petendum. Vnde ſi aliquis inuenit ipſum pecus perditum occulte, & expendit illud & alia iumenta, aut res inuentas in opera pia præſertim de conſilio Epiſcopi, aut parochi, vt mos eſt, manet tutus in conſcientia, ſecundum ea, quæ tradit Nauarrus. *l* Et pro eis poſſet etiam facere compoſitionem. Ea enim bona non habent certum dominum, cui debet fieri reſtitutio; Nam redemptio captiuorum non habet dominium talium rerum. Solùm enim habet ius petendi, & ſi non petat ſupradicta manent in ſua natura incerta, & per conſequens de ipſis poteſt fieri compoſitio, ſicut de alijs incertis. Nec his obſtant excommunicationes Paulinæ impetratæ a Nuntio Apoſtolico, quæ quotidie publicantur contra detentores ipſarum rerũ, & aliarum, quæ pertinent ad redemptionem captiuorum, vt ſic facilius per cenſuras colligãtur ea bona, quæ pro derelictis habentur. Nam reſpondetur quod excommunicatio non confirmat aliud ius, quam quod ex lege ciuili conceſſit Rex; at Rex tãtum videtur concedere prætori actionem exigendi prout dictum eſt. Et ſic, vt illud ius conſiſtens in actione tantum effectum habeat conceduntur dictæ Paulinæ. Vnde ſi animal, & ſupradictæ res inuẽtæ ſint iam conſumptæ, quia operibus pijs applicatæ, cum nulla ſit iam actio exigendi non habet locum excommunicatio. Verùm ſi dictæ res non ſint applicatæ ab inuentoribus, & ſint in propria ſpecie, tenebuntur earum inuentores eas reſtituere ſub pœna dictæ excommunicationis, ſi petantur. Et ſuper his non poterit habere locum compoſitio, cũ ſi petantur certus ſit earum dominus, cui ius earum in foro exteriori eſt determinate applicatum, prout declaratumm eſt.

Hæc quoad dictas religiones pro redemptione captiuorum, loquendo de incertis dicta ſint. Quo verò ad alias religiones notandum eſt, quod Clemens Quartus, *Conceſſit, cum aliqui aſſumẽtium habitum fratrum Minorum fuerint obligati ad reſtitutionẽ aliquorum bonorum diuerſis perſonis, quæ ſciri, & inueniri nõ poſſunt, miniſtri, & cuſtodes, & eorum vicarij, eorumque, ſinguli in locis ſibi commiſſis poſſint bona huiuſmodi in pios vſus conuertere, prout ſecundum Deum viderint expedire.* Ita habetur in libro Monumenta *m* ordinum. Circa quam conceſſionem eſt notandum, quod iſta conceſſio nihil ſeruit alijs religionibus. Nam ſecundum ius commune poſſunt omnes hoc modo de huiuſmodi diſpenſare. Deſeruit tamen plurimum ordini noſtro Minorum, cùm in noſtra regula omnibus huius religionis alumnis prohibeatur, ne de rebus intrantiũ religionem hanc, ſint ſoliciti, ſed mittant eos ad aliquos Deum timentes, vt libere faciant de rebus ſuis, quidquid Dominus inſpirauerit eis.

a l. fin. C. de rei vend.
b Authen. omnes peregrini. C. comm. de ſucce.
c Fel. in c. cum dilecti. nu. 7. de accuſ. Caſſan. in cõſuet. Bur. rub. 1. §. 12. & 13. Sarmi. ſelect. ar. 10. l. 6. c. 10.
d §. fera. de rerum diuiſ.
e l. an l. ff. de contrah. empt. Tir. de vtroq. retrac. t. p. §. 1. gl. 10. n. 19. Sot. l. 5. de iuſt. q. 3. ar. 3.
f D. Th. 2. 2. q. 62. art. 5. in ſol. ad 3.
g Arag. 2. 2. q. 66. ar. 5. p. 430.
h Couar. in reg. peccatum 3. p. §. 1. nu. 31.
i Henriq. l. 7. de indulg. c. 36. liter. G.
K Cou. in reg. poſſeſ. 2. d. §. 11 n. 3 in fi. & l. 1 var. ca. 9. nu 5. Henr. vbi ſup. lit. H.
l Nau. c. 17. n. 93. c. 27. n. 259
m In 1. imp fo. 58. & in 2. fol. 141. conc. 334.

A R-

Digitized by Google

ARTICVLVS V.

Vtrum aliqua alia dictis fratribus pro redemptione captiuorum debeantur.

RESpondeo dicendo, quod habent hi monachi in oppidis ſecularem, quem vocant fratrem, aut Syndicum quibuſdam priuilegijs gaudentem, cui incumbit moſtrendum retinere in depoſito, & colligere legata, aut quæ voto, aut promiſſione mādata ſunt in redemptionem captiuorum in teſtamēto, aut donatione, & quinque blancas, vt aiunt quibus tabellio in teſtamento exhæredare ſolet debitum in opera pia, & redemptione captiuorum: Mos eſt enim tabellionum dicere in teſtamento: *Item mando a la Merced y Trinidad, para la ayude de la redēpcion de los captiuos a cada vna dos o quatro marauedis* Colligit etiam ſeptimas conſuetas, & ſeptimæ Hiſpaniæ, quæ dicuntur conſuetæ obligationes & ordinariꝫ ſunt triginta quinque dipondia, ex quibus decē dātur Mercedi, quindecim Trinitati, quinque Eccleſiæ maiori, & alia quinque Beato Antonio, aut Lazaro; ſi modo vnus alium præueniat. His item fratribus adiudicatur quinta pars bonorum morientium ab inteſtato abſque hærede intra quartum gradum, ſed deducto eo, quod pro anima datur. Alij dicunt totum deberi Trinitatis monaſterio, deducto quinto pro anima. Et hoc conforme eſt decreto in quadam authentica. *a* Ex quo colligunt ſcribentes, quod bona decedentium ab inteſtato deficientibus conſanguineis fiſco adiudicentur. Et hæc bona vacantia dicuntur apud iuriſconſultos, *b* & apud Imperatores. Vnde cum dicta bona fiſco ſecundum leges imperiales applicentur, ni mirum, ſi ipſis fratribus ſecundum priuilegia regalia adiudicentur. Pro quo maximè eſt notanda quædam lex ordiamenti, *c* cuius tenor ſermone antiquo Hiſpanico eſt huiuſmodi.

a *Auth omnes, peregrini, C. cōmu. de ſucceſ.*

b *l. 1 ff de iu fiſ. l. 1. C. de vacat.*

c *l. 1 ti. 8. l. 1. ordin.*

Porque acaeſce que los Procuradores de las ordenes dela Trinidad, y de Sancta Olalla, y de las otras ordenes diziē de tener cartas, y priuilegios de los Reyes nueſtros predeceſſores, y de la nueſtra cācellaria, ſe entremeten, a premiar y conſtrenur a los nueſtros ſubditos, vaſſallos, y naturales, que les mueſtrē los teſtamentos de los defunctos y moſtrados demandan los legados, y mādas, que ſon hechos a lugares no ciertos, y otro ſi, ſi en el teſtamento no māda el finado a las dichas ordenes coſa alguna, dizen que les pertenece la quātiade la mayor māda del dicho teſtamento. Y aſſi miſmo, ſi algunos mueren ſin teſtamento, que les pertenecen los bienes del defuncto, y no a los herederos. Y porque deſto ſe han ſeguido muchos dannos, y cohechos reuocamos los priuilegios y cartas, que ſobre eſta razon ſon dados a las dichas ordenes. Pero que ſi las dichas ordenes de la Trinidad, o de la Merced moſtrarem los tales priuilegios aquellos declaramos y interpretamos que ſe entiendan que los Reyes pudieron dar lo que perteneciere a ſu camara, o fiſco, y no en otra manera. Y mandamos que ſi el defuncto diſpuſo en ſu vida que fueſſen excluſas las dichas ordenes y frayles, que aun en el tal caſo no ayā lugar los priuilegios, que moſtrarem. Y defendemos, que los coſeruadores deſto ae ſe entremetā, ni los legos ſean eſcriuanos, ny procuradores de las tales coſas. Applicātur ēt dictis fratrib. bona naufragorū, quæ repetiūtur in mari, aut flumine abſq; certo domino, quæ dicuntur, los Algaruos. Et omnia quæ prædictis fratrib. ad effectum redēptionis debentur iure iuxta priuilegia Apoſtolica & regalia cōfirmata, viſitata & cuſtodita, cōfirmat Philippus Secundus Rex Hiſpaniarū, & id ipſum cōprobauit Gregorius Tertius decimus anno Domini milleſimoquingenteſimo octuageſimo ſecundo in quodā Breui, prout refert Henriquez. *d* Quæ omnia debent maximè procurare Prædicatores, & confeſſores, vt ſoluantur cum pro tam pio opere ſint applicata, & a regularibus pro amore Chriſti maximo labore colligantur.

d *Henriq. vbi ſup. in fin.*

ARTICVLVS VI.

Vtrum bona monaſteriorum deſertorum pertineant ad fratres.

RESpondeo dicendo, quod Clemēs IV. *Conceſſit fratribus Minorib. vt cum de priorib. locis ſuis ad alia loca trāſierint, poſſint tā omnem ædificiorum materiā locorum q̄ dimittunt (dedicatis eccleſiis duntaxat exceptis) q̄ libros, calices, & paramenta ſecum ad alia loca trāſferre, ac ædificia ipſa cum ſolo et alijs ad eadem loca pertinentijs (præter Eccleſias) p perſonas ad hoc a Sede Apoſtolica deputatas vendere, ipſorūq; pretium in aliorum locorū, ad quæ dicti fratres ſe trāſferunt ædificationem, ſeu alias in eorum vtilitatem cōuertere, ſecundum quod eis melius videbitur expedire.* Ita habetur in libro Monumenta ordinum. *e* Et aduertendum. *Quod Concilium Conſtātienſe ſtatuit qd̄ generalis fratrum Minorū poſſit, & debeat cōuentus ſibi ſubditos ad ſtatum ſtrictæ obſeruantia cōſonū iuxta declarationes, & ſtatuta Sedis Apoſtolicæ, & ordinis reducere tollendo quaſcunq; ſuperfluitates, ſiue ſint in reb. mobilibus quātum fieri poterit bono modo habito ſemper cōſilio maiorum, et diſcretorum ſibi obedientium: ac eligendo, ſi opus fuerit, aliquas perſonas quæ ipſas ſuperfluitates authoritate dicti Cōcilij vendant, cōmutent, aut alias in opera conuentuum cōuertant.* Ita ēt habetur in dicto libro. *f* Quod verò attinet ad monaſteria monialiū aduertendū, *Quod Sixtus Quartus ſtatuit, vt cum contigerit, monaſteria monialium Sancta Clara monialib. deſtitui, adeo vt de illorum reformatione ſpes nulla ſuperſit, illa, q̄ ſic deſtituta exiſtunt et deſtitui cōtigerit in futurum, cum eorum bonis omnibus perpetuis vſibus fratrum domus dicti ordinis (eiſdem deſtitutis monaſterijs propinquiorib. ſub quorū cura erāt) applicentur, ita vt fratres ipſi poſſint de illis, et eorundē monaſteriorum ſtructuris, & ædificijs pro eorum vtilitate diſponere. Prouiſo tamen, quod eorum Eccleſiæ, & oratoria ad profanos vſus nō redigātur; ſed in illis quandoque diuina celebrentur officia.* Ita habetur in eodem libro. *g* In quo etiam libro continetur idē quaſi ad literā contineri in Marimagno Carmelitarum, & in Marimagno Prædicatorū: *h* & in Marimagno Auguſtinienſium. *i* Circa iſtas conceſſiones primam Clementis IV. & ſecundā Sixti IV. eſt aduertendū, quod additur in ipſis, *prouiſo tamen quod illorum Eccleſiæ & oratoria ad profanos vſus nō redigantur.* Hæc. n. clauſula eſt conformis ſacris Canonibus. *k* Eccleſia. n. ſecundū ipſos, & præcipuè conſecrata; vel oratoria, monaſtria & huiuſmodi teneri non debent ad ſecularem habitationē & vſus profanos. Si tantē deſtruatur monaſterium ſecundum gloſſam *l* quandam, de lignis & lapidibus conſtitui poteſt dormitorium, vel alius locus honeſtus; vel etiam in coquina ſua ligna comburi a monachis poſſunt iuxta eoſdem ſacros canones: *m* ſed ad priuatos vſus conuerti non debent. Locus autem manet ſacer, licet dirutum ſit ædificium, prout aduertit Syluester. *n*

e *In 1. imp. fo. 58. & in 2. fo. 142. conc. 340.*

f *In 1. imp. fo. 26. & in 2. fo. 110. conc. 236.*

g *In 1. imp. fo. 60. & in 2. fo. 144. cōceſ. 349.*

h *In 2. imp. fo. 182. conc. 443.*

i *In 2. imp. fo. 141. conc. 682.*

K *In 1. imp. fo. 150. conc. 633.*

l *16. q. 3. c. quæ ſemel.*

m *c. quoniam & Gloſſ. in d. c. quæ ſemel. cap. ligna. d. 1.*

n *Syl. v. Eccl. 2. nu. 7. in 1. d.*

ARTI-

ARTICVLVS VII.

In quas pœnas incurrant occupantes bona regulari.

RESpondeo dicendo, quod Eugenius Quartus conceſſit congregationi Montis Oliueti, prout habetur in cōpēdio *a* Societatis, Ieſu, & in compend. o *b* Ciſtertii. *Quod quæcunque perſona cuiuſcū q. ſtatus, gradus, ſeu qualitatis, Eccleſiaſtica, vel ſecularis, quauis ēt pontificali præfulgeat dignitate quæ monaſteria, res, & bona mobilia, ſeu immobilia poſſeſſiones, domos molendina, aquas, piſcaria iura iuriſdictionē, & alia quæcunq. ad præfata congregatione, & illius monaſteria pertinētia perturbare, vel fatigare præſumpſerit, niſi infra tres dies poſtquā huius indulti certior facta fuerit ſe correxerit, aut debitam cautionē de reſtituendo, & ſatiſfaciendo non præſtiterit, excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrit, in qua niſi a Summo Pontifice, aut in mortis articulo beneficium abſolutionis nequit obtinere.* Et idem priuilegium inuenio conceſſum a Leone X. Eremitis S. Auguſtini, prout continetur in compēdio *c* Societatis, & habetur in ſupplemento, *d* id ipſum conceſſum fuiſſe dictis patribus a Iulio Secundo.

a §. 5. tit. 60.
b *Tit. bona.* §. 9
c *Vbi ſupr.* §.
d *Fol. 76. conc.* 227.

QVAESTIO XXXIX.

De Canonica portione, in nouem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur nouem.

1 *QVid ſit canonica portio.*
2 *De quib. & a quib. debeatur quarta funeralis*
3 *Vtrum quando aliquis de facto contra voluntatē fratrū in eorū eccleſiis ſepelitur, debeatur quarta portio.*
4 *Vtrum quarta funeralis debeatur nouitio decedente in anno nouitiatus extra monaſterium eligente in monaſterio ſepulturam.*
5 *Vtrum quando aliquis, cuius maiores ſolent ab antiquo in aliqua Eccleſia ſepeliri, ea dimiſſa eligit ſibi ſepulturam, debeatur canonica portio Eccleſiæ dimiſſæ.*
6 *Vtrū valeat electio ſepulturæ in aliquo monaſterio nō legando Eccleſiæ parochiali quartā funeralē*
7 *Vtrum legatum Eccleſiæ parochiali ab eo, qui alibi elegit ſepulturam, computetur in quartam funeralem debitam parochiæ.*
8 *Vtrum canonica portio poſſit renunciari.*
9 *In quam pœnam incurrant prælati, vel curati cogētes fratres, vel teſtamentarios defuncti ad ſoluēdam quartam.*

ARTICVLVS I.

Quid ſit canonica portio.

RESpondeo dicendo, quod canonica portio dicitur, quę ſit a canonibus approbata, & debita iure decretorum, iuxta ea, quę in eiſdē ſacris canonib. *e* proponuntur. Et eſt duplex. Vna eſt debita Epiſcopo ab omnibus Eccleſiis totius diœceſis de omnibus relictis factis eiſdem, quam tamē non habent ab Eccleſiis ſuis extra diœceſim, de qua agit Couarru. Et aduerte, quod Epiſcopo debetur quarta portio ex his, quę legantur fraternitatibus, quę congregationē quandā prętextu pietatis prę ſe ferunt, cum hęc legata pietatis cauſa fiant. Et vt hęc canonica portio debeatur, ſatis eſt, pia eſſe legata, prout dicitur in iure. Hanc opinionē ſequitur Menochius & eam communē dicit Couarruuias. *f* Alia eſt debita Eccleſiæ parochiali de relictis a parochiano, vel obuenientibus ratione funeris loco illi, in quo eligit ſepulturam; de qua nobis in præſentiarum eſt agendum. Et hæc eſt varia, id eſt, medietas tertia, vel quarta, ſecundum varia iura, & varias conſuetudines; quibus conſuetudinibus eſt ſtandū, iuxta quandam Decretalem *g* & ſi ibi conſuetudo non apparet, ſpectanda eſt conſuetudo Eccleſiæ metropolitanæ ſecundum Hoſtienſem. Et ſi neque illa apparcat ſpectanda eſt conſuetudo vicinarum, Eccleſiarum. Quæ ſi varia ſit ſecundum Gofredū. quarta debetur, quia in hoc iuri magis concordare videtur, prout tenent Archidiaconus & alij, quos refert & ſequitur Sylueſter. *h* Et hanc tenentur religioſi ſoluere Eccleſię parochiali, prout habetur in Concilio *i* Trid. & poſt alios tradit Molina. *k*

e *c. de his* 10. q. 1. *c. decernimus & c. conſtitutū.* 16. q. 1. *Cle. dudum de ſepul.*
f *c. requiſiſti et c. vlt. de reſ.* Me noc. 15. remed. recu poſſeſ. q. 5. Cou. in c. officij de teſt. nu. 12.
g *ca. certificare extra de ſepul*
h *Syl. v. canonica portio n.* 1.
i *Conc. Tri. ſeſ.*
k *Molin.* 2. 2. *trac.* 2. *diſp.* 215

ARTICVLVS II.

De quibus & a quibus debeatur quarta funeralis.

RESpondeo dicēdo, quod debetur ſolùm ab Eccleſijs, vbi aliquis ſepelitur, vel ad quā tranſit ſe conuertendo modo, & ſi alias eſſent exemptę, ſecundum Innocentium, *l* nō autē ab alijs Eccleſijs, vel perſonis. Et debētur de omnibus, quę obueniūt ratione funeris, ſ. in die funeris. Et de omnibus legatis factis Eccleſię, in qua quis elegit ſepulturam prout dicitur in iure. *m* At Nicolaus Quintus *Conceſſit fratribus Carmelitis, vt de illis, quæ eis pro fabrica Eccleſiarum, & conuentuum ſuorū Eccleſiaſticis ornamētis, luminarib. anniuerſarijs, ſeptimo, vigeſimo, trigeſimo & alijs diuinis cultib. pitancijs, indumentis, calciamentis emendis, celebrandis et habēdis in eiſdem, necnon annuis cenſib. redimendis, ad quorū ſolutionem aliqua domus, prædiaque cū hortis, & alijs locis ordinis eiuſdem obligata noſcuntur, per Chriſti fideles eleemoſynæ pietatis intuitu ſiue in funeralibus oblationib ſepulturis, vltimis voluntatib. legatis, aut alias quoquomodo, etiam abſolute largientur nulli canonicam portionem aliquā teneantur exhibere, aut ad id valeant coarctari. Et neq. ab eis, vel vltimarū volūtatū executorib. ſeu deſcendētiū hæredib. de præmiſſis bonis aliquid extorquere, vel exigere præſumāt diſtricte inhibuit. Nō obſtāte cōſtitutione in Cōc. Viēnenſi edita, quæ incipit. Dudū, & alijs conſtitutionibus.* Ita habetur in libro *n* Monumenta ordinū. Et aduertit collector, *o* priuilegiorum Mendicantium quod hęc conceſſio eſt copioſior, quam ſit in omnibus alijs priuilegijs fratrum Mendicantium in materia iſta. Nam dicit, quod non ſolùm non teneantur fratres ſoluere quartam, vel canonicam portionem de omnibus in alijs conceſſionibus contentis, ſed neq; etiā de funeralibus oblationib. neq; de his quę eis abſolute quomodocunq. legantur, vel largiuntur, non obſtāte Clementina dudum de ſepulturis, & alijs quibuſcunque in contrarium facientibus, & cum decreto irritante, quod opponitur in fine Bullę. Quod priuilegium Alexander VI. confirmauit, prout habetur in eodem libro, *p* & conceſſit Leo X. congregationi Camaldolenſi: & Celeſtinus V. ſuę congregationi & Iulius II. congregationi Montis Oliueti, & Eugenius Quartus congregationi S. Iuſtinę per Breue datum Bononię quinto nonas Iunij milleſimo quatercēteſimo trigeſimo ſexto, Pontificatus ſui anno ſexto, prout refertur in cōpendio *q* Ciſtertij.

Sed videamus, quid circa hoc decreuerit Concilium *r* Tridentinum. Ad quod reſpondeo, quod

l *Inno. in c. relatum & in ca. in noſtra extra de ſepult. & c. requiſiſti extra de teſta.*
m *Cle. dudum §. verum de ſepult.*
n *In 1. imp. fol.* 86. & *in* 2. *fol.* 169 *conc.* 395.
o *Col. tit. canonica portio.* §. 4.
p *In 1. imp. fol.* 76. & *in* 2. *fol.* 159. *conc.* 378.
q *V. quarta portio canonic.* §. 1. & 2.
r *Concil Trid ſeſſ.* 25. *c.* 13.

decernit

Digitized by Google

decernit ſancta Synodus, quibuſcunque in locis, iam ante annos quadraginta, quarta, quæ funeralium dicitur, cathedrali, aut parochiali Eccleſiæ ſolita eſſet perſolui, ac poſtea fuerit ex quocunq. priuilegio, alijs monaſterijs, hoſpitalib. aut quibuſcunq. locis pijs conceſſa, eadē poſthac integre iure, & eadem portione, qua antea ſolebat, cathedrali, ſeu parochiali eccleſiæ perſoluatur, non obſtantib. conceſſionibus, gratijs, priuilegijs, etiam mare magnum nuncupatis, aut alijs quibuſcunq. Circa quod decretū aduertit Collector *a* cōpendij Ciſtertij pro ſuo ordine, quod non ſolum a quadraginta annis citra: verū nec etiam à tempore immemoriali nulla portio de ſupradictis quæſitis a dicto ordine aliquādo fuit ſoluta. Et ita quo ad ipſos in nullo fuerunt eorum priuilegia renocata. Secundo eſt aduertendū, quod Pius V. anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo octauo, prout refert Gutierrez *b* motu proprio declarauit, Concilium loqui tantum de monaſterijs ante annos quadraginta fundatis, quæ ipſam quartam ſoluere conſueuerunt. Et ſic licet fundata fuiſſent monaſteria ab annis quadraginta, ſi non ſoluebant quartā, modo non tenentur ſoluere. Et etiā concedit, quod monaſteria, quæ fuerunt a quadraginta annis citra fundata, non ſoluant dictā quartam. Cuiuſmodi ſunt omnia monaſteria nouæ Hiſpaniæ apud Indos, & monaſteria Carmelitarum, Diſcalciatorum in Hiſpanijs fundata. Nec Gregorius Tertius decimus in ſua conſtitutione, quā tradit Nauarrus, *c* renocauit hāc Pij V. declarationē. Tantum. n. ibi reuocātur aliqua quæ Pius V. conceſſit regularibus a Concil. Tridentini tramite diſcedens. Non autem renocauit declarationes Concilij Tridentini in fauorem regularium a Pio V. factas, Et vt omnis tollatur ratio dubitandi, proponam hic declarationē illuſtriſſimorum Cardinaliū hoc ipſum affirmantem. Quæ eſt huiuſmodi.

a Ind. comp. Ciſtertii. §. 2.

b Gutier. de iuramen. confir. 2 p. cap. 4. nu. 3.

c Nau. c. 27. ī ſi.

Congregatio Concilij cenſuit, non cōprehendi monaſteria ædificata quadraginta annis citra, aut quæ indies ædificantur, vel in futurum ædificabuntur, præſuppoſito quod huiuſmodi monaſteria ſint eius religionis, cui a Sede Apoſtolica indultum ſit, vt quartam funeralem non debeat ſoluere Epiſcopo.

Antonius Garrafa.

ET vt omnibus notum ſit, hanc declarationem eſſe authenticam, & facere fidem in iudicio, extra iudicium, vide eius approbationē ſequentē.

El Doctor Chriſtoual de Meſa Cortes Canonigo en la Sancta Igleſia de Cordoua, y Prouiſor general en ella, y ſu Obiſpado por quanto el padre Fray Alonſo de Aluarado Procurador general de la Orden de S. Franciſco, hizo mueſtra ante mi de vn papel en lēgua Latina firmado del Illuſtriſſimo Antonio Garrafa, y con ſu ſello, ſin eſtar roto, ni tener otro vicio ninguno: Y me pidio, que tiene neceſſidad de imprimir algunos traslados por aponer en los Conuentos de ſu orden por tanto por la preſente doy licencia a qualquier impreſſor que lo imprima, y ſe lo de autorizado como lo pide. Fecha en Cordoua a quatro de Iulio de 1592.

El Doctor Chriſtoual de Meſa Cortes.
Luys Royz Notario
Corregido con el original.
Luys Royz Notario.

ET refert Veracruz in ſuo compēdio, quod cū controuerſia fuiſſet inter fratres, & Epiſcopū de Guatimala, data fuit ſententia executorialis per Reuerēdiſſimum Archiepiſcopum Mexicanū in fauorem fratrum, vt non ſoluerent dictam quartam. Et ratio, quæ mouere potuit Pium Quintū, & hos illuſtriſſimos patres ad declarandum, quod monaſteria quæ fuerunt a quadraginta annis citra, id eſt (*de quarenta años a ca*) fundata non ſoluerēt dicta quartā, ſiue ſoluerint illa ſiue non, fuit quia non præſcribitur cōſuetudine, niſi per annos quadraginta, etiam contra Eccleſiam parochialē, vt tenet Panormitanus *d* communiter receptus. Et monaſteria fundata ante quadraginta annos, quæ ſoluebant quartam, tenētur modo ſoluere quia nō eximuntur à Cōcilio, niſi non haberent conſuetudinem ſoluendi; tunc enim iam eſt præſcriptum. Nec voluit tollere Pius Quintus, & Illuſtriſſimi Cardinales ius præſcriptum, ſicut etiam facit Concilium Tridentinum.

d Pan. in c. ſi. de conſuet. nu. 9.

Tertio eſt aduertendum, quod qui tenentur ſoluere quartam, non tenentur ſoluere tunc de omnibus relictis fratribus, ſed tantum de his, quæ cum corpore defuncti contigerint deferri, non autē de miſſis & de candelis, vel alias quomodolibet fuerint donata. Ita Pius V. in dicto motu proprio. Et tam conſuetudine introductum eſt in eccleſia, vt de nullo alio ſoluatur quarta, niſi de his, quæ cum corpore defuncti deferunt, prout aduertunt Cardinalis, *e* & alij. quos allegat Couarruuias. Qui poſt Panormitanum ait, conſuetudine receptum eſſe etiam, quando aliquis in aliena parochia ſepelitur, Eccleſiam ſepulturæ non teneri ſoluere quartam de oblationib. factis poſt diem ſepulturæ, ſed ſolum de his, quæ in die ſepulturæ fiunt. Et ita ait Molina. *f* quod concilium ſolum facit mētionem de quarta funeralium, quaſi innuens, quod hæc ſolum ſoluitur de his, quæ offeruntur in die funeris.

e Card. ī d. Cle. dudū. §. verū m Coua. in c. vl. de reſt. nu. 6. & 7.

f Mol. 2. 2. tract. 2 diſp. 215. fol. 306.

ARTICVLVS III.

Vtrum quando aliquis de facto contra voluntatem fratrum, in eorum eccleſiis ſepelitur debeatur quarta portio.

REſpondeo dicendo, quod quando aliquis defunctus de facto contra volūtatem fratrum ſepelitur in eorum Eccleſia, vt tempore interdicti; & multa offeruntur, quarta non debetur ſecūdum Federicum *g* & Geminianū. Et ratio eſt, quia talis tempore interdicti non poteſt, eligere ſepulturam apud Mendicātes, vt notat Innocētius, *h* quamuis liceat ipſis accipere mortuoria, vt orent pro defunctis, ſi cum pœnitentia deceſſerunt iuxta ſacros Canones. *i* Et præterea facit, quia quarta debetur Eccleſię parochiali ratione iniuriæ, quæ ſibi fit iuxta quandā Decretalem. *k* Nullam autem iniuriā illi facit, ex quo ibidē non poteſtāt ſepeliri, immo plus dicit Federicus: quod ſi Mendicantes cum ſponte tali tempore ſepelirent non debetur quarta, licet teneantur tanquam violatores interdicti ad pœnam, quæ contra violatores proponitur, cum ſolū debeatur quarta, quando mortui ſepeliuntur in caſu a iure conceſſo: ſecus quādo in prohibito, vt decretum *l* eſt. At hoc minimè habet locum attentis priuilegijs conceſſis Mendicantibus, quibus ipſis conceditur, quod tempore interdicti poſſint in ſuis Eccleſijs aliquas pſonas ſeculares libere ſepelire. De quibus agemus late in ſecūdo tomo in quæſt. de interdictis. Nam cū dictæ perſonæ ſepelliātur in caſu a iure cōceſſo rōne priuilegiorū, certum eſt, quod quarta funeraliū debetur. Vt ſi ſepeliatur ſyndicus fratrum Minorum, &c. & ſi ſepeliatur aliquis tem-

g Fed. conſ. 116 Cle in c. 1. de ſepul. lib. 6.

h Innoc. in c. vt priuilegia de priuil. et c. cupientes eod. tit.

i c. quicunq. 13. q. 3.

K c. certificari de ſepult.

l c. ex parte hō. 1. c. cū. l. ... ... in ſi. de ſepul.

pore interdicti authoritate ordinaria concedentis pro tunc, vt ſuſpendatur interdictum; nam in hoc caſu iam hic ſepelitur in caſu a iure permiſſo. Aduertendum tamen, quod ſi eccleſia parochialis eſt interdicta ex culpa ſua, & non parochiani defuncti, tunc talem quartam nõ habebit, ſiue parochianus ſepeliatur alibi ex electione ſua, ſiue nõ; Quia, v.g. non eligendo ſepulturam ſepultus eſt in ſepultura maiorum ſuorum, prout notat Geminianus. *a* Sed ſi non fuit ſepultus in eccleſia electa, neque in ea, vbi ſunt ſepulchra maiorum ſuorum: ſed alibi fuit ſepultus de facto, & non de iure, nihil dabitur, ſi eccleſia parochialis dedit cauſam interdicto. Secus ſi non fuit in culpa, quia in hoc caſu non debet ſuo iure priuari ſecundum Petrum de Ancharano, quem ſequitur Geminianus. *b*

a *Gemin. in c. 1 de ſepul. lib. 6.*

b *Gem. ubi ſup.*

ARTICVLVS IV.

Vtrum quarta funeralis debeatur eccleſiæ parochiali nouitio decedente in anno nouitiatus extra monaſterium, & eligente ſepulturam in monaſterio.

RESpondeo dicendo, quod nouitius decedens intra annum nouitiatus debet ſepeliri in conuentu, vt religioſus, neque debetur quarta funeralis Eccleſiæ cuius erat parochianus, prout aduertunt *c* Ancharanus, & Philippus Francus. Quæ opinio eſt tenenda, licet contrarium tenuerit *d* Dominicus. Licet enim ſtatus nouitijs nõ ſit religioſi, iuxta ea, quæ traduntur *e* a Tiraquello; qui affirmat hunc ſtatum eſſe dubium in pendenti conſiſtentẽ attamẽ in multis reputatur nouitius religioſus, gaudet enim beneficio canonis. Et ſic mihi certum eſt, nouitios gaudere omnibus indulgentijs, & gratijs profeſſis a Sede Apoſtolica conceſſis, etiamſi in illis literis Apoſtolicis hoc exprimatur. *f* Ius. n. non ſolum concedit facultatem teſtandi iure militari militibus, ſed etiam illis, qui non ſunt milites, dummodo in militia ſint labores, & pericula militũ ſupportantes. Et ſic iure cõmuni, delicta commiſſa intra nouitiatus annum caſtigantur a prælatis regularibus, prout *g* Angelus reſoluit, & Nauarrus. Et ipſis conceditur priuilegium vt in monaſterijs, vbi ſunt nouitij ſepeliãtur tempore interdicti; aut ceſſationis a diuinis cum ſolennitate, ac ſi non eſſet interdictum, neque ceſſatio, ſicut alij fratres profeſſi ſepeliuntur, prout dicemus in ſecũdo tomo in quæſtione de interdictis. Vnde infertur, quod ſi nouitius egrediatur intra annum nouitiatus a monaſterio, vt cum habitu in domo parentum curetur, ſi ibi decedat ſepelietur in eius cõuentu ſine aliqua ad quartam funeralem obligatione.

c *Anch. et Frãcus in c. cũ nullus de tẽpor. ord. 6.*

d *Domi. in c. cũ quis de ſep. l. 6.*

e *Tiraq. de retrac. linag. gloſ. 8. n. 21. et n. 38.*

f *l. uni. ff. de bo. poſ. ex teſt. mil.*

g *Ang. in l. 1. ff. de pa. Na. l. cõſtit. de reg. conſ. 58. in 1. imp.*

ARTICVLVS V.

Vtrum quando aliquis, cuius maiores ſolent ab antiquo in aliqua Eccleſia ſepeliri, ea dimiſſa eligit ſibi ſepulturam, vtrum canonica portio debeatur Eccleſiæ dimiſſæ.

RESpondeo dicendo, quod non: ſed potius illi Eccleſiæ; in qua conſueuit audire diuina, & recipere ſacramenta, vt innuit quædam *h* Decretalis. Quod ſi in vna parochia ſolet audire diuina, & in alia recipere ſacramenta; videtur quod canonica portio debebitur ei, vbi conſueuit recipere ſacramenta, argumento cuiuſdam *i* Decreti. In contrarium facit, quod notat *k* Innocentius quætẽs, quid ſi aliquis in capella audiuit diuina, & in plebe recipit Eccleſiaſtica ſacramenta. Et cõcludit, quod fiet diuiſio inter plebem, & capellam. Quã opinionẽ ſequitur Panormitanus. Et idem dicendum eſt de Regibus, & ducibus, & alijs perſonis, quæ per anni circulũ diuerſis Eccleſijs audiunt diuina, & percipiunt ſacramenta, quaſi habentes duo, vel plura domicilia, in quibus pariter ſe collocabant, & eligunt ſepulturam in alio loco. Nam in hoc caſu Eccleſiæ domiciliorum diuident quartã inter ſe. Nec confrater acceptus alicuius loci religioſi liberatur a ſolutione quartæ, ſi extra parochiam eligat ſepulturam, niſi oblatis ipſi loco religioſo omnibus ſuis bonis, retineat ſibi aliquid ad victum; vt ex argumento aliquorum *k* iurium tradit Hoſtienſis, ſiquidem hi ſolum, & non alij ſunt exempti a iuriſdictione Epiſcopali.

h *c. cum quis de ſepul. lib. 6.*

i *c. 1. de ſepul.*

k *Inno. in ca. de his ext. ord.*

K *c. cum plantare extra de ſepul. vbi Hoſti.*

ARTICVLVS VI.

Vtrum valeat electio ſepulturæ in aliquo monaſterio non legando Eccleſiæ parochiali quartam funeralem.

RESpondeo dicendo, quod *l* Hoſtienſis tenet, quod talis electio non valet, & ſic clerici parochiæ poſſunt demandare corpus defuncti. Sed doctiſſimus *m* Gregor. Lopez ait, hoc ſibi dubiũ videri, quod ſcilicet, hæc omiſſio vitiet electionem. Iura enim tantum volunt, quod de relictis Eccleſiæ ſepulturę detur canonica portio Eccleſię parochiali, aut quarta funeralis, iuxta ea, quæ ſupra articulo ſecundo ſunt declarata: nõ vero quod teneatur expreſſo ſuo iudicio relinquere, & ita ait eſſe intelligendam deciſionem capituli primi de ſepulturis, non. n. prohibetur ibi ſub anathemate, ſi aliter eligatur, ſed ſi canonica portio non ſoluatur. Nec ait, obſtat capitulũ ſecundum de ſepulturis. Ibi enim licet iubeatur relinqui quarta, non tamen ex omiſſione annullat electionem ſepulturæ, ſed vult, qđ debeatur, etiam ſi non relinquatur, & hoc cõprobat Gregorius *n* ex lege partitarum, & alijs iurib. affirmans hanc opinionem tenere *o* Abbatem.

l *Hoſt. de ſepu. cap. apud quam eccleſiã ver vel non reddatur.*

m *Greg. in l. ſi. 1. pa. 1. vt ſi no. degaſſ.*

n *Greg. in d. l. 5. per text. ibi.*

o *Aba. in ca. de his de ſepul. no. 2. per text. ibi.*

ARTICVLVS VII.

Vtrum legatum Eccleſiæ parochiali ab eo, qui alibi eligit ſepulturam, computetur in quartam funeralem debitam parochiæ.

RESpondeo dicendo, quod *p* Hoſtienſis, Cardinalis, Ancharanus, & Decius tenent partẽ negatiuam. Contrariam tamen opinionem, ſcilicet, quod cõputetur, tenẽt *q* Antonius Imola, & Abbas, Fedricus, Salicetus, Alexander, & Corneus, & eſt magis communis ſecundum Gregorium Lopez. Verũ eſt tamẽ, quod prima opinio probatur à quadam lege partitarum contra cõmunem. Et ait Gregorius Lopez, quod forte iſta opinio ſecuta per iſtam legem eſt de iure verior, quando teſtator nõ relinquit totam quartam Eccleſiæ parochiali. Nã ſi totam reliquiſſet, nihil aliud poſſet peti ab Eccleſia parochiali affirmans hoc voluiſſe tenere Hoſtienſem.

p *Hoſt. in c. officijs de reſ. Cardin. in Cle. dudum. § verum, q. 17. vbi Anc. q. 2. Deius in authẽ præterea. C. vnde vir. & in col. 8.*

q *Anto. Imola, Abb in d. c. offic. Feder. cõſ. 3 Salic. & Alex. in d. auth. præterea vbi Corne. Greg. vbi ſu. 1. demaſ. c. d. l. 5.*

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Canonica portio poſſit renuntiari.

RESpondeo dicendo, quod ſecundum Ancharanum, *r* non valet pactum, quando Eccleſia

r *Anch. in c. pactum de pac. l. 6.*

damni

Digitized by Google

damnificantur. Vnde ſi ex huiuſmodi pacto, & renũtiatione aliquod damnum Eccleſiæ cathedrali, aut parochiali obuenerit, minime valere exiſtimo. At ſi fiat renũciatio cũ proteſtatione, quod per hoc non poſſit allegari aliquod ius contra Eccleſiam, non video loquendo ſecundum ius *a* contrarium, cauſam, ratione cuius talis renuntiatio ſit nulla, etiam ſi fiat ſine authoritate ſuperioris. Nõ enim, niſi ob vehementes cauſas maximi iudicis debet vocari authoritas, prout traditur in iure. Et aduertẽdum quod *b* Bonifacius VIII. ſtatuit. *Quod compoſitiones, pacta cũ capitulis, & rectorib. Eccleſiarum ſuper iuribus parochialibus a prioribus conuentualibus, ſeu guardianis fratrum prædicatorũ, aut Minorum, & aliorum mẽdicantium facta, vel approbata de ſuorũ conuentuũ conſilio, & aſſenſu (dum tamen alias ſint licita, & honeſta) debere ab ipſis fratribus in locis, in quib. fuerint facta, inuiolabiliter obſeruari: non obſtãte quod magiſtri, vel miniſtri, aut prioris generaliũ, ſeu prouincialium prædictorũ non interuenerit in eiſdem aſſenſus*. Prout latius continetur in ſecũdo tomo in quæſtione de pactis. In quo reuocantur priuilegia circa hoc cõceſſa ab Alexãdro IV. & ab Honorio IV. In quibus ad validitatem harum conuẽtionum requiritur authoritas patris generalis, vel capituli generalis, prout habetur in libro *c* monumenta ordinum. Aduertit tamen Collector priuilegiorũ Mendicantiũ, quod hæc priuilegia fuerũt poſtea reualidata a Sixto IV. Et Leo Decimus *In Concilio Lateranenſi ſtatuit, quod pacta, & conuentiones inter fratres, & prælatos, ac curatos (pro tempore inita) valeant, niſi per ſubſecutum capitulũ proximum generale, uel prouinciale refutata, & per eos refutatio huiuſmodi intimata debito tempore fuerit.* Prout habetur in ſupplemento *d*.

a l. ſi. C. de proc.
b ca. quia ex eo de pact. lib. 6.
c In 1. imp. f. 18 & in 2. fo. 132. conc. 297.
d f. 26. conc. 75.

ARTICVLVS IX.

In quam pœnam incurrant prælati, uel curati cogentes fratres, uel teſtamentarios, uel hæredes defuncti ad ſoluendam quartam.

RESpondeo dicẽdo, quod *e* Sixtus IV. anno Domini milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo quarto *Tulit pœnã interdicti ingreſſus Eccleſiæ in locorum ordinarios, & in alios ſententiã excõmunicationis ipſo facto, ſi directe, aut indirecte ad ſolutionẽ quartæ alicuius parochialis, vel canonicæ, vel alterius portionis, ſeu oneris, dũ apud fratres fideles tumulãtur, cogũt quoquomodo fratres, vel teſtamẽtarios, vel defuncti hæredes*. Vñ licet *f* gloſſa, & D. Anton. dicant poſſe curatos cõpellere ſupradictos ad ſoluendam quartam; hoc tamen pro dictis fratribus eſt tenendum in locis, vbi non ſolui ipſa quarta cõſueuit abhinc quadraginta annis, ſecundũ diſpoſitionem Concil. Trident. Nam nos loquimur hic ſecundum priuilegia; gloſſa autem, & Antoninus loquuntur ſecundum terminos iuris cõmunis. Nec per Clementinam, *dudum*, reuocatur priuilegium Sixti IV. Solum enim ibi reuocãtur priuilegia quorumcunque etiam exemptorum, in quantum impediunt ſolutionem quartæ funeralis. At per hoc nõ reuocatur priuilegium Sixti IV. facientis ipſos exẽptos a iuriſdictione ordinarij etiam quoad hoc. Verum tamen eſt, quod poſſunt cogi per ſuos iudices ordinarios regulares, & per Papam, & eius legatum, niſi alijs ordinarijs concedatur. Ita *g* Sylueſter. Nec ego inuenio in Concil. Trident. aliud definiri. Ibi enim ſolum dicitur, quod quarta ſoluatur, vbi eſt conſuetudo, ſed non dicitur, vt religioſi ad id ab ordinarijs compellantur. Et ſic contra eos per excõmunicationem, & alias cenſuras Eccleſiaſticas minime procedere poſſunt cũ excõmunicare ſit iuriſdictionis actus: de hac autem materia vide aliqua in tertio tomo in quæſt. de quarta funerali.

e In l. monu. or. 1. imp. fo. 63. & in 2. fol.
f Glo. in Cle. dudum de ſepultu. Anto. 3. tit. 10. c. 2. m. 15.
g Syl. v. canonica portio in fin.

QVÆSTIO XL.

De Cantu, in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 VTrum apud regulares ſit licitus cantus organicus in officio diuino.

2 In quas pœnas incurrunt huic cantui organico inſiſtentes.

ARTICVLVS I.

Vtrum apud regulares ſit licitus cantus organicus in officio diuino.

REſpondeo dicendo, quod voces, & cantus in eccleſia multis teſtimonijs ſunt laudanda. Et ſic videmus apud *h* Lucã Angelos angelica voce proclamaſſe hymnũ. Et *i* in actibus Apoſtolorũ legitur Paulũ in carcere cantaſſe. Et in libris *k* Regnum & Paralipomenon cantus diuini approbantur. Acquũ igitur eſt, vt in eccleſia cantu diuina myſteria celebrẽtur. Vnde in præfatione miſſæ quotidie dicit eccleſia, Qui nõ ceſſant quotidie clamare dicentes, Sanctus, ſanctus, &c. Et conſiderandũ eſt, quod cãtus in eccleſia incepit a tẽpore S. Ignatij, qui audiuit Angelos cantantes, vt refert Nicephorus in hiſtoria eccleſiaſtica. Et *l* Antonius de Mocharis tradit *m* Caſtro contra hæreſes allegando D. Thomam, & tradit etiã Soto, Qui dicunt, quod in reſurrectione mortuorum ſancti clamabunt cantantes, & laudantes Deum, qui patres, & alia infra referẽdi addunt, quod cantantes non debent ſolo cãtu eſſe contenti, ſed corde, & quid cantu dicant obſeruare, & cuſtodire tenentur. Ad quod aliqua ex Sacra Scriptura, & ex ſacris Canonibus adducunt, non reprobantes ex hoc vocibus altis & ſonoris laudes diuinas canẽtes: immo potius laudant, & extollũt. Et ſic *n* Rota noua poſt Clementinæ gloſſam dicit, quod inter alias qualitates, quas clericus debet obtinere, eſt, quod ſciat bene cantare. Et hanc catholicam veritatem nos docuit ſacra ſynodus Tridentina in Spiritu ſancto congregata. Et multa in eius confirmationem, & qualiter cantus in eccleſia & miſſarum celebratæ fieri debeant, videatur apud *o* Diuum Iſidorum, & Valdenſem, & Ioannem Ekium, Soto, Brunũ, Albertum Pighium contra Eraſmum, & F. Antoniũ Rubeum contra eundem Eraſmũ. Inter alia aũt, quæ in confirmatione, & declarationẽ huius Catholicæ veritatis adducunt, eſt doctrina D. Hieronymi in epiſtolam ad Epheſios, quæ in hũc modũ ſe habet, prout refertur a *p* Gratiano. *Cantantes, & pſallentes in cordib. veſtris Domino. Audiant hoc adoleſcẽtuli, audiant ij, quib. in eccleſia eſt pſallendi officium, Deo non voce, ſed corde cantandũ, nec in tragœdorum modum guttur & fauces, dulci medicamine collinenda, vt in eccleſia theatrales moduli audiantur & cãtica.* Vbi gloſſa in hæc prorũpit verba. *Linire aũt, vt melius cantent, et nõ pronuntiẽt, veluti electuario, peccatũ nõ eſt, ſi ad laudẽ Dei, & non gratia laudis conſequendæ delineãtur.* Hæc de cantu in cõmuni dicta ſunt, Nunc autem

h Luc. 2.
i Act. 16. c.
k Reg. Paralip. 12. & 16.
l Mocharis de ſacrifi. mi. l. 4. c. 12. & 13.
m Caſtro aduerſus hæreſes v. cãtus. D. Th. 2. 2. q. 15. a. 1. Sot. l. 10. q. 1 uſt. q. 5. a. 2
n Rota deciſ. 18 de conceſ. præb. Cle. 1. in glo. 1. ca. tit. Con. Tri. ſeſ. 22. de obſer. nu. miſſ.
o Iſido. de diui. offi. l. 1. & l. etymolog. cap. 2. & Vvald. de ſacr. tit. 2. c. 67. Ekius i Enchi. ſacer. c. 32. Soto vbi ſu. Bruno de cerimo. eccl. l. 5. c. 2. Pig. cõt. Eraſmũ l. 6. c. ſi. Rubeus contra Eraſ. aſſer. 9.
p cap. cantantes 92. diſt. vbi glo. v. collinenda.

operæ pretium eſt deſcendere ad cantum organicũ ſpecialiter. Et ex dictis,& alijs ait doctiſſimus, pius,& religioſus Doctor *a* Nauarrus,peccare hodie cõiter aliquot cãtores,qui in horis canonicis,& miſſa canunt cantum organicũ,& ſimiliter procurantes ipſum cantum organicum. Tũ quia,vt augeretur attentio,& deuotio propria, vel aliena per miſſus fuit cantus in officio diuino, vt determinat *b* Ioannes XXII. Ait enim dictus Pontifex. *Ideo enim in Eccleſia Dei pſalmodia cantãda præcipitur vt fidelium deuotio excitetur, & in hoc nocturnum, diurnumq. officium, & miſſarum celebritates aſſidue a clero,ac populo ſub maturo tenore diſtincta,qua gradatione cantatur,vt eadem diſtincte et mature collibeant & delectent.* Hæc Ioannes XXII. At cantus organicus cõmuniter eſt cauſa, vt non audiantur, minuſq. intelligantur voces,quæ canuntur.Et cõmuniter adimit duas ſpecies triũ attentionum,quę poſſunt haberi in officio diuino præſertim apud eos,qui vix explicant verba aſſerentes ſolo cantu citra vim & ſignificationem vllam verborũ peritos cantores debere mouere auditores.Cui cõſequens eſt, hodie cõmuniter cantum operari contrarium eius,ob quod fuit inuẽtus,& in officijs diuinis per miſſus,ac proinde frequenter eſſe abuſum,& peccatũ,argumẽto cuiuſdã legis *c* & decretalis.Nam cum nõ bene audiant, & minus intelligant, id qđ canitur, cumq; non ſit facile ipſis aſcendere ad faſtigium conuerſationis diuinę,ſine verborum,quę canuntur intellectu, qui ſeruiat pro ſcala & gradu deſcendunt ad humanã,quia intellectus, vt plurimum acuti, quales ſunt vt plurimum religioſorũ ad aliquid ſemper agendũ ſunt propenſi,nequeũt que eſſe otioſi. Tũ quia delectare,aut delectari velle in officijs diuinis magis cantu, quam verbis, eſt peccatũ,vt confitetur *d* D. Auguſtinus in hęc verba prorũpens.*Cum mihi accidit,vt me amplius cantus,quã res,quæ cantãtur moueat pęnaliter me peccare confiteor, & nunc mallem non audire cantantem.* Prętérea,vt ſic licitus cantus inter alia eſt neceſſariũ,nec cãtetur exiſtimãdo, quod cãtatũ per ſe magis arrideat Deo, quam recitatum,vt recte probat Caietanus. *e* Non ab re dixi in principio de cantu organico, Contrapunctus.n. qui non turbat Gregorianum,ſiue planũ,licitus eſt,iuxta ea quę addit Ioannes XXII.qui poſtquã vetuit cantũ organicũ hæc verba dixit: *Per hæc aũt non intendimus prohibere,quin interdum dieb. feſtis, præcipue ſolennib.in miſſis & prædictis diuinis officijs aliqua conſonantia, quæ melodiã ſapiunt,puta,octaua, quinta,quarta,& huiuſmodi ſupra cantũ eccleſiaſticũ ſimplicem proferãtur; & nihil ex hoc de bene memorata muſica,immutetur. Maximè cũ huiuſmodi cõſonantia auditũ demulceãt,deuotionẽ prouocent pſallentiũ, Deo animos torpere non ſinant.* Hęc Ioannes XXII. Et ita *f* Nauarrus ait, quod huiuſmodi cantus vſitatur in tota vrbe. *g* Qui infra pulſum organorũ inficiatur allegans D. Thomam, vbi commentator ſuus Caietanus de hoc agit. Et idem Nauarrus *h* refert qđ cum in quadam eccleſia principali Leonis de ſola Roma cum plures cantu organico diuinas laudes decantaſſent cum faſtidio eo quod inter ipſos optime cantantes quidam ſenex raucus cecinſſet, audita eſt vox de cœlo dicens: *Solus raucus auditur.* Quare vſque hodie ait Nauarrus in dicta eccleſia non vſi ſunt Domini miniſtri cantu organico. Denique Ioannes XXII. *De conſilio fratrum ſolũ prohibet, quod nonnulla nouella ſchola diſcipuli (vt ipſe ait) dum tẽporib. menſurandis inuigilant nouis notis intẽdunt fingere ſuas,quam antiquas cãtare malunt, in ſemibreues,et minimas eccleſiaſtica cãtantur,notulis percutiuntur, nã melodias hoquetis interſecant, diſcantib.lubricant tripis, & motetis vulgarib.nonnunquã inculcant adeo,vt interdum antiphonarij, et gradualis fundamẽta deſpiciant,ignorent ſuper quod ædificant,tonos neſciãt,quos non diſcernunt,immo cõfundunt:cum ex earum multitudine notarum aſcenſiones pudicæ,deſcenſionesq; tẽperatæ plani cãtus, quibus toni ipſi ſecernuntur,ab inuicẽ offuſcentur. Currunt.n.& quieſcunt,aures inebriant, & non medentur; geſtib.ſimulant,quod depromunt, quibus deuotio quærenda contemnitur,vitanda laſciuia propalatur.* Hæc Ioãnes vigeſimus ſecundus in dicta extrauaganti, quæ merito collocatur ſub titulo de vita & honeſtate cleric. quaſi hæc aliena ſint a grauitate, & modeſtia ipſorum, & ſic incipit dicta extrauagans: *Docta ſanctorum patrum decreuit authoritas, vt in diuinæ laudis officijs, quæ debitæ ſeruitutis obſequio exhibentur,cunctorum mens vigilet, ſermo non cæſpitet et modeſtia pſallentiũ grauitas placida modulatione decantes.* Et certe cũ cantus organicus decãtatur,experientia docet,mente nõ vigilare,ſermonẽ cæſpitare cũ alijs in choro intereſſentes horas canonicas priuatim ibi perſolnant, non ea deuotione,& attentione requiſita propter tumultuantem turbã organice canentẽ, & horis ab ipſis recitatis, ſtatim omnes colloquuntur,ita vt chorus magis videatur locus conuerſationis,quam orationis.

a *Na. de or. ca. 14.n.32.cũ ſeq.*

b *Extrau. c. de vit. & hon. cle. D. Tho. 2.2.q. 91.ar. 1.*

c *l. legata inutiliter.ff.de adim. legat.ca. ad noſtram de appel.*

d *Ange.lib.10. confeſ.*

e *Caiet.22.q.9. art.2.*

f *Nau. vbi ſup. nu.36.*

g *Nau.vbi ſup. n.46. cũ ſeq. D. Tho.vbi ſup.ad 4.q.*

h *Na.in c. quãdo de cõſec. d.1. c.et no. 8.n u 7.*

ARTICVLVS II.

In quas pęnas incurrunt huic cantui organico inſiſtentes.

RESpondeo dicendo,qđ ipſemet Ioãnes XXII. in dicta extrauaganti ſubiungit. *Si quis vero contrafecerit per ordinarios locorum, vbi iſta commiſſa fuerint, vel deputandos ab eis in non exceptis, in exemptis vero per præpoſitos, ſeu prælatos ſuos,ad quos alias correctio, & punitio culparum, & exceſſuũ huiuſmodi vel ſimilium pertinere dignoſcitur,vel deputandos,ab eiſdem per ſuſpenſionem ab officio per octo dies authoritate huius canonis puniatur.* Nõ ignoro tamen,hanc extrauagantem nõ eſſe in vſu,cum in eccleſijs cathedralib. cantus organicus maximè frequentetur, & ipſum canẽtes minimè ab ordinarijs puniantur. Vnde in Concilio *i* Tridenti. dicta Extrauagans minime innouatur. Solum enim ibi præcipitur,vt prælati remoueãt ab eccleſijs eas muſicas,vbi ſiue organo,ſiue cantu laſciuũ,aut impurũ aliquid miſcetur. Sed ideo ſupradicta addoxi, vt omnib.notum ſit dictũ cantum organicum depictum admodũ, quo eũ depingit Ioannes XXII. ſecundum eius, & fratrum ſententiam ab honeſtate, & grauitate clericorum maxime religioſorum eſſe alienum:& per conſequens vitandum, aut ad minus moderandum,præcipuè in eccleſi js regularium propter eorum grauitatem.

i *Cnoc.Tri.ſeſſ. 22. in decret.de vit. & obſer.in miſſ.*

QVAESTIO XLI.

De capitulis generalibus & prouincialibus in quinque articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 *QVid ſit Capitulum, & quomodo celebrandũ.*
2 *Quæ in capitulis generalibus, & prouincialibus poſſunt fieri.*
3 *Vtrum ſolis capitulis competat depoſitio Abbatum & Abbatiſſarum.*
4 *Vtrum intereſſentes in ipſo capitulo generali poſſint plenarie abſolui.*
5 *Quam authoritatem habeant Capitula prouincialia fratrum mendicantium Indiarum.*

A R-

Digitized by Google

ARTICVLVS I.

Quid ſit Capitulum, & quando celebrandum.

RESpondeo dicendo, quod Capitulũ aliquando eſt locus, vbi res capitulares formantur; aliquãdo ſignificat lectionem; aliquando ſecundum aliquos diſtinctionem, vt ille liber habet quinque capitula: aliquando congregationem multorũ præcipue eccleſiaſticorũ, prout notat *a* Ioannes Andreas. Et ſic eſt hic ſermo de capitulo, cuius ſcilicet authoritas & poteſtas conſiſtit in maiori parte, & ſaniori: ita quod totũ capitulum facere dicitur, quod facit maior pars, & ſanior, iuxta ſacros *b* Canones. Verum tamen eſt, quod quãdo maior pars Capituli delinquit, & propterea eſt ſua poteſtate priuata, tũc tota Capituli poteſtas reſidet in minori parte, quę nõ deliquit: prout notat *c* Panor. Et iuxta hoc debet intelligi conceſſio Clementis III. & Celeſtini Tertij. facta Carthuſienſibus, *Qua dicitur, quod quamuis Capitulo oẽs capitulares intereſſe nequiuerint, quidquid tamen a maiori parte, & ſaniorum conſilio ſtatutũ fuerit ratum ab omnib. obſeruari debet.* Et hoc capitulũ in noſtra ſacra religione Minorũ regularis obſeruantiæ per Leonem X. in *d* Bulla vnionis ordinatur, *Vt miniſter generalis primo triennio ſui officij celebrare teneatur vnum Capitulum generale in partib. in quib. in ſuo ſexennio non erit Cõmiſſarius generalis, ſcilicet, in partib. vnde ipſe fuerit aſſumptus, ad quod conueniant vocales illarum partiũ, a quib. aſſumptus fuerit. Et quod ſimiliter aliud Capitulum in partibus in quibus aſſumptus non fuerit per ſe, vel per ſuum cõmiſſarium (ad quod omnes vocales illarum partiũ accedere teneantur) celebrare debeat. Ad quod ſuper hoc fiat quod generalis miniſter cũ capitulo generali iudicauerit faciendum.* Qui ẽt Summus Pontifex in eadem e Bulla vnionis. *Statuit, quod miniſtri prouinciales poſſint infra triennium ſui officij a ſuis Capitulis prouincialib. quæ ſecũdum regulã, & conſuetudinẽ celebrabuntur, ſi minus vtiles inuenti fuerint ab officijs prouincialib. abſolui, & quod idẽ iudicium de cuſtodib. per omnia habeatur.* Ex quib. colligitur in noſtra religione Minorũ de obſeruãtia de triennio in triennium capitula generalia & prouincialia eſſe celebranda. Quod modo non video reuocatum. Solum enim inuenio Gregorium XIII. Pontificem maximum ſtatuere, & ordinare, vt officium generalis duret per ſexennium, officiũ autem commiſſarij generalis per triẽnium, officiũ vero prouincialis per triennium, cui conſequitur Capitula prouincialia de triennio in triennium eſſe celebranda, vt electio prouincialium fiat, capitula autem generalia de triennio in triẽnium, vt fiat electio cõmiſſarij generalis. Quæ capitula generalia de triennio in triennium in noſtra ſacra religione vocantur cõgregationes generales intermedię: ſicut etiam in ea vocantur congregationes prouinciales intermediæ, illæ quæ celebrantur in medio triennij durationis prouincialium. In ordinibus autem monachalib. v. g. Ciſtertij, ordinatum fuit ab Eugenio IV. *f* vt generale Capitulum, & intermedium huius congregationis ſub certis modo & forma ſingulis triennijs celebraretur.

a And. in c. capitulũ de reſc. b c. cum in cunctis de his quæ fiunt a mai. p. c Pan. in c. 1. de his quæ fiunt.

d Habe. 1 ſupp. f. 19. conc. 96.

e Habe. 1 ſupp. 30. conceſ. 96. §

f Habet in cõp. ord. Ciſtert. tit. c. genera. §. 1.

ARTICVLVS II.

Quæ in Capitulis generalibus, & prouincialibus poſſint fieri.

RESpõdeo dicẽdo, quod *Capitulo generali eſt omnimoda poteſtas definitiones & ſtatuta in ſpiritualib.* Quæſt. Canonic. & Reg. tom. 1. *& temporalibus pro conſeruatione, & ſoliditate regulari faciendi, & emendandi, corrigendi, necnon cẽſuris & pœnis obſeruari faciendis, ſaluis tamen ordinis regularis ſubſtantialibus.* Conceſſit Innocentius VIII. ordini Ciſtertij, & Martinus V. & Eugenius IV. & Leo X. congregationi Camaldulenſi, quæ a Sede Apoſtolica cõfirmata & roborata eo ipſo ſtatim cenſeantur, prout conceſſit Iulius II. congregationi montis Oliueti. Et per conſequens dictis ordinationib. definitionibus, & declarationibus, & correctionibus quibuſcunq; omnes, & ſinguli ſubditi efficaciter, & omnino parere debeant. Licet propter illarum violationẽ, niſi ex contemptu, peccatum mortale non incurrat, prout conceſſit Leo X. Congregationi Camaldulenſi. Et quamuis eidem omnes capitulares intereſſe nequiuerint, quidquid tamen a maiori parte, & ſaniore conſilio rationabiliter, & prouide ſtatutum fuerit, ratum, & firmiã ab omnibus haberi, irrefragabiliterq. obſeruari debet: prout cõceſſit Clemens III. & Celeſtinus III. Carthuſienſibus. Hæc omnia habentur in *g* Compendio Ciſtertienſi. Et hoc idem dicendum eſt de ſtatutis factis a regularibus, de quibus iam aliqua diximus ſupra in *h* quæſtione de ſtatutis regularibus, quibus religio conſeruatur.

g Habet. in di. cõp. 1. 2. 3. & 4. h Sup. q. 10.

ARTICVLVS III.

Vtrum ſolis Capitulis competat depoſitio Abbatum, & Abbatiſſarum.

RESpondeo dicendo, quod ſecundum quoddam indultum Eugenij IV. relatum a collectore cõpendij ordinis Ciſtertij. *Capitulo generali ſoli, & nulli alij competit generalem reformatorem, Abbates, & Abbatiſſas dicti ordinis, & monaſteriorum cõgregationis certo modo, & forma corrigere, ſuſpendere, deſtruere, atque illorum loco alios deputare.* Qui Eugenius IV. decreuit, quod abſolutio, & depoſitio ab officio ipſius generalis Capitulo generali cõpetant, quod ſi monitus renunciare renuat, elapſis duobus diebus ipſo facto iuriſdictione, & poteſtate priuatus intelligatur. Quod ipsũ Ioãnes XXIII. k conceſſit congregationi montis Oliueti. Sed circa hoc videndæ ſunt regularium definitiones, & conſtitutiones.

i Habe. in di. cõpen. vbi ſu. §. 5.

K Habe. in eo. cõp. ti. gen. §. 13.

ARTICVLVS IV.

Vtrum intereſſentes in ipſo Capitulo generali poſſint plenarie abſolui.

RESpondeo dicendo. *Quod confeſſores a capitulo generali nominatim ſingulas vtriuſq. ſexus monaſteriorum perſonas confeſſionib. illarum audire, & ſalutarib. pœnitentijs iniunctis ab omnib. præterquam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis criminib. quoties eis iniũ fuerit abſoluere poſſunt, ac ſuper irregularitatib. ex quauis ca contractis (homicidijs voluntarii, membri mutilatione, ac bigamia duntaxat exceptis) cum eiſdem, vt ad omnes etiã ſacros ordines promoueri, et in eiſdem miniſtrare poſſint, omnem inhabilitatis et infamiæ maculã, ſiue notã per eos contractã abolendo, diſpenſare.* Ita conceſſit Eugenius IV. Ordini Ciſtertij. Et Pius IV. congregationi montis Oliueti, prout habetur in cõpendio *l* dicti ordinis Ciſtertij. Vbi collector addit, quod facultas iſta durat e finito Capitulo, vſq; dum ſuſpendatur cum priuilegium generaliter loquatur, & quoad vtriuſq. ſexus perſonas. Aduertẽdũ tamẽ, quod, *Omnes alias perſonas prædicti ordinis, & congregationis, ſcilicet nouitios donatos, & ſeruitores, commenſales, nuntios, &*

l In cõp. Ciſtertij titu. Capitulum. §. 7.

procuratores, qui eidē generali Capitulo interfuerint ab omnib. & ſingulis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti cenſuris, & eccleſiaſticis pœnis a iure, vel ab homine quauis occaſione, vel cā latis, atque ēt ab omnib. quibuſcunque enormib. peccatis criminibus, & exceſſibus, ēt ſi talia forent, propter quæ Sedes apoſtolica merito eſſet conſulenda ſalutari iniuncta pœnitentia abſoluere, atq. ſuper irregularitatibus quouis modo, & qualitercunq. contractis, vel contrahendis cum eis, & earum quilibet diſpenſare, nec non cōfeſſor idoneus ab ordine deputatus eiſdem indulgētiā plenariam, & omniū peccatorum remiſſionē ſingulis annis in eodē capitulo intra viginti dies immediate ſequentes ſemel dūtaxat impendere, & concedere pōt. Prout conceſſit Sixtus IV. ordini a Ciſterciēſi: circa quam conceſſionem aduertendum, quod licet in ea concedatur facultas ad diſpenſandum ſuper irregularitatibus quouis modo, & qualitercunque contractis, exceptæ debent cenſeri irregularitates procedentes ex homicidio voluntario, mutilatione membrorum, & bigamia. Nam in quacunque generali diſpenſandi conceſſione, ſemper hæc tria excepta intelliguntur, niſi expreſſe cōcedantur, quod dicit notandum b Collector priuilegiorum ordinis Ciſtercij.

a *Habe in d. cōpen. tit. capitul. generale. §. 8.*

b *Titulo abſolutio. §. 1. v. homicidij volūtarij.*

Aduertendum etiā, *Quod plenariam & perpetuo duraturam indulgentiam conceſſit Pius II. omnibus, & ſingulis dictæ congregationis profeſſorib. conuerſis, & oblatis vere pœnitentibus, & confeſſis, qui eidē generali Capitulo ſeu monaſterio in quo celebrabitur interfuerint, niſi per hanc ad illicita committenda procliuiores reddantur.* Prout cōceſſum eſt cōgregationi mōtis c Oliueti. *Et eandem conſequuntur monachi fratres, & conuerſi congregationis etiā a loco, vbi capitulum generale celebrabitur, abſentes, qui vere pœnitentes, & cōfeſſi pro eius felici ſucceſſu preces ad Deū ſecundum ordinis ſtatuta deuote fuderint.* Prout viuæ vocis oraculo cōceſſit Sixtus IV. cōgregationi dictę mōtis d Oliueti, & his priuilegijs gaudent mendicantes, & eorū priuilegijs gaudentes.

c *Habet. in eod. cōp. tit. capitul. genera. §. 8.*

d *Habent. in eod. comp. §. 10.*

ARTICVLVS V.

Quam authoritatem, & poteſtatem habeant capitula prouincialia patrum mendicantium Indiarum.

RESpondeo dicendo (vt refert Veracrux in ſuo compēdio priuilegiorū) *Quod poteſt diffinitorium capituli prouincialis cōfirmare, vel caſſare fratrem electum in prouincialem, et ad acceptandum dictum officium cenſuris eccleſiaſticis cōpellere. Et ſi contingat diffinitorium in partes æquales diuidi tunc ab eodē diffinitorio vnus religioſus eligatur de dicta prouincia, & ea pars diffinitorij, cui talis effectus adhæſerit prouincialem caſſet, vel confirmet prout videbitur expedire.* Ita conceſſit Clemens VII. anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo ſecundo. Pro cuius conceſſionis explicatione nota, quod nomine diffinitorij in hoc priuilegio venit vicarius generalis, qui ibi præeſt, & quatuor definitores, quia ſine capite non poteſt eſſe definitorium. Et ad argumentum quomodo poterit tūc definitoriū in partes æquales diuidi: reſpondeo, quod quando vicarius, qui ibi præeſt, eligitur in prouincialē, nec hæc conceſſio fruſtranea reputetur. Notandum eſt ēt, quod licet iſte frater, qui debet eligi quando definitorium ſe in partes æquales diuidit, appareat prima facie, quod debet eſſe filius prouinciæ; quia alius non dicitur de iſta prouincia, ſed de prouincijs Hiſpaniarum: at non debet intelligi, niſi de fratre aſſignato in hac prouincia, dato non ſit filius eius. Nam quando conſtitutiones Prædicatorum volunt facere hanc diſtinctionem, exprimunt, vt patet de definitore Capituli generalis, & de ſocio eius & habetur in conſtitutionibus e Prædicatorum.

e *diſ. 2. c. 5. n. 4.*

Alia multa cōceſſit Cardinalis a latere in Hiſpania anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo tertio, authoritate Apoſtolica Iulij III. Pontificis maximi Ioānnes Pogius nomine. *Conceſſit n. Capitulis, & congregationib. fratrum Prædicatorum, & fratrum minorum, & fratrum D. Auguſtini prouinciæ nouæ Hiſpaniæ, vt in quolibet Capitulo ex dictis ordinibus tres, vel quatuor dictorum ordinum profeſſores idoneos in confeſſores pœnitētiarios nuncupādos, qui oēs & ſingulos vtriuſq. ſexus ad eos accedentes ab omnib. peccatis, a quib. locorum ordinarij abſoluere poſſunt, & ſuper caſib. eiſdem ordinarijs reſeruatis diſpenſare, ac vota, quæ ipſi ordinarij poſſunt cōmutare, poſſunt ipſi libere, & licite cōmutare conceſſit hoc perpetuo authoritate Apoſtolica, & ad perpetuam rei memoriā.* Et notando quod quando Capitula prouincialia hoc faciunt, aduertatur vt prouincialis dictis confeſſorib. concedat omnimodā authoritatē Adriani VI. & authoritatē Clementis VII. & aliorū Pontificum, qui conceſſerūt indulta pro his partibus. Et ſic habebunt ampliorē poteſtatem illa, quam cōcedit Cardinalis ſupradictus: poteſt enim hoc facere prouincialis, prout dicetur infra f De poteſtate autē, quam habent Capitula prouincialia Indiarum aſſignandi fratres in curatos, ſatis diximus ſupra in quæſtione de beneficijs Et de neceſſitate reiterandi capitula, vide in tertio tomo agendo de reformatione.

f *infra in q. de confeſſarijs quo ad poteſtatē abſoluendi ſeculares.*

QVAESTIO XLII.

De celebratione diuinorum quoad officium diuinum, in viginti vnum articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur viginti vnum.

1 *VNde habuerit originē ritus, quem Eccleſia Romana ſeruat in diuino officio faciendo.*
2 *Quomodo ſit officium diuinum recitandum.*
3 *Vtrum ſatisfaciant fratres officio diuino ſupplendo poſtea defectus.*
4 *Vtrum officium diuinum poſſit dici mentaliter.*
5 *An fratres poſſint officium diuinum mutare rōne alicuius negotij, aut magnæ occupationis.*
6 *An religioſi recitantes horas canonicas ex libro lucrentur indulgentias.*
7 *Vtrum prælati poſſint diſpenſare cum fratribus infirmis in officio diuino recitando.*
8 *Vtrum itinerantes fratres poſſint recitare horas cānonicas non per breuiarium, quo aſtringuntur eas recitare.*
9 *Vtrum ſocius alicuius religioſi poſſit recitare horas Canon. iuxta priuilegiū cōceſſū dicto religioſo.*
10 *An religioſus liberatus pp eius infirmitatem a recitatione horarum canonicarū, ſit ēt liberatus ab earū auditione, aut a parte, quā pōt recitare.*
11 *Vtrum poſſint prælati regulares immutare aliquid addendo, vel minuendo de officio diuino.*
12 *Vtrum aliquis ratione priuilegij poſſit recitare ſecundum diuerſa breuiaria.*
13 *Vtrum qui non tenetur breuiario Romano nouo, vti poſſint eo extra chorum.*
14 *Vtrum religioſi teneatur dicere officiū defunctorū, & ſeptē pſalmos pœnitentiales, & cāticum graduū i choro et extra chorū, vbi eſt cōſuetudo.*
15 *Vtrum regulares, & clerici ſeculares teneantur*

dicere

Digitized by Google

dicere officiũ Beatæ Mariæ in choro, vbi erat conſuetudo ante breuiarium reformatum.

16 *Vtrum fratres Minores poſſint ferijs quintis relicto ſancto ſemiduplici occurrente recitare officium corporis Chriſti.*

17 *Vtrũ regularis obligatus ad recitandũ horas per breuiariũ reformatũ, ſi præficiatur Eccleſiæ ſeculari, teneatur per ipſum ẽt tũc horas recitare.*

18 *Vtrum officiũ diuinũ poſſit anteponi, & poſtponi.*

19 *Vtrum laici fratres ad ſacerdotium ſine licentia ſuperiorum promoti teneãtur recitare officium diuinum.*

20 *Vtrum moniales teneantur recitare officium diuinum, & an potiantur facultatibus fratribus conceſſis quoad ipſius recitationem.*

21 *Vtrum religioſi & religioſæ poſſint recitare de ſanctis ſuorum ordinum.*

ARTICVLVS I.

Vnde habuit originem ritus, quem Eccleſia Romana ſeruat in officio diuino faciendo.

RESpondeo dicendo, quod ritus illi, quos eccleſia ſancta Romana in diuinis faciẽdis, & horis canonicis dicendis obſeruat, nõ ſunt Papiſtarum inuentũ, vt filius ille diaboli Lutherus aſſerebat, ſed ab ipſo mundi primordio originem traxerunt, & figuram. Vt ſanctũ Abel, alioſq; Prophetas, & Patriarchas omittendo, videre poteris in Dauide, qui vt ſummam erga omniũ ſanctorum Dominũ oſtenderet deuotionẽ, ac reuerentiã, nõ ſolũ ipſe diuinis laudibus incũbebat, ſed inſtituit Sacerdotes, Leuitas, ac cantores, ceteroſq; tẽpli miniſtros in tãta copia, vt vnaquaq; hebdomada viginti quatuor eſſent aſſignati per vices ſuas, vt patet in multis locis veteris teſtamenti, & in Paralip. *a* Et in nouo ẽt teſtamento doctor gentiũ. D. Paulus *b* hortabatur, inquiẽs. Nolite inebriari vino, in quo eſt luxuria, ſed implemini Spiritu ſancto, loquẽtes vobiſmetipſis in pſalmis, hymnis, & cãticis ſpiritualibus cãtantes & pſallentes in cordibus veſtris Domino. Cuius veſtigia ſequutus eius diſcipulus D. Dionyſius Areopagita (cuius diſcipulus fuit S. Eug. martyr primus Toletanæ eccleſiæ antiſtes) ait hæc eſſe SS. Apoſtolorum traditionẽ, prout in feſto S. Eugenij, quod decima quinta die Nouembris agitur, refertur. Hanc etiam veritatem nos luculẽter docet D. Clemens, *c* & doctiſſimus Dominus Martinus de Ayala de diuinis & Apoſtolicis traditionibus. Ait enim; Habet eccleſia Dei per vniuerſum mundum diſperſa, quæ Chriſti non ſolùm politia, ſed ſponſa eſt præter ſcripturam ſacram, & ſacramentorum traditiones ſacroſanctas, ritus venerandos, conſuetudineſq; laudabiles ab ipſis primordijs per Chriſtum Dominum, & Apoſtolos, alioſq; ipſorũ ſucceſſores introductas, ac à b omnibus vniuerſali conſenſu receptas, quibus ſalubriter regitur, prudenter ordinatur, recte in viam cęlorum erigitur. Multa in confirmationem huius catholicæ veritatis dicuntur in Concilio Agatenſi, *d* & in Concilio Turonenſi. Et vltra Baſilium, Caſſianum, Chryſoſtomũ, & alios antiquos patres aliqua de hoc modo definit ſacroſancta Synodus Tridentina. *e* Debet ergo omnis orbis conformari ritibus Romanæ Eccleſiæ tanquam matri, vt habetur in quodã canone, & probat Albertus Pigius, & Soto. *f* Ad quam obligationem particulari præcepto voluit nos in ſua regula Seraphicus pater noſter Franciſcus obligare. Et modo Pius V. & Greg. XIII. in quibuſdam conſtitutionibus, quæ habentur in breuiarijs, & in miſſalibus, omnes religioſos (quibuſdam tamen exceptis) obligarunt, de quibus in hac & in ſequenti quæſtione nobis erit ſermo.

a *Lib.1.c.23. & 24.*
b *Ad Ephe.c.*
c *Clemens. de conſtit. Apoſt. maxime. 3. 7. Ayal.4.par.ad prin.§. habet.*
d *Agatẽſ.c.30. Turon.can.14.*
e *Seſſ.13. ca.5. ſeſſ.24.can.*
f *Pigius. lib.1. Eccleſiaſt. Hierarch. lit.1. 1. Sot.1. de iuſt. q.5.*

Et officium canonicarum horarum ex eo originem habuit. Nam aliqui Chriſtiani deſiderio, quo ardebant ſemper orandi, iuxta illud Redemptoris *g* oportet ſemper orare, & nunquã deficere, & reputantes non poſſe eos id facere propter fragilitatem, & neceſſitatem humanam, diuidebãt noctes in quatuor partes eo modo, quo milites eas diuidunt in quatuor vigilias, quæ ternis horis conſtabant: & vnaquaque earum orare, in ſingulis quidẽ tribus pronunciando ſingulos nocturnos, & in quarta laudes, vt D. *h* Iſidorus & Thomas Vualdenſis declarant, imitantes Eſdram. *i* Vltra dicta, quæ nocte faciebant, pronunciabant die primam, tertiam, ſextam, nonam, veſpertinum & completorium ſingulas earum ſeparatis horis ſingulariter. Tum, quod ijdem antiqui alij, aut aliter in vnaquaque noctium ſurgebant, adibantque eccleſiã, vt ſimul orarent, prima quidem vigilia, quando plebs dormiebat, ſurgebant ſoli clerici, qui tempeſtiue cubabant. Poſt verò mediam noctem clerici, & coniugati, ſoluti, pueri, & puellæ teſtante id Coſmo. *K* At poſtea refrigeſcente charitate, & creſcẽte concupiſcentia multa, & turpia in eccleſijs in cõgregationibus nocturnis fiebant. Et factum eſt, vt pauci etiam clerici noctu dictas congregationes adirent, imo nec etiam canonici eccleſiarum cathedralium. Vnde in religionibus bene ordinatis ille mos vſque hodie perſeuerat. Et religioſi, vt hæc conſeruent, debent conſiderare, quàm magnus erat ille ardor, quo ardebant eccleſiæ primitiuæ fideles inſeruiendi ſuo Creatori & Redemptori; quanta cura, & ſolicitudine vigilabant die, ac noctu, & quàm parum gaudebant hi, qui iam ſuas horas abſoluiſſent & ab obligatione eas dicendi iam ſoluti eſſent & nunc plerique gaudemus quãtoque magis optabant reuerti ad orandum, & colloquendum cum Deo, petendumque ab eo gratiam, & opem, quam nos. Nos vero contra affligimur deſiderio finis orandi, & horas recitandi, prout lamentatur Nauarrus. *l*

g *Luc.18.*
h *Iſid. lib.1. de diuin. offic. ca. 23. Vald. de ſacram. ca.24.*
i *Eſdra.2.c.6.*
K *Coſmus in pag. qualiter horę ver. officiũ.*
l *Nau. de orat. c.3. no.3. n.31. & c.8. an fi...*

ARTICVLVS II.

Quomodo ſit officium diuinum recitandum.

RESpondeo dicendo, quòd Innocentius *m* Tertius in Concilio Generali diſtricte præcipit in virtute obediẽtiæ omnibus prælatis, & clericis, ſeu perſonis eccleſiaſticis, vt diuinũ officium nocturnum pariter, & diurnũ, quãtum eis dederit Deus, ſtudioſe celebrent pariter & deuote. Circa quã cõſtitutionem eſt aduertendum, quod Leo X. prout refertur in *n* ſupplemẽto, *Cõceſſit, quod fratres Minores dicẽdo horas canonicas, et alia officia diuina in choro, vel extra, ſatisfaciãt præcepto Capituli dolentes de celebratione miſſarũ de dicẽdo ſtudioſe pariter, & deuote, ac ẽt regulæ ſuę etiã ſi propter aliquam fatigationem, vel aliã cauſam dicant ſedendo, aut deãbulãdo, vel nõ integrè uerba proferendo prout ſcripta ſunt propter negligentiã, aut imperitiã, aut malam pronunciationem naturalẽ propter defectũ linguæ, ſeu aliàs qualitercunque horas imperfecte dicant, aut cũ animi diſtractione, ac ſenſuum vagatione, dum tamen non ex malitia hęc faciant. Et ſimiliter cõceſſit, quod eum talibus male pronunciantibus, vel alios ſupradictos defectus facientibus, dicunt officium diuinum, nõ teneãtur reiterare ab alijs imperfecte dicta,*

m *Dolentes de celebr. miſſ.*
n *fol.59. conc. 150.*

aut

lendos ſcrupulos, & alios effectus in eo contentos, prout notat Nauar. *a* Quod ſatis ſentit Collector *b* priuilegiorum mendicantium, qui recitans ſupradictũ priuilegium ait in margine, pro fratribus ſcrupuloſis. Secundo reſpōdet idem Nauarrus, *c* quod hoc priuilegium prodeſt ad tollendam obligationē qua religioſi nonnunquam obſtringi poſſunt, ad ſupplendum ſub pœna peccati venialis aliquos defectus, qui ſolum peccatis venialibus committuntur. Pro qua intelligentia facit, quia hoc priuilegiũ non excuſat à peccato veniali eos, qui committunt defectus in eo contentos, ſolum enim conceditur in fauorem recitantis, vt non obſtantibus dictis defectibus videatur ſatisfacere decreto capituli dolentes, etiam ſi eos poſtea non ſuppleat, quod clarius articulo ſequenti patebit.

a *Nau. de orat. c. 13. nu. 17.*
b *Collect. ti. officium diuinum. 1. § 8.*
c *Nau. vbi ſup. nu. 88.*

Circa eandem conceſſionem in quantum dicit, quod recitans horas canonicas, *Non tenetur reiterare ab alijs imperfectè dicta*, Nota, non eſſe vtilem repetitionem aliquorum ſcrupuloſorum, qui quaſi murmurando ſupplent in choro, vel extra chorum principia horarum, capitulorum, & eorum, quę de conſuetudine vnus ſolus dicit; immo talis repetitio à viris doctis, & timoratis ſuperflua, & ſuperſtitioſa reputatur, & peccatum inquietans intellectũ dicitur, cum ſit maius Dei obſequium audire illa deuotè, humiliter, & tranquillè, prout aiunt Paludanus, *d* & alij, quos refert, & ſequitur Nauarrus, qui ait, quod non eſt tam vtile recitare priuatim prius in domo, aut in Eccleſia ea, quę poſtea canenda, & dicenda ſunt communiter in choro eo prætextu, quod ea recitatio communis, vel cantatio ſæpè fit minus attente, quia partē attentionis adimant aliena errata, partim propria, partim, quod dictum ab vno nō ſatis auditur ab alijs, partim colloquia, aut nimis poſterus vnius, vel alterius aggreſſus, aut tardus ingreſſus, aut id genus alia. Et quod interdum ſit damnoſum probatur. Nam qui priuatim recitant horas, vt plurimum non curant ſatis circũſpecte eas recitare, eo quod iterum eas ſunt recitaturi, & poſtea eas recitantes minus attendunt eis, eo qđ iam ſemel dixerint. Ex qua doctrina colligitur ſupradictam conceſſionem Leonis Decimi nullum continere priuilegium, ſed tantum fuiſſe impetratam ad pacandas ſcrupuloſas, & timoratas conſcientias fratrum.

d *Pal. in 4. d. 45 q. 20. Na. de or. c. 10. q. 4. n. 45.*

ARTICVLVS III.

Vtrum ſatisfaciant Fratres officio Diuino ſupplendo poſtea defectus.

Reſpondeo dicendo, quod qui contrahunt ſyllabas, & dictiones degluttiunt, & ſuos verſus incipiunt, antequam hi, quibuscum recitant ſuos abſoluant, grauiſſime peccant, & ēt qui recitant cũ his, qui toties hoc faciunt, vt iudicio boni viri fiat notabilis cōfuſio, mortaliter peccant, quamuis qui parum, non niſi venialiter, prout tradit Nauarrus. *e* Quod intellige, ſi hoc faciunt ſine propoſito iterum recitandi, & de facto non recitant. Vnde Sixtus Quartus *f Conceſſit omnibus fratrib. Minorib. non valentibus perſoluere diuinum officium bene, ac diligenter in choro, prout tenentur quod ſi per defectũ viſus vel auditus aliquid prætermiſerint non teneantur illud omiſſum, iterum perſoluere, ſed dicant vnũ pſalmum in fine horarum, & hoc ſufficiat eis*, Et Innoc. *g* VIII. *Conceſſit, quod quando fratres Minores aliquid dimittunt de diuino officio, nō ex dolo poſſint ſupplere cum aliquo pſalmo, vel dicendo orationē dominicam, vel Aue Maria*, & idem ad literas repetitur conceſſum per Alexandrum Sextũ. *h* Et no tanda ſunt illa verba, *non ex dolo*, nam ſecundum ea eſt intelligendum, & reſtringendum priuilegiũ Sixti Quarti, quod ſcilicet, fratres, qui ob defectum auditus dolo, & lata culpa aliquid prętermiſerint, non poſſint illud ſupplere cum pſalmo, aut dicendo orationem Dominicam, uel Aue Maria. Et hoc etiam modo eſt intelligenda conceſſio Leonis *i* Decimi, qua *Conceſſit, quod quicunq. dixerit poſt quamlibet horam diei infra ſcriptam orationem, & in fine illius vnum Pater noſter, & Aue Maria, pro felici ſtatu ſuæ ſanctitatis, & Eccleſiæ ſanctæ Dei conſequatur plenariam remiſſionē omnium defectuum in illa hora humana fragilitate commiſſorum.* Nam aduertendum eſt, quod dicit, humana fragilitate, & non humana malitia, & dolo. Oratio aũt, quę dici debet eſt ſeqnēs. *Sacroſanctæ, atq. indiuiduæ Trinitati, crucifixi Ieſu Chriſti Domini noſtri humanitati, et Beatiſſimæ, ac Glorioſiſſimæ Virginis Mariæ fœcunditati, ſiue integritati, et omnium ſanctorum vniuerſitati ſit ſempiterna laus, honor, virtus, & gloria ab omni creatura nobiſq. remiſſio peccatorũ per infinita ſęculorum ſæcula, Amen. Et beata viſcera Mariæ Virginis quæ portauerunt Chriſtum Dominum.* Et idem Leo X. *k* ampliando prędictam gratiam *Conceſſit, quod non ſolum ſufficiat ſupraſcriptā orationem dicere pro ſupplemento vnius horæ quandò dicitur per ſe ſola, ſed etiam omnium horarum, quæ dicuntur ſemel ſiue vno contextu, licet ali quod paruum interuallum inter vnā, et aliam ſit.* Et ſupradicta priuilegia dicit Nauar. *l* eſſe intelligenda de parte non notabili, & quando tam exiguum eſt, quod omittitur, quod licet omitteretur cum culpa, & non ſuppleret, non imponeret neceſſitatem repetendi ſub pęna peccati mortalis. Et ita ait Naua. *m* quod caueāt fratres, qui dicta cōceſſione uti uoluerit, ne ſit eis occaſio negligentius horas canonicas recitandi.

e *Na. in ma. c. nu. 11.*
f *Habetur ĩ li. monu. in 1. imp. f. 62. & in 2. f. 9. conceſ. 98. & in ſupp. fol. 100. vſque 383.*
g *In 1. impre. f. 66. conceſ. 249.*
h *Habetur in ſuppl. f. 99. conceſ. 362.*
i *Habet. in ſup. f. 6. conceſſ. 169*
k *Habet. in ſupple. f. 61 ceſ. 268*
l *Nau. de ora. c. 37. nu. 84.*
m *Na. vbi ſup. num. 89.*

ARTICVLVS IV.

Vtrum officium diuinum poſſit dici mentaliter.

Reſpondeo dicendo, quod Leo *n* X. cōceſſit, *Vt non fratres Minores mutuo ſe impediāt in officio diuino, aut alijs ſint faſtidioſi, quod illa, quæ in ordinario iubentur dici ſecretè ſub ſilentio tam in horis canonicis, quam ēt in miſſa, non teneantur proferre vocaliter, ſed ſatisfaciant dicendo mentaliter, aut legendo inter ſe librum, quia aliqui deuotius ſic dicūt, & abſq. impedimento, et faſtidio illorum, & quod eodē modo poſſit facere, qui ſolus dicit officium per ſe cũ prolatio verbalis ſit præcipue, vt ab alijs intelligatur.* Circa quam conceſſionem in quantum dicit, quod mentaliter poſſunt fratres dicere illa, quę ſub ſilentio ſunt recitanda, eſt notandum ſecundum Nauarrũ *o* in hoc non eſſe priuilegium, quatenus continet ſufficere dicere horas canonicas abſq. expreſſione ullius uerbi, quod audiri poſſint ab alio, licet contineat priuilegium, quatenus dicit ſufficere dicere mentaliter abſq. ulla uoce ſecreta, uel publica. Nā omnis oratio publicè, aut ſecreto dicenda requirit uerba ſaltem ſecretè inter dentes, & labia formanda: omnes enim canones, & ſtatuta breuiariorum decernunt, ut horæ dicantur, & nulla, quod mente tantum concipiantur.

n *Habetur in ſupple. conſ. 59. conc. 70.*
o *Nau. de ord. c. 19. nu. 88.*

ARTICVLVS V.

An fratres poſſint officium diuinum mutare, ratione alicuius negotij, aut occupationis magnæ.

Reſpondeo dicēdo, quod Leo Decimus *Conceſſit fratrib. Minoribus, vt poſſint officia feriarũ*

Digitized by Google

quæ ſunt prolixiora anticipare dieb. quibus ſunt otioſi, et officia feſtiua, quæ ſunt breuiora reſeruare in eos dies quib. credunt, ſe eſſe occupatos concionibus & confeſſionibus, modo id non faciat in fraudem, ſed ad melius ſtudendum, & prędicandũ, et confeſſiones audiendum. Quod ait Nauarrus, *a* non eſſe priuilegium, cũ quaſi ſimile, & tantundem conceſſum ſit a iure communi. Secundum. n. legem ordinariam cum ſu peruenerit aliqua occupatio ſubito, vel eo modo, quo non poteſt ei prouideri, neq. omitti, ſine ſcandalo, aut peccato, eſt iuſta cauſa nõ recitandi horas canonicas, ſecundum Henriquum de *b* Gandauo, cui ſuffragantur Maior & Syluester. Vt ſi occurreret neceſſitas ſubito horas omittendi ad pacificandum populum rixari volentem, aut neceſſitas habendi concionem, quæ non niſi magno cum ſcãdalo omitti poteſt. Et idem iudicat Nauarrus de confeſſarijs audiẽtib. cõfeſſiones ſeptimana ſancta, aut tempore talis iubilei, ad quod ; quærendum oporteat quem omnium omnes in vna hebdomada confeſſiones audire. Hi. n. ſecundum Nauarrum recitando horas canonicas maiores citra preces excuſarentur a minoribus ab officio defunctorum, a cantico graduum, & pſalmis pœnitentialibus, etiãſi ad ea recitanda priuatim tenerentur. Quin & tanta poſſet occurrere neceſſitas, vt merito excuſarẽtur a maioribus, & fortiori ratione ſatisfaceret is, qui ſciens ſe die ſequenti occupatiſſimum fore, anticiparet eas in veſpero præcedenti. Quod ipſum dicit Nauarrus de illo, qui prælectionem habere deberet illo die in concurſu publico aliorum candidatorum, & deberet defendere aliquas concluſiones, quod vt debite fieret, plurimum Reipublicæ, vel ipſiuſmet priuatæ perſonæ intereſſet, & ſtudium in id neceſſarium recitationem officij non compateretur. Ex quibus conſtat, hoc priuilegium parum, aut nihil concedere. Et ad hunc modum eſt accipiẽda alia conceſſio facta ab Eugenio IV. anno Domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimo ſexto, congregationi ſanctæ Iuſtinę, & a Iulio Secundo anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptimo, congregationi Camaldulenſi, & a Leone X. anno Domini milleſimo quingenteſimo decimo tertio. *Quod ſcilicet fratres in officijs monaſteriorum occupati, ideoq. in choro intereſſe nequeuntes, aut qui alias non docti ſunt aut minus experti, vt officium diuinum commode dicere poſſint, dummodo in ſacris non ſint ordinib. conſtituti, licet profeſſionem emiſerint ad perſoluendũ integre diuinum officium non tenentur, ſed prælati cõſideratione ſubditorum vltra officium Beatæ Virginis, ad quod obligatos remanere Summus Põtifex voluit, aliquid aliud dicendũ illis imponere poſſunt, quod cum animi alacritate perſoluãt.* Hoc. n. priuilegium nullum eſt, ſi occupatio, & ignorantia, & imperitia ita dictos fratres premit, vt a recitando officio diuino ſint exempti. Et ſimiliter explicandum eſt priuilegium conceſſum a Clemente VII. ſocietati clericorum S. Syluestri, & ſancti Andreæ de vrbe, qui alias Theatini nuncupantur, vt refertur in *c* cõpendio Diui Hieronymi, *dicẽte, quod fratres prędicationi verbi Dei, audientię confeſſionum, et ſacræ Theologiæ, & ſacrorũ canonum ſtudijs inſiſtentes ad ſuã, & animarũ fidelium vtilitatem, et qui occupantur infirmitate propria, aut infirmorum fratrũ curatione, ſatisfaciant pro horis canonicis recitãdo certum numerum pſalmorum per priorem eis aſſignandorũ, numero nõ minus ſeptem aut ſex cum deuotione, aut orationem dominicã ſepties, & Symbolũ Apoſtolorum; bis. grauiter autem ęgrotantes orationẽ dominicã ſepties in die recitãtes, ſeptem horis canonicis ſimiliter ſatisfaciant.* Eſt ſimiliter explicandum priuilegiũ Leonis Decimi *d* de antepoſitione horarũ, & poſtpoſitione propter aliquas occupationes. Et aduertendum, quod Innocentius Octauus *conceſſit quod fratres minores profeſſi neſcientes per ſe plene perſoluere officium diuinum, non teneãtur ad id ſub pęna peccati mortalis, donec ſciuerint illud dummodo faciãt, quod in ſe eſt, & dicant ſicut ſciunt, & vltra dicant horas fratrum laicorum.*

a *Na. vbi ſup. in fin.*

b *Gandauen. quodl. 15. q. 10. Maier in 4. d. 12. q. 6. colũ. 4. Syl. ver. hora. q. fin.*

c *In compen. d. Hier. Hiſpan. f. 103. § 70.*

d *Habetur in ſuppl. f. 60. conceſſ. 128.*

e *Habetur in li. monu. ordi. f. 65. in 1. impre. §. in 2. f. 96. conceſ. 156. & in ſupp. f. 100. cõc. 373.*

ARTICVLVS VI.

An religioſi recitantes horas canonicas ex libro lucrentur indulgentias.

RESpondeo dicendo, quòd Leo X. *f Conceſſit fratrib. Minoribus, qui recitauerint ſuas horas ex libro, vt lucri facerent indulgentiam medietatis peccatorum, quæ dic, quo ſic dixerint officiũ, perpetrauerint.* Et hoc eſt mere priuilegium, & iure optimo cõceſſum, cum melius ſit dicere horas canonicas ex libro, quam memoriter. Sed contra hoc facit, nam ad contemplandum Deum, & diuina mens recitantis memoriter videtur eſſe magis libera, & minus occupata, & ita paratior ad maiorem attentionem. Sed reſponderi poteſt, quod licet hoc reſpectu melius ſit recitare memoriter, quam ex libro, alijs tamẽ eſt melius, puta in doctis, recitare ex libro. Tum quia recitans multa memoriter diſtrahitur facilius ad extranea, quam ex libro recitet, præſertim ſi eſt indoctus non intelligens ea, quæ recitat. Tum quia nonnihil colligitur ex lectione ad habendam attentionem ad minus verbalem, reſpiciens verba, & eorum ordinem. Quare Nauarrus *g* inquit, ipſum experientia recepiſſe, ſibi melius eſſe recitare partim legendo, partim vero memoriter. Neceſſitas enim, vel propoſitum recitandi, ſemper legendo, vel ſemper memoriter id faciendo, attentionem actualem impedire ſolet. Item Alexander *h* Sextus conceſſit *Omnibus dicentibus in hymnis Beatæ Virginis. Quẽ terra pontus, &c. & O glorioſa Domina, &c. Verſu, Maria mater gratiæ,* Decem annos indulgẽtiarum pro qualibet vice. At hac conceſſione non poſſunt modo frui religioſi obligati ad recitandum horas canonicas, iuxta ritum breuiarij Romani reformati, Ad cuius breuiarij maiorem obſeruationem ordinatum eſt a Pio Quinto Pontifice maximo, vt nihil poſſit addi, neque minui, vt ſtatim declarabitur. Ex quib. conſtat, quod cum in dictis hymnis talis verſus minimè contineatur, minime ẽt ſit addendus.

f *Habet. ĩ ſupp. f. 94. conc. 298.*

g *Nau. de orat. ca. 19. num. 88. con 10.*

h *Habetur in li. mon. 1. impr. f. 66. & in 2. f. 70. conceſſ. 170.*

ARTICVLVS VII.

Vtrum Prælati poſſint diſpenſare cum fratribus infirmis in officio diuino recitando.

RESpondeo dicendo, quod Leo X. *i Quia fuit ſibi expoſitum, quod aliqui fratres ſcrupuloſi, quando ſunt infirmi, fere nunquam poſſunt, nec ſciunt ſe determinare, quando licite poſſunt dimittere dicere horas canonicas, conceſſit, quod ſiue propter febrẽ, aut dolorem intenſum vel aliam infirmitatẽ fratres fuerint grauati, ſatisfaciunt dicendo pro horis canonicis pſalmos, hymnos, Pater noſter, Aue Maria, vel alia iudicio prælati ſeu pręſidentis loci, aut conuentus aſſignanda.* Et hoc quando medicus corporalis, ſi commode potuerit haberi, dixerit eſſe nociuum infirmo, excuſat a recitatione horarum ſecundum Innocentium. Quod non *K* de quacunq. ægritudine eſt dicendum, ſed de illa tantum, qua ægrotanti pronunciatio horarum directè, aut indirectè obeſt notabiliter. Et eſt aduertendum; quod eſt aliquis morbus, quo excuſamur ab horarum recitatione, vſque

i *Habetur in ſuppl. f. 59. conceſſ. 171.*

k *Innoc. in c. ex cel. n. ij.*

Digitized by Google

uſque ad meridiem, aut ueſperas, & non tota die: qualis eſt febris tertiana, aut quartana ſtatim à meridie ceſſans, ita ut medici docti, & probi iudicio nō noceat ægrotanti illa horarum pronunciatio. Dixi, probi, quia nonnulli ita ſunt faciles in abſoluendo ægrotos ab obligatione, & legibus eccleſiaſticis, immo, & ab ipſius Dei præceptis, ac ſi earum ipſimet eſſent authores. Vnde ait Ambroſius. *a Cōtraria ſunt diuinæ conditioni præcepta medicinæ, quæ a ieiunio reuocant lucubrare non ſinunt, ab omni intentione meditationis adimunt: itaque qui ſe medicinis dederit ſeipſum ſibi abnegat.* Et ille ęgrotus, qui poteſt ſerio loqui, & alia negotia profana tractare cū ſuis amicis, ab horarum recitatione minime excuſatur, cum hoc nō ſit illo facilius prout aduertit *b* Nau. Vnde uidetur parum, aut nihil concedere priuilegium ſupradictum, cum non libere concedatur prælatis authoritas ad diſpenſandū in ſupradictis, ſed tunc quando medicus corporalis (ſi commode haberi pōt) dixerit eſſe nociuum infirmo recitare. Vnde ad alia copioſiora priuilegia deueniendum eſt. ſ. ad conceſſionem Eugenij Quarti, *Qua conceſſit, quod quilibet pro tempore Abbas, Prior, ſiue Prælatus quorumlibet monaſteriorum congregationis ſancti Benedicti Hiſpaniæ poſſint libere diſpenſare cum omnib. & ſingulis præſentibus, & futuris monachis quorumcunq monaſteriorum huiuſmodi, qui ſine tędio non poſſunt dicere horas canonicas, quod tempore infirmitatis, vel poſtquam cōualuerint loco horarum, ac officiorum, ad quæ alias tenebantur, dicant aliquid certū ad arbitrium ipſorum miniſtrorū & nō teneātur ad illud officium canonicum. Ac cum prælatis ipſis ſimili modo quilibet presbyter monachus per quemis eorum eligendus etiam diſpenſare poſſit,* Et eandē cōceſſionem pro infirmis, & ſenib. fertur conceſſiſſe Martinus Quintus fratribus ſancti Hieronymi, prout habetur in compendio *c* Mendicantium.

a *cap. contraria de conſec. d. 5.*

b *Nau. de or. c. 10. nu. 2. cū ſeq.*

c §. 10. & 11.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum itinerantes Fratres poſſint recitare horas canonicas non per breuiarium, quo aſtringuntur eas recitare.

RESpodeo dicendo, quod Innocentius *d* Quartus, prout habetur in libro Monumēta ordinum, *Conceſſit fratrib. Minorib. ut quando ratione itineris, vel alterius rei cauſa extra conuētus, ſeu loca ſua quemlibet, vel quoslibet eorum contigerit degere, poſſint diuinum officium fratres cum fratribus aut ſimul cum alijs regularib. perſonis, vel quilibet ſeparatim facere alio quam Romano ordine placuerit. Et quod id ſufficiat ad perſoluēdum debitum, ad quod fratres, ratione regulæ tenentur, nec uerum proprium officium dicere teneantur.* Sed uidetur hoc priuilegiū eſſe derogatum per conſtitutionem Pij V. datam Romæ apud Diuum Petrum anno Incarnationis Dominicę milleſimo quingenteſimo ſexageſimo, octauo idus Iulij Pontificatus ſui anno tertio, qua præcipitur Regularibus, ut breuiario Romano reformato per Concilium Tridentinum utantur, & ut nullo alio poſſint uti, nec ipſi aliquid addere, uel minuere. Et addit: *Ac etiam abolemus, quęcumque alia breuiaria, vel antiquiora, vel quouis priuilegio munita, vel ab Epiſcopis in ſuis diœceſib. promulgata, omnemq; illorum uſum de omnib. orbis eccleſijs monaſterijs, conuentib. militijsq. & ordinibus, & locis virorum, vel mulierum, ēt exemptis, in quibus alias Officium Diuinum Romanæ Eccleſię ritu dici conſueuit, aut debet, illis tamen exceptis, quę ab ipſa prima inſtitutione a Sede Apoſtolica approbata, uel cōſuetudine, quę uel ipſa conſuetudo ducentos annos antecedat, alijs certis breuiarijs, vſos fuiſſe conſtiterit.* Quę conſtitutio eſt cūſideranda ibi, *omnemque illorum vſum.* Per hæc. n. uerba uidetur, quod non poſſint fratres uti dicto priuilegio. Sed reſpondeo, cōtrarium eſſe tenēdum, Nam etiam ſi Pius V. ſupra dicta pręciperet, reuocando ibi omnia priuilegia in contrarium, hoc debet intelligi, quando ſemper relinquitur uſus dicti breuiarij, at non quando uirtute alicuius priuilegij particularis cauſa legitima concurrente diſpenſatur, ut per aliud aliquādo breuiarium poſſint horæ canonicæ recitari. Ex quibus infertur, priuilegia relata in articulo ſuperiori conceſſa infirmis, & ſenib. minime eſſe per dictam cōſtitutionem reuocata, cum ipſa dentur in caſib. particularibus iuſtis cauſis ea petentibus. Aduertendū inſuper, prout in noſtra ſumma cōfeſſorum late dixi, quod etiam ſi in dicta conſtitutione, & in alia Gregorij Tertij decimi, quæ habetur in officijs Hiſpaniarum in breuiario contentis præcipiatur, ut ordo breuiarij minime immutetur; non tamen erit peccatum mortale duabus, aut tribus uicibus hūc ordinem mutare recitando de feria, aut de ſancto, in quibus de ipſis minime celebratur. Erit tamen peccatum mortale, id ſæpe ſæpius facere, cum recitans deficiat notabiliter ab unitate, & conformitate, quam uult Summus Pontifex adeſſe in horis canonicis recitandis. Quæ unitas maxime fuit cōmēdata in Concilio *e* Toletano quarto, & undecimo, iuxta quam doctrinam debet explicari, quod abſolute ſine aliqua limitatione concedit Pater Medina in ſua inſtructione confeſſorum.

d *In 1. imp. fol. 55. & in 2. fol. 138. conce. 505.*

e *Conc. Tol. 5. c. 5. 11. c. 3. Med. in ſum. fol. 105.*

ARTICVLVS IX

Vtrum ſocius alicuius religioſi poſſit recitare horas canonicas iuxta priuilegium conceſſum dicto religioſo.

RESpondeo dicendo, quod religioſus diſpenſatus, vt poſſit recitare horas canonicas breuiario breui, aut recitare ante tempus, pōt recitare cum ſocio; ita vt dictus ſocius poſſit vti tali priuilegio, & ſatisfacere ſuę obligationi. Et probatur, nā tale priuilegium extenditur ad ſocium, vt tenet, & probat Henriquez. *f* Quod probat argumento priuilegiorum, & lucrorum, quæ in contractu Societatis obueniunt. At hoc fundamentum non omnino concludit, vt vniuerſaliter talis opinio, vt vera recipiatur. Nam lucra obuenientia in contractu Societatis ideo veniunt, quia ex voluntate contrahentiū conſtat voluiſſe eos hac conditione contrahere; at quis vnquam audiuit priuilegium regale vni ex ſocijs quæſitum alteri ſocio conuenire? Vnde recipetem ego opinionem Henriquez caſu, quo priuilegium alicui conceſſum eſſet aliquo modo fruſtratorium, ſi ſocio non communicaretur. Velut ſi alicui ratione ſenectutis, aut neceſſitatis alicuius concederetur priuilegium recitandi horas canonicas per quoddam breuiarium trium lectionum, intelligens ipſe concedēs ipſum per ſe ſolum minime horas canonicas etiam per breues ſine ſocio, niſi cum maxima difficultate poſſe perſoluere. Nam hoc caſu ſicut priuilegium conceſſum vni ad ſuum correlatiuum extenditur, iuxta tradita à Nauarro, *g* & à Didaco Perez: ita hoc priuilegium datum alicui ſeni ad ſuum præſumptum correlatiuum, ſcilicet ſocium, ſine quo non poteſt decenter, & vt decet recitare, extenditur, aliàs priuilegium eſſet inutile,

f *Henriq. lib. 7. de indul. c. 3. n. 4*

g *Na. c. 23. nu. 47. Perez in l. 3. & fin. co. pen. ti. 1. li. 6. ordi.*

cum

Digitized by Google

cum ipſe difficile poſſet inuenire, ſocium, qui cum ipſo vellet orare, ſi recitando cum eo non adimpleret ſuam quoque obligationem. Et certe priuilegiũ contra ius commune datum in aliquo debet verificari, quo dato, in alijs debet reſtringi, iuxta tradita à Rebuff. a & à Mandoſio, & a Nauarro. Ex quo concluditur ſupradictum priuilegium extra ſupradictum caſum non eſſe protelandum: Vt verbi gratia, ſi priuilegiatus poſſet ſine aliqua neceſſitate eligere quenquam ſocium, vt recitando ſecum à recitatione horarum canonicarum per breuiarium nouem lectionum liberaret. Et confirmatur; Nam diſpenſatus ad ordines intelligitur ad minores, quia in hoc caſu poteſt diſpenſatio verificari, & ideo cum ſit contra ius ad alium caſum minimè eſt extendenda.

a *Rebuff. in praxi bene. ti. diſp. ad plura. nu. 64. Mando. in re. de idoneit. q. 7. nu. 1. & reg. 8. Na. c. 12 nu. 79 & indul. not. 9. num. 8.*

ARTICVLVS X.

An religioſus liberatus propter eius infirmitatem à recitatione horarum canonicarum, ſit etiam liberatus ab earum auditione, aut à parte, quam poteſt recitare.

RESpondeo dicendo, quod Gerardus b tenet, non eſſe exemptum ab earum auditione, ſi haberet, qui eas recitaret. At contrarium eſt tenendum cum Innocentio. c Iure enim communi cauetur, vt horas pronuncient clerici, non autem vt audiãt, laici verò vt audiant, & non vt pronuncient, vt ſingulariter notauit Paludanus. d Quantum vero ad alteram partem propoſitam in articulo quæſtionis dico videri, quod non excuſantur à parte, quam commodè poſſunt recitare: ſicut excuſatus ab aliquibus diebus quadrageſimæ ieiunandis, non excuſatur à parte quam poteſt ieiunare. Sed in noſtro caſu contrarium eſt dicendum, alioquin nullus infirmus, cæcutiens, aut aliquo modo impeditus, qui aliquanto tempore conſueuit recitare, excuſaretur, quandoquidem vix vllus talis eſt, qui aliquam partem horarum memoriter dicere nequeat. Præterea quia præceptum obligans ad aliquid certo modo faciendum, non obligat ad quamlibet partem eius eo modo, quo fieri poteſt faciendam, vt præceptũ eundi Romam non obligat impotentem ad eundum vſque ad medium itineris, ſi poſſit, ſecundum mentem omnium Doctorum. e Nec, qui tenetur audire miſſam totam in die feſto, tenetur audire partem eius, quando totam minimè audire poteſt. Et ratio horum eſt, quia non hoc intendit Legislator ſiue præcipiens. Vnde in propoſito ille, qui propter infirmitatem non poteſt, & excuſatur à recitando officio diuino, licet poſſet aliquam partem eius commode recitare, ad ipſius recitationem minime tenetur, quia ad hoc non fuit intentio Legiſlatoris iſtum obligare, vt explicat Nauarrus f At obligatus ad ieiunandum totam Quadrageſimam non potens eam totam ieiunare, non excuſatur à parte, quam commodè poteſt, cum Legislator hoc intẽderit. Sed dices: ex quo colligitur talis intẽtio? Ad hoc reſpondeo, quod colligitur ex eo, quod perplexitas in lege diuina, & humana eſt euitanda. Et ſi legislator obligans ad eundum Romam, & ad totam miſſam audiendam, & ad horas canonicas recitandas vellet impotentes hæc efficere ad partes, quas poſſent teneri, certe perplexitas eſſet maxime intricabilis, cum nemo poſſet facile decernere, quas partes poſſet, & quas non. At in præcepto ieiunandi hęc perplexitas, moraliter loquendo, non conſiſtit, cum facile quis poſſet cognoſcere experientia teſte, non poſſe totam Quadrageſimã ieiunare, at partem ſic arbitrio medici corporis, & ſpiritualis compenſandam. Ex quibus colligitur explicatio ad ſupradicta priuilegia, ſcilicet quod illi, cum quibus diſpenſatur, vt horas canonicas minimè teneantur recitare, quia commodè propter eorum infirmitates id minime poſſunt efficere, ab earum recitatione omnino liberantur, etiamſi aliquam earum partem poſſent cõmode perſoluere.

b *Gerar. de aſſidu. oram.*
c *Inn. in c. 1. de celebr. miſſ.*
d *Pal. in 4. d. 15 q. 5. ar. 5.*
e *DD. in c. cum dilect. de dol. & contu.*
f *Nau. de or. c. a. 10. ar. n. 9. vſq. ad nu. 18. incluſiue.*

ARTICVLVS XI.

Vtrum poſſint prælati regulares mutare aliquid addendo, vel minuendo de officio diuino.

RESpondeo dicendo, quod gloſſa g quędam communiter recepta dicit, poſſe Epiſcopos in ſuis diœceſibus nouam formam pronunciandi horas canonicas inducere, & per conſequens poſſunt addere & minuere. Sed Pius V. in cõſtitutione ſuperius allegata hanc authoritatẽ Epiſcopis abſtulit in hũc modum, *Omni itaque alio vſu cuilibet, vt dictum eſt interdicto hoc noſtrum breuiarium, ac precandi, pſallendiq. formulam in omnib. vniuerſi orbis eccleſiis monaſterijs, ordinibus et locis, etiã exemptis, in quib. officiũ ex more, & ritu Romanæ eccleſiæ dici debet, aut conſueuit, ſalua prædicta conſtitutione, & conſuetudine prædicta ducentos annos ſuperante, præcipimus obſeruari: ſtatuentes breuiarium ipſum nullo vnquam tempore, vel totum, vel ex parte mutandũ, vel aliquid addendum, vel omnino detrahẽdũ eſſe.* Hęc Pius Quintus. Vnde infertur, quod quoad noſtram religionẽ Minorum, & alias, quę per breuiaria ante ducẽtos annos compoſita non recitabant, reuocatũ eſt iam ex parte priuilegium Leonis Decimi. *Qui conceſſit, quod capitulum generale duntaxat habeat facultatem declarandi dubia quę occurrerint circa officiũ diuinum, & ordinandi & addendi & mutãdi quidquid videbitur pro fratribus expedire tam in regulis, quam in Kalendario.* Dixi ex parte; nam iam nõ habent authoritatem aliquid immutandi minuendo, aut addendo, prout dictum eſt in conſtitutione Pij V. Habent authoritatem declarandi dubia, ſicut Doctores interpretantes iura, nam licet ipſis non concedatur authoritas ad aliquid ipſis addendum, cum non ſint Legislatores, habent tamen authoritatem ad doctrinaliter interpretandum. Vnde venit explicandum aliud priuilegium h Leon. X. in quo conceditur, *Quod miniſtri fratrum Minorum in ſingulis Capitulis prouincialibus reſpectiue poſſint de conſilio diffinitorum nominare duos, vel tres fratres, qui ſic nominati poſſint ordinare vnũ Kalendarium ſanctorum feriarum. et Dominicarum pro toto anno cum regulis neceſſarijs. Ita quod ſemper in quacunque prouincia tam fratres, quam moniales illarum prouinciarum reſpectiue idem officium, & de eodem ſancto, vel feſtiuitate, aut feria faciant, ne varietati, & diſcordia locus detur, dum tamen non multum diſcrepent a Kalendario Romano.* Hęc enim verba poſteriora, ibi. *Dum tamen non multum diſcrepent a kalendario Romano*, iam hodie non habent locum, ipſi enim patres nec multum, neque parum poſſunt diſcrepare a Kalendario Romano reformato, & ſic ſublatis dictis verbis, iam priuilegium minime dici poteſt, cum ſecundum poteſtatem ordinariam poſſint prælati prouinciales prædictum miniſterium fratribus committere.

g *Glo. in ca. 16. diſt.*

h *Habet. in ſuple. f. 61. con. c. 190.*

AR-

ARTICVLVS XII.

Vtrum aliquis ratione priuilegij poſſit recitare ſecundum diuerſa breuiaria.

REſpondeo dicendo, quod hæc quæſtio põt habere duas partes. Prima eſt, an poſſit quis ratione priuilegij recitare vno die ſecundum vnum breuiarium, & alio die ſecundum alterum. Secundá pars eſt, an ille, qui ſecundum formam duorũ breuiariorum poteſt ſatisfacere, ſatisfaciat recitãdo horas vnius diei ſecundum formam vnius breuiarij, & horas alterius partis diei ſecundum formam alterius breuiarij, Quãtum verò ad primam partem dico, quod licet a nonnullis in dubium verti ſoleat tenendum tamen eſt, quod recitans omnes vnius diei horas in choro, aut extra eum, ſecundum formam breuiarii alicuius, ſecundum quam licet ei recitare ratione cuiuſdam priuilegij, vel ratione iuris communis, non obligatur ad pronunciandum vllã illarum ſecundum formam alterius breuiarij, etiã ſi horas præcedẽtis diei per ipſum recitauerit. Vnuſquiſque enim dies eo ſaltem durante ſuam propriã habet obligationem, cui nec poſt, neque ante illum ſatisfieri poteſt prout determinat Ancharanus *a* & Coſmas.

a Anch. in c. 1. de cel. miſſ. & Coſm. ti. qualiter horæ dicendæ ſunt. V. ſyncopandum.

Quantum verò ad alteram partem dico videri quod ſatisfaciant illis diebus, in quibus ſecundum vtrumque breuiarium dicitur officium de vno eodem ſancto, vna eadẽque feria, vel Dominica, maximè ſi quod recitatur ſecundum formam breuiarij extraordinarij ſit prolixius, quam quod recitatur ſecundum formam ordinarij. Et probatur; quia nullo iure obligatur quis ad pronunciandum iterũ vno, eodemque die eandem horam legitimè recitatam in eundem ſaltem finem. Dixi, *in eundem finẽ*, quia horæ debitæ recitatę domi ad finem ſatisfaciẽdi præcepto pronunciandi horas canonicas, debent ſecundo recitari, aut cantari in choro ad finem lucrandi diſtributiones, quæ ibidem earum gratia dãtur. Verum tamen eſt, quod affirmat Nauarrus, *b* quod non ſatisfacit, ſi de alio reciteтur in choro ſecundum formam breuiarij ipſius. Omnes enim horæ diei ſunt vnum, idemque officium, vna & eadẽ oratio, prout tradit idem Nauarrus *c* Et intentio iuris communis & priuilegij, quæ diligenter eſt conſideranda, eſſe videtur vt vnicum iſtud vnius diei officium integre recitetur de vno, & reliquum de alio, niſi quando id habet formula breuiarij. Habet autem, quando in nona incluſiue finitur officium, in qua ſecundum breuiarium Pij Quinti, videmus finiri, omnium feſtorum ſimplicium, & feriarum officia, in quibus concedi poteſt recitari poſſe matutinum vſque ad nonam incluſiue, de vno ſecũdum formam vnius breuiarii, & veſpertinum de alio ſecundum formam alterius, quia ratio huius dicti ceſſat in illis, vt palam eſt.

b Nau. de ora. c. 20. nu. 69.
c Nau. ibi c. 7. nu. 7.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum qui non tenentur Breuiario Romano nouo vti, poſſint, ſi velint, uti eo extra chorum.

REſpondeo dicendo, quod Pius Quintus in ſua conſtitutione non videtur voluiſſe diuerſitatem ponere in his, quæ ſunt vnius ordinis, habitus, & capituli, & ſi eis, quibus permittitur vti veteri breuiario in choro, liceret vti nouo extra chorum poneretur magna diuerſitas; quia alii dicerent extra chorum per nouum, & alii per vetus contra prędicata in ſacris Canonibus. *d* Et certe indecẽs videtur in eodem monaſterio vſus duorum diuerſorũ breuiariorum. Et hæc opinio videtur colligi ex dicta conſtitutione Pii V. quatenus reſeruat officia ante ducentos annos inſtituta per hæc verba, ibi. *Inueteratum illum officium non adimimus: ſi hoc noſtrum magis placeat dummodo Epiſcopus, & vniuerſum capitulum in eo conſentiat, vt id in choro dicere, & pſallere poſſint permittimus.* Ex quibus verbis a contrario ſenſu colligimus, quod obligatus ad recitandas horas per breuiarium ante præfatos ducentos annos compoſitum, poſſit relinquere illud, & dicere ſecundum nouum conſentiente prælato, & maiori parte illius capituli, vel conuentus. Significant enim a contrario ſenſu, quod nõ poteſt id facere ſuo ſolo conſenſu priuato. Argumentum enim a contrario ſenſu firmum eſt in iure. *e* His tamen non obſtantibus hoc vniuerſaliter non eſt tenẽdũ. Nam conſtitutio Pii V. vult dicere quod ad hoc, ut illi, qui poſt ducentos annos vtebantur quodã breuiario, poſſint uti in choro nouo, debent id facere cum conſenſu prælati, & maioris partis Capituli. Attamen extra chorum poſſunt vti dicto nouo breuiario ſine conſenſu Capituli, nec ſuperioris. Et ita tenet Nau. *f* explicans dictam conſtitutionem.

d Ca. in noua actione 16. q. 7. & Clem. 1. de elect.
e l. 1. ff. de of. eius cui manda. eſt. c a nob. Eccle. 2. de ſent. ex co.
f Naua. l. 3. conſil. tit. de celeb. miſſ. conſ. 15.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum religioſi teneantur dicere officium defunctorum & ſeptem Pſalmos, & canticum graduum in choro, & extra chorum, vbi eſt conſuetudo.

REſpondeo dicendo, quod D. Tho. *g* inſinuat, quod mos dicendi officium defunctorũ potius introductus eſt ratione præbendarum, quas clerici poſſident, quã ratione meri ordinis. Ad officium nanque animarum poſtridie feſti omniũ Sãctorum manifeſtum eſt omnes clericos in ſacris conſtitutos teneri, cum ſit illius diei proprium, ſed ad aliud officium, quod ſecundum diuerſarum Eccleſiarum conſuetudines, diuerſimode, aut dietim, aut hebdomadatim ſoluitur, apparet non teneri, niſi eos, qui decimis uiuunt, puta beneficiati, ut cenſere D. Tho. *h* uidetur etiam illos, qui in ſcholis exiſtunt; non retribuitur pro bonis, quæ mortui Eccleſiis reliquerunt. Et ideo ait Soto. *i* In religionibus tenentur ſinguli clerici ſecundum ſtatuta ſua ſub pœna peccati mortalis illud exoluere. Seculares autem clerici, qui nullum Eccleſiaſticum beneficium habent, non eſt ita conſtans, ad eiuſmodi onus lege cogi, tametſi cum iam ſint ſacris emancipari, videtur more teneri Eccleſiæ, cui ſubduntur. Hæc Soto. Cuius opinio iam hodie non habet dubium. Pius enim V. in conſtitutione ſuperius allegata, iam eximit ab obligatione recitandi officium defunctorũ in Breuiario Romano ſignatum. Nec obſtat, quod ipſum recitari ſoleat conſuetudine. Nam Pius V. poſtquam exemit ab obligatione recitandi officiũ defunctorum, & Beatæ Mariæ, & Pſalmos ſeptem Pęnitentiales, & Graduales ſtatim loquens ſolum de Officio B. Virginis addit. *Hac autẽ cõcedimus ſine præiudicio ſanctæ conſuetudinis illarũ Eccleſiarũ in quibus officium paruũ Beatæ Mariæ ſemper Virginis in choro dici conſueuerat.* Vnde cũ ſolũ loquatur de officio B. Virg. ſolito in choro recitari, clarũ eſt voluiſſe Sũmũ Pontificẽ tollere obligationẽ dicendi officiũ defunctorũ, Pſalmos Pęnitẽtiales & Cãticũ Graduũ in choro, & extra chorũ etiã ſi dici ſolerẽt, prout notat Arag. *K* Ex his infertur, quod mo-

g D. Tho. quo a lib. 6. art. 9.
h D. Tho. vbi ſup.
i Sot. l. 10. de iuſti. q. 5. ar. 4.
K Arag. 2. 2. q. 3. ar. 12 p. 856

niales S. Claræ minime ad officium defunctorũ celebrandum tenentur, cum *a* Leo X. *Declarauerit moniales S. Claræ ſub cura fratrũ Minorum viuentes non teneri ad officium defunctorum, niſi prout tenentur prædicti fratres Minores, quorum ritus in diuinorum perſolutione regula ipſarum præcipit eas conformari.*

a *Habet. ĩ ſupp. f. 40. conc. 128.*

ARTICVLVS XV.

An regulares & clerici ſeculares teneantur dicere officium B. Mariæ Virginis in choro, ubi erat conſuetudo ante breuiarium reformatum.

RESpondeo dicendo, quod Pius Quintus in dicta conſtitutione, licet abſoluerit eos ab obligatione dicendi officium Dominæ noſtræ extra chorum, addit tamen, *Quod hoc concedit ſine præiudicio ſanctæ conſuetudinis illarum Eccleſiarũ, in quib. officium paruum Beatæ Virginis in choro dici conſueuerat.* Ex quib. verbis colligitur, quod nõ maiorem imponit obligationem recitandi dictum officium in choro, quam ante habebant. Videamus igitur, vtrum dicta conſuetudo ante breuiarium reformatum vim habuerit præcepti. Soto *b* in hæc verba prorumpit, dicens, *De officio Beatæ Virginis controuertitur itidem inter Doctores, vtrum ſit in præcepto, eo quod hac de re nullum ſit ius, ſed ſola conſuetudo. Immo vero ſi hiſtorias conſulas, res non eſt antiqua ſed forte à trecentis hinc annis. Nam ante D. Bernardi tempora, & religionum Mendicantium inſtitutionem non increbuerat tanta Virginis deuotio, Quocirca ſi coniecturis agere licet, hæc conſuetudo non capit tanquam vim habens præcepti, alias alicubi legeretur, ſed ex pietate, & deuotione, qua ſanctiſſima Virgo digniſſima erat. Atq. huius nonnullum indiciũ eſt, quod in inſtitutione ordinis Prædicatorum iuſſum eſt, vt ſurgentes fratres illic in dormitorio officium Beatæ Virginis nocturnum recitando ſoluant. Quod ſi præceptũ eſſet Eccleſiaſticum, in choro iuberetur ſolui. At vero diſcurſu temporis conſuetudo adeo inoleuit, vt nullus Doctorum aut Sanctorum Patrum negare audeant vim habere præcepti.* Hęc Soto. Cuius opinionem libenter amplector, propter deuotionem Matris Domini mei.

b *Sot. vbi ſup. l. 10 de iuſti. q. 3. art. 4.*

ARTICVLVS XXVI.

Vtrum fratres Minores poſſint ferijs quintis, relicto ſancto ſimplici occurrente, recitare officium corporis Chriſti.

RESpondeo dicendo, quod Pius V. die octauo Ianuarij anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo octauo. *Dilectis filijs Miniſtro generali, et vniuerſis fratrib. ordinis Minorũ de obſeruãtia indulſit, vt qualibet quinta feria, qua totius Quadrageſima, aut Aduẽtus non fuerit, aut aliquod feſtũ, aut aliqua octaua nõ inciderit omiſſo occurrenti officio illud de corpore Chriſti, iuxta illud quod in præſenti breuiario Romano in eius ſolẽnitatis die recit. indũ proponitur recitare libere et licite valeant. Diſtrictius inhibens quibuſcunq. locorũ ordinarijs, et quibuſuis alijs quacunq. authoritate fulgentibus, vel cuiuſcunq. gradus exiſtentib. ne dictos fratres, & eorũ quemlibet quouis prætextu ſuper præmiſſis quomodolibet moleſtare, perturbare aut inquietare ſub excõmunicationis ſententia, alijſque arbitrio ſuo moderandis, & infligendis pœnis audeant, vel præſumant.* Hæc Pius V. circa quam conceſſionem eſt notandum, quod maxime fuit dubitatum, vtrum occurrente feſto ſimplici poſſit fieri officium de Sacramento, & aliquibus non ſine fundamento viſum eſt, minimè tale officium eſſe tunc recitandum; & ſic Papam noluiſſe excludere propter feſtum Sacramenti feſtũ ſimplex alicuius ſancti. Pro quo facit, quod ait Pius Quintus ibi. *Aut aliquod feſtum.* Quę verba cũ ſint indefinita æquipollent vniuerſali, comprehendentia quodcunq. feſtum etiam ſimplex. Et ſic videtur velle Summus Pontifex, quod ſi in quinta feria concurrat quodcunq. feſtum, etiam ſimplex non fiat de Sacramento. Sed ego nunquam mihi perſuadere potui talem opinionem eſſe ſequẽdam, cum vſus quaſi omnium Prouinciarum ſit in contrarium; & in rubrica breuiarij contrarium dicatur, quod ſcilicet tantum occurrente feſto ſemiduplici, aut octaua dictum officium minimè recitetur. Nec argumentum, quod pro contraria parte adducitur, quidquam obſtat, Licet enim illa verba, ibi, *aliquod feſtum*, etiam feſtum ſimplex comprehendant ſecundum ſuam ſignificationem; ex antecedentibus tamen reſtringenda ſunt ad feſtum ſemiduplex, & non extendenda ad ſimplex, cum verba indifferentia & dubia ex antecedentibus limitentur, prout ſupra *c* late probauimus agẽdo de modo interpretandi leges. Quod autem prædicta verba tantum ad feſtũ ſemiduplex referãtur patet ex antecedentib. ibi. *Vt in qualibet quinta feria, quæ totius Quadrageſimæ aut Aduentus non fuerit.* Ex quibus verbis colligitur, quod in vigilijs Sãctorum totius anni extra Quadrageſimam & Aduentum, quæ cadunt in feria quinta poteſt recitari officium de Sacramento. Quo ſuppoſito probatur noſtrum intentum. Vigiliæ Sanctorum præferuntur ſanctis ſimplicibus, taliter quod concurrente ſancto ſimplici cum vigilia, fit de ea totum officium cum commemoratione ſancti in laudibus, ſed officium Sacramenti expellit vigiliam per dictam conſtitutionem; ergo, & etiam expellet ſanctum ſimplex, cum ſit inferioris gradus, quam vigilia. Ex quib. conſtat prædicta verba ad ſanctum ſimplex minime eſſe extendenda.

c *Sup. q. 2. ar. 6. regu. 4.*

ARTICVLVS XVII.

Vtrum regularis obligatus ad recitandum horas per breuiarium reformatum, ſi præficiatur Eccleſiæ ſeculari, teneatur per ipſum etiam tunc horas recitare.

RESpondeo dicendo, quod religioſus Eccleſiæ ſeculari perpetuo præfectus Eccleſiæ illius ordinem in precibus ſeruabit; ad tempus vero translatus monaſterij ritum non deſeret. Ita tenet Syluester, *d* Albericus, & alij. quos refert & ſequitur Marcus Antonius Cuccus. Quod fallit in religioſis ordinum Prædicatorum qui licet ad tempus translati ſint ad Eccleſiam parochialem, poſſunt tamẽ officium illius Eccleſiæ, ad quam ſunt translati recitare, prout tenet Syluester, & Cuccus ſuperius allegati, dicentes hoc in eorum conſtitutionibus contineri. Nec hoc eſt contra conſtitutionem Pij Quinti præcipientem, prædictos regulares omnino debere ſe cum breuiario reformato conformare. Nã reſpõdetur, quod Pius Quintus voluit id a religioſis adimpleri cõtinentib. ſe intra religiones, vbi per dictũ breuariũ Romanũ recitare horas præcipiuntur: Nã ſi ad alias authoritate Apoſtolica euolauerint,

d *Syl. de horis cano. q. 5. nu. 5. Alber. de horis c. nu. 62. Cuccus l. 5. maio. inſti. de hor. ca. nu. 65.*

Digitized by Google

rint, tunc tenentur ſequi formam breuiarij quod in eis authoritate Apoſtolica eſt receptum. Et ſimili modo monachi ad beneficia ſecularia tranſlati poſſunt recitare horas canonicas ſecundum formulam breuiarij, quod in tali Eccleſia recitatur.

ARTICVLVS XVIII.

Vtrum officium diuinum poſſit anteponi, & poſtponi.

RESpondeo dicendo, quod Leo X. *a* conceſſit, *Quod quādo fratres Minores habent aliquas occupationes, poſſint ſine cōſcientiæ ſcrupulo anteponere, ſiue poſtponere officiū diuinū, dicendo matutinū ante mediam noctem quacunq; hora voluerint et alias horas de mane vſq; ad veſperas excluſiue, ēt ſi occupatio non ſit multum neceſſaria, ſed ſatis eſt quod cogitent nunc deuotius, & quietius dicere.* Pro cuius rei explicatione eſt notandū, horas canonicas, quæ publice in Eccleſia canuntur, aut recitatur, & etiam quas priuatim & extra eam vnuſquiſque clericus per ſe, aut cum ſocio recitant, dicendas eſſe horis ſtatutis, debitis, & non ſine iuſta cauſa in alijs. Tum quia ita fieri iubetur in iure, vbi notant Innocentius, *b* & Hoſtienſis & Doctores communiter. Tum, quia non iubentur dici ſtatutis horis, tam fauore recitantium, quam ad augendum cultum diuinum, & ad efficiendum magis continuam diuturnioremque orationem, & conſequenter non poſſunt ei renunciare, Tū quia Ioannes Andreas *c* relatus, & receptus ab omnibus refert, Angelum ſolere Eremitæ cuidam ſancto in recitandis horis ſtatutam ſibi debitam præuenienti horam ferre vuas immaturas comedendas, poſtponenti verò marcidas; dicenti verò ſtatuta debita maturas, & ſanas, & patet monachum illum non ſolere recitare horas publicas in Eccleſia, ſed priuatas in ſuo cubiculo. Tum quia adagium Hiſpanum habet, *viſperas de noche, y Martyres de dia, no plazen à Dios, ni a Sancta Maria.* Quod tamen eſt intelligendum de dictis abſq; cauſa, & ſic illud dictū Vgonis *d* de S. Victore relatum per Paludanū, & alios, *Ante horā orare prudentia, poſt negligentia, debita ver obedientia,* eſt intelligendum ſecundum eoſdem de eo qui iuſta de cauſa præuenit debitam horam, & ſine ea, aut cum ea potens præuenire, poſtponit eam: & quando Marcus Antonius Cuccus *e* ait, quod non eſt vituperandus, qui officium diuinum veſpere antecedenti quaſi præueniēdo recitat, quo poſſit alijs negotijs vacare, nō tamen, vt mollius ſomnum dormiat, ſimiliter eſt intelligendum. Quomodo enim eſt explicandum id quod tradit Nauarrus, *f* dicēs, conſultius eſſe tam animæ ſaluti, quam ſtudiorum commodius matutinam orationem prima parte noctis recitare; laudes verò & primā mane. Ex quibus colligitur, quod anteponere, vel poſtponere horas debitas ſine cauſa peccatum eſt, & melius eſſe anteponere illas, quam poſtponere. At verò non eſt peccatum, ſed meritum propter honeſtas occupationes matutinas horas veſpere præcedenti recitare, & mane vſque ad nonam incluſiue, & poſt meridiem reliquas. Quia, vt ait D. Thomas, *g* melius eſt anticipare laudes Dei, & poſt aliū actū ſtudioſum agere, q̄ vnum per alterum impedire, quamuis anticipās, vt voluptuoſius mane dormiat, venialiter peccat. Ex quibus ſequitur priuilegium Leonis X. ſuperius citatum, & alia priuilegia Regularibus concedentia, quod poſſint propter occupationes anteponere & poſtponere officium diuinum, parum, aut nihil cōcedere, cum id ſecundum ius ordinarium ipſis cōcedatur, Solum enim aliquid operabuntur priuilegia, quando occupationes non ita ſint neceſſariæ, vt ſecundum Epicheyam cum ſupradictis non intelligatur clare & manifeſte eſſe diſpenſatum.

a *Habet. in ſupp. f. 60. conceſ. 128.*

b *Inno. in ca. 2. de cel. miſ. vbi Hoſtienſ.*

c *And. in c. de cele. miſ.*

d *Vgo. in ca. 3. reg. S. Auguſt. Palud. in 4. d. 15. q. 5. col. 4.*

e *Cuc. lib. 5. mano. inſtit. tit. 7. de horis can. num. 59.*

f *Nau. ca. 3. de horis canon.*

g *D. Tho. quod 5 art. 28.*

Aduertendum, quod, vt refert Veracrux in ſuo Cōpendio manuſcripto, Pius V. *Conceſſit, quod fratres ſine ſcrupulo officium matutinum poſſint perſoluere ante ſolis occaſum dicto Completorio. Item conceſſit etiam, quod fratres, qui ratione itineris, vel alterius occupationis quando creditur, quod cum maiori deuotione dicetur officium diuinum de mane poſſint dicere totum officium vſque ad completorium incluſiue.* Quæ conceſſio ſi eſt vera magnum priuilegium habet, cum concedat vt mane etiam Completorium poſſit recitari. Et puto verum cum a doctiſſimo & religioſiſſimo illo patre adducatur.

ARTICVLVS XIX.

Vtrum laici fratres ad ſacerdotium ſine licentia Superiorum promoti teneantur recitare officium diuinum.

RESpondeo dicendo, quod Leo X. ſtatuit, *Quod quando aliquis fratres laicus ad clericatū aſcēderit, extra obedientiā Prælatorum ordinis, ēt ſi vſq; ad ſacerdotium promotus ſit, poſtquā reuerſus fuerit, omni honore clericali priuetur nec permittatur canonicū perſoluere officium, ſed laicorū officium perſoluens ad merum ſtatum laicalem reducatur.* Virtute cuius cōſtitutionis in capitulo Generali Lugduni celebrato fuit renouatum ſtatutū, ne fratres laici ad clericatū aſcendant ſine cōſenſu Generalis miniſtri, aut capituli Generalis, & hoc virtute prædicti indulti a ſanctiſſimo Domino Papa Leone nouiſſime ordini conceſſi. Et ratione præfati ſtatuti authoritate Apoſtolica facti nō poſſunt ex tūc vllo modo aliqui fratres laici ad ordines ſacros, neque ad clericatū promoueri, vel aſſumi a quibuſcūque Prælatis ordinis Generali miniſtro inferioribus, ēt in ſuis capitulis Prouincialibus, niſi de nouo obtineatur authoritas Apoſtolica ſpecialis, vel generalis, vel habeatur cōmiſſio a Miniſtro generali. Aduertit tamen Collector *h* priuilegiorum Mendicantium, quod iſtud nō habetur in priuilegijs ordinis impreſſis, ſed fuit publicatum in Capitulo generali Lugdunēſi anno Domini milleſimo quingēteſimo decimo octauo, præſidēte authoritate Apoſtolica Reuerendiſſimo domino Cardinali de Aracæli, & fuit poſitum in tabula diffinitionis prædicti Capituli Generalis. Aduertendum etiam, quod non poſſunt laici ad clericatum aſcendere cum licentia Commiſſarij generalis, ſi laicus fuerit de eius familia. Nam licet ſecundum bullam vnionis Commiſſarius generalis habeat in ſua familia vices generalis Miniſtri, vt dicemus late infra in quæſtione de Commiſſario generali; quantum tamen ad hoc eſt eius authoritas limitata per dictam Leonis X. conſtitutionem.

h *Coll. in compen. Mendicā. tit. laici fratr. §. 4.*

ARTICVLVS XX.

Vtrum moniales teneantur recitare officium diuinum, & an potiantur facultatibus fratribus conceſſis quoad ipſius recitationem.

RESpondeo dicendo, quod religioſus adoleſcēs ſacris non initiatus obligatur ad recitationem

horarum canonicarũ priuatim ratione ſtatus regularis, ſub quo iã militat, prout tenent Doctores cõmuniter cũ Syl. *a* D. Antonino, & Soto, & Nauarro. Quæ opinio eſt tenenda, licet alij teneant contrarium dicentes ratione ſtatus regularis nullimè teneri; conſequenter id ipſum de monialibus affirmẽt, quod ſcilicet, nõ teneatur ad prædicta ratione ſtatus regularis, quem profeſſæ ſunt. Quorũ opinio mihi nunquã potuit placere, & dictos iuuenes, & moniales in hoc defectuoſos a peccato minimè liberarem. Vnde cum dicti iuuenes, & moniales in hoc ſentiant onera religionum, etiam ſecundũ ius fauores habere debent, & per conſequens debent gaudere omnibus priuilegijs, quibus fratres in recitatione horarum canonicarum potiuntur, quantũ ad recitandũ de ſancto, relicta feria, vrgente aliqua occupatione, aut neceſſitate, & ad ſupplẽdũ quidquid fuerit relictum, & ad anteponẽdum, & poſtponendum, & adhoc vt ipſarum monialiũ Prælati poſſint diſpenſare cum debilibus, & infirmis, ſicut diſpẽſare poſſunt cum ſuis fratribus, prout in ſuperioribus dictũ eſt. Et hoc probatur, quia moniales per communicationis viam ſunt participes omniũ priuilegiorum, immunitatum, gratiarũ, & fauorũ conceſſionum, & indultorum ſpiritualium, & temporalium religioſis ſuorũ ordinum cõceſſis, prout infra quæſtione de communicatione priuilegiorũ dicetur. Aduertendũ tamen pro explicatione, quod loquor de monialibus priuatim officium diuinum recitantibus. Nam in communitate non eſt dubiũ eas cõſuetudine Eccleſiaſtica ad id obligari. Aduertendum etiam, quod nõ loquimur quantum ad iuuenes de iuuenibus ſacris nõ initiatis in ordine patris noſtri Franciſci nam hi non ſolũ ratione ſtatus regularis, ſed etiã ratione præcepti ſuæ regulæ, cui ſunt obnoxij, ad id recitandum tenentur. Aduertẽdum etiam, quod licet religioſi Societatis Ieſu tria tantũ vota ſimplicia promittentes, ſint vere religioſi ſecundũ conſtitutionem Gregorij Tertij decimi de qua in ſuperioribus egimus mentionem, non tamen tenentur dicere officium diuinum in choro, prout illis conceſſerunt Paulus Tertius, Iulius Tertius, & Gregorius Tertius decimus: prout refertur in Compendio Societatis. Imò nec etiam extra chorum tenentur ſacris non initiati, prout in eorum conſtitutionibus a Sede Apoſtolica approbatis continetur.

a Syl. v. hor. q. 2. D. Anto. 3. p. tit. 13. cap. 3. So. l. 10. de iuſtit. q. 5. art. 3. Nau. in man. c. 7 nu. 2. & 5.

ARTICVLVS XXI.

Vtrum religioſi, & religioſæ poſſint recitare de ſanctis ſuorum ordinum.

RESpondeo dicẽdo, quod duplex ſit in die octaua feſti habẽtis octauã in feſto patroni vnius, vel pluriũ, alicuius loci, vel titularis Eccleſiæ, & in feſtis Sanctorum, qui apud quaſdam Eccleſias religiones, vel congregationes conſueuerunt ſolẽniter celebrari cum eorum octauis conſuetis, & officijs proprijs a ſede Apoſtolica approbatis, aut ex eiuſdem ſedis authoritate receptis, vel recipiendis (ſeruata tamen forma huius breuiarij) alioquin de cõmuni, etiã ſi prædicta feſta in eius Kalendario non ſint deſcripta. Ita habetur in prima Rubrica breuiarij reformati. Ex quibus verbis aliqua colliguntur Primũ eſt poſſe in religionibus recitari officia propria de his ſanctis, etiã ſi hæc officia a ſede Apoſtolica non ſint approbata, dũmodo digna ſint, vt approbentur, vel religio eis vtatur animo ea a ſede Apoſtolica confirmãdi, vt patet ex verbis rubricæ ibi recepus, & recipiẽdis. Secũdo colligitur in recitatione ipſorum officiorum ſeruandam eſſe formã a breuiario reformato præſcriptam. Tertio colligitur, quod non ſolum feſta ſanctorum ipſarum religionum poſſunt recitari, ſed etiam officia aliarũ feſtiuitatũ, quæ in dictis religionibus recitari conſueuerunt, dummodo forma, & modus dicti breuiarij ſeruetur, vnde in Complutenſi Academia fuit conſilio doctiſſimorum virorum determinatũ quod in ordine Carmelitarum Diſcalciatorum poſſunt celebrari officia B. Mariæ Virginis, ſicut antea recitabantur. Cum ipſæ ſolennitates conſueuerint celebrari. Nec obſtat, quod ipſis poſtea a ſede Apoſtolica conceſſæ fuerũt certæ ſolennitates ſanctorum ordinis; Conceſſio enim ſupradicta non tollit, quod iure communi, ideſt, rubrica breuiarij eis conceſſum erat. Colligitur denique quod fruſtra a Pio V. & ab alijs Summis Pontificib. impetrata fuerunt priuilegia a regularibus, vt de Sanctis ſuorum ordinum poſſint recitare.† Conceſſit enim Pius V. anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo nono die vigeſima quinta Maij, Pontificatus ſui anno quarto, viua voce, *Vt officia ſanctorum fratrum Minorũ imprimerentur, & a fratribus et monialibus eiuſdem ordinis dicerentur, vt ponitur in breuiario Romano in principio Sanctorum ordinis Minorum.* Ex quibus verbis colligitur, ipſos fratres poſſe recitare de ſanctis ſui ordinis etiam alijs ſanctis occurrentibus iuxta ea, quæ notantur in Rubrica, quæ ponitur in principio dictorum ſanctorum. Notandum eſt tamen, hoc priuilegium eſſe reale, cum conceſſum ſit fratribus, & monialibus, per quæ verba clarè colligitur, tale priuilegiũ non eſſe ſingulis fratribus conceſſum, ſed toti ordini, & ſic eſſe reale. Nam priuilegium, quod conceditur certo generi perſonarum, quod per fictionem iuris nunquam videtur perire, iuxta cuiuſdam legis *b* decretum reale, & perpetuo cõceditur ſicut eſt priuilegiũ conceſſum ciuibus alicuius ciuitatis. Nam ſicut conceditur eſſe reale, & perpetuũ priuilegiũ, quod conceditur ciuitati, vel loco iuxta quãdam legem, *c* ita idem dicendum eſt, ſi ciuibus concedatur, prout probatur in iure, *d* & tenent Romanus, & Socinus. Vnde cum fratres ex priuilegio poſſint de ſanctis ſuorũ ordinũ relictis alijs ſanctis occurrentibus ſecundum formam præſcriptam in breuiario Romano recitare, non dubito, quin poſſint ipſi priuatim dicto priuilegio renũciare, recitãdo de ſanctis in Kalendario Romano contentis, & non de ſanctis ſuorũ ordinũ. Et hoc tantum, quãtũ ad ius tangens renunciantem tantum, non autem quantum ad ius tangens ipſum ordinem, cui eſt dictum priuilegium cõceſſum. Nam, vt ait Panormitanus, *e* liberũ eſt vnicuique renunciare priuilegio ſuo modo nõ tangat ius ſuperioris, aut tertij. Vnde priuilegio exemptionis renunciare non poteſt priuilegiatus ſine licentia Papæ, nec clericus cuilibet priuilegio ſuo, neque Abbas, neque conuentus ſecundum ea, quæ tradit Bartolus, *f* cum hæc priuilegia tangant ius tertij, ſcilicet Prælatorum, quibus ipſi per exemptionem ſubduntur.

b l. proponebatur. ff. de iudic.

c l. forma. §. quamquam, ff. de conſi. 69.
d l. 2. ff. de rebus dub. Rom. in l. maritum nu. 27. ff. ſolut. matr. Soc. in l. 2. num. 4. de rebus dub.
e Pan. in cap. ſi decret. de renunti.

f Bar. in c. cum dilectus de religioſ. domib.

QVAESTIO XLIII.

De celebratione diuinorum quantum ad miſſam, in decem, & ſeptem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur decem, & ſeptem.

1 *QVid ſit miſſa, et vtrum ante lucẽ dici poſſit.*
2 *Vtrum miſſa poſſit celebrari poſt meridiem.*

3 Vtrum

Digitized by Google

3 *Vtrum Prouinciales ſecluſo priuilegio poſſint diſpẽſare, vt miſſæ ante auroram, & poſt meridiem celebrentur.*
4 *Vtrum miſſa poſſit dici extra Eccleſiam in altari portatili.*
5 *Vtrum priuilegia ſuperius allegata, quæ ad modum tempus, & locum celebrandi miſſam ſint per Cõcilium Tridentinum ſublata.*
6 *Vtrum modo poſt Conc. Tridentinum poſſint Prælati regulares nullo priuilegio extante diſpenſare, vt miſſæ extra locum ſacrum celebrentur.*
7 *Vtrum miſſa poſſit audiri extra parochiam in Eccleſiis regularibus.*
8 *Vtrum poſſit dici miſſa votiua priuata in feſto.*
9 *Vtrum religioſi poſſint pro vna miſſa commendata vnius feſti dicere aliam.*
10 *Vtrum pro miſſis quæ dicũtur D. Greg. pro animabus poſſint dici alia miſſa.*
11 *Vtrum miſſa Dominæ noſtræ poſſit in Sabbato cõcurrenti feſto celebrari & idem de officio defunctorum, quæritur, in quocunque feſto.*
12 *Vtrum in Eccleſiis regularibus ſint duæ miſſæ dicendæ in Quadrageſima, Aduentu, & vigiliys, ſ. vna de feria, & alia de ſancto occurrenti.*
13 *Vtrum generales ordinum poſſint reducere miſſas capellarum ad minorem numerum.*
14 *Vtrum gloria in excelſis Deo poſſit dici a regularibus in miſſis votiuis.*
15 *Vtrum in feſtiuitatibus Sanctorum ordinum debeat dici ſymbolum Apoſtolorum in miſſa.*
16 *Vtrum religioſi cum vna miſſa poſſint plurib. pitantiys ſatisfacere.*
17 *Vtrum teneantur curati negare celebrationẽ miſſarum peregrinis, aut ignotis regularibus.*

ARTICVLVS I.

Quid ſit Miſſa, & vtrum ante lucem dici poſſit.

RESpõdeo dicẽdo, quod miſſa eſt actio, qua ex inſtitutione Chriſti in memoriã eius paſſionis, panis & vinũ in eiuſdẽ corpus, & ſanguinẽ conſecrantur, & illa ſub eadẽ ſpecie Deo Patri offeruntur. Nec dicto miſſa, eſt noue, vt nonnulli aiũt, ficta, ſed deducta olim a patrib. ex Hebreo & Chaldæo, Miſſach. quod oblationem ſpõtaneã ſignificat, vt piè, & erudite tradit erudiſſimus Antonius Demochares. *a* Et hoc eſt tenendum: licet aliqui immemores cuiuſdam loci Deutoronomii *b* originem aliunde deducant. Dici autem debet miſſa in initio auroræ. Initium autem auroræ eſt terminus, ante quem regulariter non licet miſſam inchoari; prout determinat D. Th. *c* Alenſis, D. Antonius, Gabriel, & omnes Summiſtæ. Et patet ex conſuetudine, & regulis miſſalis. Aduertendum tamen, quod initiũ auroræ non intelligitur ortus Solis. ideſt aſcenſus corporis Solaris ſupra noſtrum horizõtem, ſed initiũ crepuſculi diei, ſeu prima lucis irradiatio. Hinc tenet Gabriel *d* ſequens Scotum, licitũ eſſe inchoare miſſam vna hora, & quarta parte alterius ante Solis ortum; Suarez *e* tamen ait, quod nimia eſt ad rem moralem hac mathematica menſura, non. n. poſſunt res morales tã indiuiſibiliter præſcribi, præſertim quia crepuſculum diei non ſemper eſt æquale, non ergo erit peccatum hora & dimidia ante ortũ Solis ſacrificare. Imò ait Paludanus, *f* & clarius Victoria, poſſe licitè inchoari miſſam dimidia hora ante crepuſculum, ita vt finis miſſæ ſit ſub initium crepuſculi plus minuſve. Et hoc eſt in praxi ſeruandum. Aduertendum tamen, quod ex priuilegio Pij II. cõceſſum eſt, quod *Generalis fratrũ Minorum poſſit dare fratribus authoritatem celebrandi miſſas per horam vnam ante aurorã eis, quib. ſibi videbitur authoritate Apoſtolica*, prout habetur in ſupplemento. *g* Conceſſum eſt etiã a Sixto IV. *h* *Quod fratres Minores obſeruantiæ ſacerdotes cauſa neceſſitatis poſſint ante, & poſt horam ſtatutam ab Eccleſia celebrare.* Quæ priuilegia ſemper ſunt intelligenda ſecundum anticipationem totius temporis in priuilegiis conceſſis ad totum tempus illud, in quo ſine priuilegio poteſt miſſa legitime dici. Itaq; ſi priuilegium concedit vnius horæ anticipationem, poterit miſſa inchoari tribus horis ante ortum Solis, cum ſine priuilegio poſſit inchoari duab. horis ante Solem. Et ratio eſt quia priuilegium tantum operatur quantum ſonat. *i* Et iuxta hæc ſunt intelligenda tradita circa hoc a Quintiliano Mandoſio.

a *Democ. in ca. 1. de ſacrifi. miſ.*
b *Deut. 16.*
c *D. Th. in 4. d. 13. qu. 1. art. 2. Alen. 4. p. q. 36. mẽbr. 2. D. An. 3. p. ti. 13. c. 6. §. 2. Gabr lect. 14. in cano.*
d *Gab. vbi ſup. Sco. in 4. di. 13. q. 2.*
e *Suar. 3. p. diſput. 80. ſeſ. 4. p. 120. col. 1.*
f *Pal. in di. 13. q. 2. Vict. in Sũ. q. 27.*
g *Fol. 97. con. 346.*
h *Haber. in ſe men. ord. fo. 6. in 1. imp. & in 2. fol. 67. con. 109. & in ſup pl. fol. 96. con. 324.*
i *Mand. de ſi gn. grat. altar portatile. f. 1 p. 2. circa fin.*

ARTICVLVS II.

Vtrum poſſit miſſa celebrari poſt meridiem.

RESpondeo dicendo, quod legitimum tempus, intra quod debent miſſæ abſolui vel inchoari eſt ante meridianum tempus; ita vt ante meridiem debeant per ſe loquendo miſſæ inchoari, vt legitime dicantur. Hæc eſt magis recepta ſententia, magiſque communis, quam tenent Gabriel, *k* Ioannes Maior, Sotus, Marcellus, & Durand. Non ignoro tamen, quod Nauarrus *l* poſt Durandum, & Angelum, & Roſellam, & alios, quos refert, & ſequitur Durãd. tenent, quod hora tertia poſt meridiem poteſt inchoari miſſa. At Pius V. in quadam conſtitutione incipienti. *Sanctiſſimus in Chriſto Pater*, quæ habetur inter conſtitutiones Pontificales, pagina quingenteſima ſeptima conſtitutione ſecũda inter conſtitutiones Pii Quinti iam hanc opinionem exterminauit. At aduertendum dictam conſtitutionem loqui, quando aliquis regulariter, & abſque cauſa facit ſacrum dici, aut celebrat hora veſpertina; non verò quando in aliquò caſu raro, vt verbi gratia, ſi feſtum eſt ſolemne, & miſſa publica, & cõcio non finitur vſque ad nonam, vel duas horas poſt meridiem. Tunc enim poſſet miſſa priuata inchoari poſt finitum ſolemne feſtum, maximè ne aliqua pars populi miſſa priuetur, iuxta quandam doctrinam celebrem *m* Leonis Papæ. Idemque permitti poteſt, ſi ratione itineris occurrat neceſſitas celebrandi in die feſto paulo poſt meridiem, dummodo vnius horæ tempus non excedatur. Quod ſignificat Soto, *n* & fauet conſuetudo. Imo & regula miſſalis, in qua non ſine cauſa additur illa particula, *communiter*, ac denique quia res morales, quando non ſunt per legem omnino declaratæ, ac limitatæ, non poſſunt indiuiſibiliter definiri; præſertim quia hæc res non eſt tam grauis, vel neceſſaria ad honeſtatem, vt intercedente rationabili cauſa non poſſit prædicto modo ampliari. Nec obſtant verba Pij V. ibi, *quocunque prætextu*, Hæc enim verba debẽt explicari, iuxta ſubiectam materiã, ſcilicet, vt intelligantur de prætextu licentiarum, & priuilegiorum Pontificum concedentium, vt poſt meridiem hora tertia liceat celebrare, non autem quando interueniente cauſa id fit. Interueniente enim cauſa, etiam modo hora tertia poſt meridiem licet ſacrũ perficere, quando ſcilicet ante meridiẽ inchoatur. Quod in ſolẽni funere Regũ prædicatũ fuiſſe Salmanticæ, teſtatur Henriq. *o* dicens fuiſſe finitã tunc

k *Gab. lect. 1. in cano. Maior in 4. d. 13. qu. 2. vbi Soto q. 2. & l. 10. de iuſt. q. 5. ar. 4. Mar. de horis can. Durand. l. 2. de reddi. eccl. c. 7.*
l *Naua. c. 25. n. 22. Dur in 4. d. 13. qu. 2. Ang. Roſ. v. miſſ. n. 46. Duran. vbi ſup.*
m *Epiſc. Str. ad Dioſc. c. 2.*
n *Soto. vbi ſup.*
o *Henriquez*

Digitized by Google

miſſam hora quarta poſt meridiem. Et pro hac explicatione facit verbũ dictæ cõſtitutionis Pij Quinti ibi, *præſumant.* Quod verbũ dictat tantum prohiberi in ea audaciam, & temeritatem iuxta communem, quã reſoluit Nauarrus. *a* Ex quo verbo colligitur, dictam conſtitutionem loqui de his, qui prætextu licentiarum & priuilegiorum reuocatorum celebrant, aut celebrari faciunt: non autem de his, qui prætextu alicuius legitimæ cauſæ hoc aliquando, & raro faciunt. Ex quibus infertur, quod priuilegiũ conceſſum, vt vna hora poſt meridiẽ poſſint regulares celebrare, cauſa interueniente cum licentia ſuorum prælatorũ (vt conceſſit Gregorius Tertius decimus presbiteris Societatis, dicens: *Quod poſſint celebrare miſſam vna hora ante auroram, vel infra horam poſt meridiem, itineris, vel alterius impedimenti legitima cauſa, de licentia præpoſiti generalis vel cuiuslibet alterius ad id ab ea deputati*, prout habetur in compendio Societatis *b*) parum, aut nihil continet priuilegij quoad id, quod concedit, vt infra horam poſt meridiem poſſint celebrare, cum hoc ex ſupradictis iure communi concedatur.

a *Nau. in c. ſtatuimus 19. q. 3. nu. 51. & in ca. 27. nu. 155. & 159.*

b *Verb. miſ. §. 3*

ARTICVLVS III.

Vtrum Prouinciales ſecluſo priuilegio poſſint diſpenſare, ut miſſæ ante auroram & poſt meridiem celebrentur.

RESpondeo dicendo, quod Gloſſa, *c* celebris tenet, quod Epiſcopus, dũ iter agit, poteſt miſſã ante auroram dicere, vel alteri concedere, vt eã ſibi dicat. Quæ Gloſſa eſt communiter recepta. Et forte ait Suarez, *d* hoc non eſt tam ex priuilegio, quam ex ordinaria poteſtate. Quia omnes doctores aiũt poſſe Epiſcopos diſpenſare in hac prohibitione, & facultatem concedere celebrandi ante prædictum tẽpus auroræ. Et ſic multo magis poterunt Epiſcopi iter agentes, vel ſecum diſpenſare, vel cum alijs, qui ſibi miniſtrent. Imò non obſtante conſtitutione Pij V. in ſuperiori artic. allegata, poteſt Epiſcopus ex rationabili cauſa diſpenſare, vt ſacrum fiat poſt meridiem. Quia hæc conſtitutio ſolùm reuocat priuilegia, & licentias hoc generaliter concedentia a Sede Apoſtolica, vel eius legatis, ac etiam a maiori pœnitentiario: Hi enim ad hoc concedendum abſolutam habent poteſtatem. Non autem reuocat licẽtiam, quam in caſu particulari poteſt Epiſcopus cõcedere; quam ſecũdum iuris communis metas poſſunt omnes Epiſcopi interueniente cauſa concedere. Alioqui nõ eſſet iugũ Eccleſiæ ſuaue, ſi his quotidie neceſſitatibus occurrẽtibus ad Papam, vel ad eius legatos, aut maiorem pœnitentiarium eſſet recurrendum. Et cõfirmatur hoc; Nam ſi Epiſcopus poteſt diſpenſare in anticipatione horæ, vt ſcilicet, liceat vna hora ante auroram celebrare, conſequẽs eſt vt poſſit diſpenſare in poſtpoſitione horæ, vt ſcilicet, hora poſt meridiẽ liceat celebrare. Exiſtimat tamen Nauarrus, *e* quod in neutro caſu poteſt concedere licentiam, & priuilegiũ generale, hoc enim proprium eſt Summi Põtificis propter ſupremam poteſtatem. Poteſt tamen in caſu particulari diſpenſare rationabili cauſa occurente. Ex quibus infertur quod cũ Prouinciales habeant iuriſdictionẽ quaſi Epiſcopalem, poſſunt etiam cũ ſuis ſubditis diſpenſare, cauſa legitima interueniente, vt poſſint ſacrũ facere ante aurorã, vel poſt Meridiem. Et ſic venit explicandum priuilegium Leonis Decimi, *Quo conceſſit fratribus Minoribus obſeruantiæ, vt de licẽtia ſuorũ ſuperiorũ (quorũ cõſcientijs ſe remittit quo fratres debeãt vti hac gratia) poſſint celebrare illico poſt matutinum, & poſt meridiem, præſertim dieb. quãdo eſt de audienda miſſa præceptũ quando fratres debẽt ambulare ſeu quando de via veniunt, & non poſſunt ante meridiem applicare ad locum vbi commode poſſint miſſam audire, vel hone ſte celebrare. De æſtate uerò, quando noctes ſunt breuiores etiam ante matutinũ chori vel infra, dũmodo celebraturus illud per ſe, aut cum ſocio dixerit, prout conſuetum eſt in ordine, cum prima.* Ita habetur in Supplemento. *f* Circa quam conceſſionem eſt notandum, quod ſi illa verba, *de licentia ſuorum ſuperiorum* intelligãtur de licẽtia diſpenſatiua, nullum continent priuilegium, cum ex ſuperioribus prælati regulares ſuperiores poſſint in hoc diſpenſare, & etiam inferiores in abſentia ſuperiorum. In eo autẽ, quod addit, quod poſſint fratres facere ſacrum ante matutinum chori, aduerte, quod hæc conceſſio loquitur, quando matutinum recitatur in choro poſt mediam noctem tertia videlicet hora propter aliquam neceſſitatem occurentem. Nam tunc fratres poſſunt celebrare poſt mediam noctem ante finitum matutinũ in choro. Et addit Summus Pontifex. Dummodo celebraturus illud per ſe, aut cum ſocio dixerit, prout cõſuetum eſt in ordine, cum prima. Circa quæ poſteriora verba eſt notãdũ, quod dicti fratres poſſunt celebrare iuxta iſtam conceſſionem, etiam non recitato matutino, neque prima. Ea enim verba non ponuntur, vt conditio limitatiua, & reſtrictiua ſuperioris cõceſſionis, ſed ponuntur vt quid ſecundum ius commune requiſitum. Secundum enim opinionem communem, & antiquam, quam ſequitur Nauarrus, *g* nõ poſſunt ſacerdotes Domini facere ſacrũ, ſiue eo quod prius recitent ad minus matutinum. At cum hodie iam defendantur contraria Soti *h* opinione quam ſequitur nouiſſimè doctiſſimus Suarez, in eam ſum ſententia, vt fratres dicti poſſint celebrare etiã non recitato matutino præſertim inſtante neceſſitate aliqua. In qua etiam tenet Nauar. *i* non obligari præcedere recitationem matutinalem miſſæ celebrationem.

c *Gl. in ca. vlt. de priuil. li. 6.*

d *Suarez. 3. pa. diſp. 80. ſect. 4. p. 1202. col. 2.*

e *Nau. vbi ſup. p. 1203 col. 2.*

f *Fol. 92. conc. 275.*

g *Nau. c. 25.*

h *Soto in 4. diſ. 13. q. 2. art. 2. et l. 10. de iu. q. 5. ar. 4. Suar. in 3 p. diſp. 82. ſect. 1 p. 12. q. 5. col. 1.*

i *Nau. de ora. c. 3. nu. 70.*

ARTICVLVS IV.

Vtrum miſſa poſſit dici extra Eccleſiam in altari portatili.

RESpondeo dicendo, quod circa hoc habent regulares multas conceſſiones, ſed ſolùm hic proponam conceſſiones ſequentes, in quibus omnia in alijs conceſſa conceduntur. Et aduertẽdum primo, quod Sixtus Quartus, *Conceſſit fratribus Minorib. vt non ſolùm in oratorijs, & locis, quibus degunt, ſed etiam in quocunque alio loco congruenti, & honeſto poſſint ſuper altare portatile miſſas libere, & licite celebrare.* Ita habetur in libro *k* Monumenta ordinum. Et Alexander VI. *Conceſſit eiſdem fratrib. Minorib. vt poſſint celebrare miſſas in cameris ſecularium vel in plateis, dato, quod non videãtur loca inhoneſta quia in cameris dormiunt coniugati, & in plateis fiũt multa profana.* Ita habetur in eodem libro *l* & in ſupplemento. Et in compendio priuilegiorum Societatis Ieſu continetur, quod *Gregorius XIII. conceſſit, quod non obſtante deciſione Conc. Trid. ſeſſ. vigeſima ſecunda in decreto de obſeruandis & euitãdis in celebratione miſſa, poſſint presbyteri Societatis in miſſionibus, quæ a ſuperioribus fiunt ſeruata alias forma conceſſionis Pauli Tertij (videlicet cum debita reuerentia & honore) ſacrificium miſſæ cum altari viatico celebrare vbique gentium, etiã in caſtris militũ. Modo loca eiſi cõ:a, & profana tuta & honeſta ſint,*

k *in 1. imp. fol. 59. & in 2. fol. 143. conc. 344.*

l *in 1. imp. f. 70 conc. 73. & in ſuple. f. 99. cõc. 871.*

& præ-

Digitized by Google

& præpoſitus generalis aut per eum prouincialis præpoſiti eo tunc vtendum fore iudicauerint, poteruntque ſibi ipſi presbyteri ſanctiſſimū Euchariſtiæ ſacramentū miniſtrare fidelib. ad illud ſumendum debite præparatis Eſtq. aliud priuilegium eidem religioni conceſſum, *Vt in ſuis domib. in priuato oratorio a prouinciali approbato poſſint miſſæ dici ſine alia Epiſcopi approbatione, non obſtante Concilio Tridentino, prout conceſſit Gregorius Tertius decimus, et refertur in compēdio ſocietatis.* a Circa quas cōceſſiones primo eſt notandum quod ſancta ac decens eſt conſuetudo conſecrandi, & benedicendi eccleſias ad ſacrificium Euchariſtiæ offerendum deſtinatas, prout de fide determinatur in Cōcilio b Meldenſi. Et in Cōcilio Bracarenſi c ſecundo præcipitur, prout dicitur late infra in queſtione de eccleſijs. Vnde de iure cōmuni, ait Diuus Thomas, d nō poteſt offerri hoc ſacrificium extra eccleſiam, ſeu locū ſacrum ad hoc particulariter deputatum. Ita tenent omnes Doctores, e Angelus, Syluester, Nauarrus, & Diuus Antoninus. Et ratio eſt: quia hoc eſt præceptum eccleſiaſticū renouatum in Concilio Tridentino. f Ex quo infero, transgreſſionē huius præcepti ex genere ſuo eſſe peccatū mortale, vt probat Suarez. g affirmans quod nimis excedere videtur Soto opinans, non eſſe opus magna neceſſitate, vt in hoc peccatū mortale excuſetur. Loquitur enim expreſſe contra id, quod in iure h definitur, vbi dicitur hoc minimè licere, niſi sūma neceſſitas coegerit. Et liberius ſubiūgit Soto addens; *Immo verò vbi nullus ſit contemptus, vel ſcandalum vix arbitror poſſe contingere peccatum mortale per celebrationem extra eccleſiam.* Quod certè ſi eſſet verum, ſequeretur, non eſſe peccatū mortale celebrare in propria, et priuata domo, ſeu oratorio non ex contemptu, ſed ex deuotione, nec cum ſcandalo, ſed ex ſecreto. Conſequens autē eſt abſurdum, & contra communem ſenſum totius eccleſiæ. Non eſt ergo neceſſarium ſcandalum, ſeu contemptus, vt peccatum graue ſit, ſed ſufficit, qđ ſit voluntaria tranſgreſſio præcepti eccleſiaſtici. Et etiam ſi eos, qui celebrant, vel celebrari faciunt in locis a iure non conceſſis, dicat Syluester i eſſe ipſo facto interdictos ab ingreſſu eccleſiæ; Suarez tamē hanc pœnam ſolum contrahere celebrantes, aut celebrari facientes in loco interdicto per ſpecialem eccleſiæ cenſuram affirmat hoc pacto, explicās verba capituli, qui celebrant, de priuilegijs, lib.6. ibi, *Niſi quatenus eis a iure conceditur.* Ex quib. patet, quantum priuilegium nobis Minorib. per Sixtum IIII. & Alexandrum VI. ſit conceſſum, ſiquidem nobis conceditur, vt in quocunq. loco congruenti liceat ſacrum facere. Et magis ſe explicans Alexander Sextus ait, dicens, id ipſum licere in cameris ſecularium, vel in plateis: ſi quidem conceditur per dicta indulta regularibus, vt poſſunt celebrare extra eccleſiam.

a *Compen. ſociet. tit. oratoria.*
b *cap. 8.*
c *Cano. 6.*
d *D. Tho. 3. q. q. 83. art. 3.*
e *Ang. & Syl. v. miſſa. Nau. c. 25. n. 82. Anto. 3. tit. 13. c. 6.*
f *ſeſſ. 22. decr. de obſer et euitan. in celebr. miſſ.*
g *Suar. 3. p. diſput. 81. ſeſſ. 3. p. r 214. col. 2. Sot. in 4. d. 13. q. 2. art. 3.*
h *c. ſicut de cō. ſecr. d. 1.*
i *Sylu. ver. miſſa 1. q. 5. §. 3. ℟.*

Secundo circa cōceſſionem Sixti Quarti, in qua datur facultas dictis fratribus Minoribus, vt in altari portatili poſſint celebrare, nota, quod Vicecancellarius concedere poteſt ex regulis Cancellariæ dominis terrarum, & locorum, necnon Abbatibus & Prioribus monaſteriorum ſolitorum gubernari per Priores, Prælatiſque maiorib. & maiorum Principum conſiliarijs, vt ſuper altare portatile poſſint celebrare. Alius autem hanc poteſtatem altaris portatilis poſt Pontificem maximum facere nō poteſt prout dicitur in iure, K & tradit Quintilianus Mādoſius, & Marcus Antonius Cuccus. Familiares quinque includentur cum eo, cui fuerit conceſſum, & non alij, niſi dictum expreſſumque fuerit in priuilegio. Qui etiam aduertunt, quod non plures quinque vt plurimū includi perſonæ ſolent, iuxta Mandoſium. l Subditi illius tamē non excluduntur, cui fuerit conceſſum. Parce autem concedi ſolet in locis Apoſtolica, vel ordinaria authoritate interdictis, vt ait Staphileus in tractatu breuium. Fratres autem Prædicatorum, & Minores habent priuilegium a iure m cōmuni, ita vt in altari portatili abſque epiſcopi licentia celebrare poſſint: quod ipſum concedit Sixtus IIII. in priuilegio ſuperius allegato. Altare autem portatile eſt illud, quod etiam viaticum, ſeu mobile dicitur, de quo fit clara mentio in iure, n eo quod portatur de loco in locum. Eoq; vtuntur in exercitu præſertim, & peregrinatione, & alijs in locis. in quibus quis continuè perſiſtere non poteſt, ſuper quo rite celebratur, vt traditur in iure, o & tradit Geminianus. Vnde magnum priuilegium datur in Minoribus, vt in quocunque loco honeſto etiam permanenti poſſint in altari portatili celebrare. At non conceditur tantum a Gregorio XIII. presbyteris Societatis Ieſu, *Vt ſcilicet in caſtris militum poſſint in miſſæ ſacrificio altari portatili vti, cum in iure communiter agentib. hoc concedatur.* Dicitur enim in Concilio p Tiburiano. In itinere vero poſitis, ſi eccleſia defuerit, ſub diu, ſeu in tentorijs, item ſi tabula altaris conſecrata, cæteraque ſacra miniſteria ad id officium pertinentia ibi affuerint, miſſarum ſolemnia celebrari concedimus.

k *c. melius, de priu. Gemin. in c. fin. eod. tit. de priu. in 6. nu. 5. Mād. in ſigna. v. altare portatile Cuc. libr. 5. maio. inſt. tit. 6. de miſſa. nu. 43.*
l *Mando. vbi ſup.*
m *C in his quæ de priuil.*
n *C. fi. de priu. lib. 6.*
o *C. cōcedimus de conſecr. d. 1. Gemin. in d. ca. fi. nu. 5.*
p *d. c. concedimus.*

Tertio eſt notandum circa illam conceſſionem Gregorij Tertij decimi, in qua dicitur, quod in domibus Societatis in oratorijs a prouincialibus deputatis poſſit fieri ſacrum. Suarez q tenet, quod nō ſolum ſacerdotes Societatis, ſed etiam quilibet alij ſacerdotes poſſunt ibi celebrare, quia priuilegium vt ex verbis eius conſtat, non dirigitur ad ſolas perſonas ſacrificantes, ſed ad locum, & ad prouincialē, cui communicatur illa epiſcopi facultas approbandi abſolutè locum illum ad ſacrum faciendum.

q *Suarez 3. diſp. 80. ſec. 3. i fi.*

ARTICVLVS V.

Vtrum priuilegia ſuperius allegata quoad modum, tempus, & locum celebrandi miſſam ſint per Concilium Tridentinum ſublata.

RESpondeo dicendo, quod quidam author tenet, omnia ſupradicta priuilegia regularibus conceſſa dicēdi miſſam quoad modum, tempus, & locum eſſe iam per Tridentinum Concilium ſublata, allegans in ſuum patrocinium Nauarrum, r ſed celebrari debent ſecundum Rubricam miſſalis noui, iuxta conſtitutionem Pij V. quæ in miſſalib. reformatis habetur. Sed ego cum conſilio doctiſſimo rum virorum ſemper tenui contrarium. Et vt veritas hæc omnibus pateſiat, libuit in præſentiarum tenorem Concilij ſ Tridentini, afferre quod ordinarios alloquens ait *Ne patiantur priuatis in domib. atq. omnino extra Eccleſiā, et ad diuinum cultum dedicata oratoria, ab eiſdē ordinarijs ſignanda, & viſitanda ſanctum hoc ſacrificium a ſecularib. aut regularib. quibuſcunq. peragi*, &c. Et addit infra. *Ne ſacerdotes alijs quam debitis horis celebrent, neve ritus alios, aut alias cærimonias, & preces in miſſarum celebratione adhibeant præter eas, quæ ab Eccleſia probatæ ac frequēti, et laudabili vſu receptæ fuerint.* Et paulo poſt ſubdit in fine Conciliū. *Hæc igitur omnia quæ sūmatim enumerata ſunt, omnib. locorū ordinarijs ita proponuntur, vt non ſolum ea ipſa, ſed quæcunq. alia huc pertinere uiſa fuerint ipſi pro data ſibi a Sacra ſynodo poteſtate, ac etiā vt delegati ſedis Apoſtolicæ prohibeant, mandent, corrigant ſtatuant, atq. ad ea inuiolatè ſeruanda cenſuris eccleſiaſticis, alijſq. pœnis, quæ il-*

r *Nau. in manu. ca. 15. nu 82. in fin. & num. 88.*
ſ *Seſſ. 22. in decret. de obſeru. & eui.*

lorum

lorum arbitrio conſtituentur fidelium populū compellant non obſtantibus priuilegijs, exēptionibus, appellationibus ac conſuetudinibus quibuſcunq;. Ex quorum verborū tenore colligitur, Concilium non reuocare priuilegia, ſed tantū præcipere ordinariis, vt non obſtantibus dictis priuilegiis compellant regulares in foro exteriori cenſuris, & alijs remedijs opportunis, ne facultatibus in ipſis priuilegijs conceſſis vtantur. Et ſic non impedientibus epiſcopis, non eſt cur religioſi ſcrupulis agitentur. Imò addo, quod iuxta reſoluta in articulis ſuperioribus multa in dictis priuilegijs conceduntur religioſis, quæ iure communi conceduntur. Quas conceſſiones, cum ſint iuris communis, non puto velle Concilū Tridentinum ab epiſcopis impediri, cum ad ipſorum derogationem expreſſa mentio eorum fieri deberit, prout a communiter ſcribentibus traditur. Aduertant tamen religioſi, ne vtantur priuilegijs concedentibus, vt miſſæ poſſint celebrari in cameris ſecularium, vbi ipſi dormiunt, & feminis non ſolum ſuis, ſed etiam forte alienis coniuguntur. In quibus copulis etiam licitis aliqua aliquādo obſcœna interueniunt. Indecentiſſimū enim eſt vti talibus priuilegiis, & licētiis ſimilibus locis, niſi aliqua vrgentiſſima neceſſitate inſtante. Nam dicit doctiſſimus, necnō pijſſimus magiſter Sotus *a* magis velle, quem non audire miſſam, etiam ſi non poſſit ad eccleſiam ad eam audiendam ire, quam permittere vt in dictis cameris dicatur, niſi eſſet perſona admodum illuſtris, cum qua facilius diſpenſatur. Ex his infertur, quod modo poſſumus vti dictis priuilegijs non contradicentibus epiſcopis.

a *Sot. in 4. d. 13. q. 3. artic. 3. p. 572. col. 2.*

ARTICVLVS VI.

Vtrum modo poſt Concilium Tridentinum poſſint prælati regulares nullo priuilegio extante diſpenſare, ut miſſæ extra locum ſacrum celebrentur.

Reſpondeo dicendo, quod licet Concilium Tridentinum reſtrinxerit facultatem, quam *b* de iure habebant epiſcopi dandi licentiam, vt extra ecclesiam in domibus priuatis, ſeu oratorio, nec conſecrato, neque benedicto poſſent ſacerdotes Domini ſacrificium offerre, cum in eo Concilio Tridentino *c* ordinetur, *ne epiſcopi patiantur in domibus priuatis, aut extra eccleſiam, aut oratorium, ad id dedicatum miſſam celebrari*, Per quæ verba ipſi obligātur ad illud ſeruandum, prout reſoluit Nauarrus, *d* Exiſtimat tamen Suarez, *e* non eſſe ablatam epiſcopis poteſtatem concedendi licentiam in caſu neceſſitatis, vt in aliquo honeſto loco fiat ſacrū; quamuis talis locus nō ſit ad diuinū cultum deſtinatus. Cū iure ordinario poſſit hoc fieri, vel concedi in caſu neceſſitatis, prout reſoluunt authores in ſuperioribus citati, Soto *f* ſcilicet, & Nauarrus. Concilium autem nō abſtulit hoc ius ordinarium, & cōmune neque de caſu neceſſitatis quidquam loquutus eſt, ſed abſolute de communi modo celebrandi. Item quia facultas hæc eſt per modum diſpenſationis. Concilium autem non abſtulit facultatem ab epiſcopo rationabiliter diſpenſandi, quā habet in huiuſmodi rebus, quia multi caſus occurrunt, in quibus & fieri poteſt ſine irreuerentia ſacramēti, & fieri ēt oportet. Tandem vſus hoc confirmat, quia ita fit ſine vllo ſcrupulo. Ex quibus prima facie videtur concludendum, prouinciales regulares habētes iuriſdictionem quaſi epiſcopalem poſſe cū ſuis ſubditis diſpenſare in caſu neceſſitatis, vt celebrēt extra eccleſiam in altari portatili, etiam nullo priuilegio Apoſtolico eos adiuuante. Sed qui hoc aſſerunt toto cælo aberrant non conſiderantes prouinciales ſupradictos non habere abſolute iuriſdictionē epiſcopalem, ſed tantum iuriſdictionem quaſi epiſcopalem. Quæ dictio, *quaſi*, limitationem aliquam includit, ita vt iuriſdictio ipſorum non extendatur ad ea, quæ ſunt muneris Pontificalis. Vnde cum munus Pontificalis ſit conſecrare Eccleſias ad diuinum officium peragendum, ad idem munus pertinere neceſſe eſt, diſpenſare, vt in locis extra eccleſiam, & oratorium deputatum ab ordinario in caſu neceſſitatis ipſum ſacrificiū celebretur: & per conſequens prouinciales non poſſunt in hoc diſpēſare, cum poteſtas ipſorum & epiſcoporū non quoad omnia ſit æqualis. Vnde iuridicè ait Collector priuilegiorum Societatis, aduertēs circa priuilegiū Gregorij Tertij decimi, cōcedens ſui inſtituti Prouincialibus, vt poſſint in eorum domibus deputare oratoria, vt ibi ſacrum celebretur, quod prouinciales non vtuntur hac facultate niſi in locis remotis ab oppidis, in quibus ordinarij exiſtūt, aut vbi probabiliter timetur, quod illi, cū opus fuerit, difficiles ſe exhibebūt ad huiuſmodi oratoria deputāda. In quibus verbis clare innuit, quod deputatio oratorij ad miſſā celebrandam ad ordinarios pertinet, tanquā quid concernens munus Pontificale; & per conſequens ad idem munus Pontificale pertinet dare licentiam, vt extra Eccleſiam in locis priuatis celebretur.

b *Ca. miſſa de conſecr. d. 1.*

c *Seſſ. 22. in decret. de obl. & euit. in celebr.*

d *Nau. lib. 5. cō ſil. tit. de conſt. conſ. 1. q. 17.*

e *Suar. vbi ſup. diſ. 81. ſe. 2. pag. 1216. col. 2.*

f *Sot. vbi ſup. & Nauar. in d. c. 25.*

ARTICVLVS VII.

Vtrum miſſa poſſit audiri extra parochiam, in monaſterijs religioſorum.

Reſpondeo dicendo, quod Leo X. authoritate Apoſtolica Conceſſit, *quod omnes Chriſti fideles vtriuſque ſexus, qui non contempto proprio ſacerdote parochiali in Eccleſiis fratrum Mendicantium ordinum Dominicis, ac feſtiuis diebus miſſas audiūt ſatisfacere præcepto Eccleſiæ de miſſa audienda, nec aliquam labem peccati mortalis, pœnamque propterea incurrere in contrarium facientibus non obſtantibus quibuſcunque*. Ita habetur in Supplem. *g* Qui idem Summus Pontifex præfatas literas confirmauit, & ampliauit, & ſuper eas aduerſus contradictores cōſeruatores dedit, vt in eodem ſupplemento *h* habetur. Nec hoc indultum eſt reuocatum per Conciliū Tridentinum quatenus habet, teneri quem ad audiendam concionem in parochia ſua, ſi commode fieri poteſt. Quia concilium non agit de miſſa, ſed de concione. Imò ſi rectè perpendantur verba concilij non deſignant ad id teneri fideles ſub peccato mortali. Ait enim concilium. *Moneatque Epiſcopus populum diligenter, teneri vnumquemque parochiæ ſuæ intereſſe, vbi commodè id fieri poteſt, ad audiendum verbum Dei.* Notanda enim ſunt illa verba, *Moneat Epiſcopus*, quæ deſignant monendos non obligari ſub peccato mortali. Si enim obligarent, diceret concilium ſtatim, quod ſi noluerint eius monitis adhærere, aſtringat populum, vt concionem audiat. Præterea ait concilium, *populum teneri intereſſe ſuæ parochiæ, vbi commodè hoc fieri poteſt ad audiendum uerbum Dei.* Quod intelligendum eſt, quando in monaſterijs non prædicatur, Cum enim in ipſis prædicatur, commodius multo eſt parochianis audire concionem in ipſis, quam in parochia, cum in monaſterijs officia diuina cum maiori deuotione celebrentur, & propter multitudinem ſacerdotum non deficiant miſſæ, quas ſero ad eccleſiam confluentes audire poſſent, & præcepto eccleſiæ ſatisfacere. Et cum regulariter loquen-

g *Conceſ. 90.*

h *Fo. 47. conc. 142.*

Conc. Trid. ſeſ. 24. cap. 4. de reform.

loquendo, prædicatores in monaſterijs prædicãtes ſint præſtantiores, quàm prædicatores in eccleſijs parochialibus concionantes: & quia audientes verbum Dei a prædicatoribus ordinum Mẽdicantium lucrantur indulgẽnas, de quib. infra in quæſtione de prædicatoribus dicetur. Vnde Paulus Tertius, *Conceſſit religioſis Societatis Ieſu, vt omnes Chriſti fideles qui concionib. prædicatorũ Societatis interuenerint; poſſint eiuſmodi dieb. in Eccleſijs, in quibus dicti religioſi concionantur miſſas, & alia diuina officia audire, & ſacramenta recipere, ita vt non teneantur probis adire ſuas parochias.* Ita habetur in Cõpendio *a* Societatis. Ex quo priuilegio propter vtilitatem ſpiritualem prædicationum horum patrum colligitur a Paulo Tertio nõ monaſterijs, neque collegijs, nec conuentibus ipſorũ ipſum fuiſſe conceſſum, ſed ipſis patrib. prædicantibus. Et ſic, cum ſit perſonale, ſequitur perſonas ipſorum in quacũq. eccleſia prædicauerint, ita vt ibi poſſint oẽs fideles miſſam audire, & alia ſacramenta recipere. Nec etiam obſtat idem Concilium *b* Tridẽtinum, quatenus habet vt *Epiſcopi moneant populum, vt frequenter, ſaltẽ dominicis dieb. et feſtiuitatib. ſolemnib. ad ſuas parochias accedant.* Non enim ait Concilium, vt iubeant, nec eos teneri, ſed ſolùm vt moneant, quod non ponit neceſſitatem iuxta ea, quæ traduntur in iure, *c* Obſtat tamen ſecundum aliquos fortiter id quod ſtatim ſubdit Cõciliũ, *Poſſe epiſcopos authoritate Apoſtolica iubere circa hoc opportuna, & opportunum uidetur, quod miſſæ in parochijs audiãtur a parochianis* Ad hoc reſpondeo, non debere videri opportunũ iuxta ſuperius allegata, præſertim, vt cum ſcandalo tot laicorum monachorum tam generalis cõſuetudo, quã etiã in vrbe ſeruari videmus, vt talis cõſuetudo tollatur. Præterea felicis recordationis Pius V. in quadam bulla in fauorẽ religionũ lata anno Domini milleſimo quingẽteſimo ſexageſimo ſeptimo, *Declarauit, audiẽtes miſſas in feſtiuis dieb. in monaſterijs mendicantiũ ſatisfacere præcepto audiendi miſſam.* Nec obſtat, quod Gregorius XIII. reduxerit omnia conceſſa a Pio Quinto regularib. ad terminos iuris communis, & Concilij Tridentini, Nã reſpondetur, quod conſuetudo ante Conciliũ Tridentinũ tolerata in omni Eccleſia habet, vt miſſa poſſit audiri in dictis diebus in quocũq. loco ſacro etiã in eremitis. Adeo, vt dicat Syluester, *d* quod Epiſcopus ſuis ſubditis contrariũ præcipere nõ poteſt, quia cõſuetudo eſt generalis. Et ſicut Epiſcopus nõ poteſt tollere, neque reſtringere ius cõmune argumẽto cuiuſdam canonis, *e* ſic neque generalem totius orbis conſuetudinem, quæ vim eandem habet iuxta quandã legem. *f* Et per conſequens excõmunicatio, quã contra eã ferret, eſſet nulla, argumento cuiuſdã Decretalis. *g* Et Concilium Trid. licet tollat a has conſuetudines, non tamen hanc ita toleratam, & approbatam, & vtilẽ omnib. Chriſti fidelibus. Et Gregorius Tertius decimus ſolùm reuocat, quæ à Pio Quinto in fauorem Mendicantium cõcedentur, quatenus ſunt contra Concilium Tridentinum. *h* Ita colligitur ex tradiois a Nauarro, & hanc opinionem tenet Henriquez. Quod confirmatur. Nam fuit dubitatum in ſacra congregatione Cardinalium, an ex dicto decreto derogatum ſit decreto, & priuilegio, de quo in capite vltimo de priuilegijs in ſexto. Fuitque ab omnibus Cardinalibus die decima nona Iunij anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo octauo deciſum negatiue; qa intentio Concilij eſt tollere abuſus; & in ipſis non eſt abuſus, cũ fiant ex cauſa, vt quotidie miſſam audiant; quam non audirent, ſi illi priuilegio Epiſcopi derogaretur. Ex qua declaratione colligitur Concilium non tollere conſuetudinem rationabilem, de qua nobis modo ſermo eſt. Præterea in eadem congregatione conſiderando verba dicti decreti, ibi, *Moneant etiam*, deciſum eſt, quod populus monendus eſt, vt Dominicis diebus, & feſtis maiorib. miſſas in ſuis parochijs audiat. Non eſt tamen ad id per cenſuras Eccleſiaſticas cogendus. Aduertendum tamen, quod per illa verba ſuperius allegata Concilij *i* Tridentini, *Hæc igitur omnia, quæ ſummatim enumerata ſunt omnibus locorum ordinarijs ita proponuntur, vt non ſolum ea ipſa, ſed quæcũq. alia huc pertinere viſa fuerint ipſi pro data ſibi à ſacroſancta Synodo poteſtate, ac ẽt delegati Sedis Apoſtolicæ prohibeant, mãdent, corrigant, ſtatuãt, atq. ad ea inuiolabiliter ſeruãda cẽſuris Eccleſiaſticis, alijſq. pœnis quæ illorũ arbitrio cõſtituẽtur fidelem populũ compellant*, per hæc nunquam verba poſſunt Epiſcopi cõpellere regulares, vt in offertorio miſſarum conuentualiũ, quæ Dominicis dieb. in monaſterijs celebrãtur, declarent fidelibus, quæ feſtiuitates & ieiunia in illa hebdomada occurrant, ne ignorantia horũ feſtorum & ieiuniorum præcepta eccleſiaſtica a fidelib. tranſgrediantur. Hoc enim opportunum quid eſt, & maxime cõſentaneum; & ita vidi obſeruari a quibuſdam fratribus ordinum Mendicantium in Regno Portugalliæ in Archiepiſcopatu Eborenſi.

a *Comp. Soc. v. miſſa.*

b *Seſ. 22. in decr. de obſ. et eui. in celebr. miſſ.*

c *§. ſi. 4. d. c. præcipitur. 14. q. 1.*

d *Sylu. v. miſſ. 2. q. 1. §. 1.*

e *c. infer. 21. d.*

f *l. de quib. ff. de legat.*

g *c. 1. de ſent. et re iudic.*

h *Naua. in manu. c. a. 21. nu. 6. Hen. 2. 10 lib. 9 de miſſ. c. 21. n. 9 in fin.*

i *in d. Decre. de obſer. & eui.*

ARTICVLVS VIII.

Vtrum poſſit dici miſſa votiua priuata in feſto.

RESpondeo dicendo, quod ex cauſa quocunq. dio poſſunt dici miſſæ priuatæ votiuæ, quando non celebratur officiũ duplex, prout ait Pius Quintus in ſua conſtitutione poſita in miſſali, & continetur in regulis eiuſdem miſſalis. Id tamen non debet fieri paſſim, ſine cauſa rationabili. Cauſa autem erit rationabilis, vt ſi quis data pitantia petat miſſas dici de Requiem; nam ita ſunt dicendæ, quia ſpeciale officium eſt vtilius, & oratio magis directe, & immediate de ſe magis mouet ad impetrandũ à Deo, prout tradunt Diuus Thomas, *K* Syluester, & poſt alios Maiolus, & Nauarrus. In feſto verò duplici rectius ſacerdos pro eo defuncto debet celebrare de proprio feſto, prout tenet Soto, *l* vt ita ſe conformet miſſali, & communi vſui, ſatisfacitque debito. Quia ex opere operato non minus ſatisfactionis applicatur defuncto, ſuppleturque directa vis interpretationis ex deuotione feſti & Sancti. Et ait Nauarrus, *m* quod promiſſa longa de Paſſione ſatis implet ſacerdos, ſi celebret de feſto etiam ſemiduplici, aut infra octauam.

K *D. Th. in d. 45. Syl. v. miſſ. §. 4. Maiol. li. 3 de or. reg. c. 24. in ſi. Nau. ĩ manu. c. 25. nu. 134 & li. 3. conſ. tit. de celeb. miſ. cõſil. 6.*

l *Sot. in 4. d. 13 q. 2. ar. 1. col. po.*

m *Nau. de conſil. 6. nu. 8.*

ARTICVLVS IX.

Vtrum religioſi poſſint pro vna miſſa commendata unius feſti dicere aliam.

RESpondeo dicendo, quod Clemens VII. *Cõceſſit fratrib. Minorib. obſeruãt. a, quod cum aliquis petierit ab eis, vt celebrẽt miſſã de paſſione licet eis miſſam de Cruce, vel de quinq. plagis, & loco Euangelij Paſſionẽ ſecundũ Ioãnẽ dicere, ſiue in fine miſſæ huiuſmodi paſſionẽ præfatã dicere, & ſic cẽſeatur ſatisfactũ fuiſſe petitionib. illorũ, qui petierunt.* Ita refertur in cõpendio *n* Mendicantiũ, vbi collector ait eſſe viuæ vocis oraculũ authenticũ, Sed ego intelligo, quod hac conceſſione modo poſt conſtitutionem Pij Quinti minime vti poſſunt fratres, qui obligantur cantare, vel dicere miſſam iuxta ritum

n *Tit. miſſ. 3. §. 13.*

miſſa-

Digitized by Google

miſſalis reformati. Pius enim Quintus anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo, pridie Idus Iulii Pontificatus ſui anno quinto, in conſtitutione quæ incipit. Quo primum tempore, quæ habetur in principio miſſalis reformati, *Mandauit, ac diſtricte praecepit omnib. & ſingulis Eccleſiarum patriarchis, adminiſtratorib. aliiſq. perſonis quacunque Eccleſiaſtica dignitate fulgentib. & presbyteris ſecularib. aut cuiuſuis ordinis regularib. ne in celebratione miſſæ alias cærimonias vel preces, quam quæ hoc miſſali continentur addere, vel recitare præſumant.* Et addere miſſis de Cruce, aut de quinque plagis Euangelium Ioannis, ſicut conceſſit Clemẽs Septimus puto eſſe additamentum in dicta conſtitutione prohibitum. Dixi, *qui obligantur cantare, vel dicere miſſam iuxta ritum miſſalis reformati*: nam aliæ religiones, quæ ſuper ducentos annos miſſarũ celebrandarum in eiſdem Eccleſijs aliud obſeruant (a quibus Pius Quintus præfatam celebrandi conſtitutionem, vel conſuetudinem nequaquam auferi) poſſunt vti priuilegio ſupradicto, cum ſecundum canones *a* antiquos poterant addere aliqua cum conſilio Doctorum, aut approbatione alicuius Synodi. Et licet prædicti fratres poſſint facere prædictam commutationem dicendo pro miſſa de Paſſione miſſam de Cruce, vel de Plagis, minime tamen poterunt loco vnius miſſæ priuatæ alicuius ſancti commendatæ aliam miſſam de ſancto occurrente dicere. Verum eſt tamen, quod non peccauit, ſi ſine ſcandalo aliquando hoc fecerit, vt ſe conformet ordini, & ritui miſſalis reformati. Sine. n. cauſa rationabili, regulariter loquendo, ordo & ritus ipſius miſſalis minime debet prætermitti, iuxta ea quæ in noſtra Summa *b* confeſſorum diximus, & articulo ſequenti dicetur.

a *Concil. Carthag. 3. can. 23. Conc. Milenit. c. 2.*

b *1. to. cap. 244. miſ. concl. 24. p. 715.*

ARTICVLVS X.

Data eſt cuidam monaſterio quædam eleemoſyna, ut eius prælatus miſsas Diui Gregorij pro anima defuncti faciat celebrare. Quæritur, utrum ſatisfaciat dicendo alias miſsas de Sanctis, & Dominicis occurrentibus recordatione ſolum habita in memento de dicta anima, ibique ualorem miſsæ ei applicando.

RESpondeo dicendo, quod ratio huius dubii pẽdet ex miſſali Romano antiquo, & maxime ex impreſſo Pariſiis anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo ſeptimo, in quo dicitur, miſſas Diui Gregorii cum commemoratione defuncti, vel defunctæ celebrandas eſſe has. Prima eſt de Dominica prima Aduentus. Secunda de Natiuitate Domini. Tertia de Sancto Stephano protomartyre. Quarta de ſancto Ioanne Euangeliſta. Quinta de Innocentibus. Sexta de Epiphania. Septima de octaua trium Regum. Octaua de purificatione Beatæ Virginis. Nona de Septuageſima. Decima de Dominica prima Quadrageſimæ. Vndecima de Dominica ſecunda Quadrageſimæ. Duodecima de Dominica quarta Quadrageſimæ. Decimatertia de Annunciatione Virginis. Decimaquarta de Domin. in Ramis Palmarii. Decima quinta de Cęna Domini. Decima ſexta de Reſurrectione Domini. Decima ſeptima de Aſcenſione Domini. Decima octaua de feſto Pẽtecoſtes. Decima nona de feſto Trinitatis. Vigeſima de Dominica prima poſt Pentecoſten. Vigeſima prima de Dominica ſecunda poſt Pentecoſten. Vigeſima ſecunda de Sancto Ioanne Baptiſta. Vigeſima tertia de Sancto Petro, & Paulo. Vigeſima quarta de Sancta Maria Magdalena. Vigeſima quinta de ſancto Laurẽtio. Vigeſima ſexta de Aſſumptione Beatæ Mariæ. Vigeſima ſeptima de Sancta Cruce. Vigeſima octaua de Sancto Michaele. Vigeſima nona de Sancto Gregorio, vel de omnibus Sanctis. Vltima de mortuis. Et poſt celebrationem harum miſſarum recitandæ erant vigiliæ mortuorum, & omni die ieiunandum. Referuntq; Innocentium Papam conceſſiſſe plures indulgentias dicentibus, vel dici facientibus dictas miſſas.

Hoc ſuppoſito dico, non eſſe obligatum prælatum dicti monaſterii ad eas dicere, aut celebrare facere cum iã ſuæ obligationi ſatisfecerit, quamuis neq; illas miſſas antiquo miſſali præſcriptas, nec quotidie celebrauerit: dũmodo tamen aliæ triginta miſſæ de feſtis occurrentibus dictæ ſint, & actualem, aut virtualem intentionem habuerint in Memento illarum pro tali defuncto offerre. Quod probatur primo. Nam pactum nudum, vt obliget neceſſum eſt, quod ſit honeſtum, licitũ, & poſſibile, vt innuit Diuus Thomas. *c* Iam autẽ relinquere eas miſſas, quæ Miſſale nouum Romanum poſt Conciliũ Tridentinum editum ſingulis diebus, & maxime ſolẽnibus celebrandas ordinat, & præcipit, eſt illicitũ. Tum, quia indecens, & abſurdum eſſet quadrageſimali tempore dicere miſſam de Reſurrectione, vel Aſcenſione; quæ tamen dicendæ eſſent ab eo, qui iuxta antiquum illum ritum vellet primo die illo cineris incipere illas triginta miſſas. Tum, quia in diebus feſtis, etiamſi non de neceſſitate, ex congruitate tamen tenetur quilibet audire miſſam de feſto occurrenti argumento aliquorum canonum. *d* Ex quibus colligit Angelus, *e* non excuſari a peccato celebrãtes, qui relicta proprii feſti miſſa aliam particularem votiuã dicunt: & tales ſacerdotes reprehenſione dignos affirmat. Tãdem in officio miſſæ, vt ait Diuus Thomas, *f* non ſolum reperitur ſacrificium, ſed etiam orationes, & ex parte ſacrificii oblati æqualiter prodeſt viuis, & defunctis de quocunque miſſa dicatur. Ex parte vero orationum, negari nequit prodeſſe quam plurimum miſſam, quæ incipit, *Requiem æternam*, inſtitutam pro defunctis, in qua ſunt orationes ab Eccleſia determinatæ pro mortuis. Iſte tamen fructus, & vtilitas cum recompenſari poſſit propter maiorem deuotionẽ vel eius, qui dicit miſſam, vel per interceſſionem ſancti, cuius ſuffragiũ imploratur in miſſa, idcirco æque ſatis ſit per celebrantem obligationi, dicendo miſſam de Sanctis, ſiue de Dominica, ac ſi diceretur illa de defunctis, vnde Hoſtienſis *g* refert, Vgonem Cardinalem ſolitum dicere, quod celebrãdo de Dominica faciebat celebrari pro defunctis. Ita Roſela, *h* Sylueſter, Armilla, Tabien. Præterea huiuſmodi triginta miſſæ ſunt dicendæ de neceſſitate continue, & abſque interruptione ſingulis diebus celebrandæ. At obligatio, qua quis obligatur ſingulis diebus celebrare iuxta terminos iuris *i* dẽt interpretari, quod debet celebrare quanto frequentius poterit, ſalua honeſtate ſua, & debita reuerentia, ac deuotione ad Sacramentum. Alias enim eſſet illicita conſtitutio, vt quę daret materiam peccandi, cum non ſemper ſit homo recte diſpoſitus ad tantum Sacramentum percipiendum. Iam autem, quod in die Reſurrectionis, vel in aliis ſolennitatibus fiant collectæ pro defunctis, non eſt Eccleſiæ conſuetudo, imo bulla Pii Quinti, quę confirmat Miſſale nouum Romanum, tollit vſum ceterorum Miſſalium, & nihil addendum ipſi præcipit.

c *D. Th. 2. 2. q. 11.*

d *c. quadã laicorũ de cele. miſ. c. & hoc de conſtit. d.*

e *Ang. v. miſ. c. 23. & v. feri. §. 42.*

f *D. Th. in 4. d. 4. q. 2. ar. 3. q. 1. ad 5.*

g *Hoſt. in ca. 2. de celeb. miſ.*

h *Roſel. v. miſ. §. 1. Syl. §. 4. Armil. §. 325. Tabien. nu. 48. & 52.*

i *ca. ſignificatũ de præb.*

AR-

ARTICVLVS XI.

Vtrum Dominæ noſtræ miſſa celebrari poſſit in Sabbato concurrente feſto. Et idem de officio defunctorum quæritur quocunq; feſto.

R. Eſpondeo dicendo, quod ſi inſtitutor capellæ iubeat omni feria ſecunda cantari miſſam defunctorum, vel Sabbato miſſam Dominæ noſtræ votiuam præter principalem, & maiorem miſſam illius eccleſiæ, aut monaſterij, conſeruanda eſt intentio, prout tenet Syluester *a* poſt alios Nauarrus vt voluntati teſtatoris ſit ſatisfaciendum, iuxta ea, quæ tradit Couarruuias. *b* Quod quidem affirmat Henriquez, *c* quando mos eſt, vt dictæ miſſæ dicantur, vt tenet Nauarrus. *d* De qua cõſuetudine agũt Couarruuias, *e* & Caſſaneus. Et mos in Eccleſijs collegiatis, & in eccleſijs quarundam religionum, vt præter miſſam principalem cantetur miſſa defunctorũ moderatur generalem regulam miſſalis Romani, & fauet Pius V. in rubrica miſſalis: vbi dicit, *quod quando officium fit de feria, põt miſſa principalis eſſe votiua, vel de defunctis; ſi vero fiat officium duplex, vel ſemiduplex non fiat miſſa principalis niſi de die*. Vbi non vetat, quin minus principalis, vt in capella fiat pro defunctis, aut de Domina noſtra, etiam in duplici. Idem ordinatum fuit in ſynodo Compoſtellana *f* anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo. Imò cum licentia Epiſcopi interdum fit miſſa principalis votiua de conceptione, aut de alio feſto Beatæ Virginis, vt ait Henriquez. *g* Et idem in religionibus poteſt fieri cum licentia ſuorum prouincialium, qui quantum ad hoc licentiam habent quaſi epiſcopalem. Nec obſtant iura *h* in contrarium; quia conſuetudine derogata ſunt, prout aduertit *i* Nauarrus. Ex his deducitur, quod etiam in feſto duplici poteſt dici in Sabbato Miſſa Dominæ noſtræ, ſicut mos antiquus introductus eſt ex deuotione patrum ipſorum dicendi dictam miſſam cum maxima ſolennitate in quocunque Sabbato. Nec hoc eſt contra regulam, & rubricam miſſalis reformati.

a *Syluest. ver. miſſa. §. 4. Nauar. cap. 25. nu. 139.*
b *Couar. in ca. cum eſſes in 1. de teſta.*
c *Henri. 2. to. l. 9. de miſſa ca. 23. nu. 7.*
d *Nauar. vbi ſup.*
e *Cou. lib. 1. vari. c. 10. num. 3. Caſſan. de glori. mund. c. 12. nu. 13.*
f *art. 3. cap. 38.*
g *Henriq. vbi ſup. lit. N.*
h *c. hoc & c. attendendum, de conſecrat. d. 1.*
i *Nau. d. conſi. 6. nu. 7.*

ARTICVLVS XII.

Vtrum in Eccleſiis regularibus ſint duæ miſſæ dicendæ in quadrageſima, aduentu, & in vigilijs, ſcilicet, vna de feria, & altera de Sancto occurrenti.

RESpondeo dicendo, quod Pius V. in conſtitutione miſſalis reformati tenet, quod in eccleſijs collegiatis duæ miſſæ dicantur in quadrageſima, aduentu, & in vigilijs, ſ. vna de feria, & alia de Sancto occurrenti. Et Eccleſia collegiata non dicitur ex eo, quod plures in ea clerici ei adminiſtrantes congregari ſoleant: nec enim perſonarum clericorumque multitudo ſola collecta facit collegium, niſi alia præter hæc interueniant nempe vt principio velut collegium ibi inſtitutum, erectumque ſit non minori trium clericorum numero, prout tenet quædam Gloſſa *k* Innocentius, Ioannes Andræas, & alij, quos refert, & ſequitur Marcus Antonius Cuccus. Si aũt primæ inſtitutionis nulla extant documenta, ex quibus collegij priuilegium tributum eſſe appareat, ſigna tamen nonnulla collegij, veſtigiaque ibi eniteſcant, collegiata tenebitur. Vt ſi conſtituere ſyndicum conſueuerit, ac per eum iurare, & lites mouere, ſigillumq; commune habere, & ſi conſueuit prælatum ſuum eligere, & ſimilia facere. Non autem deſideratur, vt quiſpiam velut eis caput, ac rector præ ſit, iuxta Felinum, *l* & traditur a Marco Antonio Cucco. In cathedralib. autem Eccleſijs præſumitur in dubio conuentus collegij nomine, & titulo haberi, etiamſi nullum ex prædictis veſtigium appareat. Vnde ſequi videtur, quod in Eccleſiis regularibus ſecundum ſupradictam conſtitutionem, & rubricam duæ miſſæ ſint dicendæ in prædictis feriis. Contrarium tamen eſt dicendum, prout declaratum fuit in cærimoniali noſtræ religionis authoritate congregationis generalis Toletanæ edito, ubi dicitur, quod monaſteria nomine eccleſiarum collegiatarum minimè comprehenduntur. Et non obſtant ſupradicta. Nam licet monaſterijs nomen collegij competat, neceſſe tamen erat, vt in conſtitutione ſupradicta diceretur, quod in Eccleſijs collegiatis ſecularibus, aut regularibus duæ miſſæ dicerentur. Sicut enim nomine eccleſiaſticorum in odioſis regulares minimè comprehenduntur, Ita etiam nomine Eccleſiarum in hoc onere monaſteria minime veniunt.

k *Gloſſ. in cap. nobis de iure patro. v. in conuentualibus. Inno. in c. poſtu. de iur. pat. And. in ca. ſtatutum e'ect. lib. 6. Cucco lib. 4. man. inſtit. titu. 1. de elect. nu. 5.*
l *Felin. in c. ex literis col. 4. de conſt. Cuc. vbi ſup. nu. 13.*

Ex quo infertur, quod ſi eccleſia collegij ius habeat, quamuis re ipſa collegij more non regatur, inter collegiatas cenſeri poterit, ſi aliqui canonici ex ea adſint, quamuis nec collegium congregare, nec ſigillum commune habere, nec ſyndicum facere ſoleat in his ſaltem, quæ fauore potius, quam odio digna exiſtimãtur, prout tradunt Alexander, *m* & Felinus. Vnde cum hic non agatur de fauore, aſſerendum eſt, quod hæc eccleſia collegiata non tenebitur ad dictas duas miſſas. Aduerte, quod Martinus Quintus conceſſit. *Quod in Quatuor temporibus, vel in diebus Quadrageſimæ, aut Litanijs ſufficiat in monaſterijs Sãcti Hieronymi celebrare miſſam de feria (ſi hoc velint) cum commemoratione feſti, quod in ipſa die celebratur; niſi eadẽ die ſit duplex, aut ſemiduplex, Super hoc tamen onerat conſcientiam prælati, ſi non eſt tanta multitudo fratrum, quod poſſint duas miſſas dicere.* Ita collector *n* priuilegiorum Mendicantium, qui aſſerit, ſe vidiſſe hoc ſub viuæ vocis oraculo non authentico. Ex quo infertur, quod licet ſupradicta Rubrica Miſſalis ad eccleſias regulares extenderetur, fratres Mendicantes, in foro conſcientiæ vnam miſſam dicentes, aliam relinquentes, vbi non eſt tanta multitudo fratrum, non peccarent, attento ſupradicto priuilegio, quo ipſi gaudent.

m *Alex. conſ. 74. col. 1. l. 4. Feli. in ca. accedentes, col. 4. ac præſcr.*
n *in Compend. Mendic. titu. miſſa 3. quo admodum. 9. 17.*

ARTICVLVS XIII.

Vtrum Generales ordinum poſſint reducere Miſſas capellarum ad minorem numerum.

RESpondeo dicendo, quod ſi in cappella, aut anniuerſario ſit magnus miſſarum, & ſacrificiorum numerus pro tenui ſtipẽdio, epiſcopus poteſt, & debet ad minorem numerum reuocare, prout ordinatur in Concilio *o* Tridentino, monente, vt habeatur ratio de pia voluntate teſtantium, conſtituta tamen congruente ſtipite, ita vt ex multis pitãtijs efficiantur vna victui ſufficiens diuino. Vt anniuerſaria commutet Epiſcopus, eget Synodi conſilio iuxta Concilium Tridẽtinum. Vt ſi in vna eccleſia aut oppido mãdatæ ſint a teſtatoribus plures miſſæ ſed ob miniſtrorum paucitatem non poſſunt quotãnia impleri anniuerſaria, etiã data pingui ſtipe poſſet Epiſcopus, reducere ad pauciores cum cõmemoratione ſingulorũ teſtatorũ, vt ait Conciliũ Tridentinum, *p* & multo magis poteſt, ſi ſtipes ſint tenues. In eccleſia Salmantina approbãte ſynodo facta eſt

o *Concil. Trid ſeſ. 25. de refo. c. 5 & ſeſ. 21. de refor. c. 7.*
p *Conc. d. ca. 4. in fine.*

con-

Digitized by Google

conſtitutiõ, qua hæc facultas cõmittitur Epiſcopo cum conſilio capituli. Sed vt onera dicendi miſſas in beneficio, qualis eſt capellania, temperet Epiſcopus, non eget Synodi congregatæ conſenſu. Ita recentiores cõſulti, prout aſſerit Henriquez, *a* & Nauarrus. Qui addit, quod poſſet Epiſcopus abſq; Synodo anniuerſaria commutare iure communi, & moderari numerum miſſarũ quia hic eſt caſus neceſſitans. Et hanc opinionem non repudiat Henriquez, *b* affirmans doctiſſimum Doctorem Veram, hanc tenere etiam opinionem, ſed ad id, quod in articulo quæſtionis propoſitum fuit deueniendo dico, quod Abbates, & Generales ordinum in ſuis capitulis generalibus re diligenter perſpecta poſſunt pro ſua ſciẽtia in prædictis Eccleſijs, quas hac prouiſione indigere cognouerint, ſtatuere circa hoc quidquid magis ad honorem Dei & cultum, atque Eccleſiarum vtilitatem viderint expedire. Ita tamẽ vt eorum etiam defunctorum commemoratio fiat qui pro animarum ſuarum ſalute legata ad pios vſus reliquerunt. Ita determinatur io eodem concilio Tridentino. *c*

a *Henriq. 2.20. 9. titu. de miſſ. ca 22. nu. 6. lit. P. Nauа. c. 25. nu. 138.*
b *Henr. vbi ſu.*
c *Con. Tri. ſeſ. 2. de refo. ca. 4.*
d *Na. vbi ſup.*
e *c. cum accreſſiſſet, & c. cum ex parte. de conſtitu.*

Circa quod aduertit Nauarrus, *d* quoad Abbates & Generales eſſe quoddam ius nouũ, ſed non quoad Epiſcopos, cum argumento aliquarum decretalium *e* cum eis notans poſſint Epiſcopi hoc facere ſine Synodo iure antiquo; quod non videtur per hoc ſublatum cum fuiſſet additum ad maiorem iuris antiqui obſeruationem.

Secundũ eſt aduertendum, quod huiuſmodi facultas Epiſcopis Abbatibus, ac Generalibus conceſſa intelligitur tantum de onere miſſarum, ante Concilium Tridentinum impoſito. Sicut ita fuiſſe ſibi reſponſum ab Illuſtriſſimis Cardinalibus ſanctiſſimæ congregationis interpretibus anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo tertio teſtatur Paraſſelius. *f* Necnon & ipſa congregatio alibi reſpondit, hanc taxationem eſſe intelligendã de miſſis tantum & non de alijs ſuffragijs, necnon de miſſis in fundatione poſitis, ſed pro alia cauſa à teſtatoribus relictis.

f *Paraſſe. in tract. priuil. fo. 232.*

Tertio eſt notandum, quod declarauit Synodus Toletana celebrata anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo tertio, actione ſecunda, capite decimo, quod vicarius Epiſcopi, aut viſitator id non poteſt, quia concilium ſoli Epiſcopo, vel Generali regulari id committit. Ita tenet Henriquez *g* dicens, quod expedit, vt dicta commutatio fiat per expreſſam intentionem Generalis religionis, aut capituli generalis cum Papæ authoritate commutantis voluntatem. Quarto eſt aduertendum, quod dicti prælati in diminutione dictarum Miſſarum debent eſſe ſatis circonſpecti conſiderantes quod agunt de mutanda teſtatorũ voluntate, quod ſolum Papæ committitur. Et ſic ad faciẽdã dictam diminutionem debet iuſta cauſa præcedere, & ita deberet fieri, vt quo minus poſſibile ſit voluntati teſtatoris, aut inſtitutoris anniuerſarii defraudetur. Et ſic oportet, quod dicta diminutio cõpenſatione compenſetur. Vnde iuſte poſſunt obligare; vt loco miſſarum, quæ numero antiquo detrahantur, celebrantes miſſas pro ipſis defunctis, ipſis applicent vnũ de tribus valoribus. Primum eſt correſpondens obligationi pro ipſis celebrandi. Secundum correſpondens memoriæ actuali, quæ in Memento pro defunctis pro ipſis habetur. Tertium ponendo pro ipſis aliquas defunctorũ collectas, ſicut aliàs ordinauerat Iulius Secundus. Quæ collectæ etiam in feſtis ſolemnibus apponi iure poſſunt in miſſis priuatis, cum nullo iure contrariũ præcipiatur, vt reſoluit Nauarrus. *h* Et hoc confirmatur ex quadam cõceſſione facta à Leone X. *Fratrib. Minoribus regularis obſeruantiæ, qui poſſeſſionem accipientes monaſteriorum conuentualium noſtræ ſacræ religionis videntes magnis anniuerſarijs perpetuis eſſe ita oneratos præ multitudine ipſorum illis eſſet neceſſum ab officijs diuinis deficere, ſi omnia in anniuerſarijs contenta ab ipſis adamuſſim eſſent adimplenda, Supplicauerunt ſuam Sanctitatem, vt de benignitate Apoſtolica prouidere dignaretur: qui reſpondit ad ea, & ad alia ſimilia onera non eſſe obligatos, dummodo tam in communibus officijs, quæ quotidie in dictis Eccleſiis celebrantur, quam in priuatis orationibus & in extraordinarijs miſſis, & ſuffragijs, quæ in dicto ordine pro ſingularibus benefactoribus fieri ſtatutum eſt, illorum, qui redditus, vel ornamenta pro ipſis anniuerſarijs reliquerunt, memoriam ſpecialiter faciant. Quod idem monialibus Sanctæ Claræ conceſſum eſt.* Ita habetur io ſupplemento ordinis.

g *Henriq. vbi 232.*
h *Nau. lib. 3. con. titu. de celebr. miſſ. conſ. 59. fo. 345. in 1. impr.*

ARTICVLVS XIV.

Vtrum Miſſa in conuentibus quotidie debeat celebrari.

Reſpondeo dicendo, quòd in ſingulis Eccleſiis cathedralibus, parochialibus, & conuentualibus debet quotidie ſacrificium miſſæ offerri, & cõueniens ſit, ſeu mediocris ſacerdotũ numerus. Hęc eſt communis Doctorũ. Hæc tamen obligatio pertinet ad rectores eccleſiarum, nam licet ipſi non teneantur per ſe quotidie celebrare, tenentur tamen curare, vt non omnino deſit in ſua eccleſia ſacrificium. Addit tamen Victoria, *i* ſi interdum hoc prætermittatur non eſſe peccatum mortale, ſed ait, quod hæc licentia non eſt extendenda, nam res hæc multum pertinet ad commune bonum fideliũ, & ideo talis obligatio grauis eſt, vt bene ſignificauit Soto; *k* quapropter per ſe loquendo non poterit prætermitti ſine graui culpa, niſi forte ob vrgentem cauſam, & rationabilem. Ex his infertur, quid reſpondendum ſit ad id, quod in articulo quæſtionis decidendum proponitur, quod ſcilicet in conuentibus, vbi mediocris eſt ſacerdotũ numerus, culpam grauem committet ſuperior, ſi non curet, vt quotidie hoc ſacrum ſacrificium pro viuis & defunctis offeratur; cum res hæc maximè pertineat ad commune bonum fidelium, & ad conſolationem ſpiritualium fratrum, & ad religionis decorẽ. Et ideo in regno Portugalliæ diligẽtia ſereniſſimi Infantis Henrici S. R. E. Cardinalis (qui poſtea infelici morte Sebaſtiani I. legitima ſucceſſione illud regnum fuit adeptus) fuit reformata religio Beguinorum, in qua nõ erant aliqui ſacerdotes, qui quotidie ſacroſanctum hoc myſterium peragerent, vt in eo eſſent ſacerdotes Domini eiuſdem inſtituti profeſſi, & nunc ſunt non ſolum ſacerdotes, ſed etiam prædicatores ſecundum inſtitutum Mendicantium in vinea Domini fructificantes.

i *Vict. in Summa. nu. 85.*
k *Sot. in 4. d. 13. q. 2. art. 1.*

ARTICVLVS XV.

Vtrum Gloria in excelſis Deo dici poſſit a Regularibus in Miſſis votiuis.

Reſpondeo dicendo, quod Alexander IV. *Conceſſit fratribus vniuerſis ordinis minorũ, quod in miſſis votiuis tã ſolennibus, quam priuatis, quas de Spiritu S. aut de B. V. Maria dixerint, poſſint dicere Hymnũ Angelicum, ſ. Gloria in excelſis Deo, ac quod ſimiliter poſſint dicere proſas, ſeu ſequentias.* Ita habetur

a in 1. imp. f. 63 et in 2. f. 25. conceſ. 14.

b Habet. in 2. imp. f. 69. conc. 143. & in ſupp. f. 100. conc. 889

tur in libro monumenta ordinum, *a* Et Sixtus IV. *Conceſſit fratrib. Minorib. de obſeruantia vt poſſint dicere i omnib. Miſſis votiuis Gloria in excelſis Deo* Prout habetur in eodem libro *b* & in Supplemento. At modo cantantes, & dicentes miſſam iuxta ritum Eccleſiæ Romanæ reformatum, iuxta conſtitutionem Pij V. ſuperius citatam, vt ſunt fratres Minores, iam non poſſunt vti dictis priuilegijs, ſed debent dicere miſſas iuxta ſupradictum ritum, in quo inſtituitur ut, ut dicatur *Gloria in excelſis*, quãdo cunque in matutino dictus eſt Hymnus, *Te Deum laudamus*. Præterquam in miſſa feriæ quintę, in Cęna Domini, & Sabbati ſancti, in quibus Gloria in excelſis dicitur. In miſſis verò votiuis non dicitur, niſi in miſſa Beatæ Marię, & Angelorum. Et miſſa votiua dicenda ſit pro re graui, vel pro publica Eccleſiæ cauſa. Nec etiam dicitur in miſſis defunctorum. Ita habetur in rubrica miſſalis reformati. Circa quam rubricam eſt aduertendum, quod tunc miſſa dicitur pro re graui, quando fit aliqua proceſſio generalis, quę nunquam fit, niſi pro re graui, vel quando aliquæ miſſæ dicuntur in aliquibus eccleſijs cathedralibus, collegiatis, & regularibus, vel parochialibus pro ſalute vniuerſali alicuius Principis, vel pro ſalute totius Reipublicę, vel pro aliqua intentione temporali, bonum commune immediate concernenti. Vel quando fit in gratiarum actione pro aliqua re graui petita, & obtenta: velut ꝓ victoria parta vel pro aliqua ſupradictarum rerum à Deo optimo maximo conſequuta.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum in feſtiuitatibus Sanctorum ordinum debeat dici Symbolum Apoſtolorum in Miſſa.

c in 1. imp. f. 63 & in 2. fol. 67. conc. 118. & in ſupp f. 96. conc. 329.

d in 1. imp. f. 63 & in 2. fol. 68. conc. 133. & in ſupp. f. 100. conceſ. 380.

RESpondeo dicendo, quod Sixtus IV. *Conceſſit quod fratres Minores poſſent dicere, Credo, in ſolennitatib. Sanctorum ſui ordinis, & ſancta Clara.* Ita habetur in libro Monumenta ordinum, *c* & in Supplemento. Ex quo priuilegio colligitur, quod dicti fratres non poſſunt dicere, Credo in octauis, nec in die octauo dictorum Sanctorum. Quod patet ex alia conceſſione eiuſdem Sixti Quarti, qua conceditur, quod prędicti *fratres poſſint dicere, Credo, in octaua Sancti Franciſci*, prout in eiſdẽ libris *d* habetur. Sed iam hodie hoc non eſt ita limitatum, ſecundum ritum Miſſalis Romani reformati: in cuius Rubrica loquẽdo de Symbolo dicitur. *Quod dicatur Credo, in feſtis principalib. ordinum, & per eorum octauas in eccleſijs tãtum illius ordinis.* Principalia autem noſtrę religionis feſta ſunt B. P. noſtri Franciſci, Sancti Antonij, Sancti Bonauenturę, Sãcti Ludouici, Sancti Bernardini, Sãcti Didaci, Stigmatum Beati Patris Franciſci, & Dedicationis Eccleſiæ Portiunculæ.

Dubitatur autem, vtrum debeat dici Credo, in Miſſa Beatæ Mariæ, quę omnibus Sabbatis, aliquo feſto duplici non impeditis, celebratur primo mane in aliquibus religionibus, ex antiqua deuotione earum religionum ad Virginem Mariam, ad quã omnes fratres concurrunt, tanquam ad miſſam ſolemnem, & verſus cum Alleluya ſenioribus commendantur: ſicut ſolet commendari in alijs feſtiuitatibus ſolemnibus, & reſpondeo, quod Miſſale reformatum loquens de miſſis votiuis, inquit. *Item dicitur Credo in miſſis votiuis, quæ ſolenniter pro re graui, vel pro publica eccleſia cauſa celebrantur.*

Ex quib. verbis videtur probabiliter colligi, Credo in dictis miſſis dici poſſe cum ſolenniter celebrentur. Sed dices, quod non celebrantur pro re graui: quod, vt dicatur Credo, requiritur. Ad hoc reſpondeo, videri pro re graui celebrari cum celebrentur ex antiqua conſuetudine ipſarũ religionũ, ex maxima erga Virginem deuotione: vt ipſa pro eis intercedat ad Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum filium eius. Pro cuius deuotione hoc puto probabile, licet contrarium, loquendo ſecundum rigorem, ſit probabilius.

ARTICVLVS XVII.

Vtrum religioſi cum vna Miſsa poſſint pluribus pitantijs ſatisfacere.

RESpondeo dicendo, quod Leo Decimus *Informatus, quod in quibuſdam religionibus pro celebratione vnius Miſſæ certa pecuniæ quantitas dari conſueuit in eleemoſynam fratrib. Minorib. tam valde parua, & tenuis, quod dicti patres ob eleemoſynam quã ſingulariter a plurib. elargitur, tot Miſſas, quot ſunt largientes pro ſingulis celebrare non valent, declarauit, & conceſſit prædictis fratrib. obſeruantibus, quod celebrando vnam Miſſam duntaxat, ſi eleemoſyna æquiualens vni iulio, id eſt decimæ parti ducati, non elargitur, etſi duas, tres, vel quatuor, aut plures Miſſas celebraturi eſſent, occaſione diuerſarum, vel plurium eleemoſynarũ huiuſmodi, et in dicta celebrãda Miſſa pro omnib. qui pro dictis Miſſis eleemoſynã vſq. ad ſummam huiuſmodi contribuunt, cõmemorationem in genere faciendo in hoc conſcientiarum prędictarum auctorũ fratrum ſatisfactum ſit.* Ita habetur in ſupplemento ordinis. *e* Circa quam conceſſionem notat Collector *f* priuilegiorum Mendicãtium omnino ab ea eſſe cauendum: quia ait, re vera nullius eſt valoris, prout multi viri famoſi Theologi, & Iuriſperiti ſuper hoc conſulti reſponderunt. Nam vltra multa, quæ cõtra huiuſmodi cõceſſionem dici poſſent, conſtat bene intuenti rei rationẽ, quod ſubreptitie obtenta eſt. Quapropter Reuerẽdiſſimus Pater frater Ioannes Clapion, dum inſtitutus eſſet Procurator Curię Romanę promiſit ꝓcurare reuocationem, ſeu potius declarationẽ nullitatis huius conceſſionis. Et credendum eſt, quod obtinuit licet ad manus noſtras nõ peruenerit. Hęc Collector. At licet nobis conſtet de reuocatione huius conceſſionis, & de ſurreptionis uitio, & licet per contrarium vſum ſit abolita, dato quod fuerit legitimè impetrata, operæ pretium eſſe duxi agere de vitio nullitatis, quo à Collectore notatur: in qua re ponderatione opus eſt. Pro cuius rei explicatione ſequentes propono concluſiones.

e Fo. 20. cõc. 82

f Coll. in comp. Mẽd. ti. miſ. 3. §. 14.

Prima cõcluſio eſt: Si ſtipendium miſſę lege, aut conſuetudine taxatũ ſit, & commendantes miſſas, nõ totum illud, ſed diminutum ſtipendium perſoluant, in hoc caſu licet pauciores miſſas dicere accipiendo pro illis vſq. ad quantitatem ſtipendiorum ſibi debitam, ſecundum legem vel cõſuetudinem; nec eſt obligatio reſtituendi. Maxime ſi per iudicẽ illud ſtipendium conſuetum ſine ſcandalo, & litibus, & alijs inconuenientibus exigi poteſt, ex quo id taxatum certum ſibi debitum eſt ex lege, vel cõſuetudine, ſicut de alijs debitis liquidis, & certis cõmuniter dicitur à Doctoribus. Quod eſt intelligendũ, dummodo nõ velint ſatisfacere vna miſſa obligationi eleemoſynæ datæ vltra quantitatẽ lege aut conſuetudine pro vna integra miſſa taxatam. Nam ſi vltra dictam quantitatem eorum ſatisfactionem

cum ipſe difficile poſſet inuenire, ſocium, qui cum ipſo vellet orare, ſi recitando cum eo non adimpleret ſuam quoque obligationem. Et certe priuilegiũ contra ius commune datum in aliquo debet verificari; quo dato, in alijs debet reſtringi, iuxta tradita à Rebuff. *a* & à Mandoſio, & à Nauarro. Ex quo concluditur ſupradictum priuilegium extra ſupradictum caſum non eſſe protelandum: Vt verbi gratia, ſi priuilegiatus poſſet ſine aliqua neceſſitate eligere quenquam ſocium, vt recitando ſecum à recitatione horarum canonicarum per breuiarium nouum lectionum liberaret. Et confirmatur; Nam diſpenſatus ad ordines intelligitur ad minores, quia in hoc caſu poteſt diſpenſatio verificari, & ideo cum ſit contra ius ad alium caſum minimè eſt extendenda.

a Rebuff. in praxi bene. ti. diſp. ad plura. nu. 64. Mando. in re. de idoneit. q. 7. nu. 1. & reg. 8. Na. c. 12 nu. 79 & indul. not. 9. num. 8.

ARTICVLVS X.

An religioſus liberatus propter eius infirmitatem à recitatione horarum canonicarum, ſit etiam liberatus ab earum auditione, aut à parte, quam poteſt recitare.

RESpondeo dicendo, quod Gerardus *b* tenet, non eſſe exemptum ab earum auditione, ſi haberet, qui eas recitaret. At contrarium eſt tenendum, cum Innocentio. *c* Iure enim communi cauetur, vt horas pronuncient clerici, non autem vt audiat, laici verò vt audiant, & non vt pronuncient, vt ſingulariter notauit Paludanus. *d* Quantum vero ad alteram partem propoſitam in articulo quaſtionis dico videri, quod non excuſantur à parte, quam commode poſſunt recitare: ſicut excuſatus ab aliquibus diebus quadrageſimæ ieiunandis, non excuſatur à parte quam poteſt ieiunare. Sed in noſtro caſu contrarium eſt dicendum, alioquin nullus infirmus, excuſtens, aut aliquo modo impeditus, qui aliquanto tempore conſueuit recitare, excuſaretur, quandoquidem vix vllus talis eſt, qui aliquam partem horarum memoriter dicere nequeat. Præterea quia præceptum obligans ad aliquid certo modo faciendum, non obligat ad quamlibet partem eius eo modo, quo fieri poteſt faciendam, vt præceptũ eundi Romam non obligat impotentem ad eundum vſque ad medium itineris, ſi poſſit, ſecundum mentem omnium Doctorum. *e* Nec, qui tenetur audire miſſam totam in die feſto, tenetur audire partem eius, quando totam minimè audire poteſt. Et ratio horum eſt, quia non hoc intendit Legislator ſiue præcipiens. Vnde in propoſito ille, qui propter infirmitatem non poteſt, & excuſatur à recitando officio diuino, licet poſſet aliquam partem eius commode recitare, ad ipſius recitationem minime tenetur, quia ad hoc non fuit intentio Legiſlatoris illum obligare, vt explicat Nauarrus *f* At obligatus ad ieiunandum totam Quadrageſimam non potens eam totam ieiunare, non excuſatur à parte, quam commodè poteſt, cum Legislator hoc intẽderit. Sed dices: ex quo colligitur talis intẽtio? Ad hoc reſpondeo, quod colligitur ex eo, quod perplexitas in lege diuina, & humana eſt euitanda. Et ſi legislator obligans ad eundum Romam, & ad totam miſſam audiendam, & ad horas canonicas recitandas vellet impotentes hæc efficere ad partes, quas poſſent teneri, certe perplexitas eſſet maxime intricabilis, cum nemo poſſet facile decernere, quas partes poſſet, & quas non. At in præcepto ieiunandi hęc perplexitas, moraliter loquendo, non conſiſtit, cum facile quis poſſet cognoſcere experientia teſte, non poſſe totam Quadrageſimã ieiunare, at partem ſic arbitrio medici corporis, & ſpiritualis compenſandam. Ex quibus colligitur explicatio ad ſupradicta priuilegia. ſcilicet quod illi, cum quibus diſpenſatur, vt horas canonicas minimè teneantur recitare, quia commode propter eorum infirmitates id minime poſſunt efficere, ab earum recitatione omnino liberantur, etiamſi aliquam earum partem poſſent cõmode perſoluere.

b Gerar. de aſſidu. oram.

c Innoc. in c. 1. de celebr. miſſ.

d Pal. in 4. d. 15 q. 5. ar. 5.

e DD. in c. cum dilect. de dol. & contu.

f Nau. de or. ca. 10. ar. n. 9. vſq. ad nu. 18. incluſiue.

ARTICVLVS XI.

Vtrum poſſint prelati regulares mutare aliquid addendo, uel minuendo de officio diuino.

RESpondeo dicendo, quod gloſſa *g* quędam communiter recepta dicit, poſſe Epiſcopos in ſuis diœceſibus nouam formam pronunciandi horas canonicas inducere, & per conſequens poſſunt addere & minuere. Sed Pius V. in cõſtitutione ſuperius allegata hanc authoritatẽ Epiſcopis abſtulit in hũc modum, *Omni itaque alio vſu cuilibet, vt dictum eſt interdicto hoc noſtrum breuiarium, ac precandi, pſallendiq. formulam in omnib. uniuerſi orbis eccleſiis, monaſterijs, ordinibus et locis, et exemptis, in quib. eſſ. cũ ex more, & ritu Romana eccleſia dici debet, aut conſueuit, ſalua prædicta conſtitutione, & conſuetudine prædicta ducentos annos ſuperante, præcipimus obſeruari: ſtatuentes breuiarium ipſum nullo vnquam tempore, vel totum, vel ex parte mutandũ, vel aliquid addendum, vel omnino detrahẽdũ eſſe.* Hęc Pius Quintus. Vnde infertur, quod quoad noſtram religionẽ Minorum, & alias, quę per breuiaria ante ducẽtos annos compoſita non recitabant, reuocatũ eſt iam ex parte priuilegium Leonis Decimi. *Qui conceſſit, quod capitulum generale dũtaxat habeat facultatem declarandi dubia quę occurrerint circa officiũ diuinum, & ordinandi & addendi & mutãdi quidquid videbitur pro fratribus expedire tam in regulis, quam in Kalendario.* Dixi ex parte; nam iam nõ habent authoritatem aliquid immutandi minuendo, aut addendo, prout dictum eſt in conſtitutione Pij V. Habent authoritatem declarandi dubia, ſicut Doctores interpretantes iura, nam licet ipſis non concedatur authoritas ad aliquid ipſis addendum, cum non ſint Legiſlatores, habent tamen authoritatem ad doctrinaliter interpretandum. Vnde venit explicandum aliud priuilegium *h* Leon. X. in quo concedit, *Quod miniſtri fratrum Minorum in ſingulis Capitulis prouincialibus reſpectiue poſſint de conſilio deſinitorum nominare duos, vel tres fratres, qui ſic nominati poſſint ordinare vnũ kalendarium ſanctorum feriarum, et Dominicarum pro toto anno cum regulis neceſſarijs. Ita quod ſemper in quacunque prouintia tam fratres, quam moniales illarum prouinciarum reſpectiue idem officium, & de eadem ſancto, vel feſtiuitate, aut feria faciant, ne varietati, & diſcordia locus detur, dum tamen non multum diſcrepent a Kalendario Romano.* Hęc enim verba poſteriora, ibi. *Dum tamen non multum diſcrepent a kalendario Romano*, iam hodie non habent locum, ipſi enim patres nec multum, neque parum poſſunt diſcrepare a Kalendario Romano reformato, & ſic ſublatis dictis verbis, iam priuilegium minime dici poteſt, cum ſecundum poteſtatem ordinariam poſſint prælati prouinciales prædictum miniſterium fratribus committere.

g Glo. in ca. 16. diſt.

h Habet. in ſupple. f. 61. conce. 190.

AR-

Google

ARTICVLVS XII.

Vtrum aliquis ratione priuilegij poſſit recitare ſecundum diuerſa breuiaria.

RESpondeo dicendo, quod hæc quæſtio põt habere duas partes. Prima eſt, an poſſit quis ratione priuilegij recitare vno die ſecundum vnum breuiarum, & alio die ſecundum alterum. Secunda pats eſt, an ille, qui ſecundum formam duorũ breuiariorum poteſt ſatisfacere, ſatisfaciat recitãdo horas vnius diei ſecundum formam vnius breuiarij, & horas alterius partis diei ſecundum formam alterius breuiarij, Quãtum verò ad primam partem dico, quod licet a nonnullis in dubium verti ſoleat tenendum tamen eſt, quod recitans omnes vnius diei horas in choro, aut extra eum, ſecundum formam breuiarii alicuius, ſecundum quam licet ei recitare ratione cuiuſdam priuilegij, vel ratione iuris communis, non obligatur ad pronuntiandum vllã illarum ſecundum formam alterius breuiarij, etiã ſi horas præcedẽtis diei per ipſum recitauerit. Vnuſquiſque enim dies eo ſaltem durante ſuam propriã habet obligationem, cui nec poſt, neque ante illum ſatisfieri poteſt prout determinat Ancharanus *a* & Coſinas.

a Anch. in c. 1. de cel. miſſ. & Coſm. ti. qualiter horæ dicendæ ſunt. V. ſyncopandum.

Quantum verò ad alteram partem dico videri quod ſatisfaciant illis diebus, in quibus ſecundum vtrumque breuiarium dicitur officium de vno eodem ſancto, vna eadẽque feria, vel Dominica, maximè ſi quod recitatur ſecundum formam breuiarij extraordinarij ſit prolixius, quam quod recitatur ſecundum formam ordinarij. Et probatur; quia nullo iure obligatur quis ad pronunciandum iterũ vno, eodemque die eandem horam legitimè recitatam in eundem ſaltem finem. Dixi, *in eundem finẽ*, quia horæ debitæ recitatę domi ad finem ſatisfaciẽdi præcepto pronunciandi horas canonicas, debent ſecundo recitari, aut cantari in choro ad finem lucrandi diſtributiones, quæ ibidem earum gratia dãtur. Verum tamen eſt, quod affirmat Nauarrus, *b* quod non ſatisfacit, ſi de alio recitetur in choro ſecundum formam breuiarij ipſius. Omnes enim horæ diei ſunt vnum, idemque officium, vna & eadẽ oratio, prout tradit idem Nauarrus *c* Et intentio iuris communis & priuilegij, quæ diligenter eſt conſideranda, eſſe videtur vt vnicum iſtud vnius diei officium integre recitetur de vno, & reliquum de alio, niſi quando id habet formula breuiarij. Habet autem, quando in nona incluſiue finitur officium, in qua ſecundum breuiarium Pij Quinti, videmus finiri, omnium feſtorum ſimplicium, & feriarum officia, in quibus concedi poteſt recitari poſſe matutinum vſque ad nonam incluſiue, de vno ſecũdum formam vnius breuiarii, & veſpertinum de alio ſecundum formam alterius, quia ratio huius dicti ceſſat in illis, vt palam eſt.

b Nau. de ora. c. 20. nu. 69.
c Nau. ibi. c. 7. nu. 7.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum qui non tenentur Breuiario Romano nouo vti, poſſint, ſi velint, uti eo extra chorum.

RESpondeo dicendo, quod Pius Quintus in ſua conſtitutione non videtur voluiſſe diuerſitatem ponere in his, quæ ſunt vnius ordinis, habitus, & capituli, & ſi eis, quibus permittitur vti veteri breuiario in choro, liceret vti nouo extra chorum poneretur magna diuerſitas; quia alii dicerent extra chorum per nouum, & alii per vetus contra prędicata in ſacris Canonibus. *d* Et certe indecẽs videtur in eodem monaſterio vſus duorum diuerſorũ breuiariorum. Et hæc opinio videtur colligi ex dicta conſtitutione Pii V. quatenus reſeruat officia ante ducentos annos inſtituta per hæc verba, ibi. *Inueteratum illum officium non adimimus: ſi hoc noſtrum magis placeat dummodo Epiſcopus, & vniuerſum capitulum in eo conſentiat, vt id in choro dicere, & pſallere poſſint permittimus.* Ex quibus verbis a contrario ſenſu colligimus, quod obligatus ad recitandas horas per breuiarium ante præfatos ducentos annos compoſitum, poſſit relinquere illud, & dicere ſecundum nouum conſentiente prælato, & maiori parte illius capituli, vel conuentus. Significant enim a contrario ſenſu, quod nõ poteſt id facere ſuo ſolo conſenſu priuato. Argumentum enim a contrario ſenſu firmum eſt in iure. *e* His tamen non obſtantibus hoc vniuerſaliter non eſt tenẽdũ. Nam conſtitutio Pii V. vult dicere quod ad hoc, vt illi, qui poſt ducentos annos vtebantur quodã breuiario, poſſint uti in choro nouo, debent id facere cum conſenſu prælati, & maioris partis Capituli. Attamen extra chorum poſſunt vti dicto nouo breuiario ſine conſenſu Capituli, nec ſuperioris. Et ita tenet Nau. *f* explicans dictam conſtitutionem.

d Ca. in noua actione 16. q. 7. & Clem. 1. de elect.
e l. 1. ff. de of. eius cui manda eſt. c a nob. Eccle. 2. de ſent. ex co.
f Naua. l. 3. conſil. tit. de celeb. miſſ. conſ. 15.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum religioſi teneantur dicere officium defunctorum & ſeptem Pſalmos, & canticum graduum in choro, & extra chorum, vbi eſt conſuetudo.

RESpondeo dicendo, quod D. Tho. *g* inſinuat, quod mos dicendi officium defunctorũ potius introductus eſt ratione præbendarum, quas clerici poſſident, quã ratione meri ordinis, Ad officium nanque animarum poſtridie feſti omniũ Sãctorum manifeſtum eſt omnes clericos in ſacris conſtitutos teneri, cum ſit illius diei proprium, ſed ad aliud officium, quod ſecundum diuerſarum Eccleſiarum conſuetudines, diuerſimode, aut dietim, aut hebdomadatim ſoluitur, apparet non teneri, niſi eos, qui decimis uiuunt, puta beneficiati, ut cenſere D. Tho. *h* uidetur etiam illos, qui in ſcholis exiſtunt; non retribuitur pro bonis, quæ mortui Eccleſiis reliquerunt. Et ideo ait Soto. *i* In religionibus tenentur ſinguli clerici ſecundum ſtatuta ſua ſub pœna peccati mortalis illud exoluere. Seculares autem clerici, qui nullum Eccleſiaſticum beneficium habent, non eſt ita conſtans, ad eiuſmodi onus lege cogi, tametſi cum iam ſint ſacris emancipati, videtur more teneri Eccleſiæ, cui ſubduntur. Hæc Soto. Cuius opinio iam hodie non habet dubium. Pius enim V. in conſtitutione ſuperius allegata, iam eximit ab obligatione recitandi officium defunctorũ in Breuiario Romano ſignatum. Nec obſtat, quod ipſum recitari ſoleat conſuetudine. Nam Pius V. poſtquam exemit ab obligatione recitandi officiũ defunctorum, & Beatæ Mariæ, & Pſalmos ſeptem Pęnitentiales, & Graduales ſtatim loquens ſolum de Officio B. Virginis addit. *Hæc autẽ cõcedimus ſine præiudicio ſanctæ conſuetudinis illarũ Eccleſiarũ in quibus officium paruũ Beatæ Mariæ ſemper Virginis in choro dici conſueuerat.* Vnde cũ ſolũ loquatur de officio B. Virg. ſolito in choro recitari, clarũ eſt voluiſſe Sũmũ Pontificẽ tollere obligationẽ dicendi officiũ defunctorũ, Pſalmos Pęnitẽtiales & Cãticũ Graduũ in choro, & extra chorũ etiã ſi dici ſolerẽt, prout notat Arag. *K* Ex his infertur, quod moniales

g D. Tho. quodlib. 6. art. 9.
h D. Tho. vbi ſup.
i Sot. l. 10. de iuſti. q. 5. ar. 4.
K Arag. 2. 2. q. 3. ar. 12 p. 856

niales S. Claræ minime ad officium defunctorũ celebrandum tenentur, cum a Leo X. *Declarauerit moniales S. Claræ ſub cura fratrũ Minorum viuentes non teneri ad officium defunctorum, niſi prout tenentur prædicti fratres Minores, quorum ritui in diuinorum perſolutione regula ipſarum præcipit eas conformari.*

a *Habet. ī ſupp. f. 40. conc. 128.*

ARTICVLVS XV.

An regulares & clerici ſeculares teneantur dicere officium B. Mariæ Virginis in choro, ubi erat conſuetudo ante breuiarium reformatum.

Reſpondeo dicendo, quod Pius Quintus in dicta conſtitutione, licet abſoluerit eos ab obligatione dicendi officium Dominæ noſtræ extra chorum, addit tamen, *Quod hoc concedit ſine præiudicio ſanctæ conſuetudinis illarum Eccleſiarũ, in quib. officium paruum Beatæ Virginis in choro dici conſueuerat.* Ex quib. verbis colligitur, quod nõ maiorem imponit obligationem recitandi dictum officium in choro, quam ante habebant. Videamus igitur, vtrum dicta conſuetudo ante breuiarium reformatum vim habuerit præcepti. Soto *b* in hæc verba prorumpit, dicens, *De officio Beatæ Virginis controuertitur itidem inter Doctores, vtrum ſit in præcepto, eo quod hac de re nullum ſit ius, ſed ſola conſuetudo. Immo vero ſi hiſtorias conſulas, res non eſt antiqua ſed forte a trecentis hinc annis. Nam ante D. Bernardi tempora, & religionum Mendicantium inſtitutionem non increbuerat tanta Virginis deuotio, Quocirca ſi coniecturis agere licet, hæc conſuetudo non capit tanquam uim habent pręcepti, alias alicubi legeretur, ſed ex pietate, & deuotione, qua ſanctiſſima Virgo digniſſima erat. Atq. huius nonnullum indiciũ eſt, quod in inſtitutione ordinis Prædicatorum iuſſum eſt, vt ſurgentes fratres illic in dormitorio officium Beatæ Virginis nocturnum recitando ſoluant. Quod ſi præceptũ eſſet Eccleſiaſticum, in choro iuberetur ſolui. At vero diſcurſu temporis conſuetudo adeo inoleuit, vt nullus Doctorum aut Sanctorum Patrum negare audeant vim habere præcepti.* Hęc Soto. Cuius opinionem libenter amplector, propter deuotionem Matris Domini mei.

b *Sot. vbi ſup. l. 10 de iuſti. q. 3. art. 4.*

ARTICVLVS XXVI.

Vtrum fratres Minores poſſint ferijs quintis, relicto ſancto ſimplici occurrente, recitare officium corporis Chriſti.

Reſpondeo dicendo, quod Pius V. die octauo Ianuarij anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo octauo. *Dilectis filijs Miniſtro generali, et vniuerſis fratrib. ordinis Minorũ de obſeruãtia indulſit, vt qualibet quinta feria, quæ totius Quadrageſima, aut Aduẽtus non fuerit, aut aliquod feſtũ, aut aliqua octaua nõ inciderit omiſſo occurrenti officio illud de corpore Chriſti, iuxta illud quod in præſenti breuiario Romano in eius ſolẽnitatis die recitandũ proponitur recitare libere et licite valeant. Diſtrictius inhibens quibuſcunq. locorũ ordinarijs, et quibuſuis alijs quacunq. authoritate fulgentibus, vel cuiuſcunq. gradus exiſtentib. ne dictos fratres, & eorũ quemlibet quouis prætextu ſuper pręmiſſis quomodolibet moleſtare, perturbare aut inquietare ſub excõmunicationis ſententia alijſque arbitrio ſuo moderandis, & infligendis pœnis audeant, vel præſumant.* Hæc Pius V. circa quam conceſſionem eſt notandum, quod maxime fuit dubitatum, vtrum occurrente feſto ſimplici poſſit fieri officium de Sacramento, & aliquibus non ſine fundamento viſum eſt, minimè tale officium eſſe tunc recitandum; & ſic Papam noluiſſe excludere propter feſtum Sacramenti feſtũ ſimplex alicuius ſancti. Pro quo facit, quod ait Pius Quintus ibi. *Aut aliquod feſtum.* Quę verba cũ ſint indefinita æquipollent vniuerſali, comprehendentia quodcunq. feſtum etiam ſimplex. Et ſic videtur velle Summus Pontifex, quod ſi in quinta feria concurrat quodcunq. feſtum, etiam ſimplex non fiat de Sacramento. Sed ego nunquam mihi perſuadere potui talem opinionem eſſe ſequẽdam, cum vſus quaſi omnium Prouinciarum ſit in contrarium; & in rubrica breuiatij contrarium dicatur, quod ſcilicet tantum occurrente feſto ſemiduplici, aut octaua dictum officium minimè recitetur. Nec argumentum, quod pro contraria parte adducitur, quidquam obſtat, Licet enim illa verba, ibi, *aliquod feſtum*, etiam feſtum ſimplex comprehendant ſecundum ſuam ſignificationem; ex antecedentibus tamen reſtringenda ſunt ad feſtum ſemiduplex, & non extendenda ad ſimplex, cum verba indifferentia & dubia ex antecedentibus limitentur, prout ſupra *c* late probauimus agẽdo de modo interpretandi leges. Quod autem prædicta verba tantum ad feſtũ ſemiduplex referãtur patet ex antecedentib. ibi. *Vt in qualibet quinta feria, quæ totius Quadrageſimæ, aut Aduentus non fuerit.* Ex quibus verbis colligitur, quod in vigilijs Sãctorum totius anni extra Quadrageſimam & Aduentum, quæ cadunt in feria quinta poteſt recitari officium de Sacramento. Quo ſuppoſito probatur noſtrum intentum. Vigiliæ Sanctorum præferuntur ſanctis ſimplicibus, taliter quod concurrente ſancto ſimplici cum vigilia, fit de ea totum officium cum commemoratione ſancti in laudibus, ſed officium Sacramenti expellit vigiliam per dictam conſtitutionem; ergo, & etiam expellet ſanctum ſimplex, cum ſit inferioris gradus, quam vigilia. Ex quib. conſtat prædicta verba ad ſanctum ſimplex minime eſſe extendenda.

c *Sup. q. 2. ar. 6. regu. 4.*

ARTICVLVS XVII.

Vtrum regularis obligatus ad recitandum horas per breuiarium reformatum, ſi præficiatur Eccleſiæ ſeculari, teneatur per ipſum etiam tunc horas recitare.

Reſpondeo dicendo, quod religioſus Eccleſiæ ſeculari perpetuo præfectus Eccleſiæ illius ordinem in precibus ſeruabit; ad tempus vero translatus monaſterij ritum non deſeret. Ita tenet Syluester, *d* Albericus, & alij. quos refert & ſequitur Marcus Antonius Cuccus. Quod fallit in religioſis ordinum Prædicatorum qui licet ad tempus tranſlati ſint ad Eccleſiam parochialem, poſſunt tamẽ officium illius Eccleſiæ, ad quam ſunt tranſlati recitare, prout tenet Syluester, & Cuccus ſuperius allegati, dicentes hoc in eorum conſtitutionibus contineri. Nec hoc eſt contra conſtitutionem Pij Quinti præcipientem, prædictos regulares omnino debere ſe cum breuiario reformato conformare. Nã reſpõdetur, quod Pius Quintus voluit id a religioſis adimpleri cõtinentib. ſe intra religiones, vbi per dictũ breuiariũ Romanũ recitare horas præcipiuntur: Nã ſi ad alias authoritate Apoſtolica euolauetiet,

d *Syl. de horis cano. q. 5. nu. 5. Alber. de horis c. nu. 62. Cuccus l. 5. maio. inſti. de hor. ca nu. 65.*

rint, tunc tenentur ſequi formam breuiarij quod in eis authoritate Apoſtolica eſt receptum. Et ſimili modo monachi ad beneficia ſecularia tranſlati poſſunt recitare horas canonicas ſecundum formulam breuiarij, quod in tali Eccleſia recitatur.

ARTICVLVS XVIII.

Vtrum officium diuinum poſſit anteponi, & poſtponi.

a *Habet. in ſupp. f. 60. conceſ. 128.*

RESpondeo dicendo, quod Leo X. *a* conceſſit, *Quod quādo fratres Minores habent aliquas occupationes, poſſint ſine cōſcientiæ ſcrupulo anteponere, ſiue poſtponere officiū diuinū, dicendo matutinū ante mediam noctem quacunq; hora voluerint et alias horas de mane vſq; ad veſperas excluſiue, ēt ſi occupatio non ſit multum neceſſaria, ſed ſatis eſt quod cogitent nunc deuotius, & quietius dicere.* Pro cuius rei explicatione eſt notandū, horas canonicas, quæ publice in Eccleſia canuntur, aut recitatur, & etiam quas priuatim & extra eam vnuſquiſque clericus per ſe, aut cum ſocio recitant, dicendas eſſe horis ſtatutis, debitis, & non ſine iuſta cauſa in alijs. Tum quia ita fieri iubetur in iure, vbi notant Innocentius, *b* & Hoſtienſis & Doctores communiter. Tum, quia non iubentur dici ſtatutis horis, tam fauore recitantium, quam ad augendum cultum diuinum, & ad efficiendum magis continuam diuturnioremque orationem, & conſequenter non poſſunt ei renuntiare, Tū quia Ioannes Andręas *c* relatus, & receptus ab omnibus refert, Angelum ſolere Eremitæ cuidam ſancto in recitandis horis ſtatutam ſibi debitam pręuenienti horam ferre vuas immaturas comedendas, poſtponenti verò marcidas; dicenti verò ſtatuta debita maturas, & ſanas, & patet monachum illum non ſolere recitare horas publicas in Eccleſia, ſed priuatas in ſuo cubiculo. Tum quia adagium Hiſpanum habet, *viſperas de noche, y Martyres de dia, no plazen à Dios, ni a Sancta Maria.* Quod tamen eſt intelligendum de dictis abſq; cauſa, & ſic illud dictū Vgonis *d* de S. Victore relatum per Paludanū, & alios, ſ. *Ante horā orare prudentia, poſt negligentia, debita ver obedientia,* eſt intelligendum ſecundum eoſdem de eo qui iuſta de cauſa præuenit debitam horam, & ſine ea, aut cum ea potens præuenire, poſtponit eam: & quando Marcus Antonius Cuccus *e* ait, quod non eſt vituperandus, qui officium diuinum veſpere antecedenti quaſi præueniēdo recitat, quo poſſit alijs negotijs vacare, nō tamen, vt mollius ſomnum dormiat, ſimiliter eſt intelligendum. Quomodo etiam eſt explicandum id quod tradit Nauarrus, *f* dicēs, conſultius eſſe tam animæ ſaluti, quam ſtudiorum commodius matutinam orationem prima parte noctis recitare; laudes verò & primā mane. Ex quibus colligitur, quod anteponere, vel poſtponere horas debitas ſine cauſa peccatum eſt, & melius eſſe anteponere illas, quam poſtponere. At verò non eſt peccatum, ſed meritum propter honeſtas occupationes matutinas horas veſpere pręcedenti recitare, & mane vſque ad nonam incluſiue, & poſt meridiem reliquas. Quia, vt ait D. Thomas, *g* melius eſt anticipare laudes Dei, & poſt aliū actū ſtudioſum agere, q̃ vnum per alterum impedire, quamuis anticipās, vt voluptuoſius mane dormiat, venialiter peccat. Ex quibus ſequitur priuilegium Leonis X. ſuperius citatum, & alia priuilegia Regularibus concedentia, quod poſſint propter occupationes anteponere & poſtponere officium diuinum, parum, aut nihil cōcedere, cum id ſecundum ius ordinarium ipſis cōcedatur, Solum enim aliquid operabuntur priuilegia, quando occupationes non ita ſint neceſſariæ, vt ſecundum Epichejam cum ſupradictis non intelligatur clare & manifeſte eſſe diſpenſatum.

b *Inno. in ca. 2. de cel. miſ. vbi Hoſtienſ.*

c *And. in c. de cele. miſ.*

d *Vgo. in ca. 3. reg. S. Auguſt. Palud. in 4. d. 15. q. 5. col. 4.*

e *Cuc. lib. 5. inſtit. tit. 7. de horis can. num. 59.*

f *Nau. ca. 3. de horis canon.*

g *D. Tho. quod ſ art. 28.*

Auertendum, quod, vt refert Veracrux in ſuo Cōpendio manuſcripto, Pius V. *Conceſſit, quod fratres ſine ſcrupulo officium matutinum poſſint perſoluere ante ſolis occaſum dicto Completorio. Item conceſſit etiam, quod fratres, qui ratione itineris, vel alterius occupationis quando creditur, quod cum maiori deuotione dicetur officium diuinum de mane poſſint dicere totum officium vſque ad completorium incluſiue.* Quæ conceſſio ſi eſt vera magnum priuilegium habet, cum concedat vt manet etiam Completorium poſſit recitari. Et puto verum cum a doctiſſimo & religioſiſſimo illo patre adducatur.

ARTICVLVS XIX.

Vtrum laici fratres ad ſacerdotium ſine licentia Superiorum promoti teneantur recitare officium diuinum.

RESpondeo dicendo, quod Leo X. ſtatuit, *Quod quando aliquis fratris laicus ad clericatū aſcēderit, extra obedientiā Prælatorum ordinis, ēt ſi vſq; ad ſacerdotium promotus ſit, poſtquā reuerſus fuerit, omni honore clericali priuetur nec permittatur canonicū perſoluere officium, ſed laicorū officium perſoluens ad merum ſtatum laicalem reducatur.* Virtute cuius cōſtitutionis in capitulo Generali Lugduni celebrato fuit renouatum ſtatutū, ne fratres laici ad clericatū aſcendant ſine cōſenſu Generalis miniſtri, aut capituli Generalis, & hoc virtute prędicti indulti a ſanctiſſimo Domino Papa Leone nouiſſime ordini conceſſi. Et ratione præfati ſtatuti authoritate Apoſtolica facti nō poſſunt ex tūc vllo modo aliqui fratres laici ad ordines ſacros, neque ad clericatū promoueri, vel aſſumi a quibuſcūque Prælatis ordinis Generali miniſtro inferioribus, ēt in ſuis capitulis Prouincialibus, niſi de nouo obtineatur authoritas Apoſtolica ſpecialis, vel generalis, vel habeatur cōmiſſio a Miniſtro generali. Aduertit tamen Collector *h* priuilegiorum Mendicantium, quod iſtud nō habetur in priuilegijs ordinis impreſſis, ſed fuit publicatum in Capitulo generali Lugdunēſi anno Domini milleſimo quingēteſimo decimo octauo, præſidēte authoritate Apoſtolica Reuerendiſſimo domino Cardinali de Aracæli, & fuit poſitum in tabula diffinitionis prædicti Capituli Generalis. Aduertendum etiam, quod non poſſunt laici ad clericatum aſcendere cum licentia Commiſſarii generalis, ſi laicus fuerit de eius familia. Nam licet ſecundum bullam vnionis Commiſſarius generalis habeat in ſua familia vices generalis Miniſtri, vt dicemus late infra in quæſtione de Commiſſario generali; quantum tamen ad hoc eſt eius authoritas limitata per dictam Leonis X. conſtitutionem.

h *Coll. in compen. Mendicā. tit. laici fratr. §. 4.*

ARTICVLVS XX.

Vtrum moniales teneantur recitare officium diuinum, & an potiantur facultatibus fratribus conceſſis quoad ipſius recitationem.

RESpondeo dicendo, quod religioſus adoleſcēs ſacris non initiatus obligatur ad recitationem

horatum canonicarū priuatim ratione ſtatus regularis, ſub quo iā militat, prout tenent Doctores cōmuniter cū Syl. *a* D. Antonino, & Soto, & Nauarro. Quæ opinio eſt tenenda, licet alij teneant contrarium dicentes ratione ſtatus regularis minimè teneri; conſequenter id ipſum de monialibus aſſirmēt, quod ſcilicet, nō teneantur ad prædicta ratione ſtatus regularis, quem profeſſæ ſunt. Quorū opinio mihi nunquā potuit placere, & dictos iuuenes, & moniales in hoc defectuoſos a peccato minimè liberarem. Vnde cum dicti iuuenes, & moniales in hoc ſentiant onera religionum, etiam ſecundū ius fauores habere debent, & per conſequens debent gaudere omnibus priuilegijs, quibus fratres in recitatione horarum canonicarum potiuntur, quantū ad recitandū de ſancto, relicta feria, vrgente aliqua occupatione, aut neceſſitate, & ad ſupplēdū quidquid fuerit relictum, & ad anteponēdum, & poſtponendum, & adhoc vt ipſarum monialiū Prælati poſſint diſpenſare cum debilibus, & infirmis, ſicut diſpēſare poſſunt cum ſuis fratribus, prout in ſuperioribus dictū eſt. Et hoc probatur, quia moniales per communicationis viam ſunt participes omniū priuilegiorum, immunitatum, gratiarū, & fauorū conceſſionum, & indultorum ſpiritualium, & temporalium religioſis ſuorū ordinum cōceſſis, prout infra quæſtione de communicatione priuilegiorū dicetur. Aduertendū tamen pro explicatione, quod loquor de monialibus priuatim officium diuinum recitantibus. Nam in communitate non eſt dubiū eas cōſuetudine Eccleſiaſtica ad id obligari. Aduertendum etiam, quod nō loquimur quantum ad iuuenes de iuuenibus ſacris nō initiatis in ordine patris noſtri Franciſci nam hi non ſolū ratione ſtatus regularis, ſed etiā ratione præcepti ſuæ regulæ, cui ſunt obnoxij, ad id recitandum tenentur. Aduertēdum etiam, quod licet religioſi Societatis Ieſu tria tantū vota ſimplicia promittentes, ſint vere religioſi ſecundū conſtitutionem Gregorij Tertij decimi de qua in ſuperioribus egimus mentionem, non tamen tenentur dicere officium diuinum in choro, prout illis conceſſerunt Paulus Tertius, Iulius Tertius, & Gregorius Tertius decimus: prout refertur in Compendio Societatis. Imo nec etiam extra chorum tenentur ſacris non initiati, prout in eorum conſtitutionibus a Sede Apoſtolica approbatis continetur.

a Syl. v. hor. q. 2. D. Anto. 3. p tit. 13. cap. 3. So. l. 10. de iuſtit. q. 5. art. 3. Nau. in man. c. 7 nu. 2. & 5.

ARTICVLVS XXI.

Vtrum religioſi, & religioſæ poſſint recitare de ſanctis ſuorum ordinum.

RESpondeo dicēdo, quod duplex ſit in die octaua feſti habētis octauā in feſto patroni vnius, vel pluriū, alicuius loci, vel titularis Eccleſiæ, & in feſtis Sanctorum, qui apud quaſdam Eccleſias religiones, vel congregationes conſueuerunt ſolēniter celebrari cum eorum octauis conſuetis, & officijs proprijs a ſede Apoſtolica approbatis, aut ex eiuſdem ſedis authoritate receptis, vel recipiendis (ſeruata tamen forma huius breuiarij) alioquin de cōmuni, etiā ſi prædicta feſta in eius Kalendario non ſint deſcripta. Ita habetur in prima Rubrica breuiarij reformati. Ex quibus verbis aliqua colliguntur. Primū eſt poſſe in religionibus recitari officia propria de his ſanctis, etiā ſi hæc officia a ſede Apoſtolica non ſint approbata, dūmodo digna ſint, vt approbentur, vel religio eis vtatur animo ea a ſede Apoſtolica confirmādi, vt patet ex verbis rubricæ ibi receptis, & recipiēdis. Secūdo colligitur in recitatione ipſorum officiorum ſeruandam eſſe formā a breuiario reformato præſcriptam. Tertio colligitur, quod non ſolum feſta ſanctorum ipſarum religionum poſſunt recitari, ſed etiam officia aliarū feſtiuitatū, quæ in dictis religionibus recitari conſueuerunt, dummodo forma, & modus dicti breuiarij ſeruetur, vnde in Complutenſi Academia fuit conſilio doctiſſimorum virorum determinatū quod in ordine Carmelitarum Diſcalciatorum poſſunt celebrari officia B. Mariæ Virginis, ſicut antea recitabantur. Cum ipſæ ſolennitates conſueuerint celebrari. Nec obſtat, quod ipſis poſtea a ſede Apoſtolica conceſſæ fuerūt certæ ſolennitates ſanctorum ordinis; Conceſſio enim ſupradicta non tollit, quod iure communi, ideſt, rubrica breuiarij eis conceſſum erat. Colligitur denique quod fruſtra a Pio V. & ab alijs Summis Pontificib. impetrata fuerunt priuilegia a regularibus, vt de Sanctis ſuorum ordinum poſſint recitare. † Conceſſit enim Pius V. anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo nono die vigeſima quinta Maij, Pontificatus ſui anno quarto, viua voce, *Vt officia ſanctorum fratrum Minorū imprimerentur, & a fratribus et monialibus eiuſdem ordinis dicerentur, vt ponitur in breuiario Romano in principio Sanctorum ordinis Minorum*. Ex quibus verbis colligitur, ipſos fratres poſſe recitare de ſanctis ſui ordinis etiam alijs ſanctis occurrentibus iuxta ea, quæ notantur in Rubrica, quæ ponitur in principio dictorum ſanctorum. Notandum eſt tamen, hoc priuilegium eſſe reale, cum conceſſum ſit fratribus, & monialibus, per quæ verba clare colligitur, tale priuilegiū non eſſe ſingulis fratribus conceſſum, ſed toti ordini, & ſic eſſe reale. Nam priuilegium, quod conceditur certo generi perſonarum, quod per fictionem iuris nunquam videtur perire, iuxta cuiuſdam legis *b* decretum reale, & perpetuo cōceditur ſicut eſt priuilegiū conceſſum ciuibus alicuius ciuitatis. Nam ſicut conceditur eſſe reale, & perpetuū priuilegiū, quod conceditur ciuitati, vel loco iuxta quādam legem, *c* ita idem dicendum eſt, ſi ciuibus concedatur, prout probatur in iure, *d* & tenent Romanus, & Socinus. Vnde cum fratres ex priuilegio poſſint de ſanctis ſuorū ordinū relictis alijs ſanctis occurrentibus ſecundum formam præſcriptam in breuiario Romano recitare, non dubito, quin poſſint ipſi priuatim dicto priuilegio renūciare, recitādo de ſanctis in Kalendario Romano contentis, & non de ſanctis ſuorū ordinū. Et hoc tantum, quātū ad ius tangens renunciantem tantum, non autem quantum ad ius tangens ipſum ordinem, cui eſt dictum priuilegium cōceſſum. Nam, vt ait Panormitanus, *e* liberū eſt vnicuique renunciare priuilegio ſuo modo nō tangat ius ſuperioris, aut tertij. Vnde priuilegio exemptionis renunciare non poteſt priuilegiatus ſine licentia Papæ, nec clericus cuilibet priuilegio ſuo, neque Abbas, neque conuentus ſecundum ea, quæ tradit Bartolus, *f* cum hæc priuilegia tangant ius tertij, ſcilicet Prælatorum, quibus ipſi per exemptionem ſubduntur.

b l. proponebatur. ff. de iudic.

c L. forma. §. quamquam. ff. de cenſi. 69.

d l. 2. ff. de rebus dub. Rom. in l. maritum nu. 27. ff. ſolut. matr. Soc. in l. 2. num. 4 de rebus dub.

e Pan. in cap. ſi decret. de renuntia.

f Bar. in c. cum dilectus de religioſ. domib.

QVAESTIO XLIII.

De celebratione diuinorum quantum ad miſſam, in decem, & ſeptem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur decem, & ſeptem.

1 *QVid ſit miſſa, et vtrum ante lucē dici poſſit.*
2 *Vtrum miſſa poſſit celebrari poſt meridiem.*

3 *Vtrum*

Digitized by Google

3 *Vtrum Prouinciales ſecluſo priuilegio poſſint diſpē ſare, vt miſſa ante auroram, & poſt meridiem celebrentur.*
4 *Vtrum miſſa poſſit dici extra Eccleſiam in altari portatili.*
5 *Vtrum priuilegia ſuperius allegata, quæ ad modum tempus, & locum celebrandi miſſam ſint per Cō cilium Tridentinum ſublata.*
6 *Vtrum modo poſt Conc. Tridentinum poſſint Prælati regulares nullo priuilegio extante diſpenſare, vt miſſa extra locum ſacrum celebrentur.*
7 *Vtrum miſſa poſſit audiri extra parochiam in Eccleſiis regularibus.*
8 *Vtrum poſſit dici miſſa votiua priuata in feſto.*
9 *Vtrum religioſi poſſint pro vna miſſa commendata vnius feſti dicere aliam.*
10 *Vtrum pro miſſis quæ dicūtur D. Greg. pro animabus poſſint dici alia miſſa.*
11 *Vtrum miſſa Dominæ noſtræ poſſit in Sabbato cō currenti feſto celebrari & idem de officio defunctorum quæritur, in quocunque feſto.*
12 *Vtrum in Eccleſiis regularibus ſint duæ miſſæ dicendæ in Quadrageſima, Aduentu, & vigilijs, ſ. vna de feria, & alia de ſancto occurrenti.*
13 *Vtrum generales ordinum poſſint reducere miſſas capellarum ad minorem numerum.*
14 *Vtrum gloria in excelſis Deo poſſit dici a regularibus in miſſis votiuis.*
15 *Vtrum in feſtiuitatibus Sanctorum ordinum debeat dici ſymbolum Apoſtolorum in miſſa.*
16 *Vtrum religioſi cum vna miſſa poſſint plurib. pitantijs ſatisfacere.*
17 *Vtrum teneantur curati negare celebrationē miſſarum peregrinis, aut ignotis regularibus.*

ARTICVLVS I.

Quid ſit Miſſa, & utrum ante lucem dici poſſit.

REſpōdeo dicēdo, quod miſſa eſt actio, qua ex inſtitutione Chriſti in memoriā eius paſſionis, panis & vinū in eiuſdē corpus, & ſanguinē conſecrantur, & illa ſub eadē ſpecie Deo Patri offeruntur. Nec dictio miſſa, eſt noue, vt nonnulli aiūt, ficta, ſed deducta olim a patrib ex Hebreo & Chaldæo, Miſſach, quod oblationem ſpōtaneā ſignificat, vt piè, & erudite tradit eruditiſſimus Antonius De mochares. *a* Et hoc eſt tenendum: licet aliqui immemores cuiuſdam loci Deutoronomii *b* originem aliunde deducant. Dici autem debet miſſa in initio auroræ. Initium autem auroræ eſt terminus, ante quem regulariter non licet miſſam inchoari; prout determinat D. Th. *c* Alenſis, D. Antonius, Gabriel, & omnes Summiſtæ. Et patet ex conſuetudine, & regulis miſſalis. Aduertendum tamen, quod initiū auroræ non intelligitur ortus Solis, .ideſt aſcenſus corporis Solaris ſupra noſtrum horizōtem, ſed initiū crepuſculi diei, ſeu prima lucis irradiatio. Hinc tenet Gabriel *d* ſequens Scotum, licitū eſſe inchoare miſſam vna hora, & quarta parte alterius ante Solis ortum; Suarez *e* tamen ait, quod nimia eſt ad rem moralem hæc mathematica menſura, non. n. poſſunt res morales tā indiuiſibiliter præſcribi, præſertim quia crepuſculum diei non ſemper eſt æquale, non ergo erit peccatum hora & dimidia ante ortū Solis ſacrificare. Imò ait Paludanus, *f* & clarius Victoria, poſſe licite inchoari miſſam dimidia hora ante crepuſculum, ita vt finis miſſæ ſit ſub initium crepuſculi plus minùſve. Et hoc eſt in praxi ſer-

a *Democ. in ca. 1. de ſacrifi. miſ.*
b *Deut. 16.*
c *D. Th. in 4. d. 13. qu. 1. art. 2. Alen. 4. p. q. 36. mēbr. 2. D. An. 3. p. ti. 13. c. 6. §. 2. Gabr lect. 14. in cano.*
d *Gab. vbi ſup. Sco. in 4. di. 13. q. 2.*
e *Suar. 3. p. diſpu. 80. ſeſ. 4. p. 120. col. 1.*
f *Pal. in di. 13. q. 2. Vict. in Sū. q. 27.*

uandum. Aduertendum tamen, quod ex priuilegio Pij II. cōceſſum eſt, quod *Generalis fratrū Minorum poſſit dare fratribus authoritatem celebrandi miſſas per horam vnam ante aurorā eis, quib. ſibi videbitur authoritate Apoſtolica*, prout habetur in ſupplemento. *g* Conceſſum eſt etiā a Sixto IV. *h Quod fratres Minores obſeruantiæ ſacerdotes cauſa neceſſitatis poſſint ante, & poſt horam ſtatutam ab Eccleſia celebrare.* Quæ priuilegia ſemper ſunt intelligenda ſecundum anticipationem totius temporis in priuilegijs conceſſis ad totum tempus illud, in quo ſine priuilegio poteſt miſſa legitime dici. Itaq; ſi priuilegium concedit vnius horæ anticipationem, poterit miſſa inchoari tribus horis ante ortum Solis, cum ſine priuilegio poſſit inchoari duab. horis ante Solem. Et ratio eſt quia priuilegium tantum operatur quantum ſonat. Et iuxta hæc ſunt intelligenda tradita circa hoc a Quintiliano Mandoſio. *i*

g *Fol. 97. con. 346.*
h *Habet. in Compen. ord. fo. 6. in 1. imp. & in 2. fol. 67. con. 109. & in ſupl. fol. 96. con. 324.*
i *Mand. de ſign. grat. alt. portatile. ſ. 1. p. 2. circa fin.*

ARTICVLVS II.

Vtrum poſſit miſſa celebrari poſt meridiem.

REſpondeo dicendo, quod legitimum tempus, intra quod debent miſſæ abſolui vel inchoari eſt ante meridianum tempus; ita vt ante meridiem debeant per ſe loquendo miſſæ inchoari, vt legitime dicantur. Hæc eſt magis recepta ſententia, magiſque communis, quam tenent Gabriel, *k* Ioannes Maior, Sotus, Marcellus, & Durand. Non ignoro tamen, quod Nauarrus *l* poſt Durandum, & Angelum, & Roſellam, & alios, quos refert, & ſequitur Durād. tenent, quod hora tertia poſt meridiem poteſt inchoari miſſa. At Pius V. in quadam conſtitutione incipienti. *Sanctiſſimus in Chriſto Pater*, quæ habetur inter conſtitutiones Pontificales, pagina quingenteſima ſeptima conſtitutione ſecūda inter conſtitutiones Pii Quinti iam hanc opinionem exterminauit. At aduertendum dictam conſtitutionem loqui, quando aliquis regulariter, & abſque cauſa facit ſacrum dici, aut celebrat hora veſpertina; non verò quando in aliquò caſu raro, vt verbi gratia, ſi feſtum eſt ſolemne, & miſſa publica, & cōcio non finitur vſque ad nonam, vel duas horas poſt meridiem. Tunc enim poſſet miſſa priuata inchoari poſt finitum ſolemne feſtum, maximè ne aliqua pars populi miſſa priuetur, iuxta quandam doctrinam celebrem *m* Leonis Papæ. Idemque permitti poteſt, ſi ratione itineris occurrat neceſſitas celebrandi in die feſto paulo poſt meridiem, dummodo vnius horæ tempus non excedatur. Quod ſignificat Soto, *n* & fauet conſuetudo. Imo & regula miſſalis, in qua non ſine cauſa additur illa particula, *communiter*, ac denique quia res morales, quando non ſunt per legem omnino declaratæ, ac limitatæ, non poſſunt indiuiſibiliter definiri; præſertim quia hæc res non eſt tam grauis, vel neceſſaria ad honeſtatem, vt intercedente rationabili cauſa non poſſit prædicto modo ampliari. Nec obſtant verba Pij V. ibi, *quocunque prætextu*, Hæc enim verba debēt explicari, iuxta ſubiectam materiā, ſcilicet, vt intelligantur de prætextu licentiarum, & priuilegiorum Pontificum concedentium, vt poſt meridiem hora tertia liceat celebrare, non autem quando interueniente cauſa id fit. Interueniente enim cauſa, etiam modo hora tertia poſt meridiem licet ſacrū perficere, quando ſcilicet ante meridiē inchoatur. Quod in ſolēni funere Regū prædicatū fuiſſe Salmanticæ, teſtatur Henriq. *o* dicens fuiſſe finitā nunc

k *Gab. lect. 14. in cano. Maior in 4. d. 13. qu. 2. vbi Soto q. 2. ar. l. 10. de iuſt. q. 5. ar. 4. Mar. de horis can. 4. Durand. l. 2. de ratdi. eccl. c. 7.*
l *Naua. c. 25. n. 22. Dur in 4. d. 13. qu. 2. Ang. Roſ. v. miſſ. n. 46. Duran. vbi ſup.*
m *Epiſc. Sr. ad Dioſc. c. 2.*
n *Soto. vbi ſup.*
o *Henriquez*

miſſam hora quarta poſt meridiem. Et pro hac explicatione facit verbũ dictæ cõſtitutionis Pij Quinti ibi, *præſumant*. Quod verbũ dictat tantum prohiberi in ea audaciam, & temeritatem iuxta communem, quã reſoluit Nauarrus. *a* Ex quo verbo colligitur, dictam conſtitutionem loqui de his, qui prætextu licentiarum & priuilegiorum reuocatorum celebrant, aut celebrari faciunt; non antem de his, qui prætextu alicuius legitimæ cauſæ hoc aliquando, & raro faciunt. Ex quibus infertur, quod priuilegiũ conceſſum, vt vna hora poſt meridiẽ poſſint regulares celebrare, cauſa interueniente cum licentia ſuorum prælatorũ (vt conceſſit Gregorius Tertius decimus presbiteris Societatis, dicens: *Quod poſſint celebrare miſſam vna hora ante auroram, vel infra horam poſt meridiem, itineris, vel alterius impedimenti legitima cauſa, de licentia præpoſiti generalis vel cuiuslibet alterius ad id ab eo deputati*, prout habetur in compendio Societatis *b*) parum, aut nihil continet priuilegij quoad id, quod conceditur, vt infra horam poſt meridiem poſſint celebrare, cum hoc ex ſupradictis iure communi concedatur.

a *Nau. in c. ſtatuimus 19. q. 3. nu. 51. & in ca. 27. nu. 155. & 159.*

b *Verb. miſ. §. 3*

ARTICVLVS III.

Vtrum Prouinciales ſecluſo priuilegio poſſint diſpenſare, ut miſſæ ante auroram & poſt meridiem celebrentur.

RESpondeo dicendo, quod Gloſſa, *c* celebris tenet, quod Epiſcopus, dũ iter agit, poteſt miſſã ante auroram dicere, vel alteri concedere, vt eã ſibi dicat. Quæ Gloſſa eſt communiter recepta. Et forte ait Suarez, *d* hoc non eſt tam ex priuilegio, quam ex ordinaria poteſtate. Quia omnes doctores aiũt poſſe Epiſcopos diſpenſare in hac prohibitione, & facultatem concedere celebrandi ante prædictum tẽpus auroræ. Et ſic multo magis poterunt Epiſcopi iter agentes, vel ſecum diſpenſare, vel cum alijs, qui ſibi miniſtrent. Imò non obſtante conſtitutione Pij V. in ſuperiori artic. allegata, poteſt Epiſcopus ex rationabili cauſa diſpenſare, vt ſacrum fiat poſt meridiem. Quia hæc conſtitutio ſolùm reuocat priuilegia, & licentias hoc generaliter concedentia a Sede Apoſtolica, vel eius legatis, ac etiam a maiori pœnitentiario: Hi enim ad hoc concedendum abſolutam habent poteſtatem. Non autem reuocat licẽtiam, quam in caſu particulari poteſt Epiſcopus cõcedere; quam ſecũdum iuris communis metas poſſunt omnes Epiſcopi interueniente cauſa concedere. Alioqui nõ eſſet iugũ Eccleſiæ ſuaue, ſi his quotidie neceſſitatibus occurrẽtibus ad Papam, vel ad eius legatos, aut maiorem pœnitentiarium eſſet recurrendum. Et cõfirmatur hoc; Nam ſi Epiſcopus poteſt diſpenſare in anticipatione horæ, vt ſcilicet, liceat vna hora ante auroram celebrare, conſequẽs eſt vt poſſit diſpenſare in poſtpoſitione horæ, vt ſcilicet, hora poſt meridiẽ liceat celebrare. Exiſtimat tamen Nauarrus, *e* quod in neutro caſu poteſt concedere licentiam, & priuilegiũ generale, hoc enim proprium eſt Summi Põtificis propter ſupremam poteſtatem. Poteſt tamen in caſu particulari diſpenſare rationabili cauſa occurente. Ex quibus infertur quod cũ Prouinciales habeant iuriſdictionẽ quaſi Epiſcopalem, poſſunt etiam cũ ſuis ſubditis diſpenſare, cauſa legitima interueniente, vt poſſint ſacrũ facere ante aurorã, vel poſt Meridiem. Et ſic venit explicandum priuilegium Leonis Decimi, *Quo conceſſit fratribus Minoribus obſeruantiæ, vt de licẽtia ſuorũ ſuperiorũ (quorũ cõſcientijs ſe remittit quo fratres debeãt vti hac gratia) poſſint celebrare illico poſt matutinum, & poſt meridiem præſertim dieb. quã do eſt de audientia miſſæ præceptũ quando fratres debẽt ambulare ſeu quando de via veniunt, & non poſſunt ante meridiem applicare ad locum vbi commode poſſint miſſam audire, vel honeſte celebrare. De æſtate verò, quando noctes ſunt breuiores etiam ante matutinũ chori vel infra, dũmodo celebraturus illud per ſe, aut cum ſocio dixerit, prout conſuetum eſt in ordine, cum prima.* Ita habetur in Supplemento. *f* Circa quam conceſſionem eſt notandum, quod ſi illa verba, *de licentia ſuorum ſuperiorum* intelligãtur de licẽtia diſpenſatiua, nullum continent priuilegium, cum ex ſuperioribus prælati regulares ſuperiores poſſint in hoc diſpenſare, & etiam inferiores in abſentia ſuperiorum. In eo autẽ, quod addit, quod poſſint fratres facere ſacrum ante matutinum chori, aduerte, quod hæc conceſſio loquitur, quando matutinum recitatur in choro poſt mediam noctem tertia videlicet hora propter aliquam neceſſitatem occurrentem. Nam tunc fratres poſſunt celebrare poſt mediam noctem ante finitum matutinũ in choro. Et addit Summus Pontifex. Dummodo celebraturus illud per ſe, aut cum ſocio dixerit, prout cõſuetum eſt in ordine, cum prima. Circa quæ poſteriora verba eſt notãdũ, quod dicti fratres poſſunt celebrare iuxta iſtam conceſſionem, etiam non recitato matutino, neque prima. Ea enim verba non ponuntur, vt conditio limitatiua, & reſtrictiua ſuperioris cõceſſionis, ſed ponuntur vt quid ſecundum ius commune requiſitum. Secundum enim opinionem communem, & antiquam, quam ſequitur Nauarrus, *g* nõ poſſunt ſacerdotes Domini facere ſacrũ, ſiue eo quod prius recitent ad minus matutinum. At cum hodie iam defendantur contraria Soti *h* opinione quam ſequitur nouiſſimè doctiſſimus Suarez, in eam ſum ſententia, vt fratres dicti poſſint celebrare etiã non recitato matutino præſertim inſtante neceſſitate aliqua. In qua etiam tenet Nauar. *i* non obligari præcedere recitationem matutinalem miſſæ celebrationem.

c *Gl. in ca. vlt. de priuil. li. 6.*

d *Suarez. 3. pa. diſp. 80. ſect. 4. p. 1202. col. 2.*

e *Nau. vbi ſup. p. 1203 col. 2.*

f *Fol. 92. conc. 275.*

g *Nau. c. 25.*

h *Soto in 4. diſ. 13. q. 2. art. 2. et l. 10. de iu. q. 5. ar. 4. Suar. in 3 p. diſp. 82. ſect. 1 p. 12. q. 5. col. 1.*

i *Nau. de ora. c. 3. nu. 70.*

ARTICVLVS IV.

Vtrum miſſa poſſit dici extra Eccleſiam in altari portatili.

RESpondeo dicendo, quod circa hoc habent regulares multas conceſſiones, ſed ſolùm hic proponam conceſſiones ſequentes, in quibus omnia in alijs conceſſa conceduntur. Et aduertẽdum primo, quod Sixtus Quartus, *Conceſſit fratribus Minorib. vt non ſolùm in oratorijs, & locis, quibus degunt, ſed etiam in quocunque alio loco congruenti, & honeſto poſſint ſuper altare portatile miſſas libere, & licite celebrare.* Ita habetur in libro *k* Monumenta ordinum. Et Alexander VI. *Conceſſit eiſdem fratrib. Minorib. vt poſſint celebrare miſſas in cameris ſecularium vel in plateis, dato, quod non videãtur loca inhoneſta quia in cameris dormiunt coniugati, & in plateis fiũt multa profana.* Ita habetur in eodem libro *l* & in ſupplemento. Et in compendio priuilegiorum Societatis Ieſu continetur, quod *Gregorius XIII. conceſſit, quod non obſtante deciſione Conc. Trid. ſeſſ. vigeſima ſecunda in decreto de obſeruandis & euitãdis in celebratione miſſa, poſſint presbyteri Societatis in miſſionibus, quæ a ſuperioribus fiunt ſeruata alias forma conceſſionis Pauli Tertij (videlicet cum debita reuerentia & honore) ſacrificium miſſæ cum altari viatico celebrare vbique gentium, etiã in caſtris militũ. Modo loca eccleſiaſtica, & profana, tuta & honeſta ſint, & præ-*

k *in 1. imp. fol. 59. & in 2. fol. 143. conc. 344.*

l *in 1. imp. f. 70 conc. 173. & in ſuple. f. 99. cõc. 171.*

& præpoſitus generalis aut per eum prouincialis præpoſiti ee tunc vtendum fore iudicauerint, poteruntque ſibi ipſi presbyteri ſanctiſſimũ Euchariſtiæ ſacramentũ miniſtrare fidelib. ad illud ſumendum debite præparatis Eſtq. aliud priuilegium eidem religioni conceſſum, *Vt in ſuis domib. in priuato oratorio a prouinciali approbato poſſint miſſæ dici ſine alia Epiſcopi approbatione, non obſtante Concilio Tridentino, prout conceſſit Gregorius Tertius decimus, et refertur in compẽdio ſocietatis.* a Circa quas cõceſſiones primo eſt notandum quod ſancta ac decens eſt conſuetudo conſecrandi, & benedicendi eccleſias ad ſacrificium Euchariſtiæ offerendum deſtinatas, prout de fide determinatur in Cõcilio *b* Meldenſi. Et in Cõcilio Bracarenſi *c* ſecundo præcipitur, prout dicitur late infra in quæſtione de eccleſijs. Vnde de iure cõmuni, ait Diuus Thomas, *d* nõ poteſt offerri hoc ſacrificium extra eccleſiam, ſeu locũ ſacrum ad hoc particulariter deputatum. Ita tenent omnes Doctores, *e* Angelus, Sylueſter, Nauarrus, & Diuus Antoninus. Et ratio eſt: quia hoc eſt præceptum eccleſiaſticũ renouatum in Concilio Tridentino. *f* Ex quo infero, tranſgreſſionẽ huius præcepti ex genere ſuo eſſe peccatũ mortale, vt probat Suarez. *g* affirmans quod nimis excedere videtur Soto opinans, non eſſe opus magna neceſſitate, vt in hoc peccatũ mortale excuſetur. Loquitur enim expreſſe contra id, quod in iure *h* definitur, vbi dicitur hoc minimè licere, niſi sũma neceſſitas coegerit. Et liberius ſubiũgit Soto addens; *Immo verè vbi nullus ſit contemptus, vel ſcandalum vix arbitrer poſſe contingere peccatum mortale per celebrationem extra eccleſiam.* Quod certè ſi eſſet verum, ſequeretur, non eſſe peccatũ mortale celebrare in propria, et priuata domo, ſeu oratorio non ex contemptu, ſed ex deuotione, nec cum ſcandalo, ſed ex ſecreto. Conſequens autẽ eſt abſurdum, & contra communem ſenſum totius eccleſiæ. Non eſt ergo neceſſarium ſcandalum, ſeu contemptus, vt peccatum graue ſit, ſed ſufficit, qđ ſit voluntaria tranſgreſſio præcepti eccleſiaſtici. Et etiam ſi eos, qui celebrant, vel celebrari faciunt in locis a iure non conceſſis, dicat Sylueſter *i* eſſe ipſo facto interdictos ab ingreſſu eccleſiæ; Suarez tamẽ hanc pęnam ſolum contrahere celebrantes, aut celebrari facientes in loco interdicto per ſpecialẽ eccleſiæ cenſuram affirmat hoc pacto, explicãs verba capituli, qui celebrant, de priuilegijs, lib. 6. ibi, *Niſi quatenus eis a iure conceditur.* Ex quib. patet, quantum priuilegium nobis Minorib. per Sixtum IIII. & Alexandrum VI. ſit conceſſum, ſiquidem nobis conceditur, vt in quocunq. loco congruenti liceat ſacrum facere. Et magis ſe explicans Alexander Sextus ait, dicens, id ipſum licere in cameris ſecularium, vel in plateis: ſi quidem conceditur per dicta indulta regularibus, vt poſſunt celebrare extra eccleſiam.

a *Compen. ſociet. tit. oratoria.*
b *cap. 8.*
c *Cano. 6.*
d *D. Tho. 3. q. q. 83. art. 3.*
e *Ang. & Syl. v. miſſa. Nau. c. 25. n. 82. Anto. 3 tit. 13. c. 6.*
f *ſeſſ. 22. decr. de obſer et euitan. in celebr. miſſ.*
g *Suar. 3. p diſput. 81. ſeſſ. 3. p. 1214. col. 2. Sot. in 4. d. 13. q. 2. art. 3.*
h *c. ſicut de cõſecr. d. 1.*
i *Sylu. ver. miſſa 1. q. 5. §. 3.*

Secundo circa cõceſſionem Sixti Quarti, in qua datur facultas dictis fratribus Minoribus, vt in altari portatili poſſint celebrare, nota, quod Vicecancellarius concedere poteſt ex regulis Cancellariæ dominis terrarum, & locorum, necnon Abbatibus & Prioribus monaſteriorum ſolitorum gubernari per Priores, Prælatiſque maiorib. & maiorum Principum conſiliarijs, vt ſuper altare portatile poſſint celebrare. Alius autem hanc poteſtatem altaris portatilis poſt Pontificem maximum facere nõ poteſt prout dicitur in iure, *k* & tradit Quintilianus Mãdoſius, & Marcus Antonius Cuccus. Familiares quoque includuntur cum eo, cui fuerit conceſſum, & non alij, niſi dictum expreſſum que fuerit in priuilegio. Qui etiam admittit, quod non plures quinque vt plurimũ includi perſonæ ſolent, iuxta Maudoſium. *l* Subditi illius tamẽ non excluduntur, cui fuerit conceſſum. Parce autem concedi ſolet in locis Apoſtolica, vel ordinaria authoritate interdictis, vt ait Stapluleus in tractatu breuium. Fratres autem Prædicatorum, & Minores habent priuilegium a iure *m* cõmuni, ita vt in altari portatili abſque epiſcopi licentia celebrare poſſint: quod ipſum concedit Sixtus IIII. in priuilegio ſuperius allegato. Altare autem portatile eſt illud, quod etiam viaticum, ſeu mobile dicitur, de quo fit clara mentio in iure, *n* eo quod portatur de loco in locum. Eoq; vtuntur in exercitu præſertim, & peregrinatione, & alijs in locis, in quibus quis continue perſiſtere non poteſt, ſuper quo rite celebratur, vt traditur in iure, *o* & tradit Geminianus. Vnde magnum priuilegium datur in Minoribus, vt in quocunque loco honeſto etiam permanenti poſſint in altari portatili celebrare. At non conceditur tantum a Gregorio XIII. presbyteris Societatis Ieſu, *Vt ſcilicet in caſtris militum poſſint in miſſa ſacrificio altari portatili vti, cum in iure communiter agentib. hoc concedatur.* Dicitur enim in Concilio *p* Tiburiano. In itinere vero poſitis, ſi eccleſia defuerit, ſubdiu, ſeu in tentorijs, item ſi tabula altaris conſecrata, ceteraque ſacra miniſteria ad id officium pertinentia ibi affuerint, miſſarum ſolemnia celebrari concedimus.

k *c. melius, de priu. Gemin. in c. fin. eod. tit. de priu. in 6. nu. 5. Mãd. in ſigna. v. altare portatile Cuc. libr. 5. nu. 10. inſt. tit. 6. de miſſa. nu. 43.*
l *Mando. vbi ſup.*
m *C in his quę de priuil.*
n *C. ſi. de priu. lib. 6.*
o *C. cõcedimus de conſecr. d. 1. Gemin. in d. ca. fi. nu. 5.*
p *d. c. concedimus.*

Tertio eſt notandum circa illam conceſſionem Gregorij Tertij decimi, in qua dicitur, quod in domibus Societatis in oratorijs a prouincialibus deputatis poſſit fieri ſacrum. Suarez *q* tenet, quod nõ ſolum ſacerdotes Societatis, ſed etiam quilibet alij ſacerdotes poſſunt ibi celebrare, quia priuilegium vt ex verbis eius conſtat, non dirigitur ad ſolas perſonas ſacrificantes, ſed ad locum, & ad prouincialẽ, cui communicatur illa epiſcopi facultas approbandi abſolutè locum illum ad ſacrum faciendum.

q *Suarez 3. diſp. 80. ſec. 3. ĩ fi.*

ARTICVLVS V.

Vtrum priuilegia ſuperius allegata quoad modum, tempus, & locum celebrandi miſſam ſint per Concilium Tridentinum ſublata.

RESpondeo dicendo, quod quidam author tenet, omnia ſupradicta priuilegia regularibus conceſſa dicẽdi miſſam quoad modum, tempus, & locum eſſe iam per Tridentinum Concilium ſublata, allegans in ſuum patrocinium Nauarrum, *r* ſed celebrari debent ſecundum Rubricam miſſalis noui, iuxta conſtitutionem Pij V. quæ in miſſalib. reformatis habetur. Sed ego cum conſilio doctiſſimorum virorum ſemper tenui contrarium. Et vt veritas hæc omnibus pateſiat, libuit in præſentiarum tenorem Concilij *ſ* Tridentini, afferre quod ordinarios alloquens ait *Ne patiãtur priuatis in domib. atq. omnino extra Eccleſiã, et ad diuinum cultum dedicata oratoria, ab eiſdẽ ordinarijs ſignanda, & viſitanda ſanctum hoc ſacrificium a ſecularib. aut regularib. quibuſcunq. peragi, &c.* Et addit infra. *Ne ſacerdotes alijs quam debitis horis celebrent, neve ritus alios, aut alias cærimonias, & preces in miſſarum celebratione adhibeant prçter eas, quæ ab Eccleſia pbatæ ac frequẽti, et laudabili vſu receptę fuerint.* Et poſtea ſubdit in fine Conciliũ. *Hæc igitur omnia quę ſũmatim enumerata ſunt, omnib. locorũ ordinarijs ita proponuntur, vt non ſolum ea ipſa, ſed quæcunq. alia huc pertinere uiſa fuerint ipſi pro data ſibi a Sãcta ſynodo poteſtate, ac etiã vt delegati ſedis Apoſtolicæ prohibeant, mandent, corrigant ſtatuant, atq. ad ea inuiolate ſeruanda cenſuris eccleſiaſticis, alijſq. pęnis, quæ il-*

r *Nau. in ma. ca. 15. nu 82. in fin. & num. 88.*
ſ *Seſſ. 22. in decret. de obſeru. & eui.*

lorum

lorum arbitrio conſtituentur fidelium populũ compellant non obſtantibus priuilegijs, exẽptionibus, appellationibus ac conſuetudinibus quibuſcunq;. Ex quorum verborũ tenore colligitur, Concilium non reuocare priuilegia, ſed tantũ præcipere ordinariis, vt non obſtantibus dictis priuilegiis compellant regulares in foro exteriori cenſuris, & alijs remedijs opportunis, ne facultatibus in ipſis priuilegijs conceſſis vtantur. Et ſic non impedientibus epiſcopis, non eſt cur religioſi ſcrupulis agitentur. Imò addo, quod iuxta reſoluta in articulis ſuperioribus multa in dictis priuilegijs conceduntur religioſis, quæ iure communi conceduntur. Quas conceſſiones, cum ſint iuris communis, non puto velle Conciliũ Tridentinum ab epiſcopis impediri, cum ad ipſorum derogationem expreſſa mentio eorum fieri debuerit, prout a communiter ſcribentibus traditur. Aduertant tamen religioſi, ne vtantur priuilegijs concedentibus, vt miſſæ poſſint celebrari in cameris ſecularium, vbi ipſi dormiunt, & feminis non ſolum ſuis, ſed etiam forte alienis coniuguntur. In quibus copulis etiam licitis aliqua aliquãdo obſcœna interueniunt. Indecentiſſimũ enim eſt vti talibus priuilegiis, & licẽtiis ſimilibus locis, niſi aliqua vrgentiſſima neceſſitate inſtaote. Nam dicit doctiſ-

a *Sot. in 4. d. 13. q. 3. artic. 3. p. 572. col. 2.*

ſimus, necnõ pijſſimus magiſter Sotus *a* magis velle, quem non audire miſſam, etiam ſi non poſſit ad eccleſiam ad eam audiendam ire, quam permittere vt in dictis cameris dicatur, niſi eſſet perſona admodum illuſtris, cum qua facilius diſpenſatur. Ex his infertur, quod modo poſſumus vti dictis priuilegijs non contradicentibus epiſcopis.

ARTICVLVS VI.

Vtrum modo poſt Concilium Tridentinum poſſint prælati regulares nullo priuilegio extante diſpenſare, ut miſsæ extra locum ſacrum celebrentur.

RESpondeo dicendo, quod licet Concilium Tridentinum reſtrinxerit facultatem, quam *b* de

b Ca. *miſſa de conſecr. d. 1.*

iure habebant epiſcopi dandi licentiam, vt extra eccleſiam in domibus priuatis, ſeu oratorio, nec conſecrato, neque benedicto poſſent ſacerdotes Domini ſacrificium offerre, cum in eo Concilio Tridentino *c* ordinetur, *ne epiſcopi patiantur in domibus priuatis, aut extra eccleſiam, aut oratorium, ad id dedicatum miſſam celebrari*, Per quæ verba ipſi obligãtur ad illud ſeruandum, prout reſoluit Nauarrus, *d* Exiſtimat tamen Suarez, *e* non eſſe ablatam epiſcopis poteſtatem concedendi licentiam in caſu neceſſitatis, vt in aliquo honeſto loco fiat ſacrũ; quamuis talis locus nõ ſit ad diuinũ cultum deſtinatus. Cui iure ordinatio poſſit hoc fieri, vel concedi in caſu neceſſitatis, prout reſoluunt authores in ſuperioribus citati, Soto *f* ſcilicet, & Nauarrus. Concilium autem nõ abſtulit hoc ius ordinarium, & cõmune neque de caſu neceſſitatis quidquam loquutus eſt, ſed abſolute de communi modo celebrandi. Item quia facultas hæc eſt per modum diſpenſationis. Concilium autem non abſtulit facultatem ab epiſcopo rationabiliter diſpenſandi, quã habet in huiuſmodi rebus, quia multi caſus occurrunt, in quibus & fieri poteſt ſine irreuerentia ſacramẽti, & fieri ẽt oportet. Tandem vſus hoc confirmat, quia ita fit ſine vllo ſcrupulo. Ex quibus prima facie videtur concludendum, prouinciales regulares habẽtes iuriſdictionem quaſi epiſcopalem poſſe cũ ſuis ſubditis diſpenſare in caſu neceſſitatis, vt celebrẽt extra eccleſiam in altari portatili, etiam nullo priuilegio Apoſtolico eos adiuuante. Sed qui hoc aſſerunt toto cælo aberrant non conſiderantes prouinciales ſupradictos non habere abſolute iuriſdictionẽ epiſcopalem, ſed tantum iuriſdictionem quaſi epiſcopalem. Quæ dictio, *quaſi*, limitationem aliquam includit, ita vt iuriſdictio ipſorum non extendatur ad ea, quæ ſunt muneris Pontificalis. Vnde cum muneris Pontificalis ſit conſecrare Eccleſias ad diuinum officium peragendum, ad idem munus pertinere neceſſe eſt, diſpenſare, vt in locis extra eccleſiam, & oratorium deputatum ab ordinario in caſu neceſſitatis ipſum ſacrificiũ celebretur: & per conſequens prouinciales non poſſunt in hoc diſpẽſare, cum poteſtas ipſorum & epiſcoporũ non quoad omnia ſit æqualis. Vnde iuridicè ait Collector priuilegiorum Societatis, aduertẽs circa priuilegiũ Gregorij Tertij decimi, cõcedens ſui inſtituti Prouincialibus, vt poſſint in eorum domibus deputare oratoria, vt ibi ſacrum celebretur, quod prouinciales non vtuntur hac facultate niſi in locis remotis ab oppidis, in quibus ordinarij exiſtũt, aut vbi probabiliter timetur, quod illi, cũ opus fuerit, difficiles ſe exhibebũt ad huiuſmodi oratoria deputãda. In quibus verbis clare innuit, quod deputatio oratorij ad miſsã celebrandam ad ordinarios pertinet, tanquã quid concernens munus Pontificale; & per conſequens ad idem munus Pontificale pertinet dare licentiam, vt extra Eccleſiam in locis priuatis celebretur.

c *Seſs. 22. in decret. de obl. & euit. in celebr.*
d *Nau. lib. 2. cõſil. tit. de conſt. conſ. 1. q. 17.*
e *Suar. vbi ſup. diſ. 81. ſe. 2. pag. 1216. col. 2.*
f *Sot. vbi ſup. & Nauar. in d. c. 25.*

ARTICVLVS VII.

Vtrum miſsa poſsit audiri extra parochiam, in monaſterijs religioſorum.

RESpondeo dicendo, quod Leo X. authoritate Apoſtolica Conceſſit, *quod omnes Chriſti fideles vtriuſque ſexus, qui non contempto proprio ſacerdote parochiali in Eccleſiis fratrum Mendicantium ordinum Dominicis, ac feſtiuis diebus miſſas audiũt ſatisfacere præcepto Eccleſiæ de miſſa audienda, nec aliquam labem peccati mortalis, pœnamque propterea incurrere in contrarium facientibus non obſtantibus quibuſcunque*. Ita habetur in Supplem. *g* Qui idem Summus Pontifex præſatas literas confirmauit, & ampliauit, & ſuper eas aduerſus contradictores cõſeruatores dedit, vt in eodem ſupplemento *h* habetur. Nec hoc indultum eſt reuocatum per Conciliũ Tridentinum quatenus habet, teneri quem ad audiendam concionem in parochia ſua, ſi commode fieri poteſt. Quia concilium non agit de miſſa, ſed de concione. Imò ſi rectè perpendantur verba concilij non deſignant ad id teneri fideles ſub peccato mortali. Ait enim concilium. *Moneatque Epiſcopus populum diligenter, teneri vnumquemque parochiæ ſuæ intereſſe, vbi commodè id fieri poteſt, ad audiendum verbum Dei*. Notanda enim ſunt illa verba, *Moneat Epiſcopus*, quæ deſignant monendos non obligari ſub peccato mortali. Si enim obligarent, diceret concilium ſtatim, quod ſi noluerint eius monitis adhærere, aſtringat populum, vt concionem audiat. Præterea ait concilium, *populum teneri intereſſe ſuæ parochiæ, vbi commodè hoc fieri poteſt ad audiendum verbum Dei*. Quod intelligendum eſt, quando in monaſteriis non prædicatur, Cum enim in ipſis prædicatur, commodius multo eſt parochianis audire concionem in ipſis, quam in parochia, cum in monaſteriis officia diuina cum maiori deuotione celebrentur, & propter multitudinem ſacerdotum non deficiant miſſæ, quas ſeſto ad eccleſiam confluentes audire poſſent, & præcepto eccleſiæ ſatisfacere. Et cum regulariter

g *Conceſ. 90.*
h *Fo. 47. conc. 142.*
Conc. Trid. ſeſ. 24. cap. 4. de reform.

ſequen-

Digitized by Google

loquendo, prædicatores in monaſterijs prædicãtes ſint præſtantiores, quàm prædicatores in eccleſijs parochialibus concionantes: & quia audientes verbum Dei a prædicatoribus ordinum Mẽdicantium lucrantur indulgẽtias, de quib. infra in quæſtione de prædicatoribus dicetur. Vnde Paulus Tertius, *Conceſſit religioſis Societatis Ieſu, vt omnes Chriſti fideles qui concionib. prædicatorũ Societatis interuenerint; poſſint eiuſmodi dieb. in Eccleſiis, in quibus dicti religioſi concionantur miſſas, & alia diuina officia audire, & ſacramenta recipere, ita vt non teneantur pro his adire ſuas parochias.* Ita habetur in Cõpendio *a* Societatis. Ex quo priuilegio propter vtilitatem ſpiritualem prædicationum horum patrum colligitur a Paulo Tertio nõ monaſterijs, neque collegijs, nec conuentibus ipſorũ ipſum fuiſſe conceſſum, ſed ipſis patrib. prædicantibus. Et ſic, cum ſit perſonale, ſequitur perſonas ipſorum in quacũq. eccleſia prædicauerint, ita vt ibi poſſint oẽs fideles miſſam audire, & alia ſacramenta recipere. Nec etiam obſtat idem Concilium *b* Tridẽtinum, quatenus habet vt *Epiſcopi moneant populum, vt frequenter, ſaltẽ dominicis dieb. et feſtiuitatib. ſolemnib. ad ſuas parochias accedant.* Non enim ait Concilium, vt iubeant, nec eos teneri, ſed ſolùm vt moneant, quod non ponit neceſſitatem iuxta ea, quæ traduntur in iure. *c* Obſtat tamen ſecundum aliquos fortiter id quod ſtatim ſubdit Cõciliũ, *Poſſe epiſcopos authoritate Apoſtolica iubere circa hoc opportuna, & opportunum uidetur, quod miſſæ in parochijs audiãtur a parochianis* Ad hoc reſpondeo, non debere videri opportunũ iuxta ſuperius allegata, præſertim, vt cum ſcandalo tot laicorum monachorum tam generalis cõſuetudo, quã etiã in vrbe ſeruari videmus, vt talis cõſuetudo tollatur. Præterea felicis recordationis Pius V. in quadam bulla in fauorẽ religionũ lata anno Domini milleſimo quingẽteſimo ſexageſimo ſeptimo, *Declarauit, audiẽtes miſſas in feſtiuis dieb. in monaſterijs mendicantiũ ſatisfacere præcepto audiendi miſſam.* Nec obſtat, quod Gregorius XIII. reduxerit omnia conceſſa a Pio Quinto regularib. ad terminos iuris communis, & Concilii Tridentini, Nã reſpondetur, quod conſuetudo ante Conciliũ Tridentinũ tolerata in omni Eccleſia habet, vt miſſa poſſit audiri in dictis diebus in quocũq. loco ſacro etiã in eremitis. Adeo, vt dicat Syluester, *d* quod Epiſcopus ſuis ſubditis contrariũ præcipere nõ poteſt, quia cõſuetudo eſt generalis. Et ſicut Epiſcopus nõ poteſt tollere, neque reſtringere ius cõmune argumẽto cuiuſdam canonis, *e* ſic neque generalem totius orbis conſuetudinem, quæ vim eandem habet iuxta quandã legem. *f* Et per conſequens excõmunicatio, quã contra eã ferret, eſſet nulla, argumento cuiuſdã Decretalis. *g* Et Concilium Trid. licet tollat alias conſuetudines, non tamen hanc ita toleratam, & approbatam, & vtilẽ omnib. Chriſti fidelibus. Et Gregorius Tertius decimus ſolùm reuocat, quæ à Pio Quinto in fauorem Mendicantium cõcedentur, quatenus ſunt contra Concilium Tridentinum. *h* Ita colligitur ex traditis a Nauarro, & hanc opinionem tenet Henriquez. Quod confirmatur. Nam fuit dubitatum in ſacra congregatione Cardinalium, an ex dicto decreto derogatum ſit decreto, & priuilegio, de quo in capite vltimo de priuilegijs in ſexto. Fuitque ab omnibus Cardinalibus die decima nona Iunii anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo octauo deciſum negatiue; quia intentio Concilij eſt tollere abuſus; & in ipſis non eſt abuſus, cũ fiant ex cauſa, vt quotidie miſſam audiant; quam non audirent, ſi illi priuilegio Epiſcopi derogaretur. Ex qua declaratione colligitur Concilium non tollere conſuetudinem rationabilem, de qua nobis modo ſermo eſt. Præterea in eadem congregatione conſiderando verba dicti decreti, ibi, *Moneant etiam*, deciſum eſt, quod populus monendus eſt, vt Dominicis diebus, & feſtis maiorib. miſſas in ſuis parochiis audiat. Non eſt tamen ad id per cenſuras Eccleſiaſticas cogendus. Aduertendum tamen, quod per illa verba ſuperius allegata Concilii Tridentini, *i* *Hæc igitur omnia, quæ ſummatim enumerata ſunt omnibus locorum ordinarijs ita proponuntur, vt non ſolum ea ipſa, ſed quæcũq. alia huc pertinere viſa fuerint ipſi pro data ſibi à ſacroſancta Synodo poteſtate, ac ẽt delegati Sedis Apoſtolicæ prohibeant, mãdent, corrigant, ſtatuãt, atq. ad ea inuiolabiliter ſeruãda cẽſuris Eccleſiaſticis, alijſq. pœnis quæ illorũ arbitrio cõſtituẽtur fidelem populũ compellant*, per hęc inquam verba, poſſunt Epiſcopi cõpellere regulares, vt in offertorio miſſarum conuentualiũ, quæ Dominicis dieb. in monaſterijs celebrãtur, declarent fidelibus, quæ feſtiuitates & ieiunia in illa hebdomada occurrant, ne ignorantia horũ feſtorum & ieiuniorum pręcepta eccleſiaſtica a fidelib. tranſgrediantur. Hoc enim opportunum quid eſt, & maxime cõſentaneum; & ita vidi obſeruari a quibuſdam fratribus ordinum Mendicantium in Regno Portugalliæ in Archiepiſcopatu Eborenſi.

a Comp. Soc. v. miſſæ.
b Seſ. 22. in decr. de obſ et eui. in celebr. miſſ.
c §. ſi. 4. d. c. præcipitur. 14. q. 1.
d Sylu. v. miſſ. 2. q. 1. §. 1.
e c. inſer. 21. d.
f l. de quib. ff. de legat.
g c. 1. de ſent. et re iudic.
h Naua. in manu. c. 21. nu. 6. Hen. 2. 10 lib. 9 de miſſ. c. 21. n. 9. in fin.
i in d. Decre. de obſer. & euit.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum poſſit dici miſſa votiua priuata in feſto.

RESpondeo dicendo, quod ex cauſa quocunq. die poſſunt dici miſſæ priuatæ votiuæ, quando non celebratur officiũ duplex, prout ait Pius Quintus in ſua conſtitutione poſita in miſſali, & continetur in regulis eiuſdem miſſalis. Id tamen non debet fieri paſſim, ſine cauſa rationabili. Cauſa autem erit rationabilis, vt ſi quis data pitantia petat miſſas dici de Requiem; nam ita ſunt dicendæ, quia ſpeciale officium eſt vtilius, & oratio magis directe, & immediate de ſe magis mouet ad impetrandũ à Deo, prout tradunt Diuus Thomas, *K* Syluester, & poſt alios Maiolus, & Nauarrus. In feſto verò duplici rectius ſacerdos pro eo defuncto debet celebrare de proprio feſto, prout tenet Soto, *l* vt ita ſe conformet miſſali, & communi vſui, ſatisfacitque debito. Quia ex opere operato non minus ſatisfactionis applicatur defuncto, ſuppleturque directa vis interpretationis ex deuotione feſti & Sancti. Et ait Nauarrus, *m* quod promiſſa longa de Paſſione ſatis implet ſacerdos, ſi celebret de feſto etiam ſemiduplici, aut infra octauam.

K D. Th. in d. 45. Syl. v. miſſ. §. 4. Maiol. li. 3 de ir. reg. c. 24. in fi. Nau. ĩ manu. c. 25. nu. 134 & li. 3. conſ. tit. de celeb. miſ. cõſil. 6.
l Sot. in 4. d. 13 q. 2. ar. 1. col. pe.
m Nau. de conſil. 6. nu. 8.

ARTICVLVS IX.

Vtrum religioſi poſſint pro vna miſſa commendata unius feſti dicere aliam.

RESpondeo dicendo, quod Clemens VII. *Cõceſſit fratrib. Minorib. obſeruãt. a, quod cum aliquis petierit ab eis, vt celebrẽt miſſã de paſſione licet eis miſſam de Cruce, vel de quinq. plagis, & loco Euangelij Paſſionẽ ſecundũ Ioãnẽ dicere, ſiue in fine miſſæ huiuſmodi paſſionẽ præfatã dicere, & ſic cẽſeatur ſatisfactũ fuiſſe petitionib. illorũ, qui petierunt.* Ita refertur in cõpendio *n* Mendicantiũ, vbi collector ait eſſe viuæ vocis oraculũ authenticũ, Sed ego intelligo, quod hac conceſſione modo poſt conſtitutionem Pij Quinti minime vti poſſunt fratres, qui obligantur cantare, vel dicere miſſam iuxta ritum miſſa-

n Tit. miſſ. 3. §. 13.

miſſalis reformati. Pios enim Quintus anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo, pridie Idus Iulii Pontificatus ſui anno quinto, in conſtitutione quæ incipit. Quo primum tempore, quæ habetur in principio miſſalis reformati, *Mandamt, ac diſtricte præcepit omnib. & ſingulis Eccleſiarum patriarchis, adminiſtratorib. aliiſq. perſonis quacunque Eccleſiaſtica dignitate fulgentib. & presbyteris ſecularib. aut cuiuſuis ordinis regularib. ne in celebratione miſſæ alias cærimonias vel preces, quam quæ hoc miſſali continentur addere, vel recitare præſumant.* Et addere miſſis de Cruce, aut de quinque plagis Euangelium Ioannis, ſicut conceſſit Clemẽs Septimus puto eſſe additamentum in dicta conſtitutione prohibitum. Dixi, *qui obligantur cantare, vel dicere miſſam iuxta ritum miſſalis reformati*: nam aliæ religiones, quæ ſuper ducentos annos miſſarũ celebrandarum in eiſdem Eccleſijs aliud obſeruant (a quibus Pius Quintus præfatam celebrandi conſtitutionem, vel conſuetudinem nequaquam aufert) poſſunt vti priuilegio ſupradicto, cum ſecundum canones *a* antiquos poterant addere aliqua cum conſilio Doctorum, aut approbatione alicuius Synodi. Et licet prædicti fratres poſſint facere prædictam commutationem dicendo pro miſſa de Paſſione miſſam de Cruce, vel de Plagis, minime tamen poterunt loco vnius miſſæ priuatæ alicuius ſancti commendatæ aliam miſſam de ſancto occurrente dicere. Verum eſt tamen, quod non peccauit, ſi ſine ſcandalo aliquando hoc fecerit, vt ſe conformet ordini, & ritui miſſalis reformati. Sine. n. cauſa rationabili, regulariter loquendo, ordo & ritus ipſius miſſalis minime debet prætermitti, iuxta ea quæ in noſtra Summa *b* confeſſorum diximus, & articulo ſequenti dicetur.

a *Concil. Carthag. 3. can. 23. Conc. Mileuit. c. 2.*

b 1. to. cap. 244. *miſ. concl. 24. p. 715.*

ARTICVLVS X.

Data eſt cuidam monaſterio quædam eleemoſyna, ut eius prælatus miſſas Diui Gregorii pro anima defuncti faciat celebrare. Quæritur, utrum ſatiſfaciat dicendo alias miſſas de Sanctis, & Dominicis occurrentibus recordatione ſolum habita in memento de dicta anima, ibique ualorem miſſæ ei applicando.

RESpondeo dicendo, quod ratio huius dubii pẽdet ex miſſali Romano antiquo, & maxime ex impreſſo Pariſiis anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo ſeptimo, in quo dicitur, miſſas Diui Gregorii cum commemoratione defuncti, vel defunctæ celebrandas eſſe has. Prima eſt de Dominica prima Aduentus. Secunda de Natiuitate Domini. Tertia de Sancto Stephano protomartyre. Quarta de ſancto Ioanne Euangeliſta. Quinta de Innocentibus. Sexta de Epiphania. Septima de octaua trium Regum. Octaua de purificatione Beatæ Virginis. Nona de Septuageſima. Decima de Dominica prima Quadrageſimæ. Vndecima de Dominica ſecunda Quadrageſimæ. Duodecima de Dominica quarta Quadrageſimæ. Decimatertia de Annunciatione Virginis. Decimaquarta de Domin. in Ramis Palmarũ. Decima quinta de Cęna Domini. Decima ſexta de Reſurrectione Domini. Decima ſeptima de Aſcenſione Domini. Decima octaua de feſto Pẽtecoſtes. Decima nona de feſto Trinitatis. Vigeſima de Dominica prima poſt Pentecoſten. Vigeſima prima de Dominica ſecunda poſt Pentecoſten. Vigeſima ſecunda de Sancto Ioanne Baptiſta. Vigeſima tertia de Sancto Petro, & Paulo. Vigeſima quarta de Sancta Maria Magdalena. Vigeſima quinta de ſancto Laurẽtio. Vigeſima ſexta de Aſſumptione Beatæ Mariæ. Vigeſima ſeptima de Sancta Cruce. Vigeſima octaua de Sancto Michaele. Vigeſima nona de Sancto Gregorio, vel de omnibus Sanctis. Vltima de mortuis. Et poſt celebrationem harum miſſarum recitandæ erant vigiliæ mortuorum, & omni die ieiunandum. Referuntq; Innocentium Papam conceſſiſſe plures indulgentias dicentibus, vel dici facientibus dictas miſſas.

Hoc ſuppoſito dico, non eſſe obligatum prælatum dicti monaſterii ad eas dicere, aut celebrare facere cum iã ſitæ obligationi ſatisfecerit, quamuis neq; illas miſſas antiquo miſſali præſcriptas, nec quotidie celebrauerit: dũmodo tamen aliæ triginta miſſæ de feſtis occurrentibus dictæ ſint, & actualem, aut virtualem intentionem habuerint in Memento illarum pro tali defuncto offerre. Quod probatur primo. Nam pactum nudum, vt obliget neceſſum eſt, quod ſit honeſtum, licitũ, & poſſibile, vt innuit Diuus Thomas. *c* Iam autẽ relinquere eas miſſas, quæ Miſſale nouum Romanum poſt Conciliũ Tridentinum editum ſingulis diebus, & maxime ſolẽnibus celebrandas ordinat, & præcipit, eſt illicitũ. Tum, quia indecens, & abſurdum eſſet quadrageſimali tempore dicere miſſam de Reſurrectione, vel Aſcenſione; quæ tamen dicendæ eſſent ab eo, qui iuxta antiquum illum ritum vellet primo die illo cineris incipere illas triginta miſſas. Tum, quia in diebus feſtis, etiamſi non de neceſſitate, ex congruitate tamen tenetur quilibet audire miſſam de feſto occurrenti argumento aliquorum canonum. *d* Ex quibus colligit Angelus, *e* non excuſari a peccatu celebrãtes, qui relicta proprii feſti miſſa aliam particularem votiuã dicunt: & tales ſacerdotes reprehenſione dignos aſtimat. Tãdem in officio miſſæ, vt ait Diuus Thomas, *f* non ſolum reperitur ſacrificium, ſed etiam orationes, & ex parte ſacrificii oblati æqualiter prodeſt viuis, & defunctis de quocunque miſſa dicatur. Ex parte vero orationum, negari nequit prodeſſe quam plurimum miſſam, quæ incipit, *Requiem æternam*, inſtitutam pro defunctis, : o qua ſunt orationes ab Eccleſia determinatæ pro mortuis. Iſte tamen fructus, & vtilitas cum recompenſari poſſit propter maiorem deuotionẽ vel eius, qui dicit miſſam, vel per interceſſionem ſancti, cuius ſuffragiũ imploratur in miſſa, idcirco æque ſatisfit per celebrantem obligationi, dicendo miſſam de Sanctis, ſiue de Dominica, ac ſi diceretur illa de defunctis, vnde Hoſtienſis *g* refert, Vgonem Cardinalem ſolitum dicere, quod celebrãdo de Dominica faciebat celebrari pro defunctis. Ita Roſela, *h* Sylueſter, Armilla, Tabien. Præterea huiuſmodi triginta miſſæ ſunt dicendæ de neceſſitate continue, & abſque interruptione ſingulis diebus celebrandæ. At obligatio, qua quis obligatur ſingulis diebus celebrare iuxta terminos iuris *i* dẽt interpretari, quod debet celebrare quanto frequentius poterit, ſalua honeſtate ſua, & debita reuerentia, ac deuotione ad Sacramentum. Alias enim eſſet illicita conſtitutio, vt quę daret materiam peccandi, cum non ſemper ſit homo recte diſpoſitus ad tantum Sacramentum percipiendum. Iam autem, quod in die Reſurrectionis, vel in aliis ſolennitatibus fiant collectæ pro defunctis, non eſt Eccleſiæ conſuetudo, imo bulla Pii Quinti, quę confirmat Miſſale nouum Romanum, tollit vſum ceterorum Miſſalium, & nihil addendum ipſi præcipit.

c *D. T. 2. 2. q. 11.*

d *c. quidã laicorũ de cele. miſ. c. & hoc de conſtit. d.*

e *Ang. v. miſ. c. 23 & v. feri. §. 42.*

f *D. Th. in 4. d. 4. q. 2. ar. 3. q. 1. ad 5.*

g *Hoſt. in ca. 2. de celeb. miſ.*

h *Roſel. v. miſ. §. 1. Syl. §. 4. Armil. §. 325. Tabien. nu. 48. & 52.*

i *ca. ſignificatũ de preb.*

AR-

ARTICVLVS XI.

Vtrum Dominæ noſtræ miſſa celebrari poſſit in Sabbato concurrente feſto. Et idem de officio defunctorum quæritur quocunq; feſto.

RESpondeo dicendo, quod ſi inſtitutor capellæ iubeat omni feria ſecunda cantari miſſam defunctorum, vel Sabbato miſſam Dominæ noſtræ votiuam præter principalem, & maiorem miſſam illius eccleſiæ, aut monaſterij, conſeruanda eſt intentio, prout tenet Sylueſter *a* poſt alios Nauarrus vt voluntati teſtatoris ſit ſatisfaciendum, iuxta ea, quæ tradit Couarruuias. *b* Quod quidem affirmat Henriquez, *c* quando mos eſt, vt dictæ miſſæ dicantur, vt tenet Nauarrus. *d* De qua cõſuetudine agũt Couarruuias, *e* & Caſtanens. Et mos in Eccleſijs collegiatis, & in eccleſiis quarundam religionum, vt præter miſſam principalem canetur miſſa defunctorũ moderatur generalem regulam miſſalis Romani, & fauet Pius V. in rubrica miſſalis: vbi dicit, *quod quando officium ſit de feria, põt miſſa principalis eſſe votiua, vel de defunctis; ſi vero fiat officium duplex, vel ſemiduplex non fiat miſſa principalis niſi de die*. Vbi non vetat, quin minus principalis, vt in capella fiat pro defunctis, aut de Domina noſtra, etiam in duplici. Idem ordinatum fuit in ſynodo Compoſtellana *f* anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo. Imò cum licentia Epiſcopi interdum fit miſſa principalis votiua de conceptione, aut de alio feſto Beatæ Virginis, vt ait Henriquez. *g* Et idem in religionibus poteſt fieri cum licentia ſuorum prouincialium, qui quantum ad hoc licentiam habent quaſi epiſcopalem. Nec obſtant iura *h* in contrarium; quia conſuetudine derogata ſunt, prout aduertit *i* Nauarrus. Ex his deducitur, quod etiam in feſto duplici poteſt dici in Sabbato Miſſa Dominæ noſtræ, ſicut mos antiquus introductus eſt ex deuotione patrum ipſorum dicendi dictam miſſam cum maxima ſolennitate in quocunque Sabbato. Nec hoc eſt contra regulam, & rubricam miſſalis reformati.

a *Syluest. ver. miſſa. §. 4. Nauar. cap. 25. nu. 139.*
b *Couar. in ca. cum eſſes in 1. de teſta.*
c *Henri. 2. to. l. 9. de miſſa ca. 23. nu. 7.*
d *Nauar. vbi ſup.*
e *Cou. lib. 1. va ri. c. 10. num. 5. Caſſan. de glo ri. mund. c. 12. nu. 13.*
f *art. 3. cap. 38.*
g *Henriq. vbi ſup. lit. N.*
h *c. hoc & c. attendendum, de conſecrat. d. 1.*
i *Nau. d. conſi. 6. nu. 7.*

ARTICVLVS XII.

Vtrum in Eccleſiis regularibus ſint duæ miſſæ dicendæ in quadrageſima, aduentu, & in uigilijs, ſcilicet, una de feria, & altera de Sancto occurrenti.

RESpondeo dicendo, quod Pius V. in conſtitutione miſſalis reformati tenet, quod in eccleſijs collegiatis duæ miſſæ dicantur in quadrageſima, aduentu, & in vigilijs, ſ. vna de feria, & alia de Sancto occurrenti. Et Eccleſia collegiata non dicitur ex eo, quod plures in ea clerici et adminiſtrantes congregari ſoleant: nec enim perſonarum clericorumque multitudo ſola collecta facit collegium, niſi alia præter hæc interueniant nempe vt principio velut collegium ibi inſtitutum, erectumque ſit non minori trium clericorum numero, prout tenet quædam Gloſſa *k* Innocentius, Ioannes Andræas, & alij, quos refert, & ſequitur Marcus Antonius Cuccus. Si aũt primæ inſtitutionis nulla extant documenta, ex quibus collegij priuilegium tributum eſſe appareat, ſigna tamen nonnulla collegii, veſtigiaque ibi eniteſcant, collegiata tenebitur. Vt ſi conſtituere ſyndicum conſueuerit, ac per eum iurare, & lites mouere, ſigillumq; commune habere, & ſi conſueuit prælatum ſuum eligere, & ſimilia facere. Non autem deſideratur, vt quiſpiam velut eis caput, ac rector præſit, iuxta Felinum, *l* & traditur a Marco Antonio Cucco. In cathedralib. autem Eccleſijs præſumitur in dubio conuentus collegij nomine, & titulo haberi, etiamſi nullum ex prædictis veſtigium appareat. Vnde ſequi videtur, quod in Eccleſiis regularibus ſecundum ſupradictam conſtitutionem, & rubricam duæ miſſæ ſint dicendæ in prædictis feriis. Contrarium tamen eſt dicendum, pro vt declaratum fuit in cæremoniali noſtræ religionis authoritate congregationis generali Toletanæ editi, ubi dicitur, quod monaſteria nomine eccleſiarum collegiatarum minimè comprehenduntúr. Et non obſtant ſupradicta. Nam licet monaſterijs nomen collegij competat, neceſſe tamen erat, vt in conſtitutione ſupradicta diceretur, quod in Eccleſijs collegiatis ſecularibus, aut regularibus duæ miſſæ dicerentur. Sicut enim nomine eccleſiaſticorum in odioſis regulares minimè comprehenduntur, Ita etiam nomine Eccleſiarum in hoc onere monaſteria minime veniunt.

k *Gloſſ. in cap. nobis de iure p tro. v. in conuentualibus. Inno. in c poſtu. d: iur. pat. And. in ca. ſtatutum de elect. lib. 6. Cucco lib. 4. man. inſtitu. t. de elect. nu. 5.*

l *Felin. in c. ex literis col. 4. de conſt. Cuc. vbi ſup. nu. 13.*

Ex quo infertur, quod ſi eccleſia collegij ius habeat, quamuis re ipſa collegij more non regatur, inter collegiatas cenſeri poterit, ſi aliqui canonici ex ea adſint, quamuis nec collegium congregare, nec ſigillum commune habere, nec ſyndicum facere ſoleat in his ſaltem, quæ fauore potius, quam odio digna exiſtimãtur, prout tradunt Alexander, *m* & Felinus. Vnde cum hic non agatur de fauore, aſſerendum eſt, quod hæc eccleſia collegiata non tenebitur ad dictas duas miſſas. Aduerte, quod Martinus Quintus conceſſit. *Quod in Quatuor temporibus, vel in diebus Quadrageſimæ, aut Letanijs ſufficiat in monaſterijs Sancti Hieronymi celebrare miſſam de feria (ſi hoc velint) cum commemoratione feſti, quod in ipſa die celebratur; niſi eadẽ die ſit duplex, aut ſemiduplex, Super hoc tamen onerat conſcientiam prælati, ſi non eſt tanta multitudo fratrum, quod poſſint duas miſſas dicere.* Ita collector *n* priuilegiorum Mendicantium, qui aſſerit, ſe vidiſſe hoc ſub viuæ vocis oraculo non authentico. Ex quo infertur, quod licet ſupradicta Rubrica Miſſalis ad eccleſias regulares extenderetur, fratres Mendicantes, in foro conſcientiæ vnam miſſam dicentes, aliam relinquentes, vbi non eſt tanta multitudo fratrum, non peccarent, attento ſupradicto priuilegio, quo ipſi gaudent.

m *Alex. conſ. 74. col. 1. l. 4. Felin. in ca. accedentes, col. 4. de præſcr.*

n *in Compend. Mendic. titu. miſſa 3. quoadmodum. 9. 17.*

ARTICVLVS XIII.

Vtrum Generales ordinum poſſint reducere Miſſas capellarum ad minorem numerum.

RESpondeo dicendo, quod ſi in cappella, aut anniuerſario ſit magnus miſſarum, & ſacrificiorum numerus pro tenui ſtipẽdio, epiſcopus poteſt, & debet ad minorem numerum reuocare, prout ordinãtur in Concilio *o* Tridentino, monente, vt habeatur ratio de pia voluntate teſtantium, conſtitura tamen congruente ſtipite, ita vt ex multis piã tijs efficiantur vna victui ſufficiens diuino. Vt anniuerſaria commutet Epiſcopus, eget Synodi conſilio iuxta Concilium Tridẽnum. Vt ſi in vna eccleſia aut oppido mãdatæ ſint a teſtatoribus plures miſſæ ſed ob miniſtrorum paucitatem non poſſunt quotãnis impleri anniuerſaria, etiã data pingui ſtipe poſſet Epiſcopus, reducere ad pauciores cum commemoratione ſingulorũ teſtatorũ, vt ait Conciliũ Tridentinum, *p* & multo magis poteſt, ſi ſtipes ſint tenues. In eccleſia Salmantina approbãte ſynodo facta eſt

o *Concil. Trid ſeſ. 25. de refo. c. 5 & ſeſ. 21. de refor. c. 7.*

p *Conc. d. ca. 4. in fine.*

con-

Digitized by Google

a in 1. imp. f. 63 et in 2. f. 25. cõceſ. 14.

b Habet. in 2. imp. f. 69. conce. 143. & in ſupp. f. 100. conc. 889

tur io libro monumenta ordinum, a Et Sixtus IV. *Conceſſit fratrib. Minorib. de obſeruantia vt poſſint dicere i omnib. Miſſis votiuis Gloria in excelſis Deo* Prout habetur in eodem libro b & in Supplemento. At modo cantantes, & dicentes miſſam iuxta ritum Eccleſiæ Romanæ reformatum, iuxta conſtitutionem P. V. ſuperius citatam, vt ſunt fratres Minores, iam non poſſunt vti dictis priuilegijs, ſed debent dicere miſſas iuxta ſupradictum ritum, in quo inſtituitur ut, utdicatur *Gloria in excelſis*, quãdo cunque in matutino dictus eſt Hymnus, *Te Deum laudamus*. Præterquam in miſſa feriæ quintę, in Cęna Domini, & Sabbati ſancti, in quibus Gloria in excelſis dicitur. In miſſis verò votiuis non dicitur, niſi in miſſa Beatæ Marię, & Angelorum. Et miſſa votiua dicenda ſit pro re graui, vel pro publica Eccleſiæ cauſa. Nec etiam dicitur in miſſis defunctorum. Ita habetur in rubrica miſſalis reformati. Circa quam rubricam eſt aduertendum, quod tunc miſſa dicitur pro re graui, quando fit aliqua proceſſio generalis, quę nunquam fit, niſi pro re graui, vel quando aliquæ miſſæ dicuntur in aliquibus eccleſijs cathedralibus, collegiatis, & regularibus, vel parochialibus pro ſalute vniuerſali alicuius Principis, vel pro ſalute totius Reipublicę, vel pro aliqua intentione temporali, bonum commune immediate concernenti. Vel quando fit in gratiarum actione pro aliqua re graui petita, & obtenta: veluti pro victoria parta vel pro aliqua ſupradictarum rerum à Deo optimo maximo conſequuta.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum in feſtiuitatibus Sanctorum ordinum debeat dici Symbolum Apoſtolorum in Miſſa.

RESpondeo dicendo, quod Sixtus IV. *Conceſſit quod fratres Minores poſſent dicere, Credo, in ſolennitatib. Sanctorum ſui ordinis, & ſancta Clara.* Ita habetur in libro Monumenta ordinum, c & in Supplemento. Ex quo priuilegio colligitur, quod dicti fratres non poſſunt dicere, Credo in octauis, nec in die octauo dictorum Sanctorum. Quod patet ex alia conceſſione eiuſdem Sixti Quarti, qua conceditur, quod prędicti *fratres poſſint dicere, Credo, in octaua Sancti Franciſci*, prout in eiſdẽ libris d habetur. Sed iam hodie hoc non eſt ita limitatum, ſecundum ritum Miſſalis Romani reformati: in cuius Rubrica loquẽdo de Symbolo dicitur. *Quod dicatur Credo, in feſtis principalib. ordinum, & per eorum octauas in eccleſiis tãtum illius ordinis.* Principalia autem noſtrę religionis feſta ſunt B. P. noſtri Franciſci, Sancti Antonij, Sancti Bonauenturę, Sãcti Ludouici, Sancti Bernardini, Sãcti Didaci, Stigmatum Beati Patris Franciſci, & Dedicationis Eccleſiæ Portiunculæ.

c in 1. imp. f. 63 & in 2. fol. 67. conc. 118. & in ſupp f. 96. conc. 329.

d in 1. imp. f. 63 & in 2. fol. 68. conc. 133. & in ſupp. f. 100. conceſ. 380.

Dubitatur autem, vtrum debeat dici Credo, in Miſſa Beatæ Mariæ, quę omnibus Sabbatis, aliquo feſto duplici non impeditis, celebratur primo mane in aliquibus religionibus, ex antiqua deuotione earum religionum ad Virginem Mariam, ad quã omnes fratres concurrunt, tanquam ad miſſam ſolemnem, & verſus cum Alleluya ſenioribus commendantur: ſicut ſolet commendari in alijs feſtiuitatibus ſolennibus, & reſpondeo, quod Miſſale reformatum loquens de miſſis votiuis, inquit. *Item dicitur Credo in miſſis votiuis, quæ ſolenniter pro re graui, vel pro publica eccleſiæ cauſa celebrantur.*

Ex quib. verius videtur probabiliter colligi, Credo in dictis miſſis dici poſſe cum ſolenniter celebrentur. Sed dices, quod non celebrantur pro re graui: quod, vt dicatur Credo, requiritur. Ad hoc reſpondeo, videri pro re graui celebrari cum celebrentur ex antiqua conſuetudine ipſarũ religionũ, ex maxima erga Virginem deuotione: vt ipſa pro eis intercedat ad Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum filium eius. Pro cuius deuotione hoc puto probabile, licet contrarium, loquendo ſecundum rigorem, ſit probabilius.

ARTICVLVS XVII.

Vtrum religioſi cum vna Miſsa poſſint pluribus ptantijs ſatisfacere.

RESpondeo dicendo, quod Leo Decimus *Informatus, quod in quibuſdam religionibus pro celebratione vnius Miſſæ certa pecunia quantitas dari conſueuit in eleemoſynam fratrib. Minorib. tam valde parua, & tenuis, quod dicti patres ob eleemoſynam qua ſingulariter a plurib. elargitur, tot Miſſas, quot ſunt largientes pro ſingulis celebrare non valent, declarauit, & conceſſit prædictis fratrib. obſeruantibus, quod celebrando vnam Miſſam duntaxat, ſi eleemoſyna æquiualens vni Iulio, id eſt decima parti ducati, non elargitur, etſi duas, tres, vel quatuor, aut plures Miſſas celebraturi eſſent, occaſione diuerſarum, vel plurium eleemoſynarũ huiuſmodi, et in dicta celebrãda Miſſa pro omnib. qui pro dictis Miſſis eleemoſynã vſq. ad ſummam huiuſmodi contribuunt, cõmemorationem in genere faciendo in hoc conſcientiarum prędictarum actorũ fratrum ſatisfactum ſit.* Ita habetur in ſupplemento ordinis. e Circa quam conceſſionem notat Collector f priuilegiorum Mendicãtium omnino ab ea eſſe cauendum: quia ait, re vera nullius eſt valoris, prout multi viri famoſi Theologi, & Iuriſperiti ſuper hoc conſulti reſponderunt. Nam vltra multa, quæ cõtra huiuſmodi cõceſſionem dici poſſent, conſtat bene intuenti re rationẽ, quod ſubreptitie obtenta eſt. Quapropter Reuerẽdiſſimus Pater frater Ioannes Clapion, dum inſtitutus eſſet Procurator Curię Romanę promiſit procurare reuocationem, ſeu potius declarationẽ nullitatis huius conceſſionis. Et credendum eſt, quod obtinuit licet ad manus noſtras nõ peruenerit. Hęc Collector. At licet nobis conſtet de reuocatione huius conceſſionis, & de ſurreptionis uitio, & licet per contrarium vſum ſit abolita, dato quod fuerit legitimè impetrata, operæ pretium eſſe duxi agere de vitio nullitatis, quo à Collectore notatur: in qua re ponderatione opus eſt. Pro cuius rei explicatione ſequentes propono concluſiones.

e Fo. 20. cõc. 82

f Coll. in comp. Mẽd. ti. miſ. 3. §. 14.

Prima cõcluſio eſt: Si ſtipendium miſſę lege, aut conſuetudine taxatũ ſit, & commendantes miſſas, nõ totum illud, ſed diminutum ſtipendium perſoluant, in hoc caſu licet pauciores miſſas dicere accipiendo pro illis vſq. ad quantitatem ſtipendiorum ſibi debitam, ſecundum legem vel cõſuetudinem; nec eſt obligatio reſtituendi. Maxime ſi per indicẽ illud ſtipendium conſuetum ſine ſcandalo, & litibus, & alijs inconuenientibus exigi poteſt, ex quo id taxatum certum ſibi debitum eſt ex lege, vel cõſuetudine, ſicut de alijs debitis liquidis, & certis cõmuniter dicitur à Doctoribus. Quod eſt intelligendũ, dummodo nõ velint ſatisfacere vna miſſa obligationi eleemoſynæ datæ vltra quantitatẽ lege aut conſuetudine pro vna integra miſſa taxatam. Nam ſi vltra dictam quantitatem eorum ſatisfactionem

pro vna miſſa vallent extendi, abuſus quidem eſſet ſcandaloſus, & incentiuum præbens auaritię, & pluribus iniquitatibus. Ita tenet Honcala *a* Quod eſt verum, vt aduertit Corduba, excepto vbi expreſſe plures miſſę integræ, ſecundum illa plura ſtipendia quot annis diminuta, peteſētur, & acceptarentur. Itaque quod illa ſtipendia non darentur, niſi tot miſſę dicerentur, quot ille commẽdauit, expreſſeque petiuit, tunc enim non ſatisfaceret, niſi tot, quot promiſſæ ſunt, dicantur, alias fieret iniuſtitia, & eſſet obligatio reſtituendi.

a Honca. de valore miſ. 11. & 16. Cord. lib. 1. qq. q. 4.

Secunda concluſio: Si certum ſtipendium ſufficiens, vel inſufficiens, pro vna miſſa, lege, vel conſuetudine taxatum non ſit, nõ licet Guardiano, nec prælato plura ſtipendia pro vna miſſa accipere vſque ad quantitatem neceſſariam pro decenti ſuſtẽtatione vnius diei ſubditi ſui miſſam ipſam celebrantis. Hanc opinionem tenent Doctor Medina *b* & Nau. quos ſequitur Corduba contra Honcalam & Soto. Et probatur, quia ſi tota ſuſtentatio decẽs pro illa miſſa illius diei deberetur, ergo ſacerdoti valde honorabili in dignitate conſtituto plus deberetur ad ſuam decentem ſuſtentationem, & iſte plus poſſet auferre, quam pauper; quod abſit. Paupertas ergo ſacerdotis, vel abundantia nec tollit, nec ponit iuſtitiam, aut debitum illorum, qui illi pro miſſa vna tantum, & non amplius, ſtipendium dare voluerint. Quod cõfirmatur; Nam ſicut, qui tenue beneficium acceptauit, etiamſi non ſufficiat ad decentem ſuſtentationem, tenetur ei deſeruire, nec amplius poteſt exigere, prout habetur in iure, *c* & tradit late Medina; ita ſimiliter de ſtipendio miſſæ quantumlibet diminuto dicendum eſt, ſi ſic ſacerdos acceptauit, quia eadem utrobique ratio eſt.

b Medin. de ordin. q. 30. Nau. in ma. c. 25. Cor. vbi ſup. dub. 2.

c c. clerie. 19. d. Medi. de ora. q. 3. fol. 186.

Nec obſtat illud Pauli *d* dicentis, qui altari ſeruit de altari viuere debet. Nam reſpondetur, quod Diuus Paulus loquitur ĩdeterminate, & debet intelligi proportionabiliter, quod ſcilicet, ſecundum miniſterium, & laborem ita quilibet in ſpiritualibus adminiſtrans pręmietur, aut ſuſtenteiur, plus vel minus recipiendo, ſecundum quod plus vel minus ſeruit, atque laborat. Alioquin diaconus, vel alius, qui ſolum ſeruit altari, legendo Euangelium vel Epiſtolam, vel miſſam offerendo, æqualem deberet mercedem, vel ſuſtentationem vitę accipere, ſicut qui celebrat, & ipſe ſimplex ſacerdos, ſicut curatus, vel Epiſcopus. Nunc autem conſtat, quod in præparatione, & celebratione miſſæ ſacerdos unam, uel duas circiter horas duntaxat conſumit. Reliquum autem tempus, ſi eſt ſecularis, cõſumit in horarum recitatione, & in negotijs ad ſuam familiam pertinentibus. Si eſt religioſus conſumit in ſequendo chorum noctu, diuque, & in alijs operibus religioſis, & exercitijs ſpiritualibus. Non ergo tenetur propter miſſam totum uictum diei tribuere is, pro cuius cauſa celebrauit, ac ſi totum pene diem ad eius utilitatem expenderet. Et ex conſequenti neq; ipſe ſacerdos poteſt, niſi gratis datum exigere aut accipere ultra id, quod lege, aut conſuetudine dari ſolitum eſt.

d 1. Ad Cor. 9.

Tertia concluſio; poteſt ſacerdos per diſpenſationem Papæ prędicta plura ſtipendia pro una miſſa accipere, etiam quando ſtipendium miſſæ taxatum ſufficiens eſt, aliqua cauſa rationabili interueniente. Licet enim Papa non poſſit in pręiudicium tertij alteri temporalia concedere, quia non eſt dominus, ſed diſpenſator diuinæ legis, & naturalis neque habet poteſtatem in deſtructionem, ſed in ædificationem eccleſię: neque habet dominium omnium rerum temporalium hominũ, & contractuum humanorum ſed tantum iuriſdictionem, & poteſtatem ad debitam eorum gubernationem, quatenus ad finem ſupernaturalem aliquo modo expediunt, prout tradit Syluester, *e* poteſt tamen, ſi cauſa rationabilis adſit, cum aliquibus diſpẽſare, uel id concedere, ſicut & ex cauſa poteſt relaxare obligationem uotorum, iuramentorum, pactorum & promiſſionum inter homines initorum, licet iure diuino, & naturali Deo, & hominibus ad id teneamur; cum eorum obligatio ex noſtra conſurgat uoluntate. Rationabilis autem cauſa, dũ aliud non conſtat, cenſenda eſt, ubi Papa id concedit, ſiue diſpenſat. Quare ait Corduba, *f* quod *rationabilis eã eſt, quando aliquibus monaſteriis aliquarum religionum aliquando Papa concedit, vt poſſint ad tẽpus dumtaxat. pro vna miſſa ſtipendia vſq. ad vnum Iulium ſiue regale accipere; quia magna tũc premũtur paupertate, quia ex eorum ſuſtentatione, & obſeruantia regulari intra ſepta ſuorũ monaſteriorũ, magna vtilitas prouenit Eccleſia, & ſecularibus ædificatio. Quæ obſeruantia maxime deperditur quæ ritãdo eleemoſynas oſtiatim extra ſuorum monaſteriorum ſepta vias publicas continue curſando non totum pene diem in cultu diuino, literis, & orationibus prædicationib. & confeſſionibus expendẽdo. Et quia ipſis miſſas commendantes maximum emolumentum accipiunt cum tanquam benefactorib. bona opera religioſorum quotidie applicentur.* Hęc Corduba. Ex quibus patet, conceſſionem Leonis Decimi non eſſe inualidam, & ut talem omnino repudiandam, ſicut Collector intrepidè affirmat. Cum Leo Decimus diſpenſet in caſu minus difficili; ſcilicet quando ſtipendium eſt ualdę paruum, & exiguum, & reſpectu dictorum fratrum adſit cauſa rationabilis, ſicut in dicto priuilegio continetur. Nam ſi hæc, aut ſimilis cauſa rationabilis non adſit, minime erit tuta diſpenſatio, etiamſi ſit temporalis. Ad id autem, quod replicat Collector, quod ſcilicet informatio, cui cauſa innititur, eſt ſubreptitia: ad hoc reſpondeo, hanc quæſtionem facti non iuris eſſe, & de quęſtionib. de facto, partibus inauditis, non eſt noſtrum iudicare, cum tot circunſtantiæ poſſint concurrere, ut informatio primo aſpectu ſurreptitia, ut uera, & ſufficiens cauſa à doctis iudicetur.

e Syl. v. Papa. 12. q. 13.

f Cord. ubi ſup. dub. 3.

ARTICVLVS XVII.

Vtrum teneantur curati negare celebrationem miſſarum peregrinis, aut ignotis Regularibus.

RESpondeo dicendo, quod Epiſcopus, aut parochus non debet facile peregrinos, aut ignotos alterius diœceſis ſacerdotes admittere ad celebrãdum ſine dimiſſorijs patentibus proprij Epiſcopi, prout ordinatur à Concilio Tridentino, *g* & tradit Nauarrus dicens, *quoſdã Epiſcopos ſolere rigide prohibere, ne parochus admittat tales ſine eiuſdẽ Epiſcopi licentia, cũ ſatis ſit licentia proprii Epiſcopi habita aut debita Vt ſi habet ius adeundi ad ſtudia Academiæ, & tamẽ Epiſcopus licentiã iniuſte negat. Aut ſi non multo antea dederat reuerẽdas quib. initiatus ẽ, aut licentiã peregrinandi, aut ſtudẽdi in Academia.* Ex eotus Doctoris grauiſſimi mente ſufficit religioſis peregrinis, quod oſtendant ſuorum prouincialium, aut prælatorum licentias ad iter peragendũ. Et aduerte, quod poteſt admitti in parochia, aut monaſterio peregrinus, ut celebret, etiam publicẽ, quando

g Conc. Tri. ſeſ. 22. de obſer. & euit. in celebr. miſ. & ſeſ. 23. c. 16. Na. c. 27. n. 153. & l. 3. cõſ. tit. de celeb. miſ. Conſ. 1.

Digitized by Google

a c.tua de cleri. pere. Na. conſ. 5 Trottus de perfecte cler. lib. 2. c. 31 nu 6.

b Perez. in l. 2. n. 9. l. ord. pag. 279.

c Hoſtien. in d. c. tua.

quando notus eſt, prout dicitur in iure, *a* & tradit Nauarrus, & Trouus, aut etiam quando bonis cõiecturis creditur, non eſſe impeditum; quia peregrinus nullo iure ſuſpenſus eſt etiam quoad alios, prout poſt alios tradit Didacus *b* Perez, cui fauet Hoſtienſis, *c* quem alij ſequũtur. Quod confirmatur, nam Sixtus Quintus in quadam conſtitutione data Romæ anno Incarnationis Dominicę milleſimo quingenteſimo octuageſimo terno, ſexto Kalẽdas Decembris, Pontificatus ſui anno tertio, *Prohibuit omnibus Pręlatis regularibus, ne hoſpites fratres reciperent, niſi a ſuperioribus locorum, vbi reſidene, expreſſam licentiam diſcedendi in ſcriptis obtentam, ſeu literas commendatitias ſecum deferant, atque exhibeant.* Et addit Summus Pontifex, *Vel niſi ita cogniti ſint his, ad quos diuerterint, vt de eorum perſonis nullus omnino dubitationi, aut ſuſpicioni locus relinquatur.*

QVAESTIO XLIV.

De Clauſura monialium in communi in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quęruntur quatuor.

1 *VTrum Eccleſia habeat poteſtatem ad inſtituendam clauſuram monialium.*

2 *Vtrum omniũ monialium generalis clauſura pręcipiatur ab Eccleſia.*

3 *Vtrum extrauagantes Pij Quinti et Gregorij Decimi tertij eandem clauſuram obſeruari pręcipiant.*

4 *An moniales conuerſę, ſeu ſeruitrices ad clauſurã aſtringantur, & ad habitum, & profeſſionem recipi valeant.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Eccleſia habeat poteſtatem ad inſtituendam clauſuram monialium.

d Caieta. 2. 2. q. 88. ar. 11.

RESpondeo dicendo, quod clauſura monialium, nec de iure diuino nec naturali eſt, ſed tantum de iure humano. Hiphigenia n. quam D. Matthęus religioſam effecerat, vt cõſtat ex eius historia, & apud Caietanum, *d* & aliquot alię ſanctimoniales tempore Apoſtolorum non ſeruabant huiuſmodi clauſurã, ſeruaturę, profecto, ſi lege naturali, & diuina eſſet indicta. Loquendo vero de iure humano aduertendum eſt, quod in concilio Carthaginenſi primo celebrato ſub Sylueſtro, & Marco anno Domini trecenteſimo trigeſimo ſub perſecutione nona Diocletiani in capite tertio in hũc modum diffinitur. *Nullus, nullaq. ſanctimonia, & virginitati deſeruiẽs propter blaſphemiam ecleſię, ſi vobis placet in vna domo cum extraneis penitus commorari debent. Vniuerſi dixerunt, qui nolunt nubere, & pudicitię meliorem eligere partem, hęc vitare debent. Et non ſolum non habitare ſimul ſed neq. habere ad ſe aliquem acceſſũ.* Qui acceſſus ſignificat ingreſſum ad monaſteria monialium. Ex quo concilio colligitur eccleſiã ab anno milleſimo ducenteſimo octauo ingreſſum ad monaſteria monialiũ prohibuiſſe. Poſtea aũt anno Domini trecenteſimo nonageſimo ſeptimo ſub perſecutione decima Arrianorum in concilio Carthaginenſi tertio, circa tempora Siricij Papę approbato a ſexta Synodo in Trullo, in capite vigeſimo tertio hæc proponuntur verba: *Virgines ſacræ cum parentib. a quib. cuſtodiebantur, priuatæ fuerint, Epiſcopi prouidentia, vel presbyteri, vbi Epiſcopus abſens ẽ, in monaſterio virginum, vel grauioribus feminis cõmendentur, vt ſimul habitantes inuicem ſe cuſtodiãt, ne paſſim vagantes Eccleſiæ lędant exiſtimationem.* Hęc antiquitus circa monialium clauſuram. At Bonifacius Octauus, *e* qui præfuit eccleſię circa annũ Incarnationis Dominicę milleſimum ducenteſimum nonageſimum nonum plurimum illam auxit, & ſtrictiorem præcipit. Cuius conſtitutio licet non fuerit recepta, poſtea tamen per Conciliũ Tridentinum fuit innouata. Et Pius Quintus per ſuã extrauagantem incipientem: *Curæ paſtoralis*, datã Romæ anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto, quarto kalendas Iunij innouauit, tam conſtitutionem Bonifacij VIII. quam conſtitutionem Concilij Tridentini. Et Gregorius XIII. in conſtitutione, quę incipit, *Deo ſacris*: data Romæ apud ſanctum Petrum, anno Incarnationis dominicæ milleſimo quingẽteſimo ſeptuageſimo ſecundo tertio kalendas Ianuarij, Põtificatus ſui anno primo id ipſum confirmauit, addens aliqua pro conſeruatione clauſuræ. Pro quorum perfecta explicatione eſt videndum, an eccleſia compellere poſſit vniuerſas, & ſingulas cuiuſcunq. ordinis moniales, et eas, quę clauſuram non vouerunt, ad eam perpetuo ſeruandam. Et aduertendum eſt pro horum reſolutione, quod duo inhibentur in monialium clauſura. Primum, monialium extra monaſterium egreſſus, & aliorum cuiuſcunq. ſexus intra monaſterium ingreſſus. Et extra controuerſiam Papa prohibere põt aliorum vtriuſq. ſexus perſonarũ ingreſſum in monialium monaſteria. Quilibet nãque pater familias, & pręſertim qui familias habet, inhibere valet aliorum in ſuam domum ingreſsũ. Pręterea, & quilibet pręlatus, Abbas Prior, et Guardianus, Prioriſſa, & Abbatiſſa, in ſibi ſubditis conuentib. hunc ingreſſum interdicere põt; Ergo, & ſummus Pontifex, ſub cuius obedientia, & protectione ſunt omnium monialium monaſteria hunc ingreſſum proculdubio interdicere valet.

e ca. 1. de ſtatu. reg. lib. 6.

Sed quantum ad monialium extra monaſteria egreſſum eſt difficultas non parua. Ad cuius lucidiorem explicationem duo ſunt notabilia præmittenda. Primum notabile eſt, bifariam contingere, prælatum pręcipere ſecundum regulam promiſsã, Primo modo explicite, ſeu directe; vt quando prælatus ſubdito iubet aliquid, quod expreſſe continetur in regula. Altero modo contingit prælatum ſecundum promiſſam regulam implicite, ſeu indirecte pręcipere, vt quando id, quod præcipitur, non continetur expreſſe in regula: veruntamen ad eius commodiorem obſeruationem, vel ad vitandam transgreſſionem conducit, vt ſunt quam plurima, quę in monachorum ordinibus ſtatuuntur præcepta. Vt quando prælatus inſtituit cantorem, ſacriſtam, ianitorem, & coquũ, ſine quib. miniſterijs, regularis obſeruantia neutiquam conſiſteret. Idem dicenam eſt, ſi pręlatus præcipiat ſilentiũ, diſciplinam & quod fratres ad diuinas laudes domino perſoluẽdas in choro conueniant. Conducunt enim hæc ad regulę pleniorem obſeruationem. Et ſi monialibus præpoſita familiaritates, & virorum colloquia inhibeat, quis non videat iſthęc ad regulam, vel indirecte pertinere, quandoquidem ad caſtitatis cuſtodiã expediunt, non parum? Secundum notabile eſt, id omnino certum eſſe, quod omnes vtriuſq. ſexus regulares ſuis aſtringũtur pręcepto pręlatis, quando id, quod pręcipitur, ad regulam ſpectat, ſiue explicite, ſiue implicite; Sic docet Diuus Bonauẽtura *f* ſuper

f D. Bon ſu. reg. cap. 20.

regulam fratrum Minorum, Vbi exponens illud uerbum, obediant ſuis prælatis in omnibus, quæ promiſerunt Domino obſeruare, addit ipſe, *ſupple, explicite vel implicite.* Et Diuus Thomas, *a* inquit: Subditus tenetur obedire in his, quæ pertinent ad regulam directe, uel indirecte. Et idem D. *b* Thomas ſic ſcribit, *ad regulam pertinere intelligenda ſũt non ſolum ea, quæ expreſſe continentur in regula, ſed etiam illa, quę quocunque modo ad regulam reducũtur, & obedire in his, eſt de neceſſitate obedientiæ. Si tamen aliqua ſunt, quæ nullatenus ad regulam reducuntur, obedire in huiuſmodi non eſt de neceſſitate, ſed de perfectione obedientiæ.* Hęc ille. Ecce iã vides ſanctos hos doctores docentes, & illa ad regulam pertinere, quæ quocunque modo ad regulam reducuntur. Obſerua uerbum, quocunq modo. Non inquit Diuus Thomas, quę ad illam reducuntur, tanquã media neceſſaria ad ſui obſeruantiam, ſed ait, quę quocunque modo ad illam reducuntur, hoc eſt ſiue directe, ſiue indirecte. Quare & illa re uera ad regulam pertinẽt quę ad commodiorem, & puriorem regulę obſeruantiam conducunt. Quo fit, illud nõ eſſe ſupra regulam, aut ſupra uotum, quod ad regulam quomodocunque ſiue directe, ſiue indirecte ſpectat, & reducitur. Idem tenent Syluester, *c* & Corduba.

a *D. Tho. in 2. ſen. d. vlt. q. 3.*
b *D. Tho. ibi q. 10. art. 10.*
c *Syl. relig. 6. §. 6. & Cord. ſup. reg. ſiat. milo. c. 10. q. 2. num. 1. puncto.*

Sed & rationibus probatur hoc ſecundum notabile. Prima ratio eſt; Omnes regulares, ſeu monachales ordines ultra ea, quę in regula expreſſe continentur, authoritatem habent ſua condendi ſtatuta, quibus ea pręcipiuntur, quę ad commodiorem regulę obſeruantiam ſpectant, & ſubditi eiuſmodi ſtatuta ſeruare aſtringuntur, nõ ob aliud, niſi quia ad regulam implicite, ſeu indirecte ſpectant. Verũ eſt ergo, quod in ſecundo notabili aſſeritur. Pręterea Eccleſia omnibus fidelibus pręcipit ieiunium quadragesimale, & alia ieiunia, & delectum ciborum, & clericis pręcipit cęlibatum, quę omnia grauia ſunt, ac difficilia. Et quanquam hęc non continentur expreſſe in Euangelio, nec ſint media neceſſaria ad legem Dei ſeruandam, ueruntamen, quia implicite, & indirecte ad illam commodius, & facilius obſeruandam conducunt, ad eorum obſeruantiam obligamur atque aſtringimur. Et cum Chriſtus *d* Saluator noſter pręcepta Phariſęorum uocaſſet grauia & importabilia, ſubdit. *Omnia quæcunque dixerint uobis, ſeruate, & facite.*

d *Matth. 23.*

His ſic conſtitutis id certiſſimum eſſe cenſeo, quod Eccleſia omnibus monialibus cuiuſcunque ſint ordinis, eis etiam, quę non uouerunt, neque unquam ſeruauerũt perpetuam clauſuram, poteſt imponere clauſuram, ne unquam monaſterij ſepta egrediantur. Sic tenent gloſſa, *e* & communiter ſcribentes, ubi nullus de hoc dubitat Angelus, Florentinus, & Syluester, Qui inquit, *omnes moniales teneri ad perpetuam clauſuram, iuxta decretum Bonifacij f Octaui, quia ſtrictior vita regularib. poteſt imponi in his, quæ conducunt ad ſuam profeſſionem commodius obſeruandam.* Hæc Syluester, & ipſum tenet Nauarrus. *g*

e *Gl. vbi cõmunit ſcribentes i d. ca. periculoſo Ang. v. religio. ſus. §. 30. Flor. 3. p. tit. 16. c. 17. §. 3. Syl. v. relig. 7. §. 16.*
f *In d. c. periculoſo.*
g *Nau. in c. ſtatuimus. n. 40.*

Probatur etiam hoc ex ſecundo, quod pręmiſimus notabili; regulares pręlato pręcipienti id, quod ad regulam quocunque modo reducitur, & ſpectat directe, ſiue indirecte, explicite, ſiue implicite, parere tenentur. At quis non uideat, pręceptum de clauſura ad regulam reduci directe, ſeu indirecte, ſiquidem ad commodiorem, & puriorem caſtitatis obſeruantiam conducit? Ergo Eccleſia hanc clauſuram monialibus ualet imponere. Fateor clauſuram, ad obſeruanda, quę promiſerunt uota, non eſſe medium neceſſarium; ſed eſt valde accommodatum, ad eorum obſeruantiam, & ſine quo ſunt occaſiones, & pericula profeſſionem minus pure ſeruandi.

Confirmatur; Nam & Bonifacius VIII. & deinde œcumenica Synodus Tridentina, vt protinus notum faciam, hanc monialibus perpetuam clauſuram, de facto impoſuerũt; ergo imponere potuerunt. Et quidem poſtquam hęc clauſura ab eccleſia iuſſa eſt, iam de eccleſiæ authoritate ad eam pręcipiendam dubitare non licet, alias diceremus Bonifacium VIII. & generale Tridentinum Concilium decreta ediſſe, quæ condere non valebãt. Confirmatur, & explicatur præterea noſtrum aſſertum. Nam tempore, quo hoc decretum concedebatur, dubitarunt Patres Concilij in ſancta Synodo Tridentina congregati de eccleſię authoritate, ad hanc indicendam clauſuram, & decreuerũt, quod eccleſia id præcipere poſſit, & de facto pręceperunt. At poſt decretum iam conditum de eccleſiæ authoritate dubitare fas non eſt, ſic docet optime D. Auguſtinus *h* dicens, *in his temporalibus legibus, quanquam de his homines iudicẽt, cum eas inſtituunt, tamen cum fuerint inſtitutæ, & firmatæ non licebit iudici de ipſis iudicare, ſed ſecundum ipſas iudicare.*

h *Aug. li. de uera relig. habes. in c. in iſtis d. 4.*

Ad argumenta.

SVnt autem pleraque argumenta, quę negantẽ partem ſuadere videntur: Nempe, quod Eccleſia non poſſit ad clauſuram compellere eas moniales, quę eam non vouerunt, neque vnquam ſeruauerunt. D. enim Bernardus in libro de pręcepto & diſpenſatione ſic ſcribit: *Nihil pręcipiat mihi pręlatus eorum, quæ non promiſi: nihil prohibeat eorum, quę promiſi.* Subditus per legem obedientię nõ eſt cogendus vltra promiſſum, & D. Thomas *i* pertractans hanc quęſtionem, vtrum religioſus teneatur ſuo pręlato in omnib. obedire, inquit: *Religioſi non tenentur obedire pręlato in his, quę ſunt arctiora, quam regula: ſed in his obedire eſt obedientię perfectę.* Et infra: *Obedientia non ſe extendit vltra ius, vel poteſtatem pręlationis, quę quidem limitatur ſecundum regulam, religioſus nanque non tenetur ad plura, quam ſeculares, niſi quatenus ſe per votum obligant, ſed religioſus per votum profeſſionis non obligatur ad obediendum niſi ſecundum regulam, ergo non tenetur in pluribus obedire, quam quę ſunt ſecundum regulam. Alias ſi obedientię generalitas non determinaretur ſecundum regulam, omnes religioſi ad idem tenerentur, & ſic eſſet religionum confuſio.* Hæc ibi. Hoc ipſum tenet Ioannes *K* Gerſon in tractatu de vita ſpirituali. Et ipſe idem D. Thomas alibi ait: *Religioſi obedientiam profitentur quantum ad regularem conuerſationem, ſecundum quam ſuis pręlatis ſubduntur. Et ideo quantum ad illa ſolum obedire tenentur, quę ad regularem conuerſationem pertinere poſſunt. Et hęc obedientia eſt ſufficiens ad ſalutem. Si autem obedire voluerint ẽs in alijs, hoc pertinebit ad cumulum profeſſionis.* Diuus Bonauentura *l* diſputans, vtrum religioſi ſuis prælatis teneantur obedire in omnibus, quæ non ſunt contra Deum, inquit: *Si loquamur de obedientia ſecundum neceſſariam obligationem, hæc habet terminum, & menſuram iuxta magnitudinem voti emiſſi tantum enim tenentur obedire ſuis pręlatis in his, quę promiſerunt Domino obſeruare. Vnde ſi pręlatus aliquid pręcipiat, quod ſit ſupra votum, ſubditus non tenetur ad illud implendum. Et ideo concedendum eſt*

i *D. Tho. q. 10. art. 10.*
k *Gerſ. lect. 5. et 6. D. Th. 2. 2. p. 104. ar. 5 ad 3.*
l *D. Bona. in 2. d. vlt. q. vl.*

quod

Digitized by Google

quod religioſi non tenentur obedire prælatis ſuis in omnibus licet ſanum ſit conſilium, quod obediant in omnibus quæ non ſunt contra Deum. Et infra addit: *Obtemperare in omnibus, quæ dicuntur, non tantum eſt difficile, ſed impoſſibile, & ideo fines ponuntur promiſſioni obedientiæ.* Hæc ille. Ad idem eſt gloſſa a iuris canonici dicens, *Monachis non poteſt imponi arctior regula.* Ex his omnibus præmiſſis contra aſſertionẽ noſtram ſic colligo argumentum: Sed huiuſmodi generalis, & perpetua clauſura eſt arctior, quam ſit monialium regula, & eſt ſupra votum promiſſũ ergo eccleſia non poteſt illam præcipere; & conſequẽter quantum ad hoc nec moniales parere aſtringuntur. Et confirmatur. Nam Diuus Gregorius, prout refertur in decreto b ait; *iuſtum eſt, vt nemo creſcere compellatur in vitijs.* Et Nicolaus Papa c ſic ſcribit, *Quod quis non eligit, nec optat, profecto non diligit, quod autem non diligit, facile contemnit. Nullum ergo imponatur.* Et apud Matthæum d inquit Chriſtus Dominus: *ſi vis perfectus eſſe, vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & ſequere me.* Et ibidem, *Sunt Eunuchi qui ſe ipſos caſtrauerunt propter regnorum cælorum.* Et D. Paulus e ſcribens ad Corinthios ait: *De virginibus præceptũ Domini non habeo, conſilium autem do.* Vnde inquit Ambroſius f *integritas corporalis expectanda eſt a nobis, quam ego pro conſilio ſuadeo, non pro imperio præcipio.* Et Gloſſa g ſic ait. *Hinc colligitur argumentum, quod monachi nõ poſſunt inuiti compelli ad ſtrictiorem vitam, quia res eſt magis voti, quam præcepti, & magis liberæ voluntatis, quam coactionis.* Ergo huiuſmodi clauſura inuitis, & renitentibus monialibus nõ eſt imponenda.

a *Glo. in c. relatum nc.*

b *c. Geſta. 74. d.*

c *ca. præſens. 20. q. 3.*

d *Matth. 19.*

e *1. Corint.*

f *Habet in ca. integritas. 32. q. 1.*

g *Gl. ibi. v. voti.*

Sed iſtæ obiectiones facile diluuntur. Huiuſmodi namque clauſura non eſt ſuper regulam, nec ſupra votum, nec eſt arctior, quam regula. Hoc patet ex ſecundo notabili, quod nuper præmiſimus. Ad regulam ſiquidem pertinent non ſolum ea, quę expreſſe continentur in regula, ſed etiam illa, quæ ad regulam quomodocunque reducũtur; ſicut docent D. Thom. & D. Bonauen. & ceteri authores, quos ſupra citauimus. Et iuxta dictam diſtinctionem ſunt intelligendi authores in obiectionibus citati, ſicut ipſi ibidem ſe ipſos exponunt. Monialium autem clauſura, cum pertineat ad commodiorem caſtitatis cuſtodiam, non eſt arctior, quam regula, neque ſupra regulæ votum. Et hæc eſt volita antecedenter in ſua cauſa, nempe in voto obedientiæ.

ARTICVLVS II.

Vtrum omnium monialium generalis clauſura præcipiatur ab eccleſia.

h *ca. periculo de ſtat. reg.*

RESpondeo dicendo, quod Bonifacius h VIII. omnibus monialibus pręceptũ impoſuit clauſuræ; ſed eius decretalis per contrariam conſuetudinem ſcitam, & notam, & ab ipſis Romanis Pontificibus derogata fuit, prout tradunt Gabriel, i & Caietanus. Et Ioannes K Andreas ait, in Gallia non fuiſſet receptam: & quod ipſe viderat Venetijs nõ ſeruari. Et Fictor l caſuũ teſtatur, moniales quaſdam a perpetua clauſura fuiſſe defenſas per ſenatum Parlamẽn a conantibus ad clauſuram cogere. Et in noſtra Hiſpania certo ſcimus, hanc Bonifacij clauſuram nunquam fuiſſe alicubi ſeruatam. At Concilium m Tridentinum Bonifacij conſtitutionem renouauit, ſubdens poſt renouationem. *Nemini ſanctimonialium liceat poſt profeſſionẽ exire a monaſterio, ẽt ad breue tempus, quocunque prætextu.* Ex quo hanc colligo argumentationẽ: Concilium generaliter omnibus ſanctimonialibus imponit clauſuram; ſed quæ illam non vouerunt, neque vnquam ſeruauerunt, ſanctimoniales ſunt: ergo ad eam ſeruandam aſtringuntur. Et quidem, cũ minor pars ſit earum, quæ non vouerunt, quomodo vere poſſumus dicere: Nemini ſanctimonialiũ liceat exire, ſi omnibus, quæ clauſuram non vouerunt, exire fas eſſet? Quod & hoc exemplo manifeſtius fiet. Si enim Concilij generalis decreto ſic ſtatueret. Nemini regularium poſt profeſſionem carnes comedere liceat, quis diceret quod hoc decretum eos duntaxat regulares comprehenderet, qui, vt carnes non ederent, uoto ſe aſtrinxerant? Quis non uideat, quod hoc decreto omnes cõprehenduntur regulares? Pręterea, ſi Conciliũ ſic ſtatueret: Nemini Regularũ liceat de cetero aliquid in communi poſſidere, quis diceret hoc decreto eos duntaxat comprehendi, qui ſe nihil in communi poſſidere uouerunt, & non potius omnes? Vere ergo Concilium noſtram probat aſſertionem. Hoc ipſum probant, & ſecundo eiuſdem Concilij n uerba ubi ſic legitur. *Hæc omnia & ſingula in ſuperioribus decretis contenta obſeruari ſancta Synodus præcipit in omnib. monaſterijs quarumcunq. ſanctimonialium virginum, atq. viduarum, ẽtſi illæ viuant ſub gubernio militiarum etiam Hieroſolymitanæ, et quocunq. nomine appellentur, ſub quacunq. regula, vel cõſtitutionibus, & ſub gubernatione cuiuſcunque ordinis Mendicantium, vel non Mendicantium, vel aliorum regularium, monachorum, aut Canonicorum quorumcunque non obſtantibus earum omnium, & ſingularium priuilegijs ſub quibuſcunq. formulis verborum conceptis etiam in fundatione obtentis, necnon conſtitutionibus, & regulis etiam iuratis, atq. etiam conſuetudinibus immemorabilibus.* Hactenus Concilium ibi.

i *Gab. in 4. d. 38 Caiet. in ſumm. v. monachi, & moniales.*

K *Andre. in nouel ſupr. d. c. periculoſo.*

l *Fictor. c. ſumm lib. 6.*

m *Cõc. Tri. ſeſ. 25. de reg. c. 5.*

n *c. ſeſſ. 22.*

Circa quod Decretum obſerua primo, quod uolens ſacra Synodus hoc loco explicare, de quibus monialibus ibidem appoſita decreta, ſint intelligẽda, addit hoc ultimum decretũ. Quaſi diceret, quęris, de quibus monialibus ſit intelligendum quintum ſupra poſitum decretum ſimul cum alijs decretis reformationis monialium pertractantibus? Reſpondet ſancta Synodus dicens. Hęc omnia, & ſingula decreta obſeruanda ſunt in omnib. monaſterijs, quarumcunq. ſanctimonialium, uirginum, ac uiduarum. Ex his uerbis ſic colligo. Sed quintũ decretum clauſuram indicens eſt unum de ſuperioribus decretis; ergo illud de quibuſcunque ſanctimonialib. eſt intelligendum. Cum autem ſint plures religioſæ feminæ, quę non uocantur ſanctimoniales, uidetur forſan has ſub hoc decreto non cõprehendi. Ad quod excludendum ſubdit ſancta Synodus: Hæc intelligenda ſunt de quibuſcunq. ſanctimonialibus, uirginibus, ac uiduis, & quocunque nomine appellentur. Quod clarius expreſſit Bonifacius o Octauus, qui has non ſanctimoniales, ſed moniales nuncupat.

o *In d. c. periculoſo.*

Sed rogatus iterum, nũquid ſub hoc decreto, & illæ comprehendantur, quæ ex ſua regula ad clauſuram non tenentur? Ad hoc reſpondeo, quod ut has etiam comprehenderet addidit: *Hæc d[illegible] ſeruanda ſunt a quibuſcunq. ſanctimonialib. ſub quacunque regula, & conſtitutionibus uiuant non obſtantibus conſtitutionibus & regulis etiam iuratis.*

Obſeruandũ autem ſacrum concilium p a[illegible] ſe: Indultis quibuſcunq. & priuilegijs non obſtantibus. Alibi autem idem concilium q dicit: non obſtantibus priuilegijs ſub quibuſcunque formulis

p *d. c. 2.*

q *d. c. 22.*

verborum conceptis, etiam in fundatione obtentis, & non obſtantibus conſuetudinibus immemorabilibus. Ex quibus uerbis patet, moniales ad clauſuram eſſe aſtringendas, etiamſi habeant priuilegia in fundatione obtenta, quod non compellantur ad cenſuram, & etiamſi ſit ibidem immemorabilis cõſuetudo non ſeruandi clauſuram.

Quod ſi quæras, quid de monialibus, quę ordinib. non mendicantibus, ſed vel monachis vel canonicis ſubduntur? Reſpondet prędictum decretum, *Hęc ſeruanda ſunt a quibuſcunq. monialib. ſiue ſubdantur ordinibus Mendicantib. vel non Mendicantibus, ſiue monachis, aut canonicis quibuſcunq.* Quod ſi ſcire cupis, quid de monialibus, quæ viuunt ſub gubernio militiarum, vt Diui Ioannis Baptiſtę, &c. audi ſanctam Synodum dicentem. *Hæc ſeruanda ſunt a quibuſcunq. monialibus etiam ſi illæ ſub gubernio Militiarum etiam Hieroſolymitanę viuunt.*

Circa hęc verba obſerua patres non ignoraſſe, has moniales clauſuram non vouiſſe, Immo hoc illis compertiſſimum erat, & ſtante hac ſcientia inquiunt, ſingula prędicta decreta, ab his etiam ſeruanda fore; Quare apertiſſime ex dicto decreto *a*
a d.c.22. deducitur, etiam eas moniales, quæ clauſuram non vouerunt, ad eam aſtringi, atq. teneri. Iam vides, quam apertè ſacroſanctum Concilium definient, omnes, & ſingulas moniales ſub quocunq. gubernio, & regula viuant ad clauſuram teneri.

b d.c.22. Pro huius decreti *b* intelligentia prænotandum eſt, illud Iuriſperitorum vulgare principium ſcilicet, quod ea, quę in pręfationibus dicuntur, in fine
c Ca. ſecundo requiris de appellatione vbi Doctors. repetita eſſe cenſentur, pro vt dicunt multa iura, *c* vbi notãt Doctores. Quare cum hoc vltimum decretum dicat *prædicta omnia, & ſingula de quibuſcunque monialibus intelligenda*, perinde eſt, ac ſi in quolibet decreto diceretur, intelligatur hoc de quibuſcunque monialibus ſub quacunque regula viuentibus. Et hęc clauſula ad finem omnium decretorum apposita eandem vim habeat, ac ſi ſingulis decretis apponeretur, & in ſingulis repetita eſſe cenſeretur. Quod vt manifeſtius fiat, obſerua pręterea, quod ſacræ Synodo non ſat viſum eſt dixiſſe, quod intelligantur ſupradicta omnia decreta de quibuſcunq. monialibus, ſed addit: *omnia, & ſingula*, ſi n. tantum dixiſſet, *omnia*, videretur hæc clauſula generalis, & cum generales clauſulę patiantur non raro fallentias, & exceptiones, tunc forſan dubitandi locus relinqueretur. Verum ad omne dubium amouendum addit ſancta Synodus *omnia, et ſingula*. Quibus verbis hæc clauſula non generalis, ſed ſpecialis cenſetur.

Inſtabis tamen, quãdo quidem Sancta ſynodus voluit in dicto quinto capite ſeſſionis uigeſimæ quintæ de regularibus de quibuſcunque monialibus intelligi, cur hoc non expreſſit in eodem decreto, ſed illud ad vltimum uſque reſeruauit exprimẽdum? Reſpondetur, quod re uera hoc ſufficienter explicatum eſt in eodem decreto quinto, quandoquidem Bonifacij VIII. conſtitutio ibidem renouatur. Et præterea in eodem decreto generaliter pręcipitur, quod nulli ſanctimonialium liceat à monaſterio exire, etiam ad breue tempus. Aliter, & ſecũdo reſpondeo, conſulto hoc feciſſe ſanctam Synodum. Statuerat namque plura de monialium reformatione decreta, quæ omnia, & ſingula à quibuſcunque monialibus ſeruari voluit: & quia longum eſſet, ac moleſtum unicuique decreto hanc clauſulam apponere, hoc intelligitur de quibuſcunque monialibus, ſub quacunque regula, & ſub quocunque gubernio, etiam militiarum uiuentibus, non obſtantibus priuilegijs, & conſuetudinibus. Eſſet enim hęc clauſa tam longa toties repetita moleſta nimis. Quare Spiritu Sancto ducta Sancta Synodus ad finem omnium decretorum de reformatione regularium, appoſuit vltimum decretum, quo explicaret, de quibus monialibus ſint intelligenda omnia, & ſingula ſupradicta decreta. Præterea, & Patres intellexerunt, quod eandem vim haberet hæc clauſula ad finem omnium appoſita, ac ſi ſingulis apponeretur; ideo conſultiſſime in finem apponendam patres reſeruarunt. Simili conſilio vſa eſt ſancta Synodus, Cum enim plures patrum inſtanter peterent, quod clauſula illa, *ſalua ſemper authoritate Sedis Apoſtolicæ* quam plurib. apponeretur decretis, meliori conſilio ducta non appoſuit illam ſingulis decretis, ſed ad finem totius Concilij generale appoſuit decretum dicens. *Omnia, & ſingula decreta ſalua ſemper Sedis Apoſtolicæ authoritate intelligi debere.* Intellexit enim ſancta Synodus quod hæc clauſula pluries repetita legentibus eſſet moleſta; & præterea quod ad finem appoſita eandem vim haberet, ac ſi ſingulis apponeretur decretis, & in ſingulis repeteretur.

Tertio, & principaliter hanc aſſertionem probãt alia eius quinti decreti verba. Ait namq. ſancta Synodus: *Sanctimonialium clauſuram, vbi violata fuerit, diligenter reſtitui Epiſcopis præcipit.* Primo *ſub obteſtatione diuini iudicij.* Secundo eiuſdem Epiſcopis præcipit, *quod inobedientes atque contradicentes, per cenſuras eccleſiaſticas compellant.* Et tertio pręcipit vt *procedant appellatione poſtpoſita.* Quarto pręcipit, quod *inuocent, ſi opus fuerit, brachij ſecularis auxilium.* Quinto *omnes principes Chriſtianos ad eiuſmodi auxilium præſtandum hortatur.* Sexto, & vltimo *omnibus magiſtratibus ſecularibus ſub excõmunicationis pœna ipſo facto incurrenda præcipit, vt hoc auxilium præbeant.* Hactenus decretum. Et re vera facillimum eſt, ex his verbis ſanam ac veriſſimam huius decreti colligere intelligentiam.

Pro cuius rei explicatione, primo obſeruandum eſt, commodiſſimam viam ad dignoſcendum venialia à mortalibus colligi ex ipſa pœna a lege inflicta. Vis cognoſcere de aliquo peccato veniale ſit, aut mortale, recurrere ad ſcripturas. Ex quibus, vel pœnas æternas, vel corporis mortem comminatur ſcriptura, ea indubitato crede eſſe peccata mortalia. Quę aũt leuiorib. pęnis caſtigat, venialia eſſe ſcito, prout in noſtra Summa confeſſorũ, & ſupra tomo illo latè tetigimus. Simili via coniecturari licebit, an lex loquatur de arduo aliquo, ac difficillimo præcepto valde, an de leuiſſimo, recurrendũ n. eſt ad media à lege pręcepta ad eiuſdem mandati executionem. Si n. lex requirat ardua, atq. difficilia media, qualia exigere ſolet, quoties aliquod arduũ præcipit, ac difficillimum, profecto coniectura eſt non leuis, quod illa lex aliquod arduum imponit præceptum. Si autem circa executionem leuiſſime procedit, ſignum eſt, quod nõ arduum, ſed leue aliquod iniungat præceptum. Hanc differentiam docet ipſa rei natura, & lumen ipſum rationis, quod ſignatũ eſt ſuper nos, Cum aũt in propoſito dubitemus, vtrum ſanctum illud decretum imponat leue aliquod præceptum, cuiuſmodi eſt, quod moniales, quę clauſuram vouerunt, illam ſeruent, quod quidem leuiſſimum eſt, an verò arduum, & difficile imponat, quale eſt, quod omnes moniales etiam quæ clauſuram non vouerunt ad illam aſtringantur, obſeruemus iam, quæ media lex requirat ad huius executionem facilia an difficilia. Et hinc colligemus, an præceptum facile ſit, an difficile. Obſeruauimus autem in huius argumentationis initio ſex media ad clauſurę executionẽ pręcipi à ſacra Synodo, quæ non niſi pro difficillimę rei executione lex eccleſiaſtica præcipere ſolet. Si autem ſancta

cta

Digitized by Google

cta Synodus,id duntaxat præcipere,quod,ſcilicet, moniales,quæ clauſuram vouerunt,illam ſeruent, quod leuius poterit imponere præceptũ? Et ſi hoc tantum præciperet, quorſum tam facilis præcepti executionem præciperet Epiſcopis ſub oſtentatione diuini iudicij, & interminatione maledictionis æternæ? Et vt contradicentes cõpeſcant per eccleſiaſticas cẽſuras?Et vt procedãt appellatione poſtpoſita? Si id duntaxat ſancta Synodus præciperet, quod clauſuræ votum ſeruarent,quis quæſo contra diceret?Qua fronte quis appellaret? Quorſum pro tam leuiſſima re pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda magiſtratibus ſecularibus auxilium denegantibus,infligeretur? Quorſum ad id præſtandum S.Synodus oẽs Chriſtianos principes hortaretur? profecto hinc euidentem collectionem mihi colligere videor,nempe S.Synodum intellexiſſe præceptum,quod de clauſura in hoc decreto quinto monialibus imponebatur nõ leue aliquod,aut facile præceptũ,ſed arduum,& difficile: ſiquidem ad eius executionem omnia appoſuit media, quæ pro difficillima re implenda apponi ſolent.Crede mihi,quod in materia morali non ſunt exigendæ mathematicæ demonſtrationes. Sed hic eſt efficaciſſimus demõſtrandi modus, quo noſtra hæc aſſertio euidenter demonſtratur. Quæ etiam efficax argumentatio colligitur euidenter ex decreto *a* Bonifacij Octaui, vbi Bonifacius huius clauſuræ executionem, ſub eodem termino Epiſcopis, & alijs prælatis diſtricte præcipit.

a *ca. periculoſo, §.fin.*

Confirmatur etiam. Nam Salmanticæ,anno Domini milleſimo quingẽteſimo ſexageſimo quinto, fuit celebratum Cõcilium prouinciale Compoſtellanum,& cum patres congregari ſacri Cõcilij Tridentini decreta executioni demandare vellent, aliquorũ Theologorum ſententias circa huius quinti decreti intelligentiã audire voluerũt. Et inter cetera de hoc publicè diſputarũt,ac ſentẽtias ſuas protulerunt tres Theologi,qui Cõcilij Tridentini celebrationi præſenti decreto præſentes fuerant,nempe, ſapiẽtiſſimus Magiſter Franciſcus Sanctius poſtea Epiſcopus Segobienſis,& pater frater Ioãnes Ramirez, meç prouinciæ S. Iacobi Regularis obſeruãtiæ miniſter, qui nomine generalis noſtræ ſacræ Religionis, eius vicẽ,& vocẽ habuit in prædicto decreto edendo, & à Catholico Rege noſtro Philippo fuit miſſus ad hanc ſanctam Synodũ,tanquam vir literis,religione,prudentia illa ætate præſtantiſſimus, & magiſter Pater fratre Ioannes Gallo ordinis Prędicatorum. Qui omnes nemine demptо præfatam aſſertionem veram,ac tenendam aſſeruerunt, quam etiam tenet doctiſſimus *b* Nauarrus. Sed non deſunt aliqua argumenta contra hãc partem: quibus operæpretium eſt reſpondere, vt cunctis magis pateat hæc veritas.

b *Na.l.1.c.ſtatuimus.nu.*40.

Ad Argumenta.

c *Conc.Tri.ſeſ. 25 de reg. ca.*4.

Primo arguitur,ex decreto Conc. Triden. *c* Vbi poſtquam præfatam conſtitutionẽ Bonifacij Octaui approbat, ſic ait. *Præcipit Sancta Synodus vniuerſis Epiſcopis, vt in omnib. monaſterijs clauſuram ſanctimonialium, vbi violata fuerit diligenter reſtitui, & vbi inuiolata eſt conſeruari maxime procurent.* Hæc ibi. Ex quibus verbis ſic colligo, in monaſterijs monialium,quę neque ex voto,neq; ex regulæ præcepto ad clauſurã adſtringuntur, violata non eſt,ſiquidẽ viuunt iuxta ſuum inſtitutũ, & regulã. Ergo nulla eſt ibi clauſura per Epiſcopos reſtituenda,neque moniales ad vlteriorem, ſeu ſtrictiorem tenentur. Hoc argumentum perit horum verborum intelligentiam. Pro cuius explicatione obſerua,hoc decretum in ſui initio antequam Epiſcopis illud iubeat,monialibus vniuerſis clauſuram indicere,cum dicat S.Synodus,Bonif.Octaui conſtitutionem quæ incipit,periculoſo,renouare. Tum ſic: Sed Bonifacij conſtitutio cunctis monialibus præcipit clauſuram; ergo, & ſacrum Concilium hanc conſtitutionem renouans, eandem, quam iuſſerat Bonifacius,præcipit clauſuram. Quod, ſi ſcire cupis quænam ſit hæc clauſura,quam renouat Sãcta Synodus,ſubdit hoc decretũ, *Nemini ſanctimonialium liceat exire a monaſterio, & nemini intra ſepta monaſterij ingredi.* Et poſtquã hãc pręcipit clauſuram eius executionem Epiſcopis committit dicens. *Sancta Synodus conſtitutionẽ Bonifacij Octaui renouans, Epiſcopis præcipit in omnib. monaſterijs clauſuram monialium, vbi violata fuerit diligenter reſtituatur.* Sic intelligit hoc decretũ Gregor. XIII. in extrauaganti *Deo ſacris Virginib.* in ſui initio dicens. *Poſt Tridentinum decretum, quo Bonifacij inſtitutio renouatur, ne aut ipſis monialib. ex monaſterijs ſuis egredi, aut vlli cuiuſcũq. ſexus perſona ad eas ingredi liceat, & præterea vniuerſis Epiſcopis præcipitur, vt omnib. monaſterijs clauſuram monialium, vbi violata fuerit, reſtituant. Hæc omnia approbauit Pius V.* Hæc ibi. Senſus ergo huius decreti eſt. Renouamus Bonifacij conſtitutionẽ, quod nemini monialium liceat exire; & poſt huius præcepti impoſitionẽ S.Synodus Epiſcopis præcipit, vt quoties in ſuis viſitationibus nouerint hanc clauſuram eſſe violatam, vel non ſeruatam, eã ſeruari, ſeu reſtitui diligenter procurent. Et pro euidẽtiori huius intellectus confirmatione, ſunt verba concilij cõſideranda. Et primo illud futuri tẽporis verbũ, *vbi violata fuerit*, quod perinde ſignificat, ſicut vbi in poſterum ſiue poſt hæc violata fuerit. Cum enim lex non præteritum,ſed futurum ſemper reſpiciat hinc eſt, quod lex iſta futuram proſpicit violationem,ei ſubuenire,ac mederi intendit.

Obſerua ſecundo,quod tunc violatur clauſura, quando lex clauſuram præcipiens violatur, ſeu nõ ſeruatur. Violatio nanq; idem eſt,quod legis tranſgreſſio. Si enim nulla eſſet lex clauſurã pręcipiens, nulla profecto clauſura violatur,lex eã pręcipiens minime ſeruatur.

Obſerua tertio, quod cũ duplex reperiatur lex de clauſura: Altera eſt votũ ipſum, ſeu regulæ præceptio,quo incluſę moniales ante Trid. Concil.ad clauſurã tenebantur. Altera eſt lex Eccleſiaſtica in Trid.Conc.ſancita. Sic euã duobus modis contingit clauſurã violari. Si enim in monaſterijs ex voto vel regulę pręcepto incluſis non ſeruaretur, tunc vtraque lex,& votum, ſeu regulę pręceptũ,& pręterea lex Eccleſiaſtica violaretur. Sed ſi in monaſterijs, vbi moniales ad eam nõ tenentur ex voto,ſeu regulę pręcepto non ſeruaretur, tunc tãtummodo violaretur Eccleſiaſticum pręceptũ, propter quod clauſura violata cenſeretur.

His ſic conſtitutis facillimum eſt,ad formam argumenti reſpondere. Pręmiſſarum enim huius diſcurſus minor eſt falſa. Nam ſi in monaſterijs,neq; ex voto,neq. ex regulę pręcepto ad clauſurã aſtrictę moniales,a monaſterio exeant, clauſura violatur. Quamuis enim viuant ſecundum ſuũ inſtitutum, & regulam, violant tamen hoc Eccleſiaſticũ de clauſura pręceptũ. Curent ergo diligenter Epiſcopi clauſuram,vbi violata eſt reſtitui. Cum enim omnib. monialibus Eccleſia legem impoſuerit de clauſura ſeruanda,ſi moniales a clauſtro exeãt, violatur quidem clauſura,non ea,ad quã ex ſua regula tenerentur,ſed ea,ad quam ex hoc Eccleſiaſtico pręcepto aſtringuntur. Fateor ergo,quod in huiuſmodi monaſterijs,quãuis moniales a clauſtro exirent,

rent, clauſura non erat violata ante Concilium, quia cum non eſſet lex recepta illam prohibēs conſequenter neque erat violatio, ſeu tranſgreſſio legis. At nunc ſtāte hoc decreto ex hac lege Eccleſiaſtica, talis exitus violatio eſſet legis, & cōſequenter clauſura eſſet violata. Hoc eſt fortiſſimum argumētum cōtrariæ partis, propter quod vnum, aliqui de hac noſtra aſſertione dubitauerunt, immo partem oppoſitam tenuerunt, qua propter, prolixius, quā par erat, in eius ſolutione ſum immoratus.

Manifeſtatur autem exemplo veritas iſtius ſolutionis. Si Sacra Synodus omnibus regularibus præceptum ieiunandi bis in hebdomada, aut perpetuā ab eſu carnium abſtinentiam imponeret, & rurſū diceret: Curent aūt Epiſcopi, vbi hæc abſtinentia, vel ieiunium fuerit violatum, ſeruari; & ſint aliqua monaſteria, in quibus hoc ieiunium, vel abſtinentia non ſeruatur, re vera abſtinentia, & ieiunium ibidē ſunt violata. Quod ſi dicas, illi ſeruant ſuam regulam, iuxta quam ad huiuſmodi ieiunium, vel abſtinentiam non aſtringuntur, ergo hæc non ſunt violata, conſequens re vera nullius momenti eſt, nam violata eſt. Quamuis enim ad eam ex vi ſuæ regulæ non ſint aſtricti, aſtringuntur tamen ab Eccleſiæ præcepto, propter cuius tranſgreſſionem, & ieiunium, & abſtinentia violata cēſentur, atque ideo prælati ea ſeruari curabunt.

At dices. Concilium vti verbo *reſtitui*, inquiēs. *Sancta ſynodus Epiſcopis præcipit, vt in omnib. monaſterijs, clauſuram ſanctimonialiū, vbi violata fuerit, diligenter reſtitui curent.* Sed reſtituere, eſt reſarcire, ſeu in priſtinum ſtatū reponere, ergo clauſurā reſtitui, non eſt aliud, quam eam reponi in priſtinum, ſeu antiquum ſtatum, iuxta vniuſcuiuſq. inſtitutum, & regulam. Reſpondeo, quod verbum, *reſtitui curent*, perinde ſignificat in hoc loco, ſicut ſeruari curent. Hic ſenſus colligitur ex præcedentibus, & conſequentib. huius decreti verbis, & ſummos Pontifices Pium V. & Gregor. XIII ſic intellexiſſe, ex ſuis extrauagantib. iam citatis, ſatis conſtat. Præterea, verbum *reſtituere*, inter ceteras, quas habet, ſignificationes, ſignificat, ſicut eſt author Calepinus, idem quod inſtaurare, ſeu reficere. Cicero in Topicis inquit. *Si vſusfructus alicuius domus legatus ſit, ſi domus corruerit hæres non eſt reſtituturus*; quod perinde ſignificat, ac ſi diceret non eſt inſtauraturus, aut refecturus domū. Significant ergo huiuſmodi decreti verba, *clauſula reſtituatur* idem, quod clauſura inſtauretur, in ſuam dignitatē, atq; ius reponatur. Quare conſultiſſime San. ſynodus verbo, *reſtitui*, vſa eſt. Viderat enim olim clauſurā præceptam, & antiquatam, & propterea iubet eam reſtitui, id eſt, inſtaurari, reponi in ſuum ius, & dignitatem, in ſuum antiquum ſtatū, vel quem aliquando habuit tempore Bonifacij, vel quem iuxta eiuſdē cōſtitutionem, habere debuiſſet. Ad hūc ergo ſenſum clauſura renouatur, inſtauratur, & reſtituitur.

Tertium argumentū ſumitur, ex eodem Conc. Trid. a vbi ſic decernitur. Mobiliū vſum ita ſuperiores permittant *vt ſupellex ſtatui paupertatis, quā profeſſi ſunt regulares, conueniat.* Hæc ibi. Tūc ſic arguo; regulares habent inæqualē mobiliū vſum, Alij enim habent ditiorē, & alij ſtrictiorem, ſeu pauperiorē, non ob aliud, niſi, quia eorum ſupellex ſtatui paupertatis, quā profeſſi ſunt, conuenire debet; ſed monialium clauſura ſtatui ſuæ profeſſionis cōuenire debet: ergo non omnibus erit æqualis, ſed quibuſdam laxior, & quibuſdam ſtrictior.

a In ead. ſeſ. c. 2.

Huic argumento reſpondetur, diſparem eſſe rationem. Concilium namq. ibidem expreſſit, quod regulares habeant mobilium vſum, qui paupertati, quā profeſſi ſunt, cōueniant, non inquit, omnes habeant æquiparatē vſum, ſed iuxta regulam, quam profeſſi ſunt. Cum autē aliquæ regulæ ſint ſtrictiores, & aliæ laxiores quātum ad vſum mobiliū, Cōcilium definit, quod nō omnes regulares teneātur ad æqualem paupertatem, quātum ad vſum. Et eodem modo de clauſura monialium loqueremur, ſi concilium diceret, ſeruent omnes moniales clauſuram iuxta ſuum inſtitutum, & regulam. Tūc enim nō tenerentur omnes ad eandem clauſuram, ſicut bene probat argumentum. Verum conciliū non ſic loquitur; ſed omnibus monialibus eandē impoſuit clauſuram, dicens, *nemini ſanctimonialiū licet exire*. Vnde iā patet, quod ratio in argumento aſſumpta nihil concludit aduerſus noſtram aſſertionem.

Quod ſi rurſum inſtes, ſi omnes moniales tenētur ad æqualem clauſuram, iā videretur, quod omnes in profeſſione debent vouere clauſuram: Huic obiectioni reſpōdetur, quod immo non tenētur eā vouere, cū ad eam nō ex voto, ſed ex Eccleſiæ præcepto aſtringātur, ſicut fideles omnes ex præcepto Eccleſiæ tenētur ad ieiunium quadrageſimale, & tamen illud nec vouent, nec vouere tenentur.

Quarto arguitur ex eodem b Cōcilio Tridē. vbi ſic dicitur. *Sacroſancta ſynodus, quo facilius, vbi collapſa eſt regularis diſciplina, inſtauretur. & vbi cōſeruata eſt, perſeueret, præcipit, ut omnes regulares tam viri, quā mulieres vitam inſtituant iuxta regulā, quā profeſſi ſunt.* Hæc ibi. Tunc ſic colligo. Sancta ſynodus præcipit, vt regulares vitam inſtituant iuxta regulam, quam profeſſi ſunt: ſed huiuſmodi clauſura nō eſt iuxta regulā, ſed ſupra regulā, quam moniales profeſſæ ſunt; ergo Sancta ſynodus non intēdit eas ad hanc clauſuram obligare.

b c. 1 eiuſdē ſeſ.

Huic argumento reſpondetur, quod cū clauſura reducatur ad regulā, atq. proinde ad illam pertineat, tota ratio, propter quā inducitur clauſura, eſt, vt moniales viuant iuxta regulam, quā profeſſæ ſunt. Hæc enim clauſura eſt accommodatiſſimum medium, ad viuendum iuxta regulam, & vt collapſa diſciplina inſtauretur, prout patet ex latè ſupra reſolutis.

Quinto arguitur. Quod omnes tangit, ab omnibus debet approbari; at lex hæc de clauſura, quæ omnes moniales tangit, non eſt ab eis omnib. approbata: ergo neq; eas obligat, neque vim legis habet. Confirmatur; Vt lex obliget, requiritur, quod ſit recepta, & moribus vtentium comprobata: ergo non obligat non recepta. Præterea, eſto, quod aliquando vim legis habuiſſet, iam contraria conſuetudine derogata, ſeu reuocata eſt: videtur ergo, quod non obliget.

Reſpondetur huic argumento, quod Cōcilium repræſentat vniuerſalē Eccleſiam, ſiquidē ibi ſunt omnes primates, & capita populorū, omnes Epiſcopi, & Prælati, & omnes omnium religionū Prælati Generales, ibi etiā adſunt Imperatoris, & omnium regum oratores, quare leges, quæ ibi cōduntur, vlteriori populi approbatione nō indigent. Simile eſt, nam & leges ciuiles, quæ conſentientibus ciuitatum procuratoribus totum regnū repræſentantibus fiunt, quamuis omnes tangant, non requirunt vlteriorem populi cōſenſum, ſiue approbationem, & quidem hoc procedit multo fortius in legibus Eccleſiaſticis. Eſt enim diſcrimen obſeruatione dignum inter poteſtatem ciuilem, & Eccleſiaſticā, quod poteſtas ciuilis eſt immediatè a tota Republica, & a Republica deriuatur in Regē, verū poteſtas ſpiritualis, & Eccleſiaſtica, nō eſt immediate in Eccleſia, quę eſt tota collectio fidelium; quare nec Pontifex maximus, nec Epiſcopi habent ſuam authoritatē ab Eccleſia, ſiue a Republica Chriſtiana; ac propterea leges Eccleſiaſticę in generali cōcilio

factæ

ſactæ omnes tangentes, nō requirūt populi approbationem, adhoc vt vim obligandi habeat. Ex quo infertur, quod ad hanc legē de clauſura condendā non requiritur monialium cōſenſus, ſeu approbatio, ſed ſufficit, quod a Papa Pontifice maximo cōfirmētur, qui a Chriſto Dño habet iuriſdictionem.

ARTICVLVS III.

Vtrum extrauagantes Pij V. & Gregorij XIII. eandem monialium clauſuram obſeruari præcipiant.

Respondeo dicendo, circa clauſura monialiū, duas effluxiſſe a Sede Apoſtolica conſtitutiones, vnam Pij V. & aliā Gregorij XIII. Quæ quantæ ſint authoritatis patet ex his, quæ tradit Ludouicos a Gomez. Cuius verba sūt. *Nota quod Extrauagans, vt dicunt oēs Doctores, idem operatur, quod lex: & eſt vera lex generalis, & perpetua, quæ morte conditoris nō recipit mutationē. Sed ſi extrauagāt fuerit ignota, neq. reperiatur inſerta in aliquo certo volumine, ſed vagetur in incertū, & quodāmodo delitescat, eadē ſolemnitas eſt in ea ſeruanda, quā ſeruari oportet in regulis cācellariæ. Ad hoc enim, quod ſimiles extrauagantes innoteſcant, & ſine aliquo vitio appareant, neceſſariū eſt ad cancellariā recurrere vt de earū veritate et certitudine conſtet, vt ſic de eis in poſterū non dubitetur; & ſic ſe habet ſtylus curiæ.* Crederē tamen, quod quamuis in earum extractione non ſeruaretur prædicta ſolēnitas, ſi tamen cōtrarius vſus non probetur, & allegetur in cauſis, ꝙ ſententia contra illas non valeret: ſiquidē ſunt vera lex. Secus aūt eſſe de regulis cācellariæ; ſiquidē tales regulæ variantur, per ſucceſſiones Pontificum, & cum morte cōcedentium expirant. Hæc Gomezius. Hoc ſic conſtituto, Papa Pius V. in ſua extrauaganti, quę incipit. *Circa paſtoralis.* De qua in Primo articulo fecimus mentionem, ſic ait. *Hac perpetuo valitura conſtitutione, inhærentes etiam conſtitutioni Bonifacij Octaui, quæ incipit periculoſo, & decretis Conc. Trid. ſuper clauſuram monialium editis, authoritate Apoſtolica ſtatuimus atque perpetuo decernimus, vniuerſis, & ſingulis monialibus præſentibus atq; futuris, cuiuſcūque religionis, ordinis, vel militiarum, etiam ſi Hieroſolymitanæ ſint, quę vel iam receptæ ſunt, vel in poſterum in quibuſuis monaſterijs, ſiue domibus recipiētur, & tacite vel expreſſe religionem profeſſæ, etiamſi conuerſæ, aut quocunque alio nomine appellentur, etiā ſi ex inſtitutis, vel fundationibus regulæ earum, ad clauſuram non teneantur, nec vnquam in earū monaſterijs ſeu domibus, etiam ab immemorabili tempore ſeruata fuerit; ſub perpetua in ſuis monaſterijs, ſeu domibus, de cetero debere permanere clauſura, iuxta formam dictæ conſtitutionis Bonifacii Octaui, quę incipit, periculoſo in ſacro Concil. Triden. approbatæ, & innouatæ, quam nos authoritate præfata etiam approbamus & innouamus in omnibus, & per omnia, illam diſtricte obſeruari mandamus.* Hactenus Pius V. Quibus verbis nihil clarius pro noſtra aſſertione poſſet excogitari, aut deſiderari. Et ſic nullus profecto relinquitur dubitandi locus.

Obſerua verbum illud, *vel militiarum etiam Hieroſolimitanæ*, vt hinc colligas, ad hāc clauſurā aſtringi omnes moniales, quotcūcunque ordinum, militiarum, nedum S. Ioānis, ſed & Calatrauæ, & Alcantaræ, prout annotat b Nauar.

a Gom. in reg. cancellar. q. 2.

b Na. in d. c. ſtatuimus. nu. 44.

Obſerua præterea, quod hæc verba *In ſuis monaſteriis, ſeu domibus* Pro eodem ſumuntur, & idē ſignificant, ſcilicet, ædificiū monialibus dicatū, & ſeptū, intra quod ſit aliqua Eccleſia, vel capella ad facienda, vel ſuſcipienda ſacra incluſis monialibus neceſſaria. Sic annotauit c Nauarrus. Idem Pius V. infra addit. *Quod ſi aliquæ moniales forſan reperiātur, quæ freta conſuetudine etiā immemorali, aut ſtatuto, vel fundatione regulæ ſuæ. huic clauſuræ aio obſtinato reſiſtant; ordinarij, vna cū ſuperiorib. earum, cōpellāt eaſdem omnibus iuris, & facti remediis ad præciſe ſubeundum, & perpetuo obſeruādum dictam clauſuram. Hæc ibi.* At dices, ſcio Tertiarias Moniales clauſurā non vouiſſe, nec vllo regulari præcepto ad eā teneri, quare de eis optarē ego aliquā Papalem in ſpecie audire definitionem, declarantem, an. ſ. Tertiariæ ipſæ ad clauſuram teneantur. Satis proculdubio ex ſupradictis conſtat, eas ſub generali præcepto de clauſura comprehendi, ſiquidem moniales ſunt. Verumtamen, vt omnia luce meridiana fiāt clariora, audi eundem Pium ibi dicentem, *Mulieres quoq. Tertiariæ, ſeu quæ de pœnitentia nuncupantur, cuiuſcunq. fuerint ordinis, in cōgregationē viuentes, ſi & ipſę profeſſæ fuerint, ita vt ſolenne votū emiſerint, ad clauſuram præciſe, ut præmittitur, & ipſæ teneantur.* Hę ibi. Sciebat Romanus Pontifex has Tertiarias aliquando vocari moniales, aliquando Hiſpano ſermone, Beatas. Quare vt vtraſque comprehēderet, noluit in ſua definitionem dicere Moniales Tertiarię, ſed quod ait *Mulieres Tertiarię.* Vt autem iſtę clauſurę ſubdantur, duo copulatiue requirit Pius V. Primum eſt, quod in congregatione viuant: quo fit, vt quę ſeparatim in ſuis domibus degunt, ad clauſuram non aſtringuntur. Alterum, & ſecundum eſt, quod ſolemne religionis votum emiſerint. Vis adhuc apertius cognoſcere Pium V. omnes mulieres religioſas ſolēne Religionis votum habētes, nemine dempta, ad clauſuram aſtrinxiſſe? audias ipſum ibidem dicentem. *Quod ſi mulieres, quæ Tertiariæ, ſeu quæ de pœnitentia dicuntur, cuiuſcunq fuerint ordinis, in cōgregatione viuentes votū ſolemne non emiſerint, ordinarii vna cum ſuperiorib. earum hortentur, & perſuadere ſtudeant, vt illud emittant, & profiteātur, ac poſt emiſſionē, & profeſſionē eidē clauſurę ſe ſubiiciant.* Addit infra, quod ſi noluerint, nullam deinceps in ſuam congregationem recipiant. Quod, & ipſum idem Pius V. in ſua extrauagāti, quæ incipit. *Decori, & honeſtati,* de qua infra dicemus, confirmauit.

c Na. ubi ſup.

Quod ſi adhuc dubites, de intellectu pręfati decreti, & præfatatū Pij V. Extrauagantium, audias Gregorium Tertium decimū in ſua extrauaganti, quę incipit. *Deo ſacris virginib.* Qui ſic ait. *Poſt ſacri Concilii Decretū, quo conſtitutio Bonifacii VIII. quæ incipit, periculoſo, renouatur, prohibet, ne aut ipſis Monialib. è monaſteriis ſuis egredi aut alii cuiuſcunq. ſexus aut ordinis perſonæ ad eas ingredi liceat: & pręterea vniuerſis Epiſcopis præcipitur, ut in omnib. monaſteriis clauſura ſanctimonialiū ubi violata eſt diligenter reſtitui, ubi vero inuiolata conſeruari, maximè procurēt, Piæ memorię Pius Papa V. ſuperiora illa approbauit, atq. innouauit, eadēq. omnia etiā in monialib. quarumcunq. militiarum, etiam Hieroſolimitanæ, omnibuſq. aliis religionē tacite uel expreſſe profeſſis, quocunq. nomine cenſerentur, locum habere decreuit.* Hęc ibi. Quod ſi ſcire deſideras, an forte Grego. XIII. huius clauſurę rigorem temperauerit, vel aliquid mitius circa eā ſtatuerit: audias ipſum ibidem dicentē. *Declaramus pręterea, nullis monialib. ēt Tertiariis, licere habere oſtiū, per quod poſſit introiri ex monaſterio in ipſarū monialiū Eccleſiam exteriorem, in quam ſecularib. ad miſſas, & diuina officia patere ſolet acceſſus, ſed omnino muro obſtruendum. Nec ibidem licere monialibus etiam Tertiariis egredi a ianua monaſterii, quę eſt ꝑ clauſura ipſius monaſteriis, ēt ad claudendā aliā vlteriorem ianuā, quæ patere ſolet aditus ſecularibus venientibus,*

tibus, vel ad rotã, vel ad crates, ſeu loca colloquijs deſtinata, quæ vulgo parlatoria vocantur, vel ad pulſandũ ianuam clauſuræ, quæ loca cum ſaltem pro cauſis prędictis patere ſoleant ſecularib. extra clauſurã cenſeri debent, ẽt quo tempore clauſa ſunt. Demq. Epiſcopis præcipimus, ut has præſentes noſtras literas ſinguli in ſua ciuitate, & diœceſi publicent, eaſq. vna cũ prędictis, ac alijs prædicti Pij V. & aliorũ prædeceſſorũ noſtrorũ literis. et conſtitutionib. et iuſſionibus pro integra clauſuræ inſtauratione, cuſtodia, & firmitate editis, inuiolabiliter, obſeruent, & obſeruari faciãt non obſtantib. quibuſcunq. Hæc ibi: Circa quod ait Nauarrus his *verbis: duo per ſe pareatia, et noua ſtatũ, quæ etſi iuſta ſint, & prouida, multis tamen, ut arbitror, dura videbuntur, niſi ſecum reputent moleſtiſsimus huius ſeculi virorum petulantiam procacitatem, & malitiam ſanctimonia ſanctimonialium inimicam, fuiſſe cauſam ea ſtatuendi.* Hæc ille.

Nau. in d. c. ſtatuimus nu. 56.

Eadem hæc aſſertio adhuc comprobatur ex literis in forma Breuis eius ſanctiſſimi Gregorij XIII. miſſis Domino Ioanni Manueli tunc Camorẽli, & poſtea Segũnno Epiſcopo. Cui in forma breuis, dati ſub annulo piſcatoris die vigeſima ſecũda ſeptẽbris, anno Domini milleſimo quingẽteſimo ſeptuageſimo, Pontificatus ſui anno primo commiſit, vt ipſas Tertiarias in ſua diœceſi exiſtẽtes, ordinario ſubiectas ad clauſuram compelleret, & ſubiectę regularibus per earum ſuperiores Regulares, ad eandem clauſuram compellerentur.

Sed vnum quoddam reſtat dubium reſoluẽdũ: Nam Gregor. XIII. in Bulla quæ incipit: *In tanta negotiorum mole*, data Romæ Pontificatus ſui anno primo, reuocauit omnia, quæ Pius V. eius prædeceſſor ediderat in fauorẽ regulariũ reducẽdo ea ad terminos iuris cõis, & Conc. Trid. decreta, & ſic videtur Greg. XIII. derogare ea, quę ad clauſuram pertinẽt monialiũ per Pium V. ſtatuta. Occaſione huius difficultatis operæ pretium eſſe duxi, declarare quid Grego. XIII. in dicta Bulla reuocauerit. Pro cuius rei explicatione obſerua primo, qd Grego. XIII. non reuocat omnes extrauagãtes, ſeu declarationes a Pio V. in quacũq. materia editas; Immo neq. reuocat quicquid ille ſtatuit, quod regulariũ regimen, ſeu ſtatũ concerneret: ſi enim hoc reuocare intendiſſet, vno verbo dixiſſet. Sunt namq. quamplurimæ cõſtitutiones nedum pro aliorum, ſed pro regularium ſtatu ab ipſo editæ, quę omnes in ſuo robore, ac firmiter illibatæ perſeuerãt. Quid ergo reuocauit Greg. XIII. in dicta Bulla?

Pro hoc obſerua ſecũdo, quod Greg. XIII. reuocat duas Pij V. Extrauagãtes, quas ille in hac Bulla refert. Prima harum extrauagantium edita eſt a Pio Quinto, decimo ſeptimo kalendas Iunij Pontificatus ſui anno ſecundo. Et quod de hac loquatur, eſt euidens, quia Grego. XIII. iſtius meminit in hac extrauaganti. Et præterea refert ipſẽ ſub compendio ea omnia, quæ ibidem Pius V. ſtatuerat, ac declarauerat. Et Greg. XIII. reduxit ad terminos iuris cõis, & decretorum Concil. Trid. quid Pius V. circa ſtatum regularium in hac Bulla ſtatuerat, ſeu declarauerat. Ecce vides primã Bullam derogatã. Itidem Pius V. edidit aliam Bullam, quæ eſt ſecunda, in qua tractat de beneficijs vnitis regularium monaſterijs, & de portione vicarijs præſtanda. Et hanc quoque Bullam idem Greg. XIII. in §. poſtea de vicarijs perpetuis, ad terminos iuris communis reduxit, & Concilij Tridentini.

At dices, nullas alias Pij V. literas pręter has extrauagantes citatas, derogat hoc loco Greg. XIII. Reſpondeo, quod derogat profecto & oẽs alias literas ab eodem Pio V. editas, de eiſdem rebus pertractantes, vt conſtat ex verbis dictæ Bullæ ibi.

Nos hac varietate cognita, et infra, ſtatuimus prædictis, & alijs omnib. literis, & conſtitutionib. quę ab eodem prędeceſſore eiſdẽ de reb. pro quorũcunque Regularium, etiam Mendicantium ordinib. & congregationib. quomodolibet emanarunt, ac omnib. & quibuſcũque in eis cõtentis, eam deinceps diſpoſitionem, ac deciſionem pro ſubiecta materia futuram eſſe, quæ ſiue ex iure veteri, ſiue ex ſacris dictis Concilij decretis antedictas literas fuiſſet. Hæc illa. Ex quibus verbis conſtat, non derogare generaliter omnes alias literas, & conſtitutiones a Pio V. editas, circa ſtatũ Regularium, ſed cum reſtrictione, ac limitatione, omnes inquam literas, quæ eiſdem de rebus ab eodem emanarunt. Vbi verbum, *Eiſdem de rebus* obſeruandũ eſt. Non. n. dixit, de ſimilibus reb. ſed *eiſdem de rebus*. Si. n. de ſimilibus dixiſſet, forſan nõ deeſſent, qui hanc derogationem ad omnes literas a Pio V. circa Regularium ſtatum editas extenderent. Vt autem conſtaret derogationem, ſeu reductionem hanc minime eſſe extendendam, ſeu amplianda ad omnes literas circa ſtatum Regularium aliquid diſponentes, non dixit, ſe derogare omnes literas a Pio V. de ſimilibus rebus editas, ſed *eiſdem de rebus* editas.

Obſerua vltimo, quod licet in prædictis literis multa ſtatuerit, ac declarauerit Pius V. monialium ſtatum concernentia, tamen in his nihil ſtatuit, neque declarauit, quo eiſdem clauſuram præciperet, ſicut eaſdem Bullas intuenti perſpicuũ eſt. In priori namque Bulla id tantum declarauit, quod Epiſcopi in monialium monaſterijs ſibi ſubditis, & nõ in alijs, ingrediendi licentiam legitima cauſa concurrente concedere valent. Quare de omnibus monialium clauſuram concernentib. hanc ſolam, & non aliam declarationem ad Concil. Trident. terminos reducit Gregor. XIII. Nam conſtitutiones aliæ a Pio V. editæ, quæ moniales ad clauſuram aſtringunt, non pertractant de eiſdẽ rebus, de quibus agitur in præfatis Bullis, ac propterea non cenſentur derogatæ. Quo fit, vt quæ ipſæ circa monialium clauſuram perpetuo ſeruandam ſtatuerant, in ſuo robore nunc permaneant.

Sed licet recte reſponſum ſit, & ad explicationẽ dicta Bullæ Gregorij XIII. dicta reſponſio maxime deſeruiat, aliter reſpondendũ eſſe duxi, quod, ſcilicet, Gregorius XIII. quidquid continetur in præfatis literis, & alijs de eiſdem rebus verba facientibus reduxit ad terminos iuris communis, aut Concilij Tridentini. Notiſſimum tamen eſt moniales omnes ad clauſuram teneri ex eodem Concilio Tridentino, & Pium V. nihil præcipere in ſuis extrauagantibus, quod in Concilio Triden. ſaltem implicite non ſit præceptum, vt in ſuperioribus late probauimus. Et ſolum ipſemet Grego. XIII. dictam clauſuram, & literas Pij V. confirmauit apponendo remedia vt dicta clauſura ab omnibus ſuauiter obſeruetur, vt conſtat ex eius Bulla incipiente, *Deo ſacris virginibus*, quam in ſuperioribus allegauimus.

ARTICVLVS IV.

An moniales conuerſæ, ſeu ſeruitiales ad clauſuram aſtringantur, & ad habitum, & profeſſionem recipi valeant.

RESpondeo dicẽdo, quod de huiuſmodi ſeruitialib. ſororib. nõ ſemel, ſed pluries vtraq. S. Claræ regula meminit. In capite. n. ſecundo prioris regulæ ſic legimus: *In examinatione, & receptione ſororum ſeruientium extra monaſterium, ſeruetur forma*

prædicta

prædicta. Et capite nono. *Sorores ſeruiẽtes extra monaſterium longã moram non faciant, honeſte debent ambulare, & parum loqui, vt intuentes ſemper ædificari valeant. Neq; præſumãt rumores de ſeculo inferre in monaſterio.* Vrbanus in capite ſecundo poſterioris regulæ inquit, *Poſſint ĩ ſingulis monaſterijs recipi aliquæ, licet paucæ ſub nomine ſeruitialiũ, vel ſororũ ad huius profeſſionis obſeruantiam aſtringendæ, præter quã ad articulum de clauſura, quæ de mandato, vel licentia Abbatiſſæ interdũ poterunt egredi, ad negotia monaſterij procuranda.* Et cũ in capite tertio dicatur. *Quod moniales in profeſſione inter cetera debent õt clauſuram vouere, ſubditur, Similis profitendi modus in ſeruitialib. vel ſororibus, quæ de licẽtia Abbatiſſæ egredi poſſunt exterius, præter articulũ de clauſura per omnia obſeruetur.* Et rurſus in capite decimo nono præſcribuntur leges ab ipſis exeuntibus ſeruitialibus extra monaſterium obſeruandæ. Ecce vides vtramque S.Claræ regulam ad profeſſionem has ſeruitiales recipere, neq; eas ad clauſuram aſtringere; immo eis egreſſum à monaſterio de licentia Abbatiſſæ concedere.

Sed iam quid circa has cõuerſas ſorores Romani Pontifices innouauerint, intueamur. Circa quod duo ſuboriũtur dubia. Alterũ eſt de earũ clauſura, & alterũ de earũ receptione, & profeſſione. Et vt ſingula ſuo ordine diſcutiamus, primo quæro, an hæ ſorores ſeruitiales profeſſę, ad clauſurã teneantur, ſicut, & ceteræ moniales? Circa quod dico primo, quod vbi conuentus non indiget ad ſui ſuſtentationẽ, quod ſeruitiales profeſſæ in colligẽdis eleemoſynis occupentur, ad eandẽ omnino clauſurã, ſicut & ceterę moniales, & ipſę ſeruitiales profeſſæ ex præcepto Romanorũ Pontificũ aſtringũtur. Sic tenet *a* Nauarrus. Secundo dico, ſi moniales indigent, quod cõuerſæ profeſſę ad cõuentus neceſſariã inſtitutionẽ colligãt fideliũ eleemoſynas, quæ huiuſmodi miniſterio deſtinantur, non poſſunt intra monaſteriũ degere; ſed extra in domibus contiguis cõmorabũtur; & inde eis ad cõgregandas eleemoſynas exire licebit, cũ moderaminibus a Romanis Põtificib. expreſſis. Ita tenet idem *b* Nauarrus. Vtrumque iſtorum præcipit Pius V. in extrauaganti, *Circa paſtoralis*, in principio. Cum enim omnib. monialibus clauſuram indixiſſet, addidit. *Etiam ſi conuerſę, aut quocunque alio nomine appellentur.* Et idem Pius in ea Extrauaganti in §. *Porro ne moniales* ait, *ad neceſſariã ſuſtentationem monialium incluſarũ eleemoſynæ colligãtur per cõuerſas, quæ nõ ſint profeſſæ, vel ſi profeſſæ fuerint, ſint tamen ætatis annorũ quadraginta, & in domib. cõtiguis extra monaſteriũ degãt, et nõ ingrediãtur clauſurã aliarũ monialiũ, niſi in caſib ex earũ conſtitutionib. permiſſis & de earum domib. exire non poſſint, pro huiuſmodi eleemoſynis colligendis, niſi de licẽtia ordinarij, vel ſuperioris.* Et Gregorius Tertius decimus in Extrauaganti, *Deo ſacris virginibus*, refert ad literã hæc verba Pij V. Pro pleniori huius dubij explicatione addiderim tertium dictũ, & ſic dico tertio, quod in cõuentibus, vbi ſeruitiales profeſſę propter cõuentus in his colligẽdis eleemoſynis exercebantur, ceſſante eiuſmodi neceſſitate, tũc prędictę cõuerſæ profeſſæ intra monaſteriũ recludantur, & omnino ad eandem cum ceteris monialibus clauſuram ſeruãdam tenebuntur. Quod ſi prædictę cõuerſę profeſſionem adhuc non emiſerint, profiteantur, & eidẽ clauſuræ ſe ſubijciant, aut habitum dimittant. Sic tenet Nauar. & ſic præcipit Gregor. XIII. prææallegata Extrauag. §. Ceterũ, dicens. *Ceterũ, quod attinet ad conuerſas profeſſas, quas prædictus Pius ſub certis conditionib. permiſit poſſe manere extra monaſteriũ pro colligendis eleemoſynis, eiſdem locorũ ordinarijs iniungimus, vt vbi monaſterijs prædictarũ monialium, quib. quotidianis laborib. computatis, ſupra dicta ratione, vel qualibet alia, de ſufficienti ſubuentione, & ſuſtentatione prouiſum eſſe cognouerint, eaſdem conuerſas ſub eadem clauſura, cum alijs monialibus reducant, nec a ſuis monaſterijs amplius exire permittant. Conuerſæ vero non profeſſæ, & profiteri nolentes, dimiſſo habitu domum redeant.*

a *Nau. in c. ſtatuimus. nu. 44.*

b *Nau. vbi ſup. nu. 56.*

Sed vlterius ſecundo dubitatur, vtrum hodie liceat, has ſorores ſeruitiales, ſeu conuerſas ad Religionem, & profeſſionem recipere. Et quidem Pius Quintus in ſua conſtitutione in §. *de cetero*, videtur omnem conuerſarum receptionem, ac profeſſionẽ prohibere, & annullare. Is enim nulla facta diſtinctione generaliter loquitur, dicens, *De cetero nulla alia conuerſa profeſſa recipi amplius etiam de cõſenſu ſuorum ſuperiorum, vel prælatorũ poſſint. Quod ſi aduerſus hanc noſtram prohibitionẽ, receptæ fuerint, illarũ receptio nulla, irrita, & inanis ſit, prout ex nũc nullam, & irritam facimus & annullamus.* Hęc ibi. Videtur re vera, quod Pius V. his verbis omnium harũ conuerſarũ, & receptionem, & profeſſionem, prohibeat, atque irritam faciat. Sed Gregor. XIII. immediatè poſt ipſius verba iam citata videtur cõcedere, quod ad profeſſionem admittantur, dummodo ſe clauſuræ ſubijciant, cum dicat, *Nec alias* (ſcilicet conuerſas) *in futurum, niſi profeſſionẽ ſuo tẽpore miſſuras, ac ſub perpetua clauſura manſuras, in monaſteria huiuſmodi recipi permittãt*, Hæc ibi. Quę verba ſignificare videntur conuerſas, quę valẽt profiteri, & in perpetua clauſura, ſicut aliæ moniales manere, poſſe recipi. Sed immediatè poſt pręcedentia verba aperit mentẽ ſuam Gregor. dicens: *Quod autẽ idem Pius prædeceſſor noſter ſtatuit de cętero nullas alias conuerſas profeſſas recipi amplius, et de conſenſu ſuorum ſuperiorum poſſe, ita eſſe intelligendum declaramus, præter illas conuerſas, quæ extra monaſterium in domibus contiguis degerent.* Ex quo ſequitur, conuerſas intra monaſteriũ non eſſe admittendas ad habitum, neque ad profeſſionem, etiã ſi clauſuræ ſe ſubijciãt. Re vera Gregorij præcedentia verba nuper citata dubia videbantur, poterantq; ad vtranq; partem citari. Sapientiſſimus Nauarrus *c* S.D. Gregorij in Curia maior pęnitentiarius ſic ſcribit. *Quia præfata verba S.D. Gregorij in vtranq. partem poterant flecti eius ſanctitatẽ humiliter conſuluiſſe. Qui reſpondit mentem Pij V. fuiſſe illam, quam verba exprimunt, ſcilicet, ne vlla conuerſa poſthac reciperentur: ſuam vero non fuiſſe diſcedere a mente eius, ſed declarare illam non procedere in conuerſis ad quæſtum eleemoſynarũ neceſſarijs, quæ extra monaſterium in domibus contiguis manere deberent, vt ipſe ſtatuit:* Hæc Nauarrus.

c *Naua. vbi ſupra nu. 56.*

Ex præfatis omnibus duas ex mẽte Nauarri collige reſpõſiuas aſſertiones. Prior eſt, ſi ad huiuſmodi neceſſarias eleemoſynas colligendas conuentus alijs ſeruitialibus ſororibus opus habeat, eas, & ad habitum, & profeſſionem recipere valeat, quæ extra monaſterium in domibus contiguis commorabuntur, & inde ad petendam eleemoſynam eis exire licebit, cum moderaminibus, de quibus ſupra meminimus.

Secunda aſſertio. Vbi moniales ad colligendam eleemoſynam his ſeruitialibus non indigent, non poſſunt eas eidem clauſuræ cũ ceteris monialibus, ſubijcientes pro alijs domeſticis miniſterijs ad profeſſionem recipere: quod ſi ſecus attentatũ fuerit, receptio, ac profeſſio irrita eſt, & nulla. Quę poſtrema cõcluſio dura nimis viſa eſt ex rationibus inferius citãdis, & contra vſum aliquarum religionum, quę hodie cõuerſas, quę dicuntur laicæ, ad habitũ, & profeſſionẽ admittunt, pro qua re patres noſtræ

rel-

religionis ſactæ conſului. Qui mihi reſpdnderunt, quod in noſtra religione, quædam ſunt ſorores ſeruiales ad eleemoſynas colligendas deſtinatę, quę alio nomine Hiſpane vocantur, *Donadas*, & alio *Beatas*. Aliæ vero ſunt ſurores ſeruitiales, quæ oĩa vota emittunt, quæ aliæ moniales ad chorũ deſtinatæ profitentur. Moniales aũt ad chorũ deſtinatæ in religione S. Claræ, vltra tria vota eſſentialia, votum de clauſura ſeruanda emittunt, & ſimiliter ſorores iſtę vota emittunt eſſentialia, & aliud quartum de clauſura ſeruanda; & ſunt vere monachæ Hiſpanico ſermone, *Sargentas* vocatæ. In habitu tamen differunt, quia ad chorum deſtinatæ, deferunt velum nigrum, laicæ vero albo velo ſignãtur. Quo ſuppoſito dicunt hi patres, quod quando Gregorius XIII. prohibuit ſorores ſeruitiales ad profeſſionem admitti, locutus fuit de ſororibus ſeruitialibus, quæ duo tantum vota caſtitatis, & obediẽtiæ emittunt, quę vocantur *Donadas*. Hęc enim cũ non ſint verè religioſæ, noluerunt Summi Pontifices ad profeſſionem admitti, niſi tantũ neceſſar. as ad eleemoſynas petendas, & noluerunt ad clauſuram obligari; quia non ſunt veræ religioſæ, & vt tales determinauerunt, quod in domibus contiguis monaſteriorum habitationem haberent, & minimè ingredi poſſent ad clauſuram ipſarum monialiũ. At non prohibuerũt Gregorius XIII. nec Pius Quintus admitti ad profeſſionem conuerſas, quæ quatuor vota eſſentialia, & clauſuram profitentur, & ſunt veræ religioſæ, & non poſſunt egredi a dicta clauſura, ſicut aliæ religioſæ ad chorũ deſtinatæ. Ex his infertur intellectus ad id, quod dicit Gregorius Decimus tertius determinans iuxta Pij V. conſtitutionem eaſdem cõuerſas ſub eadem clauſura cum alijs monialib. ab ordinarijs, & ſuperioribus eſſe reducendas. Loquitur enim de conuerſis tria vota eſſentialia emittentibus, quæ ſunt veræ religioſæ. Quando vero ait; iuxta eandem Pij V conſtitutionem, de cetero nullas alias conuerſas recipi amplius, etiam de conſenſu ſuorum ſuperiorum poſſe, intelligendus eſt de ſeruitialibus, quæ duo tãtum vota emittunt, & non ſunt veræ Religioſæ. Et ideo prohibet, ne monaſteria monialium ingrediãtur illæ, quæ habitant in dictis domibus contiguis ad eleemoſynas quærendas deſtinatę, niſi in caſib. a ſede Apoſtolica permiſſis. Quod ſummè notandũ eſt, Ex ignorantia. n. differentiæ harum conuerſarum, Nauarrus in explicatione harũ conſtitutionum allucinatus eſt. Et certè non erat facilè credendum, Summos Pontifices rationabiliter in omnibus procedentes, voluiſſe prohibere receptionem conuerſarum, quæ ab initio admiſſæ fuerunt ad religionem, vt cum ceteris monialibus tria vota profiterentur, & modo ad clauſurã tenerentur. Primo quia habenda eſt ratio conſuetudinis pluſquã immemorialis habendi tales cõuerſas, quod approbarunt Seraphicus pater noſter Franciſcus inſtitutor primæ regulæ *S.* Claræ, & Innocentius Quartus eiuſdem confirmator, & Vrbanus Quartus inſtitutor, & author ſecundæ regulæ S. Claræ. Secundo, quia decere videtur, vt quemadmodum in monaſterijs virorum, quidam ſunt monachi, vel fratres profitentes ad ſeruiendum choro, & capitulo, & alij conuerſi, ſeu laici, qui alijs miniſterijs temporalibus, & inferioribus deputantur iuxta ea quæ notantur in iure, *a* ne alij ob ea facienda, ab altiorum virtutum operibus auocentur, exemplo apoſtolorum, qui diaconos inſtituerunt, ne ipſi relicto verbo Dei miniſtrarent menſis, vt in actib. *b* Apoſtolorum legitur; ita quoque in monaſterijs mulierũ aliæ inſeruiunt choro, & capitulo, quę dicũtur monachæ, vel moniales, & aliæ miniſterijs inferiorib. coquendi panem, culinæ operam dandi, verrendi, & alia miniſteria interiora exercendi, quę dicuntur conuerſæ, & ſermone Hiſpano *ſargentas*. Tertio quia iſtarum conuerſarum receptio, modo illę quoque profiteantur, & perpetuam clauſuram ſeruẽt, nihil videtur obſtare clauſurę ſeruandę, quam pręſati Pontifices maximi pręcipue intendunt. His, & alijs rationibus videtur diſtinctionem ſupra poſitam conuerſarum rationabiliter eſſe admittẽdam pro explicatione dictarum conſtitutionum. Et conſuetudo multarum noſtri ordinis prouinciarum, quæ eſt optima legum interpres, ita illas interpretatur, admittendo in ordine S. Clarę dictas Cõuerſas ad profeſſionem, & clauſuram, cum alijs ipſius inſtituti monialibus: alias autem conuerſas, quę oblatæ, & Hiſpano ſermone *donadas* appellãtur, ad clauſuram minime admittendo. Et licet Nauarr. *c* loquendo de oblatis monialium, nullo ſe voto, neque obedientiæ, nec caſtitatis aſtringentibus, dicat ipſas ad clauſuram Concilij Tridentini minimè teneri, idem omnino puto dicendum de huiuſmodi oblatis duo dicta vota emittentibus, cum dictę donatæ, non ſint verè religioſæ. Et verba Concil. Tridentini, & dictarum conſtitutionum tantum ad moniales voto ſolẽni religionis addictas adaptentur, & iuxta Bartolum, *d* Paulum de Caſtro, & cõmuniter ſcribentes cum Felino, lex & diſpoſitio non comprehendit eum, cui verba eius adaptari nequeunt.

a *Ex eo. §. 1. de elect. lib. 6.*

b *Act. 6.*

c *Na. l. 2. conſi. ti. de ſtatu. monac. conſ. 6.*

d *Bar. in l. 4. §. quoties. ff. de da. infec. vbi Paul. et oẽs. Fel. in c. nonnulli col. 31. de reſc.*

QVÆSTIO. XLV.

De clauſura monaſteriorum virorum, vel mulierum, quantum ad acceſſum, in ſeptem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *Vtrum ſit prohibitum mulieres accedere ad monaſteria virorum.*
2 *Vtrum ſit prohibitus acceſſus ad monaſteria monialium.*
3 *Vtrum ſit prohibitum mittere literas ad moniales.*
4 *Vtrum fratres minores ex iure ſuę regulæ prohibeãtur accedere ad monaſteria monialium.*
5 *Vtrum prælati poſſint licentiare fratres Minores ad acceſſum ad moniales.*
6 *Quis prælatus poſſit dare hanc licentiam.*
7 *Vtrum Cuſtos, & Guardianus, qui poſſunt licentiare ſuos ſubditos ad dictos acceſſus, & ingreſſus poſſint licentiare ſe ipſos.*

ARTICVLVS I.

Vtrum ſit prohibitum mulieribus accedere ad monaſteria virorum.

RESpondeo dicendo, iure cautum eſſe. vt omnis ſuſpicio mali arceatur, ne mulieres ex quacũque cauſa ad monaſteriorum clauſtra accedant. Scribit enim Diuus Gregorius *e* Epiſtola ad Valentinũ Abbat. *Peruenit ad nos, quod in monaſterio tuo paſſim mulieres accedant, & quod grauius eſt monachos tuos ſibi cõmatres facere, & ex hoc in aula cũ eis cõmunionẽ habere. Ne ergo hac occaſione humani generis inimicus ſua eos, quod abſit, calliditate decipiat, ideo huius te præcepti ſerie commonemus, vt neq; mulieres in* e *ca. Peruenit. 81. q. 2.*

monaſte-

Digitized by Google

monaſterio tuo deinceps qualibet occaſione permittas accedere, neque monachos tuos ſibi commatres facere: Nam ſi hoc denuo ad aures noſtras quocunque modo peruenerit, ſic te ſeueriſſimè noueris vltioni ſubdendũ, vt emendationis tuæ qualitate cęteri ſine dubio corrigantur. Hæc Gregorius. Et apud Rutenos, ſeu Moſcouitas ex laudabili inſtituto monachi viuẽtes ſub Archimandrita Abbate, vel prioribus, quos vocant Igumenos, ſi cithara, aut alio muſices inſtrumento vtantur, grauiſſimè puniebantur, Lex Ioannis Metropolitæ Moſcouiæ, prout refert Sigiſmundus Liber Bayo in chorographia Moſcouiæ eſt huiuſmodi. *In monaſterio cõuiuia aduocando mulieres non habeantur.* Atque in Ruſiæ Ducatu Moſcorum monaſterium eſt in Solomulki inſula Septentrionem verſus, inter Duuiliam, & Corelam Prouincias, in quod mulierem, aut Virginem ingredi magnum piaculum eſt, ſicut, & Carthuſijs impium, prout refert Petrus Gregorius. *a*

a *Greg. lib. 15. Syntag. iur. p. 2. c. 14. in fin.*

ARTICVLVS II.

Vtrum ſit prohibitus acceſſus ad monaſteria Monialium.

RESpondeo dicendo, quod Synodus *b* Octaua diffiniuit duplex monaſterium, ſcilicet virorum, vel mulierum, minimè fieri, quia ſcandalum, & offendiculum multis efficitur. Quæ autem hactenus fuerunt dupla ſecundum regulam S. Patris Baſilij, & ſecundum præceptionem eius, ita formẽtur. Non habitent in vno monaſterio monachi, & monachæ, adulterium enim intercipit cohabitatio, ſi habeat aditum monachus ad monacham, vel monacha ad monachum, ſecretò ſingulariter ad collocutionem; non cubet monachus in muliebri monaſterio, nec ſingulariter cum monacha conuiuerit. Et quando neceſſaria vitæ ex parte virorum ad moniales deferuntur, extra portam hæc ſuſcipiat Abbatiſſa in monaſterium feminarum cum quadam vetula monacha. Et concilium Agatenſe *c* ſtatuit, quod monaſteria puellarum, ſeu monialium longe à monaſterio monachorũ, aut propter inſidias Diaboli, aut propter oblocutiones hominum collocentur. *d* Innocentius ſecundus ſub pęna anathematis interdixit, ac prohibuit, ne ſanctimoniales ſimul cum canonicis, & monachis in vno choro conueniant ad pſallendum. Et in quodam Canone ſic habetur; *Monaſteria monialium ſi quiſpiã clericus ſine manifeſta, & rõnabili cauſa frequentare præſumpſerit, per Epiſcopum arceatur, & ſi non deſierit, ab officio Eccleſiaſtico reddatur immunis, ſi laici, excõicationi ſubdantur, & a cętu fidelium fiant penitus alieni.* Et in quadam Decretali *e* innouata per Conciliũ Tridentinum & per conſtitutionem Pij V. vetatur ſimpliciter acceſſus ad ea, & in alia prohibetur frequentia. Vbi Gloſſa *f* ait, *binam locutionem denotare frequentationem, ad dicta monaſteria.* Verum tamẽ eſt, quod Nauarrus *g* indicat, hoc eſſe prudentis iudicis arbitrio relinquendum, qui ait, ipſum non iudicare aliquẽ dicta monaſteria frequentare, quoad prædictum effectum, qui duodecies tribus annis, ſemel ſingulo quoque trimeſtri allocutus eſſet, & cõtra, iudicare eum frequenter allocutum, qui ter tribus continuis diebus alloqueretur.

b *c. diffinimus 18. q. 2.*

c *c. monaſteria 18. q. 2.*

d *c. Monaſteria de vit. & honeſt. cler.*

e *c. periculoſo de ſtat. monach.*

f *Gloſ. in d. cap. monaſt. verſic. frequentare.*

g *Nauar. in c. ſtatuimus ubi.*

Aduertendum etiam, quod non omnis frequentia damnatur, ſed quæ fit ſine cauſa rationabili, & manifeſta. Et ſic non vetatur in dicto iure ſolus acceſſus cauſa audiendi Diuina, vel alia aliena a locutione, & ab aſpectu actiuo, & paſſiuo. Ex quibus colligitur quod capitulum, *periculoſo* (innouatum per Concilium Tridentinum) quod non ſolum vetat frequentiam, ſed etiam acceſſum quantum ad acceſſum non eſt innouatum, cum Concilium nihil agat de acceſſu, prout dicetur infra articulo quarto. Et ſic ſynodus *h* octaua ſtatuit, quod ſi contigerit, monachum aliquam ſuam propinquam videre velle, vt in præſentia Abbatiſſæ huic confabuletur per modica, & cõpendioſa verba, & in breui ab ea diſcedat. Et Concilium Hiſpalenſe *i* ſtatuit, quod *circa Monachos talis cautela ſeruetur, vt remoti à monialium familiaritate, neq; vſq; ad veſtibulum habeãt accedendi familiarem permiſſum, ſed neq; Abbatem, nec eum, qui pręficitur, extra eã, quę pręeſt, loqui Virginib. Chriſti aliquid quod ad inſtitutionẽ, vel adminiſtrationem earum pertinet, liceat, nec cum ea ſola, quę pręeſt frequenter eos loqui oportet, ſed ſub teſtimonio duarum, vel trium ſororum, ita vt rara ſit acceſſio, & breuis omnino locutio.* Et ſic in capitulo generali Tolo. noſtrę religionis celebrato anno Dñi milleſimo quingenteſimo trigeſimo ſecundo ſtatutũ eſt, *arceantur ſtudioſiſſime fratrum acceſſus ad monialium, & ſororum loca, & nullo modo cum eiſdem loqui poſſunt, niſi a miniſtro prouinciali licentiam in ſcriptis habeant, liceat tamen hoſpitij, & celebrationis gratia ad huiuſmodi loca accedere, vbi fratrum conuentus non ſunt.*

h *Ca. diffinimus 18. q. 2.*

i *18. quaſt. 2. c. 7 decima.*

Eſt etiam aduertendum, quod regulares adeũtes monaſteria monialium abſque Epiſcopi licẽtia incidunt in pęnam excommunicationis, quã Epiſcopus ſuo edicto propoſuit, niſi regulares illi haberẽt ex priuilegio, nõ poſſe ab Epiſcopis excõmunicari, quia deberent puniri a ſuis ſuperioribus alia pęna: qui regulares ſic excõmunicati non poſſunt abſolui a ſuis ſuperioribus, ſed ab Epiſcopo, qui ſibi hanc abſolutionem reſeruauit. Ita ſacrã congregationem illuſtriſſimorum Cardinalium ſuper Cõcilium reſpondiſſe inuenitur die nona Aprilis anno Domini milleſimo quingẽteſimo octuageſimoſeptimo, ꝓut refert collector Capucinus in cõpendio Mendicantiũ. Circa quã declarationem eſt notandum, quod fratres minores habent priuilegium, ne ab aliquo legato niſi de latere ſedis Apoſtolicæ poſſint excommunicari, ſuſpendi, vel interdici, niſi literæ ipſæ plenè, & expreſſè de præfato ordine, & indulto huiuſmodi facerent mentionem, prout infra in quæſtione de exemptione fratrum latius dicetur.

ARTICVLVS III.

Vtrum iure aliquo ſit prohibitum mittere literas ad moniales.

RESpondeo dicendo, quod licet iure communi prohibeatur frequẽtatio, & acceſſus ad monaſteria monialium, prout dictũ eſt in ſuperiori articulo, non tamẽ vetatur miſſio epiſtolarum ad ipſas moniales. Verum eſt tamen, quod, prout affirmat Nauarrus, *k* Romæ eſt edictũ ꝓmulgatũ, ne quis vir, vel femina nocte, vel die, loquatur, uel ſcribat alicui monachæ, vel pręſatæ, vel zelitæ, ſiue puellæ in monaſterio incluſæ, quacũque de cauſa ſine licẽtia vicarij Papæ, vel protectoris ordinis, ſub pœna quingentorũ ducatorum, & alia arbitraria, excepto deferente eleemoſynã, vel exceptis aliquid in ipſis monaſterijs operantibus, qui ſolã Abbatiſſam, & vicariam poterunt alioqui, Quod ad alias non extenditur prouincias, Tũ, quia factũ eſt à vicario Papæ, vel protectore ordinis, quem Romæ tantũ morari conſtat; proderit tamen eius notitia omnibus gentibus vt ita matricem omnium Eccleſiarum imitẽtur. Refert etiam idẽ Nauarrus, *l* quod Gregorius XIII. prohibuit ſub excommunicatione latæ ſententiæ, ne cuiuſdam ordinis fratres ſcribant ad aliquas moniales ſui ordinis, quod ſtatuto particulari, aut mandato ſpeciali alicui de facto contingere poteſt

k *Nau. in d. c. ſtatim.*

l *Nau. l. 5. cõti. de ſent. excõ. con ſ. 10.*

in religionibus; quos fratres ſcribendo dictas literas, & perueniendo ad ipſas moniales, nemini dubium eſſe poteſt incidiſſe in dictam excommunicationem, ſi ipſo facto fuit impoſita. Dixi perueniẽdo ad ipſas moniales, nam licet ſcribant eas, ſi nõ peruenerint, videtur, quod non remaneant excommunicati. Nam verba videntur intelligenda cum effectu, etiam extrinſeco, niſi aliter intendat legislator, vel alius diſponens, de cuius mente & intentione conſtat expreſsè, vel tacitè, argumento cuiuſdam legis *a* diſponentis, promittẽtem inuenire latronem, non ſatisfacere, niſi illum capiat & iudici exhibeat. Conſtat etiam ex duobus dictis Bartoli de inueniente bannitos, & de inueniente aliquem cum armis, qui non dicuntur ſatisfacere, niſi capiant, licet enim verbum *inuenire* proprie non ſignificet capere inuentum, ex mente tamen, & intentione ſtatuentium præſumitur id voluiſſe ſignificare. Licet ergo verba Gregorij, & cuiuſcunque alterius regularis ſtatuti, vel mandati, quod ſcilicet nemo fratrũ ſcripta mittere audeat, proprie non requirant, vt ſcriptum perueniat; præſumitur tamen id voluiſſe, quia non noceret miſſio ſcripturæ, niſi perueniret, ad quem mitteretur. Vnde opinatur Nauarrus *b* peccaſſe quidem contra obedientiam religioſum mittentem Epiſtolas ad moniales contra dicta ſtatuta, & mandata, ſed in excommunicationem minimè incidiſſe, niſi præfatæ Epiſtolæ perueniſſent ad moniales, ad quas mittebantur: & per conſequens celebrando minimè irregularitatem contraxiſſe.

a l. ſi balſate, ff. de fide su.

b Nau. vbi ſup.

ARTICVLVS IV.

Vtrum fratres Minores probibeantur ex ui ſuæ regulæ accedere ad monaſteria Monialium.

Reſpondeo dicendo, quòd circa hoc eſt duplex opinio. Prima eſt multorum, Et videtur communiter haberi, & practicari, quod ſcilicet ex vi regulæ ſolum eſt prohibitus ipſis fratribus ingreſſus ad præfata monaſteria. Acceſſus autem ad loca exteriora non eſt illis ex vi regulæ prohibitus, ſed ſolum præcepto Papali, ſeu Eccleſiaſtico, ſeu prælatorum noſtrorum. Probatur primo, In regula ſolum nobis prohibetur ingreſſus ad monaſteria monialium, vt tenent eius expoſitores, teſte Corduba *c* affirmante viros Doctos hanc tenere opinionem. Alia opinio eſt, quod ex vi regulæ, & de eius intentione eſt nobis prohibitus præfatus acceſſus, ad accedendum ad monaſteria quaruncumque monialium, vt tradit idem Corduba: *d* vbi de hac re latè agit. Mihi tamen videtur verior prima opinio, cum dicat regula, *Ne ingrediantur monaſteria monialiũ, niſi illi, qui a ſede Apoſtolica habuerint licentiã ſpecialem.* Notandum enim eſt verbum *Ne ingrediantur*, Vbi clarum eſt, non vetari acceſſum, ſed ingreſſum. Notanda etiam ſunt verba, *prater illos, quibus à Sede Apoſtolica, &c.* Si enim Regula loqueretur, etiam de acceſſu non adderet *illi*, eſſet enim ius intolerabile impetrare facultatem ad acceſſum a Sede Apoſtolica, cum neceſſitates accedendi ſint quotidianæ, & pro quotidianis non ſit, recurrendum ad Papam iuxta tradita a Diuo Thoma, *e* & Nauarro. Quod autem in controuerſia verſatur, eſt, an præfatus acceſſus ad exteriora monaſteriorum monialiũ quarumcunque, dato quod ex vi regulæ prohibitus non ſit, nobis ſaltem ſit prohibitus per Papam.

c Cord. in edit. ad cõp. n. ii. accede ad monaſt. monial.

d Cord. ſuper reg. §. 11. q. 3.

Circa quod ſunt duæ opiniones, Prima eſt ſatis communis fere omnium, & dicit, quod ſic, ut patet per Nicolaum *f* Tertium, & Benedictum duodecimum, *g* quorum Pontificum decreta non ſunt reuocata per Sixtum Quartum in conceſſione eius, quæ habetur in libro *h* Monumenta ordinum, Solum enim ſecundum eos ibi loquitur Summus Põtifex de prohibitionibus, & cenſuris vltra regulam a religioſis editis, vt teſtatur collector *i* priuilegiorum mendicantium, nec ſunt reuocata per alium ſucceſſorem.

e D. Tho. in 4. d. 15. q. 3. art. 3. ad vlti. et 2. 2. q. 247. art. 4. vbi Caiet. Nau. in manu. c. 21. nu. 21.

f Clem. exiſt. ui ſerminat de Ver. ſign.

g Hab. in lib. ord. Italic. 3. p. fo. 110.

h In 1. imp. fol. 22. & in 2. fol. 106.

i Colle. tit. ſtatuta. ordinis. §. 1.

Secunda opinio eſt, quod prædictus acceſſus nõ ſit nobis prohibitus per Papam, vel per Eccleſiam. Ratio eorum eſt, quia Sixtus Quartus reuocat prohibitiones, & cenſuras omnes vltra regulam editas, non ſolum intra ordinem, ſed etiam a Papa, & ab alijs quibuſcunque ſpecialiter pro nobis fratribus minoribus, quia ſic videtur clarè contineri in præfata declaratione Sixti Quarti, prout affirmat Corduba, *k* & nos late diximus, ſupra *l* in quæſtione de ſtatutis ordinis. Sed pro ſerena fratrum minorum conſcientia opera pretium eſſe duxi inueſtigare, an ita de iure communi prohibeatur dictus acceſſus, vt accedens ad ipſa monaſteria mortaliter peccare iudicetur.

k Cord. vbi ſu. nu. 11. q. 3.

l Supp. par. 50. ar. 8.

Pro huius difficultatis explicatione eſt notandũ, quod Bonifacius *m* Octauus, poſtquam feciſſet mentionem omnium quoruncunque ordinum monialium, ſubdit, *Nulliq; aliquatenus inboneſta perſona, neque etiã boneſta niſi rationabilis, & manifeſta cauſa exiſtat, ac de illius ad quẽ pertinuerit ſpeciali licentia ingreſſus, vel acceſſus pateat ad eaſdem, vt ſic a publicis, & mundanis cõſpectibus omnino ſeparatæ, Deo liberius ſeruire valeant.* Verum hic textus, ſi per ſe conſideretur, inefficax eſt ad hanc acceſſus inhibitionem probãdam. Clauſura namque huius Decretalis, vt diximus ſupra nũquam fuit recepta, & quod ad acceſſum attinet, contraria, atq; immemorabili conſuetudine a ſuperioribus ſcita, & nota derogata eſt. Et argumentum confirmatur ex ſacro Concilio Tridẽtino *n* vbi ſacra ſynodus hanc renouat Bonifacij conſtitutionem, & conſequenter de nouo prohibet huiuſmodi acceſſum. Sed nec hæc cõfirmatio vrget. Quamuis enim ſacrum Conciliũ generaliter dicat, ſe hanc conſtitutionem renouare; tamen cũ non addiderit in omnibus, & per omnia renouatio intelligenda cenſetur, quod ad principalem textus deciſionem ingreſſum, & egreſſum prohibentem. Quod adhuc ex eodem Concilij Decreto fit manifeſtius: Bonifacius ſiquidẽ egreſſum dũtaxat permittebat, ex infirmitate periculoſa, ſeu contagioſa. Verum ſacrũ Concilium illum permittit ex quacunque cauſa, quę Epiſcopo videbitur legitima. Præterea ſacra ſynodus declarat, in quibus ſtat hæc renouatio dicẽs. Nemini ſanctimonialium liceat exire, & nemini liceat ingredi, vbi de acceſſu verbum proponit nullum, & ſic illa generalis renouatio intelligenda eſt, quoad egreſſum, & ingreſſum, nõ uero quoad acceſſum. Videtur ergo, quod neque ſacrum Concilium vrgeat ad præfatã aſſertionem fundandã. Verum vrgentiſſimè roboratur ex Pij Quinti extrauaganti, quę incipit, *Circa paſtoralis.* Vbi Pontifex eandem renouat conſtitutionẽ; Poſtquam enim clauſuram ſeruari pręceperat iuxta Bonifacij Octaui conſtitutionem, in ſacro Concilio approbatam, & innouatã addit. *Quã nos authoritate apoſtolica approbamus, & innouamus in omnibus, & per oĩa ac illã diſtrictè obſeruare mãdamus* Nota uerba, *In omnibus et per omnia*: In quibus ẽt decretum Bonifacij VIII. quantũ ad acceſſum fuiſſe approbatũ conſtat. Notanda ſunt illa etiã uerba, *ac illa diſtrictè obſeruari mãdamus*: per quę denotatur, ipſum acceſſum eſſe prohibitum. Quod ſi alicubi uideris hanc acceſſionem cunctis patere, illud non eſt de mente, aut tacita uoluntate, aut de ſcientia ſanctiſſimi patris, qui ſi ſciret, impediret uiuque

m ca. periculoſo de ſta. reg.

n Con. Tri. ſeſ. 25. de reg. c. 5.

Digitized by Google

æque puniret, quod ex edicto Romæ lato relato in articulo ſuperiori patet. Ex quo collige, ſummum Pontificē nolle derogare, imò prorſus velle præfatam conſtitutionem ſeruari, quantum attinet ad acceſſum. Vnde ad licitam acceſſionem duo requirūtur. Primum manifeſta, & rationabilis cauſa. Secundum eſt, licentia ſpecialis ſuperioris ipſarum monialium. Exponamus ſingula a licentia incipientes. Cum enim in iure taciti, & expreſſi idem ſit iudicium, ſufficit in propoſito, vel expreſſa, vel tacita licentia. Prælatus enim videns, & ſciens omnes ad monaſteria monialium accedere, & non repugnās dictis acceſſionibus, nec ipſis contradicens, videtur tacite monialium præfectæ committere hanc facultatem concedendi licentias pro eiuſmodi acceſſu; quare cum licentia præfectæ aſſiſtente rationabili cauſa fas erit accedere.

Aduertendum tamen, quod hæc tacita licentia non extēditur ad eos, quibus ſuperior prælatus refragatur, & contradicit, vt ſi prælatus eiuſmodi acceſſum ſolis propinquis conſanguineis indulgeat, arceat verò quoſcūque extraneos, vel ſi prouincialis fratribus ſibi ſubditis abſque eius ſpeciali licentia interdicat acceſſum. In his enim caſibus Abbatiſſæ licentia erit inſufficens.

Circa cauſam requiſitam obſerua longè minore ſufficere ad acceſſum, & longè maiorem requiri ad ingreſſum. Ad acceſſum namque ſufficit quæcūque pia cauſa prælato manifeſta. Neque enim requiritur, quod toti populo de cauſa rationabili conſtet, ſed ſatis eſt, vt ea prælato innoteſcat.

Cum autem iam conſtituerimus pręfatum acceſſum prohibitum eſſe, perſcrutari oportet, an ſit peccatum necne. Et rurſus, an mortale, vel dūtaxat veniale. Ad quod reſpondeo, quod huiuſmodi acceſſus ſine licentia tantum, aut ſine licentia, & cauſa ſimul, peccatum eſt, ſed non plus, quàm veniale, ſi vtrumque deficiat requiſitum, grauius peccatū eſt veniale, leuius autem, ſi alterum duntaxat, vel licētia, vel rationabilis cauſa deficiat. Optarem certe hunc acceſſum etiam a veniali excuſare; ſed ex verbis Etrauagantis Pij V. ad contrarium aſſerendum coarctor, ibi. *Mandamus* & ibi *diſtrictè*. Et confirmatur. Nam a practica, & vſu Romanæ Curiæ eſt ſumēda legum interpretatio. Et Romæ diſtrictius, & ſub grauibus pęnis punitur huiuſmodi acceſſus. Quarum pœnarum grauitas ſubindicat legiſlatoris mentem eſſe, hanc conſtitutionem acceſſum prohibentem, vel ſaltem ad venialem culpam obligare. Quod autem huiuſmodi acceſſus non ſit maior, quam culpa venialis ex materię exiguitate, & paruitate cōprobatur. Talis namque acceſſio inſufficiēs materia videtur, pro qua pœna æterna imponatur. Et doctrina eſt communis Theologorū, quod lex aliàs ad mortale obligās, propter paruitatem materiæ, ad veniale duntaxat obligat. Quod ſi contra arguas dicens, eiuſmodi acceſſum eſſe culpam mortalem, ſub vno enim contextu, & ſub eiſdem verbis ingreſſus, & acceſſus prohibentur; ſed ingreſſus prohibetur ſub mortali; ergo, & acceſſus pariter ſub mortali prohibetur. Ad hoc reſpondeo, quod non eſt par ratio, Nam in ingreſſu eſt materiæ grauitas, in acceſſu verò exiguitas. Si lex diuina, aut eccleſiaſtica diceret; prohibemus omne furtum ſiue magnū ſiue exiguum, omne mendacium, ſiue pernicioſum ſiue otioſum, vtrumq; ſub eodem contextu & ſub eiſdem verbis interdicitur: & tamen alterum eſt mortale, & alterum veniale. Ita in propoſito noſtro
a Pſal.75. dicendum eſt. Prętera in pſalmo *a* ſub vno contextu, & eiſdem imperatiui modi verbis legimus. Vouete, & reddite Domino Deo veſtro: & tamen vouere eſt conſilium, & reddere eſt præceptum.

Quodſi dicas, acceſſionem, de qua loquimur, non eſſe leuem, ſed grauē materiā propter vana, & otioſa verba, quæ illic admiſcentur non rarò: reſpondeo, quod huiuſmodi otioſa verba nō ſunt de intrinſeca ratione acceſſionis: ſed ſunt alia diſtincta culpa. De omni autem verbo otioſo, quod locuti fuerint homines, reddent rationem in die iudicij. Addiderim vltra, quod in vna, aut altera actione citra frequentiam, vt plurimum, ceſſat periculū, quod in frequentatione crebrò interuenire ſolet; ac proinde alia ratio eſt de Monialium monaſteria frequentantibus, ſine manifeſta, & rationabili cauſa. Intellige autem eiuſmodi acceſſum eſſe peccatū, niſi adſit huius legis inuincibilis ignorantia a peccato excuſans, qualem fere oēs communiter habēt. Tum quia ignorant hanc legem, quam promulgare non audierunt, tum quia cum videant prælatos omnes eiuſmodi acceſſionem permittere, merito exiſtimant, eam non eſſe interdictam.

ARTICVLVS V.

Vtrum prouincialis, & inferiores prelati poſſint licentiare fratres ad accedendum ad monaſteria monialium.

RESpondeo dicendo, quod ſi teneatur, quod Sixtus Quartus reuocauit prohibitiones, & cenſuras omnes vltra regulam editas, non ſolum per ſtatuta ordinis, ſed etiam per ſtatuta Papæ, prout teſte Corduba tenet vir ſatis doctus, & nos diximus ſupra: *b* Si etiam teneatur, quod Pius V. diſpenſauit cum Minoribus, vt non tenerentur ad præceptum non accedendi ad monaſteria monialium, niſi eo modo, quo obligat omnes fideles, & omnes alios cuiuſcunque ordinis religioſos, prout legimus articulo ſuperiori, parum aut nihil difficultatis habet quæſitum in articulo quæſtionis. At cum aliqui perſiſtant in contraria opinione, ſcilicet, quod prohibitiones Nicolai Tertij, & Benedicti duodecimi, inhibentes fratribus Minoribus, ne ad monaſteria monialium accedant, præcepto quodam particulari non fuerint reuocatæ per Sixtum Quartum, res eſt continens aliquam difficultatem, cui nobis ſatisfaciunt Summi Pontifices: Alexander *c* enim Sextus conceſſit, quod *Prouinciales poſſent licētiare fratres ad alia monaſteria, quam Sancta Clara, non ſolū eleemoſyna petenda, vel prædicationis facienda, ſed etiā, pro ſpirituali viſitatione conſanguineorū, vel alia neceſſitate intelligendo tamen de locis, ad qua ſæculares communiter accedunt.* Ex Sixtus IV. *d* conceſſit, qđ *fratres Minores, poſſint de licentia ſuorum prælatorum accedere ad monaſteria S. Claræ, & Sancti Damiani, ad loca, ad qua ſeculares accedunt pro eleemoſyna petenda, & cauſa celebrandi, & pro alijs licitis & honeſtis.*

b *Sup. q. 10. ar. 7.*

c *Habet in ſuppl. fo. 99. conceſ. 363.*

d *Habet in monumentis. prima impre. f. 69. conceſ. 142. et in ſupp. f. 120. cōſ. 388.*

e *Collect. in compen. tit. accedere ad monaſteria monial.*

Circa quod notat Collector, *e* reſoluendo quàm plurimas conceſſiones, quæ videntur contradictionem continere, aut ſaltem nugationem, vel ſuperfluitatem, propterea quod fuerit a diuerſis commiſſarijs Curiæ Romanæ, vel ab alijs fratribus ordinis impetratæ. Quorum aliqui neſcientes ea, quæ ante fuerunt conceſſa, procurauerunt eadem, & conſimilia de nouo impetrare, ſeu alia circa eadem latius, vel ſtrictius, quam ante fuerat conceſſum, & ipſi Summi Pontifices, vel latius conceſſerunt, aliquando ſtrictius, quod maximam peperit confuſionem. Reſoluit igitur, quod nulla conceſſio inuenitur, qua inferiores a prouincialibus poſſint mittere, vel licentiare fratres ſuos

miſſalis reformati. Pius enim Quintus anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo, pridie Idus Iulii Pontificatus ſui anno quinto, in conſtitutione quæ incipit. Quo primum tempore, quæ habetur in principio miſſalis reformati, *Mandauit, ac diſtricte præcepit omnib. & ſingulis Eccleſiarum patriarchis, adminiſtratorib. alijſq. perſonis quacunque Eccleſiaſtica dignitate fulgentib. & presbyteris ſecularib. aut cuiuſuis ordinis regularib. ne in celebratione miſſæ alias cærimonias vel preces, quam quæ hoc miſſali continentur addere, vel recitare præſumant.* Et addere miſſis de Cruce, aut de quinque plagis Euangelium Ioannis, ſicut conceſſit Clemẽs Septimus puto eſſe additamentum in dicta conſtitutione prohibitum. Dixi, *qui obligantur cantare, vel dicere miſſam iuxta ritum miſſalis reformati*: nam aliæ religiones, quæ ſuper ducentos annos miſſarũ celebrandarum in eiſdem Eccleſijs aliud obſeruant (a quibus Pius Quintus præfatam celebrandi conſtitutionem, vel conſuetudinem nequaquam auferi) poſſunt vti priuilegio ſupradicto, cum ſecundum canones *a* antiquos poterant addere aliqua cum conſilio Doctorum, aut approbatione alicuius Synodi. Et licet prædicti fratres poſſint facere prædictam commutationem dicendo pro miſſa de Paſſione miſſam de Cruce, vel de plagis, minime tamen poterunt loco vnius miſſæ primaræ alicuius ſancti commendatæ aliam miſſam de ſancto occurrente dicere. Verum eſt tamen, quod non peccauit, ſi ſine ſcandalo aliquando hoc fecerit, vt ſe conformet ordini, & ritui miſſalis reformati. Sine. n. cauſa rationabili, regulariter loquendo, ordo & ritus ipſius miſſalis minime debet prætermitti, iuxta ea quæ in noſtra Summa *b* confeſſorum diximus, & articulo ſequenti dicetur.

a *Concil. Carthag. 3. can. 23. Conc. Milenit. c. 2.*

b 1. *to. cap. 244. miſ. concl. 24. p. 715.*

ARTICVLVS X.

Data eſt cuidam monaſterio quædam eleemoſyna, ut eius prælatus miſsas Diui Gregorii pro anima defuncti faciat celebrare. Quæritur, utrum ſatiſfaciat dicendo alias miſsas de Sanctis, & Dominicis occurrentibus recordatione ſolum habita in memento de dicta anima, ibique ualorem miſsæ ei applicando.

RESpondeo dicendo, quod ratio huius dubii pẽdet ex miſſali Romano antiquo, & maxime ex impreſſo Pariſiis anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo ſeptimo, in quo dicitur, miſſas Diui Gregorii cum commemoratione defuncti, vel defunctæ celebrandas eſſe has. Prima eſt de Dominica prima Aduentus. Secunda de Natiuitate Domini. Tertia de Sancto Stephano protomartyre. Quarta de ſancto Ioanne Euangeliſta. Quinta de Innocentibus. Sexta de Epiphania. Septima de octaua trium Regum. Octaua de purificatione Beatæ Virginis. Nona de Septuageſima. Decima de Dominica prima Quadrageſimæ. Vndecima de Dominica ſecunda Quadrageſimæ. Duodecima de Dominica quarta Quadrageſimæ. Decimatertia de Annunciatione Virginis. Decimaquarta de Domin. in Ramis Palmarii. Decima quinta de Cęna Domini. Decima ſexta de Reſurrectione Domini. Decima ſeptima de Aſcenſione Domini. Decima octaua de feſto Pẽtecoſtes. Decima nona de feſto Trinitatis. Vigeſima de Dominica prima poſt Pentecoſten. Vigeſima prima de Dominica ſecunda poſt Pentecoſten. Vigeſima ſecunda de Sancto Ioanne Baptiſta. Vigeſima tertia de Sancto Petro, & Paulo. Vigeſima quarta de Sancta Maria Magdalena. Vigeſima quinta de ſancto Laurẽtio. Vigeſima ſexta de Aſſumptione Beatæ Mariæ. Vigeſima ſeptima de Sancta Cruce. Vigeſima octaua de Sancto Michaele. Vigeſima nona de Sancto Gregorio, vel de omnibus Sanctis. Vltima de mortuis. Et poſt celebrationem harum miſſarum recitandæ erant vigiliæ mortuorum, & omni die ieiunandum. Referuntq; Innocentium Papam conceſſiſſe plures indulgentias dicentibus, vel dici facientibus dictas miſſas.

Hoc ſuppoſito dico, non eſſe obligatum prælatum dicti monaſterii ad eas dicere, aut celebrare facere cum iã ſuæ obligationi ſatisfecerit, quamuis neq; illas miſſas antiquo miſſali præſcriptas, nec quotidie celebrauerit: dũmodo tamen aliæ triginta miſſæ de feſtis occurrentibus dictæ ſint, & actualem, aut virtualem intentionem habuerint in Memento illarum pro tali defuncto offerre. Quod probatur primo. Nam pactum nudum, vt obliget neceſſium eſt, quod ſit honeſtum, licitũ, & poſſibile, vt innuit Diuus Thomas. *c* Iam autẽ relinquere eas miſſas, quæ Miſſale nouum Romanum poſt Conciliũ Tridentinum editum ſingulis diebus, & maxime ſolẽnibus celebrandas ordinat, & præcipit, eſt illicitũ. Tum, quia indecens, & abſurdum eſſet quadrageſimali tempore dicere miſſam de Reſurrectione, vel Aſcenſione; quæ tamen dicendæ eſſent ab eo, qui iuxta antiquum illum ritum vellet primo die illo cineris incipere illas triginta miſſas. Tum, quia in diebus feſtis, etiamſi non de neceſſitate, ex congruitate tamen tenetur quilibet audire miſſam de feſto occurrenti argumento aliquorum canonum. *d* Ex quibus colligit Angelus, *e* non excuſari a peccato celebrãtes, qui relicta proprii feſti miſſa aliam particularem votiuã dicunt: & tales ſacerdotes reprehenſione dignos aſſimat. Tãdem in officio miſſæ, vt ait Diuus Thomas, *f* non ſolum reperitur ſacrificium, ſed etiam orationes, & ex parte ſacrificii oblati æqualiter prodeſt viuis, & defunctis de quocunque miſſa dicatur. Ex parte vero orationum, negari nequit prodeſſe quam plurimum miſſam, quæ incipit, *Requiem æternam*, inſtitutam pro defunctis, in qua ſunt orationes ab Eccleſia determinatæ pro mortuis. Iſte tamen fructus, & vtilitas cum recompenſari poſſit propter maiorem deuotionẽ vel eius, qui dicit miſſam, vel per interceſſionem ſancti, cuius ſuffragiũ imploratur in miſſa, idcirco æque ſatis ſit per celebrantem obligationi, dicendo miſſam de Sanctis, ſiue de Dominica, ac ſi diceretur illa de defunctis, vnde Hoſtienſis *g* refert, Vgonem Cardinalem ſolitum dicere, quod celebrãdo de Dominica faciebat celebrari pro defunctis. Ita Roſela, *h* Syluester, Armilla, Tabien. Præterea huiuſmodi triginta miſſæ ſunt dicendæ de neceſſitate continue, & abſque interruptione ſingulis diebus celebrandæ. At obligatio, qua quis obligatur ſingulis diebus celebrare iuxta terminos iuris *i* dẽt interpretari, quod debet celebrare quanto frequentius poterit, ſalua honeſtate ſua, & debita reuerentia, ac deuotione ad Sacramentum. Alias enim eſſet illicita conſtitutio, vt quę daret materiam peccandi, cum non ſemper ſit homo recte diſpoſitus ad tantum Sacramentum percipiendum. Iam autem, quod in die Reſurrectionis, vel in aliis ſolennitatibus fiant collectæ pro defunctis, non eſt Eccleſiæ conſuetudo, imò bulla Pii Quinti, quę confirmat Miſſale nouum Romanum, tollit vſum cæterorum Miſſalium, & nihil addendum ipſi præcipit.

c *D. Th.* 2. 2. *q.* 11.

d *c. quidã laicorũ de cele. miſ. c. & hoc de conſtit. d.*

e *Ang. v. miſ. c.* 23 *& v. feri.* §. 42.

f *D. Th. in 4. d. 4. q. 2. ar. 3. q. 1. ad 5.*

g *Hoſt. in ca. 2. de celeb. miſ.*

h *Roſel. v. miſ.* §. 1. *Syl.* §. 4. *Armil.* §. 325. *Tabien. nu.* 48. & 52.

i *ca. ſignificatũ de preb.*

AR-

Digitized by Google

ARTICVLVS XI.

Vtrum Dominæ noſtræ miſſa celebrari poſſit in Sabbato concurrente feſto. Et idem de officio defunctorum quæritur quocunq; feſto.

RESpondeo dicendo, quod ſi inſtitutor capellæ iubeat omni feria ſecunda cantari miſſam defunctorum, vel Sabbato miſſam Dominæ noſtræ votiuam præter principalem, & maiorem miſſam illius eccleſiæ, aut monaſterij, conſeruanda eſt intentio, prout tenet Sylueſter *a* poſt alios Nauarrus vt voluntati teſtatoris ſit ſatisfaciendum, iuxta ea, quæ tradit Couaruuias. *b* Quod quidem affirmat Henriquez, *c* quando mos eſt, vt dictæ miſſæ dicantur, vt tenet Nauarrus. *d* De qua cõſuetudine agũt Couarruuias, *e* & Caſſaneus. Et mos in Eccleſijs collegiatis, & in eccleſiis quarundam religionum, vt præter miſſam principalem cantetur miſſa defunctorũ moderatur generalem regulam miſſalis Romani, & fauet Pius V. in rubrica miſſalis: vbi dicit, *quod quando officium fit de feria, põt miſſa principalis eſſe votiua, vel de defunctis; ſi vero fiat officium duplex, vel ſemiduplex non fiat miſſa principalis niſi de die*. Vbi non vetat, quin minus principalis, vt in capella fiat pro defunctis, aut de Domina noſtra, etiam in duplici. Idem ordinatum fuit in ſynodo Compoſtellana *f* anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo. Imò cum licentia Epiſcopi interdum fit miſſa principalis votiua de conceptione, aut de alio feſto Beatæ Virginis, vt ait Henriquez. *g* Et idem in religionibus poteſt fieri cum licentia ſuorum prouincialium, qui quantum ad hoc licentiam habent quaſi epiſcopalem. Nec obſtant iura *h* in contrarium; quia conſuetudine derogata ſunt, prout aduertit *i* Nauarrus. Ex his deducitur, quod etiam in feſto duplici poteſt dici in Sabbato Miſſa Dominæ noſtræ, ſicut mos antiquus introductus eſt ex deuotione patrum ipſorum dicendi dictam miſſam cum maxima ſolennitate in quocunque Sabbato. Nec hoc eſt contra regulam, & rubricam miſſalis reformati.

a *Sylueſt. ver. miſſa. §. 4. Nauar. cap. 25. nu. 139.*
b *Couar. in ca. cum eſſes in 1. de teſta.*
c *Henri. 2. to. l. 9. de miſſa ca. 23. nu. 7.*
d *Nauar. vbi ſup.*
e *Cou. lib. 1. va ri. c. 10. num. 3. Caſſan. de glori. mund. c. 12. nu. 13.*
f *art. 3. cap. 38.*
g *Henriq. vbi ſup. lit. N.*
h *c. hoc & c. attendendum, de conſecrat. d. 1.*
i *Nau. d. conſi. 6. nu. 7.*

ARTICVLVS XII.

Vtrum in Eccleſiis regularibus ſint duæ miſſæ dicendæ in quadrageſima, aduentu, & in uigilijs, ſcilicet, una de feria, & altera de Sancto occurrenti.

RESpondeo dicendo, quod Pius V. in conſtitutione miſſalis reformati tenet, quod in eccleſijs collegiatis duæ miſſæ dicantur in quadrageſima, aduentu, & in vigilijs, ſ. vna de feria, & alia de Sancto occurrenti. Et Eccleſia collegiata non dicitur ex eo, quod plures in ea clerici et adminiſtrantes congregari ſoleant: nec enim perſonarum clericorumque multitudo ſola collecta facit collegium, niſi alia præter hæc interueniant nempe vt principio velut collegium ibi inſtitutum, erectumque ſit non minori trium clericorum numero, prout tenet quædam Gloſſa *k* Innocentius, Ioannes Andræas, & alij, quos refert, & ſequitur Marcus Antonius Cuccus. Si aũt primæ inſtitutionis nulla extant documenta, ex quibus collegij priuilegium tributum eſſe appareat, ſigna tamen nonnulla collegij, veſtigiaque ibi eniteſcant, collegiata tenebitur. Vt ſi conſtituere ſyndicum conſueuerit, ac per eum iurare, & lites mouere, ſigillumq; commune habere, & ſi conſueuit prælatum ſuum eligere, & ſimilia facere. Non autem deſideratur, vt quiſpiam velut eis caput, ac rector pia ſit, iuxta Felinum, *l* & traditur a Marco Antonio Cucco. In cathedralib. autem Eccleſijs præſumitur in dubio conuentus collegij nomine, & titulo haberi, etiamſi nullum ex prædictis veſtigium appareat. Vnde ſequi videtur, quod in Eccleſiis regularibus ſecundum ſupradictam conſtitutionem, & rubricam duæ miſſæ ſint dicendæ in prædictis ferijs. Contrarium tamen eſt dicendum, pro vt declaratum ſuit in cærimoniali noſtræ religionis authoritate congregationis generali Toletanæ edito, ubi dicitur, quod monaſteria nomine eccleſiarum collegiatarum minimè comprehenduntur. Et non obſtant ſupradicta. Nam licet monaſterijs nomen collegij competat, neceſſe tamen erat, vt in conſtitutione ſupradicta diceretur, quod in Eccleſijs collegiatis ſecularibus, aut regularibus duæ miſſæ dicerentur. Sicut enim nomine eccleſiaſticorum in odioſis regulares minimè comprehenduntur, Ita etiam nomine Eccleſiarum in hoc onere monaſteria minime veniunt.

Ex quo infertur, quod ſi eccleſia collegij ius habeat, quamuis re ipſa collegij more non regatur, inter collegiatas cenſeri poterit, ſi aliqui canonici ex ea adſint, quamuis nec collegium congregare, nec ſigillum commune habere, nec ſyndicum facere ſoleat in his ſaltem, quæ fauore potius, quam odio digna exiſtimãtur, prout tradunt Alexander, *m* & Felinus. Vnde cum hic non agatur de fauore, aſſerendum eſt, quod hæc eccleſia collegiata non tenebitur ad dictas duas miſſas. Aduerte, quod Martinus Quintus conceſſit. *Quod in Quatuor temporibus, uel in diebus Quadrageſimæ, aut Litanijs ſufficiat in monaſterijs Sacti Hieronymi celebrare miſſam de feria (ſi hoc velint) cum commemoratione feſti, quod in ipſa die celebratur; niſi eadẽ die ſit duplex, aut ſemiduplex, Super hoc tamen enerat conſcientiam prælati, ſi non eſt tanta multitudo fratrum, quod poſſint duas miſſas dicere*. Ita collector *n* priuilegiorum Mendicantium, qui aſſerit, ſe vidiſſe hoc ſub viuæ vocis oraculo non authentico. Ex quo infertur, quod licet ſupradicta Rubrica Miſſalis ad eccleſias regulares extenderetur, fratres Mendicantes, in foro conſcientiæ vnam miſſam dicentes, aliam relinquentes, vbi non eſt tanta multitudo fratrum, non peccarent, attento ſupradicto priuilegio, quo ipſi gaudent.

k *Gloſſ. in cap. nobis de iure patro. v. in conuentualibus. Innoc. in c. poſtu. de iur. pat. And. in ca. ſtatutum eod. lib. 6. Cucc. lib. 4. man. inſtit. titu. 1. de elect. nu. 5.*
l *Felin. in c. ex literis col. 4. de conſt. Cuc. vbi ſup. nu. 13.*
m *Alex. conſ. 74. col. 1. l. 4. Felt. in ca. accedentes, col. 4. de præſcr.*
n *in Compend. Mendic. titu. miſſa 3. quoadmodum. 9. 17.*

ARTICVLVS XIII.

Vtrum Generales ordinum poſſint reducere Miſſas capellarum ad minorem numerum.

RESpondeo dicendo, quod ſi in cappella, aut anniuerſario ſit magnus miſſarum, & ſacrificiorum numerus pro tenui ſtipẽdio, epiſcopus poteſt, & debet ad minorem numerum reuocare, prout ordinatur in Concilio *o* Tridentino, monente, vt habeatur ratio de pia voluntate teſtantium, conſtitura tamen congruente ſtipite, ita vt ex multis piã tijs efficiantur vna victui ſufficiens diuino. Vt anniuerſaria commutet Epiſcopus, eget Synodi conſilio iuxta Concilium Tridẽtinum. Vt ſi in vna eccleſia aut oppido mãdatæ ſint a teſtatoribus plures miſſæ ſed ob miniſtrorum paucitatem non poſſunt quorãnis impleri anniuerſaria, etiã data pingui ſtipe poſſet Epiſcopus, reducere ad pauciores cum commemoratione ſingulorũ teſtatorũ, vt ait Conciliũ Tridentinum, *p* & multo magis poteſt, ſi ſtipes ſint tenues. In eccleſia Salmantina approbãte ſynodu facta eſt

o *Concil. Trid ſeſ. 25. de refo. c. 5 & ſeſ. 21. de refor. c. 7.*
p *Conc. d. ca. 4. in fine.*

con-

a in 1. imp. f. 63 et in 2. f. 25 conceſ. 14.
b Habet. in 2. imp. f. 69. conc. 143. & in ſupp. f. 100. conc. 889

tur in libro monumenta ordinum, a Et Sixtus IV. *Conceſſit fratrib. Minorib. de obſeruantia vt poſſint dicere i omnib. Miſſis votiuis Gloria in excelſis Deo* Prout habetur in eodem libro b & in Supplemento. At modo cantantes, & dicentes miſſam iuxta ritum Eccleſiæ Romanæ reformatum, iuxta conſtitutionem Pij V. ſuperius citatam, vt ſunt fratres Minores, iam non poſſunt vti dictis priuilegijs, ſed debent dicere miſſas iuxta ſupradictum ritum, in quo inſtituitur, ut dicatur *Gloria in excelſis*, quādo cunque in matutino dictus eſt Hymnus, *Te Deum laudamus*. Præterquam in miſſa feriæ quintę, in Cęna Domini, & Sabbati ſancti, in quibus Gloria in excelſis dicitur. In miſſis verò votiuis non dicitur, niſi in miſſa Beatæ Mariæ, & Angelorum. Et miſſa votiua dicenda ſit pro re graui, vel pro publica Eccleſiæ cauſa. Nec etiam dicitur in miſſis defunctorum. Ita habetur in rubrica miſſalis reformati. Circa quam rubricam eſt aduertendum, quod tunc miſſa dicitur pro re graui, quando fit aliqua proceſſio generalis, quę nunquam fit, niſi pro re graui, vel quando aliquæ miſſæ dicuntur in aliquibus eccleſijs cathedralibus, collegiatis, & regularibus, vel parochialibus pro ſalute vniuerſali alicuius Principis, vel pro ſalute totius Republicę, vel pro aliqua intentione temporali, bonum commune immediate concernenti. Vel quando fit in gratiarum actione pro aliqua re graui petita, & obtenta: velut pro victoria parta vel pro aliqua ſupradictarum rerum à Deo optimo maximo conſequuta.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum in feſtiuitatibus Sanctorum ordinum debeat dici Symbolum Apoſtolorum in Miſſa.

c in 1. imp. f. 63 & in 2. fol. 67. conc. 118. & in ſupp f. 96. conc. 329.
d in 1. imp. f. 63 & in 2. fol. 68. conc. 133. & in ſupp. f. 100. conceſ. 380.

RESpondeo dicendo, quod Sixtus IV. *Conceſſit quod fratres Minores poſſent dicere, Credo, in ſolennitatib. Sanctorum ſui ordinis, & ſanctæ Claræ.* Ita habetur in libro Monumenta ordinum, c & in Supplemento. Ex quo priuilegio colligitur, quod dicti fratres non poſſunt dicere, Credo in octauis, nec in die octauo dictorum Sanctorum. Quod patet ex alia conceſſione eiuſdem Sixti Quarti, qua conceditur, quod prędicti *fratres poſſint dicere, Credo, in octaua Sancti Franciſci*, prout in eiſdē libris d habetur. Sed iam hodie hoc non eſt ita limitatum, ſecundum ritum Miſſalis Romani reformati: in cuius Rubrica loquēdo de Symbolo dicitur. *Quod dicatur Credo, in feſtis principalib. ordinum, & per eorum octauas in eccleſijs tātum illius ordinis.* Principalia autem noſtrę religionis feſta ſunt B. P. noſtri Franciſci, Sancti Antonij, Sancti Bonauenturę, Sancti Ludouici, Sancti Bernardini, Sācti Didaci, Stigmatum Beati Patris Franciſci, & Dedicationis Eccleſiæ Portiunculæ.

Dubitatur autem, vtrum debeat dici Credo, in Miſſa Beatæ Mariæ, quę omnibus Sabbatis, aliquo feſto duplici non impeditis, celebratur primo mane in aliquibus religionibus, ex antiqua deuotione earum religionum ad Virginem Mariam, ad quā omnes fratres concurrunt, tanquam ad miſſam ſolemnem, & verſus cum Alleluya ſemonibus commendantur: ſicut ſolet commendari in alijs feſtiuitatibus ſolemnibus, & reſpondeo, quod Miſſale reformatum loquens de miſſis votiuis, inquit. *Item dicitur Credo in miſſis votiuis, quæ ſolenniter pro re graui, vel pro publica eccleſiæ cauſa celebrantur.*

Ex quib. verbis videtur probabiliter colligi, Credo in dictis miſſis dici poſſe cum ſolenniter celebrentur. Sed dices, quod non celebrantur pro re graui: quod, vt dicatur Credo, requiritur. Ad hoc reſpondeo, videri pro re graui celebrari cum celebrentur ex antiqua conſuetudine ipſarū religionū, ex maxima erga Virginem deuotione: vt ipſa pro eis intercedat ad Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum filium eius. Pro cuius deuotione hoc puto probabile, licet contrarium, loquendo ſecundum rigorem, ſit probabilius.

ARTICVLVS XVII.

Vtrum religioſi cum vna Miſſa poſſint pluribus pitantijs ſatiſfacere.

RESpondeo dicendo, quod Leo Decimus *Informatus, quod in quibuſdam religionibus pro celebratione vnius Miſſæ certa pecuniæ quantitas dari conſueuit in eleemoſynam fratrib. Minorib. tam vel de parua, & tenui, quod dicti patres ob eleemoſynam quã ſingulariter à plurib. elargitur, tot Miſſas, quot ſunt largientes pro ſingulis celebrare non valent, declarauit, & conceſſit prædictis fratrib. obſeruantibus, quod celebrando vnam Miſſam duntaxat, ſi eleemoſyna æquiualens vni Iulio, id eſt decima parti ducati, non elargitur, etſi duas, tres, vel quatuor, aut plures Miſſas celebraturi eſſent, occaſione diuerſarum, vel plurium eleemoſynarū huiuſmodi, et in dicta celebrāda Miſſa pro omnib. qui pro dictis Miſſis eleemoſynā vſq; ad ſummam huiuſmodi contribuunt, commemorationem in genere faciendo in hoc conſcientiarum prędictarum actorū fratrum ſatisfactum ſit.* Ita habetur in ſupplemento ordinis. e Circa quam conceſſionem notat Collector f priuilegiorum Mendicātium omnino ab ea eſſe cauendum: quia ait, re vera nullius eſt valoris, prout multi viri famoſi Theologi, & Iuriſperiti ſuper hoc conſulti reſponderunt. Nam vltra multa, quæ cōtra huiuſmodi cōceſſionem dici poſſent, conſtat bene intuenti re ratione, quod ſubreptitie obtenta eſt. Quapropter Reuerēdiſſimus Pater frater Ioannes Clapion, dum inſtitutus eſſet Procurator Curię Romanę promiſit procurare reuocationem, ſeu potius declarationē nullitatis huius conceſſionis. Et credendum eſt, quod obtinuit licet ad manus noſtras nō peruenerit. Hęc Collector. At licet nobis conſtet de reuocatione huius conceſſionis, & de ſurreptionis vitio, & licet per contrarium vſum ſit abolita, dato quod fuerit legitimè impetrata, operæ pretium eſſe duxi agere de vitio nullitatis, quo à Collectore notatur: in qua re ponderatione opus eſt. Pro cuius rei explicatione, ſequentes propono concluſiones.

e Fo. 26. cōc. 82
f Coll. in comp. Mẽd. tt. miſ. 3. §. 14.

Prima cōcluſio eſt: Si ſtipendium miſſę lege, aut conſuetudine taxatū ſit, & commendantes miſſas, nō totum illud, ſed diminutum ſtipendium perſoluant, in hoc caſu licet pauciores miſſas dicere accipiendo pro illis vſq. ad quantitatem ſtipendiorum ſibi debitam, ſecundum legem vel cōſuetudinem; nec eſt obligatio reſtituendi. Maxime ſi per iudicē illud ſtipendium conſuetum ſine ſcandalo, & litibus, & alijs inconuenientibus exigi poteſt, ex quo id taxatum certum ſibi debitum eſt ex lege, vel cōſuetudine, ſicut de alijs debitis liquidis, & certis cōmuniter dicitur à Doctoribus. Quod eſt intelligendū, dummodo nō velint ſatisfacere vna miſſa obligationi eleemoſynæ datæ vltra quantitatē lege aut conſuetudine pro vna integra miſſa taxatam. Nam ſi vltra dictam quantitatem eorum ſatisfactionem

pro vna miſſa vellent extendi, abuſus quidem eſſet ſcandaloſus, & incentiuum præbens auaritię, & pluribus iniquitatibus. Ita tenet Honcala *a* Quod eſt verum, vt aduertit Corduba, excepto vbi expreſſe plures miſſę integræ, ſecundum illa plura ſtipendia quot annis diminuta, peterētur, & acceptarentur. Itaque quod illa ſtipendia non darentur, niſi tot miſſę dicerentur, quot ille commēdauit, expreſſeque petiuit, tunc enim non ſatisfaceret, niſi tot, quot promiſſæ ſunt, dicantur, alias fieret iniuſtitia, & eſſet obligatio reſtituendi.

a Honca. de valore miſ. 11. & 16. Cord. lib. 1. qq. q. 4.

Secunda concluſio: Si certum ſtipendium ſufficiens, vel inſufficiens, pro vna miſſa, lege, vel conſuetudine taxatum non ſit, nō licet Guardiano, nec prælato plura ſtipendia pro vna miſſa accipere vſque ad quantitatem neceſſariam pro decenti ſuſtētatione vnius diei ſubditi ſui miſſam ipſam celebrantis. Hanc opinionem tenent Doctor Medina *b* & Nau. quos ſequitur Corduba contra Honcalam & Soto. Et probatur, quia ſi tota ſuſtentatio decēs pro illa miſſa illius diei deberetur, ergo ſacerdoti valde honorabili in dignitate conſtituto plus deberetur ad ſuam decentem ſuſtentationem, & iſte plus poſſet auferre, quam pauper; quod abſit. Paupertas ergo ſacerdotis, vel abundantia nec tollit, nec ponit iuſtitiam, aut debitum illorum, qui illi pro miſſa vna tantum, & non amplius, ſtipendium dare voluerunt. Quod cōfirmatur; Nam ſicut, qui tenue beneficium acceptauit, etiamſi non ſufficiat ad decentem ſuſtentationem, tenetur ei deſeruire, nec amplius poteſt exigere, prout habetur in iure, *c* & tradit late Medina; ſic ſimiliter de ſtipendio miſſæ quantumlibet diminuto dicendum eſt, ſi ſic ſacerdos acceptauit, quia eadem vtrobique ratio eſt.

b Medin. de ordin. q. 30. Nau. i ma. c. 25. Cor. vbi ſup. dub. 2.

c c. clerie. 19. d. Medi. de ora. q. 3. fol. 186.

Nec obſtat illud Pauli *d* dicentis, qui altari ſeruit de altari viuere debet. Nam reſpondetur, quod Diuus Paulus loquitur idetermināte, & debet intelligi proportionabiliter, quod ſcilicet, ſecundum miniſterium, & laborem ita quilibet in ſpiritualibus adminiſtrans pręmietur, aut ſuſtentetur, plus vel minus recipiendo, ſecundum quod plus vel minus ſeruit, atque laborat. Alioquin diaconus, vel alius, qui ſolum ſeruit altari, legendo Euangelium vel Epiſtolam, vel miſſam offerendo, æqualem deberet mercedem, vel ſuſtentationem vitę accipere, ſicut qui celebrat, & ipſe ſimplex ſacerdos, ſicut curatus, vel Epiſcopus. Nunc autem conſtat, quod in præparatione, & celebratione miſſæ ſacerdos unam, uel duas circiter horas duntaxat conſumit. Reliquum autem tempus, ſi eſt ſecularis, cōſumit in horarum recitatione, & in negotijs ad ſuam familiam pertinentibus. Si eſt religioſus conſumit in ſequendo chorum noctu, diuque, & in alijs operibus religioſis, & exercitijs ſpiritualibus. Non ergo tenetur propter miſſam totum uictum diei tribuere is, pro cuius cauſa celebrauit, ac ſi totum pene diem ad eius utilitatem expenderet. Et ex conſequenti neq; ipſe ſacerdos poteſt, niſi gratis datum exigere aut accipere ultra id, quod lege, aut conſuetudine dari ſolitum eſt.

d 1. Ad Cor. 9.

Tertia concluſio; poteſt ſacerdos per diſpenſationem Papæ prędicta plura ſtipendia pro una miſſa accipere, etiam quando ſtipendium miſſæ taxatum ſufficiens eſt, aliqua cauſa rationabili interueniente. Licet enim Papa non poſſit in pręiudicium tertij alteri temporalia concedere, quia non eſt dominus, ſed diſpenſator diuinæ legis, & naturalis neque habet poteſtatem in deſtructionem, ſed in ædificationem eccleſię: neque habet dominium omnium rerum temporalium hominū, & contractuum humanorum ſed tantum iuriſdictionem, & poteſtatem ad debitam eorum gubernationem, quatenus ad finem ſupernaturalem aliquo modo expediunt, prout tradit Syluester, *e* poteſt tamen, ſi cauſa rationabilis adſit, cum aliquibus diſpēſare, uel id concedere, ſicut & ex cauſa poteſt relaxare obligationem uotorum, iuramentorum, pactorum & promiſſionum inter homines initorum, licet iure diuino, & naturali Deo, & hominibus ad id teneamur; cum eorum obligatio ex noſtra conſurgat uoluntate. Rationabilis autem cauſa, dū aliud non conſtat, cenſenda eſt, ubi Papa id concedit, ſiue diſpenſat. Quare ait Corduba, *f* quod *rationabilis cā eſt, quando aliquibus monaſterijs aliquarum religionum aliquando Papa concedit, vt poſſint ad tēpus dumtaxat, pro vna miſſa ſtipendia vſq. ad vnum Iulium ſiue regale accipere; quia magna tūc premūtur paupertate, quia ex eorum ſuſtentatione, & obſeruantia regulari intra ſepta ſuorū monaſteriorū, magna vtilitas prouenit Eccleſiæ, & ſecularibus ædificatio. Quæ obſeruantia maxime deperditur quæritādo eleemoſynas oſtiatim extra ſuorum monaſteriorum ſepta vias publicas continue curſando non totum pene diem in cultu diuino, literis, & orationibus prædicationib. & confeſſionibus expendēdo. Et quia ipſis miſſas commendantes maximum emolumentum accipiunt cum tanquam benefactorib. bona opera religioſorum quotidie applicentur.* Hęc Corduba. Ex quibus patet, conceſſionem Leonis Decimi non eſſe inualidam, & ut talem omnino repudiandam, ſicut Collector intrepidè affirmat. Cum Leo Decimus diſpenſet in caſu minus difficili; ſcilicet quando ſtipendium eſt ualdę paruum, & exiguum, & reſpectu dictorum fratrum adſit cauſa rationabilis, ſicut in dicto priuilegio continetur. Nam ſi hæc, aut ſimilis cauſa rationabilis non adſit, minime erit tuta diſpenſatio, etiamſi ſit temporalis. Ad id autem, quod replicat Collector, quod ſcilicet informatio, cui cauſa innititur, eſt ſubreptitia: ad hoc reſpondeo, hanc quæſtionem facti non iuris eſſe, & de quęſtionib. de facto, partibus inauditis, non eſt noſtrum iudicare, cum tot circunſtantiæ poſſint concurrere, ut informatio primo aſpectu ſurreptitia, ut uera, & ſufficiens cauſa à doctis iudicetur.

e Syl. v. Papa p. 12. q. 13.

f Cord. vbi ſup. dub. 3.

ARTICVLVS XVII.

Vtrum teneantur curati negare celebrationem miſſarum peregrinis, aut ignotis Regularibus.

RESpondeo dicendo, quod Epiſcopus, aut parochus non debet facile peregrinos, aut ignotos alterius diœceſis ſacerdotes admittere ad celebrādum ſine dimiſſorijs patentibus proprij Epiſcopi, prout ordinatur à Concilio Tridentino, *g* & tradit Nauarrus dicens, *quoſdā Epiſcopos ſolere rigide prohibere, ne parochus admittat tales ſine eiuſdē Epiſcopi licentia, cū ſatis ſit licentia proprii Epiſcopi habita aut debita Vt ſi habet ius adeundi ad ſtudia Academia, & tamē Epiſcopus licentiā iniuſte negat. Aut ſi non multo antea dederat reuerēdas quib. initiatus ē, aut licentiā peregrinandi, aut ſtudēdi in Academia.* Ex cuius Doctoris grauiſſimi mente ſufficit religioſis peregrinis, quod oſtendant ſuorum prouincialium, aut prælatorum licentias ad iter peragendū. Et aduerte, quod poteſt admitti in parochia, aut monaſterio peregrinus, ut celebret, etiam publicè,

g Conc. Tri. ſeſ. 22. de obſer. & euit. in celebr. miſ. & ſeſ. 23. c. 16. Na. c. 27. n. 153. & l. 3. cōſ. tit. de celeb. miſ. conſ. 1.

quando

a c.tua de cleri. pere. Na. conſ. 5 Trotius de perfecto cler. lib. 2. c. 31 nu 6.
b Perez in l. 2. ti. 9. l. ord. pag. 279.
c Hoſticnſ. in d. c. tua.

quando notus eſt, prout dicitur in iure, *a* & tradit Nauarrus, & Trotius, aut etiam quando bonis cõiecturis creditur, non eſſe impeditum; quia peregrinus nullo iure ſuſpenſus eſt etiam quoad alios, prout poſt alios tradit Didacus *b* Perez, cui fauet Hoſticnſis, *c* quem alij ſequũtur. Quod confirmatur, nam Sixtus Quintus in quadam conſtitutione data Romæ anno Incarnationis Dominicę milleſimo quingenteſimo octuageſimo tertio, ſexto Kalẽdas Decembris, Pontificatus ſui anno tertio, *Prohibuit omnibus Prelatis regularibus, ne hoſpites fratres reciperent, niſi a ſuperioribus locorum, vbi reſidene, expreſſam licentiam diſcedendi in ſcriptis obtentam, ſeu literas commendatitias ſecum deferant, atque exhibeant.* Et addit Summus Pontifex, *Vel niſi ita cogniti ſint his, ad quos diuerterint, vt de eorum perſonis nullus omnino dubitationi, aut ſuſpitioni locus relinquatur.*

QVAESTIO XLIV.

De Clauſura monialium in communi in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quęruntur quatuor.

1 *VTrum Eccleſia habeat poteſtatem ad inſtituendam clauſuram monialium.*
2 *Vtrum omniũ monialium generalis clauſura pręcipiatur ab Eccleſia.*
3 *Vtrum extrauagantes Pij Quinti et Gregorij Decimi tertij eandem clauſuram obſeruari pręcipiant.*
4 *An moniales conuerſę, ſeu ſeruitrices ad clauſurã aſtringantur, & ad habitum, & profeſſionem recipi valeant.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Eccleſia habeat poteſtatem ad inſtituendam clauſuram monialium.

RESpondeo dicendo, quod clauſura monialium, nec de iure diuino nec naturali eſt, ſed tantum de iure humano. Hiphigenia.n. quam D. Matthęus religioſam effecerat, vt cõſtat ex eius hiſtoria, & apud Caietanum, *d* & aliquot alię ſanctimoniales tempore Apoſtolorum non ſeruabant huiuſmodi clauſurã, ſeruaturę, profecto, ſi lege naturali, & diuina eſſet indicta. Loquendo vero de iure humano aduertendum eſt, quod in concilio Carthaginenſi primo celebrato ſub Syluestro, & Marco anno Domini trecenteſimo trigeſimo ſub perſecutione nona Diocletiani in capite tertio in hũc modum diffinitur. *Nullus, nullaq. ſanctimonia, & virginitati deſeruiẽs propter blaſphemiam eccleſię, ſi vobis placet in vna domo cum extraneis penitus commorari debent. Vniuerſi dixerunt, qui nolunt mbere, & pudicitię meliorem eligere partem, hęc vitare debent. Et non ſolum non habitare ſimul ſed neq. habere ad ſe aliquem acceſſũ.* Qui acceſſus ſignificat ingreſſum ad monaſteria monialium. Ex quo concilio colligitur eccleſiã ab anno milleſimo ducenteſimo octauo ingreſſum ad monaſteria monialiũ prohibuiſſe. Poſtea aũt anno Domini trecenteſimo nonageſimo ſeptimo ſub perſecutione decima Arrianorum in concilio Carthaginenſi tertio, circa tempora Siricij Papę approbato à ſexta Synodo in Trullo, in capite vigeſimo ter-

d Caieta. 2. 2. q. 88. ar. 11.

tio hæc proponuntur verba: *Virgines ſacræ cum parentib. a quib. cuſtodiebantur, priuatæ fuerint, Epiſcopi prouidentia, vel presbyteri, vbi Epiſcopus abſens ẽ, in monaſterio virginum, vel grauioribus feminis cõmendentur, vt ſimul habitantes inuicem ſe cuſtodiãt, ne paſſim vagantes Eccleſiæ lædant exiſtimationem.* Hęc antiquitus circa monialium clauſuram. At Bonifacius Octauus, *e* qui præfuit eccleſię circa annũ Incarnationis Dominicę milleſimum ducenteſimum nonageſimum nonum plurimum illam auxit, & ſtrictiorem præcipit. Cuius conſtitutio licet non fuerit recepta, poſtea tamen per Conciliũ Tridentinum fuit innouata. Et Pius Quintus per ſuã extrauagantem incipientem: *Cura paſtoralis,* datã Romæ anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto, quarto kalendas Iunij innouauit, tam conſtitutionem Bonifacij VIII. quam conſtitutionem Concilij Tridentini. Et Gregorius XIII. in conſtitutione, quę incipit, *Deo ſacris:* data Romæ apud ſanctum Petrum, anno Incarnationis dominicæ milleſimo quingẽteſimo ſeptuageſimo ſecundo tertio kalendas Ianuarij, Põtificatus ſui anno primo idę ipſum confirmauit, addens aliqua pro conſeruatione clauſuræ. Pro quorum perfecta explicatione eſt videndum, an eccleſia compellere poſſit vniuerſas, & ſingulas cuiuſcunq. ordinis moniales, et eas, quę clauſuram non vouerunt, ad eam perpetuo ſeruandam. Et aduertendum eſt pro horum reſolutione, quod duo inhibentur in monialium clauſura. Primum, monialium extra monaſterium egreſſus, & aliorum cuiuſconq. ſexus intra monaſterium ingreſſus. Et extra controuerſiam Papa prohibere põt aliorum vtriuſq. ſexus perſonarũ ingreſſum in monialium monaſteria. Quilibet nãque pater familias, & pręſertim qui familias habet, inhibere valet aliorum in ſuam domum ingreſſũ. Pręterea, & quilibet pręlatus, Abbas Prior, et Guardianus, Prioriſſa, & Abbatiſſa, in ſibi ſubditis conuentib. hunc ingreſſum interdicere põt; Ergo, & ſummus Pontifex, ſub cuius obedientia, & protectione ſunt omnium monialium monaſteria hunc ingreſſum proculdubio interdicere valet.

e ca. 1. de ſtatu. reg. lib. 6.

Sed quantum ad monialium extra monaſteria egreſſum eſt difficultas non parua. Ad cuius lucidiorem explicationem duo ſunt notabilia præmittenda. Primum notabile eſt, bifariam contingere, prælatum pręcipere ſecundum regulam promiſſã, Primo modo explicite, ſeu directe; vt quando prælatus ſubdito iubet aliquid, quod expreſſe continetur in regula. Altero modo contingit prælatum ſecundum promiſſam regulam implicite, ſeu indirecte pręcipere, vt quando id, quod præcipitur, non continetur expreſſe in regula: veruntamen ad eius commodiorem obſeruationem, vel ad vitandam tranſgreſſionem conducit, vt ſunt quam plurima, quę in monachorum ordinibus ſtatuuntur præcepta. Vt quando prælatus inſtituit cantorem, ſacriſtam, ianitorem, & coquũ, ſine quib. miniſterijs, regularis obſeruantia neutiquam conſiſteret. Idem etiam eſt, ſi pręlatus præcipiat ſilentiũ, diſciplinam & quod fratres ad diuinas laudes domino perſoluẽdas in choro conueniant. Conducunt enim hæc ad regulę pleniorem obſeruationem. Et ſi monialibus præpoſita familiaritates, & virorum colloquia inhibeat, quis non videat iſthęc ad regulam, vel indirecte pertinere, quandoquidem ad caſtitatis cuſtodiã expediunt, non parum? Secundum notabile eſt, id omnino certum eſſe, quod omnes vtriuſq. ſexus regulares ſuis aſtringũtur pręceptis pręlatis, quando id, quod pręcipitur, ad regulam ſpectat, ſiue explicite, ſiue implicite; Sic docet Diuus Bonauẽtura *f* ſuper regulam

f D. Bon. ſu. reg. cap. 20.

regulam fratrum Minorum, Vbi exponens illud uerbum, obediant ſuis prælatis in omnibus, quæ promiſerunt Domino obſeruare, addit ipſe, *ſupple, explicite vel implicite*. Et Diuus Thomas, *a* inquit: Subditus tenetur obedire in his, quæ pertinent ad regulam directe, uel indirecte. Et idem D. *b* Thomas ſic ſcribit, *ad regulam pertinere intelligenda ſũt non ſolum ea, qua expreſſe continentur in regula, ſed etiam illa, quę quocunque modo ad regulam reducũtur, & abedire in his, eſt de neceſſitate obedientiæ. Si tamen aliqua ſunt, quæ nullatenus ad regulam reducuntur, obedire in huiuſmodi non eſt de neceſſitate. ſed de perfectione obedientia.* Hęc ille. Ecce iã vides ſanctos hos doctores docentes, & illa ad regulam pertinere, quæ quocunque modo ad regulam reducuntur. Obſerua uerbum, quocunq modo. Non inquit Diuus Thomas, quę ad illam reducuntur, tanquã media neceſſaria ad ſui obſeruantiam, ſed ait, quę quocunque modo ad illam reducuntur, hoc eſt ſiue directe, ſiue indirecte. Quare & illa re uera ad regulam pertinẽt quę ad commodiorem, & puriorem regulę obſeruantiam conducunt. Quo fit, illud nõ eſſe ſupra regulam, aut ſupra uotum, quod ad regulam quomodocunque ſiue directe, ſiue indirecte ſpectat, & reducitur. Idem tenent Syluester, *c* & Corduba.

a D.Tho.in 2. ſen. d. vlt. q. 3.
b D.Tho ibi q. 10. art. 10.
c Syl. relig. 6. §. 6. & Cord. ſup. reg. fiat. mila. c. 10. q. 2. num. 1. punc̃la.

Sed & rationibus probatur hoc ſecundum notabile. Prima ratio eſt; Omnes regulares, ſeu monachales ordines ultra ea, quę in regula expreſſe continentur, authoritatem habent ſua condendi ſtatuta, quibus ea pręcipiuntur, quę ad commodiorem regulę obſeruantiam ſpectant, & ſubditi eiuſmodi ſtatuta ſeruare aſtringuntur, nõ ob aliud, niſi quia ad regulam implicite, ſeu indirecte ſpectant. Verũ eſt ergo, quod in ſecundo notabili aſſeritur. Pręterea Eccleſia omnibus fidelibus pręcipit ieiunium quadragesimale, & alia ieiunia, & delectum ciborum, & clericis pręcipit cęlibatum, quę omnia grauia ſunt, ac difficilia. Et quanquam hęc non continentur expreſſe in Euangelio, nec ſint media neceſſaria ad legem Dei ſeruandam, ueruntamen, quia implicite, & indirecte ad illam commodius, & facilius obſeruandam conducunt, ad eorum obſeruantiam obligamur atque aſtringimur. Et cum Chriſtus *d* Saluator noſter pręcepta Phariſęorum uocaſſet grauia & importabilia, ſubdit. *Omnia quecunque dixerint uobis, ſeruate, & facite.*

d Matth. 23.

His ſic conſtitutis id certiſſimum eſſe cenſeo, quod Eccleſia omnibus monialibus cuiuſcunque ſint ordinis, eis etiam, quę non uouerunt, neque unquam ſeruauerũt perpetuam clauſuram, poteſt imponere clauſuram, ne unquam monaſterij ſepta egrediantur. Sic tenent gloſſa, *e* & communiter ſcribentes, ubi nullus de hoc dubitat Angelus, Florentinus, & Syluester, Qui inquit, *omnes moniales teneri ad perpetuam clauſuram, iuxta decretum Bonifacij f Octaui, quia ſtrictior vita regularib. poteſt imponi in his, qua conducunt ad ſuam profeſſionem commodius obſeruandam.* Hæc Syluester, & ipſum tenet Nauarrus. *g*

e Gl. ubi cãmunit ſcribentes i d ca. periculoſo Ang. v religio ſus. §. 30. Flor. 3. p. tit. 16. c. 17. §. 3. Syl. v. reli. 7. §. 16.
f In d. c. periculoſa.
g Nau. in c. ſtatuimus. n. 40.

Probatur etiam hoc ex ſecundo, quod pręmiſimus notabili; regulares pręlato pręcipienti id, quod ad regulam quocunque modo reducitur, & ſpectat directe, ſiue indirecte, explicite, ſiue implicite, parere tenentur. At quis non uideat, pręceptum de clauſura ad regulam reduci directe, ſeu indirecte, ſiquidem ad commodiorem, & puriorem caſtitatis obſeruantiam conducit? Ergo Eccleſia hanc clauſuram monialibus ualet imponere. Fateor clauſuram, ad obſeruanda, quę promiſerunt uota, non eſſe medium neceſſarium; ſed eſt valde accommodatum, ad eorum obſeruantiam, & ſine quo ſunt occaſiones, & pericula profeſſionem minus pure ſeruandi.

Confirmatur; Nam & Bonifacius VIII. & deinde œcumenica Synodus Tridentina, vt pronius notum faciam, hanc monialibus perpetuam clauſuram, de facto impoſuerũt; ergo imponere potuerunt. Et quidem poſtquam hęc clauſura ab eccleſia iuſſa eſt, iam de eccleſiæ authoritate ad eam pręcipiendam dubitare non licet, alias diceremus Bonifacium VIII. & generale Tridentinum Concilium decreta edidiſſe, quæ condere non valebãt. Confirmatur, & explicatur præterea noſtrum aſſertum Nam tempore quo hoc decretum concedebatur, dubitarunt Patres Concilij in ſancta Synodo Tridentina congregati de eccleſię authoritate, ad hanc indicendam clauſuram, & decreuerũt, quod eccleſia id præcipere poſſit, & de facto pręceperunt. At poſt decretum iam conditum de eccleſiæ authoritate dubitare fas non eſt, ſic docet optime D. Auguſtinus *h* dicens, *in his temporalibus legibus, quanquam de his homines iudicẽt, cum eas inſtituunt, tamen cum fuerint inſtituta, & firmata non licebit iudici de ipſis dubitare, ſed ſecundum ipſas iudicare.*

h Aug. li. de uera relig. habet. in can. iſtis d. 4.

Ad argumenta.

SVnt autem pleraque argumenta, quę negantẽ partem ſuadere videntur: Nempe, quod Eccleſia non poſſit ad clauſuram compellere eas moniales, quę eam non vouerunt, neque vnquam ſeruauerunt. D. enim Bernardus in libro de pręcepto & diſpenſatione ſic ſcribit: *Nihil pracipiat mihi pręlatus eorum, qua non promiſi: nihil prohibeat eorum, quę promiſi.* Subditus per legem obedientię non eſt cogendus vltra promiſſum, & D. Thomas *i* pertractans hanc quęſtionem, vtrum religioſus teneatur ſuo pręlato in omnib. obedire, inquit: *Religioſi non tenentur obedire pręlato in his, quę ſunt arctiora, quam regula: ſed in his obedire eſt obedientię perfectę.* Et infra: *Obedientia non ſe extendit vltra ius, vel poteſtatem pręlationis, quę quidem limitatur ſecundum regulam, religioſus namque non tenetur ad plura, quam ſeculares, niſi quatenus ſe per votum obligauit, ſed religioſus per votum profeſſionis non obligatur ad obediendum niſi ſecundum regulam, ergo non tenetur in pluribus abedire, quam quę ſunt ſecundum regulam. Alias ſi obedientię generalitas non determinaretur ſecundum regulam, omnes religioſi ad idem tenerentur, & ſic eſſet religionum confuſio.* Hæc ibi. Hoc ipſum tenet Ioannes *K* Gerſon in tractatu de vita ſpirituali. Et ipſe idem D. Thomas alibi ait: *Religioſi obedientiam profitentur quantum ad regularem conuerſationem, ſecundum quam ſuis pręlatis ſubduntur. Et ideo quantum ad illa ſolum obedire tenentur, quę ad regularem conuerſationem pertinere poſſunt. Et hęc abedientia eſt ſufficiens ad ſalutem. Si autem obedire voluerint ẽt in alijs, hoc pertinebit ad cumulum profeſſionis.* Diuus Bonauentura *l* diſputans, vtrum religioſi ſuis prælatis teneantur obedire in omnibus, quæ non ſunt contra Deum, inquit: *Si loquamur de obedientia ſecundum neceſſariam obligationem, hac habet terminum, & menſuram iuxta magnitudinem voti emiſſi tantum enim tenentur obedire ſuis pręlatis in his, quę promiſerunt Domino obſeruare. Vnde ſi pręlatus aliquid pręcipiat, quod ſit ſupra votum, ſubditus non tenetur ad illud implendum. Et idea concedendum eſt*

i D.Tho. q. 10. art. 10.
k Gerſ. lect. 5. et 6. D.Tho. 2. 2. p. 104. ar. 5. ad 3.
l D. Bona. in 2. d. vlt. q. vl.

quod

Digitized by Google

quod religioſi non tenentur obedire prælatis ſuis in omnibus licet ſanum ſit conſilium, quod obediant in omnibus quæ non ſunt contra Deum. Et infra addit: *Obtemperare in omnibus, quæ dicuntur, non tantum eſt difficile, ſed impoſſibile, & ideo fines ponuntur promiſſioni obedientiæ.* Hæc ille. Ad idem eſt gloſſa *a* iuris canonici dicens; *Monachis non poteſt imponi arctior regula.* Ex his omnibus præmiſſis contra aſſertionē noſtram ſic colligo argumentum: Sed huiuſmodi generalis, & perpetua clauſura eſt arctior, quam ſit monialium regula, & eſt ſupra votum promiſſū ergo eccleſia non poteſt illam præcipere; & conſequēter quantum ad hoc nec moniales parere aſtringuntur. Et confirmatur. Nam Diuus Gregorius, prout refertur in decreto *b* ait; *iuſtum eſt, vt nemo creſcere compellatur in vitijs.* Et Nicolaus Papa *c* ſic ſcribit, *Quod quis non eligit, nec optat, profecto non diligit, quod autem non diligit, facile contemnit. Nullum ergo imponatur.* Et apud Mathæum *d* inquit Chriſtus Dominus: *ſi vis perfectus eſſe, vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & ſequere me.* Et ibidem, *Sunt Eunuchi qui ſe ipſos caſtrauerunt propter regnorum cælorum.* Et D. Paulus *e* ſcribens ad Corinthios ait: *De virginibus præceptū Domini non habeo, conſilium autem do.* Vnde inquit Ambroſius *f* *integritas corporalis expectanda eſt à nobis, quam ego pro conſilio ſuadeo, non pro imperio præcipio.* Et Gloſſa *g* ſic ait. *Hinc colligitur argumentum, quod monachi, nō poſſunt inuiti compelli ad ſtrictiorem vitam, quia res eſt magis voti, quam præcepti, & magis liberæ voluntatis, quam coactionis.* Ergo huiuſmodi clauſura inuitis, & renitentibus monialibus nō eſt imponenda.

a Glo. in c. relatiua ne.
b c. Geſta. 74. d.
c ca. præſens. 20. q. 3.
d Matth. 19.
e 1. Corint.
f Habet in ca. integritas. 32. q. 1.
g Gl. ibi. v. voti.

Sed iſtæ obiectiones facile diluuntur. Huiuſmodi namque clauſura non eſt ſuper regulam, nec ſupra votum, nec eſt arctior, quam regula. Hoc patet ex ſecundo notabili, quod nuper præmiſimus. Ad regulam ſiquidem pertinent non ſolum ea, quę expreſſe continentur in regula, ſed etiam illa, quæ ad regulam quomodocunque reducūtur; ſicut docent D. Thom. & D. Bonauen. & ceteri authores, quos ſupra citauimus. Et iuxta dictam diſtinctionem ſunt intelligendi authores in obiectionibus citati, ſicut ipſi ibidem ſe ipſos exponunt. Monialium autem clauſura, cum pertineat ad commodiorem caſtitatis cuſtodiam, non eſt arctior, quam regula, neque ſupra regulæ votum. Et hæc eſt voliza antecedenter in ſua cauſa, nempe in voto obedientiæ.

ARTICVLVS II.

Vtrum omnium monialium generalis clauſura præcipiatur ab eccleſia.

Reſpondeo dicendo, quod Bonifacius *h* VIII. omnibus monialibus prçceptū impoſuit clauſuræ; ſed eius decretalis per contrariam conſuetudinem ſcitam, & notam, & ab ipſis Romanis Pontificibus derogata fuit, prout tradunt Gabriel, *i* & Caietanus. Et Ioannes *K* Andreas ait, in Gallia non fuiſſet receptam: & quod ipſe viderat Venetijs nō ſeruari. Et Fictor *l* caſuū teſtatur, moniales quaſdam a perpetua clauſura fuiſſe defenſas per ſenatum Parlamētu a conantibus ad clauſuram cogere. Et in noſtra Hiſpania certo ſcimus, hanc Bonifacij clauſuram nunquam fuiſſe alicubi ſeruatam. At Concilium *m* Tridentinum Bonifacij conſtitutionem renouauit, ſubdens poſt renouationem. *Nemini ſanctimonialium liceat poſt profeſſionē exire a monaſterio, ēt ad breue tempus, quocunque prætextu.* Ex quo hanc colligo argumentationē: Concilium generaliter omnibus ſanctimonialibus imponit clauſuram; ſed quæ illam non vouerunt, neque vnquam ſeruauerunt, ſanctimoniales ſunt: ergo ad eam ſeruandam aſtringuntur. Et quidem, cū minor pars ſit earum, quæ non vouerunt, quomodo vere poſſumus dicere: Nemini ſanctimonialiū liceat exire, ſi omnibus, quæ clauſuram non vouerunt, exire fas eſſet? Quod & hoc exemplo manifeſtius fiet. Si enim Concilij generalis decreto ſic ſtatueretur. Nemini regularium poſt profeſſionem carnes comedere liceat, quis diceret quod hoc decretum eos duntaxat regulares comprehenderet, qui, vt carnes non ederent, voto ſe aſtrinxerant? Quis non videat, quod hoc decreto omnes cōprehenduntur regulares? Prçterea, ſi Conciliū ſic ſtatueret: Nemini Regularū liceat de cetero aliquid in communi poſſidere, quis diceret hoc decreto eos duntaxat comprehendi, qui ſe nihil in communi poſſidere vouerunt, & non potius omnes? Vere ergo Concilium noſtram probat aſſertionem. Hoc ipſum probant, & ſecundo eiuſdem Concilij *n* verba ubi ſic legitur. *Hæc omnia & ſingula in ſuperioribus decretis contenta obſeruari ſancta Synodus præcipit in omnib. monaſterijs quarumcunq. ſanctimonialium virginum, atq. viduarum, ētſi illæ viuant ſub gubernio militiarum etiam Hieroſolymitanæ, et quocunq. nomine appellentur, ſub quacunq. regula, vel cōſtitutionibus, & ſub gubernatione cuiuſcunque ordinis Mendicantium, vel non Mendicantium, vel aliorum regularium, monachorum, aut Canonicorum quorumcunque non obſtantibus earum omnium, & ſingularium priuilegijs ſub quibuſcunq. formulis verborum conceptis etiam in fundatione obtentis, necnon conſtitutionibus, & regulis etiam iuratis, atq. etiam conſuetudinibus immemorabilibus.* Hactenus Concilium ibi.

h ca. periculo de ſtat. reg.
i Gab. in 4. d. 38 Caiet. in ſumm. v. monachi, & moniales.
K Andre. in nouel ſupr. d. c. periculoſo.
l Fictor. c. ſumm lib. 6.
m Cōc. Tri. ſeſ. 25. de reg. c. 5.
n c. ſeſ. c. 22.

Circa quod Decretum obſerua primo, quod volens ſacra Synodus hoc loco explicare, de quibus monialibus ibidem appoſita decreta, ſint intelligēda, addit hoc ultimum decretū. Quaſi diceret, quęris, de quibus monialibus ſit intelligendum quintum ſupra poſitum decretum ſimul cum alijs decretis reformationis monialium pertractantibus? Reſpondet ſancta Synodus dicens. Hęc omnia, & ſingula decreta obſeruanda ſunt in omnib. monaſterijs, quarumcunq. ſanctimonialium, uirginum, ac uiduarum. Ex his uerbis ſic colligo. Sed quintū decretum clauſuram indicens eſt unum de ſuperioribus decretis; ergo illud de quibuſcunque ſanctimonialib. eſt intelligendum. Cum autem ſint plures religioſæ feminæ, quę non uocantur ſanctimoniales, uidetur forſan has ſub hoc decreto non cōprehendi. Ad quod excludendum ſubdit ſancta Synodus: Hæc intelligenda ſunt de quibuſcunq. ſanctimonialibus, uirginibus, ac uiduis, & quocunque nomine appellentur. Quod clarius expreſſit Bonifacius *o* Octauus, qui has non ſanctimoniales, ſed moniales nuncupat.

o In. d. c. periculoſo.

Sed rogatus iterum, nūquid ſub hoc decreto, & illæ comprehendantur, quæ ex ſua regula ad clauſuram non tenentur? Ad hoc reſpondeo, quod ut has etiam comprehenderet addidit: *Hæc decreta ſeruanda ſunt à quibuſcunq. ſanctimonialibus ſub quacunque regula, & conſtitutionibus viuant non obſtantibus conſtitutionibus & regulis etiam iuratis.*

Obſeruandū autem factum concilium *p* [illegible]: Indultis quibuſcunq. & priuilegijs non obſtantibus. Alibi autem idem concilium *q* dicit: non obſtantibus priuilegijs ſub quibuſcunque formulis

p d. c. 2.
q d. c. 22.

verborum conceptis, etiam in fundatione obtentis, & non obſtantibus conſuetudinibus immemorabilibus. Ex quibus verbis patet, moniales ad clauſuram eſſe aſtringendas, etiamſi habeant priuilegia in fundatione obtenta, quod non compellantur ad clauſuram, & etiamſi ſit ibidem immemorabilis cõſuetudo non ſeruandi clauſuram.

Quod ſi quæras, quid de monialibus, quę ordinib. non mendicantibus, ſed vel monachis vel canonicis ſubduntur? Reſpondet prędictum decretum, *Hęc ſeruanda ſunt a quibuſcunq. monialib. ſiue ſubdantur ordinibus Mendicantib. vel non Mendicantibus, ſiue monachis, aut canonicis quibuſcunq.* Quod ſi ſcire cupis, quid de monialibus, quæ viuunt ſub gubernio militiarum, vt Diui Ioannis Baptiſtę, &c. audi dictam Synodum dicentem. *Hæc ſeruanda ſunt a quibuſcunq. monialibus etiamſi illæ ſub gubernio Militiarum etiam Hieroſolymitanę viuant.*

Circa hęc verba obſerua patres non ignoraſſe, has moniales clauſuram non vouiſſe, Immo hoc illis compertiſſimum erat, & ſtante hac ſcientia inquiunt, ſingula prędicta decreta, ab his etiam ſeruanda fore. Quare apertiſſime ex dicto decreto *a* deducitur, etiam eas moniales, quæ clauſuram non vouerunt, ad eam aſtringi, atq. teneri. Iam vides, quam apertè ſacroſanctum Concilium definierit, omnes, & ſingulas moniales ſub quocunq. gubernio, & regula viuant ad clauſuram teneri.

a d.c.22.

Pro huius decreti *b* intelligentia prænotandum eſt, illud Iuriſperitorum vulgare principium ſcilicet, quod ea, quę in pręfationibus dicuntur, in fine repetita eſſe cenſentur; prout dicunt multa iura, *c* vbi notát Doctores. Quare cum hoc vltimum decretum dicat *prædicta omnia, & ſingula de quibuſcunque monialibus intelligenda*, perinde eſt, ac ſi in quolibet decreto diceretur, intelligatur hoc de quibuſcunque monialibus ſub quacunque regula viuentibus. Et hęc clauſula ad finem omnium decretorum appoſita eandem vim habeat, ac ſi ſingulis decretis apponeretur, & in ſingulis repetita eſſe cenſeretur. Quod vt manifeſtius fiat, obſerua prętérea, quod ſacræ Synodo non ſat viſum eſt dixiſſe, quod intelligantur ſupradicta omnia decreta de quibuſcunq. monialibus, ſed addit: *omnia, & ſingula*, ſi. n. tantum dixiſſet, *omnia*, videretur hæc clauſula generalis, & cum generales clauſulę patiantur non raro fallentias, & exceptiones, tunc forſan dubitandi locus relinqueretur. Verum ad omne dubium amouendum addit ſancta Synodus *omnia, et ſingula*. Quibus verbis hæc clauſula non generalis, ſed ſpecialis cenſetur.

b d.c.22.

c Ca. ſecundo re quiris de appellatione vbi Decius.

Inſtabis tamen, quádo quidem Sancta ſynodus voluit in dicto quinto capite ſeſſionis vigeſimæ quintæ de regularibus de quibuſcunque monialibus intelligi, cur hoc non expreſſit in eodem decreto, ſed illud ad vltimum uſque reſeruauit exprimẽdum? Reſpondetur, quod re vera hoc ſufficienter explicatum eſt in eodem decreto quinto, quandoquidem Bonifacij VIII. conſtitutio ibidem renouatur. Et præterea in eodem decreto generaliter pręcipitur, quod nulli ſanctimonialium liceat a monaſterio exire, etiam ad breue tempus. Aliter, & ſecũdo reſpondeo, conſulto hoc feciſſe ſanctam Synodum. Statuerat namque plura de monialium reformatione decreta, quæ omnia, & ſingula à quibuſcunque monialibus ſeruari voluit: & quia longum eſſet, ac moleſtum unicuique decreto hanc clauſulam apponere, hoc intelligitur de quibuſcunque monialibus, ſub quacunque regula, & ſub quocunque gubernio, etiam militiarum viuentibus, non obſtantibus priuilegijs, & conſuetudinibus. Eſſet enim hęc clauſa tam longa toties repetita moleſta nimis: Quare Spiritu Sancto ducta Sancta Synodus ad finem omnium decretorum de reformatione regularium, appoſuit vltimum decretum, quo explicaret, de quibus monialibus ſint intelligenda omnia, & ſingula ſupradicta decreta. Prætérea, & Patres intellexerunt, quod eandem vim haberet hæc clauſula ad finem omnium appoſita, ac ſi ſingulis apponeretur, ideo conſultiſſime in finem apponendam patres reſeruarunt. Simili conſilio vſa eſt ſancta Synodus, Cum enim plures patrum inſtanter peterent, quod clauſula illa, *ſalua ſemper authoritate Sedis Apoſtolicæ*, quam plurib. apponeretur decretis, meliori conſilio ducta non appoſuit illam ſingulis decretis, ſed ad finem totius Concilij generale appoſuit decretum dicens. *Omnia, & ſingula decreta ſalua ſemper Sedis Apoſtolicæ authoritate intelligi debere.* Intellexit enim ſancta Synodus quod hæc clauſula pluries repetita legentibus eſſet moleſta; & prætérea quod ad finem appoſita eandem vim haberet, ac ſi ſingulis apponeretur decretis, & in ſingulis repeteretur.

Tertio, & principaliter hanc aſſertionem probat alia eius quinti decreti verba. Ait namq. ſancta Synodus: *Sanctimonialium clauſuram, vbi violata fuerit, diligenter reſtitui Epiſcopis præcipit.* Primo *ſub obteſtatione diuini iudicij.* Secundo eiuſdem Epiſcopis præcipit, *quod inobedientes atque contradicentes, per cenſuras eccleſiaſticas compellant.* Et tertio pręcipit vt *procedant appellatione poſtpoſita.* Quarto pręcipit, quod *inuocẽt, ſi opus fuerit, brachij ſecularis auxilium.* Quinto *omnes principes Chriſtianos ad eiuſmodi auxilium præſtandum hortatur.* Sexto, & vltimo *omnibus magiſtratibus ſecularibus ſub excõmunicationis pœna ipſo facto incurrenda præcipit, vt hoc auxilium præbeant.* Hactenus decretum. Et re vera facillimum eſt, ex his verbis ſanam ac veriſſimam huius decreti colligere intelligentiam.

Pro cuius rei explicatione, primo obſeruandum eſt, commodiſſimam viam ad dignoſcendum venialia à mortalibus colligi ex ipſa pœna à lege inflicta. Vis cognoſcere de aliquo peccato veniale ſit, aut mortale, recurrere ad ſcripturas. Ex quibus, vel pœnas æternas, vel corporis mortem comminatur ſcriptura, ea indubitato crede eſſe peccata mortalia. Quę aũt leuiorib. pęnis caſtigat, venialia eſſe ſcito, prout in noſtra Summa confeſſorũ, & ſupra tomo iſto latè tetigimus. Simili via coniecturari licebit, an lex loquatur de arduo aliquo, ac difficillimo præcepto valde, an de leuiſſimo, recurrendũ. n. eſt ad media à lege pręcepta ad eiuſdem mandati executionem. Si. n. lex requirat ardua, atq. difficilia media, qualia exigere ſolet, quoties aliquod arduũ præcipit, ac difficillimum, profecto coniectura eſt non leuis, quod illa lex aliquod arduum imponit præceptum. Si autem circa executionem leuiſſime procedit, ſignum eſt, quod nõ arduum, ſed leue aliquod iniungat præceptum. Hanc differentiam docet ipſa rei natura, & lumen ipſum rationis, quod ſignatũ eſt ſuper nos. Cum aũt in propoſito dubitemus, vtrum ſanctum illud decretum imponat leue aliquod præceptum, cuiuſmodi eſt, quod moniales, quę clauſuram vouerunt, illam ſeruent, quod quidem leuiſſimum eſt, an verò arduum, & difficile imponat, quale eſt, quod omnes moniales etiam quæ clauſuram non vouerunt ad illam aſtringantur, obſeruemus iam; quæ media lex requirat ad huius executionem facilia an difficilia. Et hinc colligemus, an præceptum facile ſit, an difficile. Obſeruauimus autem in huius argumentationis initio ſex media ad clauſurę executionẽ pręcipi a ſacra Synodo, quæ non niſi pro difficillimę rei executione lex eccleſiaſtica præcipere ſolet. Si autem ſancta

cta

Digitized by Google

cta Synodus, id duntaxat præcipere, quod, ſcilicet, moniales, quæ clauſuram vouerunt, illam ſeruent, quod leuius poterit imponere præceptũ? Et ſi hoc tantum præciperet, quorſum iam facilis præcepti executionem præciperet Epiſcopis ſub oſtentatione diuini iudicij, & interminatione maledictionis æternæ? Et vt contradicentes cõpeſcant per eccleſiaſticas cẽſuras? Et vt procedãt appellatione poſtpoſita? Si id duntaxat ſancta Synodus præciperet, quod clauſuræ votum ſeruaretur, quis quæſo contra diceret? Qua fronte quis appellaret? Quorſum pro tam leuiſſima re pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda magiſtratibus ſecularibus auxilium denegantibus, iniungeretur? Quorſum ad id præſtandum S. Synodus oẽs Chriſtianos principes hortaretur? profecto hinc euidentem collectionem mihi colligere videor, nempe S. Synodum intellexiſſe præceptum, quod de clauſura in hoc decreto quinto monialibus imponebatur nõ leue aliquod, aut facile præceptũ, ſed arduum, & difficile: ſiquidem ad eius executionem omnia appoſuit media, quæ pro difficillima re implenda apponi ſolent. Crede mihi, quod in materia morali non ſunt exigendæ mathematicæ demonſtrationes. Sed hic eſt efficaciſſimus demõſtrandi modus, quo noſtra hæc aſſertio euidenter demonſtratur. Quæ etiam efficax argumentatio colligitur euidenter ex decreto *a* Bonifacij Octaui, vbi Bonifacius huius clauſuræ executionem, ſub eodem termino Epiſcopis, & alijs prælatis diſtricte præcipit.

a *ca. periculoſo, §. fin.*

Confirmatur etiam. Nam Salmanticæ, anno Domini milleſimo quingẽteſimo ſexageſimo quinto, fuit celebratum Cõcilium prouinciale Compoſtellanum, & cum patres congregati ſacri Cõcilij Tridentini decreta executioni demandare vellent, aliquorũ Theologorum ſententias circa huius quinti decreti intelligentiã audire voluerũt. Et inter cetera de hoc publicè diſputarũt, ac ſentẽtias ſuas protulerunt tres Theologi, qui Cõcilij Tridentini celebrationi præſenti decreto præſentes fuerant, nempe, ſapiẽtiſſimus Magiſter Franciſcus Sanctius poſtea Epiſcopus Segobienſis, & pater frater Ioãnes Ramirez, meæ prouinciæ S. Iacobi Regularis obſeruãtiæ miniſter, qui nomine generalis noſtræ ſacræ Religionis, eius vicẽ, & vocẽ habuit in prædicto decreto edendo, & à Catholico Rege noſtro Philippo fuit miſſus ad hanc ſanctam Synodũ, tanquam vir literis, religione, prudentia illa ætate præſtantiſſimus, & magiſter Pater fratre Ioannes Gallo ordinis Prædicatorum. Qui omnes nemine diſcrepante præfatam aſſertionem veram, ac tenendam aſſeruerunt, quam etiam tenet doctiſſimus *b* Nauarrus. Sed non deſunt aliqua argumenta contra hãc partem: quibus operæpretium eſt reſpondere, vt cunctis magis pateat hæc veritas.

b *Nau. l. 1. c. ſtatuimus. nu. 40.*

Ad Argumenta.

c *Conc. Tri. ſeſ. 25. de reg. ca. 4.*

Primo arguitur, ex decreto Conc. Triden. *c* Vbi poſtquam præfatam conſtitutionẽ Bonifacij Octaui approbat, ſic ait. *Præcipit Sancta Synodus vniuerſis Epiſcopis, vt in omnib. monaſterijs clauſuram ſanctimonialium, vbi violata fuerit diligenter reſtitui, & vbi inuiolata eſt conſeruari maxime procurent.* Hæc ibi. Ex quibus verbis ſic colligo, in monaſterijs monialium, quæ neque ex voto, neq; ex regulæ præcepto ad clauſurã adſtringuntur, violata non eſt, ſiquidẽ viuunt iuxta ſuum inſtitutũ, & regulã. Ergo nulla eſt ibi clauſura per Epiſcopos reſtituenda, neque moniales ad vlteriorem, ſeu ſtrictiorem tenentur. Hoc argumentum petit horum verborum intelligentiam. Pro cuius explicatione obſerua, hoc decretum in ſui initio antequam Epiſcopis illud iubeat, monialibus vniuerſis clauſuram indicere, cum dicat S. Synodus, Bonif. Octaui conſtitutionem quæ incipit, periculoſo, renouare. Tum ſic: Sed Bonificij conſtitutio cunctis monialibus præcipit clauſuram; ergo, & ſacrum Concilium hanc conſtitutionem renouans, eandem, quam iuſſerat Bonifacius, præcipit clauſuram. Quod, ſi ſcire cupis quænam ſit hæc clauſura, quam renouat Sãcta Synodus, ſubdit hoc decretũ, *Nemini ſanctimonialium liceat exire a monaſterio, & nemini intra ſepta monaſterij ingredi.* Et poſtquã hãc præcipit clauſuram eius executionem Epiſcopis committit dicens. *Sancta Synodus conſtitutionẽ Bonifacij Octaui renouans, Epiſcopis præcipit in omnib. monaſterijs clauſuram monialium, vbi violata fuerit diligenter reſtituatur.* Sic intelligit hoc decretũ Gregor. XIII. in extrauaganti *Deo ſacris Virginib.* in ſui initio dicens. *Poſt Tridentinum decretum, quo Bonifacii inſtitutio renouatur, ne aut ipſis monialib. ex monaſterijs ſuis egredi, aut vlli cuiuſcũq. ſexus perſonæ ad eas ingredi liceat, & præterea vniuerſis Epiſcopis præcipitur, vt omnib. monaſterijs clauſuram monialium, vbi violata fuerit, reſtituant. Hæc omnia approbauit Pius V.* Hæc ibi. Senſus ergo huius decreti eſt. Renouamus Bonifacij conſtitutionẽ, quod nemini monialium liceat exire; & poſt huius præcepti impoſitionẽ S. Synodus Epiſcopis præcipit, vt quoties in ſuis viſitationibus nouerint hanc clauſuram eſſe violatam, vel non ſeruatam, eã ſeruari, ſeu reſtitui diligenter procurent. Et pro euidẽtiori huius intellectus confirmatione, ſunt verba concilij cõſideranda. Et primo illud futuri tẽporis verbũ, *vbi violata fuerit*, quod perinde ſignificat, ſicut vbi in poſterum ſiue poſt hæc violata fuerit. Cum enim lex non præteritum, ſed futurum ſemper reſpiciat hinc eſt, quod lex iſta futuram proſpicit violationem, ei ſubuenire, ac mederi intendit.

Obſerua ſecundo, quod tunc violatur clauſura, quando lex clauſuram præcipiens violatur, ſeu nõ ſeruatur. Violatio nanq; idem eſt, quod legis tranſgreſſio. Si enim nulla eſſet lex clauſurã præcipiens, nulla profecto clauſura violatur, lex eã præcipiens minime ſeruatur.

Obſerua tertio, quod cũ duplex reperiatur lex de clauſura: Altera eſt votũ ipſum, ſeu regulæ præceptio, quo incluſæ moniales ante Trid. Concil. ad clauſurã tenebantur. Altera eſt lex Eccleſiaſtica in Trid. Conc. ſancita. Sic etiã duobus modis contingit clauſurã violari. Si enim in monaſterijs ex voto vel regulæ præcepto incluſis non ſeruaretur, tunc vtraque lex, & votum, ſeu regulæ præceptũ, & præterea lex Eccleſiaſtica violaretur. Sed ſi in monaſterijs, vbi moniales ad eam nõ tenentur ex voto, ſeu regulæ præcepto non ſeruaretur, tunc tãtummodo violaretur Eccleſiaſticum præceptũ, propter quod clauſura violata cenſeretur.

His ſic conſtitutis facillimum eſt, ad formam argumenti reſpondere. Præmiſſatum enim huius diſcurſus minor eſt falſa. Nam ſi in monaſterijs, neq; ex voto, neq. ex regulæ præcepto ad clauſurã aſtrictæ moniales, a monaſterio exeant, clauſura violatur. Quamuis enim viuant ſecundum ſuũ inſtitutum, & regulam, violant tamen hoc Eccleſiaſticũ de clauſura præceptũ. Curent ergo diligenter Epiſcopi clauſuram, vbi violata eſt reſtitui. Cum enim omnib. monialibus Eccleſia legem impoſuerit de clauſura ſeruanda, ſi moniales a clauſtro exeãt, violatur quidem clauſura, non ea, ad quã ex ſua regula tenerentur, ſed ea, ad quam ex hoc Eccleſiaſtico præcepto aſtringuntur. Fateor ergo, quod in huiuſmodi monaſterijs, quãuis moniales a clauſtro exirent,

Digitized by Google

rent, clauſura non erat violata ante Concilium, quia cum non eſſet lex recepta illam prohibẽs conſequenter neque erat violatio, ſeu transgreſſio legis. At nunc ſtãte hoc decreto ex hac lege Eccleſiaſtica, talis exitus violatio eſſet legis, & cõſequenter clauſura eſſet violata. Hoc eſt fortiſſimum argumẽtum cõtrariæ partis, propter quod vnum, aliqui de hac noſtra aſſertione dubitauerunt, immo partem oppoſitam tenuerunt, quapropter, prolixius, quã par erat, in eius ſolutione ſum immoratus.

Manifeſtatur autem exemplo veritas iſtius ſolutionis. Si Sacra Synodus omnibus regularibus præceptum ieiunandi bis in hebdomada, aut perpetuã ab eſu carnium abſtinentiam imponeret, & rursũ diceret: Curent aũt Epiſcopi, vbi hæc abſtinentia, vel ieiunium fuerit violatum, ſeruari; & ſint aliqua monaſteria, in quibus hoc ieiunium, vel abſtinẽtia non ſeruatur, re vera abſtinentia, & ieiunium ibidẽ ſunt violata. Quod ſi dicas, iſti ſeruant ſuam regulam, iuxta quam ad huiuſmodi ieiunium, vel abſtinentiam non aſtringuntur, ergo hæc non ſunt violata, conſecutio re vera nullius momenti eſt, nam violata eſt. Quamuis enim ad eam ex vi ſuæ regulæ non ſint aſtricti, aſtringuntur tamen ab Eccleſiæ præcepto, propter cuius transgreſſionem, & ieiunium, & abſtinentia violata cẽſentur, atque ideo prælati ea ſeruari curabunt.

At dices. Concilium vti verbo *reſtitui*, inquiẽs. *Sancta ſynodus Epiſcopis præcipit, vt in omnib. monaſterijs, clauſuram ſanctimonialiũ, vbi violata fuerit, diligenter reſtitui curent.* Sed reſtituere, eſt reſarcire, ſeu in priſtinum ſtatũ reponere, ergo clauſurã reſtitui, non eſt aliud, quam eam reponi in priſtinum, ſeu antiquum ſtatum, iuxta vniuſcuiuſq. inſtitutum, & regulam. Reſpondeo, quod verbum, *reſtitui curent*, perinde ſignificat in hoc loco, ſicut ſeruari curent. Hic ſenſus colligitur ex præcedentibus, & conſequentib. huius decreti verbis, & ſummos Pontifices Pium V. & Gregor. XIII ſic intellexiſſe, ex ſuis extrauagantib. iam citatis, ſatis conſtat. Preterea, verbum *reſtituere*, inter ceteras, quas habet, ſignificationes, ſignificat, ſicut eſt author Calepinus, idem quod inſtaurare, ſeu reficere. Cicero in Topicis inquit. *Si vſusfructus alicuius domus legatus ſit, ſi domus corruerit hæres non eſt reſtituturus*; quod perinde ſignificat, ac ſi diceret non eſt inſtauraturus, aut refecturus domũ. Significant ergo huiuſmodi decreti verba, *clauſula reſtituatur* idem, quod clauſura inſtauretur, in ſuam dignitatẽ, atq; ius reponatur. Quare conſultiſſime San. ſynodus verbo, *reſtitui*, vſa eſt. Viderat enim olim clauſurã præceptam, & antiquatam, & propterea iubet eam reſtitui, id eſt, inſtaurari, reponi in ſuum ius, & dignitatem, in ſuum antiquum ſtatũ, vel quem aliquando habuit tempore Bonifacij, vel quem iuxta [eiuſdẽ] cõſtitutionem, habere debuiſſet. Ad hũc ergo ſenſum clauſura renouatur, inſtauratur, & reſtituitur.

Tertium argumentũ ſumitur, ex eodem Conc. Trid. a vbi ſic decernitur. *Mobiliũ vſum ita ſuperiores permittant vt ſupellex ſtatui paupertatis, quã profeſſi ſunt regulares, conueniat*. Hæc ibi. Tũc ſic arguo; regulares habent inæqualẽ mobiliũ vſum, Alij enim habent ditiorẽ, & alij ſtrictiorem, ſeu pauperiorẽ, non ob aliud, niſi, quia eorum ſupellex ſtatui paupertatis, quã profeſſi ſunt, conuenire debet; ſed monialium clauſura ſtatui ſuæ profeſſionis cõuenire debet: ergo non omnibus erit æqualis, ſed quibuſdam laxior, & quibuſdam ſtrictior.

a In ead. ſeſ. c. 2.

Huic argumento reſpondetur, diſparem eſſe rationem. Concilium namq. ibidem expreſſit, quod regulares habeant mobilium vſum, qui paupertati, quã profeſſi ſunt, cõueniant, non inquit, omnes habeant æquiparẽ vſum, ſed iuxta regulam, quam profeſſi ſunt. Cum autẽ aliquæ regulæ ſint ſtrictiores, & aliæ laxiores quãtum ad vſum mobiliũ, Cõcilium definit, quod nõ omnes regulares teneãtur ad æqualem paupertatem, quãtum ad vſum. Et eodem modo de clauſura monialium loqueremur, ſi concilium diceret, ſeruent omnes moniales clauſuram iuxta ſuum inſtitutum, & regulam. Tũc enim nõ tenerentur omnes ad eandem clauſuram, ſicut bene probat argumentum. Verum conciliũ non ſic loquitur; ſed omnibus monialibus eandẽ impoſuit clauſuram, dicens, *nemini ſanctimonialiũ licet exire*. Vnde iã patet, quod ratio in argumento aſſumpta nihil concludit aduerſus noſtram aſſertionem.

Quod ſi rurſum inſtes, ſi omnes moniales tenẽtur ad æqualem clauſuram, iã videretur, quod omnes in profeſſione debent vouere clauſuram: Huic obiectioni reſpõdetur, quod immo non tenẽtur eã vouere, cũ ad eam nõ ex voto, ſed ex Eccleſiæ præcepto aſtringãtur, ſicut fideles omnes ex præcepto Eccleſiæ tenẽtur ad ieiunium quadrageſimale, & tamen illud nec vouent, nec vouere tenentur.

Quarto arguitur ex eodem b Cõcilio Tridẽ. vbi ſic dicitur. *Sacroſancta ſynodus, quo facilius, vbi collapſa eſt regularis diſciplina, inſtauretur. & vbi cõſeruata eſt, perſeueret, præcipit, ut omnes regulares tam viri, quã mulieres vitam inſtituant iuxta regulã, quã profeſſi ſunt*. Hæc ibi. Tunc ſic colligo. Sancta ſynodus præcipit, vt regulares vitam inſtituant iuxta regulam, quam profeſſi ſunt: ſed huiuſmodi clauſura nõ eſt iuxta regulã, ſed ſupra regulã, quam moniales profeſſæ ſunt; ergo Sancta ſynodus non intẽdit eas ad hanc clauſuram obligare.

b c. 1 eiuſd. ſeſ.

Huic argumento reſpondetur, quod cũ clauſura reducatur ad regulã, atq. proinde ad illam pertineat, tota ratio, propter quã inducitur clauſura, eſt, vt moniales viuant iuxta regulam, quã profeſſæ ſunt. Hæc enim clauſura eſt accommodatiſſimum medium, ad viuendum iuxta regulam, & vt collapſa diſciplina inſtauretur, prout patet ex latè ſupra reſolutis.

Quinto arguitur. Quod omnes tangit, ab omnibus debet approbari; at lex hæc de clauſura, quæ omnes moniales tangit, non eſt ab eis omnib. approbata: ergo neq; eas obligat, neque vim legis habet. Confirmatur; Vt lex obliget, requiritur, quod ſit recepta, & moribus vtẽtium comprobata: ergo non obligat non recepta. Præterea, eſto, quod aliquando vim legis habuiſſet, iam contraria conſuetudine derogata, ſeu reuocata eſt: videtur ergo, quod non obliget.

Reſpondetur huic argumento, quod Cõcilium repræſentat vniuerſalẽ Eccleſiam, ſiquidẽ ibi ſunt omnes primates, & capita populorũ, omnes Epiſcopi, & Prælati, & omnes omnium religionũ Prælati Generales, ibi etiã adſunt Imperatoris, & omnium regum oratores, quare leges, quæ ibi cõduntur, vlteriori populi approbatione nõ indigent. Simile eſt, nam & leges ciuiles, quæ conſentientibus ciuitatum procuratoribus totum regnũ repræſentantibus fiunt, quamuis omnes tangant, non requirunt vlteriorem populi cõſenſum, ſiue approbationem, & quidem hoc procedit multo fortius in legibus Eccleſiaſticis. Eſt enim diſcrimen obſeruatione dignum inter poteſtatem ciuilem, & Eccleſiaſticã, quod poteſtas ciuilis eſt immediatè a tota Republica, & a Republica deriuatur in Regẽ, verũ poteſtas ſpiritualis, & Eccleſiaſtica, nõ eſt immediatè in Eccleſia, quæ eſt tota collectio fidelium; quare nec Pontifex maximus, nec Epiſcopi habent ſuam authoritatẽ ab Eccleſia, ſiue a Republica Chriſtiana; ac propterea leges Eccleſiaſticæ in generali cõcilio

facti

factæ omnes tangentes, nõ requirũt populi approbationem, adhoc vt vim obligandi habeat. Ex quo infertur, quod ad hanc legẽ de clauſura condendã non requiritur monialium cõſenſus, ſeu approbatio, ſed ſufficit, quod a Papa Pontifice maximo cõfirmẽtur, qui a Chriſto Dno habet iuriſdictionem.

ARTICVLVS III.

Vtrum extrauagantes Pij V. & Gregorij XIII. eandem monialium clauſuram obſeruari præcipiant.

RESpondeo dicendo, circa clauſura monialiũ, duas effluxiſſe a Sede Apoſtolica conſtitutiones, vnam Pij V. & aliã Gregorij XIII. Quæ quantæ ſint authoritatis patet ex his, quæ tradit Ludouicus a Gomez. Cuius verba sũt. *Nota quod Extrauagans, vt dicunt oẽs Doctores, idem operatur, quod lex: & eſt vera lex generalis, & perpetua, quæ morte conditoris nõ recipit mutationẽ. Sed ſi extrauagãs fuerit ignota, neq. reperiatur inſerta in aliquo certo volumine, ſed vagetur in incertũ, & quodãmodo delitescat, eadẽ ſolemnitas eſt in ea ſeruanda, quã ſeruari oportet in regulis cãcellariæ. Ad hoc enim, quod ſimiles extrauagantes innoteſcant, & ſine aliquę vitio appareant, neceſſariũ eſt ad cancellariũ recurrere vt de earũ veritate et certitudine conſtet, vt ſic de eis in poſterũ non dubitetur; & ſic ſe habet ſtylus curiæ. Crederẽ tamen, quod quamuis in earum extractione non ſeruaretur prædicta ſolẽnitas, ſi tamen cõtrarius vſus non probetur, & allegetur in cauſis, ꝙ ſententia contra illas non valeret: ſiquidẽ ſunt vera lex. Secus aũt eſt de regulis cãcellariæ; ſiquidẽ tales regulæ variantur, per ſucceſſiones Pontificum, & cum morte cõcedentium expirant.* Hæc Gomezius. Hoc ſic conſtituto, Papa Pius V. in ſua extrauaganti, quę incipit. *Circa paſtoralis.* De qua in Primo articulo fecimus mentionem, ſic ait. *Hac perpetuo valitura conſtitutione, inhærentes etiam conſtitutioni Bonifacij Octaui, quæ incipit periculoſo, & decretis Conc. Trid. ſuper clauſuram monialium editis, authoritate Apoſtolica ſtatuimus atque perpetuo decernimus, vniuerſis, & ſingulis monialibus præſentibus atq; futuris, cuiuſcũque religionis, ordinis, vel militiarum, etiam ſi Hieroſolymitanæ ſint, quę vel iam receptæ ſunt, vel in poſterum in quibuſuis monaſterijs, ſiue domibus recipiẽtur, & tacite vel expreſſe religionem profeſſæ, etiamſi conuerſæ, aut quocunque alio nomine appellentur, etiã ſi ex inſtitutis, vel fundationibus regulæ earum, ad clauſuram non teneantur, nec vnquam in earũ monaſteriis ſeu domibus, etiam ab immemorabili tempore ſeruata fuerit; ſub perpetua in ſuis monaſterijs, ſeu domibus, de cetero debere permanere clauſura, iuxta formam dictæ conſtitutionis Bonifacii Octaui, quę incipit, periculoſo in ſacro Concil. Triden. approbatæ, & innouatæ, quam nos authoritate præfata etiam approbamus & innouamus in omnibus, & per omnia, illam diſtricte obſeruari mandamus.* Hactenus Pius V. Quibus verbis nihil clarius pro noſtra aſſertione poſſet excogitari, aut deſiderari. Et ſic nullus profecto relinquitur dubitandi locus.

a Gome. in reg. cancellar. q. 2.

Obſerua verbum illud, *vel militiarum etiam Hieroſolimitanæ*, vt hinc colligas, ad hãc clauſurã aſtringi omnes moniales, quotũcunque ordinum, militiarum, nedum S. Ioãnis, ſed & Calatrauæ, & Alcantaræ, prout annotat b Nauar.

b Na. in d. c. ſtatuimus. nu. 44.

Obſerua præterea, quod hæc verba *In ſuis monaſteriis, ſeu domibus* Pro eodem ſumuntur, & idẽ ſignificant, ſcilicet, ædificiũ monialibus dicatũ, & ſeptũ, intra quod ſit aliqua Eccleſia, vel capella ad facienda, vel ſuſcipienda ſacra incluſis monialibus neceſſaria. Sic annotauit c Nauarrus. Idem Pius V. infra addit. *Quod ſi aliquæ moniales forſan reperiãtur, quæ freta conſuetudine etiã immemorali, aut ſtatuto, vel fundatione regulæ ſuæ, huic clauſuræ animo obſtinato reſiſtant; ordinarii, vna cũ ſuperiorib. earum, cõpellant eaſdem omnibus iuris, & facti remediis ad præciſe ſubeundum, & perpetuo obſeruãdum dictam clauſuram. Hæc ibi.* At dices, ſcio Tertiarias Moniales clauſurã non voüiſſe, nec vllo regulari præcepto ad eã teneri, quare de eis optarẽ ego aliquã Papalem in ſpecie audire definitionem, declarantem, an. ſ. Tertiariæ ipſæ ad clauſuram teneantur. Satis proculdubio ex ſupradictis conſtat, eas ſub generali præcepto de clauſura comprehendi, ſiquidem moniales ſunt. Verumtamen, vt omnia luce meridiana fiãt clariora, audi eundem Pium ibi dicentem, *Mulieres quoq. Tertiariæ, ſeu quæ de pęnitentia nuncupantur, cuiuſcunq. fuerint ordinis, in cõgregationẽ viuentes, ſi & ipſę profeſſæ fuerint, ita vt ſolenne votũ emiſerint, ad clauſuram præciſe, vt præmittitur, & ipſæ teneantur.* Hę: ibi. Sciebat Romanus Pontifex has Tertiarias aliquando vocari moniales, aliquando Hiſpano ſermone, Beatas. Quare vt vtraſque comprehẽderet, noluit in ſua definitione dicere Moniales Tertiarię, ſed quod ait *Mulieres Tertiarię.* Vt autem iſtę clauſurę ſubdantur, duo copulatiue requirit Pius V. Primum eſt, quod in congregatione viuant: quo fit, vt quę ſeparatim in ſuis domibus degunt, ad clauſuram non aſtringantur. Alterum, & ſecundum eſt, quod ſolemne religionis votum emiſerint. Vis adhuc apertius cognoſcere Pium V. omnes mulieres religioſas ſolẽne Religionis votum habẽtes, nemine dempta, ad clauſuram aſtrinxiſſe? audias ipſum ibidem dicentem. *Quod ſi mulieres, quæ Tertiariæ, ſeu quæ de pęnitentia dicuntur, cuiuſcunq. fuerint ordinis, in cõgregatione viuentes votũ ſolemne non emiſerint, ordinarii vna cum ſuperiorib. earum hortentur, & perſuadere ſtudeant, vt illud emittant, & profiteãtur, ac poſt emiſſionẽ, & profeſſionẽ eidẽ clauſurę ſe ſubiiciant.* Addit infra, quod ſi noluerint, nullam deinceps in ſuam congregationem recipiant. Quod, & ipſum idem Pius V. in ſua extrauagãn, quæ incipit. *Decori, & honeſtati*, de qua infra dicemus, confirmauit.

c Na. vbi ſup.

Quod ſi adhuc dubites, de intellectu pręfati decreti, & præfatarũ Pij V. Extrauagantium, audias Gregorium Ternum decimũ in ſua extrauaganti, quę incipit. *Deo ſacris virginib.* Qui ſic ait, *Poſt ſacri Concilii Decretũ, quo conſtitutio Bonifacii VIII. quæ incipit, periculoſo, renouatur, prohibet, ne aut ipſis Monialib. è monaſteriis ſuis egredi aut aliis cuiuſcunq. ſexus aut ordinis perſonæ ad eas ingredi liceat: & pręterea vniuerſis Epiſcopis præcipitur, vt in omnib. monaſteriis clauſura ſanctimonialiũ vbi violata eſt diligenter reſtitui, vbi vero inuiolata conſeruari, maximè procurẽt, Piæ memorię Pius Papa V. ſuperiora illa approbauit, atq. innouauit, eadẽq. omnia etiã in monialib. quarumcunq. militiarum, etiam Hieroſolimitanæ, omnibuſq. aliis religionẽ tacite vel expreſſe profeſſis, quocunq. nomine cenſerentur, locum habere decreuit.* Hęc ibi. Quod ſi ſcire deſideras, an forte Grego. XIII. huius clauſurę rigorem temperauerit, vel aliquid mitius circa eã ſtatuerit: audias ipſum ibidem dicentẽ. *Declaramus pręterea, nullis monialib. et Tertiariis, licere habere oſtiũ, per quod poſſit introiri ex monaſterio in ipſarũ monialiũ Eccleſiam exteriorem, in quam ſęcularib. ad miſſas, & diuina officia patere ſolet acceſſus, ſed omnino muro obſtruendum. Nec itidem licere monialibus etiam Tertiariis egredi a ianua monaſterii, quę eſt pro clauſura ipſius monaſterii, et ad claudendã aliã vlteriorem ianuã, quæ patere ſolet aditus ſecularibus venientibus,*

Digitized by Google

tibus, vel ad rotã, vel ad crates, ſeu loca colloquijs deſtinata, quæ vulgo parlatoria vocantur, vel ad pulsãdũ ianuam clauſuræ, quæ loca cum ſaltem pro cauſis prædictis patere ſoleant ſecularib. extra clauſurã cenſeri debent, et quo tempore clauſa ſunt. Deniq. Epiſcopis præcipimus, ut has præſentes noſtras literas ſinguli in ſua ciuitate, & diœceſi publicent, eaſq. vna cũ prædictis, ac alijs prædictis Pij V. & aliorũ prædeceſſorũ noſtrorũ literis, et conſtitutionib. et iuſſionibus pro integra clauſuræ inſtauratione, cuſtodia, & firmitate editis, inuiolabiliter, obſeruent, & obſeruari faciãt non obſtantib. quibuſcunq. Hæc ibi. Circa quod ait Nauarrus his verbis: *duo per ſe patentia, et noua ſtatui, quæ etſi iuſta ſint, & prouida, multis tamen, vt arbitror, dura videbuntur, niſi ſecum reputent moltorũ huius ſeculi virorum petulantiam procacitatem, & malitiam ſanctimoniæ ſanctimonialium inimicam, fuiſſe cauſam ea ſtatuendi.* Hæc ille.

Na. in d. c. Statuimus nu. 56.

Eadem hæc aſſertio adhuc comprobatur ex literis in forma Breuis eius ſanctiſſimi Gregorij XIII. miſſis Domino Ioanni Manueli tunc Camorẽſi, & poſtea Segũtino Epiſcopo. Cui in forma breuis, dati ſub annulo piſcatoris die vigeſima ſecũda ſeptẽbris, anno Domini milleſimo quingẽteſimo ſeptuageſimo, Pontificatus ſui anno primo commiſit, vt ipſas Tertiarias in ſua diœceſi exiſtẽtes, ordinario ſubiectas ad clauſuram compelleret, & ſubiectæ regularibus per earum ſuperiores Regulares, ad eandem clauſuram compellerentur.

Sed vnum quoddam reſtat dubium reſoluẽdũ. Nam Gregor. XIII. in Bulla quæ incipit: *In tanta negotiorum mole*, data Romæ Pontificatus ſui anno primo, reuocauit omnia, quæ Pius V. eius prædeceſſor ediderat in fauorẽ regulariũ reducẽdo ea ad terminos iuris cõis, & Conc. Trid. decreta, & ſic videtur Greg. XIII. derogare ea, quę ad clauſuram pertinẽt monialiũ per Pium V. ſtatuta. Occaſione huius difficultatis operæ pretium eſſe duxi, declarare quid Grego. XIII. in dicta Bulla reuocauerit. Pro cuius rei explicatione obſerua primo, qđ Grego. XIII. non reuocat omnes extrauagãtes, ſeu declarationes a Pio V. in quacũq. materia editas; Immo neq. reuocat quicquid ille ſtatuit, quod regularũ regimen, ſeu ſtatũ concerneret: ſi enim hoc reuocare intendiſſet, vno verbo dixiſſet. Sunt namq. quamplurimæ cõſtitutiones nedum pro aliorum, ſed pro regularium ſtatu ab ipſo editæ, quę omnes in ſuo robore, ac firmiter illibatæ perſeuerãt. Quid ergo reuocauit Greg. XIII. in dicta Bulla?

Pro hoc obſerua ſecũdo, quod Greg. XIII. reuocat duas Pij V. Extrauagãtes, quas ille in hac Bulla refert. Prima harum extrauagantium edita eſt a Pio Quinto, decimo ſeptimo kalendas Iunij Pontificatus ſui anno ſecundo. Et quod de hac loquatur, eſt euidens, quia Grego. XIII. iſtius meminit in hac extrauaganti. Et præterea refert ipſẽ ſub compendio ea omnia, quæ ibidem Pius V. ſtatuerat, ac declarauerat. Et Greg. XIII. reduxit ad terminos iuris cõis, & decretorum Concil. Trid. quid Pius V. circa ſtatum regularium in hac Bulla ſtatuerat, ſeu declarauerat. Ecce vides primã Bullam derogatã. Itidem Pius V. edidit aliam Bullam, quæ eſt ſecunda, in qua tractat de beneficijs vnitis regularium monaſterijs, & de portione vicarijs præſtanda. Et hanc quoque Bullam idem Greg. XIII. in §. poſtea de vicarijs perpetuis, ad terminos iuris communis reduxit, & Concilij Tridentini.

At dices, nullas alias Pij V. literas pręter has extrauagantes citatas, derogat hoc loco Greg. XIII. Reſpondeo, quod derogat profecto & oẽs alias literas ab eodem Pio V. editas, de eiſdem rebus pertractantes, vt conſtat ex verbis dictæ Bullæ ibi.

Nos hac varietate cognita, et infra, ſtatuimus pliccis, & alijs omnib. literis, & conſtitutionib. quę ab eodem prędeceſſore eiſdẽ de reb. pro quorũcunque Regularium, etiam Mendicantium ordinib. & congregationib. quomodolibet emanarunt, ac omnib. & quibuſcũque in eis cõtentis, eam deinceps diſpoſitionem, ac deciſionem pro ſubiecta materia futuram eſſe, quæ ſiue ex iure veteri, ſiue ex ſacris dictis Concilij decretis antedictas literas fuiſſet. Hæc illa. Ex quibus verbis conſtat, non derogare generaliter omnes alias literas, & conſtitutiones a Pio V. editas, circa ſtatũ Regularium, ſed cum reſtrictione, ac limitatione, omnes inquam literas, quæ eiſdem de rebus ab eodem emanarunt. Vbi verbum, *Eiſdem de rebus* obſeruandũ eſt. Non. n. dixit, de ſimilibus reb. ſed *eiſdem de rebus*. Si. n. de ſimilibus dixiſſet, forſan nõ deeſſent, qui hanc derogationem ad omnes literas a Pio V. circa Regularium ſtatum editas extenderent, Vt autem conſtaret derogationem, ſeu reductionem hanc minime eſſe extendendam, ſeu ampliandam ad omnes literas circa ſtatum Regularium aliquid diſponentes, non dixit, ſe derogare omnes literas a Pio V. de ſimilibus rebus editas, ſed *eiſdem de rebus* editas.

Obſerua vltimo, quod licet in prædictis literis multa ſtatuerit, ac declarauerit Pius V. monialium ſtatum concernentia, tamen in his nihil ſtatuit, neque declarauit, quo eiſdem clauſuram præciperet, ſicut eaſdem Bullas intuenti perſpicuũ eſt. In priori namque Bulla id tantum declarauit, quod Epiſcopi in monialium monaſterijs ſibi ſubditis, & nõ in alijs, ingrediendi licentiam legitima cauſa concurrente concedere valent. Quare de omnibus monialium clauſuram concernentib. hanc ſolam, & non aliam declarationem ad Concil. Trident. terminos reducit Gregor. XIII. Nam conſtitutiones aliæ a Pio V. editæ, quæ moniales ad clauſuram aſtringunt, non pertractant de eiſdẽ rebus, de quibus agunt in præfatis Bullis, ac propterea non cenſentur derogatæ. Quo fit, vt quæ ipſæ circa monialium clauſuram perpetuo ſeruandam ſtatuerant, in ſuo robore nunc permaneant.

Sed licet recte reſponſum ſit, & ad explicationẽ dicta Bullæ Gregorij XIII. dicta reſponſio maxime deſeruiat, aliter reſpondendũ eſſe duxi, quod, ſcilicet, Gregorius XIII. quidquid continetur in præfatis literis, & alijs de eiſdem rebus verba facientibus reduxit ad terminos iuris communis, aut Concilij Tridentini. Notiſſimum tamen eſt moniales omnes ad clauſuram teneri ex eodem Concilio Tridentino, & Pium V. nihil præcipere in ſuis extrauagantibus, quod in Concilio Triden. ſaltem implicite non ſit præceptum, vt in ſuperioribus late probauimus. Et ſolum ipſemet Grego. XIII. dictam clauſuram, & literas Pij V. confirmauit apponendo remedia vt dicta clauſura ab omnibus ſuauiter obſeruetur, vt conſtat ex eius Bulla incipiente, *Deo ſacris virginibus*, quam in ſuperioribus allegauimus.

ARTICVLVS IV.

An moniales conuerſæ, ſeu ſeruitiales ad clauſuram aſtringantur, & ad habitum, & profeſſionem recipi valeant.

RESPONDEO dicẽdo, quod de huiuſmodi ſeruitialib. ſororib. nõ ſemel, ſed pluries vtraq. S. Claræ regula meminit. In capite. n. ſecundo prioris regulæ ſic legimus. *In examinatione, & receptione ſororum ſeruientium extra monaſterium, ſeruetur forma*

prædicta

prædicta. Et capite nono. *Sorores ſeruiētes extra monaſterium longā moram non faciant, honeſte debent ambulare, & parum loqui. vt intuentes ſemper ædificati valeant. Neq; præſumāt rumores de ſeculo inferre in monaſterio.* Vrbanus in capite ſecundo poſterioris regulæ inquit, *Poſſint ī ſingulis monaſterijs recipi aliquæ, licet paucæ ſub nomine ſeruitialiū, vel ſororū ad huius profeſſionis obſeruantiam aſtringendæ, præter quā ad articulum de clauſura, quæ de mandato, vel licentia Abbatiſſæ interdū poterunt egredi, ad negotia monaſterij procuranda.* Et cū in capite tertio dicatur. *Quod moniales in profeſſione inter cetera debent ēt clauſuram vouere, ſubditur, Similis profitendi modus in ſeruitialib. vel ſororibus, quæ de licētia Abbatiſſæ egredi poſſunt exterius, præter articulū de clauſura per omnia obſeruetur.* Et rurſus in capite decimo nono præſcribuntur leges ab ipſis exeuntibus ſeruitialibus extra monaſterium obſeruandæ. Ecce vides vtramque S.Claræ regulam ad profeſſionem has ſeruitiales recipere, neq; eas ad clauſuram aſtringere; immo eis egreſſum à monaſterio de licentia Abbatiſſæ concedere.

Sed iam quid circa has cōuerſas ſorores Romani Pontifices innouauerint, intueamur. Circa quod duo ſuboriūtur dubia. Alterū eſt de earū clauſura, & alterū de earū receptione, & profeſſione. Et vt ſingula ſuo ordine diſcuriamus, primo quæro, an hæ ſorores ſeruitiales profeſſę, ad clauſurā teneantur, ſicut, & ceteræ moniales? Circa quod dico primo, quod vbi conuentus non indiget ad ſui ſuſtentationē, quod ſeruitiales profeſſæ in colligēdis eleemoſynis occupentur, ad eandē omnino clauſurā, ſicut & ceterę moniales, & ipſę ſeruitiales profeſſæ ex præcepto Romanorū Pontificū aſtringūtur. Sic tenet *a* Nauarrus. Secundo dico, ſi moniales in-
Nau.in c.ſtatuimus.nu.44. digent, quod cōuerſæ profeſſę ad cōuentus neceſſariā inſtitutionē colligāt fideliū eleemoſynas, quæ huiuſmodi miniſterio deſtinantur, non poſſunt intra monaſteriū degere; ſed extra in domibus contignis cōmorabūtur; & inde eis ad cōgregandas eleemoſynas exire licebit, cū moderaminibus a Romanis Pōtificib. expreſſis. Ita tenet idem *b* Nauarrus.
b *Nau.vbi ſup. nu.56.* Vtrumque iſtorum præcipit Pius V. in extrauaganti, *Circa paſtoralis*, in principio. Cum enim omnib. monialibus clauſuram indixiſſet, addidit. *Etiam ſi conuerſę, aut quocunque alio nomine appellentur.* Et idem Pius in ea Extrauaganti in §. *Porro ne moniales* ait, *ad neceſſariā ſuſtentationem monialium incluſarū eleemoſynæ colligātur per cōuerſas, quæ nō ſint profeſſæ, vel ſi profeſſæ fuerint, ſint tamen ætatis annorū quadraginta, & in domib. cōtiguis extra monaſteriū degāt, et nō ingrediātur clauſurā aliarū monialiū, niſi in caſib ex earū conſtitutionib. permiſſis & de earum domib. exire non poſſint, pro huiuſmodi eleemoſynis colligendis, niſi de licētia ordinarij, vel ſuperioris.* Et Gregorius Tertius decimus in Extrauaganti, *Deo ſacris virginibus*, refert ad literā hæc verba Pij V. Pro pleniori huius dubij explicatione addiderim tertium dictū, & ſic dico tertio, quod in cōuentibus, vbi ſeruitiales profeſſę propter cōuentus in his colligēdis eleemoſynis exercebantur, ceſſante eiuſmodi neceſſitate, tūc prędictę cōuerſæ profeſſæ intra monaſteriū recludantur, & omnino ad eandem cum ceteris monialibus clauſuram ſeruandam tenebuntur. Quod ſi prædictę cōuerſę profeſſionem adhuc non emiſerint, profiteantur, & eidē clauſuræ ſe ſubijciant, aut habitum dimittant. Sic tenet Nauar. & ſic præcipit Gregor. XIII. prællegata Extrauag. §. Ceterum, dicens. *Ceterū, quod attinet ad conuerſas profeſſas, quas prædictus Pius ſub certis conditionib. permiſit poſſe manere extra monaſteriū pro colligendis eleemoſynis, eiſdem locorū ordinarijs iniungimus, vt ubi monaſterijs prædictarū monialium, quib. quotidianis laborib. computatis, ſupradicta ratione, vel qualibet alia, de ſufficienti ſubuentione, & ſuſtentatione prouiſum eſſe cognouerint, eaſdem conuerſas ſub eadem clauſura, cum alijs monialibus reducant, nec a ſuis monaſterijs amplius exire permittant: Conuerſæ vero non profeſſæ, & profiteri nolentes. dimiſſo habitu domum redeant.*

Sed vlterius ſecundo dubitatur, vtrum hodie liceat, has ſorores ſeruitiales, ſeu conuerſas ad Religionem, & profeſſionem recipere. Et quidem Pius Quintus in ſua conſtitutione in §. *de cetero*, videtur omnem conuerſarum receptionem, ac profeſſionē prohibere, & annullare. Is enim nulla facta diſtinctione generaliter loquitur, dicens, *De cetero nulla aliæ conuerſa profeſſæ recipi amplius etiam de cōſenſu ſuorum ſuperiorum, vel prælatorū poſſint. Quod ſi aduerſus hanc noſtram prohibitionē, receptæ fuerint, illarū receptio nulla, irrita, & inanis ſit, prout ex nūc nullam, & irritam facimus & annullamus.* Hęc ibi. Videtur re vera, quod Pius V. his verbis omnium harū conuerſarū, & receptionem, & profeſſionem, prohibeat, atque irritam faciat. Sed Gregor. XIII. immediatè poſt ipſius verba iam citata videtur cōcedere, quod ad profeſſionem admittantur, dummodo ſe clauſuræ ſubijciant, cum dicat, *Nec alias* (ſcilicet conuerſas) *in futurum, niſi profeſſionē ſuo tēpore miſſuras, ac ſub perpetua clauſura manſuras, in monaſteria huiuſmodi recipi permittāt*, Hæc ibi. Quę verba ſignificare videntur conuerſas, quę valēt profiteri, & in perpetua clauſura, ſicut aliæ moniales manere, poſſe recipi. Sed immediatè poſt pręcedentia verba aperit mentē ſuam Gregor. dicens: *Quod autē idem Pius prædeceſſor noſter ſtatuit de cętero nullas alias conuerſas profeſſas recipi amplius, et de conſenſu ſuorum ſuperiorum poſſe, ita eſſe intelligendum declaramus, præter illas conuerſas, quæ extra monaſterium in domibus contiguis degerent.* Ex quo ſequitur, conuerſas intra monaſteriū non eſſe admittendas ad habitum, neque ad profeſſionem, etiā ſi clauſuræ ſe ſubijciāt. Re vera Gregorij præcedentia verba nuper citata dubia videbantur, poterantq; ad vtranq; partem citari. Sapientiſſimus Nauarrus *c* S.D.Gregorij in Curia maior pęniten- *c Naua. vbi ſupra nu.56.*
tiarius ſic ſcribit. *Quia præfata verba S. D. Gregorij in vtranq. partem poterant flecti eius ſanctitatē humiliter conſuluiſſe. Qui reſpondit mentem Pij V. fuiſſe illam, quam verba exprimunt, ſcilicet, ne vllæ conuerſæ poſthac reciperentur: ſuam vero non fuiſſe diſcedere a mente eius, ſed declarare illam non procedere in conuerſis ad quæſtum eleemoſynarū neceſſarijs, quæ extra monaſterium in domibus contiguis manere deberent. vt ipſe ſtatuit:* Hæc Nauarrus.

Ex præfatis omnibus duas ex mēte Nauarri colliges reſpōſiuas aſſertiones. Prior eſt, ſi ad huiuſmodi neceſſarias eleemoſynas colligendas conuentus alijs ſeruitialibus ſororibus opus habeat, eas, & ad habitum, & profeſſionem recipere valeat, quæ extra monaſterium in domibus contiguis commorabuntur, & inde ad petendam eleemoſynam eis exire licebit, cum moderaminibus, de quibus ſupra meminimus.

Secunda aſſertio. Vbi moniales ad colligendam eleemoſynam his ſeruitialibus non indigent, non poſſunt eas eidem clauſuræ cū ceteris monialibus, ſubijcientes pro alijs domeſticis miniſterijs ad profeſſionem recipere: quod ſi ſecus attentatū fuerit. receptio, ac profeſſio irrita eſt, & nulla. Quę poſtrema cōcluſio dura nimis viſa eſt ex rationibus inferius citādis, & contra vſum aliquarum religionū, quę hodie cōuerſas, quę dicuntur laicæ, ad habitū, & profeſſionē admittunt, pro qua re patres noſtræ

religionis ſacræ conſului. Qui mihi reſpõderunt, quod in noſtra religione, quædam ſunt ſorores ſeruitiales ad eleemoſynas colligendas deſtinatæ, quæ alio nomine Hiſpane vocantur, *Donadas*, & alio *Beatas*. Aliæ vero ſunt ſorores ſeruitiales, quæ oĩa vota emittunt, quæ aliæ moniales ad chorũ deſtinatæ profitentur. Moniales aũt ad chorũ deſtinatæ in religione S. Claræ, vltra tria vota eſſentialia, votum de clauſura ſeruanda emittunt, & ſimiliter ſorores iſtę vota emittunt eſſentialia, & aliud quartum de clauſura ſeruanda; & ſunt vere monachæ Hiſpanico ſermone, *Sargentas* vocatæ. In habitu tamen differunt, quia ad chorum deſtinatæ, deferunt velum nigrum, laicæ vero albo velo ſignãtur. Quo ſuppoſito dicunt hi patres, quod quando Gregorius XIII. prohibuit ſorores ſeruitiales ad profeſſionem admitti, locutus fuit de ſororibus ſeruitialibus, quæ duo tantum vota caſtitatis, & obediẽtiæ emittunt, quę vocantur *Donadas*. Hę enim cũ non ſint verè religioſæ, noluerunt Summi Pontifices ad profeſſionem admitti, niſi tantũ neceſſarias ad eleemoſynas petendas, & noluerunt ad clauſuram obligari; quia non ſunt veræ religioſæ, & vt tales determinauerunt, quod in domibus contiguis monaſteriorum habitationem haberent, & minimè ingredi poſſent ad clauſuram ipſarum monialiũ. At non prohibuerũt Gregorius XIII. nec Pius Quintus admitti ad profeſſionem conuerſas, quæ quatuor vota eſſentialia, & clauſuram profitentur, & ſunt veræ religioſæ, & non poſſunt egredi a dicta clauſura, ſicut aliæ religioſæ ad chorũ deſtinatæ. Ex his infertur intellectus ad id, quod dicit Gregorius Decimus tertius determinans iuxta Pij V. conſtitutionem eaſdem cõuerſas ſub eadem clauſura cum alijs monialib. ab ordinarijs, & ſuperioribus eſſe reducendas. Loquitur enim de conuerſis tria vota eſſentialia emittentibus, quæ ſunt veræ religioſæ. Quando vero ait, iuxta eandem Pij V conſtitutionem, de cetero nullas alias conuerſas recipi amplius, etiam de conſenſu ſuorum ſuperiorum poſſe, intelligendus eſt de ſeruitialibus, quæ duo tãtum vota emittunt, & non ſunt veræ Religioſæ. Et ideo prohibet, ne monaſteria monialium ingrediã tur illæ, quæ habitant in dictis domibus contiguis ad eleemoſynas quærendas deſtinatæ, niſi in caſib. a ſede Apoſtolica permiſſis. Quod ſummè notandũ eſt, Ex ignorantia.n. differentiæ harum conuerſarum, Nauarrus in explicatione harũ conſtitutionum allucinatus eſt. Et certè non erat facilè credendum, Summos Pontifices rationabiliter in omnibus procedentes, voluiſſe prohibere receptionem conuerſarum, quæ ab initio admiſſæ fuerunt ad religionem, vt cum ceteris monialibus tria vota profiterentur, & modo ad clauſurã tenerentur. Primo quia habenda eſt ratio conſuetudinis priuſquã immemorialis habendi tales cõuerſas, quod approbarunt Seraphicus pater noſter Franciſcus inſtitutor primæ regulæ S. Claræ, & Innocentius Quartus eiuſdem confirmator, & Vrbanus Quartus inſtitutor, & author ſecundæ regulæ S. Claræ. Secundo, quia decere videtur, vt quemadmodum in monaſterijs virorum, quidam ſunt monachi, vel fratres profitentes ad ſeruiendum choro, & capitulo, & alij conuerſi, ſeu laici, qui alijs miniſterijs temporalibus, & inferioribus deputantur iuxta ea quæ notantur in iure, *a* ne alij ob ea facienda, ab altiorum virtutum operibus auocentur, exemplo apoſtolorum, qui diaconos inſtituerunt, ne ipſi relicto verbo Dei miniſtrarent menſis, vt in actib. *b* Apoſtolorum legitur; ita quoque in monaſterijs mulierũ aliæ inſeruiunt choro, & capitulo, quę dicũtur monachæ, vel moniales, & aliæ miniſterijs inferiorib. coquendi panem, culinæ operam dandi, verrendi, & alia miniſteria inferiora exercendi, quę dicuntur conuerſæ, & ſermone Hiſpano *ſargentas*. Tertio quia iſtarum conuerſarum receptio, modo illę quoque profiteantur, & perpetuam clauſuram ſeruẽt, nihil videtur obſtare clauſurę ſeruandę, quam prę fati Pontifices maximi pręcipue intendunt. His, & alijs rationibus videtur diſtinctionem ſupra poſitam conuerſarum rationabiliter eſſe admittẽdam pro explicatione dictarum conſtitutionum. Et conſuetudo multarum noſtri ordinis prouinciarum, quæ eſt optima legum interpres, ita illas interpretatur, admittendo in ordine S. Claę dictas Cõuerſas ad profeſſionem, & clauſuram, cum alijs ipſius inſtituti monialibus: alias autem conuerſas, quę oblatæ, & Hiſpano ſermone *donadas* appellãtur, ad clauſuram minime admittendo. Et licet Nauarr. *c* loquendo de oblatis monialium, nullo ſe voto, neque obedientiæ, nec caſtitatis aſtringentibus, dicat ipſas ad clauſuram Concilij Tridentini minimè tenerι, idem omnino puto dicendum de huiuſmodi oblatis duo dicta vota emittentibus, cum dictę donatæ, non ſint verè religioſæ. Et verba Concil. Tridentini, & dictarum conſtitutionum tantum ad moniales voto ſolẽni religionis addictas adaptentur, & iuxta Bartolum, *d* Paulum de Caſtro. & cõmuniter ſcribentes cum Felino, lex & diſpoſitio non comprehendit eum, cui verba eius adaptari nequeunt.

a *Ex. eo. §. 1. de elect. lib. 6.*

b *Act. 6.*

c *Na. l. 2. conſi. 11. de ſtatu. monac. conſ. 6.*

d *Bar. in l. 4. §. quoties. ff. de da. infec. vbi Paul. et oẽs. Fel. in c. nonnulli col. 31. de reſc.*

QVÆSTIO. XLV.

De clauſura monaſteriorum virorum, vel mulierum, quantum ad acceſſum, in ſeptem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *VTrum ſit prohibitum mulieres accedere ad monaſteria virorum.*
2 *Vtrum ſit prohibitus acceſſus ad monaſteria monialium.*
3 *Vtrum ſit prohibitum mittere literas ad moniales.*
4 *Vtrum fratres minores ex vi ſuę regulæ prohibeãtur accedere ad monaſteria monialium.*
5 *Vtrum prælati poſſint licentiare fratres Minores ad acceſſum ad moniales.*
6 *Quis prælatus poſſit dare hanc licentiam.*
7 *Vtrum Cuſtos. & Guardianus, qui poſſunt licentiare ſuos ſubditos ad dictos acceſſus, & ingreſſus poſſint licentiare ſe ipſos.*

ARTICVLVS I.

Vtrum ſit prohibitum mulieribus accedere ad monaſteria virorum.

RESpondeo dicendo, iure cautum eſſe. vt omnis ſuſpicio mali arceatur, ne mulieres ex quacũque cauſa ad monaſteriorum clauſtra accedant. Scribit enim Diuus Gregorius *e* Epiſtola ad Valentinũ Abbat. *Peruenit ad nos, quod in monaſterio tuo paſſim mulieres accedant, & quod grauius eſt monachos tuos ſibi cõmatres facere, & ex hoc in autã cũ eis cõmunionẽ habere. Ne ergo hac occaſione humani generis inimicus ſua eos, quod abſit, calliditate decipiat, ideo huius te præcepti ſerie commonemus, vt neq; mulieres in monaſte-*

e *ca. Peruenit. 81. q. 2.*

Digitized by Google

monaſterio tuo deinceps qualibet occaſione permittas accedere, neque monaches tuos ſibi commatres facere. Nam ſi hoc denuo ad aures noſtras quocunque modo peruenerit, ſic te ſeueriſſimè noueris vltioni ſubdendũ, vt emendationis tuæ qualitate cæteri ſine dubio corrigantur. Hæc Gregorius. Et apud Rutenos, ſeu Moſcouitas ex laudabili inſtituto monachi viuẽtes ſub Archimandrita Abbate, vel prioribus, quos vocant Igumenos, ſi cithara, aut alio muſices inſtrumento vtantur, grauiſſimè puniebantur, Lex Ioannis Metropolitæ Moſcouiæ, prout refert Sigiſmundus Liber Bayo in chorographia Moſcouiæ eſt huiuſmodi. *In monaſterio conuiuia aduocando mulieres non habeantur.* Atque in Ruſiæ Ducatu Moſcorum monaſterium eſt in Solomulki inſula Septentrionem verſus, inter Duuillam, & Corelam Prouincias, in quod mulierem, aut Virginem ingredi magnum piaculum eſt, ſicut, & Carthuſijs impium, prout refert Petrus Gregorius. *a*

a Greg. lib. 15. Syntag. iur. p. 2. c. 14. in fin.

ARTICVLVS II.

Vtrum ſit prohibitus acceſſus ad monaſteria Monialium.

RESpondeo dicendo, quod Synodus *b* Octaua diffiniuit duplex monaſterium, ſcilicet virorum, vel mulierum, minimè fieri, quia ſcandalum, & offendiculum multis efficitur. Quæ autem hactenus fuerunt dupla ſecundum regulam S. Patris Baſilij, & ſecundum præceptionem eius, ita formẽtur. Non habitent in vno monaſterio monachi, & monachæ, adulterium enim intercipit cohabitatio, ſi habeat aditum monachus ad monacham, vel monacha ad monachum, ſecretò ſingulariter ad collocutionem; non cubet monachus in muliebri monaſterio, nec ſingulariter cum monacha conuiuetur. Et quando neceſſaria vitæ ex parte virorum ad moniales deferuntur, extra portam hæc ſuſcipiat Abbatiſſa in monaſterium femiuatum cum quadam vetula monacha. Et concilium Agatenſe *c* ſtatuit, quod monaſteria puellarum, ſeu monialium longe à monaſterio monachorũ, aut propter inſidias Diaboli, aut propter oblocutiones hominum collocentur. *d* Innocentius ſecundus ſub pęna anathematis interdixit, ac prohibuit, ne ſanctimoniales ſimul cum canonicis, & monachis in vno choro conueniant ad pſallendum. Et in quodam Canone ſic habetur; *Monaſteria monialium ſi quiſpiã clericus ſine manifeſta, & rõnabili cauſa frequentare præſumpſerit, per Epiſcopum arceatur, & ſi non deſierit, ab officio Eccleſiaſtico reddatur immunis, ſi laici, excõicationi ſubdantur, & a cętu fidelium fiant penitus alieni.* Et in quadam Decretali *e* innouata per Conciliũ Tridentinum & per conſtitutionem Pij V. vetatur ſimpliciter acceſſus ad ea, & in alia prohibetur frequentia. Vbi Gloſſa *f* ait, *binam locutionem denotare frequentationem, ad dicta monaſteria.* Verum tamẽ eſt, quod Nauarrus *g* indicat, hoc eſſe prudentis iudicis arbitrio relinquendum, qui ait, ipſum non iudicare aliquẽ dicta monaſteria frequentare, quoad prædictum effectum, qui duodecies tribus annis, ſemel ſingulo quoque trimeſtri allocutus eſſet, & cõtra, iudicare eum frequenter allocutum, qui ter tribus continuis diebus alloqueretur.

b c. diffinimus 18. q. 2.
c c. monaſteria 18. q. 2.
d c. Monaſteria de vit. & honeſt. cler.
e c. periculoſo de ſtat. monach.
f Gloſ. in d. cap. monaſt. verſic. frequentare.
g Nauar. in c. ſtatuimus ubi.

Aduertendum etiam, quod non omnis frequentia damnatur, ſed quæ fit ſine cauſa rationabili, & manifeſta. Et ſic non vetatur in dicto iure ſolus acceſſus cauſa audiendi Diuina, vel alia aliena a locutione, & ab aſpectu actiuo, & paſſiuo. Ex quibus colligitur quod capitulum, *periculoſo* (innouatum per Concilium Tridentinum) quod non ſolum vetat frequentiam, ſed etiam acceſſum quantum ad acceſſum non eſt innouatum, cum Concilium nihil agat de acceſſu, prout dicetur infra articulo quarto. Et ſic ſynodus *h* octaua ſtatuit, quod ſi contingerit, monachum aliquam ſuam propinquam videre velle, vt in præſentia Abbatiſſæ huic confabuletur per modica, & cõpendioſa verba, & in breui ab ea diſcedat. Et Concilium Hiſpalenſe *i* ſtatuit, quod *circa Monachos talis cautela ſeruetur, vt remoti à monialium familiaritate, neq; vſq; ad veſtibulum habeãt accedadendi familiarem permiſſum, ſed neq; Abbatem, nec eum, qui præficitur, extra eã, quę pręeſt, loqui Virginib. Chriſti aliquid quod ad inſtitutionẽ, uel adminiſtrationem earum pertinet, liceat, nec cum ea ſola quę pręeſt frequenter eos loqui oportet, ſed ſub teſtimonio duarum, vel trium ſororum, ita vt rara ſit acceſſio, & breuis omnino locutio.* Et ſic in capitulo generali Tolo. noſtrę religionis celebrato anno Dñi milleſimo quingenteſimo trigeſimo ſecundo ſtatutũ eſt, *arceantur ſtudioſiſſime fratrum acceſſus ad monialium, & ſororum loca, & nullo modo cum eiſdem loqui poſſint, niſi a miniſtro prouinciali licentiam in ſcriptis habeant, liceat tamen hoſpitij, & celebrationis gratia ad huiuſmodi loca accedere, vbi fratrum conuentus non ſunt.*

h Ca. diffinimus 18. q. 2.
i 18. quæſt. 2. c. 7 decima.

Eſt etiam aduertendum, quod regulares adeũtes monaſteria monialium abſque Epiſcopi licẽtia incidunt in pęnam excommunicationis, quã Epiſcopus ſuo edicto propoſuit, niſi regulares illi haberẽt ex priuilegio, nõ poſſe ab Epiſcopis excõmunicari, quia deberent puniri a ſuis ſuperioribus alia pęna: qui regulares ſic excõmunicati non poſſunt abſolui a ſuis ſuperioribus, ſed ab Epiſcopo, qui ſibi hanc abſolutionem reſeruauit. Ita ſacrã congregationem illuſtriſſimorum Cardinalium ſuper Cõcilium reſpondiſſe inuenitur die nona Aprilis anno Domini milleſimo quingẽteſimo octuageſimoſeptimo, prout refert collector Capucinus in cõpendio Mendicantiũ. Circa quã declarationem eſt notandum, quod fratres minores habent priuilegium, ne ab aliquo legato niſi de latere ſedis Apoſtolicæ poſſint excommunicari, ſuſpendi, vel interdici, niſi literæ ipſæ plenè, & expreſſe de præfato ordine, & indulto huiuſmodi facerent mentionem, prout infra in quæſtione de exemptione fratrum latius dicetur.

ARTICVLVS III.

Vtrum iure aliquo ſit prohibitum mittere literas ad moniales.

RESpondeo dicendo, quod licet iure communi prohibeatur frequẽtatio, & acceſſus ad monaſteria monialium, prout dictũ eſt in ſuperiori articulo, non tamẽ vetatur miſſio epiſtolarum ad ipſas moniales. Verum eſt tamen, quod, prout affirmat Nauarrus, *K* Romæ eſt edictũ ꝓmulgatũ, ne quis vir, vel femina nocte, vel die, loquatur, uel ſcribat alicui monachæ, vel pręfatæ, vel zelitæ, ſiue puellæ in monaſterio incluſæ, quacũque de cauſa ſine licẽtia vicarij Papæ, vel protectoris ordinis, ſub pœna quingentorũ ducatorum, & alia arbitraria, excepto deferente eleemoſynã, vel exceptis aliquid in ipſis monaſterijs operantibus, qui ſulã Abbatiſſam, & vicariam poterunt alloqui, Quod ad alias non extenditur prouincias, Tũ, quia factũ eſt à vicario Papæ, vel protectore ordinis, quem Romæ tantũ morari conſtat; proderit tamen eius notitia omnibus gentibus vt ita matricem omnium Eccleſiarum imitẽtur. Refert etiam idẽ Nauarrus, *l* quod Gregorius XIII. prohibuit ſub excommunicatione latæ ſentẽtiæ, ne cuiuſdam ordinis fratres ſcribant ad aliquas moniales ſui ordinis, quod ſtatuto particulari, aut mandato ſpeciali alicui de facto contingere poteſt

k Nau. in d. c. ſtatum.
l Nau. l. 5. cõti. de ſent. excõ. con ſ. 60.

æque puniret, quod ex edicto Romæ lato relato in articulo ſuperiori patet. Ex quo collige, ſummum Pontificẽ nolle derogare, imò prorſus velle præfatam conſtitutionem ſeruari, quantum attinet ad acceſſum. Vnde ad licitam acceſſionem duo requirũtur. Primum manifeſta, & rationabilis cauſa. Secundum eſt, licentia ſpecialis ſuperioris ipſarum monialium. Exponamus ſingula a licentia incipientes. Cum enim in iure taciti, & expreſſi idem ſit iudicium, ſufficit in propoſito, vel expreſſa, vel tacita licentia. Prælatus enim videns, & ſciens omnes ad monaſteria monialium accedere, & non repugnãs dictis acceſſionibus, nec ipſis contradicens, videtur tacite monialium præfectæ committere hanc facultatem concedendi licentias pro eiuſmodi acceſſu; quare cum licentia præfectæ aſſiſtente rationabili cauſa fas erit accedere.

Aduertendum tamen, quod hæc tacita licentia non extẽditur ad eos, quibus ſuperior prælatus refragatur, & contradicit, vt ſi prælatus eiuſmodi acceſſum ſolis propinquis conſanguineis indulgeat, arceat verò quoſcũque extraneos, vel ſi prouincialis fratribus ſibi ſubditis abſque eius ſpeciali licentia interdicat acceſſum. In his enim caſibus Abbatiſſæ licentia erit inſufficens.

Circa cauſam requiſitam obſerua longè minore ſufficere ad acceſſum, & longè maiorem requiri ad ingreſſum. Ad acceſſum namque ſufficit quæcũque pia cauſa prælato manifeſta. Neque enim requiritur, quod toti populo de cauſa rationabili conſtet, ſed ſatis eſt, vt ea prælato innoteſcat.

Cum autem iam conſtituerimus præfatum acceſſum prohibitum eſſe, perſcrutari oportet, an ſit peccatum necne. Et rurſus, an mortale, vel dũtaxat veniale. Ad quod reſpondeo, quod huiuſmodi acceſſus ſine licentia tantum, aut ſine licentia, & cauſa ſimul, peccatum eſt, ſed non plus, quàm veniale, ſi vtrumque deficiat requiſitum, grauius peccatũ eſt veniale, leuius autem, ſi alterum duntaxat, vel licẽtia, vel rationabilis cauſa deficiat. Optarem certe hunc acceſſum etiam a veniali excuſare; ſed ex verbis Extrauagantis Pij V. ad contrarium aſſerendum coarctor, ibi. *Mandamus* & ibi *diſtrictè*. Et confirmatur. Nam a practica, & vſu Romanæ Curiæ eſt ſumẽda legum interpretatio. Et Romæ diſtrictius, & ſub grauibus pœnis punitur huiuſmodi acceſſus. Quarum pœnarum grauitas ſubindicat legiſlatoris mentem eſſe, hanc conſtitutionem acceſſum prohibentem, vel ſaltem ad venialem culpam obligare. Quod autem huiuſmodi acceſſus non ſit maior, quàm culpa venialis ex materię exiguitate, & paruitate cõprobatur. Talis namque acceſſio inſufficiẽs materia videtur, pro qua pœna æterna imponatur. Et doctrina eſt communis Theologorũ, quod lex aliàs ad mortale obligãs, propter paruitatem materiæ, ad veniale duntaxat obligat. Quod ſi contra arguas dicens, eiuſmodi acceſſum eſſe culpam mortalem, ſub vno enim contextu, & ſub eiſdem verbis ingreſſus, & acceſſus prohibentur; ſed ingreſſus prohibetur ſub mortali; ergo, & acceſſus pariter ſub mortali prohibetur. Ad hoc reſpondeo, quod non eſt par ratio, Nam in ingreſſu eſt materiæ grauitas, in acceſſu verò exiguitas. Si lex diuina, aut eccleſiaſtica diceret; prohibemus omne furtum ſiue magnũ ſiue exiguum, omne mendacium, ſiue pernicioſum ſiue otioſum, vtrumq; ſub eodem contextu & ſub eiſdem verbis interdicitur: & tamen alterum eſt mortale, & alterum veniale. Ita in propoſito noſtro dicendum eſt. Prętere a in pſalmo *a* ſub vno contextu, & eiſdem imperatiui modi verbis legimus. Vouete, & reddite Domino Deo veſtro: & tamen vouere eſt conſilium, & reddere eſt præceptum.

a *Pſal.* 75.

Quodſi dicas, acceſſionem, de qua loquimur, non eſſe leuem, ſed grauẽ materiã propter vana, & otioſa verba, quæ illic admiſcentur non raro: reſpondeo, quod huiuſmodi otioſa verba nõ ſunt de intrinſeca ratione acceſſionis: ſed ſunt alia diſtincta culpa. De omni autem verbo otioſo, quod locuti fuerint homines, reddent rationem in die iudicij. Addiderim vltra, quod in vna, aut altera actione citra frequentiam, vt plurimum, ceſſat periculũ, quod in frequentatione crebrò interuenire ſolet; ac proinde alia ratio eſt de Monialium monaſteria frequentantibus, ſine manifeſta, & rationabili cauſa. Intellige autem eiuſmodi acceſſum eſſe peccatũ, niſi adſit huius legis inuincibilis ignorantia a peccato excuſans, qualem fere oẽs communiter habẽt. Tum quia ignorant hanc legem, quam promulgare non audierunt, tum quia cum videant prælatos omnes eiuſmodi acceſſionem permittere, merito exiſtimant, eam non eſſe interdictam.

ARTICVLVS V.

Vtrum prouincialis, & inferiores prelati poſſint licentiare fratres ad accedendum ad monaſteria monialium.

RESpondeo dicendo, quod ſi teneatur, quod Sixtus Quartus reuocauit prohibitiones, & cenſuras omnes vltra regulam editas, non ſolum per ſtatuta ordinis, ſed etiam per ſtatuta Papæ, prout teſte Corduba tenet vir ſatis doctus, & nos diximus ſupra: *b* Si etiam teneatur, quod Pius V. diſpenſauit cum Minoribus, vt non tenerentur ad præceptum non accedendi ad monaſteria monialium, niſi eo modo, quo obligat omnes fideles, & omnes alios cuiuſcunque ordinis religioſos, prout tetigimus articulo ſuperiori, parum aut nihil difficultatis habet quæſitum in articulo quæſtionis. At cum aliqui perſiſtant, in contraria opinione, ſcilicet, quod prohibitiones Nicolai Tertij, & Benedicti duodecimi, inhibentes fratribus Minoribus, ne ad monaſteria monialium accedant, præcepto quodam particulari non fuerint reuocatæ per Sixtum Quartum, res eſt continens aliquam difficultatem, cui nobis ſatisfaciunt Summi Pontifices: Alexander *c* enim Sextus conceſſit, quod *Prouinciales poſſent licẽtiare fratres ad alia monaſteria, quam Sancta Claræ, non ſolũ eleemoſynæ petendæ, vel prædicationis faciendæ, ſed etiã, pro ſpirituali viſitatione conſanguineorũ, vel alia neceſſitate: intelligendo tamen de locis, ad quæ ſeculares communiter accedunt.* Ex Sixtus IV. *d* conceſſit, qđ *fratres Minores, poſſint de licentia ſuorum prælatorum accedere ad monaſteria S. Claræ, & Sancti Damiani, ad loca, ad quæ ſeculares accedunt pro eleemoſyna petenda; & cauſa celebrandi, & pro alijs licitis & honeſtis.*

b *Sup. q.* 10. *ar.* 7.

c *Habet in ſuppl. fo.* 99. *conceſ.* 363.

d *Habet in monumentis. prima impre. f.* 69. *conceſ.* 142. *et in ſupp. f.* 120. *cõſ.* 388.

e *Collect. in compen. tit. accedere ad monaſteria monial.*

Circa quod notat Collector, *e* reſoluendo quàm plurimas conceſſiones, quæ videntur contradictionem continere, aut ſaltem nugationem, vel ſuperfluitatem, propterea quod fuerit a diuerſis commiſſarijs Curiæ Romanæ, vel ab alijs fratribus ordinis impetratæ. Quorum aliqui neſcientes ea, quæ ante fuerunt conceſſa, procurauerunt eadem, & conſimilia de nouo impetrare, ſeu alia circa eadem latius, vel ſtrictius, quam ante fuerat conceſſum, & ipſi Summi Pontifices, vel latius conceſſerunt, aliquando ſtrictius, quod maximam peperit confuſionem. Reſoluit igitur, quod nulla conceſſio inuenitur, qua inferiores a prouincialibus poſſint mittere, vel licentiare fratres ſuos

QVAESTIO XLVI.

De clauſura Monialium, quoad ingreſſum in earum monaſteria, in vndecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur undecim.

1 *Vtrum omnes prohibeantur ingredi monaſteria monialium.*

2 *Vtrum cum licentia licitum ſit ingredi monaſteria monialium.*

3 *Quis fratribus Minoribus, ac alijs quibuſcunque perſonis ingredi Sanctæ Claræ monaſteria licentiam concedere valeat.*

4 *Vtrum ad licite ingrediendum monaſteria quarũcunque monialium, præter ſuperioris licentiam, requiratur adhuc cauſa moraliter neceſſaria.*

5 *Vtrum ſuperiores monialium poſſint propria authoritate intrare monaſteria monialiũ, propter aliquas cauſas, quæ hic ſpecialiter enumerantur.*

6 *Vtrum generoſa poſſit cum puellis comitata, ingredi monaſteria monialium.*

7 *Vtrum monialium conuentibus liceat habere ſeculares ancillas, quæ monialibus infirmis, & in coquina, & in alijs miniſterijs inſeruiant.*

8 *Vtrum monialibus infirmis liceat habere famulas intra monaſteriorum clauſuram.*

9 *Vtrum moniali præ ceteris illuſtriori liceat habere ſecularem ancillam.*

10 *An in monaſterijs Tertiariarum, & militiarum, aliquas nobiles puellas ſeculares ſibi nutriendas, ſanctiſq; moribus imbuendas, recipere liceat.*

11 *An liceat prælatis diſpenſare, vt matres ingrediãtur ad inuiſendas filias moniales morti iam propinquas.*

ARTICVLVS I.

Vtrum omnes prohibeantur ingredi in monaſteria Monialium.

a *Dict. cap. 5.*

RESpondeo dicendo, quòd Cõcilium Tridentinum *a* determinat: *Ingredi aũt intra ſepta monaſterij nemini liceat cuiuſcũque generis, aut conditionis, ſexus, vel ætatis fuerit, ſine Epiſcopi, vel ſuperioris licentia in ſcriptis obtenta, ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda.* Hoc tamen limitandum eſſe iudico, ne procedat in infantibus adhuc diſcretione carentib. argumento aliquorum iurium. *b* Huiuſmodi enim infantes non peccant ingredientes, cum neque ad peccandum incitare poſſint; atque ideo nec vllã incurrunt cenſuram. Quare moniales eos admittẽtes, cum neminem ingredi prohibitum admittant, non peccant. Ingredi autem prohibentur omnes cuiuſcunque fuerint ætatis, habẽtes ſcilicet vſum rationis, & diſcretionem ad peccatum, vel qui ad peccatum incitare poſſunt.

b *l. 1. C. de falſa moneta. l. illud ff de iniurijs capit. illud 15. q. 1.*

Conſequitur inde, aliter eſſe dicendum de fatuis puberibus, qui licet peccare non poſſint, tamen ad peccatum incitare, turpiterq; iocari poſſunt. Quapropter, licet ipſi ingrediẽtes ex defectu vſus rationis a peccato ſint immunes, verumtamen Moniales tenentur eos non admittere; quod ſi admiſerint, a peccato profectò non excuſantur. Non enim in his ratio legis ceſſat, ſiquidem ad peccandum incitare valent. Ita tenet Nauarrus. *c*

c *Nau. in cap. ſtatuim. 19. q. 3. nu. 59.*

Et aduertẽdum pro explicatione totius materiæ de obſeruantia clauſuræ monialium, quod nomine monaſteriorũ, in q̃ prohibetur ingreſſus mulierum & virorũ, dubitatur, quid intelligatur. Pro cuius explicatione recurrendũ eſt ad regulam fratrum minorũ, Vbi inuenitur ſimile præceptũ, ne ſcilicet fratres minores monacharum monaſteria ingrediantur. Et ſex Romani Põtifices fratrum minorũ Regulã interpretantes cõcorditer diffinierũt, nomine monaſteriorũ clauſtrum, domos, & officinas interiores ſignificari, vbi per domos monialiũ, habitacula intelliguntur. Conſequitur inde, quod intrantes Eccleſiam, vel domos monaſterijs cõiuguas, in quibus familiares perſonæ monialium obſequijs deputatæ cõmorantur, vel ad crates, ſeu locutoria, accedentes, non cenſentur monaſteria ingredi; quia nullus locus iſtorum eſt monaſterium, iuxta Romanorum Pontificum declarationes. Neq; hæc loca ſunt intra ſepta monaſterij, ſed omnino ſunt extra, & omnibus ſecularibus patentia, & communia. Dubium eſt, an ſæcularibus eiuſmodi ingredi receptacula (quæ ſunt ſtatim in portis monaſteriorum) hodie liceat. Re vera hæc receptacula ſunt intra ſepta monaſterij, & intra monialium domũ, ſeu habitationem, & intra clauſuram; quare abſque licentia prælati, & cauſa rationabili, ea ingredi minime licet, cum clauſuram intrent, & violent. Quod & hac ratione fit euidens: Aut enim illa receptacula ſunt intra, aut extra clauſuram. Si extra clauſuram aſſeras, ergo moniales illic exiſtentes clauſurã violant, & cõſequenter, eis illic nõ liceret eſſe, quod tamen falſum eſt, quando quidem ſunt intra domum, ſeu habitationem ſuam. Quod ſi intra clauſuram illud receptaculum eſſe dixeris, ergo ſecularibus illud ingredi non licet, quod eſt meum intentum.

ARTICVLVS II.

Vtrum cum licentia licitum ſit ingredi monaſteria Monialium.

REſpondeo dicendo, quod cum ſacrum Concilium, & Pontifices maximi ingreſſum in monialium monaſteria vetaſſent, neque ignoraſſent, plures eſſe neceſſitates, propter quas ingredi fas eſſet, ordinauerunt, quod ad licite ingrediendũ monacharum quoruncunque ordinũ monaſteria duo copulatiuè requiruntur, & ſuperioris monalium licentia in ſcriptis obtenta, & cauſa moraliter neceſſaria, prout dicitur in Cõc. Trid. *d* quod idem Pius V. & Gregor. Tertius decimus in ſuis Extrauagãtibus determinauerunt. De licentia dicamus modo; poſtea autem de cauſa erit nobis ſermo; circa quod quoddã dubium circũfertur, an in monaſteria monialium regulari prælato ſubiecta, ſufficiat ad ingrediendũ Epiſcopi licentia, an verò ipſius regularis prælati neceſſaria ſit. Et vr quod in præfatis monaſterijs ab Epiſcopi iuriſdictione exẽptis, & prælato regulari ſubditis ſufficiat Epiſcopi licentia. Cum ſacra ſynodus diſiunctiue, vel Epiſcopi, vel ſuperioris licentiam requirat, argumento aliquarum *e* legum. Sed dic, quod in his monaſterijs, neq; requiritur, neq; ſufficit Epiſcopi licentia; ſed requiritur, & ſufficit ſuperioris eiuſdem monaſterij licentia. Ad Epiſcopum enim pertinet in monialium monaſterijs ſibi ſubditis hanc licentiam propria authoritate, & in alijs ſedi Apoſtolicæ immediate ſubiectis authoritate eiuſdem Sedis indulgere, & nõ in alijs. Sed in præfatis monaſteriis ab Ordinario exẽptis, & prælato regulari ſubditis eiuſmodi conceſſio nõ pertinet ad Epiſcopum, ſed ad monialium ſuperiores: Sic tenet Nauarrus. *f* Sunt ergo referenda ſingula ſingulis. Quorſum ergo Epiſcopus ingrediẽdi monaſteria alienæ iuriſdictionis licentiã donaret; cui monialium præfectus contradiceret, atque eius licentiam impediendo reſiſteret, & cui Abbatiſſæ,

d *Conc. Trid. ſeſ. 5.*

e *l. Plerunque ff. de iuriſ. dic. c. in alternatiuis de reg. iur. l. 6.*

f *Nau. in cap. ſtatuim. 19. q. 3. nu. 99.*

Digitized by Google

vel Prioriſſæ parere non aſtringeretur. Nemini fas eſt alienam domum ingrediendi facultatem concedere. Hæc expoſitio fit manifeſtior ex verbis Bonifacij dicentis: *nemini ingredi liceat, niſi de illius, ad quem pertinuerit, ſpeciali licentia.* Obſerua verbum *ad quem pertinuerit*, per quod interpretaberis concilij verba requirentis licentiam Epiſcopi, vel ſuperioris.

Obſerua tamẽ, quod cum ſacra ſynodus dictione excluſiua vtatur dicens, quod hanc ingrediendi licentiam, debeat dare tantum Epiſcopus, vel ſuperior, his verbis excluditur monialium præfecta, Abbatiſſa, ſcilicet, vel Prioriſſa, cui hanc licentiam donare etiam in neceſſarijs caſibus non licet. Sed eiuſmodi conceſſio ſpectat tantum ad Epiſcopum, vel monialium ſuperiorem prælatum. Dictio enim excluſiua ſignificat, quod hoc poſſet Epiſcopus, vel ſuperior, & nemo alius. Sic tenet Dominicus, *a* Archidiaconus, & Ioannes Andreas, & Nauarrus. Pariter, neque Abbatiſſa monialibus ad exeundum licentiam præſtare poteſt, quandoquidem, & illis imponitur clauſura a Bonifacio VIII. *b* Et ideo etiam ad exeundum ſuperioris prælati licentia neceſſaria eſt, quod procedit etiam Sede vacante. Nam cum capitulum ſede vacante ſuccedat in locum Epiſcopi, prout cum communi tradit Syluſter, *c* euidenter ſequitur, quod prouiſor a capitulo nominatus, erit ſuperior ad dictam licentiam concedendam.

a Domin. Archidiac. And. in d. ca. periculoſo. Nau. vbi ſup. nu. 59.

b Dict. cap. periculoſo. §. verum.

c Syluest. v. capitulum. nu. 4.

Requiritur præterea ad licitum ingreſſum licentia in ſcriptis obtenta. Sic præcipit ſacra ſynodus. Circa quod oritur dubium, ſi Abbatiſſa nequit licẽtiam dare, & ſuperior, ad quem ſpectat ſcriptam licentiam concedere, longe abeſt, quomodo poteſt monialibus monaſteriorum, quæ longe ab Epiſcopo, & ſuperioribus ſita ſunt ſatis prouideri, & ſubueniri, quoad Medicos, & Chirurgos, carpẽtarios, & alios, quorum repentina opera moniales paſſim egent, ſi eorum licentia in ſcriptis eſt neceſſaria. Dic, quod ſuperior hãc generalem facultatem ſcriptam Abbatiſſis, vel monialium confeſſarijs poteſt committere, vt ſcilicet in ſimilibus caſibus ingrediendi licentiam donare valeant. Vel dic aliter, quod hoc caſu nulla eſt neceſſaria licentia ſuperioris, etiam verbotenus; ſed Abbatiſſa ex præſumpta interpretatiua volũtate ſuperioris, eam donare poteſt in his caſibus, iuxta doctrinam D. Thomæ *d* dicentis, quod non requiritur ſuperioris diſpenſatio, cum cauſa non ieiunandi eſt manifeſta, & ſuperior facile adiri non poteſt, præſertim ſi conſuetudo id habet, quæ doctrina noſtro caſui adaptari omnino poteſt.

d D. Tho. 2. 2. q. 47. ar. 4.

ARTICVLVS III.

Quis fratribus Minoribus, ac alijs quibuſcunque perſonis ingredi Sanctæ Claræ monaſteria licentiam concedere valeat.

RESpondeo dicendo, certum eſſe, quod fratribus Minoribus ſolus Papa hanc facultatẽ cõcedere poteſt; neque ſufficit licentia generalis, ſed requiritur ſpecialis, qualis eſt ea, quæ fratrum Minorum expreſſe meminiſſet, cum eorum regula dicat, *non ingrediantur monaſteria monialiũ præter illos, quibus a ſede Apoſtolica conceſſa eſt licentia ſpecialis*, Nec immerito ſpecialis requiritur licentia, quandoquidem ipſi ſpecialem habeant inhibitionem. Quare cum nullus inferior Romano Pontifice, niſi eius vices quo ad hoc in ſpecie habeat, hunc ingreſſum fratri Minori indulgere valet, hinc eſt, quod ſi Cardinalis S. R. E. vel epiſcopus habeat licentiã ingrediendi præfata monaſteria cum ſuerijs, ſeu miniſtris ſibi gratis, non poſſunt virtute huius conceſſionis eligere fratres minores, ſocios, vel miniſtros, qui vna ſecum ingrediantur, quia iuxta regulæ præceptum requiritur licentia ſpecialis, id eſt, quæ de ipſis fratribus expreſſam mentionem faceret. Prædicta autem facultas, quam in caſu poſito, vel Cardinalis, vel Epiſcopus habẽt eligendi ſocios ad intrandum, non eſt ſpecialis pro fratribus, ſed generalis, atque ideo minus ſufficiens. Oportet autem ad hũc ingreſſum, quod Cardinalis, vel epiſcopus facultatem habeant eligendi quoſcunque ſibi gratos ſocios, vel miniſtros, etiamſi eſſent de ordine minorum; tunc enim talis licentia eſſet pro fratribus minoribus ſpecialis.

Sed videamus, quis hanc licentiam ſecularibus, ſeu quibuſuis alijs perſonis donare valeat. Certum eſt autem, quod vtraque S. Claræ regula ingreſſum concedebat, de licentia, vel Romani Pontificis, vel Cardinalis, cui S. Claræ ordo ſubditus erat; ſicut patet ex eiſdem regulis. *e* Verum Martinus *f* Quintus ſtatuit, quod Cardinalis protector nullo modo poſſet cõcedere licentiam ingrediendi monaſteria inconſulto Romano Pontifice, ſeu abſque Sedis Apoſtolicæ licentia ſpeciali. Succeſſit tamen Iulius II. *g* qui conceſſit, quod prouinciales minorum habeant eandem poteſtatem, & facultatem circa moniales S. Claræ eorum curæ cõmiſſas, quam Vrbanus IV. in Regula prædictorum monialium Cardinali dicti ordinis protectori conceſſerat.

e 1. Reg. c. 11. reg. 2. c. 18.

f Habet in li. monu. ordin. in 1 impr. f. 38. et in 2. f. 36. conc. 41.

g Habet in ſupp. fo. 72. conce. 220.

Circa quam Iulij conceſſionem dubitatum fuit an prouinciales virtute huius conceſſionis habeant eandẽ authoritatem illimitatam, & quoad omnia ſicut Cardinali protectori in regula conceſſa erat; An verò eam habeant limitatam, & reſtricta, prout a Martino V. protectoribus reſtricta erat tempore, quo hæc Iulij conceſſio emanauit. Si enim prouinciales omnem authoritatem habeant abſque reſtrictione, conſequens fit, quod ſicut protector ex conceſſione regulæ poterat hanc ingrediendi licentiam concedere, ita, & poſſint miniſtri prouinciales. Si verò eam habeant limitatam, & cum præfata Martini V. reſtrictione, conſequens eſt, quod ſicut protector tempore, quo Iulius II. hoc conceſſit prouincialibus, non poterat hunc ingreſſum donare propter Martini V. inhibitionem; ita neque poſſit miniſter prouincialis, & quod Iulij conceſſio intelligatur cum reſtrictione, & limitatione, prout tunc habebat Cardinalis protector. Vt autẽ de hac quæſtione meam proferam ſententiam, dico, quod neutra pars eſt certa. Verum communis, & probabilior opinio eſt, quod prouinciales hanc habeant authoritatem reſtrictã, & limitatam, iuxta limitationem Martini V. ita quod, ſicut tempore conceſſionis Iulij II. protector non poterat hanc licentiam dare; ita neque poſſunt generales, aut prouinciales miniſtri. Sic tenent Clypeus *h* Minorum, & author compendij Mendicantium, & Corduba in additionibus ad compendium.

h Clyp. concl. 6. author. compen. titu. ingredi. monaſt. no. 4. & Cordub. ibi. §. quoad quartum.

Pro hac opinione roboranda quatuor rationibus nituntur prædicti patres, quas Corduba facillime ſoluit. Verum hanc opinioni fauet conſuetudo, quæ eſt optima legũ interpres, & quæ habet vim legis. Communiter enim miniſtri, tam prouinciales, quã generales intellexerunt protectoris authoritatem ſibi communicatam cum prædicti Martini reſtrictione, nec vnquam virtute conceſſionis Iulij licentia ad ingrediendum auſi ſunt donare. Quare dico, qd in regula duplex poteſtas ab Vrbano protectoribus cõceditur. Prima eſt, quod protectores habeãt

curam

curam, & regimen ipſarum monialium eiuſq. moniales parere teneantur, vt habetur in capite vigeſimo quinto eiuſdem regulæ, & hanc concedit Iulius Miniſtris prouincialibus. Altera eſt, & ſecunda quod protector licentiam ad ingrediendum donare valeat, vt dicitur in capitulo vndecimo regulæ primæ, & in capite decimo octauo regulæ ſecundę, & hæc poteſtas prouincialibus minime communicatur.

Sed argues contra prædicta. Videtur enim, quod Epiſcopus, vel ſuperior poſſit hodie mulieribus ſecularibus facultatem indulgere ingrediendi monaſteria Sanctæ Claræ, ex conceſſione Concilij Tridentini. *a* Quod poſtquam in monaſteria monialium ſine Epiſcopi, vel ſuperioris licentia ingredi prohibuit, addit, *Dare autem tantum Epiſcopus, vel ſuperior licentiam debet in caſibus neceſſarijs*. Hæc ibi. Ergo iam non requiritur licentia Papæ ad ingrediendum monaſteria monialium, etiam Sanctæ Claræ.

a Seſſ.25. de regu.c.5.

Hoc argumentũ ſoluit idemmet Conciliũ *b* Tridentinum, vbi ſic legimus: *ſi qui vero Regulares tã viri, quam mulieres ſint, qui ſub arctiori regula, vel ſtatutis viuunt, eos ab eorum inſtituto, & obſeruãtia ſancta ſynodus amouere non intendit* Hæc Conciliũ. At cum Sanctæ Claræ moniales habeãt ſtrictiorem regulam, ſtrictioraque ſtatuta, nempe, vt abſque Summi Pontificis licentia nemini earũ monaſteria liceat ingredi, Sancta ſynodus obſeruare vult, non relaxari eiuſmodi ſtrictiora ſtatuta. Quare licentia Epiſcopi, vel ſuperioris ſufficiens ad ingrediendum ea monaſteria, quibus de nouo per ſacrum Concilium indicitur clauſura; non ſufficit ad ingreſſum monaſteriorum Sanctæ Claræ, idemque de monaſterijs Conceptionis omnino eſt dicendum. Nam hic ordo ſtrictiorem regulam, ſtrictioraque ſtatuta habet. Nam in capitulo nono eiuſdẽ regulæ Iulius Secundus omnibus interdicit ingreſſum, exceptis viſitatoribus, cõfeſſarijs, medicis, & artificibus pro ſuis officijs neceſſitatis tempore exercẽdis. Et addit vltra. Si verò aliter ingrediantur, tam ingredientes, quam admittentes excommunicationis ſentẽtiam incurrant. Hæc ibi. Fateor ego, quod ſuperiores monialium Sanctæ Claræ, & Conceptionis ingrediendi licentiam indulgere valent ijs tantum, quibus ex conceſſione regulæ ingredi fas eſt. Sed rurſus, ad eam licentiam vlterioribus perſonis concedendam nullam habent authoritatem. Hæc aſſerta fuerunt a quodam doctiſſimo noſtræ religionis viro, quoad monaſteria Sanctæ Claræ, & Conceptionis: nec in hoc puto ſeruandam eſſe generaliter cõſtitutionem Concilij Tridentini, vt dicetur infra in articulo ſexto in fine.

b Conc. d. ſeſſ. 22.c.22.

ARTICVLVS IV.

Vtrum ad licite ingrediendum monaſteria quarumcunque monialium, præter ſuperioris licentiam requiratur adhuc cauſa moraliter neceſſaria.

Reſpondeo dicendo, quod vt cõſtat ex Decreto Bonifacij Octaui, & ex Cõcilio Tridẽtino ſuperius allegatis, cauſa ad huiuſmodi cõceſſionẽ interuenire debet. Solum dubitatur, an ſufficiat tãtum quædã cauſa moraliter neceſſaria. Pro cuius rei explicatione notãda ſunt verba cõſtitutionũ de hac re verba facientiũ. Bonifacius.n. Octauus poſtquã hunc ingreſſum generaliter inhibuit, exceptionẽ appoſuit dicens. *Niſi rationabilis, & manifeſta cauſa exiſtat*. Super quæ verba Gloſſa *c* ibi addit *Sicut in medicis, barbitonſoribus, ſartoribus, carpentarijs, & ſimilib. cum eorum miniſterijs moniales indiguerint*. At Concilium Tridentinum poſtquam prohibuit dictum ingreſſum, addidit. *Dare autem tantum Epiſcopus, vel ſuperior licentiam debet in caſib. neceſſarijs, nec in alijs vllo modo poſſit, etiam vigore cuiuſcunq. facultatis, vel indulti hactenus cõceſſi, vel in poſterum concedendi*. At Gregorius Decimus Tertius in conſtitutione quæ incipit, *vbi gratia, et ſubdita*, pro neceſſitatibus vrgentib. tantum prædictam facultatem concedi permittit: et quamuis pręfata decreta diuerſis verborum formis vtantur, tamen in re conueniunt, & eandem habẽt ſententiã. Quam.n. ſacra ſynodus cauſam neceſſariã vocat, hanc Bonifacius rationabilem, & manifeſtam nuncupauerat. Et Gregorius XIII. qui neceſſitatem vrgentẽ requirit, nullum ſupra Concilium addit maiorem rigorem, ſed pro eodem ſumit neceſſitatem vrgentem, & neceſſitatem moralem. Probatur primo quia ex decreto Concilij probat ipſe ſuã ſententiã requiri ſ. vrgentem neceſſitatem, cum Conciliũ Epiſcopis, & ſuperioribus hanc committat facultatem in caſibus neceſſarijs, ergo non intendit concilium derogare. Secundo ex præcedentibus verbis Extrauagantis colligitur hæc expoſitio Cum enim inhibuiſſet, ne monaſteria ipſa ingrederentur pro libito addidit. *Sed neceſſitatibus vrgentibus*: ergo nõ derogat ingreſſum, qui fit ex cauſa moraliter neceſſaria, ſed eum derogat, ac prohibet ingreſſum, qui pro libito fieret. Tertio, quia conſtitutio interpretans, qualis eſt Extrauagans Gregorij XIII. in dubio intelligenda eſt ſecundum interpretata, qualis eſt ſacri Concilij conſtitutio, prout dicitur in iure. *d* Quod etiam ex eo confirmatur, quia euitanda eſt legum correctio, & maxime legis Concilij generalis, quantum poſſumus: & expedit iura iuribus concordare. Verum ergo dicimus, quod tria hæc decreta, tametſi diuerſis verbis loquentia, eandem omnino ingrediendi cauſam, hoc eſt moraliter neceſſariã requirunt, nec hæc verborum diuerſitas vllum maiorem addit rigorem.

c Gl. in d.c periculoſo. v.ca.

d Authen. hac cõſtitutio §. hac egit. co. 6.

Sed videamus, vnde nobis conſtat, quod concilium, & alia decreta tantum cauſam moralem prærequirunt. Pro cuius rei explicatione aduertẽdum eſt, quod duplex eſt neceſſitas Prima neceſſitas eſt, ſeu impoſſibilitas logica, ſeu metaphyſica; & altera eſt moralis neceſſitas. Quo ſuppoſito dico, quod in præſentiarum ſufficit neceſſitas moralis, & nec prærequiritur logica, & metaphyſica. In omnib. namq. præceptis, & diuinis, & humanis, etiam lege non excuſante, ſemper intelligitur excepta moralis neceſſitas, prout dicunt communiter Doctores. Ergo in noſtro caſu, vbi lex neceſſitatem, ſeu caſum neceſſarium expreſsè excipit, a fortiori hæc exceptio de neceſſitate morali, & non de metaphyſica eſt intelligẽda; nec requiritur, quod neceſſitas ſit extrema, ſeu ſtrictiſſima Præterea, præcepta moralia ad mores ſpectantia non metaphyſice, ſed moraliter ſunt intelligenda. Nec dubitandum eſt, quin Eccleſia hac æquitate ſua omnia præcepta intellexerit, atque temperauerit: vt ſic eum imitetur, qui omnia diſponit ſuauiter, & cuius iugum ſuaue eſt, & onus leue. Ergo, & hoc præceptum neceſſitatem moralem non excludit.

Probatur præterea; nam Concilium Tridentinum concedit facultatem ſuperioribus ad diſpenſandum in caſibus neceſſarijs, ſed concilium non loquitur de illis caſibus, in quibus ante prædictum concilium poterant licentiam præſtare quia verba pręſentis decreti, aliquid debent operari, non enim otioſè & inutiliter poſita ſunt. Ergo cum ante concilium poterant ſuperiores præſtare licentiam iure

ex vi

Digitized by Google

ex vi regulæ omnium monialium, medicis, barbitonſoribus, & reliquis artis peritis, inde ſequitur, quod ſacrum concilium in prædicto decreto nõ loquitur de neceſſitate naturali ordinaria nec extraordinaria, qualis eſſet incendium monaſterij. Nam in eo caſu, ante concilium erat licitus ingreſſus ad extinguendum ignem. Relinquitur ergo, quod cõcilium in illo decreto agit de neceſſitate morali, & extraordinaria iudicio petitorum determinãda, & decernenda. Quia cum huiuſmodi neceſſitas ſit inopinata, non poteſt præueniri per Summum Pontificem.

Eſt autem hoc loco obſeruandum, minorem cauſam requiri pro ingreſſu fœminarum, quàm virorũ minorem pro matre, aut ſorore, quàm pro alijs fœminis, minorem ad ingrediendum receptaculum illud, de quo in ſuperioribus *a* fecimus mentionẽ, quam ad ingrediendum officinas interiores conuentus.

a *Supr. hac qu. ar. 1.*

Eſt etiam obſeruandum, quod quamuis lex ingreſſum generaliter prohibens nullam neceſſitatis exceptionẽ apponeret, adhuc omnis illa reſtrictio, ſeu exceptio, quæ eſt de iure naturæ, cenſetur appoſita. Quare, lege nemine excipiente, viſitatores, confeſſores, medici, & artifices cenſentur excepti, quia horum exceptio eſt de iure naturæ. Hinc patet declaratio ad Concilium Tridentinum, *b* vbi ſic legimus: *Is qui Abbatiſſæ vel Prioriſſæ electioni præeſt, & Epiſcopus, ſiue alius ſuperior clauſtra monaſterij non ingrediatur, ſed ante cancellorum feneſtellam, vota ſingularium audiat, vel accipiat.* Hæc ibi. Profecto quamuis hæc lex nullam apponat exceptionem, veruntamen limitandum eſt, niſi prælati iudicauerint, non poſſe fieri dictam electionem canonicè, niſi ipſi monaſteria ingrediantur, vt in caſu ſequenti patebit.

b *Seſſ. 25. de regu. c. 7.*

ARTICVLVS V.

Vtrum ſtante Concilio Tridentino, & conſtitutionibus Apoſtolicis de ingreſſu, & clauſura monaſteriorum monialium, ſuperioris earũdem, immediatè authoritate Apoſtolica deputati, poſſint indiſtinctè, ex cauſa publica, vel ſecreta, ab ipſis tantum ſuperioribus iuſtificanda intra clauſuram monaſteriorum intrare in electione Abbatiſſarum facienda, ex cauſa inquietudinis monialium & ſuſpicione ſubornationis ſuffragiorum, inter eaſdem ſuborta, vel ex alijs iuſtis cauſis, ab ipſis ſuperioribus rectè arbitrandis, & ibi vota ipſarũ monialium audire, & recipere.

Reſpondeo dicendo primò, poſſe dictos ſuperiores cauſa rationabili, & manifeſta id ſuadẽte ingredi in clauſuram dictorum monaſteriorum; Cum enim ipſi cum ſuis ſubditis in hoc poſſint diſpenſare, etiam cum ſe ipſis diſpenſare poſſe, tenẽt viri clariſſimi, inter quos eſt Caietanus, *c* quem refert, & ſequitur Corduba. Et ſic poſſunt ingredi clauſtra monaſteriorum ſuarum monialium ad dictam electionem faciendam, quãdo ad eam rectè, & ritè celebrandam propter earum inſtantias in caſu poſitas, neceſſarius eſt dictus ingreſſus; prout tenet Nauarrus. *d* Verum eſt tamen, quod licet ipſa monialium monaſteria ſint authoritate Apoſtolica immediatè aliquibus Abbatibus ſubiecta, generales tamen, & ipſorum ſuperiores poſſunt inquirere, & examinare, an cauſæ ſupradictæ ingrediendi fuerint veræ, an fictitiæ, & non obſtat dicere, quod ipſi generales non habent iuriſdictionem ſupra dicta monaſteria, & eorum moniales, cum ſint ipſis Abbatibus immediatè ſubiecta, vt ſe in his poſſint intromittere. Nam reſpõdetur, quod generales de hoc inquirentes, nõ mittunt falcem in meſſem alienam, hoc enim agunt iuriſdictione, quam habent ſuper ipſos Abbates. Qui in ſyndicatione non ſolũ ſyndicantur de his, quæ bene, vel male faciunt, in quantum Abbates ſuum miniſterium Abbatiatus exercent, ſed etiam in quantum particulares perſonæ legem Dei, & ſacros canones obligati obſeruare, principaliter in his, quæ pertinent ad honeſtatẽ: Quæ, ſi cauſa ingreſſus non eſt iuſtificata, regulariter naufragium pati præſumitur.

c *Caie. 1. 2. qu. 96. ar. 5. Cord. l. 5. q. 31. p. 46.*

d *Nau. in c. vacuimus. nu. 59.*

ARTICVLVS VI.

Vtrum generoſa quædam poſſit intra clauſuram intrare monialium Conceptionis, comitata aliquibus honeſtis puellis.

Reſpondeo dicendo cum doctiſſimis Theologis, & Iuriſperitis, poſſe ibi eſſe authoritate prælati dictarum monialium, cum tribus, aut quatuor comitata puellis, ſi ipſa generoſa non habebat commoditatem manendi in ſeculo ſine diſpendio ſui honoris, & famæ, & quod prædicta neceſſitas eſt ſufficiens cauſa ad diſpenſandum cum puellis, quæ duodecim annis ſunt minores, quod ſcilicet poſſint in habitu honeſto educari in monaſterijs ſtrictè clauſuram obſeruantibus. Immo affirmat doctiſſimus Pater Franciſcus Bobadilla, regularis noſtræ obſeruantiæ meritiſſimus pater quondam prouinciæ Caſtellæ Prouincialis digniſſimus in ſuo Enchiridione manuſcripto, quem nobis reliquit, quod ipſe in quadam occaſione reſponſum habuit ab illuſtriſſimo Epiſcopo Paduano Nuntio Apoſtolico Hiſpaniarum, & Legato à latere, in quo ſua ſubſcriptione aſſerebat, id licitè fieri poſſe de puellis, quæ duodecim annis ſunt minores, quod latè probat Nauarrus. *e* Verum eſt tamen, quod ante Concilium id non licuit, ſine ſpeciali diſpenſatione Papæ id prohibentis pro monaſterijs Sanctæ Claræ.

e *Concil. Trid. ſeſſ. 25. de regu. c. 22.*

Sed contra ſupradicta ſunt duo argumenta. Primum eſt deſumptum ex conſtitutione Sixti V. data Romæ apud Diuum Petrũ die quinta Ianuarij, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo anno, pontificatus ſui anno quarto. *In quo motu proprio, & ex certa ſcientia, deque apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, omnes, et ſingulas licentias ingrediendi monaſteria monialium regnorũ Hiſpaniæ, & ibi permanendi ad tempus mulieribus cuiuſcunq. ſtatus gradus & conditionis exiſtentibus, etiam Comitiſſis Marchioniſſis & Duciſſis, ſub quibuſcunq. verborum tenoribus, & formis, ac cum quibuſcunq. etiã derogatoriarum derogatorijs, alijſque fortioribus, & efficacioribus, & inſolitis clauſulis, necnon irritantibus decretis a Sede Apoſtolica, & a ſe conceſſas caſſauit, & irritauit diſtrictè præcipiendo mulieribus prædictis, licentias huiuſmodi prætendentibus, ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna poſtquam harum notitiam habuerint, a qua non poſſint niſi à Sede Apoſtolica abſolui præterquam in mortis articulo, ne monaſteria prædicta ingredi, aut inibi manere ſeu ſtare habeant ſeu præſumant.* Hæc Sixtus Quintus.

Huic argumẽto reſpõdetur, quod in dicto motu proprio ſolum prohibetur, & interdicitur ingreſſus

illarum

Digitized by Google

illarum mulierum, quæ ingrediuntur, & ibi permanent priuilegio à Sede Apoſtolica conceſſo, vt patet ex eius verbis ibi: *à Sede Apoſtolica, & à nobis cõceſſa*, non autem prohibetur ingreſſus illarum mulierum, quæ ingrediuntur, & ibi permanent facultate iuris communis Concilij Tridentini.

Secundum argumentum eſt ex Concilio *a* Tridentino: vbi ſic legitur: *Si qui verò regulares, tam viri, quàm mulieres ſunt, qui ſub arctiori regula, vel ſtatutis viuunt, eos ab eorum inſtituto, & obſeruantia ſãcta ſynodus amouere non intendit.* At cum Sãctæ Claræ, & Conceptionis moniales habeant ſtrictiorẽ regulam, ſtrictioraque ſtatuta, nempe, vt abſque Sũmi Pontificis licentia nemini earum monaſteria liceat ingredi, Sancta Synodus obſeruare vult, nõ relaxari eiuſmodi ſtrictiora ſtatuta. Sed reſpondeo, quod ſancta ſynodus amouere non intendit dictorum monaſteriorum ſtrictam clauſuram, & non ex hoc prælatis ipſorum monaſteriorum tollit facultatem, quam omnibus prælatis concedit ſancta ſynodus, dandi licentiam in caſibus neceſſarijs, quando ipſis videtur expedire. Neque obſtat, quod ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ authoritate nemo in dicta monaſteria ingredi poſſit. Nam reſpondetur, quod prælati dictas licentias concedentes, authoritate Sedis Apoſtolicæ ſpeciali id faciunt. Quod probatur Nam Concilium Tridentinum ſpecialem authoritatem concedit pro omnibus monialibus nullas excipiendo. Licet tamen prædicta videantur iuridica. vſus tamen contrarium admiſit, ad Legatum enim ſuæ Sanctitatis, pro licentia ad hæc recurritur, cum velit Summus Pontifex, quod inſtituta cuiuſuis religionis, circa hoc ſeruentur, prout patet ex declarationibus Cardinaliũ relatis infra articulo decimo.

a Concil. Trid. ſeſſ. 25. de regu. c. 22.

ARTICVLVS VII.

An monialium conuentibus liceat habere ſeculares ancillas, quæ monialibus infirmis, & in coquina, & in alijs miniſterijs inſeruiant.

RESpondeo dicendo, mihi eſſe certum, quod in monaſterijs monialiũ, quæ ad clauſurã aſtringuntur dumtaxat ex præcepto Concilij Tridentini, has ancillas licet habere hac lege, quod domũ non plus, quam moniales, egrediantur. At loquendo de monaſterijs Sanctæ Claræ, & de alijs, quę à ſua fundatione, & voto clauſuram ſeruant, hoc magis dubiũ eſt. Et propterea Paulus III. anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimoſexto, *conceſſit omnibus monialibus prouinciæ Caſtellæ, vt prouinciales, & Abbatiſſæ poſſent cuilibet monaſterio certũ numerũ ſecularium ſeruitricum conſignare.* Quod nimirũ priuilegium autenticum habetur in archiuio Sãcti Ioannis Regum Toleti. Nam cum moniales ipſę à ſua fundatione clauſurã ſeruauerint, nõ poterãt dictę ancillę illuc ingredi ſine ſpeciali ſedis Apoſtolicę decreto. Sed nihilominus contrariũ puto dicendum, etiam poſt Concilium Tridentinum, & poſt conſtitutiones Pij V. ſuppoſita opinione eorũ, qui dicunt, dictas moniales non poſſe habere cõuerſas profeſſas ad ſeruiendum in coquina, & in alijs. Verũ ſuppoſita opinione eorũ, qui dicunt, dictas moniales poſſe nunc habere intra clauſuram cõuerſas profeſſas, quæ in his miniſterijs exerceantur, & ad hunc effectum ad habitum recipiuntur, prout contra Nauarrum diximus in ſuperioribus, *b* dico non poſſe dictas ſeruitiales admitti; cum iam, moraliter loquendo, nõ ſint neceſſarię, & ſi in aliquibus monaſterijs admittuntur, hoc prouenit, quia pręlati nolunt conuerſas iſtas laicas recipere, vbi enim non recipiuntur, neceſſarium eſt, vt laicæ recipiantur ad dicta miniſteria exercenda. Quod probatur primo, quia Seraphicus pater noſter Franciſcus, primæ regulæ Sanctæ Claræ inſtitutor, & Innocẽtius Quartus eiuſdem confirmator, & Vrbanus Quartus author ſecundæ regulæ, hanc conſuetudinem eximendi ſcilicet moniales choro deſtinatas ab his coquinæ vilioribus officijs approbarunt, qui in præfatis regulis mulieres ſeruitiales ad profeſſionem admittunt, vt ceteris monialibus choro deſtinatis in præfatis deſeruiant miniſterijs; neque has ad clauſuram aſtringi voluerunt. Agnouerunt ergo, ac neceſſarium iudicarunt, vt quæ choro deſtinantur, ab his miniſterijs eximantur, aliàs id nõ ſtatuiſſent, & quidem habenda eſt ratio huius conſuetudinis pluſquam immemorialis. Pręterea, & id notiſſimum eſt quod neceſſitas ad ingrediendum non debeat eſſe metaphyſica, nec logica, ſed moralis duntaxat. Euidens autem eſt, pręfatas moniales choro deſtinatas moralem quamuis non metaphyſicam habere neceſſitatem, quod ab illis miniſterijs eximantur, vt commodius diuinis laudibus in choro canendis vacare valeant: & conſequenter alijs indigent mulieribus, quę in his occupentur: Et confirmatur, nam in monaſterijs, in quibus non eſt magnus monialiũ numerus, alię ſunt anus, & debiles, alię infirmę, alię infirmis miniſtrantes, aliæ & non paucę ſunt officiarię, & ſi alię ex his, quę choro deſtinantur, in his vilioribus obſequijs exerceantur, quot remanebũt ad diuinas laudes in choro canendas, nonniſi pauciſſimę. Experimur enim, quod cum monialium quamplures ſint debiles, & tenerrimè educatę, miniſterium culinę earum ſaluti erit plurimum nociuum; propter quod protinus ęgrotant, & infirmantur.

b Sup. q. 45.

Habenda quoque videtur ratio ipſarum monialium, quarum multę ſunt nobiles, & illuſtres in paternis domibus delicatè enutritę, & omnes in choro, & alijs miniſterijs iugiter laborant. Ergo huiuſmodi ſeruitialium mulierũ miniſterio profecto indigent, aliàs non paucæ à religionis ingreſſu retardarentur, aut prorſus amouerentur aſſerentes religionis iugum propter huiuſmodi laborem eſſe ſibi importabile, ac difficillimum. Et confirmatur; nam videmus in virorum monaſterijs, quod qui choro deſtinantur, ab his eximuntur vilioribus culinę miniſterijs, & alij eis in eiuſmodi miniſtrant. Cur ergo in monialium monaſterijs id non dicamus neceſſarium? Aliàs quę choro inſeruiunt, ob vilia miniſteria ab operibus aliorum virtutum impedirentur, quod indecens videtur. Confirmatur deinde, Nam perquam reuerendus pater frater Ioannes de Aguilera ordinis Minorum olim curię Romanę Commiſſarius, quãplura viuę vocis oracula à Pio Quinto obtinuit, ſtatum Minorum fratrum, & Sanctę Clarę monialium concernentia, inter quę ad eiuſdem humilem ſupplicationem pręfatus Romanus Pontifex vigeſima ſeptima die menſis Septembris, anno Domini milleſimo quingẽteſimo ſexageſimo nono, viuę vocis oraculo duas fecit conceſſiones pro monialibus pręfatis, Quarũ prior eſt, quod in quolibet cõuentu monialium poſſint moniales habere tres, vel quatuor ancillas pro communi ſeruitio monaſterij, ſi commode eas ſuſtentare poſſint, dum tamẽ ſint honeſtę vitę, & à conuentu illo non egrediantur. Et inueni apud ſcripta cuiuſdam grauiſſimi patris noſtrę religionis, ſe eſſe certum de hac cõceſſione. Nec ea per Gregorij Tertij decimi Bullam eſt reuocata, cum non agat de rebus, quę in ea reuocantur, prout dictum eſt in ſuperioribus. Et

licet

licet aliqui dicant, hanc cum alijs conceſſionibus fuiſſe ab eodem Pio Quinto reuocatam, ad ſupplicationẽ dicti patris, propter murmur contra ipſum ortum, tanquam noſtram ſacram familiam his, & alijs conceſſionibus ab ipſo impetratis relaxantem: adhuc tamen dicta conceſſio noſtræ fauet concluſioni. Cum enim præfatus Pontifex maximus ſpontaneus omnibus monialium etiam S. Claræ monaſterijs conceſſerit, quòd poſſint habere tres, vel quatuor ancillas, intellexit proculdubio, hoc vel ſaltẽ morali neceſſitate eis eſſe neceſſarium; alias enim id generaliter non conceſſiſſet vniuerſis. Præterea harum ancillarum ingreſſui non derogat ſacrum Concilium, vbi præfatus ingreſſus ſub excommunicationis pœna interdicitur, exceptis tamen neceſſarijs caſibus: Ergo intellexit hunc caſum eſſe neceſſarium; & conſequenter quod ingreſſus de licentia ſuperioris in hoc caſu non eſt contra ſacrum Concilium. Et ſi ancillarum ingreſſum ſacra ſynodus interdiceret, profectò Apoſtolica Sedes non tã facilè vniuerſis monaſterijs etiam S. Claræ, eiuſmodi ingreſſum concederet. Quod ex eo etiam confirmatur, quia ſi contra ſacri Concilij prohibitionem Pius V. hũc ingreſſum indulgeret, diceret profectò, ſe ſacrum Concilium derogare, & vt moris eſt, clauſulam apponeret derogatoriam dicens; Non obſtante ſacro Concilio Tridentino; Quod cum non fecerit, re vera agnouit, præfatum ancillarum ingreſſum non eſſe contra ſacrum Concilium. Quare, & hoc Pij V. indultum non eſt noua aliqua conceſſio, ſed potius Concilij declaratio, quod ſcilicet præfatus ancillarum ingreſſus fit ex cauſa neceſſaria, & quod moniales earum miniſterio opus habent. Quare huiuſmodi ancillis de licentia ſuperioris ingredi licebit. Et ita in aliquibus monaſterijs Sanctæ Claræ hodie ancillæ admittuntur; at in alijs non.

Ex his conſequitur reſponſio cuiuſdam dubij, quod eſt huiuſmodi. In quodam S. Claræ conuẽtu, quo tempore in ciuitate ægrotabant plurimi, infirmabantur etiam monachæ quamplures; quarũ aliquæ in lectis iacebant; aliæ nõ paucæ iam conualeſcentes ex lectis ſurgere incipiebant; & aliæ erant anus, infirmis miniſtrare impotẽtes, & quæ ex ipſis iuniores valebant, tot ęgrotis commode miniſtrare non ſufficiebant: propter quod ęgrotantes non mediocrem in neceſſario miniſterio patiebantur iacturam. Dubitauerunt moniales, an ipſis in hoc caſu liceret ſeculares mulieres introducere, quę infirmantibus miniſtrarẽt. Et quidem pars affirmatiua prorſus eſt mihi certa, quę & ex iam dictis corollariè ſequitur. Si. n. ad miniſtrandum in culina ſanis monialibus ſeculares feminas introducere licet, & hæc cenſetur neceſſaria cauſa; cur non potius ad ſeruiendum ægrotis in præfato caſu licebit? Nõ dubitò, quin hęc neceſſitas ſit moralis, & vrgens. Præterea finis præcepti eſt charitas iuxta Apoſtolum; ergo conſtitutio contra charitatem militans, cuiuſmodi eſſet, quę ingreſſum in hoc caſu prohiberet, iniuſta eſt cenſenda; ac proinde non eſt ſeruanda. *Matth. 15. ca.* Alias audiant legiſlatorem Chriſtum Dominum a eis dicentem: Quare tranſgredimini mandata Dei propter traditionem veſtram de clauſura? Quare & vos irritum feciſtis mandatũ Dei de charitate, p̄p traditionem veſtram? Omnis profectò regularis inſtitutio, quãtumcunq; varietur inuiolata manet, dum charitatis lex cuſtoditur. Eſus carniũ, ingreſſus intra clauſtrũ monaſterij, aut egreſſus, quãuis prima fronte regulari inſtitutioni aduerſari videantur; tamẽ ſi charitate, & neceſſitate fiant idem ſonant. Quod ſi pro neceſſario ſeruitio infirmis exhibendo, ieiunium licet ſoluere, et in die feſto ſacrũ non audire; cur non licebit, & monaſterij clauſtrũ in præfato caſu mulieribus ſecularibus introire? Licet profectò & multo fortius.

Et idem omnino dicendum videtur de virorum monaſterijs. Certum eſt enim, quod ingredi prohibetur mulieribus in monaſteria virorum per conſtitutiones Pij V. & Gregorij XIII. Ponamus, quod ſunt in aliquo conuentu ſeptẽ, vel octo fratres, quorũ aliqui abſunt; alij verò tempore æſtatis colligunt eleemoſynas, vel annuos reditus; alij verò ſunt ſenes. Infirmãtur ibidem duo, vel tres fratres; nullus eſt infirmarius, qui eis valeat miniſtrare; ſeculares viri non reperiuntur; qui aut velint, aut valeant inſeruire: re vera inſtante hac neceſſitate mulieribus honeſtis, & ſuſpicione carentibus fas eſt ingredi ad charitatis opera cum infirmis exercenda, iuxta ea quæ in ſuperioribus dicta ſunt.

Et id ipſum ſimiliter eſt dicendum, ſi monialis quædam contagioſo morbo laborat, propter quod à monaſterio exire licet; verum cum ſit matre, & ſororibus orbata, nullus eſt ſecularis, qui domi ſuæ eam recipere velit, atque ideò in loco ſeparato intra ipſum monaſterium neceſſario erat curanda; & moniales contagium metuentes ei miniſtrare renuunt. Quid faciet miſera? Certum omnium iudico, hanc cauſam eſſe neceſſariam, propter quã moniales de licentia prælati introducere poſſent mulierem ſecularem, quæ huic ſubueniat neceſſitati, cum præceptum charitatis præcepto poſitiuo clauſuræ debeat præferri.

ARTICVLVS VIII.

Moniales quædam ordinis S. Claræ, poſtquam quadraginta annis in continuis, atque grauibus infirmitatibus detentæ inceſſanter laborauerant; his accedit, quod in eius conuentu ſunt aliæ moniales anus, & debiles, aliæ ægrotantes, quarum altera perpetuo laborat morbo, in quarum miniſterio adoleſcentes moniales continuò occupantur: aliæ choro die, noctuque aſſiſtunt: aliæ non paucæ conuentus officijs impediuntur. Et præterea nouitiæ, quæ intra probationis annum ſunt conſtitutæ, diſcunt literas, & cantum, & diuinum officium, quo fit, vt quamuis in conuentu ſit non exiguus monialium numerus, illi tamen neceſſariũ ſubſidium commodè præſtare nequeunt. Dubitatur, utrum eius prælatus huic concedere poſſit honeſtam famulam ſecularem, ſuorum parentum expenſis alendam, quæ ibi in neceſſarijs miniſtraret hac lege, quod nũquam à monaſterio exiret.

RESpondeo dicendo primo, quod in monaſterijs, in quibus moniales huiuſmodi ancillis viuuntur, licet profectò, & pro hac moniali miniſtranda aliam introducere ancillam. Et hoc citra controuerſiam eſt verum. Si enim ancillæ intrant ad ſeruiendum ſanis, & valentibus in culina, cur non & id licebit ad ſeruiendum ægrotantibus in infirmaria? Et quidem conſuetudo, quæ optima legum interpres eſt, interpretatur, quod apud moniales, quæ à ſua fundatione ad clauſuram non tenentur, benignior ſit clauſura ſeruanda; & quod apud eas minor cauſa ad ingrediendum ſufficere debeat, quàm apud Sanctæ Claræ monachas. Verum in Sanctæ Claræ monaſterijs, in quibus ſeculares feminæ neque inſeruiunt, neque vnquam inſeruierunt, diſtinctione vtendum eſt. Aut enim obſequii

ſequiū defectus, quem hæc monialis patitur, prouenit ex monacharum malitia, aut ex charitatis defectu, vt puta, quia ſunt moniales eiuſmodi obſequiū commodè miniſtrare valentes; & continuum laborem fugientes nolūt. Quo caſu ſecularem ancillam introducere fas non erit. Neceſſitas enim, quæ ex malitia, & charitatis defectu prouenit, non eſt cenſenda neceſſitas, propter quam ancillis monaſteriorum pateat ingreſſus. Sed tunc Prælatus, ac prælata monachas inſtruant, ac doceant, quod ex charitate naturali, ac diuina lege monialibus infirmis ſeruire tenentur, ſicut vellent ſibi ſeruiri; & eas adhortentur. Et præterea iuniores monachas ad id faciēdum cogant, & compellant. Quod ſi defectus, quem hęc monialis infirma in ſibi neceſſario miniſterio patitur, ex monacharum impotentia proueniat, quæ cō modè ei ſeruire non valeant, eique iuxta ſuæ neceſſitatis exigentiam non niſi difficillimè miniſtrare poſſunt; tunc hæc cenſetur vel neceſſitas vel impoſſibilitas moralis. Quod enim eſt nimium difficile, & non niſi difficillimè fit, impoſſibile cenſetur in materia morali. Quare & hoc caſu, ad huius ægrotātis monialis ſubſidium, ſecularem ancillam introducere licebit. Quod ſi prælatus, auditis ad vtramque partem rationibus, adhuc ſit dubius, an eiuſmodi neceſſitas ad hunc ingreſſum concedendum ſufficiat, necne; vel ſit dubius, an miniſterij defectus, quem hæc patitur, ex malitia, vel ex monialium impotentia proueniat, obſeruandum eſt, quod in dubio conſtitutus licentiam negare debet; non enim ad ingreſſum ſufficit cauſa dubia; cum Bonifacius cauſam rationabilem, & manifeſtā requirat. Quod verbum, *manifeſtam*, contra dubium opponitur. Verum ſi ſuperior, quāuis opinatiuè, & cum formidine de oppoſito, aſſentiatur hanc habere neceſſitatem, & hanc cauſam ex impotentia monialium eſſe moraliter neceſſariam, iam in id non eſt dubius, ſi quidem aſſentitur. Et tunc hanc facultatem concedere fas eſt. Quo caſu audiat Ioannem Gerſonium in tractatu de perfectione religionis nobiliter dicentem. *Religio debet habere curam præcipuam de infirmis, ſicut ſtatuerunt ſancti patres dicentes, quod aſſerenti ſe infirmum, credatur. Curandumque eſt ſolicite a prælatis, ne quis in infirmitatem præſertim inuincibilem labatur.* Et addit ibi. *Si prælatus dubitet de neceſſitate perſonæ auxilium quærentis, ſecurius aget ipſius fragilitati interim condeſcendendo, quā ſi cum ſeueritate auxiliū deneget; quia melius eſt de nimia pietate, quam de nimia ſeueritate rationem* Deo *reddere.*
a c. vlt. 5 diſ. Hæc ille: Facit ad hoc quidam Canon a dicens: *Illa ſunt imitatione digniora, quæ pietate ſūt excellētiora.*

ARTICVLVS IX.

In monialium Tertij ordinis, vel militiarum monaſterijs eſt aliqua monacha præ ceteris illuſtrior. Dubitatur an prælatus, huic licentiam concedere valeat, ad habendam ſecularem ancillam ſuorum parentum expenſis alēdam hac lege, quod extra clauſtrum non plus exeat, quam cæteræ moniales Quæro ergo, an inſpecta huius monialis qualitate hæc cenſeri debeat moralis neceſſitas.

RESpondeo dicendo, quod in S. Claræ monaſterijs propter ſuam ſtrictiſſimam clauſuram, quā ſeruare conſueuerunt, certus ſum, id non licere. Verùm in præfatis alijs monaſterijs, vbi benigniorem, & laxiorem clauſuram imponi, conſuetudine hanc legem ſic interpretante, exiſtimandum eſſe, crediderim, quod prælato hanc licentiam indulgere fas ſit, vt ancilla illa ad huic moniali inſeruiendū clauſtrum tuta cōſcientia ingrediatur. Sic docet Nauarrus. Ad quod conſiderat ipſe, & conſuetudinis antiquitatem, & perſonæ præeminentem qualitatem, & præterea, quia hoc iuuat ad hoc, quod illuſtriores feminæ ad religionem facilius prouocētur. Quę autem ſit cauſa moralis ſufficiens pro dictis monaſterijs, arbitrio peritorum relinquendum puto.

ARTICVLVS X.

An prædictis Tertiariarum & Militiarum monaſterijs aliquas nobiles puellas ſeculares, ibi nutriendas, ſanctiſque moribus imbuendas recipere liceat.

REſpōdeo dicēdo, quod pars affirmatiua prorſus tenēda videtur. Quod enim ibi ſāctis moribus inſtituantur, & inde ad religionē afficiantur, & ad profitendum promoueantur, cauſa moraliter neceſſaria cenſeri debet. Quod ſi coniugalē ſtatum aſſumpſerint, maiorem proculdubio virtutis, orationis, & miſericordiæ operum curam habebūt, & frequentius, ac dignius ad pęnitentiæ, & Euchariſtiæ ſacramenta accedent; quæ omnia moralem conſtituunt neceſſitatem, propter quam eiuſmodi intra monaſterium educatio concedi debet. Obſeruanda eſt etiam, & conſuetudo, & quod lex vniuerſalis de clauſura vniuerſis monialibus nouiſſimè impoſita benignius, & ſuauius eſt interpretanda. Præterea monialiū pauperiores conuentus, ex hac puellarum receptione nonnihil iuuantur quoad ſuos ſumptus, plus enim pecuniæ conuentui conferunt, quàm pro ſuis expenſis ſit neceſſarium. Et cōfirmatur; Nam hoc Reipublicæ expedit, & oppoſitū contra charitatem militare videtur; ergo non eſt credēdum, ſacram ſynodum his puellis deuotè, & religioſè nutriendis monaſteriorum ianuam præcludere voluiſſe. Præterea Nauarrus inquit Romæ edictum illuſtriſſimi vicarij, ne quis ſine licentia loquatur, vel mittat literas ad vllas moniales, vel pręlatas, vel zitellas, id eſt, virgines ſeculares in monaſterio incluſas, & commendatas. Hæc ibi. Ergo ſupponit hoc edictum puellas in monaſterijs, ſimul cum monialibus educari poſſe. Et ad hoc ſunt notandæ aliquæ declarationes Cardinalium, quæ ad manus meas peruenerunt.

Prima declaratio eſt. *Conciliū Trid. non prohibet, quin puellæ in monaſterijs monialium educationis gratia recipi poſſint, niſi forte ratio aliqua, vel inſtitutum religionis alicuius aliter prohiberet.*

Secunda declaratio. *Puellæ ſeculares non prohibentur, quin in monaſterijs monialium educari poſſint, ſeruanda tamen inſtituta cuiuslibet monaſterij, nec, niſi de conſenſu ſuperioris eiuſdē monaſterij admittenda.*

Tertia declaratio: *Puellæ, quæ educationis gratia degunt in monaſterijs, debēt ibi manere ſine ancillis, nec inde niſi nō reuerſuræ poſſūt exire, et obligatæ ſūt ad clauſurā, & ad cætera, ſicut ipſæ moniales. Idē ſtatutū eſt de puellis, quæ propter tenues facultates, vel inopiā domi ſuæ tuto ali nequeunt, ac eiſdē etiā victu à propinquis ſuppeditato, ſunt in monaſterijs collocāda.*

Quarta declaratio: *Puellæ, quæ educationis gratia in monaſterijs monialium recipiuntur, recipi debēt de conſenſu Abbatiſſæ, & monialium, & de conſenſu, ac licentia in ſcriptis ſuperioris earundem, debentque in mona-*

Digitized by Google

monaſterio ſine ancillis manere, & ſi ſemel ex eo exierunt, non ſunt amplius ad id admittendæ.

Quinta declaratio: *Puellæ quæ ſunt in monaſterijs monialium educationis gratia, debent reſtitui patri, quandocunque eas petierit.*

Sexta declaratio: *Puellis, quæ educationis gratia in monaſterijs ſunt, licentia dari debet, inde ad balnea curandæ valetudinis gratia exeundi, iiſdemque permitti debet, vt in idem monaſterium redire poſſint, ſi tamẽ recta via à balneis eo ſe recipere voluerint.*

Septima declaratio: *Puellæ, quæ de licentia ſuperioris monaſterij de eo exiuerint, curãdæ valetudinis cauſa, rurſus in eodem admitti debẽt, modo ab eiuſdem ſuperiori licentiam in ſcriptis impetrent, & Abbatiſſa, ac reliquarum monialium accedat conſenſus. Et in eo veſtitu in monaſterium intromitti debent, qui virginali modeſtiæ, & pudori conueniat, nullamque ſecum famulam ducant. Et dum ibi erunt, ſeruare debent clauſuræ eandẽ legem, quam moniales ſeruãt, neque ibi permanere permitti debent, vltra ætatis ſuæ annum vigeſimum quintum. Quæ ex loco ſi ſemel exierint, nullam poſtea reuertendi habeant facultatem.*

Octaua declaratio: *In monaſterijs monialiũ tolerari debent puellæ, quæ delectæ ſunt ex hoſpitalibus, & alijs pijs locis, donec offeratur facultas eas nubendi. Quæ licet inſeruiãt monaſterijs monialium, nõ poſſũt tamẽ priuatim cuiquam moniali inſeruire. Quæ puellæ cum producuntur in publicum, omnes perſonaliter incedere debent, nec comites illis moniales adiũgãtur, & confecta proceſſione in monaſterium reuertantur, & quandiu ibi ſunt, clauſuram ſeruare tenentur, & reliquam viuendi rationem, prout ipſæ moniales, & nullas ſecum habere ancillas, nec ſingulæ inde poſſunt exire, niſi poſtea nunquam in idem monaſteriũ rediture.*

Nona declaratio: *Puellę, quę propinquis, et facultatibus deſtitutę ſunt, & ideo ſine dote nec collocari in matrimonio, nec ad monaſterium adduci poſſunt, ſi miſericordię cauſa admiſſę fuerint, tolerari debẽt in monaſterijs, modo ſupradictis legibus obediant, in futurũ tamen nullę talis conditionis admittantur.*

Decima declaratio: *Viduę, quę viris mortuis honeſtatis cauſa ſe contulerunt in monaſteriũ, modo ſint bonę æſtimationis, & famę, legibuſq; ſupradictis monalium pareant, tolerari debẽt. De cetero tamẽ nullę huiuſmodi viduę recipi debẽt, niſi Moniales fieri uelint.*

Vndecima declaratio: *Non poteſt Epiſcopus licentiam dare viduę monaſterium ingredi volenti, & in habitu laicali permanere, etiam ſi ibi vſque ad finem vitę ſuę permanere, atque amplius exire, velit; quia in iſtis nulla adeſt cauſa neceſſaria.*

Duodecima declaratio: *Mulier cõiugata, ſi ſit in monaſterio monialiũ, et cõſtiterit, quod ſi inde exierit, verſabitur in periculo mortis, ĩ monaſterio relinqui debet, etiã ſine ancillis, & vllo famulatu extraneo, teneturque clauſuram, et alia prout ipſæ moniales ſeruare.*

Decimatertia declaratio: *Mulier, quæ venit in ſuſpitionem adulterij apud maritũ, et ob id timet, ne ab eo vis aliqua ſibi inferatur, permitti debet vt ingrediatur monaſterium monialiũ, ſi modo conſtitutiones monaſterij non repugnent, & accedat cõſenſus monialiũ, & Abbatiſſæ, & miniſtri prouincialis, aut alterius earũ ſuperioris, & ingrediatur ſine ancillis, & ſeruet clauſuram, & reliqua prout ipſæ moniales. Et cauſa ingreſſus ceſſante, debet inde exire, et ſi ſemel exierit, nũquam poſtea in idem monaſterium ingredi poſſit.*

Decimaquarta declaratio: *Mulieres, quæ ſunt in diſcordia cũ marito, et eius ſeuitiã timẽt ſi ſunt extra culpam, quãdiu iuſtã timẽdi cauſam habuerint, dẽnt, ſi ſunt in monaſterijs tolerari. Illæ verò, quæ probabili ſuſpitione adulterij laborantes, in monaſterijs receptæ fuerint, ad breue tempus tãtum tolerari debent, in poſterum verò huiuſmodi mulieres recipi in eis nõ debẽt.*

Decimaquinta declaratio: *Petitio Comitiſſę Prignoraſſæ, vt propter fluxum ſanguinis poſſit à marito ſemigrare, & cum tribus filiabus puellis, in monaſterio monialium habitare, reiecta eſt.*

Decimaſexta declaratio: *Ordinarius permittere nõ debet mulieres, quæ inhoneſtè vixerint in ſacrarũ virginũ monaſterijs permanere, ac præſertim ſi nõ cõſueuerit monaſteriũ illud huiuſmodi feminas admittere, & p̃fatę mulieres à ſuperiore monaſterij nullã in ſcriptis licentiã impetrauerint nec Abbatiſſę, neque aliæ moniales conſenſerũt neque poſt ingreſſum monaſterij clauſuram ſeruauerunt, neque aliquam viuendi rationem quam moniales ſeruant.*

Decimaſeptima declaratio: *Puellę, quę iam deſtinatę fuerint à parentibus ad religionem, poſſunt recipi in habitu ſeculari, ſeptimo, vel octauo ſuæ ętatis anno, in conuentu, ſeu monaſterio monialium, & ibi manere vſque ad duodecimum, vel decimum quartũ, vt ſic poſſint addiſcere literas, & cantum, ac bonis moribus imbui. Sed expleto prędicto tempore, libere mittantur in domum parentum. Quæ ſi religionem poſtea elegerint, habitu regulari induantur. Si autem renuerint, amplius monaſterium non ingrediantur.* Hæc fuit conceſſum pro ordine S. Claræ à Pio V. ad ſupplicationem perquam reuerendi Patris fratris Ioannis de Aguilera ordinis Minorum, tunc Curiæ Romanæ digniſſimi commiſſarij, die vigeſima ſeptima menſis Septembris, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo nono. Quam conceſſionem licet ab aliquibus dicatur fuiſſe reuocatam ab eodẽ Pontifice maximo, ad petitionem dicti Patris propter murmur, quod contra eum fuit à fratribus ortum, quaſi eſſet diſſipator obſeruãtiæ regularis, ego tamen non puto hanc conceſſionem fuiſſe ad ipſius petitionem reuocatam, ſed alias, quas ipſe pater obtinuit diſpenſationes in regula fratrum Minorum in his, quæ pertinent ad altiſſimam paupertatem, quam nos fratres Minores in regula promittimus. Præterea dicta conceſſio potius eſt dicenda declaratio Concilii Tridentini, iuxta ſuperius adducta, quã conceſſio aliqua de nouo: & ſic non fuit à ſanctiſſimo Domino Papa reuocata. Eſt tamen ea vtẽdum, quando ſtatuta ipſius religionis non repugnant, iuxta primam, & ſecundam declarationem ſuperius allegatas. Et ita ſolent Nuncii Apoſtolici has, & ſimiles licentias concedentes addere. *Niſi in monaſterijs ſit conſuetudo in contrarium.*

ARTICVLVS XI.

An liceat prælatis diſpenſare, vt matres ingrediantur ad inuiſendas filias moniales morti iam propinquas.

RESpondeo dicendo, quod non; quia huiuſmodi ingreſſus non eſt aden neceſſarium medium ad medendum illi ęgritudini, neque ad tollendam illã neceſſitatem, in qua filiæ conſtitutæ ſunt, & ideo nõ eſt in praxi, vt merito quidem in tali caſu diſpenſetur à prælatis. Immo præſentia matrum ratione teneritudinis amoris diſtraheret ipſas filias infirmas ab intenſione amoris, & charitatis, quam erga Deum maxime in tali tranſitu debent habere, vt ipſæ ab amore naturali abſtractæ, ſurſum corda leuent. Illũ enim docebit Dominus ſcientiam, & intelligere faciet per claram viſionem auditum, qui fuerit ablactatus à lacte, & auulſus ab vberibus. Et pro hoc facit quędam Illuſtriſſimorum Cardinalium declaratio, quę ſic habet. *Non licet Epiſcopo licentiam dare matri, ſororibus, & conſanguineis monaſterium ingrediendi, cauſa viſitandi filiam, vel ſorores, quæ graui aliqua infirmitate detinentur, etiamſi ſint in mortis periculo & minus, quando filiæ, antequã profeſſionem emittunt, vel habitum ſuſcipiunt religionis.*

QVÆ.

QVAESTIO XLVII.

De pęnis, in quas incurrunt ingredientes monaſteria monialium, in duodecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duodecim.

1 *Vtrum ſint aliqua cenſura aduerſus monialium monaſteria ingredientes.*

2 *Vtrum abſolutè moniales admittentes alias, prætextu dictarum licentiarum inualidarum, ſint excommunicata.*

3 *In quas pęnas incidunt ingredientes monaſteria monialium prætextu licentiarum reuocatarū: & in quas incurrunt Abbatiſſa prætextu dictarū licentiarum, admittentes.*

4 *Vtrum ſint aliqui caſus, in quib. licet ingredi monaſteria monialium.*

5 *Vtrum ratione incēdij, vel alterius periculi poſſint fratres Minores ingredi monaſteria monialiū.*

6 *Vtrum Cardinales ſanctæ Romanæ Eccleſiæ poſſint ingredi monaſteria Sanctæ Claræ.*

7 *Vtrum liceat generali Miniſtro ordinis Minorum ingredi monaſteria Sanctæ Claræ.*

8 *Vtrum fratres Minores rogati a Prælatis curā animarum habentib. poſſint intrare monialium clauſuram.*

9 *Vtrum fratres minores pro prædicanda Calenda poſſint ingredi monaſteria monialium.*

10 *Vtrū Epiſcopus poſſit intrare monaſteria monialium pro conſecratione & benedictione ſororis.*

11 *Vtrum perſona licentiata ad ingrediendum poſſit eſſe in clauſura finito negotio, ad quod ingrediuntur.*

12 *Vtrum ad ingrediendum ſit neceſſaria licentia in ſcriptis.*

ARTICVLVS I.

Vtrum ſint aliquæ cenſuræ aduerſum monialium monaſteria ingredientes.

RESpondeo dicendo, quod ante Concilium Tridentinum aliquæ fuerunt Romanorum Pontificum cenſuræ aduerſum monialium monaſteria ingredientes. Gregorius enim IX. & Eugen. IV. excommunicationem ipſo facto incurrendam promulgarunt aduerſus eos, qui monaſteria S. Claræ ingredi præſumunt: & eandem protulit Bonifacius IX. aduerſus eos qui ingredi præſumunt monaſteria monialium ordinis Prædicatorum, & contra moniales, quæ inde exire quo quomodo præſumunt. Et Iulius II. in regula monialiū Conceptionis ponit excommunicationem contra ingredientes monaſteria huius ſacræ religionis. At Concilium Tridentinum vniuerſaliter decernit loquendo de omnibus monialibus: *Ingredi autem ſeptum monaſterij nemini liceat, ſine epiſcopi, vel ſuperioris licentia in ſcriptis obtētā, ſub excommunicationis pęna ipſo facto incurrenda.*

Obſerua, ſanctam ſynodum excōmunicationē ipſo facto incurrendam proponere aduerſus omnes, qui quarumcunq. monialium incluſarū, clauſtra ingredi pręſumpſerint. Et Gregorius XIII. hoc ipſum confirmauit, in ſua Extrauagāti incipiente, *Vbigratia & indulta*, niſi cum licētia Epiſcopi, vel ſuperioris legitimè conceſſa hoc ipſum attentauerint. Addens in dicta extrauaganti. *Quin etiam ſub eiſdē pęnis ipſo facto incurrēdis prohibemus, ac interdicimus omnibus, & quibuſcunque perſonis Eccleſiaſticis, & ſecularibus, ac etiam regularibus ordinum quorumcunque, etiam Mendicantiū, ne prætextu licētiarū ab Epiſcopis, vel ſuperioribus quibus illas concedendi in caſibus neceſſarijs tantum ex decreto Concilij Tridentini tribuitur facultas, monaſteria ipſa monialium pro libito, ſed pro neceſſitatibus vrgentibus dūtaxat, ingredi, neve moniales ſub eiſdē pęnis illos aliter admittere præſumant, non obſtantibus quibuſcunque.* Hæc Gregor. Circa quę verba obſerua primò, quod pœnæ, de quibus in hac conſtitutionę fit mentio, ſunt pœna excommunicationis ipſo facto Papæ reſeruatæ, priuationis officiorum, & inhabilitatis ad alia obtinenda. Secundo obſerua Gregorium XIII. nullum non mouere lapidem, ad euitandos in monialium monaſteria ingreſſus non neceſſarios. Prohibuerat enim S. ſynodus huiuſmodi ingreſſum abſque ſuperioris licentia ſub excommunicatione ipſo facto incurrenda. Et ne ſuperior hac abuteretur facultate, hāc licentiam ſine vrgenti neceſſitate pro libito cōcedens, S. ſynodus hanc facultatem ſuperioribus limitauit, eamque non niſi cum moderatione conceſſit dicēs: *Dare autē tantum Epiſcopus, vel ſuperior licētiam debet in caſib. neceſſarijs, nec alij. vllo modo poſſunt etiā vigore cuiuſcunq. facultatis, vel indulti hactenus cōceſſi, vel in poſterū concedendi.* Sed dubitaret aliquis vlterius, quid ſi Epiſcopus facultatē ſibi tributam excedens, licentiam largiatur in caſu nō neceſſario? Nunquid qui prætextu huius licētiæ intraret in conſcientia tutus ſit? Nūquid hic, vel aliquam incurrit cenſurā? Huic dubitationi occurrit Gregorius XIII. definiens, addendo, hunc ſupradictas cenſuras incurrere, ingrediendo ſine cauſa vrgente prætextu huiuſmodi licentiæ. Et ad euitandum huiuſmodi ingreſſum aliam ſimilem cēſuram addidit aduerſus moniales, quæ admittere præſumunt eos, qui virtute huius licentiæ in caſu non neceſſario intrare præſumunt. Ecce vides tres excommunicationes aduerſus ingredientes abſque licentia. Prima eſt Conc. Trid. Secūda eſt Gregorij XIII. aduerſus eos, qui prætextu huius licentię in caſu nō neceſſario intrare præſumunt. Tertia eſt aduerſus moniales eoſdem admittentes.

Obſerua etiam quod moniales admittentes eos, qui prorſus abſque licentia intrant, nullam ex vi extrauagantis Gregorij XIII. cēſuram incurrūt. Hęc enim Extrauagans ſolùm loquitur de monialibus admittentibus eos, qui prætextu huius licentiæ intrare præſumunt. Quod patet ex dicta Extrauaganti. Poſtquam enim excōmunicat eos, qui prætextu huiuſmodi licentiarum abſq. vrgente neceſſitate intrare pręſumunt, ſubdit itaim, *Prohibemus etiam ſub eiſdem pęnis, ne moniales illos admittere præſumant.* Pręceſſerat.n. ſermo, non de quibuſcunq. intrantibus, ſed de intrantibus abſq. vrgenti neceſſitate, prætextu huiuſmodi licentiarū: & ad hos refertur relatiuum illos, poſitum in verſiculo: *Prohibemus etiam.* Et ſic vult dicere Gregorius, prohibemus ſub eiſdem pœnis, ne moniales admittere pręſumant eos, qui prætextu licentiæ ſuperioris abſq. vrgenti neceſſitate intrare præſumunt.

Quod ſi objicies: Lōgè grauius delictū eſt abſque vlla prorſus ingredi licentia, quàm cum ſuperioris licentia citra vrgentem ingredi neceſſitatem: ſed moniales admittētes eos, qui cum ſuperioris licētia abſque vrgenti intrant neceſſitate, excommunicationem incurrunt ergo & admittentes eos, qui abſque vlla prorſus intrant licentia eandem incurrunt cenſuram. Antecedens quidem verum eſt: ſed conſequēs nullius eſt momēti. Excōmunicationes.n. cū ſint pœnales, non ſunt ampliādæ ad aliū caſum, etiam ſi in eo ſit vel ſimilis, vel vrgētior ratio.

Digitized by Google

tio. Quare tametſi delictum abſq; vlla prorſus licentia ingredientium, & conſequenter monialium eos admittentium ſit longe grauius; tamen excommunicatio ad hunc caſum nequaquam extenditur. Caietanus *a* inquit, circa excommunicationem, cõſideranda eſt actio ex parte termini, ita quod excõmunicatio ſolum extenditur ad illam, & non ad aliam actionem. Nauarrus *b* ſic ſcribit: *Perpendenda eſt actio propter quam fertur excommunicatio: neque enim extenditur vltra illa.* Haec ille. Ex his ſic colligo argumentum. Sed actio monialium, quae hic excommunicantur eſt admiſſio cum ſuperiorũ licentia intrantium, ſine tamen neceſſaria cauſa; ergo admiſſio monialium admittentium eos, qui abſq; vlla prorſus intrant licentia, cum ſit alia actio, huic excommunicationi nõ ſubiacet, tametſi talis actio ſeu admiſſio ſit grauior culpa. Quod exemplo iuridico confirmatur. Clemens *c* V. excommunicat moniales matrimonium cõtrahentes, & eos, qui cum monialibus contrahunt: itaque vtrique excommunicantur. Excommunicat etiam ibidem religioſos, & clericos in ſacris conſtitutos matrimonium cõtrahentes. Et quamuis excommunicetur ſecularis vir cum moniali contrahens; tamen non excõmunicatur ſecularis fęmina cum religioſo, vel ſacerdote cõtrahens. Nam licet vtrobique ſit ratio excommunicationis, non eſt tamen extendenda ex aequalitate rationis. Sic annotauerunt Caietanus *d* & Gloſſę receptae dicentes, excommunicationem de vno caſu ad alium extendi non debere, eo quod pęnę ſunt reſtringendae. Et hoc confirmatur. Non enim valet argumentum a ſimili in legibus pęnalibus. Nec ẽt argumentum ab identitate rationis, cum pœna imponatur ex Legiſlatoris volũtate. Licet enim ex recta, & cogente ratione procedat, quod crimina puniantur, nulla tamen ratio cogit, vt tale, aut tale crimen, hac, aut illa pęna puniatur: ſed hoc ex ſola Legiſlatoris voluntate pendet, quae etſi aliquã habuerit congruentem rationem, non tamen neceſſario cogentem, vt talis pœna ponatur, quàm alia ſtatuatur. Et ſic lex pęnalis nunquam eſt extendenda vltra caſum per legem expreſſum: etiamſi ſit per argumentum a ſimili, aut à contrario ſenſu, niſi forte talis extenſio poſſit per alias iuris regulas apertè, & euidẽter probari, & ſic reprobat noſter doctiſſimus Caſtro *e* Abbatem dicentem, gratis, & abſque vlla ratione legem pęnalem poſſe extendi ad ſimilẽ caſum, propter ſimilitudinem rationis, & connexitatem negotij. Pro noſtra ſentẽtia facit quaedã *f* Decretalis, vbi probatur, quod excõmunicatio lata cõtra dantẽ licentiam male faciendi non extenditur, ad eũ, qui praetextu huius licentię male facit, niſi expreſſe id exprimatur: & tamen grauius, aut ſaltem non minus graue eſt occidere, ſeu percutere, & furari, quàm licentiam ad haec facienda praeſtare.

a *Caie. v. excõmunicatio in prin.*
b *Nau. in man. c. 27. nu. 51.*
c *In clem. 1. de conſan. & affinit.*
d *Caie. v. excõmunicatio. c. 47 gl. recepta in clement. 1. de conſang. & affinit.*
e *Caſt. lib. 1. de le. pen. ca. 2. fol. 18. Abb. in ca. tranſact. de conſtit.*
f *ca. quicunque de ſent. excom.*

ARTICVLVS II.

Vtrum abſolute moniales admittentes alios praetextu dictarum licentiarum inualidarum ſint excommunicatę?

1 RESPONDEO dicendo, qđ Gregorius IX. & Eugenius IV. & Bonifacius Nonus vtuntur verbo, *praeſumere*. Quare non excommunicant omnes ingredientes, ſed ingredi praeſumentes, ſeſi ex praeſumptione ingredientes Sanctae Clarae, & Sanctae Catherinae monaſteria, requiritur ergo, quod ingreſſus ex praeſumptione fiat, vt quis hanc incurrat cenſuram. Simili modo Gregorius XIII. in ſua Extrauaganti vtitur verbo, *praeſumere*, quare non excommunicat eos, qui ex praetextu eiuſmodi licentiarum citra vrgentem neceſſitatem intrant, ſed eos, qui ſic intrare praeſumunt. Nec excommunicat moniales omnes eos admittentes qui prętextu praefatarum licentiarum citra vrgentem neceſſitatem intrant, ſed eas dumtaxat moniales, quę pręfatos admittere praeſumunt, & quidem quantũ ad monaſteria Sãctae Catherinae attinet, ſic annotauit Caietanus. *g* Poſtquam enim inter ſeptẽ caſus excommunicationi ſubiacentes hunc caſum recẽſuit, ait. *Aduerte quod ingreſſus monaſteriorum dolũ, & praeſumptionem requirit, nam in excommunicatione, vbi in monaſteria monialium ordinis Praedicatorum prohibetur ingreſſus, ponitur verbum praeſumere.* Hęc ille. Idem omnino eſt dicendum de quibuſcunque monaſterijs, vbi Pontifices ingreſſum ſub excõmunicatione prohibentes verbo *praeſumere*, vtuntur, vt tradit Nauarrus, praefatam Gregorij Tertij decimi Extrauagantem exponens, quae etiam verbo, *praeſumant*, vtitur. Inquit enim. Põderandum eſt verbũ, *praeſumant*, per quod videtur, qđ intrantes, vel moniales eos admittentes ante notitiam huius legis, vel poſt eam, per illius obliuionem, aut incogitantiam, aut animi ſimplicitatem non incurrant pręfatam excommunicationem: Quia lex aliquid pręſumenti facere pœnam imponens, non includit id facientem per obliuionem, inaduertentiam, vel ſimplicitatem ſine dolo iuxta doctrinam ſingularem, & communiter receptam Cardinalis. *h* Et idẽ Nauarrus inquit, quod cum Papa in Bulla cęnae Domini excommunicat abſoluere praeſumentes contra prohibitionem praedictae Bullae ab excommunicatione abſoluens animi ſimplicitate hanc cenſurã non incurret.

Obſerua tamen, quod Iulius II. reſpectu monaſteriorũ Conceptionis, & Concilium Tridẽtinum reſpectu monaſteriorũ monialium quorumcunq; ordinum, cum omnes ingredientes excõmunicãt, verbo, *praeſumere*, non vtuntur. Circa quod dubia duo proponuntur. Primum dubium eſt, an ingrediẽtes monaſteria monialiũ ex quaſi inuincibili cẽſurae ignorantia, quandoquidem videant ea alicubi ſuperioribus ſcientibus, & non impedientibus liberũ habere ingreſſum, praefatam incurrant cenſurã. Ad quod reſpondeo, nullam incurrere cenſurã. Ita tenet Syluester. *i* Poſtquam enim excõmunicationem etiam contra ingredientes monaſteria S. Clarae, & S. Catherinę addit. *Nota ſecundum Archidiaconum, quod vbi ſentẽtia huiuſmodi nunquã, vel quaſi nunquam promulgantur, ſi quis ignorãter ex probabili ignorantia, et ſine mala intẽtione intraret, excommunicationem non incurreret, cũ ſit ignorantia quaſi inuincibilis. Et hoc colligitur ex mente D. Thomae.* Haec ille. Idem tenent Beatus Antoninus, *k* & Angelus, & Clypeus monialiũ. Quod, & hac ratione probatur, iſte habet ignorãtiam à peccato mortali excuſantem, ergo & excuſantem ab excommunicatione, quae mortale peccatum praeſupponit, & non niſi propter mortalem culpam infligitur.

Secundum dubium eſt. Quod ſi ſciens, & cenſuram, & ſeruari ſolitam bona fide ingrediatur ex aliqua apparenti quãuis inſufficienti ratione, exiſtimans iuſtam ſe habere ingrediendi cauſam, & in illo particulari caſu ingredi ſibi licere habẽs in corde, quod ſi ſciret huiuſmodi ingreſſum eſſe peccatũ, aut cauſam inſufficientem nullo modo ingrederetur, nunquid, & hic excommunicationẽ incurrit, an vero ab ea excuſatur? Reſpondetur quod tales ſic ingrediẽtes à mortali culpa excuſantur. Ad hoc enim, quod bonã habẽs fidem à mortali excuſetur tranſgreſſione, ſufficit cauſa rationabilis vera, vel bona fide exiſtimata vera: ſed illi bona fide igrediẽtes

habent

g *Caie. in Summa. v. excõmu. c. 81.*
h *Card. in cle. 1. q. 38. de priuileg. Nau. c. 27. nu. 74.*
i *Syl. v. excommun. 7. §. 87.*
k *Ant. 3. p. tit. 25. c. 7. Ang. v. excomm. 7. caſ. 47. Clypeus mon. conc. 4.*

habent ingrediendi rationabilem cauſam, vel verã, vel exiſtimatam veram; ergo à mortali culpa excuſantur, & conſequenter ab excommunicatione, quę non niſi pro lethali culpa infligitur. Ita tenet Nauarrus *a* dicens, quod *qui intrat monaſteria Sanctæ Claræ, & Sanctæ Catherinæ de Senis auctus ignorãtia iuſta, vel quaſi iuſta, excommunicationem a Romanis Pontificibus latam non incurrit, neq. qui ſciens ingreditur, ſed perſuaſus cauſam, ob quam ingreditur, eſſe iuſtam.* Hæc ille.

a *Na. c. 27. nu. 109.*

ARTICVLVS III.

In quas pęnas incurrunt ingredientes monaſteria monacharum prætextu licentiarum reuocatarum, & in quas incurrunt Abbatiſſæ, prætextu dictarum licentiarum admittentes.

RESpondeo dicendo, quod Gregorius Tertius decimus in bulla, quæ incipit, *Vbi gratia, et indulta,* Data Romæ apud Diuum Petrum, anno incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quinto, Idibus Iulij, Pontificatus ſui anno quarto ait. *Authoritate præſentium reuocamus & abolemus omnes, & quaſcunq. licentias, ac facultates ingrediendi monaſteria, domos, et loca monialiũ quorumuis ordinum, quibuſuis etiam Comitiſſis, & Marchioniſſis, Duciſſis, et alijs cuiuſcunq. ſtatus, & conditionis mulieribus conceſſas. Ac etiam omnes, et quaſcunque licentias ingrediendi monaſteria, domus, & loca ipſarum ſanctimonialium, quibuſcunq. viris etiam eiuſdem ſtatus, et dignitatis, tam a prædeceſſoribus noſtris, quam etiam a nobis, et a Sedis Apoſtolicæ legatis, aut alijs, ex quibuſuis, quantumuis vrgentib. cauſis, ſub quibuſcunq. tenorib. &c. Caſſamus, & annullamus literas deſuper confectas, & proceſſus habitos per eaſdem, inhibentes eiſdẽ, qui illas obtinuerint, ſub excommunicationis pęna ipſo facto incurrenda, ſuper qua à nemine, niſi a Romano Pontifice (præterquam in mortis articulo) abſolutionis beneficium poſſit impartiri, ne ipſarum literarum prætextu monaſteria huiuſmodi ingredi audeant.*

Hæc Summus Pontifex, & cum iam præfatas licentias reuocaret, & pęnam excommunicationis contra ingredientes prætextu dictarum licentiarum reuocatarum protulerit, ſubdit dicens. *Abbatiſſis vero, necnon Abbatibus, et conuentibus, ac alijs monaſteriorum vtriuſq. ſexus ſuperioribus, priorib. & perſonis, quocunq. nomine vocẽtur diſtrictè præcipimus, ſub eadem excõmunicationis pęna, necnõ priuationis dignitatum, beneficiorum, et officiorũ ſuorum, ac inhabilitatis ad illa, & alia in poſterũ obtinenda, ne in monaſteria domus, et loca quæcunque prætextu huiuſmodi licentiarum, & facultatum ingredi faciant, vel permittant.* Circa quam Extrauagantem eſt notandum primo, quod licet Gregorius Tertius decimus prohibuerit ingreſſum virorum, vel mulierum in monaſteria monialium, ita vt ingredientes pęnam excommunicationis ipſo facto Sedi Apoſtolicæ reſeruatam, necnon priuationis dignitatũ beneficiorum, & officiorum ſuorum, ac inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda, Abbatiſſis, nec non Abbatibus, cõuentib. ac alijs monaſteriorũ vtriuſque ſexus ſuperioribus, & priorib. & perſonis quocunque nomine vocentur, quamcunquè prætextu huiuſmodi licentiam facultatem ingredi facientibus, & permittentibus. Non tamen generaliter loquitur Summus Pontifex. Primo quia nõ imponit dictas pœnas monachis, & monialibus ſingulis priuatim electas perſonas ad dicta monaſteria admittentibus, ſed Abbatib. Abbatiſſis, Prępoſitis, & alijs quocunque nomine vocentur ſuperioribus, ita, quod monachæ admittentes dictas perſonas ad dicta monaſteria, non incidunt in dictas pœnas, ſed tantùm ſuperiores, & præpoſitæ. Nec contra hoc obſtat dicta extrauagans, ibi, *Conuentibus*, Quo verbo videntur ſignificari quæcunque ſingulares perſonæ ipſius conuentus monialium, ad cuius clauſuram dictæ perſonę admittuntur. Nam reſpõdetur, quod nomen conuentus, non ſignificat ſingulares perſonas ipſius, iuxta tradita à Syluestro. *b* Adeo quod dicit Nauarrus, *c* quod ſuſpenſis priuilegijs conceſſis monaſterijs, & conuentibus non cenſentur ſuſpenſa cõceſſa ſingularibus perſonis eorum, & ſic ait Calepinus, quod conuentus ſignificat multitudinem hominum in vnum locum cõgregatam, quod aliquibus locis Ciceronis probat.

b *Syl. in Summa, tit. de reg. 8. nu. 1.*
c *Nauar. de regul. no. 8. nu. 1. & 14.*

Dices; ergo incurrent ſupra dictas pęnas ſolum moniales in vnum cum ſua præpoſita congregatæ, admittentes dictas perſonas ad dictam clauſuram, & ſic omnis conuentus remanebit excommunicatus, & in alias pœnas incurret. Ad quod reſpondeo, quod nomine conuentus in hac Extrauaganti non venit multitudo monialium in vnum cõgregata, ſed tantùm Abbates, & huius conuentus maiores culpabiles in dicta permiſſione inuentæ, iuxta illa, quæ tradit quædam Gloſſa *d* ſingularis per textum ibi; & in ſpecie tradunt Doctores communiter cum Archidiacono. *e* Et quod hic loquatur non de perſonis particularibus, patet primo ex contextu verborum.

d *Glo. in d. ca. §. in vniuerſitatẽ, ut culpabiles.*
e *Archid. in c. deliberatione. de offic. deleg. lib. 6.*

Abbatiſſis verò, necnon Abbatibus conuentib. ac alijs monaſteriorum vtriuſque ſexus ſuperioribus & prioribus, & perſonis quocunque nomine vocentur. In quo contextu nulla de ſingularibus perſonis fit mẽtio. Licet enim dicat, & perſonis ex additione tamen ibi, *Quocunque nomine vocentur*, Denotatur non loqui de perſonis priuatis ipſorum monaſteriorum; hæ enim fratres, & moniales communiter appellãtur. Loquitur igitur de prælatis, & Abbatiſſis, qui in monaſterijs virorũ, & mulierum diuerſa nomina ſortiuntur, qui vocantur Abbates, prouinciales, magiſtri, guardiani, priores, miniſtri, rectores, præpoſiti, præſidentes, Abbatiſſæ, & prioriſſæ. Denique ſententia excommunicationis, & aliæ pęnæ contra ſupra dicta facientes non tenẽt niſi contra prælatos, & prælatas & alias ſuperiores illa hæc facientes. Verum eſt tamen, quod pęna excommunicationis ipſo facto infligitur, contra ſingulares perſonas præſumptuosè ſine licentia legitima id ipſum perpetrantes, ex decreto Concilij Tridẽtini, & ex alijs bullis Summorum Pontificum, de quibus ſupra fecimus mentionem.

Obſerua deinde videri, quod non incurrunt dicti Abbates, & Abbatiſſę dictas pęnas facientes, vel permittentes ingredi mulieres prætextu licentiarũ reuocatarum, ſed tãtum facientes ingredi viros, vt patet ex Bulla ibi. *Quęcunq. prætextu huiuſmodi licentiarum.* Si enim vellet Sumus Pontifex prohibere ſub dictis pęnis prædictum ingreſſum, etiam mulierum non dixiſſet tantùm, *Quemcunq.* ſed addidiſſet, *quamcunque* in nomine feminino, vt ſexum maſculinum, & femininum cõprehenderet. Quod confirmatur ex traditis à Geminiano, *f* & ab alijs citatis ab Antonio Gabriele dicentibus, quod in pęnalibus, & correctorijs, maſculinum non includit femininum. At contrariam opinionem, immo quod etiam in his maſculinum includat femininum tenẽt multi relati a Tiraquello, *g* & à Menochio, putantibus hanc eſſe veriorem, ſecundũ quã etiamſi nomen *quodcunque* hic poſitum ſit maſculinum, neceſſe eſt, vt dicamus comprehendere femininum.

f *Gemin. in c. in genera. in 3. caſ. de electio. lib. 6. Anton. Gabr. l. cõmu. opin. tit. de ver. ſig. conc. 6. nu. 7. & ſeq.*
g *Tiraq. de retract. conſang. §. 1. gl. 9. n. 221. Menoc. de adipiſcend. poſſ. remed. 4. nu. 61. 62. & 63.*

ARTICVLVS IV.

Vtrum ſint aliqui caſus, in quibus licet ingredi monaſteria monialium ſine timore excommunicationis.

Reſpondeo dicendo, quod multi ſunt caſus relicti arbitrio prudentis ſuperioris, de quibus iam diximus in ſuperiorib. Nunc autem libuit proponere in præſentiarum aliquos caſus ordinarios, in quibus talis ingreſſus eſt licitus.

Primus eſt, quod *Confeſſori ſeu vicario monialiũ licet ingredi monaſteria monialium S. Claræ, quando aliqua ſoror, vel monialis tãta fuerit infirmitate detẽta, quod ad locutoriũ cõmode venire non poteſt, et habet neceſſitatẽ confiteri, vel Domini corpus, vel alia recipere ſacramẽta. Ita tamen quod exhibiturus hmõdi ſacramẽta, alba, & ſtola, & manipulo cũ duob. idoneis, & religioſis ſocijs; vel vno ad minus alba, vel ſaltẽ ſuperpelliceo veſtitis ingrediãtur, ac moreantur induti, et audita confeſſione, vel alio tradito ſacramento ſicut ingreſſi fuerint, ſic egrediãtur induti, nec morã faciant ibi longiorẽ. Caueant tamen, vt quandiu intra monaſteria fuerint, nullatenus ſeparentur ad inuicẽ, quin ſe mutuo poſſint libere ſe videre.* Ita Vrbanus Papa in regula a S. Claræ. Circa quem caſum primo aduertendum eſt, quod ſocius debet eſſe clericus, & non laicus, vt expreſsè habetur in bulla quadam Gregorij Noni. Cuius tenor eſt in libro b Monumenta ordinum, & ita etiam habetur in bulla Vrbani Papæ Quarti cum dicitur, quod, *Socius intret indutus alba ad minus*. Et tale indumentum ſolum competit clericis, & adhuc in ſacris ordinibus conſtitutis.

a *Reg. S. Claræ c. 7.*

b *In 1. imp. fo. 48. & in 2. fol. 131. conc. 29.*

Conſuetudo autem eſt in contrarium, quia neq; ſocij vbique ſunt clerici, neq; ingrediuntur induti. An verò iſta conſuetudo ſit bona, dicit Clypeus monialium, quod aliorum ſit iudicium. Sed ego credo, quod licet eſſet melius, vt conditiones ſeruentur ab Vrbano Quarto, & a Gregorio Nono, & a conſtitutionibus Toletanis id ipſum determinantibus, conſuetudo tamen in contrarium puto, quod excuſat a peccato, quia eſt conſuetudo ſcita, & tolerata.

Vtrum autem conceſſio Vrbani ſupra dicta tantum locum habeat in extrema neceſſitate, vel in articulo mortis, controuertitur.

Ad quod reſpondeo dicendo, quod Alexander c XI. ſcribens generali, ac prouincialibus vicarijs ordinum de obſeruantia commorantibus in partibus Vltramontanis ſic ait.

c *Habet. in mõ. tract. 1 an 2.*

Dilectis filijs ſalutem, et Apoſtolicam benedictionẽ. Exponi nobis fecerãt dilecta in Chriſto filia Abbatiſſa, et moniales monaſteriorum ordinis S. Claræ in partib. illis conſtitutorum, quod licet per ipſarum regulam concedatur expreſſe, quod confeſſores eiſdẽ per vos pro tempore deputati, neceſſitate adueniente, pro miniſtrãdis ſacramẽtis eccleſiaſticis poſſint competenti ſocietate comitati, eorũdem monaſteriorum clauſuras ingredi. Quia tamẽ interdum accidit, aliquas moniales ipſorum monaſteriorum diutina infirmitate detineri, & quandoq; per annum, aut biennium ita morbo laborare, vt pro ſacramentorum receptione non poſſint ad cõmunem cratem accedere ſpirituali propterea cõſolatione omnino carent, illa præſertim, qua ceteræ moniales in receptione Euchariſtiæ quinto decimo die recreãtur, confeſſores prædicti ex eo, quod dictæ moniales nõ ſint conſtitutæ in extrema neceſſitate, aut mortis articulo, pro earum viſitatione, & ſacramentorum adminiſtratione, clauſuras interiores earundem monaſteriorum abſq; conſcientiæ ſcrupulo ingredi non audeant. Quare eadem Abbatiſſa, et moniales nobis humiliter ſupplicare fecerunt, vt dignaremur ſpirituali conſolationi monialium, et præſertim infirmarum, circa hoc paterna benignitate conſulere. Hæc ibi, & ſic Papa prouidit. Sed re vera cõfeſſores prædicti timore trepidauerunt, vbi nõ erat timor. Quare dico, qđ quoties ſorti conueniunt ex præcepto regulæ, vel ex alia rationabili, ſiue pia cauſa miniſtrantur monialib. pœnitentiæ, & Euchariſtiæ ſacramenta, confeſſori, ex præcepto regulæ, licebit ingredi ad eadem miniſtranda ægrotantibus monialibus, quæ ad communem locum, vbi hæc ceteris miniſtrantur, commode venire nequeunt. Immo quoties infirma pœnitentiæ ſalutari ſacramento indigeret. Quod verum eſt, nullo expectato mortis periculo, aut neceſſitate extrema.

Hæc aſſertio probatur primo iure canonico, d vbi dicitur. *Cum infirmitas corporalis nonnunquam ex peccato proueniat dicente domino languido, quem ſanauerat. Vade, & amplius noli peccare, ne deterius aliquid tibi contingat, præſenti decreto ſtatuimus, et diſtrictè præcipimus medicis corporum, vt cum eos contigerit ad infirmos vocari, ipſos ante omnia moneant, & inducant, vt medicos aduocent animarũ, et poſt quã fuerit infirmo de ſpirituali ſalute prouiſum ad corporalis medicinæ remedium ſalubrius procedatur, cum ceſſante cauſa ceſſet effectus. Si quis autem aliorum huius conſtitutionis tranſgreſſor extiterit, ab ingreſſu Eccleſiæ arceatur.* Quam conſtitutionem Pius V. Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo piſcatoris die Octaua Martij, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto, Pontificatus ſui anno primo innouauit, contra medicos in hoc deficientes, alijs grauioribus pœnis procedens. Declarando *quod ſint perpetuo infames, & gradu medicinæ, quem adepti erant omnino priuentur, & a collegio ſeu vniuerſitate medicorum eijciantur, ac pœna etiam pecuniaria arbitrio ordinariorum, vbi deliquerint, mulctentur.* Ergo ſumma fatuitas eſſet aſſerere, quod monialis infirma medicum animarum, niſi in extrema neceſſitate, & in periculo mortis conſtituta, confeſſorem acceſſere non deberet. Eadem aſſertio omnino probatur ex prima regula e Sanctæ Claræ. Quæ poſtquã expreſſiſſet, quoties in anno moniales pœnitentiæ, & Euchariſtiæ ſacramenta recipere debeant tacite reſpondet dubio. Poterat enim quis dubitare, nunquid infirmæ moniales, quæ ad cratem accedere nequeunt, ſint priuandæ hoc munere communionum, inquit, *Pro communicandis infirmis ſororib. Capellanis intus liceat celebrare.* Hæc ibi, & tamen certum eſt, quod communionem confeſſio præcedere debet. Obſerua regulam non dicere pro communicandis infirmis in periculo mortis conſtitutis, nec dicit, pro conferendo viaticum. Sed quid ait? *Pro communicandis infirmis licet ingredi*, & in alia parte eiuſdem regulæ, f Sic legimus, *Pro confeſſione infirmarum, quæ ad locutorium ire non poſſunt, ac pro communicandis eiſdem liceat capellano introire.* Obſerua verba, *Ad locutorium ire non poſſunt*. Vt hinc diſcas regulam, hoc ſolum requirere ad licitum ingreſſum, pro confeſſione, & communione infirmarum. Idem probatur ex alia parte regulæ g ſecundæ Sanctæ Claræ. Vbi poſtquã expreſſum eſſet, quoties in anno moniales pœnitentiæ, & Euchariſtiæ ſacramenta recipere debeant, ſubditur. *Si tamen aliqua ſoror tanta fuerit corporis infirmitate detenta, quod ad locutorium commode venire non poſſit et neceſſitatem habuerit confiteri, vel dominici corporis accipere ſacramentũ, ingrediatur capellanus.* Obſerua ad licitum ingreſſum regulã nihil aliud exigere, quã quod infirma ad locutorium, ſeu cratem commode venire nõ poſſit & confirmatur ex alia parte eiuſdẽ regulæ. h Hoc ab omnibus firmiter obſeruetur. *Vt quando de cõfeſſione infirma aliqua ſacerdoti fuerit loquuta, ad minus non loquatur, niſi cum duabus non longe ſedentibus,*

d *c. cum infirmitas de pœn. et remiſſ.*

e *Cap. 3.*

f *Cap. 12.*

g *Cap. 7.*

h *Cap. 12.*

Digitized by Google

tibus, quæ confitentem, & confeſſorem videre poſſint. Hæc ibi. Re vera pro moniali in periculo mortis, ſeu extrema neceſſitate conſtituta, abundans, & ſuperflua eſſet cuſtodia. Verùm tñ neceſſaria eſt pro confeſſore ingrediẽte, citra hanc infirmæ monialis neceſſitatem, & ratione confirmatur. Si enim medico corporali, ceſſante præfato mortis periculo, ingredi licet, cur non & medico ſpirituali idem licebit? Nec enim eſt afflictis danda afflictio. Eſſet autem ſumma afflictio, ſi infirmæ moniales eiuſmodi ſacris ſacramentis ad medelam, & refectionem animarum inſtitutis, priuarentur, quo tempore ceteris monialibus pręſtantur. Præterea ſæpe ſæpius medici exiſtimant, morbum non eſſe lethalem, aut periculoſum, & fallũtur. Ergo ſi ante mortis periculum iam cognitum, confeſſori ingredi non liceret, procul dubio moniales non raro abſq. ſacramentis decederent. Ex dictis infertur, quod quamuis cõceſſio Alexandri Sexti non eſſet neceſſaria, Summi tamẽ Pontifices ſolent annuere eiuſmodi petitionibus, ad ſedandos ſcrupulos timoratarum mentium, & ſic reſpectu earum eſt vtilis, & neceſſaria.

Dubitatur præterea circa prędictum primum caſum, an vicarius monialium poſſit intrare cũ ſocio ad celebrandum in infirmaria, vt infirma monialis recipiat Euchariſtiam, quamuis nõ ſit per modum viatici. Huic dubio reſpondetur, quod in omnibus feſtiuitatibus, in quibus religioſæ tenentur ſecundum regulam cõmunicare, poteſt vicarius cum ſocio ingredi, abſque vllo ſcrupulo conſcientiæ ad celebrandum, vt infirma cõmunicet. Et ratio eſt; qa in prima regula Sanctæ Claræ, quę eſt ſtrictiſſimæ clauſurę, datur facultas confeſſori, vt poſſit intrare pro infirmis communicandis. Sed communicatio fidelium, moraliter loquendo, eſt annexa celebrationi; ergo ex eo, quod datur facultas ad communicandum, datur ad celebrandum. Idem cõſtat ex ſecunda regula *a* Sanctæ Clarę, & hoc cõfirma-

a *Cap. 7.*

tur ex vſu & conſuetudine in omnibus religionib. Et Leo *b* Decimus, *Conceſſit quod, quando moniales*

b *Supp. f. 93. conceſ. 290.*

S. Claræ infirmantur, taliter quod non poſſunt ad cratem venire ad audiendã miſſam poſſet illo tempore ſacerdos confeſſor earum, vel prælatus ſuperior introire clauſuram, in infirmariam, et monaſteriũ ad celebrãdum, ne tales moniales remaneãt ſine miſſa, dũmodo ſacerdos ad nulla alia loca, quã ad altare diuertat, neque moretur, niſi tanto tẽpore, quanto indiget ad celebrandũ, neq. loquatur, niſi quantum opus eſt in miſſa.

Nec obſtat cõſtitutio generalis Tolerana noſtrę ſacrę religionis, in qua dicitur, quod non poſſint intrare vicarij in monaſteria monialium ad celebrãdum in choro, neq. in Eccleſia interiori. Nam reſpondetur, quod ſolum ibi prohibetur ingreſſus ad celebrandum in choro, & in Eccleſia interiori, at non prohibetur celebratio in infirmaria, cum neceſſitas occurrit.

Nec obſtat dicere, quod ſumptio corporis Dominici põt optimè fieri abſq; hoc, quod vicarius celebret interius: ergo ex hoc, quod datur facultas ad cõicandum infirmam, non datur ad celebrandum intra. Nam reſpondetur, quod non poteſt commodè communicare, niſi celebret intra; quod patebit ex infra dicendis. Neque me latet, quod in noſtra ſacra religione regularis obſeruantiæ contrarium ſeruatur, ſic præcipientibus patribus generalib. dicentibus per quandam conſtitutionem Pontificalẽ hoc determinari. Hęc enim conſtitutio non inuenitur, & de ea tãtùm, vt ſuſpicor, fides habetur ex auditu. Et in re tanti momenti, & tantę charitatis indubitata, & expreſſa norma debet haberi: quia ſicut non eſt admittenda facile legũ correctio: ita nõ debemus facile admittere priuilegiorũ correctionem, & abrogationem. Pręcipue, quia ſicut ego accepi ab his, qui huius rei habent experimẽtum, nõ poteſt decenter ipſa Euchariſtia deferri in infirmariam ſine eo, quod miſſa in ipſa celebretur. Nam ſacerdos celebrando in Eccleſia reponit Euchariſtiã in quadam capſa, & defert ad cratem, vbi ipſam ponit in loco ad hoc ordinato, & ea relicta ſępe ſępius veſtitus veſtibus ſacerdotalibus exit ab Eccleſia, & per plateam recurrit ad portam communem clauſuræ. Ipſamq. ingrediens ad locum, vbi eſt Euchariſtia collocata, pergit, & cum ipſa ad infirmariam progreditur. Videtis has tam varias ſtationes, ad quid, ad clauſurã ſeruandam? Minimè, quia iam ſacerdos cum ſocio clauſuram ingreditur ad communicandum infirmã. Ad decentius communicandũ infirmã? Minimè, vt patet. Ex diſcurſu. n. habitu decentius multo videtur, vt miſſa in altari infirmarię, aut in oratorio eius celebretur, vt infirma communicet, & ſimul miſſam audiat, & conſolationem nõ mediocrem ex eius auditione recipiat. Inueni enim ego in quodam S. Claræ cęnobio monialem viginti annos in infirmitate habentem, quæ ſacrum per multos annos propter obſeruantiam rigoris ſupra dicti, minimè audierat; de qua maximè dolui. Verũ eſt tamen, quod ſi ſedes Apoſtolica contrarium determinauit, id debet ſeruari, imò decentius eſſe credendum eſt. At ad manus meas talis determinatio non peruenit, nec patres ordinis eam habent.

Dubitatur denique circa prædictum caſum: Vtrum pro renouatione ſacramenti Euchariſtiæ poſſint intrare clauſuram.

Reſpondeo dicendo, quod Clemẽs Septimus, vt habetur in compendio mendicantium, *Conceſſit, qđ moniales ſub obedientia miniſtri generalis fratrũ Minorũ exiſtẽtes poſſint in Eccleſia interiori in loco decẽti habere Euchariſtiã, ſicut habent in exteriori*

Hæc ibi. Vides Clementem cõcedentem, Quod monialibus liceat habere ſacram Euchariſtiam ſimul in duob. locis, & in Eccleſia interiori, hoc eſt, in choro, & in Eccleſia publica. Pro cuius conceſſionis explicatione obſerua, quod moniales altero ex duobus modis hac conceſſione vtebantur; In quibuſdam enim monaſterijs, Sanctiſſimũ Chriſti corpus vtrobiq. & in choro, & in publica Eccleſia cõſeruabatur, & hoc eſt decens, & pium. Et hac ratione à Clemẽte Septimo eſt pro monialiũ conſolatione conceſſum, neque eſt hodie reuocatum. In alijs autem conuẽtibus ſeruabatur tantùm intra chorũ, & non in Eccleſia publica. Quod quidem indecẽs erat propter ſeculares homines, qui cum Eccleſiã ingrederentur, exiſtimantes ibidem eſſe ſacramentum, reuerentiam faciebant, & adorationẽ ſanctiſſimo Chriſti corpori debitã. Videns autem ſancta *c* Synodus Tridentina, indecens eſſe, quod hoc ſecũdo modo Chriſti corpus cõſeruaretur, hoc eſt intra chorum, & nõ in Eccleſia publica, illud prohibuit, vbi ſic legimus. *Quod ſanctiſſimũ Chriſti corpus intra chorũ, vel ſepta monaſterij, et nõ in publica Eccleſia conſeruetur, prohibet ſancta Synodus, non obſtãte quocunq. indulto, aut priuilegio.* Hæc ibi: ecce vides id dũtaxat Conciliũ prohibuiſſe quod ſanctiſſimũ Chriſti corpus intra chorũ, & non in publica Eccleſia cõſeruetur. Ergo qui illum conſeruat intra chorũ, & ſimul in publica Eccleſia, non violat hãc inhibitionẽ. Sed iuxta propoſitũ in titulo quęſtionis dubitatur, vtrum capellano ad conſecrandum, ſeu renouandum ſacramentum opportuno tẽpore, virtute huius conceſſionis Clementis Septimi, ingredi liceat; & quidem pars affirmatiua videtur vera. Ex quo enim Clemens cõceſſit ſacramentum habere in Eccleſia interiori, conſequenter viſus eſt cõcedere, quidquid neceſſariũ eſt ad eius cõſeruationẽ,

c *Concil. Trid. ſeſ. 25. ca. 10. de reg.*

ſui renouationem, ſed ingreſſus ad illud renouandum neceſſarius eſt. Nec enim capellanus, niſi ingrediens illud renouare valet; ergo ad hunc effectũ fas eſt ingredi: Ante Concilium Tridentinum hac vna ratione ducti, quæ efficax, ac concludens videbatur, confeſſores, ad renouandum intrabant; Verum poſt prædictum Concilium debilis eſt hæc ratio, atque ineffìcax, quando quidem per feneſtram, quæ cum debita clauſura, & reuerentia eſt in Eccleſia exteriori, ſanctiſſimum Sacramentum decenter renouatur. Quo fit, vt ad eius renouationem confeſſoribus ingreſſus non ſit neceſſarius, & conſequẽter neque licitus, & ſic hodie in his Hiſpaniarum partibus in noſtra religione fit renouatio per feneſtram ſupradictam.

Secundus caſus eſt, quãdo monialis vult exhalare ſpiritum. Nam tunc poteſt intrare vicarius ad commendandam animam ſororis decedẽtis, prout ordinat Vrbanus IV. in dicta regula, *a* & habetur in conſtitutionibus Toletanis.

a c. 7. ord. Tolet. 10. pro monial.

Tertius caſus eſt in die funeris. Nã ad exequias celebrandas ſuper ſepulturam poteſt vicarius intrare, cum duob. ſocijs, & ſi fuerit viſum Abbatiſſæ, & conuentui conuenire, poterunt intrare pluſquam duo ſocij, Nam licet Clypeus *b* monialiũ dicat, quod non, conſuetudo tamen eſt in contrariũ, intrãdi plures, q ig excuſat ab excommunicatione. Nam ſi plures ſint neceſſarij iudicio Abbatiſſæ, & conuentus in die funeris propter imbecillitatem ſororum, quia non ſunt aptæ ad deferendam defunctam, neque ad extrahendam, & collocandã in ſepultura, ego non inuenio cauſam ſufficientem, quare huic neceſſitati non poſſit per Abbatiſſam, & cõuentum prouideri; tum ratio concedendi, quod intrent duo, quæ eſt imbecillitas monialium, currat pro pluribus. Immo in prima regula *c* S. Claræ non limitantur perſonæ, ſed relinquuntur ad arbitriũ Abbatiſſæ, non ſolum quoad numerum, ſed etiam quoad qualitatem, videlicet, an debeãt eſſe religioſi, aut ſeculares. Sed cum ibidẽ regula dicat, quod debent eſſe idonei, credo, quod debent eſſe intrantes, religioſi, & non ſeculares, Tum propter decretum Concilij dicentis, quod ſuperiores in caſibus neceſſarijs poſſunt licentiam præſtare; Atque adeo, ſi licentia prouincialis poſſit haberi, ab eo eſt neceſſario petenda licentia, ſin minus cum licentia Guardiani, poſſunt religioſi neceſſarij ad exequias intrare, & ſepulturam. Nam in eo caſu, Guardianus eſt præſumptus commiſſarius prouincialis. Pro hoc autem notandum eſt quoddam viuæ vocis oraculum Pauli III. cuius tenorem in præſentiarum refero.

b Clypeus in Enchi. f. 836. p. 2. caſ. 3.

c cap. vlt.

Franciſcus miſeratione diuina S. Crucis in Hieruſalẽ. S. R. E. presbyter Cardinalis de Quinnones vniuerſis Chriſti fidelib. ſalutẽ in Domino ſempiternã. Hodie ſanctiſſimus in Chriſto Pater, et Dominus noſter, Paulus, diuina prouidẽtia Papa Tertius, ſupplicationib. noſtris per nos ex parte dilecti fratris Franciſci Caſtelli procuratoris ordinis Minorũ obſeruãtiæ porrectis inclinatus, intelligẽs quod aliquæ moniales fratribus minorib. de obſeruantia ſubditæ habent facultatẽ a ſede Apoſtolica, incipiendi ieiunium aduentus Domini, á feſto S. Andreæ contra ritum, & cõſuetudinem aliorum Monaſteriorum dicti ordinis, vt cõformitas in omnibus ſeruetur & eorum fragilitati naturali conſulatur, omnibus, & ſingulis Monialibus etiam S. Claræ prædictis, vt a dicto feſto S. Andreæ ieiunium aduentus prædictum, non obſtante eadem regula, ac quibuſcunque alijs ſtatutis, et conſuetudinib. eas obligantibus accedente tamen earum prælatorum arbitrio inchoare poſſint.

Item cũ cõſuetudo in aliquib. locis Hiſpaniæ inoleuerit, quod cũ aliquas Monialis ab humanis diſcedere contigerit, ſex fratres ingredi, & intrare ſolent monaſteriũ ad eas ſepeliendũ, & de eo nonnulli fratres conſcientiã formãt, vt de cætero abſq. aliquo ſcrupulo conſcientiæ, clauſtrũ dicti monaſterij intrare, huiuſmodiq. munere fungi poſſint & valeãt, per ſuũ viuæ vocis oraculũ nobis deſuper factũ, authoritate Apoſtolica, diſpẽſauit, conceſſit, & indulſit. In quorũ omniũ, & ſingulorum fidẽ, & teſtimonium præmiſſorũ præſentes manu noſtra ſubſcriptas per ſecretarium noſtrũ fieri, et ſubſcribi, ac ſigilli, quo in ſimilib. vtimur, iuſſimus, et fecimus appenſione communiri. Dat. Romæ apud Campum Martiũ in ædibus noſtræ ſolitæ reſidẽtiæ ſub anno á Natiuitate Domini Milleſimo quingẽteſimo trigeſimo ſexto: indictione nona, die uero 20. Mẽſis Mar. Põtificatus ſãctiſſimi D. N. P. anno 2.

Et aduertẽdũ, quod poſſunt intrare religioſi qñ perſona ſecularis eſt ſepelĩeda intra clauſurã, vt ſæpe ſolet contingere, Tum quia Vrbanus, nõ dicit ſolũ, quod poſſint ingredi ad ſepeliendam monialẽ, ſed abſolute dicit, ſolum quod poſſunt ingredi ad obſequias, Tum, quia ratio imbecillitatis monialiũ nõ potentiũ deferre defunctã, etiam militat in hoc caſu. Et ſic vſu compertum eſt, poſſe vicarium monialium cum ſocijs neceſſarijs ingredi in hoc caſu.

Quartus caſus eſt, Ad aperiendã ſepulturam, ſeu poſtmodũ coaptandã, ſi Abbatiſſæ, & cõuentui viſum fuerit, poterit vicarius, cũ duob. ſocijs, vel vno intrare. Hi quatuor caſus cõtinentur in ſeptimo capitulo ſecundæ regulæ Sanctæ Claræ, & in conſtitutionib. & non ſolum ſunt intelligendi pro ſolis monialibus Sanctæ Claræ, ſed etiam pro quibuſcunq; alijs religioſis. Quintus caſus eſt. *Quod fratres Minores deputati obſequijs monaſteriorum monialiũ Sanctæ Claræ, habent liberã ingrediendi facultatem pro exercendo monaſteriorũ ipſorum opere, quod commode extra monaſterium fieri non poteſt.* Ita conceſſit *d* Gregorius Nonus. Aduertendum, quod hoc habet locum in quocunque opere ædificij, reſarcimenti, aut plantationis arborum, aut cuiuſcunq; alterius rei, ſeu operis intra monaſterium faciendi, quod extra, vel ab extra, nõ poteſt cõmode fieri, aut ſi opus eſt induſtria, ſeu adiutorio. Ita quod ipſæ monachæ per ſe ſine tali adiutorio, vel induſtria, aut opere nequeunt, aut neſcirent commodè facere. Quia ſi fratres deputati ſeruitio earum poſſent, & ſcirent facere æque bene, vt ſeculares, vel ſi ſunt ad id neceſſarij cum ipſis ſecularibus, ita quod ab extra non poſſent id cõmode facere, tunc prędicti fratres deputati, & nõ alij, poſſent intrare ad prædicta. Quia ſine vlla exceptione Gregorius IX. cõformiter ad regulã ipſarũ, id conceſſit ſolum præfatis deputatis fratrib. vt pro quocunq. opere, quod commodè, &c. Ita Corduba, *e* in additionibus ad compendiũ, q̃ cõceſſio fuit neceſſaria, Nam licet Vrbanus IV. id generaliter omnibus Chriſtianis conceſſerit, ipſius tamen conceſſio non ſeruiebat pro fratribus Minoribus, pro quibus ex regula noſtra requiritur licentia ſpecialis Papæ, & aduertẽdum, quod Gregorius IX. ſolum hoc cõcedit pro præfatis fratribus deputatis, & ideo tales, & non alij non poſſent æque bene, vt ſeculares ingredi, quoties opus fuerit, prout dicit Collector, & ſequitur Corduba.

d Habet in lib. mon. ordin in 1. imp. fo. 48. & in 2. fol. 131. conceſ. 295.

e Cord. in addi. ad comp. ſuper hunc caſum.

Aduertẽdum etiam, quod laborantes in monaſterijs S. Claræ, poſſunt ibi comedere in loco honeſto, prout conceſſit Sixtus *f* IV. & habetur in Monumentis ordinum, & tradit Corduba.

f In 1. imp. fol. 63. & in 2. fol. 67. conc. 120. & trad. Cor. in addit. ad iſtum caſum.

Sextus caſus eſt, quod *medicus cauſa multũ grauis infirmitatis, vel minutor, cum neceſsitas exegerit, poſſunt ingredi. Qui tamen non abſque duobus ſocijs de familia monaſterij debent introduci, neque ad inuicem intra monaſterium ſeparentur.* Ita Vrbanus Quartus in dicta regula.

Circa

Digitized by Google

a *Habet. in 1. imp. fol. 61. & in 2. fol. 67. conc. 221.*

Circa quem caſum eſt notãda conceſſio Sixti *a* Quarti. *Quæ cõceſſit, quod ſorores S. Claræ nõ teneãtur intromittere aliquem de ſeruitoribus ſuis, quando medicus intrat clauſuram, ſed ſufficit, quod tribus, vel quatuor monialibus de antiquioribus aſſocietur.*

Aduertendum etiam, quod ad hoc, quod medicus poſſit intrare monaſteria monialium, nõ requiritur, quod ſit Doctor, neque quod ſit medicus cõuentuatus, aut graduatus. Quia quãuis nõ ſit conuentuatus, aut graduatus, medicus tamen eſt, qui non dicitur à dignitate, ſed à medendo. Ita Bartolus, *b* quem ſequitur Syluester.

b *Bartol. in l. ſciendum. ff. de ædilit. edic. Syl. v. medicus n. 1.*

Aduertendum etiam, quod ad hoc quod minutor poſſit ingredi, oportet quòd priùs per medicũ determinetur, expedire, aut neceſſarium fore, & hoc debet fieri præmiſſo conſenſu Abbatiſſæ.

Septimus caſus eſt, in quo licitus eſt ingreſſus, ſcilicet, occaſione incendij, vel ruinæ, vel alterius periculi, vel diſpendij, vel pro tollenda violentia aliquorum monaſteriorũ, ſeu perſonarum, & quale debeat eſſe periculum, aut diſpendium, ratione cuius liceat ingredi clauſuram, determinari debet arbitrio Abbatiſſæ, & diſcretarum conuentus. Ita Collector *c* priuilegiorum Mendicantium.

c *Tit. ingredi monaſter. monialium.*
d *Seſſ. 27. de regul. c. 5.*

Nec his obſtat Concil. *d* Trident. determinans, quod *tantum debeat dare licentiã Epiſcopus in caſibus neceſſarijs.* Ex quibus verbis, ibi: *in caſibus neceſſarijs,* colligitur, quod arbitrari qui caſus ſint neceſſarij, pertinet non ad Abbatiſſam, ſed ad ipſos ſuperiores. Nam reſpondetur, quod Concilium loquitur de alijs caſibus neceſſarijs moraliter extraordinarijs, & incogitatis indicio peritorũ determinandis, quæ determinatio ſine periculo poteſt dilatari; non autem de caſibus, qui debent ſtatim determinari, ita vt ſit periculum in mora. Vt ſi quis malefactor fugit ad monaſterium monialium, moniales verò propter ſuam honeſtatem volunt illum foras eijcere, & non ſufficiunt earum vires, tunc poterũt intromittere tot ſeculares, quot ſufficiant, vel opus ſint ad eius expulſionem. Neque eſt neceſſariũ in hoc caſu recurrere ad ſuperiores longè abſentes, cum ſit periculum in mora; ſed ſufficit ad hoc conſenſus Abbatiſſæ, & diſcretarum conuentus. Et de ſimilibus caſibus ſimile eſt iudicium.

ARTICVLVS V.

Vtrum ratione incendij, vel alterius periculi poſſint fratres Minores ingredi monaſteria monialium.

RESpondeo dicendo, quod Gregor. IV. conceſſit fratribus obſequijs monialium addictis facultatem ad huiuſmodi ingreſſum. Quapropter reliqui fratres Minores non poſſunt propter prohibitionem ſuæ regulæ, vt ait Collector. *e* niſi extrema neceſſitate ſtante; vt pote quando non eſt ſufficiens copia aliarum perſonarum, quæ in tali caſu velint, & poſſint ſuccurrere. Quod ipſum tenet Corduba *f* confirmans hoc authoritate Capituli generalis Laualis, & authoritate Leonis *g* X. approbantis caſus in regula ipſarum monialium, & in noſtris conſtitutionibus contentos, in quibus licitum eſt intrare.

e *Collect. tit. ingredi monaſt. monial.*
f *Cord. in addit. ad dictum titulum.*
g *Habet. in ſuppl. fol. 17. cõceſſ. 56.*

Et aduertit Collector circa dictam conceſſionem, quod tunc poſſet confeſſor quemlibet fratrem Minorum pro ſocio ſecum introducere ceſſante omni fraude. Quod conſonum eſt rationi, cum extrema neceſſitas careat lege.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm Cardinales S. Romanæ Eccleſiæ poſſint ingredi monaſteria S. Claræ.

RESpondeo dicendo, quòd in regula S. Claræ ordinata per Vrbanum IV. continetur, quod *ſi quis de S. Romanæ Eccleſię Cardinalibus ad aliquod monaſterium huius religionis aliquando venerit, & intra clauſuram ingredi voluerit, cum reuerentia ſuſcipiatur, rogandus tamen, vt cum paucis ſocijs ingrediatur.* At videtur hoc priuilegium reuocatum per Concil. Trident. *h* Quo cauetur, vt nemo ingrediatur, etiã vigore cuiuſcunque facultatis, vel indulti conceſſi, & concedendi, niſi in caſibus neceſſarijs à ſuperioribus approbatis. Et idem eſt dicendum de Cardinalibus ordinis protectoribus, cum non ſint prælati ipſarum monialium. Et licet aliquando fuerint, modo tamen prælati noſtræ religionis ſunt veri earum Prælati à Papa habentes iuriſdictionẽ, & non ab ipſis protectoribus.

h *Conc. Trid. ſeſſ. 25. de reg. cap. 5.*

ARTICVLVS VII.

Vtrùm liceat generali miniſtro noſtri ordinis, & prouincialibus intrare clauſuram monialium S. Claræ.

RESpondeo dicendo, quod in præfata regula dicitur, *Licitũ eſſe generali miniſtro ordinis fratrum Minorum, quãdo ibidẽ celebrare voluerit, vel proponere verbũ Dei, cum quatuor, aut quinque fratribus ipſius ordinis intra clauſuram ingredi monaſterij, ſi quando ei videtur expedire. Alius autem Prælatus, cui aliquando forte de licentia Sedis Apoſtolicæ intrare licuerit, duobus, vel tribus tantum religioſis, & honeſtis ſocijs ſit contentus. Viſitatores verò monialiũ poſſunt ingredi, ad tenendũ Capitulũ viſitationis ipſis monialibus, vel aliquid ſimile tãgens ſuũ officiũ, quod de foris nequit fieri. Et tunc cũ duobus religioſis idoneis, id eſt exemplaribus ſocijs, & non cũ pluribus debent ingredi. Qui videlicet ſocij ſimul maneant, & dũ fuerint intra clauſuram adinuicem nullatenus ſeparentur.* Ita Vrbanus Papa IV. prout cõtinetur in Regula *i* S. Claræ, & in ordinum monumentis. Et notat Corduba, K in additionibus ad Cõpendium, quòd verba dictę conceſſionis, ibi, *alius autem prælatus,* non videntur intelligenda de prælatis noſtri ordinis Minorum, ſed de alijs, ſcilicet de epiſcopis, quod aliquibus rationib. probat, ſed fruſtra in hoc laborat, poſſunt enim intelligi etiam de prælatis noſtræ religionis, non enim ipſis in hac conceſſione cõceditur, vt poſſint intrare monaſteria monialium, ad prædicandũ verbum Dei cũ duobus, vel tribus ſocijs, ſicut cõceditur generalibus cum quatuor, aut quinque, ſed tantum dicitur, quòd ſi forte alius Prælatus obtinuerit licentiã à Sede Apoſtolica, ad prędatum ingreſſum cum duobus, aut tribus ſocijs ſit contentus, quę verba poſſunt verificari in prouincialibus Minorum, ſi ad intrandum in caſu non ſibi permiſſo habuerint à Sede Apoſtolica facultatem. Et ſocij duo, aut tres poſſunt eſſe de ipſo ordine Minorum, cum hoc ipſis ſpecialiter concedatur. Nec obſtat, quod in regula eorum contineatur, ne ſine ſpeciali Papæ licentia dicta ingrediantur monaſteria, nam verba conceſſionum debent intelligi ſecundum perſonam, ad quam talia verba diriguntur, vt dicitur in iure. *l* Vnde cum in hac conceſſione concedatur prælatis authoritas ad intrandum cum duobus, aut tribus ſocijs, ſi ad in-

i *Cap. 24. & in monum. f. 299. tract. 3. & fol. 189. tract. 2.*
K *Cord. in initio tit. ingred. monaſte. mon.*
l *l. plenum. §. equitis ff. de vſu, & habit.*

uan-

trandum habuerint a Sede Apoſtolica facultatem, neceſſario debemus dicere, quod ſi fuerit epiſcopus, poſſit ſecum deferre duos aut tres clericos eccleſiaſticos, aut regulares, ſi fuerit prælatus ordinis Minorum, poſſit ſecum deferre clericos, vel regulares honeſtos, etiamſi ſint ſui ordinis, cum religioſi ſui ordinis magis ei ad hoc ſint accommodati.

Notandum eſt etiam circa prędictam conceſſionem, ibi, *Viſitatores vero monialium*, quod Miniſtri prouinciales, aut eorum commiſſarij intrant modo ad viſitãdum, prout ordinauit Vrbanus Quartus, & continetur in regula *a* S. Claræ in hac conceſſione allegata, cum ſint hodie harum monialium veri pręlati, & viſitatores, & poſſunt tenere illis Capitulum cum duobus religioſis, ac idoneis, ideſt exemplaribus ſocijs.

a Reg. S. Claræ c. 24.

Notanda etiam ſunt verba dictæ cõceſſionis ibi, *Vel aliquid ſimile tangens ſuum officium, quod de foris nequit fieri*, quod non verificatur in exhortatione verbi Dei, cum hæc de foris fieri poſſit, ſed in videndo, vtrum clauſura ſit in aliqua parte violata, hoc enim ad officium viſitatorum ſpectat, vt infra *b* dicemus.

b Inf. art. 10.
c Fol. 65. conceſſ. 194.

A R T I C V L V S VIII.

Vtrum fratres Minores rogati a prælatis curam monialium habentibus, poſſint intrare eorum clauſuram.

Reſpondeo dicendo, quod Leo X. prout habetur in Supplemento. *c* *Conceſſit quod fratres Minores, vocati et rogati, aut inuitati a pręlatis Eccleſiarũ, aut a prælatis religioſis, vel a viſitatoribus habentib. curam aliquorum monaſteriorum monialiũ, ad hoc vt viſitent prædicta monaſteria, vel exerceant omnia alia, quæ in monaſterijs ſibi ſubiectis exercent, aut ad hoc vt intrent cũ ipſis prælatis, vel viſitatorib. ad videndum officinas, & totum monaſteriũ interius poſſint, ſicut poſſunt in monaſterijs ſibi ſubiectis, ſiue intra, ſiue extra clauſurã viſitando, vel alia faciendo, vel cum ipſis prælatis intrando, non obſtante prohibitione ſuæ regulæ, vel declaratione eiuſdem regulæ; dum tamen prædicti fratres, ſi fuerint ſubditi, hoc faciant de licentia ſuorum Prælatorum.*

Circa quæ poſteriora verba eſt aduertendum, quod guardiani, & prælati conuentuales, & eorum præſidentes in abſentia poſſunt intrare clauſuram monialium in iſto caſu, ſine licẽtia prouincialium. Quod patet ex dictis verbis, ibi *ſi fuerint ſubditi, hoc faciant de licentia ſuorum Prælatorum*. Ex quib colligitur, quod hic loquitur de prælatis ſubditos habentibus, cuiuſmodi ſunt prælati conuentuales. Et regula tritiſſima eſt in iure, quod qui poteſt licẽtiare alios, poteſt, & ſemetipſum licentiare.

Sed videtur, quod hęc conceſſio ſit reuocata per conſtitutionem Gregor. XIII. ſuperius allegatam. *Quæ omnes, & quaſcunque licentias conceſſas quibuſcunque viris ingrediendi monaſteria monialium reuocauit, & caſſauit.* At reſpõdetur, quod in dicta reuocatione nõ fit mentio de priuilegijs conceſſis Regularib. quæ in reuocatione generali minime comprehenduntur, prout ſatis dictum eſt in ſuperioribus.

Secundo reſpondetur, quod conſtitutio Grego. XIII. loquitur tantum de licentijs, & facultatibus perſonalibus conceſſis, quantumcunque vrgentib. cauſis quibuſcumq; perſonis ingrediendi dicta monaſteria. Loquitur enim de facultatibus conceſſis Comitiſſis, Marchioniſſis, & Duciſſis, & alijs quibuſcũq. perſonis. Et hoc eſt priuilegium perſonale: Nõ enim ſolum dicitur priuilegiũ perſonale, quod conceditur alicui perſonæ, ſed etiam quando conceditur certo generi perſonarum, vt colligitur ex quadam lege, dum loquitur de priuilegio conceſſo maritis in genere, & expendit Zazinus. *d* At Leo Decimus loquitur de priuilegio, & facultate reali; cum loquatur de facultate conceſſa fratribus Minoribus. Et facultate conceſſa certo generi perſonarum, quæ per fictionem iuris nũquam videtur perire, priuilegium eſt reale, & perpetuum. Vt eſt priuilegium conceſſum ciuibus alicuius ciuitatis; hæc enim, prout colligitur ex iure, *e* nunquam per fictionem iuris cenſentur perire. Et eſt ſimile priuilegio conceſſo ciuitati, loco, vel alicui religioni, vel alicuius ordinis fratribus ſecundum tradita in iure, *f* & notat in ſpecie Romanus, & Socinus.

d l. qui tale 24. ff. ſoluto matr. Zazinus ĩ l. maritum nu. 32. ff. eod. tit.

e l. proponebatur, ff. de iudicijs.

f l. forma. §. quã quam de cenſib. Romanus in l. maritum, n. 57. ff. ſoluto matr. Soc. in l. 2. nu. 4. ff. de reb. dubijs.

A R T I C V L V S IX.

Vtrum pro prædicanda calenda poſſint ingredi monaſteria monialium.

Reſpondeo dicendo, *Quod Prælati ordinis Minorum poſſunt dare licẽtiã ſuis ſubditis intrandi clauſuram monaſteriorum Sanctæ Claræ ad faciẽdum ſermonem de calenda, dum tamen intrãtes ſint ſenes, & vitæ exemplaris.* Ita conceſſit Leo X. prout habetur in ſupplemento. *g* At hæc cõceſſio non eſt in vſu, cum ſit reuocata a Sacro Concil. Trid. *h* in quo dicitur, quod *ad ingrediẽdum dicta monaſteria poteſt ſuperior licẽtiam dare tantum in caſibus neceſſarijs, reuocando quodcunque priuilegium in contrarium.* At prædicatio calendæ non eſt cauſa neceſſaria ad huiuſmodi ingreſſum concedendum, Cum poſſit prædicari in eccleſijs extra clauſuram.

g Fol. 62. conceſ. 105.
h Conc. l. Trid. ſeſſ. 25. de regu. c. 5.

A R T I C V L V S X.

Vtrum Epiſcopus poſſit intrare clauſtra monialium pro conſecratione, & benedictione ſororum, & pro ipſarum confirmatione.

Reſpondeo dicendo, quod in præfata regula S. Claræ continetur, quod ſi forte pro conſecratione, vel benedictione ſororum, vel alio modo fuerit conceſſum Epiſcopo miſſam interius celebrare aliquando, cum paucioribus vel honeſtioribus ſocijs miniſtris ſit contentus. At hoc priuilegiũ exiſtimo eſſe abrogatum per Concil. Trid. ſuperius allegatum: cum commode poſſent Domini epiſcopi conſecrare, benedicere, & confirmare moniales clauſura ſeruata, conſecrando, & benedicendo & confirmando eas per feneſtram deputatam ad imponendum eis velum. † Et aduertendum, quod aliqui Domini Epiſcopi intendũt intrare monaſteria ſanctimonialium ſubiecta prælatis regularibus ad ipſas moniales confirmãdas. Quod hoc ſolo titulo minime eis iuxta ſupradicta permittitur, cum per feneſtrã deputatam ad impoſitionem veli, hoc efficere poſsint. Et ideò alio reſpectu poſſe illos in præfata monaſteria intrare aiunt, ad vidẽdum ſcilicet, quomodo clauſura ſe habeat, an ſcilicet ſit violata, nec ne. In ſuum autem patrocinium allegãt decretum Conc. Trid. in *i* hũc modum definiens Bonifacij VIII. *conſtitutionẽ, quæ incipit periculoſo renouãs ſancta Synodus vniuerſis Epiſcopis ſub obteſtatione diuini iudicij, et intermінatione maledictionis æternæ præcipit, vt in omnib. monaſterijs ſibi ſubiectis ordinariã, in alijs uero ſedis Apoſtolicæ authoritate clauſurã ſanctimonialiũ, ubi uiolata fuerit, diligenter reſtitui, et ubi inuiolata eſt, cõſeruari maxime procurẽt inobedientes, atq. cõtradictores p cẽſuras Eccleſiaſticas etc.*

i Seſſ. 25. de regul. c. 8.

Ex

Digitized by Google

Ex quo concilij loco ibi, *In alijs vero ſedis Apoſtolicæ authoritate*, colligunt Domini Epiſcopi, quod poſſunt ingredi monaſteria exempta, prælatis regularibus ſubiecta, ad videndum vtrum clauſura eorum ſit collapſa, non aduertentes communem eſſe doctrinam Doctorum *a* vtriuſq; iuris, prout tradit Nauarrus conſtitutionem, quę innouat aliam, debere intelligi iuxta terminos conſtitutionis innouatæ. Vnde cum decretum dicti concilij innouet cõſtitutionem Bonifacij VIII. iuxta terminos talis conſtitutionis debet explicari, in qua dicitur, *Abbates vero, & alij tam exempti quam non exempti prælati Eccleſiarum, monaſteriorum, et ordinum quorumcunq. in monaſterijs huiuſmodi ſibi ſubiectis de clauſura conuenienti, vbi non eſt, ipſorum monaſteriorum expẽſis, & fidelium eleemoſynis, quas ad hoc procurent diligentius facienda prouidere procurent.*

a *Authen qua innouat. §. vnicæ. verſ. in illis col.3. Naua. de datis & prom. no.3. n.6. in fin.*
b *d. c. periculoſo. § fin. de ſtatu reg. lib.6.*

At replicabis, quòd Concilium ait generaliter, *alijs verò*, non diſtinguendo de immediate ſubiectis ſedis Apoſtolicæ, & de alijs prælatis regularibus ſubiectis, & ſic videtur velle, quod ſicut poſſunt epiſcopi authoritate Apoſtolica intrare in monaſteria ſubiecta ipſi ſedi Apoſtolicę ad videndum, quomodo ſit clauſura violata, ita eadem authoritate poſſunt propter eundem finem intrare monaſteria regularibus ſubiecta, contra id, quod in dicto capitulo *periculoſo*, eſt determinatum, vt ex verbis allegatis patet. At reſpondeo, non eſſe recedendum a conſtitutione antiqua, niſi quatenus per nouam reperitur receſſum, vt in iure *c* determinatur; & poſterior lex non tollit primam, niſi eam expreſſe tollat, & ei ſit contraria, vt in quadam decretali *d* probatur, & capitulum *periculoſo*, non tollitur per dictum concilij decretum, ſed tantum innouatur. Et confirmatur; nam lex noua puniens actiones in ea contentas, eſt regulanda ſecundum antiqua iura, quibus ante illæ prohibebantur, & intelligenda, reſtringenda, & extendenda ad terminos illorum & conſtitutio, quę fit ad roborandum aliam, intelligenda eſt ſecundum terminos legis roboratæ, prout ſatis clare ſentit gloſſa quædam, *e* quam dicit ſingularem Cardinalis addens, quòd eaſdem limitationes, & extenſiones, quas recipit innouata, debet innouans, & roborans recipere, quam doctrinam ſequitur Felinus, *f* & vt ex ſuperioribus patet, concilium innouat, & corroborat dictum capitulum, *periculoſo*. Verum eſt tamen, quod ſi clauſura monialium in monaſterijs ſubiectis prælatis regularibus ſit publicè violata, & moniales lapides ſanctuarij ſint diſperſæ in capite omnium platearum (vt ita dicam) debent Epiſcopi monere prælatos dictorum monaſteriorum, vt clauſura reſtauretur, & ſanctimoniales in officiu cõtineant; quod ſi admoniti intra ſex menſes hoc emendare neglexerint, tunc ijdem epiſcopi, etiam vt legati ſedis Apoſtolicæ eorum defectum authoritate Apoſtolica poſſunt ſupplere, prout in Concil. *g* Trid. determinatur. Et hoc voluit etiam determinare decretum Conc. *h* Trid. ſuperius allegatum, ab aliquibus male intellectum. Determinat enim quod clauſura monialium vbi violata fuerit diligenter reſtitui, & vbi inuiolata eſt conſeruari epiſcopi maxime procurent. In hoc enim decreto non cõceditur epiſcopis licentia ingrediendi in monaſteria monialium ſubiecta ipſis, aut immediatè ſedi Apoſtolicæ, aut Abbatibus, & prælatis regularibus, vt videant ſi clauſura eſt inuiolata, ſed tantum conceditur, vt poſtquã ſciuerint eſſe violatam, procurent iuxta terminos iuris ipſam reſtitui, & reſtaurari, ius *i* autem ipſum reſtaurari præcipiens, committit ordinarijs epiſcopis reſtaurationem clauſuræ monaſteriorum ſibi, aut ſedi Apoſtolicæ ſubiectorum. Abbatib. autem, & prælatis regularib. cõmittit reſtaurationem monaſterium ſanctimonialium, quę ipſis ſunt ſubiecta, qui ſi inobedientes fuerint, diſponit Conciliũ, vt per cenſuras, & inuocationem brachij ſecularis, ſi opus fuerit, compellantur. Adeo quod ſi ſic moniti per ſex menſes hoc neglexerint faciendum, ipſi Domini epiſcopi tanquam Sedis Apoſtolicæ legati poſſunt ſe ad id faciendum accingere. Et hic eſt germanus huius decreti conciliaris ſenſus; non. n. epiſcopis in eo cura monaſteriorum exemptorum ſanctimonialium demandatur, ita vt ad videndum interiora ipſorum monaſteriorum poſſint intrare, vtrum eorum clauſura ſit collapſa. Hoc. n. incumbit prælatis regularibus, quib. ipſæ moniales ſunt ſubiectæ, ſicut incumbit Dominis epiſcopis reſpectu monaſteriorum ſanctimonialium, quæ ſibi, aut ſedi Apoſtolicæ immediatè ſunt ſubiecta.

c *l. præcipimus. C. de appell.*
d *c. 1. de conſt. lib.6.*
e *Gloſſa vbi Card. oppoſit. 3. in clem. ſtatutũ v. conſuetud. de elect.*
f *Felin. in c. 1. de iur. iurã. n.5.*
g *Conc. Trid. ſeſſ. 21. de refo. c.8.*
h *Dicto. c.5.*
i *Dicto. c. periculoſo §. fin.*

ARTICVLVS XI.

Vtrum perſonæ licentiatæ ad ingreſſum poſſint eſſe in clauſura finito negotio, ad quod ingrediuntur.

RESpondeo dicendo, quod ſicut moniales egredientes clauſuram propter aliquas cauſas, non poſſunt extra clauſuram eſſe, niſi ad certũ tempus, prout infra *k* dicemus: ita videtur dicendum, quod illi qui habẽt licentiam ad ingrediendum non poſſunt ibi permanere, niſi ad neceſſariũ tẽpus requiſitum ad negotium, ratione cuius ingrediuntur. Verumtamen, cum quod ſit pręceptum morale, in vtroque caſu moraliter debet interpretari. Et in humanis conſtitutionibus non debemus literæ nimis adhærere; immo ſtandũ eſt conſuetudini alias nõ culpabili, & non vitioſæ; neque peccato fauenti. Vnde dictę licentiæ non debent punctualiter, & metaphyſicè intelligi, ita vt ingredientes monaſteria, aut egreſſæ moniales ab his ſtatim finitis negotijs ſine vlla mora teneantur regredi in eam, aut egredi ab his. Hæ enim res morales non conſiſtunt in indiuiſibili, immo earũ latitudo debet arbitrio prudentiũ remitti, prout in ſimili tradit Palatius. *l* Et in rebus dubijs ſenſus communis prudentium, et piorum debet attendi, prout latè tradit Cord. *m* Et neq; Deus, neq. Eccleſia in ſuis præceptis prætendunt obligare ad eorum obſeruantiam, ita vt obſeruans videatur inurbanus, & ruſticus. Vnde vota, & iuramenta ſtulta nullius apud Deum ſunt valoris, prout tradit idẽ Corduba cum communi. Ex quibus in propoſito idem videtur aſſerendum, quod non punctualiter finitis negotijs debent regredi recta via intrantes in dictam clauſuram. Poſſunt. n. ibi aliquantulum permanere quadam curioſitate, officinas circumſpiciẽdo, dummodo abſit corrupta aliqua intentio. Nam ſi corrupta intentione illud fecerint, nõ excuſarem eos a peccato, prout affirmat Collector. *n*

k *Inf. q.49.*
l *Palat. in 4. d. 20. diſp. 3. concl.8.*
m *Cord. lib. 3. qq. q.13. p.206. reg.4.*
n *Collector ti. ingredi monaſteria.*

ARTICVLVS XII.

Vtrum ad ingrediendum ſit neceſſaria licentia in ſcriptis.

RESpondeo dicẽdo, quod dubitari optime poteſt, an Concil. Trident. quatenus requirit licentiam ſcriptam, intelligendum ſit de licentia exeundi, vel de licentia ingrediendi, vel de vtroq; Contextus. n. requirit ſcripturam in licentia ingrediendi. Ratio vero eadẽ, vel maior videtur ſuadere, vt requiratur in licentia egrediẽdi, quandoquidem grauior videtur exitus monialis a monaſterio, quam ingreſſus perſonæ honeſtæ in illud. Quod dubium

videtur

Digitized by Google

videtur abſtuliſſe Pius V. in Extrauaganti. Decori, ſcripturam expreſſè requirens, in exitu à monaſterijs, ibi, *Cognita & expreſſe in ſcriptis approbata ſit à monaſterijs præfatis exire.* Ita notat Doct. Nau. a *a Na. in c. ſtatuimus, nu.60.*

Et aduertendum, quod ſi moniales habeant communicationem priuilegiorum inter ſe, non ſolùm poſſunt gaudere facultatibus particularibus à iure communi, & a Concil. Trident. conceſſis ad ingreſſum in ipſarũ monaſteria, de quibus egimus in ſuperioribus, & aliqua tradit Nauarr. b ſed etiam priuilegijs, & facultatibus conceſſis aliquibus earum religionum in particulari, dum earum conſtitutiones vſui prædictarum facultatum non repugnent. *b Na. in man. c.27. nu.134.*

QVÆSTIO XLVIII.

De clauſura monaſteriorum virorum quantum ad ingreſſum mulierum in ea, in quinque articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 *VTrum ſit prohibitus ingreſſus mulierum in monaſteria virorum.*

2 *Vtrũ omnis mulierũ ingreſſus, etiã ſine prætextu alicuius licẽtiæ prohibeatur in dicta monaſteria.*

3 *Vtrum in aliquibus caſibus ſit licitus ingreſſus mulierum intra clauſtra monaſteriorum.*

4 *Vtrũ regulares S. Auguſtini poſſint in eorũ domibus intra ſepta eiuſdẽ Eccleſiæ tenere mulieres ætate prouectas, honeſtas, omni ſuſpicione carentes, ob ſequiorũ honeſtorũ præſtandorum cauſa.*

5 *Quis poſſit diſpẽſare in pœnis huius cõſtitutionis.*

ARTICVLVS I.

Vtrum ſit prohibitus ingreſſus mulierum in monaſteria virorum.

REſpondeo dicẽdo, quod Pius V. anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto edidit quandam Extrauagantem, quæ incipit, *Regularium perſonarũ, In qua motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine omnes, & ſingulas facultates & licẽtias ingrediẽdi monaſteria, ac domus Carthuſienſium, & aliorũ quorũcunque Regularium ordinum, etiã Mendicantium, mulieribus cuiuſcunque ſtatus, gradus, cõditionis, & quacunque dignitate, & præeminentia præditis, et Comitiſſis, Marchioniſſis, Ducíſſis ſub quibuſcũque verborum tenoribus, & formis, & cum quibuſcunque etiã derogatoriarũ derogatorijs, alijſque fortioribus, & efficacioribus, & inſolitis clauſulis, necnon irritãtibus decretis ab Apoſtolica Sede quomodocunque cõceſſas, quarũ tenores, ac ſi de verbo ad verbum præſentibus infererẽtur, habere voluit pro expreſſis, tenore præſentium reuocauit & caſſas, & irritas & inanes eſſe decreuit, diſtrictè prohibens mulieribus quidẽ prædictas facultates, et licentias prætendentibus, ſub excõmcationis latæ ſententiæ pœnis, poſtquam harum notitiã habuerint, a qua non poſſint abſolui, niſi a Romano Pontifice, qui pro tẽpore fuerit (præter quã in mortis articulo) ne dictas domos & monaſteria ingredi audeãt. Ipſis verò monaſteriorum, et conuentuũ Abbatibus præpoſitis, prioribus, & alijs præſidentibus, quocunque nomine vocẽtur, et eorũ monachis, canonicis, & fratribus ſiue Mendicantibus ſiue nõ Mẽdicãtibus ſub priuatione officiorũ, quæ in præſentia obtinẽt, & inhabilitatis in poſterũ ad illa & alia omnia, & ſuſpenſionis à diuinis ipſo facto ſine alia declaratione incurrendis pœnis, ne eas introducere, admittere vẽ præſumãt.*

Circa quã decretalẽ eſt primo aduertendũ, quod hic nõ prohibetur ingreſſus Reginarũ, Principiſſarum, & filiorũ Regum. Si enim Summus Pontifex eas comprehendere vel'et, ipſarũ meminiſſet, ſicut meminit Comitiſſarum, Marchioniſſarum, &c. cũ in illis maior ſit ratio dubitandi, quam in iſtis. Pro quo eſt aduertendũ, prout refert frater Alfonſus c de Caſarubius, quod per Gregorium XIII. ex ſententia congregationis Concil. Trident. fratri Andrææ Amadeo, tunc zelato Italiæ ordinis Minorũ S. Franciſci de Paula, quærenti, an per ſupradictũ Pij V. ſtatutum cenſeretur derogatum ſuæ regulæ cõceſſioni, vt ſingulæ Dominæ de ſtirpe Regia procreatæ, ac etiam omnes huius ordinis fundatrices, quæ locorum eiuſdem ordinis ſepta cõmuniota videre poſtulauerint, eædem honeſtè cum ſua comitiua intrare, ac deuotè viſitare ſoleri niur: & fuit declaratum, *nõ cenſeri derogatũ quoad Reginas, vel fundatrices duntaxat.* Ita refertur in actibus triuni capitulorum ipſorum fratrum, a Patre Paraſelo d compilatis. Et dictæ declarationi ſtando videtur ſolum Reginis, & Imperatricibus hoc fuiſſe conceſſum. At ex ſupradictis videtur, nõ ſolum Reginas ſed etiam Principiſſas, & Regũ filias poſſe iure optimo admitti. Sed ſtandum eſt declarationi Papali, vbi de ea eſt indubitata, & authentica notitia. *c In addit. ad comp. Mendi. ti. ingredi monaſteria menia lium. pag.146.* *d Fol.128.*

Secundo eſt aduertendũ, quod non ſolùm mulieres audentes ingredi, ſed & ſuperiores eas admittẽtes incidunt in excommunicationem maiorẽ per conſtitutionem Greg. XIII. de qua in ſuperioribus, e fecimus mentionem. Tertio eſt notandum, quod nõ incurrunt in dictas pœnas quicunque fratres mulieres admittentes. Ii enim, qui eas admittunt bona fide non plectuntur his pœnis; ſed illi dumtaxat, qui mulieres introducere, ſeu admittere præſumũt, prout ait Pius V. in dicta Extrauaganti, in quo verbo, *præſumunt*, dolus ſignificatur. Et lex præſumenti aliquid facere pœnam imponens non comprehendit bona fide, & ſine dolo facientẽ per obliuionem, inaduertentiam, & ignorantiam, iuxta doctrinam receptam Cardinalis. Nec obſtat, quod Gregorius XIII. in ſua cõſtitutione, quæ eſt poſterior, quàm Pij V. Bulla, non ponit dictum verbũ, *præſumant.* Nã licet ipſo verbo non vtatur credẽdũ tamen adhuc peccatores eſſe excuſandos. Arbitror enim eos, qui tot circunſtantijs culpam diminuentibus legem tranſgreſſi ſunt, venialiter tantum, & non lethaliter deliquiſſe, ſiquidem ea culpa parũ habuit voluntarij, imò & quaſi ex ignorantia videtur proceſſiſſe; ſicut non peccat mortaliter, qui ſolitus benè, & integrè diuinum officium perſoluere, per obliuionem ſemel non recitauit. Vnde pro maiori conſcientiæ ſecuritate obtinuerunt prælati fratrũ Minorum à Sede Apoſtolica facultatem ad diſpenſandum cum fratribus introducentibus mulieres ex animi ſimplicitate, & tenor conceſſionis ſequẽs eſt. *Iulius Feltrius de Ruuere miſeratione diuina Epiſcopus Præneſtinus et S.R.E. Cardinalis Vrbinus & totius ordinis B. Franciſci protector, gubernator, & corrector, cũ R. Pater Cõmiſſarius generalis familiæ Ciſmontanæ fratrũ Minorũ de obſeruantia exhibuiſſet S.D.N. Greg. XIII. quandã cedulã continentẽ nonnullas gratias à Pio V. vt aſſerebat cõceſſas, inter quas hæc quoque continebatur. itẽ quod fratres, qui per ignorantiã peccauerunt, introducẽdo mulieres in monaſteria noſtra cẽrta motũ propriũ ſuper hoc factum poſſũt reſtitui ad actus legitimos, quia remittitur illis, quod deliquerint de præterito, et hãc cõceſſionẽ ſimul cũ ceteris in eadẽ cedula contentis idẽ S. D. N. confirmauit cũ declaratione quod Cõmiſſarius generalis eadẽ habeat facultatẽ in præmiſſis et eorũ, quolibet, quã ipſe generalis miniſter obtinet, & nos ſuã indubiã facimus. Datũ Romę die quinta decima Maij, anno Domini milleſimo quingẽteſimo ſeptuageſimo tertio.* *e Sup. q.47 artic.2.*

ARTI-

Digitized by Google

ARTICVLVS II.

Vtrum omnis mulierum ingreſſus etiam ſine prætextu alicuius licentiæ prohibeatur in dicta monaſteria.

RESpondeo dicendo, quòd ſi conſideretur litera noſtræ conſtitutionis, ibi, *prædictas facultates, & licentias prætendentibus* ſolum prohibetur in hac conſtitutione ingreſſus mulierum prætextu dictarum literarum reuocatarum ingredi volẽtium, non autem ingreſſus mulierum ſine dicto prætextu ingredientium. Et confirmatur, Nã cum hic ingreſſus excommunicationis pœna feriatur, & excommunicatio reſtringatur ad actionem prohibitam, prout in ſimili dictum eſt in ſuperioribus, *a* neceſſario debemus concludere, ipſam excommunicationem nõ extendi ad ingreſſum, qui prætextu dictarum licentiarum non fit. Nec obſtat, quod ex ſententia Gregorij Tertij decimi contrarium ſit declaratum, teſte Nauarro; *b* nam huius declarationis, dicunt aliqui, quod nõ habemus literas authenticas, virtute quarum fiat contra iuris metas dicta extenſio. Nec etiam obſtat, quod plus peccant ingredientes ſine licentia, quàm prætextu alicuius licentiæ, & ſic à fortiori, incurrent in dictam excommunicationem. Nam huic argumento ſatis in ſuperioribus *c* reſponſum eſt. Nec obſtat, quod in explicatione huius extrauagantis contrarium tenui. Nã ibi eam explicaui, prout in noſtra religione regularis obſeruantiæ eſt recepta, in qua habita fuit declaratio authentica, de qua articulo ſequenti.

a *Supp. q.57. art.23.*
b *Nau. in cap. ſtatutum. nu.2.*
c *Sup. cap. 47. art.3.*

ARTICVLVS III.

Vtrum in aliquibus caſibus ſit licitus ingreſſus mulierum intra clauſtra monaſteriorum.

RESpondeo dicendo, quod pater frater Ioannes de Aguilera ordinis Minorum, dum eſſet Romanæ Curiæ Commiſſarius à felicis recordationis Pio Quinto aliquas obtinuit conceſſiones, diſpenſationes, & declarationes, quas miſit, vt mihi à fide digno teſtificatum eſt Patri fratri Ioanni de Sancto Michaele, tunc prouinciæ Bethicæ Prouinciali miniſtro de earum veritate teſtimonium præbens authenticum. Inter quas hanc ſequentem obtinuit declarationem.

Pius V. anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo nono, die vigeſima ſeptima Iunij, dixit, & declarauit fuiſſe, & eſſe mentem, & intentionẽ ſuã, quod eius litera in forma breuis ſub die vigeſima quarta Octobris anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto, Pontificatus ſui anno primo edita; in quib. mulieribus quibuſcunque ingreſſus monaſteriorũ regularium virorum cum derogatorijs clauſulis, et irritantibus decretis prohibebat, nõ ſolũ comprehenderent, & comprehendant mulieres habentes, & habere, prætendentes facultatẽ, & indultũ ingrediendi huiuſmodi monaſteria, ſed etiã omnes et quaſcunque mulieres alias tam in genere, quam in ſpecie. Significans nihilominus idem S.D.N. eodem viuæ vocis oraculo nobis facto, quod propter hoc, et propter ſuas dictas literas non intellexit, nec intelligit, quod mulieribus præcludatur aditus accedendi ad monaſteria & loca regularia, ac illorum clauſtra, quando in eis miſſæ, & alia diuina officia celebrãtur, ac quando proceſſiones fiunt, & quando Chriſti fideliũ cadauera ibi ſepeliuntur, ac etiam pro eis ſuffragia fiunt. Sed libere conceſſit, & concedit eiſdem omnibus mulieribus facultatẽ, vt ad illa loca, in quibus dicta pia opera exercentur, cum alijs catholicis perſonis accedere libere, & licitè poſſint, & valeant. Et ſimiliter, quod quando diuinum verbum in Eccleſijs monaſteriorum, & regulariũ locorum huiuſmodi proponitur, vel propter aliam quamcunque cauſam eſt tantus cõcurſus populi, quod commode ingredi, & egredi per principalem Eccleſiæ portam non poſſint, conceſſit & concedit eodem viuæ vocis oraculo, vt dictæ mulieres vna cum alijs ſecularibus perſonis poſſint ingredi, & egredi per portam clauſtri monaſteriorum, & regularium locorum huiuſmodi, dummodo recto tramite ad portam qua de monaſterio exitur, accedant. Non obſtantibus priuilegijs & literis Apoſtolicis, ac quibuſcunque in contrarium facientibus. Hæc ibi.

Et in ordinationibus generalibus Toletanis refertur, hoc conceſſum fuiſſe ordini, & huius rei teſtimonium authenticum perhibuiſſe Cardinalem Cribelum decimoquinto menſis Nouembris anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo nono. Et inueni etiam idem indultum authenticum fuiſſe patribus ordinis communicatum per Clementem Monilianum tituli ſanctæ Mariæ in Aracæli presbyterum Cardinalem in Palatio ſuæ ſolitæ reſidentiæ die ſeptima Iunij, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo, Pontificatus Pij V. anno ſecundo.

Circa quam declarationem eſt aduertendũ primo, quod non poteſt prælatus mandare, vt aliqua fiat proceſſio extraordinaria, vt illius occaſione poſſint mulieres dicta loca intrare. Licet enim prima frõte videatur, quod ſic, quia hic dicitur, quod cauſa proceſſionis poſſunt intrare, & lege non diſtinguente, nec nos diſtinguere debemus, ſe undũ tamen rei veritatem contrarium eſt dicẽdum; quia Summus Pontifex in ſua declaratione prætendit tantum ſcrupulos remouere, & illud tantum concedere, quod recta ratio dictat, & non dare relaxationis incentiuos, libertatem, vel abuſus, ſicut in ſimili probat Corduba. *d* Et hoc confirmatur: Quia quando Summus Pontifex concedit aliquid faciendum toties, quoties, viſus eſt concedere diſcretum, & prudentem vſum, vt ait Michael *e* de Palatios.

Secundo notandum eſt, quod ſi tales mulieres tum cauſa proceſſionis, miſſæ, aut vigiliæ, imo etiã propter alios malos fines admittantur, non incurrunt ipſæ, neque admittens in pœnas huius conſtitutionis; quia cum Eccleſia non iudicet de occultis iuxta late tradita a Corduba, *f* & a Caſtro, non ponuntur dictæ pœnæ contra huiuſmodi ingredientes, neque admittentes, ſuppoſita dicta Papali declaratione. Et ſic videmus Eccleſiam excommunicare percuſſorem clerici, non tamen excommunicare illum, qui ipſum propoſitum habet percutiendi.

Tertio eſt notandum, quod per dictam declarationem poſſunt ingredi mulieres clauſtra, quando prædicatur in clauſtro, vel quando in capitulo fieri ſolet cęrimonia lotionis pedum in Cœna Domini, vel fit aliquod officium diuinum. Attendant tamen ſuperiores regulares vigilanter, ne alias interiores officinas mulieres ingrediantur.

Quarto eſt notandum, quod non ita ſtatim finitis dictis officijs diuinis ſint à clauſtris ejiciendæ mulieres, ne poſſint ibi per breue temporis ſpatiũ permanere; ſed hoc moraliter eſt intelligendum, & practicandum, ſicut ſupra quæſtione *g* præcedenti in ſimili caſu diximus.

d *Cord. lib. 3. qq. q.37. prop.3. par.473.*
e *Palat. in 4. d. 20. diſp.3. pag. 433.*
f *Cord. lib. 3. qq. q.35. Caſtro li.2. de leg. pæn. c.15. fol.608.*
g *Sup. q. præced. art.11.*

ARTI.

ARTICVLVS IV.

Vtrum regulares S. Auguſtini poſſint in eorum domibus intra ſepta eiuſdem Eccleſiæ tenere mulieres ætate provectas, honeſtas, omni ſuſpicione carentes, obſequiorum honeſtorum præſtandorum cauſa.

RESpondeo dicendo, quod circa id, quod proponitur decidendum, tres caſus poſſunt conſiderari. Primus, cum toti vni collegio, vel monaſterio ſeruit vna coqua mulier, vel infirmaria. Secundus, cum intra clauſtra Eccleſiæ, vel monaſterij ſeruiunt ſingulę ſingulis Canonicis in ſuis domunculis, vel cellulis, quas habent intra clauſtrū diuiſas. Tertius, cum ſingulæ ſeruiunt ſingulis in domibus, quas habēt extra clauſtra ad ſuſcipiendos particulares hoſpites. Et in duobus primis caſibus dicendum eſt, quod prohibitum ſit dictis Canonicis admittere dictas mulieres, prout determinat deci-
a *Deciſ. Toloſan. 448.* ſio Capellæ *a* Toloſanæ inſpecta regula D. Auguſtini, & iuris communis diſpoſitione, & non ab re; nam in duobus caſibus mulieres accedunt ad monaſteria, & intrant clauſtra, vbi ſunt multi, quod prohibetur omnibus monaſterijs etiam non ſuſpe-
b *cap. peruenit. 12. q. 2.* ctis, iuxta tradita in iure. *b* Et longè fortius, & grauius prohibetur à Pio V. Et merito quidē ob multa, quæ adduci poſſent. Quæ enim vni non eſt ſuſpecta, eſt alteri talis, & quæ vni videtur deformis alteri faſcinante diabolo, videtur formoſa, iuxta illud: *Quiſquis amat ranam, ranam putat eſſe Dianā.* Sic eodem ſuadente ſæpe cognata, mater, & filia viſa eſt aliquando extranea, iuxta ea, quæ de cleri-
c *ca. 1. de cleri. coh. & mulie.* corum honeſtate in iure *c* ſcribuntur.

In tertio verò caſu, quando non accedit mulier ad monaſterium, neque intra clauſtrum, ſed tantùm accedit ad domum vſibus vnius canonici deputatam, licet fortè monaſterio contiguam, quādo illi mulier non ſit ſuſpecta, ſequenda eſt opinio Stephani Aufrer. in dicta Capella Toloſana, dicen-
d *cap. volumus iuncta gl. 8 t. d. cum nobis, de coha. cler.* tis per aliqua iura *d* contrarium poſſe ſuſtineri, per quæ probat poſſe clericos ſeculares tenere intra ſuas domus cognatas collaterales vſque ad ſecundum gradum, & aſcendentes, & deſcendentes vſque ad quartum; imo & extraneas annis, & non ſuſpectas, neque habentes ſecum ſuſpectas, ſequens
e *Pan. in c. 1. de coha. cler.* in hoc opinionem Panormitani. *e* Quod idem videtur dicendum de Canonicis regularibus habitantibus ſeorſum in domibus ſuis, vt videbantur habitare illi Eccleſiæ Toloſanæ, de quibus loqui-
f *Nau. in c. ſtatuimus. nu. 65.* tur deciſio prædicta. Et ita concordat Nauar. *f* dictam deciſionem cum ſententia Aufre.

ARTICVLVS V.

Quis poteſt diſpenſare in pœnis huius conſtitutionis.

g *Supra hac q. art. 1. & ſu. 24. art. 17.* RESpondeo dicendo, quod iam in ſuperioribus *g* eſt latè declaratum.

QVÆSTIO XLIX.

De clauſura monialium quantum ad egreſſum in ſeptem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſeptem.

1 *VTrum moniales poſſint egredi clauſuram.*
2 *Vtrum poſſint egredi moniales S. Claræ ſuperueniente ineuitabili & periculoſa neceſſitate.*
3 *Vtrum propter aliquas infirmitates liceat monialibus a monaſterio exire.*
4 *Quid nomine epidemiæ veniat, propter quod moniales a clauſura exire poſſunt.*
5 *Vtrum caſus, qui ponuntur ab Vrbano Quarto, in quibus moniales poſſunt à clauſura egredi, ſint reuocati à Pio Quinto in ſua conſtitutione.*
6 *Vtrum ſuperioris regularis licentia ſufficiat ad exeundum a monaſterio.*
7 *In quas pœnas incurrunt dantes licentiam extra caſus ſupradictos & ipſa moniales egredientes, & ipſas recipientes.*

ARTICVLVS I.

Vtrum moniales poſſint egredi à clauſura.

REſpondeo, quod ex ſupradictis ſatis patet, teneri omnes moniales ad clauſuram, ita quod ab ea minimè egredi poſſint, & ad huiuſmodi clauſuram obſeruandam ordinauit Eugenius IV. *Quod ſicut Abbatiſſa, & aliæ ſorores, & earum prouiſora ad hoc deputata, tenent claues, quibus ab intra porta monaſteriorum clauduntur, ſic per confeſſores, & alias honeſtas perſonas (per miniſtros generales, aut prouinciales deputandas) ex parte exteriori, habeantur claues, & conſeruentur.* Et Gregorius Tertius decimus in ſua conſtitutione ait, in hunc modū, *Declaramus præterea nullis monialib. etiam Tertiarijs licere habere oſtium per quod ex monaſterio intrari poſſit in ipſarum monialiū Eccleſiā exteriorē, in quam ſecularibus ad miſſam, & diuina officia patere ſolet acceſſus, ſed omnino muro obſtruendū. Nec videri licere monialibus ēt Tertiarijs egredi à ianua monaſterij, quæ eſt pro clauſura ipſius monaſterij ēt ad claudendum aliā vlteriorē ianuā, quæ patere ſolet aditus ſecularibus venientibus vel ad rotā, vel ad crates, ſeu loca colloquijs deſtinata, quæ vulgo parlatoria appellantur, vel ad pulſandū ipſam ianuā clauſuræ, quæ loca cū ſaltē pro cauſis præfatis patere ſoleant ſecularibus extra clauſura cenſeri debēt, etiā quo tempore clauſa ſunt.* Hæc Greg. XIII. Circa quę notat *h* Nauarrus, quod tria hic inculcantur à Gre- h *Nau. vbi ſu. nu. 57.*
gorio Tertio decimo per ſe patientia, & noua, quæ etſi iuſta, & prouida, multis tamen videbuntur, vt arbitror dura, niſi ſecum reputēt multorum huius ſeculi virorum petulantiam, procacitatem, & malitiam ſanctimonialium ſanctimonię inimicam fuiſſe cauſam, ea ſtatuendi; & vtinam, vt ſtatuūtur, ſeruentūr. Vides, quo deſiderio ardeāt Summi Pontifices clauſuram ſeruandi, & quātum ad moniales Sanctæ Claræ hoc pluſquam manifeſtū erat ante Concil. Trident. & ante conſtitutiones Pij Quinti, & Gregorij Decimitertij. Vrbanus enim Quartus ſtatuit, qualiter moniales Sanctæ Claræ ſecundum regulam (quam ipſe ordinauit) profeſſæ teneantur ſeruare clauſuram monaſteriorum ſuorū, ſub forma ſequenti. *Omni namque tempore vitæ ſuæ hanc vitam profitentes clauſuræ manere firmiter teneātur infra murorū ambitū ad intrinſecam monaſterij deputatū, niſi forſan (quod abſit) ſuperueneriti neuita-*

bilis

bilis neceſſitas ſicut exuſtionis ignis, vel incurſus hoſtilis, ſeu alicuius huiuſmodi, quæ dilationē nullo caperet modo, ad egrediendū licentiam poſtulandi. In quibus caſib. transferant ſe ſorores ad locum aliquem cōpetentem, in quo (quantū commode fieri poterit) clauſæ morentur, quouſq. eis de monaſterio ſit prouiſum. Et propter huiuſmodi neceſſitatis euidētiam, nulla eis concedatur licentia, vel facultas extra prædictā clauſuram vlterius exeundi, forte de mandato, aut authoritate Cardinalis Romanæ Eccleſiæ, cui a Sede Apoſtolica generaliter fuerit iſte ordo cōmiſſus, niſi ad aliquē locū aliquæ mitterentur cauſa plantandi, vel ædificandi eandē religionem, vel reformādi aliquod monaſterium eiuſdē ordinis, vel cā regiminis, aut correctionis, aut alicuius valde euidētis, & grauis diſpēdij euitandi, vel niſi de eiuſdē Cardinalis mandato, aut Authoritate monaſterio primo rationabili cauſa relicto totus cōuentus ad monaſteriū aliud ſe transferat. Ita habetur in monumentis *a* ordinum.

a in 1. imp. fol. 281. tra. 3. & in 2. imp. f. 257. in trac. 2. rub. 2.

b In c periculoſo. d. c. 2.

Pro explicatione eſt notandum, quod moniales S. Claræ ampliorem habent obligationem ad clauſuram illa, quæ a iure *b* cōmuni ceteris monialib. poſita eſt. Hoc patet, quia in *c* Regula ſuæ profeſſionis ſic dicitur, prout patet ex ſupradictis, ita, ꝙ clauſura eſt vnū ſuorum votorū principalium, prout eſt ſeruare obedientiam, paupertatē, & caſtitatem, ſuper quo non eſt aliqua diſpēſatio, niſi in caſibus poſitis ab Vrbano IV. in dicta regula. Qui vt melius percipiātur, libuit hic eos proponere ipſos ſigillatim explicando per articulos ſequentes.

ARTICVLVS II.

Vtrum poſſint egredi moniales Sanctæ Claræ superueniente ineuitabili, & periculoſā neceſſitate.

RESpondeo dicendo, quod primus caſus poſitus, in regula S. Claræ, in quo poſſunt moniales a clauſura exire, eſt, ſi ſuperuenerit ineuitabilis & periculoſa neceſſitas, ſicut exuſtionis ignis, vel incurſus hoſtilis, ſeu alicuius conſimilis, quæ dilationem nullo modo ſuſtineret ad poſtulandum licentiam egrediendi. In quibus caſibus dicit Vrbanus, transferant ſe ſorores ad alium locum competentem, in quo, quantū commode fieri poterit clauſæ morentur, quouſq. eis de monaſterio ſit prouiſum.

Et aduertendum pro explicatione, quod nō poteſt ſuperior cogere moniales ad ſeruādam clauſuram, extante periculo mortis: ſi mors cuius periculum imminet, ſit violenta, quia nemo poteſt cogi, vt ſeipſum occidat, quia id aperte eſt contra legem naturæ. Si tamen mors non ſit violenta, ſed naturalis, qualis eſt, quę ortum habet ab ęgritudine, videtur quidem probabile, quod ſic: probatur, nam Carthuſienſes coguntur licitè, vt abſtineant à carnibus, quāuis ſint morituri ea ęgritudine, propter abſtinentiam ab eſu carnium. Quia hæc abſtinentia cum reſpiciat bonum cōmune illius religionis, & tendat ad conſeruationem virtutis abſtinentiæ, poteſt cadere ſub præcepto, vt tenent Theologi.

Nec in hoc caſu infertur illis vis, quia ex quo ipſi religioſi emiſerunt votū abſolute, & ſimpliciter abſtinendi perpetuo ab eſu carnium, habet ipſa religio ius cogendi profeſſores illius ad talē abſtinentiam, ſicut princeps habet ius cogendi ciues ad bellum pro conſeruanda patria, quāuis ſit probabile periculum mortis. Eodē pacto, quia aliquę religioſæ tenentur ex voto ſeruare caſtitatem, & multæ promiſerunt perpetuam clauſuram, & cunctæ ex præcepto Pij V. *Circa paſtoralis*, ad illam tenentur ſimpliciter, inde ſequitur, quod poſſint cogi licite ad ſeruandam clauſuram cum diſcrimine vitę pro conſeruando bono communi religionis, & pro tuenda caſtitate, & honeſtate.

Hinc colligo, non eſſe damnandos, nec vt crudeles reprehendendos prælatos, qui nolunt diſpenſare cum monialibus, vt egrediantur, quamuis medici teſtificentur, eſſe morituras, niſi egrediantur, cū poſſint cogi cum diſcrimine vitæ ad ſeruandā clauſuram; præſertim, ſi ex tali diſpenſatione oriatur ſcandalum, & diſſolutio clauſuræ. Quia ex quo cū vna diſpenſatur, reliquæ ægre ferunt, niſi cum illis ſimiliter diſpenſetur, & ſic facile pateret aditus ad euertendum totam clauſuram.

Secundo colligo, non eſſe reprehendendos prælatos, qui mortali exiſtente ægritudine, & teſtimonio vero Doctorum medicorū accedente aliquando cum aliqua moniali ſeruatis ſeruandis diſpēſauerint. Verbi gratia, ſi monialis non ratione voti, ſed præcepti tantum eccleſiaſtici tenetur ad clauſuram in aliquo monaſterio ſeruandam, quā ante Concil. Trident. non ſeruauerat, & monaſterium eſt in loco quodam deſerto, ad quod non poterāt medici accedere, toties quoties ipſi opus ſit, & ipſa monialis ſit anus, & monacha grauis quondam ipſius monaſterij Abbatiſſa; & infirmitas non poſſit curari, niſi quotidie a medicis viſitetur infirma. Nec his obſtat conſtitutio Pij V. de qua infra latius dicetur, prohibens ſecundum intellectum aliquorum, quod nec ēt in periculo mortis liceat ipſis licentiam concedere ad egrediendum. Nā Extrauagans debet intelligi, quādo ipſę ſunt in monaſterio, vbi accedere quotidie poſſunt medici ad curādas infirmitates grauiſſimas, & cōtinuas, & malorum humorum ſatis abundantes, ad quarum curationem continua medici viſitatio eſt neceſſaria. In his enim monaſterijs licet continuis infirmitatibus grauiſſimis moniales ſint præpeditæ, habēt tamen medicos, qui earum continuum laborem poſſint viſitatione continua ſubleuare, & poſſunt eas aſſiſtēdo ibi inuiſendo curare. At ſaluo ſemper Sūmi Pōtificis Maximi decreto in monaſterijs, in deſerto exiſtentib. quorum fundationes non obligabant ad clauſurā, vbi medici non quotidie viſitant moniales, quorum frequens viſitatio eſt præciſe neceſſaria ad dictam infirmitatem ſanandā, ego certe Pij V. Extrauagantem rigoroſam limitarem. Præcipue cum ſecundum opinionem Nauarri, de qua infra agemus, non ſit huculque lata lex, quæ ipſos prælatos arceat, ne poſſint diſpenſare in caſu prædicto. Nec diſpēſatio in caſu ipſius monachę, anus, & benemeritę, eſt occaſio relaxationis, & diſſolutionis clauſuræ, nam ipſam tot, & tales circunſtantiæ comitentur. Et ſi in tali caſu eſſet ſcandalū aliquarum, contemnēdum eſt, quia reuera eſſet acceptum, & non datū. Et in his omnibus ſumma prudentia deliberatione, & conſilio procedendum eſt, vt ſine religionis diſpendio quandoque extremæ religioſarum neceſſitati, ſuccurratur.

Aduertendum ſecundo, quod ſi mors, quæ imminet monialibus, eſt violenta vt ea, quę prouenit ab aquæductu, ab incendio, & ruina magni ædificij, & hoſtili incurſu, & ſimili cauſa, videtur quidē, quod ipſæ moniales tenentur egredi a monaſterio, & ad tutum locum ſe recipere; quia ſi oppoſitum facerent, ſe ipſas occiderent, quod eſt omnino illicitum. Sed in hoc caſu tenentur licentiam petere a ſuperioribus, ſi in breui poſſit haberi; quia ſecundum *c* ius prohibitus eſt egreſſus ſine licentia ſuperiorum. Si tamen ſit periculum in mora,

c c. Monachū. 20. q. 4.

ſufficit licentia præſumpta. At ſi periculum mortis ſit ex ægritudine, cum talis mors non ſit violenta, ſed naturalis, nō tenentur egredi, immo opus virtutis efficient: ſi pro conſeruanda clauſura tale periculum ſuſtineant. Et in hoc caſu ſine licentia expreſſa, & in ſcriptis nō licebit exire, quamuis ſit infirmitas lepræ, & epidemiæ, prout tenet *a* Syluester.

a Syl. titu. relig. 7. q. 16.

ARTICVLVS III.

Vtrum propter aliquas infirmitates liceat monialibus a monaſterio exire.

RESpondeo dicendo, quod Pius V. Pontifex Maximus in extrauaganti, quæ incipit, *Decori & honeſtati*, ait, *quod nulli monialium ſine ſubditæ ſiue prælatæ et Carthuſienſium, Ciſtercienſium, S. Benedicti, & Mendicantium, & quorumcunque aliorum ordinum et militiarum, cuiuſcunq. dignitatis et ortarum a Regia, vel illuſtri proſapia, de cetero etiam infirmitatis, vel aliorum monaſteriorum etiā eis ſubiectorum, aut domorum parentum, aliorumve conſanguineorū, viſitandorū, aliave occaſione, et prætextu a monaſterijs exire, niſi ex cauſa magni incendij vel infirmitatis lepræ, aut epidemiæ, ſed neque in prædictis caſibus extra illa, niſi ad neceſſarium tempus ſtare licere*. Hæc Pius Quintus.

Circa quam extrauagantem eſt notandū, quod licet capitulum, *periculoſo*, ob ſolam vnā cauſam, ſcilicet, infirmitatis periculoſæ, vel ſcandaloſæ, permittat egreſſum, tamen Pius V. in ſua extrauagāti ob tres videlicet, incendium, infirmitatem lepræ, & infirmitatē epidemiæ permitit ipſas moniales exire, & licet hæ duæ poſtremæ videntur contineri ſub infirmitate periculoſa, & ſcandaloſa, de qua ſolum fit mentio in dicto capite *periculoſo*, infirmitates enim lepræ, & epidemiæ periculoſæ, & ſcandaloſæ ſunt, dubium tamen controuerſum eſt valde in hac Extrauaganti, an tres exemptiones a Pio Quinto poſitæ, debeant extendi ad ſimiles caſus. Cui dubio reſpondet *b* Nauarrus affirmatiue. Sed cum tres caſus poſiti, & excepti a Pio V. ſcilicet, incendium, lepra, epidemia ſint tangentes totam cōmunitatem, ita quod ſi in his non egrederentur moniales a ſuis monaſterijs, tota earum congregatio periret, quidam tenaciter affirmant, dictam Extrauagantem, non debere extēdi niſi ad caſus totā communitatem tangentes, vt eſt impetus aquę ductus, incurſus hoſtilis. Quam opinionem cōtra Nauarrum tenet *c* Gutierez. Nec obſtāt quę Nauarrus in confirmationē ſuæ opinionis adducit, quod ſcilicet quamuis ſolum quatuordecim cauſæ exprimantur, ob quas ſolum filij exhæredari poſſunt, prout dicitur in *d* iure, tamen propter alias ſimiles cauſas dicunt iuris periti poſſe exhæredari. Nā reſpondetur concedēdo propter alias ſimiles cauſas poſſe exhæredari, in quibus videlicet eadē militat ratio ipſius legis, & authēticę ipſas quatuordecim cauſas ſigillatim numerantis, ſcilicet ingratitudo contra illum, qui poteſt hæredes exhæredare. Et ſimiliter dicimus, quod propter alias cauſas ſimiles poſſunt egredi clauſtra moniales, quando in ipſis cauſis militat ratio cauſarum a Pio V. ſignatarum, ſcilicet, quando non exeuntibus monialibus communitas, & congregatio ipſarum in maximo, & probabili periculo conſtitueretur. At vbi eſt periculum ſolius monialis infirmæ, ſi nō exeat a monaſterio, non verſatur eadem ratio, & ſic non eſt, cur fieri debeat talis exeuſio ex ſimilitudine rationis. Et hanc opinionem ante iſtam P.j Quinti cōſtitutionem arcto termino iuris *e* antiqui tenuit Collector priuilegiorum Mendicantiū adducens in eius cōfirmationem, quod Papa in omnibus locis Regulæ Sanctæ *f* Claræ, vbi aliquid contra clauſurā exoptauit, ſiue in caſibus fortuitis, ſiue non fortuitis nunquam habuit conſiderationem ad aliquam perſonam particularem. Vnde cum in omnib. ſuis exceptionibus Papa ſemper cōſuluerit, & prouiderit communitati, & non monialib. in particulari, bene colligitur, quod ſolum voluit commoditatē communitatis aliquādo præferri clauſuræ, & non commoditatem, & neceſſitatem alicuius monialis particularis. Et hanc eandem opinionem, ſequēdo collectorem, tenet doctiſſimus Corduba in additionibus ad compendium reſpondens argumentis in cōtrarium. Quam etiam tenent Patres *g* Collectores libri ſupplemēti in deciſionibus quorundā dubiorum, quæ in Salmanticena Academia cum Doctiſſimis cōmunicauerunt, affirmantes, hanc fuiſſe eorum opinionem.

b Na. in c. Statuimus. nu. 4.

c Gutier. de q. cano. c. 14.

d c. non licet de lib. prate.

e Auth. vt cum de appel. cognoſ. §. aliud quoque capitulū cum ſequent. §. toll. & f d. c. periculoſo collectio. tit. clauſu. monia. du. 1.

g Colle. in deciſ. dub. ad fin. ſupp. f. 2. p. aub. 1.

Sed aduertendum, quod generales, & eorū viſitatores poſſunt optimo iure non caſtigare, immo melius facient non caſtigando prouincialē pœnis contentis in conſtitutione Pij V. qua ſcilicet dedit licentiam alicui moniali ad egrediendum a monaſterio ad certum tempus propter grauem infirmitatem, quæ in monaſterio non poterat curari, licet ipſa infirmitas non eſſet nociua communitati, ſequēdo in hoc vt veram opinionem Doctiſſimi Nauarri, ignorando contrariam opinionem eſſe communiorem. Nam ignorantia veri intellectus iuris humani patientis diuerſos intellectus a viris doctis, excuſat à pœna, immo & a culpa, ſecundum communiter Doctores. Et hæc cōſtitutio diuerſos, vt patet, patitur intellectus.

Ex quibus colligo oportere maxime, ne in æquiuoco laborent patres prouinciales, quod patres generales in ſuis diffinitorijs capitularibus declarent opinionem contra Nauarrum, in iudicando, & conſulendo eſſe ſequendam, vt ita ſcito vero intellectu prælati, à conceſſione huiuſmodi licentiarum abſtineant, quaſi à facie colubri fugiendo peccatum.

ARTICVLVS IV.

Quid nomine epidemiæ veniat, propter quam moniales à clauſura exire poſſunt.

REſpondeo dicendo, quod communium morborum, non vna, neque ſimplex eſt ratio. Nā ex eis quidam dicuntur endemij, alij epidemij, & alij peſtilentes. Endemij id eſt populo peculiares, ſunt illi, qui perpetuo locum aliquem, vel agrum, vel ciuitatem, vel pagum, vel villam occupant, propter loci poſituram, vel aquarum naturam (vt bociū, morbus latheralis) qui aliquibus populis ſunt peculiares, qua de cauſa huiuſmodi morbos endemios, quaſi patrios, aut vernaculos appellandos eſſe, *h* Galenus ait. Bocium ob peculiare aquarum alicuius loci vitium gigni multa habemus teſtimonia. Nam *i* Plinius guttur hominibus tātum ex aquarum, quæ potantur, vitio plerunque intumeſcere ſcriptum reliquit, cui conſenſit *k* Orbaſius. Quo loco de aquis verba faciēs ait: Nam & gutturoſi nonnunquam ab ipſis fiunt aquis. In qua etiā ſententia eſt *l* Vitruuius inquiens, *iuxta Aequicolos autem in Italia, & Alpibus in natione Medullorum eſt genus aquæ, quam qui bibūt efficiuntur gutturoſi*. Quorū gutturū meminit *m* Iuuenalis dicēs, *Quis tumidū guttur miratur in Alpib.* Inter Alpes, quę Italiā diſtinguūt a Gallia presbyterū

h Gale. lib. 2. de vic. acutorū c. 9

i Plin. l. 1. c. 37. poſt medium.

k Orbaſ. l. 3. ſi.

l d. Vitru l. 8. architec. c. 3. iuxta finem.

m c. Iuuenal ſatira. 13.

quendam

a *Muſa.l.de ratio.vict in morbis accut. cõſ.6.*

quendam cantorem ſe vidiſſe affirmat Antonius *a* Muſa, viginti quinque librarum guttur habẽtem.

Populi etiam ad Aquilonem expoſiti ſatis comprobant morbum lateralem inter endemios morbos recenſeri debere, eo quod magno ſuo malo illũ ſingulis annis patiuntur. Alij vero cõmunium morborũ epidemij dicuntur, qui per populum graſſantur, aut de populo in populũ vagantes, plurimos corripiunt inſequẽtes aeris corruptionem, aut ſyderis alicuius influxum. Ex his quidam ſunt peſtilentes, qui *Loimodes*. Sunt autem idẽ, quod epidemiæ pernicioſæ. Qui morbi peſtilentes ob id appellantur, quia maiorẽ hominum, quos inuadũt, partem interimunt, quemadmodũ *b* Galenus his verbis docet. *Oſtendit hac ſentẽtia Hippocrates morbos multos eiuſdẽ ſpeciei vno fieri tempore, quos ſi pernicioſi fuerint, peſtem appellant, ſi vero mitiores altera quadã indicat appellatione epidemios, vel apidemios nominantes Vt epidemus morbus ſit, qui tẽpore aliquo in regione aliqua abundet inſoleſcatq; peſtis vero epidemia pernicioſa*. Huic ſimilem alteram ſententiã idem Galenus ſcripſit in præfatione ad libros de morbis popularibus. Cum enim docuerit morbum illum non nuncupari per quinque ſyllabas *Epidemion*, aut per quatuor *Epedimon*, ait *tenendum eſſe, morbos quoſdã inuadere multos vniuerſim, qui ſcilicet communes appellantur, quoſdam vero ſeparatim quẽlibet, quos ſperades vocant. Inter communes rurſus alij publici ſunt, quos vocant endimos, qui naturã villæ, vel agri, vel ciuitatis inſequuntur. Alij vulgares exiſtunt, qui epidemij nuncupantur, horum pernicioſiſſimi peſtilentes dicuntur, qui perinde, ac totum vulgarium morborum genus cæli, aut aeris ſtatu proficiſcuntur, ſicut ſporades ob errorem in victu aut vitium in temperatura fiunt*.

b *Gal. lib. 1. de rat. vict. in morbo acut. con. 9.*

c *Gal. lib. 3. de morb. popu. p. 3. con. 20.*

Porro hoc nomen peſtilẽs, nulli morbo propriũ eſt, ſicut nec epidemus vt Galenus eſt *c* author, dicens. *Vnus de vulgaribus morbis, & ipſe peſtilens eſt*, Sed alibi dicit his verbis. *Nam ſi quando nulla morbi peſtilẽtis forma cõmunis vulgetur, ceterũ diſperſi ſunt morbi; nec enim ais certi eſt morbi nomen vulgare, vel peſtilentis. Ceterum quicunque vno in loco multos ſimul inuaſerit, vulgaris hic vocatur, qui ſimul ſi hoc habeat, vt multos perimat, peſtis fit*. Voluit itaq; Galenus peſtilentem epidemium non dici de morbo aliquo peculiari, ſed apparere poſſe ſub cuiuslibet morbi ſpecie. Apparet tamen quãdoque ſub ſpecie phrenitidis, aut letargiæ, aut pleuritidis, aut carri, aut cathodri, aut catharri, aut bubonis. Sufficit enim ad hoc vt epidemus ſit, vt populariter graſſetur, qui ſi populariter graſſando plurimos interimat peſtilentis naturam induit.

d *Ariſtote. 1. prob. pro. 7.*

Ex his ſequitur erraſſe *d* Ariſtotelem eo quod ſatis impropriè loquitur de vocabulo peſtis, dum ait, *ex morbis ſolam peſtem eſſe pluribus communem*. Cõſtat enim ex ſuperiorib. aliquos eſſe morbos communes non peſtilentes. Morbus enim peſtilẽs, hæc duo habere debet, vt populariter graſſetur, & pernicioſus ſit, maiorem ægrotorum partem, quos apprehenderit, interimens. Epidemo vero vnũ eſt neceſſariũ, vt plurimos inuadat, ſeu populariter graſſetur, ſine pernicie. Nam ſi pernicioſus ſit iam non ſimpliciter epidemius; ſed epidemus, pernicioſus, aut peſtilens dicendus eſt.

Liquet etiam improprietatis, & contra antiquorum placita nõnullos noſtri temporis medicos peſtilẽtes febres nũcupare eas, quæ mali moris ſunt, ſiue pernicioſæ, & quæ cũ exanthematis euenire ſolent (*calenturas de pintas, hodie vocant*) quamuis non ſunt populares, aut plurib. hominibus cõmunes. De quibus verba faciens *e* Hippocrates inquit *Maleficentiſſimæ febres a ſignis affugentes difficillimis quarto die, aut quinto interimunt*. Hæ enim deterrimæ exitioſiſſimæ, ſeu mali moris debent dici, non tamen peſtilentes, eo quod ſunt multis communes. Quod ſi fuerint, tunc merito peſtilentes appellãtur, ſi Hippocratis, & Galeni dicta ſequimur, qui pernicioſam febrem atque malignam, non ſimpliciter appellarunt, peſtilentem: ſed eam tantum, quæ cum pernicie in eadem ciuitate populove plurimos inuadit.

e *Hippoc. lib. 3.*

Ex dictis clare ſequitur, quod quãdo aliqua monialis infirma fuerit morbo plurimos inuadente, ſeu populariter graſſante etiam ſine pernicie põt licentiari a prælatis, vt a clauſura poſſit exire, ne alias moniales dictus morbus inuadat. Ad hoc enim ſecũdum ſuperius dicta, vt epidemius dicatur, hoc tantum ſufficit. Et Pius V. concedens, vt ipſæ moniales detentæ epidemiæ infirmitate poſſint exire, nullum verbum fecit de epidemia peſtilente, quæ plurimos inuadit, & populariter graſſatur, maiorẽ partem ægrotorum, quos apprehenderit interimẽte, ſed loquutus ſuit abſolute de epidemia, quę poteſt, ſtando in rigore vocabuli accipi pro morbo multos inuadẽte, & populariter graſſante etiam ſine pernicie. Conſiderans, quod ſi inuadat moniales, & per monaſterium graſſetur, difficillime poſſent moniales ſeruare clauſuram, cum ad earũ curam ſit neceſſarium mulieres ad minus introducere intra clauſtrum ad earum medicamẽ, aut ad curationem extra ſepta monaſteriorum egredi.

ARTICVLVS V.

Vtrum caſus, qui ponuntur ab Vrbano Quarto, in quibus moniales poſſunt a clauſura egredi, ſint reuocati a Pio V. in ſua conſtitutione.

RЕſpondeo dicendo, quod Pius V. determinat ſequendo Concilij Trident. decreta, non poſſe moniales egredi à clauſura, niſi ex cauſa magni incendij, vel infirmitatis lepræ, aut epidemiæ, & caſus excepti firmant regulam in contrarium. Et ſic videtur dicendum, quod alij caſus poſiti ab Vrbano Quarto ſint a Pio V. in ſua conſtitutione reuocari.

Sed contrarium eſt dicendum. Nã ſecundus caſus, quãdo, ſcilicet, mittuntur moniales ab habente poteſtatem ad aliquem locum cauſa plãtandi, vel ædificandi eandem religionem aut reformãdi aliquod monaſterium eiuſdem ordinis, non eſt reuocatus a Pio V. Licet enim nominet tãtum caſus ibi poſitos, eſt tamen dicta cõſtitutio extendenda, ad alios caſus ſimiles habentes eandem rationem. Donatio enim ob ſolas quinque cauſas poteſt reuocari, prout habetur in iure. *f* Gloſſa tamen ibi cõmuniter recepta habet, ob alias ſimiles poſſe reuocari vt latius referunt, & ſequũtur Felinus, *g* & Ripa. Vnde cũ caſus nominati a Pio V. concernant communitatem, & hic caſus ſit eis ſimilis, concernit enim communitatem religionis, non particularem monialem licentiandam, cum exeat ad plantandam religionem & ad monaſterium ædificandũ, aut reformandum ſequitur euidenter in dictis caſibus a Pio V. nominatis comprehendi.

f *l. fi. C. de reuocand. dona.*

g *Fel. in c. paſtoralis de reſcrip. nu. 1. Ripa. in d. l. fin. ar. nu. 137*

Ex quo infero primo, quod tertius caſus non eſt reuocatus, & ſic poteſt monialis licentiari cenſura regiminis, ſcilicet, vt aliqua monialis ſit prælata alicuius monaſterij, cũ hic caſus maximè cõcernat ipſius religionis augmentũ, & propagationẽ. Et eadem

Digitized by Google

dem ratione ait a Collector priuilegiorum mendicantium, quendam expoſitorem tenuiſſe, quod nõ ſolum poſſit aliqua monialis egredi clauſuram, & duci, vt ſit Abbatiſſa alterius monaſterij, ſed etiã, vt ſit magiſtra nouitiarũ, ſeu vt ponatur in aliquo officio, in quo multum conſiſtit honeſtas religionis prout habere cuſtodiam portæ, aut rotæ, &c. Hæc enim etiam pertinent ad regimen, & ipſis religio maxime ampliatur. Addit etiam prædictus author quod peracto officio, pro quo aliqua monialis ducta eſt ad aliud monaſteriũ, ſi vult egredi ad ſuum monaſterium, poteſt reuerti ſola, ſi ſocia vult remanere, aut ſocia poſſet reuerti ſola, ſi principalis nollet regredi, de conſenſu tamen vtriuſque monaſterij.

a Collect. titu. clauſura.

Secundo infertur, quod non ſit etiam reuocatus quartus caſus, ſcilicet, cauſa correctionis (quando, ſcilicet, aliqua monialis non poteſt corrigi in monaſterio, vbi habitat timore ſuorum cognatorum, vel alia cauſa moraliter vrgente) tunc enim poteſt duci ad aliud monaſterium. Hic enim caſus totum religionis corpus concernit, cum ex punitione delictorum ſine ſtrepitu, & tumultu, maxime eius nitor reſplendeat.

Tertio infertur, quod quintus caſus non eſt etiã reuocatus, ſcilicet, quod poſſint egredi cauſa alicuius valde euidentis diſpendij euitandi. Diſpẽdium enim, de quo in iſto caſu fit mẽtio, eſt, quando aliqua monialis eſſet infecta aliqua infirmitate tã cõtagioſa, quod merito timetur inde prouenire magnum damnum alijs monialibus, aut nõ poſſe ibi ſtare ſine grandi periculo, vel ſcandalo communitatis. Immo hic caſus per cõſtitutioné Pij V. eſt declaratus, vt habeat locum in infirmitate lepræ, aut epidemiæ prout late dictum eſt in ſuperioribus.

Quarto infertur, quod ſextus caſus, in quo moniales poſſunt exire, ſcilicet quãdo de mãdato prælati habentis authoritaté, monaſterio primo ex cauſa rationabili relicto totus conuentus ad monaſterium aliud ſe transferi. Hic enim caſus, vt patet, concernit communitatem ipſius monaſterij, pertinet enim ad vtilitatem religionis, vt monaſteria de vno in alium locum transferantur, & propter eam vtilitatem ordinat b Concil. Trident, vt, *quia monaſteria ſanctimonialium, extra mœnia vrbis, vel oppida conſtituta malorum hominum prædæ, & alijs facinoribus ſine vlla ſæpe cuſtodia ſunt expoſita, curent Epiſcopi, & alij ſuperiores ſi ita videbitur expedire, vt ſanctimoniales ex eis ad noua, vel antiqua monaſteria intra vrbes, vel oppida frequentia reducantur, & confirmatur.* Nam ſicut vetatur ingreſſus virorũ in monaſteria monialiũ, ita vetatur egreſſus earum a monaſterio. At congregatio Concil. reſpõdit Archiepiſcopo Genuẽſi dicens. *Cauſa euidentis vtilitatis monialiũ data eſt licentia ab ordinario eorum curatoribus in ea monaſteria ingredi, dummodo eorum ætas, & morum grauitas ſit quæ ipſos cõmendet.* Hæc congregatio. Vides quomodo propter euidentem vtilitatem modo permittatur ingreſſus, ergo propter eandem patebit etiã egreſſus. Denique, vt omnia ſupradicta confirmem Pius V. in ſua cõſtitutione non derogauit Cõcilium c Tridentinũ, in quo dicitur. *Nemini autem ſanctimonialium liceat poſt profeſſionem exire a monaſterio etiã ad breue tempus quocunque prætextu, niſi ex aliqua legitima cauſa ab Epiſcopo approbanda*, & omnes caſus ſupra poſiti ab Vrbano IV. legitimas ſatis cauſas a Summo Pontifice approbatas, præ ſe ferunt. Vnde ſuperiores concedentes licentiam ad exeundũ in dictis caſibus tantum, debent declarare ipſos caſus eſſe eorum, qui a Pontifice maximo ſunt approbati, vt moraliter vrgentes ad eam licentiam

b Seſ. 25. de regul. c. 5.

c d. c. 5.

concedendam. Nec his obſtat cõſtitutio Pij V. prohibens egreſſum omnium monialiũ ad alia monaſteria. Nam reſpondetur, quod intentio finalis illius decreti non eſt prohibere abſolute omnẽ exitum, ſed illum, ex quo generatur ſcandalũ: qualis eſt exitus ad diſcurrendum per domos ſeculariũ, & exitus Abbatiſſarum ad viſitanda alia monaſteria ſibi ſubiecta, vt euidenter conſtat ex dicta conſtitutione. Sed exitus ad alia monaſteria propter aliquam cauſam iuſtã non eſt huiuſmodi, & aperte conſtat, ex tali exitu pudicitiam non periclitari; ergo nõ eſt prohibitus: cum certũ ſit in iure, quod ceſſante cauſa ceſſat eius diſpoſitio. Et cõfirmatur. Nã vt cõſtat ex eadẽ cõſtitutione, intentio eius fuit Con. Trid. decreto adhærere, & in cõcilio, vt dictũ eſt, nõ abſolute oĩs exitus prohibetur, ſed ille dumtaxat, qui ſine ſuperioris licentia, & ſine cauſa fit.

ARTICVLVS VI.

Vtrum ſuperioris regularis licentia ſufficiat ad exeundum a monaſterio.

RESpondeo dicendo cum d Concil. Tridentino decernente: *Dare autem, tantum Epiſcopus, vel ſuperior licentiã debet in caſibus neceſſarijs.* At Pius V. in ſua conſtitutione ait, quod præter licentiam ſuperioris ſit etiam neceſſaria licentia Epiſcopi, & congregatio Cardinaliũ in hũc modũ declarauit. *Monialibus monaſterio exeuntib. etiam cum cauſã probabili requiri in eo communem conſenſum ſuperioris regularis, & Epiſcopi loci.* At præfata conſtitutio in hac parte in Hiſpania non eſt in praxi, & per non vſum amittit vim obligãdi. Præterea prædicta conſtitutio habet locum in monaſterijs monialiũ, quæ non ſolum ſubduntur generalibus, & prouincialibus habentibus iuriſdictionem epiſcopalẽ, ſed etiam ſubduntur prioribus conuentualibus tali iuriſdictione epiſcopali carẽtibus. Nã in talibus monaſterijs non ſufficit, ſuperioris immediati licentia ad exitum monialis, ſed requiritur neceſſario licentia, & approbatio ſuperiorum habẽtium epiſcopalem iuriſdictionem. Nam re vera generales, & prouinciales, quoad iuriſdictionẽ, ſunt Epiſcopi ſuorũ ſubditorũ. Quare abſq; vllo conſcientiæ ſcrupulo poteſt monialis regularibus ſubdita, exire a monaſterijs cum ſola licentia generalium, aut prouincialium ſine alia approbatione Epiſcopi ſecularis.

d d. c. 5.

ARTICVLVS VII.

In quas pœnas incurrunt dantes licentiam extra caſus ſupra dictos & ipſæ moniales egredientes & ipſas recipientes.

RESpondeo dicendo, quod Pius V. in ſua conſtitutione ait. *Aliter autem, prout præfertur, ingredientes ſeu licentiam exeundi quomodocunq. concedẽtes, necnon comitantes ac illarum receptatrices, perſonas, ſiue ſeculares, ſiue Eccleſiaſticas, cõſanguineas, vel nõ conſanguineas vinculo excõmunicationis maioris latæ ſnīæ ſtatim eo ipſo abſq. aliqua declaratione ſubiacere, a qua præterquã a Romano Põtifice, niſi in mortis articulo abſolui nequeant.* Hęc Pius V. Et vlterius, *Moniales & prælatos contra faciẽtes officiis, & dignitatib. priuat, & inhabilitat ad ea in poſterũ obtinẽda, et quaſcunq. exeundi licẽtias ẽt a Sede Apoſtolica conceſſas reuocat.* Aduertendũ, quod ſi moniales San. Claræ clauſuram extra caſus ſupradictos egrediendo, ſuam regulam tranſgrediuntur, & pec-

Digitized by Google

& peccant mortaliter, licet non incurrant excommunicationem niſi vno tãtum caſu, ſcilicet eundo ad curiam Romanam, prout in earum regula cõtinetur. At hodie per Concilium Tridentinum excõmunicationis vinculo latæ ſententiæ feriũtur omnes in vniuerſum moniales egredientes ſine legitima facultate à clauſura, quomodocunque egrediantur.

a 3. fol. 210.

Aduertendum etiam, prout continetur in libro *a* ordinis Italico, quod, *Benedictus XII. ſtatuit, quod ſi Abbatiſſa clauſurã exire præſumpſerit, vel ad exeundum aliquã licentiauerit monialem, per miniſtrũ ſuum de diſcretorum fratrum conſilio remoueatur à regimine Abbatiſſæ; moniales vero dictam exeuntes clauſuram caſibus non permiſſis ipſo facto ſunt inhabiles ad quæcunq; officia in earum ordine obtinenda, et nihilominus ſubdantur pęnis, quę in ipſo ordine cõſueuerunt imponi.* Aduertendum denique, quod pęnæ ſuprapoſitæ contra recipientes & concomitantes prædictas moniales egredientes, non videntur comprehendere illos, qui cõpaſſione quadam naturali in extrema, vel graui neceſſitate id faciunt. Verbi gratia, ſi aliqua perſona cognata, & amica reciperet, vel comitaretur monialem egreſſam a monaſterio, aliquot milliaribus progreſſam noctu, vel diu in loco deſerto cum periculo amittẽdi vitam, vel famam, ne ea monialis damnũ aliquod pateretur, exhortando ipſam vt ad ſuum rediret monaſterium, non incurreret ſentẽtiam excõmunicationis nec pœnas dictæ conſtitutionis, ẽt ſi ipſa monialis nollet redire, prout tenet *b* Nauarrus. Qui ſubiungit, quod nõ auderet excludere illos cognatos qui ſine alia neceſſitate, quàm vitandi opprobriũ crudelitatis, vel ruſticitatis, aut amicitiæ, vel nomine cognationis id facerent. At ego ſaluo meliori iudicio non timerem illos liberare. Nam grauiſſimum omnium peccatorum eſt hæreſis, & receptatores hæreticorum excommunicatione maiori Bullę Cęnæ Domini plectuntur, & nihilominus ſecundum opinionem, quam ſequitur cum *c* Caietano idem Nauarrus, recipientes dictos hæreticos, non vt hæreticos, ſed vt amicos, & cognatos, moti quadã cõpaſſione naturali, & amore, non incidunt in dictã cenſuram. Vnde videtur dicendum, quod receptatores, & concomitantes dictas moniales de earum egreſſu diſplicentes, & regreſſum exhortantes quodam amore naturali, & affectione ſanguinis, & cõpaſſione recipientes, & concomitates, non incidũt in dictam cenſuram. Quis autem poſſit abſoluere a pęnis huius conſtitutionis, grauis eſt difficultas, pro cuius vera reſolutione recurre ad ea, quæ in ſuperioribus *d* dicta ſunt. Et eſt aduertendũ, quod in ſede Apoſtolica non ſolet dari licentia moniali, vt in domo patris, vel fratris, donec vixerit extra monaſteria, maneat prout tradit Staphileus. *e* Sub hoc enim prætextu, plura, quæ non decent, ſequi poſſent. Et habemus in libro Machabæorum *f* virginem incluſam domi eſſe debere, & feminæ religioſæ ſub clauſura morari debent, prout dicunt ſacri Canones, *g* & debent cum alijs monialibus habitare, & viuere. Immo neq; illis propria receptacula habere licet, vt ijdẽ ſacri Canones *h* affirmãt. In ſumma in omnibus circa illas caute procedendum eſt, vt euitentur, quæ earum pudicitiæ inſidiari poſſunt argumento aliquorum iurium. *i* Verum eſt tamen quod olim propter aliquas cauſas, quas commemorat Quintilianus *k* Mandoſius, hæc licentia concedebatur: quas hic non refero, cum iam hodie etiam propter illas minime licentia concedatur.

b Na. in c. ſtatuimus. nu. 51.

c Caiet. 2. 2. q. 95. ar. 1. Na. c. 27. nu. 561.

d Sup. 24. a. 17.
e Staph. de Signat. f. 192. ve. monials. prof.
f Mach. 3. cap.
g c. mulieres an te ſi. de iudicijs. l. 6. ca. vnico. de ſtatu regul. li. 6.
h ca. periculoſo 18. q. 2. l. Si diſceptaretur. ff. vbi pupillos educari oportet.
i c. cũ locum de ſponſalibus.
k Mandoſ. de ſigna. gratiæ. f. 102. tit. licẽtia.

QVAESTIO L.

De clauſura Monachorum quoad egreſſum a ſuis monaſterijs, in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *VTrũ poſſint monachi a ſuis clauſtris exire.*
2 *Vtrum egreſſus monachi a monaſterio ſine licentia prælati ad alium ſuperiorem ſit peccatum.*

ARTICVLVS I.

Vtrum poſſint monachi a ſuis clauſtris exire.

REſpondeo dicendo, quod vitã, & cõuerſationem Cœnobitarum angelorũ vitæ ſimilem eſſe affirmauit Theodorus, *l* ſi a ſecularib. abſtineant, eo qđ omiſſis curis ſeculi Deo adminiſtrãt affectu: idcirco ſolebant ex prima inſtitutione cœnobitæ ſeorſum ab alijs hominib. habitare, & ſeorſum ædificare, vt innuitur in Iure. *m* Et Theophilus Imperatoris oriẽtis filius dixerat, *monachis vrbẽ intrare minime licere, iuſſeratq; eos arcere omnino,* vt aſſerit Theophilatus. *n* Et in Conc. Calcedon. ſtatutũ eſt, ne monachi ſe negotijs ſecularibus immiſceant. Quod tradunt etiam Doctores allegantes pro ſua parte rubricam cuiuſdã tituli, *ne clerici, vel monachi ſe negotijs ſecularib. immiſceant,* & tradit Petrus *o* Gregorius. Verum eſt tamen, quod non vſque adhuc ſacri Canones clauſuram ipſis indixerũt, vt à clauſtro minime poſſint exire. Iure enim communi omnis regularis quamlibet ſimplex poteſt iure exire non ſolum de licẽtia generalis, & prouincialis, ſed etiã inferioris immediate expreſſa, vel tacita ſpecialiter, vel generaliter data, modo ea iuſta de cauſa cõcedatur. Dixi *iure communi,* quia iure ſpeciali Charuſienſiũ plus requiritur. Dixi *modo ea iuſta de cauſa concedatur.* Nam cuiuſcunq; exitus cauſa aſſignanda arbitrio ſuperioris relinquitur, argumẽto aliquorũ iurium. *p* Erit autem peccatum mortale, frangere clauſuram, quæ de iure communi obligat regulares, quando cum contemptu regulæ, & profeſſionis, & trãſgreſſione præcepti ſpecialis ſuperioris clauſura violatur. Quia ſententia D. Tho. *q* eſt, contenta in regula non obligare ad mortale, niſi quoad tria ſubſtãtialia, vota & præcepta ipſius, & ſuperioris. Regularis enim nõ vouet regulam, nec omnia contenta in ea, ſed obedientiam ſecundum illam in continentia, & paupertate. Et ita obſeruantiæ aliæ extra continẽtiam, & paupertatem non obligant ex voto, niſi præcipiãtur ab ipſa regula, vel a ſuperiori, ſecundum regulam, vt vterq; Thomas *r* communiter recepti affirmant. Et huiuſmodi eſt obſeruatio clauſuræ, quam licet ius commune confirmet, non tamen id facit, addẽdo vim præcepti, ſed facit, quod illa clauſura, quæ erat de obſeruantia regulæ particularis, fiat, & ſit obſeruãtia quędã generalis. Quibus, & alijs tradit Nauarrus, *ſ* eſſe quoq; mortiferam huiuſmodi violationem, quoties fit cum notabili ſcandalo, vel damno monaſterij, non quidem quatenus eſt violatio regulæ, ſed quatenus eſt violatio iuris diuini, & cõmunis de non ſcandalizando, & de neminem lædendo.

l Theodo lib. 3. de curat. Gre.

m ca. liminoſa. 1. q.

n Theophil l. 5. iuri. oriẽt. in cõſti. 2. Theophi. ti. 1. de e piſ. o ne. monach. cã. quidã monach. 16 q. 1.
o Pet. Greg. lib. 15. ſintagmatũ c. 15. nu. 1. 2. 3. 4. & 5.

p l. primæua ff. de iure delibe. c. de cauſis de offi. deleg.
q D. Tho. 2. 2. q. 186. ar. 9.

r Tho. et Caiet. vbi ſup.

ſ Nau. in c. ſtatuimus. nu. 35.

ARTICVLVS II.

Vtrum egreſſus monachi a monaſterio ſine licentia prælati ad alium ſuperiorem ſit peccatum.

RESpondeo dicendo, quod ſic. Ait enim Cōcilium a Trident. *Ne liceat regularibus a ſuis conuentibus recedere, etiam prætextu ad ſuperiores ſuos accedēdi, niſi ab eiſdem miſſi, & vocati fuerint.* Verum eſt tamen, quod ſi accedant ad ſuperiores, quaſi appellando à grauaminibus ſibi illatis a ſuis prælatis inferioribus, ſecundum Nauarrū a culpa mortali excuſantur, cum defenſio propria ſit de iure naturali, & iure poſitiuo minime tollatur. Et accepi a patre grauiſſimo, & noſtræ religionis definitore generali, ſe audiuiſſe à quodā noſtro patre generali, ita fuiſſe declaratum ab illuſtriſſimorū Cardinalium congregatione. De quo iam aliqua diximus in ſuperioribus. b

a *Cōc. Tri. ſeſ. 25. de reg. 2. c. 4.*

b *ſup. q. 29.*

QVAESTIO LI.

De Commiſſario generali ordinis Minorum in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1. *QVæ ſit Commiſſarij generalis in ordine minorum inſtitutio.*
2. *Quæ ſit authoritas Commiſſarij generalis.*
3. *An Commiſſarius generalis ſit prælatus ordinarius, vel delegatus.*
4. *Vtrum miniſter generalis ſine capitulo poſſit eius authoritatem tollere, aut limitare.*

ARTICVLVS I.

Quæ ſit Commiſſarij generalis in ordine Minorum inſtitutio.

RESpondeo dicēdo, quod Leo X. e prout habetur in ſupplemēto, *ſtatuit pro ordine Minorum regularis obſeruantiæ, vt quando generalis miniſter electus fuerit de Ciſmontanis, inſtituat in partib. Vltramōtanis vnum Cōmiſſarium generalem, ab eiſdem Vltramōtanis fratrib. eligendum, cui miniſter generalis ſupra præfatos fratres Vltramontanos vices ſuas cōmittat prout capitulo generali expedire videbitur. Ita tamē quod Cōmiſſarius præfato miniſtro generali oīmode ſubijciatur, cui ceteri dicti ordinis prælati ſubijciuntur, ac illi per omnia ſecundum regulā obedire teneantur. Dū vero Miniſter generalis fuerit ex Vltramōtanis fratrib. electus, tūc pariformiter Cōmiſſarium generalē Ciſmontanū inſtituere debet pari modo, quo de Vltramontano Cōmiſſario ſuperius dictū, & ſtatutū eſt: qui quidē Commiſſarius generalis per triennium ſolum generalis cōmiſſionis fungatur officio, quo triēnio elapſo, nouus Cōmiſſarius per miniſtrum generalē in capitulo generali, vt ſupra eligendus (ſecundum quod Vltramontanis, vel Ciſmontanis de Cōmiſſario fuerit prouidendum) inſtitui debeat.* Hæc Bulla Leonis X. quæ dicitur Bulla vnionis, promulgata fuit in capitulo generali celebrato Romæ anno Domini milleſimo quingēteſimo decimo ſeptimo, in feſto Pentecoſtes. Cauſa aūt huius noui miniſterij inſtituendi fuit ampliſſimi noſtri ordinis ſacri dilatatio: quia re vera ſancta Minorum religio, ob eius amplitudinem, cōmode ab vno generali miniſtro gubernari non poterat. Ideo authoritate Apoſtolica cautū eſt, vt quando miniſter generalis de Vltramontana familia fuerit aſſumptus, vnus ſit Cōmiſſarius generalis de Ciſmontana familia, & idē fiat in partibus Vltramontanis, quando miniſter generalis totius ordinis fuerit electus de Ciſmontanis prouincijs. Electores huius commiſſarij generalis eſſe debent, iuxta apoſtolica inſtituta, vocales illius familiæ, de qua Cōmiſſarius generalis aſſumēdus eſt, & miniſter generalis. Qui nimirū cōuenire debent in capitulo generali, vt aperte conſtat ex prædicta Bulla vnionis, ad prædictum Commiſſarium generalem eligendum. Si tamen propter bella, vel alia iuſta impedimenta, comitia generalia intertrio dia celebrari non potuerint, ad prædictum Commiſſarium generalem eligendum, tunc miniſter generalis de conſilio aliquorum patrum poterit eandem Commiſſionem continuare, vel de nouo aliū inſtituere, vt diſponitur in conſtitutionibus generalibus Monaltanis, & Toletanis.

e *Pol. 29. conc. 95.*

ARTICVLVS II.

Quæ ſit authoritas commiſſarij generalis.

RESpondeo dicendo, quod vniuerſitas iuriſdictionis Cōmiſſarij generalis eſt pleniſſima in ſua familia, quia eadem inter, quam habet miniſter generalis in vniuerſum ordinē, vt conſtat ex dicta bulla vnionis, in qua dicitur, & diſponitur, quod miniſter generalis committat vices ſuas prædicto Cōmiſſario generali ſuper fratres ſuæ familiæ, prout Capitulo generali expedire videbitur. Et nota, quod nomine fratrū comprehenduntur moniales, cum ſit vulgatum in iure, appellatione maſculini cōprehendi femininū, non ſolum in conceſſionib. & in priuilegijs, prout reſoluunt Tiraquellus d & Antonius Gabriel, ſed etiam in correctorijs; prout affirmat, vt veriorem Tiraquellus, & Menochius. Et in noſtro caſu vſus, & conſuetudo declarauit: nā eam poteſtatem, quam habet in fratres, exercet cōmiſſarius generalis in moniales ſuæ familiæ, vt experimento conſtat.

d *Tiraq. Itrac. conſang. §. 1. gl. 9. n. 186. et 204 & 222. Gabr. cōmu. op. tit. de verb. ſig. con. 6 n. 17. et ſequen. Men. de adip. poſ. remed. nu. 61. 62. & 63.*

ARTICVLVS III.

An prædictus Commiſſarius generalis ſit prælatus ordinarius, an delegatus.

RESpondeo dicendo, quod eſt ordinarius, licet collector e priuilegiorum mendicantium teneat quod non. Et probatur, nam eligitur ab vniuerſitate vnius familiæ, quod ſufficit ad conficiendam iuriſdictionem ordinariam, vt dicit celebris quædam Gloſſa f & eſt opinio Panormitani. Et id expreſſe determinatum eſt in quodam capitulo generali Pinciano authoritate apoſtolica confirmato. Tum etiam quia prædictus Cōmiſſarius habet ſuam authoritatem beneficio legis: quod ſufficit ad conſtituendam iuriſdictionem ordinariam, ſecundū Innocentiū. g Nec eſt hoc, quod poſſit creari cōmiſſarius delegando ſuam iuriſdictionē, quoties ſibi videbitur expedire, neceſſario ſequitur habere iuriſdictionē ordinariā, cum habens iuriſdictionē delegatam minime poſſit ſubdelegare pro libito, niſi illi a ſuperiori concedatur iuxta regulā iuris vulgarem. Nā prædicta regula fallit in delegato ad vniuerſitatē cauſarū, talis. n. poteſt ſubdelegare, prout notat gloſſa, h & tradit cū communi Sylueſter. Et Cōmiſſarius generalis eſto ſit prælatus delegatus, eſt tamē ad vniuerſitatē cauſarum.

e *Collec. in compen. v. r. commiſſarius.*

f *Glo in c. cū ab eccleſiarū prælatis de offi. ordin. Panor. in ca. inſpicientis de offi. dele. nu. 9.*

g *Inno. in ca. 1. & 1 c. ad hoc de offi. archidiac.*

h *Gl. in ca. c. ro cauſam de app. Syl. verb. dele. num. 2.*

Sed

Sed cõtra prædicta arguit collector primo quod Commiſſarius generalis nõ ſit per electionem vniuerſitatis: nam Ciſmontani, & Vltramontani ſimul faciunt vnum collegium, ſeu vniuerſitatem, Ciſmontani autem tantum, vel Vltramontani tantũ, neque faciũt collegium, neque vniuerſitatem, poſt præfatam Bullã vnionis, quę eos omnes facit vnũ corpus. Vnde licet in ipſa Bulla dicatur, quod iſte commiſſarius eligatur, non poteſt dici vera, & propria electio, cum non fiat à collegio, vel ab vniuerſitate, ſed à parte collegij, ſeu quibuſdam particularibus, pro vtilitate, & commodo illud particulariter tangente.

Sed reſpondetur concedendo, quod Ciſmontani, & Vltramontani faciunt vnum corpus, & vnũ collegium, & vniuerſitatem reſpectu vnius generalis totius ordinis; non tamẽ per hoc negatur, quod Ciſmontana familia, quando ex Vltramontana eligitur generalis, facit vnum corpus, & vnam vniuerſitatem reſpectu electionis Commiſſarij generalis, qui cum ſua familia non diuiditur ab obedientia generalis totius ordinis.

Secundo arguit Collector, duo requiri ad conſequendam ordinariam iuriſdictionem, ſcilicet electio Collegij, & confirmatio ſuperioris, & ſtatim electus, & confirmatus conſequitur iuriſdictionem miniſterio legis, neque eſt opus alia commiſſione hominis, prout dicitur in iure. *a* At Commiſſarius generalis non conſequitur iuriſdictionem ex duobus prædictis, ſcilicet, ex electione, & confirmatione; ſed neceſſarium eſt tertium, ſcilicet quod miniſter generalis committat illi vices ſuas, vt bulla ipſa diſponit; & ſic iuriſdictionem recipit ab homine uices ſuas committente, & non à lege miniſtrante; ergo ſequitur, quod eſt delegatus, & non ordinarius.

a *c. tranſmiſſã de electio.*

Sed huic argumẽto reſpondetur, quod licet uicarius generalis Epiſcopi iuriſdictionem ex commiſſione recipiat, tamen dicitur habere iuriſdictionẽ ordinariam, *b* iuxta quandam gloſſam ſingula rẽ. Et ſic commiſſarius generalis quamuis recipiat cõmiſſionem generalis miniſtri, uidetur, quod eius iuriſdictio ſit ordinaria. Sed contra hanc ſolutionẽ replicat collector dicens, quod illud uerum eſt in uicario generali, non autem in illo, qui ponitur in certa parte diœceſis, qui dicitur foraneus, qui non habet iuriſdictionem ordinariam, ſed delegatam, prout dicit quædam gloſſa communiter recepta *c*. Et quod Commiſſarius generalis non generaliter in toto generalatu, ſed in parte cõſtituitur. At huic obiectioni reſpondetur, quod licet in parte generalatus conſtituatur, hæc tamen pars propter amplitudinem noſtrę religionis, facit unum corpus, non diuiſum a generali, neque à generalatu; cum ſit illi ſubiectum. Sed facit unum corpus, ut uelit nolit generalis beneficio legis poſſit, & debeat eligere unũ commiſſarium generalem, qui uices ipſius generalis habeat in ſua familia, & ſic non poteſt comparari uicario foraneo.

b *c. 2. de of. vicary lib. 5.*

c *Glo. in Cle. & ſi principalis de reſcriptis.*

Ex his ſequitur, quod prędictus cõmiſſarius generalis habet dignitatem Eccleſiaſticam, eamque habet prælaturam ampliſſimam, & ordinariam: & ideo optimo iure poteſt eſſe legatus Apoſtolicus. Et ſic quidquid prælatis Eccleſiaſticis, in dignitate cõſtitutis conceditur à iure, uel à papalibus conſtitutionibus, comprehẽdet dictum Commiſſarium generalem talem electum in capitulo generali, ſecundum Bullã unionis. Nam ſi eligatur commiſſarius generalis à miniſtro generali ex eo, quod non potuit capitulũ generale celebrari, propter bella, uel alia impedimenta, tunc dictus commiſſarius nõ eſt prælatus ordinarius, neq. habet dignitatem Eccleſiaſticam, neq. habet uotum in capitulo generali, neque præeminentias commiſſario generali ſecundum Bullam unionis electo conceſſas. Niſi forſan is, qui conſtituitur, fuiſſet olim miniſter, aut commiſſarius generalis, ut aperte dicitur, & diſponitur in conſtitutionibus generalibus *d* Tolet.

d *c. de commiſſario generali.*

Verum ſi roges, an dictus cõmiſſarius generalis ſine electione inſtitutus per ſolũ miniſtrum generalem, cum non ſit ordinarius, ſed delegatus poſſit creare commiſſarium? Reſpondetur, quod cum ipſe ſit electus à miniſtro generali, & ſit ſubrogatus in locum commiſſarij generalis in capitulo generali eligendi, diſpenſatione Papę uidetur, quod poſſit creare commiſſarium, ne huic commiſſario ſic creato per generalem deſit aliquid, quod ſit neceſſariũ ad gubernandum totam familiam. Et creatio commiſſariorũ, ſeu uiſitatorum maxime neceſſaria eſt. Præterea dictus commiſſarius ſic creatus, licet habeat iuriſdictionem delegatam, ipſa tamen ipſi eſt commiſſa ad uniuerſitatem cauſarũ, & delegatus ad uniuerſitatem cauſarum, ut dictum eſt in ſuperioribus, poteſt ſubdelegare.

ARTICVLVS IV.

An poſſit miniſter generalis, ſeu capitulum generale amouere prædictum commiſſarium ſine cauſa, aut eius poteſtatem limitare.

Reſpondeo dicendo, certum eſſe, neque miniſtrum generalem, neque capitulum generale poſſe amouere commiſſarium generalem ſine crimine, & cauſa. Et ratio eſt, quia pdicta Bulla unionis ex iuſta cauſa, ſtatuit, & decreuit, quod dictus commiſſarius eligatur, & inſtituatur. Et inſup tradit formam, quomodo ſit inſtituendus; ergo nulla poteſtas Papa inferior poteſt dictum commiſſarium amouere. Quod autem verſatur in dubio eſt, utrum poſſit miniſter generalis minuere, & limitare ipſius authoritatem. Quod dubium uidi iam in praxi uentilari, cui per aliquas concluſiones ſatiſfaciendum iudico.

Prima concluſio. Miniſter generalis habet ſuperioritatem, & iuriſdictionem ſupra dictũ commiſſarium generalem, & dictus commiſſarius tenetur obedire miniſtro generali, ut reliqui omnes prælati ordinis. Hęc concluſio determinata eſt à Leone X. in prędicta Bulla unionis, & in conſtitutionibus Mone.ianis, *e* & in conſtitutionibus *f* Toleta. declaratur.

e *cap. 8. de commiſſario generali.*

f *c. 7.*

Secunda concluſio; Miniſter generalis per ſe ſolum ſine authoritate capituli generalis, uel Papæ non põt limitare, neque diminuere authoritatem dicti commiſſarij generalis. Hæc concluſio ponitur contra Collectorem, Et probatur; nam prædictus miniſter generalis tenetur committere omnes uices ſuas reſpectu totius familiæ, ut conſtat ex decreto Apoſtolico in articulo primo huius quæſtionis allegato; ergo ſicut non poteſt facere miniſter generalis, quod non ſit commiſſarius generalis, ita efficere non poteſt, ut non habeat omnes uices ſuas in tota familia.

Nec obſtat dicere, quod in dicta Bulla nõ dicitur quod committat oẽs uices ſuas, ſed uices ſuas. Nã reſpondetur, quod indefinita, prout eſt uulgarũ in iure, & in dialectica, ęquiualent uniuerſali: & ideo tantũ ualet dicere *uices ſuas*, ſicut, *oẽs uices ſuas*. Eo præſertim quod prędictus commiſſarius inſtitutus eſt in fauorẽ ſuę familię, & eius inſtitutio per cõſequẽs eſt fauorabilis, & non odioſa, vt aiebat Collector. Et ideo oportet, quod dictus cõmiſſarius haberet omnẽ poteſtatem in prouincijs ſibi commiſſis,

quam

quā miniſter generalis habet in toto ordine. Alioquin non plene conſuleretur commodo, & utilitati dictarum prouinciarum longè ſæpe ſæpius diſtātium à miniſtro generali totius ordinis. Et ſic intentio Summi Pontificis in dicta bulla unionis commiſſarium generalem concedentis fruſtranea eſſet, & quaſi inanis. Et ideo ſine dubio tenendū eſt, qđ omnia, quæ in iure priuilegijs, & conſtitutionibus conceduntur ſoli generali, conceduntur ēt commiſſario generali reſpectu ſuæ familiæ, niſi aliquo modo in dictis diſpoſitionibus excludatur dictus commiſſarius generalis. Nam authoritas non datur generali miniſtro ratione perſonę, ſed ratione officij. Et ideo omnia tranſeunt in dictum Commiſſariū generalem gerentem uicem miniſtri generalis in omnibus, quę pertinent ad eius officium.

Sed contra iſtam ſecundam concluſionem uidetur obſtare prima concluſio, in qua dictū eſt, quod miniſter generalis eſt ſuperior prædicti commiſſarij generalis, ergo poteſt tanquam ſuperior reſtringere, & limitare, ut illi uiſum fuerit, authoritatem prædicti commiſſarij generalis. Ad hoc reſpondetur, quod miniſter generalis eſt ſuperior, ad hoc, ut poſſit corrigere prędictum commiſſarium, ſi deliquerit. Et ad hoc, ut poſſit prohibere illi aliqua negotia, ſi cauſam dederit legitimam, & ſufficientem, non tamen, ut ad libitum poſſit illi limitare ſuam poteſtatem, neque excludere illum à uiſitatione alicuius prouinciæ. Nam ſi id fuerit factum ſine cauſa iuſta, Miniſter generalis peccabit, & erit dignus, ut in capitulo generali de ea re conuincatur. Tum quia facit contra ius commune, limitando authoritatem iudicis, & prælati ordinarij. Tum etiā, quia facit contra prædictam Bullam vnionis, in qua dicitur, vt dictus commiſſarius generalis habeat omnes vices prędicti commiſſarij generalis, vt dictum eſt, in tota familia.

Si tamen roges, quę ſit cauſa ad dictam reſtrictionem faciendam? reſpondetur in primis, qđ delationes ſpeciales quorundam religioſorum non ſunt ſufficiētes ad id, quia vt plurimum ſunt falſæ. Et quamuis eſſent verę non ſunt admittendæ, niſi malum aliquod magnum, & ſcādalum timeretur. Quia non eſt rationi conſonum, vt propter quorūdam querimoniam ordinaria ordinis gubernatio euertatur. Immo quo magis inualeſcunt iſti timores magis inflammari debēt generales miniſtri ad patrocinium pręlatorum ordinariorum ſuſcipiendum. Quia vt Concilium Lateranenſe dicit, *prælati ſunt poſiti tanquam ſignum ad ſagitam, & quia placere omnibus non poſſunt multorum odia incurrunt.* Ideo ſancti, patres ſtatuerunt, vt accuſatio pręlatorum non facile admitteretur. Tamen ſi miniſter generalis ſit pręſens, & velit viſitare præſertim ad celebrandum capitulum, credo quod talis viſitatio erit cauſa ſufficiens ad reſeruandas ſibi aliquas prouincias per ſe vel per alios viſitandas: quia viſitatio totius ordinis competit Miniſtro generali ex proprio officio. Et vt id melius poſſit efficere, poterit particulares aliquas prouincias, & particularia aliqua negotia ſibi reſeruare, vt conſtat ex conſuetudine. Quod nimirum nec liceret, neque expediret, ſi eſſet extra familiam.

Ex dictis ſequitur, quod licet miniſter generalis poſſit conſtituere per ſe ſolum commiſſariū generalem alicuius nationis in ea familia, in qua eſt cōmiſſarius generalis Vltramontanus, vel Ciſmontanus, quia de hoc nulla facta eſt prohibitio; non tamen pōt miniſter generalis excludere prædictum commiſſarium Ciſmōtanum à gubernatione dictę nationis: quia de hac re eſt facta ſpecialis prohibitio, vt dictum eſt. Atque adeo quamuis miniſter generalis conſtituerit in Francia, vel prouincijs Belgicis vnum commiſſarium generalem illarum nationum, non propterea poteſt excludere commiſſariū prędictum generalem à viſitatione & gubernatione illarum prouinciarum. Idque vſu, & conſuetudine firmatum eſt. Nam quando primo miniſter generalis inſtituit vnum commiſſarium generalem Indiarum, qui in Curia reſideret, non propterea amouit commiſſarium generalem ciſmontanū, qui tunc erat, à gubernatione illarum partiū: quia tenera per ſe ſolum Miniſter generalis id non poteſt facere.

Tertia concluſio, Miniſter generalis ex conſēſu & cauſa rationabili arbitrio capituli generalis, ſiue ſit totius ordinis, ſiue totius familiæ poteſt limitare, & reſtringere authoritatem commiſſarij generalis. Et ratio eſt: quia in Bulla vnionis dicitur, *quod miniſter generalis cōmittat ſuas vices ſuper fratres Vltramontanos, vel ciſmontanos, prout capitulo generali expedire videbitur.* Ex quib. verbis palā ſequitur, quod præcedēte arbitrio capituli generalis Miniſter generalis poteſt reſtringere, & limitare poteſtatem dicti commiſſarij generalis. Et adeo hoc eſt uerum, ut ſi capitulum generale ſtatuiſſet, vt commiſſarius generalis ciſmōtanus non habeat vllam iuriſdictionem in fratres Indiarum, ſtatutū eſſet validum, quia quamuis non poſſet totum capitulum amouere dictum commiſſarium, poteſt tamen illius authoritatem ex arbitrio rationabili reſtringere, vt dictum eſt.

ARTICVLVS V.

Vtrum Generalis poſſit in ordine Minorum eligere commiſſarium generalem in familia, ex qua fuit aſſumptus.

RESpondeo, quod Miniſter generalis in partibus, in quibus ſuis ſex annis fuerit, & ad alias partes ſe conferre voluerit, pro eo tempore, quo abſens fuerit, commiſſarium loco ſui de conſilio, & aſſenſu definitorum capituli generalis duntaxat, relinquere poteſt. Ita ordinauit Leo Decimus, & habetur in ſupplemento. a

a *Fol. 19. conc. 95.*

QVÆSTIO. LII.

De Commiſſario generali Indiarum ordinis Minorum in duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *QVæ ſit origo Commiſſarii generalis Indiarū.*
2 *Vtrum commiſſarius generalis Indiarum ſit in aliquibus ſubiectus commiſſario generali ciſmontanæ familiæ.*

ARTICVLVS I.

Quæ ſit origo commiſſarii Generalis Indiarum.

RESpondeo dicēdo, quod poſtquam ſupremi numinis ope Regum Catholicorū induſtria, & potētia, barbaras noui orbis nationes ſub Euāgelio deuixit āno Dñi milleſimo quingenteſimo decimo ſeptimo, ſtatim

in

Digitized by Google

in ipſo operis initio fratres Minores huic operi deſtinati ſunt, pluraque monaſteria in illis regionib. ſunt ædificata regijs ſumptibus. Atque tandē prouinciæ, & Cuſtodiæ erectæ ſunt, vt fratres in illis degentes Euangelio propagando vacarent, & obſequium Dei, & Regis Catholici curarent. Hæc uero prouinciæ ſuſtentari commode non poterant, niſi ex Hiſpaniarum prouincijs illo fratres transfretarent factis expenſis à Catholica Maieſtate; eoq. ad inſtantiam Caroli V. cautum eſt, vt vnaquæque prouincia tertio quoque anno tres, aut quatuor fratres ad Indos deſtinaret probandos per miniſtros, & definitores. Simulque ſtatutum eſt, vt Guardianus Hiſpalenſis in abſentia ſui Prouincialis eſſet commiſſarius cū plenitudine poteſtatis ſuper omnes fratres euntes, & redeuntes ad Indos, dummodo non ſe ingererent in negotijs fratrum exiſtentium in Indijs. Hæc omnia ſtatuta ſunt in Capitulo Toloſano celebrato anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimoſecundo, vt patet in tabula illius Capituli. Et hæc eſt prima conſtitutio, quam ego viderim facta in noſtro ordine pro fratribus ad Indos pergentibus. Eademque fuit confirmata, & innouata in Capitulo generali Niçeno anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimoquinto celebrato à fratre Vincentio Lunelo Miniſtro generali. Ibidemque ordinatum fuit, vt vnus per ordinationem Guardiani Hiſpalenſem, aut miniſtri Bethicę, aut per electionem fratrum ad Indias euntium eligeretur, qui eſſet illorum prælatus vſque dum peruenirent ad Indos. Ex quibus locis colligitur, primum commiſſarium pro fratribus ad Indos pertinentibus fuiſſe Bethicæ prouinciæ Miniſtrum, & in abſentia illius Guardianum Hiſpalēſem. Poſtea vero in congregatione celebrata Valliſoleti per fratrem Nicolaum Herbonium commiſſarium Generalem ciſmontanæ familiæ inſtitutus fuit in commiſſarium Indiarum frater Chriſtophorus Auguix ꝓuinciç Bethicæ, cui data eſt poteſtas, vt ex omnibus Hiſpaniarum prouincijs, demptis prouincijs Portugalliæ, potuiſſet eligere fratres ad Indos mittendos, & vt ſimul ad nouam Hiſpaniā ſe transferret ad viſitandos omnes fratres illic exiſtentes: Et hic eſt primus commiſſarius, qui ſolenniter inſtitutus eſt ad regendos fratres apud Indos. Poſtea verò in capitulo generali Mantuæ celebrato anno Domini milleſimo quingenteſimo quadrageſimo quarto inſtitutus eſt in cōmiſſarium generalem omnium fratrum exiſtentium apud Indos ſubditos Cæſareç Maieſtati Caroli V. Imperatoris frater Iacobus de Teſtera ea lege, vt eſſet ſubditus Miniſtro, & Cōmiſſario generali. Et hic eſt primus Commiſſarius generalis Indiarum inſtitutus in ordine Minorum, nam reliqui non erant Cōmiſſarij, generales. Qui nimirum ad Indos profectus eſt, & omnes, qui huic ſucceſſerunt apud Indos reſidebāt & omnia negotia occurrentia circa mittendos fratres ad Indos, vel circa illos, qui in illis partibus reſidebant ad miniſtrum, ſeu commiſſarium generalem referebant. In hoc autem plura non ferenda incommoda experimento deprehenſa ſunt in perniciem fratrum, & catholicę Maieſtatis. Nā fratres ex Indis venientes cogebātur totam fetè peragare Hiſpaniam ad conquerendum Miniſtrū, ſeu commiſſarium generalem, & ſæpè etiam compellebantur extra Hiſpaniam euagari, ad dictos prçlatos generales adeundos. Interim tunc Indica claſſis, quæ tarda molimina neſcit, vela tendebat ventis. Cuius rei cauſa negotia alioqui grauia, & ardua valde neceſſaria, & religioni, & Catholico Regi omnino peribant. Eo autem Rex Catholicus Philippus Secundus induxit in animum curare, vt cōmiſſarius generalis crearetur pro omnib. religioſis, quoquomodo ad Indos pertinentibus; qui in Curia eiuſdē Regis Catholici reſideret, ne tanta cum pernicie negotia dilatarentur, & ſi quæ eſſent res arduæ Regi communicandæ, obſeruata, qua decet, concordia, interim Regem Catholicum, & ordinem noſtrum cum facilitate abſoluerent. Nam cum Hiſpaniarum Reges Catholici ſint patroni vniuerſales totius noui orbis, prætendunt habere ius quçſitū, vt nulli fratres ad Indias aſportentur, nec in illis detineantur contra ipſorum Regū conſensū. Ideo frater Chriſtophorus de Capite fontium totius ordinis fratrum Minorum generalis miniſter libēter annuit, & conceſſit eidem Regi Philippo, vt, quem ipſe Rex vellet, eſſet commiſſarius generalis cum plenitudine poteſtatis, qui in Curia ipſius Regis Catholici reſideret Regijs expenſis alendus, vt cōſtat in literis patentibus eidem Regi Catholico à prædicto generali miniſtro directis anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo ſecundo, quarum facultate Rex Catholicus matura deliberatione habita elegit in commiſſarium generalem Indiarum ordinis ſacri Minorum Patrem fratrem Franciſcum Guſmam olim Miniſtrum Prouincialem Prouinciæ Sancti Michaelis, & procuratorem generalem totius ordinis in Curia Romana, ac cōmiſſarium generalem ciſmontanę familiæ, qui erat filius illuſtriſſimi conuentus S. Franciſci Salmanticenſis. Ex quo ipſe ad prouinciam S. Michaelis profectus eſt ad Theologiam perlegendam, & ibi fuit incorporatus, & ad miniſterium prouincialatus ꝓmotus, qui commiſſarius generalis vocem actiuā, & paſſiuam habet in capitulo generali noſtrę ſacrę religionis, & inter fratres ordinis ſortitus eſt ſortē miniſterij ſui, prout in conſtitutionibus generalib. Toletanis continetur.

ARTICVLVS II.

An commiſſarius Generalis Indiarum ſit in aliquibus ſubiectus commiſſario generali Ciſmontano.

RESpondeo dicendo, quod authoritas, & iuriſdictio cōmiſſarij generalis magna eſt, prout traditur in conſtitutionibus ſuperius allegatis. Nā in primis prędictus commiſſarius eſt immediatus Miniſtro generali, in omnib. & per omnia, ita ut nulli alij prælato, & ſuperiori ſit ſubiectus, & ſubditus. Ex qua diſpoſitione eſt ortum dubium, an commiſſarius generalis ciſmontanus, & Prouincialis Miniſter huius prouinciæ, qui in Curia reſidet, debeant, & poſſint aliquem actum iuriſdictionis exercere in prędictum commiſſarium generalem Indiarum in aliquo caſu particulari, & euentu. Et reſpondetur affirmatiue. Nam licet uerum ſit, quod regulariter in caſibus communiter occurrentibus in omnibus, & per omnia ſit prędictus commiſſarius generalis Indiarum liber, & exemptus, quia non poteſt commiſſarius generalis familię Ciſmōtanę, nec prouincialis, ipſum commiſſarium uiſitare, neque ad capitulum culpatū conuocare, neque perturbare ipſū in ſuo officio: tamen ſi prędictus commiſſarius generalis Indiarum crimen aliquod nefarium, & ſcādaloſum commiſiſſet, ut eſt homicidium, proditio, tranſgreſſio caſtitatis ſcandaloſa, & ſimilia, in tali caſu non dubito, quin commiſſarius generalis ciſmontanus, & Prouinciales miniſtri habeant authoritatē ad conficiendū proceſſum, & ad recludēdū prædictum commiſſarium generalē in domo di-

ſci-

ſciplinæ, ne fugiant, & ſcandalum oriatur. Huius rei ratio eſt, quia in commiſſione generali non veniunt ea, quæ quis non eſſet veroſimiliter conceſſurus, iuxta regulam *a* iuris, & tradunt Alexander Ruinus, & Corneus. Et in ſtatutis generaliter loquentibus, idem affirmat Decius. Et non eſt veroſimile, neque rationi conſonum, quod prælati generales velint eximere prædictum commiſſarium generalem Indiarum à poteſtate ordinariorũ in prędictis caſibus, quia res eſſet plena periculo, & ſcandalu. Ergo quamuis in conſtitutionibus generalib. dicatur, quod in omnibus, & per omnia ſit immediatus prædictus commiſſarius generalis Indiarũ Miniſtro generalis, non ſequitur, quod prædicti caſus particulares atroces, & ſcandaloſi, ſint comprehenſi in illa generalitate. Atque ideo cum commiſſarij generales Ciſmontani, & prouinciales miniſtri ſint ſuperiores ordinarij quorumcunq. religioſorum degentium in ſuis diſtrictis, ſequitur quod exemptio prędicti commiſſarij, cum ſit odioſa, potius debet reſtringi, quam ampliari. Et hęc doctrina confirmatur ex determinatione Concilij Tridẽtini, *b* vbi dicitur, *quod regulares non ſubditus Epiſcopo, qui intra clauſtra monaſterij degit, & extra ea ita notoriè deliquerit, vt populo ſcandalo ſit, Epiſcopo inſtante a ſuperiore intra tempus ab Epiſcopo præfigẽdum ſeuere puniatur, ac de punitione Epiſcopum certiorem faciat ſin minus a ſuo ſuperiore officio priuetur, & delinquens ab Epiſcopo puniri poſſit.* Nota, ꝙ dicit, puniri poſſit, nam ad eum retinendum, & recludendum, quando copia ſuperioris regularis facile haberi non poteſt, non dubito, quin ipſis Epiſcopis ſit facultas conceſſa, vt ita detentus moneat de caſu dictum ſuperiorem, ne religioſus maneat impunitus. Confirmatur etiam. Nam, vt tradunt Iulius Clarus, *c* Didacus Perez, & Gutierrez, iudex ſecularis pôt detinere clericum exemptum a iuriſdictione ſeculari arma prohibita portantem ſine eo, quod incurrat in excommunicationem Bullæ Cœnę Domini. Non pôt tamen ipſum ſententia iudiciali punire, ſed ad ſuum iudicem eum remittere debet. Ita in propoſito dictus commiſſarius generalis, & prouincialis poſſunt detinere in domo diſciplinæ ipſum commiſſarium generalem Indiarũ remittendo eius cauſam ad generalem.

a c. in gener. de reg. iur. li. 6. Alex. conſ. 71. n. 4. vol. 41. Ruin. conſi. 6. nu. 7. li. 3. Cor. conſ. 89. lib. 10 li. 3. Decius. conſi. 532. nu. 9.

b Conci. Tri. ſe. 25. de reg. c. 14.

c Clarus li. 1. recep. ſen. §. fin q. 82. ſtatutus ac dela. Armo. Perez. in li. 17. tit. 14. li. 2. ord. Gutier. lib. 1. pr. q. 82.

Sed dubium eſt, quo modo commiſſarius generalis Ciſmontanus, cum ſit ordinarius etiam Indiarum cum à patribus Indiarum ei eligatur, tanquã à ſuis ſubditis ſub eius iuriſdictione exiſtentib. ſicut exiſtunt omnes fratres familiæ Ciſmontanæ, ſit priuatus a iuriſdictione, quã habet ſupra Indiarum fratres. Ad hoc reſpondeo, quod non eſt commiſſarius generalis Ciſmõtanus priuatus ſua iuriſdictione quoad dictos fratres, & ſic poteſt licẽtiare eos. Et licentia de facto, vt in dictas partes poſſint ſe transferre, & ab ipſis partibus poſſint huc tranſmeare. Nec commiſſarius generalis Indiarum poteſt has licentias caſſare, & earum executionem impedire.

QVAESTIO LIIII.

De commiſſario, & procuratore Romano ordinis Minorum, in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *Vnde habuerit originem officium procuratoris Romani in Religione Minorum.*
2 *Quæ ſit huius procuratoris authoritas.*
3 *A quo inſtituatur commiſſarius Romanus, & quã habeat authoritatem.*

ARTICVLVS I.

Vnde habeat originem officium Procuratoris Romani in religione Minorum.

RESpondeo dicẽdo, quod de primęua procuratoris generalis inſtitutione nihil exploratum eſt; in regula n. B. P. noſtri Frãciſci nulla eſt facta huius muneris inſtitutio. Immo neq. in cõſtitutionibus antiquis noſtri ordinis inuenio, aliquid fuiſſe ſtatutum. Verum tamen eſt, quod in libro ordinis *d* ſit mentio de quodam fratre Martino Garibay ordinis ſacri Minorũ commiſſario ſeu procuratore in Curia Romana. Ex quo colligo quod olim munus procuratoris & commiſſarij Romani erat vnũ, & idem officiũ, atq. non erant duo munera diſtincta, ſed vnũ tantũ officium. Similiter infero officiũ procuratoris generalis eſſe antiquum, quia quamuis de eius initio non conſtet, non eſt dubium fuiſſe huiuſmodi officium inſtitutum ante tempora Sixti IV. Verum ſi roges ad quem pertinet inſtituere procuratorem generalem ordinis, reſpondeo de iure pertinere ad Miniſtrum generalem. Nam re vera procurator ordinis eſt veris vicarius miniſtri generalis ad cauſas ſibi ab eo commiſſas, ac propterea ad ipſum generalẽ miniſtrũ pertinet talis inſtitutio. Nam quilibet pręlatus ſecundum ius debet ſuum vicarium inſtituere. Idq. vſu, & conſuetudine confirmatur, & aperte conſtat, ſolum generalem miniſtrum procuratorẽ inſtituiſſe ſemper per ſuas literas patentes.

d 3. Imp. f. 2.

Nec obſtat conſuetudo, qua introductum eſt in noſtra religione, vt procurator eligendus proponatur à generali in diffinitorio, & quod ponatur in tabula capituli generalis inter reliqua officia, quæ per veram electionem fiunt: nã reſpondetur quod quamuis generalis miniſter teneatur propter conſuetudinem cõſulere diffinitores, & diſcretos ordinis cõgregatos in diffinitorio capituli generalis ad eligendum procuratorem, non tamen tenetur ſequi eorum conſilium. Itaque ſi totum definitoriũ nominaſſet aliquem in procuratorem, & generalis miniſter ſolus alium inſtituiſſet, ille eſſet verus ordinis procurator, quia nulla eſt lex obligans Generalem miniſtrum vt eligat procuratorem ex conſẽſu diffinitorum. Vnde quando cõſtitutiones generales *e* Toletanę dicunt, qd procurator ordinis, & curiæ Romanę commiſſarius debent in diffinitorio eligi, & nominari, illa verba, *debent eligi*, nõ dicunt debitum neceſſitatis, ſed honeſtatis tantum. Et quamuis prædicta verba obligent ſub debito neceſſitatis, non tamen ſequitur, quod diffinitores debent neceſſario eligere canonice dictum procuratorem, quia in prędicto loco id non dicitur, & ideo ſufficit, quod miniſter generalis eligat ſolus. Hoc enim verbum eligere in illo loco non ſignificat canonicam electionem, ſed ſimplicem nominationẽ ex conſilio factam, ſicut fiunt res graues de conſilio patrum, & quæ ex conſilio ſunt facienda, ad ſequendum conſilium minime obligant, prout tradit Syluester *f* Tom. 1.

e Cap. 8. §. 1.

f Syl. v. conſ. §. 2.

ARTICVLVS II.

Quæ ſit huius procuratoris authoritas.

REſpondeo dicendo, quod authoritas iuriſdictionis ea tantum erit, quam miniſter generalis contulerit. Miniſter uero generalis opor-

tet, quod prædicto procuratori generali conferat ī ſuis parentibus literis authoritatem ſuper omnes hoſpites eiuſdem familiæ ad curiam Romanam venientes. Item oportet, quod habeat authoritatem ad peragenda, & dirigenda omnia negotia, quę ibidem occurrerint, & ad remittendum apoſtatas ad proprias prouincias. Hęc omnia ſolent concedi procuratori generali, vt conſtat ex conſuetudine, & ex multis conſtitutionibus factis in capitulis generalibus. Nullo tamen modo prædictus procurator habebit authoritatem ad ſe ingerendum in negotijs pertinentibus ad prouinciatum regimen, neq. negotium totum ordinem concernens intentare audebit, ſine expreſſo generalis miniſtri cōſenſu. Pręeminentia ipſius eſt maxima. Nam ad eum pertinet orare in capella Domini Papæ, & eidem capellæ debito tempore intereſſe, vt ibidem reprǫſentet perſonam generalis miniſtri, & habet vocem actiuam & paſſiuam in electione generalis miniſtri, & in definitorio, & in reliquis omnibus actibus, vt cautum eſt authoritate Apoſtolica; & eadem authoritate decretum eſt, vt ipſemet procurator non poſſit continuari in officio ſuo vltra triennium, neq. poſt prædictum officium iterum eligi in miniſtrum, aut commiſſarium generalem, niſi poſt duodecim annos elapſos, prout dictum eſt ſupra in quæſtione de Abbatibus quoad durationem. Reliqua ad ipſū pertinentia videantur in conſtitutionibus generalibus noſtræ ſacræ religionis.

ARTICVLVS III.

A quo inſtituatur commiſſarius Romanus, & quantam habeat authoritatem.

RESpondeo dicendo, quod officium commiſſarij curiæ Romanæ, licet vt dictum eſt, fuerit olim vnum, & idem cum officio procuratoris generalis; tamen ex quo ſtatus regularis obſeruantiæ cępit habere prelatos ex ſeipſis, ex eomet tempore cœpit eſſe etiam officium curię Romanæ. Nam vicarij generales obſeruantiæ regularis inſtituebant in Romana curia hos cōmiſſarios pro negotijs gerendis, prout conſtat ex libro *a* ordinis. Quo loco dicitur, quod frater Ioānes Philippus vicarius generalis fratrum Minorum regularis obſeruantiæ tempore Sixti Quarti cōſtituit ſuum commiſſariū in curia Romana fratrem Natalem de Pomer. A tempore vero Leonis Decimi, quo ſigillum ordinis & miniſteriatus fuit translatus ad obſeruantiam, miniſter generalis, non ſolum inſtituit procuratorē generalem, ſed etiam commiſſarium curię Romanę ſecundum eam formam, quam obſeruat in inſtitutione procuratoris generalis, proponendo ſcilicet prædictum commiſſariū in definitorio capituli generalis, vt cum conſilio definitorum, & diſcretorum fiat talis inſtitutio. Et ēt ponitur in tabula officiorum ordinis, quę in capitulis generalibus confici ſolet. Qui eſt eligendus in cōmiſſarium curię Romanę, neceſſariò debet eſſe illius familię, de qua aſſumptus eſt generalis commiſſarius, & debet habere omnes qualitates, & conditiones, quas neceſſarias diximus procuratori Romano, & in ſua familia debet habere eandem authoritatem, quam habet procurator generalis in ſua, & eandem omnes præeminentię, prohibitiones, & obligationes, quæ generali procuratori conueniunt, illæmet etiam conueniunt commiſſario Romano, vna ſola dempta, videlicet, obligatione ad orandum coram Sūmo Pontifice, & ad intereſſendum in capella Papę

a in 3. imp f. 96

Nam iſta præeminentia ſolum conuenit procuratori Romano, qui in capella Papę reprǫſentat perſonam miniſtri generalis.

QVÆSTIO. LIV.

De commiſſarijs prouincialibus, & commiſſarijs ad capitulum generale miſſis, & ad viſitandas prouincias, in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *QVid poſſint commiſſarij prouinciales cum plenitudine poteſtatis in ordine Minorum regularis obſeruantiæ.*
2 *Quomodo ſint eligendi dicti commiſſarii in abſentia prouincialium, & quæ ſit eorum authoritas.*
3 *Quomodo eligantur commiſſarii loco prouincialiū ad capitulum generale mittendi.*
4 *Quæ ſit authoritas commiſſariorum ad viſitandas prouincias.*

ARTICVLVS I.

Quid poſſint Commiſſarij prouinciales cum plenitudine poteſtatis in ordine Minorum regularis obſeruantiæ.

REſpondeo dicendo, quod cōmiſſarij prouinciarum in religione Minorum ſunt in multiplici differentia. Miniſtri enim prouinciales aliquando conſtitui ſolēt commiſſarij cum plenitudine poteſtatis à generali miniſtro in tota prouincia. Circa quorum commiſſionem eſt notandum, quod per eam non eximuntur a poteſtate commiſſariorum generaliū, vt expſſe determinatum eſt in capitulo generali celebrato Aſſiſij, anno Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimoſexto In quo dicitur. *Declaratur, quod per commiſſiones miniſtris prouincialib. dari ſolet a generali non ſoluatur quouis modo prædicti miniſtri a cōmiſſariorū generaliū ſubiectione, ſed miniſtri ipſi præfatis commiſſariis ſubiiciuntur, ac ſi eiſdē miniſtris nulla data fuiſſet cōmiſſio.* Idē dicendū eſt de commiſſarijs, ſeu viſitatoribus miſſis à generalibus ad viſitandas prouincias. Nam prędicti prouinciales tenentur illis obedire, vt dicitur in conſtitutionibus *b* Salmantinis, ſeu Monelianis. Idem colligitur ex proprio motu Gregorij XIII. *c* quod incipit. *Quoniam*, & continetur in manipulo fratrū Minorum. *In quo per excōmunicatione ipſo facto Sedi Apoſtolicæ reſeruatā, & ſub pœna priuationis perpetuæ officiorū per eos obtentorū, et inhabilitatis ad illa, uel alia quæcunq. dicti ordinis officia exercenda, ac uocis tam actiuæ, quam paſſiuæ eo ipſo incurrendis pœnis, ne quis prouincialis, aut Guardianus, vel cuiuſcunque alterius gradus religioſus, aut religioſa ordinis Minorum ab ipſo miniſtro generali miſſus ad viſitandas prouincias prædictis cōmiſſariis reſiſtere, neq. eis ſe opponere, aut contradicere, ſeu rebellem exhibere ipſos quacunq. de cā, aut quæſito colore nō recipiēdo audeat neq. debeat.* Hęc Gregorius XIII. in dicta bulla data Romę die octaua Aprilis anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quinto, Pontificatus ſui anno tertio. Qui cum eas tantum pœnas ponat, contra prouinciales, & alios ſibi inferiores, clarè innuit non comprehendere commiſſarios generales ipſis viſitatorib. aliqua de cauſa reſiſtentes.

b c. 8. de miniſt. prouin. verſ. nullus miniſter.
c In man. fra. 10. par. fo. 325.

Ad

Digitized by Google

Aduertendum etiam, quod prædicta commiſſio cum plenitudine poteſtatis non ſuffragatur, nec valet ad eos caſus, in quibus tota prouincia, vel diffinitores cum prouinciali habent poteſtatem, vt expreſſe decretum eſt in capitulo Burdegalenſi celebrato, anno Domini milleſimo quingẽteſimo vigeſimo. Hinc ſequitur, quod uirtute dictę commiſſionis in ordine Minorum regularis obſeruantiæ non poſſunt prædicti commiſſarij prouinciales inſtituere Prædicatores, neque confeſſores extra capitulũ, neq. eijcere ab ordine religioſum incorrigibilem, quia ad hæc omnia, & ſimilia habet prouincia capitulariter congregata authoritatem. Verum prædicta commiſſio ſuffragabitur ad hoc, vt miniſter prouincialis virtute dictæ commiſſionis poſſit diſpenſare in omnibus ſtatutis generalibus, in quib. ipſe generalis miniſter diſpenſare põt, quia ad iſtos caſus tota prouincia congregata non habet authoritatem. Et ſic vicarij prouincialium, & commiſſarij prouinciales poſſunt à fortiori diſpenſare cum inceſtuoſis, vt poſſint petere debitum coniugale, & cum his, qui poſt ſimplex caſtitatis votum matrimonium contraxerunt, vt poſſint etiam petere debitum, & hanc authoritatem confeſſoribus tribuere poſſint, cum prouincialibus miniſtris hoc à Pio V. fuerit conceſſum, prout ſuo loco dicemus.

Aduertendum etiam, quod per prædictam commiſſionem nõ datur facultas ipſis commiſſarijs cũ plenitudine poteſtatis, vt poſſint ordinare, aut ordinata mutare, vel contra ſtatuta prouincialia facere ſine conſenſu patrum prouinciæ pro tempore exiſtentium, vel maioris partis vocalium, vt declaratum eſt in conſtitutionibus *a* Salmantinis.

a *Dic. c. 8. verſ. Item nullus.*

Aduertendum denique quod prędicta cõmiſſio cum detur officio, & non perſonæ, expirat ſimul cũ prouincialatu, ſed non expirat quoad ſucceſſorem, immo tranſit in illum quoad vſque fuerit reuocata, vt declaratum fuit, & determinatum in capitulo generali Florentino celebrato anno Domini milleſimo quadringenteſimo nonageſimo tertio. Expirant tamen huiuſmodi commiſſiones cum miniſtri morte, qui eas conceſſit.

ARTICVLVS II.

Quomodo ſint eligendi commiſſarij in ordine Minorum in abſentia prouincialium, & quæ ſit eorum authoritas.

RESpondeo dicendo, quod in hoc recurrendum eſt, quantum ad primum ad cõſtitutiones prouinciales vniuſcuiuſq. prouincię, & ipſis deficientibus ad conſtitutiones generales, prout habetur in conſtitutionib. generalibus Toletanis, *b* Secũdũ quas ad Salmantinas, vel Monelianas *c* eſt recurrendum. Quantum autem ad ſecundum habet p̃dictus commiſſarius eandem poteſtatem, quã habet miniſter prouincialis. Quia ſecundum ius non poſſunt ipſi prouinciales arctare, neq; limitare authoritatẽ ipſorum cõmiſſariorũ, ex eo quod nõ poſſunt prædicti recedere, niſi fuerit ſufficiẽter prouiſum de ouiũ gubernatione, prout dicitur in Conc. Trid. *d* Si vero prouinciales limitarent authoritatẽ commiſſarijs in eorum abſentia, iniuria ouibus eſſet illata non modica, cum non habuiſſent remedium in caſibus occurrentibus, & ideo in eodem Cõcilio ſic dicitur. *Meminerit diſceſſuri, ita ſuis ouibus prouidendum, vt quantũ fieri poterit ex ipſorũ abſentia nullum damnum recipiant.* Verum quãuis prouinciales non poſſint ſuis commiſſarijs, arctare poteſtatem, ſtatuta tamen generalia iure optimo in quibuſdam limitabunt illis poteſtatem. Nam interim, quod vocales ad capitulum generale miſſi nõ fuerint reuerſi nullum capitulum prouinciale, nec congregationem habentem vicem capituli celebrare poterunt. Et ſi quidpiam horum fuerit celebratum, eſt irritum & inane, dummodo mora prędictorum non fuerit culpabilis, vel eorum regreſſus ſit impoſſibilis, vt conſtitutiones *e* Toletanę cauent. Immo alia ſtatuta antiqua in capitulo Lugdunenſi generali facta anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo octauo decreuere, quę et sũt hodie ſeruanda, vt interim quod dicti vocales non fuerint reuerſi, nihil notabile in prouincia fiat, aut renouetur per miniſtrum remanentem, & per eius commiſſarium. Tamen ſi ſcandalum aliquod euenerit, propter quod guardianus, vel confeſſor monialiũ ſit puniendus, & punitio differri non expediat, tunc præſidens prouinciæ cum conſilio diſcretorũ poterit prouidere, vt ſtatuta Salmãtina, *f* vel Moneliana diſponunt, priuando criminoſum, & alium loco ipſius conſtituendo vſque ad reditum vocalium. Et aduertant dicti commiſſarij quod literæ, & patentes prouincialis abſentis ſunt omnino ſeruandæ. Non enim propter abſentiam amittit iuriſdictionem, cum nulla ſit conſtitutio, quę id diſponat, & ideo ſemper eſt ſuę prouincię verus, & legitimus prælatus.

b c. 8. *de conſtit.*
c c. 8. *de inſt. prouin. ve. ordinamus.*
d *Conc. Tri. ſe. 24. c. 1. verſ. inter ea ad reſidẽtia.*
e c. 8. *de c. prou. in fin.*
f *ca. vbi ſ. circa fin.*

ARTICVLVS III.

Quomodo eligantur commiſſarij ad capitulum generale loco prouincialium miſſi.

RESpondeo dicendo, quod nomine prouincialiũ inſtituuntur huiuſmodi commiſſarij, quando prouinciales ſunt impediti illum recipere. Hi aũt commiſſarij inſtitui, & elegi debent per miniſtrum & diſcretos prouinciæ, vt cautum eſt in conſtitutionibus Toletanis. *g* Forma ſeruanda in hac electione non eſt determinata, ſed videtur expedire, vt fiat per ſchedulas. De qua electione dari debent literæ teſtimoniales à pręſidenti in tali electione, & hi commiſſarij habent vocem actiuam, & paſſiuã in capitulo generali, ſicut cæteri omnes vocales, vt in prædicto ſtatuto expreſſe determinatur.

g *c. 7. de prouinciali Miniſt.*

Sed contra hoc obijcitur decretum Concilij Tridentini *h* dicens in hunc modum: *Ne in poſterum liceat prouinciales, Abbates, priores, & alios quoſcumque titulares ad effectum electionis faciendæ conſtituere, aut voces, et ſuffragia abſentium ſupplere.* In quibus verbis duo prohibentur. Primum, ne titulares prælati, aut ſuffragatores conſtituantur ad effectũ electionis faciendæ ordinando, quod iſte ſit prouincialis, ille cuſtos, aut diſcretus ad faciendum electionem, eo quod ueri ſuffragatores, quibus ſufficiuntur iſti titulares ſunt mortui, vel abſentes tempore electionis. Secundum, ne uoces abſentium ſuppleant, quamuis tituli non dentur.

h *Conc. ſeſ. 26. de reg. c. 6.*

Cum ergo in conſtitutione huiuſmodi cõmiſſarij uideatur titulus conſtitui ad effectum electionis faciendę, & abſentiũ uoces ſuppleri, ſequitur, quod talis commiſſariorum electio ſit nulla ad electionem faciendam. Reſpondetur negando, quod in electione horum commiſſariorum cõſtituitur titulus talis ſuffragatoris principaliter ad electionẽ faciendã, quia huiuſmodi cõmiſſarius non intitulatur prouincialis miniſter, neq; Cuſtos, neq. diſcretus nec guardianus, ſed tãtũ dicitur commiſſarius, ſeu procurator prouincialis, qđ nimirũ non eſt contra ſanctũ Conciliũ, imò eſt ſecundũ ſacros Canones,

Digitized by Google

ſecundum quos abſentes poſſint conſtituere procuratorem ad eligendum ſuo nomine. Eodem modo etiam negatur, quod in dicta commiſſariorum electione ſupplicantur vota abſentium: nam hoc non eſt vera ſuppletio, ſed commiſſio. Vetua namque ſuppletio eſt, quando prælati generales, eos qui nō ſunt prouinciales, neque cuſtodes, neque diſcreti, neque habent authoritatem ad ferenda ſuffragia pro abſentibus, aſſignant aliquos, qui pro abſentib. ferant ſuffragia. Et iſta eſt proprie ſuppletio, & non commiſſio. Et ita declarauerunt illuſtriſſimi Cardinales anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo, die octaua Auguſti, prout refert Pater Gaſparus Paraſſelus ordinis Minorum quondam generalis in ſuo priuilegiorum compendio.

Secundo arguitur ex regula Beati Patris noſtri Franciſci, in qua dicitur, quod electio generalis debet fieri a miniſtris & cuſtodibus. Ex quibus verbis videtur colligi, quod ſaltem in noſtra Minorum religione dicti commiſſarii, cum non ſint miniſtri, neque cuſtodes, non habent vocem ad dictam electionem. Reſpondetur primo, quod ſuffragium huius Commiſſarii eſt ſuffragium ipſiuſmet prouincialis Miniſtri, quia ex eius commiſſione ſuffragatur, quam de iure poteſt præſtare, cum ſecundum ius, *a* abſens iuſto impedimento detentus, poſſit conſtituere procuratorem, qui eius nomine eligat qui nimirum procurator poteſt eſſe extraneus a capitulo, ſi ipſum conſenniat, vt decreuit Bonifacius. *b* VIII. Secundo reſpondetur, quod authoritate Apoſtolica fieri poteſt, vt alii, qui neque ſint Miniſtri, neque Cuſtodes, poſſint eligere miniſtrum generalē, vt patet de procuratore generali, & de procuratore, & Commiſſario Romano. Ita quoque, quamuis prædicti commiſſarii non eſſent procuratores prouincialium abſentium, poſſunt ſuffragari, quia ſtatuta id præcipientia ſunt authoritate Apoſtolica confirmata.

a Cap. quapropter de elect.

b Ca. ſi quis iuſto de elect. li. 6.

ARTICVLVS IV.

Quæ ſit authoritas commiſſariorum ad viſitandas prouincias.

RESpondeo dicendo, quod alii commiſſarii conſtituuntur a prælatis generalibus ad viſitādas prouincias, qui viſitatores appellantur, qui ex grauioribus patribus debent nominari, prout in ordinationibus generalibus noſtrę ſacrę religionis determinatur. Authoritas autem horum commiſſariorum debet eſſe plenaria. Et ita conſuetudine eſt obtentum, vt in illis literæ patentes dentur cum plenitudine poteſtatis. Licet tamen ſit plenaria, per conſtitutiones generales reſtringitur. Vtcunque tamen ſit, ipſis commiſſariis eſt obediendum ſine vlla tergiuerſatione. Nam rebellantes in ipſos, aut illis contradicentes, ſunt ipſo iure excommunicati excommunicatione Papæ reſeruata, & priuati officiis, quæ actu habent, & inhabiles ad futura habenda, & priuati quoque ipſo facto voce actiua & paſſiua, prout ordinauit Gregorius Tertius decimus in quadam bulla data ordini ad inſtantiam patris noſtri Chriſtophori de Capite fontium quondam noſtræ religionis regularis obſeruantię miniſtri Generalis, prout habetur in manipulo fratrum Minorum. *c* Vbi Gregorius Tertius decimus addit quoddam valde neceſſarium, & iuridicū. Ait enim *Inſuper, quia vt etiam accepimus aliquando, nonnulli Miniſtri ex viſitatis prouinciis per commiſſarios ad hoc ab ipſo generali Miniſtro deputatos, quæ a dictis commiſſariis recte, et ſalubriter ordinata, et geſta fuerint reſcindere, mutare, aut contemnere ſolent, ſub omnibus & ſingulis pęnis ſupradictis expreſſe prohibemus, ne quiſquam ab eiſdem commiſſariis facta, et ordinata mutare, alterare, aut peruertere ſine expreſſa licentia, & promiſſione ipſius miniſtri generalis, qui ſolus ea mutare valeat, vllo modo præſumant: decernentes irritum, & inane, quidquid ſecus ſuper his a quocunque quauis authoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.* Hæc Gregorius Tertius decimus. Quod decretum, vt dixi, eſt iuridicum. Nam quidquid faciunt prædicti commiſſarii authoritate miniſtri generalis, a quo miſſi ſunt, efficiunt. Et licet eorum extinguatur poteſtas viſitationis tempore completo, durat tamen authoritas miniſtri generalis, cuius virtute prędicta ſunt facta. Nota tamen, quod licet habeant authoritatem cum plenitudine poteſtatis, ſi faciant aliquid, quod ipſis commiſſariis per generales conſtitutiones eſt prohibitum, cōtradictores, & inobedientes non incidunt in dictas pęnas. Nam licet Sūmus Pontifex dicat, quod non contraueniatur eorum ordinationibus, & mandatis, hoc intelligendum eſt de ordinationibus, & mandatis, quæ limites ſtatutorum generalium non excedunt. Nunquam enim Papa in dubio eſt pręſumendus, quod per generalem conceſſionem, & deciſionem vult derogare particularibus ſtatutis rationabilibus, prout dicitur in iure. *d*

c Manipul. 10. part. f. 325.

d Ca. 1. de cōſt. lib. 6.

QVAESTIO LV.

De communicatione priuilegiorum, in viginti duos articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur viginti duo.

1 *VTrum ordines Mendicantes communicent in priuilegiis.*

2 *Vtrum ordo Minimorum gaudeat priuilegiis Mendicantium.*

3 *Vtrum ordo Seruorum Beatæ Mariæ gaudeat priuilegiis Mendicantium.*

4 *Vtrum congregatio Sancti Hieronymi Ieſuatorū communicet cum priuilegiis Mendicantium.*

5 *Vtrum religioſi ſocietatis Ieſu gaudeant priuilegiis Mendicantium.*

6 *Quæ ſit communicatio priuilegiorum ordinis ſancti Benedicti.*

7 *Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo Ciſtercienſis.*

8 *Quam communicationem priuilegiorū habeant Carthuſienſes.*

9 *Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo ſancti Hieronymi in Hiſpaniis.*

10 *Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo Sanctiſſimę Trinitatis.*

11 *Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo Crucigerorum, ac religioſorum clericorū miniſtrantium infirmis.*

12 *Vtrum religioſi Sanctæ Mariæ a Mercede gaudeant priuilegiis Mendicantium.*

13 *Vtrum moniales fruantur priuilegiis fratrum.*

14 *Vtrum moniales Tertiariæ gaudeant priuilegiis ordinis Minorum.*

15 *Vtrum moniales Conceptionis gaudeant priuilegiis Mendicantium.*

Digitized by Google

16 *Vtrum hoſpitantes fratres gaudeāt priuilegijs fratrum.*

17 *Vtrum Mendicantes fruantur priuilegijs Societatis Ieſu.*

18 *An in communicatione priuilegiorum veniant conceſſa vni loco ſpeciali.*

19 *An in communicatione priuilegiorum cēſeatur communicatus vſus, & non vſus.*

20 *Quomodo ſit horum priuilegiorū cōmunicatio.*

21 *Vtrum participantes priuilegijs poſſint illis vti contra illos, quorū contēplatione participant.*

22 *Vtrum religiones Mendicantes poſſint uti priuilegijs eorum obſeruantiæ repugnantibus.*

ARTICVLVS I.

Vtrum ordines Mendicantes communicent in priuilegijs.

Reſpondeo dicendo, q̃ quātū ad ordinem prædicatorum Leo X. prout hř in ſupplemēto, *Proprio motu cōicauit & de nouo conceſſit ordini Prædicatorū oēs, & ſingulas gratias cōceſſiones, indulgentias, peccatorū remiſſiones, prærogatiuas, fauores, immunitates, exemptiones, facultates, priuilegia, & indulta tā ſpiritualia, quā tēporalia, qualiacunq. illa ſint, quæ Minorū Eremitarū S.Auguſt. Carmelitarū, Seruorū B Mariæ, ac Minorū fratrū ordinib. & eorū Eccleſijs, & oratorijs, ac Eccleſias ipſas, & oratoria viſitantib. cuiuſcunq. ſtatus, aut ſexus, exiſtant ſeu pro eorū manutentione, & ornatu cōtribuentib. necnon domibus, & præſidentib. non ſolū generalib. ſed ēt prouincialib. et conuentualib. fratribuſq. & ſororib. necnon monialib. & cōuerſis, & oblatis, ac vtriuſque ſexus perſonis de pœnitentia, ſeu tertij habitus nūcupatis, à prædeceſſoribus ipſius Leonis, aut ab ipſo eiuſq. ſucceſſorib. aut alijs authoritatē habentib. coniunctim, vel diuiſim, in genere, vel in ſpecie, cōceſſa ſunt aut in poſterū concedentur, ac ſi oia, & ſingula nominatim exprimentur dicti ordini Prædicatorū, & illius Eccleſijs oratorijs, & Eccleſias ipſas & oratoria viſitantib. ſeu pro earū manutentione, & ornatu contribuētib. necnon domib. Magiſtroq. generali prouincialib. & cōuētualib. fratrib. ēt ſororib. ſiue monialib. conuerſis quoque, & oblates, ac vtriuſque ſexus perſonis de pœnitentia nominatis; & alijs eiuſdē ordinis perſonis.* Et addit collector priuilegiorū Mendicātium, quod Leo X. poſuit in fine latiſſimas, & fortiſſimas non obſtantias, ita quod in oībus cōicationibus priuilegiorum non reperiatur alia melior conceſſio, neque adhuc æqualis, vt patet intuenti, & propterea hanc hoc loco adduxi, relinquendo alias, ſ. Sixti Quarti pro Prædicatoribus, & Minoribus quarum vna ponitur in libro monumenta ordinū primæ, & ſecundæ *a* impreſſionis. Alia verò continetur in Bulla aurea in eodē libro, & impreſſione prima *b* & ſecunda. Alia verò in ſupplemento *c* collocatur. Quantū aūt ad ordinē patris noſtri B. Franciſci inuenio, quod Alexander VI. (prout habetur in lib. *d* Monumēta ordinū) *Conceſſit fratrib. Minoribus regularis obſeruantiæ vt omnibus, et ſingulis gratijs, & priuilegijs, libertatibus, immunitatibus & indultis ſpiritualib. & temporalib. tam fratrum Prædicatorum, quā Eremitarum S. Aug. Beatæ Mariæ de monte Carmelo, omnibuſque alijs Mendicantib. per ſedem Apoſtolicā, vel legatos eiuſdē ēt per literas Apoſtolicas Marimagno nuncupatas, hactenus conceſſis (quorum tenores ac ſi de verbo ad verbum inſererentur, haberi voluit pro ſufficienter expreſſis) vti, potiri, & gaudere libere & licite poſſint, & debeant in oībus & per oia perinde ac ſi prædictis fratribus Minorib ſpecifice cōceſſa fuiſſent.* Et aduertit in margine Collector *f* priuilegiorum Mendicantium, quod iſta ſit ampla cōicatio priuilegiorum. Sed ampliorum multo eſt communicatio priuilegiorum pro tribus ordinibus ſanctiſſimi Patris noſtri Franciſci conceſſa à Clemente ſeptimo ſub annulo piſcatoris, die trigeſima Maij, anno Domini milleſimo quingēteſimo vigeſimo, Pontificatus ſui anno ſecundo. Cuius tenorem refert pater noſter Chriſtophorus à Capite fontium noſtræ Minorum regularis familiæ quondam generalis in compendio *g* ab ipſo edito, quā ego etiam refero in fine explicationis Cruciatæ. *h* Qui Clemens Septimus, *Motu proprio & ex certa ſcientia omnia, & ſingula priuilegia immunitates exemptiones, indulgentias, peccatorum remiſſiones, & gratias, ac omnia & ſingula indulta ordini fratrum Minorum regularis obſeruantiæ, & Sancta Clara, ac tertio de pœnitentia nuncupato ordinibus, illorumque fratribus, monialibus, ſororib. vtriuſq. ſexus perſonis, ac monaſterijs, domib. Eccleſijs, & locis quibuſcunque, etiam per modū extenſionis, ſeu communicationis, & alias quomodolibet per quoſcumq. Romanos Pontifices prædeceſſores ſuos, ac per ipſum, & ſedem Apoſtolicā cōceſſa authoritate Apoſtolica approbauit & innouauit, ac perpetuæ firmitatis robur obtinere, & inuiolabiliter obſeruari debere decreuit. Ipſoq. fratres, moniales, ſorores, pſonas, monaſteria, domos, Eccleſias, & alia loca hmōi oībus, & ſingulis priuilegijs immunitatib. exemptionib. conceſſionib. indultis, indulgentijs, peccatorū remiſſionib. & gratijs quibuſuis congregationib. dictorū ordinū quomodolibet conceſſis, & concedendis, necnon quibuſcunq. facultatib. & gratijs (fratrū profeſſioni regularis Obſeruantiæ non contrarijs) alijs ordinib. quibuſcunq. non Mendicantibus quomodolibet conceſſis, & concedendis vti, frui, & gaudere poſſe, atq. debere in omnibus & per omnia perinde ac ſi eis ſpecialiter conceſſa fuiſſent.* Hæc Clemēs VII. Quod magnum priuilegium, & extenſam communicationem inuenio fuiſſe confirmatam & de nouo poſtea conceſſam a Papa Paulo IIII. & Pio V. & Greg. XIII. & Sixto V. vt patet ex priuilegiis & confirmationibus priuilegiorum, de quibus ſupra egimus in quæſtione de priuilegiis quoad eorum confirmationem.

a *In 1. impr. fo. 61. & ī 2. f. 144 conceſ. 354.*

b *In 1. īpr. f. 66 & ī 2. f. 140. cōce. 367.*

c *Fol. 109. cōce. 464.*

d *In 1. impr. f. 77. et in 2. f. 159 conc. 378.*

f *Hēt. ī cōp. cōmun. priui. §. 9*

g *Hēt. id cōp. f. 213.*

h *Cruc. f. 191.*

Quoad fratres verò Auguſtinieſes īuenio, prout continetur in ſupplimento, *i* quod Alexander VI. *Motu proprio conceſſit fratrib. Auguſtinenſib. vt oīum, & ſingulorum religionum cuiuſcunq. obſeruātiæ fuerint, & domorū, locorū, & perſonarū in illis degentiū, quib. vt priuilegiis dicti ordinis Auguſtinienſiū vti poſſint, per eandē ſedem conceſſum eſt, poſſint & valeant huiuſmodi Auguſtinienſes ipſorū locorū, domorū, & perſonarum in illis habitātiū priuilegiis, indultis, immunitatib. conceſſionib. exemptionibus, indulgentiis, & libertatib. etiā in genere quæcunq. Apoſtolica authoritate conceſſis (quorū tenores haberi voluit pro expreſſis & ſpecificatis) vti, potiri, & gaudere perpetuis futuris tēporib. libere, & licite.* Circa concessionem aduertit Collector K priuilegiorum Mendicantium, quod eſt magna, & nullibi aliā ſimilem reperiſſe ait. Virtute autem huius videtur, q̃ etiam fratres Minores, & alii Mendicantes ratione communicationis priuilegiorum poſſunt vti priuilegiis illorum, quibus ſua priuilegia ſunt communicata, vſq. ad datam prædictæ conceſſionis Auguſtinienſium, ſed non de in poſterum conceſſis, & concedendis, quia de illis non eſt facta mentio.

i *Hēt. ī ſuppl. f. 78. conc. 135.*

K *Collect. ti. cōmun. priu. §. 11*

Sed amplior multo quoad in poſterum concedenda eſt conceſſio Iulij II. cuius tenor ponitur in ſupplemēto *l* ordinis. *Qui Summus Pōtifex decreuit*

l *Suppl f. 95. cōce. 309.*

com-

Digitized by Google

communicationem priuilegiorum aliorum ordinum Mendicantium fratribus Auguſtinienſib. ad ea etiā extendi, quæ viuæ vocis oraculo ab eis impetrata, aut in genere donata ſunt, et voluit, vt quidquid alicui eorumdem hoc modo, aut quouis alio conceſſum eſt hactenus, aut in poſterum concedetur ſiue conuentualibus ſiue obſeruantibus nūcupatis, ad omne proprio motu, & ex certa ſcientia eiſdem Auguſtinienſibus ſit conceſſum. Et idem Iulius Secundus confirmauit communicationem priuilegiorum, quā Sixtus IV. fecerat inter fratres Auguſtinienſes, & alios Mēdicantes. *Et inſuper decreuit ac voluit, quidquid vſque tunc ordini Minorum, aut Prædicatorum, aut Carmelitarum, aut Seruorum Beatæ Mariæ conceſſum ab Apoſtolica ſede eſt, & quidquid in futurum concedetur, eiſdem fratribus Auguſtinienſibus conceſſum ſit. Itaque fratres huiuſmodi eiſdem conceſſionib. perpetuo vti poſſint perinde, ac ſi eis nominatim conceſſa eſſent.* Ita habetur in ſupplemento *a* ordinis.

a Supple. fo 67. col. 1. 212.

Quantum autem ad fratres Carmelitas inuenio quod Sixtus Quartus conceſſit *fratrib. ordinis Carmelitarum, vt gaudere, & potiri poſſint, & debeant priuilegijs, indulgentijs, gratijs, fauoribus, ac indultis, tam ſpiritualibus, quam temporalibus conceſſis fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, ac Eremitis S. Auguſtini, veluti ſi prædictæ ordini Carmelitarum nominatim conceſſa fuiſſent, aut concederentur in futurum.* Et circa huiuſmodi conceſſionem facit copioſam ſpecificationem de conceſſis reſpectu prælatorū prædictorū ordinum. Ita habetur in libro Monumenta *b* ordinum, & in ſupplemento. Ecce conceſſiones factę dictis ordinib. Mendicantibus, quæ ſecundum ius commune & antiquum inter mendicantes numerantur. Poſtea autē agemus de alijs ordinibus, qui poſtea nomen Mendicātiū ſunt ſortiti. Ex quibus conceſſionib. primo collige dictos ordines Mendicantes habere inter ſe priuilegiorum communicationem ſicut declarauit Pius V. & ante eū Leo X. & Iulius II. & Iulius III. & Paulus IIII. in ſuis Bullis, quæ Bullæ habentur in collectione priuilegiorum ordinis Prædicatorū facta a Patre Stephano *c* Vſuſmaris, & patet etiam ex ſuperioribus allegatis. Secundo collige, non ſolum communicare in priuilegijs ipſis vſque ad datam prædictorum priuilegiorum conceſſis, ſed in priuilegijs concedendis, non ſolum ordinibus Mendicantibus: ſed etiam non Mendicantibus. Quod probatur ex Bulla communicationis facta a Leone X. fratribus Prędicatoribus. In qua non ſolum ipſis conceſſit communicationem priuilegiorum hactenus conceſſorum, ſed etiam eorum, quæ in poſterū concedentur. Et videmus, quod poſtea Clemens ſeptimus fecit ampliſſimam communicationem priuilegiorum Minoribus communicando ipſis priuilegia & gratias conceſſas & concedendas in futurū alijs ordinibus, non ſolum Mendicantibus, ſed etiā non Mendicantibus. Ex quo de primo ad vltimum colligitur, ordines Mendicantes nō modo frui poſſe omnibus priuilegijs conceſſis ſingulis ordinibus Mendicantibus ſpecialiter, ſed etiam conceſſis aliis ordinibus non Mendicantibus, quod latius inferius explicabitur.

b In 1. impr. fo. 105. & 1 ſuppl. f. 118. cōc. 483.

c Vſus maris. f. 156. cū ſeq. & ī tab. v. priu. communia.

ARTICVLVS II.

Vtrum ordo Minimorum gaudet priuilegijs conceſſis ordinibus Mendicantibus.

RESpondeo, quod vt ſupra *d* iam dictum eſt ex priuilegio Pij V. *Ordo minimorū inter Mendicantes numeratur. Qui Pius V. ait, quod omnia, & ſingula priuilegia immunitates, exēptiones, facultates, gratias, libertates, indulta, & alias gratias tam per eum nuper, quam per quoſcunque Romanos Pontifices prædeceſſores ſuos a ſede eadem quomodolibet Mendicantibus ordinibus conceſſa ad præfatum ordinem Minimorum de nouo extendit, & ampliauit, ipſoſq; vere Mendicantes eſſe, & ſub Mendicantium ordinibus eſſe, & comprehendi debere. Nec non omnia, et ſingula Conc. Trid. decreta pro Mendicantibus ordinibus declarata, & modificata, etiam pro ordine Minimorū huiuſmodi declarauit, & modificauit.* Ita habetur in dicta Bulla, quæ originaliter continetur in libro conſtitutionum Pontificalium *e* inter conſtitutiones Pij V. decima octaua in ordine: vbi ponuntur ſingulares, & ampliſſimæ non obſtantiæ. Et ante quam hic ordo inter Mendicantes locum haberet, continebatur in eius Marimagno: *Vt poſſint ipſi fratres Minimi tranſumptare quæcunque priuilegia, & Bullas conceſſas alijs ordinibus, ac ſi illa mutata in eis nominibus ſub nomine Minimorum ſpecialiter, & principaliter pro eo ordine emanaſſent.* Vnde ex priuilegijs tam Mendicantium, quam non Mendicantium multa extraxerunt, quæ eis accommoda ſentiebantur, Stephanus Vſus maris, & Gaſpar Paraſſelus ambo generales, & in collectionibus priuilegiorum ab ipſis factis inſeruerunt. Et certe ex ſuperioribus hęc omnia comprobantur, nā cum ordines Mendicātes gaudeant priuilegiis conceſſis, & concedendis aliis ordinib. mendicantib. & non mēdicantibus, clare ſequitur, quod cū prædictus ordo Minimorum gaudeat priuilegiis Mendicantiū ex conſtitutione Pij V. gaudet per conſequens priuilegiis conceſſis, & concedendis aliis ordinibus Mēdicantibus, & non Mendicantibus.

d Sup. q. 2. ar. 5

e Pa. 574.

ARTICVLVS III.

Vtrum ordini ſeruorum B. Mariæ priuilegia Mendicantium concedantur.

RESpondeo dicendo, quod Pius V. in conſtitutione articulo ſuperiori allegata facit mentionem, ſe inter ordines Mendicantes ordinem Seruorum B. Mariæ conſtituiſſe, & ſimiliter ſicut ordinem Minorum ea conſtitutione declarauit eſſe Mendicantem, & omnia Mendicantibus conceſſa priuilegia, & indulta ipſimet religioni communicat. Et credēdum eſt, id ipſum ordini Seruorū B. Marię cōceſſiſſe, cum eum inter Mendicantes connumerauerit.

ARTICVLVS IV.

Vtrum congregatio S. Hieronymi Ieſuatorum communicet in priuilegijs Mendicantium.

RESpondeo dicendo, quod Pius V. anno Domini 1567. die decima nona Nouembris Pontificatus ſui anno ſecundo inter ordines Mendicantes hanc religionem connumerari voluit. *Vnde motu proprio, non ad ipſius congregationis, vel illius fratrum, aut alterius ex his illi ſuper hoc oblata petitionis inſtantiam, ſed de ſua mera liberalitate, ac ex certa ſcientia, & de eiuſdem ſedis poteſtatis plenitudine omnia & ſingula priuilegia, immunitates, exemptiones facultates gratias libertates, indulta, & alias gratias tam per eum quam per quoſcunque Romanos Pōtifices prædeceſſores ſuos, & ſedem eandem quomodolibet Mendicantibus ordinibus conceſſa, eorum omnium, ac deſuper, & tam ſub plumbo quam ſub forma breuis confectarum literarum tenore, ac ſi de verbo ad verbum inſererentur, præſentibus pro expreſſis, & inſertis habens ad ipſam con-*

gregationem Ieſuatorum illius fratres, domos eccleſias, & loca quacunq; de nouo, quod ad ea, qua eorum regula & modo viuendi non repugnant, tantum authoritate Apoſtolica tenore praſentium extendit. Et amplius ipſos vere Mendicantes, & ſub Mendicantium ordinibus eſſe, & comprehendi debere. Nec non *omnia & ſingula Concil. Trid. decreta pro Mendicantibus huiuſmodi declarata, & modificata ẽt pro congregatione huiuſmodi eiuſq. fratribus declarauit & modificauit.* Ita habetur in libro cõſtitutionum Pontificalium.

ARTICVLVS V.

Vtrum religioſi Societatis Ieſu gaudeant priuilegijs Mendicantium.

RESpondeo dicendo, quod ſuppoſito quod religioſi Societatis Ieſu inter Mendicantes authoritate Apoſtolica connumerantur, per conſequens debemus concedere ipſos gaudere priuilegiis conceſſis ordinibus Mendicantibus. Quod ipſum ſpecialiter ipſis conceſſit Pius V. prout refertur in cõpẽdio *a* Societatis. Dicitur enim ibi, quod *Omnia priuilegia ẽt ſpeciali nota digna immunitates, exemptiones, facultates cõceſſiones, indulta, indulgentia, peccatorum remiſſiones gratia tã ſpirituales quam temporales, literaque Apoſtolica ẽt iuſtitiam ſiue mixtim concernentia, etiam per modum extenſionis aut communicationis, aut aliàs conceſſa ſeu concedenda a quibuſuis ordinibus fratrum & ſororum Mendicantiũ, illorumque congregationibus, cõuentibus & capitulis, ac vtriuſque ſexus perſonis, ac illorũ monaſterijs, domibus, Eccleſiis, & hoſpitalibus, & alijs pijs locis cõcedũtur præpoſito atque omnibus Societatis perſonis, domibus, ac collegijs non ſolum ad illorum inſtar, ſed pariformiter, et æquè principaliter.* Vnde infert idem Collector priuilegiorũ dictę Societatis, quod per priuilegium conceſſum Minoribus per Clementẽ Septimum, quod in articulo primo huius quæſtionis retulimus, religioſi dictæ Societatis Eccleſia, ac loca gaudent omnibus & ſingulis priuilegiis, immunitatibus, exemptionibus, conceſſionibus, indultis, indulgentiis, peccatorũ remiſſionibus, & gratiis, quibuſuis congregationibus ordinum mendicantium quomodolibet conceſſis, & concedendis. Gaudentque prętérea quibuſuis facultatibus & gratiis ſuæ profeſſioni regularis obſeruantiæ nõ contrariis aliis ordinibus quibuſcunque non Mendicantibus quomodolibet conceſſis, & concedentis in omnibus, & per omnia, perinde ac ſi ipſis conceſſa ſpecialiter fuiſſent. Ait præterea Collector, quod pariter per facultatẽ Prædicatorũ poſſunt dicti religioſi, & eorum domus, & eccleſię & alia loca frui omnibus priuilegiis Mendicantiũ, & aliorum quoruncunque ordinum congregationum, & confraternitatum fratribus, & perſonis, eccleſiis, & monaſteriis, domibus & oratoriis, & aliis piis locis, per Iulium Tertium ſuoſque prędeceſſores conceſſis. Ita conceſſit Iulius Tertius ordini prędicatorum, prout in eorum libro continetur. *b*

Aduertit Collector priuilegiorum *c* Societatis, quod vt gratiis ſupradictis, & priuilegiis poſſit ſocietas Ieſu vti, opus eſt, ne inſtituto Societatis, & voluntati, ac beneplacito præpoſiti generalis, ſeu deputatarum perſonarum, refragentur. Aduertit inſuper idẽ Collector, *d* quod *Omnia aliorũ priuilegia, immunitates, exẽptiones, facultates, cõceſſiones, indulta indulgentia, remiſſiones, gratia, & litera Societati conceſſa de quibus in præcedentibus fit mẽtio, necnon, & qua ipſi Societati nominatim, vel eius præpoſito aut perſonis ſeu locis hactenus conceſſa ſunt ſeu in poſterum concedentur præpoſito generali conceſſa intelliguntur, qui illa per ſe ipſũ, vel aliũ ſeu alios ab eo vel de eius cõmiſſione electos, ſeu eligendos quibuſcunque perſonis de Societate ſub eiuſdẽ obedientia degentibus, & qui in ea tria vota conſueta ẽt ſimplicia emiſerint cõmunicare libere poterit. Nec aliter cetera perſona Societatis prædictis priuilegiis facultatibus, & aliis præmiſſis vti aut gaudere poſſunt: illorumque vſus iuxta Societatis inſtitutũ, conſtitutiones & morem eſſe debet, prout cõceſſit Gregorius Decimus tertius. Qui poſtea viua vocis oraculo conceſſit, vt prædicta communicatio nouitijs etiam fieri poſſit.* Hęc Collector dictorum priuilegiorum Societatis. Qui addit, quod hanc communicationem potuerũt concedere ſuperiores nominis, ſicut & ceteris.

Ex his infertur, quam ampla ſit communicatio priuilegiorũ conceſſa his quattuor ordinibus mendicantibus ſub titulo Mendicantium aggregatis. Gaudent enim priuilegiis dictis Mendicantibus conceſſis, & concedendis. Sed his videtur neceſſario eſſe addendum an priuilegia conceſſa Societatis Ieſu Collegiis, ipſi Societati conceſſa cẽſeantur? Quod dubium excitat *e* Horatius Mandoſius, ipſumq; diffuſe pertractat reſoluens, ac concludens quod priuilegia conceſſa Societati, minimè Collegiis Societatis communicata cenſentur, cum priuilegia, etiam data paritatis ratione, non ſint de perſona ad perſonas extendenda. Pro cuius reſolutionis explicatione, aduerte magnam eſſe differẽtiam inter Societatẽ, eiuſque domos, & collegia, domus enim ad profeſſorum habitationem ſunt deſtinatę & ibi dicitur eſſe Societas, collegia vero pro ſcholaribus ſunt inſtituta. Magna aũt eſt differentia inter profeſſos Societatis, & ſcholares, cum profeſſi ſint irreuocabiliter religioſi, ſcholares aũt poſſunt ab ipſa Societate expelli à præpoſito generali iuxta conſtitutiones ipſiuſmet Societatis a Sede Apoſtolica confirmatas, immo exiſtimat habitationẽ prædictorum ſcholarium vere, & propriè non debere nomine collegij nuncupari, ex eo quod inter eos nullum capituli, ſeu collegij ſignum apparet, ipſi enim non habent propriũ ſigillũ, nõ arcam cõem, non communem theſaurariũ, non propriũ locum, vbi tractatus negotiorum communium habeatur, nec alia, quæ ad capitulum, ſeu collegiũ inſtituendum requiruntur, de quibus per *f* Hoſtienſem, Ioannem Andream, Lucam de Penna. At ſcholares, de quibus in præſentiarum nobis eſt ſermo, non ſolum ad hæc pertractanda collegialiter non congregantur, imò nec congregari poſſunt, cum omnis eorum gubernatio tam circa perſonas, quàm circa res penes præpoſitum generalem reſideat, vt patet ex literis Pauli Tertij, & Iulij Tertij, & ex conſtitutionibus *g* ipſius Societatis. Credit tamen ipſe Horatius Mandoſius Societatem habere priuilegium, quo tam profeſſi quam ſcholares in priuilegiis communicant. Quod re vera conſtat eſſe verum ex priuilegio Pij Quinti ſuperius in hoc articulo relato, ibi, *Conceduntur præpoſito atque omnibus Societatis perſonis, domibus, ac collegijs, &c.* à cuius tenore nõ eſt recedẽdũ iuxta Sacros canones. *h*

a *Compen. Soc. tit. communicatio gratiarum, §. 2.*

b *Fo. 209. p. 2. & ſeq.*

c *Com. Socie. vbi ſup. §. 4.*

d *Compen. Soc. vbi ſu. §. 5.*

e *Mãdoſ. de priui. ad inſtar. gl. 2. a num. 10. vſque ad nu. 23.*

f *Hoſtien. in c. nobis, col. 2. v. et notandum vbi Ioan. Andr. de iu. patron. Pẽna in l. 2. C. de curial. vrb. l. 12.*

g *Conſtit. Socie. p. 135.*

h *Cap. porrec. recedimus. de priuil.*

ARTICVLVS VI.

Quæ ſit communicatio Ordinis Sancti Benedicti.

RESpondeo dicendo, quod Eugenius Quartus, *Conceſſit, quod omnia, et ſingula indulta*

con-

conceſſiones, exemptiones, indulgentia, ad quæcunque alia monaſteria ſancti Benedicti Valliſoleti, ſiue illius monachis quomodolibet cõceſſa ad omnia, & ſingula monaſteria reformata in Hiſpania per dictũ monaſteriũ ac alia, quæ in poſterũ reformabũtur, & de nouo cõſtruentur, eiſque aggregabũtur, vel ſubycientur monaſteria, & eorũ membra, illorũque prælatos, & perſonas, ac viſitãtes integrè, et plenariè ſe extẽdãt, ipſaque ſupradicta monaſteria, prælati, perſonæ, & viſitantes in oĩbus, & ſingulis vti, frui, & gaudere poſſint & debeant, iuxta oẽm eorum formã. Ac cõceſſiones, exẽptiones, indulta, & indulgẽtiæ ſint, et cenſeantur, & habeãtur perinde in omnibus, & per oĩa, ac ſi pro ipſis omnibus, & ſingulis, aut quolibet eorũ ſpecificè, ſingulariter, ac indiuiduè cõceſſa fuiſſent, & pro eis aut pro quolibet ipſorũ originaliter emanaſsẽt. Voluit tamẽ, quod in confluentiũ ad ipſos pro tẽpore perſonarũ cõfeſſionibus audiẽdis, & abſolutionibus impendẽdis, licẽtia ſeu conſenſus ordinariorum locorum interueniat. Quodque præſentes literas ad illa ex monaſteriys, prioratibus, ac locis præfatis ſe extendant, et de illis intelligãtur, nec nõ extendi, & intelligi debeãt: in quibus pro tẽpore fuerit numerus duodecim monachorum ad minus; & quandiu vixerint in obſeruantia regulari. Ita habetur in compendio *a* Mendicantium; vbi affirmat collector vidiſſe hoc priuilegium ſub literis authenticis.

a Cõpend. Mẽdicantiũ tit. cãmunis priuil. §. 34.

Inſuper Iulius Secundus *Vniuerſis Abbatibus prioribus præſidẽtibus, & cõuentibus monachorũ, aliyſque religioſarum perſonarũ monaſteriys cõgregationis Hiſpaniæ ordinis Sãcti Benedicti cõceſſit, quod oĩbus & ſingulis priuilegiys immunitatibus, indulgentiys, prærogatiuis, gratiys, exẽptionibus, libertatibus, & indultis cõgregationi Caſſinenſi, ſeu ſanctæ Iuſtinæ, eorumque monaſteriys, Abbatibus, prioribus, præſidentibus, cõuentibus, monachis, oblatis, & aliys religioſis perſonis per ſedẽ Apoſtolicã in genere cõceſſis, quorũ tenores, ac ſi de verbo ad verbũ præſentibus inſererentur, & exprimerentur, pro ſufficienter expreſſis, & inſertis habendo, vtantur, potiantur, & gaudeãt, ac vti, potiri, & gaudere liberè, & licitè poſſint, & valeant in omnibus, & per omnia perinde ac ſi omnia, & ſingula priuilegia præfata huiuſmodi congregationi ſancti Benedicti Hiſpaniæ illiuſque monaſteriys, Abbatibus, Prioribus, præſidentibus, monachis, & aliys perſonis religioſis præfatis ſpecialiter, & expreſſè conceſſa fuiſſent.* Ita refertur in dicto compendio Mendicantium *b* fuiſſe conceſſum. Et hoc ait Collector ibi vidiſſe ſub ſigillo authentico.

b Cõpend. Mẽdicantium vbi ſup. §. 53.

Inſuper Sixtus Quintus anno Dñi milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo, ſeptimo Kalendas Decembris, Põtificatus ſui anno tertio *Conceſſit congregationi ſancti Benedicti Regnorũ Portugalliæ, ac omnibus, & ſingulis illius monaſteriys, prioribus, & aliys regularibus locis, tã præſentibus, quàm futuris eorũque generali, & aliys Abbatibus, definitoribus, viſitatoribus ſuperioribus, monachis, religioſis, nouitiis, conuerſis, & ceteris perſonis, nunc & pro tẽpore exiſtẽtibus, vt omnibus, & ſingulis priuilegiis, immunitatibus, exẽptionibus, libertatibus, prærogatiuis, antelationib. fauoribus, præeminentiis, indultis, licẽtiis, ſtationibus, declarationibus, facultatibus, cõceſſionibus, indulgẽtiis ẽt plenariis, & peccatorum remiſſionibus, ac relaxationibus, aliiſque vniuerſis, & ſingulis gratiis ſpiritualibus, & tẽporalibus S. Hieronymi, & S. Bernardi, & aliis Ciſterciẽſis ordinis, nec nõ Caſsinẽſis, & Valliſoleti dicti ordinis S. Benedicti cõgregationibus huiuſmodi ꝑ vniuerſũ orbẽ cõſtitutis, ac cuilibet eiuſdẽ congregationis S. Benedicti Regni Portugalliæ monaſteriis ſeu illorũ Eccleſiis, ſeu regularibus locis, eorũ generalibus, ac aliis Abbatibus, diffinitoribus, viſitatoribus, ſuperioribus, conuentib. monachis religioſis, nouitiys, cõuerſis, ac familiarib. perſonis, ac illorũ intuitu, et contẽplatione per quoſcunq. prædeceſſores noſtros ac ẽt nos, et ſucceſſores noſtros Romanos Pontifices ac ſedẽ prædictã, atq. etiã Imperatores, Reges, & alios Principes, & quæcunq. ſeu quoſcunque alios ſub quacunque forma, et verborum expreſſione, ac quauis tam Apoſtolica, quàm ordinaria, vel alia authoritate, nec non tam in genere, quam in ſpecie, & particulariter, quam per modum communicationis, & extenſionis, & ampliationis, quam ſimplicis, & indiuiduæ, & particularis & ſpecialis conceſſionis hactenus, ac etiam iteratis vicibus confirmatis, & approbatis, ac in poſterum pro tempore concedendis, confirmandis, & approbãdis, etiamſi talia forent, quæ ſpecialem eorum requirant mentionem, ac quibus illa, & illa quomodolibet vtũtur, potiuntur, & gaudent, ac vti, potiri, & gaudere poſsũt, & potuerunt, &cet. Non obſtantibus conſtitutionibus, ſeu reuocationibus, ac aliys præmiſſis, & noſtra de non concedendis indulgentiys ad inſtar, & aliys Cancellariæ Apoſtolicæ regulis, aliyſque Apoſtolicis, neque in vniuerſalibus, prouincialibus, & ſynodalibus conciliys edictis ſpecialibus, & generalibus conſtitutionibus & ordinationibus.* Hoc magnum priuilegium vidi ſub ſigillo authentico in libro priuilegiorum congregationis Sancti Benedicti regnorum Portugalliæ, impreſſo Romæ ex Typographia Titi, & Pauli de Dianis, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo nono; in pagina decima ſexta eiuſdem libri. Et refert Collector priuilegiorum Ciſtercienſis ordinis ſimile priuilegiũ conceſſum dictæ congregationi à Gregorio Decimotertio ſub annulo piſcatoris vigeſima tertia die Iulij, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo Pontificatus Domini Papæ anno nono. Ex quo priuilegio colligitur huic congregationi conceſſa eſſe priuilegia conceſſa, & concedenda congregationi S. Bernardi ordinis Ciſtercienſis. Vnde cum congregationi ordinis Ciſtercienſis ſint conceſſa priuilegia omnium ordinum Mendicantiũ, prout patebit ex priuilegio Gregorii Quarti decimi infra citando, clarum eſt quod poteſt dicta congregatio, & eorũ fratres, loca monaſteria, nouitij, conuerſi, familiares, & aliæ perſonæ frui priuilegiis conceſſis, & concedendis quibuſcunque ordinibus etiam Mendicantibus.

ARTICVLVS VII.

Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo Ciſtercienſis.

RESpondeo dicendo, quod nouiſſimè Gregorius Quartus decimus Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo piſcatoris die vigeſima octaua Iunij anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo primo, Pontificatus ſui anno primo, confirmans priuilegia huius ſacræ religionis, ait in hunc modum. *Et inſuper ob ſingularem reformationem, & obſeruantiam dictæ congregationis in eiſdẽ monaſteriis inſtitutam, & conſeruatam eoſdem amplioribus fauoribus condecorare volentes, omnia, & ſingula priuilegia, prærogatiuas, conceſſiones, antelationes, fauores, facultates, declarationes, abſolutiones, relaxationes, diſpenſationes, ſtationes, indulgentias, ẽt plenarias, ac peccatorũ remiſſiones, cõſeruatorias, immunitates, exẽptiones, libertates, præeminentias, & indulta cuiuſuis generis exiſtentia, ceteraſq. gratias ſpirituales, & tẽporales, tam eidem Ciſtercienſi, eiuſque Abbati, & capitulo etiam generali, ac quibuſuis illorum monaſteriorum Abbatibus, etiam quatuor primis de firmitate Pontiniaco Claraualle, & Morimundo, quam etiam Sancti Be-*

nedicti, ac quibuſuis alijs ſimiliũ, vel diſſimiliũ ordinibus, & religionib. ſub quibuſuis regulis, conſtitutionibus, aut ordinationib. degentib. ſeu militantibus, & quibuſuis illorũ reſpectiuè congregationib. & militijs eorũque profeſſorib. atque vtriuſq; ſexus eorũ monaſterijs domib. Eccleſiis, necnon collegijs, vniuerſitatibus, confraternitatib. pijs, & charitatiuis locis, eorũque, quibuſuis in feſtiuitatem, ac alijs diebus Eccleſias viſitantib. ac earundem religionum generalibus, præſidentibus, & quibuſuis ſuperiorib. prælatis, ac Capitulis ēt generalibus prouincialibus, ſeu intermedijs, eorumque diffinitorijs, Abbatibus, prioribus, diffinitoribus, cõſiliarijs, & quibuſuis officialibus, rectoribus, miniſtris, monachis, nouitijs, monialibus, fratrib. conuerſis, confratribus, procuratoribus, familiaribus, benefactorib. ac eorũ & earũ vtriuſque ſexus, quibuſuis regularib. perſonis, tã in vrbe, quã in quibuſcunque mundi partibus conſiſtentia, ſeu conſiſtentib ēt illorũ intuitu, aut aliàs quomodolibet conceſſa quib. de iure vſu & conſuetudine, vel priuilegio, ſeu conſtitutione Apoſtolica, vel Imperiali, Archiepiſcopali, Epiſcopali in genere, vel in ſpecie, ac tã coniunctim, quã diuiſim, ēt per ſolã ſignaturã, vel viuæ vocis oraculo, aut per viã cõicationis, & extenſionis, aut proprio motu, aut alias quomodolibet vtuntur, potiũtur, & gaudẽt ac vti, frui, potiri, et gaudere quomodolibet poſſũt quorũ tenores haberi volumus pro expreſſis, ac ſi de verbo ad verbũ inſertis: ēſi talia eſſẽt, vel forẽt, quæ ſpecialẽ & indiuiduã requirerent mentionẽ, ſeu particularẽ inſertionẽ ad primo dictã congregationẽ regularis obſeruantiæ S. Bernardi, ac ſingula illius tã virorũ, quã mulierũ monaſteria, illorũque quoſcunque ſuperiores prælatos & vtriuſq; ſexus quaſcũque regulares & ſingulares perſonas. Ita quod dicta cõgregatio S. Bernardi, atque vtriuſque ſexus eius monaſteria, prioratus grangias, domos, Eccleſias collegia pia, & charitatiua loca, ſanctorũque feſtiuitates, cõuẽtus, & capitula ēt generalia, particularia, vel intermedia, generaliſque reformator, diffinitores, cõſiliarij, viſitatores, Abbates, abbatiſſæ, Priores, & quicunque alij ſuperiores, officiales, & miniſtri, monachi, moniales, nouitij, fratres, conuerſi, donati, oblati, cõmiſſi, familiares, cõfratres, procuratores, ac negotiorũ geſtores, benefactores, & aliæ ſingulares vtriuſque ſexus regulares perſonæ. ac eorũ res, et bona ſub eorũ cura, & ſecundũ eiuſdẽ cõgregationis inſtituta nũc, & pro tẽpore viuentes, & exiſtẽtes. præmiſſis oĩbus, & ſingulis æquipariformiter reſpectiuè, & abſque vlla penitus differẽtia ſingula ſingulis cõcernẽtia perinde, ac ſi ea oĩa illis, & eorũ ſingulis principaliter, & expreſſè & non ad inſtar conceſſa fuiſſent, ac ſi in eis talis ordo et congregatio S. Bernardi primo dicta illiuſque capitula monaſteria Eccleſiæ edictiq. ſuperiores prælati, ac vtriuſque ſexus dictæ perſonæ, res & bona expreſſa, & prænominata fuiſſent, & eſſent, ac ſi pro et in fauorẽ eorũdẽ à Sede Apoſtolica a principio emanaſſent, & fuiſſent immediate conceſſa, in quantũ dicta cõgregationis expediat eiuſque gubernio, conſtitutionib. & diffinitionib. nẽ aduerſentur, vti, frui, & gaudere libere & licitè poſſint, & valeãt authoritate & tenore prædictis concedimus, & indulgemus. Illaque oĩa, & ſingula eis & eorũ cuilibet iiſdẽque authoritate & tenore ſimiliter perpetuò extẽdimus, eiſque cõicamus, &c. Nõ obſtantib. præmiſſis, & de nõ expediendis literis ſuper indulgentijs ad inſtar, ac piæ memoriæ Bonifacij Papę Octaui et prædeceſſoris noſtri de vna cõcilis generalis edita de duab dietis, aliiſque Apoſtolicis, ac in prouincialib. & ſynodalib. Concilijs editis, Generalib. vel ſpecialibus conſtitutionib. & ordinationibus, ac quorũuis ordinũ congregationibus, monaſteriorum, & regularium, locorũ præfatorũ, ēt iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, ſtatutis, conſuetudinib. declarationibus, & inhibitionib. priuilegiis quoque, & literis Apoſtolicis etiam Legatis Nuntiis & Ordinariis ac ordinibus præfatis eorumque ſuperioribus, & perſonis ſub quibuſcunque tenoribus & formis etiã in fundatione, vel dotatione obtentis, &cet. Hoc priuilegiũ vidi ſub ſigillo authẽtico. Et poſui hanc notabilem priuilegiorũ cõicationem, quia aliam ſimilẽ non inueni, & ex ea colligã multa, quæ in articulis ſequentib. diſcentientur. Obiter aũt ex ea eſt notandũ, quòd aliqui conſiderantes hanc nõ obſtantiã generalẽ etiã conſtitutionum in concilijs generalib. editarum, vt conſtat ibi, *Et ſynodalib. concilijs editis generalib. vel ſpecialib.* Dubitanter aſſeruerunt in dicta Bulla cõfirmari priuilegia religionis Ciſterciẽſis, ētſi ſint contra generale Conc. Trid. ſed reuera non confirmantur; In hac. n. Bulla duo determinat Sũmus Põtifex. Primùm eſt, ꝙ confirmat, & de nouo cõcedit oĩa priuilegia directè, vel indirectè conceſſa, & cõmunicata dictæ religioni. Et in ea cõfirmatione, & innouatione dicit expreſsè, ꝙ ea confirmat, & innouat, quatenus sũt in vſu & decretis Conc. Trid. nõ aduerſantur, prout patet ex tenore ipſius Bullæ relatæ ſupra. *a* Secundũ quod determinatum eſt, ꝙ ipſi ordini concedit Sũmus Pontifex cõicationem oĩum priuilegiorũ conceſſorum, & concedendorũ oĩbus ordinib. & piis locis, & in non obſtãtiis, quas proponit; addit quod hæc communicatio ipſis conceditur non obſtantib. quibuſcunque conſtitutionibus Apoſtolicis, ēt in generalib. concilijs editis. Et certè nullum eſt decretum in concilijs generalibus, neque in Conc. Trid. editum, prohibens huiuſmodi communicationem. Et quod illa non obſtantia conſtitutionum in concilijs generalibus editarum tantum referatur ad ſecundum, quod determinat ipſa Bulla, & non ad primum, patet; nam repugnantia in principe non eſt admittenda, prout dicitur in iure. *b* Et Baldus ait, *c* quod in principe debet eſſe conſtans voluntas, & quod principi conuenit illud verbum, ſemel locutus eſt Deus, ideoque debet eſſe immobilis, vt lapis angularis, & polus in cælo. Et magna re vera eſſet contradictio in eadem Bulla, cum in ea determinatum ſit, dummodo decretis ſacri Conc. Trid. non aduerſetur, & infra concedatur etiam quocunque generali concilio non obſtante. Vnde neceſſario debemus intelligere, quod primũ conceditur, dummodo decretis concilij non contradicat, ſecundum verò indulgetur non obſtante eodem concilio.

a *Sup. q. 8. ar. 2.*

b *Cle. vn. de renun. c. vbi repugnãtia de regulis iuris.*

c *Bal. cõſ. 327. vol. 1. n. 4.*

ARTICVLVS VIII.

Quam communicationem priuilegiorum habeant Carthuſienſes.

Reſpondeo dicendo, quod Gregorius vndecimus conceſſit *Carthuſienſibus, vt oĩa priuilegia domus Carthuſiæ Gratianopolitanæ, & alijs domib. Carthuſiẽſis ordinis conceſſa ad oẽs & ſingulas domus dicti ordinis etiam in poſterum ædificandas, extendant, cum canonicè fundata, & ædificata extiterint. Et quod domus ipſa ac perſonæ, quæ in ipſis pro tempore morabuntur, omnibus & ſingulis priuilegijs huiuſmodi gaudeant, ſicut gaudent domus* Carthu*ſiæ, & aliæ domus & perſonæ in eis degentes.* Et Pius Secundus, C *nceſſit præfatis Carthuſiẽſibus, vt priuilegia, conceſſiones, indulgentiæ, libertates, exemptiones, immunitates. gratiæ, & indulta prædicto ordini. domibus, ac perſonis, etiam motu proprio, & ex certa ſcientia quouis modo reſpectu ſingularita-*

te,

te,ſeu cauſa cõmuniter, vel diuiſim cõceſſa, quotquot & qualia ſint, etiam ſi expreſſione indigerent indiui dua ſiue aliui ſpeciali, eorũq; omnium & ſingulorũ tenores & effectus, ac ſi de verbo ad verbũ inſerta fo rent & ſpecifice narrata ad omnes, & ſingulas eiuſdem ordinis domus, etiam in poſterum ædificandas, necnon ad ſingulares earumdẽ domorum pro tempore perſonas pariformiter extẽdantur, tã in iudicio quam extra &c. Hæ duæ conceſſiones ponuntur a Collectore priuilegiorũ Mendicantium tanquam ſub ſigillo authentico ab eo originaliter extractæ.

ARTICVLVS IX.

Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo Sancti Hieronymi in Hiſpania.

a Collect.tit.ex tenſio priuileg.

RESpondeo dicendo, quod Collector *a* priuilegiorum ordinis D. Hieronymi in Hiſpania ponit, & colligit aliquas conceſſiones, quib. quod erat conceſſum aliquibus particularibus monaſterijs alijs per modum extenſionis fuit a Sũmis Põtificibus communicatum. Sed quia in cõfirmatione priuilegiorum, quam iſta ſacra religio a Pio IV. & a Pio V. & à Sixto V. adepta eſt, dictæ conceſſiones, & aliæ multæ ſunt ab his Summis Pontificibus dicto ordini condonatæ, & ideo licuit tantum in præſentiarum conceſſiones horum Eccleſiæ patrum referre. Pius enim IV. Pontificatus ſui anno ſexto, quarto Kalendas Auguſti, *Ad inſtantiam inuictiſſimi Regis Philippi Hiſpaniarum II. huius nominis, omnia & ſingula priuilegia, immunitates, exemptiones, & prærogatiuas, indulta temporalia, fauores, & gratias ordinis, & ſingulis, & cuius monaſterio, per quoſcunque Romanos Pontifices prædeceſſores, ac per ſe, & Sedem Apoſtolicam, eiuſque Legatos, & Nuntios in genere, vel in ſpecie conceſſa, ad omnia, & ſingula monaſteria ordinis, tam virorum quam mulierum, quibus in ſpecie conceſſa nõ ſunt & in quibus alia cauſa conceſſionis, & indultorum prædictorum alias, quam vt præfertur, ſuberant, ad id vt ipſa monaſteria illis pariformiter vti frui, & gaudere poſſint & deberent perinde ac ſi eis ſpecialiter conceſſa fuiſſent authoritate Apoſtolica extendit, & ampliauit illaque inter omnia tam virorum quam mulierum monaſteria ordinis in omnibus, & ſingulis communicauit.*

b Coll. vbi ſup. §.16.

Aduertit autem Collector *b* quod literæ ſupradictæ extenſionis non fuerunt expeditæ a Pio III. ſed a Pio IV.

Poſtea verò Sixtus V. ſub annulo Piſcatoris anno Domini milleſimo quingẽteſimo octuageſimo nono Pontificatus ſui anno primo die decima tertia Decembris. *Omnia & ſingula priuilegia, immunitates libertates, prærogatiuas, indulta ſpiritualia & temporalia, fauores, & gratias etiam per modum communicationis, & extenſionis eidẽ ordini S. Hieronymi ac ſingulis eius monaſterijs, domibus locis, & congrationibus illorumque conuentibus ſuperioribus prioribus, fratribus miniſtris & etiam vtriuſque ſexus perſonis, eiuſque capitulo per quoſcunque Romanos Pontifices prædeceſſores ſuos & per ſe, & per Sedem Apoſtolicam, eiuſque legatos, & Nuncios in genere, vel in ſpecie ſub quibuſcunque tenoribus, et formis, etiam motu proprio, & ex certa ſcientia, vel ad Imperatoris, Regum, Reginarum, Ducum, aut aliorum principum inſtantiam quomodolibet conceſſa communicata, extenſa, confirmata, & innouata, ac literas deſuper confectas cum omnibus, & ſingulis in eis contentis clauſulis & decretis (quatenus ſint in vſu & decretis Concil. Tridentini non aduerſentur) Apoſtolica authoritate approbauit, & confirmauit, illiſq; perpetuæ, et inuiolabilis firmitatis robur adiecit, ac de vno monaſterio ad aliud extendit, ac omnes & ſingulos tam iuris quam facti defectus, ſi qui forſan interuenerint, in eiſdem ſupplent & nihilominus pro potiori cautela illa omnia eidem ordini S. Hieronymi, ac ſingulis eius monaſterijs, domibus, locis & congregationibus, ac illorum ſuperioribus fratribus, & etiam vtriuſque ſexus perſonis, quibuſcunque de vno eorum monaſterio ad aliud extendit.*

Et inſuper omnes & ſingulas gratias ſpirituales, tam coniunctim, quam diuiſim, & alias quomodolibet quibuſuis alijs ordinibus, religionibus, congregationibus, ac tam virorum, quam mulierum monaſterijs, & domibus, ceteriſq; regularibus, vel pijs locis in quibuſcunque mundi partibus conſtitutis, illorumque ſuperioribus, officialibus, miniſtris, eorumq; Capitulis, & etiã vtriuſq; ſexus perſonis quibuſcunque, per quoſcunque Romanos Pontifices, etiam prædeceſſores ſuos, et ſe, ſedemque prædictam quomodolibet conceſſas (in vſu tamẽ exiſtentes, ac decretis Concilij prædicti non contrarias,) quibus ordines, congregationes, monaſteria, domus, ceteraq; regularia, vel pia loca, illorumque ſuperiores, officiales, miniſtri, & perſonæ huiuſmodi de iure, vſu, conſuetudine, vel priuilegio conceſſione apoſtolica vtuntur, fruuntur, potiuntur, & gaudent, ad dictum ordinem S. Hieronymi, ac ſingula eius tam virorum quam mulierũ monaſteria, domus, loca, & congregationes illorumque ſuperiores officiales, miniſtros, ac alias etiam vtriuſque ſexus perſonas, & Capitula nunc & pro tempore exiſtentia, ita quod præmiſſis omnibus, & ſingulis æque ac pariformiter, et ſine aliqua differentia, vti, frui, potiri, et gaudere, libere & licite poſſint, perinde ac ſi illa omnes dicto ordini S. Hieronymi, illiuſque monaſterijs, locis & perſonis prædictis ſpecialiter, & expreſſe, ac principaliter, non autem ad inſtar conceſſa fuiſſent, authoritate & tenore prædictis extendit illaſq; omnes et ſingulas S. Hieronymi, illiuſque monaſterijs locis et etiã vtriuſque ſexus perſonis prædictis cõmunicauit. Hæc Sixtus V. pro dicto ordine. Quę cõmunicatio, quam magna ſit, patet intuenti, & ex dicẽdis articulis ſequentibus patebit.

ARTICVLVS X.

Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo Sanctiſſimæ Trinitatis.

RESpondeo dicendo, quod Leo X. & Adrianus VI. *Conceſſerunt ordini SS.* Trinitatis, *& Redemptionis Captiuorum ac illius monaſterijs, miniſtris, ſuperioribus fratribus, atque alijs quibuſcunque in eiſdem monaſterijs pro tempore degẽtibus perſonis prouinciæ Caſtellæ, Legionis Granatæ, Regnorum in obſeruantia regulari degentibus, vt omnibus, et ſingulis, priuilegijs, prærogatiuis, conceſſionibus, antelationibus immunitatibus, exẽptionibus, fauoribus, & indultis, ac peccatorũ remiſſionibus, & indulgentijs etiã mare magnum nuncupatis, & alijs quibuſcunq; literis Apoſtolicis, & gratijs quibuſcũque, etiã viuæ vocis oraculo quatuor ordinib. Mendicãtiũ, & eorũ ſingulis etiã quoad interdicti relaxationẽ, & Miſſarum in eorũ feſtiuitatibus cõmemorationibus, & ſolemnitatibus celebrationem, & alias quouis modo per quoſcunque Romanos Pontifices, ac Sede Apoſtolica in genere, vel in ſpecie, tunc & pro tempore conceſſis, & confirmatis, & innouatis. quorum omnium tenores haberi voluerunt præfati Leo, & Adrianus pro expreſſis, & quibus domus, priores, & fratres ordinum Mendicantiũ huiuſmodi de iure, vel conſuetudine, & iuxta priuilegia, & indulta prædicta vtuntur potiũtur et gaudẽt, ac vti & potiri et gaudere poſſunt quomodolibet in futurum vti potiri, & gaudere,*

in

Digitized by Google

in futurum vti, potiri, & gaudere, in omnibus et per omnia, perinde ac ſi ſingula priuilegia huiuſmodi ordinis SS. Trinitatis, & Redemptionis Captiuorum, ac illius monaſterijs miniſtris, ſuperioribus, fratribus, & perſonis præfatis ſpecialiter conceſſa fuiſſent.

Hæc conceſſio & ampliſſima communicatio adducũtur pro authentica a Collectore *a* priuilegiorum Mendicantium.

a *Coll. mend. in compen. tit. communicat. priui. §. 38. & 39.*

Ex qua cõceſſione colligitur, quod fratres, & moniales SS. Trinitatis, & Redẽptionis Captiuorum, ac illorũ monaſteria prouinciæ Caſtellæ, Legionis, & Granatæ Regnorum, gaudent omnibus cõceſſionibus, & indultis, quibus fruuntur fratres Mendicantes, & eorum monaſteria, & quibus in futurum quomodolibet, vti, potiri, & gaudere poſſent.

ARTICVLVS XI.

Quam communicationem priuilegiorum habent fratres Crucigerorum, ac religio clericorum Miniſtrantium infirmis.

RESpondeo dicendo, quod congregationi fratrum Crucigerorum, ac religioni clericorum Miniſtrantium infirmis a Gregorio XIV. anno Domini milleſimo quingẽteſimo nonageſimo primo *Fuerunt communicata omnia priuilegia, exemptiones, immunitates, indulgentiæ, facultates libertates, indulta, conceſſiones, & gratiæ, quorumuis, etiã Ciſtercienſium Cluniacenſium, ac S. Benedicti monachis, clericis regularibus, & presbyteris collegialibus Societatis Ieſu, et Canonicis congregationis Lateranenſis, ac quibuſcunq; alijs clericis regularibus, & aliorum tam mendicantium, quam non Mendicantium ordinum, & congregationum fratribus et perſonis, tã in ſpiritualibus, quã in temporalibus, in ſpecie, vel in genere etiam cõmunicatiuè per quoſcunq; Romanos Pontifices quomodolibet conceſſis, quæ tantum ſunt in vſu, neque ſub vllis reuocationibus comprehenſa, nec decretis dicti Concilij cõtraria, ac illorum omniũ participes eſſe poſſint, & debeant pariformiter, & æque principaliter abſque vlla prorſus differentia, perinde ac ſi congregationi, Eccleſijs, et domibus ipſorum nominatim, et ſpecialiter, ac generaliter conceſſa fuiſſet.* Ita latiſſime habetur in conſtitutionibus Gregorij XIV. quæ incipit, illius qui pro gregis. Ita refert Hieronymus *b* a Sorbo, in additionibus ad compendium Mendicantium.

b *Hieron. tit. communicatio. priu. p. 200.*

ARTICVLVS XII.

Vtrum religioſi Sanctæ Mariæ a Mercede gaudeant priuilegijs Mendicantium.

RESpondeo dicendo quod Leo X. Romæ apud Sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ milleſimo quingẽteſimo ſexto die quinto calendas Auguſti, Põtificatus ſui anno quarto, *Singulorũ priuilegiorũ, gratiarũ & indultorũ ſpiritualiũ, & tẽporaliũ, tã B. Mariæ de Mercede, quã et Mẽdicantibus ordinibus, illorũq; perſonis, et locis per ſedem Apoſtolicam conceſſa concedit.* Prout ego vidi in Bulla Authentica eiuſdẽ ordinis ab eodem Pontifice Maximo expedita. Circa iſtam conceſſionem aduertendum eſt, quod in ea non cõceduntur priuilegia concedenda poſt eius datam ipſis ordinib. Mendicantibus, ſed tantum conceſſa vſque ad datam dictæ conceſſionis. Vnde non gaudent prædicti fratres conceſſione eiuſdem Leonis X. conceſſa fratribus prædicatoribus, qua ipſis indulgetur vt poſſint frui indultis, non ſolum cõceſſis ordinibus Mendicantibus, ſed etiam in poſterum concedendis. Cõceſſio enim facta fratribus prædicatoribus fuit facta anno Domini milleſimo quingẽteſimo decimo octauo, Pontificatus eiuſdẽ Leonis X. anno ſexto. At cõceſſio facta dictis fratribus S. Mariæ de Mercede fuit facta antea anno Domini milleſimo quingenteſimo decimo ſexto, Pontificatus eiuſdem Domini Papæ anno quarto. Verũ eſt tamen, quod per cõceſſionem Sixti V. eidem ordini datam apud S. Petrum ſub annullo piſcatoris die vigeſima ſexta Aprilis, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo nono, Pontificatus eiuſdẽ Domini Papæ anno quarto, videbatur dicẽdũ, quod gaudeant indultis ordinibus Mendicantibus cõcedendis. Sixtus enim V. vt ego vidi in bulla quadã Authentica, in confirmatione priuilegiorũ ipſius ordinis, addit quod, *Nec nõ omnia, & ſingula priuilegia, immunitates, exẽptiones, libertates, prærogatiuas, antelationes, fauores, præeminẽtias, indulta, licẽtias, ſtationes, declarationes, facultates, cõceſſiones, indulgentias etiã plenarias, ac peccatorum remiſſiones, & relaxationes aliaſq; gratias ſpirituales, & tẽporales ordini præfato, ac ſingulis illius monaſterijs prioratibus, & alijs regularibus locis, eorũque generali, prioribus, diffinitoribus, viſitatoribus, ſuperioribus, fratribus, ac alijs religioſis per quoſcũq; prædeceſſores ſuos Romanos Pontifices, ac Sedẽ Apoſtolicã tã in genere, quã in ſpecie, quã per modũ cõicationis, extẽſionis, & ampliationis, ac alias quomodolibet cõceſſas, ac cõfirmatas, & approbatas, etiã ſi talia forent, quæ ſpecialẽ requirerent mentionẽ, quatenus ſint in vſu et ad formã dicti Synodi Tridẽtinæ & quoad priuilegia modo nulli præiudicium inferãt, approbauit, & cõfirmauit, ac ẽt de nouo cõceſſit.*

Per quæ vltima verba ipſe Põtifex clare innuit, ita innouare priuilegia dictorum fratrum, & dicti ordinis, vt ea omnia de nouo concedat, ac ſi in præſentibus literis inſererentur, & ſic colligitur, conceſſionem Leonis X. factam ipſis fratribus anno Domini milleſimo quingenteſimo decimo ſexto, Pontificatus ſui anno quarto, qua ipſi ordini conceſſit priuilegia, & indulta facta Mendicantibus, fuiſſe factam de nouo a Sixto V. anno & die ſuperius citatis, & per conſequens dictã religionẽ frui priuilegijs cõceſſis, & concedendis ordinib. Mendicantibus, & qui gaudent priuilegijs conceſſis & concedendis ordinibus Mendicantibus, & non mendicantibus iuxta Bullam Clementis VII. factã Minoribus, de qua *c* ſupra fecimus mentionem.

c *Sup. art. 1. huius q.*

ARTICVLVS XIII.

Vtrum Moniales fruantur priuilegijs regularium.

RESpondeo dicendo, quod quoad moniales Sanctæ Claræ, & S. Dominici Sixtus IV. (prout cõtinetur in libro *d* Monumenta ordinum) ſtatuit, *Quod Monaſteria, & loca dictarum monialium, Sanctæ Claræ, & Sancti Dominici, eorumque Abbatiſſæ, & prioriſſæ, procuratores, Syndici, oblati, & vtriuſque ſexus tertij ordinis de pœnitentia nuncupatæ perſonæ prædictæ, eiſdem priuilegijs, et immunitatibus, indultis ſpiritualibus & tẽporalibus fratrum Prædicatorum, & Minorum ordinibus, & illorum profeſſoribus, domibus, & locis ac procuratoribus & Syndicis, & oblatis, & conuerſis, ſeu alijs quomodolibet per prædeceſſores ſuos, aut per ipſummet Sixtum hactenus conceſſis, & in poſterum concedendis, quauis authoritate, (quatenus earũ ſexui et ſtatui nõ cõtradicant) libere & licite vti poſſint, & debeant, in omnibus, per omnia prorſus, & ſine vlla differentia, ac ſi eiſdem monaſterijs, locis, & perſonis prædictis nominatim cõceſſa forẽt, & concederentur expreſſe.*

d *In 1. imp. fol. 66. & in 2. fol. 148. cõceſ. 362.*

Circa quam conceſſionem eſt notandũ, quod in ea ſolùm indulgentur priuilegia concedenda Minoribus, & Prædicatoribus, ipſis monialibus per Sixtum IV. non autem concedenda per ſucceſ-

ſores

ſores ipſius Sixti IV. Ideo ad ampliorem communicationem recurrendum eſt. Et inuenio primo Bonifacium VIII. prout habetur in dicto libro *a* Monumenta ordinum, *Statuiſſe, quod quecunque moniales commiſſæ fuerint gubernationi fratrum Minorum virtute alicuius indulti Apoſtolici, moniales ſic commiſſæ gaudeant priuilegijs conceſſis & concedendis prædictis fratribus. Et certum eſt moniales S. Claræ virtute indulti apoſtolici commiſſas fuiſſe gubernationi fratrum Minorum.* Et inuenio etiã Clementem VII. prout ſupra *b* retulimus. *Omnia priuilegia conceſſa & concedenda quibuſcunque ordinibus Mendicantibus, & non Mendicantibus, ſicut indulſit fratribus Minoribus regularis obſeruantiæ ita etiam indulſiſſe ſororibus Sanctæ Claræ.* Et quoad moniales ordinis Prædicatorum inuenio Leonem X. ipſis concedere omnia priuilegia conceſſa, & concedenda ordini minorum, Eremitarum Sancti Auguſtini, Carmelitarum, Seruorum, B. Mariæ, ac Minimorum fratrum ordinibus, de qua conceſſione ſupra *c* fecimus etiam mentionem eius tenorem referendo.

a in 1. imp. fol. 32. & in 2. fol. 33. conce. 35.

b Sup. art. 1.

c Sup. art. 1.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum moniales Tertiariæ gaudeant priuilegijs ordinis Minorum.

RESpondeo dicendo (prout continetur in lib. *d* Monumenta ordinũ & in ſupplemẽto) quod Innocentius VIII. *Extendit, ſeu communicauit gratias, & indulta conceſſa fratribus, & ſororibus Tertij ordinis in commum viuẽtibus, etiam illis, qui viuunt in particulari.* Quæ conceſſio vnum præſupponit, & aliud determinat, præſupponit namque multa eſſe conceſſa fratribus, & ſororibus Tertij ordinis. De quo iam in ſuperioribus *e* fecimus mẽtionem, recitando Bullam auream Sixti IV. in qua vtriuſque ſexus Tertij ordinis perſonis concedit Summus Pontifex, quidquid conceſſum eſt Eremitarum S. Auguſtini, & Carmelitarum & ſeruorum B. Mariæ fratrum ordinibus ab Apoſtolica Sede, prout in ea Bulla in ſuperioribus relata latius continetur. Quod autem decernit, & ſtatuit, eſt has gratias, & facultates etiã illis, qui viuunt in particulari eſſe conceſſas. Et collector priuilegiorum Mendicantium probat ex litera Bullæ aureæ Sixti IV. quod priuilegia Tertiarijs ſororibus conceſſa, ibi ad Tertiarias viuentes in particulari extenduntur, ſicut eas extendit poſtea Innocẽtius VIII. Sed addit dicens. Quoad Tertiarios vtriuſq; ſexus (quidquid ſit de temporibus retroactis) in præſenti ſunt in triplici differentia, prout Leo X. in Concilio Lateranenſi diſtinxit, & habetur in ſupplemento ordinis. *f* Primi ſunt viuentes collegialiter, & iſti gaudent priuilegijs, ſicut fratres Mendicantes abſque aliqua differentia, in quantũ eorum capacitas permittit. In ſecundo gradu ſunt mulieres continentiã coniugalem, aut vidualem promittentes, & habitum Tertiatiorum geſtantes: & hæ pariformiter gaudẽt, vt primi, niſi in his, quibus expreſſe diceret Papa, quod ſolum concedit pro viuentibus in congregatione ſaltẽ poſt Innocentium VIII. Nam de conceſſis vſque ad ſua tempora cum tali expreſſione, vel reſtrictione ipſe Innocentius omnes pariſicauit. Vltimi ſunt coniugati, aut qualitercunq; aliter à prefatis duobus ſpeciebus ſe habentes. Et iſti de omnibus indulgentijs Mendicantium habent illa, quæ per Conciliũ Lateranenſe non fuerunt ſibi ſublata, ex quo habẽt omnia ſpiritualia, ſcilicet indulgentias. Conciliũ Lateranenſe (prout refertur in Supplemento *g* ordinis) *Statuit, quod fratres & ſorores Tertij ordinis in proprijs domibus habitantes valeant ſepulturam eligere, vbi voluerint. Et quod die Paſchatis tantum Euchariſtiam, necnon extremam vnctionem, cæteraque eccleſiaſtica ſacramenta (pœnitentiæ ſacramento duntaxat excepto) à proprio ſacerdote parochiali recipere debeant, & voluit, quod ad onera, quæ laicis incumbunt perferenda teneantur, ac quod in foro ſeculari coram iudicibus ſecularibus conueniri poſſint, & inſuper decreuit, quod prædicti Tertiarij in proprijs domibus habitãtes nullatenus admittantur tempore interdicti ad audienda diuina in Eccleſiis ordinum, quorũ ſunt Tertiarij, ſi cauſam dederint interraucto, vel cauſam ipſam nutriant, ſeu foueant aut dantib. auxiliũ, conſilium vel fauorem quomodolibet præſtiterint.* Quibus ex mente Collectoris addo aliam differentiam earum Tertiariarum, ſcilicet, quæ cum clauſtralibus habitant. Hæ enim ſecundum determinationẽ Leonis X. de qua in dicto ſupplemento, *h* gaudẽt priuilegijs, quibus gaudent fratres ordinis Tertij. Ex quibus infert dictus collector, quod etiam Tertiarij coniugati in particulari viuentes gaudent priuilegio Canonis *ſi quis ſuadente*, quia habent modũ viuendi approbatum a Sede Apoſtolica. Et ait, quod ſic tenent Doctores, & eſſe notandũ, quia ſæpe nõ aduertitur circa hoc. Aduertendum tamen, quod multa ſunt conceſſa Tertiarijs ſub obedientia fratrum Minorum viuentibus, prout patet ex literis Apoſtolicis, ſuper hoc latis, quibus dubito nũc gaudere poſtquam ab obedientia obſeruantię ſunt ſeparati. Cuiuſmodi ſunt moniales Tertij ordinis, quę poſt Pium V. ſe ordinarijs ſubdiderunt ab obedientia prælatorum ordinis Minorum ſe abſtrahẽdo, & ita videat ipſæ, vtrum poſt Pium V. aliquod habeant Apoſtolicum indultum, virtute cuius nõ obſtante dicto receſſu gaudeant dictis priuilegijs. Ego enim ipſum non potui inuenire.

d In 1. imp. fol. 44. & in 2. fol. 69. conc. 146. & in ſuppl. fol. 100. conc. 375.

e Sup. art. 1.

f Sup. fol. 26. conc. 86. & 87.

g In ſup. fol. 26. conc. 86.

h Sup. fol. 26. conc. 87.

ARTICVLVS XV.

Vtrum moniales conceptionis gaudeant priuilegijs Mendicantium.

RESpondeo dicẽdo, quod Leo X. motu proprio & ex certa ſcientia, *Conceſſit monialibus Sanctæ, & immaculatæ Conceptionis glorioſæ Virg. Mariæ ſub obedientia fratrum Minorum degẽtibus, vt omnibus, & ſingulis priuilegijs, conceſſionibus, prærogatiuis, libertatibus, immunitatibus, exẽptionibus, fauoribus gratijs & indultis ſpiritualibus & tẽporalibus per ipſum Leonem, & Sedem Apoſtolicam fratribus dicti ordinis, et monialibus Sanctæ Claræ, & ſororibus Tertij ordinis Sancti Franciſci quomodolibet conceſſis, & concedendis, & quibus fratres, & moniales, & ſorores huiuſmodi de iure, vel priuilegio, aut conſuetudine patriæ vtuntur, potiuntur, & gaudent, ſeu vti, potiri, & gaudere quomodolibet poterunt in futurum (quæ omnia pro expreſſis, & indiuidue enarratis haberi voluit) prædictæ moniales in ſupradicta obedientia permanentes vtantur, potiantur, & gaudeant, ac vti, potiri, & gaudere poſſint in omnibus & per omnia, perinde ac ſi ipſis conceſſa fuiſſent: ſicq; per quoſcunque iudices ordinarios ſeu delegatos in foro contentioſo, ac per quoſcunque confeſſores ſuos in foro conſcientiæ, dum, & quoties opus fuerit interpretari, iudicari, & definiri debere.* Hanc conceſſionem, vt authenticam refert Collector *i* in compendio Mendicantium.

i Collec. in d. comp. tit. cõmunic. priu. §. 18.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum fratres & hoſpitantes religioſos gaudeant eorum priuilegijs.

RESpondeo dicendo, quod Leo X. & Adrianus VI. *Omnibus, & ſingulis Christi fidelib. vere pœni-*

Digitized by Google

penitentibus & confeſſis, qui ordinis SS. Trinitatis & Redēptionis captiuorū, tam virorū, quam mulierū exiſtētibus in Regno Caſtellæ, ac Legionis et Granatæ Eccleſias illis anni diebus, quibus peccatorū remiſſiones, et indulgentias per eoſdē fratres conſequebātur viſitauerint, ac qui deuotionis feruore ducti in habitu ordinis SS. Trinitatis & redēptionis captiuorū huiuſmodi decederēt, aut eorū corpora ſeu cadauera, dū ab hoc ſeculo migrauerint in Eccleſiis monaſteriorū SS. Trinitatis et Redēptionis captiuorū huiuſmodi ſepeliri ordinauerint, ſeu de proprijs eorū bonis pro Redēptione Captiuorū aliquā pecuniæ quātitatē per Miniſtrū Prouincialē dicti ordinis pro tempore exiſtentē deſignandā erogauerint, aut ēi qui ſcapulariū eiuſdem ordinis SS. Trinitatis, & Redēptionis captiuorū de manu alicuius prælati etiā abſq; alicuius voti emiſſione detulerunt, necnō vtriuſq; ſexus eiuſdē ordinis SS. Trinitatis & Redēptionis Captiuorū germanis nuncupatis, vt oēs & ſingulas indulgentias & peccatorum remiſſiones fratribus ordinis SS. Trinitatis huiuſmodi conceſſas, conſequantur, ac ſuffragiorū ipſius monaſterij pro tēpore factorū participes fiant. Necnon priuilegijs, indultis, prærogatiuis, exēptionibus, cōceſſionib. antelationibus, & gratijs, monaſterijs, & ordinis SS. Trinitatis hmōi in genere, vel in ſpecie cōceſſis, & quib. fratres ordinis prædicti vtūtur, potiuntur, & gaudent, ſeu vti, potiri, & gaudere, perinde poſſint, ac ſi illa eiſdē fidelib. fratribus ſeu germanis nuncupatis ſpecialiter, & expreſſe cōceſſa fuiſſent. Ita habetur in cōpendio *a* Mendicantiū. Circa quā magnā conceſſionē eſt notandū ibi, *Necnō priuilegijs, indultis, prærogatiuis, exēptionibus.* Quod hæc clauſula magnū quoddā cōtinet priuilegiū, cōcedens perſonis in eo numeratis oīa priuilegia & indulta fratribus huius ordinis cōceſſa, quib. ipſi potiūtur, vtuntur, & gaudent. Ex quo indulto quoad ſupradictas perſonas perturbationē in Epōrum iuriſdictione excitare poſſunt dictæ perſonę, & ipſi exēpti occaſionē laxioris vitæ ex dicto priuilegio ſumere poſſunt contra mentē Concilij *b* Tridētini. Vnde licet ipſum Conciliū loquatur in oblatis, & quomodocunque addictis, aut ſub nomine ſeruientiū militijs, aut quocunq; alio titulo aſſumptis, in monaſterijs, vt, ſcilicet, nihil ex his priuilegijs detractum eſſe ordinarijs intelligitur, quo minus hi, quibus ea iā conceſſa ſunt, vel in poſterum concedi contigerit ipſis ordinarijs tanquā Apoſtolicæ Sedis delegatis plene in oīb. ſint ſubiecti, &c. Non obſtantibus quibuſcunq; priuilegijs, etiā religionis S. Ioannis Hieroſolymitani ipſum tamen cōcilium ad perſonas enumeratas in cōceſſione Leonis X. & Adriani VI. extendendū iudico, vt ſcilicet ipſæ minimè poſſint frui priuilegijs conceſſis, in allegata clauſula ibi. *Necnō priuilegijs, indultis, prærogatiuis, &c.* Cū ratio ipſius decreti ad has perſonas etiā extendatur. Et ſicut priuilegiū nō priuans legē cōem, ſed priuatā, puta conſuetudinē, vel ſtatutū, & reducens legē priuatam ad ius cōe, debet late interpretari, prout colligitur ex iure, *c* vbi id tradit Ioannes Andreas, & notat Sylueſter; ita hoc decretum Concilij cum reducat priuilegia ibi renocata ad ius cōmune, debet late interpretari, vt ſcilicet nō ſolum habeat locum in perſonis in eo contentis, ſed etiā in perſonis, de quib. in dicto priuilegio Leonis X. & Adriani VI. cum in his militet ratio Concilij, quæ eſt perturbatio iuriſdictionis Epiſcopalis. Ex quib. infertur, ꝙ perſonæ in dicto priuilegio cōtētę ſolū gaudebūt priuilegijs, per quorū vſum iuriſdictio Epiſcopalis nō perturbatur. Et ſic lucrabuntur oēs indulgētias, & peccatorū remiſſiones fratribus conceſſas, & ipſorū ſuffragiorum erunt participes. At non erunt exēpti in

a *Tit. cōmunic. priu. §. 39.*

b *Seſſ. 24. de refor. c. 11.*

c *Cap. olim de verb. ſign. vbi Andreas Syl. ver. pri. nu. 3.*

alijs à iuriſdictione ordinariorum quoad eorū delicta punienda, & quoad alia quæ ordinarij virtute ſibi traditę iuriſdictionis efficere poſſunt, ne priuilegia ipſis occaſionem laxioris vitæ præbeant.

Aduertendū inſuper circa illa verba ibi, *Et etiā qui ſcapularium eiuſdem ordinis SS. Trinitatis, & redemptionis captiuorum de manu alicuius prælati.* Quod ad hoc, vt hi fruātur gratijs, quibus poſſunt vti iuxta ſupradicta, eſt neceſſarium, quod recipiāt ſcapularium de manu alicuius prælati. Et prælatus non eſt vicarius, aut præſidens conuentus. Vnde recipientes ſcapularium ab his minimè indulgentias ſupradictas conſequentur.

Ex his ſequitur, quod cum Sixtus V. ſub annulo Piſcatoris die vigeſima nona Auguſti, anno Domini milleſimo quingēteſimo octuageſimo ſeptimo tertio ſui pontificatus anno, Bullam motu proprio ediderit, cuius authoritate inſtitui poſſent confratriæ Chordę B. P. N. Franciſci annexę archiconfratriæ in conuentu D. Patris noſtri Franciſci Aſſiſij collocatę, licet ipſe ſummus Pontifex ex Franciſcana familia fuerit aſſumptus, & deuotione maxima erga ſuam religionem eam inſtitui decreuerit, nō conceſſit confratribus ipſius archiconfratriæ, & aliarum confratriarum in vniuerſis conuentib. ordinis conuentualitatis, & obſeruantiæ, & Capucinorum ſituatis priuilegia, quæ iuriſdictionem Epiſcopalem perturbarent: ſed tantum indulgentias, & peccatorum remiſſiones. Et id ipſum confratrię Corrigiatorum S. Auguſtini conceſſum eſt, vt patet ex ſuæ inſtitutionis Bullis. Conformauit ſe in hoc decreto Concilij Tridentini ſupra citato.

Vnde Leo X. declarauit & conceſſit. *Quod perſonæ trium ordinū D. Auguſtini,* d *ſcilicet, fratres, moniales, & Mantellatæ omnibus & ſingulis priuilegijs gratijs indultis, quæ in marimagno, ſeu in alijs conceſſionibus tam per ipſum quam per alios Romanos Pontifices prædeceſſores ſuos ordini antedicto conceſſis continetur plenè & largiter perfrui poſſint, et debeant, ſed voluit, quod quarti gradus vtriuſque ſexus perſonæ indulgentijs tantummodo gaudeant.*

d *Habet in ſuppl. fol. 122. cōc. 556.*

Noluit enim ſummus Pontifex, quod iuriſdictio Epiſcoporum perturbaretur, & incentiuum laxioris vitæ per priuilegia præberetur, prout poſtea Concilium Tridentinum determinauit. Et aduertit Collector *e* priuilegiorum Mendicantiū, quod iſtæ perſonæ quarti gradus videtur quod ſunt, quę in aliquibus literis apoſtolicis vocantur corrigiatæ, ideſt, quæ ſolum deferunt corrigiam S. Auguſtini. Et hæ perſonæ (ait) quod ſolum gaudent indulgentijs poſt iſtā prouiſionem: Nam antea gaudebant alijs indultis, ſicut fratres & admittebātur tempore interdicti ad diuina. Ego autem amplius exiſtimo, quod Mantellatæ (prout in Concilio Lateranenſi *f* ordinauit Leo X.) Pinzocheræ quorūlibet ordinum in proprijs domibus habitantes eligere valeant ſepulturam, vbi voluerint. Et quod die paſchatis tantum Euchariſtiam; necnon extremam vnctionem ceteraque Eccleſiaſtica ſacramēta (pęnitentiæ ſacramento duntaxat excepto) à proprio ſacerdote recipere, & ad onera, quæ laicis incumbunt perferenda teneantur. Ac decreuit, quod in foro ſeculari coram iudicibus ſecularibus conueniri poſſint. Et licet addat Collector *g* priuilegiorum Mendicantium, quod præfata conſtitutio non intelligitur de vouentibus caſtitatem virginalem, vel vidualem, nam Leo X. prout habetur in ſupplemento *h* ordinis, præfatam conſtitutionem per eū in Concilio factā, *motu proprio & ex certa ſciētia ac de apoſtolicæ ptātis plenitudine declarauit, decernēs, ꝙ minimè intelligi debeat de facietibus votū caſtitatis, ita vt mulieres virginalē vitā, aut c[illegible]*

e *Collect. tit. cō mu. priui. §. 28.*

f *Habet in ſupple. fol. 26. cōc. 86.*

g *Coll. tit. mulieres. §. 6.*

h *Suppl. fol 28. conceſ. 31.*

bem

Digitized by Google

bem ſolenniter vouentes, etiam in cōſanguineorum, vel affinium ſuorum, vel proprijs domibus, aut ſeorſum habitantes priuilegijs, & immunitatibus prædictis in omnibus, & per omnia frui & gaudere debeant. Mihi tamen hoc modo poſt concilium videtur dubium, cum ex conceſſione dictorum priuilegiorum omnibus his perſonis turbatio iuriſdictionis Epiſcopalis ſuccedat contra decretum ſacri Concilij Tridentini. Non obſtante tamen hoc, non poſſum aſſerere ſupradictas perſonas a Concilio Tridētino his priuilegijs priuari; cum ipſummet Cōcilium dicat gaudere prædictis gratijs eos, qui legitimè, & ſecundum regulam eorundem ordinum profeſſionem fecerunt. Et hæ Mantilatæ (vt ſupponitur) ſolenniter virginalem, aut cælibē vitam profitentur iuxta regulam ſuo modo viuendi ipſis a Sede Apoſtolica conceſſam. Leo enim X. ſtatuit, prout habetur in eodem ſupplemento, *a* *Quod Tertiarij collegialiter viuentes, ſeu cum clauſtralibus habitantes, aut mulieres virginalem, aut caſtam vidualem vitam ducentes expreſſo voto, & ſub habitu Tertiariorum gaudere debent priuilegijs, quibus fratres ordinis, cuius Tertia regula habitum geſtant potiuntur, & gaudent*, Ecce vides quomodo authoritate apoſtolica hę mulieres voto expreſſo virginitatis, aut caſtitatis vidualis ſe aſtringunt, & ſic profeſſionem emittunt.

a *Supp. fol. 26. conceſ. 87.*

ARTICVLVS XVII.

Vtrum Mendicantes, & qui eorum gaudent priuilegijs, poſſint frui priuilegijs religioni Societatis Ieſu conceſſis.

RESpondeo dicendo, quod Clemens VII. Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo piſcatoris die trigeſima Maij anno Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo quinto, pontificatus ſui anno ſecundo conceſſit ordini fratrum Minorum regularis obſeruantiæ, vt poſſint frui indultis conceſſis, & cōcedendis ordinibus Mendicantibus, & non Mendicantibus. Ratione cuius Maximi priuilegij tenui in explicatione *b* Cruciatæ, & in noſtra ſumma confeſſorum, ordines Mendicantes, & qui communicant in priuilegijs ſuis conceſſis, & concedendis, poſſe vti omnibus facultatibus cōceſſis ſocietati Ieſu. Sed contra hanc ſententiam viri docti tenuerunt dicentes, Clementem VII. ſolum fuiſſe locutum de priuilegijs concedendis ordinibus ſuo tempore a ſede Apoſtolica approbatis, & religionē ſocietatis, vt patet multo poſt fuiſſe a Sede Apoſtolica approbatam. Non aduertentes, quod poſt Clementem VII. Paulus IV. & Pius IV. & Pius V. & Gregorius XIII. & Sixtus V. priuilegia mendicantium approbantes ea omnia de nouo conceſſerūt, ac ſi tenor ipſorum priuilegiorum in eorum literis Apoſtolicis apponeretur, & ſic priuilegium Clementis VII. tempore, & ætate horum ſummorum pontificum fuiſſe conceſſum, quo tempore, & ætate religio Societatis non ſolum erat ab Eccleſia approbata, ſed etiam per orbem diſperſa.

b *In expl. pag. 191. & in ſumma. 1. tom.*

Nec his obſtat, quod innouatio priuilegiorum aliquid concedit de nouo vltra id, quod in priuilegijs innouatis continebatur, quod eſt contra ea, quæ ſupra *c* reſoluimus, ſi quidem conceſſio, & extenſio Clementis VII. non extendebatur ad priuilegia conceſſa Societati, & modo innouata extenditur ad ea. Nam huic obiectioni reſpondeo, quod ratione innouationis præciſe non extenditur ad dicta priuilegia. Quod probatur; Nam ſi ipſum priuilegium fuiſſet innouatum ab aliquo Summo Pontifice ſucceſſore Clementis Septimi ante inſtitutionem & approbationem Societatis Ieſu minimè extenſio ſupradicta ad priuilegia Societatis dimanaret. Extenditur igitur tale indultum Clementis Septimi ad ea priuilegia, ratione tēporis, in quo facta eſt innouatio, & noua conceſſio, quo tempore iam dicta religio Societatis approbata eſt a Sede Apoſtolica. Ex quibus infero intellectum ad iura *d* decernentia innouationem priuilegiorum nihil addere priuilegijs innouatis, quod, ſcilicet, hoc intelligant directè & immediatè nihil addere, indirectè tamen, & mediatè aliquid poſſe addere, quando, ſcilicet dicta innouatio facta eſt tempore, quo aliqua inueniuntur de nouo facta, ratione quorum neceſſario per neceſſariam ſequelam aliqua ſubotitur de nouo cōceſſio, prout in exemplo propoſito ſatis patet.

c *Sup. q. 8.*

d *d. c. ex parte de priuil.*

Et vt omnis ambiguitas amputetur, & nulla ratio dubitandi relinquatur, in confirmationem noſtræ ſententiæ adduco communicationem priuilegiorum factam a Gregorio XIV. ordini Ciſtercienſi, de qua ſupra fecimus *e* mentionem. Qua definit ſummus Pontifex dictum ordinem frui etiā priuilegijs ſocietatis, cum ipſi concedat communicationem priuilegiorum omnium ordinū. Adduco etiam confirmationem & communicationē priuilegiorum factam ab eodem Gregorio XIV. congregationi fratrum Crucigerorum, de qua ſupra *f* etiam fecimus mentionem, eius tenorem referendo. In qua ſpecialiter eis concedit, vt poſſint frui priuilegijs, & indultis factis religioni presbyterorū collegialium Societatis Ieſu. Ex quibus duabus conceſſionibus ſic colligo argumentū in confirmationem noſtræ opinionis. Mendicantes gaudent priuilegijs conceſſis, & concedendis alijs religionibus, etiam non Mendicantibus a Clemente Septimo, ſed religioni Ciſtercienſi, & cōgregationi fratrum Crucigerorum fundatis ante Clementem Septimum ſunt de nouo conceſſa priuilegia Societatis; ergo eademmet priuilegia ſunt conceſſa Mendicantibus, ita vt ipſis vti poſſint.

e *Suppl. hac q. art. 7.*

f *Supr. hac q. art. 11.*

At circa hunc articulum duo ſuboriūtur dubia. Primum eſt, vtrū priuilegia conceſſa a Sede Apoſtolica religioſis Societatis, ita vt alijs religioſis aliorum ordinum minimè cōmunicentur, de quibus Collector priuilegiorum Societatis, communicentur modo per nouas conceſſiones poſteriores ſummorum pontificum; in quibus conceditur ipſis religioſis, vt poſſint gaudere priuilegijs dictæ Societatis. Hoc dubium aliquibus, & mihi etiam difficile apparet: Et certe vellem, vt mens Sedis Apoſtolicæ circa hoc expreſſe poſtularetur. Modo tamen mentem ipſius ex priuilegijs datis indagando dico, quod Gregorius XIV. in duabus cōceſſionibus ſuperius adductis abſolute, & ſine aliqua limitatione concedit, quod Ciſtercienſes, & Crucigeri fruantur omnibus priuilegijs conceſſis alijs ordinibus etiam Societati Ieſu. Et a cōceſſione generali non eſt recedendum, niſi vbi conſtat de voluntate concedentis, præcipue cum hoc ſit beneficiū principis, & per conſequens latè interpretandum. Vnde etiam ſi a Sede Apoſtolica ſit aliquod priuilegium conceſſum Societati, ita vt alijs religioſis aliorum ordinum minimè communicetur cum ſucceſſores Sūmi Pontifices, ea priuilegia ſine aliqua limitatione aliquibus ordinibus communicauerint, cū quibus communicant mendicantes, clarum eſt, ipſos Mendicantes priuilegijs Societatis Ieſu modo ſine aliqua limitatione vti poſſe.

Secundum dubium eſt. Attento, quod religioſi Societatis nō poſſunt vti gratijs & facultatibus directè, aut indirectè per viam cōmunicationis ipſis

conceſſis

conceſſis, niſi a præpoſito generali, vel ab alijs per ipſum illis cõmunicentur. prout cõceſſit illis Gregorius XIII. cuius indulti tenorem ſupra retulimus dubium inquam eſt, an religioſi aliarum religionum poſſint vti illis priuilegijs directè; aut indirectè ſibi per communicationem conceſſis, ſine eo quod ipſis a ſuis præpoſitis generalibus, aut ab alijs nomine ipſorum communicentur. Ad quod reſpondeo, quod ſic. Nam Gregorius XIIII. Crucigeris, aut religioni clericorum miniſtrantium infirmis communicationem priuilegiorum Societatis conceſſit, ſine eo, quod illarum religionum profeſſores ea a ſuis generalibus mendicarent: præterea dicta priuilegia fuerunt ipſis communicata abſolutè, & nobis etiam abſolutè, ac ſi fuiſſent noſtra conceduntur. Et nobis per communicationem non cõceduntur reſtrictiones, & limitationes, quę alijs ordinibus propter eorum particulare regimẽ a Sede Apoſtolica fuerunt impetratæ. Cuiuſmodi eſt reſtrictus vſus priuilegiorũ in Societate, quod ſcilicet non poſſit ſortiri effectum, niſi prout a generalibus fuerit diſpenſatus, a quo pendet tota ipſius Societatis gubernatio, etiam quoad particularia, quæ ab aliarum religionum præpoſitis generalibus minimè exequuntur.

Ex quibus infertur, quod Bulla Pauli IV. confirmata per Gregorium XIII. qua prohibetur in ordine fratrum Minorum regularis obſeruantiæ recipi ſub grauibus pœnis eos, qui ex genere maculato deſcendunt, de qua ſupra in quæſtione de Abbatibus quoad genus late egimus, non communicatur alijs religionibus, vbi ſimilis non fuit vnquam petita, nec obtenta. Quod eſt veriſſimũ præſertim quando dicta Bulla, & aliæ ſimiles ſub grauibus pœnis in religionibus particularibus executioni mandari præcipiuntur. Si enim ipſæ per communicationem alijs religionibus communicantibus in indultis cõpeterent; ſequeretur, quod ſicut ipſis communicantur in bullis decreta, ita etiam communicarentur pęnæ, in quas incurrunt ipſorũ decretorum tranſgreſſores. Hoc autem non eſt dicendum. In illis enim pœnis & cenſuris nullo pacto fit ipſis religioſis communicatio, cum ſecundũ regulam iuris odia reſtringi, & fauores conueniat ampliari. Præterea infinita inde abſurda ſequerentur, prout facillimè in caſibus particularibus poſſet demonſtrari. In illis igitur, quę in fauorem religioſorum ſunt lata, quamuis in pœnam laicorum ex altera parte redundent, fit inter religioſos communicatio, cum cõmunicatio in fauorem ipſorum ſit data, & non in odium. Et hoc eſt bene notandum. Vidi enim ego in facti contingentia apud nuntiũ Apoſtolicum in oppido Matriti litigari, an conſtitutio ſupradicta Pauli III. pro minoribus regularis obſeruantiæ lata communicari deberet alteri religioni diſtinctæ profeſſionis, & habitus ad effectum repellendi à dignitatibus & prælationibus ipſius quendam ex genere maculato procreatum.

ARTICVLVS XVIII.

An in communicatione priuilegiorum ueniant conceſſa alicui loco ſpeciali.

a *Lib. mon. 2. imp. fol. 265. cõceſ. 648. & in ſuppl. fol. 66. cõceſ. 206.*

RESpondeo dicendo, quod Iulius II. prout habetur in libro *a* Monumenta ordinum, & in ſupplemento. *Omnia, & ſingula priuilegia, immunitates exẽptiones, conceſſiones, indulgentias, ac peccatorum remiſſiones, & indulta quacunque quibuſuis congregationibus ſeu Societatibus aut alijs locis, & illorum perſonis ordinis fratrum Eremitarum regularis obſeruantia nuncupatis generaliter cõceſſa ad ipſum ordinem fratrum Eremitarum & illius perſonas ac ſi illis ſpecialiter conceſſa fuiſſent, authoritate Apoſtolica extendit, & illis communicauit.*

Circa quam conceſſionem aduertit Collector *b* priuilegiorum Mendicantium, quod virtute eius credebant aliqui fratres prędicti ordinis poſſe gaudere priuilegijs, & indultis particularibus domib. ſui ordinis conceſſis, vt S. Mariæ de Populo vrbis Romæ, & ſimilibus. Et alij fratres aliorum ordinũ Mendicantium credebant, quod virtute communicationis priuilegiorum ſimiliter eſſet eis conceſſum, propter quod ad ſedem Apoſtolicam fuit deuentum, vt ab ea certa huius dubij definitio conſequeretur. Et Leo *c* X. prout habetur in ordinis ſupplemento, *Declarauit debere intelligi, quod gaudeant prædicti fratres priuilegijs generaliter conceſſis congregationibus, & perſonis, & locis congregationum, & non domibus, vel perſonis particularibus congregationum, vel ordinis conceſſis.*

b *Coll. in comp. tit. communicatio. pri. ſ. 22.*

c *In ſuppl. f. 59. conceſ. 157.*

Aduertendum tamen, quod Pius IV. prout habetur ſupra, *d* extendit priuilegia conceſſa vni, aut quibuſdam monaſterijs ordinis D. Hieronymi, ad omnia & ſingula monaſteria eiuſdem ordinis tam virorum, quàm mulierum, quibus in ſpecie conceſſa non ſunt, & in quibus aliæ cauſæ conceſſionis & indultorum prędictorum, aliâs quàm præſertur ſuberant: prout latius in dicto loco continetur. Quæ cõceſſio eſt maxima. Ex qua colligitur, quod in illo ordine fit communicatio priuilegiorum nõ ſolùm generaliter conceſſorum cõgregationibus, & perſonis, & locis congregationum, ſed etiam monaſterijs particularibus. Ita quod priuilegium conceſſum cuidam particulari monaſterio alteri, & ſingulis, & omnibus eiuſdem ordinis monaſterijs fiat commune, quamuis ipſis in ſpecie conceſſa non ſint, & in quibus aliæ cauſæ conceſſionum, & indultorum prædictorum alias ſuberant, & per communicationem priuilegiorum, quæ ordinibus Mendicantibus, & non Mendicantibus, & omnibus alijs eorum priuilegijs gaudentibus, omnia conceſſa, & concedenda, quibuſcunque ordinibus ſunt communia, & conceſſa monaſterijs vnius religionis alterius ordinis monaſterijs communicantur. Omnes ordines ſupradicti Mendicantes & qui eorum gaudent priuilegijs idem habent indultum, ac ſi ſpecialiter ipſis eſſet conceſſum. Vnde indulta cõceſſa, verbi gratia vni monaſterio D. Auguſtini omnibus alijs vtriuſque ſexus monaſterijs eiuſdem religionis fiunt cõmunia, quod Iulius II. & Leo X. omnibus ordinibus mendicantibus conceſſit.

d *Supr. hac q. art. 9.*

Ex quo infertur quod indultũ Portiunculę conceſſum Beato patri noſtro Franciſco, per interceſſionem B. V. Marię cũ ipſa cum eius filio Domino noſtro Ieſu Chriſto in Eremita V. Mariæ Angelorum, ciuitatis Aſſiſij aſſiſteret, prout refert D. Antonius *e* Florentinus, & refertur etiam in chronicis noſtræ religionis, vt quicunque viſitauerit Eccleſiam dicti monaſterij contritus, & confeſſus in die ſecunda mẽſis Auguſti, in quo authoritate apoſtolica feſtũ portiunculæ, id eſt dedicationis dictæ Eccleſiæ celebratur indulgentiam plenariam conſequatur: Infertur, inquam, quod dictum priuilegiũ omnibus vtriuſq; ſexus monaſterijs ordinis fit cõmune. Et ſic contriti, & confeſſi viſitantes Eccleſiã monaſteriorum ordinis patris noſtri Franciſci tam virorum, quam mulierum, hanc eandẽmet indulgentiam cõſequantur ſine eo, quod cõfraternitati Chordæ patris noſtri Franciſci ſint cõſcripti. Nam

e *Ant. 3. p. tit. 24. c. 7. ſ. 4.*

per

per communicationem omnia indulta cõceſſa vni monaſterio dicti ordinis omnibus alijs eiuſdem ordinis monaſterijs, tam virorum, quàm mulierũ fiunt communia; Quod ſumme notandum eſt. De quo latius infra in ſecundo tomo in quæſtione de portiuncula dicetur.

Aduertendum tamen circa prædictam Pij IV. conceſſionem, quod cum excedat maximè iuris metas, tantùm debet intelligi in caſu, in quo loquitur. Et ſic ſolùm indulget, vt priuilegia conceſſa particularibus monaſterijs, omnibus alijs eiuſdem ordinis monaſterijs fiant communicabilia. Non tamen concedit, vt priuilegia conceſſa fratribus particularibus eiuſdem ordinis alijs religioſis dicti ordinis communicentur. Ex quo infertur ſecundum declarationem Leonis Decimi (quæ quantum ad hoc intacta permanet) minimè huiuſmodi priuilegia conceſſa particularibus religioſis, alijs omnibus fieri communia. Et certe, ſi contrarium diceretur, tota religionum obſeruantia funditus euerteretur, cum in vnaquaque religione ſint aliqui patres, cũ quibus propter iuſtiſſimas cauſas eſt a ſede apoſtolica in multis obſeruantijs regularibus, & in aliquibus ſuorum inſtitutorum obligationibus diſpenſatum. Et ſi priuilegium prædictum Pij Quarti de conceſſis particularibus fratribus intelligeretur, ſicut intelligitur de particularibus monaſterijs, omnes earum religionũ fratres, in quibus eædemmet cauſæ non militant, allegarent pro ſe diſpenſationem cum particularibus religioſis factam, ac ſi ipſis ſpecialiter eſſet facta. Quod abſit.

ARTICVLVS XIX.

An in communicatione priuilegiorum cenſeantur communicari vſus, & non vſus.

RESpondeo dicendo, quod Panormitanus *a* dicit, quod ſi vnus vtitur, & alter non vtitur priuilegio multis conceſſo, non præiudicat non vtens vtenti. Quam opinionem tenet etiam Syluester. *b* Vnde priuilegia conceſſa alicui religioni, aut communitati, quę per communicationem alijs religionibus ſunt communia, ex æquo ac ſi ipſis fuiſſent ſpecialiter conceſſa, non tolluntur, niſi legitimo tempore pręſcribantur, prout eſt vulgare in iure. *c* Et oportet haberi ſcientiã priuilegiorum, & voluntatem non vtendi illis ab his, contra quos talis præſcriptio allegatur. Ex quo ſequitur, quod etiã ſi contra alias religiones poſſit allegari non vſus ſufficiẽs ad præſcriptionem; contra alias minimè talis præſcriptio poteſt proponi, cum eis talis non vſus non interuenerit: & licet interuenerit hoc ex ignorantia dictorum priuilegiorum ſæpiſſime (ne dicam ſemper) habet originem. Et ſic euidenter concluditur, quod non vſus alicuius religionis, aut aliarum religionum minimè alijs religionibus, vbi per ignorantiam talis nõ vſus interuenit, communicatur. Hoc cõfirmatur ex dicto Innocentij, *d* quod ſcilicet, particulares canonici bene poſſunt ſibi præiudicare perdendo priuilegium per vnicam contrauentionem, ſed Eccleſiæ præiudicare nõ poſſunt, quin ea poſſit allegare, non eſſe ſibi ſublatum ſuum priuilegiũ, licet ſit perditũ quoad perſonas particulares. Ex quibus colligitur, quod cum contrariorum eademmet ſit diſpoſitio, idem pariformiter dicendũ ſit a contrario, ſi aliqua religio vtatur aliquo priuilegio, quod alia vbi talis priuilegij contrarius viget vſus ſufficiens ad inducendam præſcriptionẽ, minimè poteſt iuuari ex vſu alterius ad gaudendum priuilegio præſcripto. Quod enim indirectè per viã communicationis, & extenſionis à ſede apoſtolica impetratur, eſt ius, non autem vſus, & non vſus; quæ non in iure, ſed in facto conſiſtunt. Quod eſt ſumme notandum in hac materia.

a *Pan. in c. cum acceſſiſſent de conſtit. in fi.*
b *Syl. v. priu. §. 11.*
c *c. ſi de terra & c. accedentibus de conſt.*
d *Innoc. in d. c. accedentibus.*

ARTICVLVS XX.

Quomodo fit horum priuilegiorum communicatio.

RESpondeo dicendo, quod Iulius II. prout habetur in ſupplemento *e* ordinis, *Declarauit, et conceſſit, quod in prædicta priuilegiorum, gratiarũ, & indultorum præfatorum cõmunicatione, tam vniuerſaliter per prædeceſſores ſuos toti ordini Minorũ, quã ẽt per ipſum particulariter prædictorum regnorũ prius facta, vt ea, quæ ad abſolutionẽ, & diſpenſationẽ, vel alias per priorẽ generalem, ſeu magiſtrũ ordinis præfatorum fratrum, verbi gratia, Prædicatorũ ſpectãt ad magiſtrũ, vel vicarium generalem fratrũ Minorũ pertineant. Et ea, quæ ad priores cõuentuales, id eſt, prælatos ſingularum domorũ ordinis prædicatorũ, & eorũ vicarios ſimiliter ſpectant, ad guardianos, & eorũ vicarios ordinis Minorũ ſimiliter ſpectant. Et ea quæ ad priores ſeu vicarios, vel ſuperiores prouinciales, id eſt prælatos, qui medij ſunt (quocũq; no ẽ cẽ ſeantur, & vocentur) inter prædictum generalẽ, vel magiſtrum ordinis, priores cõuentuales & eorum vicarios, ſimili modo ſpectãt ad miniſtros & vicarios prouinciales, ac cuſtodes (qui ẽt medij ſunt inter miniſtrũ, et vicariũ generalem) & guardianos, eorumq; vicarios ſimiliter pertineãt. Et quod ſicut de poteſtate prælatorum, ſ. de prælatis ad prælatos, dictũ eſt, ita de congregationibus vnius ad cõgregationem alterius ordinis, & de fratribus priuatis, id eſt, ſine prælatura ad fratres priuatos: & de feſtiuitatibus ad feſtiuitates, in his caſibus, in quibus cõgregationibus, vel fratribus priuatis ac feſtiuitatib. alterius ordinis aliquid cõceſſum eſt, nunc & pro tẽpore reſpectiue cõceſſa intelligatur. Ita ꝙ ea, quæ in honorem ſanctorum Dominici, Petri Martyris Thomæ de Aquino, Catherinæ de Senis fratribus, vel locis Prædicatorum ſunt cõceſſa; omnia illa fratribus Minoribus præfatis, eorũq; locis, ac feſtiuitatib. ſanctorũ Frãciſci, Antonij, Ludouici, Bernardini, Bonauẽturæ, quinq; Martyrũ dicti ordinis, qui apud Marrochiũ martyrij coronã adepti ſunt, & Sãcta Clara, ac in alijs feſtiuitatib. dicti ordinis Minorũ, licet ſint in maiori numero, quã feſta ipſorum fratrum Prædicatorum ſint, & intelligantur cõceſſa.* Hæc Iulius Secundus. Ex qua conceſſione colligo primo, quod cum in feſtiuitatibus D. Franciſci, Antonij, Ludouici, Bernardini, Bonauenturæ, Didaci, & Sanctæ Claræ aliquam Eccleſiam ordinis Minorum viſitantibus contritis & confeſſis, ac ſancta corporis Domini communione refectis indulgentia plenaria concedatur, prout infra in quęſtione de indulgentijs conceſſis viſitantibus Eccleſias Minorum explicabitur; etiam eædemmet indulgentiæ cenſentur conceſſæ viſitantibus contritis, & confeſſis, & cõmunione refectis Eccleſias Prædicatorum in feſtiuitatibus ſanctorum Dominici, Petri martyris, Thomæ de Aquino, Catherinæ de Senis, & Hyacinti. Quoad Diui Dominici, Petri martyris, Thomæ de Aquino, & Catherinæ de Senis feſtiuitates patet ex ſupra dicta declaratione & conceſſione. Quoad Diui Hyacinti feſtiuitatem probatur ex dictis in articulo primo huius quæſtionis. Vbi probauimus ex conceſſione Leonis Decimi ordinem Prædicatorum gaudere omnibus priuilegijs conceſſis, & concedendis viſitantibus Eccleſias, & oratoria ordinum Mendican-

e *Supp. fol. 74. conce. 222. & fol. 8. conc. 265.*

tium. Et per conſequens, ſicut in die Sancti Didaci modo eſt conceſſa à Sixto Quinto Eccleſijs Minorum viſitantibus indulgentia plenaria; ita etiã eademmet indulgentia per viam communicationis cenſetur conceſſa viſitantibus Eccleſias Prædicatorum in die feſtiuitatis D. Hyacinti. Hoc enim operatur communicatio priuilegiorum etiam in poſterum concedendorum.

Secundo colligo, quod ſicut hodie à Domino Papa Clemente Octauo eſt conceſſum priuilegiũ, vt in feſtiuitate D. Didaci poſſimus nos fratres Minores, & moniales Sanctæ Claræ in noſtris Eccleſijs ſuſpendere interdictum, prout latius infra ſecundo tomo, in quæſtione de interdicto, & ceſſatione à diuinis, erit nobis ſermo: ita etiam in feſtiuitate D. Hyacinti, idem etiam priuilegium fratribus, & monialibus ordinis Prędicatorum conceditur. Hoc enim petit ex ſupra dictis communicatio priuilegiorum concedendorum attenta declaratione Iulij Secundi ſuperius allegata.

ARTICVLVS XXI.

Vtrum participantes priuilegia poſſint illis vti contra illos, quorum contemplatione participant.

REſpondeo dicendo, quod hanc quęſtionem excitat Doctiſſimus Corduba *a* in additionibus ad compendium. Quam in hunc modum reſoluit dicens, quod illi, quibus communicantur priuilegia aliorum ordinum, ac ſi illis ſpecialiter conceſſa fuiſſent, quales ſunt Mendicantes, & etiam alij religioſi, de quibus ſupra, poſſunt æqualiter, & ex æquo gaudere prædictis omnibus priuilegijs ſibi communicatis, etiam contra illos, quibus conceſſa fuerunt, per quorum communicationem ipſi gaudent prędictis priuilegijs. Ratio eſt, quia iam facta ſunt ſibi propria, & non habent ea dependenter ab alijs, ſed independenter, ac ſi ipſis ſpecialiter conceſſa fuiſſent, quomodocunque illi ſe habeãt circa illa priuilegia vtendo, vel non vtendo eis, ſicque in tali communicatione independenti omnes, qui dictis priuilegijs poſſunt vti, adæquantur ex æquo. Nec ex hoc, quod communicantes virtute communicationis poſſint agere contra eos, quibus priuilegium communicatum primo ſuit conceſſum, frangunt regula illa vulgaris, quod priuilegiatus, non poteſt agere contra pariter priuilegiatum. Nã illa regula non militat in hoc caſu, vt ſupra *b* latè declarauimus, adducendo aliqua exempla manualia.

a Cord. addi. ad compe. tit. cõmunicatio priu. in ſi.

b Sup. q. 9.

Loquendo autem de illis, quibus non ſic ſpecialiter, & independenter communicantur priuilegia, vt ſunt familiares, & donati fratres, & alij huiuſmodi, ſecus dicendum eſt. Hi enim non poſſunt vti priuilegijs fratrum contra ipſos fratres, quorũ priuilegia illis communicantur. Quia quod in fauorẽ ipſorum fratrum principaliter cõceſſum eſt (quod ſcilicet, eorum familiares vtantur ipſorum priuilegijs) non debet contra ipſos fratres, ſeu in eorum diſpendium retorqueri, iuxta quandam tritã iuris regulam, *c* quia non ex æquo gaudent ſicut fratres prædicti. Similiter, ſi fratres perdiderint tale priuilegium, ſeu ſi eo non vtantur, ſimiliter perdiderũt, & non poſſent eo vti prædicti familiares eorundẽ fratrum, quia tales familiares donati & oblati, & ſeruitrices habent prædictum priuilegium communicatum ſibi dependenter à prædictis fratribus, & monialibus, & ſic minus principaliter. Ideo ceſſante principali, & fratrum fauore, quorum intuitu principaliter tale priuilegiũ valebat, ceſſat & minus principale, & acceſſionum. Et ad hoc ſunt multa iura pariter cũ ratione prædicta, vt patet per Bartolum, *d* Baldum, & Panormitanum.

c De reg. iur. lib. 6. cap. quod per nonale. iuncta gl. de verb. ſig.

d Bart. in l. 1. de leg. 1. & in l. amiciſſimus §. Lucius Bal. in l. omnia. C. de Epiſcop. & cler. Pan. in c. ex parte de foro comp.

Et aduertit Corduba, hoc eſſe ſumme notandũ; quia valet ad multa, & ad hoc quod ſecundum priuilegia noſtra, & nobis communicata ab alijs religioſis poſſimus non ſeruare interdictum in noſtris feſtiuitatibus, etiam ſi ſit interdictum poſitum ab illis alijs religioſis, licet talis non obſeruatio interdicti ſit in eorum præiudicium, quia ex æquo ac ſi nobis ſpecialiter conceſſa fuiſſent, communicata ſunt, & facta noſtra independẽter talia priuilegia.

Aduertendum tamen, quod Corduba loquitur ante Concilium Tridentinum. Et ideo ſupponit familiares ſeruitores, oblatos, donatos, &c. habere priuilegia communicata à religionibus, quatũ ſunt familiares, ſeruitores, aut aliquo modo addicti, quibus in foro exteriori poſſunt, vt exempti agere contra illos fratres, à quibus talia priuilegia ſunt participari. Quod hodie quoad illos ex Concilio Tridentino video immutatum, vt ſupra iam tactum eſt. Ipſi enim monaſterijs addicti, & inſeruientes per Concilium *e* Tridentinum priuantur omnibus priuilegijs, quibus iuriſdictio Epiſcopalis perturbatur. Et ſic ſolùm illis remanent priuilegia, quæ indulgentias, & remiſſiones peccatorum concernũt, niſi dictis monaſterijs actu ſeruiant, & intra eorũ ſepta, & domus reſideant, ſubq́ue eorum obedientia viuant, aut qui legitime & ſecundum regulam earundem militiarum, & ordinũ profeſſionem fecerint. Vnde cum eorum priuilegia & indulta ſint à ſacroſancto Concilio ſublata reſpectu ipſorum, non poteſt illis fieri participatio, & communicatio, ſed tantùm reſpectu eorum, quę in ſuo vigore permanſerunt, vt ſunt ea, per quorũ vſum iuriſdictio Epiſcoporum non perturbatur. Verum eſt tamen, quod in foro conſcientiæ ſunt omnia priuilegia reualidata, etiam ſi ſint contra Concilium Tridentinum, prout ſupra dictum eſt: & per conſequens in foro conſcientiæ poſſunt dicti ſeruitores & familiares frui ipſis.

e Seſſ. 24. de refor. c. 11.

ARTICVLVS XXII.

Vtrum ordines Mendicantes poſsint frui priuilegijs eorum obſeruantiæ repugnantibus.

REſpondeo dicendo, quod ideo finem imponẽs huic quæſtioni volui hic hanc quæſtionẽ excitare, quia occaſione eius eſt nobis explicãda quędam clauſula ſæpe ſępius appoſita in communicationibus cõceſſis in literis apoſtolicis, ſcilicet, dummodo eorum, quibus communicantur, obſeruãtiæ non ſint cõtraria. Multa enim videmus indulgeri aliquibus laxioribus religionibus, quę ſtrictioribus ſine maximo earum diſpendio minimè poſſunt ac commodari. Multa enim Summi Pontifices ordinibus militaribus conceſſerunt, quæ alijs religionib. Mendicantibus, & monachalibus minimè gentiũ ſunt applicãda. Profeſſoribus enim militiarũ cõceſſum eſt, vt poſſint ducere vxores, & vero matrimonio copulari, & vt poſſint teſtari de bonis ſuis patrimonialibus, & etiã de redditibus Eccleſiaſticis certam quantitatẽ ſuis monaſterijs relinquẽdo, & alia ſimilia, quę ſi per cõſequens ordinibus Mendicantibus, & monachalib. cenſerẽtur cõmunicata, totus eorum decor, & fortitudo periret, imò deficerẽt à veris religionib. cũ ſtatus matrimonialis veræ religionis

Digitized by Google

gionis eſſentiæ contradicat. Propter quod, vt late ſupra *a* diſputauimus religiones militares a doctiſſimis Theologis nunquam nomine abſolutę religionum ſunt inſignitæ. Ex quibus infertur, quod licet in priuilegio conceſſo a Gregorio Quarto decimo, cuius tenorem ſupra *b* retulimus, fiat Ciſtertij ordini, & per conſequens Mendicantibus communicatio priuilegiorum ordinum militarium, ipſa tamen communicatio ipſis applicatur ita, vt regulari obſeruantiæ ipſorum ordinum non ſit contraria. Quę limitatio, licet in ipſa Bulla minimè apponatur, ſemper tamen ſubintelligitur appoſita: alias ipſa communicatio cederet non in fauorem, ſed in odium; non in ædificationem & ſtabilitatem, ſed in diſſipationem, & deſtructionem religionum. Et quod in fauorem introductum eſt, in odium retorqueretur, contra id, quod dictat ratio naturalis, & ſacri Canones proclamant. Hæc ſufficiant pro hac communicationis quæſtione.

a *Su. q. 1. ar. 6.*

b *Sup. hac. q. art. 7.*

QVAESTIO LVI.

De communicatione corporis Domini noſtri Ieſu Chriſti, & adminiſtratione aliorum Sacramentorum quantum ad eorum miniſtros, in quatuordecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuordecim.

1 *VTrum religioſi poſſint ſecularibus adminiſtrare ſacramentum Euchariſtiæ, & alia ſacramenta.*

2 *Vtrum authoritate Apoſtolica poſſit fieri, vt religioſi modo ſacramentum Euchariſtiæ adminiſtrare poſſint.*

3 *Vtrum ſit aliquod priuilegium modo, quo poſſint religioſi Euchariſtiam adminiſtrare, etiam in die Paſchatis.*

4 *Vtrũ in articulo mortis liceat religioſis miniſtrare ſacramentum Euchariſtiæ ſine culpa, & ſine pœna excommunicationis.*

5 *Vtrum deficiente parocho, & neceſsitate vrgente poſſint religioſi communicare fideles infirmos.*

6 *Vtrum communicationem paſchalem poſsint religioſi miniſtrare peregrinantibus.*

7 *Vtrum ſecularis ſacerdos adminiſtrans Euchariſtiam in Eccleſiis Mendicãtium ſit neceſſariũ, quod ſit approbatus ab ordinario et an parochus in ſua parochia poſsit delegare hanc facultatem cuilibet ſacerdoti ſimplici.*

8 *Vtrum diaconus religioſus poſsit Euchariſtiam miniſtrare fratribus, aut ſecularibus in aliqua neceſsitate.*

9 *Vtrũ moniales poſsint dare licentiã, vt in ſuis monaſterijs hoc ſacramẽtum fidelib. adminiſtretur.*

10 *Vtrum fratres & ſorores, tertij ordinis Mantelati, & Corrigiati poſsint recipere extra parochiã communicationem paſchalem.*

11 *Vtrũ fratres miniſtrantes in Indijs ſacramentum Euchariſtiæ, et alia ſacramenta cũ licentia Regum Hiſpaniarũ incidãt in excõmunicationem.*

12 *Vtrum epũs poſsit agere contra religioſos, qui ſacramenta prohibita in Clementina adminiſtrant.*

13 *Vtrum licentia parochi excommunicati ſufficiat, vt religioſi poſsint miniſtrare ſacramenta prohibita in dicta Clementina.*

14 *Vtrum religioſi poſsint ſacramenta pœnitentiæ, & Euchariſtiæ & alia ſuis familiaribus adminiſtrare.*

ARTICVLVS I.

Vtrum religioſi poſſint fidelibus adminiſtrare ſacramentum Euchariſtiæ, & alia ſacramenta.

RESpondeo dicendo, q̃ Clemens *c* V. in hunc modum hanc quęſtionem decet nit dicens. *Religioſi, qui clericis, aut laicis ſacramẽtum vnctionis extremæ, vel Euchariſtiæ miniſtrare, matrimonia ſolennizare, non habita ſuper his parochialis presbyteri licent a ſpeciali, aut qui excõicates a Canone (præter q̃ in caſib. a iure expreſſis, vel per priuilegia ſedis apoſtolicæ conceſſa eiſdem) vel a ſententijs per ſtatuta prouincialia, aut ſinodalia promulgatis, ſeu vt verbis eorum vtamur et a pęna et a culpa abſoluere quemquam pręſumpſerint, excõicationis incurrunt ſñiam ipſo facto per ſedem Apoſtolicam duntaxat abſoluendi. Quos ẽt locorum ordinarij, poſtquam de hoc eis conſtiterit, faciant publicè nuntiari excõicatos, donec de abſolutione ipſorum eis facta fuerit fides nulle religioſis eiſdem ſuper hoc exemptionis, vel alio priuilegio ſuffragante.* Hæc in prima parte prædictæ Clementinæ. Quã libuit in hoc loco explicare non ſolũ, prout concernit miniſterium corporis dominici, ſed ẽt prout ſpectat ad adminiſtrationem ſacramentorum extremæ vnctionis, & matrimonij ſolennizationem, cum iſtorũ ſacramẽtorum diſpenſatio in ea religioſis prohibeatur. Circa quam Clementinam eſt notandũ primo, quod nomine religioſi in ea ſolum illi intelligũtur, qui ſtrictiſſime religioſi, & tria vota ſubſtantialia vouent. Patet, quia ibi ſolum illi includuntur, & de illis ſolum eſt ſermo, vt intelligunt iuriſperiti, Gloſſa, *d* Cardinalis Zabarela, Ioãnes de Imola, Ancharranus, D. Antoninus et Sylueſter dicentes, oẽs prędictam Clementis conſtitutionem ſolum religioſos comprehẽdere, qui monaſticam ſequuntur vitam. Et comprehendi ẽt religioſos Societatis Ieſu, cum, prout dictum eſt in ſuperiorib. *e* ſint vere religioſi. Quod ante Gregorij Tertij decimi conſtitutionem ex multis compertũ erit. Omnia. n. reſcripta, & omnes literas apoſtolicas huic ſocietati conceſſas reſpiciendo, ſatis pręđicant, quod ſedes apoſtolica in eadem Societate exiſtentes religioſos & regulares nũcupauit, & nuncupat, eoſque pro religioſis & regularib. habuit, & habet. Nam Concilium Tridentinũ *f* exiſtentes in collegijs Societatis pro clericis regularibus habet. Præterea ex capitulo decimo ſexto ſeſſionis vigeſimæ quintæ de regularibus, apparet Concilium Tridentinum pręđictum, habere pro regularibus permanentes in eiſdem collegijs, cum illud caput ſit collocatum & ſituatum ſub Rubrica de regularibus, & verba conſtitutionis a Rubrica regulantur, a qua arguere licet, iuxta quandam legem *g* vbi notant communiter ſcribentes, & tenẽt Bartolus, Romanus, & Aymo.

Præterea cum Summi Pontifices licentiam & facultatem conceſſerint huic religioni, & illius pręlatis, profeſſos, & nõ profeſſos eiuſdem religionis recedentes, & ad alias religiones tranſeuntes incarcerandi, excommunicandi, & aliter contra eos procedendi ſic reſidentes, & ad alias religiones tranſeuntes apoſtatas vocando, conſtat quod eos pro religioſis, & regularibus habuerint: Et niſi ſic recedẽtes regulares, ſeu religioſi eſſent, apoſtatę vocari nõ poſſent. Apoſtatæ. n. dicuntur religioſi extra monaſterium in habitu, vel ſine habitu monachali reperti iuxta ea, quæ notantur in iure, *h* & tradunt Oldradus, Bartolus, & Baldus.

c *Cle. relig. de priuilegijs.*

d *Gl in v. religioſi in d. Cle. Zabarela Imola & Anch. ibi, Ant. 3. p. tit. 24. ca. 64. Syl. ver. exc.*

e *Sup. q. ar. 5.*

f *Concil. Trid. ſeſſ. 25. de regu. c. 16.*

g *leg. vn. C. in una eademq. ca. vbi gle. ver. retractare l. 1. & ibi glo. & Bart. C. de c. ciu. conſ. ext. l. 11. Bart. ſup. Ru. ff. quod quis. iur. Ro. cõſ. 32. n. 6. Ale. cõſ. 1. col. 2. volum. 4. et conſ. 89. co. 2. ad fi. uol. 6. qq. mo. conſ. 61. n. 1.*

h *c. placuit el. 2. 26. q. 1. ca. 2 ne cle. vel monac. l. 6. c. 19. Concil. Trid. ſeſſ. 25. de regu. Oldradus. conſil. 202. Bar. ſup. Rub. C. de ap. Bal. ĩ marg. ver. apoſta.*

a Conc. c. 16. iunctis cap. præced.

Præterea hoc confirmatur ex eodem Concilio *a* Tridentino, vbi ſub illa regula prohibitoria profeſſionis ante decimum ſextum annum, ac renunciationis, aut obligationis, & aliorum, de quibus ibi circa religioſos, & regulares excipiuntur exiſtentes in hac Societate. Ergo præſupponitur, quod exiſtentes in ipſa Societate ſint vere religioſi, vt exceptio ſit de regula, vel ſit ſub regula, quoad vim cõprehenſiuã, id eſt, vt ſit ſub regula, iuxta ea, quæ multa iura *b* nobis teſtificantur. Vnde ſi regula ponitur de religioſis, ſeu regularibus, exceptio non poterit eſſe de ſecularibus, non ſecus ac ſi regula eſſet de homine, exceptio vero de capra, ſeu regula de animali rationali, exceptio de equo, vt docent D. Bartolus, & Decius, vnde cum ſint veri religioſi, nil mirum ſi ſub dicta Clementina comprehendantur.

b l. nam quod l. quidem. §. pe. ff. de pec. leg. l. in kis. ff. de leg. l. pen. §. labeo ff. de au. & arg. leg. 2. D. ſup. Ru. de re. iu. lib. 6. num. 16. & Bart. ibi nu. 6. Dec. conſt. 290.

Ex quo infero, quod alij miniſtri, qui dicta ſacramenta adminiſtrant abſque licentia presbyteri parochialis, licet grauiter peccent, in excommunicationem non incurrunt. Solum enim religioſi pœna excommunicationis in dicta Clementina feriuntur, quia ipſi frequentius in huiuſmodi adminiſtratione excedebant. Vnde licet parochus det licentiã ſuo ſubdito, vt à quocunque ſacerdote poſſit recipere Eucharistiam, non poteſt ſecundum aliquos per hanc generalem conceſſionem recipere à religioſis: Et ratio huius eſt, Nam licet alij ſacerdotes ſimplices communicantes actiue ſine licentia parochi mortaliter peccent, non tamen remanent excommunicati, ſicut remanent ſacerdotes religioſi. Vnde cum in ipſis ſit maius dubium, non videntur in illa generali conceſſione eſſe incluſi.

At pro contraria parte facit, Nã generalis clauſula, prout dicitur in iure, *c* comprehendit omnia, niſi contrarium euidentia morali conſtet de mente eam proponentis. Et non eſt credendum, quod parochus dans prædictam licẽtiam generalem noluerit religioſos in ea comprehendi. Licet enim ipſi grauiori pœna arceãtur ab adminiſtratione huiuſmodi ſacramentorum hoc non eſt, quia minus idonei ſint, quàm ſacerdotes ſimplices ſeculares, ſed quia non poſſint tam facile ab Epiſcopis coerceri, & liberius poterant ipſi iuriſdictionem vſurpare. Quæ ratio ceſſat in noſtro propoſito cum adſit licentia generalis, quæ cum cõprehendat ſacerdotes ſeculares ex identitate rationis, imò ex maiori ratione debet cõprehendere religioſos, communiter loquendo magis idoneos ad hoc miniſterium peragendum. Et certe non poteſt negari, quod in conceſſione generali veniant etiam ea, quæ ſpecialiter quis eſſet conceſſurus, ſi ab ipſo peterẽtur prout in iure *d* notatur. Et vt omnis ambiguitas tollatur Eugenius tertius prout habetur in ſupplemento, *e* *Declarauit quod quando ſacerdos parochialis dat licentia ſuo ſubdito, vt a quocunque poſſit recipere Eucharistiam, eo caſu poſſit recipere eam a religioſis.*

c l. qui pecuniã. ff. de pec. le. l. qui pec. ff. de pecu. l. ſi quando. C. de inof. teſt. vbi gl.

d Notatur in l. 1. C. quæ res pign. dari po.

e Supp. fol. 101. conc. 40.

Circa eandem Clementinam etiam aduertendũ eſt, quis ſit presbyter parochialis, de cuius licentia ſacramẽta prædicta miniſtrari poſſunt a religioſis. Pro cuius rei intelligentia eſt notandum in Hierarchia Eccleſiaſtica omnes ordines inferiores ab vno ſupremo regi, & gubernari, & ad ipſum recurrere tanquã ad principium, & caput, a quo omnis influxus, & motus originatur. Nõ enim ſunt plura capita in vno corpore, licet ſint plura, & diuerſa mẽbra non eũdem actũ habentia, prout dicit *f* D. Paulus, & in iure notatur, & tradit D. Dionyſius, & explicant D. Thomas, & alij. Atque deformitas in corpore ob diuerſitatẽ membrorum non eſſet, attamẽ ſi nullũ caput, aut duo, aut plura eſſent capita mõſtrum cõſpicerentur. Vnde tota, & plena, & perfecta Hierarchiæ Eccleſiaſticę ratio in hoc ſita eſt potiſſime, vt vnũ recognoſcãt inferiores omnes Chriſti Vicarium in terris, legitimũ Petri ſucceſſorem. In quo vno virtute omniũ aliorũ motus contineantur, & eminentius exiſtant, ſiquidem rerũ hic habet ordo, vt perfectio inferioris in ſuperiori eminentius, & perfectius intelligatur, ſicut & cęterarũ rerum perfectiones eminentius & perfectius in ipſo Deo intelligũtur. Cum ergo Summus Pontifex iure diuino à Chriſto immediate habuerit illimitatam poteſtatem ſuper totam Eccleſiam, & conſequenter tanquam in eminẽte virtute, & primo mouente ſub Deo omnes aliorũ inferiorum actiones ibidem intelligantur, ſicut à capite deſcendit, velut ros Hermon ad barbam Aaron, & vſque ad extremum veſtimenti deſcenſus eſt, ſic qui ab huiuſmodi capite influxum, motum, & operationem nõ recipit, extra Hierarchiam Eccleſiæ, nouerit ſe conſtitutum, ad quam non pertinent Gręci, neq; alij, qui Romanum Pontificem ſupremum non agnoſcũt.

f 1. Cor. 12. et ad Ephes. 4. 89. diſ. c. 1. et de conſecratione diſt. 2. c. 2. et de har. c. cum ex comm. Ili. Dioniſ c. 3. et 9. cap. de cel. Hierar. l. 1. c. 4. et l. 3. de diui. nom. D. Th. 4. contra gentes Alb. de quatuor Coçuis Dionyſius Richel de auth. Papa. art. 5. et art. 8.

Secundo pro explicatione eſt notandum, ordinem & diſpoſitionem, qui nunc in Eccleſiaſtica Hierarchia eſt, nõ fuiſſe à Chriſto Domino inſtitutam immediatè, ſed poſt eius aſcenſionem a Petro legitimo ſucceſſore, & hærede conſtituto ab eodẽ, & eius ſucceſſoribus hæc, & alia, quæ tunc ſunt in hac hierarchia dimanaſſe. Ex Euãgelicis literis hoc eſt manifeſtũ, duodecim à Chriſto Domino in terris agente ducibus electis, primas Petrus in promiſſione illa. *Tibi dabo claues regni calorũ. Et tu es Petrus & ſuper hãc Petram,* g & ibi, *Non deficiet fides tua, et Tu aliquando confirma fratres,* & ibi *Paſce oues meas,* declaratus fuit. Omnes ſic electi exigui, & in Cœna ſacris initiati ſuper Corpus Chriſti verum in illis verbis, *Hac quotieſcunque feceritis,* poteſtatem recipientes, & ſupra myſticũ poſt reſurrectionem, vt narrat D. *h* Ioãnes Euangeliſta in illis verbis, *Accipite Spiritum Sanctum, & quorũ remiſeritis peccata.* In vniuerſum mundũ ad prædicãdũ miſſi ſunt in illis verbis. *i* *Ego diſpono vobis regnũ, ſicut diſpoſuit mihi pater, item in vniuerſum mundũ, prædicate Euãgelium omni creaturæ.* Ibi enim nulla diſtinctio prouinciarum, nulla diœceſis diſcretio, nulla parochiarum differentia, atque parochorum approbatio, ſed vniuerſus mũdus vna parochia, & vna Eccleſia eſt declarata, in qua vnus Petrus parochus princeps deſignatus eſt. Alij verò reſidui de numero Apoſtolorum principes ſub principe ſunt etiã declarati, ſicut *k* Pſalmographus prophetauerat dicẽs. *Conſtitues eos principes ſuper omnẽ terram.* Atque de his primis principibus ſic concipit Eccleſia. Vnde ergo hierarchia Eccleſiaſtica, quę ad exẽplar illius cæleſtis in terra diſpoſita eſt, tanta varietate eſt circum amicta, & talis pulchritudo denuata eſt, vt prouinciarum ſit facta diſcretio, diœceſum facta differentia, parochiarum diſtincti termini, quos pertranſire non licet, & plebanorum, tã infinitus pene numerus abſque aliqua confuſione diſpoſitus: Haud dubie omnia vno diſpoſita & ordinata ſunt à parocho ſupremo, *l* à quo Patriarchæ, Archiepiſcopi, & *m* Curati immediate moti, & pro mon ordine mirabili ad ipſum ſuum reuertuntur principiũ, & fontem. Et extra hoc caput neque motum ſentiant, neque admittẽt vllum. Atque illa diſponente diuina ſapientia, quę à fine vſque ad finẽ attingens, diſponens omnia ſuauiter, factũ eſt, quia iuxta hominis conditionem, qui velut vmbra mutatur, & in eodem ſtatu non permanet, variatio in iſtis frequẽs futura erat, quæ ſi primo ab ipſo Deo immutabili eſſent diſpoſita, immutabilia remanerẽt, neq; vicaria poteſtas ad id ſe extẽdere valeret. His inſinuatis potius quàm oſtenſis, quia hic non eſt locus

g Matth. 16. diſt. c. 2. 11. q. 1. c relatum d. 50. ca. conſiderandum. c. translatum de conſtit.

h Ioan. 20.

i Matth. vlt. et Marc. vlt. de conſec. diſt. 4. c. proprie.

K Pſal. 44.

l 28. diſt. c. quorum. vi.

m Sup. 8.

Digitized by Google

cus proprius ad quæſtionem reuertamur, pro cuius clara explicatione aliqua dicta proponam.

Primum dictum eſt, Plebanus, qui vni ſolum parochiæ ex poteſtate Sũmi Pontificis, aut Epiſcopi, aut eius vicem habentis præſidet, verus presbyter parochialis dicendus eſt. Hæc cõcluſio ita eſt manifeſta, vt probatione non indigeat. Sunt.n. innumera iura id probantia, & in Clementina *a* talis presbyter parochialis dicitur, ſine cuius licentia ſacramentorum adminiſtratio prædictorum religioſis interdicta eſt, prout tenent omnes ſuper dictam Clementinam ſcribentes.

a *d. Cle. relig.*

Secundum dictum; Epiſcopus, et Archiepiſcopus ſimiliter presbyter parochianus propriè & immediatè, & cuiuslibet parochiæ, & totius diœceſis veri ſunt. Hęc concluſio etiam eſt manifeſta. Nam ratio, quare plebanus parochus immediatè dicitur vnius populi: & vnius Eccleſiæ, ea eſt, quia immediate eſt conſtitutus paſtor & rector ad oues paſcendas, & ad adminiſtranda ſacramenta, ſed primo & principaliter Epiſcopus in omni ſua diœceſi immediate eſt conſtitutus paſtor, cuiuslibet Eccleſiæ particularis, ergo ipſe immediatus dicitur totius diœceſis parochus presbyter. Quod confirmatur Non enim eſt alienum a iure, vt ex ſacris canonibus *b* ſatis patet, totam diœceſim parochiam vocare. Qua propter, ſi aliquis religioſus ſacramenta ſupra in Clementina poſita miniſtraret de licentia Epiſcopi, non tranſgreſſor prædicti canonis cenſendus eſt, prout tenẽt Gloſſa, *c* & communiter ſcribentes. Non enim eſt abſurdum, quod cura eiuſdem parochiæ competat plurib. in ſolidum, prout notant Innocentius, *d* & Hoſtienſis, & non ſolum ſufficit licentia Epiſcopi, ad hoc quod religioſus non incurrat, ſed etiam licẽtia eius vicarij ſpiritualis, vel delegati, ſeu pœnitentiarij, prout tenent communiter ſcribentes.

b *c. 1. de rap. ſu perc. de paroch. ca. hac de offic. Archid.*

c *Gl. vbi ſcribẽtes in d. Clem.*

d *Innoc. in ca. cum non ignores de prçb. Hoſtienſ in c. omnes de pœnit.*

Tertio dico, quod ſummus pontifex Petri verus ſucceſſor, & legitimus Chriſti vicarius in terris totius Eccleſiæ, & omnium prouinciarum, & cuiuslibet parochiæ in particulari dicitur eſſe immediatus primus, & verus presbyter parochialis. Hæc concluſio ex prænotatis apparet, quia a iure Diuino immediate a Chriſto Domino omnium cura cõmiſſa eſt ipſo dicente, *Paſce oues meas.* Si ergo commiſſio Epiſcopi facit plebanum immediatum parochum parochiæ, in qua inſtituitur, & Epiſcopus eſt immediatus presbyter, & paſtor totius ſuæ diœceſis, quia a Papa conſtituitur, & cõfirmatur, a fortiori ipſe Summus Pontifex immediatè a Chriſto inſtitutus ſuper omnem Eccleſiam erit dicendus verus, & proprius, & immediatus presbyter parochus. Sic tenent Innocentius, *e* & Hoſtienſis, dicentes, quod Papa, Epiſcopus, vel eius vicarius, legatus, & eius pęnitentiarius dicuntur immediate proprij ſacerdotes, de quo late Theologus Heruæus in ſuo tractatu de poteſtate Papæ, & Medina *f* in ſuo Codice de pœnitentia. Vnde doctiſſimus Soto *g* reſoluit, cuius libet iſtorũ licentiam ſufficere ſeorſum ad hoc, vt religioſi in canonem non incidant ſacramenta ſupradicta miniſtrando. Videamus igitur, an Summus Pontifex dederit licentiam religioſis, vt ea ſacramenta poſſint miniſtrare, de quo in articulis duobus ſequentibus nobis erit ſermo.

e *Innocen. & Hoſt. vbi ſup.*

f *Med. de pœ. tract. 2. f. 83.*

g *So. in c. diſt. 18. q. 4. art. 3.*

ARTICVLVS II.

Vtrum authoritate Apoſtolica poſsit fieri, vt religioſi modo Euchariſtiam fidelibus miniſtrare poſsint.

RESpondeo dicendo, quod hæc quæſtio proponitur propter quædam verba poſita a Clemẽte V. Clemẽtina ſuperius allegata. *Ibi. Nulla religioſis eiſdem exemptione, aut priuilegio eis ſuffragante.* Per quæ verba videtur prohibita adminiſtratio huius ſacramenti religioſis, non obſtante quocunque priuilegio.

Pro reſolutione eſt primo notãdum, quod exemptio, vel priuilegiũ, vel eſt quoad omnia, vel quoad aliqua. Verbi gratia religioſus dicitur exemptus ab Epiſcopo, non tamen eſt exemptus a ſuo prælato. Et ſi habet priuilegium ad confeſſiones audiendas, & non ad baptizandum, dicitur habere priuilegium quo ad aliqua, & non quoad omnia.

Secundo notandum eſt, quod exemptio, vel priuilegium alicuius poteſt eſſe, vel ad hoc, quod poſſit quis aliquid agere contra ius commune, & impune, ſine hoc quod in pęnam incurrat, vel poteſt eſſe non ad hoc, vt poſſit agere, ſed ad hoc, quod in pœnam non incidat. Verbi gratia poteſt eſſe, quod religioſi habeant priuilegium, et exemptionem ad hoc, quod in nullo caſu etiam contra ius facientes incurrant in excommunicationem, vel ſuſpenſionem, aut aliam iuris pęnam, & quod nullo modo poſſint excommunicari ab aliquo. Et poteſt eſſe exemptio & priuilegium, vt actum ipſum cui pęna appoſita eſt, poſſint exercere. Vt in caſu prædictæ Clementinæ, poteſt eſſe, quod ſit priuilegium, quod poſſit religioſus prædicta ſacramenta adminiſtrare, & quod non incurrat excommunicationem.

Tertio eſt notandum, quòd exemptio, aut priuilegium poteſt intelligi, vel de illo, quod datum, & conceſſum erat ante conſtitutionem ſupradictam Clementis Quinti, vel de priuilegio, aut exemptione poſtea conceſſa, aut concedenda. Quod multum refert ad debitam intelligentiam Clementinæ.

His ſuppoſitis dico primo; Summus Põtifex, ſaluo ordine Hierarchico, poteſt exemptionem concedere, & priuilegium aliquibus, quod poſſint adminiſtrare ſacramenta Euchariſtię, & extremæ vnctionis, matrimoniaque ſolemnizare, ſine licentia Curati, & quod in pęnam prædictæ Clementinæ non incidant ſic adminiſtrantes. Hęc concluſio ex dictis in præcedenti articulo manet apertiſſime probata. Quia cum ipſe ſit ſupremus in Eccleſia, poteſt pro libito ſic facere, & manente ſubiectione, & ordine ad ipſum tãquam ad caput ſaluus remanet Hierarchiæ ordo.

Dico ſecundo, quod etiam ſi per prædeceſſores Clementis Quinti talis exemptio, & priuilegium fuerit datum per eundem Clemẽtem quintum per conſtitutionem ſupradictam reuocari potuit & totaliter tolli. Hoc dictum etiam eſt manifeſtũ, quia par in parem poteſtatem non habet, nec aliquis prædeceſſor potuit ligare manus ſucceſſorum, quin in humanis conſtitutionibus, quę ex mera pendent voluntate Pontificis, non poſſit fieri variatio. Cum enim ſucceſſor tantæ ſit poteſtatis, ſicut prædeceſſor vt potuit inſtitui per prædeceſſorem, ſic per ſucceſſorem potuit deſtrui. Vnde facta tali reuocatione per Clementem V. vt nullo priuilegio, vel exemptione obſtante nulli religioſi ſub pœna excommunicationis ipſo facto prædicta ſacramenta adminiſtrent, poterit per ſucceſſores Clementis priuilegiũ, & exemptio dari, vt religioſi ea miniſtrãtes non incidant in excommunicationem. Probatur ex dictis, Nam ſicut potuit Clemẽs V. tollere exemptionem, & priuilegium datum a prędeceſſoribus, potuerunt etiam Clementis ſucceſſores, quæ inſtituta ſunt ab eodem Clemẽte reuocare, quia æqualis poteſtas in omnibus intelligitur, & omnes in iure pontificio ſuccedunt cum plenitudine poteſtatis, iuxta ea, quæ ex iure *h* colliguntur.

h *Cle. ꝑpoſuit de conci. pr. abẽ.*

Digitized by Google

Dico tertio, quod dato priuilegio, & conceſſa exemptione per aliquem Pontificem poſt Clementem Quintum, poterunt religioſi per priuilegium, miniſtrare ſacramenta prædicta ſine licentia curati ſine timore alicuius cenſuræ. Probatur. Quia ſi non poſſent maximè, quia ibi ponitur, quod nullo priuilegio, aut exemptione quoad hoc ſe poſſent defendere, ſed hoc non obſtat, quia per illa verba non potuit Clemens Quintus ligare manus ſucceſſorum. Potuerunt ergo non obſtantibus illis verbis ſucceſſores Sixtus Quartus, Nicolaus Quartus & Leo X. dare priuilegium, ſicut de facto dederunt priuilegium, vt in terris illorum, qui denuo ad Chriſtum conuertuntur, poſſint prædicta ſacramenta libere miniſtrare, & de facto etiam conceſſerunt pro omnibus fidelibus, vt poſſint fratres illis ſacramentum Euchariſtiæ miniſtrare, de quo infra erit nobis dicendum.

Dico quarto, quod per Clementinam prędictam nulla reuocatio priuilegiorum, aut exemptionis circa hoc datæ ante ipſum Clementem facta eſt, ſed habentes priuilegium ante Clementem Quintum ad miniſtranda ſacramenta, poterunt ea libere adminiſtrare, ſine eo quod incidãt poſt huiuſmodi cõſtitutionem in excommunicationem. Hæc concluſio proponitur ad declarationem literæ Clementinæ prædictę. Probatur modo, quod non facta fuerit priuilegiorum reuocatio circa hoc per talem Clementinam, Immo contrarium patet ibi. *prętérquam in caſibus a iure expreſſis, vel per priuilegia ſedis Apoſtolicæ conceſſa eiſdem*. Probatur deinde ex §. finali dictæ Clementinæ, vbi ait Clemens Quintus. *Sane religioſis illis, quibus eſt ab Apoſtolica Sede conceſſum, vt familiaribus ſuis domeſticis, aut pauperib. in hoſpitalibus ſuis degentibus ſacramenta poſſint Eccleſiaſtica miniſtrare, nullum ex præmiſſis volumus quo ad hoc præiudicium generari*. Hęc ibi. Sequitur ergo, quod Clemens Quintus per ſuam conſtitutionem priuilegia, ſi quæ erant, prædeceſſorum non reuocauit, ſed confirmauit. Sicut ergo priuilegium, vt domeſticis poſſint ſacramenta miniſtrare, per dictam Clementinam non eſt reuocatum, ſed confirmatũ; eadem ratione, ſi religioſi haberent priuilegiũ miniſtrandi generaliter omnibus iſta ſacramenta non fuit ablatum per Clementem. Saltem ex verbis conſtitutionis hoc conſtare non poteſt. Quapropter, ſi modo Clemens octauus, qui nunc præeſt Eccleſiæ Dei, verbis Clementinæ ad literam prohiberet religioſis ſacramenta prędicta miniſtrare, vel modo cõfirmaret prędictam Clementinam expreſſe, non ob id diceretur abſtuliſſe, aut reuocaſſe priuilegia Sixti Quarti, & Nicolai Quinti, & Leonis X. quę habent religioſi, qui in terris nouiter conuerſorũ habitant, ad miniſtranda prædicta ſacramenta. Et quod hæc ſit intelligẽtia Clementinę declarat in lectione eiuſdẽ Ioannes de Imola, a quando dicit, *conſtitutionem non habere locum, vbi ex conſuetudine, vel priuilegio ſacramenta prædicta miniſtrantur*.

a *Imo. nu. 15.*

Sed his obſtare maxime vide verba eiuſdem Clementinæ ibi, *Nullo religioſis eiuſdem ſuper hoc exemptionis, vel alio priuilegio ſuffragante*. Ex quibus verbis videtur colligi, Clementem Quintum reuocaſſe omnia priuilegia in contrarium. Sed re vera no reuocat, vt patet ex ſuperioribus, & Gloſſa b in dicta Clementina ſupra dictam ſentiens difficultatem cã in hunc modum nobis ſolutam reliquit, dicens.

b *Gloſ. ver. ſuffragante.*

Quin. ſcilicet, pęnam incurrãt & denuncientur, vt dictum eſt, priuilegia. n. ſuper his conceſſa tollere non intendit, Hæc gloſſa, & vt clarius pateat hic ſenſus, conſideranda ſunt verba poſita in margine ad dictã Clementinam ſuper illa verba Clementinæ ibi. *Excommunicatos faciant publicè nunciare*. Colligit. n. ex his gloſſa marginalis. *Ergo ad inſtantiam promotoris, vel parochi citari poſſunt coram officiario diœceſani, viſuri has pęnas & cenſuras incurriſſe.*

Hæc dicta Gloſſa. Ex qua colligo, quod nullum priuilegium, aut exemptio ipſis religioſis ſuffragari poteſt, quominus ad inſtantiam promotoris, vel parochi citari poſſint coram officiario diœceſani viſuri has pęnas, & cenſuras incurriſſe, ſi prædicta ſacramenta ſine aliquo priuilegio, aut legitima conſuetudine id permittente adminiſtrauerint. Si enim ea facultate Apoſtolica permittente adminiſtrauerunt, in nullas pœnas incurriſſe dicendum eſt, vt patet ex alijs verbis eiuſdem Clementinę ſuperius relatis. Et hic intellectus eſt neceſſario admittendus, alioquin diceremus, Clementem Quintum ſibi ſtatim contrariare.

ARTICVLVS III.

Vtrum ſit aliquod priuilegium Apoſtolicum modo concedẽs religioſis, vt poſſint fidelibus ſacramentum Euchariſtiæ miniſtrare, etiã in die paſchatis.

Reſpondeo dicendo, ꝙ Nicolaus V. prout habetur in lib. Monumenta c ordinum & in ſupplemento, *Conceſſit generalibus, & prouincialibus miniſtris, & omnibus confeſſoribus ordinis Minorũ deputatis ad audiendas cõfeſſiones ſecularium, vt poſſint omnib. quarumq; diœceſum, quorũ confeſſiones audierint ſacratiſſimi corporis Dominici cõmunionem dare omni tẽpore, prętérquam in die reſurrectionis Dominicę.*

c *In 1 impr. f. 30. et in 2. fol. 144. conc. 249. et in ſupp. f. 38. conc. 159.*

Et ſimilem d ad literam conceſſionem fecit Sixtus Quartus, prout in eodem libro cõtinetur. Verũ tamen Leo Decimus quodam viuæ vocis oraculo authentico, de quo in ordinis ſupplemento, e conceſſit de nouo id, quod Nicolaus Quintus & Sixtus Quartus conceſſerant. Et inſuper declarauit,

d *in mon. in 1. impr. f. 30. et in 2. f. 114. conc. 250. e. ſupp. fol. 68. conc 159.*

e *Supp. fol. 58. conc. 160.*

Quod licet audire confeſſiones ſecularium non poſſint, niſi in ſupradictis breuibus nominati, miniſtrare tamen ſacramẽtum Euchariſtiæ tempore conceſſo poſſit quilibet ſacerdos religionis. Et in eo quod dicitur, vbi ſupra de die reſurrectionis declarauit, quod nõ poſſint miniſtrare ſacramentum Euchariſtiæ in die, quo celebratur feſtum reſurrectionis Domini noſtri Ieſu Chriſti, duntaxat ſine rectoris parochialis aut diœceſani licentia. At Iulius ſecundus, prout refertur in ſupplemento, *Conceſſit fratribus ordinis Minorum, vt in Eccleſiis ſuis, quoties opus fuerit, poſſint miniſtrare, & miniſtrari facere ſacramentum Euchariſtiæ curialib. mercatoribus peregrinis & tranſeuntibus, ac alijs quibuſcunque perſonis.* Circa quæ priuilegia quæruntur tria. Primum eſt. Quid per illam exceptionem in die paſchatis intelligatur. Secundum eſt, vtrum ſit aliquod priuilegium, quod concedat nobis Minoribus communicare fideles omnes etiam in die Paſchatis. Tertium eſt, an clerici in noſtris Eccleſijs miſſam celebrantes poſſint fideles communicare.

Quantum ad primum reſpondeo dicendo vltra ſupra dicta, quod præter poteſtatem ordinis, requiritur etiam poteſtas iuriſdictionis ad hoc ſacramentum miniſtrandum. Et ideo non eſt liberum cuilibet ſacerdoti hoc ſacramentum miniſtrare, ſed ſolum habenti reſpectu eius, cui illud miniſtrat, iuriſdictionem, & facultatem ab eo, qui talem iuriſdictionem habet. Et ſic in Concilio f Carthaginẽſi ſic legitur, *Statuat gratuitas veſtra, vt vnuſquiſque clericus, vel laicus non communicet in aliena plebe ſine literis Epiſcopi ſui, & omnes Epiſcopi reſponderunt in hoc, & clericis & laicis conuenientiſſime prouideri*. Et idem decernitur in Concilio g Mileuitano. Vnde peccatũ eſt mortale, miniſtrare hoc

f *Concil. Carthag. 1. c. 7.*

g *Con. Mileu. cap. 8.*

facta-

ſacramentum ſine debita iuriſdictione, aut facultate vt oẽs docent. Quod tamen intelligẽdum eſt ex genere ſuo, quia ſi intercedat bona fides, & interpretatio, ſeu præſumpta voluntas paſtoris ex probabili cauſa, excuſari poterit peccatum, vel omne, vel ſaltem mortale. In quo eſt notanda differẽtia inter hoc ſacramentum, & pęnitentiam. Nam in confeſſione neceſſe eſt, vt antecedat iuriſdictio, quia ab illa dependet ſubſtantia actus, & ideo non ſufficit ad illam ratihabitio de futuro, nec præſumptio cõſenſus poſtea præſtandi, ſed requiritur præcedens voluntas dandi iuriſdictionem. In hoc verò ſacramento non requiritur iuriſdictio ad ſubſtantiam actus, ſed ad debitum ordinem, & modum. Et ideo ſufficere poterit probabilis ſpes, & præſumptio voluntatis paſtoris: qui approbaturus creditur, quod geſtum fuerit. Et ita tenet Nauarrus *a* in ſuo confeſſorum manuali. Ex his colligitur, quare Nicolaus Quintus, & Sixtus Quartus tantum confeſſoribus ad audiendas confeſſiones ſecularium inordine Minorum indulſerunt, vt hoc ſacramentũ poſſint ipſis ſecularibus miniſtrare, præterquam in die Paſchatis. Intellexerunt enim requiri iuriſdictionẽ ad debitum ordinem, & modum ad hoc ſacroſanctum ſacramentum fidelibus miniſtrandum. At poſtea Leo Decimus, & Iulius Secundus de religioſorum capacitate maxime confiſi hoc ſacerdotib. omnibus ordinis Minorum, & Minimorum commiſit, intelligentes debitum ordinem & modum, quæ per iuriſdictionem ſupplentur gratuitate, modeſtia, zelo, iuncta charitate, prudentia, & ſcientia, quę in religione comparantur ſubleuari. Leo tamen Decimus, vt oues cognoſcant vultum paſtoris, voluit vt hoc ſacramentum die Paſchatis a nullo fidelib. miniſtretur, niſi a curatis habentib. iuriſdictionem, aut a ſacerdotibus ab eiſdem curatis, & parochis licentiam expreſſam, vel præſumptam habentibus.

a Nau. cap. 21. nu. 52.

Quid autem per diẽ Paſchatis intelligant in hoc caſu Summi Põtifices, nõ facile eſt explicatu. Multi enim intelligunt de primo die reſurrectionis, vt in eo nõ poſſit communicatio fieri extra propriam parochiam ſine licentia parochi, ſiue fiat ex deuotione, ſiue ad implendum præceptum. Huius ſentẽtiæ eſt doctiſſimus Nauarrus. *b* quem multi recentiores ſecuti ſunt. Qui ſolum fundantur in rigore, & proprietate illius verbi. Verbi gratia. *Præter quam in die Paſchatis.* Seu in die reſurrectionis. Quod ſi dicas obijciendo, ſequi enim, qui feria quinta in cęna Domini in parochia communicauit ad implendum præceptum, ſi velit in die Paſchatis communicare, debere neceſſario in parochia iterum communicare, & non alibi, niſi ex parochi facultate ſub pęna excommunicationis maioris Papæ in ſuperius allegata Clementina reſeruatæ. Ad hoc reſpondent, concedendo ſequelam, quia ille dies eſt ſimpliciter exceptus, fortaſſis, quia voluerunt Pontifices eum diem reſeruare, vt in eo omnes fideles ad ſuam parochiam conuenirent, & obedientiam paſtoribus debitam profiterentur.

b Nau. cap. 21. nu. 52.

Quod ſi rurſus obijcias, è contrario ſequi, extra primum diem Paſchatis poſſe fideles communicare in Eccleſiis Mendicantium, etiam ad implendum præceptum, licet non habeant animum communicandi in parochia in die Paſchatis. Quod plane videtur abſurdum, & contra intentionem Pontificum facientium illam exceptionem, quæ facta eſt in fauorem parochorum. Hoc enim modo fatelecta omnino eorum iuriſdictioni, & obedientiæ derogaret, nullus enim fidelis cogeretur vnquam ex vi præcepti in ſua parochia communicare, ſed ſolum illi, qui præceptum communionis annuæ in primo die Paſchatis implere vellent, & hoc etiam eſt contra conſuetudinem Eccleſiæ, quę leges, & præcepta optimè interpretatur.

Ad hãc obiectionem nihil reſpondet Nauarrus, nec alij, qui, vt opinor, ſequelam non auderent concedere. Quare opinatur Suarez, *c* mentem põtificum fuiſſe excipere communionem Paſchalem nõ materialiter (vt ita dixerim) ſed formaliter, ſeu prout præcepta eſt lege, quæ præcipit ſemel in Paſchate communicare. Nam capitulũ *omnis vtriuſque ſexus*, in initio ſolum præcipit ſemel communicare in paſchate, quamuis poſtea ab Eugenio IV. declaratum ſit, illud paſcha comprehẽdere omnes octo vel quindecim dies a Dominica Palmarum vſque ad Dominicam in Albis incluſiue, & ſic omnis communicatio, qua impletur illud præceptum intra dictos dies dicitur paſchalis, ſeu in paſchate facta, exemptio autem, quæ apponitur in dictis Priuilegijs ſine dubio reſpicit hoc præceptũ, vt in ſua vi maneat, & eodem modo impleatur, quod in eo ſtatutum eſt, vt ſcilicet nemo poſſit tunc ad effectũ implendi dictum pręceptum communicare, niſi in propria parochia, aut de licentia ſui parochi etiam in eccleſiis Mendicantium. Excipitur ergo ibi, vt exiſtimo, ſola communio, qua impletur hoc pręceptum in paſchate, ſiue fiat prima die, ſiue in quolibet alio ſufficienter intra dictos quindecim dies. Et è contrario ſi præceptum iam impletum eſt in parochia ante illum primum diem, vel poſtea implendum eſt, non cenſeo eſſe per ſe exceptum primum diẽm paſchatis, quominus poſſit religioſi vti ſuis priuilegijs, & miniſtrare hoc ſacramentum.

c Suarez. 2. p. diſp. 82. ſeſ. 2. verſu ſentio. agit. veriorem opinionem.

Nec obſtat, qđ in dictis priuilegijs dicatur. *Præterquam in feſto Paſchæ Reſurrectionis Dominicæ, ſeu præterquã in die Reſurrectionis Domini dũtaxat.* Quia non eſt attendendus materialis ſonus verborum, ſed ſenſus & intentio Pontificis, qui vt dixi, cõmunicationem, qua impletur pręceptum, vocat cõmunionem in die Paſchatis, ſeu, quod idem eſt, in die reſurrectionis Dominicæ. Nec hæc interpretatio eſt violenta, ſed ſatis obuia, & clara, ac literis apoſtolicis accõmoda ſuppoſito modo loquendi capituli, *omnis vtriuſque ſexus*, & intelligẽtia totius Eccleſiæ. Quam explicationem admittunt *d* conſtitutiones Societatis Ieſu. Et in hanc partem ex parte videtur inclinare Henriquez. *e* dicens, quod aduenis, qui non habent propriũ parochum, licitum erit etiam ipſo die Paſchatis pro impletione præcepti dare communionem, vt tenet Sotus, *f* quia ceſſat tota ratio prohibitionis, vt in ſimili tradit *g* Nauarrus. Quæ ratio probat de alijs, qui iam in parochia ſatisfecerunt præcepto. Hæc Henriquez.

d Par. 7. 3.

e Henri. 2. to. lib. 8. de Euch. cap. 55. num. 1. lit. G.

f Sot. in 4. d. 18. q. 4 art. 2.

g Nau. cap. 10. nu. 36.

Ex his inferuntur aliqua. Primum eſt intelligentia ad ſimilem clauſulam Bullę Cruciatæ, qua conceditur facultas recipiẽdi Euchariſtiam, tẽpore interdicti alijs in Eccleſijs, vel priuatis oratorijs, præterquam in die Paſchatis. Hæc enim vltima verba debent intelligi hoc modo, præterquam in ea communione, quæ impletur præceptum communionis in die Paſchatis: Quia niſi ſic exponamus, ſequitur illud abſurdum, quod poſſint implere hoc præceptum in priuato oratorio, & poſtea in illo die paſchæ, nec ibi, neque in parochia communicare.

Ex his ſecundo infertur, quod vbi eſt conſuetudo legitima, & præſcripta ſatisfaciendi huic præcepto communicando quolibet die quadrageſimę, qualis eſt in Conimbrica, & in multis alijs locis, cũ fideles poſſint ſe conformare dictæ conſuetudini, prout reſoluit Nauarrus, & communicare ad effectum adimplendi præceptum cõmunionis paſchalis

Digitized by Google

lis in prima die Cinerum, non poterunt dicti fideles communicare etiam in die Cineris, niſi in proprijs parochijs, aut de licentia ſuorum parochorum. Vtrum autem in articulo mortis poſſint fideles communicari ab alijs præter ſuum proprium parochum infra *a* dicetur.

a *Infra art. 4.*

Quantum ad ſecundum quod promiſimus diſputandum, Vtrum, ſcilicet, ſit aliquod priuilegiũ, quo concedatur fratribus Mendicantibus communicare fideles etiam in communione paſchali, ſine timore excommunicationis maioris in capitulo *religioſi*, de priuilegijs propoſitæ.

Reſpondeo dicendo, quod Nicolaus Quintus anno Dñi milleſimo quadringẽteſimo quinquageſimo octauo, Põtificatus ſui anno quarto, quarto Kalendas Octobris, *Conceſſit, quod deputati, vel pro tẽpore deputãdi confeſſores in monaſterio Beata Maria de Guadalupe ſacramentũ Euchariſtia quibuſcunque perſonis ad prædictum monaſterium confluentib. et in die paſchalis miniſtrare libere, et licite poſſint diœceſanorum, aut cuiuslibet alterius licentia minime requiſita.* Ita habetur in compendio *b* ordinis Diui Hieronymi, in quo etiam refertur. *Quod Antonius Cardinalis ac pœnitẽtiarius Pauli III. anno primo ſui Pontificatus, decimo tertio Calendas Februarij de eiuſdem Pontificis ſpeciali mandato viuæ vocis oraculo ſuper hoc ei facto induſit, & conceſſit, quod omnes fratres presbyteri monaſterij prædicti Beatæ Mariæ de Guadalupe, tam intra, quam extra in illius capellis, oratorijs, grangeis, & locis alijs eiuſdem monaſterij (non contradicente priore, aut in eius abſentia, aut ſede vacante vicario) poſſint miniſtrare ſacramentum Euchariſtia, etiam in die paſchalis, ſubditis eiuſdem monaſterij, vel ab eo dependentib. & alijs illuc confluentibus vtriuſque ſexus diœceſanorum locorum, Curatorum, aut Rectorum, ad hoc licẽtia minimè requiſita, et ſic præcepto Eccleſiæ ſatisfaciant non obſtantibus contrarijs quibuſcunque.* Hæc Antonius Cardinalis.

b *Cõp. D. Hieron. §. 2. & §. 6.*

Circa quas conceſſiones eſt notandum, quod licet conceſſæ fuerint ſpecialiter monaſterio Beatæ Mariæ de Guadalupe, fortaſſis propter maximam deuotionem, quam fideles habent ad illius celebratiſsimam Eccleſiam viſitando Dominæ noſtræ imaginem ibi in altari maiori collocatam: per conceſſionem tñ Pij Quarti, per Pium Quintum expeditam, hæ, & ſimiles conceſſiones factæ particularib. monaſterijs dicti ordinis factæ ſunt cões totius ordinis monaſterijs, etiam ſi in his non adſint cauſæ, propter quas fuerunt initio, prout dictũ eſt ſupra, *c* cum egimus de communicatione priuilegiorum. Quo ſuppoſito, cum hoc priuilegium ſit iam cõe omnib. monaſterijs dicti ordinis, ſequitur euidenter, quod etiã poſſunt eo frui monaſteria ordinum Mẽdicantium, & aliorum, qui ſuorum indultorum, & gratiarum pleniſſimam habent communicationẽ, & ſic ſine timore alicuius peccati, & excommunicationis poſſunt fratres Mendicantes, & alij in priuilegijs communicantes miniſtrare ſacramentum Euchariſtiæ omnibus fidelibus in die Paſchalis.

c *Sup. q. præcedenti ar. 9.*

Dixi: *In ſuis Eccleſijs.* Nam in alienis Eccleſijs id non poterunt efficere in cõmunione Paſchali. In alijs autem communionibus non obligatorijs poteſtatem habent, ad in quacunq; Eccleſia fideles communicandũ ex cõceſſionibus Nicolai Quinti, & Sixti Quarti, & declaratione, & extẽſione Leonis X. de quibus in initio huius articuli fecimus mentionem. Et ſic Iulius Secundus in priuilegio conceſſo presbyteris ordinis Minimorum ſuperius in hoc articulo allegato, indulgẽs ipſis generaliter, vt ſacramẽtum Euchariſtiæ poſſint omnibus miniſtrare, non excipiendo communionem diei Paſchatis, hanc conceſſionem ſolum voluit, vt ſuum effectum in Eccleſijs ipſorum fratrum ſortiretur. Alibi enim id ipſis per dictam facultatem minime indulgetur. Per facultatem autem Leonis Decimi extra communionem Paſchalem, id ſibi indirecte per viam communicationis generaliter conceditur in omnibus communicationibus voluntarijs, vt ſcilicet, in quacunque Eccleſia poſſint fideles communicare.

Nec prædictis obſtat, quod in multis religionibus abhinc multis annis ſeruatur conſtitutio & priuilegium Leonis Decimi, & aliorum Summorum Pontificum, vt ſcilicet, non adminiſtraretur fidelibus in Eccleſijs ipſarum religionum cõmunio paſchalis. Et ſic per non vſum conceſſio Iulij Secundi, & aliorum Pontificum videtur ſublata, & per conſequens non poſſunt vti dictæ religiones indulto eis permittente, vt communionem paſchalem libere, & licitè poſſint fidelibus miniſtrare, Præſertim cum priuilegia regularium, à Summis Pontificibus confirmentur, quatenus ſunt in vſu. Nam huic argumento, & obiectioni primo reſpondetur, quod confirmãdo tantũm priuilegia, quæ ſunt in vſu, nõ proinde viſi ſunt reuocare ea, quæ non ſunt in vſu, quia priuilegia ſunt ſtricti iuris, & in illis argumentum a cõtrario ſenſu locum minime habet, licet in iure communi valeat: & ſic ea non confirmando, relinquuntur in robore, quem habent. Videamus igitur, vtrum hoc priuilegiũ, licet non ſit in vſu, habeat modo aliquã vim? Ad hoc reſpõdeo, quod ſic. Nam, vt *d* ſupra latè probauimus, priuilegia Minorum, & per conſequens aliorum mendicantiũ fuerunt confirmata à Pio Quarto, & ab alijs Summis Pontificibus cum clauſula ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis, q̃ clauſula, vt ibi latè explicauimus, confirmat etiam priuilegia, quæ ſunt per non vſum abrogata. Et ibi etiam adiecimus Sixti Quinti confirmationem priuilegiorum ordinis noſtri ſacri Minorum regularis obſeruãtiæ, in qua ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis confirmauit dicta priuilegia ſubijciens illud Verbum, *quatenus ſunt in vſu.* Et hoc confirmatur: Nã ipſe Summus Pontifex, non ſolum confirmauit dicta priuilegia, ſed etiam de nouo conceſſit: & per conſequẽs de nouo conceſſit ipſis Minoribus per viam communicationis priuilegium Nicolai Quinti, & Antonij Cardinalis conceſſum monaſterijs ordinis Diui Hieronymi, & priuilegium Iulij Secundi conceſſum fratribus Minimis. Quæ cum ſint tam recenter conceſſa, non poteſt contra ea allegari non vſus, qui legitimam inducat præſcriptionem. Præſertim cum non vſus minime præiudicet ignorantib. & talis non vſus in dictis religionibus ex ignorantia priuilegiorum fuerit introductus.

d *Sup. q. 5.*

Licet tamen ſupradicta ſint vera religioſi, tamẽ non debent publicare, ſe habere licentiam generalem ad communicandum fideles in die Paſchatis, cum curati hoc ægrè ferant, & Epiſcopi maximè contradicant, & nolint aliam conceſſionem præter conceſſionem Leonis X. circa hoc obſeruari, debẽt igitur dictis priuilegijs vti non paſſim, ſed prudenter, & cautè.

Quantum ad tertium, quod promiſimus diſcutiendum, reſpondeo dicẽdo, quod presbyteri ſeculares in Eccleſijs Mendicantium celebrantes, poſſunt de licentia fratrum ſacramentum Euchariſtiæ vtriuſque ſexus fidelibus miniſtrare.

Quod concedit clare Iulius Secundus, in indulto fratribus Minimis facto, cuius tenorem in principio

Digitized by Google

cipio huius articuli propoſuimus. Et ſic tenent *a* Medina in ſua confeſſorum inſtructione, & Henriquez de licentia Sacriſtæ poſſe quemlibet Sacerdotem ſecularem in Eccleſiis Mendicantium celebrantem Euchariſtiam fidelibus miniſtrare: quam opinionem nixus huic priuilegio ibi tenui. Adeo hoc eſt verum, vt celebrando tempore interdicti id ipſum efficere poſſit, ſi ſeculares habeant facultatem recipiendi hoc Sacramentum tali tempore, vt adnotauit Corduba.

a Medina in ſua inſtruct. lib. 1. c. 11. §. 3. in fi. Henriquez 2. to. de Euchariſtia lib. 7. c. 55. nu 1. lit. cc. Cordub. in addit. ad compen. tit. communicatio. primo.

ARTICVLVS IV.

Vtrum in articulo mortis liceat religioſis miniſtrare ſacramentum Euchariſtiæ ſine culpa, & ſine pœna excommunicationis.

RESpondeo dicendo, videri q̄ ſic, nam Leo Decimus tantum excipit cõionem in die Paſchatis, & caſus exceptus firmat regulam in contrarium. Et confirmatur: Nam Nicolaus Quintus & Antonius Cardinalis ex mente Pauli Tertii, & Iulius Secundus in ſuperiori articulo allegati conceſſerunt, vt etiam in die Paſchatis ipſum poſſint fidelibus miniſtrare. Vnde cum in communione paſchali obligatoria de præcepto hoc ſit illis à ſede Apoſtolica indultum, videtur etiam ad communionem in articulo mortis obligatoriam, etiam de præcepto eſſe extendendum: cum videamus leges pœnales, quæ ſtrictè debent interpretari, ad caſus ſimiles non per modum extenſionis, ſed per modum incluſionis ſæpe ſæpius extendi. Sicut patet in iure propter quatuordecim cauſas permittente filios à parentibus poſſe exhæredari: quod ad alios ſimiles caſus ampliari certum eſt apud iuriſperitos. Et ita ego non condemnarem ad pœnam excommunicationis religioſos, qui in articulo mortis fidelibus hoc Sacramentum miniſtrarent. Præſertim cum in eo articulo non fiat tranſgreſſio dictæ Clementinæ *religioſi* ex præſumptione, ſed ex ignorantia, putando ſibi id pro tunc licere, vel ex ratihabitione rationabiliter præſumpta. Quo caſu ſecundum Caietanum, & communem talis excommunicatio minime incurritur.

Sed ſtando in opinione eorum, qui dicunt, in die paſchatis minime poſſe religioſos hoc ſacramentũ miniſtrare iuxta determinationem Leonis Decimi, & vſum aliquarum religionum, quæſtio propoſita maiorem habet rationem dubitandi. Sicut enim Eccleſia voluit reſeruare parochis communionem paſchalem, quia ipſa eſt impletiua cuiuſdam præcepti Eccleſiaſtici; ita theologizant viri doctiſſimi, eandemmet Eccleſiam velle reſeruare parochis omnem communionem, qua adimpletur præceptum Diuinum de cõmunicando: quod præceptum ſecundum *b* viros doctos in articulo mortis adimpletur, nec de hac re vllum priuilegium concedere; ſed tantum de communione, quæ à fidelibus voluntarie fit. Et ſic intelligunt quoddam priuilegium Leonis Decimi, & alia ſimilia ſunt explicanda de ordinarijs communionibus, quæ extra mortis articulum ſiunt, in quibus non recipitur Euchariſtia per modum viatici. Quæ communicatio per modum viatici, ſi à Leone Decimo non fuit excepta, eſt, quia ipſo iure, & communium ſenſu intelligitur excepta. Et hunc ait *c* Suarez eſſe communem omnium ſenſum, allegans quod Paulus Tertius anno Domini milleſimo quingenteſimo quadrageſimo nono in priuilegio Societati Ieſu conceſſo, ſicut excipit communionem Paſchalem, etiam excepiſſe communionem viatici in articulo mortis. Quod referũt ita indultum cõpendium priuilegiorum *d* Societatis, & compendium Ciſtertij.

b Soto in 4. diſt. 12. q. 1. art. 11. §. ſecundo dicimus. Conc. Triden. ſeſſ. 13. c. 6.

c Suarez vbi ſup. ſeſſ. 2. dubio vltimo.

d Comp. ſocie. §. 2. & comp. Ciſtertij. §. vnic.

Quod ſi inquiras, cur hoc potius facit Eccleſia in præcepto communionis, quàm confeſſionis, præceptum enim confeſſionis ſiue ſit diuinum in articulo mortis, ſiue ſit Eccleſiaſticum annuæ confeſſionis, ſatis impletur per confeſſionem factam religioſis per ſua priuilegia; immo in articulo mortis etiã præſente parocho quilibet Sacerdos ſimplex eſt Sacramenti pœnitentiæ verus miniſter, vt nunc nouiſſimè defendũt viri doctiſſimi. Huic obiectioni facili negotio reſpondeo, q̄ ſacramentum confeſſionis magis eſt neceſſarium, & quandam habet difficultatem ex parte miniſtri, propter quòd oportuit priuilegia maiora, & generaliora circa illud concedere; prout doctè notauit *e* Palatius.

e Palat. in 4. d. 27. diſp. 6. conc. 2.

ARTICVLVS V.

Vtrum deficiente parocho, & neceſſitate vrgente poſſint religioſi communicare infirmos.

RESpondeo dicendo, aliquos negare, etiamſi neceſſitas ſit extrema, & articulus mortis inſtet, poſſe religioſos, & alios ſacerdotes ſine parochi licentia hoc ſacramentum adminiſtrare. Ita ſentit *f* Nauarrus, citans Cardinalem & Syluestrum. Et fundari poſſunt, quia Euchariſtia non eſt ſacramẽtum ſimpliciter neceſſarium ad ſalutem. Sed quantum attinet ad periculum mortis, ſi parochus non adſit, & neceſſitas vrget, non eſt dubium, quin poſſit ſimplex ſacerdos licitè viaticum dare, ſiue ſit religioſus, ſiue non; quia cum iure communi conceda tur ſimplici ſacerdoti abſente parocho confiteri exiſtentem in articulo mortis, cenſetur etiam conceſſa communio in eodem articulo, argumento eorum, quæ dicuntur *g* in iure, vel ex præſumpta rationabili voluntate parochi, vel certa epiſcopi, vel Summi Pontificis, ſi fortaſſis de parochi iniqua voluntate conſtet. Et ita Paulus Tertius, in priuilegio conceſſo Societati excipiendo feſtum Reſurrectionis, & mortis articulum addit, *Niſi neceſſitas vrgeret.* Deniq. hoc eſt valde conſentaneũ ipſi iuri naturali, quo tenemur, & tenetur Eccleſia proximis ſubuenire, præſertim in ſpiritualibus neceſſitatib. Neceſſitas autem huius ſacramenti quamuis nõ ſit extrema, eſt tamen valde grauis. Et citans Hoſtienſem, & Archidiaconum hac opinionem tenet *h* Angelus, & eam tenet nouiſſimè Henriquez.

f Nauar. c. 21. nu. 52.

g cap. eam te de pœn. & remiſſ.

h Ang. excõica tio. 5. Henriq. to. 2. lib. 8. de Euch. c. 55. n. 1. lit. H.

ARTICVLVS VI.

Vtrum communionem Paſchalem poſsint religioſi miniſtrare peregrinantibus.

RESpondeo dicendo, q̄d *i* Eugenius Quartus anno Dñi milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo tertio, Pontificatus ſui anno Decimo tertio, ſexto Calendas Decembris fratribus Beatæ Mariæ de Guadalupe, *Conceſsit et indulſit, quod quilibet eorũ in presbyteratus ordine et peregrinus excepto die Paſchatis miniſtrarent.* Et licet idẽ Eugenius IV. prout habetur in libris *k* monumenta ordinũ, & in ſupplemento. *Declarauit, quod quãdo quis tẽpore Paſchali ſe reperterit in aliena diœceſi, ſemper ibi intelligitur adeptus incolatũ, vt ibi confiteri, et cõmunicare valeat, quantumcunq. ibi paruo tẽpore ſteterit.*

i Habet in compend. D. Hiero. tit. Euchariſt. ſacramentum.

k In 1. impr. f. 61. et in 2. f. 64. conceſ. 8. & in ſuppl. f. 95. conceſ. 315.

Digitized by Google

a Collect. tit. cõmunicare. §. 2.

terit. Aduertit tamen collector priuilegioru *a* Mendicãtium, quod quoad rectorem parochialem, vbi conſiſtit hoſpitium, intelligitur hoc; nam ſine licentia ipſius non poterit recurrere ad alium. Quod in religionibus, vbi eſt conſuetudo ſeruari conſtitutionem Leonis Decimi excipientem communionem Paſchalem intelligendum exiſtimo. At in alijs religionibus, vbi talis conſuetudo, & vſus non ita inualuit, exiſtimo presbyteros ipſarum religionum in ſuis Eccleſijs poſſe hoc ſacramentũ peregrinis miniſtrare; ſiquidem per conceſſionem Iulij Secundi Minimis conceſſam, & per alias in ſuperioribus allegatas, omnibus fidelibus indifferenter ipſum poſſunt miniſtrare. Et aduerte; quod religioſis exemptis poſſunt dicti ſacerdotes communicare etiã in die paſchatis ſine licentia parochi, ſine timore alicuius peccati, & cenſuræ. Clementina enim ſolum loquitur de fidelibus Epiſcopis & parochis ſubiectis, hi enim à religioſis in die paſchatis communionem recipere prohibentur; prout tenet Caietanus, *b* quem ſequitur Nauarrus & communis.

b Caiet. v. excõmunicat. c. 64. Nauar. cap. 27. nu. 101.

ARTICVLVS VII.

Vtrum ſecularis ſacerdos, cui datur facultas adminiſtrandi ſacramentum in Eccleſijs mendicantium, ſit neceſſarium, vt ſit approbatus ab ordinario: uel neceſſe ſit eſſe expoſitum ab Epiſcopo ad adminiſtranda ſacramenta, iuxta formam Concilij Tridentini. Et idem quæritur de parocho, an poſſit in ſua parochia delegare hanc facultatem cuilibet ſacerdoti ſimplici.

c Suar. 3. part. diſput. 72. ſeſſ. 2. pag. 129. col. 2. in fin.

RESpondeo dicendo, quod quidam nõ indocti, prout refert Suarez, *c* conſulunt, quod talis adminiſtratio non poteſt committi niſi ſacerdoti ab Epiſcopo expoſito iuxta formam Concilij. Et fortaſſis exiſtimant, id eſſe neceſſarium, quia ſub confeſſione ſolet etiã communio cõprehendi, quãdo expreſſe non excipitur. At ipſe Suarez arbitratur, hanc ſententiam proprie, & in rigore ſumptam non eſſe veram ex vi decreti Concilij Tridentini, Quod limitandum ſentit ad ſolam ſacramentalẽ confeſſionem, vt verba eius formaliter ſonant. Primo, quia cum illa lex ſit quodammodo odioſa, quatenus limitat, & reſtringit iuriſdictionem, non eſt extendenda vltra verborum proprietatẽ, & formalem deciſionem: nec in his rebus argumentum à ſimili alicuius eſt momenti.

Secundo quia conſiderando intentionem illius legis, eſt valde diuerſa ratio de confeſſione, & Eucbariſtia. Nam ibi multò maior ſcientia & prudentia, & aliæ qualitates requiruntur in miniſtro, quã in hoc ſacramento, vt per ſe conſtat: quia ille eſt iudex, & medicus ſpiritualis: hic autẽ nihil aliud præſtat, quam conſecratum ſacramentum ad vſum applicare, & ei diſtribuere, quem ſupponit à proprio paſtore eſſe approbatum, cum ab illo habeat dandi facultatem. Ex quibus infertur, nõ eſſe correcta priuilegia, Leonis Decimi, & Iulij Secundi ſuperius allegata, quatenus concedunt facultatẽ miniſtrandi cuilibet religioſo presbytero. Nam Concilium Tridentinum licèt non cõcedat iuriſdictionem ad adminiſtrationem Sacramenti pœnitentiæ, niſi Sacerdoti ab Epiſcopo expoſito, non tamen negat ipſam Sacerdotibus ſimplicibus reſpectu Sacramenti Eucharistiæ habentib. ad id licentiam à Sede Apoſtolica, aut à parocho. Nec etiam aufert à parocho licentiam, vt poſſit licentiare quemcunq. Sacerdotem ſecularem, nõ impeditum ad hoc munus peragendum.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum diaconus religionis poſsit hoc ſacramentum miniſtrare fratribus, aut ſecularibus in aliqua neceſsitate.

RESpondeo dicendo, quod nunc ſecundũ præſentem praxim Eccleſiæ ſolũ Sacerdotes poſſunt diſpenſare hoc ſacramentũ: in caſu verò neceſſitatis poſſunt id cõmittere tantum diaconis, vt ſentiunt *d* D. Thomas, Richardus, Durandus, & Paludanus, Alẽſis, & Summiſtæ. Et patet ex Cõcilijs generalibus Niceno, Arelateno, & Carthaginenſi; quæ dicunt diaconos in neceſſitate, & iuſſu presbyteri hoc poſſe; & ad hoc eſt neceſſaria iuſta cauſa vltra mandatum presbyteri. Quod eſt tenendum contra *e* Syluestrum, qui ſignificat præceptũ Epiſcopi, vel presbyteri ſufficere etiam ſi nulla adſit cauſa, iura enim, quæ concedunt hãc facultatẽ, expreſsè requirunt rationabilem cauſam, ergo ex nulla cauſa intercedente iniquum & contra ius eſſet tale mandatum; aut licentia, & non obligaret, nec obediri poſſet, quando certo conſtaret, nullam interuenire huiuſmodi cauſam. Secus verò eſſet, quando hoc non conſtaret: nam tunc parendũ eſt ſuperiori, vel credendum Epiſcopo, aut presbytero cauſanti impedimentum, quamuis inferiori eſſet ignotum. Maximè quia non oportet hanc cauſam eſſe extremam, ſed moralẽ. Aut quod Sacerdos ſit debilis, aut infirmus. Ex quibus colligitur reſponſio ad difficultatem in titulo quæſtionis propoſitam, ſcilicet in aliquo monaſterio contingat ſolum prælatũ adeſſe Sacerdotẽ, & ipſum nullo modo poſſe hoc Sacramentum religioſo miniſtrare. Hoc enim caſu poteſt ipſe prælatus hoc committere ſuo ſubdito diacono regulari, immo id poteſt optimo iure præcipere. Et idem eſt, ſi aliquis famulus intra ſepta monaſterij neceſſitate infirmitatis teneretur, ipſi enim p̄lati poſſunt præcipere in hoc caſu ſuo diacono regulari, vt ex ſacrario ipſum cõmunicet, ſiquidem habẽt priuilegium, vt ſuis famulis poſſint hoc Sacramentum miniſtrare, prout infra dicetur. Et ſic quando dicitur in dicto Concilio Niceno, quod diaconi iuſſu presbyteri poſſunt hoc ſacramentum miniſtrare, debet intelligi de presbytero habente authoritatem, & iuriſdictionem ad adminiſtrandum dictum ſacramentum, ſiue iure cõmuni, ſiue ratione alicuius priuilegij. Verum eſt tamẽ, quod hæc licentia raro debet concedi modo, niſi aliqua grauiſſima neceſſitate interueniente, inſtante, videlicet, articulo mortis. Præſertim iuxta præſentem Eccleſiæ ſtatum; in quo fere omnino in deſuetudinem abijt, vt diaconi hoc munere fungantur.

d D. Tho. 3. p. q. 82. ar. 3. & in 4. d. 13. q. 1. art. 3. vbi Richard. ar. 1. q. 3. Durã. q. 4. Palud. q. 2. artic. 4. Alen. 2. p. q. 50. membr. 3. Summiſta. v. Euchariſt. et v. commu. Nicen. cap. 14. Arel. c. 15. Cart. 4. c. 38. e Syluef. v. diaconus.

Ex quibus infertur, recedendum eſſe à Syluestro nimis generaliter loquente, dicendo non poſſe diaconum miniſtrare hoc ſacramentum in præſentia presbyteri, etiamſi ex malitia diacono facultatem deneget: tunc enim ait, non poteſt diaconus habere rationem inſtrumenti, ſi principale agens illum mouere nolit. Contra quem tenet *f* Soto, quem ſequitur Suarez in caſu, quo tãta eſt neceſſitas, vt viaticum neceſſario ſit ægroto miniſtrandum. Quia præſentia ſacerdotis ſua poteſtate abutentis, ac ſi nulla eſſet, reputanda eſt, & recurrendum ad volũtatem interpretatiuam ſuperioris Epiſcopi, aut Papæ, ſeu ad ius commune: vel certè ſi neceſſe ſit ad Chriſti Domini voluntatem, qui eo caſu cenſetur dediſſe huiuſmodi facultatem.

f Suarez 3. p. diſput. 71. ſec. 1. pa. 1057. col. 2.

Digitized by Google

ARTICVLVS IX.

Vtrum moniales poſſint facere miniſtrare ſacramentum Euchariſtiæ ab aliquo presbytero ſeculari in Eccleſiis ſuis.

Reſpondeo dicendo, quod monialibus Sanctæ Claræ earumq; Abbatiſſis, & monaſterijs, & monialibus Conceptionis ſub cura fratrum Minorum viuentibus ſunt conceſſa omnia priuilegia, & indulta, quæ conceſſa ſunt fratribus Minorib. eorumque prælatis, & monaſterijs, prout ſecundum indulta Apoſtolica Sixti Quarti, & Leonis Decimi diximus in *a* ſuperiori quæſtione. Ex quo nemini dubium eſſe debet: quod ſicut cum licentia ſacriſtę poteſt in monaſterijs mendicantium ſimplex ſacerdos ſecularis ſacramentum Euchariſtiæ miniſtrare; ita etiã in monaſterijs monialium poteſt ſacerdos ſecularis cum licentia confeſſoris monialium, aut capellani idipſum ſecularibus miniſtrare: in hoc enim vis communicatiua priuilegiorum conſiſtit.

a Sup. q. 55. art. 25.

ARTICVLVS X.

Vtrum fratres, & ſorores Tertij ordinis Mantellati, & Corrigiati, et Chordelati poſſint recipere extra parochiam communionem Paſchalem.

Reſpondeo dicendo, quod Leo Decimus in Cõcilio Lateranenſi ſtatuit (prout habetur in *b* ſupplemento) *Quod fratres, et ſorores Tertij ordinis necnon Mantellati, & Corrigiati, & Chordelati in proprijs domib. habitãtes teneãtur in die paſchatis tãtum Euchariſtiã, necnon extremã vnctionem, ceteraq. eccleſiaſtica ſacramenta (pęnitentię ſacramento duntaxat excepto) a proprio ſacerdote recipere.*

b Suppl. fol. 26. conc. 89.

Circa quam conceſſionem aduertit *c* Collector priuilegiorum mendicantium, quod hic non includuntur feminæ promittentes vidualem, ſeu virginalem caſtitatem, ſub præfato modo viuendi: quia tales gaudent omnibus priuilegijs fratrum, prout iam in quæſtione *d* ſuperiori diximus, ſentientes hoc per Concilium Tridentinum non eſſe innouatum.

c Collect. priui. mend. titul. ſacram. § 2.

d ſup. q. præceden. art.

Secundo aduertendum eſt circa illa verba ibi, *In die paſchatis tantum.* Quod iuxta dicta *e* in ſuperioribus non debent intelligi grammaticaliter, & materialiter, ſed formaliter, ita, vt habeant hunc ſenſum. *In die paſchatis tantum*, ideſt in toto tempore, quo communio de præcepto Eccleſiaſtico obligat: quod tempus eſt à Dominica in Ramis vſque ad Dominicam in Albis incluſiuè. Et adimpleto dicto tempore, & pręcepto poſſunt fratres dictis perſonis ſacramentũ Euchariſtiæ miniſtrare, quandocunque voluerint, excepto articulo mortis, in quo obligat etiam præceptum communionis. Ex dictis colligo, non plus concedi fratribus reſpectu harum perſonarum, quàm reſpectu quorumcunque ſecularium.

e ſupra hac q. art. 14.

ARTICVLVS XI.

Vtrum fratres miniſtrantes in Indijs occidentalibus ſacramentum Euchariſtiæ, & alia ſacramenta cum licentia Regum Hiſpaniarum incidant in excommunicationem.

Reſpondeo dicendo, quod loquendo de Regis poteſtate circa ea, quæ ſunt ſpiritualia, duplex conſideratio eſt, vna de ratione regiæ poteſtatis, alia de poteſtate ratione commiſſionis, ſeu delegationis, quæ de per accidens dici poteſt, Sicut & in Papa conſideratur de per ſe poteſtatis plenitudo circa ſpiritualia omnia, & circa temporalia de per accidens in quantum ad ſpiritualia ordinem habent; qua propter ratione peccati omnes principes ei ſubiectos facimus. Et aduertendum quod ſpiritualium diſpoſitionem Summus Pontifex non ſolum Regibus, ſed etiã alijs ſecularibus per legationem committere poteſt, qui quoad illa poſſunt dici eius delegati, aut vicarij. Nam ſi poteſt Epiſcopus vicarium in ſpiritualibus conſtituere ſecularem ſacris non initiatum, qui eius promiſſor officialis dicitur, quomodo poſſumus negare Papæ poteſtatem ad delegandum aliqua circa ſpiritualia principibus ſecularibus? Licet enim in *f* iure eorum, Papę ſcilicet, & regum iuriſdictio ſit diſtincta; quia Reges circa ſpiritualia non habent authoritatem: immo videntur agere contra Eccleſiaſticam libertatem, ſe intromittendo, & ſic incidere in pęnas Bullæ Cænæ Domini: Reges enim non ſine cauſa gladium portant, ait *g* Apoſtolus, ad laudem bonorum & in pęnam malefactorum: ſiquidem eorum eſt, vt homines per eum arceantur à malis, & inducantur ad bonum, prout dicitur in iure *h* ciuili. Attamen non poteſt negari, ipſos poſſe aſſumi à Pontifice maximo, vt patroni & defenſores Eccleſiæ ad ſpiritualium executionem. Vnde cum Sũmus Pontifex ſit à Deo conſtitutus paſtor vniuerſalis omnium Chriſti, ita vt actu ſubſint ei fideles omnes, & potentia infideles etiam, qui ad ouile reduci poſſunt, cum extra ouile aberrent, & ſint balantes oues, potuit ad executionem huius poteſtatis eligere Reges Catholicos in legatos, & commiſſarios pro nouo orbe, atque potuit eis regna, & dominia donare ad hunc finem, & conſequenter eis iniungere, vt ipſi curam haberent mittendi prædicatores, & miniſtros idoneos ad id peragendum, ſicut & fecit Alexander Sextus. Quo ſuppoſito reſoluendum eſt id, quod proponitur in titulo quæſtionis per ſequentes concluſiones.

f cap. quoniam diſt. 10.

g ad Rom. 13. 1. Pet. 2.

h l. 1. ff. de iuſt. et iur.

Prima concluſio. Suppoſita tali donatione facta noui orbis Regibus Catholicis per Alexandrum Sextum, religioſi, qui in nouo orbe ſacramenta miniſtrant neophitis de licentia Regis ſecluſo alio priuilegio, non incidunt in pœnam Clementinæ prædictæ; probatur: Quicunq. de licentia presbyteri parochialis adminiſtrat ea, in pęnam non incidit: ſed religioſus, qui cum licẽtia Regis miniſtrat, de licentia presbyteri parochialis facit, ergo non incidit. Patet conſequentia: quia Reges ſuppoſita dicta donatione facultatem concedunt authoritate Summi Pontificis eis delegata, quod ab ipſo Summo Pontifice, qui eſt parochus vniuerſalis, cẽſetur mandatum iuxta ea, quæ in iure *i* notantur: & cõfirmatur ex his, quæ nos *k* ſupra reſoluimus dicentes, quod qui de licentia delegati Epiſcopi, aut eius pęnitentiarij, aut vicarij generalis in ſpiritualibus Sacramenta miniſtraret, diceretur facere de licentia presbyteri parochialis; quia perinde eſt, ac ſi de licentia Epiſcopi id executioni mandaretur. Sequitur ergo, quod religioſi, qui miniſtrant ſacramenta neophitis de licentia Regum Hiſpaniarum, id agunt de licentia presbyteri parochialis; quia agendo de licentia Regum perinde eſt, ac ſi de licentia Summi Pontificis agerent, quia in hac cauſa ſunt eius delegati & commiſſarij, & ad eos ſpectat tales miniſtros mittere, & prouidere, vt ex conceſſione conſtat: alias maior eſſet authoritas apud Epiſcopum in prouidendo illa, quæ ad ſacramentorum adminiſtrationem pertinent, quàm in Summo Pontifice,

i c. ſuper literis de reſcrip.

k Supra ar. 1.

tifice,

Digitized by Google

tifice, ſi Epiſcopi delegati, aut vicarij, aut pœnitentiarij ſufficeret licentia, & non ſufficeret licentia delegati à ſummo Pontifice ad hoc ſpecialiter deputati. Sed hoc eſt abſurde dictum; ergo etiam erit falſum negare, non ſufficere licentiam Regum in adminiſtrandis ſacramentis ſuppoſita dicta donatione, cum ſint delegati à Pōtifice maximo ad hoc ſpecialiter deputati. Et quod licentia ſit data religioſis à Regib. Catholicis, nullus eſt qui ignoret; ipſi enim ſuis expenſis mittunt religioſos, & miſſos fouent, & defendunt; & ſuas regias literas dant ad hoc, vt religioſi mendicantes in populis ædificent monaſteria pro continua habitatione, & ibi miniſtrent ſacramenta, & alia peragant, quibus ipſi maneant grauiſſimo onere exonerati. Et maxime hoc eſt verum attendendo ad confirmationem factam per Paulum Quartum.

Ex iſta ratione ſequitur, quod etiam ſi nullū eſſet priuilegium religioſis a Pontificib. conceſſum de recipiendis locis ad ædificationem pro continua habitatione in illo nouo orbe, & de recipiendis ædificatis, ſola Regum, aut proregum licentia ſufficiens eſt abſque diœceſani alia licentia. Et hoc probatur: quia cum habere domos pro habitatione ſit neceſſarium pro miniſtris ad miniſteriū animarum, domus, quæ fiunt per Reges, aut proreges, in hoc caſu perinde eſt, ac ſi per Summum Pontificē fierent. De quo dicemus infra in quæſtione de erectione monaſteriorum in 2. tomo.

Poterit aliquis obijcere, hoc verum tenere de primis illis miſſis miniſtris, antequam eſſent Epiſcopi creati; quia nō erat presbyter parochialis, de cuius licentia ſacramenta miniſtranda forent. At modo ſunt Epiſcopi, & ob id ceſſat ratio legationis regum. At huic obiectioni reſpondetur, quod adhuc durat legatio, & obligatio mittendi miniſtros. Nam vbi ratio eſt perpetua, ſimiliter etiam diſpoſitio erit perpetua iuxta ea, quæ in *a* iure notantur: ſed ratio mittēdi miniſtros adhuc manet, & durat, quia nunc magis indigent: & per hoc quod mittāt Epiſcopos, non deſiſtunt ab incepto, neque relinquunt fractionem legationis, ſed potius ſemper exercent: ergo manet eadem regum authoritas in huiuſmodi diſponendis, neque iſta prouidēdo mittunt falcem in alienam meſſem, neque in ſpiritualem iuriſdictionem ſe intromittunt non vocati, immo ſuum ius exequuntur.

a l. quod dictum ff. de pactis. c. cū ceſſante, de appellat.

Ex quo ſequitur ſecundo, quod qui in hac parte reſiſtunt, & contradicunt Regum mandatis, quantum ad illa, quæ concernunt miniſtros noui orbis, & eorum legationem factā, perinde ſunt ac ſi ſummo Pontifici obuiarent: quia quantum ad hoc vices eius gerunt ſecundum tradita à *b* Bruno. Nec de hoc poſſunt Epiſcopi conqueri; quia ipſimet Reges mittentes religioſos mittunt etiam Epiſcopos præſentando, licet à Summo Pontifice confirmentur. Et quid dico, conqueri, cum per hoc, quod Reges de religioſis diſponant in Sacramentorum adminiſtratione, negotiū Epiſcoporum fit ab ipſiſmet Regibus diſponentibus? Ipſi enim Epiſcopi manent exonerati quo ad hoc. Et cum hoc ſit ad bonum commune, tantam habet in iure efficaciam, vt etiam ſi in priuilegio non apponatur clauſula derogatoria iuris, teneat, prout tradit *c* Felinus, & probat Albericus. Et ſupradicta clariora ſunt in his religioſis, qui à proregibus in nouo orbe aſſignantur, vt locum Curatorum teneant. Hi enim authoritate Regum Hiſpaniæ habent totam authoritatem, quam haberent ipſimet curati, ſi ipſi aſſignarentur curandis populis, quib. aſſignantur ipſimet religioſi. Quod autem Reges Hiſpaniæ ſine conſenſu Epiſcoporum poſſint aſſignare dictis fratribus Mendicantibus populos Indorum, vt ibi exerceant hanc poteſtatem parochorum, eſt notorium in nouo orbe, nam ſic practicatum fuit Mexici anno milleſimo quinquageſimo ſexageſimo octauo in menſe Auguſt. Cōmendauit enim Prorex fratribus Prædicatorum populū de Tepexic contra voluntatem Epiſcopi de Traxcallā. Et hanc authoritatem habent Reges Hiſpaniæ per breuem Alexandri VI. concedentis dictis Regibus Hiſpaniæ conuerſionem Indorum huius noui orbis, ſtricte præcipiendo eis, vt mittant viros timentes Deum, doctos, peritos, & expertos ad inſtruendum illos in fide catholica, prout iam in ſuperioribus eſt dictum. *d* Ex dictis ſequitur, quod etiā communionem paſchalem poſſint dicti religioſi in illis partib. miniſtrare ſine timore alicuius cenſuræ.

b Brunus lib. 3. deleg. c. 8.

c Fel. in ca. non nulli de reſcrip. Alber. in ſuo dictionario in verbo reſcrip.

d Supr. q. 31. art. 3.

ARTICVLVS XII.

Vtrum Epiſcopus poſſit agere contra religioſos qui ſacramenta prohibita in Clementina adminiſtrant.

RESpondeo dicendo, quod religioſus ſacramenta ſupradicta miniſtrans dupliciter ſe habere poteſt. Nam aut miniſtrat ea ſua propria authoritate ſine aliqua licentia, vel priuilegio, putans ſibi licere, eo quod ſit ſacerdos, vel adminiſtrat quidem, attamen ex ſpeciali licentia ſuperioris, vel ex ſpeciali priuilegio ſuper hoc ipſi conceſſo. Et Epiſcopus circa miniſtrantem ſacramenta contra Clemētinā dupliciter ſe habere poteſt. Aut enim agit contra miniſtrantem, qui dicit, nullum ſe habere priuilegium, neque oſtendit, vel agit contra miniſtrantem, qui dicit ſe habere licentiam a ſuperiore, & priuilegium oſtendit, quando ab eo petitur. Et dupliciter ſe habere poteſt, quando ei oſtenditur priuilegium. Vel credit eſſe validum, vel putat inualidum, & non præualere contra ius commune. Hoc ſuppoſito reſoluenda eſt iſta notabilis, & vniuerſalis in materia priuilegiorum quæſtio per ſequentes concluſiones.

Prima concluſio: Contra religioſum miniſtrantem ſacramenta interdicta in Clementina ex ſola ſua authoritate ſine ſuperioris licētia, poteſt agere quantumcunq. ſit exemptus. Probatur cōcluſio ex verbis eiuſdem Clementinæ: vbi datur à Summo Pontifice facultas locorum Ordinarijs, vt cum conſtiterit religioſum miniſtrare ſacramenta, faciant eum publice denunciari. Dixi, *etiam ſi ſit exemptus* quia in eodem loco exprimitur, vt nulla exemptione, aut priuilegio poſſit ſe tueri. Quod intelligo, vt ſupra dixi, & notat Gloſſa, ad hoc vt poſſit conueniri, & denunciari pro excommunicato, vt conſtiterit ſine authoritate ipſa miniſtraſſe. Sequitur ergo, Epiſcopum poſſe agere cōtra religioſum ſolum ſua authoritate miniſtrantem prædicta ſacramenta.

Secunda concluſio: Epiſcopos cōtra religioſum dicentem ſe adminiſtraſſe ſacramenta in prædicta Clementina interdicta, poteſt agere ad hoc, vt oſtēdat licentiam, aut priuilegium exhibeat. Probatur ex ſuperioribus. Nam Epiſcopus poteſt agere contra religioſum, vſque ad publicationem, quem ſcit ſacramenta miniſtrāre abſque licentia, ergo cōtra illum, qui dicit ſe facere ex licētia, poterit agere, vt exhibeat, & det rationem facti. Secūdo probatur. Si Epiſcopus nō poſſet agere ad hoc cōtra religioſos, eo eſt quia tenetur eis credere dicētibus, ſe habere

licen-

licentiam: ſed Epiſcopus non tenetur eis credere niſi oſtẽdant, alias pateret via fraudi, & dolo. Et ita tenet Innocentius, *a* quod vbi exemptio non eſſet notoria, debet priuilegium oſtendere, qui dicit ſe eſſe exemptum. Quam doctrinam ſequuntur communiter ſcribentes. Non ergo eſt putandum, Epiſcopum excedere aduerſus religioſos in nouo orbe, & alibi habitantes, cum videat eos miniſtrare ſacramenta, ſi notoria non eſt exemptio circa hoc, & Epiſcopus petat priuilegium, vel licentiam ſibi oſtendi, & cum ſupradictis Antonius de Butrio *b* concordat.

a Inno. in ca. ex pa. de ver. ſign.

b Butrius in d. c. ex par. nu. 11.

Tertia concluſio. Tam notoria poteſt eſſe exemptio in religioſis ad ſacramenta miniſtrãda, vt Epiſcopus videatur excedere petendo ab eis licẽtiam, vel cauſam miniſterij. Hæc concluſio probatur: Nam ſi Epiſcopus vellet modo inter religioſorum perſonas, aut Rex ſe intromittere, & iudicare petens exemptionis priuilegia, ſine dubio iniuriã eis inferret, & non ob aliud, niſi quia notoria eſt religioſorum exemptio, ita vt ignorantiam Epiſcopus allegare non poſſet. Et eadem ratione tam notoria poteſt eſſe religioſorum in nouo orbe exẽptio ad adminiſtranda ſacramenta neophitis, vt videatur iniquum ab eis priuilegia exigere, nam eſſet de his malam concipere opinionem, atque in ſuo miniſterio defeciſſe, & in re tam graui non ſine graui culpa eſſet. Maxime quia vergeret in oſtendiculũ grauiſſimum neophitorum, qui religioſos communiter loquendo habuerunt hucuſque in admiratione, & ſanctitatis non vulgaris exiſtimatione. Atq; cum ſit tanta facti notorietas, videtur quod Epiſcopus, qui modo priuilegium, vel licentiam exigat, non recte agit. Ita in ſimili tenent Henricus, *c* Innocentius, & Ioannes Andreas, dicentes, quod vbi exemptio, aut priuilegium non eſt notorium, oſtendi debet, à contrario ſenſu ſentientes, quod vbi eſt notorium oſtendi non debet.

c Henric. Inn. & And. in d. c. ex parte.

Quarta concluſio: Si religioſus oſtendat priuilegium, per quod ſacramenta miniſtrat contra Clementinam, & Epiſcopus intelligit verum eſſe, non poteſt agere contra neque impedire adminiſtrationem. Hæc concluſio eſt manifeſta ex ſupradictis. Epiſcopus enim teneretur ſuperiori non reſiſtere: ergo nullo modo debet nec licet Epiſcopo reſiſtere licentiam oſtendenti. Secundo ſi eſſet licitum in hoc caſu Epiſcopo reſiſtere religioſum, hoc eſſet, quia talis religioſus ſacramenta miniſtrat ſine ſua licentia: ſed ex hoc non poteſt; patet, quia miniſtrando cum licentia ſuperioris, inferioris licentia requiri non debet, immo dicitur agere cum licentia inferioris, cum ſemper in ſuperioris licentia ſit inferioris incluſa, vt ſentiunt communiter citati authores.

Quinta Concluſio: Si religioſus ſacramenta miniſtrans interdicta in prędicta Clementina oſtẽdat priuilegium, Epiſcopus etiamſi dubitet, an valeat priuilegium, an per id ſit derogatum Clemẽtinę, non poteſt agere contra religioſum, impediẽdo ſacramentorum adminiſtrationem. Hæc concluſio eſt ſingulariter notanda. Et probatur primo: Nullus poteſt eſſe iudex in cauſa propria, vt notãt Doctores, *d* ſed ſi Epiſcopus poſſet agere contra priuilegium oſtendentem, exhiberet ſe iudicem in cauſa propria: ergo non poteſt agere contra religioſum. Secundo ſi poteſt agere contra eum ei interdicendo adminiſtrationem hoc prouenit, vel, quia ipſe iudicat de priuilegio, quod ſit viriatum, vel ſubreptitium, vel quod ceſſauerit, vel quod per id ius commune non ſit ablatum, vel quod non ſic debeat intelligi, ſed hoc non eſt Epiſcopi iudicare, immo eſt interdictum ei, cum ipſius ſit interpretari, cuius eſt legem cõdere. Vnde optime dixit Imola, *e* quod Epiſcopus non poteſt iudicare de priuilegijs Papæ, quod ſi dubitat, conſulat Romanum Pontificem. Et per alia priuilegia eſt interdictum Epiſcopis interpretari, vel de priuilegijs iudicare, niſi in partem ampliorẽ, & fauorabiliorem, prout determinauit Paulus Quartus pro ordinibus Mendicantibus. Hanc cõcluſionem tenent, & probant Innocentius *f* Ioannes Andreas, & Henricus. Vnde religioſi non poſſunt excommunicari ab Epiſcopo, niſi probetur à quodam ſuperiore priuilegia eſſe ſubreptitia, aut inualida: & ſi Epiſcopus excommunicauerit, velut iniuſte excommunicans punietur, vt ſacri Canones *g* determinant.

d Docto. d. c. ex parte.

e Imo. in cl. abuſiomb. de pen. et

f Inno. And. & Heric. in d. ca. ex parte.

g c. nemo 2. q. 1.

Ex iſta cõcluſione apparet, exceſſum eſſe ex parte illorum, qui impediunt religioſos ſacramenta miniſtrare neophitis, oſtenſis priuilegijs Leonis Decimi: quibus concedit ipſis in nouo orbe illa adminiſtrare, oſtenſis etiam priuilegijs aliorum Pontificum illa concedentium, hoc colore: quia putãt priuilegia non valere, eo quod ſint Epiſcopi iam creati, & putant per ipſorum aduentum ceſſaſſe, vel eo quod ſint intelligenda valere in terris infidelium, & non in nouo orbe, ſaltim in noua Hiſpania, cum in ea iam omnes ſint fideles, vel eo quod non eſt derogatum per talia priuilegia iuri cõmuni diœceſanorum, neque huic Clementinę. Conſiderare enim debuerant primo, quod cauſa eſt dubia ſecundum ipſos, & non poterant eſſe ipſius iudices; quia nemo poteſt eſſe iudex in cauſa propria. Debebant etiam conſiderare ipſa priuilegia minimè ceſſaſſe ex regula iuris, dicente, beneficiũ conceſſum a Principe eſſe manſurum. Et quidem vbi priuilegium non limitatur, intelligi debere eſſe perpetuum, prout tenet Gloſſa: *h* vbi Philippus Francus quærit, an ſi ceſſet cauſa priuilegij, ceſſet priuilegium, Et ait, quod non, dummodo illa cauſa fuerit impulſiua: prout dicitur in iure: *i* Et idem ſi cauſa fuit finalis, & reliquæ aliquæ illius cauſæ maneut, vt patet in iure. *k* Et tunc iudicantur, & cenſentur eſſe rationes finales alicuius priuilegij, quando ipſi ſunt generaliores deciſione, ſecundũ ius *l* vel ſaltem æque generales, quibus omnino ſublatis tollitur etiam diſpoſitio. Impulſiuæ autẽ dicuntur illæ, quæ minus generales ſunt, quam ſit diſpoſitio: atque ob id ſublatis illis non ceſſat diſpoſitio, iuxta ea, quæ in iure notantur, & declarãt Baldus, *m* & alij relati à doctiſſimo Luſitano Barboſa. Et licet cum plures cauſæ finales, & impulſiuę ſint expreſſæ, omnes debent concurrere, vt conceſſioni priuilegiorum ſit locus, prout dicitur in iure, *n* & tradit Bartolus, & ſic vna ex illis ceſſante debeat ceſſare prædicta priuilegiorum conceſſio, hoc tamen eſt intelligendum, quando conceſſio dictorũ priuilegiorum pendet ab ipſis cauſis finalibus, & impulſiuis ſimul iunctis: non tamen quando pendent ab ipſis diſiunctiue. Priuilegia autem conceſſa Religioſis pro adminiſtrandis ſacramentis in nouo orbe a duabus cauſis finalibus æque principalibus diſiunctiuè procedunt. Prima eſt conuerſi infidelium: Secunda eſt manutenẽtia ipſorum in fide quæ pariformiter ſunt æquales. Ita. n. eſt neceſſaria conuerſio Indorum: ſicut ẽt eſt neceſſaria manutenentia eorum in fide. Conſtat autem manutenentia neophitorum in fide, & omnium illorũ, qui in nouo orbe conuerſi ſunt pendere principaliter à primo motore Deo, miniſtraliter autem à Religioſis ipſis ſacramenta adminiſtrantibus. Compertũ enim eſt apud omnes ipſos Religioſos in illo nouo orbe, ſicut gallina fouet pullos ſuos ſub alis: ita ipſos fouere ſub ipſorum alis, & protectione nouiter conuerſos, & ab ipſis deſcendentes.

h Gl. in ca. ſi. de preb. vbi Francus.

i l. 1. ff. de poſtulationibus.

k l. ſi. ff. de decurion.

l l. 1. §. ſextum ſu. de poſtu. Bal. in l. generaliter nu. 3 C. de Epiſ. & cle. Barbo. in l. 1. prima. p. nu. 85. ff. ſol. matr.

m Bal. in l. generaliter nu. 3 C. de epi. & cler. Bar. in l. 1. p. 1. n. 85. ff. ſol. mat.

n l. ſi hæred. p. n. res. ff. de conditioni inſtitutio. Bar. in extrau. ad reprimendũ ver. abſentia.

Et licet aliquis contra opponat aliquos religioſos, ita male viuere vt potius ſint in ſcandalum & ruinam, quam in ædificationem; huic obiectioni, reſpondetur, quod hoc accidit in aliquibus Religioſis particularibus: de quo non eſt mirandũ, cũ in collegio Apoſtolico inter duodecim vnus fuerit latro, & proditor. Et illa regula Ceſſante cauſa, debet ceſſare effectus intelligitur, quando cã ceſſat in communi, & vniuerſaliter: ſecus ſi ceſſat ex accidenti in aliquibus perſonis particularibus, iuxta ea quæ dicuntur in iure *a* & notat Paulus de Caſtro, & poſt Archidiaconum tradit Aretinus, & tradũt etiam Curtius Iunior, Couarruuias, Victoria, Soto Tiraquellus, Menchaca. Et ſic priuilegia generaliter conceſſa mulieribus propter liberos vigebunt in ea muliere, quæ ex accidenti liberos nõ procreat quia eius reſpectu ratio videtur ceſſare in particulari, quod vtique non facit ceſſare legis diſpoſitionẽ. Et ad hoc videtur facere cuiuſdam Imperatoris *b* determinatio, quam ad hoc expendit Baldus, & expendit etiam Bolognet. Vnde cum cauſæ dictarum conceſſionum, ſ. conuerſu Indorum, & manutenentia ipſorum non ceſſet in Religioſis in cõmuni, & vniuerſaliter à Iuris metis, toto cælo aberrãt obijcientes eas ceſſare, quia in aliquibus Religioſis in particulari ceſſant.

a l. 9. non ad ea ff. de legibus. l. ſi fratre. ubi Pau. C. qui teſt. fac. poſ. Are. in l. 2. col. 7. in prin. ff. de vulgar. Cur. in l. poſthum. n. 42. C. cõtra tabu. Cou. in c. cũ eſſes n. 19. de teſta. et in c. poſſe. 3 p. §. nu. 2. de ſponſ. 2. p. c. 6. §. 9. nu 8. Vict. de poteſt. ciuili nu. 122 p 94. So. li. 4 de iuſ. q. 5 ar. 3. co. 3. Tira. in tra. ceſſante ca li. ata. 32. Mẽcha. illuſtrium q. c. 87. nu. 23. b aſſiduis. verſ. ideo C. qui potiores in pign. et Bal. ibi num. 2. Bologn. in l. 1. ff. ſol. mat.

Et dato, quod cauſæ omnino ceſſarent, requiritur ſententia deciſoria ipſorum priuilegiorum, vt notant communiter Doctores in regula *Cum ceſſante*, & ſic ex dictis conſequitur, quod Epiſcopi eõtrauenientes dictis priuilegijs propria authoritate ſunt excommunicati ipſo iure, excommunicatione Papæ reſeruata, à qua non poſſunt abſolui, niſi à Summo Pontifice, vel de licentia prælatorum Religioſorum, ad quos ſpectat. Quia Leo Decimus, vbi concedit Religioſis, quod poſſint ſacramenta ſupra dicta miniſtrare neophitis, præcipit hæc ſub excommunicatione ipſo facto incurrenda, vt nullus impediat directè, vel indirectè, quouis quæſito colore. Neq. poterunt ignorantiam allegare. Tũ, quia ex parte religioſorum hoc ſæpe dictum eſt. Tum, quia ad ſtatum Epiſcoporum non ſpectat hæc ignorare. Similiter clerici Epiſcoporum miniſtri non poterunt ſe excuſare dicentes, quia iuſte impediunt religioſos; Admoniti enim a religioſis de priuilegio, quod habẽt à Sede Apoſtolica, oportet ſuperiori obedire relicto inferiori.

Sexta concluſio. In caſu ſupradictæ cõcluſionis, quando oſtenſis priuilegijs Epiſcopus dubitat de priuilegio, an valeat, necne, poteſt Epiſcopus agere contra religioſos coram ſuperiore ipſorũ religioſorum de iure ſuo. Probatur concluſio in caſu, in quo Epiſcopus dubitat de priuilegio, quandiu dubitat, agere poteſt in defenſionem ſui iuris, & non poteſt ipſe iudicando, eſt enim ei interdictum de priuilegijs iudicare, aut ea interpretari in tantum, quod etiam ſi priuilegium tenderet ad noxam, eſſet proponendum principi, vt ipſum reuocaret, & non liceret alicui propria authoritate contrauenire, prout tenet quædam Gloſſa, *c* & communiter ſcribentes. Ergo ſequitur, quod coram aliquo iudice agere poteſt: & non videtur coram quo, niſi coram iudice ſuperiore videlicet Nuntio Apoſtolico ad ſimiles lites priuilegiorum decidendas conſtituto, & in partibus Indiarum ad Reges Hiſpaniarum, ſeu ad ſuum Regale conſilium, ſeu ad Proregem eſt recurrendum, qui ex legatione Pontificis dant facultatem religioſis ad adminiſtranda ſacramenta, prout dictum eſt in ſuperioribus, ad quos ſpectat reddere rationem ſuæ facultatis.

c Gl. fi. in c. ſuggeſtum. de decimis.

Et ne aliquis remaneat ſcrupulus, omnia prædicta ex litera Clementinæ ſatis probantur. Nã poſtquam ſub excommunicatione interdicit religioſis, ne ſacramenta miniſtrent, in fine excepit illos, qui priuilegio ſe tuentur. Si ergo tales eximuntur tuentes ſe, & oſtendentes priuilegia, etiamſi Epiſcopus dubitet, an ſufficient, valeant, necne, non poterit p Clementinam agere contra religioſos miniſtrãtes, quia ſolum datur ei, ut agat contra illos, qui priuilegio non ſe tuentur. Vnde reſolutiue dico, quod ſi eſt notorium, religioſos talia ſacramenta miniſtrare, & non ſe defendunt, aliquo priuilegio, uel aliqua licentia ſuperioris, poterunt Epiſcopi agere ad denuntiationem. Verum ſi religioſi licentiam habent aliunde, & priuilegia oſtendunt quamuis Epiſcopi credant ea omnino non ualere, non poſſunt contra ipſos agere per ſe, niſi coram ſuperiori eos in ius uocando. Maxime, quia cum conſtet de intentione Papæ concedentis, oportet ad eam attendere. Et ſi de ea non conſtaret, uerbis priuilegij ſtandum eſt, prout dicunt Iura, & bene notat Philippus Frãcus. Neq; poterit allegare priuilegia religioſorum non ualere: quia uidentur ceſſare cũ perſonis, quibus fuerant conceſſa. Nam quando eſt dubium, an priuilegium ſit reale, uel perſonale intelligitur eſſe Reale, ut uoluit Speculator. *d*

d c. ſane et c. porro de priuilegijs l. 9. de ge. 3. Frãcus in c. quia de conc. præb. in 6. 2. Spec. in tit. de inſtruc. edict.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum licentia parochi excommunicati ſufficiat; ut religioſi poſſint miniſtrare ſacramenta prohibita in dicta Clementina.

RESpondeo dicendo, quod cum parochus excommunicatus parochiæ munera obire non poſſit, cum careat iuriſdictione iuxta ea, quæ notantur in iure, *e* ac propterea ſicut functiones iuris eius obire ipſe non poteſt, ita neq; alteri, ut ipſas obeat mandare ualet, quandoquidem, & delegatio huiuſmodi iuriſdictionis eſt ſecundum iura. *f* Vnde ſequitur, quod religioſi, qui aut clericis, aut laicis ſacramentum extremæ unctionis, uel Eucharistiæ adminiſtrant, uel dum matrimonium fit, benedictionem tribuunt, in excommunicationẽ incidunt, quæ in Clementina contra religioſos proponitur, ſi a parocho excommunicato licentiam conſecuti propoſita ſacramenta adminiſtrauerint. Nam proprij parochi licentia poſtulatur, cuius dãdæ excommunicatus parochus facultatem non habet; & ſi dederit nulla eſt argumento cuiuſdam iuris. *g* Verum eſt tamen, quod ſi religioſi ſimplicitate animi ducti putantes parochum excommunicatum eam ſibi concedere poſſe, prædicta ſacramenta adminiſtrant non incidunt in dictam cenſuram cum ea contra præſumentes tantum proponatur, prout tradit Nauar. *h* & tradit etiam Bartholomæus Vgolinus.

e c. ad probãdu de re iudicata. f l. imperiũ ff. de iuriſ. omniũ iudicum.

g leg. quoties ff. qui ſatiſdare cogantur.

h Na. c. 27. nu. 102. v. 2. Vgolinus de excõmunicati maiori. tabula 2. c. 11. §. 4. nu. 4.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum religioſi poſſint ſacramenta Eucharistiæ, & alia ſuis familiaribus miniſtrare.

RESpondeo dicendo, quod Clemẽs Quartus, & Sixtus Quartus *Conceſſerunt fratrib. minorib. vt his, qui in eorũ morantur obſequijs miniſtrare libere poſſint ſacramẽta.* Ita habetur in libro Monumenta ordinum. *i* Et Martinus Quintus conceſſit

i in 1. imp. f. 56. et in 2. fo. 140. con. 315.

mo-

monachis Sancti Benedicti obſernātiæ Hiſpaniæ, *vt confeſſiones quoruncunq. familiarium ſuorum, tā laicorum, quā regularium, & ſecularīū intra, et extra ſepta ſuorum monaſteriorū commorantiū, audire, & pro eorum cōmiſſis debitam eis abſolutionē impendere, nec non dictis familiarib. tam intra, quam extra ſepta præfata commorantib. Eccleſiaſtica ſacramenta, quoties fuerit opportunum, miniſtrare valeant.* Ita habetur in compendio *a* mendicantium.

Circa prædictas cōceſſiones notandū eſt, quod modo poſt Concilium *b* Tridentinū, vbi ſtatuitur *nullum confeſſorem regularem, ſiue ſecularem poſſe audire confuſſiones ſecularium, niſi fuerit ab Epiſcopo approbatus, videtur quod ipſi fratres nō poſſunt audire confeſſiones dictorum familiarium.* Et cōfirmatur. Nam in eodē concilio *c* renocantur priuilegia regularium concernentia dictos familiares, & ſeruitores, & quocunq; nomine, monaſterijs addictos, niſi monaſterijs actu ſeruiant, & intra eorum ſepta ac domos reſideant, ſubq. eorum obedientia viuant: ſi talia priuilegia perturbationem in Epiſcoporū excitant Iuriſdictione, & exemptis occaſionē laxioris vitæ præbere dignoſcuntur. Priuilegia aūt ad omnia ſacramenta miniſtrāda familiaribus, ſine approbatione, & licentia Ordinarij Iuriſdictionē Epiſcoporum ſaltem videntur perturbare. Et ſic videntur abrogata per præfata Concilij decreta, niſi ipſi familiares actu ſeruiant, & intra ſepta monaſteriorum ſiot, & ſub eorum obedientia viuant.

a Comp. ti. familiares. ſeu famulis fratrū. §. 10.
b Seſ. 23. c. 15. refor.
c Cōc. Trid. ſeſ. 24. de ref. c. 11.

Sed reſpondetur, quod priuilegia mendicantib. & fruentibus eorū priuilegijs conceſſa io his, quæ ſunt limitata, & reſtricta per Concilij decreta viuę vocis oraculo in foro Conſcientiæ à Pio Quinto ſunt confirmata. Et ſic religiones poſſunt vti cum familiaribus, & famulis, & ſeruitoribus monaſteriorū priuilegijs ſuperius citatis, licet, quo ad alia etiam in foro Conſcientiæ minime vtantur dictæ religiones priuilegijs per Concilium derogatis, reſtrictis & limitatis. Et ratio horum eſt, quia in vſu horum priuilegiorum cum famulis & familiarib. non ita perturbaiur iuriſdictio Epiſcoporū, & parochorum, ſicut perturbatur eorum iuriſdictio cōferendo ſacramentum Euchariſtiæ in die Paſchatis, & conferendo alia ſacramenta omnibus perſonis ſecularibus.

Et aduertendum, quod fratres Mēdicantes virtute dictorum priuilegiorum, poterunt extremam vnctionem, & etiā Euchariſtiam in die Paſchatis prędictis familiarib. & famulis adminiſtrare. Quia priuilegia pręfata abſolute, & ſine limitatione cōcedunt poſſe miniſtrare ſacramenta familiaribus, quoties opportunū duxerint. Cum ergo nos ante priuilegia Martini Quinti poteramus ſacramenta dicta dare, excepto die reſurrectionis: & poſtea Martinus V. abſolute conceſſit, vt ea poſſimus miniſtrare, oportet, quod hoc priuilegiū aliquid operetur ioxta ea, quæ notātur in iure, *d* Quod quidē non operaretur, niſi extēderemus ad diem paſchæ Reſurrectionis Ieſu Chriſti Domini noſtri.

d cap. in his de priuil.

QVAESTIO LVII.

De Beatæ Virginis Mariæ Conceptione, in quinque articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 V*Trum Beata Virgo fuerit concepta ſine peccato originali.*
2 *Vtrum ſit peccatum prædicare B. V. fuiſſe conceptā ſine peccato.*
3 *Vtrum pro feſto et miſſa conceptionis aliquæ indulgentiæ concedantur.*
4 *Vtrum deferentes imaginem B. Mariæ, & eius filij, quam Moniales Conceptionis deferunt, aliquam indulgentiam conſequantur.*
5 *Vtrum in feſto Conceptionis ſuſpendatur interdictum, & ceſſatio a diuinis.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Beata Virgo fuerit concepta ſine peccato originali.

RESpondeo dicēdo, quod Sixtus IV. prout habetur in libro *e* monumenta ordinum, *Proprio motu, & authoritate Apoſtolica reprobauit, & dānauit aſſertiones prædicatorū, & aliorū quorumlibet, qui affirmare præſumerent, Sanctam R. E. de ſpirituali tantum cōceptione, & ſanctificatione virginis glorioſæ feſtum celebrare, ac illorū, qui crederent & tenerent, quod aſſerentes eandem genitricē Dei ab originalis peccati macula in ſua conceptione præſeruatā fuiſſe, propterea alicuius hæreſis labe pollutos fore, iſtas namq. aſſertiones, vtpote falſas, & erroneas, ac a veritate alienas, editoſq. libros id continentes ſimiliter reprobauit et damnauit. Ac motu, & authoritate prædictis ſtatuit, & ordinauit, quod prædicatores verbi Dei & quicunq alij cuiuſcunq. gradus ordinis, & conditionis fuerint, qui de cetero auſu temerario præſumpſerint in eorum prædicationib. ad populum ſeu alias quomodolibet affirmare huiuſmodi ſic reprobatas, & dānatas aſſertiones & opiniones veras eſſe, aut dictos libros pro veris legere tenere, vel habere, poſtquā pręſentib. literis ſcientiā habuerint excōmunicationis ſententiā, & æternæ maledictionis pęnā eo ipſo incurrant: a qua ab alio quā a Romano Pōtifice & illius proprio ore expreſſa cauſa huiuſmodi, propter quam cenſuras prædictas incurrerint (niſi in articulo mortis cōſtituti) nequeunt abſolutionis beneficiū obtinere. Non obſtantib. quibuſcunq. in contrariū facientib. Itē pari dānationi & cenſuræ ſubiecit illos, qui prædicare, docere, aut alias uerbo, uel, ſcriptura affirmare pręſumerent, hęreticū fore credere, eandē virginē glorioſam a peccati originalis macula præſeruatam non fuiſſe.*

e In 1. imp. f. 34 et in 2. fol. 217. conceſ. 257. et ī eo. lib. in 1. imp. f. 74. & in 2. f. 158. conceſ. 376 extraua. graue nimis dere ligni & vener. Sāct.

Pro explicatione huius decreti eſt notandū, qđ B. Virgo Maria nullū peccatum actuale habuit io tota vita ſua, prout dicitur in Concilio *f* Tridē. & late tradit noſter Doctiſſimus Corduba, & de hoc non eſt quęſtio in præſenti articulo, nec etiam eſt quæſtio an B. Virgo potuerit concipi ſine macula peccati originalis, cū hoc non implicet cōtradictionem. Quęſtio ergo eſt vtrum B. Virgo de facto fuerit concepta ſine peccato originali, de quo duplex inter ſcholaſticos opinio verſatur. Prima eſt *g* D. Thomæ, & Caietani dicentium ſub peccato fuiſſe conceptā originali, quos cōiter Thomiſtæ ſequuntur. Secunda eſt opinio Scoti ab Scotiſtis ſecuta, fuiſſe Virginē Mariā ſine peccato originali conceptā. Et aliqui ita ſuis opinionib. adhęrebant, vt non ſolū in ſcholis diſputando, ſed etiā in concionibus publice prædicando pertinaciter aſſererent, ſuam opinionem ita eſſe veram, vt contrariā hęreticam, & erroneā iudicarent. Quod in animis audientiū ſcādalum maximum ingerebat, quam litem ad ſe Sixtus IV. aduocādo ſupradictam edidit conſtitutionem definiēs, non eſſe hæreticum, neque peccare mortaliter, nec venialiter, ſentire Virginem Mariam fuiſſe conceptam, ſine peccato originali, vel ſentire eius rei oppoſitum. Et io Concilio Tridē. *i* hæc eadē definitio cōprobatur. Et proponit excō-

f Concil Trid. ſeſ. 5. in fi. & ſeſ. 6. cano. 23. Cor. li. 1. qq. q. 18. §. 1. & 7.
g Caiet. in quod lib. & in 3. p. q. 27. ar. 2. & 12. q 81. a. 3.
h Scot. in 3.
i Conc. Triden. ſeſ. 5. can. vlt.

municationē ipſo facto Sedi Apoſtolicæ reſeruatā contra contrariū docentes, aut dicentes. Nec Concilium Baſilienſe definiēs, Virginem ſine peccato originali fuiſſe conceptā, facit hoc eſſe de fide, quia cōgregatio Baſiliēſis, quando decreuit B. Virginē ſine originali peccato eſſe conceptā, iam diſceſſerat à vero Papa Eugenio IV. vt patet ex ordine ſeſſionum. Nā in ſeſſione trigeſima quarta ſ primo kalendas Iunij de facto depoſuerunt prædictum Eugenium Papam, & alium Amadeum quendā elegerunt, putantes ſe per hoc Eccleſiæ concordiā facere. Et poſtea in ſeſſione trigeſima ſexta, decimo octauo Kalend. Octobris ſequentis fecerunt prędictam determinationē de immaculata virginis conceptione. Quod autē ille Eugenius IV. fuerit ſemper verus Papa, & nō Amadeus ille electus ab illa cōgregatione Baſiliēſi inde patet, quia tunc & poſt ſemper eſt habitus pro vero Papa, cōputatusq; in numero pontificum. Ad idem etiam facit Cōciliū Lateranenſe tertiū ſub Leone decimo, ſeſſione vndecima in Bulla *Paſtor æternus*, vbi expreſſe dicitur, quod Conciliū Baſilienſe poſt eius trāslationē factam per Eugeniū Papam non fuit, neq. meretur amplius Cōcilium appellari, & poſtea ibidem facta nullum robur habent. Hæc ibi.

Quod ſi ad prædicta dicatur, quod Engenius IV. & Nicolaus V. approbauerunt omnia acta dicti Concilij Baſilienſis, præter ea, quæ contra ipſū Papam geſta ſunt, id vtique negatur, ſolum enim aliqua pro communi cōcordia approbauerunt, de quorum numero articulus iſte cōceptionis nō eſt. Immo ēt ſi ipſum Concilium approbaſſent generaliter, id intelligitur de nobiliori, & certiori ſtatu eius, in quo ſcilicet vnio ipſa facta eſt, & antequā à vero Papa diſcederet, vt de Concilio Conſtantienſi dicit Caietanus. a | *a Caie. in quodlib. de pote. Pap. & Conc. cap. 8.*

ARTICVLVS II.

Vtrum modo ſit peccatum prædicare oppoſitum, ſcilicet, Virg. Mariam in peccato originali fuiſſe conceptam.

REſpondeo dicendo, quod non ſit peccatum veniale hoc, vel illud ſētire, inde liquet, quia nulla lege prohibetur, item quia alias nō permitteret Eccleſia hoc, vel illud ſentire, & docere, ſi eſſet peccatū veniale, ſed potius id reprehenderet, aut prohiberet, & vt cauēdum doceret, & prædicaret, quorum nihil facit, vt patet ex decreto Sixti IV. ſuperius citato. Hoc tamen eſt intelligendum ſecluſo ſcandalo, & pertinacia, quāuis enim ex parte veritatis ſeu falſitatis huius, vel illius opinionis, ſit licitū tenere, & dicere hoc & illud, tamē pōt fieri illicitū mortaliter, vel venialiter ex circūſtantia ſcandali probabiliter imminentis, quod ēt contingit in omni alio actu morali ex genere ſuo licito, ꝙ per circunſtantiam ſcandali vitiari poteſt. Similiter ratione pertinaciæ poteſt fieri illicitum, videlicet dū quis nō habet animū paratū ſtandi Eccleſię determinationi, ſi fieret circa hoc. Ex quo ſequitur quod publicè populo prædicantes in eccleſijs doctis pariter, & indoctis Beatam Virginē fuiſſe conceptam in originali, vix excuſantur a peccato mortali, aut veniali, non quidem ratione veritatis, aut falſitatis dicti, ſed rōne ſcādali probabiliter imminētis ſaltē in Hiſpania, & Gallia & alibi, vt patet experientia, & tanquā ſcandaloſi tales prædicatores cōdemnati ſunt per vniuerſitatē Pariſienſem, & ſnīa lata eſt contra quendā fratrem Ioannem Veri de ſacro ordine Prædicatorū qui id prędicauerat anno Domini milleſimo quadringēteſimo nonageſimo ſeptimo. Nec tale vulgi ſcandalum eſt Phariſaicum neq. eſt malitia, vt putat Caiet. b ſed eſt ſcandalum puſillorū, aut pię ignorantiū, vel potius piè, & vere credentiū. Nec. n. talis prædicatio, quod ſcilicet B. Virgo cōcepta ſit in peccato originali, eſt expediēs aut vtilis ad fidē, & bonos mores, dum Eccleſia id non determinat. Immo licet non ſit peccatū mortale, neq. veniale prædicando aſſerere opinionē eſſe veriſſimam B. Virginem conceptam fuiſſe ſine peccato originali, eſt tamen hæc prædicatio indiſcreta cū tanta ſit his temporibus deuotio erga immaculatā Virginis Conceptionem, & tanta ſolemnitate ab vniuerſali Eccleſia ſolēniter celebretur, vt fideles cōmuniter putent de hac re non eſſe opinionē, ſed fidem. Et ideo Pius V. Pontifex Maximus in cōſtitutione incipiente *ſpeculum Domini* anno Domini milleſimo quingēteſimo ſeptuageſimo emanata, ſtatuit dicens: *Proprio motu ſtatutum felicis recordationis Sixti IV. prædeceſſoris noſtri ſuper ea re a Concil. Trident. innouatum Apoſtolica authoritate tenore præſentium confirmamus, & approbamus, atque vt deinceps efficacius a cunctis obſeruetur perpetuo ſtatuimus, & ordinamus, quatenus nemo cuiuſcūque ordinis gradus conditionis, vel dignitatis exiſtat in popularibus concionib. vel vbicunq. promiſcua virorum, & mulierū multitudo conuenire ſolet de huiuſmodi cōtrouerſia alterutra parte diſputare rōnib. vel doctorum authoritate aſſerēdo propriam ſnīam, & contrariam refellendo aut impugnādo, vel de hac ipſa quæſtione cuiuſuis pietatis aut neceſſitatis prætextu vulgari ſermone ſcribere. vel dictare p̄ſumat. Qui contra fecerit ſuſpenſionis pœnā a diuinis abſq; noua declaratione ipſo facto incurrat, ſi modo fuerit in ſacris conſtitutus & quocunq. præterea gradu, ſiue dignitate, vel adminiſtratione fungatur, illis o.b. ſit ipſo iure priuatus, & ad eadem vel ſimilia munera obtinenda, vel obeunda perpetuæ inhabilitatis cenſuræ etiā ipſo facto ſit obnoxius, ſuper quib niſi à Romano Pontifice pro tpe exiſtente diſpenſari, vel abſolui non poſſit. Ceterum quandiu per Apoſtolicā Sedem altera pars diffinita non fuerit oppoſitaq. ſnīa cōdemnata liceat viris doctis in publicis Academiæ diſputationib. ſiue generalium, aut prouincialium Capitulorum, vel vbi alias interſunt, qui rem capere poſſunt, neq; ſcandali vlla ſubeſt occaſio de illa quæſtione diſſerere, argumentis vtrālibet partem vel aſſerere, vel impugnare: dum tamen neutra, velut erronea prędicetur ſeruenturq. illa omnia, quę a prædicto Sixto prędeceſſore noſtro ſtatuta ſunt, &c.* | *b Caieta. in d. quodlibeto.*

Circa quam conſtitutionem eſt notandum, non eſſe in vſu quo ad pęnas impoſitas illis, qui in popularibus concionib. vel vbi turba populi adeſt, diſputant de hac immaculata conceptione; neque etiam eſt in vſu quoad dictas pœnas impoſitas illis qui vulgari ſermone de ea ſcribunt, aſſerendo propriam ſententiam, & contrariam refellendo. Licet tamen quoad dictas pęnas in vſu non ſit, notabilis nihilominus talis conſtitutio cenſeri debet ad noſtram opinionem confirmandam.

ARTICVLVS III.

Vtrum pro miſſa & feſto Conceptionis aliquæ indulgentiæ concedantur.

REſpondeo dicēdo, ꝙ Leo X. *Conceſſit, quod toties, quoties fratres Minores de obſeruātia dicunt miſſa Conceptionis V. M. ac intendūt orare pro ſua Sāctitate, et vniuerſale Eccleſia habeāt indulgētiā plenariā* Et idē Leo X. *Ampliauit ſupradictam indulgentiā pro fratrib. eiuſdem ordinis audientibus prefatā miſsā Conceptionis, ac etiā pro monialibus*

Sanctę

Sanctæ Claræ in congregatione viuentibus ſimiliter audientibus præfatam miſſam.

a Collector. tit. indul. plena. quo ad fratres §. 17 et 18.

Circa quas conceſſiones aduertit Collector a ordinis Mendicantium, quod nõ ſunt alias impreſſæ, eo quod poſt impreſſionem librorum priuilegiorũ fuerunt obtentæ, ſeu ad partes Hiſpaniæ adductæ. Nihilominus tamen pro indubitatis poſſunt haberi, cum habeantur in regiſtro Commiſſariorum Curiæ Romanæ, ac inde ſint fideliter extractæ.

Deinde Sixtus Quartus *Statuit et ordinauit, quod omnes, et ſinguli Chriſti fideles vtriuſq. ſexus, qui miſſam et officium feſti Conceptionis Mariæ Virg. cuius initium eſt: Sicut lilium inter ſpinas, &c. in feſto eiuſdem Conceptionis deuotè celebrauerint, & dixerint, aut illius horis Canonicis interfuerint, quoties id fecerint, eãdem prorſus indulgentiarum, & remiſſionũ peccatorũ conſequantur, quã Vrbanus Quartus & Martinus Quintus, et alij Romani Pontifices conceſſerunt illis, qui miſſam, officium, et horas Canonicas in feſto corporis Chriſti a primis veſperis, & per octauas (iuxta Romanæ Eccleſiæ inſtitutionẽ) celebrãt, dicunt, aut miſſæ, aut officio & horis huiuſmodi interſunt.* Ita habetur in libro b Monumenta ordinum.

b In 2. imp. fol. 115. conce. 225.

c Supp. fol. 137. conce. 578.

Circa quam conceſſionem eſt notandum, quod iſtæ indulgentiæ, ut colligitur ex quadam Bulla Eugenij Quarti, quæ habetur in ſupplemẽto c ordinis *Sunt in Summa pro matutinis & vtriſq. veſperis diei feſti, et miſſa quadraginta dies, pro reliquis horis hoc eſt pro qualibet ipſarum centum ſexaginta. Et in quibuslibet octauarum diebus pro ſingulis matutinarum miſſarum, & veſperorum ducenti dies: ac pro reliquis horis octoginta dies. Item ſequentibus proceſſiones, ac miſſas deuotè celebrantibus, tam in feſto quam in octauarum diebus pro pace, ac tranquillitate Eccleſiæ, ac Sacramentum in feſto huiuſmodi ſumentibus conceduntur ducenti dies indulgentiæ.*

Demum Sixtus Quintus, *Omnibus et ſingulis monialib. Conceptionis Beatæ Mariæ Virginis, ac omnibus & ſingulis alijs vtriuſque ſexus Chriſti fidelibus vere pœnitentibus & confeſſis qui ſingulas, ſeu quamlibet Eccleſiarum monaſteriorum monialium huiuſmodi in feſto Conceptionis eiuſdẽ B. Mariæ a primis veſperis vſq. ad occaſum ſolis eiuſdem feſti annis ſingulis deuotè viſitauerint, & ibi pro pace inter Chriſtianos principes conſeruanda, ac Sanctæ matris Eccleſiæ exaltatione, hæreſumq. extirpatione pias ad Deũ preces effuderint, ſi eo die Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentũ ſumpſerint, indulgentiam plenariam, et omnium peccatorũ remiſſionem quoad eos viuentes perpetuo illis omnib. concedit, & elargitur.* Ita habetur in conſtitutione quadrageſima ſecunda quæ incipit: *Expoſi. am nobis*, edita d ab eodem Sixto anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſexto.

d Refe. Capu. in ſuis anno ad cõpen. Mend. tit. Conce. Virginis in fin.

Circa hanc conceſſionem eſt aduertẽdum, quod licet in ea concedatur remiſſio omnium peccatorũ non propterea conceditur facultas ad abſoluendũ a reſeruatis peccatis. Hic enim nomen peccatorũ, non pro peccatis, ſed pro pœnis debitis peccatis eſt accipiendum, ſæpe enim in diuinis literis hoc nomen peccatum pœnam ſignificat temporalem. Et ita intelligitur illud Machabæorum. e Sanctum & ſalubre eſt pro defunctis exorare, vt a peccatis ſoluantur, id eſt, à pœnis debitis peccatis liberẽtur. Culpa enim peccatorum exiſtentium in Purgatorio in hac vita fuit ipſis condonata, prout declarat Gabriel. f Idem ergo in præſentiarum ſignificat remiſſio omnium peccatorum, quod ſignificat indulgentia plenaria.

e Macc. 12.

f Gabri. in 4 d. 41. q. 3. ar. 3. no. 1.

Aduertendum ſecundo, quod in his Hiſpaniarũ partibus, & vbi Bulla Cruciatæ publicatur, non poſſunt ſeculares lucrari ſuprapoſitas indulgẽtias, niſi ipſammet Bullam Cruciatæ habeant. In ipſa enim omnes hæ & aliæ ſimiles indulgentiæ quoad ſeculares ſuſpenduntur, quæ pro ipſis ſecularib. Bullam ſumentibus reualidantur. Et id ipſum dicendum eſt de indulgentijs articulo ſequenti referendis.

ARTICVLVS IV.

Vtrum deferentes imaginem Beatæ Mariæ, & eius filij, quam moniales Conceptionis deferunt, indulgentiam plenariam conſequantur.

Reſpondeo dicendo, quod Iulius Secundus prout refertur in Supplemẽto g *Conceſſit omnibus Chriſti fidelib. vere pœnitentibus et confeſſis in regno Caſtellæ conſtitutis qui imaginem Beatæ Mariæ Virginis, & eius filij (quam moniales ordinis ſanctæ Conceptionis in ſcapulario, & homines in pectore deferre conſueuerunt) detulerint, & tres ſalutationem angelicam deuotè recitauerint, ſimiles et prorſus eaſdem indulgentias conſequantur, quas conſequerentur, & conſequi poſſent, ſi decies ſalutationem angelicam in honorem decem virtutum, eiuſdem Beatæ Mariæ Virginis, recitarent.*

g Suppl. fol. 89. conc. 254.

Circa quam Conceptionem notat Collector h priuilegiorum mendicantium, quod ad lucrãdum præfatas indulgentias non oportet recipere ab aliquo Inſignia, nec illa deferre, ſicut pro lucrandis indulgentijs de decem Aue Maria, licet aliqui aliter opinentur.

h Coll. ti. indulgentia quoad ſeculares octaue. §. 3.

Inſuper Leo X. pro vt habetur in ſupplemẽto i *Conceſſit, quod viri deferẽtes imaginem Conceptionis B. V. & mulieres ſcapularium eiuſdem ordinis cũ prædicta imagine, eaſdem gratias obtineant, et conſequantur, quas conſequuntur, & conſequi poſſunt deferentes chordam fratrum minorũ, & Corrigiam ſancti Auguſtini.* Pro explicatione huius conceſſionis eſt aduertẽdum, quod idem Leo decimus prout habetur in ſupplemento k *Conceſſit, quod viri, & feminæ deferentes Zonam fratrum Sancti Auguſtini datam ab aliquo prælato eiuſdẽ ordinis ad hũc finem lucrari poſſint indulgentias prædictis fratrib. conceſſas.* Et idẽ Leo decimus. *Extendit præfatam conceſſionem ad illos, qui detulerint chordam ſancti Franciſci datam ſimiliter ab aliquo prælato ordinis minorum, vt ſupra dictum eſt de zona Sancti Auguſtini.* Quæ cõceſſio non eſt impreſſa in libris priuilegiorum, ſed abſq; dubio fuit impetrata ad inſtantiam reuerendiſſimi Cardinalis ſanctæ Crucis bonæ memoriæ. Ex quibus conceſſionibus aperte colligitur intellectus, ad præfatam Leonis Decimi conſtitutionem, quod. ſ. deferentes imaginem Conceptionis Beatæ Virginis, & mulieres ſcapularium eiuſdem ordinis cum prædicta imagine etiam deferentes lucrẽtur indulgentias fratribus minoribus, & Auguſtinenſibus conceſſas vſque ad datam prædictæ conceſſionis. Non enim lucrantur indulgentias poſtea per Sixtũ Quintum chordam portantibus conceſſas. Sixtus enim quintus (prout continetur in conſtitutione decima quinta & quinquageſima nona) concedit indulgentiam plenariam confratrib. chordæ ſancti Franciſci in die, quo confeſſi, & communicati receperint à Guardiano dictæ confraternitatis chordã. Et in hora mortis dicendo Ieſus, cum corde. Et etiã prædicti confratres conſequantur omnes indulgentias confraternitatis conſolationis, omneſque alias religioni conceſſas hoc procedit obſeruato tamen modo, de quo in dicta conſtitutione, de qua cõfratria, & de confratria corrigiatorum Diui Auguſtini quæſtione ſequenti diſputabitur.

i Supp. f. 61. cõ. 188.

K Sup. fo. 122. conc. 566.

ARTICVLVS V.

Vtrum in feſto Conceptionis ſuſpendatur interdictum, & ceſſatio à diuinis.

RESpondeo dicendo, quod poſſunt fieri omnia diuina officia tempore interdicti in feſtis Natiuitatis, Paſchę, Pentecoſtes, & aſſumptionis dominæ noſtrę dieb. ſolis & nõ octauis, apertis ianuis, campanis pulſatis, & alta voce excluſis excommunicatis, & admiſſis interdictis, ita tamen, vt quorũ culpa tale interdictum poſitum fuit, non accedant ad altare. Ita expreſſe in iure a continetur. Quod idẽ poſtea permiſſum fuit in feſto Corporis Chriſti, & tota octaua per Martinum Quintum & Eugenium IV. in ſuis extrauagantib. quę legi ſolent intra octauam eius feſti, & in die Conceptionis, & ſua Octaua Virginis matris. Et eſt aduertendum, quod licet dictum priuilegium Martini V. ſolum loquatur de tempore interdicti, nihilominus tamẽ debet extendi ad ceſſationem à diuinis, prout affirmant Con. b & Gutierrez. Qui ait, quod anno Incarnationis Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo quarto fuit ſic reſolutum, & practicatum cum conſilio doctiſſimorum clauſtri vniuerſitatis Salmanticenſis in feſto corporis Chriſti. Ex quib. colligitur, quod ſicut in dictis feſtiuitatib. cõceditur priuilegium pro tempore ceſſationis ſecundum mentem dictorum patrum, ita ẽt in feſtiuitate cõceptionis ẽt tempore ceſſationis à diuinis officium diuinum & Miſſa ſolenniter debet celebrari. Et licet Leo Decimus prout habetur in ordinis ſupplemento c *Conceſſerit, quod tempore interdicti quauis authoritate, & ex quibuſuis cauſis per tempora appoſiti in quibuſuis Hiſpaniæ eccleſiis, ac locis a primis veſperis diei feſti Conceptionis vſq. ad illius totalem octauam incluſiue miſſas & alia diuina officia apertis ianuis, & pulſatis cãpanis, atq. alta voce (excommunicatis duntaxat, & nominatim interdictis expulſis) celebrare poſſunt. Et quod ſinguli Chriſti fideles non excommunicati, neq. nominatim interdicti ad miſſas et alia diuina officia audienda præfato tempore libere admitti, & licite poſſint.* At idem Leo X. in priuilegio conceſſo Benedictinis pro certis feſtiuitatib. de quo infra ſecundo tomo in quæſtione de interdicto id ipſum conceſſit pro tempore ceſſationis a diuinis. Et licet Nauarrus d ipſum priuilegium reſtrinxerit dicens, quod eo poteſt vti in Eccleſiis, in quibus dicitur officium conceptionis ordinarium per protonotarium Leonardum Nogarolum, & eius miſſa, quę incipit, *egredimini*, & non in quibus illud non dicitur: at ego, prout in noſtra confeſſorũ ſumma e annotaui, contrarium veriſſimum exiſtimo, cũ Leo Decimus prædictũ indultũ concedat ſine limitatione prædictum officium.

a c. alma mater de ſent. excom. §. in feſtiuitatibus.

b Co. in c. alma mater. 2 p §. 4. nu. 7. Gutie. in qq. can. 10. p. 11

c Suppl. fol. 24. conc. 67.

d Na. c. 27 n. 182. & de conſ. diſt. 1. c. 10. nu. 86.

e 1. tom. c. 105. concl. 3. num. 8.

QVAESTIO LVIII.

De confratrijs chordæ Beati Patris noſtri Franciſci, & zonæ Diui Auguſtini, in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *QVæ indulta concedantur confratribus chordæ Diui Franciſci.*

2 *De inſtitutione confratriæ corrigiatorum Diui Auguſtini, & de eius priuilegiis.*

3 *An Corrigiati indulgentiam Portiunculæ conſequantur.*

ARTICVLVS I.

Quæ indulta concedantur confratribus chordæ Diui Franciſci.

REſpondeo dicendo, quod Sixtus V. Pontifex maximus ex ordine Minorũ ad miniſteriũ Cardinalatus aſſumptus, & ad ſupremũ Eccleſię Pontificatus apicẽ prouectus Romę apud Diuũ Marcũ ſub annulo piſcatoris die vigeſima nona Auguſti anno Dñi milleſimo quingẽteſimo octuageſimo ſeptimo Pontificatus ſui anno tertio quãdã bullã edidit, cuius tenorẽ in pſentiarũ referã: ex cuius relatione patebit, quid reſpondendũ ſit quæſtioni in articulo propoſitæ.

Sixtus Epiſcopus ſeruus ſeruorũ Dei ad perpetuam rei memoriã. diuinæ charitatis altitudo eminentiſſima, &c. Idcirco cũ pro alti voluntate propenſione amoris noſtri erga tantum patrem nuper ad ampliorem decorẽ inſignis & celebris Eccleſiæ domus eiuſdẽ Sancti Franciſci Aſſiſienſis ordinis fratrum Minorum conuentualium nuncupatorum, in qua quidẽ Eccleſia ſub illius altari maiori corpus eiuſdẽ Sancti Franciſci requieſcit ad diuini cultus, & piorũ operum augmentũ, ipſiuſq. S. Franciſci honorem, & venerationẽ, ac animarũ Chriſti fidelium ſalutẽ vnã Archiconfraternitatẽ vtriuſq. ſexus Chriſti fideliũ, qui chordam per fratres dicti ordinis geſtari ſolitã ex illorum deuotione a ſuperiorib. eiuſdẽ ordinis cinctã, & ſuſceptã deferent, & illa cingentur, ſub eiuſdem S. Franciſci inuocatione in ipſa Eccleſia. & ad dictum altare motu proprio erexerimus, et inſtituerimus, vt cõfratres chordigeri dictæ confraternitatis ad pia opera exercẽda propenſiores redderentur ac ad Eccleſiã, & altare eiuſmodi deuotionis cã confluerent, eiſdẽ vtriuſque ſexus Chriſti fidelib. vere pœnitentib. & confeſſis dictam chordã quæ prius a ſuperiorib. dicti ordinis benedici debeat, renes ẽtiam et memoriã eiuſdem S. Frãciſci gerentib. ſacraq. communione refectis Archicõfraternitatem ipſam ingredientib. prima die illorũ ingreſſus, ac in mortis articulo ipſorum nomen Ieſu ore vel corde inuocantib. ac ẽt vere pœnitentib. & cõfeſſis plenariam omnium peccatorum ſuorum indulgentiam, et remiſſionem per alias noſtras literas cõceſſerimus, necnõ dilecto filio Clemẽti Bõtadaſio moderno, & pro tẽpore exiſtẽti dicti ordinis miniſtro Generali. vt quaſcunq. cõfraternitates vtriuſq. ſexus Chriſti fideliũ chordigerorũ huiuſmodi in quibuſcũq. Eccleſiis domorũ, ordinũ fratrum tã Minorũ cõuẽtualiũ, q̃ de obſeruãtia. & Capucinorum nuncupatorũ vbicumq. & in quibuſcunq. mundi partib. erigere et inſtituere, illaſq. poſtq̃ erectæ fuerint præfatæ Archicõfraternitati, cum omnib. & ſingulis indulgẽtiis. et peccatorum remiſſionib. ac relaxationib. aggregare ipſaſq. indulgẽtias confratrib. illarum communicare, et cõcedere valeret plenã, et omnimodã facultatem, et authoritatẽ conceſſerimus, eaſdemq confraternitates erigẽdas ex tunc prout ex ea die, et è contra dictæ Archicõfraternitati aggregauerimus, et indulgẽtias huiuſmodi confratrib. illorum cõmunicauerimus, ac literas pdictas nullo vnq̃ tẽpore de ſubreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio uel intẽtionis noſtrę, ſeu quopiam alio defectu notari retractari, aut reuocari nullatenus poſſe, ſed ſẽp validas efficaces futuras ſuoſque effectus plenarios ſortiri debere decreuerimus, & alias prout in dictis literis plenius cõtinetur. Ne aũt de pmiſſorũ validitate vllo vnq̃ tẽpore dubitare contingat, noſt. a uento pmiſſis authoritatẽ interponere, ipſiuſq. Archicõfraternitatis authoritatẽ extendere ac pro dictorũ cõfratrũ chordigerorũ ꝓpoſitum amplius ꝓmouere, eoſq. ſpiritualib. muneribus indulgentiis videlicet, et peccatorũ remiſſionib. proſequi cupiẽtes ſupplicationib. dicti Clementis hac in parte inclinati inſtitutionẽ

huiuſmodi authoritate Apoſtolica præfata tenore præſentiũ perpetuo approbauerimus, & confirmauerimus ſupplentes omnes, & ſingulos tã iuris quàm facti defectus, ſi qui interuenerint in eiſdẽ, ipſamq; Archiconfraternitatẽ in caput omniũ cõfraternitatũ chordigerorũ huiuſmodi vbilibet inſtitutarũ, & inſtituendarũ, ẽt perpetuo authoritate, & tenore præmiſſis erexerimus, & inſtituerimus omneſq; & ſingulas indulgentias, & peccatorũ remiſſiones, et relaxationes religioni, & ordini fratrũ Minorũ huiuſmodi per quoſcunq; Romanos Pontifices prædeceſſores noſtros, & nos conceſſas, quoad eas duntaxat, quæ hactenus non ſunt reuocatæ, nec ſub vllis reuocationib. comprehẽſæ ipſaẽ authoritate, & tenore ſimiliter perpetuo approbauerimus, & confirmauerimus ac illis perpetuæ & inuiolabilis firmitatis robur adiecerimus, illaſq; Archiconfraternitati, & cõfratrib. chordigerorum huiuſmodi ſub eiſdem modo & forma, quib. illa religioni & fratrib. præfatis conceſſa fuerunt, dummodo, vt præfertur, non fuerint reuocata ẽt perpetuo, & communicauerimus & elargiti fuerimus. Necnon de omnipotentis Dei miſericordia ac B. Petri & Pauli Apoſtolorum eius authoritate confeſſi vtriuſq; ſexus confratrib. chordigerorum huiuſmodi præter indulgẽtias religioni præfatæ cõceſſas in mortis articulo, necnõ quoties proceſſionib. Archiconfraternitatis chordigerorũ huiuſmodi ſingulis menſib. fieri ſolitis interfuerint, iiſdem quidem confratrib. plenariam omnium peccatorum ſuorum indulgentiã, & remiſſionem perpetuo conceſſerimus, alijs vero non confratrib. qui proceſſionib. huiuſmodi interfuerint, centũ annos de iniunctis eis, vel alias quomodolibet debitis pœnitentijs miſericorditer in Domino relaxauerimus, ac p̃fatis confratrib. qui alijs dictis Archiconfraternitatib. proceſſionib. aut dum B. Mariæ, vel quoduis aliud diuini officiũ per ipſos cõfratres chordigeros recitabitur interfuerint, ac quoties ſanctiſſimũ Chriſti corpus, dũ infirmis defertur, vel defunctũ ad ſepulturã aſſociauerint aut alicui miſerabili pſonæ ſubuenerint, vel pacẽ inter inimicos cõpoſuerint, ſeu aliquod horũ fecerint, toties centum dies de iniunctis eis, aut alias quomodolibet debitis pœnitentijs ẽt miſericorditer in Domino relaxauerimus, eiſdẽq; confratrib. chordigeris, vt indulgentias, et peccatorũ remiſſiones p̃fatas per modũ ſuffragij pro fidelib. qui in gratia Dei deceſſerint conſequi & impartiri valeant conceſſerimus. Vt facilius his ſpecialibus gratijs omnes Chriſti fideles in diuerſis orbis terræ partib. exiſtentes gaudere poſſent, et dum copioſis eleemoſynarum largitionib. fratres Minores de obſeruantia maximo deuotionis affectu quotidie alũt ab iiſdem ſpiritualia beneficia in ſignũ gratitudinis recipere valeant, ſupplicationib. dilecti filij Franciſci à Toloſa miniſtri Generalis fratrũ Minorum de obſeruantia, hac in parte inclinati eidẽ Franciſco à Toloſa, ac ẽt Thomæ de Maſſe Cõmiſſario Generali pro familia Vltramontana necnon pro tẽpe exiſtentib. Generali, & Cõmiſſario Generali eorundẽ fratrum Minorũ de obſeruantia concedimus facultatẽ, & authoritatẽ miniſtro Generali in toto ordine fratrũ Minorũ de obſeruantia. Cõmiſſario aũt Generali in illa familia, cuius fuerit, vbi nõ ſunt eiuſdẽ ordinis fratrũ Minorũ conuentualiũ confraternitates iã erectæ, vel eorundẽ Minorũ conuentualium monaſterijs inſtituẽdi confraternitates chordigerorũ in oĩbus, & ſingulis conuentualib. fratrũ ſuorũ, et cõcedendi & cõmunicandi oẽs, & ſingulas indulgẽtias peccatorũ remiſſiones, & relaxationes: ac tandẽ oẽs fauores & gratias, quæ prædictæ Archiconfraternitati conceſſa ſunt, & in futurũ concedentur. Volumuſque, vt chordã ordinis S. Franciſci, quam confratres vtriuſq; ſexus geſtare debent, ſuperiores fratrũ Minorum de obſeruantia benedicant, intelligendo per ſuperiores & Guardianos, atque præſidentes. Non obſtãtibus præmiſſis, ac noſtra de indulgentijs ad inſtar non concedendis, & quibuſuis alijs conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ceteriſque contrarijs quibuſcunque. Hæc Sixtus Quintus.

Circa hanc conceſſionem primo eſt notãdum, quid Sixtus Quintus conceſſerit ſpecialiter confratribus chordigeris.

In primis conceditur indulgentia plenaria, & remiſſio omnium peccatorũ quibuſcunque vtriuſque ſexus Chriſti fidelibus, qui confeſſi, & ſacra cõmunione refecti, in præfatam Archiconfraternitatem ingreſſi, & deſcripti fuerint, die eorum ingreſſus, & in die obitus, ſi in charitate deceſſerint, & nomen Ieſu ore, vel corde inuocauerint.

Secundo conceditur indulgentia plenaria omnibus confratribus, item etiam confeſſis & ſacra cõmunione refectis, qui proceſſionib. ſingulis menſibus fieri ſolitis interfuerint: alijs vero non confratribus, qui proceſſionibus huiuſmodi interfuerint centum annorum de iniunctis, vel alias quomodolibet debitis pœnitentijs.

Tertio conceditur indulgentia centum dierum eiſdem confratribus, qui alijs proceſſionibus Archiconfraternitatis interfuerint.

Quarto conceditur indulgentia decem dierum, quoties ſanctiſſimum Chriſti corpus, dum ad infirmos defertur, aſſociauerint.

Quinto conceditur indulgentia centum dierũ iiſdem confratribus, quoties defunctos ad ſepulturam aſſociauerint.

Sexto conceditur indulgentia centum dierum iiſdem confratribus, quoties alicui miſerabili perſonæ ſubuenerint.

Septimo cõceditur indulgẽtia centũ dierũ iiſdẽ cõfratribus, quoties pacẽ inter inimicos cõpoſuerint, vel aliquod horũ opus miſericordię fecerint.

Octauo cõceditur indulgẽtia centũ dierũ iiſdẽ cõfratribus, quoties diuinum officium Domini noſtri, vel Beatæ Virginis, vel quoduis aliud recitauerint, vel recitantibus confratribus interfuerint.

Nono conceditur, vt indulgentiæ, & peccatorũ remiſſiones præfatæ per modũ ſuffragij fidelibus, qui in gratia Dei deceſſerint, applicari valeant.

Decimo conceduntur omnes indulgentiæ à diuerſis Summis Pontificibus ordini Minorũ conceſſæ, neque hactenus reuocatæ.

Secundo eſt notandũ, quod hęc poſterior cõceſſio eſt cõmunicata per Leonẽ X. imaginẽ cõceptionis virginis Mariæ, vel ſcapularium eiuſdẽ ordinis portãtibus: non aũt conceduntur ipſis alia ſuperiora indulta, prout dictũ eſt in quæſtione ſuperiori.

Tertio eſt notandum, quod chordigeri lucrãtur indulgentiam illam notabilem Portiunculæ ad eũ modum, quo eam lucrantur fratres Minores eorũ Eccleſias viſitando in die ſecunda Auguſti, in qua feſtum Dedicationis Eccleſię Portiunculæ celebrari ſolet. Denique lucrantur omnes indulgentias, & gaudent omnibus abſolutionib. plenarijs, quæ late in quadam tabula, quæ circũfertur ſummatim proponuntur, quam in ſecundo tomo agendo de indulgentijs explicabimus.

Quarto eſt notandum, quod vt hæc omnia conſequantur, neceſſe eſt, vt prædictam chordam cinctam deferãt benedictam ab aliquo prelato Guardiano, aut præſidente in abſentia Guardiani: cui in eius abſentia omnis facultas conceditur, iuxta conſtitutiones generales: & nos dicemus infra tertio, in quæſtione de vicarijs, & declarauit Sixtus in præallegata Bulla. Requiritur et iam, vt ipſi cõfratres in confratrias ingrediãtur, & in libris ipſarum ſcribantur; Ad hoc autem, vt nomen confratrarum

rum ſortiantur, ſufficit, quod confratres in dictis libris ſcribantur, et ſi ipſe confratriæ non habeant œconomum, & maiores, quib. confratres obedire teneantur. In his enim confratrijs nihil iniungitur confratrib. faciendum, poſtquam ſunt conſcripti, niſi tantum, vt ſi velint, indulgentias & remiſſiones peccatorũ conſequantur. Et ita huiuſmodi confratriæ ſodalitia poſſunt nũcupari, ſicut nuncupantur a Pio V. in Bulla, a quæ incipit. *Conceſſerũt Romani Pōtifices cōfratriæ Roſarij B. Mariæ ſodalitatis.* Et autem, qui dictam chordã non benedictam deferunt, minime gaudent ſupradictis, ſicut neque qui deferunt benedictam non ingredientes cōfratrias eorum nominibus in libris earum ſcriptis.

a *Habet. in conſti. Pii V. conce. 14. fo. 611.*

ARTICVLVS II.

De inſtitutione confratriæ Corrigiatorum Diui Auguſtini, et de eius priuilegiis.

RESpondeo dicendo, quod Eugenius IV. Romæ anno Domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimo, confirmauit licentiam datam a Fratre Gerardo de Arimino generali ordinis Eremitarũ D. Auguſ. Fratri Cęſario de Roma eiuſdē ordinis profeſſori, vt Corrigiatorũ poſſet inſtituere cōfratrias. Poſtea authoritate Gregorij XIII. Prior generalis ordinis fratrũ Eremitarũ D. Auguſti confraternitatē vtriuſq; ſexus fidelium Cinctoratorũ, & Cincturatorum S. Auguſtini & S. Monicæ nuncupatam in Eccleſia S. Iacobi ciuitatis Bononienſis fundatã authoritate Eugenij IV. vniuit ſimili Confraternitati ſub inuocatione B. Mariæ Virginis de Conſolatione nuncupatæ, in eadē Eccleſia canonicē inſtitutæ. Quã vnionem, & incorporationem poſtea Gregorius XIII. Romæ apud D. Petrum ſub annulo piſcatoris die 10. Iunij, anno Incarnationis Dominicæ 1575. Pontificatus ſui anno 4. motu proprio & ex certa ſcientia confirmauit, & idem Gregorius XIII. in quadam Bulla data Romæ apud Diuũ Petrum ſub annulo piſcatoris die duodecima Nouemb. anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo octauo, Pontificatus ſui anno octauo præcipit in virtute ſanctæ obedientiæ omnibus, ad quos ſpectat, ne dictæ confraternitates ſic, vt præfertur pro tēpore aggregatæ, ad quidquam ſoluendũ dictæ confraternitate S. Iacobi ratione aggregationis huiuſmodi ſoluere teneantur.

Poſtea vero frater Gregorius Petrochinus diuina miſeratione tituli S. Auguſtini S. R. E. presbyter Cardinalis de monte Elparo, nuncupatus ordinis fratrum Eremitarum eiuſdem D. Auguſtini ex diſpenſatione Apoſtolica Prior generalis, Romæ in conuentu D. Auguſtini de Vrbe, die decima quinta menſis Decēbris, anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo, anno quarto Pontificatus diuina prouidentia Papæ Gregorij Quartidecimi, authoritate Apoſtolica ſibi ſpecialiter conceſſa reſcriptum in forma breuis edidit, *Quod in omnib. Eccleſiis domorũ, & conuentuum fratrum ordinis Eremitarũ S. Auguſtini in prouincia Caſtellæ iã erectis, ſeu de cętero erigendis, ac earũ ſingulis vnã confraternitatē vtriuſq; ſexus Chriſti fideliũ Corrigiatorũ ſeu Cinctoriatorum D. Auguſtini, eiuſq. diuæ matris Monicæ in capella, vel altari a priori & conuentu ſpecialiter ibi eligendo de nouo perpetuo & ad perpetuã rei memoriã gratis, abiq. & alias ſeruata forma dictarũ litterarũ Papæ Gregorij XIII. erexit, et inſtituit, & fundauit, ac erecta fundatam & inſtitutam cenſeri & omnino eſſe voluit, illaſq. & earum ſingulas ſic, vt præfertur, erectas & fundatas archiconfraternitati B. Mariæ Virginis de conſolatione Corrigiatorum, ſeu Cinctoriatorum S. Auguſtini & eiuſdem matris S. Monicæ in Eccleſia domus, ſeu conuentus fratrum S. Iacobi dicti ordinis Bononienſis, vt præfertur, inſtitutæ ſpecialiter & expreſſe etiam gratis, & perpetuo aggregauit, vniuit, & incorporauit. Ac ſingularum confraternitatũ ſub dicta inuocatione erectarũ huiuſmodi vtriuſq. ſexus confratrib. & eorum quibuſlibet omnia & ſingula priuilegia, conceſſiones, & indulta tam ſpiritualia quam tēporalia, ac etiam peccatorũ remiſſiones, & indulgentias et plenarias, & perpetuas vel ad tempus alias qualitercunque & quomodolibet qualificatas, & nuncupatas, per quoſcunque Summos Pontifices literis Apoſtolicis varijs temporib. ſingulis Archiconfraternitatis prædictæ confratrib. quomolibet, ex quauis cauſa conceſſas, & elargitas perpetuo communicauit, & ad ſingulas ex nunc dicta authoritate Apoſtolica extendit, & ampliauit illiſq. omnib. & ſingulis eorum quemlibet gaudere debere & de illis aliiſque ſpiritualibus ſuffragijs, operibus meritorijs dictæ Archiconfraternitati, & illius vtriuſque ſexus confratrib. conceſſis, & per eos aliiſq. totius ordinis Eremitarum D. Auguſtini fratres vbilibet pro tēpore quomodolibet partic. perfecit, & participare debere acta authoritate Apoſtolica declarauit.

Poſtea vero Gregorius Quartus decimus apud Sanct. Petrum ſub annulo piſcatoris, die decimo quinto Decēbris anno Domini milleſimo quingēteſimo nonageſimo nono, & die tertia Martij, anno Domini milleſimo quingēteſimo nonageſimo primo, Pōntificatus ſui anno 1. in Bulla, quæ incipit *Cum ſicut accepimus dilecti filij confratres*, & in fauorē huius confraternitat. *Cũ ſicut accepimus, dilecti filij confratres vtriuſq. ſexus fidelium Corrigiatorum nuncupati D. Auguſt. vti, frui & gaudere poſſint indulgentiis, & participes fieri omnium gratiarũ ſpiritualium ordinis ipſius S. Auguſt. conceſſarum, omniumq. bonorũ, quæ in dicto ordine pro tēpore fiunt, inter alia teneatur quotidie recitare tredecim pater noſter, & totidem Aue Maria, & vnã Salue Regina pro ſalute Romani Pontificis, ac felici ſtatu S. M. Eccleſiæ ſæpeq. contingit, ut non omnes perſonæ, quæ in dictas confraternitates ingrediuntur, aut iã ſunt ingreſſæ, aut in futurũ ingredientur, ſciant, & aliquãdo et dicere nequeant ipſam Salue Regina. Idcirco nos volentes pro noſtra erga tales perſonas paterna charitate earũ animarum ſaluti opportune conſulere, tenore præſentium concedimus, quod quæcunq. perſona confraternitatũ huiuſmodi nunc pro tēpore exiſtentes, quæ ipſam Salue Regina dicere ignorauerint loco Salue Regina quinque Aue Maria vnacũ prædictis trib. Pater noſter, & totidē alias Aue Maria deuote recitãdo eaſdē indulgentias, & gratias ſpirituales cōſequantur & conſequi valeãt, quas conſequerentur ſi ipſam Salue Regina recitarent, & quilibet eorũ recitaret.*

Demum idē Greg. XIV. decimus in Bulla quæ incipit. *Quæ a prædeceſſorib. noſtris Romanis Pontificibus.* &c. Data Romæ apud Diuũ Petrum die decima octaua Aprilis pōtificatus ſui anno primo, ad ſupplicationē dilecti filij magiſtri Ludouici de Auila prioris Eccleſiæ fratrum ordinis Eremitarum S. Auguſtini ciuitatis Valliſoleti dictæ confraternitati, eiuſq; fratribus ampliorē gratiam conceſſit. *Omnibus enim, & ſingulis vtriuſque ſexus Chriſti fidelib. qui confraternitatem ipſam vbiuis locorũ inſtitutã, & inſtituendam pro tempore ingrediētur die illorum ingreſſus ſi vere pœnitētes & confeſſi ſanctiſſimũ Euchariſtiæ ſacramentũ ſumpſerint plenariã, et eorũ confratrum tam in ea deſcriptorũ mortis articulo ſi, & vere pœnitentes, ac confeſſi ſacraq. cōmunione refecti, vel ſaltē, ſi præmiſſa facere nequiuerint contriti aliquod pœnitentiæ, et vera contritionis ſignum exhibendo, nomen Ieſu ore, vel corde deuote inuocauerint, plenariã pariter omnium peccatorum ſuorum* indul-

indulgentiam, & remiſſionem miſericorditer in Domino concedimus, & largimur non obſtantibus conſtitutionibus, &c.

Circa quas concessiones eſt primo aduertendũ, quod aliqua de nouo conceduntur in iſta vltima Bulla Gregorij Quarti decimi, quæ non communicantur deferentibus imaginem conceptionis ſecundum indultum Leonis X. in articulo quarto quæſtionis præcedentis relatum, niſi alias per alia priuilegia, antequam fratribus Mendicãtibus fuerint ſimilia conceſſa, nam tunc ſicut fruuntur Corrigiati indulgentiis conceſſis fratribus Auguſtinienſib. ſecundum conceſſionem Leonis X. in dicto articulo quarto, vltimo loco relatam, ita etiam eiſdem fruuntur imaginem conceptionis deferentes.

Secundo eſt aduertendum, quod Leo Decimus, *a* prout habetur in ſupplemento, cõceſſit, *Quod viri & femina deferentes zonam fratrum Diui Auguſtini datã ab aliquo prelato eiuſdẽ ordinis ad hunc finem, lucrari poſſunt indulgentias prædictis fratrib. conceſſas.* At ego ex bullis ſuperius allegans nunquam potui colligere, quod confratres Corrigiati, vt conſequantur indulgentias fratrib. Auguſtinienſibus conceſſas, neceſſario debent deferre Zonam datam ab aliquo prælato eiuſdem ordinis. Quod ſi eſſet neceſſe a Summis Põtificibus exprimeretur, ſicut exprimitur a Sixto V. Pontifice Maximo ordinante, quod confratres Chordigeri patris noſtri D. Franciſci, vt conſequantur indulgentias ordini conceſſas, neceſſe eſt, vt deferant Chordam benedictam ab aliquo ſuperiore guardiano, ſcilicet, aut in eius abſentia præſidente.

a Suppl. fol. 61. conceſ. 181.

ARTICVLVS III.

An corrigiati indulgentiam portiunculæ conſequantur.

RESpondeo dicẽdo, quod ſæpe vidi apud fratres controuerti, an confratres Corrigiati poſſint dicendo oratiõnẽ Dominicã, & ſalutationẽ angelicã coram altari a ſuperioribus Auguſtinienſibus deputato, prout in fundatione, & conceſſione ipſarũ confratriarum, authoritate Apoſtolica cõceditur, poſſint in die ſecunda Auguſti lucrari indulgẽtiã portiunculæ, quæ eodem die viſitantibus Eccleſiã S. Mariæ Angelorũ Aſſiſij indulgetur. Et aliquibus dura nimis viſa fuit pars affirmatiua. Nam etſi Leo X. prout habetur in ſupplemẽto, *b Motu proprio, & ex certa ſcientia approbauerit, & innouauerit, ac plenum firmitatis robur obtinere, & firmiter obſeruari voluerit, ac de nouo conceſſerit communicationẽ priuilegiorũ omniũ ordinũ Mendicantiũ, quã fecerat Iulius II. fratribus Minoribus obſeruantia, dando ſuper hoc iudices.* Ipſe tamen Leo X. prout habetur in eodem ſupplemento *c* declarauit, *Hãc cõmunicationem debere intelligi, quod gaudeant prædicti fratres, priuilegijs generaliter conceſſis congregationibus, & perſonis, et locis congregationum, & non domibus & perſonis particularibus congregationum, vel ordinis conceſſis.* Et per conſequens videtur, quod licet Auguſtinienſes communicent cum nobis Minoribus in priuilegijs, & indulgentijs, nõ tamen communicant in hac, cum ipſa ſit conceſſa a principio viſitantibus Eccleſiam S. Mariæ Angelorum die ſecunda Auguſti. His tamen non obſtantibus contrarium eſt aſſerendum. Licet enim hæc diuina indulgentia fuerit primo conceſſa Eccleſię Sanctæ Mariæ Angelorum ſupra dictæ, poſtea tamen extenſa eſt ad totum ordinem, Sixtus enim

b Suppl. fol. 17. conc. 56.

c Suppl. 58. cõc. 157.

Quartus, prout habetur in Monumẽtis *d* ordinũ. *Conceſſit fratrib. Minorib. obſeruantia, & monialibus S. Claræ, atque Tertiarijs vtriuſq; ſexus, & ſeruitorib. fratrum, & ſeruitricib. monialium, & ſororibus in Eccleſia exteriori, vel vbi quæſtuãdo ſteterint, indulgentia S. Mariæ de Angelis, atque quaſcunq; alias indulgentias generales, tam plenarias, quã non plenarias Almæ Vrbis, dicendo quinque Pater noſter cum totidem Aue Maria, in ſuis Eccleſiis, ac ſi viſitarent loca perſonaliter, vbi ſunt iſta indulgẽtia diebus ſuis.* Et hoc ipſum confirmauit, & de nouo conceſſit in alia bulla idem Sixtus IV. prout habetur in dictis Monumentis. *e* Et Leo Decimus id ipſum confirmauit, & aliam ampliorem edidit conceſſionem, quæ in ſecundo tomo in quæſtione de portiuncula latius continetur.

d Monu. in 1. imp. f. 34. & fo. 68. conceſ. 136 & f. 62. co. 123. & f. 96. cõc. 335

e In monu. in 1. imp. f. 67. conc. 114. & fol. 96. conc. 327.

Ex quibus infertur, quod cum iam iſta cõceſſio ſit omnibus fratribus Minoribus regularis obſeruantiæ cõmunis, recitando dictas orationes Dominicas & Angelicas, prout in dictis bullis latius cõtinetur, communicatur tale priuilegium concedens fratribus omnibus indulgentiam ſupradictam omnibus Mendicantibus, & per conſequens fratrib. Eremitis Diui Auguſtini, cum inter Mendicantes ſecundum ius commune connumerentur, & ſic de primo ad vltimum ſequitur, quod Corrigiati dicẽdo tres Patre noſter cum totidem Aue Maria ante altare a prælatis Auguſtinienſibus deputatum iuxta conceſſiones ſuperius allegatas die ſecunda Auguſti contriti, & confeſſi eandemmet indulgentiã conſequentur. Cum ſecundum bullas in ſuperiori articulo allegatas, ingreſſi iſtam cõfraternitatem, & deuote faciendo dictam orationem omnes indulgentias conſequantur, quas conſequuntur ipſi Auguſtinienſes fratres.

QVAESTIO LIX.

De confeſſarijs Regularibus quantum ad præſentationem in decem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur decem.

1. *VTrum confeſſarii regulares debeant neceſſario ab Epiſcopis approbari & coram ipſis præſentari.*
2. *Vtrum forma præſentandi confeſſarios poſita in Clementina dudum ſit a Conc. Trid. approbata.*
3. *Vtrum præſentatio & approbatio confeſſariorum regularium habeant aliquam formam.*
4. *Vtrum pręſentatio & approbatio confeſſariorum regularium ſit perpetua.*
5. *Vtrũ hęc pręſentatio confeſſariorũ regularium in vno Epiſcopatu ſufficiat pro omnib. epiſcopatib.*
6. *Vtrum pręſentatio & approbatio perpetua cõpetens Minorum, & Pręedicatorum confeſſariis, confeſſariis aliarum religionum concedatur.*
7. *Vtrum confeſſarii regulares in foro conſciẽtię poſſint modo frui pręſentatione, & approbatione ſemel obtenta.*
8. *Vtrum approbatio confeſſariorum regulariũ poſſit ab Ordinariis reſtringi ad certum locum, tempus, et perſonas.*
9. *Vtrum aliquis prouincialis poſſit renuntiare huiuſmodi priuilegio approbationis perpetuę.*
10. *Vtrũ graduati in ſacra Theologia regulares debeãt neceſſario Epiſcopis ad audiẽdas ſecularium confeſſiones pręſentari, & ab eis examinari.*

AR-

ARTICVLVS I.

Vtrum confeſſarij regulares debeant neceſſario ab Epiſcopis approbari, & coram ipſis præſentari.

RESPONDEO dicẽdo, quod confeſſio peccatoris eſt accuſatio ſecreta de ſuis peccatis, coram proprio ſacerdote, vt ab illis ſacramentaliter abſoluatur, vt colligitur ex traditis a Gabriele, *a* & dicitur in ea proprio ſacerdoti, quia ſacerdos debet habere iuriſdictionẽ in foro conſcientiæ ſupra illũ, qui ſe ipſum accuſat, vt patet in iure. *b* Nã illa, quæ fit alij quã proprio ſacerdoti, non eſt vera confeſſio, debet enim confeſſor habere iuriſdictionem actualem ordinariam, vel delegatam a Summo Pontifice, vel a protopœnitẽtiario, vel Epiſcopo, vel Proepiſcopo, ſeu vicario. Nam abſque ea neque in quadrageſima, neque alio tempore poteſt valide, & efficaciter abſoluere, præterquam in articulo mortis, quo tẽpore quilibet ſimplex ſacerdos poteſt audire cõfeſſiones, & à quacunque excõicatione, & a quibuſcũq. caſibus abſoluere, prout cõſtat ex late traditis a Nauarro. *c* Ex quibus patet, quod regulares confeſſores nõ poſſunt audire confeſſiones ſecularium, niſi iuriſdictionem actualem ſupra ipſos habeant, quã minime poſſunt habere niſi coram Epiſcopis pręſententur, & ab eis approbationem obtineant. Dicitur enim in Concil. *d* Tridentino, *quamuis presbyteri in ſua ordinatione a peccatis abſoluendi poteſtatem accipiant nullum tamen etiam regularem poſſe confeſſiones ſecularium etiam ſacerdotum audire neque ad id idoneum reputari, niſi aut parochiale beneficium aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur neceſſarium eſſe, aut alias idoneus iudicetur, & approbationem, quę gratis detur, obtineat, priuilegijs, conſuetudine quacunque etiam immemorabili non obſtãtibus.* Hęc aũt præſentatio confeſſariorũ regulariũ duobus modis fieri contingit, vno modo ſecundũ formam traditam ab Innocentio Octauo in compendio *e* priuilegiorũ Mendicantiũ, & habetur in Monumentis ordinũ, & in ſupplemento, quæ cũ non duret, niſi per annũ, non facit, vt ſic præſentati pro præſentatis habeãtur iuxta formã iuris, neq; conſequenter, vt gaudeant priuilegijs, quibus præſentati gaudẽt, prout aduertit Doctiſſimus Nauarrus. *f* Ideo eius tenorem minime refero. Vnde ad aliã præſentationẽ ſecundum formã iuris me conuerto, quæ ponitur in quadam Clemẽtina *g* in corpore iuris inſerta, & approbatur à Concilio Lateranenſi ſub Leone X. Qua præſentatione tenentur prælati fratrum petere ab Epiſcopis, & ſuperioribus, vt placeat ipſis, quod fratres ad id per ſuos prę latos nominati poſſint in ſuis ciuitatibus, & diœceſibus libere eorum ſubditorum cõfeſſiones audire, & ſalutares pęnitentias imponere, & cũ ſua facultate, & bona venia abſoluere. Ita tenet Nauarr. *h* quidquid dicat Syluester, allegando Cardinalẽ. Qui licet ibi, vbi allegat Cardinalem, ſubobſcure loquatur, alibi tamen clare ſe reſoluit, dicens teneri fratres ad petendum prædicta.

a *Gab. in 4. diſ. 17. q. 1.*

b *c. oĩs vtriuſq; ſexus ibi proprio ſacerdoti de pęnit. & rem.*

c *Nau. in ca. 1. nu. 73. de pęn. d. 6.*

d *Concil. Trid. ſeſ. 23. c. 15.*

e *Comp. v. præſentatio fratrũ & v. abſolu. quo ad ſeculares. & in monu. 1. imp. f. 95. & in 2. fo. 93. & in ſup. fo. 9. conceſ. 352.*

f *Na. ca. 27. de præſcript. cõfeſ. religioſ.*

g *Cle. dudum. §. ſtatuimus. de ſepul. conc. Lateran. ſeſ. 11.*

h *Na. vbi ſup. n. 260. Sylu. ve. confeſſ. 2. q. 1. et in §. ac deinde. q. 5.*

Et pro explicatione huius præſentationis eſt aduertendum, quod duplex modus præſentãdi proponitur à Collectore Priuilegiorũ Mendicantium ſecundũ formam dictæ Clemẽtinæ. Sed quia vtraque præſentatio aliquas difficultates includit, ad eas euitandũ, & ad euadendũ ambages in ipſis cõtẽtas, ſecurius eſt, quod prouincialis per ſe, vel per alium accedat ad Epiſcopũ, rogans eum, quod admittat tot confeſſores, quos ipſe determinatos habeat in ſua intentione, ſupplicãs ipſi, quod eos acceptare dignetur, ac ſi in omnib. & per omnia ſeruata eſſet forma iuris, contenta in Clementina, *dudum*, & in Concil. Lateranenſi, & in Concil. Tridentino. Quod ſi dignetur facere tales cõfeſſores, habent (dum tamen ipſe intendat, quod facit) omnem authoritatem, quę confeſſarijs regularibus in dicta Clementina conceditur. Si autem Epiſcopus noluerit acceptare hanc formam pręſentationis, oportebit ſeruare formam traditam, & Collectã ex dicta Clemẽtina. Alias nõ poſſent fratres audire confeſſiones de iure: & per conſequens, neque abſoluere ſicut conceditur in dicta Clementina, conceſſione dictæ Clementinæ adempta.

Pro cuius præſentationis explicatione nota primo, quod, vt ſeruetur eius forma, requiritur; primo, quod magiſter & priores prouinciales, aut eorũ vicarij ordinis prædicatorũ, & miniſtri generales, & prouinciales, & cuſtodes ordinis Minorũ per ſe, vel per alios fratres idoneos accedant ad pręſentiam prælatorum eccleſiarũ ciuitatũ, aut diœceſis, vbi habitant fratres horum ordinum, & humiliter ab his petãt, vt fratres electi a ſuis prælatis poſſint ſuo beneplacito in ſuis ciuitatibus, & diœceſibus audire confeſſiones ſuorum diœceſanorum, & illis imponere pęnitentias ſalutares, eoſque a peccatis abſoluere. Et hoc neceſſario debet pręcedere, prout concludit Cardinalis, *i* licet Syluester *k* allegãs Cardinalem in alia parte dicat hoc nõ eſſe de ſubſtantia neceſſarium. Verum eſt tamen quod prælati poſſunt hanc præuentionem renunciare, concedendo licentiam confeſſarijs præſentatis electis antequam facultas ad eligendum ab ipſis prælatis impetretur.

i *Cardin. in cle. dudum. § ac deinde. q. 5.*

k *Sylu. v. confe. 2. §. 1. Card. in d. cle. §. ſtatuimus. q. 8.*

Secundo eſt notandum, quod iſta præſentatio debet fieri corã his, qui in locis, vbi fit talis præſentatio, habent iuriſdictionẽ epiſcopalẽ, vel quaſi, ita quod nulli diœceſano ſubſint ipſi, neque eorum ſubditi. Hi autem ſunt Epiſcopi, & eorũ loca tenẽtes de iure, vel cõſuetudine, vt ſunt, qui de iure, vel cõſuetudine ſede vacante regũt Eccleſiam, & ſunt Abbates eccleſiaſtici, vt in noſtra Hiſpania erant Abbates Valliſoleti & Metinæ, in quorũ abbatijs non poterant confeſſores ſeculares, aut regulares audire confeſſiones ſeculariũ, etiam ſi eſſent approbati ab Epiſcopis, Palẽtino, aut Salmantinu, in quorum diœceſibus erant dictæ Abbatiæ conſtitutæ. Ita colligitur ex traditis à Syluestro. *l*

l *Sylu. confeſ. 2. num. 7.*

Tertio eſt notandum, quod poſtquã ſupradictæ licẽtiæ fuerint conceſſę, ſi prælati noluerint, quod præcedat, neceſſe eſt, quod dicti fratres eligãtur & habilitẽtur per magiſtrũ, aut priores prouinciales, quo ad Pręcdicatores, vel per generalẽ, aut prouincialẽ miniſtrum, quoad Minores. Horum autem vicarij, aut cuſtodes eos non poſſunt eligere, licet poſſint dictam licentiam petere. Verũ eſt, quod ex commiſſione ipſi, & etiã priores conuentuales poſſunt eligere, quia quod priores, & prouinciales habẽt a iure, committere poſſunt, cum ſint ordinarij.

Quarto notandũ eſt, quod poſtquã fuerint electi debent dictis prælatis præſentari, quod verbũ *præſentari*, ſignificat, quod debent ſẽſibus corporalibus ſe præſentes exhibere. Non enim ſufficit nominare ſecundum gloſſam communiter receptã, & Nauarrum.

Quinto requiritur, quod dicti prælati tot fratres eligere debent, qui ſufficere poſſint in audiendis ſacris confeſſionibus. Numerus aũt perſonarũ aſſumendarum ad huiuſmodi officium exercendũ eſſe debet, prout vniuerſitas cleri, & populi, ac

mul-

multitudo vel paucitas exigit. Ceterum dubitare contingit, quod ſi contentio ſit inter prælatum, & ipſos fratres de numero eligendorum cũ Epiſcopus dicat decem ſufficere, fratres vero contendãt maiorem numerum requiri. Hanc dubitationem ſoluit gloſſa, *a* docens Epiſcopum eligere eum numerum poſſe, qui ſufficere poſſit populo. Et ſi adhuc contentio ſit. poſſe, vel nõ poſſe ſufficeret erit iudicis arbitrio diffinire. Quam quidem ſententiã probauerunt ibidem Cardinalis Bonifacius Vitalinus, Sylueſter, & Menochius. Quod confirmari poteſt ex quadam *b* lege. Cum enim Modeſtinus retuliſſet Antonij Pij conſtitutionem de numero medicorum, rhetorum, & grammaticorum habendo in ciuitatibus paruis, & magnis, ſubiunxit, ibi, in maximis vrbibus atque ita in metropolitanis maiorem requiri numerum. Qui autem ſit iſte numerus, ibi non ſtatuitur, & propterea relinquitur iudicis arbitrio.

a Glo. in d. § Ac deinde v. exig. Card in v. extra ciuitates, q. 6. v. rabin. n. 9. et 10. Syl. v cõfeſ. 2. n. 10. Menoch. li. 2. de arbi. centur. 5. caſu 465.
b l. ſi duas. § decet. ff de excuſ. tuto.

Sexto eſt notandum, quod prælati ex rationabili cauſa poſſunt reprobare aliquẽ ex electis, vt patet ex dicta Clemẽtina, & ſi loco repulſi alius ſubrogetur, etiã ille ſecundũ gloſſam ibi ex cauſa poterit repelli, non autem ſine cauſa. Si vero prælati abſolute nolunt dare licentiam dicto modo petẽtibus, ſ. humiliter, ſicut decet, nihil refert, quia eis licentia authoritate apoſtolica conceditur. Vnde expectato congruo tempore audire poſſunt confeſſiones ſecundum Cardinalem. Congruum autem tempus erit, quando viderint dictorũ prælatorum in hoc firmam ſententiam. Si vero prælati non expectata præſentatione præmonẽtes dicant. Non præſenteris aliquos, quia nõ admittemus, ſecundum Cardinalẽ audire poſſunt, ſine alia præſentatione. Si verò expreſſe non recuſant admittere, ſed non dant licentiam, vel negligunt ſecundũ gloſſam, locum habet hic priuilegium poſt trinam monitionẽ, vel requiſitionẽ. Tum, quia huiuſmodi præſentatus, & ſine cauſa ab Epiſcopo reiectus habetur pro approbato ab eo, ſicut regularis petẽs licentiam tranſeundi ad aliam religionẽ ſtrictiorẽ, negata ea ſine cauſa habetur pro licentia donato, iuxta ea quę traduntur in iure. *c* Et ſicut Abbas qui petijt tertio benedictionẽ ab Epiſcopo habetur pro benedicto ſi eã ſibi deneget, vt ex ſacris canonibus educitur. Quod exemplis illuſtrat Viualdus *d* in ſuo candelabro aureo ſuppoſito, ꝙ Epiſcopi approbando Minores & Prædicatores habent ſolum nudum miniſterium approbandi. Primum exemplum eſt. Papa concedit mihi beneficiũ hac conditione, ſi Epiſcopus inuenerit per examen me eſſe ſufficientẽ & idoneum, & clarũ eſt quod ſtatim, ꝙ inuentus fuero idoneus ab Epiſcopo, collatum eſt mihi beneficium, non ab Epiſcopo, ſed a Papa. Quod ſi Epiſcopus abſque iuſta cauſa negaret mihi approbationẽ, faceret mihi iniuriã & ad intereſſe tenetur, ſi aliquod dãnum mihi eueniſſet Aliud exẽplum eſt in matrimonialib. diſpenſationibus, quando Papa facta diſpenſatione cõmittit ordinario, vt facti veritate per informationẽ reperta, eos matrimonio faciat coniungi. Nam ſi facta informatione legitima cõſtet de veritate, Epiſcopus ſine iuſta cauſa dictum coniugiũ prohiberet contrahere volentibus, iniuriã proculdubio maximam irrogaret. Sic in propoſito. Papa concedit Minoribus, & Prædicatoribus ſecundum formã Clementinæ, *dudum* iuriſdictionẽ ſuppoſita approbatione ordinariorũ, negata ſine cauſa tali approbatione, ipſis ſine dubio iniuriam facit, quo caſu Sũmus Põtifex, vt patet omnium voluit iniuriæ ſatisfactionẽ dictis regularibus condonare ipſis iuriſdictionem concedendo, & pro approbatis eos habendo.

c c. 1. de ſupple. neglig. prælat.
d Viualdus in cã del. tit. 5. de abſolut. nu. 27. pa. 152. col. 1.

ARTICVLVS II.

Vtrum iſta forma præſentandi ſecundum dictam Clementinam ſit à Concilio Tridentino ſublata.

RESpondeo dicendo, quod in Concil. Triden. prout relatum eſt in articulo ſuperiori, ſtatuitur, *nullum etiam regularem poſſe confeſſiones ſecularium etiam ſacerdotum audire, neque ad id idoneũ reputari, niſi aut parochiale beneficium, aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, aut alias idoneus iudicetur & approbationẽ quæ gratis detur, obtineat, priuilegijs, & conſuetudine quacunque, etiam immemerabili non obſtantibus.* Quod decretum exiſtimo non derogare decretalem Concilij generalis Viennenſis relatam in dicta Clementina reſpectu illius, quod tradit de approbatione cõfeſſariorum regularium ordinum Prædicatorum, & Minorum. Quod ſequentibus rationib. comprobatur. Si enim Concilium Tridentinum nollet in ſua vi dictam Decretalem manere, ex duabus coniecturis id deprehenderetur. Prima, quia dicit non obſtantibus priuilegijs. Seconda, quia Concil. Trident. decretum eſt lex generalis poſterior, & vt in iure diffinitur, edens Pontifex aliquam conſtitutionem, conſequenter videtur reuocare aliam primã ipſi contrariam. At ex his duabus coniecturis minime concluditur dictã Clementinam eſſe reuocatã. Primo quia fratrib. Minoribus, & Prædicatoribus, de quib. ſolum loquitur Clementina, competit cõfiteri ſeculares virtute delegationis, & cõmiſſionis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, quæ cõmiſſio, & delegatio ipſis eſt cõmiſſa in dicta decretali, & ſtatuto Cõcilij Viẽnenſis. Quę decretalis eſt inſerta in corpore iuris, ſicut ſunt inſertæ aliæ leges communes Eccleſiaſticæ: & habet eandem & vim, ac virtutẽ, quam habẽt aliæ leges, propter quod ſub dicto nomine priuilegij minime venit. Quod probatur. In rebus enim moralibus loquendo debemus interpretari verba ſecundum communem & moralem modũ loquendi, prout dicitur in iure. *e* Et ſecundũ communem, & moralem modũ loquendi iuriſperitorum per hoc nomẽ priuilegium. ſimpliciter, & abſolute dictum nõ intelligimus illud, quod eſt in corpore iuris inſertum. Vnde cõcluditur nolle Cõcil. Trident. in illis verbis priuilegij decretalem ſic prædictam comprehendere. Si enim ipſam vellet comprehendere aliquid aliud adderet, cum priuilegium in ea contentum ſit ius commune in Concilio Generali Lateranenſi cõfirmatum. Et noſtra ſententia corroboratur. Dicta enim Clementina fuit quędam ſententia diffinitiua, data ratione cuiuſdam cõtrouerſiæ ortæ inter clericos ex vna parte, & fratres Minores & Prædicatores ex altera, vt colligitur ex eadem Clementina, quæ cum ſit ſententia diffinitiua, minime ſub nomine priuilegij continetur.

e c. ex literis de ſponſali. l. liberorum. § quod tamen cæſius. ff. deleg. 3.

Secunda ratio eſt, Nam Papa Sixtus IV. vocat dictam Clemẽtinam ius commune dicens, *Per hoc tamen ipſi fratres Mendicantes non cenſeantur excluſi, quo minus ſecundũ iuris cõmunis et priuilegiorũ eiſuẽ conceſſorũ diſpoſitionem confeſſiones audire valeant, et pœnitentias iniungere.* Quæ verba iuris diſpoſitionem ad Clemẽtinam ſupradictam referunt, cuius virtute Minores & Prædicatores confeſſiones ſecularium audiunt.

Tertia ratio eſt. Nã Concilium Viẽnenſe & ipſe Sũmus Pontifex Clemens vocat eã decretalem, vt patet ex verbis ibi. *dudũ a Bonifacio Octauo prædeceſſore noſtro, ſuper ſcripta dicta* Decretali, & Sũmus

Pon-

Pontifex Bonifacius *a* vocat eam ſtatutum, & ordinationem, vt patet ex eius verbis ibi. *Diligenti cum fratrib. noſtris deliberatione prahabita ſuper eo ad honorem Dei, et exaltationem catholica fidei, quietũ ſtatum partium prædictarum ad ſalutis animarũ fidelium incrementum de ipſorum fratrum conſilio authoritate Apoſtolica ſtatuimus, et ordinamus.* Quæ verba ſatis clare deſignant, hoc nõ eſſe priuilegiũ ſed legem communem maximo conſilio & conſideratione ab Eccleſia Romana editam.

a *Boniſac. in extrava. ſuper cathedrã de ſepul.*

Item probatur noſtrum intentum ex prœmio Clementinarum, vbi Summus Pontifex præcipit, quod omnes Clementinæ nulla excepta recipiantur, vt in ſcholis, & in iudicio per eas gubernẽtur, quod ſolum dicitur de legibus eccleſiaſticis.

Item probatur. Nam Concilium Tridentinum *b* loquens de quarta funeralium a Mendicantibus ſoluenda præcipit, quod ſoluatur nõ obſtante quocunque priuilegio. Ex cuius mente colligitur Cõcilium appellare dictam Clemẽtinam legem, prout diſtinguitur contra priuilegium. Quod probatur.

b *Seſ. 25. de re.*

Quarta enim ſoluitur per dictam Clementinã, & Concil. Trident. vocat priuilegia omnia indulta contra eam obtenta, ſupponens ipſam eſſe legem communem. Et confirmatur. Nam quæro a Dominis Epiſcopis, quo iure debetur quarta parochis? Certe reſpondent, quod iure cõmune. Quæro deinde, vbi eſt hoc ius cõmune? Non eſt aliud, niſi dicta Clementina. Si igitur dicta Clementina ſecundum ipſos Dominos Epiſcopos eſt vere ius cõmune reſpectu quartæ funeralis, quare reſpectu præſentationis confeſſorum regularũ erit dicẽda priuilegium, & non ius commune, cum in ea non ſolum ſtatuatur id, quod pertinet ad quartã funeralem, ſed etiam id, quod pertinet ad confeſſariorũ præſentationem, & approbationẽ? Denique Bartolus *c* mouet hanc quæſtionẽ in forma quærens. Vtrum lex de nouo inſtituta deroget priuilegia poſita in corpore iuris, dicendo non obſtantib. priuilegijs? Et reſpondet, quod non, niſi ſpecialiter de ipſis mentionem faciat, etiam ſi apponat quaſcunque non obſtantias generales. Talia enim priuilegia in corpore iuris inſerta iam induunt ſibi aliud nobilius nomen. Non enim ſolum ſunt leges priuatæ, ſed etiam leges communes, & generales.

c *Bar. in l. 1. ve. vel diuerſius. in auth. qua in prouincia. vbi glo. circa fi. ver. dic erg. C. vbi de crimine agi oportet. Bar. ĩ ex tra. ad reprimẽdũ in gl. in v. nõ obſtantib. verſ. nota etiam.*

Et hanc ſententiã tenet Paulus de Caſtro, & Felinus, vbi refert alios idem tenentes. Tenent etiam communiter Doctores, Quintilianus Mãdoſius & Berous, & in Concil. Trident. aſſuerunt viri grauiſſimi, in vtroque iure eximij, qui optime præ oculis habebant hanc *d* doctrinã, & intelligebant, Clementinam non derogari per illam non obſtantiam priuilegiorum generalem, & hanc opinionem tenet additionator Concilio Horatius Lucius Caliẽſis iuris conſultus præſtantiſſimus.

d *Pau. de Caſt. in l. 1. ff. de legi. n. 2. Fel. in c. 1. de reſcr. nu. 12. Doc. in l. hæres. abſens. ff. de iud. Mãdo. de ſign. gr. f. 52. p. 2. no. 1. v. priu. in cor. iur. Bero. in c. ſicut Romana ante n. 69. de reſc.*

In dicta enim ſeſſione vigeſimatertia capite decimo quinto, ponit pro cõcordata ad marginem dicti capituli decimi quinti Clementinam dudum §. ac deinde, de ſepulturis innuens dictum decretum decimum quintum in nullo derogare dictam Clementinam dudum. Et hanc opinionem tenet Doctiſſimus Nauarrus *e* affirmans, quod expedit iura concordare iuxta ea, quæ in iure *f* notantur. Vnde concordat Concil. Trident. cum dicta Clementina, quod ſcilicet Concil. Trident. limitetur per eã ob rationẽ ſpecialitatis, quæ colligitur ex ea ad refrænandam, ſcilicet quorundam Epiſcoporum duritiem. Sed contra ſupradicta quoddam proponitur argumentum, videlicet, quod dicta Clementina continet rem quandam, & gratiam ſpecialem non concernẽtem Eccleſiam vniuerſalem, ſed ſolum concernentem religiones in ea expreſſas Minorum ſcilicet & Prædicatorum, & per conſequẽs potius eſſe priuilegium, quam legem communem eccleſiaſticam.

e *Nau. in man. c. 27. n. 260. & in miſcel. 1. de præſen. cõf. reg.* f *c. tũ expediã. de elect. lib. 6.*

Huic argumento reſpondetur, quod ſi ex eo, ꝙ cõcernit perſonas, & religiones ſpeciales debet dici priuilegium, conſequenter debemus concedere quãpluimas decretales in corpore iuris inſertas eſſe plura priuilegia. Plurima enim dirigũtur, vt videre eſt ĩ corpore *g* iuris canonici, ad Eccleſias particulares. Secũdo reſpõdetur, quod fratres Minores, & Prædicatores habent miniſterium confitẽdi non iure ſpeciali, ſed ex conceſſione, & priuilegio inſerto inter ius commune eccleſiaſticum. Vnde etiamſi talis conceſſio rem concernat particularẽ, non propterea amittit nomen canonis & legis eccleſiaſticæ, nam ſufficit quod ſit in corpore iuris, & ex eius definitione aliquod bonum commune reſultet, vt docte probat noſter pater frater Alfonſus de Caſtro, *h* Et non eſt dubiũ dictam Clementinã fuiſſe editam in fauorẽ populi Chriſtiani ad ſalutem animarũ, cum in prædictis religionibus ſint viri illuſtres in doctrina, & ſanctitate potentes in opere, & ſermone ad exhortandum in omni bono. Qua ratione Summus Põtifex ibi ordinat eos coadiutores propriorum ſacerdotũ, & Heu, Heu, ſi deficerent in Eccleſia Dei confeſſarij regulares ad purificãdas animas fidelium deſtinati. Si enim per vnum menſem deficerent, ſentirent certe domini Epiſcopi penuriam talium coadiutorum videntes fideles, ſicut oues balantes & errantes, ſitientes ad fontes aquarum procedentium à throno Dei, conſolationem ſpiritualẽ, & medicinã virtute ſacramẽtorum profuſis lachrymis & gemitibus inenarrabilibus poſtulantes. Conſiderent hæc, & mente reuoluant Domini Epiſcopi, amore proſequantur ſuos coadiutores, & proprios ſacerdotes. Dico proprios ſacerdotes. Nã doctiſſimus pater Soto *i* poſt alios reſoluit cõmiſſionem ipſis fratribus ad audiẽdas fidelium confeſſiones conceſſam eſſe maxime conſonam & conformem decreto capituli, *omnis vtriuſque ſexus*, in quantum dicit confeſſiones debere audiri a proprio ſacerdote, vel de licentia ipſius proprij ſacerdotis.

g *Tit. de reſc. & tit. de off. iudic. deleg.*

h *Caſt. lib. 1. de leg. pœnal. ca. 1. cir. c. medium.*

i *Sot. in c. 43. 18 q. 4. ar.*

Reſtat modo probare, quod nõ ex eo quod Cõcil. Trident. eſt lex generalis poſterior debemus dicere derogari Clementinam dudum, legem priorem. Pro cuius rei explicatione notãdum eſt, quod leges tam ciuiles, quam Eccleſiaſticæ duobus modis conſiderantur. Quædam enim ſunt generales omnes comprehendentes, verbi gratia, quando præcipiunt, vt omnes hoc faciant, vel prohibent faciendum, & has leges appellant iuris conſulti genus. Aliæ ſunt leges, quæ non cum omnibus loquũtur, ſed cũ perſonis particularibus, vt leges loquẽtes de prætoribus de pupillis, viduis & orfanis, quæ non loquuntur cum omni populo, ſed cum certa perſonarum ſpecie, & has vocant ipſimet iuris cõſulti ſpecies. Quo ſuppoſito, regula iuris eſt, quod hæ leges debent accipi hoc modo, publicata enim lege generica, nõ proinde derogatur ſpecifica ſpecialis, ſi de ea nullã omnino mentio ſit. Immo remanet ſpecifica ſpecialis in ſua via, & currit ſimul generica generalis iuxta regulam *k* dicentem generi per ſpeciem derogatur.

k *ca. generi per ſpeciẽ. de regul. iur. lib. 6.*

Sed, vt hoc omnibus pateſiat, oportet exemplis illuſtrari. Eſt quædam lex regni antiqua, quod filij nobilium poſſint portare arma ſine eo, quod ab aliquo miniſtro iuſtitiæ poſſint ab his ſpoliari. Promulgat Rex aliam legem, quod nemo ſub pœna decem ducatorum arma portet, nulla legis ſpecialis facta mentione. Quæro, vtrum filij nobilium

arma

arma potentes virtute dictæ legis ſpecialis incidant in pœnam legis generalis poſterioris? Reſpondetur ab omnibus, quod non, cum iſta lex poſterior ſit generalis, & prima ſpecialis, & generi detrahitur per ſpeciem. Aliud exemplum proponitur a gloſſa in dicta regula. Edit Rex legem, quod quicunque tranſgreſſus fuerit quamcunque ſuarum legum, ſit ad arbitrium iudicis puniendus. Eſt alia lex antiquior dicens, quod qui eas tranſgreſſus fuerit certam ſoluat quantitatem, tranſgrediens eam nõ tenetur ad line dam pęnam arbitrio iudicis relictam, ſed ad pęnam legis ſpecialis, quia generi per ſpeciem derogatur. Quo prælibato, dubio propoſito reſpondetur, quod canon Concilij Tridentini eſt lex generalis, ſi quidẽ ait, quod nullus regularis audiat confeſſiones ſecularium, niſi ab ordinario approbationem obtineat at Clementina dudum eſt lex ſpecialis, loquens ſolum cum duabus religionibus, ſcilicet, Prędicatorũ, & Minorum. Et ſic Concilij lex generalis non derogat ſpecialem dictæ Clementinæ legem, quia generi detrahitur per ſpeciem, ſicut per generalem diſpoſitionem nunquam particulare tollitur priuilegium aliquibus in alia diſpoſitione conceſſum, prout cum communi tradũt Iacobus *a* Simoneta, & Antonius Gabriel, & optime Ioannes Redin, & Caſſaneus. Nunc autem, vt veritas magis eluceſcat oportet argumentis in contrarium reſpondere.

a *Sim. de reſc. bene. qu. 99. nu. 27. Anto. Gab. lib. 6. commun. opin. tit. de legi. concl. 1. Redin. de maieſ. princ. §. non armis ſolum decoratam 2. pa. num. 187. Caſſ. conſil. 32. nu. 15.*

b *Seſ. 23. ca. 15.*

Ad argumenta.

NOn deſunt argumenta, quæ hanc partem reddunt dubiam. Primum eſt deſumptum ex Concilio Tridentino *b* ſuperius allegato ibi, *Nullum regularem.* Videntur enim hæc verba ſuperflua, & nullius virtutis, ſi per dictum canonem Clementina dudum minime reuocatur. Huic argumento reſpondetur, quod regulares ſunt in multiplici differentia. Quidam enim ſunt Auguſtinienſes, alij Carmelitę, alij Mercenarij, alij Trinitarij, alij Hieronymiani, alij Carthuſiani, alij Minimi, &c. Et in his omnibus vniuerſalis negatiua canonis Tridentini habebit locum. Quare licet non verificetur in fratribus Prædicatoribus & Minoribus, de quibus loquitur dicta Clementina, in alijs tamẽ verificari certum eſt, prout infra explicabimus. Nec obſtat quod illa negatiua nullum, regularem nullum excipiat. Nam reſpõdetur, quod illa negatiua eſt lex generalis poſterior, & generi per ſpeciem detrahitur, & ſic detrahitur generalitati prædictorum verborum per deciſionẽ dictæ Clementinæ, quæ eſt quædam lex ſpecialis.

Secundum argumentum deſumitur ex quadam Decretali dicente, *c* quod princeps faciens legem, viſus eſt derogare priorem, cum totum ius præſumatur habere in ſcrinio pectoris ſui. Reſpondetur, quod dicta Decretalis nullo modo generaliter eſt intelligenda, ita quod edente principe aliquam legem negatiuam, deroget omnes affirmatiuas in eadem materia, magna enim ex hoc abſurda ſequerẽtur. Primo enim hoc eſt contra mentem omnium Doctorum quærentium, vtrum lex poſterior deroget priuilegia inſerta in corpore iuris, nulla de his priuilegijs facta mentione. Præſupponunt enim, quod dicta lex poſterior abſolute promulgata non ea derogat. Certe ſi dicta decretalis vellet dicere, quod lex noua à principe promulgata derogat quidquid in ea materia a principe eſt decretum, neſcio ad quid ſupra dicta quęſtio a Doctoribus excitatur. Secundum abſurdũ eſt. Nã ſi ſic intelligeretur prædicta Decretalis, vana certe erit regula iuris dicens, Generi per ſpeciẽ detrahitur. Accipi ergo debet ita

c *c. licet de conſtit. lib. 6.*

vt regula iſtà generalis in ſuo robore permaneat, & per conſequens habeat locum, quando duæ leges cõtrariæ eduntur. Pro cuius rei clara explicatione eſt notandum quod ſecundum ius non dicuntur duæ leges contrariæ eo ſolo, quod vna ſit affirmatiua, & alia negatiua circa eandem materiam, ſicut aliqui non bene rem hanc callentes perperam intelligũt, toto cælo aberrantes. Dicuntur ergo quantum ad noſtrum propoſitum duæ leges contrariæ, quando ſunt incompatibiles. Verbi gratia duæ leges generales, videlicet, Compatres poſſunt contrahere matrimonium, compatres non poſſunt contrahere. Et de his loquitur Decretalis in argumento allegata, ſcilicet, quod princeps edens legem ceoſetur cõtrariam derogare, etiamſi ipſius nullam omnino faciat mentionem. At non loquitur de legibus ſimul compatibilibus, vt ſunt vna vniuerſalis negatiua, & altera ſpecialis affirmatiua, vt in exemplis ſupra poſitis ſatis patet. Ex quibus colligitur, quod cum Decretum in dicta Clementina ſit lex quædam ſpecialis concernens tantum fratres Prædicatores, & Minores & Concilium Tridentinum ſit quædam lex negatiua generalis vtraque compatibiliter concurrere poteſt ſine eo, quod vna per alteram derogetur, aut annulletur. Bene enim compatitur, quod nullus regularis audiat confeſſiones ſecularium, niſi per examen ſit ab ordinarijs approbatus, & quod regulares ordinum prædicatorum & Minorum ab hac regula generali ſint exempti, cum eos ius Pontificium commune eximat, quod in dicta regula generali minimè reuocatur, & cum generi per ſpeciẽ detrahatur.

ARTICVLVS III.

Utrum præſentatio, & approbatio religioſorum habeat aliquam formam.

REſpondeo dicendo, prout ex ſuperioribus patet, quod forma præſentationis confeſſariorũ regularium ponitur a Clemente *d* Quinto. Et vt anfractus bages dictæ formæ, quæ moleſtiam videntur cauſare, euitentur, accedant Prælati regulares per ſe, vel per alios ab ipſis deputandos humiliter, ſicut decet ſeruos Dei, & paupertatis ſanctiſſimæ ſectatores ad dominos Epiſcopos, & ſic humilitatem ſectãtes ab ipſis omnia, quæ ad conſolationem animarum ſpectant faciliori negotio conſequentur, quam ſi aliter procedant. Vidi enim aliquando præſentationem ex parte cuiuſdam prouincialis factam coram quodam Domino Epiſcopo hoc modo propoſitam. Præſento apud tuam Reuerendiſſimam dominationem. N. ad concionandum, & ad audiendas ſecularium confeſſiones deputatum, vt tua dominatio iuxta Clementinam, dudum, de ſepulturis, ipſum ad ea munera exercenda approbare dignetur. Qui dominus Epiſcopus talis præſentatione propoſita indignatione commotus noluit annuere ſupplicatis, dicens per Concilium Tridentinum Clementinam, dudum, eſſe reuocatam, & in dicta præſentatione minimè ipſius mentionem fieri debuiſſe. Vnde, vt his controuerſiis obuietur, accipiat lector pręſentationem Breuem & dictæ Clementinæ & Concilio maximè conſonam, quam mutatis mutandis a doctiſſimo & noſtræ Hiſpaniæ literis & ſanctitatis ornamento decorato Doctore Nauarro *e* in ſuo Manuali Hiſpano mendicaui.

d *Cle. dudum.*

Reuerendiſſime D. dominationi veſtræ ſupplex orator frater, N ſalutem in D. Ieſu, ac debitam cũ pari

e *Nau. in man. c. 27. nu. 267.*

animi ſubmiſſione reuerẽtiã. Cũ iuxta priuilegia præfato ordini noſtro pridem à ſanctiſſima Sede Apoſtolica conceſſa, & intra corpus iuris incluſa cõfeſſarij eiuſdem ordinis ad audiendas confeſſiones ſacramentales ſecularium pœnitẽtiũ alicuius ciuitatis, vel diæceſis ſuſtitutẽdi debeant præſentari prælatis eorũ, vt ab ipſis, ſi eis videbitur examinẽtur, & approbationẽ obtineant iuxta in ipſis priuilegijs contenta, & à Concilio Trid. approbata vt bona ipſorũ vema gratia, & licentia id faciant. Ideo quã humiliſſimo animo poſſum ſupplex ipſe ſublimẽ atq. ampliſſimam dominationem veſtrã etiam atque etiam rogo & oro, idq. bona, atque certa ſpe quã veſtra iſtius animi benignitas largiſſimã promittit, vt infra ſcriptos fratres legitimè ſecũdũ noſtri ordinis ſtatuta idoneos pro veſtra in ordinem noſtrum beneuolẽtia, & pro noſtra in veſtram benignitatẽ ampliſſimam deuotione habeat pro legitimè præſentatis, ac perinde admittat eos ad cõfeſſiones ſubditorũ ſuorũ audiendas, ac ſi omnia, quæ iura pontificia in id requirunt omnino ſeruata eſſent, Quo nos quoq. ſpeciali deuotione, ac magis moueamur ad exorandã diuinam, eandemq. immenſam Dei benignitate, et Clementiam, quo veſtram Reuerendiſſimam amplitudinẽ tueatur, augeat & beet in æternum. Amen. In fine huius præſentationis debent ſcribi nomina fratrum electorũ.

Notandum, quod dicta Clementina, dudum, etiã concedit Epiſcopis, vt examinent fratres, cum ipſis concedat authoritatem ad negandam licentiã præſentatis iuſta id cauſa ſuadente. Et ideo in forma dictæ præſentationis addidi illa verba ibi, & Concilio Tridentino approbata. Non enim video Clementinam quo ad hoc aliud determinare, quam Concilium. Solùm enim addit, prout dictum eſt in ſuperioribus, quod Epiſcopo nolente pertinaciter ſine cauſa fratres Minores, & Prædicatores approbare, habeantur pro præſentatis.

ARTICVLVS IV.

Vtrum præſentatio, & approbatio confeſſorum regularium ſit perpetua.

RESpondeo dicendo, quod non videtur ſufficere quod Regularis in vna diæceſi ſemel approbatus, ſit perpetuo in alia diæceſi approbatus. Quia Medicos corporales ſemel approbatos poſſunt ſuccedentes protomedici examinare, & reprobare propter periculum, quod vertitur in exercitio artis ſuæ prout in iure *a* ciuili continetur. Quod non ſolùm in medicis contingit, ſed etiam in Grammaticis, & oratoribus, & ſimilibus, prout tradunt quædam Gloſſa *b* & communiter Doctores cum Bartolo, & Dyno. Immo approbati ad vnum officium etiã mechanicum poſſunt amplius examinari, & ſi neceſſe ſit, reprobari, prout tradunt Abbas *c* Felinus, & alij, quos refert & ſequitur Azeuedo. Ex quibus infertur, quod cum maius periculũ verſetur in imperitia medici animarum, quam in imperitia medici corporalis, vt colligitur ex iure, *d* ſatis conſtat, quod dicti confeſſarij erunt iterum examinandi per quemlibet Epiſcopum loci, vbi volunt confeſſiones audire, quamuis ab alijs ſint examinati. Potuit enim eſſe, quod male fuerint examinati, aut perfunctoriè, vel quòd poſtea fuerint facti deterioris conditionis, iuxta ea, quæ tradit doctiſſimus Oldradus. *e*

a l. vt gradatim. §. reprobati. ff. de mune. et hono. l. 2. C. de profeſſo. & medi. li. 10. ſed reprobari ff. de excuſat. tut.
b Gloſſ et DD. in l. Pomponius ff. de nego. geſt.
c Abb. col pen. verſ. & ex prædictis in c. cũ venerabilis de exceptionibus.
d l. cum ſit art artium de ætate & qualit.
e Oldrad. conſ. 8. nu. 1.
f Clem. dudum. §. ſi vero vbi Card. q. 1. Na. c. 28. n. 192.

His tamen non obſtantibus in Concilio Viennenſi, vt conſtat ex dicta Clementina, *f dudum*, & tradunt Cardinalis, & Nauarrus cum communi, conceſſum eſt fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, quod ſemel præſentati & admiſſi non indigent noua præſentatione, etiam ſi aliquoties exierint diœceſim, ad quam fuerint præſentati, quod ipſum tenẽt Corduba, *g* & Sotus.

Neque his obſtat decretum Concilij *h* Tridentini ordinantis, quod *nullus regularis poſſit audire confeſſiones ſecularium, etiam presbyterorum, niſi ab Epiſcopo obtineat approbationem.* Nam reſpondetur, quod licet in Bulla Cruciatæ ego tenuerim Clementinam *dudum*, reuocari per dictum decretum quantum ad poteſtatem examinandi confeſſores regulares, teneo tamen ibi, quod non reuocat præſentationem perpetuam regularium, cum concilium ſolùm præcipiat, vt examinentur, & approbentur; non autem præcipit, vt toties quoties, Epiſcopi voluerint examinare nouæ approbationi ipſi regulares ſubdantur. Imò modo teneo in nullo quo ad præſentationem confeſſorum dictam Clementinam a concilio reuocari, cum dicta Clementina etiam concedat ordinarijs, vt poſſint regulares examinare, cauſa ad id interueniente, cum ea ſubſiſtente poſſint ab ipſis reprobari, & repelli; vt in dicta Clementina ipſi expreſſe conceditur. Denique, hoc probatur, loquendo de fratribus Prædicatoribus, & Minoribus. Ipſi enim eandem cenſentur habere authoritatẽ, ac presbyteri curati. Quare ſicut non poteſt Epiſcopus curatos compellere ad examen, quia ipſo iure ſunt presbyteri curati idonei confeſſores, prout in eodem concilio habetur; *i* ita dicendum eſt de religioſis ordinum Prædicatorum & Minorum, cum ipſo iure ſecundum deciſionem dictæ Clementinæ ſemel approbati pro curatis ſint habendi. Licet enim aliarum religionum confeſſarij habeant ad abſoluendum iuriſdictionem delegatam, confeſſarij tamen ordinum Prædicatorum & Minorum, præſentati, & approbati iuxta terminos dictæ Clementinæ, non deſunt qui dicãt iuriſdictionem habere ordinariam, inter quos eſt Marcus Antonius Cuccus. *K* Illi ergo confeſſarij, qui poſſunt ab Epiſcopis iterum examinari, approbari, & reprobari, ſunt illi, qui a iure non habent idoneitatem, nõ autem confeſſarij ordinum Prædicatorum, & Minorum, qui a iure eam habent, quorum approbatio perpetua eſt. Et ita eam eſſe perpetuam decreuit Pius Quintus in quadam Bulla ab ipſo edita in fauorem ordinum Mendicantium anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo, Pontificatus ſui anno ſecundo. Quam non reuocauit Gregorius Tertius decimus conſtitutionẽ, quam refert Nauarrus in fine Manualis Latini. In qua licet reuocauerit conceſſa a Pio V. in fauorem Mendicantium, ſuam tamen reuocationem ad terminos ſacrorum Canonum & Concilij Tridentini reduxit. Vnde cum hoc priuilegium, prout concernit Prædicatores & Minores, non ſit contrarium ſacris Canonibus, nec Concilij Tridentini decretis, manifeſtè ſequitur, non eſſe per Gregorium XIII. reuocatum.

g Cordub. in addit. ad conſ. pen. tit. præſent. confeſſ. Sot. in 4. d. 18. q. 4. ar. 3. pa. 86. col. 1.
h Conc. Trid. ſeſ. 23. c. 15.
i Conc. Tri. vbi ſup.
K Cucc. lib. 1. maio. inſt. tit. 4. de ſacr. pœn. nu. 190. & 191.

Nec his obſtat alia poſterior conſtitutio eiuſdem Pij Quinti, Data Romæ apud diuũ Petrum, anno Incarnationis Dominicæ; milleſimo quingẽteſimo ſeptuageſimo primo, octauo idus Menſis Auguſti, Pontificatus ſui anno ſexto. *In qua perpetua conſtitutione cenſuit, decreuit, & declarauit, quod hi qui ſemel ab Epiſcopo in ciuitate & diœceſibus ſuis præuio examine approbati fuerint, ab eodem Epiſcopo iterum nõ examinari, ab Epiſcopo autem ſucceſſore pro maiori conſcientia quiete examinari denuo poterunt.*

Nã reſpõdetur, quod hæc Bulla & cetera omnia per Pium V. ordinata, ſunt per dictã cõſtitutionem

Grego-

Gregorii III.decimi,quæ incipit: *In tanta negotiorũ mole*,redacta ad diſpoſitionem iuris communis, & Concilij Tridentini,& ſecundum ius cõmune Clementinæ,*dudum*,non reuocatum per Conciliũ Tri. fratres Prædicatores & Minores ſemel approbati, ſunt idonei confeſſores,& non debent iterum examinari,& approbari, aut reprobari a ſucceſſoribus Epiſcopis.Et licet alij Mendicantes ſub dicta Bulla Pij V.comprehendantur,prout infra ventilabitur, Prędicatores tamen,& minores minimè comprehẽduntur.

Nec etiam obſtat declaratio illuſtriſſimorũ Cardinalium pro Concilio Trid.data tempore Sixti V. Pontificis maximi.Cui aliam ſimilem aſſerit Viualdus *a* fuiſſe datam ab illuſtriſſimis Cardinalibus in menſe Iunij,anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo.Declaratio, quæ ſub forma breuis ad manus meas peruenit,eſt huiuſmodi.

a Viuald. in ſuo candel.aur.1.p. tit.de confeſſ. n. 28.pag.91.col.1

Congregatio Cõcilij cenſuit regulares ad audiendas in ciuitate,et diœceſi ſecularium confeſſiones ſemel ab Epiſcopo prævio examine approbatos,iterũ ab eodẽ Epiſcopo non eſſe examinandos,Ceterum à ſucceſſore poſſe iterũ examinari iuxta conſtitutionẽ ſanctæ memoriæ Pij Quinti, datam octauo Idus Auguſti Pontificatus *ſui anno ſexto,q̃ à felicis recordationis Gregorio Tertiodecimo non eſt reuocata per reductionem priuilegiorum regularium ad terminos Concilij Tridentini.*

A. Card.Carraffa.

Ex hac declaratione colligi videtur,quod reſpõſio ſuprapoſita ad cõſtitutionem minimè eſt admittenda.Quod reſpectu regularium, qui non ſunt ex ordine Prędicatorum & Minorum fateor quidem; at reſpectu fratrum iſtorum ordinum nõ admitto. Pro cuius rei explicatione eſt aduertendum, quod minores & Prędicatores non habent ſuam perpetuitatem ad audiendas vtriuſque ſexus fidelium cõfeſſiones ratione alicuius priuilegij extra ius commune inſerti,ſed ratione iuris communis,prout ſtatim demonſtrabimus.Et dicta conſtitutio Pij V.dicitur in dicta declaratione, quod non eſt reuocata per reductionem priuilegiorum regularium ad terminos Concilij Trid.quod quidem cõcedimus. Ex hoc enim colligo,quod dicta declaratio non loquitur cum fratribus.Prędicatoribus,& Minorib.Cum perpetuitas confeſſorum dictorum ordinum a iure communi habeatur,& non per priuilegia,quę tantum a Gregorio Tertio decimo ſunt redacta ad terminos Concilij Tridentini & iuris communis ſacrorum Canonum.

In confirmationem autem huius ſententię proferam in medium reſcriptum quoddam illuſtriſſimi Domini Camilli Caietani Nuntii Apoſtolici in his Hiſpaniarum partibus à ſanctiſſimo Domino noſtro Clemente Octauo.

Camillus Caietanus Dei & Apoſtolicæ Sedis gratia Patriarcha Alexandrinus,& S.D.N.Clementis diuina prouidẽtia Papę Octaui eiuſdemq; ſedis in Hiſpaniarum Regnis cum poteſtate legati de latere Nũtius: vniuerſis & ſingulis ordinariis locorum, eorũque officialib.generalib.ſeu foraneis,necnõ paroch aliũ Eccleſiarum rectorib.ſeu vicariis perpetuis eorum loca tenentib.infra limites & terminos Prouinciæ Conceptionis ordinis fratrum Minorum S.Franciſci conſtitutis ſalutem in Domino. *Noueritis pro parte diſcreti viri fratris Bartholomæi de la Penna prouincialis dictæ prouinciæ nuper graui querela,& relatu ad audientiã noſtrã perueniſſe,quod licet fratres dicti ordinis ſemel Prædicatores,& cõfeſſores ab aliquo Epiſcopo ipſi iuxta quandã conſtitutionẽ perpetuam, felicis recordationis Pij Papæ V.deſuper editã, amplius examinari non poſſint,nec debeãt,& iuxta ſua antiqua priuilegia per diuerſos Sũmos Pontifices conceſſa defunctorum corpora,& cadauera quando Eccleſiaſtica ſepulturę tradenda aſportãtur,ſi quando ex defunctorum diſpoſitione, ac aliàs vocantur aſſociare ac certam ratam quartæ funeraliũ accipere poſſint ac debeãt,nec deſuper à quocunq. cõtra cõſtitutionẽ ac priuilegiorũ huiuſmodi formã & tenorẽ moleſtari perturbari,ac inquietari poſſint. Nihilominus multi veſtrũ fratres, & profeſſores ordinis S.Frãciſci ac prouinciæ huiuſmodi circa præmiſſa vijs indirectis moleſtare,pturbare, & impedire præſumunt.Quare fuit pro parte ipſorũ exponentiũ ad nos recurſum,nobiſq. humiliter ſupplicatum quatenus eis in præmiſſis efficacis defenſionis auxilio aſſiſtere dignaremur.Nos igitur executionẽ & debitũ effectũ cõſtitutionũ apoſtolicarũ deſiderantes circunſpectionib. veſtris,venerabiles Patres,Epiſcopis,& Archiepiſcopis atq. alijs etiã maiorib. prælatis in virtute Sanctæ obedientiæ,& ſub interdictis ingreſſus Eccleſię,necnon vobis officialib. vicarijs,ac rectorib.& vicarijs perpetuis parochialium Eccleſiarum ac loca tenentib.omnibuſq. alijs quos præmiſſa quomodolibet concernunt ſub excõmunicationis maioris latæ ſententia,aliiſq. cenſuris,& pœnis arbitrio noſtro imponendis,& applicãdis diſtrictè præcipiẽdo mãdamus,ne dictos fratres S.Frãciſci dictæ prouinciæ circa audiẽdas ſeculariũ p̃dicationes et cõfeſſiones,aſſociationes funeraliũ,atq.earũ rata percipiẽda cõtra cõſtitutiones & priuilegia eiſdẽ exponẽtib.dicteq. ordini per Sedẽ Apoſtolicã cõceſſa quouis modo directè,vel indirectè,mediatè,vel imediatè, per ſe vel per alium,ſeu alios,aut iterpoſitas pſonas impedire,perturbare,aut inquietare p̃ſumatis,aut audeatis,ſeu aliquis veſtrum audeat, ſeu p̃ſumat contrarijs non obſtantib.quibuſcunque Data Madritij Toletanæ diœceſis anno a Natiuitate Domini 1594.die verò ſecunda Menſis Aprilis, Pontificatus eiuſdem S.D. N.Papæ anno tertio.*

Camillus Patriarcha Alexandrinus Nuntius Apoſtolicus.Antonius Bole Abbreuiator.

Hoc tranſumptum ex authentico originali propria manu tranſcripſi, manu cuiuſdam notarij publici conſignato fidem facientis coram teſtibus de iure requiſitis fuiſſe a reſcripto originali illuſtriſſimi Domini Nuntij extractum.

Sed reſtat modo reſpondere rationi dubitandi in articulo quæſtionis propoſitæ, quomodo dicti fratres Minores, & Prædicatores approbati ab vno Epiſcopo ad ſecularium confeſſiones audiendas, non poſſunt ab eo,neque ab eius ſucceſſoribus examinari,cum contrarium videamus practicari in medicis,& in artificibus mechanicis:in quorum miniſterijs multo minus periculum verſatur.Huic rationi reſpondetur,quod hoc fuit ita a Sede Apoſtolica conceſſum propter pręſtantiſſimos viros in dictis religionibus exiſtentes vberes fructus ſpirituales in vinea Domini Sabbaoth fructificantes;quorum prælati inuigilant maximè ſuper eorum ſufficientia,eos ſæpè ſæpius examinãdo. Adeò,vt in noſtra Minorũ religione particulari ſtatuto caueatur,vt in qualibet viſitatione rigoroſo examini a patribus prouincialibus ſubdantur.Et Ita noluerunt Summi Pontifices de iſta prælatorum cura,& ſolicitudine confidentes eos poſtquam ſemel fuerint examinati ab vno ordinario ab eodẽque approbati amplius ab eo, & eius ſucceſſoribus examinari,approbari,vel reprobari,niſi particulari commiſſione ipſis a Sede Apoſtolica conceſſa.Et ſic in Concilio *b* Trid.ipſis,vt Legatis a latere,(qui habent in ſuis prouincijs eãdem authoritatem,quam habet Sũmus Pontifex, exceptis his inquibus ipſi coarctantur,& reſtringuntur,vt tradit Syluester *c*) delegatur facultas,quia poſſunt procedere contra dictos Prædicatores, & confeſſores

b Seſ.5.c.2. de reform.

c Sylu.tit.delegatus.nu.21.

ſcandala in populo ſeminantes, & errores in confeſſionibus, & prædicationibus dicentes.

Vnde iuſtiſſime Pius Quartus Pōtifex maximus ordinauit, quod Sanctæ Inquiſitionis tribunal procedat contra confeſſores, qui in actu cōfeſſionis, vel iuxta actum confeſſionis mulieres ad peccandum ſollicitant, Cuius Summi Pontificis cōſtitutionem in præſentiarum referam; cuius tenorem fideliter deſumpſi ex archiuo ſacræ Inquiſitionis generalis Olyſiponenſis, copiam libri *a* in quo continebatur mihi faciēte illuſtriſſimo Domino Antonio de Noroña Epiſcopo Eluenſi, & Commiſſario Generali Sanctæ Cruciatæ, & Inquiſitore generali Sanctæ Inquiſitionis Regnorum Portugalliæ.

a Habet. in lib. inquiſi gen. Olyſipon. manu ſcript. tit. 5. p. 134.

Venerabili Fratri Archiepiſcopo Hiſpalenſi in Regno Hiſpaniæ hæretica prauitatis Inquiſitori Generali Pius Papa Quartus.

Venerabilis frater, ſalutem et apoſtolicā benedictionē, Cum ſicut nuper non ſine animi noſtri moleſtia acceperimus diuerſos Sacerdotes in Regnis Hiſpaniarū, atq. etiam in ciuitatib. & diœceſib. curam animarum habētes, ſiue eā pro alijs exercentes, aut alias audiēdis confeſſionib. pœnitentiū deputati in tātam proruperint iniquitatem vt ſacramento pœnitentiæ in actu audiendi cōfeſſiones abutantur. nec illi, & qui id inſtituit Domino Deo, & ſaluatori noſtro Ieſu Chriſto iniuriam facere vereātur, mulieres, videlicet pœnitētes ad actus inhoneſtos dum earum audiunt confeſſiones, alliciēdo, & prouocando, ſeu allicere, & prouocare tentando, & procurando ac loco earum per Sacramentum huiuſmodi Creatori noſtro reconciliationis grauiorā peccatorū mole eas onerando. & a manibus diaboli trahendo in diuinæ maieſtatis offenſam, & animarū perniciem, Chriſti fidelium ſcandalū non modicum: Nos in animū inducere nequeuntes, quòd qui de fide catholica rectè ſentiunt ſacramētis ab Eccleſia Dei inſtitutis abutātur, aut illis iniuriā faciāt, fraternitati tuæ, de cuius eximia pietate, virtute atq. doctrina plurimū in Domino confidimus, per præſentes committimus, et mādamus, quatenus per te, vel aliū ſeu alios, a te deputandū, ſeu deputandos contra omnes, & ſingulos ſacerdotes dictorū Regnorum ac illarum ciuitatū, & diœceſum de præmiſſis quomodolibet diffamatos, tā ſeculares quā quorūuis etiā exemptorū: ac Sedi Apoſtolicæ immediate ſubiectorum ordinum regulares cuiuſcunque dignitatis ſtatus, gradus, ordinis, cōditionis, et præeminentia exiſtant, tam ſuper præmiſſis, quā ſuper fide catholica, & quid de ea ſentiant diligenter inquiras, & iuxta facultatum tibi contra Hæreticos, aut de hæreſi quouis modo ſuſpectos à ſede apoſtolica cōceſſarum cōtinētiā & tenorē procedas ac culpabiles repertos iuxta exceſſuum ſuorum qualitatem, prout de iure fuerit faciendum debita precedēte degradatione ſeculari iudicis arbitrio puniendos tradas. Nō obſtant hiis cōſtitutionib. & ordinationib. apoſtolicis, ac Eccleſiarum, & monaſteriorum, necnon ordinum quorumlibet, quorum ipſi Sacerdotes fuerint etiam iuramento, confirmatione apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, et conſuetudinib. priuilegijs. quoque. et literis apoſtolicis, ſub quibuſcunque tenoribus, et formis, ac cum quibuſcunque clauſulis, et decretis etiā motu proprio, aut alias quomodolibet conceſſis, etiā iteratis vicibus approbatis, & innouatis, quibus omnibus (eorum tenores præſentib. pro expreſſis habeates) hac vice duntaxat ſpecialiter, & expreſſe derogamus, ceteriſq. cōtrarijs quibuſcunque. Datum Romæ apud Sāctum Petrum ſub annulo Piſcatoris die decima ſexta Aprilis. anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo primo, Pontificatus noſtri anno ſecundo.

Ca. Glorierius.

Et aduertendum, quod hæc conſtitutio fortiori ratione procedit, quando Sacerdos, vel religioſus virum aliquem ad nefandam venerē prouocat, Quod ait Salzedo *b* in ſua practica criminali canonica ſcire in caſu quodam grauiſſimo receptum fuiſſe, de quo tamen in 2. to. in q. de inceſtu erit nobis ſermo.

b Salzed. in practic. crim. c. 8. v. deponatur. ſa ſi.

ARTICVLVS V.

Vtrum hæc præſentatio regularium in vno Epiſcopatu ſufficiat pro omnibus Epiſcopatibus.

RESpondeo dicendo, quod non eſt dubiū, quod fratres confeſſores debitè præſentati, deputati, & approbati ab vno ordinario ad audiendas confeſſiones ſecularium, ſi ſunt in diœceſi, vbi ſunt præſentati, & approbati, poſſint audire cōfeſſiones omnium ſecularium ad ſe venientium, prout infra late explicabimus. Quod autem vertitur in dubium, eſt, vtrum religioſus præſentatus, & approbatus pro diœceſi Salmanticenſi, verbi gratia, poſsit virtute dictæ approbationis perpetuo confiteri in omnibus mundi epiſcopatibus? Ad quod concluſione negatiua reſpondetur. Neceſſe eſt enim, vt approbentur in locis, in quibus ſecularium confeſſiones debet audire. Et ſic eſt interpretandum Concilium *c* Tridentinum, quod in quantum poteſt debet cōformari iuri communi, in quo ita deciſum eſt teſte Archidiacono, *d* concludente quod Sacerdotes inuitati à preſbyteris parochialibus, vt eos adiuuent in confeſſionibus parochianorum audiendis debent prius obtinere approbationem illius Epiſcopi, in cuius diœceſi confeſſiones audire volunt, nec ſufficere, quod à proprijs Epiſcopis eam obtinuerint, vt colligitur ex argumento cuiuſdam canonis: *e* & quia multum expedit, quod Epiſcopus cognoſcat ſuos coadiutores, & cooperarios, cum ei principaliter incumbat animarum cura iuxta quādam decretalem. *f* Quod attenta determinatione Concilij Tridentini, dicentis, *neminem etiam regularem poſſe audire confeſſiones ſecularium niſi ab Epiſcopis fuerit approbatus*, clarius patet, prout nouiſſime aduertit doctiſſimus Palatius. *g*

c Seſ. 23. c. 15.

d Archid. in c. perlectis 25. diſ. nu. 17.

e c. peruenit. 5. ex ſu. & §. hoc idem 16. q. 1.

f c. vt animarū periculo de conſtit. lib. 6.

g Palatius.

Nec his obſtat, quod Clemens *h* VIII. *Conceſſit quod fratres cōfeſſores ordinis Minorū ſemel præſentati alicui Epiſcopo pro cōfeſſionib. audiēdis, vt moris eſt præſentari, poſt vnā præſentationē nō teneātur amplius præſentari etiam ſi ad aliā trāſeāt diœceſim.* Ex qua conceſſione videtur colligi, quod vnica tātum ſufficit præſentatio pro omnibus epiſcopatibus. Et ita tenet Corduba *i* contra Collectorem, cuius ſententia mihi ſemper dubia fuit. Primo: quia contraria Collectoris videtur magis accedere ad ea, quæ nos docet ius commune, à quo non debemus recedere, niſi contrarium expreſſe cōceſſum videamus. Secundo, quia ſic conſueuit intelligi alia ſimilis cōceſſio Eugenij Quarti, quæ ait, quod quādo fratres ſe ſemel præſentauerint Epiſcopis, & obtinuerint ſuos caſus, licèt alibi poſtea ad habitandum ſe transferant ad tempus, & poſtea reuertantur ad eaſdem diœceſes, non ſit neceſſarium iterum ſe præſentare eiſdem Epiſcopis, vel ſuos caſus de nouo obtinere. Ita habetur in monumētis *k* ordinum, & in ſupplemento. Priuilegium enim Clementis Septimi debet intelligi ad modum, quo intelligitur priuilegium Eugenij Quarti, ſcilicet, quod dicti fratres confeſſores non teneantur amplius præſentari in eadem diœceſi, etiam ſi ſe transferant ad tempus ad aliam diœceſim, & poſtea reuertantur ad diœceſim, vbi primo fuerunt præſentati. Et confirmatur hæc intelligētia: cum enim ſit præiudicialis ordinarijs,

h Habet. in cōpe. mend. ti. abſolut. quoad ſeculares l. §. 16.

i Cordub. in addit. ad §. 16.

k In 1. impr. f. 61. 8. in 2. f. 64. conceſ. 79. & in ſuppl. f. 95. conceſ. 314.

debet

a c. olim de ver. ſignifi.

debet ſtricte interpretari, iuxta ea, quæ in iure *a* notantur.

Nec obſtat, ſi dicatur, quod ſic intelligendo priuilegium Clementis Septimi ad nihilum deſeruiret eius cōceſſio, cum id ipſum iam per Eugeniū Quartum fuerit conceſſum. Nam reſpondetur, quod verſatis in lectione priuilegiorum hoc argumentum facillimum eſt. Sæpe enim inuenitur propter ignorantiam ſupplicantium, quod circa eandem rem cōceſſiones multiplicantur. Immo, quod confuſionem præ ſe fert maximam, ſæpe ſæpius contingit, priuilegia poſterius impetrata, limitare, & coarctare id, quod antea ſine vlla limitatione, & reſtrictione erat impetratum.

b Concil. Trid. ſeſ. 25. c. 16.

Denique ex Concilio *b* Tridentinō conſtat, hanc opinionem modo neceſſario eſſe ſequendam, cum *nullus regularis*, vt ibi definitur *poſſit audire confeſſiones ſecularium, niſi ab Epiſcopis approbationem obtineant*. Quæ verba *Epiſcopis* deſignant non ſufficere approbationem cuiuſcunque epiſcopi, ſed epiſcoporū diœceſum vbi confeſſiones audiūtur prout communiter intelligunt Doctores. Et licet ſupra dixerimus Concilium Tridentinum minime reuocare Clementinā *dudum*, quoad fratres Prędicatores, & Minores, Clementina tamen ipſa nullum circa hoc continet ſpeciale priuilegium. Licet enim ibi a Summo Pontifice ipſis fratibus iuriſdictio concedatur nolentibus epiſcopis eos ſine cauſa admittere; non tamen ipſis conceditur iuriſdictio pro alijs diæceſibus, in quibus non ſunt approbati. Immo ex eadem Clementina colligitur, hoc eſſe veriſſimum cū ipſis concedatur iuriſdictio ad modum curatorum, & ipſi curati oues alterius diæceſis minime poſſunt confiteri. Et ſic hanc noſtram opinionem tenet Nauarrus. *c*

c Naua. in d. c. 27. nu. 165.

Aduertendum tamen, quod Gregorius Decimus tertius, *Cōceſſit, quod cōfeſſarij Societatis Ieſu, ac Prædicatores ab aliquo ordinario ſemel approbati, et à ſuis ſuperiorib. ad huiuſmodi munera deputati, quādocūq; ſiue in mari, ſiue in terra iter faciant, poſſunt, non repugnantibus tamen curatis parochialium Eccleſiarū verbū Dei prædicare, & quorūcunque Chriſti fideliū confeſſiones audire, dummodo id non faciāt in oppidis, aut locis, in quib. ordinarij exiſtunt, niſi eorum licētia deſuper obtenta.* Ita refertur in compendio *d* Societatis Ieſu. Quod priuilegium communicatur omnib. confeſſarijs Mendicantium ordinum ſecūdum formam iuris debite, & ſemel approbatis ab aliquo ordinario, quando ipſi ſiue in mari, ſiue in terra iter faciunt; cum, prout reſolutum eſt in hoc 1. *e* tom. Mēdicantes fruantur conceſſionibus & indultis Societatis Ieſu.

d In com. Societ. cōfeſſarius.

e 1. to. q. 55. ar. 5.

ARTICVLVS VI.

Vtrum præſentatio, & approbatio perpetua competens Minoribus, & Prædicatoribus, confeſſarijs aliarum religionum concedatur.

f Glo. in c. placuit. de pæ. d. 6.

RESpondeo dicendo, rem a ſuis fundamentis primęuis deducendo, quod quædam Gloſſa *f* carpit ſcholaſticos, qui ſua peccata confitentur incluſis, id eſt, monachis. Et recte quidem carpit, ſi tempora gloſſamentarij perpendas, quando nondum facta erat Clementina *dudum*, de ſepulturis, neque alia iura extrauagantia, quæ illam præceſſerunt. Hodie verò non procedit eius reprehēſio, primo in fratribus Prędicatoribus, & Minoribus, qui ſeruata forma illius Clementinæ, vt curati admittuntur ad cōfeſſiones audiendas. Quod ipſum eſt dicēdū de Eremitis D. Auguſtini, ad quos prædicta Clementina per Clementem Quintum extenſa fuit, & idem de fratribus Carmelitis, ad quos eadem per Ioannem Vigeſimum ſecundum fuit prorogata, prout tradit Ioannes Andreas, *g* quem Antonius & communis ſequuntur. Et idem cōceſſum fuit alijs religioſis de quorum numero ſunt Canonici regulares ſanctę Crucis Conimbricenſis, prout teſtatur Nauarrus *h*. Qui aduertit Eremitis D. Auguſtini, & Carmelitis, & Canonicis regularibus incumbere probare, ſe habere prædictum priuilegium. Quāquam enim multi Doctori illuſtri de conſuetudine teſtanti tenentur eſſe credendum, prout tenent Bartolus, *i* & alij quos referunt Iaſon, & Roquus; communis tamen Doctorum opinio contraria eſt. Et probatur; quia conſuetudo quid facti eſt, & in his, quæ facti ſunt etiam princeps errare poteſt, iuxta ea, quæ in iure *k* definiuntur. Vnde ait Baldus, *l* cōſuetudinem, quæ contra ius eſt, eſſe probandam. Imò Alexander poſt alios affirmat, probandam eſſe conſuetudinem, etiā ſi plures Doctores in ſuis commentarijs de illa teſtentur. Immo docet Aretinus *m* etiam maiori parti Doctorum de conſuetudine teſtantium non credi, quia illi non iurati teſtantur, & teſti non iurato non creditur, vt eſt notum in iure. Quod idem eſt dicendum de priuilegio. Priuilegium enim, quod nō continetur in iure communi, eſt quid facti, ſicut cōſuetudo. Vnde ſi negetur Auguſtinienſes, Carmelitas, & alios regulares hoc priuilegium habere debent probare illud habere; quod non tenentur probare fratres Prædicatores, & Minores cum eorum priuilegium quoad hoc contineatur in iure communi dictæ Clementinæ *dudum*. Ita doctiſſimus Nauarrus. *n*

g Andr. in c. omnis vtriuſq; ſexus colu. pe. ſub ſi. de pæ. & remiſ.

h Nau. in d. ca. placuit. nu. 185.

i Bar. in l. de quibus ff. de leg. d. 4. q. pri. nu. 11. Iaſ. pe. col. ibi. Roquus in c. ſue cōſtit. f. 26. col. 4. verſ. 5. quæri.

k c. 1. de cōſti. lib. 6.

l Bald. in leg. ſi quis. §. 1. ff. de pign. Alexa. in l. poſt dotem. vlt. carta in pri. ff. ſol. mat.

m Aret. conſil. 138.

n Nau. vbi ſup. 188. 189.

Ex qua doctrina colligitur primo dictā Clementinam *dudum*, quo ad hoc, de quo agimus, cōpetere Auguſtinienſibus, non iure communi, ſed ratione priuilegij præciſe. Et ſic Concilium in quantum ſecundū aliquos limitatur per Clementinam *dudum*, id quod ſecundū eam nolentibus Epiſcopis admittere, & approbare ſine cauſa confeſſores ordinum Prædicatorum, & Minorum pro præſentatis, & approbatis habeantur, & iuriſdictionem habeāt actualem ad audiendas confeſſiones ſecularium, & imponendas pęnitentias ſalutares, & abſoluendū a peccatis, non limitatur quoad Auguſtinienſes, neque quoad Carmelitas, neque quoad alios fratres regulares, cum dicta Clementina reſpectu eorum ſit priuilegium, & in Concilio Tridentino priuilegia, & conſuetudines in contrarium reuocentur.

Infertur ſecundo, quod conſtitutio Pij Quinti determinans confeſſores regulares, etiam ordinum mendicantium, ſemel ab vno Epiſcopo approbatos ab eodem Epiſcopo, ſine iuſtiſſima cauſa non poſſe reprobari, at poſſe a ſucceſſore eorum iuriſdictio ſuſpendi, licet non habeat locum in confeſſoribus ordinum Prædicatorum & Minorum (cum a iure cōmuni extrauagantis *inter cunctas*, de priuilegiis cōpetat ipſis fratribus perpetuitas approbationis dicente Benedicto vndecimo; ibi, *Datam vero licentiā per diœceſanorum mortem nolumus terminari.* Quæ extrauagans quantum ad hoc non reuocatur per Clementinam *dudum*, prout affirmāt Soto *o* & omnes. Immo eſt approbata, cū nihil circa hoc innouet licet innouet quoad alia ibi contenta) habet tamen locum in confeſſoribus aliarū religionū. Quod probatur; nā præſentatio & approbatio perpetua ipſis conceſſa reſpectu ipſorū eſt tantū priuilegium & in dicta conſtitutione Pij V. priuilegia reuocātur. Et licet Gregor. decimus tertius in ſua conſtitutione reduxerit conſtitutionem Pij V. ad terminos Concilij Tridentini, in eodē Concilio Tridentino priuilegia,

o Sot. in 4. d. 18 q. 4. ar. 3.

Digitized by Google

Et licet aliquis contra opponat aliquos religioſos, ita male viuere vt potius ſint in ſcandalum & ruinam, quam in ædificationem; huic obiectioni, reſpondetur, quod hoc accidit in aliquibus Religioſis particularibus: de quo non eſt mirandũ, cũ in collegio Apoſtolico inter duodecim vnus fuerit latro, & proditor. Et illa regula Ceſſante cauſa, debet ceſſare effectus, intelligitur, quando cã ceſſat in communi, & vniuerſaliter: ſecus ſi ceſſat ex accidenti in aliquibus perſonis particularibus, iuxta ea quæ dicuntur in iure *a* & notat Paulus de Caſtro, & poſt Archidiaconum tradit Aretinus, & tradũt etiam Curtius Iunior, Couarruuias, Victoria, Soto Tiraquellus, Menchaca. Et ſic priuilegia generaliter conceſſa mulieribus propter liberos vigebunt in ea muliere, quæ ex accidenti liberos nõ procreat quia eius reſpectu ratio videtur ceſſare in particulari, quod vtique non facit ceſſare legis diſpoſitionẽ. Et ad hoc videtur facere cuiuſdam Imperatoris *b* determinatio, quam ad hoc expendit Baldus, & expendit etiam Bolognet. Vnde cum cauſæ dictarum conceſſionum, ſ. conuerſio Indorum, & manutenentia ipſorum non ceſſet in Religioſis in cõmuni, & vniuerſaliter à Iuris metis, toto cælo aberrãt obiicientes eas ceſſare, quia in aliquibus Religioſis in particulari ceſſant.

Et dato, quod cauſæ omnino ceſſarent, requiritur ſententia deciſoria ipſorum priuilegiorum. vt notant communiter Doctores in regula *Cum ceſſante*, & ſic ex dictis conſequitur, quod Epiſcopi cõtrauenientes dictis priuilegijs propria authoritate ſunt excommunicati ipſo Iure, excommunicatione Papæ reſeruata, à qua non poſſunt abſolui, niſi à Summo Pontifice, vel de licentia prælatorum Religioſorum, ad quos ſpectat. Quia Leo Decimus, vbi concedit Religioſis, quod poſſint ſacramenta ſupra dicta miniſtrare neophitis, præcipit hæc ſub excommunicatione ipſo facto incurrenda, vt nullus impediat directè, vel indirectè, quouis quæſito colore. Neq. poterunt ignorantiam allegare. Tũ, quia ex parte religioſorum hoc ſæpe dictum eſt. Tum, quia ad ſtatum Epiſcoporum non ſpectat hæc ignorare. Similiter clerici Epiſcoporum miniſtri non poterunt ſe excuſare dicentes, quia iuſte impediunt religioſos; Admoniti enim a religioſis de priuilegio, quod habẽt à Sede Apoſtolica, oportet ſuperiori obedire relicto inferiori.

Sexta concluſio. In caſu ſupradictæ cõcluſionis, quando oſtenſis priuilegijs Epiſcopus dubitat de priuilegio, an valeat, necne, poteſt Epiſcopus agere contra religioſos coram ſuperiore ipſorũ religioſorum de iure ſuo. Probatur concluſio in caſu, in quo Epiſcopus dubitat de priuilegio, quandiu dubitat, agere poteſt in defenſionem ſui iuris, & non poteſt ipſe iudicando, eſt enim ei interdictum de priuilegijs iudicare, aut ea interpretari in tantum, quod etiam ſi priuilegium tenderet ad noxam, eſſet proponendum principi, vt ipſum reuocaret, & non liceret alicui propria authoritate contrauenire, prout tenet quædam Gloſſa, *c* & communiter ſcribentes. Ergo ſequitur, quod coram aliquo iudice agere poteſt: & non videtur coram quo, niſi coram iudice ſuperiore videlicet Nuntio Apoſtolico ad ſimiles lites priuilegiorum decidendas conſtituto, & in partibus Indiarum ad Reges Hiſpaniarum, ſeu ad ſuum Regale conſilium, ſeu ad Proregem eſt recurrendum, qui ex legatione Pontificis dant facultatem religioſis ad adminiſtranda ſacramenta, prout dictum eſt in ſuperioribus, ad quos ſpectat reddere rationem ſuæ facultatis.

Et ne aliquis remaneat ſcrupulus, omnia prædicta ex litera Clementinæ ſatis probantur. Nã poſtquam ſub excommunicatione interdicit religioſis, ne ſacramenta miniſtrent, in fine excepit illos, qui priuilegio ſe tuentur. Si ergo tales eximuntur tuentes ſe, & oſtendentes priuilegia, etiamſi Epiſcopus dubitet, an ſufficient, valeant, necne, non poterit per Clementinam agere contra religioſos miniſtrãtes, quia ſolum datur ei, ut agat contra illos, qui priuilegio non ſe tuentur. Vnde reſolutiue dico, quod ſi eſt notorium, religioſos talia ſacramenta miniſtrare, & non ſe defendunt, aliquo priuilegio, uel aliqua licentia ſuperioris, poterunt Epiſcopi agere ad denuntiationem. Verum ſi religioſi licentiam habent aliunde, & priuilegia oſtendunt quamuis Epiſcopi credant ea omnino non ualere, non poſſunt contra ipſos agere per ſe, niſi coram ſuperiori eos in ius uocando. Maxime, quia cum conſtet de intentione Papæ concedentis, oportet ad eam attendere. Et ſi de ea non conſtaret, uerbis priuilegij ſtandum eſt, prout dicunt Iura, & bene notat Philippus Fräcus. Neq; poterit allegare priuilegia religioſorum non ualere: quia uidentur ceſſare cũ perſonis, quib. fuerant conceſſa. Nam quando eſt dubium, an priuilegium ſit reale, uel perſonale intelligitur eſſe Reale, ut uoluit Speculator. *d*

ARTICVLVS XIII.

Vtrum licentia parochi excommunicati ſufficiat; ut religioſi poſſint miniſtrare ſacramenta prohibita in dicta Clementina.

RESpondeo dicendo, quod cum parochus excommunicatus parochiæ munera obire non poſſit, cum careat iuriſdictione iuxta ea, quæ notantur in iure, *e* ac propterea ſicut functiones iuris eius obire ipſe non poteſt, ita neq; alteri, ut ipſas obeat mandare ualet, quandoquidem, & delegatio huiuſmodi iuriſdictionis eſt ſecundum iura. *f* Vnde ſequitur, quod religioſi, qui aut clericis, aut laicis ſacramentum extremæ unctionis, uel Eucharistiæ adminiſtrant, uel dum matrimonium fit, benedictionem tribuunt, in excommunicationẽ incidunt, quæ in Clementina contra religioſos proponitur, ſi a parocho excommunicato licentiam conſecuti propoſita ſacramenta adminiſtrauerint. Nam proprij parochi licentia poſtulatur, cuius dãdæ excommunicatus parochus facultatem non habet; & ſi dederit nulla eſt argumento cuiuſdam iuris. *g* Verum eſt tamen, quod ſi religioſi ſimplicitate animi ducti putantes parochum excommunicatum eam ſibi concedere poſſe, prædicta ſacramenta adminiſtrarint non incidunt in dictam cenſuram cum ea contra præſumentes tantum proponatur, prout tradit Nauar. *h* & tradit etiam Bartholomæus Vgolinus.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum religioſi poſſint ſacramenta Eucharistiæ, & alia ſuis familiaribus miniſtrare.

RESpondeo dicendo, quod Clemẽs Quartus, & Sixtus Quartus *Conceſſerunt fratrib. minorib. vt his, qui in eorũ morantur obſequijs miniſtrare libere poſſint ſacramẽta.* Ita habetur in libro Monumenta ordinum. *i* Et Martinus Quintus conceſſit mo-

a l. 9. non ad ea ff. de legibus. l. ſi fratre. ubi Pau. C. qui teſt. fac. poſ. Are. in l. 2. col. 7. in prin. ff. de vulgar. Cur. in l. poſthum. n. 42. C. cõtra tabu. Con. in c. cũ eſſes n. 19. de teſta. et in c. poſſe. 3. p. 6. nu. 2. de ſponſ. 2. p. c. 6. §. 9. nu 8. Vict. de poteſt. ciuili nu. 122 p 94. So. li. 4. de iuſ. q. 5 ar. 3. co. 3. Tira. in tra. ceſſante cã li. ãtta. 32. Mẽchã. illuſtrium qq. c. 87. nu. 23.

b Aſſiduis. verſ. ideo C. qui potio res in pign. et Bal. ibi nume. 2. Bologn. in l. 1. ff. ſol. mat.

c Gl. fi. in c. ſuggeſtum. de decimis.

d c. ſane et c. porro de priuilegijs l. 9. de ge. 3. Fräcus in c. quia de conc. preb. in 6. 2. Spec. in tit. de inſtruc. edit. ẽt.

e c. ad probãdũ de re iudicata.

f l. imperiũ ff. de iuriſ. omniũ iudicum.

g leg. quoties ff. qui ſatiſdare cogantur.

h Na. c. 27. nu. 102. v. 2. Vgolinus de excõmunicati maiori. tabula 2. c. 11. §. 4. nu. 4.

i in 1 imp. f. 56. et in 2. fo. 140. con. 3 t 5.

monachis Sancti Benedicti obſeruãtiæ Hiſpaniæ, *vt confeſſiones quoruncunq. familiarium ſuorum, tã laicorum, quã regularium, & ſecularium intra, et extra ſepta ſuorum monaſteriorũ commorantiũ, audire, & pro eorum cõmiſſis debitam eis abſolutionẽ impendere, nec non dictis familiarib. tam intra, quam extra ſepta præfata commorantib. Eccleſiaſtica ſacramenta, quoties fuerit opportunum, miniſtrare valeant.* Ita habetur in compendio *a* mendicantium.

Circa prædictas cõceſſiones notandũ eſt, quod modo poſt Concilium *b* Tridentinũ, vbi ſtatuitur *nullum confeſſorem regularem, ſine ſecularem poſſe audire confuſſiones ſecularium, niſi fuerit ab Epiſcopo approbatus, videtur quod ipſi fratres nõ poſſunt audire confeſſiones dictorum familiarium.* Et cõfirmatur. Nam in eodẽ concilio *c* reuocantur priuilegia regularium concernentia dictos familiares, & ſeruitores, & quocunq; nomine, monaſterijs addictos, niſi monaſterijs actu ſeruiant, & intra eorum ſepta ac domos reſideant, ſubq. eorum obedientia viuant: ſi talia priuilegia perturbationem in Epiſcoporũ excitant iuriſdictione, & exemptis occationẽ laxioris vitæ præbere dignoſcuntur. Priuilegia aũt ad omnia ſacramenta miniſtrãda familiaribus, ſine approbatione, & licentia Ordinarij Iuriſdictionẽ Epiſcoporum ſaltem videntur perturbare. Et ſic videntur abrogata per præfata Concilij decreta, niſi ipſi familiares actu ſeruiant, & intra ſepta monaſteriorum ſint, & ſub eorum obedientia viuant.

a Comp. ti. familiares. ſeu famuli fratrũ. §. 10.
b *Seſ. 23. c. 15. refor.*
c *Cõc. Trid. ſeſ. 24. de ref. c. 11.*

Sed reſpondetur, quod priuilegia mendicantib. & fruentibus eorũ priuilegijs conceſſa in his, quæ ſunt limitata, & reſtricta per Concilij decreta viuę vocis oraculo in foro Conſcientiæ à Pio Quinto ſunt confirmata. Et ſic religiones poſſunt vti cum familiaribus, & famulis, & ſeruitoribus monaſteriorũ priuilegijs ſuperius citatis, licet, quo ad alia etiam in foro Conſcientiæ minime vtantur dictæ religiones priuilegijs per Concilium derogatis, reſtrictis & limitatis. Et ratio horum eſt, quia in vſu horum priuilegiorum cum famulis & familiarib. non ita perturbatur iuriſdictio Epiſcoporũ, & parochorum, ſicut perturbatur eorum iuriſdictio cõferendo ſacramentum Euchariſtiæ in die Paſchatis, & conferendo alia ſacramenta omnibus perſonis ſecularibus.

Et aduertendum, quod fratres Mẽdicantes virtute dictorum priuilegiorum, poterunt extremam vnctionem, & etiã Euchariſtiam in die Paſchatis prędictis familiarib. & famulis adminiſtrare. Quia priuilegia pręfata abſolute, & ſine limitatione cõcedunt poſſe miniſtrare ſacramenta familiaribus, quoties opportunũ duxerint. Cum ergo nos ante priuilegia Martini Quinti poteramus ſacramenta dicta dare, excepto die reſurrectionis: & poſtea Martinus V. abſolute conceſſit, vt ea poſſimus miniſtrare, oportet, quod hoc priuilegiũ aliquid operetur iuxta ea, quæ notãtur in iure, *d* Quod quidẽ non operaretur, niſi extẽderemus ad diem paſchæ Reſurrectionis Ieſu Chriſti Domini noſtri.

d cap. in his de priuil.

QVAESTIO LVII.

De Beatæ Virginis Mariæ Conceptione, in quinque articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 *VTrum Beata Virgo fuerit concepta ſine peccato originali.*
2 *Vtrum ſit peccatum prædicare B. V. fuiſſe conceptã ſine peccato.*

3 *Vtrum pro feſto et miſſa conceptionis aliquæ indulgentiæ concedantur.*
4 *Vtrum deferentes imaginem B. Mariæ, & eius filij, quam Moniales Conceptionis deferunt, aliquam indulgentiam conſequantur.*
5 *Vtrum in feſto Conceptionis ſuſpendatur interdictum, & ceſſatio a diuinis.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Beata Virgo fuerit concepta ſine peccato originali.

REſpondeo dicẽdo, quod Sixtus IV. prout habetur in libro *e* monumenta ordinum, *Proprio motu, & authoritate Apoſtolica reprobauit, & dãnauit aſſertiones prædicatorũ, & aliorũ quorumlibet, qui affirmare præſumerent, Sanctam R. E. de ſpirituali tantum cõceptione, & ſanctificatione virginis glorioſæ feſtum celebrare, ac illorũ, qui crederent & tenerent, quod aſſerentes eandem genitricẽ Dei ab originalis peccati macula in ſua conceptione præſeruatã fuiſſe, propterea alicuius hæreſis labe pollutos fore, iſtas namq. aſſertiones, vtpote falſas, & erroneas, ac a veritate alienas, editoſq. libros id continentes ſimiliter reprobauit et damnauit. Ac motu, & authoritate prædictis ſtatuit, & ordinauit, quod prædicatores verbi Dei & quicunq alij cuiuſcunq. gradus ordinis, & conditionis fuerint, qui de cetero auſu temerario præſumpſerint in eorum prædicationib. ad populum ſeu alias quomodolibet affirmare huiuſmodi ſic reprobatas, & dãnatas aſſertiones & opiniones veras eſſe, aut dictos libros pro veris legere tenere, vel habere, poſtquã prę ſentib. literis ſcientiã habuerint excõmunicationis ſententiã, & æternæ maledictionis pęnã eo ipſo incurrant: a qua ab alio quã a Romano Põtifice & illius proprio ore expreſſa cauſa huiuſmodi, propter quam cenſuras prædictas incurrerint (niſi in articulo mortis cõſtituti) nequeunt abſolutionis beneficiũ obtinere. Non obſtantib. quibuſcunq. in contrariũ facientib. Itẽ pari dãnationi & cenſuræ ſubiecit illos, qui prædicare, docere, aut alias uerbo, uel, ſcriptura affirmare prę ſumerent, hęreticũ fore credere, eandẽ virginẽ glorioſam a peccati originalis macula præſeruatam non fuiſſe.*

e In 1. imp. f. 34 et in 2. fol. 217. conceſ. 257. et in eo. lib. in 1. imp. f. 74. & in 2. f. 158. conceſ. 376 extraua. graue nimis de reliqui. & vener. Sãct.

Pro explicatione huius decreti eſt notandũ, qđ B. Virgo Maria nullũ peccatum actuale habuit in tota vita ſua, prout dicitur in Concilio *f* Tridẽ. & late tradit noſter Doctiſſimus Corduba, & de hoc non eſt quęſtio in præſenti articulo, nec etiam eſt quæſtio an B. Virgo potuerit concipi ſine macula peccati originalis, cũ hoc non implicet cõtradictionem. Quęſtio ergo eſt vtrum B. Virgo de facto fuerit concepta ſine peccato originali, de quo duplex inter ſcholaſticos opinio verſatur. Prima eſt *g* D. Thomæ, & Caietani dicentium ſub peccato fuiſſe conceptã originali, quos cęteri Thomiſtæ ſequuntur. Secunda eſt opinio Scoti *h* ab Scotiſtis ſecuta, fuiſſe Virginẽ Mariã ſine peccato originali conceptã. Et aliqui ita ſuis opinionib. adhęrebant, vt non ſolũ in ſcholis diſputando, ſed etiã in concionibus publice prædicando pertinaciter aſſererent, ſuam opinionem ita eſſe veram, vt contrariã hęreticam, & erroneã iudicarent. Quod in animis audientiũ ſcãdalum maximum ingerebat, quam litem ad ſe Sixtus IV. aduocãdo ſupradictam edidit conſtitutionem definiẽs, non eſſe hæreticum, neque peccare mortaliter, nec venialiter, ſentire Virginem Mariam fuiſſe conceptam, ſine peccato originali, vel ſentire eius rei oppoſitum. Et in Concilio Tridẽ. *i* hæc eadẽ definitio cõprobatur. Et proponit excõmuni-

f Concil. Trid. ſeſ. 5. in fi. & ſeſ. 6. cano. 23. Cor. li. 1. qq. q. 18. §. 1. & 7.
g *Caiet. in quodlib. & in 3. p. q. 27. ar. 2. & 12. q. 81. a. 3.*
h *Scot. in 3.*
i *Conc. Triden. ſeſ. 5. can. vlt.*

municationẽ ipſo facto Sedi Apoſtolicæ reſeruatã contra contrariũ docentes, aut dicentes. Nec Concilium Baſilienſe definiẽs, Virginem ſine peccato originali fuiſſe conceptã, facit hoc eſſe de fide, quia cõgregatio Baſilieñſis, quando decreuit B. Virginẽ ſine originali peccato eſſe conceptã, iam diſceſſerat à vero Papa Eugenio IV. vt patet ex ordine ſeſſionum. Nã in ſeſſione trigeſima quarta ſ primo kalendas Iunij de facto depoſuerunt prædictum Eugenium Papam, & alium Amadeum quendã elegerunt, putantes ſe per hoc Eccleſiæ concordiã facere. Et poſtea in ſeſſione trigeſima ſexta, decimo octauo Kalend. Octobris ſequentis fecerunt prędictam determinationẽ de immaculata virginis conceptione. Quod autẽ ille Eugenius IV. fuerit ſemper verus Papa, & nõ Amadeus ille electus ab illa cõgregatione Baſilieñſi inde patet, quia tunc & poſt ſemper eſt habitus pro vero Papa, cõputatuſq; in numero pontificum. Ad idem etiam facit Cõciliũ Lateranenſe tertiũ ſub Leone decimo, ſeſſione vndecima in Bulla *Paſtor æternus*, vbi expreſſe dicitur, quod Conciliũ Baſilienſe poſt eius trãslationẽ factam per Eugeniũ Papam non fuit, neq. meretur amplius Cõcilium appellari, & poſtea ibidem facta nullum robur habent. Hæc ibi.

Quod ſi ad prædicta dicatur, quod Eugenius IV. & Nicolaus V. approbauerunt omnia acta dicti Concilij Baſilienſis, præter ea, quæ contra ipsũ Papam geſta ſunt, id vtique negatur, ſolum enim aliqua pro communi cõcordia approbauerunt, de quorum numero articulus ille cõceptionis nõ eſt. Immo ẽt ſi ipſum Concilium approbaſſent generaliter, id intelligitur de nobiliori, & certiori ſtatu eius, in quo ſcilicet vnio ipſa facta eſt, & antequã à vero Papa diſcederet, vt de Concilio Conſtantienſi dicit Caietanus. a

a Caie. in quodlib. de pote. Pap. & Conc. cap. 8.

ARTICVLVS II.

Vtrum modo ſit peccatum prædicare oppoſitum, ſcilicet, Virg. Mariam in peccato originali fuiſſe conceptam.

RESpondeo dicendo, quod non ſit peccatum veniale hoc, vel illud ſentire, inde liquet, quia nulla lege prohibetur, item quia alias nõ permitteret Eccleſia hoc, vel illud ſentire, & docere, ſi eſſet peccatũ veniale, ſed potius id reprehenderet, aut prohiberet, & vt cauẽdum doceret, & prædicaret, quorum nihil facit, vt patet ex decreto Sixti IV. ſuperius citato. Hoc tamen eſt intelligendum ſecluſo ſcandalo, & pertinacia, quãuis enim ex parte veritatis ſeu falſitatis huius, vel illius opinionis, ſit licitũ tenere, & dicere hoc & illud, tamẽ põt fieri illicitũ mortaliter, vel venialiter ex circũſtantia ſcandali probabiliter imminentis, quod ẽt contingit in omni alio actu morali ex genere ſuo licito, q̃ per circunſtantiam ſcandali vitiari poteſt. Similiter ratione pertinaciæ poteſt fieri illicitum, videlicet dũ quis nõ habet animũ paratũ ſtandi Eccleſię determinationi, ſi fieret circa hoc. Ex quo ſequitur quod publicè populo prædicantes in eccleſijs doctis pariter, & indoctis Beatam Virginẽ fuiſſe conceptam in originali, vix excuſantur a peccato mortali, aut veniali, non quidem ratione veritatis, aut falſitatis dicti, ſed rõne ſcãdali probabiliter imminẽtis ſaltẽ in Hiſpania, & Gallia & alibi, vt patet experientia, & tanquã ſcandaloſi tales prædicatores cõdemnati ſunt per vniuerſitatẽ Pariſienſem, & ſnĩa lata eſt contra quendã fratrem Ioannem Veri de ſacro ordine Prædicatorũ qui id prędicauerat anno Domini milleſimo quadringẽteſimo nonageſimo ſeptimo. Nec tale vulgi ſcandalum eſt Phariſaicum neq. eſt malitia, vt putat Caiet. b ſed eſt ſcandalum puſillorũ, aut piè ignorantiũ, vel potius piè, & vere credentiũ. Nec in talis prædicatio, quod ſcilicet B. Virgo cõcepta ſit in peccato originali, eſt expediẽs aut vtilis ad fidẽ, & bonos mores, dum Eccleſia id non determinat. Immo licet non ſit peccatũ mortale, neq. veniale prædicando aſſerere opinionẽ eſſe veriſſimam B. Virginem conceptam fuiſſe ſine peccato originali, eſt tamen hæc prædicatio indiſcreta cũ tanta ſit his temporibus deuotio erga immaculatã Virginis Conceptionem, & tanta ſolemnitate ab vniuerſali Eccleſia ſolẽniter celebretur, vt fideles cõmuniter putent de hac re non eſſe opinionẽ, ſed fidem. Et ideo Pius V. Pontifex Maximus in cõſtitutione incipiente *ſpeculum Domini* anno Domini milleſimo quingẽteſimo ſeptuageſimo emanata, ſtatuit dicens: *Proprio motu ſtatutum felicis recordationis Sixti IV. prædeceſſoris noſtri ſuper ea re a Concil. Trident. innouatum Apoſtolica authoritate tenore præſentium confirmamus, & approbamus, atque vt deinceps efficacius a cunctis obſeruetur perpetuo ſtatuimus, & ordinamus, quatenus nemo cuiuſcũque ordinis gradus conditionis, vel dignitatis exiſtat in popularibus concionib. vel vbicunq. promiſcua virorum, & mulierũ multitudo conuenire ſolet de huiuſmodi cõtrouerſia alterutra parte diſputare rõnib. vel doctorum authoritate afferẽdo propriam ſnĩam, & contrariam refellendo aut impugnãdo, vel de hac ipſa quæſtione cuiuſuis pietatis aut neceſſitatis prætextu vulgari ſermone ſcribere, vel dictare p̃ſumat. Qui contra fecerit ſuſpenſionis pœnã a diuinis abſq; noua declaratione ipſo facto incurrat, ſi modo fuerit in ſacris conſtitutus & quocunq. præterea gradu, ſiue dignitate, vel adminiſtratione fungatur, illis oĩb. ſit ipſo iure priuatus, & ad eadem vel ſimilia munera obtinenda, vel obeunda perpetuæ inhabilitatis cenſura etiã ipſo facto ſit obnoxius, ſuper quib. niſi a Romano Pontifice pro tp̃e exiſtente diſpenſari, vel abſolui non poſſit. Ceterum quandiu per Apoſtolicã Sedem altera pars diffinita non fuerit oppoſitaq. ſnĩa cõdemnata liceat viris doctis in publicis Academiæ diſputationib. ſiue generalium, aut prouincialium Capitulorum, vel vbi alias interſunt, qui rem capere poſſunt, neq; ſcandali vlla ſubeſt occaſio de illa quæſtione diſſerere, argumentis vtrãlibet partem vel aſſerere, vel impugnare: dum tamen neutra, velut erronea prędicetur ſeruentur q. illa omnia, quę a prædicto Sixto prędeceſſore noſtro ſtatuta ſunt, &c.*

Circa quam conſtitutionem eſt notandum, non eſſe in vſu quo ad pęnas impoſitas illis, qui in popularibus concionib. vel vbi turba populi adeſt, diſputant de hac immaculata conceptione; neque etiam eſt in vſu quoad dictas pœnas impoſitas illis qui vulgari ſermone de ea ſcribunt, aſſerendo propriam ſententiam, & contrariam refellendo. Licet tamen quoad dictas pęnas in vſu non ſit, notabilis nihilominus talis conſtitutio cenſeri debet ad noſtram opinionem confirmandam.

b Caieta. in d. quodlibeto.

ARTICVLVS III.

Vtrum pro miſſa & feſto Conceptionis aliquæ indulgentiæ concedantur.

REſpondeo dicẽdo, q̃ Leo X. *Conceſſit, quod toties, quoties fratres Minores de obſeruãtia dicunt miſſã Conceptionis V. M. ac intendũt orare pro ſua Sãctitate, et vniuerſale Eccleſia habeãt indulgẽtiã plenariã* Et idẽ Leo X. *Ampliauit ſupradictam indulgentiã pro fratrib. eiuſdem ordinis audientibus pręfatã miſſã Conceptionis, ac etiã pro monialibus*

Sanctę

Digitized by Google

Sancta Clara in congregatione viuentibus ſimiliter audientibus præfatam miſſam.

a Collector.tim. indul. plena. quoad fratres 9.17 et 18.

Circa quas conceſſiones aduertit Collector a ordinis Mendicantium, quod nõ ſunt alias impreſſę, eo quod poſt impreſſionem librorum priuilegiorũ fuerunt obtentę, ſeu ad partes Hiſpaniæ adductæ. Nihilominus tamen pro indubitatis poſſunt haberi, cum habeantur in regiſtro Commiſſariorum Curiæ Romanæ, ac inde ſint fideliter extractæ.

Deinde Sixtus Quartus *Statuit et ordinauit, quod omnes, et ſinguli Christi fideles vtriuſq. ſexus, qui miſſam et officium feſti Conceptionis Mariæ Virg. cuius initium eſt: Sicut lilium inter ſpinas, die in feſto eiuſdem Conceptionis deuotè celebrauerint, & dixerint, aut illius horis Canonicis interfuerint, quoties id fecerint, eãdem prorſus indulgentiam, & remiſſionẽ peccatorũ conſequantur, quã Vrbanus Quartus & Martinus Quintus, et alij Romani Pontifices concesserunt illis, qui miſſam, officium, et horas Canonicas in feſto corporis Christi a primis veſperis, & per illius octauã (iuxta Romanæ Eccleſiæ institutionẽ) celebrãt, dicũt, aut miſſæ, aut officio & horis huiuſmodi interſunt.* Ita habetur in libro b Monumenta ordinum.

b In 2. imp. fol. 215. conce. 225.
c Supp. fol. 137. conce. 578.

Circa quam conceſſionem eſt notandum, quod iſtę indulgentię, ut colligitur ex quadam Bulla Eugenij Quarti, quę habetur in ſupplemẽto c ordinis *Sunt in Summa pro matutinis & vtriſq. veſperis diei feſti, et miſſa quadraginta dies, pro reliquis horis hoc eſt pro qualibet ipſarum centum ſexaginta. Et in quibuslibet octauarum diebus pro ſingulis matutinarum miſſarum, & veſperorum ducentos dies. Ac pro reliquis horis octoginta dies. Item ſequentib. proceſſiones, ac miſſas deuote celebrantibus, tam in feſto quam in octauarum diebus pro pace, ac tranquillitate Eccleſiæ, ac Sacramentum in feſto huiuſmodi ſumentibus conceduntur ducentos dies indulgentiæ.*

Deinum Sixtus Quartus, *Omnibus, et ſingulis monialib. Conceptionis Beatæ Mariæ Virginis, ac omnibus & ſingulis alijs vtriuſque ſexus Christi fidelibus vere pœnitentibus & confeſſis qui ſingulas, ſeu quamlibet Eccleſiarum monaſteriorum monialium huiuſmodi in feſto Conceptionis eiuſdẽ B. Mariæ a primis veſperis vſq. ad occaſum ſolis eiuſdem feſti annis ſingulis deuote viſitauerint, & ibi pro pace inter Christianos principes conſeruanda, ac Sanctæ matris Eccleſiæ exaltatione, hæreſumq. extirpatione pias ad Deũ preces effuderint, ſi eo die Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentũ ſumpſerint, indulgẽtiam plenariam, et omnium peccatorũ remiſſionem quoad eos viuentes perpetuo illis omnib. concedit, & elargitur.* Ita habetur in conſtitutione quadrageſima ſecunda quę incipit: *Expoſi. am nobis*, edita d ab eodem Sixto anno *Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſexto.*

d Reſe. Capu. in ſuis anno ad cõpen. Mend. tit. Conce. Virginis in fin.

Circa hanc conceſſionem eſt aduertẽdum, quod licet in ea concedatur remiſſio omnium peccatorũ non propterea conceditur facultas ad abſoluendũ a reſeruatis peccatis. Hic enim nomen *peccatorũ*, non pro peccatis, ſed pro pœnis debitis peccatis eſt accipiendum, ſæpe enim in diuinis literis hoc nomen peccatum pœnam ſignificat temporalem. Et ita intelligitur illud Machabæorum. e Sanctum & ſalubre eſt pro defunctis exorare, vt a peccatis ſoluantur, id eſt, à pœnis debitis peccatis liberẽtur. Culpa enim peccatorum exiſtentium in Purgatorio in hac vita fuit ipſis condonata, prout declarat Gabriel. f Idem ergo in præſentiarum ſignificat remiſſio omnium peccatorum, quod ſignificat indulgentia plenaria.

e Marc. 12.

f Gabri. in 4. d. 41. q. 3. ar. 3. nu. 1.

Aduertendum ſecundo, quod in his Hiſpaniarũ partibus, & vbi Bulla Cruciatæ publicatur, non poſſunt ſeculares lucrari ſuprapoſitas indulgẽtias, niſi ipſam met Bullam Cruciatæ habeant. In ipſa enim omnes hæ & aliæ ſimiles indulgentiæ quoad ſeculares ſuſpenduntur, quę pro ipſis ſecularib. Bullam ſumentibus reualidantur. Et id ipſum dicendum eſt de indulgentijs articulo ſequenti referendis.

ARTICVLVS IV.

Vtrum deferentes imaginem Beatæ Mariæ, & eius filij, quam moniales Conceptionis deferunt, indulgentiam plenariam conſequantur.

Reſpondeo dicendo, quod Iulius Secundus prout refertur in Supplemento g *Conceſſit omnibus Christi fidelib. vere pœnitentibus et confeſſis in regno Caſtellæ conſtitutis qui imaginem Beatæ Mariæ Virginis, & eius filij (quam moniales ordinis ſanctæ Conceptionis in ſcapularis, & homines in pectore deferre conſueuerunt) detulerint, & octies ſalutationem angelicam deuote recitauerint, ſimiles et prorſus eaſdem indulgentias conſequantur, quas conſequerentur, & conſequi poſſunt, ſi decies ſalutationem angelicam in honorem decem virtutum, eiuſdem Beatæ Mariæ Virginis recitarent.*

g Suppl. fol. 85. conc. 254.

Circa quam Conceptionem notat Collector h priuilegiorum mendicantium, quod ad lucrãdum præfatas indulgentias non oportet recipere ab aliquo inſignia, nec illa deferre, ſicut pro lucrandis indulgentijs de decem Aue Maria, licet aliqui aliter opinentur.

h Coll. ti. indul gentia quoad ſeculares oct. ano. 9.3.

Inſuper Leo X. pro vt habetur in ſupplemẽto i *Conceſſit, quod viri deferẽtes imaginem Conceptionis B. V. & mulieres ſcapulatum eiuſdem ordinis cũ prędicta imagine, eaſdem gratias obtineant, et conſequantur, quas conſequuntur, & conſequi poſſunt deferentes chordam fratrum minorũ, & Corrigiam ſancti Auguſtini.* Pro explicatione huius conceſſionis eſt aduertẽdum, quod idem Leo decimus prout habetur in ſupplemento k *Conceſſit, quod viri & feminæ deferentes Zonam fratrum Sancti Auguſtini datam ab aliquo prælato eiuſdem ordinis ad hũc finem lucrari poſſunt indulgentias prædictis fratrib. conceſſas.* Et idẽ Leo decimus. *Extendit præfatam conceſſionem ad illos, qui detulerint chordam ſancti Franciſci datam ſimiliter ab aliquo prælato ordinis minorum, vt ſupra dictum eſt de Zona Sancti Auguſtini.* Quę cõceſſio non eſt impreſſa in libris priuilegiorum, ſed abſq; dubio fuit impetrata ad inſtantiam reuerendiſſimi Cardinalis ſanctæ Crucis bonæ memoriæ. Ex quibus conceſſionibus aperte colligitur intellectus ad præfatam Leonis Decimi conſtitutionem, quod. ſ. deferentes imaginem Conceptionis Beatæ Virginis, & mulieres ſcapulatum eiuſdem ordinis cum prædicta imagine etiam deferentes lucrẽtur indulgentias fratribus minoribus, & Auguſtinenſibus conceſſas vſque ad datam prædictæ conceſſionis. Non enim lucrantur indulgentias poſtea per Sixtũ Quintum chordam portantibus conceſſas. Sixtus enim quintus (prout continetur in conſtitutione decima quarta & quinquageſima nona) conceſſit indulgentiam plenariam confratrib. chordę ſancti Franciſci in die, quo confeſſi, & communicati receperint à Guardiano dictæ confraternitatis chordã. Et in hora mortis dicendo Ieſus cum corde. Et etiã prędicti confratres conſequantur omnes indulgentias confraternitatis conſolationis, omneſque alias religioni conceſſas hoc procedit obſeruato tamen modo, de quo in dicta conſtitutione, de qua cõfratria, & de confratria corrigiatorum Diui Auguſtini quæſtione ſequenti diſputabitur.

i Supp. f. 61. cõ. 188.

K Sup. fo. 122. conc. 566.

ARTICVLVS V.

Vtrum in feſto Conceptionis ſuſpendatur interdictum, & ceſſatio à diuinis.

RESPONDEO dicendo, quod poſſunt fieri omnia diuina officia tempore interdicti in feſtis Natiuitatis, Paſchę, Pentecoſtes, & aſſumptionis dominæ noſtrę dieb. ſolis & nõ octauis, apertis ianuis, campanis pulſatis, & alte voce excluſis excommunicatis, & admiſſis interdictis, ita tamen, vt quorũ culpa tale interdictum poſitum fuit, non accedant ad altare. Ita expreſſe in iure a continetur. Quod idẽ poſtea permiſſum fuit in feſto Corporis Chriſti, & tota octaua per Martinum Quintum & Eugenium IV. in ſuis extrauagantib. quę legi ſolent intra octauam eius feſti, & in die Conceptionis, & ſua Octaua Virginis matris. Et eſt aduertendum, quod licet dictum priuilegium Martini V. ſolum loquatur de tempore interdicti, nihilominus tamẽ debet extendi ad ceſſationem à diuinis, prout affirmant Con. b & Gutierrez. Qui ait, quod anno Incarnationis Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo quarto fuit ſic reſolutum, & practicatum cum conſilio doctiſſimorum clauſtri vniuerſitatis Salmanticenſis in feſto corporis Chriſti. Ex quib. colligitur, quod ſicut in dictis feſtiuitatib. cõceditur priuilegium pro tempore ceſſationis ſecundum mentem dictorum patrum, ita ẽt in feſtiuitate cõceptionis ẽt tempore ceſſationis à diuinis officium diuinum & Miſſa ſolenniter debet celebrari. Et licet Leo Decimus prout habetur in ordinis ſupplemento c Conceſſerit, *quod tempore interdictis qua uis authoritate, & ex quibuſuis cauſis per tempora appoſiti in quibuſuis Hiſpaniæ eccleſiis, ac locis a primis veſperis diei feſti Conceptionis vſq. ad illius totalem octauam incluſiue miſſas & alia diuina officia apertis ianuis, & pulſatis campanis, atq. alta voce (excommunicatis duntaxat, & nominatim interdictis expulſis) celebrare poſſunt. Et quod ſinguli Chriſti fideles non excommunicati, neq. nominatim interdicti ad miſſas et alia diuina officia audienda præfato tempore libere admitti, & licite poſſint.* At idem Leo X. in priuilegio conceſſo Benedictinis pro certis feſtiuitatib. de quo infra ſecundo tomo in quæſtione de interdicto id ipſum conceſſit pro tempore ceſſationis à diuinis. Et licet Nauarrus d ipſum priuilegium reſtrinxerit dicens, quod eo poteſt vti in Eccleſijs, in quibus dicitur officium conceptionis ordinarium per protonotarium Leonardum Nogarolum, & eius miſſa, quę incipit, *egredimini*, & non in quibus illud non dicitur: at ego, prout in noſtra confeſſorũ ſumma e annotaui, contrarium veriſſimum exiſtimo, cũ Leo Decimus prædictũ indultũ concedat ſine limitatione prædictum officium.

a c. alma mater de ſent. excom. §. in feſtiuitatibus.

b Co. in c. alma mater. 2 p §. 4. nu. 7. Gutie. in qq. can. 10. p. 11

c Suppl. fol. 24. conc. 67.

d Na. c. 171. n. 182. & de conſ. diſt. 1. c. 10. nu. 86.

e 1. tom. c. 105. concl. 3. num. 8.

QVAESTIO LVIII.

De confratrijs chordæ Beati Patris noſtri Franciſci, & zonæ Diui Auguſtini, in tres articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *QVæ indulta concedantur confratribus chorda Diui Franciſci.*

2 *De inſtitutione confratriæ corrigiatorum Diui Auguſtini, & de eius priuilegiis.*

3 *An Corrigiati indulgentiam Portiunculæ conſequantur.*

ARTICVLVS I.

Quæ indulta concedantur confratribus chordæ Diui Franciſci.

RESPONDEO dicendo, quod Sixtus V. Pontifex maximus ex ordine Minorũ ad miniſteriũ Cardinalatus aſſumptus, & ad ſupremũ Eccleſię Pontificatus apicẽ prouectus Romę apud Dnũ Marcũ ſub annulo piſcatoris die vigeſima nona Auguſti anno Dñi milleſimo quingẽteſimo octuageſimo ſeptimo Pontificatus ſui anno tertio quãdã bullã edidit, cuius tenorẽ in præſentiarũ referã: ex cuius relatione patebit, quid reſpondendũ ſit quæſtioni in articulo propoſitæ.

Sixtus Epiſcopus ſeruus ſeruorũ Dei ad perpetuam rei memoriã diuina charitatis altitudo eminentiſſima, &c. Idcirco cũ pro ali uali ſpenſione amoris noſtri erga tantum patrem nuper ad ampliorem decorẽ inſignis & celebris Eccleſiæ domus eiuſdẽ Sancti Franciſci Aſſiſienſis ordinis fratrum Minorum conuentualium nuncupatorum, in qua quidẽ Eccleſia ſub illius altari maiori corpus eiuſdẽ Sancti Franciſci requieſcit ad diuini cultus, & piorũ operum augmentũ, ipſiusq. S. Franciſci honorem, & venerationẽ ac animarũ Chriſti fidelium ſalutẽ vnã Archiconfraternitatẽ vtriuſq. ſexus Chriſti fideliũ, qui chordam per fratres dicti ordinis geſtari ſolitã ex illorum deuotione à ſuperiorib. eiuſdẽ ordinis cinctã, & ſuſceptã deferent, & illa cingentur, ſub eiuſdem S. Franciſci inuocatione in ipſa Eccleſia & ad dictum altare motu proprio erexerimus, et inſtituerimus, vt cõfratres chordigeri dictæ confraternitatis ad pia opera exercẽda propenſiores redderentur ac ad Eccleſiã, & altare eiuſmodi deuotionis cã confluerent, eiſdẽ vtriuſque ſexus Chriſti fidelib. vere pœnitentib. & confeſſis dictam chordã quæ prius a ſuperiorib. dicti ordinis benedici debeat, reuerẽtiam et memoriã eiuſdem S. Franciſci gerentib. ſacraq. communione refectis Archicõfraternitatem ipſam ingredientib. prima die illorũ ingreſſus, ac in mortis articulo ipſorum nomen Ieſu ore vel corde inuocantib. ac ẽt vere pœnitentib. & cõfeſſis plenariam omnium peccatorum ſuorum indulgentiam, et remiſſionem per alias noſtras literas cõceſſerimus, necnõ dilecto filio Clemẽti Bõtadaſio moderno, & pro tẽpore exiſtẽti dicti ordinis miniſtro Generali, vt quaſcũq. cõfraternitates vtriuſq. ſexus Chriſti fideliũ chordigerorũ huiuſmodi in quibuſcũq. Eccleſiis domorũ, ordinũ fratrum tã Minorũ cõuẽtualiũ, quã de obſeruãtia, & Capucinorum nuncupatorũ vbicumq. & in quibuſcumq. mundi partib. erigere et inſtituere, illaſq. poſtquã erectæ fuerint præfatæ Archicõfraternitati, cum omnib. & ſingulis indulgẽtiis, et peccatorum remiſſionib. ac relaxationib. aggregare ipſaſq. indulgẽtias confratrib. illarum communicare, et cõcedere valeret plenã, et omnimodã facultatem, et authoritatẽ conceſſerimus, eaſdemq confraternitates erigẽdas ex tunc prout ex ea die, et è contra dictæ Archicõfraternitati aggregauerimus, et indulgẽtias huiuſmodi confratrib. illorum cõmunicauerimus, ac literas prædictas nullo vnquã tẽpore de ſubreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio uel intẽtionis noſtrę, ſeu quopiam alio defectu notari retractari, aut reuocari nullatenus poſſe, ſed ſẽp validas efficaces futuras ſuoſque effectus plenarios ſortiri debere decreuerimus, & alias prout in dictis literis plenius cõtinetur. Ne aũt de præmiſſorũ validitate vllo vnquã tẽpore dubitare contingat, noſt. a denuo præmiſſis authoritatẽ interponere, ipſiuſq. Archicõfraternitatis authoritatẽ extendere ac piũ dictorũ cõfratrũ chordigerorũ propoſitum amplius promouere, eiſq. ſpiritualib. muneribus indulgentiis videlicet, et peccatorũ remiſſionib. proſequi cupiẽtes ſupplicationib. dicti Clementis hac in parte inclinati inſtitutionẽ

huiuſ-

Digitized by Google

huiuſmodi authoritate Apoſtolica præfata tenore præſentiū perpetuo approbauerimus, & cōfirmauerimus ſupplentes omnes, & ſingulos tā iuris quam facti defectus, ſi qui interuenerint in eiſdē, ipſamq; Archiconfraternitatē in caput omniū cōfraternitatū chordigerorū huiuſmodi vbilibet inſtitutarū, & inſtituendarū, ēt perpetuo authoritate, & tenore præmiſſis erexerimus, & inſtituerimus omneſq. & ſingulas indulgentias, & peccatorū remiſſiones, et relaxationes, religioni, & ordini fratrū Minorū huiuſmodi per quoſcunq. Romanos Pōtifices prædeceſſores noſtros, & nos conceſſas, quoad eas duntaxat, quæ hactenus non ſunt reuocatæ, nec ſub vllis reuocationib. comprehēſæ, eadē authoritate, & tenore ſimiliter perpetuo approbauerimus, & confirmauerimus ac illis perpetuæ & inuiolabilis firmitatis robur adiecerimus, illaſq. Archiconfraternitati, & cōfratrib. chordigerorum huiuſmodi ſub eiſdem modo & forma, quib. illa religioni & fratrib. præfatis conceſſa fuerunt, dummodo, vt præfertur, non fuerint reuocata ēt perpetuo, & communicauerimus & elargiti fuerimus. Necnon de omnipotentis Dei miſericordia ac B. Petri & Pauli Apoſtolorum eius authoritate confeſſi vtriuſq. ſexus confratrib. chordigerorum huiuſmodi præter indulgētias religioni præfatæ cōceſſas in mortis articulo, necnō quoties proceſſionib. Archiconfraternitatis chordigerorū huiuſmodi ſingulis menſib. fieri ſolitis interfuerint, iiſdem quidem confratrib. plenariam omnium peccatorum ſuorum indulgentiā, & remiſſionem perpetuo conceſſerimus, alijs vero non confratrib. qui proceſſionib. huiuſmodi interfuerint, centū annos de iniunctis eis, vel alias quomodolibet debitis pœnitentijs miſericorditer in Domino relaxauerimus, ac pfatis confratrib. qui alijs dictis Archiconfraternitatib. proceſſionib. aut diuino B. Mariæ, vel quodius aliud diuinū officiū per ipſos cōfratres chordigeros recitabitur interfuerint, ac quoties ſanctiſſimū Chriſti corpus, dū infirmis defertur, vel defunctū ad ſepulturā aſſociauerint aut alicui miſerabili pſonæ ſubuenerint, vel pacē inter inimicos cōpoſuerint, ſeu aliquod horū fecerint, toties centum dies de iniunctis eis, aut alias quomodolibet debitis pœnitentijs ēt miſericorditer in Domino relaxauerimus, eiſdēq. confratrib. chordigeris, vt indulgentias, et peccatorū remiſſiones pfatas per modū ſuffragij pro fidelib. qui in gratia Dei deceſſerint conſequi & impartiri valeant conceſſerimus. Vt facilius his ſpecialibus gratijs omnes Chriſti fideles in diuerſis orbis terræ partib. exiſtentes gaudere poſſent, et dum copioſis eleemoſynarum largitionib. fratres Minores de obſeruantia maximo deuotionis affectu quotidie aliūt ab iiſdem ſpiritualia beneficia in ſignū gratitudinis recipere valeant, ſupplicationib. dilecti filii Franciſci a Toloſa miniſtri Generalis fratrū Minorum de obſeruantia, hac in parte inclinati eidē Franciſco à Toloſa, ac ēt Thomæ de Maſſe Cōmiſſario Generali pro familia Vltramontana necnon pro tpe exiſtentib. Generali, & Cōmiſſario Generali eorundē fratrum Minorū de obſeruantia conceſſimus facultatē, & authoritatē miniſtro Generali in toto ordine fratrū Minorū de obſeruantia. Cōmiſſario aūt Generali, in illa familia, cuius fuerit, vbi nō ſunt eiuſdē ordinis fratrū Minorū conuentualiū confraternitates iā erectæ, vel eorundē Minorū conuentualium monaſterijs inſtituēdi confraternitates chordigerorū in oibus, & ſingulis conuentualib. fratrū ſuorū, et cōcedendi & cōmunicandi oēs, & ſingulas indulgētias peccatorū remiſſiones, & relaxationes: ac tandē oēs fauores & gratias, quæ prædictæ Archiconfraternitati conceſſa ſunt, & in futurū concedentur. Volumuſque, vt chordā ordinis S. Franciſci, quam confratres vtriuſq; ſexus geſtare debent, ſuperiores fratrū Minorum de obſeruantia benedicant, intelligendo per ſuperiores ēt Guardianos, atque præſidentes. Non obſtātibus præmiſſis, ac noſtra de indulgentiis ad inſtar non concedendis, & quibuſuis alijs conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ceteriſque contrariis quibuſcunque. Hæc Sixtus Quintus.

Circa hanc conceſſionem primo eſt notādum, quid Sixtus Quintus conceſſerit ſpecialiter confratribus chordigeris.

In primis conceditur indulgentia plenaria, & remiſſio omnium peccatorū quibuſcunque vtriuſque ſexus Chriſti fidelibus, qui confeſſi, & ſacra cōmunione refecti, in præfatam Archiconfraternitatem ingreſſi, & deſcripti fuerint, die eorum ingreſſus, & in die obitus, ſi in charitate deceſſerint, & nomen Ieſu ore, vel corde inuocauerint.

Secundo conceditur indulgentia plenaria omnibus confratribus, item etiam confeſſis & ſacra cōmunione refectis, qui proceſſionib. ſingulis menſibus fieri ſolitis interfuerint: alijs vero non confratribus, qui proceſſionibus huiuſmodi interfuerint centum annorum de iniunctis, vel alias quomodo libet debitis pœnitentijs.

Tertio conceditur indulgentia centum dierum eiſdem confratribus, qui alijs proceſſionibus Archiconfraternitatis interfuerint.

Quarto conceditur indulgentia decem dierum, quoties ſanctiſſimum Chriſti corpus, dum ad infirmos defertur, aſſociauerint.

Quinto conceditur indulgentia centum dierū iiſdem confratribus, quoties defunctos ad ſepulturam aſſociauerint.

Sexto conceditur indulgentia centum dierum iiſdem confratribus, quoties alicui miſerabili perſonæ ſubuenerint.

Septimo cōceditur indulgētia centū dierū iiſdē cōfratribus, quoties pacē inter inimicos cōpoſuerint, vel aliquod horū opus miſericordię fecerint.

Octauo cōceditur indulgētia centū dierū iiſdē cōfratribus, quoties diuinum officium Domini noſtri, vel Beatæ Virginis, vel quoduis aliud recitauerint, vel recitantibus confratribus interfuerint.

Nono conceditur, vt indulgentiæ, & peccatorū remiſſiones præfatæ per modū ſuffragij fidelibus, qui in gratia Dei deceſſerint, applicari valeant.

Decimo conceduntur omnes indulgentiæ à diuerſis Summis Pontificibus ordini Minorū conceſſæ, neque hactenus reuocatæ.

Secundo eſt notandū, quod hęc poſterior cōceſſio eſt cōmunicata per Leonē X imaginē cōceptionis virginis Mariæ, vel ſcapularium euſdē ordinis portātibus: non aūt conceduntur ipſis alia ſuperiora indulta, prout dictū eſt in quæſtione ſuperiori.

Tertio eſt notandum, quod chordigeri lucrātur indulgentiam illam notabilem Portiunculæ ad eū modum, quo eam lucrantur fratres Minores eorū Eccleſias viſitando in die ſecunda Auguſti, in qua feſtum Dedicationis Eccleſię Portiunculæ celebrari ſolet. Denique lucrantur omnes indulgentias, & gaudent omnibus abſolutionib. plenarijs, quæ late in quadam tabula, quæ circūfertur ſummarie proponuntur, quam in ſecundo tomo agendo de indulgentijs explicabimus.

Quarto eſt notandum, quod vt hæc omnia conſequantur, neceſſe eſt, vt prædictam chordam cinctam deferāt benedictam ab aliquo prelato Guardiano, aut præſidente in abſentia Guardiani: cui in eius abſentia omnis facultas conceditur, iuxta conſtitutiones generales: & nos dicemus infra tertio, in quæſtione de vicarijs, & declarauit Sixtus in præallegata Bulla. Requiritur et am, vt ipſi cōfratres in confratrias ingrediātur, & in libris ipſarum ſcribantur; Ad hoc autem, vt nomen confratrarum

rum ſortiantur, ſufficit, quod confratres in dictis libris ſcribantur, etſi ipſæ confratriæ non habeant œconomum, & maiores, quib. confratres obedire teneantur. In his enim confratrijs nihil iniungitur confratrib. faciendum, poſtquam ſunt conſcripti, niſi tantum, vt ſi velint, indulgẽtias & remiſſiones peccatorũ conſequantur. Et ita huiuſmodi confratriæ ſodalitia poſſunt nũcupari, ſicut nuncupantur a Pio V. in Bulla, a quę incipit. *Conceſſerũt Romani Pōtifices cõfratria Roſarij B. Mariæ ſodalitatis.* Hi autem, qui dictam choreã non benedictam deferunt, minime gaudent ſupradictis, ſicut neque qui deferunt benedictam non ingreſſi eo˜es cõfratrias, eorum nominibus in libris earum ſcriptis.

a Habet. in conſti. Pii V. conce. 14. fo. 611.

ARTICVLVS II.

De inſtitutione confratriæ Corrigiatorum Diui Auguſtini, et de eius priuilegiis.

RESpondeo dicendo, quod Eugenius IV. Romæ anno Domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimo, confirmauit licentiam datam a Fratre Gerardo de Arimino generali ordinis Eremitarũ D. Auguſ. Fratri Cęſario de Roma eiuſdẽ ordinis profeſſori, vt Corrigiatorũ poſſet inſtituere cõfratrias. Poſtea authoritate Gregorij XIII. Prior generalis ordinis fratrũ Eremitarũ D. Auguſt. confraternitatẽ vtriuſq; ſexus fidelium Cinctuatorũ, & Cinctuatarum S. Auguſtini, & S. Monicæ nuncupatam in Eccleſia S. Iacobi ciuitatis Bononienſis fundatã authoritate Eugenij IV. vniuit ſimili Confraternitati ſub inuocatione B. Mariæ Virginis ac Conſolatione nuncupatæ, in eadẽ Eccleſia canonicè inſtitutæ. Quã vnionem, & incorporationem poſtea Gregorius XIII. Romæ apud D. Petrum ſub annulo piſcatoris die 10. Iunij, anno Incarnationis Dominicæ 1575. Pontificatus ſui anno 4. motu proprio & ex certa ſcientia confirmauit, & idem Gregorius XIII. in quadam Bulla data Romæ apud Diuũ Petrum ſub annulo piſcatoris die duodecima Nouemb. anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo octauo, Pontificatus ſui anno octauo præcipit in virtute ſanctæ obediẽtiæ omnibus, ad quos ſpectat, ne dictæ confraternitates ſic, vt præfertur pro tẽpore aggregatæ, ad quidquam ſoluendũ dictæ confraternitati S. Iacobi ratione aggregationis huiuſmodi ſoluere teneantur.

Poſtea vero frater Gregorius Petrochinus diuina miſeratione tituli S. Auguſtini S.R.E. presbyter Cardinalis de monte Elparo, nuncupatus ordinis fratrum Eremitarum eiuſdem D. Auguſtini ex diſpenſatione Apoſtolica Prior generalis, Romæ in conuentu D. Auguſtini de Vrbe, die decima quinta menſis Decẽbris, anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo, anno quarto Pontificatus diuina prouidentia Papæ Gregorij Quartidecimi, authoritate Apoſtolica ſibi ſpecialiter concesſa reſcriptum in forma breuis edidit, *Quod in omnib. Eccleſijs domorũ, & conuentuum fratrum ordinis Eremitarũ S. Auguſtini in prouincia Caſtellæ iam erectis, ſeu de cetero erigendis, ac earũ ſingulis vna confraternitatẽ vtriuſq; ſexus Chriſti fideliũ Corrigiatorũ ſeu Cinctoriatorum D. Auguſtini, eiuſq. diuæ matris Monicæ in capella, vel altari a priore & conuentu ſpecialiter ibi eligendo de nouo perpetuo & ad perpetuã rei memoriã gratis, abſq. & aliàs ſecũdũ formã dictarũ litterarũ Papæ Gregorij XIII. erexit, et inſtituit, & fundauit, ac erectã fundatam & inſtitutam cenſeri & omnino eſſe voluit, illaſq. & earum ſingulas ſic, vt præfertur, erectas & fundatas archiconfraternitati B. Mariæ Virginis de conſolatione Corrigiatorum, ſeu Cinctoriatorum S. Auguſtini & eiuſ matris S. Monicæ in Eccleſia domus, ſeu conuentus fratrum S. Iacobi dicti ordinis Bononiẽſis, vt præfertur, inſtitutæ ſpecialiter & expreſſe etiam gratis, & perpetuo aggregauit, vniuit, & incorporauit. Ac ſingularum confraternitatũ ſub dicta inuocatione erectarũ huiuſmodi vtriuſq. ſexus confratrib. & earum cuiliber, libere ea & ſingula priuilegia, conceſſiones, & indulta tã ſpiritualia quàm tẽporalia, ac etiam peccatorũ remiſſiones, ac indulgentias et plenarias, & perpetuas vel ad tempus, alias qualitercunque & quomodolibet qualificatas, & nuncupatas, per quoſcunque Summos Pontifices literis Apoſtolicis varijs temporib. ſingulis Archiconfraternitatis prædictæ confratrib. quomodolibet, ac ex quauis cauſa conceſſas, & elargitas perpetuo cõ communicauit, & ad ſingulas ex nunc dicta authoritate Apoſtolica extendit, & ampliauit illaſq. omnib. & ſingulis earum quomodolibet gaudere debere & de illis aliiſque ſpiritualibus ſuffragijs, operibus meritorijs dictæ archiconfraternitatis, & illius vtriuſque ſexus confratrib. conceſſis, & per eos aliaſq. totius ordinis Eremitarum D. Auguſtini fratres vbilibet pro tẽpore quomodolibet participes fieri, & participare debere auctoritate Apoſtolica declarauit.

Poſtea vero Gregorius Quartus decimus apud Sanct. Petrum ſub annulo piſcatoris, die decimo quinto Decẽbris anno Domini milleſimo quingẽteſimo nonageſimo nono, & die tertia Martij, anno Domini milleſimo quingẽteſimo nonageſimo primo, Pontificatus ſui anno 1. in Bulla, quæ incipit *Cum ſicut accepimus dilecti filij confratres,* & in fauorẽ huius confratriæ ait, *Cũ ſicut accepimus, dilecti filij confratres vtriuſq. ſexus fidelium Corrigiatorum nuncupati D. Auguſt. vti, frui & gaudere poſſint indulgentiis, & participes fieri omnium gratiarũ ſpiritualium ordinis ipſius S. Auguſt. ea teſſarum, ieiuniorũq. bonorũ, quæ in dicto ordine pro tẽpore fiunt inter alia teneatur quotidie recitare tredecim pater noſter, & totidem Aue Maria, & vna Salue Regina pro ſalute Romani Pontificis, ac felici ſtatu S. M. Eccleſiæ ſæpeq. contingit, ut non omnes perſonæ, quæ in dictas confraternitates ingrediuntur, aut iã ſunt ingreſſæ, aut in futurũ ingredientur, ſciant, & aliquãdo et dicere nequeant ipſam Salue Regina. Idcirco nos volentes pro noſtra erga tales perſonas paterna charitate earũ animarum ſaluti opportune conſulere, tenore præſentium concedimus, quod quæcunq. perſona confraternitatũ huiuſmodi nunc pro tẽpore exiſtentes, quæ ipſam Salue Regina dicere ignorauerint loco Salue Regina quinque Aue Maria vna cũ prædictis trib. Pater noſter, & totidẽ aliis Aue Maria deuote recitãdo eaſdẽ indulgẽtias, & gratias ſpirituales cõſequatur & conſequi valeãt, quas conſequerentur ſi ipſam Salue Regina recitarent, & quilibet eorũ recitaret*

Denique idẽ Greg. XIV. decimus in Bulla quæ incipit. *Quæ a prædeceſſorib. noſtris Romanis Pontificibus.* &c. Data Romæ, apud Diuũ Petrum die decima octaua Aprilis pōtificatus ſui anno primo, ad ſupplicationẽ dilecti filij magiſtri Ludouici de Auila prioris Eccleſiæ fratrum ordinis Eremitarum S. Auguſtini ciuitatis Valliſoleti dictæ confraternitati, eiuſq; fratribus ampliorẽ gratiam conceſſit. *Omnibus enim, & ſingulis vtriuſque ſexus Chriſti fidelib. qui confraternitatem ipſam vbiuis locorũ inſtitutã, & inſtituendam pro tempore ingrediẽtur die illorum ingreſſus, ſi vere pœnitẽtes & confeſſi ſanctiſſimũ Euchariſtiæ ſacramentũ ſumpſerint plenaria, et eorũ confratrum iam in ea deſcriptorũ mortis articulo ſi ẽt vere pœnitentes, ac confeſſi, ſacraq. cõmunione refecti, vel ſaltẽ ſi præmiſſa facere nequiuerint, eis dent aliquod pœnitentia, et vera contritionis ſignum exhibendo, nomen Ieſu ore, vel corde deuote inuocauerint, plenariã pariter omnium peccatorum ſuorum*

indul-

indulgentiam, & remiſſionem miſericorditer in Domino concedimus, & largimur non obſtantibus conſtitutionibus, &c.

Circa quas concessiones eſt primo aduertendū, quod aliqua de nouo conceduntur in iſta vltima Bulla Gregorij Quarti decimi, quæ non communicantur deferentibus imaginem conceptionis ſecūdum indultum Leonis X. in articulo quarto quæſtionis præcedentis relatum, niſi alias per alia priuilegia, antequam fratribus Mendicātibus fuerint ſimilia conceſſa, nam tunc ſicut fruuntur Corrigiati indulgentiis conceſſis fratribus Auguſtinienſib. ſecundum conceſſionem Leonis X. in dicto articulo quarto, vltimo loco relatam, ita etiam eiſdem fruuntur imaginem conceptionis deferentes.

Secundo eſt aduertendum, quod Leo Decimus, *a* prout habetur in ſupplemento, cōceſſit, *Quod viri & femina deferentes zonam fratrum Diui Auguſtini datā ab aliquo prælato eiuſdē ordinis ad hunc finem, lucrari poſſunt indulgentias prædictis fratrib. conceſſas.* At ego ex bullis ſuperius allegatis nunquam potui colligere, quod confratres Corrigiati, vt conſequantur indulgentias fratrib. Auguſtiniēſibus conceſſas, neceſſario debent deferre Zonam datam ab aliquo prælato eiuſdem ordinis. Quod ſi eſſet neceſſe a Summis Pōtificibus exprimeretur, ſicut exprimitur a Sixto V. Pontifice Maximo ordinante, quod confratres Chordigeri patris noſtri D. Franciſci, vt conſequantur indulgentias ordini conceſſas, neceſſe eſt, vt deferant Chordam benedictam ab aliquo ſuperiore guardiano, ſcilicet, aut in eius abſentia præſidente.

a *Suppl. fol. 61. conceſ. 181.*

ARTICVLVS III.

An corrigiati indulgentiam portiunculæ conſequantur.

RESpondeo dicēdo, quod ſæpe vidi apud fratres controuerti, an confratres Corrigiati poſſint dicendo oratione Dominicā, & ſalutationē angelicā coram altari a ſuperioribus Auguſtinienſibus deputato, prout in fundatione, & conceſſione ipſarū confratriarum, authoritate Apoſtolica cōceditur, poſſint in die ſecunda Auguſti lucrari indulgentiā portiunculæ, quæ eodem die viſitantibus Eccleſiā S. Mariæ Angelorū Aſſiſij indulgetur. Et aliquibus dura nimis viſa fuit pars affirmatiua. Nam etiā ſi Leo X. prout habetur in ſupplemēto, *b Motu proprio, & ex certa ſcientia approbauerit, & innouauerit, ac plenum firmitatis robur obtinere, & firmiter obſeruari voluerit, ac de nouo conceſſerit communicationē priuilegiorū omniū ordinū Mendicantiū, quā fecerat Iulius II. fratribus Minoribus obſeruantiæ, dando ſuper hoc iudices.* Ipſe tamen Leo X. prout habetur in eodem ſupplemento *c* declarauit, *Hāc cōmunicationem debere intelligi, quod gaudeant prædicti fratres, priuilegijs generaliter conceſſis congregationibus, & perſonis, et locis congregationum, & non domibus & perſonis particularibus congregationum, vel ordinis conceſſis.* Et per conſequens videtur, quod licet Auguſtinienſes communicent cum nobis Minoribus in priuilegijs, & indulgentijs, nō tamen communicant in hac, cum ipſa ſit conceſſa a principio viſitantibus Eccleſiam S. Mariæ Angelorum die ſecunda Auguſti. His tamen non obſtantibus contrarium eſt aſſerendum. Licet enim hæc diuina indulgentia fuerit primo conceſſa Eccleſiæ Sanctæ Mariæ Angelorum ſupra dictæ, poſtea tamen extenſa eſt ad totum ordinem, Sixtus enim Quartus, prout habetur in Monumētis *d* ordinū. *Conceſſis fratrib. Minorib. obſeruantiæ, & monialibus S. Claræ, atque Tertiarijs vtriuſq; ſexus, & ſeruitorib. fratrum, & ſeruitricib. monialium, & ſororibus in Eccleſia exteriori, vel vbi quæſtuādo ſteterint, indulgentia S. Mariæ de Angelis, atque quaſcunq; alias indulgentias generales, tam plenarias, quā non plenarias Almæ Vrbis, dicendo quinque Pater noſter cum totidem Aue Maria, in ſuis Eccleſiis, ac ſi viſitarent loca perſonaliter, vbi ſunt iſta indulgētia diebus ſuis.* Et hoc ipſum confirmauit, & de nouo conceſſit in alia bulla idem Sixtus IV. prout habetur in dictis Monumentis. *e* Et Leo Decimus id ipſum confirmauit, & aliam ampliorem edidit conceſſionem, quæ in ſecundo tomo in quæſtione de portiuncula latius continetur.

b *Suppl. fol. 17. conc. 56.*

c *Suppl. 58. cōc. 157.*

d *Monu. in 1 imp. f. 34. & fo. 68. conceſ. 136 & f. 62. co. 123. & f. 96. cōc. 335*

e *In monu. in 1. imp. f. 67. conc. 114. & fol. 96. conc. 327.*

Ex quibus infertur, quod cum iam iſta cōceſſio ſit omnibus fratribus Minoribus regularis obſeruantiæ cōmunis, recitando dictas orationes Dominicas & Angelicas, prout in dictis bullis latius cōtinetur, communicatur tale priuilegium concedens fratribus omnibus indulgentiam ſupradictam omnibus Mendicantibus, & per conſequens fratrib. Eremitis Diui Auguſtini, cum inter Mendicantes ſecundum ius commune connumerentur, & ſic de primo ad vltimum ſequitur, quod Corrigiati dicēdo tres Patre noſter cum totidem Aue Maria ante altare a prælatis Auguſtinienſibus deputatum iuxta conceſſiones ſuperius allegatas die ſecunda Auguſti contriti, & confeſſi eandem inet indulgentiā conſequentur. Cum ſecundum bullas in ſuperiori articulo allegatas, ingreſſi iſtam cōfraternitatem, & deuote faciendo dictam orationem omnes indulgentias conſequantur, quas conſequuntur ipſi Auguſtinienſes fratres.

QVAESTIO LIX.

De confeſſarijs Regularibus quantum ad præſentationem in decem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur decem.

1 *VTrum confeſſarii regulares debeant neceſſario ab Epiſcopis approbari & coram ipſis præſentari.*

2 *Vtrum forma præſentandi confeſſarios poſita in Clemētina dudum ſit a Conc. Trid. approbata.*

3 *Vtrum præſentatio & approbatio confeſſariorum regularium habeant aliquam formam.*

4 *Vtrum præſentatio & approbatio confeſſariorum regularium ſit perpetua.*

5 *Vtrū hæc præſentatio confeſſariorū regularium in vno Epiſcopatu ſufficiat pro omnib. epiſcopatib.*

6 *Vtrum præſentatio & approbatio perpetua cōpetens Minorum, & Prædicatorum confeſſariis, confeſſariis aliarum religionum concedatur.*

7 *Vtrum confeſſarii regulares in foro conſciētiæ poſſint modo frui præſentatione, & approbatione ſemel obtenta.*

8 *Vtrum approbatio confeſſariorum regulariū poſſit ab Ordinariis reſtringi ad certum locum, tempus, et perſonas.*

9 *Vtrum aliquis prouincialis poſſit renuntiare huiuſmodi priuilegio approbationis perpetuæ.*

10 *Vtrū graduati in ſacra Theologia regulares debeāt neceſſario Epiſcopis ad audiēdas ſecularium confeſſiones præſentari, & ab eis examinari.*

AR-

Digitized by Google

ARTICVLVS I.

Vtrum confeſſarij regulares debeant neceſſario ab Epiſcopis approbari, & coram ipſis præſentari.

Reſpondeo dicẽdo, quod confeſſio peccatoris eſt accuſatio ſecreta de ſuis peccatis, coram proprio ſacerdote, vt ab illis ſacramentaliter abſoluatur, vt colligitur ex traditis a Gabriele, *a* & dicitur in ea proprio ſacerdoti, quia ſacerdos debet habere iuriſdictionẽ in foro conſcientiæ ſupra illũ, qui ſe ipſum accuſat, vt patet in iure. *b* Nã illa, quæ fit alij quã proprio ſacerdoti, non eſt vera confeſſio, debet enim confeſſor habere iuriſdictionem actualem ordinariam, vel delegatam a Summo Pontifice, vel a proiupœnitẽtiario, vel Epiſcopo, vel Proepiſcopo, ſeu vicario. Nam abſque ea neque in quadrageſima, neque alio tempore poteſt valide, & efficaciter abſoluere, præterquam in articulo mortis, quo tẽpore quilibet ſimplex ſacerdos poteſt audire cõfeſſiones, & à quacunque excõicatione, & a quibuſcũq. caſibus abſoluere, prout cõſtat ex late traditis a Nauarro. *c* Ex quibus patet, quod regulares confeſſores nõ poſſunt audire confeſſiones ſecularium, niſi iuriſdictionem actualem ſupra ipſos habeant, quã minime poſſunt habere niſi coram Epiſcopis pręſententur, & ab eis approbationem obtineant. Dicitur enim in Concil. *d* Tridentino, *quamuis presbyteri in ſua ordinatione a peccatis abſoluendi poteſtatem accipiant nullum tamen etiam regularem poſſe confeſſiones ſecularium etiam ſacerdotum audire neque ad id idoneum reputari, niſi aut parochiale beneficium aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur neceſſarium eſſe, aut alias idoneus iudicetur, & approbationem, quę gratis detur, obtineat, priuilegijs, conſuetudine quacunque etiam immemorabili non obſtãtibus.* Hec aũt præſentatio confeſſariorũ regulariũ duobus modis fieri contingit, vno modo ſecundũ formam traditam ab Innocentio Octauo in compendio *e* priuilegiorũ Mendicantiũ, & habetur in Monumentis ordinũ, & in ſupplemento, quæ cũ non duret, niſi per annũ, non facit, vt ſic præſentati pro præſentatis habeãtur iuxta formã iuris, neq; conſequenter, vt gaudeant priuilegijs, quibus præſentati gaudẽt, prout aduertit Doctiſſimus Nauarrus. *f* Ideo eius tenorem minime refero. Vnde ad aliã præſentationẽ ſecundum formã iuris me conuerto, quæ ponitur in quadam Clemẽtina *g* in corpore iuris inſerta, & approbatur à Concilio Lateranenſi ſub Leone X. Qua præſentatione tenentur prælati fratrum petere ab Epiſcopis, & ſuperioribus, vt placeat ipſis, quod fratres ad id per ſuos pręlatos nominati poſſint in ſuis ciuitatibus, & diœceſibus libere eorum ſubditorum cõfeſſiones audire, & ſalutares pęnitentias imponere, & cũ ſua facultate, & bona venia abſoluere. Ita tenet Nauarr. *h* quidquid dicat Sylueſter, allegando Cardinalẽ. Qui licet ibi, vbi allegat Cardinalem, ſubobſcure loquatur, alibi tamen clare ſe reſoluit, dicens teneri fratres ad petendum prædicta.

a *Gab. in 4. diſ. 17. q. 1.*

b *c. oĩs vtriuſq; ſexus ibi ꝓprio ſacerdoti de pęnit. & rem.*

c *Nau. in ca. 1. nu. 73. de pęn. d. 6.*

d *Concil. Trid. ſeſ. 23. c. 15.*

e *Comp. v. præſentatio fratrũ & v. abſolu. quo ad ſeculares. & in monu. 1. imp. f. 95. & in 2. fo. 93. & in ſup. fo. 9. conce. 352.*

f *Na. ca. 27. de præſcript. cõfeſ. religioſ.*

g *Cle. dudum. §. ſtatuimus. de ſepul. conc. Lateran. ſeſ. 11.*

h *Na. vbi ſup. n. 260. Sylu. v. confeſſ. 2. q. 1. et in §. ac deinde. q. 5.*

Et pro explicatione huius præſentationis eſt aduertendum, quod duplex modus præſentãdi proponitur à Collectore Priuilegiorũ Mendicantium ſecundũ formam dictæ Clemẽtinæ. Sed quia vtraque præſentatio aliquas difficultates includit, ad eas euitandũ, & ad euadendũ ambages in ipſis cõtẽtas, ſecurius eſt, quod prouincialis per ſe, vel per alium accedat ad Epiſcopũ, rogans eum, quod admittat tot confeſſores, quos ipſe determinatos habeat in ſua intentione, ſupplicãs ipſi, quod eos acceptare dignetur, ac ſi in omnib. & per omnia ſeruata eſſet forma iuris, contenta in Clementina, *dudum*, & in Concil. Lateranenſi, & in Concil. Tridentino. Quod ſi dignetur facere tales cõfeſſores, habent (dum tamen ipſe intendat, quod facit) omnem authoritatem, quę confeſſarijs regularibus in dicta Clementina conceditur. Si autem Epiſcopus noluerit acceptare hanc formam pręſentationis, oportebit ſeruare formam traditam, & Collectã ex dicta Clemẽtina. Alias nõ poſſent fratres audire confeſſiones de iure: & per conſequens, neque abſoluere ſicut conceditur in dicta Clementina, conceſſione dictæ Clementinæ adiuti.

Pro cuius præſentationis explicatione nota primo, quod, vt ſeruetur eius forma, requiritur; primo, quod magiſter & priores prouinciales, aut eorũ vicarij ordinis prædicatorũ, & miniſtri generales, & prouinciales, & cuſtodes ordinis Minorũ per ſe, vel per alios fratres idoneos accedant ad pręſentiam prælatorum eccleſiarũ ciuitatũ, aut diœceſis, vbi habitant fratres horum ordinum, & humiliter ab his petãt, vt fratres electi a ſuis prælatis poſſint ſuo beneplacito in ſuis ciuitatibus, & diœceſibus audire confeſſiones ſuorum diœceſanorum, & illis imponere pęnitentias ſalutares, eoſque a peccatis abſoluere. Et hoc neceſſario debet pręcedere, prout concludit Cardinalis, *i* licet Syluester *k* allegãs Cardinalem in alia parte dicat hoc nõ eſſe de ſubſtantia neceſſarium. Verum eſt tamen quod prælati poſſunt hanc præuentionem renunciare, concedendo licentiam confeſſarijs præſentatis electis antequam facultas ad eligendum ab ipſis prælatis impetretur.

i *Cardin. in cle. dudum. §. ac deinde. q. 5.*

k *Sylu. v. confe. 2. §. 1. Card. in d. cle. §. ſtatuimus. q. 8.*

Secundo eſt notandum, quod iſta præſentatio debet fieri corã his, qui in locis, vbi fit talis præſentatio, habent iuriſdictionẽ epiſcopalẽ, vel quaſi, ita quod nulli diœceſano ſubſint ipſi, neque eorum ſubditi. Hi autem ſunt Epiſcopi, & eorũ loca tenẽtes de iure, vel cõſuetudine, vt ſunt, qui de iure, vel cõſuetudine ſede vacante regũt Eccleſiam, & ſunt Abbates eccleſiaſtici, vt in noſtra Hiſpania erant Abbates Valliſoleti & Metinæ, in quorũ abbatijs non poterant confeſſores ſeculares, aut regulares audire confeſſiones ſeculariũ, etiam ſi eſſent approbati ab Epiſcopis, Palẽtino, aut Salmantino, in quorum diœceſibus erant dictæ Abbatiæ conſtitutæ. Ita colligitur ex traditis à Syluestro. *l*

l *Sylu. confeſ. 2. num. 7.*

Tertio eſt notandum, quod poſtquã ſupradictæ licẽtiæ fuerint conceſſę, ſi prælati noluerint, quod præcedat, neceſſe eſt, quod dicti fratres eligãtur & habilitẽtur per magiſtrũ, aut priores prouinciales, quo ad Prę dicatores, vel per generalẽ, aut prouincialẽ miniſtrum, quoad Minores. Horum autem vicarij, aut cuſtodes eos non poſſunt eligere, licet poſſint dictam licentiam petere. Verũ eſt, quod ex commiſſione ipſi, & etiã priores conuentuales poſſunt eligere, quia quod priores, & prouinciales habẽt a iure, committere poſſunt, cum ſint ordinarij.

Quarto notandũ eſt, quod poſtquã fuerint electi debent dictis prælatis præſentari, quod verbũ *præſentari*, ſignificat, quod debent ſẽſibus corporalibus ſe præſentes exhibere. Non enim ſufficit nominare ſecundum gloſſam communiter receptã, & Nauarrum.

Quinto requiritur, quod dicti prælati tot fratres eligere debent, qui ſufficere poſſint in audiendis ſacris confeſſionibus. Numerus aũt perſonarũ aſſumendarum ad huiuſmodi officium exercendũ eſſe debet, prout vniuerſitas cleri, & populi, ac

n.ul-

multitudo vel paucitas exigit. Ceterum dubitare contingit, quod ſi contentio ſit inter prælatum, & ipſos fratres de numero eligendorum cũ Epiſcopus dicat decem ſufficere, fratres vero contendãt maiorem numerum requiri. Hanc dubitationem ſoluit gloſſa, *a* docens Epiſcopum eligere eum numerum poſſe, qui ſufficere poſſit populo. Et ſi adhuc contentio ſit. poſſe, vel nõ poſſe ſufficeret erit iudicis arbitrio diffinire. Quam quidem ſententiã probauerunt ibidem Cardinalis Bonifacius Vitalinus, Syluester, & Menochius. Quod confirmari poteſt ex quadam *b* lege. Cum enim Modeſtinus retuliſſet Antonij Pij conſtitutionem de numero medicorum, rhetorum, & grammaticorum habendo in ciuitatibus paruis, & magnis, ſubiunxit, ibi, in maximis vrbibus atque ita in metropolitanis maiorem requiri numerum. Qui autem ſit iſte numerus, ibi non ſtatuitur, & propterea relinquitur iudicis arbitrio.

a Glo. in d. § ac deinde v. exig. Card in v. extra ciuitates, q. 6. v. rabin. n. 9. et 10. Syl. v cõfeſ. 2. n. 10. Menoch. li. 2. de arbi. centur. 5. caſu 465.
b l. ſi duas. § de cet. ff de excuſ. tuto.

Sexto eſt notandum, quod prælati ex rationabili cauſa poſſunt reprobare aliquẽ ex electis, vt patet ex dicta Clementina, & ſi loco repulſi alius ſubrogetur, etiã ille ſecundũ gloſſam ibi ex cauſa poterit repelli, non autem ſine cauſa. Si vero prælati abſolute nolunt dare licentia in dicto modo petẽtibus, ſ. humiliter, ſicut decet, nihil refert, quia eis licentia authoritate apoſtolica conceditur. Vnde expectato congruo tempore audire poſſunt confeſſiones ſecundum Cardinalem. Congruum autem tempus erit, quando viderint dictorũ prælatorum in hoc firmam ſententiam. Si vero prælati non expectata præſentatione præmonẽtes dicant. Non præſentetis aliquos, quia nõ admittemus, ſecundum Cardinalẽ audire poſſunt, ſine alia præſentatione. Si verò expreſſe non recuſant admittere, ſed non dant licentiam, vel negligunt ſecundũ gloſſam, locum habet hic priuilegium poſt trinam monitionẽ, vel requiſitionẽ. Tum, quia huiuſmodi præſentatus, & ſine cauſa ab Epiſcopo reiectus habetur pro approbato ab eo, ſicut regularis petẽs licentiam tranſeundi ad aliam religionẽ ſtrictiorẽ, negata ea ſine cauſa habetur pro licentia donato, iuxta ea quę traduntur in iure. *c* Et ſicut Abbas qui petijt tertio benedictionẽ ab Epiſcopo habetur pro benedicto ſi eã ſibi deneget, vt ex ſacris canonibus educitur. Quod exemplis illuſtrat Viualdus *d* in ſuo candelabro aureo ſuppoſito, ꝙ Epiſcopi approbando Minores & Prædicatores habent ſolum nudum miniſterium approbandi. Primum exemplum eſt. Papa concedit mihi beneficiũ hac conditione, ſi Epiſcopus inuenerit per examen me eſſe ſufficientẽ & idoneum, & clarũ eſt quod ſtatim, ꝙ inuentus fuero idoneus ab Epiſcopo, collatum eſt mihi beneficium, non ab Epiſcopo, ſed a Papa. Quod ſi Epiſcopus abſque iuſta cauſa negaret mihi approbationẽ, faceret mihi iniuriã & ad intereſſe tenetur, ſi aliquod dãnum mihi eueniſſet Aliud exẽplum eſt in matrimonalib. diſpenſationibus, quando Papa facta diſpenſatione cõmittit ordinario, vt facti veritate per informationẽ reperta, eos matrimonio faciat coniungi. Nam ſi facta informatione legitima cõſtet de veritate, Epiſcopus ſine iuſta cauſa dictum coniugiũ prohiberet contrahere volentibus, iniuriã procul dubio maximam irrogaret. Sic in propoſito. Papa concedit Minoribus, & Prædicatoribus ſecundum formã Clementinæ, *dudum* iuriſdictionẽ ſuppoſita approbatione ordinariorũ, negata ſine cauſa tali approbatione, ipſis ſine dubio iniuriam facit, quo caſu Sũmus Põtifex, vt patet omnium voluit iniuriæ ſatisfactionẽ dictis regularibus condonare ipſis iuriſdictionem concedendo, & pro approbatis eos habendo.

c c. 1. de ſupple. neglig prælat.
d Viualdus i cãdel. tit. 5. de abſolut. nu. 27. pa. 152. col. 1.

ARTICVLVS II.

Vtrum iſta forma præſentandi ſecundum dictam Clementinam ſit à Concilio Tridentino ſublata.

RESpondeo dicendo, quod in Concil. Triden. prout relatum eſt in articulo ſuperiori, ſtatuitur, *nullum etiam regularem poſſe confeſſiones ſecularium etiam ſacerdotum audire, neque ad id idoneũ reputari, niſi aut parochiale beneficium, aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, aut alias idoneus iudicetur & approbationẽ quæ gratis detur, obtineat, priuilegijs, & conſuetudine quacunque, etiam immemorabili non obſtantibus.* Quod decretum exiſtimo non derogare decretalem Concilij generalis Viennenſis relatam in dicta Clementina reſpectu illius, quod tradit de approbatione cõfeſſariorum regularium ordinum Prædicatorum, & Minorum. Quod ſequentibus rationib. comprobatur. Si enim Concilium Tridentinum nollet in ſua vi dictam Decretalem manere, ex duabus coniecturis id deprehenderetur. Prima, quia dicit non obſtantibus priuilegijs. Secunda, quia Concil. Trident. decretum eſt lex generalis poſterior, & vt in iure diffinitur, edens Pontifex aliquam conſtitutionem, conſequenter videtur reuocare aliam primã ipſi contrariam. At ex his duabus coniecturis minime concluditur dictã Clementinam eſſe reuocatã. Primo quia fratrib. Minoribus, & Prædicatoribus, de quib. ſolum loquitur Clementina, competit cõfiteri ſeculares virtute delegationis, & cõmiſſionis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, quæ cõmiſſio, & delegatio ipſis eſt cõmiſſa in dicta decretali, & ſtatuto Cõcilij Viẽnenſis. Quę decretalis eſt inſerta in corpore iuris, ſicut ſunt inſertæ aliæ leges communes Eccleſiaſticæ: & habet eandem & vim, ac virtutẽ, quam habẽt aliæ leges, propter quod ſub dicto nomine priuilegij nunime venit. Quod probatur. In rebus enim moralibus loquendo debemus interpretari verba ſecundum communem & moralem modũ loquendi, prout dicitur in iure. *e* Et ſecondũ communem, & moralem modũ loquendi iuriſperitorum per hoc nomẽ priuilegium, ſimpliciter, & abſolute dictum nõ intelligimus illud, quod eſt in corpore iuris inſertum. Vnde cõcluditur nolle Cõcil. Trident. in illis verbis priuilegij decretalem ſupradictam comprehendere. Si enim ipſam vellet comprehendere aliquid aliud adderet, eum priuilegium in ea contentum ſit ius commune in Concilio Generali Lateranenſi cõfirmatum. Et noſtra ſententia corroboratur. Dicta enim Clementina fuit quędam ſententia diffinitiua, data ratione cuiuſdam cõtrouerſiæ ortæ inter clericos ex vna parte, & fratres Minores & Prædicatores ex altera, vt colligitur ex eadem Clementina, quæ cum ſit ſententia diffinitiua, minime ſub nomine priuilegij continetur.

e c. ex literis de ſponſal. l. liberorum. § quod tamen caſſius. ff. de leg. 3.

Secunda ratio eſt, Nam Papa Sixtus IV. vocat dictam Clemẽtinam ius commune dicens, *Per hoc tamen ipſi fratres Mendicantes non cenſeantur excluſi, quo minus ſecundũ iuris cõmunis et priuilegiorũ eiſdẽ conceſſorũ diſpoſitionem confeſſiones audire valeant, et pœnitentias iniungere.* Quæ verba iuris diſpoſitionem ad Clemẽtinam ſupradictam referunt, cuius virtute Minores & Prædicatores confeſſiones ſecularium audiunt.

Tertia ratio eſt. Nã Concilium Viẽnenſe & ipſe Sũmus Pontifex Clemens vocat eã decretalem, vt patet ex verbis ibi *dudũ a Bonifacio Octauo prædeceſſore noſtro, ſraſcripta dicta* Decretali, & Sũmus

Pon-

a Boniſac. in ex trava. ſuper cathedrã de ſepul.

Pontiſex Bonifacius *a* vocat eam ſtatutum, & ordinationem, vt patet ex eius verbis ibi. *Diligenti cum fratrib. noſtris deliberatione prahabita ſuper eo ad honorem Dei, et exaltationem catholica fidei, quietũ ſtatum partium prædictarum ad ſalutis animarũ fidelium incrementum de ipſorum fratrum conſilio authoritate Apoſtolica ſtatuimus, et ordinamus.* Quæ verba ſatis clare deſignant, hoc nõ eſſe priuilegiũ ſed legem communem maximo conſilio & conſideratione ab Eccleſia Romana editam.

Item probatur noſtrum intentum ex prœmio Clementinarum, vbi Summus Pontiſex præcipit, quod omnes Clementinæ nulla excepta recipiantur, vt in ſcholis, & in iudicio per eas gubernẽtur, quod ſolum dicitur de legibus eccleſiaſticis.

b Seſ. 25. de re.

Item probatur. Nam Concilium Tridentinum *b* loquens de quarta funeralium a Mendicantibus ſoluenda præcipit, quod ſoluatur nõ obſtante quocunque priuilegio. Ex cuius mente colligitur Cõcilium appellare dictam Clemẽtinam legem, prout diſtinguitur contra priuilegium. Quod probatur.

Quarta enim ſoluitur per dictam Clementinã, & Concil. Trident. vocat priuilegia omnia indulta contra eam obtenta, ſupponens ipſam eſſe legem communem. Et confirmatur. Nam quæro a Dominis Epiſcopis, quo iure debetur quarta parochis? Certe reſpondent, quod iure cõmune. Quæro deinde, vbi eſt hoc ius cõmuni? Non eſt aliud, niſi dicta Clementina. Si igitur dicta Clementina ſecundum ipſos Dominos Epiſcopos eſt vere ius cõmune reſpectu quartæ funeralis, quare reſpectu præſentationis confeſſorum regularũ erit dicẽda priuilegium, & non ius commune, cum in ea non ſolum ſtatuatur id, quod pertinet ad quartã funeralem, ſed etiam id, quod pertinet ad confeſſariorũ præſentationem, & approbationẽ? Denique Bartolus *c* mouet hanc quæſtionẽ in forma quærens. Vtrum lex de nouo inſtituta deroget priuilegia poſita in corpore iuris, dicendo non obſtantib. priuilegijs? Et reſpondet, quod non, niſi ſpecialiter de ipſis mentionem faciat, etiam ſi apponat quaſcunque non obſtantias generales. Talia enim priuilegia in corpore iuris inſerta iam induunt ſibi aliud nobilius nomen. Non enim ſolum ſunt leges priuatæ, ſed etiam leges communes, & generales.

c Bar. in l. 1. ve. vel diuerſius. in auth. qua in prouincia. vbi glo. circa fi. ver. dic erg. C. vbi de crimine agi oportet. Bar. in ex tra. ad reprimẽdũ in gl. in v. nõ obſtantib. verſ. nota etiam.

Et hanc ſententiã tenet Paulus de Caſtro, & Felinus, vbi refert alios idem tenentes. Tenent etiam communiter Doctores, Quintilianus Mãdoſius & Berous, & in Concil. Trident. affuerunt viri grauiſſimi, in vtroque iure eximij, qui optime præ oculis habebant hanc *d* doctrinã, & intelligebant, Clementinam non derogari per illam non obſtantiam priuilegiorum generalem, & hanc opinionem tenet additionator Concilio Horatius Lucius Caliẽſis iuris conſultus præſtantiſſimus.

d Pau. de Caſt. in l. 1. ff. de legi. n. 2. Fel. in c. 1. de reſcr. nu. 12. Doc. in l. hæres. abſens. ff. de iud. Mãdo. de ſign. gr. f. 52. p. 2. no. 1. v. priu. in cor. iur. Bero. in c. ſicut Romana ante n. 69. de reſc.

In dicta enim ſeſſione vigeſimatertia capite decimo quintu, ponit pro cõcordata ad marginem dicti capituli decimi quinti Clementinam dudum §. ac deinde, de ſepulturis innuens dictum decretum decimum quintum in nullo derogare dictam Clementinam dudum. Et hanc opinionem tenet Doctiſſimus Nauarrus *e* affirmans, quod expedit iura concordare iuxta ea, quæ in iure *f* notantur. Vnde concordat Concil. Trident. cum dicta Clementina, quod ſcilicet Concil. Trident. limitetur per eã ob rationẽ ſpecialitatis, quæ colligitur ex ea ad reſfrænandam, ſcilicet quorundam Epiſcoporum duritiem. Sed contra ſupradicta quoddam proponitur argumentum, videlicet, quod dicta Clementina continet rem quandam, & gratiam ſpecialem non concernẽtem Eccleſiam vniuerſalem, ſed ſolum concernentem religiones in ea expreſſas Minorum ſcilicet & Prædicatorum, & per conſequẽs potius eſſe priuilegium, quam legem communem eccleſiaſticam.

e Nau. in man. c. 27. n. 260. & in miſcel. 1. de præſen. cõf. reg. f c. cũ expediã. de elect. lib. 6.

Huic argumento reſpondetur, quod ſi ex eo, ꝙ cõcernit perſonas, & religiones ſpeciales debet dici priuilegium, conſequenter debemus concedere quãplurimas decretales in corpore iuris inſertas eſſe plura priuilegia. Plurima enim dirigũtur, vt videre eſt ĩ corpore *g* iuris canonici, ad Eccleſias particulares. Secũdo reſpõdetur, quod fratres Minores, & Prædicatores habent miniſterium confitẽdi non iure ſpeciali, ſed ex conceſſione, & priuilegio inſerto inter ius commune eccleſiaſticum. Vnde etiamſi talis conceſſio rem concernat particularẽ, non propterea amittit nomen canonis & legis eccleſiaſticæ, nam ſufficit quod ſit in corpore iuris, & ex eius definitione aliquod bonum commune reſultet, vt docte probat noſter pater frater Alfonſus de Caſtro, *h* Et non eſt dubiũ dictam Clementinã fuiſſe editam in fauorẽ populi Chriſtiani ad ſalutem animarũ, cum in prædictis religionibus ſint viri illuſtres in doctrina, & ſanctitate potentes in opere, & ſermone ad exhortandum in omni bono. Qua ratione Summus Põtifex ibi ordinat eos coadiutores propriorum ſacerdotũ, & Heu, Heu, ſi deficerent in Eccleſia Dei confeſſarij regulares ad purificãdas animas fidelium deſtinati. Si enim per vnum menſem deficerent, ſentirent certe domini Epiſcopi penuriam talium coadiutorum videntes fideles, ſicut oues balantes & errantes, ſitientes ad fontes aquarum procedentium à throno Dei, conſolationem ſpiritualẽ, & medicinã virtute ſacramẽtorum profuſis lachrymis & gemitibus inenarrabilibus poſtulantes. Conſiderent hæc, & mente reuoluant Domini Epiſcopi, amore proſequantur ſuos coadiutores, & proprios ſacerdotes. Dico proprios ſacerdotes. Nã doctiſſimus pater Soto *i* poſt alios reſoluit cõmiſſionem ipſis fratribus ad audiẽdas fidelium confeſſiones conceſſam eſſe maxime conſonam & conformem decreto capituli, *omnis vtriuſque ſexus*, in quantum dicit confeſſiones debere audiri a proprio ſacerdote, vel de licentia ipſius proprij ſacerdotis.

g Tit. de reſc. & tit. de off. iudic. deleg.

h Caſt. lib. 1. de leg. pœnal. ca. 1. circ. c. medium.

i Sot. in c. 43. 18 q. 4. ar.

Reſtat modo probare, quod nõ ex eo quod Cõcil. Trident. eſt lex generalis poſterior debemus dicere derogare Clementinam dudum, legem priorem. Pro cuius rei explicatione notãdum eſt, quod leges tam ciuiles, quam Eccleſiaſticæ duobus modis conſiderantur. Quædam enim ſunt generales omnes comprehendentes, verbi gratia, quando præcipiunt, vt omnes hoc faciant, vel prohibent faciendum, & has leges appellant iuris conſulti genus. Aliæ ſunt leges, quæ non cum omnibus loquũtur, ſed cũ perſonis particularibus, vt leges loquẽtes de prætorib. de pupillis, viduis & orfanis, quæ non loquuntur cum omni populo, ſed cum certa perſonarum ſpecie, & has vocant ipſimet iuris cõſulti ſpecies. Quo ſuppoſito, regula iuris eſt, quod hæ leges debent accipi hoc modo, publicata enim lege generica, nõ proinde derogatur ſpecifica ſpecialis, ſi de ea nullã omnino mentio ſit. Immo remanet ſpecifica ſpecialis in ſua via, & currit ſimul generica generalis iuxta regulam *k* dicentem generi per ſpeciem derogatur.

k ca. generi per ſpeciẽ. de regul. iur. lib. 6.

Sed, vt hoc omnibus pateſiat, oportet exemplis illuſtrari. Eſt quædam lex regni antiqua, quod filij nobilium poſſint portare arma ſine eo, quod ab aliquo miniſtro iuſtitiæ poſſint ab his ſpoliari. Promulgat Rex aliam legem, quod nemo ſub pœna decem ducatorum arma portet, nulla legis ſpecialis facta mentione Quæro, vtrum filij nobilium

arma

Digitized by Google

arma potentes virtute dictæ legis ſpecialis incidant in pœnam legis generalis poſterioris? Reſpondetur ab omnibus, quod non, cum iſta lex poſterior ſit generalis, & prima ſpecialis, & generi detrahitur per ſpeciem. Aliud exemplum proponitur a gloſſa in dicta regula. Edit Rex legem, quod quicunque tranſgreſſus fuerit quamcunque ſuarum legum, ſit ad arbitrium iudicis puniendus. Eſt alia lex antiquior dicens, quod qui eas tranſgreſſus fuerit certam ſoluat quantitatem, tranſgrediens eam nõ tenetur ad ſecundam pœnam arbitrio iudicis relictam, ſed ad pœnam legis ſpecialis, quia generi per ſpeciem derogatur. Quo prælibato, dubio propoſito reſpondetur, quod canon Concilij Tridentini eſt lex generalis, ſi quidẽ ait, quod nullus regularis audiat confeſſiones ſecularium, niſi ab ordinario approbationem obtineat at Clementina dudum eſt lex ſpecialis, loquens ſolum cum duabus religionibus, ſcilicet, Prędicatorũ, & Minorum. Et ſic Concilij lex generalis non derogat ſpecialem dictæ Clementinæ legem, quia generi detrahitur per ſpeciem, ſicut per generalem diſpoſitionem nunquam particulare tollitur priuilegium aliquibus in alia diſpoſitione conceſſum, prout cum communi tradũt Iacobus *a* Simoneta, & Antonius Gabriel, & optime Ioannes Redin, & Caſſaneus. Nunc autem, vt veritas magis eluceſcat oportet argumentis in contrarium reſpondere.

a Sim. de reſc. bene qu. 99. nu. 27. Anto. Gab. lib. 6. commun. opin. tit. de legi. concl. 1. Redin. de maieſ. princ. §. non armis ſolum decoratam 2. pa. num. 187. Caſſ. conſil. 32. nu. 15.

Ad argumenta.

NOn deſunt argumenta, quæ hanc partem reddunt dubiam. Primum eſt deſumptum ex Concilio Tridentino *b* ſuperius allegato ibi, *Nullum regularem.* Videntur enim hæc verba ſuperflua, & nullius virtutis, ſi per dictum canonem Clementina dudum minime reuocatur. Huic argumento reſpondetur, quod regulares ſunt in multiplici differentia. Quidam enim ſunt Auguſtinienſes, alij Carmelitę, alij Mercenarij, alij Trinitarii, alii Hieronymiani, alii Carthuſiani, alii Minimi, &c. Et in his omnibus vniuerſalis negatiua canonis Tridentini habebit locum. Quare licet non verificetur in fratribus Prædicatoribus & Minoribus, de quibus loquitur dicta Clementina, in alijs tamẽ verificari certum eſt, prout infra explicabimus. Nec obſtat quod illa negatiua nullum, regularem nullum excipiat. Nam reſpõdetur, quod illa negatiua eſt lex generalis poſterior, & generi per ſpeciem detrahitur, & ſic detrahitur generalitati prædictorum verborum per deciſionẽ dictæ Clementinæ, quæ eſt quædam lex ſpecialis.

b Seſ. 23. ca. 15.

Secundum argumentum deſumitur ex quadam Decretali dicente, *c* quod princeps faciens legem, viſus eſt derogare priorem, cum totum ius præſumatur habere in ſcrinio pectoris ſui. Reſpondetur, quod dicta Decretalis nullo modo generaliter eſt intelligenda, ita quod edente principe aliquam legem negatiuam, deroget omnes affirmatiuas in eadem materia, magna enim ex hoc abſurda ſequerẽtur. Primo enim hoc eſt contra mentem omnium Doctorum quærentium, vtrum lex poſterior deroget priuilegia inſerta in corpore iuris, nulla de his priuilegijs facta mentione. Præſupponunt enim, quod dicta lex poſterior abſolute promulgata non ea derogat. Certe ſi dicta decretalis vellet dicere, quod lex noua à principe promulgata derogat quidquid in ea materia a principe eſt decretum, neſcio ad quid ſupra dicta quęſtio a Doctoribus excitatur. Secundum abſurdũ eſt. Nã ſi ſic intelligeretur prædicta Decretalis, vana certe erit regula iuris dicens, Generi per ſpeciẽ detrahitur. Accipi ergo debet ita vt regula iſtà generalis in ſuo robore permaneat, & per conſequens habet locum, quando duæ leges cõtrariæ eduntur. Pro cuius rei clara explicatione eſt notandum quod ſecundum ius non dicuntur duæ leges contrariæ eo ſolo, quod vna ſit affirmatiua, & alia negatiua circa eandem materiam, ſicut aliqui non bene rem hanc callentes perperam intelligũt, toto cælo aberrantes. Dicuntur ergo quantum ad noſtrum propoſitum duæ leges contrariæ, quando ſunt incompatibiles. Verbi gratia duæ leges generales, videlicet, Compatres poſſunt contrahere matrimonium, compatres non poſſunt contrahere. Et de his loquitur Decretalis in argumento allegata, ſcilicet, quod princeps edens legem cenſetur cõtrariam derogare, etiamſi ipſius nullam omnino faciat mentionem. At non loquitur de legibus ſimul compatibilibus, vt ſunt vna vniuerſalis negatiua, & altera ſpecialis affirmatiua, vt in exemplis ſupra poſitis ſatis patet. Ex quibus colligitur, quod cum Decretum in dicta Clementina ſit lex quædam ſpecialis concernens tantum fratres Prædicatores, & Minores & Concilium Tridentinum ſit quædam lex negatiua generalis vtraque compatibiliter concurrere poteſt ſine eo, quod vna per alteram derogetur, aut annulletur. Bene enim compatitur, quod nullus regularis audiat confeſſiones ſecularium, niſi per examen ſit ab ordinarijs approbatus, & quod regulares ordinum prædicatorum & Minorum ab hac regula generali ſint exempti, cum eos ius Pontificium commune eximat, quod in dicta regula generali minimè reuocatur, & cum generi per ſpeciẽ detrahatur.

c c. licet de conſtit. lib. 6.

ARTICVLVS III.

Vtrum præſentatio, & approbatio religioſorum habeat aliquam formam.

REſpondeo dicendo, prout ex ſuperioribus patet, quod forma præſentationis confeſſariorũ regularium ponitur a Clemente *d* Quinto. Et vt ambages dictæ formæ, quæ moleſtiam videntur cauſare, euitentur, accedant Prælati regulares per ſe, vel per alios ab ipſis deputandos humiliter, ſicut decet ſeruos Dei, & paupertatis ſanctiſſimæ ſectatores ad dominos Epiſcopos, & ſic humilitatem ſectãtes ab ipſis omnia, quæ ad conſolationem animarum ſpectant faciliori negotio conſequentur, quam ſi aliter procedant. Vidi enim aliquando præſentationem ex parte cuiuſdam prouincialis factam coram quodam Domino Epiſcopo hoc modo propoſitam, Præſento apud tuam Reuerendiſſimam dominationem N. ad concionandum, & ad audiendas ſecularium confeſſiones deputatum, vt tua dominatio iuxta Clemẽtinam, dudum, de ſepulturis, ipſum ad ea munera exercenda approbare dignetur. Qui dominus Epiſcopus talis præſentatione propoſita indignatione commotus noluit annuere ſupplicantis, dicens per Concilium Tridentinum Clementinam, dudum, eſſe reuocatam, & in dicta præſentatione minimè ipſius mentionem fieri debuiſſe. Vnde, vt his controuerſiis obuietur, accipiat lector pręſentationem Breuem & dictæ Clementinæ & Concilio maximè conſonam, quam mutatis mutandis a doctiſſimo & noſtræ Hiſpaniæ literis & ſanctitatis ornamento decorato Doctore Nauarro *e* in ſuo Manuali Hiſpano mendicaui.

d Cle. dudum.

Reuerendiſſime D. dominationi veſtræ ſupplex orator frater, N ſalutem in D. Ieſu, ac debitum cũ pari

e Nau. in man. c. 27. nu. 267.

animi ſubmiſſione reuerētiā. Cū iuxta priuilegia præfato ordini noſtro pridem à ſanctiſſima Sede Apoſtolica conceſſa, & intra corpus iuris incluſa cōfeſſarij eiuſdem ordinis ad audiendas confeſſiones ſacramentales ſecularium pœnitētiū alicuius ciuitatis, vel diæceſis inſtitue ndi debeant præſentari prælatis eorū, vt ab ipſis, ſi eis videbitur examinētur, & approbationē obtineant iuxta in ipſis priuilegijs contenta, & à Concilio Trid. approbata, vt bona ipſorū venia gratia, & licentia id faciant. Ideo quā humiliſſimo animo poſſum ſupplex ipſe ſublimē atq. ampliſſimam dominationem veſtrā etiam, atque etiam rogo & oro, idq. bona, atque certa ſpe quā veſtra iſtius animi benignitas largiſſimā promittit, vt infra ſcriptos fratres legitimè ſecūdū noſtri ordinis ſtatuta idoneos pro veſtra in ordinem noſtrum beneuolētia, & pro noſtra in veſtram benignitatē ampliſſimam deuotione habeat pro legitimè præſentatis, ac perinde admittat eos ad cōfeſſiones ſubditorū ſuorū audiendas, ac ſi omnia, quæ iura pontificia in id requirunt omnino ſeruata eſſent, Quo nos quoq. ſpeciali deuotione, ac magis moueamur ad exorandā diuinam, eandemq. immenſam Dei benignitate, et Clementiam, quo veſtram Reuerendiſſimam amplitudinē tueatur, augeat & beet in æternum. Amen. in fine huius præſentationis debent ſcribi nomina fratrum electorū.

Notandum, quod dicta Clementina, dudum, etiā concedit Epiſcopis, vt examinent fratres, cum ipſis concedat authoritatem ad negandam licentiā præſentatis iuſta id cauſa ſuadente. Et ideo in forma dictæ præſentationis addidi illa verba ibi, & Concilio Tridentino approbata. Non enim video Clementinam quo ad hoc aliud determinare, quam Concilium. Solùm enim addit, prout dictum eſt in ſuperioribus, quod Epiſcopo nolente pertinaciter ſine cauſa fratres Minores, & Prædicatores approbare, habeantur pro præſentatis.

ARTICVLVS IV.

Vtrum præſentatio, & approbatio confeſſorum regularium ſit perpetua.

a l. vt gradatim. §. reprobati. ff. de mune. et hono. l. 2. C. de profeſſo. & medi. li. 10. ſed reprobari ff. de excuſat. tut.

b Gloſſ et DD. in l. Pomponius ff. de nego. geſt.

c Abb. col pen. verſ. & ex prædictis in c. cū venerabilis de exceptionibus.

d l. cum ſit ars artium de ætate & qualit.

e Oldrad. conſ. 8. nu. 1.

f Clem. dudum. §. ſi vero vbi Card. q. 1. Na. c. 28. n. 192.

RESpondeo dicendo, quod non videtur ſufficere quod Regularis in vna diæceſi ſemel approbatus, ſit perpetuo in alia diæceſi approbatus. Quia Medicos corporales ſemel approbatos poſſunt ſuccedentes protomedici examinare, & reprobare propter periculum, quod vertitur in exercitio artis ſuæ prout in iure *a* ciuili continetur. Quod non ſolùm in medicis contingit, ſed etiam in Grammaticis, & oratoribus, & ſimilibus, prout tradunt quædam Gloſſa *b* & communiter Doctores cum Bartolo, & Dyno. Immo approbati ad vnum officium etiā mechanicum poſſunt amplius examinari, & ſi neceſſe ſit, reprobari, prout tradunt Abbas *c* Felinus, & alij, quos refert & ſequitur Azeuedo. Ex quibus infertur, quod cum maius periculū verſetur in imperitia medici animarum, quam in imperitia medici corporalis, vt colligitur ex iure, *d* ſatis conſtat, quod dicti confeſſarij erunt iterum examinendi per quemlibet Epiſcopum loci, vbi volunt confeſſiones audire, quamuis ab alijs ſint examinati. Potuit enim eſſe, quod male fuerint examinati, aut perfunctoriè, vel quòd poſtea fuerint facti deterioris conditionis, iuxta ea, quæ tradit doctiſſimus Oldradus. *e*

His tamen non obſtantibus in Concilio Viennenſi, vt conſtat ex dicta Clementina, *f* dudum, & tradunt Cardinalis, & Nauarrus cum communi, conceſſum eſt fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, quod ſemel præſentati & admiſſi non indigent noua præſentatione, etiam ſi aliquoties exierint diæceſim, ad quam fuerint præſentati, quod ipſum tenēt Corduba, *g* & Sotus.

g Cordub. in add. ad conſ. pen. tit. præſent. con feſſ. Sot. in 4. d. 18. q. 4. ar. 3. pa. 86. col. 1.

h Conc. Trid. ſeſ. 23 c. 15.

Neque his obſtat decretum Concilij *h* Tridentini ordinantis, quod *nullus regularis poſſit audire confeſſiones ſecularium, etiam presbyterorum, niſi ab Epiſcopo obtineat approbationem*. Nam reſpondetur, quod licet in Bulla Cruciatæ ego tenuerim Clementinam *dudum*, reuocari per dictum decretum quantum ad poteſtatem examinandi confeſſores regulares, tenui tamen ibi, quod non reuocat præſentationem perpetuam regularium, cum concilium ſolùm præcipiat, vt examinentur, & approbentur; non autem præcipit, vt toties quoties, Epiſcopi voluerint examinare nouæ approbationi ipſi regulares ſubdantur. Imò modo teneo in nullo quo ad præſentationem confeſſorum dictam Clementinam a concilio reuocari, cum dicta Clementina etiam concedat ordinarijs, vt poſſint regulares examinare, cauſa ad id interueniente, cum ea ſubſiſtente poſſint ab ipſis reprobari, & repelli, vt in dicta Clementina ipſi expreſſe conceditur. Denique, hoc probatur, loquendo de fratribus Prædicatoribus, & Minoribus. Ipſi enim eandem cenſentur habere authoritatē, ac presbyteri curati. Quare ſicut non poteſt Epiſcopus curatos compellere ad examen, quia ipſo iure ſunt presbyteri curati idonei confeſſores, prout in eodem concilio habetur; *i* ita dicendum eſt de religioſis ordinum Prædicatorum & Minorum, cum ipſo iure ſecundum deciſionem dictæ Clementinæ ſemel approbati pro curatis ſint habendi. Licet enim aliarum religionum confeſſarij habeant ad abſoluendum iuriſdictionem delegatam, confeſſarij tamen ordinum Prædicatorum & Minorum, præſentati, & approbati iuxta terminos dictæ Clementinæ, non deſunt qui dicāt iuriſdictionem habere ordinariam, inter quos eſt Marcus Antonius Cuccus. *K* Illi ergo confeſſarij, qui poſſunt ab Epiſcopis iterum examinari, approbari, & reprobari, ſunt illi, qui a iure non habent idoneitatem, nō autem confeſſarij ordinum Prædicatorum, & Minorum, qui a iure eam habent, quorum approbatio perpetua eſt. Et ita eam eſſe perpetuam decreuit Pius Quintus in quadam Bulla ab ipſo edita in fauorem ordinum Mendicantium anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo, Pontificatus ſui anno ſecundo. Quam non reuocauit Gregorius Tertius decimus conſtitutionē, quam refert Nauarrus in fine Manualis Latini. In qua licet reuocauerit conceſſa a Pio V. in fauorem Mendicantium, ſuam tamen reuocationem ad terminos ſacrorum Canonum & Concilij Tridentini reduxit. Vnde cum hoc priuilegium, prout concernit Prædicatores & Minores, non ſit contrarium ſacris Canonibus, nec Concilij Tridentini decretis, manifeſtè ſequitur, non eſſe per Gregorium XIII. reuocatum.

i Conc. Tri. vbi ſup.

K Cucc. lib. 1. maio. inſt. tit. 4. de ſacr. pœn. nu. 190. & 191.

Nec his obſtat alia poſterior conſtitutio eiuſdem Pij Quinti, Data Romæ apud diuū Petrum, anno Incarnationis Dominicæ; milleſimo quingēteſimo ſeptuageſimo primo, octauo idus Menſis Auguſti, Pontificatus ſui anno ſexto. *In qua perpetua conſtitutione cenſuit, decreuit, & declarauit, quod hi qui ſemel ab Epiſcopo in ciuitate & diæceſibus ſuis præuio examine approbati fuerint, ab eodem Epiſcopo iterum nō examinari, ab Epiſcopo autem ſucceſſore pro maiori conſcientiæ quiete examinari denuo poterunt.*

Nā reſpōdetur, quod hæc Bulla & cetera omnia per Pium V. ordinata, ſunt per dictā cōſtitutionem

Grego-

Gregorii III.decimi,quæ incipit: *In tanta negotiorũ mole*,redacta ad diſpoſitionem iuris communis, & Concilij Tridentini,& ſecundum ius cõmune Clementinæ,*dudum*,non reuocatum per Conciliũ Tri. fratres Prædicatores & Minores ſemel approbati, ſunt idonei confeſſores,& non debent iterum examinari,& approbari, aut reprobari a ſucceſſoribus Epiſcopis. Et licet alij Mendicantes ſub dicta Bulla Pij V.comprehendantur,prout infra ventilabitur, Prędicatores tamen,& minores minimè comprehẽduntur.

Nec etiam obſtat declaratio illuſtriſſimorũ Cardinalium pro Concilio Trid.data tempore Sixti V. Pontificis maximi. Cui aliam ſimilem aſſerit Viualdus *a* fuiſſe datam ab illuſtriſſimis Cardinalibus in menſe Iunij,anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo. Declaratio, quæ ſub forma breuis ad manus meas peruenit,eſt huiuſmodi.

a *Viuald. in ſuo candel.aur.1.p. tit.de confeſſ. n. 28.pag.91.col.1*

Congregatio Cõcilij cenſuit regulares ad audiendas in ciuitate, et diaceſi ſecularium confeſſiones ſemel ab Epiſcopo pręuio examine approbatos, iterũ ab eodẽ Epiſcopo non eſſe examinandos, Ceterum à ſucceſſore poſſe iterũ examinari iuxta conſtitutionẽ ſanctæ memoriæ Pij Quinti, datam octauo Idus Auguſti Pontificatus ſui anno ſexto, q̃ à felicis recordationis Gregorio Tertiodecimo non eſt reuocata per reductionem priuilegiorum regularium ad terminos Concilij Tridentini.

A. Card. Carraffa,

Ex hac declaratione colligi videtur, quod reſpõſio ſuprapoſita ad cõſtitutionem minimè eſt admittenda. Quod reſpectu regularium, qui non ſunt ex ordine Prędicatorum & Minorum fateor quidem; at reſpectu fratrum iſtorum ordinum nõ admitto. Pro cuius rei explicatione eſt aduertendum, quod minores & Prędicatores non habent ſuam perpetuitatem ad audiendas vtriuſque ſexus fidelium cõfeſſiones ratione alicuius priuilegij extra ius commune inſerti, ſed ratione iuris communis, prout ſtatim demonſtrabimus. Et dicta conſtitutio Pij V. dicitur in dicta declaratione, quod non eſt reuocata per reductionem priuilegiorum regularium ad terminos Concilij Trid. quod quidem cõcedimus. Ex hoc enim colligo, quod dicta declaratio non loquitur cum fratribus. Prędicatoribus,& Minorib. Cum perpetuitas confeſſorum dictorum ordinum a iure communi habeatur,& non per priuilegia, quę tantum a Gregorio Tertio decimo ſunt redacta ad terminos Concilij Tridentini & iuris communis ſacrorum Canonum.

In confirmationem autem huius ſententię proferam in medium reſcriptum quoddam illuſtriſſimi Domini Camilli Caietani Nuntii Apoſtolici in his Hiſpaniarum partibus à ſanctiſſimo Domino noſtro Clemente Octauo.

Camillus Caietanus Dei & Apoſtolicæ Sedis gratia Patriarcha Alexandrinus, & S.D.N. Clementis diuina prouidẽtia Papę Octaui eiuſdemq; ſedis in Hiſpaniarum Regnis cum poteſtate legati de latere Nũtius: vniuerſis & ſingulis ordinariis locorum, corũque officialib. generalib. ſeu foraneis, necnõ paroch aliũ Eccleſiarum rectorib. ſeu vicariis perpetuis eorum loca tenentib. infra limites & terminos Prouinciæ Conceptionis ordinis fratrum Minorum S. Franciſci conſtitutis ſalutem in Domino. Noueritis pro parte diſcreti viri fratris Barthelomæi de la Penna prouincialis dictæ prouinciæ nuper graui querela, & relatu ad audientiã noſt. ã peruenisse, quod licet fratres dicti ordinis ſemel Prædicatores, & cõfeſſores ab aliquo Epiſcopo ipſi iuxta quandã conſtitutionẽ perpetuam, felicis recordationis Pij Papæ V. deſuper edita, amplius examinari non poſſint, nec debeãt, & iuxta ſua antiqua priuilegia per diuerſos Sũmos Pontifices conceſſa defunctorum corpora, & cadauera quando Eccleſiaſtica ſepulturę tradenda aſportãtur, ſi quando ex defunctorum diſpoſitione, ac aliàs vocantur aſſociare ac certam ratam quartæ funeraliũ accipere poſſint ac debeãt, nec deſuper à quocunq. cõtra cõſtitutionẽ ac priuilegiorũ huiuſmodi formã & tenorẽ moleſtari perturbari, ac inquietari poſſint. Nihilominus multi veſtrũ fratres, & profeſſores ordinis S. Frãciſci ac prouinciæ huiuſmodi circa præmiſſa vijs indirectis moleſtare, pturbare, & impedire præſumunt. Quare fuit pro parte ipſorũ exponentiũ ad nos recurſum. nobiſq. humiliter ſupplicatum quatenus eis in præmiſſis efficacis defenſionis auxilio aſſiſtere dignaremur. Nos igitur executionẽ & debitũ effectũ cõſtitutionũ apoſtolicarũ deſiderantes circumſpectionib. veſtris, venerabiles Patres, Epiſcopis, & Archiepiſcopis atq. alijs etiã maiorib. prælatis in virtute Sanctæ obedientiæ, & ſub interdicti ingreſſus Eccleſię, necnon vobis officialib. vicarijs, ac rectorib. & vicarijs perpetuis parochialium Eccleſiarum ac loca tenentib. omnibuſq. alijs quos præmiſſa quomodolibet concernunt ſub excõmunicationis maioris latæ ſententiæ, alijſq. cenſuris, & pœnis arbitrio noſtro imponendis, & applicãdis diſtrictè præcipiẽdo mãdamus, ne dictos fratres S. Frãciſci dictæ prouinciæ circa audiẽdas ſeculariũ p̃dicationes et cõfeſſiones, aſſociationes funeraliũ, atq. earũ ratã percipiẽda cõtra cõſtitutiones & priuilegia eiſdẽ exponẽtib. dictoq. ordini per Sedẽ Apoſtolicã cõceſſa quouis modo directè, vel indirectè, mediatè, vel ĩmediatè, per ſe vel per alium, ſeu alios, aut ĩterpoſitas p̃ſonas impedire, perturbare, aut inquietare p̃ſumatis, aut audeatis, ſeu aliquis veſtrum audeat, ſeu p̃ſumat contrarijs non obſtantib. quibuſcunque Data Madritij Toletanæ diaceſis anno a Natiuitate Domini 1594. die verò ſecunda Menſis Aprilis, Pontificatus eiuſdem S.D. N. Papæ anno tertio.

Camillus Patriarcha Alexandrinus Nuntius Apoſtolicus. Antonius Bole Abbreuiator.

Hoc tranſumptum ex authentico originali propria manu tranſcripſi, manu cuiuſdam notarij publici conſignato fidem facientis coram teſtibus de iure requiſitis fuiſſe a reſcripto originali illuſtriſſimi Domini Nuntij extractum.

Sed reſtat modo reſpondere rationi dubitandi in articulo quæſtionis propoſitæ, quomodo dicti fratres Minores, & Prædicatores approbati ab vno Epiſcopo ad ſecularium confeſſiones audiendas, non poſſunt ab eo, neque ab eius ſucceſſoribus examinari, cum contrarium videamus practicari in medicis,& in artificibus mechanicis: in quorum miniſterijs multo minus periculum verſatur. Huic rationi reſpondetur, quod hoc fuit ita a Sede Apoſtolica conceſſum propter pręſtantiſſimos viros in dictis religionibus exiſtentes vberes fructus ſpirituales in vinea Domini Sabbaoth fructificantes; quorum prælati inuigilant maximè ſuper eorum ſufficientia, eos ſæpè ſæpius examinãdo. Adeò, vt in noſtra Minorũ religione particulari ſtatuto caueatur, vt in qualibet viſitatione rigoroſo examini a patribus prouincialibus ſubdantur. Et ita noluerunt Summi Pontifices de iſta prælatorum cura,& ſolicitudine confidentes eos poſtquam ſemel fuerint examinati ab vno ordinario ab eodẽque approbati amplius ab eo, & eius ſucceſſoribus examinari, approbari, vel reprobari, niſi particulari commiſſione ipſis a Sede Apoſtolica conceſſa. Et ſic in Concilio *b* Trid. ipſis, vt Legatis a latere, (qui habent in ſuis prouincijs eãdem authoritatem, quam habet Sũmus Pontifex, exceptis his inquibus ipſi coarctantur,& reſtringuntur, vt tradit Sylueſter *c*) delegatur facultas, quia poſſunt procedere contra dictos Prædicatores, & confeſſores

b *Seſ.5.c.2. de reform.*

c *Sylu.tit.delegatus.nu.21.*

a c. olim de ver. ſignif.

debet ſtricte interpretari, iuxta ea, quæ in iure *a* notantur.

Nec obſtat, ſi dicatur, quod ſic intelligendo priuilegium Clementis Septimi ad nihilum deſeruiret eius cõceſſio, cum id ipſum iam per Eugeniũ Quartum fuerit conceſſum. Nam reſpondetur, quod verſatis in lectione priuilegiorum hoc argumentum facillimum eſt. Sæpe enim inuenitur propter ignorantiam ſupplicantium, quod circa eandem rem cõceſſiones multiplicantur. Immo, quod confuſionem præ ſe fert maximam, ſæpe ſæpius contingit, priuilegia poſterius impetrata, limitare, & coarctare id, quod antea ſine vlla limitatione, & reſtrictione erat impetratum.

b Concil. Trid. ſeſ. 25. c. 16.

Denique ex Concilio *b* Tridentino conſtat, hanc opinionem modo neceſſario eſſe ſequendam, cum nullus regularis, vt ibi definitur *poſſit audire confeſſiones ſecularium, niſi ab Epiſcopis approbationem obtineant*. Quæ verba *Epiſcopis* deſignant non ſufficere approbationem cuiuſcunque epiſcopi, ſed epiſcoporũ diœceſum vbi confeſſiones audiũtur prout communiter intelligunt Doctores. Et licet ſupra dixerimus Concilium Tridentinum minime reuocare Clementinã *dudum*, quoad fratres Prędicatores, & Minores, Clementina tamen ipſa nullum circa hoc continet ſpeciale priuilegium. Licet enim ibi a Summo Pontifice ipſis fratribus iuriſdictio concedatur nolentibus epiſcopis eos ſine cauſa admittere; non tamen ipſis conceditur iuriſdictio pro alijs diœceſibus, in quibus non ſunt approbati. Immo ex eadem Clementina colligitur, hoc eſſe veriſſimum cũ ipſis concedatur iuriſdictio ad modum curatorum, & ipſi curati oues alterius diœceſis minimè poſſunt confiteri. Et ſic hanc noſtram opinionem tenet Nauarrus. *c*

c Naua. in d. c. 27. nu. 165.

Aduertendum tamen, quod Gregorius Decimus tertius, *Cõceſſit, quod cõfeſſarij Societatis Ieſu, ac Prædicatores ab aliquo ordinario ſemel approbati, et à ſuis ſuperiorib. ad huiuſmodi munera deputati, quãdocũq; ſiue in mari, ſiue in terra iter faciant, poſſunt, non repugnantibus tamen curatis parochialium Eccleſiarũ verbũ Dei prædicare, & quorũcunque Chriſti fideliũ confeſſiones audire, dummodo id non faciãt in oppidis, aut locis, in quib. ordinarij exiſtunt, niſi eorum licẽtia deſuper obtenta*. Ita refertur in compendio *d* Societatis Ieſu. Quod priuilegium communicatur omnio. confeſſarijs Mendicantium ordinum ſecũdum formam iuris debite, & ſemel approbatis ab aliquo ordinario, quando ipſi ſiue in mari, ſiue in terra iter faciunt; cum, prout reſolutum eſt in hoc *1. e* tom. Mẽdicantes fruantur conceſſionibus & indultis Societatis Ieſu.

d In com. Soc. tit. cõfeſſarius.

e 1. to. q. 55. ar. 5.

ARTICVLVS VI.

Vtrum præſentatio, & approbatio perpetua competens Minoribus, & Prædicatoribus, confeſſarijs aliarum religionum concedatur.

f Glo. in c. placuit. de pe. d. 6.

RESpondeo dicendo, rem a ſuis fundamentis primęuis deducendo, quod quædam Gloſſa *f* carpit ſcholaſticos, qui ſua peccata confitentur incluſis, id eſt, monachis. Et rectè quidem carpit, ſi tempora gloſſamentarij perpendas, quando nondum facta erat Clementina *dudum*, de ſepulturis, neque alia iura extrauagantia, quæ illam præceſſerunt. Hodie verò non procedit eius reprehẽſio, primo in fratribus Prędicatoribus, & Minoribus, qui ſeruata forma illius Clementinæ, vt curati admittuntur ad cõfeſſiones audiendas. Quod ipſum eſt dicẽdũ de Eremitis D. Auguſtini, ad quos prædicta Clementina per Clementem Quintum extenſa fuit, & idem de fratribus Carmelitis, ad quos eadem per Ioannem Vigeſimum ſecundum fuit prorogata, prout tradit Ioannes Andreas. *g* quem Antonius & communis ſequuntur. Et idem cõceſſum fuit alijs religioſis de quorum numero ſunt Canonici regulares ſanctę Crucis Conimbricenſis, prout teſtatur Nauarrus *h* Qui aduertit Eremitis D. Auguſtini, & Carmelitis, & Canonicis regularibus incumbere probare, ſe habere prædictum priuilegium. Quãquam enim multi Doctori illuſtri de conſuetudine teſtanti tenuerunt eſſe credendum, prout tenuit Bartolus, *i* & alij quos referunt Iaſon, & Roquus; communis tamen Doctorum opinio contraria eſt. Et probatur; quia conſuetudo quid facti eſt, & in his, quæ facti ſunt etiam princeps errare poteſt, iuxta ea, quæ in iure *k* definiuntur. Vnde ait Baldus, *l* cõſuetudinem, quæ contra ius eſt, eſſe probandam. Imò Alexander poſt alios affirmat, probandam eſſe conſuetudinem, etiã ſi plures Doctores in ſuis commentarijs de illa teſtentur. Immo docet Aretinus *m* etiam maiori parti Doctorum de conſuetudine teſtantium non credi, quia illi non iurati teſtantur, & teſti non iurato non creditur, vt eſt notum in iure. Quod idem eſt dicendum de priuilegio. Priuilegium enim, quod nõ continetur in iure communi, eſt quid facti, ſicut cõſuetudo. Vnde ſi negetur Auguſtinienſes, Carmelitas, & alios regulares hoc priuilegium habere debent probare illud habere; quod non tenentur probare fratres Prædicatores, & Minores cum eorum priuilegium quoad hoc contineatur in iure communi dictæ Clementinæ *dudum*. Ita doctiſſimus Nauarrus. *n*

g Andr. in c. omnis vtriuſq. ſexus colu. pe. ſub ſ. de pe. & remiſ.

h Nau. in d. ca. placuit. nu. 185.

i Bar. in l. de quibus. ff. de leg. d. 4. q. pri. nu. 11. Iaſ. pe. col. ibi. Roquus in c. ſuæ cõſtit. f. 26. col. 4. verſ. 5. quæri.

k c. 1. de cõſti. lib. 6.

l Bald. in leg. ſi quis. §. 1. ff. de pign. Alexa. in l. poſt dotem. vlt. carta in pri. ff. ſol. mat.

m Aret. conſil. 138.

n Nau. vbi ſup. 188. 189.

Ex qua doctrina colligitur primo dictã Clementinam *dudum*, quo ad hoc, de quo agimus, cõpetere Auguſtinienſibus, non iure communi, ſed ratione priuilegij præciſe. Et ſic Concilium in quantum ſecundũ aliquos limitatur per Clementinam *dudum*, id quod ſecundũ eam nolentibus Epiſcopis admittere, & approbare ſine cauſa confeſſores ordinum Prædicatorum, & Minorum pro præſentatis, & approbatis habeantur, & iuriſdictionem habeãt actualem ad audiendas confeſſiones ſecularium, & imponendas pęnitentias ſalutares, & abſoluendũ a peccatis, non limitatur quoad Auguſtinienſes, neque quoad Carmelitas, neque quoad alios fratres regulares, cum dicta Clementina reſpectu eorum ſit priuilegium, & in Concilio Tridentino priuilegia, & conſuetudines in contrarium reuocentur.

Infertur ſecundo, quod conſtitutio Pij Quinti determinans confeſſores regulares, etiam ordinum mendicantium, ſemel ab vno Epiſcopo approbatos ab eodem Epiſcopo, ſine iuſtiſſima cauſa non poſſe reprobari, at poſſe a ſucceſſore eorum iuriſdictio ſuſpendi, licet non habeat locum in confeſſoribus ordinum Prædicatorum & Minorum (cum a iure cõmuni extrauagantis *inter cunctas*, de priuilegijs cõpetat ipſis fratribus perpetuitas approbationis dicente Benedicto vndecimo; ibi, *Datam vero licentiã per diœceſanorum mortem nolumus terminari*. Quæ extrauagans, quantum ad hoc non reuocatur per Clementinam *dudum*, prout affirmãt Soto *o* & omnes. Immo eſt approbata, cũ nihil circa hoc innouet licet innouet quoad alia ibi contenta) habet tamen locum in confeſſoribus aliarũ religionũ. Quod probatur; nã præſentatio & approbatio perpetua ipſis conceſſa reſpectu ipſorũ eſt tantũ priuilegium & in dicta conſtitutione Pij V. priuilegia reuocãtur. Et licet Gregor. decimus tertius in ſua conſtitutione reduxerit conſtitutionem Pij V. ad terminos Concilij Tridentini, in eodẽ Concilio Tridentino priuilegia,

o Sot. in 4. d. 18 q. 4. ar. 3.

Digitized by Google

reuocantur. Et ſecundum Pium V. in ſua conſtitutione magis ſecundum mentem Concilij, eſt approbationem confeſſariorum regularium non eſſe perpetuam per totam vitam ipſorum confeſſorum ſed tantum durare vſque dum à ſucceſſoribus ipſorum Epiſcoporum ſuſpendatur. Et nota quod dicit à ſucceſſoribus poſſe ſuſpendi, non autem à capitulo ſede vacante. Et hoc confirmatur. Nam confeſſores Mendicantes pro ſecularibus de licentia diœceſanorum cum facultate abſoluendi, & diſpenſandi in caſibus eiſdem reſeruatis deputati etiam ipſis Epiſcopis mortuis, vſque dum viduatis Eccleſijs de paſtore prouideatur, libere eadem facultate vti poſſunt, prout conceſſit Clemens Quartus prædicatoribus, vt in eorum priuilegijs continetur teſte Collectore *a* Compendij Ciſterij. Et idem Clemens IV. Prout habetur in ordinum *b* Monumentis, *Conceſſit, vt quando Epiſcopi, vel alij Eccleſiarum prælati decederint fratribus Minoribus facultatem audiendi confeſſiones ſubditorum ſuorum, & vota commutandi talibus prælatis decedentibus poſſint prædicti fratres vti libere prædicta facultate, donec viduatis Eccleſijs promiſum fuerit de paſtore.*

a tit. abſolutio. 2. §. 6.
b In 1. impr. fo. 19. & in 2. fol. 113. ſoc. 4. 244.

ARTICVLVS VII.

Vtrum confeſſarij regulares in foro conſcientiæ poſſint modo frui præſentatione, & approbatione ſemel obtenta.

RESpondeo dicendo, quod hoc dubium mouetur propter quoddam viuæ vocis oraculum Pij V. reualidantis omnia priuilegia concessa Minoribus in foro conſcientiæ, etiam ſi ſint contra Concilium Tridentinum. Vnde cum regulares, ſemel præſentati, examinati, & approbati ab vno Epiſcopo, non poſſint ab eius ſucceſſoribus ſuſpendi per priuilegium Clementis Septimi. *Quo conceſſit, quod confeſſores ordinis Minorum ſemel præſentati alicui Epiſcopo pro confeſſionibus audiendis, vt moris eſt præſentari poſt vnam præſentationem nō teneatur amplius præſentari.* Quo priuilegio gaudent alij mendicantes. Videtur dicendum, quod cum hoc omnibus regularibus præter minores, & prædicatores ſit priuilegium & reuocatum per Concilium Tridētinum, & Pium Quintum innouatum in foro conſcientiæ poſſunt religioſi eo, cum omnibus priuilegijs etiam ſi ſint contra Concilium Tridentinum modo frui. At pro contraria parte facit, Nam reualidatio ſupradicta Pij Quinti fuit facta die decimo tertio Martij, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto prout refertur *c* in compendio Societatis, & refert Veracruz in ſuo ſpeculo coniugatorum in fine. At videmus poſtea eundem Pium V. in Bulla, quæ incipit *Romani Pōtificis prouidētia* data Romæ apud ſanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo primo, octauo idus Auguſti, Pontificatus ſui anno ſexto, voluiſſe eos regulares etiā Mendicantes qui ſemel ab Epiſcopo in ciuitate diœceſibus præuio examine approbati fuerint ab eodem Epiſcopo iterum non examinari. Ab Epiſcopo autem ſucceſſore pro maiori conſcientiæ ſuę quiete examinari de nouo poterunt, non obſtantibus quibuſcunque priuilegijs. Hæc pro vtraque parte adduxi vt difficultas propoſita melius explicetur. Et reſolutiue dico, quod poſſumus modo Mendicantes in foro cōſciētiæ, vti omnibus priuilegijs, etiam ſi per Concilium Tridenti. ſint ſublata. Et per conſequens poſſumus vti hoc, etiamſi ſupponatur per Concilium Tridētinum eſſe reuocatum. Et non obſtat conſtitutio Pij Quinti allegata. Non enim Pius V. mortuo Epiſcopo approbante ſtatim ſuſpendit approbationē; imò ſupponit poſt eius mortem valere, & durare, donec à ſucceſſoribus ipſius ſuſpendatur, & reuocetur. Vnde ſi ſucceſſores talem ſuſpenſionem ſine reuocationem minime opere compleuerint, minime etiam ſinem accipiat approbatio, donec approbatus decedat & moriatur. Denique eſt neceſſarium, quod in foro exteriori fiat dicta ſuſpenſio, & reuocatio, quandoquidem non habet locū vſus ipſius in foro conſcientię, cum forum conſcientię ſupponat, quoad eccleſiam, & forum exterius nullam adeſſe prohibitionem.

c Compend. ſoc. 1. Concil. Trid. §. 3.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum approbatio confeſſariorum regularium poſſit ab ordinarijs reſtringi ad certum locum, tempus, & perſonas.

RESpondeo dicendo, quod ſacerdotes ſeculares non habent iuriſdictionem extra villam aut oppidum ſibi expreſſe deſignatum. Sed ſi Epiſcopus ita regularem ſacerdotem mendicantem reſtringeret ad certum oppidum, & prohiberet audire feminas; aut moniales, dicunt viri docti, quod rationabiliter eſt interpretandus, ita vt reſtrictio locum habeat quantum ad iuriſdictionem ab Epiſcopo delegatam: quandoquidem non poteſt impedire, aut reſtringere ampliſſimam iuriſdictionem, quam regularibus Mendicantibus, ſi modo ſunt ab Epiſcopo ſemel approbati, à Sede Apoſtolica habent, pro vt pro terra, & pro mari conceſſit Gregorius decimus tertius Societati Ieſu, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo quinto, de qua in ſuperioribus iam egimus mentionem. Ita tenet Henriquez. *d* Ac propterea an, quod virtute dicti priuilegij Epiſcopi impedire non poſſunt non obſtante Concilio Tridentino, quod confeſſarij regulares Mendicantes, dum iter agunt per loca, vbi non adeſt Epiſcopus, quamuis per dies morentur in vno, aut alio loco, non habeant prædictam iuriſdictionem, & vbique ſint eo modo idonei. Sicut neque Epiſcopus in fraudem & odium regularium poteſt his reſeruare plures caſus, quàm parochis reſeruat, vt ſi eſſet nimius exceſſus reſeruationis. Non enim in hoc caſu tenentur obedire in ea reſtrictione, & limitatione, prout tradunt Soto, *e* Ledeſma, & Sylueſter. Palacius, Felicianus.

d Henr. lib. 3. de por. c. 6. nu.

At licet aliqua ſupradicta ſint vera, alia tamen videtur a veritate deuiare. Nā dicere abſolute, quod Domini Epiſcopi non poſſunt regulares Mendicantes approbare ad certum locum, & ad certū tēpus, & ad certas perſonas, ita vt ſi eo modo ſint approbati, non teneantur ipſis obedire: ſed poſſunt abſolute ſua gaudere iuriſdictione à Summis Pontificibus ipſis conceſſa, videtur durū, & minime tenendum. Exiſtimo enim ex cauſa legitima poſſe Epiſcopos hoc agere. Quod probo ex Clementina, *dudum*, de ſepulturis, in qua ipſis regularibus a Sede Apoſtolica maxima authoritas conceditur. Ex ea enim colligunt communiter Doctores, quod Epiſcopi ex rationabili cauſa poſſunt reprobare aliquem regularem ex prælatis eorum electis, ſi loco illius alius ſubrogetur, etiam ille ſecundum gloſſam ibi ex cauſa poterit repelli. Et ſic ex ea ſequens conficio argumentum. Nam ſi Domini Epiſcopi poſſunt ex cauſa præſentatos omnino repellere, à fortiori poterunt ex cauſa, limitare, & coarctare huiuſmodi approbationem, ita vt ſi approbatus certum locum, quia eſt inſufficiens ad alia loca, vbi

e Soto in 4. qu. 18. q. 2. ar. 5. Ledeſ. ibi. q. 7. ar. 5 du. 6. Syl. v. confeſſ. 2. §. 5. Pala. in 4. d. 17. qu. 2. Felici. tit. de priuil. c. 14.

maior

maior ſcientia, & experientia requiritur: & ſit approbatus vſq. ad certum tpſ, vt det operam ſtudio ſummarũ, & Theologiæ moralis cum in ea non bene probatus inuentus fuerit, & ſit approbatus ad cõfitendos viros, & nõ mulieres, propter defectum prouectæ ætatis, vt aliqui Epiſcopi faciunt, qui nolunt illos, qui quadraginta ætatis annos non attingunt, ad confitendũ mulieres licẽtiare, quod etiam in religionibus bene ordinatis contingit. Vnde puto quod ipſis regularibus iuriſdictio illa ampliſſima (de qua ſupra) conceditur, quando approbantur ab Epiſcopis abſolute ſine aliqua limitatione. Nam ſi cum cauſa eorum approbatio limitatur, ipſa limitatio omnino eſt ſeruanda, prout tenet Angelus. *a* Et non eſt credendum Summos Pontifices velle derogare facultatem iuris communis Epiſcopis conceſſam, qui poſſunt facere dictas limitationes, prout conſtat ex traditis a Gutierrez. *b* Reciperem ego opinionem Henriquez caſu, quo ſine cauſa faciunt Epiſcopi dictas limitationes. Clementina enim & ſacri canones eas cum cauſa ſolum facere poſſe teſtantur. Tunc autem ſine cauſa eas ita facere cenſebuntur, quando cum omnib regularib. generaliter, ſine differentia ita ſe habuerunt, approbationes annuales eis tantum indulgentes, ad confeſſiones virorum eos tantũ approbantes. Pro quo eſt a ſacra illuſtriſſimorũ Cardinalium congregatione regulariũ declaratio, data die ſecunda Iulij, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo, cuius tenorẽ refert Ioãnes Baptiſta Confettius in ſua collectione priuilegiorũ. *c* Cuius tenor eſt huiuſmodi.

a Ang. tit. confeſſor. 4. n. 25.

b Gutier. de q. cano. c. 27. n. 18. & 19.

c Baptiſt. 2. p. pag. 154.

Regulares, qui ad confeſſiones audiẽdas idonei generaliter ab ordinarijs, eorumq. examinatoribus reperti approbati fuerint generaliter quoq. et indiſtincte abſq; aliqua limitatione temporis certorumve locorum, aut generis perſonarum admittantur in diœceſi propria. De ceteris verò, qui non adeo idonei reperiuntur, ſi petierint ſe admitti, arbitrio ordinariorum relinquitur ipſos cum limitata facultate, prout eiſdem ordinarijs magis expedire videbitur probare, & admittere. Qui autem in domibus laicorum confeſſiones ex cauſa audierint ſtatim parochum admonere teneantur, et fidem audita confeſſionis pro medico aduenientè relinquere. Hæc congregatio.

F. Michael Bonellus Card. Alex.
Gregorius Pelearius. Secret.

ARTICVLVS IX.

Vtrum aliquis prouincialis poſſit renunciare huiuſmodi priuilegio approbationis perpetuæ.

RESpondeo dicendo, nullum prouincialẽ poſſe renunciare iuri omnib. confeſſarijs ſui ordinis conceſſo, videlicet vt non habeant iuriſdictionem immediatam a Papa, & quod ſemel approbari velint, vt poſſint poſtea ab eodem Epiſcopo iterum approbari. Et hoc probatur ex quadam decretali, *d* expreſſa. Vbi dicitur, quod exemptus nõ poteſt renuntiare exemptionem ſine licẽtia Papæ. Et periculum eſt vt dicitur in quodam canone, *e* in rebus diuinis cedere iuri ſuo. Et ratio huius eſt; quia licet vnuſquiſque poſſet renunciare iuri ſuo, vt probant iura *f* citata ab Angelo, Syluestro, & Armilla, hoc tamen intelligitur, quãdo tale ius priuilegium, vel fauor eſt introductus in fauorem, vel commodum priuatę perſonę, ſecus in fauorem aliorum ſimul, vt probant ſupra dicti authores. Hoc declaratur exemplo. Status clericalis habet hoc priuilegiũ in fauorem omnium Eccleſiaſticorũ, ne quis clericus poſſit conueniri corã iudice laico, vt eſt clarum in iure, *g* & nullus particularis poteſt & iuri. & priuilegio renunciare, & cedere abſque Pontificis ſui ſcilicet Epiſcopi licentia, quia eſt in fauorem aliorum. Sic in noſtro propoſito nullus prouincialis poteſt dictis priuilegijs renunciare, cum ſint toti ordini conceſſa. Ita in terminis tenet Bib. Idus. *h*

d c. cum tempore de arbit.

e c. quam periculoſum. 7. q. 1.

f Ange. ve. remunerat. §. 4. Arm. Sylu. ve. exempt. § 8.

g c. Dilige et in toto. tit. de foro compet.

h Bib. in candelabro aureo tit. de abſolu n. 48. circa ſi. p. 148. co. 1.

Sed contra hoc oppono id, quod cum Nauarro tenui in primo tomo, dicens, quod religioſus poteſt ſe ſubmittere Epiſcopo, vt ab hæreſi occulta in foro conſcientiæ abſoluatur. Nam reſpondetur quod ibi non renunciat ipſe religioſus, ſaltem in his partibus Hiſpaniarum priuilegio valido, per quod generales aut prouinciales poſſint ſuos ſubditos ab hęreſi occulta abſoluere. Et ideo non eſt mirum, quod Epiſcopis quoad hoc ſubdantur. At in noſtro caſu eſt priuilegium expreſſum ordini conceſſum prout dictum eſt.

ARTICVLVS X.

Vtrum graduati in Sacra Theologia regulares debeant neceſſario Epiſcopis ad audiendas ſecularium confeſſiones præſentari, & ab eis examinari.

RESpondeo dicendo, quod aliquibus viſum fuit ipſos non eſſe examini Epiſcoporum neceſſario ſubijciendos, pro vt conſtat ex traditis a Cordu ba, *i* & Ioanne Gutierrez. Quorum fundamentum præcipuum fuit decretum Concil. Trid. quod tria ſigna nobis proponit, per quæ poſſimus cognoſcere quis ſit ſacerdos approbatus ad ſecularium confeſſiones audiendas. Primum eſt, ſi habeat parochiale beneficium, Secundum eſt, ſi ſit ab Epiſcopis examinatus, & approbatus. Tertium eſt communis approbatio; & bona opinio, quæ habetur de eruditione ſacerdotis confitentis. Quod ſignum colligitur ex illis verbis. *Vel alias idoneus iudicetur.* Et ſic dicebant aliqui ſub illo ſigno comprehendi lectores Theologiæ in aliqua vniuerſitate approbata publice legentes, & in aliqua religione bene ordinata Theologiã publice profitẽtes, & licentiati graduati p aliquã vniuerſitatẽ a Sede Apoſtolica approbatã & ſic Pius V in quadã conſtitutione incipiente. *Romani Pontificis prouidentia*, data Romæ apud ſanctum Petrum anno incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo primo, octano idus Auguſti, Pontificatus ſui anno ſexto, decreuit decretum Concilij Tridentini habere locum in omnibus regularibus quorumvis ordinum etiam Mendicãtium, etiam ſub regulari diſciplina viuentibus, etiam ſi ſint lectores, aut in Theologia etiam de ſuperiorum licentia graduati, vel promoti. Quod probant Cord. *k* & Gutierrez eſſe iuridicum. Confeſſarij enim non ſolum de ſcientia, ſed etiam de prudentia examinantur. Et licet in lectoribus, & graduatis ſufficiens ſcientia inueniatur, prudentia tamen aliquando deſideratur.

i Cor. de caſib. q. 26. Gutierrez in q. cano. c 6. p. 75. in 1. amp.

k Cord. & Gutie. vbi ſup.

Qua opinione, & conſtitutione attenta non eſt dubium, quod lectores graduati religionum tenentur ſe corã ordinarijs præſentare, & ab ipſis approbationem obtinere, cum ipſis cõmunicetur facultas Clementinæ, *dudum* ex priuilegio, & priuilegia, & conſuetudines immemoriales in dicta conſtitutione, & in Concilio Triden. tollantur, Nec obſtant, verba concilij, ibi, *aut alias idoneus reputetur*, per quæ contrarium aliquibus ſatis doctis non viſa conſtitutione Pij Quinti videbatur: Nam reſpondetur

quod

quod ex dictis verbis non ſumitur efficax argumentum ad aſſerendum virtute eorum dictos lectores, & graduatos examini, & approbationi Epiſcoporũ minimè eſſe ſubmittendos, Concilium enim in illis verbis, *aut alias idoneus reputetur*, non facit pauſam, ſed continuando addit, & approbationẽ, quæ gratis detur, obtineat. Quæ plane deſignant, non ſufficere iudicium idoneitaos, niſi etiam approbatio Epiſcoporum concurrat ad ipſam idoneitatem.

a Cle. dudum. §. ſi vero.

Quo verò ad fratres Prædicatores, & minores maior eſt difficultas; cum ipſis ratione iuris *a* communis ſine cauſa ab Epiſcopis reprobatis & reiectis poſſint præſentati iuxta formam ipſius iuris facere omnia illa, ac ſi eſſent admiſſi, quod priuilegium prout late eſt probatum in ſuperioribus, non eſt ipſis fratribus per Concilium Tridentinum reuocatum, & præſupponatur nullam eſſe cauſam, ratione cuius iuſte reijciantur. Licet enim defectus prudentiæ in aliquibus eorum concedatur in tam breui nõ poſſunt dictum defectum in ipſis intueri & experiri, niſi ita ſint fatui, vt eorum imprudentia in momento ſtatim perſpiciatur. Hi autem a prælatis regulatibus propter ipſorum authoritatẽ honorem & zelum animarum minimè ordinatijs præſentantur. Et hæc opinio confirmatur, Nam nominati ab vniuerſitatibus non debent examinari ab ordinario in collatione beneficiorum, vel ordinum receptione teſte Coſma. *b* Quam opinionem ſequitur Rebuffus. Et hoc confirmat Concilium Tridentinum *c* vbi dicitur, quod præſentati ad Eccleſiaſtica beneficia ſine examine non admittantur, præſentatis tamen electis ſeu nominatis ab vniuerſitatib. ſeu collegijs generaliũ ſtudiorũ exceptis, quod tradit Paulus Fuſcus *d* in ſuo tractatu de viſitatione; Nam vt dicunt Doctores cõmuniter, ipſis graduatis, & vniuerſitati, quæ ipſos iudicauit idoneos, iniuria fieret, & præſertim ſi ſint in famoſa vniuerſitate graduati, ex quo maiorem ſcientiam præſumuntur habere, prout tradunt Ananias, *e* Cagnolus, & Caſſaneus.

b Coſ. in præ. ſanctione tit. de colla. §. item qđ vnũ. in gl. gradus Rebuff. de p: ſc. prin. 4. et in concordat ti. de colla. §. præterea in fin. in gl. quinquènnũ p. 370.

c Conc. Trid. ſeſ. 7. de refor. c. 13.

d Fuſcus. l. 2. de viſit. cap. 29. nu. 15.

e Ana. in Ru. de torne. nu. 2. vér. ex. 2. colli. Cagn. in proæ. dige. num. 88. Caſſa. in catalog. gl. mund. p. 10. conſi. 32.

Et confirmatur. Nã quamuis abſens præſentatus ad beneficium debeat intra tempus præſentari perſonaliter ordinario habenti inſtituere, alias præſentatio euaneſcit iuxta Gloſſam, *f* quã ſequuntur Abbas, & poſt alios Rebuffus & Rochus de Curte, ſi tamen talis præſentatus abſens graduatus ſit, & ipſi ordinario notus, eius examen non ita præciſe requiritur, collatioque fieri poteſt abſenti, vt tenent Abbas, *g* Rebuffus, & Lambertinus: ſecundum quẽ hoc non procedit, quando pro forma actus requiritur examen, quia tunc non ſufficit præſentatio, ſeu examinatio virtualis, ſed requiritur perſonalis & realis, vt pro gradu licentiatus. Et confirmatur, nã ait Quintilianus Mandoſius, *h* quod quando ſtatuitur, pro forma doctorem denuo examinari debere, puta vt in Rotæ Romanæ auditorem creari mereatur, cognitus valdè, & notorie peritus examinandus nõ veniret, & ad hoc allegat aliqua iura, cũ alijs quæ ipſemet adducit in regulis cancellariæ.

f Gloſ. in ver. præſen. in Cle. dudum. Abb. in c. cum paratis. nu. 5. de appel. & in c. noſcitur. nu. 3. de his quæ fiunt a præ. Reb. titu. de coll. §. præfatique ordinarij in gl. præſentatio. p. 319 Rochus in pri. de iur. pa. num. 6.

g Abbas in d. c. ea noſcitur, nu. 3. Reb. vbi ſu. Lam. de iur. pl. 1. 1. q. 5. 1. ar. 3. ex n. 1. Lam. ex num. 9.

h Mand. conſ. 97. in fin. & in re. Cance. 24. reg. q. 3. de male. premo.

Ex quibus colligitur quanta iniuria regularibus graduatis, & huiuſmodi alijs irrogatur, ſi repellantur. Et quanta etiam iniuria eorum prælatis fit, de quibus generale Concilium Viennenſe tantum habet confidentiam. Cui occurens Summus Pontifex, Clemens Quintus concedit ſua conſtitutione, vt ſine cauſa electi pro præſentatis, & approbatis habeantur, & eandemmet habere iuriſdictionem, quam ſi admitterentur, ſtatim conſequerentur.

QVAESTIO LX.

De confeſſarijs, quo ad poteſtatem confitendi, in octo articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur octo.

1 *VTrum religioſi per ſuos prælatos legitimè Epiſcopis præſentati, & approbati contra ſuorum prælatorum voluntatem poſſint audire confeſſiones ſecularium, et an poſſint eos punire confeſſiones audientes.*

2 *Vtrum religioſus legitimè præſentatus, & ab Epiſcopo approbatus, ſi interdictus ſit a ſuo prælato audire confeſſiones, & eas nihilominus audiat ſint validæ.*

3 *Vtrum religioſus ſine licentia ſui prælati præſentatus, & approbatus ab Epiſcopo, poſſit ſecularium confeſſiones audire.*

4 *Vtrum regulares per Epiſcopum approbati poſſint audire confeſſiones ſecularium etiam contradicente parocho.*

5 *Vtrũ confeſſores regulares extra diœceſim, vbi ſunt approbati, oues eiuſdem diœceſis confiteri poſſint.*

6 *Vtrũ dicti regulares præſentati virtute priuilegiorum poſſint omnium confeſſiones audire.*

7 *Vtrum confeſſores regulares potẽtes confiteri omnes & aliarum diœceſum ad ſe venientes, poſſint vti hac authoritate extra ſua monaſteria exiſtentes.*

8 *Vtrum confeſſi regularibus teneantur iterum parocho confiteri.*

1

ARTICVLVS I.

Vtrum religioſi per ſuos prælatos legitimè Epiſcopis præſentati, & approbati contra ſuorum prælatorum voluntatem poſſint audire confeſſiones ſecularium, & an poſſint eos punire confeſſiones audientes.

REſpondeo dicendo, non poſſe prælatos religionũ punire ſubditos præſertim iã expoſitos, & approbatos ab ordinario, ſi contra ſuã prohibitionem electi virtute alicuius iubilei, aut Cruciatæ audiant laicorũ confeſſiones. Hanc opinionẽ tenet Doctiſſimus Cano. *i* Quã in hunc modũ probat dicens. Si generalis ordinis, aut prouincialis facerent me iudicẽ alterius religioſi, non intelligo, quo pacto inferior poſſit id prohibere. Quod & alio exẽplo cõfirmat dicens, quẽadmodũ ſi daret mihi prouincialis facultatẽ, cõcionandi, aut conſtitueret me vicariũ monaſterii, ignoro prorſus, inquit, qua authoritate prior illud impediret? At doctiſſimus Soto *k* hanc doctrinã explicando dicit, quod prælati ex rationabili cauſa in aliquibus caſibus particularibus poſſint prohibere religioſis ſibi ſubditis probatis p Epiſcopum & expoſitis, ne etiã ſi eligantur virtute iubilei, aut Cruciatæ in confeſſores, audiant confeſſiones, & ſibi in hoc non obtemperantibus pœnas infligere. Et fundamentũ huius opinionis eſt, quoniã religioſi nõ habẽt velle, vel nolle ſine conſenſu prælati. Secundo quia ſecundũ omnes poſſunt Epiſcopi, & prælati monaſteriorum ferre leges quippe neceſſarias ad rectã, & populi Chriſtiani & monaſteriorum inſtitutionẽ; Inter quas vna eſt, vt etiam probati, & expoſiti ſemel incõſultis prælatis, vt cõtra eorũ prohibitionem nõ audiant confeſſiones. Ergo cum hoc prohibeant ex rationabili cauſa in aliquibus caſibus poſſunt traſgreſſores punire. Tertio

i Cano. in Su. de pœnit.

k So. in 4. diſt. 18. q. 4. art. 3.

quoniam

quoniam, ſi aliquis religioſus die Veneris ratione Bullæ comedat oua, & lacticinia ex rationabili cauſa, poteſt iſta comeſtio prohiberi per priorē, vel prælatum. Ergo a ſimili, licet tales religioſi virtute diplomatis poſſint eligi in confeſſores, & audire confeſſiones; tamen ex rationabili cauſa in aliquibus caſibus particularibus id ſibi poteſt prohibere prælatus, quoniā per talem expoſitionem, & approbationem factā ab Epiſcopo non tollitur votum obedientiæ, quo tenentur religioſi ſubditi obedire ſuis prælatis circa obſeruantiam religionis. Item quia Papa per iubileum, aut Bullam, per quam concedit vt poſſint regulares eligi in confeſſores, non cogit ipſos ſubditos religioſos, neque eis præcipit, vt audiant confeſſiones ſecularium per Bullam eos eligētium, ſed ſuppoſita electione de ipſis facta facultatem eis concedit abſoluendi a reſeruatis. Ergo bene poterunt prælati ex aliqua cauſa prohibere ſuis ſubditis expoſitis, ne cōfeſſiones audiant, & punire contra facientes. Vltimo probatur ex priuilegio Iulij Tertij conceſſo prælatis ordinis Prædicatorum ad inſtantiam ſeu ſupplicationem fratris Stephani vſus maris generalis eiuſdem ordinis. Vbi Iulius Tertius *Reuocat licentias & immunitates conceſſas religioſis eiuſdem ordinis ad confeſſores eligendos, & confeſſiones audiendas, quas ipſe magiſter ordinis reuocandas iudicauerit, & vndecunque emanaturas gratias ſine licentia ſuperiorum concedendas annullat, niſi manu Papæ, aut de conſenſu Cardinalis protectoris, vel vice protectoris fuerint ſignatæ.* Ponitque fortiſſimas non obſtantias, prout continetur in dicta conſtitutione, data Romæ decimo ſeptimo die Ianuarij, anno Domini milleſimo quingenteſimo decimo quinto. Ergo religioſi ordinis Prædicatorum, & per conſequens Mendicantium, & omnium aliorum, qui ſuis priuilegiis gaudent videtur, quod licet ſint approbati per Epiſcopos, & electi per iubileum, vel per Bullam Cruciatæ contra conſenſum ſuorum ſuperiorum, non poterunt confeſſiones audire. Vtrum autem confeſſiones contra præceptum ſuperioris auditæ ſint validę, articulo ſequenti diſputabitur.

ARTICVLVS II.

Vtrum religioſus legitimè præſentatus, & ab Epiſcopo approbatus, ſi interdictus ſit a prælato ſuo audire confeſſiones, et eas nihilominus audiat, ſint validæ tales confeſſiones.

RESpondeo dicendo, prima facie intuenti conceſſionem Iulij Tertij diffinientis licentias audiendi confeſſiones emanatas ab Epiſcopo, ſiue aliunde, & eo durante conceſſas religioſis eſſe nullas; ſi ſine licentia ſuorum prælatorum impetrētur. In contrarium tamen eſt, quod per approbationem legitimam factam ab Epiſcopo videntur dicti religioſi accipere iuriſdictionem a Papa iuxta Clementinam, *dudum*. Ergo confeſſiones prædictæ, vt potè factæ religioſis ad id habentibus iuriſdictionem validę erunt, licet contra prohibitionem particularem ſuorum prælatorum fuerint factæ. Pro cuius rei reſolutione dico primo, quod quando iam religioſus eſt legitimè Epiſcopo præſentatus à ſuis prælatis, & ab Epiſcopo legitimè eſt approbatus iuxta formam Concilij Viennenſis in dicta Clemētina, ſi per prohibitionem extra iudicialem ſui prælati in aliquo caſu vel caſibus particularibus prohibeatur audire confeſſiones ſecularium, licet male faciat, & propterea merito ſit puniendus; tamen huiuſmodi cōfeſſiones validæ erunt. Quod probatur. Nam per huiuſmodi legitimam præſentationem, & approbationem adeptus eſt religioſus hic officium confeſſarij ſuo ordine. Et in religionibus mendicantium bene, & ſuauiter omnia diſponentibus, officio prædicatoris, & confeſſoris priuari quis non poteſt, niſi per ſententiam in conuictum latā, priuatio enim hæc ad pœnas grauioris culpæ pertinet, quæ niſi in conuictum non feruntur: ergo per ſimplicem prohibitionem prælati tali officio confeſſoris non priuantur, & ſic geſta per ipſum confeſſiones audiendo, & abſoluendo valent: quoniam per illā præſentationem, & approbationem iuriſdictionem accepit a Papa, quod non irritat Iulius Tertius per prędictum breue. Quoniam non vndique hæc iuriſdictio, & licentia a particularibus dimanabit, ſed ab ipſo iure in dicta Clementina contento.

Secūdo dico, quod ſi talis religioſus ſic legitimè pręſentatus ſuis prælatis, & approbatus ab Epiſcopo poſt inhibitionem, vel ſuſpenſionem iudicialem legitimè factam per eius prælatum in iudicio, qua prohibitus eſt per ſententiam iudicialem exercere officium confeſſoris, confeſſiones aliquorum intentet audire, inualidæ certè erunt. Sic videtur ſentire Syluester *a* ſimul cum Panormitano. Vbi ait, quod ſi ſuſpēſio, & priuatio ſint notorię, vel ſi pręceſſit ſuperioris inhibitio ſcilicet iudicialis, confeſſiones factæ a ſic notorie ſuſpenſo, vel a priuato, vel iudicialiter inhibito eas facere, non tenerent, argumento cuiuſdam canonis: quoniam hic non concurrit ſuperioris authoritas.*b*

a *Syl.* 1. *ver. confeſſor.* 2. §. 6.

Hinc ſequitur reſolutio ad illud dubium, quod Medina *c* in ſua inſtructione cōfeſſorum proponit; an confeſſiones fuerint validæ, quas audiuit quidā religioſus iam profeſſus, qui dimiſerat habitum, ac propterea excommunicatus erat. Qui huius excommunicationis mentionem non faciens, neque declarans ſe eſſe religioſum, per quendam Epiſcopum approbatus eſt in confeſſorem, atque etiam in curatū cuiuſdam populi inſtitutus, vbi ſacramēta adminiſtrans, ſibi ſubditos parochianos confitentes abſoluit. Poſt autem reſipiſcens cōuerſus eſt ad pœnitentiam. Dubium ergo exortum fuit inter doctos viros, an huiuſmodi confeſſiones ei factæ fuiſſent validæ, vel quid remedij tunc eſſet adhibendum? Igitur cum in ſuis ſententijs prædicti Doctores, diſcordaſſent, nā quidam opinabantur inualidas fuiſſe eas confeſſiones, monendumque fore populum, vt eas reiteraret, alijs contrarium ſentientibus, ſcilicet, validas eſſe, hæc poſtrema ſententia ipſi Medinæ tanquam magis vera magis placuit. Igitur ad id dubij puto dicendum in caſu Medinæ, eius ſententiam eſſe veram, ſcilicet, quod illæ confeſſiones validæ fuerunt. Quoniam iuxta quandam legem *d* quando concurrit communis error facti, & ſuperioris authoritas, geſta per eum, qui nō de iure obtinet beneficium, tenent. Et quidam ex dictis tenet, quod ſi talis religioſus, qui apoſtata fuerat, vel dimiſerat habitum, per ſententiam iudicialem prælati ſui ordinis ſuſpenſus fuiſſet vel inhibitus ab officio confeſſoris in hoc caſu ſi acceptaſſet prædictum curatū ab Epiſcopo eum eſſe presbyterum ſecularem putante, forte contraria opinio aliorū eſſet vera, quod ſcilicet, illæ confeſſiones validæ non fuerunt. Attamen hoc mihi nunquam potuit placere. Sententia enim Iudicum eſt interpretanda ſecundum eorum rationabilem mentem argumento aliquarum legum. *e* Et mens rationabilis prælatorum regularium, qui dictam tulerunt ſententiam, non fuit priuare ſuos criminoſos a confeſſionibus audiendis, quando vagantur, & vt clerici ſeculares honeſtè viuunt, & ab Epiſcopis curati conſtituuntur. Quod

b *c. veritatis dedo. & contumac.*

c *Med. l.* 1. §. *de eſſe. excom.*

d *l. Barbarius Phili ff. de off. præto.*

e *l. in his iungſta le. ſolemus ff. de cond. & demonſtr.*

ſequen-

ſequenti ratione manifeſtatur. Non enim eſt credendum, prælatos regulares ſuorum ordinum protectores, & eorum decoris, & honoris maximi zelatores velle ſententiam priuationis a confeſſionibus ferre contra hunc religioſum apud populum habitum, vt curatum: ſi quidem ex hac priuatione tantum detrimentum, & dedecus ſuæ religioni accreſcit, & tot perſonarum ſcãdalum maximum inſurgit videntium voce præconis eſſe populo annunciandum, ſupradictum curatum eſſe apoſtatam religioſum, populi ſeductorem, & turbæ, & confeſſiones cum eo factas irritas fuiſſe, & inanes. Inſuper hoc ſcandaloſum præconium in detrimentum cederet ſacramenti pęnitentiæ. Multi enim ex hoc ſumerent occaſionem non paruam nolendi confiteri religioſis innerannbus, putantes forte eſſe apoſtatas, cum quibus fiunt ſæpe confeſſiones plurimorum annorum cum maxima pęnitentium vtilitate quorum confeſſionum, grauia peccata notis, & cognitis confeſſariis a dictis pęnitentibus minimè reuelarentur, & per conſequens maxima ſacrilegia committerentur. Et pro hac ſententia induco caſum dictæ legis, Barbarius, in ſuperioribus allegata. Si enim ibi, vt acta publica valerent, benignitas præfuit rigori, vt in ea lege dicitur, & vt ibi notat gloſſa, Quare validitas tantarum confeſſionum non faciet, vt etiam benignitas rigori præferatur, præſertim cum nullitas confeſſionũ in ſentẽtia lata a p̃latis regularib. fundetur, quorũ acta de bono, & æquo debent explicare ſicut explicantur ad regulares concernentia, pro vt late explicatũ eſt

a 1.10.q.2.

in huius operis 5. tom. *a* Ponderanda ſunt etiam verba dictæ legis ibi. *Cum populus Romanus etiam ſeruo potuiſſet decernere hanc poteſtatem, ſed & ſi ſciſſet ſeruum liberum effeciſſet*, Circa quæ verba

b *Glo. ver. effeciſſet.*

quærit gloſſa *b* ibi: Sed an hoc caſu, quando ignorauit, fuit liber. Et reſpondet. Dic quod ſic, ne homines decipiantur. Ex quibus verbis hoc conficio argumentum. Si Romanus populus ignorans hunc ſeruum ipſi libertatem cenſetur donaſſe, ne homines deciperentur, quare non dicemus prælatos regulares hunc priuatum a confeſſionibus in hoc caſu habilem ad eas audiendas efficere voluiſſe ſuam definitiuam ſententiam limitantes, ne tot homines deciperentur, & ſacramentũ pęnitentiæ, & eorum religio detrimentum pateretur. Ponderanda etiam ſunt alia eiuſdem conſtitutionis verba, ibi. *Quod ius in imperatore multo magis conſeruandum eſt*. Ex quibus verbis hoc vltimũ ꝓ hac parte elicio fundamẽtũ. Si credendum eſt in hoc caſu, prælatos regulares noluiſſe dictũ apoſtatam a cõfeſſionibus audiendis priuari, ne tot homines deciperentur, & tot ſcandala ſuccederent a fortiori credẽdũ eſt, ſumũ Pontificem hunc priuatum a confeſſionibus reſtituiſſe, ne tot damna inſurgerent. Et hanc ſententiam ſi attentè legantur, Syluester *c* & Nauarrus amplectuntur.

c *Sylu. confeſſ. 2. num. 16. ver. ſecundo vero caſu & ver. 3. vero caſu Nauar. in man. cap. 5. nu. 8.*

ARTICVLVS III.

Vtrum religioſus per prælatum ſuum ordinarijs non præſentatus, licentia ſolum ordinariorum poſſit ſecularium audire confeſſiones.

RESpondeo dicendo, non eſſe hanc quæſtionem tam facilis ſolutionis, vt aliqui putant. Nã pro parte affirmatiua arguendo videtur, quod fuerint confeſſiones ipſi factæ validæ. Nam ad validitatem ſacramenti abſolutionis ſufficiunt duo, ſcilicet, poteſtas ordinis, atque poteſtas iuriſdictionis. Vtramque autem in hoc caſu videtur iſtum religioſum habere. Nam & ſacerdotem ſupponitur eſſe, & ab Epiſcopo per licentiam ab ipſo obtentam iuriſdictionem acquiſiſſe. Sed in contrarium eſt, quod religioſus non habet velle, neque nolle citra conſenſum ſui prælati, Et ſic non poteſt ab Epiſcopo illam iuriſdictionem acquirere: ſicut neque Epiſcopus alienis ſubditis poteſt conferre indulgentias, cum careat iuriſdictione ſuper illos. Ergo neque hanc iuriſdictionem religioſis exemptis, quippe qui non ſunt ſui ſubditi citra conſenſum ſuorum prælatorum poteſt impartiri. Igitur reſponſurus ad quæſtionem, dico primo, quod loquendo de religioſis ordinis Prædicatorum, ſtante breue Iulij Tertij confeſſiones prædictæ non fuerant validæ. Quoniam in ſuis conſtitutionibus cauetur, ne fratres confeſſiones audiant extraneorum ſine licentia ſui prælati. Et prædictum breue Iulij Tertij in capitulo Salmanticenſi generali intimatum annullat omnes licentias obtentas ab Epiſcopis, vel ab aliis ordinariis ad audiendas extraneorum confeſſiones ſine conſenſu ſuorum ſuperiorum, & eo durante illis conceſſas. Quod quidem breue dicitur a Salmantino generali capitulo fuiſſe acceptatũ quo ad irritationem illarum licentiarum ſic obtentarũ, & obtinendarum, quæ in præiudiciũ iuriſdictionis ipſorum prȩlatorum cedunt. Cum autẽ ad iuriſdictionem prælatorũ prȩdicti ordinis pertineat præſentare Religioſos Epiſcopo, vt ab ipſo approbetur contra hanc iuriſdictionem ſuorum prȩlatorum feciſſe videtur Religioſus ille, qui cum non eſſet prȩſẽtatus a ſuo prælato, vt ab ipſos approbetur, ipſe ſe prȩſentauit, vel ſine prȩſentatione prȩdicta ab Epiſcopo obtinuit prȩdictam licentiam. Quocirca omnes confeſſiones ei factȩ fuerunt irritæ, cum fuerint factæ virtute licentiȩ Epiſcopalis per dictum breue Iulij Tertij annullatæ. Caueant igitur religioſi prȩdicti illuſtriſſimi ordinis, ne ſint nimis audaces in audiendis confeſſionibus ſecularium cum ſola licentia Epiſcoporum, ſine authoritate ſuorum prælatorum obtenta.

Neque obſtant argumenta in contrarium. Nam concedimus, quod religioſi indulgentijs, ſi quas ſibi Epiſcopi impartiri voluerint, ſine licentia ſuorum prælatorum gaudere poſſunt. Quoniam cum hoc non ſit contra iuriſdictionem ſuorum prȩlatorum ita, vt non ſit in eius iuriſdictionis perniciem ad id vel expreſſam, vel ſaltem præſumptam licentiam ſuorum prælatorum habent. Ob quam rationẽ, cũ Religioſi ante eorum exemptionem Epiſcopis deberent de iure ordinario eſſe ſubiecti cum a iuriſdictione Epiſcopali exempti ſunt, noluerunt per hanc exemptionẽ aliquibus fauorabilibus, quæ in præiudicium ſuum, vel iuriſdictionis ſuorum prælatorũ non erant, renũciare. Cuiuſmodi eſt fauor ipſe, ſcilicet, quod dum ſe inueniunt in religionibus remotis, vbi ſi Religioſi recurſum habere nõ poſſunt ad ſuos prȩlatos, ad diſpenſationem obtinendã, ſuper quam poteſt diſpenſare Epiſcopus, poſſint tunc eã diſpenſationem ab eodem Epiſcopo, vbi pro tunc reſident, obtinere. Et ſic in ſimilibus. Ex his patet, quod alii ordines communicantes cum Prædicatoribus in priuilegiis poſſunt id ipſum facere irritando confeſſiones ſecularium, ſine debita prȩſentatione prælatorum, fratribus Epiſcopis licentiatis factas. Interim tamen dum hanc irritationem non faciunt, aduertant ipſorum ordinũ regulares prȩſentati ſine licentia ſuorum prȩlatorum, quod ſicut nõ poſſunt abſoluere a caſibus reſeruatis iure Epiſcopis iuxta tradita in Clementina *dudum* de ſepulturis. Ita etiam non poſſunt abſoluere a caſibus ipſis Epiſcopis ab eiſdemmet Epiſcopis reſeruatis, & reſeruan-

Digitized by Google

reſeruandis. Ratio enim, propter quam poſſunt regulares mendicantes abſoluere a caſibus ab Epiſcopis reſeruatis, eſt, quia ad id habent iuriſdictionem ipſis a Sede Apoſtolica conceſſam, quam non poſſunt ipſi Epiſcopi reſtringere, & coarctare. At iſta iuriſdictio non illis confertur a Papa, niſi a ſuis ſuperioribus prius præſententur, antequam ab ordinarijs approbationem conſequantur iuxta formam traditam in dicta Clementina. Poterunt ergo dicti fratres abſoluere a peccatis Epiſcopis minimè reſeruatis, obtinendo ab ipſis Epiſcopis licentiam & iuriſdictionem ordinariam, quæ curatis conceditur. Minimè autẽ poſſunt abſoluere a caſibus ipſis Epiſcopis reſeruatis iure vel conſuetudine, vel præcepto, & reſeruatione particulari. Adeo, vt abſolutio a prædictis caſibus ſit irrita & inanis, ſecundum ea, quæ tradunt communiter *a* Doctores & reſoluit doctiſſimus Nauarrus, & tradit Enriquez. Et idem puto de abſolutione a caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis virtute priuilegiorum regularium. Non enim eſt credendum, Papam concedere regularibus confeſſarijs pleniſſimam ad ſuos caſus authoritatem, ſi ab eorum prælatis Epiſcopis non ſunt præſentati, prout inferius notabimus.

a Doctores in 3. diſt. 17. Na. c. 9. nu. 6. Enri. lib. 3. de pœnit. c. 6. nu. 6.

ARTICVLVS IV.

Vtrum regulares per Epiſcopum approbati poſſint audire confeſſiones ſecularium, etiam contradicente parocho.

RESpondeo dicendo, quòd ſic: hoc enim concedunt priuilegia multa, citata, & citanda. Iuriſdictio enim confeſſariorum regularium a parocho minimè dependet. Imò poſt Concilium Tridentinum ipſi ſuam iuriſdictionem alijs præter quam approbatis ab ordinarijs loci cõmunicare nõ poſſunt, vt ego in noſtra explicatione *b* Cruciatæ, etiam tenui. Adeo hoc eſt verum, vt etiam ſi Epiſcopi dicãt in licentijs datis regularibus. Non vtantur eis contradicente parocho, poſſunt etiam eo contradicentes eas audire. Nã priuilegia regularibus a ſede Apoſtolica indulta, hoc expreſſe illis concedunt; quã cõceſſionem Papalem non poſſunt tollere ipſi Epiſcopi. Verum eſt tamen, quod ſi ſeculares ſacerdotes, quibus quidam Epiſcopi reſtringunt licentias, ne audiant parocho contradicente, talibus licentijs non poſſunt gaudere, cum iuriſdictio ſecularibus ſacerdotibus ab Epiſcopis approbantibus, non autem a ſede Apoſtolica immediate conferatur. Quã iuriſdictionem, vt ab ipſis communicatam & datam poſſunt dicti Epiſcopi limitare, ita vt contradicente parocho minimè executioni mandetur. Et ait *c* Enriquez, quod non requiritur ad hoc noua licentia parochi, ſi non contradicat.

b In explicat. Crucia. §. 9. nu. 145. & §. 12. nu. 4.

c Enriq. lib. 3. de pœn. c. 6. in gloſa fur.

ARTICVLVS V.

An confeſſores regulares extra diœceſim, vbi ſunt approbati, oues eiuſdem diœceſis confiteri poſſint.

RESpondeo dicendo, quod fratres mendicantes poſſunt audire omnes de diœceſi, in qua ſunt præſentati, & approbati; ſed nõ poſſunt committere alteri audientiam, neque eam exercere extra diœceſim, niſi quando fratrum prædicatorum loca ſint in vicina diœceſi, in qua, vel pro qua præſentantur, & in qua nõ ſunt dicta loca in ipſis locis audire poſſunt perſonas talis diœceſis, vt patet ex Clementina dudum, & tenet *d* Syluester, & omnes. Vnde venit reprobandus Marcus Antonius Cuccus, qui tenet confeſſores regulares, qui ordinariam poteſtatem proculdubio exiſtimandi ſunt habere in aliena diœceſi, more omnium ordinariorũ, audire & abſoluere poſſunt omnes diœceſanos diœceſum, vbi ipſi ſunt præſentati; quia in voluntaria iuriſdictione territorium nullius lædi cenſetur. Qui autem loquitur expreſſe contra ea, quæ de iure communi regularibus conceduntur. Vnde vt tollatur omnis ambiguitas, quæ maximè in his, quæ pertinent ad debitam animarum medellã, debet tolli, conceſſit Sixtus Quartus, pro vt habetur in monumentis *e* ordinum & in ſupplemento. *Quod fratres minores debite præſentati, vel gratioſe a prælatis recepti poſſint extra diœceſim ſuam ſubditos illorum audire, cum hoc poſſint curati de iure.*

d Syl. v. confeſſor. 2. nu. 2. ver. 4. requiritur, & num. 4. ver. 3. quæritur. Cuccus l. 1. maior. inſt. tit. de ſacra pæn. nu. 191. iunctis his, quæ ipſe notauerat nu. 190. in fine.

e In 1. impr. f. 64. & in 2. fol. 6 conc. 128. & fol. 99. conceſ. 335.

ARTICVLVS VI.

Vtrum dicti fratres præſentati virtute dictorum priuilegiorum poſſint omnium confeſſiones audire.

RESpondeo dicendo, quod in foro exteriori receptum eſt ratione criminis, quod reus forum ſortiatur, prout multis comprobat Couarruuias. *f* Attamen in foro animæ minimè quis ratione delicti ſortitur forum, ita vt peccator poſſit abſolui in foro ſacramentali a ſacerdote, in cuius parrochia deliquerit, prout cum communi reſoluit idẽ Couarruuias. Sed debet ad proprium recurrere ſacerdotem, Nicolaus Quartus tamen, vt in Monumentis *g* & in ſupplemento, *Conceſſit fratribus minoribus obſeruantiæ authoritatem audiendi in confeſſionibus omnes quaruncumque diœceſum, & in illis extraneos, ac forenſes abſoluendi etiam a caſibus, quos diœceſano locorũ in quibus fratres ad hoc deputati fuerint, duxerint committendos.* Et Sixtus *h* Quartus fecit eandem conceſſionẽ per conſimilia verba, nihil penitus immutando in conceſſionibus immediate ſequentibus in eiſdem libris præallegatis. Et poſtea Leo Decimus hoc idem confirmauit & de nouo conceſſit prout habetur in *i* ſupplemento. Et idem Sixtus Quartus conceſſionem præfatam confirmauit ſubſequentibus verbis, *Conceſſit namq; quod fratres minores obſeruantiæ præſentes et futuri poſſint audire confeſſiones ſecularium vndecunque venientium ea authoritate, quam habent ab Epiſcopo, in cuius diœceſi exiſtunt.* Ita habetur in Monumentis ordinum. Denique id ẽt patet ex conceſſione Vrbani Quarti facta Carmelitis, & ex conceſſione Pauli tertij facta presbyteris Societatis Ieſu ab ordinario approbatis, de quibus in ſuperioribus ſatis dictum eſt. Hi enim exiſtentes in diœceſibus, vbi ſunt approbati, poſſunt quoruncunque fidelium ad eos recurrentium confeſſiones audire, & abſoluere a reſeruatis Epiſcopis, & a reſeruatis etiam Papæ per conceſſionem Pauli Tertij factam Religioſis Societatis Ieſu.

f Cou. l. prac. qq. c. 11. nu. 3.

g In 1. impr. f. 30. & in 2. fol. 114. conc. 240. & in ſupp. fol. 59. conc. 159.

h In ſuppl. fol. 58. conc. 159.

i 1. impr. fo. 67. conc. 3. & in ſupplem. fol. 96. conc. 325.

Circa quas conceſſiones primo eſt notandum, quod appellatione fidelium veniunt, tam exempti, quã nõ exempti, tam Eccleſiaſtici, quam ſeculares. Horum enim omnium cõfeſſiones poſſunt audire, neque cõtradictio curatorum; aut quæcumque excommunicationis ſententia contra hoc quidquam valet per extrauagantem Martini Quinti inſertam in rubrica de priuilegijs. Imò ſecundũ aliquos poſſunt etiam abſoluere religioſos, qui ex ſtatutis ſuorum ordinum abſolui nequeunt, niſi a ſuis prælatis prohibeatur, prout refert Syluester. *k* Et fundamentum

K Sylu. tit. confeſſ. nu. 6.

damẽtum ipſorũ eſt, quia hæc prouiſio eſt reſpectu omnium volentium confiteri, & de plenitudine poteſtatis, quæ ab alijs ſtatuti non dependet. Sed quædam Gloſſa, *a* quam ſequitur Sylueſter tenet cõtrarium dicens, quod per hanc conceſſionem ibi non comprehenduntur, quod Panormitanus *b* tenet, & Cardinalis dicit verius, quia religioſi non habent velle, vt dicitur in Iure, *c* & conſequenter neque poſſunt dici volente, niſi quatenus volont prælati. Et ſic de illis in rigore non poſſunt verificari illa verba poſita in Clemẽtina, *dudum*, & in priuilegijs, prædictis Apoſtolicis. Et hanc opinionem tenet *d* Armilla. Et prout colligitur ab ipſo, ratio, quia mouetur, eſt, quia licet religioſi ſint de numero fidelium, ſunt tamen fideles religioſi particularibus ſuarum religionum præceptis & ſtatutis religati, quos vult Sedis Apoſtolica in eorum reformatione ſemper his præceptis, & ſtatutis, eſſe circum amictos. Et nũquam Pontifices in conceſſionibus generalibus videntur derogare ſtatuta particularia, quæ ignorant iuxta ea, quæ in *e* iure notantur. Vtrum autem religioſi virtute conceſſionis Pauli Tertij poſſint abſoluere ab omnibus Papæ reſeruatis, etiam reſeruatis poſt iſtam conceſſionem, ex dictis in hoc primo tomo patet, quod ſic. *f*

a Gloſſ. in dict. Clem. dudum.
b Panorm. & Cardin.
c Cle. in d c. ſi religioſos de ele. l. 6.
d Arm. v. abſolut. nu. 23.
e Innoc in c. ex parte de foro competent.
f S. q. 20. art. 8.

Secundo circa eaſdem conceſſiones eſt aduertendum, ipſos confeſſores poſſe abſoluere a peccatis quoſcunque ad ſe venientes. Dubium autem eſt maximum, vtrum virtute prædictorum priuilegiorum poſſint vota extraneorum cõmutare. Pro cuius rei explicatione notandum eſt, quod ibi quis præſumptiue dicitur habere domicilium, vnde cum profectus fuerit, peregrinari videtur, & ad quem locum redierit, peregrinari deſinit, prout tradit Innocentius. Veraciter autem rationem domicilij conſtituit intentio habitationis perpetuæ, determinatæ, quando eſt vnum tantum, & ſub diſtinctione, quando ſunt plura. Pro quo aduerte, quod illi, qui ſe transferunt animo remanendi, ſunt parochiani illius parochiæ, in qua volunt remanere. Si autem non intendunt relinquere antiquum domicilium debent cõfiteri ſacerdoti antiqui domicilij. Quod dupliciter eſt limitandum. Primò, quando nõ veniunt animo remanendi per annum. Secus ſi per annum volunt remanere: quia tunc ſacerdoti nouæ habitationis poſſunt confiteri, etiam ſi aliàs primum domicilũ apparet principalius. Quia ſi in diuerſis locis morantur æqualiter, aut habent domicilia, neque apparet, vbi principalius habeant, ibi poſſunt recipere ſacramenta, vbi ſe inuenerint tempore receptionis exercendæ, vt colligitur ex *g* iure. Vnde ſecundum Paludanum, qui in diuerſis parochijs habet æſtatẽ & hyemem, domum, forũ vtrobique ſortitur, ſecundum quod habitat hic & ibi. Qui autem alicubi non habet domicilium, quantum ad ſacramenta neceſſaria, ſi debet illa recipere ſecundum Innocentium, *h* requiritur, quod habitet ibi per maiorem partem anni, & non in fraudem proprij ſacerdotis, niſi ſe transferat hoſpitium cõſtituens animo ibi remanẽdi: quia ſtatim fit ibi parochianus iuxta ea, quæ in iure *i* traduntur. Et intelligo animo remanendi, non quidem perpetuo; quia iam ibi habere domicilium, ſed vſque ad tempus percipiendorum ſacramentorum neceſſariorum, puta confeſſionis, cõmunionis, ſemel in anno, ante quod tamen tempus poteſt illa percipere, ſi adeſt talis intentio. Vnde dicit *K* Panormitanus ſingulariter, quod *in his ibus diœceſanis ſpectamus domicilium, & non habitationem. Vnde quoad ſacramenta neceſſaria Epiſcopus ſtudij erit iudex competens, ſed non quoad voluntaria. Ex qua infert, quod ſcholaris ad ordines promouere non poteſt in loco ſtudij, ſine licentia ſui Epiſcopi, cũ ibi non habeat domicilium, argumento cuiuſdam legis. Et ſimiliter* *l* *Epiſcopus ſtudij de iure non poteſt cõmutare vota ſcholaris extranei. quod eſt contra multos confeſſores ignorantes. Hæc ille. Et ratio eſt, quia iſta non ſunt neceſſaria.* Vbi etiam aduertit quod fratres Prædicatores & Minores, & alij religioſi, qui ex priuilegio audire poſſunt confeſſiones vndecunque, ad ſe venientium, non poſſunt propter hoc vota commutare forenſium extraneorum, quia hoc non poteſt Epiſcopus, qui eos approbauit, & acceptauit. Et hanc opinionem ſequitur Sylueſter. *l*

g x parte.
h Innoc. in c. omnis de pœnit. & remiſ.
i c. vl. de paro.
K Pan. in caſ. nullus de par.
l Syl. in c. a do mici. in fine.

Ex quibus infertur intellectus ad conceſſionem Nicolai V. & Sixti Quarti & Vrbani Quarti in ſuperioribus citatas. Quod, ſcilicet, licet concedatur fratribus, vt virtute earũ poſſint audire cõfeſſiones vndecumq; ad eos recurrentiũ, non tamen virtute earum poſſunt cum eis diſpẽſare neq; eorum vota cõmutare, cum hæc non ſint neceſſaria, ſed voluntaria. Verum eſt tamen, quod virtute aliarũ cõceſſionum optimo iure poſſint prædicta facere. Eugenius enim quartus, *Volens ſatisfacere deuotioni perſonarum habentium ad monachos Sancti Benedicti deputatos a ſuis ſuperioribus ad audiendas confeſſiones ſecularium ſingularem deuotionem. ad eoſque recurrentium pro ſuarum animarum ſalute conceſſit, quod liceat prælatis, ſeu monachis prædictis confeſſiones earum audire earumque vota permutare, ac in omnibus & ſingulis caſibus etiam ordinarijs, aut per ſynodales vel prouinciales, & conſtitutiones reſeruatis cum eis diſpenſare: præter eas cenſuras, & pœnas, vota, et caſus de quibus eſſet merito ſedes Apoſtolica conſulenda, eiſque, atque omnibus, qui ad præfatos monachos ad huiuſmodi deuotionem recurrerẽt Eucharistiæ ſacramentũ miniſtrare valeant de ſpecialis dono gratiæ in fauorem obſeruãtiæ regularis.* Ita refertur in compendio Mendicantiũ. Ex qua cõceſſione colligitur poſſe dictos fratres, & mendicantes eorũ priuilegio gaudẽtes cõmutare vota extraneorũ ad ſe pro cõfeſſione recurrentium; non tamen in his poſſunt diſpẽſare. Licet enim ipſis cõcedatur, vt poſſint diſpenſare in caſibus Epiſcopis reſeruatis: appellatione tamen caſus minimè vota reſeruata Epiſcopis cõprehenduntur, iuxta doctrinam *m* Armillæ, quã ſequitur Nauarrus. Ex quibus infertur, quod licet Innocentius Octauus *Cõceſſerit, quod cõfeſſores debitè præſentati poſſint diſpenſare in o͠ibus votis, in quibus poſſunt Epiſcopi exceptis votis peregrinationũ vltra duas dietas.*

m Armil. caſus nu. 1. Nau. manuel. ca. 27. num. 252.

Pro vt habetur in monumentis, & in ſupplemento; hoc tamen non poſſunt efficere cum extraneis illarum diœceſium, in quibus non ſunt præſentati, licet confeſſiones ipſorum audire poſſent. Hoc enim eſt ita neceſſarium, ſicut receptio ſacramentorum neceſſariorum. Infertur ſecundo, quod licet preſbyteri Societatis I eſu audituis confeſſionibus omniũ ad ipſos accedentium, poſſint eorum vota pro tempore emiſſa (vltramarinis, viſitationis liminum beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum de Vrbe, ac Sancti Iacobi in Compoſtella nec non religionis & caſtitatis votis dũtaxat exceptis) in alia pietatis opera commutare; non tamen poterunt in ipſis votis diſpenſare cũ his, qui ad eos recurrunt ex alienis diœceſibus, vbi neque ſunt præſentati, neq; approbati. Tum, quia illis, quibus committitur commutare, non committitur diſpenſare. Tum, quia diſpenſatio votorum & commutatio non poteſt fieri ab Epiſcopis cum exteris, qui ad ſuas diœceſes accedunt, iuxta dicta in ſuperioribus. Vnde conceſſa facultate ipſis presbyteris ad prædicta vota cõmutanda, cum ſit præter ius reſpectu votorum exterorum, non debet illud extendi ad ipſorum diſpenſationem.

ARTI-

Digitized by Google

ARTICVLVS VII.

Vtrum confeſſores regulares potentes confiteri omnes etiam aliarum diœceſum ad ſe uenientes poſſint uti hac authoritate extra ſua monaſteria exiſtentes.

RESpondeo dicendo, quod ad reſoluendam hãc difficultatem debet conſiderari differentia, quæ verſatur inter exemptionem datam ratione loci, & inter datam ratione perſonæ. Et ait Panormitanus, *a* quod quando exemptio datur ratione loci, puta Eccleſiæ, vel monaſterij, virtute eius extra talem locum, vel monaſterium non poteſt vti exemptione. Quando verò datur exemptio ratione perſonæ, & non loci, vbicunque tali exemptione vti poteſt, priuilegium enim perſonale ſequitur perſonã. Et ſic priuilegium conceſſum perſonis ratione loci, non extenditur vltra locum quia cenſetur potius reale, quam perſonale, vt notat Panormitanus *b* ſecus in exemptione ratione perſonę.

a *Panor. in c. tuarũ, de priu.*

b *Panor. in c. cum capella. de priuil.*

Ex his infero primo, quod cum priuilegia conceſſa confeſſoribus regularibus pro pœnitentibus ad ſe vndique accedentibus non concedantur ratione monaſteriorum, ſed ratione ſuarum perſonarum, vt ex eorum literis ſatis patet, extra ſua monaſteria poſſunt vti vbicunque voluerint dictis priuilegijs.

Secundo infertur, quod confeſſores, & quilibet alij religioſi ſacerdotes mendicantes poſſunt ſacramentum Euchariſtiæ miniſtrare vbicunque extra ſua monaſteria: quia hoc eſt priuilegium perſonale ſequens ipſos vbicunque fuerint, prout ſupra in quæſtione de communione Euchariſtiæ ſatis diximus.

Tertio infertur, quod priuilegia conceſſa fratribus tempore interdicti ad celebrandum officia diuina non habent locum niſi in ſuis monaſterijs, iuxta eorum conceſſiones, cum huiuſmodi priuilegia ſint localia.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum confeſſi regularibus teneantur iterum parocho confiteri.

RESpondeo dicendo, quod poſtquam Pontifices conceſſerunt actualem iuriſdictionem confeſſariis Regularibus pro audiendis confeſſionib Ioãnes *c* vigeſimus ſecundus Pontifex erroneum eſſe dicere diffiniuit, teneri dictas confeſſiones ſecularium parocho repetere, Regulares enim ex priuilegio Pontificis habent iuriſdictionem, vt directè abſoluant ſeculares, prout conceſſit Alexander *d* IV. & Clemens IV. & alij ſummi Pontifices, dicentes hoc poſſe exercere, ſacerdotum parochialium aſſenſu minimè requiſito. Et idem ipſum definiuit *e* Benedictus vndecimus, ſubdens, quod liberatus ſemel ab eo debito non obligetur amplius ad eandem debiti ſolutionem per repetitionem confeſſionis. Exponitq; præceptum de annua confeſſione facienda parocho intelligi debere de illis peccatis, quæ alias non ſunt confeſſa, neq; abſoluta: quod de ſecularium confeſſionibus certum eſt. Atque ita interpretãdus eſt Sixtus IV. *f* negans ſe nouum ius condere, ſed explicare ius poſitiuum in capitulo *omnis vtriuſque ſexus*, quo laici non obſtantibus priuilegiis mendicantiũ, ob quæ eis confiteri poſſunt, tenentur de iure ſemel in anno ante cõmunionẽ Paſchæ confiteri parocho, nempe ea peccata, a quibus aliàs nõ fuerunt legitimè abſoluti. Et ſic qui ſæpius in anno recipit Euchariſtiam ex priuilegio apud monaſteria regularium, tenetur non quidem repetere præteritas communiones, quod fieri non poteſt, ſed nouã communionem recipere in paſchate de manu proprij ſacerdotis. Hanc ſententiam eſſe certam probat Soto, *g* & Ledeſma: & poſt Ioannem maiorem, & Durandum eam ſequuntur Petrus de Soto, Medina, Nauarrus & Henriquez.

c *Extrau. vas electionis de hereti.*

d *Habet in mon. in 1. impr. fol. 26. & fol. 103. conc. 244.*

e *c. inter cunctas de priui.*

f *In extrau. vices de tregua & pace.*

g *Soto in 4. d. 8. q. 2. artic. 3. Led. in 2. 4. q. 7. a 5. dub. 3. Maior in 4. q. diſt. 17. q. 7. & Durand. q. 2. Soto. de confe. lect. 5. Medin. de confeſ. fac. fratribus priui. Nau. cap. 27. n. 12. Henri. l. 2. de pœn. cap. 16. num. 9.*

Ex quibus infertur, teneri parochos in communione paſchatis communionem conferre teſtimonium habentibus ſe confeſſoribus regularibus fuiſſe confeſſos. Vnde decima die Octobris, Anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſeptimo ex parte ordinum mendicantium fuit quoddã memoriale apud Illuſtriſſimos Cardinales congregationis Regularium in ſacra illa congregatione propoſitum, in quo mendicantes conquerebantur, qualiter contra formam ſuorum priuilegiorum & ſacrorum canonum Concilij Tridẽtini, & ordinationum Apoſtolicarum, in quam pluribus ab ordinarijs locorum grauabantur, prout eiuſdem memorialis ſeries continebat. Et Illuſtriſſimi Domini Cardinales eis maturè conſideratis inter alia, *Statuerũt & ordinauerunt, quod circa ſeculariũ confeſſiones ab ipſis, fratribus mendicãtibus audiendas ſeruetur deciſio congregationis ſacri Concilij & Epiſcoporum, corripianturque ordinarij, qui in articulo mortis id fieri prohibent, vel in licentijs conceſſis id excipiunt.*

QVAESTIO LXI.

De confeſſarijs regularibus quantum ad poteſtatem abſoluend. ſeculares, in quindecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quindecim.

VTrum Papa poſſit concedere facultatem aliquibus confeſſarijs abſoluendi a caſibus reſeruatis Epiſcopis, ipſis Epiſcopis inuitis.*

2 *Vtrum religioſi mendicantes præſentati ſecundum formam Clementinæ dudum poſſint abſoluere ab omnibus caſibus Epiſcopis ſeruatis.*

3 *Vtrũ confeſſarij regulares per aliqua priuilegia poſſint abſoluere a caſibus iure Epiſcopis reſeruatis.*

4 *Vtrum religioſi extra ſua monaſteria exiſtentes poſſint abſoluere a dictis caſibus.*

5 *Vtrum religioſi confeſſarij poſſint abſoluere a caſibus Papæ reſeruatis.*

6 *Vtrum dicti fratres poſſint abſoluere nominatim excommunicatos.*

7 *Vtrum extra ſacramentum pęnitentiæ poſſint abſoluere a cenſuris.*

8 *An poſſint abſoluere percuſſorẽ clerici manifeſtũ.*

9 *Vtrum mendicantes habentes facultatem ad abſoluendum a reſeruatis poſſint abſoluere a conceſſis Epiſcopis iure ſpeciali Conc. Trid. 24. c. 6. de ref.*

10 *Quid impetretur per abſolutionem a cenſuris in foro conſcientiæ.*

11 *Vtrum religioſi ſacerdotes ſimplices abſoluentes ab excommunicatione minori incidant in pœnam Clementinæ primæ de priuilegijs.*

12 *Vtrum religioſi incidant in pęnam iſtius Clemen. abſoluentes a culpa & a pęna.*

13 *Vtrũ priuilegia, quib. religioſi poſſunt abſoluere a caſib. reſeruatis ſint hodie p Cõc. Tri. abrogata.*

14 *Vtrum confeſſores regulares, vbi publicatur Bulla Cruciata, poſſint abſoluere pœnitentes non*

habentes Bullas a caſibus reſeruatis virtute ſuorum priuilegiorum.

15 *Vtrum regulares obligentur abſoluere confeſſores a caſibus reſeruatis.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Papa poſſit concedere facultatem aliquibus confeſſarijs abſoluendi a caſibus reſeruatis Epiſcopis, ipſis Epiſcopis inuitis.

a *Extra. vnā ſanctā de maioritate, & obedien. Inno. in c. 1. de conſt. vbi Fel. nu. 4.*
b *D. Thom. de errorib. Græco. q. 36. & ſeq.*

RESpondeo dicendo, quod Papa habet ſuper oēs Chriſtianos poteſtatem iuriſdictionis iuxta ea, quæ in iure *a* notantur, & tradunt Innocentius, & Felinus & non ſolū qualemqualem, ſed immediatam quo ad omnia ſpiritualia, vt colligitur ex Diuo *b* Thoma cōiter recepto. Et ſicut illam habet immediatè ſuper omnes, ita eam accipit immediate a Deo: & ideo nemo alius poteſt eā illi tollere, vel minuere. Et ſic propter iſtam plenißimam iuriſdictionem, ita immediatam poteſt facultatem concedere aliquibus abſoluendi a dictis caſibus: ſicut de facto concedit in Clementina, *dudum*, de ſepulturis iuxta infra dicenda, & in omnibus iubileis, & in cruciata, & in confeſſionalibus, quibus fit facultas eligendi confeſſores ſecundum conſuetudinem generalem totius Eccleſiæ Chriſtianæ.

c *Naua. in c. placuit de pœn. diſt. nu. 2.*

Neque ſupra dictis obſtat, quod Papa non poſſit tollere ius diuinum, quo conceditur Epiſcopis poteſtas reſeruandi ſibi abſolutionem in aliquibus caſibus. Nam videmus etiam, quod omnis presbyter ſolo iure diuino attento poteſt abſoluere quemlibet a quolibet peccato, prout probat Doct. ſimus *c* Nauarrus: attamē plurimis id non licet iure humano Papa id vetante. Neque ſequitur ex hoc tolli eis poteſtatem illam diuinitus eis datam. Vna eſt enim omnium cōcluſio receptißima multa iure naturali, & diuino competentia multis reſtringi, & limitari poſſe a ſummo Eccleſiæ principe quo ad ſpiritualia ſicut a ſummo Principe ſeculari, quo ad tēporalia: vt ex multis *d* iuribus patet, quod fit per interpretationem inter ius & æquitatem, & per iuſtam diſpenſationem: & per rationem iuſtam naturalem id in aliquibus caſtis dictantē iuxta ea, quæ copioſe tradūt *e* Felinus, Decius, & alij moderni, & palam eſt in caſu porto ſolum ius Epiſcopi reſtringi & limitari ex cauſa iuſta, & honeſta. Quin & *f* Panormitanus ſecutus Innocētium ab omnibus receptum dicit, quod per rationem naturalem poteſt declarari & limitari ius naturale, & diuinum non ſolum per legem Papæ quo ad ſpiritualia: ſed etiam per legē alterius principis quo ad ſecularia; imò & per conſuetudinem rationabilem, vt paßim limitatur præceptum de non occidendo, & de ſtando duorum vel trium teſtimonio.

d *c. cum 2. de hæreticis lib. 6. c. quod in dubijs de pœnit.*
e *Fel. Dec. & alij in d. c. quæ in Eccl.*
f *Pan. in c. fi. de conſue. nu. 3.*

ARTICVLVS II.

Vtrum religioſi mendicantes præſentati ſecundum formam Clementinæ dudum poſſint abſoluere ab omnibus caſibus Epiſcopis reſeruatis de iure, & ſpecialiter.

RESpondeo dicendo, quod hæc quæſtio ſupponit aliquos eſſe caſus Epiſcopo reſeruatos de iure, prout colligitur ex ipſo iure. Qui autem ſint hi caſus, maxime controuertitur circa numerum. Verior tamen opinio eſt, quod tantum ſint quinque. Primus eſt peccatum clerici, quod habet annexam irregularitatem. Verum eſt tamen quod ſecundum Diuum *g* Thomam, quem ſequitur Armilla, peccatum poteſt a quocunque confeſſore approbato ab ordinario abſolui, licet irregularitas ad ſummum Pontificem ſpectet. Secundus caſus eſt incendium meſſium, & aliarum rerum ex propoſito patratum. Tertius eſt peccatum, ratione cuius imponenda eſt ſolennis pœnitentia, quæ ſolum imponitur ratione peccati notorii, & famoſi. Quartus abſolutio blaſphemiæ publicæ, & notoriæ, ſecundum D. *h* Thomam ſolum ratione ſolennis pœnitentiæ imponendæ. Non enim Cōcilium Lateranenſe, vt ait Armilla hūc abſoluere inter caſus de iure Epiſcopo reſeruatos connumerat. Quintus eſt abſolutio excommunicationis maioris; quod intelligitur, quando Epiſcopo reſeruatur. Nam ab excommunicatione maiori a iure lata poſſunt curati abſoluere, & per conſequens mendicantes debitè præſentati, & approbati, prout tenet D. Thomas, & D. Bonauētura, quos ſequitur *i* Syluester. Quem contra Couarruuiam, & alios defendit Gutierez dicens cum Nauarro, quod opinio Couarruuiæ habebit locum tantum in foro exteriori. Alij inter caſus Epiſcopo reſeruatos numerant commutationes & diſpenſationes votorum, & iuramentorum. At hi proprie & iuridice loquendo minimè nomine caſuum veniunt, prout aduertit *k* Nauarrus. Supponit etiam Epiſcopos poſſe ſibi de nouo aliquos caſus reſeruare, & dicere oppoſitum eſt erroneum, vt in Concilio Tridentino definitur. Solent autem Epiſcopi reſeruare homicidium voluntarium, & membri alicuius realem mutilationem. Quibus ſuppoſitis reſpondetur primo ad quæſitum, mendicantes præſentatos, ſecundum formam iuris *l* ſtando intra terminos iuris communis ſecluſo quocunque alio priuilegio, habere poteſtatē circa peccatorum abſolutiones, quæ parochialibus ſacerdotibus & curatis ab eodēm iure conceſſa eſt. Ait enim Clemens Quintus in dicto iure: *Volumus poteſtatem in hoc illis impendere ampliorem, quam ea quæ parochialib. ſacerdotibus et Curatis a iure conceſſa eſt*: in quo omnes Doctores conueniunt nullo excepto; cum in terminis iuris cōmunis ſacerdotes parochiales & curati poſſint abſoluere de omnibus peccatis, quæ a iure Epiſcopis non reſeruantur, vt omnes concedunt. Quæ enim ſpecialiter non reſeruantur, cenſentur conceſſa ex Regula *m* Iuris. Et ſic bene infertur, mendicantes præſentatos a iure communi habere poteſtatem abſoluendi ab omnibus caſibus, qui iure non ſunt Epiſcopis reſeruati, quæ poteſtas eſt illis conceſſa in Concilio Vienneſi, quo tempore mendicantes iam erant ab Epiſcoporum iuriſdictione exempti. Dubium autem maximum eſt. Vtrum caſus, quos vltra ius Epiſcopi ſpeciali et ſibi reſeruarunt, cēſeantur etiam conceſſi dictis confeſſoribus præſentatis, ita, vt ſecluſis alijs priuilegijs, expenſa duntaxat poteſtate, quam a iure communi habent, huiuſmodi mendicantes poßint adhuc abſoluere ab illis caſibus Epiſcopis reſeruatis non iuris ſed ipſorum Epiſcoporum ſpeciali reſeruatione.

De hac re duæ inueniuntur oppoſitæ ſententiæ. Prima docet huiuſmodi caſus nō ſolum curatis, ſed etiam mendicantibus præſentatis eſſe reſeruatos. Hanc opinionem defendit *n* Gloſſa, cum qua tranſit Ioānes Monachus, Panormitanus, Imola, Cardinalis, & idem Panormitanus, Albertus Trocius, Nauarrus, & ex Theologis Ledeſma.

At contrariam opinionem probarunt multi Doctores, *o* Panormitanus reuocans ſuam opinionem, Felinus, Bonifacius late Ioānes de Lignano, quā ex Theolo-

g *D. Tho. in 4. d. 19. q. 1. art. 9. col. 2. ad. 2.*
h *D. Tho. in 4. d. 19. q. 1.*
i *Syl. tit. abſol. 1. §. 3. & exc. in prin. Gutier. qq. canon. 5. nu. 10. in 1. imp. Naua. man. c. 27. nu. 39.*
K *Nauar. vbi ſup. nu. 155.*
l *Dic. Clemen. dudum.*
m *cap. nup. ex. 29. de ſent. exc. cap. at ſi clerici extra de iudæis.*
n *Gloſ. in verſ. conceſſa in dict. Clem. vbi monach. Panorm. Imola num. 42. Card. q. 20. nu. 5. Anch. num. 23. Panor. in c. Deus qui de pœ. & rem. Tro. de perfect. cle. cap. nu. 13. Nau. in man. ca. 27. nu. 363. & 364. Led. In 2. 4. q. 7. a. 5. du.*
o *Pan. in c. ſuper ſpecul. ne cle. uel mon. Fel. in c. perpendi. de ſen. e. c. Bonif. in d. cle. dudum. §. p huiuſmodi. Lignan. in c. omnis de pœn. & remiſ. Anton. 3. p. tit. 17. cap. 11. Sylu. verſ. confeſſor. 2. q. 5. in 5 & ver. caſus q. 5. num. 5. Ang. verſ. caſus. in fi et verſ. confeſſio. n. 28. Tab. ver. diſp. cap 15. Armil. verſ. abſol. nu. 25. & ver. caſus nu. 13.*

Theologis ſequuntur Antoninus, Sylueſter, Angelus, Joannes Tabien. Armilla. Denique eſt communis Thomiſtarum, & Doctorum opinio, vt Syluester, & alij teſtantur. Qui etiam affirmant ſecure, & abſque ſcrupulo hanc opinionem eſſe practicandam, & ſeruandam. Et hanc ego tanquam probabiliorem, & omnino ſecuram amplector. Quæ opinio hoc potiſſimo argumento confirmatur a Panormitano & alijs. Nam quando alicui conceditur priuilegium ad inſtar alterius, quamuis poſtea illud priuilegium limitetur, vel reſtringatur, non cenſetur limitatum, aut reſtrictum reſpectu eius, qui priuilegium ad inſtar alterius obtinuit. Sed fratribus mendicantibus præſentatis conceſſum eſt priuilegium, vt poſſint abſoluere a caſibus, a quibus parochiales ſacerdotes de iure poſſunt abſoluere, vt iam probatum eſt: & proinde authoritas iſtorum fratrum eſt ad inſtar authoritatis, quæ parochialibus ſacerdotibus de iure competit: ergo quamuis authoritas parochialium poſtea limitetur, & reſtringatur per epiſcopum alios ſpeciales caſus ſibi reſeruantem, non proinde reſtringitur authoritas mendicantium præſentatorum. Minor ſatis, vt diximus, ſupra probata eſt. Maior verò probatur ex doctrina quadam Guillielmi Doctoris *a* Antiqui, docentis, quod cum Papa conceſſerit vniuerſitati Toloſanæ omnia priuilegia, quæ ſunt vniuerſitati Senenſi conceſſa, ſi poſtea eadem priuilegia Senenſi vniuerſitati, aut limitentur, aut reſtringantur, non proinde priuilegia reuocata, aut reſtricta ſunt cenſenda vniuerſitati Toloſanæ, Et ratio eſt, quia iam eſt acquiſitum ius in re vniuerſitati Toloſanæ. Quare maior noſtra eſt probanda, & admittenda, tanquam iuris principijs magis conſona. Quæ eſt notanda pro communicatione priuilegiorum facta mendicantibus & alijs Religioſis. Quin potius ex prædicto fundamento ſequitur, quod ſi Papa prędictam authoritatem abſoluendi parochialibus ſacerdotibus reſtringeret, vt quia reſpectu illorum ſpecialiter certos caſus ſibi reſeruauerit, adhuc mendicantibus talis poteſtas reſtricta minimè cenſeretur.

a Guillielmus in l. priu. C. de ſacroſan. Eccl.

Secundo cōfirmatur eadem opinio ex Bonifacio *b* dicente, quod ſi parochiales ſacerdotes ſpeciali Epiſcopi conceſſione haberent ampliorem poteſtatem, quam eis eſſet a iure conceſſa, non proinde extenderetur poteſtas mendicantium præſentatorū; Ergo quando ex ſpeciali ordinatione Epiſcopi parochialis poteſtas reſtringitur, & coarctatur per reſeruationem aliquorum caſuum, non cenſetur limitata, neque reſtricta poteſtas mendicantium. Antecedens, vt dixit Bonifacius, & eſt communi ſententia approbatum: ſed nos poſſumus illud confirmare ex doctrina præcitatorum authorum. Quando enim aliquod priuilegium extenditur, non proinde priuilegium ad inſtar eius conceſſum extenſum cenſebitur. Conſequentiam probat Bonifacius, Quoniam contrariorum eadē eſt diſciplina, & diſpoſitio. Poſſumus nos etiam illam probare, quoniam non cenſetur extenſa poteſtas illorum fratrum, qui non habent poteſtatem, niſi ad inſtar eius, quæ de iure communi parochialibus eſt conceſſa, ergo per locum a ſimili cum reſeruatio Epiſcopi non tollat poteſtatē illorum caſuum iure communi parochialibus eſſe conceſſum, ad inſtar cuius fratres præſentati habēt poteſtatem huiuſmodi fratribus conceſſam.

b Boniſ. vbi ſu.

Tertio probatur ex Panormitano. *c* Quoniam in prædicta Clementina Papa dat fratribus præſentatis tantam facultatem, quantam a iure parochialib. ſacerdotibus conceſſa eſt, nec Papa, vt ait Panormitanus, habuit reſpectum ad conſtitutiones Epiſcoporum, quæ variantur ſecundum tempora, & ſecūdum loca. Quam rationem Panormitani ita corroboro, & confirmo, Quoniam quando Pontifex in dicta Clementina, hanc poteſtatem mendicantibus fecit, Epiſcopi plures alios caſus ſibi reſeruatos habebant. Quod probatur, quia erat inter ordinarios & religioſos præſentatos controuerſia. Tum etiam ex quadam Extrauaganti, *d* quæ præceſſit dictā Clementinam. In qua extrauaganti probat plures caſus Epiſcopis in conſuetudine eſſe reſeruatos, quam ibi a Papa approbentur.

c Panor. in d. c. ſuper Spec.

d Extra. inter cunctas de pri.

Quarto probatur. Quoniam mēdicantes tempore Clementis Quinti erant iam ab Epiſcopis exempti, & proinde Epiſcopi illis non poterant caſus a iure conceſſos reſeruare, cum reſeruatio ſupponat iuriſdictionem, quam in religioſos exemptos Epiſcopi non habent. Sed dices, non poſſe directè & per ſe caſus a iure conceſſos mendicantibus reſeruari, bene tamen indirectè, & per quandam conſequentiā, quatenus eos ſacerdotibus parochialibus reſeruando, ex conſequenti eos mendicantibus reſeruant, cum non maiorem habeant authoritatem, quam parochiales ſacerdotes. At hęc ſolutio omnino excluditur ex primo fundamento. Nam cum huiuſmodi facultas ſit mendicantibus cōceſſa, quamuis hæc parochialibus reſtringatur, non cenſetur mendicantibus reſtricta. Accedit etiam, quoniam talis reſeruatio non tollit, quin a iure parochiales habeant facultatem ad illos caſus, niſi ſpecialiter reſeruentur, & facultas mendicantium eſt ad inſtar facultatis parochialibus conceſſæ, non ſimpliciter, ſed a iure, vt patet ex dicta Clementina. Quinto cōfirmatur noſtra opinio ex Sylueſtro. Quoniam huiuſmodi facultas abſoluendi a caſibus, qui parochialibus a iure non reſeruantur, Mendicantibus conceſſa fuit a Summo Pontifice, idque in fauorem religioſorum, qui ab Epiſcopis, ceteriſq. ordinatijs vexabantur, & vt diſſidia & controuerſię, quæ inter ordinarios, & Mendicantes oriebantur, componerentur, vt patet ex dictis *e* Clementina, & Extrauaganti, ſed inferior non poteſt, aut reuocare, aut reſtringere facultatem a ſuperioribus conceſſam. Quod verò Mendicantes præſentati hanc abſoluendi habeant facultatem a Papa, & non ab Epiſcopis probatur, quia ſolum Epiſcopi habent nudum quoddam miniſterium approbationis, vt iam in ſuperioribus ſatis probatum remanet.

e Cle. dudum Extrauag. inter cunctas.

Vltimo confirmatur noſtra ſententia a nontullis. Quoniam alias Epiſcopi poſſent reſeruando caſus omnino tollere authoritatem iſtorum religioſorum. Hoc argumentum Sylueſter & alij adducunt pro confirmatione huius ſententiæ. Sed quoniam Gloſſa citata in dicta Clementina, *dudum*, & Doctores contrariæ ſententiæ illud ſoluunt, & optime, non eſt, quod plura in eius confirmationem adducamus, ſed ſolum argumentis contrariorum reſpondeamus.

Ad argumenta.

PRimo arguitur. Epiſcopus poteſt reſtringere poteſtatem curatorum parochialium, vt omnes concedunt, ergo a fortiori poterit limitare facultatem Mendicantibus conceſſam. Probatur hæc conſequentia. Quoniam qui poteſt limitare poteſtatem ordinariam, poteſt a fortiori reſtringere, & limitare extraordinariam, ſed poteſtas curatorum eſt ordinaria, poteſtas verò Mendicantium eſt extraordinaria, igitur. Et confirmatur, Quoniam alias idem ſubditus cenſebitur diuerſi iuris quoad curatos, & quoad Mendicantes, contra ius *f* docens, vnā & eandem ſubſtantiam non debere diuerſi iuris cēſeri. Reſpondetur conceſſo antecedente, negando conſequentiam, quā negāt Bonifacius & Angelus.

f c. quo circa de priuileg.

Quoniam hæc poteſtas conuenit huiuſmodi confeſſoribus poſitiue authoritate Papæ, & a iure cōi, quā inferior illis limitare non poteſt, cum omnino ſint exempti, idque neq; directè, neque indirectè, vt iam diximus. Nec obſtat in confirmationem adductum, inde ſequi, eundem ſubditum eſſe diuerſæ curæ, quoniam non eſt diuerſæ curæ, ſed curæ ordinariæ, cum huiuſmodi confeſſores ſint Papæ delegati.

Secundum argumentum eſt. Quoniam in re ſibi propria poteſt quis facere, quod voluerit, ſi cauſa adeſt, iam verò authoritas reſeruandi caſus eſt propria Epiſcoporum, poterit igitur caſus iſtos reſeruare fratribus præſentatis. Reſpondeo, maiorem eſſe veram reſpectu ſuorum ſubditorum, nam reſpectu mendicantium ſuperioris authoritate prohibentur.

Tertium argumentum eſt. Quoniam parochiani non ſunt exempti a iuriſdictione Epiſcoporum; ergo ſi Epiſcopus poteſt eos eximere a iuriſdictione curatorum, ita poterit eos eximere a iuriſdictione mendicantium. Reſpondetur, concedendo antecedens, & negando conſequentiam. Quoniam quilibet ſubditorum authoritate Papali poteſt huiuſmodi confeſſoribus confiteri peccata ſua, a qua authoritate inferiorē prohibere nequaquā Epiſcopi poſſunt, cū authoritate ſuperioris nēpe Papæ, conſtituatur debita materia in ordine ad iſtos confeſſores.

Quartum argumentum proponit Ledeſma, ſcilicet, quod intentio dictæ Clementinæ, *dudum*, non fuit dare maiorem authoritatem fratribus, quam curatis, ergo cum curati facta illa reſeruatione non habeant authoritatem ad hos caſus, neque etiam fratres præſentati eam habebunt. Reſpondetur intentionem dictæ Clementinæ, *dudum*, non eſſe dare huiuſmodi fratribus maiorem authoritatem, quàm curati habent a iure cōmuni. Intentio tamen illius Clementinæ eſt, hanc authoritatem dare huiuſmodi fratribus authoritate delegata, ita quod ad eam non ſubordinentur Epiſcopis tāquam illorum ſubditi. Quod tamen non conceditur curatis, quia in omnibus iure ipſo Epiſcopo ſunt ſubditi, ac proinde illis poteſt Epiſcopus caſus ex cauſa reſeruare, non tamen mendicantibus.

Quinto arguitur. Nam ſecundum ius religioſi præſumentes abſoluere a caſibus Ordinarii reſeruatis excommunicantur. Quæ prohibitio eſt generalis, & proinde eſt intelligenda de caſibus ab Epiſcopis reſeruatis ſpecialiter. Reſpondetur, quod ius illud eſt intelligendum de caſibus, qui ſunt iure Epiſcopis reſeruati, vt colligi poteſt ex gloſſa ibi in verbo, *ordinariis*, quæ ſe remittit ad gloſſam in verbo, *ſeruatur*, in capitulo ſecundo de pœnitentiis, & remiſſionibus, libro ſexto, quæ gloſſa loquitur de caſibus iure Epiſcopis reſeruatis.

Aduertendum tamen, quod Innocentius VIII. prout habetur in monumentis *a* ordinum, & in ſupplemēto, *Declarauit, quod quo ad primum caſum de iure reſeruatum Epiſcopis, intelligitur ſecundum opinionem Innocentij, & Hoſtienſis, ſcilicet, quod ſolum eſt hodie vna excommunicatio, quæ Epiſcopo reſeruatur, ſcilicet, iniectio violenta in perſonam Eccleſiaſticam, in caſibus, in quibus pertinet ad Epiſcopum. Et ideo in aliis, quæ non ſunt de iure, & non reſeruantur Papæ, poſſunt confeſſores mendicantes abſoluere, & ſimiliter ab omnibus excommunicationibus per ſtatuta prouincialia, & ſynodalia promulgatis, quæ ipſi legum conditores, quando ſpecialiter, ſibi, vel alteri non reſeruauerunt ſtatutum fecerunt.* Videamus modo verū per priuilegia in corpore iuris non inſerta poſſint regulares abſoluere a reſeruatis Epiſcopis & Papæ.

a *in 1. impr. fol. 65. & in 2. fol. 69. conc. 154. et in Supp. fol. 98. conc. 355.*

ARTICVLVS III.

Vtrum confeſſarij Regulares per aliqua priuilegia poſſint abſoluere a caſibus iure Epiſcopis reſeruatis.

RESpondeo dicendo, quod ſecundum poteſtatem in Clementina, *dudum*, confeſſariis regularibus conceſſam minimè poſſunt ipſi abſoluere a caſibus iure Epiſcopis reſeruatis, prout ſuperiori articulo dictum eſt. Nunc autem videndum eſt, verū per alia priuilegia ipſis fratribus hoc concedatur? Pro cuius rei explicatione notandum eſt, quod Sixtus Quartus, prout habetur in monumentis *b* ordinum. *Conceſſit, vt vicarius generalis fratrum ordinis prædicatorū regnorum Caſtellæ, & Legionis, in qualibet domo dicti ordinis ei ſubiecta, vbi eum pro tēpore morari cōtigerit, ac in eius abſentia ſinguli priores ſiue præſidentes ſingularū domorum dicti ordinis, nunc & pro tempore exiſtentes, ac quatuor prædicti ordinis profeſſores, presbyteri idonei per vicarium, et ſingulos priores ſiue præſidentes prædictis in ſingulis domibus deputandi poſſint confeſſiones vtriuſq; ſexus fidelium forenſium ad ſingulas domus prædictas occurrentiū et ibidem proprium domicilium non habentium, ac inibi confiteri volentium, toties quoties ibidem confitebuntur, libere audire, & eos ab omnibus, & ſingulis peccatis exceſſibus & delictis per eoſdem commiſſis ac confeſſis nec non excommunicationum ſententiis, & pœnis & in ſingulos fideles prædictos in genere vel in ſpecie ordinaria authoritate latis, de quibus ipſi fideles ſe abſolui petierint. Dum tamen talia non ſint, propter quæ ſedes Apoſtolica merito ſit conſulenda, in loci ordinarij abſentia abſoluere, & eis ſuper præmiſſis pœnitentias ſalutares iniungere.*

b *In monum. 44. & fol. 128. conc. 267.*

At Vrbanus IV. prout in eiſdem Monumentis *c* continetur. *Conceſſit fratribus Carmelitis, vt de licētia prælatorum Eccleſiæ poſſint audire cōfeſſiones omnium fidelium cauſa deuotionis ad eos recurrentium; niſi talia commiſiſſent, propter quæ eſſet ſedes Apoſtolica merito conſulenda.* Sixtus autē quartus declarauit, *quod licentia de qua in huiuſmodi conceſſione fit mentio, intelligatur, ita quod ſi præfati confeſſores ſint præſentati ſecundum formam iuris.* Ex quibus infertur, quod confeſſores mendicantium ordinum poſſunt abſoluere a caſibus Epiſcopis iure, vel ſpecialiter reſeruatis. At collector *e* priuilegiorum mendicantium dubitat, an hæc facultas ſit in vſu apud Carmelitas; Vnde cum aliis mendicantibus ad inſtar Carmelitarum communicetur, dicēdum, quod ſi apud ipſos per non vſum ſit ſublata, etiam ſit apud mendicantes. Sed noſter Doctiſſimus Corduba *f* tenet, cum quodam docto patre, vt ipſe ait, ex doctrina Panormitani, *g* quod cum hoc indultū fuerit conceſſum communitati, vel Eccleſiæ, vt eſt religio Carmelitarum, & per communicationē noſtro ordini minorum communicatur ex æquo, ac ſi nobis fuiſſet ſpecialiter conceſſum, non perditur, niſi legitimo tempore præſcribatur, quod ſecundum ſacros canones *h* eſt ſpatium quadraginta annorū, & etiam debet haberi ſcientia priuilegij, & voluntas non vtendi illo ad hoc, vt per non vſum perdatur, vt patet in iure, *i* quæ omnia in præſentiarum deficiunt, ſicq; quoad fratres minores non eſt perditum priuilegium prædictū per nō vſum aliorum, ſcilicet Carmelitarum. Facit etiam ad hoc, quod dicit Innocentius, quod ſcilicet particulares canonici bene poſſunt ſibi præiudicare, perdendo priuilegia per vnam contrauentionem, ſed Eccleſiæ præiudicare nō poſſunt, quin ea poſſit allegare, no eſſe ſibi ſublatū ſuū priuilegium, quod fuit perditū quo ad particularem perſonā. Ergo licet aliqui fratres ſeu con-

c *Monu. in 1. imp. fol. 85. & in 2. f. 68. conc. 392.*
d *In monu. in 1. imp. fol. 98. et in 2. fol. 181. cont. 439.*
e *Coll. in comp. ti. abſol. quoad ſecul. 2. §. 19.*
f *Cord. in addit. ad comp. ad dictum §.*
g *Pan. in c. cum acceſſiſſent de conſt.*
h *c. de terra, de priu. d. cap. cū acceſſiſſent.*
i *d. c. de terra. in ver. detrahere voluiſtis.*

conuentus, ſeu prouinciæ ex voluntate, ſeu etiā ex ignorantia, quod minus eſt, vſi non eſſent tali priuilegio, vel contra illud feciſſent, non poſſent toti ordini, ſeu alijs præiudicare, quibus iam per communicationem eſt factum proprium, & alijs non communicatur vſus, aut nō vſus, quę ſunt quid facti, ſed ipſius priuilegij ius, & licet hoc priuilegium mendicantibus in hac parte non fuerit conceſſum, vt dicere poſſimus eos poſſe abſoluere ab omnibus Epiſcoporum caſibus, aliam conceſſionem fecit Sixtus IV. fratribus ordinis minorum, prout habetur in ordinis Monumentis, *Confeſſiones audiendi, & ab om. caſibus excōicationis, ſuſpenſionis, interdicti ac ſuper quacunq; irregularitate, ordinario tā a iure, quam ab homine reſeruatis toties, quoties opus fuerit, abſoluendi, diſpenſandi, ac vota quacunque permutandi, & relaxandi, & pœnitentiam ſalutarem iniungendi, ſicut poteſt diœceſanus*, Id eſt, ſine aliqua præſentatione. Quæ conceſſio licet dubitet Collector *a* priuilegiorum ordinum mendicantium, an reſpectu ſecularium concedatur, at Corduba aduertit cōſtare ex ſupplemento *b* ordinis authoritatem abſoluēdi ab omnibus, a quibus poteſt diœceſanus, conceſſam eſſe minimis. Ait enim Iulius ſecundus in confirmatione ordinis minimorum, *Quod ipſi patres minimi quarumcunq; perſonarum, tam religioſorum, q̄ Eccleſiaſticorum, & ſecularium vbilibet audire poſſint cōfeſſiones, & illis auditis perſonas ipſas, et earum quālibet iuxta formam et tenorem priuilegij per Sixtum IV. ordini minimorum huiuſmodi, ac illius perſonis, & fratribus dudum conceſſi, & confirmati abſoluere, ac pœnitentiam ſalutarem illis iniungere valeant*. Ex quibus verbis colligitur prædictam conceſſionem Sixti Quarti quantum ad abſolutionem a caſibus ipſis Epiſcopis reſeruatis ad ſeculares certiſſime eſſe extendendam. Quantum autem ad diſpenſationem & communicationem votorum dubium eſſet, an ad ſeculares extendatur, prout ſuo loco dicemus.

a *Coll. vbi ſu. §. 10. Cordub. ibi.*

b *fol. 11. conc. 36.*

Et vt omnis tollatur ambiguitas, conſtat hanc authoritatem habere mendicantes ex Bulla Pauli Tertij, de qua infra, concedentis confeſſoribus Societatis Ieſu, vt poſſint abſoluere ab omnibus caſibus, etiam Papæ reſeruatis, exceptis caſibus in Bulla Cęnæ Domini aſſignatis, cuius conceſſionis tenorem referam infra hac quæſtione articulo quinto.

ARTICVLVS IV.

Vtrum regulares extra ſua monaſteria exiſtentes poſſint abſoluere a dictis caſibus.

RESpondeo dicendo, quod vt conſtat ex quadā conceſſione facta fratribus Benedictinis nominatis per Priorem Sancti Benedicti Vallisoleti, aut per eius præſidentem ad hoc pro tempore deputandum, quā extendit Pius Secūdus ad Priores, & præſidentes aliorum monaſteriorum monaſterio præfato Vallisoleti annexorum, cuius tenorem refert Collector *c* priuilegiorum ordinum Mendicantiū, dicti fratres nominati poſſunt audire confeſſiones ſecularium, & a caſibus Epiſcopis reſeruatis abſoluere, quando in dictis monaſterijs exiſtunt. At vt conſtat ex alia eiuſdem Eugenij Quarti conceſſione, quam refert idem Collector, *d* licet prælatis, ſeu monachis Sancti Benedicti deputatis a ſuis ſuperioribus ad audiendas confeſſiones vtriuſque ſexus fidelium eas audire atque perſonæ ipſæ eis confiteri poſſint, necnon eas pœnitentia, & ſatisfactione adiunctis, quoties oportuerit abſoluere ab omnibus, & ſingulis peccatis, præterquam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis. Quod indultum non coarctat ipſos monachos, vt in ſuis tantum monaſterijs prædictā abſolutionem concedant. Et ideo ipſi fratres extra ſua monaſteria exiſtentes ipſam conferre poſſunt, cum dictum priuilegium perſonas prædictorum fratrū ſequatur. Et vt conſtat ex conceſſione Sixti Quarti in ſuperioribus relata, iuxta declarationē Sixti IV. ibi appoſitam, vbilibet quoties opus fuerit, poſſunt fratres minimi, & qui eorum gaudēt priuilegijs abſoluere a caſibus Epiſcopo reſeruatis, quod ex conceſſione Pauli Tertij conceſſa religioſis Societatis Ieſu, de qua in hac quæſtione clariſſime patebit.

c *Coll. tit. abſolutio quoad ſeculares ſecūd. §. 16. & 17.*

d *Coll. vbi ſu. §. 19.*

ARTICVLVS V.

Vtrum religioſi confeſſarij poſſint abſoluere à caſibus Papæ reſeruatis.

RESpondeo dicendo, quod Paulus Tertius in breui quodam dato Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo piſcatoris, die tertio Iulij, anno Domini milleſimo quingenteſimo quadrageſimo quinto, Pontificatus ſui anno ſecundo.

Conceſſit cuilibet ſacerdoti Societatis Ieſu qui ad onus confeſſionum ſecularium repertus, & per ſocietatis præpoſitum pro tempore exiſtentem deputatus fuerit, poſſit quorumcunque vtriuſque ſexus fidelium ad eos vndique accedentium confeſſionibus diligenter auditis ipſos, & eorum ſingulos ab omnib. & ſingulis eorum peccatis, criminibus, exceſſibus, & delictis quantumcunque grauibus, & enormibus etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, & a quibuſuis ex ipſis caſibus reſultantibus, ſententijs, cenſuris & pęnis Eccleſiaſticis (exceptis contentis in Bulla cœnæ Domini) poteſtatem abſoluendi, atque eis pro commiſſis pœnitentiam ſalutarem iniungendi. Hoc priuilegiū deſumpſi ex quodā *e* libro authentico, quod habetur in collegio Societatis Ieſu ciuitatis Valentiæ, & refertur in compendio Societatis Ieſu. Circa quod aduertit Collector eiuſdem compendij ipſum communicari omnib. confeſſarijs a ſuperioribus deputatis, & ab ordinario loci iuxta formam Concilij Tridentini approbatis, præterquam reſpectu excommunicatorum generaliter ab homine, a quib. ſuperiores tantum, & hi, qui ab eis ſpecialem licentiam obtinuerint, poterunt abſoluere. Excommunicatos autem nominatim ab homine, & illos regulares, qui licētiam non habuerunt extra ſuum ordinem confitendi, ne ſuperiores quidem abſoluent.

e *Comp. Soci. ti. abſol. 1.*

Circa quæ verba eſt notandum, quod ipſe Collector loquitur iuxta cōſtitutiones] Societatis Ieſu, ſecundum quas authoritate Apoſtolica Præpoſitus Generalis poteſt reſtringere vſum priuilegiorum ipſi Societati conceſſorum. Non. n. ego poſſum colligere ex dicto priuilegio, ipſos confeſſarios nō poſſe abſoluere excommunicatos generaliter ab homine, cum verba ipſius ſint generalia, & generaliter concedant abſolutionem quarumcunq. cenſurarū reſultantium ex criminibus, etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, præterquam in Bulla Cœnæ Domini.

Et ſic alijs regularibus dicto priuilegio gaudentibus, vt ſunt religioſi Mendicātes, declaratio eiuſdem Collectoris minimè nocet, præſertim loquendo de cenſuris Epiſcopis a iure, vel ab homine reſeruatis, cum ipſi per communicationem priuilegij Eugenij quarti cōceſſi monachis Sancti Benedicti obſeruantiæ Italiæ poſſint abſoluere a quibuſcunque ſuſpenſionib. excommunicationibus, & interdictis, ſententijs, alijſque Eccleſiaſticis cenſuris

Digitized by Google

& pœnis à iure, vel ab homine latis, ſatisfactione iniuncta, quas fideles vtriuſque ſexus, cum ipſis confitentes, quomodolibet incurriſſe cenſebuntur, prout refert Collector priuilegiorum mendicantium. Dixi, præſertim loquendo de cenſuris Epiſcopis à iure, vel ab homine reſeruatis. Nam, prout aduertit Collector a mendicantium priuilegiorum, in ſupradicto IV. indulto non conceditur, vt poſſint dicti monachi abſoluere à cenſuris eidem Papæ reſeruatis.

a Coll. Mend. vbi ſup. §. 19.

ARTICVLVS VI.

Vtrum dicti fratres poſſint abſoluere nominatim excommunicatos.

RESpondeo dicendo, quod Collector b priuilegiorum mendicantium tenet, quod neque in foro conſcientiæ poſſunt dicti fratres abſoluere à dictis cenſuris, & probatur, quia cum præfatæ conceſſiones ſint præiudiciales ordinarijs, ſunt reſtringendæ, iuxta ea quæ in iure notantur, & eandem opinionem tenet Collector c priuilegiorum Societatis Ieſu. Aduertendum tamen, quod iuxta declarationem Pij V. Pōtificis Maximi, datam in quodam iubileo ab ipſo conceſſo, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo octauo, quinto decimo Kalendas Nouembris, Pontificatus ſui anno tertio, aliud eſt dicendum. In hæc enim verba prorumpit, *Declarātes inſuper tam præſentes, quam alias quaſcūque ſupra conceſſiones ſimiles, vel diſſimilium indulgētiarum à nobis, & prædeceſſorib. noſtris hactenus emanatas in futurum quomodolibet emanandas literas Chriſti fidelibus ipſis, niſi ad earum effectum in foro conſcientiæ & pœnitentiali conſequendum dumtaxat, non autem in foro fori, aut contentioſo, niſi ſatisfecerint vllatenus ſuffragari.* Hæc Pius Quintus. Ex qua conceſſione duo colliguntur. Primum, nominatim excommunicatos ſatisfacta parte, ad petitionem cuius excommunicantur, poſſe abſolui à confeſſoribus regularibus. Quod idem dicendum eſt, non ſatisfacta realiter parte, præſtita tamen cautione legitima de ſatisfaciēdo, prout aiunt Medina, d & Ledeſma. Et hoc etiam colligitur ex Concilio e Trident. vbi mandat, quod *excommunicati nominatim ex quo fraudant decimas, vel ne ſoluerentur impediunt, donec parti ſatisfaciant non abſoluantur.*

b Coll. vbi ſu.

c Coll. Societ. vbi ſup.

d Med. in 1. p. ſum. §. 12. f. 33. Lede. in 2. 4. q. 16. a. dubio vi.

e Con. Tri. ſeſ. 25. de reform. cap. 12.

Et hoc probatur. Nam licet ſecundum opinionē Abbat. f & communem, ſecundum Decium, abſolutus ab excommunicatione nominatim facta ad ſupplicationem alicuius partis, concedente ipſa parte prorogationem vſque ad certum tempus, finito tali tempore non reincidit in excommunicationem, niſi à iudice iterum fuerit nominatim excōmunicatus. At ſecundum veriorem ſententiam, finito dicto termino prorogationis, etiam ſi iudex iterum non excommunicet, ſtatim ipſo iure reincidet in eam, etiā ſi dicta prorogatio authoritate iudicis nomine facta ſit. Quam opinionem tenet Hoſtienſis, g & eſt communis Canoniſtarum, & tenet Ioannes Monachus, & Bartolus, & eſt communis Legiſtarū ſecundum Rebuffum, & Couarruuiā. Et ratio huius opinionis eſt. Nam excommunicatio ſi fuit lata à iudice nominatim, hoc prouenit ex petitione partis ipſum iudicem ſupplicantis, quæ ſi petierit à iudice, vt ampliorem terminum parti concedat, indulgeret vtique, & ſic prorogāte parte ipſum terminum, cenſebitur à iudice prorogatus, & abſolutus reincidit in excommunicationem, cum à iudice excommunicante cenſeatur talis dilatio impertita. Ex qua ſententia à ſimili noſtra ſententia confirmatur, ſcilicet, quod confeſſores regulares poſſint abſoluere ab excommunicatione nominatim excommunicatos, ſatisfacta parte, aut præſtita ſufficienti cautione, cum ipſi iudices ad petitionem partis nominatim excommunicauerint, qua ſatisfacta videtur, & conſentur concedere authoritatem ac ipſius abſolutionem confeſſarijs regularibus habentibus facultatem ad abſoluendum ab excommunicationibus à iure, vel ab homine, quocunque modo latis.

f Ab. in c præterea de app. vbi Deci. nu. 4. Felin. in ca. de cau. num. 2. de off. delegat.

g Hoſt. in cap. præterea requi. rit de app. Monachus in cap. quocunq; nu. 8. de ſent. exc. l 6. Rebuf. in conc. tit. de prorog. di lat. glo. 2. verſ adeo ſi præcipiat Cou. in c. quamuis pactū in 1. p. in prin. num. 5.

Secundo colligitur ex dicta declaratione Pij V. quod virtute dictorum priuilegiorum iuxta dictam declarationem poteſt abſolui ab excommunicatione lata nominatum ab homine ſatisfacta parte, etiā in foro interiori. Hanc opinionem tenet Medina h contra Couarruuiā, & declaratio Pij V. hoc ſatis inſinuat in illis verbis ibi, *Niſi ſatisfecerint.* Etiā ſi Gutierrez i aliter ſentiat, ſequendo Couarruuiam, dictā declarationem ad alium ſenſum retorquendo. Et licet ipſe doctiſſimus vir me in quadam additione ſuper hoc reprehendat, quaſi religioſe non fuerim locutus, eius ſenſum circa prædicta verba condemnando, non tamen à mea ſententia deſiſto. Solum enim lectoribus commendo, vt hæc tam prædictorū verborum Pij Quinti attente legant, & iudicent inter me, & hunc doctiſſimum virum, & ſi male locutus ſum, teſtimonium perhibeant de malo, ſin autē bene, non me cædant. Sed opinionem Medinæ tenet & ſequitur Nauarrus. k Qui tenens pro conſtanti, confeſſores virtute Bullæ Cruciatæ, & per conſequens virtute priuilegiorum Apoſtolicorum id ipſum concedentium poſſe ſatisfacta parte in foro etiam exteriore abſoluere pœnitentes ab excommunicatione ab homine lata, ait, quod vt non euitentur per iudicem, non ſufficit habere ſcedulam confeſſoris, in qua aſſerat ipſum eſſe abſolutum, ſed neceſſarij ſunt duo teſtes, quibus probetur, pœnitentem parti ſatisfeciſſe, & ab excommunicatione eſſe abſolutum, prout probatur in iure. Neque ſufficit dictum confeſſoris contra id, quod in foro exteriori aduerſis abſolutum poteſt apponi; ſi non adſint alij teſtes de hoc ipſo teſtificantes, ſicut allegando Concilium Tarraconēſe, & Concilium Narbonenſe cum alijs affirmat Salzedo l in ſua practica criminali, & tenet Rebuffus. Vnde docet Nauarrus, quod, vt ſcedula aſſignata à confeſſore in foro exteriori fidem faciat, neceſſum eſt, vt ipſa tradatur pœnitenti coram notario, & teſtibus, & notarius ſubſcribat ipſam ſchedulam, rogatus à confeſſore corā duobus, vel tribus teſtibus, vt contentum in ea in foro exteriori recipiatur.

h Med. in inſtru. confeſ. ca. 12.

i Gut. in qq. Canon. c. 1. vſque ad fi. in 1. impr.

K Nau. l. 5. to ſil. tit. de ſenten. exc. conſil. 26. pag. 605. in 1. impr.

l Salze. inpr. 109. Rebuf. in concord. ; in form. mad. Apoſt. v. abſol. p. 551.

ARTICVLVS VII.

Vtrum extra ſacramentum pœnitentiæ virtute dictorum priuilegiorum poſſint confeſſores abſoluere à cenſuris pœnitentes.

RESpondeo dicendo, confeſſores virtute Bullæ Cruciatæ, & virtute dictorum priuilegiorum Apoſtolicorū poſſe abſoluere pœnitentes à cenſuris extra ſacramentum pœnitentiæ. Hanc opinionem ſequendo Victoriam, Penam, & Medinam, & alios multos tenet Henriquez, m affirmans commiſſariū generalem Cruciatæ, hoc ita declaraſſe. Nec obſtāt verba priuilegiorum, quæ ſupra allegauimus ibi, *auditis eorum cōfeſſionibus.* Ex quib. colligi videtur, quod non poſſunt confeſſores virtute eorū abſoluere pœnitentes à cenſuris, niſi auditis eorū confeſſionibus. Nā reſpondetur, quod ibi concedunt Summi Pontifices abſolutionē à peccatis, & abſolutionē à cenſuris

m Henriq. l. 7 de indul. c. 13 lit. ti.

Digitized by Google

cenſuris, ita quod abſolutio à peccatis non poſſit dari, niſi auditis eorum confeſſionibus, abſolutio autē à cenſuris extra poſſit conferri. Verba enim illa ſecundum terminos iuridicos debent intelligi, vt iure diſponitur ad ſolutionem à peccatis in ſacramento pœnitentię indulgendam, abſolutionem vero à cēſuris extra ſacramentum poſſe condonari, prout tenent Armilla, *a* & Ledeſma cum communi. Ita prædicta verba interpretatur Soto. *b*

a Armi. v. exc. §. 20. Lede. 2. 4. q. 29. ar. 9.
b Soto in 4. d. 18 ar. 5. col. 9.

ARTICVLVS VIII.

An Regulares confeſſarij poſſint abſoluere percuſſorem clerici manifeſtum.

RESpondeo dicēdo, quod Innocētius VIII. prout habetur in Monumētis, *c* ordinum & in ſupplemento. *Declarauit, quod præcipuus & ſolus caſus hodie Epiſcopis reſeruatus de iure, eſt excōmunicatio, qua incurritur propter iniectionem manus violentæ in perſonam Eccleſiaſticam in caſib. in quib. pertinet ad Epiſcopum.* Vnde cum confeſſores regulares Mendicantes habeant poteſtatem abſoluendi à caſibus iure Epiſcopis reſeruatis per priuilegia in ſuperioribus poſita dubitatur maxime, vtrū per prædicta priuilegia poſſint abſoluere percuſſorem manifeſtum perſonæ Eccleſiaſticæ, & dicendum eſt, quod ſic, dūmodo ſatisfactio manifeſta præmittatur, & ſi perſona Eccleſiaſtica læſa nolit recipere ſatisfactionem à reo oblatam, aut differat eā recipere, aut quia non ſufficiens ſibi videtur, aut vt vexet dictum reum, dicendum eſt etiam percuſſorem poſſe abſoluere, qui congruam ſatisfactionem offert parti, obedientiam Eccleſię prę ſtando, quamuis offenſus tenuat forte, vt eum vexet ſumptibus, vel vt faciat eum, ſi forte obierit, excommunicatum diſcedere, cum ſingulis diebus quis poſſit mori. Nam licet non poſſit abſolui excommunicatus pro manifeſta iniuria, niſi parte ſatisfacta, hoc tamen fallit, quando ſatisfactio requirit altiorem indaginem, ſecundum tradita per Felinum, *d* & Ripā, & ideo dicit *e* Abbas, quod debet iudex multum aduertere, ne reus excommunicatus moriatur; Facit pro hac parte doctrina Philippi *f* Franci dicentis, quod capitulum *ex parte* (*el primero*) de verborū ſignificatione, vbi dicitur, quod pro manifeſta iniuria nullus eſt abſoluendus, niſi ſatisfactione læſę partis prę miſſa, debet intelligi, quā do quantitas ſatisfactionis eſt liquida: quod ſi liquidanda eſt, tunc reus poterit abſolui datis fideiuſſoribus, vel pignoribus. Secundo debet intelligi, quādo ſatisfactio eſt poſſibilis, quando enim nō eſt poſſibilis, tunc abſolutio poteſt dari, vt eſt in quęſtione propoſita. Nam formaliter ſatisfactio fieri non poteſt renuente parte offenſa, ex quacunque cauſa ſit, vt dixit Ioannes Calderinus. *g* Si autem ſatisfacere non poteſt, pręſtet idoneam cautionem, vel iuratoriam, ſi illam pręſtare non poteſt, Qui auctor loquitur de dicta ſatisfactione pro manifeſta offenſa. Et pro hac ſententia faciunt tradita à Couarr.

c in 1. impr. fol. 65. et in 2. f. 66 conceſſ. 154. in ſupp. 98. conſ. f. 355.
d Fel. in c. cū cōtingat de offi. deleg. nu. 1. & 2. Rip. in c. 1. de iudic. n. 75.
e Abb. in c. 9. n. 6. de appel.
f Francus in c. ſolet de ſen. exc. l. 6. nu. 8.
g Cald. in trac. de interd. eccle. vol. 16. trac. fo. 258. in §. ad ſeptimum mēbr. nu. 29. 30. Couar. in ca. alma mater. 1. p. §. 11. n. 11. col. 4.

Sed cōtra prędicta eſt dictum capitulū, *ex parte*, vbi dicitur, quod nullus eſt abſoluendus ab excommunicatione pro iniuria manifeſta, niſi reali ſatisfactione prę miſſa. Per quem textum dixerunt *h* Innocentius, & Ioannes Andreas, quod ſi petenti abſolutionem opponatur de manifeſta offenſa, non abſoluatur: & ſi velit deponere pignora, pro ſatisfactione, quod non audiatur. Nam reſpōdetur, quod hoc in noſtro caſu locum minime habet, cum reus nolit acceptare ſatisfactionem realem, ex cauſis ſuperiùs allegatis.

h Innoc. Andr. in c. ſolet de ſen. exc. li. 6.

ARTICVLVS IX.

Vtrum mendicantes habentes facultatem ad abſoluendum à reſeruatis poſſint abſoluere à conceſſis Epiſcopis iure ſpeciali concilij Tridentini, ſeſ. 24. c. 6.

RESpondeo dicendo, quod cum poſt Conc. Trid. Epiſcopus habeat in his iuriſdictionem ordinariam iure ſpeciali, ſicut habebat olim antequam Papa ſibi eos caſus reſeruaſſet, hi caſus Trid. non cenſentur iam tunc Epiſcopales, quia epiſcopis ſpeciali iure ob perſonę induſtriam, & auctoritatem conceduntur, Quare in his nihil poſſunt regulares confeſſarij, quibus ex priuilegio cōceduntur caſus Epiſcopales, prout ego aduerto in explicatione *i* Bullę Cruciatę, & ſimiliter cum Epiſcopus iure ſpeciali ex tacita commiſſione Papę diſpenſet in voto cōtinentię, cum vrget periculum in impedimento occulto matrimonij contracti, quando non poteſt haberi recurſus ad Papam, & ſcandalum maximum eſſet, ſi hoc ab aliquibus ſciretur, in eo caſu nihil poſſunt confeſſarij regulares, prout ego quoque dixi in dicta explicatione *k* Cruciatę. Quā opinionem me allegando tenet Henriquez. *l* Epiſcopi enim in his caſibus iure ſpeciali prę ſumpto diſpēſant, & ſic prędicti caſus non ſunt caſus Epiſcopales ipſis confeſſarijs priuilegiatis conceſſi. Vnde dicti confeſſores non poſſunt abſoluere à prędictis caſibus in foro cōſcientię ſeculares virtute Concilij Tridētini, & ſuorum priuilegiorum, cum ipſi caſus competant Epiſcopis iure ſpeciali.

i §. 9. nu. 135. in fine.
K vbi ſup. num 118
l Henriquez. li 7. de indul. c. 28 a litera, S.

Nec ſimile eſt, quod affirmat quidam neotericus Petrus Cenetus *m* dicens, quod Concilium Trid. in quantum concedit Epiſcopis, vt poſſint abſoluere ab omni cenſura, &c. ſuos diœceſanos, *n* licet extendatur ad Epiſcopum electum, & confirmatum, etiā ſi non ſit conſecratus, cum huic competant ea, quę ſunt iuriſdictionis, & diſpenſare ſit iuriſdictionis, iuxta tradita a doctoribus *o* & reſoluta ab Abbate & Felino. Et licet extendatur etiam ad capitulum ſede vacante, & poſſit hęc diſpenſatio ab eo concedi, per ea quę tradit Abbas. *p* Quandoquidem capitulum ſede vacante non ſolum ſuccedit in iuriſdictione ordinaria iure communi & generali ad Epiſcopum ſpectante iuxta ſacros Canones: *q* ſed etiā in iuriſdictione iure communi ſpeciali ad Epiſcopū pertinente, ex Abbate, & Decio, *r* & cum Concilium Trid. iure ſpeciali hoc Epiſcopis concedat, ratione iuriſdictionis merito capitulum in dicta iuriſdictione ſuccedit, & in hoc caſu diſpenſat.

m Cen. In coll 4. ad 6. & ele n 3.
n Conc. ſeſ. 24 c 6.
o Doct. in c. trāmiſſa. elect. vb Fel. in c. repe. v Epiſcopus elect non conſecratu in fi. f. 15. Abb in c. cum olim n. 2. q. 2. de mai & obed. & in c at ſi cler. §. de adulterijs. nu 17 de iudic.

Nec his obſtat, quod capitulum non ſuccedit in his, quę competunt Epiſcopo iure ſpeciali, iuxta Innocentium *ſ* & Abbatem, quos ſequitur Alphōſus de Azeuedo. Nam hoc eſt verum in his, quę competunt iure communi ſpeciali gratioſo, videlicet priuilegio, & commiſſione Pontificis, non verò in his, quę ſpectant ad Epiſcopum iure communi ſpeciali vt in hac ſpecie Concilij, docent Abbas, & Felinus. Licet, inquam, ad hos extendatur Cōcilij Trid. decretum, non tamen ait dictus neotericus extenditur ad Abbates Priores, & alios inferiores Epiſcopis ēt habētes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, vt ſunt prouinciales, miniſtri Generales: cum conceſſa Epiſcopis in dicto Concilio ipſis iure communi ſpeciali competant.

p Abb in d. q. q d. cum olim & c. ad abolendam vbi gl. n. ſ de vacante. a bare.
r Abb. in d. §. d adulterijs n. 17 Decius nu. 5c
ſ Inno. in c. cum in cunctis. n. 1 de cle. Abba. i c. verum. n. 9 i pr. de for. comp Azeuedo ad c tiam piſanam li. 1. 2. & ex tt. 2

At licet hęc opinio noua habeat aliquam apparentiam, contraria tamē communiter tenetur, cum

dicti

dicti patres, quoad ſuos ſubditos habeāt iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, iure communi, prout ſatis probatum eſt in ſuperioribus, agendo de Abbatib. quoad eorum iuriſdictionem in communi, & quæ conceduntur Epiſcopis de nouo iure communi, & ipſis patribus, quoad ſuos ſubditos cenſentur conceſſa, niſi ſpecialiter & expreſsè aliquo decreto Apoſtolico ipſis prohibeatur, alioquin eorum ſubditis non eſſet ita prouiſum, vt par erat, ſi ipſis denegarētur cōceſſa circa ſuos Epiſcopis, cum quibus ipſi patres in iuriſdictione communicant.

Quod non eſt dicendum, cum melioris conditionis debeant eſſe regulares, quàm ſeculares Epiſcopis ſubiecti.

Nec obſtat, quod decretum Concilij Tridentini exorbitet à regula iuris communis; quod Summus Pontifex ſolus in vtroque foro diſpenſabat, & ſic non poteſt extendi de Epiſcopo ad alium, qui licet habeat iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, non tamē eſt Epiſcopus, iuxta ea, quæ latè diximus ſupra in quæſtione de priuilegijs quoad eorum explicationem. Nam huic obiectioni reſpondetur, quoad decretum Concilij non eſt lex exorbitans, quæ ſtrictè ſicut odioſa debeat interpretari, imò eſt conſtitutio reducens ad ius antiquum commune iuriſdictionem Epiſcoporum. Ipſi enim Epiſcopi, ſi non eſſent prohibiti, & eorum iuriſdictio non eſſet à ſede Apoſtolica limitata, omnia poſſent in ſuis diœceſibus reſpectu ſuorum diœceſanorum, quæ poteſt Sūmus Pontifex in toto orbe, prout iam in ſuperioribus *a* latè dictum eſt, & colligitur ex traditis à Syl-

a Sup. q. 17.
b Syl. ver. c.

ueſtro. *b* Et ſic in ſuperioribus ex communi omniū ſententia reſolutum eſt ſæpe, quod in his, in quibus à Summo Pontifice non limitatur Epiſcoporum iuriſdictio, ipſa illimitata permanet. Quod optima ratione fundatur, Nam Apoſtoli ſecundum opinionē

c Caiet. in opuſ. de auth. Pap. & conc. ca. 3. & 4. Bannes. 2. 2. q. 1 ar. 10. 4. 349.

Caietani, *c* in quantum Apoſtoli omnes fuerunt æquales, & immediatè à Chriſto poteſtatem iuriſdictionis in totum orbem acceperunt, quam opinionem contra Turrecrematam optime proſequitur Bānes. Vnde cum Epiſcopi in locum Apoſtolorum ſuccedant, per ſuas diœceſes diuiſi in his diœceſibus poteſtas iuriſdictionis in ipſis Epiſcopis reſidens à Summo Pontifice commiſſa debebat eſſe æqualis in ſuis diœceſibus poteſtati Summi Pontificis, ſi ab

d Syl. vbi ſup.

ipſo non limitaretur, reſeruando ſibi aliquos caſus, quos curioſè & doctè congerit Sylueſter. *d* Ex quibus concludo, quod ſicut conſtitutio correctoria reducens conſtitutum ad terminos iuris cōmunis amplè ſecundum Doctores communiter interpretatur: ita decretum Concilij Tridentini correctorium debet ample interpretari, & extendi ad prælatos regulares iuriſdictionem ſimilem cum Epiſcopis habētes, cum in eo definitum reducat poteſtatem Epiſcoporum aliquo modo ad ſimilitudinem illius, quam Apoſtoli in ſua primæua ordinatione acceperunt. Et Pius V. hoc ipſum declarauit in breui quodam dato ad petitionem Prouincialis prouinciæ Caſtellæ ordinis Prædicatorum, cuius tenor ſequitur.

Pius Papa Quintus, ad perpetuam rei memoriam. Romani Pontificis circumſpecta benignitas honeſtis pœnitentium votis perſonarum, quæ ſub religionis iugo altiſſimo famulatum ſtatunt, & ſalubrem directionē reſpiciunt, ad exauditionis gratiā libenter admittit, & fauorib. proſequitur opportunis. Exponi nobis nuper fecit dictus filius Prior prouincialis prouinciæ Hiſpaniæ ordinis fratrum Prædicatorum, &c. Et inſuper quid ſacrum œcumenicum concilium generale Tridentinum conceſſit Epiſcopis vt abſoluere poſſint in foro animæ, ſeu conſcientiæ ab omnib. peccatis, & diſpenſare in irregularitatib. prout ſeſſ. 24. ca. 6. habetur, ne prior prouincialis, & ſuperiores Prælati dicti ordinis tam in dicta prouincia, quàm extra eam vbilibet in hac parte deterrioris conditionis, quàm clerici, aut ſeculares exiſtant, eiſdem Priori conuentuali, & ſuperiorib. prælatis, vt ipſi per ſe ipſos idem omnino poſſint in fratres, et moniales dicti ordinis ſibi ſubditos, quoad abſoluēdi, et diſpenſandi huiuſmodi, quàm alias quaſcunq. facultates, eiſdem authoritate tenore etiam perpetuo concedimus, & indulgemus, atque etiam declaramus præſentes literas perpetuo durare, & valere. Hæc Pius V.

ARTICVLVS X.

Quid importetur per abſolutionem à cenſuris in foro conſcientiæ.

RESpondeo dicendo, quod hic articulus proponitur, vt omnibus pateſiat, quid ſit abſoluere in foro conſcientiæ, prout ſæpe ſæpius conceditur. Et pro explicatione eſt notandum, quod in eo requiruntur duo. Primum, quid ſignificent illa verba in foro conſcientiæ. Secundum, quid operentur, &c.

Et quantum ad primum eſt notandum, quod abſoluere in foro conſcientiæ eſt exercere poteſtatem in illis priuilegijs conceſſam in ſalutem animarum, vt valeat coram Deo, & non coram Eccleſia, vt cōſtat ex traditis à Couarruuias. *e* Et dato, quod hæc abſolutio fiat videntibus aliquibus, non propterea non ſit in foro conſcientiæ: quia ſine ſtrepitu fit, & non, vt tollatur ius tertij per eam, ſed vt anima illa ligata vinculis excommunicationis ſit abſoluta coram Deo. Et ſic modo in Concilio Tridentino *f* cōceditur Epiſcopis poteſtas abſoluendi à certis cenſuris, ſed in foro conſcientiæ tantùm. Et dato quòd coram multis fiat hæc abſolutio, etiam iſtæ abſolutiones dicuntur fieri in foro conſcientiæ tantum: quia ab eo, ad quod actio tendit, ſumit ſpeciem. Et quia huiuſmodi abſolutiones, confeſſiones, & vſus priuilegiorum ordinantur ſolùm in bonum animæ: ideo ex illo debent nominari, & in illo fieri. Vnde non tollitur per huiuſmodi confeſſiones, & abſolutiones ius tertij. Poteſt enim offenſus ab abſolutis petere in iudicio ſuum intereſſe, id eſt, damnum: quia quoad hoc non valent dictæ confeſſiones, & abſolutiones. Et hoc eſt certiſſimum, vt conſtat ex traditis à Couarruuias. *g* Scito etiam, quod aliud eſt priuilegium conceſſum in foro conſcientiæ tantū, & aliud in foro pœnitentiæ. Nam id, quod conceditur in foro conſcientiæ tantum, poteſt fieri à Sacerdotibus, & à non Sacerdotibus. Vt abſolutio ab excommunicatione, vel cenſura in foro conſcientiæ tantum, poteſt fieri à Sacerdotibus, & à non Sacerdotibus, & ſic poteſt fieri extra Sacramentum. Id vero, quod conceditur in foro pœnitentiæ, ſolis confeſſoribus ſacerdotibus conceditur: & ſic non poteſt fieri extra ſacramentum, prout tradunt Sylueſter, *h* & Nauarrus. Et videndus eſt Præpoſitus, qui dicit, quod triplex eſt forum, contentioſum, pœnitentiale, & medium, ſcilicet, conſcientiæ, de quo etiam agit Diuus Antoninus. Verum eſt tamen, quod abſolutio in foro conſcientiæ, ſi præcipiatur, vt fiat à ſacerdotibus confeſſoribus, minimè poteſt fieri ab his, qui ſacerdotes non ſunt. Vnde cum Leo Decimus, prout habetur in ſupplemento, *i* *Conceſſerit, quod fratres Minores, qui audiunt confeſſiones abſoluendo in foro conſcientiæ excommunicatos, non teneantur ſeruare formam, quæ obſeruatur in publicis abſolutionibus, ſcilicet, flagellationē cum Pſalmo Miſerere mei, &c.* Talis abſolutio non pōt fieri

e Cou. in c. alma mater. §. 11. n. 6. in 1. par.
f Seſ. 24. c. 6.
g Cou. in c. alm. mater. in 6. par. principali §. 11. & 16.
h Syl. tit. abſo. 1. §. 1 p. 3. Na. c. 27. nu. 41. Præp. in c. præterea, et 2. de ſponſalibus Anto. 3. ti 24. c. 77. in fi.
i Supp. f. 59. conceſſ. 174.

virtute

Digitized by Google

virtute dicti priuilegij, niſi à ſacerdotibus confeſſoribus debitè præſentatis. Hoc enim indicant illa verba, ibi *Qui audiunt confeſſiones*, Verum eſt tamē, quod talis abſolutio abſque dicta cęrimonia poteſt impendi ab ordinarijs, vel ab eorum commiſſarijs, quando ipſa cęrimonia commode fieri non poteſt, prout ait Nauarrus. *a* Et ſic ſæpe ſæpius in religionibus abſoluuntur apoſtatæ ab excommunicatione incurſa per apoſtaſiam, ſine prædicta cęrimonia; quia ipſa debite applicari non poteſt pro tunc.

a Nau. in Manu. c. 26. nu. 9.

Quantum ad ſecūdum, quod promiſimus reſoluendum, quid ſcilicet, operetur abſolutio in foro conſcientiæ tantum? reſpondetur, quod abſolutus ab excommonicatione in foro conſcientiæ tantùm ita debet ſe habere, ac ſi iniuſte in foro exteriori eſſet excommunicatus. Qui quomodo ſe debeat habere in foro exteriori, docet late *b* Soto, Adrianus Medina, Nauarrus, & Couarruuias. Qui etiam ſi celebret publice, & cum ſcandalo in foro interiori, nō remanet irregularis; ſiquidem in eo ab excommunicatione eſt liberatus, & publicitas facti, & ſcandalū multorum non ſunt cauſa iuridica, ratione cuius tales irregulares efficiantur: & irregularitas non contrahitur, niſi propter cauſas in iure expreſſas. Verū eſt tamen, quod in foro exteriori irregularis iudicabitur, ſtando in iuris rigore. Loquendo tamen ſecundum æquitatem, ſi iudici conſtet ipſum eſſe abſolutum, non debet ipſum vt irregularem tractare, vt in ſimili caſu tenent Decius; *c* & Pariſius, docentes hunc non debere condemnari vt irregularem, ſi ſine ſcandalo celebrauit. Et pro hac parte faciunt tradita à Nauarro. *d* Et probatur: nam iudex Eccleſiaſticus ad partem benigniorem debet inclinari, quando ipſi conſtat ex ſcedula confeſſoris, & ex alijs coniecturis dictum excommunicatum bona fide, & ſine culpa celebraſſe, vt probent Clemens, *e* & Chriſoſtomus ſuper Matthæum, & Simancas. Denique excommunicatio iniuſta, & inualida, parum plus nihilo, niſi in foro exteriori nocet; quia nō adimit commonionem, quæ omnino eſt interior, neque ſuffragia generalia, quæ Eccleſia, & eius miniſtri faciunt, quatenus ſunt tales. Adeo, quod Caietanus *f* dixerit huiuſmodi excommunicationem iniuſtam non eſſe proprie excommunicationē, ſicut neque homo mortuus eſt homo. Vnde, cum abſolutus in foro conſcientiæ ab excommunicatione dēat ſe habere, ſicut excommunicatus nolliter iniuſte, dicendum eſt parum plus nihilo ipſius excommunicationem illi nocere, niſi in foro exteriori: quia non adimitur ipſi communio, quę omnino eſt interior neque priuatur ſuffragijs generalibus, quæ Eccleſia & eius miniſtri faciunt, quatenus ſunt tales.

b Sot. in 4. d. 22 q. 1. art. 3. Nau. c. 27. nu. 3. et n. 38. Cou. in c. alma. mat. 1. p. §. 9. c. 7. concl. 4.

c Dec. conſ. 137 nu. 3. Pariſ. coſ. 1. n. 15. vol. 4.

d Nau. c. 27. n. 43.

e Clemēs li. 2. conſt. Apoſtolicarū. c. 8. Chry. hom. 43. & hēt in c. alligāt. 26 q. vlt. Sima. de inſti. catholicis c. 47. nu. 79.

f Cai. in tracta tu. 10. q. 2. de effectu. cōmunicat.

ARTICVLVS XI.

Vtrum religioſi Sacerdotes ſimplices abſoluentes ab excommunicatione minori incidant in pœnam Clementinæ primæ, de priuilegijs.

RESpondeo dicēdo, quod ſecundum Clementinam *dudum*, regulares admiſſi ad cōfeſſiones poſſunt abſoluere ab excommunicatione minori iuris: & hoc iure legationis, qua eis permittitur, vt Sacramentum pęnitentiæ adminiſtrent. Nam quicunque à peccatis mortalibus poteſt abſoluere, hic quoque à minori excommunicatione abſoluere poteſt, vt teſtantur Syluester, *g* & Ioannes Tabien. Religioſus autem non approbatus ab ordinario, cum nō habeat iuriſdictionem ad abſoluendum ſeculares à peccatis, minime habet ſecūdum ius poteſtatem ad abſoluendum ab excommunicatione minori, ſecundum veriorem opinionem Caietani, quam egò cum alijs contra Nauarrum in noſtra ſumma *h* confeſſorum ſum ſecutus. Vnde videtur dicendum, quod regularis abſoluens ab excommunicatione minori incidat ipſo iure in pęnam excommunicationis latam in dicta Clementina, per quam religioſi excommunicantur, quia ab excommunicatione ſine priuilegio aliquo abſoluunt. Et hanc opinionem tenet Geminianus. *i* Et probatur, nam in dicta Clementina ſimpliciter ipſis religioſis prohibetur, ne ab excommunicatione abſoluant, in qua non diſtinguitur, an loquatur de excommunicatione maiori, vel minori. Et confirmatur; nam excommunicatio ſimpliciter ſumpta æquè de maiori, atque minori excōmunicatione dicitur. Contrariam tamen ſententiā poſt alios tenet Sylueſter *k* Tabien. Quorum primum argumentum eſt, quod excommunicationis nomine maior excommunicatio importatur, vt capitulo penultimo, de ſententia excommunicationis. Cui reſpondeo, quod imò contrarium ibi habetur. Dicitur enim ibi; Si contingat, quem excommunicari, hunc non tantum maiore, ſed etiam minori excōmunicatione eſſe ligatum. Vnde primam opinionē tenet Bartholomeus *l* Vgol. Ego autem, licet ſecundam opinionem ſentiam eſſe veriorem, cum non ſit credendum, pęnam excommunicationis maioris ipſo facto imponi contra religioſos, ab excommunicatione minori abſoluentes, exhortor tamen religioſos ſimplices Sacerdotes, ne a dicta excommunicatione minori abſoluant alios. Tum, quia opinio Caietani contra Nauarrum receptior eſt, & verior iudicatur. Tum, quia non deſunt viri docti, qui eos, etiā ſi ſunt approbati confeſſores ab ea abſoluentes excommunicatos, ipſo facto iudicant eſſe, cum nullū priuilegium à Sede Apoſtolica ipſis concedatur ad eam abſolutionem condonandam. Priuilegia enim reſpectu abſolutionum ſecularium tantùm regularibus ab Ordinario approbatis ad audiendas regularium confeſſiones conceduntur.

g Syl. v. exc. 7. n. 37. & v. abſolutio. in n. 3. Tabien. v. abſol. 1. n. 2. verſ. decimum.

h in ſumma 1. tomo.

i Geminianus i c. vnico in ſi. de his quæ vi metuſue. li. 6.

K Syl. in v. ex. n. 37. v. 9. Tabie. v. exc. 4. caſu. 21. n. 11. verſic. 10.

l Vg. de exc. minori tabu. 3. c. 4

ARTICVLVS XII.

Vtrum religioſi poſſint abſoluere à culpa & à pœna ſine eo, quod incidant in excommunicationis ſententiam.

RESpondeo dicendo, quod in Clementina *m* quadam prohibetur ſub pęna excommunicationis ipſo facto Sedi Apoſtolicæ reſeruatę, ne quenquam religioſi abſoluere præſumant à culpa & à pœna, niſi priuilegij Apoſtolici ad id habuerint authoritatem. Pro cuius rei intelligentia oportet annotare, quid importet abſoluere à culpa, & à pęna. Et aduertendum, quod culpa quid diſtinctum à pœna ei correſpondens eſt. Imò remiſſa culpa per contritionem, & ſacramentalem abſolutionem, manet pęna exoluenda, temporalis tantum, vt tenet Eccleſia Catholica. Qua ratione & ponitur purgatorium, locus vbi illi, qui in gratia decedunt ſine plena ſatisfactione, ibi eam ſoluunt, [illegible] ſuffragijs viuorum iuuantur, in quo peſſimè hę[illegible] noſtri temporis errauere, de quibus in præſe[illegible]um diſputādum nō eſt, quia ſolùm intendimus [illegible] adducere, quæ ſunt, aut videntur neceſſaria pro [illegible]plicatione huius articuli, quem propoſuimus exponendum. Per contritionem enim peccati in ordine ad Sacramentum pœnitentiæ pœna æterna in temporalem commutatur

m Cle. de pæn. & remiſſ.

tatur, & remanet reatus ad pœnam temporalem. Et de hac pœna temporali, magis, vel minus, remittitur, ſecundum maiorem vel minorem dolorem. Et in ſacramento pœnitentiæ, quod completur in abſolutione facta a confeſſore, non eſt dubium, quod aliqua pars pœnæ exoluendæ remittitur, prout tra-
a *Doct. in 4. diſt. 14.* dunt communiter Doctores. *a* Ad huiuſmodi pœnam exoluendam ex Eccleſiæ theſauro adiuuatur peccator per indulgentias. Qui theſaurus conſtat ex meritis Chriſti, & Sanctorum. Huius theſauri diſpẽſator authoritatiuè eſt ſolus Chriſti Vicarius, Epiſcopi, & alij, quantum ex commiſſione eis conceditur. De huiuſmodi diſpenſatione quomodo fieri debeat, ex iuſta cauſa, & claue non errante proprio loco tractatur a doctoribus: & ego late explicaui in noſtra explicatione Cruciatæ, præcipue in quæſtionibus proœmialibus eiuſdem, vbi videantur hæc.

Qui ergo abſoluit, ſi concurrat poteſtas ordinis, & iuriſdictionis, ſic vere a peccato abſoluit, vt nulla penitus dicatur culpa remanere. Et cum ab omni culpa neceſſario abſoluat, non ſic ab omni pœna, quia non eſt ei hoc conceſſum, cum debeat peccator illam in purgatorio exoluere, vel ſi ex theſauro communi de hac iuuari per indulgentias oportet, fiat ab illo, qui clauem habet, id eſt, per Pontificem Summum, vel de eius licentia. Ex verbis prædictæ Clementinæ videtur, quod aliqui indiſcreti cõfeſſores habebant in vſu abſoluere, nõ a culpa ſolum, ſed ſicut totaliter a culpa ſimiliter a pœna. Et hoc videtur prohiberi in ea. Et quod hic ſit ſenſus inſi-
b *Gl. in c. omẽ. de pœnit. & abuſio. ver. pœna.* nuat Gloſſa, *b* vbi ponuntur hæc verba; *A culpa & a pœna. Iſta eſt illa pleniſſima peccatorum remiſſio, quę conceditur Cruce ſignatis pro ſubſidio vltra marino, quę datur in anno centeſimo.*

Ex quibus infertur, quod religioſus abſoluens pleniſſimè a culpa, in quocunque caſu ſit, per iſtam Clementinam, non incidit in excommunicationem.

Hoc patet: quia in litera dicitur, *a culpa, & a pœna.* Et cum hoc ſit odioſum, oportet reſtringere, & non ampliare ad caſum non expreſſum, prout tenet Cardinalis Granuela, *c* & alij communiter.

c *Granu. in d. Clem. nu. 20.* Secundo infertur, quod religioſus abſoluens a pœna ſolum, non incidit in excommunicationem huius Clementinæ. Quia ſicut ad hoc, quod quis incurrat in cenſuram non ſufficit, quod abſoluat a ſola culpa, & ſimiliter non ſufficit, quod abſoluat a ſo-
d *Granuela. ubi ſup.* la pœna, ſic ſentit Granuela. *d* Quod tamen irrationabile putat Syluester. *e* Quia cum religioſi expo-
e *Sylu. tit. exc. 7. nu. 41.* ſiti abſoluere poſſunt a tota culpa, maxime vbi nullus adeſt caſus reſeruatus, quæ ratio eſt, quod abſoluens a pœna tota non incidat, & tamen incidat etiam ſi ſuper hoc abſoluat a culpa, a qua poteſt ſine prohibitione abſoluere? Alioquin ſecundum ſẽſum Granuelæ, ſi religioſus ei, qui eſt cum eo confeſſus, plenariam indulgentiam conferret, non incideret, quod eſt ſtultum. Nec obſtat, quod conſtitutio loquitur copulatiue, quia hoc non facit, vt exprimat ſenſum iſtorum verborum. Sed, vt patet in textu, hoc dicit facere, vt verbis eorum vtatur, ſcilicet religioſorum, qui plenariam indulgentiam vocare ſolent a culpa, & a pœna, Vnde idem eſt, ac ſi dicantur incidere cum plenariam abſolutionem a pœna impartiuntur. Hæc S[illegible]ueſter cuius opinionem amplector. Non enim [illegible] docti literæ debent ita adhærere, vt ab ſpiritu le[illegible]iſcedant.

Tertio infertur, q[illegible] religioſus abſoluens a culpa, & a pœna per aliq[illegible]d priuilegium ipſi, aut pœnitenti conceſſum: non incidit in pœnam Clementinæ, cum pœna ipſius proponatur contra præſumẽtes dolo, & illicite dictam Clementinam tranſgredientes. Tum etiam, quia Clementina nõ proponit dictam pœnam contra illos, qui aliquo priuilegio muniti dictam abſolutionem impendunt.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum priuilegia, quibus religioſi poſſunt abſoluere a caſibus reſeruatis, ſint hodie per concilium Tridentinum ſublata.

RESpondeo dicendo, quod quidam modernus author cuiuſdam *f* libelli, qui dicitur catecheſis, ſiue inſtructio a reuerendiſſimis dominis exami- f *Pag. 429.*
natoribus promulgata inter alia duo docuit. Primum, quod hodie priuilegia regularium, quoad effectum abſoluendi a caſibus Epiſcopis reſeruatis, ſunt ſublata per Concilium Tridentinum, & per declarationem Gregorij XIII. Secundum dicit, quod regulares bene poſſunt abſoluere ab omnibus caſibus Papæ reſeruatis virtute Maris magni, & aliorũ priuilegiorum, & ab illis, quos Clementina, *dudum*, de ſepulturis ipſis concedit. Intelligit tamen prædictus author, quod dicta Clementina non concedit ipſis authoritatem ad abſoluendum a caſibus, quos Epiſcopi ſibi reſeruant. Quæ opinio magnã in confeſſariorum regularium animis confuſionem generauit. Contra quam inſurgit Bibaldus *g* in ſuo aureo g *Bibal. tit. de abſol. n. 116.*
candelabro affirmans, confeſſores regulares modo poſſe abſoluere ab omnibus caſibus, quos Epiſcopi ſibi ſpecialiter reſeruant. Et primo probatur: nam ſecundum veriorem opinionem, quam ſupra in articulo ſecundo huius quæſtionis retulimus, Clemẽtina, *dudum*, quæ eſt ius commune, concedit facultatem ipſis confeſſarijs, vt poſſint ab Epiſcopis reſeruatis abſoluere. Et Concilium Tridentinum *h* hanc authoritatem minime reuocat. Si enim per dictum h *Conc. Trid. ſeſſ. 14. c. 7.*
canonem poteſtas Clementinæ, *dudum*, & aliorum priuilegiorum regularibus eſſet ſublata, abſque dubio de his fieret mentio in dicto canone ſicut facit idem Concilium Tridentinum ſeſſ. 24. ca. 2. reuocando textum, in capitulo, *quamuis*, de cognatione ſpirituali in ſexto dicens: *Conſtitutionibus tamen contrarium facientibus.* Horatius Lucius Calenſis additionator Concil. Trid. in margine dicti capitis allegat dictum capitulum, *quãuis*, tanquam reuocatum ab ipſomet Concilio Triden. Qui doctiſſimus additionator in dicto capite ſeptimo ſuperius allegato in margine, nullam facit mentionem dictæ Clementinæ, *dudum*, ſentiens dictum caput ſeptimum minime Clementinam, *dudum*, reuocare. Si enim reuocaretur ab ipſo, in margine ſine dubio apponeretur. Præterea, quando Clementina prima de immunitate Eccleſiarum, reuocat textũ in capitulo *clericis, laicos*, eodem titulo in ſexto, ait. *Conſtitutionem penitus reuocamus, et volumus haberi pro infecta.* Et cum in Clementina *dudum*, reuocatur textus in extrauaganti, *inter cunctas*, de priuilegijs, ſic habetur, *Nos eam omnino caſſamus.* Cum ergo neque in dicto capite ſeptimo, neque vllo alio loco Concilij Tridentini reſpectu huius poteſtatis, de qua agimus vllum habeatur verbum de Clementina, *dudum*, regulariumque priuilegiorum reuocatione conſtat manifeſte, & ius dictæ Clementinæ, & priuilegia vim ſuam, roburque obtinere. Denique concilium in dicto capite ſeptimo, tantum dicit, quod liceat Epiſcopis reſeruare ſibi caſus, quoad ſuos ſubditos, quod nos concedimus. Non tamen per hoc tollit authoritatem abſoluendi a dictis caſibus regularibus conceſſam. Neque obſtat dictum caput ſeptimum definiens in articulo mortis, nullum eſſe caſum reſeruatum, Addens, *extra quem*

arti-

Digitized by Google

articulum ſacerdotes cum nihil poſſint in caſibus reſeruatis id vnum pænitentibus perſuadere nitātur, vt ad ſuperiores & legitimos iudices pro beneficio abſolutionis accedant. Ex quo loco aliqui ſumunt argumentū pro contraria parte. At his poſſumus reſpondere, quod concilium loquitur de ſacerdotibus ſecularibus, non autem de regolaribus priuilegiatis ſupradictis debite præſentatis, & ab Ordinario approbatis. Quod vltra ſupradicta comprobari poteſt ex verbis ipſiuſmet concilij, ſeſſione vigeſima quinta, capite decimo quinto, de reformatione. Vbi agens de preſbyteris idoneis ad confeſſiones audiendas ait, *quamuis presbyteri in ſua ordinatione a peccatis abſoluendi poteſtatem accipiant, Decreuit tamen ſancta Synodus, nullum etiam regularem poſſe confeſſiones ſecularium audire, &c.* Ponderanda enim ſunt illa verba, *nullum etiam regularem*. Nam, ſi in illa generali presbyterorum appellatione ibi, *quamuis presbyteri in ſua ordinatione* comprehenderentur regulares, ad quid poſtea neceſſe haberetur illos exprimere per illud verbū *etiam regularem?* Ergo ſicut in hoc decreto loquens de ſacerdotibus confeſſoribus, vt comprehenderentur etiam regulares illud explicauit, ac priuilegia in contrarium annullauit: ita in dicto capite ſeptimo agens de abſolutione reſeruatorum, ſi vellet comprehendere regulares, etiam illos ſpecificaſſet, eorumque priuilegiorum in contrariū facientium meminiſſet. Sed non fecit: ergo ſignum euidens eſt, concilium in illo decreto confeſſores regulares minime comprehendere voluiſſe, ſciens iā illos debite præſentatos, & ab ordinarijs approbatos, tot tantorumque priuilegiorum copia eſſe refectos, poſſeque ſecundum priuilegia in corpore iuris poſita à caſibus ab Ordinario reſeruatis abſoluere.

Non tamen me latet, quod cum à ſacra congregatione Cardinalium, qui præpoſiti ſunt decretis Concilij Tridentini interpretandis, fuit quæſitum, an regulares ex priuilegijs à Sede Apoſtolica impetratis præſertim autem ex eo, quod nominant Maremagnum, poſſint in his caſibus, quos ſibi Epiſcopus reſeruauerit abſoluere pęnitentes, quod hac de re vbi congregatio accurate egiſſet, deinde ad Sanctiſſimū dominum Papam retuliſſet, Sanctitas ſua etiam de ſententia congregationis cēſuit ex facultatibus, per hoc Maremagnum, aliave priuilegia regularibus cōceſſa facta, mentem non eſſe poteſtatem concedere abſoluendi à caſibus ab Epiſcopo reſeruatis.

Et hæc declaratio fuit data Romæ die decima Septembris, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo.

Et eadem hæc ſacra congregatio ſupra Conciliū Tridentinum, ſeſſione decima quarta, de ſacramento pęnitentiæ, capite ſeptimo, & canone vndecimo declarauit, neque confeſſores vi priuilegiorum roſarij, neque patres Ieſuitas poſſe abſoluere pęnitentes à caſibus reſeruatis Epiſcopo, niſi priuilegia ipſa talem tradant facultatem, vel ſint obtenta, aut confirmata poſt Concilium Tridentinum.

Imò reuerendiſſimo Epiſcopo Caietæ nomine Alfonſo Hiſpano eandem ſacram Cardinaliū congregationem conſulenti, an per Bullas ordinarias, in quibus ſolet dari facultas abſoluendi à caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, comprehendantur etiā caſus, quos Epiſcopus & Prælatus religionis, cum ſuis ſubditis regularibus reſeruauit, fuit reſponſum, quod non, niſi de his fieret ſpecialis mentio. Iterum etiam dubitanti, quid per Bullam ſanctiſſimi nominis Ieſu, in qua ſpecialiter habetur, quod confeſſarij poſſint abſoluere confratres à caſibus Epiſcopo reſeruatis, Illuſtriſſimus Cardinalis Carrafa nomine totius congregationis reſpōdit, neque per illam Bullam fieri poſſe, niſi tantum ratione Iubilei plenisſimi indicti a Summo Pōtifice, cum poteſtate abſoluendi a quibuſcūque caſibus, etiam in Bulla Domini contentis. Et has declarationes refert *a* Alfonſus de Caſarubius Capucinus in additionibus ad Compendium priuilegiorum Mendicantium, haberi in catecheſi Neapolitana folio ducenteſimo octuageſimo ſeptimo. Ex quibus declarationibus clare colligitur, authoritatem quoad caſus ab Epiſcopis ſpecialiter reſeruatos conceſſam regularibus eſſe ſublatam. At reſpondeo, quod Gregorius Tertius decimus decima die Maij, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo tertio, declarauit non eſſe intentionis ſuæ, quod per talem reuocationem derogata ſit Societatis facultas, eamque quatenus opus ſit de nouo confirmauit. Ita refert Collector *b* compendij Societatis Ieſu. Ex quo colligitur confeſſores Societatis poſſe abſoluere virtute ſuorū priuilegiorum, etiam hodie à caſibus Epiſcopis reſeruatis. Vnde cum Mendicantes fratres gaudeant priuilegijs religioni Societatis Ieſu cōceſſis, vti probatum eſt late in ſuperioribus, *c* ſequitur euidenter etiam confeſſores Mendicantes virtute dicti priuilegij per communicationem poſſe modo a caſib. reſeruatis Epiſcopis abſoluere. Quod ex dictis in allegato loco clarius patebit.

a *Caſarub. tit. abſol. quoad ſeculare. pag. 81. & tit. caſus reſeruati. pa. 150 & 151.*

b *Collector in Compend. titu. abſol. §. 1.*

c *ſup. q. 55. art. 17.*

ARTICVLVS XIV.

Vtrum confeſſores regulares, vbi publicatur Bulla Cruciatæ, poſſint abſoluere pænitentes, non habentes Bullas, a caſibus reſeruatis virtute prædictorum priuilegiorum.

RESpondeo dicendo, quod in Bulla Cruciatæ nō ſuſpenduntur gratiæ conceſſæ ſuperioribus ordinum Mendicantium, quantum ad eorum fratres ſolum. Ex quibus verbis videtur colligi, quod cum gratiæ confeſſarijs regularibus conceſſę reſpectu abſolutionum quædam concernant abſolutionem fratrum, de quibus in quæſtione ſequenti dicetur: aliæ concernant abſolutionem ſecularium, de quibus in hac quęſtione eſt nobis ſermo, videtur inquam colligi, quod gratiæ, & facultates conceſſę dictis ſuperioribus, inquantum pertinent ad abſolutionem, & diſpenſationem, & commutationem votorum ſecularium, de quibus in ſuperioribus egimus mentionē in Bulla Cruciatæ ſuſpenduntur. Et huic opinioni adhęſi in noſtra explicatione Cruciatę. Sed inuenio viros doctos, & religioſos contrariam amplecti ſententiam, ad quem effectum multa mente fabricaui ad prædicti argumenti ſolutionem. Et certè ex his multa ad manus meas peruenerunt. Et poſt longas vigilias in huius argumenti ſolutione inſudādo, volens communem opinionem tantorum patrum ſequi, meam ſentētiam in medium proferam ſub correctione cuiuſcunque melius ſentientis. Et etiam ſi ſpeculatiue contraria opinio verior ſit, ſecundum tamē opinionem doctiſſimorum virorum, prout cōſtat ex traditis a Soto, *d* Nauarro, & Corduba, etiā ſi illa opinio ſpeculatiue ſit falſa, nihilominus poteſt ſequi modo ſe cū alia a viris doctiſſimis ſecuta orator conformet. Et hāc opinionem neque etiam ſpeculatiuè apud me falſam eſſe iudico.

d *Soto in 4. diſ. 32. q. 1. ar. 3. co. 2. in fi. Nau. in Man. c. 1. in fi. Cord. lib. 1. q. n. 98.*

Pro cuius explicatione primo eſt notandum, quod omnes facultates & gratię, quæ in Bulla Cruciatę conceduntur, indulgentur perſonis particularibus: & ſunt priuilegia perſonalia, vt ait Nauarrus. *e* Quod probatur; nam in ſuſpenſione indulgentiarum, & facultatum, habetur in eadem Bulla,

e *Nau de indulgen. notab. 28. n. 13. & 14.*

Google

quod accipiendo eam reualidantur. Et certum eſt quod perſonę ſingulares, & non monaſteria, & conuentus dictas Bullas accipiunt.

Neque contra hoc obſtat, quod in Bulla ſuſpenduntur facultates, & gratię conceſſę monaſterijs confratriis, & hoſpitalibus, quę videntur eſſe priuilegia realia, & non perſonalia. Huic enim argumento reſpondeo, quod in dictis verbis ſolum ſuſpenduntur indulgentię, quę lucrantur viſitando dicta monaſteria, & dictis confratrijs, & hoſpitalibus in aliquo ſecundum conſtitutiones Apoſtolicas inſeruiēdo, & reſpectu eorum ſolum ſunt priuilegia perſonalia.

Secundo eſt notandum, quod priuilegia conceſſa confeſſoribus ordinum Mendicantium, & aliorū ordinum ad abſoluendum à reſeruatis, & ad diſpenſandum, & commutandū vota ſecularium, de quibus in ſuperioribus fecimus mentionem non ſunt priuilegia perſonalia, ſed realia. Licet.n.cōcedantur perſonis, non conceduntur ipſis, vt perſonis ſingularibus, ſed vt perſonis dictorum ordinū profeſſoribus, quibus ordinibus voluit ſedes Apoſtolica prędictum fauorem impartiri. Vnde potius cenſenda ſunt dicta priuilegia conceſſa ordinibus, quàm perſonis. Quod probatur, Si enim hi religioſi authoritate Apoſtolica à religione egrederentur habitum relinquentes, minimè dictis facultatibus fruerētur, quod eſt clarum indicium dicta priuilegia non eſſe perſonalia. Si enim eſſent præciſè perſonalia, perſonas ſequerentur, etiamſi ſtatum mutarēt. Et quia tractando de rebus iuris, erubeſcimus, cum ſine lege loquimur, oportet manus ad hæc arma extenderę, hanc doctrina legibus comprobando. Pro cuius explicatione ſecundo eſt notādum, quod ad cognoſcendum, an aliquod priuilegium ſit perſonale, an reale, primo debet reſpici ad qualitatem negotij, quod conceditur, vt affirmat Aymon. *a* Debet etiā attendi ad cauſam ipſius conceſſionis, vt colligitur ex quadam lege, *b* & tradunt Romanus, Aretinus, Baldus, & Alciatus. Vnde ſi conſtat cauſam principalem priuilegij fuiſſe aliquam perſonam ſingularem, iudicatur priuilegium perſonale. Et contra, ſi conſtat, quod cauſa principalis fuit aliqua res, vel aliquis locus, cenſetur priuilegium reale: ſiquidem in quacunque diſpoſitione cauſæ principales, & immediatæ debent attendi, & non ſecundarię, remotę, & impulſiuæ, vt colligitur ex multis legibus, *c* in quibus id notat Bartolus.

a Aym. conſil. 404. à nu. 2. l. 3.
b l. in omnibus. cauſis. ff. de reg. iur. Roma. in l. marit. n. 32. et ibi. col. 3. in pri. ff. ſol. mat. Bal. i l. apud Iul. §. idē Iuls. admit. ff. de lega. 1. Alcia. reſpo. 20. n. 21. alias conſ. 7 n. 25. vol. 4.
c le. ſocium qui §. 1. et ibi Bar. ff. pro ſocio. l. qui except. in prin. ff. de cōd. indeb.
d l. quia tale. ff. ſolut. matr. Zazin. in leg. marito. n. 32. ff. eo.
e l. firma. §. quāquam. ff. de cenſib. l. 2. ff. de reb. dub. Romanus. in l. maritū. n. 17. ff. ſol. mat. et in d. l. 2. nu. 4.

Ex quibus infertur, quod cum dicta priuilegia cōcedantur ratione eius, quod debetur religionibus, in quibus confeſſores prædicti præſentati ſunt, & in hoc miniſterio inſtituti, clarum eſt, dicta priuilegia magis eſſe realia, quàm perſonalia. Quod confirmatur: nam etiam ſi priuilegia, quæ conceduntur certo generi perſonarum (vt ea, quæ conceduntur maritis) ſint perſonalia, vt colligitur ex quadam lege, *d* & notat Zazinus: attamen priuilegium conceſſum certo generi perſonarum, quod per fictionem iuris nunquam perijt, perpetuum eſt, & reale; ſicut priuilegium, quod vnius ciuitatis ciuibus conceditur; vt colligitur ex iure, *e* & notant Romanus, & Socinus. Et id ipſum dicendum eſt in noſtro caſu, ſiquidem priuilegia, & facultates ſupradictæ dantur religionibus, cum cōcedantur confeſſarijs dictarum religionum, qui per fictionem iuris nunquam pereunt.

Tertio eſt notandum, quod ſicut in Bulla Cruciatæ non conceduntur priuilegia niſi perſonalia perſonis ſingularibus conceſſa, ita in ea non ſuſpenduntur, niſi priuilegia perſonalia ſingularibus perſonis conceſſa, quibus immediate conceduntur gratiæ, & facultates monaſterijs, & hoſpitalibus, cōfratrijs, & alijs pijs locis. Et ſic non ſuſpenduntur dictę gratię, in quantum conceduntur dictis locis, ſed in quantū concernunt perſonas ſingulares, quæ his facultatibus poſſunt gaudere.

Quarto eſt notandum, quod etiam ſi in dicta Bulla ſuſpendantur facultates conceſſæ monaſterijs reſpectu perſonarum ſingularium, quæ ipſis poſſunt frui, non tamen ſuſpenduntur facultates conceſſæ religionibus, & ordinibus, quod neceſſarium erat exprimere, nam ſicut in generali priuilegiorum reuocatione non includuntur priuilegia conceſſa religionibus, niſi expreſſe dicatur, vt ſupra late dictum eſt, & conſtat ex traditis a Nauarr. *f* ita in generali ſuſpenſione priuilegiorum non ſuſpenduntur priuilegia conceſſa ordinibus, & religionibus, niſi expreſſe id dicatur.

f Nau. de ind. not. 53.

Ex quo colligitur primo, quod priuilegia conceſſa presbyteris confeſſorib. dictorū ordinū ad abſoluendum à reſeruatis, & ad diſpenſandum, & ad cōmutandum vota ſecularium, minime in Bulla Cruciatæ ſuſpenduntur: ſiquidem hæc, vt dictum eſt ſupra, priuilegia ſunt realia, & non perſonalia. Ex quo conſequenter ſequitur primo, quod poſſunt ſeculares abſolui, & diſpenſari à dictis fratribus iuxta ſuorum priuilegiorum tenorem, etiam ſi ipſi confeſſores, & ſeculares minime Bullam Cruciatæ habeāt.

Secundo infertur, quod priuilegium ſuſpēdendi interdictum in feſtiuitatibus religionum non ſuſpēditur in hac Bulla, quia hoc priuilegium non eſt perſonale, ſed reale conceſſum immediatè cōuentibus, & ipſarū religionum monaſterijs, in quibus dictę feſtiuitates celebrantur, ratione cuius quicunq; etiam ſecularis in vigilijs ipſarum feſtiuitatum poteſt pulſare campanas, ac ſi nullum eſſet interdictū: & hoc etiam ſi Bullam non habeat, attento, quod hoc priuilegium conceditur dictis conuentibus in his feſtiuitatibus. Et ſicut videmus, quod indifferenter omnes in dictis conuentibus, & feſtiuitatibus ad celebrationem diuinorum admittūtur, & ſepulturæ Eccleſiaſticæ traduntur, quod vſu receptum eſt in omnibus religionibus.

Tertio infertur, quod monachi Sancti Benedicti Valliſoletani, authoritate ſui Abbatis, aut Prioris, & per cōmunicationem omnes prælati conuentuales aliarum religionum ſuorum priuilegiorum gaudentiū, poſſunt ſucceſſiue quindecim perſonas eligere, quæ tempore interdicti generalis, aut ſpecialis poſſint in eorum monaſterijs diuina officia audire, & recipere ſacramenta: & ſi aliqua tūc temporis obierit, poſſit tradi ſepulturæ Eccleſiaſticæ, vt latius continetur in conceſſione Nicolai V. & in declaratione Nicolai Franci Nuncij Apoſtolici, adducta à Collectore compendij Mendicantium, non poſſunt admitti dictæ perſonæ, niſi ipſæ accipiant Bullam Cruciatæ. Hoc enim priuilegium eſt perſonale reſpectu eorū, qui debent admitti, licet ſit reale reſpectu ipſorum monaſteriorum. Vnde licet prælati eorum habeant Bullam, non poſſunt dictas perſonas admittere. Sicut enim quoad ipſos non ſuſpenditur dictum priuilegium, cum reſpectu eorum ſit reale, ita accipiendo Bullam minimè reualidatur. Suſpenditur ergo reſpectu admittendorum, & vt admittantur neceſſarium eſt, quod habeāt Bullam, per quam reualidatur, cum ſit perſonale. Quod ſumme notandum eſt, In hoc enim multi Docti allucinati ſunt, inter quos ego minimus etiam ſum aliquādo allucinatus.

Vltimo infertur verus intellectus ad verba dictæ Bullæ Cruciatæ, ibi, *exceptis conceſſis ſuperiorib. ordinū Mēdicantiū, quoad ipſorum fratres tantū, ſcilicet,* quod conceſſa ordinibus, quantum ad ſeculares ſuſpenduntur, non generaliter, ſed ſolùm, quæ ſecularibus immediate conceduntur, ſcilicet, indulgentiæ ſecularibus conceſſæ viſitantibus loca fratrum.

Hæc

Hæc enim priuilegia ſunt perſonalia cōceſſa particularibus perſonis, attenta earum deuotione.

Immo addo, quod hæc & alia ſimilia priuilegia conceſſa religionibus ad petitionem ſuperiorum, non ſuſpendebantur in Bulla Cruciatæ reſpectu dictorum fratrum. Cum enim concedantur religioſis, & religionibus cenſentur cōceſſa, & priuilegia religionibus indulta in dicta Bulla minimè ſuſpenduntur, prout dictum eſt in ſuperioribus: & non obſtat, quod fruſtra poneretur in dicta exceptio in ea, ſcilicet, *exceptis conceſſis ſuperioribus ordinum Mendicantium, quoad ipſorum fratres tantum.* Dicta.n. exceptio fuit ibi appoſita ad petitionem fratrum intelligentium, Bullam ſuſpendere dicta priuilegia, & virtute eorum minime poſſe indulgentias ordini conceſſas lucrari. De quorum numero multos inueni etiam poſt iſtius clauſulæ, & exceptionis oppoſitionem. Et ſic per ignorantiam fuit tempore Leonis Decimi hoc ſupplicatum, & ab ipſo Summo Pontifice in hunc modum conceſſum.

Item dignetur S.V. *Concedere & declarare, quod virtute Bullarum Cruciatæ contra infideles, vel aliarum indulgentiarum generaliū quaſcunq. reuocationes, aut ſuſpenſiones priuilegiorum ordinum ēt Mendicantium, nunquam intelligantur reuocata, neq. ſuſpenſa indulta priuilegia, et gratia conceſſa quoad perſonas fratrū Minorū de obſeruantia, et quoad ſuſpendendum interdictum in feſtiuitatib. ſanctorum ſui ordinis, niſi de his ſpecificè & nominatim facerent mentionem.* Et dixit Papa, fiat. Cuius indulti & aliorum dat fide dignum teſtimonium Laurentius Cardinalis quatuor Coronatorum, vt conſtat ex ſupplemento *a* ordinis. Et hoc ſæpiſſimè contingit, quod fratres præſertim minores nimis ſcrupuloſi ad Sedem Apoſtolicam accedant petēdo ab ea id, quod ſibi alias ius commune conceſſerat, quod in monumentis ordinum maximam parit confuſionem.

a *Suppl. fol. 58. pag. 2. conceſſ. 163.*

ARTICVLVS XV.

Vtrum confeſſores regulares obligentur abſoluere pœnitentes à caſibus reſeruatis ſibi confeſſis.

Reſpondeo dicendo, qđ Angelus de Clauaſio cum eſſet generalis vicarius fratrū Minorum regularis obſeruātiæ, prout refertur in ſupplemēto, *b* tenuit non obligari confeſſarios regulares ab his pœnitētes abſoluere. Immo hortatur eos in grauioribus ad ordinarios remittere, quam ſententiā ego ſecutus ſum, & laudaui in explicatione *c* Cruciatæ Henriquez *d* aut dictum Angeli debere limitari, loquendo de voti diſpenſatione, aut cenſuræ abſolutione, non autem loquendo de abſolutione peccatorū. Ceterum ego cū Angelo in mea modo perſiſtu ſententia. Neque obſtat fundamentū Henriquez, ſcilicet, quod alias tenerentur his peccata confiteri. Nam huic rationi reſpōdetur, qđ confeſſarij regulares habēt ex priuilegio vt poſſint abſoluere à reſeruatis, quo poſſunt vti quādo voluerint. Et ſi ex renuntiatione priuilegij in hoc caſu ſequitur præiudicium pœnitentibus, ſ. quo teneantur bis eadem peccata confiteri, hoc ſibi imputent, qui ita intrepide reſeruata commiſerunt, vt ſit neceſſariū ſecundum arbitrium prudentis confeſſoris eorum curam ad ordinarium remittere, & non tam faciles ſe exhibere in abſolutione concedenda, vt ita metu pœnæ & verecundiæ à tā diſſoluta vita abſtrahantur. Et certè mens Papę concedentis priuilegia prædicta regularib. eſt, vt animabus medeatur omnib. modis poſſibilibus. Præterea hoc probatur. Nā ſecūdum tradita, & notata in iure, *e* poteſt priuilegio renunciare reſpectu iuris tangentis renunciantem. Et ſic dicit Panormitanus, liberum eſſe vnicuique renūciare priuilegio ſuo, modo non tangat ius ſuperioris, aut tertij. Et hoc priuilegiū eſt propriū confeſſariorū regularium, de quorum prudentia, zelo, & ſcientia Summus Pontifex maximè confidit. Et hæc priuilegia non tangunt ius tertij neque etiam tangunt ius Papæ, aut Epiſcopi. Nam immo ſuum ius confeſſarijs regularibus conceſſum per delegationem ad ipſos Papam & Epiſcopum ex dicta renunciatione deuoluitur. Nec tangunt ius pœnitentium ipſis quæſitum, ſed quærendū, & diſtribuendum per ipſoſmet confeſſores regulares. Ex quibus concluditur, quod cōfeſſarij regulares poſſunt remittere ad ordinarios non ſolum diſpenſationes, ſed etiam peccatorū abſolutiones. Aduertant tamen, quod Epiſcopus, cui iuxta Concilium Tridentinum *f* committitur diſpenſatio, tenetur diſpenſare verificata narratiua quia ita iubet Pontifex, prout aduertit Henriquez *g* aduertant etiam, quod qui poteſt diſpenſare, & ſine cauſa non vult, peccat ad minus venialiter, prout tenet Nauarrus *h* alios allegans, & alibi diximus. Et licet ipſis in eorum priuilegijs vt diſpenſent minimè præcipiatur, neque etiam præcipiatur, vt abſoluant à reſeruatis, peccarent tamen grauiter ſi ſine iuſta cauſa audita confeſſione reſeruatorum remitterent ad Ordinarium pœnitentem. Nam in hoc caſu renunciant priuilegio abſoluendi in præiudicium pœnitentis iuſtiſſime petentis abſolutionem à reſeruatis, ne bis eadem peccata confiteatur, ad quod lex diuina & eccleſiaſtica noluit pœnitentes obligare. Faciunt item iniuriam ſacramento pœnitentiæ. Ex dicta enim negatione aliquibus videri poterit hoc ſacramentum non eſſe iugum Chriſti ſuaue, ſed, ſatis oneroſum.

b *In Suppl. fol. 97. p. 2.*

c *Supp. 9. num. 144.*

d *Henriq. li. 7. de indul. c. 18.*

e *Notata in c. nuper de decimis Pan. in c. fi. de certa eodem c.*

f *Seſſ. 22. c. 5.*

g *Henriq. vbi ſup.*

h *Nauar. præl. 9. nu. 12.*

QVÆSTIO LXII.

De confeſſoribus quantum ad abſolutionem fratrum, in tredecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur tredecim.

1 *Vtrum religioſi teneantur confiteri.*
2 *Vtrū ſit licitum ſtatutū quo obligātur monachi in fine anni confiteri prælato peccata alias confeſſa.*
3 *Vtrum confeſſio generalis ſemel in vita omniū peccatorū poſſit ſtatuto præcipi in religionibus.*
4 *Quis poſſit audire confeſſiones religioſorum.*
5 *Vtrum religioſi itinerantes poſſint quibuſcunq. confeſſarijs confiteri.*
6 *Vtrum cōfeſſores regulares poſſint ſemel in vita, & in articulo mortis abſoluere plenariè fratres.*
7 *Quid per articulum mortis intelligatur.*
8 *Vtrum abſolutus virtute dictorum priuilegiorum & in articulo mortis teneatur, ſi nō decedat peccata reſeruata iterum ſuperiori confiteri.*
9 *Quis ordo debeat ſeruari in plenaria abſolutione in articulo mortis.*
10 *Vtrum in aliquibus feſtiuitatibus poſſit fratribus indulgentia plenaria concedi.*
11 *Vtrum religioſi poſſint frui abſolutionibus plenarijs à Leone Decimo conceſſis, ſine licentia ſuorum prælatorum.*
12 *Vtrum virtute dictarum cōceſſionū Leonis Decimi poſſint confeſſores abſoluere fratres à cēſuris & irregularitatibus, et caſibus Papæ reſeruatis.*
15 *Vtrum poſſunt confeſſores diſpenſare cū fratrib. in irregularitatibus.*

ARTICVLVS I.

Vtrum religioſi teneantur confiteri.

RESpondeo dicendo, non eſſe dubium religioſos antequam ad ſacratiſſimam communionem accedāt obligatos eſſe ad ſuorum peccatorum mortaliū confeſſionē ſacramentalem faciendam, prout dicitur in Concilio Trid. *a* neque etiam eſſe dubium ipſos quolibet anno, ſicut alij vtriuſque ſexus fideles teneri confiteri, ſicut in iure *b* notatur. Quod autē verſatur in dubio primum eſt, vtrum regulares teneantur confiteri quolibet menſe. Et quadam Clemētina *c* diffinit, monachos S. Benedicti quolibet menſe teneri confiteri, quę non extēdebatur ad alios monachos, vel moniales: prout tenēt Sotus, *d* & Nauarrus, qa odia ſunt reſtringenda. Verum eſt tamen, quod hodie ſecundum determinationem Concilij *e* Tridentini, tantum eſt conſulendum regularib. & monialibus, vt ſemel ſingulis menſibus confeſſionem peccatorum ſuorum faciant, & ſacroſanctam Euchariſtiam recipiant. Et ſic non tenentur modo confiteri quolibet menſe ſub peccato mortali. Secundū eſt, vtrum teneantur confiteri venialia. Ad quod reſpōdeo teneri ad ipſorum confeſſionem ex quadā honeſtate, prout reſoluit *f* Henriquez allegādo Nauarrum & alios. Niſi de ipſorum monachorum cōſenſu factum ſit ſtatutum quo ſe obligent ad venialiū confeſſionem, perinde ac ſi voto ad eorum confeſſionem eſſent aſtricti. Tunc enim ſub peccato mortali ad id tenerentur. Ait tamen Henriquez quod neque tale votum emittunt, neq; aliquod eorū ſtatutum obligat cōfiteri venialia. Et Conciliū Tridētinum *g* definit generaliter nullam obligationē eſſe ea confiteri, nec conſuetudo vt prælati eorum teſtantur ad id obligat. Et id ipſum dicendum eſt de Ciſtercienſibus, & Carthuſienſibus, vt contra alios tenet idem Henriquez. *h*

a *Conc. Trid. ſeſſ.*
b *c. oēs vtriuſque ſexus.*
c *Clement. 1. §. Sane de ſtatu mon.*
d *In 4. d. 18. qu. 3. art. 3. Naua. in c. placuit. nu. 110. cum ſequē.*
e *Concil. Trid. ſeſ. 25. de reg. c. 10.*
f *Henriq. de ſacra. pęnit. lib. 1. c. 5. num. 10. in magrine.*
g *Concil. Trid. ſeſ. 14. cap. 8. & can. 8.*
h *Honor. quolib. 1. q. 32.*

ARTICVLVS II.

An ſit licitum ſtatutum, quo obligantur monachi in fine anni confiteri prælato peccata alias confeſſa.

RESpondeo dicendo, quod in multis religionibus eſt ſpeciale ſtatutum valde vtile, & commendatum ab Henriquo de Gandauo, in quodam quolibeto & conſuetudine obſeruatū, vt ad finem anni omnes regulares ſubditi repetant prælato monaſterij omnia peccata mortalia quamuis reſeruata non ſint, quibus per hebdomadas, aut menſes ſingulos fuerint directè abſoluti a proprio regulari confeſſario, qui iuriſdictionem ex ſe non habet, niſi delegatam à prælato, quam ei poteſt ad nutū amouere. In religione enim, quæ eſt ſchola perfectionis imponuntur quædam onera, & præcepta de rebus difficilioribus, quę alias ſunt de conſilio, & poſſunt ac ſolent regulares in his, & in alijs rebus renūtiare iuri ſuæ libertatis cum abnegatione ſui iuris. Regulares enim vt per vota renunciant bonis, & alijs rebus, ita per ſtatuta renunciāt multis alioquin de ſe licitis. Atque ita ſtatutum de repetendis confeſſionibus ſolet nouitijs oſtendi, prout refert Henriquez, *i* & oſtenditur in religione *k* Societatis Ieſu Qui ait, quod ſimili ſtatuto vtuntur monachi S. Benedicti, & Diui Bernardi, & Carthuſiēſes, prout refert Gerſon. *l* Et frater Ferdinādus del Caſtillo *m* refert, quod Albertus Magnus cum eſſet religionis prouincialis, fecit in ea ſimile ſtatutum, & ſimile ſtatutum etiam refert Henriquez *n* fieri in religione Carmelitarum Diſcalciatorum, qui arbitratur obligare, ſi fiat cum ſubditorum conſenſu ſaltē tacito referens pro ſua ſentētia Nauarrum. *o* Qui Nauarrus refert Paludanum, & Medinā, & alios dicētes poſſe fieri huiuſmodi ſtatutum, quod cōmitti poſſit iuriſdictio abſoluendi à peccatis non reſeruatis ſub onere declarato pęnitenti, vt teneatur ea peccata mortalia repetere prælato, tenet Nauarrus *p* quāuis neminem citat, & etiā tenent Caietanus, Roſella, Angelus Henriquez & Medina. Quā tamen ſententiam tanquam ſolius Roſelæ putant non eſſe tutam Ioannes Tabien. *q* & Armilla, qoaſi abſolutioni addatur conditio: ſed reuera non additur conditio, onus & modus, vt addi ſolet dū inferior abſoluit à reſeruatis. Et hac ratione valere de poſſibili tale ſtatutum tradit Henricus, *r* Vbi aduertit qđ dato, quod valeat de poſſibili; obligatio tamen ex tali ſtatuto orta repetēdi ſcilicet peccata pręlato differt ab ea, qua peccator iure diuino tenetur cōfiteri omnia mortalia. Ab eo enim præcepto diuino, quamuis contritus eſſet, non poteſt à Papa vlla diſpēſatione, aut commutatione liberari. Nā qui ob impedimētum fuit indirectè abſolutus à reſeruato per inferiorem, tenetur quærere dictam abſolutionē ceſſante impedimento, aut certe in articulo mortis illud peccatum iterū confiteri, vt tunc directè abſoluatur. At qui ex ſolo ſtatuto, & voto implicito tenetur repetere eadem peccata, ſatis eſt ſi facta cōmutatione dicat eadem peccata prælato extra confeſſionem. Quemadmodū, qui directè in mortis articulo abſolutus eſt, à reſeruatis habentibos annexā excommunicationē, ſatis eſt, vt ſine confeſſione ſe præſentet, & peccata manifeſtet prælato ſuperiori. Quia cum in mortis articulo ſit directè abſolutus à culpis, non tenetur iterum eas ſubiicere cōfeſſario, vt abſoluatur. Et ita qui voto ſe aſtrinxit ad repetēdas concessiones legitimè factas, vel ad confiteēda venialia, poteſt facta voti commutatione liberari a confeſſione iſtorum quæ non ſunt materia neceſſaria pęnitentiæ. Dixi de poſſibili quia de facto negat Henriquez *ſ* valuiſſe olim tale ſtatutum.

i *Henriq. lib. 2. de pęnit. ca. 16. nu. 3.*
K *In reg. ca. 5. magiſtri nouitiorum.*
l *Gerſ. 2. tom. tract. 5. de ſtat. ſtu. Charthuſ. & alfabet. in lit. lectio. 2. in Marcum.*
m *Ferd. l. chr. ord. prad. c. 46.*
n *Henriq. vbi ſup.*
o *Nau. c. 2. n. 3. in 5. conditione et c. 9. nu. 1. et c. 22 n. 38. et in c. placuit. nu. 113. et nu. 128. d. 6. Medina. conf. q. 33. fol. 80. & 82. col. 2.*
p *Nau. c. 26. n. 12. Caiet. ver. abſoluti. cap. 1. Roſel. §. 5. An. confeſ. 5. 99. Henr. quolibeto. 1. q. 32. quolib. 16. q. 1. Medin. vbi ſup. fol. 82. col. 1.*
q *Tab. abſol. 1. nu. 6. Armil. §. 6.*
r *Henriq. vbi ſup. q. 17.*
ſ *Henr. vbi ſu. nu. 5.*

Quidquid tamen ſit, ait ipſe Henriquez *t* qđ de facto non videtur iam apud Ciſtercieſes, aut apud aliam religionem obligare ſub mortali ſtatutū repetendi peccata; quia iam diu conſuetudo ſic cōfitendi prælatis ceſſauit, prout ſatentur regulares p̄fati ordinis Ciſtercienſis, & aliorum ordinū. Immo prælati renuunt confeſſiones audire ne dū reos religioſos puniunt poſſint ſuſpecti haberi de violato ſigillo. Vbi verò inſtitutor religionis declarat conſtitutiones ſuas non obligare ſub peccato, vt in religione clericorum Societatis Ieſu, & in religione B. Dominici, prout referunt Diuus Thomas *u* Caietanus, Soto Caſtro, & Nauarrus, tale ſtatutum, quod monet repetere confeſſiones totius anni prælato eſt tantum de conſilio, vt repetat peccata, a quibus de licentia maioris prælati, aut per iubileum ſubditus directè fuerat abſolutus, q̃a eo poſito nulla manet reſeruatio: quemadmodum qui in mortis articulo abſolutus eſt ab alijs reſeruatis, quæ nullā habent excommunicationem non tenetur ea peccata amplius repetere.

t *Henriq. ibi.*
u *D. Th. 2. 2. q. 187. a. 9. ad 1. vbi Ca. Sot. lib. 1. de iuſtit. q. 6. artic. 4. col. 9. & ar. 5. in fi. Caſt. li. 1. de le. pen. c. 9. Na. Palud. 9. n. 8. & c. 23. n. 49.*

ARTICVLVS III.

Vtrum confeſſio generalis ſemel in vita omnium peccatorum poſſit ſtatuto præcipi in religionibus.

RESpondeo dicendo, expedire valde, ſemel in vita aut bis facere confeſſionē generalē, vt fit in multis religionibus cū magna animi pręparatione

ne; cum homo magis doctus, & expertus agnoſcit proprias ſpecies, circunſtantias, & grauitatem peccatorum, & cum diligenti examine computare nouit neceſſarium numerum, vt omnia, & ſingula cõfiteatur. Et hoc commendant multi ſummi Põtifices confirmantes priuilegia Mendicantium, & Sixtus Quartus dum confirmat ſtatutum Ciſterciẽſis ordinis, vt pro vſu & conſuetudine ipſorũ regularium habetur commendatum, vt certo die cuiuſcũque anni profeſſores eiuſdem ordinis debeant de omnibus peccatis ſuis, quorum memoriam habuerint ab vltima confeſſione facta ſuis prælatis confiteri proprio prælato aut alteri per prælatum deputato. Et id ſtatutum ait pontifex per ſanctos ipſius ordinis patres factũ eſt, & per Sedem Apoſtolicam cõfirmatũ, & à primæua ordinis inſtitutione obſeruatũ prout referunt Ioãnes maior *a* & Nauarrus.

a Maior in 4. d. 18. q. 6. Nau. in ca. placuit in 1 tom. et num. 218.

ARTICVLVS IV.

Quis poſſit audire confeſſiones religioſorum.

RESpondeo dicendo, quod Clemens Quartus *Inhibuit vniuerſis Eccleſiarũ prælatis & aliis quibuſcunque, ne confeſſiones fratrũ Minorũ præſumant eorũ prælatis inuitis audire.* Prout continetur in monumentis *b* ordinum in quibus *c* idem habetur, quoad Carmelitas, & id ipſum quoad fratres Prædicatores in eiſdẽ *d* continetur. Et rectè quidẽ. Nam ſecundum ius commune nullus ſacerdos, neque ſecularis neque regularis poteſt audire confeſſiones fratrum niſi à prælatis ipſorum fratrum habeat iuriſdictionem: ſicut nemo poteſt audire confeſſiones fidelium alicuius Epiſcopatus niſi ab Epiſcopo, aut à Papa iuriſdictionem ſuper ipſos fideles habeat actualem, prout cum multis reſoluit Nauarrus. *e* Vnde approbati etiam ab Epiſcopis, licet poſſint, audire cõfeſſiones presbyterorum ſecularium non tamen poſſunt audire confeſſiones fratrũ, cũ ipſi à prælatis dictorum fratrũ minimè iuriſdictionem habeant. Ex quibus infert Nauarrus *f* & communiter ſcribentes, quod ad audiendas cõfeſſiones fratrum ſolum ſufficit approbatio ſuorum prælatorum cum iuriſdictionis conceſſione. Nam licet in Concilio Tridentino *g* definiatur, quod quamuis presbyteri in ſua ordinatione à peccatis abſoluẽdi poteſtatem accipiant, nullũ etiam regularem poſſe confeſſiones ſecularium etiam ſacerdotum audire, niſi ab Epiſcopis approbationem obtineat: hoc tamen decretum minimè habet locũ in confeſſarijs religioſorum, quia ipſis poſſunt cõfiteri, etiam ſi ab Epiſcopis non ſint approbati: ſicut antiquitus ante Conciliũ fieri ſolebat. Et à iure antiquo non eſt recedendũ, niſi quatenus inuenitur expreſſum, Concilium autem expreſsè loquitur de ſacerdotibus ſecularib. qui regulariter ſunt diſtractiores, & negligentiores in hoc. Quæ ratio non militat in religioſis, qui regulariter ſunt circumſpectiores, & diligẽtiores in eo. Et ita ceſſant verba, & ratio diffinitionis Concilij in religioſis, qua ſola ceſſante, ipſa quoque ceſſat iuxta ea, quæ in iure notantur etiam ſi verba non ceſſarent, quæ tamẽ in hoc caſu ceſſant.

b in monumẽ. ord. in 1. imp. fo. 58. & in 2. fol. 42. conceſ. 338.
c In 2. imp. fol. 188. conc. 75.
d In 2. imp. fol. 258. conc. 563.
e Na. in Man. c. 4. nu. 1.
f Nau. vbi ſup.
g Conc. Trid. ſeſſ. 23. c. 15.

Aduertendum tamen, quod nõ poſſunt cõfiteri religioſi itinerantes alijs religioſis ſui ordinis: niſi à ſuis prælatis licentiam habuerint ad audiendas cõfeſſiones fratrum. Licet enim ante Cõcilium ſacerdotes ſeculares poterant eligere confeſſorem quẽlibet ſacerdotum ſimplicem: tamen ante Cõcilium ſacerdotes regulares minimè poterãt eligere ſacerdotem religioſum ſimplicem, ſed tantũ à ſuis prælatis approbatũ. Et hæc conſuetudo ſemper in religionibus bene ordinatis viguit, a qua non eſt recedendũ. Vnde Greg. XIII. declarat pro religioſis Societatis Ieſu. *h Non eſſe neque fore vnquam mentis ſuæ, aut Sedis Apoſtolicæ, vt perſonæ Societatis abſq. expreſſa ſuperioris eiuſdem Societatis licẽtia vtantur facultatib. quæ in Iubileis Bulla Cruciata, cõfeſſionalibus aut alijs quibuſuis Apoſtolicis indultis, quæ communicantibus, aut priuatis perſonis, aut pijs locis quomodocunque aliter hucuſq. conceſſa ſunt, aut in poſterum concedentur etiãſi in alijs expreſsè inaulgeatur, vt omnes regulares etiã Mendicãtes eiuſmodi facultatibus vti poſſint. Si quando autem vſus aliquorũ ex huiuſmodi facultatib. perſonis de dicta Societate a ſuperioribus eiuſdem Societatis concedetur, nulli earũ licere, niſi intra numerũ eorum qui ad confeſſiones perſonarum eiuſdẽ domus, aut collegij audiendas deputati ſunt cõfeſſariũ eligere, niſi ratione itineris, aut alia de cauſa ab eiſdem ſuperiorib. alijs confeſſarijs intra aut extra Societatẽ confitendi facultates ad id ſpecialiter daretur ſecus facta irrita et inania eſſe decreuit.*

h Habet in cõpen. Societ. tit. abſol. f. 11.

Et id ipſum conceſſum eſt fratribus Minorib. & Eremitis Diui Auguſtini per Innocent. ũ Octauũ, & Iulium Secundum prout in Compendio Mẽdicantium *i* continetur. Et in Compendio *K* ordinis ſancti Bernardi Ciſtertienſis ordinis Hiſpaniæ dicitur. *Vnuſquiſque monachus confiteri debet ſuo prælato vel alijs de eius licẽtia, aut deſignato cõfeſſori, qui cõuẽt. alis dicitur. quod ab antiquo ita huic ordini indultum fuit, vt in eius priuilegijs patet, & cõcedit Gregorius Vndecimus congregationi montis Oliueti.* Et additur in eodem compẽdio. *Si quis ergo Monachus, vel monialis, quocunq. confeſſionale impetraret, aut eo abſq. ſuperioris licẽtia vti præſumpſerit, eo ipſo impetratis caret, ac pœnis conſtitutionũ & diffinitionũ, inhabilitatis, ſcilicet & ſuſpenſionis ſubiicitur, à quib. à nullo alio quam à Summo Pontifice diſpenſari põt.* Prout concedit Clemens Septimus congregationi S. Georgij de Algala. Et aduertendum quod prælati inſtituentes confeſſores ſolum pro fratribus religioſis non conſtituunt per conſequens eos pro confitendis eiuſdem ordinis monialibus, nec ipſi ad eas abſoluendas recipiunt ab eis iuriſdictionem.

i In cõp. Med. tit. cõfeſſiones. & confeſſores. §. 6. & 7.
K Comp. Ciſtercien. tit. confeſſores & confeſſional. §. 3. & 4.

ARTICVLVS V.

Vtrum religioſi itinerantes poſſint quibuſcunq. confeſſarijs religioſis, aut ſecularibus confiteri.

RESpondeo dicendo, quod Sixtus Quartus, *Cõceſſit prælatis ordinis Prædicatorũ Religionũ Caſtellæ & Legionis reformatis, qđ poſſint cõcedere fratribus ſuis vt dũ itinerauerint, vel fuerint extra cõuẽtus ſuos dũtaxat valeãt cõfiteri quibuſcunque Sacerdotib. regularibus, vel ſecularibus, & quod ſimiliter poſſint facere ipſi prælati.* Ita habetur in monumẽtis ordinum, & in cõpendio ordinis Ciſtercij id ipſum refertur ab Innocẽtio octauo fuiſſe conceſſum. Sed dubium eſt, vtrum data licentia à prælatis ipſis fratribus itinerantibus ab eligendum extra ordinem quemcunque confeſſorẽ regularem, poſſint ipſi fratres eligere confeſſorem tantum religioſorũ, & nõ ſecularium? Ad quod reſpondeo, quod poſſunt eligere confeſſorem religioſorum. Licentia enim prælatorum ſecundum ius commune debet regulari ſecundum quod religioſi non aſtringuntur confiteri approbatis ab Epiſcopis. Dubium etiã eſt, an data dicta generali licentia poſſint dicti fratres virtute eius abſolui a reſeruatis à quocunq. confeſſario regulari, ſiue ſeculari. Et videtur quod non; cum in generali conceſſione non veniant ea, quæ specialiter, ſi peterentur, non eſſent concedenda, prout dicitur in iure. *l* Quod confirmatur: nam literis Apoſtolicis, prout refert Corduba *m* cautum eſt in ordine Minorum, ne abſolutio reſeruatorũ confeſſarijs

l c. fin. de procurator.
m Cor. ſup. regul. Franciſc. c. 7. q. 3. pa. 148.

extra ordinem committatur. Et ita ordinauit Bonifacius VIII. prout continetur in capite ſexto ordinationum generalium Barcelonarum fratrum Minorum. Et idem prohibuit Clemens IV. in mari.n. magno, *Inhibuit uniuerſis fratrib. ordinis Minorũ, ne aliquis eorum (excepto neceſſitatis vrgente articulo) alijs, quam prælatis ſuis peccata ſua confiteri præſumant vel alijs eiuſdem ordinis ſacerdotib. niſi ſecundũ regulam, & ipſius ordinis ſtatuta.* Ita habetur in Monumentis *a* ordinum. in quib. *b* idem habetur, quo ad Carmelitas, & quoad fratres prædicatores id ipſum in eiſdem *c* continetur. Neque vllus vt credo, eſt prælatus, qui concedat authoritatem ad reſeruata, præſertim clericis ſecularib. Et conſuetudo bona & recepta ab omnibus, vim habet legis, cum ipſam approbat prælatus tacite, aut expreſſe, prout tradũt Sotus, *d* & Medina. Et hac conſuetudo optima eſt, & neceſſaria, ſiquidem eſt de rebus honeſtis, & neceſſarijs decori religionis: non enim peccata grauia conuenit alijs extra ordinem propalare.

a *In 1. impr. f. 18. & in 2. fol. 142. conc. 339.*
b *In 2. impr. f. 168. conc. 476.*
c *In 2. impr. 238. conc. 563.*
d *Sot. lib. 1. de iuſt. q. 7. art. 2. Medin. 1. 2. q. 97. ar. 7.*

Neque prædictis obſtat, quod dicti fratres itinerãtes ſint ſacerdotes, & neceſſario debeant celebrare, & per conſequens ante celebrationem debeant præmittere confeſſiones ſuorum peccatorum iuxta definita in Concilio *e* Tridentino Et ſic præſumere debemus in dicta generali licentia fuiſſe conceſſam facultatem pro caſib. in religione reſeruatis, ne contra diffinitionem Concilij talis religioſus ad celebrandum, aut communicandum accederet. Nam huic obiectioni reſpondetur, quod quãdo Religioſus ſe inuenerit extra monaſterium, ſine licentia ſui prælati, vt abſoluatur a quocunque a reſeruatis, & ſine ſcandalo non poteſt non celebrare, aut cõmunicare, bene poteſt accedere ad celebrationem, aut communionem ſine confeſſione cum ſola cõtritione, prout tenet Angles; *f* Cõcilium enim Tridentinum licet definiat ante dictum acceſſum confeſſionem ſacramentalem eſſe præmittendam, addit tamen, modo non deſit illi copia confeſſoris dicens, quod ſi ſine neceſſitate vrgente Sacerdos abſq; præuia confeſſione celebrauerit: poſt celebrationem tñ, quam primum confiteatur neceſſe eſt. Et in hoc caſu deeſt copia confeſſoris iuſſe a ſuperioribus negata, ne peccata grauia extra religionem reuelentur.

e *Seſ. 13. c. 7.*
f *Angles in florib. 4. in q. de cõfeſſione art. 8. difficul. 2. dub. 4. p. 9.*

Neque his obſtat indultum Innocentij Septimi Prædicatoribus conceſſum relatum a Collectore *g* compẽdij Ciſtercij, vbi dicitur. *Monachos extra monaſterium ordinis exiſtentes de licentia ſuperiorũ cuicunq. regul. vi, ſeu ſeculari ſacerdoti confiteri poſſe, cũ eo caſu a quocunque crimine quomodocumque reſeruato, ſicut confeſſores ordinis eos abſoluere, & cum eiſdẽ diſpenſare poſſunt.* Nam reſpondetur, quod hæc obiectio facit pro mea ſententia. Quia enim in licentia generali conceſſa a prælatis fratribus itinerantibus, aut extra monaſteria exiſtentib. non cenſetur conceſſa eiſdem facultas, ut poſſint abſolui extra ordinem, præſertim a presbytero ſeculari a caſibus reſeruatis. Ideo Innocentius Octauus conceſſit, vt tales confeſſores a quocunque caſu reſeruato poſſint ipſos religioſos abſoluere, & quod prælati poſſent dare licentiam non obſtantibus quibuſcumq; litteris Apoſtolicis, vt extra ordinem poſſint ab eiſdem abſolui.

g *In cõp. Ciſtercij. vbi ſu. §. 5.*

Aduertendum etiam Syluestrum tenere eſſe neceſſariam licentiam expreſſam ipſorum prælatorũ, vt fratres extra ordinem poſſint confiteri, & non ſufficere præſumptam, prout colligitur ex Concilio Lateranẽſi diffiniente, quod, vt aliquis confiteatur cum eo, qui ſecundum ius, & conſuetudinẽ toleratam non eſt ſuus legitimus cõfeſſor, quia ſuper eum non habet iuriſdictionem, neceſſarium eſt, quod priuſquam ipſi confiteatur licentiam ad id a ſuo Prælato obtineat. Ita refert Angles, *h* qui tenet contrariam opinionem ſcilicet, quod ſufficit præſumpta licentia. Et ego inuenio ipſum Syluestrum *i* hanc ipſam tenere opinionem, quam libenter amplector in fratribus itinerantibus, & in extra monaſterium exiſtentibus, qui obliuione naturali licentiam a ſuis Prælatis non petierunt.

h *Angles. vbi ſup.*
i *Syl. tit. confeſſor. 1. nu. 6. ver. 8. ſi ſacerdos.*

ARTICVLVS VI.

Vtrum confeſſores Regulares poſſint ſemel in vita, & in articulo mortis abſoluere plenariè fratres.

RESpondeo dicendo, quod Sixtus Quartus, *Conceſſit omnib. fratribus Minoribus de obſeruantia præſentib. & futuris tam profeſſis, quam nouitijs, qui tamen habent propoſitum profitendi, necnon ſororibus Sanctæ Claræ, & Tertiarijs vtriuſq; ſexus, et famulis, & ſeruitoribus prædictorum omnium, & cuilibet eorum, vt poſſit ſemel eligere confeſſorem de huiuſmodi obſeruantia, qui audita eius confeſſione pœnitentiã ſalutarem iniungendo abſoluat eos ab omnib. criminibus exceſſibus, & cenſuris Eccleſiaſticis, et diſpenſet cum eis in omnib. irregularitatibus, ſi quas forte contraxerint (homicidio voluntario et mutilatione mẽbri ſemper exceptis) & eis remiſſionem generalem, et plenariam omnium peccatorum impartiri valeat, et quod hoc idem poſſit in articulo mortis.* Ita habetur in Monumentis ordinis, K & in ſupplemento

. Et idem Sixtus IV prout habetur in Monumentis ordinum. *l Conceſſit omnib. et ſingulis prædicatorum et Minorũ ordinum profeſſoribus, qui tunc erãt: et qui pro tempore perpetuo erunt, vt confeſſor idoneus eorundem ordinũ, quem quilibet pro ſe de ſui ſuperioris licentia duxerit eligendum eorundem confeſſione diligenter audita pro commiſſis per eos exceſſibus & peccatis ſemel in vita in forma confeſſionalis per ipſũ audita, & in mortis articulo plenariam abſolutionem, et peccatorũ huiuſmodi remiſſionem impendere valeat, etiamſi ante factam eorundem ordinum profeſſionem eos de. edere contingat: et pro articulo mortis quicũq; confeſſor quemlibet ordinis Mendicantium: et eorum qui gaudẽt eis priuilegijs religioſorum in articulo mortis ab omnib. caſib. nullo excepto cum omnimoda authoritate, ac ſi in illo actu eſſet ſummus Pontifex abſoluere poteſt, & eadem authoritate et indulgentiam plenariam concedere.* Ita conceſſum eſt per Innocentiũ Octauum monachis congregationis *m* Caſinenſis ordinis Sancti Benedicti, prout refertur in libro priuilegiorum, & conſtitutionum eiuſdem congregationis. Et refert etiam Collector *n* compendij ordinis Diui Hieronymi quæ magna eſt conceſſio, propter verba in ea poſita ibi, *Ac ſi in illo actu eſſet Sũmus Pontifex.* Ex qua eſt notandum, quod, hoc indultum committitur cuilibet confeſſori ſine eo, quod reſtringatur ad confeſſorem ordinis. Et ſic ratione eius poſſunt in articulo mortis fratres plenarie abſolui a quocunque confeſſore etiam ſeculari, dummodo ſit ab ordinario approbatus. Notandum eſt etiam, quod hac conceſſione attenta ceſſant aliæ conceſſiones factæ per Martinum Quintum ordini Diui Hieronymi, quibus in articulo mortis fratres eiuſdem ordinis poterant plenarie abſolui a fratribus ordinis, dummodo per annum dixerint in qualibet hebdomada ſeptem Pſalmos Pœnitentiales cum ſuis litanijs, & orationibus, vel qui legere neſcierint aliud opus pœnitentiæ faciant ſemel in ſeptimana ad arbitrium ſuperioris. In ſupra dicta .n. conceſſione, & in alijs a Sixto IV. Minorib. & Prædicatoribus conceſſit id ipſum ſine limitatione

k *In 1. impr. f. 64. & in 2. f. 8. conc. 131. & in ſuppl. f. 96. cõc. 34.*
l *in mon. in 1. imp. f. 65. & 2. f. 148. cõc. 360.*
m *f. 47. §. 1. & f. 48. §. 2.*
n *Colle. cõp. D. Hier. tit. idulg. plenaria per cõmunicationem. §. 7.*

quis

Digitized by Google

ipſis indulgetur. Verum eſt tamen, quòd dictę conceſſiones ſeruiunt pro nouitijs, & ſeruitorib. In hac enim conceſſione Innoc. VIII. nulla fit mentio de nouitijs, & ſeruitoribus, ſed tantū de religioſis. Seruiunt etiam pro donatis, & oblatis monaſteriorum ordinis in ſynceritate tamen fidei, & vnitate Sanctæ Romanæ Eccleſiæ perſiſtentibus, prout cōceſſit Eugenius IV. viuæ vocis oraculo Ioanni Cardinali S. Pauli ſuper hoc facto, prout refert Collector a Compendij D. Hieronymi. *Eis enim, & fratribus eiuſdem ordinis præſentibus, et futuris pro tempore exiſtentibus profeſſis conuerſis, & cum propoſito profitendo nouitijs conceſſit, vt quicunq. presbyteri regulares, aut ſeculares omnium & ſingulorum peccatorum ſuorum, criminum, et exceſſuum, de quib. in genere, vel in ſpecie corde contriti, & ore confeſſi fuerint, & in quibuſcunque confeſſionibus recitatis, & etiam de oblitis plenariā indulgētiā, & remiſſionē in articulo mortis, authoritate apoſtolica libere, & licite cōcedere valeant, et poſſint. Quod ſi de illo reputato tūc mortis articulo, aut infirmitate in qua eorum quilibet conſtitutus fuerit, non deceſſerit, ſemper indulgētia prędicta intelligatur reſeruari ad verum mortis articulū. Et ne, quod abſit, propter huiuſmodi gratias procliuiores ad illicita perpetrandum in poſterum reddatur, voluit quod ſi ex confidētia huiuſmodi aliqua forſan illicita cōmiſerint prædicta remiſſio circa ſic commiſſa nullatenus eis ſuffragetur. Et inſuper voluit, quòd ſingulis vnius anni hebdomadib. teneantur ad prędictā indulgentiam lucrandum ſeptē Pſalmos cum ſuis letanijs recitare; & non ſcientes literas alia opera pia in ſingulis ſimiliter hebdomadib. facere. Sed cū hoc addito, quod qui impedimento detētus in dictis vnius anni hebdomadis cōmode recitare, aut pia opera facere nequiuerit, vel ſi ex inaduertentia vel obliuione aliquid omiſerit, ex tunc in vna altera ſeptimana etiam alterius anni ſequenti, vel alias quam primū illud implere poſſit, ſatisfaciat. Tādem declarauit, quod ſi prælibatos pſalmos, aut pia opera in toto vel in parte quis commode adimplere nequiuerit, aut omiſerit, tunc et quilibet presbyter, aut cōfeſſor huiuſmodi opera in alia pietatis commutare poſſit, & valeat, prout ſaluti aīarum expedire viderit.* Quæ verba poſteriora ſummè ſunt notanda, Cum enim arbitrio confeſſoris commutatio dictorum pſalmorū committatur per Eugenium Quartum, & per Nicolaū Frācum legatum a latere Sixti Quarti pōtificatus eiuſdem Sixti anno ſexto, die tertia Maij anno Domini milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo, authoritate apoſtolica, prout habetur in eodē compēdio b non eſt cur fatigemur in allegatione aliorū indultorum idipſum non ita ample concedentium.

a *Compen. D. Hier. tit. indul. plen. §. 6.*

b *In eodem cōpend. vbi ſup. §. 13.*

Non eſt tamē ſilentio prætereunda cōceſſio Nicolai Quinti, data Pontificatus ſui anno quinto nonis Auguſtini prædictam Eugenij conceſſionē declarans, & amplians, prout habetur in eodem compendio. c *In qua conceſſit quod cū aliquis fratrū, vel aliorum ſupradictorū incurrerit in dementiā, lethargiā, vel amiſerit expreſſionē loquela propter infirmitatem, vel alias antequā abſoluatur, & illi fiat plenaria remiſſio: vel quia nō fuit copia confeſſoris cū talis caſus ſeu ſimilis euenerit in dicto mortis articulo, quicunq. presbyteri ſeculares, vel regulares eum valeant abſoluere, & huiuſmodi omniū peccatorum ſuorū plenariam remiſſionē authoritate Apoſtolica poſſint & valeant, vel illis impēdere. Quod ſi talis infirmus ſuperuixerit, nihilominus dicta plenaria remiſſio quoties ſibi facta fuerit perinde valeat, ac ſi de hmōi infirmitate decederet.* Quę verba poſteriora neceſſariū fuit, vt apponerentur. Si n. non apponerētur minime talis indulgētia reſeruaretur ad verum mortis articulum, cum in præſumptio ſuum ſortita fuerit

c *Vbi ſup. §. 7.*

effectum, prout contra Gerſonem tenent Corduba, d & Nauarrus. Et idipſum pro articulo mortis inuenio conceſſum fratribus Benedictinis, prout habetur in Compendio e Mendicantium.

d *Cordub. in quæſtionarijs de ind. q. 38.*

e *ca. eos. 22. de ſent. exc.*

ARTICVLVS VII.

Quid per articulum mortis intelligatur.

RESpondeo dicendo, hunc articulum proponi vt intelligatur, quid per articulum mortis importetur in conceſſionibus in ſuperiori articulo allegatis. Et reſpondeo quod articulus mortis non ſolū dicitur ille, in quo conſtitutus non euadit a morte, ſed etiā ille, in quo probabiliter timetur aut ſperatur mors à medicis, ſeu ab alijs viris cordatis etiam ſi poſtea euadat, & conualuerit, vt probant aliqua iura, f ſic intelligenda, & reſoluunt Abbas, Baldus Ripa, & Nauarrus. Vnde cū hoc veriſſimū ſit aliena à iuris principijs videtur opinio, & ſententia contraria Doctiſſimi Cani, g quē ſequuti ſunt, Soto, & Couarruuias, exiſtimantes articulum mortis ſolum illū eſſe à quo quis non euadit. Decipiuntur tamen tantæ authoritatis viri, exiſtimātes longe differre articulum mortis à periculo mortis, cum verius ſit periculum mortis, prout ſonat moralem quandam certitudinem moriendi, idem eſſe quod articulus mortis. Et ita intelligēda eſt clauſula Bullæ Cruciatæ, ibi, *in articulo mortis, & omnia priuilegia concedentia eo tempore poteſtatem abſoluendi*, vt in ſpecie aduertunt Paludanus, h Decius, Antoninus, Adrianus, & Syluester, pro quibus Antoninus Gomecius in ſua expoſitione Bullæ Cruciatę i conſiderat ſæpe apud Romanos Pontifices vnum pro alio vſurpari, vt videre eſt in ſpecie textus capituli, eos de ſententia excommunicationis in Sexto, vbi mortis articulus in principio poſitus paulo inferius mortis periculum nominatur. Et idem ſatis colligitur ex alijs iuris canonici decretis. Et hoc idem Doctores vtriuſque iuris exiſtimarunt prout colligitur ex quadam gloſſa, vbi Felinus. tenent Bartolus & Iaſon.

f *Car. de pœn. 5. p. q. 114. Sot. in 4. in l. 18. qu. 4. art 4. Couar. in ca. alma m. uer. 2 p. §. 11. nu. 8.*

g *Palud. in 4. d. 27. quæſ. 2. in 3. caſu. Anto. 3. p. tit. 14. c. 17. & tit. 14. cap. 47. Adria. de confeſſ. n. 134. Syl. v. confeſſ. 146.*

h *Fel. 85. p. 2 in fine.*

i *c. non dub. 5. c. ea naſcitur. 13. cap. quid de iis 26. ca. quamuis 58. de ſe. exco. ca. ſi quis ſuad. diabolo. 1. q. 4. gloſ. in §. præterea ca. paſtor. de offic. ord. verſic. præterquā vbi Fel. coral. Bart. & Iaſ. nu. 27. in l. 1. C. de ſac. eccleſ.*

Neque prædictis obſtat argumentum eorū, ſcilicet, articulum ſignificare momentum, vt teſtatur Canon. Nam ſatis dicitur eſſe in articulo id eſt in momento mortis, qui eſt in periculo aliquo eminēte, in quo veriſimiliter mors imminet, & timetur. Et licet non ſit certa, quia ſcilicet, euadere poteſt, verbi gratia, vt ille qui eſt in naufragio, in bello, in obſidione aliqua latronum, hoſtiumve, in febre aliqua acuta ſeu in graui infirmitate conſtitutus, & in muliere iam paritura, prout tenet Abbas k aut ab extrinſeco, vt in mortis ſupplicio. In his enim caſibus in monumento pōt fieri mors certa, & ita receptum eſt in praxi. Alioquin ſequeretur abſurdū ſi expectanda eſſet mortis certitudo quod infirmus, ſcilicet, amitteret loquelam, vel incideret in phreneſim, vel amentiam, quo tempore neq; confeſſio fuiſſet facta, neq. abſolutio ſacramentalis eſſet firma, iuxta tradita ab Abulenſe l & ab eiſdem Cano, & Soto. Et iuxta hæc ſunt intelligenda reſoluta à Quintiliano Mandoſio.

k *Abb. in cap. quod in te de pœnit. & remiſ.*

l *Abul. ſupra Matth. c. 16. q. 59 col. vlt. Can. de pœnit. 5. p. p. 128. So. in 4. d. 18. q. 2. ar. 5. col. 5. Mand. de ſigna. gratia. tit. confeſſ. f. 121.*

ARTICVLVS VIII.

Vtrum abſolutus virtute dictorum priuilegiorum in articulo mortis teneatur, ſi non decedat, peccata reſeruata iterum ſuperiori confiteri.

RESpondeo dicendo, quod minime tenetur ſe prælato ſuperiori exhibere, cum ſemel iam ſit virtute dictorum priuilegiorum abſolutus. Neque obſtat quædam Decretalis m vbi videtur cōtrariū determinari. Nā reſpōdetur, quod in caſu illius Decretalis iure extraordinario datur abſolutio ab eo,

m *ca. eos. 22 de ſent. excomm. lib 6.*

qui alias non poterat abſolui. Ideo moderamine ibi ſcripto illius Decretalis authoritate reducitur abſolutus in excommunicationem. Secus tamen eſt in noſtra ſpecie. Nam cum in articulo mortis dicti confeſſores regulares habeant plenam facultatem a Papa abſoluendi a quibuſcunque reſeruatis ſemel ab eo abſolutio præſtita valuit tanquam ab eo, qui pleno iure potuit abſoluere, neque tenetur ſe iterum exhibere ſuperiori, etiam ſi mortem euadat, cum obligatio iam ſemel extincta amplius nõ reuiuiſcat, prout dicitur in iure *a* & hanc opinionem tenet Paludanus. *b*

a [illegible] *q. 8. §. area. ff. ſolut. matr. c. quaeris & vbi gl. v. contra haeret. de conſ. d. 4.*
b *Pal. in 4. d. 1. q. 1. ar. 2. con. 3.*

ARTICVLVS IX.

Quis ordo debeat ſeruari in plenaria abſolutione in articulo mortis.

RESpondeo dicendo, quod neceſſarium eſt, q̃d dicta abſolutio a confeſſore concedatur. Si enim ipſam non conceſſerit, minime indulgẽtiam lucrabitur. Ita affirmat Collector *c* priuilegiorum ordinum Mendicantium. Vbi ait, quod fratres Minores, & alij Mendicantes in concionibus poſſunt concedere auditoribus tot annos, & dies indulgentiarum, quibus eam indulgentiam minime concedentibus nõ lucrabitur. Secundo dico, quod hæc indulgentia non debet concedi antequam probabiliter videatur infirmum eſſe in extremis, ſed eo temporis momento debet concedi, quo mortaliter credatur ipſum ad minus mortaliter non peccaturum. Si enim ante hoc tempus concedatur poteſt contingere, vt ipſa indulgentia ei non proſit ad pœnas peccatorum poſtea commiſſorum exoluendas, & alia ſatiſfactione indigebit, quam forte in tam breui tẽporis momento non poterit applicare & ſic in purgatorio luet pœnas. Verum eſt tamen quod confeſſores in hoc non debent eſſe nimis circunſpecti, & ſoliciti. Poteſt enim mors ita repentine & caſu obuenire, vt vix prædicta indulgentia concedi poſſit.

c *Collec. in cõp. ti. indulg. in fine materia in 2. notabili p. 29.*

Aduertant confeſſores, quib. verbis indulgẽtiam concedant. Licet etiam in aliquibus confeſſionalibus proponatur forma abſolutionis plenariæ a culpa & pœna & proponatur etiam forma abſolutionis ab omni caſu etiam pertinente ad Papam conceſſæ fratribus in agone exiſtẽtibus authoritate priuilegiorum ordinis: his tamen formis abſolutionis minime coarctantur confeſſores, prout affirmant Nauarrus *d* & Corduba Verum eſt tamẽ, quod ſecurius eſt vti dictis formis. Tum, quia aliqui ignorantes confeſſores concedentes prædictam indulgẽtiam aliqua adhibebant contra tenorem conceſſionum, dicentes pœnitenti in abſolutione, *De quibus corde contritus, & ore confeſſus fueris.* Adhibebant ẽt alia verba videlicet, *Præter ea, quæ cum confidentia indultorum tuorum commiſiſti.* Quę verba prout affirmat Syluest. *e* contra mentem ſuæ Sanctitatis apponebãtur. Sed quia formæ appoſitæ non ea breuitate nituntur, qua commode vti poſſit, ſecuriſſimũ eſt quod pœnitens petat, vt abſoluatur virtute ſuorum priuilegiorum, ſecundum ſuæ Sanctitatis intẽtionem. Qua petitione propoſita dicat confeſſor. *Auctoritate apoſtolica abſoluo te ab omnibus peccatis tuis, in quantum poſſum auctoritate Apoſtolica mihi commiſſa; et reſtituo te ſacramentis matris Eccleſiæ, & concedo tibi indulgentiam plenariam quam tibi cõceſſam a Domino Papa ſi forte non morieris, auctoritate apoſtolica reſeruo pro vltimo mortis articulo tuæ. In nomine Patris, & Filij & Spiritus ſancti. Amen.*

d *Naua. in lib. 10. notab. 30. n. 6. idem in c. 26. nu. 3. Cor. de indul. q. 38.*
e *Sylu. ti. in d. q. 19. p. 5.*

ARTICVLVS X.

Vtrum in aliquibus feſtiuitatibus poſſit fratribus indulgentia plenaria concedi.

RESpondeo dicendo, quod Sixtus Quartus, *Conceſſit, quod fratres ſeu monachi Carthuſienſes poſſint eligere confeſſorem idoneum dicti ordinis ſolũmodo, qui eos ſemel in anno in feſtiuitate Natiuitatis Beatæ Mariæ virginis ab omnib. & ſingulis peccatis ſuis etiam Sedi Apoſtolicę reſeruatis plenarie abſoluere valeat in perpetuum.* Ita habetur in compendio *f* Mendicantium. Item Leo Decimus conceſſit *Licentiam, ac facultatem omnib. Monialibus Sanctę Clarę et ancillis Beatæ Virginis, vt quater in anno poſſint ſe a ſuis ſuperiorib. ſiue confeſſoribus, aut alijs fratribus de ordine fratrum Minorũ deputatis facere abſolui ab omnib. peccatis ſuis, qualitercunque commiſſis, ac ſimiliter abſolui vel potius diſpenſari ab omnib. ac ſingulis votis exceptis ſubſtantialib. emiſſis in earũ profeſſione, quæ ſolẽt feminea leuitate pro qualibet minima neceſſitate emitti. Ita tamen quod nulli ipſarum hæc gratia ſuffragaretur ſi confiſa de ipſa aliquid attentarent cõmittere, quod oculos diuinæ maieſtatis earũ violando profeſſionẽ offenderet. Et inſuper placuit ſuæ Sãctitati de benignitate Apoſtolicę pietatis concedere facultatẽ earũ confeſſorib. de licentia prędatorũ eaſdẽ audientib. quod ea plenitudine eas abſoluant, et illis ſtatum innocentiæ reſtituant, qua Sanctitas ſua faceret ſi ipſamet in confeſſione auſcultaret peccata. Et quod poſthac authoritate Apoſtolica omnib. & ſingulis ſanctam benedictionem impartiantur nomine Sanctitatis ſuæ.* Ita habetur in ſupplemento. *g* Et idem Leo X. *Cõceſſit prædictis monialib. S. Claræ ſub cura fratrum Minorum obſeruantiæ exiſtentib. vt in omnib. ſolemnitatib. Domini Sabbaoth, & Virginis Mariæ, ac omnium Sanctorũ & Sancti Patris noſtri Franciſci, & S. Claræ poſſint confeſſores earum in abſolutionib. ſuarũ confeſſionum eas plenarie abſoluere & pœnitentiam ſalutarẽ iniungere.* Ita habetur in ſupplemento ordinis *h*

f *Compen. mẽ. ti. abſol. extraordinaria quoad fratres in 2. in pr. §. 12.*
g *In ſuppl. f. 93. conc. 290.*

Eidẽ Leo X. *Cõceſſit ancillis et ſororib. ordinis B. M. V. ſub regimine fratrũ Minorum obſeruantiæ exiſtentib. vt in omnib. ſolemnitatib. Domini Sabbaoth, & B. Mariæ Virginis & Petri et Pauli, et S. Frãciſci omniumq; ſanctorũ, atq; per totam maiorem hebdomadã confeſſores earũ quicumq; fuerint, ſiue ordinarie a prælatis deputati, ſiue aliter (dummodo eas audiãt de conſenſu ſuorum prælatorũ) poſſint in abſolutionib. earum a peccatis ſuis eas plenarie abſoluere ac pœnitentiam ſalutarem iniungere. Quo vero ad fratres priu. ſuorum ſuperiorum et eorum curã gerentium licentia, & aſſẽſu habitis.* Ita habetur in eodem ſupplemento. *i*

h *Fol. 42. conceſ. 122.*

Et Idem Leo X. finaliter *Conceſſit fratrib. Minorib. regularis obſeruantiæ quod ſemel in quolibet anno vltra alias indulgentias, quas a Sede Apoſtolica habent poſſint plenarie abſolui, & indulgentiam plenariam conſequi in feſto Sanctæ Catharinæ Virginis, et Martyris,* ita habetur in eodem ſupplemento. *K*

i *Fol. 43. conceſ. 137.*
k *Fol. 49. conceſ. 199.*

Ex his omnibus cõceſſionibus colligitur ſummarie quod fratres Minores & Moniales S. Claræ ac Tertij ordinis ſub obedientia fratrum Minorum degentes poſſunt abſolui ab omnibus peccatis & cenſuris plenariẽ ſemel in vita, & in articulo mortis, itẽ quater in anno diebus, quibus maluerint, et in feſtis Domini Sabbaoth, & Beatæ Virginis Mariæ, omniumque Sanctorum, & Apoſtolorum Petri & Pauli, ac Sancti Franciſci, Sanctę Claræ, Sanctæ Catharinæ, & per totam maiorem hebdomadam, de conſenſu tamen ſuorum prælatorum.

Circa quod eſt notandum, quod alij religioſi Mendicantes & alij ſuorum priuilegiorum communicantes, poſſunt ſimiliter his abſolutionibus abſol-

ui,

ni, præterquam in abſolunionibus Beati Patris noſtri Franciſci, & Sanctæ Claræ, Loco tamen iſtarũ duarum abſolutionũ poſſuot dicti Religioſi abſolui io diebus ſeſtiuitatum ſuorum Patronorũ. Verbi gratia, fratres Prædicatores poſſunt abſolui plenariè in die Sancti Dominici, & Sanctæ Catharinæ de Senis. Er fratres Auguſtinienſes poſſunt abſolui in diebus D. Auguſtini & S. Monicæ. Quod enim pro noſtris feſtiuitatibus nobis cõceſſum eſt, illis pro ſuis eſt etiam indultum, prout ſupra allegando conceſſionem quandam Iulij Secundi diximus in quæſtione de cõicatione priuilegiorum.

ARTICVLVS XI.

Vtrum Religioſi poſsint frui abſolutionibus plenarijs à Leone Decimo conceſsis ſine licentia ſuorum prelatorum.

a Collect. in cõp. tit. abſolutio. extraordin quoad fratres iuxta ſi.

RESpondeo dicendo, quod Collector *a* priuilegiorum Mendicantium tenet nonnullos fratres decipi credendo quod poſſint eis vti abſque licentia ſuorum ſuperiorum. Pro cuius rei intelligentia eſt aduertendum, quod in omnibus ipſis vltima dnntaxat excepta, quæ eſt pro die Sanctę Catharinæ Virginis & Martyris ſemper poſitum eſt à Sũmo Pontifice, quod ſolũ poſſint fratres & Monisles ſic plenariè abſolui à prælatis ſuis, vel à confeſſoribus per eos deputatis, ſeu de licentia eorundẽ. Sed ad omnem ambiguitatem circa hoc tollendã, quod, ſcilicet, abſque licentia ſuperiorum, & non quorumcunque: ſed ſaltem prouincialium, nõ poteſt quis pręfans abſolutionibus plenarijs gaudere quoad caſus reſeruatos, notanda eſt ac menti commendanda quædam clauſula in tabula congregationis generalis ordinis Mioorum de obſeruantia Burdegalenſis poſita tenoris ſubſequentis.

Vt fratribus iuxta regula puritatẽ maior recipiendi ſacramentum pęnitentia tribuatur occaſio Reuerendiſſimus Pater miniſter generalis tam quoad fratres, quam quoad Moniales reuocat omnes gratias, facultates, confeſſionalia, & indulgentias, & quaslibet literas ſub quacunque verborum forma, etiam à Sede Apoſtolica conceſſas, ſiue vigore Bulla Cruciata, vel fabrica S. Petri de Vrbe, aut quorumlibet confraternitatum in quantũ ſunt in praiudicium caſuũ miniſtris reſeruatorum, declarando, eſſe contra ſanctiſſimi Domini Papę voluntatem, tam fratres quã ſorores vti præfatis gratijs quoad confeſſiones faciendas de caſibus praedictis, aut contra inſtituta ordinis, aut prouincialium miniſtrorum quouis modo ſit, etiã irritum eſſe, & inane quidquid alias fuerit attentatum, & hoc vigore cuiuſdam Breuis præmiſſorũ declaratorij ab Alexandro Papa olim conceſſi, & Breuis ſpecialis Leonis X. Reuerendiſſimo patri miniſtro Generali miſſi, & in hoc capitulo publicati.

b Cordub. in addi. ad compendium vbi ſupra.

Circa prædictam opinionem Collectoris aduertit Corduba, *b* quod quoad lucrandum indulgentias, & ſimiliter quoad abſolutiones à cenſuris, ſecundũ quod conceditur in ipſis priuilegijs, ſaltẽ in foro conſcientiæ bene poſſunt fratres vo præſatis conceſſionibus ſine licentia ſuorum prælatorũ, nõ autem quoad abſolutionem à caſib. reſeruatis prouincialibus in ordine Minorũ: quia ſic declarauit Reuerendiſſimus pater frater Franciſcus de Angelis miniſter Generalis in capitulo prouinciali prouinciæ Caſtellæ Toleti celebrato anno Domini 1524. præſente ipſo patre Corduba: dicens, quòd ſic erant intelligendę conceſſiones præſatæ. Quod confirmatur ex quadam conceſſione Leonis X. de qua in ſupplemento ordinis. In qua Leo X. *Prohibuit, & declarauit quod nullus fratrum Minorũ regula is obſeruantia poſsit accipere Bullas Cruciata, ſeu alias indulgentias generales conceſſas, aut concedendas, vt poſsit vti gratijs ibi contentis (vtpote contra regularia ordinis inſtituta, confiteri quibuſcunq; ſacerdotibus, et abſolui à caſibus reſeruatis, & in diebus ieiuniorum manducare lacticinia, & facere alia, qua non decet religioſos tam alta, & ſtricta profeſsionis) niſi ſolum ob aliquam neceſsitatem particularẽ, pro qua prædicta obſeruantia authoritas non eſſet conceſſa. Et tunc examinata huiuſmodi neceſsitate a generali, vel prouincialibus, aut cuſtodibus, ac de eorum expreſſa licentia, & in ſcriptis habita.* Qui Leo X. poſtea, *Prohibuit, ſub excõicationis lata ſententia pęna, ne fratres prædicti, aut moniales S. Clara. ſen tertia regula vtantur vllo modo gratijs, indulgentijs, libertatibus, immunitatibus bullarum Cruciata, ſeu aliarum conſimilium quouis quaeſito colore contra obedientiam ordinis, & abſque ſpeciali licentia ſuorũ ſuperiorum.* Ita continetur in eodem ſupplemento. *c*

c Suppl. fol. 48. conc. 144.

d Compen. ſocietatis tit. abſolu. §. 11.

Confirmãtur itẽ: quia Greg. XIII. in litteris Apoſtolicis, prout refertur in Compendio *d* Societatis, *Declarauit nõ eſſe neque fore vnquã mentis ſua, aut Sedis Apoſtolica, vt perſona Societatis abſq; expreſſa ſuperioris eiuſdẽ Societatis licẽtia vtantur facultatibus, qua in Iubileis, Bullis Cruciatę, cõfeſſionalibus, aut alijs quibuſuis Apoſtolicis indultis, qua communitatibus aut priuatis perſonis, aut pijs locis quomodocunque aliter hucuſq; cõceſſa ſunt, aut in poſterũ concedentur, etiamſi in illis expreſſe indulgeatur, vt oẽs regulares, ẽt Mendicantes eiuſmodi facultatib. vti poſſint.* Et Sixtus IV. anno Domini milleſimo quadringẽteſimo ſecũdo Põtificatus ſui anno duodecimo Kalẽdis Februarij id ipſum conceſſit ordini D. Hieronymi, vt in eius cõpendio *e* continetur. Quarũ aliqua licet hodie in religionibus aliquibus nõ ſeruentur propter ſuſpenſionem Bullarum Cruciatæ, noſtram tamen ſententiam maximè confirmãt.

e Compen. D. Hieron. tit. confeſſionale. §. 1.

ARTICVLVS XII.

An virtute dictarum conceſsionum Leonis X. poſsint confeſſores abſoluere fratres à cenſuris & irregularitatibus, & à caſibus Papa reſeruatis.

RESpondeo dicendo, quod virtute primę cõceſſionis Leonis X. quatuor abſolutiones plenarias cõcedentis non poſſum mihi perſuadere ipſos cõfeſſores à caſib. Papæ reſeruatis, & per cõſequẽs ab excõicationibus ipſi reſeruatis nõ poſſe abſoluere Religioſos, cũ in ea indulgeatur, quod ea plenitudine, eos poſſiot abſoluere, & illi ſtatui innocẽtiæ reſtituere qua ſanctitas ſua faceret, ſi ipſemet in cõfeſſione auſcultaret peccata. Quæ verba maximã habẽt emphaſim, & efficaciã tantam vt auderẽ dicere virtute dictarũ abſolutionũ religioſos contritos, & debite cõfeſſos nõ ſolũ liberari ab omni culpa, ſed ẽt ab omni pęna pro peccatis debita. Hoc. n. ſignificat ſtatus innocentiæ, cui per abſolutiones ipſi reſtituũtur. Quantũ vero ad abſolutiones aliarum feſtiuitatum pręter abſolutionem in die Sãctę Catharinæ Virginis, & Martyris, nolo præcipitare ſententiam, dicendo virtute earum indulgentiam pœnarum plenariã ipſos abſolutos cõſequi poſſe, cũ in his dicatur, quod imponatur ipſis pœnitentia ſalutaris, quæ verba aliqualiter denotant indulgentiã plenariam omnium peccatorũ in ipſis minimè concedi. Quantũ vero ad abſolutionẽ, & diſpenſationem irregularitaos in ea ſentẽtia ſum, ſaluo ſemper iudicio alterius melius ſentientis, quod virtute dictarum cõceſſionum minimè poſſunt cõfeſſores

diſpen-

Digitized by Google

diſpẽſare in irregularitatibus, cum in eis nulla ſit mentio de abſolutione, & diſpenſatione, & cenſuris, & ſit opinio doctiſſimorum virorum, quod, etiã ſi cõcedatur abſolutio, & diſpenſatio à cenſuris, in aliquibus Bullis, aut priuilegijs, non cenſetur conceſſa diſpenſatio ab irregularitate, ſitracta ratione alicuius peccati, cum irregularitas non ſit cenſura, prout tenet Gambarus, *a* Soto, Nauarrus & Henriquez, quos ſequitur doctiſſimus Sahagum. Quam opinionem ego modo ſequor, & in noſtra cõfeſſorum ſumma ſecutus ſum, videns Summos Pontifices in Iubileis, quæ modo cõceduntur declarare, non eſſe ſuæ intentionis, quod confeſſores virtute ipſorum in irregularitate procedẽte ex delicto occulto diſpenſet. Quod expreſſius præcipit ſanctiſſimus Dominus noſter Clemens VIII. in Iubileo, quod publicare fecit, anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo ſeptimo. Et hoc eſt tenendum, Licet nouiſſime Gutierrez in noua impreſſione Canonicarum quæſtionum in ſua antiqua perſiſtens opinione cõtrarium dixerit, reſpondens ad argumentum ſuprapoſitum, ſcilicet, quod irregularitas, quæ naſcitur ex delicto occulto, v. g. quãdo aliquis excommunicatus ſuſpenſus, vel interdictus cel. brat, eſt effectus cenſuræ, quoniam à cenſura originem ſumit duem. Quæ reſponſio mihi non placet tanti viri authoritate ſemper ſalua. Licet enim à cenſura originem trahat irregularitas, tamen non eſt cenſura prout tradunt Ioannes *b* Andreas, & Panormitanus, & communiter Doctores. Aduerte tamen, quod, licet dicti fratres virtute dictorum priuilegiorum non poſſint diſpenſare in irregularitatibus; attentis tamen alijs poſſunt diſpenſare, prout articulo ſequenti diſputabimus.

a Gãb. lib. 10. nu. 4. 5. Sotus. lib. 5. de iuſt q. 1. art. 4. col. 4. Nau. c. 27. nu. 174. & nu. 134. & conſil. 606. 2. col. Henriq. li. 7. de indul. c. 13. nu. 6. Sahagun. in c. at ſi clerici. §. de adul. nu. 122. de indicijs.

b Io. Andr. & Panor. in c. 2. de clerico. excom. miniſt.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum poſſint confeſſores diſpenſare cum fratribus in irregularitatibus.

Reſpondeo dicendo, *Confeſſores per ſuos prælatos deputatos, & pro tẽpore deputandos poſſe ſemel in vita diſpenſare ſuper quibuſcunque irregularitatibus & inhabilitatibus quouis modo cõtractis in o:bus, & ſingulis, ẽt Sedi Apoſtolicæ ſpecialiter et expreſsẽ reſeruatis (bigamia, homicidij voluntarij, mutilationis membri caſibus duntaxat exceptis) ſemel diſpenſare, ac eos habilitare vt nõ promoti ad oẽs ſacros ordines, & miſſarum celebrationem promoueri poſſint & ipſi promoti in eiſdẽ miniſtrare valeãt, & quod ad quaſcunque dignitates, adminiſtrationes & officia ordinũ (etiã ſi curam habeant animarum) recipi, illiſq; præfici, & aſſumi Apoſtolica authoritate valeãt & poſſint. Et voluit Eugenius IV. quod ſi prædictas cenſuras vel earum aliquam ignoranter, vel inaduertenter incurrere contigerit, à talibus prælati, & confeſſores prædicti quoties opus fuerit, & oportunum abſoluere, ac ſuper irregularitate, vel irregularitatib. ex talibus cenſuris poſtea celebrando, vel prædicãdo, vel diuinis ſe immiſcendo, vel alias contracta, vel contractis quoties opus fuerit, vt ſimiliter diſpẽſare authoritate prædicta valeant.* Ita habetur in monumẽtis *c* ordinũ.

Circa quam conceſſionem primo eſt notandũ, quod videtur ſibimet ipſi contrariari. Primo enim generaliter concedit, quod prædicti cõfeſſores poſſint diſpenſare in quibuſcunque irregularitatibus, & inhabilitatibus quouis modo contractis. Et in fine dicit, quod poſſint diſpẽſare in irregularitatibus ortis propter cenſuras ignoranter, vel inaduertenter incurſas. Quę modificatio non conſonat, neque congruit cum generalitate prædictorum verborũ, ibi, *Quouis modo contractis*. Quæ verba denotant habere ſupradictos confeſſores authoritatem ad diſpenſandum in omnibus irregularitatibus (exceptis tribus ibi appoſitis) etiãſi à cenſuris inaduertentẽr & temerariẽ contractis originentur. At huic difficultati reſpondeo, quod Eugenius IV. conceſſit, vt ſemel in vita poſſint confeſſores diſpenſare in omni irregularitate (exceptis illis tribus) quouis modo contracta. At in fine amplians ſuam conceſſionẽ ait, quod non ſemel in vita, ſed quoties opus fuerit, poſſit diſpenſare in irregularitatibus tantũ originem trahentibus à cenſuris ignoranter, vel inaduertenter contractis.

c In 8. impr. fol. 61. & in 2. fol. 64. conceſ. 85.

Secundo eſt notandum, quod licet Eugenius Quartus ſupradictam conceſſionem fecerit fratribus Minoribus de obſeruantia prouinciarum Regni Caſtellæ, poſtea tamen Pius II. eam conceſſionem ad totam familiam extendit, prout patet ex dictis in hoc primo tomo in quæſtione de communicatione priuilegiorum.

Tertio eſt notandũ, quod ad gaudendum ſupradicta cõceſſione voluit Dominus Papa. *Quod ſinguli prædictorũ qui ſufficientis literaturæ fuerint per vnũ annum à tempore, quo cõceſſione huiuſmodi gaudere voluerint ſingulis ſeptimanis (impedimẽto ceſſãte legitimo) ſemel ſeptẽ Pſalmos Pœnitentiales cum litanijs recitent ſiue legãt: alij vero non ſufficienter literati alias orationes iuxta confeſſorũ ſuorum arbitriũ, prout animarum ſuarũ ſaluti viſum fuerit dicere teneantur. Et quod ſi forte impedimento detenti in dictis anno et ſeptimanis orationes prędictas cõmode dicere nõ potuerint, vel ex inaduertentia, aut obliuione omiſerint, ex tũc alia ſeptimana ſequẽtis anni ſupplere teneãtur.* Ita habetur in Monumẽtis *d* ordinum.

Aduertendum tamẽ, quod idem Eugenius IV. Põtificatus ſui anno decimo tertio, decimo quinto Kalendas Nouẽbris *Confeſſoribus deputatis, vel deputandis in monaſterio S. Mariæ de Guadalupe conceſſit, vt poſſint authoritate Apoſtolica diſpenſare cũ fratribus profeſſis, conuerſis, nouitijs, perpetuo oblatis, et donatis ſuper quibuſcunq; irregularitatib. eo modo quo conceſſum eſt ſupra ab eodem Eugenio IV. confeſſoribus Minorũ, vt ſcilicet ſemel in vita poſſint diſpenſare in o:ib. irregularitatibus quocunq; modo contractis exceptis tribus & poſſint etiã diſpenſare quoties opus fuerit in omnib. irregularitatib. & cenſuris inaduertẽter & ignoranter incurſis.* Prout aſſeritur in Cõpendio D. Hieronymi. Qui Eugenius IV. in ea facultate nõ poſuit onus dicendi dictas litanias. Et ſic per communicationem confeſſores ordinum Mendicantium habent id ipſum priuilegium. Licet enim tantum confeſſoribus Sanctæ Mariæ de Guadalupe pro fratribus eiuſdem monaſterij fuerit primo conceſſum; poſtea tamen per Pium IV. & Pium V. fuit ad omnia ordinis monaſteria deriuatum: cum ad petitionẽ inuictiſſimi Regis Philippi Secundi omnia priuilegia vni monaſterio dicti ordinis conceſſa ad omnia alia eiuſdem ordinis per dictos Summos Pontifices fuerint extenſa, ſecundũ ea, quæ latẽ diximus in hoc primo tomo de cõmunicatione priuilegiorum. Vnde cum ſit priuilegiũ totius ordinis alijs ordinibus habẽtibus participationẽ ſuorum priuilegiorum communicatur.

d In 1. impr. fol. 62. & in 2. fol. 65. conceſ. 86.

Aduertendum inſuper, quod cõfeſſores ordinis Minorum de obſeruãtia poſſunt in articulo mortis diſpenſare cũ fratribus in omnibus irregularitatibus, ſi quas fortẽ cõtraxerint exceptis tribus primo oppoſitis, prout conceſſit Sixtus IV. & habetur in monumẽtis, *e* & in Supplemento. Sed oẽs iſtæ conceſſiones ſuas limitationes habent, & onera: ideo oportet, vt ad aliã ampliorẽ deueniamꝰ. Et ſic dico, *Quod per priuilegiũ S. Hieronymi in Hiſpania põt quilibet Mendicantiũ ſemel in vita diſpenſari in foro con-*

e In monumẽt. in 1. impreſ. fol. 64. conceſ. 13. et in ſuppl. fol. 93 conceſ. 341.

conſcientiæ à confeſſario per ſuperiorẽ deputato ſuper irregularitate quacũq; occaſione cõtracta. Et ait Collector Compendij Societatis, *a* quod ita habetur in libro priuilegiorũ dicti ordinis, titulo duodecimo, folio trigeſimo ſexto. Circa quã conceſſionem aduertit dictus Collector, quod cõmunicatur omnibus ſuperioribus, & alijs confeſſarijs, quibus ipſi eã commiſerint, præter quam in bigamia, in morte, in membrorũ obtruncatione, & enormi ſanguinis effuſione: quæ Prępoſito generali reſeruantur. Et loquitur collector ſecundum Societatis conſtitutiones, & literas Apoſtolicas, quibus vſum priuilegiorũ poteſt generalis limitare. At in alijs Religionibus, vbi generales dicta conceſſione minimè vtuntur, quilibet confeſſarius, per ſuperiorem deputatus poteſt in his diſpenſare in foro conſcientię. Verum tamen eſt, quod non debent prælati hoc committere, niſi viris doctis & circumſpectis.

a *Comp. Societ. ti. diſpen. §. 6.*

Aduertit deinde, quod per Cõcilium Tridentinum *b* videtur ſublata facultas cõfeſſarijs diſpenſandi in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario, ſed videtur quod poſſumus, in foro cõſcientiæ vti hoc modo, cum in foro cõſcientiæ ſint noſtra priuilegia contraria Concilio Tridentino, iam a Pio V. reualidata. Sed ego puto huic priuilegio non derogari per Conciliũ, cum tantum loquatur de Epiſcopis, quibus nõ committit diſpenſationem irregularitatis homicidij voluntarij. Nos autẽ hic loquimur de pręlatis regularibus, qui erga ſuos ſubditos maiorẽ habent authoritatẽ, quã Epiſcopi. Sed alia generalior ſuo modo eſt conceſſio de qua in ſuperioribus fecimus mentionẽ, qua Sixtus IV. *Conceſſit omnibus fratribus Minoribus præſentibus & futuris, tam profeſſis, quam nouitijs, qui tamen habent propoſitum profitendi, nec non famulis, & ſeruitoribus prædictorum, & monialium S. Claræ, & Tertiariarũ & Tertiarijs, vt quilibet eorum poſſit ſemel eligere confeſſorem de eiuſmodi obſeruantia qui audita eorum confeſſione diſpenſet cum eis in omnibus irregularitatibus, ſi quas fortè cõtraxerint homicidio voluntario, & mutilatione membri ſemper exceptis.*

b *Seſſ. 12. de reform. c. 7.*

Circa quam conceſſionem aduertit Collector, *c* Compendij Mendicantium, quod licet Sixtus IV. non excipit in eo irregularitatem ex bigamia prouenientem, tamen pro excepta debet ſemper haberi; quia eſt grauior reliquis ad diſpenſandum; & quia idem Pius IV. in quodam indulto facto prælatis ordinis Minorum ad diſpenſandum cum fratribus excepit bigamiam, prout habetur in eiſdem ordinis Monumentis. *d* Vnde cum prælatis ad diſpenſandum cum bigamis negat facultatem, credendum eſt à fortiori eam confeſſarijs in hac conceſſione negaſſe.

c *Collector ti. abſolu. extraordin. quoad fratres §. 5.*

d *In 1. imp. fol. 61. & in 2. fol. 144. conc. 252.*

QVAESTIO LXIII.

De confeſſarijs, quoad facultatem diſpenſandi in impedimentis, & in votis, & in ipſa commutandi, in octo articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur Octo.

1 *Vtrum confeſſores Mendicantes poſſint diſpenſare ad petitionem debiti cum inceſtuoſis.*
2 *Vtrum confeſſores Mendicantes poſſint diſpenſare cum coniugatis voto caſtitatis aſtrictis, vt poſſint petere debitum.*
3 *Vtrum confeſſores Regulares poſſint in ſęcularium votis diſpenſare.*
4 *Vtrum confeſſores Regulares poſſint commutare vota ſecularium.*
5 *Vtrum prædicti Regulares poſſint commutare iuramenta, & in ipſis diſpenſare.*
6 *Vtrum confeſſores Regulares poſſint diſpẽſare, & cõmutare vota Epiſcopis iure ſpeciali reſeruata.*
7 *Vtrum virtute dictorũ priuilegiorũ poſſint regulares cõmutare, & diſpenſare vota pœnalia.*
8 *Vtrum confeſſores Mendicantes poſſint aperire literas domini Papæ, & iuxta earum tenorem diſpenſare, vt Magiſtri in Theologia.*

ARTICVLVS I.

Vtrum confeſſores Mendicantes poſſint diſpenſare cum inceſtuoſis ad petitionem debiti.

RESpondeo dicendo, quod ſecundũ ius cõmune, & conſuetudinem diſpenſatio horum caſuũ Ordinarijs reſeruatur, ſecundum ea, quæ tradit Nauarrus, *e* at confeſſores Minorum regularis obſeruantiæ cum licentia ſuorum Prouincialium poſſunt diſpenſare cum impeditis cauſa copulæ carnalis mariti cum conſanguinea vxoris intra quartum gradum, vel conſanguinei mariti cum ſua vxore: & hoc per declarationem quandam à Iulio II. factam conceſſioni Martini V. pro Benedictinis Patribus, & per aliam Pij V. viuæ vocis oraculo habitam à reuerendo patre Fratre Ioanne de Aguilera, Commiſſario generali curiæ Romanę regularis obſeruantiæ vigeſimo ſeptimo die Septembris, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo nono, cuius tenor ſequitur, *Poſſunt dicti confeſſarij, ſi ſint viri docti, & iuxta formam Concilij Tridentini approbati ex commiſſione Prouincialis diſpenſare in foro conſcientiæ ad petendum debitum cum his qui conſanguineum, vel conſanguineam ſui coniugis poſt matrimonium carnaliter cognouerunt.* Ita refertur in Compendio Societatis Ieſu, *f* & huius cõceſſionis teſtimonium dat Veracrux *g* in ſpeculo coniugatorum, & doctiſſimus Palatius.

e *Nau. in man. c. 22. nu. 94. 71. & 95.*

f *In cõp. Societ. tit. diſp. §. 8.*

g *Veracrux in ſpecu. art. 21. de imper. inceſt. in fin. Pala. in 4. d. 22. diſp. 2.*

Circa quod eſt notandum, quod poſt Conciliũ Tridentinum hoc priuilegium non eſt neceſſariũ, quãdo fuerit copula carnaliter inter cõſanguineos extra ſecundum gradum. Quia cum ex huiuſmodi copula affinitas non contrahatur inter cõiugatos, non verſatur aliquod impedimentũ, & per conſequens poſſunt coniuges petere debitũ abſque alia diſpenſatione. In quam opinionem inclinat Veracrux in ſuo ſpeculo coniugatorum, quam ſequitur nouiſſime Gutierez, & in hanc ſententiam inclinat Nauarrus, & eã tenent multi Theologi, & Iuriſperiti, & eſt longè probabilior quam contraria aliquorum Theologorum, & Iuriſperitorum, ſecundum Petrum Ledeſmium. Eandem ſententiam tanquã manifeſtam ex decreto Concilij Tridentini ſequitur, & probat Bibaldus in Candelabro aureo, dum agit de Sacramento matrimonij, addens quod, ita conſulti tenuerunt magiſtri Salmanticæ, & Compluti, & Guerrero Archiepiſcopus Granatenſis. Et eandem opinionem ſequitur Blancus Archiepiſcopus Compoſtellæ. Et probatur noſtra ſentẽtia: Maritus enim cognoſcens conſanguineam vxoris ſuæ extra ſecundum gradum non prohibetur petere debitum ratione inceſtus præciſè, ſi enim ratione inceſtus præciſè prohiberetur petere debitum prohiberetur etiam illud petere cognoſcendo aliquam ſuã conſanguineam, verbi gratia, matrem aut ſororem ſuã, hoc autem nullo iure diffinitur, ergo prohibetur ratione affinitatis, quæ contrahitur ratione inceſtus cognoſcendo aliquã conſanguineã vxoris ſuæ.

Hæc

Digitized by Google

a *Concil. Trid. ſeſſ. 4. de ref. cap. 4.*

Hęc autem affinitas ſecundum decretum Concilij a Tridentini non contrahitur, niſi quãdo maritus cognoſcit conſanguineam vxoris ſuæ in primo, aut ſecundo gradu. Nec obſtat, quod in dicto Concilio Tridentino ſolum diffiniatur contrahi affinitatem propter copulam fornicariam intra primum & ſecundum gradum, ad effectum dirimẽdi matrimoniũ, & non dicitur ibi, extra dictos gradus non contrahi affinitatem ad effectum non petendi debitũ. Nam reſpondeo, quod ſi non contrahitur affinitas per copulam fornicariam extra ſecundum gradũ, ergo Concilium Tridentinum concedit marito facultatem ad petendũ debitum in iſto caſu, cum impedimentum ad petendum debitum non naſcatur ex inceſtu pręcisè, ſed ex affinitate cõtracta in inceſtu, quæ extra ſecundũ gradum, vt ſupponitur, minimè cõtrahitur, prout in dicto Cõcilio diffinitur.

Ex dictis infertur, quod non ſufficit habere copulam carnalem cũ conſanguinea in primo, aut ſecundo gradu vxoris ſuæ, ad hoc vt quis prohibeatur petere debitum, ſed eſt neceſſarium, quod in ea copula recipiatur ſemẽ intra vas naturale. Si enim non effunditur neque recipitur ſemen, minimè ex ea copula contrahitur affinitas. Et ſic licet contrahatur inceſtus, cum non contrahatur affinitas, non naſcitur prædictum impedimentum, cum non oriGinetur ex inceſtu præcise, ſed ex inceſtu, ratione cuius contrahitur affinitas.

ARTICVLVS II.

Vtrum confeſſores Mendicantes poſſint diſpenſare cum coniugatis voto caſtitatis aſtrictis, vt poſſint petere debitum.

b *D. Th. 2. 2. q. 88. art. 3. Sot. in 4. d 3. q 2. ar. 1. Ledeſ. in 4. diffic. 32.*

RESpondeo dicendo, quod ille, qui poſt votum caſtitatis emiſſum contraxit matrimoniũ, minimè ab vxore ſua debitum petere poteſt, prout reſoluit D. Tho. *b* & tradit Sotus, & Ledeſma. Et cũ eis poteſt diſpenſare Epiſcopus, & poſſunt etiã diſpenſare fratres Minores ad petendum debitum, ſi ad hoc fuerint à ſuis prouincialibus deputati, & ad confeſſiones ſecularium, iuxta formam Concilij Tridentini, fuerint approbati, iuxta conceſſionem Pij V. factam ipſi die vigeſimo octauo Octobris, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo nono, prout refertur in Cõpendio *c* Societatis. Et huius conceſſionis dat teſtimonium Veracrux in ſuo compendio coniugatorũ. Et ait doctiſſimus Palacius, ad eius aures perueniſſe, fratres Minores hanc gratiã fuiſſe à Sede Apoſtolica conſequutos. Circa quam conceſſionem eſt notandum, quod licet Epiſcopus poſſit diſpenſare cum cõiugatis, qui poſt matrimonium contractum conſenſu vtriuſque continentiam promiſerunt, vt ſcilicet, poſſint petere debitum non tamen dicti fratres neque alij Mendicantes poſſunt diſpenſare in hoc caſu. Quia facultas impetrata à patre fratre Ioanne de Agulera tantum fuit pro illis, qui antè matrimonium contractũ votum ſimplex caſtitatis emiſerunt, non tamen de illis, qui poſt contractum matrimonium votum continentiæ fecerunt, prout annotaui in noſtra Summa *d* confeſſorum. Debent tamen aduertere confeſſarij illi, cum quibus diſpenſauerint, vt poſſint petere debitum: non obſtante voto caſtitatis, quod ante matrimonium contractum emiſerunt, vt ſi alter eorum moriatur, ſuperſtes qui dictum votum emiſit, cum ſua remanet obligatione, videlicet, quod non poteſt contrahere matrimonium, ſine peccato: & poſt contractum minimè poteſt debitum petere, ſine noua diſpenſatione Epiſcopi, aut confeſſoris ordinum Mendicantium ab Ordinario ap̃pbati, & a ſuo prouinciali ad hoc ſpecialiter deputati.

c *In cõp. Societ. tit. diſp. §. 10. Speculum cõiugat. ar. 5. de ſimplici voto fol. 102. Palat. in 4. diſp. 2. pa. 710.*

d *In 1. tom. c. 238. cont. 14. pa. 680.*

Aduertant inſuper, quod in caſu poſterioris articuli, & in caſu huius articuli, nõ poſſunt ſine cauſa diſpenſare. Cauſa autem legitima ad diſpenſandũ erit, quando coniuges non poſſunt ſe continere.

ARTICVLVS III.

Vtrum confeſſores Regulares poſſint in ſecularium uotis diſpenſare.

RESpondeo dicendo, quod Eugenius IV. *Conceſſit monachis congregationis S. Benedicti ad audiendas confeſſiones deputatis ab ipſorum prælatis vt poſſint vota omnia permutare, ac in omnibus ac ſingulis caſibus etiã ordinarijs, aut per ſynodales, vel prouinciales conſtitutiones reſeruatis, cũ ſibi confeſsis diſpenſare præter eas cenſuras, & pęnas, vota, & caſus, de quibus eſſet merito Sedes Apoſtolica conſulenda.* Hæc conceſſio refertur à Collectore priuilegiorum Mendicantium. Sed ſi bene inſpiciatur, non dat facultatem tunc ad diſpenſandũ; ſed ad commutandũ vota, ideo ad conceſſiones properemus.

Item Innocentius VIII. *Conceſsit, quod cõfeſſores ordinis Minorũ regularis obſeruantiæ præſentati ſecundum formã, quam ipſe tradit, & probauit, poſsint diſpenſare in omnibus votis, in quibus poſſunt Epiſcopi, exceptis votis peregrinationis vltra duas dietas.* Ita habetur in Monumentis *e* ordinũ, & in Supplemento, circa quam conceſſionem eſt aduertendũ, quod licet reſtringatur ad formam pręſentationis, quã ipſemet Innocentius addit, ſentit Nauarrus *f* debere extendi ad cõfeſſarios regulares Mendicantes legitimè præſentatos. Sed hæc conceſſio nimis ſtricta eſt. Primo quia non concedit, vt confeſſores poſſint diſpenſare in omnibus votis Ordinario reſeruatis. Secundo, quia cõcedit hoc nõ omnib. confeſſarijs legitime approbatis, ſed confeſſarijs approbatis ſecundũ formã traditam ab ipſo Innocentio, quorũ approbatio nõ erat perpetua, ſed tantũ per annũ durabat, & ideo nil mirũ ſi talis cõceſſio ipſis cõfeſſoribus facta fuerit, quæ ad alios cõfeſſarios, quorum præſentatio & approbatio ſemel facta eſt perpetua, minimè videtur poſſe extendi, ideo ad alias conceſſiones ampliores deueniendũ eſt. Pro quo eſt aduertendum primo, quod Eugenius IV. cõceſſit *Confeſſoribus deputatis, & deputãdis à Priore ſiue præſidente monaſterij S. Benedicti Valliſoleti ad ipſius prioris, vel præſidentis nutũ reuocandis quorumcunq; vtriuſque ſexus fideliũ ad dictũ monaſterium, ſeu ipſius Eccleſiam quacunq; ex cauſa pro tempore confluentiũ commorantium, ſiue exiſtentiũ cuiuſcunque gradus exiſtant, confeſsiones diligenter audire ac cum eis, & eorũ quolibet diſpenſare ſuper votis etiã Epiſcopo reſeruatis, & ea commutare in alia pietatis opera toties, quoties deuotioni prædictorũ videbitur expedire non obſtantibus quibuſcunq; in contrariũ.* Ita refertur in Cõpendio Mendicantium. *g*

e *In 1, imp. fol. 65. et in 2. fol. 69. conceſ. 155. & in ſupp. fol. 58. conceſ. 33.*

f *Nau. in man. c. 12. nu. 8.*

Sed hæc conceſſio habet quandam reſtrictionẽ, prout aduertit Collector, & patet ex litera. Non enim virtute eius poteſt fieri commutatio, neque diſpenſatio votorum extra monaſterium Sãcti Benedicti Valliſoleti, & per communicationem non poteſt fieri, niſi in monaſterijs illius ordinis, & aliorum, ideo ad aliam ampliorem conceſſionem recurrere oportet.

g *Comp. Mẽdi. in 2. impr. tit. abſol. quoad ſacula 1. §. 16.*

Pro quo eſt notãdũ, vt refertur in cõpẽdio *h* Societatis Ieſu. *Quod p̃ facultatẽ Benedictinis cõceſſã à Martino V. poſſunt cõfeſſores Mẽdicãtes approbati ab Ordinario diſpenſare in votis etiã Epiſcopo reſeruatis.*

h *Compen. Societ. tit. de pœnit. §. 10.*

Digitized by Google

natis. Et affirmat hoc haberi in Compendio Benedictinorum Valliſoleti, pagina quadrageſima quinta, & ſequenti. Et in Compendio priuilegiorum Sancti Hieronymi *a* habetur, quod poſſunt etiam confeſſores Mendicantes & alij priuilegijs eorum gaudentes, cum omnibus ſuper votis Epiſcopo reſeruatis quoties opportunum fuerit diſpenſare. Et refertur ita conceſſum eſſe per Eugenium quartum congregationi Sancti Benedicti Hiſpaniæ numero vigeſimo tertio in illius compendio priuilegiorum.

a *Compen. D. Hieron. tit. diſpenſat. in ſacram. pœn. per commu. §.3.*

ARTICVLVS IV.

Vtrum poſſint commutare vota ſecularium, dicti confeſſores regulares?

Reſpondeo dicendo, quod confeſſarij Mendicantes poſſunt commutare omnia vota exceptis vltra marinis, & Petri, & Pauli de Vrbe, Sancti Iacobi in Compoſtella, caſtitatis & religionis. Ita refertur in Compendio *b* Societatis IESV fuiſſe conceſſum a Paulo Tertio ipſius Societatis confeſſoribus legitimè approbatis. Quod indultum ego vidi ſub ſigillo authentico in collegio eiuſdem Societatis ciuitatis Valentinæ. Et refertur in eodem compendio quod ſupradictam facultatem cum eadem exceptione extendit Gregorius Tertius decimus ad vota iurata, dummodo, commutatio non fiat in præiudicium tertij. Non erit autem præiudicium tertij, ſi quis voueat, aut iuret Deo dare calicem huic monaſterio. Si nomine monaſterij tale votum non eſt acceptatum. Poteſt enim ex commutatione Epiſcopi alteri monaſterio, aut pio operi applicari, vt cum cõmuni tenet Nauarrus. Quia in hoc caſu non eſt ius quæſitum monaſterio: ſed Deo: & poteſt Dei vicarius moderare reſtitutionem Deo debitam, non vero ita poteſt moderare reſtitutionem debitam homini prout aduertit Paludanus.

b *Comp. Societ. tit. commu. §.1.*

Et idem conceſſum fuit quantum ad commutationem votorum non iuratorum, ab Eugenio Quarto Monachis congregationis Sancti Benedicti ad audiendas confeſſiones deputatis ab ipſorum prælatis, vt poſſint omnia vota cõmutare, præter ea, quæ ſuæ Sanctitati ſunt reſeruata, prout refertur in Compendio *c* Mendicantium in ſecunda impreſſione. Et in Compendio Diui Hieronymi refertur eũdem Eugenium Quartum anno Domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimo ſexto, Pontificatus ſui anno ſexto, kalendis Iulij hoc congregationis Sanctæ Iuſtinæ confeſſoribus induliſſe. Et refertur etiam Iulium Secũdum id ipſum conceſſiſſe congregationi montis Oliueti anno Domini milleſimo quingenteſimo, Pontificatus ſui anno quarto.

c *Comp. Mendi. tit. diſpenſa. §.29. Comp. D. Hieron. tit. diſpen. in ſacram. pœn. per commu. §.3.*

ARTICVLVS V.

Vtrum prædicti confeſſores poſſint commutare iuramenta, & in ipſis diſpenſare.

Reſpondeo dicẽdo, quod iuxta conceſſionem factam confeſſarijs Societatis IESV a Paulo Tertio, qua ipſis indulget, vt poſſint vota et iurata commutare, non eſt dubiũ quod confeſſores Mendicantes, & alij cõmunicantes cum priuilegio Societatis, poſſint cõmutare etiam iuramenta, quæ non ſunt in præiudicium alicuius tertij. Si. n. ipſis conceditur commutatio votorum iuratorum, in quibus duæ obligationes includuntur, a fortiori ipſis conceditur commutatio iuramentorum, in quibus vna tantum adeſt obligatio, dubium eſt, Vtrum hoc tantum intelligatur in iuramentis votiuis? Et videtur quod ſic. Quod. ſ. conceſſa authoritate ad diſpenſandum in votis, non propterea conceditur facultas ad diſpenſandum in iuramentis, prout tenet Nauarrus *d* allegans in ſuũ patrocinium Diuũ Thomam. At contraria opinio a varijs doctiſſimis defenditur, & eam tenet Sotus, *e* & Directorium curatorum. Cum iuramẽtum votiuum ſit realiter votum.

d *Nauarr. in Manu. c. 27. n. 257. D. Tho. 2. 2. q. 89. ar. 8.*

e *Sot. lib. 8. de iuſt. q. 11. ar. 9. p. 688. Directo. c. 15. f. 172.*

Nec obſtat ratio in cõtrarium adducta a Nauarro. ſ. quod in voto vnica tantum eſt obligatio, in iuramento autem duplex inuenitur. Tum, quia iuramẽtum ligat, quia eſt ſacra rei atteſtatio ratione reuerẽtiæ, qua quis debet implere, quod per nomen eius promittit: votum vero ratione fidelitatis, qua quis debet implere quod Deo promittit. Et ſic diuerſo modo obligant votum & iuramentum. Hæ. n. rationes non militant in iuramento votiuo. Primo, quia in eo iuramento non continentur duo vincula promiſſionis, ſcilicet voti & iuramenti, ſed tantum continetur vnum vinculum iuramenti. ſ. promiſſorij. Et quando ait Diuus Thomas, in iuramento duplex inueniri vinculum, loquitur de voto iurato; in quo fatetur ſupradicta duo vincula reperiri. Et ſic tenet Henriquez, *f* quod conceſſa facultate ad commutandũ & diſpenſandum in votis, non conceditur facultas ad commutandum & diſpenſandum in votis iuratis. Et licet in iuramento, & voto diuerſæ rationis contineantur obligationes, hæ tamen diuerſæ rationes non impediunt, quo minus id quod conceditur voto concedatur etiam iuramento votiuo cum ſupradictæ rationes proportionentur inter ſe.

f *Henr. lib. 7. de indul. ca. 30. nu. 5. in gl. lit. y.*

ARTICVLVS VI.

Vtrum confeſſores regulares poſſint diſpenſare, & & commutare vota Epiſcopis iure ſpeciali reſeruata.

Reſpondeo dicendo, quod aliqua ſunt vota reſeruata Sedi Apoſtolicæ, in quibus aliquando Epiſcopi poſſunt diſpenſare, vrgente neceſſitate id poſtulãte, & interueniente impotentia morali, ratione cuius faciliter ad Summũ Pontificẽ, aut eius habentem authoritatem nõ poteſt haberi acceſſus, vt poſt Syluestrũ tenent Soto, *g* Nauarrus. & Corduba. Et hoc modo poſſunt diſpenſare in voto ſimplici continentiæ, quando eſt periculum, & ſine ſcandalo ad Papam nõ poteſt haberi recurſus. In hoc tamen, & in alijs votis Papæ reſeruatis non poſſunt commutare, & diſpenſare Mendicantes cõfeſſarij. Licet. n. poſſint commutare & diſpenſare in omnib. votis Epiſcopo reſeruatis, hoc intelligitur de votis reſeruatis Epiſcopo iure communi, & ordinario: non tamen de votis ipſi reſeruatis iure ſpeciali, in quibus videtur electa induſtria perſonæ, iuxta ea, quæ tradunt Abb. ſ. *h* Felinus, & Alphonſus de Azeuedo. In his enim votis, ne iugum Chriſti & Eccleſiæ durum videatur, ex benignitate quadam ſequentes ſacros Canones hoc Epiſcopo Doctores conceſſerunt de eorum prudentia & ſolertia confidentes. Et ſic ad confeſſores, de quorum ſolertia & iudicio non tantum confidunt noluerunt prædictã facultatem; & alias ſimiles extendi.

g *Sot. lib. 1. de iuſt. q. vl. ar. vlt. Na. c. 12. n. 76. Cord. lib. 1. q.*

h *Abb. in c. verum n. 9. de for. compe. Felin. in c. cum te nu. 17. de reſc. Azeued. ad curiam Piſanam. lib. 1. c. 6. exc. n. 11.*

ARTICVLVS VII.

Vtrum virtute dictorum priuilegiorum poſſint regulares commutare, aut diſpenſare vota pœnalia.

Reſpõdeo dicendo, quod ille qui vouet ieiunare ſub pœna, quod non ieiunãdo ſeruabit perpetuo,

Digitized by Google

pectio caſtitatem,certum eſt,quod ante quam ieiunium tranſgrediatur,poteſt commutare votum ieiunandi,& poteſt in eo etiam diſpenſari a dictis confeſſarijs,cum votum ieiunādi minime ſit Sedi Apoſtolicæ reſeruatum, & commutatio aut diſpenſatio ieiunandi voto,etiamſi non ieiunet, minime tenetur ſub ratione voti ſeruare caſtitatem, Sublato.n. principali voto,ſublatum eſt etiam acceſſorium, id eſt votum pœnale perpetuæ caſtitatis. Attamen ſi antequam diſpenſetur, aut commutetur votū principale ipſum tranſgrediatur, remanet obligatus ad votum pœnale caſtitatis,prout tenent communiter Doctores,& patet ex traditis a Nauarro, *a* & ab Alcocer,in quo voto ſolus Summus Pontifex poteſt diſpenſare.Immo neque poteſt commutari per quodcunque priuilegium non concedens expreſſe commutationem illorum votorum,quæ ipſi Sedi Apoſtolicæ reſeruantur,prout tenent grauiſſimi Doctores,inter quos ſunt Soto,*b* & Couarruuias.Et hanc opinionem ſequutus ſum in noſtra explicatione Cruciatæ & in noſtra Summa confeſſorum contrariam ſequutus ſum ſententiam. Et hanc ſequitur *c* Medina,& tenent Corduba,& Aragon.Quorum principale fundamentum eſt,quia votum caſtitatis, & religionis tunc Sūmo Pontifici reſeruantur,quādo voluntarie ex deuotione emittuntur: non vero quando in pœnam,& propter indeuotionem, quæ ad eſſe conuenientem ab aliquo fiunt;ſicut contingit in votis pœnalibus,de quibus in præſentiarum nobis ſermo eſt. Quæ ratio me mouet modo maxime ad hanc,vt probabiliſſimam amplectendam ſententiam.Et eam vt probabiliſſimam tenuerunt illi pręclari viri ex familia prædicatorum Gallo & Penna, & alij duo non minus præclari literis, & doctrina Frater Ioannes de Gueuara,& Frater Ludouicus de Leon, ex Eremitarum D. Auguſtini religione, prout refert Henriquez.*d*

a Nau.in manu.c.12.nu.43. Alcoc.in ſua ſūma c.16.

b Sot.lib. 6.de iuſt.q.1.art.1. Conar.in c.quamuis pactum §.2. nu.12.

c Med.in Sūma.f.48.col.2. Cord.de caſi.q.52.Arag.2.2 q.88.artic.12. pag.1043.

d Henriq.lib.7.indulg.30.n.6.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum confeſſores Mendicantes poſſint aperire literas Domini Papæ, & iuxta earum tenorem diſpenſare, vt magiſtri in Theologia.

RESpondeo dicendo, quod ſæpe ſæpius emanāt a Sede Apoſtolica reſcripta quorum executio committitur alicui ſacrę Theologię Magiſtro, vt ſcilicet,ipſas aperiat,& iuxta earū tenorem diſpēſat impoſita pęnitentia ſalutari,quarum ſignacula, alij, qui non fuerint in ſacra Theologia Magiſtri, minime poſſunt aperire:*Sed poſſunt ſacerdotes Societatis Ieſu deſignati per prępoſitū generalē, aut de eius licētia per alios ſuperiores Societatis,& a locorum Ordinarijs approbati,vel approbādi, etiamſi nullo gradu ſint inſigniti aperire literas ſacræ pęnitentiariæ deſtinatas Magiſtris in Theologia vel in iure Canonico Doctorib.& auditis confeſſionib. recurrentium ad ipſos,impoſita illis pœnitentia in literis expreſſa, vel de iure infligēda eos abſoluere,ac in foro cōſcientię quaſcunq; ſibi verbo,vel ſcripto commiſſas abſolutiones diſpenſationes, & pęnitentiarum iniunctiones excipere, & exequi.* Ita Gregor.XIII.conceſſit dictę Societati,et ſuperiorib.prout refertur in cōpendio Societatis.*e* Cuius Collector ibi aduertit,quod ad hanc facultatē aperiendi literas, deſignantur omnes ſuperiores,alias approbati,iuxta hanc conceſſionē, & omnes alij cōfeſſarij,quos ipſi ad id deputauerint, quæ deſignatio a Patrib.generalibus debet fieri in alijs religionibus,vt hac gratia poſſint gaudere eorum confeſſarij.Si enim non deſignatur ipſa minime vti poſſunt: & quidquid egerint circa hoc erit irritum,& inane tanquā quid factum a non habentibus poteſtatem.Et aduertant ſuperiores, quod in hac deſignatione tenentur eſſe maxime circunſpecti:non enim tantum negotium niſi doctis & expertis confeſſarijs eſt committendum.

e Compen.Societ.tit. confeſſarius.§.3.

Alia circa hanc materiam vide in noſtra Summa confeſſorum.Hæc enim adducta ſunt, vt priuilegia circa hoc ſicut decet explicentur.

QVAESTIO LXIV.

De conſecratione Virginum, in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *VTrum Virgines in monaſterio conſecrentur.*
2 *Quis poteſt dare velum ſeu virgines cōſecrare,& qualiter conſecrentur.*
3 *Vtrū illa quæ occultè virginitatem amiſit debeat vt Virgo conſecrari.*
4 *Quis poſſit diſpenſare cum corrupta ad Abbatiſſatum,& vt velum prælationis poſſit accipere.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Virgines in monaſtario conſecrentur.

RESpondeo dicēdo,quod ad veram explicationem conſecrationis Virginū,ſciendum eſt cum Paludano *f* quod velum.ſ. nigrum eſt quintuplex.Primum eſt profeſſionis,quod feminis datur decimo ſexto anno cōpleto,& hoc portant in religione omnes profeſſę ſiue virgines,ſiue viduę.Secundum eſt conſecrationis,quod datur anno vigeſimo quinto ætatis,vt tradunt ſacri Canones.*g* Tertium eſt ordinationis,quod ſecundū Canones *h* datur anno quadrageſimo,quę ideo Diaconiſſa dicebatur,quia dabatur ei aliqua benedictio,ex qua accipiebat officiū inchoandi horas in choro,& legendi homiliā,quod alijs non licet. Vnde Epiſcopus dat ei facultatē ad tangendum breuiarium,in quo ſunt homiliæ de Euangelijs in matutinis,quod quidem adhuc ſeruatur in eodem officio Miſſæ, ſed non conſueuit dari velum in hoc neq; expectari illa ætas,ſed ex cōmuni conſuetudine hoc fit quando cōſecratur,ſeu velatur,quod etiam fit ante vigeſimum quintum annū: prout aſſerit Syluester. *i* Quartum eſt prælationis, quod Abbatiſſis quadrageſimo ætatis anno dabatur. *k* Hodie autem ex concilio Tridentino,et ex declarationib.Cardinalium in minori ætate ad miniſterium Abbatiſſatus aſſumitur:prout *l* ſupra eſt ſatis dictum.Quintum *m* eſt continentiæ, & obſeruationis,quod eſt viduarum,& poteſt etiam dari virginibus,licet virginale non poſſit dari viduis etiam ex diſpēſatione ordinarij,prout dicitur in iure.*n* Et ſecundum communiter Doctores,non omnes Virgines ſunt conſecrandæ ſeu conſecrationis velo velandæ,ſed ſolum religioſæ profeſſæ tria vota eſſentialia in religione probata.Immo non omnes tales; quia neque moniales Mendicantium,neq;quędam aliæ conſecrantur ab Epiſcopo.

f Palud.in 4.d.38.

g 20.q.1.c.placuit.

h 27.q.1.c.Diaconiſſam.

i Sylu.v.conſecr nu.1.

k 20.q.1.c.de ſumentwis.

l Supra quaeſ.

m 27.q.1.vidua.

n 20.q.1.c.de votis.

ARTICVLVS II.

Quis poteſt dare velum,ſeu virgines conſecrare, & qualiter conſecrantur.

RESpondeo dicendo,quod ſecundum Archidiaconum poſt Paludanum velum continentię, ſeu

a *Gl. in c. vidua tr. 27. q. 1.*
b *30. q. 1. ca. de votis.*
c *Sylu. v. conſecratio.*
d *De conſecra. Eccleſ. vel altaris. c. aqua.*
e *D. Tho. in 4. d. 83.*

ſeu viduatum dari poteſt etiam a ſacerdote, vt ait quædam gloſſa, *a* Immo etiam vidua per ſe ipſam hoc accipere poteſt ab altari facta profeſſione coram ſua prælata: velare autẽ virgines nullus poteſt niſi Epiſcopus, vt decernunt ſacri Canones, *b* quia ipſe eſt quaſi paranymphus deſponſans Virgines Chriſto. Immo ait Sylueſter, *c* quod hoc Epiſcopus non poteſt cõmittere nõ Epiſcopo, quia hoc eſt conſecrationis, & ordinationis Epiſcopalis, vt ſacri Canones *d* innuunt. Ex quibus inquit Syluester, apparet quod prælati mẽdicantium ſuas moniales velantes cum Epiſcopali ſolemnitate accepta coronatione, & datione annuli non bene faciunt, niſi hoc habeant ex conceſſione Papę, quia vſurpant officium Epiſcopale, cum quibus cõcordat D. Thomas *e* dicens, quod Virgines per ſolum Epiſcopum conſecrantur. Ego nunquam potui inuenire priuilegium Apoſtolicum, virtute cuius poſſint regulares ſuas moniales conſecrare prædicto modo.

ARTICVLVS III.

Vtrum illa, quæ occulte uirginitatem amiſit debeat ut uirgo conſecrari.

RESpondeo dicendo, duplicem eſſe virginitatem. Quædam enim eſt mentalis, id eſt, animæ tantum; alia vero dicitur materialis: & materialis rurſus eſt duplex vna quæ in non apertione clauſtri virginalis conſiſtit, alia vero in ſeminis reſolutione abſq; ſignaculi virginalis apertione, quo ſuppoſito dico primo, quod virginitas & integritas animæ perditur quotieſcunque virgo in aliquod peccatum carnis mente tantũ, vel aliquo actu abſque pollutione incidit, & hęc recuperabilis eſt per pœnitentiam, & facta pœnitentia Virgo virginali velo conſecrari vel velari poteſt.

Secundo dico, quocũque modo virginitas materialis cũ peccato mortali amittitur irrecuperabiliter deperditur: deperditur autem per quãcunq; ſeminis voluntariam & mortalem pollutionẽ, vel clauſtri virginalis cum peccato mortali apertionẽ etiam nõ ſequuta pollutione, vnde ſequitur quod illa virgo quæ poſtea eſt paſſa vim, non amittit virginitatem; & tunc dicitur vim paſſa quantum ad hunc effectum quando per totum tempus quo impius actus durat carnis omnino diſſentit: alioquin ſi per vim adducatur, vt metu adducta conſentiat volens ſtuprata eſt non inuita, voluit enim illud, quod in ipſa agitur, vt viuere poſſit.

Tertio dico, quocunque modo publice, vel ſecreto pollutione ſequuta vel nõ, virgo ſuã amiſit virginitatem corporalem vel materialem peccando mortaliter minimè eſt conſecranda vel velo cõſecrationis velanda.

Quarto dico, quanuis per vim vel dormiẽs corrupta materialiter virginitatem animæ non perdiderit neque aureolam, nihilominus tamen conſecranda non eſt, quia Eccleſia non iudicat de occultis, ſcilicet, de ſua mentis remittenda: ita tenuerũt omnes per aliquos canones *f* prout melius omnibus tradit Aluarus Pelaius *g* ſic dicẽs, femina qualitercunque corrumpatur inter virgines non conſecratur, & tradit etiam Nauarrus.

f *c. illa. 32. q. 5. c. vlt. 15. q. 1. c. acutius 26. diſt.*
g *Pel. de planc. Eccl. ca. 48. col. 31. Nau. in manu. ca. 16. nu. 3.*

Difficultas autem articuli conſiſtit in hoc vtrũ virgo quæ occultiſſime virginitatem amiſerat per quandam forte pollutionem volũtariam teneatur peccatum ſuum extra confeſſionem aperire, vt ſic reuelato non ſit conſecranda tanquã virgo: cui dubio reſpõdetur quanuis occultiſſima ſit huius virginis virginitatis amiſſio peccat grauiſſime conſecrationem petens. Ita concludunt omnes cum D. Thoma *h* & tenet Armilla, & Soto, & minimè eſt in iſto caſu conſecrationis velo velanda. Syluester, *i* & alij quos refert Maiolus dicũt poſſe Epiſcopũ hanc monialem deludere quę conſecrari vult, ſcilicet, vt omnia extrema cæremonialia fiãt omiſſis ſolis ſubſtantialibus verbis ac factis mutando verbũ virginitatis in verbum caſtitatis, & hanc ſententiã allegando pro ſua parte D. Thomã, tenent Doctores *k* communiter, tenet etiam doctiſs. Nauar.

h *D. Tho. in 4. d. 38. Arm. v. conſe. vir. Sot.*
i *Syl. vbi ſup. n. 2. Maiolus l. 1. de irregu. c. 19. nu. 32.*
k *Doct. contra Nau. l. 3. con. d. ti. de reg. cõſ. 91*
l *Viual. in c. a. 5. de Abbatiſ. electio. nu. 35.*

Sed licet ab hac opinione communi nõ recedat Viualdus in ſuo aureo candelabro contra ipſam tamen multipliciter arguit, & præcipua eius argumẽta in hunc proponuntur modum. Primo quia hæc monialis videtur male facere manifeſtando peccatum ſuũ extra confeſſionẽ, tenetur enim quis propriam, & proximi famam ſeruare, ſed hæc ratio nõ concludit: licet enim quis non ſit dominus ſui corporis, eſt tamen dominus ſui honoris, & famæ. Et ita non peccat ſuũ peccatum extra confeſſionẽ reuelando præcipue in hoc caſu, vbi de cõſecratione agitur, vbi propter vitandum ſcandalum non ſunt violanda Eccleſiæ ſacramenta, neque etiam ſacramentalia, vt tenent grauiſſimi Doctores. Secundũ ipſius argumentũ eſt, quia quãdo concurrunt duo iura minus tenetur maiori iuri, & hic concurrunt ius naturale, & diuinum de ſeruanda fama, & ius poſitiuum, quod pręcipit fieri dictas cõſecrationes tãtum virgini, & iuri diuino videtur potius ſtandũ & ſic peccare illam ſe detegendo vel Epiſcopum eam detegendo, nec valet dicere, quod ſolum mutat nomen virginitatis in nomen caſtitatis: nã ad hoc reſpõdeo quod aſſiſtẽtes moniales, & alij præſentes dictam mutationem intelligent.

Nõn dubito huic argumẽto poſſe aliqualiter reſponderi, ſed ſi mea ſententia in hac parte aliquid authoritatis habet, nõ poſſum negare aliquam efficaciam hoc argumentũ præ ſe ferre, & naturæ ſenſus tenuit dicere hanc obligationem prædictę moniali conuenire cum maxima ſui honoris infamia. Vnde reſolutiuè dico, quod ſi Epiſcopus ſciat in confeſſione dictũ Monialis peccatũ debet in conſecratione dicere hoc nomen virginitatis; ſi enim dixerit, caſtitatis reus erit ſigilli confeſſionis, cũ indirecte ipſum frangant, & hoc tenẽt Paludanus, *m* & Nauarrus *n* propter prædictũ argumentum, & alia, proponit quendã nobis modũ dicẽdi, quo res hæc facilius, & tutius pergatur dicendo, quod Epiſcopus poſſet pronunciare verba illa cõſecrationis quæ virginem deſignant accipiẽdo illa intra mentem pro verbis caſtitatis & caſtitatem ſignificantibus: per quod excuſatur mendacium iuxta late tradita ab eodem Nauarro *o* ſcandalum iã efficax euitatur, denique Epiſcopus pronunciando nomen virginitatis, debet intelligere poſt hac habendæ, non vero de virginitate habita. Quando autẽ viduæ cõſecrantur, cum hic non immineat periculum propoſitum, nemini eſt dubium quod nomen ſignificans virginitatem in nomen ſignificans viduitatem & caſtitatem eſt commutandum, prout idem Nauarrus determinat. *p*

m *Pal. vbi ſup.*
n *Nau. li. 3. cõſ. tit. de ſtat. mon. conſ. 1.*
o *Nau. c. 25. n. 42. & c. 8 nu. 61. & in ca. pis aures.*
p *Nau. in d. ca. & conſil.*

ARTICVLVS IV.

Quis poſſit diſpenſare cum corrupta ad Abbatiſſatum, & vt uelum prælationis poſſit accipere.

RESpondeo dicendo, quod corrupta abſque diſpenſatione nõ poteſt eſſe Abbatiſſa, prout in

multis iuribus *a* & eorum Gloſſis cónnetur, tenẽt Cardinalis, Capella Toloſana, & Quintilian. Mandoſius ait, quod diſpenſatum fuit tẽpore Lappi Caſtellionei, ſeu diſpenſati mandatum fuit cum Abbatiſſa, quod non obſtante quod tempore ſuę profeſſionis corrupta eſſet per vim, eius promotio valeret perinde ac ſi dicto tempore fuiſſet virgo, prout videre eſt in quadam Lappi allegatione ſexageſima prima poſt principiũ verſiculo. *eſt enim per dictas literas*, & poſt numerum quintum, verſiculo, *nam edictum fuit.*

An autem Epiſcopus poſſit diſpenſare cũ corrupta quicquid dixerit Archidiaconus, *b* veritas eſt pro parte negatiua, & quod alius à Papa diſpẽſare non poſſit, vt concludit Calderinus; *c* tũ quia etiam Epiſcopus non poſſet diſpenſare ſi notoria eſſet corruptio. Et ita tenent Felinus, & Decius, quod ſequitur Selua. Vnde tutius eſt tenendum, quod alius à Papa diſpenſare non poſſit. Et ſi corruptæ huiuſmodi diſpenſatio concedatur non niſi ex magna cauſa hoc fieri deber cum contra non virginem exclamet Propheta Eſaias *d* dicens, *deſcende ſede in puluere virgo filia Babylonis, ſede in terr non eſt ſolium filia Chaldæorum, quia vltra nõ vocaberis mollis, & tenera.* Exclamat etiam Amos *e* Propheta dicens, *Virgo Iſrael proiecta eſt in terram ſuam, non eſt qui ſuſcitet eam.*

a Ca. ſi quis nouã. §. nolumus peccatricẽ 1. q. 7. gl. in c. ... v. eligatur. 31. q. 1. & in Cle. 3. fin. ſtatuimus v. rõnabilis. & ibi Card. nu. 4. & ſeq. q. 10. & ſeq. de ſtat. mon. Capel. Tholo. 292. incipit fuit quæſitũ. Mando deſigna gra. ti. di ſpenſatio p corrupta ad Abbatiſſarum. f. 81.
b Archid. in §. indemnitatib. de elect. lib. 6.
c Ca d. conſ. 3. in fi. q. 11. de ſtatu mon. Feli. in c. memin. nu. 4. de accuſ. iuñc in c. at ſi cle. §. de adul. ve. fin. vbi Deci. nu. 10. de iud. Selua de beneſi. q. 7. nu. 7.
d Eſai. 17.
e Amos. 5.

QVAESTIO LXV.

De conſeruatoribus iudicibus, in viginti articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur viginti.

1 *Q*VIs ſit conſeruator iudex.
2 *Quis poſſit conſeruatorem dare, & quis poſſit dari.*
3 *Vtrum ſecundum priuilegia regularium aliis ab his qui non habent dignitatem poſſint eſſe iudices conſeruatores.*
4 *Vtrum requiſiti a fratribus teneantur acceptare miniſterium conſeruatorum.*
5 *Vtrum nominato in cauſa conſeruatore poſſit pro eadem cauſa alius nominari.*
6 *Vtrum conſeruatores extinguantur morte concedentis.*
7 *Vtrum conſeruatores poſſint procedere contra partes extra ciuitatem, aut diœceſim in qua fuerint deputati.*
Quid ſit agendum ſi monaſterio habenti diuerſa membra in diuerſis diœceſibus dentur conſeruatores in diuerſis locis.
9 *Vtrum poſt quinquennium durent conſeruatoria quoad negotia cœpta.*
10 *Vtrum iudices conſeruatores poſſint ſubdelegare.*
11 *Vtrum conſeruatores poſſint cognoſcere de omnibus cauſis.*
12 *Vtrum conſeruatores regularium poſſint cognoſcere contra debitores ex cauſa ciuili.*
13 *An religioſi poſſint conuenire pro debitis ciuilib. coram conſeruatoribus.*
14 *Vtrum conſeruator regularium poſſit procedere contra detentores animalium monachorum dãnum in paſcuis facientium.*
15 *Vtrum religioſi poſſint creare conſeruatorẽ contra doctorem, aut Scholarem habentes conſeruatorem Apoſtolicum & contra alios regulares.*
16 *Vtrum conſeruatores habeant poteſtatem ponendi cenſuras contra inobedientes.*
17 *Vtrum fratres poſſint eligere conſeruatorem pro inimiciis manifeſtis factis eorum ſeruitoribus.*
18 *Vtrum conſeruatores poſſint in cauſis regularium pcedere de plano ſine ſtrepitu & figura iudicii.*
19 *In quam pœnam incurrunt conſeruatores ſua excedentes poteſtatem.*
20 *Vtrum ſuadentes iudicib. conſeruatoribus vt ſuã tranſgrediantur poteſtatem incidant in excommunicationem.*

ARTICVLVS I.

Quis ſit conſeruator iudex.

RESpondeo dicendu, iure cannnico *f* eſſe permiſſos conſeruatores iudices, & iura Part... eos etiam admittũt, de qua materia agunt, Ancha. & communiter ... & aliqua tradit Salze. in ſua practica criminali canonica, Iaſon, & D. Antoninus. Cõſeruator autem ſignificat Diuum Opti. Max. qui in ſacra *g* Scriptura cõſeruator appellatur. *Timenti Deum non occurrent mala ſed in tentatione Deus illum conſeruabit & liberabit a malis.* Quam veritatẽ recognoſcens Dauid *h* Rex, humiliter Deũ precabatur dicens, *conſerua me Domine quoniam ſperaui in te.* At iure poſitiuo conſeruator tentatorem ſeu iniurias patientium, vt pupillorum, viduarum, & aduenarum, & aliarum miſerabilium perſonarum eſt Princeps, Rex, Imperator, vt in multis iuribus *i* paret, & iſti ſunt conſeruatores ordinarij, alij autem ſunt conſeruatores iudices delegati, & ſic morte concedentis extinguuntur, prout dicitur in iure. *k* Sed videtur, quod hic vſus conſeruatorũ non poſſit ſuſtineri, quia iure *l* canonico conſtitutum eſt ne dentur iudices generales.

At reſpondetur vſus conſeruatorũ maxime regimini Reipublicæ conuenire; ad prætorem enim ſpectat tueri quem in ſua poſſeſſione, ne ab ea excludatur, vt ex iure *m* colligitur, & ſi hoc pertinet ad quemcũque iudicem principaliter debet pertinere ad Regem, & ad Summum Pontificem, vt iura *n* proclamant, vnde cum Reges, & Pontifices hæc per ſeipſos non poſſint efficere delegant pro neceſſitatibus occurrentibus iudices quoſdã delegatos vt ſic ipſi timeantur, & vnuſquiſque formidine pœnæ ab iniurijs inferendis abſtineat iuxta tradita ab Ancharano. *o*

Ad obiectionem autem in contrarium reſpõdetur, illud ſolum habere locum in iudicibus inferioribus qui generales iudices dare prohibentur, ſed non ligat Papam, nec Regem, Papa enim, & Rex ſoluti ſunt legibus, vt canones *p* & iura decernunt, & ſic ſolus Papa poteſt conſeruatores dare, vt articulo ſequenti dicitur.

f Cap. 2. de off. dele. li. 6. l. 1. tit. 8. p. 1. Anch. & oẽ in d. ca. 1. de off. dele. l. 6. Salzed c. 3. pa 10. Iaſ. conſ. 145. v. 4. D. Anton. de excõica. c. 39.
g Eccl. 15. et 33
h Pſal. 15.
i l. vni. C. quãdo Impe. inter pupil. vel iudices c. ex parte D. et c. ex tenore de fo. cõpe. c. ſignificãtibus de off. deleg.
k c. licet ex cauſis c. ſi ... officiũ, de off. dele. li. 6.
l Cap. ad hæc de reſc.
m le. 1. ff. ne vis fiat ei. l. æquiſſima. ff. de vſuf.
n c. princeps ſeculi. c. adminiſtratores. ca. regum officiũ. 23. q. 7.
o Anch. in c. 1. de off. dele. li. 6.
p c. propoſuit de conceſ. præben. l. princeps. ff. de le.

ARTICVLVS II.

Quis poſſit conſeruatorem dare, & qui poſſint dari.

RESpondeo dicendo, quod Archid. *q* tenet aliũ a Summo Pontifice poſſe conſeruatores concedere, at contrarium tenent Ioannes Andræas *r* Anchar. Francus, & Dominicus dicentes, neminẽ præter Papam, etiam ſi ſit eius a latere delegatus poſſe conſeruatorem dare.

Conſeruatores autem ſolum Epiſcopi deputantur Abbates & in dignitate Eccleſiaſtica in Eccleſijs cathedralibus vel collegiatis conſtituti, vt colligitur ex iure, *ſ* vbi notat gloſſa, ſed quoad canonicos cathedralis Eccleſiæ cõtrarium ſentire vr̃ Speculator. At te vera tenet, poſſe cõſeruatores iſtitui,

ait

q Archi. in c. 1. de offi. deleg. li. 6. nu. 1.
r And. in c. fin. de offi. dele. li. 6. n. 2. Anch. col. 2. Frãc. n. 2. Dominicus in d. c. 1. nu. 2.
ſ c. fin. r. reſpon. vbi gl. penul. de offi. deleg. lib. 6.

Google

ait enim, quod hodie nullus poteſt eſſe cōſeruator niſi ſoli Epiſcopi, Abbates, canonici Eccleſiarum cathedralium præſertim in dignitate cōſtituti, vbi illa dictio, *præſertim*, exprimit caſum minus dubiabilē, & importat caſus magis dubitabiles, & in eis vult idem eſſe, vt tradunt leges, *a* mens igitur Speculatoris fuit quod canonici Eccleſiarum cathedraliū in dignitate aliqua conſtituti abſq. dubio cōſeruatores creati poſſint, & non ſolum illi dignitatē habentes, verum & alij ſimplices canonici, ſed quid velit Specul. veritas eſt loquendo ſecundum terminos iuris communis, quod canonici non conſueuerunt eſſe conſeruatores prout reſoluit Quintilian. *b* Mandoſ. Dixi ſecundum iuris communis terminos: nam ſecundum priuilegia regularibus conceſſa, aliter eſt dicendum, vt ex infra citandis bullis apparebit. Et ſic ait Marcus *c* Antonius Cuccus, quod Eccleſiæ cathedralis canonici dignitatē quidem nullam habent, ſed his tantum qui in dignitate ſunt plerumque cōparari poſſunt, vnde & ſūmus Pōtifex cauſas eis delegare ſolet, vt ex iure *d* patet, quoad rectores autē ſimplices eccleſiæ, ait idem author, quod quamuis interdum aliquā iuriſdictionem habeant, non tamen dignitatem habent, prout ait Abbas, *e* & ideo iudices conſeruatores minime poſſunt nominari.

a l. 1. §. pater. c. maxime.
b Mandoſ. de ſignat.
c Cucc. lib. 2. de iuſt. maior.
d ca ſtatuū de reſc. lib. 6.
e Abbas in ca. cum contingat.

ARTICVLVS III.

Vtrum ſecundum priuilegia regularium alij ab his qui non habent dignitatem poſſint eſſe iudices conſeruatores.

RESpondeo dicendo, quod de iure poſitiuo conſeruatores deſtinantur ad defenſionem miſerabilium perſonarum, prout in 1. articulo huius quæſtionis dictum eſt; Miſerabiles autem perſonæ nō ſunt plebei prout notat Petrus *f* Gregorius, ſed ſecundum Innocentium *g* & Hoſtienſem ſunt cæci & alij perpetuo morbo laborantes, & ſecūdum eundē Hoſtieſem ſunt Pauperes pupilli, & viduæ, & huiuſmodi, & ſecundū alios et ſenes, & decrepiti, & religioſi, & generaliter omnes quos naturaliter miſeremur propter fortiū iniurias prout tradit Panorm. *h* explicans, hoc elegantes, ideo Sūmi Pōtifices religioſos, tum propter profeſſionē paupertatis; tū propter cultum diuinū, cui ſunt deſtinati, tum propter clauſuram monaſticam cui ſunt adducti ſummis ſunt proſequuti fauoribus, ne ad tribunalia accedāt ſecularium, & eccleſiaſticorū, ſed ſine ſtrepitu omni appellatione remota quicquid ad eorū perſonas bona & iura cōducit defendunt. Et liberaliter motu proprio ex certa ſcientia de plenitudine poteſtatis conſeruatores cōcedunt, & ſic cōceſſit Sixt. IV. quoad Minoritas *i* & quoad Carmelitas, *k* & quoad Prædicatores *l* & quoad Auguſtinienſes. *m* *Mandamus enim quibuslibet in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutis, & Metropolitana, vel alterius cathedralis eccleſiæ canonicis per vniuerſū orbē qui per Guardianos et fratres ordinis Minorū, ſeu ſyndicos Romana Eccleſia prædicti ordinis deputatos requiſiti fuerint quatenus per ſe vel alium, ſeu alios, & vbi & quando opus fuerit ſolemniter publicēt eorum priuilegia & eiſdem ac illorum domib. & profeſſorib. efficacis defenſionis præſidio aſſiſtētes faciāt eos pacifica poſſeſſione priuilegiorum, & conceſſionū huiuſmodi gaudere non permittentes per quoſcunque indebite moleſtari.*

f Greg. ſinta. iuris. 2 p. c. 18. nume. 19.
g Innoc. in c. ſignificant.
h Pan. vbi ſup.
i Habetur 1 mo num.
k In 2. impr. f. 189.
l in 2. impr. fol. 242.
m in 1. imp. fol. 251.

Circa quam conceſſionem eſt notādum, quod canonici cathedrales, vel Metropolitanæ Eccleſię poſſunt modo eſſe conſeruatores, nec obſtat, quod Leo X. prout habetur in Supple. *n* in Cōcil. Later. ſtatuerit, vt cōſeruatores debeant eſſe in dignitate conſtituti nullam de canonicis mentionem faciendo, & Concil. Lateranenſe omnia in contrariū priuilegia reuocauerit. Nam reſpondetur, quod ex cōceſſione Pij V. per Gregoriū XIII. edita. *Societas, et ſinguli eius perſonæ, & familiares clerici, tam in cauſis ciuilibus quam in criminalib. & mixtis, ſiue actores ſint, ſiue rei, oēs & ſingulos Archiepiſcopos, Epiſcopos, & Abbates, necnō alias perſonas in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutas, Canonicos, Metropolitanarū Eccleſiarum, vel Cathedraliū, & Vicarios Archiepiſcoporū, & Epiſcoporum in ſpiritualib. eorumq. officiales generales vbilibet conſtitutos contra quaſc. nq. comunitates, & collegia huiuſmodi in ſuos conſeruatores, et iudices ordinarios aſſumere p ſſunt.* Ita habetur in Compendio *o* Societatis.

Ex his priuilegijs quoad regulares ceſſat magna difficultas, an ſcilicet officiales Epiſcoporum poſſint eſſe iudices conſeruato es militiarū, vel religionum, cum enim ſecundum *p* ius cōmune videatur tantum deputari poſſe conſeruatores Epiſcopos, vel eorū ſuperiores, ſeu Abbates aut dignitates, vel perſonatus obtinentes in Eccleſijs cathedralib. vel collegiatis, cū officiales huiuſmodi nullam habeant in eccleſia cathedrali dignitatē vt notū eſt, aſſerendum videtur ipſos conſeruatores minime cōſtitui poſſe. Quod confirmatur, nam iuriſdictio conſeruatorum eſt odioſa, cum deroget ordinariæ iuriſdictioni, & ideo non eſt extendenda extra caſum in quo conceditur, vt dicitur in iure. *q* Quod etiam confirm. cum enim controuerſum eſſet, an officialis Epiſcopi poſſit cōſtitui iudex delegatus, vt innuit quædam decretalis, *r* emanauit cōſtitutio *ſ* Clementis, quæ declarauit, poſſe officialē eſſe iudicem delegatum, dūmodo nō ſit foraneus. At maior difficultas verſabatur in cōſeruatore, cū ius requirat, quod habeat dignitatē, vel perſonatū in Eccleſia Cathedrali, aut Collegiali, & tamen cōſtitutio noua Clementis nihil declarauit in hoc caſu magis dubio: ergo dicendum eſt non poſſe officiales Epiſcoporū eſſe iudices conſeruatores. Quā ſententiā probat gloſſa *t* quādā, quam poſt alios ſequuntur Antonius de Butrio, Ancharanus, Barbatia, Bonifacius, quos refert Gomez. Contrariam tamen ſententiā tenet præfata gloſſa *u* quam ſequūtur Ioannes de Lignano, & Cardinal. dicit hoc indigere declaratione Papæ, quam ſententiā ſequūtus Paninus, Guido Papę, Richardus, & late defendit Iacobus Scrocius, quæ ſententia vſu recepta eſt, vt conſtat ex Guidone: & apud regulares per eorum priuilegia omnis tollitur dubitatio, vt ex dictis patet.

Secundo eſt notandum circa eandem conceſſionem, quod Priores Mendicantiū, & Guardiani Minorum poſſunt eſſe iudices conſeruatores, qui ſecundum Gemminianum *x* ſunt in dignitate cōſtituti, & faciunt pro hac parte notata per Panorm. & Cardinalē, quod tamen locum non habet in Prioribus ordinis D. Benedicti, habentibus in eodem conuentu Abbatem, quia hi non habēt dignitatē, ſecus de Prioribus, non habentib. Abbatem in dicto conuentu, prout in ordine D. Benedicti contingit, hi enim ſunt in dignitate Eccleſiaſtica conſtituti prout tradit Sylueſter, *y* & idem puto dicēdum in Vicarijs, qui pro aliquibus monaſterijs cōſtituūtur, quæ nomine Guardianatus, aut Prioratus in ordinibus Mendicantium minimè nuncupantur. Licet tamen Sylueſter dicat, &

n Suppl. fol. 17. nu. 83.
o Cōp. Societ. cōſeruator. §. 1.
p c. ſi. de offi. deleg. lib. 6.
q Cap. quamuis de presb.
r Cap. ſtatu. de reſcr. in 6.
ſ Cle. & ſi principalis de reſcr.
t Gl. in d. Clem. v. delegatus in t. oppo. Butrius Anc. nu. 6. Bon. 38. & Gomez.
u Gl. vbi ſu. lo. & Car. ibi Panin de pōt. c. ſede vac. 2. p q. 10 n. 16. Guido deciſ. 147. Ric. reſ. 52 nu. 33. col. 1. inter conſ. Menoch. Scroc. de pig. gē. l. 1. q. 27.
x Gem. in c. nullus de ele. lib 6. Pan. in ca. cām de iudi. & in c. olim de maiori. & obed. Car. in C' e. 2. de reſcri.
y Syl. v. delega. nu. 3.

Digitized by Google

ſit communis opinio Guardianos fratrum Minorũ poſſe eſſe iudices cõſeruatores, cũ ſint prælati in dignitate cõſtituti, hoc tamen non mirum am patitur difficultatem, non quia ipſi non ſint in dignitate Eccleſiaſtica conſtituti, hoc.n. nemo diffitetur, ſed quia eorum profeſſioni videtur repugnare: cũ enim ſint mortui mundo, & nullum in particulari, neq; in communi dominiũ alicuius rei poſſint habere, vt ordinauit *a* Clemens V. videtur, quod repugnat eorum ſtatui poſſe eſſe executores teſtamentorum, & iudices arbitros, & hanc opinionẽ, quod non poſſint exercere officium arbitratoris ẽt cum licentia ſuorum prælatorum, conſuluerunt Bal. *b* Alexan. & Socin. adeo vt dicat Alciat. *c* quæcunque arbitramenta ab ipſis facta eſſe nullius valoris, Cũ Clemens V. in fine ſuæ Clementinæ clauſulam appoſuerit prohibitiuam, & pœnalem reſpectu omnium quę in ea conſtituerat, & affirmat hãc eſſe opinionem Baldi, Alexandri & Socini, in locis in margine allegatis. Cum enim in conſtitutione prohibitiua, & pęnali aliquid prohibetur actus cõtra factus redditur nullus iuxta ea quæ Doctores communiter in iure *d* notant, quod a fortiori procedit quando ex arbitramento aliqua pars poteſt reclamare, prout in ſimili caſu tenet Decius *e* ſe cõſuluiſſe cum Franciſco de Aretio, & licet Federic. *f* de Senis tenuerit religioſos propter honeſtatem tantũ non poſſe eſſe iudices arbitros, quẽ ſequuntur Romanus, Felinus & Iaſon, hoc tamẽ dictum minimè procedit in fratribus Minorib. cum hoc eis in declaratione ſuæ regulę a Clemẽte V. prohibeatur. Non diffitentur tamẽ Federicus & alij, qđ quando ex arbitramentis aliqui poſſunt reclamarę ipſis religioſis vniuerſaliter non ſolum propter honeſtatem, ſed etiam propter eorum profeſſionẽ talia arbitramenta prohibentur.

a *Cle. eo. exiuit. de paradiſo, de ver ſign. iuncta gl. ibi. ve. dixit.*
b *Bal. conſ. 30. vol. 5. Alex. cõ. 80. vol. 5. Soci. conſ. 99. vol. 2.*
c *Alc. de praſũ. 3. praſum. 18.*
d *l. nemo martyres. ubi doctores. C. de Sacro. Eccleſ. l. Nõ dubiũ. C. de legib.*
e *Dec. in c. decernimus de iud.*
f *Feder. conſil. 283. incipit, factũ ſalo, in fin. Rom. conſ. 409. Fel. ĩ d. c. decernimus. col. 2. Ia. in l. patre furioſo. col. 4.*

Sed videamus quibus verbis Clemens V. prohibeat fratribus minorib. eſſe executores teſtamentorum, & iudices arbitros & ego nõ inuenio alia verba, quibus id prohibeatur, niſi ſequentia, prohibẽdo enim quod pro nulla re temporali poſſint in iudicio experiri, cum in huiuſmodi diſpoſitionib. & executionib. ſæpe ſæpius litigia & contractiones, vel adminiſtrationes pecuniæ interueniant, Clemens V. in hæc prorũpit verba. *Veruntamen in exequendis dare conſilium ipſorum ſtatus non obſiſtit cũ ex hoc ipſis circa bona tẽporalia nulla iuriſdictio, ſiue actio in iudicio, ſiue diſpẽſatio tribuatur:* Hæc Clemens V. Non deſunt tamen dicentes in prædictis verbis ſolũ prohiberi dictis fratrib. cõparere in iudicio cum circa bona temporalia ipſis nulla iuriſdictio, ſiue actio in iudicio tribuatur, cũ hæc ſine litigio, & contrectatione pecuniæ nequeant expediri, qui tamen aduertere debuerunt in verbis ſuperius allegatis, non ſolum ipſis prohiberi iuriſdictionem, ſiue actionem in iudicio circa bona temporalia, ſed etiam diſpenſationem circa eadem bona temporalia, arbitramenta autem circa ea bona non poſſunt expediri, neque concludi ſine dicta diſpenſatione diſtribuendo vnicuiq; quod ipſis iudicibus arbitris ſecundum Deum viſum fuerit cõuenire, quod ſæpe ſępius ſine reclamatione partium fieri minime poteſt. Quo ſuppoſito videtur dicẽdum, quod ipſi fratres Minores Guardiani minimè eſſe poſſint conſeruatores pro alijs religioſis cũ hæc ſine litigio non poſſint expediri, neque ſine diſpenſatione rerum temporalium & ſine compulſione debitorum ipſis monaſterijs poſſint cõcludi, & infra dicemus, quod coram cõſeruatoribus poſſunt conueniri debitores monaſteriorum pro debitis ciuilibus.

At licet ſupradicta ſint probabiliter dicta, ego tamen non audeo affirmatiue hanc tenere opinionem, cum contrarium teneant communiter expoſitores regulę B. P. noſtri Franciſci, dicentes ipſis in dicta Clementina ſolum prohiberi actionẽ ad petendum in iudicio, & diſpenſationem bonorum temporalium extra iudicium, diſtribuendo aliqua nomine proprio, & nomine aliorum ſicut faciunt executores teſtamentorum, conſtringendo, & cõpellendo debitores apud iudices ad ſolutionẽ debitorum. At non repugnat eorum ſtatui per dicta verba eſſe iudices conſeruatores, cum habere huiuſmodi iuriſdictionem proprietatem minime includat ab eorum regula maxime prohibitam. Verũ eſt tamen quod in quadam conſtitutione generali noſtræ religionis conſeruatorias acceptare prohibentur, & hoc maxime conducit propter rationes ſuperius allegatas.

ARTICVLVS IV.

Vtrum requiſitia fratribus teneantur acceptare miniſterium conſeruatorum.

RESpondeo, quod multifariam, multiſque modis Summi Põtifices religioſorum indemnitati fauorem beneuolum ſunt impartiti, & ideo non ſolum ſoliti ſunt, ipſis concedere conſeruatores iudices, ſed etiam ipſos conſeruatores ſub grauibus pęnis ad ipſam conſeruatoriam acceptandam aſtrinxerint, Iulius enim Secundus, vt habetur in monumentis. *g Statuit, vt quæcunq. perſona, ſeu perſonę, alias de iure capaces pro parte fratrum Minorũ requiſitæ niſi legitimo impedimẽto detentæ fuerint iuriſdictionẽ & conſeruationẽ eorundem fratrum vigore priuilegiorũ ſuorum ſub excommunicationis pæna ſuſcipere teneantur.* Item Leo X. prout habetur in Supplemento, *h Habita informatione quod in aliquibus partib. multa grauamina inferebantur fratribus Mendicantib. ab Eccleſiaſticis perſonis ſpecialiter aſſerendo. q confeſſi fratrib. debite præſentatis tenebantur iterũ eadẽ peccata confiteri ſuis curatis, & qđ ſacramenta Euchariſtiæ, & Extremæ vnctionis non poterant a fratrib. miniſtrari illis, quib. ſine cauſa dictis curatis recuſabãt huiuſmodi ſacramẽta adminiſtrare, ac qđ Chriſti fideles audientes miſſas dieb. Dominicis & feſtiuis in Eccleſijs fratrũ non ſatisfaciebant pcepto Eccleſiæ & alia multa conſimilia, dedit conſeruatores oẽs Eccleſiarũ prælatos diſtricte eis pręcipiendo, vt quãdocũq. requiſiti fuerint a fratrib. prædictis nõ permittãt eos moleſtari, aut grauari, ſed contra tales moleſtatores procedãt per cẽſuras Eccleſiaſticas, & alia iuris remedia,* Et Innoc. VIII. *Conſeruatorib. electis & nominatis a religioſis in virtute ſanctæ obedientiæ præcepit vt literas conſeruatorias acceptare teneantur, ne quid contra facere præſumãt,* quæ conceſſio fuit facta Sanctæ Iuſtinæ congregationi, Romæ anno Domini milleſimo quadringẽteſimo octuageſimo quinto, Pontificatus eiuſdem Domini Papæ anno ſecundo, ex quibus clare colligitur dictos prælatos ſine legitima cauſa conſeruatorias repudiantes, contrauenire, præcepto Apoſtolico, quod in re tam graui exiſtimo ad mortale obligare, niſi aliqua cauſa legitima excuſentur.

g *In 1. impr. fo. 40. & in 2. fol. 126. cõceſ. 280.*
h *In ſupp. f. 47. conceſ. 24.*

ARTICVLVS V.

Vtrum nominato in vna cauſa conſeruatore, poſſit pro eadem cauſa alius nominari.

RESpondeo dicendo, videri quod non. Nam poſtquã lator, qui officium ſacrę pœnitentiæ dedit

literas

Digitized by Google

literas ſigillatas directas diſcreto viro confeſſario per latorem præſentium ad introſpecta ſpecialiter eligendo, elegit vnum cõfeſſarium, non põt etiam de voluntate dicti confeſſoris eo dimiſſo, alterum eligere. Primo quia iuriſdictio delegata nõ poteſt prorogari de perſona ad perſonam, iuxta tradita in iure, *a* at bullæ prędictæ diriguntur ad eos, quos in eis cõtentos elegerint, & cõſequenter eo ipſo, quo nominati fuerint electi videtur expreſſe ab ipſo illuſtriſſimo, ſummoq; pęnitẽtiario, ac ſi à principio ab ipſo eſſent expreſſi, & nullatenus poſſent alij eligi: ergo neq; poſtea quam fuerint a partibus nominatim electi, & expreſſi. Secũdo facit illa firma ratio, quod iuriſdictio delegata eſt iuriſdictio delegantis, iuxta quandã legem. *b* Et ita ad ipſum delegantem, cuius ipſa eſt pertinet eam extendere, & non ad partes, neque ad iudices, quorum illa non eſt. Id enim quod noſtrum eſt, ſine facto noſtro ad alium transferri non poteſt, prout in *c* regula quadam iuris expreſſe continetur. Et ita per has rationes hanc partem tenet Doctiſſimus Nauar. *d* Et ita videtur dicẽdũ in noſtro propoſito, quod ſemel aliqua perſona in dignitate Eccleſiaſtica nominata à dictis fratrib. non poſſit pro eadẽ cauſa alia ab ipſis nominari, cum nominata tali dignitate, & acceptante iuriſdictionem, habeat immediate a Sede Apoſtolica: quam iuriſdictionem ipſi fratres nõ poſſunt alterare, etiam ipſo iudice nominato conſentiente. Et confirm. Nam Gregorius Tertius decimus, prout refert Capucinus, *e* omnib. regolaribus conceſſit, vt in ciuitatib Italię ſibi conſeruatores eligeret: coram quibus conuenirentur, & ſemel electos non mutarent, eorundemque nomina intra menſem Epiſcopis locorum ordinarijs indicarent: alioquin coram ipſis ordinarijs cõueniri poſſint, declarauit ſacra congregatio Cardinalium ſuper Concil. Triden. in ſeſſione 7. cap. 14. Sunt enim conſideranda illa verba, *vbi ſemel electos non mutarent*, quæ maxime noſtram comprobant ſententiã. Et ita in praxi audiui fuiſſe iudicatum. Et hoc determinauit Bonifacius. *f* Qui loquens de pluribus iudicibus diſiunctim de legatis ad vnã cauſam dicit: Porro vno eorum negotium inchoante cõmiſſum alij nequibunt ſe vlterius intromittere de eodem, niſi vel infirmitate, vel alia iuſta cauſa illum contingeret impediri, aut ſi nollet, vel malitioſe in eo procedere recuſaret. Ex cuius decretalis deciſione comprobantur & limitantur ſuperius reſoluta, ſcilicet, quod vno conſeruatore acceptante, & inchoãte, non poteſt alius pro eadem cauſa nominari, niſi vel infirmitate, vel alia iuſta cauſa illũ contigerit impediri, aut ſi nollet, vel malitioſe in eo procedere recuſaret. Verũ tamen eſt, quod ex priuilegio conſeruatorio Societatis conceſſo a Pio V. in bulla per Gregorium Tertiũ edita, quilibet conſeruatorum, & iudicum præfatorũ poteſt proſequi articulum per alium inchoatum, etiam ſi idem inchoans nullo canonico impedimento præpeditus ſit. Ita habetur in Compendio *g* Societatis Ieſu, quod ex dictis magnum eſt priuilegium.

a c. E. & G. de offic. deleg.

b l. c. 1. §. qui mãdatũ. ff. de offic. eius mandat.

c leg. id quod noſtrũ. ff. de re. iu.

d Nau. li. 1. conſil. 11. de off. iud. dele. conſi. 8.

e Capucin. in cõpen. Medic. tit. cõſer. ord. p. 128

f Ca. cũ plures, offi. deleg. 6.

g In comp. Societ. tit. conſerua. §. 2.

ARTICVLVS VI.

Vtrum conſeruatores extinguantur morte concedentis.

Reſpondeo dicendo, certum eſſe ſecundum ius iudices delegatos morte cõcedentis extingui. Verum eſt tamen, quod quoad negotia cępta non expirat morte cõcedentis, vt definit quædam Decretalis. *h* Et ſic dicitur in alia Decretali, *i* quod quãdo ſunt plures conſeruatores deputati pro prę lato, vel Monaſterio, vel Eccleſia, vel Religione, quo ad negotiũ cæptum per vnum eorũ perpetuatur iuriſdictio in alijs, non obſtante morte concedentis. At licet conſeruatores electi virtute conſeruatoriarum religioſis conceſſarum, ſint iudices delegati, eorum tamen delegatio, & iuriſdictio morte Pontificum ipſas concedentiũ minime expirarunt. Nam alioquin virtute literarum Sixti IV. minime mõ poſſent religioſi conſeruatores deputare: quod minime eſt aſſerendum cum praxis nos contrariũ doceat. Pro cuius rei explicatione eſt notandum, cum Sylueſtro, *k* & communi, quod gratia Principalis nondũ facta, ſed fienda re integra morte concedentis extinguitur iuxta ea quæ in iure *l* notantur. Secus ſi erat iam facta, & perfecte conceſſa, vt continetur in quadam Decretali. *m* Vbi dicitur, quod executio ſuper gratia facta data a Papa mortuo Papa, etiam re integra, gratiam exequitur. Quod intelligitur etiam ſi gratia habeat iuridiſdictionem annexam, etiam ſi ſit conceſſa ſolo verbo, prout cum Ioanne Andræa, & Archidiacono reſoluit Sylueſter. *n*

Secundo eſt notandum, quod iudices conſeruatores eliguntur virtute conſeruatoriarum, quæ religionibus ſunt conceſſæ. Priuilegia autem conceſſa religioſis non ſunt perſonalia; ſed realia, cum concedantur certo generi perſonarum: quod per fictionem iuris nunquam videtur perire. Nã tunc etiam priuilegia perpetuo durabunt, vtpote ſi priuilegia concedantur ciuibus alicuius ciuitatis. Nam hi per fictionem iuris nunquam cenſentur perire, prout dicitur in iure. *o* Et ideo conceſſio eis facta cenſebitur realis, ſiue perpetua. Nam ſicut cenſetur perpetuum priuilegium quod conceditur ciuitati, vel loco, iuxta quandam legem *p* idem dicendũ eſt, ſi cõcedatur ciuibus & religioſis, iuxta aliam legem *q* Et ita in ſpecie tenet Romanus, & Socinus.

His prælibatis fundamentis noſtra ſententia cõfirmatur, & probatur primo, quia cõſeruatores eliguntur virtute gratiæ iam factæ. Secundo, quia eliguntur cõſeruatores virtute gratiæ monachis indultæ, quę eſt perpetua, iuxta tradita in ſecũdo notabili. Tertio, quia ſæpe ſępius nominantur à Summis Pontificibus conſeruatores Epiſcopi, & aliæ dignitates Eccleſiaſticę. Quæ conſeruatorię non dantur perſonis, ſed dignitatibus, & per conſequens ſunt perpetuæ ſicut dignitates.

Nec obſtat ratio dubitãdi in principio adducta. Hoc enim habet locum, quando iuriſdictio delegatur aliquibus perſonis particularibus per viam cõmiſſionis. Ipſi enim ſi non fecerint actum communem delegationis, puta edictum cõmune, vel quid ſimila, finiuntur morte delegantis.

h Ca. ſi. §. officiũ de offi. deleg. l. 6

i C. cũ plures, de de off. deleg. l. 6.

k Sylu. v. g. n 3

l Cap. ſi cui. de præb lib. 6.

m Ca. ſi ſuper de offi. dele. li. 6.

n Syl. vbi ſupr.

o l. proponebatur. ff. de iudi.

p forma. §. quã quã. ff de cẽſib.

q l. 2. de reb. dubijs. c. Rom. in l. maritũ, nu. 17. ff. ſol. matr. Soc. in d. l. 2. nu. 4.

ARTICVLVS VII.

Vtrum conſeruatores poſſint procedere contra partes extra ciuitatem, aut diœceſim, in qua fuerint deputati.

Reſpondeo dicendo, quod conſeruatores ſecũdum ius cõmune, *r* quamuis non permittatur extra ciuitatem, aut diœceſim, in qua ſunt deputati contra aliquem procedere, aut aliquem extra locum itinere vnius diei remotiorem protrahere, cõſeruatores tamen fratrum per conceſſionem Leonis Decimi ampliorem habent iuriſdictionem. Refertur enim in Supplemento *ſ* ordinis quod Leo X. in Concilio Lateranenſi, *Statuit, vt cõſeruatores fratrum*

r C. ſi §. conſeruat. de off. delega. lib. 6.

ſ Supple. fol. 27. conce. 83.

Digitized by Google

fratrum pro tempore a Sede Apoſtolica deputandi do ctrina et probitate ſint praſtantes, & in Eccleſiaſtica dignitate cõſtituti eſſe debeant, & volum vt corã eis per eoſdẽ fratres, quibus dati fuerint vltra duas dietas a loco ſua ſolita habitationis nullus trahi poſſit pri uilegiis ſuper hoc alias conceſſis nullatenus ſuffragan tibus. Verũ eſt tamen, quod per breue Clementis Septimi Minimis conceſſum *Conſeruatores fratrũ habent poteſtatem etiam extra loca in quib. fuerint deputati procedendi: & conceditur eis facultas citan di, & inhibendi etiam per edictum ad ſe trahendo ci tatos, & monitos, non obſtantib. Bonifacij Papa Octa ui de vna dieta, & concilij generalis de duab. dietis, dummodo non vltra tres dietas aliquis trahatur.* Ita refert Collector Capucinus *a* in additionibus ad compendium Mendicantium, quod priuilegiũ cla re reuocat id, quod ordinauit Leo X. in Concilio Lateranenſi reſpectu duarum dietarum.

a *Capucin. titu. conſernator. pa. 230. lit. B.*

Pro explicatione autem huius indulti eſt notan dum, morem fuiſſe antiquitus, vt quatuor darẽtur dietæ conſeruatorib. prout tradit Rebuffus. *b* At lex nouæ compilationis *c* conſtitutionem Concilij generalis de duabus dietis limitans ad duas die tas hoc reſtrinxit, & Innoc. VIII. tantum voluit cõ cedere duas dietas in anno Domini milleſimo qua dringẽteſimo octuageſimo ſeptimo, quinto kalen. Feb. Põtificatus ſui anno tertio ad petitionem Re gis Ferdinandi, & Chriſtianiſſimæ Reginæ Eliſa beth Regum Caſtellæ, Legionis, & Aragoniæ, tũc procurante eorum nomine Eneco Lopez de Man doca Comite de Tendilla pro eis in Romana Cu ria oratore: cuius bullæ tenorem tradit Azeuedo. *d* Et Sixtus V. Romæ apud S. Marcum ſub annulo piſcatoris die tertia Octobris, milleſimo quingen teſimo octuageſimo ſeptimo, Pontificatus ſui an no tertio in bulla, quæ incipit, *Et ſi Mendicantiũ ordines:* in qua confirmat, & innouat omnia priui legia fratrũ Minorum de obſeruantia concedens conſeruatores pro eorum conſeruatione, vt extra locum in quo ſunt poſſint trahere reos addit, non obſtantibus præmiſſis, ac piæ memoriæ Bonifacij Papæ VIII. etiã prædeceſſoris noſtri, de vna & in Concilio Generali, de duab. dietis editis, dummo do vltra tres dietas aliquis præſentium rigore ad iu dicium non trahatur, quod idipſum conceſſerat Gregorius XIII. anno Domini milleſimo quingen teſimo ſeptuageſimo quinto, die vigeſima prima Maij Pontificatus ſui anno tertio in cõfirmatione & innouatione priuilegiorum dictorum fratrum. Et Gregorius Quartus decimus in cõfirmatione or dinis Ciſtertij priuilegiorum in Bulla, quæ incipit, *Romanus Põtifex religioſorũ*, &c. data Romę apud Sanctum Petrum ſub annulo piſcatoris die vigeſi ma octaua Iunij, anno Domini milleſimo quingẽ teſimo nonageſimo primo, Pontificatus ſui anno primo, id ipſum concedit non obſtantib. præmiſ ſis piæ memoriæ Bonifacij Octaui de vna, & cõci lij Generalis edita de duabus dietis, &c. Ex quibus colligitur, quod hodie virtute dictorum priuilegio rum poſſunt conſeruatores procedere contra con tradictores vltra duas dietas dummodo vltra tres dietas ad iudicium minime trahantur. Neque iis obſtat lex nouæ compilationis ſuperius allegata. Ipſa enim Concilij Generalis veſtigiis inhęrendo, duas tantum dietas concedit. Quod Cõcilium per dicta priuilegia conſtat eſſe approbatum: quorum priuilegiorum vim lex regia tollere minime poteſt.

b *Rebuff. in tra. de priuile. ſchol. priui. 191.*
c *l. 20. tit. 7. l. 1. noua compil.*
d *Azeu. in d. l. 20.*

Notãdum eſt etiam pro explicatione, quod die ta ſecundum Bertachinum *e* continet viginti leu cas. De quo nouiſſime tractat. Villalobos *f* in ſuo Aerario mille communium opinionum, vbi ét in quit à quo loco computetur. Quod iam determina tum habemus in quadam nouæ compilationis le ge *g* aduerſus Rotæ deciſionem aliter definiẽtem, quam ipſam deciſionem ibidem ipſe Villalobos al legat, & ante eum tradit optime Oroſius. *h* Et iſtæ dietæ a fine diœceſis, a qua citandus mouatur non vero a continentibus ædificiis computãtur, prout probatur, in dicta lege nouæ compilationis veſti giis inhærente Decretalis conſtitutionis Bonifa cij Octaui ibi. *i a fine diœceſum earundem trahere non præſumant.*

e *Bertach. & ſuo reper. ve. dieta.*
f *Vilalobos ver. dieta. nu. 83.*
g *l. 18. tit. 7. lib. 1. nouę compil.*
h *Oroſius in l. 2. num. 4. ff. ſi quis caut. col. 687. in fin. cum ſeq.*
i *l. fin. de offic. de leg. lib. 6.*

Aduertendum denique, quod Epiſcopus conſti tutus iudex conſeruator poteſt citare & compelle re extra dictas dietas quoſcunque ſuæ diœceſis, ſi dictę conſeruatoriæ ad cũ pertinuerint cũ in omni ſua diœceſi iuriſdictionem ordinariam dicatur ha bere, & in quolibet loco ſuæ diœceſis non exempto per ſe, vel per aliũ poſſit pro tribunali ſedere, pro ut determinauit Bonifacius *k* Octauus.

k *c. cũ Epiſc. de offi. ord. lib. 6.*

ARTICVLVS VIII.

Quid ſit agendum, ſi monaſterio habenti membra in diuerſis diœceſibus dentur conſeruatores in diuerſis locis, ſicut habet monaſterium Dominę noſtrę de Guadalupe Epiſcopum Cordubenſem, Placentinum, & Salmanticenſem, cum clauſu la, Vt intra tres dietas poſſint ad ſe trahere liti gantes an iniuriatus, vno conſeruatore præſen te poſſit iniuriantem ad remotiorem conſeruato rem trahere.

RESpondeo dicendo, quod hoc dubium mouet Ioannes Andreas, *l* & doctiſſime ſuo modo reſpondet dicendo: quod non, primo, quia in iure canonico prohibetur, quod rei non trahantur vl tra vnam dietã prout dictũ eſt in ſuperioribus. Et ratio in qua fundatur talis prohibitio eſt, ne partes vexẽtur, quæ ratio militat in hoc caſu, ſi dictæ par tes ad conſeruatorem remotiorem trahantur, exi ſtente conſeruatore prope locum vbi iniuria mani feſte contra fratres fuit patrata. Secundo, quia etſi ius deficeret, æquitas hoc ſuaderet, quã æquitatem iura *m* cõmendant. Solum enim æquitas legis con cedit conſeruatores poſſe trahere reos vltra duas dietas, quando vrgens ratio id poſtulat, argumẽto cuiuſdam legis. *n* Seruari igitur debent in hoc caſu priuilegia de tribus dietis, quando ita fieri conue nit, vt ſic clauſula ciuiliter intelligatur. Et quãtum fieri poteſt debet in his fieri interpretatio, vt minus partibus præiudicetur, etiam ſi verba aliquo modo repugnent, cũ a ſemitis iuris communis in his con ſeruatoriis recedatur, iuxta ea quæ nos vtriuſq; iu ris monumenta *o* docent. Pręcipue, cum hæc priui legia ex alio capite ſint odioſa: quia ſcilicet præiu dicãt ordinariæ poteſtati, & clauſula ſit odioſa li gans eũ, qui cum diſpendio à longe protrahitur. Fa ciunt pro hac parte quæ imperatores Honorius, *p* & Theodoſ. Hypatio magiſtro militum reſcripſe runt, dicentes: *Apparitores per orientẽ ſtatutos offi cij tui ad aliũ iudiciũ trahi minime oportebit. Sciat igitur magnificentia tua ſub te ſiue ciuiliter, ſiue cri minaliter appetantur eos litigare debere.* Denique talis fuiſſe videtur mẽs Principis ne graue dãnum alteri ſine cauſa inferatur, ſecundũ quam mentem priuilegia ſunt explicanda, vt colligitur ex iure, *q* quę mẽs præualet verbis, vt in alio iure *r* notatur

l *And. in addit. ad ſpecul. tit. de iudice deleg. ls. c. fol. 11. pa. 3.*
m *l. in ſum. §. La beo. in fi. ff. de a qua pluuia arc. ca. erit aũt d. 4. hiſtor.*
n *l. 1. C. de dil. de dio. §. ſi. ff. qui ſatiſ. d. cog.*
o *24. q. 1. c. pa rat c. cũm de re ſcripti c. ex par te 2. de offi. dele. l. quãuis de in ius voc. l. ſi quã do. C. de inoffic. teſtam.*
p *l. apparatis. C. de offi. magiſ. milit.*
q *c. in his de pri ui. iuncta.*
r *c. ſi poſtquam. §. 1. de ele lib. 6.*

Ex quib. colligitur, quod ſi cõſeruator eſt præ ſens in loco vbi reſidet iniuriator, aut eſt prope, & ratione aliqua eſſet ſuſpectus iniuriatori, aut iniu riato, tunc ipſe deleget ſi forma delegationis id

pati-

patitur: ſi vero non patitur vel delegare non vult tunc ad alium remotiorem conſeruatorem poteſt adiri: in hoc enim caſu ceſſant ſuperius allegata.

ARTICVLVS IX.

Vtrum poſt quinquennium durent conſeruatoriæ quoad negotia cœpta.

RESpondeo dicendo, quod licet conſeruatoriæ religionum ſint perpetuæ, prout iam in ſuperiorib. *a* reſolutum remanet: aliæ tamen conſeruatoriæ habent clauſulam limitantem, ſcilicet præſẽtibus poſt quinquennium minimè valituris: ſicut videmus in Concilio Tridentino *b* determinari dicendo. Nemo enim ſimilium literarum beneficio ultra quinquennium gaudere poſſint. Et quæritur an duret poſt quinquennium iuriſdictio conſeruatoris, quoad negotia iam cępta. Et reſpondet Ioannes Andræas *c* negatiue, prout alibi ſcripſerat. Et ratio eius eſt, quia iſtę conſeruatorię ſunt odioſę, prout in articulo ſuperiori dictum eſt. Et ita iuxta terminos proprios ipſarum debent ſtrictè explicari ut iuriſdictio ordinariorum, quo minus fieri poſſit, detrimentum patiatur.

a *Sup. hac q. ar. 6.*
b *Seſ. 24. de reſor. c.*
c *And. in addi. ad ſpecu. t. p. tit. de offi. dele. f. 13 p. 1. col. 1.*

ARTICVLVS X.

Vtrum Iudices conſeruatores poſſint ſubdelegare

RESpondeo dicendo, quod Sixtus IV. pontifex maximus Romę apud ſanctum Petrum anno Incarnationis Dominicę 1474. pridiè kalendas Septembris Pontificatus ſui anno quarto, prout habetur in monumentis *d* ordinum, *Conceſſit fratribus Minorib. vt cõſeruatores per eos nominati per ſe, uel per alios in ſuis partib. conſeruent ipſos fratres contra ipſos iniuriantes.* Et id ipſum conceſſit Pius V. in cõſeruatoria edita à Gregorio XIII. pro ſocietate Ieſu. Ait enim, quod *Conſeruatores, & iudices per ipsã ſocietatem & ſingulas eius perſonas, etiamſi ſint extra loca, in quibus deputati ſunt, habent poteſtatẽ, ut tam per ſe, quam per alios Societatem defendãt neq; permittant eam ſuper bonis & priuilegijs tam Apoſtolica, quam ordinaria, et alias rite regia authoritate conceſſis, alijſque rebus ad ipſam pertinentibus à quibuſcunque perſonis tam ſecularibus, quam Eccleſiaſticis indebite moleſtari, aut grauari.* Ita habetur in compendio *e* Societatis.

d *In 1. imp. fol. 60. & in 2. fol. 145. conc. 356.*

Ex quibus colligitur, quod quamuis cõſeruator ſecundum iura communia debeat procedere per ſeipſum, nec poſſit cõmittere uices ſuas alijs (exceptis citationibus, & ſententiarum denunciationibus) niſi aliter eis per literas committeretur, & tũc non niſi infra ciuitatem, & diœceſim, in qua deputatus fuerit hoc ei facere licet, prout habetur in iure, & tradit Ioannes Andręas: Conſeruator tamẽ fratrum ſecundum hęc priuilegia poterit uices ſuas alteri, & alijs committere. Et ita per priuilegiũ Clementis ſeptimi tenet collector Capucinus in additionibus ad Compendium Mendicantium. *f*

e *Comp Soc. ti. conſeruator §. 3 ca. fi. §. vices de offi. del. l. 6. An. addi. ad ſpec. ti. de iudice dele. li. 2. p. 1. p. 12.*
f *ti. conſeruat. f. 230.*

Aduertant tamen primo cõſeruatores fratrum quod non poſſunt ipſi committere alijs uices ſuas niſi fuerint in dignitate conſtituti, prout tenet Ioãnes Andręas *g* dicens quod ſi ex beneficio literarũ cõperit conſeruatori committere neceſſe habet cõmittere perſonis in dignitate uel perſonatu cõſtitutis in Eccleſijs cathedralib. uel collegiatis. Et quod hęc clauſula, ut poſſit per ſe uel per aliũ, utilis ſit, patet, quia exceptis citationibus, & ſententiarũ denuntiationibus non poſſunt conſeruatores ſuam committere iuriſdictionem: at virtute dictæ clauſulę poſſunt. In qua fundatus doctrina tenet Didacus Perez, *h* quod ẽt ſubſtitũtus cãcellarij & ſic vicecancellarius qui virtute conſeruatoriarũ cognoſcit, oportet, vt dignitatem Eccleſiaſticam habeat & poſſideat, ſicut & ipſe cancellarius habere debet alias ſententiæ per vicecancellarium latæ nullæ erunt ipſo iure, tanquam a non habente poteſtatẽ prolatę. Regulariter enim cum quis per ſubſtitutũ deſeruire poteſt, debet conſtituere alium æquè idoneum prout expreſſe probat quædam lex *i* notabilis dicens, *conſideratis eorum laboribus per ſubſtitutum chartularium eiuſdem ſcrutinij cui præfectus eſt ipſe, idoneum & tam optimis moribus præditum quã ſcientiam peritiamque rerum habentem electione ſua ſuarumque periculo facultatum præfatum munus eos adimplere præcipimus.* Vbi Bartolus *k* per hunc textum ſupradictam tenet ſententiam, & eam cõprobat Azeuedo, *l* & Eueratdus.

g *And. vbi ſu.*
h *Perez. lib. 2. ord. col. 356. in prin.*
i *l. 2. C. de præp. agen. in reb. le. 12.*
K *Bar. in d. l. 2. num. 4*

Aduertendum denique, quod cum ſecundũ ius commune citationes, & ſententiarum denuntiationes poſſint conſeruatores per alios efficere, Pius V. & Gregorius XIII. hanc gratiam ampliando in dicta conſeruatoria conceſſione indulta religioni Societatis Ieſu, conceſſerunt, quod quando iudicibus & conſeruatoribus huiuſmodi tutus non appa ret acceſſus ad loca, in quibus mor. ri contingeret eos, qui monendi, inhibendi, atq; citandi ſunt, poſſunt hæc per edicta publica efficere, locis publicis ea affigendo, de quibus eſſet veriſimilis conіectura quod ad ipſorum monitorum citatorum, & inhibitorum notitiam valerent peruenire. Ita continetur in dicto ſocietatis Compendio. *m*

l *Azeu. in d. l. 20. noue cõpil. ti. 7. li. 2. Euera. in centilo. c. 63. de ſubroga. col. 2. in parius.*
m *Comp. Soc. vbi ſup. §. 4.*

ARTICVLVS XI.

Vtrum conſeruatores poſſint cognoſcere de omnibus cauſis.

RESpondeo dicendo, quod Innocẽtius *n* Quartus Pontifex maximus iudicib. conſeruatoribus tantum conceſſit vt de manifeſtis iniurijs, & violentijs cognoſcant neq. ad alia, quæ iudicialem indaginem exigunt, ſuam poſſunt extẽdere poteſtatem. Quod ſi pręſcriptam formam fuerint trãſgreſſi, eo ipſo per annũ ab officio ſint ſuſpẽſi. Immo, & quod non vulgarẽ difficultatem habet regia *o* cõſtitutio ordinamentorũ regalium noue definit minimè poſſe iudices conſeruatores id tranſgredi, etiamſi vberior poteſtas, & iuriſdictio in reſcripto cõceſſa fuerit. Quod ſi ad vnguem nõ ſeruauerint pęna amiſſionis naturalitatis horum regnorum puniantur. Hæc pro parte negatiua adducuntur. Sed pro parte affirmatiua in inferioribus multa adducemus, quę eam ſatis probant.

n *c. 1. c. ſi. de off. dele. l. 6.*
o *l. 1. ti. 8. l. 1. ordin.*

Pro cuius rei reſolutione eſt notandum quod vt hęc quęſtio perfectè clare, & diſtinctè intelligatur, tria ſunt conſideranda. Primum eſt, de quibus cauſis poſſibiliter poſſint cognoſcere conſeruatores. Secundum, de quibus cauſis ſecundum ius cõmune cognoſcere poſſint. Tertium de quibus cauſis ſecundum priuilegia poſſint iudicare.

Quantum ad primum ſit prima concluſio: Non eſt prædictis iudicibus prohibito de alijs cauſis vltra iniurias, & violentias manifeſtas iudicare, & cognoſcere ſi in literis Apoſtolicis hoc illis fuerit indultum. Quod ex eo manifeſtè patet: quia Sũmus Pontifex cauſas Eccleſiaſticorum ad ſecularia tribunalia ſpectantes auocare poteſt, & alteri termi-

nandus

Digitized by Google

nandas committere prout tradunt multa iura Canonica, *a* & vltra alios latiſſime comprobat Conaruuias. Et iſtorum iudicum poteſtas a literarum facultate dependet, prout dicitur in iure. *b*

Nec his reſtagatur textus in capitulo primo de officio delegati, libro ſexto. Loquitur enim quãdo cõſeruatorum poteſtas eſt limitata, ſecus ſi ampla tribuatur eis iuriſdictio, quia tunc impune ea vti poſſunt. Quapropter illius Decretalis deciſio ferè hodie inutilis eſt cum amplior forma recepta ſit: vt ſcribũt Ioannes Andręas ibi ſuper caſus poſitione, & ibi etiam Archidiaconus. Et Dominicus *c* & Rebuffus.

a c. noſtrã. de appel. ca. paſtor §. prat. de off. dele. c. Eccl. 1. verſi. quid ut lite. pẽd. Cõc. Tri ſe. 24. c. 29. Con. prac. qq. ca. 9.

b c. recipim. §. porro de priu.

c Domin. in d. c. fin. §. conſeru. Rebu. in l. 38. in fi. de verb. ſig.

Nec minus aduerſatur præcitata lex regia prima diſponens, non eſſe alicuius valoris iuriſdictionẽ, quæ contra prędictam prohibitionẽ conceſſa fuerit. Hæc enim lex articulo ſequenti explicabitur.

Quantum ad ſecundum ſit ſecunda conclusio. Iudices conſeruatores religioſorum & Mendicantium poſſunt, non ſolum contra clericos ſtante decreto Concilij Tridentini procedere, ſed etiã contra laicos pro manifeſtis iniurijs, vel violentijs perſonis Eccleſiaſticis & regularibus illatis, quãuis rei ſint: quia minimè ex hoc defraudatur regia iuriſdictio, cũ talia crimina ſint mixti fori prout ſacri Canones, *d* & leges regiæ nobis aduertũt. Et hoc probatur ex lege *e* regia ordinamentorum, cuius tenorem articulo ſequenti proponemus, quæ loquitur de laicis, & eius exceptio, qua permittit conſeruatoribus de manifeſtis iniurijs, & violentijs cognoſcere contra laicos dubio procul intelligenda eſt, cum exceptio ſemper ex regula profluat, ſecundum iuris regulam. *f*

d c. cũ ſit generale de for. cõp. l. 58. ti. 6. p. 1. l. 4. ti. 18. ead. par.

e l. 5. ti. 3. lib. 1. ordin.

f l. nam quod liquido. §. fi. ff. de priuil.

Tunc autem dicitur manifeſta iniuria, & violẽtia inferri, ut pateat aditus iudicibus conſeruatoribus contra laicos procedendi quando monaſteriũ & religioſi ſua poſſeſſione perturbantur, aut eorũ priuilegia, exemptiones, & immunitates violantur prout dicitur in iure. *g* Quod in qualibet oppreſſione locum obtinet, ut ex alijs *h* decretis colligitur & tradunt Abbas, Socinus & Lappus. Qui probant, quod iudicibus Eccleſiaſticis permittitur laicos compellere, ut pro iniurijs & damnis Eccleſiæ illatis competenter ſatis fiat.

g c. cũ ſit generale de foro cõp.

h c. ſi cle. de for. comp. Abba. & DD. in d. c. cum ſit general. vbi So. n. 18. Lap. al leg. 58. & 72.

Et in proprijs huius controuerſiæ terminis id tenent Ioannes Lopez *i* & Salzedo; qui ait nõ ſemel iudicatum vidiſſe, maximè anno Domini milleſimo quingenteſimo octoageſimo tertio in fauorem religioſiſſimi collegij Societatis Ieſu populi Complutenſis. Nam cum quidam ciuis oppidi de Lotẽza vim dicto collegio in quibuſdam ſuis prædijs intuliſſet conſilio eiuſdem doctiſſimi viri querela huius violentiæ & oppreſſionis propoſita fuit coram vicario generali curiæ Complutenſis huius ſacri collegij conſeruatore pro tunc.

i Lopez. in c. per veſtras §. ſed pulc. dubitatio. n. 3. f. mag. 181. Sal. in pr. cri. c. 3. f. 10. col. 1. & 2.

Et licet rei perſonaliter citati declinatoriam fori exceptionem propoſuerunt cauſa ad regiam Pincianam curiam fuit delata, & in ea fuit declaratum nullam vim a iudice conſeruatore illatam fuiſſe, & cauſa ei fuit remiſſa.

Ex dictis infertur, quod ſi aliquis furore cholerę accenſus dicat aliquibus fratribus, quod velint nolint debet ingredi monaſterium, & ingrediatur de facto nulla læſione ſecuta, ſi ſtatim à tali furore deſiſtat & relinquat eos in ſua pacifica poſſeſſione; non eſt dictus reus coram conſeruatore iudice cõueniendus, cum in hoc parum læſum fuerit monaſterium, & de minimis non eſt curandum. Et eorum fratrum poſſeſſio non fuit perturbata, cum ſtatim in ea pacifice fuerint relicti ſine aliqua, vt dictum eſt læſione, & notabili violentia.

Infertur etiam quod fratres non poſſunt creare iudicẽ conſeruatorem in fauorẽ eius qui ipſis vim intulit, vt per hoc liberetur à manibus brachij ſecularis, quia verbi gratia, ipſum rigoroſe volebat caſtigare. Non enim ſi atribus conceditur iudex conſeruator, vt ſuos iniuriatores defendant, ſed vt ſe, & ſua ab eorum iniurijs protegant, contra eos procedendo. Quod eſt notandũ. Vidi enim quendam prælatum a ſuo ſuperiore punitum, quia titulo charitatis eligit conſeruatorem contra quendam monaſterio iniuriantem, non, vt ipſum puniret, ſed vt eius blanda punitione à rigoroſa manu brachij ſecularis eriperet

Aduertendum inſuper quod ſi reus confiteatur delictum coram conſeruatores, tunc conſeruator poteſt procedere in eo caſu contra confitentem, licet neget qualitatem notoriam. Et ratio eſt, quia quamquam in hac ſpecie non ſit notorium per euidentiam facti, eſt tamen notorium per euidentiam iuris per facti confeſſionem. Ita quædam Decretalis, *k* iuncta eius gloſſa: & tenet Innocentius, Ancharranus, Dominicus & Francus.

k c. veſtra iuncta gl. ibi v. non diffi re. de cohabit. cler. Inn. co. 2. Anch. col. 2. Dom. n. 8. Francus nu. 1. in d. c. 1. de off. deleg. l. 6.

Sed quid, ſi reus neget offenſam, vel eſſe delictũ notorium? tunc huiuſmodi iudex conſeruator ſecũdum aliquos non poteſt procedere contra eũ. Per negationem enim partis videtur fieri res dubia, iuxta Gloſſam *l* & Felinum: quia conſeruator non poteſt ſe intromittere, vbi eſt neceſſaria iudicialis indago. Præterea notorium, non probatur per teſtes, ſed per euidentiam facti, prout affirmant ſacri Canones, *m* & ita interpretatur poteſtatem conſeruatorum Antonius de Butrio. *n*

l Gl. 1. in d. c. 5. l. 3. C. quib. ad l. procl. non licet Fel. in c. ſi clericus de for. cõp.

m c. quanto de tranſ. Epiſ. c. fi. de coha. cle.

n But. ts de notor. ar. 14. nu. 4.

Sed contraria ſententia eſt tenenda, ſcilicet, qđ conſeruator poteſt cognoſcere ſummatim de notorietate cum ſit res dubia, an eius ſit iuriſdictio. Ita Innocentius, *o* quem ſequuntur omnes, excepto Hoſtienſi. Quod aliquib. iurib. comprobatur, & præſertim ex quadam Vlpiani *p* iuris conſulti deciſione Et Innocẽtius *q* tertius affirmat quod iudex per reſcriptum delegatus poteſt cognoſcere de ualiditate reſcripti, & per conſequens, an in cauſa poſſit procedere. Nec obſtat, quod conſeruator non habet indaginem iudicialem.

o Inno. in d. c. 1. nu. 5. & 6. vbi DD.

p leg. ſi quis ex ali. ff. de in ius vocando.

q c. ſuper literis iuncta glo. ver. nullas. extra de reſc.

Hoc enim debet intelligi, quod ſcilicet, non habet indaginem iudicialem in notorijs in quib. non habet iuriſdictionem, ſed non in quibus habet iuriſdictionem. Habet enim in his indaginem iudicialem ad cognoſcendum an ſit iudex, uel non. Et probatur: quia ſi conſeruator habet iuriſdictionem in notorijs poteſt facere illa, ſine quibus iuriſdictio ſua expediri non poteſt iuxta ea, quæ communiter in iure *r* notantur.

r l. 1. ff. de iuriſ. omnium iudic.

Ex quo infertur, quod ſi conſeruator citat reum & reus eſt contumax, poteſt, eum cognoſcendo de ſua contumacia condemnare in expenſis ut decreta *ſ* canonica loquentia de iudice delegato affirmant, & leges ciuiles nos docent. Et poteſt etiam excommunicare, & interdicere ut infra dicemus. Vnde colligitur, quod in caſu, de quo loquimur poteſt conſeruator ſummarie procedere contra negantem notorietatem ad ipſam notorietatem indagandam, cum iudici cõmpetat indagare, an iuriſdictio ſibi competat necne.

ſ e de cauſis §. 1. & in c. præterea de offi. dele. l. 1. ff. ſi quis iuſ. non obten.

Quantum ad tertium quod promiſimus decidẽdum, ſit tertia cõcluſio, quod forma cõſeruatoriarum eſt inſpicienda, & non deciſio iuris cõmunis, prout ex iure colligunt Ioannes Andręas *t* & communiter ſcribentes. Et ita hodie communiter dantur conſeruatorię generaliores, ut affirmat Nauarrus. *u* Et conſeruator uniuerſitatis Salmanticenſis cognoſcit de omnibus cauſis generaliter etiam notoris: & ita lege regiã *x* Partitarum declaratum eſt. At prolixum nimis eſſet concludere in hac cõcluſio-

t And. in d. c. fi. de off. del. l. 6.

u Nau. c. 27. n. 125.

x l. 18. ti. 7. p. 1.

Digitized by Google

cluſione, quid per conſerua orias ſit hodie, à ſede Apoſtolica conceſſum regularibus: ideo articulis ſequentibus pro poſſe comprehendetur.

ARTICVLVS XII.

An conſeruatores regularium poſſint cognoſcere contra debitores ex cauſa ciuili.

RE ſpondeo dicendo, quod circa hoc dubium duas inuenio opiniones contrarias. Prima eſt affirmatiua Guidonis *a* Papæ, quem ſequitur Alciatus, & Didacus Perez.

a Gui. Pap. deciſ. 18. in fi. Alcia. de præſum. præſum. 1. q. 23. nu. 1. Perez in l. 1. ti. 7. l. 1. ord. col. 2. num. 69. ver. conſeruatores autem.

b Gutier. leg. 3. act. q. 9.

Secunda opinio eſt contraria, quod ſcilicet minimè poſſint. Et hanc tenet nouiſſimè Gutierrez *b* in quadam practica quæſtione, in fine cuius ait Alciatum tenere contra Guidonem. Et ſic reprehendit Didacum Perez pro ſua parte cum Guidone adduxiſſe Alciatum, cum Alciatus teneat contra Guidonem. De quo certe miror ualde. Alciatus enim expreſſe tenet cum Guidone in loco allegato à Gutierrez. Et ut hoc pateſiat, eius literam & uerba in medium proponam: quæ ſunt ſequentia. *Cū in bullis conſeruatorum dicatur, quod cognoſcant contra iniuriantes monaſterijs, &c. ſequitur quod poterunt cōpellere ad ſolutionem debitores nolentes ſoluere, ex quo illi non ſatiſfaciendo dicuntur iniuriari.* Hæc Alciatus in loco in margine allegatus. Primū pro opinione Guidonis fundamentum propoſitū à Gutierrez eſt deſumptum ex Concilio Tridentino. *c* Nam ſi conſeruatoribus deputatis & ſingularibus perſonis, & capitulo hoc prohibetur in dicto decreto & regularia loca, & cetera in eo excipiuntur, ut horum perſonæ in dicto loco minimè comprehendantur; ergo in eiſdem cauſis in quibus ſingularib. perſonis eſt prohibitum uti literis conſeruatoriis, erit permiſſum locis regularibus, & aliis de quibus in dicta exceptione, ut exceptio ſit de regula iuxta iuris regulam. *d* Huic argumēto reſpondet Gutierrez in hunc modum, ſcilicet, Concilium Tridentinum eſſe intelligendum iuxta diſpoſitionem iuris communis idest, ut licet regularia loca, & ſimilia exempta eorumq; perſonæ non comprehendātur in dicto decreto, eiuſq; prohibitione nihilominus tamen in his iuris diſpoſitio ſeruāda ſit. Non enim Concilium ibi ſpecifice agit de forma & cauſis in quibus iudices conſeruatores ab his eligendi procedere debent, id enim omiſit, ac proinde iuris diſpoſitioni relinquit. Sed tātum uoluit excipere a reuocatione præcedenti conſeruatoriarum, quam fecerat, prædicta loca eorumq. perſonas. At uero quomodo ab his electi iudices conſeruatores procedere ualeant ac poſſint ibi non agit, ſed remanet in diſpoſitione iuris communis prædicti.

c Conc. ſeſ. 14. de refor. c. 5.

d l. nam quod l. quidem. cum ſimil. ff. de pecu. leg.

Quæ doctiſſimi uiri reſponſio uera eſt, ſed diminuta. Non ſolum enim in dicto concilio conſeruatoriç regularium remanent tantum in diſpoſitione iuris cōmunis, ſed etiam in diſpoſitione priuilegiorum, quæ in ipſis conſeruatoriis pręter, & contra ius commune continentur, de quibus aliqua iam diximus ſupra, & infra de aliis dicetur. Quia talia priuilegia minimè ſunt per Concilium Tridentinū abrogata: immo uero ab eodem Concilio ſunt cōfirmata, cum non abrogentur ab eodem. Ait enim *e* Concil. *In ceteris omnibus præfatorum ordinum priuilegia, et facultates quæ ipſorum perſonas loca, et iura concernunt firma ſunt & illæſa.* Et ita fatetur Nauarrus, *f* quod hodie conceduntur conſeruatoriæ, uirtute quarum cognoſcitur de his quæ requirunt iudicialem indaginem quas in inferioribus proponemus.

e Conc. Tri. ſeſ. 25. de reg. c. 20.

f Nau. cap. 27. nu. 115.

Secundo probatur noſtra ſentētia: quia debitores nolentes ſoluere, iniurias ipſis monaſterijs, eorumq; perſonis maximas infligunt, de quibus manifeſtis iniurijs conſeruatores uirtute iuris communis cognoſcunt. At huic argumento reſpondet Gutierrez, quod conſeruatores poſſunt cognoſcere de manifeſtis iniurijs, non ſumendo iniuriam ꝓ omni illo, quod ſit contra ius, & cauſat damnum monaſterijs: ſed ſumpta iniuria in ſpecie pro cōtumelia, & conuitio, & ſic pro offenſa de qua in titulo de iniurijs. Nam verba reſcripti capiuntur ſtrictè, & in ſpecie & propriè prout colligitur ex iure. *g*

g Rodul. de reſ.

Sed contra hanc reſponſionem arguam, tum in re communi, tum priuilegijs. Primo enim uidetur allucinari doctiſſimus alias vir cum tantum velit accipere nomē, iniuria, ſpecialiter & ſtrictè, prout conſiderat eam Vlpianus. *h* Cum idem met Vlpianus *i* conſiderat ſtatim ipſam iniuriam dicens, q̃d interdum iniuriæ appellatione damnum culpa datum ſignificatur. Et licet verba reſcripti ſtrictè ſint interpretanda, debent tamen ſecundum ſubiectā materiam explicari. Vnde cum hic agatur de reſcriptis conſeruatorijs, id eſt, de conſeruando loca regularia eorumq; res & perſonas, diminute prouiſum eſſet à Sede Apoſtolica, ſi tantum pro cōtumelijs, & violentiis conſeruatores concederet, & pro damnis manifeſtis eos denegaret, præcipuè, cū raro contumelientur & vim patiantur loca, & res, & perſonæ regulares: ſæpè autem, & ſæpius damnis non paruis notoriis afficiantur.

h l. 1. de iniu. & famo. libe.

i In d. l. 1. & in l. ſed & ſi quemcunque. ff. ad le. Aqui.

Et certè iniuria maxima fieret generalitati verborum, quibus ſummi Pontifices in ſuis Bullis volunt religioſi ſtatus protectionem. Ait enim Pius Quintus in ſua conſeruatoria expedita per Gregorium tertium decimum, conceſſa religioni Societatis. *k* *Quod poſſunt regulares, tam in ciuilibus, quam in criminalibus & mixtis ſiue actores ſint, ſiue rei omnes & ſingulos Archiepiſcopos Abbates necnon perſonas in dignitate conſtitutas canonicos Metropolitanarum, uel cathedralium Eccleſiarum & vicarios Archiepiſcoporum & Epiſcoporum in ſpiritualib. eorumq. officiales generales vbilibet conſtitutos cōtra quaſcunq. communitates, & collegia in ſuos conſeruatores, & iudices ordinarios aſſumere.* Hęc dicta cōſeruatoria. Notanda. n. ſunt illa verba *tam in ciuilibus quam in criminalibus, quam mixtis:* quę ſans denotant omnes cauſas, quib. damnum & vis cauſatur dictis regularibus ad conſeruatores pertinere. Et hoc magis in ſpecie probatur. Nā cōtumelia, iniuria & vis quę infertur locis, rebus, & perſonis Eccleſiaſticis, & regularibus mixti fori cauſa eſt, cum ſit ſacrilegiū, & laicus coram iudice Eccleſiaſtico, aut ſeculari poſſit conueniri, ſi patrator talis ſacrilegii exiſtat, vt in fauorem Eccleſiæ ordinauerūt iura, *l* & tenet Felinus & fatetur Ioannes Gutierrez. Et Salzedo in ſua practica criminali dicit communem. Hoc ſuppoſito ꝓbatur noſtra concluſio. Nā dicta conſeruatoria non ſolum cōceditur pro cauſis mixti fori, cuiuſmodi eſt iniuria in ſpecie ſumpta, & violentiæ locis, rebus & perſonis religionū illatæ pro quibus ſolum dicit Gutierrez conſeruatores concedi, ſed etiam concedit pro cauſa ciuili cuiuſmodi eſt debitum quod debitores monaſterijs minimè volunt ſoluere in quo monaſteria non modicam iniuriam & detrimentum patiuntur.

k Habet. ī cōp. ſoc. verſ. con. era. §. 1.

l c. cum ſit generale de foro cōp. Fel. ī c. Eccle. ſā cta Maria. nu. 7. et 8. de conſt. Sal. in prac. cri. nu. 3. Guti. vbi ſu. n. 12. & 13.

Et quod iniuria manifeſta pro quo conſeruator deputatur, ſumatur pro damno dato, ſatis nobis indicat Sixtus in cōſeruatoria Minorib. indulta, de qua in ſuperioribus fecimus mentionē. Alloquens enim ibi conſernatores ait. *Quod nō permittas per quoſcunq. indebite moleſtari, aut eis grauamina iniurias atque damna inferri ſeu quomodolibet irrogari,*

Hæc

Hæc Sixtus IV. Patet etiam ex alia cōſeruatoria Sixti quarti, quæ incipit: Deū attenta meditatione, data Romæ apud Diuum Petrum, anoo Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo Sexto, quarto Kalēdas Decēbris ꝓut refertur in monumentis. *a* Qui inter alia conceſſit fratribus Carmelitis. *Iudices conſeruatores, ipſis præcipiens, quod non permittant dictos fratres per ordinarios, & per quoſcunque alios indebite moleſtari, aut eis grauamina, iniurias atque damna inferri, ſeu quomodolibet irrogari.*

a *In t. imp. tra. 2. fo. 10. Pap. 2. lit. m.*

Item Ioannes vigeſimus ſecundus, vt in eiſdem Monumentis *b* continetur in bulla, quę incipit, *venerabilibus fratribus*, data Auinionen. ſexto Kalendas Maij. Pontificatus ſui anno tertio conceſſit fratribus Minoribus indices conſeruatores. *Vt eiſdem efficacis defenſionis præſidio aſſiſterent, nō permittentes eoſdem a quibuſcunq. indebite moleſtari vel eiſdē damna violentias, iniurias & moleſtas irrogari.*

b *In mon. 1. im pr. f. 129.*

Item Eugenius quartus in conſeruatoria cōceſſa ab ipſo monaſterio D. Noſtrę de Guadalupe extenſa, ia ad omnia ordinis D. Hieronymi, monaſteria, cuius tenorē infra in hoc articulo referemus, ait ꝗ *Concedit ipſos conſeruatores non ſolum pro ipſis fratribus, & eorum conuentibus, poſſeſſionibus terris, locis, iuriſdictionibus, et omnibus bonis mobilibus, & immobilibus quocunque nomine & quibuslibet moleſtijs iniurijs atq. damnis ceteriſq. tam realibus, quam perſonalibus actionibus præſentibus, & futuris.*

Item Pius Quartus *c* anno Incarnationis Dominicæ milleſimo, quingenteſimo ſexageſimo kalendis Iulij Pontificatus ſui anno primo, in bulla, quę incipit, *Romani Pontificis circunſpecta*, &c. cōfirmās priuilegia ordinis militaris Sancti Ioannis Baptiſtæ, quib. gaudent Mendicantes, prout dictum eſt in ſuperiorib. *d* conceſſit dicto ordini conſeruatores. *Aduerſus inferentes vim perſonis eius instituti, aut eorum ſeruitoribus & familiaribus iniurias ſeu grauamina, vel damna in perſonis rebus & bonis.*

c *Habet. in lib. pri. huius ord. vidi ſub ſigil. aut.*

d *Sup. hoc t. 10. q.*

Ex quibus omnibus ſatis conſtat, ſaltem in bullis & priuilegijs conſeruatoriarum, non ſolū concedi conſeruatores pro iniurijs, prout ſignificant cōtumeliam & violentiam, ſed etiā prout ſignificant damnum datum. Sed vt veritas huius articuli magis pateſiat operę pretium eſſe duxi ad argumenta, quę in contrarium proponuntur, reſpondere.

Ad argumenta.

PRimo arguitur à doctiſſimi alias viro ex quadam Decretali *e* dicente quod conſeruatores non poſſunt cognoſcere de his, quæ iudicialem indaginem exigunt. Ex quib. verbis colligit regulares non poſſe nolentes eis ſoluere debita ciuilia coram conſeruatore conuenire: cum ſi ipſi debitores negent debitum, alia ſue exceptiones legitimas allegent negatione efficiatur res dubia, iuxta quandā legē *f* ex qua id notant Gloſſa, Felinus & Iaſon, & communiter ſcribentes. Et per conſequens cum talis iudicialis indago tequiritur ad hanc ſuam extenderent iuriſdictionem iudices conſeruatores.

e *c. 1. de offi. del l. 6.*

f *l. 3. C. quib. ad l. procl. non licet vbi gl. verſ. dubium Fel. in c. ſi cle. laicum n. 2. de for. compe. & in ca. coram n. 8. de of. deleg. Iaſon in l. 1. iuxta ſi. ff. de tranſactio.*

Reſpondetur primo quod quando debitum eſt notorium etiamſi negetur à debitore, poteſt ipſe iudex conſeruator cognoſcere vtrum debitum notorium ſit, & notorium ſit quod ipſe non vult ſoluere. Erit autem notorium ſi per inſtrumentū, & teſtes omni exceptione maiores probetur: in hoc. n. caſu indagat iudicialiter prędictus iudex, an ad id ſua poteſtas extendatur, quod ſibi à iore non denegatur, prout articulo ſuperiori probatum eſt.

Secundo reſpondetur quod debuit doctiſſimus alias vir in memoriam reducere doctrinam Nauarri ſuperius citatam quod ſcilicet hodie communiter dantur conſeruatoriæ cum clauſula, vt poſſint iudices conſeruatores cognoſcere de his, quę altiorem requirunt indaginem: & ſic de his cognoſcētes virtute earum non incidunt in pęnam excommunicationis, nec in pęnam ſuſpenſionis per annum ab officio de qua in capitulo finali de officio delegati libro ſexto. Hæc Nauarrus.

Videamus igitur, vtrum ipſis hodie concedatur iuriſdictio in his, quæ requirunt iudicialem indaginē. Et Primo Benedictus vndecimus in Bulla, quæ incipit, venerabilib. fratribus. Archiepiſcopo Compoſtellano, &c. data Romæ apud Sanctum Petrū quarto nonas Aprilis, Pontificatus ſui anno primo pro prouincia Sancti Iacobi regularis obſeruantiæ Minorum fratrum inſtituit Archiepiſcopum Compoſtellanū, Olixbonenſem, & camorenſ. m Epiſcopum contra rectores Eccleſiarum & alios, &c. In illis, videlicet, quæ iudicialem requirunt indaginem per viam iudicij, in alijs vero, prout qualitas ipſorum exierit iuſtitiæ complementum facturi.

Deinde Eugenius quartus anno Domini milleſimo quadringenteſimo, quinquageſimo primo. Idib. Auguſti Pontificatus ſui anno decimo tertio, conceſſit, & expediuit in forma breuis in fauorem monaſterij Beatæ Marię de Guadalupe. *Epiſcopos Salmanticenſem Placentinum, et Cordubenſē conſeruatores, quos & quemlibet eorum in ſolidum iudices conſeruatores et defenſores inſtituit priores fratrū cōuentus, poſſeſſionum, terrarum, locorum iuriſdictionē, fructuū, redditnum prouentum & omnium bonorum mobilium & immobilium quocunq. nomine & quibuslibet moleſtijs iniurijs ac damnis ceteriſq. tam realibus, quam perſonalib. actionibus præſentibus & futuris in illis videlicet qua iudicialem indaginē requirūt ſummariè & de plano, ſine ſtrepitu figura iudicij, in alijs vero prout qualitas eorū exigerit iuſtitiæ complementum. Et contra quoſcunq. cuiuſcunq. dignitatis, gradus, ſtatus, ordinis vel conditionis extiterint compellentes eos authoritate Apoſtolica per cenſurā Eccleſiaſticā (appellatione poſtpoſita) non obſtantib. conſtitutionibus Bonifacij octaui de dieta vna ac de duab. in concilio generali: dūmodo virtute huius conſeruatoria vltra tres dietas à fine ſua diœceſis compu tandas, quis non trahatur ceteriſq. alijs contrarijs quibuſcunq. a ſummis Pontificib. conſtitutionibus emanatis aut emanandis, quę huic iuriſdictioni et poteſtati eiuſq. libero exercitio obuiare ſeu impedire poſſunt, niſi in illis fiat plena, & expreſſa mentio de verbo ad verbū de huiuſmodi inaulto.* Hęc Eugenius *g* Quartus, prout refertur in Compendio priuilegiorum D. Hieronymi. Vbi collector aduertit, quod hanc conſeruatoriam poſtea Nicolaus Quintus Pontificatus ſui anno ſexto ad vniuerſum ordinem, & ſingula eius monaſteria extendit. Et per conceſſionē Pij Quarti expeditam, per Pium Quintum, de qua in quæſtione de communicatione priuilegiorum fecimus mentionem, etiam extenſa eſt, cum per dictam conceſſionem omnia priuilegia, & indolta temporalia, & ſpiritualia facta vni dicti ordinis monaſterio omnibus eiuſdem ordinis monaſterijs facta decernantur.

g *ti. conſeruatoria bullæ. §. fin.*

Quæ extenſio non eſt, vt omnia alia monaſteria habeant dictos tres conſeruatores. Hoc enim eſſet maximè moleſtum his qui ad eorum iudicium trahērentur, cū quędam in Hiſpaniis monaſteria huius ſacrę religionis vltra quatuor, & quinque dietas diſtent à dictis conſeruatoribus aſſignans. Et non eſt præſumendum Pontificem maximum quid cōtra ius conceſſiſſe. Extenſio igitur prædicta, vt omnia alia monaſteria fruātur dicta Bulla (vt exiſtimo) ē, vt conſeruatores deputati pro alijs monaſterijs eā-

demmet

Digitized by Google

demmet habeant authoritatem, quam habent tres in illa nominati pro monaſterio Beatæ Mariæ de Guadalupe. Vnde per communicationem ordines mendicantes gaudent dicto priuilegio, & eorum conſeruatores poſſunt procedere etiam in his, quæ iudicialem requirunt indaginem.

a l. 1. §. 2. tit. 5. lib. 1. noua compil.

Secundo arguit Gutierez ex quadam lege *a* nouæ compilationis, vbi dicitur.

Los conſeruadores dados, y deputados por nueſtro muy Sancto Padre, no ſe an oſados a perturbar nueſtra iuriſdictiõ ſeglar, ni ſe entremetã a conoſcer, ſaluo de injurias y offenſas manifeſtas y notorias, que ſue lẽ ſerhechas a las Igleſias o monaſterios, y perſonas Eccleſiaſticas ſegũ que los derechos cõmunes diſponẽ, y los Sanctos Padres que los ordenaron, y no mas ni alliende no embargãte qualeſquier commiſſiones, o poderes que le ſeã o ſon dados. Y ſi los tales conſeruadores que lo contrario hizieren por eſſe miſmo hecho pierdan las tẽporalidades, y naturaleza, que en nueſtros Reynos tienen, y ſean auidos por agenos y eſtraños de nueſtros Reynos: la qual naturaleza no puedan recobrar, y de mas que aſſi como rebeldes y deſobedientes a ſu Rey los mandaremos ſalir de nueſtros Reynos.

Ex qua lege videtur quod non poſſint conſeruatores in his Hiſpaniarum Regnis ſe intromittere ad compellendum debitores, vt ſoluant debita ciuilia monaſteriis, ſaltem vbi iudicialis indago requiritur ad dictam compulſionem peragendam, non obſtante alia ſuæ ſanctitatis quacunque data commiſſione vltra ius commune.

b Sal. in prin. crim. c. 3.

Huic argumento reſpondet *b* Salzedo quod ibi ſolum præcipitur conſeruatoribus ne iuriſdictionem regularem perturbent contra laicos procedendo. Non autem ibi præcipitur, vt contra Eccleſiaſticas perſonas poſſint ſe opponere virtute dictarũ conſeruatoriarum concedentium indaginem iudicialem, cum per hoc non perturbetur iuriſdictio regularis. At hæc ſolutio videtur diminuta. Secundũ eam enim non poſſunt conſeruatores compellere debitores ſeculares nolentes ſoluere monaſteriis, vt debita ciuilia illis ſoluant. Vnde ad aliam ſolutionem deueniendum eſt.

Pro cuius explicatione eſt notandũ valde, quod, quidquid monachus acquirit quo ad dominiũ, ſoli Deo & Domino noſtro Ieſu Chriſto acquirit, vt ait Innocẽtius *c* communiter receptus per citatos ab eo, & à Nauarro: & Concilium *d* Tridentinum hoc innuere videtur. Ius autem adminiſtrandi eius dominii ſupremum, & generale acquirit Papæ, & Eccleſiæ vniuerſali, particulare vero illi Eccleſiæ, & monaſterio, cuius ipſe eſt, ſi ſunt capacia iuris adminiſtrandi, alioquin etiam ſpeciale remanet apud Papam, & ſola detentio, & vſus & adminiſtratio facti penes ordinis monaſteria, quibus acquiritur ius particulare adminiſtrandi, ſi illius eſſent capacia, prout latius probabimus in tertio tomo in quæſtione de paupertate.

c Inno. c. cum ſuper de cau. poſſe. & prop. Dec. in c. conſtitu. de reſcr. Na. intr. de reddi. tibus Ecc. mont. 40. q. 1.

d Conc. Tri. ſeſ. 25. de reg. c. 2.

Ex hac doctrina colligitur, qua ratione ius commune pontificium in Concilio *e* Tridentino, innouatum potuit determinare, vt iudices Eccleſiaſtici poſſint procedere non ſolum contra clericos, ſed etiam contra laicos, qui bona Eccleſiæ, vel alicuius pii loci occupauerint. Quod à fortiori poteſt etiam Papa determinare, cum ſecũdum veritatem ſit ſuper concilium. Et ratio eſt: quia cum ad Papam & Eccleſiam pertineat ius adminiſtrandi dominium generale, & ſupremum rerum Eccleſiaſticarum, & regularium ideo contra horum bonorum detẽtores, & vſurpatores poteſt procedere recuperando patrimonium Eccleſiæ diſperſum ne diſſipetur cuius Dominus eſt Deus, & Dominus noſter Ieſus Chriſtus. Et hoc faciendo Eccleſia & ſummus Pontifex non vſurpat iuriſdictionem regalem, cum bona ſupra dicta non ſint bona laicalia, ſed bona Eccleſiaſtica. Et ideo potuit Papa concedere iudicibus conſeruatoribus authoritatem ad iudicandum de iis, quæ iudicialem requirunt indaginem, quando ſcilicet Eccleſiis, monaſteriis, fratribus & rebus, & bonis ipſorum fit aliqua notoria iniuria, dãnum, & grauamen. Et ſic cum quis eſt malefactor aut etiam religioſorũ ſpoliator, notorius raptor, & inuaſor manifeſtus, in fauorem Eccleſiæ eſt introductum, vt ipſos malefactores, qui ſacrilegi ſũt cenſendi locorum rectores poſſint ſub quo maluerint iudice cõuenire, prout dictũ eſt iam in ſuperioribus. Et licet hoc procedat, vt ait *f* gloſſa & communis: quando agitur cõtra malefactores, & ſacrilegos cuiuſmodi non ſunt debitores monaſteriorũ nolentes ipſis monaſteriis ſatisfacere, reſpondetur tamen cum eadem gloſſ. vbi ait. *Quod tantum cõtra malefactores loquuntur iura de hoc agentia*, Addit tamen. *Quod de aliis poteſt idipſum determinari vt ſ. laici poſſint coram iudice Eccleſiaſtico conueniri Primum quando coram iudice laico non poſſunt regulares, & Eccleſiaſtici ſuam conſequi iuſtitiã.* Prout dicitur in *g* iuste. Limitat ſecundo in finalib. verbis dicens. *Niſi conſuetudo cõtrarium indueat, vt dicitur ſupra eodem titulo capite. ſi clericus laicum, in fine.* Vbi aſſeritur, quod actor forum rei ſequi debeat licet in pleriſque partibus aliter de conſuetudine habeatur, vbi gloſſa in verbo conſuetudine ait. *Talis conſuetudo contra omnia iura prædicta eſt, ſed introducta eſt propter negligentiam laicorum in exhibẽda clericis iuſtitia, vt infra in eodem titulo capitulo, cũ ſit generale & capitulo licet & capitulo ex tenore. Sed Papa ſiue ſint negligentes, ſiue non, quotidie concedit literas contra laicos ſuper quacunq. quæſtione. Et ita aſſumit ſibi iuriſdictionem, aliorũ cõtra id, quod dicit ſupra titulo proximo i c. nouit in principio.* Hæc gloſſa. Ex quib. gloſſis colligitur primo, quod Sũmus Pontifex ratione negligentiæ iudicũ ſecularium in adminiſtrando iuſtitiam clericis poteſt in quacunq. cauſa facere, vt Eccleſiaſtici conueniant laicos ſub quocunque iudice maluerint. Secundo colligo, quod etiamſi non ſint negligentes poteſt idipſum efficere ex cauſa rationabili, ſicut conſuetudo id in diuerſis partibus effecit.

f Gl. in d. c. cũ Generali verſ. malefactores.

g c. ex transmiſſa de foro comp.

Ex qua doctrina infero primo, quod Papa propter negligentiam iudicum ſecularium in adminiſtrando iuſtitiam Religioſis, potuit condere legẽ, vt in quacunque cauſa ipſi laici poſſint trahi corã iudicibus conſeruatoribus ab ipſo deputatis. Et ſic potuit contra laicos ipſis committere, vt cognoſcerent ad petitionem fratrum ſine ſtrepitu, & figura iudicii de iniuriis & damnis ſibi à laicis illatis, etiã ſi iudicialis indago ad id decidendũ ſit neceſſaria. Potuit id etiam ipſis concedere, licet iudices ſeculares nulla notentur negligentia. Et hoc in fauorẽ ſtatus regularis, ne hunc profitentes ſtatum ad tribunalia ſecularia accedant vbi lites cum ſtrepitu & figura iudicii aguntur, contra terminum cauſarũ regulariũ, quæ ſine ſtrepitu, & figura iudicii decernunt cõſtitutiones pontificales peragi debere.

Secundo infertur, quod nunquã mihi potui perſuadere, quod dicta lex regia diſponit (ſicut aliqui intellexerunt) quod conſeruatores nõ iudicarent, niſi de manifeſtis, & notoriis iniuriis cõtra religioſos factis a ſecularibus, etſi ipſi conſeruatores à Sede Apoſtolica ampliorẽ haberent poteſtatẽ. Immo contrarium ex dicta lege colligitur ibi. *Segunque los derechos communes diſponen, y los Sãctos Padres que los ordenaron.* Quæ verba indicãt duo, Primum eſt, quod conſeruatores non ſe intromittãt in aliis, præter ea quæ ſecundũ ius cõmune ipſis conceduntur,

Secun-

Secundum eſt, quod non ſe intromittãt in alijs præter ea, quæ à Sanctis Patribus, qui id ius commune ordinauerunt, conſtituta ſunt. Conſtat autẽ Sanctos Patres, qui ius commune ordinauerũt, in fauorem religioſorum pro varietate temporũ alia ampliora ordinaſſe, ſicut ipſimet Sancti Patres, & lex *a* regalis conceſſerunt conſeruatoribus Salmanticenſis Pincianæ & Complutenſis Academiarum vt indiſtincte de omnib. cauſis in fauorem Doctorum, & ſcholaſticorum contra laicos poſſint procedere, eos ad ſuum tribunal trahendo. Et cõſtat potuiſſe eoſdem Sanctos Patres concedere conſeruatores regularibus, qui contra laicos procederẽt, & compellerent ad ſoluendum debitum monaſterijs etiamſi ad id concludendum indago eſſet neceſſaria. Tum propter fauorem religioſorum. Tũ propter ignauiam iudicum ſecularium, pro vt dictum eſt in ſuperioribus. Tum, quia, licet nec contra ipſos nec contra eorum bona aliqua iniuria, & maleficium committatur non ſoluendo debita monaſterijs, damnum tamen graue ipſis & eorum bonis & perſonis ex dilatione ſolutionis generatur: quorum bonorum dominium eſt ſolius Dei, & Domini noſtri Ieſu Christi: & ſupremum ac generale ius adminiſtrandi dictum dominium reſidet apud Eccleſiam, & Papam.

a l. 8. titu. 7. c. 6. ordin.

Nec ſupradictis obſtat lex ordinamentorum regalium ſuperius allegata. Ibi. *Non embargante qualeſquier commiſſiones, o poderes, que les ſe an o ſon dados.* In his n. verbis non loquitur lex de conceſſionibus datis a Papa. In his enim nulla fit mentio Papæ, aut ſedis Apoſtolicę. Loquitur igitur ex ſupradictis de commiſſionib. datis ab inferiorib. a Papa, qui ſecundum ius commune prout iam dictũ eſt, non poſſunt concedere conſeruatorias. Et hic intellectus neceſſario eſt tenendus. Alioquin diceremus Papam & Eccleſiam non poſſe pro conſeruatione rerum & iniurium Eccleſiaſticorum & regularium concedere, vt laici ipſarum rerum detentores poſſint comparere coram iudice Eccleſiaſtico, aut cõſeruatore ab ipſa Sede Apoſtolica deputato.

Ex quibus deniq. ſoluendo ſupra dicta dico primo, quod quando debitum conſtat per inſtrumentum publicum, vel per ſententiam tranſactam in rem iudicatam, vel per confeſſionem partis nolentis ſoluere, iam notoriè monaſteria iniuriantur nolentibus ſoluere debitorib. Ex hoc caſu vi iuris cõmunis poſſunt conſeruatores compellere debitores: cum hic fiat manifeſta iniuria monaſterijs iuxta ſuperius explicata. Quod implicite, & in virtute fatetur Gutierrez. *b* Si enim diffitetur, non poſſe iudices conſeruatores regularium ad hunc caſum ſuam extendere poteſtatem, eſt; quia iniuriam non accepit pro damno, & nocumento monaſterijs illato, ſed pro iniuria, & offenſa & violentia. Quod tũ ex iure communi, tum præcipue ex multis priuilegijs conſeruatoriarum religioſis conceſſis luce meridiana clarius pateſeci.

b Gu. vbi ſu. nu. 14.

ARTICVLVS XIII.

An religioſi poſſint conueniri pro debitis ciuilibus coram iudice ordinario Eccleſiaſtico, uel coram conſeruatore ab ipſis pro ſuis cauſis deputato.

RESpondeo dicendo, doctiſſimum *c* Gutierrez hanc mouiſſe quæſtionem, quã in hũc modũ diſſoluit affirmando quod debẽt conueniri corã iudice conſeruatore. Nec obſtat vt ipſe ait, quod in ſuperiori articulo reſpondet, ſcilicet, nõ poſſe fratres conueniri reos pro debitis ciuilibus coram ipſis conſeruatoribus. Magna enim, inquit, eſt inter hos caſus differentia. Prima eſt: quia actor debet ſequi forum rei iuxta iuris regulas: & huiuſmodi religioſi ſunt rei, habentque a Sede Apoſtolica iudicem conſeruatorem deputatum, quem in cauſis ipſorum elegerũt, qui eos defendat & manu teneat, Vnde conſequens videtur, quod coram eo conueniendi ſint ex quacunq. cauſa, quia is eſt ſuus proprius iudex, cuius ratione exempti ſunt in hoc à iudice ordinario: & ideo ſæpè ſæpius à iure, & Concilio Tridentino exempti appellantur. Hæc Gutierrez.

c Gut. lib. 3. pr. q. q. 10. p. 70.

Sed doctiſſimus alias vir in hoc fuit allucinatus putans conſeruatores regulares regularium eſſe ad modum conſeruatorum vniuerſitatum, Doctorũ, & ſcholarium: qui de omnib. cauſis eorum iudicãt & alijs iudices, coram quib. poſſint conueniri, non habẽt ratione quorũ ſunt exempti tã in ciuilib. quã in criminalibus, quam mixtis a iuriſdictione Eccleſiaſtica, & ſeculari. At religioſi alios habẽt iudices ſcilicet, ſuos prelatos, qui de eorum cauſis cognoſcunt per iuriſdictionem ordinariam, & non delegatam: ſicut cognoſcunt iudices conſeruatores, prout tradit & multis comprobat *d* Nauarrus, Quæ nimirum veritas non ſolũ probatur per ea, quæ à prędicto authore notantur, ſed ẽt, quia ſi religioſi exempti Epiſcopis ſubderẽtur, exẽpti minimè paſſim vocarentur; nec eorum exemptio ita eſſet notoria, vt dicant communiter ſcribentes eam probatione minimè indigere vt tradit *e* Sylueſter, Pręſertim cum his temporib. non ſint aſtricti religioſi ad cõſeruatores ppetuos, ſicut antiquitus habebãt: imo ſunt ad nutum per ipſos religioſos amouibiles, prout dictum eſt in ſuperioribus: & quando neceſſitas aliqua vrget eos nominant, deputant, & eligũt. Et ſi vera eſſet opinio Gutierrez multi religioſi modo non eſſent exempti, cum multę fratrum prouincię conſeruatores particulares minimè habeãt. Quod euidenter oſtenditur, cum ſecundũ ipſum conſeruatores ſint proprij eorum iudices, Deniq. eorum exemptio non à cõſeruatorijs dimanat, ſed à ſubiectione ſuorum pręlatorum, quibus in vtroq. foro ſunt aſtricti. Quæ veritas innumeris priuilegijs, & conſtitutionib. apoſtolicis eſt iam declarata, & vniuerſali conſuetudine comprobata, prout infra in ſecundo tomo in quęſtione de exemptione Deo duce demõſtrabimus, & ex ibi a dicẽdis clarius patebit. Vnde cum religioſi habeant ſuos proprios iudices pręlatos. ſ. ſuos a Sede Apoſtolica deputatos, non coram iudicibus conſeruatoribus (qui ſolum deſtinantur pro defenſione fratrum, domorum, & rerum monaſteriorum) ſed coram ipſis ſunt ratione delicti, aut contractus, aut debiti pecuniarij cõueniendi, prout quotidie videmus in practica ſeruari. Tota. n. poteſtas ad Abbatem reſpectu monachorum pertinet, vt Pelagius *f* Papa notãter dixit. Pręterea quęro à doctiſſimo alias viro quomodo iudex conſeruator põt cognoſcere de hac cã, vocãdo in iudicium Regulares, quorum ipſi ſunt cõſeruatores, vt debita ciuilia perſoluant, ſi ſecũdũ eũ tantum poſſunt cognoſcere de manifeſtis iniurijs, & violentijs, & non de cauſis ciuilib. in quibus nõ dantur iniurię ſecũdum ſuam ſpecialem ſignificationem? Si dicat, quod non habent alium iudicem coram quo conueniantur, quod iã improbauimus contra hoc in hunc modum replico, dicẽdo, quod etiamſi non habeant alium iudicem niſi conſeruatorem, ipſemet conſeruator ſecundum eũdem Gutierrez non poteſt cognoſcere de omnibus cauſis,

d Na. in c. non dicatis. n. 93.

e Syl. v. exemptio.

f c. nulla 18. q. 1.

ſed

ſed tantum de iniurijs, & violentijs manifeſtis, in quibus non requiritur iudicialis indago. Et per conſequens non habet iuriſdictionem, vt coram eo poſſint religioſi conueniri pro debitis ciuilibus, cũ hoc neque ad manifeſtam iniuriam & violentiam factã monaſterijs pertineat, & ſæpe ſæpius pro eo exequẽdo iudicialis requiratur indago. Confiteri ergo neceſſe eſt, vt aliud fingamus ius ampliorem facultatẽ ipſis conſeruatoribus concedens, aut confiteamur alios habere iudices, coram quibus poſſint conueniri. Et non ſunt iudices Eccleſiaſtici, quia alias non eſſent exempti, neque ſunt iudices conſeruatores, vt probatum eſt. Ergo ſunt iudices regulares, quibus ipſi religioſi in vtroque foro ſubduntur.

Sed contra hoc propono argumentum deſumptũ ex bulla conſeruatoria Pij V. expedita per Gregor. XIII. virtute cuius *Societas & ſingula eius perſona, & familiares clerici, tã in cauſis ciuilib. quã in criminalibus, & mixtis ſiue actores ſint ſiue rei, poſſint eligere in conſeruatores perſonas in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutas cõtra quaſcũq. cõitates, & collegia*, Prout latius in cõpẽdio *a* Societatis cõtinetur. Ex cuius
a Comp.ſoci.v. conſeruato.§.1. verbis, ibi. *In cauſis ciuilibus*, iunctis verbis, ibi. *Siue actores ſint ſiue rei*. Videtur quod religioſi Societatis poſſunt pro debitis ciuilibus coram ſuis conſeruatoribus conueniri, & non corã eorũ prælatis. Nam reſpondetur, concedendo, quod poſſunt conueniri, ſi ipſi voluerint. Bulla enim ſupradicta ſolũ dicit, qđ poſſunt creare conſeruatores pro quacũque cauſa, ſiue rei ſint, ſiue actores. Nã quando ab ipſis coram iudice ſeculari, aut Eccleſiaſtico debitum ciuile fuerit petitum, dicentibus ad ipſos hãc iuriſdictionem pertinere, & non ad ſuos proprios prælatos regulares, cum prælati regulares nullis armis poſſint ſe defendere procedendo contra ipſos iudices cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis poſſunt dicti religioſi, ſi voluerint creare conſeruatorem, qui de hac cauſa cognoſcat, at ſi noluerint minimè aſtringũtur. Et etiam ſi iudex Eccleſiaſticus procedat contra eos cẽſuris & alijs armis ſpiritualibus minimè tenentur reſpondere, niſi in caſu mercedum & miſerabilium perſonarum, de quo in Conc. *b* Trid. Et vt hæc veritas ma-
b Conc.ſeſ.7.c.14. gis pateſiat, qđ ſcilicet non poſſunt religioſi ad hoc per ſuos conſeruatores compelli proponam priuilegium Nicolai V. Pontificis Maximi Carthuſianis conceſſum Romæ apud Sãctum Petrum anno Domini milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo ſecundo, decimo ſeptimo Kalendas Octobris, pontificatus ſui anno ſexto. Quod priuilegium non vidi à Conc. Trid. neque ab aliquo ſacro canone reuocatum, cuius tenor ſequitur.

Nicolaus V. ad perpetuam rei memoriã. Exhibita ſi quidẽ nobis pro parte dilectorum filiorũ prioris maioris domus ac vniuerſorum fratrũ ordinis Carthuſienſiũ petitio cõtinebat, quod licet ipſi ab oĩ iuriſdictione, & poteſtate patriarcarũ Archiepiſcoporũ & Epiſcoporũ, Abbatũ, et quorumlibet ordinariorum, aut aliorũ iudicum cum domib. et reb. ſuis per ſpeciale Sedis Apoſtolicæ priuilegium, cui nõ eſt in aliquo derogatum ſint prorſus exẽpti & Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiecti tamen nonnulli conſeruatores & alij iudices per priuilegia Apoſtolic. a deputati ſuper bonis, et reb. ad eorum domus huiuſmodi pertinẽtib. eos multipliciter moleſtare et a ſuo laudabili ꝓpoſito abſtrahere, ac alias inquietare præſumunt, in ipſorũ non modicũ detrimẽtũ. Quare pro parte eiuſdẽ prioris, maioris necnon aliarũ domorum eiuſdẽ ordinis priorum, ac fratrum prædictorum nobis fuit humiliter ſupplicatum, vt ne exẽptio prædicta eis reddatur inutilis, ipſiq. à deuotione & cõtẽplatione perpetua diſtrahantur eorũ ſtatui & quieti ſuper hoc opportunè ꝓuidere benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur huiuſmõi ſupplicationib. inclinati authoritate Apoſtolica tenore præſentium ſtatuimus, & ordinamus, quod priores et fratres dicti ordinis præſentes & qui pro tẽpe erunt perpetuis futuris temporib. prætextu ſimilium. & quarumcunq. aliarum literarum Apoſtolicarum ſub quib. formis, ac verborum expreſſionibus ab eadem ſede ẽt contra exemptos conceſſarum, ſiue in poſterum concedendarum etiã ſi derogatorias & appoſitas inſolitas quaſuis alias clauſulas cõtineãt, a quibuſcunq. conſeruatorib. atq. in literis huiuſmodi deputatis, ſeu deputandis iudicib. memoratis, ſeu eorum aliquo ſeu aliquib. in iudicio vel extra cõparere, aut quolibet de iure reſpondere teneãtur, neq; ad id cõpelli valeãt aut debeant quocunq. modo diſtrictius inhibentes vniuerſis, & ſingulis conſeruatorib. et iudicibus huiuſmodi ne contra priores et fratres ipſos, eorumq. domus, loca, ſeu bona quouis modo quæſito colore procedere audeant vel præſumant. Decernentes ex nunc omnes & ſingulos cõtra fratres, domus, & loca & bona prædicta per cõſeruatores, ſeu iudices prædictos cõtra cõceſſionẽ & indultum, huiuſmodi factos, ſeu habitos in poſterumq. habendos proceſſus, & illorum ꝑtextu vſq. ad præſens latas, ſeu promulgatas, ferẽdaſq. excõicationis et interdicti, aliaſq. ſniãs & cenſuras, pœnas ac totum, et quicquid cõtra tenorem ꝑſentium fieri, attentariq. contigerit irrita, & inania, nulliuſq. roboris et momenti. Nõ obſtantib. &c. Nulli ergo hominum liceat hanc paginã noſtræ ordinationis, ſtatuti, inhibitionis cõſtitutionis, et voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare ꝑſumpſerit ĩdignationẽ oĩ potentis Dei, et Beatorum Petri, et Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Hæc Nicolaus V. Ex qua Bulla noſtra ſententia eſt cõprobata, cum omnes Mendicantes, & qui illorum gaudent priuilegijs, hoc indulto, & priuilegio fruãtur. Et hoc priuilegium habetur in libro dicti ordinis, in cuius margine continetur in magna Carthuſia eſſe authẽticũ.

Nec ſupradictis obſtat decretum *c* Concil. Trid. c Conc. vbi ſu.
adductum pro ſua parte a Gutierrez, tãquam textũ expreſſum pro ſua opinione. Verba Concilij ſũt: *In exemptorum cauſis cõſtitutio Innocentij Quarti, quæ incipit, volentes, in generali Cõcilio Lugdunenſi edita ſeruetur, quã eadem ſacroſancta Synodus innouandum cenſuit et innouat, addendo inſuꝑ, qđ in ciuilibus cauſis mercedũ et miſerabiliũ ꝑſonarũ clerici ſeculares aut regulares extra monaſteriũ degentes quolibet exempti, ẽtiſi certum iudicẽ deputatũ in partib. habeãt in alijs vero ſi ipſi iudicem nõ habuerint corã locorum ordinarijs tanquã in hoc ab ipſa ſede delegatis, conueniri, & iure medio ad ſoluendum debitum cogi & cõpelli poſſunt priuilegijs & exemptionib. cõſeruatorum deputationibus & eorum inhibitionibus aduerſus præmiſſa nequaquã valituris.* Hæc Conc. Notat autem Gutierrez ex verbis eius ibi. *Si ipſum iudicem non habuerint*, quod a contrario ſenſu ſi ipſum habuerint corã ordinario in cauſis ciuilib. veluti pro debito ſoluendo cõueniri nõ poſsũt, ſed corã ſuo iudice deputato conſeruatore. Sed miror valde doctiſſimũ alias virũ, hoc decretũ tanquã expreſſum pro ſua opinione adduxiſſe, cũ (pace tanti viri dicã) nullatenus noſtrã ſentẽtiã debilitet, quod in ſequẽtib. probabitur.

Pro cuius rei explicatione eſt notandum, quod decretum concilij ſolum loquitur cum fratribus extra clauſtra degentibus: & non dicuntur viuere extra clauſtra monaſteriorum, qui cauſa prædicationis, vel confeſſionis, vel eleemoſynæ, vel alterius ſimilis rei ad tempus, & non permanenter extra clauſtra morantur. Degere igitur dicuntur extra monaſteria, qui habent domicilium ſpeciali licentia, vel priuilegio extra ſua monaſteria. Qui enim ſecundum regularia inſtituta inſeruit beneficio, vel addicitur alicui monaſterio monialium, talis non comprehenditur in tali decre-

to: quia non degit extra monaſterium proprie, cum non ſit extra illud ſpeciali licentia, vel priuilegio, ſed ex inſtituto, prout explicat *a* Nauarrus, & dicemus infra in ſecundo tomo in quæſtione de exemptione fratrum.

a Nauar.in c. nō dicatis, nu.96.

Secundo eſt notãdum, quod iſtis fratribus & religioſis licentia, & priuilegio ſpeciali Apoſtolico extra clauſtra degentibus exemptis immediatè Sedi Apoſtolicæ ſubiectis in dicta licentia, & priuilegio deputantur iudices, qui de omnibus eorum cauſis ciuilibus, & criminalibus poſſint cognoſcere. His ſuppoſitis reſpondetur ad argumentum, quod ſcilicet, Concilium Tridentinum non loquitur de fratribus intra clauſtra degentibus; hi enim habẽt ſuos iudices ordinarios (qui ſunt eorum prælati) coram quibus pro debitis ciuilibus ſunt conueniendi iuxta ſupra tradita, ſed loquitur de religioſis extra clauſtra degentibus, quibus priuilegio Apoſtolico conceduntur quidem iudices in ipſomet reſcripto, & priuilegio deputati, qui non ſunt conſeruatores iudices de iniurijs, & violentijs tantum manifeſtis cognoſcentes, ſed ſunt iudices quidam delegati pro omnibus cauſis ipſorum, etiam ſi iudiciali indigeãt indagine. Et coram ipſis debent conueniri pro debitis pecuniarijs: ſicut debebant conueniri coram pręlatis ſuarum religionum, ſi intra clauſtra monaſteriorum iuxta regularia inſtituta vitam agerent. Et ſi ipſos iudices non habuerint, ait Concilium, coram ordinarijs tanquam in hoc a Sede Apoſtolica delegaris conueniri, & iure medio ad ſoluendum debitum cogi & compelli poſſunt, priuilegijs exemptionibus cõſeruatorum, deputationibus, & eorum inhibitionibus aduerſus præmiſſa nequaquam valituris. Illa enim verba, *Conſeruatorum deputationib. nullatenus valituris,* Referuntur non ad caſum primũ, quando ſcilicet ipſi fratres habent iudicem deputatum, quia ſecundum ſupradictum authorem ipſe iudex deputatus eſt ipſius fratris conſeruator, & vnius conſeruator pro eadem cauſa, & pro eodem religioſo aduerſus alium conſeruatorem pro eodem religioſo, & cauſa minimè datur; quia ſic eſſet iuriſdictionũ confuſio, referuntur ergo prædicta verba ad caſum poſteriorem, quando ſcilicet, extra clauſtra degentes non habent iudices deputatos. Hoc enim caſu coram iudice ordinario debent conueniri, non obſtantibus exemptionibus, priuilegijs & cõſeruatorum deputationibus. Ex his infertur non eſſe ſeruandam praxim a Gutierrez adductam, cum non ita firmo fundamento nitatur. Praxis igitur notanda eſt, quod quando religioſi degunt intra clauſtra pro debito ciuili debent conueniri coram ſuis ordinarijs, qui ſunt eorum prælati. Quando vero ſunt extra clauſtra degentes, & habent Apoſtolicũ iudicem per breue & reſcriptum Papę deputatum, tunc coram ipſo pro dicto debito debent conueniri. Si vero talem iudicem deputatum nõ habent, debent creditores recurrere ad ordinarium in hoc tanquam à Sede Apoſtolica delegatum, qui poteſt dictos regulares exemptos ad debiti ſolutionem compellere, non obſtante quacunque exemptione, & cõſeruatorum deputatione. Conſeruatoriæ enim conceſſæ regularibus non conceduntur pro regularibus extra clauſtra degentibus. Ex quibus reſultat verus ad dictum Concilium Tridentinum intellectus.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum conſeruator regularium poſſit procedere contra detentores animalium monachorum damnum in Paſcuis facientium.

RESpondeo dicendo, hoc dubium conſtare ex deciſione alterius dubij, Vtrum, ſcilicet, talia animalia res Eccleſiaſticæ ſint. Ad hoc reſpondetur ea eſſe de foro ſeculari, & non Eccleſiaſtico. Et ſic videri, quod à iudice ſeculari poſſunt ſine aliqua iniuria detineri, quando inueniuntur in fructibus, & in alijs rebus alienis damnum inferentia, iuxta caſum cuiuſdam nouæ compilationis *b* legis, vbi certa ſtatuitur contra dicta animalia pœna. Quod autem ipſa animalia ſint de foro ſeculari conſtat ex doctrina *c* Baldi, docentis, quod quando tributum eſt appropriatum ipſi rei, iudex poteſt mittere ad rem ipſam, licet clerici, & recipere tributum quia eſt de ſua iuriſdictione tam vniuerſali, quam particulari. Sed quod non poterit iudex aliquid facere contra perſonam clerici: quod ex alijs comprobat Gutierrez adducens pro ſua parte *d* Gregoriũ Lopez, & Auẽdanum, & Auiles. Vnde non poſſunt religioſi eligere conſeruatorem contra iudicem ſecularem ſolum propter detentionem ipſorum animalium ex eo capite, quod ſunt de iuriſdictione Eccleſiaſtica, cũ reuera non ſint. Poſſunt ergo ipſum eligere, quando ratione damni ſupra dicti conueniuntur monachi corã iudice ſeculari, aut Eccleſiaſtico. Perſonæ enim fratrum ſunt exemptę, & non poſſunt cõueniri, niſi coram ſuo iudice regulari, ſicut non poſſunt clerici ex hac cauſa conueniri, niſi coram ſuo iudice Eccleſiaſtico, qui eſt competens clericorum iudex, vt conſtat ex traditis per *e* Caſtellum. Ex quibus infertur, quod ſi denunciatum coram iudice laico, ſeu ſeculari de aliquib. religioſis eo quod animalia ſua minimè deſcribi feciſſent ſub pęna priuationis eorundem iuxta terminos legis *f* regalis nouę compilationis, prædictum iudicem ſecularem minimè eſſe iudicem competentem contra religioſos: eo quod aduerſus perſonã eorũ quib. imputatur culpa ex omiſſione deſcriptionis coram ſuo iudice regulari eſſet agendum præcipuè cum animalia prædicta nullum damnum dediſſent, ſed domini earum omiſiſſent prædictam deſcriptionem, & ſic de eorum negligẽtia agatur. Vnde poſſunt religioſi conſeruatorẽ eligere, vt ipſos in ſua exemptione cõſeruet & coram ipſo de dicta cauſa peragatur. Et affirmat *g* Gutierrez in quadam practica quæſtione in facti contingentia, conſilio ſuo quodam regulares conſeruatorem elegiſſe. Qui cum proceſſerint in cauſa aduerſus quendam iudicem laicum, qui de hac cauſa cognoſcebat, ipſa cauſa per viam vis fuit delata ad regiam cãcellariam Pincianam, à qua fuit remiſſa ad prædictum iudicem conſeruatorem, cuius iuriſdictioni ſecularis iudex obtemperauit: & mandato dicti conſeruatoris ſe à cauſę cognitione inhibuit. Et addo, quod pro ſola detentione animalium à iudice lata quando ipſa detẽtio fuerit iniuſta, quia v.g. nullum damnum intulerunt, & ſi intulerũt parati ſunt monachi ſufficienter ſatisfacere dando ſufficientẽ cautionẽ, poſsũt religioſi, ſi iudex ſecularis noluerit dimittere ea, niſi prius fieret realis reſtitutio, creare iudicẽ conſeruatorẽ, cũ ipſis inferatur grauis & notoria iniuria, tũ in animalibus detentis, tũ ẽt in ſua exemptione, cum per priuilegia conſeruatoria bullarum nõ ſolum perſonę regulares, ſed etiam bona mobilia & immobilia eorum ad protectionem & defenſionem iudicum conſeruatorum ſpectent. Et ſic

b l.12.ti.3.li.1. noua comp.
c l. Bal. in l. de his C. de Epi. et cler.
d Greg. in l. 31. in gl. porrazon de ſus perſonas ti.6.p.1. & in l. 24. tit.15. pa.7. v. el ganado & per ſũ iudicem Auẽda. 2. p. ca. 14. prætor. n. 13. Auiles. c. 17. p. to. in gl. buenas nu.12. f.159.
e Caſti. in 70. Taur. gl. mag. fo. 150. colu. 3. verſ. video etiã
f l.14. tit. 18. l.6. noua compil.
g Gutie. par. 1. l. q.4.

Digitized by Google

ſic dixi notantur ſupra, quod non poſſunt religioſi propter ſolam detentionem animalium creare con ſeruatorem ex eo capite, quod ipſa animalia ſecundum ius commune ſint de iuriſdictione Eccleſiaſtica, cum re vera non ſint ſecundum tale ius de eius iuriſdictione, at non negaui, quod ex alia cauſa poſſunt ipſum optimo iure creare.

ARTICVLVS XV.

Vtrum religioſi poſſint creare conſeruatorem contra Doctorem, aut ſcholarem habentes pro ſuis cauſis conſeruatorem Apoſtolicum, & contra alios regulares.

RESpondeo dicendo, quod vniuerſitates ſcholarium Salmanticenſis, Pintianæ, & Compluténſis Academiarum habent conſeruatores, qui indiſtincte authoritate Apoſtolica, & regali poſſunt cognoſcere de omnibus cauſis in fauorem Doctorum vel ſcholarium contra laicos procedendo, prout di citur in quadam ordinamenti regalis lege, *a* & tradit Salzedo in ſua practica criminali. Et in hac quæſtione quod inueſtigatur, eſt, vtrũ religioſi contra dictos Doctores & ſcholares ipſos iniuriantes poſſint iudicem conſeruatorem conſtituere, & videtur quod non, cum ipſi Doctores & ſcholares ſint ſimiliter priuilegiati, & priuilegiati non poſſunt vti ſuo priuilegio contra pariter priuilegiatos, prout dicitur in iure. *b* Sed pro contraria parte facit, quod ſi hoc eſſet verum, ſequeretur, quod contra religioſos non poſſent conſeruatorem iudicem conſtituere, quod eſt contra conceſſionem conſeruatoriam factam Minimis à Clemente VII. quæ refertur in compendio *c* Societatis Ieſu, vbi dicitur. *Item per priuilegium in ampliſſima forma conceſſum Minimis per Clementem Septimum, vt in eorum priuilegijs folio octuageſimo ſexto poſſumus eligere nobis conſeruatores contra quaſcunque perſonas Eccleſiaſticas tam regulares, quam ſeculares, necnon laicos, communia ciuitatum & diœceſum.*

a l.8.titu.7.l.1. ord. Salzed. in prac. crim.c.3. in fi.

b Aut. de ſanctiſſim. Epiſ. §. ſed hac praſenti. l. veru §. vlt. cum l. ſeq. ff. de min.

c Comp. Soc. ti. conſeruat. §. 9.

Item hoc videtur expreſſe conceſſum à Pio V. & Gregorio XIII. religioſis Societatis Ieſu, vt in eodem compendio *d* continetur. Poſſunt enim virtute dictæ conceſſionis iudices conſeruatores detentoribus, iniuriatoribus, contradictoribus, & rebellibus inhibere ſub cenſuris, & pœnis, etiam pecuniarijs ſuo arbitrio moderãdis, libereque ſuam iuriſdictionem exercere non obſtantibus quibuſcunque inhibitionibus ſibi factis etiam prætextu quarumuis literarum conſeruatoriarum, aut priuilegiorum conceſſorum & concedendorum.

d Comp. vbi ſupr. §. 5.

Nec obſtat ratio dubitandi in principio adducta. Nam reſpondetur, quod vbi idem habent priuilegium, & contendunt de aliqua re, is quidem præfertur alteri qui priuilegium actu habet, & actu in ea re & ſpecie, de qua agitur, prout probatur in iure, *e* & notat Bartolus, & allegando alios notat Ioannes Parladorus. Nam qui Reipublicæ cauſa abfuerit, etiam aduerſus eum, qui pariter affuerit reſtituẽdus eſt, ſi aliquod damnum patiatur. Vterque enim priuilegium habet, ex quo reſtitutionem, qui læſus fuerit petere poteſt, & tamẽ, qui modo indiget auxilio reſtitutionis ad reparationem damni priuilegium habet in ſpecie de qua agitur, & in exercitio, quia læditur: alter vero cum læſus in ea cauſa non fuerit in præſentiarum priuilegium minimè habet. Et hãc doctrinam nos docet Abbas, *f* quem poſt alios ſequitur Couarruuias. Et iuxta hanc doctrinã debent intelligi ſupradicta priuilegia. Et debet etiam concludi ſecundum quod in hoc caſu non ſunt propoſita in articulo quæſtionis pariter priuilegiati, & ſic ceſſat ratio dubitandi. Pariter igitur priuilegiati dicentur illi, de quibus ſupra *g* egimus declarantes prædictam regulam. Et ſi vterque priuilegiatus læſionis reſtitutionem prætendat & habere actu priuilegium in ea re, de qua agitur antiquius priuilegium præualebit iuxta ea quæ tradit Horatius Mandoſius in ſuo tractatu de priuilegiis ad inſtar, quam omnino vide.

e l. vlt. vbi Bar. ff. ex quib. cau. mai. Parla. l. iter. quotidia. c. 17. nu. 28.

f Abb. in ca. ad aures de preſ. idem in c. ſuper ſpoliatum de ordin. cogni. Cou. in re poſſ. 2. p. §. 2. nu. 4.

g Sup. q. 9.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum conſeruatores habeant poteſtatem ponendi cenſuras contra inobedientes & contumaces.

RESpondeo dicendo, quod *Quicunque iudices Apoſtolici, ſeu literarum Apoſtolicarum conſeruatores pro executione earum deputati ſeu deputãdi in quibuſcunque cauſis religioſorum ſeu aliorum quorumcunque prælatorum conſenſu, quoties requiſiti fuerint, eaſdem exequi poſſunt, & tenentur, nec ab ipſis diœceſanis et ordinarijs aliquo modo ſub priuatione exercitij, officij & iuriſdictionis pœna ipſo facto incurrenda impediri poſſunt: & quidquid ſecus attentatum fuerit, irritũ ſit & inane:* Prout conceſſit Martinus *h* V. ordini Ciſtertij, & habetur in compendio dicti ordinis. Et Pius V. & Gregorius Tertius decimus in bulla conceſſa Societati id ipſum conceſſerunt: cuius tenorem in articulo ſuperiori attulimus.

h Comp. Ciſtertij titul. bullæ conſeruatoriæ. §. 1.

Pro quorum explicatione eſt aduertẽdum, quod ſecundum ius commune, ſecundum quod debent in dubio priuilegia explicari, ſi delegatus iudex conſeruator non vult facere fidem ordinario de ſuo mãdato Apoſtolico, & literis conſeruatorijs, non poteſt ipſum excommunicare, eo quod nolit ſuam exequi ſententiam; quia delegatus non habet iuriſdictionẽ ſuper ordinarium, niſi ſit ei rebellis: & non poteſt dici rebellis, ſi petit fidem de commiſſione: facit enim quod iure ſibi conceditur. Sed ſi ordinarius malitioſe ſe afferat dubitare de commiſſione & delegatione maxime falſitatem reſcripti allegando ſecũdum omnes Doctores quatuor remedia competunt delegato. Primũ eſt, vt exequatur per ſe quod poteſt, vt notatur in iure. *i* Secundum, vt puniat ordinarium, ſi conſtat malitioſe ſe opponere. Tertiũ, quod ipſe ordinarius quoad Deum punitur, eum gratia diuina per peccatum mortale & contumaciam priuetur. Quarto quia poteſt condemnari in triginta libras, ſi malitioſe ſe opponit ad cauillandum reſcriptum iuxta quandam legem. *K* Facit ad prædicta, quod tradit Panormitanus *l* dicens, quod ſi agitur de grauiſſimo, ſeu grauiori præiudicio non eſt parẽdum delegato, quamuis ſit perſona authorizata, niſi prius conſtet de pleno mãdato, neque ſufficit ſimplex copia iuxta aliã legẽ. *m* Neq; alter ordinarius debet ſententiam exequi, argumento cuiuſdam canonis. *n* Sed ſi agatur de præiudicio graui, quia v.g. citatus eſt in partibus remotis, ſufficit mittere copiam reſcripti: non autem ſufficit aſſerere, ſe eſſe delegatum. Si autem agitur de leuiſſimo, puta, quia citatus eſt in loco ciuitatis, non eſt neceſſarium copiã mittere ad effectum coarctandi, ex quo perſona delegata non eſt vilis, ſed in dignitate conſtituta, in tali enim dubio quis comparere tenetur argumento cuiuſdam legis. *o* Secus ſi ſimpliciter citet, non aſſerens ſe eſſe conſeruatorem delegatum, neque alias eſt ordinarius: quia tunc comparere non tenetur; neque vt inobediens, & contumax poteſt excommunicari. Quæ notanda ſunt pro ex-

i ca. in literis de off. deleg.

K l. 2. C. de le. l Pan. in c. præterea de dilationibus.

m l. vni. C. de mandatis prin. n cap. nobiliſſimus. d. 9.

o l. ſi quis ex alien. ff. de iudicijs.

plicatione priuilegiorum ſupra poſitorum in hoc articulo. Non enim ipſis conſeruatoribus conceditur ſupradicta poteſtas niſi quando iuris metis ſuá iuriſdictionem exercent. Et ſimiliter eſt intelligendum aliud eiuſdem conſeruatoriæ priuilegium, in quo dicitur, quod dicti conſeruatores, & iudices ſic electi cum fuerint requiſiti ſuper bonorum Societatis reſtitutionem & priuilegiorum obſeruationem, necnon ſuper iniuriarum, & damnorum compenſationem, poſſunt appellatione poſtpoſita per cenſuras Eccleſiaſticas quoties opus fuerit vſque ad auxilij brachii ſecularis inuocationem procedere. Ita refertur in dicto compendio *a* Societaris.

a *Comp. Soc. si. conſer. §. 3.*

ARTICVLVS XVII.

Vtrum fratres poſſint eligere conſeruatorem pro iniurijs manifeſtis factis eorum ſeruitoribus.

Reſpondeo dicendo, quod vt patet ex ſupradictis conceſſionibus conſeruatoriis allegatis, fratres non ſolum poſſunt eligere iudices conſeruatores contra iniuriantes ſuas proprias perſonas, & res, ſed etiam contra iniuriantes ſuos familiares, & ſeruitores. Sed hodie per Concilium Tridentinum *b* hęc authoritas limitatur. Quoniam enim priuilegia & exemptiones, quę variis titulis pleriſque conceduntur perturbationem in Epiſcoporum iuriſdictione excitare & exemptis occationē laxioris vitæ prębere dignoſcuntur, decetnit inter alia ſancta Synodus, vt ſi quando illos cuicunque monaſterio oblatos, vel quomodocunque addictos, ſub nomine ſeruientium militiis, ſeu monaſteriis, hoſpitalibus, collegiis, aut quocunque alio titulo aſſumi contigerit, nihil ex his priuilegiis detractum eſſe ordinarijs intelligatur, quo minus ij, quibus ea iam conceſſa sũt, vel in poſterum concedi contigerit, ipſis ordinarijs tanquam apoſtolicæ ſedis delegatis ſubiectj exiſtãt exceptis tamen his, qui pręedictis locis; aut militiis actu inſeruiunt, & intra eorum ſepta, ac domus reſident, ſub eorumque obedientia viuunt, ſiue ii, qui legitime, & ſecundum regulam earumdem militiarum profeſſionem fecerint, de qua ordinario conſtare debeat. Non obſtantibus priuilegiis: quibuſcunque etiam religionis Sancti Ioannis Hieroſolymitani, & aliarum militiarum. Hæc Concilium. Ex quibus verbis colligitur ſolum pro ſeruitorib. qui actu inſeruiunt pręedictis piis locis, & intra eorum ſepta & domus reſident, ſubque eorum obedientia viuũt & pro his, qui legitimè, & ſecundum regulam earũ militiarum profeſſionem fecerint poſſunt conſeruatores creari, quando in bonis, & rebus ipſorum aliquam iniuriam & damnum patiuntur, iuxta terminos iuris communis & priuilegiorum.

b *Seſ. 24. de refor. c. 11.*

ARTICVLVS XVIII.

Vtrum conſeruatores poſſint in cauſis regularium procedere de plano, ſine ſtrepitu & figura iudicij.

Reſpondeo dicendo, quod hoc dubium proponitur ad declarandum conſeruatorias concedentes, vt iudices cõſeruatores poſſint procedere in cauſis regularium ſibi commiſſis ſimpliciter, & de plano ſola veritate inſpecta, ſine ſtrepitu & figura iudicij poſthabitis articulis, & citationibus omiſſis in iuramento quod examinandis teſtibus datur omni appellatione remota. Vbi enim de cauſis regularium agitur apud eorum prælatos, aut eorum conſeruatores; nequaquam ſeruanda eſt illa ſubtilis, & anguſta iuris forma, quæ in alijs cauſis ſeruanda deſcribitur, iuxta ea, quæ in iure *c* notantur. Quod etiam proprijs cuiuſcunque religionis conſtitutionibus caueri ſolet, prout tradunt Speculator, *d* Pręeepoſitus & Folerius, vt ſic euitentur ſumptus, quos ſubire neceſſe eſt eos, qui in iuris figura ſtrepituque iudiciorum exercentur.

c *c. qualiter & quando de accuſat. Spec. tit. de accuſat.*
d *Spec tit. de inquiſ. §. vlt. n. 5. Præpoſitus in c. cũ paſtor. 27. q. 6. Foler in tractat. de mo. procedend. contra monach. nu. 10.*

Sed operæpretium eſt explicare pręedicta verba: Et vt omnis prorſus opinionum ſtrepitus exterminaretur, Clemens *e* Quintus nobis horum verborũ gloſſam ſua conſtitutione dedit, dicens, quod per dictam clauſulam ſignificatur, non debere iudicem neceſſario libellum exigere, nec litis conteſtationem poſtulare, in tempore etiam feriarum ob neceſſitates hominum indultarum à iure procedere valet in domo, non ſedendo pro tribunali. Non tamẽ poteſt procedere in tempore feriarum ob honorem Dei, prout ibi aduertit gloſſa, *f* debet amputare dilationum materiam, litem quantum poterit debet facere breuiorem, exceptiones, & appellationes dilatorias repellendo, partium aduocatorum contentiones & iurgia, teſtiumque ſuperfluam multitudinẽ refrænando. Non ſic tamen iudex debet litem abbreuiare, quin probationes neceſſariæ, & defenſiones legitimæ admittantur. Citationem vero, ac pręeſtationem iuramenti de calumnia, vel malitia, ſiue de veritate dicenda, ne veritas occultetur pro commiſſione huiuſmodi (ait Clemens V.) intelligimus non excludi. Vnde quædam gloſſa *g* cum communi dicit, quod verba ſimpliciter & de plano important, quod per ea non remoueatur ordo iuris, ſed tãtum pernicioſa ſolennitas, prædicta enim verba ex ſuo proprio ſignificatu important idem, quod ſine plica & malitia. Verba autẽ illa ſola veritate inſpecta, important, quod omittantur ſolennitates, & ſubtilitates, negotij veritatem non tangentes, quæ vocantur apices iuris, & quod negotiũ principale per iura decidatur, prout tradit Bartolus. *h* Quid autem ſignificat clauſula omni appellatione poſtpoſita, vide ſupra quæſtione octaua artic. decimo tertio.

e *Cle. ſæpe de v. ſignif.*
f *Gl. in d. Cle. v. ob neceſſita.*
g *Glo. in d. Cle. in v. ſimpliciter*
h *Bar. in l. ſi fideiuſſ. ff. mandat.*

ARTICVLVS XIX.

In quam pęnam incidunt conſeruatores ſuam excedendo poteſtatem.

Reſpondeo dicendo, quod Alexander Quartus Papa *i* ait, quod ſi conſeruatores ſcienter ſe intromiſerint in alijs, quàm à Sede Apoſtolica ipſis eſt conceſſum, ab officio eo ipſo per annum ſint ſuſpenſi. Et in lege *k* regali naturalitate priuantur, prout iam in ſuperioribus *l* dictum eſt. Notandum eſt tamen, quod non omnibus hæc pęna iniicitur, ſed illis tantum, qui ſcienter hoc egerint. Illi autem ſcienter id faciunt, qui etiam ignorantia affectata, ſeu quouis alio figmento quæſito præſumpſerunt eam extendere poteſtatem. Tunç autem dicuntur procedere ex ignorantia affectata, cum id ſcire potuerunt, ſed noluerunt, aut diſſimulauerũt, vt colligitur in ſimili caſu ex textu *m* iuncta Gloſſa ibi. Ex quibus omnib. colligitur, quod proponitur hęc pœna tantum contra pręſumentes. Illi autem dicũtur pręſumptuosè procedere qui agũt de facto ſecundũ quãdã Gloſſam, *n* & vulgo dicimus pręſumptuoſũ qui eſt temerarius. Et ſecũdũ vſum cõem loquẽdi

i *c. ſi. de off. del.*
k *l. 1. §. 2. l. t. comp. 4.*
l *Sup. ar. 13.*
m *c. cos iuncta glo. v. affectata de temporib. ordin. l. 6.*
n *gl. in c. Iudei de teſtib.*

ſtatuta ſunt intelligenda, vt per Bartolum *a* & Felinum & Cardinalem.

a Bar. in l. Labeo. ff. de ſupell. l. Fel. proœ. Gregor. in decreta. Card. in Clem. 1 in princ. 3. q. de priuil.

Ex quibus infertur hoc non habere locum quando aliquis iudex conſeruator ignorans ſuam tranſgreditur poteſtatem. Quod Alciatus *b* dicit ſanè eſſe intelligendũ, quod in ius non præſumitur ignorantia, quia ſi lex aliquid fieri prohibet non præſumitur ignorantia iuxta ſtrictam iuris regulam. *c* Vnde debet ſupradictus iudex prætendere iuſtam ignorantiam, & eam probare, iuxta tradita in iure, *d* & notata à Gloſſa, & ab Alexandro.

b Alc. de praſũ. 1. p. c. 40. nu. 9.
c l. iuris ignorã tiã, C. de iu. & fac. ign.
d l. generali, C. de tab. l. 10. gl. i l. in rẽ. § ſignũ. ff. de rei vend.
e. Ale. in l. de pupill. & nunciationem, ff de nouis oper. enunc.
e d. c. fi. de off. de leg l. 6.

ARTICVLVS XX.

Vtrum ſuadentes iudicibus conſeruatoribus, vt ſuam tranſgrediantur poteſtatem, incidant in excommunicationem.

RESpondeo dicendo, quod idem Alexãder *e* IV. omnib. modis voluit præcludere viam cõſeruatoribus, ne ad alia ſuam extenderent poteſtatem, quę ipſis à Sede Apoſtolica non ſunt conceſſa. Cum enim conceſſiones conſeruatorię ſint odioſę in pręiudicium ordinariorum voluerunt Summi Pontifices, vt eſſent limitatæ, & limites ipſarum minimè tranſgrederentur. Et vt conſeruatores limites ſibi traditę poteſtatis (quos frequenter excedunt) metu pœnę diligenter obſeruent pęna ſuſpenſionis ab officio ipſos Alexander Quartus ipſo facto comminatur. Pars vero, quę hoc fieri procurabit ſententiam excommunicationis incurrat; à qua non poſſit abſolui, niſi ei, quem ſic caſtigauit indebitè, primo ſatisfaciat integraliter de expenſis.

Circa quod aduertit Nauarrus, *f* quod hanc nõ incurrit, qui non eſt pars in iudicio, neque ſi eſt, & procurauit, ſed iudex nõ proceſſit. Nam lex excommunicans facientem aliquid non comprehendit regulariter conſentientem, etiam mandando, conſulendo, fauendo, vel auxiliando, antequam fiat: niſi ex eius tenore, vel aliarum legum id expreſſe aut tacite colligatur, quod firmiter aſſeuerat Caietanus *g* & Syluester ſibi contrarius, & tenet vt communẽ idem Nauarrus.

f Naua. ca. 27. nu. 123.

g Caiet. in ſum. v. exco. p. 2. et c. 47. nota 5. Syl. v. exco. 10. n. 4. Nau. in d. c. 27. nu. 15.

QVAESTIO LXVI.

De conſtitutionibus iuris Ciuilis & Canonici quantum ad religioſos, in quinque articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 *QVot & quotuplex ſit conſtitutio.*
2 *An conſtitutiones iuris ciuilis generaliter loquentes ad perſonas Eccleſiaſticas & regulares, eorumque bona extendantur.*
3 *Vtrum ſtatuta quæ ſunt contra libertatem Eccleſiaſticam ſint etiam reſpectu regularium contra eãdem immunitatem.*
4 *Vtrum ſit licita ciuilis conſtitutio prohibens alienari immobilia Eccleſiis, perſonis Eccleſiaſticis & regularibus.*
5 *Vtrum diſponente ſtatuto, quod religioſi non admittantur ad officia communitatis aſſumi poſſit hoſpitalarius portans veſtem certi coloris cum cruce in pectore.*

ARTICVLVS I.

Quæ & quotuplex ſit conſtitutio.

REſpondeo dicendo, quod quatuor ſunt generalia nomina ex diuerſis ſumpta ad idem ſignificandum. ſ. lex, eo quod lex legatur in ius redacta in reſcriptis vt ſic omnib. pateſiat iuxta tradita à D. Tho. *h* vbi eius Commẽtatores, Statutũ eo quod firmetur deliberatione quaſi in ſtatu, ideſt, in gradu immobili ſitum, vel poſitum. Et conſtitutio quaſi inſimul ſtatuo, eo quod ad eam deliberandam multi, ideſt, populus conueniunt. Nec tamen ſignificat conſtitutio ſolum id, quod populus ſtatuit, ſed ampliatur ad omne ſtatutũ & legem. Vnde in religionibus non ſolum vocantur conſtitutiones illę, quę fiũt à capitulo & approbãtur à patribus in definitorio, ſed etiam illę, quę non fiunt à Capitulo, ſed ſolum à patribus in ſuo definitorio, ſiue definitorium ſit capituli generalis, ſiue ſit prouincialis capituli, aut congregationis. Verum eſt tamen, quod conſtitutiones factę a Capitulo generali, aut prouinciali durant perpetuo donec reuocentur in alio Capitulo generali aut prouinciali. At conſtitutiones factę in definitorio ſolum durant vſquequo ipſius definitorij prelatus generalis, aut prouincialis ſuum finiat miniſteriatus officium, & ad hunc modum ſunt intelligenda tradita à Sylueſtro *i* de perpetuitate harum conſtitutionum verba faciente.

h D. Tho. 1. 2. q. 90.

i Syluef. in ſum v. conſt.

Sed viſa definitione, quid nominis cõſtitutionis, oportet, vt ad definitionem rei deueniamus. Et dico quod eſt ordinatio rationis in bonum commune ab eo, qui curam gerit communitatis promulgata, prout definit D. Iſidorus, *k* dum cenſet legem & conſtitutionem nihil aliud eſſe, quam dictamen rationis in ordine ad tria, puta religionem, diſciplinã & ſalutem, intelligendo per religionem cultum diuinum, per diſciplinam pacem & concordiam Reipublicę, & communitatis, per ſalutẽ ipſam, animę ſalutem, vt intelligere videtur Cardinalis. *l* Et aperte ſignificat Iſidorus legem rectè diffiniri, quod ſit ordinatio rationis in bonum commune. Pro cuius definitionis explicatione aliqua ſunt notanda.

k Iſid. l. 5. ety mol.

l Card. in c. conſuetudo §. porro d. 1. nu. 10. cum ſeq.

Primo notãdum eſt in quauis Republica neceſſariã fore normam quandam ſeu regulam, per quã ſubditorum actiones in bonum eiuſdem Reipublicę dirigantur. Nam cum ſubditi ſint partes Reipublicę & homines attenta natura corrupta ſint proni in malum facile tota Reſpublica corrueret, ſi idẽ ſubditi proprię voluntati in reb. agendis relinquerẽtur, iuxta quę à D. Tho. *m* & ab ſcribentib. communiter notantur. Ad ſignificandum igitur hanc normam in vſu apud Gręcos eſt dictio *Nomon* deducta a tribuendo, quaſi ſuum vnicuiq. tribuat. Apud Latinos vero eſt dictio lex, deducta a legendo, vel dirigendo, quaſi per eam dirigantur ea, quę ſunt agenda, prout tradunt Cicero, *n* Soto & Conanus.

m D. Th. 1. 2. q. 109. ar. 2

n Cicer. l. .. de legi. So. l. 1. de iuſti. q. 1. ar. 1. Conan. l. 1. iu. ciuil.

Secundo notandum eſt, quo pacto ſubditorum actiones in bonum Reipublicę dirigantur ſeu ordinentur. Et cum nemo ordinetur, niſi dum ad id mouetur, tribus poteſt modis contingere ea ordinatio, nẽpe, promiſſione precibus & pręcepto. Primo quidem modo ordinatur quis à ſe ipſo adimplẽdo promiſſa. Studioſe enim agendũ eſt, vt ea, quę promittuntur opere compleantur, vt ait Gregorius. *o* Secũdo modo ordinatur Dominus à ſubdito. Non enim aliter ſolẽt domini flecti per ſuos ſubditos, quã precibus, prout in toto titulo de precibus Imperatori offerendis ſatis patet. Tertio modo ordinatur ſubditus a ſuperiore, vt ſacri Canones *p* ſignificãt. Hęc reſolutio colligitur ex traditis à D. Th. *q* cuius mentẽ

o c. qualiter de paci.
p ea. quid ergo. 11. q. 3.
q D. Th. 2. 2. q. 88. Sot. l. 7. de iuſti. q. 1. ar. 2. & c. 3 de pen.

proſequitur Soto. Cum igitur ordinatio ſubditorũ in bonum Reipublicæ ab eius rectore fiat, qui eſt ſuperior ſine dubio, non aliter, quam per præceptum, vel imperium fieri poteſt. Ex quibus notabilibus remanet clare conſtitutionem eſſe actum intellectus practici non ſpeculatiui. Duo enim ſunt actus communes intellectui practico & ſpeculatiuo. Alter eſt conſilium, quo ſcilicet, intellectus inquirit de medijs congruis ad aliquem finem. Alter eſt iudicium, quod iudicat hoc vel illud medium eſſe præferendum ad finem. Et additur tertius actus puta præceptum vel imperium, quo prædictum iudicium, executioni mãdatur; & is actus cum ſit operans nequaquam intellectui ſpeculatiuo, ſed tantum practico accommodatur, vt ex ſententia Ariſtotelis *a* docet Soto. Cum igitur ordinatio in bonum cõmune hãc importet executionem, dum, ſcilicet, ordinat ſubditorum actiones in illud bonum, ambigendum non eſt actum eſſe intellectus practici, & nõ ſpeculatiui.

a *Ariſt. l. 6. Ethic. c. 10. Sot. l. 1 de iu. q. 1. art. 1. col. 3*

Ponitur deinde in eadem definitione *in bonum commune* ad explicandum finem proximum legis quoad bonum commune. Nulla enim poteſt dari Conſtitutio reſpiciens bonum priuatum, quando illud à communi bono eſt diſtinctum, prout tradit D. Thom. *b* Licet enim aliquæ conſtitutiones poſſint fieri à principibus in fauorem aliquarum perſonarum particularium, ipſæ tamen vt leges communes minimè recipiuntur, ſed vt priuilegia fauorem particularem, reſpicientia iudicabuntur, prout expendit Decius. *c* Et ſic ait doctiſſimum Soto *d* ſententias latas non eſſe leges, nec tanquam leges ad caſus ſimiles eſſe trahendas, prout dicitur in iure *e* niſi ſint latæ à Principe cum animo condendi legem ordinatam ad bonum commune. Vnde Decretales epiſtolæ, licet vt plurimum ſint ſententiæ inter partes latæ reputantur leges, cum ſint inſertæ in corpore iuris, & vt tales ad caſus ſimiles propter bonum publicum ad iudicium trahũtur, prout ait quędam gloſſa *f* recepta. Vnde valida omnino erit conſtitutio in odium certę perſonæ factæ, quando adeſt aliqua publica vtilitas, vt, verbi gratia, ſi intereſt religioni ne guardiani ſint definitores. Ita Felinus *g* & Iaſon. Et ratio eſt, Nam odium illud cum intuitu publicæ vtilitatis eſt quid bonum, non malum, vt inquit quædam Decretalis. Et non eſt dicẽdum quod illud bonum reperiatur potius in perſona patientis, quam in ipſo corpore communitatis. Et hinc conſequenter colliges, quod deficiente publica vtilitate lex edita in odium certę perſonæ omnino ſit inualida, prout Doctores citati ſatis indicant.

b *D. Th. 1. 2. q. 90. ar. 2*

c *Dec. in Rubrica de cõſt. prin. lect. 2. nu. 7*

d *Soto lib. 1. de iuſt. q. 1. ar. 2*

e *l. nemo. C. de furt.*

f *Gl. in prin. 19 diſt.*

g *Fel. in c. cum omnes de cõſt. Iaſon in l. 1. nu. 16. ff de conſtit. princ. c. licet, de reg.*

Dicitur, *Ab eo qui curam gerit*, ad explicandã cauſam efficientem. Sicut enim equiti conuenit ordinare, artem frænofactiuam ad equeſtrem; quoniam frænofactiua arti equeſtri ſubijcitur, ſeu ancillatur, vt ait Ariſtoteles *h* & ampliat Victoria: ita rectori ciuitatis conuenit ordinare ſubditos ad Rempublicam, cuius ipſe eſt pars.

h *Ariſt. li. 1. Ethic. c. 1. Victor de poteſt. Eccl. q. 3. nu. 10.*

Dicitur *ab eo promulgata*. De ſubſtantia enim legis, & conſtitutionis eſt quod ipſa promulgetur. Idque merito, nam cum ſit regula, & norma, oportet vt inſtar albi ad lagunam veniat in notitiam ſubditorum per verba præceptiua obligationem indicantia. Quantumcumque enim conſtitutio à Principe edatur, & promulgetur, non erit conſtitutio, neque lex, ſi alias præceptum, non contineat, prout tradunt Diuus *i* Thomas & Soto.

i *D. Tho. 1. 2. q. 17. ar. 1. Soto l. 1. de iuſt. q. 1. art. 1. coro. 3.*

ARTICVLVS II.

An conſtitutiones iuris ciuilis generaliter loquentes ad perſonas Eccleſiaſticas & regulares earumque bona extendantur?

RESpondeo dicendo, quod cum perſonæ regulares inter Eccleſiaſticas perſonas computentur, prout articulo ſequenti demonſtrabitur, non abs re erit determinata in iure circa Eccleſiaſticas perſonas ad regulares transferre. Et circa articuli propoſiti quæſtionem loquendo de Eccleſiaſticis Hoſtienſis *k* & Doctores per plures columnas plura inuoluũt, Abbas, Felinus, Decius & alij fruſtra mille caſus multiplicant. Ex mẽte tamen communi reſolue nouem regulas conſtituendo.

k *Hoſ. & DD. in c. vlt. de ſolu. Abb. Felin. & Dec. in c. Eccl. de conſt. DD. in l. cũctos populos de ſum. Trin.*

Prima regula eſt, quod leges clauſę in corpore iuris communis, quas vocant imperiales, deficiente canone obtinent in foro Eccleſiæ. Ita Hoſtienſis *l* receptus ab omnibus ex Abbate Felino Fortunio, & à pluribus relatis à Tiraquello. Ratio huius regulæ eſt, quoniam hę leges reperiuntur approbatę per Summos Pontifices ad adiuuandum canones, vt ex ipſis canonibus *m* probatur. Quam regulam communis Doctorum limitat procedere in legibus continentibus fauorem, nõ tamen in odioſis. Sed hęc limitatio, licet communis, nullatenus eſt admittenda. Primo, quia iura approbantia illas leges non reijciunt odioſas, quin potius admittunt. Patet ſi expẽdis leges dici odioſas, quę principaliter odium continent ex reſolutis à Caluenno, *n* à Decio recepto, *o* quorum numero eſt interdictum: vnde vi, quod in odium ſpoliantium noſcitur inſtitutum, & tamen obtinet in foro Eccleſiaſtico, vt patet ex multis Decretalibus. *o* Similiter edictum noui operis tendit in ordinem contemnentis præcepta iudicis, vt leges *p* dicunt, & tamen ex generali canonum *q* approbatione recipitur in foro Eccleſiaſtico. Deinde probatur contra commune noſtrum intentum, quia leges ciuiles non alia de cauſa in canonum adiutoriũ approbantur, quam ob iuſtitiam in ordine ad bonum commune, argumento ipſorummet canonum. *r* At hæc iuſtitia non minus reperitur in legibus odioſis, quam in fauorabilibus, vt iura *ſ* proclamãt. Et confirmatur: Nam leges inducentes infamiam, quæ maximæ ſunt odioſæ, obtinent, vt patet in foro Eccleſiaſtico. Denique hæc limitatio nullatenus eſt admittenda, cum ipſius authores in eius explicatione non rectè ſibi conſtent. Veteres namque cum Hoſtienſi leges fauorabiles intelligunt illas tantum, quæ nullum poſſunt afferre damnum, cum quibus pertranſit Coſta, *t* Nouiores vero cum Abbate *u* alias omnes intelligũt, quæ rectè poſſunt ſe habere ad damnum, & commodum, vt tenent idem Abbas & Decius.

l *Hoſt. vbi ſup. Ab. in c. 1. n. 8. de nou. ope. enũc. & in d. c. Eccl. n. 17. vbi Fel. n. 37. Dec. nu. 27. Fortu de vlt. fi. illat. 13. Tiraq. de primog. q. 44 nu. 3*

m *c. de capitulis ca. certum cum multis ibi. d. & c. 1. de nou. ope. enuntiat.*

n *Cal. ſub tit. 4. de ver. ſign. conſil. 4 Dec. in l. venia. nu. 5. C. de in ius vocan.*

o *c. in literis c. grauis. & c. cũ ad ſedẽ de reſt. ſpoli.*

p *l. prætor. ait §. ait prætor ff. de nou. ope. enunt.*

q *c. 1 eod. ti.*

r *c. ſi. ibi diuinitus 16. q 3.*

ſ *c. facta 4. d. l. 1 ff. de leg.*

t *Coſta in l. ſi ex cautio le. pagi. 224. nu. 7*

u *Abb. in d. ca. Eccl. n. 17. Ab. in c. vlt. col. vlt. de ſol. Dec. i d. c. Eccleſ.*

Secunda regula eſt, quod leges extra corpus iuris ſiue ſint communes ſiue ſint locales, quas Doctores vocant inferiorum, non obtinent in foro Eccleſiæ, niſi ſpecialiter fuerint approbatæ. Ita Hoſtienſis *x* & Abbas & Decios, qui multos refert. Ratio huius regulæ eſt, quia leges illæ nullibi per canones reperiuntur approbatę, & ſic non ligant exemptos, puta Eccleſiaſticos, ſiue regulares iuxta regulam cuiuſdam legis. *y* Limita tamen regulam iſtam non procedere, quando leges illa aliquod inducerent priuilegium. Plane enim quoad illud obtinent in foro Eccleſiæ. Vt v. g. eſt ſtatutum quo cauetur ſtantibus maſculis feminas nõ ſuccedere. Vtique maſculus, etſi ſit clericus, aut monachus excludit feminas, vt in

x *Hoſt. vbi ſu. Abb. in d. ca. 1. n. 8. de nou. ope. nũt. Dec. in d. c. Eccl. nu. 2.*

y *l ſi ff. de in ius.*

effectu

Digitized by Google

effectu limitant Abbas. *a* Decius, & Tiraquellus Et ait poſt Albericum & Tiraq. Molina, quod ſtatutũ excludens fœminas propter maſculos excluderet quoque a ſucceſſione monialem quantumcumque ante dictum ſtatutum effecta eſſet monialis. Ratio huius limitationis eſt: Nam clerici & monachi licet ſint exempti a poteſtate ciuili, ſunt tamen ciues, vt ait Felinus *b* & Victoria, & vt tales potiuntur beneficijs ſtatutorum, iuxta ſacros Canones. *c* Limita ſecundo prædictam regulam non procedere, quando lex, vel ſtatutum receptum foret, conſuetudine mixta clericorum monachorum & laicorum. Plane enim tale ſtatutum in via conſuetudinis obtinet in foro Eccleſiaſtico. Ita tenent Abbas, *d* Felinus Decius, & Couarruuias. His conſequens eſt, quod deficiente canone in cauſis eccleſiaſticis, & ordinationibus generalibus, in cauſis regularium, non ad ius regium, ſed ad Cæſareum eſt deueniendum, prout tenent Alexander, *e* & Rauena, quidquid Palatius, & Bernardus Diaz de Lugo contradicant. Quorum tamen ſententia licet vſu & conſuetudine ſit recepta in foro eccleſiaſtico, at in cauſis regularium, vbi talis vſus non eſt opinio Alexandri & Rauenæ eſt ſequenda.

Tertia regula eſt: Exemptio eccleſiaſticorum a legibus ciuilibus non ita indiſtincte eccleſiaſticis competit, quin vt ciues poteſtati ſui principis non ſubſint, vt aperte docent Victoria *f* & Soto. Idque patet ex multis. Primo, quia nullibi reperitur tam lata exemptio vt prædicta ſubiectio omnino tollatur, quin potius iura *g* hanc paſſim ſubiectionẽ admittunt. Iuuat illud Pauli, *Omnis anima ſublimioribus poteſtatibus ſubdita ſit*. Secundo, quia tam lata exemptio eſt irrationabilis, per quam ſcilicet, membra puta eccleſiaſtici & regulares a ſuo capite in quantum ciues omnino eximantur, cõtra id, quod Decretales *h* decernunt. Tertio, quia iura agentia de hac exẽptione fundantur in prærogatiua dignitatis quia eccleſiaſtici præſtant laicis, vt ſignificant patenter ſacri Canones, *i* Et tamen certum eſt prærogatiuam illam non competere eccleſiaſticis in quantũ ciues, vt eadem iura *k* ſatis innuunt. Quarto, iura canonica non aliam concedunt exemptionem Eccleſiaſticis circa regimen, quam illam, quæ competit iure Diuino. At iure diuino clerici non aliter ſunt exempti a poteſtate ciuili, quam habito reſpectu ad clericatum, illo namque reſpectu ſunt ſuperiores laicis, vt dicunt ſacri canones. *l* Atque ſubinde, vt ciues ſecundum regulam iuris naturalis non præeſſe debent, ſed ſubeſſe, ex reſolutis per Diuum *m* Thomam in materia de obedientia. Nec ſacri canones ab hac diſſentiunt veritate, *n* imò eam ſummopere, confirmant. Per hæc argumenta videtur hæc res ſatis probata. Et profecto illam negans cogeretur confiteri non teneri clericos, vel monachos parere ſuo Regi illos vocanti ad aliquod negotium alias licitum, quo nihil abſurdius.

Quarta regula eſt, quæ ex ſuperiori ſatis conſequitur: quod lex ciuilis ſiue ſtatuta generaliter edita abſque derogatione eccleſiaſticæ libertatis, ligit clericos, & monachos quoad vim coactiuam, non in quantum leges ciuiles, ſed vi iuris naturalis. Patet hæc aſſertio. Nam prædictæ leges abſque reſpectu diſponunt de perſonis & bonis ſubditorum ſolum in quãtum ciues ex vi iuris naturalis. Officium namque bonæ legis eſt ordinare partes ad totum, vt dicit quædam regula, *o* at hoc reſpectu clerici & monachi ſunt de numero ſubditorum. Et ſic procedunt ſacri canones determinantes leges principũ in cauſis exemptorum eſſe ſeruandas, de quibus in ſecunda regula fecimus mentionem.

a Abb. in d.c. eccl. nu. 37. Decius nu. 52. Tir. de primo. q. 44. nu. 56. Mols. de primog. l. 2. cap. 10. nu. 81.
b Fel. in d.c. eccl. nu. 69. Victoria de poteſt. eccl. pa. 103. nu. 4.
c c. 1. c. fi. de immuni. eccl. li. 6.
d Abb. in ca. cũ cauſa n. 4. de re iud. Fel. in d.c. eccl. n. 61. Dec. in c. ad noſtram n. 3. de prob. Coua. 2. p. de ſponſ. c. 6. §. 10. nu. 18.
e Alex. in c. conſuetudo 3. col. d. Rauen. in alleg. conſuetudinis 5. col. Pala. in rep. Rub. nu 8. Ber. Diaz. in pract. 136.
f Vict. in relect. de pot. eccl. c. 97. Sot. in 4. d. 25. q. 2. art. 2.
g c. cum multis d. 10. c. ſolitæ de maior. & obed.
h Cap. nõ liceat de præſc. c. contra morem d. 3.
i c. 1. de conſt. c. vlt. de reb. eccl.
k d. c. ſolitæ. l. c. quis dubitet ca. duo ſunt d. 96. continua in fin. 1. q. 1.
m D. Tho. 2. 2. q. 104. ar. 1.
n cap. inferior cum multis alijs 2.
o c. reg. 3. diſt.

Quinta regula, Ciuiles leges circa determinatoria iudicia in cauſis clericorum & monachorum, minimè locum habẽt quoad forum Eccleſiaſticum aut regulare: ita quod ſi cauſa ſit agitanda coram iudice Eccleſiaſtico, aut regulari, tales leges non ligant: ſecus ſi ſint agitandæ coram iudice ſeculari. Ita Calderinus *p* & omnes ſecundum Abbatem. Ratio eſt. Nam huiuſmodi leges cenſentur impoſitæ iudicibus, quorum intereſt hoc vel illo modo proceſſus ordinare, ob breuitatem, ſcilicet, commodius inueſtigandam iuxta leges ciuiles, *q* & canonicas. Et non eſt dicendum, quod iudices Eccleſiaſtici & regulares ſubſint regi ciuili contra ſacrorum canonum normam, decernentium debitum vltra certam ſummam non poſſe probari teſtibus, Conſtat autem ſolennitatem probationis, quæ ad validitatem actus requiritur de ordinatorijs eſſe iudicij, quippe qua ad inſtruendum iudicem ordinatur, iuxta regulam cuiuſdam *r* legis, quidquid Boerius contra dicat. Proinde lex ordinationum *ſ* Regni Portugalliæ, dum habet debita vltra certam ſummam non aliter, quam per ſcripturam probari poſſe non ligat etiam laicum, ſi in foro Eccleſiaſtico cauſam agat, vt ait Abbas *t* de ſimili verba faciens. Contra vero ligabit clericum, aut monachum agentem in foro ſeculari ſicut in praxi contra communem receptum eſt cum doctiſſimo Luſitano Aluaro *u* Velaſco.

Sexta regula: Leges ciuiles non comprehendunt eccleſiaſticos regulares circa ea, in quibus ipſi potiuntur priuilegio huiuſmodi ſunt leges tributorũ. Plane enim in tali materia eccleſiaſtici in quantum ciues non ſubſunt ſuo Principi, ſed ſoli Papæ ſecundum ſacros Canones *x* ac ſubinde illis legibus non illaqueantur.

Septima regula eſt, quod leges ciuiles non habent locum in cauſis eccleſiaſticorum, & monachorum, in his quæ quouis modo canones offendunt, eo namque ipſo non ligant eccleſiaſticos. Et ratio eſt: Nam clerici & monachi etiam in temporalibus ſunt magis ſubditi Papæ, quam Principi ſeculari, quippe qui multo meliori vinculo & nobiliori, puta clericatus & monachatus ipſi Papæ ſubijciuntur, vt ait quidam Canon, *y* proinde tenentur magis canonibus deferre, quam legibus; iuxta illam regulã, *z* Qui reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit. Confirmatur hæc ratio; Nam conſtitutio Eccleſiæ circa bona, ſeu perſonas ſubditorũ multo ſpecialior cenſetur reſpectu clericorum, quam legis ciuilis conſtitutio. Nam Eccleſia directe eccleſiaſticos reſpicit: contra vero lex ciuilis non directe, ſed inquantum ſunt ciues. At ſpecialis diſpoſitio derogat generali iuxta regulam *a* generi per ſpeciem detrahitur. Ex his hanc regulam obſeruant omnes *b* communiter quos ſequitur Syluester.

Octaua regula, quod pœnas legibus ciuilibus præſcriptas quantumcunque clerici & monachi, vt ciues eiſdem legibus ſubijciantur, nunquam tamen illis pœnis ſunt obnoxij. Ita Soto. *c* Ratio eſt: Nam vel pœnæ decernuntur ipſo iure, vel veniunt imponendæ per iudicem. Priores quidem cum ſint, latæ ſententiæ eos tantum ligant, quorum lator eſt iudex, aliter ligaretur quis per ſententiam latam a ſuo non iudice contra decreta apud ſacros Canones, *d* & conſtat clericos non ſubijci ipſis decretoribus legum ciuilium, vt iidem ſacri Canones *e* affirmant. Rurſum poſteriores cum veniant imponendæ per iudicem, vtique eccleſiaſticis, & regularibus imponi nequnt, ſiquidem imponendæ ſunt per iudicem ſecularem, ad quod ipſi reſpectu eccleſiaſticorum non habent auctoritatem. Verum eſt

p Cal. diſp. ſtatuto cautum Abba in c. quod clericus de for. cõp. q l. 3. ff. de teſtib. c. iudicem, 30.
r d. l. 3. ibi, tum magis.
ſ lib. 3. ord. Portug. ti. 45.
t Abb. in c. quod clericis de foro comp. nu. 3.
u Velaſc. de iure emphy. q. 7.
x c. quamquam decem. lib. 6.
y c. Conſtantinus 96. d.
z Reg. qui reſiſtit. 11. q. 3.
a Regula generi de reg. in. li. 6.
b l. ſancimus ff. de pœnis.
c Omnes in c. 1. de conſti. Syl. v. lex nu. 15. p. Soto ubi ſup. 15. con.
d c. niſi clerici, de iud.
e c. ſacerdotib. 11. q. 1.

Digitized by Google

eſt tamen, quod ſi imponantur per iudices eccleſiaſticos, aut regulares ipſis eccleſiaſticis, aut regularibus debent imponi, non ſecundum rigorem, ſed ſecundum id, quod paterna charitas inſinuat. Pro cuius limitationis explicatione eſt notanda quædam regula maximè memoriæ tenenda, quæ in quæſtione ſequenti articulo finali proponetur.

Nona regula: Clerici, vel monachi tranſgreſſores legum, ſeu cõſtitutionum ciuilium ad quarum obſeruationem, vt alij ciues ſunt aſtricti, non ſunt deferendi ad iudices ſeculares, prout habetur in quodam Canonico Decreto, *a* ſed potius remittendi ſunt ad ſuos iudices, qui quidem ſuo arbitrio perpenſa grauitate materiæ conſtitutionis violatæ, & ſcandalo exinde ſuborto pro modo culpæ illos punire debent. Aliter autem procedendo Eccleſiaſticos ad tribunalia ſecularia trahendo contra decreta in Bulla cœnæ Domini fieret.

a *c. 1. de conſt.*

Ex dictis infertur primo, quod clerici & regulares poſſunt compelli per iudices ſeculares ad occiſionem locuſtarum, & aliorum animalium quæ demoliũtur meſſes, & vineas ipſorum monachorum, & aliorum, ne damnum inferant Reipublicæ, & hoc non poteſtate legis ciuilis contra ipſos Clericos, & regulares in quantum tales, ſed poteſtate legis ciuilis obligantis ex iure naturali ipſos in quantum ciues. Verum tamen eſt, quod non obedientes & rebelles ſolum eorum iudices poſſunt punire ex ſupradictis: prout etiam reſoluit Salzedo. *b*

b *Salz. in addi. ad pract. cri. ca. 55. pag. 172.*

Secundo ſequitur cuſtodiam montium obligare clericos & regulares, cum hæc bonum commune Reipublicæ importent propter quod de eorum cuſtodia eſt ſolicita, & conſtitutiones pœnales contra inobedientes promulgat.

Tertio ſequitur, quod conſtitutiones pœnales contra dominos locorum animalia nociua habentes, ſi ipſa animalia damnũ ſegetibus & vineis inferant non modicum, comprehendunt etiã animalia clericorum & regularium ea damna inferentia, adeo, vt a iuſtitia ſeculari poſſint dicta animalia deprehendi. Pœna tamen ab ſtatutis propoſita non coram iudice ſeculari: ſed coram ſuis iudicibus Eccleſiaſticis aut regularibus eſt petenda. Immo aſſerit Azeuedo, *c* quod iudex ſecularis ſine alicuius excommunicationis timore poteſt facere, vt pœnæ debitæ ſoluantur ex bonis eccleſiaſticorum aut regularium nolentium eam ſoluere exhibendo ab eis pignora ad ſoluendum efficacia. Et aſſerit Azeuedo ſic fuiſſe in cauſa cuiuſdam Eccleſiaſtici in Granatenſi curia pronuntiatum. Sed Salzedo *d* ab hac ſententia aliquo modo diſcedens, conſulit, vt paſtores animalium coram iudice ſeculari citentur, vt ad ſolutionem dictæ pœnæ compellantur, cum ipſorum culpa damnum fuerit factum: ad quod ratione contractus initi cum Eccleſiaſticis aut regularibus, quorum animalia paſcunt, ſunt aſtricti.

c *Azeu. in l. 12. tit. 3. l. 1. ordin.*

d *Salzed. vbi ſup.*

Quarto infertur, quod ſtatuta & conſtitutiones *e* ciuiles præcipientia, vt animalia, quæ paſcuntur, ſcribantur, comprehendunt etiam animalia clericorum, aut monachorum: ita vt ſi non ſcribantur, perdantur, prout in ipſis ſtatutis continetur. Sed non poſſunt propter hoc ipſi Eccleſiaſtici & regulares conueniri coram iudicibus ſecularibus, ſed coram iudicibus eccleſiaſticis, aut regularibus, cum agatur de culpa ipſorum Eccleſiaſticorum & regularium, quæ non poteſt puniri, niſi per ſuum iudicem. Ita affirmat Gutierrez *f* dicens, quod conſilio ſuo fuit in huiuſmodi cauſa electus iudex conſeruator a quibuſdam regularibus contra quendam iudicem ſecularem contra eos procedentem: & cum cauſa deferretur ad curiam Pincianam per viam vis fuit promulgatum dictum conſeruatorem nullam omnino vim facere.

e *l. 13. tit. 18. lib. nou. comp.*

f *Gutier. lib. 1. pract. qq. q. 4.*

Quinto infertur, quod Eccleſiaſtici & regulares quoad vim directiuam obligantur obedire legibus ciuilibus bonum commune concernentibus, cum omnes quotquot ſunt Reipublicæ membra vi directiua ad earum obſeruationem aſtringantur. Sunt enim partes ipſius Reipublicæ quoad conſeruandũ humanum conuictum, in quo viuendo ſociantur: quo conuictu maximè ſubſtantia ipſius Reipublicæ conſiſtit iuxta ea quæ eleganter tradit Conanus. *g* Et Victoria *h* etiam reſoluit clericos & eccleſiaſticos inter Reipublicæ ciues eſſe numerandos. Quod etiam tenet Felinus, *i* Bartolus, Platea, Soto, Adrianus, Medina, & Caſtro. Quod limitandum eſt procedere in conſtitutionibus, quæ neque directè neque indirectè offendunt eccleſiæ libertatem. In his enim, quæ directè, aut indirectè ipſam offendunt, directiua etiam vi minime Eccleſiaſtici ſunt aſtricti.

g *Con. l. 1. iu. ciui. c. 2.*

h *Vict. lib. 1. de pot. eccl. p. 1. 3. num. 4.*

i *Fel. in c. eccl. nu 69 de conſt. Bar. in l. 1. ff. ad munic. Plat. in l. ciues. C. de incolis Soto lib. 1. de iuſt. q. 6. a. 6. Adr. quolibet 6. Med. de reſt. q. 46. Caſt. lib. 1. de leg. pœn. c. vl.*

ARTICVLVS III.

Vtrum ſtatuta, quæ ſunt contra libertatem Eccleſiaſticam ſint etiam reſpectu regularium contra eandem immunitatem.

RESpondeo dicendo, quod libertas Eccleſiaſtica non violatur violatis priuilegijs particularium eccleſiarum, ſed violatis illis, quæ conceduntur eccleſiæ vniuerſali. Et Bartolus *K* inquit fieri contra libertatem Eccleſiæ, quando fit aliqua diſpoſitio, conſtitutio vel ſtatutum, per quod clerici efficiuntur timidiores. Quod ait Syluester *l* non negare: ſed ait inſuper quod fit etiam contra eam cum fit contra priuilegia vniuerſalis Eccleſiæ ſecundum Innocentium, Franciſcus *m* Zab. ait contra libertatem Eccleſiæ fieri, quoties tollitur vel minuitur libertas Eccleſiæ particularis, competens ipſi, quia omnibus eccleſijs vniuerſaliter conuenit, prout patet ex quadam Decretali. *n* Ac tandẽ concludit quod fit contra libertatem Eccleſiæ, quandocunque violatur priuilegium conceſſum ſuper vniuerſali libertate Eccleſiæ. Et hoc ſiue violetur quoad omnes Eccleſias, ſiue clericos ſiue quoad vnam Eccleſiam, vel clericum: cum omnes Eccleſiæ quoad hoc ſint vna, vt dicitur in iure. *o* Non autem violatur libertas eccleſiaſtica, quando fit contra libertatem particularis Eccleſiæ competentem Eccleſiæ generali. Vnde cum regulares inter perſonas eccleſiaſticas computentur iuxta ea, quæ aliqua adducendo tradit Syluester, *p* & tenent communiter Doctores, ſequitur quod libertas eccleſiaſtica monachorum debet regulari per libertatem eccleſiaſticam clericorum: & ſic in omnibus caſibus in quibus libertas eccleſiaſtica violatur reſpectu clericorum, violatur etiam reſpectu monachorum recipientium aliquam læſionem. Videamus igitur in quibus immunitas clericorum violatur. Pro cuius rei explicatione eſt ſciendum primo, aliquos Doctores canoniſtas in hac materia tenuiſſe exemptionem clericorum tam in bonis, quam in perſonis eſſe de iure diuino. Ita Gloſſa quædam. *q* Sed contrarium tenent communiter Theologi; & multi Canoniſtæ, vt patet ex traditis per Victoriam, *r* Soto, & Couarruuias. Ex quo fit, vt non

K *Bar. in l. 1. §. quæ oneran. ff. quarum rerum actio.*

l *Syl. v. immu. 2. num. 2.*

m *Zab. in cap. perpẽdimus, de ſent. exc.*

n *c. 1. de immu. eccl. lib. 6.*

o *c. loqui. 24. q. 1. cap. 1. de ſum. Trid.*

p *Syl. v. eccl. 1. num. 6.*

q *Glo. v. diſcuti in c. ſi imperat 96. d.*

r *Victo. de pot. eccl. c. 97. Sot. in 4. d. 15. q. 2. ar. 2. Cou. in pract. qq. c. 31. col. 2 num. 3.*

fit

ſit amplior exemptio clericorum a poteſtate ciuili, quam iure cautum reperiatur. Et inter exemptiones clericorum a poteſtate ciuili circa bona & perſonas, quinque potiſſimum in iure canonico reperiuntur definita. Primum quoad forum, quod ſcilicet, in omnibus cauſis, in quibus actor ſequitur forum rei, nequaquam clerici ad ſecularium iudicium trahantur, prout dicitur in iure. *a* Secundum quoad capturam vt videlicet, nullo caſu licita ſit perſonalis captura clerici authoritate laicorum, vt ius canonicum *b* determinat. Tertium, quod decernit idẽ ius canonicum eſt quoad tributa. *c* Quartum, quoad regimen, vt videlicet ne res & perſonæ Eccleſiaſticæ diſpoſitioni ſeu regimini laicorum ſubijciantur, vt notant iura canonica. *d* Quintum circa confugientes ad eccleſiam: vt iidem Canones eſtatuũt. Et in his omnibus etiam pacificantur religioſi. Si enim in his eorum particularia priuilegia lædantur per conſtitutiones principum ſecularium libertas eccleſiaſtica frangitur, cum ſint priuilegia vniuerſalis eccleſiæ eccleſiaſticis conceſſa. Et ſic contra ea facientes non ſolum poſſunt feriri pœnis in ipſorum priuilegijs contentis, ſed etiam pœnis, quib. puniuntur libertatem eccleſiaſticam lædentes. De quibus vide apud Syluestrum: *f* nolo enim in præſentiarum eas referre ne lectori ſim faſtidioſus, cui breuitate iuncta claritate & veritate deſidero placere. Dixi *per conſtitutiones principum ſecularium*: nam principes eccleſiaſtici, vt ſunt, verbi gratia, Epiſcopi contra aliqua ſupradictorum, aliqua ſtatuentes ad modum, quo eam poſſunt ſtatuere reſpectu ſuorum Clericorum, non erunt eccleſiaſticæ libertatis violatores; ſed priuilegiorum particularium ipſorum regularium pœnis ſubijcientur per iudices regulariũ conſeruatores. Et ratio huius dicti eſt, quia regulares ſunt exempti a poteſtate & iuriſdictione Epiſcoporum per particulare priuilegium ipſis religioſis conceſſum, quod vt patet non eſt priuilegium totius Eccleſiæ vniuerſalis.

a *c. ſi diligenti de for. comp. ca. experientia. 11. q. 1.*
b *c. a. de for. cõpeten.*
c *c. quanquam de cenſib. lib. 6.*
d *c. bene quidẽ 96. d. c. vl. de rebus eccl.*
e *ca. inter alia de immun. eccl. lib. 6.*
f *Syl. v. immunitas.*

Ex quo infertur, quod etiamſi ſeculares compellentes religioſos contribuere ad ædificationem pontium, & ad alia ſimilia ſine conſenſu Sedis Apoſtolicæ lædant eccleſiaſticam libertatem, prout reſoluit Nauarrus, *g* & tenet etiam apud deciſiones Pedemontanas Balbus: attamen quando Domini Epiſcopi compellunt Clericos dictas collectas ſoluere caſu, quo eis ſit licitum, compellendo etiam religioſos, nõ frangunt libertatem Eccleſiaſticam: cum cõpulſio religioſorum ab Epiſcopis in hoc caſu non lędat libertatem generalem eccleſiaſticorum, ſed priuilegia particularia per quę ipſi religioſi in hoc & in alijs ſunt ab ordinariorum iuriſdictione exempti, & ſic pœnis ipſorum priuilegiorum aduerſus cõtrauenientes propoſitis afficientur, ſi aliquid contra priuilegia fecerint, aut conſtitutiones ediderint, ſi talia priuilegia fuerint notoria. Immo etiam ſi notoria ſint ait Syluester, *h* quod vt incurrant in eorum pœnas forte obligati ſunt religioſi ea proponere. Licet enim excuſentur ab onere probandi, non tamen excuſantur ab onere proponendi. Ergo autem affirmare auderem neceſſarium eſſe quod dicta priuilegia ipſis ordinarijs intimentur, vt pœnis ibi appoſitis contra inobedientes afficiantur. Licet enim ipſo facto pęna excommunicationis plectantur, cum huiuſmodi pęnæ ipſi ordinarij habeant ignorantiam, ſicut ignorantiam habent multarum extrauagantiũ non eſt quod ipſo facto ipſos excommunicatos eſſe dicamus antequam ſupradictarum pęnarum notitiam habuerint. Præſertim cum pœnæ dictorum priuilegiorum non fulminentur, niſi contra præſumentes.

g *Naua. lib. 3. conſi. tit. de immuni. eccl. conſ. 2. nu. 4. p. 382. Balbus deciſ. Pedem. deciſ. 68. p. 157.*
h *Syl. v. immunitates. 2. §. 4.*

ARTICVLVS IV.

Vtrum ſit licita ciuilis conſtitutio prohibens alienari immobilia Eccleſiis, perſonis Eccleſiaſticis, & regularibus.

Reſpondeo dicendo, quod in quibuſdam prouincijs, & de facto in Regno Portugalliæ *h* prohibentur ſeculares alienare bona immobilia Eccleſijs, monaſterijs ſeu perſonis eccleſiaſticis. Et multi Doctores inualidam talem iudicant conſtitutionem. Et hanc opinionẽ tenet Bartolus *i* Alexander, Ripa Crotus, & Felinus, & alij relati a Tiraquello affirmante cum alijs, hanc eſſe communem. Alij contraria via gradientes exiſtimat eam eſſe validam. Et Baldus *K* teſtatur magnos viros eam tenere: quam ſequitur Decius, & ſequuntur multi, quos refert Tiraquellus. Quorum ſententia ſequenti ratione probatur: Nam lex ciuilis in hoc non egreditur limites ſuæ poteſtatis, quando diſponit de rebus temporalibus ſubditorum ad ſuum bonum. Et talis eſt huiuſmodi conſtitutio, prohibens ſubditos ab alienandis immobilibus in exemptos, quo, ſcilicet magis ipſi ſubditi ſufficiant ad onera Reipublicæ ſupportãda. Et confirmatur. Poteſt enim quilibet priuatus prohibere alienationem Rei ſuæ immobilis in clericum vel Eccleſiam. Patet in emphyteuſi, prout tenent Speculator, *l* Abbas & communis ſecundum Imolam & Iaſonem. Et non ait dicẽdum quod Reſpublica eiuſque rector nequeat efficere ſua lege quantum eius ſubditi ſuo pacto contra cuiuſdam legis argumentum. *m*

h *Ord. ti. 8. libro 2.*
i *Bart. in l. filiusfamil. §. diui. nu. 12. ff. de legat. 1. vbi Alc. nu. 12. Rip. nu. 81. Crot. nu. 80. Fel. in c. Eccleſ. de conſtit. Tir. poſt l. conub. gl. 6. nu. 169.*
k *Bald. in d. c. eccleſ. nu. 6. Decius, nu. 55. ibi. Tira. tit. 1. retract. §. 1. gl. 13. num. 5.*
l *Spec. tit. emphyteuſi verſi. 110. Abbat. nu. 10. & Imol. nu. 25. Iaſo. in l. ſi ita quis, §. ea lege v. intereſt. ff de ver. oblig.*
m *l. vlt. ad fin. C. de fideiuſſ.*

Ego in hac difficultate neſcio, quo me vertam. Primo enim video ordinationem Luſitanam authoritatem Chriſtianiſſimorum Regum executioni mãdatam, prout in ea ordinatione continetur, quibus pro ſummo erga Eccleſiaſticos, & regulares amore maximum obſequium præſtare debemus, credentes ipſos de iuſtitia huius conſtitutionis præſtantiſſimos in vtroque iure & in Theologia conſuluiſſe viros. Video etiam pro alia parte Eccleſiæ immunitatem proclamantem, ex hac conſtitutione non modicum pati detrimentum. Et licet ſectatores opinionis Baldi dicant Eccleſiam, eccleſiaſticos, & regularium monaſteria directè non prohiberi ab immobilibus acquirendis, etſi indirectè, & per quandam conſequentiam prohibeatur. Quæ indirecta prohibitio nihil officit, quominus ipſis ſubditis per Reges directè tale præceptum poſſit imponi.

Non poteſt tamen negari in hoc indirectè immunitatem Eccleſiaſticam violari, cum ex eo quod regulares & Eccleſiaſtici propter exemptionem, quã habent, ne a ſecularibus tribunalibus poſſunt obligari ad abſoluendas impoſitiones, & collectas pro oneribus Reipublicæ ſupportandis, ab acquiſitione rerum immobilium indirectè abſtrahantur: & ſic eorum exemptio & immunitas data in eorum maximum fauorem in odium & damnũ ex huiuſmodi conſtitutionibus retorqueri. Et ideo quædam Decretalis *n* expreſſe has & alias ſimiles laicorum conſtitutiones libertati eccleſiaſticæ repugnantes, irritas & caſſas eſſe declarat. Et licet contrariæ partis aſſertores hanc Decretalem affirment non habere locum in conſtitutione, de qua loquimur, quando, ſcilicet, prohibentur ſeculares vendere immobilia Eccleſijs & monaſterijs, cum ex venditione eorum ſeculares ab his deſtituti minimè poſſint onera Reipublicæ ſupportare conſiderare certe debuerant,

n *c. fin. ibi contra libertatem de immunit. Eccleſ.*

buerant, quod ſicut non in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo, quod procedit de ore Dei, prout ſumma veritas apud Matthæum *a* contra dęmonium arguendo nos docuit: ita Reſpublica non in ſolis laicorum redditibus nixa ſuſtētatur, & cōſeruatur, ſed in virtute Dei Optimi Maximi, cuius virtutis Eccleſiaſtici & regulares ſunt adminiſtratores, & diſpenſatores. Quod ſatis perpendit Gregorius Nonus in generali Concilio Lugdunenſi, cuius Decretalis *b* ſub titulo de immunitate Eccleſiarum collocatur: in qua maximè Eccleſias commendat, cum in ipſis laudes diuinæ peragantur, & Deus Optimus, in eis cultu latriæ a fidelibus colatur, per quod hæc Eccleſia militans, & Reſpublica facta ſunt loca cum debita deuotione pacifica. Denique conſtitutionem ſupradictam limites poteſtatis ſecularis ex dictis excedere exiſtimo: a quibus limitibus minimè egrediuntur pacta ineuntes, quando emphyteuſim conſtituunt de rebus proprijs, ne res ad exemptos poſſit aliqua venditione aut alio contractu peruenire, cum liberum ſit vnicuique de re ſua pro libito diſponere, & talis diſpoſitio cum dicta conditione nulla lege prohibeatur. Nec enim valet quod Reſpublica & eius rector poſſint efficere cum ſua lege quantum ſubditus pacto ſuo. Hoc enim ſano modo eſt intelligendum, ſcilicet, quod quidquid poteſt ſubditus regulatus legibus ſui ſuperioris facere ſua conuentione & pacto, id ipſum poteſt ſuperior regulatus ſui ſuperioris legibus.

a Matth. 4.

b Decret. de immuni. eccl. li. 6.

Cuiuſmodi ſunt ſuperiores ſeculares, qui aliquid concernens Eccleſiæ immunitatem, & libertatem conſtituere poteſtate ſua volētes legibus papalibus debent neceſſario eſſe ſubiecti, vt eorum decreta non ſint irrita & inania, ſed valida & conſtantia, & ſic vere nomen conſtitutionum ſortiantur.

ARTICVLVS V.

Vtrum diſponente ſtatuto, quod religioſi non aſſumantur ad officia communitatis, aſſumi poſſit hoſpitalarius portans veſtem certi coloris cum cruce in pectore.

RESpondeo dicendo, quod Syluester *c* affirmat, hanc quæſtionem in ciuitate Senenſi fuiſſe ventilatam propter caſum contingentem, & Petrum de Peruſio, qui tunc in ea ciuitate legebat, tenuiſſe, in eo ſtatuto hoſpitalarium comprehendi. Nam ſi ſtatutum de religioſis ſtrictè tantum loqueretur nihil operaretur, & verba ſtatuti debent aliquid operari. Quod probatur: quia iure communi aſſumi nequeunt religioſi ad officia ſecularia, prout in titulo, ne clerici vel monachi ſe ſecularibus negotijs immiſceant, tractatur. Et ſic debet intelligi ſtatutum de religioſis large. Sed ait Syluester Panormitanum de hoc dubitare, cum ſtatutū inhabilitans monachos ad officia ſecularia ſit ſtricti iuris. Et conſequenter debet intelligi in ſtricta ſignificatione argumento aliquorū iurium, *d* & conſequenter de religioſis ſtrictè. Et confirmatur. Nam in materia odioſa hoc verbum religioſi, debet accipi multum ſtrictè, niſi addatur aliquod Verbum generale, vt quicunque, & huiuſmodi. Ita tenet Gloſſa, *e* & ibi Ioannes Andreas, communiter recepta.

c Syl. v. ſtatutum nu. 3.

d cap. cum dilectus de conſu. e. ī noſtra de imu.

e Gloſſ. in Cle. 3. de deci.

Nec obſtat motiuum Petri de Peru. Nam reſpōdetur, quòd vbi ſtatutum non loquitur in materia iuris communis, non debent verba interpretari, vt aliquid operentur, ſed ſatis eſt, quod inducat aliud remedium præter ius commune, vt notabiliter ſentit Bartolus. *f* Et ex his infert Panormitanus, quod diſpoſitio odioſa contra regulares non comprehendit eos, qui non promiſerunt tria vota ſubſtantialia religionis, vt fratres de tertio ordine B.P.N. Franciſci, vel Ieſuatos, aut Mentelatos. Secus autem erit in conſtitutione fauorabili; quia largo modo eius interpretatio eſt facienda.

f Bart. in l. 1. §. prætor. ff. de dam. infect.

QVAESTIO LXVII.

De conſtitutionibus ciuilibus & Canonicis quoad earum extenſionem & reſtrictionem, in quatuor articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *QVot ſint genera conſtitutionum.*
2 *Quomodo deciſio vnius conſtitutionis ad decidendum alium diſtinctum caſum aſſumatur.*
3 *Vtrum conſtitutiones fundatæ in præſumptione obligent in conſcientia inſpecta veritate in contrarium.*
4 *Vtrum ceſſet conſtitutio, eius ratione ceſſante.*

ARTICVLVS I.

Quot ſint genera conſtitutionum quo ad extenſionem.

REſpondeo dicendo, quod hæc quæſtio cū ſuis articulis hic fuit propoſita, vt iudices eccleſiaſtici, & regulares in iudicādo & conſulendo ſciant ex legibus ciuilibus, & canonicis elicere argumenta, quibus cauſæ Eccleſiaſticæ, & regulares determinentur. Pro cuius rei explicatione primo quærimus, quot ſint genera conſtitutionum quoad huiuſmodi extēſionē. Et dico leges quoad hunc effectum in quadruplici eſſe differentia. Vel .n. ſunt pęnales, vel exorbitantes, vel correctoriæ, vel denique ab omnibus his diuerſæ. Pęnales ſunt illæ quæ aliquod inferunt damnum ad vindictam culpæ. De ratione namque pęnę eſt quod tendat ad vindictam culpæ, vt dicitur in iure. *g* Sunt tamen hæ leges pęnales in duplici differentia. Quædam .n. ſunt ferendæ ſententiæ, quales ſunt illæ, quæ pęnam conſtituunt per iudicem imponendam vt dicitur in iure. *h* Quædam ſunt latæ ſententiæ, quæ, ſcilicet, ipſo iure, vel facto non expectata iudicis ſententia pęnam inferunt vt in multis canonibus *i* videmus.

g c. non offeramus 24. q. 1.

h c. de cauſis §. 2. de offi. deleg.

i c. licet c. non de elect. lib. 6.

Exorbitantes conſtitutiones ſunt illę, quæ deuiāt a generalibus iuris regulis. Dicuntur exorbitantes quaſi extra orbitent, vt tradunt Tiraquellus *k* Alciatus, & Gambarus. De his agunt aliquę leges. *l* Et apud iuriſconſultos ius conſtitutum nuncupantur, prout tradit Alciatus. Huiuſmodi ſunt omnia prætoris edicta circa reſcindendos cōtractus, vt edictū de minoribus, de dolo, quod metus cauſa, & ſimilia: quippe quæ deuiant a generali regula, argumento cuiuſdam legis. *m* Huiuſmodi etiam ſunt priuilegia clauſa in corpore iuris, & ceteræ leges limitatoriæ iuris communis, quoniam, & hæc ſpeciali ratione contra regulas iuris communis ſunt conſtituta, vt tradit Ripa. *n*

K Tiraq. in l. ſi vnquā v. libertis, nu. 19. Alci. l. 2. de ver. ſign. n. 46. Gamb. de extēſio n. 88. c. l. quidam cum dua. ſeq. ff. de legi. Alc. li. 7. parerg. c. 26.

l l. ſicut C. de action.

m Ripa in l. ſi conſtante. num. 78. ff. ſol. mat.

n l. 2. C. de interd. viduit.

Correctoriæ cōſtitutiones ſunt illæ, quæ vel pro parte, vel in totum alias leges abrogant. De abrogantibus in totum habes quādam legem, *o* ſicut de abro-

o l. vlt. C. de repud. hæred.

abrogantibus pro parte alia lex *a* proponitur. Aliæ ſunt leges, quæ non ſunt exorbitantes, nec correctoriæ, neque pœnales quæ decernunt ſecundum iuris metas ea, quæ proponuntur decidendo de nouo, aut declarando, aut limitando leges antiquas. Ex quibus colligitur quæ ſit differentia inter constitutiones limitatorias exorbitantes & correctorias. Et dico quod conſtitutio limitatoria dicitur, quæ apponit quoſdam limites verbis generalibus regulæ, non tamen deuiat a iuris rationibus, ſed tantum propter diuerſam iuris rationem a verbis generalibus recedit. Lex autem exorbitans dicitur, quando quid continetur ſub verbis & ratione regulæ & tamen ob fauorem cauſæ, vel perſonæ ſubducitur a regula, & ideo tale ius dicitur ſingulare a quadam lege *b* vbi doctiſſimus Fulgoſius. Dicitur etiam ius exorbitans, quia iura debent reſpicere vniuerſos, & non ſingulares perſonas, vt eſt notum in iure. *c* Et cum prædicta iura non vniuerſos, ſed ſingulares reſpiciant propter aliquem fauorem ſpecialem cauſæ, vel perſonæ tributum, merito etiam dicuntur exorbitantia, quia recedunt ab ea regula generali, quod ſcilicet, iura debent reſpicere vniuerſas, & nõ ſingulares, vt tradit Grammaticus. *d* Et ſic in hoc maximè differunt iura limitatoria, & exorbitantia; quia limitatoria conſtituunt ius quoad vniuerſos, exorbitantia autem quoad ſingulares propter aliquem fauorem ſpecialem. Iura autem correctoria appellantur quando vna conſtitutio aliquid generaliter conſtituit & fertur: poſtea autem alia conſtitutio contrarium etiam generaliter diſponit in eodem caſu. Hæc enim lex correctoria dicetur de quo habemus exempla in multis legibus. *e* Similiter, ſi conſtitutio in certis caſibus quid conſtituat, & poſtea in eiſdem caſibus contraria lex proferatur, hæc ſecunda correctoria dicetur. Quod ſi lex generaliter quid ſtatuet, & poſtea feratur lex alia contrariũ in certo caſu ſtatuens, qui tamen in prima non erat ſpecificatus, ſed tantum ex generalitate verborum poterat comprehendi, ea lex non dicetur correctoria, ſed limitatoria, vt explicat Crotus, *f* quem ſequitur Monachus, tenent Aymon, & Corneus. Quibus addendum eſt, quod ſi contrarium ſtatuatur in aliquo caſu particulari, in quo ratio generaliter legis videtur deficere, dicetur ea lex limitatoria. Si vero legis etiam ratio eum caſum comprehendit, & tamen aliquo ſpeciali fauore ab ea ſubducitur, ea lex dicetur exorbitans iuxta ſupradicta.

a *l. vlt. C. de repud. hæred.*

b *l. ius ſingulare ff. de leg. vbi Fulgoſ.*

c *l. iura. ff. de le. c. erit autẽ lex. 4. diſt.*

d *Gramma. in tract. ext. n. 89.*

e *l. ſi quis ſeruus de iu. delib. iun. l. fin. C. de repu. hære. Iaſon in l. ſi conſtante in prin. ff. ſol. mat. nu. 78.*

f *Crot. in l. oẽs populi, nu. 163. ff. de iuſt. Men. de recup. poſ. 14. remed nu. 11. et 13. Corn. conſi. 374. col. 2. li. 4.*

ARTICVLVS II.

Quomodo deciſio vnius conſtitutionis ad decidendum alium diſtinctum caſum extendatur.

RESpondeo dicendo hanc eſſe materiam nimis intricatam. Pro cuius clara explicatione aliqua notabilia ſunt proponenda. Primum notandũ eſt vnum, in quo multi iuriſperiti grauiſſime decipiuntur: nempe longe aliud eſſe mentem legis a ratione legis. Mens namque in lege dicitur per ſimilitudinem mentis reſpectu hominis, vt in quodam canone *g* innuitur ibi, *Vt proponitur animus*. Ratio vero legis nihil aliud eſt, quam cauſa finalis, id eſt, finis a lege prætenſus, vt tenet Imola. *h* Proinde ſicut aliud eſt mens hominis, & aliud eſt cauſa finalis, & finis ab eo prætenſus, prout reſoluit Diuus Thomas: *i* ita aliud eſt mens legis, & aliud ratio & finis legis, vt obſeruant in ſpecies Bartolus, *k* Decius, & Salomonius, ſic ſanè ratio legis eſt finis legis, per quem lex eſt edita, mens autem eſt ſententia legislatoris ordinans media ad illum finẽ, quidquid Bartolus ſibi contrarius, & plures citati a Tiraquello mentem legis cum ratione confundant.

g *c. Sedulo. 3. d.*

h *Imo. in c. poſt translationem, nu. 4. de renunt.*

i *D. Th. 2. 2. q. 1. ar. 2. & 3.*

K *Bar. in l. 3. §. vlt. ff. de legit. tute. Decius in c. 2. requiris in prin. de app. Salom. in l. Gallus §. & quid ſi tantum, nu. 91. ff. liber. & poſthu.*

Secundo notandum eſt aliud, in quo itidem iuriſperiti communiter decipiuntur, rationem legi non ita menti cohærere, vt ſola ratione identica ſufficientem inducat mentis coniecturam, ac legis extenſionem. Patet hoc in multis. Primo quia ratio legis ſaltem ſi expreſſa non ſit, adeo difficilis eſt cognitu, vt nunquam poſſimus eſſe certi de illa, prout docet Alciatus *l* & Gambarus. Et certum eſt, quod ea quæ ſenſu non percipiuntur non ſunt apta ad coniecturas. Quia licet ratio eſſet certa & euidens, non tamen ſemper expedit legislatori omnes caſus eiuſdem rationis ſub eadem lege, ſeu ordinatione complecti. Non enim ſatis eſt ad iuſtitiam legis, quod finis ſit bonus, niſi aliqua quoque concurrant requiſita; inter quæ illa tria recenſetur, nempe quod lex ſit ſecundum cõſuetudinem patriæ, quod tempori, & loco conueniat. Proinde cum non ſemper legislator omnes caſus eiuſdem rationis, eadem lege definire debeat, vtique ſola identitas rationis non eſt ſufficiens mentis coniectura iuxta illud, quod communiter dicitur *m* non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe. Tertio, quia quando verba legis nequeunt ad omnes caſus eiuſdem rationis aptari, eo ipſo inſurgit vna coniectura mentis contra extenſionem legis, nempe quod ſi legislator voluiſſet, expreſſiſſet, vt dicitur in quodam decreto *n* cum alijs multis congeſtis per Tiraquellũ. At certum eſt eandem coniecturam tolli per aliam, vt tenent iura *o* in quibus notant Bartolus, & Salicetus His argumentis hæc ſententia omnino tenenda videtur, quod, ſcilicet, ſola rationis identitas nõ eſt efficax mentis coniectura ad legis extenſionem. Ita obſeruat in ſpecie Burrius *p* & obſeruant plures citati a Tiraquello, quidquid alij innumeri contradicant ab eodem Tiraq. relati.

l *Alciat. in l. nominis ff. de ver. ſigni. Gamb. de exten. num. 91. vol. tract.*

m *c. in præſentia qđ probat.*

n *c. 2. de tranſla. Epiſ. Tir. in l. ſi vnquam v. libertis, nu 3.*

o *l. diuus ff de in integ. reſt. ca. quia veriſimile de præſum. Bar. et Sal. in l. mater. C. de calu.*

p *But. in vl. nu. 58. de conſuet. Tiraq. vbi ſup. nu. 2. & nu. 45. et ĩ tra. ceſſante cauſa. nu. 147.*

Tertio eſt notandum, idẽtitatem rationis, ſi alias verba legis ſaltem interpretatiuè, hoc eſt attenta iuris fictione ſeu parificatione caſui omiſſo adaptari poſſunt, efficacem eſſe mentis coniecturam ad legis extenſionem. Ita in effectu reſoluunt Burrius, *q* Dominicus Decius, & Ripa: Et probatur ratione: Nam licet in dubio verba proprie & naturaliter, & non etiam ciuiliter ſint accipienda, vt poſt alios tradit Tiraquellus, *r* propter materiam tamen ſubiectam, ſi id poſtulent verba ciuiliter ſunt accipienda vt videlicet parificata quoque ſecũdum iuris regulas comprehendant, prout in iure *ſ* notatur. At ſtante identitate rationis circa illa parificata eo ipſo materia ſubiecta hãc ciuilem interpretationem poſtulat, ſi quidem per rationem ſeu finem legis regulatur eius materia, vt ex argumento *t* colligitur cuiuſdam legis. Et iuuant tradita circa finem humanorum actuum a Diuo Thoma. *u* His addendum eſt, quod parificata in iure in hoc loco dicuntur omnia illa, quæ vel in communi per viam regulæ parificãtur, vel in materia, de qua agitur, vt intendunt poſt alios Dec. *x* Rip. quidquid Crot. *y* & alij reſoluant, alia diuerſa via gradientes, aliquibus iuribus fundati; quæ ſi attente legantur, non ita vrgent, vt ipſi autumnant.

q *But. in c. vlt. nu. 58. v. fallit 2. de conſue. Domin. c. in c. 1. nu. 9. de temp. ord. lib. 5. Decius in c. tranſla. lec. 2. in prin de cõſti. Rip in l. ſi conſtante, nu. 96. ff. ſol. mat.*

r *Tir. in l. vnquam num. 17. C. de his qui veniã.*

ſ *c. ex parte de cler. non reſid. c. mulieres §. illi de ſent. exc.*

t *l. ſi tã anguſti. ff. de ſerui l. verũ 40. ff de fur.*

u *D. Th. 1. 2. q. 2. art. 3.*

x *Dec. in c. trãſlato. 2. lect. nu. 3. de conſti. Rip. in l ſi conſtante nu. 70. ff. ſ. ma.*

y *Pro. i l. omnes populi nu. 178. ff. de iuſt.*

Quarto eſt notandum, extenſionem legis in duplici eſſe differentia. Vel enim fit ex mente legis, vel ex ſententia legis, vel præter eius mentẽ. Prior quidem extenſio tunc demum fit, quãdo adeſt ſufficiens mentis coniectura, vt quia in identitate rationis verba ſaltem ſecundum mentis interpretationem concurrunt ex dictis in priori notabili. Et hæc

extenſio

extenſio magis eſt comprehenſio, quam extenſio, vt in aliquibus iuribus *a* notatur. Contra verò poſterior extenſio ſit, quando vel ob ſolam rationis identitatem repugnantibus verbis ad caſum ſimilem extenditur, ceſſat enim eo caſu mens legis ex dictis in primo notabili. Proinde hæc extenſio dicitur hominis non legis, de quo agunt aliqua iuris ciuilis iura, *b* quidquid hanc extenſionem fieri a lege arbitretur Salomonius: *c* Cuius tamen contrarium docet Bartolus. Vtrum autem dabilis ſit ſufficiens coniectura mentis ad legis extenſionem cõtra verba, dic quod ſic, quando, ſcilicet, lex redderetur iniuſta, niſi extenſio fieret, vt colligitur ex multis legibus *d* & tradit Crotus. Sed his prælibatis fundamentis, operæ pretium eſſe duxi, aliquas proponere concluſiones, quibus propoſitis magis in ſpeciali videbimus quid in his contineatur fundamentis.

a l. matres 6. ff. de ver. ſignific. gl. in c. ſi poſtquã v. mente de ele. l. 6.
b l. non poſſunt cum l. ſeq. ff. de legib. l. a Titio ff. de ver. obl.
c Salo. in d. §. & quid ſi tantum, n. 92. Bar. in l. 3. §. fi. ff. de legit. tutor.
d l. nam abſurdum ff. de bon. liberto l. ſcire oportet §. aliud ff. de excuſ. tut. Crotus in l. omnes populi, num. 163. ff. de iuſti.

Prima concluſio: Omnis conſtitutio extenditur ex identitate rationis ad omnes caſus, qui ſiue in communi per viam regulæ, ſiue etiam in illa materia iure parificantur, dummodo ex illa extenſione tanquam a cauſa principali alicuius legis correctio non inſurgat, vel alias de contraria mente legiſlatoris non appareat. Probatur hæc concluſio: Nam omnis lex ad ea omnia extẽditur, quæ veniunt ex eius mente. Mens enim legiſlatoris maxime attendi debet, etiam ſi alias verba refragentur iuxta quandam legem. *e* At extenſio huiuſmodi fit mente legis: ergo. Sed vt hæc concluſio clarius pateat oportet per ſingulas eius particulas recurrere. Cuius aliquæ tã in ſuperioribus ſunt explicatæ, ideo eas tantum tangam, quæ explicatione opus habent. Quarum prima eſt illa, quæ continetur ibi, *dummodo ex illa extenſione, &c.* Ponitur enim hoc additamentum, quia correctio legis nimis eſt pernicioſa, vt dicitur in iure. *f* Sic tradit D. Thomas, & Conanus. Ob id quod nõ aliter quam ex euidenti licita ſit vtilitate, vt conſtitutiones *g* principum nobis ſcriptum reliquerunt, nequaquam per coniecturas quantumcũque efficaces, niſi alias iuxta ſuam naturalem ſignificationem ſuffragentur, inducta cenſebitur, vt dicit quædam Gloſſa *h* recepta.

e l. ſcire oportet §. aliud ff. de excuſ. tut. l. vbi ita donatur ff. de dona. cauſa mortis.
f ca. ridiculum. 12. D. Tho. 1. 2. q. 97. artic. 2. Cona. lib. 1. iur. ciuil. c. 9. nu. 3.
g l. in reb. ff. de conſt. prin.
h Gl. in c. cupiẽtes §. quod ſi per viginti. v. petere debet de elec. lib. 6.

Ponitur etiam alia particula ibi, *tanquam a cauſa principali.* Dabilis enim eſt extenſio legis cauſa alterius correctæ, quæ tamen per ſe non eſt cauſa illius correctionis: quod cõtingere poteſt caſu, quo ratio illius legis eſt correcta. Correctio namque rationis eſt cauſa principalis ob quam lex ipſa correcta cenſetur, prout allegando multos tradit Tiraquell. *i*

i Tir. in tract. ceſſante cauſa 1. p. nu. 127.

Ponitur alia particula, *Vel alias de contraria mẽte legiſlatoris.* Fieri enim poteſt quod lex tacitè, vel expreſſe caſus iuris parificatos excludat.

Ex hac concluſione ſic declarata infertur primo, legem pœnalem loquentem de clericis extendi ad quamcunque perſonam Eccleſiaſticam & regularem. Probatur. Dictum eſt enim in concluſione omnem legem extendi ex identitate rationis ad caſus per viam regulæ parificatos: at omnes pœnæ Eccleſiaſticæ hoc modo reperiuntur parificatæ iuxta ſacros canones, *k* & probant iura paſſim dicentia priuilegium canonis, *ſi quis ſuadente* continens pœnam in communi in percutientes clericos, vel monachos extendi ad cõuerſos & nouitios religioſos. Et eodem modo lex pœnalis agens de faciente ex identitate rationis ad mandantem, ſeu ratũ habentem extenditur. Omnes enim hi per viam regulæ parificantur, prout dicitur in iure. *l* Sic cõſtitutio pœnalis capituli, *ſi quis ſuadente*, contra percutientes, & mandantes, ac ratum habentes extenditur, prout dicitur in iure. *m*

k c. duo ſunt genera iunct. gl. v. cõuerſi. 12. q. 1.
l l. 1. §. deieciſſe ff. unde vi.
m ca. mulieres §. illius de ſent. exc. c. pœn. eo. ti. lib. 6.

Nec his obſtat quod fratres mendicantes ſunt inuicem æquiparati, quia paſſim æquiparatio hæc in noſtro iure reperitur iuxta ſacros Canones. *n* Tũ quia vnus & idem eſt finis omnium ordinum mendicantium, puta, ſpiritualia populo adminiſtrare: & omnes ordines ad eundem finem inſtituti maxime ſunt parificati ex reſolutis per Diuum Thomam. *o* At conſtitutio pœnalis circa vnum ordinem mendicantium non extenditur ex identitate rationis ad alium, vt iidem ſacri Canones *p* patenter innuunt. In quibus videmus, quod conſtitutio pœnalis de recipiendis nouitijs, & de eorum receptione ad profeſſionem poſt annum probationis, edita ab Alexandro Quarto pro ordine Prædicatorum, & minorum non extendebatur ex identitate rationis ad alios mendicantes ordines. Sed ſunt qui reſpondeant hoc contigiſſe, quia Alexander Quartus hanc ſpecialiter prohibuerat extenſionem. Ita tenent Peruſinus, *q* & Gambarus, expendentes dictionem, duntaxat, poſitam in capitulo *conſtitutionem* de regularibus libro ſexto. Sed hæc reſponſio refellitur. Ideo aptius dicendum eſt, propterea prædictam extenſionem non admitti; quia licet eadem in omnibus mendicantibus vrgeat ratio, nullibi tamen per viam regulæ horum parificatio reperitur. Ita in ſpecie reſoluunt Peruſinus, *r* Dominicus, & communis. Et ſic alias conſtitutio, de qua in Clementina *dudum*, de ſepulturis circa Prædicatores & minores ad ceteros mendicantes non extenditur, vt tenet Gloſſa *ſ* communiter recepta. Et hac attenta ratione ceteri ordines mendicantes impetrauerunt a Sede Apoſtolica indultum, quo huiuſmodi conſtitutio ad eos extenderetur, prout in quæſtione de canonica portione, & in quæſtione de confeſſoribus quoad præſentationem & approbationem, & in quæſtione de confeſſoribus quoad poteſtatem abſoluendi ſeculares, & in quæſtione de ſepulturis explicatur. Nec obſtat, quod omnes hi ordines conueniunt in fine. Quia licet idem ſit finis omnium, & propter eundem finem idem fuerit mendicitatis inſtitutum, eorum tamen exercitia ſunt diuerſa, & iuxta diuerſa exercitia diuerſæ quoque inſurgunt religiones.

n c. quorũdam de elect. li. 6. Cl. 1. cum concor.
p gl. ibi. v. quoſlibet de reg.
o D. Th. 2. 2. q. 133. ar. 1.
p ca. non ſolum iunct. c. ſequen. de reg. lib. 6.
q Peruſin. in c. conſtitutionẽ de regul. lib. 6. Gãbarus de extenſio. nu. 192.
r Peru. n. 6. Domini nu. 4. in d. c. conſtitutionẽ.
ſ Gl. in d. c. conſtitutionem, ſimilis in reg. q̃ a iure de reg. in lib. 6.

Ex quibus infertur, quod licet leges pœnales proprium caſum non egrediantur, iuxta ſacros Canones. *t* Hoc tamen eſt limitandum, niſi ad ea trahantur, quæ veniunt ex mente legiſlatoris. Licet enim in pœnis mitior ſit interpretatio facienda iuxta eoſdem ſacros Canones: *u* hoc tamen procedit in dubio, vt, verbi gratia, ſi verba legis æque aptari poſſunt maiori, vel minori pœnæ: & adeſt efficax coniectura, quod legiſlator ſenſerit de maiori, vt optime tradit Couarruuias *x* defendens quod lex pœnalis ad omnia iure parificata ex identitate rationis extendatur.

t c. pœnæ. 24. q. 1.
u cap. in pœn. de pœn. lib. 6.
x Cou. de ſponſ. 2. p. c. 6. in prai.

Secundo infertur in legibus exorbitantibus dabilem quoque eſſe extẽſionem ex identitate rationis ad caſus iure parificatos, dummodo ex illa extenſione non inſurgat alicuius legis correctio. Dabilis enim eſt extenſio legis exorbitantis ad illos caſus abſque huiuſmodi correctione, nempe, ſi non adſit lex contraria ſpeciatim diſponens circa eoſdem caſus ex reſolutis in primo notabili. Hanc opinionem tenet quædam Gloſſa. *y* Iaſon & ante eum Ananias, & in ſpecie probat Andreas Siculus, & obſeruant plures alij hanc extenſionem etiam in legibus correctorijs admittentes relati ab Andrea Tiraquello.

y Gl. vl. in l. ſi quis ſeruo C. de furt. Iaſ. in auth. quas act. nu. 19. C. de ſacroſan. eccl. & in l. Marcelus, nu. 28. ff. ad Tr. Ananias, conſ. 27. nu. 8. Siculus in l. cum acutiſſimis, nu. 56. C. de fidei commiſ. Tiraquel. in tract. ceſſante cauſa 1. par. nu. 153.

Nec obſtat regula iuris dicens, quod ea, quæ a iure communi exorbitant, nequaquam ad conſe-

quen-

Digitized by Google

quentias ſunt trahenda. Reſpondetur enim regulam illam habere locum in extenſione, quæ fit ab homine per argumentum a ſimili. Iuxta enim hunc ſenſum dicitur quod lex trahitur in cõſequentiam. Et hoc modo fateor in legibus exorbitantibus non admitti extenſionem, ſecus in extenſione ad caſus parificatos in iure, quam conſtat fieri ex mente legis ex reſolutis in concluſione. Et hæc ſufficiant pro hac illatione. Multa enim in ea inculcantur iura, quorum expoſitio difficilis repotatur, ſed quoad noſtrum inſtitutum ſufficit hoc modo breuiter veritatem proponere.

Secunda concluſio. Nulla lex extendi debet ex rationis identitate ad caſus, qui neque per viam regulæ, nec in illa materia ſunt parificati, niſi caſus illi omnino per legiſlatorem ſint omiſſi. Patet concluſio. Nam hæc extenſio non aliter admitti poteſt, quam velut facta ab homine. Extenſio namque ex ſola identitatis ratione contra verba non eſt extenſio legis, ſed hominis ex reſolutis ſupra in quarto notabili. At homo puta, iudex nequit extendere legem ad caſus qui ſunt omiſſi per legiſlatores, tenetur enim iudex ſecundum leges ſcriptas iudicare, vt tradit Diuus Thomas. *a* Dixi ex identitate rationis ad excludendas alias mentis coniecturas, quæ ita ſunt efficaces, vt etiam contra verba extenſionem inducant, de quibus dictum eſt ſupra notabili qoarto. Dixi, niſi caſus &c. & quia quando caſus occurrit, qui ſub nullius legis diſpoſitione continetur, iudex, cuius officium eſt iuſtitiam miniſtrare, vt iura *b* decernunt, tenetur recurrere ad leges continentes caſus ſimiles tanquam ad regulas iuſtitiæ, quæ tali caſui magis conueniunt, vt iura ciuilia *c* nos docent.

a *D. Tho. 2. 2. q. 60. art. 5.*

b *c. forus de uerbo. ſign. vbi iudex non eſt.*

c *l. illud. ff. ad l. aquiliam l. non poſſunt cũ ſeq. ff. de legi.*

Ex hac concluſione infertur primo, quod in conſtitutionibus correctorijs atque etiam in exorbitantibus non eſt dabilis extenſio ex identitate rationis ad caſus iure non parificatos, non enim poteſt fieri huiuſmodi extenſio, niſi ad caſus omnino per Legiſlatorem omiſſos, at caſus omiſſi per leges exorbitantes remanent in diſpoſitione iuris communis, a qua exorbitant, vel a diſpoſitione legis correctæ iuxta diſpoſita in iure, *d* & tradita a Bartolo. Quod procedit etiamſi ſit maior ratio in caſu ſimili, ſola enim rationis identitas in correctorijs, vel exorbitantibus non ſufficit ad eorum extenſionem.

d *l. commodiſſime. ff. de lib. & poſt. Bart in l. oẽs populi. n. 6. ff. de iuſt. & in l. ſi conſtante. n. 45. ff. ſolu. matr.*

Si enim ea ſola ſufficeret Alexandri *e* quarti conſtitutio de recipiendis nouitijs ad profeſſionem post annum probationis in ordinibus Prædicatorum, & Minorum ad alios ordines Mendicantes ſine noua Apoſtolicæ ſedis prorogatione traheretur, at neceſſaria fuit noua ipſius ſedis prorogatio per Bonifacium *f* Octauum; ergo. Et hoc videtur tenendum, quidquid citati a Tiraquello *g* contradicant. Quod procedit etiamſi ratio eſſet ſcripta in lege, expreſſio enim rationis non extendit diſpoſitionem, vt probat quædam gloſſa *h* commendata a Nauarro. In dicta enim Decretali Alexandri quarti ratio ſcripta inuenitur quæ alijs ordinibus Mendicantibus ſatis accommoda pariformiter videbatur, & nihilominus, vt decretum in ipſa alijs religionibus competeret a Domino Papa Bonifacio octauo fuit petita prorogatio. *i* Quod etiam procedit etiãſi per extenſionem fiat regreſſus ad ius antiquum. Licet enim hic regreſſus per ſe ſit fauorabilis ſecundum ius, non ita tamen quando fit mediante alicuius legis correctione, vt etiam iura *K* decernunt iunctis reſolutis per Diuum Thomam. Et hæc ampliatio ſatis eſt de mente Bartoli dum in terminis, cuiuſdam *l* legis in qua fit regreſſus ad ius antiquum nõ admittit extenſionem hominis, quod ipſum alibi idem voluit Bartolus. *m*

e *ca. non ſolum de reg. lib. 6.*

f *c. conſtitutionem eo. ti. & li.*

g *Tiraq. in tra ceſſan. can. 1. p. n. 153.*

h *Gl. 1. recepta ibi in ca in fidei fauorem de hęre. l. 6. Naan §. in leuit. not. 28. n. 22.*

i *ca. ab exord. 35. diſt.*

K *l. in reb. ff. de conſt. princ. D. Tho. 1. 2. q. 7. a. 2. Bar. ĩ l. Marcellus. in prin. n. 6. ff. ad Trebel.*

l *l. ſi cum teſt. C. ad l. Falc.*

m *Bar. in d. l. ſi conſtan. n. 43.*

Infertur ſecundo dabilem eſſe in legibus pęnalibus extenſionem ad caſus ſimiles non parificatos, cum caſus ſimiles ſint omnino per legiſlatorem omiſſi reſpectu legum pœnalium, vt ex iure *n* colligunt, & probant Bartolus, Aymon, & Felinus. Sed ſunt qui negant in pœnalibus aliquam admitti extenſionem. Obſeruant tanquam a Doctoribus receptum Butigela *o* Cronis & Menochius. Vnde, vt defendas noſtrum corollarium intelligendum eſt, quod procedat quando extenſio fit ad ponendam pęnã legalem tanquam arbitrariam, alioquin ſi fiat ad effectum ponendi eandem pęnam tanquam ordinariam, non eſt licita extenſio ad caſus ſimiles non Parificatos. Ratio huius limitationis eſt, nam cum pęna legalis in quantum eſt ordinaria nitatur authoritate legis, & vi talis aſtringat iudicem, vt ſecundum eam iudicet, vt in iure *p* ordinatur, nequaquam eo reſpectu præter mentem legis extendi poteſt. Proinde cum hæc mens deficiat quoad caſus ſimiles non parificatos ex dictis in quarto notabili, vtique ad illos nequit fieri talis extenſio. Et in his terminis procedunt iura *q* minime talem extenſionem admittentia. Secus in pœna legali, quę imponitur vt arbitraria, hęc enim non innititur authoritati legis, ſed potius dictamini rationis, & vt talis non ita iudicẽ aſtringet, vt docet ius. *r* Non enim conuenit quod ad caſus ciuiles, in quib. nulla alias reperitur pęna præſcripta, trabatur. His omnibus conſequens eſt pęnam etiam mortis in vno caſu prę ſcriptam poſſe trahi ad caſus ſimiles arbitrio iudicis, vt tenet *ſ* Gloſſa recepta communiter ex Andræa Siculo, & Menochio, quidquid alij ab ipſo relati contradicant.

n *c. de cauſis. c. 1. de off. leg. Bar conſ. 106. Aymo de anti. tem. 4. p. c. videamus n. 35. Fel. poſt alios in ca. tranſl. an. 21. de conſt.*

o *Butigel. in l. vinnum. n. 4. ff. Si certum peta. Crot. in R... 15. & in l. ... 21. ff. de no... num. Men. l. 2. de arb. cẽ. 3. caſ 262. n 22.*

p *c. le. cau. §. 1. de offi. deleg.*

q *c. pen. cum alijs de pœ. d. 1.*

r *c. ſpa, 26. q. 7.*

ſ *Gl. 10. v. extra ordinaria, in §. in sũma inſt. de inuu. Siculus cõſil. 11. li. 1. Mẽ. lib. 1. de arb. q. 36. num. 20.*

Quorum ſententia recte procedit in iudice non habente ea, quæ ſunt meri imperij, cui ob id arbitrium in cauſis capitalibus minime competit ſecundum *t* ius. Secus ſi iudex habeat iura meri imperij quæ habent prælati regulares habentes iuriſdictionem quaſi epiſcopalem circa ſuos ſubditos, quę ſibi data ſunt a Sede Apoſtolica, cum approbauit eorum regulam. Nam illa confirmatio & approbatio dat ipſis Abbatibus, & prælatis regularibus merum, & mixtũ imperium, & iuriſdictionem quoad exequendam illam regulam, prout ait *u* Canterra, affirmans hanc eſſe fundamentalem rationem ad huiuſmodi merum & mixtum imperium his prę latis concedendum.

t *l. imperiũ ff. de iur. omn. iud.*

u *Cant. in ſua pra. tu. de q. cri. tangẽtis iud. q. 10. in ſi. p. 37.*

Ex his conſequens eſt pœnam priuationis, aut ſuſpenſionis guardianatus, aut alterius prælaturæ poſſe a iudice extra caſus iure expreſſos imponi. Ita *x* Innocentius, & Felinus, quidquid alij citati a Tiraquello abſque vllo fundamento contradicant. Quorum tamen ſententia recte admitti poteſt quando iudex non eſſet de numero eorum, quibus competeret poteſtas inſtituendi & deſtituendi, argumento cuiuſdam *y* Decretalis. Vnde infertur quod prouinciales cum in quibuſdam religionibus non poſſint per ſe ſolos priuare a ſuis guardianatibus guardianos, etiam ſi committant aliqua delicta, in quibus eadem rationis identitas militet, quæ militat in delictis, propter quæ ſecundum ſuas conſtitutiones guardiani pęna priuationis officiorum plectuntur: non tamen poſſunt eos propter tales defectus dicta priuatione punire. Quod vltra prædicta probatur. Nam etiamſi detur in legibus pœnalibus extenſio ad caſus ſimiles non parificatos, prout dictũ eſt, hoc tamen non procedit quoad illa pœnalia, quorum extenſio homini eſt interdicta, eo namque ipſo extra caſus iure parificatos extendi nequeunt, prout ſunt actiones pœnales, quæ reputantur partes iuris, vt dicit idem *z* ius, & vt tales nequeunt per legũ miniſtros puta iudices, inſtitui, vt

x *Inn in c. quia diuerſi. de pręb. Fel in c. 1. n. 14. de of. deleg. Tir. in l. ſi vnquã v. reuertatur. nu. 249.*

y *c. cũ ex iniuncto in ſi. de hær.*

z *l. 22. §. deinde ex his ff. de orig. iur.*

a Alc. in l. pecuniæ verbo. ff. de verb. ſign.
b Gl. v. exceptione de elec. li. 6.
c Abb. in 3. in c. vl. de in. patr. Tir. in l. ſi vnquam. v. reuertatur n. 303.

reſoluit *a* Alciatus. Huiuſmodi quoque eſt pœna latæ ſententiæ, qualis eſt illa, quæ ipſo iure ſeu ipſo facto incurritur, vt dicit quædam *b* Decretalis. Hæc, enim, extra caſus ſub mente legis comprehenſos nequaquam extendi poſſunt, vt tenet *c* Abbas poſt alios & plures citati a Tiraquello. Priuatio autem guardianatus in hoc caſu eſt quædam pœna impoſita, quæ ſecundum regulares conſtitutiones prohibetur ad caſus ſimiles extendi.

ARTICVLVS III.

Vtrum conſtitutiones fundatæ in præſumptione obligent in conſcientia inſpecta ueritate in contrarium.

Reſpondeo dicẽdo, legem fundatam in præſumptione tanquam iniuſtam non obligare in conſcientia, ſi veritas fuerit in contrarium. Lex enim quantumcunque iuſta non obligat in iſto foro, quando id lator legis intendit, ac legislator condendo legem iuſtam videtur nolle ſubditos obligare, ſi veritas ſit in contrarium tum propter æquitatem, ſecundum ſacros Canones, *d* ſecundum quam intentio legislatoris eſt interpretanda, vt in ſimili docet quidã iuris *e* conſultus, tum præſertim, quia contra has leges paſſim legislatores probationem admittunt, quaſi per illas conditionaliter tantum obligent, nẽpe ſi veritas non fuerit in contrarium iuxta ea, quæ ex ſacris canonib. colliguntur, & tenent Abbas *f* Felinus, Decius, Gomez, Iaſon, Syluester, Adrianus, & Alciatus. Et idem dicendum eſt de ſententijs eccleſiaſticis per falſas informationes contra innocẽtes decretis. Iuniores enim arbitrantur has ſentẽtias & cenſuras, quas vocant iniuſtas ex cauſa non ligare innocentes in cõſcientia, vt tradit *g* Caietanus, quẽ ſequuntur Soto, Ledeſma, & Couarruuias.

d ca. veritate. 8. d.
e l. ex facto. ff. de uulgar.

f Abb. nu. 10. Fel. nu. 40. Decius ſec. 1. n. 18. in c. 1. de conſt. Gomez in reg. de non iudica. iuxta formam ſupplicat. q. 14. Iaſon i rub. 25. ff. de acq. hered. Syl. v. lex. q. 9. Adrian. quod l. ſi ar. 5. Alc. in c. nouit nu. 24. de iudi.

g Caiet. 2. 2. q. 7. ar. 4 ad 2. So. 4. d. 22. q. 1 art. 3. col. 4. et in relect. de ſecre. memb. 3. q. 1. cõ. 4. Ledeſma i 2. 4. q. 23. art. 1. 4. Cou. in c. alma. mat. 1. p. § 7. cõcl. 1.

Nec obſtat, quod contra hanc adducitur opinionem, ſcilicet, magnam eſſe differentiam inter deciſionem legis, & inter diffinitionem ſententiæ cenſuras imponentis. Nam ſententiæ trahunt ſecum executionem, a quorum numero ſunt cenſuræ, vt dicitur in quadam *h* Decretali, quæ licet per falſas informationes in innocentes ſint latæ; obligant tamen in conſcientia, cum dictæ ſententiæ ſubeant vicem miniſtri exequentis. Et ſicut innocentes tenentur parere miniſtris exequentibus ſententias iniuſtas, ita plane tenentur parere cenſuris iniuſtis quouſq; ab illis abſoluantur. Non ſic autem eſt in legibus, quæ cum ſuos habeant miniſtros, id eſt, Magiſtratus, vt decernunt *i* iura, non ita præciſe continent præcepta, vt contra veritatem obligent. Nam iſta ratio diuerſitatis parum, aut nihil efficaciæ continet. Non enim poteſt negari, ſententiam ſecum trahentem executionẽ fundatam in præſumptione, ſi veritatis iudex fuiſſet informatus, nunquam fuiſſe latam cũ tali rigore ab eo ideo ſententia nouiorum mihi inter illos neotericos maxime arridet.

h c. paſtoralis §. verum ae ap pellat.
i l. 2. §. magiſtrator. ff. de orig. iu.

Ampliatur noſtra ſententia. Nam etiamſi præſumptio, in qua lex fundatur, ſit iuris, & de iure, licet enim talis præſumptio tam efficax ſecundum ius reputetur, vt pro veritate habeatur, prout notãt *k* Doctores communiter & tradit Andræas Alciatus: nequaquam tamen lex in ea fundata obligat in conſcientia, quando veritas eſt in contrarium. Pro quo eſt efficax ratio. Nam quod talis præſumptio apud legislatorem pro veritate habeatur, non tollit quin eius intentio interpretanda ſit iuxta æquitatem, vt videlicet præſumptio veritati non præferatur. Et ſic conſtito legitimè de veritate, puta per partis confeſſionem, lex ipſa quantumcunque præſumptione nitatur, non obligat etiam in foro externo, prout tenet *l* Gloſſa reputata ſingularis a multis, quos refert Couarruuias.

K Gl. & DD. in c. is qui fidem de ſponſ. Alcia. de præſump. p. 2.
l Gl. in l. in contractib. C. de nõ num. pecu. Cou. de ſpon. 2. p. c. 4. § 1 num. 3.

Et aduertendum, quod aliqui limitant ſupradictam ſententiam, vt procedat, quando præſumptio eſt diffinitiua, nõ tamen quãdo eſt ſuppoſitiua. Pro cuius explicatione aduertendũ eſt dupliciter poſſe nos de dubijs opinari, nempe definitiue & ſuppoſitiue. Opinamur definitiue, quando factum dubium in hanc, vel illam partem definiendo trahimus. Opinamur vero ſuppoſitiue quando ſupponimus rem ita ſe poſſẽ habere, vel non habere. Notanda eſt etiã differentia inter vtrunq. modum præſumendi. Nam priori modo nemini licet in deteriorem partem definire. Secundo vero modo licet, vt nobis & proximo conſulamus ſuppoſitiue interpretari. Ita eleganter inter vtramque præſumptionem diſtinguunt Diuus *m* Thomas: vbi explicat ſuus commentator Caietanus, & reſoluit Soto. His duobus notabilib. præfatis aſſertores ſupradictæ limitationis ſuã ſententiam in hunc explicant modum, & probant ſuo iudicio efficaciter. Nam cum ad veritatem præſumptionis ſuppoſitiue ſatis ſit quod factum ſit dubium, ita quod poſſit ſe habere ad eſſe, & non eſſe, & lex nunquam fundetur in tali præſumptione, niſi quãdo factum eſt dubium, aliter lex ipſa eſſet iniuſta, recte fit vt talis præſumptio ſemper veritati nitatur, atque ſubinde huiuſmodi lex ſemper liget in conſcientia.

m D. Tho. vbi Caiet. 2. 2. q. 6. art. 4. ad 3. Sot. l. 3. de iuſt. q. 4. art. 3. concl. vlt.

Sed certe, licet hæc limitatio appareat probabilis: minime tamen eam admittendam iudico. Pro cuius refutatione notandum eſt, quod facta dubia nequeunt abſque proximi iniuria diffiniri in deteriorem partem, vt dicit quædam lex in *n* lege naturali ſatis fundata. Suppoſitiue vero poſſunt in deteriorem partem definiri, ſupponendo poſſe ita eſſe, & non eſſe: hic enim actus eſt prudentiæ. Ita Diuus *o* Thomas & Caietanus. Vnde nulla eſt lex, quæ fundetur in præſumptione definitiue præſumendo. N. filium presbyteri eſſe incontinentem cum hoc ſit contra proximum, ſed ipſum poſſe eſſe incontinẽtem, ſuppoſito, quod poteſt ſequi veſtigia patris. Poſſe autem eſſe incontinentem ſolum dicit præſumptionem ſuppoſitiue. Leges igitur, quæ fundantur in præſumptione de præſumptione ſuppoſitiue loquuntur, non autem de præſumptione definitiue alioquin eſſent iniuſtæ, quia præſumptio definitiue aliquid contra proximum determinate ſuſpicatur. Ex quo infertur contra ſuperius in contrarium allegata quod leges quæ fundantur in præſumptione ſuppoſitiue non ſemper nituntur veritati, ac ſubinde inſpecta veritate tollente dubium, in quo fundatur præſumptio, præſuppoſitiue, non obligant in conſcientia, cum iam accedente veritate ceſſet præſumptio.

n leg. merit ff. pro ſocio.
o D. Thom. & Caiet. vbi ſup.

Ex dictis ſequitur, quod ſi aliquis religioſus ſit priuatus actibus legitimis & officijs Reipublicæ, eo quod deſcenderit a patre criminoſo per confeſſionem iudicialem ipſius patris, qua confeſſus eſt timore tormentorum ſe crimen læſæ Maieſtatis commiſiſſe, ſi filius ſciat contrarium eſſe verum, ſcilicet: patrem minime tale facinus commiſiſſe, & ſibi id timore tormentorum falſo impoſuiſſe, poteſt dictus filius in foro conſcientiæ vti actibus legitimis. Licet enim contra ipſum patrem ſit præſumptio iuris propter ipſius confeſſionem iudicialem: at cum ipſe filius inſpecta veritate ſciat contrarium eſſe verum, optimo iure poteſt in foro conſcientiæ dictis actibus frui: dummodo id faciat ſine ſcandalo illorum, qui ſolum exteriora contemplantur.

Secundo: ſecundum aliquos infertur, quod ſtatuta regularia prohibentia ingreſſum cellarum

horis

a Prouerb. 3. Augu. lib. 1. de lib. arb. D. Th. 1. 2. q. 93. art. 3. b D. Auguſt. vbi ſup. D. Th. vbi ſu. Sot. li. 1. de iuſt. q. 3. art. 2. Caſtro lib. 1. de leg. pœnal. ca. 5. Abbas nu. 9. Decius lect. 1. n. 18. & lect. 2. nu. 10. in c. 1. de conſtit. Roman. ſing. 766. Conn. li. 1 iur. ciu. c. 2. c Aret. in l. 2. co. 7. in princ. ff. de vulg. Curt. in l. poſt. nu. 42. C. contra tabu. Couar. in c. cum eſſ. ſes. nu. 9. de teſt. & in c. poſſeſſor 3. p. §. 2. num. 2. Vict. in relec. de poteſt. ciui. nu. 21. pag. 94. Soto lib. 4. de iuſtit. q. 5. art. 3. colũ. 3. Mench. illuſt. qq. c. 87. nu. D. Th. 2. 2. q. 120. artic. 1. d Abb. in c. quo niã contra n. 6. de probat. Caie. in opuſc. de ſacr. iniat. q. 2. Men ch. lib. 2. contro. illuſt. c. 64. n. 5. e Gloſ. 2. & ibi. Bal. n. 7. in l. nõ eſt dubiũ. C. de legib. Aret. in l. 2. prope nu. 3. ff. de vulg. Tiraq. in trac. ceſſãt. cau. limit. 32. & in eod. tract. 1. p. n. 160. Sot. li. 1. de iuſt. q. 6. ar. 3. 8. f Bar. in d. l. nõ dubium n. 9. Iaſ. n. 16. Tiraq. vbi ſup. nu. 146. Fel. in c. ſi quan do nu. 1. de reſcrib. g l. proſpexit ff. qui et a quibus.

hons quibuſdam ſilentio deputatis ad euitandum peccata, quæ ex huiuſmodi ingreſſib. poſſunt eueni re, non obligant in conſcientia, ſi veritas ſitam contrariũm id eſt, ſi ingrediantur non ad committendum dicta peccata, cum ſupradicta ſtatuta videantur in præſumptione fundari, qua ſublata ceſſat eorum obligatio. Sed qui hoc ſomniabt toto cœlo videntur aberrare, hæc enim ſtatuta non fundantur præciſe in præſumptione, ſed ſunt determinata non ſolum ad euitandum peccata, ſed etiam ad euitanda colloquia ſæcularia, quæ communitatem conturbant. Vnde ſi ingrediantur ad colloquia aliqua honeſta nihilominus peccant, cum prohibitio horũ ingreſſuum non ſolum edatur ad euitanda dicta peccata, ſed etiam ad obſeruationem ſilentij a Sanctis Patribus maxime commendati. Verũ eſt tamen quod ſi ingrediantur ad aliquod opera charitatis, pietatis, & neceſſitatis, verbi gratia ad curandum infirmum, tunc nullum committunt peccatum, cum leges eccleſiaſticæ non obligent ad obſeruationem feſtorum, & ad audiendam miſſam in diebus feſtiuis, quando ex hoc officium charitatis circa infirmos impeditur.

ARTICVLVS IV.

Vtrum ceſſet conſtitutio eius ratione ceſſante.

Reſpondeo dicendo, non eſſe dabilem legem a rectitudine rationis deuiantẽ, cum omnis lex iuſta ab illa lege æterna deriuetur, iuxta illud a Prouerbiorum, & tradunt D. Auguſtinus, & D. Th. At nullam iniuſtum, ſeu ratione deuiũ ab illa lege deriuatur, plane cum illa Summa lex eſt ratio in Deo exiſtens, atq. ipſamet Dei ſcientia, vt tradunt luculenter D. b Auguſtinus, & D. Thomas, Soto & Caſtro, & ex Canoniſtis Abbas, Decius, Romanus, & Conanus, & alij paſſim aſſerẽtes leges iniuſtas, & a ratione deuiantes nullam obligandi habere vim.

Quod tamen limitandum eſt, quando lex ſecundum ea, quæ frequentius accidunt hunc defectum pateretur alioquin ſi non ita in genere ſed ſecundum ea, quę raro accidunt a rationis dictamine deuiaret, non ob id deſinit eſſe lex, vt poſt Anchara nũ tradit c Aretinus, Curtius iunior, Couaruuias, Victoria, Soto, Menchaca, & eſt doctrina Angelici Doctoris Thomæ. Ratio huius limitationis eſt. Nã cum noſtri actus ob varias circunſtantias, infinitis prope modis varientur, ob idq; nulla poteſt lex ſeu regula ita certa conſtitui circa eoſdem actus, vt in multis caſibus a rationis dictamine non deficiat, eo factũ ſit, vt legum iuſtitia non ex hoc vel illo caſu, ſed ab his quæ frequentius accidunt ſit expendenda, iuxta præcitata iura.

Vtrum autem lex iuſta ceſſet in caſibus, in quib. a ſua deficit ratione, non parum apud Doctores cõtrouertitur, partem affirmatiuam tuentur d Abbas, Caietanus, Menchaca. Alij cõtra arbitrantur talem legem non ceſſare quantumcunque deficiat, ratio. Hanc opinionem tenent quædam Gloſſa, e Baldus, Aretinus, Tiraquellus, Sotus, & magis communis.

Sed alij mediam ſectantur viam diſtinguentes inter caſus, in quibus obſeruantia legis eſſet nociua ſubdito circa lucri ceſſantis tantum amiſſionem, & inter caſus, in quibus eſſet nociua circa damnum in rebus iam quæſitis, vt ſcilicet, in priori caſu ceſſante in particulari ratione legis lex non ceſſet in eo particulari, in poſteriori vero ceſſet. Ita diſtinguunt f Bartolus & alij citati a Iaſone, & Tiraquello, & eſt communis ſecundum Felinum. At nullam ex dictis tribus opinionibus puto ſequendam. Prima enim opinio confunditur ex quadam g lege expreſ-

ſe. Secunda per aliam expreſſiorem h legem. Tertia ſupponit amiſſionem lucri ceſſantis non eſſe conſiderabile damnum. Quæ opinio confunditur ex lege, in qua i ſiquidem fundatur, qua Vlpianus Iuriſconſultus reputat æſtimabile damnum intereſſe lucri ceſſantis, de quo ibi agit, vt conſtat ex verbis ipſius legis ibi, Per quam durum eſt. Confunditur etiam ex reſolutione a Diuo k Thoma, & ab ſcribentibus communiter de huius lucri ceſſantis reſtitutione, tradita, & ad reſtitutionem obligantibus. Pro reſolutione igitur veritatis accipiat lector ſequentes concluſiones.

Prima concluſio: Lex naturalis non obligat in particulari, ceſſante ratione ipſius, etiam in particularitatis caſu, ſemper id quod & æquum, & bonũ eſt, indicat.

Quod ipſum dicendum eſt de lege Euangelica, quæ nullo modo obligat cum rigore contra æquitatem, iuxta illud l Matthæi: Iugum meum ſuaue eſt, & onus meum leue. Et ſic ceſſante cauſa correctionis fraternæ præceptum eiuſdem correctionis minime obligat.

Secunda concluſio in caſibus, in quibus obſeruãtia legis iuſtæ deficit a ratione, vt repugnet bono communi, diſpoſitio ipſius legis ceſſat. Exemplum eſt m Diui Thomæ. In ciuitatis obſidione ſalutiferum eſt lege caueri, ne portæ aperiantur. Nihilominus ſi tunc ciues quorum vita ſaluti Reipublicæ conducit, hoſtes fugientes in vrbem ſe volunt recipere cõtra legis verba aperiẽdæ ſunt illis valuæ. Quoniam illa eſt legis mẽs, quippe quam ſi adeſſet legiſlator haberet. Et hæc fuit ſententia n Ariſtotelis dicentis non eſſe licitum ſubdito a lege diſcedere quãtumcunque lex ipſa ceſſet negatiue, niſi ceſſet contrarie. Quod optime explicat o Caietanus. Ratio huius diſtinctionis eſt. Nam quando ratio legis ceſſat contrarie, hoc eſt, cum repugnantia ad bonum commune, nequaquam eo caſu poteſt lex ſubſiſtere iuxta illud vulgare, quod duo contraria non poſſunt eſſe in eodem ſubiecto. Secus vero quando ratio legis ſolum ceſſat negatiue, hoc eſt ſine repugnantia ad bonum commune, plane enim eo caſu nullum ſubeſt impedimentum, quominus lex in communi iuſta ſeruetur, quandiu per Legiſlatorem caſus ſic non excipitur.

Pro maiori autem huius diſtinctionis explicatione annotabis, tunc demum & non aliter rationem legis ceſſare contrarie, hoc eſt cum repugnantia ad bonum commune, quando caſus occurrit, in quo legis obſeruantia vitium induceret, prout explicant Diuus p Thomas, & Soto. Ratio eſt, quia eo ipſo, quod talis obſeruantia repugnat religioni, vel ſaluti animarum, in quib. maxime conſiſtit bonum commune repugnat legi contrarie. Tunc ratio ceſſat negatiue quando ceſſat ratio ipſius legis ſine aliqua repugnantia ad bonum commune.

Sed videamus. Vtrum ceſſante ratione legis tantum negatiue lex obliget in foro conſcientiæ. Pro quo ſit concluſio ſequens.

Tertia concluſio. Nemo in foro conſcientiæ tenetur obſeruare legem poſitiuam, cum periculo mortis, niſi ratione officij ad id obligetur. Probatur. Nam ille cui palam eſt obſeruationem legis eſſe ſibi lethalem conſtaretque ex natura legis non eſſe eius mentem in tãtum periculum adigere ſubditos, nequaquam tenetur legem cuſtodire. Vt ſi mihi conſtaret hoſtes mihi in via inſidias parare, non teneor die feſto ire ad ſacrum. Dixi niſi ratione officij ad id tenerentur. Milites vero in bello tenentur obedire ducibus in his, quæ ad certamen, & prælium conducunt, etiam cum periculo mortis. Legis enim impoſitæ a ducibus mens eſt, in tantum periculum

LI 2 adi-

h l. adigere. §. quamuis. ff. de iure patron. i l. proſpex. k D. Th. 2. 2. q. 6. art. 4. l Matth. 12. m D. Tho. 2. 2. q. 97. art. 6. n Ariſt. 1. eth. c. 10. o Caiet. 2. 2. q. 12. ar. 1. p D. Tho. 2. 2. q. 120. ar. 1. Soto lib. 1. de iuſt. q. 7. art. 3. verſ. arguitis et l. 3. q. 4. ar. 5. ad fin.

adigere ſubditos milites, vt victoria conſequantur. Vnde licet Diuus Thomas dicat, legem non eſſe ſeruandam caſu, quo noſcitur aduerſari ſaluti communi, non debemus tamen negare eam non eſſe ſeruandam, quando ſaluti particulari noſcitur fore nociuam, prout in exemplis poſitis ſatis patet.

Quarta concluſio, ſubito imminente periculo, licet ſubdito agere contra legem incõſulto principe. Pro huius concluſionis explicatione notat a Soto, quod cum ſubdito palam liquet occurrente caſu, nõ eſſe legis mentem, vt ſeruetur; tunc licet ſubitum ſit periculum, ſiue tempus ſuppetat, adeundi præfecti, abſq; illius promiſſo conſilio, licet facere contra legem. Cum enim in die ieiunij nullus alius ſuppetit cibus, quam carnium abſque vlla ſuperioris conſultatione poteſt ne fame pereat, illas comedere, etiam ſi citra periculum poſſet illum adire. At per aliud extremũ huiuſmodi ſubditus in dubio hæret, vtrinque æqualis, itaque neutrius partis aſſenſum habet, licet ne facere contra legem necne: ſi tunc ſi vacat, ad ſuperiorem recurrere, recurrendum eſt, ſi vero repentinum periculum id non permittit ad literam ſeruanda eſt lex, prout ait Diuus b Thomas, ſi vero medio modo ſe habet, ita vt neque certus omnino ſit, neque prorſus ambiguus ſed in illam partem propendeat, quod poteſt facere contra legem itaque illius partis opinionem habet cum formidine de oppoſito, tunc ſi mora datur, qua poſſit prælatum conſulere, id facere tenetur. Sin vero per ſubitaneum periculum id non licet tuto facere poteſt contra legem.

a *Sot. in 4. d. artic. 6. verſ ad rei huius.*

b *D. Th. 1. 2. q. 96. art. 8. ad 2.*

Quinta concluſio, non eſt ſufficiens ratio; vt ſubditus faciat contra legem, eo quod ratio legis in particulari perſona, & caſu deficiat, cum lex antequã cauſa in toto genere ceſſet, aut conſuetudo illam abroget, vim ſuam non amittat. Si enim ſubditis concederemus poſſe in hoc caſu vti epikeia, iudices eos in ſua propria cauſa conſtitueremus, & cum propoſita affectio ſæpe ſæpius excęcet intellectum eorum intellectus obcæcatos adeſſe epikeiam decerneret, vbi nec in particulari ratio legis ceſſaret, & ſic omnino eneruaretur poteſtas prælatorum, legibus & conſtitutionibus animos ſubditorum volentium cõtinere. Vnde oportet, quod ipſi ad ſuos prælatos recurrant qui non ſolum habent poteſtatem ad diſpẽſandum in his, ſed etiam ad declarandum in his & alijs ſimilibus caſibus ad epikeiam fore recurrendũ.

Pro cuius rei explicatione notandum eſt quod dicit c Soto, in hæc verba prorumpens. *Nã etſi ratio legis in hac perſona deficiat, non ideo protinus a vinculo legis exhibatur. Aliud eſt.n. quod obſeruatio nominis legis rationi ſit contraria, vbi epikeia locum habet aliud vero quod ratio legis in hac pſona deficiat, vbi nihilominus neceſſaria eſt diſpenſatio.* Denique ex his colligo deficere rationem legis in hac perſona particulari, ſufficientem eſſe cauſam ad diſpẽſationem impetrandam, non autem vtendam epikeia. Exẽplo hoc ſupradicta clariora fient. Si carnes die vetita non comedere cauſa mihi eſſet, vt fame perirem, poſſum epikeia vſus comedere. Tamen licet ego caſtigatione carnis non indigerem, ob quam ieiunium inſtitutum eſt, immo abſtinentia, & inedia aliquod mihi eſſet impedimentum ſtudij, non ideo liber a lege ſio, nec in hoc caſu poſſum ego vti epikeia, ſed eſt cauſa, vt mecum prælatus diſpenſet, nõ quidem interpretando, quod tunc lex, non comprehendit, ſed etiamſi me comprehendat præbendo mihi gratia maioris commodi licentiam, vt non ſit mihi culpa non ieiunare.

c *Sot. lib. 1. de ver. ſed argum.*

QVAESTIO LXVIII.

De ſtatutis Regularium, in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *Vtrum valeat ſtatutum in voluntate ſtatuentium tantum factum.*
2 *Vtrum ſtatuta iniuſta obligent in foro exteriori, & in foro conſcientiæ.*
3 *An generales ordinum teneantur ſtatuta religionum ſuarum ſeruare quoad vitam coactiuam & directiuam.*
4 *Vtrum ſtatuta alicuius prouinciæ obligent hoſpites aliarum prouinciarum pro tempore quo in ipſis hoſpitantur.*
5 *Vtrum conſtitutiones factæ a Regularibus authoritate Apoſtolica confirmatæ poſſint ſine eiuſdẽ Sedis authoritate reuocari.*
6 *Vtrum generales, & prouinciales poſſint declarare ſtatuta facta cum capitulo.*

ARTICVLVS I.

Vtrum valeat ſtatutum in voluntate ſtatuentium tantum factum.

Reſpondeo dicẽdo, quod vt cõſtat ex his, quæ in hoc tomo ſæpe diximus, ſtatuta regularium duplici ſunt differẽtia. Quædam.n. ſunt veluti leges perpetuæ factæ a patribus in definitorio cum conſenſu maioris partis vocalium congregationis. Alia ſunt facta ab ipſis prouincialibus, quæ licet fiãt cum conſilio patrum, finito eorum officio etiam ipſæ conſtitutiones finiũtur. Hæc non inter leges, vt prima ſtatuta, ſed inter præcepta enumerantur. Quæ omnia ita rationi debent adhærere, vt ſola voluntas generalis, aut prouincialis non ſit earum conſtitutionum ratio prout colligitur ex iure, & tradunt Diuus d Thomas, Caſtro, Soto & Menchaca. Qui omnes affirmant, cauendum eſſe a ſententia cuiuſdam e gloſſæ dicentis, ſtabilem eſſe legem, cuius ratio ſit ſolum voluntas legiſlatoris. Nec prædictam gloſſam iuuat, quod quidam iuriſcõſultus affirmat placitum, ſcilicet, principis vigorem legis habere. Nam ſi bene conſideretur iuriſconſulti decretum pro noſtra opinione facit, cum hoc nomen placitum, non importet nudam voluntatem, ſed deliberatam, & ratione regulatam, cum placitum idem ſit, quod conſenſus, vt alius f iuriſconſultus ait, & tradit Diuus Thomas. Conſenſus autem, licet ſit actus voluntatis, eſt tamen ſententia finalis de agendis, quæ, ſcilicet, præmiſſo rationis g iudicio ab ipſa voluntate elicitur, prout idem D. h Thomas teſtatur.

Nec his obſtat, quod quidam i iuriſcõſultus ait, dicens non omnium, quæ a maioribus conſtituta ſunt rationem reddi poſſe. Licet enim quidam non ineptè reſpondeant quod Iulianus iuriſconſultus ſolum nos admonet, ne rationum omnium conſtitutorum a maioribus perquiramus, prout explicat k Soto aſſignans rationem deſumptam ex Ariſtotele, quod in dubio habenda eſt fides experientiæ & prudentiæ maiorum, vt pro eorum ſtatutis præſumamus quandiu non apparet de ratione contraria.

At hæc reſponſio non ſatisfacit, quia licet præſumendum ſit de ſtatutis maiorum, vt docet Ariſtoteles, non ob id vitio verti debet, quod omnium ratio perquiratur, tum propter verba dicti iuriſconſulti, quæ aperte ſignificant dari aliqua a maioribus

d *D. Th. 1. 2. q. 90. art. 1. ad 3. Caſtro. lib. 1. de leg. pen. c. 1. Sot. lib. 1. de iuſ. q. 1. artic. 1. col. pen. Menchdi. 1. cõtrou. illuſt. c. 50.*
e *gl. in c. ius generale in. ſi. d. 4.*
f *l. 1. ff. de conſtit. princ.*
g *l. 1. in prin. ff. de pa D. Th. 1. 2. q. 15. ar. 3. ad 3.*
h *D. Tho. vbi ſup. art. 4.*
i *l. non omnium ff. de leg.*
K *Sot. lib. 1. de iuſt. q. 5. Ariſt. li. 6. ethic.*

tibus conſtituta, de quibus nulla poteſt reddi ratio. Rectius igitur ex mente *a* Gloſſæ, & Doctorũ ibi reſpõdebis, multa eſſe iure humano cõſtituta, quæ rationi ſunt conſona, ita quod eorũ æquitas, & iuſtitia intellectu percipitur, & nihilominus eorum ratio explicari nequit, vt verbi gratia, quod vſucapio mobilium triennio potius, quam quadriennio perficiatur. Hæc igitur & id genus alia pendent ab arbitrio legislatoris, vt videlicet non oporteat aliã de his reddi rationem, quam quod ita legislator arbitratus eſt. Et pro hac explicatione iuuat ſententia *b* Ariſtotelis, aſſerentis iuſtum ciuile eſſe, quod à principio nihil refert, ſic vel aliter fiat. Plane enim agit Ariſtotelis de iuſto ciuili, quatenus conſiſtit in aliquo indiuiſibili iuxta tradita per Soto, *c* quod quidem ſola voluntate legislatoris ſit iuſtum. Ex quibus ſequitur multa poſſe ordinari in religionũ capitulis, & definitorijs, quæ tantum in voluntate definientium conſiſtant. Verbi gratia, quando ordinantur pœnæ contra fratres delinquentes. Quãuis enim dictę pœnæ ſint conſonæ delictis, quod tamẽ tantum ipſæ, & non aliæ maiores vel minores impoſitæ ſint, ſolum in voluntate definientium conſiſtit. Et quando ordinatur, vt iuuenes niſi tranſacto biennio poſt profeſſionem minime ſacris initientur. Licet enim in canone conſiſtat, vt hi neophyti in religione ad ſacros ordines minime promoueantur, in voluntate tamen definientium eſt, vt ordinentur poſt tranſactum bienniũ, & non poſt triennium à profeſſione. Et cum ſint tot voluntates, quot homines, ita circa hoc ſunt in diuerſis religionibus & prouincijs diuerſæ ordinationes.

a *gloſ. in d. l. non omnium.*

b *Ariſt. lib. 5. ethic. c. 7.*

c *Sot. lib. 6. de iuſt. q. 2. art. 3. con. 3.*

ARTICVLVS II.

Vtrum ſtatuta iniuſta obligent in foro exteriori, & in foro conſcientiæ.

RESpondeo dicendo, quod titulus quęſtionis duo dubia amplectitur. Primum eſt, an ſtatutum iniuſtum obliget in foro exteriori. Secundum eſt, an in foro conſcientiæ ſit obligatorium.

Quantum ad primum aduertendum eſt, partem negatiuam obſeruare D. *d* Thomam, Innocentiũ, Abbatem, Aretinum, Alexandrum, Syluestrum, & Theologos communiter paſſim aſſerentes, legem iniuſtam omnino eſſe inualidam, cum de ratione legis ſit dictamen rationis. Pro cuius rei explicatione eſt notandum, & diſtinguendum inter legẽ patenter iniuſtam, & iniuſtam, cuius iniuſtitia non eſt patens. Prior, quidem eſt inualida, poſterior vero valida cenſetur. Quando enim lex eſt patẽter iniuſta, certum eſt à lege æterna non deriuari iuxta illud Eſaiæ, *e Væ qui cõdunt leges iniquas.* Et ſic certũ eſt nullam habere vim obligandi iuxta illud *f* Pauli ad Romanos. *Non eſt poteſtas, niſi a Deo.* Proinde talis legis miniſter, magis eſt miniſter violentiæ, quam legis. In his terminis loquuntur Auguſtinus, & D. *g* Thomas: ſicut alias ſententia notorie iniuſta nulla eſt, vt dicitur in iure. *h* Non ſic tamen dicendum eſt, quando iniuſtitia legis non eſt patens. Eo namque ipſo adeſt iuris præſumptio, quod talis lex ſit iuſta, iuxta ea, quæ in iure *i* notantur. Secundum quam præſumptionem tenetur iudex, quantumcunque lex ipſa ſciat iniuſtitiã fauere eã executioni mandare, ſicut loquendo de ſententia iuſta, idem ſacri *k* Canones prædicãt. Proinde cũ executio ſeu coactio ex vi huiuſmodi legis ſit iuſta, ambigendum non eſt talem legem in foro exteriori ligare. Et iuxta hunc loquendi modum eſt intelligenda opinio Philippi *l* Decij, Boerij & communis dicentium, quod lex iniuſta in foro exteri obligat. Loquuntur enim ſupradicti authores non de lege euidenter iniuſta, ſed de lege iniuſta non ita patenter.

d *D. Th. 1. 2. q. 96. art. 4. Innocẽtius Abb. nu. 2. Aret. in c. cũ omnes de conſt. Alex. in c. erit aũt lex in fi. 4. d. Car. d. §. 10. nu. 3. ea. d. Sylu. v. lex. §. 7.*

e *Iſa. 10.*

f *Ad Ro. 13.*

g *D. Th. vbi ſu.*

h *c. inter cæteras de rei.*

i *c. in iſtis 4. di.*

k *c. paſtoralis. §. quæ vero de off. del.*

l *Dec. lect. 1. nu. mer. 5. Boerius. num. 19. in d. c. omnes.*

Quantum ad ſecundũ, quod promiſimus reſoluendum, reſpondeo, quod ſtatutum iniuſtum non obligat in cõſcientia, prout patet ex dictis in ſuperioribus, & tenet D. *m* Thomas. Limitant tamen hanc ſententiam procedere, quando ex tranſgreſſione legis iniuſtæ nullum immineret ſcandalum. Alioquin ſi immineret vt quia apud alios trãſgreſſio illa male audiret vel alias turbaretur Reſpublica peccaret ſubditus tali legi non parens. Ita limitat D. Thomas receptus, propter regulam de euitando ſcãdalo, de qua agit idem D. *n* Thomas. Hęc tamen limitatio temperanda eſt procedere, dummodo legis iniuſtitia inſurgat ex ſolo ſubditorum iudicio, qualis eſt lex decernens tributum ſine cauſa. Alioquin ſi iniuſtitia inſurgat ex repugnantia ad legem diuinam ſeu naturalem nullus tranſgreſſor culpam committet quantumcunque ſcandalũ immineat. Explicat autem Diuus *o* Thomas, quando lex dicatur iniuſta conſtituens tres defectus, ad quos legum iniuſtitia reducitur. Primo ex fine, vt quia lex repugnat bono communi. Huiuſmodi eſt lex edita in fauorem priuati. Secũdus defectus eſt ex authore, vt quia egreditur limites poteſtatis legislatoris. Huiuſmodi eſt lex ciuilis diſponens circa eccleſiaſtica. Tertius defectus eſt formæ: quia ſcilicet continet inæqualitatem inter ſubditos. Huiuſmodi eſt lex, quæ onera alias ad bonum commune ſpectantia inæqualiter, id eſt, non ſeruata debita proportione inter ſubditos diſtribuit.

m *D. Tho. 2. 2. q. 96. art. 4. Ab. num. 9. & alij in c. 1. de cõſtit.*

n *D. Th. 2. 2. q. 43. art. 1. & 2.*

o *D. Tho. in d. art. 4.*

Vnde infertur, quod erit cõſtitutio patenter iniuſta, quando fuerit cõtra legem ſuperioris ipſius legislatoris, cum excedat limites poteſtatis ipſi traditæ. Poteſtas enim cuiuslibet communitatis regulatur iuxta metas ſui boni, vt videlicet hactenus cõpetat, quatenus eſt neceſſaria ad bonum ſuũ. Ceſſat autem hoc bonum, quando adeſt lex contra legem ſuperioris. Pręſumptio namque adeſt pro illa lege quod in tota ſua Republica ſit iuſta, vt nos ſacri Canones *p* monent, & tenet Ioannes Andræas ab omnibus receptus. Quod procedit, etiam ſi cõmunitates ſint laicorum. Hę enim nequeunt cõtra ſui ſuperioris regulam ſtatuta concedere, prout dicitur in iure & obſeruat in ſpecie *q* Rainerius, & Baldus putat verius. Vnde cum ſuperior omnium ſuperiorum ſit Deus Optimus Maximus, quodcũque ſtatutum fuerit factum contra legem diuinã, irritum erit, & inane, & patenter iniuſtum.

p *c. Inſtit. 4. d. & inſtit. 25. q. 1. 2. c. quod ſuper his de maior. And. in c. vlt. de appell. lib 6.*

q *Rainerin. l. vlt. num. ff. de iuſ. Bald. 1. p. ſtat. q. 3.*

Ex quibus infertur non valere ſtatutum ſi fiat in aliquibus religionibus, ſcilicet, quod non admittantur ad viſitandum, nec ad denunciandum defectus ſuperiorum iuuenes, antequam ad ſacerdotiũ ſint admiſſi quãdiu ſub diſciplina Magiſtrorũ nouitiorum fuerint: & non obligare huiuſmodi ſtatutum nec in foro exteriori, nec interiori ęſt clarum. Primo quia huiuſmodi ſtatutum eſt contra legem diuinã. Si enim loquamur de denuntiatione pęnitentiali, ſiue de correctione fraterna, qua religioſi corrigere intendunt fratrem ſecreto dicendo pręlato, non vt iudici, ſed vt patri peccatum ipſius fratris, ad hanc correctionem de iure diuino omnes abſolute tenẽtur. Præcepit enim *r* Chriſtus Dominus, ſi peccauerit in te frater tuus, vade corripe eũ inter te & ipſum ſolum. Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum, &c. Quod ſi non audierit, dic Eccleſiæ, id eſt prælatis denunciando dictum peccatum. Et hoc eſſe de iure diuino tenent Theologi, & Canoniſtæ

r *Matth. 18.*

a Archid. & oē, c. ſi peccaue- rit. 11. q. 1.

noniſtæ ſequentes a Archidiaconum. Ex quo etiam iure colligitur, quod ſi loquantur de denunciatione iudiciali, & quantum ad peccatum perpetrandum, & quãtum ad peccatum perpetratum, quod recipit augmentum, vel multiplicationem, aut cõtinuationem mali, tenetur quilibet ad eam denũciationem credens eam poſſe proficere ſine graui detrimento: cum iſta denunciatio ſit actus charitatis, vt ſcilicet delinquens corrigatur, aut ſaltem ad aliorum terrorem ipſe compeſcatur. Adeo hoc eſt verum, vt dicat quędam b Gloſſa communiter recepta, quod admitti debent ad denunciationem omnes infames, minores, mulieres, modo bono zelo iuxta normam Euangelicam denuncient. Et confirmatur. Si enim aliquis iuret, ſe nunquam denunciaturum: hoc non intelligitur in caſu, quo denunciatio cadit ſub præcepto, vel ſub conſilio. Vbi enim eſt de præcepto diuino, vel de conſilio non obſtante tali iuramento iurans tenetur denuntiare, prout tradit Diuus c Thomas. Et ſi aliter ipſe iurando intendebat, peccauit iurando, & hoc non alia ratione, niſi quia iurare contra præcepta, vel conſilia diuina peccatum eſt. Probatur inſuper noſtrum corollarium. Nam ſi ipſi iuuenes ad denunciandum inhabiles efficerentur peccata fortaſſis increſcerent, cum guardiani. & ſuperiores non timentes Deum ipſos ſocios adhiberent, & coram ipſis aliqua ſine timore pœnæ committere auderent, quæ Deum Optimum Maximũ & religionem offenderent, videntes & conſiderantes ab eorum viſitatione eſſe liberatos, & eorum denunciationes minime illis in aliquo in iudicio nocituras. Hoc autem quam pernicioſum ſit religioni, nullus eſt qui ignoret.

b gloſſ. in d. c. ſi peccauerit.

c D. Thom. 2. 2. q. 9.

Nec ipſi iuuenes poſſunt remoueri a denũciatione, quando ipſi in ea tanquam teſtes admittuntur, poſſunt enim ſimul eſſe denuntiatores & teſtes. Nã quilibet qui a iure non prohibetur, poteſt eſſe teſtis, & ego nullo iure inuenio hos iuuenes in hoc caſu eſſe inhabiles ad teſtificandum. Supponitur enim, quod non ſunt infames, nec vt falſarij per ſententiam iuridicam condemnati, vt ipſi a teſtimonio repellantur. Et ſi dicatur, quod ſi ipſis concedatur libertas ad denunciandum de ſuorum ſuperiorum defectibus diſciplinæ rigor eneruabitur: non enim eos audebunt corrigere & reprehendere, prout decet timentes eos falſa ipſis impoſituros. Ad hoc reſpondeo, quod propter vehementes etiam præſumptiones non poſſunt dicti iuuenes inhabilitari reſpectu illius, quod ſibi lege diuina & humana conceſſum eſt. Præterea, ſi falſa detulerint ſolertia iudicum de falſarijs cõminantur, & ſecundum menſuram delicti, pœna afficiantur. Et ſi de falſitate non poſſunt argui neque conuinci, recordentur ſuperiores viſitati verbi Domini dicentis: Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam: quoniam ipſorum eſt regnorum cęlorum. Denique ſtatutum ſupradictum exiſtimo inualidum, Statuentes. n. ne perſecutionem patiantur propter iuſtitiam iuris diuini, & humani metas ſunt egreſſi. Quod alienum debet eſſe ab his, qui propter Deum abnegauerunt proprias voluntates, & in hoc mundo mortui prædicantur. Immo exiſtimo, quod etiamſi capitulum habeat authoritatem Apoſtolicam ad ſtatuendum, & eadem authoritate ſtatuta confirmentur, hoc ſtatutum minime ea authoritate confirmari, vt patet ex his, quæ in alio ſtatuto tradit doctiſſimus d Nauarrus.

d Nau. li. 3. cõſ. n. de regularit. conſ. 4. p. 224. n. 20. i s. editio.

ARTICVLVS III.

An generalis ordinum teneatur ſtatuta religionum ſuarum ſeruare, quoad vim directiuam & coactiuam.

RESpondeo dicendo, principem ſubijci ſuæ legi quoad vim directiuam ſi modo legis ratio in eo non deficiat. Omnes enim quotquot ſunt membra Reipublicæ ſubijciuntur eius legib. quoad vim directiuam, dummodo tale ſit membrum, in quo legis ratio non deficiat. Nam ſubijci legi quoad vim directiuam, nihil aliud eſt, quam obligari a lege in quantum eſt regula rationis. At omnes partes Reipublicæ obligantur regula rationis humanæ, quippe quæ eſt exemplar regulæ supremę, puta legis æternæ. Ita Diuus e Thomas. Et certum eſt legem eſſe regulam rationis humanæ, qua, ſcilicet, partes ad totum ordinantur prout tradit idem Diuus f Thomas. Qui g noſtram amplectitur ſententiam & explicat Soto. Pro cuius concluſionis explicatione conſiderandum eſt, neminem dici ſimpliciter ligatum lege niſi ſit ligatus ſecũdum plenam rationem legis: ſicut etiam nemo dicitur homo ſimpliciter, niſi ſit animal rationale. Proinde, cum de ratione legis ſint duo ſimul, nempe, quod ſit res rationis, & quod ſit præceptum ſuperioris, recte fit, vt qui ſubijcitur legi quoad vim tantum directiuam, qualis eſt præcepti, non dicatur obligatus a lege ſimpliciter; ſed ſecundum quid. Atque in hoc ſenſu dicunt h iura principem ſolutum eſſe legibus ſimpliciter. His conſequens eſt recte ad concordiam reduci Doctores illos, qui aſſerunt, principem ligari ſua lege, de quorum numero eſt i Baldus, cum alijs Doctoribus negantibus abſolutè principem ſua lege ligari, prout refert K Tiraquellus. Primi enim loquuntur de lege in quantum eſt dictamen rationis: ſecundi vero de lege nõ ſolum in quantum eſt dictamen rationis, ſed etiam in quantum eſt præceptum ſuperioris, intelligũtur. Hac doctrina propoſita dubium eſt maximum, qua ratione generales ordinum aliquando in eorum ſyndicatione puniuntur conuicti generales ordinationes ordinis fuiſſe tranſgreſſos, cum ſint principes ſuarum religionum, & ad earũ obſeruationem prout patet ex dictis minime teneãtur? Ad quod reſpondeo, quod ſufficit eos vi teneri directiua, vt ad arbitrium iudicis aliqua pœna afficiantur, cum ſint ſuarum religionum moderatores, & reformatores: quarum reformatio in obſeruantia ordinariorum maxime conſiſtit: quæ ſi ab ipſis non incipit, paulatim deformabitur. Et conformabitur ex his, quæ tradit l Plato, cuius dictum extollit Corraſius. Ait enim, *ſe videre interitum Reipublicæ paratum, in qua non lex principi et Magiſtratui, ſed princeps et Magiſtratus legi præſunt.* Deinde puniuntur: quia ſicut princeps hæres inſtitutus adeundo hæreditatem obligatur omnibus onerib. hæreditarijs iuxta ea, quæ in iure m traduntur, & hęc obligatio eſt ciuilis, vt in alio n iure definitur, & tradũt Fulgoſius, Aretinus & Felinus, ita etiam generales ordinum huiuſmodi conſtitutionibus aſſenſum, & confirmationem præbentes, & ipſis vim præcepti addentes videntur ex quaſi contractu ad earum obſeruationem obligari taliter, quod in eis deficientes poſſunt ratione defectuum vindicari, & pęna arbitraria puniri: cum acceptando generalatus munus reformatorum induerint perſonas, & per trãſgreſſionẽ ordinis ſtatutorum ſunt potius diſſipatores, faciendo opus ſatis alienum ab eis.

e D. Th. 1. 2. q. 21 art. 1.
f D. Th. 2. 2. q. 71 art. 6.
g D. Th. 1. 2. q. 96. art. 5. ad 3. Soto li. 1. de iuſ. q. 6. art. 7.

h l. princeps. ff. de legibus.

i Bal. in l. 2. n. 40. C. de ſeruit.
k Tiraq. li. retrac. §. 1. gl. 14. nu. 28.

l Plato. 4. de Repub. Corra. lib. 2. miſcel. c. 25.

m l. 1. et 2. ff. de off. procu. cæſar.
n l. hæreſ. inſt. de oblig. quæ ex quaſi contract. Ful. glo. in l. digna vox nu. 7. C. de legib. Aret. in c. 1. nu. 3. & ibi Fel. n. 1. de probat.

AR-

ARTICVLVS IV.

Vtrum ſtatuta alicuius prouinciæ obligent hoſpites aliarum prouinciarum pro tempore, quo in ipſis hoſpitantur.

RESPONDEO dicendo, quod in aliquibus Monaſterijs reformatis aliquarum religionũ proponuntur ſtatuta cum grauibus pęnis contra trãſgreſſores eorum, ad quæ Monaſteria ſępe ſępius deueniunt aliarum prouinciarũ fratres, vt ibi per annum & aliquando per plures annos propter aliqua negotia agenda commorentur. Quæritur modo, Vtrum hi hoſpites prędictis ſtatutis aſtringantur? Vt autem huic dubitationi reſpõdeam, ab his, quæ tradunt Doctores de peregrinis in alienis prouincijs habitantibus debemus ſumere argumentum. Qui quantumcunq. in alienis prouincijs commorentur, ſi alias inibi domicilium non habent, nec quo ad vim coactiuam, nec quoad vim directiuam ipſius Reipublicæ legibus ſubijciuntur: cum ipſius minime ſint membra. Prout tenent quędã *a* Gluſſæ communiter approbatæ. Quæ concluſio procedit, quando lex ſpecialiter de ſubditis loquitur. Talis enim lex nequit ligare forenſes, vt tenet *b* Bartolus communiter receptus, & probatur in iure.

His tamen non obſtantibus dicendum eſt, leges morum, quales ſunt illæ, quæ viuendi modum pręſcribunt, præcipiendo, ſcilicet, illas virtutes, prohibendo videlicet, contrarias ad vſum membrorum ſpectantes, ligare forenſes quandiu ibi morantur. Probatur hęc ſententia ex quodã *c* Canone expreſſe hoc determinante. Probatur inſuper ratione. Nã certum eſt poteſtatem cuiuſlibet ciuitatis intẽdere ad reſiſtendum omnib. quæ ſuo regimini ſunt nociua, ſicut corpori naturali ineſt facultas reſiſtendi ſuis contrarijs, prout adducendo aliqua probat *d* Soto. Et hac ratione poteſt Eccleſia coercere etiam non ſubditos, puta, infideles, qui pręðicationem Euangelij quoquo modo impedirent, vt tradit *e* Victoria, at forenſes turbant regimen reipublicæ, in qua ſunt commorati, eo ipſo quod à morib. ciuium diſſentiunt: ex illa namq. morum diuerſitate inſurgit ciuium ſcandalum, vt colligitur ex *f* iure. Et ſic extollit *g* Regius Pſaltes habitãtes vnius moris in domo. Vnde tenentur forenſes abſtinere a carnib. eo in loco, in quo ipſa abſtinentia eſt in præcepto, vt tenent *h* Cardinalis, & Alexãder. Obſeruare inſuper tenentur feſta & ieiunia eiuſdem loci, vt tenet *i* Alexander quidquid Syluester contradicat. Et iuxta hanc regulam forenſes violantes ſtatuta eo ipſo pęnis ſtatutorum ſubduntur, ac ſubinde quo ad iſtum effectum partes reipublicæ reputantur. Hoc tamen limitandum eſt, vt non procedat, quando aliqua adeſt iuſta cauſa, ob quã ceſſat materia ſcandali: eo namque ipſo poteſtas reipublicæ non extẽditur ad forenſes & iuxta hæc ſunt explicanda quę adduximus pro parte affirmatiua. Ex his colligitur, quid reſpondendum ſit quæſito in articulo quæſtionis, quod ſcilicet fratres hoſpites in aliquibus prouincijs commorantes poſſunt compelli in foro exteriori ad earum prouinciarum conſtitutiones obſeruandas in his, quæ ad mores & commune regimen ſpectant. At in foro interiori ceſſante ſcandalo minime peccabunt eas tranſgrediendo aliqua eos cauſa excuſante.

a Gloſ. in l. cunctos. C. de Summa Trin. gloſ. in v. aut peregrini in ca. quæ contra mores. 30. diſt.

b Bart. in d. l. cunctos populos nu. 24. l. 1. C. de emancipat. libero.

c d. ca. quæ contra mores.

d Soto. lib. 4. de iuſt. q. 4. art. 1.

e Victor. de Indis inſul. n. 12.

f cap. Illa. 12. d. clemen. 1. de electio.

g Pſal. 67.

h Card. in cle. 2. q. 5. de celeb. miſ. Alex. d. c. illa nu. 6.

i Alex. in d. l. quæ cõtra mores. n. 3. Syluest. v. ieiunium. n. 3.

ARTICVLVS V.

Vtrum conſtitutiones factæ à Regularib. authoritate Apoſtolica confirmatæ poſſint ſine eiuſdem Sedis authoritate reuocari.

RESPONDEO dicendo, quod ſupra quæſtione nona dubium præſentis articuli ex parte eſt reſolutum: ſed in hoc proprio loco difficultas, prout decet magis enucleabitur. Quod enim ibi dictum eſt caſu, quo Summi Pontifices aliquid determinãtes idipſum per modum ordinationis ab omnib. obſeruandum proponeretur. Hoc enim dixi ibi non poſſe ab alio Capitulo generali ꝓpria authoritate immutari, niſi ad id haberet à Sede Apoſtolica licentiam & facultatem, & niſi id determinatum ab eadem ſede eſſet priuilegium religioni conceſſum, cui Capitulum generale poteſt renuntiare. Nũc vero altius rem propoſiti dubij indagando, quæritur, vtrũ facta in Capitulis authoritate Apoſtolica cõfirmata ab alijs Capitulis generalibus poſſint corrigi, & mutari ſine authoritate Apoſtolica ad hoc ſpecialiter obtenta? Pro cuius dubij explicatione notãdum eſt, nullam legem iuris publici pacto priuatorũ poſſe remitti. Leges enim iuris publici bonũ reſpiciũt commune diſtinctum à priuato, & nemo ius alterius remittere valet, prout probatur in iure *k*. Et ſic noſtram doctrinam probãt *l* leges Canonicæ, & ciuiles: & conſequenter aſſerendum eſt ius publicum vniuerſitatis, vel collegij conſtitutũ per legem ſuperioris non poſſe per eandem communitatem remitti, prout reſoluit *m* communis, ea ſcilicet, ratione: nam dum princeps legem edit ſpecialem circa communitatem inferiorum, eo ipſo ſe facit rectorem eiuſdem communitatis ad effectum conſeruandi bonum per illam legem prætẽſum, ac ſubinde reſeruare ſibi videtur poteſtatem rectoris, quoad illum effectum, vt videlicet ſolus ipſe prędictam vniuerſitatẽ repræſentet, & ſolus talem ius poſſit remittere, non autem inferiores, prout in dicta quæſtione nona aſſeruimus. At contrariũ debemus dicere in legibus, & ſtatutis factis ab vniuerſitate; confirmatis tamen authoritate Apoſtolica. Ipſa enim vniuerſitas poteſt ab huiuſmodi ſtatutis propria authoritate recedere, vt ſtatutum factum per Papam de certo numero Canonicorum, de quo in capitulo. Cum acceſſiſſent de conſtitutionib. à quo potuerunt Canonici recedere.

Nec his obſtat, quod ſtatutum de certo numero Canonicorum cõfirmatum per Papam cẽſetur lex Papę, iuxta illud *n* vulgare, quod omnia noſtra facimus cuius authoritate facimus. Reſpõdetur enim, regulam illam habere locum quoad effectũ firmitatis, vt videlicet actus à principe cõfirmatus perinde firmus cenſeatur, ac ſi fuiſſet geſtus per ipſum principem. Nõ autem exinde ſequitur, quod amittat ſuam naturam primordialẽ, & confirmatio tanquam quid acceſſorium eius naturam ſequitur, ſecundum *o* iuris regulam, idque in hac ſpecie intendit *p* Baldus. Ex his ſequitur reſolutio clara ad id, quod in principio huius articuli propoſuimus decidẽdum, ſcilicet, quod ſtatutum communitatis inferioris confirmatum per Papã poteſt remitti per ipſammet communitatem, poſtea in vnum cõgregatam. Illa enim confirmatio quantumcunq. neceſſaria ſuſtinet vicem cauſæ acceſſoriæ, & non principalis argumento cuiuſdã *q* legis & expendit Decius dictum capitulum, cũ acceſſiſſent, vbi Canonici, vt vniuerſi potuerunt remittere ſtatutum de certo numero

k l. 1. & per totum. C. de reb. alien.

l l. ius publicũ. ff. de pact.

m c. ſi diligent. de for. compet. Cõmun. DD. in c. cum acceſſiſſent de cõſtit. & in c. dilecto. de conſtit.

n d. le. 1. C. de veter. iur. enucleand. c. ſi Apoſtolica de præb. lib. 6.

o c. cũ dilecti cũ ſim. de fid. inſtr.

p Bald. in l. ex placito nu. 6. & 7. de rer. perm.

q l. omnium cap. de teſt. Decius in d. ca. cum acceſſiſſent.

Digitized by Google

mero Canonicorum confirmatum per Papã, quod tamen ſine vlla confirmatione valere non poterat, prout aduertit *a* Gloſſa. Hoc tamen eſt intelligendum de ſtatutis confirmatis a Papa confirmatione communi, non autem de ſtatutis ab eo confirmatis confirmatione ex certa ſcientia, aut de plenitudine poteſtatis prout aduertit doctiſſimus Syluester. Cõfirmatio enim huiuſmodi eſt conceſſio de nouo, prout dicunt communiter Doctores.

a Gloſſ. ibi. v. confirmatum.

Et ex his infertur intellectus ad Bullam Sixti Quinti, quæ incipit, etſi communis cura, &c. datam Romæ apud Sanctum Marcũ, ſub annulo Piſcatoris die vigeſima nona Iulij anno milleſimo, quingẽteſimo octuageſimo ſeptimo, Põtificatus ſui anno tertio. In qua Bulla duo i genere facit Sixtus Quintus. Primo cõfirmat ſtatuta facta in Capitulo generali ordinis fratrum Minorum de obſeruantia nũcupatorũ in Alma Vrbe, in domo Beatę Mariæ de Aracœli celebrato pro vtriuſq. ſexus perſonis eiuſdem ſacræ familię. Secundo in ea Bulla ſtatuit, vt Abbatiſſæ, vel aliæ prę̨fectæ quorumcunq; monaſteriorum Monialium ipſorum fratrum curę commiſſarum ad ſummũ triennales ſint, & ſuis officijs elapſo triennio perfunctæ in quibuſuis prouincijs, non per biennium tantum, iuxta decretum in generali Capitulo Pariſienſi eiuſdem ordinis editũ, ſed ſaltem per triennium integrum à die finitæ ſui officij adminiſtrationis numerãdum, nullum Abbatiſſatus, ſeu præfecturæ monaſteriorũ, aut aliud officium, nec aliquam poteſtatem, vel authoritatem in eis obtinere vel exercere poſſint, & debeãt. Nec nõ omnes electiones ſuperiorum, aut officialium per ipſos fratres facienda ſemper fiant per ſchedulas obſignatas, ita vt ſuffragia, ſeu vota, ac ipſorum eligẽtium nomina omnino ſint ſecreta, & occulta, & nunquam publicentur ac peracto ſcrutinio ſchedulæ, & omnia huiuſmodi ſcripta coram omnibus vocalibus illico comburãtur. Hæc Sixtus Quintus. Quorum primum, cum tantum ſit per Papam confirmatum poteſt aliud capitulum generale reuocare, prout regimini ordinis viderint expedire, prout patet ex ſuperioribus: quod ex dicendis articulo ſequenti euidentius patebit. Secundum vero cum ſit ſtatutum ab ipſomet Pontifice immediate editum ab ipſis fratribus in capitulo generali congregatis, ſine particulari Sedis Apoſtolicæ licentia minime reuocari poteſt.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Generales & Prouinciales poſſint declarare Statuta facta cum capitulo.

Reſpondeo dicendo, quod *b* Panormitanus & Ioãnes Andreas, Bartolus & omnes iuriſperiti communiter concludunt, quod non ex quo ipſi generales nõ cõdiderunt ipſas ordinationes, ſed totũ capitulum, & ideo recurrendum eſt ad ipſummet capitulum, aut ad aliud generale. Quod Panorm. limitat, quãdo interpretatio eſt valde dubia: & ex tali interpretatione quid arduum poteſt reſultare cõtra ius. Secus quando eſt clara, & iuri cõſona: quia tunc generales, & prouinciales poſſũt interpretari, ſicut poſſunt declarare legem communem & priuilegia, prout tenent *c* Innocentius, & Bartolus. Sed pro vitandis ſcrupulis, quæ in his declarationibus poſſunt contingere, notandum eſt, quod Martinus Quintus, & Eugenius Quartus, prout refertur in *d* cõpendio *e* Ciſtertij, *Cõceſſerũt, qđ generalis reformator, & Capitulũ generale huius congregationis pro*

b Syluef. ver. abſolut. 2. nu. 4.
c Panorm. in cap. ex parte de verb. ſign. Bar. in l. omnes populi. ff. de iuſt.
d Innoc. in ca. cum ſpeciali de appellat. Bar. in d. l. oẽs populi.
e Compen. l. Ciſtercij li. conſtitutiones ſeu definitiones. §. 1.

directione, ac ſubditorum animarũ ſalute ſtabilitateque monaſteriorum ſalutis regula ſubſtantialib. quaſcunque in ſpiritualib. & temporalibus circa ipſam regulã, & eius obſeruantiã occurrentes ambiguitates, obſcuritates, & dubia declarandi, et dilucidãdi, interpretãdi, & diſpẽſandi, ſtatutaq. & ordinationes ſeu eiuſdem definitiones etiã interpretandi, modificandi, dirigendi, & reformandi, mutandi, variandi, tollẽdi, reuocandi, caſſandi, & alterandi, necnon noua edendi, condendi, & faciendi plenam, et liberam authoritate Apoſtolica facultatem, & poteſtatem habent.

QVAESTIO LXIX.

Circa quam quæruntur quatuor.

De conſuetudine in quatuor articulos diuiſa.

1 *Quæ ſit conſuetudo faciens legem.*
2 *Vtrum conſuetudo excuſet fratres ab obligatione ſeruandi præcepta regulæ.*
3 *Vtrũ cõſuetudine poſſit introduci vt regulares ad aliquid pluſquã ad quartã funeralẽ teneantur.*
4 *Quare ſtatuta regularia non poſſunt tollere leges canonicas, ſicut eas tollit conſuetudo legitima.*

ARTICVLVS I.

Quæ ſit conſuetudo faciens legem.

Reſpondeo dicẽdo, quod conſuetudo eſt ius quoddam. ſ. non ſcriptum moribus, id eſt, aſſiduis actibus cõſtitutum, quod pro lege ſuſcipitur cum deficit lex, prout dicitur in *f* iure, & tradit D. Thomas. Omnes enim reſpublicæ, vt aduertit quidam *g* iuriſconſultus politicè viuentes, non ſolum legibus ſcriptis, ſed etiam conſuetudinibus gubernantur. Vnde in *h* Meſopotamia cõſuetudo erat prius maritandi filias maiores, quam minores. Et vt conſuetudo iuſta cenſeatur, neceſſe eſt, vt habeat aliquas conditiones iuſtificantes.

f c. conſuetudo d. 1. D. Tho. in 4. d. 13.
g l. oẽs populi. ff. de iuſ. et iure.
h Geneſ. 29. c.

Prima conditio eſt, quod ſit rationabilis, quia de ſubſtantia legis eſt, quod ſit rationabilis, prout dictum eſt in ſuperioribus. Vnde conſuetudo ratione carens non habet vim legis: Quod eſt certiſſimũ. Difficultas autem verſatur in definiendo, quando conſuetudo dicetur rationabilis, & iuſta. Ratio dubitandi eſt: Nam ſi conſuetudo eſt contra legem, videtur quod non poſſit dici iuſta, & rationabilis. Neque bene poteſt intellectus percipere, quomodo a principio per actus cõtra legem, & ſic illicitos poſſit licita introduci conſuetudo, & iuſta. Pro reſolutione huius difficultatis aliqua proponam dicta. Primum dictum eſt, quod conſuetudo contra ius diuinum & naturale illicita eſt, & inualida, & irrationabilis. Hoc dictum eſt certiſſimum, & fatentur omnes *i* Theologi, & Canoniſtæ. Ius enim diuinum & naturale immutabile eſt.

i D. Th. 1. 2. q. 97. a. 3. ad 1.

Secundum dictum, Conſuetudo contra legẽ humanam poteſt eſſe rationabilis. Quod probatur: Sicut. n. quando lex ſtatuitur, fit rationabilis, & poſtea per aliam legem contrariam rationabiliter corrigitur temporum neceſſitate id poſtulante: ita etiam lex a principio rationabilis tractu temporis per conſuetudinem contrariam aboletur id conſuetudine ſic poſtulante. Verum eſt tamen, quod cum nullus propria authoritate poſſit frangere legem, primi legis iuſtæ tranſgreſſores in ea tranſgreſſione peccauerunt: ſicut etiam peccauerunt illi, qui antequam eſſet legitimè præſcripta, tranſgreſſi ſunt; vt ei con-

trauę-

trauenientes poſt legitimam præſcriptionem minime peccauerunt ſeruando in hoc rationabilem conſuetudinem, vt aduertit *a* Caietanus. Et ſucceſſores eorum, qui primo legi contrauenerunt non peccauerunt, quia potuerunt exiſtimare quod ex aliqua cauſa rationabili illa lex non fit recepta, prout tradit *b* Syluester, dicens quod nõ obſeruantes in principio dictam legem non peccauerunt, quando ex rationabili cauſa moti ſunt. Et vt hoc dictum euidentius pateat, in medium proponã quid Diuus *c* Thomas in propoſito dicat. Qui volens declarare, quomodo ſine peccato conſuetudo humanam legẽ tollat, dicit, leges humanę in aliquibus caſib. deficiũt, in quibus, ſcilicet, eas ſeruare non expedit bono cõmuni. Vnde poſſibile eſt quandoque præter legem agere in caſu ſcilicet, in quo deficit lex, & tamen actus non erit malus. Et cum tales caſus multiplicentur propter aliquam hominum mutationem, tũc manifeſtatur per conſuetudinem, quod lex vlterius non eſt vtilis: ſicut etiam manifeſtatur ſi lex contraria verbo promulgaretur. Si autem adhuc maneat eadem ratio, propter quam lex prima vtilis erat, nõ conſuetudo legem, ſed lex conſuetudinem vincit, niſi forte propter hoc ſolum lex inutilis videatur: quia non eſt poſſibilis ſecundum conſuetudinem patriæ, quæ erat vna de conditionibus legis. Difficile enim eſt conſuetudinem multitudinis remoueri. Hæc Diuus Thomas.

a Caiet. 1. 2. q. 67. ar. 3.

b Sylu. v. conſuetudo. nu. 12.

c D. Tho. 1. 2. q. 96. art. 3. ad 2.

Sed vlterius dubitatur, quomodo dicatur conſuetudo rationabilis ad effectum tollendi legem. Licet enim pro conſuetudine antiqua ſit præſumptio iuris, vt dicitur in *d* iure pro alia parte attento, quod eſt contra legem præſumitur iniuſta & irrationabilis, eo quod lex ſit iuſta & rationabilis. De quo dubio agunt Doctores multa in propoſito accumulantes.

d l. 2. C quæ ſit longa conſ. cap. fin. ext. de conſ.

Pro cuius reſolutione dico primũ, quod ſi conſuetudo euidenter fuerit mala, & irrationabilis minime eſt ſeruanda, cum hæc non ſit conſuetudo, ſed corruptela: prout notum eſt *e* in iure.

e c. fin. de conſ.

Dico ſecundo, quod quando non conſtat clare de conſuetudinis iniuſtitia, præſumitur, quod ſit rationabilis, & ad hunc ſenſum dicitur in *f* iure Canonico, & Ciuili ipſam tollere legem, & tradunt Diuus Thomas Bartolus & Baldus. Et ratio eſt: Nam id, quod ab omnibus fit, recte fieri præſumitur. Et ait idem *g* Baldus; quod ſemper præſumitur quod ab aliqua iuſta cauſa emanauit.

f l. venditor. §. ſi conſtat. ff. cõmu. præd. l. de quibus ff. de leg. c. 2. & c. cũ dilectus de conſue. D. Tho. 1. 2. q. 67 ar. 3. Bar. in l. 2. nu. 3. C. quæ ſit long. cõſuet. Bal. in c. cũ venissent de eo. qui mit. in poſ.

Secunda conditio, vt conſuetudo legem tollens ſit rationabilis, eſt quod ſit legitime introducta, & præſcripta. In qua conditione etſi omnes conueniant, cum iure ſit expreſſa, magna tamen eſt varietas inter iuriſperitos, quando dicatur conſuetudo legitime introducta, & præſcripta, ponentes in huius dubij explicatione aliqua requiſita, vt conſtat ex traditis *h* Bartolo, & Abbate. Quorum principalia in præſentiarum referam.

g Bald. in d. l. de quib. col. 3 ö.

h Bar. in l. 2. n. 12. quæ ſit log. conſ. Abb. in c. fi. de conſ.

Primum requiſitum eſt, quod actus, per quos introducta fuit conſuetudo, fiant eo animo, ac ſi lege præcipiente fierent. In multis enim religionibus officium Dominæ noſtræ recitatur conſuetudine antiqua, non per viam obligationis, ſed deuotionis; quæ conſuetudo non obligat, neq; facit legem. At ſi conſuetudine per viam obligationis, & non deuotionis diceretur, legis vim certe haberet, vt colligitur ex multis *i* iuribus.

i l. 1. §. ſi a vicino. ff. de itinere actuque priuat. l. fin. ff. quemad. ſeruit. amit.

Secundum requiſitum eſt, quod conſuetudo actibus continuatis ſit frequentata: quod apud omnes receptiſſimum eſt. At dubitatur, quot actus ſint neceſſarij. Ad quod reſpondet *k* Panormitanus, diſtinguendo, quod ſi actus vnus habet cauſam ſucceſſiuam, & continuationem temporis habilis ad conſuetudinem inducendam ſufficit, & conſuetudo inducitur, vt patet in *l* iure. Vt ſi beneficium ſeculare confertur regulari & ab eo poſſidetur ſpatio quadraginta annorum, efficitur regulare, licet vnica interuenerit collatio: & idem ſi ædificetur pons in publico, & haberet cauſam ſucceſſiuam per dilutum tempus. Et ratio poteſt eſſe: quia ibi actus eſt vnus ratione rei factæ: quæ eſt vna, ſed eſt ſaltem virtualiter multiplex propter temporis diuturnitatem, in qua poſſent eſſe multiplices, & de facto ſunt cum non continue artifices operentur. Duo autem actus ſecundum aliquos ſufficiunt ad conſuetudinem inducendam. At ego exiſtimo, quod ad hoc determinandum, ad arbitrium boni viri eſt recurrendum. Qui debet aduertere, quod ſicut ad acquirendum ius itineris per aliquem locũ priuatum, pluſquam triginta actus requiruntur, vt inquit quidam iuris *m* conſultus, ita multo plures requirentur ad formandam conſuetudinem contra legem.

k Panorm. in c. fin. de conſ.

l c. cum de benef. de præb. lib. 6.

m l. 1. §. hoc interdicto. ff. de itin. actuq. priuat.

Tertium requiſitum eſt, vt tali conſuetudine certo temporis ſpatio vtatur. Quod autem temporis ſpatium ſit neceſſarium, varietas eſt maxima. Quidam enim decem annorum ſpatium requirunt. Alij autem quadraginta, quos ſequitur *n* Nauarrus. Alij autem aiunt quod ad introducendam conſuetudinem, quæ contra legem eſt, decem annorum ſpatium poſtulatur, quos ſequitur *o* Couarruuias. Et hanc opinionem videtur lex quædam partitarum approbare.

n Nau. in ma. c. 21. nu. 14.

o Couar. lib. 1. var. c. 17. nu. 8. verſ. quando l. 5 tit. 2. pag. 1.

Quartum requiſitum eſt, quod perſonæ actus cõſuetudinem introducentes per frequentationem ad introducendam conſuetudinem habeant authoritatem, vnde pueri, mulieres, furioſi, & huiuſmodi non computantur, quia legem condere nõ poſſunt, vide *p* Panormitanum alia proponentem.

p Panorm. in c. fin. de conſue.

ARTICVLVS II.

Vtrum conſuetudo excuſet, fratres ab obſeruatione præceptorum regulæ.

RESpondeo dicendo, quod in hoc articulo non agimus de præceptis regulæ eſſentialibus; ſcilicet, de obedientia, paupertate, & caſtitate. Nulla enim conſuetudo poteſt ab his religioſos eximere. Primo quia non poteſt eſſe rationabilis. Secundo, quia hæc voto ſolenni promittuntur quod cum ius diuinum concernant, minime a conſuetudine poteſt alterari. Vnde ait *q* Baldus; quod non valet conſuetudo introducere vt religioſi poſſint teſtari, cum hoc ſit contra votum paupertatis. Et propterea ait *r* Naua. nullam putare eſſe in aliqua religione conſuetudinem hoc introducentem: & ſi forte in aliquibus fuerit introducta, debet intelligi eo modo, quo Papa poteſt concedere licentiam teſtandi non faciendo contra votum paupertatis, v. g. diſponendo de vſu bonorum illorum nomine Sedis Apoſtolicæ. Diſputatio ergo eſt circa alia præcepta, circa quæ licet nemo neget conſuetudinem rationabilem, & præſcriptam habere eandem vim, quã habet ſuper alias leges & præcepta Eccleſiaſtica: verum non timent aliqui affirmare; quod vix conſuetudo poteſt ita mittere radices, vt tollat omnino obligationem rigoroſam, ad quam religioſi ratione ſtatus tenentur. Conſuetudo enim, aiunt, ſemper tacito, aut interpretatiuo conſenſu legiſlatoris introducitur. Et in huiuſmodi regulę obſeruantia non ſufficit conſenſus generalium, & prouincialium, cum

q Bald. in l. fin. C. vnde legit.

r Nau. in c. non dicatis. n. 76.

ipſimet

Digitized by Google

poſſunt iuuari à verbis ipſiuſine: Clementinæ p:-cta,& conſuetudines in contrarium reuocantis, p̃ſertim cum dicta verba recte intellecta minime in hoc caſu Prædicatoribus,& minoribus patrocinentur, prout ex ſequenti dicto ſatis patebit.

Secundo dico, quod religioſi ordinum Prædicatorum,& Minorum, ſecũdum terminos dictę Clementinæ poſſunt obligari ad quantitatem, de qua in articulo quæſtionis. Nec obſtat dicta Clementina. Pro eius enim explicatione conſiderat Quintilianus Mandoſius, *a* quod ante Extrauagantem ſuper cathedram, bonæ memoriæ Bonifacij Octaui, & præallegatam Clementinam. Dudum. Clemẽs *b* Tertius diuerſitatibus opinionum occurrere volens, ſtatuit in quantitate canonicæ parochiali eccleſiæ debitæ, an debeat eſſe tertia, an quarta, an dimidia ſtari debere loci conſuetudini: ſuperuenit poſtea dicta conſtitutio Bonifacij VIII. ac Clementis V. conſtitutio eam innouans. Quæ tanquã correctoria iuris antiqui, & a iure communi exhorbitans in quantum fratribus præfatis ſauet reſtringẽda venit, prout colligitur ex gloſſa *c* in dicta Clementina Cardinali Vitali,& Petro de Vualdis. Vnde licet ſtatuerit vt ad ſolam quartam funeralem tenerentur derogando conuentiones,& conſuetudines in contrarium declarando, an deroget conſuetudines præteritas, an futuras. Attamen debemus intelligere,& explicare, quod loquitur ſolum de conſuetudinibus præteritis, non autem de futuris iuxta doctrinam gloſſæ communiter receptam, ſecundum Aomnuam,& Vitalem. Et tanto magis id procedit, prout ait gloſſa, quando conſuetudo non eſt Eccleſijs oneroſa. Hanc opinionem tenet Bartolus *d* & Ancharanus dicentes, non eſſe verũ quod ſi canon reprobat conſuetudinem non poſſit illa poſtea innouari. Idem voluerũt Imola,& Paulus de Caſtro. Et quod illa Clementina, Dudum, non tollat cõſuetudines futuras, ſed pręteritas dũtaxat affirmat ibi Cardinalis, *e* & Vitalis,& concludit in caſu noſtro, Ioannes de Caſtello. Clementina enim ſolum prohibet conſuetudines, & conuentiones iam factas, ſed nouas fieri non impedit.

a *Mando. cõſ. 16. nu. 4.*
b *c. certificari. de ſepult.*
c *Gloſ. in d. §. verum. ver. de iure, & ibi Cardin. q. 7. num. 7. Vita. num. 36. Vual. in trac. de cano. parochia. c. 5. q. 2. nu. 24. gloſ. in Cle. Statutum v. conſuetudine de elect. Roma ſingulari. 80. & Vit. n. 11.*
d *Bar. in l. cunctos populos. q. 3. de ſacroſ. eccl. q. 3. poſt numerum 23. Anch. conſ. 218. nu. 2. Caſtren. in l. ſi mihi & tibi. §. in legatis. ff. de leg. 1. Cur. Iun. conſ. 137. nu. 7.*
e *Card. in dict. Cle. q. 8. nu. 4. q. 2. Vital. num. 4. Caſt. in tracta. cano. pretio nu. 66.*

A R T I C V L V S IV.

Quare ſtatuta regularia non poſſunt tollere leges canonicas ſicut eas tollit conſuetudo legitima.

RESpondeo dicendo, magnam eſſe differẽtiam inter leges Imperiales,& leges Canonicas. Leges enim Imperiales tendunt in bonum publicũ, & vtilitatem priuatorũ. Vnde ſi populus vult ſibi præiudicare condendo legem, Imperator nõ curabit, quia poteſt populus in hoc fauori ſuo renunciare, prout dicitur in iure. *f* Itẽ quia mores hominum ſunt diuerſi, ideo voluit Imperator, vt quiſquis populus poſſit facere contra legem, non tamẽ contra honeſtatem, neq. contra Principis reſeruata, ſed in pręiudicium eorum dumtaxat, prout notat Bartolus *g* per textũ ibi. Sed ius canonicũ principaliter intendit dirigere homines in Deum,& venit ad bonum publicum eccleſiaſticum: vnde ſtatutum contra editum ab inferioribus præſumitur temerarium, & ambitioſum, & fini æterno contrarium. Vnde noluit Papa dare poteſtatem ſtatuendi contra Canones: conſuetudo tamen contra Canones toleratur, quia conſurgit ex tacito conſenſu, nec præſumitur ambitio tanta, prout dictum eſt in ſuperioribus. Aduertendum tamen, quod Bartolus *h* dicit vnum ſingulare, quod ex cauſa vrgenti, & veroſimiliter non præuiſa à canone fieri poteſt ſtatutum contra canonem. Hoc enim ſtatutum licet ſit contra literalem,& grammaticalem ſenſum ipſius canonis, non tamen eſt cõtra mentem ipſius Legiſlatoris. Et pro hoc ſingulari dicto facit cuiuſdam iuriſconſulti determinatio, *i* vbi dicitur, quod ſi dedi mandatum ſpeciale alicui, vt ſeruum manumittat, certe poteſt procurator generalis domini ex noua cauſa non conſiderata per dominum interdicere procuratori ſpeciali, ne manumittat veniendo contra mandatum ſpeciale domini. Et ita in propoſito eſt philoſophandum. Et per hoc dictum,& illam iuriſconſulti determinationẽ ait Doctiſſimus *k* Sylueſter mẽti eſſe tenendũ hoc ſingulare, quod ex noua cauſa poteſt legatus generalis prohibere delegato Papę ſpeciali, ne procedat in cauſa ſibi commiſſa, quanquam in illa cauſa delegatus ſpecialis dicatur maior generali, vt in *l* iure eſt determinatum. At ait hoc admittit ex noua cauſa non conſiderata per Papam. Ex his infertur ad regulares, quod ſi miniſter generalis in ordine Minorum cõmittat alicui patri negotiũ quoddam ſpeciale peragendum non obſtante quod in familia vbi executioni mandatur, adſit commiſſarius generalis cum plenitudine poteſtatis, poteſt nihilominus ipſe cõmiſſarius generalis ex noua cauſa non conſiderata per miniſtrum generalem impedire ipſum commiſſarium ſpecialem, ne ſupradictũ negotium exequatur. Et de ſimilibus ſimile erit iudicium, iuxta cuiuſlibet religionis regimen.

f *c. ad Apoſtolicam, ae regula.*
g *Bart. in l. omnes pop. ff. de iuſt.*
h *Bar. vbi ſup.*
i *l. ſi hominem in ff. mandati.*
K *Syl. tit. conſuetudo nu. 16.*
l *c. ſtuduiſti de officio delegati.*

Q V Æ S T I O LXX.

De cuſtodibus in ſex articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur ſex.

1 *QVi ſint cuſtodes in ordine Minorum.*
2 *Vtrum cuſtodes ſint vere prelati.*
3 *An cuſtodes poſſint viſitare conuentus ſibi commiſſos.*
4 *Vtrum cuſtodes poſſint celebrare cuſtodiale capitulum.*
5 *Quomodo ſint eligendi cuſtodes.*
6 *Quantum durat officium cuſtodiatus.*

A R T I C V L V S I.

Qui ſint cuſtodes in ordine Minorum.

RESpondeo dicendo, quod in regula Patris *m* noſtri Franciſci cuſtodes conſtituuntur. Et vt melius poſſimus deprehendere huius officij, & prælaturæ inſtitutionem, eſt aduertendum, quod hoc nomen cuſtos, & hoc nomen, cuſtodia, ſumuntur dupliciter. Primo modo ſumuntur generaliter: ſecundo ſpecialiter,& proprie. Hoc nomen cuſtos generaliter ſumptum conuenit generali miniſtro, vt conſtat in capite octauo noſtræ regulæ, vbi ſubditur, quod quãdo generalis ſit deponendus, poſſint electores alium ſibi eligere cuſtodem: quo loco per cuſtodem, omnes regulæ interpretes intelligunt miniſtrum generalem. Item nomen, cuſtos, ſumitur pro prouinciali miniſtro, vt conſtat in eodem capite octauo in quo dicitur, quod poſt capitulum Pentecoſtes miniſtri,

m *c. 4. & 8.*

&

& cuſtodes poſſint ſinguli ſi voluerint eodẽ anno in ſuis cuſtodijs ſemel fratres ſuos ad capitulũ conuocare. In quo loco per cuſtodes intelligũt omnes interpretes prouinciales, & per cuſtodiam intelligunt prouinciam. Atque adeo in hoc loco cuſtos & prouincialis ſunt nomina ſynonyma. Rurſus ſumitur nomen, cuſtos, pro guardianis, vt conſtat ex quarto capitulo regulæ, quod miniſtri, & cuſtodes ſolicitam curam gerant pro neceſſitatibus infirmorum & alijs fratribus induendis. In quo loco per cuſtodem ante declarationem Nicolai Tertij guardianum intelligimus, vt notant quatuor magiſtri, & omnes regulæ interpretes, præſertim Corduba in eodem quarto capite. Ecce tres vſurpationes huius nominis cuſtos quando ſumitur generaliter. Quando vero ſumitur hoc nomen cuſtos ſpecialiter, & proprie ſupponit pro prælato quodam ordinario diſtincto a generali, prouinciali, & guardiano, vt conſtat ex capite octauo noſtræ regulæ, in quo dicitur, quod miniſtri, & cuſtodes ſunt qui debent eligere, & deponere generalem. In quo per cuſtodes intelligimus pręlatos, qui præſunt certis Guardianis, & ſubduntur Prouincialibus, qui nimirum cuſtodes appellantur. Hi cuſtodes duo officia & munera habent ex regula. Primum pertinet ad poteſtatem iuriſdictionis. Nam cum ſint veri pręlati, habẽt curam animarum, & ideo omnes guardiani, & ſubditi exiſtentes in cuſtodia tenentur obedire cuſtodi, iuxta præceptum Seraphici patris in regula docentis, capite decimo. Firmiter pręcipio eis, vt obediãt ſuis miniſtris. In quo loco per miniſtros non ſolum intelligit generales, & prouinciales, ſed guardianos, & cuſtodes, vt omnes interpretes notant. Secundum munus & officium cuſtodũ pertinet ad poteſtatem actiuam eligendi, & deponendi miniſtrum generalem, vt conſtat in regula Seraphici Patris noſtri Franciſci.

Aduertendum rurſus, quod olim in vna prouincia erant plures cuſtodes, & cuſtodiæ, atque adeo omnes cuſtodes quotquot erant in vna prouincia ſecundum regulam ad comitia generalia petebant cum ſuo miniſtro prouinciali, ac ſinguli ſuffragia ſua ferebant in electione, & inſtitutione generalis miniſtri. Verum ad euitandos magnos ſumptus, & alia incommoda propellenda cautum fuit authoritate Nicolai Quarti, prout habetur in libro monumenta *a* ordinum, in prima & ſecunda impreſſione, vt cum electio generalis miniſtri fuerit facienda cuſtodes vniuſcuiuſque prouinciæ vnum ex ſe ipſis conſtituant, ac ei ſuas vices committant ipſumque ad locum in quo electio eadem fuerit celebranda, tranſmittant. Et quod is qui ſic ab ipſis cuſtodibus conſtitutus extiterit, vnam vocem duntaxat pro ſe, & ex omnibus intelligatur habere, ac pro vna voce tantummodo ab alijs admittatur. Hoc autem voluit ita obſeruari, etiamſi cuſtodes alicuius prouinciæ ſint præſentes in huiuſmodi generali capitulo; vbi electio generalis debeat celebrari. Et ab hoc tempore cuſtos cuſtodum appellatus fuit is, qui pro ſe, & pro alijs cuſtodibus vnius prouinciæ vocem habeat in capitulo generali.

a in 1. Imp. fol. 31. in 2. fol. 32. con. eſſ. 33.

Aduertendum inſuper, quod ſigillum ordinis, & veri miniſtri, & cuſtodes, quos Seraphicus pater inſtituerat in ſua regula perſeuerarunt inter fratres Minores conuentuales (qui etiam fratres Minores de communitate appellantur) vſq. ad tempus Leonis Decimi. Fratres vero Minores reformati qui de familia vulgo vocabantur à Concilio Conſtantienſi vocati ſunt fratres Minores regularis obſeruantiæ. Et per prædictum Concilium, & Eugenium Quartum conceſſum fuit eiſdem obſeruantibus, vt ex ſeipſis haberent vicarios prouinciales, & generales, qui ſua comitia celebrarent, & ideo ſtatutis tẽporibus vicarij prouinciales celebrabant comitia prouincialia, atque ex quolibet conuentu conueniebant guardianus, & vnus diſcretus. Ex omnib. vero vocalibus & diſcretis eligebatur vnus, qui diſcretus diſcretorum vocabatur: qui nomine diſcretorum prouinciæ haberet vocem in capitulo generali proxime celebrando in electione vicarij generalis. His conſtitutis anno Domini milleſimo quingenteſimo decimo ſeptimo, idem Leo Decimus ſtatuit, & decreuit, vt ſigillum ordinis, & nomina pręlatorum vera & propria, quæ Seraphicus Pater inſtituit, eſſent omnino inter obſeruantes fratres. Et ideo voluit, quod vicarij prouinciales, & generales obſeruantiæ eſſent veri miniſtri prouinciales & miniſtri generales, atque diſcreti diſcretorum mittendi ad capitulum generale ab eo die eſſent, & vocarentur vere cuſtodes; eo fine, vt ſicut ſigillum ordinis, ita quoque veros miniſteriatus, & cuſtodiatus in regula Seraphici patris inſtitutos eſſet omnino inter Minores fratres regularis obſeruantiæ, prout habetur in libro Supplementum ordinum. *b*

b Supp. fol. 29. conc. 94.

ARTICVLVS II.

Vtrum Cuſtodes ſint verę prælati.

Reſpondeo dicendo, quod in prouincijs obſeruantiæ, in quibus nulla eſt cuſtodia, ſed eligũtur cuſtodes, vt ſint vocales in capitulo generali proxime celebrando quantum ad actum exercitum non ſunt vere prælati, quia nullam habẽt iuriſdictionem actualem, cum nulla ſit actualis cuſtodia, cui actu pręſint. Verũ in actu ſignato ſunt verę prælati: quia habent iuriſdictionem habitualem. Si vero roges, quid eſt habere prælaturam in actu ſignato, & habere iuriſdictionem habitualem. Dico nihil aliud eſſe, niſi habere iam in ſe diſpoſitionem, & titulum ſufficiẽtem, ſine vlteriori prouiſione, & inſtitutione ad gubernãdas oues, in caſu, quo in dicta prouincia aliqua cuſtodia inſtituatur. De qua re eſt exemplum in Epiſcopis titularibus; qui quamuis non habeant iuriſdictionem actualẽ, habent tamen habitualem. Ad hunc ſenſum, quia ſi contingat, quod infideles ſuorum Epiſcopatuum conuertantur ad fidem ipſo facto habent iuriſdictionem actualem in ipſis. Aliud exemplũ proponitur in Summo Pontifice: qui actu non habet iuriſdictionem in infideles, ſed habitu tantum qui ſi conuertantur ad fidem, ſtatim habet plenitudinem poteſtatis in ipſos, ſuamque iuriſdictionem in eos poteſt exercere. Eodem modo philoſophandũ eſt de cuſtodibus, qui modo in noſtra obſeruantia eliguntur. Ij enim, licet iuriſdictionem actualem non habeant, habent tamen habitualem, quia ſi cuſtodia erigatur, eo ipſo habebunt actualem iuriſdictionem in ipſam. His ſuppoſitis & declaratis, colligitur, qua ratione ipſi cuſtodes ſint vere pręlati, habentes iuriſdictionem habitualem in partibus, vbi non adeſt cuſtodia. Ex quibus colligitur etiam, qua ratione cuſtodes cuſtodũ nuncupantur, & ſunt diſcreti, & patres prouincię, in qua conſtituuntur cuſtodes, prout habetur in cõſtitutionibus generalib. Toletanis capite ſeptimo, titulo de diſcretorũ electione. Cũ enim cuſtodes ſint vere prælati, nil mirum, ſi inter patres prouincię numerẽtur. Infertur, etiam, quod licet illegitimi fratres poſſint eligi diſcreti ad capitulum Prouinciale, cum huiuſmodi officiũ non ſit prælatio, nec dignitas, q̃ illegitimis prohibẽtur conferri, nõ poſſunt tamẽ eligi diſcreti

di-

diſcretorum ad capitulum Generale, cum huiuſmodi officium ſit prælatio, prout in quæſtione de Abbatibus quoad legitimationem ſatis diximus. Quarto infertur, quod licet illi, qui deſcendunt ex genere maculato, in religione Minorum de obſeruantia poſſint eligi diſcreti ad capitulum prouinciale; non tamen poſſunt eligi diſcreti diſcretorum ad capitulū generale; cum huiuſmodi officium ſit prælatio. Et iuxta conſtitutionem Pauli Quarti confirmatam per Gregorium Decimum tertium, prælati eſſe non poſſunt ſecundum ea, quę late declarata ſunt ſupra in quæſtione de Abbatib. quoad genus. Quantum autem de authoritatem, & poteſtatem ipſorum cuſtodum vltra prædictam, quam habent à regula, dico quod tanta erit, quanta eis miniſtri prouinciales, vel generales, vel conſtitutiones, vel Summi Pontifices conferre voluerint: vnde ſtandum eſt illorum diſpoſitionibus, vel laudabili in hoc conſuetudini. Et hinc eſt, prout refert Capuccinus in additionibus ad Compendiū Mendicantium, titulo Cuſtodes, in fine, quod in aliquibus prouincijs cuſtodes habent plus, & in aliquibus alijs minus authoritatis in viſitandis, & prouidendis eorū cuſtodijs. Et hinc etiam eſt, quod cuſtodes fratrum reformatorum de obſeruantia, & conuentualium habent tantam authoritatem: quia eis à Summis Pontificibus, uel à capitulo generali eſt collata, vt eſt videre in conſtitutione Quadrageſima prima Clementis Septimi, anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimo ſecundo emanata: quæ incipit: *In ſuprema militantis*, &c. Et in conſtitutione quinquageſima ſexta, quæ incipit: *Cum illius* à Gregorio Decimo tertio, anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo nono expedita, prout refert idem Capuccinus.

ARTICVLVS III.

An cuſtodes poſſint viſitare conuentus ſibi commiſſos, ſicut prouinciales.

RESpondeo dicendo, quod ſic: quia id non eſt eis prohibitum: imo expreſſe in iure pręceptū. Nam cum ſint pręlati ad modum Epiſcoporum quoad iuriſdictionem iure Diuino, humano, & naturali tenentur viſitare, vt probant Diuus Thomas *a* & eius commentator Caietanus, & Corduba. Nec obſtat dicere, quod in regula dicatur, *Fratres qui ſunt miniſtri, viſitent*. Ex quibus verbis videtur concludi, quod actus viſitandi non congruit cuſtodibus, ſed tantum miniſtris. Nam ad hoc reſpondetur primo, quod prędicta verba non ſunt præceptiua, neque inhibitoria, vt omnes interpretes teſte Corduba *b* dicuntur aſſerentes, quod ex vi regulæ non tenentur miniſtri viſitare: quia prædicta verba ſolum habent vim admonitionis. Secundo reſpondetur, quod in caſu, quo prædicta verba habeant vim præcepti ſub nomine miniſtri comprehenduntur cuſtodes: quia ſunt vere prælati habentes iuriſdictionem non localem, ſed Epiſcopalem, vt egregie notant Bartholomæus de Piſa, & Hugo de Sancto Victore in ſupradictis verbis.

a *D. Th. 2. 2. q. 82. art. 2. & ibi. Caie. Cordu. ſu. regulam ca.* 10.

b *Cordu. vbi ſu. q.* 1.

ARTICVLVS IV.

Vtrum cuſtodes poſſint celebrare cuſtodiale capitulum.

RESpondeo dicendo, quòd ſic, dummodo non ſit capitulum, in quo eligendus ſit cuſtos. Nam in eo caſu ad Miniſtrum Prouincialem pertinet tale capitulum celebrare, vt conſtat ex conſuetudine. Si vero non ſit in eo capitulo eligendus cuſtos, ſed tantum agendum de reliquis negotijs ad cuſtodiam ſpectantibus poterunt quidem tale capitulum celebrare, vt ex regula Beati Patris noſtri Franciſci aperte colligitur. In qua dicitur. *Poſt capitulum vero Penteceſtes miniſtri, & cuſtodes poſſint ſinguli ſi voluerint, & eis expedire videbitur eodem anno ſuis cuſtodijs ſemel fratres ſuos ad capitulū conuocare.* Vbi ponderanda ſunt verba, poſſunt ſinguli, ſi voluerint: nam ex eis conſtat, non ſolum prouinciales: ſed etiam cuſtodes poſſe capitulum celebrare. Notandum eſt etiam, hoc nomen cuſtodia in prædictis verbis. Nam non ſolum in hoc loco ſignificat diſtrictum, in quo præeſt cuſtos, ſed etiam ſignificat prouinciam. Aduertendum tamē quod ī prædicto capitulo non poſſunt inſtitui confeſſores, neq. prædicatores, neque Guardiani, niſi ad id cōcedatur facultas Apoſtolica; quia hæc omnia pertinent ad prouinciales, & diffinitores in capitulo prouinciali congregatos.

ARTICVLVS V.

Quomodo ſint eligendi cuſtodes.

RESpondeo dicendo, quod quantum attinet ad electionem cuſtodum ad capitulum generale mittendorum ſatis decretum eſt in conſtitutionib. generalibus Toletanis, *c* quæ ſunt ſeruandæ cum authoritate Apoſtolica ſint confirmatæ.

Sed dubitatur quiſpiam, an ſi per mortem vel longam abſentiam vacauerit cuſtodiatus, an in tali caſu poſſint prouinciales & diſcreti extra congregationem habentem vicem capituli, alium eligere cuſtodem? Et reſpondetur affirmatiue. Nam in ipſis conſtitutionib. Toletanis determinatur, quod ſi extra capitulum contingat, quod prędictus cuſtos impeditus ſit quo minus ad capitulum generale accedere poſſit, ipſo facto ſit a prædicto officio abſolutus, & alius eligatur a Prouinciali, & diſcretis prouinciæ. Et certe vocatio per impedimentum eundem comprehendit euidenter vacationem per mortem, & abſentiam. Præſertim cum intentio ſupradictæ conſtitutionis ſit prouidere in caſu cuiuſcunque vacationis, neque poteſt negari mortuum, & legitime abſentem, legitime etiam impeditum, vt ipſo iure cuſtodiatus uacare dicatur. Verum ſi quiſpiam non ſit impeditus, quia habet integram valetudinem, & nollet libere renunciare, exiſtimo, quod eo caſu non habent Prouinciales, & diſcreti authoritatem eligendi, quia nullo modo cuſtos electus eſt impeditus. Ille autem erit impeditus, qui actu habet ægritudinem, uel qui iudicio medicorū ex longo, itinere periculum uitæ, aut grauis infirmitatis non euaderet. Quare ſemper conſulerem, ut teſtimonium authenticum medicorum præſentet is qui habet impedimētum, ut ad alium cuſtodem eligendum miniſtri, & diſcreti procedere queant. Similiter dicetur impeditus, qui aliqui negotio magni ponderis, & publicæ utilitatis eſt addictus, a quo diuerti non poteſt ſine nocumento notabili, ut ſi cuſtos eſſet iam in principis obſequia deſtinatus. Et de ſimilibus idem erit iudicium.

c *Conſti. Tol. c. 7. de electio rr. de cuſtods. ad capitulu generale.*

AVISENSIS MILITIÆ PRIMORDIA.

Dominus Frater Franciſcus de Auelar, perpetuus ſacrorum antiſtes apud ampliſſimum militarem ordinem (vocant de Auis) nec non à Regis conſilijs, Religioſiſſimo cœnobitæ, viroque doctiſſimo, Fratri Emanueli Roderico Luſitano, de Franciſcana familia Prouinciæ Sancti Iacobi S. P. D.

SIGNIFICAVERAS, *Pater optime, talem tuis humeris impoſitam eſſe a Prælatis prouinciam, vt priuilegia ex omnibus religioſis ordinibus exacta in compendia redigeres, redactaq. foras dares, tuæq; induſtriæ eſſe votis militarium ordinum priuilegia non dimiſſa facere. Eo quod adeo tuæ vigilantiæ Benedictinæ Militiæ apud Auiſum in Luſitania fundatæ primordia liquido cognita non forent, vulgariter à me contendiſti, vt ipſius ſcaturientis originem perſcrutarer, perſcrutatámque ad te mitterem, nec non confirmationis diplomata, bullis ſtabilita, & Sedis Apoſtolicæ acceptionem, atque alia communionis priuilegia mitterem. Non equidē miror ſi tua diligentia principia tam illuſtris equitatus non facilis inuenerit, cum ipſius chartophilacium, quo cuſtodiuntur annales, potius pandatur lucro cōmendatario inſeruiendi cauſa, quā vt indagarentur occulta monumenta, vnde tot tamque præclara facta ordinis ampliſſimi ſcaturierint. Cum aliquando iſta vetera monumenta circumuoluerem, & me quærentem tæderet tantæ obliuionis inter religioſos huius conuentus parietes, quibus ab hinc vno de viginti annis præſum, tæderet, inquam, & puderet meditantem, quam fuerit friuola noſtra ætate, quàm iacuerit conſternata, quam abiecta Militiæ nobiliſſimæ origo, a qua origine iam ſunt pluſquam quadringenti anni. Attamen inter legendum obiter notaui, & quæ priuilegia, quæ pendentibus diplomata bullis, quales quantæque eſſent donationes in ſcrinio repertæ, quamuis in ſcri-*

nio diſſipato, & eneruato, vel librariorum incuria, vel vt potius dicam, liuidoſorum horum hominum affectu. Qui adeo hanc iuriſdictionem oderunt, vt & diplomata bullis condecorata, & compoſitiones admodum neceſſarias tenaci temeritate vſurpauerint. Aliqua non vulgaria ex hac obſiuone deprompta palam feci, quæ tuo ſtylo arridere poterunt, & ex parte ſatisfacio illi ſtudio, quo diu noctuque flagro, ſi voluentibus annis (Deo dante) tam præclara religionis primordia in priſtinos dignitatis honores iterum reuiuiſcant. Reuiuiſcat inquam, ille ordo, cuius excellentia, cuius nobilitas, cuius priuilegia, ita funditus labuntur, vt extremam ruinam iam iam minitari videantur, ò tempora, ò mores. Commendatarij fortunarum incremento in dies ſingulos exuberant, creſcentibus redditibus, diuitijs affluunt, contra verò Auiſenſis huius Militiæ conuentus, atque ipſimet conuenticolæ, quibus priſcis temporibus vberrima fuerat fortuna in poſſeſſionibus et redditibus, qui paulatim his fortunis ſublatis laico iuri adſcriptis, ad tam tenuem fortunam deuenere, vt præſidionariorum militum more præſcripta viuant dieta. Aſt tu Pater colendiſſime viue diu, tibi religioſus, nobis officioſus, reipub. literariæ ſtudioſus, Deo gratioſus. Datum Auiſij ſub noſtro ſigillo pridie Kalend. Iulias, anni milleſimi quingenteſimi nonageſimi ſeptimi.

PROMPTVARIVM.

QVOD EQVESTRIS ORDINIS (Quem vocant de AVIS) APVD LVSITANIAM SVB PATRIS DIVI BENEDICTI DISCIPLINA SERVAT PRIMORDIA.

De inſtitutione equeſtris ordinis Auiſenſis in Luſitania tunc armorum ſtudioſi, nondum religioſi, nec Apoſtolicæ Sedi confirmati apud Eboram degentis.

CAPVT I.

NVLLI dubitandi rario ſuggeritur (vt Romanorũ, Chriſtianorum, Gottorum, Maurorũ, denique chronographia narrat) & vt Eccleſiaſticæ monarchiæ annales edocent poſt ſacroſancti Euangelij promulgationẽ interruptionem Reipublicę Chriſtianæ, primo a Romanis, deinde a Mahometica prauitate inceptam fuiſſe nemini in dubium vertitur. Ille namq humani generis labes, ille virtutum omnium corruptela, anno noſtrę ſalutis fere quingenteſimo nonageſimo tertio adeo in ſerorũ furijs incenſus obrepẽdo per magnam orbis terrarũ partẽ, prouincias diruit, nationes vaſtauit, ita vt centũ annorum ſpatio Aſiam occupauerit, Arabiã ſubegerit, Aſſyriam domauerit, Perſiam profligauerit Africã potitus fuerit, totũq. Aegyptum citraq. Nilum armorum vi ſub ſuam tyrannidem redegerit: ita vt vno eodemq. tempore illorum multitudo penẽ infinita armis inſtructa occaſum verſus regionẽ illam, quę ipſorum lingua Algarab, ſ. occaſum, noſtra vero corrupte Algarabium appellatur, inuaſerint; præcipuam Mauritaniæ partem Barbari obtinuerint. Sed Deus ille ſcelerum vindex imperſcrutabili ſuo iudicio Hiſpaniam peſſima hęreſi coinquinatam, & publico ſtupro in regali exemplo cõtaminatam voluit Mahometico verbere corrigere: cum proditoris Iuliani temeraria induſtria Maurorũ innumerabiles copias ex Africa in Hiſpaniã tranſuexit, qui collatis ſignis cũ Roderico vltimo Gottorum Rege per octo dierum interuallũ confligendo, tandem pulſo fugatoq. Chriſtianorũ exercitu, Rege grauiter lethali vulnere ſauciato vniuerſa Hiſpania, paucis prœlijs interpoſitis, triginta nõ plus menſib. barbari ſunt potiti. Et quamuis Chriſtianis Regib. magno labore ſtetit, magnoq. ſumptu, exercitus conſcribere, quorum vi & poteſtate a Maurorum ditione regiones occupatas eriperẽt, inq. Chriſtianam libertatem vindicarent; attamen durum erat factu ſi diminutam potentiam eneruataſq. Reipublicę vires reſpicerent. Namq. præter quotidianos cũ barbaris congreſſus, ipſimet Reges inteſtinis inter ſe bellis de confiniũ iuriſdictione dimicabant. Teſtis mihi ſit Hiſpania, quę ſępe ſępius ſuorum ciuium ac domeſticorũ Regum ſanguine ſe madefactam queritur teſtis inter Portugallię Caſtellæq. ac ceteros Hiſpanię Reges frequens eruptio, vt apud priſcos annales videre licet, quo tempore infelici ꝓp regnorum peculiarium, ac cõfiniũ diuiſiones Hiſpanienſis Reſpublica non de recuperanda libertate ſolum, verum etiã de tota funditus perdenda periclitabatur, humano auxilio fallente. Ni Deus Optimus, & Maximus ſapientia infinitus, ſolita miſericordia vberrimus erga illos, quos Chriſtus humanę naturę vindex fuſo cruore luſtrauerit, qui crucis vexillum ſequuti fuiſſent in tam aduerſa procella opem diuinitus non ferret: talia namq. Regib. patrocinia oſtentaret, queis, & facilius Maurorum gentem a ſuis finib. procul facere, & Remp. Chriſtianam in priſtinam libertatẽ vindicarint, vt re vera diuinitus prouidit. Nam nobilium hominum in bello & armis dicatorũ, hinc religionis ſtudioſorum certo, cõgregationis ſtudio ſacratorum communi iure congregationem ſuffecit: qui priſcorum Machabæorum inſtar habentes propenſa animi voluntate pro legib. ſanctiſſimis ꝓ patria ſibi chariſſima, pro Reipublicę Chriſtianæ propagatione vitam in vltimum diſcrimen adducere non honeſtum modo, pulchrum ac decorum ſibi perſuaſerint; qui diuerſis locis ſub quolibet honeſto ſigno, quo bellãdi impetus religioq. vocabat, eiũpebant: nulli alio viuẽdi ſtudio adſcripti, omni feruenti ſtudio facian, amoreq. Dei Opt. & Max. æſtuantes, qui fortes viros impellebat atq. immittebat in armatas hoſtium copias. Taliũ armorũ ratio princeps pręſtanti prudẽtia virum maximiq. animi hominẽ equitemq. fortiſſimũ Ferdinandũ Rodericũ Monterium deuouebat, vt Alphonſi primi Portugalliæ Regis inuictiſſimi ſigna ſequeretur, Regiq. in re militari contra hoſtes magno vſui foret. Qui capto nocturno ſilentio oppido Scalabi Olyſiponẽ verſus aciẽ dirigit ante Olyſiponenſem obſidionẽ, in cuius cõfinib. debellans captiſq. oppidis, oppidum Mafrã ſimul cũ arce pręcellenti duci & quaſi equitũ aliquorum capiti domino Ferdinando Roderico Monterio eſt elargitus, qui dux iã aliquos eiuſdem propoſiti, & conditionis viros ſibi ſacramento in armis iunctos & æquali animo cõfœderatos ob Chriſti amorẽ in Regni augmẽtũ hoſtiumq. perniciẽ ſibi ad ſcripſerat. Regius chronographus Eduardus Galbanus in chronographia Alphonſo primo Portugaliæ regi dicata, capite trigeſimo quarto aſſerit hunc primum Militiæ magiſtrum virum fortiſſimum, & belli peritiſſimum fuiſſe, illis verbis, cum aſſeuerat, oppidum Mafram ab hoſtibus per arma partum Ferdinando Roderico Monterio primo Militię magiſtro a Rege donatum fuiſſe Auiſij. Quamuis.n. non profecto Auiſij, quod oppidum nundũ extabat, ſed Eborę, quę ſtatio, & quaſi domicilium Militię Auiſẽſis prima fuit. Qua vero cũ Galbanus hãc chronographiã cõpoſuerit, de Auiſio quaſi de re perſpicua mẽtionẽ fecerit, necnõ ꝙ ſub hoc nomine Auiſio hic equeſtris ordo longius latinſq. notus foret ipſius ætate. Attamen Ferdinandũ Rodericum primum Militię Auiſenſis magiſtrũ vocat: ſub eo enim ortũ primũ

deniqne ſeſe ſubmittere, ſe obſtrinxerint. Quod a rei ſinceritate abhorrere clare patet, ſi attendamus ad primam Chronographi ſcribendi licentiam, affirmantis: Calatrauenſem Magiſtrum Dominum Rodericum Garces arces duas Eboræ prominentes Magiſtro Auiſenſi, & nonnulla alia prędia erogaſſe. Cũ luce meridiana clarius pateat ex donatione relata Eboreas arces quas nuper recentes ab hoſtium tyrãnide armis redemerat, cetera quoque ſuburbia in eadẽ donatione contenta Alphonſum Primum Portugalliæ Regem nulli alij quam Auiſenſi Magiſtro ſocijſq; de ſe in bello benemeritis elargitum fuiſſe, cui iam pro meritis oppidum Maſram cum arce equeſtris ordinis Magiſtro Domino Ferdinando Roderico Monterio ſuppeditauerat. Qui inquam ordo, quamuis informis nuper ſcaturiens Regi coætaneus fuerat. In teſtem voco intra męnia vrbis pagum noſtra adhuc ætate vulgari vocabulo ab equeſtri ordine fratrum Freyria nuncupatum. In teſtem iterum ac ſæpius voco Reſendium antiquitatum perſcrutatorem ſtudioſiſſimum in antiquitatibus Eborenſibus ca. 17. aſſerentem Alphonſum Primum primam ſtationẽ Auiſenſi equitatui Eboræ munifice dediſſe, quod eodem capite ad illa verba teſtatur. (Ebora ab hoſtiũ ditione erepta) Cum Eborenſis ſitus natura aptus ſit, vt inde noſtrates homines Mauros debellarent, magis ac magis Regi viſum eſt equeſtris ordinis ſedẽ, quem vulgo de Auis vocamus in ea vrbe ſiſtere; cuius ſingulari in bello virtute facilius Mahometanos a ſuis finibus exterminauerit (vlterius narrans author ita progreditur) prædicti equites Gallico vocabulo Freytes, ſcilicet fratres ſua domicilia, vel potius militaria contubernia in præeminenti vrbis ſupercilio, vulgo Freyria, poſuere. Aſt intra vrbis arcem muro, & turrib. certa hodie apparent huius veritatis exẽpla, & expreſſa veſtigia, vt teſtes ſunt ædes magnificæ Domini Ferdinãdi Comitis de Baſto ciuitatis ducis: teſtis in arca ſacellũ Michaeli Archangelo dicatũ prominẽs vbi diuina frequẽtes officia celebrabantur, ex quo omni dubitãdi controuerſia remota (tot in cauſam citatis teſtib.) liquido cõſtat hunc Auiſenſem ordinem hoc in Regno feliciter ortum, Eboræ prima domicilia poſuiſſe, & quam multis per diuerſa loca prædijs ab ipſo Luſitano Rege fuiſſe donatũ. Itẽ hæc veritas ſatis ſuperque ſtabilitur in ipſamet donatione ſuperius citata, qua & caſtella Eborenſia domicilia, & vineã, atque Scalabitanas ædes, oppidũ denique Coluchi de ſe in bello merenti Militiæ porrexiſſe conſtat, anno milleſimo centeſimo ſeptuageſimo ſexto. Quibus ſuppoſitis rationibus locum illum Calatrauenſis chronographiæ nõ friuolum modo, falſum verũ etiam, atq. mendoſum eſſe ſcriptum manifeſte patet. Quo aſſeueratur Calatrauẽſis magiſter Rodericus Garces caſtella Auiſenſi ordini ſuppeditaſſe cũ alijs redditibus, quæ in Luſitania apud Eborã haberet a Chriſti Domini natalibus, anno milleſimo ducenteſimodecimo tertio: cum conſtet multo iam ante caſtellorũ, ceterorumq. prædiorum donationem Magiſtro, ceteriſq. commilitonibus tunc Eborenſibus, poſtea Auiſenſib. factam, vt par erat quod præſtaſſet Alphonſus Rex primo ordini Militari ſibi coętaneo, qui tanto in bello regi præſidio fuerit. Nec vnquã apud Chronographiam ſcriptũ inuenies Calatrauenſem ordinem illa ætate auxiliares aliquas, vel turbas, vel turmas Luſitanis Regibus contra hoſtiles impetus miſiſſe, cui ordini bene de ſe merito, quaſi pro mercede aliquas poſſeſſiones in Luſitano agro prębeteret, ſi quidẽ per id tẽporis vtraq. potentia, & Luſitana, & Bethica pręſidijs militarib. cõtra hoſtes fortiſſimos fere æqualiter erat eneruata. Denique eo quod hic tũc Eborenſis ordo in Regni primordijs tã bene meritum ſe de rege pręſtiterit, vt huiuſmodi liberales munificentias meruerit. Tũ ẽt ſuo exordio, & primo militię fundamento præcedente Militiæ Calatrauenſi ſeſe præſtiterit vndecim annis ante, vt ſuperius dicto capite primo manet in qua hiſtorię puritate Luſitani annales nos minime fallũt quod in chronographia triũ ordinum chronographus venuſte, naſuteq. aſſerit in illo ſupracitato fragmento capitis, quod nimis ieiunus de Auiſenſi Militia iãtum cõpoſuit. Quod tunc etiam ad citatorũ annalium prologum facile probatur, nec non in Calatrauenſibus annalib. capite tertio: vbi affirmat Calatrauenſem familiã ſtabilitam fuiſſe, anno Domini milleſimo centeſimo quinquageſimo octauo, equitatumq; Eborẽſem, qui nunc nomine ab Auiſo ſortito, Auiſienſis appellatur, anno milleſimo centeſimo quadrageſimo ſeptimo vndecim annos ante Calatrauenſem ſtabilitũ fuiſſe. Cuius Maſræ donatio equib. Eborenſibus ſub primo Militiæ Magiſtro merentibus hoc verum fore aſſeueranter affirmat; ob bonas in armis virtutes, quas in expugnando & recipiendo Maſræ caſtello, in capiendaque Oliſipone fecerit. Quod Maſræ caſtellum cum confinibus ſuis Eborenſi adhuc ordini ſecundo confirmatum eſt, ob præclara in bello geſta ſub ſecundo Militiæ magiſtro Domino fratre Gundizalo Viegas; Regnante ſecundo Portugalliæ Rege Alphonſi primi filio Sanctio. Quod quidem ex donatione ordini præſtita late conſtat in publico diplomate membrana exarato, per regiam obſignationem firmato, plumbeis dependentib. bullis exornato apud Auiſum in charthophilatio cuſtodito a noſtra ſalute anno milleſimo centeſimo octogeſimo tertio. Quam donationem ab Alphõſo III. Luſitaniæ Rege Auiſenſi Magiſtro confirmatam legimus, vt alia pergamea membrana in huius conuentus bibliotheca cuſtodita videmus. Alias reperimus donationes militari noſtro ordini ab eodem Sanctio ſecundo Portugalliæ Rege in primis impertitas, alias nimirum poſſeſſiones, quas Auiſenſis ordo apud Luſitaniã poſſidet: arcem, ſcilicet, Alcãdenſem, oppidum Alpedrinum, Giruminenſe caſtrum quæ cuncta poſtea ab Alphonſo III. Portugalliæ Rege, & cõfirmata & ſtabilita fuere. Quæ oĩa & videre & legere quiſq; poterit apud huius conuentus bibliothecã, Ex quib. in fidem teſtimonijs claro liquet, illa prima bona noſtra ætate ab Auiſenſi Militia poſſeſſa nulla vnquam hominũ memoria Calatrauenſi ordini à Luſitanis Regib. conceſſa fuiſſe, ſed Auiſenſi à primo Rege primo donata a ſucceſſorib. confirmata. Ex quibus argumentis fide dignis conſtat Auiſenſem ordinem nulla vnquam bona a Calatrauenſibus ſibi arrogaſſe, nec Calatrauẽſes aliqua item bona, nec manu parta, nec a Luſitanis Regibus donata intra Luſitaniæ clauſtra habuiſſe, nam bene de ſe meritum ordinem illis bonis ceteriſque redditibus, vt ſuperius edocuimus, donauit, Bullis vero ſecundæ & tertiæ Calatrauenſis confirmationis atq. poſſeſſionibus, quas in hiſtorię fidẽ chronographiarum actor citare videtur, eodem loco citato inferius, Deo dante, ſatisfaciemus.

Quo tempore Auiſenſis Militia ſub patris Benedicti diſciplina in religionis formam inceperit.

CAP. III.

FAc hanc Auiſenſem Militiam iam tunc ordinem militarem eſſe priuſquã in religionẽ bũmo

Digitized by Google

ſmo Pontifici probatā conualuerit, immo vero Latino bellicoq; nomine tā Reipublicæ, quā militiæ ſtatus ordines vocamus; ergo ordo erat militaris quando ſub primo magiſtro ſub Deo, ſub Rege, in armis benemerebat, vt dictum fuit in primo capite vſque ſecundū Militiæ Magiſtrum Gōdizalum Viegas, regnāte adhuc Alphonſo primo Rege, ſub quod tempus Ebora capitur anno milleſimo cēteſimo ſexageſimo ſexto. Quæ Vrbs, ut author eſt Reſendius pluſquam quater centū annos ſub Mahometico ritu prophanata iacuerat. Quo annorū numero labente ad annū milleſimum cēteſimum ſexageſimum ſextū noſtra equeſtris militia Spiritu Sancto inflammata, ſupra humanam rationem diuino pugnādi ſtudio lacris, in dominio Chriſtianum bellum pugnabat; pro laribus, pro liberis, pro religione deniq; vitā generoſe profūdere haud dubitabat. Militaris namque ordo cū maiori conſcientię ſynceritate in bellandi hoc ſtudium incumbere arderet, & tutiori incolumitate, nō corporis quod frequēter alacris neci obiectabat, ſed vt omnia ſibi obſtantia, quæ huiuſmodi militādi rationi impedimento eſſe poſſent, ſubterfugeret. In quam militiam incumbebat non ſeculo inſeruiēdi gratia, ſed Deo, non ambitionem, non temporalia bona, non parta ab hoſtibus ſpolia ſectando, non auri, non argenti poſſidendi auiditate, quæ omnia & ſingula militare ſtudium vtcunq. infectari ſolet. Quib. omnibus vitæ impedimentis cum obuiare intenderēt homines ſingulari virtute prædit, vt Chriſtum lucrifacientes in huius fallacis vitæ ludibrio beatam vitam affectarent, placuit prę́ſtanti virtute viris dupliciter, & corpore & animo armatos in duplex viſibile, & inuiſibile bellum prorumpere renunciatoque ex parte ſeculo ſub regulari obedientia vni in Chriſto prælato propriam libertatem ſubdere, vt contra ſpirituales nequitias contra Rectores huius mundi armati ieiunijs, & orationibus, & omni ſanctimoniæ generi liberius forent intenti, tum etiam, vt ad profligandos hoſtiles exercitus forent expeditiores. O rem heroicis etiam temporibus incognitam. O rem illo primo tempore huius binēbris militiæ, non pulchram modo auditu, ſed etiā pulcherrimam viſu, quæ ſe bina armorum ſorte armauerit, hinc inde ſpirituali, & corporali vt mellifluus aſſerit dulci ſtylo Bernardus in epiſtola ad milites templi. Accipe ergo lector humaniſſime, quænam cauſa exorta illa fuerit, quę primo primitus Auiſenſes equites impulerit, vt ſub priuato ſanctimoniæ habitu ſ. Benedictinæ familiæ nomine dederint. Hiſtoria enim ſic ſe reſoluit. Religioſiſſimus Abbas Raymundus noīe Benedictinæ diſciplinæ profeſſor ad Toletanos confines armorū ac militiæ imperitus vitā in cęnobio ſancte beateque degebat. Attamē diuino impulſu ferudus (quo tēpore antiquus ille Templariorum ordo oppidum Calatrauam aduerſus crebras Maurorum incurſiones ægre defendebat, Calatraua enim & hoſtium, & noſtrorū fines æque attingebat quod oppidum quaſi propugnaculum Hiſpanorū hoſtes arcebat, vnde Templarij cum Mauris quotidianis prælijs contendebant, qui cum hoſtiles appentiones non retardare ſolum, ſed nec item ſuſtinere ſufficerēt, de vrgēti periculo Caſtellanum Regem, Regemque Toletanum admonēdos curant. In primis Toletanum Dominum Sanctū cognomento Deſideratū certiorem faciunt, ſibi pro attritis viribus pro Barbarorum multitudine, oppidum diutius tutando non fore. Quod ſiquis qui oppidum cōtra Barbaros rueri velit, reperiretur, ſibi, nec mora cedendum eſſe ſpondent: cum aūt nullius potētia, quæ oppidū defendendū vellet ſuſcipere inueniretur, nec ipſemet Rex fraterno cū fratre bello intentus de defendendo oppido minimè curaſſet) Raymūdus de cęnobio, quod vocant de Sancta Maria de Fitero, Deo Optimo Maximo annuente in vrgēti periculo diuinitus electus oppidi Calatrauēſis donationem accipit, ea tamen conditione, vt oppidū ab hoſtili incurſu tutū ſeruaret, vt propenſius ſubiectam hiſtoriam narrat auctor annalibus triū militarium ordinum ad Calatrauenſem hiſtoriā, capite ſecundo, & tertio.

Raymūdus vero hinc Abbas religioſiſſimus inde vir fortiſſimus, comite fratre Iacobo Velazquez inflāmati animi ſtudio raptus pedeſtri, equeſtriq; auxilio ſtipatus, gratioſiſſimis imperiis indulgētijs (quas vocāt de Cruciata) in illorū indultum, qui fortiter pugnando in acie occumberent, nec multo intermiſſo temporis interuallo Raymūdus celeritate feſtinus oppidū alicubi diſſipatum muniuit, hinc non pauci illorum equitum, quos conſcientiæ æſtus, & bellandi ardor impellebat, peculiari, & honeſto habitu, & ad arma tractanda expeditiori ſunt vſi. Quā multas ab hoſtibus victorias ex hoc Calatrauēſi pręſidio partas, quamuis Chriſtianorum ſanguine cruentatas legimus. Cum hęc apud Calatrauam contra Barbaros gerūtur, equeſtris ordo apud Luſitaniā rudis adhuc, & informis nec Apoſtolicæ Sedi ſtabilitus cum Barbaris contendebat, vel cū in eorum finibus præliaretur, vel cum eus a noſtris prohiberet. Iam Monterius primus militiæ magiſter apud Eboram præſenti vita functus Deo viuebat, cui Alphōſus primus Luſitaniæ Rex oppidum Mafram arcemque in Olyſiponenſibus confinibus ſuppeditauerat: quādo anno milleſimo centeſimo quadrageſimo ſeptimo illud a Maurorum tyrānide recepit, recuperata deinde Ebora anno milleſimo cēteſimo ſexageſimo ſexto iam Apoſtolicę Sedi confirmata Calatrauenſi militia ſub Alexādro III. Pōtifice Maximo anno milleſimo centeſimo ſexageſimo quarto, interpoſitis decem annis, poſt receptam a Barbaris ciuitatem Eborenſem, ad ſalutis noſtræ annum milleſimum centeſimū ſeptuageſimum ſextum, Equites huius militiæ adhuc Eborenſis cum in dies ſingulos magis, ac magis pro Rep. Chriſtiana debellandorum Barbarorum ſtudio ardeſcerent, æmulari maxime placuit Calatrauenſem ordinem, & obedientia, cui ſe dicarent, & diſciplina; cui ſe libenter committerent, ſancta æmulatione imitari voluerūt, deuotiq; animi propenſione Militaris religionis illam matrem appellare. Quod equidem nequaquam intelligendum eſt accidiſſe; ſi reſpicias ad primam & adhuc informem Calatrauenſis Militię originem: ſiquidem plane liquet noſtrum apud Eborā equeſtrem ordinē prius Barbaros debellaſſe, eodemq; propagandæ Reipublicæ ſtudio quam Calatrauēſem, quę vndecim annos poſt Eborenſem felici auſpicio incepit, ſub quod tempus non ſe Eborenſis Calatrauenſi ſubdidit: ſiquidem poſt a Sede Apoſtolica approbationem ſeſe ſubditum ſubmiſiſſe reperimus. Quam probatam legimus ab Alexandro III. Pontifice Maximo, anno ab hominum recreatione milleſimo cēteſimo ſexageſimo quarto, vt ex diplomate publico ipſius, bullis arcūpendentibus conſtat primam approbationem teſtante. In quo primo diplomate, non Eborenſem Militiam, non aliqua a Calatraua Eborēſi militiæ data prædia refert. Vnde lectori fit palam, non ante ſuam confirmationem Calatrauensē Eborenſes Equites in filios recepiſſe; Ex donatione vero ab Alphōſo primo Luſitano Rege Eborēſi eqtatui facta, necnō a

tem.

Digitized by Google

tempore vrbis captæ Eborenſis pulchre indagari poteſt, quibuſnam annis voluentibus Eborenſis Militia noſtro tempore Auiſenſis, in Calatrauenſem ordinem ſe inſinuatum ierit, quo namq; anno præciſe ſe dicauerit normæ & inſtitutioni ordinis Calatrauenſis, ex Chartophilacio haud conſtat; conſtabit ex Calatrauenſi. Verum tamen ſub annum milleſimum centeſimum ſexageſimum ſextũ non dum peracto anno milleſimo centeſimo ſeptuageſimo ſexto aliquo menſium ſpatio ante prædictũ annum milleſimum centeſimum ſeptuageſimum ſextum, hæc Militia Eborenſis a Calatrauenſi in filiam ſuſcipitur. Quãdo enim Alphonſus primus duabus arcibus apud Eboram, & Regia domo ſecundum militiæ magiſtrum Gondicalum Vtegas donauit, anno a Chriſto Seruatore milleſimo centeſimo ſeptuageſimo ſexto: iam prius milites Eborenſis ordinis Calatrauenſi ordini ſeſe ſubdidiſſe pro comperto habetur: vt ex ipſiuſmet donationis verbis conſtare videtur: donatio enim ſic habet.

Alphonſus Portugalliæ Rex miſericordia compunctus conſiderans ſalutem animæ & vtilitatem Chriſtianitatis, & defenſionem regni facio Gundiſalo Vtegas magiſtro Eborenſi & fratribus veſtris tam præſentibus, quam futuris in perpetuum promouendis ordinem S. Benedicti in Eboram tenentibus chartam ſcriptam donationis & firmitudinis de oppido meo apud vocatur Coluche cũ terminis ſuis vt habeatis & poſſideatis illud iure hæreditario. Facio etiam vobis chartam de domibus meis, quas habeo in Ebora cũ ſuo Alcacer veteri, & de vinea mea cum horto ſuo, qui iuxta illã ſtat facio adhuc vobis chartam de domibus meis, quas habeo in Sanctarene in Siſitigo.

Quæ domorum donatio præſtita eſt anno poſt Chriſti Natiuitatem milleſimo centeſimo ſeptuageſimo ſexto. Vnde manifeſte patet ex eiſdẽ donationis verbis (ordinem S. Benedicti in Eboram tenentibus) ante annum milleſimum centeſimum ſeptuageſimum ſextum Eborenſem Militiam Calatrauenſi ordini tam obſequium per obedientiam iddidiſſe. Nam Calatraua in Benedicti ordinem ſeſe in[illegible]uauerat: quamuis quonam anno præciſe ſe i[illegible]ſinuauerit, me prorſus latet, vt ſuperius recenſitum manet. Attamen ex hac prima donatione proculdubio conſtare videtur, hæc prima bona nẽpe veterem arcem aliamq; arcem, necnon aulam Regiam apud Eboram ſimul cum ceteris prædijs eadem donatione contentis, huic militiæ a primo Luſitano Rege pro meritis iam Religioſæ erogata fuiſſe; deinde a Sancho Secundo Rege Gundiſalo Vtegas ſ[illegible]undo magi[illegible] bil[illegible]a cõ[illegible]mataq; eſſe conſtat, vt ſcriptum eſt in donatione inuenta apud huius Au[illegible]ſis conuentus chartoph[illegible]cium, anno ab humani [illegible] [illegible]ſtratione milleſimo cẽteſimo octuag[illegible]imo octauo; in qu[illegible] [illegible]n[illegible] Gregorius VIII. Põtifex Maximus in ſecundo bul[illegible] [illegible]ndẽtibus diplomate quod Calatrauenſem cõtinet ap[illegible]p[illegible]bationem) eidem Calatrauenſi militiæ in omnem poſteritatem ſtabilunt om[illegible] bona, quæ præfatus ordo intra Luſitaniam poſſideret, non ideo quaſi aliqua ætate prædicta bona Calatrauenſis ordo veluti ab[illegible] [illegible]mus Luſita[illegible]i Regis donatione elargita in Regno Luſitano iure poſſideret. Verũ tamen eo quod tam Calatrauenſis Eborenſem in filiam ſibi innexuerat, Summ[illegible]s Pontifex, vt fit, filiæ bona in matre cõfi[illegible]mare voluit, non quaſi matris propri[illegible] bona, ſed [illegible]ecentis filiæ. Quibus rationibus q[illegible] [illegible]n cerniculo bene mic[illegible] is planius mẽdoſum narratu patet in Calatrauenſi hiſtoria ad i[illegible]lud paruum citatu capitis fragmentum, quod narrat Calatrauenſem magiſtrum Rodericum Garces, magiſtrum magiſtri commilitones Eborenſes Eborenſi arce veluti mercenario præmio donaſſe anno a Chriſto milleſimo ducenteſimo trigeſimo.

Quiſnam tertius Eborenſis Militiæ magiſter, quis deinde primus Auiſenſis ſecutus, quis denique Auiſenſis Mœnia templumque fundauerit.

Cap. IIII.

SI priſcis credimus annalibus, dominus frater Ferdi[illegible]andus Ioãnis Tertius ordinis huius Magiſter, vltimus Eborenſis, primus deinde fuit Auiſenſis. Ita memorat noſter Reſendius Eborẽſium antiquitatum libro c. 16. paulo ante finem, probaturque ex cat[illegible]logo ad huius Militiæ commentarium adaucto, qui iam ordine, quam numero prætéritos recenſet magiſtros. Alphonſus Luſitaniæ Rex ordine tertius Sancti filius Alphonſique primi ſc[illegible]icet nepos, huic magiſtro iuſtis de cauſis Auiſenſem ſitum patentibus longe lateque confinibus donat (diſtat Auiſium fere triginta millia paſſuum Septentrionem verſus) ſiquidem Eborẽſia campeſtria per planitiem diffuſa expulſis fuga tuſque Mauris non multum hoſtili impetu infeſtabantur eo quod Barbari fugati loca natura munita armis occupauerant, ſub his enim præſidijs priſci illi mortales confugiebant, quibus nõdum tot belli machinæ repertæ, & eo quod in hoc ſitu (ſi priſcis huius ordinis rationalibus credimus) aliquæ rupium crepidines, deniqs ſaxis inhoſpitalibuſque cautibus præruptæ prominebant hæ montium crepidines Barbari occupauerant arcibus aggeribuſq; defendi, ab Auiſio duodecim millia paſſuum diſtantes; aduerſo rapido torrente naſcentẽ ſolem verſus oppidum natura munitum occupauerant, noſtro tempore S. Antonius de Vayanionte vulgo nuncupa[illegible]t, [illegible]us inter oleaſtros ceteraque [illegible]rbuſta app[illegible]nt ruinæ locus nunc & [illegible]m munit[illegible]imi oppidi Gabeza de Vide confinib. continentur. Quod oppidum perenni fama, vel conditum, vel habitatum fuiſſe dicitur a quodam dynaſta Mahometano potentia præcellente nomine Bide, ad cuius ditionem etiam caſtellum de Vide dictum pertinuiſſe. Maurus namque caſtellum ſuo nomine donauit, v.g. Cabes de Bide, caſtel de Vide. Hunc ergo præruptum montem Auiſum dictũ Alphonſus ſecundus Rex Tertio Eborenſi Magiſtro, ſuoque ordini militari, & poſteris impertitus fuit, eo qđ natura ſua locus præceps & abruptus imminentenon rupe arduus, rapido torrente Auiſio Auiſenſi ſemicinctus, qui torrens arcem & conuentum noſtrum præterlabitur horrentibus cautibus ſpumans per molares cauernoſos deiectus profundo alueo exaſperatus inuoluitur, ita vt magna ex parte, non equiti modo, verum etiam & pediti vias pene inuias præbeat. Attamen Aquilonẽ verſus ducto ponte ſolidiſſimo crebros arcus ſuperne ſecto, & venientibus anguſto calle & gyrantibus per anfractus viarum difficiles ad oppidum præbebat aditus. Hic vere ille ſitus eſt, quem Rex tertio militiæ magiſtro dedit, non vero caſtellum, quod aſſerit chronographus trium ordinum ſupracitatus, ſub illud parui pagellæ fragmentũ, in quo de hoc ordine ſcribit ſub vno eodemq; verbo duo componit figmenta: Ex quibus ſit primum: Regẽ Luſitanum Alphonſum donaſſe caſtellum Auiſenſe ſecũdo Militiæ magiſtro, cum re vera nõ ſecundo, ſed tertio donauerit, nec item caſtellũ Auiſenſe quod nõdum extabat in rerum natura, ſed tantũ inculta loca, vndiq; imminenti accliuitate incta, &

inter

inter molariũ crepidines aſpera & ſcrupoſa, ad rem tamen militarem idoneam ad arcem vnde arcerẽt hoſtes ædificãdam, Talis enim ſitus opus erat: qui tot hoſtiũ impetus a vicinis arcibus ſuſtineret. Quę omnia vera eſſe conſtant ex donatione ab ipſomet Rege facta, quæ in ſcrinio huius conuentus latine exarata in membrana regalibus inſignibus dependenti bulla ſeruatur, anno milleſimo centeſimo octuageſimo primo. Quam donationẽ a primo ad imum non tranſſe imus, ne breuitati conſulentes, hiſtoriam luxuriare cogamus, ipſimet donationis debilitans verbis ſub id tempus non fuiſſe caſtellũ vllum in hoc ſitu, ſed fuiſſe tantũ collem a nidificantibus auibus Auiſium dictũ, vt propenſius enodabitur in breui compendio, quod Deo inſpirante de inſignibus ordinis, deque ſigillo componemus, in operis calce. Donationis.n. verba ſic ſonant. Ego Alphonſus filius Regis Domini Sanctij, & nepos Domini Regis Alphonſi vna cum vxore mea Regina Domina Vrraca & filio meo infante Domino Sanctio facio chartam donationis perpetuæ firmitudinis vobis Domino Fernando Ioannis magiſtro Eboræ, & fratribus veſtris tam præſentibus, quam futuris de loco illo, qui vocatur Auis, qui iacet inter Sãtarem, Coluchi, Alboram, Eluas, Ablãtes, Recenſiiſque huius loci conterminis ita dici, tali pacto quod in loco ſupradicto Auis caſtrum ædificetis & populetis.

Ex quibus verbis luce meridiana clarius patet, Regem Alphonſum ſecundũ nullo modo largitũ fuiſſe caſtrum apud Auiſium Eborẽſi ordini, ſiquidem nec opere barbarico nec politico caſtrum erectum extaret, ſed ſitum nudũ, ea tamen conditione, vt arcem erigerẽt, vnde obſtantes barbaros caſtella circumcirca tenentes commodius debellarent. Magiſter vero, vt primum per tẽpus licuit feſtinus inſtrumenta parari, lapides effodi, rudimenta aptari, foſſas aperiri, caſtri fundamenta feliciter iaci, arduum denique opus erigeri intendit. Quãta enim cautela, ne obſeruarentur a barbaris ſabulo opus inſurgebat apud priſtinum militiæ tomũ legere quis valebit. Cauti enim homines noctu furtum in opus incumbebant, laboreſque nocturnos ante lucem, ne animaduerterẽtur ſeſſo arbuſto velabant; quoad caſtrum eo ſublimitatis inducerẽt, vt ex eo iam irruentes barbaros poſſent depellere, ſibique præſidiu foret, & in dies ſingulos ædificiũ palam oſtentare haud pigebat, quod opus præter opinionem Maurorum animos penſiles habuit, tã caſtri quam conuentus opere perfecto, & murorũ ſoliditate ambito, quamuis nõ in multam altitudinem ducto, ſed quatenus ad cetera domicilia protegenda, non admodum prominentia par eſſet, vt illius antiquitatis veſtigia oculis mediantibus teſtatur. Quod enim temporis in pręclarum opus impẽſum fuerit ſignificabitur. Quod non adeo breue fuiſſe ſuſpicor, cum ſubter huius arcis aream ferri fodinas ſub illo tempore effoſſa ain viua caute cõtemplor. Quæ prolixum temporis ſpatiũ petebãt, ex quibus fodinis ferrũ effodiebatur, tam in fabricanda inſtrumenta, quam ad arma paranda, quo ferro inde ſuffecto non ex Cantabria ferrũ, nõ Mediolano petebant. Anno vero a Chriſto Domino nato milleſimo centeſimo octogeſimo quarto, arci vltima manu impoſita, in quo opere triennium impenſum eſt, præfatus Magiſter Dominus Ferdinandus Ioannis primus Coloniam Auiſenſem duxit ductamque ſolido & ſublimi muro circummuniuit, & per interualla turrib. & propugnaculis ambiuit, vt vere teſtatur lapis in plano quadratus Septẽtrionalem portam ſuper eminens, qui Gotticis inciſus characteribus ita habet

Ferdinandus Magiſter Dei gratia Ordinis Calatrauen. in Portugal. cum ſuo conuentu Plantauit annis in feſtiuitate Aſſumptionis Sanctæ Mariæ, E. M. CC. & II. Stefanus Martini Pater noſter pro anima eius.

Secundum Cæſarẽ: ſecundum vero morẽ Chriſtianum anno a Chriſto nato milleſimo centeſimo octogeſimo quarto. Vnde fit a prima donatione Auiſenſi magiſtro, ad vltimum arcis, & conuentus opus, & primo conditum oppidum, & primo ductam coloniam di Deiparæ Virginis Aſſumptionis dicato Idib. Auguſti tres effluxiſſe annos. Ex his duobus ſitibus Eborenſi nimirum, & Auiſenſi, ex trium primorum Magiſtrorum ætatibus, ex trium primorũ Portugalliæ Regum donationib. liquido conſtat, quænam & qualis prima huius militaris ordinis Eborenſis origo fuerit, quæ ſub noſtram ætatem Auiſenſis ordo feliciter nuncupatur, quã vt vulgi recitatam hiſtoriam ad breuiorem ſtylũ redigere nõ potui, tum annalium inopia, quorum pars temporis iniuria periit, pars furtim ſublata, pars denique vſu attrita, & in controuerſijs inter ordinẽ, & ordinarios oblata, & in actibus appenſa nunquam ſcrinio fuerit reſtituta. Attamen dũmodo pij pectoris ſtudio inſeruiam, quamuis non pauca quæ proferrem animum ſubibant, quæ de vario huius ordinis ſucceſſu ſcribentem non peniteret; cuius facta quamuis per ſe glorioſa: attamen indigna obliuione obruta in occulto latent: cuius priuilegia & immunitates priſtino fauore ſublato ſpreta iacent: ſed quãuis in operis calce bene tamen aliquid de inſignibus ordinis ponam deque huius ordinis ſigillo lectorem certiorem faciam. Anno vero a Chriſto nato milleſimo ducenteſimo quarto, Innocentius Tertius Pont. Max. hanc Militiam Auiſenſem ſeu Eborenſem cum bonis ſuis confirmauit, & ſub tutelam S. Ap. excepit, conſtat ex diplomate bullato.

Quibus inſignibus olim, quo item ſigillo hic ordo antiquitus Eborenſis, modo Auiſenſis nobilitatus fuerit.

CAP. V.

NOn in ſuo primordio, non ante, non poſt cõfirmationem, non aliquot poſt annis reperimus noſtrates equites aliquibus priuatis inſignib. nec aliquo pri[illegible] ſigillo vſos fuiſſe. S[illegible] poſtquã Auiſenſes Magiſtri nõnulla rur[illegible] [illegible] teuſim dabãt aliqua ordinis inſignia in minu[illegible] c[illegible] a m cila alba vel nigra bullis circumrotata [illegible] imus. Propria vero, & p[illegible] [illegible] atio tis erat, vt ex ip[illegible] forma inda[illegible] p[illegible] tiam huc traoslata declinari vol[illegible], ve[illegible] [illegible] tum ſimulacrũ, a primo Port[illegible] R[illegible] Alphõſo donati apud Eboram, quod [illegible] aliud recens caſtrum fabricatum fuit, id [illegible] dinc ad vrbis defenſionem ædificatum forte fuit. Solũ vero hoc vetus caſtrum ſibi primo donatum fortiſſimi viri in fortitudinis inſigne cepere & oſtentauere pęma Chriſti Domini cruce, ſub quo vexillo omnes militares ordines hoſtium armatas copias debellãdo profligabant, vt egregie trium mili[illegible] [illegible] hiſtoriographus notatum refert. Deinde ſub cuius diſciplina militab[illegible]nt Calatrauen[illegible] compedens ſibi arrogarũt, ſunt enim binæ pe[illegible], quæ lin[illegible] inde caſtrũ aſtant. Priuata vero huius oppidi Auis inſignia, illę ſunt aquilæ, quę ſuper turriũ faſtigia apparent

perant, eo quod perennis ſit fama in hoc Auiſenſi cliuo, in torrente in deiecto (quo nunc domeſticorum noſtrorum domicilia imminent) aquilam nidificaſſe, ſacra pagina teſtante, aquila in arduis ponit nidum ſuum. Hinc duo tantum aquilas, (tandem enim non amplius aquila pullos ouis excludit) ſibi ordo in vexillis ſuis arrogauit. Ex quibus aquilinis pullis ſua inſignia Auiſenſis ordo ante capeſſit, & hoc ſiue vulgari pronomine, ſiue vt potius reor, quod Aquila ſuper omnes primatum volucres teneat. Nam idemmet Auiſenſe oppidum hanc memoriam noſtra ætate & affectat & retinet, regalique vexillo hinc regia inſignia, inde ex aducrſo aquilam vnam integram glorioſe oſtentat, necnon publica huius oppidi obſignatio aquilæ vnius effigiem ſeruat, ita videatur oppidum vnius, ſcilicet, matris ordo vero duarum, ſcilicet, pullorum effigies in publicis cauſis inſculpere, vt in maiori ſigillo perſpicue clareque videre licet. Additur & aliud breuius ſigillum, quod communi vſui frequenter inſeruire ſolet.

Magiſtrorum, atque gubernatorum huius Auiſenſis Militiæ catalogus.

Domnus Ferdinandus Monterius. 1	*Domnus Frater Gilius Pyrez.* 12
Domnus frater Gondizalus Viegas. 2	*Domnus frater Alphon. Mēdeſius.* 13
Domnus frater Ferdinand. Ioannis. 3	*Domnus frater Garcia Vaz.* 14
Domnus frater Ioannes Portarius. 4	*Domnus frater Io. Roder. Pimātel.* 15
Domnus frater Martinus Ferdinā. 5	*Domnus frater Iacobus Garcia.* 16
Domnus frat. Ferdinādus Suarez. 6	*Domnus frat. Martinus de Auelar.* 17
Domnus frat. Laurētius Alphonſi. 7	*Domnus frat. Egas Martir.* 18
Domnus frat Ioannes Pirez. 8	*Domnus Io. poſtea Rex hoc nōie primus qui vrbē ceptam à Mauris cepit.* 19
Domnus frat. Vaſcus Alphonſi. 9	
Domnus frat. Gilius Martini. 10	*Domnus frat. Ferdinādus Rodriguez de Sequeira.* 20
Domnus frat. Garcia Pyrez. 11	

Hucuſque canonici recenſentur Magiſtri, ſequuntur deinde gubernatores per Apoſtolicam authoritatem.

Infans Ferdinandus Ioannis hoc nomine primi Regis filius. 21	*Rex Ioan. hoc nomine ſecundus.* 23
Dominus Petrus infans Aragonenſis Rex infantis Petri filius. 22	*Princeps Alphonſ. Ioan. regis filius.* 24
	Princeps Georgius Ioannis ſecundi regis filius. 25

Sub hoc tempore equeſtris Magiſtratus apud Auiſum Regię coronę & ditioni adſcriptus adauctusq; fuit, ipſiquemet Reges militię moderatores, & perpetui adminiſtratores, authoritate Apoſtolica ſubſtituti fuere.

Rex Ioannes hoc nomine tertius. 26	*Regis Philippi Sacra Maieſtas, qui feliciter noſtra ætate huius Militiæ moderator eſt ſummus.* 29
Rex Sebaſtianus hoc nōie primus. 27	
Rex Henricus Cardinalis. 28	

IN DOMINVM FRATREM FRANCISCVM DOAVELAR.

(AVELAR ENIM VIGIL INTERPRETATVR)

De vigilantia in excitandis Auiſenſis Militiæ antiquitatibus, ſuus familiaris frater Ioannes de Caminna, in ipſius conuentus Magiſter interpellat.

SI memini, vigilis tibi dat proſapia nomen,
Illiſu, excubitor, qui fuit ante ducis.
Degener excubitor minimè Franciſce fuiſti:
Mille modis vigiles, ô pater arme vigil.
Te vigilem Muſæ prima videre legentem:
Canone te vigilem tempora lapſa ferunt:
Te ſcholis multum vigilem ſacra pagina vidit:
Sanctorum aſſiduus dum vigil alta legis.
Ex vigil in fabricis, ſacra vigil æde Decanus*:*
Abbas ipſe vigil, præſul & ipſe vigil.
Quam vigilat populi doctor, vigil ipſe ſacerdos:
Vita & exemplis, officiiſque vigil.
Militiæque vigil, veterum monimenta reuoluens:
Mille vigil vicibus candide præſul ædes.
Præmia parta tenens ſimul es vigil, atque beatus,
Christus quem veniens inueniet vigilem.

Digitized by Google

INDEX OMNIVM QVÆSTIONVM, ET ARTICVLORVM, ET DVBIORVM,

QVAE IN HOC PRIMO TOMO CONTINENTVR.

In quo lector curioſus poteſt videre varia, vtilia, & principalia, breuiter ſummata eorum, quæ in eo ventilantur.

Quæſtio I.

De religione in communi, in ſex articulos diuiſa. p. 1.

ARticulus primus, vnde habuerint originẽ religiones. p. 1. c. 1.

Artic. ſecundus, quæ requirantur modo ad hoc, quod votum religionis ſit ſolemne. p. 1. c. 2.

Dubitatur circa iſtum articulũ, vtrum collegiũ in quo tria vota promittuntur ſine authoritate ſedis Apoſtolicæ congregatum ſit licitum. p. 2. col. 2.

Articulus tertius, vtrum canonici regulares ſint vere monachi. ibid. Et an canonici Cathedralium Eccleſiarum ſint eiuſdem rationis.

Artic. quartus, vtrum perſonæ Societatis Ieſu ſint proprie religioſi, in quo defenditur hic religioſus ſtatus ab aliquib. impugnationibus, & probatur Summum Pontificem poſſe efficere vt votum ſimplex dirimat matrimonium, p. 3. col. 2.

artic. 5. vtrum ſit licitum diſputare an Societatis inſtitutum ſit vere religioſorum. p. 5. c. 2.

art. 6. vtrum profeſſi in ordinibus Militaribus ſint veri religioſi, p. 6. c. 1.

Quæſtio ij.

De ordinibus Mendicantibus, & eorum origine, in nouem articulos diuiſa p. 7. c. 2.

ARticulus primus, Qui ſint ordines Mendicantes, p. 8. col. 1

art. ſecundus, vnde habuerit exordium ordo Prædicatorum. p. 8. c. 2

Artic. tertius, A quo habuit originem religio fratrũ Minorum, in quo articulo extollitur varietas profeſſorum huius ſacræ religionis, in quo eius decor & pulchritudo maxime conſiſtit, p. 8. col. 2

Articulus quartus, vnde traxit originem ordo Eremitarum S. Auguſtini, p. 10. col. 1

artic. quintus, vnde habuit originem religio Carmelitarũ, in quo articulo de origine, & progreſſu Diſcalciatorum etiam agitur, p. 10. c. 2.

Art. ſextus, vnde habuit originem ordo Seruorum Beatę Mariæ, p. 11. c. 1

Artic. ſeptimus, vnde habuit originem ordo Minimorum, p. 11. col. 2.

articulus octauus, vnde habuit originem cõgregatio Sancti Hieronymi Ieſuatorum, ibid.

Articulus nonus, vnde habuit initium religio Societatis Ieſu, ibidem, & an inter mẽdicantes quoad omnia eius membra computentur, p. 12. c. 1

Quæſtio iij.

De initio ordinum non mendicantium, in decem & ſeptem articulos diuiſa, p. 13. c. 1.

ARticulus primus, A quo habuit originem ordo canonicorum regularium, in quo explicatur varietas horum canonicorum, & de quibus ſit mentio in ſacris canonibus, p. 13. c. 2

articulus ſecundus, A quo habuit originem ordo D. Benedicti, p. 14. c. 1

artic. tertius, A quo habuit originem congregatio montis Oliueti, ibid. c. 2.

artic. quartus, a quo habuit originem congregatio vallis vmbroſæ, ibid. c. 2.

artic. quintus, vnde habuit originem ordo Ciſtercienſium, ibid c. 2.

artic. ſextus, a quo habuit originem congregatio Camaldulenſium, p. 15. c. 1.

art. 7. vnde habuit originẽ ordo Celeſtinorũ, ibi. c. 1

artic. octauus, a quo habuit originem ordo Carthuſienſium. ibid.

artic. nonus, a quo habuit originem congregatio Eremitarum Sancti Hieronymi e Piſa, ibid. c. 2.

artic. decimus, a quo habuit originem congregatio Eremitarũ S. Hieronymi Hiſpaniarũ, ibi. c. 2.

art. vndecimus, a quo habuit originem ordo fratrum Crucigerorum, p. 16. c. 1

articulus duodecimus, a quo habuit originem religio Sanctiſſimæ Trinitatis, in quo fundatoris & fundationis confratriæ Miſericordiæ in Luſitano Regno proponitur initium, ibid. c. 2.

art. decimuſtertius, a quo habuit originem congregatio S. Marię de Mercede. ibid. c. 2.

artic. decimus quartus, vnde habuit originem congregatio clericorum regularium, p. 17. col. 1

art. 15. a quo habuit initium congregatio clericorũ miniſtrantium infirmis, ibid. c. 1.

artic. 16. a quo habuit originem congregatio noua clericorum regularium. ibi. c. 2

art. 17. a quo habuit originem congregatio S. Georgii in Algala, cuius profeſſores in Regno Portugalliæ Loyos nuncupatur, ibid. c. 2

Quæſtio iiij.

De origine conuentualitatis & Obſeruantię, in tres articulos diuiſa. pag. 17. col. 2.

ARticulus primus, a quo habuit originem conuentualitas religionis Patris noſtri Franciſci, in quo de mira huius religionis fęcunditate aliqua proponũtur, & de extinctione conuentualitatis in partibus Hiſpaniarum agitur, p. 28. c. 1.

attic. ſecundus, De origine fratrum Minorum de obſeruantia, p. 29. c. 1

articulus tertius, vnde cęperit conuentualitas in alijs religionibus, ibid. c. 2

Digitized by Google

Quæſtio v.

De ordinibus Militaribus quoad eorum numerum & principium in ſex art. diuiſa. p.20.c. 1.

ARticulus primus, Quis fuerit Templariorum ordo,& de eorum fine, p.20.col.1.

Articulus ſecundus, Quę fuit ordinis Militaris S. Ioãnis Baptiſtę origo, in quo articulo huius ordinis priuilegia confirmata a Gregorio XIII. proponuntur, ibid.col 2

Articulus tertius, Vnde habuit originem ordo Militaris de Calatraua. p.21.c.1

Articulus quartus, quã originem habuit religio Militaris de Alcantara, ibidem.

Articulus quintus, Vnde habuit originẽ ordo Militaris S. Iacobi. ibi.col.1

Articulus ſextus, Vnde habuit originem ordo de auis in Regno Luſitano, ibid.c.2

Quæſtio vj.

De ſtatutis & ordinationib. & priuilegijs Apoſtolicis in communi, quibus hæc religionum monarchia conſeruatur, in decẽ & ſeptem art. diuiſa. p.21.c.2

ARticulus primus, Quotuplex ſit ſtatutũ Apoſtolicum regularibus directum. p.21.c,2.

Articulus ſecundus, Vtrum omnia quæ in iure canonico ſtatuuntur obligent. p.22.c.1

Articulus tertius, Vtrum ad hoc quod iſtæ leges canonicæ obligent neceſſe ſit quod ſint ſolenniter promulgatæ, p. 23.c.1

Articulus quartus, Vtrum conſtitutio liget illos, ad quorum notitiam venerit ante lapſum duorum menſium a promulgatione eiuſdem, ibid.c.1

articulus quintus, Vtrum conſtitutio pontificia irritatoria obliget ſtatim poſtquam Romę eſt promulgata, ita vt actũ in contrarium ſit irritum, in quo articulo aliqua decreta concilii & conſtitutionum Pontificalium explanantur, p.23 c 2

artic.ſextus, Vtrum ad hoc vt lex canonica habeat vim legis, ſit expectandus populi conſenſus, pa. 24.col.1.

Artic.ſeptimus, Vtrum liceat ſupplicare Papæ vt ſuas cõſtitutiones reuocet, & moderetur, in quo articulo ponitur differentia inter reſcriptum Papæ & conſtitutionem Apoſtolicã dicendo, quod poſita ſupplicatione reſcripti ſuſpenditur eius executio, non autẽ appoſita ſupplicatione conſtitutionis, cuius differentiæ ratio iuridice & Theologice indagatur. ibid.col.2.

art.octauus, Vtrum reges, & principes & ſuorum tribunalium conſiliarii poſſint detinere literarũ Apoſtolicarum executionem ſine timore excommunicationis Bullæ cęnæ Domini, p.25.c.2

artic.nonus. Vtrum ſuſpenſio literarum Apoſtolicarum poſſit fieri ſine aliqua iuſta cauſa ſupplicatione interpoſita, ibid.c.2.

artic.decimus, An conſtitutio non recepta liget, p. 26.c.1.in qua intellectus ad conſtitutionem Clementis Octaui, de largitione munerum regularibus prohibita per tranſennam explicatur.

art. vndecimus, Quando dicatur conſtitutio non recepta vt non habeat vim obligandi, p.27.c.1

artic.duodecimus, Per quot actus contrarios legis obligatio ſciente principe euacuatur in quo conſtitutiones de agitatione taurorum enodantur, ibid.c.2

artic.decimus tertius, Quando lex poſitiua obliget ad peccatum mortale. p.28.c.1.

artic.decimus quartus, Vtrum regulares legibus ciuilibus obligentur, p.29.c.1

artic.decimus quintus. Vtrum leges pęnales obligent in conſcientia, ibi.c.2

artic.decimus ſextus, Vtrum legum pęnaliũ tranſgreſſores ante latam ſententiam pęnas ipſas ſubire teneantur. ibi. in qua modificantur conſtitutiones pęnas ipſo iure, & ipſo facto imponentes.

artic.decimus ſeptimus, Vtrum conſtitutio dicatur reſpicere præterita vel futura. p.20.c.2.

Quæſtio vij.

De priuilegijs in communi, quibus religiones conſeruantur in ſex articulos diuiſa. p.30.c.2.

ARticulus primus, A quo dicatur, & quid ſit priuilegium, p.30.c. 2

articulus ſecundus, quotuplex ſit priuilegium. pa. 30.col.1

articulus tertius, Vtrum appellatione priuilegii veniat conſuetudo immemoralis, ibi.c. 2.

articulus quartus, quid ſignificat hoc nomen Maremagnum, ibid.

articulus quintus, vtrum priuilegium neceſſario debeat dari in ſcriptis, p.32.c.1

artic.ſextus, Vtrum priuilegium ad hoc vt valeat ſit neceſſarium, vt promulgetur. ibi.c.2

Quæſtio viij.

De priuilegijs quoad ſuam confirmationẽ, innouationem & vſum, in decem, et ſex art. diuiſa. p.32.c.2.

ARticulus primus, Vtrum Papa confirmauerit priuilegia regularium, in quo diuerſa priuilegia aliquarum religionum confirmata referuntur, p.33.col.1.&c.

artic.ſecundus, Vtrum poſſimus modo vti priuilegiis, quæ non ſunt in vſu, in quo declaratur, quid velit Gregorius. XIII. quando confirmauit priuilegia regularium quatenus ſunt in vſu. p.35.c.2

artic.tertius, Vtrum Sixtus Quintus ſubiiciens illa verba, quatenus ſunt in vſu, aliquid noui conceſſerit, in quo declaratur quid importet confirmatio ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis. p.36.c.2.

articulus quartus, Vtrum priuilegium perditum per non vſum, quoad religionem, cui directe eſt conceſſum, perdatur etiam quoad alias religiones quib. per extenſionem eſt communicatum, p.37.c.2

artic.quintus, Vtrum lex & priuilegium quod imponit pęnam ipſo facto poſſit derogari per contrariam conſuetudinem. p.38.c.2

artic.ſextus, Vtrum priuilegia contra decreta ſacri Conc. Trid. ſint abrogata, ibi. in quib. aliqua declarãtur Conc. Trid. decreta, & conſtitutio Pii IV. in qua derogantur priuilegia contra dicta decreta, explicatur.

artic.ſeptimus, Quæ priuilegia derogentur per Cõcil. Trid. p.40.c.1. in quib. loca Concilii enumerantur, quæ priuilegiorum regularium ſint correctoria.

artic.octauus, Vtrum priuilegia, quæ ſunt contra ſacros canones alios a decretis Conc. Tridẽ. ſint per conſtitutionem quandam Gregorii XIII. reuocata, p.41.c.1

artic.9. Vtrum priuilegia regularium reuocata per Con. Tri. ſint mõ valida in foro cõſcientiæ, ibid.

articulus 10. Vtrum Pontifices a Clemente VII.

confir-

Digitized by Google

confirmauerint priuilegia regularium in foro exteriori etiamſi eſſent contra Concilium Lateranenſe, ibid.
Articulus vndecimus, Vtrum clauſula generalis nõ obſtantium tollat legem iuratam, pag.42.col.2.
articulus duodecimus, Quomodo ſit intelligenda illa clauſula poſita in bullis & confirmationibus priuilegiorum regularium, ſcilicet contradictores quoslibet, & rebelles etiam per quaſcunque cenſuras & pęnas Eccleſiaſticas, ibid.
artic. decimus tertius, Quomodo intelligenda ſit illa clauſula, omni appellatione poſtpoſita, ibid.
articulus decimus quartus, Quid ſibi vult clauſula poſita in confirmationibus priuilegiorum, inuocato etiam ad hoc auxilio brachij ſecularis, pag. 43.col.2.
articulus decimus quintus, Quomodo intelligenda ſit illa clauſula poſita in confirmationibus priuilegiorum, ſcilicet, ſupplentes omnem defectum pag.44.col.1.
articulus decimus ſextus, Vtrum exemplar deductum ab originali priuilegio non citata parte, cui intereſt, valeat, ibid.col.2.

Quæſtio ix.

De priuilegijs quoad ipſorum ceſſationem, & reuocationem, in vndecim articulos diuiſa. Pag.45.col.2.

ARticulus primus, Vtrum priuilegia & reſcripta Papæ eo mortuo expirent, pag.45.col.2.
articulus ſecundus, Vtrum generales ordinum; capitula generalia & prouincialia poſſint reſtringere vel tollere à guardianis, vel alijs fratribus vſum priuilegiorum Apoſtolicorũ, pa.46.col.1.
articulus tertius, Vtrum priuilegium reuocatione tollatur, ibi.co.2. in quibus dubia, quæ circa hoc tractantur à Doctoribus, vẽtilantur, ſcilicet, quo modo conceſſo ſecundo priuilegio videatur Papa reuocare primum, ſiue ſit incluſum in corpore iuris, ſiue non.
articulus quartus, an priuilegium tempore tollatur, pag.48.col.1.
articulus quintus, vtrum leges derogantes conſuetudinem derogent etiam futuram, & etiam immemorialem, ibid.col.2.
articulus ſextus, Quomodo intelligatur illa clauſula poſita in aliquibus priuilegijs, ſcilicet quod non cenſeantur reuocata niſi de eis fiat mentio de verbo ad verbum, pag.49.col.1.
articulus ſeptimus, Vtrum non obſtantiæ poſitæ in dictis confirmationibus, & in bullis derogent in totum priuilegia, quibus apponuntur, ibid.col.2.
art. octauus, Vtrum poſſimus vti priuilegijs noſtris non reuocatis cõtra inferiores à Papa, p.50 co.1.
articulus nonus, vtrum ſublatis priuilegijs alicuius monaſterij, aut religionis cenſeantur ſublata priuilegia ad inſtar, ibid.col.2.
artic.10. vtrum perdatur priuilegium regularium non viuendo ipſis regulariter, ibi. col.2.
artic.11. vtrum priuilegiatus poſſit vti ſuo priuilegio contra pariter priuilegiatum, pag.51.col.1.

Quæſtio x.

De ſtatutis factis in religionibus, in nouem articulos diuiſa. Pag.51.col.2.

ARticulus primus, Quid ſit ſtatutum & à quo fieri poſſit, pag.52.col.2.
articulus ſecundus, vtrum Generales, & Prouinciales imponentes præcepta circa res graues debeant ordinare, cũ conſilio patrum, pa.52.col.1.
articulus tertius, vtrum capitulũ generale alicuius religionis poſſit ſtatuere authoritate ordinaria ne recipiantur ad ſuum ordinem deſcendentes ex hæreticis, Iudæis & Sarracenis, ibi. col.2.
articulus quartus, vtrum capitulum generalis capituli repręſentatiuum poſſit tollere facta in capitolo generali authoritate Papæ, pag.53. col.2. vide hoc dubium declaratũ & limitatum infra. q.68.art.5. pag.667. col.1. in quo quæritur vtrũ conſtitutiones factæ à regularibus authoritate Apoſtolica confirmatæ poſſint ſine eiuſdem ſedis authoritate reuocari, & vide totã illam quæſtionem, in qua in omnibus eius articulis de materia huius quæſtionis agitur.
artic.5. vtrum aliqua perſona priuata poſſit procurare priuilegia cõtra ſtatuta regulariũ, p.53.co.2.
articulus ſextus, vtrum ſtatuta religionum in foro conſcientiæ obligent ad pęnam, pag.54.col.1.
articulus ſeptimus, vtrum moniales teneantur ad ſtatuta facta in capitulis generalibus, & Prouincialibus ſuorum ordinum, ibi.col.2.
articulus octauus, vtrum ſtatuta facta præter regulam D. Patris noſtri Franciſci obligent modo ad culpam, ibid.
articulus nonus, vtrum Papa confirmando ſtatuta regularium prætendat remouere eos per illa ab ſtricta obſeruantia quam habent, pag.65. col.1. in quibus dicitur, & probatur zelus Papæ in reformatione regulariom, maximè intentus.

Quæſtio xj.

De ſacris canonibus priuilegijs & ſtatutis quoad eorum explicationem, in nouem articulos diuiſa. Pag.56.col.2.

ARticulus primus, Vtrum declaratio ſacrorum canonum, & priuilegiorum pertineat ad principem ſolum, pag.56.col.2. in quibus paginis duæ commiſſiones à ſede Apoſtolica emanatæ proponuntur, quibus Cardinalibus ſacræ congregationis Concilij Triden. committitur facultas declarandi ipſius Concilij decreta.
articulus ſecundus, Vtrum declarationes congregationis Cardinalium obligent in foro interiori & exteriori, pag.57.col.2.
articulus tertius, Vtrum liceat doctoribus ius canonicum, & priuilegia declarare, pagin.58.col.1. in quibus explicatur quomodo liceat doctoribus Concil. Trid. explicare. Explicatur deinde quæ authoritas ſecundũ ſententiam D. Auguſtini declarationibus doctorum debeat præſtari.
articulus quartus, Vtrum præferendus ſit Theologus Canoniſtis in interpretatione dubiorũ quæ tangunt forum conſcientiæ. pag.59.col.1.
articulus 5. Vtrum prælati religionum habeant facultatem ad iura & priuilegia interpretanda ibi.
articulus ſextus, Quomodo decreta & priuilegia ſint explicanda, pa.60.col.1 &c. in quibus paginis ponuntur quatuordecim regulæ quibus leges, & priuilegia explicantur quæ regulæ late ẽt proſequuntur & confirmantur.
Prima regula eſt, quod proęmia canonum & priuilegiorum continent cauſam finalem, ibid.
Secunda regula quod priuilegia & conceſſiones recipiunt interpretationem à ſupplicatis. ibi.
Tertia regula quod verba legum & canonum, & priuilegiorum debent intelligi ſecundum id ad quod principaliter proferuntur, ibid.
Quarta regula, quod vna ſcriptura declaratur non ſolum per aliam partem eius, ſed etiam per alias omnino ab ea ſeparatas, pag.60.col.2.
Quinta regula, Quod voluntas legiſlatoris declaratur a veriſimili. pag.61.col.1.
Sexta regula, Quod debemus conſiderare vtrum conceſſiones ſint fauorabiles an odioſæ, ibid. in

quibus declaratur quando conceſſio ſit fauorabilis an odioſa.
Septima regula, Quod lex ita debet interpretari quod ipſa minimè inutilis reddatur, ibid. col. 2.
Octaua regula eſt, quod ea quæ cõcernunt religioſos, debent interpretari de bono, & æquo, ibi. & pag. 62. col. 1. in qua declaratur quid apex iuris importet, & deciſio cuiuſdam caſus reſoluitur.
Nona regula, Quod quando lex non diſtinguit nec nos diſtinguere debemus, ibid. col. 2.
Decima regula, Quod priuilegia conceſſa regularibus debent interpretari fauorabiliter, ibid.
Vndecima regula, Quod lex non includit illud, ad quod mens & ratio authoris non ſe extendit, ibi. de cuius regulæ explicatione vide late inſta hoc tom. q. ibid. in qua quæſtione per quatuor articulos diffuſe tractatur de conſtitutionibus ciuilibus & canonicis quo ad earum extenſionem, & reſtrictionem.
Duodecima regula, Verba legis ſunt intelligenda ſecundum ſubiectam materiam, pag. 63. col. 1.
Decima tertia regula eſt, Quod quando proprietas verborum repugnat ad improprietatem recurrere debemus, ibid.
Decima quarta regula eſt, Quod argumentum à ſimili in legibus pœnalibus non valet, ibid.
Decima quinta regula eſt quod Papa reſcribendo præſumitur ſe conformare cũ iure cõmuni, ibi.
Articulus ſeptimus, An leges & priuilegia ſecundum conſuetudinem interpretentur, ibid. col. 2.
Artic. octauus, quid requiritur ad hoc, vt ſit rationabilis conſuetudo ad legem explicandam, ibi. pag. 64. col. 1.
Articulus nonus, Vtrum priuilegium principis ſit ample interpretandum, ibid. col. 2.

Quæſtio xij.

De Abbatibus et Abbatiſſis quoad eorum eſſentiam & differentiam, in ſex articulos diuiſa. Pa. 65. col. 1.

ARticulus primus, Quid ſit Abbas pag. 65. co. 1.
Articulus ſecundus, Quid ſit Abbatiſſa, ibid. col. 2.
Artic. tertius, Vtrum benedictio Abbatis, & Abbatiſſæ ſit reiterabilis, ibid. col. 2.
Artic. quartus, Vtrum Abbates non benedicti habeant eadem priuilegia quæ habent benedicti, pag. 66. col. 1.
Artic. quintus, Quæ ſint regularium prælatorum ſpecies, ibid. col. 1.
Articul. ſextus, Vtrum Guardiani & eorum vicarij ſint prælati, ibi. col. 2.

Quæſtio xiij.

De Abbatibus & Abbatiſsis quoad qualitatem legitimationis, in viginti quatuor articulos diuiſa. Pag 67. col. 1.

ARticulus primus, qui ſunt legitimi filij & illegitimi, pag 67. col. 2.
Artic. ſecundus, An filij illegitimi militum Alcantarę D. Iacobi de eſpada, nec non Calatrauæ ſint ſacrilegi. pag. 68. col. 2. per totam.
Artic. tertius, Vtrum per ingreſſum religionis tollatur illegitimatio quoad ordines pag. 69. col. 2.
Artic. quartus, Quis ingreſſus religionis tollat ipſo iure irregularitates quoad ordines, ibid. col. 2.
Artic quintus, Vtrum per ingreſſum religionis approbatæ omnis illegitimitatis irregularitas tollatur, non ſolũ quoad ſacros ordines, ſed etiã quo ad omnes prælationes, & dignitates, p. 70. col. 1.
Artic. ſextus, Quis poſſit diſpenſare cum religioſis illegitimis ad prælationẽ, pa. 71. col. 1. per totam in quibus de intelligentia conſtitutionũ Sixti V. & Gregorij XIV. circa illegitimos tractatur.
Artic. ſeptimus, Vtrum filius alicuius religioſi poſſit diſpenſari vt ſit prælatus in religione in qua ipſius pater habuit prælationem pag. 72 col. 1. in qua de intelligentia conſtitutionis Greg. XIV. circa illegitimos, & Conc. Trid. ſeſſ. 25. de reformatione, pag. 10. agitur.
Artic. octauus, An genitus ex concubina poſt cuius profeſſionem in religione approbata pater eius matrem in vxorem duxit, indigeat diſpenſatione vt poſſit eſſe prælatus ibi. col. 2.
Artic. nonus, Vtrum diſpenſatio illegitimorum poſſit fieri à patribus in congregatione intermedia, in ordine Minorum, ibid. col. 2. in qua tractatur quæ ſit differentia inter capitulum intermediũ, & congregationem intermediam.
Artic decimus, An illegitimus diſpenſatus in ſeculo vt beneficium curatum obtinere poſſit, poſtea religioſus factus indigeat noua diſpenſatione, vt poſſit eſſe prælatus regularis, pag. 73. col. 2. in quo articulo reſoluitur magnam eſſe differentiã inter legitimationem & diſpenſationem illegitimorum, & magnam eſſe differentiam inter diſpenſationem generaliter conceſſam, & diſpenſationem limitatam ad aliqua munera. Ex qua doctrina aliqua ſcitu digna quoad regulares in practica inferuntur.
Artic. vndecimus, Vtrum diſpenſatus in religione poſſit habere beneficium curatum pag. 75. col. 1.
Artic. duodecimus, Vtrum illegitimus factus canonicus regularis Eccleſiæ Cathedralis poſſit eſſe Archidiaconus eiuſdẽ ſine diſpẽſatione Papę. ib.
Artic. decimus tertius, Vtrum illegitimus poſt profeſſionẽ religionis poſſit eſſe vitius vel prouiſor alicuius Epiſcopi ſine diſpenſatione, ibid. col. 1.
Artic. decimus quartus, vtrum diſpenſatio illegitimorum requirat cauſam pag. 76. col. 1.
Artic. decimus quintus, Quæ cauſæ requirantur ad huiuſmodi diſpenſationem. ibid. col. 2.
Artic. decimus ſextus, Vtrum electo illegitimo in prælatum diſpenſatio facta cenſeatur, ibid.
Artic. decimus ſeptimus, Vtrum ad hoc vt valeat diſpenſatio, ſufficiat petere diſpenſationem illegitimationis in genere, pag. 77. col. 1.
Artic. decimus octauus, Vtrũ religioſus illegitimus poſſit eſſe diffinitor ſine diſpenſatione, ibi. col. 2.
Artic. decimus nonus, Vtrum illegitimi poſſint eligi diſcreti ad capitula generalia, & prouincialia ibid. col. 2.
Artic. vigeſimus, vtrum religioſus illegitimus poſſit eſſe ſine diſpenſatione magiſter nouitiorum, cõfeſſor monialiũ, & vicarius cõuẽtus, p. 78. c. 1.
Artic. vigeſimus primus, vtrũ moniales illegitimæ poſſint eſſe Abbatiſſæ ſine diſpenſatione, ibi. c. 2.
Art. vigeſimus ſecũdus, Quis poſſit cũ monialibus illegitimis diſpẽſare, vt ſint Abbatiſſæ, p. 79. c. 1.
Articul. vigeſimus tertius, vtrum prælati regulares poſſint cum familiaribus illegitimis monaſteriorum diſpenſare, vel habere poſſint beneficium ſimplex aut curatum, ibid. col. 2.
Artic. vigeſimus quartus, vtrum iſta diſpenſatio debeat fieri à dictis patribus cum Generali, Prouinciali, aut intermedio capitulo, pag. 80. col. 1.

Quæſtio xiv.

De Abbatibus & Abbatiſsis quoad genus, in quatuordecim articulos diuiſa. pag. 80. c. 1.

ARticul. primus, vtrum deſcendentes ex Iudæis, Saracenis, & hæreticis poſſint eſſe prælati in

Digitized by Google

religione Minorum regularis obſeruantiæ,pag. 80.c.2
Articulus ſecundus, Vtrum omnes deſcendentes ex Iudæis, Sarracenis & hæreticis incluſiue cõprehendantur in conſtitutione Pauli IV. 81.c.2 &c. in quibus late tractatus de explicatione dictæ conſtitutionis.
Articulus tertius, Vtrũ religioſus cuius tritaua fuit igne cremata poſſit eſſe prælatus in ordine Minorum, 83.c.2. &c. in quibus dubium hoc tripli ci ipſius diuiſione facta Iuridicis, & Theologicis rationibus illucidatur.
Articulus quartus, Vtrũ dictus religioſus teneatur in foro conſcientiæ credere habere ſuam deſcendentiam ab ipſa tritaua poſt cõmiſſum crimen, 86.c.1. in quibus de dubio practico, & ſpeculatiuo aliqua notanda dicimus.
Articulus quintus, Vtrũ nouiter conuerſus ex Iudaiſmo, & ex infidelitate comprehendantur in conſtitutionib. Pauli IV. & Greg. XIII. 87.c.1
Articulus ſextus, Vtrũ præfatæ cõſtitutiones includant omnes quos vulgus Luſitanum & etiam aliqua pars vulgi Hiſpaniç appellat Chriſtianos nouos, etiã ſi ante quintam generationẽ maiores eorum fuerint conuerſi, 87.col.2
Articulus ſeptimus, Vtrũ deſcendentes ex dicto genere maculato ſint priuati dictis officijs, & inhabiles, ad ea, ſi ſui progenitores vſq; ad quartam generationem incluſiue, condemnati ſunt propter hæreſim reconciliati, tamen ſunt Eccleſiæ, 88.c.1
Articulus octauus, vtrũ deſcendẽtes ex dicto genere maculato ſint priuati dictis officijs, & inhabiles ad ea ante latam ſententiam, ibid.col.2
Articulus nonus, vtrum fratres noſtri ordinis poſſint obedire prælatis ex dicto genere, cum primum ſciuerint ipſos eſſe comprehenſos in dictis conſtitutionibus, 89.col 1
Articulus decimus, vtrum ſupradictos ad dicta munera admittentes in excommunicationem ipſo facto incidant, & ſint priuati ipſo facto officijs & inhabiles ad ea, ibi.col.2
Articulus vndecimus, vtrũ hi qui profeſſi ſunt in noſtra religione ante conſtitutionem Clemẽtis VII. & Pauli IV. poſſint eſſe diffinitores, diſcreti capitulares, magiſtri nouitiorum, vicarij conuentuum, & confeſſores monialium, etiam ſi deſcendant ex genere maculato, ibid.
Articulus duodecimus, vtrũ profeſſi in noſtra religione ex dicto genere maculato poſſint eſſe prædicatores, 90.col.1
Articolus decimus tertius, vtrum moniales noſtri ordinis deſcendentes ex genere maculato comprehendantur in dictis cõſtitutionib. ibi.col.1
Articulus decimus quartus, vtrum in ordine Diui Hieronymi deſcendentes a Iudæis vel Sarracenis poſſint habere officia dicti ordinis, 91.col.1 Vide circa materiam iſtius quæſtionis articulũ 3.q.10.ſup.52.col.2 vbi quæritur, Vtrum capitulum generale alicuius religionis poſſit propria authoritate ſtatuere, ne recipiantur ad religionem deſcendentes ex infidelibus.

Quæſtio xv.

De Abbatibus, & Abbatiſſis quoad ſexum, & ætatem, in ſex articulos diuiſa.p.91.c.1

ARticulus primus, An feminę ſint capaces ſpiritualis poteſtatis, 91.col.1.
Articulus ſecundus, Vtrũ minores viginti quinq; annorum poſſint eſſe Abbates, 92.c.1

Articulus tertius, Quam ætatem debeant habere Abbatiſſæ, & Prioriſſæ, 92.col.2

Quæſtio xvi.

De Abbatibus, & Abbatiſſis quoad eorum durationem, in quinque articulos diuiſa.93.col.1

ARticulus primus, Vtrum magis conueniens ſit quod Abbates ſint perpetui quam temporales, 93.col.1
Articulus ſecundus, Quo temporis ſpatio durent modo officia generalium, & aliorum præpoſitorum, propoſitarumve, 93.col.2
Articulus tertius, Vtrum Abbatiſſæ finito triẽnio teneantur officium Abbatiſſatus renuntiare. 94.col.2
Articulus quartus, Vtrum patrono conſtituto a Papa ſuper quodã monaſterio monialiũ ad præſentandam Abbatiſſam habente poteſtatem debeat inſtitutio ipſius eſſe perpetua aut triennalis, 95.col.1
Articulus quintus, Vtrum collegiũ oblatarum teneatur eligere pręſidentem triennalem, an poſſint eligere perpetuã ſicut antiquitus eligebant, ibidem.

Quæſtio xvii.

De Abbatibus, & Abbatiſſis quoad poteſtatem iuriſdictionis in communi, in duodecim articulos diuiſa. 95.col.2.

ARticulus primus, Vtrum Abbates habeant immediatam iuriſdictionem in ſuos monachos, 95.col.2
Articulus ſecundus, Quo iure competat prælatis regularibus iuriſdictio ſuper monachos, 96.colum.1
Articulus tertius, An Guardiani, & Priores habeãt eandem iuriſdictionem quam habent Prouinciales, aut generales, 97.col.1
Articulus quartus, quam poteſtatẽ habeant Guardiani, & Priores ſecundum ſua priuilegia, ib.c.2
Articulus quintus, Vtrũ generales & prouinciales, aut capitula generalia & prouincialia poſſint reſtringere & tollere a Guardianis, & prioribus vſum dictorum priuilegiorum, 98.col.1.
Articulus ſextus, Vtrum Generales, Prouinciales, Cuſtodes, Priores, & Guardiani habeant iuriſdictionem delegatam aut ordinariam, ibid.
Articulus ſeptimus, vtrũ poteſtas prælatorum regularium poſſit reſtringi & coarctari a ſuis prælatis, ibid.col.2
Articulus octauus, Quo iure habeant miniſtri ordinis Minorum iuriſdictionem ordinariam in moniales ipſis ſubiectas. 99.col.1
Articulus nonus, Vtrũ prædicta authoritas conceſſa prælatis reſpectu monialium San. Claræ ſit reuocata per Concil. Trid. & extendatur ad moniales conceptionis, 100.col.1
Articulus decimus, An poteſtas prouincialium in Moniales ſit ordinaria, vel delegata, ib.col.2
Articulus vndecimus, vtrum authoritas iuriſdictionis prælatorum regularium in nouitios ſit delegata, vel ordinaria, 100. col.2. in quo agitur quo modo prælati regulares cõcedentes ſubditis authoritatẽ ad diſpenſandũ authoritate Apoſtolica ipſis cõmiſſam etiamſi moriantur nihilominus eorũ authoritas noĩe Papæ conceſſa durat.
Articulus duodecimus, Quam poteſtatem habeãt Abbatiſſæ, 101.col.2

De Abbatibus quoad poteſtatem conferendi ordines, & dandi dimiſſorias ſuis ſubditis, in ſex articulos diuiſa. Pag.101.col.2.

ARticulus primus, Vtrum Abbates poſſint conferre ordines Minores ſuis ſubditis, p.102.col.1

Articulus ſecundos, Vtrũ Abbates non benedicti poſſint dictos ordines Minores ſuis ſubditos cõferre, ibid.col.2

Articulus tertius, Vtrum Abbates ordinis Ciſtertij habeant priuilegiũ conferendi ordines Subdiaconatus, & Diaconatus ſuis monachis, 103.c.1

Articulus quartus, Vtrum dictum priuilegium ſit abrogatum per Conc.Trid.ibi.col.1

Articulus quintus, Vtrum regulares poſſint ordinari cũ ſolis literis commendatitijs ſuorum prælatorum, ibi.c.2.in qua quædã Clementis Octaui circa hoc proponitur conceſſio.

Articulus ſextus, Vtrum dictis dimiſſorijs & commendatatijs literis prælatorum regularium præſentatis teneantur Epiſcopi ordinare monachos nullo præcedente examine, 104.col.1

Quæſtio xix.

De Abbatibus quoad poteſtatem benedicendi Eccleſiaſtica in ſex articulos diuiſa. Pag.104.col.2.

ARticulus primus, Vtrum benedictio calicis, paramentorum & huiuſmodi poſſit fieri a ſimplici ſacerdote, 105.col.1

Articulus ſecundus, Vtrum priores conuentuales atque Guardiani poſſint benedicere ornamẽta Eccleſiaſtica, ibidem. in quo tractatur quomodo Guardiani, & eorum Vicarij ipſis abſentib. poſſint benedicere corporalia pro ſuis & alienis Eccleſijs.

Articulus tertius, Vtrum prouinciales poſſint benedicere in partibus Indiarum ſupradicta & alia diſtantibus Epiſcopis extra duas dietas, 106.c.2

Articulus quartus, Vtrũ prælati regulares poſſint petere ab alieno Epiſcopo benedictionem eorũ, quæ pertinent ad cultum diuinum diœceſani loci licentia minime requiſita, ibid.col.2.

Articulus quintus, Vtrũ Epiſcopi pro benedictione dictorum paramentorum, & aliorum ad cultum diuinum pertinentium poſſint aliquid recipere, 107.col.1

Aroculus ſextus, Vtrum prælati regulares poſſint benedicere Eccleſiam pollutam, ibid.col.2

Quæſtio xx.

De Abbatibus quoad poteſtatẽ abſoluendi ſuos monachos, in triginta articulos diuiſa. P.108.col.1.

ARticulus primus, Vtrum prælati regulares poſſint abſoluere ſuos ſubditos a reſeruatis a Papa, 108.col.2

Articulus ſecundus, Vtrum authoritas cõceſſa prę latis per Clementẽ IV. quoad abſolutiones, & diſpenſationes fratrum extendatur ad priores conuentuales & eorum Vicarios, 109.col.1

Articulus tertius, Vtrũ ſuperiores in ordine Prædicatorum poſſint abſoluere a ſupradictis, ibi.c.2

Articulus quartus, Vtrũ ſupradicti patres poſſint abſoluere dictos fratres, & hoſpites ab omni excommu. a iure, & a particulari lata, ibi.col.2

Articulus quintus, Vtrum poſſint dicti prælati abſoluere a dictis cenſuris non impoſita pœnitentia ſalutari, neque ſatisfacta parte, p.110.col.2

Articulus ſextus, Vtrum virtute priuilegiorũ poſſint prælati regulares abſoluere monachos nominatim excommunicatos, ibid.

Articulus ſeptimus, Vtrũ prędicti prælati poſſint abſoluere a dictis cenſuris virtute dictorũ priuilegiorum extra forũ ſacramentale, pa.111.co.1

Articulos octauus, Vtrum prædicti pręlati poſſint abſoluere a cenſuris & caſibus reſeruatis a Summo Pontifice poſt datas conceſſiones ad abſoluendum, ibid.col.2

Articulus nonus, Vtrum dicti prælati poſſint abſoluere ſuos ſubditos a caſibus Cœnæ Domini, pag.112.col.1.in quibus nouiter contra aliquos declaratur, non eſſe ſublatam prælatis regularibus poteſtatem abſoluendi ſuos ſubditos ab ijs caſibus per proceſſum Bullæ cœnæ quotannis publicatum.

Articulus decimus, Vtrum prædicti pręlati poſſint abſoluere ſuos ſubditos a crimine hæreſis, pag. 113.col.2

Articulus vndecimus, Vtrum Epiſcopi poſſint abſoluere a crimine hæreſis occulto per ſuum Cõmiſſarium aliquam. v. g. monialẽ, quę propter votum aut pręceptum clauſuræ non poteſt ad ipſum recurrere, 114.col.2. in quibus agitur de explicatione Conc.Trid.

Articulus duodecimus, vtrũ prędicti pręlati poſſint abſoluere ſuos ſubditos ab excõmunicatione capituli, Si quis ſuadẽte diabolo, 115.col.2

Articulus decimus tertius, vtrum prædicti prælati poſſint abſoluere ſuos ſubditos ab excõmunicatione, & ſuſpenſione, quę incurritur ratione ſimonię in ordine, 116.col.1. in quibus explicatur conſtitutio Sixti V. de male promotis, adducta moderatione cõſtitutionis Gregorij XIV. in qua cõſtitutio Sixti V. reſtringitur & limitatur.

Articulus decimus quartus, vtrũ dicti prælati poſſint abſoluere a ſuſpẽſione a diuinis virtute ſuorum priuilegiorum. ibid & pa.117.col.1.in quibus explicatur, quid ſit ſuſpenſio a diuinis, & quæ per ipſum ſuſpendantur.

Articulus decimus quintus, vtrum prędicti patres poſſint abſoluere ſuos ſubditos a cenſuris in cõtemptũ clauium cõmiſſis, 118.col.2. in quibus explicatur, quid ſit peccare in contẽptũ clauiũ.

Articulus decimus ſextus, vtrum peccãtes ex confidentia horum priuilegiorum poſſint abſolui a dictis pręlatis virtute eorũ, 119.col.1.in quibus explicatur quid ſit peccare cũ cõfidẽtia indulti.

Articulus decimus ſeptimus. Quid ſibi velint illa verba in priuilegijs ſuprapoſitis, in quibus dicitur, quod pręlati poſſint abſoluere ſuos ſubditos a pœnis a iure vel ab homine, 120.col.1.

Articulus decimus octauus, Quid ſignificent illa verba poſita in priuilegijs, quod, ſcilicet dicti pręlati poſſint abſoluere a quibuſcunque irregularitatibus, & inhabilitatibus, ibi.col.2.

Articulos decimus nonus. Quid importetur per illa verba, abſoluo vos ab omni infamię macula, 121.col.1

Articulus vigeſimus, vtrũ prędicti prælati poſſint habilitare ſuos monachos ad officia ordinis, ad quę ſunt inhabiles ratione tranſgreſſionis legis canonicæ, ibid. Circa hunc articulũ vide alium ordine 17. in q.24. 157. col.2. cum ſequenti, in quo tractatur. Vtrum generalis & prouincialis poſſint diſpenſare in foro exteriori cum religioſis committentibus aliqua delicta, propter quæ cõſtitutionibus Apoſtolicis ſunt priuati officijs ipſo facto & inhabiles ad alia futura.

Articulos vigeſimus primus, vtrum prædicti pręlati poſſint abſoluere nouitios, 122.col.1

Articulus vigeſimus ſecundus, vtrum prędicti prælati poſſint abſoluere moniales, 123.col.1.

Articulus vigeſimus tertius, vtrũ nouitię monialiũ poſſint abſolui a dictis pręlatis, ſicut abſoluuntur moniales & fratres, ibid.col.2.

Arti-

Digitized by Google

Articulus vigeſimus quartus, Vtrum ſeruitrices dictarum monialium a dictis prelatis poſſint abſolui. pag. 124. col. 1.

Articulus vigeſimus quintus, vtrum valeat abſolutio, & diſpenſatio prælatorum virtute priuilegij, quod ipſi ignorant. ibid col. 2

Articulus vigeſimus ſextus, vtrum in capitulo generali religionum poſſint prælati abſoluere fratres plenarie, pag. 125. c. 1. in quibus dubitatur, vtrum prælati poſſint committere dictam abſolutionem, dubitatur etiam quomodo intelligatur abſolutio a peccatis extra confeſſionem peccatorum, & Bulla Clementis Octaui adhoc adducitur.

Articulus vigeſimus ſeptimus, vtrum prelatus concedens alicui fratri facultatem vt poſſit eligere confeſſorem, poſſit abſolui a caſibus a quib. dicti prelati poſſunt abſoluere virtute ipſorum priuilegiorum. 126. col. 1.

Articulus vigeſimus Octauus, Vtrum aliqua conſuetudine poſſit introduci quod aliquis præter ſui ſuperioris licentiam confeſſorem ſibi eligere valeat, ibidem col. 2. in quibus defenditur quod Guardianus poſſit ſibi ad libitum eligere confeſſorem.

Articulus vigeſimus nonus, vtrum prælato regulari impedito eius ſubditus poſſit recurrere ad Epiſcopum pro abſolutione caſuum a quibus ipſe iure communi aut ſpeciali poteſt abſoluere, 127. col. 1

Articulus trigeſimus vtrum poſſit regularis abſolui a reſeruatis a quolibet confeſſario regulari negante ſuperiore pœnitentis ſuam authoritatem, 127. col. 2

Queſtio xxj.

De abbatibus quoad poteſtatem reſeruandi caſus, & ab eis abſoluendi, in vndecim articulos diuiſa. p. 128. c. 2.

ARticulus primus, vtrum prælati Eccleſiarum poſſint reſeruare caſus p. 128. c. 2

Articulus ſecundus, vtrum prælati regulares poſſint reſeruare caſus, p. 129. c. 1. in quib. conſtitutio noua Clementis Octaui circa reſeruationes caſuum refertur.

Articulus tertius, Quis poſſit abſoluere a caſib. reſeruatis ipſis prelatis. 129. col. 1

Articulus quartus, vtrum prelati regulares teneantur cōcedere facultatem ſuis ſubditis vt poſſint abſolui a caſibus reſeruatis, ibid. c. 7

Articulus quintus, vtrum ſit obligatus religioſus confiteri peccata reſeruata ſimul cum alijs negata iniuſtè authoritate prælatis. pagina 131, col. 1

Articulus ſextus, vtrum ſuperior teneatur audire peccata reſeruata ſimul cum non reſeruatis, vt ſubditum poſſit abſoluere à reſeruatis, ibidem col. 2.

Articulus ſeptimus vtrum confeſſio reſeruatorum ſuperiori, aut habenti authoritatem facta ſine debita contritione, aut attritione valeat vt pęnitens poſſit ea peccata confiteri, cuicunque alij confeſſori inferiori approbato. p. 132. c. 1

Articulus octauus, vtrum Guardiani habentes poteſtatem ſecundum ius ad eligendum confeſſorem poſſint abſolui ab eo a caſibus reſeruatis ſuis prouincialibus, ibid.

Articulus nonus, vtrum Guardiani quibus prouinciales, committunt ſuos caſus poſſint alteri committere dictam poteſtatem, 133. c. 1

Articulus decimus, Vtrum religioſi poſſint abſolui a caſibus reſeruatis virtute Bullæ Cruciatæ, ibid. in quibus refertur quædam conceſſio Clementis Septimi, qua fratres Minores poſſunt gaudere Cruciata etiam non accepta Bulla Cruciatæ, & aliqua ad explicationem eiuſdem Bullæ adducuntur.

Articulus vndecimus, vtrum religionum nouitij poſſint eligere confeſſorem, qui ipſos poſſit abſoluere a caſibus reſeruatis intra ordinem, pag. 134. columna ſecunda per totam, in qua reſoluitur, nouitios minimè eſſe inter religioſos connumerandos, & contra Cordubam aliqua ad eorū ſtatum pertinentia declarantur.

Quæſtio xxij.

De Abbatibus quoad poteſtatem diſpenſandi in communi, in duodecim articulos diuiſa. Pag. 135. col. 1.

ARticulus primus, Quid ſit diſpenſatio, p. 135. col. 1

Articulus ſecundus, Quotuplex ſit diſpenſatio, ibi. col. 2

Articulus tertius, vtrum ſit idem diſpenſatio q̄d priuilegium, & declaratio. ibid.

Articulus quartus, vtrum ſit neceſſaria cauſa ad diſpenſandum, p. 130. c. 1

Articulus quintus, Quæ cauſæ requirantur ad diſpenſandum, ibi. col. 2

Articulus ſextus, vtrum Summus Pontifex poſſit diſpenſare cum religioſis, 137. c. 1

Articulus ſeptimus, vtrum Epiſcopi poſſint diſpenſare cum religioſis, ibid. colum. ſecunda, vbi explicatur quomodo ipſis poſſint indulgentias cōcedere.

Articulus octauus, vtrum prelati inferiores poſſint diſpenſare in legibus ſuperiorum & in pęnis eorum. 138

Articulus nonus, vtrum in aliquo caſu poſſint inferiores prælati diſpenſare in ſubſtantialib. legis latæ a ſuperiore tollendo omnino obligationem legis in particulari, ib. col. 2

Articulus decimus, Quo iure an diuino, an humano poſſint prælati religionum diſpenſare cum ſuis religioſis, ib, in quibus quid ſit de iure diuino explicatur.

Articulus vndecimus, vtrum prælati religionum volentes ex iure communi, vel ex priuilegio diſpenſari poſſint hanc authoritatem ſubdelegare p. 140. col. 2

Queſtio xxiij.

De Abbatibus quoad poteſtatem diſpenſandi in certis caſibus contra legem, in decem articulos diuiſa p. 140. col. 2,

ARticulus primus, vtrum omnis iuriſdictionis poteſtas Epiſcoporum, & prælatorum regularium deſcendat a Summo Pontifice. p. 141, col. 1

Articulus ſecundus, vtrum generales religionum poſſint transferre prouincialem vnius prouinciæ ad aliam prouinciam, ibid. c. 1

Articulus tertius, Vtrū generales & prouinciales poſſint eximere ſubditum ab obedientia ſui Guardiani, ibid. col. 2. in quibus reſoluitur caſus

de

Digitized by Google

de monacho, qui vitute cuiuſdam breuis Apoſtolici ex Indiarum partibus ad prouincias ſuæ religionis Hiſpaniarum fuerit translatus, & in his incorporatus, qui non poteſt ad eaſdem partes per obedientiam cogi, vt reuertatur.
Articulus quartus, Vtrum generales, & prouinciales poſſint reſtituere degradatos ab ordine. pag. 142. col. 2
Articulus quintus, Vtrum prælati religionum poſſint reſtituere ad religionem fratrem eiectum, & exauthorizatum a religione. ibid.
Articulus ſextus, vtrum prælati regulares poſſint deſerere monaſteria ædificata, 145. c. 2
Articulus ſeptimus, vtrū prælati regulares poſſint diſpenſare in iure communi erigendo monaſteria ſine authoritate Papæ. ibid. in qua tractatur quomodo & qua authoritate attento Concilio Tridenti. poſſint modo regulares monaſteria ædificare.
Articulus octauus, vtrum prælati regulares poſſint erigere prouinciales de nouo. 146. c. 1
Articulus nonus, vtrum prælati religionum poſſint diſpenſare vt vnus habeat plures Guardinatus, & Prioratus, ibi. c. 2
Articulus decimus, vtrum prælati religionum poſſint diſpenſare in ætate requiſita ad habendam prælationem aut dignitatem. ibid.

Quæſtio xxiv.

De Abbatibus quantum ad poteſtatem diſpenſandi in irregularitatibus, in ſeptemdecim articulos diuiſa. pag. 147. col. 1.

Articulus primus, Quid ſit irregularitas, 147. col. 1
Articulus ſecundus, vtrum prælati religionum poſſint diſpenſare cum fratribus bigamis ad hoc vt ad ſacros ordines promoueantur, ibid. col. 2. in quibus de vera, ſimilitudinaria, & interpretatiua bigamia diſſeritur, & declarantur priuilegia regularium de bigamia mentionem facientia.
Articulus tertius, vtrum generales, & prouinciales poſſint diſpenſare cum fratribus irregularib. ex corpore vitiato. 148. c. 2. in quibus de multiplici corporis vitio agitur, & caſus circa materiam contingentes proponuntur.
Articulus quartus, vtrum Epiſcopus, an vero prælatus regularis debeat iudicare ſitne religioſus corpore vitiatus. 149. c. 1
Articulus quintus, vtrum prouinciales poſſint diſpenſare vt religioſus poſſit celebrare velato pro pter infirmitatem capite ibid.
Articulus ſextus, vtrum Prouinciales poſſint diſpenare cum inſamibus, ibid. c. 2
Articulus ſeptimus, vtrum prælati regulares poſſint diſpenſare cum ſuis religioſis in irregularitate, quæ procedit ex animi defectu. ibian quibus tractatur qua ſcientia debent pollere regulares vt ab Epiſcopis poſſint ordinari.
Articulus octauus, vtrum prçlati regulares poſſint diſpenſare in irregularitate prouenieute ex defectu lenitatis, 151. co. 1
Articulus nonus, vtrum Generales, & Prouinciales poſſint diſpenſare in irregularitate contracta ex homicidio voluntario, ibi. col. 2
Articulus decimus, vtrum prçlati regulares poſſint ſecundum ſua priuilegia diſpenſare in irregularitate procedente ex mutilatione voluntaria alicuius membri. 152. col. 2. vbi quid ſit mébri mutilatio declaratur.
Articulus vndecimus, vtrū prçlati regulares poſſint ſecundum ius diſpenſare in irregularitate contracta ex homicidio occulto. 153. c. 1
Articulus duodecimus, vtrum prçlati regulares poſſint diſpenſare ſecundum eorum priuilegia cum ſuis ſubditis in irregularitate contracta ratione homicidij voluntarij occulti. 154. c. 2
Articulus decimus tertius, vtrum prouinciales poſſint diſpenſare cum ſuis ſubditis irregularib. ex homicidio caſuali, & ex homicidio facto cauſa defenſionis, 155. c. 1
Articulus decimus quartus, Vtrum prælati regulares poſſint diſpenſare cum fratribus irregularibus ex eo quod cenſura Eccleſiaſtica irretiti diuina celebrarunt. ibi. c. 2
Articulus decimus quintus, Vtrum dicti prælati poſſint diſpenſare cum nouitijs in irregularitatibus, 156. col. 2
Articulus decimus ſextus, vtrum prçlati regulares poſſint diſpenſare cum fratre irregulari ratione homicidij volūtatij ad hoc vt in religione poſſit eſſe prçlatus. 157. c. 1
Articulus decimus ſeptimus, vtrum Generales & Prouinciales poſſint in foro exteriori diſpenſare cum religioſis, committentib. aliqua delicta, propter quę conſtitutionibus Apoſtolicis ſunt priuati officijs ipſo facto, & inhabiles ad alia futura ibi. c. 2. in quib. aliqua notabilia proponūtur, & explicatur capitulum, at ſi clerici. §. de adulterijs. de iudic.

Queſtio xxv.

De Abbatibus quoad poteſtatem diſpenſandi, & commutandi vota ſuorum ſubditorum, in octo articulos diuiſa, p. 159. c. 2.

Articulus primus, vtrum Papa poſſit diſpenſare cum religioſis in voto ſolemni religionis, p. 159. c. 2
Articulus ſecundus, vtrum Papa poſſit efficere de religioſo non religioſum, vt poſſit ducere vxorem. 160. c. 1
Articulus tertius, vtrum Summus Pontifex poſſit diſpenſare cum militibus ordinum Militarū, vt poſſint contrahere matrimonium: ibi. c. 2.
Articulus quartus, vtrum prçlati regulares poſſint irritare, aut diſpēſare vota ſuorum ſubditorum, ibid. c. 2
Articulus quintus, quo iure prçlati regulares habeant authoritatem irritandi uota religioſorum 161. c. 1
Articulus ſextus, vtrum prçlati regulares poſſint diſpenſare in votis volentium ordinem intrare. ibid. c. 2
Articulus ſeptimus, vtrum dicti prçlati & Abbatiſſę poſſint irritare, & diſpenſare in votis monialium, 162. c. 1
Articulus octauus, vtrum dicti prçlati poſſint diſpenſare, commutare, & irritare vota nouitiorū, & nouitiarum. ibid.

Quęſtio xxvj.

De Abbatibus, quoad poteſtatem diſpenſandi in obſeruantiis regularibus in ſeptem articulos diuiſa. p. 162. c. 2.

Articulus primus, An prælati generales & prouinciales poſſint diſpenſare in omnibus obſeruantijs regularibus, exceptis tribus votis eſſentialibus. 162. col. 2. in quibus explicatur concilium Tridentinum. ſeſſ. 25. de regularib. ca. 1. & quod-

& quoddam Pij V. indultum fratribus Minoribus obſeruantibus conceſſum, declaratur.

Articulus ſecundus, Vtrum expediat vti dicta conſtitutione Pij II.pag.166.col.1

Articulus tertius, vtrum fratres Minores poſſint recipere modo triticum & alia ſuperabundantia, vt pro alijs rebus neceſſarijs commutentur.pag. 167.col.1

articulus quartus, vtrum præcepta regulæ Minorũ ſint vota,ibi.in quibus explicatur Clement. Exiui de verborum ſignificatione,in Concilio Viennenſi recepta.

articulus quintus, Quis prælatus poſſit diſpenſare cum Minoribus in præceptis de non equitando, de non portandis calceamentis, an neceſſario debeat eſſe prouincialis.pag.172.c.1

articulus ſextus, Quis poſſit diſpenſare cum dictis prælatis ad ſupradicta. ibi.c.2

articulus ſeptimus, Vtrum poſſint fratres vti diſpẽſationibus ſine cauſa impetratis. p.173.c.1

Quæſtio xxvij.

De alienatione rerum eccleſiaſticarum in tredecim articulos diuiſa.p.173.col.1.

ARticulus primus,Quid ſit alienatio, p.173.

Articulus 2. Quæ requiratur in alienatione rerum monaſteriorum.ibid.in quibus declarantur maxima regularium priuilegia, quæ de alienatione rerum eccleſiaſticarum, & regularium aliqua concedunt.

articulus tertius, vtrum in aliquibus religionibus alienationes & cõtractus generalibus & prouincialibus tantum committantur,p.177.c.1.in quibus aliqua priuilegia regularium explicantur.

articulus quartus, vtrum Abbas ſine conſenſu capituli ſui, & generalis poſſit opacas arbores locorũ ſui monaſterij pro vberiori fructuũ collectione cædere pręſertim ſi cęſarum arborum pretia in bonorum ſtabilium emptione in commodum illius monaſterii conuenerit,p.178.c.2

articulus quintus, vtrum prælati ordinis Minorum poſſint commutare legata facta locis ſuis in vnũ vſum,in alium.179.c.1.in quibus explicatur conceſſio quędam Leonis Decimi, & regula Patris noſtri Franciſci declaratur.

articulus ſextus, vtrum ſyndicus fratrum Minorũ poſſit extra ordinem aliquid per donationem alienare,pa.280. col.1. in quibus explicatur nouè quanta ſit huius ſyndici authoritas, & quod conſtitutio Clementis Octaui de elargitione munerum regularibus prohibita huius ſyndici minime abſtulit authoritatem ad faciendas alienationes extra religionem in vtilitatem religionis.

articulus ſeptimus, vtrum ſyndicus fratrum Minorum poſſit commutare triticum,& alia eleemoſinaliter petita pro aliis rebus ad victum neceſſariis,pa.181.col.2. Vide poſita ſupra.q.26.artic.4. pag.167.col.1. in quo quęſitum fuit vtrũ fratres Minores poſſint recipere modo triticum, & alia ſuperabundantia, vt pro alus rebus neceſſarijs commutentur.

articulus octauus, Quę alienationes dicantur fieri in vtilitatem monaſteriorum,ibi.c 2

articulus nonus, An valeat alienatio facta in vtilitatem monaſterij,etiam ſi non fiat cum iuris, & priuilegiorum ſolennitatibus, ibi.

articulus decimus, Vtrum emptor teneatur reſtituere rem monaſteriis ab ipſo emptam ſine ſolennitatibus ſuprapoſitis,p.182.col.1

articulus vndecimus, vtrum male alienans rem Eccleſię teneatur reſtituere damnum datum ei,qui iam alienauit, vel è contra male accipiens rem alienam debeat ſoluere damnum alienãti vel Eccleſię,cuius eſt res male alienata,ibi.c.2

articulus duodecimus, vtrum commendatarii perpetui ordinum Militiarum poſſint alienare, pag. 183.col.1

articulus decimus tertius, In quas pęnas incurrunt non ſeruantes in dictis alienationibus ſolennitates ſupradictas, quę ad alienationem rerum Eccleſię requiruntur,p.183.col.2

Quęſtio xxviij.

De altaribus in tres articulos diuiſa.Pa.184.col.2.

ARticulus primus, vtrum neceſſario debeat dici Miſſa in altari conſecrato. p.184.c.1

articulus ſecundus, vtrum regulares pręlati poſſint altaria conſecrare,ibi.col.2. in qua quoddam priuilegium ordinis Ciſtercienſis explicatur.

articulus tertius, vtrum fratres Minores poſſint celebrare in altari portatili,p.185.col.1.

Quęſtio xxix.

De appellationibus in quinque articulos diuiſa. pag.185. column.1.

ARticulus primus. Quid,& quotuplex ſit appellatio,pag.185.col.2

articulus ſecundus, vtrum licitum ſit regularib. appellare à grauaminibus ſibi illatis, ibid.

articulus tertius, Vtrum deceat religioſos appellare,p.186.col.1

articulus quartus, Vtrum peccent iudices regulares appellationes negantes,ibi.colum.2

articulus quintus, vtrum ſuſpenſio a voce actiua,& paſſiua ſuſpendatur per appellationẽ ſubſequentem,ibid.

Quęſtio xxx.

De apoſtatis, & à religione eiectis,in viginti nouem articulos diuiſa.Pag.187.col.1.

ARticulus primus.Quid & quotuplex ſit apoſtaſia,p.187.col.2

articulus ſecundus, vtrum portantes habitum ſubtus in abſcondito ſint apoſtatæ,pag.188.col.1.

articulus tertius, vtrum pęna fugitiui puniatur monachus qui ob aliquod leue peccatum ſupra modum grauatus ad ſuos ſuperiores ſine licentia inferiorum pergit.ibid.

articulus quartus, vtrum pęnę quas ponit Paulus IV.contra religioſos extra clauſtra vagantes & apoſtatas cum habitu vel ſine habitu tantũ ſint latę contra apoſtatas,ibid.col.2

articulus quintus, vtrum pręlatus teneatur requirere apoſtatã fugitiuum monachum.pag.189.col.1

articulus ſextus, vtrum pręlatus poſſit vbicũque deprehendere apoſtatam fugitiuum.ibid.col.2

articulus 7. vtrum pręlati teneantur petere licentiã a fratribus ad ſua monaſteria accedentibus. ibidem.

articulus octauus, Qua pæna puniantur hi fuggitiui. pag.390.col.1

articulus 9. qua pæna puniãtur dictos fugitiuos recipientes. ibid.col.2

articulus decimus, vtrum apoſtatę & fugitiui fratres ſint a ſuis pręlatis benigne recipiendi.pa.191. col.1

Articulus vndecimus, Vtrum bona apoſtatarum & fugitiuorum ordinis Minorum pertineant ad ipſum ordinem.ibi.c.2

Articulus duodecimus, an prædicti apoſtatæ, & fugitiui ad ordinem cum aliquibus bonis redeuntes teneantur ſcribere memoriale creditorum, & debitorum, & ipſum ſuo prælato præſentare. pa. 192.c.1.in quib. reſoluitur, quod memoriali pro palatio in prima ipſorum confeſſione debet dari fides, & explicatur conſtitutio Pij V. bona apoſtatarum morientium extra ordinem cameræ Apoſtolicæ applicans.

articulus decimus tertius, vtrum ſolum bona acquiſita ab apoſtatis per negotiationem contra iuſtitiam cameræ Apoſtolicæ applicentur, pagi.193. col.1

articulus decimus quartus, vtrum propter crimen apoſtaſiæ quis a religione rectè poſſit expelli, ibi. c.2.in quibus reſoluitur ſolum incorrigibilẽ eſſe a religione eijciendum.

articulus decimus quintus, vtrum apoſtata qui in religione Minorum non fuit ter conuictus, neq; ter punitus poſſit expelli a religione propter hæc & alia grauia delicta, quæ in apoſtaſiis, & in religione commiſit, pa.194.c.1.in quibus probatur duplicem eſſe incorrigibilitatem, quandam de iure, quandam vero de facto quæ doctrina ad multorum caſuum deciſionem maximè conducit.

articulus decimus ſextus, vtrum ſolum Generalib. aut Prouincialibus expulſio horum apoſtatarũ & delinquentium committatur.p.195.c.2

articulus decimus ſeptimus, vtrum Generales aut prouinciales poſſint eijcere incorrigibiles ſine cõſilio patrum, p.196.c.1

articulus decimus octauus. vtrum dicti prælati poſſint expellere a religione homicidam, pagi.197. col.1

articulus decimus nonus, Vtrum religioſus de crimine nefando conuictus poſſit a religione expelli.ibi.c.2

articulus vigeſimus, vtrum iuſte expulſi a religione teneantur ad ſeruandam regulam, quam vouerunt, p.198.c.1

articulus vigeſimus primus, vtrum a monaſterio eiectus rogans vt iterum recipiatur, poſſit manere tuta conſcientia in ſeculo, ſi prælati eũ nolint recipere, ibi.c.2

articulus vigeſimus ſecundus, vtrum legitime eiectus poſſit intrare in aliam religionem ſine licentia ſuperioris, qui eum eiecit.p.199.c.1

articulus vigeſimus tertius, vtrum prælati poſſint expellere incorrigibilem a ſua religione iubendo ei, vt ingrediatur aliam ſtrictiorem intra certum tempus, ibi.c.2

articulus vigeſimus quartus, vtrum promotus tantum ad ſacrum ſubdiaconatus ordinem ſi expellatur propter eius delicta ab ordine poſſit ordinari ab Epiſcopis, p.200.c.1

articulus vigeſimus quintus, Cui Epiſcopo erunt ſubiecti expulſi a religione an Epiſcopo originis, an domicilij, ibi.c.. vbi doctrina quædam contra aliquos proponitur.

articulus vigeſimus ſextus, Cui acquirant iſti legitimè expulſi, ibi.c.2

articulus vigeſimus ſeptimus, vtrum eiectus teneatur vti habitu clericali ordini ſuo conuenienti, ib. col.2

articulus vigeſimus octauus, vtrum iſti eiecti poſſint tradi brachio ſeculari, vt corporaliter puniantur, p.201.c.1

articulus vigeſimus nonus, vtrum eiectus a ſua religione ſi ad eam iterum recipiatur, neceſſariũ ſit, quod in ea iterum profiteatur, ibi c.1

Quæſtio xxxi.

*De Baptiſmo, in ſex articulos diuiſa.p.*101.c 2.

ARticulus primus, vtrum Monachi poſſint baptizare, p.202.c.1. in quibus traduntur quomodo fratribus Minoribus non prohibetur in ſua regula baptizare, ſed de fonte leuare baptizatum.

art.ſecundus, an Canonici regulares poſſint eſſe patrini eleuando baptizatum de fonte, ibi.c.2

articulus tertius, vtrum religioſi in partibus Indiarum poſſint baptizare, ibi.c.2.in quibus referuntur, & explicantur priuilegia Apoſtolica ipſis fratribus pro his partibus conceſſa.

art.quartus, vtrum filij Hiſpanorum vocati, meſtizos, poſſint virtute breuis Pauli Quarti per fratres baptizari, p.203.c.2

articulus quintus, vtrum dicti fratres poſſint vti oleo ſancto, & chriſmate antiquis in baptiſmo, p. 204.c.1

articulus ſextus, vtrum baptiſmus in his partibus poſſit conferri extra Eccleſias, ſine præfatis cęrimonijs, ibi.c.2

Quæſtio xxxii.

De bello.p.204.col.2.

ARticulus vnicus, vtrum religioſi poſſint in bello contra infideles exhortari dimicantes, ibid.c.2

Quæſtio xxxiii.

De Benefactoribus, in ſeptem articulos diuiſa.p.204.c.2.

ARticulus primus, vtrum aliqua cenſura, benefactores monaſteriorum moleſtari poſſint ab ordinariis.p.205. c.1

art. ſecundus, vtrum prælati regulares poſſint applicare benefactoribus opera ſubditorum ſuorum, ibi.in quibus explicatur, quomodo dicta opera, quoad vim meriti & ſatisfactionis applicent.

ar.tertius, vtrum prælati regulares applicent benefactoribus in ſuis litteris communicationẽ, quantum ad merendum, p. 206.c.1

art.quartus, Quid applicent prælati de bonis ſubditorum in litteris ab eis datis, ibid.

art.quintus, vtrum prælati poſſint applicare benefactoribus bona ſubditorum ſuorum iam facta, ibi.c.2

art.ſextus, Vtrum dicta applicatio æqualiter proficiat omnibus benefactoribus, quibus dictæ litteræ conceduntur, p.207.c.1

art.ſeptimus, Quæ ſit differentia inter hanc cõmunicationem & indulgentiam, ibid.

Quæſtio xxxiv.

De beneficijs eccleſiaſticis a regularibus, & regularibus conferendis in nouem articulos diuiſa.p.207.c.2.

ARticulus primus, Quid, & quotuplex ſit beneficium, ibi.c.2

articulus ſecundus, Vtrum beneficia regularia ſint beneficia, p.208.c.1

articulus tertius, vtrum monachus beneficium habere poſſit, & a quo conferri poſſit, ibi.c.2

Art.

Digitized by Google

Articulus quartus, Vtrum monachus poſſit promoueri in eccleſia collegiata ad canonicatum, vel aliud beneficium ſimplex ipſius eccleſię collegiatæ. pa. 209. co. 1.

Articulus quintus, Vtrum religioſus poſſit acceptare beneficium in eccleſia ſeculari ſine licentia ſui prælati, ibi. co. 2.

Articulus ſextus, Vtrum monachus qui factus eſt rector alicuius eccleſiæ ſecularis, teneatur ad ſtatuta ſui ordinis, pag. 210. col. 1.

Articulus ſeptimus, Vtrum religioſus acquirat monaſterio, vel eccleſiæ in qua habet beneficium, ibi. col. 2.

Articulus octauus, Vtrum monachus poſſit cogi a prçlato ad accipiendum aliquod beneficium, vel prohiberi ab eius acceptatione. ibi. col. 2.

Articulus nonus, Vtrum prælatus poſſit cogere ſubditum ſuum ad relinquendum beneficium manuale, aut habilem facere ad quæuis beneficia, etiam ſui ordinis & monaſterij, pag. 211. col. 1.

Quæſtio xxxv.

De cura animarum, quam habent Regulares ſuper Indos, in ſex articulos diuiſa. Pag. 211. col. 2.

ARticulus primus, Vtrum in partib. Indiarum poſſint religioſi Mendicantes extra ſua monaſteria eſſe eccleſiarum parochi, p. 211. col. 2. in quibus Breue Pij Quinti pro mendicantibus conceſſum ad petitionem Philippi Secundi Hiſpaniarum Regis explicatur.

Articulus ſecundus, Vtrum Reges Hiſpaniarū poſſint ſignare miniſtros ſine licētia Epiſcoporum, pag. 212. col. 2. in quibus late & Theologicè proſequitur, quomodo Reges Hiſpaniarum hanc habent delegationem Apoſtolicam, & quomodo Reges Hiſpaniarum habent in dictis partibus ius per dictam delegationem, & per ius patronatus aliud diſtinctum ius.

Articulus tertius, Vtrum licentia ad exercendum officium parrochi in partibus Indiarum debeat concedi fratribus in capitulis prouincialibus, pa. 214. col. 1.

Articulus quartus, vtrum capitulum prouinciale poſſit committere hanc licentiam fratribus alterius prouinciæ. ibi.

Articulus quintus, vtrum religioſi Indiarum ſint curati, ibid. col. 2.

Articulus ſextus, Vtrum Epiſcopi poſt intimationē breuis Pij V. poſſint auferre a fratribus populos aliquos Indiarum. pag. 215. col. 1.

Quæſtio xxxvj.

De poteſtate ad conferendum, et gubernandum beneficia regularia, in ſeptem articulos diuiſa. Pag. 215. col. 2.

ARticulus primus, Quis poſſit hæc beneficia regularia dare, pag. 215. co. 2. in quib. aliqua regulariū priuilegia ꝓponūtur & explicātur.

Articulus ſecundus, Quod ſalarium debeat conſtitui ſeruientibus Eccleſijs parrochialibus monaſterijs vnitis, pag. 216. col. 1.

Articulus tertius, vtrum Epiſcopi poſſint viſitare Eccleſias ordinum Militiarum exigendo rationem a rectoribus, & ab æconomis viſitando confratrias, & Eremitas, ibid. colum. 2. in quibus loca Concilij Tridentini explicantur ſeſſ. 4. ca. 5. de reform. & ſeſſ. 7. de reformat. cap. 8. & ſeſſ. 21. ca. 8. de refor. & ſeſſ. 24. cap. 9. de refor. & ſeſſ. 25. ca. 8. & 20. de reformat.

Articulus quartus, vtrum Epiſcopus poſſit corrigere fratrem beneficiatum dictorum ordinum ſeruiētem beneficium curatum in eo quod deliquerit circa miniſterium curatus, pag. 219. col. 1. in quibus declaratur etiam Concilium Tridentinum, ſeſſ. 25. ca. 11. de reform. contra aliquos ipſum male intelligentes.

Articulus quintus, vtrum ſententia conſilij regalis noceat ſupradictis, quæ declarauit Epiſcopum quendam non facere vim viſitando, & prætendendo viſitare Eccleſias ordinum Militiarum, & caſtigare fratrem eorum habentem curam cuiuſdam Eccleſiæ ipſorum in eo quod deliquerit in adminiſtratione ipſis curatus, pa. 121. col. 1.

Articulus ſextus, vtrum Priores ordinum Militiarū in quorum prioratibus ſunt aliquæ Eccleſiæ annexę poſſint aliqua munera Epiſcopalia exercere, pag. 222. col. 1.

Articulus ſeptimus, vtrum oblationes & anniuerſaria pertineant ad Commendatarios ſeu perceptores Militiarū, an ad vicarios, & rectores Eccleſiarum quibus impoſiti ſunt prçlati perceptores, ibid. col. 2. in qua differentia inter oblationes anniuerſaria, & decimas quantum ad id quod quæritur proponitur.

Quæſtio xxxvij.

De beneficijs Eccleſiaſticis, nouitiorum in duos articulos diuiſa. Pag. 223. col. 1.

ARticulus primus, vtrum beneficium quod habet nouitius quando ingreditur religionem vacet pag. 223. col. 1.

Articulus ſecundus, vtrum renunciatio beneficij facta ante duos profeſſionis menſes valeat, ibi. c. 2. in quibus Concilium Tridentinum explicatur.

Quæſtio xxxviij.

De bonis regularium, in ſeptem articulos diuiſa. Pag. 224. col. 1.

ARticulus primus, vtrum religioſi male quæſita, & ablata, & eorum diſpoſitioni relicta poſſint ſibi applicare, pag. 224. col. 1.

Atriculus ſecundus, vtrum religioſi poſſint habere bona emphyteutica. pag. 224. co. 2. in quibus dubium ventilatur vtrum ſi penſio ratione emphyteoſis debita monaſterio non ſoluatur cadat emphyteuta in commiſſū & poſſit expelli authoritate prçlati monaſterij, & adhuc adducitur quoddam priuilegium conceſſum ordini Sanctiſſimæ Trinitatis in Regno Portugalliæ.

Articulus tertius, vtrum bona feudalia poſſint monachi recipere, pag. 225. col. 2. in quibus declaratur quid & quotuplex ſit feudum.

Articulus quartus, vtrum bona deperdita ſint aliquibus religionibus applicata, ibidem in quib. declaratur qua ratione bona inuenta & deperdita ordini Sanctiſſimæ Trinitatis & ordini Sanctę Mariæ a Mercede applicantur pro redemptione captiuorum, & de valore excommunicationum pro rebus inuentis quæ ad inſtantiam fratrum horum ordinum quotidie publicantur.

Articulus quintus, vtrum aliqua alia dictis fratribus pro redemptione captiuorum, debeantur, p. 227. c. 1. in q b. de intellectu l. 1. tit 8. l. 1. ordin. agitur.

Articulus ſextus, vtrum bona monaſteriorum deſertorum pertineant ad fratres, ibid. col. 2.

Atticulus ſeptimus in quas pęnas incurrant occupātes bona regularia. pag. 228. col. 1.

Quæ-

Digitized by Google

Quæſtio xxxix.

De canonica portione in nouem articulos diuiſa. Pag. 228. col. 1.

ARticulus primus, Quid ſit canonica portio, pag. 228. col. 1.
Articulus ſecundus, De quib. & a quibus debeatur canonica portio, ibid. in quibus ſingularis declaratio illuſtriſſimorum Cardinalium refertur ſatis authentica, & neceſſaria in practica.
Articulus tertius, vtrum quando aliquis de facto contra voluntatem fratrum in eorum Eccleſijs ſepelitur, debeatur quarta portio, pag. 229. col. 2.
Articulus quartus, vtrum quarta funeralis debeatur Eccleſię parrochiali nouitio decedente in anno nouitiatus extra monaſterium eligente ſepulturam in monaſterio, pag. 230. col. 1.
Articulus quintus, vtrum quando aliquis cuius maiores ſolent ab antiquo in aliqua Eccleſia ſepeliri ea dimiſſa eliget ſibi ſepulturam vtrū inquam canonica portio debeatur Eccleſiæ dimiſſæ, ibi.
Articulus ſextus, vtrum valeat electio ſepulturæ in aliquo monaſterio non legando Eccleſiæ parrochiali quartam funeralem, ibid. col. 2.
Articulus ſeptimus, Vtrum legatum Eccleſię parochiali ab eo qui alibi eligit ſepulturam computetur in quartam funeralem debitam parochiæ. ibid.
Articulus octauus, Vtrum canonica portio poſſit renuntiari.
Articulus nonus, In quam pœnam incurrunt prçlati, vel curati cogentes fratres vel teſtamentarios, vel hæredes defuncti ad ſoluendam quartam, p. 231. col. 1.
Circa hanc quæſtionem dubium eſt notabile, & in practica verſatum, vtrum ſcilicet conſuetudine poſſit introduci vt regulares ad aliquid plus quā ad quartam funeralem teneantur Cuius reſolutioné habes inf. hoc tom. q. 69. art. 3. p. 407. col. 1.

Quæſtio xl.

De cantu, in duos articulos diuiſa. Pag. 231. col. 2.

ARticulus primus, Vtrum apud regulares ſit licitus cantus organicus in officio diuino, pa. 231. col. 2.
Articulus ſecundus, In quas pœnas incurrunt huic cantico organico inſiſtentes, pa. 232. col. 2 in qua quęſtione agitur de intellectu extrauagantis, primæ Ioannis 22. de vita & honeſtate clericorum & aliqua de cantu traduntur.

Quæſtio xlj.

De capitulis generalibus, & prouincialibus, in quinque articulos diuiſa. Pag. 232. col. 2.

ARticulus primus, Quid ſit capitulum, & quā do celebrandum, pag. 235. col. 1.
ARticulus ſecundus, quæ in capitulis generalibus, & prouincialibus poſſint fieri, ibid.
Articulus tertius, vtrum ſolis capitulis prouincialibus, competat depoſitio Abbatum & Abbatiſſarum, ibid. col. 2.
Articulus quartus, vtrum intereſſentes in capitulo generali poſſint plenarie abſolui. ibid. col. 2.
Articulus Quintus, Quam authoritatem & poteſtatem habent capitula prouincialia fratrum mendicantium Indiarum, pag. 234 col. 1.

Quæſtio xlij.

De celebratione diuinorum quoad officium diuinum, in duos articulos diuiſa. Pag. 234. col. 2.

ARticulus primus, Vnde habuerit originem ritus quem Eccleſia Romana ſeruat in officio diuino faciendo, p. 231. c. 1.
Articulus ſecundus, Quomodo ſit officium diuinū recitādum, ibi. c. 2. in quibus aliquæ conceſſiones factæ regularibus pro officio diuino recitando proponuntur & explicantur.
Articulus tertius, Vtrum ſatisfaciant fratres officio diuino ſupplendo poſtea defectus, p. 217. c. 1.
Articulus quartus, vtrum officium diuinum poſſit dici mentaliter, ibid. c. 2.
Articulus quintus, An fratres poſſint officium diuinum mutare ratione alicuius negotij aut occupationis magnæ, ibid.
Articulus ſextus, an religioſi recitantes horas canonicas ex libro lucrentur indulgentias. 238. c. 2.
Articulus ſeptimus, vtrum prælati poſſint diſpēſare cū fratrib. infirmis in officio diuino recitando, ib.
Articulus octauus, Vtrum itinerantes fratres poſſint recitare horas canonicas nō per breuiarium quo eas tenentur recitare. p. 239. c. 1.
Articulus nonus, Vtrum ſocius alicuius religioſi poſſit recitare horas canonicas iuxta priuilegium conceſſum dicto religioſo, ibid.
Articulus 10. Vtrum religioſus liberatus propter eius infirmitatem a recitatione horarum canonicarum, ſit etiam liberatus ab earum auditione, aut a parte, quam poteſt recitare, p. 240. c. 1.
Articulus vndecimus, Vtrum poſſint prælati regulares mutare aliquid addendo, vel minuendo de officio diuino, p. 240. c. 2.
Articulus duodecimus, vtrum aliquis ratione priuilegij poſſit recitare ſecundum diuerſa breuiaria ibid. c. 2. in qua, & ſequenti aliqua dubia grauiſſima proponuntur diſtinguendo caſum poſitum in articulo quæſtionis.
Articulus decimus tertius, vtrum qui non tenentur recitare breuiario Romano nouo vti poſſint, ſi velint, eo extra chorum, p. 241. c. 1.
Articulus 14. vtrum religioſi teneantur dicere officium defunctorum & ſeptem pſalmos pęnitēnales & canticum graduum in choro & extra chorum vbi eſt conſuetudo, ibid. c. 2.
Articulus 15. Vtrum regulares ac clerici teneantur dicere officium diuinum B. Marię virginis in choro, vbi erat conſuetudo ante breuiarium reformatum, pag. 242. col. 1.
Articulus 16. vtrum fratres Minores poſſint feriis quintis relicto ſancto ſimplici occurrente recitare officium corporis Chriſti, ibid. col. 1.
Articulus 17. vtrum regularis obligatus ad recitandum horas per breuiarium reformatum ſi prçficiatur Eccleſiæ ſeculari teneatur per ipſum etiā tunc horas recitare, ibid. col. 2.
Art. 18. vtrum officium diuinum poſſit anteponi & poſtponi, pag. 243. col. 1.
Art. 19. vtrum laici fratres ad ſacerdotium ſine licentia ſuperiorum promoti tenēatur recitare officium diuinum, ibid. col. 2.
Art. 20. vtrum moniales teneantur recitare officiū diuinum & an potiantur facultatibus fratribus conceſſis quoad ipſius recitationem, ibid. in qua traditur quomodo religioſi ſocietatis non tenentur dicere officium diuinum in choro.
Art. 21. vtrum religioſi & religioſæ poſſint recitare de Sanctis ſuorum ordinum, pag. 244. col. 1. &c. in quo etiam reſoluitur vtrum poſſint in particulari huic priuilegio renunciare.

Quæ-

Digitized by Google

Quæſtio xliij.

De celebratione diuinorum quantum ad Miſſam in decem & ſeptem articulos diuiſa. P. 224. c. 2.

ARticulus primus, Quid ſit Miſſa & vtrũ ante lucem dici poſſit, p. 244. col. 2. vbi reſoluitur quid ſit & quando dicatur aurora.

Articulus ſecundus, vtrum Miſſa poſſit celebrari poſt meridiem, ibid. col. 2. vbi explicatur conſtitutio Pij Quinti quoad hoc.

Articulus tertius, vtrum Prouinciales ſecluſo priuilegio poſſint diſpenſare vt miſſæ ante auroram & poſt meridiem celebrentur, p. 246. col. 1.

Articulus quartus, vtrum Miſſa poſſit dici extra Eccleſiam in altari portatili, ibidem columna 2. in quibus agitur de priuilegijs varijs regularium & intellectu Concilij Trid. ſeſſ. 22. in decreto de obſeruandis & euitandis in celebratione Miſſæ.

Articulus quintus, Vtrum priuilegia regularia quoad modum, tempus, & locum celebrãdi Miſſam ſint per Concilium Trid. ſublata, p. 247. col. 2.

Articulus ſextus, vtrum modo poſt Concilium Tridentinum poſſint prælati regulares nullo priuilegio extante diſpenſare vt Miſſæ extra locum ſacrum celebrentur, p. 248. col. 1.

Articulus ſeptimus, Vtrum Miſſa poſſit audiri extra parrochiã in monaſterijs religioſorum, ibid. col. 2. in quibus reſoluitur quod ſaltem poſſunt compelli religioſi ad declarandum fidelibus in miſſis in ſolemnijs feſtorum vigiliæ ieiunij & feſtiuitates in hebdomada occurrunt, quod ex Concilio Tridentino demonſtratur.

Articulus octauus, Vtrum poſſit dici Miſſa votiua priuata in feſto, p. 249. col. 2.

Articulus nonus, Vtrum religioſi pro vna Miſſa commendata vnius feſti poſſint dicere aliam, p. 249. col. 1.

Articulus decimus, Data eſt cuidam monaſterio quædam eleemoſyna, vt eius prælatus Miſſas Diui Gregorij pro anima defuncti faciat celebrare. Quæritur vtrum ſatisfaciat dicendo alias Miſſas de ſanctis & Dominicis occurrẽtibus recordatione ſolum habita in Memẽto de dicta anima ibique valorem Miſſæ ei applicando, p. 250. col. 1. in quibus docetur, quæ ſunt Miſſæ Diui Gregorij & vtrum poſt Cõcilium Tridentinum & Miſſale reformatum dici poſſint, & vtrum obligatio ad celebrandum quotidie ſit admittenda.

Articulus vndecimus, Vtrum dominæ noſtræ Miſſa celebrari poſſit in Sabbato occurrente feſto, & idem de officio defunctorum quæritur in quocunque feſto, p. 251. col. 1.

Articulus duodecimus, vtrum in Eccleſijs regularibus ſint duæ miſſæ dicendæ in Quadrageſima & aduentu & in vigilijs ſcilicet vna de feria & altera de ſancto occurrente. ibi. col. 2. in quibus reſoluitur nomine Eccleſiarum collegiatarum non venire monaſteria.

Articulus decimus tertius, Vtrum generales ordinum poſſint reducere Miſſas capellarum ad minorem numerum, ibidem.

Articulus 14. Vtrum gloria in excelſis Deo dici poſſit a regularibus, in Miſſis Votiuis ibid. col. 2.

Articulus decimus quintus, vtrum in feſtiuitatibus ſanctorum ordinum debeat dici ſymbolum Apoſtolorum in Miſſa, p. 253. col. 1.

Articulus decimus ſextus, vtrum religioſi cum vna Miſſa poſſint pluribus pitantijs ſatisfacere, ibid. col. 2. in quibus hoc late proſequitur.

Articulus decimus ſeptimus, vtrum teneantur curati negare celebrationem miſſarum præsbyteris peregrinis, aut ignotis regularibus, 254. co 2.

Quæſtio xliiij.

De clauſura monialium in communi, in quatuor articulos diuiſa. Pag. 255. col. 1.

Articulus primus, vtrum Eccleſia habeat poteſtatem ad inſtituendam clauſuram monialiũ, p. 245. col. 1. in quibus hoc late explicatur & conſtitutiones pontificales illucidantur.

Articulus ſecundus, vtrum omnium monialium generalis clauſura præcipiatur ab Eccleſia, p. 257. col. 1. in quibus varia Concilij Tridentini loca explicãtur, & aliquibus difficultatibus circa hoc ortis reſpondetur.

Articulus 3. vtrum extrauagantes Pij Quinti & Gregorij Tertij decimi eandem monialium clauſuram obſeruare præcipiant, p. 261. co. 1. &c. in quibus late dictæ extrauagantes illucidantur.

Articulus quartus, An moniales conuerſæ, ſeu ſeruitiales ad clauſuram aſſignentur, & ad habitum & profeſſionem recipi valeant p. 262. col 2. in quibus late diſcutitur quæ ſint iſtæ ſeruitiales & de earum differentia, qua poſita aliqua noua illucidantur.

Quæſtio xlv.

De clauſura monaſteriorum virorum, vel mulierum quantum ad acceſſum in ſeptem articulos diuiſa. Pag. 264. col. 2.

ARticulus primus, vtrum ſit prohibitum mulieribus accedere ad monaſteria virorum, p. 264. col. 2.

Articulus ſecundus, vtrum ſit prohibitus acceſſus ad monaſteria monialium, 265. col. 1.

Articulus tertius, vtrum iure aliquo ſit prohibitum mittere literas ad moniales, ibid. col. 2.

Articulus quartus, vtrum fratres minores prohibeantur ex vi ſuæ regulæ accedere ad monaſteria monialium, pag. 266. col. 1. vbi hoc late explicatur.

Articulus quintus, vtrum prouinciales & inferiores prælati poſſint licentiare fratres minores ad accedendum ad monaſteria monialium, p. 267. col. 2.

Articulus ſextus, Quis prælatus ex inferioribus poſſit dare prædictam licentiam, p. 268. col. 1.

Artic. 7. vtrum cuſtos & guardianus qui poſſunt licentiare ſuos ſubditos ad dictos acceſſus & ingreſſus, poſſint licentiare ſe ipſos, ibid. col. 2.

Quæſtio xlvj.

De clauſura monialium quantum ad ingreſſum in earum monaſteria, in 11. artic. diuiſa. P. 269 co. 1.

ARtic. 1. vtrum omnes prohibeantur ingredi in monaſteria monialium, p. 269. col. 1.

Art. 2. vtrum cum licentia licitum ſit ingredi monaſteria monialium. ibi. col. 2. in quibus declaratur ad ingrediendum monaſteria monialium regularibus ſubiectarum non eſſe neceſſariam licentiam Epiſcopi.

Art. 3. Quis fratribus minoribus ac alijs quibuſcunque perſonis ingredi S. Claræ monaſteria licẽtiã concedere valeat, p. 270. col. 1. vbi hoc latè diſcutitur & aliqua in facti contingentia occurrentia apponuntur.

Articulus quartus, vtrum ad licite ingrediendum monaſteria quarumcunque monialium præter

ſuperioris licentiam requiratur adhuc cauſa moraliter neceſſaria, pag. 271. col. 1.

Articulus quintus, vtrum ſtante Concilio Tridentino & conſtitutionibus apoſtolicis de ingreſſu & clauſura monaſteriorum monialium ſuperiores earundem immediatè authoritate apoſtolica deputati poſſint indiſtinctè ex cauſa publica vel ſecreta ab ipſis tantum ſuperioribus iuſtificanda intra clauſuram monaſteriorum intrare in electione Abbatiſſarũ facienda ex cauſa inquietudinis monialium, & ſuſpicione ſubornationis inter eaſdem ſuborta, vel ex alijs iuſtis cauſis ab ipſis ſuperioribus rectè arbitrandis & ibi vota ipſarum monialium audire & recipere, pag. 272. col. 1.

Articulus ſextus, vtrum generoſa quædam poſſit intra clauſuram monialium conceptionis intrare comitata aliquibus honeſtis puellis. ibi. c. 2.

Articulus ſeptimus, An monialium conuentibus liceat habere ſeculares ancillas quę monialibus infirmis & in coquina, & in alijs miniſterijs inſeruiant, p. 272. c. 1.

Articulus octauus, Moniales quædam ordinis Sanctæ Claræ poſtquam quadraginta annis in continuis atque grauibus infirmitatibus detentæ inceſſanter laborauerant his accedit quod in eius conuentu ſunt aliæ moniales anus, & debiles, aliæ ægrotantes quarum altera perpetuo laborat morbo, in cuius miniſterio adoleſcentes moniales continuo occupantur, aliæ choro die noctuque aſſiſtunt, aliæ non paucæ conuentus officijs impediuntur, & præterea nouitiæ quæ intra probationis annum ſunt conſtitutæ, diſcunt literas & cantum & diuinum officium, quo fit, vt quamuis in conuentu ſit non exiguus monialium numerus, ibi tamen infirmæ neceſſarium ſubſidium commode præſtare nequeunt. Dubitatur vtrum eius prælatus huic concedere poſſit honeſtam famulam ſecularem ſuorum parentum expenſis alendam, quæ illi in neceſſitatibus adminiſtraret hac lege quod nunquam a monaſterio exiret. p. 274. c. 2.

Articulus nonus, In monialium tertij ordinis, vel militiarum monaſterijs eſt aliqua monacha præ ceteris illuſtrior; Dubitatur an prælatus huic licẽtiam concedere valeat ad habendam ſecularem ancillam ſuorum parentum expenſis alendam & an hæc ſit neceſſitas moralis, p. 175. c. 1.

Articulus decimus, Vtrum in prædictis Tertiariarũ & Militiarum monaſterijs aliquas nobiles puellas ſeculares ibi nutriendas ſanctiſque moribus imbuendas recipere liceat, ibid. c. 2. &c. in quibus notandæ illuſtriſſimorum Cardinalium declarationes 17. proponuntur.

Articulus vndecimus, An liceat prælatis diſpenſare vt matres ingrediantur ad inuiſendas filias moniales mortiam propinquas, p. 276. c. 2.

Quæſtio xlvij.

De pœnis, in quas incurrunt ingredientes monaſteria monialium, in duodecim articulos diuiſa. Pag. 277. col. 1.

ARticulus primus, vtrum ſint aliquæ cenſuræ aduerſus monialium monaſteria ingredientes p. 277. c. 1. in quibus reſoluitur quæ pœnę imponatur aliquibus in dictorum monaſteriorum clauſuram admittentibus, aut introducere præſumentibus.

Articulus ſecundus, vtrum abſolutè moniales admittentes alios in dicta monaſteria prætextu licentiarum inualidarum ſint excommunicatę, p. 278. col. 1.

Articulus tertius, In quas pœnas incurrunt ingredientes monaſteria monachorum prætextu licentiarum reuocatarum, & in quas incurrunt Abbatiſſæ prætextu dictarum licentiarum reuocatarum admittentes in monaſteria monialium, pag. 279. col. 1. in quibus ventilatur vtrum moniales pœnis, quibus afficiuntur Abbatiſſæ, plectantur.

Articulus quartus, vtrum ſint aliqui caſus in quib. licet ingredi monaſteria monialium ſine timore excommunicationis, p. 280. c. 1. &c. in quibus proponuntur & ventilantur caſus, in quibus licet ingredi; qui caſus ampliantur.

Primus eſt quod confeſſor poteſt intrare ad confitendam infirmam, quæ non poteſt ad locutorium commode venire qui etiam habet locum quando ipſa monialis ſacramento Euchareſtiæ eſt reficienda.

Circa quod dubitatur an vicarius monialium poſſit intrare cum ſocio ad celebrandum in infirmaria vt infirma monialis recipiat Euchariſtiam.

Dubitatur etiam vtrum pro renouatione Euchariſtię poſſit intrare.

Secundus caſus eſt quando monialis vult exhalare ſpiritum.

Tertius in die funeris.

Quartus ad aperiendam ſepulturam ſeu poſt modum coaptandam.

Quintus poſſunt intrare fratres minores deputati obſequijs monaſteriorum monialium Sanctæ Claræ pro exercendo monaſteriorum ipſorum opere quod commode extra monaſterium fieri non poteſt.

Sextus quod medicus cauſa multum gratis infirmitatis, vel minutor cum neceſſitas exegerit, poſsũt ingredi.

Septimus eſt quod occaſio incendij vel ruinæ monaſterij, &c. De quo in articulo ſequenti.

Articulus quintus, vtrum ratione incendij vel alterius periculi poſſint fratres minores ingredi monaſteria monialium. p. 283. c. 1.

Articulus ſextus, vtrum Cardinales Sanctæ Romanæ Eccleſiæ poſſint ingredi monaſteria Sanctæ Claræ, ibid. c. 2.

Articulus ſeptimus, vtrum liceat generali miniſtro minorum intrare clauſuram monialium Sanctæ Clarę, ibi.

Articulus octauus, Vtrum fratres minores rogati a pręlatis curam monialium habentibus poſſint intrare earum clauſuram, p. 284. col. 1.

Artic. 9. Vtrum pro prędicanda calenda poſſint minores ingredi monaſteria monialium, ibid. col. 2.

Articulus 10. Vtrum Epiſcopus poſſit intrare clauſtra monialium pro conſecratione, & benedictione ſororum & pro confirmatione, & ad videndũ an clauſura ſit collapſa, ibid. col. 2.

Articulus vndecimus, Vtrum perſonę licentiatę ad ingreſſum poſſint eſſe in clauſura finito negotio, ad quod ingrediuntur, p. 28[illegible]. c. 2.

Articulus duodecimus, vtrum ad ingrediendum ſit neceſſaria licentia in ſcriptis, ibid.

Quæſtio xlviij.

De clauſura monaſteriorum virorum quantum ad ingreſſum mulierum in ea, in quinque articulos diuiſa. Pag. 286. c. 1.

ARticulus primus, vtrum ſit prohibitus ingreſſus mulierum in monaſteria virorum. p. 286.

p.286. col. prima. vbi declaratur conſtitutio Pii Quinti.

Artic. ſecundus, Vtrum omnis mulierum ingreſſus etiam ſine prætextu alicuius licentiæ prohibeatur in dicta monaſteria, pagina 287. column. prima.

articulus tertius, vtrum in aliquibus caſibus ſit licitus ingreſſus mulierum intra clauſtra monaſteriorum virorum, ibi.

articulus quartus, vtrum regulares canonici Sancti Auguſtini poſſint in eorum domibus intra ſepta eiuſdem Eccleſiæ tenere mulieres ætate prouectas, honeſtas omni ſuſpicione carentes obſequiorum honeſtorum præſtandorum cauſa, pag. 288.c.1

art. quintus, Quis poſſit diſpenſare in pœnis conſtitutionis Pii V. ſuperius allegatæ, ibi.

Quæſtio xlix.

De clauſura monialium quantum ad egreſſum, in ſeptem articulos diuiſa. pag. 288. col. 2.

ARtic. primus, vtrum moniales poſſint egredi clauſuram, p. 288.c.1

Artic.2. vtrum poſſint moniales Sanctæ Claræ egredi monaſteria ſuperueniente ineuitabili, & periculoſa neceſſitate, p.289.c.1

art.3. vtrum propter aliquas infirmitates liceat monialibus a monaſterio exire, pa.290.col.1. vbi hoc declaratur.

art.4. Quid nomine epidemiæ veniat, propter quã moniales a clauſura exire poſſunt, ib.c.2.

art.5. vtrum caſus qui ponuntur ab Vrbano Quarto, in quibus moniales Sanctæ Claræ poſſunt a Clauſura egredi, ſint reuocati a Pio V. in ſua conſtitutione, 291.c.2

articulus ſextus, Superioris regularis licentia an ſufficiat ad exeundum a monaſterio monialibus, p. 292.c.2

art.7. in quas pœnas incurrunt dantes licentiam extra caſus ſupradictos & ipſæ moniales egredientes, & ipſas recipientes, ibi.c.2.

Quæſtio l.

De clauſura monachorum quoad egreſſum a ſuis monaſterijs, in duos articulos diuiſa. Pag. 293. c. 2.

ARtic.1. vtrum poſſint monachi a ſuis clauſtris exire, p.293. col. 2

Artic.2. vtrum egreſſus monachi a monaſterio ſine licentia prælati ad alium ſuperiorem ſit peccatũ, p.294.c.1

Quæſtio lj.

De *commiſſario generali ordinis minorum in quatuor articulos diuiſa. p.294. col.1.*

ARticulus primus, Quæ ſit commiſſarii generalis in ordine Minorum inſtitutio, pa.294. col.1

Artic.2. Quæ ſit authoritas commiſſarii generalis, ibid.c.2

art.3. An prædictus commiſſarius generalis ſit prælatus ordinarius, an delegatus, ibid.

artic.4. An poſsit miniſter generalis ſeu capitulum generale amouere prædictum commiſſarium ſine cauſa aut eius poteſtatem limitare, pag. 295. col.2

artic.5. Vtrum generalis poſſit in ordine minorum eligere commiſſarium generalem in familia, ex qua fuit aſſumptus, p.296.col.2

Quæſtio lii.

De commiſſario generali Indiarum ordinis minorum in duos articulos diuiſa. p.296.c.2.

ARticulus 1. Quæ ſit origo commiſſarii generalis Indiarum in ordine minorum, pagin.296. col.2

artic.2. An commiſſarius generalis Indiarum ſit in aliquibus ſubiectus commiſſario generali Ciſmontano, & prouinciali prouinciæ, in qua eſt, p. 297.col.2

Quæſtio liii.

De commiſſario & procuratore Romano in ordine minorum, in tres articulos diuiſa. p.298. c.1.

ARticulus primus, Vnde habeat originẽ officium procuratoris Romani in religione minorum, p. 208.c.2

articulus ſecundus, Quæ ſit huius procuratoris authoritas, ibi.

articulus tertius. A quo inſtituatur commiſſarius Romanus, & quantam habeat authoritatem, pa. 299.c.1

Quæſtio liv.

De commiſſarijs ad capitulum generale & de miſſis ad viſitandas prouincias, in quatuor articulos diuiſa. Pag. 299.c.2.

ARticulus primus, Quid poſsint commiſſarii prouinciales cum plenitudine poteſtatis in ordine Minorum regularis obſeruantiæ, pagin. 299.c.2

Articulus ſecundus, Quomodo ſint intelligendi commiſſarii in ordine minorum in abſentia prouincialis & quæ ſit eorum authoritas, pagin.300. col.1

articulus tertius, Quomodo eligantur commiſſarii ad Capitulum generale loco prouincialium miſſi, p.300.c.2

articulus quartus, Quæ ſit authoritas commiſſariorum ad viſitandas prouincias, pag.301.column. prima.

Quæſtio lv.

De communicatione priuilegiorum, in viginti articulos diuiſa. Pag. 301.c.2.

ARtic.1. vtrum ordines mendicantes cõmunicent in priuilegiis, p.302.c.1. in quibus variæ conceſsiones referuntur, ex quibus colligitur ordines mendicantes communicare in priuilegiis conceſſis, & concedendis ordinibus mendicantibus & non mendicantibus.

Artic. ſecundus, Vtrum ordo minimorum gaudeat priuilegijs conceſſis ordinibus mendicantibus, pag.303.col.1

Art.3. vtrum ordini ſeruorum Beatæ Mariæ priuilegia mendicantium concedantur, ibidem, colum.2

Artic.4. vtrum congregatio Sancti Hieronymi Ieſuatorum communicet in priuilegijs mendicantium, ibid.

articulus 5. vtrum religioſi Societatis Ieſu gaudeat priuilegiis mendicantium, & an priuilegia conceſſa ſocietati, collegiis ipſius communicata cenſeantur, p.304.c.1.

Art. ſextus, Quæ ſit communicatio ordinis Sancti Benedicti, ibid.c.2

articulus ſeptimus, Quam communicationem priuilegiorum habeant ordo Ciſtercienſis, pag.205. col.2

articulus octauus, Quam communicationem priuilegiorum habeant Cattuſienſes, pagina 306. col.1

artic.9. Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo Sancti Hieronymi in Hiſpania, pag. 307.c.1

artic.10. Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo Sanctiſſimæ Trinitatis, pagina 307. col.2

art.11. Quam communicationem priuilegiorum habeant fratres Crucigeri ac religio clericorum miniſtrantium infirmis, p.308.col.1

articulus 12. Vtrum religioſi Sanctæ Mariæ a Mercede gaudeant priuilegiis Mendicantium, ibid. col.1

articulus decimus tertius, vtrum Moniales fruantur priuilegiis regularium, ibid.col.2

articulus decimus quartus, vtrum Moniales Tertiatiæ gaudeant priuilegiis Minorum. pag.309. col.1

articulus decimus quintus, vtrum moniales Conceptionis gaudeant priuilegiis Mendicantium, ibi. col.2

articulus decimus ſextus. Vtrum fratres, & Hoſpitantes religioſos gaudeant eorum priuilegiis, ibid.

articulus 17. Vtrum Mendicantes, & qui eorũ gaudent priuilegiis poſſint vti priuilegiis Societati Ieſu conceſſis, p.311.c.1.& 2. vbi late.

articulus 18. An in communicatione priuilegiorũ veniant conceſſa alicui loco ſpeciali, pag.311.c.1. vbi reſoluitur indulgentiam Portiunculæ in ordine Minorum maximam confraternitati chordæ Beati Patris Franciſci eſſe communicatam, & omnibus monaſteriis ordinis eſſe conceſſam, & notatur etiam conceſſa alicui religioſo particulari non aliis eiuſdem inſtituti religioſis communicati.

articulus decimus nonus, An in communicatione priuilegiorum cenſeatur communicari vſus, & non vſus, p.313.c.1

articulus vigeſimus, Quomodo fit eorum priuilegiorum communicatio, ibid.c.2. in quibus reſoluitur, quod conceſſa locis perſonis, & ſanctis variis ordinis mendicantium cenſentur conceſſa locis perſonis & ſanctis aliorum ordinum qui communicant in priuilegiis.

articulus vigeſimus primus, vtrum participãtes priuilegia poſſint illis vti contra eos, quorum contemplatione participant, p.314.col.1. in quibus reſoluitur quomodo ſeruitores fratrum gaudeant eorum priuilegiis.

articulus vigeſimus ſecundus, vtrum ordines Mendicantes poſſint vti priuilegiis eorum obſeruantiæ repugnantibus. ibid.col.2

Quæſtio lvi.

De communione corporis Domini noſtri Ieſu Chriſti & adminiſtratione aliorum ſacramentorum quantum ad eorum miniſtros in quatuordecim articulos diuiſa. p.315.c.1

Articulus primus, vtrum religioſi poſſint fidelibus adminiſtrare ſacramentum Euchariſtiæ, & alia ſacramenta. p.315.col.2. in quibus late explicatur materia Clementinæ religioſi de priuilegiis.

Articulus ſecundus, vtrum authoritate apoſtolica poſſit fieri, vt religioſi modo Euchariſtiam fidelibus adminiſtrare poſſint, 317.c.1. in quibus proſequitur etiam explicatio Clementinæ de priuilegiis.

articulus tertius, vtrum ſit aliquod priuilegium Apoſtolicum modo concedens religioſis, vt poſſint fidelibus ſacramentum Euchariſtiæ miniſtrare etiam in die paſcharis, 318.c 2.&c. in quibus tria tractantur. Primum quid ſignificetur per illam exceptionem in die paſcharis, & vtrum requiratur iuriſdictio ad hoc ſacramentum adminiſtrandum.

Secundum, vtrum ſit aliquod priuilegium quod concedat religioſis communicare fideles omnes etiam in die paſchatis.

Tertium, An clerici ſeculares in Eccleſiis regularibus ſactum celebrantes poſſint fideles communicare.

articulus quartus, vtrum in articulo mortis liceat religioſis miniſtrare ſacramentum Euchariſtiæ ſine culpa & ſine pęna excommunicationis, 321. col.1

articulus quintus, vtrum deficiente parocho & neceſſitate vrgente poſſint religioſi communicare infirmos viaticum petentes. ibi.c.2

articulus ſextus, vtrum communionem paſchalem poſſint religioſi miniſtrare peregrinantibus, ibidem.

articulus ſeptimus, vtrum ſecularis ſacerdos, cui datur facultas adminiſtrandi ſacramentum in Eccleſiis mendicantium, debeat eſſe approbatus ab ordinario iuxta formam Concilii Tridentini, & idem quæritur de parocho, an poſſit in ſua parochia delegare hanc facultatem cuicunque ſacerdoti ſimplici, 322.col.1

articulus octauus, vtrum diaconus religionis poſſit ſacramentum Euchariſtiæ miniſtrare fratribus aut ſecularibus in aliqua neceſſitate, ibidem colum.2

articulus nonus, vtrum moniales poſſint facere miniſtrare ſacramentum Euchariſtiæ ab alio presbytero ſeculari in Eccleſiis ſuis, pagina 323. col.1

articulus decimus, vtrum fratres, & ſorores tertii ordinis Mãtellati & corrigiati, & chordelati poſſint recipere extra parochiam communionem paſchalem, ibid.

articulus vndecimus, vtrum frater miniſtrantes in Indiis occidentalibus ſacramentum Euchariſtiæ & alia ſacramenta cum licentia Regum Hiſpaniarum incidant in excõicationem ibi. in quibus

agitur

agitur de intellectu clementinæ religioſi de priuilegijs:agitur etiam de commiſſione & delegatione apoſtolica quam habent reges Hiſpaniarum pro nouo orbe.

Articulus 12.vtrum Epiſcopus poſſit agere contra religioſos qui ſacramenta prohibita miniſtrari ĩ Clementina religioſi de priuilegijs ſine licentia adminiſtrant.324.c.2.in quib. late proſequitur quoddam dubiũ huius materię principale quomodo Epiſcopi poſſunt agere contra religioſos priuilegia allegantes & vtrum ea oſtendere teneantur,& quis debet iudicare an dicta priuilegia ſint valida necne.

Articulus 13.vtrum licentia parrochi excommunicati ſufficiat vt religioſi poſſint miniſtrare ſacramenta prohibita in clementina religioſi de priuilegijs.326.c.2

Articulus 14.vtrum religioſi poſſint ſacramentum Euchariſtiæ & alia ſuis familiaribus miniſtrare, ibid.

Quęſtio lvij.

De Beata Virginis Mariæ conceptione,in quinq.articulos diuiſa.p.317.c.1.

ARticulus primus,vtrum B.virgo fuerit concepta ſine peccato originali,327.c.2

Articulus ſecundus, vtrum mõ ſit peccatum prędicare oppoſitum ſ.Virginem Mariam in peccato originali fuiſſe conceptam,328.c.1

Articulus tertius,vtrum pro Miſſa, & feſto Conceptionis aliqua indulgentia concedatur, ibid.c.2

Articulus quartus.vtrum deferentes imaginem B. Mariæ & eius filij, quam monialer Conceptionis deferunt, indulgentiam plenariam conſequantur,329.c.2

Articulus quintus,Vtrum in feſto Cõceptionis ſuſpendatur interdictum,& ceſſatio a diuinis.330 col.1.

Queſtio lviij.

De confratrijs chorda Beati patris noſtri Franciſci & corrigia Diui Auguſtini,in tres articulos diuiſa.p.330.col.1.

ARticulus primus , Quę indulta concedantur confratrib.chordę Diui Franciſci.330.c.2.in quibus Bullæ Pontificiæ huię archiconfraternitati conceſſę explicantur.

Articulus 2.De inſtitutione confratriæ corrigiatorum Diui Auguſtini & de eius priuilegijs, 332. col.1.in quib.Bullæ huius archiconfraternitatis apponuntur & explicantur.

Artic.3. An corrigiari indulgentiam portiunculæ conſequantur,333.c.1

Quæſtio lix.

De confeſſariis regularibus quantum ad præſentationem in decem articulos diuiſa p.333. colum.2.

ARticulus primus, vtrum confeſſarii regulares debeant neceſſario ab Epiſcopis approbari & coram ipſis pręſentari,334.c.1.in quib. ponitur modo quinam regulares ad audiendas ſecularium confeſſiones iuxta formam clementinæ dudum coram ordinarus præſentantur.

Articulus ſecundus, vtrum iſta forma præſentandi ſecundum dictam clementinam ſit a Concilio Trid.ſublata.335.c.2 .&c. in quibus hoc dubiũ latè proſequitur & noue ſecundum aliquos Cõcilium Tridentinum explicatur.

Articulus tertius,vtrum præſentatio & approbatio religioſorum habeat aliquam formam ſpecialem,337.c.2

Articulus quartus, Vtrum pręſentatio & approbatio confeſſariorum regularium ſit perpetua.338 c.1.in quib.proponitur & explicatur Concilium Tri.ſeſſione,23.capite 15.de reformatione,adducitur etiam & explicatur quędam declaratio illuſtriſſimorum Cardinalium,adducitur etiam quædam executorialis ſententia Domini Camilli Caietani Patriarchæ Alexandrini nuncii Apoſtolici in his Hiſpaniarum partibus a Sanctiſſimo Domino Clemente Octauo data pro fratribus minoribus contra parrochos eos in multis grauantes & reſoluitur Epiſcopos poſſe reprobare ex iuſta cauſa confeſſarios regulares ſemel approbatos.In confirmationem huius rei adducitur quoddam priuilegium a Pio IV.conceſſum inquiſitoribus hæreticæ prauitatis contra confeſſores in actu confeſſionis mulieres ſollicitantes.

Articulus quintus,vtrum hęc pręſentatio regularium in vno Epiſcopatu ſufficiat pro omnibus epiſcopatibus.340.c.2

Articulus ſextus,vtrum pręſentatio,& approbatio perpetua competens Minoribus,& Prędicatoribus confeſſariis aliarum religionum concedatur,341.c.1

Artic. ſeptimus, vtrũ confeſſarii regulares in foro conſcientiæ poſſint modo frui præſentatione,& approbatione ſemel obtenta,341.c.2

Articulus octauus,vtrum approbatio confeſſariorum regulariũ poſſit ab ordinariis reſtringi ad certum locum tempus & perſonas, ibi c.2

Articulus 9. vtrum aliquis prouincialis poſſit renũciare huiuſmodi priuilegio approbationis perpetuæ,343.c.1

Artic.10. vtrũ regulares graduati in ſacra Theologia debeant neceſſario Epiſcopis ad audiendas ſecularium confeſſiones præſentari.343.c.2

Quęſtio lx.

De confeſſariis quoad poteſtatem confitendi in octo articulos diuiſa.p.344.col.2.

ARt.primus,vtrum religioſi per ſuos pręlatos legitime Epiſcopis pręſentati, & approbati contra ſuorum prælatorum voluntatem poſſint audire conceſſiones ſecularium, & an poſſint prælati eos punire confeſſiones audientes,344. col.2

Articulus 2.vtrum religioſus legitime pręſentatus & ab Epiſcopo approbatus ſit interdictus ſit a pręlato ſuo audire confeſſiones, & eas nihilominus audiat ſint validæ tales confeſſiones,345.c. 1.in quo art.reſoluitur,vtrum ſint validæ cõfeſſiones cuiuſdam regularis extra clauſtra vagantis ab ordinario conſtituti & approbati pro cura cuiuſdam populi & noue expenditur lex Barbarius Philippus.ff. de officio prætoris.

Art.3.vtrum religioſus per pręlatum ſuum ordinarius non præſentatus licentia ſolum ordinariorũ poſſit ſecularium audire confeſſiones 346.c.1.

Arti.4.vtrum regulares per Epiſcopum approbati poſſint audire confeſſiones ſecularium et contradicente parrocho,347.c.1

Articulus quintus, An confeſſores regulares extra diœceſim, vbi ſunt approbati oues eiuſdem diœceſis confiteri poſſint, ibid.
Articulus ſextus, vtrum dicti fratres præſentati, & approbati virtute ſuorum priuilegiorum poſſint omnium confeſſiones audire, ibi.c.2. in quibus tractatur vtrum poſſint diſpenſare cum omnib. quos poſſint confiteri in ijs, in quibus ipſis committitur diſpenſatio.
Articulus ſeptimus, vtrum confeſſores regulares potentes confiteri omnes etiam aliarum diœceſum ad ſe venientes poſſint vti ſua authoritate extra monaſteria exiſtentes, 349.c.1
Articulus octauus, vtrum confeſſi regularibus teneantur iterum parocho confiteri, ibid.

Quæſtio lxj.

De confeſſoribus regularibus quantum ad poteſtatem abſoluendi ſeculares in quindecim articulos diuiſa. p. 349. col. 2.

ARticulus primus, vtrum Papa poſſit concedere facultatem aliquibus confeſſarijs abſoluendi à caſib. reſeruatis Epiſcopis, ipſis Epiſcopis inuitis, 350.c.1
Articulus ſecundus, vtrum religioſi mendicantes, & qui eorum gaudent priuilegijs præſentati ſecundum formam Clementinæ dudum poſſint abſoluere ab omnibus caſib. Epiſcopis reſeruatis de iure & ſpecialiter, ibid. in quib. hoc dubiū late explicatur & de vera intelligentia Clementinæ dudum multa adducuntur.
Art. 3. vtrum confeſſarij regulares per aliqua priuilegia poſſint abſoluere a caſibus iure Epiſcopis reſeruatis, 352.c.2
Articulus 4. vtrum regulares extra ſua monaſteria exiſtentes poſſint abſoluere à dictis caſibus, 353.c.1
Artic. 5. vtrum religioſi confeſſarij poſſint abſoluere a caſibus Papæ reſeruatis, ibid.c.2
art 6. vtrum dicti fratres poſſint abſoluere nominatim excommunicatos, 354.c.1
artic. 7. vtrum extra ſacramentum pœnitentiæ virtute ipſorum priuilegiorum poſſint cōfeſſores abſoluere a cenſuris pœnitentes, ibid.c.2
artic. 8. an regulares confeſſarij poſſint abſoluere percuſſorem clerici manifeſtum, 355.c.1
artic. 9. vtrum mendicantes habentes facultatem abſoluendi a reſeruatis poſſint abſoluere a conceſſis Epiſcopis iure ſpeciali Concilij Tridentini ſeſſione 24.c.6. de reformatione. 355.col.1. in quibus vltra dubium poſitum in titulo quæſtionis reſoluitur generales & prouinciales regulares habere authoritatem conceſſam in Concilio dictis Epiſcopis contra quendam neothericū; in cuius rei confirmationem adducitur quędam Bulla Pij Quinti.
articulus 10. quid importetur per abſolutionem a cenſuris in foro conſcientię. 356.c.2
articulus 11. vtrum religioſi ſacerdotes ſimplices abſoluentes ab excommunicatione minore incidant in pœnam Clementinæ primæ de priuilegijs, 357.c.1
articulus 12. vtrum religioſi poſſint abſoluere a culpa, & à pœna ſine eo quod incidant in excommunicationis ſententiam, ibi.c.2
articul. 13. vtrum priuilegia, quib. religioſi poſsūt abſoluere a caſibus reſeruatis ſint hodie per Cōcilium Trid. ſublata, 358.c.2
articulus 14. vtrum cōfeſſores regulares, vbi publicatur Bulla Cruciatæ, poſſint abſoluere pęnitentes non habentes bullas a caſibus reſeruatis virtute ſuorum priuilegiorum, 359.c.2. in quibus noue explicantur aliqua dubia Bullæ Cruciatæ.
articulus 15. Vtrum confeſſores regulares obligentur abſoluere pœnitentes a caſibus reſeruatis ſibi confeſſis. 361.col.1. vbi aliqua memorię digna contra quendam doctum neothericum adducuntur.

Quæſtio lxij.

De confeſſorib. regularibus quantum ad abſolutionē fratrum in tredecim articulos diuiſa. p. 361. col. 2

ARticulus primus, Vtrum religioſi teneantur confiteri. 362.c.1
Articulus ſecundus, vtrum ſit licitum ſtatutū, quo obligantur monachi in fine anni confiteri prælato peccata alias confeſſa, ibid.c.2
articulus tertius, vtrum confeſſio generalis ſemel in vita omnium peccatorum poſſit ſtatuto præcipi in religionibus, ibid.
Articulus quartus, Quis poſſit audire cōfeſſiones religioſorum. 363.c.1. in quibus agitur de intellectu Concilij Tridentini ſeſ. 25.c.15. de reform. & aliqua priuilegia regularium adducuntur.
Articulus quintus, vtrum religioſi itinerantes poſſint quibuſcunque confeſſarijs religioſis aut ſecularibus confiteri, 363.c.2
articulus ſextus, vtrum confeſſores regulares poſſint ſemel in vita & in articulo mortis abſoluere plenariè fratres, 364.c.2. in quibus varia priuilegia adducuntur.
articulus ſeptimus, Quid per articulum mortis intelligatur, 365.c.2
articulus octauus, vtrum abſolutus virtute dictorū priuilegiorum in articulo mortis teneatur ſi nō decedat peccata reſeruata iterum ſuperiori confiteri. ibid.
articulus nonus, Quis ordo debeat ſeruari in plenaria abſolutione in articulo mortis. 366.c.1
articulus decimus, vtrum in aliquibus feſtiuitatib. poſſit fratribus a confeſſoribus indulgentia plenaria concedi, ibi.c. 1. & 2. in quibus variæ conceſſiones Apoſtolicæ adducuntur.
articulus vndecimus, vtrum religioſi poſſint frui abſolutionibus plenarijs a Leone Decimo conceſſis ſine licentia ſuorum prælatorum, 367.col. 1. in quibus tractatur quomodo fratres poſſint vti Bulla Cruciatæ ſine licentia ſuorum prælatorum.
art. 12. vtrum virtute dictarum conceſſionum Leonis Decimi poſſint confeſſores abſoluere fratres a cenſuris, & irregularitatibus, & a caſibus Papę reſeruatis, ibid.c.2
art. 13. vtrum poſſint confeſſores diſpenſare cum fratribus in irregularitatibus, 368.c.1. in quibus aliqua priuilegia ſcitu digna adducuntur.

Quæſtio lxiij.

De confeſſariis quoad facultatem diſpenſandi in impedimentis, & in votis, et ipſa commutandi, in octo articulos diuiſa. p. 369. c. 1

ARticulus primus, Vtrum confeſſores mendicātes poſſint diſpenſare ad petitionem debiti cū inceſtuoſis, 369.c.2
Articulus ſecundus, vtrum confeſſores mendicantes poſſint diſpenſare cum coniugatis voto caſtitatis aſtrictis vt poſſint petere debitum. p. 370. col. 1
art. 3. vtrum confeſſores regulares poſſint in ſecularium votis diſpenſare, ibid.
artic. 4. vtrum dicti confeſſores regulares poſſint

com-

commutare vota ſecularium, 371.c.1
Art.5. Vtrum prædicti confeſſores poſſint commutare iuramenta & in ipſis diſpenſare. ibid.
Art.6. Vtrum confeſſores regulares poſſint cõmutare, & diſpenſare in votis Epiſcopis iure ſpeciali reſeruatis, ibid.col.2
Art.7. vtrum virtute dictorum priuilegiorum poſſint regulares diſpenſare & commutare vota pęnalia, ibid.
Art.8. vtrum confeſſores Mendicantes poſſint aperire literas Domini Papæ directas magiſtris in Theologia & iuxta earum tenorem diſpenſare, 372.col.1

Quæſtio lxiiij.

De conſecratione Virginum, in quatuor articulos diuiſa. Pag. 372.col 2

ARticulus 1. vtrum virgines in monaſterio cõſecrentur, 372.col.2
Art.2. Quis poſſit dare velum, ſeu virgines conſecrare, & qualiter conſecrantur, ibid.
Art.3. Vtrum illa quę occulte virginitatem amiſit, debeat vt virgo conſecrari, 373 col 1. in qua reſoluitur quomodo poteſt corrupta, vt virgo cõſecrari ſine eo quod aliquod mendacium committatur.
Art 4. Quis poſſit diſpenſare com corrupta ad Abbatiſſatum, & vt velum prælationis poſſit accipere, ibid.c.2

Quæſtio lxv.

De conſeruatoribus iudicibus, in viginti articulos diuiſa. 374. colum. 1.

ARtic.1. Quid ſit iudex conſeruator, 374. colum.2
Art.2. Quis poſſit cõſeruatorem dare, & qui poſſunt dari, ibid.col.2
Art.3. vtrum ſecũdum priuilegia regularium alij ab his qui non habent dignitatem poſſint eſſe iudices conſeruatores, 375 col.1. in quibus multa dicuntur, & priuilegia adducuntur, & tractatur, vtrum vicarius generalis Epiſcopi poſſit cõſeruator conſtitui.
Art.4. vtrum requiſiti a fratribus teneantur acceptare miniſterium conſeruatorum, 376.col.2
Art.5. vtrum nominato in vna cauſa conſeruatore poſſit pro eadem cauſa alius nominari etiam poſt cæptam cauſam, ibid.col.2
Artic.6. vtrum conſeruatores extinguantur morte concedentis, 377.c.1
Artic.7. vtrũ conſeruatores poſſint procedere contra partes extra ciuitatem aut diœceſim in qua fuerint deputati, ibid.col 2
Artic.8. Quid ſit agendum ſi Monaſterio habenti membra in diuerſis diœceſib. dentur conſeruatores in diuerſis locis, ſicut habet monaſterium D.N. de Guadalupe Epiſcopum Cordubenſem Placentinum, & Salmanticẽſem cum clauſula vt intra tres dietàs poſſint ad ſe trahere litigantes, an iniuriatus vno conſeruatore præſente poſſit iniuriantem ad remotiorem conſeruatorem trahere, 378.col.2
Art.9. vtrum poſt quinquennium durent conſeruatoriæ quoad negotia cœpta, 379.col.1
Art.10. vtrum iudices conſeruatores poſſint ſubdelegare, ibid.
Artic.11. vtrum conſeruatores poſſint cognoſcere de omnibus cauſis, ibid.col.2. in quibus tractatur late quæ ſit iniuria notoria & negata a parte, vtrum poſſit probari ad hoc, vt cognoſcat cõſeruator.
Artic.12. An conſeruatores regularium poſſint cognoſcere contra debitores ex cauſa ciuili 381. c. 1. &c. in quibus varia decreta iuris Canonici & Concilij Trident. & priuilegiorum regularium explicantur; explicatur etiam, l.1. §.2. titu.5. lib. 1. nouæ compilat. & l.8. titu.7. lib.1. ordinationum regalium.
Art.13. vtrum religioſi poſſint conueniri pro debitis ciuilibus coram iudice ordinario eccleſiaſtico, vel coram conſeruatore ab ipſis pro ſuis cauſis deputato, 384.col.1. in quibus de vera intelligentia Concilij Trident. ſeſſ.7.c.14. de reformatione agitur contra doctorem Ioannem Gutierrez & adducitur priuilegium conceſſum Cartuſienſibus hanc dirimens litem.
art.14. vtrum conſeruator regularium poſſit procedere contra detentores animalium monachorum damnum in paſcuis facientium, 386.c.2.
Art.15. vtrum religioſi poſſint creare conſeruatorem contra Doctorem aut ſcholarem habentes pro ſuis cauſis conſeruatorem Apoſtolicum & contra alios religioſos ſimilem conſeruatorem habentes, 387.c.1
Art.16. vtrum conſeruatores habeant poteſtatem ponendi cenſuras contra inobedientes & contumaces, ibid.c.2
Art.17. vtrum fratres poſſint eligere conſeruatorem pro iniurijs manifeſtis factis eorum ſeruitoribus, 388.c.1
Art.18. vtrum cõſeruatores poſſint in cauſis regularium procedere de plano ſine ſtrepitu, & figura iudicij. ibid.
Art.19. In quam pęnam incidant conſeruatores ſuam excedendo poteſtatem, ibid.c.2
Art.20. vtrum ſuadentes iudicibus conſeruatorib. vt ſuam tranſgrediantur poteſtatem incidant in excommunicationem, 389.c.1

Quæſt. lxvj.

De conſtitutionibus iuris Ciuilis, & Canonici quantum ad religioſos, in quinque articulos diuiſa, 389 col.1

ARticulus 1. Quæ & quotuplex ſit cõſtitutio 389.col.2
Articulus 2. An conſtitutiones iuris ciuilis generaliter loquentes ad perſonas Eccleſiaſticas & regulares, eorũque bona extendantur, 390. c.2. in quibus nouem regulę traduntur cum ſuis illationibus, quibus hæc materia reſoluitur, & aliqua memoria digna reſolutiue traduntur.
Art.3. vtrum ſtatuta quæ ſunt cõtra libertatem, eccleſiaſticam ſint etiam reſpectu regularium contra eandem immunitatẽ, 392.c.2. in qua traduntur ea, in quibus regulares, & alij eccleſiaſtici a poteſtate ciuili eximuntur.
Art.4. Vtrum ſit licita ciuilis conſtitutio prohibens alienare immobilia eccleſiaſticis, & regularibus 393.col.2. in quibus agitur de iuſtitia cuiuſdam ordinationis Regni Portugalliæ.
Articulus 5. vtrum diſponente ſtatuto, quod religioſi non aſſumantur ad officia communitatis aſſumi poſſit hoſpitalarius portans veſtem certi coloris cum Cruce in pectore, 394.c.1

Quæſtio lxvij.

De conſtitutionibus Ciuilibus & Canonicis quoad earum extenſionem & reſtrictionem, in quatuor articulos diuiſa. 394.col.2

ARtic.primus, Quot ſint genera conſtitutionum.394.col.2
Art.2. Quomodo deciſio vnius conſtitutionis ad decidendum alium diſtinctum caſum aſſumatur,395.c.1.& 2.&c. in quibus aliquibus notabilibus præpoſitis hæc materia ſatis intricata per aliquas concluſiones cum ſuis illationibus ſcitu dignis reſoluitur.
Art.3. vtrum conſtitutiones fundatæ in præſumptione obligent in conſcientia inſpecta veritate in contrarium,398.c.1
Art.4.vtrum ceſſet conſtitutio eius ratione ceſſante,399.c.1.

Quæſt. lxviij.

De ſtatutis Regularium, in ſex articulos diuiſa, 400.col.2

ARtic.1. vtrum valeat ſtatutum in voluntate ſtatuentium tantum factum,400.c.2
Artic.2. vtrum ſtatuta iniuſta obligent in foro exteriori,& in foro conſcientiæ,401.col.1
Art.3. An generalis ordinum teneatur ſtatuta religionum ſuarum ſeruare quoad vim directiuam & coactiuam,402.col.2
Artic.4. vtrum ſtatuta alicuius prouinciæ obligent hoſpites aliarum prouinciarũ pro tempore quo in ipſis hoſpitantur,403.c.1
Artic.5. vtrum conſtitutiones factæ a regularibus authoritate Apoſtolica confirmatæ poſſint ſine eiuſdem Sedis authoritate reuocari,403.c.2
Articulus 6.vtrum generales & prouinciales poſſint declarare ſtatuta facta cum capitulo, 404.col.1

Quæſt. lxix.

De conſuetudine, in quatuor articulos diuiſa. 404.col.2

ARtic.primus, Quæ ſit conſuetudo faciens legem,404.col.2
Art.2.vtrum conſuetudo excuſet fratres ab obſeruatione præceptorum regulæ,405.c.2
Art.3.vtrum conſuetudine poſſit introduci, vt regulares ad aliquid plus quam ad quartam funeralem teneantur,406.col.2
Art.4.Quare ſtatuta regularia non poſſunt tollere leges canonicas ſicut eas tollit conſuetudo legitima,407.col.1

Quæſt. lxx.

De Cuſtodibus, in 6.articulos diuiſa, 407.col.2

ARticulus 1. Qui ſint cuſtodes in ordine Minorum,407.col.2
Articul.2. vtrum Cuſtodes ſint vere prælati, 408.col.2
Art.3. an cuſtodes poſſint viſitare Conuentus ſibi commiſſos ſicut prouinciales, 409.col.1
Art.4. vtrum cuſtodes poſſint celebrare cuſtodiale capitulum,ibid.c.1
Arti. quintus, Quomodo ſint eligendi Cuſtodes. ibid.col.2
Articul.6. Quantum durat officium cuſtodiatus, 410.col.1

Digitized by Google

INDEX OMNIVM AVTHORITATVM

PRINCIPALIVM SACRÆ SCRIPTVRAE, IVRIS CANONICI,

Extrauagantium, Bullarum, necnon iuris Ciuilis, quæ in hoc Primo Tomo declarantur, in quibus non recenſentur priuilegia Apoſtolica, quæ in eo explicantur, cum ſint innumera & eſſet Lectori ſatis moleſtum ea in hoc indice collocari.

Loca Sacræ Scripturæ tam noui, quàm veteris Teſtamenti.

DEuteronomij 19. quantum ad originẽ verbi, Miſſa, expẽditur obligatio ſpõtanea, iuncta deductione ex Hebræo, & Chaldeo, p.245.col.1. Pſal.118. particeps ego ſum omnium timentium te, p.205.col.2.

Iſaiæ cap.1. vę genti peccatrici, & populo graui iniquitate, p.194.col.1.

Matthæi.10. vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, p.1.

Matthæi.18. ibi. dic Eccleſiæ, p.96.col.2.

Matthæi.18. ſi peccauerit in te frater tuus, corripe eum. p.401.col.2.

Luc.9. nemo mittens manũ ad aratrũ, p.191.col.1.

Luc.18. oportet ſemper orare, pag.235.col.2.

Actorum 10. D. Pauli ad Roman.10. non eſt diſtinctio Iudæi, & Græci, pag.80.col.2.

Pauli ad Roman.2. ibi. tu autem ſecundum impœnitens cor tuum, pag.194.col.2.

Paul.1. ad Corinth. cap.14. mulieres in Eccleſia taceant, pag. 91.col.1.

Loca ex quinque libris Decretalium.

CAp. cum ex literis. de in integrũ reſtitut. cap. paſtoralis de appellationibus, cap.5. ca. quando de reſcript. pag.24.col.1.

Cap. ni eſſent. de præbend. pag.25.col.2.

Cap. cognoſcentes de conſtit. pag.30.col.2.

Cap cum acceſſiſſent de conſtit. pag.33.col.2.

Cap. ſi de terra de priuil. pag.38.col.1.

Cap. paſtoralis, §. verum de ſen. excommunic. pag. 38.col.2.

Cap. prudentiam de offic. deleg. p.42.col.1. in fin.

Cap. paſtoralis & cap. ſuper quæſtionem. §. porro, & §. ſi vero domino de offic. deleg. p.43.col.1.

Cap. ſignificaſti de offic. deleg. pag.43.col.2.

Cap. veniens de reſcript. pag.47.col.1.

Cap. Capella. de priuil. pag.50.col.1.

Cap. cum acceſſiſſent extra de conſtit. cap. ex literis extra eodem, pag.52.col.1.

Cap. cum dilectus de dolo & contumac. cap. cum nobis olim. in fin. de elect. ibid. col.1.

Cap. qualiter & quando de accuſat. pag.52.col.2.

Cap. cum acceſſiſſent de conſt. pag. 53.col.2.

Cap. cum veniſſent de iudic. pag.56.col.2.

Cap. in his de priuil. pag.64.col.2.

Cap. ex tenore qui filij ſint legitimi. pag.67.col.2.

Cap.1. de filijs presbyter. pag.70.col.1.

Cap. ad hoc. eo. tit. pag.72.col.1.

cap. ex tranſmiſſa de filijs præsbyt. ibid.

cap. cum in cunctis. de his quæ fiunt à maior. parte cap. pag.73.col.1.

cap.1. de filijs præsbyt. pag.75.col.2.

cap. fin. de filijs præsbyt. pag.77.col.2.

cap. dilect. de maiorit. & obed. pag.78.col.2.

cap. eam te. reſcrip. pag.82.col.1.

cap. accedens de purgat cano. pag.85.col.2.

cap. præterea el 2. de ſponſal. ibid.

cap. illud dominus de cleric. excom.86.col.2.

cap. inquiſitionis de ſent. excom. ibid.

cap. in tua de pœn. & remiſ.91.col.2.

cap. cum in cunctis de elect.92.col.1

cap. vnic. de ætat. & qualit. ordin.92.col.2

cap. cum cauſa, de elect.96.col.2

cap. fin. de offic. archipresbyt.97.col.1

cap. fin. de offi. ordin.100.col.2

cap. noſter. capit. noſcit, de his quæ fiunt à prælat. cap. dilecta. de maiorit. & obed.101.col.2

cap. quærenti de verbor. ſignificat. ibidem.

cap.1. de ſupplend. neglig. prælat. c. licet de trãslat. Epiſcop.102.col.2

cap. attendentes de ſtat. monach.105.col.1

cap.1. de ſupplend. neglig. prælat.107.col.1

cap. quia circa de priuil.111.col.2

cap. monachi de ſentent. excom.116.col.2

cap. tanta de ſimonia, ibid.

cap. cum cupientes de ſent. excom.119.col.1

cap. quærenti. de verbor. ſignif.120.col.1

cap. vlt. de teſtib.121.col.1.

cap. Deus omnipotens de accuſatio, ibid.

cap. at ſi clerici. §. de adulterijs, de iud. ibid.

cap. ſi Epiſcopus de pęnit. & remiſſio.126.col.1. & 130.col.1

cap. fin. de pęnit. & remiſſio. 126. col.2. & p.132. col.2

cap. monac. cap. cum illorum, de ſent. excom. 127. col.1

cap. monachi. cap. ſignificaſti de foro compet. ibid.

cap. religioſi de priuil.129 col.1

cap. vlt. de pęnit. & remiſſio.132.col.1.

cap. nuper de ſent. excom.138.col.1

cap. cum contingat de foro compet.138. col.2

cap. inter corporalia de translat. Epiſcop. pag.139. col.2

cap. fin. de offic. deleg.140.col.2

cap.1 & 2. de translat. Epiſcop.141.col.1

cap. pen. & vlt. de corpor. vitiat. c.2. de cler. ægrot. 148.col.2

cap.1. de exceſſib. prælator.145.col.2

cap. fin. de foro compet.127.col 2

cap. cum dilecta, de conſue.170.col.2

cap.1. de exceſſib. prælat.146 col.1

cap. de multa de præbend 146.col.2.

cap. vnde de bigamis.148.col.1

cap. nuper. de ſent. excom.158.col.1

cap.2. de ordin. cognit.130.col 1

cap.1. de clericis pugn. in duello.152.col.2

cap. ex tenore de tempor. ordin.153.col.2.

cap. quamuis, de ſent. excom.156.col.1

cap. at ſi clerici. §. de adulterijs de iudic. pag.157. col.2

cap. cum ad monaſterium de ſtatu monach. 159. col.2

cap.1. de deſponſat. impub.170.col.2

cap.

cap.tua nos.de teſtam.180.col.1
cap.niſi cum pridem.de renuntiat.181.col.1.
cap.cum nos,de ijs, quæ fiunt à præl.182.col.1
cap.is qui capi.tua de ſponſal.ibid.
cap.ſi quis presbyter.de rebus Eccleſ.182.col.2
cap.grauis de reſtit.ſpoliat.ibid.
cap.de priori de appellat.185.col.2.
cap.ad noſtram de appellat col.2.
cap.is,cui.§.fin.de ſent.excom.ibi.
cap 1.de apoſtat.187.col.2
cap.dilecti el.2.de appel.191.col.1
cap.à nobis de apoſtat.189.col.1
cap.vltim.de regul.ibid.
cap.ne religioſi de reg.ibid.
cap.cum olim.el 2.de priuil.191.col.2
cap.ſuper eo,de regul.209.col.1
cap.quod Dei timorem de ſtatu monach. ibi.
cap.1.de Eccleſiis monach.ibid.col.2
cap.vltim.de religioſ.domib.ibid.
cap.cum olim.2.de priuil.191.col.2
cap.quoniam in pleriſque de offic.ordin. pag.211. col.1
cap.cum ſingula in princ. de præb. & in §. prouidens,ibid.col.2
cap.ad noſtram , & cap. porrecta. de confirm.vtil. 211.col.1
cap.fin.de religios.domi.capit.quoniam in pleriſq; de offic.ordin.211.col. 1
cap.1.& cap.ſi diligenti.& cap.ſi quis contra clericum de foro competent.221.col. 1
cap.ad Apoſtol cam de reg.221.col.2
cap.certificata de ſepul.229.col.2
cap. cum in cunctis de his quæ fiunt à maior. part. 233 col.1
cap.dolentes de celeb.Miſſa,235.col.2
cap.tuæ,de cleric.peregrin.255.col.1
cap.periculoſo de ſtat.reg.ibid.
capit.monaſteria, de vita & honeſt.clericor. 265. col.1
cap.omnis vtriuſque ſexus de pœnit. & remiſ.334. col.1
cap.in S.P.de pœnit.& remiſ.349.col.1
cap.ex parte de foro compet.ibid.
cap.ex parte el.1.de verb.ſign.355.col.1
cap.omnis vtriuſque ſexus de pęnit. & remiſ. 362. col.1
cap.2.& cap.fin.de offic.deleg.374.col.2
cap.E. & G.de offi.deleg.377.col.1.
cap.in literis de offic.deleg.388.col.2
cap.qualiter,& quando de accuſat.388.col.2
cap.cum acceſſiſſent,de conſtit.403.col.2

Loca explicata ex ſexto libro Decretalium.

CAp.vni.de voto.1.col. 2
cap.ſi cui de præb.46.col.1
cap.ſuper gratia de offic.deleg.ibid.
cap.ipſo iure de reſcrip.44.col.2
cap.1.de conſti.47.col.1
cap.cui licet quod plus de reg.iur.73. col.2
cap.ſtatutum.de hæretic 87.col.1
cap.contra Chriſtianos,de reſcrip.ibid.
cap.filij de hæret.ibid.col.1
cap.ſtatutum el.2. de hæret. ibi. vſque ad pag.86. incluſiue.
cap.nullus de elect.92. col.1
cap.indemnitatibus.§.proinde de elect.92.col.2
cap.Abbate.de priuil.105.col.1
cap.is qui,de ſent.excom.18.col.1
cap Abbates de priuil.105.col.1
cap.is qui, ſuadente. de ſentent.excomm.pag.220. col.2
cap.1.de ſent.excom.120.col.2
cap.vnde de ſpon.impuber.124.col.2
cap.religioſo de ſent.excom.134.col.2
cap.cum ex eo.de exceſſib.prælat.145.col.1
cap.vnicum de religioſ.domib.146.col.1
cap.licet de Canon.elect.146.col.2
cap.1.de ſent.excom.147.col.2
cap.vnic. de religioſ. domib. & cap. vnic. de voto, 146.col.1
cap.exijt,§.dato de verbor.ſign.170.col.1.
cap.is qui 24.de elect.183.col.1
cap.quoniam de priuil.185.col.1
cap.ſi religioſus de elect.209.col.2
cap.cum de beneficio, de præb.219.col.2
cap.nullus de tempor.ordinand.230.col.1
cap.quorundam.§.fin.de teſtam.214.col.2
cap.beneficium de regul.223.col.1
cap.cum quis de ſent.excom.230.col.1
cap.qui ex eo de pact.231.col.1
cap.qui celebrat.de priuileg.247.col.2
cap.fin.de priuil.247.col.2
cap.licet de conſtitut.337.col. 1
cap.eos de ſent.excom.366.col.2.& ſeq.
cap.ſtatutum de reſcriptis,375.col.1
cap.1.de offic.deleg.379.col.2
cap.fin.de offic.deleg.388.col.2
cap.fin.§.conſeruatores de offic. deleg.377.col.2

Loca Clementinarum explicata.

CLementina dudum de ſepult.pag.337.col.2.& 350.col.2
clementina dudum,§.olim.eod.tit.75.col.2
clementina 1.de priuil.109.col.2
clementina,ne Romani de elect.138.col.1
clement.exiuit,de verb. ſignif.§.data,170.col.1.& 179.col.1.& vide,66.col.2
clementina ſi furioſus,de homi.151. cum ſeq.
clementina monaſteriorum,de rebus Eccl.non alienand.378.col.2
clementina dudum,§.verum. de ſepult.228. col.2. cum ſeq. &c.
clementina dudum, §.ac deinde, & §. ſtatuimus. 334.cum ſeq.
clementina religioſi, de priuil.315.&c.
Clementina abuſionibus de pęnit. & remiſ.357. col. 2

Loca decretorum explicata.

§.leges 4.diſt.26.col.2
cap.placuit.16.quæſt.7.p.50.col.2
cap.erit autem lex 4.diſt.64.col.1
cap.ſi quis incognitus. 17.q.2.p.70.col.1
cap.monaſterij,19.q.13.ibid.
cap.imputatur,1.q.4.p.84.col.2
cap.conſtitui.17.quæſt.4.p.87.col.1
cap.nullam 18.quæſt.2.p 97.col.1
cap.Manus de conſecr.diſt.5 p.103.col.1
cap.audiuimus.24.quæſt.2.p.116.col.1
cap.inferior.21.diſt.p.138.col.1
cap.felix.16. q. 1. c.de locorum. de conſec. diſt.1. pag.146.col.2
cap. hæc quidem de conſecr. diſt.4. pag. 169. colum. 1
cap.ſicut.12.q.2.p.174.col.1
cap. ſine exceptione 12.q.2.p.174.col.1.& 180.c.2
cap.fin.15.q 2.& cap.ex literis.16.q.2.& cap.communiter 53.diſt.p.159.col.2
cap.ſi qua 12.q.2.p.182.col.1
cap.altaria de conſecr.diſt.1.p.184. col.1
cap.cum.ſedibus de conſecr.diſt.1.ibid.

cap.

Q V Æ S T I O N V M.

Cap omnis oppreſſus.& cap.ſi quis, & capit. placuit.2.q.6.p.185.col.2
Cap.ne pro cuiuslibet.16.q.1.p.200.col.2
Cap.Liciтus.de conſecr.diſt.3.c. ſi quid.de conſec. diſt.4.p 204.col.1
Cap non dicatis.12.q.1.p.210.col.2
Cap.decretum.10.q.1.p.217.col.1
Cap.cantantes 92.diſt.p.231.col.2
Cap.contraria.de conſec.diſt.5.p.239.col.1
Cap in noua actione 16.q.7.p.210.col.1
Cap.ſicut de conſecr.diſt.1.p.247.col.1.
Cap.Miſſa de conſecrat.diſtinct. 1. pagina 248. columm.1.
Cap peruenit.18 q.2.p.264.col.2
Cap.diffinimus.18.q.2.ibid.col.2
Cap.placuit.20.q.1.c.diaconiſſam.27.q. 1. pa.372. col.2.
Cap.1.de votis.20.q 373.col.1
Cap.ille 32.q.5.ca.vlt.15.quæſt.1.ca. acutius. 26.d. ibid.
Capit.ſedulo 3.d.p.395.col.2.
Cap.conſuetudo d.1.p.404.col.2

LOCA EXTRAVAGANTIVM TAM IN CORPORE IVRIS inſertarum, quam aliquarum extra corpus iuris; primo referam eas, quæ ſunt in corpore iuris, poſtea autem alias non prætermittam.

EXtrauagans, ambitioſe de reb.Eccle.non alien. pag.183.col.1
Extrauagans 2.de ſimonia.p.116.col.1
Extrauagans Ioannis Vigeſimi ſecundi de vita, & honeſtate clericorum explicatur, p.232.col.1
Extrauagans grauiſſimis de reliquijs & veneratione Sanctorum, p.327.vſq. ad pag.329
Extrauagans vas electionis, de hæreticis. p.349.c.2
Extrauagans vnam ſanctam de maiorit.& obedientia, pag.355.col.2
Extrauagans Pii Quarti, confirmata per Gregoriũ XIII.de deſcendentibus ex Iudæis, Sarracenis, & hæreticis, quod non ſint prælati in ordine Minorum explicantur a p.81.c.2.&c.
Extrauagans Pii Quarti, circa bona monachorum morientium extra clauſtra, p.308.& p.103.c.1
Extrauagantes Pii Quinti, & Gregorii XIII. de agitandis Tauris, p.27.col.2
Extrauagans Pii Quinti circa durationem prælatorum, & Abbatiſſarum, in ordine Minorum pag. 93.col. 1.& 2. explicantur etiam extrauagantes Gregorij XIII. & Sixti Quinti, circa eandem materiam.
Extrauagantes Leonis X.Adriani Sexti, Pauli Tertii & Pii V.pro nouo orbe explicantur, pag.213. col.1.& 2.&c.
Extrauagans Pii Quinti, contra Sodomiticos declaratur cum alia Summi Pontificis Extrauagante, p.197.c.2
Extrauagans Pii Quinti de non celebrando miſſam & hora veſpertina explicatur, p.245.c.1.& 2
Extrauagantes Pii Quinti, & Gregorij Decimi tertii, circa clauſuram monialium declaratur, p.262 vſque ad p.267.incluſiue.
Extrauagantes Pii Quinti, circa præſentationem confeſſariorum regularium explicantur, p.338. col.1.2.&c.
Extrauagans Gregorii XIII. pro religione ſocietatis Ieſu explicatur.p.3.vſque ad 5.incluſiue.
Extrauagans Sixti Quinti, contra male promotos explicatur, p.116.&c.
Extrauagans Sixti Quinti, circa confraternitates corrigiatorum Diui Auguſtini, & chordatorum Diui Patris noſtri Franciſci explicantur, p.333. col.2
Extrauagans Gregorii XIV. moderans conſtitutiones Sixti Quinti circa illegitimos explicatur. pa. 330.col.1.
Extrauagans Clementis VIII.de largitione munerum prohibita regularibus explicatur, p.23.co.2.

Loca Concilij Tridentini explicata.

Cap.5.ſeſ.4.de reformatione, p. 219.col.1.
Cap.5.ſeſ.4.de reformatione, & ſeſ.25.c.8. & 20.p. 218.col.1
Seſſio.4.de vſu ſacrorum librorum.
Seſſio.5.de reformatione, cap.1.
Seſſio.22.de reformatione, c.4.p 340.col.2
Cap.4.ſeſ 6.de ſacramento pœnitentię, p. 60.c.1
Cap.5.ſeſ.6.de reformatione, p. 184.col.1
Cap.7.ſeſ.7.de reformat.& c.16.ſeſ.vlt.p.216.c.2
Cap.8.ſeſ.7.de reformatione, ibid.
Cap.7.ſeſ.13.p.364.col.1
Cap.1.ſeſ.14.p.138.col.2
Cap.7.ſeſ.14.de reformatione.p.39.col.1
Cap.7.ſeſ.14 & c.6.ſeſ.24.de reformat. p.71.c.1
Cap.7.ſeſ.14.de ſacramēto Euchariſtiæ, p. 127. c.2.
Ca.7.ſeſ.14.& c.7.ſeſ.19.de reformat. & ſeſ.25.c.6. p.153.col.2
Cap.7.ſeſ.14.de reformat.p.152.c.1.
Cap.7.ſeſ.. 2.de reformat.p.369.col.1
Cap.8.ſeſ 4.p.110.col.1.
Cap.7.ſeſ.19.p.154.col.1
Cap.8.ſeſ.21.de reformatione, p.217.col.2
Cap.2.ſeſ.22.147.col.1.
Cap.4.ſeſ.22.de reformatione, 180.col.1
Cap.21.ſeſ.22.p.271.col.1
Cap.7.& c.8.& c.18.& c.2.ſeſ 23. de reformat.104. col.1.& 2
Cap.5.ſeſ.23.de reformat.128.col.2
Cap.10 ſeſ.23.de reformat.10.col.1
Cap.8.c.10.12.ſeſ.23.de reformat.ibid.
Cap.7.ſeſ.23.de reformat.p. 104.col.1
Cap.8 & cap.10.ſeſ.23.ibid.
Cap.10.eiuſdem ſeſ.& c.2.ſeſ.14. de reformatione. p.110.c.2
Cap.6.ſeſ.23.de reform.p.117.c.2
Cap.12.& c.14.ſeſ.23.de reſidentia prælatorum, pa. 150.col. 1.& 2.
Cap.1.ſeſ.25.de reſidentia, & ſeſ.25. de reformatione, c.18.p.136.col.2
Cap.3.ſeſ.23.de reformatione, & ca. 9.eiuſdem ſeſ 150.c.2
Cap.10.ſeſ.23.p.222.c.2
Cap.1.ſeſ 23.p.29. col. 1. ponuntur duodecim decreta Concilii Tridentini, in quibus reuocantur priuilegia regularium.
Cap.12.ſeſ.24.de reformat.p.92.c.1
Cap.6.ſeſ.24.de reform.p.113.c.2
Cap.4.ſeſ.24.de reform.p.248.col.2
Cap.11.ſeſ.24.de reform.p.205.c.1
Cap.13.verſic. in vnionib.ſeſ.24 p.145. col.2.

Cap.

cap.tua nos.de teſtam.180.col.1
cap.niſi cum pridem.de renuntiat.181.col.1.
cap.cum nos,de ijs, quæ fiunt à præl.182.col.1
cap.is qui capi.tua de ſponſal.ibid.
cap.ſi quis presbyter.de rebus Eccleſ.182.col.2
cap.grauis de reſti.ſpoliat.ibid.
cap.de priori de appellat.185.col.2.
cap.ad noſtram de appellat col.2.
cap.is,cui.§.fin.de ſent.excom.ibi.
cap 1.de apoſtat.187.col.2
cap.dilecti el.2.de appel.191.col.1
cap.à nobis de apoſtat.189.col.1
cap.vltim.de regul.ibid.
cap.ne religioſi de reg.ibid.
cap.cum olim.el 2.de priuil.191.col.2
cap.ſuper eo,de regul.209.col.1
cap.quod Dei timorem de ſtatu monach. ibi.
cap.1.de Eccleſiis monach.ibid.col.2
cap.vltim.de religioſ.domib.ibid.
cap.cum olim.2.de priuil.191.col.2
cap.quoniam in pleriſque de offic.ordin. pag.211. col.1
cap.cum ſingula in princ. de præb. & in §. prouidens,ibid.col.2
cap.ad noſtram, & cap. porrecta. de confirm.vtil. 211.col.1
cap.fin.de religios.domi.capit.quoniam in pleriſq; de offic.ordin.211.col. 1
cap.1.& cap.ſi diligenti.& cap.ſi quis contra clericum de foro competent.221.col. 1
cap.ad Apoſtol cam de reg.221.col.2
cap.certificata de ſepul.229.col.2
cap. cum in cunctis de his quæ fiunt à maior. part. 233 col.1
cap.dolentes de celeb.Miſſa,235.col.2
cap.tuæ,de cleric.peregrin.255.col.1
cap.periculoſo de ſtat.reg.ibid.
capit.monaſteria, de vita & honeſt. clericor. 265. col.1
cap.omnis vtriuſque ſexus de pœnit. & remiſ.334. col.1
cap.in S.P.de pœnit.& remiſ.349.col.1
cap.ex parte de foro compet.ibid.
cap.ex parte el.1.de verb.ſign.355.col.1
cap.omnis vtriuſque ſexus de pœnit. & remiſ. 362. col.1
cap.2.& cap.fin.de offic.deleg.374.col.2
cap.E. & G.de offi.deleg.377.col.1.
cap.in literis de offic.deleg.388.col.2
cap.qualiter,& quando de accuſat.388.col.2
cap.cum acceſſiſſent,de conſti.403.col.2

Loca explicata ex ſexto libro Decretalium.

CAp.vni.de voto.1.col. 2
cap.ſi cui de præb.46.col.1
cap.ſuper gratia de offic.deleg.ibid.
cap.ipſo iure de reſcrip.44.col.2
cap.1.de conſti.47.col.1
cap.cui licet quod plus de reg.iur.73. col.2
cap.ſtatutum.de hæretic 87.col.1
cap.contra Chriſtianos,de reſcrip.ibid.
cap.filij de hæret.ibid.col.1
cap.ſtatutum el.2. de hæret. ibi. vſque ad pag.86. incluſiue.
cap.nullus de elect.92. col.1
cap.indemnitatibus.§.proinde de elect.92.col.2
cap.Abbate.de priuil.105.col.1
cap.is qui,de ſent.excom.18.col.1
cap Abbates de priuil.105.col.1
cap.is qui, ſuadente. de ſentent.excomm.pag.220. col.2
cap.1.de ſent.excom.120.col.2
cap.vnde de ſpon.impuber.124.col.2
cap.religioſo de ſent.excom.134.col.2
cap.cum ex eo.de exceſſib.prælat.145.col.1
cap.vnicum de religioſ.domib.146.col.1
cap.licet de Canon.elect.146.col.2
cap.1.de ſent.excom.147.col.2
cap.vnic. de religioſ. domib. & cap. vnic. de voto, 146.col.1
cap.exijt,§.dato de verbor.ſign.170.col.1.
cap.is qui 24.de elect.183.col.1
cap.quoniam de priuil.185.col.1
cap.ſi religioſus de elect.209.col.2
cap.cum de beneficio, de præb.219.col.2
cap.nullus de tempor.ordinand.230.col.1
cap.quorundam.§.fin.de teſtam.214.col.2
cap.beneficium de regul.223.col.1
cap.cum quis de ſent.excom.230.col.1
cap.qui ex eo de pact.231.col.1
cap.qui celebrat.de priuileg.247.col.2
cap.fin.de priuil.247. col.2
cap.licet de conſtitut.337.col. 1
cap.eos de ſent.excom.366.col.2.& ſeq.
cap.ſtatutum de reſcriptis,375.col.1
cap.1.de offic.deleg.379.col.2
cap.fin.de offic.deleg.388.col.2
cap.fin.§.conſeruatores de offic. deleg.377.col.2

Loca Clementinarum explicata.

CLementina dudum de ſepult.pag.337.col.2.& 350.col.2
clementina dudum,§.olim.eod.tit.75.col.2
clementina 1.de priuil.109.col.2
clementina,ne Romani de elect.138.col.1
clement.exiuit,de verb. ſignif.§.data,170.col.1.& 179.col.1.& vide,66.col.2
clementina ſi furioſus,de homi.151. cum ſeq.
clementina monaſteriorum,de rebus Eccl.non alienand.378.col.2
clementina dudum,§.verum. de ſepult.228. col.2. cum ſeq. &c.
clementina dudum, §.ac deinde, & §. ſtatuimus. 334.cum ſeq.
clementina religioſi, de priuil.315.&c.
Clementina abuſionibus de pœnit. & remiſ.357. col. 2

Loca decretorum explicata.

§.leges 4.diſt.26.col.2
cap.placuit.16.quæſt.7.p.50.col.2
cap.erit autem lex 4.diſt.64.col.1
cap.ſi quis incognitus. 17.q.2.p.70.col.1
cap.monaſterij,19.q.13.ibid.
cap.imputatur,1.q.4.p.84.col.2
cap.conſtitui.17.quæſt.4.p.87.col.1
cap.nullam 18.quæſt.2.p 97.col.1
cap.Manus de conſecr.diſt.5 p.103.col.1
cap.audiuimus 24.quæſt.2.p.116.col.1
cap.inferior.21.diſt.p.138.col.1
cap.felix.16. q. 1. c.de locorum. de conſec. diſt.1. pag.146.col.2
cap. hæc quidem de conſecr. diſt.4. pag. 169. colum. 1
cap.ſicut.12.q.2.p.174.col.1
cap.ſine exceptione 12.q.2.p.174.col.1.& 180.c.2
cap.fin.15.q 2.& cap.ex literis.16.q.2.& cap.com muniter 53.diſt.p.159.col.2
cap.ſi qua 12.q.2.p.182.col.1
cap.altaria de conſecr.diſt.1.p.184. col.1
cap.cum.ſedibus de conſecr.diſt.1.ibid.

Cap omnis oppreſſus,& cap.ſi quis, & capit. placuit.2.q.6.p.185.col.2
Cap.ne pro cuiuslibet.16.q.1.p.200.col.2
Cap.Licitus.de conſecr.diſt.3.c. ſi quid.de conſec. diſt.4.p 204.col.1
Cap non dicatis.12.q.1.p.210.col.2
Cap.decretum.10.q.1.p.217.col.1
Cap.cantantes 92.diſt.p.231.col.2
Cap.contraria.de conſec.diſt.5.p.239.col.1
Cap.in noua actione 16.q.7.p.210.col.1
Cap.ſicut de conſecr.diſt.1.p.247.col.1.
Cap.Miſſa de conſecrat.diſtinct. 1. pagina 248. colum.1.
Cap peruenit.18 q.2.p.264.col.2
Cap.diffinimus.18.q.2.ibid.col.x
Cap.placuit.20.q.1.c.diaconiſſam.27.q. 1. pa.372. col.2.
Cap.1.de votis.20.q 373.col.1
Cap.ille 32.q.5.ca.vlt.15.quæſt.1.ca. acutius. 26.d. ibid.
Capit.ſedulo 3.d.p.395.col.2.
Cap.conſuetudo d.1.p.404.col.2

LOCA EXTRAVAGANTIVM TAM IN CORPORE IVRIS inſertarum, quam aliquarum extra corpus iuris; primo referam eas, quæ ſunt in corpore iuris, poſtea autem alias non prætermittam.

Extrauagans, ambitioſe de reb.Eccle.non alien. pag.183.col.1
Extrauagans 2.de ſimonia.p.116.col.1
Extrauagans Ioannis Vigeſimi ſecundi de vita, & honeſtate clericorum explicatur,p.232.col.1
Extrauagans granę nimis de reliquijs & veneratione Sanctorum,p.327.vſq. ad pag.329
Extrauagans vas electionis,de hæreticis. p.349.c.2
Extrauagans vnam ſanctam de maiorit.& obedientia,pag.355.col.2
Extrauagans Pii Quarti, confirmata per Gregoriũ XIII.de deſcendentibus ex Iudæis, Sarracenis, & hæreticis,quod non ſint prælati in ordine Minorum explicantur a p.81.c.2.&c.
Extrauagans Pii Quarti, circa bona monachorum morientium extra clauſtra,p.308.& p.103.c.1
Extrauagantes Pii Quinti,& Gregorii XIII. de agitandis Tauris,p.27.col.2
Extrauagans Pii Quinti circa dutationem prælatorum,& Abbatiſſarum,in ordine Minorum pag. 93.col. 1.& 2. explicantur etiam extrauagantes Gregorij XIII. & Sixti Quinti,circa eandem materiam.
Extrauagantes Leonis X.Adriani Sexti,Pauli Tertii & Pii V.pro nouo orbe explicantur, pag.213. col.1.& 2.&c.
Extrauagans Pii Quinti, contra Sodomiticos declaratur cum alia Summi Pontificis Extrauagante, p.197.c.2
Extrauagans Pii Quinti de non celebrando miſſam & hora veſpertina explicatur,p.245.c.1.& 2
Extrauagantes Pii Quinti,& Gregorij Decimi tertii,circa clauſuram monialium declaratur,p.262 vſque ad p.267.incluſiue.
Extrauagantes Pii Quinti, circa præſentationem confeſſariorum regularium explicantur, p.338. col.1.2.&c.
Extrauagans Gregorii XIII. pro religione ſocietatis Ieſu explicatur.p.3.vſque ad 5.incluſiue.
Extrauagans Sixti Quinti, contra male promotos explicatur,p.116.&c.
Extrauagans Sixti Quinti, circa confraternitates corrigiatorum Diui Auguſtini, & chordatorum Diui Patris noſtri Franciſci explicantur, p.333. col.2
Extrauagans Gregorii XIV. moderans conſtitutiones Sixti Quinti circa illegitimos explicatur. pa. 330.col.1.
Extrauagans Clementis VIII.de largitione munerum prohibita regularibus explicatur,p.23.co.2.

Loca Concilij Tridentini explicata.

Cap.5.ſeſ.4.de reformatione,p. 219.col.1.
Cap.5.ſeſ.4.de reformatione,& ſeſ.25.c.8. & 20.p. 218.col.1
Seſſio.4.de vſu ſacrorum librorum.
Seſſio.5.de reformatione,cap.1.
Seſſio.22.de reformatione,c.4 p 340.col.2
Cap.4.ſeſ 6.de ſacramento pœnitentię,p. 60.c.1
Cap.5.ſeſ.6.de reformatione, p.184.col.1
Cap.7.ſeſ.7.de reformat.& c.16.ſeſ.vlt.p.216.c.2
Cap.8.ſeſ.7.de reformatione,ibid.
Cap.7.ſeſ.13.p.364.col.1
Cap.1.ſeſ.14.p.138.col.2
Cap.7.ſeſ.14.de reformatione.p.39.col.1
Cap.7.ſeſ.14 & c.6.ſeſ.24.de reformat. p.71.c.1
Cap.7.ſeſ.14.de ſacramẽto Euchariſtiæ,p. 127. c.2.
Ca.7.ſeſ.14.& c.7.ſeſ.19.de reformat. & ſeſ.25.c.6. p.153.col.2
Cap.7.ſeſ.14.de reformat.p.152.c.1.
Cap.7.ſeſ..2.de reformat.p.369.col.1
Cap.8.ſeſ 4.p.110.col.1.
Cap.7.ſeſ.19.p.154.col.1
Cap.8.ſeſ.21.de reformatione,p.217.col.2
Cap.2.ſeſ.22.147.col.1.
Cap.4.ſeſ.22.de reformatione,180.col.1
Cap.22.ſeſ.22.p.271.col.1
Cap.7.& c.8.& c.18.& c.2.ſeſ 23. de reformat.104. col.1.& 2
Cap.5.ſeſ.23.de reformat.128.col.2
Cap.10 ſeſ.23.de reformat.10.col.1
Cap.8.c.10.12.ſeſ.23.de reformat.ibid.
Cap.7.ſeſ.23.de reformat.p.104.col.1
Cap.8 & cap.10.ſeſ.23.ibid.
Cap.10.eiuſdem ſeſ.& c.2.ſeſ.14. de reformatione. p.110.c.2
Cap.6.ſeſ.23.de reform.p.117.c.2
Cap.12.& c.14.ſeſ.23.de reſidentia prælatorum,pa. 150.col.1.& 2.
Cap.1.ſeſ.25.de reſidentia,& ſeſ.25. de reformatione,c.18.p.136.col.2
Cap.3.ſeſ.23.de reformatione,& ca.9.eiuſdem ſeſ 150.c.2
Cap.10.ſeſ.23.p.222.c.2
Cap.1.ſeſ.23.p.29. col. 1. ponuntur duodecim decreta Concilii Tridentini, in quibus reuocantur priuilegia regularium.
Cap.12.ſeſ.24.de reformat.p.92.c.1
Cap.6.ſeſ.24.de reform.p.113.c.2
Cap.4.ſeſ.24.de reform.p.248.col.2
Cap.11.ſeſ.24.de reform.p.205.c.1
Cap.13.verſic. in vnionib.ſeſ.24 p.145.col.2.

Cap.

Cap.9.ſeſ.24.p.217.col.2.
Cap.9 & 10.ſeſ.24 de reformat.& c.8.ſeſ.7.ibid.
Cap.6.ſeſ 24 p.256.col. 1.
Cap.2.ſeſ.24.& cap.7.ſeſ.14.p.340.col.1.
Cap.11.ſeſ.24 p.353.c.2.
Cap.5.ſeſ.25.de regul.p.163.c.1.
Cap.1.& c.5.& c.21.eiuſdem ſeſ.177.c.1
Cap.1.& c.2.eiuſdem ſeſ.175.c.2
Cap.7.ſeſ.25.de regularibus.p.92.col.2.
Cap.10.ſeſ.25.de regularibus.p.281.col.1.
Cap.5.ſeſ.25.de regularibus,p.283.col.2
Cap.6.ſeſ.25.de regularib.pag.3.col.2
Cap.14. ſeſ.25.de regularib.p.498. col.1
Cap.8.ſeſ.25.de regul.p.93.col.2
Cap.16.ſeſ.25.de regul.p.223 c.2
Cap.20.& c.9.ſeſ.25.de regularib.p. 100.col.1
Cap.4 ſeſ.25.de regularib.p.188.col.2
Cap.11.ſeſ.25.de reform.p.216.col.1.& 219.c.2
Cap.13.ſeſ.25.de reform.p.228.col.2
Cap.15.ſeſ.25.de reform.p.72 col.1
Cap.28.ſeſ.25.de reform.p.136.col.2
Cap.20.& c.8.ſeſ 25. de reform p.136.col.1
Cap.14 in prin.ſeſ.6.ſub Pio IV.p.22.col.1

Loca Digeſti veteris.

L.1.iuncta gl.§.illicita.ff.de colleg.illicit. pa. 2.col. prima.
L.adoptio.ff.de adoptio.p.35.col.2
L.ſi hominem,ff.mandat.49.col.1
L.plenum. §.equitij, ff de vſufruct.p.50.c.1
L.verum,§.vlt.cum lege ſeq.ff.de minori.p.78.circa finem,& 51.col.1.
L.4.§.pen.ff ad Macedon.62.c.1
L.bona fides,ff.depoſit.62.col.2
L.omnes populi,ff.de iuſt.& iur.63.col.2
L.1.ff.de offic.eius cui mandat.eſt iuriſdict. pag.98. colum.1
L.furti.ff.de his qui not.infam.p.186.c.2
L.falſus.§.qui alienum.ff.de fur.p.225.col.2
L.Barbarius Philippus,ff.de offic.prętor.345.c.2
L.non omnium,ff.de legib.400.col.2
L.princeps,ff.de leg.b.402.col.2

Loca Infortiati.

L.ex militari.§.ſed vtrum,ff.de milit.teſtam.pa.50. col.1
L.hæredes palam.§.ſi quid in ſi. ff. de teſtam.p.60. col.1.& 2.
L.ſi ita,ff.de aur.& arg.leg.111.col.2
L.adigere,§.quamuis,ff.de iure patron.399.c.1

Loca Digeſti noui.

L. item apud Labeonem. §. ait prætor. ff. de iniur. p.30.col.2
L.Titia.§.idem reſpondit,ff de verb. obli. p.60.c 1
L.miles.§.defunctus ff.de adult.86.c.1
L.ſtat.liberi.§.quintus ff.de ſtat. liber. pagina.176. col.1
L.proſpexi.ff.qui & a quibus.399.col.2.

Loca ex Codice.

L.nonnunquam in principio. C. de collation. pag. 46.47
L.3.C.de ſilentiar.p.48.col.1
L.quoties.C.de precib.imperat.offeren.ibid.
L.inter emptorem.C.de pact.48 c.1
L.voluntarie.C.de excuſat.tut.ibid.col.1.
L.aſſiduis.C.qui pooores in pig.verſ. & ideo etiam p.56.57
L.a iudice.C.de iud.140.c.2
L.1.C.de iur.emphyteut.p.224.c.2.
L.1.C.de relat.62.col.2
L.2.C.pro emptore.176.col.2

Ex Authentica loca.

Authentica quæ ſupplicatio. C. de precib.imperat. 42.col.1
Authent.de ſanctiſſimis Epiſcopis. §.ſed hac præſenti l.verum.§.vlt. cum lege ſequent. ff. de minor.51.col.1.
Authen.vt factæ nouæ conſtitutiones in Rubrica, & in nigro.p.23.col.1
Authent.omnes peregrini, C. commun. ſucceſſio. 226.co.1

Ex legibus Partitarum.

L.18.tit.7.par.1.380.col.2

Ex legibus ordinum.

L...tit.8.lib.1.ord.p.363.col.2. & 374.375
L.8.tit.7.lib.1.ordin.387.col.1

Ex noua compilatione.

L.1.tit.2.libro primo nouæ compilat.pag. 386.col. ſecunda.
L.7.tit 8.l.b.5.nouæ compil.p.68.col.2
L.13.titulo 18.lib.ſexto nouæ compilat. pag. 392. col.2.

Ex ordinationibus Portugalliæ.

L.2.tit.8.p.394.col.1.

INDEX
MATERIARVM
HVIVS PRIMI TOMI
IN QVO SENTENTIAE INSIGNIORES
ſummarie apponuntur.

A

Abbas.

ABba apud Hebræos pater eſt, p.12. c.1.q.65 art. 1.
Abbas vnde dicatur, ibid.
Abbatis nomen primum quod ib.
Ab abbatibus ad abbatiſſas arguitur, ibid.
Abbates, & Abbatiſſa benedicti, & benedictæ. ibid.col. 2.
Abbates ſemel benedicti rebenedici non poſſunt, ibid. 65 col. 2.
Abbas debet eſſe profeſſus ſacerdos, & annorum viginti quinque, 91 col.2.q.15.ar.2
Abbas & alius prælatus quoad regulam iudex, 95. col.2.q.17.ar.1.
Abbatibus iuriſdictio competit iure humano, 96.c.1.
Abbatibus, & alijs prælatis an poteſtas competat iure diuino, ibid.
Abbates non poſſunt diſpenſare in certis caſibus, 97. col.2.
Abbates in ſuis Eccleſiis poſſunt populum benedicere, 102.col.1
Abbates quibus ordinibus poſſint ſubditos ordinare, ibid.q.18.ar.1.
Ab Abbate promotus ad ordines, ipſius priuilegium tenetur oſtendere, ibid.
Abbates per non vſum non derogant priuilegio ordinatiuo. ibid.col.2
Abbates non benedicti funguntur omnibus præeminentijs benedictorum, ibid.co.2.ar.2
Abbas electus & confirmatus ante benedictionem dicitur Abbas, ibid.
Abbates Ciſtercij non poſſunt ſuos ſubditos, ordinibus ſacris inſignire poſt Concilium Tridentinum, ibi. 103.col.1
Abbas exemptus poteſt dimiſſorias dare ſuis regularibus, ibid.103.col.2
Abbas ſuos ſubditos ab irregularitate purgat, 121. c 1.q.20.art 20
Abbas a ſuis ſubditis impedimenta circa ordines poteſt remouere, ibid.col 2
Abbas non poteſt alienare ſine ſolemnitatib. 111.c.1.
Abbas ſolus quæ facere poteſt, ibid.
Abbates Ciſtercij & primi coabbates poſſunt altaria conſecrare, 184.c.2.q.28.ar.2
Abbates in aliena diœceſi, ſine licentia Epiſcopi non poſſunt hæc facere, ibid.
Abbates in aliena diœceſi, ſine licentia Epiſcopi non poſſunt hæc facere ibid.
Abbatum depoſitio quibus competat 233.col.2.q.41. art.3.
Abbatum depoſitio competit ſolis capitulis ibid.

Abbatiſſa.

Abbatiſſa, quæ, 65.col. 2
Abbatiſſæ incapaces ſunt ad imponenda præcepta ſpiritualia, ibid.pag.66.col.2.
Abbatiſſæ triennales non benedicuntur, ibid.col.2.
Quid ſit Abbatiſſa, 78.c.1.q 13.ar.21
Abbatiſſæ eſſe poſſunt illegitimæ, ibid.79.c.1
Abbatiſſa quadraginta annos debet habere, & octo poſt profeſſionem.92 c.2 q.15 ar.3
Abbatiſſa debet eſſe expreſſe profeſſa, ibid.
Abbatiſſa finito triennio ſtatim renunciare debet. p. 94.col.2.q.16.art.3
Abbatiſſæ a patronis præſentatæ ſunt perpetuæ, ibid. 95.col.1 & 2.
Abbatiſſæ confirmatæ conferunt Eccleſias, 101. c.2. q.17.ar.12.
Abbatiſſa quo ordine poſſint inſtituere, ibid.
Abbatiſſæ non habent pertinentia ad claues, ibid.
Abbatiſſa ſuſpendit ab officio ſubtrahendo beneficia, pag.102.col 1
Abbatiſſa an comparetur Abbati, ibid.
abbatiſſa iubens excommunicare quomodo intelligendum, ibid
abbatiſſa in votis monialium non diſpenſat, pa.162 col.1
abbatiſſa maiorē in moniales poteſtatem habet, quā pater in filios, 162.c.1.q.25 ar.7
abbatiſſa irritando vota monialium ſine cauſa, non peccat, ibid.
abbatiſſæ admittentes intra clauſtra monaſterij mares & feminas ſunt excommunicatæ & ſuſpenſæ, 279 col.1.& 2 q 47.ar.3
abbatiſſa non poteſt eſſe corrupta abſque diſpenſatione, 373.c.1.q.64.ar.4.

Abſens.

Abſens præſentatus ad beneficium intra tempus certum debet comparere, alias præſentatio eſt nulla, 333.c.2.q.59.ar.10

Abſoluere, abſolutio.

Abſoluere poſſunt ſuperiores ordinis Prædicatorū ſicut priores, 109.col.2.
abſoluere poſſunt prælati ſuos ſubditos a quacunque cenſura, ibid.col.2.
Non poſſūt prælati abſoluere ſuos ſubditos a crimine hæreſis, 114.col.2
Abſoluere poſſunt Epiſcopi ab hæreſi occulta, ibi.
Non poſſunt Epiſcopi vniuerſaliter committere alicui abſolutionem ab hæreſi, ibid.col.
Qui poteſt abſoluere ratione officij poteſt committere authoritatem ad pœnitentiam arbitrandam. 115. col.1

Digitized by Google

Abſoluere poſſunt prælati ſuos ſubditos percuſſores cle ricis,ibid.
abſoluere poteſt excommunicatus excommunicatum in caſu neceſſitatis, ib.col.2.
abſolui poteſt ſuperior percutiens clericum a ſuo ſubdito.ibid.
abſoluere poſſunt prælati generales ſuos a ſimonia,pa. 116.col 1.& 2.
abſoluere non poſſunt prælati ſimoniacos in mala ordinum promotione.ibid.
abſoluere poſſunt prælati irregulares ſuos ſubditos à ſuſpenſione à diuinis,117.col.1.
abſolui non poſſunt ſubditi a prælatis a peccatis commiſſis in contemptum clauium.118 c.2.
abſolui poſſunt ſubditi a peccatis commiſſis cum confidentia priuilegiorum,119.col.1.
abſoluere poſſunt prælati ſuos ſubditos ab omni irregularitate,& alijs impedimentis tribus exceptis, pa. 122.col.1.
abſolui poſſunt moniales.ibid.
abſolui plenarie poſſunt nouitia monialium à ſuis confeſſoribus.124 col.1
abſolutio facta virtute priuilegij validi licet ignoranti valet,124.c.2
abſoluere qui poteſt ex priuilegio perpetuo poteſt ſubdelegare,125.col.2
abſolutio a peccatis extra confeſſionem quomodo explicetur.ibid.
abſoluere non poteſt inferior ſubditum à reſeruatis quando ſuperior iuſtè ei denegauit abſolutionem, 127.col.1
abſoluendi poteſtatem recipiunt presbyteri in ordinatione,182.c.2.
abſoluentes a reſeruatis ſine authoritate pęna afficiuntur,130.col.1.
abſoluere quis poſsit à caſibus prælatis reſeruatis, ib.
abſolui non poſſunt fratres ordinis prędicatorum abſque licentia ſuorum prælatorum,ibid c.2.
abſolutio a peccatis dari nõ poteſt ſine abſolutione excommunicationis præmiſſa.ibid.c.2
abſoluendi licentiam non poſſunt prælati rigoroſe negare,ibid.
abſolutus ab inferiori directe a mortalibus,& per indirectum a reſeruatis, an recipiat vnum verum ſacramentum.131.col.2
abſoluere tantum a venialibus poteſtatem habet ſimplex ſacerdos pag.ib.
abſoluentes à reſeruatis tenentur integram audire cõfeſsionem,ibid.
abſolutio à reſeruatis quomodo detur à pęnitentiario Papę, ibid.col.2.
abſoluendi magnam habent poteſtatem prelati mendicantium Indos Chriſtianos, 203.c.2. queſt.31. art.4.
abſoluere per priuilegia poſſunt regulares a caſibus Epiſcopo reſeruatis,352.c.2 q.61.ar.3.
abſoluere poſſunt regulares a reſeruatis ſedi Apoſtolicę exceptis bullę cœnę,353.c.2
abſoluere poſſunt regulares excommunicatos parte ſatisfacta.354.c 1 ibid.
abſoluere poſſunt regulares pœnitentes a cenſuris extra ſacramentum pęnitentię.p.355.col.1.
abſoluere non poſſunt regulares a caſibus Epiſcopo à Concilio Tridentino reſeruatis.354.ibid.
abſolui poteſt aliquando excommunicatus etiam parte non ſatisfacta.355.c.1.ibi.
abſoluere non poteſt religioſus ſimplex ab excommunicatione minori, licet poſsit a peccatis venialib. 357.c.2.ibid.
abſolutio in foro conſcientiæ quid importet, pag.356. col.2
abſolutio in foro conſcientiæ à ſacerdotibus iuriſdictionem habentibus fieri poteſt.ibi col.2
abſolutio a culpa & a pęna quid importet,357.col.1. ibidem.
Abſolutionis effectus.ibid.
abſoluens religioſus ſine authoritate a culpa et a pęna bona fide non incidit in Clementinam,358.c.1
abſolutus plenarie in articulo mortis etiam a reſeruatis, poſtea conualeſcens,reſeruata prelato non tenetur confiteri,356.c.2.q.7 ar.8.
abſolui plenarie ab omnib. poteſt regularis infirmus, qui caſu non fuit confeſſus.366 c.1.
abſolutionis in articulo mortis facienda, qua forma, ibid.col.1.& 2
Facultas abſoluendi a reſeruatis Papa,intelligitur de reſeruatis etiam poſt datam facultatem, 111.c.2. q.10.art.8
Quis poſsit abſoluere a caſibus bullæ cęnæ,112.col.1. ibidem.
Cetera vide verbo,confeſsio, & verbo confeſſor,& uerbo,prelati,et uerbo,regulares et uerbo religioſi.

Ac.

Ac dictio quid importet.88.c.1.q.14.ar.7

Actus.

Actus,per quos infringitur lex ſufficit quod fiant ſciẽtibus regijs auctoribus ad reuocandum legem,17. col.2.q.6.ar.12
Actus validitas non dependet a notitia poteſtatis, ſed ab ipſo poſſe,110 c.2.q.20.ar.5
Actus prohibitus cum pęna ſi fiat eſt nullus,325.c.1. q.66.ar.3.
Actus duo communes intellectui practico & ſpeculatiuo,389.c.2.q.66 art.1.

Ad inſtar priuilegium.

Ad inſtar priuilegium cõceſſum, cuius virtutis, 350. col.2.q.61.ar.2.

Admiſſio.

Admittere ad religionem omnes,an ſit obligatorium, 51.c.2.q.10.ar.3

Adulterium.

Adulterij crimen graue & punibile,157.col. 2 q.24. ar.17.

Affinitas.

Affinitas ex copula conſanguinea nõ contrahitur, niſi intra ſecundum gradum,369.c.2 q 63.ar.1.
Affinitas ex copula non contrahitur,niſi effuſo ſemine intra vas,ibid.
Affines matrimonium contrahentes ſcienter non faciunt prolem legitimam,67.c.2 q.13.ar.1.

Alcantara.

Ordinis militaris Alcantaræ vnde origo. 20.c.1.

Alienare alienatio.

Alienationis verbum in materia odioſa ſtrictę interpretandum,ſecus in fauorabili,173.col.2. q 27. art.1.
Alienatione rerum Eccleſiæ prohibita quæ comprehendantur,ibid.

Alie-

Digitized by Google

Alienatio rerum Eccleſiæ qua ſolemnitate fieri, debeat, ib.pag. 173
Alienans rem Eccleſiæ, vel locans vltra triennium in caſibus non permiſſis excommunicationis ſententia afficitur, ibid.
Alienante Papa vel Epiſcopo rẽ Eccleſiæ in conſanguineum cauſa non creditur, niſi de ea legitime cõſtet, 173.col.2.q.27 ar.2.
Alienatio Eccleſiæ valida eſt etiam non antecedente tractatu, ſi poſtea ſubſequatur, ibi.in fin. col.
Quis tractatus eſſe debeat ante alienationem ibid.p. 174.col.1
Alienatio rei Eccleſiæ non valet, etiamſi prælatus conſentiat maiori parte collegij diſſentiente, ibid.
Alienatio rei Eccleſiæ non valet prælato diſſentiente, etiamſi omnes de collegio conſentiant, ibid.
alienatio a capitulo ſede vacante fieri non poteſt abſq. authoritate ſuperiorum ibid. in fin. col.
alienatio facta a monialibus ſine ſui generalis conſenſu nulla, ab ipſo ratificari poteſt, ibidem pa.174. colum.2
Alienationes a generalibus ordinis Ciſtertij ex indulto Eugenij Quarti quomodo celebranda, ibidem.
Alienationes rerum Eccleſiæ non ualidantur ex præſumptione, quod ſolemnitates interuenerint. ibi.
alienatio quadrupliciter in iure.cap.174. col. 1. q.27. artic.2
alienare prohibitus quando poſſit hypothecare, ibid. col 2.
alienari ſine ſolennitate poteſt res, cuius dominium adduc Eccleſia non eſt acquiſitum ibid. 177.col.1. ibidem.
Res eccleſiæ immobiles, vt mobiles, quæ ſeruando ſeruari poſſunt cenſentur prohibita alienari, ibi. 178. col.1.q.27.ar.4.
Alienare prohibitus non prohibetur arbores opacas cadere, vt loco earum fructiferas ſubſtituat. ibid.
Prælatus non poteſt alienare & ſuccendere arbores fructiferas, ibid. in fin.
Prohibitus alienare non prohibetur donare pro victu & veſtitu, ibid. 178.col.2.in medio.
Arbitrio boni viri relinquitur, an alienatio ſit vtilis, ibi.181.c.2.
alienationis vtilis monaſterio exempla, ibid.
Sufficit quod alienatio ſit vtilis tempore contractus, ibid. 181.col.2.
alienatio facta in vtilitatem monaſterij ſine ſolemnitatibus valet, ibid.
alienatio ſine ſolemnitatibus, licet vtilis, nulla, exceptis quibuſdam caſibus, ibi. in fi.col.
an monachus alienans ſine conſenſu prælati ſit obligatus in foro conſcientiæ, ibidem pagina 181. columna 2.
alienatio rei Eccleſiæ facta, vt reſcindatur alia inſimul præexigit, ibid. 182.col.1.
alienans rem eccleſiæ tenetur ad damni reſtitutionẽ, ibid.c.2.q.27.ar.11.
alienans male rem Eccleſiæ, vt excuſetur a peccato & ſimiliter emens, quid conſiderandum, ibidem colum.2.
Commendatarij ordinum militiarum non poſſunt res ſuarum commendarum alienare, ibidem, 183. col 1.
alienatio dicitur locatio ad longum tempus, ibid.
alienatio dicitur locatio ad vitam facta, ibid.
alienatio dicitur locatio facta ad nouennium cum pacto de retrolocando ad aliud ibid.c.2
alienantes res eccleſiæ ſine ſolemnitatibus qua pœna puniantur, ibid.col.2.
Non incidunt in has pœnas alienantes res minimas, ibidem. in fin. columna.
alienantes res Eccleſiæ ſine ſolemnitatibus, quibus caſibus pœna afficiuntur, ibidem col.2

Altaria.

Altaria conſecrant epiſcopi, 184.col.2
altaria regulares an poſſint conſecrare, ibid.
abbas Ciſtertij & alij primi coabbates poſſunt altare conſecrare, ibid.
Hoc tamen in aliena diœceſi non poſſunt, ibidem, columna 2.
altaria in locis infidelium presbyteri Societatis Ieſu poſſunt conſecrare, ibi. in fi.
altaria poſſunt Minores conſecrare in partib. Indiarum, 185.col.1.
altare portatile quod ſit, pag.246.colum.1.quæſt.43. art.3.
altari ſeruiens de ipſo viuere quomodo intelligitur, 253.col.1.

Angeli.

Angelorum vita cœnobitarum vita ſimilis, 293.q. 50.ar.1.

Animal.

Animalia monachorum ſunt de foro ſeculari, 382. col.2.q.65.ar.14.

Appellare, appellatio.

Appellari non poteſt a lege facta a legitimo conditore, 24.col.2.q 6.ar 7.
Appellare in quibus poſſit religioſus, 185.col.2.quæſ. 29.ar.2.
Appellare Minores ad quos poſſint, & quo ordine, ibidem.
Appellare religioſis indecens, ibidem, pag.186 col. 1.art.3.
Appellatio friuola quæ ſit, pag.42.colum.2.quæſt 8. art.13.
Definitio appellationis pagina 185. colum. 1. qu.29. artic.1
Appellatio iudicialis quæ.185.ibid.
Appellatio extraiudicialis quæ ibid.
Vtriuſque appellationis quis effectus, ibid.
Appellationis iudicialis triplex effectus, ibid.
Appellationis a cenſura effectus tantum deuolutiuus, ibidem.
Appellationis verbo non vtũtur in ordine Mendicãtium. ibid.c.2.
Appellationis prohibitio in ordine Mendicãtium in quibus ſit prohibita, ibid.
Appellatio eſt iuris naturalis, ibid. col 1. in fin.
Appellatione prohibita ſit locus ſimplici querelæ, ibid.
Appellatione prohibita religioſis circa correctiones, & alia ſimilia intelligitur, niſi modus excedatur, ibid.
Appellationem iniuſte denegans peccat, ibid.pa.186. colum.1.
Appellatio interpoſita a ſententia qua priuat ab vtraque voce ipſam ſuſpendit, ibid.187.c.1.
Appellatio non ſuſpendit ſententiam ſupendẽs ab officio, vel ingreſſu Eccleſiæ, ibid.
Appellatione pendente nihil innouandum, pagina 62. colum.2.
Appellatione pendente, vbi ex bono & æquo proceditur, aliquando nihil innouatur, ibi.

Digitized by Google

Apex iuris.

Apices iuris,& rigor non ſunt odioſi.pa.60.colum.1. q.11.ar.6
Apices cum ſuo rigore aliquando ſeruandi,ibid.
Apicum iuris inuentio,ibid.col.2

Apoſtatæ, Apoſtaſia.

Apoſtata & apoſtaſia quotuplex ſit,pag.;187.col.1. q.30.ar.1
Apoſtata quando tanquam talis veniet caſtigandus. ibid.col.2
Apoſtata non eſt qui ſine licentia exit a monaſterio ad ingrediendum aliam religionem.ibid.
Apoſtaſia vera fit per habitus deſertionem ſine propoſito reaſſumendi ipſum,ibid.
Apoſtatę definitio,ibid.
Apoſtata non dicitur religioſus fugitiuus, ibid.col.2. in fin.
Apoſtata non eſt ille, qui portat habitū ſubtus in abſcondito,licet ſit excommunicatus,ibid.188.col.1. art.2.
Apoſtata verus punitur pęnis poſitis a Paulo Quarto,ibidem.
Apoſtata rediens ad religionē tenetur facere memoriale debiti,& crediti,pag. 195. colum.2. ibidem, art.11.
Apoſtata per ſententiam eiectus non poteſt confeſſioni facta contrauenire circa debita, & credita, ibid.
Apoſtata ordinis Minorum,licet non fuerit ter conuictus,poteſt expelli a religione,ſi eſt incorrigibilis de facto,193.c.1.ibid.ar.14.

Approbati.

Approbati ad vnum efficium non remanent ſemper approbati,338.c.1.q.50.ar.4.

Arbitrium.

Arbitrio boni viri relinquuntur omnia, qua in iure non habent certam determinationem.26 col.1 q 6 art.9.
Arbitrium & iuriſdictio diuerſificantur,100.col.2. q.17.ar.11.
Arbitrium poteſt concedi per viam iuriſdictionis ordinaria,ibid.
Arbitrio viri boni qua commiſſa, p.181. col.1.q.27. art.8.
Arbitri iudices eſſe non poſſunt Guardiani Minorię 375.col.1.q.65 ar.3.
Arbitrio boni viri remanent diſpenſationes, pa. 76. col.1.

Archidiaconatus.

Quid ſit archidiaconatus,p 71.colum. 1. quaſtio.13. art.6

Argumentum.

Argumentum veriſimilitudinis volūtatem legiſlatoris declarat,112.c.1.q.20.ar.9.

Articulus.

Articulus mortis quomodo veniat intelligendus,365. col.2.q.62.art.7.

Auis.

Auis ordoin Regno Luſitanię vnde ortus, 21. col. 2. q.5.art 6
Auis ordo Ebora conuentum habuit,ibid.
Auis ordo ſubiectus erat ordini de Calatraua, ibid.
Auis oppidi Portugallię quadam memoria lapidi inſcripti refertur.22.col.1.

Auditor.

Auditoris officium expirat morte Domini conſtituētis.66.c.2.q.12.ar.6.

Aurora.

Aurora initium quando dicatur, 248.col.2.quaſ.43. art.7.

Authoritas.

Authoritates quot contineat decretorum volumen. 8.col.1
Authenticum tētum decretorum volumen, quoad decreta ſanctorum Patrum, ibid.

Auxilium.

Auxilio brachij ſecularis implorato a ſeculari poteſt dicere,quod vult videre proceſſum,34.col.1.

Baptizare, Baptiſmus.

Baptizare an poſſint monachi, 202.col.1. quaſt.31. artic 1.
Baptizare poteſt quicunque.202.col.1 ibid.
Baptizare poſſunt in partibus Indiarum, & reliqua ſacramenta conferre fratres Minores. 303.col.1. ibidem.
Baptizare poſſunt fratres Minores filios Hiſpanorum in Indijs ibid.art.4
Baptizare poſſunt fratres Minores in partib. Indiarum cum oleo & chriſmate antiquis vſque ad quatuor annos,204.col.1.ar.5 ibid.q.21.
Baptiſmus vt fiat,quatuor debet habere, ibid. c.1.q. 31.art.5.
Baptizare poſſunt in partibus Indiarum extra Eccleſias ſine ceremonijs fratre. Societatis Ieſu, ibid. col.1.q.31.ar.6

Benedictio,Benedicere.

Benedictio Calicis & paramentorum eſt ſolius Epiſcopi.105.c.1.q.19.ar.1.
Benedictio ornamentorum Eccleſiæ, vel altaris exceptis corporalibus poteſt fieri a ſacerdotib. Minorū ibid.col.2.
Benedictio ornamentorum Eccleſie & etiā corporalium, vbi non datur copia Epiſcopi,poteſt fieri à Minoritis ſacerdotib.ibid.
Quid circa hoc dicat Veracrux,habetur.ibid.
Benedictiones dicla conceſſiones quoad fratres Minores ſacerdotes non ſunt in vſu,ibid.
Benedicere Eccleſias, oratoria, & alia ad Minores pertinentia poſſunt generales & Prouinciales Minorum,& hi quibus ipſi commiſerint, exceptis his in quibus chriſma interuenit,ibi. ar.2
Benedicere poſſunt ſupradicti prelati corporalia, ibi.
Benedictio corporalium chriſma non requirit, ib.
Priores, & guardiani poſſunt benedicere corporalia,ibid.col.2
Benedictio corporalium a dictis prelatis facta proficit pro Eccleſiis extra ordinem,106.col.1.ibid.

Bene-

Digitized by Google

Benedicere poſſunt prouinciales Indiarum ſupradicta, etiam pro vſu alieno, ſi diſtens, vel eorum officialibus per duas dietas. ibid. col. 2

Benedicere extra, vel intra duas dietas, neceſſitate petente tam pro vſu proprio, quam pro alieno prouinciales Minorum in partibus Indiarũ poſſunt Epiſcopis abſensibus, & confirmationis ſacramentũ fidelibus miniſtrare, ibid. col. 2. in fi. ibi. art. 3. & hanc poteſtatem poſſunt ſuis fratrib. communicare, ibid. col. 2.

Benedictionis poteſtas an alijs Abbatibus conuentualibus Vltramontanis, & Ciſmontanis competat, ibid.

Benedictiones conſecrationes, & reliqua regularibus gratis ſunt facienda, ibi p. 95. c. 1. q. 16. art. 5

Beneficium.

Beneficia principum fauorabilia amplianda, ſecus ſi odioſa p. 60. col. 1. q. 11 ar. 6.

Beneficiarius, qui profitetur canones ad ſimilitudinẽ Theologi fruitur in abſentia, prouentib. beneficij, 64. co. 2. q. 11. ar. 9.

Beneficij appellatio qua comprehendat. ibid. col. 2. ar. 11. q 2. ar. 8.

Beneficium habens curatum, non priuatur beneficio ipſo facto per homicidium. 157. col. 1. q. 24. ar. 16.

Beneficium, quod, & quotuplex. 207. c. 2. q. 34. art. 1.

Beneficia regularia duplicia qua, ibid.

Beneficium ſimplex regulare, quod 208. c 1. ibid.

Beneficium regulare, an ſit proprie beneficium, ibid. c. 2. ar. 2. q. 34.

Beneficia regularia manualia ad nutã Abbatis. ibid.

Beneficia regularia quadam quoad adminiſtrationẽ perpetua. ibid.

Beneficium regulare quando fiat irreuocabile, ibid.

Beneficium regulare monachis conferendum p. 309. col. 2. q. 34. ar. 3.

Beneficia regularia conferenda ſunt monachis eiuſdem ordinis, ibid. col. 2.

Beneficia nulla poſſunt conferri Mendicantib. ibid.

Beneficium regulare dicitur capella in Eccleſia regulari fundata, ibid.

Beneficij regularis ad nutum, & aliorum beneficiorũ perpetuorum quoad reſidentiam idem eſt iudiciũ, 210. c. 1. q. 34. ar. 8.

Beneficium manuale tenetur monachus relinquere ex mandato pralati, ibi ar. 9

Beneficia duo, etiam ſui ordinis monachus habere nõ poteſt, ibid.

Beneficium, & capellam, et portionem monachalem in ſimul monachus habere non poteſt. ibid.

Beneficium quodlibet, cum primo in monacho incompatibile, ibid.

Beneficiorum duplicium circa monachum diſpẽſatio, qua ratione fit, ibid. col. 2

Beneficia regularia quis concedat. pag. 315. c. 2. q. 36. artic. 1.

Beneficia regularia ab aliquibus impetrata, non eis aliquod dant emolumentum. ibid. col. 2.

Quid dicendum in beneficijs ſpectantibus ad ordinẽ D. Ioannis ibid.

Quid in clericis vulgo Loyos melius S. Ioannis Euãgeliſta dicendum circa praſentationem ſuorum beneficiorum, p. 216. c. 1.

Idem priuilegium communicatum ordini de S. Benedicto in regno Portugallia, ibid. col. 2

Beneficium nouitij non vacat ante elapſum probationis annum ſine ipſius conſenſu, pa. 223. col. 1. q. 37. art. 1

Beneficium ſeculare collatum regulari, ſi ab ipſo per 40. annos poſſideatur fit regulare. 404. col. 2. q. 69. artic. 1.

Benefactor.

Benefactores monaſteriorum ab ordinarijs non poſſunt moleſtari, 104. col. 2. q. 33. ar. 1

Benefactores actu actu ſeruientes exempti ſunt a iuriſdictione Ordinariorum, & hoc, quomodo intelligendum. ibid. c. 2

Benefactoribus à generalibus miniſtris bona opera ſuorum ſubditorum poſſunt indulgeri, ibid. 205. col. 1. art. 2

Benefactoribus nec faciens, nec pralatus, quoad vim ſatisfactoriam opera iam facta poſſunt applicare, 206. c. 2. q. 33. ar. 5.

Benefactorib. bona facta, quoad vim meriti poſſunt applicari, ibid.

Benefactoribus litera conceſſa à pralatis de participãdo, non proſunt, niſi interuenientib. beneficijs, niſi talis conceſſio ſit facta ex libertate. 204. c. 2. q. 33. art. 6

Bernardinus.

B. Bernardinus initium dedit fratribus Minoribus de obſeruantia, & eorum vicarius generalis primus fuit, 8. c. 1. q. 2. ar. 3. & p. 18. c. 2 q. 4. ar. 2.

Bellum.

Bellum iuſtum, quod. 151. col. 2.

In Bello iuſto exhortantes ad pugnam quocunq. modo ſunt irregulares, p. 204. c. 2. q. 32. ar. 1.

Bigamia.

Bigamia optima expoſitio, 160. col. 1. q. 25. articulus ſecundus.

Bigamia quando non contrahitur, ibid. p. 160. col. 2. Vide verbo irregularitas.

Bona.

Bona religioſorum apoſtatarum morientium extra ordinem ſunt ſedis Apoſtolica, 193. col. 1. quaſt. 3. art. 13.

Applicantur dicta bona ſedi Apoſtolica deducto are alieno, ibid.

Bona beneficiariorum ad cultum diuinum pertinentia poſt eorum mortem pertinent ad eccleſias vbi habent redditus, ibid.

Bona facta ab vno particulariter quando dicantur communia, 206. c. 1. q. 33. ar. 4.

Bona ſubditorum quacunque ſint poteſt prelatus applicare. ibid. col. 2.

Bona emphyteutica & feudalia poſſunt monachi habere, 224. 225.

Bona deperdita ſunt aliquibus religionibus, pro redẽptione captiuorum applicata, 342. 343.

Bona monaſteriorum deſertorum pertinẽt ad ſedem Apoſtolicam. 227. c. 2. q. 38. ar. 6.

Bona regularia occupantes incurrunt multas pœnas 344. col. 1.

Boni, & æqui.

Proceſſus boni , & æqui non debet eſſe ſecundum propriam imaginationem pag. 60.col.2.q. 11.ar.6.
Proceſſus boni et æqui apud regulares ſeruantur.ibid.

Bullæ.

Bulle ſummi Pontificis eandem vim habent quā ius canonicum,22 col.1.q 6.ar.2
Bulla Pij IV. reuocatoria priuilegiorum regularium contra Concilium Tridentinum intelligitur.p.40. col.1.art.6
Bulla Gregorij XIII. confirmatoria priuilegiorū regularium quatenus ſunt in vſu intelligitur,41.c.1. q.8.art.8.
Bulla quæ habet clauſulam in fine, quomodo intelligē da.133.col.1.ar. 10.q.25.

C

Canonici.

Canonici regulares non poſſunt leuare baptizatum de fonte,202.col 2.quæſt. 31.ar. 2.
Illicitum eſt canonicis regularibus admittere mulieres intra clauſtra monaſteriorum.288.co.1.q.48. art 4.
Canonici regulares clerici ſunt dicendi. 2.col.2
Canonici regulares Lateranenſes ab Apoſtolis orti, 13.col.2 q.3.art.1
Canonici regulares Sancti Saluatoris vnde habent originem ,ibid.
Qui ſint Canonici regulares,de quib. in iure communi,ibid.col.2
Canonici regulares in Luſitania ſunt reformatiſſimi ibid.
Canonicus qui fuit Iudæus non ex eo indignus . p.52. col.1

Canonica portio.

Quis ſit canonica portio, 228.col.1.q.39.ar.1
Canonica portio duplex,ibid
Canonica portio parochiano debita eſt vna,ibid.
Canonica portio nō Eccleſiæ dimiſſæ vbi maiores ſūt ſepulti ſed parochiali debetur. 230.col 1.ibid.
Canonica portio debetur etiam à Regib. & alijs Monarchis ibid.
Canonica portio quando non debita à confratre accepto in aliqua religione,ibid.
Canonica portio an debita parocho ipſi à defuncto legato relicto.ibid col. 2
Canonica portio an poſſit renunciari.ibid.
canonica portio à quibus & de quibus debita, p. 198. col.1.
canonica portio ex priuilegio non debetur à Mendicantibus,ibid.
canonica portio a quibus nunc debeatur. 229. col.1
canonica portio non ſoluitur a fratribus Minoribus, 229.col.1.& 2.
canonica portio ſolum debetur de his, quæ corpus defuncti concomitantur .230.col.1
canonica portio non debetur ex ſepultura, quę fit inuitis fratribus,vbi ſup.col.2
canonica portio ſolum debetur quando ſepultura fit in caſu conceſſo,ibid.
canonica portio non debetur Eccleſiæ parochiali ex ſua culpa interdicta ibid.
canonica portio non debetur ex funere nouitij extra monaſterium morientis in monaſterio ſepulti, ibi.

Capitulum.

Capitulum intermedium,& congregatio intermedia diſtinguuntur.72.col.2
capitulum intermedium quæ operatur.ibid.
congregatio intermedia.quæ operatur.ibid.
capituli illa maior pars, quæ nititur maiore ratione, & pietate.73.col.1.in medio.
congregationes intermediæ ſubrogantur in locum capituli intermedij.ibid.col.1.in fi.
capitula generalia & prouincialia poſſunt reſtringere authoritatem guardianorum p.98.col.1.q.17
capitulum quid ſit & quando celebrari debet, 233.c. 2.q.41.art.1
capitulum totum dicitur maior,& ſanior pars , ibid.
capituli maiori parte ſuſpenſa minor prævalet , ibid.
capitula quæ poteſt celebrare generalis Franciſcanus, 233.c.1.q.41.ar.1.
capitula generalia & prouincialia in ea familia de triennio in triennium celebrantur .ibid.
In capitulis generalibus et prouincialibus ordinationes fiunt.ibid.c.1.2.
capitulis ſolis an competat Abbatum & Abbatiſſarum depoſitio,ibid.col.2.
capitulo generali confeſſarij intereſſentes quam poteſtatem habent,ibid.col.2.q.41.ar.3.
capituli felicem ſucceſſum precantes quam indulgentiam conſequantur,ibid.c.2
capituli prouinciales in partibus Indiarum quæ poteſtas,234.c.1
capituli definitorium quid ſit.ibid.
capitulum generaliſſimum Romæ celebratum reformauit ordinem Minorum.p.19.c.1
Facta in capitulo generali authoritate Apoſtolica facta cenſentur.45.c.2
capitulum non ſuccedit Epiſcopo ſede vacante , in eis quæ ei iure ſpeciali competunt.355.c.2. in fi.
capitulum cuſtodiale celebrant cuſtodes . p.409.col.2. q.70.art.4.

Caſtitas.

Votum caſtitatis ſimplex , quando operatur traditionem,4.c.2
Votum ſimplex caſtitatis dirimit matrimonium in Societate Ieſu,ibid.
caſtitatem coniugalem ſolemniter vouentes in ordinibus militaribus ſunt vere religioſi,6.c.1.& fornicando committunt ſacrilegium.106.c.2.

Caſus reſeruatus.

caſus reſeruatus quis dicatur.128.c.2
caſus qui ſint reſeruati in religionibus.ibid.
caſus in ordine Minorum non poſſunt reſeruari, niſi à miniſtro prouinciali.130.col.1.
Non poſſunt caſus reſeruari per breue Clemētis Octaui,niſi in generali,aut prouinciali capit.p.111

Clauſula.

clauſula,quatenus ſunt in vſu,poſita in confirmationibus priuilegiorum quomodo intelligatur 36. c.1
clauſula,de nouo concedimus,quid importet ,ibid.
clauſula,quatenus ſunt in vſu, ſi taceatur quid operetur,ibid.
clauſula generalis non tollit legem iuratam , 42.c.1.
clauſula contradictores quoslibet per cenſuras compellentes,quid importet,ibid.col.2
clauſula contradictores , & contemptores incurſuros indignationem Petri,& Pauli.ibid.
clauſula, omni appellatione remota , quid importet . ibid.
clauſula,inuocato ēt ad hoc auxilio brachij ſecularis quo-

Digitized by Google

quomodo intelligatur, ibid. col.2
Clauſula, ſupplentes omnem defectum, quomodo intel ligenda, 43. col.1
Clauſula ſupplentes omnem defectum, non ſupplet defectus ſubſtantiales, ibid. col.1
Clauſula generalis, ſupplentes omnem defectum, non tollit defectum partis ſupplicantis, ibid.
Clauſula, ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis, quid importet, ibid.
Clauſula, ex certa ſciētia, et de plenitudine poteſtatis, nunquam ſupplet dolum partis impetrantis, ibid.
Clauſula deducta ex priuilegio, quomodo facit plenā fidem, ibid. 44. col.1

Clauſura.

Clauſura monialium iuris humani eſt, 255. col.1. q. 44. art.1
Clauſura monialium, quo anno fuerit inducta, ibid.
Clauſura monialium ad duo tendit, ibid.
Clauſura perpetua monialibus indici poteſt, 255. col. 1. q. 44. art.1
Clauſura monialium violantes, quomodo ab Epiſcopis arcendi, 258. col.1. Vide verbo Moniales.
Clauſuram non poſſunt egredi moniales, 288. col.2. q. 49. art.1
Claudi moniales ſeris dēnt a perſonis deputatis, ibid.
Clauſuram maiorem, quam reliquæ, habent moniales S. Claræ, 289. col.1. q 49. art.1
Clauſura indici non poteſt dato mortis periculo, ibid.
Clauſuram non vouentibus in caſu, licita eſt diſpenſatio, 290. col.1. Vide verbo, Moniales.

Cantus.

Cantus organicus licitusne apud regulares, 231. col 2
Cantus in Eccleſia laudabilis, ibid.
Cantus in Eccleſia a quo tempore, ibid.
Cantantes erant ſancti, & laudantes Deum in reſurrectione, ibid.
Cantum oportet clericum ſcire, ibid.
Cantantes non voce tenus ſolum ſed corde, ibid.
Cantus in Eccleſia, quomodo, & qualiter celebrari debet ibid.
Cantus in officio diuino qua ratione inuentus, 252. colum.1
cantu ſolum in verbis delectari in officio diuino peccatum eſt, ibid.
cantus quomodo Deo magis placens, ibid.
cantus organicus quomodo ſit ab Eccleſia admiſſus, ibi. colum.2

Cauſa.

cauſa literas Apoſtolicas ſuſpendit quæ ius tertij tollit, 58 art.9. col.1. q 6.
In qualibet diſpoſitione cauſa principalis et immediata, & non ſecundaria inſpicienda eſt, 313 col.1
cauſa ceſſante quando priuilegium non ceſſet, 303. c.1. q. 55. art.1
cauſa impulſiua priuilegij ſi ceſſet, ipſum non ceſſat, 326. col.1. ibid.
cauſa duplex priuilegiorum conceſſorum religioſis in partibus Indiarum 326 col.1. ibid.
cauſa ceſſante effectus ceſſat, quando in communi cauſa defecit, ibid. col.1

Cartuſienſes.

cartuſienſes in feſto de natiuitate B. Mariæ eligere poſſunt cōfeſſorem, qui ipſos plenariè abſoluat. 366. col.1. q.62. art.10

Clerici.

clerici non deobligantur à legibus ciuilibus ordinatis ad bonum commune. 21. col.1. q.6. artic.1
clerici leges ciuiles conformes charitati, et iuſtitiæ ſeruare tenentur. ibid.
clerici ſeculares intra domū ſuam quas mulieres poſſint habere, 288. col.1. q. 48. art.4
clerici cruciati ver religioſi 6. col.1. q.1. art.6
clerici obligantur ad occiſionem locuſtarum, 390. col. 1. q.66. art.2
clerici qui habent animalia nociua, an obligentur ex conſtitutionibus ciuilibus ad pœnam, ibid.
clerici an obligentur ex ſtatutis dicentibus, vt animalia ſcribantur, ibi. col.2
clerici legibus ciuilibus obligati, quoad uim directiuā, ibid.
clericorum exemptio cuius ſit iuris, 302. col.1. q. 66. art.3

Celebrantes.

celebrantes ſciēter in Eccleſia polluta mortaliter peccant, non tamen fiunt irregulares. 107. col.1. q.19. artic.6

Cenſura.

cenſuræ nomine quid veniat. 109. col.1. q. 20
cenſuris non per ol... ens per annum contra ipſum, ut de fide ſuſpectum proceditur, 193. col.2. q.30. art.13

Citatio.

citationem requirit exemplar, 44. col.1
citationem non requirit exemplar priuilegij Minorū ex indulto, ibid.

Comes.

comes Palatinus poteus legitimare non poteſt diſpenſare, 72 col.2 q.13. art 9

Commiſſio, commiſſarius.

commiſſio non finitur mortuo Papa per quam Epiſcopo committitur verificata informatione diſpenſatio. 45. col.2. q 9 art.1
commiſſio facta vt quis de beneficio prouideat quibus voluerit, quomodo intelligenda ibid.
committere vices ſuas delegatus ab inferiore non poteſt, niſi ſit ad uniuerſitatem cauſarum, 133. col 1. art 9 q 21
commiſſio perpetua facit quem ordinarium 98. col 1. q.17. art.5
commiſſarius ex priuilegio perpetuo poteſt delegare, 114 col.2. art.1
commiſſarij generalis in ordine Minorum quæ ſit inſtitutio, 294. col 1. q 51. art 1
commiſſarius generalis generali ſubditus, ibid.
commiſſarius generalis triennalis, ibid
commiſſarius generalis aliquando Ciſmontanus vel vltramontanus ib. col 2
commiſſarij generalis quæ ſit authoritas, ib.
commiſſarius generalis eſt ordinarius prælatus, ibid. q. 51. art 3
commiſſarius generalis habet dignitatem, & prælaturam ampliſſimam, 295 col.1
commiſſarius generalis electus a ſolo generali non eſt ordinarius, nec habet dignitatem, ibid.
commiſſarius generalis a generali poteſt creare commiſſarium, ibi.
cōmiſſarius generalis nec a generali, nec a capitulo generali poteſt ſine cauſa amoueri, ib col.2. q.51. ar. 4
commiſſarij generalis poteſtas a generali limitari nō poteſt ſine capitulo, ibi. col.2

Commiſ-

Digitized by Google

Commiſſarius generalis generali debet obedire ibi.
Commiſſarij poteſtas eadem eſt, quæ generalis, 296. col. 1. ibi.
commiſſarius generalis ſubditus eſt miniſtro generali in aliquibus ibid.
commiſſarij poteſtas limitatur cum iuſtis cauſis, ibi.
commiſſario quarundam partiũ creato tollitur poteſtas generalis commiſſarij quoad illas, 296. co. 2
Commiſſarius generalis non eligitur ex familia generalis, ibi. q. 51. art. 5
Commiſſarij generalis Indiarum quæ origo, ib. col. 2. q. 51. ar. 1
Commiſſarius generalis Indiarum non eſt in aliquibus ſubiectus commiſſario generali Ciſmontano, 297. col. 2. art. 2
cõmiſſarius minorũ curiæ Romanæ a quo inſtituatur, & quæ ſit eius authoritas, 299. col. 1. q. 53. ar. 3
commiſſarij prouinciales in ordine Minorum multiplices, 209. col. 2. q. 54. art. 1
cõmiſſarijs miſſis a miniſtris generalib. ad viſitãdas prouincias tenentur prouinciales obedire. 300. ibid.
commiſſarius dictus non ſit in his in quib. ſolum prouincia tota, vel diffinitores cum prouinciali habent poteſtatem, ibi. col. 1
commiſſarij dicti in quibus diſpenſare, ib. col. 2
commiſſarij dicti non poſſunt contra ſtatuta prouinciæ facere ſine conſenſu patrum prouinciæ ib.
commiſſio facta ab Epiſcopo vt quis poſſit abſoluere a caſibus ſibi reſeruatis non extenditur ad cenſuras reſeruatas 126. col. 1
commiſſarij prouinciales in eorum abſentia quo alienandi & de eorũ authoritate, 300. col. 1. q. 54. ar. 2
commiſſariorum prouincialium authoritas eadem cũ prouinciali, 300. col. 2
commiſſarij ad capitulum generale miſſi loco prouincialium quomodo ordinentur, ib. art. 3
commiſſariorum ad viſitandas prouincias magna authoritas, 301. col. 1. q. 54. art. 4
commiſſio generalis non comprehendit ea quæ quis in ſpecie non eſſet conceſſurus, 297. col. 2. q. 52

Corporalia.

Corporalia generalis benedicere non põt. 105. col. 1
Corporalia benedictio chriſma non requirit, ibi.

Communicatio priuilegiorum.

Communicatio priuilegiorum Mendicantiũ non ſolum, quoad præterita, ſed etiam quoad futura, non ſolum quoad ordines Mendicantes, ſed etiã, quoad non mendicantes, 302. & 303. q. 55. ar. 1
communicat ordo Minorum cum mendicantib. 303. col. 1
communicat ordo ſeruorum B. Mariæ. 303. col. 2
communicat ordo Ieſuatorum, ibi.
communicatio priuilegiorũ ordinis D. Benedicti quæ, 304. col. 1
communicatio ordinis Ciſtercienſis, 305. col. 1
communicatio ordinis Cartuſienſium, quæ. ibi.
communicatio, quæ ſit ordinis S. Hieronymi, ib.
communicat ordo Sanctiſſimæ Trinitatis cum Mendicantibus, 309. col. 1
communicant in aliquibus priuilegijs fratres religioſos hoſpitantes, ib.
communicatio fit omnibus ordinis monaſteriis indulgentia Portiuncula, 313. col. 1. ib.
communicatio, quæ ſit in priuilegiis monialium Tertiariarum, cum Mendicantibus, ib. col. 2
communicent ne cum Mendicantibus moniales Conceptionis, 309. col. 1
Mendicantes communicant cum priuilegiis Societatis Ieſu, 311. col. 1
communicatio priuilegiorum comprehendat ne cõceſſa alicui loco ſpeciali, 312. col. 1
communicatio priuilegiorum Minorũ datur monialibus S. Claræ, & tertiariis, 79. colum. 1. q. 12. artic. 12
communicatio ſuorum ordinum conceditur Monialibus S. Claræ, et Prædicatorum, 123. col. 1. q. 20. ar. 22. vide uerbo Moniales.
communicatio fit ordini Prædicatorum indulgentiarum Sanctorum ordinis Minorum & è conuerſo, 314. col. 1
communicatio nõ fit ſeruitorib. priuilegiorum contra illos, a quibus habent communicationem, ibid 314. col. 1
communicatio fit de vno priuilegio conceſſo cuidã monaſterio illius congregationis omni congregationi, 2. 9. col. 1
communicatio priuilegiorum nihil commune habet cum vſu, & vſu cum ipſorum. 313. col. 1
communicatio priuilegiorum quomodo intelligatur, 313. col. 1
communicantes in priuilegiis poſſunt agere contra illos, quibus primo conceſſa fuerunt priuilegia, ibid. col. 1. & 2
communicatio ordinis S. Hieronymi in Hiſpaniis, 306. col. 2. q. 55 art. 8
communicatio ordinis Ciſtercienſis, 305. col. 2. ar. 7
cõmunicant in priuilegiis cũ mendicantib. religioſi et moniales Sanctiſſimæ Trinitatis, 307. ar. 10. col. 1
communicant cum cæteris ordinibus Crucigeri & infirmis miniſtrantes, 308. col. 1
communicant moniales priuilegijs regularium, 308. col. 2
communicant ſorores B. Mariæ priuilegiis Monialium S. Claræ, 357. col. 1. q. 61. ar. 10

Commendatarij.

Commendatariis militiarum decimæ non oblationes competunt, 222. col. 2. q. 36. art. 7
commendatarii Sancti Ioannis Baptiſtæ ſunt religioſi, 6. col. 1. q. 1. ar. 6
commendatarii militiarum non ſunt exempti a rigore aliorum religioſorum, ibid.
commendatarii militiarũ ſunt veluti depoſitarii perpetui, ibid.
commendæ non ſunt tituli beneficiorum, ibid.

Conceptio.

Conceptio B. Virginis immaculata, 328. col. 2. q. 57. art. 1
Conceptio B. Virginis diſputata a quibuſdam, ib.
Cõceptam fuiſſe B. Virginem in peccato originali prædicantes peccant, 328. col. 1
Conceptionis miſſa, & feſtum quas indulgentias, ib. art. 3. col. 2
Conceptionis feſtum an ſuſpendat interdictum: & ceſſationem a diuinis, 330. col. 1. ar. 5

Conceſſio.

Conceſſio Papæ, vt poſſit abſoluere a reſeruatis quomodo intelligenda, 111. col. 2. q. 20. ar. 8
Conceſſio facta a principe de collatione beneficiorum certæ ciuitatis: intelligitur etiam de creatis poſt conceſſionem, ibid.
Conceſſio facta ob iuſtam cauſam recipit extenſionẽ, ibid.

Con-

Confeſſio facta a quodam legato de latere prioribus monaſterij Mariæ de Monte Martha, circa relicta in teſtamento cum prohibitione de non alienando cum alijs clauſulis ibi poſitis quomodo intelligenda, & de eius communicatione, p.173.c.1.q.27.art.2
Conceſſio dicta, quomodo practicanda, ubi conſuetudo fuerit, quod non fiat, ſine ſuperioris conſenſu, ib c.1
conceſſio facta monialibus S. Claræ, ut cum conſenſu prouincialium bona immobilia poſſint cum alijs permutare, quomodo intelligenda, 176.col.2.ib.
conceſſio alia eiſdem monialibus, & tertiarijs a Leone Decimo, ut pro emergentib. neceſſitatibus poſſint alienare bona immobilia, & permutare, quomodo intelligenda, ib.col.2
conceſſionis ſimilis factæ monialib. ordinis Eremitarum D. Auguſtini intellectus, ib.
conceſſionis factæ a Gregorio Decimotertio patrib. Societatis Ieſu, ut generalis ipſius, vel ipſa Societas generaliter congregata poſſint vendere bona ipſius Societatis intellectus, 178.col.1
conceſſionis factæ minorib. ut eleemoſynæ factæ quibuſdam locis poſſint in alios transferre intellectus, 179.col.2
conceſſio, ſeu legatum factum pro monaſterio ædificando in certo loco non poteſt a prælatis alterari, 180. col.1. & hoc quomodo intelligendum, ib.
conceſſio generalis diſpenſandi, et abſoluendi, nunquam extenditur ad homicidium voluntarium, membri mutilationem, & bigamiam, niſi exprimantur, 233.col.2.q.41.ar.4

Confeſſor, confeſſio.

Confeſſores monialium ordinis minorum in foro conſcientia circa moniales habent authoritatem prælatorum, quoad peccata reſeruata et quoad cenſuras. 106.c.2.q.19 art 2
confeſſores ex Societate Ieſu et aliorum ordinum participantium poſſunt quoſcunq. pœnitentes abſoluere ab omnibus cenſuris etiam reſeruatis exceptis caſib. Bullæ cœnæ. 122.col.1.q.20.ar.21
confeſſores ordinis Minorum moniales S. Claræ abſoluere poſſunt ab omnib. Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, & contentis in Bulla cœnæ. 123 col.1.ib.
confeſſori, qui a reſeruatis non poteſt abſoluere facta reſeruatorum reuelatione tenetur ſeruare ſigillum, 331.col.2.q 21.art.6
confeſſor cuius debeat eſſe authoritatis, 334.col.1.q. 59.art.1
confeſſores regulares confeſſiones audire non poſſunt, niſi coram Epiſcopo præſententur, ib.
confeſſorum regularium duplex eſt præſentatio. ib.
confeſſorum regularium præſentationum forma, ib.
confeſſorum regularium præſentatio coram quib. ib.
confeſſorum præſentatio Minorum, & Vallisoleti fieri debet coram Abbatibus eorum, ib.
confeſſores, poſtquam electi, debent ſe Abbatibus corporaliter præſentare. 332.col. 1
confeſſores ſufficientes ad audiendas confeſſiones eligi a prælatis, ib.
confeſſariorum numerus ab Epiſcopo regularium eligendus, ib.
confeſſor ab Epiſcopo electus ex rationabili cauſa poteſt reprobari, ib.
confeſſoribus regularibus denegata ab Epiſcopo licentia quid faciendum, ib.
confeſſores Minores & Prædicatores ſunt a iure approbati, 338.col.2.q.59.ar.3
confeſſor in uno Epiſcopatu approbatus in alijs non cenſetur. 340.col.1.ib.
confeſſores Societatis Ieſu ſemel approbati, quoad omnes mundi partes remanent approbati ſeruato moderamine de quo. 341.col.1.q 59.art.5
communicatur hoc omnibus Mendicantibus, ib.
confeſſores excepto Minorib. & prædicatoribus, licet ex priuilegio ſemel approbati perpetuo maneant, tamen iterum examinari poſſunt a ſucceſſoribus Epiſcoporum, 342.col.1.q.59.ar.6
confeſſores Minorum ſemel Præſentati, & aliarum religionum non indigent alia præſentatione in foro conſcientiæ, ib.col.1.q.59.ar.7
confeſſorum regularium approbationem prælati ad certas perſonas poſſunt reſtringere, ibid. col. 2.art. 8.q.59
confeſſores examinandi ſunt de ſcientia, & prudentia, 347.ar.5.col.2.ib.
confeſſor excommunicatus, quia apoſtata & hoc ſilens ab Epiſcopo approbatus audiens confeſſiones, an ualeant dictæ confeſſiones, 345.col.1.q 60.ar.2
confeſſores regulares abſoluere an poſſint ab omnibus caſib. ſpecialiter ab Epiſcopis ſibi reſeruatis, 358. col.2 q.61.ar.13
confeſſores Societatis Ieſu per priuilegium abſoluunt a dictis. 59 col 1.ib.
confeſſores regulares publicata Bulla Cruciata poſſintne abſoluere pœnitentes non habentes bullas a caſibus reſeruatis virtute dictorum priuilegiorum. 159.col.2.q 6.art.14
confeſſores regulares poſſunt remittere Epiſcopis abſolutiones, & diſpenſationes ad quot ipſi habeant authoritatem, 361.col.1.ar.15.ib.
confeſſores cum fratrib. poſſunt diſpenſare in quibuſcunq. irregularitatibus etiam reſeruatis Sedi Apoſtolica, 367.col.1.art. 12.q.62
Idem Religioſi S. Mariæ de Guadalupe, ib.
confeſſores Minorum regularis Obſeruantiæ cum licentia ſuorum Prouincialium poſſunt diſpenſare cum impeditis cauſa copulæ carnalis inceſtuoſa, 369.co. 1.q 63.art.1
confeſſoribus e Societate Ieſu indultum eſt, ut poſſint literas Summi Pontificis aperire miſſas magiſtris in Theologia, & virtute illarum abſoluere, quod alijs Mendicantibus communicatur, 372.colum. 1.q.63.art. 8. Vide aliqua verbo, monialium confeſſores.

Confeſſio.

Confeſſionis integritas iuris diuini, 131.col. 2.art.6. quæſt.21
confeſſionem, ob defectum attritionis circa reſeruata facta ſuperiori, pœnitens iterum renouare non tenetur, 132.ar.7
confeſſio peccatorum quid ſit, 334.artic.1.q 59.col.1
confeſſionem in articulo mortis quilibet ſacerdos audit. ib
confeſſio ut ſit valida ex parte abſoluentis duo prærequirit, 362.ar 3 col.2
confeſſio generalis utiliſſima, et maxime a Romanis Pontificibus commendatur, 362.col.1.q.92.art.2
confeſſionem religioſorum nullus ſine commiſſione proprii prælati audire poteſt. 303.col.2.ib.
confeſſionem ſacerdotum ſecularium regulares non poſſunt audire abſq. Epiſcopi approbatione, ib.art. 3.q.62
confiteri tenentur religioſi, ſicut cæteri fideles, 362.co. 1.q.62.ar.1

Confirmatio.

Confirmatio in dubio fit de eo, quod actu valet, 31.c. 1.q.8.art.2
confirmatio illius, quod non eſt, interpretatur datio, ib.
confirmatio cum clauſula, quatenus ſunt in uſu, quomodo

Digitized by Google

modo intelligenda,34.col. 1
Confirmatio cum clauſula non obſtantib. reuocationibus Apoſtolicis quid operetur,ib. col.2
confirmatio duplex eſt.35.col.1.q.8.ar.2
confirmatio ex certa ſcientia quando dicatur,ib.
confirmatio in forma commune,ib.col.2
confirmationis verba in forma communi proprie,& conditionaliter intelliguntur,ib.
confirmatio ex certa ſcientia operatur,ib.
confirmatio in forma commum parum,aut nihil operatur,ib.
confirmatio in forma communi non tollit iudicis inferioris cognitionem,ib.
confirmatio ex certa ſcientia validat nullum,36.col.2.q.8.art.3
confirmatio de plenitudine poteſtatis,idē operatur,ib.
confirmatæ Abbatiſſæ Eccleſias conferunt,101.col.2.art.12.q 27
confirmatio fieri poteſt graduato abſenti,343.col.2

Congregatio.

Congregatio Sancti Hieronymi Ieſuatorum inter ordines mendicantium comprehenditur,8.col.1.art.1.q.2
congregatio Capuccinorum exijt a fratrib.de Obſeruantia,a quibus & quo tempore,8.col.2.in fine,q.2.art.3
congregatio montis Oliueti a quo cœpit,14.col.1.in fine.
congregatio Vallis vmbroſa a quo cœpit,14.col.2.q.3.art.4
congregatio Camaldulenſium a quo inſtituta.15.col.1.ibid.
congregatio Eremitarum Sancti Hieronymi a Piſa,a quo orta,15.col.2 q.3.art.9
congregatio Eremitarum Sancti Hieronymi Hiſpaniarum a quo orta,ib.& 2 q 3.ar.10
congregatio S.Mariæ de Mercede vbi inchoauerit,& quo tempore confirmata.16.col.2.q.3.ar.13
congregationis iſtius officium,quod ſit,ib.
congregationis iſtius fratres tria vota eſſētialia emittunt cum quarto,quod remanebit obſes pro redemptione captiui,ſi de fide periclitetur,ib.
congregatio clericorum regularium,qui vocantur Theatini,a quo orta,17.col.1.q.3.art.14
congregatio clericorū miniſtrantium infirmis a quo orta,17.col.1.art.5.ib.
congregatio clericorum regularium a quo orta.ib.ar.16.col.2
congregatio Sancti Georgij in Algala a quo orta,ib.art.17.p.17.ad fin.col.2
congregationis iſtius fratres in Luſitania Loyos dicunt,ib.
congregationis iſtius in Luſitania domus prima fuit San Saluador de Villar de Fradet,ib.
congregatio intermedia capituli qua operetur,72.col.2.q.13.ar.9
congregationis intermedij diffinitorij quæ poteſtas,ib.col.1

Conſenſus.

Conſenſus,quādo dicatur,& quid in ſe includat,195.col.1.q.30.art.16

Conſeruator.

Conſeruatores ordinis de Alcātara poſſunt alienationes rerum illius ordinis male factas reuocare,hoc quomodo intelligendum,183.col.2.q.27.art.12
Conſeruatores omni iure admiſſi,& qui de eis agunt,
377.col.2.q.65.art 6
Conſeruator dicitur Deus Optimus Maximus,ib.
Conſeruator de iure eſt princeps circa pupillos,& viduas,ib.
Conſeruatores quidam ordinarij,quidam vero iudices delegati,ib.
Conſeruatores delegati morte concedentis extinguuntur,ib.
Conſeruatorum vſus in Rep. maxime neceſſarius,ib.
Conſeruatores ſolus Papa dare poteſt,374.art.2.col.2.q 65
Conſeruatores deputantur Epiſcopi,et aliæ perſonæ in Eccleſiis Cathedralibus,vel collegiatis in dignitate conſtituta,ib.
conſeruatores,an ſimplices in Eccleſiis Cathedralib.canonici.ib.
conſeruatores attento iure poſitiuo ad miſerabiles deſtinantur,375.col.1.ar.3.ib.
conſeruatores habent Minorita,Carmelita,& Auguſtiniani,ib.
conſeruatores in Societate tam in ciuilibus,quam criminalibus & mixtis ſiue agant,ſiue defendantur,poſſunt eſſe Epiſcopi,vel alij a dicta Societate electi,ib.col.2
conſeruatores eſſe poſſunt Prædicatorum Priores,ib.
conſeruatores an Guardiani,ib.376.col.1
conſeruatores requiſiti ad acceptionem,ſi non acceptant pœnis afficiuntur,376.col.2 ar.4.ib.
conſeruatores vno electo ad vnam cauſam,alius ad illam non poteſt nominari.ib.col.2.art.5
conſeruatore nominato ad vnam cauſam,an aliū ad eandem poſſint nominare perſonæ a Societate Ieſu,ib.377.col 1.in fine.
conſeruatorum iuriſdictio morte cōcedentium non expirat,377.col.2.ib.
conſeruatores non poſſunt procedere contra partes extra ciuitatem,aut diœceſim intra certas dietas,ib.col.2.ar.7.ib.
conſeruatores regularium quomodo in dicto caſu procedant ex indultis,ib.
conſeruatores plures ſi monaſteriū habeat,ex eo quia habet membra in diuerſis diœceſib.an iniuriatus vno conſeruatore præſente poſſit iniuriantē coram alio conuenire,378.col.1.art.8.q.65
conſeruatoria,quoad negotia capta,durant poſt quinquennium,379.art 9.ib.
conſeruatores an poſſint ſubdelegare,379.col.1.art.10.ibid.
conſeruatores regularium quo ordine ſubdelegent,ib.colum.2
conſeruatores ſubdelegare quæ ſolum poſſint,ib.
Conſeruatores regularium ſimpliciter poſſunt ſubdelegare,ib.
conſeruatores de iniurijs,& violentijs,& manifeſtis.379.col.2.ar.11
conſeruatores de alijs cauſis poſſunt cognoſcere,ſi indultum exprimant,ib.
conſeruatores circa cauſas regularium ciuiles non cognoſcunt,ib.
conſeruatores poſſunt procedere contra ordinarios regulares moleſtantes,381.col.1.ar.12.ib.
conſeruatores fratrum nō ſolū contra clericos,ſed contra laicos pro manifeſtis iniurijs,procedunt c.1.ib.
conſeruator non poteſt creari in fauorem iniuriantis,ib.col.2
conſeruatores procedere poſſūt contra cōfitentes iam,licet negent notorietatis qualitatem,ib.
conſeruatores an poſſint procedere contra reū negantem offenſam,vel delictum notorium.ib.
conſeruatores procedere poſſunt ſecundum formā ſuarum conſeruatoriarum,& quid dicendum attento iure Paritarum,381.col.1.in fine.

Con-

Conſeruatores, an poſſint dari a Papa, vt cõtra laicos in cauſis regularium procedant ſimpliciter, 384. columm. 1. ibid.
Conſeruatores an poſſint in ciuilibus procedere contra laicos, 383. col. 1. & 2. art. 12. ib.
Conſeruatores contra laicum procedunt, quando debitum ex publico inſtrumento conſtat, 384. colum. 1. ibidem.
conſeruatores non ſunt competẽtes ob detentionem animalium monachorum, 386. col. 2. ar. 14. ibid.
conſeruatoriarum priuilegia, ad quæ extendantur, ib. col. 2
conſeruator an poſſit creari contra ſcholaſticum, vel alium regularem habentem ſimile priuilegium, 387. col. 1. art. 15. ib.
conſeruatores contra inobedientes poſſunt cenſuras imponere, 388. col. 2. art. 16 ib.
conſeruator, ut contra ordinarium procedat debet ſibi facere fidem de commiſſione, ib.
conſeruator quo ordine procedat contra ordinarium ſe malitioſè opponentem, ib. col. 2
conſeruator, quando copiam plene ſuæ cõmiſſionis. ib.
conſeruatores, quo ordine procedere in cauſis perſonarum Societatis, Ieſu, ib.
conſeruatores eliguntur pro iniurijs factis familiaribus, & ſeruitoribus, 388. col. 1. ar. 17. ib.
conſeruatores in cauſis regularium de plano ſola facti veritate inſpecta, ib. ar. 18. col. 2
conſeruator, quo ordine de plano debeat procedere, ib.
conſeruatores ſuam excedentes poteſtatem, qua pœna puniantur, ibid. art. 19
conſeruatoribus ſuadentes, vt ſuam excedant poteſtatem excommunicantur, 389. col. 1. ar. 20. ib.

Conſilium.

Conſilium, quando dicatur, et quæ in ſe includat, 196. col. 2. art. 16. q. 30
cõſultiua verba legis nõ obligant ad peccatũ, 28. col. 1
conſilij legi ſe aſtringentes per votum conuenientes peccant, ib.
conſilij reuerentiam lex continens obligat ad peccatum, ib.
conſilij reuerentia, quid ſit, ib.
Vide multa verbo, lex.

Conſtitutio.

Conſtitutio non recepta non ligat, 26. col. 2. quæſt. 6. art. 10
conſtitutio non recepta, vt vim obligandi non habeat quæ prærequirit, 27. col. 1. art. 11
Conſtitutio de nouo veniens derogãs contrariæ conſuetudini, ſi a principio non fuit recepta non ligat, ib.
conſtitutio in dubio recepta præſumitur, col. 1. ib.
conſtitutio reſpicit futura, 30. co. 1. art. 17 ib.
conſtitutio iuris naturalis declaratoria obligat ad præterita, ib.
conſtitutio iuris antiqui declaratoria addẽs nouã pœnam quoad pœnam, nõ comprehendit præterita, ib.
conſtitutiones Pauli IV. agentes de Iudæis & hæreticis, & eorum filijs Gregorius XIII. extendit ad Saracenes, 87. c. 2. in q. 14. ar. 5
conſtitutiones dictæ non comprehendunt gradus in collateralibus, ibid.
conſtitutio Pauli IV. non comprehendit deſcendẽtes a Iudæis vel hæreticis reconciliatis, 88. ar. 7. c. 2. ib.
conſtitutio Pauli IV. an comprehendat dictos ante latam ſententiam, ib.
conſtitutiones Papæ ipſo iure priuantes, quomodo intelligenda, 88. col. 2. art. 8. ib.

Conſuetudo.

Conſuetudinem præteritam lex derogat, ſi exprimat, 48. col. 2. q. 9. art. 5
Conſuetudinem futuram lex derogat, ex derogatione indefinita, ib. col. 1
conſuetudinem futuram ex noua cauſa introductam lex non derogat, ib.
conſuetudo immemorialis nunquã a lege cenſetur excluſa, niſi fiat mentio particularis, ib.
conſuetudo optima legum interpres, 63. col. 2. ar. 7. ib.
conſuetudo in ieiunijs ſeruanda, ib.
conſuetudo Hiſpanis, quod Sabbatho inteſtino manducentur quid, ib.
conſuetudo vt vincat legem debet eſſe rationabilis, et præſcripta, ib.
conſuetudo vt uincat legẽ legis partes dẽt habere, ib.
conſuetudo aduerſus legem diuinam aut naturalem, nulla ibi. & 405. col. 1. q. 69. ar. 1
conſuetudo non alterat ſubſtantiam ſacramentorũ, ib.
conſuetudo declaratiua quæ ſit, 66. col. 2
conſuetudo, quid ſit, 404. col. 2. q 69. art. 1
conſuetudo iuſta, quas debeat habere conditiones, ib. ar. 1. col. 2
conſuetudo contra legem humanam rationabilis eſſe poteſt, ib.
conſuetudo euidenter mala reijcitur, ib.
conſuetudo, in qua dubium eſt, an ſit bona, vel mala ſuſtinetur, ib. in fin. col.
conſuetudo legem vincens, quæ debeat habere, ib.
conſuetudinis legitime introductæ, et præſcriptæ requiſita, ib.
conſuetudinem introducit actus vnus continuatus, ib.
conſuetudo nulla eximit religio cum a uotis ſubſtantialibus, 405. col. 2. q 69 ar. 2
conſuetudo regulam interpretatur circa eius præcepta, ib. col. 2
cõſuetudo an poſſit efficere, ut regularis ad aliquid amplius quartæ funerali teneatur, 406. col. 2. q. 69. ar. 3

Cuſtos.

Cuſtos, & cuſtodia dupliciter aſſumuntur, q. 70. ar. 1. 407. col. 2
cuſtodes, qui ſint in religione Minorum, ib.
cuſtodes hodie in capitulo, quomodo verſentur, ib.
cuſtodia nulla in prouincijs de obſeruantia, 408. col. 2. art. 2
cuſtodes in dictis prouincijs eliguntur vt ſint vocales in capitulo generali, ib.
cuſtodes quantum ad actum exercitum non ſunt vere prælati, ib.
cuſtodum authoritas colligitur ex virtute commiſſionis, 409. col. 1. q. 70. ar. 2
cuſtodes poſſunt viſitare ſibi conuentus cõmiſſos, ibid.
cuſtodes celebrant cuſtodiale capitulum, dummodo in eo non eligatur cuſtos, 409. q. 70. ar. 4 col. 2
cuſtodes in ſuo capitulo non poſſunt prælatos inſtituere, & quæ limitate agant, ib.
cuſtodes quomodo ſint eligendi, 409 col. 2. ar. 5. ib.
cuſtodiatus officium quomodo abſoluant, ib.
cuſtodiatus officium quantum duret, 410. col. 1. ar. 6. ibid.

Conuentus.

Conuentuales fratres a quo tempore dicti, 18. col. 1. q. 4. art. 1
conuentus nomen, vnde ortum, ib.
conuentualium ſtatus, ad quorum petitionem reformatus, ib.
Conuentualiũ ſtatus omnino fuit extinctus, quo tempore & cuius opera, ib.

Digitized by Google

D

Dauid.

Dauid inſtituit ſacerdetes, leuitas cantores ad diuina officia, 235.col.1.q.42.art.1

Debitor.

Debitor non poteſt admitti ad religionem, 122.col.2

Decretum.

Decretorū volumen collectum a Gratiano non inuenitur approbatum.q.6.ar.2.22.col.1

Decretorum volumen, quot contineat authoritates, ib.col.1

Decretorum volumen authenticus eſt tantum, quoad decreta Sanctorum patrum, ib.

Decreto leges inſerta non ligant in foro canonico, ib. col.2

Declaratio.

Declaratio legis ſuperioris ab inferiori fit ſuper validitate, & ſurreptione.56.col.2.q.11.art.1

Declaratio circa ſtatuentis poteſtatem ad ipſum ſolū qui ſtatuit, ib.

Declaratio circa legum dubia, ad principem ſpectat ſi de facili adiri poteſt, alias ſecus ib.

Declaratio generalis concilij ad ſolum Papam pertinet ib.56.col.1

Declarationes concilij Tridētini commiſſa ſunt Cardinalibus, ib.

Declarationes Cardinaliū in nullo foro obligant dummodo oppoſitum ſit bene fundatum, ib.57.col.2

Declarationes Cardinalium obligant quando congregationes ſigillo ſunt munita, ib.col.2.ib.

Declarationibus Cardinalium effectum eſt vt minor ſexdecim annis admittatur ad dignitatem eccleſiaſticam in collegiata Eccleſia, ib.

Declaratio legis non indicet publicatione, ib.

Declarationes Cardinaliū ius faciunt, quoad omnes, ſicut & canones, ib.58 col.1

Declararo concilium poſſunt iudices in tribunalibus, Doctores in cathedris, ib.c.1.ar.3

Declaratio regula B. Patris Franciſci licet a iure ſit Papa reſeruata, tamen interpretatur a Doctorib. ib.col.2

Declaratio iuris canonici, & decretorum concilij non fiat quomodo intelligendum, ib.

Declaratio Doctorum circa iura et leges admittitur, ib.59 col.1

Declaratio Doctorum non neceſſitat.ib.

Declaratio canonis & legis vbi dubietas ex præfatione colligenda 60.col.1.q.11.art.6

Declaratio Bullæ & canonis et legis a ſupplicatis deducitur, ib.

Declaratio legis ſecundum id, ad quod principaliter, ib.col.1.in fin.

Declaratio unius ſcripturæ fit per eius partes alias, vel alias diuerſas, ib.60 col 2

Declaratio legis fit a veriſimili, ib.col.2

Declaratio legis, fit, conſiderato odio, vel fauore, ibid. col.2

Declaratio legis ita facienda, ne ex ea lex remaneat inutilis, ib.

Declaratio legis quamuis odioſa ita fit, ne lex ſit ridicula, ib.

Declaratio illa legis pœnalis præualet, quæ verba non impropriat, ib.col.2

Declaratio legis tam in odioſis, quam in fauorabilib. ſi de mente legislatoris conſtet ex ea ſumenda, ib.

Declaratio legis, aut ſtatuti circa regulares debet fieri ex bono, & æquo, ib.

Declarationibus Cardinalium eſt oſtenſum in priuilegio Clementis VIII per Concilium Tridentinū non eſſe ſublatam prælatis regularibus poteſtatem dandi dimiſſorias, 104 col.1

Declarationes Cardinaliū circa receptiones puellarū nobilium in monaſterijs varias habet, 275.col.1

Decima.

Decima & oblatio differunt, 222.col.2

Deciſio circa tria vota religionis ampliāda, 62.col.1

Deciſio circa alia religionis præcepta reſtringēda, ib.

Definitorium.

Definitorium congregationis intermediæ habet eam uim quā capitulum intermediū, 72.co.2.q.13.ar.8

Degradatio, degradatum.

Degradatio eſt duplex, 142.col.2.q.23.ar.4.

Degradatum verbaliter Epiſcopus & prouinciales poſſunt reſtituere, 187.col.1.ib.

Degradationis verbalis, & actualis diſcrimen, ib.

Delegatus.

Delegatus quis ſit, 98.col.1.q.17.art.6

Delegatus non poteſt ſubdelegare niſi ſit ad uniuerſitatem cauſarum, 133.col.1

Delegatus poteſt nudū miniſterium cōmittere, ib.c.2

Delictum.

Cum delicti reuelationis periculo non tenetur quis renunciare dignitatem qua propter delictū priuatur, 85.col.2.q 10.ar.3

Delictorū cognitio eſt neceſſaria, 120.c.2.q.20.ar.19

Delicta mediocria cauſant irregularitatem ex accidenti, 121.col.1

Delicta mediocria occulta non cauſant irregularitatem, & pœnitentia poteſt fieri promotio, ib.

Delicta enormia ſi ſint occulta non cauſant irregularitatem, ib.

Ex delicto occulto oritur excommunicatio, 153.col.2

Delicta grauia quæ, 156.col.1.q.24.ar.15

Delicta grauiſſima quæ, ibid.

Denunciatio.

Denunciatio Euangelica de iure Diuino, 402.col.12

Denunciare omnes tenentur, ibid.

Deſcendentes.

Deſcendentes ab hæreticis vt incidant in pœnas, neceſſarium eſt, quod ab ipſis hæreticis deſcendant poſt crimen commiſſum, 83.col.2 q.14.ar.3

Deſcendentes ab hæreticis præſumuntur quod ante crimen commiſſum fuerint concepti, ib col.2

Deſcendentes ex genere maculato in ordine Minorū inhabiles quomodo intelligantur, 90.col.1

Deſcendētes ex genere maculato, in eo ordine poſſunt habere officia non habentia ordinariam iuriſdictionem & poſſunt eſſe prædicatores, ib.col.2

Deſcendentes ex dicto genere intra quartum gradum excludit ordo Diui Hieronymi, 91.ib.col.1

Deſcendentes moniales ex dicto genere non comprehenduntur in dictis pœnis, ib.col.2

Vi-

Google

Vide verbo, conſtitutio & verbo Iudei.

Determinatio.

Determinatio reſpiciens plura determinabilia pariformiter determinat,82.col.2.in fin.

Deus.

Deus optimus maximus quando dicatur ordinario modo operari,52 col.1.q.10.ar.2

Diaconus.

Diaconus religioſus,fratribus aut alijs in caſu neceſſitatis ſacramentum Euchariſtiæ poteſt miniſtrare,322.col.2.q.58.art.8

Diaconus baptiZans præſente presbytero excommunicatus,256.col.1

Dieta.

Dieta continet ſeptē leucas,167.q.19.art.6. & 373.q.64.art.4

Dictio.

Dictio, ſeu, aliquando ponitur inter duo idem ſignificantia,162.col.2.q.26.art.1.

Dictio,alius, indicat ſimilitudinem,193.col.2.q.30.art.14

Dictio De, & dictio Ex differunt, 195.col.2. q.30. art. 16

Dimiſſoriæ.

Dimiſſoria dantur ab Epiſcopis & à prælatis regularibus,104.col.2

Vide verbo ordinare.

Diſcreti.

Diſcreti ex conſtitutione Sixti V. non poterant habere vocem paſſiuam in capitulis,77.col.2

Diſcreti ad generale capitulum in ordine minorum ſunt prælati & ſine diſpenſatione illegitimi non poſſunt eligi,ibid.

Diſpenſatio.

Diſpenſatio cum illegitimis ad prælationem a ſolo Papa,71 col.2 q.13.art.6.

Diſpenſatio cum religioſis in hoc fit ab eorum prælatis in capitulo,71 col.2

Diſpenſatio non eſt neceſſaria, quoad prælationem cum illo,qui poſt profeſſionem per ſubſequens legitimatur matrimonium, 72 col 2 q 13.ar 8.

Diſpenſatio, quoad prælationem poteſt fieri cum illegitimo à generali minorum in congregatione intermedia, ibidem

Diſpenſationes circa illegitimos,qua ratione fiant in congregationibus,ibid col.2

Diſpenſatus in ſeculo ad beneficium,poſtea religioſus ad prælaturam alia indiget diſpenſatione, 72.art.7.ibidem.

Diſpenſatio ſtricte interpretari,ibid.

Diſpenſatio facta ad curatum non prodeſt ad ſimplex nec ad dignitatem,74.col.1 in fin.ibid.

Diſpenſatio,& legitimatio differunt, ibid.

Diſpenſatio difficilius a Principe fit, quam legitimatio,ibid.col 2

Diſpenſationis tenor eſt attendendus, vt videamus an ſit legitimatio, vel alias,ibid.col.2

Diſpenſatio generaliter in ſeculo cenſetur etiā quoad ea, quæ ſunt religionis,ibidem.

Diſpenſatio generalis in ſeculo nō facit illum cui fit, habilem ad regularia in commendam,75.col.1.

Diſpenſatio fieri, non autem legitimatio à prælatis regularibus,ibid.

Diſpenſatio facta cum religioſo, ſi poſtea eijciatur in ſeculo alia indiget diſpenſatione,ibid.

Idem dicendum ſi transferatur ad aliam religionē, ibidem.

Diſpenſatio facta ad canonicatum, an ſit etiam ad Archidiaconatum,75.col.1.ar.12 ibid.

Diſpenſatio ab inferioribus à Papa non poteſt fieri ſine cauſa,ibi.76.col.1.ar.14.

Diſpenſationis cauſa remanent in arbitrio boni viri.ibid.col.2.ar.15

Diſpenſatio vt valeat omnia à ſupplicate debent narrari,76.col 2.ar.17

Diſpenſatio, in qua ſiletur qualitas aliqua neceſſaria, & ſi in ea ſit verbum de plenitudine poteſtatis non valet,ibidem.

Diſpenſatio ab ignorante tempore impetrationis ex communi errore valet,ibid.71.col.1

Diſpenſatio valet abſque expreſſione qualitatū quæ augent culpam,ibid.

Diſpenſare pōt cum monialibus illegitimis generalis & prouincialis ad officium Abbatiſſæ,79.col.1.

Diſpenſatio vnde dicatur & definitio,135.col.1. & 2.q.22.art.1

Diſpenſationis virtus quæ, ibid.

Diſpenſationum diuiſio,ibid.

Diſpenſatio ſine facultate Epiſcopi, vel alterius inferioris prælati nihil operatur, ibid.

Diſpenſationis prælati, & Papæ differentia, ibid.

Diſpenſatio expreſſa quando dicatur, ibid.

Diſpenſationum genera tria,ibidem,136.col.1.ibid.

Diſpenſatio,& priuilegium differunt,& differentia, ibidem.

Diſpenſatio circa ius, & iuris declaratio differunt, ibidem.

Diſpenſatio Papæ ſine iuſta cauſa non eſt licita in conſcientia ex parte petentis, & concedentis,136.col.1.ibid.

Diſpenſatio circa ius diuinum non ſolum continet peccatum immo eſt nulla ibid.

Diſpenſatio inferioris circa legem ſuperioris nulla ſine cauſa ibid.

Diſpenſare prælati poſſunt ad libitum, circa ſuas vel prædeceſſoris leges,ibid.

Diſpenſante circa legem ſuperioris ſint aduertentes.ibidem.

Diſpenſationis quæ cauſa ſint iuſta, 136 col.1.art.5. ibidem.

Diſpenſationis cauſa iuſtiſſimæ ſunt,quæ in virtutis cuiuſcunque obſequium diriguntur, ibid col.2

Diſpenſatio facta cum religioſo,vt ad aliam religionem,quibus caſibus facta valeat.ibid.

Diſpenſatio quando licita, vt quis ad laxiorem religionem ibi.136.col.2.

Diſpenſatio facta a Papa cum religioſis valet, 137.col.1 ar.6.ibid.

Diſpenſare Epiſcopi cum religioſis non poſſunt, 137.art.7.ibid.

Diſpenſare in lege, & diſpenſare in pœna a lege quid ſit,ibid.138.col.1.

Diſpenſatio in lege ſuperioris facta ab inferiore nulla in pœna vero contracta valet, ſi non fuerit reſeruata ibidem.

Diſpenſatio circa pœnā poſſibilis dummodo legis ſit, ſecus vero,ſi hominis,ibid.

Diſpenſatio facta a prælato inferiori circa legem ſuperioris, quando valeat ex conſuetudine, 138.col.2.q.22.art.9

Diſpenſandi poteſtas vnde prælatis competat, 138.col.1.q.22.ar.10

Diſpenſatio facta a regularibus prælatis valet facta cum ſubditis in omnibus caſibus qui a iure non prohibentur,ibid.

Diſpenſatio ſi fiat a generali Minorum, vt vnus ſit diffinitor ſimul & guardianus valet, ibid.

Diſpenſatio facta a prælatis Minorum ad habendas prælatias non valet,ibid.139 col.1

Diſpenſatio facta a generalib in oīb irregularitatibus cū ſubditis valet exceptis aliquibus,inter quas eſt homicidiū voluntariū, & hoc qūo intelligendum,

dum,152.col.2. q.24.art.10.& pag.3.col 1.

Diſpenſatio facta ab Epiſcopo ſuper irregularitate facta ex mutilatione voluntaria occulta valet, 152.col.1.q.24.art.10.

Diſpenſatio facta à generalibus, & prouincialibus ordinis mendicantium ſuper dicta irregularitate valet, ibidem.

Diſpenſatio cōmiſſa prælatis intelligitur de ſuis ſubditis, nec extenditur ad hoſpites, ibid.col.2.

Diſpenſare an prælati poſſint in irregularitate nouitiorum,156.col.2.art.15.ibid.

Diſpenſatio facta a prælatis cum nouitijs in irregularitatibus, ſi fuerint generaliter excommunicati valet, ſecus ſi in particulari, & hoc intelligendum quomodo ſit, vide ibid.

Diſpenſatio facta a prælatis cum nouitijs etiam in bigamia valet cum certis qualitatibus,156.col.2. art.15.ibid.

Diſpenſatio facta a prælatis ſuis ſubditiſq; irregularibus ad obtinendas prælaturas vtrum valeat, 250. col.1 ar.16.ibid.

Diſpenſatus ab Epiſcopis (quo caſu poteſt) intelligitur quoad omnia,157.col.2

Diſpenſatio facta a generalibus cum ſubditis in delictis grauibus, & grauiſſimis, in quib pęna ipſo iure incurrit, an valida,156.col.1.157.col.1 ar.10.ib.

Diſpenſatio voluntaria, & neceſſaria, quando 157. col.2.17.ibid.

Diſpenſatio facta a Papa cum religioſo manente in religione in aliquo ex tribus votis ſubſtantialibus an valeat,159 col.1.q.25.ar.1.

Diſpenſatio & irritatio in quibus differunt, 154.col. 1.q.25.ar.4

Diſpenſatio facta à prælatis ſuper votis de adimplendis præceptis diuinis valet, ibid.

Diſpenſatio facta à Papa valet ſuper omnibus votis tam regularium, quam ſecularium,161.col.1.ar.5. ibidem.

Diſpenſatio facta ab Epiſcopo in ſuis, vel ſummi Pontificis legibus quomodo poſſibilis,172.col.3.q.26. art.6.

Diſpenſatio circa regulę præcepta ad generales, vel prouinciales ſolos, ibid.col.1

Diſpenſatio dicta abſentibus dictis prælatis ad inferiores, ibid.col.2

Diſpenſare generales poſſunt circa equitationem & calceamenta cū aliquib. Minoritis perpetuo, ibid.

Diſpenſator ſi deficiat recurritur ad epicheiam, quod quid importet, ibid.in medio, col.2.vſque ad fin.

Diſpenſare poſſintne ſecū prælati circa ſupradicta et quid in hoc faciendum,173.col.1.q.26 art 7.

Diſpenſatio ſine cauſa eſt graue peccatum, ibid.col.2. art.7.ibid.

Diſpenſatione voti quis vti non poteſt ſine cauſa, ibid. ad fin.col.2

Diſpenſatio ſine cauſa circa præcepta valet, ibid. 273.col.2

Diſpenſatio facta in præceptis regulę circa calceamēta et alia, quę in conceſſionibus ſummorū Pontificum ſine cauſa facta ab inferiore non valet, ibid.

Diſpenſatio ab inferioribus fiat cum attētione, ibid.

Diſpenſare poſſunt prouinciales ordinis Minorū, & quibus ipſi commiſerint, vt non obſtante inceſtu, & voto Caſtitatis poſſint petere debitum, 372. col.1

Diſpenſatio circa monachum, vt duplicata beneficia poſſit habere, quomodo fieri, 201. col.2. quæſt.34. art.8

Diſpenſatio cum corrupta, vt fiat Abbatiſſa, a quo poſſit fieri,373.q 64.ar 4

Vide verbo confeſſor, & verbo facultas, & verbo generalis, verbo irregularitas, et verbo illegitimi, & verbo legitimatus, & verbo prælati regulares.

Diuinum officium.

Diuinum officium in eccleſia vnde ortum,235.col.1. q.42.ar.1

Diuini officij effectus, vide in med.col.. . ..

Diuinum officium ab omnibus eccleſiaſticis quomodo recitandum,235.col.2 q.42.ar.2

Diuini officij recitationi minoritæ ex indulto quomodo ſatisfaciant, ibid.

Diuini officij recitatio fieri debet, ibid.

Diuini officij recitatio qua attentione fieri, ibid.

Diuinum officium ex malitia, nō cum attentione & deuotione dictū non prodeſt, & quid importet hoc verbum ex malitia explicatur, ibid. ad fin.col.

Diuini officij recitationi an quis ſatisfaciat ſe veſtiendo.ibid.

Diuini officij recitationi non ſatisfit ſi fiat actus attentioni contrarius, ibid.col.2

Diuini officij recitationi nō ſatisfit ab eo, qui ita recitat, vt omiſſio fiat partis notabilis horę, ib.237.c.1

Diuini officij recitatio facta cum illo, qui ſyllabas deglutit, & cum eo, qui in choro facit confuſionem, an fiat ſine peccato mortali,353.col.1. & 2.

Diuini officij recitatio à minoribus non perfecta in choro ex defectu viſus, vel auditus quomodo perficiatur ibidem.

Diuinum officium recitātes, ſi in fine cuiuſq; horę recitent orationē Dominicam, & Angelicā pro felici ſtatu Leonis X. & eccleſiæ ſanctæ Dei, conſequuntur remiſſionem omnium defectuū in illa hora cōmiſſorū ex humana fragilitate, ibi.in fin.co.

Diuinum officium mentaliter poteſt à Minoribus recitatis illis, quæ ſub ſilentio dicuntur,237.col.2. art.4.

Diuinum officium verbaliter recitari debet, ibid.

Diuini officij recitatio à minoribus quomodo mutari.237 col.2.ar.5

Diuini offi.ij recitationem excuſat negotium ſuperueniens repentinum, ibid.

Diuinum officium neſcientes recitare minores quid facere, ibid.col.2

Diuini officii ex libro recitatio quas indulgentias minoribus.ar.6.ibid.

Diuini officii ex libro recitatio, ſi memoriter fiat, an præualeat.ibid..col.2

Diuinum officium recitant fratres infirmi recitādo ſibi à prælato aſſignata,248.col.2.ar.7.ibid.

A diuini officii recitatione quomodo laborantes tertiana excuſentur, ibid.400.col.1

Diuinum officium, qua ratione ab itinerantibus fratribus recitandum,249.col.2 q 42.ar.8.ibid.

Diuino officio non recitato ex breuiario reformato, quando ſit peccatum,239.col.1.ibid.

Diuini officii recitatio à ſocio facienda ex priuilegio an poſſit etiā fieri a conſocio,339.col.2 art.9. ibid.

Diuini officii recitatione deobligatus, an liberetur ab eius auditione, ſi facultatem habet lectoris, 240. col.1.ar.10.

Diuini officii recitatione deobligatus an deobligetur etiam eius partis, quam poteſt, ibid.

Diuini officii recitatio a prælatis nullo modo alterari poteſt,240.col.2.q.42.art.11.ibid.

Diuini officii dubia poſſunt prælati declarare, 241. col.1

Diuini officii calendarium ordinari poteſt ab electis à minoribus in capitulis prouincialibus, ibid.

Diuini officii recitatio an fieri poſſit ſecundum diuerſa breuiaria ex priuilegio. 241.col.2 q.42. ar 12.

Diuini officii recitatio an fieri poſſit vna die ſecundum diuerſa breuiaria ex priuilegio, ibid.

Di-

Digitized by Google

Diuinum officium ex breuiario Romano poſſunt reci tare qui ex priuilegio antiquo poſſunt, 241.ſcol.2. q.42.ar.13

Dominicus.

Dominicus S.Patriarcha ortus,vbi,8.c.2.q.2.ar.2

Donare.

Donare prohibitus intelligitur de gratioſis,180.col. 1.& 2.
Donare non poſſunt commendatarij ordinis militiarum ſuis concubinis,183.c.2

Dubium.

Dubia inter religioſos ſuper obſeruatione regulæ quomodo decidi.61.c.2
Dubio dato in pœnalibus ſemper in melius iudicandum,85.c.1
Dubius de ſtatu ſuo non tenetur in foro animæ ſe iudicare inhabilem.86.c.2
Dubium duplex eſt,ibi.
Dubium ſpeculatiuum quod,practicum quod, ibi.
Dubius dubietate ſpeculatiua,ſi deſcendat ad dubiũ practicum,non tenetur credere,& hoc quando,ib.
Dubius dubio ſpeculatiuo tenetur ſolum ad diligentiam moralem.ibi.c.2
Dubium facit negatio,382.c.1

E.

Eccleſia.

Eccleſia de Minoribus *canit per excellentiam Deus, qui Eccleſiam tuam fœtu nouæ prolis,&c.8.c.2.q. 2.art.3*
Eccleſia polluta quot modis dicatur,107.col.2.q.19. art.6
Eccleſiam pollutam guardiani de obſeruantia,et reliqui maiores prælati poſſunt reconciliare,ibi.
Eccleſia polluta quid ſit,ibidem.
Eccleſia conſecrata difficilius reconciliatur, & quomodo,ibi.
Eccleſiæ conſecratæ reconciliationem Papa *ſacerdoti poteſt committere, Aqua ſit per Epiſcopum benedicta,ibi.*
Eccleſiaſtica hierarchia ex quibus conſtet,66.c.1.q. 12.ar.5
Eccleſiaſticę hierarchia vnus fons, 316.c.2
Eccleſia primitiua,quatenus organum Spiritus ſancti,ius diuinum condere potuit,159.c.2.q.25.ar.1
eccleſia collegiata quæ ſit proprie,251.c.1.articu.12. quæſt.43
eccleſia collegiata præſumitur cathedralis,ibi.
eccleſiæ collegiatæ nomine monaſteria non comprehẽduntur,ibi.
eccleſia ſecularis vnita ordini fit regularis,207.c.2. q.34.ar.1

Eccleſiaſticus.

Eccleſiaſticus in iudicẽ ſecularem non põt conſentire abſq; ſui prælati licentia,221.c.1.q.36.ar.5
eccleſiaſticorum nomine in odioſis non veniũt regulares,151.c.2.vide verbo,officium.

Ædificium.

Multa de ædificio habes verbo,monaſterium.

Eiectus a religione.

Eiectus a religione rogans vt iterum recipiatur,ſi non ſit receptus tutus remanet in conſcientia.198. c.1.q.30.ar.1.20
eiectus a religione infamis reputatur, ibi.
eiectus a religione non poteſt prædicare, neq. confeſſiones audire,ibi.
eiectus a religione poteſt ad aliam trãſire,199 alias 205.c.1
eiectus à religione ex priuilegio non poteſt ad aliã conuolare,ibi.c.1.& 2
eiectus a religione non põt obligari per ſententiã vt ad aliam ſtrictiorem tranſeat ibi.c.2. & 200.c.1
eiectus a religione quomodo põt ordinari,ib.c.1.& 2
eiectus a religione ſubiectus erit Epiſcopo,ibi.c.2
eiectorũ à religione bona antequã ſe Epiſcopo præſentent forte ſunt apoſtolicæ cameræ,ſi moriantur,ib.
eiectus a religione tenetur vti habitu eius ſtatui cõuenienti,ibi.c.2
eiectus a religione põt tradi brachio ſeculari, ibi. c.2
eiectus a religione,ſi ad eam iterum recipiatur,nõ tenetur iterum profiteri,ibi.c.2
eiectus a religione ad aliam religionem tranſiens tenetur iterum profiteri,ibi.
eiectus a religione ſi ad eam iterum recipiatur non habebit locum antiquum,201.c.2
Vide verbo expellere,& verbo generales, & verbo incorrigibilis.

Electio,eligere,electi.

Eligere volentes in ordine M inorum deſcendentes ex genere maculato pænis afficiuntur,89.c.2
electiones perpetuæ Abbatum,& prælatorum laudãdæ,92.c.2
electiones prælatorum modo ſunt temporales, 94.c.1
electi finito tempore ſuorum officiorum tenentur renunciare,91.c.2

Emphyteuſis. Emphyteuta.

Emphiteuſis vnde dicta,224.c.2.q.38.ar.2
emphiteuta quis,ibi.
emphiteuta patrum Sanctiſſimæ Trinitatis ceſſantes penſitare per biennium propria authoritate expelluntur,225.c. 1.vide verbo,bona.

Epicheia.

Epicheia quid & quando ad illam recurrendum,pa. 172.c.1

Epiſcopus.

Epiſcopus non poteſt dare profeſſionem religioſo non ſubdito,2 c.1
Epiſcopo mortuo dimiſſoria non expirant, 45.c.2.q. 9.ar.1
epiſcopo mortuo non finitur eius commiſſio executoria,ibi.
epiſcopus mortuo Papa poteſt diſpenſare ex eius commiſſione,ibi.
epiſcopus non conſecratus non eſt dicendus Epiſcopus 102.c.2.q.18.art.2
epiſcopi conſecratio confert ordinem,c.2.ibi.
epiſcopus ſolus an confirmare, ibi.
epiſcopis conceſſa conceduntur etiam prælatis maioribus regularibus,113.c.2.q.20.ar.10
epiſcopi attento iure communi quæ habent,ibi.
epiſcopis an ſublata fuerit poteſtas abſoluendi ab occulta hæreſi,114.c.1
epiſcopi ſunt inquiſitores hæreticæ prauitatis,ibid.
epiſcopi abſolutionem a crimine hæreſis occultæ poſſunt ſpecialiter committere,ib.c.2.ar.11
epiſcopi habent poteſtatem abſoluendi a crimine hæreſis occultæ,& duobus modis poſſunt commiſſario committere,ibi.q 20 ar.11
epiſcopi poſſunt diſpenſare in quibuſcunq. criminibus licet grauiſſimis poſt actam pęnitentiam. licet pœnę ſint ipſo iure incurſa & perpetua niſi Papa ſpecialiter reſeruauerit,155.c.1 q.24.ar.13
epiſcopi ad dictam diſpenſationem debent moueri ex iuſta cauſa,ibi.

Epiſcopi in diſpenſatione voluntaria, & neceſſaria, quomodo ſe gerant, & qua ſit vtraque, ibid.
Epiſcopus poteſt celebrare in altari portatili, 187.c.1.ibi prædicatores, & minores, ibid.
Epiſcopi poſſunt procedere contra monachos vagantes ſine licentia, quod tamen vno modo limita, pa. 188.c.2.q.30 ar.4
Epiſcopi in partibus Indiarum poſt intimationẽ breuis fratrib. nullum poteſt fieri impedimentum, p. 215.ar 6 c.1
Epiſcopi factum contra mandatũ Papæ eſt nullũ. ib.
Epiſcopi non poſſunt viſitare Eccleſias ordinis militaris, 216.c.2
Epiſcopi non poſſunt corrigere fratrem beneficiariũ, 219.c.2 ar.4.q.36
Epiſcopis debetur quarta de legatis pijs Eccleſiis relictis, 124.c.1.q.38.ar.1
Epiſcopi regularibus poſſunt mandare, vt dieb. Dominicis populo nuncient vigilias, & feſtiuitates, 249.c.1.q.43
Epiſcopi ſicut & prælati ordinum ex cauſa numerũ miſſarum & anniuerſariorum pro capellis poſitũ ad minorem reducere, 251 c.2.ar.13
Epiſcopi dictam taxationem faciant de miſſis ante Conc. Tri. et de miſſis ſolum, non alijs ſuffragijs ex declaratione Cardinalium. 252.c.2.ibid
Epiſcopi dictam taxationem non poſſunt facere de miſſis pro fundatione poſitis, ibi.
epiſcopi et prælati in dictis circunſpecti, ib.
epiſcopi contra ſacramenta prohibita in Clementina miniſtrantes dupliciter ſe habere poſſunt, 318.c.2
epiſcopus contra religioſum miniſtrantem ſacramẽta prohibita in cle. ẽtina dupliciter põt agere, ib.
epiſcopus contra religioſum põt agere ad oſtendendã licentiam, ib.c.2
epiſcopus oſtenſo a religioſis priuilegio ad dicta ſacramenta miniſtranda agere nequit, 325.c.1
epiſcopus dubitans de priuilegio religioſi ipſum interim impedire non poteſt, ib.
epiſcopi in partibus Indiarum inhibentes regularib. miniſterium ſacramentorum ipſo iure ſunt excõmunicati, 326.c.1.ibi.
epiſcopus de priuilegio regularis, coram quo agere debeat, non poteſt iudicare, ib.c.2
epiſcopus ratione ſtudij competens eſt quoad ſacramẽta neceſſaria, non tamen quoad voluntaria, 347.c.1.q.60.ar.4
epiſcopus habet aliquos caſus a iure reſeruatos, ib.in fin.col.
epiſcopus ſolus poteſt moniales conſecrare, 372.co.2.q.64.ar.2

Euchariſtia.

Euchariſtia ſacramentum in eccleſia Minorũ preſbyteri ſeculares poſſunt miniſtrare, 321.c.1
euchariſtia ſacramentum põt in die paſchatis a religioſis miniſtrari, ib.c.2.vide in verbo Minores.

Eugeniana.

Eugeniana non gaudent ſcholaſtici Salamaticẽſes, qui non ſtudent, 50 c.2

Euidentia.

Euidentia quomodo prohibetur. 380.c.2

Examinare.

Examinare, vide verbum, Prælati.

Excommunicatio.

Excommunicatio non ligat ſublato iure eam continente, 35.c.1 q.8.ar.1
Excommunicare non poteſt ordine carens, 101.c.2.art.22
excommunicatus poteſt excommunicatũ in caſu neceſſitatis abſoluere, 116.c.1.ib.
excomunicatus ex delicto omnino occulto nõ dẽt ſe abſtinere ab exercitio ordinũ, 153.c.1.q.24.ar.11
Excommunicatus non eſt qui ſagittam immiſit in clericum, ſi illum errauit. 29.c.2.in fi
Excommunicatio non extenditur de caſu ad caſum, 278.c.1
Excommunicatio non incurritur, niſi vbi peccatũ lethale, 278.c.1.q 7.ar.2
Excommunicatus pro iniuria, licet non poſſit abſolui niſi parte ſatisfacta, hoc tamen ceſſat, quando ſatisfactio requirit altiorem indaginem, 355.c.2.q.61.ar.8
Excommunicatus quod non poſſit abſolui niſi parte ſatisfacta, quomodo intelligendum. 356.c.1.ib.
Excommunicatio iniuſta cuius virtutis, 356.c.1.q.61.ar.10
Excommunicationis verbum ſimpliciter prolatũ cõprehendit quamcunq. excommunicationem, ib.c.2

Executio.

Executio præcepti ſuperioris quando differri poſſit, 24.c.2.q.6.ar.7
Executio mandati ſuperioris differtur ex iuſta informatione ibi.
executio legum generalium Papæ ex ſupplicatione facta, aut informatione non ſuſpenditur, ibi.

Exemplar.

Exemplar deductum ab originali an validum non citata parte, 44.c.2.q 8.ar.16
Exemplar deductum ab originali debet fieri, vt ſupra, ſed parte non apparente ſit citatio per edictũ generale, ibi.
exemplar requirit partis citationem propter falſitatis periculum, ibi.
exemplaribus priuilegiorum Minorum fides integra datur abſque partis citatione, ibi.c.2
Idem priuilegium Auguſtinianis, 45.c.1. ibid.
exemplari deducto ex mari magno vel ex alio priuilegio minorum cuiuſq. clauſula tantũ neceſſaria, ſi de mandato iudicis deducatur plena fides, ib.c.2
exemplari ſic deducto ex vna tantum clauſula quid agendum parte opponente, ibi.

Exemptio, Exempti.

Exempti qui ſunt a quibuſuis clauſulis generalibus, 110.c.2
exemptus locus, & locus extra diœceſim æquiparantur, 216.c.2.q.36.ar.3
exemptus in caſu neceſſitatis in foro ſacramentali poteſt ſubijci, 221.c.2
exemptus abſq. licentia Papæ non poteſt ſuo priuilegio renunciare, 221.c.1.q.36 ar.5
exemptionis priuilegiũ competens religioſis multipliciter intelligendum, 317.c.2
exemptus ratione loci, vel perſonæ differunt, 348.c.1 q.60.ar.7
exemptio eccleſiaſtici a poteſtate ciuili quomodo intelligenda. 390.c.1.q.66.art.2

Expellere, & expulſio, & expulſi.

Expelli non poteſt a religione apoſtata niſi ſit incorrigibilis, 193.c.1
expelli poteſt a religione incorrigibilis de iure, & ẽt de facto, ibi. & 194
expelli non poteſt a religione a ſolo prælato generali niſi de conſilio patrum. 195.c.1.& 2
expelli poteſt a religione homicida, ib. 197 c.1
expelli poteſt a religione conuictus de crimine nefando, ibi.
expulſi a religione ad quæ teneantur, ibid. pag. 198. co.1
expulſi a religione tenẽtur ſeruare votũ caſtitatis. ib.
expulſi a religione tenentur recitare officium Diuinum, ibi.c.2

Expulſi a religione cui acquirant,pag.200.c.1. vide verbo eiectus.

Experientia.

Experientia eſt optima rerum Magiſtra.93.col.1. q.15.art.1

Expoſiti.

Expoſiti non reputantur illegitimi, pag.73. col.2 q. 14.art.10

Extrauagans executrix iuris communis cum pœna reſtringenda.62 c.1.q.11.art.6

Extrauagantes quæ ſit vis.260.c.1.q.44.ar.3

extrauagantes quæ Pij V. & Gregorij XIII. circa Monialium clauſuram,ibi.

extrauagantes non pereunt morte Pontificum ſicut regulæ Cancellariæ,ibid.

Extenſio.

Extenſio de monachis ad Canonicos regulares fit, vide in verbo,lex.

F

Facultas.

Facultas conceſſa ab epiſcopo, vt à reſeruatis durat ſede vacante.341.co.1 q.59.ar.6

Facultates conceſſæ abſoluendi a cenſuris nõ cenſentur factæ quod poſſint diſpenſare in irregularitate.367.c.2.q.62.art.12

Factum.

Factum contra legem irritantem ante legitimã promulgationem an ſit validum 23.c.2.q.6.art.5

Franciſcus.

Franciſcus pater ab eccleſia Patriarcha pauperum. 66.c.2.q.12.art.5

Frater.

Fratres Minores non poſſunt ab obedientia ſuorum ſuperiorum reſilire propria authoritate licet ſciãt ipſos comprehenſos in conſtitutione Pauli IV. 89. c.1.ar.9.q.14

fratres Minores ex indulto ſpeciali Pij V. quæ teneantur ſeruare ſub pœna mortalis.164.c.1

fratres Sanctiſſimæ Trinitatis ſyndicum habent,et quod ius illi competat 227.c.1.q.38 ar.5

fratres dicti habent quintum morientium ab inteſtato ſine herede legitimo,ibi.col.2. vide circa dictos fratres alia.227.c.2

fratres.& ſorores Tertij ordinis Mãtellati,et Chordelati poſſunt extra parochiam recipere cõmunionem Paſchalem.323.c.1 q.43.ar.10

fratres,& hoſpitantes religioſos an gaudeant priuilegiis eorum.309.c.2.ar.16

fratres ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis maximis potiuntur priuilegiis,ibi.

Frequens.

Frequens dicitur illud,quod bis fit.27.c.2.q.6,ar.12

Feſtum.

Feſta principalia ſanctorum ordinis Minorũ numerantur 252.c.2.q 43.ar.15

feſta celebranda interdicti tempore.330.c.1

feſtum Portiunculæ celebratur die 2. Auguſti, 312. c.1.q.55 ar.18

feſtum dictum multas habet indulgentias omnibus monaſteriis ordinis communicatas, ibi.

Feudum.

Feudalia bona,an monachi poſſunt recipere. 225.c. 2.q.38 .ar.3

feudum,quid,ibid.

feudum ab emphyteuſi, quomodo diſtinguatur,ibi.

feudum quibus modis acquiratur, ibi.

feudi ſeruitium à monachis generalis præſtatur,ibi.

Filius.

Filii legitimi.67.c.2.q.13.ar.1

filii legitimi ſunt,qui ex matrimonio bona fide celebrato ſaltem ex parte vnius naſcuntur,ibid.

filius,vt legitimus ex bona fide, quando iudicandus ſit,ibid.

filius legitimus dicitur natus ex ſoluto & ſoluta, cũ quo matrimonium contractum fuit licet iſtud matrimonium fuerit ſecundum.ibi.

filii militum Alcantaræ, Sancti Iacobi de la Eſpada, & Calatrauæ non ſunt naturales,ſed ſacrilegi.68.& 69

filii dictorum militum,& ſimilium,qui tenentur ad caſtitatem coniugalẽ ſi ex ſoluta procreent filios, vt poſtea cum eis contrahant matrimonium tales per ſubſequens matrimonium non legitimantur,ibi.co.2

filii adulterini, inceſtuoſi per ſubſequens matrimonium non legitimantur,ibi.

filii naturales religioſorum an poſſint promoueri ad prælaturas ſuorum parentum.72.c.1.q.13. ar.7

filii illegitimi Eccleſiaſticorum non poſſunt promoueri ad dicta,ibi co.1.& 2

filius non tenetur credere matri dicenti ipſũ ex adulterio.85.c.1.q.13.ar.4

Fugitiuus.

Vide verbo Monachus.

G

Guardianus.

Guardiani,& ceteri conuentuum præfecti hẽnt eccleſiaſticam dignitatem.66 c.1.q.12.ar.5

Guardiani,& ceteri conuentuum præfecti ſunt prælati dignitate,ibi.co.2

Guardiano mortuo expirat, eius Vicarij iuriſdictio. ibid.

Guardiano mortuo non expirat vicarius,quando eſt inſtitutus a prouinciali,ibi.co.2.

Guardiani,nec priores in ſubditos non habẽt poteſtatem generalium.97.c.1.q.17.ar.3

Guardiani iuriſdictio ſimilis eſt illi, quam habent archipresbyteri plebani,ibi.

Guardiani officium ad quæ,ibi.

Guardiani circa ſuos ſubditos habent authoritatem prouincialium.97.c.2.q.17 ar.4

Guardiani ſunt vere prælati,ibi.

Guardiani Minorum benedicunt corporalia. 103.colum.2

Guardiani confeſſor ab ipſo electus non poteſt illum abſoluere a reſeruatis prouinciali.132.co.2.q.21. art.8

Guardianus,qui à reſeruatis poteſt abſoluere poteſt etiam à ſuo confeſſore ab eo electo à reſeruatis abſolui,ibi.

Guardianus cui prouincialis ſuas vices cõmittit eas aliis nõ põt cõmittere generaliter.133.q.21. ar.9

Guardiani eſſe non poſſunt arbitri.370.c.1.& verbo benedicere.

Graduati.

Graduati regulares in ſacra Theologia an ſint epiſcopi ad audiendas confeſſiones præſentandi,& ab ipſis examinandi.343.c.2.q.59.art.10

Graduato abſente præſentato cõfirmatio fieri poteſt. 344.c.1.ibi.

Gratia.

Gratia conceſſa a Papa eo mortuo durat, & durat etiam mortuo,vel amoto prælato eam concedente. 100.c.2.q.17.ar.11

Gratia iuſtificatus alteri non poteſt mereri de condigno,ſed de congrue.206.c.1.q.33.ar.3

Generalis.

Generales patres tres habet ordo Minorum. 8.col.2. q.2.ar.3

Digitized by Google

Generali mortuo ex Societate Ieſu non expirat poteſtas rectorum, quid attendum in viſitatoribus, p. 45 c.2.q.9 art.1
Generales ponentes praecepta, debent id de conſilio patrum facere. 51.col.2.q.10.ar.1
Generales habent iuriſdictionem ad modum patriarcharum. 70.c.2.q.13.ar.5
Generales, & prouinciales ordinis mendicantiũ poſſunt diſpenſare cum monialibus illegitimis ad officium Abbatiſſa. 79.c.2.q.13.ar.22
Generales, quæ poſſint. 97.c.1.q.17.ar.3
Generales, & ceteri prælati ordinum habent iuriſdictionem ordinariam. 97.c.1.q.17.art.6
Generales, & ceteri circa ſuos ſubditos, eadem poſſunt quæ Epiſcopi attento rigore. ibi.col.1
Generales, & ceteri præfecti regulares in omnibus caſibus in quibus non ſunt expreſsè prohibiti poſſunt diſpenſare, ibi.col.2
generales non poſſunt prouincialem vnius prouinciæ in aliam permutare. 141.c.2.q.23.ar.2
generales non poſſunt reſtituere ab ordine degradatos. 142.c.2.q.23.ar.4
generales, electum, & exauthorizatum non poſſunt reſtituere. 143.c.1.ibi.
generales ordinis D. Hieron. habent poteſtatem eijciendi apoſtatas, & delinquentes. 195.col.1
generalis iſte, an ſit præciſè ille, qui extiterit in monaſterio D. Bartholomæi, ibi.q.30.ar.15
generales ex indulto Papæ per ſe ſolos poſſunt eijcere apoſtatas & de intellectu indulti, dum dicit de cõſilio fratrum, vide. 195.c.2. ar.16
generales homicidam eijcere à religione poſſunt. 196. q.30.ar.17
generalis poteſt eijcere ſubditos committentes crimẽ, ex quo in ſeculo datur mors, ibid. vide verbo commiſſarius, mulcta, & verbo diſpenſatio.

Gloria.

Gloria in excelſis Deo, an in miſſis votiuis dici poſſit à Minoribus. 252.c.2.q.43.ar.14
Gloria in excelſis Deo, dicitur hodie vbi in matutinis dicitur Hymnus, Te Deum Laudamus, exceptis quibuſdam de quibus ibi.

H

Hæreſis.

Vide verbo, abſoluere.

Hæreticum.

Hæreticum eſt negare canones præceptiuos obligare ad peccatum. 29.c.2.q.6.ar.15

Hierarchia.

Hierarchia Eccleſiaſtica ex quibus conſtat. 66.col.1. q.13.art.5
Hierarchia Eccleſiaſtica depingitur. 316.c.2. q.56. artic.1

Homicidium.

Homicidium voluntarium, quod ſit, q.24.art.9.pag. 151.c.2
Homicida voluntarius non ſolũ eſt irregularis, quoad ordines, ſed etiam, quoad quaſcunque prælaturas. 152.c.1
Homicidium voluntarium non comprehendit mutilationem voluntariam, ibi.
Homicidium occultum triplex, pag. 153. col.2. quaſt. 24.art.11
Homicidium occultum, quod ita eſt, vt nõ poſſit probari, niſi ex occiſoris confeſſione, an inducat irregularitatem, ibi.c.2
Homicidium omnino occultum non indiget prælatorum diſpenſatione ſecundum aliquos, ibi.c.2
Homicidium omnino occultum inducit irregularitatem. ibi.pag. 154.c.1
Homicidium factum à religioſo omnino occultum, an à prælato diſpenſari poſſit, ibid.
Homicida occultus licet voluntarius poteſt à prælato diſpenſari ex indultis. 154.c.2.ar.12, ibid.
Homicidium caſuale, quod. 155.c.1.ar.13
Homicida ad ſui defenſionem non excedens moderamen non eſt irregularis, ibi.c.2
Homicidium quibus modis committatur. 315.col.1. q.30.ar.17

Horæ canonicæ.

Horarum canonicarum officiũ vnde ortum. 196.c.1
Horarum canonicarum in primitiua Eccleſia quis ordo. ibi.c.1
Horas canonicas tenetur recitare adoleſcẽs ſacris nõ initiatus poſt profeſſionem. 143.c.2.q.42 art.20
Horas canonicas religioſi à Societate Ieſu ſacris non initiati non tenentur recitare, ibi. Vide verbo, officium Diuinum.

I

Iacobus.

Iacobi ſancti militia vnde orta. 10.c.1
Iacobi ſancti ordo habet magiſtrum, ſimul & cõmendatarios, ibi.
Iacobi Sancti ordo habet tres perſonarũ ſpecies, ibid.

Ieſuitæ.

Ieſuitæ, quare ſic vocati, & quare dicti S. Hieronymi. p.11.c.2.q.2.ar.8

Ignorans.

Ignorantes legem poſt promulgationem ante tempus præfinitum ſi contra faciant non peccant. 23.col.1. q.6.ar.3
Ignorantia culpabilis cauſat peccatum, ibi.
ignorantia ex quibus vincatur, col.2. ibi.
ignorantia affectata quæ. 388 c.2 q.65.art.19.

Illegitimi.

Illegitimorum diuiſio eſt quadruplex. 67.c.2
Illegitimus legitimatus per ingreſſum religionis ſi ante profeſſionem exeat ſit irregularis. 70.c.1
illegitimus profeſſus per profeſſionẽ legitimatur quoad ſucceſſiones ab inteſtato, ibi.c.2
illegitimitatem tollit religionis profeſſio de iure diuino, ibi c.2
illegitimus ex coniugata ortus occultus tamẽ ſi cogatur eſſe prælatus an poſſit, ibi.c.2
illegitimo electo ad prælaturam à ſcientibus ſecurus eſt in foro animæ, in foro vero exteriori electio eſt nulla. 76.c.2 q.13.ar.16
illegitimus definitor eſſe non poteſt abſque diſpẽſatione. 77.c.2.ibi.
illegitimi poterãt eſſe diſcreti per breue Sixti V. quoad vocem actiuam abſque diſpenſatione, quo vero ad paſſiuam, non. 77.c.2.ar.19.ibi.
illegitimus non poteſt habere officia habentia iuriſdictionem ordinariam, delegatam vero ſic. 78. col.1. art.20 ibi.

Impreſsio.

impreſſiones librorum in Regnis Hiſpaniæ ſolũ deſiderant priuilegium regale. 38.c.2.q.8.art.5

Immemorialis.

Immemorialis conſuetudo quando à lege excludatur. 48.c.2

Inceſtuoſus.

Inceſtuoſi qui. 68.col.1

Inconſtantia.

Inconſtantia in Principe damnabilis, pa.46.col.2.in med.q.9.art.3

Incorrigibilis.

Incorrigibilis quis dicatur, vt à religione poſſit expelli, 194.c.1

In-

Digitized by Google

Incorrigibilis quis dicatur in ordine Minorū, ibid.
*Incorrigibilis clericus iudicatur ex bina venia in cri mine graui non correcto ad hoc, vt poſſit tradi curia ſeculari.*193.c.2.q.30.ar.14
Incorrigibilem denotantia loca ſacra Scriptura,pa, 194.c 1
*Incorrigibilis nefando aſſuefactus,*198.c.1

Indiarum.

*Indiarum partes,quo anno ſubiecta catholica maieſtati,*296.c.2.q.52 ar.1

Indiuiduum.

*Indiuiduum quid dicatur,*217.c.1

Indulgentia.

*Indulgentiarum cōceſſio amplè interpretatur,*66.c.1
*indulgentia liberant homines in foro Dei, & Eccleſia a pœnis debitis,*206 c.2.q 33.ar.5
*indulgentijs Cruciata an minores , & moniales D. Clara gaudere poſſunt.*133.c.1
*indulgentia applicant merita Paſſionis,*208.c.1
*indulgentia conceſſa a Sixto V. ferentibus chordam B. Patris Franciſci,*330.c.1.q.58

Induſtria.

induſtria perſona,quando cenſeatur electa 162.c.2. q 26.ar.1

Infamis,infamatus.

*infamati,qui teneantur ſe purgare,*98.c.1.q.17
infamis eſt qui ſuis culpis ad ordines non poteſt promoueri,.121.c.2

Inferior.

*Inferior a Papa non poteſt contrauenire priuilegijs regularium ſub pœna excommunicationis , & alijs pœnis,*49.c.2

Infirmus.

*Infirmorum eſt habenda cura, & infirmum ſe aſſerentem in religionibus creditur,*175.c.1
*Infirmitas corporis aliquando ex peccato,*280. ar.4. q.47

Inhabilis.

*Inhabilis ad officia ſi eligatur tenetur renunciare,*88 col.2
Inhabiles exiſtentes in poſſeſſione officij omnia per eos facta quouſq. tolerantur valent, ib.

Iniuſtum.

*Iniuſta ſtatuta an in foro exteriori obligent ,*400.c.2
Iniuſtum ſtatutum omnino inualidum, 402.c.1
Iniuſtum ſtatutum duplex,ib.
Iniuſtum ſtatutum non obligat in foro conſcientia, dummodo non immineat ſcandalum,ib.

Ioannes.

*Ioannis Baptiſta ordinis militaris origo,*19.c.1
Ioannis Baptiſta milites nihil proprij habent, ib.c.2.
Ioannis Baptiſta priores, & commendatores,adminiſtratores tantum ſunt,ib.
Ioannis Baptiſta milites ob votum caſtitatis quæ ſortiantur,ibi.
Ioannis Baptiſta primus Archimagiſter,ib.
Ioannis Bap. militū habitus niger cū Cruce alba, ib.
Ioannis Bap milites dicuntur Ioannita, & hoſpitalarij Hieroſolimitani,ib.
Ioannis Bap. milites nūc Malteſes ſeu militēſes,ib.
*Ioannis Bap. militum priuilegia confirmauit Gregorius XIII.*20.c.1

Inquiſitor.

*Inquiſitores fidei poſſunt procedere contra confeſſores in confeſſionibus mulieres ad peccandum ſolicitantes.*337.c.2.q.59.ar.8

Irregularis, irregularitas.

Vide verbo,homicidium.
*Irregularis,ſuſpenſus, & interdictus, & excommunicatus differunt,*147.c.1
Irregularis verus, & interpretatiuus a ſolo Papa diſpenſatur,ibid.
*Irregularis,quoad minores , quando diſpenſetur ab Epiſcopo,ib.*148.c.1
Irregularis ex irregularitate ſimilitudinar. a diſpenſatur ab Epiſcopo,vel prælato.ib.
irregularis,vt quis fiat ex vera bigamia quæ requirantur,ibid.
irregularis ex bigamia,vt ſit indiſpenſabilis quadā circunſtantiæ,ib.
irregularis ex corporis vitiatione quis ſit, vt prælatus cum eo diſpenſet,vel non,ib.
irregularibus generalis dat diſpēſationem niſi in caſibus certis,ibid.
irregularis ex lepra,vel morbo caduco non niſi à Papa diſpenſatur,ibi.
Quid ſi iſte iam ſit promotus,an tunc prælatus cū eo poſſit diſpenſare,quo ad executionem ibi.
irregularis ex iuris infamia a ſolo Papa diſpenſatur, 149.c.1
*irregularis ex animæ defectu quis,ibi c.*2.q.24.ar.7
irregularis ex defectu animæ nō pōt diſpēſari a prælato,ibi. quid dicendum,ſi iam ſic promotus,ib.
irregularis ex furore nec à Papa diſpenſari poteſt,ib.
irregularis,quis dicitur ex fidei defectu,ib.
irregularis ex eo,quia nouiter conuerſus non diſpenſatur,a prælatis,ib.c.2
irregularis,quia nouitius in fide,ſi iam in ea habeat decem annos,ordinari poteſt,ib.
irregulares filij hæreticorum,vſque ad quam generationem cenſentur,ib.
irregularis ex eo,quia neophitus diſpenſari poteſt ab epiſcopo,cum qua ætate, de qua,ib.
irregularis dicetur ex defectu ſcientia,ib. in fin.c.
irregularis ex dicto effectu diſpenſatur a prælatis,ib.
irregularis ex homicidio voluntario,quis,ib.
irregularis ex homicidio voluntario iuſto an diſpenſari ab Epiſcopis poſſit,ib.c.2. ar.4
*irregulares retinent omnia, quę a iure expreſſe non tolluntur,*157.c.1

Irregularitas.

*Irregularitas, & ingratitudo tollitur per ingreſſum religionis,*69.c.2
*irregularitas non ſolum per profeſſionem,ſed per educationem religionis tollitur,*69.co.2.art.4
*irregularitas non eſt cenſura.*120.c.2
*irregularitas quid ſit,*146.c.2
irregularitas incurritur in caſibus expreſſis,ib.
irregularitas in quinque partes diuiſa,ib.
*irregularitas vera & interpretatiua, & ſimilitudinaria quæ,*147.c.2.ar.2
irregularitas ex defectu oculi ſiniſtri a ſolo Papa, diſpenſatur 236.col.1
*irregularitas inducitur ex infamia,quæ naſcitur ex delicti notorietate,*149.ar.6.c.2
irregularitas ex defectu lenitatis,quæ pag. 151.co.2. art.6
*irregularitas non incurritur ex ſola ſanguinis effuſione,*155.c.1

Inſipiens.

Inſipientis conſilium non contemnendum, 195.col. 2.q.30.ar.16

Inſtrumentum.

*Inſtrumento , quod narrat ſolemnitatem ſeruatam creditur,*175.c.1.q.27.ar.2

Intellectus.

*Intellectui practico, & ſpeculatiuo duo actus,*288.c.1

Inſti-

Digitized by Google

Inſtitutio.

Inſtitutio confratriæ corrigiatorum D. Auguſtini, & eius priuilegia,332.c.1

Interdictus, interdictum.

Interdictus peccat audiendo diuina,117.col.1.ar.14 q.20
Interdictum, & ſuſpẽſio differunt quoad inducendũ peccatum,ibi.
Interdictum, & ſuſpenſio quoad inducendam irregularitatem æquiparantur,ib.

Iubileus.

Iubileus, vel Bulla habens hæc verba,cõcedimus peccatorum remiſſionem,quõ intelligenda,125.c.2
Iubilei tempore facta confeſſio nulla, & confeſſis reſeruatis in ea vtrum quis poſtea teneatur ad eorũ confeſſionem,132.c.1.q.21.ar.7

Iudæus.

Iudæi, & Græci non ſit diſtinctio ſecundum Apoſtolum,quantum ad regenerationem baptiſmalem, 80.c.1.q.14.ar.1
Iudæi, & Græci diſtinctionem quoad eccleſiaſticos honores ſolus Papa poteſt facere ib.
Iudæorum filij, & hæreticorum, vſq. ad quartam generationẽ quorũ genitores vtriuſq. ſexus hæretici ſunt condẽnati, vel eorum corpora cõcremata,non poſſunt introire in ordinẽ Minorum,ib.q.14.ar.1
Quid circa dicta fecerit Sixtus V.ibi.
Iudæorum filij ex cõſtitutione Pauli IV. excluſi apud Minoritas vſq. ad quartam generationem illos tantum comprehendunt quorum parentes perfidi fuerunt concremati,81.c.1.& 2.ib.
Circa dicta, Generalis Minorum dedit reſponſa ad quatuor dubia de quibus,81.c.2
iudæi conuerſi ad fidem Chriſti ſi poſtea ad Iudaiſmum iure ſunt hæretici,82.c.1
iudæorum qui nunquam receperunt fidem deſcendentes ſi ipſi fidem in baptiſmo receperunt non dedignantur ab eccleſia,ib
iudæorum deſcendentes ſi fidem in baptiſmo receperunt iure ad dignitates eccleſiæ recipiuntur, ib.
iudæorum filij qui fidem in baptiſmo,receperunt differunt multum a filijs hæreticorum vide verbo conſtitutio, & verbo conuerſus,ib.

Iudex.

Iudex actione iniuriarum agit aduerſus ponentẽ friuolam appellationem,42.c.2
Iudex delegatus in cã priuilegiorum fratrũ Minorum poteſt procedere poſtpoſita quacunq. appellatione,niſi facta inhibitione, vel alias Papa commiſerit appellationem,ib.
iudex cui cauſa appellationis remota admittitur ea pendente non dicitur innouare,ibid.
iudex ſecularis per cenſuras ab eccleſia cõpellitur ad præſtandum officium ſuum,43 c.2.ar.14 q.8
iudex ſecularis,quando eius auxilium imploratur ab eccleſiaſtico an poſſit petere proceſſum, ibid.
iudex eccleſiaſticus, & ſecularis ſi contendant ſuper iuriſdictione de eo cognoſcit eccleſiaſticus,ib.
iudices generales dari non poſſunt attento iure canonico,374.c.2
iudices ordinarij regularium ſunt ipſorum prælati.p. 384.c.1.& 2.q.65.ar.13.& 137.c.2
iudices ſeculares non ſunt competentes monachis ex eo, quod non fecerint iuxta legem regni deſcribi animalia,386.c.2
Iudices tres Madritij ſunt,quibus competit cognitio, inter ordines militares, & Epiſcopos,221.col.1.q. 36.ar.5

Iuramentum.

Iuramenta an cõfeſſores,de ordine Minorũ poſſint cõmutare,et in eis diſpenſare,371.c.1.q.63.ar.5
Iuramenta votiua an commutare, vel diſpenſare,ib.
Iuramentum, & votum diuerſo modo obligant,ibid.
Iuramentum votiuum, & iuratum votum differunt ibidem.

Iuriſdictio.

Iuriſdictio competit Abbatibus, & alijs prælatis iure humano papali,95.c.2.& 96.c.1
Iuriſdictio manans ex conceſſione perpetua eſt ordinaria,100.c.2.q.17.ar.11
Iuriſdictio,quam regulares habent in nouitios,eſt ordinaria,ibi.c.1.& p.101
iuriſdictio, & arbitrium differunt,101.c.2
iuriſdictio quæ,priorum ordinum militarium in ſuis prioratibus,221.c.2

Ius.

Iuris canonici diuiſio,22.c.1.q.6.ar.2
Iuri diuino, vt aliquid tribuatur quæ requirantur,p. 139.c.2
iure diuino immediatè non tribuatur poteſtas principum,ibidem.
iuri diuino immediatè tribuitur poteſtas quæ eſt penes Remp.ibid.
iuris diuini propriè ſunt omnia præcepta ſacramentorum, & fidei vtraq. immediatione,ibi.
iuris diuini diſpoſitione bigami ſint ne inhabiles 139. col.1
iure diuino ex vtraque immediatione competit Epiſcopis iuriſdictio,ibi.
ius tertij a principe non tollitur,26.c.1.q.6.arti.9.& p.221.c.1
ius humanum bona fide tranſgrediens non peccat mortaliter.201

L.

Laicus.

Laicus frater ad clericatum abſque prælati licentia promotus priuatur ab omni honore clericali, 243. c.2.q.42.ar.19
Laici nec de licentia prouincialium apud Minoritas ad ordines ſacros promouentur , nec cum licentia Commiſſarij generalis,243.ib.
Laici in Regno Portugalliæ immobilia eccleſiaſticis prohibentur alienare,an talis conſtitutio valeat, 293.c.2.q 66.ar.4

Laus.

Laus ordinis Minorum.17.c.1.q.4.ar.1

Legatus.

Legatus a latere non committit cauſam appellatione remota,43.c.2.q.8.ar.13
Legatus Sedis Apoſtolicæ,quibus crucis prædicatio, poſſunt ſubdelegare,140.c.1

Legitimatus.

Legitimatus per ſubſequens matrimonium dicitur ille,cuius mater concubina ducta fuit tẽpore mortis patris,68.c.1.q.13.ar.1
Legitimatus fit & ſi tali tempore pater ſit ita ſenex vt non poſſit generare,ibi.
Legitimatio eſt latè interpretanda,74.c.1.q.13 artic.10
Legitimatus dicitur ſimpliciter habilitatus,ibi.
Legitimandi poteſtas a Principe data eſt fauorabilis,ſecus diſpenſandi,ibi.c.2

Legi-

Digitized by Google

Legitimatus per religionis profeſſionem pōt vicarius eſſe abſque diſpenſatione,76.c.1

Legitimus.

Legitimi cenſentur expoſiti,68.c.2

Lex.

Vide verbo clericus aliqua,& verbo conſuetudo, & verbo ſtatutum.

Lege veteris inſtitutum religionis fuit deſignatum,1.c.1

Lege noua inſtitutum religionis ab ipſo filio rei efflu xit.1.c.1

Legis intentio generalis,24.c.2

Legum conditores qui,25.c.1

Legem non recipientes ſine aliqua iuſta cauſa peccāt 26.c.2.q.6.ar.10

Legis obligatio a Principe ſciente tollitur per duos, vel tres actus in contrarium.27.c.2.q.6.ar. 12

Lex non tollitur per non vſum,ſi caſus de quo agitur intra decennium non venit,27.c.2. ar.12

Lex poſitiua obligat ad peccatū,ſi habeat verba p̄ceptiua,& cōſtet de mēte legiſlatoris,28.c. 1.ibid.

Legiſlatoris mens,an uelit ad peccatum obligare,ex quibus colligatur,ibi. c.1

Legem eſſe praeceptiuam,& ſufficientem ad obligandum tranſgreſſores ad peccatum qua,ibi.c.2

Legis materia,etſi verba praeceptiua nō habeat,ſufficit vt obliget ad peccatum.28.c.2.q.6 ar.15

Leges loquentes per uerba conſultatiua non obligant ad peccatum,ib.

Lege conſilij ſe aſtringentes per votum contrauenīēs peccat,item ſi contemnat.ibi.

Lex continens conſilij reuerentiam obligat ad peccatum,& conſilij reuerentia qua,ibi.

Lex licet non habeat verba praeceptiua continens tamen in ſe pœnas obligat ad peccatum,c.1. ibid.

Lex pęnam corporalem ponēs obligat ad peccatū,ib.

Lex vt obliget ad peccatum,quae requirat, ib. c.2

Lex ponens taxam,& iubens sēp.re penuria,ne triticum aſportetur extra regnum,ad peccatum obligat,29.c.1.q.6.art.14

Lex pœnalis an obliget in foro conſcientiae, 20. c.2.q. 6.ar.15

Legum pęnalium tranſgreſſores ante latam ſententiā pœnas ipſas ſubire non tenentur,29.c.2 ar. 16

Legum pœnalium tranſgreſſores,quae inducunt pœnas ipſo iure ante ſententiam non tenentur.ib.

Legib.pœna impoſita ī multiplici sūs aſſerēt a,ib.c.2

Lex aliquid iubens ſub pœna ipſo iure requirit perfectum factum,ib.c.2

Legis pęnalis tranſgreſſor ante ſententiam non ſubit pęnam,29.c.2.q.6.ar.16

leges priuantes ab officijs a bonis intelliguntur ſuppoſita declaratione criminis,ib.

lex pœnalis priuans ipſo iure beneficio,& officio non intelligitur in foro interiori.ib.

lex quomodo ſit fauorabilis vel odioſa,maxima doctorum contentio,61.c. 1.per tot.

lex,quae pœnam infligit,odioſa,ib.c.2

lex benefaciens fauorabilis,ib.

lex correctoria ſtricte interpretanda,ib.

lex intelligi dēt,vt quāto minus corrigat ius cōe,ib.

lex non diſtinguit,nec homo,63.c.1

lex non includit id,de quo legiſlator nō cogitauit, ib.

lex intelligitur ſecundum ſubiectam materiā.ib.c.2

lex debet interpretari ſecundum verborum proprietatem,ib.63.c.2

lex pęnalis non admittit argumentum a ſimili,ib.

lex quae pendet ex ratione ex ſimili extenditur, ibid.

lex quae voluntate ſtatuentis pendet,non extenditur ex ſimili,ibi.

leges oēs cum Epicheia ſeruādae ſunt, Epicheia quid ſit,108.c.1.q.20.art.1

lex non ſeruatur quando in caſu particulari fit cōtra bonum ab ipſa lege intentum,ibi.

lex Eccleſiae,nec Dei obligat ad vix ex ſe poſſibile,nimis difficile,ib.

lex Dei quomodo intelligenda,ib.c.2

leges reuocatoriae priuilegiorum & gratiarum non habent vim ante promulgationem ſiue in prouincia,ſiue in dioeceſi,133.c.1.q.21.ar. 10

legiſlator quando dicatur propriè definire.169.c.2

lex humana ſuos tranſgreſſores ex quib.capitib. obliget ad peccatum.170.c.2

lex de nouo poſita an deroget priuilegia incorporata in iure communi,336.c.1

leges ciuiles,& Eccleſiaſticae in duplici differentia, 336.c.2

lex generalis non tollit legem ſpecialem,ibi.

leges contrariae quae,337.c.1

lex vnde dicta.390.c.1.q.66.ar 1

legis finis proximus quis,390.c.1

legis promulgatio eſt de ipſius ſubſtantia,ib.

leges ciuiles clauſae in corpore iuris canonico deficiente obtinent in foro Eccleſiae,390.c.2.q.66.ar.2

leges odioſae quae,ib.

leges extra corpus iuris,quaecunq.ſint,nō obtinēt in foro eccleſiae,niſi ex ſpeciali approbatione.391.c.1.ib.

lex ciuilis generalis quomodo clericum liget,ibi.

leges ciuiles circa iudicij determinatoria non ligant clericos,ib.

leges ciuiles clericos comprehendūt in eis,quib.ipſius priuilegium,ibi.

legum ciuilium pęnae nunquam clericum ligant,ibi.

legum tranſgreſſores Eccleſiaſtici ad quarum obſeruationē,vt ciues tenentur non ſunt deferendi ad iudicem ſecularem,393.c.1.ib.

lex Portugalliae quae inhibet laicos Eccleſiaſticis vēdere immobilia,eſt inita contra libertatem Eccleſiaſticam,394.c.1.ib.

leges in quadruplici differentia,394.c.2.q.67.ar.1

lex pęnalis quae,ib.

lex exorbitans quae,ibi.

lex correctoria quae,ibi.

lex limitatoria quae,ibi.

legis mens differt ab eius ratione.395. c.ibi.

legis mens quae,ibi.

legis ratio quae,ibi.

legis ratio non inducit ſufficientem mentis coniecturam ad legis extenſionem.ibi.

legis iuſtitia non arguitur ſolum ex fine bono,ibi.

legis rationis idoneitas an ſit ſufficiens ad extenſionē ibi.c.2

legis verba in dubio propriè, & vere interpretanda niſi materia ſubiecta contrarium,396. c.1.ibi.

legis extenſio duplex,ibi.

legis extenſio ex mente quomodo fiat,ibi.

legis extenſio fit,quando alias non facta lex iniuſta redderetur,ibi.

lex omnis extenditur ex identitate rationis, quoad omnes caſus,quod quomodo intelligendum,ibi.

lex extenſibilis ad omnia quae eius mente, ibi.

legis correctio nimis pernicioſa,et qn̄ admittēda, ib.

legis ratione correcta cenſetur & ipſa lex,ibi.

lex pœnalis de clericis loquens,an ad quancunq. perſonam regularem extendatur,ibi.

lex pœnalis circa vnum ordinem mendicantium an extendatur ad aliud,ibi.

lex pœnalis extenditur,quando id ſuadet mens legiſlatoris,396.c.q.67.ar.2

lex pœnalis in benigniorem partem interpretanda, quomodo intelligendum,ibi.

lex exorbitans quando extenditur,ibi.

Lex, quæ dictat, quod quæ à iure cõi exorbitãt, nõ trahuntur ad cõſequentias, quomodo intelligẽda, ibi.
lex quãdo nunquã ſit extendenda. pag. 397. co. 1. ibi.
lex correctoria extendi non poteſt ad caſum iure parificatum, pag. 397. col. 2. q. 67. art. 2
lex pœnalis extenditur ad caſum ſimilem non parificatũ, & hoc quomodo intelligendum, ibid. col. 2
lex fundata in præſumptione non obligat in cõſciẽtia data veritate in cõtrariũ, pa. 398. col. 2. q. 67. ar. 3
lex non eſt dabilis, ſi deuiat a rectitudine rationis, pag. 399. col. 1. q. 67. art. 4
lex ſi deficiat in cauſa particulari, non proinde deſinit eſſe lex, ibid. col. 2
lex iuſta vtrum deficiat in caſibus, in quibus à ſua deficit ratione, ibid.
lex naturalis & Euangelica non obligant in caſu particulari, ſi ratio ceſſet in eo, pag. 399. col. 2
lex ſi deficiat in ratione, & ex eo aliquid fiat contra bonum commune, ipſius deficit diſpoſitio, ibi.
lex quando ceſſet contrariè, ibid. col. 2
lex quando ceſſet negatiuè, ibid.
lex poſitiua nõ eſt ſeruanda cum periculo mortis niſi quis ad id ratione officij obligatur, ibid.
lex non eſt ſeruanda ſubito imminente periculo, ibid.
lex non eſt frangenda eo quod ceſſet in particulari, pag. 400. col. 1
lex quando admittat epycheiam, ibid.
lex facta in capitulo confirmata authoritate ſedis Apoſtolicæ, & contraria conſtitutione Papa inconſulto reuocari poteſt, pag. 403. col. 1. ibid.
lex publica priuatorum pactis non tollitur, ibi.
leges capitulares poſſunt declarari à generalibus, 404. col. 1. q. 68. art. 6.
legis Imperialis, & Canonicæ differentia, 407. col. 1. q. 69. art. 4
lex canonica licet conſuetudine reuocari poſſit, non tamen ſtatuto regulari 407. col. 1
lex ſuperioris ex cauſa non præuiſa ab inferiori tolli poteſt, quod eſt notandum, 407. q. 69. art. 4. col. 1. vide alia verbo conſtitutiones.

Libertas.

Libertas eccleſiaſtica quando violetur, 392. col. 2. q. 66. art. 3
libertas Eccleſiaſtica monachorum regulatur à clericis, ibid.
libertas eccleſiaſtica læditur, ſi eccleſiaſtici ad refectionem pontium cogantur, 393. col. 1. ibi.

Licentia.

Licentia non poteſt dari monachis portandi habitũ ſubtus in abſcondito, 188. col. 1. q. 30. ar. 2
licentia ſibi ipſi poteſt quis dare in his, quæ non ſunt iuriſdictionis, ſed tantum ſuperioritatis, 268. col. 2. q. 45. art. 7
licẽtia Epiſcopi requiritur in ſcriptis, vt quis ingredi poſſit intra ſepta monialiũ, 269. col. 1. q. 46. art. 1
licentia dicta non indigent infantes, ibid.
licentia dicta neceſſaria eſt fatuis, ibid.
licentia mdita cõceſſæ ad ingrediẽda monaſteria monialiũ reuocatæ proponuntur, 270. c. 1. art. 3. q. 47
licentia in ſcriptis neceſſaria nõ ad ingrediẽda Monaſteria monialium, ſed ad egrediendum, 285. col. 2. q. 48. art. 1
licentia a minoribus & à parochis, vt Sacramentũ Euchariſtiæ miniſtretur, poteſt concedi clericis ab Epiſcopo non approbatis, 322. col. 1. q. 56. art. 7

M.

Magiſter.

Magiſtri ordinum tam in temporalibus, quàm ſpiritualibus præſunt, 220. col. 2.

Mala.

Mala multa oriuntur ex electionibus temporalibus factis in ordinibus, 93. col. 1

Manus.

Manus violentas imponẽs in clericum ipſo facto eſt excommunicatus, nec in hoc aliqua in cõtrarium conſuetudo valet, 38. col. 1. art. 5

Mare magnum.

Mare magnum quid importet, 31. col. 2. q. 6. art. 4
mare magnũ quomodo à pontificibus compilatũ, ibi.
mare magnum habet familia Minorum a diuerſis Summis Pontificibus, ibidem.
mare magnum Fratrum Prædicatorũ à quibus, ibi.
mare magnum Auguſtinienſium quis, ibid.
mare magnum Carmelitarum quis, ibid.
mare magnum Minimorum quis fecerit, ibid.

Maſculinum.

Maſculinum non comprehendit fœmininum in odioſis, 279. col. 2. q. 47. art. 3

Matrimonium.

Matrimonium clandeſtinum ante legitimã Conc. Trid. promulgationem valebat, 24. col. 1
matrimonium contrahens poſt votum non poteſt petere debitum, 370. col. 1. q. 63. art. 2

Mater.

Matres in monaſterijs ad inuiſendas filias non poſſunt introire, nec prælati in tali ingreſſu diſpenſare, 276. col. 2. q. 46. art. 9.

Medicus.

Medicus non põt ſuis infirmis applicare medicinas, qn prius medicus ſpũalis vocetur, 97. c. 1. q. 47. a. 3
Medico ſuper dicta negligentia a Pio V. infamia eſt impoſita, & ipſum ab officio expulit, ibidem.

Membra.

Mẽbra ordinis Seraphici patris 17. co. 2. ad mediũ.

Mendicantes.

Mendicãtes an abſoluere poſſint a caſib. quos Epiſcopus ſibi reſeruat de nouo, 350. col. 1. q. 67. art. 2
mendicantes fruuntur facultatibus conceſſis Societati Ieſu, 311. col. 1. q. 55. art. 17
mendicantes in foro conſcientiæ poſſunt diſpenſare ſemel in vita à confeſſario à ſuperiore deputato ſuper irregularitate quacunque occaſione contracta, 368. col. 1. q. 62. art. 14.
mendicantes inter ſe non parificantur per viam regulæ, 396. col. 1. q. 67. art. 2
mendicantiũ idẽ finis, diuerſum tamẽ exercitiũ, ibi.

Mens.

mens legis expreſſa, vel tacita anteponenda verbis, 83. col. 1.

Miles.

Milites D. Iacobi & alij ſimiles religioſi ſũt, 3. col. 2
milites in ſua profeſſione promittentes caſtitatẽ coniugalem ſunt religioſi, 6. col. 1. poſt medium.
milites ſupradicti vocantur à Summis Pontificibus profeſſi ordinũ militariũ, cauſa propter quod, ibid.
militis priuilegio gaudet, qui non militat ſi militiæ labores patiatur, 230. col. 1

Miniſter.

Miniſter, & alij prælati Minorum aliquid ſtatuẽtes præter regulam in nullo peccant, niſi caſu, quo tale præceptum fuerit contra præceptum Diuinum, aut humanum, 54. col. 2
miniſtri Minorum in omnes moniales ſibi ſubditas habent authoritatem Apoſtolicam ſpecialem, 99. col. 1. q. 17. art. 7
miniſtri prouinciales in moniales eandem poteſtatem habent quam habebat protector, ibid. col. 2
miniſtri prouinciales ingredi non poſſunt in monaſteria monialium, nec alios licentiare, niſi in caſibus expreſſis, ibidem.

Mi-

Miniſtri prouinciales poſſunt conſtituere viſitatores ad viſitandas moniales,100.ar.10.c.2

Minores.

Minores cōtra maiores nihil poſſunt.46.c.1.q.9.a.2
Minores fratres ex ſpeciali inſtituto ſubditi ſunt Eccleſiæ Romanæ,66.c.2
Minores vigintiquinq. annis ī religionib. an poſſint eſſe diſcreti, vel diffinitores,92.c.1.q.15.ar.2
minores viginti poſsūt habere dignitates, & pſo.ib.
minores viginti quinq. annis dūmodo habeāt ordinē ſacrū diſcreti,et diffinitores poſſunt eſſe in c.ib.c.2
minores fratres poſſunt in dieb. ieiunij oua & lacticinia manducare,& cruciata frui,133.c.1
Minores fratres triticum, & alia ſuperabundatia poſſunt recipere,vt per ſyndicū permutentur,167.c.2.q.26.ar.4
minorum regula non oīa obligatoria, quæ continentur,obligant ſub voto,172.c.2.q.26.ar.5
minores male quæſita ipſorum diſpenſationī, relicta ſibi poſſunt applicare,224.c.1.q 38.art.1
minoribus quid ſit conceſſum, quando monaſteria transferunt,227.c.2.ar.5.ib.
minores fratres rogati a prælatis pro viſitatione monialiū an monaſteria ingredi,284.c.1.q.47.art.8
minores habent priuilegiū,vt omnib fidelib. ſacramentū Euchariſtiæ ī die reſurrectionis poſſint dare ſine parochi licentia,318.c.2.q.56. ar.3
minores poſſunt miniſtrare ſacramentum Euchariſtiæ mercatorib. & alijs tranſeuntib. & alijs quibuſcunque,ib.c.2
minores ſuis familiarib. Euchariſtiæ ſacramentum poſſunt ex indulto miniſtrare,326.c.2.ar.14
minores quō cruciatam poſſint accipere,& alias lucrari generales indulgentias,42.c.2.q.6. ar.11
minores virtute conceſſionū Leonis X. poſſunt abſolui plenariè ab omnib. cenſuris,et caſib. reſeruatis; immo & a culpa,& pœna,367.c.2.q.62.art.12

Miſſa.

Miſſa neceſſario in altari lapideo conſecrato celebrari debet,184.c.2.q.28.art.2
Miſſa ſolū in altari per Epiſcopū conſecrato dici pōt,
Miſſæ definitio,245. c.1.q.43.ar.1 ib.
Miſſa vnde dicta,ib.
miſſa quando dici,ib.
miſſam minores ex licētia Generalis poſſunt celebrare vna hora ante auroram,ib.c.2. & hoc quomodo intelligendum,ib.
miſſa ante meridiem & inchoanda, & perficienda ex magis communi,245.c 2.q.43.art.2
miſsa quando poſt meridiem poſſit inchoari,pa. 246. col.1
miſſam Epiſcopus iter faciens ante auroram dicere poteſt.246.c.1.q.93.ar.3
miſsam ante auroram dicere poſsunt Minores ex diſpenſatione prouincialium,ib.
miſsa an poſſit dici etiam matutino non recitato.ib.
miſsas minores vbicunq. dicere poſſunt in altari portatili,ib.c.2 ar.4
Quid circa hoc in presbyteris Soc. Ieſu,249.c.2
miſsam dicens extra eccleſiam ad id ordinatam an peccet mortaliter,ib.
miſsa celebranda circa locum,tempus & modū priuilegia regularib conceſsa,an ſint per Conc. Tri. abrogata,247.c.2.q.43.ar.5
miſsā religioſi nō dicant in cameris ſecularīu,ib.a.5
miſsa,Epiſcopus an poſſit diſpēſare,vt dicatur in aliquo loco nō deſtinato ad diuinū cultū ex neceſſitate,& an id etiam religionis prælati,248 ar.6
miſsa in oratorijs celebrari poteſt ex diſpenſatione ordinariorum,ib.c 1.ar.6
miſsam audientes abſq. contemptu parochi in monaſterijs Mendicantium dieb. feſtiuis ſatisfaciunt precepto.348.c.2.q.1.art.7
Idem in patribus è Societate Ieſu,ib.c.2
miſsa votiua quibuſcunq. dieb. dici poteſt excepto duplici,249.c.2.q.43. & hoc quando fieri, & quomodo,ibi.
miſsa commendata vnius feſtiuitatis non alia a Minoribus dici poſſit,ib.c.2.q.43 ar.9
miſsa ſolēnia ex miſsali reformātur nō alterātur.i.
miſsæ quæ poſsint celebrari cum commemorationib. defunctis,250.c.1
miſsa quæ continentur,ib.
Habent multas indulgentias.
miſsa feſtiua de congruitate diebus feſtiuis audienda 250.c.2
miſsam feſtiuitatis non dicētes dieb. feſtiuis an excuſentur a peccato,ib.
miſsam quod quis ſingulis dieb. tenetur dicere, quomodo intelligendum,ib.
miſsa B. Mariæ ſabbato dici, licet alias ſit feſtum, item Miſsa defunctorum,251.c.1.q.43.ar. 11
miſsa pōt eſse principalis votiua, vel de defunctis, quando officium eſt de feria,ſecus ſi duplex,ib.
Quid circa hoc de licentia ſuperiorum,ib.
miſsæ duæ in aduentu, & quadrageſima ſunt dicēdæ in eccleſijs collegiatis vna de feria, altera de ſancto,ib.c.1.q.43.ar.12
Hac obligatio ceſsat ī monaſterijs ex rōne,ꝗ qua ib.
miſsa pro re graui quando fiat,250.c.1
miſsā cū Symbolo Apoſtolorū Minores in feſtis ſui ordinis Sāctorū dicere poſsūt.252.c.2.q.43.a.15.
miſsa de beata Maria ſingulis ſabbatis ex conſuetudine in ordine Minorum ſolennis dici poteſt cum Symbolo Apoſtolorum,ib.253.c.1
miſsa vna religioſi poſsintne plurib. pitantijs ſatisfacere, & hoc quomodo intelligendum per plures cōcluſiones,ib.q.43.c.2.ar.16

Miſericordia.

Miſericordia illuſtris confratria in Regno Luſitaniæ,quis author,16.c.2.ar.12 q.3

Miſerabilis.

Miſerabiles perſonæ,quæ dicantur,375.c.1.q.65.a 3

Mobilia.

Mobilia qua forma ſint alienanda in ſocietato Ieſu 178.c.1
Mobilia precioſa immobilibus æquiparātur,183.c.1

Monachus.

Monachi non exempti prælato impedito ad Epm poſſunt recurrere ad abſolutionē petēdam,circa uero exēptos quid hoc caſu dicēdū,127.c.1.q. 20.ar.29
monachus nec fugitiuus, nec Apoſtata dicitur qui grauatus confugit ad ſuperiorem ſine licentia,pa. 188.c.1.ar.3
monachum fugitiuū prælatus tenetur perquirere, ſi de eius correctione ſit ſpes,alias non.189.c.1.ar.5
monachus fugitiuus vbicunq. fuerit poteſt a prælato apprehendi,189.c. 2.ar. 6
Quid circa hoc dicendum in monachis minorib ibi.
Leonis X. circa hoc indultū notabile,190.c 1 ibid.
monachi ordinis Ciſterciēſis ad Chartuſienſiū ordinē ſine licētia prælatorū nō poſsint tranſire,ib.c.2
monachi Sancti Benedicti in Luſitania dicto priuilegio renunciarunt,ibi.
monachum fugitiuum recipiens pœna excommunicationis afficitur,190.c.1.q.30.art.8
Idem circa fautores,& ſimiles,ibi.
monachum dictum recipiens tanquam affinem, vel conſanguineum,vel amicum non incidit in dictā pœnam,ibi.c.2
monachi fugitiui, & apoſtatæ, quomodo a prælatis ſint recipiendi,190 c.2.ar.9

Monachi, quidquid acquirunt, ſuo monaſterio acquirunt, 191.c.1.q.30.ar.10

monachus Minorita *de obſeruantia nihil monaſterio acquirit*, ib.

monachus dictus ſi in Apoſtaſia aliqua acquiſiuit, quid a prelatis de eis bonis faciendum, ib.

monachi non poſſunt eſſe compatres, 202 col.1.q.31.ar.1

monachus in Eccleſia collegiata, an poſſit promoueri ad beneficiũ ſimplex, vel curatũ, 209.c.1.q.3.a.1

monachus an ad prapoſituram eligi Eccleſia collegiata, & quomodo, 209.c.1.ib.ar.4

monachus beneficium nullum, nec Papatus pot acceptare abſq. licentia capituli, vel reformatoris generalis, 210.c.1

monachus incorporatus in beneficio a Papa non indiget licentia prelati, quod intellige, ut ib.

monachi non diſpenſantur ad officium ſeculare curatum, ib.

monachi Minores aut pdicatores ſi obtinuerũt diſpẽſationẽ ad beneficia eccleſiaſtica, quid faciẽdũ, ib.

monachus qui factus eſt rector alicuius Eccleſia ſecularis, an teneatur ad ſtatuta ſui ordinis, ib.c.1.q.3

monachus dictum habitum ſemper ferre debet, ib.

Quid circa hoc dicendum attento Concilio Triden. 210.c.2

monachus tranſlatus ad Epiſcopatum, uel beneficiũ, quaris, Eccleſia vel beneficio, et deſinit eſſe ſub obedientia pralati, 210.c.2.ar.7

Quid dicendum ſi fuerit tranſlatus ad beneficiũ regulare ſui ordinis non ſubiectũ illi pleno iure ib.

monachus tranſlatus ad Eccleſiã regularẽ ipſo iure monaſterio ſubiectam, dummodo non ſit ad nutũ, a prelato ſuo non poteſt ad clauſtrum reuocari, ib. c.2.q.34.ar.7

monachus a pralato ad receptionem alicuius beneficij ſecularis non cogitur, ib.c.2.ar.8

monachus a pralato tantũ pot cogi ad illa beneficia, qua pertinent ad regulã, & a ſuũ monaſteriũ, ib.

monachus a pralato cogi non põt, vt accipiat beneficium regulare, quod non ſit illius monaſterij ĩ quo ipſe, eſt immo nec regulare alterius religionis, ib.

monachus põt cogi a pralato ad recipiendũ beneficiũ per monachos illius religionis regi conſuetum, ib.

monachi, & Mendicantes ex ſpeciali indulto ĩ partibus Indiarum extra monaſteria parochi eſſe poſſunt, 211.c.1.a.1

monachus conſanguineam monialem corã Abbatiſſa breuiter, & compendioſe alloquatur, 265.c.2

monachis a clauſtro exitus non prohibetur, 293. c.2. q.50.ar.1

monachi ſi ex contemptu frangant clauſuram, peccant mortaliter, ib.

monachi ſine licẽtia exeuntes ad aliũ ſuperiorẽ, quãdo mortaliter peccant, 294.c.1.q.50.ar.2

Monaſterium.

Monaſteria ędificata pralati nõ poſſunt deſerere, nec *mutare abſq. Papa licentia*, 142.c.2 q.23.ar.6

monaſteria dicta quomodo poſſint deſerere, ib.

monaſteria de nouo erigi non poſſunt a pralatis abſq. authoritate Papa, & etiam Epiſcopi conſenſu, 144 col.2.ib.

Quid circa hoc hodie ex indultis, ib.

monaſterij tranſlatio fieri debet de epiſcopi licentia 145.c.2

monaſteria duo virorum, & mulierũ inſimul prohibentur, 265.c.1.ar.2

monaſteriorum frequentia ex quibus colligatur, ib.

monaſteriorum frequentia qua damnabilis, ib.

monaſterijs monialiũ qua ſit licita acceſſio, 267.c.2

monaſteriorum monialium acceſſus cũ licentia prelati quando dicatur, ibidem.

Monaſterijs dictis acceſſus vt fieri poſſit, qua cauſa iuſta dicatur ib.

Monaſterijs dictis accedens ſine licentia quod peccatum incurrat, ib.

monaſteria monialiũ poſſunt accedere cũ licẽtia proprij pralati licet inferioris, 268.c.1.q 25.ar.6

Quid dicendum in fratre hoſpite.ib.c.2

monaſteria monialiũ poſſunt pralati per ſe ipſos accedere qui habent poteſtatem ſubditos licentiandi, ib.c 2.ar.7

monaſterij nomine, quoad prohibitionem ingreſſus, qua contineantur, 169.c.1 q.46.ar.1

monaſterium monialium quando ingredi cum licentia, 269.ar.2 ib.

monaſteria dicta quando ingredi cum licentia Epiſcopi, vel pralati, ib q.46.ar.2

monaſteria dicta ingredi non poſſunt cũ Abbatiſſa, vel alterius ſuperioris monialium licentia, ib.

monaſterijs dictis vt fiat licitus ingreſſus in caſib. repentinis conſiſtit, ib.

monaſteria ingrediendi facultas Minorib. a ſolo Papa, 270.c.1.q.46.ar.3

Monaſteria dicta ingrediendi facultatem quis ſecularibus dare poteſt ib.

monaſteria dicta ingrediendi facultas concedi ſolita a generalib. & prouincialibus, qua conſuetudo, p. 270.c.2.ib.

monaſteria S.Clara *non poſſunt ingredi cum licẽtia Epiſcopi ſic intellecta* Tri.171 c.1

monaſteria monialium vt ingrediantur ultra licentiam cauſa moralis neceſſaria, ib q 46 ar.4

monaſteria monialiũ cum minori cã poſſunt ingredi femina quam a mares, 212.c.1.ib.

monaſteria ingredi electores Abbatiſſarũ *poſſunt ad electionem, ex cã publica vel priuata*, ib.q.46.a.5

Quid in aliis inferiorib. ſi habent ſuperiores in hoc caſu dicendum, ib.c.2

monaſteria monialium conceptionis qño cum ſuo comitatu generoſa valeat ingredi, ib.ar.6 q.46

monaſteria dicta cauſa educationis, an puella minores 12 ingredi, ib.

monaſterijs monialium an licitum ſit habere ancillas ſeculares inſeruientes, 268.c.2.q.46. ar.7

Quid in monialibus Diuæ Claræ ib.

Quid dicendum dato, quod nõ poſſunt recipere cõuerſas profeſſas ad huiuſmodi monaſteria ibi c.2

monaſterium ingredi poſſunt ſeculares mulieres ob magnam monialium aſtrictionem.274 c.2.ib.

Vide ibidem multos caſus notabiles, in quibus ingrediendi facultas datur,

monaſteriũ ingredi põt ancilla particularis ad inſeruiendum vetula infirma ipſius expẽſis, ib.c.2 a.8

monaſterijs tertij ordinis, uel militiarũ licitũ ẽ recipere puellas nobiles ad educationem, ib.c.2

In monaſterijs monialiũ puellis nobilib. receptis, quis ord teneri, qua regula circa puellas ſeruari, Vide ex declarationib. Cardinaliũ poſitis 275. & 276

monaſterio poſſunt recipi habitu ſeculari puella a parentib. ad religionem deſtinata ex declarationib. Cardinalium, ibi.

monaſteria ingredientes monialium, ex inuincibili ignorantia, an incurrant pœnas Conc. Trid 278. c.1 q.47.ar.2

monaſteria monialiũ ingredientes dicti ignorãtia iuſta, vel quaſi excuſantur a peccato inſimul, & excommunicatione.216 c.5.q.47.ar.2

monaſteria monialium caſus in quibus ingredi licite poſſint, 280.c 1.q 47 ar 4

monaſteriũ ingredi poteſt ſacerdos ad ſacrum dicendum, vt infirma monialis communicet, 281.c 2

Mona-

Monaſterium monialiū ſacerdoti an liceat ingredi ad faciēdum Euchariſtiæ renouationem exiſtentis intra chorum.p.282.c.1.q.47.art.4
Monaſterium vt poſſint ingredi,qui caſus ſint neceſſarij non pertinet ad Abbatiſſam ſed ad ſuperiorē iudicare.283.c.2.q.47.ar.6
Monaſteria monialiū S.Claræ Cardinales Romanæ Eccleſiæ non poſſunt ingredi, ibi.q.47.ar.6
monaſteria S.Claræ licet generali miniſtro ingredi ad celebrandam electionem,vel prædicandum cum comitatu,ar.7.ibi.
monaſteria monialiū pro Kalenda prædicāda nemo de licentia prælatorum ingredi pōt.284.c.2.ar.9
monaſteria ingredientes cum licentia monialiū ſinito negotio ſtatim exire tenentur. 279.c.2.q.49

Moniales.

Vide verbo conceſſio aliqua.

Monialium S.Claræ,& ordinis Prædicatorū portas ingredientes ipſo facto excōicatur, nec in hoc conſuetudo aliquid poteſt.38.c.2.q 8.ar.5
moniales ad vnguem ſeruare tenentur ſtatuta in capitulis prouincialibus.54.q.10.art.7
moniales S.Claræ,tam primæ,quam ſecundæ regulæ per ſe nullos viſitatores, aut confeſſores habere poſſunt,ibi.
moniales S.Claræ.et Tertiariæ gaudent priuilegijs fratrum Minorum.79.c.1.art.21.q.12
moniales S.Claræ ſemel poſſunt ex ordine Minorū eligere confeſſorem,cuius poteſtas eſt generalis. 123.c.1
moniales S.Claræ,& prædicatorum gaudent immunitatibus fratribus conceſſis.ibi.
monialibus S.Claræ datum eſt vt quatuor in anno poſſint confeſſorem eligere,qui ipſas pleniſſimè abſoluant,ibi.
monialibus,dicti confeſſores,poſſunt impartiri ſuæ ſanctitatis benedictionem,ibi.col 2
moniales dictæ,qua forma ſint abſoluendæ. ibi.
monialium ſeruitrices,vt gaudeant priuilegijs circa pleniſſimam abſolutionem debent eſſe eiuſdem regulæ profeſſæ,ibi.124.c.1.ar.24
monialium ſeruitricibus extra clauſtra habitantibus prohibitum eſt intrare clauſtra, ibi.
monialiū confeſſores ſuper ſeruitrices extra monaſteriū habitantes,nullā habēt iuriſdictionem,ibi.
monialiū ſeruitrices,quas cōuerſas appellamus profeſſæ,vel non profeſſæ extra clauſtra viuētes oībus priuilegijs gaudent ſeruitricū intra viuentiū,ibi.
Iſtæ tamen intra clauſtra intrare nō poſſūt,iſtæ profiteri poſſunt ſi quadrageſimū annū habeant, ibi.
Iſtas poſſunt habere moniales,& admittere vrgēte neceſſitate,ibi.
moniales tenentur ad diuini officij recitationē. 243.c.2.q.42.ar.20
moniales,& fratres Minores poſſūt recitare officiū Sanctorum ſui ordinis.244.c.1.q.52.ar.21
moniales,& fratres an dictæ priuilegio poſſint renūciare,diſtingue,prout,ibi.
moniales conuerſæ,an ad clauſurā,habitum & profeſſionem teneantur.262.c.2.q.43.ar.4
moniales conuerſæ extra ſepta monaſterij,q̄no viuere poſſint.263.c.1
moniales cōuerſæ hodie eſſe poſſunt,& quæ.276.c.1
moniales de Choro D.Claræ ſūt moniales,cum tribus votis,& quarto de clauſura,ibi.
moniales ſeruitiales duo vota.ſ. caſtitatis, & obedientiæ emittunt,ibi.
moniales conuerſæ eadem vota faciunt, quæ cæteræ veræ religioſæ,ibi.
monialiū monaſterijs omnis acceſſus prohibitus,ibi.
moniales quomodo cum ſuis prælatis loqui,ibi.

monialium monaſteria frequentātes regulares ſine Epiſcopi licentia excommunicati ſunt excōicatione Epiſcopo reſeruata, & hoc quomodo intelligendum.265 c.1
monialis Romanis,nec ſcribere,nec loqui die, vel nocte pōt abſque licētia vicarij Papæ & protectoris religionis ſub pœnis,de quibus,ibi.c.2.q 45.ar.3
moniales monachi non poſſunt ſcribere ſub excommunicatione,ibi.Vide multa de monialibus verbo,Monaſterium.
moniales D.Claræ,quot ancillas inſeruientes ex indulto habere poſſint.274.c 1
moniales tertij ordinis,vel militiarū neceſſitate pro ſeruitio poſſunt recipere ancillas cum qualitate de qua.275.c.1.ar.9
monialium confeſſor ingrediens ad confitendā infirmam,quam cuſtodiam debeat habere.280.c.2.q.47.ar.3
moniales non poſſunt egredi clauſuram.288.co.2.q.49 ar.1
moniales dēnt foris a perſonis deputatis claudi,ibid.
moniales portā ab eccleſia hēre non poſſunt,ibi.c.2.
moniales portam,quæ eſt extra clauſuram non poſſunt per ſe claudere.ibi.
moniales S.Claræ maiorem obligationem reliquis habent ad clauſuram.289.c.1.q 49.ar.1
moniales S.Claræ ex caſu ineuitabili poſſunt egredi,ibi.
monialium egreſſus à monaſterio,licet ex cauſa infirmitatis,debet eſſe difficilis diſpenſationis, ibid.
monialibus,quæ clauſulam non vouerunt in caſibus aliquibus ad egreſſum licita eſt diſpenſatio,ibi q.49.art.2
moniales ex quibus infirmitatibus poſſint exire. 290.col.1.ibi.
moniales in caſibus expreſſis in indulto,& ſimilibus poſſunt egredi,ibi.c.1
moniales infirmæ ex morbo epidemia egredi poſſunt qui morbus quæ comprehendat.291.c.1
moniales ratione reformationis monaſterij vel ædificationis poſſunt egredi,ibi.
moniales poſſūt egredi correctionis cā.292.c.1.ibid.
moniales poſſunt egredi caſu diſpendij maximi euitandi,ibi.
monialis poteſt exire propter totalem monaſterii mutationem,ibi.
monialis,vt egrediatur à monaſterio, quorū conſenſum requirere tenetur.292.c.2.q.49.ar.6
moniales licentiantes extra caſus conceſſos varias pœnas incurrunt,ibi.q.49.ar.7
monialium egreſſarum receptrices,quibus pœnis afficiantur,ibi.
monialium receptrices, quando excuſentur a pœna excommunicationis,ibi.
moniales conceptionis an gaudeant Mendicantium priuilegiis.309.c.1
moniales poſſunt concedere in ſuis monaſteriis miniſtrari a ſacerdote ſeculari Euchariſtiæ ſacramentum,q.56.c.2 p.323.ar.9
moniales D.Claræ quater in anno poſſūt a ſuperioribus ſiue confeſſoribus abſolui ab oībus peccatis ſuis qualitercūque cōmiſſis.366.c.1.q.62.art.10
moniales dictæ in oībus feſtiuitatibus dominicis, & B.V.ac oium ſanctorum ordinis,& S.Patris noſtri Franciſci poſſunt abſolui plenariè, ibi.c.2
Idem priuilegium ſororibus B.M.V.ſub regimine Minorum,ibi.
moniali Diaconiſſæ tantū cōpetit dicere homilias. 372.q.64 art.1
moniales tertiariæ an gaudeant priuilegiis fratrum minorum.309.ar.14.q.55.c.1

Vide multa verbo,clauſura.

Morbus.

Morborum diuerſas naturas.290.c.2.q.49.ar.4
Morbus endemius quid ſit,ibi.
morbus vocatus bocium ex quo generetur,ibi.
morbus lateralis ex aquilone,ibi.
morbus epidemus quis,ibi.c.2
morbus peſtilens ex quo ſit dictus,ibi.
morbus communis,quis,ibi.
morbus ſporadis quis,ibi.
morbus indemius,quis,ibi.
morbus ſporadis ex quo naſcatur,ibi.
morbus peſtilens an alicui morbo particulari applicetur,ibi.
morbus vulgaris,quis,& cuius effectus,ibi.
morbus peſtilens ſub quibus ſignis appareat,ibi.
morbus peſtis,quæ particulariter debet habere.291.col.1
morbus epidemus,quæ generet,ibi.
morbus febris maligna,quis,& effectus,ibi.

Mors.

mortis violenta periculo dato,indici à ſuperiore monialibus clauſura non poteſt.289 c.1
mortis articulus quomodo intelligendus.365.co.2.q.62.ar.7
mortis articulo plenariè abſolutus à reſeruatis,conualeſcens ea iterum nō tenetur prælato confiteri,ibi.ar.8

Mulier.

Mulier ſecundum Apoſtolum eſt iuriſdictionis incapax,78.c.1.q.13,ar.20
mulier in Eccleſia taceat ex præcepto diuino.91.co.2.q.15 ar.1
mulieres ad monaſteria virorū accedere nō poſſunt.264.ar.1.q.45.c.1.& 286.c.1.q.48.art.1
mulieres inhoneſtæ non ſunt ferendæ in monaſterijs,276.c.1
mulieres Regina,Princeſa,& omnes de prole Regia cum ſuo comitatu dicta monaſteria ingredi poſſunt,ibi.286 c.1
mulieres in monaſterium admittentes aliquos ex animi ſimplicitate non incidunt in excommunicationem.286.c.2.ar.1.q.48
mulierum ingrediendi monaſteria monialium prohibitio ſolum extenditur ad illas quibus licentia eſt reuocata.287.c.1.q.48.ar.2
mulieribus in monaſteria,& clauſtra virorum non prohibetur ingreſſus ad audiendas miſſas,& proceſſiones publicas,ibi.c.1.q.48.ar.3
In hoc vitādæ ſunt proceſſiones extraordinariæ,ibi.
Vide aliqua verbo,canonicus,& verbo,clerici.

Mutilatio.

Mutilatio membri ad hoc,vt ex ea inducatur irregularitas quæ ſit.275.c.1
mutilatio digiti non eſt membri,ibi.c.2

N

Naturalis.

Naturalis quis dicatur.68.c.1
Naturales filij de iure canonico omnes illi ſunt,qui naſcuntur ex eis,inter quos nullum erat matrimonij impedimentum,ibi.

Nefandum.

Nefandum committentes remanent priuati omni officio,& beneficio,& curiæ ſeculari traduntur,p.197.c.1.q.30.art.18
Nefandū punitur nō ſolū ex actu,ſed ex affectu,ibi.
nefando aſſuefacti incorrigibiles reputantur,198.col.ibi.

Negotia.

Negotij grauitas ex quibus colligatur,ibi.c.2

Neceſſitas.

Neceſſitas duplex conſiderabilis.271.c.2.q.46.ar.4
Neceſſitas moralis,et metaphyſica differūt,272.c.1

Negatio.

Negatio facit rem dubiam,308.c.2.q.65.ar.13
Non obſtantia generalis poſita in bullis quomodo intelligenda.69.c.1.q.9.art.7

Notus.

Notus quis.49.c.1

Notorium.

Notorium quid.155.c.2
notorium quo probetur.379.c.2.q.56.art.11

Nouitius.

nouitij ſi propter ingreſſum abſoluantur à cēſuris,& poſtea non profiteantur reincidunt,70.c.2
nouitij poſſunt ordinari intrari intrantes,ibi.
nouitiæ moniales poſſunt abſolui plenariè tam à ſuis confeſſoribus,quam a confeſſore ab ordinario approbato.q.20.ar.23.p.124.c.1
nouitij à reſeruatis in religione a confeſſore ſeculari poſſunt abſolui ſine licentia ſuperioris,139.col.2.q.21.ar.11
nouitij ante profeſſionem non ſunt vere religioſi,ibi.
nouitij ſolum ad probandum admiſſi,ibi.
nouitius peccans pœna carceris digna non poteſt carcerari niſi volens,ibi.c.2
nouitius quoad fauores religioſus,quoad odia nō,ibi.
nouitij virtute cruciatæ poſſunt eligere confeſſorem ſine licentia ibi.
nouitius durante anno probationis percipit redditū ſui beneficij,223.c.1
Quid hoc caſu dicendum in nouitio minorum de obſeruantia,ibi.
nouitius,quomodo valide ſuo beneficio poſſit renunciare.224.c.1.ibi.
nouitius an gaudeat indulgentiis profeſſorum.230.c.1.q.39

Nuptæ.

Nuptarum receptio in monaſterium,quo ordine fieri debet.276.c.1
nupta,quæ habēt adulterii ſuſpicionē in monaſterio non tenenda ex declarationibus Cardinaliū,ibi.

Oblatio.

Oblatio cura ſpūali legitimat.71.c.1.q.13.ar.5
oblationes pertinent ad ipſius Eccleſiæ rectorē.222.q.36.ar.7.c.2
oblatio,& decima differunt,ibi.

Officium.

Officium diffinitoriatus,quid importet.76.c.1.q.13.art.18
Officia quæ inter regulares habeant delegatā,uel ordinariam iuriſdictionem.78 c.2.q.17.art.20
officium ordinis quid ſit.146.c.2.q.23.ar.9
officium generalis commiſſarii,& prouincialis Minorum quanto tempore duret.146.col.1.queſ.41.art.1
officiū defunctorū obligatio quomodo aſtringat Eccleſiaſticos.242.c.2.q.42.ar.14
officium B.M.ſeptem Pſalmos,& canticum graduale an teneantur recitare Eccleſiaſtici,ibid.
officium B.M.V an in choro ſit recitandum ſicut ante breuiarium reformatum,ibi.c.1.ar.15
officiū corporis Chriſti quintis feriis occurrēti ſancto ſimplici Minores poſſunt recitare,ibi.c.2
officium diuinum data occupatione poteſt anteponi,& poſtponi ex cauſa hoc in minoribus.243.col.1.ar.18.ibi.
officium diuinum,à quibuſcunque recitandum horis debitis.243.c.2
Circa hoc Angelicum Eremitæ documentum,ibi.
officii diuini recitatio potius anteponenda quā poſtponenda 243.c.1.art.8
De officio diuino,multa habes uerbo,Diuinū officiū.

Oleum

Digitized by Google

Oleum.

Oleum Sanctum tripliciter conſiderabile, pag 204. *c.*2.*q.*31.*ar.*5
Oleum infirmorum annuatim conſecrandũ in die Cęnæ Domini,ibi.
oleo veteri fieri baptiſmũ,peccatum eſt mortale.ibi.
oleum vetus non debet comburi,niſi poſt nouũ chriſma adductum,ibi.
oleo veteri paruulorum Baptiſma *conficitur nouo nondum adducto,ibi.*

Ordo.

ordo militiæ S.Iacobi *à quo fuerit approbatus,*7.*c.*1.*q.*1.*ar.*6
ordo Calatrauæ,& Alcantaræ religioſus eſt,ibi.
ordo ſeruorum B.M.ordo Minimorum,*ordo Societatis Ieſu inter* Mendicantes.7.*c.*2 *q.*2.*ar.*1
ordo Prædicatorum à Santiſſimo Patriarcha Dominico orta 8.*c.*2.*q.*2.*ar* 2
ordo dictus diuiſus eſt in conuentuales,& obſeruantes,ibi.
ordo B.*Franciſci ab ipſo Seraphico patre ortus,ibi.* *q.*2.*ar.*3
ordinis Minorum multitudo tempore Calixti III. Papæ *ſexaginta millia oblata,ibid.*
ordinis Fratrum Minorum *multiplex diuiſio , ibid.*
ordinis fratrum Minorum pulchritudo in varietate conſiſtens,ibi.
*ordo monialium Sanctæ Claræ inſtitutus a B.Franciſco patre,ibi.c.*2
*ordo Eremitarũ D. Auguſtini ab ipſo patre,poſtea reparatus ab alijs.*10.*c.*1.*q.*2.*ar.*4
*ordo dictus diuiſus eſt in conuentuales, & obſeruantes,ibi.c.*1
ordo Carmelitarum*ortus in oriente , nomen vnde , primus fundator quis* 10.*ibi.*
*ordo iſte diuiſus eſt in conuentuales,& obſeruantes , ibi.c.*2
ordinis iſtius in regnis Hiſpaniæ quidam ſunt primitiuam regulam obſeruantes,ibi.
ordo Seruorũ B.M.*a quibus inſtitutus a quibus confirmatus,ibi.*
ordo iſte diuiſus in conuẽtuales,& obſeruantes,ibid.
ordo Minimorum,*a quo fundatus,quot regulas hẽat a quibus approbatus.*11.*c.*1
ordo S. *Hieronymi Ieſuatorum a quo fundatus , a quo confirmatus,ibi.c.*2.*q.*2.*ar.*8
ordo S.Benedicti primus fuit monachorum à Sancto Benedicto in Occidente, & Diuo Baſilio *in Oriẽte.*14.*c.*1.*q.*3.*ar.*2
ordinis iſtius rami multi,ibi.
*ordo Ciſtercienſiũ a quo inchoauerit, a quo illuſtratus,ſub cuius regula,ibi.c.*2.*q.*3.*ar.*5
ordinis iſtius moniales a Gregorio XIII.*exempta ſunt ab eo,& ordinario ſubiecta.ibi.c.*1
ordo Caleſtinorũ *a quo ortus,a quo confirmatus,ibi.* *q.*3.*ar.*7
*ordo Carthuſienſium a quo ortus.*21.*c.*2.*ibi.*
ordo fratrum Crucigerorum *à quo ortus.*15.*c.*1.*ibi.*
ordinis iſtius frater ſemper præ manibus Crucem geſtat,ibi.
*ordo iſte a Pio V.approbatus,ibi c.*2
ordo humiliatorum a Pio V. fuit extinctus,ibi.
ordo Minorum inſtitutus ad ſimilitudinem Eccleſiæ Romanæ.66.*c.*1.*q.*12 *ar.*5
*ordo D.Hieronymi excludit deſcendentes à Iudæis, & Sarracenis intra quartum gradum.*91.*c.*1.*q.* 14.*art.*14
*ordini D.Hieronymi in Hiſpania datus fuit a Pio V.ordo caſtigandi ſues monachos ex delictis grauibus,& grauiſſimis.*194.*c.*1 *q.*30.*ar.*15

ordines Mendicantes *communicant in priuilegijs : varias Bullas habes.* 302.*c.*1.*q.*55.*ar.*1
ordo Minorum *gaudet* Mendicantium *priuilegijs.* 303.*c.*1.*q* 55.*ar.*2
ordini ſeruorum B.M.*an priuilegia Mendicantiũ, ibid.ar.*3
ordo Ieſuatorum S.*Hieron.an communicet in priuilegijs cum Mendicantibus,ibi.ar.*4
ordinis S.*Benedicti quæ ſit communicatio.*304.*col.* 2.*q.*55
ordinis Ciſtercienſis priuilegiorum communicatio. 305.*c.*2.*art.*7.*ibi.*
*ordinis dicti priuilegia quæ ſunt contra Conc.Trid. & an talia ſint confirmata,ibi.c.*2
*ordo Carthuſienſium , quam priuilegiorum habeat communicationem,ibi.c.*2.*art.*8
ordo S.*Hieron.in Hiſpania quam cõicationẽ,*307. *c.*1.*ar.*9. *vide multa verbo excommunicatio, & verbo,congregatio,& verbo,religio.*

Ordinare,Ordines ſacri.

Ordinandi ab Epiſcopis fratres per dimiſſorias ſuorum Prouincialium *debent ordinari nullo præuio examine.*104.*c.*1
*ordinari poſſunt religioſi:etſi deficiant in lingua Latina, ſi bene legant,& cantẽt.*149.*c.*1.*q.*24.*ar.*7
ordinatio religioſi quibus præcedentibus fieri debet , ibid.
ordines,religioſis ab Epiſcopis dantur per teſtimonium prælati,ibi.
ordines omnes ad altaris miniſterium deſtinantur. 153.*c.*1.*q.*24.*ar.*11

Ordinarius.

*ordinarij appellatione qui contineantur ad intellectum multorum locorum in Conc.Trid.*248.*co.*1

Ordinaria.

*ordinaria iuriſdictio.quæ.*100.*c.*1
ordinariam iuriſdictionem habent regulares in nouitios,ibi.

Ordinatio.

ordinatio in bonum commune triplex . 389.*col.*2. *q.* 65.*ar.*1

Opinio.

*opinio,vel dicitur ſuppoſitiua,vel diffinitiua , & an inter iſta detur differentia.*398.*c.*1.*q.*67.*ar.*3
opinio diffinitiua,quæ,ibi.
opinio ſuppoſitiua quæ,ibi.

P

Pactum.

*Pacta facta de licitis à priorib. Prædicatorũ et guardianis abſque generali,& prouinciali an ſint ſeruanda,& de hoc vide.*183.*c.*2.*q.*27.*ar.*2
*pacta à Minoribus,& prædicatoribus quomodo valida,& quid de alijs.*231.*q.*39.*ar.*9

Papa.

papa,quod habeat infallibilem poteſtatẽ approbandi nouam religionem,quomodo intelligatur. 3.*co.* 1.*q.*1.*ar.*3
papa poteſt irritare omnes contractus a tempore legis datæ Romæ.23.*c.*2.*q.* 6.*ar.*5
papa poteſt cogere ſubditos ad legum obſeruationẽ . 24.*c.*1.*art.*6
*papa aliquem nominãs Epiſcopum ſtatim talis manet,licet talis ſine Bullis non ſit recipiendus.*32.*c.* 1.*q.*7.*ar.*5
papa Sixtus *IV.& alij confirmarunt omnia priuilegia* Minorum.33 *c.*1.*q.*8.*art.*1
*papa committens alicui prælato, ut beneficia cõferat quibus voluerit,differt ab ea cõmiſſione qua committitur,ut beneficia conferat Petro, & de ratione differentia.*45.*c.*2.*q.*9.*ar.*1
papa mortuo non expirat indulgentia ab eo data,ibi.

Papa in fauorem animarum, & pia cauſa põt priuilegium concedere cum paruo tertij præiudicio, pa. 111. c. 1

Papa, ſi monacho conferat prioratum non poteſt alij ad præceptum Abbatis renunciare. 173. c. 2

papa concedens, vt poſſit abſolui clerici percuſſor in quibuſdam caſibus, idem videtur concedere in ſimilibus. 174. c. 2

papa poteſt facere ex cauſa, vt monachus profeſſus exeat de religione, & matrimonium contrahat, 260. c. 1. q. 25. ar. 2

papa diſpenſare non poteſt in iure diuino contento in præceptis Dei, & ſacramentorum, ſecus in iure diuino ex ſuppoſitione, c. 2. ibi.

papa diſpenſare poteſt cum equitibus ordinũ militarium, vt contrahant matrimonium, ibi. art. 3

papa propter baptiſmum, ſit dominus voluntatis hominis Chriſtiani, quantum ad finem ſpiritualẽ, 161. c. 1. q. 25. art. 5

papa poteſt ſicut inſtituere religioſorum regulam, ita & declarare. 162. c. 1. q. 26. ar. 1

papa poteſtatem habet ad relaxationem votorũ, & iuramentorum ex cauſa, & qua ſit iuſta. 253. co. 2. q. 43. ar. 16

papæ poteſtas circa temporalia, quæ, ibi.

papa licentiam poteſt concedere vt ſine curati licentia religioſi ſacramenta poſſint miniſtrare. 317. c. 1. q. 56. ar. 2

papæ duplex poteſtas. 323. c. 1. q. 56. ar. 12

papa ſpiritualium diſpoſitionum legationem ſecularibus poteſt committere, ibi.

papa pro nouo orbe Regi Hiſpaniæ poteſt facere delegatos, ibi.

papa in omnes Chriſtianos immediate poteſt. 350. co. 1. q. 61. art. 1

papa poteſt confeſſarijs concedere facultatem abſoluendi à reſeruatis Epiſcopis, ipſis inuitis. 362. co. 1. q. 62. art. 1

papa poteſt reſtringere, & limitare multa iuri naturali, & diuino cõpetentia quoad ſpiritualia, quod vero in Rege, & quoad temporalia, ibi.

papa cauſas Eccleſiaſticorũ ad iudicium ſeculare ſpectantes auocare poteſt, & alteri terminandas cõmittere. 379. c. 2. q. 65. ar. 11

papa poteſt facere, vt laici coram Eccleſiaſtico propter negligentiã iudicum ſecularium conueniantur. 384. c. 1. & q. 65. art. 13

Parochus.

parochi nomine, qui veniant. 211. c. 2. q. 35. ar. 1

parochus quæ poſſit, & quæ non. 212. c. 1

parochi officium in quibus locis in partibus Indiarũ fratres Minores poſſint exercere, & de cuius licentia, ibi.

parochus alienus non põt coniungere ſponſas alienæ parochiæ, ibi c. 2

parochi officium a fratribus in partibus Indiarum non exercetur abſque licentia in capitulo prouinciali. 214. c. 1. q. 35. art. 3

parochi dictum officium poteſt etiã a diffinitorio elargiri, ibi. c. 2

parochiali ſeculari monachus ab Epõ de licentia ſui Abbatis poteſt præfici, imò & eo inuito, ibi. ar. 5

parochi officium in Indijs fratres nunquam receperunt vt curatum, ibi.

parochi fratres ad quæ teneantur. 215. c. 1. ibi.

parochus ſi ſubdito dat licentiam generalẽ, ut poſſit ſacramentum Euchariſtiæ recipere ab alijs in licentia comprehenduntur religioſi. 316. c. 1

parochialis, vere dicitur plebanus. 317. c. 1. ibi.

parochiani totius diœceſis, vel Epiſcopi, ibi.

parochianus primus, et verus in terris totius Eccleſiæ, & omnium prouinciarum, & cuiuslibet parochiæ in particulari, eſt Papa, ibi.

Participatio.

participatio, quoad vim meriti, & quoad vim ſatiſfactionis differunt. 205. c. 1. q. 33. art. 2

Participium.

participium ex bonis aliorum operibus, quoad alios, quid operetur, ibi.

Paſcha.

Paſcha reſurrectionis, in aliquibus priuilegijs quomodo interpretetur. 319. c. 1

Peccator.

peccator poteſt mereri primã gratiam non abſolute, ſed cum adiumento de congruo. 6. c. 1. q. 1. ar. 6

Peccatum.

peccatum mortale non obligamur confiteri, quando ex eius confeſſione explicita imminet probabile periculum ſpirituale, aut corporale alicuius. 114. c. 2. q. 20. art. 11

peccatũ in contemptũ clauium, quid ſit, ibi. 119. c. 1

peccatum cum conſcientia priuilegij quid ſit, ibi. c. 2

peccatũ reſeruatum, ut ceſſet ſufficit, quod ſuperior tantum de illo habeat cognitionẽ. 132. c. 1. ar. 7. ib.

peccatum reſeruatum oblitum facta reſeruatorũ confeſſione vtrum teneatur quis ad confitendum, ibi.

peccatum in diuinis literis ſæpe pœnam ipſius ſignificat. 329. c. 1

peccatorũ remiſſio conceſſa in Bulla, quid ſignificet, ibi.

Pœnitens.

pœnitentibus quid importet ſatisfactio pœna. 110. col. 2

pœnitens qui veretur periculum ex confeſſione facta prælato, ſi prælatus noluerit dare licentiam, ut cũ alio confiteatur poteſt cum contritione in neceſſitate licite celebrare. 130. c. 2

pœnitentibus, quis ordo ſit dandus, ibi.

Quid dicendum, ſi peccata habent annexam excõmunicationem, ibi.

pœnitens de iure diuino tenetur facere confeſſionem integram, & confiteri reſeruata quamuis confeſſor non habeat poteſtatem abſoluendi. 131. col. 2. q. 21. ar. 5

pœnitens à confeſſario inferiori abſolutus directe à mortalibus, & indirectẽ à reſeruatis an recipiat vnum verum ſacramentum, ibi.

Pœnitentiarius.

pœnitentiarii Papæ circa abſolutionem à reſeruatis, quomodo verſentur. 238. c. 1

Pœna.

pœna ſatisfactio, quid in pœnitentibus operetur. 110. col. 1

pœna legis nec minui nec augeri à iudice. 24. c. 1

pœna occupantium bona regularium. 228. c. 1

pœna ingredientium monaſteria monialium excommunicatio Papæ reſeruata. 277. c. 1

pœnas dictas patiuntur ingredientes de licẽtia Epiſcopi ſi licentia ſit ſine cauſa, ibi.

pœnam dictam incurrunt moniales admittentes intrantes cum licentia, ſine cauſa, ibi.

pœna impoſita à lege præſumente non comprehendit illum, in quo dolus ceſſat. 278. c. 1

pœna temporalis exoluenda pro peccato ſoluitur per indulgentias, 358. c. 2

Perdita.

perdita res ſi non inueniatur dominus pauperibus an applicari poſſit. 225. c. 2. q. 38. ar. 4

perditæ rei dominiũ ſpectat ad inuentorem domino non inuento ſi ſine dolo inuenit. 226. c. 1. ibi.

perditarum rerum ius eſt fratribus ordinis de la Merced, & Sanctiſſimæ Trinitatis, in quibus locus eſt inuentioni, ibi.

perdi-

Digitized by Google

perdita dictis pertinent tantum in foro exteriori,ibi.

Peregrinantes.

Peregrinantes in die Paſchatis an poſſint accipere Euchariſtiæ Sacramentum à religioſis,321.co.2

Pietas.

pietas potiùs,quam ſeueritas.275.c.1

Poteſtas.

poteſtati ciuilis imperium à quibus conceſſum.95.c.2.q.17.ar.1

poteſtas Eccleſiaſtica à Deo immediate Petro, & ſucceſſoribus,ibi.

poteſtas prælatorum regularium reſtringi poteſt à Papa.98.c.1

poteſtas iuriſdictionis competens prælati eſt dependens.98.c.2.art.7

poteſtas prælatis eſt data ordine Hierarchico, ibid.

poteſtas prouincialiũ in moniales eſt ordinaria.100.c.2.ar.10.q.17

poteſtas tam ordinis,quam iuriſdictionis Epiſcopis à Deo competit.138.c.2.q.22.art.10

Idem in prælatis religionum,ibi.

poteſtas monarchica quare non obtinuerit in regimine Eccleſiaſtico,& regulari.175.q.27.ar.2

poteſtas data ad diſpenſandum cum adulterino extenditur ad adulterinum ſimul, & inceſtuoſum.203.c.2.q.31.art.4

poteſtas Papæ circa temporalia quæ.353.c.2.q.43.artic.16

Præcepta.

præcepta regularia Minorum quando obligẽt ad peccatum.170.c.2

præcepta regularia Minorũ ex qua ratione obligẽt ad peccatum,ibi.

præcepta leuia quæ.172 c.1

præcepta frequentia,quæ.ibi.

Prædicare.

prædicare competit parochis ex officio.211.c.2

Præfectus.

præfecti religionum in reſeruatis ipſis non conceſſis nihil poſſunt.99.c.1

Prælati.

prælati dubia ſpectantia ad totam communitatem interpretantur.59.c.1

prælati per ſententiam poſſunt declarare,an pœna incurſa,ibi.c.2

prælati declaratio eſt optima ad ſcrupulos tollendos, ibi 60.c.1

prælatus dẽt compati ſubditorũ infirmitatibus, ibid.

prælati regulares poſſunt tollere à ſubditis,& limitare vſum priuilegiorum.46.c.2.q.9.ar.3

prælati regulares poſsũt cũ religioſis illegitimis diſpẽſare ad beneficia ſimplicia,vel curata.75.c.2.ibi.

prælati regulares poſſunt diſpenſare cum ſubditis,& familiaribus illegitimis ad beneficium ſimplex, vel curatum.79.c.2.ar.23.ibi.

prælati ſine capitulo poſſunt diſpenſare cum dictis familiaribus,ibi.ar.24

prælati D.Hieronymi diſpenſare non poſſunt cum dictis familiaribus ſi fuerint filij clericorum,qui dicta beneficia in commendam habuerunt,ibi.

prælati locales tenentur conſulere ſui ordinis conſtitutiones,& conſuetudines.ibi.97.c.2

prælati localibus,quæ inhibeant conſtitutiones,ibi.

prælatos regulares tollere nullus poteſt,ibi.

p̃latorũ regulariũ poteſtas reſtringi põt a Papa,ibi.

prælatis poteſtas iuriſdictionis competens eſt dependens,ibi.98.c.2.art.7

prælatis eſt data poteſtas ordine Hierarchiæ,ibi.

prælati maiores poteſtatem Minorum ſine iuſta cauſa nequeunt reſtringere,ibi.

prælati Minorum gubernare tenentur moniales conceptionis.100.c.1

prælatis Minorum ſubſunt oĩa monaſteriã ẽt de nouo erigenda cõceptionis.nec ab eorũ ptãte poſſunt eximi abſque ſedis Apoſtolicæ,authoritate,ibi.

prælati ſubditis aliquid committentes poſſunt iuſtè tollere,ibi.art.11

prælati habent facultatem declarãdi priuilegia,ibi.

prælati regularium poſſunt concedere dimiſſorias, p.103.c.2.ar.5.ibi.

prælati regulares habent poteſtatem abſoluendi ſuos ſubditos à reſeruatis ſiue ante,ſiue poſt ingreſſum commiſſis cum moderamine,de quo.108. col.2 q.20.art.1

prælati abſoluere ſuos ſubditos ab excõmunicatione iuris non poſſunt iure communi niſi in caſu percuſſionis.109.c.2

prælati attentis ſuis priuilegijs poſſunt ſuos ſubditos abſoluere à quacunque excõicatione iuris,ibid.

Hoc poſſunt Prælati Minorum, Prælati prædicatorum,prælati Carmelitæ, idem generalib. ordinis Mendicantium,& Vicarijs eorum conceſſũ,ibid.

prælati Ciſtertij virtute ſpecialis indulti ſuos ſubditos ab omni irregularitate poſſunt purgare, ibid.121.c.1.ar.20

prælati ſupradicti virtute prædicti indulti poſſunt ſuos ſubditos habilitare quoad omnia,quæ ad ordines,impedimento ſunt,ibi.

prælati generales non hñtes authoritatẽ Apoſtolicã vſum priuilegiorũ a ſubditis nõ tollunt.45.col.1.

prælati Minorum ex indulto ſpeciali poſſunt abſoluere ſuos fratres ab omni irregularitate, & alio quocunque impedimento exceptis tribus caſibus, de quibus.121.c 1.q.20.ar.20

Iſta habilitas intelligatur quoad officia ordinis,ibi.

pœnitentia iſtis quæ iniungenda,ibi.

prælati Minorum ſuos nouicios,ab omni excommunicatione, & irregularitate poſſunt abſoluere.122.c.1.ar.21.ibi.

prælatus,ſi alicui ſubdito concedat facultatẽ eligendi confeſſorem,non cenſetur communicata illi poteſtas,vt à reſeruatis.ibi.126.c.2

Et de modo,quo etiam reſeruata committuntur,ib.

prælati ſibi eligere poſſunt, quos velint confeſſores, ibi.c.2

Et qui iſti prælati intelligantur,ibi.

prælatus ſi iuſto ſubdito deneget abſolutionẽ à reſeruatis inferior regularis eum non poteſt abſoluere,ſecus ſi iniuſto aut timetur aliud periculum tũc quid dicendum.127.c.2 ar.30.ibi.

prælatus quicunque poteſt ſibi reſeruare caſus ſuorũ ſubditorum,ibi.

prælati an poteſtatem habeant in actibus mere interioribus,ibi.

prælati regulares poſsũt reſeruare caſus, & hoc non extenditur ad Guardianos.ibi.129.c.1.art.2

prælati dicta nunc non poſſunt, niſi in capitulis, 19.col.1.in fin.

prælati quomodo prohibere poſſunt ſubditis ne indulgentias epiſcoporum accipiant.138.col 2.q.22.artic.7

prælati regulares circa interſtitiorum diſpoſitionem aliquid poſſunt,ibi.

prælati non poſſunt diſpenſare in lege ſuperioris,78.c.2.ar.8.ibi.

prælati regulares,qui diſpenſandi poteſtatem habẽt eam ſubdelegare niſi in quibuſdam caſibus, 140.c.2.q.22.ar.11

prælati non habent poteſtatem eximendi ſubditũ a poteſtate ſui Guardiani,nec Guardianum a poteſtate prouincialis.141.c.1.q.23.ar.1

prælati gñales non hñt poteſtatẽ faciendi prædicatorẽ generalẽ ſine licẽtia ordinariorũ prælatorũ,ib.

Prolati Societatis Ieſu ſuos ſubditos cōpellūt, ire ad Indias ad conuerſionem infidelium. 142.c.2.
Prælati ſubditum ſuum inauditum in aliqua prouincia incorporatum non poſſunt in ſuam antiquam mittere.ibi.
prælati regulares prouincias de nouo erigere,nec diuidere erectas poſſunt ſine Papa,ibi. 145.c.1
prælati regulares non poſſunt diſpenſare vt habeat vnus plures guardianatus,ibi.
prælatus qui ex priuilegio poteſt diſpenſare, poteſt etiam ipſo ceſſante eius vicarius uel ſuperior ex ratione,ac qua.155.c.1.q 24 ar.12
prælati ordinis Minorum,& prædicatorum diſpenſare poſſunt cum homicida caſuali ſiue occulto, ſiue publico,ibi.c.2
prælati diſpenſant cum homicid a propter defenſionē excedentem moderamen,ibi.
prælati poſſunt diſpenſare cum ſubditis irregularibus ex eo quia irretiti cenſura celebrarunt,ibid.
prælati regulares,quo iure ſuorum ſubditorum vota irriten t.161.c.2
prælati ſub obedientia,& anathemate obligare poſſunt ad ea tantum quæ in regula,non vero vltra. 170.col.2
prælati ſubditorum merita poſſunt alijs concedere quo ad vim ſatisfactionis,ibi.
prælati cōicantes merita ſubditorū alijs quoad vim ſatisfactoriam debent id ſpecialiter applicare,ibi.
prælati poſſunt opera ſubditorū alijs applicare,quoad merendum.206.c.1.q.33 art.3
prælatus per literas ſuas , quid concedat ex operibus ſuorum ſubditorum,ibi.ar 4
prælatus in his poteſtatem ſolum in ſuperabundantibus communicabilibus habet,ibi.
prælatus applicando bona ſubditorū opera non utitur claue iuriſdictionis.207.c.2.q 33.art.7
prælati regulares in partibus Indiarū an poſſit exercere epiſcopalem iuriſdictionem.212.c.1.ibi.
prælati militiarum circa ſuos habent iuriſdictionem or inariam.220.c.1
prælatorum pœna ſi cogant hæredes ad quarta funeralis ſolutionem.231.c.2.q.39.ar.9
prolatus ſubditum dupliciter obligat. 254.c.2. q.43. ar.16
prælatis ſuis,regulares quomodo obedire teneantur. 256.c.1
prælati condere poſſunt præcepta quibus ſui ſubditi regantur.ibi.q 44.ar.1
prælatus ordinarius quis ſit,& a quibus eligi. 294.c. 2.q.51.ar.3
prælatorū accuſatio non facile admittitur.295.col.2
Vide multa verbo, Abbates,& verbo,Cōmiſſarius, & verbo,Cuſtos.

Præſcribere, & Præſcriptio.

præſcribi non pōt obedientia Eccleſiaſtica. 141.col.2
præſcribi poteſt obedientia ſeculari,ibi.
præſcriptio cōtra bona regularia ſexagenaria.75.c.1
præſcriptio nō datur ſine titulo,et bona fide 218.c.1
p̄ſcriptio cōtra eccleſiā ad minus quadragenalis, ib.
præſcriptio quomodo iure communi ſine titulo,& bona fide 219.c.1
præſcriptio contra regularia bona requirit centum annos,ibi.

Priuilegium.

priuilegiorum ordinibus conceſſorum diuiſio.21.col. 2.q.6
priuilegium quaſi lex priuata.30.c.1
priuilegium quod ſit ius commune concedens,ibi.
priuilegium in quantum gratia quia ſignificet,ibid.
priuilegium multiplex,ibid.
priuilegiū conceſſum ratione loci, vel perſona quando perpetuum,ibid.
priuilegiū conceſſum ratione certi loci ad alios non extenditur,ibi.
priuilegium aliud generale, aliud vero ſpeciale,ibi.
priuilegium nullam patitur extenſionem etiam ex identitate,ibi.
priuilegij appellatio comprehendit immemorialem conſuetudinem,ibi.art.3
priuilegium an requirat de eſſentia ſcripturam. 31. c.1 q.7.art.5
priuilegium ſcripturam requirit ad probationem,ib.
priuilegia a ſūmis Pontificibus cōfirmata ſiue Minoribus ēt data viua vocis oraculo,quoad forum conſcientiæ ēt contra Conc.Trid.decreta , ibi.
priuilegia omnia facta ordinibus Mendicātibus,ſiue cōicantib. ſiue in forma breuis,ſiue ſupplicationis,perinde habentur ac ſi ſigillo. 31.c.2.q.7.a.5
priuilegium quod non reſpicit tertij præiudicium ſola ſcientiam priuilegiati requirit,ibi.art.6.c.2
priuilegium,quod ſtatim liget ignorantes , quomodo intelligendum,ibi.
priuilegium bullatum,neque ab ordinario poſſit excommunicari ſuos operatur effectus,quauis ignoretur.32 c .ibi.
priuilegium ſupradictum, quod ſuos habeat effectus ignorantia tempore quō ſit intelligendum,ibi.
priuilegia omnia,quæ non aduerſantur Conc.Trid. per dictum Concilium regularibus confirmantur. 33.c.1.q.8.ar.1
priuilegium an per non vſum, vel vſum cōtrarium tollatur.35.c.1 q.8 art.2
priuilegium perſonæ priuatæ conceſſum per vnicam contrauentionem tollitur,ibi.
Iſta vnica contrauentio quomodo intelligatur,ibi.
priuilegium habens exemptionem a muneribus, ſi voluntariè decurionatum accipiat in alijs etiam officijs ſibi præiudicat,ibi
priuilegio conceſſo communitati non fit præiudiciū ſi ab vno renuncietur,ibi.
priuilegia ordinū Mendicantiū non amittūtur,niſi data præſcriptione ſexagenali.35.c.1.q.8.ar.2
priuilegia ordinis S. Benedicti Valliſoletani præſcribuntur niſi dicto ſpatio,ibi.
priuilegia ſunt iura,& actiones,ibi.
priuilegij confirmatio , cum clauſula, quatenus ſunt in vſu,quomodo intelligatur,ibi.
priuilegiorum innouatio nouū ius non tribuit, ib.c.2
priuilegiorū confirmatio cū clauſula,non obſtātibus reuocationib. Apoſtolicis quid operetur, ibi.col.2
priuilegiū perditū per nō vſum ,quoad religionē, cui directè eſt cōceſſū, nō amittitur, quoad alias ipſo participantes per cōicationem.37.c.2. q.8.ar.4
priuilegium conceſſum per communicatione perinde habetur,ac ſi eſſet ſpecialiter conceſſum,ibi.
priuilegij vt currat præſcriptio requirit ſcientiā priuilegiati,& voluntatem illo non vti, ibi.
priuilegium pluribus conceſſum licet vnus,vel alter non vtantur nō præiudicat alijs vtentibus,ibi.c.2
priuilegiū ipſo facto pœnam imponens per contrariā conſuetudinem non tollitur 38.c.2.ar.5.ibi.
priuilegia contra Concil.Trident. illa non valēt, de quibus Gregorius XIII. in confirmatione priuilegiorum,ibi.q.8.ar.6
Circa quæ vide intellectum Conc.Trid.ſeſſ.25.de regularibus,c.22.& col 2.latius, vbi multa Tridentini loca ad rem exponuntur.
priuilegia inſerta in corpore iuris non derogātur ſub generali derogatione.38.c.1
priuilegia enumerantur quæ derogantur per Conc. Trid.p.40.c.1 q.8.ar.7.de quibus in tertio indice.
priuilegia fratrum Minorum etiam ſi ſint contra Conc.Trid.in foro conſcientiæ ſunt confirmata ,

Digitized by Google

pag.41 colum 1.queſt 8.ar.9

Priuilegia minorum ſunt confirmata etiam in foro exteriori quæ ſunt reuocata per Concilium Lateranenſe,41 c.2.q.8.ar.10

Priuilegium Papæ,& eius reſcripta, an expirent eo mortuo,ib q 8.ar.10

Priuilegium tollitur priuilegio contrario de priore mentionem faciente.46.c.2

Priuilegium ſecundum, vt valeat debet facere mentionem clauſula derogatoriæ,ib.

Priuilegium ſecundum habens legis formam tollit primum,licet de clauſula mentionem non faciat, ibi.c.2

Priuilegium ſecundum ſpeciale derogat primo generali,ſi primum ius tantum ad rem,ibi.

Priuilegia duo ſpecialia,vel generalia ſemper ſecundum tollit primum,dummodo vtrumq.in corpore iuris ibid.c.2

Priuilegium primum incluſum in iure ſecundum vero non,quomodo derogantur,ibi.c.2.quid communis circa hoc,48 c.2

Priuilegium valet licet non faciat mentionem de iure contra quod emanat,ibi

Priuilegia duo non clauſa in corpore iuris ſiue ab uno ſiue a diuerſis impetrentur ſecūdum non tollit primum,ib c.2

Priuilegium ad tempus tempore elapſo finitur.ibid.

priuilegium conceſſum ex certa cauſa ea ceſſante ceſſat ibid.

priuilegium conſiſtens in facto tollitur per non vſum decem annorum,ibi.

Idem,& ſi Ciuitati ſit conceſſum,vt,ibid.

priuilegium conceſſum ad voluntatem alicuius liberam eſt perpetuum,ibid.

priuilegium conceſſum ad voluntatem ſimplicem eſt perpetuum,ſecus vero ad voluntatem conditionalem,ibi.

priuilegium conditionale,quod,ibi.

priuilegium in non faciendo non facta proteſtatione tollitur,vnico actu ibi.

priuilegio ſuo,quando quis dicatur directe contrauenire,vel indirecte,ibi.

priuilegij habentis actum momentaneum vel ſucceſſiuum differentia,ibid.

priuilegium non cenſetur renunciatum ex actu contrario ſi aliud conijcerētur,ibi.

priuilegia tempore neceſſitatis non vigent,50.c.1.q.9.art.8

priuilegia conceſſa ad inſtar,non cēſentur ſublata ſublatis illis,ad quorum ſimilitudinem,ibi.

priuilegium regularium ſi regulariter non viuāt an amittatur,ibi.ar.10

priuilegia mulieribus ob prolem habent locum in ſterilis,ibi.c.2

priuilegio ſuo non vtitur priuilegiatus aduerſus pariter priuilegiatum,ib.ar.12

priuilegio ſuo aduerſus pariter priuilegiatū vtitur priuilegiatus quando eſt reus,ibi.c.2.vbi plura.

priuilegium eſt conceſſum a Philippo Rege Hiſpaniarum fratribus Minorum,ne cogantur hoſpites recipere,ibi.

priuilegia religionis prælati poſſunt interpretari, 59.c.1.q.11.art.5

priuilegia fundata in cauſa fauorabili extēdūtur,ib.

priuilegia regularium dubia in ipſorum fauorē interpretantur,63.c.1.q.11.ar.6

priuilegium aut continet diſpenſationē contra ius, aut ſolūmodo tollit ſcrupulos,64.c.2.q.11.art.9

priuilegium iuris diſpenſatiuum ſtricte,ibi.

priuilegiatus ad ordines ſimpliciter per diſpenſationē intelligitur de minoribus,ibi.

Priuilegiatus tempore interdicti ad audienda diuina an intelligatur priuilegiatus ad communionem recipiendam,ibid.

priuilegium continens diſpenſationem aduerſus ius priuatum ample interpretatur,ibid.c.2

priuilegium ad diſpenſandum abſoluendum late, ibi.

priuilegium conceſſum viris cenſetur, & feminis ſi ipſius ſint capaces,79.c.1.q.13.art. 22

priuilegium conceſſum Minorib.vt quilibet Epiſcopus poſſit eorum Eccleſias conſecrare, & alia intelligitur de Epiſcopi diœceſani licentia,106. c.2. q.19.art.4

priuilegium quod quis poſſit abſoluere ab excommunicatione an extendatur ad ſuſpenſionem interdicti,item quod quis a ſuſpenſione an intelligatur ab interdicto,ibi.

Quid ſi dicatur a quacunque cenſura Eccleſiaſtica, ibid.

priuilegium,ordinibus Minorum,& prædicatorum conceſſum,vt poſſint diſpenſare in irregularitatib. niſi ſint ex homicidio volūtario quomodo iſta exceptio ſit intelligenda.151.c.1.q.28.art.8

priuilegium reale quod ſit,164 c 2

priuilegium minoribus conceſſum vt poſſint commutare legata quomodo intelligendum,179.ar.5.col.1.q 27

priuilegium idem conceſſum ordini D. Hieronymi, 179.c.2

priuilegium conceſſum ordini militiæ de Alcantara, vt ipſius conſeruatores poſſint omnes alienationes illius ordinis male factas reuocare quomodo intelligendum,183.c.2.q.27.ar.12

priuilegium Carmelitarum circa altarium conſecrationem quod,184.c.1.ar.1

priuilegium conceſſum aliquib.de celebrando in altari portatili eſt abrogatum volentibus Epiſcopis, 185.c.1.q.28 art.3

priuilegium in dubio cenſetur perſonale,194.c.1.q.30, art.15

priuilegium impetratum à Papa circa Indorum gubernationem quomodo debeat practicari,214.c.1. ibid.

priuilegium conceſſum vni monaſterio toti congregationi communicatur,219.c.1

priuilegio fruens notorio ſi citetur ab ordinario nō tenetur reſpondere,220.c.1

priuilegium exemptionis datum religioſis multipliciter poteſt intelligi,317.c.1.q.56.ar.2

priuilegium conceſſum mulierib.propter liberos gaudet illa quæ ex accidenti non procreat, 325.c.2

priuilegium in dubio reale,326.c.1

priuilegium conceſſum ad inſtar,quamuis primū limitetur,vel extendatur ad inſtar conceſſum eſſe ſemper in primis terminis,359.c.2.q 61.ar.2 & 351. colum.2

priuilegium aliud conceſſum in foro conſciētia aliud in foro pænitentiæ.pag.356.columna ſecunda,articu.10

priuilegia habentia clauſulam, quatenus ſunt in vſu quomodo intelligenda, & circa varias clauſulas poſitas in priuilegijs,vide multa verbo clauſula. priuilegiorum contradictorum multa habes, verbo contradictor.

priuilegia conceſſa regularib.confeſſarijs ad abſoluēdum ſunt realia,359.c.2.q 61.ar.14

priuilegijs an ſit realis vel perſonalis cognitio.p.160. colum.1

priuilegia fratrum mendicantium in generali reuocatione nunquam ſuſpenſa intelliguntur,361.col.1 ibid.

priuilegiorum innouatio quid operetur,311.c.2

Pri-

Digitized by Google

Priuilegiorum communicatio comprehendat ne conceſſa alicui loco ſpeciali,p.312.c.1
Priuilegium conceſſum cuidam monaſterio particulari ex ordine D.*Hieronymi an extendatur ad alia monaſteria eiuſdem ordinis*,ibi.c.2
Priuilegio multis conceſſo ſi vnus vtatur alio nō vſēte,non vſus illius vtentib.non officit,313.c.1
priuilegia vt per non vſum præſcribantur quæ ſint neceſſaria,ibid.
priuilegiorum communicatio in ordinib.mēdicantiū quomodo fiat,ibi.q.55.art.20
priuilegium circa feſtiuitates ſanctorum ordinis minorum communicatur ſanctorum ordinum prædicatorum,& e conuerſo,314.c.1
priuilegia communicantes illis vtūtur cōtra illos quorum contemplatione participant,314.col. 2.q.55.art.21
priuilegiati independenter veluti ſeruitores, & alij ſimiles non vtuntur priuilegijs contra illos a quib. habent,ibi.
priuilegijs,quibus iuriſdictio epiſcopalis perturbatur, priuantur familiares,& ordinum ſeruitores,ibid. 314.c.2
priuilegijs ordinis mendicantium repugnante ib.an ipſi mendicantes poſſint vti,ib.q.55.ar.22

Princeps.

Principis mens in dubio talis qualis de iure,39.c.1
Principis conceſſio facta nomine dignitatis non expirat,ſecus ſi nomine perſonæ,ib.
princeps reuocās quod fecit,et ſi motu proprio circumuentus præſumitur,46.c.2.q.9.ar.3
princeps ſuas leges poteſt mutare pro temporum qualitate,ibi.
princeps priuilegium a ſe datum poteſt mutare ſine cauſa,ibi.
princeps hæres inſtitutus ſi acceptet hæreditatem obligatur ad onera,402.col.2

Prior.

Priorum ordinis prædicatorum authoritas æquiparatur authoritati prouincialium,297.c.2
priores quidam conuentuales Hiſpaniæ,et Lombardiæ poſſunt facere abſolutiones, & diſpenſationes, 109.c.1.q.20.art.2
priori non ſuccedit ſuperior in his quæ iure ſpeciali, 151.c.1.q.24.ar.8
prior clauſtralis quis,208.c.1
priores ordinum militarium in ſuis prioratib. quam habent iuriſdictionem,222.c.1.q.36.ar.6
Dicti priores an poſſint dare ſuis ſubditis reuerēdas. ibid.

Primas.

Primas differt a Patriarcha,66.c.2

Probatio.

Probatio ſemiplena quando ſufficient ſit ad impediendum actum qui eſt in fieri,99.c.2

Procurator.

*Procuratoris Romani in ordine Minorum vnde ori*go,298.c.2
procuratoris dicti inſtitutio pertinet ad generalē,ib.
procuratoris iſtius qualis poteſtas,ib.
procurator iſte erat in capella Domini Papæ,ibid.
procurator iſte triennalis,ibi.

Profeſſio.

Profeſſionem in religione non ſequitur ius ſanguinis, 209.c.1

Prorogatio.

Prorogatione finita excommunicatus reincidit,350.c.1.q.61.ar.2

Prouincialis.

Prouinciales regulares in capitulo poſſunt priuilegia declarare,aut limitare,46.c.1
prouincialium poteſtas ad modum poteſtatis Archiepiſcopi,66.c.1
prouinciales quidā regulares approbationi perpetuæ ſuorum confeſſariorum non poſſunt renunciare,p. 343 c.1.q.59.ar.9

Prouiſio.

prouiſio facta alicui in Eccleſia Cathedrali eſt irrita ſi prouiſus ignoret idioma illius loci vbi eſt prouiſus,211.c.1

Q.

Quarta funeralis.

Quarta funeralis non reſoluitur a minoribus parochialibus,226.& 227.c.1
Quarta funeralis attenta declaratione Pij V ad Concil.Triden.& in ſimul Caramainum a quo nunc debita,227.c.1.ibid.
Quarta dicta ſolum debita ex his quæ corpus defuncti concomitantur,228.c.1 q.39.ar.2
Quarta Eccleſiæ parochiali qua nam ratione debita ibi.229.ar.3.c.2
Ad quartam funeralem,& plus aliud poſſunt religioſi conſuetudine obligari,406.c.1.& 2.
Vide alia verbo,canonica portio.

R.

Reformatio.

Reformatio fratrum de obſeruantia a Fratrib.conuentualibus exiuit,8.c.2.q.2.ar.3
Reformati ordinis D.Auguſtini, & D.Benedicti *a quibus*,19.c.1
Reformatio circa iſtos ordines alia facta,& rō. ibi.
Reformatio religionū a Tridentino facta ad primū initiū,circa quæ obtineat,176 c.1.q.27.ar.2

Regula.

Regula vna eſt D.*Patris Fran*[illegible] *& vnus paſtor ſed multiformis gratia Dei multiplicata*, 9.col.1. & 2.
Regulæ quindecim ex quib.legum notitia, & canonum,bullarum & reſcriptorum inuenitur, 60.c. 1 q.11.per totam quæſtionem.
Regula minorum quæ vtitur verbo tenetur,obligat ad mortale,63.c.2.q.11.ar.7
Regulæ contemptus,quando fiat propriè,162.col.2.q. 26.ar.1
Regulæ obſeruator perfectus,quis dicatur,vide late, 166.c.1.q.26.ar.2
Regula B.Patris Franciſci dum habet,quod regula nihil addane vel diminuam religioſi,nec alij,quo modo intelligenda,c.2.q.26.ar.2.ibid.
Regula B.Patris Franciſci circa obſeruantes tribus diuiſa claſſibus,167 c.1.ibi.
In quibus reuelentur,ibi.
regulæ dicuntur quæcunq.ad illam directè,vel indirectè pertinent,255.c.1.q.44.ar.1

Regularis.

Vide verbo religioſus.
Regularis propria authoritate non poteſt procurare priuilegium,nec valet impetratum contra ſtatuta regularium,53 c.2.ar.5
Regularium prælatorum variæ ſpecies,66.c. 1.ar.1. 5.q.11
Regulares obſeruantiæ quæ ſint, pag.162.colum.2. q.26
Regulares prælati in dictis obſeruantijs poſſunt diſpenſare,ibi.143.c.1
Regularis obſeruantia triplex,ibid.c.2
Regulares prælati diſpenſant cum ſubditis in obſeruantijs regularibus quæ non ſunt de ſubſtantia religionis licet obligent ad culpam,ibi.c.2

Quid

Digitized by Google

Quid circa hoc poſſint regulares prælati in ordine Minorum,163.c.1

Regulares tenentur ſcire præcepta regularia ſuæ religionis,166.ar.2.q 26 c.1

Regulares fratres minores in Pii V. cōceſſione in quibus non reuelentur,167.c.1.ar.3

Et in quibus reuelentur,ibi.

Regulares prælati minorum in quatuor tantum præceptis poſſunt diſpenſare,167.c.1.q.26.ar.3

Regularis habens parochialem petens a Papa aliam ſibi comendari,& Papa concedat an teneatur dimittere primam,211.c.1.q.34.ar.9

Regulari ab ordinario beneficium ſeculare cōmendari non poteſt & hoc quomodo intelligendū,ibid.

Regulares multiplices ſunt,337.c.1

Regulares per Epiſcopum approbati poſſunt audire confeſſiones etiam contradicente parocho,338 c.1 art.4

Regularis approbatus ab ordinario ad confeſſiones ſecularium,& clericus ſecularis differunt,347. c.1. q 60.art 4

Regulares minores facultatem habent abſoluēdi omnes fideles ex indulto,ibi.c.2.ar.6

Regulares confeſſores poſſunt vti ſua vniuerſali poteſtate circa confeſſiones audiendas etiam extra ſua monaſteria,349.c.1.q.60.ar.7

Regulares a Papa habent iuriſdictionem,vt directe abſoluant,ib are 8

Regularibus confeſſi iterum parochis non tenentur confiteri,ibid.

Regulares confiteri,& abſoluere a reſeruatis poſſunt extra monaſteria, 353.c.1.q.61.ar.4

Regulares confeſſores poſſunt ſuos fratres ſeruitores ſemel in vita,& in morte iterum plenarie abſoluere,364.c.2.q 62.ar.6

Regularis infirmus qui non plene confeſſus fuit,et poſtea loquelam amiſit,vel incidit in dementiam poteſt abſolui plenarie ab omnibus, ibi.q.62.ar.6

De his vide verbo,abſoluere,& verbo confeſſor.

Rex.

Reges Hiſpaniarum in partibus Indiarum poſſunt ſine epiſcoporum licentia miniſtros aſſignare,212 col.2.ar.2

Reges dicti duplici via in dictis partibus,poſſunt prouidere de miniſtris,ibi.c.2

Rege non prouidente tunc Epiſcopis competit miniſtrorum prouiſio,ibid.

Regum aſſignatio in iſtis partibus quid operetur,ibi. quæſt.35.ar.2

Regis poteſtas duplex in Hiſpania,323.col.1 q.56. art.12

Reges ſe in ſpiritualibus intromittentes incidunt in bullam cœnæ ibi.

Reges portant gladium ſecundum apoſtolum, ibid.

Reges a Papa poſſunt,vt patroni Eccleſiæ defenſores aſſumi,ibid.

Regimen.

Regimen ſpirituale in veritate conſiſtit.166.c.1

Religio,Religioſus.

Religionis inſtitutum etiam in lege veteri,1.c.1

religionis inſtitutum lege gratiæ ab ipſo Dei filio,ib.

religionis norma attenta lege noua ex quo loco euangelii patet,ibi.

religio quomodo inceperit tempore Apoſtolorum, ibidem.

religio ſacra ſocietatis Ieſu ex indulto habet profeſſionem renocabilem ex parte prælatorum, ibid.4. col.1

religionis Sanctiſſimæ Trinitatis vbi exordium,15 col.1

religio iſta in Portugallia ordinauit confratriam nobiliſſimam miſericordiæ,8.c.2

religio minorum eſt corpus viuum.18.colum.1.q.4. artic.1

religio iſta per ſpatium viginti annorum maxime fuit propagata,ibi.

religionis ingreſſus triplex,69.c.2.q.13.art.4

religiones a Chriſto Domino inſtituta,96.c.1.q.17. art.2

Religioſus.

Religioſus & monachus cum authoritate Papæ poſſunt habere proprium,3.c.2.q.1.art.4

religioſi ſunt perſonæ Societatis Ieſu,ib.

religioſus de licentia prælati habere poteſt beneficiū curatum,72.c.2.q.13.art.8

religioſus talis licet ſit diſpenſatus quoad ea quæ religionis,quod tamen attinet ad beneficium ſeculare indiget diſpenſatione noua,ib.

religioſi minores,& moniales D.Claræ poſſunt gaudere indulgentiis cruciatæ,133.c.1.q.21.ar.10

Idem in religioſis ordinis prædicatorum, 134.c.1

religioſi dicti de licentia prælati poſſunt habere dictas bullas,ib.

religioſi minores an procurare poſſint pecuniam pro habenda bulla cruciata,ib.

religioſi minores poſſunt in diebus ieiunij oua,& lacticinia manducare,& cruciatis frui, ib.

religioſi minores virtute cruciatæ non poſſunt eligere,139.c.1

religioſi bona emphytentica,et feudalia habere poſſunt,224.c.2.q.38.ar.2

religioſus Eccleſiæ ſeculari perpetuo præfectus morē illius Eccleſiæ tenetur ſeruare circa recitationem officij diuini,ſecus alias,243.c.2.q.42.art.7

Fallit hoc in religioſis ordinis prædicatorum vt,ib.

religioſi fidelibus an poſſint miniſtrare ſacramentū Eucharistiæ,315.c.2.ar.1.q.56

religioſi vere fratres è Societate Ieſu ex multis locis concilij.316.c.1

religioſi de licentia ſummi Pontificis in vniuerſalē Eccleſia,de licentia Epiſcopi in ſua diœceſi , parochi in ſua parochia poſſunt fidelibus ſacramenta miniſtrare,69.c.2.q.13 ar.4

religioſis an licitum Euchariſtiæ ſit ſacramentū fidelib.miniſtrare in mortis periculo abſque metu excommunicationis,321.c.1.ar.4

religioſus in articulo mortis deficiente Parocho an poſſit communicare infirmos,321.c.2.q.56.ar.5

religioſi qui in nouo orbe fidelib. ſacramenta miniſtrant non incidunt in pœnam excommunicationis,323 c.1.q.56.ar.12

religioſi ſingulis menſibus tenentur confiteri, & ſacroſanctam Euchariſtiam ſumere,362.c.1.q. 62. art.1

religioſi aliqui an teneantur ad venialium confeſſionem,ibid.

religioſi itinerantes aliis religioſis non poſſunt regulariter confiteri,363.c 2.ibi.

Vide alia verbo abſoluere,& verbo Regulares.

Reſpublica.

Reſpublica politica non ſolum iure ſcripto,ſed cōſuetudinario regitur,64.c.2.q.11.ar.7

Reuocatio.

Reuocatio conſtitutionis poteſt a Papa ſupplicari,14 c.2.q.6.ar.7

reuocatis in genere priuilegiis non cenſentur reuocata priuilegia ordinibus conceſſa,48.c.1.q.9.ar.4

S

Sagita.

Sagittam immittens in clericum ſi illum errauit nō remanet excommunicatus,29.c.2.q.6.ar.16

Sacer-

Digitized by Google

Sacerdos.

Sacerdos ſimplex in articulo mortis poteſt abſoluere ab excommunicatione, quid ſi talis ſacerdos hoc ignorans talem faceret abſolutionem.124.col.2.q.20.art.25

Sacerdos ſimplex tantum abſoluit a venialibus,136 c.1.q.22.art.5

Sacramentum.

Sacramentum Euchariſtia in Eccleſia interiori monales ex indulto habere poſſunt,276.c.1

Sacrilegus.

Sacrilegi filij,68.c.1

Salarium,

Salarium quod deputatur ſeruientib. Eccleſiis regularibus vnitis,216.c.1

Scandalum.

Scandalum graue quid operatur,& peaceptum de uitando ſcandalo vnde ortum,& quam potens,130.c.2.q.21.ar.4

Scandalum graue quale ſit conſiderandum ad hoc vt negata à pralato licẽtia poſſit excõmunicatus cum contritione accedere ad celebrandum,ib.

Scholaſticus.

Scholaſtici Salmanticenſes non ſtudentes non fruuntur Eugeniana,50.c.2.ar.10

Secnlares.

Secularis Iudex poteſt detenere clericum cum armis inuentum,267.c.1

Sententia.

Sententia lata in regio conſilio vs Epiſcopus procedat contra Fratres Ordinum in defectib. curatus nulla,221.c.1

Septima.

Septima Hiſpania qua,ibi.c.1.q.36.ar.5

Sepultura.

Sepultura electio in aliquo monaſterio Mendicantium valet etiam nulla parochiali Eccleſia relicto 230.c.2.q.39.ar.6

Simoniacus.

Simoniacus realit tam publicos,quam occultus eſt ipſo iure ſuſpenſus,116.c.1.ar.13

ſimoniaci pana,ibid.

ſimoniacum in mala ordinum promotione ſolus Papa abſoluit,ibi.117.c.1

Symbolum.

Symboli illa verba, credo ſanctorum communionẽ, explicantur,205.c.2.q.33.ar.2

Syndicus.

Syndicus minorum qua facere poſſit,180.co. 1.q.27.art.6

Syndicus minorum non habet facultatem ſucceſſionis ab inteſtato,ibi.

ſyndici an poſſint facultatem concedere fratrib.bene meritis cum licentia generalium, aliqua ſuis conſanguineis donandi,ibi.

Societas Ieſu.

Societatis Ieſu inſtitutionibus non licet contradicere,5.c.2.q.1.art.5

Societatis dicta,quis primus fundator, 11.c.1

Societatis Ieſu ſuperior habet poteſtatem concedendi licentiam ſubditis vtendi bullis,et Iubileis, 10.q.2.art.2

Societatis perſona nõ poſſunt cruciata, nec alijs indulgentijs cui abſq.ſui ſuperioris authoritate,idem in minoribus,367.c.1.ar.11.q.62. & vide verbo religioſus,vbi, qua quoad ipſas pertinent circa Cruciatam.

Solemnitas.

Solemnitas extrinſeca qua,173.c.2.q.27.ar.2

Spurius.

Spurij multi viri praclariſſimi,69.c.2.art.3

Spurij a canonib.notati aliquib.inhabilitatibus, ibi.

Spurij religionẽ profitentes poſſunt ſacris initiari,ib.

Statutum.

Statutum a ſtatuendo dictum ipſius definitio ponitur,52.c.1.q.10.ar.1

Statutum generale poteſt fieri a capitulo generali, quoad totum ordinem,prouinciale vero,quoad ſolam prouinciam,ibid.

Statutum ab Eccleſia Cathedrali non fit abſq. Epiſcopo.ibi.

Statutum poteſt valere vt ſtatutum,vel vt praceptũ ibid.

ſtatutum quod valet,vt tale durat,quouſq. reuocetur ibid.

Statutum factũ a capitulo ſede vacante durat creato Epiſcopo,ſi non reuocetur,ibid.

ſtatutum Synodale,vel prouinciale ſtatuens, ne aliqui matrimonium contrahant contra ius canonicum non tenet,52.c.2.q.10.ar.3

ſtatutum aliquot excludens ab ingreſſu religionis ſumma authoritate Papa fieri debet,ib.c.2

ſtatutum iniquum,non eſt ſtatutum,ibi.

ſtatuta obligantia ad panam,& non ad culpam,quomodo intelligantur,54.c.1.ibi.ar.6

ſtatuta obligantia ad panam ea non ſatisfacta nõ remanet culpa,ibi.

ſtatutum quo obligantur monachi cõfiteri in fine anni generaliter ſuis prelatis inualidum, 362.c.2

ſtatutum ſolum in voluntate ſtatuentium conſiſtẽs non valet,103.c.1

ſtatuta regularia quadam valent vt lex,alia vt pracepta,ibi.

ſtatuta iniuſta vtrum in foro conſcientia valeant, 401.col.2

ſtatuta ex quibus cauſis iniuſta,ibi.c 2

ſtatuta religionum an generales teneantur ſeruare, 402.c.2

ſtatuta prouincia quomodo hoſpites obligent,ib.c.2

Vide aliqua verbo conſtitutio,& verbo iniuſtum,et verbo lex.

Subditus.

Subditi non niſi ratione perfectionis in omnib. pralatis obedire tenentur,ex obligatione in illis,qua directe aut indirecte ad regularem obſeruantiam, pertinent,133.c.1.q.21.ar.10

Subornatio.

Subornatio in electionib. crimen grauiſſimum,de quo circa diſpenſationem,157.c.2.q.24.ar.17

ſubornates in electionibus intra ſex menſes grauiſſime puniuntur,ibi.

Summus Pontifex.

Summus Pontifex eſt ſupremus pralatus in Eccleſia Dei,& ipſi omnes de iure diuino tenentur obedire 98.c.2.q.7.ar.7

ſummus Pontifex poteſt ſibi reſeruare ea,qua ſibi videntur expedire,ibi.99.c.1

ſummus Pontifex in Epiſcoporum confirmatione, quicquid facit, tanquam inſtrumentum Chriſti facit,138.c 2.q.22.ar.10

Superior.

Superior qui abſoluit a reſeruatis tenetur integralẽ confeſſionem audire,131.c.2.ar.6

Suſpenſio.

Suſpenſio in executione reſcriptorum quomodo fieri poſſit,116.q 20.ar.7

ſuſpenſio a diuinis,quid ſit,ibi.

ſuſpenſio ab Eccleſia ingreſſu quid importet, ibid.

ſuſpenſionis effectus,qualis,ibid.

ſuſpenſio a diuinis,qua non inducit irregularitatem non inducit peccatum,ibi.

ſuſpenſionis definitio,ibi.117.c.2

Suſpen-

Digitized by Google

Suſpenſio à diuinis non prohibet quæcunque diuina ſed illa tantum quæ officij ſpecialis ſunt, ib.
Suſpenſus à diuinis de quib. propriè, 118. c. 1. ibid.
Suſpenſio dicta, vt pariat irregularitatem quomodo intelligitur, ibid.

T.

Theologus Theologia.

Theologi præferuntur canoniſtis in his, quæ ad forũ animæ, 38. q. 11. ar. 4
Theologus vt præferatur canoniſtæ debet eſſe inſtructus in canonum, & legum peritia, ib.
Theologiæ ancilla eſt philoſophia. ibi.

Theſaurus.

Theſaurus Eccleſiæ quoad indulgentias ex quib. colligatur, 206. c. 2. q. 33. ar. 5
Theſaurus indulgentiarum ad quid congregetur ab Eccleſia, ibi. Vide verbo indulgentia.

Templarij.

Templariorum ordinis fundator, 20. c. 1
Templariorum vita, ibi.
Templariorum prima profeſſio, ib.
Templarij nouem annis in habitu ſeculari, ib.
Templarij ex mandato Honorij *Papæ habitum aſſumpſerunt, ib. c. 2*
Templarij tempore Eugenij Papæ *maximè excreuerunt, ib.*
Templarij fuerunt extincti, ibi.

Tempus.

Tempus quo durat generalis officium procuratoris, commiſſarij, prouincialis in ordine Minorum. 93 col. 2 q. 16. ar. 2
Tempus quo durat officium Abbatiſſæ 94. c. 1
Tempus Abbatum *ordinis Ciſtercienſis, & an valeat in eis relectio. ibi.*

Tertiariæ.

Tertiariæ an ad clauſuram teneantur. 261. c. 1

V.

Venditio.

Venditionis appellatione, quæ contineantur, 176. c. 1. q. 27. ar. 2
Venditio prohibita ratione perſonæ, vel ratione modi vel formæ differt, ib.

Verba.

Verba non aliter non alio modo, non alias inducunt conditionem, 76. c. 1. q. 13. ar. 14
Verba, cenſuerunt, exiſtimauerunt important viri boni arbitrium, ib. c. 2. ar. 15
Verba, licet regulariter, referantur ad tempus præſẽs id tamen quomodo ſit intelligendum, 112. c. 1
Verbum, debet, ſolum importat honeſtatem, 171. colum. 1
Verbum, principio, an ex natura ſua obligationem, & quomodo intelligendum, ib. c. 2
Verbum de conſilio, quid operetur, 195. co. 2. q. 30. ar. 16
Verba conſenſus, & conſilium, differunt, ib. q. 30. art. 16
Verbum reſtituere, quid importet, 257. colu. 2. q. 44. art. 2
Verbum inuenire, quid importet ex intentione proferentis, 266. c. 1
Verbum toties, quoties prolatum à Papa *demonſtrat diſcretum, & prudentem vſum, 257. c. 1. quæſtio. 48. ar. 3*

Velum.

Velum nigrum monialium quotuplex eſt, 372. c. 2. q. 64. ar. 1

Vicarius.

Vicarius in ordine Minorum, *vt potiatur Guardianorum indultis ille tantum eſt; qui in capitulo ad regimen eligitur in carentia Guardiani, 105. c. 2. q. 19. ar. 2*

Vidua.

Viduarum receptio in monaſterio, quo ordine fieri, 276. c. 1

Vigilia.

Vigilia Sanctorum quando excludit Sanctum ſimplex, facienda commemoratio Sancti eſt in laudibus, 240. c. 1. q. 42. ar. 16

Virgo, uirginitas.

Virgines quæ conſecrandæ ſint, 372. colum 2. q. 64. art. 1
Virgines quis conſecrare poſſit, et dare velum, & quæ ſit forma conſecrationis, ib. ar. 2
Virgo quæ publicè vel ſecreto, pollutione ſecuta ſuam amiſit virginitatem, non velari, nec conſecrari, poteſt 373. c. 1. ar. 3
Virgo, quæ per vim, vel dormiens corrupta eſt non debet conſecrari, ib.
Virgo, quæ virginitatem amiſit per pollutionem voluntariam in ſecreto, an teneatur peccatum ſuum extra confeſſionem aperire, ibid.
Virginitas eſt duplex, 373. c. 1
Virginitas materialis duplex, ibid.
Virginitas mentalis quomodo perdatur, ibi.
Virginitatis mentalis amiſſæ ſit recuperatio, ibi.
Virginitate materiali ſemel amiſſa non datur recuperatio, ibid.
Virginitas non dicitur per vim amiſſa, ibid.
Virginitas ad hoc vt non dicatur per vim amiſſa quæ concurrere, ibi.

Vnio.

Vniones beneficiorum ordinibus quando facta cenſeãtur quaſſata. 207. c. 2. q. 34. ar. 1
Vniones factæ Eccleſiis de beneficiis ſecularibus per illicita pacta, à Iulio II. confirmata, ibi.

Violentia.

Violentia manifeſta quando dicatur fieri ad hoc vt detur conſeruator, 379. c. 1

Vitium.

Vitia corporis multipliciter conſiderantur, 148. co. 2. q. 24. ar. 3

Votum.

Voti ſolemnitas tempore Apoſtolorum obumbrata, 1. col. 1
Votum religionis ad hoc vt ſolemne ſit, requirit profeſſionem factam in potentis profitentem incorporare, 1. c. 2. q. 1. ar. 2
votum religionis, vt ſolemne requiritur, quod quis voueat, certam regulam. 1. c. 2. q. 1. art. 2
votum religionis, vt ſit ſolemne debet fieri in aliqua religione à Sede Apoſtolica approbata, 1. quæſt. 1. art. 2
votum caſtitatis ſimplex aliquando dirimit matrimonium quod quando ſit, 3. c. 2. q. 1. ar. 4
votum ſimplex caſtitatis quando operetur traditionem, ibi 4. col. 1
votum religioſorum, vt matrimonium nullũ efficiãt quando fuerit introductum, 34. c. 1
votum profeſſionis, cum cognitione regulæ fieri debet alias peccatur mortaliter à vouente, 136. c. 2. q. 22 art. 5
votum ſpeciale quod faciunt patres è Societate Ieſu de obediendo Papæ, fit etiam à ceteris religioſis vt religioſi ſunt, 137. c. 1. q. 22. ar. 6
vota tria monachi ſubſtantialia ſunt iuris diuini, p. 159. c. 2. q 25. ar. 1
votũ ſolemne religionis nõ irritat ex diuina inſtitu-
tione

tione matrimonium contractum ab ea , qui fuit monachus,ibid.

Votis tribus ſubſtantialibus, ſi votum adijcias in eo poteſt per prælatos diſpenſari,pag.160.col.2.q.25.art.4

Vota libera quæ ſint,& quæ prælati poſſunt in eis ib.

Votum circa tranſitum ad arctiorem religionem poſſunt prælati diſpenſare,non vero irritare,ibid.pa.161.col.1

Vota ut irritentur non requirunt cauſam ſicut requirit eorum diſpenſatio,ib.c.1.ar.5

Votum illius,qui vouit ordinem Carthuſienſem intrare,poteſt cum cauſa diſpenſari a prælato ordinis Mendicantium,ib.c.2.q.25.ar.6

Vota monialium irritando Abbatiſſa ſine cauſa non peccat,162 c.1

Vota omnia ſolemnia,& mixta,et realia ceſſant per profeſſionem factam in aliqua religione approbata,ibi.q.25.ar.8

Vota nouitiorum prælati poſſunt commutare, ibidem col.2

Voti ſolēnis, & præcepti maxima differentia.167.c.2.art.4

Voti obedientiæ quis dicatur reus,ibi.

Votum ne ſit illa promiſſio ſolemnis de regula omni tempore vitæ ſeruanda,ibi.co.2

Votum paupertatis emittens,an ex conceſſu Papæ poſſit habere proprium,168.c.1

Votum faciens ſeruandi regulam,quid propriè promittat,168.c.2

Votorum trium ſolemnium promiſſio, quæ in ſe contineat implicite,ib.c.2

Votorum trium ſolēnium promiſſio,quomodo obliget ad præceptorum obſeruantiam,ibi.c.2.& pa.176.col.1

Vota ſtulta apud Deum nullius ſunt valoris,p.285.col.1

Voto caſtitatis aſtrictus ſi contrahat matrimoniū ad petendum debitum diſpenſari poteſt ab Epiſcopo,& a patribus minoribus ad id per prouinciales deputatis,370.c.1.q.63.ar.2

Voto caſtitatis emiſſo poſt contractum matrimoniū ſolus Epiſcopus diſpenſat ,ut coniux petat debitū,ibidem.

Vota quæ confeſſores minores poſſunt diſpenſare,371 c.1 q.6.ar.3

Vota quæ confeſſores minoritæ poſſunt commutare,ibi.ar.4

Votiua iuramenta confeſſores minorum an poſſint diſpenſare ibi ar.5.c.2.q.63

Vota aliqua ſunt reſeruata Sedi Apoſtolicæ in quibus Epiſcopi diſpenſant ex modo de quo,ibid.c.2.ar.6

vota Epiſcopo reſeruata communi diſpenſant confeſſores regulares,ſecus dicendum de votis reſeruatis iure ſpeciali ex iure ſpeciali,c.2.ibid.

vota pœnalia caſtitatis ab Epiſcopo,& non a confeſſoribus regularibus poſſunt diſpenſari,& commutare,ibi.q.63.ar.7

votorum dictorum pœna poteſt a dictis confeſſoribus ante tranſgreſſionem votorum diſpenſari,& commutari,ibid.

votis frates tenentur promittentes ſeruare caſtitatem,ibid.

vota caſtitatis,& continentiæ ex deuotione facta ſunt Papæ reſeruata,ibi,

Vxor.

Vxor in foro animæ non poteſt donare ſine licentia mariti,182.c.1

F I N I S.

Ad1
1453678